BIBLIOTECA NAZ
Vittorio Emanuele III
XIV
G
31
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

COMMENTARIA
AD
CONSTITUTIONES
Apoſtolicas,

SEU BULLAS SINGULAS
SUMMORUM PONTIFICUM
In Bullario Romano contentas ſecundùm colle-ctionem CHERUBINI,

INCIPIENTES

A DIVO LEONE MAGNO.

AUCTORE

VINCENTIO PETRA
S. R. E. PRESBYTERO CARDINALE
Tituli Sancti Onuphrii.

TOMUS SECUNDUS.

VENETIIS, MDCCXXIX:
Ex Typographia Balleoniana.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

Digitized by Google

ELENCHUS CONSTITUTIONUM

SEU BULLARUM, AC MATERIARUM,

Quæ in hoc Secundo Tomo continentur.

ANASTASII IV.

CONSTITUTIO I.
incipiens (*Poteſtatem.*)

EPitome Bullæ. Commentarium. De electione, ac geſtis dicti Pontificis, & de contentis in hac Bulla quoad Canonicos Regulares tunc exiſtentes in Eccleſia D. Joannis in Laterano. pag. 1.

Sectio I. De Capacitate, vel incapacitate Canonicorum Regularium Beneficiorum ſimplicium, vel Curatorum, ſeu Parochialium, ac penſionum. De antiquo ſtatu Monachorum circa munera Clericalia, & à quo tempore Sacerdotalia exercere cœperint. Beneficia Sæcularia Sæcularibus, & Regularia Regularibus ſunt conferenda. Monachi, & Canonici Regulares, quatenus ſint incapaces Beneficiorum ſimplicium Sæcularium, & quid Curatorum tam in eorum Monaſteriis, quàm in Grangiis eorum Eccleſiis unitis, vel extra, ſeu in Eccleſiis alienis, latè diſcutitur. Explicatur textus *in cap. quod Dei timorem de ſtatu Monachorum, & capit. præterea 14. de præbendis.* Adducitur diſpoſitio Sac. Concil. Trid. in hac re, & reſolutiones Sac. Congregationis. De diſpenſatione, quæ ſolet iiſdem indulgeri in hoc, juxta ſtylum Datariæ. Quid in partibus Indiarum? Quid quoad Milites Divi Joannis Hieroſolymitani? 2

Sectio II. De Oblationibus, quæ fiunt in Eccleſiis, & Oratoriis tam Sæcularibus, quàm Regularibus, aut in Altaribus. De Oblationum uſu antiquo, & recenti, & ad quos illæ pertineant, latè differitur. De earum varia acceptione. De portione Epiſcopali, adminiſtratione, jure Parochorum, & Confraternitatum laicalium in illis. De Oblationibus, quæ fiunt Epiſcopo celebranti, Archiepiſcopo viſitanti, in Eccleſiæ conſecratione, Sacerdoti celebranti primam Miſſam, & in Miſſa de ſponſo. De his, quæ fiunt ab alienis Parochianis, vel quæ fiunt Imagini depictæ in pariete alicujus domus, vel alibi. Quomodo debeant oblationes erogari? Laici quomodo permittantur habere earum adminiſtrationem, & non jus oblationum. An poſſint illæ locari, & vendi? De conſuetudine recipiendi Candelas benedictas à laicis, ac modo, quo Parochus recipere poſſit oblationes. 11

Sectio III. De Strenis, & muneribus, eorumque etymologia, variaque acceptione, & uſu inter Vaſſallos, & Dominos, ſeu Barones temporales, nec non inter ſubditos, & Epiſcopos. An ſemel, vel aliquoties ſolutæ, inducant perpetuam obligationem in futurum? De annuis præſtationibus, quatenus debeant illæ continuari, ac quatenus ſapiant actum facultativum, vel neceſſitatem? Quodnam tempus requiratur ad illas præſcribendas? Plures adducuntur reſolutiones Sac. Congregat. & explicantur, circa hujuſmodi ſtrenas prohibitas cum Epiſcopis. An etiam Eccleſia cogi poſſit præſtare laicis munera ſolita? 19

CONSTITUTIO II.
incipiens (*Chriſtianæ fidei.*)

De Privilegio exemptionis, ac aliis conceſſis ab Anaſtaſio Papa in hac Bulla Religioni D. Joannis Hieroſolymitani, nonnulliſque ad eamdem pertinentibus. 22

Sectio I. De Origine, & progreſſu Religionis Divi Joannis Hieroſolymitani, & an Religio Militaris ſit vera Religio, ubi etiam plura de Hoſpitalariis Sancti Lazari. De diverſo Hieroſolymitanorum Equitum ſtatu, eorumque regula. 22

Sectio II. De Militibus, Fratribus Capellanis, & Donatis, ac Confratribus D. Joannis Hieroſolymitani, an ſint veri Religioſi? De exemptione eorum à foro laicali. De eorum Novitiis, ac Novitiatu. De ætate requiſita ad

Profeſſionem, juxta eorum ſtabilimenta. Invaliditas eorum profeſſionis coram quo ſit tractanda? An poſſint dicti Fratres adoptare, vel arrogare filios, ubi plura de adoptione, & arrogatione. An cæteri Regulares, necnon Presbyteri Sæculares poſſint ſimiliter adoptare, ſeu arrogare? De Votis, quæ emittuntur in profeſſione Religionis Hieroſolymitanæ. De tribus Ordinibus, qui modò dumtaxat in ea adſunt? De cingulo militari, & an hujus omiſſio annullet profeſſionem? De ſervientibus armorum, ac de Equitibus de obedientia, necnon de Donatis. De Nobilitate requiſita in hac Religione. Explicatur multiplex nobilitatis gradus; nativa ſcilicet, acquiſita, generoſa, localis, ac ſeparata, qualis eſt in certis Civitatibus. Quomodo ſit ea probanda in linguis Italiæ, Alemanniæ, ac aliis in dicta Religione? Quid quoad Capellanos? Innuuntur Hidalghi Hiſpaniæ. An nobilitati requiſitæ ad hanc Religionem obſtet Agricultura, Mercatura, & Vaſſalli qualitas reſpectu Baronis itidem Vaſſalli? An pariter obſtet Notariatus officium? An ignobilis arrogatus in alienam familiam aſſumat nobilitatem iſtius? Quid ſi fuerit quis admiſſus, vel ejus frater ad Militiam Divi Jacobi, vel ſimilium requirentium etiam nobilitatem, vel ad eandem militiam Divi Joannis? 26

Sectio III. De Privilegio conceſſo in hac Bulla quoad Interdictum non promulgandum ab Epiſcopis in Eccleſiis Religionis Divi Joannis Hieroſolymitani. Quid in hoc quoad alios Regulares, an debeant ſervare Interdicta lata ab Epiſcopis, & quomodo? ac de eorum privilegiis ante, & poſt Concilium Tridentinum quæſitis. 36

ALEXANDRII III.

CONSTITUTIO I.
incipiens (*Illius.*)

Epitome Bullæ, Commentarium. Vita, & geſta Alexandri III. & de pluribus Pſeudo-Pontificibus, qui tunc temporis erant. De Canonizatione ſancti Eduardi Regis Angliæ, ejuſque geſtis, ac officio. De auctoritate Sedis Apoſtolicæ in Canonizatione ſanctorum, & de infallibilitate Papæ in hoc. 39

CONSTITUTIO II.
incipiens (*Contingit.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De Canonizatione Divi Bernardi Claravallenſis Abbatis. De ſtylo canonizandi, præmiſſis ſupplicationibus Regum, Principum, ac de aliis. 43

CONSTITUTIO III.
incipiens (*Quanto.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De pace inita inter Ludovicum VII. Galliarum, & Henricum II. Angliæ Reges opera Alexandri III. De perpetua cura Summorum Pontificum in pace procuranda. 44

Sectio I. De origine, & diſtinctione Legatorum. De Legatis Papæ, ac aliorum Principum. De diverſa ſpecie Legatorum Summi Pontificis, nempe Legatis à Latere, Nuntiis &c. De pluribus legationibus, & qua occaſione peractis. De facultatibus diverſis Legatorum à latere, & Nuntiorum. De cæremoniis in eorum expeditione, ac receptione, ubi etiam aliqua de Oratoribus. 45

Sectio II. Legati à latere, & alii Oratores, an teneantur exhibere litteras legationis, & facultates? De fide, quæ debet præſtari Cardinalibus, tam in officio, quàm extra. Quatenus Legati durante legatione poſſint convenire, & conveniri in Judicio, & quomodo in praxi ſervetur in Curia quoad cauſas Legatorum, ſeu Nuntiorum? 48

Sectio III. De varia poteſtate Legatorum, & de muneribus, quæ ſolent iis dari à Principibus, & cui nam illa acquirantur? An damna, quæ Legati patiuntur, poſſint repeti, & à quibus, & an eiſdem debeatur ſalarium? 52

Sectio IV. An Legati, Nuntii, & alii ad munus publicum electi poſſint recedere à locatione domus facta ante munus. Declaratur textus *in l. Æde C. locati*, ubi latè diſcutiuntur plura, quatenus conductor, & locator poſſint recedere, & quid tandem ſervetur in Curia? 55

CONSTITUTIO IV.
incipiens (*Redolet.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De Geſtis, & Canonizatione D. Thomæ Cantuarienſis Archiepiſcopi, ejuſque Martyrio. Examinantur plura requiſita ad Martyrium. An requirantur miracula pro Martyrum Canonizatione? An Epiſcopus poſſit deſerere gregem ad evitandas perſecutiones? 57

CONSTITUTIO V.
incipiens (*Benedictus Deus.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De origine Ordinis militaris Divi Jacobi de Spatha, ac ejus confirmatione, nobilitate, ſpecie alumnorum, inſignibus, ac aliis. 61

Sectio Unica. An iſti milites D. Jacobi ſint veri Religioſi, & de eorum Votis, ac diſpenſatione Papæ in iis. An ſint capaces beneficiorum ſæcularium, & penſionum? An gaudeant privilegio, *Can. ſi quis ſuadente diabolo*, & fori? An ſubdantur diſpoſitioni Conciliari circa ætatem requiſitam ad profeſſionem? Plura adduntur circa Novitios, Uxores, & filios eorum. De degradatione militum ob homicidium Presbyteri, ubi declaratur textus *in cap. qui Presbyterum, 2. de pœnit. & remiſſ.* ac de forma dictæ degradationis. 64

CON-

CONSTITUTIO VI.
incipiens (*Apoſtolicæ Sedis.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De origine Ordinis D. Baſilii, ejuſque ſtatu antiquo, & recenti. De Monaſterio ſancti Salvatoris Meſſanenſi. De Archimandritæ nomine, origine, & munere. Plura referuntur, & examinantur de Archimandrita Meſſanenſi, ac de ejuſdem privilegiis. 67

Sectio I. De Abbatibus Nullius Diœceſis. De variis exemptionum ſpeciebus, ac de privilegiis exemptorum, & quomodo, & quando illis inſit, vel non, vera qualitas Nullius, & quæ verba, ac actus eam importent, latè diſcutitur. An poſſit dari exemptio nativa, & an Epiſcopus debeat probare ſituationem loci in Diœceſi, ubi etiam de exemptione dativa, & præſcriptiva, & quatenus debeat dari Epiſcopo, vel Abbati exempto manutentio? 70

Sectio II. De Cognitione cauſarum matrimonialium, ac criminalium quoad hujuſmodi Abbates exemptos, & Nullius, & alios Prælatos inferiores, ad diſpoſita per *Triden. ſeſſ.* 24. *cap.* 20. §. *ad hæc de ref.* An illas cognoſcere valeat Capellanus exercitus inter milites, Judex Laicus, Aud. Cam. & de ſtylo Signaturæ in hoc. Quænam Cauſæ de jure dicantur matrimoniales? 82

CONSTITUTIO VII.
incipiens (*Cum Vos.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. Confirmatio Ordinis Carthuſianorum, ejuſque origo, ac arctitudo explicatur. Eorum inſtitutum abſtinendi à carnibus, laudatur, & à contrariis defenditur. Talis uſus apud alios etiam extat comprobatus. Sed quatenus poſſit cum probabili vitæ diſcrimine inſtitutum illud ſervari? 84

CONSTITUTIO VIII.
incipiens (*Exigunt.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De pace inter Alexandrum III. Summum Pontificem, & Fridericum Imperatorem. Illius geſta, & monumenta recenſentur. 86

CONSTITUTIO IX.
incipiens (*Quoniam in agro.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De Convocatione Concilii Lateranenſis III. 88

Sectio Unica. De Conciliorum etymologia, diverſitate, & auctoritate ſolius Summi Pontificis congregandi Concilia Generalia. Enumerantur Concilia Generalia ab ortu Ecclecæ uſque adhuc. De utilitate Conciliorum. De neceſſaria quandoque convocatione Concilii legitimi à Summo Pontifice facienda. 88

URBANI III.

CONSTITUTIO UNICA
incipiens (*Cum Anteceſſor.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De Vita, ac electione Urbani III. De approbatione Ordinis Cruciferorum. De ejus antiquo ſtatu, ac inſtitutione, & ſuppreſſione ſecuta ſub ſanmem. Alexandro VII. De alia Congregatione Cruciferorum in Belgio. 92

GREGORII VIII.

CONSTITUTIO UNICA
incipiens (*Audita.*)

Epitome Bullæ. Commentarium; Vita, ac electio Gregorii VIII. Hiſtoria Cruciatæ, continuatur ab Eugenio III. uſque ad dictum Gregorium. 93

Sectio I. An intervenientes, & mutilantes, ſeu occidentes in Bello, ſeu Cruciata, ſint irregulares? De Irregularitate, & ejus diſpenſatione. De bello juſto, ſeù injuſto, defenſivo, & offenſivo, ſeu aggreſſivo. Quatenus permittantur Clerici adeſſe bello, & militare, & an propterea incurrant Irregularitatem, & quando? Quid de militibus D. Joannis Hieroſolymitani? Explicatur textus *in Clem. ſi furioſus de homicidio, & Sac. Concil. Trid. ſeſſ.* 14. *cap.* 7. *de reform.* adducitur. De diſpenſatione Papæ, quæ datur Clericis, ut interveniant in bellis. 94

COELESTINI III.

CONSTITUTIO I.
incipiens (*Benedictus.*)

Epitome Bullæ, Commentarium. Vita, & geſta Cœleſtini III. De conſueta mutatione nominis poſt adeptum Pontificatum, Pontificis. Geſta, & Canonizatio Divi Ubaldi Epiſcopi Eugubini. Commemoratur ejus familia Baldaſſina. 98

Sectio Unica. De Ritu nominis mutationis, quam faciunt Summi Pontifices. An mutatio nominis, cognominis, armorum, ſit cuilibet permiſſa, vel non? De aſſumptione inſignium aliorum. An licitum ſit mercatoribus adhibere in mercibus ſigna aliena? An valeat una Eccleſia, Confraternitas, Collegium prohibere aliis propriam denominationem, feſtivitatem, Imaginem? An præceptum injunctum à Teſtatore hæredi, aſſumendi ejus nomen, & arma inducat fideicommiſſum & quomodo? 100

CONSTITUTIO II.
incipiens (*Glorioſus.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De Geſtis, & Canonizatione ſancti Joannis Gualberti Fundatoris Congregationis Vallis-Umbroſæ. 104

CONSTITUTIO III.
incipiens (*Religioſam.*)

Epitome Bullæ, Commentarium, De Origine ac ſtatu, & approbatione Religionis Montis Virginis, & de Monaſterio ejuſdem nominis, illius capite, De juriſdictione Abbatis, ac exemptione totius Religionis, 104

Sectio I. De uſu Cœmiteriorum, ac Sepulturarum in Eccleſiis, De facultate Regularibus conceſſis eas habendi etiam pro laicis ſepeliendis. De uſu ſepeliendi corpora Defunctorum apud varias Nationes variè uſurpato, De forma antiqua, & recenti ſepulturarum; & quòd non permittantur ſepulturæ ſupra terram, præterquam Summis Pontificibus. Improbatur mos antiquus offerendi cibos ad ſepulchra majorum. Quid de ululatibus tempore exequiarum? Sepulturæ, quæ priùs in Eccleſiis Parochialibus tantùm permittebantur, hodie in Eccleſiis etiam Regularium permittuntur. An Regulares poſſint in limine fundationis Conventus, vel poſt illum ædificatum pacto renunciare juri, quod habent ſepeliendi in eorum Eccleſiis, eos qui ibi eligunt ſepulturam? An hoc jus ſepeliendi habeant etiam Moniales in earum Eccleſiis, & quid ſervetur? 106

INNOCENTII III.

CONSTITUTIO I.
incipiens (*Operante.*)

Epitome Bullæ, Commentarium. Vita ac electio Innocentii III. De origine, & approbatione Regulæ Fratrum Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum. Plura recenſentur quoad dictam Religionem, & præſertim de ejus capacitate poſſidendi bona in communi. De capacitate Eccleſiaſticorum & Regularium, exceptis aliquibus, poſſidendi bona ſtabilia in communi, contra hæreticos, & alios eam negantes, 112

CONSTITUTIO II.
incipiens (*Quia pietas.*)

Epitome Bullæ, Commentarium, Canonizatio, ac geſta ſancti Homoboni Cremonenſis enuntiantur, De duobus requiſitis ad Canonizationem, nempè de operibus charitatis in vita, & miraculis poſt mortem. An pariter requirantur miracula in Canonizatione Martyrum? Diſſeritur, ſola miracula non ſufficere pro Canonizatione. De differentia miraculorum, & quæ talia non dicantur, 117

CONSTITUTIO III.
incipiens (*Ex eo.*)

Epitome Bullæ, Commentarium. De Primatu Eccleſiæ Romanæ. De Eccleſiæ varia acceptione, & quæ verè ſit talis? De Eccleſia Catholica, & Romana, ejuſque notis, ac prærogativis, Epiſcoporum juriſdictio an ſit immediatè à Chriſto, enucleatur. An ſint ſucceſſores Apoſtolorum? Epiſcopi an teneantur in eorum intitulationibus ponere: *Sedis Apoſtolicæ gratia*. De intitulationibus, *Dei gratia*, quoad Reges, Cardinales, & alios. 119

CONSTITUTIO IV.
incipiens (*Is Eccleſiam.*)

Epitome Bullæ, Commentarium, De poteſtate Eccleſiæ Romanæ, & Summi Pontificis in creandis, & coronandis Regibus; ubi de Regum origine, & aliis. 125

CONSTITUTIO V.
incipiens (*Rex Regum.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. Hic Pontifex conceſſit Regalia Regi Bulgarorum, eidemque Coronam mittit. De conceſſione Regalium, quam facit Papa Regibus noviter creatis. De aliis Regaliis, apud quos ſint, & à quibus concedantur. De cuſione monetæ. Latè de monetæ origine, uſu, varietate, requiſitis, mutatione, alteratione, pondere, figura, valore intrinſeco, & extrinſeco, & aliis. 127

Sectio I. An Statutum Principis tribuens monetis valorem obliget forenſes non ſubditos, ſive Eccleſiaſticos? De aliis ad monetæ valorem ſpectanctibus. De moneta reali, & imaginaria. De ſolutione facienda à debitore, an in moneta ſecundùm valorem tempore obligationis, vel ſolutionis. Plures caſus circa modum ſolutionis, & varietatem monetarum enucleantur, tam in contractibus, quàm in legatis & aliis, 132

CONSTITUTIO VI.
incipiens (*Licet ante.*)

Epitome Bullæ, Commentarium, Nomine Regis inſignivit Papa Regem Bohemiæ. Continuatur differere de poteſtate Papæ creandi, & deponendi Reges. An electio Regis ad Papam pertineat, an ad populos; ubi diſtinguitur, 137

CONSTITUTIO VII.
incipiens (*Inter opera.*)

Epitome Bullæ, Commentarium. De origine, ac privilegiis, inſtituto, & Regula Hoſpitalis ſanctæ Mariæ in Saxia, nunc ſancti Spiritus de Urbe. De Religioſis dicti Hoſpitalis, eorumque Regula, habitu, Votis, & an ſit

vera

vera Religio. De Eccleſia ſancti Spiritus in Urbe, ejus ſtatu, ac Monialibus illius. 139

Sectio Unica. De alimentis, quæ præſtari debent Fratribus ſancti Spiritus, & generaliter cuicumque Regulari à Monaſterio, & in quibus caſibus procedat dicta obligatio? Quid veniat nomine alimentorum, & an debeantur Regulari extra Monaſterium exiſtenti, vel litiganti? An refundi debeat valor ei, qui Regularem aluit extra Monaſterium? 142

CONSTITUTIO VIII.
incipiens (*Cum quanta*.)

Epitome Bullæ. Commentarium. Coronatio Petri Regis Aragoniæ in Eccleſia ſancti Pancratii Urbis à Papa facta. De pluribus Regnis Eccleſiæ Romanæ vectigalibus. De Inſignibus, quibus ſolet Papa decorare Reges, & Principes, deque ejus auctoritate in Reges, & Regna. 144

CONSTITUTIO IX.
incipiens (*Operante*.)

Epitome Bullæ. Commentarium. Confirmatio refertur Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum, juxta Regulam ſupra approbatam, & de privilegio eidem conceſſo ſepeliendi mortuos. 146

Sectio Unica. De iis, quorum corpora poſſunt ſepeliri in Eccleſiis Regularium, abſque electione ſepulturæ; ubi de Profeſſis, Novitiis, Oblatis, Tertiariis, Servientibus, Advenis, Peregrinis, Monialibus, ac aliis. Ubinam eſſet contumulandus Regularis, qui obiret extra Conventum? De ſepultura Abbatum, Generalium, Militum Hieroſolymitanorum, Cardinalium Regularium, Epiſcoporum &c. De ſepultura Regularium Ejectorum; ubi quoque circa adminiſtrationem Sacramentorum quoad prædictos. 146

CONSTITUTIO X.
incipiens (*Ad noſtram*.)

Epitome Bullæ. Commentarium. Irritatur Conſtitutio edita ab Henrico Imperatore Conſtantinopolitano, qua vetabatur, ne ullus poſſet de ſuis poſſeſſionibus in vita, vel in morte aliquid Eccleſiis elargiri. De poſſeſſione, & acquiſitione bonorum apud Eccleſiaſticos, tam per viam contractus correſpectivi, quàm donationis, & ultimarum voluntatum. De pluribus legibus id injuſtè vetantibus, ac harum revocatoriis ad favorem Eccleſiaſticorum. Libertas Eccleſiaſtica, firmiter in hoc ſtabilitur. Statuta, ac leges id prohibentia ſunt nulla, nec arctant Clericos, imo neque laicos in præjudicium Eccleſiarum. Improbatur lex dicta *Amortizationis*. Solus Papa poteſt hujuſmodi leges Eccleſiis imponere. Confutatur Statutum prohibens venditionem bonorum Eccleſiis, ac aliis hujuſmodi. An pacto poſſit conveniri cum Eccleſia non acquirendi, ſeu non retinendi bona ſtabilia, vel ſolvendi tributa? 156

Sectio I. An Statutum prohibens mulieribus diſponere de dote, vel in certa ſumma, comprehendat diſpoſitiones factas erga Eccleſias, & Eccleſiaſticos; ubi de ſtatutis Urbis, Viterbii, Urbis veteris. De conſuetudine Beneventi, Neapolis, & aliis. De ſtatutis facultatem teſtandi, vel in totum, vel in partem, adimentibus. 162

Sectio II. De Capacitate Eccleſiarum quoad bona Emphyteutica. An poſſint illæ reddi incapaces pacto, vel alio modo; & de aliis ad rem ſpectantibus. De Bullis Pontificiis vetantibus Eccleſiis habere Emphyteuſim quoad bona Ferrariæ, Romandiolæ, Urbini, Nonantulæ, & aliarum. Quæ ſint manus mortuæ? Latè diſtinguuntur caſus dictæ capacitatis, vel non, Eccleſiarum tam in Emphyteuſi Eccleſiaſtica, quàm laicali, & quatenus adſit tantùm prohibitio legis, vel etiam pactum hominis, quòdque an iſtud fieri poſſit in præjudicium Eccleſiarum? Quatenus talis incapacitas ſit tantùm ad effectum retinendi, vel etiam vendendi, itaut debeatur æſtimatio Eccleſiis. Quid in Emphyteuſi legata Eccleſiæ etiam in vim Bonifacianæ quoad Ferrarienſes, quæ Conſtitutio explicatur. Quando legati evictio debeatur, & an ſaltem ſit Eccleſia capax redditus, ſi Emphyteuſis ſit relicta laico capaci, & quatenus iſte ſit merus executor, vel potiùs hæres cum onere præſtandi emolumentum loco pio? Inſtituta hærede Univerſali Eccleſia incapaci Emphyteuſis, an iſta deveniat ad inſtitutum in re certa, vel ad hæredes ab inteſtato, ubi latè de ſucceſſione inſtituti in re certa ad totam hæreditatem, cum diſtinctione caſuum tam in iſto, quàm in caſu ſucceſſionis in Emphyteuſi. Sub prohibitione alienandi Emphyteuſim in Eccleſias, quid veniat, & an poſſit relinqui ſaltem Eccleſiæ commoditas, facto alio capaci nominatario. Caducitas in caſu alienationis, non obſtante pacto, vel lege, quando intret ad favorem domini directi? 165

Sectio III. De Teſtamentis, ac aliis diſpoſitionibus favore piæ cauſæ, earumque requiſitis. De teſtamento ad formam *cap. relatum de teſtamentis*, deque ejus differentia cum diſpoſitione *cap. cum eſſes eodem titulo*. Diſpoſitio dicti textus *cap. relatum* in quibus procedat, quot teſtes requirat, & an ſine teſtibus ſubſiſtat. De pluribus formulis dicti teſtamenti. De recognitione characteris teſtatoris, vel teſtium. Statutum Urbis, *capit.* 84. an procedat in iſtis? Cujus qualitatis teſtes ſufficiant? Diſpoſitio *S. C. Liboniani*, an habeat locum in ſcribente legatum ad ſui favorem in his cauſis piis? De teſtamento cæci, & ad cauſas pias, & ad interrogationem alterius. De teſtamento excommunicati. De teſtamento ſine hærede certo. De legatis incertis, & aliis privilegiis cauſæ piæ, in tali materia. Teſtamento ex defectu voluntatis non ſuffragatur cauſa pia, & plures caſus adducuntur. De teſtamentis collatis in alienum arbitrium. De voluntate captatoria, & de tertio declarante, *ad cap. Cum tibi de teſtamentis*. Legata pia quatenus ſubſtineantur, ſi corruat teſtamentum? An habeat privilegium cauſæ piæ teſtamentum, in quo hæres eſt laicus? Inſtituto certo hærede in uſufru-

ctu, eoque mortuo, Eccleſia dicitur ab initio hæres. Trebellianica an detrahatur contra Eccleſiam, & quid ſi agatur inter duas Eccleſias? Quid de falcidia? Quatenus primum teſtamentum pium revocetur à ſecundo profano ſolemni, vel è contra. Portio Canonica de relictis Eccleſiis an debeatur Epiſcopo? An pro legatis piis detur via executiva, ubi de ſtylo Rotæ, & Auditoris Cameræ, Fabricæ ſancti Petri aliorumque Tribunalium. 175

Sectio IV. Ad quid teneatur Eccleſia non conficiens inventarium, ubi plures caſus diſtinguuntur, & an ſaltem competat reſtitutio in integrum, & quatenus ea concedatur, & an debeat in dicto judicio reſtitutorio imputare fructus receptos à die aditæ hæreditatis, ad textum in *leg. Unica Cod. de reputatione*, ubi etiam de minore. 187

CONTITUTIO XI.
incipiens (*Vineam Domini.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De Convocatione Concilii Generalis Lateranenſis IV. ubi de hæreſibus Almerici, & Albigenſium. 190

Sectio Unica. De Conciliis Generalibus, & de eorum auctoritate, ac confirmatione facienda per ſolum Summum Pontificem. Plura de Conciliis circa auctoritatem, ſubjectionem, confirmationem, ubi de Legatis Papæ. An Papa Concilio ſubjiciatur, quod negativè firmatur, & quid agendum in caſu Schiſmatis. Qui debeant illuc convenire, & habeant vocem? Quid de Imperatore ejuſque Oratoribus, ac aliis Principibus? De præcedentia Legatorum inter alios in Conciliis. Tempus celebrationis quid ſit? 192

CONSTITUTIO XII.
incipiens (*Ad liberandam.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. Indictio Cruciatæ pro expeditione in Terræ Sanctæ recuperationem. De Cruciatis à tempore Gregorii VIII. ad iſtud Innocentii III. & de illius promotione in Concilio Lateranenſi ſub dicto Pontifice. 196

Sectio I. De Eccleſiaſticis intervenientibus in Bello Sacro, & eorum diſpenſatione à reſidentia, ac de pluribus circa curam animarum in ipſo exercitu. De juriſdictione Prælatorum, & Capellanorum exercitus. De cauſis, ordinationibus, adminiſtratione Sacramentorum, præſertim matrimonii, ac Brevibus, qui ſolent concedi à Sede Apoſtolica, & quid quoad Regulares exiſtentes in exercitu. 197

Sectio II. De Privilegio conceſſo Cruceſignatis percipiendi fructus Beneficiorum tempore eorum abſentiæ in Cruciata. Plura de hujuſmodi Indultis percipiendi fructus per abſentes quatenus comprehendant diſtributiones quotidianas. De differentia verborum reſidentiæ, & intereſſentiæ, emolumentorum quorumcumque, & ſimilium, & de opinionibus circa hoc *Hoſtienſis, & Joan. Andreæ*. Indultum comprehenſivum diſtributionum, quatenus non comprehendat funeralia, Anniverſaria, diſtributiones panis, & vini, ac hujuſmodi. 199

Sectio III. De Bonis Eccleſiarum, & Monaſteriorum in locis, quæ occupantur ab Infidelibus, ubi plures diſtinguuntur caſus, quatenus acquirantur Sedi Apoſtolicæ, vel Collegio, cujus eſt membrum, vel ipſi Religioni? 203

HONORII III.

CONSTITUTIO I.
incipiens (*Has leges.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. Vita ac electio Honorii III. & cauſa hujus Conſtitutionis, ubi confirmantur leges plures à Friderico Imperatore latæ in favorem Eccleſiæ libertatis. 204

Sectio I. De prima lege contenta in hac Conſtitutione, nempè quòd leges, aut ſtatuta laicalia non habeant poteſtatem in Eccleſias, & Eccleſiaſticos. Plura differuntur de tali libertate Eccleſiæ, & quatenus contrariæ leges ſint irritæ declaratur, & quomodo procedant leges Civiles privilegiativæ Eccleſiarum. Quatenus leges laicales non comprehendant Eccleſias, ſi ſint univerſaliter latæ? An Clerici teneantur ad illas, vi coactiva, vel ſaltem directiva? An teneantur ad refectionem murorum, pontium: an ad venditionem rerum, pro pretio indicto à Poteſtate laica? Quando in hoc ſit recurrendum ad jus Civile? Clerici qui non habent qualitates requiſitas à Sacr. Concil. Trident. *ſeſſ. 23. cap. 6. de reform.* ſcilicet ſervitium Eccleſiæ, & habitus delationem, vel Beneficium, an ſubdantur legibus laicalibus, ubi de filio familias Clerico circa teſtamenta, & uſumfructum bonorum adventitiorum reſpectu patris. 205

Sectio II. De VI. lege contenta in hac Conſtitutione contra dominos temporales non expellentes hæreticos ab eorum dominiis, & de eorum pœnis, & an comprehendat non expellentes Judæos? 211

Sectio III. De IX. lege contenta in hac Conſtitutione circa bona peregrinorum, & hoſpitum decedentium, cuinam acquirantur, ubi de Hoſpitatoribus, & Albergatoribus, de hoſpitatione militum. De pluribus hoſpitiorum ſpeciebus. De obligatione hoſpitatorum recipiendi Advenas, & eos non expellendi, circa venditionem Victualium. De prohibitione Tabernarum Eccleſiaſticis, & quid quoad laicos? Quatenus poſſint hoſpitatores retinere bona hoſpitum pro mercede? Et an teneantur in ſolidum qui ſimul comedunt, ac de aliis obligationibus fraudibus, &c. quoad hoſpitatores. Legato jure hoſpitii quid veniat, & an ſit præſtandum ab hærede? De Peregrinis qui tales dicebantur tempore Romanorum. De eorum inteſtabilitate antiquitùs, & quid hodie ſervetur, ac de Jure Albinatus in Gallia, & Flandria, ut ſuccedat Fiſcus. Quid in Urbe? De conſuetudine, ut decedentibus ſine teſtamento Epiſco-

Digitized by Google

ſcopus ſuccedat in certa quota, quod dicitur teſtamentum animæ. 213

CONSTITUTIO II.
incipiens (*Religioſam vitam.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De origine, & approbatione Ordinis D. Dominici, ac ejus privilegiis. 216

Sectio Unica. De iis, qui poſſunt eligere ſepulturam in Eccleſiis Regularium, & pluribus quoad electionem hujuſmodi. De electione ſepulturæ permiſſa cuicumque. Quid de ſepultura impuberis, an poſſit eligi à Patre, & Matre in Eccleſia etiam Regulari, & quid ſi adſit ſepulchrum majorum, & an requiratur conſuetudo, & cujus temporis, & an id procedat poſt obitum filii, & an id procedat in Tutore? De ſepultura Uxoris, Filiifamilias, Papæ, Cardinalium, Legatorum, Epiſcoporum, & aliorum latè; Et quid quoad excommunicatos, interdictos, publicos peccatores, in duello obeuntes, repertos mortuos, Uſurarios, & quatenus Eccleſia dicatur polluta ex humatione prophani cadaveris. Electio ſepulturæ quomodo facienda ſit, & de pluribus quo ad ſepulturam in ſepulchro majorum. 217

CONSTITUTIO III.
incipiens (*Cum dilecti.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De Privilegio conceſſo Carthuſianis, ne cogantur teſtimonium ferre, & jurare de calumnia. Quatenus Regulares poſſint, vel cogi valeant ad teſtificandum, & in quibus cauſis, ac an requiratur licentia Superioris? Quid de Clericis? De teſtibus Univerſitatis, & Collegii, etiam in reſtamentis, ac aliis actibus. De juramento calumniæ quatenus debeat dari, vel non, & in quibus cauſis, & an à procuratore Fiſci? Et an poſſit remitti, & an debeat dari ab Eccleſiaſticis, & Regularibus, & cujus licentia; ubi etiam de Procuratore, Syndico, œconomo, ac Adminiſtratore Eccleſiæ. 224

CONSTITUTIO IV.
incipiens (*Sedis Apoſtolicæ.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De Privilegio conceſſo in hac Bulla Eccleſiæ D. Joannis in Laterano, ut gaudeat centenaria præſcriptione ad inſtar Eccleſiæ Romanæ. De præſcriptione, & uſucapione, ac de varia earum ſpecie, & in quibus procedat. De præſcriptionis tempore. De bona fide, ubi de mercibus alienis emptis, & quatenus tranſeat cum hypotheca. De præſcriptione triennali, ſive diverſi temporis, & in quibus procedat. De præſcriptione quadragenaria contra Eccleſias, & an habeat locum in bonis Monaſteriorum, Beneficiorum, Menſæ Epiſcopalis, fructibus bonorum prædictorum, & inter ipſas Eccleſias? De præſcriptione centenaria competente Eccleſiæ Romanæ, & quid in bonis Fabricæ ſancti Petri, Baſilicæ Vaticanæ, Divi Joannis in Laterano, ſanctæ Inquiſitionis. An in aliquibus Religionibus adſint privilegia præſcriptionis longioris, quàm quadraginta annorum? Quid dicendum inter Eccleſiam Romanam, & alias Eccleſias privilegiatas centenaria? An privilegium centenariæ procedat etiam in Monialibus? An Judæi, & Infideles poſſint præſcribere contra Eccleſiam Romanam? Dantur caſus, quibus poreſt contra Eccleſiam Romanam, & alias privilegiatas præſcribi minori tempore quàm centum annorum, & qui ſint? De hæredibus hæretici occulti ad textum in *cap. 2. de præſcriptione in 6.* & quæ requirantur, ut intret hujus diſpoſitio? Et an competat Eccleſiæ Romanæ reſtitutio in integrum in dicto caſu? Quid dicendum contra Fiſcum etiam Sacræ Inquiſitionis Hiſpaniæ in dictis bonis? Quæ præſcriptio generaliter procedat contra Fiſcum Eccleſiæ Romanæ, ubi plures diſtinguuntur caſus, etiam de quocumque Fiſco. Declaratur textus in *cap. Placuit 1. de præſcriptione*. De præſcriptione per Epiſcopum Catholicum loci Diœceſis alterius converſi per ipſum ad Fidem. A tempore præſcriptionis contra Eccleſiam ſubducitur vita Prælati. De bona fide requiſita ad præſcriptionem, & quid in centenaria, & an interrumpatur per Bullam in Cœna Domini præſcriptio contra Eccleſias? An Statutum Urbis 158. *de præſcript.one* vel aliud ſimile habeat locum contra Eccleſias, & Eccleſiaſticos? 231

CONSTITUTIO V.
incipiens (*Solet.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De Regula Divi Franciſci Aſſiſii. Minoribus data ejuſque confirmatione, & diverſitate familiarum dicti Ordinis. De Obſervantibus, Conventualibus, & Reformatis aliiſque. Adducitur contentio, & tranſactio inter Obſervantes, & Conventuales, circa oblationes in Eccleſia Angelorum Aſſiſii, ubi de dominio Papæ in hujuſmodi oblationibus. 243

Sectio I. De pluribus præceptis contentis in Regula Divi Franciſci, & quatenus ſint obligatoria. De reſtamento Divi Franciſci, & explicatur quænam præcepta dicantur obligatoria, & quibus verbis concipi debeant, vel quatenus ſint tantùm conſilia. 245

Sectio II. Quatenus Fratribus Minoribus, aliiſque Regularibus prohibitum ſit eſſe Compatres. De ritu Compatrum contra hæreticos. An ille ſit de neceſſitate Sacramenti, & an debeant eſſe duo, vel unus Compater tam in baptiſmate, quàm in confirmatione? De cognatione ſpirituali plura adducuntur. De prohibitione quoad Monachos quo modo procedat, vel ſit permiſſum, & quid in Presbyteris ſæcularibus? 245

Sectio

Sectio III. De pluribus quoad Religioſam paupertatem, ubi explicatur quatenus ſit laudabilis contra hæreticorum errores. De ejus perfectione, & quæ conſtituat Statum Religionis? 248

Sectio IV. De Incapacitate Fratrum Minorum Divi Franciſci, & Capuccinorum, acquirendi hæreditates, fideicommiſſa, donationes, & legata pia, ubi plura diſcutiuntur de privilegiis Reverendæ Fabricæ ſancti Petri de Urbe. Latè diſcutiuntur caſus, in quibus datur vel non incapacitas dictorum Fratrum, præſertim in legatis annuis ſine onere, vel cum onere Miſſarum, & aliis pro Eccleſia, pro conſtructione Monaſterii, lampade, Sacriſtia, Infirmaria; & quatenus caducentur relicta, vel acquirantur à Reverenda Fabrica ſancti Petri, ubi plura privilegia iſtius explicantur. An poſſint fratres prædicti agere in judicio, vel implorare officium Judicis, & quomodo valeant recipere ab hæredibus legata annua, adhibita proteſtatione, juxta Divum Bonaventuram. Pluraque in hoc Decreta Sacrarum Congregationum adducuntur, 250

CONSTITUTIO VI.
incipiens (*Cum Abbates.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De exemptione Monachorum Ciſtercienſium à ſolutione decimarum, & quomodo fuit data in Iſta Conſtitutione. Latè de decimis, & earum diſtinctione, uſu antiquo, & à quibus præſtari debeant, ubi de Regularibus. Diſtinguuntur Decimæ prædiales à perſonalibus, Sacramentalibus, & mixtis, ad effectum dictæ exemptionis; & an prædia ſint acquiſita ante, vel poſt Concilium Generale Lateranenſe, ubi plura explicantur *ad Text. in cap. nuper de Decimis*. Præſtatio Decimarum an procedat de jure Divino, vel Eccleſiaſtico, & à quo poſſit dari exemptio ab illis? De Decimis quo ad novalia, hortos, arva inculta, vel piſcationes, aliaque præſtandis, & de privilegiis eas non præſtandi, ubi etiam de privilegiis aliorum Regularium, necnon Templariorum & Hieroſolymitanorum. An ſit valida tranſactio, ſeu concordia ſuper Decimis, & qua auctoritate fieri poſſit? 260

CONSTITUTIO VII.
incipiens (*Ineffabilis.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De Canonizatione, & geſtis ſancti Laurentii Dublinenſis, 272

CONSTITUTIO VIII.
incipiens (*Ut vivendi.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De inſtitutione, & approbatione Regulæ Fratrum Eremitarum beatæ Mariæ de Monte Carmelo, ubi enuntiatur Bulla ſanctæ memoriæ Innocenti XII. incipiens, *Redemptoris*, qua cautum fuit, ut de quæſtione primævi Inſtituti tempore Eliæ, neque voce, neque ſcriptis ampliùs tractaretur; ubi aliqua quoad dictam Regulam adducuntur. 273

Sectio Unica. De Capellis, ſeu Oratoriis privatis Regularium, aliarumque perſonarum, ubi plura circa ea explicantur. An poſſit in Oratoriis privatis permitti celebratio Miſſæ ab Epiſcopis? Et quid in Oratoriis Regularium, tam Monaſteriorum, quàm Grangiarum? De Indulto Oratorii privati, quod conceditur à Summo Pontifice, ubi plura explicantur quoad clauſulas, & perſonas, quæ ſatisfaciunt præcepto Miſſæ in illo, ac etiam circa eos, qui tali Indulto fruuntur præſertim in Urbe, & quibus ſoleat concedi, & tandem per extenſum refertur Decretum Sacræ Congregationis Concilii de celebratione in Oratoriis privatis ſub die 15. Decembris 1703 emanatum, 274

GREGORII IX.

CONSTITUTIO I.
incipiens (*Fervor.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. Gregorii IX. geſta, & aſſumptio ad Pontificatum, ubi plura hiſtoricè adducuntur quoad geſta Friderici Imperatoris Eccleſiæ infenſi. De contentis in hac Bulla quoad permiſſionem factam Monachis Camaldulenſibus recipiendi quoſcumque alterius Ordinis. 280

Sectio Unica. De Varietate Religionum, & earum arctitudine, ubi an plures, vel una ſit Religio, & ex quibus inducatur perfectio, & arctitudo major Religionis. Nec non differitur de Carthuſianis, & Minimis ſancti Franciſci de Paula, ac Camaldulenſibus Eremitis. 282

CONSTITUTIO II.
incipiens (*Mira.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De geſtis, ac Canonizatione Divi Franciſci Aſſiſii. 284

CON-

CONSTITUTIO III.
incipiens (*Quoties.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De Privilegio in hac Bulla conceſſo Oblatis Carthuſienſis Ordinis, ut omnibus hujus prærogativis, & indultis gauderent, ubi plura de varia ſpecie Oblatorum, horumque requiſitis, & privilegiis, & exemptionibus fori, & aliorum, ac etiam de Converſis. 285

CONSTITUTIO IV.
incipiens (*Cum dicat.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De Canonizatione, ac geſtis Divi Antonii Patavini; necnon de pluribus decretis Sacræ Congregationis circa habitum, quo depingi debet ejus Imago, ſuper controverſia hujuſmodi agitata inter PP. Conventuales, & Capuccinos. 289

CONSTITUTIO V.
incipiens (*Behemot.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De Origine, ac progreſſu Ordinis Cluniacenſis. De ætate antiquitùs requiſita, ac in præſenti ſtatuta etiam in aliis Religionibus ad profeſſionem. An ſi requiratur in aliqua Religione ætas major ſexdecim annis à Sacro Concilio Tridentino demandata in emittenda profeſſione, profeſſio contra tale Statutum Religionis facta ſit nulla, etſi ſervetur diſpoſito Conciliaris? 291

CONSTITUTIO VI.
incipiens (*Rex excelſus.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De prohibitione in hac Bulla, & alibi inducta, ne Summi Pontifices valeant alienare bona patrimonialia Eccleſiæ Romanæ, niſi certa forma ſervata, de conſilio, ſcilicet, & conſenſu ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, & quomodo ac in quibus id procedat, ubi etiam plura remiſſivè de prohibitione infeudandi per Summos Pontifices. An Papa poſſit obligare ſuos ſucceſſores ad ejus leges? An Papa, & Princeps ſaltem directivè teneantur obſervare ſuas leges, & quid in alienatione rei Eccleſiæ? 293

CONSTITUTIO VII.
incipiens (*Quia.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. Prohibentur quædam exactiones, ſeu potiùs extorſiones, ſeu gravamina majora, quàm priùs fierent à Monachis Ciſtercienſibus, tam per Prælatos, quàm Principes, & Nobiles laicos ratione Advocatiæ, Cuſtodiæ, vel Juriſpatronatus, & de aliis ad reformationem dicti Ordinis. Latè de Advocatiis, Cuſtodiis, ac Jurepatronatus Eccleſiarum antiquitùs, & juxta novum tempus. Plura explicantur de præeminentiis, ac juribus, quæ habent patroni in Eccleſiis patronatis, & de iis, quæ illis prohibita extant; ubi de jure præſentandi, alimentorum, proceſſionis, ſeu præeminentiæ, ac aliis, & ne valeant ſe immiſcere in adminiſtratione bonorum Beneficii Juriſpatronatus. 299

CONSTITUTIO VIII.
incipiens (*Fons ſapientiæ.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. Plura quo ad geſta D. Dominici Ordinis Prædicatorum Inſtitutoris referuntur. Ejuſdem Canonizatio. Inſtitutio Officii Magiſtri Sacri Palatii Apoſtolici recenſetur. 304

CONSTITUTIO IX.
incipiens (*Devotionis.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De approbatione Religionis ſanctæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, & ejus Votis, ac aliis. Ad quem ſpectet approbatio Religionis, & an ſit Summo Pontifici reſervata? 305

CONSTITUTIO X.
incipiens (*Cum tota.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. Refertur diſpoſitio Bullæ, ne in tota Terra Sabinæ Caſtra ædificentur, abſque licentia Sedis Apoſtolicæ, & quare iſta evenerit prohibitio. De vario Caſtrorum ſignificatu. An quis etiam Baro poſſit Caſtrum ædificare, ſeu Fortalitia? An conceſſio Caſtri importet conceſſionem juriſdictionis, & meri, & mixti Imperii? 308

CONSTITUTIO XI.
incipiens (*Glorioſus.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De geſtis, ac Canonizatione Divæ Eliſabethæ Viduæ Reginæ Hungariæ, & de ejus feſto. 311

CONSTITUTIO XII.
incipiens (*Confeſſor.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. De veritate Stigmatum ſancti Franciſci de Aſſiſio à Sum-

Summis Pontificibus comprobata, ac de ejuſdem ſolemnitate, Officio, & Miſſa. 312

CONSTITUTIO XIII.
incipiens (*Rationalis.*)

Epitome Bullæ. Commentarium: De pluribus geſtis Friderici Imperatoris contra Sedem Apoſtolicam, ejuſque anathemate, ac facinoribus, nec non de pluribus piis operibus inſtitutis à Summo Pontifice, ob ejuſdem perſecutionem. 312

CONSTITUTIO XIV.
incipiens (*Fraternitatis.*)

Epitome Bullæ. Commentarium. Græcorum Schiſma, & errores innuuntur, & cura Sedis Apoſtolicæ in illis reducendis ad veritatem, & unionem Catholicam. De Primatu Divi Petri, & ejus majoritate ſupra Divum Paulum, & de condemnatione opinionis tribuentis huic primatum, vel coæqualitatem, aut in Petro ſubordinationem, 313

COM-

COMMENTARIA
IN CONSTITUTIONES
APOSTOLICAS,
ſeu Bullas
SUMMORUM PONTIFICUM,
contentas in Bullario Romano.

CONSTITUTIO I.
ANASTASII IV.
incipiens (*Poteſtatem.*)

EPITOME BULLÆ.

ANASTASIUS EPISCOPUS, Jo: Priori Baſilicæ Salvatoris Domini, Ejuſque Canonicis Regularem Vitam Profeſſis.

COnfirmavit iſte Pontifex Eccleſiam Lateranenſem Canonicis Regularibus Divi Auguſtini, ubi exercebatur cura animarum; Plura demandavit circa gubernium eorum, & electionem Prioris; necnon conceſſit iiſdem nonnulla privilegia, præcipuè retinendi quæcumque bona ex largitionibus Summorum Pontificum, & Regum, aliorumque fidelium acquiſitis, necnon in futurum acquirendis, & præſertim medietatem omnium oblationum principalis Altaris.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Electio Anaſtaſii ad Pontificatum.*
2 *Doctores, qui tractant de geſtis Anaſtaſii, recenſentur.*
3 *Vita, & mors ejuſdem.*
4 *Iſte Pontifex confirmavit Canonicos Regulares in Lateranenſi Eccleſia cum Parochia.*
5 *Gratiæ conceſſa in hac Conſtitutione Canonicis Regularibus numerantur, & inde infertur quid tractari debeat in Commentario.*

1 POST Eugenii III. obitum, qui evenit 7. Idus Julii anno 1153. ſtatim die ſequenti electus fuit Anaſtaſius IV. priùs vocatus Conradus de Suburra filius Bene-

dicti, Canonicus Regularis, & Abbas S. Rufi Aureliinen. Diœceſis in Galliis, Epiſcopus Sabinus, Cardinalis, jam creatus ab Honorio II. & Vicarius in Urbe ab Innocentio II. fervente Schiſmate Anacleti, eoque in munere verſatus fuit, uſquequo ad Sedem Pontificalem pervenit tempore Friderici Ænobarbi Imperatoris.
De ejus geſtis, videndi ſunt Baron. *d. anno Ciacon. in* 2
illius vita, Oldoin. *in addit. ad eumd. Otho de vita*
Friderici Imperatoris lib. 2. Tempore ipſius obiit D.
Bernardus Clarævallis Abbas. Brevis fuit illius vita in 3
Pontificatu unius tantùm anni, menſium quatuor, &
dierum viginti quatuor. Hiſtorici nimiæ facilitatis notam ei impingunt; E vita exceſſit Romæ in Patriarchio Lateranenſi 3. *Nonas Decembris* 1154. in eademque Baſilica ſepulturæ fuit traditus.

Iſte Pontifex, qui Alumnus vixerat in Sacroſancta 4
Baſilica Lateranenſi, imitando exemplum Paſcalis II. ejus Prædeceſſoris, qui conceſſit Canonicis ejuſdem Baſilicæ Eccleſiam Parochialem, prævia Conſtitutione recenſita in Tomo primo, ad quam Commentarium, juxta materiæ exigentiam dedimus, confirmavit eiſdem Apoſtolico privilegio, ipſam Eccleſiam Parochialem, hac Conſtitutione edita An. 1154. ejus Pontificatus ſecundo, conceſſitque plurimas gratias paulò ante ejus obitum. Hinc commodùm in præſenti Commentario, diſquirenda eſt quæſtio illa: An Regulares ſint capaces beneficiorum, tùm ſimplicium, tùm curam animarum habentium? Quoniam verò inter multa, quæ Pontifex concedit iiſdem Canonicis, eſt conceſſio medietatis oblationum principalis Altaris, congruum eſt etiam de oblationibus ſubinde aliam ſectionem inſtruere. In eadem Conſtitutione datur quoque forma dictis Canonicis eligendi Priorem, ſed cum poſteà Martinus V. *in Conſtitut. 7. Solicitudinis*; & Paulus V. *in Conſtitut. 14. Paſtoralis*, remotis jam dictis Canonicis ab Eccleſia Lateranenſi, & in unam Congreg. redactis, ut in Commentario ad Conſtitutionem II. Paſchalis II. dixi formam eligendi Priorem indixerint, unde evanuit forma electionis in hac Bulla conſtituta, nihilominùs de modo, quo in præſenti proceditur in electione Superiorum Canonicorum Congregationis Lateranenſis, alibi dicam.

Digitized by Google

Præterea conceditur iiſdem licentia acquirendi quæcumque bona, & recipiendi in Religione Clericos, &
5 Laicos quoſcumque, & de prima, alio loco, ubi de capacitate Religioſorum dicam. De ſecunda, *ad Conſtit. 71. Sixti V.* me refero, ubi declaratur dicta facultas. Statuitur etiam quod Eccleſia S. Joannis uti principalis, Mater, & Domina ſit exempta, de cujus præeminentia, & exemptione, alibi etiam erit ſermo, reliqua verò non indigent Commentario.

Et quidem hujuſmodi Canonicorum Regularium præſertim Lateranenſium Congregatio militans ſub Regula Divi Auguſtini, de quibus in hac Conſtitutione, non rarò à Summis Pontificibus condecorata fuit privilegiis. Leo enim X. *Conſtitut.* 34. *Dudum* indulſit, ut iidem Canonici Regulares in Epiſcopos promoti, utantur habitu, quo utuntur alii Clerici Sæculares in Epiſcopos creati. Pius IV. in *Conſtit. 75. Sedis Apoſtolicæ*, compoſuit ad eorum favorem controverſiam præcedentiæ, quæ jamdiu acriter exarſerat cum Congregatione Caſſinenſi. S. Pius V. *Conſtitut.* 116. *Cum ex ordinem*, eiſdem indulſit præcedentiam ante alios quoſcumque Regulares poſt Clerum Sęcularem; licèt idem Pontifex alia *Conſtitutione* 127. declaraverit ante ipſos Canonicos præcedere debere Canonicos Sęculares S. Georgii in Alga. Ulterius *Conſtitut.* 115. *licèt Eccleſia* facultatem conceſſit celebrandi feſtum Sancti Auguſtini etiam in die Dominico, & nonnullorum Sanctorum ſui Ordinis juxta Ritum antiquum. Gregorius XV. *Conſtitutione* 33. *Injuncti*, dedit, ut Canonici Regulares Lateranenſes potiantur omnibus Privilegiis Caſſinenſium, & Canonicorum Regularium Sancti Salvatoris Bononiæ. Tandem Paulus V. *Conſtitut.* 14. *Paſtoralis* præſcripſit modum, & formam habendam in electione Superiorum, & Officialium ipſius Congregationis, Novitiorumque receptione. De quibus omnibus, in propriis locis habebitur ſermo, in quibus pleraque ad eamdem Congregationem attinentia, agam.

SECTIO I.

An Canonici Regulares, vel alii Regulares ſint capaces beneficiorum Sæcularium ſimplicium vel Parochialium.

SUMMARIUM.

1 *Monachi antiquitùs fuerunt tantùm addicti ſtatui contemplativo ad plangendum, & orandum.*

2 *Clerici ſoli habebant prærogativam docendi.*

3 *Monachi ab officiis Clericalibus arcebantur, & à Presbytero per Epiſcopum conſtituto in Monaſterio Sacramenta recipiebant, & Divina audiebant officia.*

4 *Referuntur Epiſtolæ, & ordinationes D. Gregorii Magni.*

5 *Monachi licèt poſtmodum inciperent Sacerdotio inſigniri, tamen ſedebant poſt Abbatem laicum.*

6 *In Monaſteriis non omni die erat permiſſa Miſſæ celebratio.*

7 *In illis etiam Clerici probabantur pro cultu Chriſtianæ virtutis, ità ut Monaſteria eſſent quaſi ſeminaria Clericorum.*

8 *Monachi cœperunt deindè Sacerdotalibus muneribus inſigniri.*

9 *Monachis poſt permiſſum eis Sacerdotium plura bona à Laicorum devotione fuerunt conceſſa cum onere Miſſarum, & Officiorum.*

10 *Monachi fuerunt electi ad curam animarum, ejectis etiam Clericis Sæcularibus, & quare.*

11 *Epiſcopis poſtea id ægrè ferentibus, fuit à pluribus Conciliorum Canonibus Monachis interdicta animarum cura.*

12 *Beneficia in Sæcularia, & Regularia fuerunt diviſa, quare fundata eſt regula, ut Sæcularia beneficia Clericis Sæcularibus, Regularia vero, Regularibus conferantur.*

13 *Afferuntur jura, in quibus fundata eſt prædicta regula.*

14 *Monachos eſſe incapaces beneficiorum Sæcularium, & Clericos Regularium, fundatur etiam auctoritate DD.*

15 *Collatio, & inſtitutio de perſona regulari in beneficio Sæculari, eſt ipſo jure nulla.*

16 *Poſt permiſſionem Sacerdotii Regularibus, facilè eiſdem patuit additus obtinendis Parochialibus Eccleſiis.*

17 *Controverſia exorta inter Regulares, & Clericos Sæculares pro parochialibus fuit in Concilio Claramontano ſopita.*

18 *Monachus extra Monaſterium poteſt præfici animarum curæ, ſed debet ſecum habere ſocium ejuſdem Ordinis.*

19 *Capacitas Monachorum ad Parochiales an ſit ex jure, vel ex diſpenſatione, diſputatur juxta varias opiniones.*

20 *Author reſolvit Monachos ex diſpenſatione fuiſſe admiſſos ad Parochiales.*

21 *Epiſcopi ex neceſſitate tantùm antiquitùs poterant diſpenſare, ut Monachi obtinerent Parochiales.*

22 *Hodie etiam ex utilitate poſſunt Monachi præfici ad curam, ex diſpenaſatione tamen Sedis Apoſtolicæ* num. 28.

23 *Explicatur, an Concordata inter Leonem X. & Regem Galliæ obligent in Regnis alienis?*

24 *Aſſignatur ratio, cur Monachi extra Clauſtra poſſint diſpenſativè exercere curam, non verò intra illa.*

25 *Prohibitio, qua Monachi intra Clauſtra nequeunt exercere curam animarum, abiit in deſuetudinem.*

26 *Hodie Monachos eſſe incapaces, etiam beneficii curati, ex ſtylo probatur.*

27 *Sedes Apoſtolica non diſpenſat, quod Regulares obtineant beneficia curata, niſi accedente inſtantia Epiſcoporum pro neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ.*

28 *Regularis perpetuus poteſt præfici in Eccleſia Parochiali ex neceſſitate, dummodo deducto ejus victu, reliqui redditus Eccleſiæ convertantur in illius, & pauperum utilitatem.*

27 *Epiſcopi poſſunt deputare ad tempus durante neceſſitate Regularem ad curam animarum.*

30 *Canonici regulares an fuerint capaces beneficiorum Sæcularium, diſcurritur.*

Explicatur textus in c. quod Dei timorem de ſtat. Monachor.

31 *Concluditur Canonicos Regulares ex communi opinione eſſe incapaces quorumcumque Beneficiorum Sæcularium.*

32 *Canonici Regulares, quidquid erat in primitiva Eccleſia, hodie ſunt redacti ad ſtatum Regularem.*

33 *Clericus Sæcularis non eſt capax beneficii concedi ſoliti Canonicis Regularibus.*

34 *Reſolutiones Sacr. Congregationis in facti contingentiis recenſentur pro incapacitate Canonicorum Regularium ad beneficia ſimplicia Sæcularia, & multo fortiùs ad dignitates.*

35 Gloſ. in cap. præterea 14. de præben. *interpretatur.*

36 *Canonici Regulares an ſint capaces beneficiorum curatorum numerantur opiniones in terminis juris antiqui.*

37 *De novo jure Concil. Trid. & declarationis S. M. Gregorii XIII. eſt opinio Canonicos Regulares eſſe incapaces beneficiorum curatorum.*

38 *Doctores contrariæ ſententiæ etiam de jure novo ſupradicto recenſentur, eorumque fundamenta.*

39 *Auctor omninò tuetur incapacitatem Canonicorum Regularium ad beneficia curata, attenta ſupradicta declaratione Gregorii XIII. & alia S. M. Clem. X. & num. ſeqq.*

Probatur dictum Decretum Clementis eſſe univerſale comprehendens omnes Congr. Canonicor. Regul.

40 *Docto-*

Digitized by Google

40 *Doctoribus in contrarium eorumque fundamentis luculenter reſpondet.*

41 *Incapacitas ſupradicta efficit, quod ſi impetretur beneficium abſq; diſpenſatione poſſit denuò impetrari.*

42 *Dataria facilius indulget onus curæ animarum Canonicis Regularibus, quàm aliis Monachis, addita ſemper clauſula, ſi concurrant diſpoſita in* cap. quod Dei timorem.

43 *Canonicus Regularis non arcetur à cura animarum in propria Eccleſia*

44 *In Parochialibus perfectè unitis tàm quoad temporalia, quam quoad Spiritualia Monaſteriis, permittitur deputatio Regularis pro cura, ſecus in ſimpliciter unitis, & n.50.*

45 *Affertur Decretum S. Congr. Conc. diſponens non cogi Regulares deputare Sacerdotem Sæcularem in Parochia ſubjectivè unita ipſorum Monaſterio.*

46 *Unio Eccleſiarum non facit amittere qualitatem Eccleſiæ Sæcularis, niſi fiat per modum ſubjectivum in totum.*

47 *In Granciis, ſeu membris Monaſterii, de quibus loquitur Bulla S. M. Innoc. X. fuit mandatum deputari ab Epiſcopis Vicarios Sæculares ad nominationem Superiorum Regularium, cum congrua aſſignatione ſtipendii.*

48 *S. Pius V. ad inſtantiam Regis Catholici indulſit omnibus Regularibus cujuſcumque ordinis, ut poſſint eſſe Parochi in quibuſcumque Parochiis in partibus Indiarum cum ſola Capituli Provincialis licentia.*

49 *Canonici Regulares poſſunt aſſumi in Parochos ſine diſpenſatione in Parochiis eorumdem Monaſteriorum, vel membris omnimodè illis ſubditis, ita ut titulus ſit amovibilis, & Regularis.*

50 *Papa ob omnimodam poteſtatem in beneficiis poteſt concedere beneficium regulare Sæculari, & è contra.*

51 *Diſpenſationes Regularibus rarò dantur, quoad titulum beneficii, ſed aliquando tantùm in adminiſtrationem, vita durante.*

52 *Praxis, & forma concedendi ſimiles diſpenſationes enunciatur.*

53 *Poteſt etiam dici de obreptione, vel ſubreptione earum, & ex quibus cauſis.*

54 *Cum militibus S. Joannis Hieroſolymitani faciliùs diſpenſatur in beneficiis ſimplicibus.*

Diſſerturus itaque de capacitate Sæcularium benefi-
1 ciorum in Regularibus, & Canonicis Regularibus,
rem à ſuis primordiis ducendam exiſtimavi, etenim ma-
teria iſta à Canoniſtis paſſim agitur, & textus hinc inde
interpretantur; Primò quoad Monachos, certum eſt
ipſos ab antiquiſſima eorum origine fuiſſe addictos
tantùm ſtatui contemplativo ad plangendum, & impe-
trandam à Deo veniam pro peccatis populorum, qua-
2 propter ad differentiam Clericorum erant à mundo di-
functi, docendi officium exequi vetabantur, & ad Ec-
3 cleſiam Sæcularem nullimodè tranſire valebant, imò uti
Mundo mortui, ſolitariam vitam ducere cogebantur
Can. Monachus, Can. Alia, Can. Placuit 16. qu. 1. ita
ut prærogativa docendi ſolis Clericis eſſet permiſſa, imò
Monachi ab officiis Clericalibus omninò arcebantur, ut
tempore D. Gregorii Magni Monachi ad Sacerdotium
non aſcendebant, ſed à Preſbytero per Epiſcopum con-
ſtituto in Monaſterio Sacramenta recipiebant, ac di-
4 vina officia audiebant, prout liquet *ex Epiſt.* 5. *lib.* 7.
indict. 2. dicti S. Pontificis ſcribentis Fortunato Neapoli-
tano Antiſtiti, ut dedicaret Eccleſiam Sancti Petri Prin-
cipis Apoſtolorum, & Sancti Archangeli pro Regula-
ribus fundatam, cum aſſignatione Preſbyterorum Sæ-
cularium pro miſſis celebrandis; Et idem S. Pontifex
lib. 3. *Indict.* 12. *Ep.* 18. commendans Mauro Abbati Ec-
cleſiam D. Pancratii ſic ſcripſit: *Sed ne remotis Preſ-
byteris, quibus Eccleſia ipſa fuerat ante commiſſa, va-
care Myſteriis videatur idcircò hujus tibi authoritatis
tenore præcipimus, ne Peregrinum illic debeas adhibere
Preſbyterum, qui Sacra Miſſarum poſſit ſolemnia ce-
lebrare, quem tamen & in Monaſterio tuo habitare;
& exinde vitæ ſubſidia habere neceſſe eſt*; Et conſtat *ex
cap.* 1. *de Capell. Monach.* Et quamvis poſteà Monachi
ad Sacerdotium promoveri cœperint, ne amplius Sa- 5
cerdote extraneo uterentur, ſedebant tamen poſt Abba-
tem Laicum; Cumque priùs aliquoties in Monaſterio
præſto non eſſet Preſbyter Sæcularis, ſed ab Epiſcopo
mittebatur non Regularis; vel ipſi Monachi eum acceſ-
ſebant, vel demum foras ad Miſſam audiendam, & Sa-
cramenta recipienda ſe conferebant; hinc ipſe D. Grego-
rius cupiebat, ut aliquis Monachus Sacerdos fieret,
& quidem rectè, ne diverſi ordinis Hierarchiæ ſimul
confunderentur, & commodiùs Monachi Sacramenta in
Monaſterio, & ſuaviùs à Collega Regulari percipe-
rent, *ut* Thomaſſin. *de benef. par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 93. *nu.*
15. Unde nec quidem omni die Miſſæ celebratio in Mo- 6
naſteriis permiſſa fuerat; cùm Monachi addicti eſſent
orationi, & contemplationi, quin etiam celebrandi
more inter Monachos introducto, conſtat rarò ipſos ce-
lebraſſe. Apud Carthuſianos etenim, adhuc vetus Ka-
lendarium aſſervatur, in quo notantur dies, quibus Miſ-
ſa celebrabatur atque *Petr. Bleſenſis Epiſt.* 86. teſtatur
quendam Carthuſianum habitum ob id dimiſiſſe, quod
rarò apud ipſos ſacrificaretur. Idem de Ciſtercienſibus
teſtatur *Petr. Cantor. in Verb. abbreviat.* qui niſi in per-
vigiliis, atque Sanctorum Feſtis Sacrum faciebant. In 7
eorumque Monaſteriis plures etiam Clerici aderant
pro cultu Chriſtianæ virtutis, exquirendo inter illos aſ-
ſidua Monachatus exercitia, itaut quaſi Seminaria Cle-
ricorum erant Monaſteria: in his enim ſpiritus proba-
babatur, an idonei eſſent ad docendum in Clericalibus
Officiis aſſumendi.

Deindè indiſcriminatim cœperunt Monachi munera 8
Sacerdotalia recipere, vel decreſcente Cleri Sæcularis fer-
vore, vel aucta apud populos Monachorum devotione,
itaut quod à Canonibus iis fuerat interdictum, deinde
permiſſione moris eſſe incœperit, ut latè initium, &
progreſſum hujus rei præ aliis refert Thomaſſin. *de be-
nefic. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 12. *& pluribus ſeqq.* Gonzal. *in
cap. ad aures de temp. Ordin.* Unde plura bona ipſis Re- 9
gularibus, jam ad Preſbyteralia munera evectis fuerunt
à Laicorum devotione attributa, cum onere Miſſarum,
& Officiorum, imò iis Parochiæ fuerunt addictæ cum
animarum cura, conſentientibus Epiſcopis, ejectis Sæ- 10
cularibus Clericis, vel ob morum qualitatem laxiorum,
Monachorum tunc ferveſcente Inſtituti obſervantia, vel
potiùs ob majorem facilitatem, & dulcedinem, quibus
Laici à Regularibus eorum curæ commiſſi tractabantur.
Attamen Epiſcopi id poſteà ægrè ferre cœperunt, & con- 11
tendentes, ne amplius Monachi Eccleſias Sæculares oc-
cuparent ſpoliando Clericos, ut uſque ad annum 1100.
pluribus Conciliorum particularium Canonibus fuerit
expreſsè prohibitum, & obſervat Thomaſſin. *cit. par.* 1.
lib. 3. *c.* 22. qui *n.* 3. refert Canonem Concilii Lateranen-
ſis Primi anno 1122. ſub Calliſto II. vetantem Abbati-
bus, & Monachis publicas pœnitentias imponere, in-
firmos viſitare, unctiones facere, & Miſſas publicas ce-
lebrare; Et Alexander III. qui ſedit propè duodecimum
ſæculum injunxit, ut Monaſticum habitum recipientes,
nullo modo Eccleſiis Sæcularibus præficerentur, ut re-
fertur in *cap. ſuper eo de regul.* ibi: *nec amplius in Eccle-
ſiis Sæcularibus debent aſſumi, ne contra Votum, quod* 12
Domino fecerunt, venire probentur. Hinc beneficia in
Sæcularia, & Regularia diviſa fuere, illa quæ Clericis
debentur ex innata eorum eſſentia, iſta quæ Regularibus
conferuntur inſtitutione, vel conſuetudine præſcripta
tempore quadraginta annorum Selva *de benef. par.* 1. *qu.*
4. *nu.* 74. Garzias *eodem tract. tom.* 2. *par.* 7. *num.* 1.
& ſeqq. Hojed. *de incompat. benef. cap.* 24. *num.* 92.

Hinc generalis regula adeſt, quod beneficia Sæcula-
ria Sæcularibus, Regularia itidem Regularibus confe-
renda ſint, quidquid aliter differendum erit, quoad
beneficia curata de quibus infra; Cum enim omne be-
neficium aliquod habeat annexum officium, *cap. ult.
de reſcript. in* 6. implicat quod Hierarchiæ diverſæ Viri
aſſumantur ad eadem munera, & confundatur ordo, ut 13
conſideratur 16. *q.* 7. *Can. in Nova, & Clem.* 1. *de elect.*

mutatio enim ſtatus ſatis reprobanda, eſt nec permit-
tenda ſine licentia Summi Pontificis, in cujus pectore
ſunt omnia jura. Hoc idem deinde videtur ſtatutum
*in capit. cum ſingula capit. Cum de beneficio de prebend.
in 6. cap. 1. de elect. cap. inter de Relig. dom. Clem. ne
in agro §. Cæterum verſ. ſanè de ſtatu Monachorum, dict.
Canon. in nona 16. q. 7. & in Sac. Concil. Trident. ſeſſ.
14. de reform. cap.* 11. quod procedit in quocumque be-
neficio, Canonicatu, & dignitate, ut à contrario ſen-
ſu probatur *in cap. Quod Dei timorem de ſtatu Monacho-
rum*, in quo Monachus permittitur obtinere beneficia
Curata, peculiari ratione prædicationis neceſſariæ ad
curam animarum, quæ ratio cùm ceſſet in beneficiis
quibuſcumque ſimplicibus, idcircò ii vetantur ſociari
cum corpore diverſo Hierarchico, & inſtallari in Sede
diverſæ ſphæræ; Vita enim, & converſatio eorum eſt
diverſa à Clericis; quare horum munera iis non com-
petunt; Ulteriùs aſſumptus ad ſimplex beneficium Mo-
nachus, remanet in Monaſterio, & ſic beneficii ſtatus
mutaretur, nam ſequitur perſonam beneficiati, quod
fieri nequit; Sed ad Parochiales aſſumpti, licèt rema-
neant Monachi, itaut ſervare debeant regulam; atta-
men ſubduntur Epiſcopo, & ſic beneficii ſtatus non al-
teratur Fagnan. *in cap. Quod Dei timorem num.* 18. *de
ſtatu Monachor*, & ratio ulterior aſſignari valet, quod
cum Regulares habent, unde poſſint vivere ex redditi-
bus Monaſterii, ex quo ſi beneficia Regularia acquirant
etiam debent eorum fructus, ultra ſubſtentationem Mo-
naſterio adjicere, non debent proinde aliunde provide-
ri in detrimentum Clericorum, qui præcisè ex bene-
ficiorum proventibus debent conſulere ſibi, & Eccle-
ſiis, ac populis ſibi commiſſis, nam Sæculares Clerici,
qui jam vitam antiquam communem in primitiva Ec-
cleſia uſurpatam deſeruerunt ex ſingulis titulis ſejunctis
beneficiorum redditibus vitæ alimoniam ſumere cœpe-
perunt, & ſic ſi alii diverſi ordinis in iiſdem titulis in-
14 ſtallarentur, ipſi excluſi remanerent; quare firma eſt in
jure regula incapacitatis Regularium, quoad beneficia
Sæcularia, & è contra, ut latè firmatur per Canoni-
ſtas, & Beneficialiſtas inter quos Barboſ. *de Ep. par.* 3.
alleg. 57. *num.* 170. *& de Jure Eccl. lib.* 3. *cap.* 4. *num.*
34. *& ad Conc. Trid. ſeſſ.* 14. *cap.* 10 Garzias *de benef.
cit. cap.* 10. Paru. *de reſign. lib.* 4. *qu.* 5. *num.* 2. Gonzal.
ad reg. 8. *Cancell. Gloſſ.* 8. Vivian. *de Jure patr. par.* 2. *lib.*
6. *cap.* 2. Lotter. *de re benef. lib.* 1. *qu.* 34. *num.* 7. *&* 8. Cor-
rad. *in praxi diſp. lib.* 1. *cap.* 6. *numer.* 4. Card. de Luca
de benef. diſcurſ. 75. *num.* 19. *&* 20. & quod ita fuerit
obſervatum antiquo etiam jure, quoad beneficia non
curata, refert Thomaſſin. *cit. par.* 1. *lib.* 3. *cap.* 12. *num.*
9. *verſ. multo minus*. Rota *deciſ.* 39. 390. *&* 463. *co-
ram Buratto*, *dec.* 1165. *nu.* 12. *&* 13. *coram* Seraphi-
no, & paſſim alibi, & confirmavit *Concil. Trident.
loc. allegat. & capit.* 21. *ſeſſ.* 25. *de regul.* itaut collatio
15 & Inſtitutio facta de perſona Regulari in beneficio Sæ-
culari, ſit ipſo jure nulla, niſi adſit diſpenſatio Papæ ſe-
cundum *regul.* 42. *Cancellariæ*, ut latè ultra citatos Do-
ctores dixerunt Ricc. *dec.* 49. *per tot. par.* 1. Laurer. de
Franchis *de controv. inter Ep. & regul. par.* 2. *q.* 86. Marc.
Antonin. Macerat. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 20. *n.* 12. Pel-
lizar. *in manuali regul. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 4. *ſeſſ.* 4. *qu.*
1. *num.* 104. Tambur. *de Jure Abb. tom.* 3. *diſp.* 9. *qu.* 8.
Garzias *cit. cap.* 10. *num.* 2. *& ſeqq.*

Tamen ſupraſcriptæ rationes, ac jura etſi ſatis urge-
rent pro arcendis Regularibus omnibus à beneficiis Sæ-
cularibus, verùm cùm ut dixi evectis Monachis ad mu-
nera Sacerdotalia, facilè fuit eis acquirere adminiſtra-
tionem Presbyteralis officii, ob frequentiam populorum,
quam urgebat fervor ille anachoreticus ex proximitate
SS. Patriarcharum Inſtitutorum elicitus; Unde Eccle-
ſiæ plures ſe reddidere regulares, præſertim in Anglia,
& Hiſpaniis, ut docet *cit.* Thomaſſin. *loc. alleg. aliiſq.
capit. ſeqq.* & etiam innuit Amyden. *de ſtylo Datariæ
lib.* 1. *cap.* 15. § 7. *num.* 107. in quibus munus prædica-
tionis per Monachos fuit maximoperè propagatum, cum-
16 que illud ſit præcipuum ex muneribus, quæ incumbunt
Miniſtris Curæ animarum, proinde non difficilis fuit
permiſſio obtinendi Eccleſias, Paroch. ut fit mentio *in
cit. c. Quod Dei timorem de ſtatu Mon.* qua ratione plura
Monaſteria Eccleſias acquiſiverunt omnimodo ſubjectas,
& unitas in Villis exiſtentes, vel etiam Eccleſias ipſas
Curatas in Monaſteria redigebant Monachi, itaut Eccle-
ſia Monaſterialis eſſet etiam Parochialis; proinde decre-
ſcente Clericorum fervore, & aucto illo Monachorum,
quod antea permittebatur Monachis voluntate præcisa
Epiſcoporum, & petitione populorum, ægrè tamen fe-
rentibus Clericis Sæcularibus, pervenit in jus, itaut Mo-
nachi Parochialia munera in Eccleſiis Parochialibus Sæ- 17
cularibus exercebant titulari in iiſdem; ideò exorta con-
troverſia inter Regulares, & Clericos, ac Epiſcopos *in
Concilio Claramontano* 1095. celebrato ſub Urbano II.
pax reddita fuit inter iſtas Hierarchias, nempè quod bo-
na, & Eccleſiæ uſque tunc à Monachis poſſeſſæ retine-
rentur per eoſdem, ita tamen quod ſi cura animarum
Sæcularium eſſet exercenda in Eccleſia Monaſteriali,
exerceretur per Sacerdotem Sæcularem, conſilio Mo-
nachorum, per Epiſcopum inſtituendum, eidemque
ſubjectum *cap.* 1. *de Capell. Monach.* In Eccleſiis au-
tem non Monaſterialibus Monachi à contrario ſenſu po- 18
terant extra Monaſterium exercere curam animarum,
ut perſpicuè probatur *in cap.* 2. *de ſtat. Monachor.* de-
ſumpto *ex Concil. Lateranenſi III. ſub Alexandro III. an-
no* 1179. ubi cum Monachi ad hujuſmodi munus ob-
eundum in Parochialibus extra Monaſteria aſſumerentur
mandavit, ut id non permitteretur ſine Socio ejuſdem
Ordinis, de qua Conciliari diſpoſitione fit mentio *in
cap. quod Dei timorem eodem tit.* tempore Innocentii III.
edito.

Hinc acris fuit inter Canoniſtas controverſia, an ca- 19
pacitas beneficiorum Parochialium in Monachis ſit ex
jure, vel ex diſpenſatione, hinc inde certantes, alii
enim dixerunt ex diſpenſatione Epiſcopi, vel Papæ id
fuiſſe permiſſum *diſt.* 55. *Can. priſcis*, ubi *Gl. ver. Mona-
ſterialibus*. Alii ex jure communi, hujuſmodi habilita-
tem in eos derivari tuentur, ut latè apud *Gloſſ. in cit.
cap.* 2. *verſ. Parochiales de ſtatu Monachorum*, *& cap.
quod Dei timorem v. Eccleſiarum ibidem*, ubi omnes
ferè Canoniſtæ Garzias *citat. par.* 7. *cap.* 10 Sanchez *ad
præcepta decalogi lib.* 7. *cap.* 29. *num.* 55. Murga *de be-
nef. par.* 3. *q.* 3.

Ego tamen dico diſpenſativè tantùm fuiſſe permiſ- 20
ſam Regularibus curam Parochiarum Sæcularium, quæ
diſpenſatio olim urgente duntaxat neceſſitate impartie-
batur per Epiſcopos, ea facultate quam univerſaliter 21
Sedes Apoſtolica indulget iiſdem diſpenſandi in caſibus
ſpecialibus, cogente neceſſitate, quo pacto proce-
dit *Can. priſcis* 55. *diſt.* ibi: *concedit Papa, ut ſtante
neceſſitate aſſumatur Monachus*, & optimè *in Can. per-
venit* 16. *quæſt.* 1. vetantur Monachi munera Parochi
exercere, niſi de Epiſcopi, vel Papæ licentia, indican-
do prohibitionem Concilii Chalcedonenſis relati *in
can. qui verè eadem cauſa*, ubi prohibitum fuit Mona-
chis extra Monaſterium munera Clericalia agere, niſi
jubente Epiſcopo ob neceſſitatem; idem *in Can. doctos
ibidem*, ubi Papa commendat diſpenſationes Epiſcopo-
rum, quod Monachi munera presbyteralia exerceant
erga populum, & ita dicit *Gloſſ. cit.* ea clara ratione,
nam cùm plures Canonicæ diſpenſationes, & qui-
dem etiam Conciliares extarent arcentes Monachos ab
Eccleſiis Sæcularibus, ſine diſpenſatione Epiſcopi, adi-
gente duntaxat neceſſitatis cauſa habita, prout indi-
cant citati Canones; Advenientibus tamen in aliis Ju-
ribus poſterioribus fuit indultum, ut etiam exiſtente uti- 22
litate, quæ provenire valet ex prædicatione, quæ ſo-
let in Regulari faciliùs verſari, quàm in Sæculari, poſ-
ſit Regularis ad Eccleſias Sæculares aſſumi; ut fit men-
tio *in cap. quod Dei timorem de ſtatu Monachorum*, *&
cap.* 2. *eodem titulo*, unde arguunt *Doctores*, quod cùm
ſint decreta Concilii Generalis, non poſſit Epiſcopus
diſpenſare, ſed tantùm ad Sedem Apoſtolicam perti-
neat, niſi accedat neceſſitas, Rota *deciſ.* 5. *in novis
de jure patronatus*, *&* 28. *de prebend.* ac latè citati Do-
ctores, & inſracitandi. Accedit quod in Concorda- 23
tis, inter Leonem X. & Regem Galliæ id fuit expreſ-
sè ſtatutum, ut non aſſumantur Regulares ad Eccleſias
Paro-

Parochiales regendas, & quatenùs illa pertineant ad ſpecialia Regna, tamen in §. *ſubſequenti* indiſtinctè, & univerſaliter fuit id ſtatutum, ut notat Garzias *cit. cap.* 10. *n.*33. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 7. *num.* 53. Et quamvis Amyden. relat. *in contr.* 15. Caponi dicat erraſſe Garziam, & Gonzal. ſe emendaſſe in ſecunda editione, tamen citatus Gonzal. non irritavit ſententiam, quoad Regulares, ſed quoad Canonicos Regulares. Remanet tamen inanis hujuſmodi quæſtio, quia ſatis inolevit ſtylus, ut nequeat Regularis aſſumi ad hujuſmodi Parochiales Sæculares, niſi prævia diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ, ut infra dicam; itaut jure antiquo potuerint Epiſcopi diſpenſare ſtante neceſſitate, imò etiam utilitate, vel alterutra concurrente, exceptis Parochiis exiſtentibus in ipſo Monaſterio juxta *cit. cap.* 1. *de Capell. Monach.* Aſſignant enim rationem Cano-
24 niſtæ, quare de jure Monachi fuerint facti capaces talem diſpenſativè arbitrio Epiſcopi extra Monaſterium, non autem in Monaſterio, nempè quod cum Monachi ex eorum inſtituto ſint vitæ contemplativæ, & ſolitudini addicti, ut ipſorum nomen ſonat, congruum non eſt, ut in Cellam Parochi Regularis Parochiani, ut par eſt confluant, & perturbent Monaſterialia officia die noctùque; imò ne detur aliis ſociis occaſio videndi ſocium vagantem per Civitatem occaſione adminiſtrandi Sacramenta, quare à jure fuit permiſſum, ut ſi non uti Clauſtralis ſaltem uti Sacerdos aſſumeretur;
25 hæc tamen prohibitio in deſuetudinem etiam abiit ut videmus in pluribus Eccleſiis Regularium curam per Regularem ipſum exerceri, ut Venetiis, & in Urbe, ac notat Fagnan. *cit. cap.* 1. *notab. de Capellis Monachorum*, & Thomaſſin. *cit. par.* 1. *l.* 3. *cap.* 22. *nu.* 10. Imò *S. Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 11. apertè præſupponit hoc, quia ſubjicit Regularem curam exercentem in Monaſteriis Epiſcopo, cùm de aliis Eccleſiis non Monaſterialibus alio loco decreverit.

26 Cæterum quidquid ſit, an olim Regulares fuerint capaces Parochialium, vel ex Epiſcoporum diſpenſatione, vel ex ipſo communi jure, tamen inolevit eorum incapacitas ex jure, noviſſimo, vel ex dicto Concilio Lateranenſi in Concordatis, ut referendo declarationem *Sacr. Congregat. Concil. ſuper capit.* 10. *ſeſſ.* 14. *de reform.* tradit Garzias *cit. cap.* 10. *nu.* 31. ibi: *Regulares ſunt incapaces beneficii ſimplicis, non autem beneficii Curati ad formam cap. quod Dei timorem, licet non hodie, cum obſtet Concilium Lateranenſe ad Concordata*, quamvis contrarium putet ex alia declaratione Sac. Congregat relata à Fagnan. *capit. Quod Dei timorem num.* 19. quod ſcilicet Concilium ſit reſtrictum ad Concordata, vel ex Bulla Pauli IV. 14. *tom.* 1. *Bullarii*, ut notat *Gonzal. loc. cit. num.* 54. ſed verè dicta Conſtitutio non adaptatur, cum ſit lata contra Apoſtatas, diſponens, quod quocunque prætextu, ſeu cauſa, extra Clauſtra Regulares non permaneant, imò fuit redacta ad terminos juris communis per S. M. S. Pium V. Vel demùm ex declaratione S. M. Gregorii XIII. de qua Amyden. *de ſtyl. Datar. lib.* 1. *cap.* 15. §. 7. *num.* 109. & *alii*. Certum tamen eſt iſtum eſſe inconcuſſum ſtylum approbatum, nedum à practicis, & beneficialiſtis, ut beneficia non conferantur Regularibus, ſine diſpenſatione Apoſtolica, prout teſtantur Garz. *de benef. par.* 7. *cap.* 10. Amyden. *loc. cit.* plenè Fagnan. *citat. capit. quod Dei timorem num.* 17. *de ſtatu Monach.* Lotter. *de re benef. lib.* 1. *qu.* 34. *num.* 58. & *ſeqq.* Tondut. *qu. benef. lib.* 1. *cap.* 80. *num.* 15. Thomaſ. *citat. numer.* 9. Barboſa *ad cit. cap. quod Dei timorem nu.* 3. *in fine*, & *cap.* 11. *ſeſſ.* 14. *de reformat.* Præterquam quod ſi beneficia Sæcularia commendata prohibentur obtineri à Regularibus *in reg.* 23. quantò fortiùs præſupponenda eſt in eos prohibitio in titulum. Verùm etiam comprobatur hic ſtylus pluribus reſolutionibus Sacr. Congreg. Concil. approbatis etiam à Summo Pontifice, tàm quoad beneficia ſine cura, quàm cum Cura, ut omninò requiratur diſpenſatio Apoſtolica; ut refert Fagnan. *cit. loco n.* 17. & *ſeqq.* Etenim cùm Fagnan. *cit. loco n.* 17. & *ſeqq.* Etenim cùm fuerit quæſitum, *An regularis poſſit præfici Cura animarum ab Epiſcopo, & ſine diſpen-*

ſatione, Apoſt. Sac. Congr. Conc. *cenſuit. non poſſe, niſi* 27
accedente diſpenſatione, quæ non videtur concedenda, niſi inſtante Epiſcopo pro neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ. Inſuper affert declarationem ſuper c. 18. *ſeſſ.* 24. *de reform. Primo quæritur, an Eccleſiæ Parochiali ex neceſſitate nempè ob penuriam Sacerdotum Regularis perpetuus poſſit præfici?* Reſpondit *Congreg. permitti poſſe ita tamen, ut deducto victu, quod reliquum fuerit reddituum in utilitatem Eccleſiæ, & pauperum convertatur, ob id autem neceſſariam eſſe hodie diſpenſationem contra opinionem communem antiquorum Doctorum, quod ita de ſtylo obſervari conſuevit, quod ſi magis placeret Sanct. Dom. Noſtro Sixto poſſe, quod petitur ad tempus concedi, quoad ſcilicet Epiſcopus provideret de Clerico Sæculari, nihil tamen poſſe concedi, niſi inſtante Epiſcopo pro neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ; Supradictam priorem ſententiam probavit Sanctiſſimus. Secundò, Quidam Clericus miles S. Stephani petiit admitti in concurſu cujuſdam Eccleſiæ Parochialis, Congregatio parva cenſuit ſignificandum Datario Concilium non prohibuiſſe, quod Regulares poſſint habere Sæculares Parochias, jus etiam vetus non obſtare, videat ipſe ſi Inſtitutum militiæ obſtet. Sanctiſſimus noluit, & quod ſcribatur Epiſcopo, ne Regularem admittat ad Concurſum*, ut apud Garziam *cit. num.* 32. In idemque coincidunt reſolutiones *in una Cremonen.* 1. *Septembris* 1630. & *in una Taurinen.* relata à Pignatell. *tom.* 1. *conſ.* 44. *num.* 25. Et quamvis nonnulli ſpeculentur, ad fundandam hanc capacitatem in Regularibus, non requiri rigoroſam diſpenſationem, ſed tantùm permiſſionem Sedis Apoſtolicæ, tamen iſti termini confunduntur, cùm revera Apoſtolicum Indultum omninò requiratur, ut Regularis aſſumi poſſit ad Eccleſiam Parochialem Sæcularem; Et quoad milites Regulares, qui verè ſunt Religioſi, ut Equites D. Joannis Hieroſolymitani nulla cadit difficultas. Iis enim ex dicta ratione nequidem reſervari poſſunt penſiones ſuper beneficiis Eccleſiaſticis Sæcularibus ſine diſpenſatione Corrad. *in prax. benef. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 224. & *ſeqq.* ſufficit tamen ſi in ſupplicatione, quæ exhibetur Papæ pro obtinenda penſione, dicatur tantùm miles, adhuc non expreſſa qualitate Clericali, quia largo modo dicti equites poſſunt dici Clerici, & ſic non remanet gratia ſubreptitia; Contrario procedente, ſi enunciata; qualitate Clericali, reticeatur illa militis, ut diſtinguunt *cit.* Corrad. *num.* 225. & Lotter. *de re benef. lib.* 1. *cap.* 36. *num.* 21. & ita eſt intelligenda *deciſ.* 1. Cæſaris de Graſſis *de probationibus per tot.* Iſta autem incapacitas, nedum beneficiorum Sæcularium, ſed etiam penſionum percutit etiam alios milites, qui verè non dicuntur Religioſi ſtricto modo, ut docet *cit.* Corrad. qui *nu.* 329. dat formulam diſpenſationis pro reſervatione penſionis, cum retentione Beneficiorum militiæ, & *Sac. Congregatio Concilii die* 15. *Junii* 1652. declaravit *in una Portugallienſi* Fratres Sacerdotes profeſſos Ordinis militum Chriſti, S. Jacobi, & de Avis eſſe incapaces abſque diſpenſatione Apoſtolica beneficiorum Sæcularium cum Cura, & ſine Cura, & Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis, ut refert Pignat. *tom.* 1. *conſult.* 254. Verùm non ex qualitate Religioſa vera, ut dixit *cit.* Pignat. & nos denegabimus infra in alio Commentario, ſed quia ſunt Religioſi ſaltem ſecundùm quia, inolevit præmemoratus ſtylus, ne confunderentur beneficia cum illis, qui habent propria beneficia militiæ, Regularibus in hoc coæquandi.

Unde fruſtranea eſt modò controverſia, an Epiſcopus deputando Regularem in Eccleſia Parochiali ſecundùm jus commune, debeat requirere neceſſitatem, vel utilitatem reſtrictam ad prædicationem, cum planè ſufficiat quælibet utilitas, eò quod prædicationis requiſitum in jure expreſſum, videtur potiùs demonſtrativum ex Lambert. *de jurepatr. lib.* 2. *par.* 1. *artic.* 19. *quæſt.* 7. *princip. num.* 7. Sanchez. *in præcept. Decalog. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 29. *num.* 40. cum poſſit prædicatio fieri exemplo, & operibus, fruſtranea eſt, inquam, hæc diſputatio, quia etiam concurrente neceſſitate, vel utilitate ſpectat ad Summum Pontificem id permittere, ut ſonant citatæ reſolutiones Sac. Congregationis, quæ tamen procedunt de deputatione perpetua in titulum, vel

Digitized by Google

commendam, ſecus temporali urgente neceſſitate, ut ex
29 declaratione Sacr. Congregationis refert Amyd. *citat. num.* 110. *verſ.* 2. ibi: *Congregatio negotiis Regularium præpoſita Fratri Franciſcano ab Epiſcopo Mantuano tempore Peſtis ad regimen Parochialis deputato denegavit ulteriorem adminiſtrationem etiam ad tempus, quamvis Epiſcopus & populus inſtarent. Quia videlicet ceſſaverat cauſa deputationis.* Hæc Auctor. Optimo enim Jure fuit dicta facultas reſervata Sedi Apoſtolicæ, ne detur facilè locus Regularibus vagandi, & ſe ſubtrahendi à Monaſteriis, & à diſciplina Superiorum Regularium.

Redeundo igitur ad Canonicos Regulares, de quibus in hac Conſtitutione, major difficultas fuit inter Doctores, an fuerint capaces Parochialium, cætero-
30 rumque beneficiorum Sæcularium, & pro affirmativa opionione adducebatur textus *in cap. Quod Dei timorem de ſtatu Monachorum*, quem textum alii explicabant intelligi tantùm diſpenſativè ex cauſa neceſſitatis, vel utilitatis, prout dictum fuit quoad Monachos. Nihilominus primò eſt ſtatuendum, quod etiamſi adfuerit hujuſmodi capacitas de jure, ea tamen reſtringebatur ad Eccleſias Sæculares cum Cura, de quibus infrà, numquam verò ad cætera beneficia non curata, quorum ſunt omninò de jure incapaces tàm ſi ſint ſimplicia, quàm cum dignitate, littera enim textus *in cit. capit. Quod Dei timorem* occaſionem dans dubitandi, procedit expreſsè, quoad Parochias, & ſic remanet incapacitas de jure Generali, quoad omnes Regulares, addito quod fruſtratoria eſſet mentio, quæ fit *in citato Capitulo* Eccleſiarum Parochialium, ſi eſſet idem de reliquis, Cæterùm in contrarium urget quod ideò *in cit. textu* fuit facta mentio de Parochiali, quia in eo diſponitur, quod Canonici Regulares comprehendantur, *in cap. Monachi* deſumpto ex Concilio Lateranenſi *de ſtat. Monach.* ubi fuerat diſpoſitum, ut Monachi per Villas in Parochiis, cum ſocio tantùm ponerentur, nihil innovando, quoad beneficia ſimplicia.

Verùm quod ſint incapaces, eſt communis opioio
31 Abb. *in cit. cap. Quod Dei timorem nu.* 5. *verſ* 2. *caſu*, Covarr. *in cap.* 2. *n.* 3. *de teſtam.* Thomaſſin. *cit. par.* 1. *lib.* 3. *cap.* 22. *num.* 9. *verſ. Multo minus* Fagnan. *in cit. cap. Quod Dei timorem num.* 18. & 19. ubi refert declarationem Sac. Congreg. Concilii, etiam quoad dignitates, Garzias *cit. cap.* 10. *num.* 28. & 31. Tondut. *lib.* 1. *reſol. benef.* 80. *n.* 10. Corrad. *in praxi diſp. lib.* 6. *cap.* 1. *nu.* 26. qui benè impugnat contrariam obſervantiam aliquoties fortaſſe ſequutam cum diſpenſatione Papæ; Et quamvis in Regula dictorum Canonicorum ſit decretum, quod ii non valeant acceptare hujuſmodi beneficia ſine conſenſu Superioris eorum, non exinde exexcluditur permiſſio Sedis Apoſtolicæ neceſſaria, imò Auctor ponit formulas hujuſmodi diſpenſationum. Idemque ſuſtinent Capon. *citat. contr.* 15. *nu.* 89. & *ſeq.* Card. de Luc. *de benef. diſc.* 64. *n.* 3. & *diſc.* 115. *per tot. in ſupplem.* Squillant. *de Privil. Cler. cap.* 4. *n.* 73. *Rota deciſ.* 161. *n.* 17. & 18. *coram Card. Celſo.*

32 Ratio eſt, nam quidquid ſit de antiquo ſtatu Canonicorum Regularium in primitiva Eccleſia, certum eſt poſtea fuiſſe illos redactos ad ſtatum Regularem, præviis tribus votis eſſentialibus, & proinde in pluribus aſſimilantur Monachis, ut pleriſque Canonibus exornat Fagnan. *citat. cap. Quod Dei timorem nu.* 5. & 10. ubi firmat Canonicos Regulares in omnibus comparari Monachis, prætcrquam in exceptis, & videmus in ipſo Canone Concilii Lateranenſis relato *in cap. Monachi de ſtatu Monach.* prohiberi Regulares ſoli permanere in Parochiis, quod quidem in dubium poſitum fuit, an prohibitio iſthæc attingeret Canonicos Regulares, itaut opus fuerit Innocentium III. in ſæpè citato *c. Quod Dei timorem* declaraſſe dictam prohibitionem, etſi comprehenſivam Canonicorum Regularium, tamen intelligi, quatenus commodè ſocium habere poſſint, addens ibi: *quia tamen iſtud de Canonicis Regularibus ſpecialiter non cavetur, qui etſi à Sanctorum Monachorum conſortio non putentur ſejuncti, regulæ tamen inſerviunt laxiori.* Porrò hæc verba patefaciunt, quod verè Canonici Regulares ſint adſcribendi ad ordinem Regularium à Clero Sæculari ſeparatum, ſed mitigatioris regulæ, quàm Monachi, hinc arceri debent à beneficiis Sæcularibus ſimplicibus prout arcentur Regulares, juxta clarum textum *in cap. ſuper eo de Regularibus*, ſolumque ratione dictæ Regulæ laxioris permittitur eis Cura animarum Sæcularium, etiam ſine ſocio juxta formam *cit. capit. Quod Dei timorem*, ſicque Privilegium hujus textus debet reſtringi ad qualitates in ipſo enunciatas Card. de Luca *cit. diſc.* 64. *de benef. n.* 3. & *diſc.* 75. *num.* 20. Barboſ. *ad Concil. Trid. ſeſſ.* 14. *cap.* 10. *num.* 3. & facit Rota *in Pampilonen. Vicariæ de Elizondo* 3. *Martii* 1664. *coram* Verolpio *num.* 8. & priùs *dec.* 1305.
num. 4. *coram Seraphino*, ubi probatur Clericum Sæcu- 33
larem non eſſe capacem beneficii concedi ſoliti Canonicis Regularibus, & hic etiam fuit ſenſus Sacr. Con- 34
gregat. Concilii: *Regulares ſunt incapaces beneficii ſimplicis, etiamſi eſſent Canonici Regulares*, ut refert Garzias *cit. par.* 7. *cap.* 10. *num.* 31. Et cùm anno 1685. Carolus Radotnenoichi Polonus Canonicus Regularis obtinuiſſet à Capitulo Generali facultatem conſequendi omnia beneficia, Canonicatus, & Prælaturas in quacumque Diœceſi Regni Poloniæ, & à S. Congreg. peteret Confirmationem hujuſmodi facultatis, *Sacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium die* 6. *Julii* 1685. petitam confirmationem conceſſit, quoad Curata tantùm, ad formam SS. Canonum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum, eò quod rarò permittatur diſpenſatio ad ſimplicia beneficia, ut monet Card. de Luca *in adnot. ad Concil. Trid. diſc.* 13. *nu.* 7. & etiam dixit Sac. Congreg. Concilii *in Taurinenſi prima Septembris* 1603. & 21. *Auguſti* 1628.

Nec obſtat *Gloſſa in cap. præterea* 14. *de præbendis*, 35
ubi arguit, quod Canonicus Regularis poſſit fieri Archidiaconus quia loquitur de Archidiacono, in quo concurrat Cura animarum, & quod in Coadiutorem Canonicatus nequeat aſſumi Canonicus Regularis dixit Rota *in Novarien. præbendæ* 15. *Junii* 1693. §. *nec adverſari cor. D. Manuel.* & in terminis Archidiaconatus Amyden. *de ſtylo Datariæ lib.* 1. *cap.* 15. §. 7. *num.* 110. *verſic. Quod dixi*, nec non pro ſimplici Canonicatu Cathedralis Capritanæ fuiſſe neceſſariam diſpenſationem Apoſtolicam refert Pignatell. *conſ.* 44. *nu.* 7. *tom.* 1. & Card. de Luca *cit. diſc.* 115. *num.* 6. §. *Ideoque de benef. in ſupplem.*

Majoris ponderis fuit difficultas agitata inter Docto- 36
res de capacitate Canonicorum Regularium circa beneficia Curata. Et in hoc diſtinguendum eſt jus antiquum, & noviſſimum. De jure communi alii dicunt, Canonicum Regularem eſſe capacem beneficii cum Cura dummodò ſi commodè poſſit, ſocium adhibeat ad formam *cit. cap. Quod Dei timorem*. Moti ratione, quod Canonicus Regularis non ſit Monachus, ſed laxiorem regulam obſervet; Alii fatentur, quod ſint incapaces ad inſtar Monachorum, ſola permiſſione eis indulta *per cit. textum*, ut ii ſine ſocio eſſe non poſſint Curati in Parochia; ſecus Canonici, ſi commodè haberi ſocius nequeat, ut latè Canoniſtæ in dictum textum, & præſertim Barboſ. Fagn. Gonz. ac alii paſſim, & plenè pro utraque opinione Capon. *contr.* 15. *cum addit.* Ego tamen ſentirem pro prima opinione; nam verè Canonici Regulares non ſunt veri Monachi ad Clauſtralem contemplationem primariò inſtituti, ex qua ratione Monachi à Cura animarum de jure communi arcebantur, pluribus Canonibus liquet 16. *qu.* 1. & *toto titulo de ſtatu Monach.* cùm enim dicti Canonici Regulares in odioſis non veniant nomine Monachorum, ut expreſsè videtur ſentire *cit. textus cap. Quod Dei timorem* in ordine ad Concilium Generale relatum *in cap.* 2. *eodem titulo*, etſi uti Regulares hodie præſertim habeantur, tamen aliud eſt eſſe Regularem, aliud Monachum, ideò plures Mendicantes faciliùs etiam, non obſtante jure communi, ad Parochiales admittebantur, ut ſentit Fagnan. *cit. loco*, ubi affert declarationem Sac. Congregationis *num.* 13. & latè Doctores citati, ac Capon. *dicto loco*, Rota *cit. dec.* 5. *de Jurepatr. in novis*, & infra citandi; hinc Sac. Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *c.* 11. ubi injungit, ut Regulares tranſlati,

etſi

etſi ſint Canonici Regulares non aſſumantur ad Curam animarum Sæcularium, optimè comprobat fuiſſe in eis de jure capacitatem, cui oportuit derogari, media clara explicatione Canonicorum Regularium.

Sed quid dicendum, an in Monaſteriis ipſis Canonici Regulares exercere poſſint animarum Curam? Nàm videtur obſtare *cit. cap. 1. de Capellis Monachorum*, ut ſupra retuli, quoad Monachos; Et quod poſſint de jure, cenſeo, quia ibi non fit mentio de Canonicis Regularibus, neque par eſt ratio iſtorum cum Monachis; faciliùs enim permittitur Canonicis Regularibus à Clauſtro exire propter vitam, non ſolùm contemplativam; ſed etiam activam eis competentem, quod non congruit Monachis, ut ita in terminis docuit Fagnan. *loc. cit. numer. 20. verſ. Verum;* hinc videmus paſſim Mendicantes in propriis Eccleſiis Curam exercere animarum, rariùs verò Monachi, ex ratione diſpenſationis difficilioris, quæ datur ad removendum obſtaculum eorum Inſtituti.

37 De jure verò novo dicitur adeſſe incapacitas, tum *ex Concil. Trid. ſeſſ. 14. de reform. cap. 11*, ubi diſponit, quod Regulares non aſſumatur ad beneficia Sæcularia etiam Curata, tum clariùs ex declaratione Sacr. Congregat. approbata à Gregorio XIII. quam referunt plures Doctores, præſertim Quaranta *v. Canonicus Regularis*, Fagnan. *cit. loco num. 16.* ibi: *An Canonici Regulares de licentia ſui Generalis poſſint aſſumere Curam animarum, ad tempus, quam perpetuo? Die 8. Julii 1581. Sanctiſſimus D. N. Gregorius XIII. noluit licere iſtis Regularibus etiam de licentia ſui Generalis, abſque permiſſu Summi Pontificis aſſumere Curam etiam ad tempus, multoque minus beneficium Curatum in titulum.*

38 His tamen non obſtantibus, in contrarias ſententias abierunt Doctores. Alii enim aſſeruerunt prædicta non obſtare capacitati Canonicorum Regularium, ut apud Tambur. *de jure Abb. tom. 3. diſp. 9. qu. 8. numer. 11.* Gonzal. *cit. cap. Quod Dei timorem per tot.* Alter Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 7. in fine*, ſe retractando in ſecunda editione à contraria opinione priùs firmata, Murga *de benef. quæſt. 2. nu. 249.* Bordon. *oper. moral. tom. 4. tract. de præcedentia Can. Lateranen.* poſt *c. 7. tit. de jure Parochialium num. 53. & ſeqq.* Vivian. *de Jurepatr. par. 2. lib. 6. cap. 2. num. 47. in addit.* Pennot. *lib. 2. hiſtor. Can. Regul. cap. 72. nu. 1.* Rodriquez *q. regul. tom. 3. cap. 3. à num. 3.* Card. de Luc. *de benef. cit. diſc. 64. num. 3. & diſc. 75. num. 20. & de denat. diſc. 25. nu. 6.* quos recollegit *in diſc. 116. de benef. in ſupplemento*, & alii relati per Barboſam *de Jur. Eccleſ. lib. 3. cap. 4. num. 79. &* Pignatell. *cit. conſ. 44. à num. 1. tom. 1.* & latè *in reſponſo ſeu deciſ. S. Miniatis Parochialis* poſt Capon. *contr. 15.* ubi adducuntur plures rationes, exempla, & Judicata, præſertim Auditoris Cameræ de anno 1650. pro executione litterarum Apoſtolicarum pro Parochiali Sæculari ſine diſpenſatione, & fuit canonizatum hoc Judicatum à Signaturis Gratiæ, & Juſtitiæ. Eamdem opinionem tuetur Rot. *dec. 5. de Jurepatr. in novis dec. 1269. cor. Seraph. & in Pampilonen. Vicariæ de Elizondo 3. Martii 1664. n. 8. & 9. cor. Veroſpio*, quæ eſt *la 10. poſt* Murgam *in Conſtitutiones Apoſtolicas;* addentes plerique ex illis id procedere præſertim in Canonicis Lateranenſibus, qui aſſimilantur Clericis Sæcularibus; & præcedunt proindè etiam Monachis, ut aliàs ego quoque dicam.

Fundamenta dictorum Doctorum, & aliorum, qui poſſent adduci, ſunt, quod textus præfatus Concilii Tridentini procedit in Regulari tranſlato, etſi is Canonicus fuerit Regularis, unde non comprehendit non tranſlatum, & ita expreſsè ſentit S. Congregat. *die 27. Octobris 1575.* quam refert Fagnan. *cit. cap. Quod Dei timorem num. 15.* ibi: *Concilium non prohibuit quin Canonici Regulares poſſint uti jure veteri, niſi quando tranſlati.* Itaque ut procedat talis incapacitas, duo copulativè requiruntur, Primò quod ſit tranſlatus, quod verificari poteſt in duplici caſu, vel quando alius Regularis transferatur ad Canonicos Regulares, vel quando iſti transferuntur ad aliam Religionem; Cùm enim voluerit Concilium in verbis antecedentibus, ut videtur fraus Regularium ſe transferentium ad alium ordinem occaſione vagandi extra Monaſterium, & ſe ſubtrahendi ab obedientia Regulari, quod Superior non poſſit admittere ad profeſſionem taliter tranſlatum, niſi ſub obedientia in novo Ordine, & in Clauſtro maneat. Secundò ne ſub Clypeo Beneficiorum Sæcularium poſſit huic Conciliari Conſtitutioni fraus fieri; Itidem voluit quod taliter tranſlatus ad Beneficia Sæcularia non aſſumatur, & cùm hæc indefinita verba potuiſſent non includere Canonicos Regulares, utpotè de Jure beneficiorum Curatorum capaces, neceſſaria fuit expreſſio talis qualitatis, & verè id non adverſatur capacitati eorum, eò fortiùs, quia hoc comprobat uſus poſt dictum Concilium frequenter receptus in dictis Canonicis aſſequendi Beneficia Curata ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, ut citati Doctores abundè referunt, & conſtat ex ipſa declaratione Gregorii XIII. quæ ſuperflua fuiſſet, quatenùs Concilium illud demandaſſet.

39 Verum tamen eſt poſt dictam declarationem non licuiſſe Canonicis prædictis obtinere beneficia curata, abſque permiſſione, ſeu diſpenſatione Summi Pontificis, ut referendo eamdem declarationem inconcuſsè docent Barboſ. *ad cit. ſeſſ. 14. de reform. cap. 11. n. 5. & cit. c. 4. lib. 3. de Jur. Eccleſ. num. 80. & in cit. capit. Quod Dei timorem num. 3.* Tondut. *qu. beneficial. tom. 1. cap. 80. per tot. & num. 16. & 15.* Nicol. *in Floſculis ver. Regulares num. 25.* Quaranta *cit. ver. Canonicus Regularis*, Fagnan. *in cit. c. Quod Dei timorem n. 16. & 17. cum ſeqq.* Garcias *par. 7. de Benef. c. 10. n. 33.* Maranta *reſponſo Juris tom. 4. c. 89. n. 35. & poſt* Capon. *controverſ. 15.* Pignatell. *cit. conſult. 44. à num. 14. uſque ad fin.* Paſqualig. *in obſervatione ad* Lauretum de Franchis *qu. 86.* ubi teſtatur de obſervantia in praxi, Corrad. *in praxi diſpenſationum lib. 6. cap. 1. nu. 13. verſ. At vero ego*, Card. de Luca, qui poſtquam contrarium innuerat, hanc veritatem fatetur *in diſc. 64. & 65. de benef. & de denationibus diſc. 25. nu. 6.* & firmavit Rota *in Novarien. Præbendæ 15. Junii 1693. §. Nec adverſari coram Reverendiſſimo Manuel.* confirmata 2. *Decembris ejuſdem anni.*

40 Nec adverſantur reſponſiones contrariorum, quod tale decretum non fuerit latum per viam legis univerſalis, ſed expiraverit per obitum Pontificis, vel quod non fuerit obſervatum, ob exempla poſteà ſecuta in contrarium, imò eadem Sac. Congregat. Concilii cenſuit anno 1602. decretis ejuſdem Concilii Canonicum Regularem non prohiberi obtinere Beneficia curata Sæcularia, niſi fuerit ex iis tranſlatis, de quibus habetur *in dicto cap. 11. ſeſſ. 14.* ut referunt aliqui ex citatis Doctoribus in contrarium adductis.

Nam negari nequit, quod dicta declaratio obtineat vim interpretationis Pontificiæ, prout in terminis Canonicorum Regularium Lateranenſium adeſt alia declaratio Sacræ Congregationis apud Fagnan. *cit. nu. 16.* in fine tempore etiam S. M. Gregorii XIII. ibi: *Cum Canonici Regulares Lateranenſes peterent, ut ſibi liceret cum licentia ſui Generalis obtinere beneficia Curata in titulum, vel ad tempus & res eſſet delata ad Sanctiſſimum, Sanctitas ſua abnuit;* Et licèt in caſu particulari Canonicorum Regularium certè Congregationis emanatæ fuerint dictæ declarationes, tamen ſatis eſt notum plures Decretales, imò majorem partem earum fuiſſe latas in caſibus ſpecialibus, & tamen pro legibus univerſalibus venerari, ſic quoque decreta Sacrarum Congregationum, quæ habent auctoritatem ab ipſo Conditore legis, ut in terminis Pignatell. *cit. loc. num. 27.* nam ſi Sac. Rota eas pro legibus habet, quantòmagis alii Judices inferiores hoc facere debent, ut in terminis alterius declarationis quoad iſtos Canonicos Rot. *dec. 161. num. final. coram Card. Celſo*, & quo ad iſtam Gregorii XIII. Pignatell. *cit. conſult. 44. num. 25. & 26.* adducens alias declarationes Sac. Congregationis famulantes prædictæ Gregorianæ, & benè reſpondet in terminis talis declarationis, Rota *in Leodien. Parochialis 11. Decembris 1693. §. non obſtante coram Pio.* Obſervantia verò in contrarium non eſt uniformis, ut poſſit

præjudicare tali legi, & declarationi emanatæ, cùm paſſim recenſeantur diſpenſationes petitæ, & denegatæ, vel conceſſæ. Nec Rot. *cor. Seraphino dec.* 1269. loquitur de tali lege Gregoriana, ſed tantùm juxta verba Concilii, quæ verè non videntur obſtare, ut dixi; Deciſio autem *in Pampilonenſi Vicariæ* 10. poſt Murgam *ad Conſtit. Apoſtol. num.* 9. *in fin.* reſpondet eidem Gregorianæ legi, ſed in eadem *deciſ. ſub die* 16. *Junii* 1664. quæ eſt *ia* 11. poſt *eamdem num.* 2. expreſsè proteſtatur omitti quæſtionem capacitatis prædictæ ob varias Doctorum ſententias & ſe fundavit quod ſit permiſſum tantum habere Curam animarum in Eccleſiis ſibi omnimodò ſubjectis ad formam ſpecialium Bullarum S. Pontificis, quæ ratio eſt communis, etiam aliis Regularibus, ut alibi dicam, & poſtea S. Rota dictam declarationem pro lege veneratam fuit *in Leodien. Parochialis* 4. *Julii* 1692. §. *Neque fundamentum*, *& eadem* 11. *Decembris* 1693. §. *non obſtante* juncto principio *coram Pio*.

Tamen, vel hoc eſt verum, prout tale ex prædictis conſtat, vel dubium, nihilominus certum eſt poſt dictam Gregorianam, ſaltem ex ſtylo, ſemper fuiſſe requiſitam dictam diſpenſationem Apoſtolicam, ut iidem Doctores contrarii obſervant, & fatetur Amyden. *de ſtylo Dataria lib.* 1. *cap.* 15. §. 7. *num.* 110. *in fine*. At innixi aſſertioni auctorum ex adverſo, aliqui ad talia Beneficia obtinenda abſque diſpenſatione Apoſtolica aſpirare auſi fuerunt, tamen Sac. Congregatio Epiſcoporum, & Regularium ad obviandum iis de mandato S. M. Clementis X. expreſsè declaravit eorum incapacitatem ad beneficia conſequenda ſine diſpenſatione Apoſtolica, ſicque omne dubium in præſenti remanet ſublatum, ab aliquibus ſibi blandientibus, vel forſan ita ſentientibus promotum; Quod quidem Decretum uti legem generaliter promulgatam ſemper eſſe obſervandum dixit Rota *in citatis deciſionibus Leodien.* §. *finali in utraque*.

Evaneſcit ſubindè motivum illud, quod obiici poſſet, nimirùm hoc Decretum Clementis, etſi per legem generalem promulgatum tamen fuiſſe reſtrictum ad Canonicos Lateranenſes, de quibus loquitur, & ſic non afficere alios, cum in odioſis non ſit facienda extenſio. Tamen contrarium eſt dicendum, etenim in procemio dicti Decreti præſertim §. *qua propter* diſpoſitio videtur fundari in illa ratione univerſali omnibus Canonicis Regularibus communi, ne ſcilicet à Cœleſti contemplatione, ſcilicet à Clauſtro, ad frequentiam Populorum accedant, & ita prohibitionem confirmavit. Quis enim non videt hanc rationem, nedum eſſe communem, imò fortiùs amplecti reliquas Congregationes Canonicorum Regularium, quæ habent majorem regularitatem, quàm illam Lateranenſium, quæ magis Clericorum ſpeciem refert, ut Card. de Luca *de præmin. diſc.* 24. *per tot.* proptereà diſpoſitio Decreti dici non debet extenſio, ſed comprehenſio omnium Canonicorum Regularium, ad cujus effectum ſufficit eadem ratio; proindè Doctores, qui in vim declarationis præfactæ Gregorianæ, & aliarum antè ipſam Clementis ſcripſerunt, indiſtinctè loquuntur de Canonicis Regularibus, præcipuè verò de illis Ordinis Præmonſtratenſis eſt *conſultatio* 44. Pignatell. *lib.* 1. qui fatetur in præciſis terminis ſic practicari per Sedem Apoſtolicam in omnibus *num.* 26. *& ſequen.* Et quo ad Canonicos Regulares S. Georgii in Alga, qui ſunt verè Sæculares, & uti tales præcedunt Canonicis Lateranenſibus ex Conſtitutione S. Pii V. *Sacr. Congregatio Concilii* 17. *Novemb.* 1629. reſpondit *Canonicum S. Georgii eſſe capacem pro obtinenda Eccleſia Parochiali Sæculari*, *concurrente tamen expreſſo Sedis Apoſtolicæ permiſſu*, ut refert Amyden. *de ſtyl. Datar. cap.* 15. §. 7. *n.* 109. *in fine*. Et Fagnan. benè *in cit. cap. Quod Dei timorem num.* 16. ad normam Decreti prædicti Gregorii XIII. indiſtinctè prohibitionem fundat in omnibus Canonicis Regularibus; Et quoad Canonicos Regulares S. Salvatoris præſupponit Card. de Luca *in diſc.* 36. *de Regularibus num.* 10. ex eo quod ii habeantur magis ad inſtar Regularium, reſervata tantùm, quoad aliqua, ſpecie Clericorum, imò qualitas vera Clericalis remanſit in illa Lateranenſi Congregatione, quæ præcedit omnes Regulares ex Conſtitutione S. Pii V. quod non eſt in aliis Canonicis nempè S. Salvatoris, qui præcedunt juxta antiquitatem approbationis Sedis Apoſtolicæ Card. de Luc. *diſc.* 24. *de de præmin.* Unde S. *Congreg. Concil. in Brixien.* 15. *Maii* 1655. *lib.* 19. *decret. pag.* 468. ibi: *Quæſitum fuit an Regulares Congregationis Canonicorum Lateranenſium S. Salvatoris S. Georgii in Alga*, *& Cruciſerorum ſint admittendi ad concurſum Eccleſiarum Parochialium Sæcularium præſertim*, *quando habent licentiam proprii Generalis?* Sacr. Congregatio reſpondit *negativè*, *& dendas declarationes jam editas*. Imò eadem *Sac. Congregatio Concilii die* 23. *Auguſti* 1692. *in una Ferrarien. beneficii* renuente Vicario Generali admittere Canonicum Regularem S. Salvatoris nominatum ad beneficium Curatum, diſpenſavit, jubendo Vicario, ut accedente conſenſu Abbatis Generalis, & dummodò in Oratore neceſſaria requiſita concurrant juxta Conſtitutiones Ordinis, illius nominationem gratis admitteret; In quo caſu Canonicus prædictus ſupponebat ſe capacem ſine alia diſpenſatione Sacræ Congregationis adducendo prædictas rationes, & præſertim Bullas Paſchalis II. Pii IV. & aliorum. Et quo ad Canonicos Regulares Congregationis Vindeſimenſis loquuntur citatæ *deciſiones Leodien.* Imò *ultima in* §. *finali*, firmat Decretum præfatum Clementis X. indefinitè procedere quo ad omnes Canonicos Regulares, facta mentione de Lateranenſibus demonſtrativè tantùm, cum Congregatio iſtorum ſit aliarum præſtantiſſima, & concurrat in omnibus eadem ratio conſulendi priſtinæ, ac laudabili diſciplinæ Regularium, quæ verè unica reperitur in Clauſtrorum Parietibus; Hinc Hugo Cardinalis benè dixit; *Non invenientes Jeſum in Sæculo*, *debent redire in Jeruſalem*, *ideſt ad contemplationem*, *& ibi eum requirere*. Sic Clauſtrales extra Clauſtrum non invenientes Jeſum, debent redire ad Clauſtrum, ubi revera invenitur. Ac *D. Benardus in ſermone ad fratr.* ait, *Cella*, *Terra Sancta*, *& locus Sanctus eſt*, *in qua Dominus*, *& ſervus ejus colloquuntur*, *ſicut Vir ad amicum ſuum*, *in qua crebro fidelis anima verbo Dei conjungitur*, *Sponſa Sponſo ſociatur*.

41 Hæc autem incapacitas Canonicorum Regularium efficit, ut ſi obtineatur aliquod Beneficium ab Epiſcopo, vel Summo Pontifice ſine diſpenſatione, poſſit denuò uti vacans impetrari per alium, ut innuit Gonzal. *in cit. cap. Quod Dei timorem de ſtatu Monachorum in fine*, & ſupponitur in dictis deciſionibus *Leodien. Parochialis coram Pio*; Et ratio eſt evidens, quia actus remanet nullus in prima proviſione, ex quo beneficium ſemper remanet vacans, expreſsèque hoc ſtatuitur in dicto decreto S. Congregationis ſub Clemente X. §. *quapropter*, ita ut poſſeſſor neque triennali poſſeſſione poſſit ſe tueri, & ſic neceſſariò eſſet exprimenda talis qualitas Corrad. *cit. loc. n.* 3.

42 Hinc eadem ferè prohibitio procedit in iſtis Canonicis, quæ cum Monachis, hoc ſolùm diſcrimine intercedente, quod Dataria ſolet aliquando illis indulgere, potiùs quam Monachis hujuſmodi onus Curæ, animarum, ſemper tamen adiecta Clauſula, *ſi concurrant diſpoſita in cap. Quod Dei timorem*. Itaque quod diſpenſationi Epiſcopi erat commiſſum, Sedi Apoſtolicæ optimo jure, ne abuterentur Canonici dictis diſpenſationibus, fuit reſervatum, ut liquet ex Indultis recentioribus S. M. Clementis X. & Innocentii XII. alio in Commentario recenſendis, qui ulteriùs ſolent habere annexam conditionem, ut habitum Regularem diſpenſatus ſemper retineat, ut alibi dicam.

Sed quid dicendum de Parochiis ſubjectis Monaſterio eorumdem Canonicorum, vel in ipſis Monaſteriis conſtitutis? Reſpondeo quoad Parochias exiſtentes in 43 iiſdem Monaſteriis Monachorum videntur arceri Regulares à Cura animarum, ex cenſura juris *in cap.* 1. *de Capellis Monachorum*, ut ſupra explicavi, ubi diſponitur, quod in propriis Eccleſiis non Sacerdos Regularis, ſed Sæcularis Parochus exiſtat; Tamen contrarium eſt dicendum, quoad Canonicos Regulares, tum

quia

quia dictus textus loquitur de Monachis, & ſic non extendendus ad ipſos Canonicos laxiori inſervientes Regulæ *cit. cap. Quod Dei timorem de ſtatu Monachorum*, tum fortiùs, quia talis prohibitio etiam quoad alios Regulares in deſuetudinem abiit uſque ad tempus Sac. Concil. Trident. à quo ſupponitur talis capacitas in Regularibus, dum eos Curam animarum exercentes in propriis Eccleſiis Monaſterialibus ſubjicit Ordinario in concernentibus dictam Curam *in capit.* 11. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* quodque innuit Fagnan. *cit. cap.* 1. *de Capell. Monach. in principio verſ. Nota* 1. & notat Thomaſſin. *citat. par.* 1. *de benef. lib.* 3. *cap.* 22. *num.* 10. cùm de Eccleſiis extra Monaſterium diſpoſuerit *in ſeſſ.* 7. *cap.* 7. *de reform.* & ſic cum Concilium præſupponat in dictis Monaſteriis, poſſe deputari, vel Regularem, vel Sæcularem, præſupponit capacitatem, quod etiam Fagnan. adſcribit ad Univerſalia Privilegia, & peculiaria communicata Regularibus; At in terminis Canonicorum Regularium adeſt Bulla Sixti IV. *la* 10. *tom.* 1. *Bullarii* incip. Dum ad Univerſos §. 12. ubi impartitur Papa Privilegium inter alia deputandi Regulares ſui Ordinis ad Curam animarum in eorum Eccleſiis, quod etiam egit Julius II. ut apud *cit.* Fagnan. *cap. Quod Dei timorem num.* 21. Imò Pignatell. *cit. conſ.* 44. *tom.* 1. *numer.* 5. alia refert Privilegia pro Canonicis Præmonſtratenſibus, & ſic vel ex peculiaribus Privilegiis, vel ex deſuetudine juris prohibitivi paſſim videmus uſu receptum in Eccleſiis Regularium deputari Regularem abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ, ſed cum ſola approbatione Ordinarii ad Curam animarum, quæ quidem approbatio non deſervit ad tollendum aliquod juris obſtaculum, ſed dumtaxat, quo obtemperetur Decreto Conciliari.

44 Quoad verò Parochiales unitas Monaſteriis, debet procedi cum diſtinctione, vel enim ſunt plenariè unitæ unione ſubjectiva, ſcilicet quoad temporalia, & ſpiritualia, itaut Superior Monaſterii ſit Parochus habitualis extincto titulo ſingulari dictæ Eccleſiæ Unitæ, ſeu illo ſuppreſſo, & tunc permittitur deputatio Regularis, ex Privilegiis Summorum Pontificum, pleriſque conceſſis, ut dicam in alio Commentario, ubi agetur an hujuſmodi Parochi deputentur amovibiles. Vel ex communicatione Privilegiorum, quæ datur inter Regulares, & certum eſt non requiri permiſſionem Apoſtolicam, ut in terminis Canonicorum Regularium docet Garzias *par.* 7. *capit.* 10. *num.* 31. *cum ſequentibus* Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. Gloſſ.* 7. *n.* 53. Corrad. *in praxi diſpenſat. lib.* 6. *c.* 1. *num.* 26. Lauretus de Franchis *controv. Regul. par.* 2. *q.* 86. ubi Paſqualig. *in addit.* Card. de Luca *de donat. diſc.* 25. *num.* 6. & quoad Canonicos Præmonſtratenſes Barbol. *ad Concil. Tident. ſeſſ.* 7. *cap.* 7. *num.* 17. *& in Summa Apoſtolicarum deciſ. ver. Vicarius amovibilis Parochialis num.* 1. & latè Vameſ. *tom.* 1. *conſ.* 65. & præſupponunt Sac. Concil. Trident. *cit. cap.* 7. *ſeſſ.* S. M. S. Pius V. in Conſtitutionibus de quibus aliò redibit ſermo, & meminit Fagnan. *in cit. cap. Quod Dei timorem num.* 15. *&* 16. *de Statu Monach.* cadente tantùm controverſia quando in iſtis Parochialibus unitis debeat Vicarius perpetuus conſtitui, & ſic Sæcularis, vel amovibilis, de quo alio loco opportuno. Sed præſupponunt capacitatem Regularium Card. Bellarm. *ad cit. ſeſſ.* 7. *capit.* 7. *verſ. Item Parochia Barboſ. ibid. num.* 17. Murga *de beneſ. par.* 2. *num.* 203. *in fine* Card. Cerrus *deciſ.* 886. *num.* 8. *&* 9. *& num.* 23. Rota *in deciſ. Pampilonen. Parochialis, ſeu Vicariæ de Elizondo*, & in confirmatoriis, nempè *la* 15. *num.* 1. *&* 4. *la* 16. *num.* 1. *&* 2. poſt Murgam *ad Conſt. Apoſtolicas*, & in terminis Canonicorum Congregationis Vindeſimenſis Rot. *in cit. deciſ. Leodien. coram Pio*.

45 Et dum diſputaretur in Sacr. Congregat. Concil. an ſubſtineretur Decretum Epiſcopi Viſitatoris in Diœceſi Rhegienſi quod Patres B. M. Virginis Servorum deberent deputare Sacerdotem Sæcularem in quadam Parochia unita eorum Monaſterio, qui reſideret in illa, ſtante abuſu, quod Regularis dicti Conventus accedebat ad Parochiam pernoctans in Monaſterio Sacramenta adminiſtraturus? *Sacr. Congregatio die* 7. *Februarii* 1705. reſolvit, *Affirmativè*, hoc eſt (ſuſtineri Decretum) præterquam quoad coactionem deputandi Sacerdotem Sæcularem.

Fundata enim eſt dicta aſſertio, nedum in Privilegiis pluribus ipſorum favore conceſſis, prout de Monachis Caſſinenſibus eſt declaratio *Sacr. Congregat. Concilii* relata à Murga *ad Conſtit. Apoſtol. in addit. fol.* 104. ubi etiam adeſt Conſtitutio Decreti facta à San. Mem. Urbani VIII. de Canonicis Regularibus Præmonſtratenſibus, Pignatell. *cit.* Vameſ. *cit. conſ.* & ad favorem Præmonſtratenſ. eſt *deciſ. in Pampilonen. Vicariæ de Elizondo* 3. *Martii* 1664. *coram Veroſpio dec.* 10. poſt Murgam, *ut num.* 10. *& deciſ.* 11. ubi plenè etiam ex Bulla S. M. S. Pii V. non revocata per Gregorium XIII. de quibus alibi, *& deciſ.* 15. *&* 16. *num.* 8. *poſt citat.* Murgam, ubi ad ſatietatem, verùm etiam in ratione, quia cùm hujuſmodi Eccleſiæ plenariæ ſubjectæ Regularibus, dicantur membra Monaſterii, & beneficia Regularia, & ſic ex ſui natura conferibilia Regularibus ex *Sac. Concil. Trid. ſeſſ.* 14. *cap.* 10. *de reform.* Garz. *de beneſ. par.* 7. *cap.* 10. *nu.* 3. *&* 8. Paril. *conſ.* 128. *n.* 17. *&* 20. *lib.* 4. Rota *deciſ.* 370. *num.* 1. *& ſeqq. coram S. M. Gregorii XV. dec.* 204. *num.* 8. *part.* 2. *recent.* & benè *in cit. dec.* 10. *&* 11. poſt Murgam, nulla diſpenſatio eſt neceſſaria, vel facilior ejus uſus fuit apud antiquos Summos Pontifices, cùm non repugnet ſtatui Regulari exercitium curæ, vel in eodem Monaſterio, vel in ejus membro, quia Regularis jam remanet clauſtralis, & dicitur habere beneficium Regulare, & ſic non aſſumitur ad diverſum ſtatum, in qua ratione fundantur leges prohibitivæ Sacrorum Canonum, & Summorum Pontificum, hinc non dico plenariam unionem, & ſubjectionem eam quam vocat Paſſerin. *in capit. un. de Capellis Monachorum*, quando ſcilicet habet Abbas Juriſdictionem in populum cum territorio ſeparato, quia tunc dicitur Abbas Diœceſanus; ſed dico juxtà ſenſum verum Doctorum prædictum.

Si verò Parochiales ſint ſimpliciter unitæ Monaſterio, ſcilicet menſæ tunc remanet titulus antiquus Sæcularis in Parochiis unitis, ideò talia beneficia dicuntur Sæcularia, & in titulum danda, & proinde ne ſponſus ſit diverſæ ſpeciei, & confundatur Hierarchia Eccleſiaſtica 46
Regularis, cum Sæculari, verè intrat dicta prohibitio, quia unio ſic facta, non facit amittere qualitatem Eccleſiæ Sæcularis, niſi fiat per modum ſubjectivum in totum, ut in *cit. deciſ.* 886. *Cerri & in cit. deciſ.* poſt Murgam, & nos alibi dicemus. Qua ratione, etiam declarationes Sac. Congregat. præſertim S. M. Clementis X. ſupracitatæ procedent in beneficiis Sæcularibus, etiam ſi Regulares haberent jus nominandi, cùm faciant mentionem etiam de Parochiis, & beneficiis juriſpatronatus.

Hinc eſt, quod Parochiæ unitæ unione ſimplici, ſcilicet quoad redditus tantùm incorporatos menſæ Monaſterii, nequeant obtineri à Regulari, etiamſi Monaſterium habeat jus præſentandi, ea ratione, quia ſemper titulus eſt Sæcularis obtinendus ab Epiſcopo mediante inſtitutione facienda ad præſentationem Abbatis, & ſic ſemper urget præmemorata repugnantia, & conſequenter prohibitio. Eadem ratione, in Granciis, ſeu membris alterius Monaſterii, de quibus loquitur Bulla S. M. Innoc. X. *Inſtauranda*, ſi annexam habeant curam animarum, nefas eſt illam exerceri per Regulares, etiamſi 47
ſint Canonici Regulares, non obſtante diſpoſitione *c. Quod Dei timorem*, ſed ſunt ab Epiſcopo deputandi Sacerdotes Sæculares in Vicarios perpetuos, vel amovibiles, à Superioribus Regularibus nominandos, cum congrua fructuum portione ipſius Epiſcopi arbitrio aſſignanda ad præſcriptum *Tridentini ſeſſ.* 7. *cap.* 7. *de reform.* ut docet Fagnan. *in cap. relatum nu.* 67. *&* 68. *ne Clerici, vel Monachi*, & ſic requiritur in his caſibus diſpenſatio Apoſtolica. At quia nonnulli Regulares habent privilegia deputandi perſonas Regulares in Eccleſiis nedum membris, ſeu plenariè unitis, ſed etiam ſimpliciter, ut alibi dicam, diſceptio urget, an in Parochialibus unitis retinentibus titulum Sæcularem poſſit

habere

Digitized by Google

habere Privilegium hujuſmodi locum, & an talis deputatio debeat eſſe amovibilis ad nutum, & poſſit Regularis ſemper revocari, de quibus alio loco magis apto. Ideò hic de capacitate agendo, certum eſt quod poſita validitate, & effectu dictorum Privilegiorum, de quorum vi ac intelligentia alibi, videntur habilitati Regulares diſpenſativè in dictis Eccleſiis etiam Sæculari-
48 bus.

Ultimò hic eſt notandum S.M. Pium V. indulſiſſe ad preces Reges Catholici Philippi II. omnibus Regularibus cujuſcumque ordinis, ut poſſent officium Parochi exercere in partibus Indiarum de Superiorum ſuorum licentia obtenta in Capitulis Provincialibus, nulla requiſita licentia Ordinariorum locorum, ut in ejus *Bulla Exponi nobis la* 34. *Bullar. tom.* 2. Rodriquez *tom.* 1. *qu. Regul.* 34. *art.* 1. Thomaſſin. *cit. cap.* 22. *lib.* 3. *n.* 9. *in fin. part.* 1. *de benef.* de qua redibit ſermo in Commentario ſuo loco exhibendo, prout alibi etiam differemus, an in caſu legitimæ deputationis, cui remaneant ſubditi hujuſmodi Canonici, quoad curam animarum, & an ſint removibiles à ſuis Superioribus. In præſenti enim ſatis de capacitate eorumdem Canonicorum, ac cæterorum Regularium in Parochiis Monaſterialibus, ac aliis fuit diſſertum.

49 Ex prædictis igitur conſtat hujuſmodi Canonicos eſſe incapaces beneficiorum Sæcularium ſimplicium, imò etiam Curatorum ſine diſpenſatione Apoſtolica, niſi ageretur de Parochiis ejuſdem Monaſterii, vel illius membris omnimodò ejuſdem ſubiectis, in quibus titulus remaneat amovibilis, & Regularis, quia tunc vel ex Privilegio S. Pontificis, vel ejuſdem permiſſione, vel demum ex ceſſante ratione incompatibilitatis, quę conſideratur in Parochiis perpetuis, & Sæcularibus in titulum conferri ſolitis, certum eſt Canonicos Regulares ad illas poſſe aſſumi ſine diſpenſatione.

50 Conſonum autem fuit dictam diſpenſationem fuiſſe reſervatam Sedi Apoſtolicæ, quia Papa habet omnimodam poteſtatem in beneficialibus, & ſic poteſt concedere beneficium Regularem Sæculari, & è contra; ut cæteris collectis habetur apud Card. de Luc. *diſc.* 64. *de benef. n.* 6. *& ſeqq. & de penſion. diſc.* 44. *n.* 5. Corrad, *in praxi diſp. lib.* 6. *c.* 1. *n.* 19. *& ſeq.*

51 Sed raro dantur iſtæ diſpenſationes Regularibus, quoad titulum beneficii, ſed aliquando tantum in adminiſtrationem vita durante, ut apud *cit.* Card. de Luca *diſc.* 13. *num.* 7. *in adnot. ad Sac. Concil. Trident.* & praxis
52 ipſa docet; Imò infra recenſebitur modus, quo dari ſolent hujuſmodi diſpenſationes; Quæ quidem ſtrictè ſunt intelligendæ, & non protrahendæ ultra caſus, de quibus loquuntur. Exemplo ſit reſolutio *Sacr. Congregat. Concil. die* 21. *Maii* 1678. *in Placentina diſpenſationis*, cui expoſito caſu, quòd cum aliàs declaratum fuerit Canonicos Regulares Lateranenſes poſſe obtinere Beneficia Sæcularia, dummodò Sanctæ Sedis Indultum accederet, Canonicus dicti ordinis, cum quo ſuper Irregularitate ex homicidio perpetrato in Sæculo per Sacram Pœnitentiariam, primò diſpenſatum fuit, cùm reſtrictiva quod remaneret inhabilis ad beneficia, Officia & dignitates dicti Ordinis, & ad cujus favorem diſpenſatio ampliata fuit per hæc verba: *Cum autem lator dicta beneficia, Officia &c. ſui Ordinis conſequi deſideret &c. Nos autem Apoſtolica &c. quæcumque beneficia, Officia, & dignitates, præter Generalatum, ſi ad illa Canonicè, & juxta Sancti Ordinis Inſtituta aſſumatur, obtinere valeat &c.* per libellum à Sanctiſſimo remiſſum S. Congreg. ſupplicavit reſponderi. *Primo, An pro beneficiis Sæcularibus prædicta diſpenſatio ſuffragetur quoad Irregularitatem, dummodo pro regularitate obtineret Indultum?* Et quatenùs *negativè*. *Secundò, An concedenda ampliatio? Sac. Congregat.* reſpondit, Ad Primum *negativè*. Ad Secundum *poſſe concedi, ſervata forma Decreti per S. M. Clementem X. confirmati*. Interim notandum potiùs dari retentionem Regulari, quàm aſſecutionem beneficii, vel penſionis, ut præſertim de retentione penſionis, ſuper Sæculari beneficio teſtatur ad favorem Regularis Amiden. *de ſtylo Dataria lib.* 1. *cap.* 15. §. 7. *numer.* 110. & de retentione Canonicatus *in diſc.* 64. *de benef. ejuſd.* Card. de Luca. Et plenè de hujuſmodi praxi concedendi ſimiles diſpenſationes Regularibus, tàm pro curatis, quàm ſimplicibus beneficiis, ſignanter cum aſſertione, ut non adſit facilitas reperiendi Sæcularem Parochum ad formam *cap. quod Dei timorem*, qui ſit peritus in prædicatione Verbi Dei, necnon cum Clauſula, ut præter ejus alimoniam, cæteri, redditus Parochiæ expendantur in ſervitium Eccleſiæ Parochialis, & Pauperum teſtantur in praxi Tond. *quæſt. benef.* 80. *tom.* 1. *num.* 8. *& ſeqq.* Corrad. *in praxi cit. lib.* 6. *cap.* 1. *numer.* 22. *cum ſeqq.* In hac etenim materia cùm Papa, ut dixi habeat abſolutam poteſtatem, nequit dari certa regula; benè autem poteſt dici de ſubreptione, ſeu obreptione,
ſi enuncientur Pontifici aliqua falſa, vel vera reticean- 53
tur, vel obſtent peculiaria Eccleſiarum ſtatuta, aliæque cauſæ, ex quibus Papa difficilior redditur ad diſpenſandum, idcircò omnia oportet narrare in ſupplicatione, ut in diſpenſatione iis derogetur, ut advertit *cit.* Card. de Luca ubi ſupra *num.* 7. *& ſeqq.* & quoad Canonicos Regulares agit *dec.* 161. *num. fin. cor. Card. Celſo*. Et licèt talis prohibitio non recipiendi beneficia Sæcularia etiam Parochialia verſetur quoque in militibus, ſeu Fratribus D. Joannis Hieroſolymitani, qui verè dicuntur Regulares, ac Religioſi, ut alibi dicam, tamen cum iſtis facilius diſpenſatur in beneficiis ſimplicibus, quia non ſunt Clauſtrales Corrad. *cit. loc. n.* 27.

Sed an Canonici Regulares, vel reliqui Regulares, qui vel jure diſpenſationis, vel in Eccleſiis ſubjectis ſint Curati, teneantur permanere in Monaſterio, vel tenere ſocium ejuſdem ordinis, & habitum Regularem, alibi erit ſermo.

SECTIO II.

De oblationibus, earumque uſu antiquo, ac ad quos illæ ſpectent, tùm in Eccleſia Sæculari, tùm Regulari, latè diſſeritur.

SUMMARIUM.

1 *Eugenius IV. conceſſit privilegia Capitulo Sancti Petri lucrandi quartam partem oblationum, quæ ad ipſum ſpectabant.*
2 *Anaſtaſius IV. confirmavit Canonicis S. Joannis in Laterano jus retinendi bona eis oblata ab aliis Summis Pontificibus & Regibus, & ulteriùs alia dona ipſe fuit largitus præſertim oblationes Altaris.*
3 *Olationis nomen à quo derivatur, & ſumitur.*
4 *Differentia inter decimas, & oblationes.*
5 *Oblationum variæ acceptiones.*
6 *Oblationum uſus antiquiſſimus, & de antiquitate earum varia Sanctorum Patrum teſtimonia recenſentur.*
7 *Ritus oblationum inculcatur etiam in lege nova.*
8 *Antiquitus non tantùm oblationes fidelium in Altari admittebantur, ſed etiam eorum nomina publicè indicabantur.*
9 *Oblationum diverſæ ſpecies.*
10 *Antiquitùs fideles monebantur ne unquam manibus vacuis Sacro intereſſent.*
11 *Non ab omnibus indiſtinctè fas erat antiquitùs recipere oblationes.*
12 *Oblationes antiquis temporibus cedebant in victum Clericorum, & pauperum Peregrinorum, ſed facta ſeparatione bonorum incæperunt cedere in beneficium cujuſque Eccleſiæ, & Miniſtrorum ejus num.* 44.
13 *Oblationum ſemper fuit ſervata Epiſcopo portio Canonica, quæ alicubi fuit tertia pars.*
14 *Oblationum, quæ in Altari fiebant, tertia deferebatur Epiſcopis, quæ poſtmodum fuit redacta ad quartam.*
15 *Epiſcopis Galliæ tali juri renuntiaverunt, quotieſcumque ſufficientes habuiſſent redditus.*

16 *Pa-*

Digitized by Google

16 Parochus fundatam habet intentionem ſuper omnibus oblationibus Eccleſia Parochiali factis, etiam in concurſu Epiſcopi.

17 Oblationes, quæ fiunt extra Eccleſiam Parochialem intra limites Parochiæ debentur etiam Parocho, & num. ſeqq.

18 Oblationes factæ Eccleſiæ Cathedrali debentur Archipreſbytero curam exercenti, non verò Epiſcopo.

19 Oblationes, quæ fiunt intuitu Capellæ, ſeu Eccleſiæ, illi debentur.

20 Oblationes, quæ fiunt Capellæ, in qua adeſt ſpecialis Rector, & Beneficiatus ſpectant ad ipſum, excluſo Parocho.

Intellige ſi Rector ſit Eccleſiaſticus.

21 Adminiſtratio oblationum, quæ fiunt intuitu Capellæ exiſtentis intra diſtrictum Parochiæ, in qua non adeſt Rector ſpectat ad Parochum, excluſo Epiſcopo.

Explicantur DD. contrarii.

22 Oblationes factæ intuitu Capellæ, vel Altaris, eiſdem debentur, & proinde earum adminiſtratio competit Rectori, vel Beneficiato eorum, ſi ſit perpetuus: Si verò ſit Capellanus amovibilis, ſpectat ad Parochum.

Limitatur ex conſuetudine contraria, vel ex voluntate offerentium.

23 Conſuetudo decennalis ſuffragatur Parocho circa oblationes contra Rectorem Capellæ, ſeu Altaris.

24 Oblationes magnæ, quæ fiunt in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata, ſed non pro uſu Miniſtrorum, neque pro adminiſtratione Sacramentorum, ſpectant ad Epiſcopum.

25 Epiſcopus licet non habeat œconomicam adminiſtrationem in oblationibus, quæ adminiſtrantur per Parochum, vel alium Adminiſtratorem, habet tamen jus juriſdictionale revidendi rationes, ut illæ fideliter erogentur, & n. 43.

26 Oblationes, quæ fiunt in Parochia, proprio Epiſcopo celebrante Miſſam in eadem, pertinent ad eumdem Epiſcopum, niſi obſtet conſuetudo, vel Epiſcopus nimis longam trahat moram, aut frequenter celebret.

Secùs verò ſi Epiſcopus non ſit proprius, vel alius Sacerdos celebret.

27 Archiepiſcopo viſitanti Provinciam debentur oblationes factæ in celebratione ejus Miſſæ.

28 Oblationes factæ in conſecratione Eccleſiæ debentur Epiſcopo conſecranti.

29 Oblationes factæ in conſecratione Epiſcopi debentur eidem, non verò Aſſiſtentibus.

30 Oblationes, quæ ex conſuetudine, vel ſtatuto fiunt die Dominico pertinent ad Parochum, & quæ in feſto principali, ad Epiſcopum, ſed occurrente feſto principali die Dominico ſi fuerunt factæ intuitu feſti principalis, ad Epiſcopum, ſecus ad Parochum, vel Rectorem ſpectant.

31 Oblationes factæ in Miſſa de Sponſo celebrata à Parocho etiam in aliena Parochia debentur celebranti.

32 Oblationes factæ ab alienis Parochianis cenſentur intuitu feſti principalis, illæ verò, quæ ſunt factæ à propriis Parochianis, in dubio dividuntur inter Parochum & Epiſcopum.

33 Oblationes factæ Imagini depictæ in pariete alicujus domus pertinent ad Parochum, niſi conſtaret de diverſa voluntate offerentis.

34 Oblationes factæ Imagini depictæ in pariete domus ſpectant ad Epiſcopum, ſi adſit conſuetudo, vel domus eſſet extra diſtrictum alicujus Parochiæ.

35 Epiſcopus renuente Parocho non poteſt demandare, ut ex oblationibus erigatur Eccleſia, vel beneficium.

36 In oblationibus erogandis Epiſcopus, & Parochus debent attendere præſumptam mentem offerentium.

37 Oblationes, quæ fiunt Imagini tranſlatæ ad Eccleſiam Cathedralem, ad quem ſpectent, diſtinguitur.

38 Oblationes, quæ fiunt Imagini tranſlatæ in Eccleſiam Cathedralem ſpectant ad Curatum, vel alium exercentem curam animarum, ſi verò cura non adſit, pertinent ad Epiſcopum in adminiſtratione, ſi tranſlatio fuerit facta acquieſcente, vel conſentiente Parocho.

39 Epiſcopus non poteſt transferre Imaginem ſine conſenſu Parochi.

40 Acris fuit controverſia inter Epiſcopos, & Regulares ſuper pertinentia oblationum factarum in Regularium Eccleſiis.

41 Regulares antiquitus obtinebant oblationes, & decimas permiſſu Epiſcoporum, & quare?

42 Oblationes, quæ fiunt in Eccleſia Regularium, ſpectant ad Monaſterium, & ſubſunt adminiſtrationi Superioris illius.

43 Oblationes, quæ fiunt Altari alicujus Confraternitatis Laicorum pertinent ad Confraternitatem in adminiſtratione pro utilitate Altaris, vel Capellæ, neque Epiſcopus poteſt ex illis erigere beneficium.

Intellige ſi oblationes ſint factæ intuitu ipſius Altaris, vel Capellæ, nam ſecus ſpectant ad Parochum.

44 Conſuetudo, ut laici jus acquirant ſuper oblationibus eſt Sacris Canonibus exoſa.

45 Epiſcopus non poteſt concedere Privilegium laicis obtinendi oblationes.

46 Laicus deputatus a Superiore Eccleſiaſtico poteſt habere jus adminiſtrandi oblationes in uſus pios deſtinatas.

47 Confraternitas laica eo ipſo, quod eſt erecta auctoritate Eccleſiaſtica, habet jus adminiſtrandi oblationes, & n. 49.

48 Eccleſiæ adminiſtratio eſt triplex auctorizabilis, miniſterialis, & providentialis.

49 Explicatur quo pacto laici ſint capaces adminiſtrandi oblationes Eccleſiaſticas.

50 Oblationes, quæ fiunt in Eccleſia, ſeu Capella, quæ non habeat adminiſtratores, & non ſit intra fines alicujus Parochiæ, adminiſtrantur etiam immediatè ab Epiſcopo.

51 Conſuetudo immemorabilis cum fama privilegii reddit capaces laicos ad obtinendas oblationes.

52 Conſuetudo ſufficit quadragenaria cum ſuis requiſitis, ut Dominus Eccleſiaſticus domus in cujus parietis Imagine fuerunt factæ oblationes, poſſit eas recipere.

53 Donatio facta alicujus partis integralis quæ deficiebat Imagini, ſpectat ad Dominum cujus eſt Imago, vel ſi offerens obtuliſſet intuitu Domini, quia erat pauper, vel aliàs ſciverit, quod ſoleret eas recipere, in dubio verò pertinet ad Parochum.

54 Conſuetudo ad favorem laicorum recipiendi Candelas benedictas ab Epiſcopo, vel Parocho permittitur, dummodò tamen adſint ſufficientes redditus pro illa ſervanda, & Candelæ recipiantur in Eccleſia.

55 Conſuetudo etiam ferendi Candelas benedictas ad Domos Laicorum improbatur.

56 Laici poſſunt deputari ad exactionem oblationum ab auctoritatem habente.

57 Laicis poſſunt vendi, vel locari oblationes, & numer. 62.

58 Laici non poſſunt accipere oblationes immediatè ab Altari, ſed debet Clericus conſtitui ad recipiendum, & n. 62.

59 Laici non poſſunt cogi ad præſtandas oblationes ſolitas, niſi aliter conventum ſit, vel illæ debeantur, aut per decennium fuerint uniformiter præſtita, præſertim ſi Univerſitas eas præſtiterit.

60 Oblationes, quæ fiunt novis Sacerdotibus primam Miſſam celebrantibus permittuntur, dummodò non diſcedant ab Altari.

61 Parochus inter Miſſarum ſolemnia invitando populum ad oblationes poteſt præbere oſculandum Manipulum, vel aliud juxta conſuetudinem offeren-

Digitized by Google

ferentibus; imò poteſt accedere ad infimum locum Eccleſiæ juxta conſuetudinem, ubi mulieres manent ſe juncta à viris.

Explicatur ex reſolutione Sac. Congregat. Concil. Trid. ſeſſ. 22. *Decretum* de obſer. & evitan. in celebrat. Miſſar.

62 *Oblationes, quæ ponuntur in pede Altaris, de conſuetudine poſſunt vendi, vel locari.*

SUpereſt examinandum in hac ſecunda Sectione aliud Privilegium conceſſum à Papa Anaſtaſio Conditore hujus Conſtitutionis, Canonicis Lateranenſibus, tunc in Eccleſia D. Joannis exiſtentibus, nimirum exigendi medietatem oblationum, quæ in principali Altari of-
1 ferebantur. Induluitque hoc idem Eugenius III. Capitulo S. Petri de Urbe, quoad quartam tantùm, quæ ad ipſum ſpectabat ex diviſione bonorum Eccleſiaſticorum, ut aliàs dixi, & iterum repetam, ut recenſendo verba Epiſtolarum dictorum Pontificum refert Thomaſſin. *tom. 3. de benef. par. 3. lib. 2. cap. 23. num.* 4. Nec mirum, ſi Papa Anaſtaſius medietatem oblationum largitus fuerit, quia non omnibus in Eccleſiis diſtinctis erat eadem partitio, ſed ſolebant aſſignari Capitulo, & Clericis certæ portiones oblationum pro neceſſitate, vel liberalitate Epiſcoporum, ut optimè diſſerit *cit.* Thomaſ. *cit. cap. per tot.* & infra dicam.

Non exindè fuit anguſta liberalitas Anaſtaſii erga Eccleſiam D. Joannis in Laterano, ejuſque Canoniam Regularem tunc vigentem, verùm is confirmavit quoque eidem jus retinendi quaſcumque poſſeſſiones, ac bona
2 largitione Summorum Pontificum, Regum, Principum & Fidelium oblata, ut in hac Conſtitutione refertur, *& in Ep.* 11. ejuſdem relata apud *cit.* Thomaſ. *num.* 4. Imò Card. Baron. *tom. 12. A. D.* 1154. *litt. E.* diſſerens de iſto Pontifice, refert illum contuliſſe Eccleſiæ Lateranenſi plura dona, nempè Eccleſiam S. Laurentii in Campo Martio, Calicem argenteum cum patena operosè factum penſantem marchas quadraginta, thuribulum argenteum penſans marchas ſeptem, candelabra argentea penſantia undecim, optimam Planetam albam cum auriphrygio admirabili, & pallia diverſa, ac alia ad ornatum Eccleſiæ, & Altarium.

Pertractando itaque de oblationibus, harum nomenclaturam oſtendere ſupervacaneum eſt, cùm id præſtet ſatis nomen ipſum ab offerendo deſumptum, ſed quo-
3 ad rem ſignificatam, comprehendit omnem actionem, qua res ad cultum divinum deſtinatur D. Thomas 2. 2. *qu. 86. art.* 1. Sotus *de Juſt. qu. 3. art.* 1. hinc oblatus dicitur, qui ſe dedicat alicui loco Religioſo. Strictè oblatio ſumitur pro re, quæ in eodem Sacrificio conſecratur, ut apud *cit.* D. Thomam. Verùm de more ſumitur pro re, quæ offertur Deo conſiſtens in uſu permanenti conſumenda, ad differentiam quoque earum, quæ offeruntur Miniſtris Dei, quia hæ dicuntur decimæ, vel primitiæ; hæc enim eſt differentia inter iſtas,
4 & oblationes, quod illæ præſtentur Sacerdotibus, iſtæ Deo, & Eccleſiæ principaliter, etſi applicentur etiam pro Miniſtrorum ſubſtentatione, idque ſive res ſit mobilis, ſivè immobilis, ſivè ex teſtamento, ſivè quomodolibet offeratur, omne enim quod Deo, & Eccleſiæ offertur, oblatio Sacra dicitur *cap. cum inter de verb. ſign. cap. cauſa eod. tit.* Card. Tuſch. *tom. 5. litt. O. Concluſ.* 2. Barboſ. *de appell. ver. ſign. appell.* 172. Bonacin. *de ſuſpenſ. in particul. diſp. 3. qu. 3. punct. 6. num.* 3. Martian. Soccin. *de oblat. lib.* 1. inter *tract. Magn. tom.* 14. *fol.* 123. Troylus Malvitius *eod. tract. dub. primo tom.* 14. *fol.* 136. hæ ſanè oblationes, tam in vita, quàm in obitu fieri poſſunt *Can. Clerici* 2. *qu.* 2. ibi: *aut donatas, aut teſtamento relictas, Can. qui oblationes* 13. *qu.* 2. Gonzal. *cap. 2. num. 6. de conſuetud.* & ſi fiant inter vi-
5 vos dicuntur donationes, ſi verò cauſa mortis, vocantur mortuaria, vel demùm ſi fiant in Altari, & Eccleſia manualiter dicuntur oblationes uſuales, de quibus hìc, nam de aliis alibi dicam.
6 Porrò oblationum ritus fuit antiquiſſimus; Alii enim illum deducunt uſque à temporibus Cain, & Abel, alii ad tempora Noë illum referunt, ut probat Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 1. de divino cultu cap. 3. num.* 4. imò etiam temporibus Apoſtolorum has uſuales, ac manuales oblationes, in uſu fuiſſe cum fidelium largitate quæſitæ ad pedes eorum ponerentur *Act. Apoſt.* memoriæ eſt proditum; Illud verò eſt certum in lege Moſaica oblationes fuiſſe adſcriptas inter Cæremonialia præcepta *Exod.* 23. *Non apparebis in conſpectu meo Vacuus.* In lege etiam nova videtur hujuſmodi ritus uſu probatus, & graviter inculcatus à Synodis, Sanctis Patribus, & Epiſcopis, itaut nequidem pauperes ab illis eximeren- 7
tur; Hinc D. Cyprianus *ſerm. de oper. & Eleemoſyn.* ait: *Pudeat divites ſterilitatis, atque infidelitatis ſuæ. Vidua, & inops vidua, in opere larga invenitur. Cumque univerſa, quæ dantur, & pupillis, & viduis conferantur, dat illa, quam oportebat accipere, ut ſciamus, qua pœna divitem ſterilem maneat, quando hoc documento operari etiam pauperes debeant.* Imò olim etiam Monachi eas facere conſuevere Eccleſiis Parochialibus, quo tempore ipſi Sacramentorum adminiſtrationem non habebant, ſæculo nempè IV. ut teſtatur D. Hieronymus *ad Heliodorum* ſcribens *de vita Eremitica* ibi: *Clerici de altario vivunt, mihi quaſi infructuoſæ arbori ſecuris ponitur ad radicem ſi munus ad altare non defero, nec poſſum obtendere paupertatem, cum in Evangelio anum Viduam duo, quæ ſibi ſola ſupererant æra mittentem Dominus laudaverit.* Deque frequenti oblationum uſu vide latè Thomaſſin. *de benef. par. 3. lib. 1. cap. 12. &* 8
ſeqq. Imò nedùm oblationes, ac hoſtiæ fidelium in Altari admittebantur, ſed eorum nomina publicè indicabantur, & hic Cathalogus dicebatur, Diptyca, ſeu monumenta ſolemnia, quæ ex Ambone, hoc eſt quodam loco eminentiori Eccleſiæ, perlegebantur, ut teſtatur *Innocentius I. Ep. 1. cap.* 3. ibi: *Priùs ergò oblationes ſunt commendandæ, ac tunc eorum nomina, quorum ſunt oblationes, edicenda, ut inter Sacra Myſteria nominentur.* Aliæ enim fiebant in Altari, ſeù Sacrario conſiſtentes tantùm in pane, vinoque pro Sacrificio Miſ- 9
ſæ, at ſemel in anno permittebantur oblationes fieri in lacte, & melle; Aliæ oblationes erant variarum rerum, quæ in loco dicto Gazophylacio fiebant, ut refert *cit.* Thomaſſin. *par. 3. lib. 1. cap.* 12. *num.* 5. qui Eccleſiæ opes ex his oblationibus frequentibus adauctas recenſet, *& cap.* 13. *num.* 16. *& cap.* 15. *num.* 1. præſertim in Baſilica D. Petri Imperatorum, Regumque munificentia, in qua Eccleſia tanta erat offerentium affluentia, ut Papa Victor II. donaverit Humberto Cardinali, & ejus Eccleſiæ Sylvæ Candidæ, cujus is erat Antiſtes, oblationes, quæ fiebant in majori Altari Principis Apoſtolorum, ejuſque Confeſſione in Feria V. Cœnæ Domini, & Sabbato Sancto, quibus ſolis duorum dierum donis, Epiſcopus ejuſque Eccleſia locupletari poſſet, ut refert *cit.* Thomaſſin. *cap.* 15. *num.* 1.

Primis ſæculis uſque ad XI. paſſim monebantur fide- 10
les, ne manibus vacuis Sacro intereſſent, ac tanta erat oblationum cura, ut ii crederent per eaſdem veniam peccatorum obtineri, adeoque D. Gregor. Turonenſis *lib. 6. cap.* 20. ait: *Sint hæc Eccleſiæ data, dum, ut his pauperes reficiuntur, mihi veniam obtineant apud Deum.* Imò aliqui tantam certitudinem veniæ in oblationibus ponebant, ut peccata ex induſtria committerent, quæ corruptela damnata fuit in Synodo Cabilonenſi relata à Gonzal. *cap. 2. num. 6. de conſuetud.* ibi: *Non enim idcirco quis peccare debet, ut eleemoſynam faciat, ſed ideò eleemoſynam facere debet, quia peccavit;* Sequentibus verò Sæculis, frigeſcente fidelium primævo fervore, exigi incœperunt oblationes in diebus ſolemnioribus, & in iis, ut non prætermitterentur, cautum pluribus Synodorum ſtatutis fuit.

Non tamen omnibus indiſtinctè oblationes facere, 11
neque ab omnibus illas recipere fas erat, nempè ab excommunicatis, & impiis hominibus, ut liquet *ex Can.* 28. Concilii Illiberitani Sæculo Tertio ibi: *Epiſcopum placuit ab eo, qui non communicat munus accipere non debere;* Ità pariter reiiciebantur oblationes diſſidentium fratrum, uſurariorum, & eorum, qui pauperes opprimunt, *Can. oblationes diſt.* 90. ubi *Gloſſ. ver. donas.* Unde fertur Liberius Papa pretioſa dona ad Templum

Digitized by Google

plum D. Petri delata per Euſebium Conſtantii Imperatoris Legatum accepta non habuiſſe, alioique caſus enumerant Cabaſſut. *in not. Eccl. Concilior, Secul. III. fol.* 75. *& Secul. IV. fol.* 174. Pax Jordan. *tom.* 2. *var. elucubr. lib.* 10. *tit.* 13. *num.* 40. qui hoc non ſervari in praxi ait, quod intellige de peccatoribus toleratis ab Eccleſia, nam ab hæreticis non poſſe percipi oblationes, eſt textus *in cap. Excommunicamus* §. *credentes verſ. Sanè de hæreticis*, nec etiam ab eorum fautoribus receptatoribus, & defenſoribus *ex Conſtitution. Nicolai III. Noveris* 2. *inter impreſſas in Bullario tom.* 1. §. 18. Ibi: *Item Clerici, nec Eleemoſynas, aut oblationes eorum recipiant, ſimiliter Hoſpitalarii, aut Contemplarii, aut quilibet Regularis, alioquin ſuo priventur officio, ad quod nunquam reſtituantur abſque Indulto Sedis Apoſtolicæ*.

12 Hujuſmodi oblationes antiquitùs ante diviſionem portionum a S. Simplicio factam *in Can. quatuor Can. de redditibus* 12. *qu.* 2. communes erant Epiſcopo, Clero, & pauperibus, reſervata diſtributione proprio Præſuli juxtà cujuslibet neceſſitatem *Can. fin.* 16. *qu.* 1. *Can. habebat* 17. *Can. res Eccleſiæ* 26. 12. *quæſt.* 1. & abſente Epiſcopo, Vicario, ſeu Cuſtodi Eccleſiæ jus erat oblationes partiri inter Fratres, prout cautum fuit in Concilio Toletano relato *in cap. fin. de off. Cuſtodis*. Facta deinde diviſione bonorum in quatuor partes, nempè Eccleſiæ, Epiſcopo, atque pauperibus, fuerunt quoque diſtributæ oblationes Gonzal. *cap. fin. num.* 3. *de off. Cuſtodis*, Thomaſſin. *cit. par.* 3. *lib.* 2. *cap.* 23. Verum iſtæ ſemper ceſſerunt Epiſcopi diſpoſitioni, donec fuit facta diviſio Parochiarum, attributa cura animarum ſpeciali Parocho in qualibet Parochia, finibus certis diſtincta *ut in cap.* 1. 16. *qu.* 1. quodque liquet *ex Can. decretum* 3. *Can. quacumque* 5. 10. *qu.* 1. ubi omnimoda diſpoſitio rerum Eccleſiæ Epiſcopo reſervatur, & clariùs *in Conc. Aurelian. III. cap.* 5. ibi: *Si quæ oblationes in quibuslibet rebus, atque corporibus collata fuerunt Baſilicis in Civitate conſtitutis, ad poteſtatem Epiſcopi redigantur, & in ejus ſit arbitrio, quod ad reparationem Baſilicæ, aut obſervantium ibi ſubſtantiam deputetur*, refert Gonzal. *cap. nimis* 16. *de exceſſ. Prælat.* Verùm cum oblationes dentur ad expiationem peccatorum, quæ medio Miniſtrorum à Deo implorantur, ideò Sacri Canones eas Sacerdotibus, qui ſunt mediatores apud Deum noſtrarum petitionum, ac iis qui præſertim curam animarum habent reſervarunt, ut habetur *in Can. Hanc* 15. 10. *qu.* 1. *& cap. Paſtoralis de his, quæ fiunt à Prælat.* D. Th. 2. 2. *qu.* 86. *art.* 2. & ſicuti Parocho certo aſſignatum fuit onus proprii populi, ita dignum fuit, ut ſingularum Eccleſiarum proventus, & obventiones in Eccleſiæ propriæ, ac ſui neceſſarios uſus cederent, necnon in Miniſtrorum ali-
13 moniam, reſervata tamen portione Canonica Epiſcopis, quæ alicubi tertia pars fuit juxta *Concilium I. Aurelianenſe Can.* 15. *De his tamen, quæ in Altari ac-*
14 *ceſſerint tertia fideliter Epiſcopo deferatur*, etſi poſtea, quartam ſolummodò vindicaverint Epiſcopi, *ut in cap. officii de teſtam.* quidquid dicant aliqui ſpectare quartam, ut docuit Fagnan. *cit. cap. Paſtoralis numer.* 33. dummodò non adſit aliqua lex ſpecialis, vel conſuetudo alterius portionis, ut infra iterum repetam; Imò Epiſcopi Germaniæ eadem quarta Canonica contenti fuere, etſi Hiſpaniæ Concilia tertiam Epiſcopis reſervaſſent: *Nos verò hac poteſtate uti nolumus, ſed tantùm quartam partem juxta Conſtitutionem Romanorum Pontificum, & obſervantiam S. Romanæ Eccleſiæ habere volumus*, ut teſtatur *Aython, Epiſcopus in Capitula-*
15 *ri*. Epiſcopi rurſus in Gallia tali juri ultrò renunciarunt, ſi nulla neceſſitate cogerentur, ut à Parochis convenienter Sacris regulis Eccleſiaſtici proventus diſpenſarentur, ut apud *citat.* Thomaſſin. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 3. *&* 13. Aliquando major portio fuit reſervata ſpeciali lege in erectione Parochiæ, ut notat Abb. *cap. dilectus num.* 4. *verſ. adverte olim de off. Jud. Ord.* unde mirum non eſt quod Anaſtaſius Papa medietatem oblationum largitur Canonicis iſtis Lateranenſibus, qui Parochiam D. Joannis adminiſtrabant, ut aliàs dixi.

Hinc etſi aliqui jura Epiſcoporum in hujuſmodi oblationibus ampliare conentur, ut apud Malvit. *de oblat. in* 4. *dub.* Ubald. *de Can. part. cap.* 4. *qu.* 16. & alii apud Decian. *conſ.* 16. *num.* 7. *lib.* 2. Attamen commu-
nis eſt opinio, quod Parochus habeat Juris aſſiſtentiam 16
pro omnibus oblationibus, quæ fiunt in ejus Parochia, etiam in concurſu Epiſcopi, ex textibus *cit. in Can. hanc* 10. *qu.* 1. *cap. Paſtoralis de his, quæ fiunt à Prælatis, Can. quia Sacerdotes, & Can. Sanctorum* 10. *qu.* 1. & ex rationibus adductis, quod ejus debent eſſe oblationes, cujus cura eſt populi, ejuſque mediatione populus commiſſus indiget, ut Deo offerantur; Et licèt Epiſcopus ſit Parochus Parochorum, & ad ipſum ſpectet incumbere curæ ipſorum *Can. regenda* 4. 10. *qu.* 1. tamen immediatus paſtor, ac mediator eſt nunc in propria Parochia proprius Sacerdos, & ita docuerunt paſſim Canoniſtæ *in citat. cap. Paſtoralis*, ubi *Innoc. ante medium verſ. nos dicemus*, *Hoſtienſis num.* 3. *verſ. proventus*, Jo: Andr. *num.* 1. *verſ. Tu dic*, & alii plenè adducti *per* Fagnan. *ibid. num.* 13. *&* 16. *Genuenſ. in praxi Curiæ Archiepiſc. Neap. cap.* 72. Capon. *diſceptat. for.* 77. *num.* 5. 10. *&* 11. *tom.* 2. Alphonſ. de Leon. *de off. Capell. qu.* 5. *ſect.* 8. *num.* 103. *cum ſeqq.* Mareſcott. *lib.* 2. *var. reſol. cap.* 42. *num.* 7. Barboſ. *de off. & pot. Paroch. cap.* 24. *num.* 5. Capell. Tholoſ. *qu.* 483. Bellet. *diſqu. Cler. par.* 1. *tit. de bon. Cler.* §. 3. *num.* 4. Nicol. *lucubr. Can. lib.* 5. *tit.* 39. *numer.* 181. Bonacin. *tract. de legib. tom.* 2. *qu.* 5. *punct. ult. prop.* 2. *num.* 5. Paſqualigo *in praxi Jubilæi qu.* 137. *num.* 2. Moſcon. *de majeſt. milit. Eccl. lib.* 1. *par.* 3. *fol.* 468. Leand. *oper. moral. tom.* 3. *tract.* 6. *diſp.* 10. *q.* 9. Trullench. *oper. moral. lib.* 3. *cap.* 3. *dub.* 13. *num.* 7. Torre *de pact. fut. ſucceſ. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 241. Rota *dec.* 256. *nu.* 1. *par.* 1. *rec. & deciſ.* 237. *& deciſ.* 257. *num.* 2. *& ſeqq. coram Merlino*, quæ eſt *deciſ.* 37. *par.* 5. *recent.* & noviſſimè latè *in Senogallien. Eccleſiæ prima Julii* 1699. §. *fin. coram D. Muto, & Eadem ſuper manutentione dicta die*. Ubi notandum, quod *deciſ.* 166. poſt Poſt. *de manut.* decernit oblationes Epiſcopo Hiſpalenſi, eò quod ipſe ſit ſolus Parochus in ea Civitate, & Diœceſi.

Quod itidem militat ad favorem Parochi, etiam reſ- 17
pectu illarum oblationum, quæ fiunt Capellæ extra Eccleſiam Parochialem, dummodò ſit ſita intra limites Parochiæ, ut apud *cit. Doctores*, & præcipuè Fagnan. *num.* 24. Amoſtaz. *de cauſ. piis lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 13. *&* 14. *&* Rota *in cit. Senogallienſi*. Quin etiam in Oratorio, vel Eremitorio exiſtenti intra limites Parochiæ Amoſtaz. *de cauſ. piis cit. lib.* 4. *cap.* 1. *n.* 15.

Imò etiamſi oblationes fiant in Cathedrali, ſpectant 18
ad Archipresbyterum curam animarum exercentem, non autem ad Epiſcopum, ex ea ratione univerſali, quod cùm Archipresbyter habeat dictam curam, ratione cujus dicitur populi apud Deum mediator, idcireò hæc præſumitur intentio fidelium, ut illi acquirantur, quæ Deo offeruntur. Siquidem Parocho debetur recompenſatio oneris, quod ſubſtinet, cum oblationes de jure eidem competant, ratione adminiſtrationis Sacramentorum, ut reſolvit Rota *in Beneventana Spolii coram Orano die* 2. *Decembris* 1585. apud Fagnan. *num.* 26. *cit. & cit. deciſ.* 37. *num.* 5. ubi ad hoc refertur declaratio S. Congregat. Concilii, quodque probat Barboſ. *cit. cap. Paſtoralis num.* 27. *Genuenſ. in praxi cit. cap.* 72. *num.* 1. *&* 12. Tondut. *qu. Can. tom.* 1. *cap.* 63. *num.* 8. *Amoſtaz. cit. tom.* 2. *lib.* 5. *de Eccl. ædific. cap.* 12. *per tot.* Rota *dec.* 272. *coram S. M. Innocentio X.* ubi plenè *Add. & dec.* 257. *nu.* 5. *&* 6. *coram Merlino, & dec.* 166. *num.* 6. 7. *&* 8. ubi de Capella in diſtrictu Parochiæ poſt Poſt. *de manut.* Idemque dicendum, ſi oblationes fiant in Capella exiſtente in Cathedrali, vel in alia Eccleſia extra Parochialem, dummodò ſit intra diſtrictum, & territorium Parochiæ Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 83. *n.* 4. ubi adducitur *reſolutio Sac. Congregat. Concil. die* 6. *Aprilis* 1647. *in Fulginatenſi oblationum* in qua cenſuit, *Rectori Parochialis S. Nicolai Belfiore Diœceſis Fulginatenſis deberi oblationes, quæ fiunt in Eccleſia ſimplici S. Mariæ Prati exiſtente intra limites dictæ Parochiæ*.

Limi-

Digitized by Google

19 Limitatur tamen concluſio principalis, ſi tales oblationes fiant dictæ Capellæ intuitu, vel ad certum effectum, quia tunc ceſſat præſumptio, ut dentur ratione adminiſtrationis Sacramentorum, ſed debent ſecundum voluntatem offerentis converti ad effectum deſtinatum, & pro ſervitio dictæ Capellæ, nam cum oblationes facere ſit actus voluntarius, debet ab offerentium voluntate normam accipere. Jus enim Parochi viget, quando non conſtat de voluntate offerentis, quæ in dubio tantùm præſumitur pro adminiſtratione Sacramentorum, ut ultra citatos, docent Amoſtaz. *loc. cit. nu.* 63. Antonell. *de regim. Eccleſ. lib.* 5. *cap.* 18. *num.* 6. & benè Rota *dec.* 286. *coram Innocentio X. num.* 5. & præcipuè ſi fiant oblationes à non Parochianis alicui Iconi, ſeù Capellæ, aut Imagini, nam tunc videntur fieri, ut expendantur in illius cultum, & uſum Decius *conſ.* 148. *num.* 3. *& per tot.* Coſt. *de rat. qu.* 239. *num.* 6. *& ſeqq.* Fagnan. *loc. cit. num.* 29. *& ſeqq.* Lotter. *de re beneſ. lib.* 1. *qu.* 30. *num.* 28. *& ſeqq.* Pignatell. *conſult.* 161. *tom.* 4. *num.* 4. Torre *de pact. futur. ſucceſſ. lib.* 3. *cap.* 1. *nu.* 244. *& ſeq.* Ventrigl. *in praxi tom.* 2. *adnot.* 26. §. *Un. num.* 25. D. Epiſcopus Zaul. *ad Stat. Favent. rubr.* 27. *lib.* 3. *num.* 65. *in fine* Card. de Luca *de decimis diſc.* 19. *num.* 10. *ad* 13. Attamen ſemper eſt verum, quod illarum adminiſtratio ſpectet ad Parochum uti ſponſum Eccleſiæ, qui illas tenetur convertere tantum in utilitatem volitam ab offerentibus, ut plenè Rot. *cit. dec.* 166. poſt Poſt. *de manut. & dec.* 227. *coram Merlino.*

20 Sed quid dicendum de oblationibus, quæ fiunt Capellæ in qua adeſt ſpecialis Rector, ſeù Beneficiatus? Et videntur oblationes ſpectare ad illum in excluſionem Parochi, & Epiſcopi etiamſi fiant pro ſervitio Capellæ, & ad certum uſum, quo caſu earum adminiſtratio ad eundemmet Rectorem pertinebit Felin. *in cap. Dilectus num.* 3. *de off. ordin.* Lotter. *cit. qu.* 30. *num.* 31. *& ſeqq.* Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 83. *num.* 3. ubi refert declarationem S. Congregat. Epiſcoporum *in Caeſenaten ſi* 2. *Aprilis* 1601. & Amoſtaz. *de cauſ. piis lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 20. Card. de Luca *Miſcell. Eccl. diſc.* 35. *num.* 7. D. Epiſcopus Zaul. *cit. rubr.* 21. *lib.* 3. *num.* 72. referens declarationem *Sac. Congregat. Concilii.* Quod intellige, dummodò Rector ſit capax talis adminiſtrationis, qualis eſt Rector Eccleſiaſticus, nàm alias ſemper revigebit jus Parochi, Rot. *in cit. Senogallien. Eccleſia* 1. *Julii* 1699. §. *fin. coram D. Muto.* Ita quoque reſolvit *S. Congregat. Concil. in Nullius, ſeu Nonantulana Jurium Parochialium* 13. *Januarii* 1685. *Ad octavum dubium, An oblationes, & eleemoſynæ, quæ fiunt in Oratorio, ſeu Eccleſia ſpectent ad illius Vicarium, vel potius ad Archipresbyterum Eccleſiæ Parochialis?* Sacra Congregatio reſpondit *adminiſtrationem, & diſpoſitionem ſpectare ad Vicarium. Et in Forolivien. Jurium Parochialium* 18. *Novembris* 1684. Ad ſecundum. *An Parocho liceat retinere claves capſulæ eleemoſynarum exiſtentis in Eccleſia S. Mariæ de Populo intra limites Eccleſiæ Parochialis, & habentis proprium Capellanum, ſeu Rectorem? Negative,* ut refert *dictus* D. Zaul. *ad Statuta Faventina rubr.* 21. *lib.* 3. *num.* 72. Quod tamen procedere videtur ſi adſit ſimplex Capellanus amovibilis, non habens Eccleſiam in titulum, quia etſi Capella haberet diſtinctos redditus, non tamen haberet ſponſum diſtinctum, & legitimum adminiſtratorem, adeò ut in hujuſmodi Capella non habente Rectorem perpetuum, procedit jus Parochi, & ita intelligendus eſt Pignat. *tom.* 4. *conſult.* 160. *num.* 16. *&* 17. Si tamen adeſſet contraria voluntas offerentium, ut adminiſtratio fiat à Parocho, tunc ea ſervari debet, quia in hujuſmodi materia, voluntas offerentium, & poſteà conſuetudo debet attendi.

21 Si verò agatur de oblationibus factis intuitu Capellæ exiſtentis intra limites diſtrictus Parochiæ, in qua non adeſt Rector, tunc etiam ſpectat illarum adminiſtratio ad Parochum. Nec obſtat illorum opinio tenentium, quod in eo caſu ceſſantibus ſpecialibus adminiſtratoribus, ſpectet adminiſtratio ad Epiſcopum, & non ad Parochum, cui cùm non acquirantur dictæ oblationes, neque incumbit jus diſtribuendi, ut videtur ſentire Amoſtaz. *de cauſis piis cit. loco num.* 2. Rota *cit. deciſ.* 286. *num.* 6. *ad finem cor. S. M. Innoc. X. &* D. Zaul. *cit. rubr.* 21. *num.* 72. poſt Lotter. *de re beneſ. qu.* 30. *num.* 33. *lib.* 1. Nam verius eſt jus aſſiſtere Parocho etiam in jure adminiſtrationis immediato, ut probant Decian. *reſp.* 16. *num.* 17. *cum ſeqq. vol.* 2. Mareſcott. *cit. a præfato Lott. Rot. dict. dec.* 257. *num.* 19. *coram Merlino,* & latè *in citat. deciſ. Senogallien. coram D. Muto.* Et poſſent interpretari contrarii Doctores, ut etiam Epiſcopus habeat jus adminiſtrandi mediatum, uti executor piarum diſpoſitionum, juxta SS. Canones, *& Sac. Concil. Trid. ſeſſ.* 22. *de ref. cap.* 9. quale jus habet etiam in locis exemptis, & immediatè ſubjectis Regiæ protectioni, exigendi ſcilicet rationes ab eorum adminiſtratoribus Barbol. *de poteſt. Ep. par.* 3. *alleg.* 75. *num.* 57. Hinc opportunè *Sac. Congregat. Concil. in una Civitatis Ducalis* 22. *Martii* 1698. *An adminiſtratio oblationum, quæ fiunt ad Imaginem S. M. Gratiarum ſpectet ad Capitulum Eccleſiæ Cathedralis, vel potius ad Epiſcopum ſive ejus Deputatos, & cui, ſeu quibus ſit danda manutentio:* Reſpondit *ſpectare ad Parochum intra cujus Parochiæ fines exiſtit Imago, ſub directione tamen & ſuperintendentia Epiſcopi.*

Hic tamen dico, quod ſi agatur de oblationibus 22 factis in Eccleſia Parochiali alicui Altari, vel Capellæ, præſumptio eſt magis favorabilis Parocho, quàm Rectori, quia ad excludendum jus Parochi non ſufficit, ut fiant in Altari, ſed ratione Altaris; Si verò fiant in Capella diſtincta, tunc non intrat facilè talis præſumptio, ſed potius fuiſſe factas intuitu dictæ Capellæ, & non ſimpliciter pro cura animarum, limitatione tamen ſemper admiſſa hinc inde contraria Conſuetudine, quæ ſufficit quadragenaria, quia agitur de ſubjecto capaci Eccleſiaſtico Rectore, ut proſequuntur citati Doctores Pignatell. *conſult.* 160. *num.* 17. *& ſeqq.* nam poſita tali capacitate, cùm agatur de interpretatione mentis voventium, ſufficit quadragenaria abſque titulo, neque colorato, quia jus non reſiſtit vehementer, ſed tantùm aſſiſtit Parocho, non conſtito de contraria voluntate offerentium, ut quando jus non reſiſtit vehementer, ſufficere quadragenariam, dixit plenè Rota *dec.* 731. *&* 764. *coram Emerix Jun.* & dixi latè *in primo tomo ad Conſtitution.* 3. *Eug. III. ſect.* 1. *num.* 22. *pag.* 573. Sed ad favorem Parochi dicerem ſufficere decennalem contra Rectorem particu- 23 larem, eò quod Parochus habeat majorem Juris aſſiſtentiam, decennalis autem præſcriptio ſufficit, quando jus non reſiſtit. *Gloſſ. in cap. fin. de conſuet. ver. legitimè,* Fagnan. *cap. cum Eccleſia Sutrina de cauſ. poſſeſſ. num.* 32. *&* 33. Rot. *binis allegatis deciſionibus coram Emerix Jun. dec.* 407. *num.* 11. *par.* 18. *rec. & in Tridentina decimarum* 22. *Junii* 1702. §. *quoniam cor. D. Muto.*

Nec obſtant oppoſitum tenentes ſpectare ad Parochum oblationes etiam in concurſu Rectoris, ſeu Beneficiati, freti auctoritate Fagnan. *citat. cap. Paſtoralis num.* 24. *&* 25. Pignatell. *tom.* 10. *conſ.* 142. *num.* 4. Rota *dec.* 166. *num.* 7. *poſt* Poſt. *de manut. Add. ad deciſ.* 272. *cor. Pamphilio,* Quandoquidem, vel hi Doctores loquuntur ſimpliciter, quod debeantur oblationes Parocho, & hoc verum eſt indiſtinctè, non exiſtente contraria voluntate offerentium expreſſa, vel tacita, & ab eis ego non diſſentio ex nuper allegatis; Vel procedunt in caſu quo Parochus ſit in poſſeſſione, *ut in cit. dec.* 166. *poſt* Poſt. quæ locum habet, ſi oblationes fiant propter adminiſtrationem Sacramentorum, ſecus autem ſi fiant Capellæ ratione Capellæ *Gennen. in praxi cit. et. cap.* 72. *num.* 3. *impreſſ. Ven.* Vel tandem procedunt, ſi in Capella adſit ſimplex Capellanus amovibilis, non Rector, & Sponſus perpetuus; Nam exiſtente in certa Capella Rectore, & Beneficiato perpetuo, ad illum ſpectat adminiſtratio oblationum, quæ fiunt ratione ipſius Capellæ, niſi conſtet fuiſſe illas factas ratione adminiſtrationis Sacramentorum, quo caſu ſpectarent ad Parochum. Unde pro Rectore reſpondit *Sac. Congreg. Concilii in Nullius, ſeu Foroliviem. Jurium Parochialium* 19. *Novembris* 1684. *& in Nonan-*

tulana

Digitized by Google

rilana Jurium Parochialium 13. *Januarii* 1685. ut refert *cit.* D. Epiſcopus Zaul. *rubr.* 21. *nu.* 72. In hac rurſum materia debet attendi obſervantia, ex qua animus offerentium moveri ſatis elicitur, ut conſiderat Rota *cit. dec.* 257. *n.* 13. *coram Merlino*.

24 Verùm hic non omittendum puto, quod Epiſcopus etſi non habeat juris aſſiſtentiam pro oblationibus, ſed eam habeat Parochus, id tamen intelligi debet de oblationibus, quæ præſumuntur datæ pro adminiſtratione Sacramentorum, & quæ in uſus Miniſtrorum à fidelibus exponuntur, aliàs ſi agatur de oblationibus magnis, vel alterius ſpeciei, tunc illæ ſpectant ad Epiſcopum, ſi fiant in Cathedrali, cujus ipſe eſt Sponſus, & Rector, ut declarat Card. de Luca *cit. diſc.* 35. *Miſcell. Eccl. num.* 7. & diſtinxit Rota *citat. dec.* 166. *num.* 5. poſt Poſt. & facit Fagnan. *cit. cap. Paſtoralis num.* 29. *verſ. Idem, & fortius.* Ità quoque ſi fiant in Eccleſia Collegiata pertinent ad Capitulum, ſeu Collegium ipſum, idemque dicendum de ſimilibus; Etenim jus Parochi verſatur dumtaxat, ut dixi, circa eas oblationes, quæ expreſsè, vel tacitè dantur ratione adminiſtrationis Sacramentorum. Ulteriùs Epiſcopus in his nullum jus habet, niſi in juriſdictio-
25 nalibus revidendi rationem dictarum oblationum per Parochum, vel alium adminiſtratorem reddendam, ut illæ fideliter erogentur in uſus deſtinatos, non autem in adminiſtratione œconomica, ut his verbis docet Rot. *in cit. dec. Senogallien. Eccleſiæ ſeu Capellaniæ ſuper manutentione* 1. *Julii* 1699. *cor. D. Muto*. Poſſet tamen alicubi ſuffragari Epiſcopo Conſuetudo, quæ ſufficeret quadragenaria contra Parochum habentem aſſiſtentiam juris ex prædictis, quia non eſt reſiſtentia vehemens.

Sed quid dicendum, ſi Epiſcopus celebret in Parochia, an oblationes, quas recipit in Miſſa ei debean-
26 tur, vel potius Parocho? Et licèt *Cardinalis in Clement. Archiepiſcopo num.* 11. *de privil.* dicat verius eſſe, quod teneatur illas conſervare is, cui jura Parochialia competunt; Tamen ego non recederem ab opinione Mariani Soccini *de oblat. in tract. magn. tom.* 18. *qu. fin.* quod licèt oblationes, quæ fiunt in Parochia, vel intra limites ejus territorii, etiam in Miſſa alterius, quàm Parochi, ſint ipſius Parochi, tamen fallit ſi celebret in Parochia proprius Epiſcopus, cùm tota Diœceſis intelligatur ejus Parochia, cujus ipſe dicitur proprius Paſtor, Sponſus, & Parochus univerſalis, & ſi tunc videtur reaſſumere actualitatem, quæ data cenſetur Parocho per diſtributionem Parochiarum, *cap.* 1. *de Paroch. Hoſtienſ. in ſumm. tit. de Parochiis §. in quibus v. quid ergo ſi Epiſcopus, Archid. in Can. omnis de conſecr. diſt.* 1. *Silveſt. v. decima num.* 3. Pignatell. *tom.* 8. *conſ.* 142. *num.* 1. Genuenſ. *cit. cap.* 72. *num.* 8. Fagnan. *cit. cap. Paſtoralis nu.* 28. *de his, quæ fiunt à Prælat.* quod non procedere ait *num.* 27. alio Sacerdote celebrante, quia tunc quidquid offertur, cenſetur datum intuitu Eccleſiæ, & proindè cedit ipſius Parocho, vel Rectori. Limitationem tamen recipit hæc doctrina, ſi adſit conſuetudo in contrarium, vel ſi Epiſcopus in uno loco nimis longam traheret moram, aut nimis frequenter celebraret, ut putat idem Hoſt. vel ſi non eſſet proprius Epiſcopus celebrans, cui nequit congruere ratio adducta in proprio Epiſcopo, Paſtoris ſcilicèt, & Parochi Univerſalis. Sed quid de Archiepiſ-
27 copo viſitante Provinciam, ſi celebret Miſſam, in qua oblationes fiunt? Et illas ſpectare ad ipſummet Archiepiſcopum, dum in actù Viſitationis cenſetur Parochus totius Provinciæ Hoſtienſ. & Marian. Soccin. *cit.* concludentes etiam in conſecratione Eccleſiæ
28 ſpectare ad conſecrantem oblationes, quæ tunc fiunt, prout illæ, quæ fiunt in conſecratione Epiſcopi, de-
29 bent reſervari Epiſcopo, non verò aſſiſtentibus, ut apud Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiep. Neapolit. cap.* 72. *num.* 8. 9. & 10.

30 Sed ſi conſuetudine, vel ſtatuto, aut pacto oblationes, quæ fiunt die dominico pertineant ad Parochum, vel Rectorem Capellæ, eæ verò, quæ in feſto principali, reſerventur Epiſcopo, ſi feſtum principale occurrat die dominico, tunc quæ fuerunt factæ contemplatione diei dominici, debentur Parocho, quæ verò contemplatione feſti, cedunt Epiſcopo Marian. Soccin. *cit. qu. fin. Genuenſ. citat. num.* 11. & 12. ubi etiam ſubdit deberi Parocho celebranti oblationes, quæ fiunt in Miſſa pro ſponſis, etſi Parochus cele- 31
bret in aliena Parochia; nàm cenſentur præſtitæ intuitu dicti actus, qui explctur à celebrante. Ex quo infertur in quocumque actu, puta Viſitationis, quæ fit per Epiſcopum, Chriſmatis adminiſtrationis, & hujuſmodi, principaliter eſt attendenda intentio offerentium, quæ tamen ſi fuerit dubia, præſumuntur illæ datæ pro adminiſtratione Sacramentorum.

Quando verò dicantur oblationes factæ ratione fe- 32
ſti principalis, vel non, præſumptio eſt, quod ſi fiant ab exteris, & non Parochianis, intelligi debeant factæ pro feſto. Si verò à Parochianis, res erit dubia, & proindè illas eſſe dividendas, auctoritate Soccini, monet *Genuenſ. loc. cit. num.* 11. Quod ego approbo, niſi conſuetudo, vel facti circumſtantiæ aliter ſuadeant.

Difficultas etiam eſt, an oblationes factæ alicui Ima- 33
gini depictæ in pariete ſpectent ad Epiſcopum, vel Parochum, vel Dominum Domus? Hanc quæſtionem latè reaſſumit Fagnan. *cit. cap. num.* 14. & *pluribus ſeqq.* ubi dicit eam ſatis dubiam, & quotidianam, propter varietatem opinionum, quas adamuſſim recenſet, prout etiam Rota *deciſ.* 257. *num.* 1. *cor.* Merlino. Sed opinio communis eſt ad favorem Parochi univerſaliter firmanda, uti tenent *cit.* Fagnan. *num.* 16. & *ſeqq.* Barbola *jur. Eccl. lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 26. *Amoſtaz. de cauſ. piis lib.* 4. *num.* 15. Guttierez *Canonic. qq. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 162. Bellett. *diſquiſ. Cleric. par.* 1. *tit. de bon. Cler.* §. 3. *num.* 3. Aloyſius Riccius *deciſ. Curiæ Archiep. Neap. par.* 4. *deciſ.* 170. *num.* 7. Card. de Luca *de Parochis diſc.* 32. *num.* 4. *Ventrigl. annot.* 26. §. *Unico num.* 22. *lib.* 2. & latè *in cit. dec.* 257. *coram Merlin.* repetita *deciſ.* 37. *par.* 5. *dec.* 256. *par.* 1. *recen.* imò eam declaravit Sac. Congregatio pluries, *ut in una Caven.* relata *à cit.* Barbol. *num.* 29. *in fin.* & *in Triventina* 20. *Martii* 1611. & *in Fanen.* 27. *Junii* 1653. ut refert Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 83. *num.* 5.

Hoc tamen limitatur primò, ſi conſtet de expreſſa, vel præſumpta voluntate offerentis, ut oblationes erogentur in certum uſum pro ipſa Imagine, nunc enim in illum debent converti, remanente tamen Jure in Parocho eas adminiſtrandi, ut convertantur in talem uſum, ſic tradunt Doctores allegati, & præcipuè Rota *coram Merlino num.* 8. & 9. non denegata tamen mediata ſuperintendentia Epiſcopo, prout animadvertit Card. de Luc. *de Jurepatr. diſc.* 12. *num.* 9. & 10. & *de Parochis cit. diſc.* 32. *num.* 5. & reſolvit *Sac.* 34
Congreg. in cit. Civitatis Ducalis in terminis. Ita pariter ſi conſuetudo eſſet in contrarium ad favorem Epiſcopi, vel alterius, qui tamen ſit capax acquirendi hujuſmodi oblationes, qualis non eſt laicus, illa eſt ſervanda, ut firmant *cit. Doctores*, & alii relati à Pignatell. *conſult.* 160. *tom.* 4. & dixi ſupra *num.* 8. & quod in hujuſmodi materia, ſola obſervantia ſit attendenda Lotter. *citat. lib.* 1. *qu.* 30. *nu.* 32. Rota *cit. dec. Senogallienſi.* Prout quoque ſi Eccleſia ſita eſſet extrà diſtrictum alicujus Parochiæ, tunc enim nullo concurrente Parocho, Epiſcopo aſſiſtit jus oblationes percipiendi, eidemque etiam eſſet danda manutentio, ut de Icone in via, & locis extra Parochiam Coſta *de rat. quæſt.* 239. *num.* 14. Fagnan. *cit. nu.* 36. Pignatell. *mox cit.* Pamphil. *dec.* 286. *num. fin. deciſ.* 529. *nu.* 12. poſt Poſt. *de manut.* Vel ſi deſuper adſit aliqua conventio, vel ſtatutum, ejus tenor eſt ſervandus, ita ſupponit *cit. dec. Senogallien. Capellæ §. nec coram D. Muto*, Rota *dec.* 229. *num.* 2. & 3. *par.* 11. *recent.* Hinc
nequit Epiſcopus demandare ut oblationes convertan- 35
tur in fabricam Eccleſiæ, vel in fundationem beneficii, renitente Parocho, qualiter uſu fuiſſe obſervatum, non obſtante applicatione Viſitatoris Generalis in Diœceſi Nolana, tradidit Capon. *tom.* 2. *diſcept.* 87. *per*

tot,

tot. & num. finali. *Cardinalis* tamen de Luca *citat. diſcurſ.* 32. *num.* 5. & meliùs *diſcurſ.* 12. *de Jurepatr. in fin.* dicit, quod non prohibeatur Epiſcopus ex dictis oblationibus fabricam erigere pro tali Imagine, prout fuit factum pluries; Sed hoc non evenit ex dominio, vel adminiſtratione oblationum, quam forſan habebat Epiſcopus, ſed ex conjecturata mente fidelium offerentium ſuppoſitum fuit illos voluiſſe, ut oblationes erogarentur in decus majus dictæ Eccleſiæ,
36 & ſic ad illud debet Parochus proſpicere, & Epiſcopus uti Superior curare, ut benè advertit alter *de Luc.* ad Ventrigl. *cit. loco nu.* 5. Eadem ratione nequit Epiſcopus erigere beneficium ex dictis oblationibus ad alios ſpectantibus, ut latè *in Senogallien. Eccleſia cit. coram D. Muto*, & dicam infra.

Quid dicendum de oblationibus, quæ fiunt alicui Imagini tranſlatæ in Eccleſiam Cathedralem, ad quem illæ ſpectent? Videtur primò, quod pertineant ad Ca-
37 pitulum, quod habet fundatam intentionem ſuper adminiſtratione omnium bonorum ſuæ Eccleſiæ Abbas *in cap. relatum il 2. num. 6. de teſtament.* Rota *deciſ.* 254. *num.* 17. *par. 6. rec.* Secundò quia oblationes ante tranſlationem, certum eſt debitas fuiſſe Parocho, in cujus finibus extabat Eccleſia, in qua erat Imago, excluſo Epiſcopo, ergo Epiſcopus nullum jus poterit in illis habere.

Verùm cum diſtinctione reſpondeo; Aut agitur de Eccleſia Cathedrali, in qua exercetur Cura animarum per aliquem Rectorem, & tunc ad illum pertinent oblationes ratione talis Curæ, nec ampliùs conſideratur jus antiquum prioris Parochi, jam reſolutum per
38 tranſlationem, ut docent Felin. *cap. Dilectus nu. 1. de off. ord.n.* Rebuff. *de decimis qu.* 1. *nu.* 30. referens Decretalem Alexandri III. ea ratione, quia oblationes ſemper ſupponuntur factæ intuitu loci, ubi actu exponuntur, & ità intelligendus eſt Pignatell. *conſult.* 160. *tom.* 4. *num.* 1. *uſque ad* 4. niſi tamen in tranſlatione, Parochus renuerit, vel illa fuerit facta, ſine præjudicio Jurium ipſius, nàm in his caſibus præſervatur ſibi jus percipiendi oblationes Imaginis tranſlatæ. Non abſimiliter in hoc caſu debet excludi Epiſcopus, qui nullum habet jus in oblationibus, quæ fiunt in Cathedrali, ſed illæ ſpectant ad eum, qui curam animarum exercet, ut fuit dictum ſupra ex *Beneventana Spolii* relata *in cit. deciſ.* 257. *num.* 5. *coram Merlino*, & reſolvit Sac. Congregat. Concilii excluſo Capitulo, & Epiſcopo præterquam quoad ſuperintendentiam *in cit. Civitatis Ducalis* 22. *Martii* 1698.

Aut Cura reſidet penes Capitulum, & certum eſt ex eadem ratione ad illud oblationes ſpectare, vel ad eum, qui exercet Curam; Si tamen Cura exerceatur per turnum, dividuntur oblationes inter Canonicos, quæ diviſio locum habet, etiamſi Cura habitualis eſſet tantùm penes Capitulum, ut explicat idem Pignatell. ubi ſupra *num.* 20. *& tom.* 9. *conſult.* 150. *nu.* 6. Intellige ſi fiant Altari de menſa Capituli, ſecus ſi fiant illi de menſa Epiſcopi Malvitius *de oblat. dub.* 4. *num.* 69.

39 Si verò in Cathedrali non adſit Cura animarum, & Parochus illius Parochiæ, à qua fuit tranſlara Imago, acquieſcat, vel tranſlatio fuit facta ſine jurium præſervativa, & cum conſenſu primi Parochi tunc ſoli Epiſcopo acquiruntur, quia nullus poteſt concurrere cum Epiſcopo, niſi proprius Parochus, ea fundamentali ratione, quia ante ſeparationem Parochiarum, ut ſupra innui, omnes oblationes Epiſcopo cedebant, & deindè poſt factam illarum ſeparationem, propriis Parochis fuerunt illæ addictæ, nam ſicuti Parochi aſſumpſerunt onus exhibendi Sacramenta Populo, ſuntque illius mediatores apud Deum, ita debent eſſe tales ad recipiendas fidelium oblationes Deo factas, ſemper tamen adimpleta voluntate offerentium, qua non expreſſa, remanet ipſius facultas convertendi eas in uſum Eccleſiæ, ejuſque Miniſtrorum, ut optimè D. Thomas *in 2. 2. qu.* 86. *art.* 2. & latè *dict. deciſ.* 34. *nu.* 8. *& ſeqq. par.* 5. & juxtà hunc ultimum caſum reſolvit *Sac. Congregat. Concilii in Peruſina* 5. *Martii* 1646. nempè ſuppoſita acquieſcentia Parochi S. Heliſabethæ, adminiſtrationem oblationum, quæ fiunt Imagini Sanctiſſimi Salvatoris ad Eccleſiam Cathedralem tranſlatæ, ſpectare ad Epiſcopum, non autem ad Capitulum, ita tamen ut ab eodem Epiſcopo convertantur ad pios uſus ejuſdem Imaginis, & alios. Imò etiam contrà Regulares fuit ità reſolutum *in Brixien.* 22. *Auguſti* 1608. ut refert *citat.* Pignatell. *tom.* 4. *conſultat.* 160. *num.* 13. quam quidem tranſlationem non poteſt Epiſcopus demandare, ſine conſenſu Parochi, ut apud Ventrigl. *tom.* 2. *annot.* 27. *num.* 26. *& de Luc. ibid. num.* 3. & Rota *in Hiſpalen. tranſlationis Imaginis* 9. *Martii* 1598. *coram S. M. Innocentio X.* relata per Mareſcott. *lib.* 2. *var. cap.* 42.

Quid autem dicendum in quæſtione, ad quem ſpe-
ctent oblationes factæ in Eccleſiis Regularium? Acris, 40
& pervetuſta fuit controverſia inter Regulares, & Epiſcopos jura proprii, & Parochorum ſubſtinentes, cui dictæ oblationes deberentur, præſertim contra Dominicanos, & Franciſcanos. Olim quippè Regulares oblationes, & decimas obtinebant permiſſu tantùm Epiſ-
coporum, qui reſpicientes inopiam Regularium Evan- 41
gelicæ paupertatis ſectatorum illis eas concedebant. Hinc Ivo Carnot. *Epiſt.* 207. ait: *Licet decimæ, & oblationes principaliter Clericali debeantur militiæ, poteſt tamen Eccleſia omne quod habet, cum pauperibus habere commune; quantò magis cum his pauperibus, qui relictis facultatibus propriis, ſequuntur pauperem Chriſtum*. Si igitur antiquis Monachis hoc permittebatur, quando iis uſus Presbyteralium functionum erat interdictus, conſequens eſt, ut juſta, & rationabilis fuerit deciſio Summi Pontificis, quod nullo mo-
do tales oblationes pertineant ad alium, quam ad ip- 42
ſum Monaſterium pro Monachis ibidem deſervientibus, ut habetur *in cap.* 1. *in fin. de ſtatu Monachorum, & in cap. nimis iniqua* 16. *de exceſſ. Prelat.* ubi etiam Gonzal. *num.* 2. *&* 3. & docet Fagnan. *citat. cap. Paſtoralis num.* 34. Mareſcott. *cap.* 42. *lib.* 2. *num.* 3. Abb. *cit. cap. Dilectus n.* 4. *de off. ordin.* Malvit. *de oblation. dub.* 4. *num.* 64. Barboſa *in Summ. Apoſt. deciſ. coll.* 530. *num.* 2. Fagnan. *cit. cap. Paſtoralis num.* 34. Pignatell. *tom.* 10. *conſ.* 59. *num.* 13. Rot. *deciſ.* 373. *n.* 11. *par.* 5. *recen.* Ratio eſt quam aſſignant *cit. Doctores*, quia Monaſterium quamvis ſit in Diœceſi, & in Parochia, tamen ob exemptionem non dicitur de Diœceſi, & Parochia. Adeoque ſi fuerint oblationes datæ ad certum uſum, tunc adminiſtratio ſpectat ad Superiorem Regularem, qui tenetur tamen eas convertere in deſtinatum uſum, ut mens fidelium adimpleatur, ut ſupra dixi Barboſ. *de off. & pot. Paroch. cap.* 24. *num.* 30. *& de Jur. Eccleſ. cap.* 23. *num.* 3. *& ſeqq.* Quid verò ſi Religio ſit incapax poſſidendi, & acquirendi, dicemus, ubi de Religione Fratrum Minorum.

Si autem agatur de Confraternitatibus Laicorum, 43
oblationum adminiſtrationem ſpectare ad ipſas Confraternitates ex conſuetudine Univerſali, præſertim Italiæ, docuerunt Add. ad Capell. Tholoſ. *dec.* 483. *in fine*, Card. de Luc. *Miſcell. Eccleſ. diſc.* 35. *num.* 12. Fagnan. *cit. cap. Paſtoralis nu.* 22. *de his quæ fiunt à Prel.* *Ferrett. conſ.* 278. *num.* 5. Andreol. *contr.* 381. *num.* 17. Ventrigl. *in praxi rer. notab. tom.* 2. *annot.* 26. §. *Unic. nu.* 16. Amoſtaz. *de cauſ. piis tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 11. Torre *de pact. futur. ſucceſ. lib.* 3. *cap.* 1. *nu.* 241. *cum ſeqq.* D. Epiſcopus Zaul. *ad Stat. Favent. rubr.* 21. *lib.* 3. *num.* 65. *in fine*, Rota *deciſ.* 529. *num.* 12. poſt Poſt. *de manut.* ubi contrarium procedere cenſet ſi velint Laici percipere eas ad eorum utilitatem, vel de pede Altaris, ut Genuenſ. *cit. cap.* 72. ſecus è contra *Rot. dec.* 286. *coram Pamphilio, & deciſ.* 632. *num.* 1. *& ſeqq. coram Merlino*, & latè *in cit. deciſion. Senogallien. Eccleſia coram D. Muto*, & declaravit *Sac. Congregat. Concilii in Lunen. Sarzanen.* 19. *Auguſti* 1690. *&* 13. *Januarii* 1691. & noviſſimè *Sac. Congregatio Rituum*, prævia approbatione Summi Pontificis in *Orbis, & Urbis reſolutionibus*. Decimo octavo, *An poſſit Parochus*

ſe in-

ſe ingerere in Adminiſtratione oblationum, vel Eleemoſynarum in prædictis Eccleſiis Confraternitatum recollectarum, vel capſula pro illis recipiendis expoſita, clavem retinere? Die 10. Decembris 1703. reſpondit *negativè*. Itaque excluſo Parocho à tali conſuetudine generali, eò magis excluditur Epiſcopus, qui juxta prædicta ſemper excluditur à Parocho, ex regula, ſi vinco vincentem te eò magis vinco te, ut præcisè ratiocinatur & reſolvit *cit. dec. Senogallien.* ad favorem Confraternitatis.

Quo eò magis habet locum, ſi Confraternitas fundaverit Eccleſiam, cum reſervatione adminiſtrationis oblationum, nam aliàs Fundator tantùm Juſpatronatus acquirit *Can. Nobis de Jurepatr.* Spada *conſil. 6. num. 2.* Lotter. *cit. lib. 2. quæſt. 7. num. 4. cum ſeqq.* Cavaler. *deciſ. 30. n. 1. & dec. 100. nu. fin. coram Emerix Jun.* ubi etiam in Capella Eccleſiæ Regularis, *& in cit. Senogallienſi Eccleſiæ §. latiùs.*

Unde quia diſpoſitio, & adminiſtratio dictarum oblationum ſpectat ad Confratres, nequit Epiſcopus ex iis erigere beneficium, ut in ſimili ſupra firmavi Rota *deciſ. 539. nu. 1. & per tot. coram Rembaldo deciſ. 1900. num. 1. coram Coccino, & per tot.* & penes Alphonſ. de Leon. *de off. Capellani qu. 5. ſect. 10. numer. 152. & 165. & in citat. Senogallienſi §. cum enim dos*, ubi etiam ſi Epiſcopus in erectione impoſuerit onus Miſſarum celebrandarum ad formam piorum legatorum, quia dum, vel ex conſuetudine, vel ex voluntate offerentium adminiſtratio relinquitur Confraternitati, nequit Epiſcopus erigendo beneficium, illam privare tali jure.

Declaratur tamen, quod in tantum habet jus Confraternitas laicorum in hujuſmodi oblationibus, in quantum eas convertat in utilitatem Eccleſiæ, & opera pia, juxta voluntatem offerentium, itaut dumtaxat fruatur ſimplici adminiſtratione Decius *conſ. 148.* Mareſcott. *var. cap. 42. in fine*, Ferrett. *conſ. 143. n. 6.* Rota *dec. 286. coram Pamphilio*, & quatenùs ſint factæ oblationes intuitu ipſius Capellæ, ſecùs ſpectant ad Parochum, ſeu Rectorem Eccleſiæ, ut apud citatos, ſemper tamen ſub mediata reviſione, ac ſuperintendentia Epiſcopi, ut ſupra dixi, & expreſsè docuit *cit. dec. Senogallien. Eccleſia*, in qua fuit præſervatum jus Epiſcopo in exquirenda redditione rationis, ac executione, ut illæ inſerviant ad uſus pios deſtinatos; Et quod adminiſtratio eleemoſynarum, & illarum cuſtodia, ſpectet ad Confraternitatis miniſtros, ac redditio tantùm rationum Epiſcopo reſervetur, dixit *Sac. Congregat. Epiſcoporum 2. Maii 1704. in Ortonenſi*, reſcribens Epiſcopo, ut compellat Officiales ad reddendam rationem, & deponendum reliquatum in Æde Sacra, Claves autem Eleemoſynarum reſtituendas Officialibus. Et licèt coram Aud. Cam. obtinuerit Epiſcopus manutentionem in electione Officialium pro recipiendis dictis Eleemoſynis id fuit ob poſſeſſionem plenè probatam, quam canonizavit *Signatura Juſtitiæ die 3. Decembris 1705. & 21. Januarii 1706. Ponente D. Lonio*; Non enim repugnat, quod ex poſſeſſione Epiſcopus acquirat jus in deputando Officiales, etſi ratione dictæ Conſuetudinis Generalis competat eiſdem adminiſtratio Eleemoſynarum, ſemper tamen ſalva particulari conſuetudine, ſi fortè adeſſet etiam ſuper hoc, ad favorem Epiſcopi, cui particulari cederet illa Univerſalis. Præſervantur itidem jura ſpecialia, nempè conventiones, & pacta in etectione Confraternitatum forſan inita, concordiæ inter partes conventæ, & à S. Sede approbatæ, Indulta, Conſtitutiones Synodales, ac Provinciales, ac conſuetudines immemorabiles, vel ſaltem Centenariæ, ut habetur *in cit. Decreto S. Congregat. Rituum Urbis, & Orbis*, & admiſit pacta contraria *Rot. in cit. Senogallienſi*; Et in pluribus Conſtitutionibus Regularium adeſt, ut in adminiſtratione hujuſmodi Confraternitatum, oblationum certa pars Monaſterio acquiratur.

44 Sed contra prædictam Conſuetudinem Laicis favorabilem, poſſet obiici eſſe Sacris Canonibus ſatis exoſum, ut Laici jus acquirant ſuper oblationibus Sacris, ut omnis conſuetudo contraria, verbis expreſſis abrogata videatur *in Can. hanc conſuetudinem 10. qu. 1.* D. Thom. *2. 2. qu. 86. art. 2.* & alii apud Mareſcott. *var. cit. cap. 42. n. 5.* Barboſ. *in coll. ad cit. can. 10. & per tot. cauſam 10. qu. 1.* Fagnan. *cit. cap. Paſtoralis num. 19. & ſeqq.* itaut hoc jus denegetur laico, tàm quoad proprietatem, quàm quoad adminiſtrationem, utpotè rerum Spiritualium incapaci. Imò neque Epiſcopum 45
poſſe hoc jus præbere laico Domino muri, in quo Imago aliqua adeſt, quibus oblationes fiunt, proſequitur *citat.* Fagnan. *num. 24.* itaut Sacri Canones invadentes hujuſmodi oblationes, Sacrilegos appellet raptores *Cap. cauſa de verb. ſign.* Sac. Concil. Trid. *ſeſſ. 22. de reform. cap. 11.* Fuſch. de Viſit. *lib. 1. cap. 24. n. 7.* Pax Jordan. *cit. tit. 13. num. 27. cum ſeqq.* & in terminis Baronis, ſeù Magiſtratus Laici Pignatell. *conſ. 59. num. 14. tom. 10. 13. & ſeqq.* denegans etiam adminiſtrationem in uſus pios Genueni. *in praxi cap. 41. num. 1.*

Nàm quamvis vera ſit talis concluſio, tamen ea 46
non procedit, quando laicus deputatur ab habente auctoritatem, ut eſt Epiſcopus, vel Papa, nam eo ipſo, quod erigitur Confraternitas Laicorum ſub pio Inſtituto auctoritate legitima Ordinaria, vel Sedis Apoſtolicæ, videtur vel expreſsè, vel tacitè per Conſue- 47
tudinem conceſſum illi jus adminiſtrandi oblationes, non quidem, ut ſibi approprict; ſed tantùm ut œconomicè eas curet, recipiat, ac expendat in uſus pios volitos ab offerentibus; Ultrà quod nequit conſiderari in hujuſmodi Confraternitatibus qualitas laicalis, ſed Eccleſiaſtica, & pia ab Eccleſiaſtico fonte promanans, hinc non dicuntur laici in dicto caſu jus, aliquod ſibi appropriare, ſed ex mandato Superioris ſaltem tacito, bona adminiſtrare, ut benè Fagnan. *cit. loco nu. 21.* & ſequitur Pignatell. *cit. conſ. 59. n. fin.* Unde ſi ageretur de pura Congregatione Laicorum ſine legitima Eccleſiaſtica auctoritate coadunata, nequit habere tale jus quandoquidem, etſi agatur de pura adminiſtratione, ea ex dictis, expreſsè teperitur prohibita laicis. Sed citati Doctores, qui permittunt Confraternitati laicorum adminiſtrationem oblationum, loquuntur in caſu, quo ea ſit legitimè erecta, hacque qualitate præditam illam ſupponunt, prout in præfata *deciſ. Senogallienſi* ſupponitur, ac in *cit. reſolut. Urbis, & Orbis*, expreſsè in primo dubio profitetur Sac. Congregat. ſe loqui de Confraternitatibus Laicorum legitimè erectis.

Nec obſtat quod dicit Card. de Luca *diſc. cit. 35. n. 11.* quod cùm Adminiſtratio Eccleſiæ ſit triplex auctorizabilis, Miniſterialis, & providentialis, ſeù ſolicitudinis, quodque prima reſideat in Epiſcopo, ſeu Superiore Eccleſiaſtico, ſecunda penes Eccleſiaſticos miniſtros, tertia penes laicos, ad quam redigatur oblationum adminiſtratio; nàm licèt iſta regula à Canoniſtis approbetur *ex* Archidiacon. *in cap. benè 16. qu. 7.* Abb. *in Cap. decernimus de Judiciis* illamque reaſſumat Genuenſ. *cit. cap. 41. nu. 2.* tamen illa tertia ſpecies eſt 48
prorſus ſervitoria; nempè ut laici provideant Eccleſias 49
de neceſſariis, non autem continet jus diſponendi de oblationibus, nedum in proprios, quod prohibitum eſt clarè, ſed nequidem diſponendi in hunc, vel alium uſum, quia hoc eſſet laicis jus quoddam Eccleſiaſticum permittere, omni jure vetitum, ut plenè Fagnan. *cit. loco n. 19. & ſequentibus*, & tenet *cit.* Genuenſ. *n. 7.* Et quamvis ipſe Card. de Luca referat Abbatem, *& alios*, qui affirmant poſſe deputari laicum hujuſmodi Jurium ſpiritualium collectorem, tamen id non importat poſſe deinde diſponere, nàm ut ſe explicat idem Abbas, conſtitui poteſt laicus adminiſtrator à Rectore, & ſic ab habente legitimam auctoritatem, quæ tacita tantùm ineſt in Confraternitate auctoritate Eccleſiaſtica erecta, ut dixi.

Si tamen agatur de Eccleſia, Capella, ac Imagi- 50
ne, quæ non habeant adminiſtratores, tunc ſpectat ad Epiſcopum etiam immediata adminiſtratio Rota *dec. 286. in fin. coram Pamphilio*, dummodò non ſit intra fines Parochiæ alicujus.

51 Prædictis tamen videtur addendum, quòd ſi concurrat conſuetudo immemorabilis cum fama privilegii, tunc etiam laicus ſit capax oblationes adminiſtrandi Garzias *de beneſ. par. 3, cap. 2. nu.* 43. Genuenſ. *cit. cap.* 42. *n.* 8. qui plures caſus refert, quatenus laici poſſint ſe ingerere, *& cap.* 72. *per tot.* Pax Jordan. *de re beneſ. tom.* 2. *lib.* 10. *tit.* 13. *n.* 28. ubi refert *dec. in Calagurritana oblationum* 22. *Octobris* 1588. Imò quod tale privilegium exactiorem requirat probationem, & quòd non poſſit Epiſcopus illud concedere, etſi fiant oblationes alicui Imagini dipictæ in pariete alicujus laici, tradit idem Fagnan. ubi ſupra *nu.* 23. Si tamen
52 Dominus fuerit Eccleſiaſticus, & concurrat conſuetudo, ea ſufficit quadragenaria cum ſuis requiſitis, nàm ceſſat talis incapacitas Decian. *cit. conſ.* 16. *numer.* 15. *lib.* 2. quidquid dicat Pignatell. *cit. tom.* 4. *conſult.* 160. *num.* 12. cum ibi citatis, qui intelligendi ſunt de laicis incapacibus, non autem de Domino Eccleſiaſtico parietis, cui ſuffragatur conſuetudo, ut benè explicat Fagnan. *n.* 37. ad favorem perſonæ Eccleſiaſticæ, tantùm, ut dixi ſupra in caſu, quo jus non reſiſtit vehementer, ſufficere quadragenariam. Si verò do-
53 netur Imagini aliqua pars integralis, quæ illi deficiebat, illa erit Domini, cujus eſt Imago; Ita ſi offerens obtuliſſet contemplatione Domini, qui ſit pauper, vel ſciverit quòd ipſe obtinere ſoleret, ut docet Genuenſ. *in prax. cap.* 72. *n.* 2. *&* Pax Jordan. *loco citato*, Fagnan. *cit. nu.* 29. In hoc enim attendenda eſt voluntas offerentium, præſertim verò ſi non agatur de oblationibus factis in Eccleſia, de quibus loquitur *cit. Can. hanc conſuetudinem* 10. *qu.* 2. Sed in privatis locis, ut benè animadvertit *cit.* Pax Jordan. *n.* 30.

54 Sic quoque permittitur conſuetudo ad favorem laicorum recipiendi Candelas benedictas ab Epiſcopo, Parocho, vel aliis Eccleſiaſticis, quia agitur de re parvi momenti, quæque mutuum amorem, ut par eſt, confovet inter dantes, & recipientes Caſtropalaus *de decimis, primitiis, & oblat. tract.* 10. *diſp. Unica punct.* 17. *a.* 4. *&* 6. Pax Jordan. *cit. n.* 52. contra Silveſt. *ver. Decima a.* 7. *verſ.* 5. contrarium docentis, quia ſubmitteretur Eccleſia laicis, de qua conſuetudine etiam Guttierez *Canonic. qq. lib.* 2. *cap.* 21. *n.* 156. ubi etiam de alia dandi agnum Paſchale, vel aliud, quam conſuetudinem, ita introductam non poſſe citrà ſcandalum retractari docet; Ego tamen illum probarem, ſi Eccleſia ſit pinguis redditibus, itaut ſine gravi onere poſſit talem conſuetudinem ſervare, ut rejiciendo alias conſuetudines recipiendi oblationes ab Eccleſiaſticis per laicos, hanc admittunt ex frequenti uſu in Italia Ricc. *par.* 4. *reſol.* 296. *n.* 6. Capon. *diſcept.* 77. *n.* 7. *tom.* 2. Fed. de Sen. *conſ.* 155. Barboſ. *cit. cap.* 24. *de Paroch. a.* 6. *&* 7. qui etiam addit ex declaratione *Sac. Congregationis Epiſcoporum, & Regularium in Foglinen. anno* 1581. debere laicos ipſas recipere in Eccleſia, & non debere Parochum eas tranſmittere ad eorum Domum,
55 cujuſmodi obſervat Capon. *cit. loco* ſervari Neapoli, ubi Religioſi, & Clerici illas deferunt nedùm ad Domum Officialium, & Nobilium, ſed etiam Miniſtrorum Bancorum, prout etiam malè ſervatur in Urbe, quem abuſum deplorat Ricc. *loc. alleg.* Illa igitur prohibitio ex permiſſione fuit remiſſa, non tamen tale onus ex neceſſitate Parocho incumbit.

Poterit nihilominus laicus deputari à perſona Eccleſiaſtica habente facultatem ad exigendas oblationes,
56 tuncque haberet ſimplex miniſterium, eaſque colligeret nomine deputantis, ut aliis relatis, refert Fagnan.
57 *cit. nu.* 21. Genuenſ. *cit. cap.* 41. *num.* 8. itaut poſſint illæ etiam vendi, vel locari laicis ſaltem de communi uſu, quamvis de rigore juris contrarium ſit, ut teſtatur Troyl. Malvit. *de oblat.* 3. *par. dub.* 3. *n.* 6. *&* 8. Nunquam tamen eis permittitur tales oblationes accipere imme-
58 diatè de Altari, ſed debere Clericum conſtitui ad illas accipiendas ab Altari, & laicis tradendas, proſequitur *cit.* Fagnan. *n.* 43. Et verè conſonum id videtur, ne laici admittantur ad munera, quæ Clericorum miniſterio incumbunt.

59 An verò poſſint cogi laici ad præſtandas oblationes ſolitas? Et negativè reſpondendum puto; Videtur enim nullum extare præceptum de oblationibus præſtandis, ut docent Suar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 2. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 7. *cap.* 7. *qu.* 11. Leſſius *de Juſtitia lib.* 2. *cap.* 39. *dub.* 6. *num.* 34. Nam verba antiquæ legis *Exod.* 23. quæ poſſent opponi, ſunt Cæremonialia, ut notat Barboſ. *cit. cap.* 24. *de Paroch. nu.* 9. *verſic. quæris.* Præterquamquod hujuſmodi oblationes dicuntur actus facultativi, in quibus nullum poteſt acquiri jus *ex l. Viam publicam ff. de Via publica*, Poſthius *de manut. obſerv.* 53. *num.* 1. *cum ibi citatis.*

Limitatur tamen prædicta Concluſio, Primò ſi Parocho, cui præſtantur, debeantur per viam cenſus, ſeù penſionis, aut conventionis factæ. Secundò ſi debeantur ex teſtamento, legato, Donatione, ſeu Voto: Tertiò ſi Parochus non habeat congruam ſubſtentationem, ut omnes caſus diſtinguit Riccius *par.* 4. *in praxi reſol.* 296. *num.* 3. Rebuff. *de Decimis quæſt.* 1. *num.* 24. Guttierez *cit. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 139. Sed quid ad rem; Primus enim caſus non eſt ampliùs oblatio, ſed cenſus; In ſecundo conſideratur contractus, ſeù ultima voluntas diſponentis. & in tertio conſideratur onus, quod habent Parochiani ſuppeditandi alimenta Curato.

Porrò ille caſus videtur continere coactionem, ſi nempè per decennium fuerint tales oblationes præſtitæ, quia facultativi actus reſpectu cauſæ piæ fiunt neceſſarii poſt decem annos. Menoch. *de præſumpt. præſ.* 131. *n.* 59. *&* 83. Card. de Luca *de Decimis diſc.* 19. *num.* 13. Riccius *in praxi, lib.* 3. *reſ.* 366. *numer.* 6. *&* 7. De Marinis *reſol. lib.* 1. *cap.* 78. *num.* 10. Caſſador. *deciſ. Unic. de conſuetudine*, Rota *cor. Penia deciſ.* 183. *tom.* 1. *n.* 5. *& dec.* 1135. *num.* 2. *tom.* 2. *deciſ.* 365. *num.* 5. *par.* 2. *rec.* tempus enim decem annorum facit præſumere titulum coloratum, Poſt. *de manut. obſerv.* 42. *numer.* 26. *deciſ.* 566. *an.* 4. *&* 5. *par.* 18. & ſaltem in dubio actus multiplicati non præſumuntur facultativi, ut dixit Rota *dec.* 186. *num.* 18. *par.* 11. *recent. & dec.* 1069. *in Surrentina manutentionis* 22. *Junii* 1692. *cor. Emerix dec.* 1069. concurrente præcipuè uniformitate actuum, & præjudicio præſtantium illos, Rota *deciſ.* 397. *n.* 3. *& dec.* 640. *num.* 3. *par.* 2. *recen.* eòque magis concurrit talis præſumptio ſi agatur de oblationibus factis ab Univerſitate, quia actus facultativi conſiderantur potiùs in privato, quàm in publicis actibus in damnum totius Communitatis, quæ tales actus non permiſiſſet, Poſt. *cit. obſerv.* 53. *num.* 17. *& dec.* 863. *par.* 4. *div. & in cit. Surrentina*, iſtæque Conſuetudines laudabiles, ut ſerventur, Epiſcopus cogere poteſt *Cap. ad Apoſtolicam, de Simonia*, & dixi *tom.* 1. *Com. ad Conſt.* 3. *Eug. III. ſect.* 1. *n.* 5. *pag.* 566.

Sed quid dicendum de oblationibus, quæ fiunt no- 60
vis Sacerdotibus primam Miſſam celebrantibus? Et quidem videntur illæ prohibitæ, cum *Concilium Trid. ſeſſ.* 22. *in Decreto de obſervan. & evit. in celebrat. Miſſarum in §. atque* præcipiat, ut quidquid pro Miſſis novis celebrandis datur, nec non importunas, atque illiberales eleemoſynarum exactiones potiùs, quàm poſtulationes, aliaque hujuſmodi, quæ à Simoniaca labe, vel certè à turpi quæſtu non longè abſunt, omninò locorum Ordinarii prohibeant; Nihilominùs *Sac. Congregatio Epiſcop. in Januen.* 11. *Octobris* 1601. declaravit Sacerdoti Miſſam novam celebranti licere conſuetas oblationes accipere, modò non diſcedat ab Altari, Pignatell. *tom.* 7. *conſult.* 142. *num.* 3. Fagnan. *in cit. cap. Paſtoralis num.* 37. *& ſeqq. de his, quæ fiunt à Prælatis*; undè præfatæ oblationes reſervantur ipſi Presbytero celebranti in Parochia, non verò Parocho, cùm ſic ſe habeat univerſalis conſuetudo, ex qua intentio fidelium offerentium interpretatur Calder. *tit. de Paroch. conſ.* 15. Bart. *in l. hæredes mei, §. cum ita ad Trebell. & in l. juriſjurandi, §. ſi liberi, ff. de oper. libert.* Præpoſ. *in Can. Sacroſancta, num.* 3. *verſ. Nec dicitur frandura* 22. *diſt.* Pignatell. *cit. conſult.* 142. *n.* 2. Fagnan. *d. n.* 37. *&* 38. & Sac. Congreg. Concilii interpretando dicta verba *illiberales Eleemoſynarum exactiones*

censuit

Digitized by Google

cenſuit non idcircò veritam eſſe conſuetùdinem, quæ inolevit, ut Parochus diebus feſtis ſolemnibus, vel non ſolemnibus poſt offertorium in medio Altaris
61 vertat ſe ad Populum, & invitando ad oblationes, manipulum, vel aliud offerentibus præbeat oſculandum. Verùm alia ſub ſequenti declaratione prohibuit conſuetudinem, qua Parochus recedebat ab Altari, & ad infimum locum Eccleſiæ, ubi mulieres manent ſejunctæ à maribus accedebat ad dictas oblationes accipiendas, attenta dicta Conſtitutione Conciliari prohibente quaſcumque importunas, atque illiberales eleemoſynarum exactiones; At facta poſtmodum relatione ad Sanctiſſimum, Sanctitas ſua reſpondit non eſſe eamdem rationem, ſeu bonam converſionem, de miſſis novis ad miſſas Parochorum, quibus debentur iſtæ oblationes, ideò permittendam hujuſmodi conſuetudinem, prout inolevit Pignatell. *loc. cit.* & Fagnan. *ibid. nu.* 41.

62 Numquid autem oblationes, quæ ſecundùm conſuetudinem ponuntur in pede Altaris poſſint vendi, vel locari laicis? Et de jure videtur prohibitum, ne per manus laicas, Sacra profanentur, ut per *Gloſſ. in Can. Altare* 1. *qu.* 3. Archidiac. *in Can. Sanctorum nu.* 1. *verſ. ſed nonne* 10. *qu.* 1. Abbas *in cap.* 6. *in fine No Cler. vel Mon. Roman. ſing.* 63. *DD. in cap.* 2. ubi in ſpecie Aretin. *num.* 21. *Dec. num.* 114. *Ripa num.* 55. *de Jud. Andr. Hiſpan. de decim. qu.* 13. *num.* 9. Troyl. Malvit. *de oblat.* 3. *p. dub.* 3. *nu.* 6. & 8. Sed verius eſt quod licitè poſſint illæ vendi, vel locari, & ita ex conſuetudine ſervatur ab Epiſcopis in multis locis, præſertim Hiſpaniarum ac etiam alibi, ut dicit Hugo *in dict. Can. Sanctorum*; Verùm prædictæ oblationes non poſſunt ab Altari immediatè accipi à laicis, ſed debet conſtitui Clericus, qui de Altari accipiat, & tribuat eis, cùm manus profanæ non debeant Sacra contingere argum. *Can. aurum* 12. *qu.* 2. *Can. ligna*, *Can. nemo*, & *Can. in Sancta de Conſecr. diſt.* 1. Nec videntur obſtare prædicta jura prohibentia, cùm loquantur de rebus conſecratis, ut ſunt vaſa, & alia ad cultum divinum dicata, non verò de oblationibus, quæ revera non ſunt res conſecratæ, & poſſunt in uſum laicorum cedere ex diſpenſatione Sacerdotum, ſive per modum donationis, ſive venditionis D. Thom. 2. 2. *qu.* 86. *art.* 2. *ad* 3. Turrecrem. *in Can. quia Sacerdotes nu.* 2. *in reſponſ. ad* 3. 12. *qu.* 2. Silveſtr. *v. decima n.* 5. *verſ.* 3. Fagnan. *cit. n.* 42. & 43.

SECTIO III.

An munera, ſeù ſtrenæ, quæ fiunt Epiſcopis, Parochis, vel aliis Dominis temporalibus, poſſint recipi, & cogi ad ea præſtanda ſolventes?

SUMMARIUM.

1 *Strenarum Etymologia, & varia acceptiones.*
2 *Strena, qua dabantur initio Kalendarum erant prohibita.*
3 *In Regno Neapolitano prohibita ſunt coactive exactiones ab Officialibus laicis.*
4 *Itant nec detur manutentio pro iis exigendis.*
5 *Actus privato geſti, & interpolati indicant facultativam praſtationem ſtrena.*
6 *Manutentio dari poteſt in ſolutione ſtrenarum, ſi ſolutio fuerit ſubſequuta per aliquot annos, & n.* 14.
7 *Varia rationes, & reſolutiones Tribunalium, ac Doctorum auctoritates pro concluſione adducuntur.*
8 *Univerſitates licèt prohibeantur donare Baroni, non tamen prohibitio procedit in munere, quod tranſmittitur in die Nativitatis Domini.*
9 *Differentia inter Donationem, & munus.*
10 *Munus non eſt vera Donatio, ſed obligatio ſaltem ex convenientia.*
11 *In toto Orbe Chriſtiano antiquiſſimum, & conſuetum eſt inter Amicos, & Subditos munera tranſmittere in feſtivitatibus Nativitatis Domini.*
12 *Manutentio facilius conceditur in ſolutione ſtrenarum Epiſcopis, vel Parochis.*
13 *Unicus actus ſufficit ad obtinendam manutentionem in annuis praſtationibus.*
14 *Manutentio datur in annuis praſtationibus, praſertim ſi fuerint data in titulum alimonia Epiſcopi, & inveniantur notata in Platea Menſa n.*6.
15 *Succeſſor dicitur ſpoliare, ſi deneget ſolutionem annua praſtationis ab Anteceſſore facta.*
16 *In facultativis maximè ſapientibus pietatem inducitur obligatio per praſtationem ſequutam per tempus conſiderabile.*
17 *Diuturna, & uniformis multiplicatio actuum facit praſumere animum ſe obligandi.*
18 *In actibus publicis, & Univerſitatis excluditur facultativa praſumptio.*
19 *Principi ſi fuerit aliquid donatum per aliquod tempus, continuari debet in futurum.*
20 *Tutoribus non eſt prohibitum mittere munera ſolemnia, que ſolita ſunt ex more, & conſuetudine.*
21 *Auctor reſpondet Juribus, & rationibus prohibentibus ſtrenarum uſum.*
22 *Declarationes S. Congregationis, qua in contrarium videbantur, interpretantur.*
23 *Praſcriptio dictarum praſtationum, & Strenarum requirit ſpatium quadraginta Annorum cum ſolutionibus factis ſingulis annis non interpolatis.*
24 *Praſtationes ſunt concludenter probanda continuata, cùm non dependeant ex contractu, vel alia diſpoſitione obligatoria.*
25 *Oblationes licèt non veniant in valore Beneficii, & nequeant aſſignari pro congrua Epiſcopis, & Parochis, tamen ſi ad eas poſſit dari coactio, ſunt numeranda, quoad iſtos, & ad alios effectus.*
26 *Porci Eccleſia D. Antonii Viennen. Neapolis dicuntur oblati dicta Eccleſia in honorem Sancti.*
27 *Porci predicti per Civitatem Neapolis vagantes, nec læduntur, nec ſubtrahuntur.*
28 *In erectione novi Epiſcopatus, vel Parochia pradicta munera, ſeu oblationum ſpecies pro certis computantur ad faciendum redditum neceſſarium.*
29 *An Eccleſia, qua ſit ſolita praſtare hujuſmodi munera laicis, poſſit ad ea cogi?*
30 *Abbatia Oppidi Sancti Joannis ad Pirum unita Capella Sanctiſſimi Praſeptis Baſilica Sancta Maria Majoris ſolet quotannis in die Sancti Joannis Baptiſta largiri prandium Civibus dicti Oppidi.*
31 *Manutentio in muneribus praſtari ſolitis ab Eccleſia difficiliùs datur, & requiruntur ſaltem Anni triginta praſtationis ſequuta cum probationibus claris excludentibus actum facultativum.*
Auctor uti Locumtenens Aud. Cam. ita judicavit in una Caputaquen. *ad favorem Communitatis Terra S. Laurentii contra D. Abbatem, & illud Judicatum fuit confirmatum à Signatura Juſtitia cum clauſula* ſine præjudicio.
32 *Manutentio aliquando datur contra reſiſtentiam Juris, dummodo illa non ſit vehemens.*

CUM hucuſque actum fuerit de oblationibus, poteſt nunc aptè quæri, quid dicendum de muneribus, ſeù ſtrenis, quæ fiunt Epiſcopis, Parochis, vel aliis Dominis temporalibus, an licitè poſſint recipi, & cogi ad ea præſtanda?

Ut autem ab Etymologia exordiar; *Strenæ* erant pri- 1
ma illa dona, quæ dabantur in initio Kalendarum Januarii pro bono omine ob memoriam ætatis Saturni, in qua homines liberales erant, ut Sveton. *in Caligul. cap.* 42. & dicebatur ſtrena, quaſi ſine threna, ideſt ſine lamentatione *Gloſſ. in Can. legant Epiſcopi v. ſtrenam diſt.* 37. Macr. *in dict. Satr. v. ſtrena verſ. cujus Etymologia*, & erant prohibitæ *dict. Can. legant*, *Can.*

Non obſervetis 26. qu. 7. Concilium Antiſiodorenſe an-
no 578. ſub Pelagio II. Can. 1. ibi: *Non licet Kalendis*
Januarii ſtrenas diabolicas obſervare, Baron. *in notis*
ad Martyrolog. die 1. Januaris num. 1. Greg. Tholoſ.
Syntagm. Jur. tom. 1. lib. 3. cap. 6. num. 3. in fine, Vulpe
in praxi cap. 14. num. 21. Anania *lib. 10. Cod. tit. de auro*
coron. num. 8. & ſeqq. & numer. 11. verſ. Quod in cauſa
fuit, & in libello gallicè ſcripto Lugduni impreſſo
Anno 1674. cujus titulus *de l'Origine des eſtrenes*, &
3 in Regno Neapolitano prohibitæ ſunt coactivæ exa-
ctiones ab Officialibus laicis Rovit. *in pragm. 1. de*
Porter. num. 3. Novar. *de gravam. Vaſal. per tot. & in ad-*
dit. Thor. *in compend. dec. v. munera par. 2. & eod. ver.*
4 *par.* 3. de Marin. *lib. 1. reſol. 78. n.* 11. itaut nec dari ma-
nutentionem in dictis ſtrenis aſſerat Galeota *controv.* 42.
per tot. lib. 1. Thor. & de Marin. *cit. loc.* Capiblan. *de Ba-*
ron. pragm. 1. num. 339, Hunnez Avendan. *de execut.*
mandat. par. 2. cap. 4. n. 17. *Add.* ad Rovit, *conſ. 78. n. 11,*
lib. 2. ea ratione quod in facultativis numquam datur ma-
nutentio Caſtill. *de tertiis cap. 32. n. 2. & ſeqq.* Capyciuſ-
latro *dec. 169. n. 14. & ſeqq.* Surd. *conſ. 127. num. 21. &*
ſeqq. Menoch. *conſ.* 201. *nu.* 63. Bonden. *collect. legal. 47.*
num. 74. & ſeqq. tom. 2. Adden. ad Gregor. dec. 162. num.
15. Dunozet. *decif. 135. num. 13. & ſeqq. & decif. 115.*
num. 21. & ſeqq. par. 14. recent. præcipuè ſi ſolvantur
ſtrenæ *per amorevolezza* Galeot. *cit. controv. num.* 13.
Vel ſi fuerint actus privatè geſti, & interpolati, qui
indicent facultativam præſtationem Gratian. *diſcept.*
5 562. *n.* 45. Rota *in Surrentina manutentionis ſuper re-*
miſſoria 27. Junii 1697. coram Emerix Jun. inter impreſ-
ſas 1070. *n. 1. & ſeqq.*

6 Sed concedendam eſſe manutentionem in dictis an-
nuis præſtationibus, ſi ſolutio ſubſequuta fuerit per
aliquot annos, veriùs exiſtimo ex celebri doctrina Ab-
batis *in cap. querelam num. 2. notab. 3. de elect.* ubi
addit, quod pro manutentione prædicta non eſt oſten-
dendus titulus Decian. *conſ.* 136. Cravett. *conſ.* 14. Gui-
don Papa *dec.* 629. ſubdens, quod denegans hanc ma-
nutentionem, videtur ſpoliare, Menoch. *de recuper*
7 *poſſeſſ. remed. primo num.* 89. & in terminis materiæ me-
rè gratuitæ puta eleemoſynæ, quæ ſolita fuerat præſtari
pauperibus, concedendam eſſe manutentionem, con-
ſuluit Reg. de Ponte, pro Terra Padulæ contra ejus Mo-
naſterium S. Laurentii *tom. 2. conſ. 144. & conſ.* 145. &
in præſtatione candelarum, erga Parochos conſuluit
Federicus de Senis *conſ.* 156. & conferunt tradita per
Paulum *de Legatariis in cap. in litteris de reſt. ſpoliat.* Ca-
cheran. *dec. 99. à n. 17. cum ſeqq.* Avend. *de execut. mand.*
lib. 2. cap. 4. ex num. 18. cum ſeqq. maximè quando hæc
manutentio non eſt perſonalis, ſed realis, ut fundat
cit. Paul. *à legatar. ſub num. 24. per tot. in cap. ad*
Apoſtolicam, extra de Simonia, & latè Poſt. *de manu-*
tent. obſervat. 35, per tot. & in ſpecie muneris ſoliti da-
ri Baroni per Univerſitatem occaſione Nativitatis Do-
mini Noſtri Jeſu Chriſti, quod ſi per longum tempus
illud fuerit ſolutum ſemper uniformiter per Univerſi-
tatem, Baro erit manutenendus in quaſi poſſeſſione
exigendi illud, fundant Capiblanc. *de Baron. tom. 2,*
cap. 4. ex n. 17. & obtinuiſſe refert in S. Conſilio Nea-
politano pro Barone contra Univerſitatem Montis Mi-
litum, idemque comprobat in ejus *ſing.* 53. Thor. *in*
compend. deciſ. par. 3. ſect. 3. verſ. Univerſitas fol. mihi
424. *col. 2. & tom. 2. verſ. Univerſitas fol.* 139. ubi ite-
rum affert prædictam deciſionem pro Barone contra
Univerſitatem prædictam, quam etiam ſequitur No-
var. *de gravam. Vaſſal. pag. 26, grav. 10. per totum*,
latè diſputato articulo, Petra *Genitor meus Ritu 9.*
M. C. V. num. 14. fol. mihi 128. aſſerit, S. Conſi-
lium Neapolitanum in gradu reclamationis ad rela-
tionem Regii Conſiliarii Gamboa de anno 1655. con-
firmaſſe ſententiam contra Univerſitatem Murconi pro
ejus Marchione pro munere ducatorum quinquaginta,
quam cauſam defendiſſe teſtatur Conſtantinum Caſa-
num; & ſimilem cauſam ſe defendiſſe affirmat idem
Petra *Genitor meus pro Duce Salſa contra Univerſitatem*
Terræ Pomiliani, & obtinuiſſe continuationem ſolu-
tionis pro dicto Duce; Paris de Put. *de reintegrat,*
fund, rubr. Enſendia præſtita fol. mihi 96. per totum, qui
dicit, quod pro enſendiis, ſive xeniis ſolitis dari anno
quolibet cogi quis poſſit in futurum præſtare, & ad-
ducit plura exempla, atque ponit libellum formandum
pro præſtationibus futuris, Præſidens de Franchis *dec.* 56.
in qua S. Conſilium Neapolitanum judicavit contra
Univerſitatem Terræ Jeſualdi in beneficium Principis
Venuſiæ pro collecta nuncupata S. Mariæ annuarum
unciarum quatuordecim, quamvis dicta collecta ha-
buiſſet originem à donatione pura, ſed quia per quin-
quaginta annos fuerat continuata, fuit demum Uni-
verſitas coacta ad illam ſolvendam in futurum.

Rationes, in quibus fundantur præfati Doctores, 8
& deciſiones ſunt manifeſtiſſimæ, quia quamvis de ju-
re communi ac etiam municipali Regni Neapolitani
juxtà *pragm. 5. de adminiſtratoribus Univerſitatum* pro-
hibitum ſit Univerſitati donare Baroni, tamen talis
prohibitio non procedit in munere, quod per Univer-
ſitatem Baroni tranſmittitur tempore Nativitatis Do-
mini Jeſu Chriſti, quod offertur in ſignum communis
lætitiæ totius Orbis Chriſtiani, ac in ſignum obſequii
quo Univerſitas erga Baronem tenetur, propterea li-
citè Baroni donatur, ut in ſpecie firmat Jaſon. *de an-*
teſato verſ. 4. obſerv. 3. n. 18. ibi: *quod in Vigilia Na-*
tivitatis Domini munera inter amicos dantur, & ſic
etiam Baronibus, Amend. ad Franch. *d. dec. 56. ſub n.* 25.
Differt enim in jure donatio à munere tamquam genus 9
à ſpecie, nam donatio præbetur, nulla ſubſiſtente cauſa,
ſed ex mera liberalitate, at munus eſt quædam recogni-
tio, quæ tranſmittitur, vel in ſignum obſequii, & ſic
ex cauſa, vel ob dies Natalitios, aut ob cauſam læti-
tiæ, quapropter munus non eſt vera donatio, ſed obliga-
tio ſaltem ex convenientia, ita colligitur *ex text. in l.* 10
inter donum 194. ff. de verb. ſignif. & hoc munus quan-
doque lege, quandoque more exercetur, ut per *Text,*
in l. munus 214. ff. de Verb. Sign. eleganter explicat Alciat.
diſp. lib. 3. cap. 13. & ſatis eruditè Laurent. BeverlincK
in Theatro vita humana verb. munus fol. mihi 725. &
antecedenter *Polyantea* noviſſima, *in verb. munus*,
Hinc canonizatus eſt mos vigens in Curia, ut nego-
tiorum Procuratores, qui etiam Agentes vulgò nun-
cupantur Kalendis Auguſti, & ſolemnitatibus Natali-
tiis Domini ſoleant urbanitatis gratia, & in laborum
recognitionem offerre munera Curialibus, & Judici-
bus, quæ quidem eſſe illis bonificanda ab eorum Prin-
cipalibus cenſuit Rota *in Bononien. expenſarum 18.*
Aprilis 1704. coram D. Omanna.

Et in toto Orbe Chriſtiano antiquiſſimum, ac con- 11
ſuetum eſt inter amicos, & ſubditos munera tranſmit-
tere in Feſtivitatibus Nativitatis Domini Noſtri Jeſu
Chriſti, prout ultra Jaſon. & Avend. *cit.* dixit Surgenſ.
de Neapoli illuſtrata lib. 10, cap. 5. nu. 26. fol. 34. & ex
exteris eruditiſſimis ſcripſerunt Quintilianus Mandoſius
in tract. Annales caſus ſub nn. 23. inter tractatus tom. 17.
fol. mihi 211. Steph. Coſta *in tract. de ludo in præfat. n. 5.*
inter tractatus tom. 7.

Quæ magis procedunt in oblationibus vel ſtrenis 12
dari ſolitis Epiſcopis, aut Parochis, erga quos major
conſideratur cauſa recognitionis ſcilicet Superioritatis,
& oneris, quod ſuſtinent Spiritualium, ac curæ ani-
marum, nec inter ſubditos, & Epiſcopum, aut Pa-
rochum prohibetur aliqua donatio, prout eſt prohibi-
ta cum Barone, & proinde majori ratione conceden-
da eſt manutentio Epiſcopo, & Parocho, ſi per tem-
pus conſiderabile fuerunt illis præſtitæ præfatæ obla-
tiones, & ſtrenæ, ut in terminis annuæ præſtationis
tradit Poſt. *de manutent. obſervat. 18. n.* 45. qui dicit uni- 13
cum actum ſolutionis ſufficere ad obtinendam dictam
manutentionem, præcipuè ſi dictæ præſtationes fuiſ- 14
ſent redactæ in titulum alimoniæ ipſius Epiſcopi, &
invenirentur notatæ in Platea ipſius menſæ Abbas *in*
cap. querelam de elect. notab. 3. Decian. *conſ.* 136. Menoch.
in remed. recuper. poſſeſſ. remed. 1, n. 89. qui dicit ſucceſ- 15
ſorem ſpoliare, ſi denegat ſolutionem annuæ præſta-
tionis ab anteceſſore factæ, & in terminis Rota *in*
Surrentina manutentionis 22. Junii 1692. coram Eme-
rix Jun. inter impreſſas deciſion. 1069.

Nec

Nec obſtat quod præſtationes prædictæ dicantur fa-
cultativæ, nam ultra ſuperiùs adducta, quod in acti-
bus merè facultativis ſi ſequatur præſtatio uniformis
per tempus conſiderabile, inducatur obligatio, ac pro-
16 indè concedenda ſit manutentio, magis hoc procedit
in iis, quæ ſapiunt pietatem, ut ſunt oblationes om-
nes, vel eleemoſynæ, quæ dantur Eccleſiæ aut ejus
Miniſtris pro ſpiritualibus, quæ ab ipſis percipiuntur,
cùm cenſeantur Deo datæ, & in alimoniam miniſtro-
rum ejus Rota *dec.* 365. *n.* 5. *par.* 2. *recent.* præſertim ſi
redditus Eccleſiæ ſint tenues, aut non præſtantur de-
cimæ Card. de Luc. *de benef. diſc.* 90. *n.* 77. Caſtropalaus
de decimis, & primitiis cap. un. punct. 17. *n.* 4. *&* 6. *tom.*
2. *pag.* 88. Præterea præſumptio facultativa non inſur-
git ex pluralitate actuum per longum tempus geſto-
17 rum; nàm diuturna, & uniformis multiplicatio actuum
facit præſumere animum ſe obligandi, & proindè ac-
quiritur ſtatus manutenibilis Cacheran *dec. Pedem.* 99.
n. 19. Poſt. *de manutent. obſer.* 53. *num.* 20. Rota *deciſ.*
397. *n.* 3. *& dec.* 640. *n.* 3. *par.* 2. *rec.* & à fortiori exclu-
18 ditur iſta facultativa præſumptio in actibus publicis,
& Univerſitatis Poſt. *cit. de manut. obſervat.* 57. *n.*
17. Rota *dec.* 863. *par.* 4. *diverſor.* Seraph. *deciſion.*
323. *n.* 3.

Comprobantur prædicta ex diſpoſitione *Text. in leg.*
un. Cod. de oblat. votor. lib. 13. ubi Lucas de Penna, per
19 quem diſponitur quod in principio, ſi quid fuerit
Principi per tempus aliquod donatum, continuari de-
bet ſemper, deinceps, & in futurum, quæ quidem
diſpoſitio adaptatur Epiſcopo, aut Baroni, qui in eo-
rum Terris dicuntur Principes, prout ex Gloſſa *in*
Clem. 1. *ver. Regum de Baptiſmo*, & ex Baldo *in cap.* 1.
de his qui feudum dare poſſ. tradit Freccia *de ſub feud. lib.* 1.
de orig. Baron. *nu.* 5. Carol. Bottillier. *de ſucceſſ. Theorem.*
112. Capan. *de jure relev. par.* 2. *qu.* 2. Accedit, quod
etſi Tutoribus, & adminiſtratoribus pupillorum de ju-
20 re donare prohibeatur, tamen non eſt prohibitum mit-
tere munera ſolemnia, quæ ſolita ſunt ex more, &
conſuetudine, ut in puncto *Text. in l. cum plures §.*
cum tutor ff. de admin. & peric. tutor.

21 Jura, Canones, & Concilia prohibentia ſtrenas in
Kalendis Januarii non officiunt; nam loquuntur de
tempore, quo vigebat peſſima illa ſuperſtitio donandi
tantummodò prima die Januarii, & non ultra pro bo-
na ominatione futuri anni *Can. non obſervetis* 26. *qu.*
fin. quæ deinde fuit abolita, ut tradit *cit.* Beyerlinck.
v. ſtrena; Secùs verò dicendum de prædictis donatio-
nibus, & ſtrenis, quæ vel mittuntur in ſignum uni-
verſalis lætitiæ, & animorum congratulationis, vel in
ſignum obſequii, & ſubmiſſionis, & multò fortiùs in
partem alimoniæ Superiori debitæ Nevizan. *in Sylva*
Nuptial. lib. 2. *cap. Seni non eſt nubendum ſub n.* 38. Tho-
loſ. *Syntag. jur. lib.* 3. *cap.* 6. & tradunt alii penes Rovit.
in pragm. 1. *de Porteriis, & Hoſtiar.* Minus relevant
Doctores in contrarium relati; Nam vel loquuntur de
donationibus merè gratuitis Baroni prohibitis, vel in
muneribus ſatis exceſſivis ſecùs verò quando munera
ſunt moderata, & fiunt ex prædictis cauſis, ut doctè
explicat Novar. *de gravam.* Vaſall. *tom.* 1. *gravam.*
10. *ex n.* 7. & facit de Marinis *reſolution.* 84. *num.*
9. *lib.* 2.

22 Declarationes Sacræ Congregationis Epiſcoporum
in Reatina 6. *Martii* 1569. *& in Hydruntina* 25.
Junii 1613. *ac in Rubenſi* 6. *Junii* 1614., *Lavellen.*
11. *Junii* 1640. *& Montis Peluſii* 11. *Decembris* 1654.
& in Hydruntina 5. *Decembris* 1681. & in aliis apud
Nicol. *in Floſculis v. dona nu.* 18. & apud Marcell. Vulpe
in praxi fori Eccleſia cap. 14. *n.* 20. ubi teſtatur reſo-
lutum ad favorem Eccleſiæ ſuæ, quibus prohibentur
coactiones in iſtis ſtrenis perſolvendis, & earum præſta-
tio remittitur arbitrio, & voluntati perſolventium, lo-
quuntur quando à principio non intervenit voluntas
libera præſtantium, ſed fuerunt introductæ juſſu Epiſ-
coporum, aut ſunt in quantitate exceſſiva, nec inter-
venit longa præſtatio, vel ſaltem non fuerunt datæ ex
prædictis cauſis, ſed tantum aliquando titulo, ut vulgo
dicitur *di Mangia*, ut ex contextu præfatarum decla-
rationum liquet, & benè declarat Rota *in cit. dec. Surren-*
tina, hinc ſi conſtaret verè fuiſſe actus facultativos, pu-
ta ſi nulla fieret recepta, ſi non fuerit uniformis præ-
ſtatio, ſi coacti præſtantes recuſarent ſolvere, & hu-
juſmodi; tunc ceſſat jus coactionis in exactione, & ita
intelligendi ſunt contrarii Doctores, & reſolutiones, ut
benè *cit. dec. Surrentina cor. Emerix* 1069. *&* 1070.

In præſcriptione tamen prædictarum præſtationum, 23
& ſtrenarum, dicerem requiri ſpatium quadraginta an-
norum cum ſolutionibus factis ſingulis annis, non in-
terpolatis *cap. accedentibus de privil.* & ibi Gloſſ. *ver. per*
40. *annos in fine*, ubi quod probari debet perceptio
quolibet anno Bart. *in l. creditor n.* 2. *C. de uſuris*,
Mantic. *de tac. lib.* 3. *tit.* 15. *n.* 65. Surd. *de alimen. tit.* 8.
privil. 22. *num.* 27. *& ſequ.* Gratian. *diſcept.* 286. *num.*
10. Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 131. *num.* 84. Rota *deciſ.*
57. *num.* 8. *par.* 7. *recent.* & regulariter in omni præ-
ſcriptione debet eſſe tempus continuatum, niſi aliter
reperiatur lege cautum Gloſſ. *in rubr. ff. de diverſ.*
& tempor. præſcript. & in leg. 1. *verſ. dies in fine*
ff. eod. Gomez. *variar. par.* 3. *cap.* 1. *num.* 3. *& cap.* 8. *nu.*
1. Bard. *de tempor. util. & contin. cap.* 8. *num.* 1.
Nec valet regula quod probatis extremis ſolutionibus 24
ſupponuntur mediæ, quia ſumus in præſtationibus,
quæ non deſcendunt ex contractu, vel alia diſpoſi-
tione obligatoria, & ſic non præſumptivè, ſed con-
cludenter ſunt probandæ, Rota *in Reatina dotis* 15.
Februarii 1686. *§. ne pariter coram Hervault.* cùm
requiratur factum hominis ſolventis pro inducenda
obligatione Vaſquez *controv.* 54. *nu.* 11. *lib.* 3. Bar-
boſ. *in cit. cap. accedentibus nu.* 3. *de privil.* & in
ſtrenis non continuò ſolutis, quod non inducatur ob-
ligatio eas ſolvendi in futurum tradit Vulpe *cit. prax.*
cap. 14. *n.* 19. *&* 20.

Hinc etſi oblationes uti incertæ non veniant in 25
valore, & proinde nequeant aſſignari pro congrua
Epiſcopis, & Parochis, vel pro ſubſtituenda penſione
deficiente ex valoris diminutione, tamen ſi tales ob-
lationes, ſeu munera ejuſmodi ſint, ut poſſint cogi
præſtare ſolentes; etſi agatur de majori, vel minori
ſumma, ut de facili inveniretur conductor poſſent pro
redditu certo haberi ad prædictos, & ſimiles effectus
Card. de Luc. *de præminen. diſc.* 11. *n.* 10. ubi de oblatio-
nibus S. Antonii Abbatis Venetiarum, & S. Mariæ de
Bononia, *& diſc.* 90. *n.* 70. *& ſeqq. de benef.* ubi de Ec-
cleſia Divi Antonii Neapolis, in qua ſolent fieri ob-
lationes porcorum, quibus aures truncantur, quod 26
intelligi debeant dictæ Eccleſiæ in honorem prædicti
Sancti oblatæ, & verè mira res eſt, quod vagantes
per Civitatem victum quærentes, nec læſionem, ne- 27
que ſubtractionem patiuntur eximiæ quidem pietatis
monumentum tàm piæ Civitatis Rota *dec.* 255. *n.* 13.
& 18. *coram Bichio dec.* 222. *n.* 7. *par.* 11. *& dec.* 130. *nu.*
8. *par.* 18. *recent.*

Unde in erectione novæ Parochiæ, imò Epiſcopa- 28
tus, hujuſmodi genera munerum, ſeu oblationum pro
certis computantur ad faciendum redditum neceſſa-
rium ex uſu dictis rationibus innixo comprobatum
vidi.

Sed quid dicendum, an Eccleſia ſit ſolita dare iſta 29
munera populo? Et practicati audivi in pluribus lo-
cis, & Eccleſiis, ut ſoleat dari certa feſtivitate pran-
dium laicis à Rectore, uti practicatur in Terra S.
Joannis ad Pirum olim Abbatia Ordinis Baſilienſis, 30
nunc unita Inſigni Capellæ Sanctiſſimi Præſepis in
Baſilica S. Mariæ Majoris, cujus ego ſum Præpoſi-
tus, & Caput, de qua Capella alibi. In dicto enim
Oppido exiſtente in Provincia Baſilicatæ in Regno
Neapolis ſub Dominio dictæ Capellæ adeſt hoc onus
dandi prandium Civibus in die Sancti Joannis Ba-
ptiſtæ conventum pro ducatis quadraginta, quod
etiam practicatur in aliquibus aliis Abbatiis; Et cir-
ca hoc videntur repetenda, quæ dixi *in ſect. antece-*
dent. n. 54. circa præſtationem candelarum, ſed in his
ut ibi retuli Doctores ſunt laxiores, quia agitur de
re ſpectante ad cultum Divinum, & non inferente ma-
gnum onus Eccleſiæ, in iſtis autem debet procedi cum ri-

gore, quia agitur de re ſatis Eccleſiæ præjudiciali, & niſi adducatur titulus, vel Immemorabilis, aut quadragenaria cum titulo putativo, non obligatur Eccleſia, cui nequit præjudicari per actus factos ab Abbatibus; Præterquamquod ad talem obligationem fundandam, requiritur beneplacitum Apoſtolicum; nam agitur de jure paſſivo inalienabili, pro quo inducendo requiritur centenaria juxta Conſtitutionem Urbanam; Pro manutentione tamen ſuffragaretur tempus triginta annorum, vel viginti; Et ſi ageretur contra eumdem Abbatem, dicerem, minoris temporis ſpatium eſ-
31 ſe ſufficiens, dummodò probationes ſint perlucidæ, & non importantes actum facultativum, utpote ſi præſtationes probentur non ſolùm ex teſtibus, & receptis, verumetiam ex partitis librorum, ac fama antiqui ſoliti, & ita judicavi, uti Locumtenens Aud. Cameræ ad favorem Communitatis Terræ S. Laurentii contra illius Abbatem in *una Caputaquen.* illi dando mandatum de manutenendo, quod confirmavit Signatura Juſtitiæ cum clauſula *ſine præjudicio*; Secùs eſſet ſi probatio non eſſet univoca, & importaret facultatem actus, vel contineret modicum temporis lapſum ſine dicta forma obligationis, vel non concurrerent talia adminicula coactionem arguentia, quia hìc non eſt agendum de pura leguleica regula, quod ad manutentionem ſufficiunt ſemiplenæ probationes, agitur enim de re, cui reſiſtit jus, & Extravagans Paulina, præſertim ſi agitur contra ſucceſſorem, quamvis etiam contra reſiſtentiam Juris, dummodò illa non ſit vehemens, detur manutentio, ut *in dec.* 370. ubi *add. coram S. M. Gregorio XV.* & latè *in Olomucen. Juriſdictionis* 19. *Januarii* 1692. *&* 5. *Junii* 1693. *coram D. Muto*, & in terminis actus facultativi Card. de Luc. *de ſervitut. diſc.* 31. *num.* 3. *& diſc.* 32. *numer.* 5. ut ſufficiat pro manutentione tempus viginti, vel triginta annorum, quia ſufficit dubietas actus facultativi *dec.* 186. *&* 380. *par.* 11. *recent. & in cit. Surrentina Manutentionis coram Emerix.* Secùs in petitorio, in quo requiritur Immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo, & propterea probationes debent eſſe concludentes, remanente regula minus rigoroſa ſupradicta in
32 manutentione ſimplicis rei, quæ non habeat ullam Juris reſiſtentiam, unde ſi tantùm adducerentur teſtes informes dicerem eſſe examinandos formiter, niſi ſint fortiter adminiculati, ex ſcripturis, plateis, libris, ac aliis probationibus, quamvis in Judicio ſummariiſſimo nequeat regularitèr examinis exceptio opponi.

CONSTITUTIO II.

ANASTASII IV.

incipiens (*Chriſtianæ fidei.*)

EPITOME BULLÆ.

ANASTASIUS RAYMUNDO Magiſtro Xenodochii Civitatis Hieroſolymitanæ &c.

ANaſtaſius Papa ſuſcepit ſub protectione Sedis Apoſtolicæ Hoſpitale, & domum Sanctæ Civitatis Hieruſalem, atque fratres, ſive res ad illud pertinentes Apoſtolicis Privilegiis communivit, præcipuè celebrandi Divina Officia tempore Interdicti Generalis, januis clauſis, & quod nullus Epiſcopus in eorum Eccleſiis Interdicti, & excommunicationis ſententiam promulget, ac alia ut in Commentario.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Innuitur Ordo habendus in Commentario hujus Conſtitutionis.*
2 *Enunciatur Privilegium Exemptionis, nec non alia conceſſa ab Anaſtaſio IV. Religioni Hieroſolymitanæ in hac Conſtitutione.*

VArias viciſſitudines paſſa fuit Religio S. Joannis Hieroſolymitani, ſed in ſuis caſibus nunquam non fœlicior evaſit. Eaque planè è ſui primæva origine ad hæc uſque tempora enituit non minùs nobilitatis fulgore, quàm rebus præclarè geſtis, hinc pro- 1
meruit à Summis Pontificibus multiplici Privilegiorum dono ditari, prout teſtatur Pontifex in hac Bulla, & infra adducendæ Conſtitutiones comprobant.

Cum igitur in eadem Bulla Anaſtaſius Milites hujus Religionis nominet Religioſos, & Fratres, eorumque Inſtitutum Religionem, congruum eſt; ut de illius origine, & progreſſu agam, & an Religio Militaris ſit vera Religio, quod in prima Sectione expediam. In ſecunda verò diſſeram, an Milites Hieroſolymitani ſint veri Religioſi, iidemque aptentur Canones, & Decreta Conciliaria, præſertim Tridentini diſponentia de Regularibus. In tertia tandem examinabo Privilegium in gratiam Collectorum, & Receptorum conceſſum, ut in eorum jucundo adventu in locum aliquem interdictum, ſemel in anno Eccleſiæ aperiantur; Necnon aliud celebrandi Divina Officia tempore Interdicti Generalis.

Ultra dictam exemptionem ab Ordinariis in hac 2
Conſtitutione conceſſam, & deinde in aliis confirmatam, ut habetur *in Conſt. 9. Pii IV.* §. 36., fuit in ea permiſſum dictis Fratribus Hoſpitalia, ac Eccleſias ædificare in locis ſibi donatis, de qua re recurret ſermo *in Conſtitut. 99. Clementis VIII. incip. Quoniam*, quæ erectioni novorum Conventuum certam formam præbet. Prætereà bonorum acquiſitionem permittit, & acquiſita retinere, immunitatem à decimis, necnon facultatem dat pro adminiſtratione Sacramentorum, aliiſque obſequiis Spiritualibus, recipiendi Clericos, Sacerdotes, & Laicos, qui nulli alii profeſſioni, vel Ordini teneantur. Tandem prohibet quominus Religioſi profeſſi valeant tranſire ad aliam Religionem, quæ omnia ad opportuniora loca reiicimus diſcutienda. De Privilegio verò recipiendi Ordines à quocumque Catholico Antiſtite, jam dixi in Commentario *ad Conſtitut. Unic. Urbani II. ſect. prima tom.* 1.

SECTIO I.

De origine, & progreſſu Religionis Divi Joannis Hieroſolymitani, & an Religio Militaris ſit vera Religio?

SUMMARIUM.

1 *Hoſpitalariorum munus, qui jam olim erant in Civitate Hieruſalem inſinuatur,*
2 *S. Baſilius Fundator fuit Hoſpitalis Cæſareæ dicati D. Lazaro cum ſuis regulis.*
3 *Hoſpitalarii Hieroſolymitani ortum habuerunt ex devotione Mercatorum Civitatis Amalphiæ Regni Neapolitani.*
4 *Ipſi fundarunt bina hoſpitalia virorum propè ſepulchrum Chriſti Domini Sancto Jo: Eleemoſynario dicatum, & mulierum cum Inſtituto recipiendi peregrinos, & ægrotantes.*
5 *Addiderunt dicto Inſtituto illud etiam armis tuendi peregrinos ab Infidelium incurſionibus, & Regibus Hieruſalem inſerviendi contra ipſos infideles.*

6 Di-

6 *Diviſi fuere in tres ſpecies, nempè in Equites, Fratres Capellanos, & ſervientes, quorum omnium munus refertur.*

7 *Tempore Balduini II. de his militibus fuit inſtituta Religio militaris auctoritate Paſchalis II. ad cujus inſtar alia militares Religiones prodiere.*

8 *Sub B. Gerardo Magiſtro fuit extructum aliud hoſpitale dicatum Divo Joanni Baptiſta propè Templum Chriſti Domini.*

9 *Milites, qui erant in hoc hoſpitali ſe diviſerunt ab aliis Hoſpitalariis, electo ſibi Magiſtro Raymundo de Podio, à quo Conſtitutiones acceperunt, præſertim emittendi Votum Caſtitatis.*

10 *Iidem, relicta denominatione hoſpitalariorum, aſſumpſerunt illam, D. Joannis Hieroſolymitani.*

11 *Innocentius VIII. univit hoſpitalarios Religioni Hieroſolymitanæ, ſed poſteà talis unio fuit revocata à Pio IV.*

12 *Enunciantur aliæ denominationes, & præclara geſta militum Hieroſolymitanorum contra Infideles.*

13 *Milites Hieroſolymitani expulſi à variis locis, eandem firmarunt ſedem in Inſula Melita ipſis conceſſa à Carolo V.*

14 *Religio Hieroſolymitana magnis victoriis effulſit contra Infideles, & ad ipſam Principes maximi nominis ſe adjecere.*

15 *Fuit decorata privilegio exemptionis ab Anaſtaſio IV, & ab aliis Summis Pontificibus.*

16 *Enunciatur Regula hujus Religionis, & vota, quæ ibidem Milites emittunt.*

17 *Numerantur Auctores de hac Religione tractantes.*

18 *Agitur quæſtio, An Religio Militaris inſtitui poſſit, & referuntur Auctores negativam tuentes.*

19 *Auctor ſequitur contrariam opinionem communem, eamque juribus, & exemplis confirmat.*

20 *Magis hæc opinio fit lucidior auctoritate D. Thomæ.*

21 *Solvuntur Objecta contraria.*

1 ADhuc ante Hieroſolymam felici eventu ab Armis
Chriſtianis è Barbarorum manu ereptam Anno
1099. ſub finem Pontificatus Urbani II. ut dixi in
Commentario *ad Conſtitut. 3. Eugenii III. tom. 1. pag.*
557. aderant Hoſpitalarii piis quibuſdam muneribus
intenti in dicta Civitate. Plerique enim illorum, fideles
è tot longinquis Regionibus ad Sancta illa loca
inviſenda veneraturos benignè recipiebant, aliqui
curam ſumebant infirmorum, præcipuè diro illo morbo
lepræ affectorum, cujus numerus ſatis ingens tunc
erat, imò iſti, qui Hoſpitalarii Sancti Lazari vocabantur
jam longè ante, nedùm in Civitate Hieruſalem,
ſed per totum Orientem diffuſi hoc charitatis
officium exercebant, pluribus fundatis Domibus, ac
Hoſpitalibus pro cura leproſorum, & fit mentio tempore
D. Gregorii Nazianzeni *in Orat. de laudibus
S. Baſilii* iſtum Sanctum, quem vixiſſe conſtat ſæcu-
2 lo III. poſt Chriſtum natum, unum fundaſſe hujuſmodi
Hoſpitale Cæſareæ dicatum D. Lazaro, aſſignatis
certis regulis Fratribus Hoſpitalariis.

3 Illud verò Hoſpitalariorum genus, quorum munus
erat Peregrinos recipere inolevit ex pia devotione
aliquorum mercatorum Civitatis Amalphiæ Regni Neapolitani,
qui ante præfatam acquiſitionem per fideles
poſteà habitam Civitatis Hieruſalem moti miſeratione
ærumnarum, quibus oppreſſos conſpiciebant pe-
4 regrinos, monaſterium virorum propè Eccleſiam Sancti
Sepulchri permiſſione Armenorum, tunc dominantium
fundarunt cum Oratorio, & Hoſpitali dicato
S. Joanni Eleemoſynario Patriarchæ Conſtantinopolitano,
quamvis nuncuparetur S. Joanni Baptiſtæ,
in quo piè recipiebantur, ac tractabantur peregrini
ſimul, & infirmi, imò etiam conſtruxerunt aliud
mulierum pro eodem pio opere explendo, itaut
utrumque opus erga infirmos jam pridem in Oriente
inſtitutum, & novum recipiendi peregrinos in
unum coaluit, ſumpto nomine per omnes iſtos operarios
Hoſpitalariorum viventium ſub obedientia ſuperioris,
Magiſtri Hoſpitalis nuncupati. Sequuta poſtea
Terræ Sanctæ acquiſitione à Chriſtianis facta,
hujuſmodi Hoſpitalarii pluribus beneficiis, & bonis
aucti à munificentia pii Bullioni acquiſitoris, & primi
Regis Hieruſalem, hinc magis, ac magis pietate
accenſi, cæteris eorum operibus, addiderunt illud,
armis ſcilicet tuendi peregrinos, nec non Regibus
Chriſtianis Hieruſalem inſerviendi contra Infideles fi- 5
nitimos, & continuò bellum Chriſtianis inferentes,
adeò ut in omnibus militaribus actionibus adhuc eorum
eximii valoris fama reſonat. Ex diverſitate autem
dictorum munerum manavit diviſio hujuſmodi 6
piorum militum in tres ſpecies, ſcilicet in Equites,
qui armis incumbebant pro ſecuritate peregrinorum,
& tuitione fidei, in Fratres ſervientes, qui curæ peregrinorum,
& infirmorum operam dabant, & in
Fratres Capellanos, qui Sacra adminiſtrabant Hoſpitalis
alumnis. Cum igitur tale opus in dies augeretur
in maximam utilitatem fidelium tempore Balduini
II. anno 1118. hæc pia ſocietas fuit erecta in Ordinem
militarem, prævia auctoritate Paſchalis II. 7
Summi Pontificis ut dicam; Subindè verò ex hoc
militari ordine uti exemplari tot aliæ Eccleſiaſticæ
militiæ prodiere in Oriente, & in ipſa Civitate Hieruſalem,
& poſteà in Occidente, ut latè apud *Mendo*
qui peculiarem egit tractatum *de ordin. militaribus*,
ac alios infra citandos, & dicam de aliis in ſequentibus
Commentariis.

Porrò hìc Hoſpitalariorum ordo non minus decore,
ac pietate, quàm victoriis coruſcans, magno virorum
nobilium numero ad illum confluentium fuit
auctus; Sicque ſub magiſterio B. Gerardi ex Proven- 8
tia oriundi, qui aderat tempore liberatæ Hieruſalem
fuit extructum aliud Hoſpitale anno 1112. dicatum
D. Joanni Baptiſtæ propè Templum Chriſti Domini
cum methodo vitæ Regularis in Calvarii Monte cum
approbatione Paſchalis II. ejus Bulla anno 1115. die
15. Februarii regiſtrata *in lib. Statutorum dictæ Religionis*.
Imperatoribus in Occidente Henrico IV. in
Oriente Alexio Comneno, in quo novo Hoſpitali ingens
numerus Tyronum Equitum inſtruebatur majori
fervore ſeveriorem vitam agentium, qui ſub auſteriori
regula vivere cupientes ſe diviſerunt ab Hoſpitalariis,
& electo Magiſtro Religionis Raymundo de 9
Podio nobili Delphinatus ab eo plures Conſtitutiones
receperunt, ac præſertim emittendi votum caſtitatis
ad inſtar militum Templariorum nuper inſtitutorum,
ut dicam alio loco, quæ regularum compilatio extat
in eodem *lib. Statutorum* dictæ Religionis Hieroſolymitanæ
cum approbatione Calliſti II. anno 1123.
& Honorii II. anno 1125. & quò illuſtrior evaſit
Religio, eò magis ſuorum laborum præmia tulit,
prout octo ſupra octoginta enumerantur Pontifices,
qui eam ampliſſimis gratiis, & privilegiis decorare
voluerunt.

Jam verò ab eo tempore, hi milites, aliis relicta 10
denominatione Hoſpitalariorum, nomen ſibi indiderunt
D. Joannis Hieroſolymitani, aſſumpta pro inſigniis
Cruce octangulari alba ſuper habitu nigro, prout
uſque modo uſus obtinet. Antiqui verò Hoſpitalarii
nuncupati milites Sancti Lazari, nomen, & leges veteres
obſervabant, qui deinde in Galliam, ac Italiam
pervenerunt, ut infrà dicam; Et quamvis Innocentius
VIII. 14. Julii 1489. ſeù 1490. illos ſupprimere, & unire
curaverit Religioni S. Joannis Hieroſolymitani, ut ex
ejus Decreto, de quo Barboſa *in Coll. Apoſt. dec. ver.
Equites Sancti Lazari numer.* 3. quod commemorat
Pius IV. dicta *Conſt.* 9. nihilhominus fuit dicta ſuppreſſio,
& unico revocata per eumdem Pium IV. anno
1565. *Conſt. 95. incip. Inter aſſiduas tom. 2. Bullarii*, ubi
§. 39. omnes ſuppreſſiones revocavit, ac denuò ſub dicta
militia redegit ejus milites, eiſque Privilegia confirmavit
ut ſuo loco dicam acturus de hoc ordine, cùm
ſolùm hic innuere curaverim hanc unionem, & illius
revocationem, quam innuit etiam Mendo *de*

Digitized by Google

orig. milit. pag. 50. & ipſo citato Cherub. *ad dictam Conſt.* 95. *Pii IV. ſchol.* 1.

12 Igitur milites S. Joannis Hieroſolymitani, uſurpatis deinde aliis nominibus, dicti fuere Rhodienſes, & Melitenſes, nam quamvis Regnum illud Hieruſalem fuiſſet tunc penes Reges Chriſtianos, ut dixi, tamen cùm Infideles circumcirca magnis viribus graſſarentur, difficilis erat tranſitus Peregrinorum, quorum tuitionem milites alacriter ſuſcepere, ex quo fama eorum valoris per illas Regiones diffuſa, perlibenter adſciſcebantur à Principibus Chriſtianis in eorum Caſtra, quàm ſtrenuè reſiſtendo in pluribus Belli actionibus Sarracenis, denuò Regna illa uſurpare paratis, de quorum valore hiſtoriæ de Sacro illo bello loquentes ſæpe ſæpiùs mentionem agunt, ipſique ultimas reliquias Chriſtianorum virium in illis Regionibus ſervarunt, donec expulſis Chriſtianis à Pa-
13 læſtina, tandem etiam ipſi ejecti fuere, nedum à Civitate Hieruſalem, ubi ortum, & incunabula habuerunt, ſed etiam è Phænicia à loco Margotti, & à Tholemaide in Soria, quò confugere curaverant; Sicque relicta Terra Sancta, benignitatis gratia, Cyprum pro Sede habuerunt, & deinde Rhodium vi armorum à Turcis ereptum anno 1308. ac eadem Inſula retenta per annos biſcentum, & quatuordecim die tandem 25. *Decembris* 1523. poſt longam obſidionem factam à Turcis, viriliter reſiſtentibus tamen equitibus, amiſerunt, & ſine Sede per aliquod temporis ſpatium iſta nobilis Religio Syracuſam Romam, Viterbium, Villamſrancham, & Niceam in Proventia peragravit, donec Carolus V. Imperator *die* 23. *Martii* 1530. maxima ejus laude, opera Clementis VII. Pontificis Maximi beneficium inſigne toti Chriſtianitati contulit, fixam Sedem concedendo huic nobili, & utili Religioni dono ei dando Inſulas Melitæ, Gaudiſii, ac Tripolis cum multis Privilegiis, & Equites cum Magno Magiſtro in ſuos ſocios, & confœderatos adſcivit, ut ex multis refert Tapia *dec. Senatus Italiæ* 8. *num.* 13. *& ſeqq. & dec.* 19. cum ſola recognitione quolibet anno avis, vulgo dicto *Falcone* præſtandi Vice-Regi Siciliæ, & cum onere recipiendi Inveſtituram à quolibet Rege Siciliæ, ut per extenſum videri poteſt in hiſtoria hujus Religionis *par.* 3. *fol.* 80. cum pactis ibi recenſitis ac *die* 5. *Aprilis* acceptatis cum approbatione Pii IV. ut ex documento in Bibliotheca Genitoris ſui conſtare dixit Cherub. *junior in ſch.* 1. *Conſtitut.* 9. *Pii IV.* & de conceſſione, & dominio dictæ Inſulæ Car. de Luca *de Juriſd. diſc.* 69. Itaque Magnus Magiſter Religionis reſpectu alti dominii Inſulæ Melitæ recognoſcit Regem Siciliæ, reſpectu verò Superioritatis Eccleſiaſticæ, eſt Abbas Superior Papæ ſubjectus Rota *dec.* 324. *n.* 14. *&* 16. *par.* 5. *recen.*

14 Firmata Sede in hac Inſula, Melitenſes dicti fuere hi milites ſemper majorem gloriam aſſequentes in tot præclaris geſtis pro defenſione Religionis Chriſtianæ, & quamvis bis fuerit obſeſſa eadem Inſula à Turcis, tamen ſtrenuè defenſa remanſit, itaut per maria Africæ, & Aſiæ nomen glorioſum Equitum Melitenſium effulſerit, evectaque iſta Religione ad ſummum honorum, potentiæ, & divitiarum ad eam nobiles, nedum Europæ, ſed Principes ipſi excelſioris gradus acceſſum habuerunt, reſonantibus in ævum tot illuſtribus victoriis contra Turcas habitis.

Hujus quippè Religionis Magno Magiſtro direxit Anaſtaſius Papa hanc Bullam, Raymundo ſcilicet Magiſtro Hoſpitalis Civitatis Hieroſolymitanæ ſub datum Laterani die 12. Kalendas Novembris 1154. Hic ſanè eſt ille Raymundus de Podio ſupra enunciatus. Cumque poſt approbationem talis Inſtituti factam per Paſchalem II. & Calliſtum II. ut ſupra dixi, anno deinde 1150. incœpit hæc nova Societas formam con-
15 ſpicuam Religionis aſſumere, unde anno 1154. dictus Anaſtaſius hac præſenti Bulla exemptionis Privilegium, aliaque plura conceſſit, prout alii Pontifices ſucceſſores imitati fuere, ut latè præ cæteris *in Conſtit.* 9. *&* 95. *Pii IV.* de quibus nos dicemus ſuo loco, omniaque privilegia eiſdem Hieroſolymitanis militibus conceſſa, dum Hieroſolymis, alibivè erant & ſub aliis hominibus denominatis extendit ad Hoſpitale, & Fratres Melitenſes idem Pius IV. *Conſtitution.* 9. *d.* §. 55.

Regula, quæ obſervatur ab iſtis Militibus eſt illa 16
D. Auguſtini à Gerardo Magiſtro Hoſpitalis eis injuncta, quam profitentur multæ aliæ militares Religiones; Raymundus tamen quaſdam Conſtitutiones addidit, quas confirmavit, ut dixi Calliſtus II. aliique Pontifices ſucceſſores. Emittunt tria Vota, nempe caſtitatis veræ, & non conjugalis, prout alii milites aliarum Religionum militarium, paupertatis, & obedientiæ, Vitam offerendo, non autem per votum pro tuitione Chriſtianæ fidei, de quibus extat liber Statutorum dictæ Religionis à Summis Pontificibus approbatorum, qui etiam uti veram Religionem eam comprobarunt, ut apud Rotam *deciſ.* 15. *par.* 11. *recent.* & inferius dicam.

Hinc de iſta Religione loquuntur Theologi, Legi- 17
ſtæ, & Hiſtorici quamplurimi, & præſertim Suarez, Sanchez, Caſtropalaus, Rodriquez, & alii apud Pellizarium *de Militibus Hieroſolymitanis tom.* 1. *&* Joannem Machedum *en ſu perfecto Confeſſore tom.* 1. *lib.* 5. *par.* 4. *tract.* 2. *docum.* 6. Lezana *in ver. Equites Hieroſolymitani*, Emmanuel Rodriquez *qu. regul. tom.* 1. *qu.* 6. *art.* 2. Azor. *Inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 13. *cap.* 5. *qu.* 3. Ex utriuſque Juris aſſeclis videndi ſunt Caſſan. *in Cath. glor. mund. par.* 9. *conſid.* 4. *Marta de Juriſd. par.* 2. *cap.* 32. Reg. Tapia *in auth. ingreſſi cap.* 24. Anſaldus *de Juriſd. tit. de Equitibus Hieroſolymitani*, Joannes de Carvallo *de una, & altera quarta ad Text. in cap. Raynutius par.* 1. *numer.* 348. ubi alii citantur Alphonſus de Narbona *lib.* 29. *Gloſſ.* 8. *tit.* 6. *lib.* 1. *recop.* Ex hiſtoricis videndi Voſſ. *in hiſtoria melitenſi cap.* 14. Scanno *in propugnaculo hujus Religionis diſcept.* 2. *cap.* 2. *numer.* 26. Ciacon. *tom.* 1. *in Vita Pontificis Paſchalis II. fol.* 899. *litt.* C. Paul. Morig. *de orig. Relig. lib.* 3. *cap.* 1. Silveſt. Marull. *in Oceano Relig. lib.* 3. *par.* 219. Aubertus Micerus *de origine equitum lib.* 1. *cap.* 1. Ferdinandus de Camurga *in epit. hiſtor. Eccleſiaſtica Meliten. anno* 1104. Jacobus Baſſius *in hiſtor. hujus Religionis* in tres Tomos diviſa, Henricus Pantol. *in hiſt. de rebus mirabilibus ordin. Joan. Codiol.* & alii quamplurimi auctores referuntur à Barboſa in *Summa Apoſtolicarum deciſ. ver. Equites S. Joannis Hieroſolymitani collect.* 314. *numer.* 1. & poſt eum repetiit *Capon. tom.* 1. *diſcept.* 2. *à numer.* 1. *uſque ad* 5. De eis fit etiam mentio in Jure Canonico *in cap. Canonica de ſentent. excomm. cap.* 10. *de Sepulturis cap. inter dilectos de donationibus cap. cum & plantare §. quod etſi de privilegiis cap. ex parte* 1. *de decimis*, & in pluribus Conciliis, ſicuti quoque in pluribus Bullis, quas recenſet Cherubinus *in rubrica hujus Bulla*, ac in *Conſtitut.* 9. *Pii IV.* ac Barboſa, & Capon. in citatis locis, necnon Cardinalis de Laurea *in ſuo Epitome Can. ver. Equites S. Joannis Hieroſolymitani, & ver. Hoſpitalarii.*

His notatis, quoad originem, proceſſum, & ſtatum hujus Religionis ſequitur, ut videam, an illa ſit vera Religio, & ejus milites dicantur veri profeſſi, ut eos nominat Anaſtaſius in hac Conſtitutione §. 11. & aliæ ſubſequentes Bullæ de his agentes.

Sed pro dilucidiori examine hujus quæſtionis, præmittenda eſt alia quæſtio, an Religio militaris inſtitui poſſit? Et videntur nonnulli abſolutè negativam partem tueri. Alii verò tenent, quod Religio mili- 18
taris, non ſit ſimpliciter vera Religio, ſed ſecundùm quid ita Sarmiento *in ſuo defenſorio par.* 1. *monit.* 57. *& lib. de redditibus Eccleſ. par.* 4. *cap.* 1. *& monit.* 16. & Sotus *lib.* 7. *de Juſt. art.* 3. *in* 4. *diſp.* 27. *qu.* 1. *artic.* 4. ubi vehementer, ſed non jure, invehitur in mores & vitam horum Equitum Ludovicus Lopez *in Inſtruct. conſ.* 2. *par. cap.* 48. Quod verò nequeat inſtitui Religio cum fine militiæ, & eò minus cum voto, arguunt, quia repugnans eſt munus militiæ Religioſo, qui profitetur Scholam perfectionis; In militia autem ſunt potiùs mores imperfecti, continuæ occaſiones peccandi, communicatio cum hominibus

perverſæ

Digitized by Google

perverſæ naturæ, facilitas luxuriandi in cibo, & potu, aliiſque pravitatibus, rarum auxilium rerum Spiritualium, & virtutum exercitium; Secundò obiicitur, officium, quod tendit ad irregularitatem nequit eſſe ſubjectum Religionis; Unde cum milites ſint irregulares, numquam dici poſſunt Religioſi. Verùm
19 contraria eſt communis opinio, quam docet D. Thomas 2. 2. *qu.* 188. *artic.* 3. *&* Cajet. *ibid.* Suarez *de Relig. tom.* 4. *lib.* 1. *de varietate Religionum in genere cap.* 3. *per totum.* Petrus Illeſen. *ep.* 94. & noviſſimè Paſſerinus *de ſtat. hominum tom.* 3. *artic.* 3. *per tot.* Fagnan. *cap. ſanè num.* 43. *de regul.* Idque probari poteſt multipliciter. Primò exemplo antiquæ Scripturæ, nàm Machabæi præliabantur pro patriis legibus, & pro Religione; In nova lege videmus tot bella parata ſuaſione, & præcepto Summorum Pontificum pro recuperatione Terræ Sanctæ, ut in tot Cruciatis in Oriente pro liberatione Hiſpaniæ à Mauris, & in expeditionibus contra iſtos, & noviſſimè in Bello contrà hæreticos tempore Caroli V. Imperatoris; Sed quid ambigendum de hoc, nam videmus ipſum Summum Pontificem Gregorium VII. in capite exercitus voviſſe petere Terram Sanctam iſtam liberaturum, & Armenorum, aliorumque Orientis Schiſmaticorum ſectas ad verum Ovile reducturum, imò Ravennates Præſules rebellantes perſonaliter cogere ad debitum erga Sedem Apoſtolicam obſequium, Baron. *ann.* 1074. *numer.* 49. & Leonem IX. exercitu contra Normannos in Apulia graſſantes promoviſſe Bellum; Idem Auctor anno 1053. *num.* 10. *&* 11. teſtatur ſcripſiſſe Leoni Petrum Damianum, & Gregorium Magnum olim de Adverſariis Eccleſiæ plures retuliſſe victorias. En D. Bernardus factus tuba, Dux, & Imperator Sacræ militiæ pro recuperatione Terræ Sanctæ *Epiſt.* 256. ibi: *Me quaſi in Ducem, & Principem militia elegerunt &c.* unde exclamavit *Epiſt.* 322. *Quaris de Bello contra Infideles, Quid eſt enim &c. Habes nunc fortis miles, habes vir belliceſe, ubi dimices abſque periculo, ubi vincere, gloria, & mori lucrum eſt;* Sicque in Hiſpania Sæculo VII. copias ducebant Epiſcopi ad exercitum, ut Sarracenos repellerent, nec deſiere, niſi everſo in Hiſpania Maurorum Imperio Thomaſſin. *de benef. par.* 3. *lib.* 1. *cap.* 47. *num.* 8. *&* 11. Confirmant idem approbationes tot Religionum militarium, nedum in Oriente, ſed etiam in Occidente, quibus dimicatio pro tuitione fidei demandatur. Imò cùm Templarii jam profeſſi fuerint vivere more Canonicorum Regularium in caſtitate, obedientia, & ſine proprio, Patriarcha, & Epiſcopi eis injunxere, ut vias, & itinera maximè ad ſalutem Peregrinorum contra Latronum, & incurſantium inſidias pro viribus conſervarent teſte Guillelmo Tyrio *lib.* 12. *cap.* 7. quod confirmavit Concilium Trecenſe anno 1127. apud *cit.* Thomaſſin. *par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 75. *numer.* 5. qui refert plures alias militias in Religiones approbatas, ac tuetur hanc veram opinionem pluribus exemplis, & auctoritatibus, etiam Sacrorum Conciliorum, tandem verò his verbis concludit. *Tanta ſana, nec minor opus erat auctoritas, quàm Pontificum, Conciliorum, Epiſcoporum, Sanctiſſimorumque Abbatum, atque in primis Bernardi, ut approbaretur nobis Inſtitutio Ordinis, & Religioſi ſimul & militaris in ea, & ab ea ipſa Eccleſia, qua miniſtros ſemper ſuos, tantopere à cæde & ſanguine abſterruerat; Vir quiſquam, ſibi forſan perſuaſiſſet Religioſam profeſſionem cum militari ſociare poſſe, niſi tanto auctoritatis pondere obruti, fateri cogeremur, nomina mille, mille juvandi artes eſſe charitati, atque in dies ſingulos novas depromi ſapientia machinas, quibus Numinis providentia ſuam fovet, amplificat, & tutatur Eccleſiam.*

Non deſunt tamen etiam rationes à prædictis Auctoribus allatæ præfatam concluſionem comprobantes, & præſertim ea, quæ adducitur à D. Thom. *ci-*
20 *tat. quæſt.* 188. Nam bellum circa quod verſatur Religio militaris, non eſt ſimpliciter juſtum bellum, prout eſt illud quod committitur inter Principes Chriſtianos, in quo eorum ſubditi licitè poſſunt præliari pro conſecutione alicujus juris verè debiti, quod quidem tendit nonniſi ad finem temporalem; Sed eſt directum ad cultum, & defenſionem fidei, conſervationem Catholicæ Religionis, & commune ſpirituale ipſius bonum, quod ſapit finem ſupernaturalem, & perfectionem intentam ab ipſis militibus Religioſis. Poſito igitur hoc fine ſupernaturali, & non terreno, certum eſt debere illum, quem aſſequi totis viribus, & mediis opportunis, inter quæ certè ſunt tria Vota ſubſtantialia Religionis, nempè caſtitas, paupertas, & obedientia, quæ valdè conducunt ad finem prædictum conſequendum; nàm caſtitas reddit hominem magis robuſtum, & non implicatum terrenis amoribus non parum retrahentibus à militia; adeòut milites antiqui Romani Uxores habere prohibiti fuerint, ut apud Gonzal. *cap.* 1. *numer.* 8. *de Cler. conjug.* ubi latè de iſto more Romanorum; Paupertas quoque revocat manum, & mentem à rapinis, & furtis, in quibus crebrò milites ſolent involvi. Demum obedientia eſt tàm neceſſaria militibus, ut artis militaris fundamentum meritò reputetur. Itaque hi Religioſi tribus hiſce propugnaculis facilè poſſunt conſequi finem tuendi fidem ab ipſis intentum contrà Infideles, *ut cit. Doctores* benè, & latè docent, & Azor. *Inſtit. moral. tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 3. & quod hæc ſit vera Religio habens pro fine utilitatem publicam ad finem ſupernaturalem Fagnan. *cit. cap. ſanè num.* 43. *de Regularibus.*

Non obſtant objecta ab initio adducta; nam reſpon- 21
detur illam militiam eſſe vetitam Eccleſiaſticis, quæ habet pro fine conſequutionem bonorum temporalium, non autem illam, quæ reſpicit bonum ſpirituale conſervationis fidei, & quamvis accidentaliter in militia foveantur plurima mala, à quibus debent longè abeſſe Religioſi, nihilominus cùm illa facilè vitentur fræno trium votorum ſuprà explicatorum, remanet actus in ſe bonus, & approbandus. Ad ſecundum benè reſpondet *cit.* Suarez *numer.* 7. *in fine* Irregularitatem verificari poſſe in Clericis, non autem laicis, etſi ſub aliqua regula viventibus, quia illa in ſe non eſt peccatum, ſed impedimentum aliquod ſuſcipiendi, & exercendi ordines Clericales unde cum talis Religio non habeat pro fine Sacerdotium, non videtur illud impedimentum curare, eò fortius quia incidenter evenit occiſio alterius, cùm primarius finis ſit tueri fidem, quod unicè demandatur ipſis militibus ab Innocentio III. in confirmatione *regulæ Ordinis equitum D. Jacobi* ibi: *Diſtrictè præcipitur, ut in Sarracenos non humana laudis amore, non deſiderio Sanguinis effundendi, non terrenarum rerum cupiditate graſſentur, ſed id tantùm in pugna ſua intendant, ut vel Chriſtianos ab eorum tueantur incurſu, vel ipſos ad culturam poſſint Chriſtiana fidei provocare*, ut apud *cit.* Thomaſſin. *cit. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 75. *numer.* 8. *verſic. anno* 1175. Poſitis autem his conditionibus, nemo negaverit Religionem Hieroſolymitanam eſſe veram Religionem militantem, ad cujus exemplum plures aliæ inſtitutæ fuere, cum eo temperamento, ut advertit *cit.* Suarez *num. fin. & Paſſerin. numer.* 6. ut Religioſi habeant Conventum, in quo permaneant tempore pacis, & etiam Presbyteros eorum Religionis pro exercitio rerum ſpiritualium, ut facilis ſit regreſſus ad opera Religioſa, ex ſtrepitu militari; Utrumque requiſitum conſtat adeſſe in hac Religione Hieroſolymitana, nam in iſta adeſt Conventus in Inſula prædicta Melitæ, & adeſt ſpecies Presbyterorum cum Cruce, ut dixi, & infra clariùs. Sed an iſti Milites incurrant Irregularitatem in bellum procedentes, vel occidentes alio loco dicam.

Digitized by Google

SECTIO II.

An Milites, Fratres, & Capellani, nec non Donati, ſeu Confratres D. Joannis Hieroſolymitani ſint verè Regulares, & de exemptione eorum à foro laicali, & plura de iis, eorumque novitiis, explicantur.

SUMMARIUM.

1 *Milites Hieroſolymitani ſunt verè Religioſi, quicquid dicant nonnulli, & n. ſeqq.*

2 *Religio Hieroſolymitana continet tria vota ſubſtantialia, Paupertatis, Caſtitatis, & Obedientia, & n. 5.*

3 *Milites Hieroſolymitani dicuntur verè Religioſi, tùm in favorabilibus, tùm in odioſis, & n. 5.*

4 *Milites Hieroſolymitani, non tenentur ad recitationem Divini Officii, ſed loco illius recitant alias preces.*

5 *Adducuntur multi Doctores tenentes Milites Hieroſolymitanos eſſe verè Religioſos.*

6 *Interpretantur Doctores aſſerentes hos Milites in odioſis non eſſe verè Religioſos.*

7 *An Milites Hieroſolymitani teneantur ad annum Novitiatus?*

8 *Concluditur illos teneri, & dictam obligationem procedere ex diſpoſitione Sac. Conc. Tridentini.*

9 *An in Profeſſione, quam emittunt hi Milites requiratur ætas ſexdecim annorum præſcripta à Concil. Tridentino in aliis Regularibus, vel annorum decem, & octo juxta Stabilimenta Religionis.*

Examinantur in hoc Stabilimenta, & variæ Doctorum opiniones referuntur, & impugnantur.

10 *Profeſſio horum Militum, niſi fiat in ætate decem, & octo annorum juxta Stabilimenta Religionis, erit nulla.*

Impugnantur, & declarantur Cardinalis de Luca, & alii.

11 *Stabilimenta Religionis Hieroſolymitanæ continent Decretum irritans.*

12 *Adnotantur plura circa annum Novitiatus peragendum ab his Militibus.*

13 *Cauſa nullitatis profeſſionis horum Militum eſt proponenda coram Judicibus deſignatis* à Trid. ſeſſ. 25. cap. 19. de regul.

Affertur in hoc Decretum Sac. Congregat. Concilii.

14 *Agitur quæſtio, an Equites Hieroſolymitani poſſint adoptare, & arrogare aliquem in filium.*

Dexplitantur multa præliminaliter de Adoptione.

15 *Adoptio ſimplex requirit ad ſui validitatem Judicis decretum, Arrogatio verò Principis ſupremi auctoritatem.*

16 *Recenſentur aliæ differentiæ inter adoptionem ſimplicem, & arrogationem.*

17 *Proponitur motivum perſuadens Equites Hieroſolymitanos poſſe adoptare.*

18 *Firmatur opinio dictos Equites, necnon cæteros Regulares non poſſe adoptare, neque arrogare ſine diſpenſatione Apoſtolica.*

19 *Solvuntur objecta contraria.*

20 *Explicatur quibus modis poſſint Presbyteri Sæculares adoptare, vel arrogare.*

21 *An cæteri Equites D. Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ &c. poſſint adoptare?*

22 *Equites Hieroſolymitani in eorum Profeſſione tria vota ſupra enarrata tantùm emittunt, non autem quartum, ſcilicet defendendi Chriſtianos ab Infidelibus.*

Adducitur per extenſum formula, tùm antiqua, tùm moderna Profeſſionis, quam emittunt hi Equites ibid.

23 *An Cinguli Militaris omiſſio reddat profeſſionem horum Equitum nullam? Reſolvitur Negative.*

Explicatur Ritus ornandi Equites iſtos Cingulo Militari, quam ob cauſam fuerit introductus ibid.

24 *Enunciantur tres Ordines Religioſorum, in quos eſt diſtincta Religio Hieroſolymitana.*

Servientes armorum jam ceſſaverunt in Italia, & Gallia ibid.

25 *Equites de obedientia, ſeu Donatos in hac Religione non eſſe verè Religioſos, probatur.*

26 *Quam nobilitatem probare debeant hi Donati pro eorum admiſſione, quæritur.*

27 *Enarrantur requiſita nobilitatis in Militibus de Juſtitia, & n. ſeqq.*

28 *Nobilitas dividitur in nativam, & acquiſitam, & utraque ſpecies explicatur, & n. ſeqq.*

29 *Generoſa nobilitas, quæ dicatur?*

30 *Nobilis nomen nonnumquam æquivocè uſurpatur.*

Explicatur nobilitas ſeparata, quæ eſt in nonnullis Civitatibus ibid.

31 *Nobiles nobilitate generoſa admittuntur ad habitum Religionis Hieroſolymitanæ, & non ſufficit nobilitas localis.*

Sufficit nobilitas localis in admittendis Fratribus Capellanis ejuſdem Religionis ibid.

32 *In Lingua Italiæ probatur nobilitas per quatuor latera. In illa verò Galliæ probatur uſque ad Proavum.*

33 *In lingua Alemanniæ debet probari nobilitas per ſexdecim gradus.*

34 *Nobilitas eſt probanda, juxta præſcriptum linguæ, in qua quis natus fuit.*

35 *Admittendus ad hanc Religionem debet probare puritatem Sanguinis, & in quo illa conſiſtat, & quomodo ſit probanda, declaratur.*

36 *Nobilitas quomodo ſit probanda, explicatur, & n. ſeqq.*

37 *Hidalghi in Hiſpania quinam ſint?*

38 *An poſſit admitti ad hanc Religionem Vaſallus Vaſalli alicujus Principis, nempe natus in loco Baronali.*

39 *Concluditur negativè. Sed limitatur, & quando.*

40 *Mercaturæ exercitium repugnat nobilitati requiſitæ ad hanc Religionem.*

Limitatur ex uſu nonnullarum Regionum ibid.

41 *Repugnat quoque Notariatus exercitium etiam reſpectu Patris, & Avi.*

42 *Agricultura, an præjudicet nobilitati diſcurritur per varia motiva.*

43 *Ignobilis adoptatus, vel arrogatus in familiam nobilem, an gaudeat illius nobilitate?*

44 *An admiſſus ad Militiam D. Jacobi, & aliarum ſimilium nobilium, poſſit exiſtimari nobilis, ad effectum ut admittatur ad hanc Religionem?*

45 *Nobilitas remanet probata illius, cujus Pater, vel Frater fuit admiſſus ad hanc Religionem.*

46 *An probationes ſemel factæ ſuper nobilitate poſſint reiterari, & quid in gradu appellationis in Curia.*

QUidquid ſit de Militibus aliarum Religionum, etſi approbatarum à Sede Apoſtolica, qui tamen caſtitatem ſtrictè non vovent, de quibus alibi, certum eſt Hieroſolymitanos Milites eſſe verè Religioſos, etſi aliqui contendant eos eſſe tales non ſimpliciter ſed ſecundùm quid, ſcilicet lato modo, non ſtricto, & in favorabilibus, non autem in odioſis, *ut* Panormitanus *in rubr. de Regularibus numer.* 4. quem ſequuntur Angel. *in Summa v. Religioſi*, Mandoſ. *ſuper regul.* 3. *Cancell. qu.* 11. *num.* 3. Corrad. *in prax. beneſ. cap.* 5. *num.* 121. *lib.* 1. Paſſerin. *de ſtat. hom. tom.* 3. *qu.* 180. *num.* 180. *&* 181. Rota *deciſ.* 1. *n.* 11. 15. *&* 16. *de probat. coram Cæſaro de Graſſis dec.* 591. *n.* 6. *par.* 1. *diverſ.* & repetita *coram Seraph. deciſ.* 121. *deciſ.* 228. *num.* 2. *par.* 3. *recen.* 1

Verùm

Digitized by Google

2 Verùm cum iſta Religio ſit vera Religio, nam con-
tinet Vota tria ſubſtantialia paupertatis ſcilicet, caſti-
tatis, & obedientiæ, in quibus vera conſiſtit qualitas
Religionis, & habeat approbationem Sedis Apoſtoli-
cæ juxta *cap. ulterius de Religionib.* unde de ea verifi-
cantur omnia requiſita veræ Religionis, ut ex *D. Tho-
ma* firmat *cit. Paſſerinus de ſtat. homin. tom. 1. qu.* 186.
per tot. Non video quare iſti Milites, qui io dicta ve-
ra Religione profitentur, non debeant dici veri Re-
ligioſi quoad omnia, reiiciendo ſpeculativam illam
3 quæſtionem, quòd tantùm in favorabilibus, & lato
modo tales dici debeant; Idque probatur *ex cap. cum,
& plantare de privilegiis*, ubi geminatè iſti equites
vocantur Religioſi, & poſita doctrina ſupra firmata
illam eſſe veram Religionem habentem requiſita ne-
ceſſaria, conſequens perneceſſè deducitur, quod pro-
feſſi in illa ſint veri Religioſi, hinc quidquid ſit de
legibus favorabilibus, permultæ ſunt Conſtitutiones
juris, & Summi Pontificis odioſam continentes ma-
teriam, à quibus, vel per Privilegium, vel per de-
clarationem exempti fuerunt hi Milites Hieroſolymi-
tani, quæ ſanè declaratio, ſeu privilegium fuiſſet fru-
ſtratorium, niſi in eiſdem Conſtitutionibus compre-
henſi fuiſſent, latè hanc materiam ex profeſſo tractat
Azor. *Inſtit. moral. tom. 1, lib. 14. cap. 4.* ubi pluribus ar-
gumentis id confirmat, reſpondetque contrariis; quod
ſcilicet non ex eo quod paupertas non ſit ita ſtriſtè
obſervata ab his Militibus, poſſit excludi qualitas con-
ſtituens verum Religioſum, quia non omnes Religio-
nes eumdem modum ſtrictum paupertatis obſervant,
& tamen ſunt veri Religioſi in iis profitentes. Si-
4 mile eſt in recitatione Divini Officii, ad quam non
tenentur hi Milites, ſed benè tenentur dumtaxat Re-
ligioſi, qui ſunt Choro addicti, vel Clericali mini-
ſterio inſigniti & tamen laici Profeſſi, quos nemo du-
bitavit eſſe verè Religioſos, non tenentur, prout ne-
que tenentur PP. Hoſpitalarii S. Joannis Dei veræ
Religinis Profeſſi, ſed loco Divini Officii recitant
alias preces, quo pacto etiam iſti Milites, & eorum
Fratres ſervientes tenentur recitare certas Dominica-
les Orationes; Fratres Capellani verò Divinum Offi-
cium quotidie, ut ex eorum Statuto *tit. 3. cap. 2.* re-
fert Tholoſan. *Syntag. juris tom. 2. par. 2. lib. 15. cap.
34. num. 9.* & latè, quod hi Equites ſint verè Religio-
ſi ad omnes effectus tuentur Capon. *diſcept. for. 2. nu.*
5 18. Gratian. *diſcept. for. 457. num. 24. & ſeqq.* Riccius
*in prax. tom. 4. reſol. 176. num. 2. Carleval. de Judiciis
lib. 1. tit. 1. diſp. 2. q. 6. ſect. 3. à num. 408. & ſeqq.* Ma-
rant. *lib. 1. contr. cap. 89.* Sanchez *in ſelect. diſp. 49. nu.*
13. Ugolin. *de Cenſuris Bullæ Cœnæ par. 2. cap. 15.* Dia-
na *par. 1. tract. 2. reſol. 49. & par. 2. tract. 2. reſol. 30. &
tom. 4. tract. 1. reſol. 36.* Azor. *Inſtit. Moral. loc. ſupra-
cit.* Sperell. *deciſ. 2. num. 48. & ſeqq. & deciſ. 21. num. 8.
& ſeqq.* & præſertim *numer. 14.* Fagnan. *in cap. cum, &
plantare num. 11. de privil.* Pignatell. *tom. 4. conſult. 199.
num. 30. & tom. 5. conſult. 13.* Card. de Luca *diſc. 46. de
regular. num. 10. & 11. & de praem. diſc. 49. num. 7.* ubi
quod præter qualitatem Collegialem Clauſtralem,
quam non habent hi Milites, cùm in eadem Civita-
te Melitæ, ubi eſt unicus Conventus iſtius Religio-
nis, non vivant in Clauſtro, ſed tota Civitas dicitur
Conventus, itaut habitent in propriis domibus, & eò
fortius extra Civitatem Melitæ, in reliquis autem ve-
rè nil deficit, quin ſint Religioſi ad omnes effectus,
tàm favorabiles, quàm odioſos Capon. *diſcept. 2. num.
2. tom. 1.* hancque veritatem agnovit etiam *S. Rota,
ut in deciſ.* 109. *num. 1. Gregorii XV. & deciſ.* 87.
ejuſdem, ubi Adden. *num.* 13. & 16. in qua cumu-
lantur aliæ deciſiones, *Duran. deciſ.* 308. *num. 7.* in
qua firmatur procedere contraria juxta opinionem et-
iam S. Rotæ in aliis Militiis, in quibus non pro-
mittitur vera caſtitas, ſed tantùm conjugalis, per-
miſſumque videtur matrimonium, non autem in hac
Hieroſolymitana, in qua Profeſſi emittunt tria Vota
verè ſubſtantialia Religionis veræ approbatæ à Papa,
ut in hac Bulla, & aliis plenè Add. *ad Pamphil. dec.*
377. *num. 16.* Rota *dec. 15. par. 11. rec.* Merlin. *dec.*
203. *num. 4. rec.* & admiſſum fuit *in deciſ. 382. par. 12.
recen. & deciſ. 42.* poſt Zuff. *de legitim. proceſſus deciſ.*
45. poſt Tamburin. *de jur. Abbat. deciſ. 1187. numer. 7.
coram Emerix Jun.* ubi hi Religioſi comparantur aliis
Regularibus, *& in Lithuana Donationis 5. Maii*
1688. *§. Agitur cor.* Card. Caccia, *& Corronen. bene-
ficii 18. Martii 1697. §. potiſſimum coram D. An-
ſaldo deciſ. 4. inter impreſſas.* Poſſet tamen ſalvari il-
la aſſertio, quod hi Milites in odioſis non dicantur
verè Religioſi, quatenus habeant ſpeciale privilegium,
ut in diſpoſitionibus odioſis non comprehendantur, 6
ut notant Pax. Jordan. *elucubration. tit. 11. lib. 3. num.
21. in fine*, Quaranta *ver. monaſteria Monialium verſ.
Decretum hoc fol. 349.* Emmanuel. Rodriq. *qu. Regul.
tom. 1. quæſt. 1. art. 6.* Verùm *Sperell. cit. deciſ. 21. num.*
15. dicit numquam fuiſſe viſum tale privilegium,
ſeu diploma, ſed potius dicendum ipſos non venire
aliquando ſub nomine Religioſorum, quia diſpoſitio
non eſt eis adaptabilis, ratione militiæ quam exer-
cent, & ſic ex voluntate diſponentis non videntur
ſub certa diſpoſitione incluſi.

Hinc quærendum eſt, an iſti Milites teneantur ad 7
annum Novitiatus? Et teneri, inconcuſſa nunc ſerva-
tur opinio, ſed diſputant Doctores an hujuſmodi ob-
ligatio proveniat ex diſpoſitione Sac. Concil. Trid.
ſeſſ. 25. cap. 15. de regularibus, vel ex *Stabilimento ejuſ-
dem Religionis in tit. 2. ſtabilim.* 15. ſtatuente eoſ-
dem admittendos ad formam Concilii, nam cum di-
cta diſpoſitio Concilii non faciat mentionem de Mi-
litibus, juſtè fuerat dubitatum à Doctoribus eos non
comprehendi, ea ratione, quia in aliis diſpoſitioni-
bus, ut in *cap. 22. ead. ſeſſ. & cap. 18. ſeſſ. 23. de re-
form.* expreſsè meminit de his, imò Sac. Congregatio
mutavit ſententiam attento ſtabilimento Gonzal. *ad
reg. 8. Cancell. Gloſſ. 8. numer.* 54. Pariſ. *de reſign. lib.
6. qu. 2. num.* 120. Azor. *cit. par. 1. Inſt. Moral. lib. 13.
cap. 4. quæſt. 2.* Navar. *conſ. 25. de regul.* Barboſ. *ad cit.
cap. 15. num. 5.* & teneri ex vi ſtatuti, videtur ſentire Ro-
ta *deciſ. 47. num. 13. & 15. coram Cæſare de Graſſ. deciſ.
10. num. 1. coram Mohed. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. dec.
121. num. 9. coram Seraph.* repetita *in deciſ. 591. par. 1.
diverſ.*

Itaque poſt Stabilimentum, nulla cadit difficultas
quod comprehendantur, ut ultra citatos, docuerunt
Barboſ. *de poteſt. Ep. alleg.* 101. *num.* 8. Spada *conſ.* 16.
& 127. lib. 1. Card. de Luca *diſc. 46. num. 9. & ſeqq. de
regul. & num.* 19. ubi tradit Novitiatum eſſe neceſſa-
rium, licèt non more Clauſtralium ſub certa cuſto-
dia, & rigore, ſed in Conventu Melevitano, qui eſt
tota Civitas vivendo more Sæculari, exceptis certis
regulæ Statutis Ricc. *reſolut. 173. par. 4.* ubi docet Sta-
tutum Religionis emanaſſe pro confirmatione diſpo-
ſitionis S. Concil. Trid. Pignatell. *conſult.* 127. *per
tot. tom.* 9. Gratian. *diſcep. 363. num. 27. & diſcept. 457.
num.* 32. Sperell. *deciſ. 21. num.* 49. Paſſerin. *cit. quæſt.
189. num. 180. & 181. & in citat. deciſ. 41. & 42.* poſt
Zuff. *de legit. proceſſ.* & priùs *in dec. 382. num. 9. par. 12.
recent.* & faciunt deciſiones *coram Priolo deciſ.* 237.
num. 1. & dec. 255. num. 1. & 2.

Sed veritas eſt, dictam obligationem Novitiatus
deſcendere à diſpoſitione Conciliari, tum quia Stabi-
limentum nil diſponit de nullitate profeſſionis, cu-
juſmodi diſponit Tridentinum *Cap. 15. ſeſſ. 25. de Re-
gular.* ſub qua diſpoſitione indubitanter comprehen-
duntur hi Milites ex Decreto ultimo ejuſdem ſeſſio-
nis, in quo decernitur omnia contenta in ſuperiori-
bus decretis illius ſeſſionis comprehendere Militias
etiam S. Joannis Hieroſolymitani, ut obſervat Card.
de Luca *de regul. diſc. 46. num. 7. & 13.* Deciſio autem
Seraphini 121. *ſupracitata* loquitur de aliis Militiis
præcipuè de illa S. Stephani, in qua non conſidera-
tur vera qualitas Religioſa, quæ eſt ſubjecta materia,
cui diſpoſitio Conciliaris innixa fuit; Et verè iſtos
Milites S. Joannis comprehendi in omnibus decretis
Sac. Concilii Tridentini, in quibus fit mentio de
Regularibus, & præcipuè *ſub d. cap.* 15. ex declara-
tione Sac. Congregat. Concil. refert Pignatell. *tom. 5.*

conſ.

Card. de Luca *diſc.* 49. *de præem. num.* 7. & 8. & quod
12 Novitiatus ſit continuus per annum juxtà *ſeſſ.* 25. *cit. cap.* 15. & firmavit Rota pluribus relatis *cit. deciſ.* 15. *num.* 13. *par.* 11. *recen.* & *dec.* 857. *num.* 4. & *ſeqq. coram Card. Cerro*, ubi quod debet fieri Novitiatus in Civitate, ſeu Conventu Melevitano, cum reſidentia continua per annum, quodque ſupponitur factus, ſi conſtet ex libris Religionis, in quo notantur profeſſi, nec contrarium probatur niſi per teſtes, & probationes concludentes, nec poteſt conjungi tempus, ſed debet eſſe continuum, ut etiam *in deciſ.* 526. & 570. *coram Manzanedo*, ubi quod regulariter incipit annus à reſidentia facta poſt productas probationes nobilitatis, ſecus ex diſpenſatione, vel in Ephebis Magni Magiſtri. An autem completo anno, & non facta profeſſione, talis Novitiatus proſit, dubitat Card. de Luc. *diſc.* 46. *de regul. num.* 14. & *ſeqq.* quia non debet admitti hujuſmodi rigor in hac Religione non Clauſtrali, nam poteſt uſque ad vigeſimum quintum annum protrahi profeſſio ex Statuto ipſius, ut dixi & paſſim id obſervatur. Si verò poſt annum interrumpatur Novitiatus non valere profeſſionem dixit Rota *cit. deciſ.* 42. poſt Zuff. *de leg. proceſſ.* in cauſa tamen dictæ deciſionis fuit concordatum; Et verè mihi placet doctrina dicti Cardinalis, nam aliud eſt, quod Novitiatus debeat eſſe continuus per annum juxtà quod procedit *cit. dec.* 15. *par.* 11. *rec.* & aliæ ſupra adductæ, aliud eſt quod perfecto anno Novitiatus ſi quis diſtulerit ſe extra locum illius debeat iterum peragere alium annum, quia quidquid ſit de aliis Religionibus Clauſtralibus, de quibus ſuo loco, in hac militari intrat communis uſus, quo iſti Novitii plures annos conficiunt in ſimplici Novitiatu, neque ſemper in Conventu Melevitano ad inſtar Novitiorum exeuntium ex juſta cauſa à loco Novitiatus in aliis Religionibus Clauſtralibus, ſed diverſio non debet eſſe talis, ut habeatur Religioſus pro Sæculari, ut plenè Fagnan. *in cap. Inſinuante, qui Clerici, vel voven.*, & Barthol. Brixien. *quæſt.* 68. & non diſcedant ſine licentia Superioris, & animo deliberato, non redeundi, neque profitendi, nam hoc caſu tenerentur denuò Novitiatum peragere Rota *dec.* 45. poſt Tambur. *de Jur. Abb.* eò magis non obſtat his Militibus, qui ex aliqua conniventia Superiorum, imò Summi Pontificis ſolent morari cum habitu Novitiorum in propriis domibus cum eodem ſigno parvæ Crucis, quam habent in Conventu Melevitano, nam iſti Novitii hanc ſolam deferunt, profeſſi verò Crucem in parte ſiniſtra Pallii, & habentes dignitates Crucem magnam in pectore dicta *Gran Croce*. Ita quia verè ſunt Regulares, procedi poteſt contra eos ab eorum Superioribus ad pœnas contra Concubinarios ea forma, qua proceditur contra Clericos, & Eccleſiaſticos juxta *cap.* 14. *ſeſſ.* 25. *de reform.* & *ex Bulla* 5. S. Pii V. Avendan. *de exequ. mand. reg. par.* 2. *cap.* 26. *num.* 11. *verſ. quod de Commendatoribus*, Novar. *citat. par.* 2. *comm.* 44. *num.* 15. quod ſecùs eſt in Equitibus S. Jacobi de Spata aliiſque militibus hujuſmodi, quia proceditur contra eos ab Eccleſiaſticis Superioribus, prout contra laicos Avend. *cit. verſ.* & *pari ratione*, Novar. *cit. num.* 16. cum deficiat in his vera qualitas Regularis; Ita in cauſa nullitatis pro-
13 feſſionis iſtorum militum S. Joannis procedi debet coram Judicibus ad formam Sac. Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 19. *de regul.* cujuſmodi proceditur in cauſis cæterorum Regularium; Ita in reaſſumptione habitus durante lite, ut in *Barchinonen. ſeu Urgellen. prætenſæ nullitatis profeſſionis* 22. *Junii* 1699. *cor. D. Anſaldo*, fuit dictum quod Religioſus aſſumeret habitum dimiſſum intra decem dies poſt promulgatam ſententiam nullitatis profeſſionis appellabilem, & *in Rheginen. nullitatis profeſſionis* 17. *Januarii* 1697. cùm quidam Eques Hieroſolymitanus profeſſus, qui prævio proceſſu facto ab Epiſcopo in vim Commiſſionis Signaturæ Juſtitiæ, ac declarante per ſententiam nullitatem illius profeſſionis ob vim, & metum, uxorem duxerit, ac filios procreaverit, ſupplicaverit S. Congreg. Concilii pro declaratione dubii: *An conſtet de nullitate profeſſionis? Sac. Congregat.* reſpondit: *Reaſſumat habitum prævia ſeparatione, & quatenus ſupplicet pro reſtitutione in integrum, habebitur ratio*; ex motivo quod nullum fuit judicatum dicti Epiſcopi, quia erat judicium inſtruendum ad formam dictæ diſpoſitionis Conciliaris diſponentis cauſas Regularium ſuper nullitate profeſſionis fieri coram Superiore Regulari, & Ordinario, nec Signatura poterat ſe intromittere, ſed ad Sanctiſſimum recurrendum erat, & S. Congregat. pro reſtitutione in integrum ſtante lapſu quadriennii, & his non ſervatis ſententia remanſit nulla, ut eadam *Sac. Congregatio in Mediolanen.* 9. *Septembris* 1684. *Sulmonen.* 12. *Februarii*, & *Bononien.* 4. *Junii* 1680. & apud Nicolium *var. lucubr. tom.* 2. *pag.* 163. *num.* 31. §. *amplia* 40. & ſic pari judicio dicta Sac. Congreg. æquè judicavit iſtos milites ac alios Regulares, quibus illi æquiparantur, Rot. *dec.* 1187. *nu.* 7. *cor. Emerix Jun.* ſicque dicuntur Clerici, ac in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti, necnon Eccleſiaſticæ poteſtati ſubjecti, & Vovens Religionem, ſatisfacit aſſumendo hunc habitum, & alia apud Pignatell. *conſ.* 13. *tom.* 5. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 13. *cap.* 4.

Ex præfata qualitate Religioſa, quam aſſumunt 14
Equites Hieroſolymitani in emittenda profeſſione, poteſt opportunè quæri, an poſſint adoptare, & arrogare aliquem in filium? Pro qua quæſtione ſtrictè aliqua de adoptione, ac Arrogatione ſunt præliminaliter dicenda. Adoptio igitur uti nomen generale arrogationem etiam comprehendens, nil aliud ſignificat, quàm gratuitam quandam electionem alicujus in filium, qui alioquin filius non eſt *Gloſſ. verb. adoptio Inſtit. de adopt.* eſtque actus legitimus naturam imitans, quo quis in filium adſciſcitur. Ejus origo antiquiſſima eſt uſque à lege Moſaica, cum Moyſes à Pharaonis filia adoptatus fuerit *Exod.* 2. *verſ.* 10. Ita pariter apud Romanos exempla extant. Julii Cæſaris erga Auguſtum, Auguſti in Tiberium, & alia videnda apud Onotim. *tit.* 11. *de adopt. num.* 2. & *ſeqq.* Gonzal. *cap. un. de cogn. legal. à num.* 5. idque inolevit ut filiorum ſolatio, quod per naturam deſicrat, hoc conſuleretur medio, infortuniumque, vel ſterilitatis, vel obitus natorum, ſuperinductione aliorum leniretur; Unde in jure Civili, nedum fuit hic ritus permiſſus, ſed pluribus legibus cohoneſtatus *toto tit. ff.* & *Cod. de adoptionibus*. In eoque ſervando varii modi fuerunt olim adhibiti ab iis, qui ardenter veritatem filiorum ambiebant, ut etiam in modo, & actu adoptionis plura fierent, quæ actualitatem generationis adoptati patefacerent, ut eruditè apud *citat.* Gonzalez. Deinde verò his abolitis, reſtrictus fuit præfatus adoptandi ritus ad ſolemnitatem à Jure Civili introductam,
quòd ſimplex adoptio fiat prævio Decreto Judicis, 15
arrogatio verò, quæ eſt vinculum ſtrictius adoptione, cum auctoritate Principis Supremi *leg. Generalis de adopt.* Jo. de Harprect. *in Comm. ad Inſtit. Jur. Civ. tom.* 1. *tit. de adopt.* §. *adoptio n.* 3. Franciſc. Frider. ad Andher. *in juriſprudentia lib.* 1. *tit.* 7. *num.* 12. Signorol. *de* Homod. *conſ.* 39. *num.* 4. & *conſ.* 125. *nu.* 3. Paſchal. *de patr. pot. cap.* 1. §. 3. *num.* 48. hæcque auctoritas poteſt etiam, vel contemporaneè, vel ſubſequenter intervenire, quatenus ab initio non ſit legitimè facta *leg. adoptio* 38. *ff. de adopt.* dictaque auctoritas Principis in arrogationis actu, ità neceſſariò requiritur, ut actus aliàs geſtus ſit irritus etiam poſito juramento, imò datur cauſa cognita, ac prævis requiſitis *in leg. ſi pater* §. *in arrogationibus ff. de adopt.* Michalor. *de fratr. par.* 3. *cap.* 20. *per tot.* Antonell. *de temp. leg. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 4. Bellon. *de Jur. accreſcend. cap.* 10. *qu.* 4. *num.* 50. & *ſeqq.* Card. de Luca *diſc.* 53. *de ſucceſſ. ab Inteſtat.* nec adoptans ſibi jus præbere poteſt in adoptionis actu, etſi in alio id agere valeat, ut latè Rota in Romana *executionis Apocæ* 17. *Maii* 1697. §. *verum ulterius*, & 24. *Januarii* 1698. §. *concurrenter cor. D. Olmo*. In Urbe pro convalidando arrogationis actu, recurritur ad Signaturam Gratiæ, ut teſtatur Mandoſius

ſius *de Signatura Gratiæ tit. adoptandi indultum fol. mihi* 87. vel etiam ſine Signatura ſolet Papa per reſcriptum committere alicui Judici Romanæ Curiæ arrogationis approbationem, ut fuit in adoptione famigeratæ cauſæ *Romana hæreditatis in Voto* 10. poſt *dec.* Remboldi, & Card. de Luca *cit. diſc.* 53. *de ſucceſſ. ab Inteſt.* & *dec.* 647. *par.* 19. *tom.* 2. *recen.* ubi quod non requiritur citatio proximiorum, & alia.

16 Differunt autem in pluribus adoptio ſimplex, & arrogatio ultra præfatam auctoritatem Principis Supremi in arrogatione requiſitam, & non in illa requirente tantùm Decretum Judicis Ordinarii, quas differentias, vide Scribentes *in Inſt. de adopt.* plenè D. Epiſcopum Verde *in Inſt. Civil. tom.* 1. *num.* 354. & *ſeqq.* Borrel. *de præſtantia Regis Catholici cap.* 16. & alii ſupracitati; Conveniunt verò, ut tàm adoptans, quàm arrogans ſit ſui juris, & quòd poſſint filios gignere, idcircò regulariter Vir ſolet adoptare, licèt etiam fœmina Privilegio Principis adoptare poſſet, ut fecit Regina Joanna Neapolis; Adoptans ſufficit, ut ſit major viginti quinque annis, Arrogans debet eſſe quadraginta, & ut excedat arrogatum per decem, & octo annos, nec poteſt arrogator ſine cauſa emancipare arrogatum, ſecus adoptans; Arrogatus debet eſſe ſui juris, ſecus adoptatus, qui ſufficit, ut non ſit ſervus, nec deſinit eſſe in poteſtate patris, Arrogatus tranſit cum omnibus bonis, & filiis in poteſtatem arrogantis, atque eſt hæres neceſſarius arrogantis, ſecùs adoptatus, qui ſuccedit ex teſtamento tantùm, & an ſit hæres etiam tranſverſalium, vide latè D. Verde *citat. tom.* 3. *num.* 132. & *ſequen.* Vot. 10. poſt *deciſ.* Rembold. Card. de Luca *in eadem cauſa cit. diſc.* 53. *de ſucceſſ. ab Inteſtat.* ubi quod poſſit filius illegitimus alterius arrogari, non autem ipſius arrogantis. & *dec.* 647. *par.* 19. *tom.* 2. *rec.* ubi refellitur *cit. diſc.* Card. de Luca denegantis ſucceſſionem arrogato patruo ſcilicet fratri arrogantis.

17 His poſitis, dicendum videtur, tàm actum adoptionis, quàm arrogationis poſſe fieri ab Equite Hieroſolymitano; nam licèt ipſe obſtringatur voto caſtitatis, tamen naturaliter filios gignere valet, quæ potentia ſufficit ad actum adoptionis, vel arrogationis explendum, prout in Sacris conſtituto, ac Presbytero ſufficere communis fert opinio, & quod pro actu adoptionis ſufficiat potentia naturalis ſunt verba textus *in leg. adoptio* 16. ibi: *Adoptio in his perſonis locum habet, in quibus etiam natura poteſt habere ff. de adoption.* hinc adoptio naturæ ſimilitudo eſt Cajus *Inſt. lib.* 1. *tit.* 5. Gonzal. *cit. cap. Un. de Cogn. legal. n.* 2. Sic Spado, qui utroque teſte caret, utpotè naturaliter impotens ad procreandum, nec adoptare poteſt, ſecùs verò uno teſte orbatus, vel frigidus, qui impedimento ſublato per calorem generare poteſt etiam adoptare valet Alciat. *in leg. Spadonem ff. de verb. ſign.* D. Epiſcopus Verde *cit. tom.* 1. *nu.* 350. Abb. *in cap. Un. de cogn. leg. num.* 4. Hoſt. *in ſumm. cit. tit. de cogn. leg. nu.* 3. Ita poſſunt adoptare ſenes, etſi nequeant generare, ita uxores non habentes *leg.* & *qui ff. de adopt.* quia ſufficit naturalis habitudo, ut apud *cit.* & in terminis Presbyterorum docent *citat.* Abb. ubi de communi *numer.* 5. Hoſt. *num.* 3. Ruin. *conſ.* 147. *numer.* 1. *lib.* 4. Mandoſ. *de Sign. Gratiæ cit. tit. Adoptandi Indultum fol. mihi* 87. Sanchez *de matr. lib.* 7. *diſp.* 63. *num.* 3. *verſic. hinc.*

Accedit, quod quidquid ſit in arrogatione, in adoptione eò magis procedere id poteſt, quæ minores parit effectus, quàm arrogatio, nàm talis actus adoptionis non eſt tàm imitativus naturæ, ut eſt arrogatio, ex qua ratione ex adoptione non oritur cognatio legalis impeditiva matrimonii, quæ oritur ex arrogatione, ut docent Sanchez *de matrimon. lib.* 7. *diſp.* 63. *n.* 2. & 9. Trullench. *diſp.* 30. *ſect.* 1. *n.* 2. Tancred *lib.* 7. *diſp.* 63. *nu.* 2. & 6. Tamburin. *oper. Moral. tom.* 2. *lib.* 8. *de matr. tract.* 1. *cap.* 5. §. 3. *num.* 2. & 9. Diana *par.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 120 & latè quando procedat impedimentum, tàm dirimens, quàm impediens in iſta cognatione legali, & inter quos, vide citatos Doctores *cit. cap. Un. de cogn. legali* & Sac. Congregat. Concilii 2. *Julii* 1678. in dubio cognationis legalis propoſito dubio. *An ex ſupradicti Inſtrumenti tenore oriatur aliqua cognatio legalis, quæ inter ipſos matrimonium contrahi impediat*; reſpondit *negativè*, & agebatur de adoptante, ex ratione quia arrogatio parit omnes effectus patriæ poteſtatis, ſecus ſimplex adoptio, & ſic non videtur incompatibilis cum ſtatu iſto Religioſorum, etſi vivant in paupertate, & obedientia.

18 His non obſtantibus, dico iſtos Equites, nec poſſe adoptare, nec arrogare ſine ſpeciali Papæ diſpenſatione, quia primum requiſitum, tam adoptionis, quàm arrogationis, ut dixi, eſt ut ſit quis ſui juris, non enim poſſidere poteſt, qui poſſidetur ipſe *leg. homo liber.* 54. §. *ult. ff. de acqu. rer. dom.* nec in poteſtate quis aliquem habere poteſt, qui non eſt in ſui poteſtate, ut in his terminis Gonzal. *cit. cap. Un. n.* 2. *de cogn. legali*, Sanchez *cit. n.* 3. Undè cùm Regulares nequeant eſſe ſui juris, ſed ſub poteſtate Superioris degunt *can. non dicatis* 12. *qu.* 1. *can. nullam* 18. *qu.* 2. *cap. ſi Religioſus* 27. *de elect. in* 6. Tambur. *de Jur.* Abb. *tom.* 3. *diſp.* 16. *quæſt.* 5. *n.* 2. Card. de Luca *de regul. diſc.* 1. *nu.* 121. *deciſ.* 1122. *n.* 6. & *ſeqq. dec.* 1142. *n.* 2. & *ſeqq. coram Emeritæ Jun.* ubi quidquid ſit quoad actum legitimationis profeſſi illegitimi, quod diſputatur, ut alibi dicam, certum eſt ita eſſe regulam præcipuè, ut non immutetur ſtatus, in quo Religioſus eſt, quando profitetur, uti proſequitur *cit. dec.* Cùm nec velle aut nolle habeant, nequeunt adoptare, aut arrogare aliquem; Ulteriùs cùm filio arrogato debeatur ſucceſſio, ut dixi, & adoptato alimenta *leg. cum in adoptivis C. de adopt.* quomodò poſſint Regulares proprium non habentes id agere, & in ſpecie quod Regulares adoptare non valeant, docuerat Add. *ad* Abb. *cit. cap. Un. de cogn. legali litt. B.* ubi quod ſecundùm Petrum de Ancharano, dicta quoad Presbyteros Sæculares non procedunt in Regulari, quia filios in poteſtate habere nequit; Ita etiam dixit Mandoſ. *de Sign. Gratiæ cit. in fine*, & in ſpecie Equitis Hieroſolymitani, quod non potuiſſet arrogare, reſolvit S. Congreg. Concilii in caſu etiam quod habuerat facultatem teſtandi à Religione, tamen noluit comprobare actum arrogationis, quia ſemper ſubſiſtit motivum non fuiſſe ſui juris, *ut in Placentina Arrogationis* 4. *Maii* 1697. dixit *non eſſe locum revalidationi, ſeu habilitationi actus arrogationis*; in caſu quidem fortiori, quia ille Eques habuerat facultatem diſponendi de bonis propriis, quæ paſſim datur in illa Religione, & tamen juſta fuit reſolutio, quia ſemper obſtabat ratio, quod uti Religioſus, prout verè ſunt iſti Equites, ut dixi, nequeunt dici ſui Juris.

Ad objectum primum reſpondetur non currere paritatem inter Presbyterum Sæcularem, & Regularem profeſſum, quia etſi ſecundùm communem opinionem poſſit ille adoptare, & arrogare, id procedit quoad bona patrimonialia tantùm, ut declarant Jo. Andreas, & alii penes Ruin. *conſ.* 147. *n.* 1. ubi Monachus per profeſſionem omnia bona transfert in Monaſterium; Rurſus Presbyteri Sæculares remanent ſui Juris, quod non eſt in Regularibus ex dictis.

19 Ad ſecundùm, ſatis controverſa eſt opinio, an adoptio ſimplex ſit impedimentum matrimonii, prout eſt certè arrogatio; aliis aliter ſentientibus, & quod ſit impedimentum tuetur Gonzal. & alii ibi citati *in cap. Un. de cogn. legal. n.* 10. *in fine*, & plures relati ab ipſo Sanchez *cit. n.* 8. qui *nu.* 9. communiſſimam vocat, etſi ipſe contrarium tueatur Pontius *de matr. lib.* 7. *cap.* 47. *n.* 2. Tambur. *cit. loco*, utramque opinionem refert, & irreſolutus remanſit; & reſolutio S. Congregationis fuerat in caſu adoptionis legitimè non factæ, quia fuerat ſine decreto Judicis, & proindè dubium ſe reſtrinxit in caſu Inſtrumenti prætenſæ adoptionis in dicta Congregatione producti. Cæterum dicerem quod ſi agatur de ſuſtinendo matrimonio contracto, & tunc adoptio non ſufficit ad illud dirimendum, ſecùs verò ad impediendum, ut docent plures relati à Sanchez *cit. num.* 10. & ratio eſt, quia tota vis contrariæ ſen-

tentiæ

Digitized by Google

tentiæ eſt favor matrimonii, pro quo verba debent intelligi ſtricto modn, & non impropriè, ac ſufficit opinio probabilis, etiam contra communem, ut ultra citatos in aliis terminis latè Fagnan. *cap. ſi vir numer. 4. de cogn. Spirituali* poſt Hoſt. *ibid. num.* 2. ſed procedunt pro ſubſtinendo matrimonio, jam contracto, non autem pro contrahendo, ut declarat Abb. *cit. cap. ſi vir numer.* 3. *& etiam* Fagnan. ubi ſupra.

20 Verùm non ita indiſcriminatim eſt tenendum licere Presbyteris actum adoptionis, vel arrogationis perficere, quia primò decretum Judicis in adoptione, & Principis in arrogatione debet eſſe Judicis Eccleſiaſtici, & Papæ reſpectivè, ut in terminis docuit Ruinus *cit. conſ.* 147. Ex ratione, quia habilitatur ipſe Preſbyter ad talem actum, & ſic requiritur auctoritas ſui Judicis, & Principis. Secundò quod in praxi debet ſemper recurri ad Papam, etiam in adoptionibus, ut conſuluit *citat.* Mandol. *verſus finem*, ut vel diſpenſatio, vel ſaltem confirmatio actus per Papam petatur; & ratione quidem, nam etſi nulla lex id Presbyteris prohibeat, & ratio iis congruat, quia ſufficit poteſtas habendi filios, ut naturam imitentur, tamen diſſonum eſt, ut poſito præcepto Eccleſiaſtico non ducendi uxores, filios habere dicantur, ratione publicæ honeſtatis, ut conſiderat in ſimili circa impedimentum matrimonii ob adoptionem Gonzal. *cit. cap. Un. num.* 11. *de cogn. legali*, & ulteriùs ſi Votum Caſtitatis in illis eſt ratione inductum, ut ſervetur, & licèt non adſit lex Canonica in contrarium, tamen ex ratione conſequenti prohibitæ Uxoris, prohibiti etiam cenſeri debent hujuſmodi actus adoptionis Presbyteris, aliter eſſet via facilis, ut proprios occultè illegitimos ſibi in filios adſciſcerent, reſervata ſemper facultate aliter diſpenſandi Summo Pontifici; quia ſicuti poteſt diſpenſare in Voto Caſtitatis ipſorum Preſbyterorum poſſit eò magis in adoptando.

21 Sed quid dicendum de Equitibus D. Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ D. Stephani, ad aliis; qui verè Religioſi non ſunt ut ſuo loco dicam? Et puto habere jus adoptandi ea forma, qua uti debent alii Sæculares; quia ſunt ſui Juris, nec Votum ſolemne Religionis emittunt, ac licèt obedientiam promittant, tamen non eſt rigoroſa, ut in Religioſis abdicativa totius voluntatis, ſed tantùm, quoad certum effectum Inſtituti propriæ militiæ pugnandi pro fide, ac hujuſmodi, ut benè dixit Card. de Luca *de Juriſd. diſc.* 92. *n.* 8. ac in facto poſſunt teſtari, ac alia agere prout faciunt omnes bonorum propriorum arbitri, & diſpoſitores. An autem iſti milites S. Joannis Hieroſolymitani ſint capaces feudorum dixi latè *tom.* 1. *in Commentario ad Conſt. Un.* Calliſti II. *ſect.* 3. *pag.* 447. prout an ſint capaces beneficiorum Sæcularium, & penſionum *Conſtitut. anteced. ſect.* 1. *n.* 28.

Profeſſio igitur iſtorum Militum conſiſtit ſpecialiter in emiſſione trium Votorum Caſtitatis, obedientiæ, & paupertatis, & non continet quartum Vo-
22 tum defendendi ſcilicet proprio Enſe Chriſtianos ab infidelibus, etiam cum ſuæ Vitæ diſcrimine, ut voluit Villagut. *dec.* 34. *n.* 5. nam contrarium eſt verum illos non teneri, niſi ad tria illa Vota, quodque evidenter deſumitur, vel ſpectata formula antiqua profeſſionis, quæ erat: *Ego N. juro, promitto, & voveo Deo B. Virgini Mariæ, & S. Joanni Baptiſtæ, & Magiſtro Sacri Hoſpitalis Hieroſolymitani, me obſervaturum perpetuò hæc tria, ſcilicèt me obediturum, & victurum abſque proprio juxta formulam Statutorum Ordinis, & pro Viribus meis caſtitatem ſervaturum.* Vel nova formula quam modò adhibent, & eſt: *Ego N. voveo, & promitto Deo Omnipotenti, & B. Mariæ Virgini Genitrici Dei, & S. Joanni Baptiſtæ me obſervaturum perpetuò, Deo juvante veram obedientiam cuilibet Superiori, qui mihi à Deo, & ab ipſo Ordine dabitur, item me victurum abſque proprio, & Caſtitatem ſervaturum.* Azor. *Inſtit. moral. tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 5. *litt. E.* Sperell. *cit. dec.* 21. *n.* 11. unde non videtur adeſſe aliud Votum.

Quia verò in Profeſſione iſtorum Militum ad tenorem Stabilimenti hujuſmet Religionis debet quis Cingulo militari muniri *cap.* 2. *de recept. Fratrum* videtur dubitandum an hujus Cinguli omiſſio reddat 23
profeſſionem nullam? Et negativè reſolvit Fagnan. *in cap. Qui Presbyterum de pænit. & remiſſ. n.* 1. *& ſeqq. &* Rot. *cor. Roxas dec.* 410. in cauſa Marchionis Petri Corſini, in qua ſcripſit idem *Auctor*, quamvis pro alio motivo [illegible] pronunciatum fuit pro nullitate profeſſionis *in deciſ.* 491. *coram eodem*, & pro defectu Novitiatus *in dec.* 41. poſt Zuff. *de legitim. profeſſ.* Ratio autem adducta in dicta deciſione, & latiùs per Fagnan. explicata, eſt, quia dictus Ritus Cinguli Militaris in præfato *cap.* demandatus eſt ad diſtinguendos Equites ab aliis duobus Ordinibus ejuſdemmet Religionis, ut ſunt Fratres Capellani, & Fratres ſervientes, & ſicuti ad Equites admittendos tantùm requiritur probatio Nobilitatis generis, ut infrà dicam, ita etiam ad denotandam qualitatem Militiæ, quæ reſidet dumtaxat in Equitibus, non autem in aliis duobus Ordinibus; fuit introductus ritus prædicti Cinguli militaris aſſumendi in actu profeſſionis, & cùm in dicto Stabilimento nullum legatur decretum annullativum in caſu inobſervantiæ, nequit illud ſubintelligi, utpotè ſtricti Juris, & quamvis *in tit. de recept. Fratrum*, adſit decretum annullativum, non tamen ea diſpoſitio loquitur de hac ſolemnitate, ſed tantùm in caſu non admiſſionis, juxtà triplicem ſpeciem Fratrum, ſupra enunciatam, & ob non factam legitimam probationem nobilitatis, *ut in cit. deciſ. coram Roxas* 410. *num.* 10. *&* 11. probatur hoc, & præſertim procedere in dicto caſu, quo actus profeſſionis fuerat factus coram Cardinali Barberinn ad formam Pontificalis Romani, in quo talis ſolemnitas Cinguli non ſervatur, & cùm actus fuerit geſtus in Urbe deberet attendi ſolemnitas illius loci, in quo fuit facta, tamen hæc ratio non videtur ſubſiſtere, & quatenus eſſet de neceſſitate actus profeſſionis, Cardinalis Barberinus ſubrogatus loco Magni Magiſtri à Summo Pontifice in recipienda profeſſione nequibat aliter agere, quàm ipſe Magnus Magiſter cui fuit ſubrogatus; Verùm ratio eſt prædicta, ſcilicèt, quod non ſit actus neceſſarius ſub actus nullitate, ut tuetur *cit.* Fagnan. qui latè tractat, & eruditè materiam hujuſmodi Militaris Cinguli.

Iſta Religio eſt diviſa in tres Ordines, ut dixi, 24
nempè in Equites, Fratres Conventuales, ſeu de obedientia, & ſervientes, & omnes iſti emittunt profeſſionem, certis tamen regulis obſervatis, tam circa nobilitatem, quàm alia, ut *in lib. Stabilimentorum Religionis;* Sed ſervientes armorum, qui eodem habitu Militum utebantur in Italia ceſſaverunt, ſuppreſſique fuerunt, prout etiam in Gallia fuerant ſublati Card. de Luc. *de regul. diſc.* 61. *num.* 1. *&* 5. Ultra prædictas tres ſpecies, fuit introductus alius Ordo pro illis, qui generoſam nobilitatem nequiverant probare, ut admitterentur ad profeſſionem ſub nomine Donatorum, & de obe- 25
dientia, quos non eſſe veros profeſſos liquet, nam ſunt extrà triplicem ſpeciem à Summis Pontificibus explicatam in approbatione hujus Religionis, quamvis emittant vivendi vota ſub laudabili Inſtituto; non autem ſub Religioſa qualitate, quæ non ineſt, ubi deficit erectio, & confirmatio Sedis Apoſtolicæ *cap.* 3. *de privil.* ubi Gonzal. *num.* 3. ut magiſtraliter cenſuit Sac. Rota *deciſ.* 15. *per tot. par.* 11. *recen.* & priùs reſolvit Sac. Congregat. Concil. *in una Meliten.* 10. *Maii* 1608. Profeſſionem emiſſam ab his Militibus obedientiæ nullius eſſe roboris atque momenti ad obligandos hujuſmodi Religioſos, niſi eorum Inſtitutio per Apoſtolicam Sedem fuerit approbata, vel ad hoc Magnus Magiſter facultatem obtineat; quam reſolutionem refert *cit. deciſ. num.* 25. & idem firmat Card. de Luca *de Juriſd. diſc.* 92. *num.* 15. *verſic. Quod in propoſito*. Idque latè ultrà prædictos, docuerunt Pignatell. *tom.* 9. *conſult.* 123. *num.* 1. *& ſequen.* licèt in fine confundendo hos cum veris Militibus firmet contrarium, nempe eſſe Religioſos, & teneri ad formam à S.

Con-

Digitized by Google

Concil. Trident. præſcriptam circa Novitiatum, & alia quoad Regulares, Scanno *cit. propugn. Relig. Hieroſolym. diſcept. 4. cap. 2.* itaut his non ſuccedat Religio, ſed hæres; Inſuper illi poſſunt condere teſtamenta; *idem diſcept. 9. cap. 5. num. 75.* nec amittunt beneficia Sæcularia per ingreſſum in talem Ordinem *diſcept. 11. cap. 2. num. 11.* prout alii Equites, & Fratres, neque ſunt capaces Commendarum Religionis, & Officia Sæcularia ſubire valent *diſcept. 13. cap. 5. num. 27.* & reaſſumit Gonzal. *cap. 3. num. 3. de Privileg.* Hæc enim omnia profluunt ex unico fonte, quod non ſunt Religioſi veræ Religionis, cum non emittant tria Vota ſubſtantialia juxta Sac. Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reg. cap. 11.* Sed quoad forum, ac onera, alibi de iſtis erit ſermo.

26 Iſti autem Donati, ſeu Equites de obedientia non tenentur probare nobilitatem generoſam, uti Milites, ſed ſatis eſt quod probent ſe natalibus honeſtis procreatos, ac puritatem Sanguinis, nempè à Judæis, aut Mahumetanis non ducere originem, necnon probè, & non flagirioſè vixiſſe, nullam per ſe ipſos exercuiſſe artem ſordidam, & mechanicam, & tandem aliquam partem bonorum Religioni obtuliſſe, *ut in Statut. Ord. tit. 2. n. 38. & ſequen.* Petr. Gregorius *l. 15. Syntagm. Juris cap. 34. n. 8.* Menno *de ord. milit. diſquiſit. 2. qu. 1. n. 14.*

27 Verùm quæ nobilitas requiratur in militibus de juſtitia, & quomodo ea ſit probanda, hic opportunè quæri poteſt. Certum eſt unumquemque præſumi plebeium, niſi aliter conſtet, eſt enim qualitas extrinſeca nobilitas, & ſic debet probari Bald. *in leg. actionibus §. plenè Cod. de in litem vocando* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 60.* Fabius de Anna *conſ. 80. nu. 11.* Fontanell. *dec. 228. num. 9.* Cabed. *deciſ. Portugall. 106. num. 4.* Rota *dec. 73. num. 3. par. 4. tom. 2. recent.* & nobilitas, qua hominum, ac familiarum qualitates ſecernuntur, ſemper magni æſtimata fuit ac favoribus, & privilegiis digna in Juris ipſis ſanctionibus Bobadill. *in polit. lib. 1. cap. 4. à num. 2.* Duplex illa eſt, alia naturalis, ſeu nativa, alia acquiſita, & legalis; pri-
28 ma naturæ, ſecunda virtutis eſt donum; Subdividitur in diverſas ſpecies, nempe in abſolutum Principatum, ſcilicet eorum, qui non recognoſcunt Superiorem, Magnatitiam, nempe eorum, qui figuram faciunt eximiam in aliquo Regno ob plura dominia, & primum obtinet locum poſt Principem Supremum;
29 Generoſam, quæ eſt privata nobilitas, & non ſolùm localis, ſed penes omnes ſuperior ordinaria, & conſiſtit in probatione nobilitatis ex quatuor lateribus, Patris ſcilicèt, & Avi paterni, Matris, & Aviæ maternæ, & quod habeat immemorabilem Inſignium uſum, ac armorum ad inſtar nobilium familiarum, & non fuerit labefactata mechanicis artibus, ad differentiam Ordinariæ nobilitatis, quæ ſatis reſultat ex nobilitate Patris, licèt admixta Sanguini ignobili Mulierum, Demùm ſunt nobiles Cives, quatenus ſecernuntur à plebeis, juxta Text. *in l. plebs ff. de verbor. ſignificat.* Nobilitas legalis, & acquiſita eſt ratione dignitatis, Magiſtratus Populorum, ac ſimilium, de quibus benè Card. de Luca *in epitome* ſcripſit *in Summa de præm. n. 60. & ſeqq.* De Marinis *reſol. lib. 20. reſol. 146.*

30 Igitur æquivocè dicitur nobilis aliquis exercens artem ob excellentiam, quam habet, ſicuti etiam dicuntur animalia nobilia, ob eamdem cauſam excellentiæ Tiraquell. *de Nobilitate cap. 2.* & diſtinguitur nobilitas perſonæ ſi anteponatur nomen, puta Titius Nobilis Romanus, ſecus ſi dicatur Nobilis Titius Civis Romanus de Luca *ad Gratian. diſcept. 590. nu. 4. in fine.* Eſtque etiam alia diſtinctio Nobilium in aliquibus Civitatibus gaudentium Nobilitate ſegregata, quæ Neapoli dicitur de Platea, ſeu Sedili, fuitque adlecta, & ſegregata tempore Reginæ Joannæ, & adſcripta Sedilibus, in quibus dumtaxat reſidet adminiſtratio rerum Civitatis, excluſis aliis, quantumvis Nobilibus, qui numquam dicuntur Nobiles adlecti, ſeu de Sedili, niſi ſint de familiis adlectis de Luc. *ad Franch. deciſ. 253.* Petra Genitor *ad Ritum M. C. V. 160. num. 10. & ſeqq. tom. 1.* iſtaque nobilitas adſcripta non differt à non adſcripta ad effectum recipiendi habitum Hieroſolymitanum, ſi habeat qualitates generoſæ, niſi quod circa familiam propriam adſcriptam non eſt neceſſaria adeò rigoroſa probatio, prout in non adſcripta; In admiſſione, namque ad iſtum
habitum D. Joannis admittuntur Nobiles nobilitate 31
generoſa, & alii in gradu Superiori ex dictis, non autem inferiori, hocque eſt indifficultabile ex Statutis ipſius Religionis de Luca *de Regularibus diſc. 61. num. 1. & de præmin. diſc. 32. num. 2. & diſc. 33. num. 9.* & alibi. Itaque non ſufficit nobilitas localis, ſed debet eſſe talis, ut admittendus, univerſaliter, & ubique locorum pro Nobili reputetur Adden. ad Pamphil. *deciſ. 561. num. 7. Add.* ad Ludoviſ. *dec. 322.* Celſ. *deciſ. 266. per tot. dec. 273. par. 13. recen.* ubi enunciantur Statuta Religionis *num. 8. de recept. Fratrum, & 37. de verbor. ſignificat.* in quibus aliæ concordantes allegantur, adeò ut Patris, Matris, Avi, & Aviæ nobilitas ſit probanda, necnon exiſtentia, & uſus armorum, etiam Aviæ Paternæ, & Maternæ ex Stabilimentis *cap. 17. de recept. Fratrum, & ordine 11. eodem tit. dec. 15. & deciſ. 630. coram Emerix Jun.* In fratribus autem Capellanis ſufficit nobilitas particularis loci, in quo ortum habuerunt Rota *dec. 654. coram Pamphilio*, ubi *Add. nu. 10.* ubi de requiſitis quoad iſtos Capellanos, nempè quod ſint ex legitimo matrimonio nati, quod ipſi, & eorum parentes ſint puri Sanguinis, quòd ſint honeſtæ, & bonæ vitæ, & famæ, & quod nec ipſi, nec Pater, & Mater operati ſint artes ſordidas, & mechanicas.

Declarari tamen hìc debet quod in lingua Italiæ, 32
(cùm dicta Religio ſit diviſa in Nationes, quæ linguæ dicuntur) ſufficit probatio nobilitatis ex quatuor lateribus, nempè Patris, Aviæ paternæ, Matris, & Aviæ Maternæ, nàm in linguis Galliæ, requiritur probatio, uſque ad Proavum Rota *citat. deciſ. 630. n. 6. coram Emerix Jun.* & in Alemannia, uſque ad octo latera hinc inde, ut *in deciſ. 25.* poſt Card. de Luca *de Juriſd.* & debent admitti in ea lingua Nationis, in qua natus quis eſt.

Quia verò in lingua Alemanniæ debet probari No- 33
bilitas per ſexdecim gradus, ut dixi juxta peculiare Statutum dictæ linguæ *cap. 25. & 52. de recept. Fratrum*, quod Statutum eſt innixum antiquæ, & laudabili conſuetudini, orta fuit controverſia in receptione cujuſdem Equitis nati in Lucerna inter Helveticos volentis admitti ad iſtam Religionem in lingua, ſeu Prioratu Alemanniæ juxta Statutum, quod admittantur in eo Prioratu, ſeu lingua in qua natus fuerit, opponente Religione Nativitatem fuiſſe acci-
dentalem ratione Legationis ejus Patris apud Helve- 34
ticos Ducis Sabaudiæ ejus patriæ, fuit reſolutum à S. Rota poſſe ingredi in linguam Alemanniæ, quia Statutum utitur verbo naturali *nativitatis*, quodque verificatur in caſu, etſi accidentali, & ſic non in lingua Italiæ Patris Sabaudiæ nati, & oriundi, ſed Alemanniæ, in qua admittuntur nati in Helvetia; Cenſuit etiam eadem S. Rota Nobilitatem eſſe probandam ad formam ejuſdem linguæ Alemanniæ per ſexdecim gradus, non obſtante Privilegio peculiari conceſſo per Religionem filiis Helveticorum primatum, ductorum, ſeu Gerentium exercitus recipiendi habitum, probata nobilitate Patris, Avi, atque proavi Paterni, ac Materni, & ſic per ſex gradus, quia tale privilegium eſt reſtrictum ad tres tantùm ex obſervantia, non retardata tamen facultate aliis quibuſcumque recipiendi habitum in eadem lingua Alemanniæ, facta probatione rigoroſa eidem linguæ congruenti per ſexdecim latera, ut latè firmavit in Melevitana *receptionis 6. Junii 1695. coram D. Molines Decano*, quæ eſt *deciſ. 25. in tom. 3. de Juriſd.* poſt Card. de Luca, ubi cùm fuerint adducta quædam exempla, quod admiſſi in aliqua lingua probaverint Nobilitatem, juxta propriam linguam aſcendentium, non autem linguæ, in qua nati erant, reſpondit Rota eſſe adducenda præcisè exempla ſequi-

ſequuta in lingua, de qua agebatur; nam in aliis poterat adeſſe diſpenſatio Magni Magiſtri, aut conſenſus ejuſdem linguæ, præſertim cum caſus poſſint eſſe diverſi ex circumſtantiis contingibilibus in diverſis linguis non habentibus tantam diverſitatem probationum, ut eſt illa Italiæ in qua ſufficit probatio nobilitatis per quatuor latera, & in illa Alemanniæ per ſexdecim, & ſic longè plus.

35 Requiritur quoque in profitente Hieroſolymitanam Religionem puritas Sanguinis *ex Stabilimentis ſub tit. de recept. Fratrum* §. 12. & ejus declaratoria *eod. tit. cap.* 7. per quam decernitur ab illa excludi deſcendentes à Judæis, Mauris, Sarracenis, aliiſque infidelibus, etiamſi de tali deſcendentia non conſtet per concludentes probationes, ſed per famam, & probabilem ſuſpicionem; Optima quidem fuit hæc proviſio, ne ad tam præclaram Religionem Chriſtianæ fidei propugnatricem poſteri fidei hoſtium admitterentur, hæc autem puritas ſupponitur, & habet præſumptionem Juris pro ſe, nam præfata propagatio infecta non eſt qualitas naturalis, ſed objectiva, & ſic debet probari Merlin. *deciſ.* 368. *numer.* 1. & 2. *deciſ.* 494. *numer.* 2. & *deciſ.* 182. *numer.* 4. *par.* 1. *rec.* quæ puritas ſanguinis magis in Hiſpania, & Portugallia, quàm alibi inquiri ſolet ob dominium ſatis notum, quod Mauri habuerunt in iis Regionibus, & proindè etiam in admiſſione ad Capitula illarum Cathedralium, & Collegiatarum hæc puritas requiritur *dicta dec.* 182. & *deciſ.* 196. *eadem par.* 1. Iſtaque naturalis præſumptio maximè coadjuvatur ex dictis teſtium deponentium de publica voce, & fama *Card. Cerr. dec.* 869. *numer.* 2. eò fortius ſi admiſſi fuerunt progenitores ad Officia, ad quæ non admittuntur, niſi puri Sanguine, vel ad habitum D. Jacobi, & ſimilium, ut optimè Rota *cit. dec.* 869. *per tot. cor. Card. Cerr.* & quamvis dictum Statutum contineat diſpoſitionem, ut ſufficiat probare impuritatem per famam, & probabilem ſuſpicionem, de cujus validitate dubitat Card. de Luca *de præm. diſc.* 33. *nu.* 6. ſed illud admiſit Rota *cit. dec. coram Cerro nu.* 11. illud tamen eſt intelligendum, ut iſta fama, ſeu ſuſpicio impuritatis, tunc concluderet, quatenus non fuerit probata puritas, ſicuti probatio malæ famæ per contrariam probationem eliditur, ſicque verba illa *aliqua famas* intelliguntur niſi fuerit per contrariam probationem ſubmota, & ratione quidem, nam ſi fuerit facta probatio ſuper puritate, quæ jam præſumitur, enervatur uti inſubſiſtens probatio illa famæ, quæ tunc ſolùm haberet vim, ſcilicèt in concurſu dictæ præſumptionis puritatis deſtitutæ aliqua probatione, quæ ſanè ſuſpicio, & fama impuritatis non dicitur reſultare ex libello famoſo, quem quiſque fortaſſe temerè effuderit, ac in teſtibus dubitativè deponentibus, & non reddentibus cauſam ſcientiæ, ut in his terminis Card. de Luca *cit. diſc.* 33. *de præm. num.* 7. & 8. qui ſcripſit in eadem cauſa Deciſionis Cerri, & ſic dictum Statutum aliquod importat, nam ſi illud non adeſſet, contra ſolam præſumptionem pro puritate, requireretur plena; & concludens probatio, itaque ad formam Statuti ſufficit illa aliqua fama ibi enunciata, & probabilis ſuſpicio; Quando verò ad præſumptionem puritatis accedit etiam probatio extrinſeca, tunc non eſt caſus Statuti, ſed debet elidi per aliam contrariam probationem plenam, itaut ea attendatur, quæ præponderet; Obſervandum eſt nihilominus dictum Statutum circa puritatem Sanguinis ſemper opponi poſſe, ſecus verò in aliis requiſitis, ultra quinquennium, *ut in Statut.* 15. *Capituli Generalis anno* 1631. confirmati à Summis Pontificibus, *ut in lib. Statutorum*, quod etiam procedit in Illegitimis, qui nullo pacto admittuntur, niſi ſint filii Regum, vel Principum abſolutorum, nunquam verò in lingua Alemanniæ ex peculiari Conſuetudine non admittendi quoſcumque Sanguine impuros, ſed etiam in caſu admiſſionis hujuſmodi Filiorum Regum, & Principum abſolutorum, eſt probanda puritas, & ingenuitas ex parte Matris.

Hæc autem probatio nobilitatis fit per Teſtes concludentes de publica voce, & fama, & communi 36
reputatione, nempè admittendos eſſe deſcendentes à Nobilibus, & eorum Majores vixiſſe ex propriis redditibus cum decore, & dignitate, nullam artem vilem exercendo; Nobilis enim eſt, quem populus ultrà honeſtos plebejos reputat, & ex communi hominum exiſtimatione nobilis, quis exiſtimatur Bartol. *in leg.* 4. *num.* 101. *C. de Dignitatibus lib.* 12. Felin. *in cap. ſuper eo il* 2. *num.* 3. *ver. judic. de teſtibus* Rip. *lib.* 2. *reſponſ. cap.* 26. *nu.* 9. Soccin. *conſ.* 246. *nu.* 3. *lib.* & 2. quoad publicam vocem Tiraquell. *de nobilit. cap.* 102 *num.* 8. Card. de Luca *de præm. diſc.* 32. *num.* 7. & in terminis hujus Religionis Buratt. *dec.* 358. *num.* 1. & *ſeqq.* Cavaler. *deciſ.* 68. *per tot. dec.* 266. *num.* 2. *cor. Celſo dec.* 551. *nu.* 1. & 2. *par.* 4. *recen.* Merlin. *dec.* 164. *num.* 12. *Adnot. ad deciſ.* 561. Pamphil. *num.* 5. ubi Nobilitas probatur per communem populi reputationem, ex atteſtatione Senatus, vel Civitatis, ex teſtibus deponentibus de voce, & fama, ac hujuſmodi reputatione, & conducere valde denominationem nobilis, quæ reperitur in antiquis documentis Seraph. *deciſ.* 207. *num.* 4. *deciſ.* 283. *nu.* 2. & 4. *par.* 4. *recent.* Hiſtorias, & Chronologias deſignantes familiam inter præcipuas Civitatis Decian. *conſ.* 66. *nu.* 54. *lib.* 3. Buratt. *deciſ.* 358. *num.* 4. Monumenta antiqua cum Inſignibus majorum Bald. *conſ.* 310. *verſ. an patronatus lib.* 5. *deciſ.* 290. *nu.* 6. & 8. *poſt ſecundum vol. conſ.* Farinac. Admiſſionem ad gradus, & munera nobilium *dec.* 551. *nu.* 4. *par.* 4. & præſertim dominia feudorum Bartol. *in leg.* 1. *num.* 46. *Cod. de Dignitatibus in deciſ.* 551. *n.* 4. *par.* 4. *recen.* ubi plures probationum ſpecies recenſentur, & latè Rota *dec.* 213. *par.* 13. *recen. per tot.* & *deciſ.* 15. *per tot. cor. Emeriz. Jun.* ubi de executorialibus Canonizatoriis nobilitatis, & pleriſque probationibus etiam quoad requiſitum Inſignium & *dec.* 630. *coram eodem*, & quoad Hiſpanos probata qualitate majorum quod fuerint Hidalghi, probata dicitur nobilitas ad hujuſmodi effectum; Hidalghi enim ſunt illi, qui à Patre, Avo, & Abavo Nobilitatem ducunt, & à claro, & Nobili ſanguine deſcendunt *cit. dec.* 15. *coram Emerix*, nomen enim illud importat antiquam nobilitatem Covarr. *pract. quaeſt. c.* 19. *num. nu.* 7. Gutierrez *quaeſt. Civil. lib.* 3. *cap.* 4. *qu.* 13. *num.* 231. Ottalor. *de nobil. par.* 2. *cap.* 3. *num.* 1. & *ſeqq.* ubi eſſe magis nobiles Hidalgos, quàm Equites Duran. *deciſ.* 294. *num.* 9. & *Celſ. deciſ.* 266. *num.* 8. &
quod etiam deſcendentes ex Civibus honeſtis in Hiſpa- 37
nia admitti ſoleant, nec requiri in hujuſmodi probationibus Immemorabilem *dec.* 207. *par.* 13. *recent.* Iſtæ autem probationes, ſi agatur de re antiqua, mitiores requiruntur, ut proſequitur *eadem dec. num.* 5. cùm probabiliter probatio in antiquis non ſit ita facilis, Bald. *in l. cum ſuper Cod. de rei vindicat.* & circa earum ponderationem, Judicis eſt arbitrium, prout fit in omnibus probatoriis actibus.

Sed dubitatur, an natus in loco Baronali, & ſic
Vaſallus Vaſalli alicujus Principis poſſit dici nobilis; 38
& admittendus ad hunc habitum? Quod poſſit dici nobilis non adeſt difficultas, cùm modus vivendi talis poſſit eſſe in aliquibus etiam Oppidis, & Villis, ut ad effectum generoſæ nobilitatis etiam eſſet compatibile, cùm alioquin naſci in Civitate principali maxima quidem felicitas ſit Tiraquell. *de Nobilit. cap.* 12. in initio; Et licèt facilior reddatur probatio nobilitatis in habitantibus in Civitate, quàm in loco ſubjecto Card. de Luca *de præm. diſc.* 32. *num.* 10. tamen non exindè excluditur nobilitas vera, quia eſſe ſub dominio alterius eſt quædam extrinſeca qualitas non conſiderabilis ex parte ſubjecti, quod poteſt eſſe longinquum à quolibet ſervitio vili, præſertim ſi talis qualitas Baronalis ſuperveniret, aliter eſſet in facultate Principis privato tollere nobilitatem acquiſitam tot laboribus. Nobilitas enim ſanguinis numquam amittitur Caval. *dec.* 6. *numer.* 8. accedente uſu, quod nobiles aliquando in Oppidis parvis vitam ducant feliciorem extra Civitatum tumultus de Luca ad

Franch. *deciſ.* 337. *num.* 3. ubi notabilis habitans in Villa non dicitur ruſticus; cùm ruſticus dicatur is, qui opera ruralia exercet, etiamſi inhabitet in Civitate.

Tamen juxta Stabilimentum hujus Religionis ar-
39 ceantur tales Vaſalli aliorum, præter Principum abſolutè Dominantium ab admiſſione talis habitus, ut firmat de Luca *de praem. diſc.* 32. *num.* 13. & præſupponit Rota *cit. dec.* 260. *coram Celſo*, præſertim ſi in loco Baronali non ſit ſeparatio familiarum; Limitatur tamen ſi Nativitas fuiſſet accidentalis, vel ratione dominii, ſeu moræ occaſionalis, & ita ratione dicerem non privari quem nobilitate ad hunc effectum acquiſita ex dominio Baronis ſupervento, ut videmus in Civitatibus pluribus Regni Neapolitani, jam ſubditis Baronibus, quod familiæ ab illis productæ ad habitum hujus Religionis admittantur, quia aliò poſt dominium ſe traduxerunt, & in hoc videtur procedendum cum diſtinctione, an locus ſit Civitas conſpicua, in qua Nobilitas ex modo vivendi conſervatur, an verò locus humilis, & abjectus Card. de Luca *cit. diſc.* 32. *num.* 25. & adſunt *deciſiones* 235. *& aliæ cor. Remboldo in Neritonen. Habitus* de nobili Neritonenſis Civitatis ſubditæ Baroni.

Quod quidem locum habet etiamſi in Civitate non adſit ſeparatio familiarum, quæ ſanè univerſaliter hæc ſeparatio non eſt neceſſaria, ſi aliàs conſtet de qualitate Nobilitatis de Marinis *reſol. Jur. lib.* 2. *cap.* 146. *numer.* 6. adducens deciſionem Rot. *cor. Roxas*, quæ eſt inter ejus impreſſas la 130. ubi, quod in Civitate Interamnæ Nobiles, & Ignobiles promiſcuè admittuntur ad munera illius, & Rota *dec.* 266. *num.* 4. *coram Card. Celſo, & deciſ.* 15. *num.* 5. *coram Emerix Jun.* facilior eſſet tamen probatio in nobilitate ſeparata.

Quia verò arceantur ab hac admiſſione exercentes
40 mercaturam, *ut in deciſ.* 1. 8. *coram Roxas*, ubi fit mentio de exercitio mercaturæ per ſeipſum, remanent extraneæ diſputationes, quæ mercaturæ ſpecies poſſit nobilitati derogare, nempe an fiat in re propria, & ſine exercitio mechanico, vel ratione mercimonii in re aliena, & cum propria perſona, ut apud Tiraquell. *de Nobilitate cap.* 33. *num.* 22. *& ſeqq.* tamen eſt procedendum ſecundùm morem Regionis, cui non videtur præjudicare Statutum, ne ſcilicet ceſſet finis communis reputationis generoſæ Nobilitatis, hinc in Regno Neapolis mercaturam exercentes, non admittuntur, ea quippè ignobilitatem parit Afflict. *in Conſt. Regni incipit Intentionis noſtræ notabil.* 5. In Gallia quoque, & Hiſpania Cæpolla *in tract. de Imper. mil. eligend. ver. Nobilitatis opinione* 18. latè idem Tiraquell. *de Nobil. cap.* 33. *nu.* 5. Ottalor, *par.* 5. *cap.* 2. *num.* 1. quæ mercatura prohibita in Statuto dictæ Religionis eſt ea quæ exercetur per ſeipſum, non autem per alios Rota *citat. deciſ.* 15. *nu.* 6. *coram Emerix Jun.* Inter Januenſes tamen, Florentinos, Lucenſes, Venetos, Senenſes, mercatura non importat ignobilitatem, dummodò non ſit minuta, & ſordida de Luca *cit. diſc.* 33. *de praem. nu.* 16. *& ſeq.* latè Pamphil. & Add. *dec.* 654. præſertim *num.* 13. *dec.* 284. *coram Durano nu.* 18. *& ſeqq.* neque in Brittania *citat. deciſ.* 630. *nu.* 3. *coram Emerix*, ubi *nu.* 4. refert Conſuetudinem Franciæ, mercaturam à patre nobili exercitam non præjudicare filio, *& nu.* 5. explicat Stabilimentum Religionis mandans non admitti mercaturam exercentes, protrahi tantùm ad avum, non autem ad proavum, itaut, etſi in certis linguis ut ſupra dixi requiratur nobilitas octo laterum, tamen dicta prohibitio mercaturæ non excedit gradum avi, ut proſequitur *cit. deciſ. nu.* 6. & quod in hoc ſit attendendus ſtylus Regionis, Provinciæ, ſeu Regni, dixit Rota *dec.* 322. *nu.* 11. *coram Gregor. & dec.* 129. *nu.* 6. *cor. Roxas*, non autem illa ſpecialis Civitatis; hinc licèt in Civitate Interamnæ fuerit à Rota approbatum mercaturam per alios exercitam, non detrahere Nobilitati *dec.* 148. *nu. fin. cor. Roxas*, tamen non benè fert hoc Religio, ut docui Card. de Luca *diſc.* 34. *nu.* 8. *de praem.* & videtur congruum, nam ubi non adeſt hæc conſuetudo in Regione, ſeu Provincia, hæc mercatura etiam per alios exercita impedit generoſam Nobilitatem, quia tunc exerceretur id, quod Nobiles abhorrent, & ſic non probaretur illa communis reputatio requiſita in Nobilitate generoſa, ſed in ſtatu Eccleſiaſtico poſt *dictam deciſionem Interamnen.* conſiderari poteſt Bulla Clementis X. *incip. Decet.* 38. *in Bull. tom.* 6. in qua expreſsè cavetur, ut per mercaturam quocumque modo non derogari Nobilitati etiam ad effectum admiſſionis ad hujuſmodi habitum juſtitiæ Religionis Hieroſolymitanæ, dummodò tamen merces minutatim per ſe ipſos non vendantur, licèt ex verbis Statuti deducatur, quòd arceantur ſolùm mercaturam perſonalem exercentes, quod procedit, niſi obſtet uſus Regionis reputans non Nobiles etiam eam exercentes per alios, ut rigororoſiùs fit Neapoli, qua de re illa Nobilitas eximia eſt reputanda.

Exercitium aliquorum Officiorum etiam impedit miſſionem ad hanc Religionem, prout de Notariatu expreſsè fuit cautum non admitti per Stabilimentum Religionis deſcendentes à Notariis, qui per ſe 41
ipſos officium exercuerint *deciſ.* 555. *num.* 2. *par.* 4. *tom.* 1. *recen.* non obſtante uſu vigente in nonnullis Regionibus, quòd Notariatus non præjudicet Nobilitati, ut clarè decidit Rota *deciſ.* 297. *par.* 1. *recen.* relata per Add. ad Buratt. *dec.* 42. *nu.* 13. *dec.* 322. *num.* 6. *coram Ludoviſio*, Rota *in dec.* 152. *nu.* 16. *& 17. cor. Priol.* & Add. ad Pamphil. *dec.* 561. *nu.* 6. ubi tradit ad effectum conſequendi habitum Hieroſolymitanum, non ſufficere Nobilitatem localem, ſed requiri univerſalem, ut ſcilicèt promoveri petens, ubique locorum reputetur Nobilis, & idcircò non obſtante, inquam, præfato uſu particulari, emanavit *Statutum Relig. cit. de recept. Fratr.* ut Notariatus Officium obſtet etiamſi illud fuerit exercitum à Patre, aut Avo, prout Add. ad Buratt. *deciſ.* 42. *num.* 13. *& cit. deciſ. coram Priol.* Imò tale obſtaculum non conſiſtit in ſola aſſumptione Notariatus, ſed in ejus exercitio, ut ſunt verba ipſius Statuti, & tenent Adden. ad Buratt. *dec.* 555. *nu.* 2. *par.* 4. *to.* 1. *recen. & cit. dec. cor. Priolo.* Imò nedum hujuſmodi exercitium, verum etiam aliorum munerum Mechanicorum obſtaret, ſi fuerint illa exercita à Patre, vel Avo tantùm ex Statuto *in ordin.* 4. *de recept. Fratrum dec.* 213. *num.* 14. *par.* 13. *recen.* Cætera verò munera, quæ ſunt ſolita dari etiam Nobilibus, non videntur lædere Nobilitatem, quale eſſet depoſitarii Fiſci Celſ. *cit. dec.* 366. *num.* 11. *deciſ.* 78. *nu.* 4. *par.* 8. *recen. & cit. dec.* 213. *par.* 13. Sed quid de Medico? Vide Sabell. *ver. Nobilitas, Medicus*, De Procuratore, vide de Luca *in relat. Rom. Cur. diſc.* 46. *num.* 97. & de Notario, & Judice ad contractus De Luca ad Gratian *diſcept.* 590.

Quæri etiam poteſt opportunè, ſi quis exercuerit aliquam ex artibus mechanicis, & poſteà per triginta annos ſe abſtinuerit, utrum filio obſtet nato tempore non exercitii, & negativè tenet Gratian. *diſc.* 976. ubi de Luca. Et quod non obſtet ignobilitas Collateralis, nam à Statutis Hieroſolymitanis requiritur Nobilitas deducta ab Aſcendentibus, quæ ſola, & non autem Collateralis deſcendentibus communicatur, Merlin. *deciſ.* 279. *num.* 4. *& ſeqq.*

De Agricoltura exercita dubitari poteſt, an officiat Nobilitati, nam de ea plures laudes, & utilitates compoſuit Tiraquell. *de Nobil. cap.* 32. Boer. *dec.* 322. *num.* 15. Scannarola *de Viſit. Carcer. lib.* 2. §. 4. *cap.* 2. *num.* 1. *& ſeqq.* & nos aliàs dicemus, ubi de Conſulibus Agriculturæ. Verùm quoad Nobilitatem, quatenus fiat etiam manibus propriis in propriis bonis, illam non vulnerari tuetur Fabius de Anna *conſ.* 33. *num.* 3. Franch. *deciſ.* 128. *num.* 4. Guidon. Pap. *dec.* 41. *per tot.* Chriſtin. *deciſ. Belgic.* 103. *num.* 4. *vol.* 1. *& deciſ.* 46. *num.* 11. *vol.* 5. Fontanell. *de pactis nuptialibus to.* 2. *clauſ.* 7. *Gloſs.* 3. *par.* 15. *nu.* 73. *& 74. & deciſ.* 292. *nu.* 16. ubi refert deciſionem Senatus Pedemontani non amiſiſſe Nobilitatem, Nobilem

Digitized by Google

lem laborantem propriis manibus, licèt conductum, quem refellit de Luca ad Franch. *deciſ.* 337. ex deciſione Sacr. Conſilii Neapolitani. Verùm diſtinguerem caſus, aut agitur de pœna vitanda, nimirùm quæ eſſet infligenda alicui Nobili ob infortunia ad eam inopiam redacto, ut etiam conductus artem agrariam propriis manibus exercere conatus fuerit, & videtur dicendum in tali caſu non amittere Nobilitatem, hæc enim eſt qualitas infixa ſanguini, & ſic nequit tolli, ut benè ratiocinatur Fontanell. *loco cit.* qui ſecundùm hunc intellectum loqui videtur, ſicuti eò minùs amittit ſi illam exercuit in propriis prædiis ſine conductione, ut procedit idem Fontanell. *& Fab. Anna ſupracit.* Guid. Pap. *dec.* 41. Aut agitur de honore adipiſcendo, puta de probanda Nobilitate generoſa requiſita in hujuſmodi Militia, & tunc non eſt ità latè procedendum, nam quamvis agricultura ſimpliciter, & in abſtracto conſiderata non ſit ars vilis, & abjecta, & Nobilis, ut ex Tiraquell. *de Nobilitate loc. ſupra allegato* Caſſan *in Cathalog. glor. Mund. par.* 11. *conſ.* 36. Guilielm. *de Benedict. in cap. Raynutius ver. Dotem, quam ei dederat numer.* 52. *de Teſtam.* Alciat. *de præſumpt. regul.* 1. *præſumpt.* 48. *numer.* 9. tamen ſi hæc ars propriis manibus pertractetur, incongrua eſſet Militibus, ut apud *Saluſtium in proœm. ad Cæil. & in l. Colonoſ.* 2. ubi ad ullum quamvis humiliorem Militiæ locum Imperator ſinit Colonos admitti, & ibi Lucas de Penna *Cod. de Agricol. & Cenſ. lib.* 11. cum ſatis importet humiliorem vitæ ſpeciem, unde à Nobilitate ſimplicis Civitatis Melphienſi artem agrariam exercentes arceri mandavit *Sac. Conſ. Neapol.* ut refert *cit.* de Luca ad Franch. *dec.* 337. *numer.* 1. hocque magis procedere debet, attento Statuto hujus Religionis *tit. de recept. Fratr. cap.* 37. ubi filii agricolarum, qui propria bona colunt, poſſunt admitti in gradu Capellanorum, & ſervientium, dummodò tales filii propriis manibus non exercuerint artem mechanicam, & ſic eo minus poteſt procedere in Fratre Milite. Tamen ſi in hoc exercitio Nobiles exercerentur non lucri cauſa, & conducti, ſed in propriis prædiis, & cauſa voluptatis, ac voluntariè, & non frequenter, itaut non ſe abſtineant à publicis negotiis Nobilium, tunc ſubſtineri poſſet opinio non amitti Nobilitatem, ut benè diſtinguunt Paſchal. *de Patr. poteſt. par.* 2. *cap.* 4. & optimè Rota *deciſ.* 284. *numer.* 13. *& ſeqq. coram Durano*, ubi latè materiam tractat, & ratio eſt quia tunc non videtur ceſſare illo communis reputatio, quod eſt requiſitum ſpeciale in Notabilitate generoſa; quomodo enim poſſunt reputari Nobiles ii, qui operibus ruſticis etiam in agris propriis continuè, & ſordidè incumbunt ſe abſtinendo à nobilium conſortio, quare ſic laborantes potiùs in ſervitutem redacti dici poſſunt, quàm generosè vivere. Verum tamen eſt quod etſi mercatura ſervilis ſit, tamen apud pleraſque Nationes, ut dixi permittitur ſine detrimento Nobilitatis, ita apud Hiſpanos, & Gallos permiſſa videtur agricoltura Nobilibus, ut firmat Otthalora *de nobil. par.* 2. *cap.* 2. *numer.* 2. *verſ. reliqui vero Nobiles*, itaut officiis, & honoribus Reipublicæ, & Militiæ fungi poſſint, prout admittuntur ad honores Militiarum Hiſpaniæ exercentes agriculturam etiam propriis manibus, ut proſequitur *cit. deciſ.* 284. *numer.* 22. *coram Durano deciſ.* 78. *numer.* 20. *& ſeqq.* ubi laudibus extollitur hæc ars *par.* 8. *rec.* Adden. ad Pamphil. *d. c.* 654. *numer.* 14. quæ intelligenda ſunt, ut ſupra firmavi, quod ſcilicèt aliàs nobiliter vivant ex communi reputatione, quod eſſe nequit, niſi ſervatum fuerit moderamen ſupra deſcriptum.

Quæri ulterius poteſt hìc ad rem, an adoptatus,
43 ſeu arrogatus, ac adlectus in alienam familiam nobilem, ſi non ſit talis poſſit obtinere iſtam Militiam? Et primò videtur, quod hujuſmodi adlecti in Nobilem familiam, nobiles dicuntur *ex l. per adoptionem ff. de adopt. l. Senatoris filius. & ſeq. ff. de Senat.* quia ſequuntur familiam adoptantis, Tiraquel. *de Nobil. cap.* 15. *num.* 5. *& ſeqq.* Mandoſius *de Sign. Gratia §. Adoptandi Indultum in principio*, & ſic hi adlecti Nobiles poſſunt admitti ad iſtam Militiam, etſi ipſi ex nativitate Nobiles minimè ſint. Verùm contrarium eſt dicendum, quia duplex poteſt conſiderari Nobilitas, vel extrinſeca, & ratione dignitatis, & iſta transfunditur in adoptatum, ſeu adlectum, & procedunt *cit. Textus*, quoad dignitatem Senatoriam; Vel conſideratur, quoad generis claritatem in ſanguine ipſo infuſam, ac per ſanguinem transfundendam & tali pacto Nobilitas non eſt communicabilis; non enim fieri poteſt, ut quis mutet genus, ſed ut æſtimetur ex genere *l. ult. C. de Incolis lib.* 10. & magnus eſſet numerus plebejorum, qui ad aſſumendam Nobilitatem pretio compararent adoptiones, ut ita diſtinguit Gonzal. *in cap. Un. numer.* 8. *de cogn. legal.* & non alterari genus Nobilitatis per adoptiones, prout ignobilitatis Harpreckt. *in §. fin. Inſt. de adopt. numer.* 6. Caren. *reſol.* 239. *num.* 10. Card. de Luca *de hered. diſc.* 33. *num.* 5.

Sed ſi aliquis fuerit admiſſus ad Militiam D. Ja-
cobi, vel ſimilium, utrum videatur probaſſe Nobili- 44
tatem etiam ad effectum admiſſionis ad hanc Religionem? Et affirmat Mendo *de ord. milit. diſq.* 3. *par.* 1. *nu.* 8. & videtur fuiſſe hoc admiſſum à Rota *cor. Seraph. dec.* 355. *num.* 6. Manric. *dec.* 317. *num.* 3. *& ſeqq. dec.* 869. *num.* 10. *cor. Card. Cerro & dec.* 130. *num.* 9. *par.* 17. *recen. & dec.* 15. *num.* 2. *coram Emerix Jun.* Attamen opinio Mendi non eſt abſolutè accipienda; Nam benè hujuſmodi admiſſio poſſet inſervire pro vehementi adminiculo, cujuſmodi uſurpata fuit à Rota, non tamen pro certa probatione, tamquam re judicata, & ſententia lata firmante ſtatum, quia cum quælibet Religio ſuis particularibus regatur Statutis, & ſtylis, ideò non tenetur normam ab aliis accipere, obſtante regula: res inter alios acta, hucque reſpexit in propoſito Card. de Luca *diſc.* 33. *de praem. num.* 23. *&* Rota dec. 132. *num.* 4. *coram Priolo*, ubi admiſit articulos ad probandum Nobilitatem etiamſi adfuerit admiſſio ad alias Militias prædictas, & omnes deciſiones adducendæ pro adminiculo vehementi tantum admiſſionem ad alias Militias nobiles comprobat; Idemque eſt dicendum, quoad denegationem in aliis Militiis, ut deſerviat pro adminiculo vehementi pro excluſione ab iſta.

Si verò adſit admiſſio in adem Religione S. Joan-
nis fratris, vel patris, tunc eſſet res faciens ſtatum 45
eum eadem Religione, quoad requiſita, uſque ad dictum gradum Rota *deciſ.* 335. *num.* 3. *par.* 2. *recent.* ubi firmat quod cùm agatur de ſtatu perſonæ, facit jus quo ad omnes *l. Ingenuum ff. de ſtat. hom.* & in his terminis Tiraquell. *de Nobilit. cap.* 17. *num.* 3. Decian. *conſ.* 66. *lib.* 3. *Gait. de Credit. cap.* 2. *tit.* 3. *num.* 628. Paſchal. *de Patr. poteſt. par.* 4. *cap.* 2. *num.* 69. Rota *dec.* 71. *num.* 3. *& ſeqq. par.* 3. *recent.* Sed tandem in hac materia probationum Nobilitatis, quia adeſt Statutum Religionis, ut ſemel factæ coram Commiſſariis, & præſentatæ non poſſint reiterari, *ut in cit. de recept. Fratr. cap.* 20. 21. *&* 22. tamen admittuntur in gradu appellationis in Curia, præſertim ſi agatur de articulis tendentibus ad comprobationem aliàs probatorum Rota *dec.* 955. *num.* 3. *& ſeqq. coram Card. Cerro, & deciſ.* 266. *num.* 1. *coram Card. Celſo.* Eſſet quoque hic agendum ſubſequendo ſermonem, de modo, qui ſervatur in cauſis hujuſmodi admiſſionum, & de appellationibus in illis; ſed remitto lectorem ad Commentaria aliarum Conſtitutionum, ubi de cauſis, Judicibus, & appellationibus hujuſmodi Religionis occurret opportunior tractatus.

Digitized by Google

S E C T I O III.

De Privilegio conceſſo in hac Bulla quoad Interdictum non ſervandum, vel non promulgandum per Epiſcopos in Eccleſiis Equitum Hieroſolymitanorum, & generaliter quid ſervetur quoad alios Regulares Privilegiatos.

S U M M A R I U M.

1 *Quidnam contineat hoc Privilegium Militibus Hieroſolymitanis conceſſum in materia ſervationis interdicti in* §. 6. *& 7. hujus Conſtitutionis?*

2 *Privilegium conceſſum his Militibus non ſervandi Interdictum locale generale fuit eis ſublatum.*

Limitatur juxta Textum in cap. Alma mater de ſent. excomm. in 6. *ibid.*

3 *Sac. Concil. Trid. demandat Regularibus obſervationem Cenſurarum in eorum Eccleſiis, tum à Sede Apoſtolica, tum ab Ordinariis locorum promulgatorum.*

Comprehenduntur ſub hoc decreto etiam Milites Hieroſolymitani ex reſolutione Sacræ Congregationis Concilii, ibid.

4 *Regulares non poſſe contra dictum Decretum Conciliare ſe tueri Conſuetudine immemorabili, apertè probatur.*

Innititur Conſtitutio Pii IV. revocatoria Privilegiorum Regularium, & Conſtitutio Gregorii XIII. reductoria ad terminos Juris, & Sac. Concil. Trid. Conſtitut. S. M. S. Pii V. Regularibus faventem ibid.

5 *Conſuetudo etiam approbata per tres conformes non poteſt urgere contra ſupradictam diſpoſitionem Conciliarem ad favorem Regularium, & de ratione.*

6 *Privilegium conceſſum Regularibus, ut pro eorum jucundo adventu, liceret relaxari Interdictum ſemel in anno, remanſit inane, poſt favorabiliorem diſpoſitionem contentam in* Cap. Alma Mater de ſent. excomm. in 6.

7 *An Regulares fruantur privilegio celebrandi Divina certis diebus januis apertis, vel illis clauſis, ſed admiſſo Populo.*

8 *An ſaltem poſſint uti privilegio non ſervandi Interdictum in feſtivitatibus propriæ Religionis, vel aliarum cum ea communicationem habentium?*

9 *Oſtenditur, privilegiis Regularibus conceſſis ante Concilium Tridentinum non ſervandi Interdictum fuiſſe derogatum per ipſummet Concilium.*

10 *Privilegium conceſſum Fratribus Sancti Franciſci non ſervandi Interdictum continet Clauſulam derogatoriam Tridentino.*

11 *Hoc Privilegio conceſſo dictis Fratribus Franciſcanis, non poſſunt uti cæteri Regulares etiam vigore communicationis Privilegiorum.*

12 *Poſſunt tamen illo uti omnes Ordines Divi Franciſci, qui militant ſub eadem Regula, quamvis ſub diverſis Conſtitutionibus.*

13 *Explicatur Privilegium conceſſum Militibus Hieroſolymitanis ne poſſint eorum Eccleſiæ ſubjici Interdicto.*

Probatur poſſe illas ſubjici in caſibus, in quibus ipſi Religioſi ſubjiciuntur Ordinario ibid.

14 *In caſibus, in quibus Regulares non ſubjiciuntur Ordinario, non poſſunt eorum Eccleſiæ ſubjici interdicto, niſi ob delictum Populi.*

PRivilegium contentum in hac Conſtitutione Anaſtaſii, quoad interdictum §. 6. & 8. plura conti-
1 net, nempè quod iſti Fratres Hieroſolymitani poſſint in eorum Eccleſiis, etſi in loco adſit generale Interdictum locale, celebrare divina clauſis januis, ſemper excluſis excommunicatis, & nominatim interdictis; Rurſus quod occurrente aliquo ex dictorum fratrum receptoribus ingredi aliquam Civitatem, ubi Interdictum ſervatur, poſſit pro eorum jucundo adventu ſemel in anno Eccleſia aperiri, ac divina celebrari, ibique liceat Fratres prædictos ſepeliri, niſi ſint ſpecialiter excommunicati, aut interdicti, & demum, quod non liceat Epiſcopis Interdicti, aut excommunicationis ſententiam in eorum Eccleſias promulgare.

Quoad primum privilegium, quod etiam fuit
pluries confirmatum in aliis Bullis, & ſupponitur in 2
eodem Jure communi præciſè diſponendo, quoad iſtos Hoſpitalarios *in cap. cum, & plantare* 3. §. *excommunicatos de privil.* ubi diſponitur, quod excludantur tantùm excommunicati, & Interdicti nominatim, & ſic ſupponit privilegii uſum, quod etiam habuerunt plures Regulares præſertim Mendicantes; *per cap. Alma Mater* §. *cæteris de ſent. excomm. in* 6. videtur ſublatum omnibus, ut præciſè de iſtis Hoſpitalariis reperitur expreſſum *in Gloſſ. v. conceſſis ibid.* & clariùs *in Clement.* 1. *eodem titulo*, ubi Religioſi exempti violantes Interdictum poſitum per Sedem Apoſtolicam, vel Ordinarium, aut Provinciale Concilium, aut ceſſationem à divinis per Cathedralem, vel Matricem loci Eccleſiam obſervatam, ſint ipſo facto excommunicati, non obſtante quacumque exemptione, aut Privilegio, conventione, aut Statuto, & admittentes Interdictos nominatim plectuntur cenſuris in eodem *cap. 3. de privil. Cap. Epiſcoporum eodem tit. in* 6. interdicto etiam in eorum Eccleſias, ac excommunicatione latè apud Pignatell. *conſult.* 59. *tom.* 2. ſolùmque permittitur Interdicti hujuſmodi relaxatio in certis diebus, *ut in cit. cap. Alma Mater*, & quod tantùm ſit permiſſum, ut Jannis clauſis ſubmiſſa voce divina celebrentur, tàm in Eccleſiis, quàm Monaſteriis, itaut non valeant ampliùs, ut privilegiati excluſis excommunicatis, ac nominatim interdictis divina celebrare, ſed neque Interdictos generaliter, & aliunde adventos admittere poſſint, fuit ſtatutum, ac declaratum *in cap. licet. de privil. in* 6. & quia aderant alia privilegia poſteriora, ut fuit iſtud ſimile conceſſum Fratribus Hieroſolymitanis à Pio IV. *Conſtitutione* 9. §. 30, & aliis Regularibus à variis Pontificibus, quibus freti Regulares, vel Interdictum Generale obſervare detractaverunt, vel ſaltem januis clauſis divina peragere poſſe jactaverunt excluſis tantum excommuni-
catis, vel nominatim Interdictis, *Sacrum Concilium* 3
Tridentinum ſeſſ. 25. *de regul. cap.* 12. ſtatuit, ut Regulares, cenſuras à Sede Apoſtolica, & Ordinariis promulgatas ſervent in eorum Eccleſiis, *& in fin. ead. ſeſſ.* ſubjunxit decreta omnia de Regularibus emanata inviolabiliter ſervari, non obſtantibus quibuſcumque Privilegiis etiam ampliſſimis, facta etiam ſpecifica mentione privilegiorum hujuſmodi Militiæ Hieroſolymitanæ, proinde inconcuſſa eſt regula, quod teneantur hujuſmodi Interdicta ſervare omnes Regulares, ut docent Navarr. *in man. cap.* 27. *num.* 190. *& conſ. 7. de privil. in nov.* Barboſ. *in cit. cap.* 12. *ſeſſ.* 25. *de regul. nu.* 2. *verſ. Affirmativum, & de poteſt. Ep. par.* 3. *allegat.* 105. *nu.* 44. Garzias *de benef. par.* 3. *cap.* 2. §. 1. *nu.* 278. Caſtropalaus *de Cenſur. diſp.* 5. *punct.* 4. *nu.* 18. *verſ. Quia;* Pignatell. *conſult. Can.* 59. *n.* 7. *to.* 2. *& to.* 10. *conſult.* 1. *n.* 32. *& ſeqq.* Bellet. *diſq. Clerical. par.* 2. *de pœnis Cler.* §. 39. *nu.* 2. *in fin.* Card. de Luca *de Juriſd. diſc.* 29. *nu.* 8. *verſic. quo verò*, ubi præciſè de iſtis Militibus faciunt mentionem, & noviſſimè declaravit Sac. Congregatio Concilii *in Cæſaraguſtana Interdicti* 11. *Junii* 1695. *Primò, An ſtante Interdicto Generali locali Milites Hieroſolymitani teneantur illud obſervare in eorum Eccleſiis exemptis?* Et quatenùs *affirmativè. An obſtet conſuetudo Immemorabilis in contrarium allegata?* Reſpondit *ad primum Affirmativè, Ad ſecundum; Negativè.*

Optimo quidem Juris fundamento innititur dicta reſo-

reſolutio, quia eorum quibuſcumque Privilegiis fuit
4 derogatum per prædicta Jura communia, ac Conciliaria, prout cæterarum Religionum, nec Regulares ipſi poſſunt ſe tueri conſuetudine immemorabili, quia cum dictum Sacrum Concilium Tridentinum omnes Regulares etiam exemptos expreſsè comprehendat *in cap. 12. ſeſſ. 25. de Regular.* diſponens ut hujuſmodi Interdicta, Epiſcopo mandante, ab ipſis ſerventur, *& ibid. in cap. fin. eod. tit.* removeatur obſtaculum quarumcumque conſuetudinum, & præſcriptionum etiam Immemorabilium, nefas eſt ulterius dubitare nullimodè poſſe introduci conſuetudinem contra jus adeò clarum impediens ortum, & progreſſum cujuſcumque conſuetudinis in contrarium, quæ potiùs corruptela cenſenda eſſet. Præterquamquod hujuſmodi diſpoſitioni Conciliari acceſſit Conſtitutio Pii IV. incip. *In Principis* 94. revocans quæcumque Privilegia olim Regularibus conceſſa, quæ contrariantur Sac. Concilii Trident. & licèt S. Pius V. *in Conſtit. Etſi mendicantium* 41. denuò plura conceſſerit Mendicantibus, tamen eamdem Conſtitutionem Gregorius XIII. *Conſt.* incipit *In tanta* 9. reduxit ad terminos Juris communis, & Sac. Concil. Trident. Igitur cum paſſim, & per Concilium, ac per Jura ſubſequentia fuerint emanatæ hujuſmodi revocationes Privilegiorum Regularium cum decretis irritantibus, locum, nec tempus præbent, nequidem momentaneum, ut contraria diſpoſitio poſſit conſuetudine introduci, præſertim cum agatur de re ſpectante ad cultum divinum, & ad jus Canonicum, pro cujus derogatione requiritur ſcientia, & patientia ejus, cujus eſt jus condere, cùm tranſgreſſio importet ſalutis periculum *cap. ult. de conſuetud. Rota dec.* 91. *num.* 14. *par.* 14. *rec.*

Nec obſtat, quod ſaltem tunc urgeret Conſuetudo
5 ſi fuerit approbata per tres conformes, interim tantùm remanente jure pro obſervantia, quia id procedit in caſibus, in quibus Sac. Concil. Trident. derogat cuicumque conſuetudini, nulla facta mentione de Immemorabili, prout erat etiam in hac materia Interdicti obſervationis *in Clem.* 1. *de ſent. excomm.* ſecus poſt Concilium, quod præcisè cuicumque conſuetudini Immemorabili derogavit *in cit. cap. ult. de Regular.* quæ derogatio refertur ad omnia diſpoſita in tota illa ſeſſione, in qua eſt repoſitum *cit. cap.* 12. quod diſponit de obſervantia Cenſurarum, quidquid ſit an habeat locum in aliis extra dictam ſeſſionem, ut docuit Garzias *part. 3. cap. 2. §. 1. nu.* 377. Si enim fuiſſet derogatum cuilibet conſuetudini, ſed non facta mentione de Immemorabili, tunc poſſet illa ſuffragari; Immemorabilis enim numquam cenſetur ſublata, niſi de ea fiat expreſſa mentio Barboſ. *in Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. ult. num. ult.* ubi affertur declaratio Sac. Congregat. Buratt. *deciſ.* 570. *num.* 2. *& dec.* 286. *nu.* 1. *par.* 4. *tom.* 1. *recen.* Imò ſi poſſet ſuffragari, utpotè in materia Juriſdictionali deberet probari per tres conformes, & non priùs poſſet allegari Barboſa *loco cit.* Rota *deciſ.* 506. *num.* 5. *coram Coccino dec.* 390. *num.* 29. *coram Bichio deciſ.* 457. *num.* 7. *dec.* 304. *num.* 15. *par.* 11. *deciſ.* 21. *nu.* 16. *coram Zarat. deciſ.* 295. *nu.* 11. *coram Priolo.* Prædicta tamen non habent locum ſi Monaſterium ſit verè nullius Diœceſis, quia tunc cùm non ſit in Diœceſi alicujus, non tenetur ſervare Cenſuras alterius Epiſcopi. Tandem obſervo eſſe tantæ amplitudinis hasce Privilegiorum Regularium revocationes, ut Regulares nequidem in foro Conſcientiæ poſſint uti privilegiis expreſsè revocatis per Concilium Tridentinum, oppoſitamque opinionem tamquam ſcandaloſam damnavit *S. M. Alexander VII. die 18. Martii 1666. propoſit.* 36.

Aliud verò Privilegium, ut adveniente Fratre ali-
6 quo, vel Receptore hujus Militiæ pro felici adventu liceret Interdictum relaxari ſemel in anno, fuit priùs mitigatum *in cap. ut privilegiis §. Illud etiam de privil.* quod ſcilicet una tantùm Eccleſia ejuſdem Ordinis aperiatur in quolibet loco; Verùm iſtud privilegium remanſit inane, quia relaxato antiquo rigore, ne ob cauſam Interdicti excreſceret Populi indevotio, Alma Mater Eccleſia univerſaliter indulſit, ut certis diebus ſolemnibus anni omnes Eccleſiæ in Generali Interdicto aperiantur, ac ibi Officia Divina celebrentur, ut ſtatuit Bonifacius VIII. *in cap. Alma Mater de ſent. excom. in* 6. & cùm dicta Conſtitutio Bonificiana contineat clauſulam derogatoriam quibuſcumque Privilegiis, etiam huic videtur derogatum, nam in jucundo adventu dictorum Militum, nulla relaxatio fieri valet, niſi illa, quæ communi ſorte gaudent cum omnibus fidelibus pro diebus *in dict. cap.* præſcriptis, ut præcisè de iſto privilegio Hoſpitaliorum dixit Gloſſ. *in citat. cap. Alma Mater v. conceſſis.*

Sed numquid privilegia, quæ habent aliqui Regulares non quidem ut indiſtinctè eximerentur ab obſervatione Interdicti Generalis, ſed modificatè tantùm, ut liceret certis diebus Divina celebrare Januis 7
apertis, vel etiam clauſis, admiſſo populo adhuc ſuffragentur? Reſpondeo Regulares nullo alio privilegio gaudere, niſi celebrandi Divina, januis clauſis pro ipſis Religioſis, & Conventualibus tantum; nullo modo admiſſis aliis, etſi non culpabilibus, cùm ex *cit.* diſpoſitione *cap. Alma Mater*, Collegia Clericorum Sæcularium, ac Monaſtria Regularium, & Monialium æqualiter ſint diſpenſata, ſervata forma dicti textus, ut poſſit ſemper januis clauſis, & excluſis aliis celebrari, de cujus diſpenſativi textus requiſitis, vide latè Morales præcisè Caſtropal. *de Cenſuris punct.* 5. *num.* 12. *& ſeqq.* Suarez *diſp.* 34. *de relig.* ac alii, & Canoniſtas, ad eumdem textum, & dicam in alio Commentario, & Paſſerin. *in cap. licèt de privileg. qui nu.* 7. docet non ſuffragari privilegium, ſi in januis ſint foramina per quæ poſſint videri, ac audiri Divina celebrantes; & ſic hodie Regulares habent iſtud privilegium commune cum Clericis, ut notant Fagnan. *cap. quod nonnullis nu.* 1. *de privileg.* Paſſerin. *dict. cap. licèt num. fin.* ubi tradit illud eſſe commune ipſis, & eorum familiaribus, quod intellige ſi vivant in eodem Conventu, & ſub obedientia Superioris, ut aliàs dicemus quo ad exemptionem. Communicatur etiam Tertiariis, ſi habeant requiſita de quibus. Novar. *in Comp. Bullar. par.* 1. *comm.* 124. prout etiam in oblatis habentibus requiſita traditionis ſui ipſius, & bonorum, ac Clauſtralis vitæ, quodque privilegium competebat Epiſcopis ante *cit. cap. Alma Mater, ut in c. quod nonnullis cit.* & etiam S.R.E. Cardinalibus ut docet Fagnan. *cit. n.* 4. quod Bonifacius ampliavit in *cap. Alma Mater*, ad omnes Clericos, apud Caſtrop. *cit. num.* 10.

An autem Regulares, vel alii præter dictum privilegium conceſſum in *cap. Alma Mater* celebrandi, & 8
admittendi Laicos tempore interdicti Januis apertis, & Campanarum pulſatione certis diebus, nempè Nativitatis Domini, Paſchæ Reſurrectionis, Pentecoſtes, & Aſſumptionis B. Virginis, quibus additus fuit dies, & Octava Corporis Chriſti à Martinn V. *Conſtit.* 12. §. 3. poſſint etiam illo uti aliis temporibus juxta *Text. cap. cum & plantare §. quod etſi Templarii, & cap. ut privilegia de privileg. & cap. ult. eodem tit. in* 6. nec non in aliquibus feſtivitatibus propriæ Religionis, vel aliarum Religionum, cum quibus privilegiorum communicationem habent; Controverſia eſt inter Doctores, an hujuſmodi privilegiis fuerit derogatum per alias Decretales Juris communis, & *Sac. Concil. Trid. cap.* 12. *Seſſ.* 25. *de Regular.* Et non fuiſſe derogatum tradunt Barboſa *ad dict. cap.* 12. *Trid. num.* 2. Pignatell. *cit. Conſult.* 1. *num.* 18. *& ſequen. tom.* 10. Caſtropalaus *cit. punct.* 5. *num.* 18. Bellet. *diſquiſ. Cleric. par.* 2. §. 39. *num.* 2. *verſ. eſt advertendum*, qui adducit privilegium Leonis X. conceſſum Mendicantibus. Contrarium tuentur Navar. *cit.* Garzias *de benef. lib.* 1. *par.* 3. *cap.* 2. §. 1. *nu.* 280. Barboſ. *de pot. Epiſ. cit. alleg.* 105. *num.* 44. Bonacin. *de Cenſ. tom.* 1. *diſp.* 5. *par.* 2. *num.* 25.

Verùm pro veritate firmanda, ſunt diſtinguenda 9
tempora: Aut enim agitur de hujuſmodi privilegiis

conceſſis Regularibus ante Concilium Tridentinum, vel poſt illud; Quo ad prima videtur clara diſpoſitio Conciliaris, quæ indefinitè diſponit, ut mandante Epiſcopo, cenſuræ ſerventur; verbum enim *Serventur* eſt indefinitum, & æquipollet univerſali, & ſic Interdicti obſervantia dependet à mandato Epiſcopi, quod non limitatur aliquo termino; unde cùm obſtaculum privilegiorum omnium remaneat ſublatum *per cit. capit. ult. ejuſdem ſeſſ. 25. de regul.* remanet diſpoſitio pura dependens à ſolo mandato Epiſcopi, ac proindè comprehendit nedum illa privilegia, quorum vigore, prætendebant Regulares ad nullam Interdicti obſervationem teneri, verùm etiam illa, quæ prætendebant habere eum moderatione. Neque faceſſit negotium, motivum, quod nonnulli ſunt ſpeculati, quod idem Decretum Tridentini loco allegato in ea parte, in qua voluit obligare omnes Regulares etiam exemptos pro obſervatione dierum feſtivorum, ab Ordinariis locorum indicta, ſpecificè illos comprehendat ibi: *ab exemptis omnibus etiam Regularibus*, In altera verò, in qua noluit comprehendere, nullam mentionem faciat de exemptis ibi: *à Regularibus in eorum Eccleſiis*. Nam contrarium eſt verum, ut etiam in hac ſecunda parte, exemptorum comprehenſio habeatur ex Decreto *capit. fin.* ejuſdem Seſſionis, ubi verbis univerſalibus, & ampliſſimis obligantur omnes Regulares etiam Religionis Hieroſolymitanæ ad obſervationem rerum in ſuperioribus Decretis ipſiuſmet Seſſionis contentis, cum clauſola: *Non obſtantibus eorum omnium, & ſingulorum Privilegiis ſub quibuſcumque formulis verborum conceptis, ac mare magnum appellatis &c.* Et hæc ſanè videtur vera ratio, quam agnovit *Sacra Cong.* innixa authoritati D. Antonin. *in 3. part. tit. 26. capit. 5. §. 1.* ubi tradit, ſublatis privilegiis, eſſe ſublata etiam ea, quæ concernunt moderationem, idcircò Sacra Congregatio declaravit, privilegia conceſſa Regularibus in Jure communi ante Concilium eſſe ſublata ab eodem Concilio *dict. capit. fin.* ut refert Pignatell. *tom. 10. dict. conſult. 1. numer. 35.* & ita Sententiam Navarri ſequuntur communiter Doctores pro abrogatione, & clarè id dixit *gloſſ.* diſtinguendo tempora uſque ad *capit. Alma Mater verb. Conceſſis de Privilegiis* pro certis feſtivitatibus Fratrum Minorum, & ita reſolvit Sacr. Congreg. Concilii licèt prius dubitaverit apud Garziam *de Benef. part. 5. capit. 8. numer. 87.* per hæc verba: *Octavum dubium: An privilegia Regularium, quod non teneantur ſervare Interdicta in aliquibus diebus tantum, veluti in feſtis ſuorum Ordinum, ſint contraria Concilio, & ſublata?* Reſpondit ad Octavum: *Privilegia ſi ante Concilium conceſſa fuerint utique revocata exiſtant*; Conſimilem declarationem Sacr. Congregationis refert quoque Barboſa *cit. alleg. 105. numer. 44.* nempè: *Privilegia Regularium, quod non teneantur ſervare interdicta aliquibus diebus tantum, ſi ante Concilium conceſſa fuerint, revocata ſunt*; Unde quidquid erroneè dicunt Regulares ſibi blandientes in his materiis, ac uti intereſſati fidem non obtinentes, non debet attendi, ut præcisè in materia hujuſmodi privilegii Card. de Luca *cit. diſc. 29. de Juriſd. numer. 7.* Hoc idem expreſſum videtur *Compend. privileg. Societ. Jeſu ver. Interdictum*, ubi relatis hujuſmodi privilegiis in fine ſic dicitur: *Non obſtantibus quæ in hoc verbo dicta ſunt, mandante Epiſcopo, noſtri Interdicta non ſolum à Sede Apoſtolica, ſed etiam ab Ordinario promulgata, publicare, & ſervare debent*, ut declaravit S. Conc. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 12.* & refert Garzias *p. 3. §. 1. c. 2. n. 278.*

Si tamen agatur de privilegiis poſt Concilium conceſſis, utique ſubſtinetur quale dicitur illud impartitum per Breve s. m. Clementis VIII. Religioni D. Fran-
10 ciſci relatum ab Emmanuel. Rodriq. *quæſt. regul. tom. 2. q. 112. artic. 2.* & innuit Garzias *cit. part. 3. §. 1. capit. 2. numer. 280.* & per extenſum illud refert Pignatell. *tom. 10. Conſult. 1. numer. 13.* ibi. *Ut temporibus Interdicti quacumque etiam Apoſtolica authoritate appoſiti feſta Sanctorum Ordinis S. Franciſci &c. Solemni ritu celebrentur, perinde, ac ſi Interdictum hujuſmodi minimè appoſitum eſſet, non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac Univerſalibus, & Provincialibus, Synodalibus Conciliis editis, nec non omnibus illis, quæ in præfatis indultis, & Litteris Apoſtolicis conceſſum eſt non obſtantibus. Datum Tuſculi die 17. Octobris Anno* 1595. *Pontificatus anno quarto*, nam ex expreſſa derogatione Conciliis Generalibus, non dubitatur fuiſſe etiam derogatum Tridentino, cui non eſt opus derogari in ſpecie, ob Decretum præſervativum authoritatis Sedis Apoſtolicæ appoſitum in *capit. 21. ſeſſione 25. de ref.* & apud Gratian. *diſcept. 940. numer. 15. & 16. & diſcept. 990. numer. 12. & 13.* Rota *deciſ. 498. numer. 27. par. 19. tom. 2. recent.* Solent aliquando etiam à Religioſis obtineri Brevia à S. Pontifice indulgente celebrationem Divinorum ſolemnium, tempore Interdicti Generalis, per Secretariam Brevium.

Neque hujuſmodi privilegio, quo utuntur Fratres 11
S. Franciſci, poſſunt uti cæteri Regulares vigore communicationis privilegiorum, nam ea, quæ ſpecialitate ſunt digna, non cenſentur per talem communicationem communicata, eò magis quia agitur de Jure reſervato Epiſcopo inſignum Juriſdictionis circa proprias oves, quas mulctare Cenſuris juſtum videtur in caſu tranſgreſſionis alicujus præcepti, unde talis relaxatio debet eſſe ſpecialis Rota *deciſ. 704. numer. 13. coram Buratto deciſ. 955. numer. 6. cor. Merlino deciſ.* 101. *numer. 3. cor. Cavalerio*, & in his terminis plenè Pignatell. *cit. conſult. 1. numer.* 32. quidquid dicant alii ibidem relati per ipſum *num. 24. & pluribus ſeqq.* ubi etiamſi communicatio privilegiorum fiat cum Clauſulis ampliſſimis, ſignanter cum illa, *ac ſi de verbo ad verbum insererentur, pro expreſſis &c.* & hujuſmodi, idque comprobat variis rationibus, quibus ego addo aliam, quod cùm adſint tot Jura noviſſima derogatoria hujuſmodi privilegio Regularium, eo ipſo quod Papa communicat Privilegia certæ Religionis, alteri, non videtur communicare id, quod aliàs ſublatum fuit, niſi id exprimat, nec cenſetur Papa velle per ſubauditum verbum concedere id, quod jam expreſsè vetitum fuit, aliàs potius revocaret priorem revocationem, cùm omnes Religiones gaudeant hac communicatione, ut innuit ad rem Card. de Luca *de for. compet. diſc. 29. numer. 7.* facilius tamen poſſet hujuſmodi privilegium dici communicatum aliis Religionibus ejuſdem Ordinis, etſi ſub diverſis Conſtitutionibus ut eſſet to- 12
ta Religio S. Franciſci, & ejus Moniales, equidem tunc viget eadem ratio, ut non per viam extenſionis, ſed comprehenſionis veniat tota familia D. Franciſci ut diebus feſtivitatum Ordinis celebratio ſolemnis fiat, quia ſemper dicitur habere Patriarcham D. Franciſcum, etſi ſub aliis ſubalternis certis legibus inſtituta, ut ad rem conſimilem dari privilegium etiam quoad non expreſſos, ob verborum latitudinem in materia favorabili Fagnan. *capit. quod nonnullis numer. 28. de privil.* Sed ſi concederetur pro Sancto Inſtitutore certæ Congregationis, non videtur extendibile privilegium ad alios Regulares totius Ordinis, ut in ſimili docuit Card. de Luca *diſc. 28. de Juriſdict. num. 7.*

Igitur privilegia conceſſa ante Concilium, nec ſuffragantur iſtis Militibus, quia fuit illis derogatum præcipuè quo ad iſtos milites in *cit. cap. ult. ſeſſ. 25. de Regul.* Neque obſtat Bulla Pii IV. *Conſtit. 9.* quæ fuit ante Concilium, nec minus aliæ Conſtitutiones poſteriores emmanatæ cum reſervatione Decretorum Sac. Conc. Trid. ut præſertim illa Innocentii X. *Conſtit. 31. to. 5.* Bullarii, confirmatoria Privilegiorum §. 4. quæ excipit contenta in decretis prædictis, uti docent Suarez *lib. 8. de leg. cap. 10. num. 7.* Rodriq. *tom. 1. qu. regul. 13. art. 22. lib. 2.* Bonac. *de legibus, qu. 3. punct. 7. §. 2. nu. 1.* Caſtropal. *par. 1. Oper. Moral. tom. 3. diſp. 4. punct. 12. n. 1.* Tambur. *de Jur. Abbat. diſp. 17. qu. 5. tom. 1.*

Quo

Quo ad tertium privilegium conceſſum hujuſmo-
13 di militibus, ut non poſſint interdici eorum Eccleſiæ, neque ipſi excommunicari; quidquid ſit de Interdicto perſonali in ipſos milites, & alios Regulares, ac de excommunicatione; de quibus in alio Commentario erit ſermo, ſtrictè agendo de Interdicto ſuarum Eccleſiarum dico, quod poterit Epiſcopus quandoque Eccleſias iſtorum militum, aliorumque Regularium Interdicto ſubjicere etiam particulari, nam de generali jam ſuprà diximus; quia illud imponi debet, quod feratur pro aliquo delicto ipſorum militum, nam ex ſe Eccleſia ipſa, utpotè materialis locus impeccabilis eſt, & ſic pœnæ non ſubjicibilis ratione ſui; Unde quotieſcumque Epiſcopus poteſt punire dictos milites, vel Regulares, ob tranſgreſſionem legis Epiſcopalis, cui illi ſubduntur, etiam poterit procedere ad Interdicti relaxationem in eorum Eccleſias, & ſic in omnibus caſibus, in quibus Concilium tribuit Juriſdictionem Epiſcopis in Regulares, vel eorum Eccleſias ex *cit. cap. fin. Seſs. 25. de regul.* Piatecius *in prax. Epiſcoporum par. 2. cap. 3. num.* 52. Genuens. *in praxi Curia Archiep. Neapol. cap. 59. numer.* 8. & quoad contenta in Concilio Tridentino nulla cadit difficultas, quia idem in *cit. cap. fin.* id expreſsè concedit, ut Epiſcopi exequantur ibidem Statuta contra Regulares Barboſ. *ibidem numer. fin. & de poteſt. Epiſc. alleg.* 105. *num.* 13. Leo *in Theſaur. Eccleſ. par. pri. cap.* 8. *numer.* 19. Lezana *in Sum. tom. 3. verb. exemptio Regularium*, qui refert declarationem in hoc *Sacra Congregationis Concilii*, & in terminis iſtius militiæ Hieroſolymitanæ, quòd ejus Eccleſiæ poſſint ſubjici Interdicto ab Epiſcopo, ratione erroris ipſorum militum, ac Miniſtrorum dictæ Eccleſiæ, ex eo quod ratione caſus ſpecialis ipſi Miniſtri Juriſdictioni Epiſcopi ſubjecti dicebantur, latè Card. de Luca *de Juriſd. diſc.* 29. *per tot. & nu.* 8. & refert declarationem *Sac. Congregationis Immunitatis in Meſſanen. Anno* 1653. ſubſtinentis Interdictum relaxatum ab Archiepiſcopo in Eccleſiam dictæ militiæ pluries confirmatum, & in eadem Cauſa *diſc.* 104. *in ſupplem. eodem tit.* ubi refertur confirmatio dictæ reſolutionis Sac. Congregationis.

Difficultas remanere poteſt in caſibus, in quibus
14 Concilium jus non tribuit Epiſcopis contra illos, & tunc juxta ea, quæ tribuit jus commune, videtur dubitabilis Epiſcoporum facultas Sanchez *de Matrim. lib. 7. diſp.* 33. *nu.* 23. *& ad præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 1. num.* 14. Lezana *in Summa tom. 1. cap.* 11. *nu.* 14. Lauret. de Franch. *controv. Regul. quæſt.* 17. Hinc in *cap. Epiſcoporum de privil. in* 6. Interdicto ſubjiciuntur Regulares Interdictum generale non ſervantes, attamen non poteſt talis pœna infligi ab Epiſcopis, ſi ii habeant privilegium, non poſſe cenſuris affici, niſi à Papa, Pignatell. *conſ.* 59. *num.* 4. & 5. *tom.* 2. Sed de hoc, ut dixi, alibi. Valet autem ea conſideratio, quod Interdictum locale, apponatur in Eccleſia Regulari aliquando ratione alicujus Scandali, aut delicti, ibi patrati, etiam ſine facto Regularium, & ſic aliquoties imponitur in pœnam populi, ibi audientis Divina, ut advertit Card. de Luca *cit. diſc.* 29. *num.* 8. & meliùs *d. diſc.* 104. *num.* 8. & ſic præciſivè à Juriſdictione Epiſcopi in ipſas perſonas Regularium, poteſt conſiderari caſus, quod valeat Interdicto ſupponi Eccleſia Regularis ratione publici ſcandali, vitandi, vel actus in ea geſti punibilis ceſſatione à Divinis reſpectu populi audientis illa, cujus populi cura Epiſcopo incumbit, & ipſe ut in tali Eccleſia ſimilia non committantur, eam claudi mandat, ex qua cauſa iſtud Interdictum locale magis percutit punitionem populi, quàm ipſorum Regularium, quibus licet in dicto caſu Divina peragere Januis clauſis, temperato rigore juris antiqui per *cit. cap. Alma Mater*, quo permittitur talis celebratio, & ſic tota pœna videtur ineſſe reſpectu populi, ut optimè ratiocinatur in terminis hujuſmodi privilegii iſtorum Militum D. Joannis, *cit.* Card. de Luca, *ubi ſupra*;

Ex quo etiam elicitur non poſſe Superiorem Regularem ſubjicere Eccleſiam ſibi ſubjectam Interdicto Eccleſiaſtico locali, licèt valeat coercere ſuos ſubditos Regulares cenſuris, quia verè dicta cenſura Interdicti localis reſpicit potius populum, qui Ordinario loci, non autem Superiori Regulari ſubditus eſt, ut docent Caſtropal. *de Cenſur. par. 6. diſp. 5. punct. 3. §. 1. num.* 4. Tambur. *de Jur. Abbatum tom. 2. diſp. 1. quæſit. 5. num. 8. verſ. Similiter* Suar. *de Cenſuris diſp. 36. ſect. 1. num. 2. & 3.* Alter. *eodem tract. lib. 2. diſp. 10. de Interdicto cap. 5. verſ. hæc autem Concluſio* Card. de Luca *cit. diſc.* 104. *num.* 9. *de Juriſd.* & in terminis extat reſolutio emanata à *S. Congreg. Epiſcoporum, & Regularium in Neapolitana* inter Abbatem Canonicorum Regularium S. Petri ad Aram, & Cardinalem Archiepiſcopum, dum ille proceſſit ad Interdictum Eccleſiæ Monialium nuncupatæ Regina Cœli eidem Abbati ſubjectæ; formiter diſputato dubio, Sac. Congregat. reſolvit pro nullitate, & actus temeritate, quam refert idem Cardin. de Luc. *de juriſdict. diſc.* 99.

Verum tamen eſt, quòd ſi nulla concurrat cauſa pro Interdicto locali irrogando, ſed illud apponatur ex delicto Regularium, de quo Epiſcopus regulariter cognoſcere non poteſt, utpotè non habens facultatem à Concilio Tridentino, aut ab aliis Conſtitutionibus Apoſtolicis, tunc vigentibus privilegiis Regularium, nequit Ordinarius in pœnam eorum illud promulgare contra ipſorum Eccleſias, quia quando privilegia exemptiva loquuntur de Cenſuris in genere æquè comprehendunt cenſuras perſonales, ac locales, & ſicuti nequeunt ipſi Regulares excommunicari, ita nequidem eorum Eccleſiæ interdici ratione eorum delicti ab Epiſcopo non cognoſcibilis, ſeu punibilis, ut benè declarat *idem* Card. de Luca *eodem diſc.* 104. *num.* 7. *de Juriſd.* quia verè in caſu *Meſſanen.* in diſcurſu 29. *de Juriſdict.* agebatur de læſione Immunitatis Eccleſiaſticæ, ob quam nulla datur exemptio juxta Bullam Gregorii XV. et ad rem innuit *idem* Card. de Luca *cit. diſc.* 29. *nu.* 6. Unde in caſibus ſpecialibus debent ſcrutari circumſtantiæ, an ſint caſus coercitionis delicti Regularium, in quibus Epiſcopus ratione Sacri Concilii Tridentini, vel Conſtitutionis Apoſtolicæ habeat Juriſdictionem in eos, & tunc validum erit Interdictum; Vel agitur de caſu in quo talis Juriſdictio non datur, ut eſſet in caſu delicti Monachi intra Clauſtra, non reſpicientis caſus exceptos curæ animarum & adminiſtrationis Sacramentorum, & tunc nequit poni Interdictum; Vel adeſt caſus, in quo conſiderari poteſt delictum populi in tali Eccleſia, ea abutentis, & tunc ratione ſcandali, & punitionis populi valet Interdictum poni, non obſtantibus privilegiis, quia mens concedentium fuit privilegiare quidem exemptos, non autem, ut populus Epiſcopo commiſſus puniri non valeat ea pœna, quam Epiſcopus putat convenire, illi Interdicendo Eccleſiam aliquam, qua abutitur.

CONSTITUTIO I.

ALEXANDRI III.

Incipiens (*Illius.*)

EPITOME BULLÆ

ALEXANDER EPISCOPIS, & Prælatis Angliæ.

CAnonizatus in hac Bulla reperitur D. Eduardus Rex Angliæ, & proponitur colendus Populo Chriſtiano.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Vita geſta, & electio ad Pontificatum Alexand. III.*
2 *In electione dicti Alexandri Schiſma ortum, & Cardinalis Octavianus Antipapa, ſub nomine Victoris IV. coronatus.*
3 *Imperator Fridericus Conciliabulum convocavit, in quo electionem Victoris confirmavit.*
4 *Alexander, ferveſcente Schiſmate in Galliam confugit, ubi fuit à Rege honorificè receptus, & Concilium Generale convocavit in quo Victorem condemnavit & acta Conciliabuli caſſavit excommunicando Fridericum.*
5 *Mortuo Antipapa Victore, opera Friderici fuit electus alius ſub nomine Paſchalis III.*
6 *Alexandria Civitas fuit ædificata in Lombardia in memoriam Alexandri III.*
7 *Vita functo Antipapa Paſchali, fuit ſuffectus alius ſub nomine Caliſti III.*
8 *Romani ad Alexandrum ſe convertunt, & Imperator opera Reipublicæ Venetorum pacem cum Pontifice iniit.*
9 *Geſta humilitatis Imperatoris cum Pontifice.*
10 *Extincto Shiſmate, Alexander Concilium Lateranenſe convocavit.*
11 *Mors dicti Alexandri, ejuſque ſepultura.*
12 *Canonizatio Sancti Eduardi Regis Angliæ refertur.*
13 *Vita, & Sanctitas D. Eduardi.*
14 *Prophetiæ dono fuit Illuſtris, & meruit D. Joanni Evangeliſtæ ſub pauperis forma regium annulum pro eleemoſyna dare, qui ab eodem Sancto fuit per Nuntium reſtitutus, mortis hora denuntiata ibid.*
15 *Dies celebrationis ejus Officii ab Innocentio XI. pro Univerſali Eccleſia ordinata.*
16 *Auctores, qui ſcripſerunt de D. Eduardo recenſentur.*
17 *Auctoritas Sedis Apoſtolicæ requiſita in Canonizatione Sanctorum.*
18 *Hæretici aſſerunt poſſe Summum Pontificem errare in Canonizatione Sanctorum.*
19 *Contrarium tamen eſt veritas, quod ſcilicet Papa ſit infallibilis.*
20 *Rationes, & auctoritates recenſentur dictæ veritatis, ubi quatenus Papa non poſſit errare.*
21 *Opinio* Gloſſæ in cap. un. de reliq. & ven. Sanctor. in 6. *interpretatur, vel refellitur.*
22 *Stylus antiquus in Canonizatione non obſtat dictæ certitudini.*
23 *Verba D. Auguſtini, vel alterius interpretantur.*
24 *Comprobatur dicta Veritas Infallibilitatis Papæ ex auctoritate ejuſdem D. Auguſtini, ac aliis rationibus.*
25 *An autem dicta infallibilitas in Canonizatione ſit de fide, vel certa certitudine inferiore fidei, adducuntur opiniones, & rationes.*
26 *Refertur quæſtio circa infallibilitatem Papæ in rebus facti pertinentibus ad fidem, & de controverſiis in hoc exortis circa opiniones, ſeu propoſitiones Cornelii Janſenii Epiſcopi Irpenſis.*
27 *Adducuntur reſolutiones à Summis Pontificibus editæ circa prædictas opiniones Janſenii uſque ad noviſſimam Conſtitutionem Clementis XI. Regnantis incip.* Vineam Domini *ad preces, & inſtantias Epiſcoporum Galliæ recurrentium, ut moris eſt, ad Sedem Apoſtolicam pro Oraculo expetendo ibid.*
Remittitur tractatio amplior ad proprium locum ibid.
28 *Commendatur Sanctiſſimi Domini Noſtri Clementis XI. in dicta re ſolicitudo, finem imponendo dictæ controverſiæ.*

E Vivis erepto Anaſtaſio IV. ſolùm intermedio Adriano IV. per ſpatium ferè quinque annorum,
ſucceſſit Alexander III. cui Pontificatum præcinuerat 1
D. Bernardus Patria Senenſis, Patrem ſortitus fuit
Raynerium, nomen autem Rolandi, ex familia nobili Bandinella, Paparona poſtea dicta, qui cùm eſſet in Eccleſia Piſana Canonicus Regularis, Romam
vocatus ab Eugenio III. Diaconus Cardinalis creatus, deinde Presbyter titulo Sancti Marci; Fuit vir
maximæ eloquentiæ, præſertim in Sacris litteris, ac
utroque jure, ſcripſit plures Epiſtolas, & opuſculum de Eccleſiaſtica poteſtate; Cùm enim tempore
Cardinalatus fungeretur legatione ad Fridericum Imperatorem, ut dixi in vita Eugenii III. incœperunt cauſæ diſſentionum cum Imperatore illo, &
dum una cum Octaviano Cardinali S. Cæciliæ Friderico valdè affecto Cardinalibus proponeretur poſt
concertationem in Conclavi acriter habitam inter
Electores, ſolùm quinque huic adhæſerunt, quare
Rolandus verus creatus fuit Pontifex, aſſumpto nomine Alexandri III. quinto nonas Septembris 1159.
coronatus die Dominico 12. Kalendas Octobris, ob
id autem coronatio nequivit antea fieri, quia in actu 2
aſſumptionis, Octavianus cum fautoribus tumultum
excitavit, itaut ipſe etiam coronatus fuerit Papa,
aſſumpto nomine Victoris IV. tantaque audacia procax, ut vi Pallium Pontificale ab Alexandro eripuerit propriis manibus, ac Populi, & Militum,
ac Magiſtratus favore, ad Lateranum uti Pontifex
properavit; Hocque vigente tumultu, Alexander
cum ſuis in Caſtrum S. Angeli ſe refugit, ubi ob
timorem permanſit octo dies, tandem favore majoris partis Cleri, & plurimorum Domicellorum Urbis, ad locum Nymphæ propè Ariciam, paucis milliariis diſtantem, ſe contulit, ibique ſolemniter conſecratus fuit, dum Antipapa Victor etiam ipſe hoc
geſſit, non quidem antea ex defectu Epiſcoporum,
nam unus tantum Cardinalis Epiſcopus cum eo reperiebatur. Harum rerum nuncio ad Fridericum delato, quamvis ipſe agnoſceret veram electionem Ale- 3
xandri, tamen quia jam malè pridem legitimo Pontifici iraſcebatur, vel ad comparandam ſibi fortè ejus
benevolentiam à timore incutiendo incœpit, convocando Concilium in Civitate Papiæ, jactans ſe, ut
Imperatorem in hoc caſu dubiæ electionis utriuſque
Pontificis, hoc munus convocandi exercere debere,
in eoque congreſſu plura fuerunt adducta pro electione Victoris, quòd fuerit ante illam Alexandri, qui
nunquam comparere voluit in Conciliabulo, quodque proinde electionem ipſius caſſavit, & confirmavit illam Victoris, quamvis nunquam Fridericus obtinere potuit à Regibus, ut idem in hoc conſilium
inirent, dum omnes Reges cum Imperatore Orientis Alexandrum Papam agnoverunt excepta Alemannia, & parte Italiæ opera dicti Friderici. Verùm
ferveſcente Schiſmate, Galliam Alexander petiit, &
Pariſiis à Rege honorificè exceptus, Turonenſe Con- 4
cilium indixit, in quo Victorem Antipapam condemnavit, ac Fridericum cenſuris ſubjecit, actaque
Conciliabulorum irrita edixit, deindè verò à Romanis exoptatus Italiam rediit; Interim obiit dictus Antipapa, ſuffecto opera ejuſdem Imperatoris Cardinali de Cremona ſub nomine Paſchalis III. quare armis Imperialibus in Italia Schiſmatici Alexandro 5
continuò perſequuti ſunt, ità ut clam Beneventum
ire coactus fuerit; Non defuerunt tamen etiam in
Italia Populi confœderati qui Alexandrum, nedum
agnoſcebant verum Pontificem, ſed contrariorum vires expugnabant; Unde Alexandriæ Civitas fuit ædificata in Lombardia in memoriam tanti Pontificis 6
eamque Imperiales deriſionis causâ nominarunt *Aleſſandria della Paglia*, ut hodie etiam denominatur. Mortuo Paſchali Antipapa fuit electus à Schiſ- 7
maticis Joannes Abbas Hungarus Cardinalis creatus
à Victore aſſumpto nomine Caliſti III. iſtumque pro
tali agnovit Imperator in ſuis ditionibus ſicuti Romani, qui modò uni, modò alteri accedebant,
donec videntes jam Schiſmatis finem adeſſe,
tandem ad Alexandrum ſe converterunt; Imperator
verò

Digitized by Google

8 verò pro quinta vice Italiam, & Germaniam de-
ſcendens opera Reipublicæ Venetorum, quorum na-
vali illo memorando conflictu victus primum Impe-
rator pacem cum vero Pontifice iniit anno 1576.
Schiſmati renunciando, & in eadem Civitate Vene-
tiarum, tàm inſigne Colloquium evenit inter duos
hos Principes in qua actione Fridericus magnum hu-
9 militatis, ac obſervantiæ documentum dedit erga Pa-
pam, hujus pedibus ſe proſternens, hoſque deoſcula-
tus, ac recipere ut patrem decebat, ab Alexandro be-
nignè receptus, tenens in Eccleſia à dextera illum,
dum à ſiniſtra Dux Venetiarum aſſiſtebat, donec Miſ-
ſam celebravit; Pontifice reddente Deo gratias pro
tàm inſigni Beneficio Eccleſiæ collato.

Extincto Schiſmate hoc pernicioſo poſt 18. ferè an-
nos ſui initii Alexander Concilium Generale Latera-
10 nenſe III. indixit, & de illius geſtis videndi Ciaccon.
in vita ejuſdem, Baron. *ab anno* 1159. *cum ſequen. & ferè per tot. tom.* 12. *Annal.* Bellarmin. *lib.* 4.
cap. 14. *de Romano Pontifice* ubi duo loca Alexandri
ab hæreticis malè intellecta benè explicat Labè *tom.*
10. *Conciliorum fol.* 1388. cum pluribus ſequentibus
Chron. Romuald. Saler. Archiep. aliique. Tandem
11 poſt quatuor ferè Annos pacis, quo tempore Ro-
manam Urbem vitiis, ac exceſſibus ex Schiſma-
te productis purgavit, obiit Alexander ſenex, ple-
nus meritis eximiis, & laboribus in Lateranenſi Pa-
latio anno 1181. 6. Kalendas Septemb. poſt annos
21. menſes 11. dies 13. ſui Pontificatus; Corpus ejus
in Baſilica Conſtantiniana Sepulturæ traditum fuit,
Anima in Cœlos advocata, ut piè credendum eſt,
& fertur quædam revelatio Marco Viro pio in Hi-
ſpania, & Canonico Regulari Monaſterii S. Iſidori
Legionenſis ut refert ex Luca Tudenſi Ciaccon. in
Vita dicti Pontificis *fol.* 1078. *litt. D.*

Antequam Alexander Galliam peteret, dum Roma
12 ob Schiſma abeſſet, Anagniæ propè Urbem moraba-
tur, ibique deprecatus ab Henrico Rege Angliæ, &
Prælatis illius Regni Bullam hanc promulgavit, in qua in
Sanctorum Confeſſorum numero adſcripſit Eduardum
Regem Angliæ, attentis ejus meritis, & Mirtenlis, eam-
que direxit Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus,
Prioribus, & aliis Prælatis per Angliam conſtitutis
eoſque adhortatur ad dicti Sancti venerationem ſub
datum Anagniæ 7. idus Februarii anno 1161.

13 Eduardus; de quo in hac Bulla nepos fuit alterius
S. Eduardi Regis, & Martyris, qui anno 978. per no-
vercam ſuam Elifdritam dum ad eam per venationem
ſolus divertit, in potu venenum recepit, ac Martyr
occubuit, & habitus fuit, multiſque miraculis cla-
rus, quibus permota ipſa noverca, de tanto facino-
re pœnitentiam egit, ac multis annis in magna au-
ſteritate vixit. Briet. *in Annal. Mundi tom.* 5. *fol.*
404. in fine; Illique ſucceſſit Ethelredus puer dece-
nnis anno 979. ipſique Eduardus noſter Anglo-Saſſo-
num Regnum ultimus diù exul in Normandia ab æ-
tate decem annorum opera Hoduini Comitis Poten-
tiſſimi, Regno potitus, cujus Filiam Egitam accepit
Uxorem, quam virginem reliquit; Dum apud Nor-
mandiæ Ducem moraretur in medio vitiorum, adhuc
Puer ſe continuit, alienus à Regno, ita ut dixiſſe fe-
ratur, malle ſe Regno carere, quod ſine cæde, & ſan-
guine obtineri non poteſt, Extinctis verò Tyrannis,
Regno potitus, ſumma religione illud adminiſtravit,
erga pauperes liberalis, erga orphanos Pater, Tem-
plorum reſtaurator, Religionis propagator; Prophe-
14 tiæ dono fuit illuſtris, qui ſtatum futurum Angliæ præ-
dixit, meruitque Divo Joanni Evangeliſtæ, ſub paupe-
ris figura regium Annulum pro Eleemoſyna dare, dum
eleemoſynam nomine ejus petenti recuſare nunquam
ſolebat, ab eoque ſancto per Nuntium, Annulum ite-
rum recipiens, mortis hora prænuntiata, pro ut eve-
nit nonis Januarii anno 1066. poſt viginti duos annos,
ac menſes novem Regni, quem poſt centum penè an-
nos cum hac Bulla Summus Pontifex canonizavit: In-
15 nocentius verò Undecimus Officium ejus celebrari
præcepit per univerſam Eccleſiam die 13. Octobris,
quo ejus corpus ab obitus ſex, & triginta annis trans-
latum, incorruptum repertum fuit; ad hujuſque Offi-
cii Celebrationem ſe movit Innocentius, tempore quo
Anglorum Regnum ſub Jacobo II. Catholico Rege
rationem iniit, ut poſſet in totum hæreſis ab illo pro-
fligari, quamvis juſto Dei Judicio ob peccata Populo-
rum ſpem deſtituti fuimus, ob Anglorum rebellionem
contra Jacobum proprium Regem, qui ad Regem
Galliæ Ludovicum XIV. confugere coactus fuit, be-
nigniſſimèque ab eo exceptus, dum ad Coronam An-
gliæ evocarunt Guillelmum Arauſicanum Principem è
Domo Naſſovia hæreticum, & virum filiæ ejuſdem
Jacobi, qua mortua anno 1695. idem Guillelmus in
Regno uſque ad obitum continuavit. De hoc Sancto
ſcripſerunt Surius *de vit. Sanctorum tom.* 1. in *appendic.* 16
ad vitam Sancti Eduardi tom. 2. *Breviar. Roman. in lectionibus pro dicto Sancto die* 13. *Octobris* Briet. *cit. ann. tom.* 5. *ann.* 1043. *fol.* 448. *& ann.* 1066. *fol.*
466.

In hac Conſtitutione §. 3. ait Alexander: *Quia igi-* 17
tur decet honeſtatis veſtra prudentiam, eum piè colere, & toto ſtudio venerari, quem authoritate Apoſtolica venerandum, & colendum veſtra poſtulavit devotio: hinc magis elucet poteſtas Sedis Apoſtolicæ in
hujuſmodi Canonizationis actu, nam, ut aliàs dixi,
non ſufficit conſenſus Populi, niſi intercedat authori-
tas Apoſtolica; Et ratio eſt, quia prævia tali authori-
tate, certificantur fideles, adorandi, quem verè Cœ-
lum tenet; & ſic firmari debet infallibilitas Judicii Ec-
cleſiæ in tali actu. Pro cujus rei explicatione, aliqua in
præſenti Commentario dicam: In hoc hæretici, ut aſ-
ſolent, declinantes authoritatem Summi Pontificis, 18
aſſerunt, poſſe ipſum errare, & erraſſe in Canoniza-
tione Sanctorum; Ita Joannes Vvicleffus, Lutherus,
& Calvinus impiè aſſerentes, poſſe Papam errare in
hoc, ſicuti Regem Ethiopiæ, vulgò *prete Gianni*,
& alium quemlibet, ut refert Thomas Valdenſis *tom.*
3. *de Sacramentalibus cap.* 122. Contrarium tamen do-
cet veritas. Bellarm. *de Sanctorum beatitudine lib.* 19
primo capit. 9. *Coutelor. eodem tract. cap.* 10. *num.* 6.
ad 11. S. Antoninus *in Summa part.* 3. *tit.* 12. *cap.* 8. §.
2. Malvitius *in tract. eodem dub.* 3. *num.* 47. Barboſa *ad cap. prim. de reliquiis, & veneratione Sanctorum.*

Ratio tamen talis indubitabilis certitudinis diverſi- 20
modè à DD. aſſignatur ſed poteſt conſiderari, & à
priori, & à poſteriori: A priori, namque dixit Di-
vus Thomas *in citato loco*, aliquod conſiderari poſſibi-
le ſecundùm ſe, & impoſſibile relativè ad aliquod ex-
trinſecum. Sic Eccleſiæ Præpoſitus poteſt errare, ſi
conſideretur uti talis perſona, non tamen, conſidera-
ta Divina Providentia, quæ Eccleſiæ aſſiſtit nè erret,
prout Chriſtus Dominus promiſit Joannis 14. & Lucæ
22. *Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua. Can. majores de Baptiſmo*, 14. *quæſt.* 1. *can. hac eſt fides*; Videmus enim Caipham, licèt nequam prophe-
taſſe; ſicquè alia ſunt, quæ agit Papa quoad geſta cir-
ca peculiares homines, purà reſcripta, ſententias, col-
lationes Beneficiorum, & ſimilia. Alia facit Papa ſpe-
ctantia ad ſtatum univerſalem totius Eccleſiæ. In pri-
mis poſſe errare liquet: ſecùs in ſecundis, quia Deus
deciperet ſuum Populum: ad hoc facit 24. *quæſt.* 1. *can. à recta*. Undè in Canonizatione Pontifex utitur his
verbis, plenitudinem poteſtatis à Chriſto Domino con-
ceſſam denotantibus: *Authoritate Domini noſtri Jeſu Chriſti, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus, ac noſtra N. in Cæleſti Jeruſalem fuiſſe receptum, & æterna gloria corona donatum, de Fratrum noſtrorum conſilio declaramus, eumque tamquam ſanctum publicè, privatimque colendum eſſe decernimus, & definimus.*

Altera ratio à poſteriori per Doctores aſſignata, præ-
cipuè à dicto Bellarmino *cap.* 9. eſt, nunquam fuiſſe
per tot ſæcula, & in tot Sanctis canonizatis errorem
detectum, imò miraculis opus canonizationis appro-
batum extitiſſe, & cùm Populus non ritè circa aliquem
introduxerit cultum, fuit ab Eccleſia pro irregulari de-
claratus, ut in *c.* 1. *de reliq. & veneratione Sanctorum.*

Nec

Digitized by Google

Nec contrariatur, *Gloſſa in cap. unico eodem tit.*
21 *in 6. verbo Sedis Apoſtolicæ*, ubi dicitur: *Etſi Eccleſia in canonizatione Sanctorum erraret, quod non eſt credendum, (licèt accidere poſſet cap. à nobis 2. de ſententia Excommunicationis,) nihilominus preces in honorem talis acceptæ, & gratæ ſunt, per fidem enim Chriſti omnia purgantur cap. veſtra, de cohabitatione Clericorum.* Ita neque contrariatur *cit. cap. à nobis 2. de Sententia Excommunicationis* ubi dicitur, quod Judicium Eccleſiæ nonnunquam opinionem ſequitur quam, & fallere ſæpè contingit, & falli.

Nam dicta *Gloſſa* communiter reprobatur, quatenus neget etiam certitudinem abſolutè, & verè ipſa *Gloſſa* ſe fundat in citato *cap. à nobis* quod loquitur de iis, quæ agit Papa, ut privata Perſona, & mediis humanis tantum adjutus; in canonizatione verò non hæret tantùm mediis humanis, ſcilicèt Teſtibus, & probationibus, quæ poſſunt fallere, ſed promiſſioni Divinæ, ut nequeat fides ejus deficere. *Lucæ* 3. Divus Thomas *cit. quodlibet, 9. art. ult.*

Nec quoque obſtat ſtylus quidem antiquus, quo
22 fertur, Pontifices uſos fuiſſe in Canonizatione Sanctorum, ut refertur à Chriſtophoro March. Arch. Corcir. *lib. primo Sacrar. Cæremoniarum ad Leonem X, ſect. 6. cap. 2. tit. de his quæ fiunt in die Canonizationis*, ibi: *Pontifex antequam pronunciet, conſuevit proteſtari in hanc formam, quam invenimus ſervatam à multis Pontificibus: Antequam ad pronunciationem veniamus, proteſtamur publicè apud vos omnes hic præſentes, quod per hunc actum Canonizationis non intendimus aliquid facere, quod ſit contra Fidem, aut Eccleſiam Catholicam, ſeu honorem Dei, Deinde alta voce, ſedens cum Mitra, pronunciat in hunc modum: Ad honorem Sanctiſſimæ, & individuæ Trinitatis, decernimus, & definimus B. Mem. N. in Cœleſti Jeruſalem jam receptum &c.* Nam hæc proteſtatio indicat potiùs ſcrupuloſam aliquorum Pontificum Conſcientiam, hinc Recentiores ea verba non adhibent. Accedit quod plura nunc pro certis, & expreſsè de fide tenemus poſt diſcuſſas rationes, quæ ante diſcuſſionem talia non habebantur, Imò dicta verba benè conſiderata non tollunt quidem certitudinem, de qua loquimur, ſed videtur ſolùm proteſtari Papa, ut per cultum, qui prævia Canonizatione tribuitur Sancto, non minuatur ille verè debitus Deo, cùm enim antiquitùs, ut aliàs dixi recens fuiſſet vitium Idololatriæ apud Gentes, quæ ad Religionem accedebant, neceſſaria erat talis cautio ut conſuleretur quidem honori debito Sancto, ſed non confunderetur cum illo debito Deo, & ita indicant verba, *Quod non ſit contra fidem, & honorem Dei.*

Tandem non adverſantur verba Divi Auguſtini
23 (nullibi autem apud D. Auguſtinum inveniuntur) vel ut alii dicunt D. Gregorii, nempè e *multa Corpora Sanctorum venerantur in Terris, quorum animæ cruciantur in tormentis*, quia, ut reſpondet Bellarminus *cit. cap. 9.* verba illa intelligenda ſunt, vel de honore tumulorum, quos plures Mundi potentes habent in Terra, quando in Infernis cruciantur, vel de Martyribus Donatiſtarum, qui uti Martyres tunc venerabantur, vel denique, ut dicit etiam Covarr. *variar. lib. 1. cap.* 10. venerari multa Corpora in terra, quæ ſupponuntur eſſe Sanctorum, & tamen Corpora eorum non ſunt. Sic decrevit Eccleſia, aliquem eſſe Sanctum, non tamen tale Corpus eſſe dicti Sancti, ut aliàs dicemus.

Cum aliundè inſigne, & omnium conſenſu firma-
24 tum ſit celebre illud Auguſtini *ſerm. 17. de verbis Apoſtoli*, dictum, *injuriam nempè facit Martyri, qui orat pro Martyre*; quod idem dicendum de omnibus Sanctis Canonizatis docet *Innocentius cap. cum Marthæ de Celebratione Miſſarum* Jam enim ſi certitudine iſta non conſtaret Divorum Sanctitas, certè nedum Hieronymi, Ambroſii, Auguſtini, ac aliorum Sanctitatem, ſine crimine in quæſtionem vocare poterimus, atque adeò aſſerere illos cum dæmonibus condemnatos, verùm & maledictis quis poſſet eos concidere, ac vexare contumeliis: quæ ſanè fidelium aures perhorreſcunt. Item multum refert ad communes Eccleſiæ mores ſcire, quos debeat Religione colere; quare ſi in illis erraret Eccleſia, in moribus quoque graviter falleretur: turpiter enim erraret in Doctrina morum, ſi legem ferat de colendo homine, quem colere, ſi Sanctus non eſt, & Evangelio, & rationi repugnat.

Hæc quidem inter Catholicos Scriptores commu- 25
nia ſunt, quatenus omnes ipſi contra hæreticos Canonizationis infallibilem certitudinem tuentur. Verùm deindè inter eoſdem controvertitur, quænam certitudo iſta ſit? An ſcilicet certitudo Fidei, an verò inferior fide, ſed ſumma tamen? Qui primum aſſerunt, ſunt enim non pauci, aliquem eſſe Sanctum, docent eſſe per ſe de fide; qui verò ſecundum affirmant, qui & multi ſunt etiam, non per ſe, & immediatè ſed mediatè tantùm, & reductivè de fide eſſe volunt. Aliud enim eſt, ipſi dicunt, quod Eccleſia in communi definiat canonizandos eſſe, atque colendos Sanctos; aliud verò, quòd hanc Perſonam particularem declaret in eorum numero eſſe referendam, Primum formaliter ſpectat ad Fidem, cum ſit objectum per illam credibile, atque adeò, per Eccleſiam, Summumque Pontificem quoad nos infallibiter definibile: ſecus autem ſecundum. In ipſo enim nullum dogma Fidei determinat in univerſali, ſed tantùm applicationem facit in ſingulari, declarando hanc Perſonam in particulari eſſe in gloria, & ſimiliter eſſe colendam ut ſanctam. Declaratio autem ſic ſumpta non eſt definitio, vel determinatio Doctrinæ, ſed applicatio veritatis determinatæ, cultus nimirum exhibendi Sanctis ad ſingularem Perſonam, idcòque eſt infallibilis quidem, ſed reductivè ſolùm eſt de Fide, non verò formaliter, aut directè, prout in terminis docet Dominicus à SS. Trinit. *in Biblioth. Theolog. tom. 3. lib. 3. ſeſſ. 4. cap.* 28. Nobis autem priorum opinio utpotè tutior, & inter Canoniſtas etiam communior, magis probatur, quam, & rationum prædictarum applicatione poteri facili negotio propugnari, abſque eo quod peculiares hic proponamus, quæ parum, aut nihil à prædictis diverſæ aſſerri ſolent.

Commodùm hic diſquirendum foret de Eccleſiæ in- 26
fallibilitate in cæteris rebus facti; In duo enim genera illa dividere placuit Theologis, ut alia ſint Perſonalia, num Petrus ſit hæreticus, alia doctrinalia, num Petri ſcripta, vel liber doctrinam contineant hæreticam. In quorum primis minimè infallibilem eſſe ajunt Eccleſiam; in ſecundis verò infallibile eſſe judicium. Hæc quæſtio magna animorum contentione, & verò eruditione, ac doctrina à quinquaginta, & amplius annis agitata fuit in Eccleſia; Nam cum primum prodiit in lucem Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis liber, cui titulus *Auguſtinus*, fuere Innocentio X. P. M. ab octoginta Epiſcopis Galliarum delatæ quamplures ex eodem libro excerptæ propoſitiones. Quo hæreditario exemplo illud in primis teſtati ſunt præclariſſimi illi Præſules cauſas hujuſmodi ad Romanam Sedem ſpectare Unicè. Tum damnatis quinque ex delatis propoſitionibus, non defuere qui illas quamquam uti jure damnatas execrarentur, non adeſſe tamen neque in Janſenii libro, neque ſecundùm ejuſdem ſenſum damnatas putarent; Suſtulit difficultatem hanc Alexander VII. 27
anno 1656. *Conſtitutione Ad Sanctam*, qua & ex Janſenii libro propoſitiones excerptas atque in ſenſu ab Authore intento damnatas declaravit. Demum, ut omnis quæſtionis finem faceret, Formulam anno 1664. ab omnibus ſubſcribi curavit, eamque in futurum ſubſcribi mandavit, qua mox deciſa in *Conſtitutione Ad Sanctam* continentur, quibus etſi cauſa finita fuiſſet, perduravere tamen diſſidia, quæ eò adduxere nonnullos, ut aſſererent poſſe jurari, & ſubſcribi Alexandri VII. Formulam, licèt interiùs quis minimè credidiſſet in Janſenii libro contineri doctrinam in quinque famoſis propoſitionibus contentam. Poſtremum hunc erro-

rem

Digitized by Google

tem confixit Clemens XI. P. M. hoc quo ſcribimus anno 1705. edita Conſtitutione *Vineam Domini*, declarans neminem, Formulam ſubſcribendo, ita animo affectum eſſe poſſe, ut non interius quoque perſuaſum habeat, propoſitiones quinque in Janſenii libro contineri, eaſque in intento ab Authore ſenſu damnatas eſſe, atque ab jurante damnari: Is enim eſt propoſitionum ſenſus obvius, in quo eas damnari juſſerat Innocentius XII. anno 1694. Quis namque ſibi in animum inducere poteſt, quempiam coram Eccleſia Dei, illud Jurejurando affirmare, quod non modò tamquam certum non habeat, verùm etiam cujus oppoſitum illi ſit perſuaſum, quod quid eſt aliud, quàm damnatum ab Innocentio XI. uſum in jurando amphibologiarum, æquivocationumque revocare, contra quem ſcriptum eſt: *qui jurat proximo ſuo, & non decipit: & qui loquitur veritatem in corde ſuò.* Quod ſi ore quid proferre, quod non reſpondet cordi, Divina lege damnatum eſt, ubi cum proximo agimus, quidni fas erit cum Sancta Eccleſia Dei? Hæc fuſiùs diſputare non eſt loci hujus: Redibit enim ſermo in Commentario ad prædictam *Conſtitutionem Vineam Domini* Sanctiſs. Clementis XI. quæ æternum erit tam gravis cauſæ, quæ
28 tot per annos Eccleſiam Dei vexavit, diremptæ monumentum, uti ejuſdem virtutum, ac ſapientiæ ſunt cætera ejus immortalia dicta, ac geſta.

CONSTITUTIO II.

ALEXANDRI III.

Incipiens (*Contingit.*)

EPITOME BULLÆ.

ALEXANDER EPISCOPIS, & Prælatis Regni Franciæ.

INter Sanctos renunciatur ab Alexandro Papa Bernardus Abbas Clarevallis ad reiteratas preces ei factas à Magnis Viris, & Perſonis ſublimibus.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Fuit inſtitum pluries apud Alexandrum Papam per Regem, Prælatos, ac Proceres Galliæ, ut Bernardus Sanctorum Cathaloge adſcriberetur.*

2 *Alexander hanc Bullam promulgavit: ubi hujuſmodi preces recenſendo inter Sanctos Confeſſores adſcripſit dictum Bernardum, & num. ſeqq.*

3 *Plures commemorat virtutes ejuſdem Sancti in eadem Conſtitutione.*

4 *Aliqua etiam Author narrat circa illius geſta.*

5 *Feſtum cum Officio ab Eccleſia celebratur die 20. Auguſti.*

6 *Innuitur quid in hoc Commentario agatur juxta ea: quæ in Bulla continentur.*

7 *Inter præliminares actus ad Canonizationem, neceſſaria ſunt preces Principum, & Magnorum Virorum, & nn. ſeqq.*

8 *Requiſita ad actum Canonizationis, quæ ſint, juxta modernum ritum,*

9 *Congruitas ritus, qui ſervatur in requirendo reiteratas preces Principum, & aliorum.*

10 *Obſervantia inconcuſſa talis ritus comprobatur etiam ex Doctoribus, & reſolutionibus Sac. Congregationis Rituum.*

USque ad tempus quo iſte Pontifex Alexander ob 1
ſchiſma, ut dixi in ſuperiori Commentario in
Galliam ſe recepit, & Concilium celebravit Turonen-
ſe, fuit inſtitum à Rege & Prælatis Galliæ, & Proce-
ribus, ut Sanctorum numero adſcriberet Bernardum Ab-
batem Clarævallenſem, paucis annis antea è vivis ere-
ptum, prout in eodem Concilio de tali Canonizatio-
ne fuit actum, & alacrem voluntatem ad hoc oſten-
dit, verùm litteris aliorum illam in aliis Provinciis ce-
lebrari poſtulantium, impeditus, cùm videret omnium
votis ſatisfacere non poſſe, in aliud tempus diſtulit;
Proinde poſt reditum in Italiam in Civitate Anagniæ 2
anno 1164. hanc Bullam promulgavit 15. Kalendas
Februarii directam Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abba-
tibus, aliiſque Prælatis Regni Franciæ, in qua Sum-
mus Pontifex poſt recenſitam inſtantiam factam in
Concilio prædicto, & cauſam dilationis, necnon no-
vas preces Clarævallis Fratruum, aliarumque ſubli-
mium Perſonarum, ait ſibi in mentem venire dicti S.
Viri integram, & memorabilem vitam, non ſolùm pro 3
ſe ipſo, ſed pro univerſæ Eccleſiæ adjutorio, præſer-
tim in fundatione Monaſteriorum, & converſione pec-
catorum; & præcipuè de opera eidem Pontifici porre-
cta in acri perſecutionis anguſtia ſupra relatæ non ſo-
lùm erga Deum precibus, verùm etiam conſiliis præ-
ſtitis; Subjungens ex vitæ auſteritate Martyrem jure
poſſe dici; Sicque penſatis his omnibus, & in Conci-
lio Fratrum expoſitis, Sanctorum Confeſſorum Catha-
logo illum adſcripſit, ejuſque feſtum agi jubet, ac hor-
tatur cunctos ad illius venerationem.

De præclaris geſtis hujus Sancti hìc peragere ſuper-
fluum omninò eſt, cum apud plures quivis ea inve- 4
niet, & præſertim in Hiſtoria Belli Sacri, cujus ille
fuit tàm excellens, & pius promotor, & nos etiam ſu-
pra diximus, dum de Sacro bello egimus *tom. 1. Con-
ſtitut. 3. Eugenii III.* Fuit Propagator Ordinis Ciſter-
cienſis apud Clarævallem, ut etiam ſupra fuit dictum;
Plures Epiſtolas ſcripſit, & opera & præſertim illud
egregium *de conſideratione ad Eugenium Papam* à Sum-
mis Pontificibus, & Præſulibus legendum; Obiit ple-
nus meritis, & fama anno 1153. Ejuſque geſta latè re-
tulerunt Vuillelmus Abbas Bonævallis, & Godefridus
Monac. Claræval. *Baron. tom. 12. in ann. pag. 177. uſ-
que ad pag.* 335. & feſtum celebratur, cum Officio ab 5
Eccleſia Univerſali die 20. Auguſti.

In hac Conſtitutione Alexander teſtatur plures apud 6
ipſum porrectas fuiſſe inſtantias ſublimium perſonarum
pro Canonizatione dicti Sancti, quibus permotus ejus
geſta, ac merita ſcrutatur, atque perpendit, illumque
SS. albo deſcripſit; Unde de pluribus requiſitis ad ta-
lem actum Canonizationis dicam, inter quæ inſtantiæ 7
Principum, ab aliorum enumerantur.

Quoad neceſſariam ſcrutationem, ut poſſit actus Ca-
nonizationis fieri de aliquo viro probo, quidquid ſit 8
de ritu antiquo, in quo minus ſolemnes interveniebant
ſolemnitates, ac formulæ, tàm in proceſſibus, quàm
in aliis, poſt exortas hæreticorum fraudes, ac piorum
hominum ambitionem viſum fuit, ut Sancta Eccleſia
mediis pro inveſtigatione morum ſtrictioribus Sancto-
rum Canonizationem tractaret Pignatell. *conſult. 165.
n. 1. & 2. to.* 10. & etiam intercapedine majoris tem-
poris, quo poſſet aliquid detegi, quod vicinitate, aut
malitia propinquorum, vel aliorum occultum redde-
retur; Unde plura fuerunt præſcripta in Cæremoniali
Leonis X. ac decretis Urbani VIII. aliiſque Apoſtolicis
Conſtitutionibus, de quibus latè apud Contalor. *de Ca-
noniz. SS. Roſam in addit, ad tract. de executor. lit-
ter. Apoſt. in fine num. 9. & ſeqq.* Pignatel. *conſult.
cit. 165. & ſeqq. tom.* 10. & ex antiquioribus *Hoſt. c.
1. de reliquiis, vener. SS.*

Sunt enim plura quæ ad talem actum concurrunt.
Primum frequens ſupplicatio, ac preces Summorum
Principum, Epiſcoporum, & populorum Romano
Pontifici, Viri probi facta, & miracula explicantium,
& petentium, ut canonizetur, ut hac Conſtitutione
factum fuiſſe liquet. Secundum Inquiſitio Vitæ, quæ
demandatur in Conciſtorio ſecreto per Summum Pon-

tifi-

tificem. Tertium recepta informatione generali, demandatur itidem informatio ſpecialis Vitæ, & miraculorum per teſtes fide dignos, ac juratos recipienda. Quartum Papa committit reviſionem, ac relationem proceſſus Auditoribus aliquot S. Rotæ. Sextum diſcutitur relatio in S. Congreg. Rituum. Septimum Referuntur omnia à Decano dictæ Sac. Congregationis Papæ in Conciſtorio ſecreto cum Cardinalibus, & fit ſecreta determinatio pro Canonizatione. Octavum in Conciſtorio ſemipublico audit Papa ſententias S. R. E. Cardinalium Patriarcharum, Archiepiſcoporum, ac Epiſcoporum, & Abbatum, qui habent uſum Mitræ, & Paſtoralis in Urbe ad ſtantium ad inſtar parvi Concilii. Nonum Aſſignatur à Papa dies pro Canonizatione. Decimum Papa habet ſermonem, ac acta recitat Sancti canonizandi, ac geſta, imploratque pluribus precibus, ac deprecationibus, ut Deus aſſiſtat tam arduo negotio hymno *Veni Creator Spiritus* cantato. Undecimum, Sanctum declarat Papa, ac in literis, & SS. Cathalogo adſcribat. Duodecimum Canitur hymnus *Te Deum laudamus*, ac Miſſam in honorem dicti Sancti Papa celebrat, de quibus vide ultra citatos Gonzal. *cap. prim. de reliq. & Vener. Sanctor.* Azor. *Inſtit. moral. lib. 5. part. 7. qu. 8.* Card. de Luca *in relat. Rom. Curiæ diſc. 18.* Pignatell. *conſult. 196. tom. 10.* de quibus ſigillatim dicam in aliis Commentariis, Deo dante.

In præſenti tantum de precibus, quæ ſolent, ac debent porrigi Summo Pontifici, dicam, qui uſus congruus fuit, ut plures præmittantur, ac reiteratæ ſupplicationes Populorum, Epiſcoporum, ſeu magnorum Principum, ut Canonizatio fiat, non quidem pro requiſito neceſſario, cum ſola facultas ſit in Summo Pontifice, ſed ab Eccleſia introductus fuit mos, ut cum Sanctus Populis proponi debeat colendus, majori facilitate, & fervore id exequatur, taliſque ritus nedum
19 in hac Conſtitutione videtur ſervatus in Canonizatione D. Bernardi, ubi Papa Alexander teſtatur plures habuiſſe inſtantias etiam ſublimium perſonarum, ſed etiam in aliis Canonizationum Bullis teſtatum videtur, & uſque adhuc uſus comprobat, prout antiquitus obſervatum quoque dicunt Azor. *cit. lib. 5. par. 7. cap. 6. qu. 2. litt. B.* Card. Bellarm. *de Canoniz. SS. cap. 8.* & conſtat ex Cæremoniali Leonis X. *lib. 1. cap. 6.* Hoſt. *in cit. cap. 1. num. 3. de Reliq. & vener. SS.* ubi quod Papa ſoleat diu, & inſtanter pulſari Matt. *de Canoniz. Sanctor. par. 1. cap. 3. n. 20.* Pignatel. *conſultat. 68. n. 8. tom. 4. & conſult. 38. nu. 5. tom. 5.* & pluribus exemplis præſertim Philippi II. Regis Catholici pro D. Ludovico Bertrando, prævio Procuratore in Conciſtorio tempore Sixti V. & tempore Clementis VIII. per Oratores Civitatem Mediolani inſtitiſſe pro Canonizatione D. Caroli Borromæi, dixerunt *cit.* Pignatel. *tom. 10. conſult. 196. num. 1.* & Roſa *cit. de execut. litt. Apoſt. pro Canonizat. SS. num. 33.* & declaravit *Sac. Congregatio Rituum* non poſſe ſignari Commiſſionem, niſi percreſcente fama Sanctitatis, ac reiteratis inſtantiis populorum enixè deprecantium ſub *die 15. Octobris 1678.*

CONSTITUTIO III.

ALEXANDRI III.

Incipiens (*Quanta* .)

EPITOME BULLÆ

ALEXANDER VVILLELMO Presbytero, & Oddoni Diacono Cardinalibus, & Apoſtolicæ Sedis Legatis.

EXpreſſis malis, quæ Eccleſiæ Dei imminebant ob diſſentiones inter Reges Francorum, ac Anglorum, duobus Cardinalibus injungit Alexander Papa III. legationem, ut per ſe, alioſque Religioſos viros pacem inter eoſdem Reges curent iniri, & ita iidem Legati ſe gerant, ut dictos Reges æqua lance tractare ſatagant, & demum prohibet dictis Legatis, ne Regnum Angliæ intrent, niſi reconciliato cum Rege, Thoma Cantaurienſi Præſule.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Commendatur ſolicitudo Papæ Alexandri III. in promovenda pace inter Ludovicum VII. Galliarum, & Henricum II. Angliæ Reges, & ſeq.*

2 *D. Thomæ Cantaurienſis conſtantia à falſis vocibus vindicatur.*

3 *Necnon æqualitas, quam demandat Legatis, ſervanda inter eoſdem Reges.*

4 *Cura Summorum Pontificum ſemper habita in conciliando pace inter Principes Chriſtianos, imo etiam Epiſcoporum ibid.*

5 *Reſponſum datum ab Alexandro Manueli Imperatori Conſtantinopolitano pro bello parando Imperatori Occidentis expetito.*

6 *Commendatur maximè cura præcipua Sanctiſſimi Domini Noſtri Clementis PP. XI. in concilianda pace mediis tum ſpiritualibus, tum temporalibus poſt obitum Caroli II. Hiſpaniarum Regis.*

QUanta fuerit Romanorum Pontificum vigilantia ad tranquillitatem Orbi Chriſtiano parandam, quanta in tuendis Eccleſiæ Juribus fortitudo, quantâ denique bona Principes Chriſtiani à Romana Sede, ceu à quodam fonte perenni omni ævo hauſerint, locupletiſſima, & ferè innumera ſunt hiſtoriarum monimenta; Sed hæc Bulla teſtimonium adhuc præbet inſigne. Plura enim luſtra Ludovicus VII. Galliarum, & Henricus II. Angliæ Reges, utriuſque Regni jactura conſumpſerant, nec unquam lux ulla pacis affulſit,
niſi quando illam dedit luminare majus Eccleſiæ Sum- 1
mus Pontifex Alexander, qui nedum hac vice munere veri Paſtoris functus fuit, pacem inter illos Principes promovendo præviis Legatis, ſed antea Galliam petiit hoc idem curaturus, ut evenit inter eoſdem Reges; à quibus humilis obſequii teſtimonia recepit, ut latè apud Baron. *annal. tom. 11. An. 1162. pag. 478.* Denique anno 1168. novum repentè bellum inter illos exarſit, occaſionemque præſtitit Alexandro, ut pacem iterum curaret, præviis duobus S.R.E. Cardinalibus Legatis, quibus dicto anno hanc Conſtitutionem direxit, iis quidem, quos jam paulò antea miſerat ad Henricum occaſione diſſenſionum, quas Rex ille habebat cum Thoma Archiepiſcopo Cantuarienſi, hoc novum legationis munus adjunxit pro pace promovenda inter dictos Reges totis viribus, inhibendo tamen, ut ad petitionem, vel favorem unius (ſcilicet ex dictis Regibus) aliquod ſtatuerent, unde alter ſcandalizari debeat, & intrare in Regnum Angliæ, niſi priùs reconciliato cum Rege præfato Thoma, cujus conſtantia ex falsò diſſeminatis, occaſione legationis ad Ur-
bem Joannis Oxenefordienſis, haud minus certa evaſit, 2
prout enituit paſtoralis Alexandri ſolicitudo, ac Immunitatis Zelus, totiuſque Curiæ Romanæ, quam falſis vocibus dictæ legationis labefactatam ajebant, non ut erat, ſed ut cupiebant Henrici Angliæ Regis fautores.

Duplex igitur enituit in hac Conſtitutione Alexandri virtus, erga Principes Chriſtianos, invicta ſcilicet conſtantia in tuenda Eccleſiaſtica Immunitatem, quam lædere audebat Henricus, & paterna ſolicitudo in pace ha-

Digitized by Google

ce ſtabilienda inter ipſum, & Ludovicum Gallorum
Regem; de prima recurret ſermo in ſequenti Com-
mentario. De ſecunda verò erit hic ſpecialiter agen-
dum, & primò adnoto regulam illam, quam Summus
3 ille Pontifex præſcripſit Legati, ut nullam inæquali-
tatis notam cum dictis Regibus, agerent cùm com-
munes filios eodem lactis ubere nutriri maternæ ſolici-
tudinis ſit; debent etenim Chriſti Vicarii hanc coæ-
qualitatem ſummoperè colere, ac imitari, ut inter
Principes Chriſtianos, ea apud illos ſit tantum diver-
ſitas æſtimationis, ac amoris, quam geſta cujuſcum-
que ex gradum varietate merentur, ac Univerſalem
omnium Paſtorem in opere eſſe decet, prout dici Sum-
mum Pontificem liquet, hoc eſt Charitatis quibuſdam
velut brachiis omnes amplecti, & ut dixit Nazianz.
*Ep. 34. Niſi verò quis ſolem accuſet, quia in Orbem
currit radios fundens, atque omnibus rebus, quàs pe-
ragrat, vitam afferens.*

Sanè hoc munus, quod Alexander aſſumpſit in com-
ponendis diſſidiis inter hos Reges, continuò item
fuit penes omnes Univerſalis Eccleſiæ Paſtores; plena
etenim eſt hiſtoria Sacrarum Legationum pro pace in-
4 eunda, imò pluries ipſi Summi Pontifices perſonaliter
id agere dedignati non ſunt, etiam ob grati animi
monumentum erga Regna, à quibus Eccleſia tot tem-
poralia recepit, & ut Eccleſiæ mediatione, nedum
Regna ipſa à belli calamitatibus eruantur, ſed ipſa
Eccleſiæ pax conſiſteret; quis non aſpicit Regni pa-
cem perneceſſariam Eccleſiæ tranquillitati eſſe, & for-
ſan magis, quàm ipſi Regi; nam Regnum aliquando
bello conſiſtit, ſed ex bellorum licentiis, vitia, Ty-
rannides, ac hæreſes pullulant Eccleſiæ ſtatui ſatis ob-
noxiæ; hinc tot labores pro conſervatione Regnorum
ne belli furore devaſtarentur, ſubjere Sanctiſſimi ne-
dum Pontifices, ſed etiam Præſules, de quibus Tho-
maſſin. *de benef. tom. 2. lib. 3. cap. 37. n. 12. & per tot.*
5 & idem Alexander benè reſpondit Legatis Manuelis
Orientis Imperatoris petentis Imperium Occidentis
multis datis promiſſis, ut bellum pararet, Ipſi uti pa-
cis inter Chriſtianos ſequeſtro minimè licitum eſſe
bella ponere Briet. *annal. ann.* 1170. & de variis le-
gationibus ob pacem incundam inter Chriſtianos Ba-
ron. & Raynald. præcipuè tempore Caroli V. Impe-
ratoris cum Franciſco I. Rege Galliarum inter ſe
continua bellorum agitatione infenſos, Card. Pallavic.
in hiſt. Concilii Tridentini.

Exempla plurima antiqua à recentioribus hujus no-
ſtri ævi occupantur, dum enim inter Principes Orbis
Chriſtiani acre bellum exarſit poſt obitum non ſatis
laudandæ memoriæ Caroli II. Regis Hiſpaniarum,
hoc paſtorale Officium pacis nunciandæ mira Dei
providentia non deſideratum fuit; dum ſtatim ac S.
6 D.N. Clemens XI. ad Pontificatus ſolium evectus fuit,
ſingularem hanc curam enixe fuit amplexus; quot la-
bores non ſubjit, quot media non adhibuit, oratio-
nibus quippè frequentibus, & propriis, & populo-
rum, Indulgentiis plures conceſſis, Litaniarum pre-
cibus indictis, ac legationibus ad eoſdem Principes
miſſis, imò paſtorales adhortationes ſua ipſa manu
conſcriptas iis dirigendo, tamque ſedulo, & conti-
nuo mentis, ac corporis motu ad idem pluribus mo-
dis aſſequi curavit, ut optimè poſſet de eo dici, quod
D. Ambroſius teſtatus fuerat de Sancto Acholio Theſ-
ſalonicenſi Epiſcopo *lib. 7. Epiſt. 60. ad Anyſium*, qui
pacem promovebat inter Chriſtianos. *Ita percurrebat
omnia ex curſu frequenti, Conſtantinopolim, Achajam,
Epyrum, Italiam, ut juniores eum non poſſent
conſequi.* Defatigavit enim S. Pater omnes ejus Mini-
ſtros, non tamen ipſum, qui ſemper velox, ac pa-
ratus ad novos labores extat, ut pacem Chriſtianita-
ti tribuat; Faciat Deus, ut tam ſanctæ, ac ardenti
Paſtoris menti pares effectus concomitentur, mihique
de illo fas ſit dicere idem quod de Acholio S. Do-
ctor dicebat: *Benedictus etiam proceſſus juventutis ip-
ſius, in qua ad Summum electus eſt Sacerdotium,
maturo jam probatus virtutum ſtipendio*; Etſi adhuc
non fuit voti compos effectus, id populorum pecca-
tis eſt adſcribendum, non tamen minor erit Eximii
Pontificis gloria, ac laudum copia, ut de legatione fa-
cta à D. Ambroſio Maximo Imperatori, etſi ſecunda
minus felices haberet exitus dixerat Paulinus in ejus
vita, & refert *cit.* Thomas *n.* 5. His dictis quoad hi-
ſtoriam hujus Conſtitutionis, plura de Legatis erunt
differenda.

S E C T I O I.

De Origine, & diſtinctione Legatorum diverſarum ſpecierum.

S U M M A R I U M.

1 *Legatorum origo, & uſus innuitur.*
2 *Principes ipſius, & Præſules quandoque expetiverunt Legatorum miſſiones à Sede Apoſtolica.*
3 *Reprobatur conſuetudo, quam aſſerere conantur Covarruvias, & Thomaſſinus, quod Legati nequeant mitti à Papa, niſi conſentientibus Principibus Sæcularibus.*
4 *Commendatur magnificentia cl. mem. Franciſc. Cardinalis Barbarini Legati ab Urbano VIII. ejus Patruo miſſi ad Regem Galliæ, necnon Caroli Cardinalis Barberini in Legatione, quam nuper obivit apud Philippum V. Hiſpaniarum Regem Neapoli advenientem.*
5 *Explicatur prima Legatorum diviſio, ut alii ſint nati, alii miſſi.*
6 *Nonnunquam Regibus ipſis Legatorum facultates fuerunt à Sede Apoſtolica tributa, ſed nonniſi pro graviſſimis Reipublica Eccleſiaſtica cauſis, & numquam perpetuò.*
7 *Legati miſſi alii ſunt Ordinarii, qui dicuntur Legati à latere, & non ſolent eſſe, niſi Cardinales, alii extraordinarii.*
8 *Prælati mittuntur etiam à Papa ad aſſiſtendum apud Reges cum quibuſdam facultatibus Legatorum à Latere.*
9 *Extraordinarii Legati dicuntur, qui mittuntur à Papa, occaſione alicujus emergentis Eccleſiæ neceſſitatis.*
Eminentiſſimus D. Cardinalis Archintus Archiepiſcopus Mediolanenſis nuper obivit hoc munus pro Nuptiis Principiſſæ Sabaudiæ cum Philippo V. Hiſpaniarum Rege.
10 *Legati, Nuntii, Oratoris, ſeu Ambaſciatoris nomina licèt videantur Synonima, tamen re differunt, & enucleatur differentia.*
11 *Legati à Latere nomen ſolis Cardinalis congruit.*
12 *Explicantur facultates Legatorum à Latere extraordinariorum.*
13 *Narrantur nonnulla Cæremonialia, quæ ſervantur in expeditione Legatorum à Latere.*
14 *Præcedentis Legatorum à Latere in Provincia, & quomodo tractentur à Principibus, & Regibus.*

VEtuſtiſſimum Legatorum nomen extitiſſe liquet; 1
quemadmodum ad Jura Gentium pertractanda,
ferè cum ipſis Gentibus ortum habuit, ita pariter
pro negotiis Eccleſiaſticis cum ipſo initio naſcentis
Eccleſiæ originem legatorum Eccleſiaſticorum hauſiſ-
ſe conſtat; Cùm enim homines ſuos conceptus, &
volitiones non poſſint abſentibus communicare, niſi
per litteras, aut nuncios, fallibilitati earum malitia
hominum inducta, hominum ipſorum vice Epiſtola-
rum fungentium munus ſubrogatum fuit, & à primo
Eccleſiæ ævo audimus *D. Paulum epiſt. 6.* dixiſſe *Pro
quo* (ſcilicet Chriſto) *legatione fungimur*, loquens in
perſona omnium Apoſtolorum: Ita ſucceſſivis tempo-
ribus primò pro fide promulganda in variis Orbis re-
gionibus, deinde ad hæreſes extirpandas, Concilia
congreganda in Eccleſia Dei Legatorum uſus fuit; hinc
à Zo-

Digitized by Google

à Zoſimo Papa fuerunt Eccleſiaſtica negotia commiſſa D. Auguſtino, à Cœleſtino Legati miſſi fuerunt à Pelagiana peſte liberaturi Britanniam, ab Hormiſda plures legationes inſtitutæ ad hæreſes profligandas. Idemque præſtitiſſe Leonem Magnum ad reprimendos Neſtorianos, ac Eutichianos errores, & ſucceſſivis temporibus pleroſque ſummos Pontifices, opera vel Epiſcoporum, vel Cardinalium ad hæc utendo pro varietate occaſionum, ac urgenti Sedes Apoſtolicæ utilitate aſſerunt hiſtorici apud Baronium Thomaſſ. *de benef. t. 2. c. 116. & 117. & to. 2. lib. 3. c. 36. & ſeqq.*

Igitur iidem Legati miſſi negotia cuique addicta exequi curabant, ſed pro faciliori commiſſæ rei intentu ſatis urgebat, ut hi Sedis Apoſtolicæ Adminiſtri uterentur Juriſdictione præſertim quia Epiſcoporum negligentia ſatis inoleverat in explendo proprio munere, ideò per plura jura Juriſdictionem in pleriſque fuit iis collata, & privilegia permulta tributa; qua Legatorum Juriſdictione Sedis Apoſtolicæ fulgore munita facilius vitia in Diœceſibus extirparentur, ut ſcripſit Alexander II. mittens in Galliam Petrum Damianum Epiſcopum Hoſtienſem *ep.* 22. dicens non poſſe ubique præſens adeſſe, mitti à ſe Legatos qui ſuas vices repræſentarent, & ſauciatæ diſciplinæ vulneribus mederentur, Unde Ivo Carnotenſis ſcribens Paſchali II. ait *ep.* 53. *Quoniam apud nos videmus quotidie Eccleſiam ruentem & nullam, aut penè nullam manum erigentem &c. Scribere decrevimus, ut alicui Tranſalpino Legationem Sedis Apoſtolicæ injungatis, qui & viciniùs ſubſequentia mala cognoſcat, & ea vel per ſe, vel per relationem ad Sedem Apoſtolicam maturius curare prævaleat*, Et Calliſtus II. mittens Legatum ad Ludovicum Regem Galliæ ſcripſit *ep.* 23. *Secundùm antiquam Apoſtolicæ Sedis conſuetudinem pro corrigendo, quæ corrigenda fuerit &c.* Et optimè expreſſit *Joannes XXII. in extr. vag. ſuper gentes de Conſuetudine* ibi: *Super gentes, & Regna Romanus Pontifex conſtitutus cum perſonaliter ſingulas regiones circuire non poſſit, interdum ad diverſas Mundi partes (prout neceſſitates emerſerint) deſtinare Legatos qui vices ipſius ſupplendo, errata corrigant, aſpera in plana convertant, & commiſſis ſibi populis ſalutis incrementa miniſtrent.*

Qua ratione à Principibus ipſis experiti fuerunt Legati, ac à Præſulibus zelo præditis, ut eorum Re-
2 gna, ac oves fætida peſte vitiorum, ac hæreſum liberarentur, ut teſtantur pluribus in locis Baronius, & Thomaſſin. *in p. 1. lib. 2. cap. 219. num. 1. & 2.* Nec exaudiendus eſt Covarruvias, & cum eo Thomaſſinus ſupponentes conſuetudinem quamdam in aliquibus
3 Regionibus vigentem, qua Legati minimè mitti valeant, niſi petiti, & cum conſenſu Regum, ut in Anglia, ac aliis in locis, & quod in Gallia admittantur, dummodò non ſint ſuſpecti; Nam libertatem in hoc Sedis Apoſtolicæ propugnavit *Jo. XXII. in cit. Extrav. Super Gentes de Conſuetudine* in qua quodcumque Privilegium, ac conſuetudinem contrariam abrogavit ſub pœnis graviſſimis, ubi Barbos. *n.* 1. 2. & 3. Bonacin. *de Cenſuris in Bull. Cœnæ Domini tom. 3. diſp. 1. qu. 2. punct. 1. prop. 1. numer. 8. Pignatell. tom. 4. conſ.* 134. & tempore Bonifacii VIII. fuiſſe id idem declaratum quod Romanus Pontifex Legatos de Latere, & Nuntios liberè mittere poſſit ad quævis Imperia, & Regna abſque petitione cujuslibet, vel conſenſu, iuſſ, vel conſuetudine in contrarium non obſtantibus, ut refert Rainal. *to. 14. an.* 1303. *n.* 34. Aliquando verò S. R. E. Principum petitionibus annuens, & eorum voluntati uti pia Mater adhærens, Legatos delegit ad ſervandum laudatiſſimum Concordiæ ſtudium, ut par eſt, inter Regnum & Eccleſiam, & ut non mittantur niſi ii, quos Apoſtolicum judicium cognoverit eligendos, ne damna Eccleſiæ, & Regno, cui illi mittuntur, emergant; non tamen idcircò hanc poteſtatem à Deo in Eccleſiam derivatam Principes Laici ſub proprio arbitrio intervertere debent. Eò vel magis quia Apoſtolica Sede hujuſmodi munera ſemper conferre ſoleat in perſonis virtute, & bonitate ſpectatiſſimis, adeo ut noſtris temporibus nullo modo poſſint verificari ea, quæ ſatis luculenter calumniatores Romanæ Curiæ obloquebantur contra hujuſmodi legatorum munere exercentes impingentes præſertim avaritiam, ut Regna, potiùs ſpoliarent auro, quàm virtutibus ditarent, imò etiam D. Bernardus *l. 3. de Conſideration. ad Eugenium III. cap. primo* ſcripſit: *Veſtri, qui terram Auſtri tàm ſæpe viſitant ecce hi ſciunt, & poſſunt dicere tibi. Eunt, & redeunt per medium illorum, & tranſeunt ſecus, ſed quid boni adhuc cum illis egerint, nec dum audivimus; Et forſitan audiſſemus, niſi præ auro Hiſpaniæ ſalus populi viluiſſet.* Non enim tempus hoc peſſimum ſemper fuit, ſed Deo permittenter ſcandala quandoque eveniunt, ut magis illibata Sedis Apoſtolicæ Miniſtrorum appareat moderatio; hinc idem *D. Bernardus de Conſid. l. 4.* & Baron. *anno* 1134. & 1135. de Legatis Eugenii III. tot laudes dixerunt, quique nedum ab avaritiæ labe longè abfuerunt, verum etiam ſuis expenſis legationes obierunt, ſubjungitque S. Abbas. *Quid dicis mi Eugeni? Nonne alterius Sæculi res eſt, rediiſſe legatum de terra auri ſine auro? tranſiſſe per terram argenti, & argentum neſciſſe? Dominum inſuper, quod poterat eſſe ſuſpectum illicò rejeciſſe*; loquens de Martino illo Cardinali Presbytero Daniæ legatione functo ſumma cum integritate, itaut dum equum ab Archiepiſcopo Florentino donatum, ut iter ageret Piſas, ubi Papa verſabatur, haberet; poſtera die accedenti donatori, ac petenti, ut litem commendaret ſuam Martinus equum remiſit: *Decepiſti*, dicens, *neſciebam tibi imminere negotium, tolle Equum tuum, ecce in ſtabulo eſt, & hora eadem reſignavit ei*; Unde D. Bernardus proſequitur *Oh ſi talium daretur virorum copia, quid te felicius? quid illo jucundius ſæculo?* Hanc
4 jucunditatem Sæculum noſtrum vidit præ cæteris in legationibus peractis ſumma munificentia per cl. mem. Card. Franciſcum Barberinum ab Urbano VIII. ejus Patruo miſſo ad Regem Galliæ pro pace promovenda, ac ejus Nepotis Caroli Cardinalis qui legatione functus fuit apud Philippum V. Hiſpaniarum Regem Neapolim advenientem SS. D. N. Clemente XI. demandante, qui tot pecunias laxatis, quidem habenis de proprio erogarunt in ſubſtinendo, ut par eſt, Legationis decore, in pauperum ſubventione, in donorum præcipuorum Regibus delatione, & laudanda ſicuti eſt Legatorum Apoſtolicorum ſumma integritas, ac avaritiæ deteſtatio, ut commendat Baronius *anno* 1156. *num.* 13. & alibi: & de B. Martino Epiſcopo miſſo ad Valentinianum Imperatorem dixit, Sever. Sulpitius *dialog.* 2. *Poſtremo abeunti multa munera obtulit* (Imperator) *quæ vir Beatus ut ſemper paupertatis ſuæ, cuſtos cuncta rejecit*; Ita non ſunt obliteranda munera quæ ex uſu ipſis Legatis à Regibus dantur ob mutuam amoris, ac charitatis benevolentiam, & jure Gentium quodammodo introducta, quæ ſervatur etiam inter Legatos Barbarorum, & an Principi mittenti, vel Legatis ea acquirantur, infra dicam.

Ex variis itaque Legationum cauſis, diſtinctio quoque Legatorum emerſit? Alii enim ſunt nati, & alii 5
miſſi. Legati nati ſunt, non quòd à Sede Apoſtolica non hauriant authoritatem, ſed quòd hanc illa dederit fixæ cuidam Eccleſiæ, eamque Succeſſores etiam habent; & ſic cùm adhæreat dignitati, natus dicitur; Conſuevit enim Sedes Apoſtolica ad obvianda ea, quæ ſupra diximus pro gubernio Eccleſiarum certam Sedem Apoſtolicæ legationis in aliquo Regno deſtinare, cùm per extraordinarias miſſiones hoc idem emolumentum hauriri minimè poſſet, ita fuerunt Archiepiſcopus Cantarienſis in Anglia *cap. 1. de off. leg.* Rhemenſis in Gallia *c. per Venerabilem qui filii ſint legitimi*, in Aquitania Superiori Archiepiſcopus Bituricenſis *c. ult. de major. & obed.* in Aquitania inferiori, Archiepiſcopus Burdegalenſis, in Hiſpania, Toletanus, in Polonia Gneſnenſis, in Germania Salisburgenſis, & alii; Etiam Piſanum Archiepiſcopum in Corſica hoc jure uſum fuiſſe conſtat, de quorum Legatorum diviſione, in natos, & miſſos vide Gonzal. *in cap. 1. de off. leg.*

Digitized by Google

leg. n. 6. Eraim. Gonzal. *de Juriſd. ordin. in exempt. to.* 1. *p.* 2. *q.* 2. *n.* 1. Læl. Zecch. *de Republ. tit. de ſtat. Illuſtr. leg.* Pac. Jordan. *de re iudiciaria lib.* 13. *titul.* 3. *n.* 48. Gambar. *in tract. de off. & poſt. leg. à latere lib.* 1. *n.* 7. & 8. Barboſ. *de Jur. Eccl. lib.* 1. *c.* 5. *n.* 2. & *ſeq.* D. Raynaldus *in obſerv. Crimin. in proœmio* §. 6. *num.* 1. & *ſeq.*

6 Nedum Eccleſiaſticis Præſulibus iſtam authoritatem communicavit Sedes Apoſtolica, ſed etiam ipſis Regibus, ut de Divo Stephano Rege Hungariæ dixit Surius *die* 20. *Auguſti num.* 8. Ladislaum Regem Poloniæ, & Vitoldum Magnum Lithuaniæ Ducem Vicarios Apoſtolicos à Martino V. conſtitutos in Ruſſia dixit Raynald. *anno* 1418. *num.* 19. & 20. apud Thomaſſin. *tom.* 1. *cap.* 119. *num.* 5. Cautè tamen, & nonniſi urgentiſſimis Reipublicæ Eccleſiaſticæ cauſis nonnumquam Pontifices id permiſerunt, ne Legationem perpetuam aſſerere ſucceſſores Reges niterentur, unde Gregorium IX. noluiſſe concedere Belæ Hungariæ Regi Legationis munus per ipſum exequendum refert Raynald. *tom.* 13. *anno* 1238. *num.* 17. ac de Monarchia Sicula hoc idem perpetuò ſubſiſtente, Summis Pontificibus reclamantibus, vide Baron. *an.* 1130. *tom.* 12. *fol.* 398. Matth. à Corona *de poteſt. & dign. Card. tract.* 2. *cap.* 2. *n.* 3. & *ſeqq.* & *tract.* 3. *cap.* 6. *num.* 2. Cohel. *de not.* Card. *cap.* 16. *Privil.* 16. *litt. A. verſic. ſecunda Legatorum ſpecies*, Pueron. *in Bull. Cœnæ Dom.* §. 11. *n.* 56. ubi etiam de Legatis natis; hinc nedum Legati munus alicui Præſuli Sedes Apoſtolica dignitati Eccleſiæ ejus perpetuò addixit, ſed etiam certo tantùm Præſuli talis Eccleſiæ, ut benè D. Gregorius ſcribens Epiſcopo Syracuſano his verbis uſus fuit; *quas vices non loco, ſed perſonæ tribuimus*. Hujus generis Legatorum Juriſdictio ferè evanuit, ſuperveniente deputatione Nuntiorum, qui Sedis Apoſtolicæ legatione funguntur Thomaſſin. *cit. c.* 119. *n.* 10.

7 Legati itidem miſſi alii ſunt Ordinarii, alii extraordinarii. Primi alii etiam à Latere dicuntur, & ſunt Cardinales, quibus alicujus Provinciæ Status Eccleſiaſtici injungitur gubernanda ad inſtar Præſidum Provinciarum, ut ſunt Legati Bononiæ, Ferrariæ, Romandiolæ, Urbini, & Avenionis, quæ Legatio evenit poſtquam Sedes Apoſtolica Romam, denuò ſe tranſtulit, Card. de Luca *in relat. Rom. Curiæ diſc.* 4. & de legatione Avenionenſi diſſerit Thomaſſin. *to.* 2. *lib.* 1. *c.* 54. *num.* 8. Dicuntur à Latere Summi Pontificis, cum pars ejus corporis ſint, & ſic capiti aſſiſtentes, dum mittuntur, quaſi è Latere extrahi videntur Cobell. *in notit.* Cardin. *cap.* 16. *privil.* 16. *in princip.* & latè Tondut. *qu. benef. part.* 3. *cap.* 200. D. Raynaldus *cit.* §. 6. Barboſ. *de Jur. Eccl. tom.* 1. *cap.* 5. ubi de authoritate hujuſmodi Legatorum. Geruntque vices Pontificis, præterquam in ſpecialiter ipſi Pontifici reſervatis Rot. *deciſ.* 485. *num.* 2. & 3. *part.* 19. *recent.* Hinc eſt, quod præſente Legato à Latere aliorum Juriſdictio tamquam minor ceſſat. Can. *denique* 21. *diſt.* *De Magiſtris Sylv. Eccleſ. lib.* 2. *c.* 3. *n.* 8. niſi circa ea quæ ſpecialiter à Papa committuntur Ordinario. *Idem Author ibid. c.* 4. *n.* 6. Alii ſunt Prælati, & iſti nomi-

8 nantur Nuntii, qui à Papa mittuntur ad aſſiſtendum apud Supremos Principes, habentque nedum jus illud à jure Gentium profluens Sanctum, & inviolabile, de quo Textus *in leg. ff. de legation. & in leg. Sanctum ff. de rer. diviſion.* & tradunt Grotius *de jure belli lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 4. Alex. ab Alex. *lib.* 5. *Genial. dier.* ſed etiam ſpeciale jus Sanctitatis, propter perſonam, quam induunt Summi Pontificis mittentis; Iſtique etiam Legatorum à Latere munera, plura exercent in diſtantibus Regionibus, habentes ſpeciales facultates in collatione beneficiorum infra certum redditum, & diſpenſandi, in quibuſdam caſibus, non autem Legati à Latere nominantur. Sed etiam in Provinciarum gubernio præficiuntur Prælati ut in illa Patrimonii, in illa Viterbi, in Provincia Umbriæ, necnon Peruſiæ, & in illa Fruſinonis Campaniæ, & Maritimæ, ſed ſub titulo Gubernatorum; Imò etiam dictæ majores Provinciæ Legationes fuerunt datæ Prælatis ad gubernandum, vel ſub nomine Prolegati, ut fit Avenione, & elapſis annis in Romandiola D. Bichio, vel ſub titulo Præſidentis, ut practicatum fuit cum Eminentiſſimo D. Cardinali de Aſte, dum Prælatus erat omnium virtutum genere præclariſſimo, atque Eccleſiaſtica moderatione vivendi perſpicuo; nunquam tamen attributo Prælatis nomine Legati à Latere ſolis Cardinalibus reſervato.

Extraordinarii tandem Legati ſunt illi qui mittuntur 9
occaſione alicujus emergentis neceſſitatis Eccleſiæ Univerſalis, ut ad Concilia convocanda, vel etiam apud Reges pro pace promovenda, ſive pro paterni cultus teſtimonio Summi Pontificis in adventu alicujus Regis, vel ex alia cauſa; aliquoties enim etiam Epiſcopos, ac alias perſonas, mittere uſus obtinuit, ſed nunc conſtans praxis eſt non mitti, niſi Cardinales à Latere dictos tantùm Legatos à Latere; Ita pro Conciliis paſſim ſunt exempla, & infra dicam in aliis Commentariis, & pro Nuptiis ſecutis Principiſſæ de Sabaudia deſponſatæ Philippo V. Hiſpaniarum Regi munus obivit Eminentiſſimus D. Cardinalis Archintus meritiſſimus Mediolani Archiepiſcopus. Huicque muneris ſatisfecit in Civitate Mutinæ, cum Sponſa Regina Hungariæ Eminentiſſimus D. Cardinalis Boncompagnus, antiquitate proſapiæ, virtute, ac comitate præfulgens. Ita pro pace promovenda, Cardinales à Latere miſſi ſunt, prout accidit in hac Bulla Alexandri, & in aliis, & tempore Urbani VIII. ut dixi miſſus fuit Cardinalis Franciſcus Barberinus ex ejus *Conſtit.* 38. *to.* 4. *Bullarii incip. Tonitrua*, ſed etiam Nuntii Prælati mitti ſolent, ut nuperrimè egit Sanctiſſimus D. Noſter, cum Imperatore, ac Regibus Galliæ, & Hiſpaniæ pro pace ineunda.

Porrò hæ Legatorum ſupra enumeratæ ſpecies omnes ab Apoſtolica Sede, quam repræſentant, authoritatem mutuantur, non tamen ejuſmodi repræſentatio omnibus eſt æqualis, ſed ſuos habet gradus, ſiquidem non adeò perſpicua eſt in Legatis inferioribus, veluti in Legatis à Latere, quales ſunt Cardinales *c.* 1. *de off. legati in* 6. iſti enim uti membra ejuſdem corporis, cujus Caput eſt Papa, peculiari modo, & quaſi naturaliter ipſum Pontificem repræſentare videntur *can. decreto can. ſi quis* 2. *q.* 6. Imò Legati à Latere, ſeu de Latere malè à quibuſdam facta diſtinctione inter dictas denominationes, ut apud *de Magiſtris cit. c.* 2. *nu.* 5. Extraordinarii majori prærogativa, ac Juriſdictione utuntur, hinc Ordinarii in Legationibus Provinciarum non utuntur albo palaphreno, ac aliis Inſigniis Apoſtolicæ dignitatis, ut illi, imò neque Cruce extra Provinciam, & alias differentias notat D. Raynald. *cit.* §. 6. *num.* 8. & *ſeq.*

Tamen etſi nomina Legati, Nuntii, Oratoris, ſeu 10
Ambaſciatoris in aliquibus videantur ſynonima, ut notat Creps *obſervat.* 5. *n.* 27. Knipſchild. *de Jur. & privil. Civ. Imperial. lib.* 2. *cap.* 25. *nu.* 6. tamen differunt non ſolùm in re, quia Legati nomen magis latè patet Anaſtaſ. Germon. *de leg. Princip. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 2. poſt Decian. *tract. criminal. lib.* 7. *cap.* 5. *nu.* 11. *verſ. attamen*, verùm etiam in uſu loquendi accomodato; Legatus enim propriè dicitur, vel Cardinalis à Papa miſſus, vel Epiſcopus alicujus Eccleſiæ, cui ut dixi, Legati munus ſit annexum. Nuntii verò dicuntur Prælati, qui in certis Regnis à Sede Apoſtolica deputantur tum ad aſſiſtentiam Principum pro communicandis negotiis, tum ad plura ſubeunda munera in eodem Regno pro ſervitio Sedis Apoſtolicæ, vel cum facultate Legati, vel ſimplicis miniſtri cum certis facultatibus, ut eſt Nuntius Neapolis. Hique Nuntii reſidentes apud Principes ſunt, qui Apocriſiarii antiquitùs dicebantur. Ambaſciatores dicuntur, qui mittuntur à Principibus Laicis Summo Pontifici, vel ab eiſdem Principibus inter ſe. Oratores dicuntur verè, qui mittuntur à Civitatibus inferioribus, quos minimè mitti ſine licentia Papæ demandavit in Statu Eccleſiaſtico *Sixtus V. Conſt.* 42. §. 8. & *Clemens VIII. in Bulla Boni Regiminis* §. 13. ubi de his redibit ſermo.

Hinc veri Legati à Latere nomen ſolis Cardinalibus 11
congruit, à quibus magis Pontificia authoritas repræſenta-

Digitized by Google

ſentatur per Legatos à Latere extraordinarios Cardinales, quàm Ordinarios, etſi hujuſmodi dignitate fulgentes ad Provinciarum gubernium miſſos, quia iſti potius gerunt figuram Proconſulum, habentque principaliter jus in temporalibus, prout à Rege mittuntur Gubernatores Regnorum, imò etiam cum minori aliqua authoritate, & licèt pro feliciori Gubernio Provinciæ ſoleant à Summo Pontifici iiſdem communicari cum ſpecialibus Brevibus facultates aliquæ circa Eccleſiaſticos ratione aliquorum delictorum, vel cognoſcendi cauſas appellationum ab Ordinariis, idque fit à Papa, ut quies in Provincia obtineatur, & cum ab eodem Summo Pontifice repræſentetur duplex Juriſdictio, illa nempè Univerſalis Eccleſiæ Rectoris, & illa Temporalis Principis in ſuo Statu, ideò ſolet ſic ſuis Præſidibus Provinciarum duplicem Juriſdictionem communicare, quodque aliquando fit cum certis Indultis ad favorem Gubernatorum etiam Prælatorum; Unde authoritas iſtorum Legatorum eſt ſatis diminuta, & reſtricta ad aliquas facultates ſpeciales ſecundùm diverſum Ritum per Summos Pontifices concedi ſolitas, itaut in una Legatione varius ſit modus concedendi, quàm in alia, ut alibi dicam.

Legati verò à Latere Extraordinarii magis repræſentant decus, ac poteſtatem Sedis Apoſtolicæ, & quamvis de jure plura ſint illis permiſſa, & omnia, quæ poteſt Epiſcopus in ſua Diœceſi Card. de Luca *in relat. Rom. Curiæ diſc. 4. n. 11.* Rot. *dec. 15. coram Cavalerio, &* ulterius beneficia reſervata conferre in Provincia ſibi commiſſa, vacantia commendare, reſignationes recipere, electiones Abbatum confirmare, procurationem, exigere abſolvere à cenſuris *in Canon. ſi quis ſuadente* ac alia facere, de quibus plenè apud Doctores, præſertim Gimbat. *de authoritate Legati à Latere*, Herman. Kirchker. *in eod. tract.* Pax. Jordan. *de re Judiciar. pag. 18. de leg. à Latere* Barboſ. *de Jur. Eccleſ. lib. 1. cap. 5. per tot.* & exceptis aliquibus reſervatis Summo Pontifici, omnia poſſunt *Gloſſ. in cap. quoad tranſlationem de off. Leg.* Card. Turrecremata *in can. Huic Sedi diſt. 17.* quod nequeunt facere neque Legati nati, neque Nuntii, qui ſi habent aliquam facultatem Legati, ſatis eſt reſtricta, etiam quoad collationem beneficiorum, & circa modum vacationis, & circa valorem conferendorum, tamen etiam in Legatis à Latere extraordinariis ſolent diverſimodè concedi facultates, præſertim quoad diſpenſationes, conceſſionem Indulgentiarum, abſolutionem, ac beneficiorum reſervatorum collationem, ut proſequitur *cit.* Card. de Luca *num. 11.* & praxis docet, ac inſpectio earumdem facultatum Brevium dicitur vera regula ad cognoſcendam validitatem eorum actuum; hinc etiam in exteriori hujuſmodi Legati maximum decus reportant, tàm ex parte S. Pontificis, qui eos dum mittit agit cum aliqua nota ſpeciali benignitatis, comitando illos per aliquot paſſus, tum ex parte S. Collegii Cardinalium,
13 qui illos concomitantur, incedente Legato medio inter duos Diaconos, ac extra Portam ſtatim Crucem elevat, ac benedictionem impartitur; ita quoque in veſtimentis, utitur inſigniis Apoſtolicæ nempè authoritatis albo Palaphreno, ſeu candido Aſturione, & fræno, ac calcatibus deauratis, cum decore, magnificentia, ac plurium comitatu iter facit, ac parvam Curiam Pontificiam deferens, Officiales Brevium, ac alios, imò, & Datarium, qui ſolet eſſe Auditor S. Rotæ, ac plures Officiales inferiores verſatos in Dataria, & Cancellaria Apoſtolica, ut poſſit inſtrui eorum, quæ poteſt concedere vel non; prout etiam alios Prælatos aſſumit pro ejus Auditore, ac pro ejus decore in comitatu, & exercitio muneris.

In Provincia præcedunt omnes nedum Epiſcopos,
14 Archiepiſcopos ac Primates, itaut in Eccleſia habeant Thronum elevatiorem, ac exerceant Pontificalia, benedictionem elargiendo, Epiſcopis propriis præſentibus, ac habitum non præeminentialem puta Rocchettum coopertum gerentibus, ſed etiam ipſos Cardinales antiquiores, & altioris Ordinis, & ultimò fuit viſus Eminentiſſimus, & Reverendiſſimus D. Cardinalis Urſinus accedere Neapolim ad viſitandum Cl. Mem. Card. Carolum Barberinum Legatum publice ſe adjungendo ad illius latus ſiniſtrum, ut refertur in relatione infracitanda; Maximâ enim ratione honorantur hujuſmodi Legati nedum ab Inferioribus, ſed ab ipſis Cardinalibus, ſi enim ipſi repræſentant authoritatem Pontificiam, & ipſius Sedis Apoſtolicæ, ſaltem exceptis reſervatis, honor qui iis tribuitur ad ipſoſmet Cardinales honorantes redit uti membra ipſius corporis. Obtinent à Camera Apoſtolica ſcuta mille pro qualibet dieta, ſed Cardinalis Barberinus Legatus à Latere in Galliam non recepiſſe teſtatur Taſſon. *de anteſ. verſ. 2. obſerv. 2. n. 57.* Idemque præſtitiſſe Cardinalem Chiſium tempore S. M. Alexandri VII. apud eumdem Regem dixit D. Raynald. *ſynt. crim. obſer. 5. Proæm. §. 6. n. 5. & 6.* Ita dictus Cardinalis Carolus Barberinus certam quotam à Camera receptam diſtribui fecit tot puellis nubendis, ac captivorum redemptioni à Turcis, Legati verò qui mittuntur ad Provincias gubernandas non utuntur dictis inſignibus, nec habent omnes illas præeminentias, ſed Crucem elevant tantùm in Provincia, ut proſequitur *cit. Raynald.* A Principibus etiam quibus mittuntur, vel per quorum ditiones tranſeunt honorari ſolent; hinc non exigua teſtimonia humilitatis, & obſequii plures Reges erga eos effudiſſe, locum majorem præbendo, teſtantur Raynald. *anno 1237. n. 1. anno 1437. & 1429. n. 5. Spondan. anno 1139. n. 16.* Thomaſſin. *cit. to. 1. lib. 2. c. 119.* ubi refert proceſſiſſe omnes Proceres, Epiſcopos, ac quoſcumque etiam Galliæ Regis ſtirpis magnates; Præterea Henricum III. Angliæ Regem uſque ad litis maris obviam iviſſe Legato Apoſtolico; Alphonſum Regem Hiſpaniarum Legato longo itinere occurriſſe, & nudo capite recepiſſe, dexteramque conceſſiſſe, in Hungaria Legatos ante Reges ſediſſe, in menſa cum Carolo V. inter Imperatorem, ac Regem accubuiſſe, & nuperrimè cl. mem. Cardinalem Carolum Barberinum Legatum apud Philippum V. ut dixi Regem Hiſpaniarum Neapoli degentem ſolita Regum Catholicorum pietatis, ac devotionis monumenta recepiſſe in ſolemni ejus ingreſſu ſubtus Baldachinum æqualiter equitando cum Rege obviam facto uſque extra januam Civitatis, ac alias magnificas honorificentias, refert *Author in relatione legationis typis impreſſa Romæ apud Petrum Oliverium anno 1701.*

SECTIO II.

An Legati à Latere teneantur in Provincia exhibere litteras ſuæ legationis, & facultates, & an durante Legatione judicialiter poſſint conveniri?

SUMMARIUM.

1 *Legati Sedis Apoſtolicæ non Cardinales debent oſtendere litteras ſuæ legationis Principibus ad inſtructionem, non autem ad eorum facultates diſcutiendas.*
2 *Nec tenentur illas exhibere ſubditis.*
3 *Quid dicendum circa oſtenſionem Epiſcopis, quorum Juriſdictio vulneratur.*
4 *Legati Papæ non tenentur exhibere, ſi ſint notoriæ facultates ſuæ legationis.*
5 *Limitatur ſi agatur de re excedente fines, ac privilegia in jure comprehenſa Legatis competentia.*
6 *Permittitur ratione urbanitatis tantum.*
7 *Eo minus neceſſitas urget exhibendi in Nuntiis, qui habent privilegium ſpeciale eas non exhibendi, & iis creditur; & nn. ſeqq.*
8 *Limita ſi agatur in Contradictorio Judicio cum parte contendente, quoad validitatem gratiæ.*
9 *Illius eſt interpretari facultates, cujus eſt concedere.*
10 *Cardinales Legati à latere neque litteras, neque facul-*

facultates legationis oſtendere debent, & nn. ſeqq.
11 *Aliqui diſtinguunt id procedere in gratioſis, & non in præjudicialibus, ſed id reiicitur, & num. ſeqq.*
12 *Declaratur in quibus debet, vel non eis credi.*
13 *Quatenus non credatur Cardinali in ſpeciali Commiſſione.*
14 *Differentia inter legationem, & delegationem.*
15 *Quatenus ſit credendum Cardinali etiam delegato ad certam cauſam.*
16 *Requiſita neceſſaria ad dictam fidem.*
Quid de Cardinali Nepote Summi Pontificis, & aliis.
17 *Non habet locum dicta fides, niſi in Judicialibus, & quoad Juriſdictionem, ſecus in negotio privato.*
18 *Etiam in negotio privato erit credendum Cardinali, ſtantibus adminiculis.*
Imo ſufficit atteſtatio ſine formali examine ibid.
19 *Quid dicendum ſi agatur de intereſſe proprio Cardinalis?*
20 *Sed an credendum etiam Prælato, vel alteri Legato à Latere Papæ ſine litterarum oſtenſione, latè diſcutitur, & nn. ſequen.*
21 *Diſtinguitur ſpecies perſonarum, & circumſtantiarum.*
22 *Animadverſio in hoc habenda.*
23 *Quid ſervatur in Curia in Legatis, qui veniunt ad Urbem.*
24 *Legati à latere, an conveniri poſſint tempore legationis, ubi de Privilegio illorum, & nn. ſequen.*
25 *An procedat in cauſis inchoatis, & in quibus.*
26 *Miſſi ad Urbem, quatenus poterunt conveniri, vel non, ubi de apprehenſione in Curia.*
27 *Iſtud Privilegium quoad Legatos Papæ non eſt proficuum, quia nullum Judicem habent in partibus.*
28 *Privilegium illud impartitum ab antiqua Roma dominante Legatis ad ipſum venientibus, evanuit hodie, & quare?*
Qualitas, quæ conſideratur in Legatis, & Oratoribus, & de eorum Immunitate ibid.
29 *Dictum Privilegium antiquum poteſt conſiderari in Legatis, ſeu Oratoribus Civitatum Inferiorum, qui poſſunt conveniri in Curia, præciſo privilegio.*
30 *Sed an Legati poſſint conveniri in loco originis, à quo diſcedunt, & mittuntur.*
Adducuntur plures rationes, & judicata in hac materia ibid.
31 *Opinio Auctoris.*
Plures recenſentur, qui in jus vocari non poſſunt, & an procedat, in cauſis etiam Civilibus, vel ſolum Criminalibus.
32 *Adducitur exemplum, ut quis non poſſit conveniri in Novennalibus funeris.*
33 *Explicantur Doctores contrarii, & reſolutio in cauſa* Ferrar. Fideicommiſſi *cum D. Nuntio Bevilaqua, & nn. ſequen.*
34 *An procedat in cauſis ante legationem inchoatis; & diſtinguitur ſi cauſa ſint motæ in loco legationis, vel in loco à quo diſceſſit.*
Quid ſi duraret legatio tempore longinquo, & cauſa ſit facilioris expeditionis, & alia circumſtantiæ conſideranda ibid.
35 *Princeps plura debet conſiderare, ut ſuperſedere faciat in cauſa tempore legationis.*
36 *Pro majori Cautela debet recurri ad Papam, & non ad Judicem Ordinarium pro tali ſuperſeſſoria.*
Quid practicetur in privilegio ſeptuagenaria circa recurſum ad Papam ibid.

SED an legati Sedis Apoſtolicæ teneantur exhibere litteras legationis? Et quidem Principibus Laicis teneri, alias non eſſe illos admittendos, niſi oſtenſis facultatibus eiſque diſcuſſis, altem ex uſu Regnorum dixerunt Covar. *pract. quæſt. cap.* 46. Parexa *de Inſtr. edit. par.* 1. *tit.* 2. *reſolut.* 3. & 5. Thomaſſin. *de benef. to.* 1. *cap.* 119. *num.* 7. Verum in contrarium eſt veritas, quamvis non agatur de Cardinalibus, ſed de puris Legatis, ſeu Nuntiis non de Latere miſſis à Papa, quod nullo modo poſſint eorum facultates diſcuti coram 1
Laicis, permiſſa tantum extrajudiciali notitia ad ſolum effectum inſtruendi Principes de eorum adventu, ut ſe ſe fautores exhibeant, & conſuetudinem contrariam uti juri advertantem, ſicubi adeſſet reprobant Doctores apud Azor. *Inſtitut. moral. lib.* 5. *cap.* 14. *qu.* 6. *verſ. Quare*, Diana *part.* 9. *tract.* 7. *reſolut.* 69. Pignatell. *conſult.* 134. *num.* 3. *tom.* 4. Idem etiam dicendum quoad Laicos ſubditos, quibus nefas eſt facultates illas diſcutere, ſi enim ab Epiſcopis admittuntur, quorum juriſdictio per Legatos aliquo modo vulneratur, ipſi potiùs debent parere, quàm curioſa procacitate auctoritatem inveſtigare etiam circa res particulares D. Raynald. *obſerv. crimin. tom.* 2. *proœm.* §. 6. *numer.* 14.

Si autem agatur de Epiſcòpis, & aliis locorum Ordinariis, quorum Juriſdictio per Legatos in pluribus 3
abſorbetur, poſſet dici teneri Legatos oſtendere litteras legationis Garzias *de benef. part.* 5. *cap.* 3. *numer.* 9. Gonzal. *cap. cum in jure num.* 5. *verſic. Sed hæc ſolutio de off. & poteſt. Judicis delegati*, & Doctores *in cit. cap. Cum in jure eodem*, Azor. *Inſtitut. moral. libr.* 5. *cap.* 14. *quæſt.* 6. De Magiſtr. Sylv. *Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 7. *verſ. tertio*, Fagnan. *cit. cap. cum in jure nu.* 42. *& ſeqq.* Gambar. *de uff. & poteſt. Legati à latere lib.* 1. *rubr. qualiter Legatus ſe gerere, &c. n.* 1. *& ſeqq.* præſertim ſi agatur de præjudicialibus Gondiſſalvus Villadiego *de orig. Cardinalium*, *q.* 16. *n.* 60. *verſic. ſecus eſt in aliis.*

Sed ſi agatur de Legato deſtinato à Papa in certa Provincia ad formam textus *in cap. Legatus de off. legat. in* 6. qui reputatur Ordinarius, & ejus Juriſdictio per obitum Pontificis non expirat, & hic neque debet oſtendere ſuas ſpeciales Commiſſiones, quia quotieſcumque eſt à Pontifice Legatus deſignatus, obtinet à Jure ipſo Juriſdictionem, & ſic ſua auctoritate utitur *Can. ſi Apoſtolica* ibi: *ſuæ legationis auctoritate De præbendis in* 6. Guttierez *lib.* 1. *Canon. qq. qu.* 11. *num.* 4. Sanchez *de matrim. diſp.* 28. *num.* 8. ad differentiam Delegati, & miſſi cum certa facultate, niſi tamen agatur de re excedente fines legationis juxta caſum *in cap. hi qui*, ubi Gloſſ. *ver. ſpecialiter de præbendis in* 6. quia tunc 5
debet oſtendere dictam facultatem Monet. *de commutat. cap.* 7. *numer.* 40. Gonzalez *cap. Cum in jure nu.* 5. Quod autem in oppoſitum aliqui dicunt, poteſt recipi pro aliquali extrajudiciali notitia urbanitatem 6
concomitante. Fortiùs verò neceſſitas illa oſtendendi litteras abeſt à Legatis, & Nuntiis, qui ſpeciale privilegium Sedis Apoſtolicæ habent, prout quandoque habere ſolent cum Clauſula, quod non teneantur 7
oſtendere facultates legationis in conceſſionibus, gratiis, & aliis diſpenſationibus per eos auctoritate facultatum legationis explendis, ſed ſoli narrationi credi Azor. *cit. verſ. ſed quid ſi Pontifex*, & refert Garzias *de benef. par.* 5. *cap.* 3. §. 1. *num.* 84. *in fin. fol.* 440. Benè tamen eſt verum, quod aliquando debeant in medium afferri facultates iſtorum Legatorum, nihilominus id intelligi debet in contradictorio Judicio cum parte colligitante, & excipiente de illarum veritate, quando agitur de re, quæ requirat ſpecialem facultatem ultrà eam, quam ex natura ſua importat legatio, Leo *in Theſaur. for. Eccleſ. cap.* 2. *num.* 21. & Garzias *cit. loco* & ita intelligitur Rota *dec.* 73. *par.* 3. *diverſ.* Igitur concludendum, quod eo ipſo quod fuerit recognitus Legatus, aut Nuntius, conſequenter creditur habere omnia, quæ conſequuntur legationis munus, hinc nulli permittitur interpretari ejuſmodi facultates Legatorum, quod quidem reſervatur dumtaxat Principi mittenti, cùm illius ſit interpretari, cujus eſt condere *cap. Inter alias de ſent. excom.* Felin. *in*

cap. Paſtoralis, *n.* 3. *cum ſeqq. de fid. Inſtrum.* Gra-
tian. *diſcept.* 927. *num.* 19. & 20. & in terminis fa-
cultatis, ſeu privilegii conceſſi à Summo Pontifice,
quod ad eum tantùm pertineat interpretari Rota *in
Nullius*, *ſeu Fulden. Juriſdictionis* 27. *Aprilis* 1705.
§. 9. *coram Molinez Decano*.

Sed ſi agatur de Cardinali Legato à latere, nullo
modo illum teneri ad exhibitionem litterarum ſuæ
10 legationis, & eò minùs facultatum liquet *ex Can.
Nobiliſſimus* 97. *diſtinct.* ubi Gloſ. *ver. nihilominus* Gloſ.
*in cap. Ad Apoſtolica verb. proponi de ſent. & re ju-
dic. in* 6. & communiter Doctores Gonzal. *c. Cum in
jure*, *n.* 5. *de offic. & poteſt. Jud. delegat.* Fagnan. *ibid.
num.* 45. & *ſeqq.* Barboſ. *cit. Can. Nobiliſſimus num.* 3.
Maſcard. *de probationibus tom.* 1. *concluſ.* 269. *ver. Car-
dinalis*, *num.* 1. & *ſeqq.* & *concluſ.* 84. *nu.* 2. Gabriel.
comm. concluſ. lib. 1. *tit. de probationibus concluſ.* 3. *nu.*
2. & 3. Barboſa *de Jur. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 5. &
cap. 4. *num.* 63. De Magiſtris *cit. cap.* 3. *num.* 7. *verſ.
Tertio*, Lapus *alleg.* 15. 33. & 89. Gambar. *de offic.
& poteſt. legat. à latere cit. loco*, Gondiſſalvus Villadie-
go *cit. nu.* 60. Rota *dec.* 2. *alias* 136. *de offic. legat. in
antiquis*; Idque ob rationem aſſignatam *in cit. Text.
Can. Nobiliſſimus*, amplexam à Doctoribus, ratione
præfulgentis qualitatis in Cardinali, cui nefas eſt fi-
dem non præſtare in re tam gravi, præcipuè, quia hu-
juſmodi legationes ſunt notoriæ, & eas concomitantur
plures circumſtantiæ, quæ veritatem inducere ſolent,
& de contrario dubitare, temeritas eſſet.

11 Aliqui tamen moderantur prædicta, & volunt eſſe
credendum Cardinali Legato quoad ea, quæ concer-
nunt purum Officium atque Principem, cui mittitur,
ut erat caſus *in cit. Can. Nobiliſſimus*, non autem in ju-
dicialibus, quorum Juriſdictio ſpecialiter confertur Le-
gato; Vel dicunt eſſe illi credendum, ſi agatur de fa-
cultatibus in rebus gratioſis, putà in foro pœnitentia-
li, vel aliis non præjudicialibus alicui, ut declarat
Gloſſ. *in cap. ſicut nobis verſic. alio modo in fine de ſent.
excommunicationis*, & arguitur *ex d. Can. Nobiliſſimus*;
quodque in terminis docuerunt omnes ferè citati
Doctores, & idem Fagnan. *cit. cap. Cum in jure n.* 49.
& *ſeqq.* & *cap. de Rectoribus*, *num.* 42. *de Cler. ægrot.*
Barboſ. *cit. cap. Cum in jure nu.* 2.

Ego verò in hoc diſtinguendum puto, aut agitur de
12 re, quæ non ſit directa in præjudicium tertii, etſi ge-
neraliter influat, & agatur de actu, qui regulariter
concedi ſolet Legatis, & tunc debet eiſdem credi, quia
eo ipſo quod Legatus eſt à latere habet ea omnia, quæ
de jure, vel conſuetudine illi debentur, etſi con-
ſequenter jus alterius lædatur, quia eſt præjudicium
13 conſequens actui neceſſario; Si verò actus, quem præ-
ſtat, non ſit à jure permiſſus Legatis, & inſuper a-
gatur de re alteri præjudiciali, tunc debet oſtendere
facultates, quia verè non agit uti Legatus, ſed potiùs
uti ſpecialem facultatem exercens, quæ non præſumi-
tur Villadieg. *cit. num.* 60. *verſ. Cardinalis ſi dice-
ret*, & Gambar. *cit. loco n.* 3. *verſ. hoc tamen fallit*,
Maſcard. *de probat. cit. concl.* 269. *numer.* 7. & *ſeqq.*
Barboſa *de Jure Eccleſ. cit. cap.* 4. *num.* 66. Angel. *conſ.*
162. *relat.* à Fagnan. *cit. cap. cum in jure nu.* 49. & 50.
qui videtur etiam aſſentiri huic diſtinctioni, quam ne-
dum probabilem, ſed neceſſariam puto, ni velimus de-
ſtruere regulam inconcuſſam, & à nemine controver-
ſam, quod credatur Cardinali à Latere de litteris lega-
tionis, cùm alioquin omnes ferè auctoritates per lega-
tionem communicatæ præjudicium tertii ingerant,
præcipuè Epiſcopis, quibus in plurimis derogatur, ut
obſervat *cit.* Gambar. *n.* 4. & verè *cit. dec.* 2. *in antiquis
de off. leg.* loquitur de procuratione exigenda, quam,
certum eſt, eſſe præjudicialem ſolventi; Unde contra-
rii, vel loquuntur, vel intelligi debent de ſpeciali com-
miſſione, de qua non creditur alicui ſine facultate *cap.
cum in jure de off. & poteſt. Jud. deleg.* & explicat. D.
Raynald. *cit. num.* 14. *verſ. qui limitant*; Nec obſtat,
quod ſicuti non creditur de ſpeciali Commiſſione Car-
dinali, ita neque Cardinali Legato quoad Legationem
14 concernentia, quia differentia urget inter legationem,
quam concomitantur plures ſolemnitates, & præro-
gativæ, ac Commiſſionem ſpecialem, ut conſiderat
Fagnan. *ibidem nu.* 45. *verſ. Sed adverte*. Prætérquam
quod neque eſt vera indiſtinctè Concluſio in Cardi-
nali, qui etiam fidem obtinet, ſi aſſerat de ſpeciali 15
Commiſſione aliqua Summi Pontificis Barboſ. *cit. cap.
Nobiliſſimus num.* 3. & *de jur. Eccleſ. lib.* 1. *c. p.* 4. *n.*
64. & 65. ubi de conſuetudine Curiæ, & alii citantur,
ſecus autem dicit eſſe in Epiſcopis Abb. *in cap. quod
translationem in fin. de off. leg.* Maſcard. *de probat.
concl.* 140. Farinac. *in praxi Criminal. part.* 2. *quæſt.*
63. *num.* 55. Maſcard. *de probation. concluſ.* 269. *ver-
bo Cardinalis numer.* 3. Fagnan. *citat. numer.* 46. &
in terminis Cardinalis Pœnitentiarii confirmantis Sta-
tutum cum auctoritate Papæ, prævia aſſertiva ejuſ-
dem habuiſſe talem auctoritatem Rota *deciſ.* 339.
numer. 1. *par.* 2. *recent.* & de aliis Cardinalibus *de-
ciſ.* 189. *num.* 12. *coram Emerix Jun.* & de Cardi-
nali Nepote Summi Pontificis, *dec.* 147. *num.* 1. *co-
ram eodem*.

Quod tamen declaratur primò procedere ſi concur- 16
rant tria, nempè quod agatur de re veroſimili, quod
ſit in loco ubi Papa adſit, & quod non contineat rem
tertio præjudicialem Altograd. *conſ.* 22. *num.* 46. &
ſeqq. lib. 1. Fagnan. *cit. num. fin.* & *cap. de Rectoribus
num.* 40. & *ſeq. de Cler. ægrot.* Card. de Luca *de Juriſd.
diſc.* 7. *num.* 12. Rota *dec.* 630. *num.* 2. & 3. *par.* 4. *to.*
1. *recent.* Sed ſi agatur de Cardinali, qui ſolet habere
Oraculum Papæ vivæ vocis ratione Miniſterii, ut de
Cardinali Nepote, vel alio Miniſtro in rebus proprii
Miniſterii, quod ei ſit deferendum, etiam ſi agatur de
præjudicio tertii habetur *in cit. deciſ.* 147. *coram Eme-
rix Jun.* & in terminis Cardinalis Legati de tempore
præterito, tradit Card. de Luca *de regal. diſc.* 108. *n.*
2. & quod in hoc debeat attendi obſervantia, *idem in
adnot. ad diſc.* 82. *de Juriſd. num.* 60. ſi ſit vivus Pon-
tifex, & agitur de re veroſimili, ut conſiderat ipſemet
Auctor.

Declaratur ſecundò dictum fidem Cardinali præ-
ſtandam, habere locum in Judicialibus, & quo ad
Juriſdictionem pertinentia; Secùs in re privata, ut 17
diſtinguit Addens ad Buratt. *dec.* 113. *n.* 37. itaut Car-
dinalis atteſtationi etiam juratæ non debeat ſtari in re
alteri præjudiciali, ut proſequitur Felin. *cap. Quod ſu-
per n.* 2. *verſic. Item facit*, & *verſic. Tertia Concluſio
de fid. Inſtrum.* Decius *in cap. Cauſam quæ num.* 25. &
26. *de off. delegati*, Menoch. *conſ.* 322. *num.* 45. *verſic.
nec dici poteſt*, & latè Rota *dec.* 387. *n.* 6. *coram Priolo*,
quod tamen limitatur ſi ſit atteſtatio adminiculata, quia 18
ſi ſimplici privati atteſtationi adminiculis ſuffultæ, &
veroſimili credendum eſt Adden. ad Buratt. *cit. dec. n.*
38. *verſic. limitatur*, eò magis minoribus adminiculis
indiget atteſtatio Cardinalis propter eximiam integri-
tatem perſonæ tam egregiæ, ut dicit Gloſſ. *cit. Can.
Nobiliſſimus verſic. Credidimus diſt.* 97. & benè expli-
cat Card. de Luca *de Emphyt. diſc.* 63. *num.* 3. *verſic.
Et quamvis*, & *dec.* 316. *num.* 3. & 4. *coram Bichio*:
ubi de aſſertionibus Cardinalium, & ſi in Judicio, non
examinentur, cùm ſit Magnatum ſtylus verum fate-
ri per privatas atteſtationes ut proſequitur *cit.* Car-
din. de Luca *num.* 3. Bich. *cit. dec.* 316. *numer.* 4. Si ta-
men atteſtatio percuteret intereſſe proprium, tunc non 19
meretur fidem ullo modo, & in hoc ſenſu procedit *ci-
tata dec. coram Priolo num.* 7. etſi intereſſe fuerit præ-
ſumptum, & facit *citata dec.* 189. *numer.* 12. *verſ. Qui
nullum coram Emerix Jun.*

Tandem in hac materia quæri poſſet, an ſicuti cre- 20
dendum ſit Cardinali Legato ſine oſtenſione littera-
rum ſuæ Legationis, credendum ſit eodem modo Præ-
lato, vel alteri perſonæ conſpicuæ miſſæ à Papa cum
poteſtate Legati à latere, ut ſolet fieri, præcipuè in
longinquas Regiones, de quo Hoſtienſ. *in Summa verſ.
quot ſpecies Legatorum de off. Legati n.* 2. ibi. *Et intelli-
gi poteſt de Latere Papa miſſus*, & *ſi non ſit Cardina-
lis*, Barboſ. *de Jure Eccleſ. cit. cap.* 5. *n.* 5. & præcipuè
in Regiones Orientales, ad quas non ſolent nunc mitti
Cardinales, ſed Nuntii, quibus conceditur facultas,

etiam

Digitized by Google

etiam Legati à Latere? Et verè credi debet tali miſ-
21 ſo ſi ſit perſona honeſta, & concomitentur circum-
ſtantiæ tales, ut fides ei adhibenda ſit, nam non ſo-
lent ita occultè mitti, ſed ſatis Legatio eorum eſt
nota in Curia, & apud Regiones, per quas tranſeunt,
& verè ratio *cit. Can. Noviſſimus*, viget ratione ho-
neſtatis, in qua credulitas fundatur cum exemplifi-
cativè tantum, Gloſſ. ibi *verſic. nihilominus* dicat de
Cardinali, non excludendo alios, ſed movetur ex ho-
neſtate perſonæ, & ita Doctores, & Gloſſ. *in ver. pro-
poni c. ad Apoſtolica de ſent. & re judic. in 6.* ſe fundat
in notorietate Legationis, & facit Gloſſ. *in cap. cum
olim il primo verb. ſine reprehenſione de pr.v.* ubi quod
etſi non poſſit probari amiſſio litterarum legationis,
quia nullus Judex datur in Provincia, qui poſſit hanc
cognitionem aſſumere, tamen debet credi Legato, ſi
homo honeſtus ſit. Quæ quidem honeſtatis ratio veri-
ficabilis eſt in Prælato, ſeu alia honeſta perſona, &
notorium non debet ignorari, ut in his terminis Fagn.
cit. c. cum in jure n. 44. & benè Felin. *eod. c. n. 12. verſ.
Amplia 2.* etſi non ſit Cardinalis, ſed perſona graviſ-
ſima, & facit *Innocentius eodem c. cum in jure num. 1.*
ibi: *prudenter agit ſi exequatur, etiamſi litteras non
videat, dummodo probata perſona ſit, quæ hoc dicit*;
Undè ſicuti eſt improbanda procacitas eorum,
22 qui perſonam probatam pluribus præmiſſis indiciis,
ac actibus Legationem importantibus dubitabilem red-
derent; Ita eſt commendanda diligentia Ordinariorum,
qui ſcrutantur veritatem in fictis, quibuſdam Lega-
tis impiè pro veris ſe gerentibus Sedis Apoſtolicæ,
præſertim in longinquis Regionibus, ut eveniſſe in
quodam Hollando ſe ita jactante, mihi fuit dictum,
in partibus Orientalibus à nobis remotis. In Curia
verò mos invaluit, ut numquam Apoſtolica Sedes re-
23 cipiat Legatos undecumque advenientes, niſi oſten-
ſis legationis litteris ex textu claro *in dicto Can. No-
biliſſimus 97. diſt. & Can. lectis 63. diſt.* Gambar. *de
auct. Legat. a later. rubr. qualiter Legatus ſe ger. &c.
numer. 1.*

Accedit alia quæſtio an Legatus à latere poſſit con-
24 veniri tempore ſuæ legationis? Hæc inſpectio quoad
Legatos in genere, tàm Sæculares, quàm Eccleſiaſti-
cos etiam communis, duplicem habet inſpectionem,
una an poſſint conveniri in loco legationis, an in
loco Originis, ſeu loci, à quo diſcedunt.

Quoad primum clari ſunt textus, Legatos non
poſſe conveniri, durante legatione in loco legationis,
l. 2. §. Legatis, ff. de Judiciis; *l. Non diſtinguemus 37.
ff. item ſi quis, de Recept. Arbitr.* ubi quod neque te-
nentur ſubire judicium arbitri electi; hocque privile-
gium ne Legati conveniantur in loco legationis,
25 procedit in Cauſis nedum inchoatis, ſed inchoandis,
dummodò tamen agatur de actione orta ante lega-
tionem, ſecùs ſi agatur de delicto, vel contractu, ac
alia actione orta tempore legationis in loco ejuſdem.
Nam hoc caſu, dubio procul conveniri poterunt, ex
textu claro in *leg. Non alias 24. & §. ſeq. ff. de Judic.*
Barboſ. *cit. leg. 2. n. 49. & 76. cum ſeqq.* Barboſ. *Jun. in
cap. Cum parati, num. 2. de Appell.* Fermoſ. *in cap. fi-
nali, quæſt. 28. n. 1. & ſeq. de Foro Compet.* cui con-
ſonat etiam Jus Canonicum *in cap. Licet 20. de Foro
26 Compet.* ubi dicitur quòd in Urbe exiſtentes poſſint
ibi conveniri, utpotè in Matre omnium Eccleſiarum
(quam apprehenſionem in Curia Forenſes noſtri ap-
pellant) exceptis tamen iis, qui ex juſta & neceſſa-
ria cauſa ad Urbem accedunt, ubi Gonzal. *num. 6.
verſ. Ratione*, qui tradit locum habere idem privi-
legium revocandi domum, non ſolùm quoad Lega-
tos miſſos Romam, ſed etiam à Papa vocatos, ut-
potè juſtiſſima cauſa Romæ degentes, iniquum enim
eſſet, ut litibus implicentur qui ratione publici mu-
neris eò adveniunt. Rugger. *conſ. 2. numer. 32.* Vela
differt. 39. numer. 14. vol. 2. Fragoſ. *de Republ. par. 2.
lib. 3. diſp. 10. §. 5. n. 135.* Conciol. *ad Stat.* Eugub. *lib.
1. rub. 33. num. 8.*

Idem, ſed fortiori ratione eſt judicandum de Car-
27 dinalibus Legatis, imò & Nunciis à Sede Apoſto-
lica miſſis, quia cùm ipſi in partibus nullum habeant
Superiorem, & Judicem, hinc etſi agatur de contra-
ctu in loco legationis priùs facto, vel alio modo,
quo forum ſortiri poſſint, nequeunt conveniri coram
aliquo, ſed forum Summi Pontificis ſemper retinent.
Pignatell. *tom. 1. conſ. 111. numer. 33.* Paſqual. *deciſ.
508. num. 7.* Del Bene, *de Immunit. tom. 1. c. 10. dub.
15. ſect. 3.* cumque tales Legati habeant Tribunal e-
rectum in loco legationis, ipſi cognoſcunt etiam de-
licta eorum famulorum.

Evanuit autem hoc tempore illud privilegium, 28
quod antiqui Romani Imperatores univerſalem Orbis
dominatum tenentes Legati Romam advenientibus
conceſſerunt, qui alioquin uti Subditi Urbi commu-
ni Patriæ poterant conveniri. Evanuit, inquam, in-
ter Legatos, & Oratores Regum, & Principum jura
ſuprema habentium, poſt ſciſſum Romanum Impe-
rium in varias dominationes, ut ad rem conſiderat
D. Anialdus *Sacra Rota Auditor in annot. ad dec. 71.
num. 27. verſ. Et quamvis*; In iis enim tantùm con-
ſideratur qualitas illa fidei univerſalis ſanctitatem po-
liticam concedens Legatis. Greg. Tholoſ. *de Republ.
lib. 11. cap. 10. num. 14.* Fermoſin. *cit. quæſt. 29. num.
1. de Foro Compet.* Gerinon. *de Legat. lib. 2. c. 2. per
tot.* etiam pro Cauſis in loco legationis contractis ex
exemptione eorum perſonarum, ac bonorum, in *leg.
fin. ff. de Legationibus*. Pignatel. *conſult. 184. tom. 9.*
ubi de Immunitate iſtorum Oratorum, *& conſultat.
3. tom. 1.* in qua inſeritur Diſſertatio Lucæ Holſtenii
contra Chriſtophorum Ronconium de denegata Im-
munitate Oratoribus ſcribentem, de quo alibi dicam,
& ſic verificari poteſt iſtud privilegium quoad con- 29
ventionem judicialem, ut ſit pro Legatis, ſeu potiùs
Oratoribus Civitatum ſubditarum, quia tunc acceden-
tes ad Urbem poterant uti in foro eorum ſuperiori
apprehendi, ut litibus reſponderent juxta *legem Ro-
ma 33. ff. Ad municipal. & cit. cap. Licet, 20. de
Foro Compet.* bene etiam ratione ejuſdem limitationis
ſupradictæ *in cit. cap. Licet*, quia agitur de acceſſu
neceſſario, & ratione legationis hoc habebant privi-
legium, ut non poſſent Romæ conveniri.

Quoad verò privilegium Legatorum, ut non poſ-
ſint conveniri in loco patriæ à qua diſcedunt, etiam 30
affirmatur à DD: Gratian. *diſcept. 421. n. 30.* Barboſ.
cit. leg. 2. num. 91. ff. de Judic. Barboſ. *Jun. in c. Cum
parati, num. 2. de Appell.* Vela *cit. differt. 39. num.
23.* & etiam quoad conſortes in cauſa. Rugger. *cit.
conſ. 2. num. 123. verſ. Quibus, & num. 151.* D. Epiſ-
copus Zaulus *ad Stat. Favent. lib. 1. rubr. 24. numer.
23.* qui refert judicatum *Signatura Juſtitiæ 17. De-
cembris 1676. in Cauſa Ferrarien. Fideicommiſſi*, ubi
habebat intereſſe D. Bevilaqua tunc Nuncius Extra-
ordinarius in Civitate Nimeghæ pro pace ineunda,
decernentis, ut A. C. non procederet etiam quoad
Correos in Cauſa, & anno 1669. 12. *Februarii in
Signatura Gratiæ* ad inſtantiam Cardinalis Roberti
Legati Provinciæ Romandiolæ fuit dilata reſolutio,
ſed deinde die 14. *Februarii dicti anni* fuit mediante
Auditore tunc regnantis Clementis IX. mandatum ſu-
perſederi in Cauſa uſque ad reditum dicti Cardina-
lis, & interim non currere tempus Patri ad appel-
landum, ſeu ad proſequendam appellationem. Sed
idem D. Zaulus refert contrarium fuiſſe reſolutum in
dicta *Cauſa Ferrarien.* ſed non refert motiva reſolu-
tionis, in qua Cauſa propoſita in *Signatura Gratiæ
13. Septembris 1678.* fuit reſcriptum procedi ad ul-
teriora quoad Correos, quò verò ad Nuncium pro
ſuperſeſſoria arbitrio Sanctiſſimi, quam noluit dare
Summus Pontifex Innocentius XI. tunc regnans, quod
etiam refert citatus D. Anialdus *num. 24. verſ. Singu-
laritas articuli*, qui ſcripſit uti Advocatus, ibique ju-
ra contra Nuntium tranſcribit.

Sed reflectendo ad veritatem dico, quòd tale pri- 31
vilegium competat Legatis, & Nunciis, non qui-
dem ex *cit. leg. Non diſtinguemus, ff. de Recept. Ar-
bitr.* ut putat Gratian. *cit.* nec ex dicta *leg. 1. §. Le-
gatis, ff. de Jud.* quia nunquam loquuntur de privilegiis

non conventionis in loco originis, ſed in loco legationis, de quo ſupradixi cùm ſupponant jura Legatos, vel mitti, vel vocari Romam tunc imperantem Orbi, ut benè dicitur in *cit. Diſſert.* Lucæ Holſtenii apud Pignarell. *conſultat.* 111. *tom.* 1. *verſ. Hæc utique*, *fol.* 138. & benè in hoc advertit citatus D. Anſaldus *num.* 26. *verſ.* 1. *quia*, ubi ſubdit nullam aliam legem allegatam de hoc loqui. Sed mihi non obſcurè videtur competere tale privilegium ex *leg. Legatus* 12. ubi diſponitur non obſtringi Legatos negotiis in patria, durante legatione, & *leg. Eumdem*, §. *Ante legationem*, *ff. de Legation.* & *ex leg.* 2. *ff. de In Jus vocando ibi: In Jus vocare non oportet neque Conſulem, &c, neque eos, qui propter loci religionem inde ſe movere non poſſunt, nec eum, qui equo publico in cauſa publica tranſvehitur*. Eo igitur ferè ad litteram exprimuntur Legati, tum quia iſti non poſſunt ſe movere à legatione in qua adſunt, quæ dicitur locus religioſus, cujus jura violare, redeundo, gravem delicti pœnam luerent, tum quia ſi lex tale privilegium concedit puro præconi, ac aliis, qui iter faciunt cauſa Reipublicæ, quomodo non debet dari Legatis, qui gravioribus implicationibus publicam rem gerunt, & ſic DD. prædicti indiſtinctè hoc privilegium concedunt ex ratione, quia juſtum non eſt, ut ipſi laborantes pro Republica litibus vexentur, ut vel ſaltem animo alibi eſſent, publico bono præjudicantes, cujus gratia licet bono particulari derogare. Nec obſtat quòd etſi non poſſint per ſe comparere, ut in aliquibus caſibus jura antiqua conſiderant neceſſarium, & in Criminalibus ſervatur, poſſunt per eorum Procuratores, Cauſas civiles agere, ut animadvertit idem D. Anſald. *n.* 29. *verſ. Et licet*, & *num. ſeq.* quia *cit. l.* 2. *ff. de in Jus vocando*, excuſans plures ad comparendum in Judicio procedit etiam in Civili prout DD. firmant, & ita videmus paſſim practicari in Noven-
32 nialibus funeris, & hujuſmodi, etſi poſſent, præviis eorum Procuratoribus ſe tueri. Carena *reſol.* 86. Rodriquez *de Concurſu Creditor. par.* 1. *art.* 3. *numer.* 8. Gratian. *diſcept.* 18. *num.* 53. & *ſequen.* Id etiam fit in conſtitutis in mortis periculo, & in Magiſtratibus, ac aliis in *cit. lege* expreſſis.

Nec contrariantur DD. allegati per dictum D. An-
33 ſald. *num.* 27. nempè Scaccia *de Jud. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 984. Paris de Puteo *de Syndic. verſ. Officiales durante Officio n.* 1. *fol.* 263. qui loquuntur de Officiali exercente Officium in aliqua Civitate, ut poſſit conveniri in loco proprii domicilii ſeu originis; in hoc enim caſu privilegium non excedit locum, ubi Magiſtratum quis exercet. Secùs eſt in noſtro caſu, quia injuſtum eſt ut cogantur à patria exulare pro bono Reipublicæ in longinquas regiones, ut valeant vexari in loco à quo diſcedunt. Ita nec uſus videtur eſſe contrarius, ſed potiùs favorabilis Legatis, ſeu Nunciis, ut ſupra adduxi; Et quamvis dicatur fuiſſe aliquando conceſſas dilationes in Cauſis Legatorum per Reſcriptum Papæ, id fuit ad majorem cautelam, cùm cæterùm Principes ſoleant ſe conformare Juri. Si qua verò exempla adducantur de cauſis agitatis in Patria Legati tempore legationis, id fortè evenit eò quod Partes non curaverint opponere.

Nec demùm obſtat exitus parùm felix in dicta Cauſa D. Bevilaquæ, quia verè à Signatura Gratiæ, & Juſtitiæ obtinuit dilationem, ſed ſan. mem. Innocentius XI. noluit eam permittere, & verè ex peculiaribus circumſtantiis Facti perpenſis, juſtum viſum fuit Oraculum tanti Pontificis, quia ipſe D. Bevilaqua uti Legatus declaratus poterat uti privilegio *ad text. in leg. Legato* 5. *de Legation.* Et tamen ipſemet poſt declarationem legationis cauſam introduxit coram Aud. Cam. idcircò non potuit amplius, re non mutata, litem non proſequi. Rurſus Cauſa erat prius mota in partibus, & ipſe utendo privilegio Eugenianæ egit coram Aud. Cam. quæ de re viſa fuit intem-
34 peſtiva pœnitentia, cum privilegium legationis non comprehendat Cauſas motus *leg. Eumdem*, *ff. de Legation.* ibi: *ante legationem ſuſceptam, ſicut negotium moveatur, etiam abſens defendi debet*. Anaſtaſius Germ. *de Legatis in tract. magn. tom.* 2. *part.* 2. *pag.* 213. Gratian. *cit. diſcept.* 421. *num.* 35. & 47. D. Anſald. *cit. numer.* 33. non obſtante diſpoſitione *leg. Non diſtinguemus*, §. *Si quis Romæ*, *ff. de Recept. Arbitr.* quam notat De Luca ad Franch. *dec.* 544. *n.* 1. *verſ. Neque*, & licèt Privilegium iſtud legationis ſuperveniens etiam juvare poteſt, utpotè dilatorium, tamen procedit in Cauſa mota in Urbe, ad quam mittebantur, non autem in loco, à quo miſſi erant, & ratio eſt, quia in Cauſis motis in loco originis poſſet Legatus prævenire defenſiones ante legationem ſuſceptam, ſed in loco legationis diverteretur a publico munere ſubeundo.

Ita in dicta Cauſa D. Bevilaquæ fuit conſideratum legationem durare tempore longinquo, quod præjudicat privilegio, quia redderetur iniquum. Germon. *cit. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 8. Martin. Lauden. *eodem tract. q.* 28. prout ceſſat in Legatis jus hoc revocandi domum, ſi eſſet cauſa facilioris expeditionis, & minoris ponderis facilè tractanda per alios. Rota *deciſ. prima*, & 2. *de Foro Compet. in antiquis*. Ita ſi Legatus fuerit hæres, tenetur interim cavere Legatariis, & Creditoribus. Barboſa *in L. Hæres abſens numer.* 89. & 96. *de Jud.* Fermoſin. *cit. cap. fin. quæſt.* 11. *num.* 8. *de Jud. & Foro Compet.* & tenetur adire hæreditatem, vel repudiare, & conteſtari litem, ne labatur tempus. D. Zaulus *cit. nu.* 38. & ſi conveniat alios, poteſt reconveniri. Gonzal. *cap. Dilectus* 6. *num.* 7. *de Arbitris*.

Sicque privilegium Legatorum regulariter viget ne
poſſint conveniri etiam in loco originis, ſemper ta- 35
men reſervata cognitione circumſtantiarum, ut prætextu talis privilegii non abutantur dilatione, quam debent Principes moderari, prout dicitur non ſuffragari iis, qui affectant legationes ad prorogandas Cauſas. Tondut. *Prævent. part. prima*, *cap.* 28. *numer.* 1. & *ſeq.* Vela *citato num.* 28. Gratian. *cit. num.* 30. ibi: *Si non data opera*, & quatenus agatur de Cauſa facili dividua non debet patrocinari privilegium aliis Correis, ſecùs ſi verè individua ſit ad latè tradita per Germon. *cit. cap.* 9. *num.* 15. & 16. D. Anſald. *cit. n.* 36. & *ſeq.*

Conſulerem tamen in tali materia recurri debere 36
ad Signaturam Gratiæ, vel Auditorem Sanctiſſimi, nec Judices Ordinarii id facilè permittere debent, cùm ex circumſtantiis magis notis Principi hæc materia debeat decidi, dilatione data, vel durante legatione, vel ad certum tempus, prout in ſimili practicari ſolet in privilegio ſeptuagenarii, in quo etſi poſſit Judex Ordinarius interloqui, tamen ex ſtylo recurritur ad Papam, quia aliquæ ſunt Leges, quæ ſolo Principis Oraculo debent executioni demandari ob facilem abuſum, qui aliàs eveniret, ut de ſeptuagenaria. Rota *in Romana Cambii* 10. *Decembris* 1691. *coram D. Urſino*, & *dec.* 51. *in principio*, poſt Albic. *de Inconſt. in Jud.*

SECTIO III.

De varia poteſtate Legatorum, & de muneribus quæ eiſdem dantur, cui acquirantur, & de eorum ſalario.

SUMMARIUM.

1 *Legatorum poteſtas in quibus verſatur?*

2 *Legati an poſſint recipere munera ab iis, quibus mittuntur, & nn. ſeqq.*

3 *Recolitur mos antiquus Regum, & Principum cohoneſtandi muneribus Legatos, & plura exempla adducuntur tempore quoque Romanorum.*

4 *Legati poſſunt recipere munera à Principibus data.*

5 *An acquirantur iis, vel mittentibus diſcutitur, & nn. ſeqq.*

6 *Addu-*

Digitized by Google

6 *Adducuntur opiniones.*
7 *Refertur diſtinctio in hoc quoad Legatos notos vel ignotos ei, cui mittuntur, & ſi res ſit adaptabilis ſolùm Dominis mittentibus.*
8 *Opinio Auctoris declaratur, & nn. ſeqq.*
9 *Etiam Barbari donis cohoneſtabant Legatos.*
10 *Dona quæ dantur Legatis, in dubio cenſentur facta intuitu perſonarum Legatorum.*
11 *Semper debentur Legatis dona, quæ fiunt intuitu perſonarum illorum ſecundùm omnium opinionem.*
12 *Limitatur concluſio, quòd dona acquiruntur Legatis etſi facta contemplatione Dominorum, ſi agitur de donis, quæ ex veroſimili mente mittentis poſſit credi fuiſſe data, ut Dominis deferantur ut in Sceptro, Corona, Triregno, & hujuſmodi ibid.*
13 *Plures Legati munera publico Aerario detulerunt.*
14 *An damna, quæ Legati patiuntur in Legationibus reficienda ſint à mittentibus, adducuntur plures caſus, & n. ſeq.*
15 *Explicantur Doctores.*
16 *Legatis an debeatur ſalarium tempore legationis, & quomodo regulandum?*
17 *An debeatur ſalarium Legato impedito complere legationem, & plures caſus diſtinguuntur.*
18 *An debeat reſtitui id, quod fuit datum pro expenſis, ſi finita legatione reſiduum erit.*
19 *Tempus pro quo ſalarium debetur.*
20 *Non debetur Salarium, niſi pro tempore congruo neceſſario ad legationem.*

1 POteſtatem Legatorum circa tria verſari Doctores docent, nempè Judicialia, gratioſa, & diſpoſitiva. Raynal. *obſerv. crim. proœm. §. 6. n.* 20. In prima claſſe eſt jus cognoſcendi cauſas in Provincia; In ſecunda facultas diſpenſandi, ac conferendi beneficia, ac alia quoad beneficialia, & in tertia demùm jus condendi Statuta, ſeù leges; Quia verò prima, & ſecunda ſpecialiter verificantur in Legatis Ordinariis Provinciarum ac aliis, & quoad ſecundam ſpeciem dependet in his extraordinariis Legatis à varietate facultatum, quas ei communicat Summus Pontifex pro tempore; ideò de dictis poteſtatibus erit ſermo alibi, & quoad extraordinarios, ea clara ſit Brevibus peculiaribus inſpectis.

2 Sed numquid Legatus poſſit recipere munera, & dona ab eo, cui miſſus eſt, & an illa ſpectant ad mittentem, vel Legato acquirantur? Ad pleniorem hujus quæſtionis intellectum ſciendum eſt, vetuſtiſſimum apud omnes Gentes fuiſſe morem, qui & in hunc uſque diem perdurat, ut Reges, & Principes non ſolùm obla-
3 ta à Legatis munera accipiant, ſed rurſus etiam tàm Reges à quibus mittuntur, quàm ipſos Legatos juſtis muneribus cohoneſtant; Romani enim magnos in ſuſcipiendis Legatis ſumptus fecerunt undecumque enim Legati Romam venerant Ædem Saturni primò adibant, deinde à Præfectis Ærarii, ubi nomina edebant reſcribebantur; Quæſtores autem Legatis munera mittebant, eoſque ægros curabant; deindè verò propter multitudinem Legatorum hujuſmodi ſumptus ſublati fuere, remanſitque ſolum, ut Præfectos Ærarii Legati adirent, quibus nomina ſua ederent, & ſcribi facerent, Valer. & Plutarc. *in problem.* Quin in hunc etiam uſum, quæ damnati ſecum in cuſtodiam attuliſſent, convertebantur, ut ſcilicet de his ad ſe legationis cauſa venientibus munera præſtarentur, hæc omnia lautiæ vocabantur pecunia videlicet, quæ in legationibus ſuſcipiendis, dimittendiſque conſumebatur, nec verò pecuniam tantùm, ſed alias etiam res, ut convenire tàm mittentium Regum, & Principum, quàm ipſorum legatorum dignitati videbatur, largiebantur; Maſſiniſſæ Legatis (quem Victoria contra Carthaginenſes obtenta Scipio Regem, & appellaverat, & fecerat) Senatus Romanus ſagula purpurea duo cum fibulis aureis, ſingulis, & lato clavo tunicis, equos duos phaleratos, bina equeſtria arma cum loricis, & tabernacula, militaremque ſuppellectilem qualem prætori Conſuli miſerat danda, ac Regi ferenda decrevit: Hæc igitur Regi prætor mittere juſſus; in ſingulos verò Legatos non minus quinum millium Comitibus eorum mille æris, & veſtimenta bina Legatis, ſingula Comitibus, Numidiſque qui ex cuſtodia redderentur Regi, adhoc ædes libera loca, lautia Legatis decreta Liv. *lib.* 10. *II. belli Pun.* Saguntinis item Legatis, & donum quod Jovi obtulerunt, ut in Capitolio ponerent, permiſſum eſt, & locus inde, lautiaque præberi juſſa, & muneris ergo in ſingulos dari non minus decem millia æris Liv. *lib.* 8. 2. *ibidem*, Legatis Ptolomæi, & Cleopatræ Regum Ægypti gratulantibus, quod M. Aurelius Conſul Antiochum Regem Græcia expuliſſet, ac Reges Ægypti ad ea quæ Senatus cenſuiſſet paratos fore permittentibus munera dari juſſa in ſingulos quaternum millium æris. Liv. *lib. 7. de bello Maced.* ſed & moris Romanis fuit, ut cum Legatis aliiſque, qui inſigne aliquod beneficium in Romanos contuliſſent, Hoſpitium publicum Senatus conſulto decernerent, ad quem modum cùm Pimaſitheo quodam Liparenſi, qui Legatos Romanorum Apollini dona ferentes cum præſidio etiam navis Delphos perſequutus eoſdem etiam ſoſpites Romam reſtituit, Hoſpitium ex Senatus conſulto fecerunt, denique publicè dederunt T. Livius *lib. 5. ab Urbe cond.*

His ita in notionem habitis, ad quæſtionem deveniendo, 4
dicimus Legatos munera eis oblata poſſe accipere, ſi per honeſtam cauſam eis fuerunt oblata, nam quæ à Principibus viris per honeſtam cauſam donantur, non ſolùm contemnere dedecet, ſed etiam eorum beneficia latiſſimè interpretari convenit, quod ſanè intellexit Legatus ille Athenienſium ad Dionyſium Tyrannum miſſus, qui duabus ad ſe miſſis ab illo ſtolis, ut unam filiæ deferendam eligeret, illam; ipſam filiam ſuam melius, inquit, delecturam, itaque acceptis ambabus abſceſſit Plutar. *in Lyſandro*; Si verò corrumpendi gratia, aut aliâ turpi ex cauſa offerantur honeſtè ea accipere non poſſunt; atque ob ejuſmodi cauſam, Demoſthenes unus ex Athenienſibus Legatis, Philippi munera recuſavit, nam cùm is ſplendidiſſima dona miſiſſet, Demoſthenes orare cœpit Philippum, ut iis Xeniis captivos Athenienſium redemptos Legatis dono mitteret, ac proptereà falſæ Legationis Æſchinem Collegam inſimulans, munerum eum obtentu corruptum eſſe à Philippo ingentibus donis dicit Plutarch. *in* Pyrrho; Eadem integritate fuit Cajus Fabricius Romanus ad Pyrrhum Regem Legatus, quem & ipſum, etſi pauperem, nullis tamen blanditiis, ut à ſe pecuniam acciperet, flectere, & corrumpere potuit; Rex itaque mentem viri admiratus, magis, ac magis optabat pacem, quàm bellum cum Romanis habere Cyn. *in l. manifeſtiſſimi, C. de furt.*

Munera verò, quæ Legatis dantur num Legatorum ſint, an his quorum legatione funguntur reſtitui de- 5
beant; Et negant aliqui, quia quæ donantur ipſis, ideò dantur quia contemplatur perſona mittentis argum. *Textus in cap. poſtulatis de conceſſ. prebend.* ubi 6
quod Epiſcopus uti Canonicus aſſiſtens, habetur uti Canonicus, non uti Epiſcopus, *ita ex l. qui proprio*, *§. Procurator, ff. de Procuratoribus*, ubi Accurſius, quod Procurator recipiens uti talis, & non uti quilibet debet reſtituere, & actione mandati conveniri; Alii tamen dicunt acquiri Legatis argum. *ex leg. Si vero*, *§. Item, ff. ſoluto matrimonio*, ubi quod vir non tenetur reſtituere Uxori beneficium ſibi collatum à liberto, quem manumiſerat, & ad Uxorem ſpectabat, ubi Gloſſ. *ver. quaſi ad patronum* decidit quæſtionem Conſultum Mediolanenſium miſſorum ad Imperatorem Conſtantinum, prout apud Fagnan. *cap. poſtulaſtis, num. 16. & ſeqq. de conceſſ. prabend.* Sed Jo: Calderin. diſtinctionem adhibet, nimirum ſi Legati ſunt noti cui 7
mittuntur, tunc eiſdem debentur munera; Sin autem ignoti, tunc ſi munus ſit adaptabile Domino, puta leo, Statuta, &c. debetur Domino; ſecus verò ſi illud congruat Legatis Abb. *ibidem numer.* 5. Bald. *conſ.* 194. itidem diſtinguit quod ſi detur contemplatione

mittentis ipſi acquiritur; ſecus è contra, ſi in dubio, tunc conſideratur qualitas doni.

8 Verùm dico præſumptionem eſſe pro Legatis ex prædictis liquet Bartol. *in l. ſi verò, §. Item quidquid ff. ſol. matrim.* Bald. *conſ.* 194. *in* 2. *part.* tum quia hujuſmodi donationes contemplatione Legatorum fiunt, quibus vetuſtiſſimo more, ut nuper obſervavi munera à Principibus dari conſuetum eſt, tum quia liberæ perſonæ ſunt, quæ ſibi dona acquirere poſſunt Salyc. *in l. cum aliquis, C. de Jure delib.* quo caſu in donationem non alia perſona, quam cui munus datum eſt, niſi alia ſit expreſſa voluntas, venire intelligitur Lucas de Penna *in l.* 1. *C. de Caſtrenſ. peculio lib.* 11. & juſtum etiam eſſe videtur, ut quod quis ob honorem alterius commodum accipit hoc retinere eum, qui accipit, non in alium transferri oportere *argum. leg. ſi ita ſtipulatus, §. Chriſogonus in fine de verb. oblig.* Idque maximè in iis Legatis obtinet, qui hujuſmodi dona non ut Legati accipiunt, ut quorum mandatis hoc non continetur Bartol. *in l. Civitatibus, ff. de Legat.* 1. & prædicta præſumptio augetur, ſi Legati ei ad quem mittuntur ſint noti, & familiares, itaut ex affectu ſpeciali veriſimile ſit, munera, & dona dediſſe; Et ſic ſublata quacumque diſtinctione acquiri ſemper Legatis, tàm notis, quàm ignotis docuerunt poſt *cit.* Bartol. *communiter Doctores* apud Fagnan. *cit. n.* 2. *verſ. Verum, ubi concordantes,* Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 27. Franch. *deciſ.* 172. *n.* 3. *verſ. Sed prædictis,* Amendola *ad eumdem dec.* 146. *n.* 3. etiamſi haberent Legati ſalarium, *& ad dec.* 172. *n.* 2. & ratio eſt, quia ſic conſuevit fieri, ut uſque à ſuo tempore dixit Bald. *conſ.* 194. *n.* 2. *verſ. Item quia,* imò
9 etiam Barboſa Legatos remunerari ſolere ab Imperatore tradit *ex l. Divus ad fin. ff. de bon. damnat.* non enim eſſet remuneratio ſi deberent id, quod acceperunt Domino retribuere. Prætereà donationes, quæ fiunt
10 à Principibus intelligi debent factæ contemplatione ejus, cui fiunt, Textus eſt *in l. cum munera, C. de bonis, quæ liberis,* & ſic ſi dentur contemplatione ipſius
11 Legati æquum eſt, ut ipſi habeant idem eſt ſi dentur occaſione legationis *ex l. ſi Socium, §. final. ff. Pro ſocio,* ubi quod donatum ſocio occaſione ſocietatis ipſi acquiritur, quia donatio fit perſonæ, & non ſocietati, nec eſt mirum quod etiam datum in honorem alterius alteri detur, ut iſti acquiratur *l. cum filius, §. Pater, ff. de leg.* 2. Limitatur tamen prædicta
12 concluſio ut acquirantur dona Legatis, etſi contemplatione Dominorum data, quod procedit ſi ſint talia, ut ex veroſimili mente dantis poſſit credi fuiſſe data Dominis mittentibus, puta ſi daretur Corona Regalis, Sceptrum, Veſtis Regia, Triregnum, &c. quia tunc adaptabilia eſſent munera ipſi mittenti Papæ, vel Regi, & ita intelligendus eſt Jo: Calderinus, quoad rationem concluſionis, non autem quoad caſum doni Leonis, & ſtatuæ; Ita enim munera etiam conveniunt ipſis Legatis, quibus etſi munera munificentiſſimè dentur, id fit habito reſpectu ad Principem, qui dat, & ſic ut poſſit applicari limitatio, res deberent eſſe, ut earum uſus Principibus mittentibus tantùm conveniat, etſi uſus in Legatis eſſet extra ſphæram propriam, putà ſi daretur gemma aliqua inſignis certè quod Legatus illam habere, non ſolet, ſed poteſt habere in uſu, niſi velimus dicere, quòd tempore Calderini ſtatua, & Leo eſſent adaptabiles, tantùm ad perſonas mittentium.

Cæterùm iſta concluſio fundatur etiam in praxi, nedum recipiendi iſta munera pro ſe ipſis: ſed quia etiam ſolent ipſi nomine proprio, plures expenſas facere ultra ſalarium, & dona deferre ipſis Principibus.

Verùm (quod mirandum eſt) aliquos & Legatos traditum eſt, munera, quæ à Regibus privatim acce-
13 perunt in Ærarium quidem priuſquam ad Senatum legationem retulerint, detuliſſe, judicantes de publico miniſterio nihil cuiquam præter laudem benè adminiſtrati officii accedere debere, atque ejuſdem continentiæ Xenocrates Philoſophus fuiſſe dicitur, qui Legatos Alexandri Regis ad ſe cum aliquot talentis miſſos in Academiam perductos ſolito cibo, id eſt modico apparatu excepit, poſterà die Legatis interrogantibus, cuinam adnumerari pecuniam vellet; quid vos, inquit, heſterna cœna non intellexiſtis? ea me non indigere. Valer. Max. *lib.* 4. *cap.* 3. Cujus quidem viri commendabilis tanè continentia eſt: ſed hoc minus mirandum quòd Philoſophus fuit, qui pecuniam contempſit. Et Corinthii, lege prohibuerunt, ne Legati eorum munera acciperent à Principe, quam legem Legati ipſorum ad Dionyſium Regem miſſi cuſtodientes, cum munera ab eodem oblata accepturos ſe negaſſent legem ſubindè, quæ id prohiberet, allegantes; reſpondit Rex: rem abſurdam facitis, qui quod unum bonum habet Tyrannus, hoc tollitis, dum docetis etiam beneficium à Tyrannis accipere periculoſum eſſe. Valer. Max. *cit. cap.* 3. *L. in honoribus, ff. de Vacat. & excuſ. mun.* Brun. *de Legation. libr.* 4. *cap.* 6.

Quid autem dicendum in damnis, quæ Legati in legatione fuerunt paſſi, num eos mittentes teneantur ad refectionem? Et videtur, quòd non debeant refici, cùm potiùs imputentur caſui, quàm mandato, ut *leg. Inter cauſas, §. Non omnia, ff. Mandat. & l. Quæ fortuitis, Cod. de pignorat. actione.* Item imputatur eis, quia per periculoſum iter locaverunt operas ſuas ad eumdum, *ff. Commodat. leg. Si ut certo, §. Interdùm, & leg. fin.* fuerunt enim quaſi locatores operarum, unde caſus fortuitus in eorum perſona contingens, ipſis imputatur.

Super hac quæſtione quatuor caſus diſtinguendi ſunt, 14
ut cum ſecuritate procedi poſſit. Aut Legati ſe obtulerunt, & cauſa ſui lucri principaliter opera data iverunt, & tunc ſibi imputent damnum contingens, quia nihil conſequuntur, *ff. Ex quib. cauſ. major. leg. Sed & qui data.* Aut verò ſe non obtulerunt, ſed juſſi, vel etiam inſtanter ſollicitati iverunt, non tamen alacri animo, ſed allegantes itineris periculum, & tunc nihil eſt, quod eis debeat imputari, *ff. de Reg. Jur. leg. Non poteſt dolo carere, & l. Non videtur, §. Quamvis, ff. De his qui notantur infamia, leg. Furti, §. Qui juſſu, ff. de aqua pluvia arcen. l. Quamquam.* Quapropter etiam damna refici debent Natta *conſ.* 168. Hieronym. de Laur. *deciſ. Aven.* 126. Coſta *de Port. Rat. qu.* 64. Jacob. Maur. *alleg.* 1. *per tot.* Franch. *deciſ.* 146. ubi Amend. *num.* 4. *& ſeq. ubi* De Luca *numer.* 1. Si verò commodum mittentis, & miſſi, & etiam aliorum in itinere verteretur, & tunc æquum eſt ut omnes contribuant, *ff. Ad lege. Rhod. de Jactu, leg.* 2. *§. Si navis, ff. Ne quid in loco publ. leg. Prætor, §. Viarum,* Bart. *in leg. Si Servus communis, §. Qui verò,* 1. *col. ff. de Furtis;* Aut denique adfuit culpa, vel negligentia Legatorum in damnis paſſis, & ſic etiam ſi coacti iverint, non obtinebunt damnorum refectionem. *Roman. Sing. cap.* 91. Jacob. Rebuff. *in leg. Procuratores, Cod. de excuſ. tut.* idem dicendum de damnis paſſis circa ea, quæ ad apparatum potiùs, quàm ad legationem exequendam neceſſaria ſecum tulerunt: Sicuti non reficiuntur damna Mandatario, quæ circa res voluptarias in mandato facta evenerunt, *leg. Cum duobus, §. Quidam Sagariam, ff. Pro ſoc. leg. Si ſervus communis, §. Quod vero, ff. de Furtis,* Brun. *de Legation. lib.* 4. *cap.* 7. *verſùs finem.*

Hìc tamen adverte cautè eſſe intelligendos DD. 15
qui confuſè ajunt Legatos non coactos, ſed ſponte ſe offerentes non habere jus refectionis damnorum, quia debent ſumi de Legato affectante iter ut ſibi conſulat, nam ſi procuraverit legationem pro ſolo fine ſerviendi Reipublicæ, & meritum aſſequendi, habetur pro coacto, quia potuerat cogi, & alius eſſet mittendus, ut benè De Franch. *cit. deciſ. num.* 1. *& per tot.* & ſic hoc caſu etiam petita legatione, debetur damni relevamen habere, & ita videtur vera opinio Caroc. *de Loc. part.* 2. *titul. de Ambaſciat. quæſt.* 6. *numer.* 6. & ſaltem ex æquitate id debet in Judicio ſervari, ut refert De Luca *ad cit.* Franch. & quamvis ipſe cum aliis ibi citatis ſentiat non procedere iſtam æquitatem,

Digitized by Google

tem, quia quando ceſſat cauſa coactionis, ceſſat tale jus. Apont. *dec.* 17. tamen in caſu hujus deciſionis erat refectio damni navium conductarum pro emendo frumento à Turcis captarum, & in caſu præſenti Legati debent mitti, & poſſunt cogi. Unde attenditur poteſtas cogendi, & ſic quoties non adſit aliqua utilitas Legati, eundi ad locum cùm tranſmitti alius deberet pro cauſa neceſſaria, ſemper videtur teneri mittentem, ut iiſdem verbis deciſum fuit à S. Conſilio Neapolitano *in dicta deciſ.* 146. *in fine*, De Franch. Caſus autem navium relatus à De Luca ad Franch. non fuit actus neceſſarius recipiendi onus vehendi frumentum, & ſic ſibi imputent navium Domini, ſi contulerunt prævia mercede navium operas in actu, ad quem cogi non poterant, ut in ſimili de Procuratore recipiente mandatum dixit Boſſ. *de Parlamento*, *ſect.* 1. *n.* 6. apud citatum de Luca *quia gloſ. in leg. Inter cauſas*, §. *Omnia*, *ff. Mandat.* de æquitate, contrarium procedere docet.

16 Denique pro coronide Commentarii delibare oportet, num in Legatione ſalarium Legato conſtitui ſoleat, & an illud debeatur ſi impeditus, vel morte præventus non potuerit legationis munus explere? Oportet enim priùs ſcire legationum quaſdam gratuitas eſſe, & quaſdam ob lucrum ſuſceptas; Gratuitæ appellantur, quæ vel neceſſitate publica, vel honoris, & gloriæ cauſa ſuſcipiuntur: *leg.* 2. *ff. de Legation.* Gloſ. *in leg. Honor*, §. 1. *in verb. Cum ſumptu*, *ff. de Mun. & Honor*. Hæ quandoque Principum liberalitate his qui de Republica benè meriti ſunt, quaſi virtutum, & meritorum præmium quoddam conceduntur, quandoque precibus, & ſuffragiis, tum etiam ambitioſis quibuſdam pactis impetrantur: *dicta leg.* 2. *ff. de Legation. & leg. Munerum*, §. *Legati*, *ff. de Mun. & Honor.* Ob lucrum autem ſuſceptæ dicuntur, quibus legatitium, id eſt ſalarium aliquod ex forma legationis, vel conſuetudine loci conſtituitur; in formam tamen legationis non ſolùm qualitas ſalarii, ſed & tempus venit, ut neque plus, quàm convenit, neque ultra conſtitutum tempus, quidquam ſalarii nomine debeatur.

17 Ad quæſtionem igitur dicimus Legato ſalarium deberi, ſi infirmitate impeditus deſtinato tempore legationem finire non potuit; Nam hoc caſo humanitatis ratio habenda eſt, & ſalarium, non infirmo tantùm, ſed etiam illius Collegæ, atque comitibus, quorum ope indiguit, præſtari oportet. Felin. *in cap. Quam ſit de Judæis*; Idem dicendum eſt, ſi mortuus fuerit in legatione; nam & hoc caſu integrum ſalarium hæredi debetur. Alex. *in leg. Legatus*, *ff. de Legation. & in leg. Si hæres*, *ff. de Condit. ob cauſ.* qui etiam dicit, quòd retinere non poteſt Legatus, ſi quid ejus, quod ſalarii nomine accepit, finito tempore legationis manſerit reſiduum, ideòque qui ſalarium pro uno menſe accepit, ſi ante finitum menſem redierit, pro rata temporis ſalarium reſtituere tenetur. Reverſus tamen in media die, integrum totius diei ſalarium habebit, *Dyn. in l. Lucius in* §. *à te peto*, ubi Bald. *ff. de leg.* 2. *l. continuus in princ. ff. de verborum oblig.* Verùm hæc de ſalario accipienda ſunt, quando Legatus, aut Mini-
18 ſter accepit pro expenſis expediendæ Legationis, cæterùm ſi ita miſſus eſt ut de ſuo expenſas faceret, conſtituto tamen certo ſalario pro expenſis faciendis non reſtituet ſi quid ejus, quod hoc nomine datum eſt, finita Legatione reſiduum erit Bart. *in l. diviſione*, *ff. ſol. matr.* ubicumque enim fit præſtatio certæ quantitatis ob certam cauſam, cauſa ipſa nunquam limitat lucrum, Franc. de Aret. *in l. continuus*, *ff. de v. obli-*
19 *gat.* prætereà nec pro eo tempore habebit integrum, quo, vel tardior fuerit, vel quod negotiis ſuis impenderit; Erit autem tempus ita menſurandum, ut neque diebus, ac noctibus, & omni tempeſtate contempta continuare cogatur, neque ita delicatè progredi debeat, ut reprehenſione dignus appareat, ſed habita ratione temporis, ætatis, ſexus, valetudinis, cum & id agat, ut maturè perveniat, ideſt eodem tempore, quo plerique ejuſdem conditionis homines ſolent

pervenire; ſed & æquitas ſuadet, ut ad quietem dies aliquot dentur, Bart. *in l. Lucius* 1. *ff. de leg.* 2. *per tex. in l. creditor*, §. *Si inter*, *ff. mand.*

Sed quid ſi certo in ſingulos dies conſtituto ſala- 20
rio Legatus, ipſe quò plurium dierum ſalarium lucretur per devia, & longiora itinera proficiſcatur an totius temporis ſalarium Legato debeatur? Et reſpondeo ejus tempore ſalarium deberi, quo ſi non iviſſet per devia, Legationem commodè expedire potuiſſet, reliquorum autem dierum non deberi, quia in dolo videtur eſſe, qui rectam viam declinans per obliquum divertit, ideòque ex malitia ſua commodum reportare non debet, ſicut nec ei, qui culpa, vel negligentia ſua à latronibus, vel hoſtibus capitur pro tempore captivitatis ſuæ ſalarium debetur, aut damna, ſi quæ accepit reficiuntur, *l.* 1. §. *Sed et ſi comiter*, *ff. de var. & extraord. cogn. l. diem functo*, *ff. de off. aſſeſſ.* Brun. *cit. cap.* 7.

S E C T I O IV.

An Legatus noviter creatus poſſit recedere à locatione domus, ex quo nequit in eadem habitare ob ſupervenientem Legationem?

S U M M A R I U M.

1 *Hæc quæſtio procedit nedum in Legatis, ſed Nuntiis, Gubernatoribus, Officialibus, & hujuſmodi.*
2 *Refertur opinio negativa, & n. ſeqq.*
3 *Diſpoſitio* l. Æde C. locati *non habet locum contra locatorem, & n.* 5.
4 *Opinio Gratiani, & aliorum recenſetur, quod poſſit locator in caſu dicto recedere, & n. ſeqq.*
Etiam ſi adſit obligatio Cameralis, & juramentum ibid.
5 *Diſpoſitio cit. textus* l. Æde *procedit etiam in conductore.*
6 *Conductor ſine difficultate poteſt recedere à locatione ob novam cauſam ſupervenientem ex parte rei conducta ut peſtis, malorum ſpirituum, & hujuſmodi, ſecus ratione perſonæ.*
7 *Sed id non procedit ex diſpoſitione* l. Æde *cit. & quare.*
8 *Opinio Auctoris diſpoſitionem* cit. l. Æde *comprehendere conductorem in omnibus, & n. ſeq. & num.* 27.
Proinde poſſe locatorem recedere in caſu dictæ quæſtionis principalis ibid. & n. ſeqq.
9 *In Correlativis eadem debet eſſe ratio, & n.* 15.
10 *Pacta ad favorem locatoris debent intelligi ad favorem conductoris.*
11 *Contractus nequit claudicare.*
12 *Satisfit objecto, quod locator habet jus antiquius.*
Reſpondetur Gratiano, & aliis ibid.
13 *Declaratur concluſio ſi locator non poteſt recedere, neque poterit conductor.*
14 *Declaratur rurſus, quod non procedit ſi conductor habeat facultatem ſublocandi, & n. ſeq.*
15 *Quatenus in correlativis non ſit eadem ratio.*
16 *Ratio diverſa quæ eſt in caſu locatoris, & conductoris habentis facultatem ſublocandi in caſu de quo agitur.*
17 *Pacta debent ſervari, & tunc recedendum ob neceſſitatem præciſam.*
18 *Reſpondetur rationibus utriuſque opinionis, tum negantis Conductori facultatem recedendi in caſu iſtius quæſtionis, quam concedentis etiam ſi habeat facultatem ſublocandi.*
Comprobatur dicta noſtra opinio ibid.
19 *Quid dicendum ſi adſit pactum in Inſtrumento, ut locator non poſſit expellere conductorem ratione ſui uſus.*

Digitized by Google

20 *Quid ſi non adſit facultas expreſſa ſublocandi domum.*

21 *Vel ſi adſit pactum non ſublocandi, niſi cum licentia locatoris.*

22 *Tunc permittitur receſſus à locatione, ſi cauſa ſit juſta, ſuperveniens, neceſſaria, & non affectata, ac non opinabilis, & n. ſeqq.*

23 *Quomodo procedatur circa ſuſceptionem Officii voluntariam, vel procuratam.*

24 *Prout ex cauſa opinabilitatis tenetur heres ſtare locationi.*

25 *Legatus, aut Officialis ſi conducit domum in loco Legationis, vel Officii, an revocatus à Principe, poſſint deſerere domum locatam, & non ſolvere pro tempore locationis?*

26 *Opinio Authoris eſt cum diſtinctione ſupradicta an poſſit ſublocare vel non.*

27 *Firmata circa diſpoſitionem* l. Æde *non procedunt concurrente Conſuetudine quoad Conductorem, & n. ſeq.*

28 *Quæ Conſuetudo ſufficiat, & quomodo probanda.*

29 *Conſuetudo Juris dubii interpretativa quatenus probari ſufficiat.*

30 *An iſta Conſuetudo contra Conductores ſit in Urbe, ut non poſſint recedere à locatione ob ſupervenientia munera, & n. ſeqq.*

31 *Explicatur* Pacion. *dicens requiri probationem rigoroſam uti contra Jus.*

32 *Adducuntur Judicata in hoc noviſſimè in Curia pro Conductore.*

In Urbe non videtur probata iſta Conſuetudo ut aliqui ſcripſerunt, vel aliàs fuit, & nunc non eſt ibid.

33 *Poteſt tamen compelli ſi redeat Legatus, vel Officialis continuare Legationem, & quid ſi receſſerit ex defectu rei, & n. ſeq.*

34 *Limitatur ſi domus ſit alteri locata, quia non tenetur conductor recipere denuò Officialem, ſeu Legatum, & ejicere ſecundum Inquilinum, ſecus ſi defectus ſit rei, quia ſemper Inquilinus poteſt redire.*

35 *Durante Judicio ſuper reſolutione contractus ob dictam cauſam, an ſint ſolvendæ penſiones conventa via executiva, & obligatione Camerali.*

1 HÆc quæſtio in praxi nedum poteſt evenire quoad Legatos, & Nuncios, ſed quoad quoſcumque alios Officiales, qui mittuntur à Principe, & præſertim in Urbe, ubi tam ſæpè expediuntur Prælati ad Gubernia, Nunciaturas, & Legationes, & ſimilia, prout in alio quocumque Principatu conſiderari poteſt caſus, imò poteſt evenire, ſi quis poſt conductionem domus fuerit aſſumptus in aliquem Magiſtratum, ſeù munus, quod ſecum ferat habitationem in Palatio ſpeciali.

2 Videtur enim primò ſecundùm unam opinionem,
non poſſe conductorem in his caſibus recedere à locationis contractu, nam cum iſte uti nominatus debeat ad unguem obſervari, nequit ex ſupervenienti cauſa reſolvi, præſertim cum diſpoſitio *in l. ade Cod. locati, & cap. propter ſterilitatem, §. verum de locat. & conduct.* in qua permittitur Locatori ob cauſam ſupervenientem ejicere Inquilinum, ut ille habitare valeat domum, non habeat locum in Inquilino contra
3 Locatorem, quia jus pinguius habet iſte, qui continuat dominium in re, etſi locata; Conductor autem non habet, niſi uſum, ità cenſuerunt Barbat. *in cit. cap. propter ſterilitatem num.* 4. Ripa *de Peſt. par.* 2. *num.* 15. 20. & 21. Auguſtin. Barboſ. *in cit. l. ade num.* 17. Didac. *A' Briſto in cit. cap. propter ſterilitatem §. verum num.* 7. Urſell. *concluſ. legal.* 164. *num.* 3. *verſic. contrarium tamen* Velaſc. *de Jur. emphyt. qu.* 23. *num.* 2. *verſ. quid in Locatore Præſide, vel Judice*, Carol. Anton. de Luca *ad Gratian. diſcept.* 534. *num.* 12. *verſic. Impedimentum*, Gall. *de fruct. diſp.* 28. *art.* 3. *numer.* 98. *& ſeqq.* Pant. Zhaman. *de locat. & conduct. cap.* 60. *num.* 20. *& ſeq.* Rota *deciſ.* 295. *coram Buratto*, ubi *Adden.*

Contrarium tamen tuetur Gratian. *diſcept.* 534. *nu.* 4
48. *& ſeqq. & in appendic. poſt tertium lib. fol.* 507. ac in eadem cauſa, in qua emanavit *citat. deciſ.* Buratti, plenè tractans materiam *in diſcept.* 740. *per tot.* & docent Mangil. *de evict. quæſt.* 150. *num.* 2. ubi etſi intercedat juramentum, & obligatio Cameralis, quia iſtæ qualitates nequeunt alterare naturam contractus, & conſenſus, qui per legem ſupponitur, ut non adſit in caſu ſupervenientis neceſſitatis latè de Luca *ad cit. diſcept.* 740. *num.* 4. *& ſequen.* Caſſar. *in ſpecul.* Peregrin. *lib.* 1. *quæſt.* 37. *num.* 27. Fontanell. *deciſ.* 137. *num.* 19. & 20. *deciſ.* 261. *num.* 8. & 9. Hieronymus de Leo *dec.* 174. *num.* 7. Boër. *deciſ.* 289. *numer.* 9. ex eo quia diſpoſitio
cit. Textus procedit etiam in conductore, Gloſſ. *in l.* 5
ſi in lege 27. *§. ſi domus ver. ſtatim agere ff. locati ibique* Alber. & Fulgoſ. Abb. Jo: And. & Butr. *in cap. propter ſterilitatem de locat., & cond.* Hyppolit. de Marſiliis *ſingul.* 615. Roland. *conſ.* 69. *num.* 22. *& ſequen.* Soccin. Jun. *conſ.* 120. *per tot. lib.* 3. Gomez. *var. tom.* 2. *tit. de locat. cap.* 3. *nu.* 3. Antonell. *de temp. legals lib.* 1. *cap.* 39. *nu.* 30. Manſ. *conſult.* 26. *nu.* 29. Caſtill. *contr. lib.* 5. *cap.* 137. *n.* 57. & 58. *verſ. Ego verò.*

In hoc anfractu priùs eſt ſtatuendum juxtà magis 6
communem opinionem Doctorum utriuſque Claſſis ſuprà adductorum, quod conductor poteſt reſilire à Locatione propter novam cauſam ſupervenientem ex parte rei conductæ, puta peſtis, malorum ſpirituum, ruinæ, & ſimilium, ſecus ratione perſonæ, ut firmant Barboſa, Urſell. *locis citat.* Ridolphin. *in prax. par.* 2. *cap.* 13. *num.* 67. de Luca *cit. diſcept.* 740. Gratian. *num.*
12. Pacion. *de Locat. cap.* 60. *num.* 5. ſed id non videtur 7
ſecundùm aliquos procedere ex extenſione *dict. l. ade* ad conductorem, quia non eſt major ratio, cur procedat in uno caſu, quàm in altero, *cum d. lex ade* doceat non teneri Locatorem, tàm in caſu neceſſitatis perſonalis habitandi domum, quàm in caſu ex parte rei conductæ, ſi indigeret reparatione, vel malè abuteretur Inquilinus. Igitur vel in utroque, vel in nullo poteſt fieri extenſio ad Conductorem, ſicque veram rationem dicunt eſſe eam ex non uſu rei evento
culpa Locatoris, nàm cùm contractus Locationis 8
ſit directus ad habitantem, ſi non poſſet Inquilinus habitare, ceſſat ille ex defectu conſenſus, quia non poteſt uti re conceſſa, & ceſſat iſta ratio in impedimento ratione perſonæ.

Ego igitur dicerem *d. leg. ade* comprehendere etiam conductorem in omnibus; Ita docent citati Doctores pro ſecunda opinione, & ſicuti permittitur locatori ejicere conductorem ex dignitate ſuperventa, qua indigeat domo; Card. de Luca *diſc.* 45. *num.* 2. *de locat.* Barboſ. *cit. cap. propter ſterilitatem num.* 21. & 22. & alii citati Doctores pro ſecunda opinione; ità certum eſt,
quod in correlativis, idem debet eſſe Judicium, & 9
quod diſponitur in uno, cenſetur diſpoſitum in altero *l. non tantum ff. de re jud. l. fin. Cod. de indict. viduit. tollen.* Tuſch. *concl.* 1041. *num.* 4. Vivius *deciſ.* 255. *num.* 46. *lib.* 2. A' correlativis enim validum eſt argumentum Barboſa *in tract. var. in loc. communibus argum. Jur. loc.* 29. Surd. *de alim. tit.* 1. *qu.* 19. *num.* 4. Bero. *conſ.* 140. *num.* 17. *& ſeqq. lib.* 1. ità ut non requiratur mentio alterius correlativi Surd. *deciſ.* 52. *num.* 9. Rota *deciſ.* 424. *num.* 3. *coram Pamphil.* & in terminis hujus quæſtionis docent citati Doctores pro ſecunda opinione, &
in terminis fortioribus in caſu pacti facti in Inſtru- 10
mento locationis ad favorem locatoris, ut cenſeatur diſſoluta locatio, intelligi debeat factum etiam ad fa-
vorem conductoris, aliàs contractus claudicaret con- 11
tra *Tex. l. ſi id quod purè ff. de reſcind. vend. & l. Julianus §. ſi quis à pupillo ff. de act. empt.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 2. *tit.* 4. *num.* 73. *& ſequen.* & quia Locator, & conductor ſunt correlativi, & conſequenter diſpoſitum in uno habet locum in alio his verbis optimè Rot. *cit. deciſ.* 424. *num.* 2. & 3. *coram Pamphil.* ubi benè Adden. *antè num.* 13. ibi: *excuſat rationabiliter præſens deciſio Conductorem à continuan-*

da lo-

Digitized by Google

*da locatione, eo quod Locator potuiſſet ab illa rece-
dere ratione æqualitatis inter contrahentes ſervandæ*,
ſi enim id procedit in pacto, eò magis habere vim
debet in diſpoſitione legis, in qua magis latè proce-
di debet.

12 Non obſtat, quod poſſet dici, quod tunc poſſit da-
ri diverſum Judicium in correlativis, quando diverſa
eſt ratio, cum Locator habeat Jus pinguius ratione
dominii in re locata, quia iſtud Jus poteſt efficere,
ut valeat alienare rem; nàm ratione uſus, quem con-
ceſſit Inquilino, potiùs dicitur pinguius apud iſtum,
cui conceſſit Dominus illum, & ulteriùs deficit con-
tractus ratione defectus conſenſus, quare lex ſicuti in-
terpretata eſt conſenſum abeſſe à Locatore in caſu
ſupervenientis neceſſitatis, ita à conductore quæ ra-
tio viget in utroque, ut optimè Gratian. *citat. diſc.*
740. *num.* 14. *&* 16. Nec *deciſio* 295. *coram Buratto*, de-
cidit controverſiam, ſed reliquit in ſuſpenſo, & fuit
data nova audientia, ac partes devenerunt ad con-
cordiam, ut teſtatur *cit.* Gratian. *diſcept.* 740. *num. fin.*
imò agebatur pro ſolutione penſionum & aderat pa-
ctum, quod Locator non poſſet ex uſu proprio con-
13 ductorem ejicere, unde optima fuit reſolutio, quia
nefas eſt ad imparia judicari, ut conductori ex im-
pedimento perſonæ, liceat reſilire, ſi id locatori fue-
rat denegatum, & junctis dictis circumſtantiis poſſe
deciſionem amplecti teſtatur Ferentill. *ad cit. deciſ.* qui
aſſentitur in fine huic opinioni, cùm doceat deberi
renunciari hujuſmodi privilegio.

14 Ita autem intelligenda eſt dicta Concluſio ſi con-
ductor non haberet expreſſam facultatem domum ſu-
blocandi; nam ſi habeat liberam, & affrænatam fa-
cultatem ſublocandi, tunc dicerem non eſſe locum re-
ſolutioni contractus, & moveor, quia in his caſibus
non intrant rationes ſupra adductæ quia etſi ex pro-
batis locator, & conductor ſint termini correlativi,
15 & diſpoſitum in uno cenſeatur in alio, ceſſat hæc re-
gula ſi conſiderari poſſit diverſa ratio in uno ex cor-
relativis Felin. *in proœm. decretal. ver. Gregorius nu.*
10. Surd. *de alim. citat. qu.* 19. *tit.* 1. *nu.* 3. *&* 10. Everard.
loc. à correlativis num. 8. Sanch. *de matrimon. lib.* 6. *diſp.*
21. *num.* 9. & in terminis idem Gratian. tàm acris de-
fenſor opinionis ad favorem conductoris *in cit. diſcept.*
740. *nu.* 35.

16 Diſpar enim ratio eſt, quia ſi Locator hac ſuper-
venta neceſſitate velit habitare Domum, cùm ſit fa-
ctum individuum nequit habere effectum, niſi eam
habitet, & ſic ejiciat Inquilinum. In conductore au-
tem cùm poſſit Domum ſublocare, vel habitare, ceſ-
ſante unius facultate, remanet altera, ut benè Barboſ.
in cap. propter ſterilitatem de locat. & conduct. num.
24. ibi: *In his enim, & ſimilibus caſibus conductor
ſivè Inquilinus non poteſt, nec per ſe, nec per alium
uti Domo locata, & ideò tunc ſoluta penſione præte-
riti temporis, habet interdictum de migrando*: unde ſi
poteſt uti re locata per alium, illam ſublocando,
non videtur poſſe habere juſtam cauſam recedendi à
locatione, quia debet totaliter privari eo uſu, ut de-
tur locus receſſui à contractu, quod ponderant Pa-
cion. *cit. cap.* 60. *num.* 20. *&* 21. Ridolph. *cit. par.* 2. *cap.*
13. *num.* 67. de Luca *ad Gratian. diſcept.* 534. *num.* 12.
Rota *cit. deciſ.* 295. *num.* 3. *verſ. & iſta uſque ad num.*
7. *coram Buratt.* ibi: *quia neceſſitas in Inquilino debeat
eſſe præciſa, & talis, ut ſit totaliter impeditiva uſus,
& habitationis domus, ita ut recedere valeat à con-
tractu nominato, cùm neque per ſe neque per alios
poſſit uti re locata, nihil enim ſanctius quàm pacta
17 cuſtodiri inter locatorem, & conductorem l. circa* 19.
C. eodem Manſ. *conſ.* 366. *n.* 487. Gall. *de fructibus
diſp.* 28. *art.* 3. *nu.* 101. & ſic non debet contrà ipſam
quid fieri ſi aliter poſſit conſuli, quod non procedit
in caſu quo Inquilinus nequeat uti facultate ſublocan-
di, ut conſideranti patet.

18 Sicque non obſtant DD. utriuſque ſententiæ ſuprà
relatæ, nam quoad primam denegandi omninò iſtam
facultatem Conductori, ea ſe fundat, quod non in-
tret diſpoſitio *legis ædе C. locati*, ſed hoc corruit,
nam in correlativis idem debet eſſe Judicium, ut in
terminis pacti inter Inquilinum, & Conductorem fir-
mavit Rota *in cit. deciſ.* 424. *coram* Pamphilio, eò ma-
gis debet procedere in diſpoſitione legis, in quo ca-
ſu latiùs judicatur, ut optimè Antonell. *de tempore le-
gali cap.* 39. *n.* 20. *in fin.* Secunda autem opinio ſe tue-
tur in qualitate correlativorum, quæ ceſſat ſi non ſit
eadem ratio. Alii DD. citati vel indiſtinctè loquun-
tur, ut diſpoſitio *cit. l. æde C. locati* procedat etiam in
Conductore, vel Mangil. Caſſar. & alii ſequuntur Gra-
tianum à Rota rejectum in *cit. deciſ. coram Buratto*,
vel ſaltem contrariatur iis ratio ipſa *cit. l. æde*; quia
ibi clarè deciditur tunc habere locum diſſolutionem
locationis, quatenus alio modo occurri non poſſit;
& neceſſitas urgeat, ut in *cit. cap. propter ſterilita-
tem*; unde ſi Conductor prævidit obtinendo faculta-
tem effrænatam poſſe uti locatione mediante ſubloca-
tione, non video, quod poſſit eſſe locus receſſui tunc
tantùm adaptabili quando alio modo conſuli non poſ-
ſit, vel phyſicè vel honeſtè, ut eſt caſus in locatore,
qui domum locatam vult recuperare pro uſu familiæ
occaſione nuptiarum vel dignitatis officii, cùm hone-
ſtum ſit potius domum propriam capacem habitare,
quàm alteram, ut benè ad rem conſiderat Card. de
Luca *cit. diſc.* 45. *num.* 2. §. *alia de locat.*; ſi enim fuit
prævilus caſus quod conductor non habitaret, vel id
ſit ex uno, vel altero accidenti, nil refert.

Unde non videtur amplectenda doctrina *cit.* Anto-
nell. *num.* 20. qui ſequitur Gratian. *diſcept.* 740. *numer.*
24. *& ſeqq.* in quo firmat procedere opinionem ad fa- 19
vorem conductoris etiamſi in Inſtrumento adſit pa-
ctum, ne locator poſſit expellere illum, quamvis ve-
lit uti domo locata pro uſu ſuo, quia in correlativis
debet eſſe eadem diſpoſitio, dixit Rota *cit. deciſ.* 295.
coram Buratto, & in terminis conſimilis pacti ne con-
tractus claudicaret *deciſ.* 424. *n.* 2. *&* 3. *coram Pamphi-
lio*, & ratio eſt quia, etſi magis latè procedatur in
diſpoſitione legis, tamen in contractu pares debent
eſſe contrahentium qualitates, & in dubio ita ſit in-
terpretandum *l. ſi id quod*, §. *ultimo*, *ff. de reſcindenda
venditione*, latè Mantica *de tacitis lib.* 2. *tit.* 4. *num.* 37.
& ſequen. Sed poſſet dici quod ſi non adſit facultas
ſublocandi, pariat eumdem effectum, cùm de jure 20
conductor habeat talem facultatem *ex l. nemo* 6. *C. lo-
cati*; Verùm contrarium puto, quia talis legalis fa-
cultas eſt ſatis reſtricta, ut non poſſit ſublocari ad
longum tempus, extra uſum ſibi conceſſum ut fiat
æquè idoneo, ut plenè Pacion. *cap.* 32. *de locato*, un-
de ex tot limitationibus videtur reddi ſatis mutata
conductoris conditio inter habitandum, & ſublocan-
dum his legibus, & ſic videtur ei ſuccurrendum, cùm
nec per ſe, nec per alium poſſet domum habitare, &
in his terminis puræ facultatis Juris dixit Grat. *in ap-
pend. ad cit. diſcept.* 534. *verſ. Neque obſtat.* Si verò
adſit pactum non ſublocandi niſi de licentia locatoris, 21
quid dicendum, & poſſet dici, quod cum talis licen-
tia petita ſi non detur, poſſet à Judice ſuppleri Pa-
cion. *cit. c.* 32. *num.* 4. *&* 5. Rota *deciſ.* 286. *num.* 4. *coram
Cavalerio* ubi etiam ſi pactum fuerit conceptum ne-
gativè, vel affirmativè, poſſet induci libertas conducto-
ris alteri ſublocandi; ſed contrarium dicerem, quia
iſtud pactum reſtringit diſpoſitionem Juris *in cit. l. ne-
mo*, unde eo fortiùs erit dicendum quod ſupra fir-
mavi; debet enim adeſſe libertas in Inquilino diſpo-
nendi de re ſibi locata, prout voluerit, in caſu quo
nollet habitare, ut poſſit dici caſu prævilus, & ut veri-
ficetur ratio, ut ſi non per ipſum phyſicè habitari poſ-
ſit, ſaltem moraliter per ſe habitare dicatur, dum li-
bertatem habeat alteri ſublocandi.

Ulterius tunc procedit facultas illa recedendi à lo- 22
catione in conductore ſi cauſa ſit vera, & non affecta-
ta & ſuperveniens poſt contractum, nec non neceſſa-
ria, ut apud cit. DD. quod procedit etiam reſpectu lo-
catoris ſi velit uti re locata, Pacion. *cit. cap.* 60. ubi la-
tè de Luca *ad diſcept.* 740. Gratiani Card. de Luca *de
locato diſc.* 45. *num.* 2. Gratian. *diſcep.* 534. *num.* 49. ubi
quod cauſa debet eſſe inopinata ex verbis *textus in*

l. æde,

Digitized by Google

l.æde, ibi: *Niſi in propriis uſibus eam neceſſariam eſ-
ſe probaverit, & in cap. propter ſterilitatem cit.* ibi:
Si neceſſitas expoſcat, Barb. *in cit. l. æde num. 15. & ſe-
23 quen.* ideòque in pura ſuſceptione voluntaria muneris
non accedente Principis juſſu non intrat neceſſitas,
ſecùs in munere injuncto à Principe & ſi procurato,
quia ſemper poſſet dici neceſſitas cauſativa, & pro-
curatio conſiſtit in pura ſupplicatione, & juſſus Prin-
cipis principaliter conſideratur, ut apud *cit.* Card. de
Luca *diſc. 45. num. 2. verſ. Et quamvis de locato*. Prout
non per hoc quod moriatur conductor, terminatur
34 locatio, & tamen nequit amplius ibi habitare, ex ea
ratione, quia eſt caſus opinabilis, cùm omnes mo-
riamur, & nil certius ipſa morte, & ſic debuerant
contrahentes præcavere, unde durat locatio in hære-
dibus, *l. ſed addes*, *§. Si quis mulierem*, *ff. locati*, *§. fin.
inſtit. eodem tit.* Pacion. *cit. cap. 60. num. 6. in fin.* de Lu-
ca *ad diſcept. cit. 534. num. 12. verſ. è contrario*, Pan-
tzſchaman. *quæſt. 14. num. 24.* Sed quæri poteſt ſi Le-
25 gatus, vel ſimilis Officialis conduceret domum, ubi
exercet Officium, vel Legationem revocatus à Prin-
cipe an poſſit deſerere domum locatam, & non con-
tinuare ſolutionem uſque ad finem locationis? Affir-
mant Soccin. *Junior. conſ. 20. lib. 2.* Simon. de Petris
conſ. 23. n. 27. Negat Pantzſchaman. *de locato q. 13. n. 19.*
de Luca *ad Grat. diſcept. 740. nu. 3. verſ. Sic ſi quis*, &
agit Pacion. *cit. c. 60. n. 20.*

26 Ego autem procedo cum diſtinctione, quod ſi po-
teſt ſublocare, tenetur ex rationibus adductis, ſecùs ſi
non habeat facultatem ſublocandi, verùm in dicto ca-
ſu erit magis latè agendum ſi dicta facultas non fue-
rit expreſsè data quia potuerat Dominus conſulere ſi-
bi, cùm jam ſciverit caſum potuiſſe evenire cum con-
ductor eſſet in loco Officialis, & ſic revocabilis, quia
cauſa veriſimilis, & cogitata non ſufficit, ut dixi ſu-
pra, & facit *Gloſſa in cap. veniens, verb. præſciviſſet,
de jur. jur.* & in his terminis optimè Grat. qui tuetur
diſſolutionem contractus, *diſcept. 740. num. 7.* cum ibi
citatis.

27 Verùm prædicta opinio, ut diſpoſitio *cit. l. æde* pro-
cedat etiam in Conductore non procedit ſi contra-
ria Conſuetudo adſit contra Conductorem, quæ erit
ſervanda, quia contractus ſupponitur factus juxtà mo-
rem Regionis. Pacion. *cit. cap. 60. nu. 20. & ſequen.* de
Luca *ad cit. diſcept. 740.* & omnes DD. utriuſque opi-
nionis, & optimè Rot. *cit. dec. 295. cor. Buratto*, ubi
Adden. quæ Conſuetudo debet probari ab allegante
non quidem ſtrictè in contradictorio judicio, ut ſup-
28 ponit idem Pacion. *n. 25.* cum Grat. *diſcept. 740. n. 23.*
ſed ſufficit lata probatio, quia quando agitur de ar-
ticulo dubio, & diſputabili habente opiniones hinc
inde, ut eſſet in hoc caſu quia nulla datur lex cla-
ra, & opinio DD. eſt ſciſſa, tunc etiam ſi una ex his
opinionibus probabilior reputaretur, non per hoc Con-
29 ſuetudo diceretur directè Juri contraria ſi alteram ea-
rum canonizet de Luca *de ſervit. in ſupplem. diſc. 104.
n. 11.* Cavaler. *deciſ. 497. num. 4. deciſ. 20. num. 7. par. 3.
recen.* & tunc quia dicitur potius Juris dubii inter-
pretativa obſervantia, quàm clari derogatio, non in-
diget rigoroſa probatione, Card. de Luca *de præm.
diſc. 18. n. 7.* & iſtam conſuetudinem in Urbe contrà
conductorem uſu receptam, dixit Rota *cit. deciſ. 295.
n. 70. coram Buratt.* ubi optimè neque vocat conſuetu-
dinem, ſed concluſionem contra Conductorem à DD.
30 firmatam uſu receptam fuiſſe in Urbe, in qua non
conſueverunt finiri locationes per ſupervenientes di-
gnitates, vel officia, ob quæ neceſſe ſit à Curia abeſ-
ſe, ſed ſublocationes fieri ſolent per ipſos Inquilinos,
ut in Legatis, Epiſcopis, Nuntiis Gubernatoribus, &
aliis Officialibus, ubi *Addens litt. B.* & eamdem ob-
ſervantiam in Urbe teſtatur Card. de Luca *de Locat.
diſc. 45. num. 7.* ubi ait Gratianum dicere contrarium,
ſed ſuccubuiſſe, imò dubitat eſſe ad favorem locato-
ris obtinentis dignitatem ex dicta obſervantia, & fa-
cit Rot. *cor. Andrea in Romana affictus 30. Martii
1618.* relata ab ipſo Pacion. *num. 12.* ubi in terminis
conſuetudinis in affictibus Caſalium renunciandi re-
miſſioni penſionis ob quamcumque cauſam præter
grandinis ex atteſtatione Peritorum.

Imò quamvis Pacion. ubi ſupra *num. 25.* dicat hujuſ- 31
modi conſuetudinem debere concludenter probari tam-
quam contra jus, eſt advertendum eum loqui in ter-
minis conſuetudinis remiſſionis mercedis ob ſterilita-
tem, quæ competat ex jure, ſecus in caſu præſenti,
nam debet ſtari etiam Doctoribus in iis, quæ reſpi-
ciunt obſervantiam Juris dubii Card. de Luca *de feu-
dis diſc. 52. n. 5.* Maſcard. *de probat. Concluſ. 528. n. 1. &
ſequen.* Mohedan. *dec. 2. & 3. de Conſuetudine deciſ. 724.
par. 4. n. 17. & 18. tom. 3.* Mantica *deciſ. 357. nu. 3. & 6.*
præſertim quando non adducatur contraria obſervan-
tia, & actus difformis, ſed cum tunc Prælatus D.
Miſſier fuerit deſtinatus Gubernator Arimini obtinuit 32
ſententiam locationem eſſe terminatam à die diſceſ-
ſus faciendi ab Urbe, per D. Lancettam S. Rotæ meri-
tiſſimum Auditorem, & tunc Aud. Cam. Locumtenen-
tem anno 1694. & nuperrimè in cauſa Eminentiſſimi
D. Cardinalis S. Cæſarei Natalibus, & virtute com-
mendabilis, qui in publicis, variiſque muneribus obeun-
dis, nil præterea ſpectavit, quàm quod juſtitia poſtu-
lat, & ratio proponit; Cùm eſſet profecturus Bononiam
cum munere Legati, Aud. Cam. met pronunciavit ſen-
tentiam ad ejus favorem contra D. Marchionem Mar-
cellinum anno 1697. durante tamen legatione tan-
tùm; Idque cùm inducat ſtatum in contradictorio Ju-
dicio canonizatum, videtur excludere dictam obſer-
vantiam in Urbe, quæ potuerat eſſe tempore deci-
ſionis Buratti, & deinde per tot annorum revolutio-
nem eliſam, & contrarium ſervari nunc, eò fortiùs,
quia ut dixi, non benè applicantur termini Conſue-
tudinis, ſed potiùs puræ obſervantiæ unius, vel alte-
rius opinionis, unde ex contraria obſervantia ſubſti-
neri potuerat prima opinio tempore Buratti, ſine re-
quiſito ſtrictæ Conſuetudinis eò magis, quia adhæret
opinioni magis æquæ, & ſic nunc urgeret obſervan-
tia Judicialis, ut ſunt iſta duo judicata, ſed hoc re-
mittendum circumſtantiis facti dictarum locationum,
& aliarum coram Judicibus adductarum, eò magis,
quia non probatur dicta conſuetudo, nec laxiori mo-
do ſupradicto, ex eo quod adducantur caſus ſubloca-
tionum factarum ab hujuſmodi dignitatem obtinenti-
bus, quia potuerat id illis eſſe congruum; ſed debe-
ret probari, vel ita fuiſſe judicatum, vel ita ſemper
fuiſſe practicatum, & videndum, an adeſſet facultas
ſublocandi, vel pactum impeditivum ſublocationis.

Poſſet tamen compelli in caſu reſolutionis, ceſſan- 33
te impedimento iterum accedere ad habitandam Do-
mum, Velaſch. *de Jur. Emphyt. qu. 22. n. 6.* Cancer. *var.
reſol. par. 3. cap. 6. num. 79.* Boſſ. *de remiſſione mercedis
num. 41.* Caroc. *de locato tit. de remiſſ. merced. qu. 8. num.
7. & 8.* nam quidquid diſputent Doctores ſi impedi-
mentum ſit ex defectu rei, de quo latè de Luca *Gra-
tian. diſcept. 740. à n. 6.* ubi alii, non procedit in im-
pedimento ex parte perſonæ Pacion. *cit. cap. 60. nu. 8.*
quod tamen erit intelligendum, quòd non poſſit eji-
cere Inquilinum novum poſitum ex voluntate condu- 34
ctoris dignitatem obtinentis, nec tenetur Locator ex-
pectare reditum, ad differentiam ſi defectus veniat
ex re conducta, & migraret è Domo, quia tunc po-
teſt redire, velit, nolit Locator, de Luca *ad cit. diſcept.
740. n. finali.*

Demùm eſt advertendum, quòd durante Judicio 35
pro reſolutione contractus, videtur non poſſe impe-
diri ſolutio penſionis ſtante via executiva, & obliga-
tione Camerali in Inſtrumento locationis adjectis, ut
in ſpecie firmat Pacion. *cit. cap. 60. num. 21.* Rota *cit.
deciſ. 295. num. 1. 13. & 14.* ibique Adden. *litt. B.* quid-
quid dicat Gratian. *cit. diſcep. 740.* in eadem cauſa ſcri-
bens, & ſuccumbens, & videtur ſentire ad favorem
primæ opinionis de Luca *ad diſcept. 534. nu. 12. verſ.
Impedimentum in fine*; Nec valet ratio adducta à
Gratian. quod in iis, quæ concernunt contractum,
non obſtant via executiva, & obligatio Cameralis,
quæ famulantur eidem, nam ut dicunt citati Docto-
res non debet eſſe exceptio interpretativa, ſed clara,
ut im-

ut impediatur executio illorum, quod tamen intelligo ſi pendeat reſolutio à diverſitate probationum circa factum Conſuetudinis, ſecùs autem in caſu, quo eliciatur ex concluſione Juris an ſit amplectenda una, vel altera opinio, quia tunc retardatur executio, cùm exceptio ſit clara, ut in terminis latè Gratian. *diſcept. 740. n. 42. & ſeq.*

CONSTITUTIO IV.

ALEXANDRI III.

incipiens (*Redolet.*)

EPITOME BULLÆ.

ALEXANDER ARCHIEPISCOPIS, Epiſcopis, Clero, & Populo Angliæ.

THomas Cantaurienſis Archiepiſcopus, eximius Jurium Eccleſiaſticorum Propugnator, triumpho dignus, triumphanti Eccleſiæ adſcribitur.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Vita, & geſta S. Thomæ Cantuarienſis, ejuſque martyrium.*
2 *Martyrium S. Thomæ, licèt magnum attulerit dolorem univerſis Principibus Chriſtianis, & Summo Pontifici, tamen magnam Eccleſiæ gloriam exhibuit.*
3 *Henricus Rex Angliæ ob mortem S. Thomæ publicam pœnitentiam, & purgationem egit, & coram Legatis Summi Pontificis multa promiſit in obſequium Eccleſiæ, & Fidei.*
4 *Recenſentur promiſſa.*
5 *Henricus VIII. oſſa S. Thomæ Cantaurienſis comburi juſſit, & in ventum ſpargi cineres.*
6 *Sac. Congregationis Immunitatis Cardinales, & Prælati ſpeciali honore venerantur S. Thomam Cantuarienſem aſſiſtentes in ejus feſto in Capella, quæ celebratur in Eccleſia ejuſdem Sancti apud Collegium Anglorum, Epiſcopo celebrante Miſſam, qui propter aliquam cauſam Immunitatis Romæ moratur.*
7 *Auctores, qui latiùs vitam, & geſta dicti Sancti referunt, recenſentur.*
8 *Miraculum ſequutum, dum adhuc corpus S. Thomæ ſupra feretrum jacebat, refertur.*
9 *Martyres dicuntur etiam, qui propter opus alicujus virtutis interficiuntur, & quare num. 10.*
10 *Credulitas cordis, & opera exteriora requiruntur ad fidem.*
11 *Ad Martyrii rationem plura copulativè concurrere debent, quæ recenſentur.*
12 *Voluntas in adultis requiritur moriendi pro fide, vel opus aliquod virtutis ad rationem Martyrii, licèt in infantibus non ſit neceſſaria.*
13 *Voluntas prædicta in adultis non debet eſſe actualis, ſed ſufficit virtualis.*
14 *Martyrium eſt actus perfectiſſimus fidei, Charitatis, ſpei, & fortitudinis.*
15 *Martyrium abſque Miraculis non eſt ſufficiens, ut ab Eccleſia aliquis Canonizetur Sanctus, & quare n. 16.*
16 *Miracula ſunt indicia veri Martyrii.*
17 *Miracula non ſunt de eſſentia Martyrii ſed ad probandum verè aliquem mortuum fuiſſe cum fortitudine, & voluntate fidei.*
18 *Cauſa Canonizationis Martyrum faciliùs expeditur, quàm aliorum.*
19 *Martyrium receptum ob vanam gloriam, & ut quis veneraretur in terris nihil prodeſt, & pœnam æternam meretur.*
20 *Authoritas D. Auguſtini relata* à Gloſſa in Can. vide quantum 1. qu. 1. verſ. quam corona, *interpretatur.*
21 *Epiſcopi ad evitandas perſecutiones Dominorum temporalium, an poſſint deſerere Epiſcopatus ſuos, & concluditur non poſſe deſerere Epiſcopatus, ſi ſubditorum ſalus exigat eorum præſentiam & n. ſeq.*
22 *Epiſcopus etiam cum imminenti periculo Vitæ, non poteſt deſerere ſuas oves periclitantes.*
23 *Epiſcopi non poſſunt deſerere eorum gregem non ſolùm quando perſequutio eſt contra fideles; verùm etiam ſi eſt contra bona Eccleſiaſtica.*
24 *Præſentia Epiſcopi, ſi nullam præbeat defenſionis ſpem, non eſt neceſſaria in perſecutione, adeò ut poſſit ille ſuum gregem deſerere quod multis rationibus, & exemplis probatur.*

POſt ingentem cumulum meritorum in agone Militantis Eccleſiæ partum, Fortiſſimus Chriſti Athleta, Jurium Eccleſiaſticorum propugnator eximius, Thomas Archiepiſcopus Cantaurienſis, præmium tot laborum conſequitur, ac triumpho dignus triumphanti Eccleſiæ adſcribitur; Habent in hoc Sancto, fortitudo ſuum Athletam, Religio ſuum vindicem, Epiſcopi ſuum ſpeculum, Eccleſia ſuam gloriam; Ejus præclariſſima geſta ab aliis longo ſtylo deſcripta, ita breviter preſtringemus, ut velut ex umbra, elta moles hujus Sacri Atlantis, cui Anglicanæ Eccleſiæ Cœlum labens innixum eſt, agnoſcatur. 1

Natus eſt Londini in Anglia, & dignitati Natalium ingenuitas morum adjuncta, eum ad Regiæ Cancellariæ munus evexit, in quo tam piè, tam ſanctè ſe geſſit, ut omnium digniſſimus exiſtimaretur, qui Theobaldo Cantaurienſi Epiſcopo jam defuncto ſuccederet; Ad Epiſcopatum evectus cum vitæ candore, ardentiſſimum Religionis zelum adjungens, nihil antiquiùs habuit, quàm dignitatem, & Eccleſiaſticam Immunitatem, contra Henricum II. eam labefactare conantem aſſerere; Rex enim Henricus, qui antea Normandiæ Dux, non ſolùm deinde favore Eccleſiæ Regnum Angliæ conſecutus fuerat, ſed etiam Hiberniam Inſulam ab ipſamet Eccleſia, nempe ab Adriano IV. obtinuerat, ea lege, ut in dicta Inſula, vitia eradicaret, & virtutes plantaret, utque à ſingulis domibus, quotannis denarium S. Petro pendi curaret, & ut jura Eccleſiaſtica illibata ſervaret, ut ex diplomate conceſſionis apud Baron. *tom.* 12. & teſtatur Bellarmin. *in Chronologia ann.* 1154. Rex, inquam, Henricus immemor tot beneficiorum, & obligationum, quibus devinciebatur Eccleſiæ, tantum abfuit, ut ea ad quæ tenebatur impleret, ut potius tàm ipſe, quàm ejus Miniſtri Eccleſias, & loca pia ſpoliarent, & in Eccleſiaſticas Perſonas Jus dicere, & Judicium ferre prætenderent, necnon pleraſque Regni Conſuetudines, Eccleſiaſticæ Immunitati adverſantes, à quodam ſuorum Epiſcoporum Pſeudo-ſynodo, anno 1164. Clarendoni collecto, uti juſtas canonizari curaret; Thomas igitur, Apoſtolico zelo inſtructus, in faciem Regis ſemper enixè reſtitit, nec dubitavit ab eo in omnibus diſſentire, & hinc Regis indignatio, Procerum odium, minæ, perſecutiones, exilia erumpunt. Alio enim Conciliabulo Epiſcoporum Regni collecto, fuit Vir ſanctus, non obſtante appellatione ad Romanum Pontificem interpoſita, in exilium tamquam perduellionis reus, ejectus, & ſua Sede depoſitus; Sed ad Summum Pontificem in Galliis degentem, confugiens, non ſolùm fuit omnium Cardinalium votis, revocata ſententia, & ipſe reſtitutus ad ſuam Sedem, ſed etiam Legati titulo decoratus, in Angliam honorificè rediit; At non hic finis; tam

enim

enim abuſus Regiorum Officialium, quàm negligentia Epiſcoporum ſibi Suffraganeorum iterum, illum zelum, rigoremque extorquentes, novam dederunt cauſam, ut Thomas Anglia exturbatus, innumeris ærumnis per Italiam peragraret, poſt multis denique, miſſis ab Alexandro ad Regem Angliæ Legatis, res eò devenit, ut iterum Thomas rediret Angliam anno centeſimo ſeptuageſimo ſupra milleſimum; Sed quis ignem contineat, ne erumpat? Ignis Cœleſtis erat ardentiſſimus Thomæ Zelus; Ignis pariter æſtuans erat inordinata cupido, & Avaritia Henrici, quæ tantò proceſſit ardentior, quantò per aliquod tempus clauſa latuerat; Iterum igitur ad bona inhians Eccleſiaſtica, ea variis prætextibus occupavit; Iterum quoque Thomas, illum retundere fortiter & verbis, & factis aggreditur; Quemadmodum enim conſtantiſſimus vir tot mala, tam fortiter antea ſubſtinuerat, ita nec imposterum majora pro Eccleſiæ defenſione ſubſtinere timebat; & hoc totum comprobavit eventus, nam irato Regi veliſicantes Regni Proceres, tam vehementer eum concitaverunt, in tanta indignationis, & furoris verba adverſùs Thomam fecerunt prorumpere, ut hinc quatuor ſicarii anſam ſumentes, magnum, & gratum facinus Henrico, ſe facturos rati, ſanctum Epiſcopum, in ſua Eccleſia celebrantem nudis enſibus aggrediuntur, & humiliter proſtratum confodiunt.

2 Hæc glorioſiſſimi ſanctiſſimi Viri mors, adeò tunc temporis univerſis Principibus Chriſtianis, & Romanæ Eccleſiæ magnum luctum præbuit; ut Pontifex, & Ludovicus Galliarum Rex, atrociſſimam vindictam adversùs Henricum expeterent; Attamen, quantam deinde gloriam ex hujus Sancti martyrio, Eccleſia conſecuta fuerit, quantam Immunitas præeminentiam
3 obtinuerit, facilè agnoſcitur, tum ex ipſius Henrici publica pœnitentia & purgatione; Coram enim Legatis propter hanc rem ab Alexandro III. miſſis, à quibus non ſolùm Henrico, ſed etiam omnibus aliis, qui mentem, & manum admoverunt ad mortem Sancti, fuit impoſita pœnitentia ex ſententia Alexandri III. ut habetur *in cap. Sicut dignum de homicid.* Henricus, juramento adhibito, ſe ſe à Sancti morte purgavit, promittens in pœnitentiam, ſi fortè aliquam culpam in dicta nece habuiſſet, ut certos milites Hie-
4 roſolymam mitteret ad dimicandum per annum contra Sarracenos; Ut libertatem Eccleſiaſticam in ſuo Regno tueretur, ac appellationibus ad Curiam Romanam factis non adverſaretur, tum etiam ex Hæreticorum odio, quo inſenſiſſimè hunc Sanctum poſt mortem ſunt perſecuti, tamquam aſſertorem Jurium Eccleſiaſticorum in Anglia, ut patet ex facto ſceleſtiſ-
5 ſimo tempore Henrici VIII. eum Sancti hujus oſſa, quæ in Anglia ſervabantur, comburi, & cineres in ventum ſpargi viſa fuerint, ut habemus ex *Conſtit. 7. Pauli III. incip. Ejus, 2. Kalend. Septembris* 1535. *apud* Laert. Cherubin. Ex quo conſtat, hunc Sanctum etiam ceù columnam illam igneam Hebræorum, ſplendere Fidelibus pro immunitate certantibus; Caliginem date Hæreticis in illam inſurgentibus. Hinc meritò fa-
6 ctum eſt, ut Romæ Sacræ Congregationis Immunitatis Cardinales, & Præſules, hunc Sanctum ſpeciali honore venerarentur; ſingulis enim annis ejus diei feſti ſolemnia habentur in Eccleſia ejuſdem Sancti apud Collegium Anglorum, ubi aſſiſtentibus Cardinalibus & Prælatis dictæ Congregationis, Miſſa celebratur ab aliquo Epiſcopo, qui propter aliquam Cauſam Immunitatis moratur Romæ, quibus ego per plures annos interfui, tamquam unus ex Prælatis dictæ Congregationis antequàm Auditoris Cameræ Locumtenentis munus inirem.

7 Cæterùm Sancti hujus geſta, ſi quis latiùs videre cupit, adeat Baron. *tom.* 12. *ab anno* 1162. uſque ad annum 1171. ubi plura ſparſim. Matth. Pariſ. *in Hiſtor. Anglic.* Labbè *tom.* 10. *Concilior. fol.* 1145. Boland. *in ejus Vita.* Roger. *de Martyr. & Sepultur. S. Thomæ*, Che-
8 rubin. *in præſenti Bulla*, ubi ex præfato Rugerio refert miraculum factum ab hoc Sancto his verbis: *Expletis per Monachos circa ejus corpus obſequiis, cùm jam in Choro jaceret ſuper feretrum circa auroram, levata manu dextera, dedit benedictionem.*

Colligo primò ex hac Bulla, verè, & propriè Mar- 9
tyres dici, non ſolum illos qui ab Infidelibus neci traduntur pro Fide Chriſti strictè ſumpta, ſed etiam omnes, quibus propter opus aliquod alterius virtutis, mors irrogatur. Ita communiter Theologi & Canoniſtæ, & probatur exemplis D. Joannis Baptiſtæ, & noſtri S. Thomæ Cantuarienſis, qui non pro tuenda Fide, ſed primus pro reprehenſione adulterii, ſecundus pro defenſione Immunitatis mortem ſuſtinuerunt; tum quoque ratione adducta à D. Thoma *in* 2. 2. *quæſt.*
124. *art.* 5. nam ad Fidem pertinet, non ſolum credu- 10
litas cordis, aut verbalis proteſtatio, ſed etiam exterior proteſtatio per opera, & facta, quibus fidem aliquis ſe habere oſtendit; & in hoc ſenſu omnia virtutum opera, ſi referantur ad Deum, ſunt externæ proteſtationes Fidei, & conſequenter poſſunt eſſe cauſa martyrii, ut ex d. D. Thom. *loc. cit.* concludunt Auguſtin. *Triumph. de poteſt Eccleſ. qu.* 94. *art.* 1. Lucas Caſtellin. *de certitud. gloria Sanctorum cap.* 8. Matta *de Canonizat. Sanctorum par.* 2. *cap.* 11. Pignatell. *tom.* 9. *conſult.* 101. *n.* 9. Suarez *tom.* 3. *diſput.* 29. *ſect.* 1. *&* 2. Leſſ. *lib.* 3. *c.* 1. *dub.* 3. Bonacin. *tom.* 1. *de Baptiſm. diſp.* 1. *qu.* 1. *n.* 1. *&* 2. ubi etiam dici Martyrem illum qui propter bonum opus jam factum mortem ſubit.

Non tamen ita hæc accipienda ſunt, quaſi quòd certa, & neceſſaria ſit illatio; Paſſus eſt propter Fidem, aut aliud virtutis opus, ergo eſt martyrum reſtibus adſcribendus; ad rationem enim martyrii plura
copulativè concurrere debent; Primò, ut mors probe- 11
tur propter Fidei defenſionem, vel in ſe, vel ut relucet in opere pio virtutis; Secundò, ut qui martyrium ſubit, ſit in gratia, vel in ſufficienti diſpoſitione ad illam recipiendam, mediante martyrio; Tertiò, Ut mors non in conſequentiam, ſed principaliter ſuſtineatur ob cauſam ſupernaturalem, & honeſtam, ac imperatam à Charitate, v. g. ob dignitatem Fidei, exemplum Chriſti, ædificationem proximi, & ſimiles; Has, & alias conditiones, quæ ad idem recidunt, vide apud S. Gregor. Turonen. *in ſuo Libello de Glor. Martyr.* D. Cyprian. *in tract. de duplici Martyr.* S. Eulogium *in ſuo Apologetico pro Martyrib.* D. Chryſoſtom. *in homil.* 66. *in Matth.* S. Bonaventur. *in* 1. *Sententiar. par.* 2. *dub.* 2. Beyrlinch. *in Theatr. Vitæ Humanæ tom.* 5. *verb. Martyrium*; Mattam *de Canoniz. Sanctor. par.* 2. *c.* 11. *nu.* 8. Pignatell. *dicta conſul.* 101. *& n.* 2. Bonacin. *loc. cit. nu.* 5. *&* 6. *cum ſeqq.* Sed numquid requiratur voluntas in ſuſcipiente martyrium? Et videtur non requiri, ut con-
ſtat ex SS. Innocentibus; qui ab Eccleſiæ primordiis 12
uti Sancti fuerunt venerati, & in dormiente, qui occiſus pro Fide, Martyr dici valet; Verùm contrarium videtur verius in adultis, firma tamen remanente opinione quoad infantes, qui voluntatis nondum perfectum uſum habent. Ratio eſt quia Deus non exaltat nolentes, volentes, & illa paſſio remaneret indeterminata ſine intentione patientis, prout videtur in adulto baptizando requiri intentio recipiendi baptiſmum.
Hæc autem intentio nequit haberi ab infantibus, ſed 13
ea prout ſuppletur in receptione Baptiſmatis ab Eccleſia, ſeu parentibus, ita erit ſupplenda in receptione martyrii, prout evenit cum Innocentibus; ſicque iſta voluntas non debet eſſe actualis, & expreſſa, ſed ſufficit moralis, hinc dormiens etiam poteſt dici verè Martyr, quatenus ante dormitionem habuerit voluntatem formalem, vel virtualem conſequendi martyrium, & ſic intelligendi ſunt contrarium tenentes, non requiri voluntatem actualem. Pignatell. *conſultat.* 101. *tom.* 9. 1. nam virtualem, ſolet habere quilibet homo juſtus, qui eùm habeat pro fine Deum, omnia ad iſtum refert. Ita docuerunt Suarez *cit. diſput.* 20. *ſect.* 2. Henriquez *lib.* 2. *cap.* 34. *&* 35. & alii citati apud Bonacin. *ſuprad. punct.* 1. *n.* 6. *cum ſeqq. &* teſtes deponere debent de viſu de martyrio.

Ex quibus conditionibus intelligitur, martyrium 14
eſſe actum Fidei, Charitatis, Spei & Fortitudinis,

& con-

Digitized by Google

& conſequenter actum maximæ perfectionis; motivum
enim martyrii eſt amor Dei ſuper omnia, etiam ſuper
propriam vitam; Finis martyrii, eſt Fides, mediante
qua Deum teſtificamur in hac vita, eumque intendi-
mus in alia, Spes, qua Martyr eſt in agone propter
retributionem. Fortitudo verò conſideratur in pœnis,
periculis, & paſſionibus, quæ Martyres tàm ad intra,
quàm ad extra ſuſtinent; Ita communiter Theologi, &
vide S. Thomam *in allegat. quæſt.* 124. *per quinque artic.*
& Cardinal. Cajetan. *ibid.*

15 Hinc cognoſcitur ratio vera, & certa, cur ſolum
martyrium ſine miraculis non exiſtimetur ſufficiens ab
Eccleſia, ut aliquis tamquam Sanctus canonizetur;
Hujus enim ratio non ea videtur eſſe, quam ex S. Bo-
naventura refert Luc. Caſtellin. *de certitud. glor. Sanctor.*
cap. 8. *&* Matta *de Canoniz. Sanctor. par.* 4. *c.* 7. *num.* 34.
nempè quòd Deus non vult honorare omnes Juſtos pri-
vilegio Canonizationis, ſed ſolùm eos, quos ſpeciali
ſigno miraculorum declaravit velle, uti Sanctos ho-
norari ab Eccleſia Militante; hoc enim, ſuppoſito ve-
16 ro martyrio, gratis videtur aſſeri: Ideò vera ratio
eſt, quia ſine miraculis non poteſt ab Eccleſia in
concreto dignoſci, an hoc, vel illud martyrium omnes
conditiones veri martyrii habuerit; quis enim humano
modo dignoſcere poteſt, an ille qui mortem obiit,
perfectiſſimum ſupernaturalem finem habuerit, nempè
Charitatem in Deum, an alium imperfectiorem, pu-
tà timorem gehennæ, aut amiſſionis gloriæ, aut alium
humanum, utpotè mundanam exiſtimationem, vel tæ-
dium vitæ? Quis etiam ſcire poteſt, an Martyr ſuf-
ficientem habuerit diſpoſitionem ad gratiam, median-
te martyrio conſequendam? Quare, quamvis aliqui
affirmaverint, non requiri miracula apud Auguſtin.
Triumph. de poteſt. Eccleſ. quæſt. 16. *cap.* 3. Cantelor. *ad*
hanc Bull. ſchol. 2. Felix Caſtellan. *de Canoniz. Sanctor.*
cap. 21. *n.* 5. Lezan. *conſult.* 16. *n.* 13. Bordon. *controverſ.*
13. *nu.* 34. Tamen contrarium veriùs ſtatuendum, ut
docent idem Cantelor. *loco cit. n.* 11. *& cap.* 14. Caſtel-
lan. *de Canonizat. tit.* 5. *n.* 25. Matta *eodem tractatu,*
par. 1. *cap.* 7. *nu.* 37. *& cap.* 21. *&* 22. Lucas Caſtellin. *de*
certitud. glor. Sanctor. cap. 8. *par.* 22. Vermigliol. *conſ.*
432. *&* 472. Peyring. *in Jus Canonicum tit.* 45. *lib.* 3. *not.*
3. Pignatel. *conſult.* 73. *tom.* 4. *nu.* 9. & refert Decretum
Sacræ Congregationis Rituum ſub die 13. *Septembr.*
1642. Illi quidem Patres ſe concordant cum dicta ra-
tione à nobis aſſignata, ut ſcilicèt requirantur mira-
17 cula, non quidem ad eſſentiam martyrii, ſed conſe-
quenter, quatenùs nempe requiratur ad probandum
18 verè paſſum habuiſſe voluntatem, & alias conditiones
requiſitas ad verum martyrium conſtituendum.

19 Hinc in *Can. Vide quantum* 1. *q.* 1. habetur quòd mar-
tyrium ſi fuerit receptum ob vanam gloriam, & ut
20 veneretur quis in terris, culpa eſt, & pœnam mere-
tur, non coronam, nec obſtat D. Auguſtinus, ut re-
fert *Gloſ. ibid. vers. Quam Corona*, quòd ſi quis non
habeat Charitatem, & patitur martyrium, etſi non
prodeſt ei ad vitam æternam, prodeſt ei ad minus ſup-
plicium ſubeundum; nam hoc idem firmat aſſumptum,
ut pro vera corona requiratur Charitas, ſed ulteriùs
debet intelligi D. Auguſtinus non de iis qui ſine malo
martyrium ſubeunt, nam illi pœnam potius quàm co-
ronam conſequuntur, ut in citato *cap. Vide quantum*:
ſed de illis qui bono zelo martyrium recipiunt, etſi
malam teneant conſcientiam, ut diſtinguit citata *Gloſ-*
ſa ibidem.

Occaſione etiam præſentis Conſtitutionis, cadit alia
21 quæſtio, An Epiſcopi ad evitandas perſecutiones, quas
in Epiſcopatu patiuntur à Dominis temporalibus, poſ-
ſint Epiſcopatum deſerere, & ſuas oves dimittere? Cu-
jus quæſtionis ſolutio abundantem ferret materiam cir-
ca cauſas excuſantes Epiſcopos à Reſidentia, quibus
pro nunc omiſſis, concluſivè reſpondeo, Epiſcopum,
22 non obſtante periculo ſuæ perſonæ imminente, non poſ-
ſe deſerere Epiſcopatum, ſi ſubditorum ſalus exigat
ſuam præſentiam; *Text. eſt in c. ſuggeſtum n.* 7. *quæſt.* 1.
& can. ſciſcitatis ibid. ibi: *Si perniciosum eſt proretam*
in tranquillitate navem deſerere, quantò magis in fluctibus, & probatur quia, ut ait D. Thomas *in* 2. 2. *q.*
185. *artic.* 5. *ad tertium.* Ad perfectius munus ſtatus
Epiſcopalis pertinet intendere proximorum ſaluti, ſi
opportunitas adſit, & neceſſitas id requirat; munus
enim Epiſcoporum eſt tueri ſuas oves à lupis, alioquin
non eſſet Paſtor, ſed mercenarius *Jo.* 10. Et hæc con- 23
cluſio non ſolùm procedit quando præſentia Epiſcopi
eſt neceſſaria ad tuendam ipſam Eccleſiam, Clerum,
& Populum à perſecutionibus, quæ ab infidelibus, &
à perditis Fidelibus inferuntur, ut ex Hoſtienſ. & In-
noc. *in cap. niſi de renunciat.* ubi latè Abb. *ibid.* Sed
etiam quando perſecutio eſt contra bona Eccleſiaſtica;
Etenim Epiſcopus debet in hoc caſu conſtanter ſe op-
ponere, & non deſerere Epiſcopatum, etiam quod pro-
prium vitæ periculum immineret, ut nos docet exem-
plum noſtri S. Thomæ Cantuarienſis, S. Stanislai Epiſ-
copi Cracovienſis, aliorumque plurium, qui Marty-
rium pro juribus, & bonis Eccleſiaſticis defendendis
ſubſtinuerunt, & ita tenent Hoſtienſ. *in dicto cap. niſi*
n. 28. *&* Innoc. *ibid. n.* 5. *de renunciat.* Abb. latè *ibid. nu.*
11. Petr. de Ancharan. *conſil.* 59. Pariſ. *de reſignat. lib.* 5.
qu. 3. *n.* 151.

Supradicta tamen communiter limitantur non pro- 24
cedere, quoties ex præſentia Epiſcopi nulla defenſionis
ſpes haberetur; hoc enim caſu poteſt omnia deſerere,
& fugere, imò non ſolùm poſſet, ſed ex vi Charitatis
erga ſuam Perſonam, & ſuas oves, ut in tempore poſ-
ſit illis adeſſe, tenetur fugere, ut habetur ex Chriſti
præcepto ſuis Diſcipulis: *Si vos perſecuti fuerint in*
una Civitate, fugite in aliam, & ex innumeris San-
ctorum exemplis. Helias enim fugit à facie Achab,
David à Saul, Petrus ab Herode, & noſter Sanctus
adhuc etiam fugit, & ſuam Eccleſiam in tempore
deſeruit, ut habemus ex ejus vita, & teſtatur Petr.
de bello in œconomia Canonica claſſ. 3. *cap.* 2. §. 3. *pag.*
365. Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 53. *n.* 8.

CONSTITUTIO V.

ALEXANDRI III.

incipiens (*Benedictus Deus.*)

EPITOME BULLÆ.

ALEXANDER DILECTIS FILIIS Petro Ferdinando Magiſtro Militiæ S. Jacobi, ejuſque Fratribus, &c.

APprobat hic Pontifex Ordinem Militum D. Jacobi de Spata, ac ſub ejus protectione recipit; bonorum retentionem, ac acquiſitionem concedit, ſed proprietatem vetat, ſingulis Matrimonium permittit, & etiam ſecundum cum licentia Magni Magiſtri Ordinis, ac diſceſſum à Religione prohibet. Plura circa Capitulum, & electionem M. Magiſtri præſcribit, & Viſitatorum; bonorum exemptionem concedit ſalva auctoritate Sedis Apoſtolicæ, & Epiſcoporum decimis, ac aliis Juribus, niſi eſſent Eccleſiæ in terris Sarracenorum, pro quibus omnimoda conceditur libertas; plura quoad Clericos, & eorum Priorem præſcribit; Dat privilegia recipiendi Ordines à quocumque Epiſcopo Catholico certis caſibus, Chriſmaque etiam, & Oleum Sanctum, Oratoria & ſepulturas conſtruendi; Interdicti generalis relaxationem habendi, & ſi quis violentas manus injecerit in eos fratres, vel ſorores, ut incidat in Cenſuram *Canonis ſi quis ſuadente diabolo.*

COM-

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Ordines Militares plures fuerunt inſtituti in Occidente, inter quos ille D. Jacobi de Spata in Hiſpania.*

2 *Commemorantur primordia dicti Ordinis, juxta varias opiniones.*

3 *Hic Ordo fuit confirmatus ab Alexandro III. in hac Conſtitutione.*

4 *Continet tres Alumnorum ſpecies quæ explicantur, Nobilitas requiſita ibid.*

5 *Ejus Inſignia quæ ſint? & differentia ab illa Portugalliæ.*

6 *Quænam permittantur his Militibus in hac Conſtitutione?*

1 POſtquam in Oriente plurimæ Sacrarum Militiarum emicuerunt Stellæ, quibus Eccleſia tamquam myſtica Luna decoraretur, ut dixi ſupra *in Conſtit.* 2. *Anaſtaſii IV.* ſucceſſivis temporibus etiam in Occidente in fidei obſequium, alia militiarum lumina cœperunt ſplendeſcere, de quibus in ſubſequentibus Commentariis. Prima verò, quæ in noſtri Bullarii ordine nobis occurrit, eſt de Militia D. Jacobi de Spata approbata in hac Conſtitutione.

2 Hujus autem Ordinis Militaris primordia variè à Doctoribus referuntur; Alii enim à Ramiro Rege I. Leonis in Hiſpania ortum duxiſſe ajunt, ex victoria habita contra Mauros ſub tutela D. Jacobi Apoſtoli, qui ſub ſpecie fortiſſimi Equitis dimicantis apparuit; Alii verò fortè communiùs ducunt originem occaſione graſſantium tunc in Hiſpania finitimiſque Regionibus, ne dum Infidelium, ſed etiam domeſticorum furtis, rapinis, ac aliis ſceleribus. Unde plurimi Viri ad obviandum his malis congregari cœperunt ſub certis regulis, ut & vitam devotam agerent, qua muniti, opera charitatis exercerent, præſertim contra Mauros, ac peſſimos Chriſtianos verè Chriſti filios
3 defendendo; hocque pium Inſtitutum confirmavit Alexander in hac Conſtitutione anno 1175. cùm jam antè cœptus eſſet hic modus vivendi ut fit mentio in eadem Bulla, de cujus origine agunt Barb. *de jur. Eccl. l.* 1. *c.* 41. *n.* 168. Thomaſſin. *de benef. p.* 2. *l.* 1. *c.* 75. *n.* 8. Marian. *in hiſt. Hiſp. l.* 2. *c.* 13. Azor. *inſt. moral. p.* 1. *lib.* 13. *c.* 6. *qu.* 2. *verſ. Anno* 1175. Paul. Morig. *de orig. Relig. l.* 4. *c.* 3. Marul. *in Ocean. Relig. lib.* 3. *pag.* 209. Didacus de la Motta, *in lib. de los principios de la Orden, y Cavalleria de S. Jacob, lingua Hiſpana*, Tamb. *de Jur. Abb. t.* 2. *diſp.* 24. *q.* 4. *n.* 4.

4 Iſte Ordo ex triplici alumnorum ſpecie eſt conflatus, quorum alii dicuntur Milites, qui probationem nobilitatis facere debent juxta eorum Statuta, & iſta nobilitas in hoc ordine majori facilitate admittitur, quàm in aliis duobus Militiis Nobilibus Hiſpaniæ, Calatravæ, & Alcantaræ, in quibus magis rigorosè proceditur. Sunt etiam Clerici, & Presbyteri, de quibus fit mentio in hac Bulla, & etiam ii, qui Conventuales dicuntur; nam vivunt modo Clauſtrali, & rigoroſius vota religioſa explent, ut fit mentio *in Conſtit.* 32. *Clem. VII. tom.* 1. *Bullarii*, & apud Card. de Luca *diſc.* 22. *de regularibus*, ubi de Conventu de los Veles, ac aliis. Garzias *de benef. p.* 7. *c.* 10. *n.* 37. *verſ. ex dictis*. Sunt etiam mulieres, de quibus ſub nomine Sororum in hac Conſtitutione fit mentio.

5 Inſignia hujus Religionis eſt Crux rubra ad formam gladii, & differt ab alia Militia Portugalliæ etiam ſub titulo D. Jacobi, quia illa Luſitaniæ defert Crucem rubram, ſed non defert aciem gladii, quæ in Caſtellana inferiùs protenditur, ſed ex inferiori cuſpidem liliatam habet. Utuntur etiam iſti Milites Caſtellani Veſte dicto Manto uſque ad pedes albo in functionibus Eccleſiaſticis, & continentur ſub Regula D. Auguſtini.

6 In hac Conſtitutione plura continentur, ac ab Alexandro fuerunt conceſſa, ex quibus aliqua fuerunt moderata: nam quoad paupertatem iis fuit permiſſum jus teſtandi; & poſſidendi ex *Conſt. Clem. VII.* 32. quæ revocata à S. Pio V. *Conſt.* 73. deinde ad preces Philippi II. Hiſpaniarum Regis, redintegrata fuit, & confirmata a Gregorio XIII. *Conſt.* 30. Quoad Decimas, & exemptionem Eccleſiarum in Terris à Mauris occupatis, alibi dicam, prout circa diſceſſum à Religione, Oratoria ædificandi, atque privilegium recipiendi Chriſma, & alia, ſicuti de iſto Ordinationum dixi *t.* 1. *in Comm. ad Conſt. Un. Urbani II. ſect.* 1. *&* 2. *pag.* 321. & de Interdicti obſervatione ſupra hoc *tom. Conſt.* 2. *Anaſtaſii IV. ſect. ult.* Ea igitur quæ in Epitome ſunt recenſita, hìc aliqua erunt explicanda.

SECTIO UNICA.

An iſti Milites ſint veri Religioſi, quæ vota emittant, & quomodo illa expleant, an ſint Eccleſiaſticæ perſonæ, & plura quoad eorum forum.

SUMMARIUM.

1 *An Milites D. Jacobi de Spata ſint veri Religioſi, triplex opinio affertur.*

2 *Opinio, quod hi Milites ſint Religioſi largo modo, & impropriè eſt verior, & receptior, & nn. ſeqq.*

3 *Quæ vota requirantur ad veram Religionem, & n. ſeqq.*

4 *Caſtitas vera, & non conjugalis requiritur in vera Religione.*

5 *Ita paupertas, & obedientia, quas non ſervant iſti Milites, ſed promittunt caſtitatem conjugalem, & poſſunt teſtari ibid.*

6 *Impugnatur opinio dicens eos eſſe veros Religioſos Secundùm quid, ſcilicèt Militares.*

7 *Hic ordo non fuit approbatus à Sede Apoſtolica cum qualitatibus eſſentialibus Religionis.*

8 *Eruuntur plura, quæ competunt his Militibus, eò quod non ſint vero Religioſi, & non ſubſint diſpoſitioni Sac. Concil. Trident. de Regularibus, ubi de ætate, de Matrimonio rato, non ſoluto per profeſſionem, de non comprehenſione prohibitione ludi, munerum, & accedendi ad Monaſteria Monialium.*

Ita proceditur contra eos uti laicos circa Concubinatus pœnas Concilii Tridentini.

9 *An Papa diſpenſare ſoleat in Votis, quæ emittuntur ab his Militibus, vel id præſtari valeat ab Epiſcopo, vel tempore Jubilæi?*

Et quid in voto Religionis, & de aliis, & an ſint Sacrilegi.

10 *An hi Milites ſint capaces beneficiorum Sæcularium.*

Quid de aliis Militibus Eccleſiaſticis hujuſmodi ad plures effectus, & n. ſeq.

11 *An ſint perſonæ Eccleſiaſticæ?*

Quid de penſionibus Eccleſiaſticis, & n. ſeq.

12 *Gaudent privilegio Canonis, & fori, & diſſeritur, an illud ex Apoſtolico Indulto, vel ex Inſtituto ipſius Religionis deſcendat.*

Afferuntur deſuper litteræ Philippi III. Regis Hiſpaniarum, per extenſum relatæ à Maſtrillo ibid., & innititur in hoc obſervantia.

13 *An Novitii hujus Ordinis, aliorumque militum gaudeant etiam fori exemptione?*

14 *Uxores horum Militum gaudent etiam privilegio fori non autem Canonis.*

15 *Quid ſi ſuperſint Viduæ?*

16 *Quid de eorum filiis, ubi de filiis Græcorum Preſbyterorum.*

17 *Milites hujus Ordinis ſi eveniat degradari per cinguli militaris privationem, an nihilominus gaudeant privilegio fori? ubi de cingulo militari, & n. ſeqq.*

Expli-

Digitized by Google

Explicatur textus in cap. qui Presbyterum de pœ-
nit. & remiſſ. *ibid. & n. ſeqq.*
18 *Ad degradandum Militem Eccleſiaſticum requiri-
tur ſententia Judicis Eccleſiaſtici.*
19 *Corroboratur ratio, cur hi Milites ſint degradan-
di, ob necem Presbyteri?*
20 *An procedant prædicta in Milite D. Joannis Hie-
roſolymitani.*
21 *An diſpoſitio Textus* in cap. qui Presbyterum *lo-
cum habeat in occidente Religioſum Profeſſum.*
22 *Quid de impedimento impediente contractum ma-
trimonii in dicto textu contento.*
23 *An hi Milites bigami amittant privilegium fo-
ri?*
24 *An gaudeant exemptione à Vectigalibus, & aliis
oneribus laicalibus?*

1 IN Conſtitutione iſta Alexandri pluries vocantur
iſti Milites, Fratres, ac Militia, Ordo, unde vi-
detur dubitandum, an Milites ſint Religioſi, nam de
Fratribus Capellanis Conventualibus, non eſt dubium,
utì alibi dicam, & triplex opinio in hoc reperitur;
Alii enim dicunt eſſe veros Religioſos, prout teſtan-
tur plures apud Carleval. *de Judic. lib.* 1. *diſp.* 2. *qu.* 6.
ſect. 3. *num.* 415. Didac. Motta *de conſ. iſtius ordinis lib.*
2. *cap.* 1. §. 2. 3. *&* 4. *& cap.* 2. *per tot.* Diana *reſol. mo-
ral. par.* 3. *tract.* 1. *reſol.* 86. *& par.* 4. *tract.* 1. *reſol.*
36. *& par.* 2. *tract.* 2. *reſol.* 50. Navar. *de redd. Eccl.
cap.* 3. *monit.* 55. *qu.* 1. Garzias *de benef. par.* 1. *cap.* 4.
num. 15. Emanuel. Rodriqu. *qu. regul. tom.* 1. *qu.* 13.
art. 2. & priùs *qu.* 2. *art.* 6. uni tradit Juriſperitos ſal-
tem eos Religioſos habere, ſecus Theologos Suar.
tom. 4. *de relig. tract.* 9. *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 26. Sperell.
deciſ. 2. *num.* 38. *& ſeqq.* Cortiad. *deciſ.* 22. *numer.* 81.
Rot. *deciſ. ſeu potius diſcurſu* 538. *coram Pœnia*, & fa-
cit Rota *dec.* 266. *par.* 2. *diverſ.* ubi de conſimili Mili-
tia Alcantaræ. Ratio autem aſſignari poteſt, tum quia
hujuſmodi Milites profitentur tria vota ſubſtantialia ad
Religionem, nempe caſtitatis, paupertatis, & obe-
dientiæ, tùm quia, & Bulla illos nominat Religio-
ſos, *& ex cap. cum & plantare* 3. *in princip. de privil.
& Clem. quia contingit §. præmiſſa de Relig. dom.* ubi
Gloſſ. verb. Militarium, & v. aliorum, Imol. & Card.
convincunt ordines Militares eſſe veras Religiones D.
Thom. 2. 2. *qu.* 188.

Alii verò dicunt eſſe Religioſos non ſimpliciter,
& abſolutè, ſed cum additamento, nempè Militares,
quatenùs veri tales non ſunt juxta ſequentem opinio-
nem, licèt plura participent de iis, cùm non ſub-
dantur ſoro laicali, ac privilegia habent, quibus gau-
dent Religioſi, ſupra deſcripta in Epitome, ut apud
Rodriquez *quæſt. regul.* 1. *tom. qu.* 1. *art.* 6. cùm in tali
inſtituto omnia adſint neceſſaria ad veram Religio-
nem, quia tamen habent inſtitutionem Militiæ, id
efficit ut ſit Religio, ſed militaris Garz. *de benef. par.*
1. *cap.* 4. *n.* 20.

Alii tandem dicunt non eſſe veram Religionem,
ſed largo modo, & impropriè ſumptam Garzias *cit.
loco num.* 16. Carleval. *cit. num.* 416. Barboſ. *de poteſt.
Epiſc. par.* 2. *alleg.* 12. *num. fin.* Azor. *cit. tom.* 1. *lib.* 13.
cap. 3. *qu.* 2. *verſ. Deinde* Carolus de Graſſ. *de eff. Cler.
eff.* 1. *à nu.* 109. & alii apud Sperell. *deciſ.* 2. *num.* 26. *&
ſeqq.* Card. de Luca *de Juriſd. diſc.* 92. *numer.* 8. §. *nihilo-
minus, & adnot.* ad Concil. Trident. *diſc.* 39. *numer.* 9.
Capon. *diſcept.* 121. *num.* 19. *& ſeqq.* Sanfelic. *dec.* 251.
num. 13. Gratian. *diſcept.* 363. *num.* 26. ubi deciſiones
S. Rotæ referunt Diana, etſi alias contrarium dixe-
rat, id fatetur *par.* 3. *tract.* 1. *reſol.* 6. *& par.* 5. *tract.*
1. *reſol.* 17. *v. ſuppono*, Fagnan. *cap. à nobis de bigamis
num.* 35. Bordon. *de privil. Cler. cap.* 1. *qu.* 29. *numer.* 26.
Bonac. *de Cenſur. tom.* 1. *diſp.* 2. *qu.* 4. *punct.* 3. *num.* 9.
deciſ. 95. *num.* 2. *coram Durano, & deciſ.* 308. *numer.* 6.
coram eodem repetit. poſt Poſth. *de manut. deciſ.* 226. *&
coram Rich. dec.* 288. *num.* 45. & facit *deciſ.* 228. *num.* 2.
par. 3. *rec.* Iſtaque opinio non ſolùm eſt verior, ſed
2 etiam receptior, ac innititur rationibus pluribus, &
primò quia ad conſtituendam veram Religionem, de-
bent concurrere vota tria ſubſtantialia ſecundum ve-
ram eorum quidditatem, non autem impropriè, quia 3
poſita improprietate, non ſunt amplius vota in eſſe
conſtitutivo Religionis D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 186. *art.*
4. *ad* 3. & facit textus *in cap. cum ad Monaſterium de
ſtat. Monach.* Cùm autem eis non vetetur conjugium,
non eſt cur inter Religioſos adnumerentur, ſatis enim
divertunt à fine Religionis ſolicitudo conjugalis, & 4
carnis deliciæ, in quibus conjugati immerguntur,
Sperell. *dec.* 2. *num.* 6. nec videtur verum quod dicunt
Card. de Luca *diſc.* 92. *num.* 15. *de Juriſd. &* Paſſerin. *de
ſtat. hom. tom.* 3. *art.* 1. *qu.* 3. *nu.* 18. quod per diſpenſa-
tionem, his Militibus permittatur conjugium, & for-
ſan æquivocant cum aliis Militibus Alcantaræ, & Ca-
latravæ, ut Apud Azor. *cit. tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 7. *quæſt.*
1. Paſſerin. *cit. tom.* 1. *quæſt.* 86. *art.* 4. *fol.* 475. de quibus
loquitur Rot. *deciſ.* 266. *par.* 2. *div. cit.* à Card. de Luca;
nàm quoad iſtos D. Jacobi, caſtitas conjugalis fuit ab
ipſa approbatione Inſtituti in hac Bulla Alexandri per-
miſſa, reſervata licentia obtinenda à M. Magiſtro con-
trahendi nuptias ulteriores; Ita paupertatem veram
non ſervant, quia poſſunt teſtari, ac diſponere, ut
ſupra dixi *ex Conſt.* 32. *Clem. VII. & Gregorii XIII. Conſt.* 5
30. contractus ineunt, comparent in Judicio, & hujuſ-
modi, quæ nullo modo competunt veris Religioſis
Carol. de Graſſ. *de eff. Cler. eff.* 4. *num.* 30. *& ſeqq.* Prout
etiam obedientia, non eſt Monachalis, & ſtricta, ſed
quædam ſubordinatio Magno Magiſtro in ordine ad
Militiam, nam utpotè uxorati, debent Uxoribus pro-
priis adhærere *Gloſſ. in Can. ſi quis pecunia* 79. *diſt.*

Unde media ſententia adducta, quod poſſint dici 6
iſti Milites Religioſi ſecundum quid, quia ſunt Reli-
gioſi, ſed Militares non poteſt ſubſtineri in eo ſenſu,
quod veri Religioſi ſint, etſi Militares, quia tunc veri
Religioſi eſſent, nam qualitas Militaris, etſi contra di-
ſtinguatur ab alia qualitate Religioſa, tamen ſupponit
ſubſtantiam Religionis conſiſtentem in tribus votis verè
factis, ut fuit dictum in Religione D. Joannis Hie-
roſolymitani, quæ vera Religio eſt, etſi Militaris,
ut dixi *in Commentario ad Conſt.* 2. *Anaſtaſii IV.* quibus
Votis non exiſtentibus ceſſat qualitas ipſa ſubſtantia-
lis Religionis, ut dixit Garzias *cit. n.* 20. Si verò ſu-
matur opinio, quod nominetenus tantùm, & prout
ſunt uniti ſub gubernio unius Superioris, ac alia ſer-
vant circa gubernium Regularem formam continens,
verè poſſint dici iſti Religioſi largè ſumpti, & ſe-
cundum quid, ut proſequitur *cit.* Garzias *num.* 21. *&
dict. dec.* 228. *n.* 2. *par.* 3. *recent.* Nec contrariatur, quod
fuerit Ordo approbatus à Sede Apoſtolica, quia non 7
fuit cum qualitatibus eſſentialibus Religionis, ſed utì
purum pium Inſtitutum, & Fratres ac Religioſi lato
modo dicti fuerunt in textibus, & Bullis, nam aliàs
Papa permittendo eis matrimonium, & proprietatem
bonorum, eo ipſo eſſentiam veræ Religionis deſtru-
xiſſet *cap. cum ad Monaſterium de ſtat. Monach.* D. Th.
2. 2. *qu.* 188. *art.* 7. Garzias in his terminis *cit. par.* 7.
cap. 10. *n.* 91. *& ſeqq.* & plura privilegia conceſſa, vel
conveniunt cum ſtatu Eccleſiaſtico, de quo mox di-
cam ipſis competente, vel eis Sedes Apoſtolica voluit
gratificari, prout agit cum tot aliis Collegiis non Re-
gularibus. Comprobatur non adeſſe talem qualitatem
Religioſam, ex eo quod Papa impartitus fuit privi-
legium Canonis his Militibus; ut dicam infra in hac
Conſtitutione; Unde fruſtraneum eſſet tale privile-
gium, ſi verè Regulares eſſent.

Ex hac qualitate non vera Religioſa plures emer- 8
gunt concluſiones quoad iſtos Milites; nam non ſub-
duntur decretis S. C. T. diſponentibus de novitiatu,
ætate ad profeſſionem, ac aliis quoad Regulares. Gra-
tian. *diſcept.* 363. *num.* 28. Pariſ. *de reſign. lib.* 6. *qu.* 2. *n.*
116. *& ſeqq.* Gonzal. *ad reg. Cancell. gloſſ.* 8. *num.* 61.
Azor. *inſt. moral. p.* 1. *lib.* 13. *cap.* 4. *qu.* 2. Barb. *de pot.
Ep. alleg.* 101. *n.* 5. *& in Coll. Apoſt. dec. v. Equites coll.*
303. *nu.* 5. Pignatell. *conſ.* 123. *num.* 8. *&* 9. *t.* 9. Ricc. *in
praxi reſol.* 615. *n.* 6. *in ſecunda edit.* Rota *dec.* 591. *par.*
1. *div. & deciſ.* 121. *num.* 2. *coram Straphino*, quidquid
dicat Carleval. *cit. lib.* 1. *diſp.* 2. *q.* 6. *num.* 439. Sperell.

deciſ.

Digitized by Google

deciſ. 2. *nu.* 52. ac alii, quia admittunt principium veræ Religionis mox impugnatum; Imò etſi juxta Mortam à Sperell. *cit.* iſti Milites non admittuntur niſi in 16. anno ad profeſſionem, id evenit ex Statuto, quo non ſervato, vel diſpenſato à Sede Apoſtolica, remaneret actus nullus pro obtinendis eorum Commendis, ſecus autem, ut ſit neceſſaria ætas ad formam Concilii, prout comprehendi Milites D. Joannis Hieroſolymitani, diſtinxit Pignatell. ex reſol. S. C. *cit. loc. num.* 9. Ita matrimonium ratum per profeſſionem in hac Militia non ſolvitur Barboſ. *de Jur. Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 32. cum aliis per eum citatis, quos ſequitur Capon. *tom.* 2. *diſcept.* 121. *n.* 25. prout fit in Religione Hieroſolymitana, De Luc. ad Grat. *diſcept.* 457. *num.* 11. *v. quod Equites* Sanch. *de matrim. l.* 2. *diſp.* 18. *n.* 1. Gratian. *cit. num.* 25. *& ſeq.* Azor. *inſtit. moral. l.* 13. *c.* 6. *q.* 4. Garzias *de beneſ. p.* 1. *c.* 4. *nu.* 4. Sperell. *deciſ.* 21. *nu.* 45. & prohibitio Regularibus ut non interveniant ludo Taurorum hos non comprehendit Capon. *d. diſcept.* 121. *num.* 14. ita nec decretum Sac. Congregat. prohibens acceſſum Regularibus ad Monaſteria Monialium. Sperell. *cit. deciſ.* 2. *num. fin.* Ita voventes votum Religionis, iſtam ingrediendo, voto non ſatisfaciunt Sperell. *cit. loc. n.* 62. *&* 133. Bonacin. *tom.* 2. *diſp.* 4. *qu.* 2. *punct.* 5. §. 6. *prop.* 2. *nu.* 5. Secus autem in Religione Hieroſolymitana ſecundùm aliquos Azor. *inſt. moral. p.* 1. *l.* 13. *c.* 4. *qu.* 4. Arigon. 2. 2. *de juſt. & jur. q.* 88. *art.* 11. Sayr. *lib.* 6. *clau. Reg. c.* 7. *nu.* 10. Rodriq. *l.* 2. *ſumm. c.* 97. *num.* 8. Barboſ. *de appell. ver. utr. jur. appell.* 233. *num.* 8. Sperell. *deciſ.* 21. *num.* 62. Pignatell. *conſult.* 13. *t.* 5. *num.* 2. licèt contrarium tueantur Corduba *in ſumm. qu.* 198. Sanchez *in præcept. Decalogi tom.* 1. *l.* 4. *c.* 16. *n.* 12. & huic ſententiæ propendit *Sperell. loc. cit.* Sed iſti intelligi debent, ſi votum ſit quoad Religionem Clauſtralem, ſecùs ſi ſit in genere, quia ſufficit ut ſit Religio, ut eſt illa D. Joannis etſi Militaris, prout ſi fieret votum Religionis, poſſet verificari in aliqua laxiori, dummodò Religio ſit ſecundum propria conſtitutiva, prout ſi fuerit cogitatum de Clauſtrali, nequit verificari in Religione Hieroſolymitana imò neque in Religione laxiori etſi Clauſtrali ſi ſit factum de Religione ſtrictiori, & contra eos proceditur ſi fuerint concubinarii, uti non Religioſos. Novar. *in Summa Bull. par.* 1. *comm.* 44. *n.* 16.

Sed an ſoleat diſpenſari à Papa in voto iſtorum Mili-
9 tum D. Jacobi & an id fieri valeat per Epiſcopum, aut tempore Jubilæi; Et à Papa poſſe diſpenſari, certum eſt, quia diſpenſat etiam in voto Religionis, quidquid ſit an remaneat Religioſus diſpenſatus in ſtatu Monacali, vel omninò dimoveatur à dicto ſtatu, de quo alibi erit ſermo. Crederem tamen ad diſpenſationem non deveniri, niſi prævia aliqua cauſa, prout in Religione Militari Sancti Joannis Hieroſolymitani non ſolet concedi diſpenſatio, niſi urgente maxima cauſa. Navarr. *conſ.* 2. *num.* 3. *de conv. conjugat.* Aragona *de Juſt. & Jur. q.* 88. *art.* 11. *col.* 5. *in fine*, ubi docet diſpenſari cum iſtis Fratribus D. Joannis ex cauſa carnis ſtimulationis, & ſequitur Gratian. *diſcept.* 457. *num.* 23. *& n.* 36. *& n. fin.* qui ait ſufficere timorem futuri belli. Azor. *inſt. moral. tom.* 1. *l.* 12. *cap.* 7. *qu.* 1. *verſ. Primus quoque*, ubi plura exempla refert ſequuta tempore Clementis VII. Sperell. *deciſ.* 2. *nu.* 88. Maſtrill. *deciſ.* 290. *n.* 135. de Luca ad Grat. *diſcept.* 457. *nu.* 11. *verſ. Pontificem*. Unde eò magis procedit in hac Militia D. Jacobi, & ſimilibus, in quibus non conſideratur vera qualitas Religionis. Azor. *cit. loco*, ubi facit diſtinctionem inter Militiam iſtam, & D. Stephani, & Calatravæ, ac Alcantaræ, quia in iſtis adfuit caſtitas verè ab initio inſtitutionis, ſecùs in primis, & ſic in ſecundis reperiri cauſam publicam, ſecus in primis. Verùm cùm hodie profiteantur cum qualitate non veræ Religionis, vota eorum privata exiſtunt, & ſic poteſt cum eis diſpenſari ex minori cauſa. Gratian. *diſcept.* 457. *n.* 39. *&* 40. ubi ſufficientem putat cauſam incontinentiæ, & anno 1654. mediante voto S. C. C. fuit diſpenſatum à Papa arbitrio Confeſſarii pro examine cauſæ. Pignatell. *conſult.* 498. *n.* 2. *tom.* 1. non tamen exiſtimo eſſe dicta vota privata ſimpliciter, ut notavit Pignatell. *cit.* ex quo infert poſſe diſpenſari virtute Jubilæi, niſi intelligat de voto Religionem prædictam ingrediendi, quia non eſt verum votum Religionis exceptuatu tantùm in vim Jubilæi; Sed ſi agatur de profeſſo, non video à quo poſſit diſpenſari, niſi à Sede Apoſtolica, etſi minori ratione contenta, quàm in Militibus Hieroſolymitanis, quia verè vota illa explent per promiſſionem ſolemnem, & non privatam, quæ ſit recipiente Superiore profeſſionem, & in ordine approbato à Sede Apoſtolica, juxta voti diviſionem, ut tradit Caſtropal. *to.* 3. *tract.* 15. *diſp.* 1. *punct.* 10. *n.* 2. & quotieſcumque promiſſionis acceptatio fit ab Eccleſia univerſali, ſolemne votum eſt; aliud eſt enim, quod hi Milites non ſint verè Regulares, & Religioſi, quia caſtitatem veram non ſervant, aliud quod promiſſio ſit ſolemnis. Paſſerin. *de ſtat. hom. tom.* 1. *qu.* 186. *artic.* 4. *num.* 13. *&* 16. Sed iſti Milites D. Jacobi, & alii poſſunt nubere, ut dixi, & ſic diſpenſatio eſſet in iis, in quibus ulteriores nuptiæ non ſint permiſſæ in Inſtituto, vel Indultis Apoſtolicis, & filii ſuſcepti ante Matrimonium permiſſum, ſunt ſacrilegi. Roderic. *qq. Regul. tom.* 1. *qu.* 13. *artic.* 2. Cherub. *ad Conſt.* 32. *Clementis VIII. tom.* 2. *ſchol.* 2.

Hinc ex denegata ejuſdem Militibus Sancti Jacobi 10
qualitate Religioſa, dubium incidit, an ii capaces ſint beneficiorum ſæcularium? Et quidquid antiquitùs Beneficialiſtæ ſuper hoc certarint, tandem conſenſere in illorum capacitatem, prout de Militibus D. Stephani, qui eumdem vivendi modum abſolutum ab onere trium Votorum ſolemnium cum his D. Jacobi retinent, extat Votum trium inſignium Sac. Rotæ Auditorum relatum *par.* 3. *recen. dec.* 228. cui quidem Voto adhæſit Sacr. Congr. Conc. die 10. Novemb. 1609. in hæc verba: *Congregatio cenſuit Milites Regulares Militiæ Sancti Jacobi de Spata, alioſque hujuſmodi non emittentes omnia tria vota ſubſtantialia, videlicet Caſtitatis, Paupertatis, & Obedientiæ non eſſe incapaces Beneficiorum ſecularium, ſive ſimplicium, ſive Curatorum, quatenus ſint Clerici, & etiam penſionum*; quam reſolutionem refert Garzias *de Benef. cit.* §. 1. *cap.* 4. *n. finali*, ex qua declaratione Auctor recedit à priùs firmatis, & refert etiam Pignatell. *conſult.* 73. *n.* 1. *tom.* 6. ac alias reſolutiones adjunt apud Barboſ. ubi de Canonicatu Collegiatæ in *tract. de poteſt. Epiſc. par.* 3. *alleg.* 57. *nu.* 173. *& ſeq.* & ad Conc. Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 11. *de Reform. num.* 8. Azor. *Inſtit. Moral. cit. par.* 2. *lib.* 13. *cap.* 3. *quæſt.* 1. *ad fin.* Card. de Luca *adnot.* ad Concil. Trident. *diſc.* 13. *nu.* 3. *&* 4. quamvis alii dixerint eſſe incapaces, ut ait Garzias *cit. cap.* 4. *n.* 22. *&* 23. *& par.* 7. *cap.* 11. *n.* 32. *verſ. Quidam miles*, quia non provenit incapacitas ad Beneficia ſecularia à ſola emiſſione voti non habendi proprium in vera qualitate religionis, ſed etiam ex diſparitate habitus, & profeſſionis, *can.* 9. 16. *quæſt.* 1. *Clement.* 1. *de Elect.* & practicatur in Canonicis Regularibus, qui verè regulares non ſunt, ut ſupra dixi in *Comment. ad Conſtit. Anaſtaſii IV. ſect.* 1. & Sac. Congreg. in una Portugallien. declaravit anno 1652. ad dubium, *An Fratres Sacerdotes profeſſi Ordinum Militarium Chriſti, D. Jacobi, & D. Auguſtini ſint incapaces abſque diſpenſatione Apoſtolica Beneficiis & Canonicatibus ſæcularibus?* Reſpodit affirmativè apud Pignat. *tomo* 1. *conſult.* 254. & Sac, Concilii 27. *Novemb.* 1677. ſed loquitur de Fratribus qui ſunt, ut dixi, veri Religioſi. Sed quidquid ſit de rigore Juris ex ſtylo, Dataria ſervat etiam in iſtis Militibus ſolutionem componendæ, & ſic præſupponitur diſpenſatio tacita ſaltem ex aſſertione militaris qualitatis, ut dixi citata *ſect.* 1. *num.* 28. prout etiam in penſionibus ſæcularium Beneficiorum ſervatur iſte ſtylus, præter eos Milites qui habent Indulta Apoſtolica illas retinendi, vel acquirendi, ut apud Corrad. *in Praxi Benefic. lib.* 1. *capite* 6. *n.* 330. An verò ſufficiat ut ſint profeſſi in hac Militia, ut poſſint obtinere penſionem Eccleſiaſticam, alibi dicam.

Iſta incapacitas de Jure etiam viget in illis, qui

Clau-

Digitized by Google

Clauſtrales exiſtunt in hoc Ordine, ut ſupra dixi, qui verè vota emittunt ſubſtantialia, & nequeunt habere Beneficia ſæcularia in eiſdem etiam Eccleſiis fundata Garzias *cit. par. 7. c. 10. num. 37. verſ. Ex dictis*, & Corrad. *cit. num.* 330.

11 Sed quæri hìc ulterius debet, an iſti Milites D. Jacobi & hujuſmodi ſaltem ſint perſonæ Eccleſiaſticæ, ut forum Eccleſiaſticum agnoſcant? Et quidquid dicant aliqui conantes deſtruere ſententiam concedentem iſti Ordini qualitatem regularem, etiam qualitatem Eccleſiaſticam denegant, ut apud Capon. *diſp.* 122. *per tot.* Maſtrill. *deciſ.* 290. *à n* 1. *ad* 31. Pignatell. *conſult.* 72. *num.* 1. *tom.* 6. & apud Rotam *deciſ.* 538. *num.* 1. *verſ. Prima, coram Pen.* Veritas eſt, quòd ſint perſonæ Eccleſiaſticæ. Garzias *cit. cap.* 4. *numer.* 21. Novat. *de Electione ſect.* 2. *quæſt.* 89. *num.* 31. Diana *Reſol. Moral. par.* 2. *tract. de Immunit. Eccleſ. reſol.* 72. Sperell. *cit. deciſ.* 2. *à num.* 98. *& ſeq.* Card. de Luca *de Juriſd. diſc.* 92. *num.* 9. *& de Regal. diſc.* 32. *num.* 5. Carleval. *de Judic. diſp.* 2. *quæſt.* 6. *ſect.* 3. *num.* 414. Fagn. *cap. Nuper a nobis, n.* 35. *de Bigamis* ubi non obſtare matrimonium, quia præventivè fuit diſpenſatum à Papa in approbatione Regulæ. Rota *deciſ.* 266. *num.* 5. *part.* 2. *Div. & deciſ. cit.* 538. *numer.* 3. *cor. Pen. deciſ.* 288. *coram Bichio in fin.* Adden. ad Pamphil. *deciſ.* 404. *num.* 70. *per tot.* ubi quòd miles D. Jacobi dicatur perſona Eccleſiaſtica ad effectum ut ſcriptura compulſata cum ipſo faciat fidem, uti compulſata cum perſona Eccleſiaſtica, & quod ſint perſonæ Eccleſiaſticæ hujuſmodi Milites, declaravit *Sacra Congr. Immunitatis in Reatina* 5. *Martii* 1652. Pignatell. *to.* 6. *conſ.* 72. *num.* 5. *&* Del Bene *in addit. poſt tom.* 2. *de Immunit. Eccleſ. verb. Equites D. Jacobi, fol. mihi* 27.

Unde ex his elicitur eos gaudere privilegio Canonis

12 uti perſonas Eccleſiaſticas, & quod Pontifex expreſsè etiam id conceſſit in hac Conſtitutione §. 19. Pignatell. *cit. conſ.* 72. *num.* 3. Sperell. *cit. dec.* 2. *nu.* 103. Diana *part.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 22. Del Bene *de Immunit. to.* 1. *cap.* 2. *dub.* 4. *ſect.* 3. *num.* 10. Cherub. *ad Bullar. ſchol.* 12. *conſt.* 32. *Clem.* 7. *tom.* 1. & ita etiam ſine controverſia, uti perſonæ Eccleſiaſticæ ſunt exemptæ à foro laicali, ut ultra citatos Barboſa *de Jur. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 39. Lott. *de Re Beneſ. l.* 1. *quæſt.* 36. *numer.* 36. *Idem* Del Bene *de Immunit. lib.* 1. *cap.* 1. *dub.* 11. *ſect.* 1. *nu.* 1. Carleval. *de Jud. lib.* 1. *tit.* 1. *diſp.* 2. *qu.* 6. *ſect.* 3. *n.* 418. *& ſeqq.*

Hoc comprobatur ex *cap.* 1. *de verb. ſignificat. in* 6. ubi *Innocentius IV.* declaravit, quòd per verba Alexandri in hac Conſtitutione §. 3. recipiendi Milites in filios Romanæ Eccleſiæ, non eximi eos ab Ordinariis locorum, unde arguitur, quòd ſint de Foro Eccleſiaſtico, aliàs fruſtratoria fuiſſet dubitatio exorta, an dicta verba importarent exemptionem ab Ordinario, quia privatio ſupponit habitum, & quòd Textus loquatur de iſtis Militibus, habetur in figuratione caſus. Rurſus ex quo his Militibus indulgetur in hac eadem Conſtitutione privilegium Canonis comparativè ad Clericos, eò fortius competit eiſdem illud fori, prout Del Bene *cit. cap.* 1. *dub.* 9. *nu.* 7. licèt per accidens poſſint aliquando illo privari, prout Clerici non ſervientes Divinis. Nonnulli iſtam exemptionem tribuunt privilegio Apoſtolico ſpeciali, non qualitati intrinſecæ Eccleſiaſticæ, ut apud Card. de Luca *cit. diſc.* 92. *num.* 11. Maſtrill. *deciſ.* 290. Capon. *cit. diſcept.* 121. & alios, & proindè volunt contendere habere locum exemptiones ubi viget caſus, & comparere ſtudent exemptis, quia in pluribus Ditionibus talem forum Eccleſiaſticum retinent, Octavius, Caracciolus *de For. Privileg.* poſt Carol. de Graſſ. *de eff. Cler. eff.* 1. *num.* 115. Queſada Jun. *diſſert.* 22. *nu.* 83. ubi de Regno Sardiniæ, & latè citat. Capon. *diſcept.* 121. ubi alii, & in Sicilia gaudere tantum poſt Litteras Philippi III. ibi executoriatas, quas refert per extenſum *cit.* Maſtrill. *dec.* 290. *num. fin. & idem de* Graſſ. *loc. cit. num.* 116. in quibus Litteris Regiis mandatur exequi Litteras ſan. me. Clementis VIII. & Pauli V. imponentes, ut Cauſæ Criminales mixtæ hujuſmodi Militum, remanentibus in ſuo ſtatu aliis, privativè ſpectent ad Conſilium Ordinum in Hiſpania, & deinde ad Commiſſarios per Regem uti Magnum Magiſtrum Ordinis deputandos, & in Hiſpania adeſſe varias Conſuetudines circa Cauſas iſtorum Militum teſtatur Larrea *alleg.* 64. *& cit.* Carleval. *ſupracit. numer.* 404. Cortiada *deciſ. Aragon.* 8. *num.* 94. *cum ſeqq.* ex quibus ſupponitur varia Conſuetudo Regnorum.

Verum ſecundùm aliquos cùm, ut dixi, iſta qualitas Eccleſiaſtica deſcendat ex ipſo Inſtituto, ut docent plures citati, & dixerunt Zerol. *in prax. Epiſc.* 2. *par. verb. Commendatarii.* Diana *p.* 1. *tract.* 8. *reſ.* 6. & alii plenè apud *citat.* Sperell. *deciſ.* 2. Pignatell. *conſ.* 72. *to.* 6. & optimè Rota *dec.* 288. *num. fin. coram Bichio*, ubi de Milite Calatravæ ſimili, & in citata *reſolut. Sac. Congr. apud dictum* Pignatell. mirum non eſt ſi indiſpenſabiliter apud omnes debet id ſervari, ſolumque permitti varietatem obſervantiæ in iis quæ non reſpiciunt qualitatem Eccleſiaſticam, ſed quædam privilegia quorum inobſervantia non lædit dictam qualitatem, quare ex eadem qualitate Eccleſiaſtica inſurgit, quòd ipſi non ſubduntur Statutis Laicorum, ut de iis Urbis, in quibus alii Eccleſiaſtici non comprehenduntur, dixit *id.* Card. de Luc. *diſc.* 32. *nu.* 5. *de Regal.* Rota *cit. deciſ.* 288. *coram Bichio*, & ad effectum ut non intret Ægidiana *dec.* 88. *n.* 2. *&* 3. *par.* 19. *recen.* & etiam quoad Civiles cauſas de Juris rigore, licèt ex uſu facilius contrarium fuerit inductum, quam in Criminalibus agnoſci à Laicis. Sperell. *cit. dec.* 2. *n.* 125. *& ſeqq.*

Hinc Bullæ ſunt potiùs declarativæ, qualitatis Eccleſiaſticæ, quæ ineſt in eorum Inſtituto, nec varius debet eſſe effectus, ſed uniformis, & in Hiſpania habere fori exemptionem. Carleval. *cit. n.* 428. Sanfelic. *dec.* 251. *numer.* 4. Pro Regno Siciliæ Carol. de Graſſ. *cit. eff.* 1. *num.* 116. & idem *cit.* Maſtrill. fatetur *dec.* 29. & in Regno Neapolis, Petra *Genitor. to.* 1. *rit.* 166. *num. fin.* & ideſt Concordia tempore Caroli V. qua iſti Milites declarantur ſubjacere Conſilio Ordinum, quod repræſentant Judices propriæ Religionis ſub Magno Magiſtro Rege, qui tunc facit figuram Superioris Regularis, cui Regi univit jus Magiſterii *Hadrianus VI. Conſt.* 1. de qua ſuo loco, & in Urbe, ac Statu Eccleſiaſtico obſervatur privilegium fori. Card. de Luca *cit. diſc.* 118. *n.* 5. *de Credito.*

13 Sed nunquid Novitii iſtius Ordinis, & ſimilium militarium gaudeant etiam exemptione fori, alii dicunt affirmativè, prout ſunt Novitii Religionum, quia verè ſunt in via ad profeſſionem. Sperell. *deciſ.* 2. *num.* 130. Diana *par.* 3. *tract.* 1. *reſol.* 61. *&* 86. *& par.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 36. Carleval. *cit. num.* 442. Ricc. *in praxi t.* 4. *reſol.* 250. *n.* 3. ubi teſtatur ita declaraſſe Sac. Congr. Alii negant, quia ideò Novitii veræ Religionis gaudent privilegio Canonis, & fori, quia ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ tendentes ad ſtatum Religioſum. *Gloſſ. in c. Religioſo, §. Quamvis autem v. non poſſit de ſent. excomm. in* 6. iſti autem non poſſunt dici Eccleſiaſtici, niſi ſint profeſſi, aliàs terminus à quo, & ad quem eſſet idem; ſi enim tendunt ad ſtatum Eccleſiaſticum, tales eſſe non poſſunt, Maſtrill. *deciſ.* 290. *num.* 166. Sanfel. *deciſ.* 251. *tom.* 2. *num.* 1. *&* 13. Pignatell. *conſult.* 72. *n.* 5. *t.* 6. ubi ex declaratione S. Congregationis eſſe perſonas Eccleſiaſticas Milites D. Jacobi, ſi & quatenus profeſſionem emiſerint; ergo Novitii excluduntur.

Ego diſtinguerem, quod ſi agatur de Novitiatu intra annum, procedere poſſit prima opinio tutius, ſi verò agatur Novitiatu longiori ut ſolet fieri, quia nolunt profiteri, & dicerem non gaudere; ratio eſt quia primi dicuntur determinati ad ſtatum profeſſionis, ſecus ſecundi. Scaccia *de Jud. diff.* 2. *cap.* 5. *num.* 12. relat. à Maſtrill. *deciſ.* 290. *numer. fin.* & ita videtur ſentire Carleval. *cit. n.* 439. *& ſeqq.* ex ea ratione, quia, habitum Militum ſuſceperunt proximè profeſſionem facturi, nam cenſetur factum, quod de proximo faciendum

dum eſt. Franch. *deciſ.* 111. *num.* 3. *& deciſ.* 449. *nu.* 1. & facit de Luca *ibid. num.* 2. ubi in ſimili, quod laicus exiſtens in Monaſterio pro aſſumendo habitum Novitii, gaudeat foro, quia eſt proximitas actui exemptionis à foro laico, & Ricc. *cit. reſol.* 250. *num.* 2. ubi *num.* 3. adducit reſolutionem Sacr. Congregationis, quæ loquitur de Novitio intra annum; ſi tamen eſſet Conſuetudo ut omnes Novitii gauderent, eſt ſervanda utpotè Immunitati favens, ut aliàs dixi.

Uxores verò iſtorum Militum gaudere etiam dicunt
14 DD. privilegio fori, non autem Canonis, quia iſtud eſt perſonale, & conceſſum ratione reverentiæ, & ſanctimoniæ perſonæ, ſed dummodò Viri vivant minor eſt difficultas, cùm Vir, & Uxor ſint unica perſona, & unum corpus, *l.* 1. *ff. de rit. nupt. c. debitum de bigam. c. ad Apoſtolicam de converſ. Conjug.* & ſic ad omnem honorem & ſortem Viri Uxor admittitur, *l. mulieres C. de dign. l.* 12. Tiraquell. *de nobil. c.* 18. *per tot.* Petra *genitor meus to.* 1. *tit.* 66. *n.* 18. *&* 19. ubi de Uxoribus Clerici conjugati, & generaliter, quod Uxores privilegiatorum gaudeant eodem foro Viri, *Idem tit.* 30. *n.* 5. *&* 6. & gaudere Uxores iſtorum Militum docent Amaja *in Commen. ſuppl. C. l.* 10. *tit.* 39. *n.* 16. *&* 17. Dian. *par.* 6. *tr.* 2. *reſ.* 3. *in fin. & tr.* 8. *reſ.* 3. *per tot.* Del Bene *de Imm. p.* 1. *c.* 1. *dub.* 11. *ſect.* 4. *n.* 1. Imò etiam de Concubina alii dicunt, ut de illa Clerici, *c. eos* 32. *diſt.* ſed verè ibi dicitur quod poteſt puniri Concubina Clerici ab Epiſcopo, & ibi *gloſ.* adducit rationem, quia Concubina Clerici dicitur de ejus familia. Proſper Petra *meus Proavus in add. ad Capyc. dec.* 102. *litt. A.*

De Viduis verò magis redditur dubitabile, nam pro
15 affirmativa urget, quod uſquequo alteri non nubant, cenſentur eſſe in priori Matrimonio, & conſequenter ejuſdem fori. Del Bene *de Imm. loc. cit. num.* 2. Bellett. *Diſq. Cler. p.* 1. *de for. Cler. reali*, §. 1. *n.* 27. Amaja *cit. tit.* 39. *nu.* 16. *& ſeq.* Verùm contrarium puto, quia tunc extinguitur principale, quod habet privilegium. Carol. de Graſſ. *eff.* 1. *num.* 185. Petra *genitor cit. num.* 18.

De filiis autem iſtorum Militum, vivo Patre, di-
16 co gaudere eadem exemptione fori, quia pars corporis patris ſunt, ut videmus in filiis Clerici conjugati. Pignat. *conſul.* 99. *num.* 30. *& ſeq. t.* 1. prout in filiis Presbyterorum Græcorum, *idem* Pignarel. *conſ. ead. in fine*, ubi declaratio S. C. dummodò tamen vivat pater. Del Bene de Imm. *l.* 1. *c.* 1. *dub.* 11. *ſect.* 4. *n.* 9. Barb. *de Jur. Eccl.* 1. *c.* 39. *p.* 2. *n.* 62. *in fine*, & declaravit S. C. quoad filios Presbyterorum Græcorum 4. Septembris 1647. in Roſſanen. *Filios Presbyterorum Græcorum poſt obitum patris non gaudere privilegio fori, ſecluſa Conſuetudine* apud Pignatell. *cit.* & ſic ſemper in quibuſcumque ex dictis relatis caſibus eſt obſervanda Conſuetudo ad favorem Immunitatis orta, etſi in jure adeſſet difficultas, ut aliàs dixi in *tom.* 1.

Verùm ſi Milites iſti, vel hujuſmodi degradentur per
17 cinguli Militaris depoſitionem ob occaſionem alicujus Presbyteri an amittant privilegium fori? Et affirmari debet ex *textu* expreſſo *in cap. qui Presbyterum* 2. *de pænit. & remiſſ.* in quo diſponitur Milites occidentes Presbyterum, ſive Clericum, privari cingulo Militari, ac omnibus militaribus privilegiis, & à Judice ſæculari puniri poſſe; qui Textus non procedit in Clerico, quia Miles hujuſmodi Religioſus committens tale facinus armis, quæ Deo dicavit, arma deferre ampliùs non poteſt, & ſic caret fine intento in ordine. Ita *Concil. Vvormatienſe* dixit *c.* 20. *Si Sacerdotem voluntarie occidiſti, carnem non manduces, vinum non bibas, cunctis diebus vitæ tuæ jejunes, quotidie uſque ad veſperas, exceptis diebus feſtivis, & Dominicis, arma non feras, &c.* Gonzal. *ad cit. textum num.* 3. & non obſtat, quod privatus remanet armis tantùm, nam *in dicto cap.* 2. videtur denudari omni privilegio: ibi: *uſque ad ultimum tempus vitæ, militiæ cingulo careat* quod ſanè importat pęnam perpetuam degradationis adinſtar illius, quæ practicatur in Clerico, & ea fit per ſubtractionem inſignium militarium, ut benè *gloſ. ib. v. cingulo*, Hoſt. *n.* 3. Abb. Inn. Fagn. *nu.* 18. *&* 19. & facit *Textus in l.* 2. §. *Ignominia, ff. de iis qui not. infam.* ubi quod Miles degradatur, ei auferendo inſignia militari, *& in c. degradatio de pænis in* 6. ibi: *Actualis verò ſive ſolemnis Cæleſtis Militiæ Militis ideſt Clerici degradatio fit ut exauctorizatio ejus qui Militia deſervit armata, cui militaria detrahuntur inſignia*, unde benè *Textus* ad exprimendam degradationem hujuſmodi Militum occidentium Presbyterum utitur verbis *cingulo careant*, eò quod amittunt iſti Milites Ordinum Militarium, forum, & alia privilegia ut docuerunt Bobadill. *in polit. l.* 2. *c.* 19. *n.* 23. *& c.* 17. *n.* 86. Eman. Rodriqu. *q. Regul. t.* 2. *q.* 62. *art.* 15. Barb. *ad cit. c. qui Presbyterum* 2. *de pænit. & remiſſ. n.* 2. ſed debet eſſe Miles convictus de crimine, ut ex verbis *Textus convictus*, & quidem in foro contentioſo Sanchez *de matr. l.* 7. *diſp.* 6. *n.* 9. Henriquez, & alii apud *cit.* Barboſ.

Addo tamen quod requiritur ſententia declaratoria 18
Judicis Eccleſiaſtici, prout requiritur quoad Clericos Aſſaſſinos, ut alibi dicam juxta *cap. pro humani de homic. in* 6. & ſic requiritur declaratoria facti. Bobadill. *tit. c.* 17. *num.* 86. Roder. *cit.* qui tamen addit quoad pœnam pecuniariam non requiri; quod tamen patitur dubitationem, quia poſita fori exemptione, neque quoad pœnam pecuniariam, poteſt laicus ſe intromittere ſine dicta declaratione Judicis Eccleſiaſtici, quia eadem eſt ratio.

Ad objectam paritatem Clerici committentis homi- 19
cidium, reſpondetur non adeſſe in hoc vera jura expreſſa, niſi in caſu aſſaſſinii, & quidem aliqua ratione fuit diſpoſitum in Militibus quoad ſimplex homicidium, quia abutuntur iſti armis ſumptis pro tuitione Fidei, unde ſicuti ceſſat finis, ita ceſſare debet privilegium eorum; arma enim illis debent eſſe pro fine Religionis, ut apud Parid. de Puteo *in tract. de re milit. l.* 7. *c.* 13. *num.* 6. inter *tract. magn. tom.* 12. *fol.* 149. ibi: *Eſto Miles, & accipe Sanctum gladium, in quo dejicies adverſarios populi Dei*, & in *Pontificali Romano l.* 1. *rubr. penult. de bened. novi Militis*, ibi: *Eſto Miles pacificus, ſtrenuus, fidelis, Deo devotus*; & ſic talis poteſtas abuſivè exercita contra Miniſtros Dei, ut ſunt Sacerdotes, meritò degradationem meretur, &
licèt cingulus militaris non ſit de eſſentia profeſſionis, 20
ut Fagn. *cit. cap. qui Presbyterum nu.* 59. *&* 60. tamen etiam per ſubtractionem eorum, quæ non ſunt de ſubſtantia indicatur degradatio, ut in Clerico dixit *cit.* Fagn. *n.* 68. in hoc *textu* ad indicandam degradationem Militum, quoad Papa uſus eſt verbis *amiſſionis cinguli* prout Epiſcopi exauctorati dicebantur cingulo Sacræ Militiæ exuti, & diſcincti. Gonzal. *c. litteras* 1. *n.* 3. *verſ. Militia cingulum de renunciat.*

Hoc tamen non procedit in Milite Hieroſolymitano, qui cùm verus ſit profeſſus in Religione, ut dixi non venit ſub nomine aliorum Militum in odioſis, ſed tantùm ſub nomine Religioſi, & ſic iſtis parificatur, ut latè dixi *in Conſt.* 2. *Anaſtaſii IV. ſect.* 1.

An autem diſpoſitio dicti *Textus* procedat in occi-
dente Religioſum profeſſum licèt non Clericum, vel 21
Presbyterum, & videtur affirmandum ex diſpoſitione *can. ſi quis ſuadente diabolo* 17. *q.* 4. ubi Clericus, & Monachus æquiparantur in incurſu ſententiæ excommunicationis contra eos percutientes, & faciunt *Can. ut lex* 27. *q.* 1. *gloſſ. in c. quiſquis v. Eccleſiaſticus* 17. *q.* 4. ubi Eccleſiaſtici omnes æquiparantur.

Veriùs tamen puto occidentes Monachum, aut alium Eccleſiaſticum non comprehendi in dicta diſpoſitione *cap.* 2. *de pænit. & remiſſ.* niſi occiſus ſit Presbyter, quia expreſsè *Textus* explicat occiſum Presbyterum, & uti odioſus non poteſt extendi *c. odia de reg. jur. in* 6. imò ſicuti in *Can. Si quis ſuadente*, & aliis lex volens comprehendere Monachum, ſe explicavit, ita id hîc egiſſet, & alia jura parificantia procedunt in favorabilibus.

Ulterius adverto, quod hujuſmodi Milites affectos pœna *citat. cap.* 2. nec etiam matrimonium poſſe contrahere aliqui dicunt ex verbis ejuſdem textus, ſed

in pra-

in praxi ceſſavit hujuſmodi impedimentum Laym. *de impedim. matrim. diſp.* 17. *num.* 8. *Koninck. de ſacram. diſp.* 30. *n.* 25. Et quamvis Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 6. *num.* 9. poſuerit pro impedimento matrimonii caſum hunc, tamen *in diſp.* 17. *numer.* 8. & 9. dictum impedimentum, & alia ibi contenta per conſuetudinem abrogata fuiſſe dixit, nec indigere diſpenſatione, & ita intelligendus eſt Barb. *cit. c.* 2. *num.* 40. cum aliis, qui procedunt de jure, ſecluſa Conſuetudine.

Sed antequam fori privilegium hujuſmodi Militum D. Jacobi, ac eorum qui caſtitatem conjugalem permittunt, tranſcendamus, dubium eſt an amittant et-
24 iam privilegium fori ſi ſint bigami, & dicendum, quod ſi ex eorum Inſtituto, vel diſpenſatione Apoſtolica ſubſequenti poſſint pluries nubere, ut de ſecundo matrimonio permiſit Papa Alexander in hac Conſtitutione, & ſupra dixi in iſtis Militibus D. Jacobi, & tunc non amittunt privilegium fori, ſecus autem de aliis qui tale privilegium non oſtendunt, ut dixit Rota in terminis, an ſubjiciantur Eugeniane *dec.* 88. *num.* 2. & 3. *part.* 19. *recent.* nam bigamus regulariter denudatur omni privilegio Clericali *cap.* 1. *de bigam. in* 6. Add. ad Burratt. *dec.* 791. *num.* 19. Rota *dec.* 150. *numer.* 2. & 3. poſt Torr. *de pact. fut. ſucceſſ.*

Poſito privilegio fori quoad perſonas, an etiam
25 iſti Milites D. Jacobi habeant exemptionem, quoad bona à Vectigalibus, & oneribus laicalibus, ut quoad bona Commendarum alibi dicam, quoad bona propria realia ratione rei tantum eamdem ſortiuntur ſortem, prout de Clericis alibi dicam cum certis requiſitis neceſſariis, ut verè realia dicantur; Quoad alia etiam de jure gaudent, quia ſunt verè Eccleſiaſticæ perſonæ ex ſupra firmatis, quidquid de facto alicubi non ſervatur, vel ſaltem media via electa, de qua Laſſart. *de decim. cap.* 19. *num.* 92. & Guttierez *de gabell. quæſt.* 95. *num.* 13. Bobadill. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *nu.* 264. reſtringens Immunitatem ad fructus præbendarum, ſed jure gaudere debere docent Del Bene *de Immunit. tom.* 1. *cap.* 1. *dub.* 11. *ſection.* 1. *num.* 7. & *ſeqq.* ubi de praxi in aliquibus locis Maſtrill. *dec.* 390. *num.* 62. Motta *de confirm. ord. D. Jacob. lib.* 1. *cap.* 2. §. 29. *num.* 4. Barboſ. *de poteſt. Epiſc. alleg.* 12. *n.* 14. Sperell. *dec.* 2. *n.* 124. & *ſeqq.* & in Sicilia ſe conſulente Diana *reſol. p.* 1. *tr.* 2. *reſol.* 49. ubi etiam de Novitiis, & *p.* 3. *tr.* 2. *reſol.* 30. & Civitate Neapolis fuiſſe conceſſas franchitias ea forma, qua gaudent Milites Hieroſolymitani teſtatur cum judicato illius Conſilii Collateralis Petra *Genitor to.* 1. *cit. rit.* 66. *n. finali*, & declaravit *Sac. Congreg. in Reatina* 5. *Martii* 1652. apud Pignatell. *conſ.* 62. *n.* 8. *tom.* 6. & ratio eſt quia nequeunt collectari, qui Juriſdictioni non ſubjiciuntur, & alia dicemus de uſu in Statu Eccleſiaſtico, ubi de Militibus D. Stephani, & quoad Collectas Camerales, quibus contribuunt Eccleſiaſtici.

CONSTITUTIO VI.

ALEXANDRI III.

Incipiens (*Apoſtolicæ Sedis.*)

EPITOME BULLÆ

ALEXANDER ONUPHRIO Archimandritæ S. Salvatoris Meſſanen. &c.

APprobat Pontifex in hac Bulla Ordinem Monachorum S. Baſilii Magni in Monaſterio S. Salvatoris Meſſanæ, idemque Monaſterium ſub protectione Sedis Apoſtolicæ recipit; authoritatem tribuit Archimandritæ inſtituendi Abbates in Locis

dicto Monaſterio ſubjectis, & judicandi etiam de Laicis, tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, conceditque eidem Monaſterio nonnulla alia Privilegia.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Antiquiſſima Origo Ordinis D. Baſilii Magni.*
2 *D. Baſilius Fratrem habuit D. Gregorium Niſſenum, doctrina, & Sanctitate ſibi parem.*
3 *Anno 369. ſcripſit regulam oretenus acceptam ab antiquis Anachoretis, ſed ob irruptionem Saracenorum fuit illa ferè ad nihilum redacta, & nu. ſeqq.*
4 *Enumerantur Monaſteria Ordinis Baſiliani in diverſis Orbis partibus. & DD. de eo agentes.*
5 *Regula Baſiliana approbata fuit à D. Leone I. aliiſque Pontificibus ſucceſſoribus.*
6 *Innuitur Unio Monaſteriorum Italiæ, & Hiſpaniæ facta ſub Gregorio XIII.*
7 *Explicantur primordia Monaſterii Sancti Salvatoris Meſſanæ, quod eſt ſub Archimandrita.*
8 *Rugerius I. Siciliæ Rex reputatur Fundator dicti Monaſterii.*
9 *Archimandritarum nomen, & inſtitutio unde ortum duxerit?*
Quid ſonabat apud Græcos, & ejus differentia ab Abbate ibid.
10 *Anno 1094. ex miraculo ſequuto, cœpit dictum Monaſterium eſſe ſub regimine Archimandritæ, cooperante præfato Rugerio.*
11 *Anno 1175. Alex. III. per hanc Conſtitutionem approbat Inſtitutum D. Baſilii, confirmat donationes factas dicto Monaſterio à Rugerio, & illud ſuſcipit ſub protectione Sedis Apoſtolicæ.*
12 *Anno 1445. deficit Juriſdictio Archimandritæ Monachis, datis Abbatiis in commendam Presbyteris Sæcularibus.*
13 *Ad meliorem ordinem res fuit redacta ſub Greg. XIII. & Sixto V.*
14 *Fuit tandem in dicto Monaſterio S. Salvatoris conſtitutus Commendatarius Prælatus Sæcularis, cum omnibus proventibus, reſervata Monachis alimonia, & electione Vicarii Generalis, Sede Archimandritali Vacante.*
15 *Archimandrita S. Salvatoris Meſſanæ habet propriam Diœceſim diſtinctam cum juriſdictione ordinaria, uſum Pontificalium, & alia jura Epiſcopalia, & n. 17.*
16 *Archimandritatus Meſſanenſis eſt de jurepatronatus Regis Catholici.*
17 *Palatium Archimandritale etiam conductitium non fixum gaudet Immunitate Eccleſiaſtica ex ſpeciali Conſuetudine, Adducitur Decretum S. Congregationis Immunitatis ibid.*
18 *Dictum Archimandritam non teneri ad reſidentiam perſonalem: declaravit Sac. Congregatio Concilii.*
19 *Enumerantur Monaſteria Archimandritalia Calabriæ pleraque commendata E.E. Cardinalibus.*
Et alia exiſtentia in Aſia, Armenia, Polonia &c.

HUJUS Ordinis D. Baſilii vetuſtiſſima ori-
go facilè ab ipſo Inſtitutore dignoſcitur; Flo- 1
ruit enim ille Sanctus IV. ſalutis noſtræ Sæculo Archiepiſcopus Cœſarienſis in Cappadocia vir tùm doctrina, tùm ſanctitate adeò inſignis, ut jure merito Magni cognomentum adeptus fuerit, Fratrem Germanum habuit S. Gregorium Niſſenum communione ſan-
guinis æquè ac ſanctitate, & doctrina conjunctum, 2
ut manus ſibi invicem darent, & ſcripta Gregorii,

Digitized by Google

Baſilii doctrinam referre videntur, & è contra, quod
ſignanter agnoſcitur in opere illo eximio *de Hominis
creatione à D. Baſilio in ſuo Hexameron aliqualiter
ante tractata in Hom.* 10. *&* 11. & deindè à D. Gre-
gorio in dicto Hexameron ſupplemento ad perfectio-
nem uſque deducta, ut teſtatur Bellarm. *de reſcript.
Eccl. in S. Greg. Niſſeno*. Et quidem nedùm Baſilius
ſuis doctiſſimis ſcriptis pro Eccleſia fortiter dimicavit,
eamque roboravit munimentis firmiſſimis tamquam
Doctor eximius, verùm etiam, ut Patriarcha eamdem
fœcundiſſima prole ditavit. Anno enim à Chriſto na-
3 to 369. Imperante Juliano Apoſtata, & ſedente Felice
II. Pontifice, regulam, quam oretenus anteà ex primis
illis Anachoretis Patribus Antonio, Hilarione, & Pa-
chomio ſparſim acceperat optimè à ſe collectam, re-
formatam, & auctam ſcriptis mandavit, quæ cùm non
minùs religioſa, quàm erudita omnibus videretur, tàm
promptum Hominum invenit aſſenſum, ut facilè nona-
ginta millium Monachorum numero fuerit feliciter aucta.

Sed (quæ eſt rerum viciſſitudo) Sarracenis deinde
irruentibus, & Eccleſiam Dei, ceù Lupis devaſtanti-
bus, ad nihilum fuit redacta, niſi quod quædam reliquiæ
ex tàm magno corpore videntur extare, nam ut teſta-
tur Barboſa *in dec. apoſt. Collector.* 483. habent adhuc
4 hodie in Monte Sion viginti quatuor Monaſteria, &
nonnulla etiam alia in Monte Sancto, propè Conſtan-
tinopolim, quorum caput eſt S. Laura, & regitur ab
Archimandrita. In Pathmos adeſt Monaſterium S. Jo:
Evangeliſtæ, ubi hic ſcripſit Apocalypſim, ita in Cy-
pro, in Candia in Moſcovia, & duabus Armeniis
floret etiam talis Ordo plurimo Monachorum nume-
ro, quamvis tenui reſpectu Status primævi, & præ-
ſertim in Monte Sinai adeſt Monaſterium latinæ trans-
figurationis appellatum ab Imperatore Juſtiniano fun-
datum, & annuo ſcutorum ſexaginta millium reddi-
tu auctum, regiturque ab Abbate cum biſcentum Mo-
nachis, ibique veneratur corpus S.Catharinæ ab An-
gelis in dicto Monte translatum. In Hiſpania quo-
que ſunt etiam aliqua Monaſteria, quæ fuerunt ſimul
unita à Greg. XIII. *in ſua Conſtitutione 46. incip. Co-
git.* Pauca verò in Italia conſpiciuntur, quorum caput
eſt Cœnobium Cryptæ Ferratæ. Decor autem hujus
Religionis, in Calabria elucet ex pluribus Abbatiis, &
Archimandritis ibi exiſtentibus, de quibus omnibus,
vide vitam dicti Sancti nuperrimè conſcriptam *à P.
Appellinare Agreſta* Abbate Generali in Civitate Meſ-
ſanæ anno 1681. Autores de iis Monachis tractantes vi-
deri poſſunt Azor. *Inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 3. *c.* 11. *qu.* 2.
Hieron. Roman. *de republic. Chriſtian. lib. 6. cap.* 6.
Hieron. Platt. *lib.* 1. *c.* 22. *de ſtat. Religion.* Suarez *de
Religion. tom.* 4. *tract.* 9. *lib.* 2. *cap.* 1. Jo. Maria Novar.
in Lucern. Regular. rubric. Monach. num. 10. *& ſeqq.*
Barboſ. *in ſumm. Apoſt. dec. collect.* 483. & alii.

Sed videtur inquirendum, quare hæc Religio dica-
tur approbata ab Alexandro in hac Conſtitutione, ut
dixi ſupra in Epitome, ſi adhuc anteà exiſtebat? Pro
quæſiti ſolutione, ſciendum primitùs approbatam fuiſ-
ſe regulam S. Baſilii à D. Leone I. anno 446. ut ex E-
5 piſtola ejuſdem Pontificis, ut volunt aliqui, cui pau-
lò poſt acceſſit alia approbatio Gelaſii I. anno 494.
itaut anno 1130. fuerit tamquam approbata ſuppoſita
ab Innocentio II. ut habetur *in Can. pernicioſam 18.
qu.* 2. prout etiam in hac Bulla ſupponitur, cùm
eam Pontifex tantùm confirmet ibi: *Statuentes, ut
ordo Monaſticus, qui ſecundum Deum, & D. Baſilii
regulam, quæ in eodem Monaſterio antiquitùs inſtituta
eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabi-
liter obſervetur*. Illamque denique confirmavit Grego-
rius XIII. *Conſtit. la 6. incip. Creditam anno* 1574.
Quia verò hujuſmodi Inſtitutum regebatur, ut dicam,
antiquitùs ab Archimandritis Superioribus, qui plures
6 Abbatias habebant ſub ſe ad iſtar Metropolitarum,
ideò ſub forma Religionis ſub unico Generali Mona-
ſteria Italiæ, & Hiſpaniæ univit Gregorius XIII. an-
no 1589. *Conſtit.* 58. *incip. Benedictus Dominus*, u-
nam Congregationem eſſe declarando, & multis Privi-
legiis cumulando, præſcripſitque modum vivendi,

necnon à Juriſdictione Ordinariorum illam exemit,
ut infra ſuo loco. Ita quoque in Calabria, & Apulia
reformati fuerunt iſti Monachi, & reformationem ap-
probavit Eugenius IV. *Conſtit. 26. incip. Inter curas*.
Gregorius etiam XIII. pleraque alia huic Religioni con-
ceſſit, & præſcripſit in Conventibus Hiſpaniarum,
præcipuè erexit Eremitorium *del Tardon* in Monaſte-
rium ſub hac regula S. Baſilii *Conſtit. 46. incip. Cogit
muneris*, Clemens item VIII. impartivit facultatem
erigendi tres Novitiatus in Italia, præſcribendo for-
mam educandi Novitios *in Conſtit. 50. incip. Cùm ad
ſublevandum*; Ideòque hæc Religio ex tali unione, de-
core magis, quàm antea florere cœpit. In Gallia verò
nulla de hoc Ordine Monaſteria exiſtunt.

Cœnobium verò S. Salvatoris Meſſanenſe, de quo
loquitur hæc Conſtitutio Alexandri remanſit ſub gu- 7
bernio Archimandritæ Præsbyteris Sæcularis, in com-
mendam eidem datam, prout dicam; Exigua verò
hujus Monaſterii primordia Rugerium I. Calabriæ,
& Siciliæ Comitem agnoſcunt Authorem, qui ex voto
S. Salvatori dicavit Eccleſiam, ſed quod Pater brevi,
& humili mole confecerat ferè aſpernans Filius Ruge-
rius I. Siciliæ Rex funditùs demolitum altiori, & au-
guſtiori forma reſtituit, & innumeris opibus, præ-
diis, Templis, & Abbatiis Monaſterium ditavit. Hinc
factum eſt, ut obliterata penitùs primæ Inſtitutionis
factæ à Comite prædicto memoria communiter ab Hi- 8
ſtoricis prædictus Rex primus Fundator ſit habitus, pro-
ut etiam ipſemet ſe talem appellat in diplomate, quo
primum dicti Monaſterii Archimandritam nominavit,
& Alexander in præſenti Bulla §. 3. confirmat omnes
largitiones factas eidem Monaſterio ab ipſo Rugerio
Rege Siciliæ.

Archimandritarum verò nomen Inſtitutio, ac ſeries 9
ab eodem Rugerio Rege duxit originem. Extructum
enim Monaſterium digniori, & novo vocabulo è græ-
ca lingua deducto *mandram* appellari voluit, videlicèt
matrem Monaſteriorum omnium, quæ ſub ea exiſte-
bant, & indè nomen Archimandritæ deductum eſt
ex Archos, & Mandra, hoc eſt Pater, & Prælatus
omnium Abbatum, qui ſub eo exiſtunt, quod nomen
fuit quoque productum ad alia Monaſteria Calabriæ,
& Italiæ. Quod autem Archimandritæ nomen idem
ſonet, ac Abbatis dixit Fagnan. *in cap. ut Abbates n.
6. de ætate, & qualit.* Apud Græcos illud inolevit tam-
quam Cuſtos, & Paſtor, & de eo fit mentio per Ju-
ſtinianum *in l. nos reddentes §. omnes verò de ſumm.
Trinit.* ibi: *omnes Sacerdotes Sanctæ Catholicæ, atque
Apoſtolicæ Eccleſiæ, & Reverendiſſimi Archimandritæ
Sanctorum Monaſteriorum* necnon in Concilio Genera-
li Epheſino *part.* 1. *num.* 3. in ſupplici libello Baſilii,
& Thalaſſii ad Imperatores Theodoſium, & Valenti-
nianum, in Concilio Calcedonenſi *art.* 1. in quo ſub-
ſcribunt poſt Epiſcopos viginti duo Archimandritæ;
Differt enim ab Abbate græcè etiam dicto Negremenio,
quia Abbas præeſt Monaſterio, Archimandrita verò
præeſt pluribus Monaſteriis, ut apud Rocc. Pirr. *in
Hiſtor. Sicil. Sacr. libr. 4. notitia Archimandritatus
Meſſanæ*.

Hujus autem Archimandritalis Gubernii exordium
cœpit anno ſalutis 1094. ex miraculo. Cùm enim
Bartholomæus quidam ſeverioris, & aſceticæ vitæ ſe- 10
ctator, à Rugerio tamquam Hæreſis reus fuerit da-
mnatus, Illo paulò ante ſupplicium, Sacrum faciente in
Cœnobio quodam Baſilienſi, repentè nubes perlucida
ipſius Rugerii, & aliorum Adſtantium oculos circum-
fulſit, & Cœleſtium Angelorum agmen apparens inno-
centiam, & Sanctitatem dicti Bartholomæi palam
omnibus fecit, Rugerius verò ad venerandam S. Viri
Innocentiam, & ad eum dicti Monaſterii Archiman-
dritam conſtituendum inducitur; Ideò prædicto an-
no 1094. dato diplomate, eum talem declaravit, ac
ſancivit, ut pro Epiſcopali jure ſolveret Epiſcopali Ec-
cleſiæ ſingulis annis libras centum Ceræ, viginti thuris,
viginti Caphiſos olei, & viginti nummos, ſeu ſolidos;
Item ſancivit, ut Abbas eligeretur ex gremio dicti Mo-
naſterii à Monachis ejuſdem, eumque exemptum
decla-

Digitized by Google

declaravit ab omni perſona, multaque bona poſſeſ-
ſiones, & Monaſteria ſumma liberalitate largitus
fuit.

Cùm autem per octingentos circiter annos longè,
latèque hujus Monaſterii dignitas, & Archimandri-
11 tarum Sanctitas amplificata fuerit, nec non Regum
Siculorum privilegiis aucta, robur, & firmamentum
denique obtinuit à Sede Apoſtolica per hanc Conſtitu-
tionem Alexandri anno 1175. in qua approbatur In-
ſtitutum Monachorum D. Baſilii, & omnes donatio-
nes à Rugerio obtentæ confirmatæ fuerunt ut §. 3. &
§. 1. recipitur ſub protectione Sedis Apoſtolicæ, ita
ut veram exemptionem acquiſiverit oraculo, ut de-
cet, Sedis Apoſtolicæ. Ex his maximum augmentum
habuit Archimandritatus Juriſdictio, & decor, pluri-
mis Bonis, Feudis, & Oppidis in Calabria quæſitis
munificentia Regum, de quibus vide notitiam dicti
Archimandritatus Authore D. Rocho Pirro ejuſdem Or-
dinis, eidemque Archimandritæ omnes Abbatiæ, &
Prioratus Monaſteriorum Siciliæ, & Calabriæ ſubjicie-
bantur, dictique Abbates eligebantur de conſenſu
Monachorum, ſpolia Abbatum cedebat Archimandri-
tæ, eique ſingulis annis die 6. Auguſti in feſto S.
Salvatoris obedientiam Abbates, & Monachi præſta-
bant.

Cæterùm hæc Archimandritæ Juriſdictio pro Mona-
12 chis deliquium habuit anno 1445. Cauſam præbuit
obſervantia Monaſtica jam collapſa, adeòque omnes
Abbatiæ Archimandritæ ſubjectæ in Commendam da-
tæ fuerunt diſpenſatione Apoſtolicæ Presbyteris ſæcula-
ribus qui jam inde non recognoverunt Archimandri-
tam Meſſanæ, ſed Monaſteria, & Monachos ſibi ſub-
jectos independenter, & pleno Jure regebant, eoſque,
& Superiores ad ſui libitum amovebant. Verùm ad
meliorem ordinem anno 1579. ex reſcripto Gregorii
13 XIII. & Sixti V. 10. Maji 1589. rès redacta, fuit
enim conſtitutus unus Abbas Generalis totius Ordinis
Baſilienſis cum facultate conſtituendi Priores, qui
deinde nomen Abbatum Conventualium uſurparunt,
& exemptionem ab Archimandrita, & Abbatibus
Commendatariis habuerunt, Juriſdictioque ſolùm fuit,
præſervavit Abbati Generali, data congrua ſuſtenta-
tione Monachis, aliiſque redditibus Commendatariis
reſervatis, & ſub hac forma hodie vivitur. Hodie igi-
tur reſervatur in Monaſterio S. Salvatoris Meſſanæ,
14 ut in eo creetur Commendatarius Archimandrita Præ-
latus Sæcularis cum omnibus ferè proventibus, exce-
pta alimonia pro Monachis in eumdemque Prælatum
translata eſt Juriſdictio Archimandritæ, ſolùmque re-
tinent Monachi inſtar Canonicorum Eccleſiæ Cathe-
dralis, ut Vicarium Generalem Monacum ejuſdem In-
ſtituti, vacante Sede Archimandritali, eligant, hoc-
que privilegium aliàs per Pontifices, & Reges con-
ceſſum nunc pro antiqui decoris monumento habent,
etiam ex declaratione Sac. Congregationis, ut teſtatur
cit. Author Vit. S. Baſilii fol. 378.

Juriſdictio igitur, & præeminentia in loca, & ſub-
ditos dicti Archimandritatus reſidet penes Commen-
datarium ex Brevi Urbani VIII. ſub die 23. *Februarii*
1635. in quo declaratum fuit Archimandritam Com-
15 mendatarium habere Diœceſim propriam, & diſtin-
ctam, & ſeparatam à quavis alia Diœceſi cum Juris-
dictione ordinaria, & quaſi Epiſcopali, & cognitione
Cauſarum Civilium, & Criminalium privativè quo-
ad Archiepiſcopos, Epiſcopos, ac nullum alium Su-
periorem habere quàm Sedem Apoſtolicam, necnon
cum facultate Beneficia conferendi, Pontificalia cum
Mitra gemmata, Baculo Paſtorali, Cruce pectorali,
ac Baldachino exercendi, benedictionem ſolemniter,
vel privatè Populo impertiendi, per vias Crucem ar-
genteam ante ſe per Capellanum deferri faciendi, ha-
bendique erectum Tribunal in Civitate Meſſanæ, ac
ibi, & in quavis ejus parte deputandi Vicarium Ge-
neralem, Aſſeſſorem, Advocatum, & Procuratorem
Fiſcalem, Familiamque neceſſariam pro Juſtitia ad-
miniſtranda, & juriſdictionem exercendi in ſuos ſub-
ditos, deferendi habitum violacei coloris, ubique
cum rocchetto, & pileo ex ſerico viridi ornato, &
mozzetta, aliaque ornamenta Epiſcopalia. Hic au-
tem Archimandritatus Meſſanenſis eſt de Jurepatro-
natus Regis Catholici, & in maxima veneratione ha- 16
betur; In Cappella Pontificia habet uſum Rocbetti,
& Cappæ, & ſedet primus poſt Epiſcopos, ut nota-
vit Gaſpar Servantius, *Magiſter Ceremoniarum Pa-
pæ anno* 1634. *&* Pignatell. *tom. primo conſult.*
105.

An verò Archimandritæ Palatium etſi conductitium,
& non fixum gaudeat Immunitate? Et videtur non gau-
dere, quia *Can. id conſtituimus* 17. *quæſt.* 4. loquitur
de domo Epiſcopali, & extenditur etiam ad condu-
ctam, ut alibi dicam. Tamen nullo modo videtur ne-
que in conducta, neq; in fixa poſſe Prælatum Inferio-
rem habere hoc privilegium, niſi concurrente legitima
conſuetudine. Sed Fagn. *in cap. Eccleſia de Immunit.
Eccleſ. n.* 53. ubi refert declarationem *Sac. Congrega-* 17
tionis Immunitatis die 6. Novembris 1634. nempè Pa-
latium Archimandritale etiam conductitium non fixum,
& habens Eccleſiam conjunctam in Civitate Meſſanæ
gaudere Immunitate Eccleſiaſtica, ſtante legitima con-
ſuetudine. Ita etiam declaravit eadem Sac. Congrega-
tio, familiares Archimandritæ gaudere privilegio fori
ſtante etiam Conſuetudine, nec non Archimandritam
in dicta Civitate Meſſanæ degente poſſe Magiſtratus
coercere cenſuris ob ſuam Juriſdictionem turbatam,
& *die 27. Martii* 1645. eadem *Sacra Congregatio*
ſtetit in deciſis, de quibus præteritis annis fuit con-
troverſia maxima inter Archiepiſcopum Meſſanenſem,
& Archimandritam, qui etiam excommunicavit il-
lius Officiales, qui turbaverant ejus Juriſdictionem;
An verò dictus Archimandrita comprehendatur *in de-
creto Concilii Tridentini cap.* 10. *ſeſſ.* 23. *de reform.*
diſponente ut dimiſſoriæ Ordines non dentur à Præ-
latis inferioribus, caſum adducit Fagn. *in cap. Signi-
ficaſti de Offic. Archid. num.* 26. quod cùm dictus
Archimandrita uteretur in litteris teſtimonialibus ver-
bo *mittimus*, faceret mentionem de Ordinibus, quod-
que proclamata præceſſerint, & jactaret ſe non eſſe
comprehenſum decreto Concilii, eò quod non ſolùm
eſſet Nullius, ſed extra fines Diœceſis Meſſanenſis,
nec non Archiepiſcopus conquereretur, quod ex lit-
teris Sacræ Congregationis Epiſcoporum, Archi-
mandrita deberet atteſtari de qualitatibus Ordinan-
dorum, de valore Beneficii &c. Sanctiſſimus juſſit
omnia reduci ad formam Decretorum Congregatio-
nis Concilii.

Ad hanc materiam etiam notandum quod *S. Con-* 18
gregatio Concilii die 14. *Aprilis* 1646. declaravit
eumdem Archimandritam Commendatarium ad per-
ſonalem reſidentiam non teneri, ut ex Decreto. Quæ-
ritur: *An Abbas Commendatarius Monaſterii Ordi-
nis S. Baſilii Nullius Provinciæ Meſſanenſis, Archi-
mandrita nuncupatus Juriſdictionem ſpiritualem, &
temporalem habens cum uſu Baculi, & Mitræ, non
tamen Curam aliquam Regularem, nec Sacramentalem
Monachorum, vel Perſonarum ſæcularium, teneatur
ad perſonalem reſidentiam, & maxime cum Commen-
datarii hucuſque non reſederint? Die* 14. *Aprilis*
1646. *Sac. Congregatio Eminentiſſimorum Cardina-
lium Concilii Tridentini Interpretum* poſt maturam di-
ſcuſſionem cenſuit *ad perſonalem reſidentiam non te-
neri ſupradictum Archimandritam Commendatarium.
Petr. Aloyſius Card. Caraffa, Franciſcus Paulucius
Secretarius*, quod Decretum refertur à Rocc. Pirr.
in d. notitia hujus Monaſterii fol. 42.

Præter dictum Archimandritale Monaſterium Meſ- 19
ſanæ extant in Calabria olim magna Græcia, alia
hujus Ordinis Monaſteria Archimandritali titulo de-
corata, ut propè Roſſanum agit Ughell. *in Ital. Sac.
tom. 9. pag.* 387. ſub titulo S. Mariæ de Patirio Mo-
naſterium S. Eliæ de Carbono in Lucania cujus Hiſto-
riam refert Paul. Æmil. *Sanctor. Caſertan.* & nunc eſt
Commendatarius Eminentiſſimus D. Cardinalis Boncom-
pagnus, qui Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Ter-
ra Carboni exercet, prout etiam habet aliud Monaſterium

Archimandritale ſub titulo S. Joannis Theriſtæ de Stylo in Diœceſi Squillacenſi, aliæque adſunt Eccleſiæ Archimandritales in Commendam datæ, nempe Monaſterium S. Adriani in Diœceſi Roſſanenſi Eminentiſſimo D. Cardinali de Judice, S. Petri Spina de Ciano in Diœceſi Miletenſi Eminentiſſimo D. Cardinali Panciarico, nec non adeſt alia ſimilis ſub titulo S. Bartholomæi de Trigona in eadem Miletenſi de Jurepatronatus antiquiſſimæ Familiæ de Ruſo ex Principibus Scillæ in Regno Neapolis. Aliæque etiam erant Archimandritales Eccleſiæ hodie à Monachis deſtitutæ quæ ſunt redactæ in Beneficia ſimplicia, & providentur à Dataria. Remanent verò Archimandritalia monaſteria Monachorum Græcorum Orientalium in Aſia, Thracia, Paleſtina, Syria, Armenia, Græcia, Polonia, Ruſſia, Lithuania, Moſcovia, & aliarum Regionum in numero ſatis ingenti; Superior verò Generalis monachorum Ruthenorum Sedi Apoſtolicæ unitorum in Regno Poloniæ appellatur Protho-Archimandrita, ad differentiam Generalis monachorum Ordinis S. Baſilii in Italia, & inſulis adjacentibus ſub Dominio Regis Hiſpaniarum, qui vocatur Abbas Generalis more Latinorum. Hæc quoad Archimandritas dicenda duxi, reliqua verò quoad iſtum Ordinem Baſilianum in Commentariis aliarum Bullarum agam. Cùm autem in hac Bulla fuerit conceſſa à Summo Pontifice Juriſdictio Archimandritæ coercendi, nedum monachos, ſed etiam laicos, prout dixi actus exercetur à Prælato Archimandrita Meſſanenſi, idcircò de Prælatis exemptis, & de iis, qui nullius Diœceſis eſſe dicuntur aliquid agere duxi.

SECTIO I.

De Abbatibus Nullius Diœceſis, & de varia exemptionum ſpecie, & privilegiis.

SUMMARIUM.

1 *Explicantur tres ſpecies Prælatorum exemptorum, Epiſcopis inferiorum, & nn. ſeqq.*

2 *Prima ſpecies eſt eorum, qui ſunt ab Epiſcopo exempti, ſed non habent territorium proprium, neque juriſdictionem, niſi in certas perſonas tantum.*

3 *Secunda ſpecies eſt eorum Prælatorum, qui habent territorium cum Clero, & Populo, in quem juriſdictionem exercent in certis actibus, & dicuntur impropriè nullius Diœc. licèt ſint in Diœceſi Epiſcopi, ſed ius fuit derogatum per Tridentinum, in pleriſque.*

4 *Tertia ſpecies eſt Prælatorum, qui habent territorium ſeparatum à quacumque Diœceſi, & iſti dicuntur Nullius Diœc. cum exercitio plena juriſdictionis, excluſo prorſus Epiſcopo.*

5 *Reaſſumitur quid importet prima, quid ſecunda, quidve tertia ex ſupra explicatis ſpeciebus.*

6 *Præter ſupradictas, extat alia ſpecies Nullius approbata à Rota, ſed rejecta à Cardinali de Luca.*

7 *Quatenus ea poſſit eſſe, rationes, & exempla adducuntur.*

8 *Nullius qualitas nunquam datur ſine ſeparatione territorii, & ſine Cura Populi, & Cleri.*

9 *Eccleſia exiſtens in Diœceſi Epiſcopi fit etiam Nullius ſi ſubdatur Prælato habenti territorium ſeparatum in ſtatu Nullius.*

10 *Ita pariter dicendum, ſi Eccleſia exiſtens in Diœceſi Epiſcopi, ſubdatur alteri Epiſcopo.*

11 *Sed hoc fieri nequit, ſine expreſſa voluntate Papæ, & n. 32.*

12 *Satisfit doctrina Innocentii, & Lapi tenentium id fieri poſſe per ſolam capacitatem ſubjecti, in quod fit translatio.*

13 *Corroboratur fortius ejuſmodi tranſlationem fieri non poſſe ſine clara voluntate Pontificis.*

14 *Prælatis inferioribus Nullius tertia ſpeciei, & non aliis rectè competit titulus Ordinariorum. Affertur declaratio Sac. Congregationis Concilii ibid.*

15 *Cæteri verò Prælati inferiores nonnunquam appellantur Ordinarii ſecundum quid, & ad certos actus, & perſonas, non autem ad territorium, quo carent.*

16 *Exemptio activa Nullius poteſt dari vel per privilegium, vel per præſcriptionem.*

17 *An detur exemptio nativa loci, qui nunquam fuerit in Diœceſi Epiſcopi, diſſeritur, & nn. ſeqq.*

18 *Diœceſis nomen apud Antiquos variè uſurpatum.*

19 *Quælibet Eccleſia origine ſua extitit ſub aliqua Diœceſi, nunquam verò acephala, & nn. ſeqq.*

20 *Diœceſum diviſio verius ſecundum aliquos provenit ab ipſo D. Petro.*

21 *Non autem à D. Dionyſio longè poſt regnante, qui tamen diviſit Parochias.*

22 *Referuntur Authores ſtantes pro exemptione nativa.*

23 *Author impugnat primam, & alteram opinionem, & medium eligit.*

24 *Probatur Epiſcopatuum aſſignationem fuiſſe factam ordinatim ſecundum Evangelii propagationem, & n. 45.*

25 *Diviſio Orbis ab Ethnicis facta non fuit univerſalis, ſed magna ex parte.*

26 *Concluditur Diœceſum erectiones non fuiſſe factas ab initio naſcentis Eccleſiæ, ſed proceſſiſſe ſecundùm converſionem fidelium ad Fidem Catholicam.*

27 *Enucleantur Canones, qui in contrarium afferuntur.*

28 *Nec non deciſio Rotæ in* Nullius, *ſeu* Fulden.

29 *Quidnam probari debeat, ad effectum admittendi exemptionem nativam.*

30 *Explicatur opinio Fagnani, & aliorum.*

31 *Non eſt perceptibile, quod Prælatus inferior obtinuerit exemptionem nativam ſine privilegio Apoſtolico.*

32 *Epiſcopus habet juris præſumptionem, ut quicumque locus ſit in ejus Diœceſi.*

33 *Prælato inferiori prætendenti antiquiorem fundationem ejus Abbatiæ incumbit onus probandi.*

34 *Non deſunt Doctores, imò ipſa Rota opinantes aliquando Epiſcopum teneri probare ſituationem loci in ejus Diœceſi.*

35 *Author diſtinguit, num agatur contra Prælatum inferiorem, vel contra alium Epiſcopum, & nn. ſeqq.*

36 *Epiſcopus etſi juris præſumptione ſuffultus, agendo contra Prælatum inferiorem, adhuc de ſenſu Rotæ debet adhibere certa adminicula ad probandam ſituationem Eccleſiæ in ejus Diœceſi.*

37 *Urgentiores vero requiruntur probationes, ſi agatur contra alium Epiſcopum.*

38 *Quid autem ſi unus Epiſcopus contendat cum alio Epiſcopo, cujus territorium ab illius Diœceſi fuerit diſmembratum?*

39 *Explanatur exemptio activa dativa cum vera qualitate Nullius.*

40 *Hæc exemptio non conceditur, niſi à Papa per privilegium verba clara continens, quæ ſunt conſideratè ſervanda.*

41 *Enumerantur quædam verborum formulæ conſuetæ apponi in privilegiis hujuſmodi exemptionum, quæ vel connotant, vel excludunt ſeparationem territorii cum qualitate juriſdictionis activæ Nullius, & nn. ſeqq.*

42 *Non important ſeparationem territorii verba:* Suſcipimus ſub protectione Sedis Apoſtolicæ.

43 *Nec minus verba exemptiva directa in Eccleſias unà cum ſuis pertinentiis, & expreſſione confinium, quæ tantum referunt ſecundam ſpeciem exemptionis.*

44 *In*

44 *In hac materia odioſa, & exorbitanti illa tantùm actus cenſentur conceſſi, qui exprimuntur in Privilegiis, non autem alii etiam connexi.*

45 *Nec equidem hac territorii ſeparatio dicitur conceſſa, etiamſi in privilegio tributa fuerit Abbati facultas regendi Curiam, excommunicandi, interdicendi, &c.*

Et etiamſi fuerit, ſine contradictione, & moleſtia Ordinarii *ibid.*

46 *Exemptio activa cum vera territorii ſeparatione importatur per verba prægnantia nullam dubitationem ferentia, & explicantur quænam illa ſint, & nn. ſeqq.*

Præcipuè exprimi debet locus populatus, ibidem.

47 *Enunciantur alia verba idem importantia.*

48 *Semper interpretari debent dicta verba, ut minus præjudicent Epiſcopo.*

49 *Adducuntur alia verba connotantia exemptionem vel activam, vel paſſivam, & nn. ſeq.*

50 *Non referunt hanc exemptionem activam verba:* quod Jura Epiſcopalia obtineantur ab Abbate.

51 *Nec minus*, quod nulli reſpondeantur tàm jure Parochiali, quàm jure dominii, niſi vobis, & Monaſterio veſtro.

52 *Nec etiam Immunitas à Decimis, & Primitiis, Ordines recipiendi à quocumque Epiſcopo, Altares conſecrandi &c.*

53 *Neque inducitur hujuſmodi ſeparatio per Indultum, ut neque Abbas, neque Monachi poſſint excommunicari, niſi de mandato Papæ.*

54 *Nec minus per interventum in Concilio Provinciali, vel exercitium Pontificalium.*

55 *Traditur quomodo verba ſint expendenda ad inducendam hanc ſeparationem.*

56 *Nonnunquam probatur hæc exemptio nativa ex concomitantibus adminiculis, quæ referuntur, & n. 77.*

57 *Ex obſervantia ſi concurrat, optimè interpretantur ſimilia privilegia:*

58 *Referuntur adminicula deſervientia ad interpretationem hujuſmodi privilegiorum.*

59 *Exemptio præſcriptiva poteſt habere locum, non concurrente Nativa, neque Dativa, & circa eam, diſtinguuntur nonnulli caſus.*

60 *Jura Epiſcopalia ſicuti acquiri poſſunt privilegio, ita præſcriptione.*

Interpretatur textus in cap. 1. de præſcription. in 6.

61 *Traditur regula præſcriptionis habentis expreſſam juris reſiſtentiam, vel tantùm juris præſumptionem.*

62 *Applicatur dicta regula ad præſcriptionem Jurium Epiſcopalium.*

63 *An præſcriptione quæri poſſit Juriſdictio in certa parte Diœceſis Epiſcopi, privando illum tota Juriſdictione.*

64 *An ad hunc effectum requiratur Immemorabilis, vel Centenaria, vel ſufficiat Quadragenaria cum titulo colorato.*

65 *Afferuntur Authores opinantes ſufficere Quadragenariam cum titulo colorato.*

66 *Et explicantur Deciſiones, & Authores tenentes requiri Immemorabilem.*

67 *Author verò diſtinguit, ut ſi nullus adducatur titulus, tunc requiritur Immemorabilis; ſi verò titulus ſit putativus, tunc ſufficit Quadragenaria.*

68 *Si exhibeatur titulus clarus, non opus eſt præſcriptione.*

69 *Quadragenaria debet eſſe juſto errore introducta.*

70 *Titulus quando eſt dubius, & obſcurus recurritur ad obſervantiam interpretativam.*

71 *Actus, quibus quæritur juriſdictio cum ſeparatione territorii quales eſſe debeant?*

Enumerantur ſingulatim nonnulli ex iis, ibidem.

72 *Abbas ſi in loco exerceat juriſdictionem omnimodam privativè ad Epiſcopum, præſumitur habere territorii ſeparationem.*

73 *Poſita ſituatione loci, Epiſcopus ex juris aſſiſtentia eſt manutenendus.*

74 *Prælato inferiori exiſtente in poſſeſſione aliquorum actuum particularium, Epiſcopus niſi ſit deſtitutus omni poſſeſſione, ſemper eſt manutenendus.*

Privilegium pro Inferiori dicitur non obſervatum, ſi Epiſcopus ſolus ſit in poſſeſſionem, ibid.

75 *Epiſcopo ſe fundante in ſola Juris aſſiſtentia deſtituto omni poſſeſſione, Prælatus inferior ſi doceat de titulo, & etſi dubio poſſeſſione erit verè manutenendus.*

76 *Prælatus Inferior ſe fundans in ſola præſcriptione non eſt manutenendus, & quando id ſit.*

TRiplex ſpecies Abbatum, & Prælatorum Epiſcopis 1
Inferiorum conſiderari poteſt; Prima & infima
eſt eorum qui habent ſub ſe perſonas exemptas exemptione
paſſiva non ſolùm quatenus ææ ſint exemptæ
ab Epiſcopis, & immediatè ſubjectæ Sedis Apoſtolicæ,
ſed etiam ut per eamdem ſit conſtitutum illis Caput,
cui immediatè ſubduntur, ut verificatur in Regularibus,
qui ut plurimum conſtituentes quoddam corpus
Religionis, ſub certis Præſulibus vivendo, 2
iſtique dicuntur Prælati inferiores regulares; Poſſibilis
quoque eſt verificatio hujuſmodi Prælatorum inferiorum
in Collegiis, & Eccleſiis ſæcularibus quæ etiam
talem exemptionem paſſivam habent, de quibus dixi
latè *tom. 1. Commentario ad Conſtit. 1. Paſchalis II.
ſect.* 1. iſtique Prælati Inferiores nullum dicuntur habere
territorium, niſi proprium Conventum, ſeu ſepta
Eccleſiarum, cùm non habeant activam Juriſdictionem
in certum populum, ſed in certas perſonas tantùm
Tambur. *de Jur. Abbat. tom. 1. diſp. 15. quæſt. 9. num.
1. & per tot.* Card. de Luc. *de Juriſdict. diſc. 1. num. 8.*
iſtaque Monaſteria, ſeu loca dicuntur eſſe in Diœceſi, ſed
non de Diœceſi Epiſcoporum, in qua degunt, habentque
in iis Epiſcopi jus territoriale, ac plura alia, licèt
non exerceant Jus Diœceſanum, neque Juriſdictionale,
niſi in certis caſibus à Sacr. Conc. Trid. vel aliis
Apoſtolicis Conſtitutionibus conceſſis, ad tradita per
Lotter. *de re Benef. lib. 1. quæſt. 24. à numer.* 100.
uſque ad 111. Ventrigl. *annot.* 26. §. 1. *numer.* 6.
tom. 13. Secunda ſpecies major eſt Prælatorum infe- 3
riorum, qui nedum habent exemptionem ſimplicem
Eccleſiæ, ſeu Monaſterii, ſed etiam certum Populum,
hujuſque curam Spiritualem, & tunc aliquatenus videtur
ſolvi etiam Territorium Epiſcopi, iſteque prohiberi
ne exerceat non ſolùm Juriſdictionem, ſed nec
curam in talem populum, & Clerum, Lotter. *cit. n.*
112. *& ſeq.* & dicuntur impropriè etiam nullius,
iſtique etſi jure communi ab Epiſcoporum Juriſdictione,
per eorum ampla Privilegia eximi videantur,
tamen novo jure Sacr. Conc. Trid. ac aliarum poſteriorum
Conſtitutionum plura in iis, ac eorum Territorio
exercent Epiſcopi, præſertim circa cauſas Criminales,
& Matrimoniales, circa collationem ordinum,
& dimiſſorias concedendas, ac alia, ut apud
cit. Cardin. de Luca *num. 9.* prout etiam ipſum Sacr.
Conc. Trid. vocat tales Prælatos Nullius, ſed ſupponit
illos eſſet intra limites certæ Diœceſis, *ut in cap.* 10.
ſeſſ. 23. de reformat. Gratian. *diſcept.* 112. *num.* 18.
Tambur. *citat. q. 9. n. 1. & ſeqq.*

Tertia ſpecies omnium præclariſſima eſt Prælatorum, 4
qui habent Territorium ſeparatum à quocumque Diœceſi,
& eſt quando Papa per ſeparationem certæ partis
Territorii conſtituit in ea Caput, in illudque tranſ-

Digitized by Google

ſint omnia jura Epiſcopalia, excluſo in totum Ordinario, ita ut in ipſo Territorio ſeparato Prælati conſtituti habeant quamcumque Juriſdictionem etiam Spiritualem, excepta poteſtate Ordinis, & in omnibus ſe gerant uti Epiſcopos neque ſubjaceant poteſtati, quam Sac. Conc. Trid. tribuit Epiſcopis contra exemptos in eorum Territorio, quia verè non ſolùm non ſunt de Diœceſi, ſed nec in Diœceſi alicujus, ideòque dicuntur in nullius Diœceſi exiſtere, cùm verè ſint in propria Diœceſi à quacumque alia disjuncta, & competunt iis omnia quæ Epiſcopis, præter poteſtatem Ordinis, ſolùmque Metropolitano, vel Epiſcopo viciniori tributa certa facultate in certis caſibus, ex ſpecialibus proviſionibus Lotter. *nuper cit. n.* 128. *& ſeq.* Card. de Luca *cit. nu.* 10. *& Miſcell. Eccl. diſc.* 1. *nu.* 89. *& ſeqq. & diſc.* 2. *n.* 15.

Prima ſpecies nullo modo inducit ſeparationem Ter-
5 ritorii, neque Diœceſis, quia verè Prælati ſunt in
Diœceſi *cap. Per exemptionem de privil. in* 6. ibi: *Per exemptionem Eccleſiæ conceſſam, ipſa Eccleſia, & ipſius Monachi, vel Canonici, Clerici etiam, & Converſi perpetuòque oblati (non autem Eccleſiæ ejuſdem Presbyter, qui Parochianorum curam habet quo ad ea, quæ ad Curam eamdem pertinent, neque ipſi Parochiani etiam) intelliguntur exempti*, & docent Fagnan. *in c. cum Capella n.* 16. *de privil.* & alii apud Pignarell. *conſul.* 36. *lib.* 2. Rota *dec.* 181. *num.* 11. *coram Carillo*, & facit *Sac. Conc. Trid. ſeſſ.* 25. *cap.* 11. *de Regul.* & latè *in Firmana Juriſdict.* 10. *Maji* 1700. §. 22. *cum ſequentib. coram D. Molines Decano*, Secunda ſpecies quamvis ex Privilegiis amplis concedere quidem poteſt, prout præſcriptio Jura Epiſcopalia, juxta *tex. in cap. Auditis, & cap. cum olim de præſcript.* itaut tribuat juriſdictionem activam in populum, & Clerum conſiſtentem in certa Territorii parte, nihilominus ejuſmodi pars ſemper remanet in Diœceſi materialiter, etſi formaliter ſit abſtracta ab illa, quod facit, ut Epiſcopus ibi conſideretur uti talis, cui etſi interdicta ſit adminiſtratio Jurium Epiſcopalium in tali Territorio, ſemper remanet ejus præeminentia in tali loco uti in ſua Diœceſi, ex quo poteſt exercere ea, quæ vel Concilium, vel Apoſtolicæ Conſtitutiones permittunt exerceri in locis Diœceſis, etſi exemptis.

Tertia tamen ſpecies, quæ inducit non ſolùm ſeparationem Territorii, ſed etiam Diœceſis importat veram qualitatem nullius, cùm Prælati in nullius Diœceſi dicantur conſtituti, ſed verè in propria, iſtique, Prælati dicuntur habere quaſi Epiſcopalem Juriſdictionem, ac reputantur Ordinarii in tali Territorio, totalemque obtinent Juriſdictionem, ut docent diſtinguendo Canoniſtæ, Fagnan. *cap. accedentibus n.* 32. *& ſeq. de exceſſib. Prælator. c. Cum dilectus n.* 23. *&* 26. *de Relig. Dom. & cap. Cum contingat num.* 23. *& ſeq. & c. nullus num.* 12. *& ſeqq. de Parochiis*, Lotter. *cit. num.* 112. *& ſequen.* Cardinal. de Luca *citat. diſc. pr. num.* 10. *de Juriſd. & diſc. prim. Miſcell. Eccleſ. à num.* 87. Cochier. *de Juriſd. in exempt. part.* 1. *qu.* 9. *num.* 3. Rota *dec.* 324. *num.* 6. *par.* 1. *decis.* 70. *num.* 39. *par.* 13. *deciſ.* 483. *num.* 12. *&* 13. *par.* 14. *& deciſ.* 340. *num.* 17. *par.* 15. *recent. & in Brixien. Juriſdict.* 4. *Junii* 1685. *coram Benincaſa, &* 5. *Julii* 1688. *coram D. Caprara, & Leodienſ. Juriſdict.* 15. *Martii dicti anni, coram Ruvdanino, & coram Emerix inter impreſſas deciſ.* 395. 478. *&* 958. *& in Gerundenſi Juriſdiction.* 5. *Martii* 1693. *coram D. Molines Decano impreſſ. poſt* Card. de Luca *de Juriſd. deciſ.* 19. Leodien. *Juriſdict. ſuper bono jure* 29. *Aprilis* 1071. *coram D. Priolo, & Firmana Juriſdictionis ſuper reſervatis* 17. *Martii* 1702. coram *D. Molines Decano*.

Fuit etiam alia ſpecies Nullius opprobata per Ro-
6 tam *in deciſ.* 459. *coram Bichio in Montis Caſſinen. Juriſdictionis* repetita *dec.* 373. *par.* 11. *recent.* de qua etiam Card. de Luca *diſc.* 18. *de Juriſdict.* ut ſcilicet poſſit dari in Eccleſia, quæ exiſtat in Diœceſi alicujus Epiſcopi etſi nullum habeat populum, neque Clerum, & proinde nec Territorium, quam alioquin rejicit Card. de Luca *cit. diſc. & in annot. ad dict. diſc.* 18. addens illam non approbari à Sacra Congregatione Concilii.

Verùm non ita indiſtinctè talis qualitas debet rejici, 7
nam certum eſt poſſe veram qualitatem Nullius verificari in certa Eccleſia exiſtente in Diœceſi Epiſcopi etſi carente territorio, ac populo; ſi ita à Summo Pontifice fuerit declaratum, ut eſt in caſu Domus Almæ Lauretanæ, ut in *diſc.* 33. & Capellæ Sanctiſſimi Præſepis in Baſilica Libertina *diſc.* 35. *de Juriſd. cit.* Card. de Luc. de qua & ipſe tamen alibi advertit *in cit. adnot. dict. diſc.* 18. quæ planè non eſt paſſim confingenda, ſed debet clarè elici ex verbis privilegii, quæque rariſſimo conceditur, & maxima ratione, quia importat ſatis incongruam ſpeciem, ut in eodem Territorio detur duplex caput, Epiſcopus, & Prælatus inferior, & licèt poſſet dici quod Caput talis Eccleſiæ eſſet Prælatus, Caput Diœceſis Epiſcopus, tamen ſemper urget, quod cùm ſeparatio territorii importet Juriſdictionem in populum, & Clerum, hoc non ſe-
parato cum Territorio, remanet totius corporis, & 8
contentorum in ipſo Caput Epiſcopus, & ſic in Eccleſia in eodem Territorio exiſtente nequit dari iſta qualitas Nullius. Neque facienda eſt tanta vis in verborum amplitudine, qua ditari ſolent hujuſmodi privilegia, nam verba etſi ampla Privilegiorum operari quidem poſſunt majorem, vel minorem exemptionem, non autem importare valent Territorium ſeparatum, ubi non eſt diſtinctum Territorium materiale, ut proſequitur Card. de Luca *cit. adnot. & diſc.* 35. *num.* 9. *&* 10. *de Juriſd.* Lotter. *cit. lib.* 1. *quæſt.* 24. *num.* 94. Rota *in Leodien. Juriſdict. deciſ.* 395. *numer.* 12. *coram Emerix Jun.* & ſic ſi non adſit expreſſa qualitas verè nullius in Privilegio, nunquam induci poteſt, ut illa detur ſine ſeparatione Territorii, ut proſequitur *cit.* Card. de Luca *diſc.* 35. *num.* 10. ut eſt dictus caſus Almæ Domus Lauretanæ *cit. diſc.* 33. Vel verba privilegii eam neceſſariò importent, cùm præſumptio voluntatis Papæ debeat ſupponi in contrarium, ut de verbis æquipollentibus in *cit. diſc.* 35. *de Juriſdict.* ubi reſolutio fuit ad favorem Capellæ Sanctiſſimi Præſepii in Baſilica S. Mariæ Majoris, ut notat ibidem Card. de Luca *num.* 1. Si verò agatur de Eccleſia exiſtente intra fines alicujus Diœceſis materialiter, & carente populo, & Cura, ac Territorio, ſi illa ſubdatur alicui Prælato verbis etiam ampliſſimis, ſi talis Prælatus non habeat Territorium ſeparatum, & ut ita dicam Diœceſim propriam, dicta Eccleſia ſubjecta nullo modo poteſt dici in Statu Nullius, non ratione ſui, quia eſt in Territorio Epiſcopi, nec habet ibi populum, & Clerum, nec ratione Prælati cui ſubditur, quia neque ipſe habet proprium Territorium, ac Diœceſim, ut declarando Deciſionem prædictam 395. *coram Emerix, & eamdem* 9. *Decembris* 1682. §. *Probata coram Albergato, &* 13. *Martii* 1684. §. *Nec obſtare coram Cardinali Caccia* dixit Rota *in Capuana, ſeu Montis Caſſinenſi Parochialium* 6. *Aprilis* 1693. §. *Quibus coram Urſino, & in Firmana Juriſdictionis ſuper reſervatis* 15. *Aprilis* 1701. §. 14. *coram D. Molines Decano*, itaut debeat eſſe clara voluntas Summi Pontificis, ut velit concedere iſtam qualitatem Nullius in dicta Eccleſia, quam eximit, ut tollatur implicantia à Doctore conſiderata, ut iſta qualitas detur in loco, ubi non eſt Territorium ſeparatum, qua non facta ſeparatione, remanerent duo capita in eodem Territorio *cap. Quanto de off. ordin.* Gratian. *diſcept.* 212. *num.* 16. *&* 17.

Major difficultas eſt ſi ſubdatur Eccleſia non habens
Curam, nec Populum, & exiſtens in Territorio ali- 9
cujus Epiſcopi, Prælato, qui habet Territorium ſeparatum, an etiam cenſeatur dicta Eccleſia in Statu Nullius, prout eſt Prælatus cui ſubditur? Et quidem cenſeri, ut in caſu Eccleſiæ, ſeu Monaſterii Monialium in Diœceſi Marſicana ſubjecti Abbati Montis Caſſini, dixit Rota *in cit. dec.* 459. *cor. Bichio*, quæ fuit approbata etiam ad favorem ejuſdem Abbatis, quoad alias Ec-

clesias

eleſias exiſtentes in Diœceſi Capuana a Rota *in Capuana ? ſeu Montis Caſſinen. Parochialium* 10. *Martii* 1679. *coram Bourlemont.* revocando Deciſionem ad favorem Archiepiſcopi editam 15. *Februarii* 1666. *coram Bevilaqua* confirmata dicta deciſione ad favorem Abbatis 17. *Junii* 1686. *coram Cardinali Matthæjo*, *& in cit. deciſ. ſub die* 6. *Aprilis* 1693. *cor. Urſino*, & in caſu alterius conſimilis cauſæ relatæ *in diſc.* 25. *de*
10 *Juriſd.* Card. de Luca; Ratio enim dictarum deciſionum fuit quod cùm exemptio conceſſa Monaſterio Montis Caſſini fuerit etiam quoad Eccleſias exiſtentes in quæcumque Diœceſi, & unicum Corpus faciant cum eodem Monaſterio, quod cum habeat ſine dubio Territorium ſeparatum, videntur illæ Eccleſiæ conſtituere tamquam membra partem integralem ejuſdem Territorii, etſi naturaliter ſint in aliena Diœceſi; Et ulterius quando ſubduntur Eccleſiæ omnimoda ſubjectione alicui ſubjecto capaci exercendi Juriſdictionem veram Nullius in proprio Territorio materiali, cenſetur etiam eidem fuiſſe attributam eamdem juriſdictionem quoad dictas Eccleſias, quæ virtute dictorum Privilegiorum, quæ habet Præſul tamquam membra ejus Territorii ſeparati, eodem Jure cenſeri debent Card. de Luca *cit. diſc.* 24. *num.* 4. *de Juriſd.* & probat *cit. dec.* 459. *num.* 1. *& ſeqq. coram Bichio deciſ.* 274. *& per tot. par.* 17. *recen. Caven. Collationes Ordinum* 26. *Junii* 1654. *§. eliciendam cor. Veroſpio*, quæ eſt 31. *poſt tract. Tondut. de penſion. & in cit. dec. Capuana coram Bourlemont. §. Modus*, *& cor. Urſino §. Quibus.* Ita eadem ratione dici poſſet, quod ſi ſubdatur Eccleſia exiſtens in aliqua Diœceſi alteri Epiſcopo, cenſetur conceſſa Juriſdictio Nullius in præjudicium proprii Epiſcopi ratione capacitatis ſubjecti, in quod Juriſdictio transfertur, quæ quidem cenſetur translata eo modo, quem poteſt recipi, ut tradit *Innoc. in c. Paſtoralis de donat. & in cap. in Later. de præb.* quam ſequitur Lapus *alleg.* 139. *in cauſa Feſulana* favore Epiſcopi contra Archiepiſcopum Florentinum Rota *deciſ.* 975. *num.* 5. *&* 6. *coram Emerix Jun.* de Eccleſia Archiepiſcopi Nazareni, in oppido Baruli.

Sed in hoc caſu non ſolum requiritur capacitas ejus
11 in quem transfertur Juriſdictio iſta plenaria, ut opinatur Innoc. & Lapus, verum etiam clara voluntas Papæ concedentis, ut dicta Eccleſia verè abſtrahatur à Territorio naturali, quia cùm ſemper adſit repugnantia ſupraadducta, quod ſit in Territorio alterius tamquam de per ſe ſtans, & quod nequeat dici in Territorio Nullius, quando Territorium non habet neque Populum illud conſtituens, hæc repugnantia debet tolli non per ſubauditos intellectus, ſed per verba clara concedentis; hinc ſi valeret illatio, quod ex ſola capacitate ejus in quem transfertur Juriſdictio, cenſeatur qualitas Juriſdictionis conceſſa, ſequeretur, quod Papa concedente Juriſdictionem plenam in Clerum, & Populum inferiori Prælato, habenti Jura Epiſcopalia, ſcinderentur paſſim Diœceſes, nec id incongruum eſt, ut Epiſcopus habeat Eccleſiam in alia Diœceſi, ut videmus practicari in feudis, quæ poſſidentur ab aliquo Principe Supremo in Regno alterius, qui dicitur feudatarius reſpectu talis Regni, & in Epiſcopo, qui poteſt eſſe Canonicus in alia Eccleſia, ut benè juxta morem ratiocinatur Card. de Luca *diſ.* 21. infra citandus, & ſic non ſufficit capacitas recipientis, ſed voluntas concedentis, & in terminis Eccleſiæ exiſtentis in una Diœceſi unita alteri Epiſcopo, iſtum non acquirere Juriſdictionem abdicativam a primævo Epiſcopo, dixit Calderinus *conſ.* 6. *de donat.* qui ſcripſit contra *Lapum*, Card. de Luca *de Juriſd. diſc.* 21. *num.* 8. *& ſeqq.* ubi de Eccleſia Parochiali in Diœceſi Amalfitana unita Archiepiſcopali Salerni, & in ſimili Rota *dec.* 14. *num.* 8. *& ſeqq. & dec.* 92. *coram Durano dec.* 41. *num.* 7. *&* 9. *par.* 5. *recent. & deciſ.* 274. *num.* 11. *par.* 17. & de Privilegio claro Papæ dicitur *ut cit. dec.* 975. *coram Emerix*, latè firmavit Rota, *in Firmana Juriſdictionis ſuper reſervatis* 15. *Aprilis* 1701. §. 15. *& ſeqq. coram D. Molines Decano*; hicque fuit etiam ſenſus Sac. Congregationis Concilii in cauſa inter Archiepiſcopos Tranenſem, & Sypontinum quoad Eccleſiam S. Jacobi Terræ Baruli Tranenſis Diœceſis unitam, & ſubjectam Eccleſiæ Sypontinæ declarando *de Menſe Octobris* 1581. *& de Menſe Februarii* 1582. *Archiepiſcopum Tranen. eſſe Ordinarium dictæ Eccleſiæ*, ut refert Card. Bellarminus, *in ſuis obſervationibus ad Conc. Trid. ſeſſ.* 7. *cap.* 8. *de reform. litt. B.* & ſolitum hujuſmodi à S. Congreg. obſervatum exprimit *citat.* Card. de Luca *adnot. ad diſc.* 18. *de Juriſdict.* eſſe contrarium tali qualitati Nullius, & facit etiam textus ſingularis *in cap.* 2. *de Relig. domibus*, ubi ſcribentes, in quo Papa profitetur per unionem Eccleſiæ in Diœceſi Nucerina Monaſterio Diœceſis Surrentinæ non præjudicari Juriſdictioni Epiſcopi Nucerini, ſub quo remanere dixit tale Monaſterium.

Nec obſtat doctrina Innocentii, quia *in cap. Paſtoralis* dubitativè loquitur, *& in cap. In Lateranenſi* 12 ſupponit privilegium fuiſſe plenarium, & ſic non conſtituiſſe fundamentum in capacitate tantùm, ſed in verbis privilegii; ut benè explicat *Imola in cap. de Monachis num.* 7. *de Præb. & dignit.* ibi: *Tu adverte ne erres, quia hoc dictum procedit, quando conceditur Eccleſia pleno jure, ſi autem ſimpliciter concederetur, tunc idem eſſet dicendum, ſive concedatur Religioſis, vel alteri Epiſcopo.* Lapus autem rejicitur à Calderino *citato loco*, iſteque tandem victoriam obtinuit, quia Congregatio particularis S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, nempè Otthoboni, poſteà Pontificis Alexandri VIII. Caſanatæ, De Angelis, Carpinei, & Mareſcotti pronunciavit Epiſcopum Feſulanum non potuiſſe Eccleſiam S. Mariæ in Campo exiſtentem in Civitate Florentiæ denominare de Diœceſi Feſulana, nec exercere Juriſdictionem aliquam in Parochianos, & populum, à quibus in poſterum abſtinere deberet, ut refert *cit. deciſio Firmana §.* 18. *Et alia deciſ. nempe* 291. *par.* 15. *recent.* & citatæ apud Emerix *deciſ.* 975. *num.* 5. *&* 6. vel erroneè ſupponunt amplexam eſſe opinionem Calderini, vel poſſunt procedere in unione ſubjectiva reſpectu beneficii uniti, ut ſint membrum ipſius Epiſcopi, cui unitur, non autem immutando naturam ſituationis Diœceſis, ut benè animadvertit *citat.* Card. de Luca *diſc.* 21. *num.* 11. Nec minus contrariantur citatæ deciſiones *in Capuana*, *ſeu Montis Caſſinen.* tum quia repropoſita cauſa 15. *Februarii* 1694. fuit reſcriptum: *Iterum proponatur*, *& coadjuventur probationes*, *& videant omnes.* Poſtea ſequuta fuit concordia, uti audivi, tum quia in illo caſu aderant privilegia effrænata, non ſolum reſpicientia Abbatiam Montis Caſſini reſpectu quarumcumque Eccleſiarum in Orbe exiſtentium ſibi ſubjectarum, ſed etiam reſpectu Eccleſiarum illius membrorum in aliena Diœceſi exiſtentium, & demum concurrebat obſervantia major ducentenaria quoad concurſum occaſione proviſionum Parochialium indictum in dictis Eccleſiis ab Abbate Montis Caſſini, ad quem effectum fuit tantum facta diſputatio, an conſtaret de Territorio ſeparato in dictis Eccleſiis, quod eſt unum ex requiſitis pro concurſu in Parochialibus Eccleſiarum ſubjectarum, & in tali obſervantia ſe fundant deciſiones, præſertim *ultima cor. Urſino §. demum*, quodque ex reſcripto poſteriori *coadjuventur probationes* etiam elicitur; Quas quidem deciſiones explicavit Rota *in citat. Firmana §.* 18. *in fine.*

Sed quidquid ſit in caſu prædicto Abbatiæ Montis Caſſini, quæ videretur habere tot Territoria ſeparata, & Diœceſes, quot ſunt Eccleſiæ diſperſæ in toto Orbe ſibi ſubjectæ exiſtentes materialiter in Territorio Epiſcoporum, tamen ſicuti privilegia ampliſſima poſſent efficere illas Eccleſias exemptas, eiſdemque communicare qualitatem ſimplicem Nullius, in ſupradicta ſecunda ſpecie contentam; conſtituere autem eas in tertia ſpecie redolente diviſionem Territorii arduum eſt, quando hoc totum remanet ſub Epiſcopo, ut dixit Card. de Luca *cit. adnot. diſc.* 18. *de Juriſd.* quamvis non implicet id fieri poſſe ex poteſtate, & voluntate Papæ Lotter. *cit. lib* 1, *quæſt.* 24.

tis.

num.

num. 207. *& ſeqq. &* Rota *citat. dec.* 975. *num.* 5. *coram Emerix Jun.* ubi quod non obſtet præjudicium tertii, nempe Epiſcopi, quotieſcumque adeſt voluntas de actu neceſſario id importante, ut *in cit. Capuana* 15. *Februarii* 1666. ad favorem Archiepiſcopi edita *coram Bevilaqua*, §. *nec pro ſubjectione in fine*, *& in illa cor. Bourlemont.* §. *Nec inde*, & admittit *citat. dec. Firmana* §. 18. & ſic concludendum capacitatem ſubjecti, in quod transfertur Juriſdictio non ſufficere, poſſet tamen facilius mens Papæ concedentis induci ex tali capacitate, ſed verba debent eſſe concludentia, ut ſaltem implicitè id importent, & comprehendere valeant totum id, cujus recipiens eſt capax Paril. *conſ.* 20. *num.* 13. *lib.* 1. & facit Rota *dec.* 229. *num.* 17. *coram Bichio*, & admittit *cit. dec. Firmana* §. 15.

Sed an iſti Prælati comprehenſi in tertia ſpecie
14 exemptionis, ſcilicet Nullius cum territorio ſeparato dicantur, ac intitulari valeant Ordinarii, & an etiam iſto titulo uti poſſint alii Prælati Inferiores non habentes talem Juriſdictionem veram Nullius? Et patet talem intitulationem competere tantùm illis, & non iſtis, quia verè dici poteſt Ordinarius alicujus loci ille, qui inibi habet univerſalitatem Juriſdictionis, quam non habere liquet Prælatum ſimplicem Inferiorem, reſtricto ejus Jure in certis caſibus tantùm, ut dixi *c. ſi Papa verſ. his enim circa fin. de privil. in* 6. *cap. cum Venerabilis verſ. quia igitur de relig. domib. Lotter. de re benef. lib.* 1. *quæſt.* 24. *num.* 100. *& ſeqq.* Barb. *de pot. Ep. par.* 3. *alleg.* 81. *in app. num.* 4. ubi affertur declaratio *S. Congregationis Concilii* Fagn. *cap. cum contingat num.* 23. *&* 26. *de foro compet. & deciſ.* 448. *num.* 2. *& ſeqq. coram Coccino deciſ.* 69. *num.* 12. *& ſeqq. par.* 19. *& in Baren. Juriſdictionis* 10. *Maii* 1688. §. *Etenim coram Rondinino*, *& in Toletana Juriſdictionis ſuper Tribunali* 17. *Junii* 1689. *num.* 12. *coram D. Molines Decano*, quæ eſt *deciſ.* 13. poſt Card. de Luca *de Juriſd.* & ita noviſſimè reſolvit *Sac. Congregatio Concilii in Burgi S. Sepulchri Juriſdictionis* 15. *Decembris* 1696. Primò, *An Abbas S. Mariæ in Balneo poſſit ſe inſcribere*, *& intitulare Ordinarium Vallis S. Mariæ in Balneo?* Secundò, *An dictus Abbas poſſit impedire nuncium, alioſque officialos Reverendiſſimi Epiſcopi exequentes*, *& edicta affigentes*, *niſi prius fuerint ab eodem Abbate ſubſcripta?* Et quartò, *An*, *& quæ remedia ſint adhibenda?* Reſpondit *ad primum*, *& ſecundum negativè*; *Ad quartum Epiſcopus compellat Juris remediis*; Et ratio eſt clara, quia implicat adeſſe in eodem loco duo Capita, ac duo Judices Univerſales, & ſic cùm Inferiores Prælati ſine territorio ſeparato non habeant proprium territorium, ſed ſint in territorio Epiſcopi nativi Superioris, nequeunt intitulari Ordinarii loci, neque eiſdem congruit intitulatio Nullius.

Nec obſtat, quod etiam cæteri Prælati Inferiores
15 territorio carentes nonnuquam vocitentur Ordinarii; Nam tales appellari poſſunt ſecundùm quid, hoc eſt limitatè ad certos actus, vel perſonas, & in materia adaptabili, non autem ad territorium, quod non habent, hæc enim denominatio in genere ſpectat tantùm ad Superiorem territorii, quia lex non reſpicit jura ſingularia, ſed univerſalia, *cap.* 1. *de Conſtitut. in* 6. & benè explicat *Gloſſ. in cap.* 3. *ver. locorum de Off. Ord. in* 6. Felin. *cap. poſt ceſſionem num.* 1. *&* 2. *de probat.* Lott. *loc. allegat. num.* 103. *& ſeq.* ubi tradit venire nomine Ordinarii tantùm habentes verum territorium avulſum à territorio Epiſcopi, aliàs ſemper remanet iſte Superior nativus, licèt inhibitus juriſdictionem exercere in certis caſibus, prout magis lata, vel minùs eſt exemptio conceſſa iſtis Prælatis, reſervato regulariter Jure reverentiali, ac obedientiali erga eumdem Epiſcopum, & ita intelligendi ſunt DD. contrarii, ut apud Fagn. *cit. cap. poſt ceſſionem de probat. num.* 3. CoKier *cit. par.* 1. *quæſt.* 1. *nu.* 9. & ita Barbat. *appell.* 117. *num.* 1. Tamb. *de jur. Abb. tom.* 1. *diſp.* 1. *qu.* 4. *per tot.* Rota *deciſ.* 789. *numer.* 1. *par.* 4. *div. & deciſ.* 390. *num.* 9. *par.* 13. *recent.* ac *in cit. Toletana coram D. Molines nu.* 13. & benè diſtinxit Rota *deciſ.* 70. *nu.* 53. *ad* 55. *par.* 13. *recent.* Tamen nomine Diœceſani ſemper veniunt territorium ſeparatum habentes, ut proſequitur *cit.* Lotter. *nu.* 132. Fagnan. *c. cum olim nu.* 9. *de præſcript.* ſicque etſi generaliter non denominentur alii Prælati, Ordinarii, tamen in re adaptabili eorum privilegiis comprehenduntur ſub nomine Ordinariorum, & ſubjiciuntur juribus diſponentibus de Ordinariis, quamvis diverſos effectus parere ſoleant hæ diverſæ exemptionum qualitates, ut tradunt Canoniſtæ, & nos infra.

Iſtam tamen exemptionem activam Nullius cum Territorii vera ſeparatione duplici modo tantùm da- 16
ri poſſe aliqui dicunt, nempè vel per privilegium ut dixi, & dicitur exemptio dativa, vel per præſcriptionem, & dicitur præſcriptiva, quibus & nonnulli addunt nativam; Sed an verè talis exemptio nativa dari poſſit, itaut detur locus, qui nunquam ſub 17
alicujus Diœceſis, ſeù Epiſcopi ſubjectione fuerit, erit hic examinandum; Qua de re ſciendum quod Diœceſis nomen plures patitur acceptiones apud Antiquos, tàm ſpectata Civili politia, quàm Eccleſiaſtica, 18
nam aliquoties pro ea, quæ habet ſub ſe plures Provincias, quandoque pro Provincia ſub ſe habente plures Civitates, aliquando pro Civitate plura habente ſubdita Oppida, tandem verò etiam pro Parochia, quæ eſt in Diœceſi fuit uſurpatum, ut latè Gonzal. *in cap. Presbyter* 2. *de pecul.* Cler. Paulutius, *in Juriſprud. ſacra tom.* 1. *tract.* 2. *cap.* 16. Thomaſ. *de benef. par.* 1. *lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 12. Florenſ. *ad cap.* 16. *& ſequ. de ſtat. Monach. tom.* 2. *ſuor. oper. fol.* 55. & innuit Rota *in Nullius*, *ſeu Fulden. Juriſdictionis* 26. *Februarii* 1703. §. *Neque ab his coram D. Molines Decano.*

Accepta igitur denominatione Diœceſis pro certo Territorio finibus deſignato, quod ſit ſub Epiſcopi unius Juriſdictione, prout regulariter ſumitur *in Can. Unio* 10. *qu.* 3. *Can. quicumque*, *can. Liceat.* 16. *qu.* 3. & tradit Hieron. de Monte, *de fin. reg. cap.* 12. Gonzal. *cap. cum cauſam* 13. *de probat. nu.* 2. Ad differentiam Eccleſiæ Primatialis, Archiepiſcopalis, & Parochialis, quia prima deſignat Eccleſiam habentem ſub ſe plures Eccleſias Metropolitanas, ſecunda plures Diœceſes, & tertia Eccleſiam quæ habet curam Animarum, certum eſt quamcumque Eccleſiam ori- 19
gine ſua ſub aliqua Diœceſi, ſeu Epiſcopatu conſtitutam fuiſſe, nunquam verò acephalam extitiſſe; diviſio enim Epiſcopatuum, ac limitatio Diœceſum, etiam Primatialium evenit vel tempore Lucii, Aut Anacleti, vel Clementis Pontificum, ut liquet *ex Can. Urbes*, *& Can. Epiſcopi diſt.* 80., ſeu veriùs, ut alii 20
tradunt, uſque à temporibus D. Petri ex teſtimonio ipſius Clementis Papæ *in Can. in illis eadem diſt.* ubi teſtatur, quod in locis in quibus Politia ſæcularis inter Gentiles primos Flamines conſtituit ad judicia pluribus in locis miniſtranda, Primates, vel Patriarchas, Apoſtolorum Princeps poni præcepit, in iis verò quibus Archiflamines aderant, minores ſcilicet Miniſtri, Archiepiſcopos inſtitui juſſit, in ſingulis tandem Civitatibus, Epiſcopos ſingulos conſtitui mandavit, ubi *Gloſſ. ver. in illis* arguit à tempore D. Petri eſſe limitatas Provincias, & conſonat *Can. Provincia* 1. *diſt.* 99. latè Burſat. *conſ.* 126. *n.* 11. Frances *de Eccleſ. Cathed. cap.* 2. *n.* 36. *& n.* 116. Rodricus à Cunha, *in cit. Can. In illis nu.* 5. Roſa *de reſid. Epiſc. cap.* 1. *ſect.* 4. *num.* 9. 18. *&* 19. Unde conſtat nuſquam extitiſſe locum, qui ſub dicta primitiva diviſione non fuerit comprehenſus, eò magis quia diviſionem Provinciarum, quæ evenit ante Chriſti Domini adventum ſub Imperio Romanorum, proſequuta fuit Eccleſia quoad Eccleſiaſticam politiam in ipſo ejus exordio, ut *in cit. Can. In illis*, *& Can. Provincia*, ac apud *cit. Paulutium*, hinc non eſt adſcribenda talis diviſio D. Dionyſio 21
longè poſt regnanti, ut obſervat Fagn. *in cap. Nullus num.* 15. *de Parochiis*, Hurtad. *de reſid. tom.* 1. *lib.* 1. *reſol.* 9. *num.* 3. *&* 4. quia diviſio Dionyſiana *in Can. Eccleſiam* 13. *quæſt.* 2. (quamvis dubitetur an fuerit ejus

ejus Epiſtola, de quo vide Van-Eſpen. *in Jus Can. to. 1. tit. 3. cap. 40. num. 1.*) reſpicit dumtaxat Parochias non autem Diœceſes, quod ſanè notat *gloſſ. ibid. ver. Dividimus*, Rota *citata ſect. 14. numer.* 18. & licèt Rota *in deciſ. 665. numer.* 18. *coram Coccino*, & *in Gerunden. Juriſdictionis ſuper bono Jure* 13. *Junii* 1692. §. *Etenim coram D. Molines Decano*, & *Hiſpalen. Viſitationis* 30. *Aprilis* 1701. §. 13. *cor. eod.* & Card. de Luca *de Juriſd. diſc.* 1. *n.* 3. & *diſc.* 11. *n.* 4. dixerint diviſionem Diœceſum proveniſſe à D. Dionyſio, & obiter etiam innui *tom.* 1. tamen magiſtraliter contrarium firmatur *in deciſ. cit. Nullius, ſeu Fulden.* §. *Non officiente coram D. Molines Decano*; & Dionyſianam fuiſſe tantùm quoad Parochias, longè ante ſecutam Diœceſum diviſionem in exordio Eccleſiæ. Quare cùm ab initio Eccleſiæ, ſeparatæ fuerint Diœceſes, ut mox probatum fuit, idcircò implicat dari locum nativè non ſubitum alicui Epiſcopo, ut docent Card. de Luca *de Juriſdictione diſc.* 1. *nu.* 4. & *Miſcell. Eccleſ. diſc.* 1. *num.* 92. De Luca ad Gratian. *cap.* 212. *num.* 10. Lotter. *de re benef. lib.* 1. *quæſt.* 24. *num.* 122. & *ſeqq.* & Rota *in cit. Nullius, ſeu Fulden.* reprobando expreſsè opinionem contrariam Fagnan. *infra citand.*, & recedendo ab alia *ſub* 20. *Junii* 170. *infra citanda*.

Contrarium docent Fagnan. *in cap. Nullius num.* 16. *de Parochiis cap. cum ab Eccleſiarum num.* 14. &
22 15. *de off. Ordin.* & *cap. cum dilectus num.* 20. *de relig. dom.* Ventrigl. *in prax. Ann.* 26. §. *unic. n.* 6. *verſ. Tertio modo tom.* 1. Pyringh. *in Jus Can. lib.* 3. *ſect.* 2. *num.* 93. Paſqualig. *in obſer. ad Franch. contr. inter Epiſc. & Regul. par.* 2. *quæſt.* 1. *n.* 4. *fol.* 450. & admittit exemptionem Nativam Card. de Luca *de Juriſd. diſc.* 25. *num.* 5. Rota *in Nullius ſeu Fulden. Juriſdictionis* 28. *Junii* 1700. §. 2. *coram D. Molines Decano*.

Verùm mihi videtur non amplectenda indiſtinctè,
23 nec prima, nec ſecunda opinio; non prima, quia certum eſt D. Petrum ac alios Apoſtolos poſt paſſionem Chriſti Domini ſe diviſiſſe ad prædicandum Evangelium in diverſas Nationes in toto Orbe diſperſos, Epiſcopoſve ſecundum prædicationem amplexam conſtituiſſe Epiſcopos pluribus in locis authoritate, vel propria, vel etiam ipſius D. Petri, de quo Cajetan. *in opuſc.* 3. *de Inſtit. Rom. Pontif. c.* 10. Maucler. *tom.* 1. *de Monarch. Eccleſ. par.* 1. *lib.* 3. *cap.* 12. & alibi dicam, & de pluribus Epiſcopis inſtitutis ab Apoſtolis, & D. Petro. Baron. *Ann.* 14. *num.* 11 & 13. & *D. Irenæus Martyr. lib.* 3. *cap.* 3. & Thomaſin. *de Benef. part.* 1. *libr.* 1. *capit.* 54. *numer.* 1. & ita ſucceſſivè actum fuit in propagatione Evangelii.

Unde Euſebius *hiſt. lib.* 3. *cap.* 17. *de viris fidem populis barbaris diſſeminantibus* ait: *Hi poſtquam in remotis, ac Barbaris Regionibus Fidei fundamenta jecerant, aliaſque Paſtores conſtituerunt, ad alias gentes properabant*; Sicque iſta Epiſcoporum aſſignatio fuit facta ordinatum ſecundùm Evangelii propagationem, & verè tempore Chriſti Paſſionis plura erant Orbis partes incognitæ, & aliæ non ſubditæ Imperio Romano, vigente hæreditario bello cum Parthis; & ſic videmus plures Regiones de novo repertas Evangelium amplexas, ibique conſtitutos authoritate Summi Pontificis Epiſcopatus, ac Metropoles, ut latè apud *cit.* Thomaſſin. & in Hiſpania eruditè dixit Gonzal. *cap. cum cauſam de probat. litt. E.* imò Auguſtino Anglorum Epiſcopo etiam facultas Ordinandi Epiſcopos, & erigendi Epiſcopatus collata exiſtit *in Cant. Fraternitatem* 6. *diſt.* 82. ubi *Gloſſ. verb. longe*, & Bonifacio Martyri Archiepiſcopo Moguntino quoad Eccleſias Epiſcopales in Germania tempore Zachariæ Papæ, Frances *de Eccl. Cathed. cap.* 3. *num.* 149. & noviſſimè tempore Alexandri VI. in novi Orbis Inſulis conceſſis Regi Catholico, in quibus Fides Chriſti non fuerat *in Conſt.* 2. *ejuſdem. tom.* 1.

24 Nec eſt dicendum etſi ab initio fuiſſe inſtitutas Diœceſes, tamen excreſcente populo potuiſſe alias creari diſmembrandas ab antiquis, tum quia Canones ſupponunt locum, qui nunquam fuit ſub Epiſcopo, *ut Can. Felix* 52. 16. *quæſt.* 1. tum etiam quia illa diviſio totius
Orbis ab Ethnicis facta, non fuit univerſalis, ſed magna 25
ex parte, ut clarè legitur *in cit. Can. Provincia diſt.* 99. & ibi *Gloſſ. ver. ante Chriſti adventum*, ibi: *Maxima ex parte, quaſi dicat, non omnes*, & quod poterat eſſe regio ſub certa Diœceſi non conſtituta, ſupponitur *in Can. præcipimus* 16. *quæſt.* 1. ubi *Gloſſ.* Etenim cùm Papa præceperit ordinari novum Epiſcopum, ubi multitudo excreverit fidelium, *Gloſſa* benè advertit requiri conſenſum Epiſcopi ſi regio illa eſſet intra Diœceſim alicujus Epiſcopi, quia quidquid excreſcit, ſpectat ad Epiſcopum. Itaque ſupponit poſſe eſſe locum extra Diœceſim alicujus, & ſupponitur requiri conſenſum Epiſcopi, ſi novus Epiſcopatus in Diœceſi illius erectur; ſecus non *in Can. Multis ead. cauſ. & quæſt.* & melius *Gloſſ. in Can. Nulli* 2. *diſt.* 99. ubi *v. conſtitui* docet poſſe conſtitui ob excreſcentiam fidelium novum Epiſcopatum, ſed cum conſenſu nativi Epiſcopi ſi locus noviter conſtituendus reperiatur jam addictus alicui Epiſcopo, ſecus non, & ſic utrumque caſum ſupponit eventurum.

Ex his concluditur aſſignationem confinium, & erectionem Diœceſium in toto Orbe Chriſtiano non fuiſſe 26
ab initio naſcentis Eccleſiæ quoad omnes, ſed proceſſiſſe prout ad fidem Catholicam populi converſi fuerunt, ut habetur in *Canon. nulli* 2. *diſt.* 99. ibi: *Nulli Archiepiſcopi, Primates vocentur, niſi illi, qui primas Sedes tenent, quarum Epiſcopos Apoſtoli, eorumque Succeſſores regulariter Patriarchas, vel Primates eſſe conſtituerunt*, & ita docet Rota *loc. cit. numer.* 29.

Nec refragatur *can.* 1. & 2. *diſt.* 80. quia primum 27
contrarium firmat; inibi enim narratur, quod ante adventum Chriſti; à Gentibus ſtatutæ ſunt Urbes, & Loca primatialia, & quoad in ipſis Urbibus poſt adventum Chriſti, Apoſtoli, & eorum Succeſſores, Patriarchas, & Primates poſuerunt, ergo talis diviſio tribuitur Apoſtolis, & Succeſſoribus. *In* 2. *Canone* tantum refertur *D. Petrum* præcepiſſe, ubi poni deberent Primates, Archiepiſcopi, ubi Epiſcopi pro regula quadam, quam ſervare deberent Succeſſores, ut habetur etiam in aliis Canonibus, nimirum quod Epiſcopatus conſtituantur in Urbibus magnis, non autem in loculis ut in *can.* 4. 5. & 6. *eadem diſt.* 80. & *in cap.* 1. *de privil.*

Denique non obſtat citata *Deciſ. Nullius ſeu Ful-* 28
den. 26. *Februarii* 1703. quia in antecedenti *dec. coram D. Tremoille* contrarium fuit firmatum, ut dixi ſupra, & licèt ab illa fuerit receſſum, tamen Rota non ſe fundavit tantùm in hac concluſione generali, quod non poſſit dari locus ab initio, niſi ſub Epiſcopatu aliquo conſtitutus, ſed quod Abbatia Fuldenſis non probabatur erecta cum juriſdictione quaſi Epiſcopali ante erectionem Epiſcopatus Herbipolenſis, ut ſuppoſitum fuit in alia antecedenti *Deciſione*, & fortius quia Abbates produxerunt plura Privilegia exemptiva ab Epiſcopali juriſdictione; unde benè arguit illam fuiſſe aliquando ſub Epiſcopatu, à quo exemptionem obtinuit; repugnat enim in terminis, ut locus ſit Nullius, & ſi exemptus, ad tradita per Fagnan. *cit. cap. nullus num.* 16. *verſ. Quia exemptio de Parochiis* Rota *dec.* 707. *numer.* 2. *part.* 2. *diverſ.* & *dec.* 491. *numer.* 1. *part.* 1. *recent.*

Unde ad effectum admittendi hanc exemptionem 29
nativam, non ſolùm deberet probari fuiſſe talem locum ante Epiſcopatus omnes confinantes erectum cum Prælato, ſed etiam in Sedem quaſi Epiſcopalem, hoc eſt attributis ejus Prælato omnibus juribus quaſi Epiſcopalibus per Sedem Apoſtolicam, cui hoc eſt reſervatum, ut dicam; aliàs ſi verificaretur erectum Monaſterium ante aliquam Diœceſim confinantem, poſſibile foret, quod antea extiterit ſub alia Diœceſi, & ab iſta avulſum, & alteri ſubordinatum, ut ad rem reſpondet *cit. deciſ.* Cæterùm difficillimum hoc totum eſt probare in facto.

Itaque opinioni Fagnani, & aliorum tenentium poſ- 30

ſe dari

30 ſe dari hanc exemptionem nativam, ita eſt intelli-
genda, ut quidem ab initio, & antequam aliquis lo-
cus fuerit ſubordinatus certæ Diœceſi potuerit à Sede
Apoſtolica deſtinari ſub Prælato quodam inferiori cum
omnibus Juribus Epiſcopalibus, quo caſu ceſſat qua-
litas acephala, ſufficit enim quod in ortu ipſius Ec-
cleſiæ Populus, & Clerus ſubjiciatur certo Capiti,
& ſicuti regulariter ubi populus ſubordinatur Epiſco-
po, cenſetur ipſi ex ſui inſtitutione conceſſum omne
jus Epiſcopale in illum, ita ubi ſubordinatur inferio-
ri, pariter cenſetur tale jus, ex diſpenſatione Apo-
ſtolica eidem conceſſum, cùm in omnibus Prælatus
inferior aſſimiletur Epiſcopo, præter concernentia
31 poteſtatem ordinis; non autem intelligenda eſt exem-
ptio iſta nativa, ut ſine aliquo privilegio Sedis Apo-
ſtolicæ, illam Prælatus inferior obtinere potuiſſet in
ipſo ortu ipſius Eccleſiæ, quia vel ſub aliqua Diœ-
ceſi conſtitutus dici debet, vel eodem contextu, ſi
talis Diœceſis præventivè non adfuerit, conſtituta
Diœceſis ſub ipſo Prælato inferiori, prævio Sedis Apo-
ſtolicæ Indulto; Ita cenſuit Jo. Andr. aſſertor exem-
ptionis nativæ in *addit. ad Speculat. tit. de privil.
verſ. & ſciendum ſit hunc ſtatutum ſine privilegiis nil
prodeſſe*, & ita etiam Fagnan. *cit. cap. Nullus num.*
16. & hoc modo quoque idem admittit Rota *in ci-
tata Nullius, ſeu Fulden. anno* 1703. *§. opinio*, *&
§. ſequenti*, ubi notabiliter tradit, quod eo ipſo quod
eſt conſtitutus Epiſcopatus; cenſeatur Epiſcopo con-
ceſſa facultas omnis Epiſcopalis in tota Diœceſi, ſe-
cus verò in Prælatis inferioribus, quia debent ſpecia-
li Indulto Jura Epiſcopalia illis communicari, Ho-
ſtien. *in cap. cum contingat num.* 1. *de foro compet. ubi*
Butr. *num.* 11. *& ſeq. &* Bellamer. *num.* 15. *verſ. ta-
men* Barboſ. *de poteſt. Epiſc. par.* 1. *cap.* 1. *num.* 5.
& ſeq. & par. 3. *alleg.* 72. *num.* 184. Paſqualig. *ad*
Franch. *contr. inter Epiſcopos & Regul. par.* 2. *quæſt.*
1. *num.* 1. *&* 2. *&* 4. Rota *dec.* 324. *num.* 2. *par.*
1. *recent.*

Ex his nihilominus elicitur, quod ſemper præſum-
32 ptio eſt pro Epiſcopo, ut quicumque locus ſit in
Diœceſi, etſi agatur contra ipſum Prælatum inferio-
rem, qui tenetur probare contrarium, habente Epiſ-
copo intentionem fundatam ex præſumptione Juris,
ut etiam dixit *idem* Fagnan. *cit. cap. Nullus num.* 16.
verſ. quamvis regulariter de Paroch. ut poſt Laudun.
inquit Card. *in Clem.* 2. *§. ſimili num.* 4. *de privil.*
quod omnia loca originaliter, & ex natura ſua ſint
de Diœceſi, nam aliud eſt, quod ſi probetur nativa
exemptio, illa admittitur, aliud eſt quod Epiſcopus
interim habeat præſumptionem Juris ex diviſione,
quæ regulariter ſupponi debet, & verè in *cit. dec.
Nullius, ſeu* Fulden. *coram D. Tremoille*, in qua
fuit admiſſa iſta exemptio nativa, & in ſequentibus
33 ſupracitatis, ſemper fuit refuſum onus in Abbatem
probandi antiquiorem fundationem Abbatiæ Epiſco-
patu Herbipolenſi, ac per alias circumſtantias non
fuiſſe incluſum Monaſterium, & ejus Territorium ſub
aliqua Diœceſi, & quamvis aliqui voluerint debere
34 probari ſituationem in Diœceſi per Epiſcopum, ni-
mirum locum exiſtere intra fines Diœceſis ipſius Fa-
gnan. *cap. cum dilectus num.* 15. *de Relig. Dom.* Lot-
ter. *cit. lib.* 1. *quæſt.* 24. *num.* 37. *& ſeqq.* præſertim
ſi adſit poſitio in limitibus tantùm, & non cir-
cumdatio, & aliquando etiam Rota talem probatio-
nem requiſivit, ut refert Card. de Luca *de Juriſd.
diſc.* 1. *Miſcell. Eccl. num.* 92. præſertim ſi non ſit
circumdatus à Diœceſi *dec.* 11. *num.* 3. *ac dec.* 71.
num. 5. poſt Tambur. *& dec.* 12. *num.* 1. *& ſeq. &
dec.* 23. *num.* 1. *cor. Peutinger dec.* 1278. *cor. Sera-
ph. & dec.* 309. *nu.* 7. *&* 8. *cor. Dunoz. Sen.* quam-
vis *cit.* Card. de Luca *diſc.* 1. *num.* 14. *de Juriſdict.*
dicat ſufficere præſumptionem, & etiam *cit. diſc.* 1.
Miſcell. num. 92. *§. mumu*, ubi quòd Rota moderna
ita ſervat non exiſtente alio Epiſcopo in cauſa; Ta-
35 men cum diſtinctione eſt procedendum, quòd Epiſco-
pus contra Prælatum inferiorem habeat præſumptio-
nem pro ſe ſituationis Eccleſiæ in ſua Diœceſi, non
concurrente altero Epiſcopo, præſertim ſi inferior non
habeat aliquas probationes, ſed juncta dicta præſum-
ptione, ſemper Rota adhuc requiſivit alia adminicu-
la, ut narrativas Bullarum Apoſtolicarum, vel enun- 36
ciativas Abbatum, ſeu allegationem privilegii exem-
ptionis; quæ præſupponit ſituationem, hiſtorias, vel
poſſeſſionem Epiſcopi, ac alia hujuſmodi, ut in *cit.
dec.* & plenè *dec.* 395. *cor. Emerix Jun. dec.* 405. *p.* 1.
rec. & dec. 471. *par.* 19. *to.* 2. *rec.* & idem Card. de
Luc. *cit. num.* 14. *verſ. Multò verò magis* admittit ne-
ceſſitatem adminiculorum, ſi Epiſcopus non ſit in poſ-
ſeſſione, & melius *diſc.* 21. *ibid. num.* 8. & præſertim
ſi non ſit intra limites, ſed in finibus Fagnan. *cap. Nul-
lus num.* 12. *de Parochiis*, qui tamen eſt intelligendus
ut ſi Territorium Abbatiæ ſit intra fines Diœceſis cir-
cumdantis, eò minus debet ſupponi diſmembratio cum
qualitate vera Nullius, ſecùs ſi ſit in limitibus, quia
in utroque caſu poſſet eſſe contrarium ex verbis pri-
vilegii, Card. de Luca *cit. diſc.* 1. *num.* 14. *de Juriſ.
& Miſcell. Eccl. diſc.* 1. *num.* 92. *& ſequen.* Secus au- 37
tem ſi agatur contra alium Epiſcopum, quia dicta præ-
ſumptio non admittitur; nam non eſt major ratio cur
locus præſumatur potiùs in ejus, quàm in alterius
Diœceſi, & proinde ſolet fieri mappa, & majores pro-
bationes adduci, quàm ſi agatur cum Prælato infe-
riori, & videndum, an ſit circumdatus locus ab una
Diœceſi, vel altera, ut diſtinguit Rota *dec.* 483. *nu.*
3. *& ſeq. & nu.* 5. *par.* 14. *rec.* & priùs *dec.* 335. *nu.*
4. *par.* 13. in eadem cauſa Toletana, in qua ſcripſit
Card. de Luca *diſc.* 2. *cit. de Juriſd. & in Gerunden.
Juriſ. ſuper manutentione* 13. *Jun.* 1692. *§. fuit*, & ſu-
per bono jure *§. etenim cor. D. Molines Decano deciſ.*
29. poſt. Card. de Luca.

Sed quid dicendum ſi Epiſcopus contenderet cum
altero Epiſcopo, cujus Diœceſis ab illius Diœceſi fue- 38
rit diſmembrata? Et quia nunc habet prædictus Epiſ-
copus præſumptionem pro ſe, incumbitque ſecundò
probare diſmembrationem fuiſſe ſecutam quoad talem
locum, ut in ſimili dixit Card. de Luca *diſc.* 25. *nu.*
5. *de Juriſd.* & Rota *dec.* 204. *num.* 6. *cor. Millin.* &
præciſè *in Surrentina Manutentione* 4. *Maii* 1695.
cor. D. Scotto impreſſ. poſt Card. de Luca *de Juriſdict.
dec.* 21. *num.* 22. *& ſeqq.*

Deveniendo nunc ad exemptionem dativam cum
vera qualitate Nullius, quæ, ut dixi, non poteſt da- 39
ri niſi à ſolo Papa, difficultas remanet in agnoſcen-
do, an adſit in privilegiis iſta exemptio omnimoda
conſtitutiva Territorii ſeparati, vel non, quod ex ver-
bis privilegiorum dependet, quorum ſcrutatio eſt uni-
ca regula, quæ rem decidere ſolet; Et quidem ad in-
ducendam ſeparationem Territorii, quæ importat diſ-
membrationem in damnum primævæ Diœceſis cui ſu- 40
beſt, cùm illi ſit præjudicialis, & odioſa, debet con-
cluſio probari verbis ita claris, & expreſſis, ut in
alium ſenſum retorqueri nequeant *cap. ex parte* 18. *de
privil. cap. cum perſona, & cap. ſi Papa eodem tit. in*
6. ubi Canoniſtæ, & docent ChoKier *de Juriſd. int.
exempt. par.* 1. *qu.* 9. *num.* 3. Lotter. *de re benef. lib.*
1. *qu.* 24. *num.* 91. *& ſeq.* Rota *dec.* 338. *num.* 11.
cor. Priolo, & in Brixien. Juriſdictionis 5. *Julii* 1688.
*§. quibus potius coram D. Caprara, & in Leodien. ju-
riſdictionis* 11. *Aprilis* 1698. *§. neutra coram D. Mo-
lines Decano, & 4. Februarii* 1699. *coram D. Prio-
lo*. Equidem adeò conſideratè eſt procedendum in in-
terpretatione ſimilis privilegii activæ Juriſdictionis,
ut ſi ex illius verborum acceptione exoriretur, vel
minimum abſurdum, illud ſufficit ad excludendum
effectum exemptivum ſeparationis à Diœceſi, ut in
verbis certi privilegii, quæ nedum erant directa Præ-
lato Eccleſiaſtico, ſed etiam Magiſtratibus Laicis, &
proinde jura talis Juriſdictionis activæ dictis verbis
tranſlata dici nequeunt ex nota eorum incapacitate,
ita dicendum neque tranſlata in Eccleſiaſticos, etſi
capaces ex defectu voluntatis expreſſæ iiſdem verbis
benè probat Rota *in cit. dec. Leodien. juriſdictionis
ſuper bono jure* 29. *Aprilis* 1701. *§. & hac intelli-
gentia coram Domino Priolo*.

Hinc

Digitized by Google

Hinc verba, quæ ſolent eſſe in privilegiis exem-
41 ptionum conceſſarum Regularibus, ut in Superioribus Bullis, ac aliis ſubſequentibus, obſervari poteſt, important quidem exemptionem paſſivam, non autem activam cum ſeparatione Territorii à quacum-
42 que Diœceſi; ut verba: *Suſcipimus ſub protectione Sedis Apoſtolicæ* importare tantùm ſimplicem protectionem *cap. ſi Papa de Privil. in* 6. ubi Canoniſtæ, *& cap. recepimus de privil.* imò verba: *Eximimus à Juriſdictione cujuſcumque, etiam Epiſcoporum*, non importare, niſi puram paſſivam exemptionem, Fagnan. *in cap. Cum Capella num.* 11. *de privil.* Barboſa *in cap. ſi Papa num.* 1. *& ſeqq. de privil. in* 6. ubi *etiam* Paſſerin. *num.* 1. Maranta *reſp.* 21. *num.* 67. *tom.* 4. Frances *de Eccleſ. Cathedr. cap.* 30. *nu.* 174. ChoKier. *cit. par.* 2. *qu.* 13. Card. de Luca, *de Juriſdict. diſc.* 10. *num.* 9. *& diſc.* 12. *num.* 16. Pignatel. *conſ.* 26. *per tot. lib.* 2. ac renovavit *Sacr. Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *cap.* 11. *de regul.* Rota *dec.* 181. *num.* 11. *coram Carillo*, *& dec.* 324. *num.* 6. *par.* 1. *recent.* & latè *de ſtat. hom. tom.* 3. *qu.* 189. *artic.* 10. *inſpect.* 10. *qu.* 4. *à num.* 689. *& ſeqq.* ubi de pluribus verbis privilegiorum indicantibus paſſivam tantùm exemptionem, ſed de formulis, ſeu verbis privilegiorum importantium, vel non Territorii ſeparationem, vel puram exemptionem paſſivam, aut ſecundam ſpeciem tantùm Juriſdictionis ſupra explicatam cum exiſtentia in Territorio Diœceſani, latè agit Rota *in deciſ.* 395. *num.* 12. *dec.* 411. *num.* 2. *ad* 4. *dec.* 840. *num.* 3. *& ſeqq. coram Emerix Jun. & dec.* 498. *num.* 3. *&* 4. *& deciſ.* 511. *iiſdem num. par.* 19. *tom.* 2. *recent. & in Gerunden. Juriſdictionis* 13. *Junii* 1692. §. *Nec conceſſionem coram D. Molines, & in Leodien.* 4. *Februarii* 1698. §. *nec in comprobationem coram D. Priolo, & in Firmana Juriſdictionis* 15. *Aprilis* 1701. §. *hoc ipſum*, *& eadem ſuper reſervatis eodem die* §. 12. *& in hujus confirmatoria* 17. *Martii* 1702. *coram D. Molines.*

Nec minus hujuſmodi amplam Juriſdictionem acti-
43 vam inducere poſſent verba exemptiva directa in Eccleſiis unà cum ſuis pertinentiis, ex quibus induci valeat expreſſio confinium, & inducatur ſeparatio Territorii; Quia iſta expreſſio inducit quidem, ut hujuſmodi Eccleſiæ cum omnibus ejus reſtrictu, & adjacentibus ſint penes Rectorem, cui datur privilegium, ut eximantur ab Epiſcopo, & ſic datur ſecunda qualitas exemptionis ſupra conſiderata, ut Rector habeat Superioritatem in ſuos in tali diſtrictu, nunquam tamen cenſetur conceſſa tertia ſpecies Juriſdictionis, ſcilicet in populum, & animas fidelium indiſtinctè ibi exiſtentes, ut obſervant Calder. *conſ.* 6. *de donat.* Rota *dec.* 599. *num.* 2. *coram Cavalerio*, *deciſ.* 23. *num.* 21. *coram Zarate*, *& in Firmana Juriſdictionis* 15. *Aprilis* 1701. §. 17. *coram D. Molines Decano*, nam nec Cura Parochialis, nec Populus ſub nomine jurium pertinentium includitur, ſed tantùm materialitas confinium dictarum Eccleſiarum exemptarum, & acceſſoria ad illas, Rota *dec.* 14. *num.* 12. *coram Durano*, *deciſ.* 30. *num.* 1. *& ſeqq. par.* 6. *dec.* 49. *num.* 4. *&* 5. *par.* 15. *recent.* Dicta tamen verba important quidem exemptionem paſſivam à quocumque Ordinario non ſolùm principalis Eccleſiæ ſeu Monaſterii, ſed omnium dependentium, & eorum quæ ſunt de ejuſdem pertinentiis, ad quorum probationem non requiritur ille rigoroſus modus, quo probari debet dominium principaliter, ſed incidenter probatio ſufficit ex adminiculis, & præſumptionibus, ut conceſſa dicta exemptione paſſiva in principali Eccleſia, ſeù Monaſterio, etiam conceſſa intelligatur in eorumdem pertinentiis, ut benè explicando docet Rota *in Celſonen. juriſdictionis* 2. *Aprilis* 1666. §. *Et evidentius coram Eminentiſſimo Carpineo, & ejus confirmatoria* 25. *Junii* 1685. *coram Florez*; ſecùs quoad iſtam ſeparationem territorii Rota *citat. dec.* 411. *num.* 4. *coram Emerix Jun. & dec.* 511. *num.* 4. *par.* 19. *tom.* 2. *re.* Et fundamentalis ratio concluſionis ea eſt, quia quando agitur de Juriſdictione tributa inferiori in præjudicium habentis ordinariam poteſtatem, materia dicitur odioſa, & exorbitans, cum patiatur expreſſam juris reſiſtentiam, quæ efficit, ut certis actibus tributis, illi 44
ſolùm conceſſi intelligantur, non autem, qui non ſunt ſpecificè expreſſi, etiamſi eſſent annexi, & connexi, cùm aliàs admitteretur extenſio in re, in qua illam explicitè jura abhorrent, Felin. *in cap. auditis num.* 9. *verſic. Cæterum cum quatuor ſeqq. de præſcript.* Fermoſin. *in c. Cum contingat qu.* 2. *nu.* 14. *de for. comp.* Lap. *alleg.* 70. *ſub nu.* 9. Rota *in Barchinonen. Juriſdictionis* 12. *Jun.* 1682. §. *& ut penitus coram Matthæjo.*

Ex quo ſequitur, quod ſi Abbati, vel alteri Prælato inferiori fuerit datum in Privilegio, quòd Curiam 45
in ſpiritualibus de per ſe regere valeat, necnon interdicere, & ſuſpendere Clericos ab Officiis, & Beneficiis, & Laicos excommunicare, culpis exigentibus eorum, & alia Juriſdictionalia exercere, non proptereà cenſetur conceſſa omnimoda juriſdictio Territorii ſeparari, quoad cauſas activas *Gloſſ. Magiſtralis in cap. cum ab Eccleſiarum* 3. *in verſic. Eccleſiaſtica ſententia de off. jud. ordin.* Butr. *in cap. cum contingat* 13. *num.* 14. *prope fin. verſic. poterunt etiam excommunicare de for. comp.* Rota *in recent. dec.* 69. *num.* 27. *cum ſeqq. par.* 19. *tom.* 1. neque juriſdictio intelligeretur conceſſa privativè, quoad ordinariam, cùm natura privativæ juriſdictionis ſit prohibere, ne ſubditi valeant alienam juriſdictionem prorogare, vel coram aliis judicia aſſumere, ut docent Tondut *de prævent. par.* 1. *cap.* 11. *num.* 3. *de* Franch. *dec.* 541. *num.* 7. Gratian. *deciſ. March.* 78. *num.* 18. & 38. Mart. Medic. *examirat* 32. *num.* 25. *&* 26. ubi concordan. imò etſi in privilegio fuerit additum *ſine aliqua contradictione, & moleſtia Ordinarii, ſive Epiſcopi*, neque per hoc cenſetur conceſſa juriſdictio privativa, cum ſolùm dicta verba dent aſſiſtentiam pro juriſdictione, ut optimè fundat Rota *in cit. Baren. Juriſdictionis* 26. *Aprilis* 1694. §. *Perpenſo*, §. *Nec juvat replicatio*, *&* §. *Nam ſive cum ſeqq. coram Urſino.*

Verba verò quæ important dictam exemptionem activam cum ſeparatione Territorii, debent eſſe ita 46
prægnantia, ut nullam dubitationem admittere poſſint, puta ſi ſolvatur territorium Epiſcopi, & fuerit conceſſa Abbati, ſeù Prælato inferiori omnimoda, & ordinaria Juriſdictio in Eccleſias, & ejus membra cum aſſignatione confinium, in quibus adſit populus, & Cura, itaut dictum Territorium non ſit amplius in Diœceſi, neque de Diœceſi, Epiſcopi, ut Canoniſtæ docent relati per CoKier. *de juriſd. in exempt. tom.* 1. *par.* 1. *qu.* 9. *num.* 1. Lotter. *de re benef. lib.* 1. *quæſt.* 24. *num.* 112. *& ſeqq.* Rot. *coram Mart. And. deciſ.* 54. *num.* 5. *deciſ.* 149. *num.* 1. *coram Carillo deciſ.* 324. *num.* 6. *par.* 1. *recentior. cit. deciſ.* 411. *num.* 4. *coram Emerix, & deciſ.* 511. *num.* 4. *par.* 19. *tom.* 2. *rec.* & latè *in Nullius, ſeu Fulden. Juriſdictionis* 28. *Junii* 1700. §. 4. *coram D. Molines Decano*, & *in Marſicen. ſeu Nullius Juriſdictionis ſuper bono jure* 7. *Junii* 1700. §. *Alia privilegia coram D. Muto, & eadem* 27. *Aprilis* 1705. §. 4. *coram D. Della Tremoille*; Si autem in privilegio tantùm fiat mentio de aliquo Monaſterio etiam cum ſuis membris, & finibus, ſed non adjiciatur locus quidam populatus, & in dicto Monaſterio, & membro adſit Cura populi, tunc non cenſetur diſmembratum territorium, neque cura populi Abbati addicitur, ut optimè *in cit. cap. per exemptionem de privil. in* 6. Fagn. *in cap. cum Capella num.* 16. *de privil.* & annuit *Sac. Conc. Trid. cap.* 11. *ſeſſ.* 25. *de regul.* Tuſch. *de Viſit. lib.* 2. *cap.* 8. *nu.* 6. *&* 7. *& c.* 20. *num.* 10. Frances *de Eccl. Cathed. cap.* 30. *num.* 163. & optimè Rot. *in Firmana Juriſdict.* 10. *Maii* 1700. §. 22. & confirmata 10. *Maii* 1706. §. *hoc ipſum, & eadem ſuper reſervatis* 9. *Aprilis* 1701. §. 12. *cor. D. Molines Decano.*

Verùm ſi privilegium clarè, & individualiter hæc omnia ſpecificet, nimirùm eximendo, & liberando 47
territorium, ejuſque Populum à quorumcumque Epiſ-

copo-

coporum, & Ordinariorum poteſtate, & ſoli dumtaxat Pontifici, & Sanctæ Sedi ſubjiciendo, ita ut nullus Epiſcopus in poſterum, tàm in dicto territorio, quàm in ejus Eccleſiis, membris, & pertinentiis ubicumque ſitis poſſit aliqua ratione, vel cauſa Juriſdictionem ſibi vindicare, exigere, vel exercere, ſed ſolùm ipſe Abbas, ſive alius Prælatus per ſe, vel alios juriſdictionem ordinariam, ac merum, & mixtum imperium in prædicta loca, ac perſonas habeat, uti quivis Diœceſanus in ſua Diœceſi, tunc planè cenſetur conceſſa qualitas Nullius cum ſeparatione territorii, Calderin. *conſ.* 13. *de privil.* Panimol. *deciſ.* 30. *num.* 1. *& ſeq. & num.* 8. *& per tot.* Rota *coram Bichio deciſ.* 459. *nu.* 12. *& in Caven. Collationis Ordinum* 26. *Junii* 1654. *per tot. cor. Veroſpio impreſſ. poſt* Tondut. *de penſion. deciſ.* 31. Itaut auferatur ab Epiſcopo quæcumque Juriſdictio ut dici valeat Pontificem conceſſiſſe territorium ſeparatum ſtans de per ſe, ac eximiſſe illud à nativa Diœceſi, conſtituendo in alia Diœceſi diviſa, tradunt Canoniſtæ, Fagn. *in cit. cap. accedentibus num.* 32. *& ſequ. de exceſſ. Prælat. cap. cum dilectus de relig. dom. num.* 23. *&* 26. Card. de Luca *de Juriſdict. diſc.* 1. *num.* 10. Lott. *cit. lib.* 1. *qu.* 24. *num.* 112. *cum ſeqq. dec. nu.* 4. 304. *par.* 11. *recen. deciſ.* 411. *num.* 4. *coram Emerix Jun. & deciſ.* 46. *nu.* 4. *& ſeqq. & deciſ.* 47. *poſt* Tamb. *de jur. Abb. & in cit. Leodien. Juriſdictio n.* 15. *Martii* 1688. *§. Minus obſtat coram Rondinino, &* 10. *Aprilis* 1690. *§. Admiſſa cor. Emerix deciſ.* 958. inter impreſſas *Brixien. Juriſdictionis ſuper manutentione, & bono jure* 4. *Julii* 1685. *cor. Benincaſa*, & confirmatoria 5. *Julii* 1688. *§. Aut verò cor. D. Caprara, & in Gerunden. Juriſdictionis cit.* poſt. Card. de Luca *de Juriſd. deciſ.* 19. & in *Nonantulana Juriſdictionis* 22. *Junii* 1693. *cor. D. Caprara*, & in *Capuana, ſeu Montis Caſſini Parochialium* 10. *Martii* 1679. *§. Modus cum ſeqq. cor. Bourlemont*, 17. *Junii cor. Card. Matthæo, &* 16. *Aprilis* 1693. *coram Urſino*. Et quod acceſſus Prælati ad Concilium Provinciale importet qualitatem Nullius, prout etiam ſi verba indicent non ſolùm bona, ac locum loci certi Monaſterii, ſed locum in quo illud ſitum ſit, ac alia denotantia territorii ſeparationem, vide latè *cit.* Lotter. ac noviſſimè *in cit. Nullius, ſeu Fulden. Juriſdictionis* 27. *Aprilis* 1705. *coram D. Molines* recipique debent verba privilegiorum non ſejunctim, ſed ſimul unita, ut apud citatos, & in *dicta deciſ.* §. 6. prout fieri debet in materia probatoria, ac pro intelligentia verborum.

Hinc advertendum, quod ſi verba privilegii ſine
48 vulneratione poſſint trahi, ut minùs præjudicetur Epiſcopo, ſcilicet ad primam, vel ſecundam ſpeciem exemptionis ſupra explicatam, non debent trahi ad tertiam ſpeciem territorii ſeparati, quæ importat abſciſſionem vitandam à corpore, ut apud citatos DD. Quia de re non dicitur conceſſa iſta ſeparatio per Immunitatem
49 à quacumque Diœceſana, & Ordinaria poteſtate; & Juriſdictione. Etenim hoc pacto exemptio pura paſſiva attributa videtur *in cit. cap. per exemptionem de priv. in* 6. Card. de Luca *de Juriſd. diſc.* 10. *num.* 9. *& diſc.* 12. *num.* 16. CoKier. *cit. par.* 1. *quæſt.* 13. *num.* 4. *& in Firmana Juriſdictionis ſuper reſervatis* 17. *Martii* 1702. §. 5. *cor. D. Molines Decano*. Ita verba privilegii *ne aliquid juris Diœceſano reſervatum ſit, ac pleno jure ab Abbate Eccleſiæ poſſideantur* nec iſtam tertiam ſpeciem concludunt, quia prima indicant exemptionem à Diœceſana lege circa onera, nam hæc tenentur omnes ſolvere Epiſcopo Diœceſano, imò etiam Regulares ante exemptionem, Altaſerra *in Aſceticon c.* 11. *per tot.* ubi benè explicat iſtam ſolutionem à lege Diœceſana non importare territorium ſeparatum, imò nec ſolutionem à lege Juriſdictionis Epiſcopi in eodem loco exempto, Florent. *oper. jurid. tom.* 2. *ad lib.* 1. *decret. tit. de off. Jud. Ord. ad cap.* 18. *§.* 1. *in medio fol.* 187. *& in cit. Firmana ſuper modo viſitandi* 13. *Martii* 1702. *§. Patribus cor. eodem D. Molines*; Alia verba *pleno jure* id idem important nempè liberationem loci & exemptionem à lege Diœceſana Epiſcopi, imò etiam ab ipſius Juriſdictione circa ipſos exemptos, itaut inducatur tantùm qualitas quædam imperfecta Nullius, non autem Juriſdictio activa in populum. Rota *deciſ.* 93. *numer.* 12. *par.* 16. *recent. & in cit. Leodien. Juriſdictionis* 4. *Februarii* 1699. *§. Tandem coram D. Priolo*.

Sed quid dicendum de verbis: *quodque Jura Epiſcopalia obtineantur ab Abbate?* Et iſta verba inducunt 50
quandam ſpeciem impropriam Nullius, ut ſcilicet talis Abbas utatur jure Epiſcopali in ejus Eccleſia, ac diſtrictu, ſeu ambitu, adeòque Epiſcopus privetur ordinaria ejus Juriſdictione, quam exercebat in ambitu prædicto, unde dicitur Abbas habere territorium ſeparatum improprium & ad certos effectus, & per modum æquiparationis, non autem poſſunt inducere de ſe, ut ſonant, ſine aliis adjunctis tertiam ſpeciem Juriſdictionis veræ Nullius in populum, & Clerum cum diſmembratione territorii, quod eſt territorium ſeparatum verè, & propriè formatum ad quoslibet effectus, itaut remaneat quidem locus materialiter in Diœceſi, nullo modo formaliter, nec dicatur eſſe in Diœceſi, nec de Diœceſi Epiſcopi, cùm alter impropriè ſeparatus ſecundæ ſpeciei locus dicatur in Diœceſi formaliter, & materialiter Epiſcopi, etſi non de Diœceſi, Fagn. *in cit. cap. Nullus num.* 40. *& ſeqq. de Parochiis*, Gratian. *diſcept.* 212. *num.* 30. *& ſeqq.* Rota *deciſ.* 42. *num.* 1. *& ſeqq. deciſ.* 117. *num.* 3. *& ſeqq.* poſt Tambur. *de Jur. Abb. deciſ.* 82. *num.* 18. *coram Alex. VIII. deciſ.* 459. *numer.* 28. *& ſequ. coram Bichio*, & benè diſtinguendo Rota *deciſ.* 324. *num.* 7. *par.* 1. *& deciſ.* 373. *numer.* 21. *par.* 11. *recent.* & in terminis dictorum verborum *in Firmana ſuper reſervatis* 17. *Martii* 1702. *§.* 13. *coram D. Molines Decano*, & in terminis verborum concedentium Prælato Inferiori omnia Jura Eccleſiaſtica non importare dictam tertiam ſpeciem exemptionis, ſed ſecundam, *in cit. deciſ. Gerunden.* 19. poſt Card. de Luca *de Juriſd. §. Nec conceſſionem*.

Minùs important hanc tertiam ſpeciem verba: *Nulli hominum tàm jure Parochiali, quàm jure dominii,* 51
niſi vobis, & Monaſterio veſtro reſpondeant, ea quippè poſſunt referri ad jus Parochiale, quod habet Monaſterium, & ad dominium temporale, ut illi correſpondere debeant populi, id quod deberent Parocho, & Domino, non exinde infertur ad forum Juriſdictionalem, & internum, in quo ſubduntur Epiſcopo uti Paſtori totius Diœceſis, *deciſ.* 324. *nu.* 10. *par.* 1. *recent. deciſ.* 70. *num.* 52. *par.* 13. *deciſ.* 483. *par.* 14. *deciſ.* 340. *par.* 15. *& coram Emerix Jun. deciſ.* 396. *per totam* Ita verba: *quod Capellanias ſine vinculo, & dominio Epiſcopi, ſive alicujus perſonæ liberè ſemper habeatis*, nec minus important niſi collationem beneficiorum, ex quo, tamquam à Jure inſtituendi in beneficiis Juriſpatronatus non elicitur ſeparatio territorii vera. Rota *deciſ.* 41. *num.* 8. *par.* 5. *recent.* & in *Gerunden. Parochialis* 17. *Februarii* 1693. *& Leodien. Juriſdictionis* 11. *Aprilis* 1695. *§. Pariter coram D. Molines*, & in *Nullius ſeu Fulden. Juriſdictionis* 16. *Februarii* 1703. *§. Nec ulla coram eodem*.

Similiter quoque minimè hanc tertiam ſpeciem re-
ferunt exemptiones, quæ ſolent concedi à decimis, & 52
Primitiis, imò neque privilegia, ea percipiendi à Populis, necnon ordines recipiendi à quocumque Catholico Epiſcopo, Altares conſecrandi, & Oleum Sanctum recipiendi, nec non exemptio accedendi ad Synodum, ſed tantùm important liberationem à dictis oneribus, ut tradit Rota *in cit. Gerunden. jurid. ſuper bono jure §. poſſet exemptio cor. D. Molines*, & in *cit. Firmana*; Imò hujuſmodi conceſſiones ſub præfatis verbis conceptæ potiùs important ſubjectionem legi territoriali, exemptio enim, quæ eſt privatio, ſupponit habitum, & fruſtra exemptus locus erit in Territorio ſeparato, præſertim ſi dictis verbis addatur: *Epiſcopo impedito, vel renuente.* ut in *Vicen. Juriſdict. deciſ.* 411. *&* 840. *coram Emerix Jun.*

Ita Indultum, ut non poſſint excommunicari, neque

Digitized by Google

53 que Abbas, neque Monachi, aut Clerici, niſi de mandato Papæ, nec etiam Territorium ſeparatum inducit *cap. 1. §. in eos, & cap. ne aliqui 9. de privil. in 6.* Lott. *cit. quæſt. 24. num.* 98. CoKiert *cit. par. 4. quæſt. 14. num.* 8. prout verba, ne præſumat aliquis quidquam facere, vel moleſtias inferre in Monachos, ſeu Clericos, eorumque bona, quia tantùm indicant puram exemptionem paſſivam, Rota *cit. dec.* 395. *§. nil relevante coram Emerix Jun. & 9. Decembris* 1678. *§. probata coram Albergato, & 13. Martii* 1684. *§. nec obſtare coram Card. Caccia.* Ita excluditur iſta qualitas ex denominatione talis Diœceſis in *cit. Gerunden. ſuper manutentione 21. Junii 1692. coram D. Molines.*

Neque pariter Nullius qualitas arguitur, ſi quis
54 intervenire ſoleat in Concilio Provinciali, & habeat uſum Pontificalium, aliaque ſpeciales prærogativas quia hæc provenire poſſent ex peculiari privilegio; licèt enim eadem competant Abbati Nullius, nihilominùs poſſint etiam ex privilegio aliis Prælatis inferioribus concedi ob honorem Eccleſiarum, ut *in cit. Leodien. coram Card. Caccia, & Brixien. juriſdict. 5. Julii 1688. §. nec in præſenti coram D. Caprara, & Gerunden. juriſdict. coram Benincaſa.* Nec contrariatur Deciſio in *Nullius ſeu Fulden. Juriſdict. 27. Aprilis 1705. nu. 5. coram D. Molines Decano*, ut ſupra innui, ubi quod interventus in Conciliis Provincialibus non ſoleat communicari niſi Prælatis Nullius verè, nam iſta prærogativa ex ſe ſatis non erit, quin poſſit eſſe ex privilegio, ut dixi; Si verò adſint alia, urget ſatis, ut erat in caſu *cit. ultima deciſionis.*

In hac enim materia debent in ſpecialibus caſibus
55 perpendi verba privilegii, & actus conceſſi, ſeu exerciti; ſi enim appareat conceſſio juriſdictionis ad quoſcumque effectus erga etiam populum, & Clerum, ita ut ſit incompatibilis eorum exercitium, vel cumulativè cum innato ordinario, vel ſubjectivè, tunc ne dentur duo capita in eodem corpore, cenſetur conceſſa ſeparatio Territorii, ſecus è contra, quia hoc ſecundo caſu remanet quidem Prælatus exemptus cum præeminentia actuum conceſſorum; ſed Epiſcopus in ſuæ Univerſalitate juriſdictionis ut in *Burgen. Juris inſtituendi ſeu conferendi 23. Junii 1690. cor. D. Molines Decano, & in Toletana juriſdictionis ſuper Tribunali, ac in aliis repert.* poſt Card. de Luca, *de juriſdict.* in iis enim etſi fuerit denegata ſeparatio Territorii, tamen plura ſpecialia fuerunt præſervata Magno Priori Hieroſolymitano, quæ aliquo modo congruebant habenti Territorium ſeparatum.

Dativa iſta exemptio, aliquando etſi ex verbis cla-
56 rè non inducatur, tamen clariùs aliquoties elicitur ex concomitantibus adminiculis vim facientibus modò magis, modò minùs ſecundùm facti contingentiam, cùm regula certa dari nequeat in hac & ſimili materia adminiculorum; Ita enunciativæ etiam Regum, & Imperatorum, etſi nequeant inducere hujuſmodi exemptionem utpotè in ſpiritualibus nullam habentium poteſtatem *cap. decernimus 2. de Judic.* & in *dec. 395. num. 15. coram Emerix Junio, & in Nullius, ſeu Fulden. juriſdictionis 16. Februarii 1703. §. nec ulla coram D. Molines*, tamen inſerviunt pro privilegiorum Apoſtolicorum adminiculo, dummodò illæ ſint plures, antiquiſſimæ, & à diverſis perſonis emanatæ, & non agatur principaliter de veritate enunciata, prout quoque adhibentur pro interpretatione verborum privilegii, ubi tamen hæc ſunt ambigua, Rota *deciſ.* 166. *num. 2. par. 4. div. cor. Verall. dec. 337. num. 6. cor. Martin. And. dec. 54. nu. 20. dec. 71. n. 6. par. 14. & in Toletana juriſdict. ſuper decimis 21. Aprilis 1690. dec. 18. num. 6. poſt* Card. de Luca *de juriſd. & in citat. Nullius ſeu Fulden. 27. Aprilis 1705. §. 8. cor. D. Molines Decano.* Sed maximoperè pro adminiculis conſiderantur enunciativæ ſummorum Pontificum diplomatum ut latè in *cit. deciſ. Nullius ſeu Fulden. præcisè ult. §. 9.*

Si tamen concurrat obſervantia eò magis dicta pri-
57 vilegia interpretari debent juxta eam, quæ legum, ac privilegiorum vera interpres dicitur Fagnan *in cap. tuæ num. 14. & 15. De Cler. non reſid.* Card. de Luca *de juriſd. diſcur. 5. nu. finali*, Rota *dec. 54. num. 14. & 16. cor. Martino Andrea*, & in *Marſicen. ſeu Nullius juriſd. ſuper bono jure 7. Junii 1700. §. Petito autem coram D. Muto, & in cit. Nullius ſeu Fulden. præſertim ult. §. 7. & 10.* Intereà advertendum me fuiſſe loquutum de obſervantia interpretativa, non verò præſcriptiva, de qua mox dicam, nam illa faciliùs inducitur, quam iſta requirens majora requiſita, & tunc ea declarat mentem Summi Pontificis concedentis, Rota *dec. 24. nu. 8. & dec. 242. nu. 11. & 12. & dec. 1342. num. 8. cor. Emerix Jun.*

Ita pro adminiculis conſiderantur enunciativæ Epiſ-
coporum, qui etſi iſtam exemptionem dare nequeant, 58
ut latè Lotter. *cit. lib. 1. qu. 14. nu. 175. & ſeqq.* Tamen ſatis inſtruunt eorum aſſertiones, quas veroſimile minimè eſt facere contra eorum Juriſdictionem, nam aliud eſt ex ſola confeſſione id elici, quod nequit aſſeri, quia eſſet facere confitendo, quod nequeunt agendo aliud quod poſito titulo privilegii dubii, inducatur tantùm illius claritas ex dictis enunciativis, Spada *conſ. 58. nu. 11. lib. 1.* Rota *deciſ. 94. nu. 24. par. 7. deciſ. 70. num. 29. & deciſ. 305. num. 8. & 9. & deciſ. 106. nu. 21. & 24. par. 19. recen. deciſ. 97. nu. 3. coram Emerix Jun. & 395. num. 5. & in cit. deciſ. Nullius ſeu Fulden. ultima §. 11.*

Prout etiam DD. pro adminiculis ſolent non reſpuere teſtata Scriptorum, & hiſtoricorum, Rota *deciſ. 353. nu. 23. par. 5. recent.* cum aliis adductis *deciſ. 395. coram Emerix Jun.* & in *cit. Nullius ſeu Fulden. §. 12.* aliaque adminicula etiam recenſeri poſſunt, ſed citatatis deciſionibus, ac DD. remittenda.

Tandem ſi non concurrat nativa, neque dativa
exemptio; poſſet locum habere præſcriptiva, & in hoc 59
diſtinguendi ſunt caſus; Aut agitur de præſcribendis certis actibus Juriſdictionalibus, & Epiſcopis competentibus, & in hoc communis eſt Canoniſtarum opinio, ut poſſint illi acquiri præſcriptione quadragenaria etiam ſine titulo colorato, dummodò agatur de præſcribenda juriſdictione; ſecùs autem de Ordinis poteſtate, *cap. Auditis*, ubi *Gloſſ. v. Jus, & ſeq. de præſcriptionibus, cap. cum perſona verſ. quod ſi tales de privil. in 6.* ubi Canoniſtæ, quod procedit tàm quoad loca, quàm quoad perſonas, *Innocentius in cit. cap. Cum olim num. 2.* Hoſtienſ. *in cap. dilecta nu. 24. de off. Archidiac.* Abb. *in cit. cap. Auditis num. 6. verſ. fin.* Gonzal. *ibid. num. 6.* Barboſa *ibid. nu. 1. & de poteſt. Epiſc. alleg. 127. num. 2. 3. & 7.* Id. Gonzal. *cap. de Quarta nu. 3. de præſcript.* Gabriel. *comm. tit. de præſcript. concl. 1. à num. 16.* Covar. *lib. 1. var. cap. 10.* Balb. *de præſcript. 1. part.* Fagn. *cit. cap. cum olim num. 10. 14. & ſeqq.* ubi plura jura cumulat, & *in cap. Cum Eccleſia num. 32. & 33. de cauſa poſſeſſ. & propr.* Caccialup. *de Un. art. 3. nu. 21. inter tract. magn. par. 15.* Linchez *de jur. Ep. cap. 5. num. 46.* Leggoſtè *in Synopſ. decretal. fol. 176.* Florez de Mena *pract. lib. 3. quæſt. 24.* Boer. *deciſ. 133. num. 10.* Graff. *deciſ. aur. par. 2. lib. 3. cap. 27. num. 36.* Rota *deciſ. 2. num. 1. verſ. Sed omnia jura de præſcript. in nov. dec. 324. n. 12. & dec. 394. n. 2. par. 1. recen. dec. 243. n. 9. par. 2. cor. Dunoz. Jun. dec. 988. nu. 2. & dec. 21. nu. 13. par. 14.* quod ſcilicet acquiſitio ſit ſub Epiſcopo, & juxtà formam *in c. cum perſona de privil. in 6. & dec. 1257. nu. 23. cor. Emerix Jun.*

Ratio eſt, quia ea, quæ poſſunt privilegio acquiri, poſſunt etiam legitima præſcriptione, *c. ſuper §. præterea de verbor. ſignificat.* Sed hujuſmodi jura Epiſco-
palia poſſunt acquiri privilegio, *cap. Cum contingat* 60
de foro compet. cap. accedentibus de exceſſ. Prælat. & dixi *to. 1. in Comm. ad Conſt. 1. Paſchalis II. sect. 1.* Ergo etiam dicta jura poſſunt præſcriptione acquiri, non obſtante diſpoſitione *Textus in c. 1. de præſcript. in 6.* ubi diſponitur requiri titulum in præſcribendis iis, quæ ſunt contra jus; Nam quotieſcumque jus vehementer non reſiſtit, itaut nolit alteri acquiri per temporis lapſum, tunc ſufficit quadragenaria,

Digitized by Google

ria, & ratio eſt, quia titulus requiritur ad excludendam malam fidem, & mala fides non poteſt conſiderari in eo, qui poſſidet, jure non improbante, ut poſſit poſſidere, ut benè in terminis diſtinguit Fagn. *in cap. cum Eccleſia nu.* 33. & 34. *& ſeq. de cauſa poſſeſſ. & propr.* Vitalin. *in Clem. Statutum §. Caterum nu.* 30. *de elect.* Geminian. *cap. Generali, nu.* 12. *de elect. in* 6. Felin. *in cap. Si diligenti nu.* 9. *de præſcript.* Riccius *conſ.* 134. *nu.* 4. Spada *conſ.* 159. *nu.* 2. & 3. *lib.* 1. Lotter. *de re benef. lib.* 2. *queſt.* 21. *num.* 47. & 48. Card. de Luca *de præem. diſc.* 22. *num.* 4. Rota *dec.* 993. *num.* 2. & 5. *coram Pænia, dec.* 120. *num.* 7. *par.* 3. *recen. & dec.* 40. *nu.* 4. & 5. poſt Tabur. *de jur. Abb.* aliud enim eſt quando jus expreſsè vetat aliquem actum, aliud eſt quando præſcriptio procedit contra juris præſumptionem expreſsè non vetantis; Ideircò
61 ubi Epiſcopus habet pro ſe dumtaxat juris præſumptionem, ſed Inferior non reperitur expreſsè prohibitus, exercere aliquem Juriſdictionis actum, tunc hic non indiget titulo ad præſcribendum; ſecus verò ſi expreſsè jus reſiſtat, quia tunc requiritur titulus, imò etiam in caſu reſiſtentiæ expreſsæ juris, neque ſufficit quadragenaria cum titulo, ut eſt in caſu Concilii *ſeſſ.* 24. *cap.* 20. *de ref. verſ. Ad hæc*, improbantis quamcumque Conſuetudinem fortan vigentem contra Epiſcopum quoad cognitionem Cauſarum matrimonialium, & criminalium; imò neque immemorabilis, ſi eam jus rejiciat, prout eam rejicit idem Trid. in caſu facultatis approbandi Confeſſarios Epiſcopo reſervatæ *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. *de refor.* Paſſerin. *de ſtat. hom. tom.* 3. *quæſt.* 189. *artic.* 10. *inſpect.* 10. *qu.* 8. *num.* 746. & Rota *dec.* 655. *num.* 3. *par.* 3. *recen. & dec.* 197. poſt Poſth. *de manut.* & plenè etiam Rota *dec.* 1257. *n.* 23. *cor. Emerix Jun.* & dixi *to.* 1. *ad Conſtit. Un. Honorii II. ſect.* 1. *num.* 138. *pag.* 485.

Unde in facto debet videri, an jus vehementer reſi-
62 ſtat, nec ne; in primo enim caſu requiritur quadragenaria cum titulo, vel immemorabilis, aut Centenaria ſine vitio; Secus in ſecundo, ut apud citatos DD. & præſertim *cit. dec.* 993. *nu.* 6. *coram Pænia*; hinc ſi agatur cumulativè cum Epiſcopo, minus jus eſt contrarium, quàm ſit in actu privativo, & id procedit in actibus particularibus, in quibus abſque dubio ſufficit quadragenaria, niſi adſit aliqua reſiſtentia vehemens juris, ut eſt in Cauſis Criminalibus, & Matrimonialibus ad formam Sac. Conc. Trid. de quibus mox dixi, & denuò infrà; Quod verò in actibus ſpecialibus ſufficiat quadragenaria, ſi jus vehementer non reſiſtat, dixi *ad conſt.* 11. *Eugenii III. ſect.* 1. *nu.* 81. *ver. tertius caſus fol.* 555. & in *Conſt.* 1. *Paſchalis II. ſect.* 1. *num.* 43. ubi aliæ deciſiones *fol.* 363. ubi de exemptione.

Difficultas eſt, an per præſcriptionem poſſit à Præ-
63 lato inferiori acquiri Juriſdictio in certa parte Diœceſis, privando Epiſcopum tota Juriſdictione, & ſic conſtituere Territorium ſeparatum? Et quidquid dixerint Hoſtienſis, *in cap. cum contingat nu.* 1. *de foro compet. & in c. Quanto nu.* 13. *& cap. Quoniam de off. Ordin. num.* 2. & Rota *dec.* 324. *num.* 1. *par.* 1. *rec.* communiter aſſeruerunt Doctores ex textu claro *in c. Audiris de præſcription.* Fagnan. *cit. c. Cum olim eod. tit. n.* 10. & meliùs *in cap. Nullus nu.* 22. *de Parochiis*, Tambur. *de jur. Abb. tom.* 1. *diſp.* 15. *qu.* 9. *à n.* 9. *ad* 16. Card. de Luca *de juriſd. diſc.* 1. *à n.* 25. *§. proindeque uſq. ad* 30. Rot. *dec.* 40. poſt Tambur. *de jur. Abb. dec.* 304. *nu.* 7. *par.* 11. *recen.* & latè *in Juvenacen. juriſdictionis* 22. *Aprilis* 1678. *cor. D. Bourlem.* 22. *Januarii* 1682. 17. *Junii* 1683. *&* 11. *Januaris* 1686. *coram Emerix jun. & inter impreſſas dec.* 315. *nu.* 16. *& dec.* 411. *num.* 5. *coram eodem*, ubi requiritur, vel privilegium Papæ, vel legitima præſcriptio, & *in Baren. juriſdictionis* 12. *Maji* 1688. *coram Rondinino §.* 1. *§. admiſſa, & in §. etenim, & in Burgen. juris Inſtituendi, ſeu conferendi* 23. *Junii* 1690. *§. Minus coram D. Molines Decano*, ea ratione, quia non conſideratur illa naturalis, ut ita dicam, incongruentia duorum capitum in eodem loco; quia poſita præſcriptione, & effecto Territorio ſeparato, remanet locus diſmembratus ſub juriſdictione ejuſdem Prælati, excluſo Epiſcopo, & latè firmavit Rota *in cit. deciſ. Nullius, ſeu Fulden. juriſdictionis*, præſertim *ultima §.* 15. *& cit. dec.* 324. *par.* 1. videtur etiam admittere præſcriptionem Immemorabilem *nu. fin.* & ratio eſt, quia ſicuti Juriſdictio acquiri poteſt ex privilegio, ita per hanc præſcriptionem, quæ præſumere facit quemcumque titulum poſſibilem *cap. cum contingat de for. compet. cap. accedentibus de exceſſ. Prælat.* cùm verum ſit, quod ea, quæ poſſunt acquiri per privilegium, itidem acquiruntur per præſcriptionem ex ſupra *cit. cap. ſuper §. præterea de verb. ſign.*

Sed an ad acquirendam ejuſmodi Juriſdictionem,
requiratur Immemorabilis vel Centenaria, aut ſufficiat 64
quadragenaria cum titulo colorato? Et requiri immemorabilem docuerunt Fagnan. *citat. cap. Nullus num.* 22. *ibi: Supra hominum memoriam de Parochiis*, & innui *tom.* 1. *Comm. ad Conſt.* 2. *Eugenii III. ſect. Un. num.* 82. *pag.* 555. Pignatell. *tom.* 2. *conſult.* 26. *à nu.* 18. *& ſeqq.* Rota *dec.* 304. *num.* 7. *par.* 11. *rec. dec.* 335. *num.* 22. *par.* 13. *rec. dec.* 395. *num.* 11. *& dec.* 411. *nu.* 5. *cor. Emerix J:n. dec.* 295. *nu.* 11. *cor. Priolo dec.* 21. *num.* 8. *coram Zarata dec.* 511. *num.* 6. *par.* 19. *to.* 2. *rec. & in Firmana juriſdictionis ſuper reſervatis* 15. *Aprilis* 1701. *§. & licet cor. D. Molines Decano*, & dixi *in Comment. ad Conſtitut.* 1. *Eugenii III.*

Quod ſufficiat quadragenaria cum tititulo colorato
docent Abb. *in cap.* 1. *nu.* 10. ut latè ponderat Fa- 65
gnan. *c. Nullus n.* 28. *de Parochiis, & c. cum Eccleſia Sutrina nu.* 31. *de cauſ. poſſ. & propr.* Barb. *de poteſt. Epiſc. par.* 3. *alleg.* 127. *nu.* 3. *in fin.* Gonzal. *cap. de quarta à nu.* 3. *& cap. auditis* 15. *de præſcript. nu.* 8. *&* 9. Grat. *diſcept.* 918. *num.* 43. Tondut. *qu. benef. par.* 1. *cap.* 60. *n.* 10. *par.* 3. *cap.* 199. *nu.* 6. Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 24. *nu.* 206. Bellet *diſquiſ. Cleric. tit. de Juriſd. Abb. S. Michaelis de Cluſa §. Un. nu.* 17. Rota *dec.* 221. *num.* 6. *& ſeqq. & num.* 19. *par.* 13. *dec.* 21. *nu.* 12. *par.* 14. & magiſtraliter *in Nullius, ſeu Fulden. Juriſdictionis*, præſertim ultima 27. *Aprilis* 1705. *§.* 16. *& ſeq.* & etiam de mente Sac. Congreg. Concil. *& in cit. ultima dec. Nullius, ſeu Fulden. Juriſdictionis §.* 17. cùm quadragenaria cum titulo putativo æquivaleat Immemorabili Card. de Luca *de hæred. diſc.* 33. *num.* 12. circa finem, *& diſc.* 21. *nu.* 42. *de Judiciis, &* Rota *dec.* 1. *num.* 17. *par.* 4. *tom.* 2. *rec.*

Nec obſtant contrariæ deciſiones vel DD. aſſeren-
tes requiri Immemorabilem, quia vel loquuntur indi- 66
ſtinctè non deveniendo ad caſum tituli adducti, etſi dubii, quia tunc, ut præſumatur titulus, requiritur præſcriptio illa, aut centenaria, vel in caſu ſpeciali, quo Jus tollit quamcumque præſcriptionem, ut in caſu *ſeſſ.* 24. *nu.* 20. *§. ad hæc Sac. Conc. Trid.* quo cavetur cauſas matrimoniales ſpectare ad Epiſcopum, non obſtante quacumque conſuetudine, *& Sac. Congr. Concilii in Theatina Juriſdictionis*, de qua etiam Rot. *dec.* 866. præſertim *nu.* 6. *&* 7. *& dec.* 872. *cor. Coccino*, declaravit non ſuffragari quadragenariam cum titulo, ſed requiri Immemorabilem, non proindè poteſt trahi ad tollendam præſcriptionem à jure ſufficientem pro exemptione Territorii, etſi in conſequentiam veniat jus cognoſcendi cauſas prædictas, quæ cognoſci poſſunt à Prælatis habentibus Territorium ſeparatum, ut dicam. Aliud eſt quod Prælatus inferior poſſit præſcribendo iſtas cauſas cognoſcere, & hoc noluit Concilium, aliud quod poſito Territorio ſeparato per privilegium, vel legitimam præſcriptionem, illud ex ſui natura eliciatur, ut benè reſpondet *citat. dec. Nullius ſeu Fulden. §.* 21. *&* 22. imò pleræque deciſiones in contrarium adductæ, quibus cavetur requiri Immemorabilem, etiam excludunt quadragenariam, quia non fuerat adductus titulus, *ut in deciſ.* 295. *nu.* 13. *coram Priolo, & dec.* 335. *num.* 24. *par.* 13. *recen.*

Sed reflectendo ad veritatem in hypotheſi, ſi per Prælatum inferiorem nullus producatur titulus, qui ſolus obtineri poteſt ex Privilegio Summi Pontificis,

cujus

Digitized by Google

cujus eſt illud concedere, ut aliàs dixi, & docuerunt Lotter. *cit. lib. 1. quæſt. 24. num. 166. 216. & 217.* Roſa *de reſid. Epiſcop. cit. cap. 4. ſect. 6. n. 429. & 430. & 457.* Paſſerin. *in cap. Epiſcopum num. 12. & ſeq. & num. 64. & ſeqq. de præſcript. in 6.* & latè *in cit. Capuana, ſeu Montis Caſſinen. coram Bourlemont. dec. 840. cor. Emerix dec. 335. n. 16. & 17. p. 13. rec.* & eſt inconcuſſum apud omnes, Card. de Luca *de Juriſdict. diſc. 1. n. 11.* & certum eſt tunc requiri Immemorabilem, & etiam juxta probabiliorem, centenariam, de cujus initio infecto non conſtet, Card. de Luca *Miſcell. Eccleſ. diſc. 1. n. 94. verſ. probabilior, & in cit. deciſionibus*, ubi firmatur requiri Immemorabilem, itaut donec iſta probetur per tres conformes, debet Epiſcopus manuteneri *cit.* Card. de Luca *diſc. 1. n. 13. de Juriſd. & dec. 335. n. 22.* etiam ex mente *Sac. Congregat. Concil.* aut producatur Privilegium, & titulus ſolùm putativus, & opinabilis, non ſufficit, *ut in cit. dec. 335. num. 24. & ſeqq. part. 13. recen.* ſed debet eſſe expreſſus, & productus ut in iis terminis procedunt citatæ Deciſiones, & præſertim dicta *Nullius, ſeu Fulden. §. 16.* & verè in omnibus deciſionibus adductis aderat titulus expreſſus, qui in ſimili caſu eſt exhibendus, ut tradunt *cit.* Fagnan. *in c. Nullus nu. 28. de Parochiis*, & ſic non ſufficit fama tituli, ac enunciativa, ſed requiritur exhibitio illius etſi putativum ſi obtenti ab eo qui poteſt iſtam ſeparationem Territorii concedere prout eſt ſummus Pontifex tantùm, ut dixi, quod quidem omninò nequeunt Epiſcopi, & eò minus Principes Laici; Si enim exhibeatur
68 titulus clarus non opus eſt præſcriptione, ſecus autem ſi turbidus eſſet, ut ex cit. *cap. cum perſona §. quod ſi tales* Paſſerin. *de Stat. hom. to. 3. cit. quæſt. 119. art. 10. inſpect. 10. quæſt. 4. numer. 736. & 737.* & latè *in cit. Nullius, ſeu Fulden. anno 1705. §. 19.* Ita ſi exhibeatur titulus, qui ex lectura apparet noluiſſe Papam concedere iſtam ſeparationem etiam aliis privilegiis conceſſis, & hoc caſu quadragenaria non ſuffragatur, quia
69 debet eſſe juſto errore introducta præſcriptio, Paſſerin. *citat. num. 737.* Rota *dec. 54. numer. 9. & 10.* poſt Tambur. *de jur. Abb. dec. 21. numer. 12. par. 14. rec.* quia tunc clara eſt mala fides, quæ omnem præſcriptionem excludit.

Aut demum titulus productus eſt dubius, & ob-
70 ſcurus, & tunc pro illius explicatione multum confert rationem habere obſervantiæ declarativæ, & interpretativæ, quæ facilius inducitur, quàm præſcriptiva, ut in his terminis privilegii exemptivi Territorii, Card. de Luca *de juriſd. diſc. 12. num. 17. & ſeq.* Rota *dec. 69. & ſeqq.* poſt Tambur. *de jur. Abb.* & in *cit. Nullius ſeu Fulden.* admittitur, & generaliter *cit.* Card. de Luca *de praemin. diſc. 22. numer. 4.* & verè non video caſum in dictis deciſionibus, & aliis allegandis, quod non fuerit productum privilegium Apoſtolicum, & ſuper ejus interpretatione quadragenariam ſuffragari, ut fuit in *cit. Nullius, ſeu Fulden.* ubi benè *in §. 22. & 23.* traditur, quod privilegia exhibita probent titulum, & reſpondet contraria procedere ſi adſit titulus Pontificius obſervatus, etiamſi verba eſſent dubia; Itaque talis debet eſſe titulus, ut probabilem, & pluſquam fundatam credulitatem tribuat, quòd poſſit Abbas exercere jura Epiſcopalia, quod utique præſtare nequit purus titulus putativus, & opinabilis.

Actus verè, quibus probari poteſt dicta ſeparatio
71 Territorii debent eſſe tales, ut ex iis intelligatur conceſſa omnimoda juriſdictio activa, cum ſepratione Territorii, atque inducta illius præſumptio per immemorabilem, imò ii debent præſeferre modum indubitatum illam inducendi; Nam ſi aliquam dubitationem, vel tergiverſationem patiantur, nullimodè dictam perfectam exemptionem concludunt, & propterea, etiamſi Abbas, vel Prælatus ſemper habuerit cognitionem Cauſarum Temporalium, & Eccleſiaſticarum, contulerit omnia beneficia in loco vacantia, & tamquam Ordinarius loci conceſſerit licentiam etiam illa erigendi, non idcircò cenſetur inducta præſumptio talis Juriſdictionis perfectæ cùm ſeparatione Territorii, cùm ex particulari titulo, vel privilegio potuerint actus illi particulares expleri; neque ex illorum exercitio potuit acquiri omne genus juriſdictionis, quia hoc procedit in Epiſcopo habente juris aſſiſtentiam, qui exercendo juriſdictionem circa actus unius ſpeciei, ratione cauſæ univerſalis, illa extenditur nedum ad cæteros actus ſimiles ſub eadem ſpecie contentos, verùm etiam ad alias ſpecies ſub eodem genere comprehenſas juxta doctrinam Baldi *in capit. querelam numer. 3. de elect. cum aliis relatis* per Rotam *deciſ. 333. numer. 14. part. 13. & deciſ. 375. numer. 7. part. 18. & deciſ. 840. numer. 8. coram Emerix. jun.* Secus verò in Abbatibus aliiſque Prælatis inferioribus, nam cùm eorum Juriſdictio dependeat à Privilegiis, & ſit à jure exorbitans, & proindè non habeat Cauſam univerſalem, cenſentur iidem tantum præſcripſiſſe, aut pro eis inductam præſumptionem fuiſſe quantum poſſederunt, ut explicat Rota *in recent. deciſ. 265. numer. 25. cum ſeqq. parte quinta* & firmat in *Leodien. Juriſdictionis 29. Aprilis 1701. §. Sublato coram Priolo.*

Si verò Abbas, vel Prælatus in loco retinuerit Tri- 72
bunal erectum cum Vicario & Cancellario, cæteriſque Miniſtris, ac exercuerit quaſi Epiſcopalem, & omnimodam Juriſdictionem privativè quoad Epiſcopos, necnon contulerit parochiales, fecerit Viſitationes, celebraverit Synodum, præſumeretur ex illis actibus habere dictam Juriſdictionem perfectam cum ſeparatione Territorii, cùm præfati actus non poſſint præſeferre, niſi dictam omnimodam Juriſdictionem, ut benè firmat Ciarlin. *controv. 220. numer. 124.* Fagnan. *in cap. cum contingat numer. 28. de for. compet.*

Ex dicta Juris aſſiſtentia, quam habet Epiſcopus, 73
poſita loci ſituatione, ipſe manutentionem obtinere debet, etiamſi non probet poſſeſſionem, quouſque Prælatus inferior adducat præſcriptionem Immemorabilem canonizatam per tres conformes, Add. ad Buratt. *deciſ. 319. litt. A.* Rota *deciſ. 600. numer. 2. part. 4. tom. 3. recent. deciſ. 70. num. 21. part. 13. & in citata Surrentina manutentionis coram D. Scotto* poſt Card. de Luca *dec. 21. & in Tarraconen. Juriſdictionis 12. Maji 1700. §. habet cor. D. Olmo*, & in *cit. Gerunden. Juriſdictionis ſuper manutentione*; Solùm- 74
que conſiderari poteſt caſus, ſi Inferior ſit in poſſeſſione aliquorum actuum particularium, de quibus alibi, quique nunquam parere poſſunt ſeparationem Territorii, & Juriſdictionem plenam, & Epiſcopus non ſit deſtitutus omni poſſeſſione, & tunc ſemper hic eſt manutenendus, veluti munitus Juris aſſiſtentia. Simile eſt ſi aliqui actus reſerventur Epiſcopo vel Abbati, neque ob id poteſt dici Territorium ſeparatum, tuſi ipſe Abbas probet in reliquis univerſalitatem juriſdictionis ſibi competentem, Rota *dec. 840. numer. 6. & ſeq. cor. Emerix Jun.* imò ſi per Inferiorem adducatur titulus privilegii, & Epiſcopus ſolus habeat poſſeſſionem, tunc cenſetur privilegium non obſervatum, ut in *Gerunden. cit.* ubi *concordantes.*

Si verò Epiſcopus deſtitutus poſſeſſione, nitatur ſo- 75
la Juris aſſiſtentia, & Prælatus Inferior doceat de titulo, & poſſeſſione, tunc utique hic erit manutenendus, Rota *deciſ. 57. numer. 9.* poſt Tambur. *de Jur. Abbat. quæ eſt deciſ. 447. part. 1. recent.* & Rota ſolet videre de bono jure, & concedere manutentionem, ut fuit factum ad favorem Abbatis Fuldenſis *in dictis deciſ. Nullius, ſeu Fulden.* Secus autem ſi per Infe-
riorem adducatur ſola præſcriptio, quæ debet cano- 76
nizari per tres conformes, & ratio eſt, quia Immemorabilis importat titulum, unde hoc non producto per canonizationem illius, nequit manutentio dari, aliàs daretur duplex præſumptio, una Immemorabilis probatæ, & altera tituli, quem Immemorabilis, aut Centenaria in hoc caſu æquè procedens, importat, Pignatell. *conſult. 26. nu. 18. & ſeq.* Card. de Luca *diſc. 1. num. 13. de Juriſd. & diſc. 9. num. 5. &*

Miſcell. Eccleſ. diſc. 1. *num.* 92. de Luca ad Gratian. *diſcept.* 312. *num.* 3. Roſa *de reſid. cap.* 4. *ſect.* 6. *num.* 531. *& in dicta Gerunden. Juriſdictionis ſuper bono jure* §. *Abſque eo quod* poſt Card. de Luc. *de Juriſd. impreſſ. Ven. diſc.* 117. & ad tollendam vim dictæ Immemorabilis, ſufficit quilibet actus, imò rumor in contrarium *deciſ.* 310. *num.* 9. poſt Poſth. *de manut. deciſ.* 70. *num.* 64. *par.* 13. *recent. & in Firmana Juriſdictionis ſuper reſervatis* 17. *Aprilis* 1701. §. 6. *coram D. Molines Decano*.

SECTIO II.

De Cauſis Matrimonialibus, & Criminalibus quoad hujuſmodi Abbates exemptos.

SUMMARIUM.

1 *An Prælati inferiores cognoſcere poſſint cauſas Criminales, & Matrimoniales, attenta diſpoſitione Tridentini* ſeſs. 24. cap. 20. §. ad hæc?

2 *Allegatum Tridentini Decretum comprehendit nedum Decanos, & Archidiaconos, de quibus loquitur, ſed etiam Prælatos inferiores exiſtentes in Diœceſi.*

3 *An ad acquirendam cognitionem hujuſmodi cauſarum Criminalium, & matrimonialium ſufficiat quadragenaria cum titulo colorato?*

4 *Immemorabili nequaquam fuit derogatum à dicto Decreto Conciliari.*

5 *Supradicta Conciliaris diſpoſitio limitatur in Prælatis habentibus territorium ſeparatum.*

6 *De ſtylo, executio diſpenſationum matrimonialium, & litterarum in forma* ſignificavit, *committi ſolet Abbatibus Nullius.*

7 *Hujuſmodi Abbates nequeunt decernere monitoria excommunicationis ad finem revelandi, & n. ſeqq.*

8 *Abbates exempti ſecundæ ſpeciei recurrunt ad Epiſcopum pro decernendis hujuſmodi monitoriis; Illi verò tertiæ ſpeciei ad Sedem Apoſtolicam.*

Quid quoad Vicarium Epiſcopi, & Capituli ibidem.

Quid quoad Capellanos Exercitus ibidem.

9 *An A. C. facultatem habeat cognoſcendi cauſas Criminales, & matrimoniales.*

10 *Opinio firmatur negativa.*

11 *Explicantur facultates A. C.*

Impugnatur ratio allata à Lancellotto de Attentat.

12 *Quomodo intelligatur Aud. Cam. facultatem non habere cognoſcendi cauſas matrimoniales, & beneficiales?*

13 *Præciſo ſtylo Signaturæ Aud. Cam. non eſt incompetens cognoſcendi præfatas Cauſas matrimoniales.*

14 *Validè tamen eſſet ſententia Aud. Cam. ſi fuerit antiqua, & obſervata.*

15 *Stylus prædictus eſt ſervandus.*

16 *Quomodo dicatur cognoſci de cauſa matrimonii incidenter, vel principaliter.*

17 *Aud. Cam. cognoſcit de cauſis Sponſalium.*

Continuando materiam hujus Bullæ, in qua Papa concedit Jus Archimandritæ Meſſanenſi co-
1 gnoſcendi Cauſas Regularium, ac Laicorum, etiam ſpirituales §. 6. dictæ Conſtitutionis, prout ubilibet idem jus habent Prælati Inferiores cum vera qualitate Nullius tertiæ ſpeciei, & in certis Cauſis habent etiam illi, qui in Diœceſi aliena habent territorium proprium, an etiam poſſint hujuſmodi Prælati cognoſcere cauſas Criminales, & Matrimoniales, ubi agitur de fœdere Matrimonii, & de ſponſalibus? Diſtinguendum eſt; aut agitur de Prælato Inferiori primæ ſpeciei, ejus ſcilicet, qui non habet Juriſdictionem in Populum, & Jus cognoſcendi Cauſas, niſi in ipſos Regulares, & tunc nullum jus competere poteſt, aut de ſecunda ſpecie Prælatorum, qui habent hanc Juriſdictionem activam in Populum, ſed verè ſunt in territorio Epiſcopi, & licèt antiquo jure potuerint hoc jus præſcribere, *cap. Auditis, capit. Cum olim de præſcript.* tamen *Sacr. Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *capit.* 20. §. *Ad hæc*, ſtatuit, ut Cauſæ Criminales, & Matrimoniales ſoli Epiſcopo reſerventur derogando quibuſcumque Indultis, & Conſuetudinibus quibuſcumque.

Nec obſtat, quod Concilium loquatur tantùm de 2
Decanis, Archidiaconis, ac inferioribus aliis, prout non ſunt Abbates reſpectivè Archidiaconi, ac Decani, quia verba illa abſoluta, quæ proſequuntur, *ſed Epiſcopi tantum examini, & cognitioni relinquantur*, omnes alios excludere videntur; ſtante præſertim gravitate materiæ, Fagnan. *in cit. capit. Cum contingat numer.* 36. ubi affert declarationem Sacr. Congregationis Concilii, Barboſa *ad cit. capit.* 20. *Concilii numer.* 51. 52. & 5. Rota *deciſ.* 706. *numer.* 10. *deciſ.* 872. *numer.* 6. *& deciſ.* 1321. *per tot coram Coccin. deciſ.* 610. *numer.* 18. *& ſeq. part.* 4. *tom.* 3. *recent. & deciſ.* 958. *numer.* 3. *&* 6. *coram Emerix Jun.*

Fuit tamen dubitatum, an quadragenaria cum titu- 3
lo colorato ſufficeret, ſed cùm verba Concilii expreſsè tollant quamcumque Conſuetudinem, mens eſt Sacræ Congregationis Concilii Interpretis, ut ea ſublata cenſeatur, Barboſ. *loc. cit. num.* 48. *&* 81. Fagn. *cit. cap. accedentibus num.* 6. *verſ. hodie de exceſſib. Prælat. deciſ.* 860. *num.* 2. *& deciſ.* 872. *num.* 1. *cum ſeqq. coram Coccino, & in cit. deciſ.* 958. *numer.* 5. *coram Emerix*, & fuit dictum in *cit. Nullius, ſeu Fulden. Juriſdictionis* 27. *Aprilis* 1705. §. 22. *cor. D. Molines Decano*, ubi admittitur, ſi adſit obſervantia tituli dubii, quia tunc verus dicitur titulus clarus ab obſervantia dicti actus, quo concurrente titulo legitimo Papæ, certum eſt poſſe tale jus acquiri, ut benè declarat *dec.* 860. & 872. *coram Coccino repetit. deciſ.* 60. *&* 62. poſt Tambur. quia ibi jam erat certum contra Epiſcopum Theatinum per Abbatem, nullum privilegium adductum fuiſſe, vel actus poſſeſſivos, ut ſaltem ex obſervantia potuiſſet adipiſci cognitionem Cauſarum hujuſmodi, præterquamquod poſſeſſio pacifica, non Abbatis, ſed Epiſcopi erat.

Immemorabilis tamen ſuffragatur dictis Prælatis In- 4
ferioribus, quia non fuit illi à Concilio derogatum prout fuit aliàs factum *in ſeſſ.* 23. *cap.* 15. *de reform.* circa approbationem Confeſſariorum ſolis Epiſcopis reſervatam, & ſic illa concurrens, ſuffragatur cognitioni dictarum Cauſarum, ut præter allegatos tradit Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 33. *numer.* 5. Barboſ. *cit. num.* 54. Gratian. *diſcept.* 441. *num.* 21. *& ſeq.* Garzias *de Benef. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 194. Antonell. *de temp. legal. lib.* 2. *cap.* 105. *num.* 16. *& in cit. dec.* 958. *numer.* 7. *coram Emerix* ubi plura circa excluſionem Immemorabilis, & pendente probatione illius debet Epiſcopus manuteneri, ut in *dec.* 60. *numer.* 3. *& dec.* 62. *numer.* 2. poſt Tambur. Si tamen adeſſet titulus etſi dubius cum obſervantia, videtur aliter dicendum, ut ſupra dixi.

Limitatur tamen diſpoſitio Conciliaris in tertia ſpe- 5
cie Prælatorum, ſeu Abbatum ſcilicet qui habent verum Territorium ſeparatum, Barboſ. *cit. num.* 55. & prius *num.* 51. Fagnan. *dict. cap. cum contingat num.* 28. *ad finem* ubi plura, Rota *dec.* 41. *num.* 1. *&* 3. poſt Tamburin. *& dec.* 60. *&* 62. ſupponitur, *& in cit. dec.* 958. *numer.* 6. ibi: *dummodò non habeant Territorium ſeparatum coram Emerix*. Et ratio eſt quia hujuſmodi Abbates æquiparantur ut pluries dixi Epiſcopis, & veniunt appellatione Diœceſani, excluſis enim Epiſcopis, ut dixi, ipſi remanent Ordinarii; hinc cùm Concilium mandet contra Clericos concubina-

Digitized by Google

binarios procedi non per Archidiaconos, nec Decanos, aut inferiores, ſed Epiſcopos ipſos, comprehendi etiam ſub nomine Epiſcoporum iſtos Abbates ordinarios, cenſuit Sacr. Congr. Concilii apud Fagnan. *ibidem num. 26. & ſeq.* & quidquid ſit in aliis inferioribus, in iſtis Abbatibus exemptis in Territorio verè nullius, ſtylus etiam modernus eſt iis committi diſpenſationes Matrimoniales, prout literas in forma *ſignificavit*, ut in caſu Abbatis Caſtri Durantis, Cenſuit Sac. Congregatio, & Abbatum hujuſmodi habentium pleno Jure juriſdictionem Epiſcopalem, & temporalem, ex mente Sanctiſſimi refert Fagnan. *num. 30. & 31.*

Nec obſtat quod hujuſmodi Abbates nequeant de-
7 cernere excommunicationes ad finem revelationis *cap. 3. ſeſſ. 25. Conc. Trid.* quia Concilium utitur hic dictione univerſali negativa ibi: *à nemine prorſus, præterquam ab Epiſcopo decernantur* adjiciendo dictionem *prorſus*, qua videtur excludere nedum inferiores Epiſcopo, ſed omnes, qui non ſunt Epiſcopi propriè, & verè, quamvis per ſimilitudinem, & comparationem dici poſſint tales, verbis enim illis oſtenditur abſoluta voluntas excludendi omnes, qui non ſunt verè Epiſcopi, Felin. *in cap. ex parte il primo de officio delegati*, Rota *deciſ. 526. num. 4. part. 1. diverſ.*

Imò etiam circa hujuſmodi excommunicationes decernendas adeſt diſparitas inter Abbates tertiæ ſpeciei, & ſecundæ, quia in iſtis non habentibus qualitatem perfectam nullius, neque in ſuos Subditos etiam regulares, poſſunt hujuſmodi monitoria decernere, Barboſ. *de poteſt. Epiſc. allegat. 96. nu. 13.* Rodericus *in compend. quæſt. regul. reſol. 62. num. 4.* Sed ſpectare ad Epiſcopum proprium; illi verò, qui ſunt verè nullius neque poſſunt dare, ſed non ſpectat ad Epiſcopum, ſed ad Sedem Apoſtolicam, ut benè diſtinguunt, Garzias *de Benefic. part. 5. cap. 8. num. 95.* Campanil. *in diverſ. Jur. Can. rubr. 11. cap. 15. num. 107.* & alii *cit. per* Barboſ. *cit. cap. 3. ſeſſ. 25. de Regularibus num. 9.* Et ex mente Sac. Congr. Concilii, Fagnan. *cit. cap. accedentibus num. 47.* in fine *de acceſſibus Prælatorum.*

Famulatoriè ad prædictas dico cauſas Matrimonia-
8 les tractari poſſe à Vicario Epiſcopo ex generali Commiſſione, videtur magis communis opinio apud DD. citatos, per eumdem Barboſ. *eod. cap. 20. ſeſſ. 24. numer. 57.* & de *poteſtate Epiſc. alleg. 84. numer. 3.* Sanchez *de Matrim. diſp. 49. numer. 18.* prout etiam Vicarius Capitularis cognoſcit cauſas Matrimoniales, & Criminales, Capitulari Sede Vacante, quia ſuccedit Epiſcopo in juriſdictionalibus, non tamen exequi poteſt diſpenſationes Cauſarum Matrimonialium virtute Commiſſionis, aut Delegationis Apoſtolicæ procedenter directæ Vicario Generali Epiſcopi, ut latè apud Quarant. *in Summ. Bullarum verb. Capitulum Sede Vacante quæſt. 1.* Barboſ. *de Canon. cap. 42. num. 57. & cit. DD.* Quod etiam extenditur ad Capellanos exercitus, qui cauſas iſtas cognoſcunt inter milites, & in ſeparatione thori, Gonzal. *cap. quod ſuper his num. 3. de Conſanguin. & Villoſa de fugit. cap. 20. §. 2. nu. 5. & 34. quod intellige* authoritas Apoſtolica cognoſcendi cauſas omnes etiam ſpirituales, & de ſolito concedendi Brevia Apoſtolica, pro eorum juriſdictione dicam infra *Conſt. 12.* Innocentii II. & de eorum juriſdictione agunt, Zipæus *tit. 14. de jure Pontificio novo de off. ordin. cap. 4.* Diana *part. 10. tract. 25. reſol. 15.*

Sed nunquid poterit cognoſcere cauſas Matrimonia-
9 les, & Criminales, Aud. Cam.? Et quidem videtur dicendum affirmativè, ſtantibus ampliſſimis facultatibus illi conceſſis à Summis Pontificibus cognoſcendi tàm de Cauſis temporalibus, quàm Eccleſiaſticis per viam appellationis tàm in Statu Eccleſiaſtico, quàm in toto Orbe Chriſtiano, ut habetur in pluribus Bullis Summorum Pontificum regiſtratis apud Ridolph. *in prax. & Saluſt. Tiberium*, & docent. Scacc. *de appellat. quæſt. 8. num. 99. & 115.* Card. de Lu-

ca *de juriſdict. diſc. 84. num. 2.* & nos ſuo loco dicemus: Unde totum id, quod non eſt in dictis facultatibus exceptum, videtur conceſſum Rota *deciſ. 36. nu. 1. part. 10. recent.* & de Cauſis Criminalibus, nulla adeſt difficultas etiam contra Epiſcopos, ſervata tamen forma, & moderatione relata in Commentario *ad Conſtitut. 1. Leon. IX. ſect. 5. tom. 1.* ubi de Cauſis Epiſcoporum, & quo ad Matrimoniales videtur etiam habere facultatem ex verbis prægnantiſſimis dictarum Bullarum, in quibus fit mentio non ſolùm Cauſarum profanarum, ſed etiam Eccleſiaſticarum, & ſic Spiritualium ut latè Scaccia *de Appellat. quæſt. 8. numer. 112. & 126.* Verùm contrarius eſt ſtylus, prout in
praxi ſervatur à Signatura Juſtitiæ, ut docent Scaccia 10
cit. loco, nempè *nu. 99. verſ. ſubdeclara primo*, Card. de Luca *de Judic. diſc. 3. num. 92.* qui tamen loquitur dubitativè, ſed in *diſc. 34. n. 14. verſ. 6. in relatione Rom. Curiæ* tranſit cum ſtylo Signaturæ, Rota *in una Venetiarum nullitatis Matrimonium 5. Julii 1604. coram D. Juſto* relata per *d.* Scacc. *loco cit.* & ita paſſim vidi practicari in Signatura Juſtitiæ dum fui Votans, per plures annos, avocando cauſas ab Aud. Cam. & remittendo vel Rotæ, vel etiam Prælato, ſi partes conſenſerint prævia quidem Commiſſione; Solentq; regulariter dictæ Cauſæ committi in Rota, imò etiamſi agatur de ſeparatione Thori, in Curia ſolet procedere Vicarius Urbis, extra verò committuntur Rotæ, ut teſtatur idem Card. de Luca *cit. loco* de praxi. Quamvis etiam judicavi in pluribus circa ſeparationem Thori ob ſævitias, vel malum contagioſum uti Aud. Cam. Locumtenens, etiam cum reſcripto Auditoris Sanctiſſimi præſertim in una Neapolitana, & Bononienſi pendente, dum ſcribo hæc, in quibus facilius fuit recedere à ſtylo.

Nec urgent ejus facultates, quia debent intelligi de cauſis Eccleſiaſticis, & de ſic quaſi ſpiritualibus, non autem de puris ſpiritualibus, ut benè obſervat *cit.* Scac-
cia rejiciens quamlibet aliam interpretationem, & ve- 11
rè eadem ratione Aud. Cam. non eſt Judex in cauſa beneficiali, ut proſequitur idem Scaccia quia pro iſtis merè ſpiritualibus requiritur ſpecialis mentio, prout non fit neque de matrimonialibus, neque de beneficialibus; unde etiam in iſtis remanet incapacitas Aud. Cam. & non ob rationem allatam à Lancellott. *de attent. in præfat. 2. part. cap. 4. num. 324.* nempè, quod A. C. non habeat cognitionem Cauſarum ultra ſummam certam, & quod cauſa beneficialis ſit inæſtimabilis, nam liquet Aud. Cam. habere facultatem in qualibet Cauſa majori. Sed verè videtur vera dicta ratio adducta per Scacciam, quodque Aud. Cam. non habeat facultatem in beneficialibus docent *cit.* Card. de Luca *diſc. 3. num. 91. de Judic. Practicus* Ridolph. *par. 1. cap. 1. num. 41.* latè Adden. *ad dec. 118. Ludoviſii*, itaut neque poſſit concedere mandatum de manutenendo, nec de conſenſu Partium poteſt prorogari dicta Juriſdictio, Cavaler. *dec. 32. num. 1. & 224.* fuitque pluries injunctum Locumtenen. A. C. ut ſe abſtineant, quod etiam evenit ultimis temporibus tempore quo per Sexennium fui Votans in dicta Signatura Juſtitiæ, fueruntque circumſcriptæ plures ſententiæ A. C. & alibi iterum dicam latiùs.

Prædicta procedunt quoad Cauſas Matrimoniales, ſi agatur de fœdere Matrimonii; ſecus autem ſi Cau-
ſa ſit ſuper ſucceſſione filiorum, & incidenter co- 12
gnoſci debeat de Matrimonii validitate, ſicuti ſi agatur de legitimitate filiorum ad effectum dictæ ſucceſſionis, quia in primo caſu fœderis tàm ſi agatur de contractus Matrimonii validitate, quàm de contrahendi libertate, ſeu forma, aut de Thori formali ſeparatione principalis quæſtio ſit, vera cauſa dicitur Spiritualis, & in his terminis docet Card. de Luca *cit. in relatione Romana Curiæ*, & praxis obſervat, & facit idem *in Miſcell. Eccleſ. diſc. 1. num. 120.* & etiam in Beneficialibus currit eadem ratio, ut Juriſdictio ceſſet ſi agatur de titulo Beneficiali principaliter, ſecus ſi incidenter lis ſit inter Patronos ſuper Jurepatronatus, vel de unione ac ſimilibus, ut apud

Card. de Luca *diſc. 34. de Juriſd.* & alibi explicabo
magis latè.

Dicerem tamen quod ſi coram Aud. Cam. ex con-
ſenſu partium fiat Cauſa Matrimonialis, non eſt cir-
13 cumſcribenda, tum qui Aud. Cam. non eſt prorſus in-
capax, quia verè eſt Judex Eccleſiaſticus capax Judi-
ciorum Eccleſiaſticorum, nec obſtant aſſerta quoad
Cauſas Beneficiales, quia quoad iſtas incapacitas fir-
matur magis clara per tot Deciſiones, & juſſiones
plenæ Signaturæ, ac circumſcriptiones Sententiarum,
quod tamen non verificatur in Cauſis Matrimonia-
libus, circa valdè dubia fuit praxis in præteritum,
ut teſtatur *idem* Card. de Luca *diſc. 3. de Judic. n. 92.*
& ſolùm fundatur in *diſc. cit. in relatione Rom. Cur.*
in puro ſtylo Signaturæ, ſcilicet ut commiſſio ſo-
leat dirigi Rotæ, & ex ſtylo tantùm docet etiam pra-
cticus, Capucius *in praxi to. 2. cap. 2. art. 3. n. 45. &
46.* ubi quod ſtylus ſit, ut cognoſcantur prævia commiſ-
ſione, vel coram Vicario Papæ, vel in Rota, & non
coram aliis Judicibus ordinariis, & præciſo ſtylo eſſe
capacem Aud. Cam. ipſe affirmat, Unde ſi agatur de
14 ſententia antiqua præſertim obſervata, juſte poſſet va-
liditas ſubſtineri, ex dictis rationibus; hodie verò poſi-
to ſtylo inconcuſſo Signaturæ contrarium eſt prorſus
15 dicendum, cùm ille habeatur pro lege, cùm repræ-
ſentet Supremum Principem; imò in Cauſa *Theatina*
ſuper validitate Matrimonii remiſſa à S. Conſ. Neapolis
Judici Eccleſiaſtico dum pendebat Cauſa coram illo ſu-
per ſucceſſione ad fideicommiſſum, & opponebatur
qualitas illegitimitatis *Signatura Juſtitiæ ſub die 26.
Auguſti 1694. Ponente me*, denegavit remiſſionem ad
Aud. Cam. ſed dixit *ad* Rotam.

Nec obſtat quod ſupra dixi, Aud. Cam. procedere
in cognitione Matrimonii incidenter dum cognoſcit
16 ſæpe ſæpius de legitimitate filiorum ad affectum ſucceſ-
ſionis, quia id agere quidem poteſt, & agit quicum-
que Judex, ſecus autem ſi principaliter, & quando ut
in dicto caſu Laicus remittit Cauſam Judici Eccleſia-
ſtico ſuper dubio validitatis Matrimonii, quo penden-
te judicio coram Eccleſiaſtico laicus expectare debet,
ut fecit Sac. Conſ. Neapolitanum in cit. caſu; nunc
enim Aud. Cam. principaliter debet interloqui ſu-
per validitate Matrimonii, in quo nequit cogno-
ſcere.

Certum tandem eſt quod ſi agatur de ſponſalibus
Aud. Cam. paſſim procedit, quia tunc conſideratur
purus contractus ſine Sacramento, ut pluries decla-
ravit Signatura Juſtitiæ, præſertim in *Tridentina 1.
Decembris 1695. Ponente D. Vannicello, & Taurinen.
9. Maji 1687. Ponente D. Sinibaldo*.

CONSTITUTIO VII.

ALEXANDRI III.

Incipiens (*Cùm Vos.*)

EPITOME BULLÆ

*ALEXANDER GUIDONI
Priori Carthuſienſi, Ejuſque Fratribus.*

COnfirmat Alexander in hac Bulla Ordinem Carthuſianorum, & ſub Beati Petri, ac Sedis Apoſtolicæ protectione illum recipit ejus rigorem ac arctitudinem laudat, multaque Privilegia concedit,

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Author, & locus Inſtitutionis Ordinis Carthuſium indicatur.*
2 *Quæ regula ab illis ſervetur.*
3 *Enunciantur aliæ Bullæ, quæ agunt de illis circa plura privilegia, & alia.*
4 *Quid tractetur in hoc Commentario, & alia remiſſivè innuuntur.*
5 *Doctores, qui agunt de hujuſmodi Ordine.*
6 *Obſervantia, quæ viget in hac Religione, & quare continuat.*
Plura quoad ejus inſtituta præciſè Silentium, & Clauſuram referuntur.
7 *An obſervantia non edendi carnes ſit laudabilis, vel reprobanda, & nn. ſeqq.*
8 *Cibi omnes non debent reſpui, & quomodo intelligendum.*
Saturnini hæreſis innuitur ibid.
9 *Quid in caſu neceſſitatis corporis.*
10 *Status Carthuſienſium, & eorum qui abſtinent à Carnibus eſt laudabilis.*
11 *Reſpondetur objectis contrariis, & hæreticis impugnantibus.*
12 *Adducuntur rationes, ut nec etiam ob neceſſitatem corporis erit indulgendum in Ordine prædicto.*
13 *Explicatur textus in cap.* Conſilium de obſervatione jejuniorum.
14 *An Carthuſienſis poſſit cum probabili vitæ diſcrimine à carnibus abſtinere.*
Adducuntur opiniones hinc inde.
15 *Opinio Authoris eſt, ut non poſſit cogi, non ut teneatur edere Carthuſienſis, neque in hoc peccat.*
16 *Græci in Quadrageſima à carnibus abſtinebant; etſi extremum vitæ agerent.*
17 *Quatenus Carthuſienſis teneatur ad carnes comedendas in caſu evitandi mortem explicatur.*
18 *Innuitur Regula Patrum S. Franciſci de Paula quoad abſtinentiam non ſolùm à Carnibus, ſed etiam Ovis, Caſeis, &c.*
19 *Comprobatur contra aliquos Vita auſtera d. d. P. P. injuncta obſervantia antiqua.*
20 *Dicta Vita poteſt eſſe objectum Voti.*

ORDO iſte agnovit Patrem D. Brunonem Nobi- 1
lem Civem Agrippinæ, qui illum inſtituit pro-
pè Gratianopolis Civitatem in loco inacceſſo rupi-
bus vaſto, quem appellant Carthuſiam, ex quo Car-
thuſiani Eremitæ dicti fuerunt Monachi propter ſoli-
tudinem, in qua erant, hoc evenit anno ſalutis 1084.
ſub Pontificatu Gregorii VII. Imperatoribus Occiden-
tis Henrico IV. Orientis verò Alexio Comneno; Cùm
verò ferè per ſæculum ſub ſtrictiſſima regula aſſigna-
ta degerent, fuit deindè per præſentem Conſtitutio-
nem ab Alexandro III. anno 1176. 4. Nonas Se-
ptembris hic Ordo approbatus, Quæ Regula fuit ſpe-
cialiter data, cùm non recognoſcat aliam Regulam 2
approbatam à Sede Apoſtolica; ſed utitur pro Regu-
la propriis Conſtitutionibus, & eſt in maxima ve-
neratione. D. Antoninus *part. 3. ſuæ Summæ tit.
16. cap. 1. §. 6.* Caſſaneus *in Catalogo glor. Mund.
part. 4. conſiderat. 63.* Eman. Rodriq. *lib. 1. q. regul.
3. art. 8.* Azor. *Inſtit. Moral. tom. 1. lib. 13. c. 11. q. 13.*

Hanc verò Conſtitutionem multæ aliæ variorum Pon-
tificum quoad eumdem Ordinem ſubſequuntur; Ho-
norius enim III. *Conſtit. 3.* incip. *Cùm dilecti* anno
1218. ne à ſolitudine diſtraherentur prohibuit ne poſſent
iidem cogi ad teſtificandum, vel jurandum de calum-
nia. Bonifacius IX. *Conſtit. 3.* incipit *Sacroſancta* an-
no 1391. à Juriſdictione, & Superioritate Ordinario-
rum eos exemit; Martinus V. à ſolutione decimarum
pariter liberavit in ſua *Conſtitutione 4.* incip. *Fons*
par-

Digitized by Google

parvulus, Gregorius IX. conceſſit, ut oblati Carthuſiani fruantur Monachorum privilegiis in ſua *Conſtitutione* 3. incipien. *Quoties*, Gregorius XV. in *Conſtitutione* 42. incip. *Ad Uberes* ipſis communicavit omnia privilegia Ordinum etiam mendicantium, de quibus omnibus Conſtitutionibus ſuo loco fiet ſpecialis ſermo. Et in hac Conſtitutione ubi Papa approbat iſtum Ordinem, concedit etiam privilegia præſertim, ut non poſſint intra dimidiam leucam aliarum Religionum domus conſtrui, acquiri poſſeſſiones, ubi adſunt domus Carthuſienſium. Unde in hoc Commen-
4 tario plura de ejus Inſtituto quoad eſum carnium prohibitum dicam, cùm de privilegio prædicto diſtantiæ ſervandæ erit proprior locus in aliis Commentariis Conſtitutionum, in quibus de conſimili diſtantia privilegiata erimus acturi.

Intereà ad exactiorem hujus Ordinis originis, &
5 progreſſus cognitionem, videri poſſunt, Arnold. Boſſ, *in tract. de illuſtr. Vir. Ordin. Carthuſ.* Plat. *de bon. ſtat. Religion. lib.* 2. *cap.* 22. Illeſcas *in Hiſtor. Pontific. lib.* 5. *cap.* 9. Paul. Morig. *de Origin. Religion. lib.* 1. *cap.* 27. Azor. *Inſtit. Moral. par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 21. *quæſt.* 2. Suarez *de Religion. tom.* 4. *tract.* 9. *lib.* 2. *cap.* 4. BeyrlinK. *in Theatr. Vit. Human. verb. Carthuſienſis*, Petr. Roland. *in Chronic. Carthuſ.* Petrus Sutor. *de Vir. Carthuſ.* Baron. *tom.* 12. *annal. ann.* 1086. *num.* 13. *& anno* 1092. *num.* 10. *& ann.* 1101. *n.* 14. Theophil. Raynaud. *tom.* 17. *tract. de benevol. in Religioſ. fol.* 409. aliique, & de Carthuſienſibus fit mentio *in cap. ſicuti de homicidio*, variaque ſunt Cœnobia tàm in Hiſpania, Italia, quàm Gallia hujus præclariſſimi Ordinis, & fit mentio *per Innoc. III. regiſt.* 14. *epiſt.* 205. ubi Boſquet. Gubernatur ſub unico Generali, eorumque Capitulum fit ſemper in Gallia. Card. de Luca *de Regular. diſcur.* 2. *num.* 25. D. Severolus *in ejus erudita diſſertatione pro Vicario Generali dicti Ordinis*, ubi agitur de deſtitutione Priorum per Capitulum Generale, de quo alibi, quæque diſſertatio eſt impreſſa *in tom.* 1. *Conſult. Canonic. D. Pitoni*.

Specialiſſimæ Divini Nominis aſſiſtentiæ in hac Religione non modicum indicium dat inconcuſſa, & nunquam collapſa obſervantia, in qua primævus Ordinis rigor ſexcentos per annos uſq; ad præſens firmiſſimè conſervatur, ut ſingulariter notarunt Suarez *cit. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 1. Dionyſ. Carthuſ. *artic.* 8. *de laud.* Carthuſ. *Ord.*

6 Hujus autem ordinis præcipuus rigor ultra trium votorum perfectiſſimam obſervantiam conſiſtit in multis corporis, & carnis macerationibus, cæteriſque exercitiis, puta in oratione, & contemplatione diuturna, & quod magis eſt in arctiſſima clauſura, & eximia ſolitudine, ac ſilentio, nocturnis vigiliis, jejuniis longiſſimis, ac perpetua à carnibus abſtinentia obſervanda etiam in extrema infirmitate, quapropter hic Ordo maximè commendatur à D. Bernardo, de quibus, & aliis vide Baronium *Annal. tom.* 11. *pag.* 21. *litt. D.* Navarr. *de regular. comm.* 4. *numer.* 31.

7 Ratio verò cur tantus rigor nunquam per tot ſæcula fuerit imminutus, eſt optima politia, & ſuave Gubernium, quo iſtius ordinis Fratres ſecundùm eorum conſtitutiones utuntur, & ſignanter duo ſunt exquiſitiſſima media, nempè Capitulum Generale quod ſingulis annis, in magna Carthuſia celebratur, ubi totius Ordinis res agitantur, obſervantia Ordinis, ſi quid fluxum inſpicitur attentè reparatur, necnon Superiorum adminiſtratio etiam Generalis in quo defecerit rigoroſè corrigitur; Aliud eſt viſitatio ſingulis biennis omnium domorum Ordinis; quibus relaxationes, ac defectus, ſi qui contingerint, emendantur. His etiam accedit Inſtitutum habere plura media, quæ non permittunt relaxationem, nempè ſilentium, & ſolitudo, quibus iſti adſtringuntur, eos neceſſariò diſtrahunt ab omni Societatis Conſortio, ſine quo rarò culpa committitur ſit; unde Dionyſ. Carthuſian. de hac ſua religione loquens ait: *per tria ſil. ſol. & vi, religio manet in vi*, hoc eſt per ſilentium, ſolitudinem, & viſitationes.

Hic enim erit quærendum an obſervantia illa, & 8
regula abſtinendi à carnibus erit potiùs reprobanda prout improbarunt aliqui appellando eorum ſtatum periculoſum, quia cibi omnes à Deo creati ſunt, ut eſca ſint Hominibus; Unde D. Paul. 1. *ad Thimot.* 4. ait *Spiritus autem manifeſtè dicit, quia in noviſſimis temporibus diſcedent quidam à fide attendentes ſpiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum, in hypocriſi loquentes mendacium, & cauteriatam habentium ſuam conſcientiam, prohibentium nubere, & abſtinere à cibis, quos Deus creavit ad percipiendum, cum gratiarum actione fidelibus, quia omnis creatura Dei bona eſt, & nihil rejiciendum, quod cum gratiarum actione ſuſcipitur*, quibus verbis videtur præveniſſe Sanctum hæreſim Saturnini; qui cibos animantium prohibitos exiſtimavit de quo *D. Irenæus l.* 1. *c.* 22. dicit: *multi etiam ex his, qui ſunt ab eo, & ab animalibus abſtinent perfecta hujuſmodi continentia ſeducentes multos*, quodque etiam fuit Montaniſtarum error, qui jejunia longa in anno faciebant; Et in Eleuthe- 9
rii Papæ vita legitur; *Hic iterum firmavit, ut nulla repudiaretur eſca*, & tale jejunium eſt à Charitate alienum, cùm languentibus & indigentibus non ſubveniat; quod videtur probari ex litera *Tex.* in *cap. Conſilium de obſervation. Jejuniorum* ubi habetur eſum Carnium in Sabbato, & Quadrageſima ægrotis eſſe indulgendum, nè debilibus, & infirmis propter abſtinentiam à Carnibus periculum emergat, quodque fuit obſervatum etiam à ſeverioribus illis Eccleſiæ Antiſtibus, non conſtringi ad jejunium debiles, Unde D. Gregor. *lib.* 9. *epiſt.* 28. ſic ſcripſit Archiepiſc. Ravennaten. *: præterea nec hortor, nec admoneo, ſed diſtrictè præcipio, ut jejunare minimè præſumas, quia dicunt Medici huic moleſtiæ valdè eſſe contrarium, niſi fortè ſi grandis ſolemnitas exigit, quinque in annis vicibus concedo* ut refert Thomaſſin. *de Benef. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 68. *num.* 1. *in fine*, imò Hoſtien. *in cit. cap. Conſilium num.* 5. *verb. aliis*, redarguit eos, qui infirmis non compatiuntur more Carthuſienſium.

Tamen contrarium eſt dicendum, illumque ſtatum 10
ſtrenuè tuetur *Magiſter Arnald. de Villanova* inſignis Medicus, & Theologus, & contrariam opinionem falſam, & hæreſim ſapientem edito Opuſculo confutavit, ut refert Jo. Andr. *in cit. cap. Conſilium n.* 3. quidquid verò ſit de authoritate hujus *Arnaldi*, qui propter Hæreſes in ſuis libris contentas bis in Catalonia fuit condemnatus, teſte Emerico *in director. Inquiſitor. part.* 2. *quæſt.* 11. Indubitabile eſt illorum opinionem fuiſſe falſiſſimam, nam qui profitetur ſtatum illum, id agit ex amore Dei, ſicque objectum Carthuſienſium in eorum voto eſt Deus, & illa charitas dicitur ſuprema, quæ tendit in Deum ſine odio proximi, ergo dicta Regula reſpicit veram charitatem, & quod contrarium ſapiat hæreſim probat idem Author, quia aſſertio illa repugnat approbationi, & tolerantiæ Romanæ Eccleſiæ.

Ita verba D. Pauli, & alia ſupra in objecto adduc- 11
cta fuerunt ad retundendum errorem hæreticorum, qui eſum carnium canonizabant uti mortiferum animæ, ut fuerunt Saturninos, & alii, qui omnem carnem à Deo malo proceſſiſſe delirabant, nam ideò Eccleſia approbat abſtinentiam à Carnibus, quatenus contrarium pro culpa non arguit, niſi in certis diebus etiam diſpenſando in caſu neceſſitatis, unde D. Hieronymus ad rem ait *Ep.* 54. *aliud eſt neceſſitate, aliud voluntate munus offerre*; Unde impium eſt, quod novatores hæretici dicunt, quod Eccleſia Romana Montanizet.

Nec vis fieri poteſt in neceſſitate morbi, nam aut infirmus amittit virtutem vitalem propter vim morbi eam deſtruentis, aut propter defectum alimenti, primo enim caſu, cibo exhibito, evenit ſuffocatio potiùs quàm ſublevamen ex authoritate Hypocratis. In ſecundo caſu prodeſſent ſolum carnes, ſed magis in tali caſu prodeſſe poteſt vinum mediocre maximè aromaticum, & Vitelli ovorum, nam facillimè, quàm carnes convertuntur in ſanguinem, &

Digitized by Google

quaſi ſine fœcibus. Hinc ad *Roman.* 14. habetur, *qui infirmus eſt, olera manducet*; Itaque non dixit carnes. Ita *Luca* 6. de Jeſu Domino Noſtro habetur paviſſe non carnes, ſed piſces alimenta deſiderantibus poſt tres dies Jejunii, potiuſque vinum eſt neceſſarium juxta D. Paulum, qui indulſit Timotheo, ut uteretur modico vino propter ſtomacum, & frequentes infirmitates; has & alias rationes adduxit *cit. Arnaldus*, quas refert ſummatim Jo. Andr. *cit. loc.* dicens quod etiam ſuo tempore quamplures amicis ſuis Carthuſienſibus, apud quos eſt vera Religio, detrahere conabantur.

His additur effectus, quem videmus in iis Monachis, qui vivunt etiam octogenarii, & centenarii, prout etiam ante Diluvium ætates erant majores, quamvis non eſſet uſus Carnium; Hinc non obſtat, quod comedere Carnes non ſit malum, nam aliquod etiam prohiberi poteſt, non quod ſit malum per ſe, ſed quia poſſunt ſequi mala, ut de vino optimè *Text. in cap. ipſe Chriſtus de Jure jur.* 21. *diſt. can. denique*, ubi *gloſſ.* Textus verò *in cit. cap. Conſilium de obſerv. Jejun.* non injungit, ut quis neceſſariò carnes comedat, ſed tantùm dicit Epiſcopo, quod ſupportare poteſt, & debet ut majus in eis periculum evitetur, non autem prohibet abſtinentiam Infirmo.

Sed dubitari nihilominus poteſt, an Carthuſienſis poſſit etiam cum probabili vitæ diſcrimine à carnibus abſtinere, vel poſſit regulæ contravenire? Reſpondet
14 Abbas, *in cap. ſi verò num.* 2. *verſic. & per hoc dicendo, de Jurejur.* debere non obſtante regula, carnes in hoc caſu comedere; & refert Mandoſius *de Signatura Gratiæ, v. licentia veſcendi lacticiniis*, *fol.* 101. & videtur ſentire Fagnan. *in cit. cap. Conſilium, numer.* 7. *in fin.* ſicut enim Juramentum non ligat propter periculum mortis *can. fin.* 2. *qu.* 4. ita & votum *cap. debitores de Jurejur. c. licet, de vot.* cum à pari procedat.

Alii verò exiſtimaverunt poſſe Carthuſianos etiam in hoc caſu tuta conſcientia à Carnibus abſtinere, ut legem regulæ ſervent. Ego verò diſtinguerem,
15 Aut agitur, an poſſint cogi ad obſervantiam, & videtur negativè, ſi verum, & probabile ſit periculum, ex Juribus ſupra adductis, nam nequit ligare Regula cum diſcrimine vitæ; & ſic vero exiſtente dubio mali imminentis poſſunt uti carnibus, hæc autem neceſſitas debet eſſe ſpecialis ad vitandam mortem non purè ad ſublevandum ægrotum, vel citius ſanandum, & de hoc ſtandum Judicio Medicorum.

Si verò quæſtio procedat, an Carthuſienſis teneatur in conſcientia in tali vitæ periculo carnes ſumere. Et diſtinguendum videtur, aut aliquod ſpirituale virtutis opus intendit, veluti ad conſervandum religioſæ diſciplinæ inſtitutum, ne regula his relaxationibus paulatim tepeſcat, ad evitandum ſcandalum, & offenſionem aliorum, & ſimilia, & in hoc caſu licitè poteſt ſui mortem permittere non comedendo Carnes, cuilibet enim propter virtutis opus permittere, ut ſibi ad victum neceſſaria ſubtrahantur, ſi enim licet Homini exponere vitam pro tuenda vita temporali Amicorum, & cum evidenti periculo vitæ inſervire iis, qui ſunt peſte infecti, ſi licet tabulam in naufragio ſibi neceſſariam cedere Amico, ut docent Sotus *de Juſtit. lib.* 5. *quæſt.* 1. *art.* 8. Bonacin. *Oper. moral. tom.* 2. *tract. de reſt. diſp.* 2. *qu. ult. ſect.* 1. *punct.* 5. *num.* 5. *&* 6. Ita etiam multò magis licet à Carnibus abſtinere non obſtante periculo, propter multa virtutum opera, & ita cum aliis citatis tenet Azor. *Inſtit. moral. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 6. *q.* 7. Hinc Græci in Quadrageſima
16 à Carnibus abſtinebant, etſi extremum agerent Spiritum, ut ex *Balſamon.* refert Thomaſſin. *de benef. par.* 3. *lib.* 2. *cap.* 83. *n.* 15.

Aut verò nullum virtutis opus intendit, in hoc caſu
17 tenetur Carthuſienſis ad evitandum mortis periculum comedere Carnes, hoc enim caſu maximè urget præceptum naturale tuendi vitam, nec Regula, aut aliæ poſitivæ leges adſtringunt cum vitæ diſcrimine. *Ita* Azor. *loc. cit.* Ledeſma 4. *par.* 2. *qu.* 17. *art.* 6. *dubit.* 9.

Hinc elicitur non ſolùm Regulam Carthuſienſium, ſed etiam votum PP. Minimorum S. Franciſci de Paula, quod eſt abſtinentiæ nedum à carne, ſed & ab 18
ovis, caſeo, butiro, ac ab omni, quod à carne ſementinam originem trahant, & aliorum, qui à carne tantùm abſtinent, eſſe laudabile, imò minori dubitatione, cùm etiam permittatur cæteris uſus carnium tempore infirmitatis; ideòque hic modus vivendi fuit etiam injunctus Monachis, ut *in cap. cum ad Monaſterium de ſtatu Monach.* quoad Monachos Benedictinos, & conſonat *can. Monachi, de conſecrat. diſt.* 5. *&* *Hieronym. Epiſt.* 22. ait: *vivitur pane, leguminibus, & oleribus, quæ ſolo ſale condiuntur.* Et S. Ephrem, *proverb. cap.* 19. inquit inſolentiam, & immodeſtiam eſſe Monacho veſci velle Animalibus.

Imò antè Diluvium habentur, *Geneſ. c.* 1. verba Di- 19
vina, ibi: *Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem ſemen ſuper terram, & univerſa ligna, quæ habent in ſemetipſis ſementem generis ſui, ut ſint vobis in eſcam. Hinc* Boet. *lib.* 2. *de conſol. metr.* 5.

Felix nimium prior ætas
Contenta fidelibus Arvis.
Nec inerti perdita luxu
Facili, quæ ſera ſolebat
Jejunia ſolvere glande.

Et *Plato lib.* 6. *de legib.* teſtatur à carnibus majores noſtros abſtinuiſſe, tamquam pium non eſſet illas edere, cùm igitur ſit ſemper hæc abſtinentia pro bono ha- 20
bita, benè poteſt eſſe objectum voti, quod ſemper tendit in melius bonum.

CONSTITUTIO VIII.

ALEXANDRI III.

Incipiens (*Exigunt.*)

EPITOME BULLÆ.

ALEXANDER ROGERIO Eboracenſi Archiepiſcopo Apoſtolicæ Sedis Legato, & Hugoni Dunelmenſi Epiſcopo.

REfert pacem, inter ipſum Pontificem, & Fridericum Imperatorem Venetiis initam *die* 21. *Julii* 1677. maximum honorem, & præcedentiam manus dexteræ ſibi ab Imperatore tributam.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Pax inita inter Alexandrum III. & Fridericum Imperatorem, de qua in hac Conſtitutione, & nn. ſeqq.*
2 *Plura referuntur in hoc, & de geſtis in Civitate Venetiarum.*
3 *Plura rejiciuntur quæ de Alexandro aliqui dixerunt in dicta actione.*
4 *Capitula pacis.*
5 *Commendantur Veneti, & enunciantur plura, quæ ab Alexandro obtinuerunt, præſertim deſponſandi Mare, utendi inſignibus quoad Ducem.*
6 *Memoria quæ extant Venetiis de dicta pace.*
7 *Hæc Conſtitutio Alexandri quibus fuit directa.*
8 *Forma abjurationis ſchiſmatis per Fridericum.*
9 *Locus dictæ abjurationis.*
10 *Plura contenta in hac Conſtitutione dicuntur remiſſivè.*

EN tandem poſt tot perſecutionum fluctus immanes, Aquilonibus procelloſis ejectis, Romanæ Ec- 1

Digitized by Google

næ Eccleſiæ, ſerena Iris apparuit; & ex ærumnarum Oceano Petri Rates, ejuſque Naucleru felices emergunt; Quid non egerat Fridericus Ænobarbus quas vires, conatus, induſtrias non adhibuit, ut peſſumdatus Alexander, & tota Romana Eccleſia à peſſimo ſchiſmate ſeu ab immani voragine abſorberetur? Sed potiùs mentis impos, quàm compos evaſit; ſenſit tandem in ſe reverſus, quod

Nititur incaſſum Navim demergere Petri
Fluctuat, aſt nunquam mergitur illa ratis.

Hinc pacem, quam per tot annos Eccleſiæ, & Alexandro obſtinatus anteà denegaverat, invitus, & veluti coactus deinde conceſſit, feliceſque Eccleſiæ ſucceſſus Papa Alexander, hac Conſtitutione ſignificavit Eboracenſi Archiepiſcopo Legato Apoſtolicæ in Anglia, & Hugoni Dunelmenſi Epiſcopo, dum etiam alias hujuſmodi Literas pro tali nuncio direxit ad Petrum Abbatem Caſſinenſem, ad Archiepiſcopum Capuanum, ad Richardum Antiſtitem Cantuarienſem, & alios ut notat *Cherubin. in hac Bulla*. Victus enim, & captus Otho Friderici filius navali prælio à Venetis, qui Alexandrum tuendum ſuſceperant, ipſemet, ut captivitatem evaderet, Provinciam componendæ pacis aſſumpſit. Patrem igi-
2 tur Fridericum in Apulia degentem arceſſit, & multis precibus, & perſuaſionibus exoratum induxit, ut paci tandem annueret. Pacis propterea conditionibus exaratis, & ab Archiepiſcopis Colonienſi, & Moguntino, ſubſcriptis, ipſemet Imperator Venetias petiit poſt renunciatum ſchiſma, ac abſolutionem receptam; Ibi à Duce longo itinere obviam eunte conſpicuo Comitum, & navium apparatu receptus. Alexandrum deinde alto in faſtigio, in Eccleſia D. Marci ſedentem adit, & aurea veſte, Imperialibuſque exutus inſigniis, Pontificem genuflexus adorat, pedeſque oſculatur, & Chriſti Vicarium, ac Petri legitimum ſucceſſorem appellat, & veneratur.

Oſculo hinc à Pontifice exceptus, benedictione, & ſacra ſynaxi ab eodem refectus in Eccleſia Divi Marci occurrente Imperatore, Papæ in porticu Eccleſiæ, & deinde dum exiit Alexander, & palaphrænum aſcendit, Stapham Imperator tenuit, ab illo iſte humaniter exceptus, unde rejiciuntur communi-
3 ter ea quæ aliqui commentant Alexandrum calcaſſe pedibus cervicem Friderici ajendo: *Super Aſpidem, & Baſiliſcum ambulabo, & conculcabo Leonem, & Draconem*. Imperatore reſpondente dum pedes ejus deoſculabatur, *non tibi ſed Petro*, Pontifice ſurſus ajente; *& mihi, & Petro*; prout etiam id, quod dicunt Alexandrum ab exercitu Imperiali in anguſtiis poſitum, coqui veſtem aſſumpſiſſe, ut evaderet, ac Venetiis Olitoris munere in hortulo S. Mariæ de Charitate delituiſſe, donec à Senatu, & Duce agnitus victo ab iis Friderico reconciliatus Reipublicæ opera extitit, & licèt ſumma fuerit hujuſmodi Reipublicæ pietas, ac erga S. Sedem Apoſtolicam obſequium, & hæc etiam magnificè illa depicta cernuntur, tamen & plures, non mediocris notæ, ſcriptores, id non admittunt *Briet. Annal. tom. 6. anno* 1177. Baron. *tom.* 12. *pag.* 690. *& ſeqq.* Severin. Binius *in not. primi ad Concil. Gener. Lateranenſ. III.* Andr. Victorel. *in addit. ad Ciaccon. in vita dicti Pontificis Bellarmin. lib. 4. de Romano Pontifice*, ubi aliqua ab hæreticis conficta refutat; Iterum pacis conditiones ſuo publico Sacramento firmavit,
4 & plura obſervanda promiſit. Primò Pontifici, & Venetis pacem æternam, deinde treguam per annos ſex cum Populis Lombardiæ, per quindecim verò cum Vuilelmo Siciliæ Rege; tertiò quicquid Pontifici occupatum per ipſum fuerat, reſtituere; Denique Pontificiæ Majeſtati defenſorem acerrimum ſe aſſeruit, & obtulit.

Et hic finis tam ſævi, & injuſti belli, quo Pontifex,
5 & Eccleſia, per decem, & octo annos vexata fuerat; Extat munimenta hujus rei tùm in foliis, tum in lapidibus; præcipuè verò apud Venetos, qui in gratiam egregii facinoris, pluribus ex eximiis privilegiis, ab eodem Alexandro cumulati fuerunt, ut eſt in primis illud deſponſandi Mare Adriaticum aureo annulo in die Aſcenſionis in memoriam Victoriæ contra Othonem eadem die partam; & ideò quotannis, in aurea Navi, Bucentaureo dicta, ſolemniter Dux hanc Cæremoniam explet; miſſo enim in Mare aureo Annulo dicit: *Deſpondeo te Mare in ſignum veri, & perpetui noſtri Imperii*: Conceſſit etiam Duci, & Succeſſoribus in perpetuum, præeminentiam adduci faciendi ante ſe in diebus ſolemnioribus Cereum album; Tribuit pariter, ut Venetorum Duces, uti poſſint ad inſtar Imperatorum, Sede Aurea. Ulterius quaſdam Argenteas Tubas, & octo aureos Vexillos, quos Alexander Romam reverſus, dono à Magiſtratibus Romanorum accepit, eidem Duci donavit, ut tàm ipſe, quàm ſucceſſores ejus in ſolemniis ante ſe in memoriam tantæ rei geſtarent; Alia etiam privilegia, & gratias indulſit, quibus etiam ad præſens Veneti utuntur.

Extant adhuc à temporis voracitate reſiduæ nonnullæ inſcriptiones, quæ totam hanc docent hiſtoriam, ut eſt illa quæ legitur in veſtibulo Portæ Principalis Salbori, ubi Claſſis Othonis ſuperata fuit, hujus tenoris.

Heu Populi celebrate locum, quem Tertius olim
Paſtor Alexander, donis Cæleſtibus auxit.
Hoc etenim Pelago Veneta Victoria Claſſis
Deſuper eluxit, ceciditque Victoria magni.
Imperatoris Federici. Reddita Sanctæ
Eccleſia paſtumque fuit. jam tempora mille
Septingenta dabat centum ſeptemque ſupernus
Pacifer adveniens ab origine carnis amicta.

Vide de hac pace inita, & de tota perſecutionis hiſtoria, Baron. *in Ann.* 1167. *& ſeqq.* Petr. Greg. *de elect. cap.* 11. *num.* 33. Mich. Rouſſellius *lib.* 2. *hiſt. Pontif. Juriſdict. cap.* 9. *num.* 50. Radevius *de geſt.* Frider. *lib.* 2. *c.* 50. *& ſeqq.*

Hæcque Bulla hujus memorandi geſti memoriam recolens directa fuit Archiepiſcopo Eboracenſi, ut laudes Deo recenſeret, prout alias hujuſmodi Epiſtolas Alexander inſcripſit Archiepiſcopo Capuano, & Archiepiſcopo Cantaurienſi, nec non Abbati Caſſinenſi, ut meminit *Cherubinus in adnot. ad hanc Bullam.* Forma autem abjurationis hujus ſchiſmatis adhibita etiam in Concilio Lateranenſi ſub eodem Alexandro refertur à Baronio prædicto anno 1180. *Ego N. anathematizo, & recuſo omnem hæreſim extollentem ſe adverſus S. Romanam Eccleſiam Catholicam, præcipuè verò ſchiſma Octaviani, Guidonis, & Joannis, & ordinationes eorum irritas judico, & eis contradico, & modo, & in antea non obediturum juro, & promitto fidelitatem Romanæ Eccleſiæ, & Domino meo Alexandro, & ſucceſſoribus ejus juſtè intrantibus, ipſiſque ſerviam abſque omni malo ingenio contra omnem hominem, ſecundùm ordinem meum: Conſilia ejus quæ mihi ſcripto certè mandaverit, vel ipſe commiſerit nulli hominum prodam, nec etiam pro periculo corporis, atque membrorum; Legatum Eccleſiæ Romanæ honorabo, & ducam, & reducam, & juvabo expenſis; Sic me Deus adjuvet, & hæc S. Dei Evangelia*, & alia abjurationis forma refertur *in can. quoties* 11. *queſt.* 7.

Prima ſchiſmatum cauſa fuit diſſentio iſta inter Alexandrum, & Imperatorem, ut aliàs meminimus latiùs in vita ejuſdem Alexandri, & facit mentionem *Innocentius III. in cap. cum verbis* 14. *de præſcrip. &.* §. 2. hujus Bullæ habetur Imperatorem Fridericum die 24. Julii ad formam Capitulorum pacis veniſſe ad Eccleſiam Beati Nicolai; ibique ſchiſmati renunciaviſſe prout etiam id fecerunt omnes Archiepiſcopi, Epiſcopi, & alii Principes Theutonici Regni, & receperunt proinde abſolutionem per Epiſcopos, & Cardinales ad id deputatos.

In hac Bulla quæ hiſtoriam puram continet, nil aliud commentari viſum fuit, & quoad geſta tàm A-
6 lexandri, quàm Friderici, eorumque temporum ſchiſmata præter ea, quæ dicuntur in *Commentario ad Con-*

ſtitutionem primam hujus Papæ ſuprapoſito, & ex his latè dictis aliqua lector recipiet, & plura ex Authoribus ibi citatis, aliiſque. De Schiſmate verò, ac Schiſmaticorum pœnis in aliis Commentariis ubi fixa ſedes Conſtitutionum de illis diſponentium, propria erit tractatio Deo dante.

CONSTITUTIO IX.

ALEXANDRI III.

Incipiens (*Quoniam in agre.*)

EPITOME BULLÆ.

ALEXANDER V. E N N.
Fratribus Piſane Archiepiſcopo, & Univerſis Epiſcopis, & Filiis Abbatibus Per Tuſciam Conſtitutis.

ENunciat Cauſas ob quas Concilium Generale Lateranenſe III. celebrare intendit, illudque indicit.

COMMENTARIUM.

S U M M A R I U M.

1 *Commendatur virtus Alexandri, qui in tot calamitatibus Eccleſiæ, & Schiſmatum laudabiliter ſe geſſit.*
2 *Indixit Concilium Generale Lateranenſe Tertium.*
3 *Concilium hoc fuit OEcumenicum, & quæ continet.*
4 *In hoc Commentario agitur de poteſtate Summi Pontificis convocandi Concilia Generalia.*

PRæclariſſima fuit ſententia illa *Pindari Olimpiad. 1. Dies poſteriores omnium ſunt ſapientiſſimi.* Vir
1 quidem omni ævo ſapiens Alexander ex ejus geſtis & conſtitutionibus elucet; Aſt uſque ad apicem ſapientiſſimi, gloria, & laus, ab hac præſenti, & poſtrema Conſtitutione illi omne jure debetur.

Cùm enim ex tot Pſeudo-Pontificum Schiſmatibus, & ſciſſuris, tàm in ſuis Prædeceſſoribus, quàm in ſeipſo, ruinam Eccleſiæ ſæpius deploraſſet; tot enim Schiſmata, lutea erant, & fœtida munimenta, quibus fidei, & Eccleſiæ nitor deturpabatur, ac putridæ hæreſis monſtrum ſepticeps ſæviter inſidiabatur, omneſque Regiones evertebat; Ut igitur Zelantiſſimus Pontifex, ſuam ſedem poſt tot ſcopuloſas ærumnas, pacificè attingit, exemplo, ut bonos mores Clericorum jam collabentes, & fidem Eccleſiæ reſtitueret,
2 Concilium Generale indixit, ut ex præſenti conſtitutione habemus, & anno deinde 1180. fuit in Eccleſia S. Jo: Laterani cum effectu congregatum, & pauciſſimis diebus expletum, ut teſtatur Baron. *Annal. to. 12. pag. 272. litt. B.*

Fuit autem Concilium hoc ex OEcumenicis XI.
3 ex Lateranenſibus verò III. Etenim alia Lateranenſia prius congregata fuerant unum ſub *Calliſto II. anno* 1122. Alterum verò ſub *Innocentio II. anno* 1139. ut ſupra diximus.

Ex Canonibus verò, ac Decretis in hoc Concilio ſtatutis, quæ octo, & quadraginta ſupra quingenta fuerunt, primum, & potiſſimum illud fuit, quod legem, & formam dedit Summorum Pontificum electionibus inpoſterum faciendis; Statutum enim fuit, quod Pontificum futuræ electiones, neque Canonicæ, neque validæ cenſerentur, niſi quæ ex duabus partibus omnium votorum, circa unum, & idem ſubjectum concurrerent, & conſtarent, & quod reliquorum votorum tertia Pars, huic electioni, adhærere omninò ſub excommunicationis pœna obſtringeretur; Reliqui verò Canones, ad ritus Sacros, ad Sacramenta, ad Epiſcopos, ad Regulares, ad forum, ad Electiones, & generaliter ad morum reformationes ſpectantes, confuſim in præfato Concilio uſque ad quingentos, & ferè quinquaginta excreſcentes, videri poſſunt in Hiſtoria ejuſdem Concilii, & apud Cabaſſut. *in notitia Conciliorum pag.* 426. *& ſequentibus.*

Cùm autem in Commentario *ad Conſtitutionem ſecundam Leonis IX.* §. 4. remiſerimus agere de Concilio Generali, & de poteſtate illud convocandi ad 4
aliud Commentarium, in quod proprius ſermo incideret, ideò cùm in hac Conſtitutione Alexander ſpeciatim convocet, & indicat Concilium Generale, opportunum exiſtimamus, quæ remiſimus, hic expedire, unde breviter aliqua traduntur de Conciliis.

S U M M A R I U M.

De Conciliorum Etymologia, diverſitate, & facultate ſolius Summi Romani Pontificis congregandi Concilia Generalia.

1 *Concilii etimologia.*
2 *Ejus initia, ac antiquitas.*
3 *Concilium celebratum tempore Apoſtolorum quale fuerit primum.*
4 *Concilium aliud Generale, aliud Nationale, Provinciale, & Diœceſanum, & quæ ſint.*
Concilia non faciunt generalia plures intereſſentes, ſed qualitas convocationis ibidem.
5 *Concilia fuerunt primis Eccleſiæ ſæculis, ſed publicè permiſit congregari Conſtantinus Magnus Imperator.*
6 *Quid ſit Concilium Generale, & n. 7.*
7 *Enumerantur 19. Concilia Generalia uſque adhuc celebrata in Eccleſia, & nn. ſeqq.*
Concilium Arelatenſe ſub Divo Silveſtro, an fuerit Generale ibidem.
8 *Concilium Nicænum refertur etiam remiſſivè, & de ibidem actis contra Ariani dogmata.*
9 *Concilium Conſtantinopolitanum primum contra hæreſim Macedonii.*
10 *Concilium Epheſinum primum contra hæreſim Neſtorii.*
11 *Concilium Calcedonenſe contra hæreſim Euthichetis remiſſivè.*
12 *Quatuor hæc Concilia ſunt fontes Catholicæ Doctrinæ.*
13 *Concilium Conſtantinopolitanum II. & contra quos hæreticos.*
14 *Concilium Conſtantinopolitanum III. contra Monothelitas.*
15 *Concilium Epheſinum II. contra negantes adorationem, & venerationem Sacrarum Imaginum.*
16 *Concilium Conſtantinopolitanum IV. contra aliquot ſchiſmaticos.*
17 *Concilium, quod fuit primum ex Occidentalibus, Lateranenſi primum, pro Eccleſiaſtica diſciplina ſub Caliſto II.*
18 *Concilium Lateranenſe II. ſub Innocentio II.*
19 *Concilium Lateranenſe III. de quo in hac Bulla ſub Alexandro III.*
20 *Concilium Lugdunenſe II. ſub Gregorio X.*
21 *Concilium Viennenſe ſub Clemente V.*
22 *Concilium Conſtantienſe ſub Jo. XXIII.*
23 *Concilium Florentinum ſub Eugenio IV.*
24 *Concilium Lateranenſe V. ſub Julio II.*
25 *Concilium Tridentinum ultimum Generale.*

26 De

26 *De Conciliis Provincialibus remiſſivè Utilitas Conciliorum ibidem.*
27 *Definitio Concilii Generalis explicatur, & primò, quòd requirat convocationem Papæ, aliàs nullam haberet vim, & nn. ſeqq.*
28 *Comprobatur pluribus textibus, & rationibus, ac aſſertione DD. etiam exterorum.*
29 *Comprobatur ex inconcuſſa obſervantia præfediſſe Papam, aut ejus Legatos, & diluuntur aſſertiones Calvini, & aliorum Heterodoxorum, & nn. ſeqq.*
30 *Reſpondetur contrariis objectionibus hæreticorum, & præſertim circa convocationem aliquorum Conciliorum.*
31 *Concilium Nicænum congregavit D. Silveſter, & Conſtantinus obſequendo operam tribuit.*
32 *Papa quomodo hortabatur Imperatores in Convocatione Conciliorum.*
Opera Imperatorum quomodo fuit adhibita nunquam pro auctoritate.
33 *Confirmatur dicta veritas etiam ulteriori ratione, quod ſpectat ad ſolum Papam convocatio iſta Conciliorum.*
34 *Plura de Conciliis Generalibus remiſſivè.*

1 CONCILIA namque Generalia, quæ ſunt pars
præcipua Juris Canonici à qua cor effluxere
Sanctiſſimæ Conſtitutiones nominis Etymologiam tra-
hunt à verbo *concalare*, ideſt convocare, Beyerlinch.
in theatr. vit. humanæ tom. 2. ver. Concilium, vel à
communi intentione dictum eſt, eò quod omnes in
Concilium mentium obtutum in unum dirigant. Vel
dicitur quaſi Concidium littera D in L mutata, ut
ex Iſidor. diſſerit *Can. 1. 15. diſt.* Vel ex verbo *con-
cidere*, ſcilicet ſimul, & unitim cædere opiniones.
Vel derivatum à *con*, & *cilium*, eò quod in Concilio
omnes in unum conveniant, *eod. Can. 1.* & tradit
Fagnan. *in cap. ex parte numer. 10. de Capellis Mona-
chorum*. Uſus enim erat apud Romanos tempore quo
cauſæ agebantur omnes convenire in unum, & com-
muni intentione tractare res, proinde hoc nomen
Concilii tractum dicitur ex more Romano. Aliis no-
minibus etiam appellatur Concilium, ſcilicet Syno-
dus, quod ex verbo Græco interpretatur Comitatus,
vel Cœtus, aut Congregatio à coeundo, ſcilicet,
conveniendo in unum, ex quo Conventus quoque
nuncupatur, ex eo quia illic homines conveniunt
in unum, *diſt. 15. eodem canon. 1. §. Quarta.* [illegible]ne
à tempore Veteris Teſtamenti, Concilii Sac[illegible]dus
vigebat, ut indicatur Deuteronom. *cap. 17.* ibi: *Si
difficile, & ambiguum apud te judicium eſſe aſpexeris,
ſurge, & adſcende ad locum, quem elegerit Dominus
Deus tuus, veniesque ad Sacerdotes Levitici gene-
ris, & ad Judicem, qui fuerit illo tempore, quæreſ-
que ab eis, qui indicabunt tibi judicii veritatem.*
Et de hujuſmodi Conciliorum adunantiis fit men-
tio in Lege Evangelica Marci 8. probatque Baron.
Annal. tomo 1. Anno 35. num. 11. ac laudantur Con-
cilia à Chriſto Domino Matth. *cap. 18. Si duo vel
tres Congregati fuerint in nomine meo &c.* ut apud
Gonzalez *in capit. Sicut olim 25. numer. 6. de ac-
cuſat.*

Tempore igitur Romanorum hic uſus invaluit Con-
2 cilia convocandi, quæ Conventus dicebantur ad Cau-
ſas decidendas, ut in *l. 1. Cod. de vind. libertat. &
Feſtus*, Pompejus *in Theophil. in §. eadem Inſtit. ex
quibus Cauſis major*, ibi: *Concilium eſt conſeſſus certo-
rum virorum ſtatis annis, & diebus coeuntium*, Georg.
Amb. ad Tertull. de jejuniis cap. 13. obſervat. 5.

Primum autem Concilium in Eccleſia Dei fuit ab
ipſis Apoſtolis celebratum, dum poſt Aſcenſionem
3 Chriſti Domini in Hieroſolymam ſub Divo Petro
convenerunt Apoſtoli, & damnantes Judam Iſcario-
tem, in locum ipſius Mathiam elegerunt, in quo
Concilio, propoſitio facta fuit ab ipſo D. Petro A-
poſtolorum Principe, ut legitur *in Actis Apoſtolo-
rum cap. 1.* ibi: *Exurgens Petrus in medio Fratrum di-
xit, &c. & orantes, &c. cecidit ſors ſuper Mathiam,
& annumeratus eſt cum undecim Apoſtolis*, & in hoc
primo Concilio clarè patuit aſſiſtentia Spiritus Sancti.

Vel primum Concilium, ſecundùm communem
opinionem, fuit Hieroſolymis celebratum ſub D. Pe-
tro Apoſtolo cum aliis Apoſtolis tempore Claudii
Tiberii, quod enunciatur in *Actibus Apoſtolorum,
cap. 15.* in quo fuit damnata Circumciſio, & impo-
ſitum abſtineri à contaminationibus ſimulacrorum,
fornicatione, ſuffocatis, & ſanguine. B. Gregorius,
& B. Gelaſius *in can. ſicut, & canon. ſancta diſt. 15.*
Turrecrem. *in ſumma lib. 3. cap. 9.* Cardinalis Bellarm.
de Conciliis lib. 1. cap. 9. & 10. Cæſar. Baron. *tom. 1.
Annal. Eccl. anno Chriſti 58.*

Concilium namque in genere dividitur in Genera-
le, Nationale, Provinciale, & Diœceſanum. Gene- 4
rale eſt in quo omnes Epiſcopi univerſali Eccleſiæ
convocantur à Pontifice, habentque omnes, & ſin-
guli Catholicæ Eccleſiæ jus illùc conveniendi; qui-
bus præſidet per ſe, vel per Legatos à ſe miſſos Sum-
mus Pontifex; Nationale in quo convocantur alicu-
jus Regni vel Nationis Præſules, & cui aliquis Pa-
triarcha, vel Primas præſidet, & etiam nonnunquam
ipſe Papa, vel hujus Legati, diciturque in hoc ca-
ſu etiam hoc Concilium Nationale Generale, obli-
gatque omnes, quo pacto Concilium Turonenſe di-
citur Generale *in cap. 1. de Uſur.* ubi Gloſſ. *v. Conci-
lii*, Fagn. *in c. 1. de Summ. Trinit. num. 7.* Diſcrimen
namque inter Generalia, & minora Concilia non eſt
quidem in majoritate, vel minori numero intereſſen-
tium, ſed in qualitate convocationis univerſalis, vel
particularis; ſicque in Conſtantinopolitana Synodo
prima ſub Damaſo Papa, quæ eſt ſecunda Generalis
Synodus; intervenerunt non plures quàm 150. Præ-
ſules cùm Carthaginenſe Concilium, quod fuit Na-
tionale tempore D. Auguſtini conſtiterit ducentis, &
ſeptemdecim Epiſcopis, Cabaſſut. *in not. Concil. ſæcul.
1. fol. 14. num. 5.* Provinciale, quando conveniunt ſi-
mul Prælati unius Provinciæ cum Metropolitano:
Diœceſanum cùm Epiſcopus unà cum Clericis ſui
Epiſcopatus, Concilium convocat in propria Eccle-
ſia, quod propriè Synodus nuncupatur, *c. regula §.
Porro, diſt. 3.* Gloſſ. *in c. conveni.entibus ver. Univer-
ſalis 1. quæſt. 7.* Hoſtienſ. *in ſumma tit. de Conſtitut.
num. 5.* Cardinalis Bellarmin. *de Conciliis cit. lib. 1. c.
10. in princip.* Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriar-
chalium ſedium erect. cap. 12. num. 67. cit.* Gonzal. *nu.
6. & ſeqq. & ad cap. quod ſuper his 9. de major. &
obed.* Barboſ. *in can. Canones 1. 15. diſt.* Rursùs eſt aliud
genus Concilii, quod dicitur Monachale, quod pro-
priè vocatur Capitulum, de quo in *cap. in ſingulis,
& in cap. ea quæ de ſtatu Monachorum.*

Poſt pacem Eccleſiæ reſtitutam, publicè licuit Con-
cilia congregari, permittente Conſtantino Imperato- 5
re, *gloſſ. v. Synodo in can. futuram 12. quæſt. 1.* cùm
priùs ob Imperantium ſævitiem minimè inter ſe con-
gregari Chriſtianis permiſſum eſſet, Polydor. Virgil.
de Inventoribus rerum lib. 8. cap. 5. quamvis primis
etiam Eccleſiæ ſæculis clam fuiſſent habita Concilia
tàm Generalia, quàm Nationalia neque intermitteban-
tur Provincialia, & de hoc ritu tàm in Oriente, quàm
in Occidente, vide latè Thomaſſinum *de Benefic. par.
2. lib. 3. cap. 45. num. 1. & ſeqq.*

Igitur hic de Concilio Generali, ſeu univerſali a-
cturus, primò tradenda erit ejus definitio; ſcilicet,
Concilium univerſale eſt conventus, ſeu Congregatio 6
Epiſcoporum, Abbatum, & Generalium Ordinum ex
gratia, ad tractandum de Fide, Religione, & mori-
bus, auctoritate Summi Pontificis coadunata, Bannes
in princ. ſecunda ſecundæ.

Hucuſque Concilia Generalia in Eccleſia celebrata 7
decem, & novem ab Eccleſiaſticis Hiſtoricis nume-
rantur, & quidquid ſit de Conſilio Arelatenſi, ce-
lebratum ſub D. Silveſtro, quod aliqui dicunt Genera-
le, Battaglin. *Concil. d' Arles ann. 314.* incipiendum
reor à Nicæno.

Primum Concilium Generale Nicænum ſub D. Sil- 8
veſtro

veſtro celebratum fuit Nicææ anno 325. Conſtantino tunc Imperatore petente, & favente in Palatii Imperialis Aula, Euſeb. *lib. 3. in vit. Conſtantini cap.* 12. prout ſervatum fuit in Conciliis 6. & in Quiniſexto Trullano, (quidquid ſit de ejus legitimitate) ac Romano ſub Melchiade, cæteris autem in Eccleſiis congregatis. Cauſa fuit hæreſis Ariana impiè aſſerens Verbum eſſe puram Creaturam tunc ibi condemnata, de quo Conc. Nicæno dixi *tom. 1. Comm. ad 2. Conſt. D. Leonis Magni*.

9 Secundum. Concilium fuit Conſtantinopolitanum primum celebratum in dicta Civitate anno Domini 381. ſub Damaſo Summo Pontifice, & Imperatore Theodoſio ſeniore, ibique convenerunt 150. Epiſcopi *dicta diſtin. 15. c. Canones tomo primo Conciliorum*, Azor. *cit. p. 2. lib. 5. cap. 16. verſ. ſecundum*, Cardinalis Bellarminus *tom. 1. contr. 4. lib. 1. de Conciliis; c. 5. verſ. eſt advertendum*, Card. Baron. *tom. 4. Annal. anno Chriſti* 383. *num. 24. cum ſequent.* In quo Concilio fuit damnata hæreſis Macedonii Epiſcopi Conſtantinopolitani negantis divinitatem Spiritus Sancti, huncque eſſe Creaturam temerè affirmantis, & ſic ad talem errorem confutiendum, & alios Eunomianorum, & Arianorum, Symbolo Fidei in Nicæno Concilio hæc verba addiderunt: *Et Spiritum Sanctum, & vivificantem ex patre procedentem, &c. ſimul Adorandum, & conglorificandum, &c.*

10 Tertium Concilium fuit Epheſinum primum *anno Domini* 431. celebratum Epheſi ſub Cæleſtino primo, & cooperante Imperatore Theodoſio juniore, cum Epiſcopis biſcentum *cit. diſt. 15. c. Canones tom. 1. Concil.* & fuit congregatum contra Neſtorium Epiſcopum Conſtantinopolitanum aſſerentem Mariam non eſſe *Theotocon*, ſcilicèt Deiparam, ſed *Chriſtiacon*, hoc eſt Matrem Chriſti, & proinde in hoc duas aſſerebat perſonas, qui error emanavit à quodam Presbytero Anaſtaſio, qui ex Antiochia Conſtantinopolim unà cum dicto Epiſcopo acceſſit Card. Baron. *tom. 5. ann. Chriſti* 431. *num. 7. & 8.* Poſſevinus *in appar. ſacró, tom. 1. litt. E. pag. 437. cit.* Card. Bellarm. *tom. 1. lib. 1. de Conc. c. 5. verſ. Tertia Synodus*.

11 Quartum Concilium fuit Calcedonenſe celebratum anno Chriſti 451. ſub D. Leone I. Papa, & favente Martiano Imperatore cum 630. Epiſcopis contra hæreſim Eutychetis, de quo Concilio egimus in Commentario ad Conſtitutionem ſecundam D. Leonis.

12 Et hæc quatuor Concilia ſunt fontes ex quibus veritas Catholica profluit, & uti quatuor flumina Orbem irrigarunt Cœleſtis Doctrinæ rore, & uti quatuor Evangelia in quatuor Mundi partes agnitionem Veritatis diſperſerunt, S. Gregorius *lib. 1. epiſt. 14. in regeſt. & can. 2. & ſeq. diſt. 15.*

13 Quintum Concilium fuit Conſtantinopolitanum II. apud Conſtantinopolim habitum ſub Vigilio Pontifice, & Juſtiniano ſeniore Imperatore anno Domini 553. cum Epiſcopis 165. *diſt. 16. c. quoniam tom. 2. Conciliorum*, & fuerunt damnati Petrus Antiochenus, Epiſcopus Aretinus, Patriarcha Conſtantinopolitanus, Severus, Theodatus, & Zonaras Epiſcopi Hæretici Origeniſtæ, D. Gregorius *in regeſt. lib. 1. epiſtol.* 24. Barboſ. *coll. DD. ad cit. diſt. 15. canon. ſicut*.

14 Sextum fuit Concilium Generale Conſtantinopolitanum III. anno Domini 681. habitum cum Epiſcopis 189. *diſt. 16. can. habeo tom. 3. Conciliorum* contra Monothelitas, qui ſunt ita dicti ab una tantùm voluntate, quam in Chriſto agnoſcebant Alphonſ. *de Caſtro adverſus hereſes verſ. Chriſtus, verſic. Sexta, eſt heres* tempore Agathonis Pontificis, & Imperatoris Conſtantini IV.

15 Septimum fuit Nicænum II. ſub Adriano I. & Conſtantino VI. Imperatore habitum Nicææ anno Chriſti 787. cum Epiſcopis 350. contra Iconomachos, ſcilicet eos, qui negabant adorationem, & venerationem Imaginum Sanctorum, *cit. diſt. 15. c. Sancta tom. 3. Concil. part. 1.*

16 Octavum fuit Conſtantinopolitanum IV. anno Domini 869. cum Epiſcopis 202. celebratum *diſt. 16. can. prima autem tom. 3. Concil. part. 1.* ſub Hadriano II. Papa, & Baſilio Imperatore Conſtantinopolitano, & fuerunt depoſiti Ignatius, & alii Schiſmatici.

Nonum Concilium quod fuit primum ex Occi- 17
dentalibus Generale, eſt Lateranenſe primum anno Domini 1118. Romæ cum Epiſcopis 426. pro Eccleſiaſtica diſciplina reformanda ſub Caliſto II. in ejus vita, *& Epiſt. tom. 3. Concil. part. 2.*

Decimum eſt Concilium II. Lateranenſe ſub Inno- 18
centio II. Papa, & Philippo Imperatore anno Domini 1139. Romæ habitum per duos Patriarchas Hieroſolymitanum, & Conſtantinopolitanum 70. Archiepiſcopos, 400. Epiſcopos cum treſdecim Abbatibus, octogin a Prioribus Conventualibus, & intervenientibus Oratoribus Græci, & Romani Imperii, Regum Hiſpaniæ, Galliæ, & Angliæ.

Undecimum fuit Lateranenſe III. ibidem celebra- 19
tum anno Domini 1180. Alexandro III. Summo Pontifice, de quo in hac Conſtitutione fuit facta Indictio Generalis anno 1178. alii tamen dicunt fuiſſe celebratum Anno 1179. *ut Ciaccon. in vita Alexandri III.* & alii ante illum referunt: Verum Vvillelmus Archiepiſcopus Tyri, qui intervenit in dicto Concilio, affirmat fuiſſe celebratum anno 1180. die 5. Martii, & ita refert Baron. *in annal. tom. 12. pag. 721. litter. H.*

Duodecimum fuit Concilium Lateranenſe IV. ſub Innocentio III. anno Domini 1225. habitum per Epiſcopos 400. Romæ, ut in ejus vita, *& to. 3. Concil. p. 2.*

Decimum tertium Concilium Generale Lugdunenſe I. ſub Innocentio 4. anno 1245. celebratum Lugduni cum Epiſcopis 140. ibidem.

Decimum quartum fuit Concilium Generale Lug- 20
dunenſe II. ſub Gregorio X. anno 1274. cum Epiſcopis 700. in ejus vita, *& Epiſtola tomo 3. Concil. par. 2.*

Decimum quintum Concilium Generale Viennen-
ſe anno 1311. Viennæ in Gallia Narbonenſi celebra- 21
tum ſub Clemente V. & Alberto Imperatore per Epiſcopos 300. damnans errores Beguardorum, & Beguinarum ad præſens renovatos ferè omnes per Michaelem Molinos Auctorem damnatum à S. Inquiſitione, ut ſuo loco dicemus. In hoc Concilio fuit ſtatuta celebratio feſti Corporis Chriſti in die Jovis poſt feſtum Pentecoſtes, ut videre eſt in ejuſdem Clementis vita, *& tomo 3. Concil. part.* 2. cujus Concilii Conſtitutiones in volumine Clementinarum continentur.

Decimum ſextum fuit Conſtantienſe Concilium Con-
ſtantiæ congregatum Joanne XXIII. Papa, & Sigiſ- 22
mundo Imperatore anno 1414. per Epiſcopes 240. & deinde completum ſub Martino V. anno 1314. tempore Schiſmatis, tribus exiſtentibus Pontificibus Joanne XXIII. Benedicto XIII. & Gregorio XII. Et fuit damnatus Joanne Vvicleffus cum ſuis 45. articulis hæreticalibus; Et vide in vitis dictorum Pontificum, *& tom. 3. Concil. part. 2.*

Decimum ſeptimum Concilium Generale fuit Flo- 23
rentinum Florentiæ habitum anno 1439. inchoatum tamen Ferrariæ, & propter peſtem illùc translatum ſub Eugenio IV. & Sigiſmundo Imperatore cum Epiſcopis 141. præſente Imperatore Græcorum, ubi de proceſſione Spiritus Sancti à Filio, de igne Purgatorii, de Sacramentis, de Papæ primatu multa ſtatuit, ut in vita Eugenii IV. *& tom. 4. Concil.*

Decimum octavum Concilium Lateranenſe V. ſub 24
Julio II. & Leone X. anno 1512. Imperatore Maximiliano cum Epiſcopis 114. pro reformatione Eccleſiæ Romæ habitum, & ad pacem inter Epiſcopos Chriſtianos componendam; ut in vita dicti Leonis X. *& tom. 4. Concil.*

Decimum Nonum, & ultimum uſque adhuc celebratum Concilium Generale fuit celeberrimum illud Tridentinum inchoatum ſub Paulo III. anno 25
1545.

1545. 13. menſis Decembris, & deinde ſub Julio III. Marcello II. Paulo IV. & Pio IV. pontificibus continuatum, & completum, tempore Caroli V. & Ferdinandi Imperatorum Romanorum; fuit namque locus priùs aſſignatus huic Concilio Civitas Mantuæ, deinde Vincentia, tandem Tridentum, ubi terminatum anno 1563. Quod fuit congregatum ad extirpandas hæreſes Martini Luteri.

26 Ultra enumerata Concilia Generalia, extant alia Concilia Provincialia de quibus latè dixi *tom.* 1. Quæ omnia enumerant diverſi Authores citati, & Card. de Lauræa *in Epitome Canonum, ver. Concilium, & in Indice Conciliorum* in principio dicti operis, & *cit.* Battaglinus in Hiſtoria Conciliorum idiomate Italo edita, Quorum Concilium Generalium celebratio apud Eccleſiam Catholicam maxima fuit in veneratione, eò quod eorum ductu ſuſciatur diſciplina Chriſtianæ perfectionis. Unde benè in Concilio Conſtantienſi PP. illi ſapientiſſimi *ſeſſ.* 39. hæc verba protulere: *Conciliorum generalium celebratio agri Dominici præcipuè cultura eſt; quæ vepres, tribules, & ſpinas hæreſeos, & errorum, & ſchiſmatum extirpat; exceſſus corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frugem uberrimæ fertilitatis adducit, illorum verò defectus, & neglectus præmiſſa mala diſſeminat, atque fovet.*

27 Deveniendo nunc ad explanationem definitionis Concilii; primò occurrit ſtatuere Concilia Generalia, ſeu Oecumenica, quæ idem ſonant debere congregari à ſolo Summo Pontifice Romano; vel de ejus licentia, aliàs eſſent nulla, & nullius vigoris, neque leges condere poſſent.

28 Hoc patet ex *Conſtitutione unic. Pelagii Secundi, tom.* 1. à me relata, ubi condemnando Conciliabulum Conſtantinopolitanum §. 1. redarguit Joannem Patriarcham dictæ Sedis convocaſſe Concilium Generale ibi: *Cùm Generale Synodum convocandi auctoritas Apoſtolicæ Sedi B. Petri ſingulari privilegio ſit tradita, & nulla unquam Synodus rata legatur, quæ Apoſtolica auctoritate non fuerit fulta*; & priùs dixit: *Nec liceat defendi, quod non licuit agere, &* *Leo IX. conſt.* 2. *anno* 1053. *tom.* 1. à me adducta hoc idem ſcripſit Epiſcopis Africæ §. 4. *Hoc autem nolo vos lateat, non debere præter ſententiam Romani Pontificis univerſale Concilium celebrari*, & ex *can. Synodum, can. Regula, can. huic ſoli, can. multis, & can. nec licuit diſt.* 17. *can. ideò huic* 2. *queſt.* 6. *can. dudum* 3. *queſt.* 7. *& Damaſus Papa epiſt.* 4. *ad Epiſcopos Africanos cap.* 1. ait: *Ut noſtris Synodum ſine ejus* (ſcilicet Romani Pontificis) *auctoritate fieri non eſt Catholicum, nec Epiſcopus niſi in legitima Synodo, & ſuo tempore Apoſtolica vocatione congregata definit, damnari poteſt neque unquam ulla Concilia rata leguntur, quæ non ſunt fulta Apoſtolica auctoritate.*; *Et Aegyptius Epiſcopus in Epiſt. ad Felicem II. Canonibus jubentibus abſque Romano Pontifice de majoribus cauſis nihil debere decernere Epiſcopos*, & infra *ſcimus in Nicæna magno Synodo communiter ab omnibus eſſe roboratum, non debere abſque Romano Pontifice Concilia celebrari, nec Epiſcopos damnari. Ex Conc. VII. Generali act.* 6. reprobatum habetur Concilium quoddam Conſtantinopolitanum, eò quod ſine congreſſu Romani Pontificis ab Imperatore convocatum fuerit; In Concilio VI. Oecumenico *act.* 18. Patres confeſſi fuere omnia Concilia præterita Oecumenica Pontificis ſumma auctoritate fuiſſe roborata; In Concilio Chalcedonenſe *act.* 1. damnatus fuit Dioſcorus Conſtantinopolitanus Antiſtes, ex eo quia Concilium auſus fuerit congregare ſine Summi Pontificis auctoritate, & ibi ſubjungitur, *quod nunquam licuit, nunquam factum eſt*. Rursùs extat Canon antiquiſſimus Eccleſiæ, ſcilicet præter ſententiam Romani Pontificis Concilia celebrari non poſſe, ut refert Julius Papa I. anno 336. *Ad Epiſcopos Orientales epiſt.* 2. *cap.* 29. *&* 30. & fuit renovatus in Concilio Nicæno I. ut *in epiſt.* 1. *dicti Julii*, & in *epiſt.* Synodi Alexandriæ *ad Felicem*, & dixit Marcellus Papa I. anno 304. *in Epiſt.* ad Maxentium Epiſcopum ut *in can.* 1. *diſt.* 27. Socrates *lib.* 2. *cap.* 13. Hormiſda Papa, *epiſt.* 2. *ad Anaſtaſium Imperatorem Nicolaus I. epiſt.* 8. *&* 38. *Gregorius VII. lib.* 2. *poſt ep.* 55. *Julius Secundus in Bulla indictionis Concilii Lateranea.* 5. *ſeſſ.* 2. *Leo Nonus in conſt.* 2. *Cum ex venerabilium. Sixtus Tertius in epiſt. ad Epiſcopos Orientales*, & DD. omnes Catholici fatentur, inter quos D. Thom. *qu.* 10. *de poteſtat. Papæ art.* 4. *ad* 13. ibi: *cujus auctoritate* (ſcilicet Papæ) *Synodus congregari poteſt, & à quo, ſententia Synodo confirmatur, & ad ipſum à Synodo appellatur, &* 2. 2. *quæſt.* 1. *art.* 10. *in corpore* ibi: *& ideò ad ſolam auctoritatem Pontificis pertinet nova editio Symboli, ſicut; & omnia alia quæ pertinent ad totam Eccleſiam, ut congregare Synodum generalem*. Ità D. Antoninus *par.* 3. *tit.* 2. *c.* 5. §. 1. & vide *Auct. de libert. Eccl. Gallicana lib.* 5. *cap.* 5. ubi inter alios adducit Jo. Gerſonem, *lib. de vit. ſpirit. anim. lect.* 5. ibi: *de hac poteſtate*, ſcilicet Pontificia *ſunt Jus convocandi Concilia Univerſalia, &c.* & Petr. de Marca *l.* 5. *cap.* 5. *num.* 4. ibi: *Hoc flagitium admiſerat Dioſcorus, quod ſine Sedis Apoſtolicæ auctoritate Synodum Epheſinam peregit, & cap.* 14. *num.* 1. In VII. quoque Synodo Primatus Romani Pontificis emicuit, etenim non ſolius conſeſſus prærogativa, dignitative Sedis Apoſtolicæ, ſed etiam ſumma illa auctoritas admiſſa eſt, quæ Conventibus Eccleſiaſtici Concilii Oecumenici robur conferre debet, Idem docet Card. Turrecremata *in lib.* 3. *ſummæ cap.* 6. Cardinal. Bellarmin. *de Conciliis lib.* 1. *cap.* 12. *&* 13. Ludovicus Abelly *par.* 2. *de legibus cap.* 3. *ſect.* 5. §. 2. Layman *lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 7. *num.* 5. Anguian. *de legibus controv.* 28. *num.* 2. *&* 3. Barboſ. *coll. DD. ad c. Canones diſt.* 15. Card. de Lauræa, *in epit. Canonum, ver. Concilia Generalia à quo convocanda*, Cardinalis Pallavicinus, *in Hiſtoria del Concilio di Trento, lib.* 6. *part.* 1. *cap.* 4. & recenſetur *in cit. tract. de Oecumenica Cath. Apoſt. auctoritate diſq.* 8. *cap.* 5. §. 2. *fol.* 400. *num.* 22. *& ſeq.* Ita de convocatione Concilii Conſtantienſis, patet fuiſſe illud indictum à Joanne XXIII. *conſt. in bullar.* Concilium Lateranenſe I. à *Julio Secundo conſt.* 27. declarato nullo Conciliabulo Piſano convocato ſine Papæ conſenſu, & Concilium Baſileenſe indixit Martinus V. *conſt.* 14. & tranſlatum ad Florentiam ab Eugenio IV. *conſt. XI.* Lugdunenſe generale primum, ab Innocentio IV. *conſt.* 3. *in appendice*, ſicut Concilium Lugdunenſe ſecundum à Gregorio II. *conſt.* 1. Viennenſe, à Clemente V. *conſt.* 1. & in ultimo Concilio Tridentino patet convocatio in Bulla Pauli III. *conſt.* 33.

29 Probatur rursùs hæc veritas inductione antecedentium Conciliorum, ex quibus non ſolùm patet auctoritate Apoſtolica fuiſſe illa congregata, verùm etiam in illis Papam uti Caput per ſe præſediſſe, vel nomine ipſius Legatos Apoſtolicos miſiſſe, qui præſiderent; Et primò in Concilio Apoſtolico *act.* 15. præſedit Petrus, & ipſe primus ſurrexit, & propoſuit rem diſceptandam, nam Surgens Petrus dixit: *Viri Fratres*, &c. ut docet S. Hieronymus *epiſt.* 11. *ad Divum Auguſtinum*. Secundò in Concilio Arelatenſe ſecundùm aliquas Generali præfuerunt Legati D. Silveſtri Papæ, & licet videatur præſediſſe Martinum Archiepiſcopum Arelatenſem; ob quod Calvinus apud *Bail. tom.* 2. *Conc.* negat ibi præſediſſe Papam, certum eſt illum Archiepiſcopum fuiſſe Legatum natum Sedis Apoſtolicæ, & uti talem interveniſſe ut probat Scheleſt. *antiquitat. part.* 2. *diſſer.* 1. *&* 6. *art.* 3. §. 3. & refert, D. Berninus *in hiſtor. dell' Ereſie ſecolo IV. c.* 4. *fol.* 218.

Tertiò in Concilio Nicæno primum poſt Apoſtolos præfuit nomine Divi Silveſtri Papæ, qui illud congregavit, Hoſius nunc inter Beatos adſcriptus Epiſcopus Civitatis Cordubæ, ut patet ex ejus ſubſcriptione ante omnes Patriarchas, & proinde à D. Athanaſio *epiſt. ad ſolitariam vitam agentes*, Princeps illius Concilii vocatur, & teſtantur Epiſcopi Concilii Romani Secundi ſub Damaſo apud Sozom. *lib.* 6. *cap.* 13.

Digitized by Google

cap. 13. & Gelaſius Lyzicenus *lib.* 2. *act. Concil. Nicæn. cap.* 12. in quo habetur: *Sancta, & magna, ac Generalis Synodus SS. PP. Nicæ congregatorum per Hoſium Epiſcopum Civitatis Corduba in Hiſpania tenentem locum Epiſcopi Romani cum ejuſdem Sedis Presbyteris*. In Concilio Epheſino præſedit D. Cyrillus Alexandrinus nomine Cœleſtini Papæ, qui ipſum indixit, ut ex ipſius *Epiſtola ad D. Cyrillum*, in qua eidem tale onus præſidendi impoſuit, & teſtantur Evagrius *lib.* 1. *Hiſt. cap.* 4. & S. Proſper *in Chronico*, & ſic de cæteris Conciliis.

30 Sed obiiciunt hæretici non ſpectare ad Pontificem Concilia congregare, & iis præſidere, ſed ad Imperatorem, pro quo conantur adducere plura exempla, ſcilicet in Concilio Nicæno interveniſſe Conſtantinum Imperatorem, *ut in Conc. VI. General. act.* 18. habetur: *Conſtantinum ſemper Auguſtus, & Silveſter laudabilis magnam, atque inſignem in Nicæa Synodum congregabant*. Et in Concil. Chalcedonenſi traditur Imperatorem Martianum ſupra omnes Epiſcopos conſediſſe.

Sed in contrarium eſt veritas, ſcilicet Concilium non licere ab Imperatore, ſeu quovis alio Principe congregari, qui potius debent preces Summo Pontifici porrigere, pro convocatione facienda, Nicol. I. *epiſt.* 8. *circa finem, & epiſt.* 38. & impediens ejus celebrationem, & convocationem excommunicatur *diſt.* 18. *c. quoniam, Concil. Sabin. c.* 2. Qua pœna plectuntur etiam qui impiè dicunt venientes ad Concilium, vel damnum euntibus inferentes, *ibid.*

31 Concilium namque Nicænum certum eſt congregaſſe Silveſtrum Pontificem, cujus hortatu Imperator Conſtantinus operam ſuam, ac præſidium adhibuit ad convocandos Epiſcopos, eò magis quia tunc erat initium Eccleſiæ, & patet illum humiliori loco poſt Epiſcopos ſediſſe, Theodoretus *lib.* 1. *hiſtor. cap.* 7. & Euſebius *lib.* 3. *ipſius vita*, & Ruffinus *lib.* 10. *c.* 2. narrat ipſum Imperatorem affirmaſſe ſe eſſe Epiſcopis inferiorem, & non Judicem, ſed judicari ab iiſdem debere, ſcilicet: *Deus conſtituit vos Sacerdotes, & poteſtatem vobis dedit de nobis quoque judicando, & nos à vobis rectè judicamur*. Et Nicephor. *lib.* 12. *cap.* 16. *in Epiſt. Synodali ad Damaſum*, ibi: *Sed etenim cum fraternam veſtram erga nos pietatem conſervantes, & dilectionem exhibentes, indicto Romæ de voluntate Dei Concilio, vos quoque uti membra veſtra propria eò convocaverimus*. Et in Conc. Chalcedonenſi conſediſſe primo loco Martianum nihil obſtat, dictis, nam certum eſt honorari debere Imperatores intervenientes. Quinimò refertur humilitas Conſtantini Magni noluiſſe unquam ſedere poſt plura juſſa Concilii, & in ſede minùs alta inter Patres Euſebius *in vita Conſtantini c.* 10. Theodoretus *lib.* 1. *cap.* 7. Socrates *lib.* 1. *cap.* 5. Sed conſtat ex actibus ipſius Concilii Chalcedonenſis auctoritativè præſediſſe ibi Legatos Pontificis, ut patet ex *Epiſt. D. Leonis Magni* 10. & ex *epiſt. Pulcheriæ Imperatricis in* 1. *p. ejuſdem Concilii* regiſtrata, ut refert Eminentiſſ. Pallavicinus *in Hiſt. del Concilio di Trento cit. part.* 1. *lib.* 6. *cap.* 4.

32 Pontifex namque ſuis litteris hortabatur Imperatores, ut Concilio faverent, ut videtur *ex Epiſt. PP. Concilii VI. ad Agathonem Papam*, ibi: *Acquieſcentes vera confeſſionis litteris à veſtra paterna beatitudine ad piiſſimum Imperatorem miſſis, quas ut à ſummo Apoſtolorum vertice divinitùs præſcriptas agnoſcimus*; ac in *Epiſt. Theodoſii, & Valentiniani ad Synod. Epheſ. tom.* 1. *cap.* 32. *Candidianum præclariſſimum religioſorum domeſticorum Comitem ad Sacram veſtram Synodum abire juſſimus, ſed ea lege, & conditione, ut cum quæſtionibus, & controverſiis quæ circa Fidei dogmata incidunt, nihil commune habeat: Nefas eſt enim, qui Concilio Sanctiſſimorum Epiſcoporum inſcriptus non eſt, illum Eccleſiaſticis negotiis, & conſultationibus ſe immiſcere*. Unde Hoſius Epiſcopus ad Conſtantinum ſic fuit alloquutus. *Deſine quæſo, & memineris te mortalem eſſe, & formida diem judicii, ſerva te in die illum purum, ne te miſceas Eccleſiaſticis, neque nobis in hoc genere præcipias, ſed potius ea à nobis diſce*, ut refert D. Athanaſius *in epiſt. ad ſolit. vit. agen.* Et demum confert auctoritas Divi Ambroſii *lib.* 5. *epiſt.* 32. *ad Valentinianum Imperatorem*: ibi. *Si conferendum de Fide, Sacerdotum debet iſta eſſe collatio, ſicut factum eſt ſub Conſtantino auguſtæ memoriæ Principe, qui nullas leges ante præmiſit, ſed liberum Judicium dedit Sacerdotibus*: Sicque opera Imperatorum præfulſit non ad aliquam auctoritatem Conciliis communicandam, ſed ad ſeditiones vitandas expenſas ſuggerendas, & faciliorem obſervantiam præſtandam, ut benè ex inductione probat Auth. *de Oecumenica Cathedra Apoſtolica auctoritat. loc. cit. fol.* 400. *de Papa ac Concilii ad invicem ſuperioritate*, & confutatur ſententia modernorum hæreticorum ad Principes ſolum pertinere Conciliorum convocationem pluribus argumentis, nec non reſpondetur exemplis convocationum à Principibus factarum, ut firmat Auctor *tract. de libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ lib.* 5. *c.* 3. *&* 4.

Hæc doctrina etiam ſumma ratione conſtat, nam 33 ad illum ſpectat Concilium congregare, qui Epiſcopis habet jus imperandi in toto Orbe. Sed hic eſt ſolus Pontifex Summus, ut patet, & probant Concilia Epheſinum *ſect.* 2. *cap.* 15. Chalcedonenſe *act.* 1. ergo, &c. Rursùs non debent membra Communitatis leges ſancire ſine capite, quod eſt Summus Pontifex caput viſibile totius Eccleſiæ, ut habetur Matth. 16. *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, &c. Et tu* (ſcilicet Petrus) *aliquando converſus confirma fratres tuos*; Et patet ex *can. præceptis, can. non decet* 13. *diſt.* Nam Romana Eccleſia ab omnibus eſt ſequenda uti magiſtra, Param. *de orig. Sanctæ Inquiſitionis, lib.* 3. *quæſt.* 1. *in principio num.* 63. Nam in Romana Eccleſia remanſit integra Apoſtolorum ſucceſſio, & traditio, Bellarmin. *de verbo Deo non ſcripto cap.* 9. *verſ. quinta regula eſt*.

Quid autem dicendum ſi Papa inciderit in hære-
ſim, quod Deus avertat, alibi dicam, prout quod
Concilia congregata ſine auctoritate Pontificis ſint
nullius auctoritatis Concilii Oecumenici, & Conci- 34
liabula dicantur, & de auctoritate Concilii Univer-
ſalis, & Oecumenici, ac de aliis ad Concilia hujuſ-
modi pertinentibus.

CONSTITUTIO UNICA.

URBANI III.

Incipiens (*Cum Anteceſſor*.)

EPITOME BULLÆ.

URBANUS DILECTIS FIL. Magiſtro, Et Fratribus Cruciferis Hoſpitalis Bononien.

APprobat hic Pontifex Ordinem Fratrum Cruciferorum in Hoſpitali Civitatis Bononiæ, eumque in jus, & proprietatem B. Petri, & ſub Apoſtolica protectione ſuſcipit, cum onere annuæ præſtationis duodecim Imperialium annis ſingulis ſibi, & ſucceſſoribus Pontificibus perſolvendis. Pleraque alia concedit.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Vita, ac geſta Urbani Tertii recenſentur.*

2 Hujus

Digitized by Google

2 *Hujus Conſtitutionis materia innuitur.*

3 *Origo Religionis Cruciferorum, de quibus in hac Bulla.*

4 *Variæ opiniones adducuntur.*

5 *Communis refertur, & approbata fuit à Papa Urbano hoc; & de ejus ſtatu antiquo.*

6 *Fuit iſta religio ſuppreſſa tempore ſ. m. Alexandri Septimi.*

7 *Adeſt alia Religio Cruciferorum in Belgio, & Germania, & quæ ſit?*

8 *De qua Congregatione dicta etiam Canonicorum Regularium remiſſivè.*

1 FUit Urbanus Tertius Natione Italus, Patria Mediolanenſis, Gente Cribella ortus, & Lamberti nomen adeptus; Cùm verò Cardinalis, & Archiepiſcopus Mediolanenſis ab Alexandro Tertio creatus Veronam, ubi à Lucio Tertio indicebatur Concilium, acceſſiſſet, mortuo ibi Lucio, Pontifex ibidem à Cardinalibus renunciatur: Solio Sedis aſſumpto prior ei, & potiſſima cura fuit Chriſtianorum Principum, qui Syriam incolebant, diſſentientes animos concordare, ſed Dei occulto judicio voti compos non fuit effectus; Raymundus enim Tripolis Comes tumidus ambitione regnandi, ac impotens, animi impatiens, quod Guidus Luſinianus Regnum Hieruſalem, ad quod ipſe aſpiraverat, poſt Balduini mortem fuiſſet adeptus, Religione, timore Dei, ac Pontificia authoritate peſſumdata, percuſſit fœdus cum Saladino Ægyptiorum Tyranno, qui propereà animo, & viribus auctus Regem Luſinianum pluribus fregit præliis, ac denique Hieruſalem occupavit, quam Goffridus Bullionus jam pridem maxima gloria, & ingenti Chriſtianorum ſanguine ab immani infidelium dominio vindicaverat.

Intereà Urbanus Veronæ, ubi degebat, accepto
nuncio hujus miſerrimi eventus, maximè fuit animo
concuſſus, ſed haud omninò fractus, impiger enim
2 ad alia, quæ ad dignitatem, & immunitatem Eccleclefiæ
tuendam concernebant contra Fridericum Imperatorem, qui in Germania pleraque jura, & bona Eccleſiaſtica uſurpaverat, fortiter inſurgere cœpit: Imperator enim jus ſpoliandi bonis Epiſcopos in Germania morientes ſibi arrogaverat, imò Eccleſiaſtica prædia, & bona ab Eccleſiis, & Monaſteriis auferebat, eaque ad ſui libitum erogabat, vel alios ditando, vel Militibus ſtipendia perſolvendo, Pontifex igitur ad hunc maximum, & impium extirpandum abuſum omninò inſtabat; ſed Imperator nedum renuebat, ſed inſuper à Pontifice prætendebat, ut ſuum filium Henricum Conſortem ſibi Imperii faceret, & Imperiali Diademate ornaret. Hinc animorum ſimultatibus ortis, maximum erupit diſſidiorum incendium; Nam Urbanus, Friderici injurioſis factis id expoſcentibus, illum cenſuris innodare decreverat, at morte præventus Ferrariæ, extremo dolore confectus ex nuncio captæ Hieruſalem, & Crucis Domini in manus impiorum perventæ, cenſuras non valuit fulminare, Ciac. *in vita dicti Pontif.*

His ita breviter prænotatis, deveniamus ad aliqua
3 differenda de Ordinis hujus inſtituto in præſenti Conſtitutione edita ſeptima Kalen. Aprilis 1187. approbato.

Religionis hujus originem, antiquitatem, necnon
Inſtitutores in ancipiti poſuerunt variæ Authorum opi-
4 niones; Alii D. Cletum Authorem faciunt, dum Peregrinos Romam adventantes recipiebat; alii Cyria-
cum Patriarcham Hieroſolymitanum anno 315. qui
5 Crucem Chriſti Domini inventam Helena Conſtantini Matri donavit, quem ad ſervandam illius mirabilem inventionem, hujuſmodi Cruciferorum Collegium inſtituiſſe ferunt. Alii ad tempora Innocentii III. hujus Ordinis primordia referunt, qui Cruceſignatorum Militiam inſtituit ad profligandos hæreticos Albigenſes. Sed communior opinio tenet opera Beati Cleti in lucem fuiſſe editum hunc Ordinem, ut innuitur in *Conſt. ſ. m. D. Pii V.* 59. in qua enunciatur illum inſtitutum fuiſſe opera Alexandri III. ſub diſciplina B. Cleti in Civitate Bononiæ, quem deindè approbavit Urbanus III. *in hac Conſt.* de quo vide Azor. *Inſtit. moral. tom. 1. lib. 13. cap. 11. qu. 8. verſ. Cruciferi*, Tapia *in auth. ingreſſ. C. de Sacroſ. Eccleſ. cap. 23.* & apud Barboſ. *in Collect. deciſ. Apoſt. coll. 379. num. 2.* qui advertit hujus Ordinis non eſſe Monaſteria, & militare ſub Regula D. Auguſtini.

Sed quid ultra hic immorandum, dum redactis fra- 6
tribus ad parvos Conventus à ſ. m. Alexandro VII.
fuit dicta Religio ſuppreſſa, ut ex *Conſtitutione 18.*
incip. *Vineam tom. 6. Bullarii*, & ſic nil ſupereſt de ea
aliud dicendum. Verùm adverto adeſſe aliam Cruci-
ferorum Congregationem vigentem in Belgio, & Ger-
mania inſtitutam tempore Innocentii IV. ad Moſam 7
Fluvium in Oppido Huy Diœc. Leodien. de qua Barboſa *de Jur. Eccleſ. lib. 1. cap. 41. num. 136.* Pennot. *lib. 2. cap. 74. nu. 2.* Renatus Chopin. *in ſuo Monaſt. lib. 1. tit. 1. §. 7.* Aubertus Miræus *de orig. Auguſtin. lib. 1. cap. 14.* & dicitur Congregatio Canonicorum Regularium, & de ea memini occaſione cujuſdam cauſæ cum Patribus Alexianis Coloniæ, *tom. 1. ad Conſtitut. 11. Eugenii Tertii ſect. unic. numer. 78. & ſeqq.*

CONSTITUTIO UNICA.

GREGORII VIII.

INCIPIENS (*Audita.*)

EPITOME BULLÆ.

GREGORIUS UNIVERSIS Chriſtifidelibus.

INdicit iſte Pontifex Cruciatam contra Infideles pro recuperatione Civitatis S. Hieruſalem cum privilegiorum, & Indulgentiarum largitione ad eam hortando omnes Chriſtifideles cum jejunii indictione in certis diebus.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Hujus Pontificis Nomen, Pater, Patria, Creatio, & obitus.*

2 *Recolitur Hiſtoria Cruciata jam indicta ſub Eugenio III. & in Comm. ad illius conſtitut. 3. ab Authore narrata.*

3 *D. Bernardus promotor dictæ Cruciatæ, ſe tuetur adverſus ejus Inſectatores.*

4 *Anno 1187. Saladinus Turcarum Dux occupavit S. Civitatem Hieruſalem, ex ea egreſſis Patriarcha, cæteriſque Eccleſiaſticis.*

5 *Ad hoc infauſtum nuncium dolore periit Urbanus III. fuit ſubinde electus Gregorius, qui ſtatim Bullam Cruciatæ indixit cum Indulgentiis, Jejunio quinquennali, & aliis.*

6 *Maximum ædificationis exemplum Curia Romana; abdicatis pompis, & luxu.*

7 *Gregorius mittit Legatos ad pacem conciliandam inter Principes Chriſtianos, pro faciliori progreſſu Cruciatæ decreta uſque ad ſeptennium.*

8 *Dubium, quod ex hac Bulla omiſſis aliis, erit Auctor, in ſequenti Sectione diſcutiendum.*

GRegorius antea dictus Albertus de Mora Sertorii 1
filius aliàs Spanadrionis Beneventi in Regno Neapolis natales habuit, Presbyter Cardinalis S. Laurentii in Lucina creatus fuit in Civitate Ferrariæ, poſt obitum Urbani III. 13. Kal. & Coronatus 8. Kal. Menſis

Menſis Novembris Anno Domini 1187. Fuit vir ma-
ximæ pietatis quam unicè præſetulit in promulgatio-
ne hujus Bullæ, ſed ejus vita brevis fuit dum regna-
vit menſem unum, & dies 27. nullos Cardinales
creavit Obiit Piſis 18. Kal. Januarii anno 1187.

Antequam ad promulgationis tempus hujus Con-
ſtitutionis deveniam, proſequi hiſtoriam Cruciatæ du-
2 xi, nam ſermonem habui de illa uſque ad tempora
Eugenii Tertii, ut dixi *tomo* 1. *in Commentario ad il-
lius Conſtitutionem* 3. Illa enim indicta ſub illo Pon-
tifice, promota fuit opera D. Bernardi Clarævallen-
ſis, primariique ejus Heroes fuerunt Imperator Con-
radus, & Ludovicus Rex Angliæ, qui Crucem ſua-
ſione dicti S. Abbatis receperunt, & unà cum in-
gentibus exercitibus Palæſtinæ iter arripuerunt, non
quidem pro recuperanda Hieruſalem, quia iſta S. Ci-
vitas adhuc ſub Chriſtianorum dominio degebat poſt
recuperationem per pium Bullionum factam, ſed ad
conſulendum rebus Chriſtianorum ad ultimum diſcri-
men tendentibus in illa regione; Hinc duo illi Princi-
pes ad obviandum his, ne dum opes, ac Milites, ſed
proprias perſonas tot periculis exponere non dubita-
runt. Verùm perverſa Græcorum fides erga Latinos
eventum tam Sanctæ, ac potentis expeditionis fru-
ſtravit, nam Exercitus Imperatoris malè habitus ab
Infidelibus, Imperatore Conſtantinopolitano ſecretò
annuente, & Rex etſi iſtum opprimere conſultus,
id agere non curavit pietate, & magnanimitate ſuf-
fultus, ſed magno rei Chriſtianæ detrimento; nam à
Græcis non adjuti, nihil egerunt iſti Sacri belli ducto-
res, porrò obſiderunt Damaſcum, ſed obſidionem diſ-
ſolvere conati ſunt, ac veneratâ loca Sancta Hieruſa-
lem ad propria redierunt ingenti numero Militum
jactura, dum redibant vel fame, aut ferro, ac peſte
3 ſublatorum; Unde maximus ortus fuit rumor po-
pulorum contra D. Bernardum eidem referentium tan-
ti infortunii omen, cùm Cruciatam prædicaverit ac
ſuaſerit Principes ad iter arripiendum ſpe datæ vi-
ctoriæ, ſed poſtea fruſtra a; Proinde idem *S. lib.* 2.
de Conſider. quem Eugenio prædicto Papæ inſcripſit
fatetur ſibi diſplicuiſſe, *& Ep.* 333. *ad eumdem* diſ-
ſertè tuetur ſuam cauſam.

4 Poſt hanc infelicem expeditionem in Orientem
anno 1142. ſemper ſtatus Chriſtianorum in Palæſtina
in peſſum abiit, donec Saladinus Infidelium Dux
poſt plures victorias anno 1187. Sanctam Civitatem
occupavit, voluitque antequam eam ingrederetur,
omnes Latinos egredi unà cum Regina Sibilla, ca-
pto in bello Guidone de Luſiniano ejus Viro. Trium-
phus fuit ſatis lugubris, dum aſpiciebantur mulieres
præſertim ac pueri lacrymas profundentes, proprios
dimittentes lares. Patriarcha Heraclius unà cùm
Clero proceſſionaliter exivit, non ampliùs ea ma-
gnificentia indutus, ut ſacra facere ſolebat, ſed pal-
lida fronte, debilique greſſu procedens; Saladinus
verò etſi Barbaræ Nationis Imperator puellis quibuſ-
dam flentibus patres, & viros captivos petentibus
conceſſit liberos, ærumnas earum miſeratus; Exem-
plum Chriſtianis Ducibus, ut ea, quæ homines
à Barbaris habent, deſiderari ab iis minimè ſinant.

5 Pervento hoc duro Nuncio captæ Hieruſalem Ur-
bano III. tunc in Petri Sede regnanti, dolore cor-
reptus obiit Ferrariæ, hinc electus ſucceſſor Grego-
rius Conſtitutionem iſtam promulgavit 4. Kal. No-
vembris anno 1187. poſt quatuor dies à ſui Corona-
tione, in eaque relato caſu tantæ amiſſionis, Cru-
ciatam indixit exhortatus omnes fideles ad recipien-
dam Crucem liberaturos locum ubi Chriſtus Crucem
pro nobis ſubiit, & conceſſit omnes gratias, & In-
dulgentias, quas Urbanus II. & Eugenius III. in prio-
ribus Cruciatis conceſſere; indixitque jejunium qua-
libet ſexta feria, ſervandum per quinquennium, nec
non abſtinentiam à carnibus diebus Mercurii, & Sab-
bati pro ſe, & Cardinalibus, eorumque famulis,
prout etiam in feria ſecunda, niſi infirmitas, aut ma-
gna ſolemnitas eveniret.

6 Amplum tunc dedit ædificationis exemplum Cu-
ria Romana, quia Cardinales ad formam conventio-
num promiſerunt plura, & primò omnem ſuperflui-
tatem, luxum, ac vanitates ſæculi, pompas à propriis
Domibus evellere. Secundò recipere Crucem, ac præ-
dicare exemplo, & opere. Tertiò, non Equos, non
Mulos, nec Lecticas habere, ſed pedibus incedere,
donec Terra illa Sancta Hieruſalem pedibus Sarrace-
norum conculcaretur. Quartò, Palæſtinam petere ſi-
ne pompa eleemoſynam quærentes. Quintò tandem,
quod in reditu omne donum reſpuerent pro nego-
tiis in Curia, ſoloque victu neceſſario contenti, Ba-
ron. *annal.* 1187. *num.* 18. Verè quidem maximæ pie-
tatis monumentum, ſed non in omnibus adaptibile
perſonis illius almi Senatus.

Gregorius igitur Papa Legatos miſit ad Principes 7
Chriſtianos pro pace componenda inter ipſos, ut fa-
ciliùs opus Cruciatæ perficeretur quæ quidem per ſe-
ptennium decreta, fuit in eos effuſa Dei, ac Ponti-
ficis maledictione, qui paranda in Dei hoſtes arma,
contra fideles converterent. Remedium valde tunc
opportunum ad coercendos Dynaſtas, ac Reges am-
bitioſos, ſed paulò poſt obiit ut dixi, & Clemens
III. ſucceſſor curavit eamdem promovere Cruciatam,
de cujus progreſſu alibi occurret ſermo. In hoc Com-
mentario, dum Papa mittit Conſtitutionem omnibus
Chriſtifidelibus, eoſque monet ad Crucem recipien-
dam, occurrit dubitatio, quòd cùm etiam Clerici,
& Eccleſiaſtici ad tale Bellum proficiſci ſoleant, an
incurrant irregularitatem, & ea incurſa, an amittant
privilegia Clericalia, dum de privilegiis, in eadem
Conſtitutione Cruce ſignatis conceſſis aliqua diximus
in Comment. ad Conſt. III. Eugenii III. t. 1. & alibi
dicam.

S E C T I O I.

An intervenientes, & mutilantes, ſeù occidentes in Bello, ſeù Cruciata ſint Irregulares?

1 *Quid, & quotuplex ſit irregularitas?*
2 *Militia reperitur prohibita Clericis uſque à temporibus Apoſtolorum.*
3 *Clerici, & Laici ſi in bello occidant, aut mutilent incurrunt irregularitatem.*
Faciliùs diſpenſatio conceditur cum promoto, quàm cum promovendo ad ordines, ibidem.
4 *Exponuntur variæ diviſiones Belli, nimirum juſti, injuſti, ſacri, defenſivi, & proponuntur multi caſus ad quæſitum ſolvendum.*
5 *In bello juſto defenſivo Clerici intereſſentes, arma deferentes, aliis animum dantes nullatenus irregularitatem incurrunt, niſi propriis manibus quem occiderint, vel mutilaverint.*
Intellige in ſubſidium, deficientibus nimirum Laicis, ibidem.
6 *Milites Hieroſolymitani, & alii ſimiles poſſunt principaliter ſe exercere in bello defenſivo.*
7 *In bello defenſivo contra quoſcumque Clerici, vel Laici occidentes, vel mutilantes, irregulares ſiunt.*
Affertur ratio, ibidem.
8 *Judices, & Teſtes licitè concurrentes in ſententiam mortis, etiam irregularitati obnoxii ſiunt, & num.* 22.
9 *Occidens, vel mutilans aliquem, etiam Paganum pro defenſione Patriæ ſit irregularis.*
10 *Minimè verò pro ſui defenſione.*
Explicatur Textus in Clement. Si furioſus de homicid. *& caſus in ea excepti; nec non Decretum* Trid. ſeſſ. 14. cap. 7. de reform. *ibidem* & num. 12.
11 *Diſpoſitio dictæ* Clementinæ, *tunc locum habet in belligerantibus, in bello defenſivo, quando mors aliter vitari nequit ad præſcriptum*

Textus

Digitized by Google

Textus in cap. Significaſti de homicid.

12 *Supradictum Decretum Conciliare locum ſibi non vendicet in caſu defenſionis parentum, filiorum, viri, uxoris, ex Decreto Sacr. Congregat.*

Exemplum Eccleſiaſticorum Regni Portugalliæ, qui obtinuerunt diſpenſationem Sanctiſſimi ob cædes, & mutilationes illatas in infideles, in caſu inevitabili defenſionis Patriæ, ibidem.

13 *Laici, & Clerici in bello aggreſſivo juſto non contrahunt irregularitatem, niſi propria manu occiderint, vel mutilaverint.*

Enucleatur juſtitia belli reſpectu Clericorum, ibidem, & n. ſeq.

14 *Juſtum poteſt fieri bellum auctoritate Pontificis.*

15 *Papa concedendo facultatem Clericis propria manu pugnandi, videtur, vel diſpenſaſſe, vel præventivè obſtuliſſe irregularitatem.*

16 *Occidentes, vel mutilantes in bello juſto ſemper contrahunt irregularitatem.*

17 *Pius II. diſpenſavit in irregularitate contracta ab Eccleſiaſticis in Africa bellum gerentibus contra Mauros.*

Affertur caſus ſimilis ex Decreto S. Cong. Conc. ibidem.

18 *Irregularitas utique contrahitur in bello injuſto, etiamſi quis propria manu non occidat, neque mutilet, dummodo hæc per alios patrentur.*

19 *Permittitur Clericis intereſſe bello pro adminiſtratione Sacramentorum, pro concilianda pace, aliiſque non reſpicientibus pugnam.*

20 *Clericus impetitus in bello ab hoſtibus, non poteſt aliter ſe defendere, niſi cum moderamine inculpatæ tutelæ.*

21 *An Milites Hieroſolymitani, aliique approbati à Sede Apoſtolica pugnando contra infideles incurrant irregularitatem? Affertur opinio negativa.*

22 *Contrarium verò ſtatuitur, ſi hi Milites aliquem occiderint, vel mutilaverint.*

23 *Effuſio ſanguinis ſemper importat irregularitatem ex defectu lenitatis, licet quandoque à peccato excuſet.*

1 IRregularitas eſt quoddam impedimentum Canonicum ex facto, ſeu defectu proveniens, quo quis prohibetur ad Eccleſiaſticos ordines promoveri, vel in iis miniſtrare ſi ſit promotus, Hoſt. *in cap.* 2. *de Cler. excommun. miniſt. Archidiaconus*, & Jo: Andr. *in cap.* 1. *de reg. Jur. in* 6. ac diſtinguitur à ſuſpenſione, quia per iſtam prohibetur quis miniſtrare tantùm, irregularitas verò impedit nedum executionem, ſed & ordinum ſuſceptionem, Fagn. *cap. niſi cum pridem num.* 80. *in fine de renunciat.* Triplici modo incurri poteſt irregularitas, vel ob delictum, vel ob defectum corporis, vel Sacramenti; Prima ſpecies comprehendit etiam defectum perfectæ lenitatis, quando quis ſcilicèt non occidit, ſed cauſam dat occiſioni, vel mutilationi, ne videatur Vir ſanguinolentus in Altari Domini miniſtrare. In ſecunda ſpecie comprehenditur defectus tàm natalium, quàm membrorum, & in tertia ſignificatus matrimonii, ut in bigamia, de quibus ſpeciebus alibi occurret forſan ſermo amplior.

2 Priuſquam quæſiti ſolutionem aggrediar, adnoto Clericis ita eſſe vetitum militiæ opus, ut in ea verſantes, delictum patrare dicantur. Militia quippè iis reperitur prohibita à ſacris Canonibus uſque à temporibus Apoſtolorum *canon.* 83. ibi: *Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, qui militiæ vocaverit, & ſimul utrumque retinere voluerit, tàm officium Romanum, quàm functionem Sacerdotalem deponet; quæ enim Cæſaris ſunt Cæſari, & quæ Dei Deo*, Theophil. Raynaud. *de religioſo loricato*; Imò Gentiles ipſi eorum falſorum Numinum miniſtros à bello ſejunctos eſſe voluerunt, Lypſius *l.* 1. *de Militia Roman. Dial.* 4. Unde Origenes exclamat contra Eccleſiaſticos, qui in bellis etſi juſtis verſantur *lib.* 8. *contra Celſum*, ibi = *Quod utique ſi de jure id fieri apud iſtos vident, quanto magis, vel aliis militaribus, & noſtri homines ut Dei Sacerdotes preces, & vota ſubminiſtrando pro his haud dubiè ſunt orando potiùs, quam belligerando militaturi, qui bella juſta geſſerint, & rectius dominentur, ut hoſtilia cuncta, & his adverſantia qui juſtiores ſint, tollant è medio? Nos verò precando, ſupplicando longè magis Dæmones omnes, qui vel prælia exercitant, vel juſiurandum confundunt, vel pacem perturbant, Regibus ipſis præſidio ſumus, quàm ſi bella gerere videremur; Rebus præterea publicis cum cæteris unà, & nos inſudamus, quia æquitate ſervata, cum operibus, & vota offerimus, & multa meditando conſcribimus, quæ ad voluptatis contemptum inſtituunt, ut ab iis duci ſe nihil homines ſinant; Nos in quam, & pro Imperatore longè acrius bulla ſuſcipimus, & ſi cum eo non militemus, privatim tamen interea ejus ob gratiam militiæ munere fungimur, hoc eſt pietatis, & cultus, cum Deum precando, & votis, hunc enixè juvamus. Quod ſi velis inſuper Celſus pro patria nos depugnare, intelligas id ipſum nos ſedulò facere non oſtentationis, & gloriæ cupiditate ab omnibus vindicanda; Sic quidem de noſtræ mentis recondito preces funduntur, ut per Sacerdotem pro patria juvanda emiſſa*. Quæ verba perpetuò menti tenenda ſunt à Principibus, & Eccleſiaſticis, ne illi Eccleſiæ miniſtros militaribus actionibus præponant, neve iſti militiæ vacare audeant, dum deſtinati ſunt cultui Divino, qui animum pacatum requirit, ut advertit D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 40. *art.* 2. *ad* 2.

Ad quæſitum igitur Reſpondeo, Clericos, & Laicos bello intereſſentes, ſi occidant, aut mutilent, 3 irregularitatem incurrere *cap.* 1. *de homic. cap. petitio ubi gloſſ. ead. tit. cap. inquiſitionis de accuſ. Clem. Unic. de homic. ubi gloſſ. ver. Mutilet can. miror, & canon. Clericum* 50. *diſt. cap. de cætero*, ubi Gonzal. *de homic.* itaut Clerici etiam ab exercitio ordinum impediantur, ſi ſanguinem fundant *c.* 1. & 2. *de cler. pugnant. cap.* 1. *de Cler. percuſſ. cap. ſignificaſti il* 2. *de homic.* Etenim à Miniſterio Dei, qui eſt Princeps pacis, arceri debent cædis, & ſanguinis effuſores; Itaque Laici etiam tali Canonico impedimento irretiuntur, quia eſt nota cuicumque affigibilis, Fagnan. *cit. cap. de cætero num.* 7. in fine *de homicid.* imò tale impedimentum fortiùs procedit, ut impediatur quis ab ordine recipiendo, atque exercendo, cùm faciliùs cum promoto, quàm promovendo ſoleat diſpenſari, Pignatel. *conſult.* 19. *num.* 1. *tom.* 7.

Verùm in propoſita quæſtione plures caſus ſunt di- 4 ſtinguendi, ut facilior reſolutio evadat, & primò dicendum, bellum aliud eſſe juſtum aut injuſtum, aliud ſacrum, aliud offenſivum, aut defenſivum. Bellum juſtum eſt, quod fit ad tuendam propriam perſonam, bona, ditionem, de cujus requiſitis, Bald. *conſ.* 349. *per tot. lib.* 3. & injuſtum eſt, quod nulla legitima cauſa fit; Sacrum eſt, quod fit auctoritate Papæ contra Infideles; Defenſivum eſt, quod fit pro tuitione. Offenſivum pro recuperatione amiſſi, vel aliquo jure debiti, quod verificatur etiam in bello ſacro, quodve fieri poteſt; Aggreſſivum ad dilatandum nomen fidei, ut videtur factum in tot ſacris bellis, & Cruciatis & diſtinguit, Gonzal. *cap. ſicut* 29. *num.* 6. *de Jur. Jur. & cap. petitio n.* 3. *de homic.*

Primus caſus eſt de bello defenſivo, quod utique 5 ſemper eſt juſtum, in eoque tum Laici, tum Clerici intereſſentes, aſſiſtentes, operam dantes, arma deferentes, aliis animum præbentes, nullatenus obnoxii fiunt vinculo irregularitatis, quamvis plurimorum hoſtium interitus ſequatur, dummodò propriis manibus non occidant, vel mutilent, aut ſpecialiter occiſionem, vel mutilationem mandent, Bellet. *diſqu. Cler. part.* 1. *de diſcipl. Cler.* §. 5. *numer.* 156. Caſtropal. *oper. moral. tract.* 6. *diſp.* 6. *punct.* 6. *numer.* 5. & in terminis defenſionis Civitates Valencenæ in bello juſto ordinatæ ab Hiſpanis contra Gallos cenſuit Rota *in Leodien. dec.* 355. *numer.* 14. & 15. *part.* 14. *recen.*

cum

cum hac tamen differentia, quod Clericis tunc liceat hoc bellum aggredi, dummodò non adſit ſufficiens numerus Laicorum ad defenſionem parandam; Nam certum eſt cuilibet eſſe permiſſum ſe tueri ab aggreſſoribus, & id agentes, actum neceſſarium, & laudabilem exercere dicuntur, tum ob conſervationem bonorum, & perſonarum, tum ad evitandam rapinam Eccleſiarum, ſed cùm Laicis primariò id incumbat, Eccleſiaſticos verò deceat preces Deo fundere, & miniſtrare defenſoribus ſpiritualia, ideò in tantum permittitur armorum uſus Eccleſiaſticis, quatenus ſubintret jus naturale propriæ defenſionis modo ordinario per Laicos non conſequendæ, quod procedit etiam in bello defenſivo cum infidelibus, itaut principaliter poſſint Laici, in ſubſidium tantùm Eccleſiaſtici bellum inire, & ſic hoc caſu actui licito operam præbent, Gloſſ. *in cap. petitio, de homicid.* & docent Abb. ibidem 2. *notabil.* Marian. Socc. *not.* 1. ibi: *Nota 1. quod Clericus eſt prohibitus pugnare etiam cum infidelibus non ſolùm eos, & earum terras invadendo, ſed etiam proprias terras defendendo ab incurſionibus infidelium, quod intellige, quando terra eſſet munita aliis hominibus, qui poſſent illam defendere, aliàs ſecùs, ſi poſſet eſſe timor rerum, & perſonarum*, Gonzal. *cit. cap. petitio n.* 7. Fagnan. *num.* 4. *verſ. hoc inquam, & num.* 11. Barb. *num.* 2. *verſ. imò poſſe Clericum in bello pugnare ob neceſſariam defenſionem propria vita, & patria*, Bellet. *loc. proximè cit. n.* 58. Covar. *in Clem. ſi furioſus par.* 2. §. 3. *n.* 3. Henriquez *in ſum. lib.* 14. *c.* 13. §. 1. *in fine*, Bonac. *de cenſ. diſp.* 7. *q.* 4. *punct.* 4. *n.* 7. Caſtropal. *par.* 6. *de cenſur. diſp.* 6. *punct.* 14. §. 5. *n.* 5. Rot. *dec.* 3. *num.* 5. *verſ. quinimo part.* 2. *rec.* & benè *in dec.* 459. *num.* 7. *par.* 14. *rec.* quodque procedit etiamſi Clericorum opera mediata mors ſequatur, & etiamſi percuſſerint aliquem, dummodò non necaverint, vel mutilaverint propriis manibus, Innoc. *citat. cap. petitio in princip.* Hoſt. *ibid. n.* 1. *verſ. ſi de interfectione*, Fagnan. *cit. n.* 11. & 14.

Dicerem tamen, quod ſi agatur de militibus Hieroſolymitanis, ac aliis hujuſmodi Militibus Eccleſiaſticis, poſſunt in bello defenſivo principaliter ſe exercere, præſertim pro tuitione propriæ ditionis, ut glo-
6 rioſè fuit pluries actum Melitæ, quia hi primariò ſunt inſtituti ad Militiam, & ſic non concurrit ratio prohibitiva, quæ eſt in Clericis, & dummodò ipſi non occidant, vel mutilent, Irregularitatem non incurrunt.

7 Secundus caſus eſt, ſi in bello contra quoſcumque defenſivo Clerici, vel laici occidant, vel mutilent aliqua membra propriis manibus, & tunc etſi in ſubſidium præliati fuerint licitè, ſemper irregularitatem incurrunt, quidquid dicat *cit.* Bellet. *n.* 158. ut eruitur ex Textu *in cit. cap. petitio de homicidio*, ubi Summus Pontifex reſcripſit cuidam Presbytero, qui in bello defenſivo Caſtri per infideles obſeſſi, infidelem necaverat propria manu, ut ſe abſtinere deberet à miniſterio Altaris, ubi Gloſſa, & Barboſ. *num.* 2. Fagnan. *num.* 11. & 14. & *per tot.* & alii Canoniſtæ, Bonacin. *loc. cit. de cenſuris cit. diſp.* 7. *punct.* 4. Rota *cit. dec.* 3. *n.* 5. *part.* 2. *recent.* & conſonat *Can. de his* 33. 50. *diſtinct.* Ratio eſt, quia hoc impedimentum irregularitatis inolevit, ut arceantur à Miniſterio divino ii, qui Sanguinem humanum profundunt juxtà verba Paralipom. *cap.* 22. & 28. *lib.* 1. *Non ædificabis mihi Templum, quia vir Sanguinis es.* Eccleſia namque, & ſui Miniſtri imitari debent lenitatem, & manſuetudinem Chriſti Domini *Can. pœna, Can. unum ſolum* 23. *qu.* 5. *Præpoſit. in Can. miror.* 50. *diſt.* D. Thom. 2. 2. *q.* 40. *art.* 2. *Ad ſecundum*. Itaque ex ſolo facto alioquin meritorio, quis Irregularitatem incurrere poteſt, ut de deferentibus ligna pro comburendo hæretico, ut acquirat indulgentias Speculator *tit. de diſpenſat.* §. *Juxta verſ. quid de his*, Joannes Andr. *in cap. Sicut dignum de homicidio*, Soccin. *in cap. ad Audientiam n.* 279. *eodem tit.* Prout etiam Judices qui adminiſtrant juſtitiam, etſi objectum tàm bonum intendant, tamen
8 fiunt Irregulares, ſi ſententiam mortis proferant contra reos, ſicuti Teſtes, qui poſſunt cogi ad deponendam veritatem in Judicio etiam per Cenſuras, & ſub pœna peccati ab Eccleſia, & tamen Irregularitate nectuntur, ſi ſequatur mors accuſati Fagnan. *cit. cap. Petitio num.* 10. Caſtropal. *cit. diſp.* 6. *punct.* 18. §. 5. & generaliter etſi imperium Superioris adſit, ac legitima cauſa, tamen ſi actus ſit Sanguinolentus in ſe, & in jure pro incurſo Irregularitatis canonizatus, Irregularis quis efficitur *Can. Aliquantos* 51. *diſt.* ibi: *Qui dum parerent poteſtatibus, quæ ſibi ſunt imperata fecerunt.*

Unde non eſt mirum ſi quis etſi pro conſervatione Patriæ, nequeat ſine peccato operam denegare Mi- 9
litiæ, ut etiam reddatur Irregularis, ſi necaret, vel mutilaret propria manu, ut in terminis occidentis Paganum eſt textus *in Can. Clericum, qui paganum* 50. *diſt.* Marian. Soccin. *cit. loco num.* 137. Campanil. *in diverſ. Jur. Can. rubr.* 11. *cap.* 23. *n.* 6. & 7. ubi quod occidens zelo fidei, non committeret peccatum, ſed Irregularitatem ſubiret, quia ad Irregularitatem poteſt dari incurſus ſine peccato, ſeu delicto, ex ſolo defectu perfectæ lenitatis.

Nec obſtat prædictis, quod ſi quis aliquem inter- 10
ficiat, vel mutilet ad ſui defenſionem non fiat Irregularis *Clem. ſi furioſus de homicidio*, dummodò ſervet moderamen inculpatæ tutelæ *cap. ſignificaſti, verſ. Quod ſi diſcerni de homicidio*, imò Sac. Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. *de reform.* in hoc caſo, jure quodammodo diſpenſationem deberi dixit, ergo quis dubitet non effici Irregularem, ſi quis occidat pro tuitione patriæ, & bonorum ſuorum in bello defenſivo? Nam *dict. Clem. ſi furioſus* tres caſus tantùm excipit ab incurſu irregularitatis, & ſic cæteri videntur non excluſi. Primus caſus eſt, ſi quis fuerit furore correptus. Secundus infans, ſeu dormiens. Tertius qui mortem aliunde evadere non poteſt, neque hic ultimus fuit revocatus per Sac. Concil. Trident. *cit. loco*, ut dixit *cl. mem.* Card. Lauræa, *in Epitome Canonum, verſ. Irregularitas*, quia etſi Concilium ei, qui vim vi repellendo, alterum necat, deberi abſolutionem cenſeat, quapropter ſupponit incurſam Irregularitatem, tamen non loquitur de caſu neceſſariæ defenſionis, ut aliunde non poſſit quis ſe tueri, quia hoc caſu intrat citata *Clementina*, ut perpendit Fagnan. *cap. Petitio numer.* 3. *in fine*, vel melius intelligendum eſt ad Cautelam in foro fori, Bonac. *cit. diſp.* 7. *de Cenſuris pu.* 6. *num.* 3. *verſ.* 2. *intellige*, & ibi ponit conditionem defenſionis Barboſ. *ad cit. cap.* 7. *ſeſſ.* 14. *Sac. Concil. Trid. num.* 15. & *de poteſt. Epiſcop. alleg.* 59. *numer.* 54. & *ſeqq.*

Unde ſi agatur de caſo, in quo nullo modo po- 11
teſt mors vitari in bello defenſivo, niſi alium occidendo, tunc intrat citata diſpoſitio *Clementinæ*, etiam in Clericis, redditurque facilior diſpenſatio Concilii, dummodò tuitio fiat non excedendo moderamen inculpatæ tutelæ *cap. Significaſti de homicidio*, ſed in caſo tuitionis ſuorum bonorum, ac Patriæ, nulla datur declaratio in jure de non incurſo, nec dicta Clementina illum comprehendit, ut adnotat Gloſſ. *ibidem, ver. ſuum* communiter amplexa, Navar. *in manuali, cap.* 27. *num.* 213. Fagnan. *cit. cap. Petitio num.* 3. *ver. quæ ſententia*. Et licèt in caſu defenſionis parentum, 12
filiorum, Viri, & Uxoris, Sacra Congregatio Concilii reſolverit habere locum diſpoſitionem Conciliarem *cit. cap.* 7. ut refert Fagnan. *cit. loco, num.* 15. tamen id importat faciliorem diſpenſationem, cùm Concilium loquatur de irregularitate diſpenſabili, quæ ſecundùm mentem Sac. Concil. Trident. Interpretum fuit extenſa etiam ad tuitionem prædictorum; Ex quibus elici poteſt in caſu belli defenſivi faciliùs diſpenſandum cum Clericis occidentibus, cùm agatur de ſuorum conſervatione, etſi ipſi poſſent mortem evadere, quia cùm dent operam rei licitæ, nempè juſto bello, irregularitatem poſſunt incurrere ratione defectus perfectæ lenitatis, non autem delicti, ut eſſet in bello juſto, ut advertit Bonac. *cit. punct.* 4. *n.* 10. Unde fuit conceſſa facultas à Sanctiſſimo,

mo, Nuncio Portugalliæ, ut diſpenſaret cum Eccleſiaſticis, qui in caſu inevitabilis neceſſitatis, infideles, ſeu hæreticos defendendo Patriam, occiderunt, vel mutilarunt, ut refert Fagnan. *cit. cap. Petitio num.* 15. ubi advertendo verba *inevitabilis neceſſitatis*, elicit non eſſe facilè diſpenſandum, ſi poterat à Laicis Patria defendi.

13 Tertius caſus eſt ſi bellum fuerit aggreſſivum, & tunc exploratum eſt neque Laicos, neque Clericos incurrere irregularitatem, ſi geſſerint bellum moraliter, & probabiliter juſtum, dummodò propria manu aliquem non occiderint, aut mutilaverint, vel conſilium dederint pro occiſione alicujus in particulari, etſi cum cauſa univerſali aliorum occiſionem cauſent, ut docent citati DD. & latè Caſtropal. *cit. diſp.* 6. *punct.* 24. *par.* 5. *num.* 2. Barb. *cit. c. petitio num.* 2. *&* Rota *deciſ.* 3. *par.* 2. *rec. & deciſ.* 355. *num.* 11. *& ſequ. par.* 24. *recen.* Secùs ſi bellum fuerit injuſtum, tunc omnes partes conſtituentes illius actus, ſi mors ſequatur, irregularitatem incurrunt, ut apud *cit. DD.* & Bonacin. *tom.* 1. *diſp.* 7. *quæſt*, 4. *punct.* 6. *n.* 10. Bellet. *cit. nu.* 158. & proſequitur Rota *citata n.* 23.

Verùm juſtitia belli non eſt eadem reſpectu Laicorum, & Clericorum, nam iſti cùm arceantur à Militaribus actionibus per Sacros Canones, ut ſupra fuit dictum, non poſſunt intereſſe etiam bellis ſacris etiam cum auctoritate Epiſcoporum, niſi ut aſſiſtant, ſuaſionibus, prædicationibus, & Sacramentorum adminiſtratione, ut benè D. Thom. 2. 2. *q.* 40. *artic.* 2. *ad* 2. ibi: *Dicendum eſt quod Prælati, & Clerici ex auctoritate Superioris poſſunt intereſſe bellis, non quidem ut ipſi propria manu pugnent, ſed ut juſtè pugnantibus ſpiritualiter ſubveniant ſuis exhortationibus, & abſolutionibus, ſicuti etiam in veteri lege mandabatur Joſue 6. quod Sacerdotes ſacris buccinis in bello clangerent, & ad hoc primùm fuit conceſſum quod Epiſcopi, vel Clerici ad bella procederent, quod autem aliqui propria manu pugnent, abuſionis eſt.* Sequitur Bellet. *diſqu. Cleric. par.* 1. *de diſcipl. Cleric.* §. 5. *num.* 125. *& ſeq.* & in Cruciata indicta ab Innocentio Tertio *Conſt.* 12. ut infra §. 3. jubetur Clericos, & Prælatos in Exercitu præſentes debere vacare orationi, & prædicationi, ut verbo, & exemplo Cruceſignatis aſſiſtant. Poteſtque
14 etiam fieri juſtum bellum Clericis etiam pugnando auctoritate Summi Pontificis, ut videtur in tot Cruciatis, & bellis ſacris, Bonac. *cit. punct.* 4. *numer.* 12. Gonzal. *cit. cap. petitio numer.* 7. *in fine de homicidio*, Theophil. *cit. de Religioſo loricato Apod.* 10. §. 3. Diana, *p.* 10. *tract.* 2. *reſol.* 3. & in ſenſu, quando non adſit licentia Summi Pontificis benè dixit Rota *dec.* 469. *numer.* 6. recedendo in hoc ab antecedenti 355. *par.* 14. *recent.* quod Clerici etiam in juſto bello dimicantes irregulares fiunt ex circumſtantiis ibi recenſitis. Idem tradit Bonac. *de Cenſur. diſp.* 7. *quæſt.* 4. *punct.* 4. & alii ibi citati; nam ſi Papa expreſsè
15 concederet facultatem propria manu pugnandi, tunc cenſeretur diſpenſatum, vel prius præventivè ſublata irregularitas, ut apud Bonac. *cit. punct.* 4. Covarr. *in Clem. ſi furioſus* 2. *par.* §. 3. *num.* 2. & alii cit. *per* Caſtropal. *ad cit. a.* 5. *n.* 7. Unde non ſufficit Papam permiſiſſe procedere ad bellum, quia intelligitur gubernando, & regendo, Gonzal. *cit. c. petitio n.* 7. *de homicidio in fin.*

16 Quartus caſus eſt quod etſi agatur de bello juſto quotieſcumque fuerit aliquis occiſus, vel mutilatus, occidens vel mutilans incurrit irregularitatem, ut docent citati DD. in ſecundo caſu adducti circa defenſionem Patriæ in bello defenſivo, quod majori ratione procedit in aggreſſivo, Plot. *de irregularitate num.* 20. Bellet. *cit.* §. 5. *num.* 120. *&* 143. *& ſeq.* Rodriquez *in ſumm. p.* 1. *cap.* 172. *& in cit. deciſ.* 355. *num.* 15. *par.* 14. *recent.*

17 Hinc Pius Secundus diſpenſavit in irregularitate contracta à Religioſis, & Presbyteris in Africa Bellum gerentibus contra Mauros, ut refert Raiñal. *nu.* 82. *anno* 1459. relat. *à* Thomaſſ. *de benef. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 75. *num.* 11. tradens omnes cædes, mutilationeſque etiam in bellis ſacris ex quibus tantùm gloriæ, & Sanctitatis affulgebat pœnitentibus, canonicam irregularitatem invehere; quia illa non eſt culpa, ſed ſimplex impedimentum, quod incurri poteſt etiam per actum non prohibitum, imò meritorium, ut ſuprà dixi. Unde in caſu cujuſdam Canonici Zagabrienſis Eccleſiæ, qui Ductor quorundam Militum, quos juxta ſolitum, & legem Regni Capitulum Zagabrienſe mittere ſolet pro Patriæ, & Fidei defenſione, Vexilliferum Turcam necavit, dum æqua velocitate ductus à reliquo exercitu Croatico ſejunctus opprimi credebat, propoſitis dubiis infraſcriptis *in Sac. Congreg. Concilii* 17. *Novembris* 1685. *in Zagabrien.* Primò, *an dictus Canonicus ex cauſa præfata factus fuerit irregularis?* Secundò, *an cum eo ſit diſpenſandum?* Et tertiò, *an prædicta diſpenſandi facultas Epiſcopo ſit concedenda in caſibus futuris?* Reſpondit ad primum, & ſecundum *affirmativè*; Ad tertium *negativè*; Petenti enim Epiſcopo, ut communicaretur iſta facultas diſpenſandi in his caſibus; non annuit S. Congregatio, quia ea eſt reſervata Sedi Apoſtolicæ, & Conc. Trident. permittit facultatem Epiſcopis diſpenſandi ex irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto, dummodò non ſit homicidium voluntarium, aliàs reſervat Sedi Apoſtolicæ, *cap.* 7. *ſeſſ.* 14. *& cap.* 6. *ſeſſ.* 24. *de reform.* & in bello non dici poteſt occultum factum, ut ponderat Bonacin. *de cenſur. cit. diſp.* 7. *quæſt.* 4. *punct.* 4. *num.* 13. ſub qua facultate non venit irregularitas non oriens ex delicto, Caſtropal. *cit. de cenſur. diſp.* 6. *punct.* 14. *par.* 5. *numer.* 6. & proinde Commiſſio generalis petita ab Epiſcopo prædicto juſtè fuit denegata, licèt diſpenſationum executiones idem Concilium, & Sedes Apoſtolica Epiſcopis, ſeu Ordinariis committant, *cit. cap.* 7. *ſeſſ.* 14. ubi Barboſa *numer.* 16. Unde in *Sacra Congregatione Concilii in una Salisburgenſi Irregularitatis* exhibito ſupplici libello remiſſo à S. Pœnitentiaria cujuſdam Sacerdotis, qui ſe vendidit Hollandis pro ſervitio maritimo egeſtate preſſus, & proinde arma ſumpſit, & in Indiis militiam egit, fuerunt propoſita dubia. *An Orator inciderit irregularitatem, & an cum eo ſit diſpenſandum?* Reſpondit 14. Maii 1689. *Eſſe diſpenſandum*; non quidem ex eo quod ſe vendidit, nam etſi ſervi ſint irregulares, *c. ſervi cum duob. ſeqq. & can. quicumque & ſequ. diſt.* 54. Diana *tom.* 5. *tract.* 5. *reſol.* 57. Gonzal. *in cap.* 2. *de ſerv. non ordin. num.* 5. *& ſeq.* Tamen quia ille erat jam Presbyter, nulla videtur contracta ſervitus, Majol. *de irregul. lib.* 1. *cap.* 35. *nu.* 7. §. *hactenus*, & irregularitas non incurritur ultra terminos expreſſos à Jure, *cap. is, qui* 18. *de ſent. excomm. in* 6. & notat Diana *tom.* 5. *tract.* 5. *reſol.* 8. ſeu *par.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 80. & dixit Sac. Cong. Concilii 2. *Menſis Auguſti* 1687. ad dubium diſpenſationis; Sed verè quia dictus Sacerdos miſcuit bello injuſto arma & ſæva tractando.

Quintus caſus ſi agatur de bello injuſto, & tunc 18
incurritur irregularitas, quia datur opera rei illicitæ per ſe, etſi propria manu quis occiſionem, vel mutilationem non patraverit, dummodò per alios mors, vel mutilatio ſequatur, Bellet. *cit.* §. 5. *num.* 142. Covar. *in Clem. Si furioſus par.* 2. §. 3. *numer.* 2. Majolus *de irregularitate lib.* 5. *cap.* 40. *numer.* 5. Barboſ. *cit. cap. Petitio num.* 2. *verſ. Se jus dicit*, Fagn. ibidem *numer.* 12. Poſ-
ſunt tamen Clerici aſſiſtere eidem Bello pro Sacra- 19
mentorum adminiſtratione, pro pace conciliandа, & aliis non habentibus reſpectum ad pugnam Gonzal. *cit. cap. Petitio numer.* 4. nec efficiuntur irregulares ſi mors per manus alterius ſequeretur, etſi eorum præſentia accreſceret robur militibus, vel timorem adverſariis, dummodò non adſit dolus, quod probatur ex contrario ſenſu *Can. Quantum* 50. *diſt.* Hoſt. Butr. & alii *in cit. cap. petitio*, prout etiamſi legitimo bello aſſiſtant Clerici non pugnantes, ſi fuerint appetiri ab aliquo hoſte, nec poſſint aliunde ſe tueri, abſque irregularitate necarent, qui eſt caſus *cit. Clem. Si furioſus*, vel ſaltem faciliter diſpenſandum juxta Concilium.

Nec obſtat exemplum relatum à *Balſamon. in* 20

can. 43. S. Baſilii in epiſt. ad Amphiloch. de quodam Epiſcopo, qui fuerat depoſitus uti irregularis, quia occiderat in bello quemdam Agarenum, qui enſe eum appetiverat, nam non ſufficit ad excuſandam irregularitatem homicidium eſſe ob defenſionem, ſed urgente neceſſitate, & cum moderamine inculpatæ tutelæ.

21 Sed quid dicendum de Militibus D. Joannis Hieroſolymitani, aliiſque approbatis à Sede Apoſtolica ad pugnandum contra Infideles, & videri poſſet non incurrere unquam irregularitatem, unde in *cap. 51.* regulæ Templariorum habetur. *Sumpſit à turbis exordium genus hoc novum Religionis, ut videlicet Religioni militiam admiſcentis, & ſic Religio per militiam armata prodat, hoſtem ſine culpa feriat* apud Thomaſſin. *de beneſ. par. 2. lib. 1. cap. 75. nu. 5. verſ. anno 1118. in fine* nam nequit obeſſe, id quod pro perfectione conceditur, unde cùm hujuſmodi Religiones militares habeant pro objecto inſecutionem infidelium in fidei promotionem, ut ſupra dixi in *Conſtit. Anaſtaſii IV. ſect. prima*, proinde incongruum videtur objectum Religionis eſſe motivum irregularitatis; Imò in Religione D. Joannis, Equites etſi profeſſi, dum poſſunt ex eorum *ſtatuto tit. 17.* ſe immiſcere Criminalibus, Rota *dec. 112. n. 8. par. 19. rec.* eò magis videntur immunes ab irregularitate, in bello contra Infideles.

22 Verùm dicendum iſtos Milites D. Joannis, alioſque quoſcumque approbatos à Sede Apoſtolica incurrere Irregularitatem, ſi in bello etiam contra Infideles aliquem necaverint, aut mutilaverint; quia ſemper urget defectus perfectæ lenitatis etſi rei licitæ operam dent per eorum profeſſionem intentæ; Si enim ex dictis ſupra incurritur irregularitas per actus Judicum, teſtium, ac aliorum etiam meritorios, imò pro tuitione patriæ, & ſuorum, ac famæ, Tridentinum voluit diſpenſationem, eò magis in hoc caſu ut præcisè docuit Thomaſſin. *cit. cap. 75. n. 11.* & diſpoſitio Regulæ Templariorum, ac aliæ non important niſi, quod poſſint Milites vacare impunes, non autem ut actus in ſe continens effuſionem ſanguinis non importet impedimentum ad miniſtrandum ſacro Altari, in quo Chriſtus Dominus requirit animo lenes, qui non effundant, niſi ipſius ſanguinem in redemptionem peccatorum ab ipſo effuſum, & quamvis talis Militia contra Infideles poſſit eſſe objectum Religionis, non tamen facit, ut effuſio ſanguinis, etſi licita, lenitatem non deturpet, & ſic debent habere vel præventivam, vel ſubſequentem Apoſtolicam diſpenſationem; Statutum adductum Religionis D. Joannis *tit. 17.* habilitat Equites ſe immiſcentes Criminalibus Judiciis eorum ad aliqua, nunquam tamen ad irregularitatem evitandam, ſi actu quemlibet condemnaverint morti, ut advertit *cit. deciſ. 172. num. 9. & 10. par. 19. recent.*

CONSTITUTIO I.

COELESTINI III.

Incipiens (*Benedictus.*)

EPITOME BULLÆ.

COELESTINUS B. EPISCOPO, ET B. Priori, Clero, & Populo Eugubino.

UBaldum Sanctorum Cathalogo adſcribit, ejuſque feſtum die 16. Maii celebrari ſtatuit.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Cæleſtini ortus, nobilitas, nomen in baptiſmate, Cardinalatus, et ad Pontificatum electio.*

2 *Adhortationes, et Legationes ad Principes Chriſtianos pro recuperatione Terræ Sanctæ.*

3 *Interdictum tulit in Idelphonſum Regem Gallæciæ ob illegitimæ Uxoris retentionem.*

4 *Leopoldum Auſtriæ Ducem, Imperatorem, totumque Imperium, necnon Regem Francorum injuſtum bellum inferentes contra Regem Angliæ, excommunicavit.*

5 *Dux Auſtriæ pertinax factus, ira Dei percutitur cum incendio ſuarum Civitatum, & Terræ, inſueta ariditate.*

6 *Nihilominus idem Dux magis induratus capitalem ſententiam tulit contra obſides Regis Angliæ.*

7 *Ea de re equo inſidens, conteritur ei tibia cum pede, ut è crure ille detruncari opus fuerit.*

8 *Tandem pœnitentia ductus, obſides abſolvit, & ipſe quoque abſolutionem recipit ab Epiſcopis, ſed cruciatui impar, ſpiritum exhalavit.*

9 *Cæleſtinus coegit Regem Galliæ ad recipiendam Uxorem injuſtè ejectam.*

10 *In hac Bulla idem Pontifex canonizat Ubaldum Epiſcopum Eugubinum.*

11 *Auctor curat materiam Canonizationis Sanctorum diſtribui in pluribus Bullis agentibus de tali materia.*

12 *Agitur in hac Bulla, cur Papa ſoleat ſibi nomen mutare.*

Innuuntur Pontifices aliqui, qui nomen baptiſmatis retinuerunt ibid.

13 *Recenſetur Patria; Parentes, et cognomen Divi Ubaldi.*

14 *Commendatur ejus Caſtitas in reſpuendis nuptiis, et quibus verbis.*

15 *Refutat Epiſcopatum, poſtulantibus Peruſinis.*

16 *Eugenius Papa illum eligit Epiſcopum Eugubinum.*

17 *Virtutes ennarrantur in ejus ſtatu Epiſcopali, et nu. ſeqq.*

18 *Zelus in reſtauranda diſciplina Eccleſiaſtica collapſa.*

19 *Miracula nonnulla referuntur, quæ Deus operatus fuit in Ubaldo, tum in vita, tum in morte.*

20 *Acclamatio facta à Populo in Epiſcopum Succeſſorem, quem Ubaldus vivens prænunciaverat.*

21 *Familia Baldaſſina in honorem D. Ubaldi fuit exempta ab oneribus Cameralibus à Ducibus Urbini, & ſubinde à Pontificibus Succeſſoribus in illo Ducatu.*

COElestinus Tertius ex nobili familia de Buboni- 1
bus, Romæ ortus, Hyacinthus in Baptiſmate
fuit nominatus; juvenili ætate Cardinalis à Cœleſti-
no II. creatus, grandævus deinde, meritis, moribus,
& annis, mortuo Clemente ejus Prædeceſſore, Pon-
tifex à Cardinalibus facillimè deſignatur, & 4. Kal.
Aprilis 1191. ad tantæ dignitatis faſtigium fuit ele-
ctus; quemadmodum autem par viſus fuerat, ita ex-
perientia, illo adepto, ſe ſufficientem præbuit; dum
enim erat Cardinalis, ſumma in illo prudentia, & in
gerendis rebus dexteritas emicuit, præſertim in lega-
tionibus apud Fridericum Imperatorem, alioſque Prin-
cipes. Pontifice creato ſtatim, litteris, ac legationi- 2
bus Chriſtianos Principes ad pacem inter ſe, & ad bel-
lum contra Sarracenos, qui Terram Sanctam occupave-
rant excitare ſtuduit; Conſtantiam verò, & pietatem
Cœleſtinus ſummoperè coluit: ſiquidem Idelphonſum
Regem Gallæciæ parvipendentem ejus monita qui-
bus imperaverat dimiſſionem Tarſiæ filiæ Sancii 3

Regis

Digitized by Google

Regis Luſitaniæ patrui ſui, quam contra Sacrorum
Canonum ſtatuta in Uxorem duxerat ſacris interdi-
xit, cùmque graves admonitiones intendiſſet in Leo-
4 poldum Auſtriæ Ducem, & in Imperatorem, ac uni-
verſum Imperium, nec non in Regem, & Regnum
Francorum, quò deſiſterent ab injuſto bello contra
Regem Angliæ, eoſque nolentes ſalutaribus Pontifi-
ciis juſſis obtemperare, omnes anathemate percuſſit;
5 Cùm autem Dux Auſtriæ pertinax evaſiſſet, Omni-
potens Deus mirabiliter illius Terram, & Dominium
percuſſit. Primò enim ex cauſa hominibus incognita,
incenſæ ſunt omnes Civitates Terræ ſuæ, deinde ex
inundatione Danubii Fluvii ſubmerſa eſt quædam ter-
ra adjacens. in qua decem millia hominum, vel am-
plius perierunt; & cùm in medio vere ſoleant arva flo-
reſcere, tota terra ejus tunc temporis contra ſolitum,
& debitum curſum exaruit, & ſemina frugum, quæ
debebant in herbam procedere, in vermes converſa
fuerunt; atque nobiles Terræ mortalitate affecti ſunt;
Sed nihilominus cor Ducis, uti cor Pharaonis, ex tot
flagellis potiùs induratum, quàm pœnitentia ductum,
jurejurando ſententiam protulit capitalem contra om-
6 nes obſides Regis Angliæ, quos captivos habebat, niſi
ſtatim perficerentur ei à Rege Angliæ omnes conven-
tiones, quas cum illo fecerat: at juſtus, & vindex Do-
minus tam impium, & horrendum monſtrum morta-
li plaga afflixit: dum enim die S. Stephani equitando
7 luſum pergeret ſociis comitantibus, Equus, cui Dux
inſidebat, violenter pedem offendens, tibiam ſedentis
cum pede inſanabiliter contrivit, ea namque nigredi-
ne perfuſa, atque intumeſcens nullo Medicorum po-
tuit Cataplaſmate ſedari, quinimò ignis, quam infer-
nalem vocant tumori admixtus, intolerabiliter Du-
cem exagitabat, quem cruciatum is ferre non valens,
pedem à crure fecit detruncari, ipſo interim dolabrum
tenente, cæteris omnibus præ horrore hoc facere re-
nuentibus non idcircò dolor fuit emollitus, nam illi-
cò fœmur cum corpore reliquo illo igne acerbiter
abſumebatur; tandem culpam recognoſcens, quam in
8 Regem, & ſuos malitioſè exercuerat, ſuadentibus
Epiſcopis, qui aderant, obſides abſolvit, & reſiduum
pecuniæ de redemptione Regis, & quod receperat ſe
redditurum ſpopondit, atque Eccleſiaſticæ cenſuræ ſe
deinceps pariturum promiſit, tunc Epiſcopi videntes
ipſum in tam miſero rerum ſtatu conſtitutum, abſol-
ventes, ad communionem fidelium admiſerunt, tan-
dem Dux cruciatui impar, ſpiritum exhalavit. Hæc
Rogerius, *in Annalibus Angliæ*. Ita puniuntur, &
ſe punituros exiſtiment, qui Dei, & Eccleſiæ ſuæ
præcepta contemnunt. Præterea curavit etiam Cœle-
ſtinus, ut Rex Galliarum legitimam Uxorem injuſtè
9 ejectam reciperet Ciaccon. *in Vit. dicti Pontif. ubi
Oldoin.*

10 Hic igitur Pontifex ad petitionem Epiſcopi, & Ci-
vium Eugubii, & aliorum Prælatorum canonizavit
Ubaldum Epiſcopum Eugubinum in hac Conſtitutio-
ne edita 9. *Martii* 1192. de cujus Sancti geſtis bre-
viter aliqua juxta morem deſcribere curabo. Cùmque
plures extent in Bullario Conſtitutiones, quoad Ca-
nonizationes Sanctorum, idcircò materiam Commen-
11 tarii ſingulis, quoad fieri poteſt, diſtribuendam cura-
vi, unde hìc inquiro, quare Papa ſoleat ſibi nomen
mutare, dum in Pontificatum aſſumitur, ut egit Cœ-
12 leſtinus, qui ut ſupra dixi nomine Hyacinthi in Ba-
ptiſmate, erit inſignitus; Hæc quæſtio debuerat agi-
tari in *tom.* 1. Commentario *ad Conſtit.* 1. *Leoni IX.*
qui primus initio Pontifices quorum Bullæ extant in
Bullario nomen ſibi mutaſſe liquet, etſi alii ante fue-
rint, ſed ſine Bullis in illo, cùm antiquiores nempè
D. Leo Magnus, Gelaſius Primus, Pelagius II. &
Jo. XV. nomen Baptiſmatis retinuerint, & in dicto
Commentario promiſi inferiùs agere ab aliis materiis
in eodem abſtractus, & ſic unicam ſectionem poſt bre-
vem dictam notitiam Sancti inſtruam, de nominis mu-
tatione in Summo Pontifice.

13 Priuſquam verò ad propoſitæ quæſtionis examen
deſcendam, nonnulla breviter de Divi Ubaldi virtu-
tibus enarrare duxi; Ipſe enim Eugubii nobilibus pro-
gnatus Parentibus, ex Baldaſſina familia in ipſis vitæ
foribus tot virtutum agmine fultum ſe præbuit, ut ſi
omnes enarrarentur, ſupra fidem cenſeri poſſent. Ca-
ſtitas, humilitas, Patientia, ac zelus Divinæ gloriæ,
fuere inter alias, fulgentiſſimæ ſtellæ, quæ Cœlum
hoc ſanctitatis toti Chriſtiano Orbi lucidiſſimum red-
diderunt. Ad Uxorem ducendam, adhuc admodum
adoleſcens impulſus his verbis conſtantiſſimè recuſa- 14
vit: *abſit, ego ſemel Deo dicatæ virginitatis meæ ja-
cturam faciam, et carnis integritatem atque mundi-
tiam libidine victus proſtituam*. Sed & ejus humilitas
æquè radians, eum clariorem reddidit. Peruſinis enim
ipſum Epiſcopum poſtulantibus non ſolùm conſtan-
tiſſimè reſtitit, ſed occultè, ac pedeſter ad Honorium
Papam confugiens, humillimè poſtulavit, ut eum ad 15
Epiſcopatus honorem non cogeret. Sed quis Divi-
nam evitabit ordinationem? effectus quidem hac vi-
ce vir Dei, ſui humillimi deſiderii compos, non
potuit ſecundò ab honore Eugubini Epiſcopatus ſe ſe
abducere; Pontifex enim Eugenius divinitùs edo-
ctus, ipſum Civibus Eugubinis nominandum pro- 16
poſuit, ac electum conſecravit die 15. Martii
1130.

Ad Paſtorale Solium inſulatus, ſed non inflatus tam 17
demiſſè de ſe ſentiebat, ut omnem injuriam ſibi illa-
tam, quaſi meritum hilari animo amplecteretur;
Quis, Viri ſanctiſſimi humilitatem, & patientiam
non mirabitur, quando ob improbo quodam in liqui-
dum Calcis Cæmentum dejectus, ex quo totus con-
ſpurcatus cùm ſurrexiſſet, humiliter ſiluit, & ſereno
vultu, quaſi nil paſſus fuerit ad ſuum rediit Epiſco-
patum? Nec minor illius zelus erga Divinum Cul-
tum, & gloriam fulgens apparuit, collapſam enim
Eccleſiæ Cathedralis diſciplinam mirificè reparavit,
dum primò illius Eccleſiæ Prior electus, tanta pru- 18
dentia, morum ſuavitate, benignis ſuaſionibus, & ſui
exemplo, egregium ductorem ſe præbuit, ut ejus Ec-
cleſiæ navim antea confractam, tàm arcto diſciplinæ
nexu coaptavit, ut mirum in modum obſervantia re-
gularis fuerit introducta; Magis, ac magis autem ejus
virtutes incrementum habuere, poſtquam Epiſcopatum
aſſumpſit; ſiquidem ſeditionum germina extirpavit,
ſcelerum ſeminaria ſubſtulit, imminentium improbo-
rum ruinas ablegavit, ac bonos mores undique com-
plantavit.

Hæc quidem, & alia majora, ex parte Ubaldi er- 19
ga Deum, recenſentur, ſed locupletiori gratiarum
cumulo Deus ditavit Ubaldum; Tanta enim miracu-
lorum virtute illum donavit, tum in vita, tum in
morte, ut penè in immenſum creſcere viderentur.
Dum enim viveret plures, ac plures Cœcos illumi-
navit; Monachum moribundum etſi diſtantem ſolo
verbo ſanavit; Paralyticam, ſolo veſtium contactu
morbo immunem reddidit: Hoſtes Eugubium obſiden-
tes, quaſi novus Moyſes contra Amalecytas ſola Ora-
tione fugavit; Sed poſt ejus obitum, qui evenit die
2. poſt Pentecoſtem, multò plura, & majora mira-
bilis Deus oſtendit in teſtimonium ſanctitatis illius,
& præſertim in eodem inſtanti, quo fuit in monu-
mento conditum ejus Corpus, Succeſſor, quem ſibi
prænunciaverat, in Templum ingreſſus omnibus cla-
mantibus, & in Epiſcopum nominantibus Divina in-
ſpiratione communi voto fuit electus; Eumque Di-
vum Civitas nedum Eugubina, ſed etiam ipſius Do-
minatores maximo honore ſunt proſecuti, nam ejus
familiæ Baldaſſinæ exemptionem conceſſerunt à ſolu-
tione onerum Cameralium Duces Urbini, quam de-
indè confirmarunt Summi Pontifices poſt devolutio-
nem ejuſdem Status ad Apoſtolicam Sedem quæ ho-
die in eum tenet dominatum, ut meminit D. Anſal-
dus, *in Annot. ad deciſ. 39. ejuſdem num. 32. verſ. con-
templatione*. Ejuſque feſtum celebrari mandavit die 16.
Maii, ad Civitatis Eugubii Epiſcopi enixas preces,
ac Abbatis Congregationis Canonicorum Regularium
Lateranenſium Procuratoris Generalis S. Congr. Ri-
tuum die 11. Februarii 1702. Officium ſemiduplex de

eodem cum quinque Lectionibus; & oratione propriis recitari conceſſit ab omnibus, qui ad horas Canonicas tenentur.

SECTIO UNICA.

De Ritu Nominis mutationis quam faciunt Summi Pontifices, & de aliis ad hujuſmodi mutationem ſpectantibus.

S U M M A R I U M.

1 *Mutatio nominis in Summis Pontificibus unde ortum habuerit, referuntur variæ opiniones, & n. ſeqq.*
2 *Auctor amplectitur illam tenentem initium hujuſmodi mutationis fluxiſſe à Sergio IV.*
3 *Papa non tenetur ſibi nomen mutare.*
4 *Mutatio nominis non fit ab alio, quàm ab ipſo Pontifice, & de ratione.*
5 *Novo nomine utuntur Pontifices nedum ante, ſed & poſt Coronationem.*
6 *Supplicationes verò ſignantur cum nomine Baptiſmatis.*
7 *Diſcutitur dubium differentiæ uſus nominis in Bullis, & in ſupplicationibus.*
8 *An mutatio nominis ſit cuicumque permiſſa, & nu. ſeqq.*
9 *Libertas ſibi imponendi nomen, cognomen, pronomen omnibus ineſt, ſecluſa fraude, & damno alterius.*
10 *Præjudicium infertur alteri, ſi quis uſurpet cognomen ab illo priùs retentum. Idem eſt in aſſumptione armorum, & inſignium ibid.*
11 *Aliquando pro hujuſmodi uſurpationibus deventum fuit ad hoſtilitates, & duella.*
12 *Falſarius exiſtimatur uſurpans cognomen, & inſignia alterius cum dolo, & illius damno.*
13 *Variæ pœnæ infligi ſolent contra hujuſmodi uſurpatores, & conſueta eſſe ſolet arbitraria.*
14 *Rigoroſior erit pœna in Uſurpatores Inſignium ſupremæ Dignitatis, & Magiſtratus.*
15 *Nominis mutatio non permittitur ſervo, etiam facta ſine fraude, & damno alterius.*
16 *An accomodans proprium nomen alteri, teneatur ad id, quod ſequitur ejus nomen è remiſſivè.*
17 *Prohibitio mutationis nominis, & armorum, vim habet etiam in cognomine, pronomine, titulo &c. ſi concurrat dolus.*
18 *Capitulum Cathedralis prohibere poteſt alteri Eccleſiæ, Capituli denominationem.*
19 *Eadem prohibitio militat in Imaginibus ejuſdem Eccleſiæ, in erectionibus Eccleſiarum ejuſdem nominis, in Advocatis, & Mercatoribus aſſumentibus ſubſcriptiones, ſigna, & nomen aliorum.*
20 *Examinatur caſus ventilatus coram Aud. Cam. inter Matthiolum, & Aſcentium Alearum Artifices, dataque fuit manutentio Matthiolo canonizata à Signatura Juſtitiæ, & n. ſeqq.*
21 *Si nomen, & ſignum alterius, quo quis utitur contineat aliquam diverſitatem non cadit ſub prohibitionem, & n. 23.*
22 *In hac materia ſunt vitanda æquivoca, & deceptiones.*
23 *Prohibitio iſthæc nominis, ſigni &c. alieni viget etiam inter Communitates, Collegia, Congregationes &c. ad evitanda diſſidia.*
Prout quoque in faciendis Proceſſionibus cum eodem habitu, ibid.
Affertur decretum S. Congregationis Rituum ad favorem Monachorum Sancti Gregorii de Urbe contra Eccleſiam Sanctæ Mariæ Rotundæ in materia Octavæ Defunctorum.
24 *Limitatur dicta prohibitio, ut locum non habeat in Civitatibus magnis, putà Romæ, Neapoli &c.*
25 *Præfata prohibitio neque locum haberet, concurrente conſenſu illius, cujus intereſt.*
26 *Plerumque à Teſtatoribus injungitur hæredibus onus aſſumendi arma, & cognomen illorum, & deſerendi propria.*
27 *An tale onus importet fideicommiſſum, abſque pœna caducitatis in caſu contraventionis, diſputatur articulus per variam caſuum diſtinctionem, & n. ſeq.*
28 *Voluntas Teſtatoris in hoc eſt attendenda, ſi voluit gravare omnes hæredes in infinitum ad aſſumenda propria ipſius cognomen, & arma.*
29 *Prædictum onus injunctum à Teſtatore in perpetuum per verba clara connotantia neceſſitatem inducit de ſe, non autem conjecturaliter fideicommiſſum.*
30 *Reſpondetur contrariis, & magis firmatur Concluſio.*

USU conſuevit apud Summos Pontifices, quod cùm primùm ad Summi Præſulatus apicem evecti
fuerint, aliud nomen ſibi imponere, & primus hujus 1
obſervantiæ fuit Sergius IV. qui cùm vocaretur Petrus, ob reverentiam tanti Apoſtoli primi Chriſti Vicarii, nomen ſibi commutavit in Sergium, ut conſtat ex Epitaphio ejuſdem, quod extat in Lateranenſi Baſilica, & refert Cardinalis Pallavicin. Societ. Jeſu *in hiſt. Concilii Tridentini lingua Italica par. 2. lib. 13. cap. 11. nu. 2.* Alii tamen Sergio II. hanc mutationem tribuunt, cùm priùs vocaretur *Os porci* nomen dignitati verè inconſonum; Ita in Chronica Martini apud *Archidiaconum lib. 6. decret. in proœm.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 3. num. 44. & 45.* Petr. Meſſia, *in Sylva variar. lect. lib. 1. cap. 2.* Alii tamen cum Azorio *Inſtit. moral. par. 2. lib. 5. cap. 42. quæſt. 5.* ad Hadrianum III. antea vocatum Agapetum hujus mutationis initium referunt.

Sed probabiliter videtur prima aſſertio, nam con- 2
ſtat nullum Petri nomine in Pontificatu uſum fuiſſe; imò piè credendum, quod cùm Petrus, priùs Simon vocatus, fuerit ab ipſo Chriſto, Petri nomine decoratus, noluit poſteà tali Cœleſti, ut dicam, nomine, ob humilitatem debitam Sergius uti, illudque in iſtud commutavit.

Non autem tenetur Papa nomen proprium mutare, 3
tum quia non poteſt adduci Jus ad id obligatorium, tum etiam quia antiquiores Pontifices hac mutatione uſi non fuere, imò habetur in ſæculo milleſimo ſexcenteſimo Hadrianum VI. & Marcellum II. nomen proprium baptiſmatis in Pontificatu retinuiſſe, Primum ad preces Cæſaris Oratoris propter excellentiam Pontificum ita nuncupatorum, ſecundum ob maximam dilectionem erga Martyrem Summum Pontificem dicti nominis, *ut cit.* Card. Pallavicin. refert. Nec mutatio facta à Chriſto Domino Petro. Matth. 16. *Beatus es Simon Bar-Jona &c. & ego dico tibi tu es Petrus*, fuit in vim præcepti, ſed tantùm ad oſtendendam dignitatis ſublimitatem, & nobilitatem, imò ſoliditatem, qua Pontificia dignitas in ævum permanſura erat, unde ſubjunxit: *& ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam.*

Hæc enim mutatio nominis ab ipſo Pontifice, dum 4
aſſumptus eſt, ſtatum fit, non ab alio quàm à ſeipſo, nam nominis impoſitio ad Superiorem pertinet, Duard. *lib. 1. cap. 4. quæſt. 6. num. 14.* poſt Franc. *in proœm. 6. decretal.* Ratio hujus mutationis varia aſſignatur, ſed verior eſt humilitas, qua præditus eſſe debet Vicarius Chriſti Domini; Vel potius ad oſtendendam novam regenerationem, qua propter ſicut in baptiſmate imponitur nomen, ita ingreſſuris Religionem, cujus profeſſio quaſi alter baptiſmus novo nomine Novitium regenerat; idque à Pontificibus uti novis hominibus uſurpatur, Card. Pallavicin. *cit.* contra *Petrum Soave*, qui ad faſtum, & ſuperbiam Pontificum indignè, & ſine ratione id tribuit, Baron. *annal. ann.* 1009. & 1012.

Digitized by Google

& 101 2. Et patet dum Imperatores, & Reges etiam dignitatibus præclariſſimis præditi non ob id nomen ſibi immutant.

5 Hoc nomine noviter adjecto Summi Pontifices utuntur in Bullis non ſolùm poſt, ſed etiam ante Coronationem, ut refert Cotrad. *in praxi diſp. Apoſtol. lib. 2. cap. 4. num. 11.* contra nonnullos contrarium aſſerentes, imò adhibetur plumbum novum cum inſcriptione nominis novi Pontificis, ſed tamen mutatur data ſupplicationum, ſcilicet loco *Pontificatus noſtri* dicitur *ſuſcepti à nobis Apoſtolatus Officii*, ut dixi *tomo 1.*

Igitur in omnibus litteris Apoſtolicis etiam in forma Brevis ſemper inſcribitur nomen Pontificis in Pontificatu mutatum, nunquam nomen baptiſmatis, etſi hoc nomine Officiales uterentur, litteræ non facerent fidem; Idem etiam nomen tribuitur Pontifici in Epiſtolis familiaribus, qui eidem ſcribuntur. Vide Rebuff. *in forma mandati Apoſtolici ver. Leo verſ. nota tamen*; Supplicationes tamen proprio baptiſmatis nomine Pa-
6 pa ſignat; hinc cùm ad præſens feliciter regnet Clemens XI. Jo: Franciſcus antea dictus, hic Pontifex utitur titulo Clementis in omnibus litteris, ſeù Bullis, in ſupplicationibus verò nomine Joannis Franciſci inſcribendo tantùm litteras primas nominis I. F. quod ſervatur ab omnibus Summis Pontificibus.

7 Sed oritur dubium, quare Pontifices utantur nomine Pontificatus in Bullis, & nomine proprio in ſupplicationibus? Ratio diverſimodè aſſignatur, ſed mihi arridet illa relata *per* Pyrrh. Cotrad. *in d. prax. diſp. Apoſt. lib. 2. cap. 4. n. 5.* ubi *cit. Sarn. in Comp. Utr. ſign. numer. 6.* nempè quod in litteris, & Bullis Papa non ſcribit, neque manum ſuam apponit, ſed totum fit per ejus Officiales, qui nomen Pontificiæ dignitatis præponunt, ſed in ſupplicationibus Papa Organo ſuæ vocis utitur, unde jure utitur proprio nomine, cùm ſit actus perſonalitatis, & ſic debet attendi ut talis homo, non utì talis repræſentativus homo; Dices tamen Papam ſubſcribere etiam nonnullas litteras Apoſtolicas utì Cardinalatus, Canonizationis, aliaſque gravioris ponderis ſic. *Ego Clemens Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus*, ut dixi ſupra in Conſtitutione Jo. XV. Sed hoc objectum minimè obſtat, nam in his caſibus ſubſcribit nomine Pontificatus ad correlationem tituli, qui eſt Clemens; malè enim ſonaret quòd ſit inſcriptio tituli diverſa à ſubſcriptione. Addit quoque aliam rationem, quæ non eſt improbabilis, Gamb. *de auct. leg. à lat. lib. 8. tit. de poteſt. leg. in Judicialibus num.* 208. nempè ſupplicationes non ſubſcribi nomine Pontificatus, quia multoties occurrit illas ſignatas à Datario lacerari, & in terram projici ob juſtas cauſas quouſque in Regiſtro non ſint relatæ, & poteſt interim Datarius illis non uti.

8 Ex his quæri poteſt, an mutatio nominis ſit cuicumque permiſſa? Pro quo dicendum, eſſe liberum cuique imponere nomen ſibi benè viſum ab initio, quia ut ait Viv. *comm. opin.* 540. habere bonum nomen, eſt maximi emolumenti, quæ libertas proinde omnibus data eſt, ut eſt clarus textus *in l. Un. C. de mutat. nomi-*
9 *nis*, & Imperator id extendit etiam ad cognomen, & pronomen, ſicuti etiam ad mutationem eorum, dummodò fraus excludatur, & damnum alicui non inferatur; nam aliter nullo modo talis mutatio permittitur, de quo latè Tuſch. *concl. 437. litt. M.* ubi *Abb. cit.* Viv. *comm. opin. 540. per tot.* Felin. *in Proem. decretal. ver. Gregorius n. 36. & ſeqq.* Menoch. *de arbitrariis caſu* 318. Bruneman. *in Cod. lib. 9. tit. 25. cit. l. Un. fol.* 568. Paul. Chriſtin. *dec. Belgic.* 199. *n.* 23. Tancredin. *conſult. 2. nu.* 1. ubi plures alii citantur.

Magnum enim præjudicium conſideratur, ſi cognomen priùs ab alio retentum quis aſſumat, poteſt nam-
10 que id unus alteri prohibere, præſertim nobilis ignobili, ut firmant citati Doctores, & Card. de Luca *de praem. diſc. 10. num. 10. & diſcurſ. 30. num.* 13. Caſſan. *in cat. glor. mundi par. 1. conſid. 1. concl. 2. & conſid. 58. concl.* 23. nam ſicuti denegari non debet quod non nocet, juxta *cit. l. Un. C. de mutat. nom.* ita poteſt prohiberi id quod damnum inferre poteſt ab eo, qui prius jus habet, & eadem diſtinctio procedit in aſſumptione, & mutatione armorum, & inſignium, ut tradit Panormit: & alii communiter *in cap. Dilecta de exceſſib. Prælator.* Viv. *cit. comm. opin. 540. nu.* 14. ut quilibet ab initio poſſit ad libitum ea ſumere, nulla interveniente fraude, & præjudicio alterius; multum enim intereſt hominum præcipuè nobilium, ne extranei, & præſertim ignobiles, ipſis aggregentur, & ſic poſſunt prohibere aſſumptionem cognominis, & armorum, quæ priùs ipſi adhibuerunt *Ruſticus an & quando liber. in cond. poſit lib. 2. cap. 6. numer. 61. & 54.* qui ex Baldo, ait rem eſſe injurioſiſſimam aliena inſignia uſurpare, invitis iis quorum intereſt, Guglielm. de Benedictis, *in cap. Raynutius ver. Raynutius numer.* 37. *de teſtamentis*, Bartol. *de Inſignib. & armis num. 5. & per tot.* Bonifacius *de furtis* §. 7. *num. 29. cum ſeqq. & numer.* 54. Pax Jordan. *lucubration. vol. 2. lib. 10. tit. 7. numer.* 458. Ricc. *deciſ. 1062. lib.* 2. Tiraquel. *de nobilit. cap.* 5. quod videtur cautum *in l. Un. C. de his qui potentiorum nomine titulos prædiis affigunt*, & docent Tiraquell. *cit. cap. 6. numer. 17. verſ. fateor*, Sanz. *in praxi Crimin. controv. 45. numer.* 48. Opingh. *de Jur. Inſign. cap. 4. numer.* 154. Tancredin. *citat. conſult. 2. numer. 1. & 2.* Rota *deciſ. 549. numer. 3. coram Cavalerio*, & benè *dec. 253. num. 23. cum ſeqq. par. 13. recent.*

Imò aliquando pro hujuſmodi uſurpatione, ad ini- 11
micitias, & deteſtabilia duella deventum fuiſſe teſtantur *Ruſticus cit. cap. 6. num.* 52. Alciatus *de ſingulari certamine cap. 7. numer. 9. & ſeqq.* Caſſan. *cit. conſid. 58. concl. 48. verſ. Septimus caſus*; Unde quia in mutatione nominis fraus præſumitur, ideò ad illam excludendam interponi debet auctoritas Superioris, ut docet Bonacina *de Sacram. diſp. 2. qu. 2. punct. 4. numer.* 29. Quare falſarius reputatur alienum cogno-
men, & inſignia uſurpans, ſi faciat cum dolo, & de- 12
trimento alterius *l. cit. Un. C. de mutat nominis* ubi *Gloſſ. & DD.* Menoch. latè *cit. caſu* 318. Tuſch. *cit. concluſ. 437. num.* 1. Brunem. *cit. loco*, ubi uſurpantem cognomen, & inſignia aliena, vel fuſtigatione, vel relega-
tione debere coerceri, Carpz. *quæſt. 93. numer. 33. &* 13
ſeqq. Sanz. *citat. contr. 48. numer.* 48. de uſurpante ſigillum privati, Clarus §. *fin. qu. 83. verſ. Si quis*, Bonifac. *de furtis* §. 1. *num. 93. fol.* 28. Farinac. *qu. 150. par. 5. num.* 136. Menoch. *cit. caſu* 318. *num.* 18. Ex quibus puniri Judicis arbitrio in fraudem ſibi nomen mutantem, Sanfelic. *deciſ.* 58. ubi narrat quendam qui ſibi mutaverat nomen, ut pecuniam alterius reciperet, punitum pœna arbitraria, & in exilium miſſum per triennium; Chriſtin. *cit. deciſ. 199. numer.* 23. agens de pœna fuſtigationis. Debet enim Judex ad pœnam ſtatuendam hiſce reis penſare facti circumſtantias, & quid detrimenti evenerit, & qualis fuerit dolus.

Hæc tamen pœna ampliatur rigoroſior, ſi uſurpa- 14
ta fuerint inſignia dignitatis ſupremæ, & Magiſtratus, ut latè *cit.* Tuſch. *concl.* 437. nam talibus inſignibus uti privato nullo modo eſt licitum, Vivian. *cit. comm. opin. 540. n.* 15. itaut etiam pœna ordinaria mortis ſint puniendi rei, prout de uſurpante inſignia Papæ, & de uſurpantibus inſignia Magiſtratus, quod puniantur, nedum pœna falſi, ſed etiam pœna ordinaria legis Juliæ majeſtatis *l. 1. & l. 3. in fine ff. ad l. Jul. majeſt.* ad tradita per *cit. numer. 1. cum ſeqq.* ubi *numer.* 3. requiri tradit dolum malum, ſcilicet malo animo feciſſe, & turbando Juriſdictionem, & de requiſitis quatenus procedat dicta pœna Ordinaria ibidem.

Hæc autem mutatio nominis, etſi facta ſine frau- 15
de, & damno alterius, non eſt permiſſa ſervo, quia eſt de familia Domini *cit. l. Un. C. de mutat. nomin.* Menoch. *cit. caſu 318. numer.* 1. Chriſtin. *cit. deciſ.* 199. *num.* 23. quod etiam procedit in Monachis, ac Religioſis, qui de familia propriæ Religionis dicuntur; Et hic intrare poteſt etiam ad rem quæſtio; an ſi quis accommodet nomen proprium alteri, vel

pariatur, ut quis eo utatur, teneatur ad id, quod
16 ſequitur nomen ejus, de qua vide apud relatos auctores & Gratian. *diſc.* 547.

Hinc hæc prohibitio mutationis nominis, & armorum à jure inducta, dummodò concurrat dolus, ha-
17 bet vim etiam in cognomine, pronomine, titulo, & ſimilibus, ut in terminis Pronominis, *Peſcator de Chiaravalle* in Almanaco impreſſo, optimè ſcripſit *cit.* Tancredin. *conſ.* 2. *per tot.* & de quibus Salgad. *de protect.* Regia *par.* 3. *cap.* 10. *num.* 273. de Ponte *de poteſt. Proreg. tit.* 10. §. 1. *de Inſign. & Armis nu.* 1. Card. de Luca *de praem. cit. diſc.* 10. *num.* 10. ubi etiam quod denominatio Capituli, ut poſſit prohiberi à Capitu-
18 lo Cathedralis aliis Eccleſiis *diſc.* 7. ejuſdem *numer.* 4. & Rota *in Ampurien. denominationis Canonicorum, ſeu Capituli* 20. *Aprilis* 1646. *coram Meltio*, ibi citata & in terminis Imaginis ejuſdem Sancti in eadem
19 Eccleſia, ut etiam procedat ſimilis prohibitio, Genuenſ. *in praxi Curia Archiepiſcopalis Neapolitane cap.* 109. *num.* 8. Sic etiam prohibentur erectiones Eccleſiarum ejuſdem nominis in præjudicium aliarum præexiſtentium, ut alibi dicam, quoad Conſtitutionem Clementis VIII. *decif.* 481. *numer.* 4. *par.* 14. *rec.* & in terminis, quod poſſit Archipresbyter nominatus in aliquo loco impedire hujuſmodi nomen alteri Parocho, ſeu Curato reſolvit Sac. Congreg. *Rituum in Praneſtina Praeminentiarum* 4. *Julii* 1705. *Ponente Eminentiſſimo Colloredo*, eſto habuerit quis Litteras Apoſtolicas cum hac denominatione noviter uſurpata, quia non cenſetur Papam voluiſſe præjudicare alicui cum dicta denominatione nova, Card. de Luca, *de praem. diſc.* 40. *num.* 2. *verſ. Scribens*, & *numer.* 3. & 4. ubi quod Papa non præſumatur voluiſſe tollere jus tertii, niſi exprimat, & Rota *decif.* 51. *numer.* 5. *par.* 17. *recent.* & quod unus Advocatus nequeat nomine alterius ſcribere, Gratian *diſcept.* 547. *num.* 21. & 22. ubi quàm cautè ſit procedendum inter Curiales permittere nomen aliorum in ſcripturis, Ita etiam inter mercatores habet locum, ut quis ſigno, nomine, marca alterius non poſſit uti ob præjudicium, quod poſſet reſultare, Brunem. *cit. loco in fine*, Abbas *in cit. cap. Dilecta num.* 4. & 5. *de exceſſib. Pralat.* Menoch. *cit. caſu* 318. *num.* 23. Tancredin. *cit. conſult.* 2. *numer.* 8. Petra *ad Rit. M. C. V. Neapolitana ritu* 277. & 279. Mandel. Alb. *conſ.* 73. *numer.* 1. *cum ſeqq.* Bart. *in tract. de Inſign. & Armis impreſſ. inter alias ſuas quaeſt.* poſt *Conſilia numer.* 7. & *ſequenti* ubi de inſignibus fabrorum, Cultrorum, & ſimilium Artium.

20 Unde cùm Romæ quidam Andreas Matthiolus alearum artifex in chartis uteretur ſigno *del Moro*; quidam alter artifex Aſcentius Marinus hoc eodem uti inciperet, fuit iſte conventus coram Aud. Cam. & judicium manutentionis primus intentavit ex regulis à ſupra cit. DD. adductis, quod qui prior eſt in uſu poſſit alteri prohibere, & meliùs Opingh. *cit. de Jur. Inſign. cap.* 6. *par.* 8. *n.* 1325. Xamar. *de off. Jud. & Advocati par.* 1. *quaeſt.* 9. *numer.* 263. Gratian. *diſcept.* 658. *num.* 2. & Judex non debet permittere uſum ejuſdem ſigni, ſeu marchæ alteri. Grat. *diſcept.* 547. *num.* 21. Tancredin. *citat. conſ.* 2. & latè D. Severolus, *in ſuo Voto impreſſo poſt deciſiones Remboldi vot.* 11. *num.* 18. & judicium manutentionis intentatum à Matthiolo verè erat movendum, quia hoc remedium priori poſſeſſori competit, non autem debet ſe actorem facere in petitorio, ſed ne turbetur in poſſeſſione petere, in quo cautè agendum, ut competat manutentio; ita in terminis docet Gratian. *cit. diſcept.* 547. *numer.* 21. Tancred. *cit. conſ.* 2. *n.* 12. ubi non obſtare ad manutentionem primi poſſeſſionem ſecundi, quæ ſupponitur clandeſtina, niſi præceſſerit prohibitio cum acquieſcentia.

21 Pro parte autem Aſcentii hæc concluſio non negabatur, ſed duplici limitatione illam evitare conabatur; Prima quod marcha, ſeu ſignum adhibitum ab ipſo erat cum diverſitate nominis, qua ſtante, non intrat uſurpatio; ſufficit enim quod adſit variatio etiam aliqua, Alex. *conſ.* 96. *lib.* 5. *num.* 6. Mierez *de majoratu quaeſt.* 7. *par.* 2. *n.* 101. Ancharan. *in cap. dilecta n.* 6. *verſ. ſed hoc incidenter de exceſſibus Pralatorum*, Franciſcus Maria Pratus, *diſcept. for. lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 25. & *ſequ.* Secunda verò limitatio deducebatur non procedere concluſionem, ſi adſit diſtantia inter Apothecas.

Tamen prima limitatio in facto non erat vera, quia ex viſura chartarum apparuit ſtatim dolus, nam licèt in una ex dictis nomen per extenſum erat Aſcentii Marini ex quo nomine potuiſſet conſiderari varie-
tas; tamen in cæteris erant inſcriptæ duæ litteræ no- 22
minis nempe A. M. quæ tàm Aſcentium Marinum, quàm Andream Matthiolum poterant ſignificare, & ſic nedum reſultabat ſimilitudo, & identitas, ſed clarè fraus, ad quam vitandam, & ne populus ſub credulitate recipiendi merces unius, recipiat alterius, fundata eſt in Jure hæc prohibitio, ita ut etiam ex nobili Judicis officio, ne populus decipiatur, abſque inſtantia partis poſſet prohiberi, cùm conſideretur utilitas publica, ne dum privata, ut ait *cit.* Tancred. *nu.* 2. 5. & 9. malitiis enim non eſt indulgendum, *l. in fundo, ff. de rei vindic.* & in terminis ſigni in Chartis Bartol. *in cit. tract. de Inſign. num.* 8. *fol.* 125. & de quodam fabro faciente azale, & azalinos cum certo ſigno, *cit.* Tancred. *num.* 9. & 10. Ex his etiam reſpondetur alteri limitationi, quia diſtantia procedit in ſtatutis, ut una apoteca non ſit proxima alteri ejuſdem artis, idque ſit pro avviamento, ut procedit *dec.* 404. *par.* 16. *recent.* non autem in ſigno ſeu marcha; nam in primo caſu conſideratur accidentalis utilitas artificum ex minori numero vendentium, qui minores habent emptores, ſed in ſecundo caſu confuſio ſignorum ne dum tangit majus præjudicium artificum, ſed ut dixi utilitatem publicam, ne populus decipiatur, latè Gibalin. *de univerſ. negot. lib.* 1. *cap.* 5. *art.* 3. *fol.* 134. quare benè fuit ab A. C. met conceſſa manutentio dicto Matthiolo canonizata per *Signaturam Juſtitia die* 14. *Aprilis* 1695. cum clauſula *ſine prajudicio*, Ponente D. Cerro.

Hæc namque aſſumptio alieni ſigni, & nominis 23
prohibita eſt etiam inter Communitates, Collegia, Societates, Congregationes, & ſimilia, Barboſa *ad cap. dilecta de exceſſibus Pralatorum*, & inter Confraternitates, ut una noviter inſtituta nequeat in eadem Eccleſia, & in eodem loco aſſumere inſignia, & nomen alterius priùs inſtitutæ ex eadem ratione, ne diſſidia ſequantur, & ne unus militet ſub ſigno alterius, ut præcisè quoad Confraternitates fuit ſtatutum à *Conſtit.* 115. *Clementis VIII.* ubi dicam, pluries reſolvit Sacra Congregatio Concilii, ut in *Albinganen.* 11. *Novembris* 1641. *in Caſalen.* 12. *Januarii* 1647. ut apud Card. de Luca *de praeminentiis diſc.* 10. *nu.* 8. Rota *decif.* 481. *num.* 4. *par.* 14. *recen.* Pignatel. *tom.* 3. *Conſul. Can.* 69. qui etiam ex eodem motivo dicit, non licere facere eaſdem Proceſſiones, deferre eumdem habitum cum declaratione Sac. Congr. Seraph. *decif.* 847. *numer.* 1. ubi de Eccleſia ejuſdem nominis, & *decif.* 337. *num.* 15. & 16. *par.* 12. *recent.* & in terminis Cucullæ, ſeu conſimilis habitus Monaſtici, *decif.* 309. *par.* 12. & *decif.* 105. *par.* 13. *recen.* in qua de Cuculla monaſtica, & quando una Eccleſia nequeat facere idem feſtum Octavæ defunctorum ad favorem Monachorum S. Gregorii de Urbe reſolvit Sac. Congr. Rit. contra Eccleſiam Sanctæ Mariæ Rotundæ *die* 13. *Auguſti* 1667. *in Romana* relata à Pignatell. *tom.* 3. *conſ.* 53. *nu.* 6. contra reſolutionem S. Rotæ in eadem cauſa *Romana Commemorationis Defunctorum in decif.* 316. & *decif.* 481. *par.* 14. *recent.* in quibus fuit firmatum licere utrique Eccleſiæ celebrare Octavam Mortuorum. Tamen id limitatur ſi ponatur aliquod additum diſtinctivum, ac diſcretivum unius corporis ab altero, & unius operis ac Inſtituti ab alio, Pignatel. *cit. conſ.* 68. *nu.* 6. ut tuetur, Pratus *cit. diſcept. for. cap.* 30. *num.* 25. & 26. ex obſervantia in Civitate Neapolis, in qua adſunt plures Eccleſiæ ejuſdem nominis cum addito E. G. S. Annæ Hiſpanorum, &

Lom-

Lombardorum, & ita obſervatur etiam hic in Urbe
24 putà D. Jacobi Hiſpanorum, & Incurabilium; Ita quoque limitatur dicta prohibitio ſi Civitas fuerit magna, & Metropolis, quia tunc ceſſat dicta ratio à DD. excogitata impedimenti concurſus populi, & æmulationis, ut per exempla, & reſolutiones ejuſdem S. Congregationis in Civitate Baris, & aliarum firmat *cit.* Card. de Luca *diſc.* 10. *num.* 12. *& ſequ.* & etiam de hoc alibi erit agendum, & præſertim ad dictam Bullam Clem. VIII.

25 Illa tamen dicta quoad prohibitionem aſſumendi aliena inſignia, & nomen, non procedunt ſtante conſenſu illius, cujus intereſt, nam tunc nulli fit injuria, & licitè poteſt aſſumi nomen alienum, ut de ſigillo eſt *textus in l. ad teſt. am §. Si quis ex teſtibus, ff. qui teſtament. facere poſſunt*, *Gloſſ. verb. deleta c. inter dilectos de fide Inſtrum.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 61. *num.* 30. Rota *deciſ.* 311. *num.* 5. *par.* 14. *recen.* Ricc. *deciſ.* 1062. *& collect.* 4129. dicens hodie, nobiles ſilere, licèt ab aliis eorum arma aſſumantur, quandoque enim denegari non debet, quod non nocet, ut de nomine eſt *text. in cit. l. un. C. de mutatione nom.* Caſſan. *cit. conſid.* 38. *concl.* 31. *verſ. ſed quid de Armis*, Franciſcus Marcus *deciſ.* 882. *nu.* 4. *par.* 1. Quæ
26 mutatio cognominis, & armorum, prævio præcepto Teſtatorum, paſſim imponitur & fit vocatis ad hæreditatem extraneis, vel cognatis cum hoc onere aſſumendi arma, & cognomen illorum, ita emolumento bonorum alliciendo eos ad nomen propriæ familiæ deſerendum, & aſſumendum alienum, quod tamen adeò grave fuit ab aliquibus exiſtimatum, ut potiùs pingues hæreditates repudiare, quàm onus ſimile ſubire voluerint, ut plenè ex pluribus teſtimoniis etiam Sacræ Scripturæ refert Torre *de primogenit. Italiæ l.* 1. *c.* 38. *§.* 4. *nu.* 70. *&* 71. & priùs Gulielmus de Benedictis *cit. cap. Raynutius ver. Raynutius de Clera n.* 50. *verſ. & ſi alter de teſtam.* Molin *de primog. Hiſpan. lib.* 2. *c.* 8. *num.* 17. *verſ. ad hoc namque* Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 447. *per tot.* Larrea *deciſ. Granat.* 33. *num.* 53. *deciſ.* 401. *nu.* 9. *coram Card. Celſo*, *&* Rot. *in Romana fideicomm. de Avila* 16. *Junii* 1692. *§. Conjectura coram Emerix Jun.* quæ inter impreſſas ejuſdem eſt *deciſ.* 1059. & in eadem 1. *Martii* 1694. *§. ſecunda oritur*, ubi etſi familia aſſumenda, fuerit majoris conditionis *coram D. Muto*.

27 Ex qua gravitate oneris DD. diſputarunt, an illud impoſitum importet onus fideicommiſſi abſque eo quod in caſu contraventionis caducitas aliqua imponatur? Pro quo articulo ſunt diſtinguendi caſus, an ſcilicet impoſitio talis oneris fuerit à Teſtatore demandata primo hæredi tantum, vel agatur de primogenituris, & majoratibus inducendis, vel demùm impoſitio oneris fuit per modum puri conſilii. Et his caſibus tunc ex dicto ſolum onere non inducitur gravamen aliquod neque majoratus, & primogenituræ, neque fideicommiſſi niſi concurrant urgentes conjecturæ, nam in primo caſu gravamen ſicuti non egreditur perſonam hæredis cui fuit impoſitum, ſic nequit perpetuum onus fideicommiſſi importare; neque in ſecundo caſu, cùm agatur de re magis ſtricta vinculi majoratus, & Primogenituræ, pro qua inducenda, Doctores volunt efficaciores probationes, quàm in fideicommiſſis, in quibus ob magis latam ſucceſſionem minus rigoroſè proceditur, juxta not. per Torre, *de Primogenit. loco proximè cit. num.* 112. & in tertio caſu cùm non poſſit conſiderari onus, & enixa voluntas Teſtatoris, ſed purum arbitrium vocatorum, nullum poteſt oriri neceſſarium onus fideicommiſſi, in quibus terminis procedunt DD. denegantes ex dicto onere injuncto oriri vinculum fideicommiſſi, Molin. *de primogen. cit. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 34. *& lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 78. Alter Molin. *de Juſt. tom.* 3. *par.* 1. *tit. de majoratu tract.* 1. *de ſucceſſ. teſtament. num.* 363. Caſtill. *quotid. controv. lib.* 5. *c.* 136. *num.* 74. *cum ſequ.* Burſatt. *conſ.* 300. *nu.* 66. & alii.

28 At quando enixa eſt voluntas Teſtatoris, & per modum veri præcepti, quod nedum primus hæres, ſed omnes hujus hæredes in infinitum in perpetuum aſſumere debeant cognomen, & arma propria Teſtatoris, certum eſt quod eos quos gravat, etiam honoraſſe dicendum eſt, ut firmant Ludovic. Bell. *conſ.* 52. *num.* 11. *& ſequ.* Ramon. *conſ.* 15. *num.* 40. Fragoſ. *de regim. Reipubl. par.* 3. *lib.* 8. *diſp.* 19. *de legib. primogen.* §. 3. *num.* 6. ubi in fortioribus terminis majoratus, Flores de Mena *var. quæſt.* 17. *numer.* 40. Gratian. *diſcept.* 288. *num.* 26. *cum ſequ.* Idem *Torre qui ſupra eodem numer.* 112. *Staiban. Jun. reſol.* 58. *num.* 11. Palma *nepos alleg.* 26. *num.* 10. *Ætolin. reſol.* 100. *num.* 22. Cenſal. *ad Peregrin. de fideicomm. art.* 53. *verſ. ſecundò dicas*, Urtel. *concl.* 140. *num.* 27. Didacus Rodericus, *Alverad. de conjectur. ment. teſt. l.* 2. *cap.* 1. *§.* 1. *num.* 22. Cephal. *conſ.* 196. *num.* 10. *& ſeq.* Bardellon. *conſ.* 191. *num.* 49. *&* 50. Theſaur. *deciſ.* 270. *num.* 7. *& ſeqq.* itaut poſito enixo præcepto illo in perpetuum, quævis alia conjectura, etſi levis ſufficiat, ut dixit Rot. *in Senogallien. ſeu Auximana fideicommiſſi* 16. *Junii* 1688. *coram D. Caprara*, & latè diſcuſſo articulo firmavit Rot. *in cit. deciſ.* 1059. *Romana Fideicommiſſi de Avila* 10. *Junii* 1692. *&* 23. *Junii* 1693. quæ eſt *deciſ.* 1092. *coram Emerix Junior. &* 1. *Maii* 1694. *&* 14. *Junii ejuſdem anni*, *coram D. Muto & dec.* 7. *num.* 28. *coram D. Anſaldo* inter impreſſas.

Verùmtamen ex prædictis auctoribus, vel ſaltem 29
ex pleriſque conſtat ex hoc onere injuncto in perpetuum, & per modum veri præcepti induci per ſe, non autem conjecturaliter Fideicommiſſi onus, itaut non requiratur aliqua conjectura, & verè maxima ratione convincenti, nam quando teſtator per verba importantia neceſſitatem, & enixam ejus voluntatem imponit onus perpetuum, & exoptat in ævum proprium nomen manuteneri, eo ipſo medium ad finem, ſine quo finis haberi nequit, debet neceſſariò præſupponi, & ſic conjecturæ locum non habent, ubi voluntas clarè exprimitur, ut ratiocinantur præfati DD. & benè firmat ultima deciſio citata *coram D. Muto*, & de onere injuncto per ſe adimplendo Rota *deciſ.* 46. poſt Paitel. *& deciſ.* 42. *numer.* 9. *§. quinta par.* 11. *recent.* At tunc debet procedi per conjecturas, quando non adeſt talis clara voluntas, vel in terminis ſtrictioris vinculi Majoratus, & primogenituræ, ut explicant Staiban. Jun. *reſol.* 58. *numer.* 11. Gratian. *cit. diſcept.* 288. *num.* 26. & benè *cit.* Torre *de primogenit. cap.* 38. *§.* 4. *lib.* 1. *num.* 112. & ratio magis clara eſt, quia totum fundamentum contrariæ opinionis eſt, quod ſi teſtator voluiſſet inducere onus fideicommiſſi, explicaret, vel imponeret pœnam caducitatis, aliàs dictum onus convertitur in purum Conſilium; nam ultra ad quæ reſpondent citatæ deciſiones, & præſertim prima *coram Domino Muto*, *§. non obſtante*, *ex Barry*, *de ſucceſſion. lib.* 17. *tit.* 18. *de condit. nom. & inſign. defer. num.* 2. *&* Torr. *cit. cap.* 38. §. 4. *num.* 84. hujuſmodi præceptum non reſolvitur in purum conſilium, ſed tenentur hæredes ſub pœna privationis relicti obſequi voluntati teſtatoris, & objectum præſupponit purum conſilium, non autem ſi ex verbis ipſis, ut erat caſus *dict. deciſ. in Romana Fideicommiſſi de Avila* ubi Teſtator hæredem, ejuſque filios, & deſcendentes gravaverat per hæc verba *teneantur*, *debeant*, *obligati ſint perpetuò continuare*, & præciſè ſi ex toto contextu diſpoſitionis conſtet de enixa voluntate teſtatoris excluſiva ſuppoſitæ qualitatis puri conſilii; tunc remanet verum præceptum, & onus neceſſarium præſuppoſitivum emolumenti medii ad finem à teſtante exoptatum, & præciſè volitum aſſumptionis perpetuæ cognominis.

CONSTITUTIO II.

COELESTINI III.

Incipiens (*Glorioſus.*)

EPITOME BULLÆ.

COELESTINUS ABBATI,
Et Conventui Vallis Umbroſæ.

INTER Sanctos Pontifex Cœleſtinus adſcripſit Joannem Gualbertum Fundatorem Congregationis Vallis Umbroſæ.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Plura de S. Jo. Gualberto remiſſivè.*
2 *Ejus ortus, patria, & parentes.*
3 *Miraculum Sanctiſſimi Crucifixi caput ei inclinantis.*
4 *Inſtituit Congregationem Vallis-Umbroſianam.*
5 *Dicta Religionis propagatio.*
6 *Temporibus illis voluit conſulere Deus dicti Sancti operibus, & ejus Religioni.*
7 *Dicti Joannis obitus.*
8 *Ejus Canonizatio in hac Bulla.*
9 *Plures, qui de dicto Sancto ſcripſerunt.*
10 *Quare in hoc commentario nihil aliud explicari oporteat.*

1 PLURA de hoc Sancto Abbate fuerunt dicta *in Commentario ad Conſtitutionem un. Urbani II.* dum de Inſtitutione Congregationis Vallis-Umbroſæ differuimus, aliqua tamen hic addere viſum fuit.

2 Natales habuit Joannes Gualbertus Florentiæ anno Domini 985. ex Illuſtri Familia Bisdominorum, quæ dominabatur tunc cum titulo Marchionis Oppido in Hetruria decem & octo milliaribus à Civitate prædicta diſtanti Petrojum dicto, Feudum quidem Imperiale, cujus veſtigia in ruinis tantùm in præſen-
3 ti videntur; Adoleſcens arma potiùs quàm vitam Monaſticam ſequutus, eique obvenit inſigne illud miraculum, ut dum hoſti veniam petenti concederet vitam, meruerit à Crucifixo caput ſibi inclinari, ut fuit latiùs dictum in *ſupracitato Commentario*, & teſtatur Pontifex Cœleſtinus in hac Bulla §. *finali*.

4 Anno igitur 1003. Monachus Cluniacenſis factus, deinde ſpiritu Dei ductus, & exemplo D. Romualdi, cujus Eremitorium diu incoluit, inſtituit Congregationem Vallis Umbroſæ, ut diſtinctim fuit enarratum in aliàs *citato Commentario*.

Poſt Inſtitutionem dictæ Congregationis, convolate, nedum pergere cœperunt plures ad vitam ducendam ſub tanto Inſtitutore, non ſolùm laici, ſed etiam Eccleſiaſtici, & Monachi, & præſertim plurium Cœ-
5 nobiorum Fundatores, Cluniacenſium ſervorem novum Vallis Umbroſæ inhiantes, nomen, & regulam iſtam amplectentes, complura nova Monaſteria conſtruebant præcipuè in Gallia, ut teſtatur *Hieronymus Radiolenſis* dicens: *Joannes Gualbertus Beatiſſimus non ſolum Tuſciam, ſed & Umbriam, Flaminiam, & utramque Galliam Monaſteriis, & piis ædificiis decoravit.*

6 Satis conſulere voluit Deus temporibus illis, quibus laxis habenis contra veræ fidei dogmata Italia præſertim in varia ſcelera declinaverat ferventibus ſectis hæreticorum, & Simoniacorum, quibus Sanctus iſte, nedum propria corporis maceratione, ſed Sodalium auſteritate, ac moribus, ut ita dicam, Angelicis bellum contra dicta monſtra paravit, & vicit, dum ſatis enituit reformatio in laicis, & Eccleſiæ adſcriptis præſertim in Præſulibus; tandem ut ipſorum operum mercedem reciperet, anno Domini 1075. die 12. Julii ſenio confectus octoginta octo annorum ad
Cœlum evolavit in Paſſinianenſi Monaſterio, in quo 7
corpus ſuum veneratur maximo decore; Plura miracula ante, & poſt obitum Deus dignatus fuit edere ob
interceſſionem ſervi ſui Joannis; unde motus hic Pon- 8
tifex inter SS. eum adſcripſit hac Conſtitutione directa
Abbati Vallis Umbroſæ. Et alia magis diſtincta quoad 9
geſta dicti Sancti videnda apud Baron. *tom. 11. Annal. anno 1002. Surium in Martyr. Rom. die 12. Julii*, & adeſt Vita ejuſdem conſcripta ab Actone Pacenſi Hiſpano Romæ impreſſa, nec non liber noviſſimè Patet Venantii Simii dictæ Congregationis *Virorum Illuſtrium ejuſdem*. Neque in hoc Commentario aliquid
addere curavi, ut ad alia pergam, & materia Canoni- 10
zationis in reliquis non paucis Bullis ſequentibus reſervetur.

CONSTITUTIO III.

COELESTINI III.

Incipiens (*Religioſam.*)

EPITOME BULLÆ.

COELESTINUS GABRIELI ABBATI
Monaſterii Montis Virginis,
ejuſque Monachis.

ISTE Papa ſuſcepit ſub protectione Sedis Apoſtolicæ Monaſterium Montis Virginis cum omnibus ejus bonis, Regulam obſervari juſſit, ac plura privilegia Monachis prædictis conceſſit, præcipuè ſepeliendi in eorum Eccleſiis Cadavera defunctorum eligentium ibidem ſepulturam.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Benedictina Religionis laudes exprimuntur.*
2 *Congregationis Montis Virginis fundatio, tempus, locus, & Auctor affertur. D. Vuillelmus Vercellenſis Fundator dictæ Congregationis vita anachoretica, & Sanctitate laudabilis ibid.*
3 *Refertur miraculum dicti Sancti, quod occaſionem dedit, ut ſub ejus Imagine dipingatur lupus.*
4 *Regula, quam Sanctus Fundator edidit, fuit illa D. Benedicti approbata a pluribus Summis Pontificibus.*
5 *Cur Monaſterium Montis Virginis Caput Congregationis ita nuncupetur.*
6 *De exemptione dicti Monaſterii etiam cum qualitate nullius, prout de Abbatia Sancti Vuillelmi.*
7 *Hæc Religio non egreditur Regnum Neapolis, & in Urbe eſt tantum unicum Monaſterium Sanctæ Agathæ ad Montes.*
8 *Sacratiſſima Imago Beatiſſimæ Virginis, quæ aſſervatur in Monaſterio Montis Virginis fertur à D. Luca depicta, & dono data à Philippo Andegavenſi.*
9 *Feſtum Sancti Vuillelmi celebratur die 25. Junii.*
10 *Innuitur quid tractari debeat in hoc commentario.*

EX fœcundiſſima arbore inclytæ Religionis Bene- 1
dictinæ innumeri emanarunt nedum Anachoreti, Marty-

Digitized by Google

Martyres, Confeſſores & Virgines, ſed quod eſt mirandum, plures effloruere Congregationes, quas inter, ea eſt cognomento Montis Virginis decorata, de cujus origine, Inſtitutione, approbatione, & aliis in hoc Commentario ſermonem habebimus.

Hæc igitur Congregatio, quæ eſt una ex duodecim, quæ militant ſub regula prædicta D. Benedicti,
2 fundata reperitur ab anno circiter 1121. Pontifice Caliſto II. Imperatore Henrico V. Barboſa, *in Summa Apoſtolicarum dec. ver. Monachi Montis Virginis coll. 493. n. 2.*

Fundatio ita evenit; Vvillelmus ex nobili familia Volpi in Civitate Vercelli in Italia Natales habuit anno 1085. qui decimum quartum ætatis annum agens Genitoribus orbatus; omnia bona pauperibus erogavit; atque Apoſtolorum Conſilium ſequutus, unica tunica, nudiſque pedibus peregrinationem ſuſcepit ad Compoſtellam in Gallæcia, ubi D. Jacobi Apoſtoli Sanctuarium veneratus, Italiam repetiit animo inviſendi etiam loca Sacra Hieruſalem, ſed infirmitate præpeditus, Dei provida diſpoſitione, ut novum in Republica Chriſtianorum Religionis germen oriretur, in Italia remanſit, hinc inde peregrini vitam agens, donec anno ejus trigeſimo tertio & Chriſti nati 1118. ad Montem Virgilianum ſe contulit; Mons autem iſte aſperitate ferè inacceſſus triginta milliariis circiter à Civitate Neapolis diſtat, in cujus radice Virgilius inſignis poeta hortum habuit amœniſſimum, indiditque nomen monti; ibique Sanctus ille inhians pœnitentiam, & ſolitudinem moram trahere ſtatuit in ſtatu Eremitico, prout egit aſſiduo cilicio, & pœnitentiæ actibus, itaut meruerit contueri per viſum, dum orabat, Chriſtum Dominum, qui ei juſſit, ut Religionem hanc fundaret in honorem Beatiſſimæ Virginis, atque in ruinis antiqui Templi quod Vanitas Gentilium falſæ Deæ Cybeli Matri omnium Deorum putatæ, dicarat, novum inædificaret cultui veræ Dei Genetricis addictum, in quo prima ordinis fundamenta jacerentur. Hæc autem uti divinitùs ordinata, feliciter ſucceſſere; Sed non eſt prætereunda res illa mirifica, quæ in Templi conſtructione eveniſſe fertur, nam cum lupus fe-
3 ra beſtia in illis antris Aſellum mactaſſet, qui fabricæ deſerviebat, juſſu Sancti ad locum aſelli, & laborem accerſitus, familiaris factus, & ſub jugo poſitus, fabricæ per plures annos operam dedit, & ex hoc lupus ſub imagine hujus Sancti depingi ſolet. Aliaque miracula inſignia patrata feruntur, ex quibus ejus Religio ſtatim augere cœpit, ut narrat Thomas Coſtus *in hiſtoria originis Religionis Montis Virginis.*

4 Regula, quam [illegible] Conſtitutionibus D. Vvillelmus munivit, [illegible] Benedicti, primò approbata ab Epiſcopo Abellinenſi Diœceſano annis 1126. 1133. & 1182. ut refert Barboſa *cit. loco numer.* 3. & deinde ab Alexandro III. Lucio III. & à Cœleſtino III. in hac Conſtitutione edita 2. Novembris 1197. directa Abbati, & Monachis Monaſterii Montis Virginis, imò ab Urbano IV. Conſtitutione 5. & 6. ubi latius conceduntur Privilegia Abbati Mitræ, Baculi, & cognoſcendi cauſas etiam matrimoniales, ac alia, quamvis feratur quod anno 1120. Calixtus II. Monaſterium illud viſitans cum 28. Cardinalibus, nec non veneratus corpus S. Vitaliani Epiſcopi Capuæ, eamdem Regulam approbaverit; ſed de primis non dubitatur, ut apud Barboſa *jam cit.* & Tambur. *de jur. Abb. tom. 2. diſp. 24. qu. 5. num. 24.* & meminit, Rota *in Nullius ſeu Montis Virginis Juriſdictionis* 12. *Junii* 1656. & 8. *Junii* 1657. *coram Dunoz. Jun. decif.* 988. & 1001. inter ejus impreſſas, quæque Religio etiam videtur approbata ab aliis SS. Pontificibus, & præſertim à Clemente VIII. in forma ſpecifica, ut teſtatur Rota *in cit. deciſ.* 988. *numer.* 4. & conſtat ex diplomatibus penes Bullarium Ordinis.

5 Monaſterium igitur, in quo prima fundamenta habuit hæc Congregatio, dictum fuit Montis Virginis, retinens nomenclaturam priorem Virgilianam, & recipiens meliorem à Virgine Maria, cui Templum, & Religio eſt conſecrata. Templum eſt magnificentiſſimè extructum, frequentiſſimè à populis viſitatum, cùm plures Indulgentiæ fuerint conceſſæ à Summis Pontificibus. Præſertim accedunt ad illum populi in feſto Pentecoſtes, & Nativitatis B. M. Virginis, nec ibi unquam comedi poſſunt Carnes, & Lacticinia, ſed ſola Vita quadrageſimalis ſervatur.

Amplam exemptionem conceſſerunt SS. Pontifices, 6
nedum Monachis, ſed etiam Eccleſiæ bonis, & fundis, ut in hac Conſtitutione, expreſſis bonis dictum fuit, & aliis acquirendis, & in *cit. conſt.* Urbani IV. ut recenſet ſummatim *cit.* Barboſ. & præſupponunt ſine dubio *deciſ. cit. coram Dunoz. Jun.* Abbatia quoque nuncupata Sancti Vvillelmi ejuſdem Congregationis etiam eſt nullius Diœceſis, ut fuit deciſum à Sac. Rota contra Epiſcopum Sancti Angeli Lombardorum *deciſ.* 12. & 35. *coram Peutinger.* ubi expreſsè deciditur Monaſterium eſſe nullius, & in territorio ſeparato, & habere Abbatem exercitium juriſdictionis activæ in Populum, & Clerum, ſed etiam prodierunt aliæ deciſiones cum Archiepiſcopo Beneventano, quo ad Caſtra S. Martini, & Terræ Novæ, quæ ſunt ſub ordinaria Juriſdictione Abbatis prædicti etſi materialiter in Diœceſi Beneventanæ ut in *cit. deciſ.* 988. & 1001. *coram Dunoz. jun. & Ottob deciſ.* 82. *Abellinen. Juriſd.* & quoad exemptionem paſſivam iſtorum Monachorum non fuit unquam dubitatum, quæ videtur communis cum aliis Religionibus, quibus Sedes Apoſtolica paſſim hanc exemptionem paſſivam concedit, activam verò non ita. Fuit unitum Monaſterium prædictum Eccleſiæ, & Hoſpitali Sanctiſſimæ Annuntiatæ Neapolis, per Leonem X., ſed poſtea diſſoluta fuit unio *ex Conſt. Sixti V.* 83. Dudum, *ut in cit. deciſ. coram Dunoz. Jun.*

Hæc Religio quæ gubernatur ſub unico Abbate Ge- 7
nerali non egreditur Regnum Neapolis, & in Urbe habet tantùm Eccleſiam S. Agathæ ad Montes, ex Brevi Gregorii XIII. anno 1579. totaque extat ſub capite, quod eſt Monaſterium Montis Virginis, ut declarat Paulus V. *conſt.* 89. *Poſtulat ratio.*

Plura etiam feuda, bona, exemptiones obtinuit iſta 8
Congregatio à munificentia Regum Neapolis animi devotione erga Beatam Virginem, cujus Imaginis caput devotiſſimum è Conſtantinopoli tranſlatum fertur manu D. Lucæ depictum, quod ibi conſervatur, dono datum à Philippo Andegavenſi filio quartogenito Caroli Secundi, & Catharina ejus Uxore Imperatoribus Conſtantinopolis, quæ Catharina propriam Imperialem Coronam Gemmis contextam ſuper caput Virginis poſuit, & uſque adhuc conſpicitur.

Eaque Religio pluribus Sanctis Canonizatis decoratur, & aliis Viris devotis, & præcipuè S. Vvillelmo
Fundatore cujus feſtum celebratur die 25. Junii; Mona- 9
chi induunt Habitum album, etiam Pallium, & Capellum, neque differunt in habitu ab Olivetanis tàm in modo, quàm in colore, niſi in forma Capucii, & à Camaldulenſibus Monachis, niſi quod iſti cinguntur, ſecus illi Aldan. *in compen. can. l. 1. tit. 19. de Religionibus num.* 76. & de hac Religione dixerunt, ultra *citat.* Barboſ. & Tamburin. Jo: Maria Novarius, *in lucerna Regular. ver. Monachus num.* 27. & *ſequentibus*, Carolus de Tapia *in auth. ingreſſi C. de SS. Eccleſiis, ver. Monaſteria c.* 44. *num.* 7. Thomas Coſtus, *in vita S. Vvillelmi Fundatoris, Platina in Vita Urbani IV. fol.* 170. & *alii*; Continuando methodum pluries propoſitum pleraque Privilegia, quæ continet hæc Conſtitutio, aut fuerunt in antecedentibus Commentariis explicata, occaſione conſimilium, vel eorum alibi erit explanatio. Hic tantùm reſtricto Commentario in eo, quod conceditur in §. 8. hujus Bullæ, ut cuique ſit licitum ſepulturam in Eccleſiis dictorum Monachorum eligere, & Monachi valeant mortuos ſepelire, quod etiam fuit conceſſum aliis Regularibus, & aliquando ſub facultate fabricandi Cœmeteria; Unde de uſu Cœmeteriorum,

Digitized by Google

riorum, ac ſepulturarum in Eccleſiis, & de jure quod habent Regulares ſepeliendi Corpora Laicorum, erit agendum.

SECTIO I.

De uſu Cœmeteriorum, ac ſepulturarum in Eccleſia, ac de facultate Regularibus conceſſa, eas habendi pro Laicis ſepeliendis.

SUMMARIUM.

1 *Cœmeterii varia etymologia, & ſignificata.*
2 *Cœmeterii definitio.*
3 *Sepultura quid ſit?*
4 *De uſu ſepeliendi corpora defunctorum apud Judæos, Gentiles, & Chriſtianos.*
5 *Romani antiquitus tumulabant cadavera extra Urbem, deſignato loco nobilium ſeparato à perſonis vilibus.*
Qui mos viguit etiam apud Græcos ibid.
6 *Lex ſepeliendi mortuos extra Urbem fuit uſu abolita, deinde reſtituta à Theodoſio, & demum annullata à Leone Imp.*
7 *Paulatim cœperunt Corpora martyrum ſepeliri intra Eccleſiam, prout quoque Imperatorum, & Regum.*
8 *Conſuetudine tandem receptum eſt, ut quilibet ſepeliatur in Eccleſia?*
9 *Affertur ratio talis Conſuetudinis.*
10 *Quæ fuit etiam corroborata a diſpoſitionibus SS. Canonum.*
11 *An in reædificatione Eccleſiæ, Sepultura quæ erat extra redigatur intra, poſſit à Patrono prætendi, ut remaneat intra? Et affirmativè fuit deciſum à S. Rota.*
Idem dicendum de habente Sedem in certo loco Eccleſiæ, ſi hujus ſtructura mutetur ibid.
12 *Sepulturæ non debent conſtrui ſub Altaris Scabello, ſed ab eo debet eſſe aliqua intercapedo.*
Afferuntur multæ declarationes S. Congregationis ibid.
13 *Solis Summis Pontificibus competit prærogativa, ut eorum Corpora ſepeliantur in Conditoriis elevatis à terra.*
Ea autem non gaudent perſonæ etiam Regales ibid.
14 *Improbatur antiqua ſuperſtitio afferendi cibos ad Sepulchra mortuorum.*
15 *An ſint permittendi ululatus in aſſociatione Cadaverum ad Eccleſias. Et pro affirmativa adducuntur complures loci Sacræ Scripturæ.*
16 *At contrarium ſtatuitur.*
17 *Satisfit ſingulatim prædictis locis oppoſitis.*
Confirmatur noſtra aſſertio ex decreto Sac. Congregationis ibid.
18 *Olim Sepulturæ non poterant conſtrui, niſi in Eccleſia Parochiali, vel in aliis habentibus ſpeciale Indultum, excluſis Regularibus.*
19 *Regulares deinde obtinuerunt privilegia ſepeliendi in eorum Eccleſiis contenta, tum in Pontificiis Conſtitutionibus, tum in communi Jure, & quid de Capuccinis.*
20 *An Regulares queant pacto renunciare hujuſmodi privilegiis ſepeliendi Cadavera eligentium ſepulturam in eorum Eccleſiis, agitatur quæſtio per varios caſus, & nu. ſeqq.*
21 *Videtur Extravagans* Ambitioſæ Pauli II. *facere obſtaculum tali pacto.*
22 *Diſtinguitur, ut ſi Eccleſia, vel Monaſterium Regularium ſit jam fundatum, non poteſt Superior localis, imò neque Generalis præjudicare juri quæſito ſepeliendi.*
23 *Secus dicendum in limine fundationis, ut poſſit Superior localis pacto obſtringi non recipiendi corpora defunctorum in Eccleſia Regulari ſine conſenſu Parochi.*
24 *In primo caſu Eccleſiæ jam conſtructæ tranſactio, vel compoſitio inter Regulares, & Parochum non funerandi cadavera in Eccleſia Regulari, non obligat ſucceſſores, ſine Beneplacito Apoſtolico.*
25 *An privilegia conceſſa Religioſis dicantur conceſſa Monialibus, proponitur opinio hinc inde.*
26 *Diſtinguunt nonnulli, ut ſi privilegium ſit expreſsè conceſſum Viris Religioſis non comprehendat Moniales; ſecus ſi ſimpliciter concedatur Religioſis.*
27 *Probabilior tamen eſt opinio, ut indiſtinctè Moniales comprehendantur in privilegio conceſſo Religioſis, utpote in re favorabili, ſecus ſi materia eſſet odioſa.*
In favorabilibus maſculinum concipit fœmininum ibid.
28 *Hinc Moniales poſſunt uti privilegio conceſſo Religioſis tumulandi cadavera eligentium Sepulturam in eorum Eccleſiis, dummodo Eccleſia ſit extra, non autem intra Clauſuram, niſi tamen habeat intra Clauſuram Sepulchrum familiare, vel hereditarium.*
29 *Nihilominus contrarium eſt declaratum à Sac. Congregatione Epiſcoporum, ut non poſſit quis ſepeliri in Eccleſia exteriori Monialium, ſine licentia ejuſdem Sac. Congregationis.*
30 *Sac. Congregatio ſolet quandoque concedere licentias perſonis benemeritis conſtruendi ſepulchra, & tumulandi Cadavera in Eccleſiis Monialium.*
31 *Quæritur ubinam ſit ſepeliendus eligens ſepulturam in Eccleſiis Monialium, vel in aliis, in quibus nequeat haberi effectus?*
32 *Judex in hoc caſu arbitrabitur ex mente conjecturata defuncti.*
33 *Si conjecturæ deficiant, erit ſepeliendus in Parochiali.*

COemeterium vox Græca eſt, cujus etymologia variè uſurpatur; Alii enim dicunt idem ſignifi- 1
care, quod Cœmeterium, ex eo quia cinerum Defunctorum ſervantur Lucas Tudenſis *lib. 1. contra Vualdenſ. cap.* 22. vel à *Cimen*, hoc eſt dulce, ac *ſterion*, ideſt ſtatio, quia ibi dulcis eſt habitatio corporum, Durand. *in rational. cap.* 5. Aliæ etiam aſſignantur etymologiæ, ſed vera videtur illa deducta à verbo Græco Κοιμάω, quod dormire ſignificat Bellert[illegible] *officiis cap.* 159. Gonzal. *in cap.* C[illegible]ria *num.* 2. *de conſecr. Eccl.* hinc Hieronymus [illegible] *tract. De las Republicas del Mundo lib.* 4. [illegible] alia docet hanc etymologiam, quod antiquitus apud Græcos Cœmeteria dicebantur loca, in quibus peregrini hoſpitabantur, teſte *Athenæo lib.* 4. *cap.* 5. hinc edocta Chriſtiana pietas, ſicuti hoſpitia Peregrinis Græci fabricabant, ita hoſpitia pro mortuis ipſa fabricare cœperit, ut ibi corpora manſionem haberent; Ita etiam quaſi dormitoria dicta fuerunt, quia cùm mori, dormire paſſim uſurpetur etiam in Sacra Scriptura, D. Paulus 1. *ad Corinth.* 15. *quidam autem dormierunt*; verè mortui dormire dicuntur, quia reſurgere debent omnes cum propriis corporibus, ut fides teſtatur, & latè de hac etymologia, vide Gonzal. *ad d. cap. cœmeteria* 7. *nu.* 3. *de conſecrat. Eccleſiæ*, Baronium *anno* 130. *num.* 1. & *anno* 175. *num.* 3. & *anno* 192. *nu.* 3. Beyerlinch. *in Theatro vitæ human. ver. Cœmeterium*, Frances, *de Eccleſia Cathedrali cap.* 26. *num.* 26. & *ſequen.* Barboſ. *lib.* 3. *voto deciſ.* 103. *num.* 2. & *ſeq.* Sepulchrum quod commune eſt tàm Cœmeterio, quàm ſepulturæ dictum fuit quaſi ſeorſim à pulchro, ut ex Petr. Greg. docet *citat.* Frances *num.* 27.

Cœmeterium igitur eſt locus deputatus auctoritate
Epiſcopi, & ejus benedictione deſignatus ad defun- 2
ctorum Cadavera ſepelienda, proinde nomine Cœmeterii

terii intelligitur omnis locus ſacer deputatus ſepulturæ fidelium, Barboſ. *de Jure Eccleſiaſt. lib.* 2. *cap.* 9. *nu.* 7. & *in Collect. ad cap. ad hæc de privileg. num.* 6. & ſic eſt neceſſaria auctoritas Epiſcopi, & benedictio, & his non concurrentibus, non dicitur Cœmeterium verè uſurpatum etſi corpora ibi ſepelirentur, Frances *cit. c.* 26. *nu.* 104. Sepultura verò eſt locus concavus in loco Eccleſiaſtico factus, ubi corpus Catholici quieſcit *can. præcipiendum* 13. *q.* 1. Tond. *qu. benef. cap.* 114. *num.* 3.

Pro quorum intelligentia, ſciendum eſt uſum fuiſ-
3 ſe antiquiſſimum ſepeliendi corpora Mortuorum in primitiva illa lege Judæorum, qui edocti id fuerunt ab Abraham, *ex Gen.* 23. qui Saram Uxorem ſuam in agro ſepelivit, & à Chriſto Domino videtur uſurpatus hic uſus juxta *D. Matth.* 27. ex quo Tumbæ,
4 ſepultura appellabantur. Gentiles corpora cremare cœperunt, qui mos neque à Judæis, neque à Chriſtianis fuit receptus, unde ſemper corpora ſepeliri curarunt. Lege tamen 12. Tabularum fuit cautum, ut corpora defunctorum extra Urbem ſepelirentur ibi: *hominem mortuum in Urbe ne ſepelito, neve urito leg.* 3. §. *Divus Hadrianus ff. de ſepulchr. violat.* Ita aliæ leges Imperatorum Romanorum, de quibus, vide Petr. Greg. *ſyntagm. Jur. lib.* 33. *c.* 23. *nu.* 1. 2. & 4. ſicque providendum tàm Gentilibus, ne corpora cremarent intra Urbem, quàm Judæis, & Chriſtianis, ne illa ſepeli-
5 rent; Cauſa talis prohibitionis fuit, ne Templa pollucrentur mortuorum cadaveribus, & ne aer contaminaretur fœtore corporum, quare erant deſtinata extra Urbem loca publica, & aderant etiam privata in propriis prædiis, & in Urbe duo publica erant, unus pro vilibus perſonis extra Portam Exquilinam in Campo Exquilino, alter pro Viris illuſtribus in Campo Martio, Appian. Alexandr. *de civilibus* inquit: *Lecticam ſubiere potentiores è Senatu omni, & in Campum Martium intulere, quo in loco humari duntaxat Reges conſuevere, qui poſtea in via Flaminia ſepulti fuere*, ut apud Gregor. *loco cit. num.* 5. Quoad privata verò Sepulchra in propriis fundis, fit mentio *in l. fundus, ff. familiæ erciſcundæ, l. æde ſacra, ff. de contrah. empt. l.* 1. *ff. de relig. & ſumpt. funer.* & paſſim ſunt exempla hujus ſepulturæ extra Urbem, ut viatores mortalitatis monerentur Varro, *l.* 5. *de lingua latina.* Et in via Appia adeſſe conditoria, & Sepulchra Romanorum ex *Livio* notavit Spicileg. *in lexic.* & noviſſimè, Rota *dec.* 566. *num.* 2. *par.* 18. *tom.* 2. *rec.* & *Jo.* 19. de Chriſto Domino in Horto ſepulto, de Lazaro extra Bethaniam *Jo.* 11. & uſque adhuc videntur loca extra Urbem, jam deſtinata corporibus ſepeliendis ut teſtatur Barboſ. *de Jur. Eccl. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 6. quæ lex 12. Tabularum pro Urbe condita ab Imperatoribus ad omnes Imperii partes fuit dilatata, ut probat Thomaſſin. *de benefic. par.* 3. *lib.* 1. *cap.* 66. *nu.* 1. & in Hiſpania teſtatur Frances *cit. c.* 26. *nu.* 3. Iſte enim mos etiam apud Græcos fuit, & Æthiopos, ut apud *cit.* Petr. Gregor. *num.* 7. & 8. & qui de Republica erant benemeriti ex ſpeciali privilegio in foro Civitatis ſepeliebantur, & etiam ſeorſum ab aliis Frances *cit. num.* 16.

Dicta enim lex, etſi fuerit contrario uſu abolita,
6 tamen fuit reſtituta à Theodorico Rege Italiæ, ſed iterum eam irritam fecit Leo Imperator *Novell. Conſtitut.* 53. Quare mirum non eſt, ſi populi Chriſtianorum martyrum corpora, & alia extra Urbem ſepelie-
7 bant in cryptis, & Cœmeteriis, etiam Catacumbis dictis; deinde verò ſola Martyrum corpora intus Eccleſiam ſepeliri cœperunt, imò etiam in domibus propriis, reliqua verò corpora in locis extra Urbem ponebant, quæ Cœmeteria etiam dicebantur. Permiſſus tandem, poſtea fuit uſus ſepeliendi in Eccleſiis Imperatores, & Epiſcopos ob inexplicabile utriuſque dignitatis culmen, cæteri verò fideles idem ambiere, itaut aliquando quibuſdam ex permiſſione Epiſcoporum fuerit indultum, cùm ex rigore Canonum non eſſet omnibus permiſſa Sepultura intus Eccleſiam *Conc. Arelat. VI. & alii à* Thomaſs. *l. c.* 67. & latè Cabaſſutius *in notitia Conc. in Conc. Nannetenſi can.* 6. *fol.* 365. & agit Rota *deciſ.* 154. *nu.* 1. & 2. & *dec.* 199. *n.* 5. *cor. Pænia.* Hinc ad conſulendum devotioni fidelium fabricarunt loca propè Eccleſias, Cœmeteria etiam dicta, ex quo porticus Eccleſiarum fuerunt adinventi *can. nulla* 12. *quæſt.* 1. *can. præcipiendum* 13. *quæſt.* 2. qui mos uſque hodie in Gallia obſervatur, ut Sepulchra extra Eccleſias locentur, ut ex *VVillelm. Duran.* teſtatur *cit.* Frances *num.* 88.

Conſuetudine tamen, & uſu receptum fuit poſſe
quem ſepiliri intus Eccleſiam, dummodò Sepultura non 8
ſubſtruatur ſubtus Altare, non tamen aboliro Cœmeteriorum uſu Eccleſiis adhærentium, in quibus tumulentur, qui non habent proprias Sepulturas in Eccleſia, ut teſtantur *citat. DD.* apud quos materia latè videri poteſt de hjuſmodi uſu antiquo, & moderno nempè Cabaſſut. *loc. cit.* Frances *de Eccl. Cathedr. cap.* 17. & 36. Thomaſſin. *par.* 3. *de benef. c.* 65. *aliiſque ſeqq.* Gonzal. *in c.* 1. *nu.* 8. *de ſepulturis*, & Paſſerin. *de ſtat. to. hom.* 2. *qu.* 187. *art.* 4. *inſp.* 3. *fol.* 400. & *ſequ.* Barboſ. *de Parochiis c.* 26. *nu.* 8. & pluribus ſequentibus, ubi innumeri recenſetur DD. & idem in *c. præcipiendum* 15. *qu.* 2. *num.* 6. & *nu.* 7. ait ex *Cardinali*, & *Imola in Clem. dudum de ſepulturis*, hodie pro Cœmeteriis ſumi etiam Sepulturas; hic autem mos prius in una Regione, quàm in alia inolevit, imò alicubi etiam nunc eſſe eruditè probat Thomaſſin. *citato loco cap.* 67. *num.* 12. & *ſeq.*

Optima quidem diſpoſitione talis inolevit uſus antiquiorum Canonum rigorem mitigans, itaut quod
prius in atrio tantùm Eccleſiæ vel porticu erat per- 9.
miſſum, nunc in ipſa Eccleſia fieri valeat; prebellè exprimunt rationes citati DD. & præcipuam illam advertit D. Auguſtinus *in libro de cura promortuis agenda* ex quo elicitur textus *in Can. non æſtimemus* 13. *qu.* 2. ubi clarè demonſtratur, quantum fidelibus proſit ſepultura intra Eccleſiam, cùm apud SS. memorias corpora requieſcant, ut apud D. Ambroſium *conc.* 6. de SS. ibi: *Ideò hoc à majoribus proviſum eſt, ut SS. Oſſibus noſtra ſociemus, ut dum illos Tartarus metuit, nos pœna non tangat, dum illos Chriſtus illuminat, à nobis tenebrarum caligo diffugiat cum SS. ergo Martyribus quieſcentes, evadimus inferi tenebras, eorum propriis meritis; attamen conſcii ſanctitate, & ideò veneremur eos in ſæculo, quos defenſores habere poſſumus in futuro, & ſicut ejus Oſſibus parentum noſtrorum jungemur, ita & ejus fides imitatione vincimur; in nullo enim ab ipſis ſeparari poterimus, ſi unicmur illis tàm Religione, quam corpore.*

Quamvis enim poſt hunc uſum incœptum ſepelien-
di in Eccleſia, plures emanaverint Canones Conci- 10
liorum id magis prohibentes, hoc evenit ob miros caſus, quos refert D. Gregorius *lib.* 4. *dialog. c.* 50. nec non etiam tradit Lucas Tudenſ. *contra Albigenſes cap.* 15. & 16. *lib.* 2. *cap.* 23. Ita Pelagius II. anno 580. decrevit. *Item placuit, ut corpora defunctorum nullo modo intra Baſilicam ſepeliantur, ſed ſi neceſſe eſt foris circa murum Baſilicæ*; Ita in Germania, Hiſpania, Gallia, & aliis partibus fuit ſtatutum, de quo vide Baron. *anno* 226. *nu.* 7. Suarez. *de relig. lib.* 3. *cap.* 8. *nu.* 7. Deinde relaxato rigore, prius cum perſonis Illuſtribus, poſteà verò ad removendam occaſionem ſcandali, confovendamque piam fidelium devotionem omnibus indiſtinctè poteſtas facta fuit habendi Sepulchra in Eccleſia, quod & approbatum videtur, *in Can. ubicumque*, & *Can. placuit* 13. *qu.* 2. *cap. fraternitatem, cap. ex parte, c. cum liberum de Sepulturis*, & alibi paſſim in Jure noſtro Canonico, & in tot Sacris Conciliis ſubſequentibus, necnon de conſuetudine, ut amplius non ſit ambigendum Gonzal. *cap.* 1. & *cap.* 3. *num.* 5. *de Sepultur.* & optimè Rota *deciſ.* 15. *coram Cavalerio*, & *deciſ.* 99. *num.* 9. *coram Pænia*, quod ſcilicet etſi olim ſepultura laicis intra ſepta Eccleſiarum non concederetur, hodie tamen aliter ſervatur, & *dec.* 348. *nu.* 10. & 11. *par.* 11. *rec.*

Unde fuit dubitatum in Sac. Rota, an exiſtente ſepultu-

Digitized by Google

11 pultura aliqua extra Eccleſiam juxta ritum antiquum, quæ poſteà in reædificatione, ſeu ampliatione Eccleſiæ redigatur intra ambitum ipſius poſſit juſtè per Patronum dicta ſepultura pretendi, ut intra eumdem Eccleſiæ ambitum remaneat, *& cor. Pœnia d. dec.* 199. fuit reſolutum; eſſe manutenendum in jure Sepulturæ Patronum illius, etſi in loco intus Eccleſiam; Nec obſtitit quod deſtructa Eccleſia, amittatur Juſpatronatus quia hoc non procedit, ſi duret eadem cauſa: nam Sepulchrum non fuit deſtructum ex ſui natura, nec fuit mutatum, ſed Rector ampliando Eccleſiam, illud quod erat extra Eccleſiam in Cœmeterio, remanſerit in ambitu Eccleſiæ noviter ædificatæ; & ſic cùm ex conſuetudine Eccleſia admittat Sepulchra intra eam, non poterat denegari continuatio Juris præfato Patrono, ut ratiocinatur Rota *in præfata deciſ.* 199. recedendo *à deciſ.* 154. & confirmando judicatum ad favorem Patroni *in dec.* 213. *coram eodem*. Et in conſimilibus terminis, quod ſi quis habeat jus ſedendi in Eccleſia in certo loco, ſi mutetur forma Fabricæ Eccleſiæ debet dari alter locùs conſimilis, ſi primus non poſſet continuari, ne ſit in facultate alterius per novam conſtructionem, quem proprio Jure privare, & poſſeſſor manuteneri in alio loco convenienti aſſignando, Rota *in Pampilonen. Juris ſedendi dec.* 117. poſt Poſth. *de manut. & dec.* 378. *par.* 2. *recent.* & faciunt Poſt. *dec. Bonon.* 57. *&* de Luca *ad Gratian. diſcept.* 210. *num.* 10.

Addidit tamen Rota *in cit. deciſ. coram Pœnia*, dictæ ſepulturæ Patrono ita concedendum locum in dicta Eccleſia, quatenus ea remaneat plana, & ſolo æquata, nullumque impedimentum, & indecentiam Divinis Officiis celebrandis afferre poſſit, *ut in citat. dec.* 213. cùm ut dixi receptus fuerit laudabilis mos, decedentium corpora humandi intra Eccleſiam, locus, & Sepulchrorum forma præſcribenda fuit, quod etiam in Eccleſiis Regularium eſt obſervandum; Et
12 primò prohibita extitit Sepultura ſub Altare, aut ejus ſcabello *Can. præcipiendum* 13. *qu.* 2. *Concil. Nannet. Can.* 11. Ferrarienſ. *in opuſc. de non ſepeliend. mortuis propè aras*, Gonzal. *cap. Fraternitatem* 3. *nu.* 5. *de Sepult.* Tondut. *quæſt. benef. tom.* 1. *cap.* 114. *num.* 3. & ita ſepulturæ debent eſſe remotæ ab Altaribus, ut Sacerdos celebrans non cogatur pedibus inſiſtere ſuper defunctorum corpora Fulch. *de Viſit. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 15. Redoan. *de Simon. par.* 3. *cap.* 18. *num.* 19. triumque cubitorum intercapedinem inter Altaris Scabellum, & Sepulchri oſtium mediare debere, tradit Pignatell. *conſ.* 32. *numer.* 5. *tom.* 4. Enim verò cum in primitiva Eccleſia Altaria ſuper Sanctorum Martyrum corpora erigerentur, dum iſta tantùm, ut dixi, intra ſepta Eccleſiarum ſepeliebantur, permiſſio Sepulturæ ſub Altari, corporis humati ſanctitatem redolebat, & ideò pro communi extitit prohibitum, Pax Jordan. *tom.* 1. *lucubr. lib.* 5. *tit.* 10. *num.* 27. Gavant. *in manual. Epiſc. ver. Altare num.* 9. Jo: Lupus *de libert. Eccl. qu.* 15. *tom.* 13. *par.* 1. *inter tract. magn.* latè Pignatel. *loc. citat.* unde Altare erectum ſuper ſepultura nequit conſecrari, ſed prius extrahendum cadaver, imò replendus locus, & deinde conſtruendum Altare, *& Sac. Congreg. Epiſc. in Interamnen. die* 13. *Septembris* 1593. declaravit *Altaria ſub quorum predellis cadavera ſunt ſepulta, licèt propterea conſecrationem non amittant, tamen debent interdici, donec dicta cadavera, vel Altaria ipſa in alium deferantur locum. Et eadem* 8. *Februarii* 1599. *Epiſcopo, che non permetteſſe, che ſotto gl' altari, e per quanto circonda la predella, ſiano cadaveri, ne ſepulture etiam ſotterranee, ed eſſendovene, le faceſſe empir di muro, eſſendo così ordine della riforma, e diſpoſitione de SS. Canoni*. Et quoad Regulares poſſe Epiſcopum interdicto ſupponere eorum Eccleſias, ob non paritionem in dicta cauſa in terminis Eccleſiæ Fratrum D. Auguſtini *Sac. Congregatio* mandavit Fratres prædictos parere debere 30. *Martii* 1594. refert *cit.* Pignatell. *num.* 2. *& in Meſſanenſi die* 2. *Maii* 1601. *All' Arciveſcovo Quanto agli altari, ſotto i quali, e nel mezzo ſono ſepelliti Prelati, o Laici, non pare che in modo alcuno ſi abbia da tolerare, che vi ſi celebri per l'avvenire, onde voi ci provederete, niſi oſſibus amotis, ſepulchrum terra repleatur*. Fabricandæ ſunt Sepulturæ intra terram, & depoſita, ſeu Cadaverum conditoria in Tumbis profundis ſunt collocanda, & eorum operimenta æqualia ſint cum ſolo Eccleſiæ *Concil. Mediolanen. primum parte* 2. *tit. de Sepultur.* apud Card. de Laurea, *in Epit. Can. v. Sepultura*, Pignatell. *cit. to.* 4. *conſ.* 48. *nu.* 1. Sabell. *ver. Sepultura nu.* 15. *to.* 4. Sebaſt. Medices *to.* 2. *tract. de ſepult. qu.* 5. *nu.* 4. Novar. *in Summ. Bullarii de ſepult. par.* 2. *Comm.* 116. *nu.* 1. *&* Thomaſſin. *de Benef. par.* 3. *lib.* 1. *cap.* 67. *nu.* 2. qui ſubdit Eccleſiam eſſe redigendam in Cœmeterium, ſi arduum ſit Sepulchra jam in Eccleſia extructa explanari, ac ſolo æquari, & S.M.D. Pius V. *in Conſt. inc. Cum primum* 5. *in ordine to.* 2. *Bullarii* §. 8. præſcripſit. *Et ut in Eccleſiis nihil indecens relinquatur, iidem* (hoc eſt Ordinarii) *provideant, ut capſæ omnes, & depoſita, ſeu alia Cadaverum conditoria ſuper terram exiſtentia omninò amoveantur prout alias ſtatutum fuit, & defunctorum corpora in tumbis profundis infra terram collocantur*, addita Clauſula derogatoria ampliſſima, præſertim privilegiis quibuſcumque, quod & probat Rota *dec.* 212. *nu.* 1. *&* 2. *par.* 15. *recent.* in qua fuit etiam damnatus uſus tumbæ amovibilis lugubri panno ornatæ, prout eliminari debent ab Eccleſia Sepulchra cum vexillis, & trophæis *Concil. Mediol. primum loco cit.* Sabell. *cit.* permiſſa tantùm conſtructione Sepulchrorum cum inſcriptionibus modeſtis, & accomodatis loco Eccleſiæ, in qua ea permittuntur, Jo: Lupus *de liber. Ecc. q.* 10. *c.* 13. *tract. par.* 1. *fol.* 10. & quod ſint permiſſa inſignia, & Arma in Sepulchris, Gratian. *diſc.* 210. *n.* 32. Bonac. *to.* 3. *diſp.* 3. *q.* 21. *punct.* 3. *n.* 7. Guther. *de Jure manium lib.* 2. *c.* 28. & de inſignibus, quæ ponuntur in Eccleſia tempore feralium, Gratian. *cit. nu.* 55. datque actionem Injuriarum, ſi deleantur inſignia à Sepulchris, *num.* 32. *& ſeqq.*

Hæc eſt ſola prærogativa Summorum Pontificum, ut eorum corpora ſepeliantur in conditoriis elevatis ſupra 13
terram, & in parietibus affixis; ut videre eſt in Baſilica Vaticana; ut nequidem Perſonæ Regales ea præeminentia gaudeant, ut hiſce noſtris temporibus praxis docuit de Cadavere Chriſtinæ Reginæ Svecorum ſepulto in eadem Baſilica ſubtus terram.

Exulare itidem debent ab Eccleſiaſticæ ſepulturæ uſu populorum infidelium antiqui ritus, qui panem, & alia 14
comeſtibilia in Sepulchris ponebant, unde D. Auguſt. *ſerm.* 15. *de Sanctis* ait: *Miror cur apud quoſdam Infideles hodie, tam pernicioſus error inoleverit, ut ſuper tumulos defunctorum cibos, & vina conferant, quaſi egreſſa de corporibus animæ carnales cibos requirant.*

Sed nil aberrando à propoſito, placet quæſitum facere, an in aſſociandis defunctorum cadaveribus ad 15
Eccleſiam, permittendus ſit uſus ululatus? Et videtur dicendum, quod poſſit permitti, cùm illius uſus fuerit cœptus à primordio mundi, ut conſtat ex teſtamento veteri; Jacob enim Joſeph in cilicio flevit Gen. 37. ibi: *congregatiſque ad ſe omnibus propinquis, noluit conſolari dicens, deſcendam ad filium meum lugens in Infernum*; & Joſeph cum ſolemni ululatu planxit Jacob Patrem ſuum Gen. 50. ibi: *Et aſcendit Joſeph ſepelire patrem ſuum, & aſcenderunt cum eo omnes pueri Pharaonis, & ſeniores Domus ejus, & ſeniores omnes terræ Ægypti, & omnis Domus Joſeph, & fratres ejus, & aſcenderunt cum eo Quadrigæ, & Equites, & facta ſunt caſtra grandia nimis, & planxerunt cum planctu magno, & forti nimis*. Moyſi quoque ſolemnis fuit luctus exhibitus, Deuteronom. 34. ibi: *fleveruntque eum filii Iſrael in campeſtribus Moab triginta diebus, & completi ſunt dies planctus lugentium Moyſen*; David, Abſalon cooperto capite planxit, repetens: *Fili mi Abſalon, Abſalon fili mi, quis dabit, ut moriar pro te, fili mi Abſalon* 2. *Reg.* 18. Morem quoque fuiſſe Judæorum ad luctum Tibicines adhibere *ex Joſepho de bell. jud. lib.* 3. *cap.* 15. ibi: *luctus Ducis publicus*

Digitized by Google

blicus erat, & hi quidem hoſpites alii propinquos, amicos alii, nonnulli etiam fratres flebant, Joſephum autem univerſi; adeut, per dies triginta nunquam lamentationes in Civitate ceſſarent, magnaque mercede conducerentur tibicines Naniarum, Gentiles Latini etiam æquè ac Græci æneatores, & tibicines adhibere ſoliti erant, ut docent Sen. *in ludo Claud.* Plutarc. *de conſolatione ad Uxorem*, & alii complures. Etiam Romani, ut teſtatur Valer. *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 4. conſueverant adhibere Tibicines perſonatos tecto capite ſonantibus; imò & *in Actis Apoſtolorum*, jam Evangelio coruſcante, habetur in morte S. Stephani Hieroſolymæ, fratres planctum magnum feciſſe *act.* 8.

At hiſce non obſtantibus, veriùs eſt hodie ſolemni-
16 tatem iſtam ululatuum nequaquam permittendam, ſed quantum fieri poteſt cum ſuavitate extirpandam, nos enim qui per Chriſti mortem, & Reſurrectionem facti ſumus genus Regium, & Sacerdotale juxtà *Apoſtolum Petr.* 1. non debemus ſuper mortuos contriſtari, qui mori dici non poſſunt, ſed potiùs dormire, expectantes reſurrectionem, exemplo Chriſti, qui clemens fuit ingreſſus ad Domum Puellæ defunctæ dicens *quid ploras, non eſt mortua Puella? ſed dormit*, Matth. 9. & Angelus increpavit Magdalenam flentem dicens: *Quid quæris viventem cum mortuis? Luca* 24. ac Hieronymus ſcribens *ad Paniam*, ait *deteſtanda ſunt iſta lacrymæ plena ſacrilegio, incredulitate pleniſſime, quæ non habent modum, quæ uſque ad viciniam mortis accedunt, ululas, & exclamitas, & quaſi quibuſdam facibus accenſa quantum in te eſt tui ſemper homicida es t.* 1. *ep.* 25. *num.* 27.

Ad ſupradicta facilis eſt reſponſio, ſiquidem, ut
17 ait, Hieron. *cit. num.* 16. *& ſequen.* Jacob filium luxit, quia putabat occiſum, ad quem, & ipſe erat deſcenſurus ad inferos, dicens, *deſcendam ad filium meum lugens in infernum*, quia nec dum paradiſi januam Chriſtus reſervat? & quod Joſeph planxerit Jacob Patrem ſuum, ac Moyſi fuerit planctus exhibitus, id evenit, quia in Moyſe figuratur Lex antiqua, in qua ſub peccato Adam omnes ad inferos deſcendebant, juxta *Apoſt. ad Rom.* 5. *ſed regnavit mors ab Adam uſque ad Moyſen etiam ſuper eos qui non peccarunt*, & ideò juſtè lacrymas in obitu cujuſquam effundebant; Quod confirmatur ex facto mortis Jeſus Nave, qui fuit Vir ſanctus, & non refertur in ejus ſepultura fuiſſe fletum Joſ. 24. quia ut teſtatur Hieron. *cit.* In Jeſu Nave figurabatur Evangelium, in quo Paradiſus eſt apertus, & ſic mortem gaudia proſequuntur. Quod autem D. Stephano fuerit magnus planctus adhibitus, id non evenit ex plangentium exanimatione, ſed ex pompa funeris, & exequiarum frequentia, ut ait Hier. *cit.* Meritò igitur nos, qui per Evangelium Chriſto poſt mortem vivimus expectantes Reſurrectionem potiùs in obitu debemus lætari, quàm mœrore affici, cùm ab hac lacrymarum Valle ad Beatam Patriam cum Chriſto Regnantes traſimus; lugeant Judæi, & Gentiles, ac alii extra fidem Catholicam, quia infelices poſt hanc laborioſam vitam ad tartara ducuntur, & alium non expectant, niſi Antichriſtum, quorum ſuperſtitiones nos debemus ſpernere. Unde cùm Epiſcopus Bovenſis in Conſtitutionibus Synodalibus Decretum tulerit, quod conſanguinei Defunctorum non comitarentur funus cum ululatu, reclamante Univerſitate dictæ Civitatis, ut moderaretur pœna arbitraria ibi impoſita ad Cenſuram tantùm, non autem ut poſſit ſtatui pecuniaria laicis non infligenda ab Eccleſia; propoſita fuere dubia in *S. Cong. Concilii II. An pœna non tantum excommunicationis, ſed etiam pecuniaria potuerit per Epiſcopum apponi Laicis tranſgreſſoribus? III. An pœna arbitraria impoſita comitantibus funera cum ululatu, poſſit extendi ad pecuniariam? S.C. die* 28. *Januarii* 1690. reſpondit *Ad II. affirmativè, dummodo excommunicatio ſit in ſubſidium. Ad III. negativè, ſed Epiſcopus ſuaviter curet tolli abuſus*; Ratio reſolutionis fuit in ſecundo dubio, quia S. C. putavit poſſe Epiſcopos imponere Laicis pœnam pecuniariam, & excommunicationem tantùm in ſubſidium, quod negabant Laici illi, & ego plenè firmavi *to.* 1. *conſtit.* 1. *Leonis IX. ſect.* 3. ubi plura de his; Et quoad tertium putarunt Eminentiſſimi PP. prudentiſſimi ut ſimiles abuſus tollerentur, ſed ſuaviter eradicari, non autem pœnis pecuniariis redolentibus potius, notam avaritiæ.

Hæ autem Sepulturæ olim tantùm in Eccleſia Parochiali uti Matrice fieri poterant, vel in Eccleſia ha- 18
bente indultum *cap. in noſtra de Sepult.* nec regulares in propriis Eccleſiis, eas habebant nec pro ipſis, nec pro aliis, eo quippè tempore non erat permiſſum eiſdem munus Sacramenta adminiſtrandi, & jure Parochiali obligati erant *cap.* 1. *de Sepulturis*, tamen primò fuit indultum, ut ſepeliri poſſent in Eccleſiis ipſorum Religioſi ipſi *Can. placuit* 16. *qu.* 1. & apertè *in cap. fin. de ſepulturis in* 6. de quo jure dicam in alio Commentario.

Ita continuavit prohibitio, ut non poſſent regulares recipere ad Sepulturas alios, niſi de licentia Parochi, vel privilegio ſpeciali juxta D. Gregorium *in cap.* 1. *de ſepulturis in prim. collect. Monachi corpora tam virorum, quàm mulierum deferre ad Eccleſiam ſuam, nequaquam audeant, niſi aſſenſa, & petitione Eccleſiæ, quæ eis, dum viverent, conſuluit, & conſulendo ſervivit, ac miniſtravit quod ſi fecerint, ut Invaſores S. Eccleſiæ ſub diſtricti anathematis interpoſitione quouſque ſatisfaciant Eccleſiæ fieri præcipimus*, Gonzalez *cit. cap.* 19
3. *nu.* 5. *de ſepult.* & Rota *dec.* 489. *par.* 19. *to.* 2. *rec.* Sicque poſteà obtinuerunt privilegia Summorum Pontificum, ut facta electione Sepulturæ in Regularium Eccleſiis, poſſit ibi ſepeliri, ut liquet ex privilegio in hac Conſtitutione expreſſo pro Monaſterio Montis Virginis, & ferè in aliis Conſtitutionibus pro Regularibus, ut in Bullario, & etiam innuitur generaliter *in Conſt. dum intra* 22. §. 9. & 10. *Leonis X.* ubi in Clauſtris non degentibus permittitur ſepeliri cum habitu in Eccleſiis Regularium, ſed latè ſupponitur *in Conſtitut. expoſitum* 32. *Pauli V. & Conſtitut.* 47. *ejuſdem ibidem* præſcribentis, ut non poſſint Parochi cogere alios ne eligant Sepulturam in dictis Eccleſiis Regularium, neque poſſint exigere plus quàm ſi ſepelirentur in Parochiali, ſed cum aſſiſtentia Parochi *Clem. VIII. Conſtit.* 96. *Urb. VIII. Conſtit.* 22. *incip. Aliàs, & Conſtit.* 223. *incip. Cum ſicut*, de quarum diſpoſitione dicam ſuo loco. Neque in hoc deſiderantur clariſſimi textus, quales legimus *in Extrav. ſuper Cathedram.* §. *per hujuſmodi verſ. hujuſmodi de Sepulturis inter communes, in cap. fraternitatem cap. in noſtra eodem titulo*, & expreſsè *in Concilio Viennen.* relato *in Clem. Dudum de Sepulturis*, quod liceat Regularibus quemlibet ſepelire in propria Eccleſia, ſi Sepulchrum ibi eligeret, dummodò tamen ipſi Fratres de omnibus proventibus, quartam Eccleſiæ Parochiali ſolverent, prout etiam diſponitur in hac Conſtitutione his, & ſimilibus verbis *Salva juſtitia Eccleſiarum à quibus mortuorum corpora aſſumuntur*, de qua quarta alibi erit ſermo. Et iſtam facultatem Sepulturæ in Eccleſiis Regularium docent, & ſequuntur Gonzal *cit. cap. fraternitatem* 3. *numer.* 5. & 7. ubi etiam de Canonicis Regularibus Barboſ. *in cit. Clem. Dudum numer.* 3. & 9. quæ etſi loquatur de Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, indiſtinctè hodiè procedit in omnibus Regularibus Julius Lavor. *var. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 2. *cap.* 9. *numer.* 10. Paſſerin. *de ſtat. hom. to.* 2. *qu.* 187. *art.* 4. *fol.* 437. & 438. *à nu.* 130. *& ſeqq. & ad cap.* 1. *num.* 6. *de pactis in* 6. Card. de Luca *diſc.* 1. *num.* 47. *de regular.* in quibus privilegium iſtud à pluribus ibi enunciatis Summis Pontificibus confirmatur Lezana *Summ. quæſt. regul. tom.* 3. *num.* 343. *& ſeqq.* Catena *reſol.* 245. *dec.* 61. *n.* 4. & 5. dicens quod quælibet Eccleſia habeat jus ſepeliendi *& dec.* 98. *nu.* 3. poſt Urceol. *de tranſact. & dec.* 86. poſt Tamburin. *de Jur. Abbat. num.* 5. cùm ſit omnibus adultis libera electio Sepulturæ, quam facere volunt in Eccleſiis etiam Regularium *ex cit. Clem. Dudum* extenſa ad quoslibet Regulares à S. M. D. Pio V. ut refert Barboſ. *de poteſt. Parochi cap.* 26. *num.* 21. & Riccius *in praxi rer. Eccl. par.* 4. *reſol.* 294. *nu.* 32.

Vel

Vel potius dicendum id eveniſſe excommunicatione privilegiorum, cùm ante S. Pium V. ſic obſervaretur, de quo Jure ſepeliendi, meminit Rota *in Celſonen. Jurisdictionis 2. Aprilis 1666. coram Eminentiſſimo Carpineo, & 25. Junii 1688. coram D. Florez.* & etiam latè *dec. 477. num. 3. & dec. 489. eod. num. & ſeqq. par. 19. tom. 2. recent.* ubi quoad Fratres diſcalceatos B. Mariæ de Monte Carmelo ex Bulla Clementis VIII. itaut ſint manutenendi in ſepeliendis indefinitè Cadaveribus ſi præceſſerit electio Sepulturæ, Rota *in Seguntina Juris ſepeliendi 5. Junii 1613. cor. Manzanedo* quæ eſt *cit. dec. 85.* poſt Tambur. & *Sacra Congregatio Concilii 27. Julii 1680.* reſcripſit *in una Alexandrina reſtitutionis Cadaveris* eſſe reſtituendum Cadaver ſepultum in Eccleſia Cathedrali à Capitulo Fratribus Diſcalceatis Carmelitanis, unà cum oblationibus, ſtante electione facta Sepulturæ, & hujuſmodi privilegia Regularium fuerunt confirmata per *S. Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 20. de regul.* ibi: *In cæteris omnibus præfatorum ordinum privilegia, & facultates, quæ ipſorum perſonas, loca, & Jura concernunt, firma ſint, & illæſa*: & ſic videntur confirmata eo ipſo quod Concilium nil contrarium diſpoſuit, Portell. *v. Privilegium communicat. nu. 16.* P. Donat. *tract. 11. quæſt. 14. nu. 6.* Nec contrariatur Bulla Pii IV. confirmatoria Sac. Concil. Trident. in qua revocantur omnia privilegia Regularium conceſſa ſub quavis Clauſula etiam mare magnum, quia intelliguntur quatenus revocentur à Concilio, cùm actus confirmans non excedat actum confirmatum, ut in his terminis Rodriquez *tom. 1. qu. 13. artic. 5.* Lezana *tom. 2. cap. 1. num. 58.* Joannes dela Crux *lib. 2. cap. 3. dub. 6.* Remanet autem illa antiqua obſervantia in Eccleſiis Capuccinorum; ut non ſepeliantur Corpora, ſed etiam ſolet in hoc diſpenſari à Generali, ut dixi, & advertit *cit.* Card. de Luca *diſc. 1. de Regular. num. 49.*

Verùm opportunè eſt inquirendum an poſſint Re-
20 gulares pacto renunciare hujuſmodi juri, ac privilegio ſepeliendi cadavera eorum, qui elegerint in eorum Eccleſiis Sepulturam? Et videtur primò poſſe, ac valere pactum talis renunciationis, ad diſpoſitionem textus Bonifacii VIII. *in cap. 1. de pactis in 6.* ubi Barboſa, Paſſerin. *ac alii*, eo quia cum per tale pactum redeatur ad Jus antiquum, quod ut dixi jus ſepeliendi præbet Parochiali, eò magis eſt attendendum ut poſt *Gloſſ. marginalem verſ. quod facile in can. ab exordio diſt. 35.* tenent Barboſ. *num. 2.* Cavaler. *deciſ. 101. nu. 5. & deciſ. 489. num. 21. par. 19. to. 2. recent.* Idque procedit tàm reſpectu omnium quàm certarum perſonarum non ſepeliendarum, juxta verba Textus, nec indigere auctoritate Superioris, & beneplacito Apoſtolico, ut *Gloſſ. 1. margin. ibid.* & expreſsè *in cap. 3. eod. tit.* ubi quod nec eſt neceſſaria facultas Generalis, ſed ſufficit Superioris localis, etſi non concurrat, approbatio majoris ſuperioris, ſeu Capituli, imò neque Sedis Apoſtolicæ, Franc. *cit. cap. 1. num. 3.* Paſſerin. *num. 9. & 10.* Murg. *de Sepultur. tom. 1. tract. 7. lect. 1. diſqu. 6. dub. 13.* & præcisè firmavit Rota *dec. 477. num. 5. & dec. 489. nu. 2. par. 19. to. 2. rec.* & quatenus Privilegium ſit ante pactum, derogatur per ipſum, ut *Gloſſ. cit. c. 1. ver. derogatur, & in cit. deciſ.* ſivè privilegium ſubſequatur, niſi ſit facta mentio pacti, cùm Papa non cenſeatur derogare pactis *cap. 1. de conſtit. in 6.* Paſſerin. *loco cit. numer. 11. & 12.*

Contrarium poſſet dici; quia *extravag. Ambitioſè*
21 *Pauli 2. de rebus Eccleſiæ non alienandis* prodiit tempore Pauli II. & ſic poſt hujuſmodi textus Sexti Decretalium, & utitur verbis ampliſſimis, ac comprendit etiam jura, & præeminentias etiam inter Eccleſias, ut plenè firmavi *to. 1. ad coſtit. 1. Paſchalis II. ſect. 2.* & ſic requiri beneplacitum Apoſtolicum ſenſit Rota io hujuſmodi pacto *in deciſ. 61. num. 5. & ſeq.* poſt Urceol. *de tranſact. repetit. par. 18. rec. dec. 227.* ubi nec valere pactum factum à Superiore locali, imò neque à Provinciali.

Ego tamen diſtinguendum puto; aut agitur de
Conventu in Eccleſia Regulari jam fundata, & non 22
poteſt ſuperior localis, imò neque Generalis tali pacto ſibi præjudicare contra privilegia, & jus ſepeliendi cadavera eligentium Sepulturam, ſine beneplacito Apoſtolico, & cauſa copulativè requiſita in alienationt etiam jurium Eccleſiæ, ut ſupra dixi; Nec obſtat *cit. c. 1. & 3. de pact. in 6.* quia primum nil dicit de hoc, ſed ſolùm ſtatuit poſſe per pactum privilegio derogari, quod verum eſt, ſi adſit legitima cauſa, & ſolemnitas à jure requiſita, & *cap. 3.* optimè exprimit, ut pacta obſervanda ſint *licita, & honeſta*, quæ nequeunt conſiderari poſt jus quæſitum Monaſteriis, & populo, qui in fundatione Monaſteriorum acquiſiverunt jus & liberam facultatem ibi Sepulturas eligendi; Et verè ex lectura dictorum Textuum, conſtat illos non exprimere pacta inita poſt fundationem, & jus quæſitum, unde non ſunt pro libito ad ea extendenda; licèt enim ſtatuant valere renunciationes, & compoſitiones inter Regulares, & Parochos de non recipiendis cadaveribus io Eccleſiis Regularium, tamen intelliguntur ubi eæ ſunt factæ in fundatione, quas quidem ſucceſſores irritare nequeunt. Benè verum eſt hujuſmodi pacta non poſſe ſibi locum vindicare, niſi in terminis tranſactionis, & compoſitionis, de quibus infra, eò magis quia per *Clem. dudum de ſepult.* id quod obtinebatur ex ſpeciali privilegio Sedis Apoſtolicæ, fuit generaliter indultum, & in corpore juris redactum & in his terminis pacti poſt fundatum Monaſterium adeſſe præjudicium tàm Eccleſiarum Regularium; quàm ipſorum eligentium, & proinde requiri beneplacitum docuit Paſſerin. *cit. cap. 3. num. 11. & 12. de pactis in 6.* præſertim ſi in novis privilegiis obtentis adſint clauſulæ derogantes tacitè, vel expreſsè dictis Textibus ut ibi enunciat, & admiſit Rot. *in citatis deciſ.* in objecto adductis, & præſertim *dec. 489. n. 18. & ſeq.* & procedunt in ſecundo caſu mox explicando, non autem in caſu jam conſtructæ Eccleſiæ.

Si autem in limine conſtructionis Monaſteriorum
fiat pactum cum Parocho, ne Regulares recipiant il- 23
lius Parochianos ad Eccleſiaſticam ſepulturam ſine conſenſu Parochi, illud ſanè erit ſervandum ex rationibus ſupra adductis, & ex textibus *in cit. cap. 1. & 3. de pactis in 6.* Nec obſtat *Extravagans Paulina*, quia in hoc caſu agitur de jure quærendo, & ſicuti Parochus, ſeu Capitulum debet audiri, & poterit impedire conſtructionem novi Monaſterii ratione ſui præjudicii, ita poteſt pacto, hujuſmodi præjudicio re integra conſulere, prout paſſim in limine fundationis poſſunt apponi conditiones etiam Juri non conformes, dummodò ſint honeſtæ, Tambur. *de jur. Abb. tom. 2. diſp. 5. qu. 10. num. 7.* Barboſ. *de poteſt. Episc. par. 1. tit. 2. Gloſſ. 17. num. 28.* Rota *deciſ. 368. num. 1. & per tot. coram Dunozet. Jun.* & in his terminis præcisè, Rot. *cit. deciſ. 477. nu. 7. & 8. & dec. 489. nu. 7. & ſeq. par. 19. tom. 2. rec.* quæ procedunt expreſsè canonizando pactum, ſeu concordiam factam cum Parocho in limine fundationis Monaſterii circa hoc jus ſepeliendi quæ quidem contrahi poteſt etiam à Prioribus Conventualibus, & Guardianis, ut decernit *cit. text. cap. 3. de pact. in 6.*

Nec obſtat libertas eligentium Sepulturam, quæ reſtringeretur, quia ut benè advertitur *in cit. deciſion.* nullum jus habent eligentes in Eccleſia, quæ poteſt eſſe & abeſſe, & ante conſtructionem nequit conſiderari præjudicium, ita poſt conſtructionem neque id elici poteſt, quia ſicut potuit Eccleſia non eſſe, ita etiam exiſtere cum dicta prohibitione ut proſequitur *cit. dec. 489. nu. 22.* Si tandem agatur de concordia facta inter Monaſterium, & Eccleſiam Regularium ædificatam per viam tranſactionis, ſeu compoſitionis cum Parocho ſuper dicto jure ſepeliendi, & major urgeret ratio, quod poſſint validè tranſigere ſine beneplacito Apoſtolico, & juxta hunc ſenſum procedit *cit. textus in cap. 3. de pactis in 6.* & videtur admitti à DD. aſſerentibus valere tranſactionem ſuper hujuſmodi

modi jure, ac ſimilibus ſine beneplacito, nihilominus oppoſitum eſt verius, de quo egi *to. 1. ad conſt. 1. Paſchalis II. ſect. 2. num. 15. fol. 369.* quod hujuſmodi tranſactio facta etiam inter Eccleſias, ut afficiat ſucceſſores, requirit beneplacitum Apoſtolicum, cum *Extravagans Paulina* procedat verbis generalibus comprehendentibus quæcumque jura; & contractus, & ſaltem non valeret niſi in vita tranſigentium, præſertum ſi agatur de re magni momenti, ut hæc eſſet privare Eccleſiam perpetuo jure funerandi, ut latè dixi *cit. ſect.* 2. Unde ſi Parochus ſucceſſor poſſet contradicere, ut ibi firmavi, pari ratione poterunt Regulares, ne detur claudicatio, & eò fortius procedit in Regularibus, qui non habent tam amplam adminiſtrationem, quam ſolent habere Rectores Eccleſiaſtici ſæculares, cùm illis ex ſpecialibus Regulæ ſtatutis ſoleat tolli facultas quæcumque diſponendi de rebus Monaſterii, ſine auctoritate Generalis, vel Capituli & ulteriùs ſemper debet concurrere juſta cauſa litis dubiæ, prout dixi *tom. 1. loco citato*,

Tandem quæri poteſt, an etiam in Eccleſiis Monialium hujuſmodi privilegium tumulandi Corpora Defunctorum eligentium Sepulturam ſuffragetur? Sed ad hanc quæſtionem præmittenda eſt alia quæſtio ma-
25 gis generalis, an privilegia conceſſa Religioſis etiam
dicantur conceſſa monialibus ejuſdem Ordinis. In hoc alii indiſtinctè negant, ita Silveſter *in ſumm. ver. Religio 3. qu. 3. diſt. 3.* putans quod *Clementina prima de Regular.* diſponens de Mendicantibus non comprehendat moniales, & ſequuntur Sanchez *ad præcept. Decal. tom. 2. lib. 6. cap. 7. num.* 117. Barboſ. *de Jur. Eccleſ. lib. 1. cap. 42. nu.* 217. apud quos alii, & fundatur, quia ſi moniales comprehenderentur, illæ minimè defatigarentur in obtinendis privilegiorum communicationibus; fruſtrà enim quis petit quod intus habet, & in facto videmus, illas paſſim Communicationem hujuſmodi obtinentes, ut plenè apud Tambur. *de Jur. Abbat. to. 1. diſp. 17. qu. 1. nu. 49. & de Jur. Abbatiſſ. diſp. 17. qu. 1. num. 2. & ſeqq.* Contraria ſententia eſt D. Antonini 2. *par. tit.* 16. *cap. 3. Paludan. in 4. diſt. 38. qu. 2. num.* 17. Angel. *ver. Novitius, num.* 6. Emanuel. Roder. *quæſt. regul. tom. 1. qu.* 55. ubi *num.* 12. plures citat Tambur. *de Jur. Abbatis cit. loco nu.* 1. qui docent moniales frui eiſdem privilegiis, quibus gaudent Religioſi ejuſdem Ordinis, & ſic mendicantium, non quia ſint verè mendicantes, ſed quia ſunt pars Congregationum virorum mendicantium, & probatur *ex Gloſſ. verſ. quoſlibet in Clemen. 1. de Regularibus*, ubi Imola *num.* 8. Bonifacius *num. 56. Lapus alleg. 4. num. 1. & 2.*

Verùm circa hanc quæſtionem diſtinguunt alii, aut
26 privilegium conceditur Expreſsè Viris Religioſis, &
tunc non videtur poſſe comprehendere moniales, quia obſtat proprietas Sermonis, ut nomine Virorum poſſint venire fœminæ; Secùs verò ſi fuerit conceſſum privilegium Religioſis, quod verbum eſt commune etiam fœminis Religioſis, & ita docent Suarez *lib. 8. cap. 10. num.* 7. Bonacin. *de legibus diſp. 1. qu. 3. punct. 7. §. 2. num.* 2. adducentes *Text. in cap. Paſtoralis de privilegiis*, qui loquitur de Viris Religioſis, & tamen non comprehendit Religioſas.

Sed veriùs magis probabilis videtur opinio, quod
27 in iis, quæ non adverſantur ſtatui mulicbri indiſtin-
ctè veniunt moniales, quatenus agatur de re favorabili, prout in caſu privilegii; ſecùs autem ſi materia non ſit adaptabilis, & agatur de materia odioſa, ita docent Caſtropalaus *par. 1. oper. moral. tract. 3. diſp. 4. punct. 12. nu.* 1. Laurent. Peyrin. *de privil. to. 2. ad Conſt. 8.* S. Pii V. §. 2. *nu. 3. pag.* 282. Paſqualigus *de Sacrif. Miſſæ to. 1. qu.* 480. & 481. Pellizar. *in manual. regul. to. 2. tract. 8. cap. 1. nu.* 72. & 73. Tambur. *de Jur. Abbatis 5. tom. 4. diſp. 4. quæſit. 7. n.* 14. Murga *tract. 7. oper. moral. de facultat. elig. Sepulturam ſect. 2. diſquiſ. 8. §. 9. & ſect. 4. diſquiſ. 13. Concluſ. 7. nu.* 22. Pignatell. *to. 4. conſ. 177. n.* 4. Ratio eſt quia in favorabilibus maſculinum comprehendit fœmininum, & quod privilegium conceſſum fratribus, Sororibus eſt commune, *ex l. Lucius 91. §. quæſitum ff. de legatis* 3. ubi nomine fratrum in Teſtamento, veniunt Sorores, niſi conſtet de contraria mente teſtatoris. Idem tradit Textus *in l. tres Fratres, ff. de pactis*; latè Tiraquell. *lib. 1. de retract. lignager. §. 1. Gloſſ. 9. nu.* 200. Suarez *lib. 8. de legib. cap. 10. num.* 3. 6. & 7. Bonac. *cit. loco nu.* 4. Marius Antoninus *var. reſol. lib. 2. reſol. 59. caſu 9. §.* 1. & latè *in deciſ. 359. nu. 7. & ſeq. par. 19. recen.*

Undè famulatoriè ad prædicta, aliqui inducunt, ut
poſſint moniales uti privilegio tumulandi Cadavera 28
in propriis Eccleſiis, poſita electione Sepulturæ, dummodò Eccleſia ſit exterior, & in facto Paulus V. *in Conſtit.* 47. præſupponit jus tumulandi in Eccleſiis Monialium Ordinis S. Franciſci; ſecus autem ſi ſit interior in Clauſura; Nam quoad primam non repugnat ſtatus Monialium, cùm in illa ipſæ non communicent; in interiori verò repugnat, ut intùs aſſocientur Cadavera, & turbetur quies monialium, ita in terminis docuit Franciſcus Maria Samuellius, *in prax. de Sepulturis tract. 1. diſp. 6. controv. 11. Concluſ. 7. & cit.* Murga *tom. 1. tract. 7. diſquiſ. 12. ſect. 4. Concluſ. 7. num.* 22. ubi concludit non poſſe eligi Sepulturam in Eccleſia monialium interiori, poſſe tamen in exterioribus, imò etiam in prima, ſi quis habeat Sepulchrum familiare, vel hæreditarium, Gonzal. *citat. cap. fraternitatem 3. num. 5. de ſepultur.* Ventrigl. *in praxi de elect. ſepult. tom. 1. annot. 52. §. Un. num.* 47. cum ibi citatis; Et in caſu contingenti, quando quis ſepeliendus eſt intra Clauſuram poſſunt ingredi Confeſſarius, & Socius ad officium funeris peragendum, ſi tamen fuerit moniali neceſſarium, præſertim ad deponendum Cadaver., & aperiendam ſepulturam, itaut ſi fuerit monaſterium à Regularibus gubernatum, ingredi valeant Regulares, ſi verò à Sæcularibus gubernetur, ingrediantur Sæculares tantùm, prævia Superiorum licentia Tambur. *de Jur. Abbatiſſ. diſp. 24. qu. 5. num.* 4. Pellizar. Lezana, & alii citati à Paſſerin. *de ſtatu hom. to. 2. qu. 187. art. 1. num.* 891. *fol. mihi* 198. ubi dicit in hoc eſſe ſervandam laudabilem conſuetudinem locorum.

Tamen contrarium eſt ſtatuendum, quia valde contradicit monialium Sexui ac Statui talis tumulatio mortuorum in eorum Eccleſiis etiam exterioribus, ne turbentur in earum quiete ob officio in funeralibus, ibi neceſſariò faciendo, & quidquid ſit in puncto Juris, juxta quod procedit dicta Conſtitutio Pauli V. vi-
detur expreſsè declaratum à *Sac. Congregatione Epiſ-* 29
coporum, & Regularium in Maceraten. 8. *Novembris* 1652. ſcilicet quod Corpora Laicorum ſivè Virorum fuerint, ſivè mulierum nequeant ſepeliri in Eccleſia exteriori monialium, licèt ſolvere vellent pœnam Synodalem, & ad talem effectum ſaltem requiritur licentia Sac. Congregationis, necnon conſenſus monialium, *ut in Feretrana* 21. *Novembris* 1603. *& eadem Sac. Congreg. in Foro Sempronien.* 23. *Auguſti* 1652. ſcripſit Epiſcopo: *Eſſendo portata la notitia a queſta S. C. che ſi penſi di ſepellire il Cadavere di D. Marchionne moglie del Cirufico di coteſta Città nella Chieſa delle Monache di S. Bernardo, dove ſi ha eletta la Sepoltura, queſti Eminentiſſimi miei Signori mi hanno comandato d' avertire à V. S. che eſſendo ciò contro li decreti della medeſima Sac. Cong. non lo permetti in verun modo ſenza eſpreſſa licenza dell' Eminenze loro. Et in Gravinen.* 1. *Octobris* 1650. *nelle Chieſe anco eſteriori delle Monache non ſi poſſono ſepellire eſteri, e foraſtieri, ne uomini, ne Donne, ne anco Prencipi, ancorche vi foſſero ſepolti i loro maggiori*, ut omnes dictas reſolutiones refert Pignatell. *to. 4. conſult. 177. num.* 1. quare cùm dictæ declarationes ſint maximæ auctoritatis, omniaque Tribunalia eas recipiant, præſertim Sac. Rota, ut eſt notum, tollunt proindè omne dubium, & ſic quamvis liberum ſit cuique Sepulturam eligere *canon. ubicumque 13. quæſt.* 2. & alibi, tamen id explicatur, ſi terminus ad quem ſit habilis, ſcilicet ſi locus electus habeat jus tumulandi, quod etſi haberent Eccleſiæ Monialium, ex privilegiis Regularium,

larium, ut dixi, vel ex auctoritate Epiſcopi concedentis Sepulchrum alicui familiæ: tamen cùm emanaverint præfata decreta per viam peculiaris diſpoſitionis in re ſpectante ad definitionem dictæ Sac. Congregationis ſuper regimine regularium, ibi: *eſſendo cio contro li decreti della Sac. Congregazione*, videntur ceſſare quæcumque privilegia, non obſtante conſuetudine niſi ſit immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo, Pignatel. *citat. loc. num.* 9. Marchett. *in praxi Vic. Cap. p.* 3. *tit.* 38. *nu.* 131. & advertit de Luc. *in addit. ad* Ventrigl. *loco cit. num.* 1. imò ex declaratione *Sac. Congregat.* prædictæ in *Sarzanen.* 29. *Novembris* 1622. tenerentur Moniales reſtituere Corpora Defunctorum in earum Eccleſiis tumulata, ſi petantur, & omnia, quæ perceperunt, præſertim ſi non fuerint commixta cum aliis oſſibus, necnon annuum legatum Eccleſiæ tumulanti relictum, ut in *Mediolanen.* 17. *Februarii* 1593. 13. *Julii* 1618. & 5. *Julii* 1647.

Solet tamen concedi licentia à Sacra Congregatio-
30 ne tàm pro conſtruendo Sepulchro, quàm pro Sepultura in Eccleſiis Monialium, ut declaravit requiri *in Ferrarien.* 13. *Julii* 1604. & *in Meſſanen.* 6. *Auguſti* 1601. pro perſonis benemeritis *apud* Nicol. in Floſcul. *ver. ſepultura num.* 5. Marchett. *in prax. Vicar. Capitular. par.* 3. *tit.* 34. §. 5. *num.* 131. & §. 1. *num.* 24. & *ſeq.* proindè facilior erit licentia pro eo, qui habet Sepulturam majorum jam constructam.

Sed in quo loco erit ſepeliendus, ſi quis elegerit
31 ſepulturam in Eccleſia Monialium, vel in alia, & non poſſet haberi effectus? *Genuenſis in prax. Curia Archiepiſcopalis Neapolitana cap.* 76. *num.* 5. docet decedentes, facta electione Sepulturæ, ſi non potuerint ſepeliri in Eccleſia ob aliquod impedimentum, Vicarius Neapolitanus arbitratur in qua Eccleſia ſint ſepeliendi, idque ſecundùm conjecturam, & devotionem, nec enim poſſet dici deceſſiſſe ſine electione, & ita docet Lavor. *var. tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 11. Contrarium tamen tenet Pignatell. *cit. conſult.* 175. *num.* 12. & 13. docens eſſe ſepeliendos in Parochia. Ego tamen dicerem quod ſi adeſſent conjecturæ ſuadentes
32 mentem Judicis, ut Defunctus ſepeliri voluiſſet in aliqua Eccleſia dilecta, ſed deindè elegit alteram prædilectam, tunc ceſſante effectu Sepulturæ in iſta, videtur eſſe locus in prima dilecta ex veroſimili mente Teſtatoris; Conſtat enim certè de excluſione Eccleſiæ Parochialis ex dilectione erga aliam; & ſi poſteà elegerit ſecundam magis dilectam, certum eſt quod ceſſante iſta, mens, & voluntas rediret ad primam dilectam, quodque poſſet probari teſtibus, ac aliis circumſtantiis. Ita ſi eligeret in Capella, poterit ſepeliri in eadem Eccleſia ſaltem cum non poſſint id fieri in Capella; Si verò nulla adſit probatio, tunc
33 videtur eſſe ſepeliendus in Parochia, tum quia excluſio iſtius erat conditionalis, nempè ſi ſepeliretur in Eccleſia prædilecta, hoc non ſecuto, remanet diſpoſitio Juris Communis cui præſumendum eſt ſe conformare voluiſſe in caſu caducationis ſuæ voluntatis, ceſſante enim diſpoſitione hominis, vel expreſſa, vel tacita ex conjecturis, tunc remanet diſpoſitio legis; nam non dicitur extenſio, quod reſultat ex veroſimili mente Teſtatoris, quæ unicè eſt attendenda, & ſolet evidentiùs elici ex conjecturis *l. licet Imperator* 77. *ff. de legatis primo*, Mantica *de Conjecturis lib.* 8. *tit.* 1. *num.* 25. Rota *dec.* 188. & *num.* 6. *par.* 19. *rec.* tum etiam quia in defectum Eccleſiæ prædilectæ, Parochialis præſumitur dilecta ex Sacramentorum receptione, ut ſentit ad rem, Paſſerin. *de ſtatu hom. tom.* 2. *quæſt.* 187. *art.* 4. *num.* 260. ubi tamen dicit ſi impedimentum eſſet temporaneum, poſſe expectari, depoſito cadavere in aliquo loco.

CONSTITUTIO I.

INNOCENTII III.

Incipiens (*Operante.*)

EPITOME BULLÆ.

INNOCENTIUS JOANNI MINISTRO,
Et Fratribus Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum.

APprobatur ab Innocentio III. in hac Conſtitutione regula Fratrum Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum, in ea per varia Capitula inſerta.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Innocentii III. ortus, Patria, Genitores, aſſumptio ad Pontificatum, virtuteſque recenſentur.*

2 *Opera, quæ hic Pontifex in lucem edidit, enumerantur.*

3 *Mirabilis trium Columbarum apparitio in ejus electione narratur.*

4 *Præclariſſima ejus geſta, præcipuè in hæreſum extirpatione, & concordiam fovenda inter Principes Chriſtianos commendantur.*

5 *Approbat in hac Conſtitutione Ordinem Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum.*

6 *Narratur hiſtoria inſtitutionis hujus ordinis.*

7 *Deſcribitur habitus, quo utuntur Fratres hujus Religionis, & eorum inſtitutum in redimendis Captivis.*

8 *Summatim enumerantur Capita Regulæ ad verbum inſerta in hac Conſtitutione.*

9 *Eadem regula fuit mitigata per Clem. IV. eaque floret in pleriſque Regionibus.*

10 *Inſtitutum hujus Regulæ proſequitur Religio B. Mariæ de Mercede.*

11 *Innuitur agendum in hoc Commentario de poſſeſſione bonorum apud Eccleſiaſticos.*

12 *Stabilitur ex pluribus locis veteris Teſtamenti permiſſio Eccleſiaſticis poſſidendi immobilia.*

13 *Idem firmatur ex lege Evangelica.*

14 *Ex Canonibus Apoſtolorum.*

15 *Adducitur ratio, cur Apoſtoli in Judæa acquiſita prædia diſtraxerint, non autem retinuerint.*

16 *Conſtantinus Imperator piiſſimus permiſit Chriſtianis poſſeſſionem immobilium, quæ Tyrannorum perſecutione erat iis prohibita.*

17 *Enarratur hujus Imperatoris effuſiſſima munificentia in ædificatione Eccleſiarum tàm intra, quàm extra Urbem, maximis quoque donariis datis.*

18 *Vindicatur integritas, & religioſitas Conſtantini ab impoſtorum calumniis.*

19 *Pontifices Romani nunquam non benevolos ſe reddiderunt erga Principes de Eccleſia optimè meritos.*

20 *Adducitur ratio, cur maximè expediens fuerit decernere retentionem bonorum in Eccleſiaſticis potiùs, quàm illa ſtatim vendere.*

21 *Afferuntur complura Concilia, & Canones firmantia licitam bonorum poſſeſſionem in Eccleſiis, & Eccleſiaſticis.*

22 *Vindicatur hæc veritas ab hæreticorum calumniis.*

23 *Ea-*

23 *Eaque magis adſtruitur exemplo complurium Summorum Pontificum ſanctitate clariorum.*

24 *Subnectitur ad rem elegans D. Chryſoſtomi oratio.*

25 *Tandem comprobatur auctoritate plurium DD.*

26 *An valeat lex, vel ſtatutum, ne Eccleſiæ acquirere poſſint bona Immobilia, remiſſivè.*

INnocentius Tertius Patria Anagninus Patre Transimundo, Matre Clarina ex Comitibus Signiæ natus, & in Baptiſmate Lotharius vocatus magno Cardinalium conſenſu, & majori Spe, Eccleſiæ
1 Romanæ mortuo Cœleſtino præficitur *6. Idus Januarii* 1198. nec conceptam de ſe in hominum animis opinionem inanem fecit; Egregias enim tàm morales, quàm intellectuales virtutes, quibus in minoribus præfulſerat, evectus ad ſolium, adeò reddidit auguſtiores, ut totum Mundum colluſtraverit. Vir fuit ingenio perſpicax, memoria felix, Sacræ, & humanæ eruditionis excultus, ut præclara ejus opuſcula te-
2 ſtantur in *Septem Pſalmos pœnitentiales*. *De officio Miſſæ*. *De miſeria conditionis humanæ*. *De Sacramento baptiſmi*, & alia; Sed quod magis eſt in Sacro Principe Juſtitia ſimul, & benignitas præcelluit, pietas, & miſericordia in egenos, fortitudo, & patientia in adverſis; tot igitur Virtutibus claruit, ut meritò optimus Pontifex verè divinitùs conſtitutus tradatur, non modò enim fuit enixè à Cœleſtino III. in cjus obitu Cardinalibus commendatus, ut eum in Pontificem elige-
3 rent, verùm etiam in illius electione tres columbæ advolare in loco, ubi erant Cardinales coadunati pro electione peragenda, viſæ ſunt, & electo Innocentio in Summum Pontificem, ac ab aliis Cardinalibus ſegregato, una ex dictis tribus columbis candidior ſuper latus dexterum ipſius cubavit. In electione contentio adfuit ſuper ipſius ætate, dum annos triginta ſeptem numerabat, ſed omnes poſtmodum convenerunt in ipſum uti magis acceptum, propter honeſtatem morum, & ſcientiam litterarum, Raynal. *in annal.* & Oldoin. *in vita dicti Pontif.*

Geſta verò, & præclariſſima ejus opera, quibus in Solio poſitus, totum Chriſtianorum Orbem ſum-
4 ma vigilantia gubernavit, majora ſunt, quàm quod in arcto comprehendi poſſint; Religionum ferè omnium benè meritus multa ſancivit, in hæreſes infenſiſſimus; innumeras extirpavit; Erga Principes Pater, multos ad concordiam reduxit, multos quoque correxit; erga totam Eccleſiam verus Paſtor, illam ampliavit, munivit, & ſumma gloria decoravit; Poſt verò tot eximia, & egregia ejus geſta, quibus per annos decem, & octo, cum menſibus ſex Pontificiam Sedem rexit, denique clarus meritis diem extremum complevit Peruſiæ 13. *Kalendas Auguſti* 1216.

Iſte Pontifex paternè aſpiciens Religionem nuper
5 à Joanne de Matha erectam ſub titulo Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis captivorum, regulam ipſam, quam per Epiſtolam Epiſcopus Pariſienſis, & Abbas S. Victoris à Pontifice deputati conſiderandam ei remiſerat, ac deinde in pluribus auctam obſervandam propoſuit, in hac Conſtitutione quam direxit Joanni prædicto Miniſtro, & cæteris fratribus ſub *die 11. kal. Januarii* 1198. *Pontificatus Anno I.* poſt illius ad literam expreſſionem, approbavit.

6 Hiſtoriam Inſtitutionis hujus Ordinis variè Scriptores referunt, ut apud Azor. *Inſt. moral. tom.* 1. *l.* 13. *c.* 11. *fol.* 1322. & aliter apud Roder. *l.* 1. *q. regul. q.* 3. *art.* 12. Nos verò cum communi lectura nec non cum aſſertione Sanctæ Eccleſiæ in Lectionibus approbatis pro recitatione Officii divini in compendio illam enarrabimus. Joannes be Matha ac Felix de Valois prima hujus Ordinis fundamenta jecerunt; Uterque Gallus primus Falcone in Provincia natus ex nobilibus parentibus; Secundus Ugo dictus ex Valeſiorum Regia Stirpe ortus; hinc ille Pariſiis Magiſterii laurea decoratus in Sacra Theologia aliiſque virtutibus refertus ab Epiſcopo ad Vitam Eccleſiaſticam allici facilè vitus fuit, unde Sacerdotio initiatus, dum primæ Miſſæ Solemnia celebraret, adſtante Epiſcopo, meruit Angelum candida, & fulgenti veſte indutum intueri, contexta in veſte, cruce rubei, & Cærulei coloris brachiis cancellatis, deſuperque duos captivos ad latera poſitos, Chriſtianum unum, & alterum maurum. Qua viſione in extaſim raptus intellexit ſe ad redimendos captivos operam præbere debiturum. Quare in eremum ſeceſſit pro tanta re promovenda, ibique cum Felice prædicto jam in tali vita diù ſe exercente in Sacerdotali ſtatu permanſit orationibus, & ſolitudini addictus, donec Dei admonitu ad Innocentium III. Summum Pontificem adiverint pro impetranda, ut aliqui dicunt, regula pro hoc Inſtituto redemptionis captivorum, vel potiùs ad recipiendam approbationem, cùm tantum Innocentius aliqua adjunxerit in regula, ut ſunt clara verba ejuſdem in hac Conſtitutione §. 1. & §. 2. enarrantia adventum D. Joannis, ipſeque Innocentius à Deo admonitus in Miſſa in die S. Agnetis apud Lateranum celebrans viſione Angeli veſte alba, ac cruce bicolori indui, Inſtitutum approbavit, ut dixi, quodque propagatum, meruit habere plura Privilegia per Summos Pontifices.

Regula iſta ponitur ab aliquibus ſub illa D. Auguſtini, minimè verò ab aliis. Deferunt Fratres habitum album cum Cruce in pectore rubei, & Cærulei co- 7
loris, & etiam in pallio, quod pallium in Hiſpania habent nigrum, ſeu ſuſcum ex Pii IV. auctoritate, ut apud *Azor. cit. uno*; Inſtitutum eorum eſt redimere ex eleemoſynis undequaque collectis Chriſtianos, qui apud Mauros ſervi tenentur, & inopia preſſi nihil habent, quo ſe redimant; Quia verò Ordo cœleſti oraculo fuit inſtitutus; dicitur Sanctiſſimæ Trinitatis, & inſcriptionem habet. *Hic eſt Ordo approbatus, non ab hominibus fabricatus, ſed à ſolo Summo Deo.*

In hac regula inſerta in præſenti Conſtitutione, pri-
mò injungitur ut fratres domus SS. Trinitatis ſub obe- 8
dientia Prælati domus ſuæ, Miniſtri, dicti in caſtitate, & ſine proprio vivant, in quibus conſiſtunt tria vota ſubſtantialia. Inſtitutum enim redimendi captivos non eſt votum in hac Religione, prout eſt manendi in pignore in illa B. M. de Mercede, ut ibi dicam. Præcipitur in dicta Regula fratribus ut de eleemoſynis, quas à Chriſtifidelibus recipiunt tres fiant partes; una pro ſubſtentatione fratrum, alia pro operibus miſericordiæ, & tertia pro redemptione captivorum, ſed in hoc debet ſervari diſpoſitio *de refor.* S. C. Trident. *ſeſſ.* 21. *cap.* 9. ut requiratur licentia ordinarii ut reſolvit *S. Congreg. Concilii* 15. Februarii, & 21. Auguſti 1642. & 20. Junii 1643. apud Pignatell. *tom.* 1. *conſultat.* 411.

Secundò præcipitur, ut omnes Eccleſiæ hujus Ordinis ſub titulo Sanctiſſimæ Trinitatis conſtruantur, & quod Superiores locorum appellentur Miniſtri, ubi præſcribuntur etiam veſtimenta fratrum, & quod bracchas non deponant in Lecto, & dormiant in laneis.

Tertiò præſcribitur modus cibi, ut abſtineant à carnibus, exceptis Dominicis diebus, citra Quadrageſimam, & Adventum, ac aliis quibuſdam ſolemnitatibus tantùm, & non itinerent, niſi ſuper aſinos, deinde præcipitur charitas in fratres, in infirmos, in hoſpites, ſilentium, & honeſtas; indicatur forma Capitulorum particularium, & Generalium, ac recipiendi Novitios, & profeſſuri ſit annorum 20. aliaque præſcribuntur; Ubi notandum, quòd dicta ætas 20. annorum non eſt præſcripta ſub Decreto annullativo, & ſic ſi quis ante dictam ætatem profeſſus fuerit, & habeat ætatem 16. annorum requiſitam à Concilio, validè profitetur, ut firmavi *in conſt.* 2. *Anaſtaſii IV. ſect.* 2. *num.* 10. & ea plura mitigantur, ac commutantur à Clemente IV. *conſt.* 10. & in apoſtillis notatur per *Cherubin. in præſenti Bulla.*

Hanc eamdem Religionem idem Innocentius con-

Digitized by Google

firmavit anno 1209. ac privilegia conceſſit, ut infra dicemus; Hæc igitur Regula fuit mitigata, & declarata à Clemente IV. in ſua *Conſtitut.* 10. incipit *In ordine* illamque non mitigatam totam obſervant Fratres reformati, ſeu diſcalceati hujus ordinis, quam reformationem approbavit Clem. VIII. *conſtit.* 62. *Ad Militantis.* Maximè floret in Hiſpania, & Gallia, habetque plures Provincias, ac Conventus, imò etiam habet plures Domos in Italia, & Romæ habet Hoſpitium S. Franciſcæ Romanæ in capite Domorum, multique Viri Illuſtres floruerunt ſanctitate, & maxima charitate, ac doctrina præclari, & de iſta Religione, vide latè Azor. *loco citato*, Barboſam, *de Jur. Eccl. l.* 1. *cap.* 41. *nu.* 156. *& in ſumm. Apoſtolicarum dec. collect.* 387. *verſ. Fratres Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis*, Tambur. *de Jur. Abbat. tom.* 2. *diſp.* 24. *qu.* 4. *num.* 57. Paul. Morig. *de orig. Relig. lib.* 1. *cap.* 63. Silveſt. Marullo, *in Oceano Religionum lib.* 3. & alios plures, qui collecti repetiuntur apud *citatum* Barboſam, & hic repetere inutilis eſſet labor.

Alia quoad privilegia conceſſa hujuſmodi Sancto In-
10 ſtituto, alibi dicam. Solùm hic innuam, quod tale pium Inſtitutum proſequitur etiam Religio Beatæ Mariæ de mercede, *ut in Conſtitut.* 9. *Gregorii IX.* necnon Archiconfraternitas Conſolationibus Urbis, *et in Conſtitutione 69. Gregoris XIII.* & in propriis Conſtitutionibus referam, & innuit *Cherubin, Pater* in annotatione ad hanc Bullam.

Ut autem in hoc Commentario nonnullam ad rem proferam, juxta materiæ diſtributionem, operæ pre-
11 tium duxi examinare concluſionem circa capacitatem Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum acquirendi, & retinendi res, nedum mobiles, ſed & immobiles, occaſione facultatis, quam facit Pontifex hiſce Religioſis illas retinendi, & diſtribuendi, *ut in c.* 1. *regulæ*. Nam licèt de hoc nullus ſit ambigendi locus, attamen, quia res quantumvis clariores, non carent contradictore, non defuere, qui livore perciti, hanc veritatem evertere conati ſunt.

12 Jure igitur cautum fuit, pleriſque tum veteris, tum novi teſtamenti locis, & deinde Sacrorum Canonum, & Conciliorum præſcripto, ut Eccleſiis, earumque Miniſtris nedum ſit permiſſa, verùm etiam quodammodo injuncta bonorum poſſeſſio, ad effugiendam indigentiam, & mendicitatem, quæ ab Eccleſiaſtico ordine ſummoperè debet abeſſe, juxtà illud Deuter. 15. *omninò indigens, & mendicus non erit inter vos*. Sic tamen eſt approbatum rerum dominium temperatum in Eccleſiaſticis, ut omninò ſuperfluitas veniat arcenda; Unde Propheta ille verè ſecundùm divinum cor creatus *Proverb.* 30. ait: *Mendicitatem, & divitias ne dederis mihi, tribue tantum victui meo neceſſaria, ne fortè ſatiatus illiciar ad negandum, & dicam, quis eſt Dominus, aut egeſtate compulſus, furer, & perjurem nomen Dei mei*.

Quare etiam in veteri lege erat rerum dominium apud Levitas juxta præceptum Divinum datum *Moyſi Numer.* 35. *Præcipe Filiis Iſrael, ut dent Levitis de poſſeſſionibus ſuis Urbes ad habitandum, & Suburbana earum per circuitum, ut ipſi in oppidis maneant, & Suburbana ſint pecoribus, ac Jumentis*; imò ante ipſius legis Moſaicæ promulgationem, Abraham, Melchiſedech Sacerdoti decimam ſpoliorum partem obtulit *Gen.* 14. Et *Gen.* 28. Jacob vovit ſe decimam fructuum partem Deo ſoluturum; Et apud Ægyptios erant poſſeſſiones attributæ Sacerdoti *Gen.* 47. necnon *Joſue* 21. *dederuntque filii Iſrael Levitis Civitates, & ſuburdana earum, ſicut præcepit Dominus per manus Moyſi*; Nam licèt Dominus totam terram Palæſtinæ diſtribui inter Tribus conſtituerit, excepta Tribu Levi tamen illi Deus dedit Decimas, quæ majorem partem bonorum conſtituebant, & ſic non habuerunt Levitæ quidquam morem aliorum filiorum Jacob, ſed obtinuerunt hæreditatem Domini cùm decimam tamquam tributum exigerent; Ex hoc tamen non infertur quod Levitæ non poterant poſſeſſiones poſſidere per illud *Deuter.* 10. *Quamobrem non habuit levi partem, neque poſſeſſionem cum Fratribus ſuis, quia ipſe Dominus poſſeſſio ejus eſt.*

Nam, ut dixi, verè partem non receperunt Levitæ in diſtributione inter Tribus; At certè partem meliorem habuerunt, hæreditatem ſcilicet Domini, quæ erat Decima ab omni Tribu percipienda; Ex qua namque poterant Levitæ poſſeſſiones ſibi comparare, cùm id prohibitum minimè extaret; quod clarè ſupponitur *in Reg.* 3. ibi: *Abjathat quoque Sacerdoti dixit Rex, Vade in Anathot ad agrum tuum.*

En igitur conſtat ex prædictis Sacræ Scripturæ locis poſſeſſa fuiſſe per Levitas tàm prædia, & poſſeſſiones, quàm pecora, & Jumenta; Pro quibus alendis Suburbana eis dari Deus conſtituit, & tandem ex eodem *Lev.* 27. habetur fuiſſe Deo conſecrata, & oblata prædia ibi. *Omne quod Domino conſecratur ſivè homo fuerit, ſivè animal, ſivè ager non veniet, nec redimi poterit.* Imò tempore Pharaonis erant prædia apud Sacerdotes Hebræorum, ut fit mentio in Concilio Lateranenſi relato *in cap. non minus de Immun. Eccleſiar.*

In nova poſteà lege Evangelica fuit quoque per-
miſſum rerum Dominium Eccleſiæ, Clericis, ac Pre- 13
ſbyteris, imò, & Epiſcopis, nam *Jo.* 12. habetur, quod Judas fur erat, & uſurpabat pecuniam ſibi ex loculis Chriſti, juxta enim *D. Hieronymum libr.* 3. *in Matth.* 19. liquet Chriſtum Dominum habuiſſe loculos pro adiuvanda Eccleſia in ejuſdem neceſſitatibus, prout dicit *Text. in can. habebat* 12. *qu.* 1. Et poſteà ipſi Apoſtoli idem ſervarunt *Act.* 11. ubi dicitur quod Petrus, Jacobus, & Joannes ſoliciti pro Fratribus, qui erant in Hieruſalem, rogaverint Paulum, & Barnabam, ut memores eſſent colligere aliquam Eleemoſynam, & mittere in Hieruſalem, illi verò id fecerunt, & collectam pecuniam ipſimet detulerunt non ad Diaconos Præfectos menſarum, ſed ad ſeniores, & confirmatur *ex Act.* 4. ibi: *neque enim quiſque egens erat inter illos; quotquot enim poſſeſſores agrorum, aut domorum erant, vendentes offerebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apoſtolorum, Dividebatur autem ſingulis prout cuique opus erat*. Et deinde: *Joſeph autem qui cognominatus eſt Barnabas Levita Cyprius genere cum haberet agrum vendidit, & attulit pretium, & poſuit ante pedes Apoſtolorum.*

Quod non tantùm exemplo, quàm præcepto annuere iidem Apoſtoli futuris fidelibus, & Clericis,
ut licitè poſſent bona, & Eccleſiæ, & patrimonia- 14
lia acquirere, ut *in Can.* 40. *Apoſtolor.* ibi: *Præcipimus, ut Epiſcopus res Eccleſiæ in poteſtatem habeat; nam ſi pretioſa hominum animæ fidei ejus committenda ſunt, multò utique magis oportuerit, & de pecuniis mandatum dare, ut illius arbitratu diſpenſentur &c.* Et deindè: *Præcipiat autem, & ipſe (Si modò indiget) quantum ad neceſſarios ſuos, & hoſpiti exemptorum Fratrum uſus opus habet, neque modo ipſe poſteriori loco habeatur, quam ceteri; ordinavit lex Dei, ut qui altari inſerviant, de Altari nutriantur, quando nec Milites unquam ſuis annonis hoſtibus arma inferunt*; Ex his namque verbis compertum eſt non minùs primitivos fidei Evangelicæ Patres habuiſſe in eorum dominio pecunias; ſed etiam permiſiſſe Epiſcopis, ut de proprio poſſiderent, ut clarè innuunt verba: *Si modò indiget*, ſcilicet ſi aliunde ex bonis propriis conſulere nequeant, *& in Can.* 37. fit quoque mentio de rebus ab Eccleſia poſſeſſis, ac *Can.* 39. ibi: *Manifeſta ſint privata res Epiſcopi, ſi modò, & privatas habet; Manifeſta item ſint dominica, ut privatas quidem res Epiſcopus cum moritur, quibus vult relinquendi facultatem habeat, neque occaſione Eccleſiaſticarum rerum intercidant res Epiſcopi*. En memorantur res Eccleſiæ, & res Epiſcopi, ut refert *in Can. Præcipimus Can. ex his, & Can. Manifeſta* 12. *q.* 1. & apertiſſimè *in Can.* 37. colligitur etiam tunc temporis fuiſſe apud Eccleſias dominium rerum, [illegible] cùm mandatum fuerit

nc

Digitized by Google

ne Epiſcopi illas diſtraherent ibi: *Sed non eorum prætextu vendant, quæ ſunt Eccleſiæ*. Qui Canones Apoſtolorum valdè ſunt ponderandi *Can. placuit* 16. *diſtinct.* & confirmatur rerum dominium apud Eccleſias ſubſequenter tempore Anacleti anno Chriſti Centeſimo per *Can. qui abſtulerit* 12. *qu.* 2. ubi quod auferens res Eccleſiæ putandus ſit homicida, quia aufert alimenta Matri, cujus loco eſt Eccleſia 22. *q.* 4. *Can. inter cætera*, & poſteà Pius I. *Epiſt.* 2. *anno* 158. *relat.* 12. *q.* 2. *Can. prædia* ibi *prædia divinis uſibus tradita*.

Ex his namq. liquet Apoſtolos quamvis ſervantes veram, & perfectam paupertatem, pecuniam recepiſſe, & prædia ipſis, Eccleſiiſque à fidelibus attributa vendidiſſe; pretiumque pro neceſſitatibus expendiſſe conſtat. Sed quare non retinebant prædia, ſed vendebant? ratio hæc facilè, aſſignatur, quia cùm Apoſtoli futuram Eccleſiam in gentibus prævidere nt idcircò in Judæa poſſeſſiones minimè fuerunt adepti *Can. futuram* 12. *quæſt.* 1. Sed alia non levis ratio adducitur, quia bonorum acquiſitio à Judæis non permittebatur Chriſtianis; Nam cum ſeductores illi appellarentur, Regni Politia dominium rerum immobilium in iiſdem pati non poterat, & tamen ut notat Euſebius *lib.* 3. *hiſtor. cap.* 19. Conſanguineos Domini habuiſſe poſſeſſiones quaſdam licèt modicas ex paterna hæreditate, & ipſi erant Eccleſiæ Duces, imò tunc temporis maxima erat opulentia oblationum, itaut excederent Decimam omnium bonorum fidelium, ut S. Iræneus tradit, cùm longè fuerit major charitas Chriſtianorum, pietate Judæorum, qui Decimam Levitis præſtabant.

Cùm poſteà verò Eccleſia ſemper magis dilataretur, & ab ipſo Romano Imperatore amplexa, ac culta fuiſſet, recepit arbitrium non minus ut publicè ædificarentur Dei Ædes per Univerſum Or-
16 bem, ſed quod prædia eædem, ac poſſeſſiones acquirerent ac retinerent, quod ſtatuit Religioſiſſimus ille Princeps Conſtantinus ut D. Melchiades Pontifex ait relatus per Gratianum, *in d. Can. futuram* 12. *quæſt.* 1. & habetur in ipſa Imperiali conſtitutione *l.* 1. *C. de SS. Eccleſiis*, licèt etiam antè Baptiſmum Conſtantini conſtet ab Eccleſia fuiſſe prædia poſſeſſa ex *Epiſt. Pii Papæ ad Italos anno* 147. in qua imponebatur Matricibus Eccleſiis, ut eorum, annuis redditibus ex bonis percipiendis fidelium communitati conferretur, imò ex verbis *Euſebii in Vita Conſtantini l.* 2. *cap.* 39. ſic habetur *omnia quæ ad Eccleſias rectè viſa fuerint pertinere ſivè domus, ac poſſeſſio ſit, ſive agri, ſive horti, ſive quæcumque alia, reſtitui jubemus*. *Unde* Thomaſſin. *eruditè in par.* 3. *de benef. l.* 1. *cap.* 16. §. 1. *in fine* ſcripſit. *Cum ante perſecutiones ſui fuiſſent Eccleſiæ fundi, non aliud Conſtantinus, quam priſtinum in ſtatum omnia revocavit, nec tam hæc donavit Eccleſiæ, quam reſtituit*. Sed poſt legem Conſtantini majori libertate fuerunt prædia poſſeſſa ab Eccleſiis pro ſubſtentatione Miniſtrorum, quibus concinnè facit *Can. quo Jure diſtin.* 8. & *latè cit.* Thomaſſin. *cap.* 16. & *ſeq.* Gonzal. *ad cap. cum ſicut num.* 7. *de conſecr. Eccleſ.* Barb. *l.* 3. *de jur. Eccleſ. de bonis Eccl. Immobil. cap.* 28.

Iſte enim Piiſſimus Princeps pluribus emolumen-
17 tis Eccleſiam ditavit, imò Baſilicas plures Romæ ædificavit, donaria maximi ponderis iiſdem tribuit, Baſilicam Sancti Joannis in Laterano, D. Petri in Vaticano (quam poſteà Honorius Imperator Filius Magni Theodoſii ampliavit, ut in *l.* 1. *C. Theodoſ. de oper. public.*) D. Pauli Baſilicam aliaſq. Eccleſias Sanctæ Crucis S. Agnetis, S. Laurentii, SS. Marcelli, & Petri erexit, & alias extra Urbem, præcipuè Neapoli mea Patria, & per Italiam, ac Galliam. Imò quod eſt mirandum, donavit Sedi Apoſtolicæ Milliones duos, & ducentos octoginta quinque mille aureos, octingentos ſexaginta ſeptem mille in ſuppellectilibus pro uſu Altaris, & Miniſtrorum, & rurſus Villas, prædia; & fundos preſtitit annui redditus aureorum ſeptuaginta ſeptem mille octingentorum quinquaginta ſex, inter quos redditus erant ducentæ libræ Balſami, tunc ſummi pretii, quod duplo argento vendebatur, ut teſtatur Plinius *libro* 12. *cap.* 25. Ità tamen ut donaria Baſilicis, & Eccleſiis à Conſtantino facta, aſcendiſſe fertur ad tres milliones trecenta nonaginta quinque millia octingentos triginta tres aureos, ultrà fabricas, columnas, & alia hujuſmodi; Redditus verò pro ſubſtentatione miniſtrorum conſtituti aſcenderunt ad ducentos triginta quinque mille quingentos viginti ſeptem Aureos, quos reddebant fundi, ac prædia donata, de quibus omnibus videndus Baron. *Anno* 324. *num.* 62. & *ſeqq.* & refertur in Palea *Conſtantinus* 96. *diſtinct*,

Cujus exemplum tam pium proſequuti alii Imperatores, Reges, ac Principes futuri, Eccleſiam variis donis ac bonis ditaverunt, ut illa cœperit non minùs poſſeſſiones habere, ac prædia, imò Oppida, Civitates, ac Regna, ut noſtris temporibus videtur ex munificentia in variis ſæculis, exercita per Chriſtianos Principes, derivata quidem à primordiali illa Magni Conſtantini, qui iniuſtè ab Hæreticis in memoria vexatur, cùm ipſa geſta illum laudent, ita tamen quod à Divino Benefactore meruerit Beneficiis cumulari ob tantam charitatem in Chriſtianos collatam, ut D. Auguſtinus, *lib.* 5. *de Civitate Dei cap.* 15. ait: *Conſtantinum Imperatorem non ſupplicantem Dæmonibus, ſed ipſum verum Deum colentem tantis terrenis implevit muneribus. quanta optare nullus auderet. Cui etiam condere Civitatem Romano imperio Sociam, velut ipſius Romæ Filiam, ſed ſine ullo Dæmonum Templo ſimulacroq. conceſſit: Diu imperavit, univerſum Orbem Romanum unus Auguſtus tenuit, & defendit, in adminiſtrandis; & gerendis Bellis Victorioſiſſimus fuit, in Tyrannis opprimendis per omnia proſperatus eſt*: Et ſic vana ſunt quæ contra eum effingunt Impius Zoſimus, Julianus Apoſtata ejus coniunctus, & Philippus Mornæus. Unde fidem
non merentur, qui aſſerunt illum damnatum, nam verè 18
tutior eſt aſſertio fuiſſe Baptizatum à D. Silveſtro in Urbe anno 324. die Sabbati, ut refert Ciaccon. *in Vit. Pontificum to.* 1. *fol.* 214. & teſtantur antiquitatis monumenta in Laterano, licèt aliqui dicant recepiſſe Baptiſmum tempore obitus in Villa apud Nicomediam, ut relati per Schelestr. *in antiq. Ill. par.* 2. *diſſert.* 3. *cap.* 6. qui primum probat, tamen etſi vera eſſet ſecunda opinio dictorum virorum, adhuc falſum eſt recepiſſe Baptiſmum in forma Arianorum, & impietatis notam affigendo Principi tam pio erga Eccleſiam, qui etiam apud Græcos venerationem Sancti obtinuit Baron. *anno* 337. *num.* 20. in fine, & rationibus comprobat uſum Baptiſmatis diverſum in Arianis fuiſſe poſt obitum Arii, & Conſtantini & poſt Theodor. *libr.* 4. *de hæret. fabul. anno* 360. *n.* 40. ac de ejus pia morte diſſerit Euſeb. *in Vit. Conſtantini l.* 4. *c.* 65.

Proindè optimè agunt Pontifices Romani, qui ſem-
per maxima benevolentia eos Principes, quorum Ma- 19
jores hæc in Eccleſiam contulere Beneficia, proſequuti ſunt, juxta quod Conſilium benè ſcripſit *Valtbramus Epiſcopus Hnverburgenſis in tract. de inveſtitur. Epiſcoporum*. *Romani Pontifices aliique Præſules de rebus, & fundis per devotos Laicos, a Laicis acquiſitis, & à Sæcnlari poteſtate confirmatis ſtruxerunt, & ornaverunt Eccleſias, & à quibus acceperunt gratiam, non debent eis inferre contumeliam, & ſi de inveſtituris peccavere, exemplo primi Gregorii exhibeatur quod Paulus dicit: Argue, obſecra, increpa in omni patientia, & doctrina*. Ac *Otho Friſingenſis Epiſcopus præfat. l.* 7. *Chronici* dixit: *Non deſunt tamen qui dicant, Deum ad hoc Regnum immuni voluiſſe, ut Eccleſiam exaltaret. Regni quiſque viribus ac beneficentia Regum exaltatam, & ditatam nemo ambigit Eccleſiam, conſtatq. eam non priùs in tantum Regnum humiliare potuiſſe, quàm ipſo ob amorem Sacerdotii oviſcerato*. Et deinde. *Videntur tamen culpandi Sacerdotes per omnia, qui Regnum ſuo gladio, quem ipſi ex Regum habent gratia perire conantur*, ut apud *Ivonem Carnot. obſerv. fol.* 143. *col.* 1. Et ſic non debent viis aſperis Præſules Eccleſiæ vexare Regnum,

Digitized by Google

ſicuti hoc non debet caput erigere contrà Matrem; ſed invicem ſe confovere ad unicum finem ſalutis æternæ, pro qua nati ſumus.

Poſita namque in Eccleſiis hac permiſſione acquirendi poſſeſſiones, & prædia, oblata, eò magis amplius non vendi conſueverunt, ſed tradi Eccleſiis Matricibus, ut ex ſumptibus eorum Miniſtri ſubſtinerentur, quod etiam ſtatuit Urbanus I. *relat. in Can.*
20 *videntes 12. qu.* 1. nimirum, ut Eccleſia reciperet, & retineret prædia, ac fundos à fidelibus oblatos aſſervandos pro majori utilitate fidelium, in quorum occurrentes neceſſitates erogarentur, potius quàm ipſorum pretio unica tantùm vice Chriſtianorum inopiæ ſubveniretur, quodque refert Ciaccon. *in Vit. ipſius Pontificis tom. 1. fol.* 146. Et *in Can. omnes Eccleſiæ 17. qu.* 4. adeſt Epiſtola Lucii primi, in qua Epiſtola proponitur pœna rapientibus bona Eccleſiarum, ubi Ivo Carnoten. *in ejus Decret. par. 3. Can.* 140. addit: *Hæc fieri Prophetas, Apoſtolos, & Succeſſores eorum, & omnium Catholicorum extant decreta.* Si igitur jam tempore Prophetarum, & Apoſtolorum, Eccleſia bona poſſidebat, quis nunc ambigendi locus erit?

Poſteà verò in Concilio Carthaginenſi IV. Anno 398. initio Pontificatus Anaſtaſii *Can.* 32. fit mentio de ejuſmodi poſſeſſione bonorum per Eccleſias, & ex-
21 preſſius *in Concil. Agathenſi Can.* 46. ibi: *Epiſcopi de rebus propriis, vel acquiſitis, vel quidquid proprium habent hæredibus ſuis (ſi voluerint) derelinquant; Quidquid verò de proviſione ſua Eccleſiæ fuerit, ſive de agris, ſive de fructibus, ſive de oblationibus, omnia in Jure Eccleſiæ reſervare cenſuimus,* & *in Can.* 7. ejuſdem Concilii celebrati ſub Papa Symmacho Anno Chriſti 506. in Civitate Agathæ Provinciæ Narbonenſis, teſte *Gregorio Turonenſi lib. 2. Hiſtoria Franciæ cap.* 15. ibi *Caſellas vel Mancipiola Eccleſiæ Epiſcopi, ſicut priſca Canonum præcepit autoritas &c. Fideli propoſito integro Eccleſiæ Jure poſſideant,* qui Canones releguntur in decreto *Can. Epiſcopi 12. qu. 1. Can. Caſellas 10. quæſt. 2. &* coincidit *Can.* 48. ejuſdem Concilii relati in *Can. terrulas 12. q.* 2. Si namq. de priſca Canonum autoritate fit mentio quo ad poſſidendas Caſellas, ſeu Mancipiola, quæ verè immobilia ſunt, patet antiquiſſima, & innata potentia poſſidendi in Eccleſiis.

His ſuffragatur Concilium Hiſpalenſe Primum habitum Anno 590. Præſidente S. Leandro dictæ Civitatis Epiſcopo ſub Pelagio Pontifice *Can.* 1. ac Concilium Martini Papæ *relat. in Can. manifeſta 12. quæſt.* 1. & coincidunt *Can. Clericos, Can. Paſtor 3. quæſt. 2. & Can. prædia 12. qu. ead. Can. expedit. 12. quæſt.* 1. ibi: *Expedit facultates Eccleſiæ poſſideri,* & hoc idem per ſubſequentia Concilia, & Summorum Pontificum Conſtitutiones præcipuè occaſione prohibendi alienationem bonorum Eccleſiæ clarè elicitur. Et tandem ſufficit aſſerere, quod in Concilio Conſtantienſi Anno 1414. fuit inter alias damnata ſequens propoſitio VVicleffi, quæ eſt in *ordine* 36. *Papa cum omnibus Clericis ſuis eo quod poſſeſſiones habent & conſentientes eis omnes, videlicet Domini Sæculares & cæteri Laici, ſunt hæretici;* Ut refert *Cabaſſutius in notit. Concil. fol. 539. & 522.*

Ita errarunt tot hæretici, qui hanc capacitatem poſſidendi in Eccleſiis, & Eccleſiaſticis denegarunt, &
22 primi fuerunt Vadiani, ſeu Audiani, qui etiam Anthropophormitæ dicti ſunt improbantes Epiſcopos divites D. Auguſtinus, *hæreſi* 50. quos excuſavit D. Epiphanius uti ruſticos; VValdenſes, ſeu pauperes de Lugduno dicebant, Sacerdotes debere vivere de eleemoſynis, nec Eccleſias poſſe habere prædia, & agros Alphonſus de Caſtro, *de hæreſi l. 6. v. Eccleſia, hæreſi* 4. Turrecremat. *ad can. expedit. 12. quæſ. 1. Bellar. l. 1. de Clericis c.* 27. ita blateraſſe Vuicleffum, & Joannem Hus, ita Bohemos refert Turrecremat. *cit. loco*, & demum Lutherum malè permittentem Principibus, ut Eccleſias ſpoliarent Alph. de Caſtro, *v. Eccleſia hæreſ.* 4. & omnes colligit Paſſerinus, *de ſtatu hom. t. 1. q. 185. art. 6. n.* 2. quem errorem profligarunt DD. Catholici infra citandi. Aliqui etiam dixerunt bona etſi poſſideri poſſe ab Eccleſia, tamen hoc fieri debere in communi non autem particulari modo per Epiſcopos, & alios Eccleſiæ Miniſtros, de quo modo alibi diximus; nunc ſolùm de capacitate in genere Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum agimus.

Nec quidem locus unquam eſt ambigendi in hac re, dum, & ipſa Eccleſiæ fundamenta id innuerunt, tot Concilia ſtatuerunt, vel permiſerunt, aut uti
certum præſuppoſuerunt, & demùm in S. C. T. *Seſ.* 23
25. de Regularibus *c.* 2. Tot etiam S. S. P. P. docuerunt verbo, & exemplo: Unde fertur Beatum Gregorium Papam ex Patrimonio ſuo ſeptem Monaſteria extruxiſſe, ſex Siciliæ, & unum Romæ ſingulis, pluribus prædiis attributis apud Joan. Diaconum, *in Vita ejus lib. 1. cap. 5. & 6.* imò idem Papa *lib. 4. Epiſt.* 44. dixit anathema Epiſcopo permittenti alicui agro Eccleſiæ more fiſcali titulum imprimi: Et Summi Pontifices plures quos nunc inter Sanctos veneramur quot bona Eccleſiis addicta, receperunt à fidelium; Regumq. præcipuè munificentia? ita Silveſter qui eximia enarrata dona à Conſtantino Magno habuit; D. Gregorius qui tributariam recognovit Ruſſiam à Demetrio ejus Rege, Baron. *Anno* 1075. & ipſe D. Greg. *Epiſt. 649. lib.* 2. & in *Epiſt. 23. lib.* 8. ibi dixit; *Gregorius &c. Dicendum eſt autem omnibus Gallis, & per veram obedientiam præcipiendum, ut unaquæq. Domus ſaltem unum denarium annuatim ſolvat B. Petro, ſi eum recognoſcunt Patrem, & Paſtorem ſuum more antiquo, nam Carolus Imperator ſicut legitur in tomo ejus qui in Archivio S. Petri habetur in tribus locis annuatim colligebat mille, & ducentum libras ad ſervitium Sedis Apoſtolicæ, ideſt Aquiſgrana, apud Podium S. Mariæ, & apud S. Ægidium, excepto hoc, quod unuſquiſque propria devotione offerebat.* Sancti igitur amore paupertatis omnia ſua abdicaverunt, tamen res Eccleſiis acquiſivere, & retinere, ac cuſtodire maximo ardore conati ſunt, ut de Divis Hilario, & Paulino teſtatur *dict. can. expedit. quæſtion.* 1.

Hinc aptè videtur hic ſubnectenda *D. Chryſoſto-*
mi oratio in hac materia bonorum poſſeſſionis à Cle- 24
ricis, & Eccleſiis habita in *homilia 86. in D. Matthæi cap.* 26. ibi; ſic ait ore aureo. *Veniat in mentem vobis, octo millia Levitarum Judæos alere fuiſſe ſolitos, & cum his viduas, & parentibus orbos, prætereà muneribus ſubjectos Militiæ quoque operam dediſſe; Nunc autem agros, Domos, locationes ædificiorum, vehicula, Equos, Mulos, multaque alia ejuſmodi propter vos, veſtramque credulitatem Eccleſia poſſidet; Oportebat vos hunc Eccleſiæ Theſaurum retinere, ac non parvos ex veſtra devotione conſequi fructus; Modò autem duo mala quædam committuntur; Nam & vos quaſi nihil dare debeatis, nihil confertis, & Dei Sacerdotes à Sacerdotio aliena pertractant. An non poterant tempore Apoſtolorum Domus, & agri ab Eccleſia poſſideri? Cujus igitur rei gratia vendentes pecuniam offerebant? quia id multò melius erat profectò; Nunc verò ſæcularium cura rerum vobis furentibus* (loquitur Populo) *Timor noſtros invaſit, Patres nedum nihil colligere, aut nihil colligere, aut nihil ſeminare ſtudeatis, Viduarum Orphanorum ac Virginum multitudo fame depereat, quare commoti hæc ſibi comparare coacti ſunt.* Ex quibus verbis elicitur veritas tàm innatæ potentiæ poſſidendi immobilia in Eccleſiis, quàm cauſæ, ob quam talis potentia in actu neceſſario poſita fuit ab antiquis noſtris Patribus, & retunduntur temerariæ aſſertiones hæreticorum, non quidem neceſſitati ob decreſcentem fervorem Laicorum in oblationibus, ſed cupiditati Eccleſiaſticorum id tribuentes.

Suffragantur tandem prædictæ veritati DD. omnes Catholici inter quos numero Card. Bellarmin. *de Romano Pontifice lib. 5. & de Clericis lib. 1. cap. 29. & alibi, & de Monachis lib. 1. c.* 11. Caſtr. *in lib. contra hæreſes, ver. Eccleſia hæreſ.* 4. Sot. *de Juſt. lib.* 7. *quæſt.*

quæſt. 4. Pyrringh. *in jus Canonicum lib.* 3. *tit. de Vita, & Honeſt. Cler. & tit. de pecul. Cler.* Barboſ. *de jur. Eccleſ. lib.* 3. *capitul.* 28. *& in can. futuram* 12. *quæſt.* 1. *& can. Conſtantinus* 96. *diſtinct.* Gonzal. *cit. cap. cum ſicut de conſecr. Ecc.* Fagnan. *in* 2. *par. lib.* 3. *decret. c. ſi quis ſanè de pecul. cler. nu.* 10. *id.* Gonzal. *in lib.* 3. *Decretal. tit.* 5. *de prebendis cap.* 1. *nu.* 8. *cit.* Barb. *in can.* 1. *& can. ſine manifeſta* 12. *quæſt.* 1. Navarr. *de reddit. Eccleſ. quæſt.* 1. *& ſeqq.* Bellet. *diſquiſ. cler. part.* 1. *titul. de bonis Clericor.* Biſſel. *in Theol. Paſt. can.* 13. Molin. *de juſt. tract.* 1. *diſp.* 542. Molfeſ. *tract.* 6. *cap.* 10. Garzias *de Benefic. part.* 2. *cap.* 1. Azor. *inſtitut. moral. lib.* 6. *cap.* 1. Firman. *in tract. de Epiſc. lib.* 4. *cap.* 4. *quæſt.* 2. *& ſeq.* Abbas *in quæſt.* 4. *incipit Titius Clericus, & in cap. Epiſcopus de præbendis*, & paſſim alii repetentes ad Decretales, & decretum Gratiani, Redoan. *de ſpol. Eccleſ. quæſt.* 9. Layman. *l.* 4. *tract.* 1. *cap.* 2. Marca *de concordantia Sacerdotii, & Imperii lib.* 8. *cap.* 18. Paſſerin. *de ſtatu hominum tom.* 1. *qu.* 185. *art.* 6. *per tot.* & alii qui cumulari poſſent; Cùm namque, nec in lege veteri neque in Evangelica fuerit vetitum rerum dominium apud Eccleſias, harumque miniſtros, dubio locus minimè dari poteſt capacitati poſſidendi bona mobilia, vel immobilia, in eiſdem imò etiam acquirendi per ultimas voluntates, ut ſuo loco dicam; Remanet tamen dubitatio, quomodo tale dominium erat in primordiis novæ legis, & quatenus vita erat communis inter Chriſtianos, & nunc eſt inter Religioſos, nec non de Religionibus incapacibus poſſidendi, & an valeat lex, vel ſtatutum, aut pactum quod Eccleſia non poſſit bona acquirere, aut eidem relinqui, ſive donari, ac vendi, de quibus omnibus in Commentariis ad alias Conſtitutiones diſſeram, prout de iis Religionibus, quæ in altiſſima paupertate neque in commune poſſidentes vivunt. Sufficitque hic probaſſe, & firmaſſe capacitatem Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum poſſidendi bona tàm mobilia, quàm ſtabilia, de quibus fit mentio in hac Regula Fratrum SS. Trinitatis Redemptionis Captivorum. An autem valeat pactum in fundatione Conventus ne bona ſtabilia retineri poſſint, dicam alibi.

CONSTITUTIO II.

INNOCENTII III.

incipiens (*Quia pietas.*)

EPITOME BULLÆ.

INNOCENTIUS DIL. FILIIS Clero, & Populo Cremonenſi.

SAnctorum albo adſcripſit iſte Papa probatis virtutibus, ac miraculis Homobonum Cremonenſem cum inſtitutione ſuæ feſtivitatis.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Sancti Homoboni Cremonenſis Canonizatio, ortus, cognomen, caſtitas conjugalis effertur.*

2 *Ejuſdem Sancti jejunia, vigiliæ, afflictiones, erga pauperes liberalitas, aliaque pietatis opera commendantur.*

3 *Miraculum ab eodem patratum refertur.*

4 *Agitur in hoc Commentario de duobus requiſitis ad alicujus Canonizationem; nempè de operibus Charitatis in Vita, & de miraculis poſt mortem.*

5 *Probantur hæc duo requiſita ex Conſtitutionibus Summorum Pontificum de Canonizatione Sanctorum, & teſtimonio Doctorum, & nn. ſeqq.*

6 *Hodie ad Canonizandum aliquem Beatum, requiritur novus Proceſſus ſuper probatione miraculorum, qui antiquitùs non ſervabatur.*

Etiam pro canonizandis martyribus remiſſivè ibidem.

7 *Probantur dicta requiſita ex præſcripto hujus Bullæ, & adducitur etiam ratio nu. ſeqq.*

8 *Multi ex hypocriſi, & vanagloria Sanctitatem ſimulant, & martyrium ſubeunt.*

9 *Miracula non arguunt aliquem Sanctum; Et cur Deus, ea permittat in Sanctis ſuis.*

10 *Miracula interdum patrata fuere ab hominibus pravis, & adducuntur caſus, & Authores de his agentes.*

11 *Plerumque miracula ſequi videntur ex turbata Imaginatione.*

12 *Miracula vera ſunt à Deo, præter ordinem totius naturæ creatæ.*

13 *Referuntur multi Authores agentes de differentiis miraculorum.*

CAnonizatio hujus Sancti evenit anno 1198. 11. Kal. Januarii; Homobonus iſte Sanctus appela- 1
tus fuit, optimo nominis omini æquè inſignes animi dotes, egregioſque mores adjunxit; Cremonæ ex honeſta Tucengorum ſtirpe ortus, in caſto conjugio, cui ut parentibus obtemperaret ſe copulavit, tàm piè, tàm ſanctè, tàm illibatè vixit, ut cœleſtem potiùs, quàm terrenum hominem diceres.

A propriis enim, & corporalibus oblectamentis alienus, nullas alias ſentiebat delicias, quàm quæ 2
à continuis jejuniis, vigiliis, ac orationibus animæ infundebantur, & integras noctes prolixis vigiliis inſumebat, ac carnem flagellationibus aſperrimis macerabat. Inter alias verò virtutes præcipuè enituit ejus benignitas erga pauperes, & egenos; non ſolùm enim ſua, ſed quod mirabiliùs eſt, ſe ſuamque Perſonam cujuſcumque generis indigentibus ultrò offerebat, eſurientibus victum, nudis indumentum, afflictis ſolatium tam ſedulò impartiebatur, ut jure merito ab omnibus, Pater pauperum dictus fuerit.

Sed quid dicam de egregiis miraculis à Sancto
hoc Viro patratis? Plurima quidem ſunt, & inſi- 3
gnia, inter quæ illud recenſeo, nempè poſt diſtributum pauperibus panem in Caniſtro, novum ac ſuavitate repletum diſtribuendum reperit, in vinumque aquam converſam habuit; his itaque, & multis aliis clarus miraculis, meritis, & virtutibus plenus ad Cœlum migravit Idibus Novembris 1197. De ejus geſtis loquuntur, *Surius in vita SS. tom.* 6. Ciaccon. *in vita Innocentii III.* Baronius *in Martyrolog. die* 13. *Novembris*, quo die celebratur ejus feſtum.

In hac Conſtitutione §. 1. dixit Papa duo requiri, ut quis reputetur Sanctus in Eccleſia Militanti, opera quidem Charitatis in vita canonizandi, & miracula poſt mortem. Et licèt ſupra diximus *in Con-* 4
ſtitut. 2. *Alexandri III.* plura alia requiri ad ſanctificationem, tamen illa concernunt modos probatorios requiſitorum, & proceſſus, ac actum ipſum Canonizationis, hìc verò agimus de requiſitis ipſis neceſſariis, ut quis canonizari valeat, quæ quidem duo præmemorata requiſita expreſsè quoque pronuntiavit Gregorius IX. *Conſtitut.* 4. in Canonizatione S. Antonii de Padua incip. *Cum dicat Dominus*, ubi §. 3. habet: *Nos attendentes, quod licet ad hoc ut aliquis Sanctus ſit apud Dominum in Eccleſia triumphanti, ſola ſufficiat finalis perſeverantia, juxta illud: Eſto fidelis uſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ; ad hoc tamen ut Sanctus habeatur apud homines in Eccleſia militanti, duo ſunt neceſſaria, virtus morum, & veritas ſignorum, merita videlicet, & miracula, ut hæc & illa ſibi ad invicem conteſtentur, cùm nec merita*

ſine miraculis , nec miracula ſine meritis plenè ſufficiant ad perhibendum inter homines teſtimonium Sanctitatis. Idem dixit Joannes XV. in Bulla Canonizationis S. Udalrici, Paſchalis II. in illa Sancti Petri Epiſcopi Anagnini, & alii paſſim. Hoc idem elicitur ex reſcripto Honori III. *in cap. Venerabili* 52. *de teſtib.* ubi *Gloſs.* Ita docuerunt etiam DD. Innocentius, & alii Scribentes *ad cap.* 1. *de reliquiis, & venerat. Sanctor.* Butrius *ad dict. cap. Venerabili num.* 2. *de teſtibus*, ibique Bald. Rocca *de Canoniz. cap.* 7. & 8. Contilor. *eodem tract. cap.* 14. Pirringh. *in jus Canon. l.* 3. *tit.* 45. *vol.* 4. Maſcard. *de probation. vol.* 1. *concluſ.* 262. & alii communiter.

Ad canonizandos Viros jam Beatos, requiritur
6 novus proceſſus ſuper probatione novorum miraculorum, qui ordo antiquitùs non obſervabatur, Matta *tract. de Canonizatione part.* 1. *capit.* 3. Roſa *in tract. eodem* poſt illum de *Executoribus litt. Apoſtolicarum num.* 42. Fagnan. *in cap.* 1. *de reliq. & vener. Sanctor*, quidquid dicat *Paſqualigus qu.* 69. poſſe ſcilicet aliquando cauſam Beatificationis, & Canonizationis ſimul tractari; nam ſaltem ex ſtylo moderno, aliter obſervatur. Non diſſimiliter pro canonizandis Martyribus, etiam miracula requiruntur, ex ratione adducta in Commentario ad *Conſtitutionem quartam Alexandri III.* ſuper Canonizatione Divi Thomæ Cantuarienſis.

Hinc Innocentius III. in præſenti Bulla inquit:
7 *licèt autem juxta teſtimonium veritatis ſola finalis perſeverantia exigatur ad ſanctitatem enim in Eccleſia triumphanti, quoniam qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit; duo tamen virtus videlicet morum, & virtus ſignorum opera ſcilicet pietatis in vita, & miraculorum ſigna poſt mortem, ut quis reputetur ſanctus in militanti Eccleſia requiruntur.*

Ratio autem, quare hæc duo ſimul requirantur, ut unum ſine altero non ſufficiat, eſt, quia multi in hac vita ſunt lupi rapaces ſub veſtimentis Ovium, juxtà
8 *Matth. cap.* 7. & nituntur opera pietatis facere, non quidem amore virtutis, ſed ob Hypochriſim, aut vanam gloriam, quod ſanè contingere poteſt etiam in iis, qui martyrium ſubire videntur, ut advertitur, in *can. Vide quantum* excerpto ex *Epiſt. D. Paul. ad Galat. cauſ.* 1. *qu.* 1. ibi: *Si ita martyrium fecerimus, ut noſtras velimus ab omnibus reliquias honorari, et ſi opinionem vulgi ſectantes intrepidè ſanguinem fuderimus, & ſubſtantiam noſtram uſque ad mendicitatem propriam dederimus, huic operi non tàm præmium, quàm*
9 *pœna debetur, & perfidiæ magis tormenta ſunt, quàm corona victoria*, ubi *Gloſs. v. operi* tradit dare eleemoſynam ad vanam gloriam peccatum eſſe; Et licèt miracula non faciant Sanctum hominem ea patrantem, quæ ſolent fieri etiam ab hominibus perverſis, ut mox dicam, cùm operatio miraculorum ſit gratia gratis data in utilitatem aliorum Thom. VValden. *to.* 3. *de Sacramentalibus tit.* 8. *de pœnitentiæ Sacramento cap.* 72. tamen ſolet à Deo communicari talis gratia miraculorum Sanctis aliquibus, ut eorum gloria colatur, & aliquibus non, ne multitudine Sanctorum cultus viſeſcat *Gloſs. in cap. Unic. de reliq. & ven. Sanctor. in* 6. & facit *can. Epiſcopi* 80. *diſt. Hoſtien. in cap. d.* 1. *de reliq. & venerat. Sanct. Lezan. conſult.* 1. *nu.* 180.

Eſt itaque neceſſaria in Canonizando vitæ ſancti-
10 tas, quia poſſunt miracula à malis hominibus fieri, ut ab Imperatoribus ethnicis, & etiam Chriſtianis non bonis fuiſſe geſta liquet; Ita Caiphas prophetavit: *Jo.* 11. & *Matth.* 7. *multi dicent in illa die: Domine, Domine nonne in nomine tuo prophetavimus: & in nomine tuo Dæmonia ejecimus.* Divus etiam Paulus 1. *ad Corinthios* inquit; *cap.* 13. *ſi habuero omnem fidem, ita ut Montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil ſum.* Ita quoque Julianus Apoſtata ſigno Crucis Dæmones fugavit, ut refert Divus Gregorius Nazianzenus *oratione prima in Julianum*, & enarrat Theodoretus *l.* 3. *notit. Eccleſiæ c.* 3. Sozomenus *lib.* 5. *cap.* 2. Sic etiam Balaam, etſi tam pravus prophetavit tam mirabiliter adventum Chriſti Domini D. Chryſoſtom. *hom.* 25. *in Matth.* & latè de prodigiis factis a Viris non bonis ex permiſſione Dei, vel a Dæmonibus ipſis citra elevationem à propria natura, quæ geſta etſi viderentur miracula reſpectu hominum, tamen ea vera non erant, videri poſſunt D. Auguſt. *de Civit. Dei libr.* 21. *cap.* 6. 7. 8. 12. & 18. & *lib.* 2. *retractation. cap.* 7. & *cap.* 37. & aliis in locis, Gaſpar de Reyes, in libro inſcripto *Campus Elyſius Ariſtoteles, lib.* 1. *de monſtrorum mirabilibus*, Laurentius de Strumis *lib.* 1. *fol.* 27. Ægeſipp. *lib.* 3. *de excidio Hieroſolymitano cap.* 2. Sur. *in vita D. Petri de elevatione Simonis Magi* & de portentis quæ fecerunt Magi Pharaonis *Exod.* 7. & 8. Corduba *queſt. Theol. lib.* 5. *qu.* 1. *de fine, & Eccleſia in* 2. *ſigno Eccleſiæ* §. *ſi contra præſcripta*, Caſtellin. *de certitud. gloria Sanctorum capit.* 8. *punct.* 14. Contilor. *de Canonizatione cap.* 17. Baron. *an.* 139. *in fine* & de miraculis Imperatorum Caſſaneus *in cathal. glor. Mundi lib.* 3. Solorzan. *de jur. Ind. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 54. Borel. *de præſtantia Regis Catholici capit.* 55. & de aliis, Martinus del Rio *lib.* 2. *diſq. magit. qu.* 7. Molvenda, *de Anti-Chriſto lib.* 8. *cap.* 1. *queſt. fin.* Gonzal. *ad cap.* 1. *de reliquiis, & vener. SS.* Franco *de protection. cum additione Pilaja volum. Un.* Maſcard. *de probat. concl.* 262. *à num.* 27. *ad* 36. Ex quo plures ex dictis DD. arguunt non ſufficere ſola miracula ad veritatem Doctrinæ comprobandam, ſicuti neque ad vitæ ſanctimoniam, & firmat Maldonatus, *ſuper D. Matth. cap.* 7. & quod mirabilia poſſent fieri etiam ab hominibus, vide Gell. *noct. Attic. lib.* 10. *cap.* 12. Caſſadet. *lib.* 1. *var. ep.* 45.

Aliquando autem apparent miracula, quæ talia non ſunt, & plerumque contingere videntur ob pertur-
bationem imaginationis, quæ uti vera demonſtrat ea, 11
quæ vera non ſunt; ut latè de viribus imaginationis Cæl. Rodhigin. *lect. antiq. lib.* 17. *cap.* 2. & 3. Fien. *eodem tract. q.* 10. *concl.* 36. & *per tot.* & de revelationibus in quibus cautè agendum ex vi ejuſdem imaginationis, Larrea *de revelationibus* poſt *deciſiones Granaten.* Turrecremat. *in revelatione B. Birgittæ*; Pater Philamarinus Capuccinus Neapolitanus *de revelat.* Pignatell. *conſultat.* 246. *numer.* 16. & *ſeqq. tom.* 1.

Igitur omnia prædicta nequeunt dici miracula vera, ſed potiùs præſtigia, cùm non ſint præter or-
dinem totius naturæ creatæ, quia poſſunt fieri ali- 12
quando à Dæmone, neque ſunt a Deo, prout requiritur ad eſſentiam miraculi, & docet D. Thomas 1. *par. q.* 110. *art. c.* 4. *in corpore, & in reſponſione ad ſecundum, & in ſequenti articulo*, Maſcard. *de probat. concl.* 262. *num.* 32. & 33. Corduba *cit. lib.* 5. *qu.* 1. *de fide in* 2. *ſigno Eccleſiæ* §. *Reſpondeo* Scacch. *de not. & ſigno SS. ſect.* 8. *c.* 8. *punct.* 5. Zecch. *tract. Theolog. tit. de Chriſto, & ejus potentia cap.* 8. *in principio*, Zacchias *quæſt. Medico-legal. tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 1. *quæſt.* 3. *num.* 4. Rota apud Lezanam *conſultat.* 1. *nu.* 188. & *ſeq.*

Porrò generaliter de differentia miraculorum inter
vera, & alia, quæ fiunt à ſpectris, ac ſpiritibus, & 13
de efficacia, utilitate, & fine miraculorum D. Auguſtinus, *quæſt. lib.* 83. *qu.* 79. *poſt medium, & de Civitate Dei libr.* 20. *capit.* 12. Divus Gregorius *libr.* 24. *moral.* D. Thom. *par.* 1. *quæſt.* 114. *art.* 4. *ad* 3. Corduba *cit. loco.* Auguſtinus *Triumphus in ſumma Eccleſiæ quæſt.* 15. *art.* 4. Toſtat. *in Exod. cap.* 7. *qu.* 11. *verſ. differunt*, Valent. *oper. Theolog. diſp.* 1. *q.* 1. *par.* 4. *argum.* 5. Caſtellin. *de certitudine gloria SS. cap.* 8. *punct.* 16. Lezana *cit. num.* 106. & 116. Lauretus de Franc. *cit. par.* 1. *n.* 1178. Beyerlinch *in Theatro Vitæ humanæ v. Miraculum fol.* 51. 52. juxta ultimam impreſſionem, Zacchia *cit. lib.* 4. *tit.* 1. *qu.* 2. Nos verò alibi eſſentiam, definitionem, ac requiſita veri miraculi explicabimus; cùm in præſenti tantùm requiri utrumque, miracula, & vitæ ſanctitatem firmare voluerimus.

CON-

Digitized by Google

CONSTITUTIO III.

INNOCENTII III.

incipiens (*Ex eo.*)

EPITOME BULLÆ.

INNOCENTIUS GREGORIO Catholice Armenorum,

CUM Gregorius Catholicus Armenorum Beati Petri, ejuſque Succeſſorum primatum agnoverit, ac in Apoſtolica Sede Eccleſiarum omnium magiſterium faſſus fuerit, ſolùmque D. Petrum fuiſſe à Chriſto conſtitutum ejus Vicarium, Pontificem Romanum, eſſe ejus Succeſſorem & Catholicæ Eccleſiæ Caput, Epiſcopos verò eſſe partes ejuſdem, & ſicuti palmes nequit fructum facere, ex ſe, ita, & Epiſcopi, niſi manſerint in Corporis unitate, Pontifex eum hortatur ad perſeverantiam in fide Chriſtiana, & devotione Sedis Apoſtolicæ.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Proponitur agendum in hac Bulla de Primatu Eccleſia Romana, ejuſque prærogativis.*
2 *Eccleſia nominis varia acceptiones enucleantur, & nn. ſeqq.*
3 *Eccleſia quo pacto ſumitur in ſtatu uſque ab initio Mundi?*
4 *Quid juxta ſtatum novi teſtamenti?*
5 *Eccleſia dicitur Mater fidelium.*
6 *Definitur, & explicatur quid ſit Eccleſia?*
7 *Pagani, Judai, Turca, Haretici, excluduntur ab Eccleſia.*
8 *Reprobatur VVicleffus, Calvinus, aliique Haretici dicentes Eccleſiam eſſe Congregationem, dumtaxat prædeſtinatorum.*
9 *De Fide eſt dari Eccleſiam Dei, & Chriſti.*
10 *Origo & proprietates Eccleſia enucleantur, & nn. ſeqq.*
11 *Probatur Eccleſiam Catholicam eſſe Unam.*
12 *Sanctam.*
13 *Catholicam.*
14 *Eccleſia Catholica poteſtatem infallibilem eſſe aſſeritur.*
15 *Eccleſia duos habet gladios, ſpiritualem, & temporalem, cui omnes obedire tenentur, & num. 20.*
16 *Eccleſia per antonomaſiam intelligitur Romana.*
17 *D. Petrus mortuus eſt Romæ.*
18 *Eccleſia Romana eſt Catholica Univerſalis.*
19 *Numquam erravit, neque errare poteſt in fide.*
20 *Fuit à Deo privilegiata.*
21 *Judicat cauſas majores cæterarum Eccleſiarum.*
22 *Poſt D. Petrum perpetuò ſederunt in ejus Cathedra Pontifices Romani.*
23 *Eccleſia Romana Primatum obtinet ſupra cæteras Orbis Eccleſias, & numeris ſequentibus.*
24 *Eſto detur Apoſtolos immediatè accepiſſe poteſtatem à Chriſto Domino, adhuc primatus Eccleſia Romana convincitur tribus luculentiſſimis rationibus.*
25 *Cætera Eccleſia comparantur ad Romanam ſicut radii ad Solem, & Rivuli ad Fontem, ab eaque tamquam à principio vitali virtutem, & poteſtatem hauriunt, ibidem.*
26 *Comprobatur Primatus Eccleſia Romana auctoritate Conciliorum.*
27 *Oraculo Summorum Pontificum.*
28 *Obſequio Principum Sæcularium.*
29 *Doctrinis Sanctorum Patrum.*
30 *Sententiis Theologorum, & Canoniſtarum.*
31 *Convelluntur fundamenta hæreticorum impetentium in hunc Eccleſia Romana Primatum.*
32 *Enucleantur* Can. VI. Conc. Nicæni, *&* Can. XXXVI. VI. *Synodi perperam ab hæreticis adducti.*
33 *Eccleſiam Romanam dupliciter ſumi poſſe oſtenditur.*
34 *Primatus Eccleſia Romana non deſtruit juriſdictionem Epiſcoporum in eorum Diæceſibus.*
Detegitur, & convellitur ineptia Petri Suavis volentis, omnes Epiſcopos totam Eccleſiam debere regere, ibidem.
35 *An juriſdictio Epiſcoporum immediatè ſit à Chriſto.*
36 *Diſtinguitur, ut quoad ordinem ſit à Deo, quoad juriſdictionem vero, & ſubditorum aſſignationem à Papa, & nn. ſeqq.*
37 *Chriſtus Dominus inſtituit Sacerdotes, & Epiſcopos, ſed Diæceſum diviſio facta fuit ab Apoſtolis, & Pontificibus ſucceſſoribus,*
38 *Epiſcopi quo ſenſu dicantur Succeſſores Apoſtolorum.*
39 *Epiſcopi an teneantur in eorum Intitulationibus inſcribi* Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus, *& nn. ſeqq.*
40 *Archiepiſcopus Surrentinus in ejus inſcriptione quam formulam adhibere ſoleat?*
De quo refertur cauſa D. Didaci Petra, Patrui Auctoris Archiepiſcopi dicta Civitatis, ibidem.
41 *Hoc titulo* Dei gratia *utuntur Imperatores, Reges.*
Eo quoque, ex privile io utuntur Germaniæ Principes ſcribentes inferiori, non autem Imperatori.
In Gallia exulat talis uſus, præter quoad Regem, ibidem.
43 *Epiſcopi nequeunt omittere titulum* Apoſtolicæ ſedis Gratia, *ſi prætendant independentiam à Sede Apoſtolica.*
Explicatur auctoritas Rebuffi adducta ſupra numer 40.
Archiepiſcopus Conſentinus, & Capuanus, nec non alii ſolent omittere talem titulum, ibidem.
44 *Stylus omittendi dictum Titulum, non dicitur abſonus, dum nil defraudatur auctoritati Sedis Apoſtolica.*
Præter ſolitum, temeritas eſſet talem ſtylum de novo introducere.
45 *Hujuſmodi ſtylus forſan inolevit in dictis Diæceſibus eò quod in illis fuerint Epiſcopi Cardinales.*
46 *Nullo pacto poſſunt Epiſcopi omittere dictum titulum in Teſtimonialibus, quas mittunt ad Curiam Romanam.*

INfinita propemodum, & præclariſſima teſtimonia extant, tùm Divina, tùm humana, quibus Romanæ Eccleſiæ Primatus ſupra cæteras Orbis demonſtratur, & conſtabilitur, iis præcipuè redundat Bullarium

noſtrum .. Nos verò in hac Conſtitutione opportu-
num de ejus præcellentia agere duximus , quod non
proxima , ſed extranea , & remota Natio Armeniæ
unum Romanum Pontificem Eccleſiæ Univerſalis ,
Paſtorem agnovit, & fuit proteſtata , ut refertur in
hac Bulla edita *9. kalendas Decembris 1159.* Diffe-
ram ulterius de aliis prærogativis ejuſdem Romanæ
Eccleſiæ , & de reliquis , ut in Epitome.

Eccleſiæ nomen ſumimus hìc non quidem pro lo-
co materiali Dei cultui conſecrato , de quo alibi ,
ſed pro congregatione , ſeu communione fidelium
2 in unum voluntate adunatorum , quæ ſanè plures ha-
bet acceptiones . Nam Primò poteſt accipi , vel per
Congregationem fidelium jam ab initio mundi qua-
les certè fuerunt Adam , & Eva , nam hi fidem cul-
3 tu exteriori primi proteſtati ſunt ; Hinc eſt DD. opi-
nio , Adamum docuiſſe filios ſuos offerre Deo primi-
tias & decimas. Alii docent cœpiſſe Eccleſiam tem-
pore Abel , hunceque dici primum Eccleſiæ mem-
brum , nam ut ait D. Auguſtinus : *Cœleſtis Civitas
ædificata fuit ab Abel , terrena à Cain.* Undè tunc
ſejuncta fuit Eccleſia Dei ab Eccleſia malignantium .
Secundò Quia Abel primus , ut ex Scriptura conſtat ,
Sacrificium Deo reddidit .

Secundò , acceptio Eccleſiæ eſt pro Congregatio-
4 ne fidelium juxta Statum novi Teſtamenti , & ſic
nunc accipienda , & quatenus talis varia nomina ſor-
tita fuit , nimirum Sponſæ *Clem. I. Epiſtol. 4.* haben-
tis veſtes nuptiales , quæque aſſiſtit à dextris Spon-
ſi ſui , ideſt proxima ejus *Pſ. 44. Aſtitit Regina à dextris
tuis in veſtitu deaurato circumdata varietate.* Eſt Spon-
ſa Chriſti immaculata *Clem. un. de Summ. Trin. &
fid. Cath.* quod Sponſalitium numquam diſſolvitur
Conc. Senon. cap. 1.

Dicitur etiam mater fidelium , quia eos regene-
5 rat , & Deus eſt Pater , qui creat Anaclet. *Ep. 1.
&* Syric. *ep. 1.* Unde D. Ambroſius *lib. 2. de Vir-
ginibus* ait : *Sancta Eccleſia immaculata coitu , fœ-
cunda partu , Virgo eſt caſtitate , mater eſt prole ,
parturit nos virgo non Corporis , lacte , Sed Ange-
lorum Virgo eſt , Sacramentis , & virtutibus , mater
eſt populis.*

Igitur Eccleſia eſt collectio fidelium *de conſecrat.
6 diſt. 1. c. Eccleſia* nàm Græcè idem ſonat , quod la-
tinè convocatio *Julius I. ep. 3. c. 8. Nicol. I. in decret.
de Rom. Eccl. cap. 11. Extrav. unic. de celebrat. Miſſ.
cap. Relatum 2. de teſtam.* Sed definiri poteſt latiùs ,
Eccleſia eſt Cœtus hominum baptizatorum ejuſdem fi-
dei profeſſione , & eorumdem Sacramentorum com-
munione inter ſe unitorum ſub regimine legitimo-
rum Paſtorum , ac præcipuè unius ſummi Paſtoris Ro-
mani ſcilicèt Pontificis , qui in terris Chriſti vices
gerit , Bellarm. *lib. de Eccleſ. mil. c. 2.* & cum eo om-
nes DD. Ex hac definitione excluduntur ; Primò non
Baptizati , ſcilicèt Judæi , Pagani , Turcæ , &c. nec
non Cathecumeni , qui ſunt in Eccleſia tantùm voto ,
& deſiderio . Secundò , hæretici , & Apoſtatæ à ve-
7 ra Fide , quia non ſunt amplius in eadem Commu-
nione Sacramentorum , etiam ſi ſint occulti Layman.
lib. 2. tract. 3. c. 11. n. 6. Tertiò , Schiſmatici , qui
legitimo Paſtori non ſubduntur Layman. *loc. cit.* Un-
de hæc tria complectens ait D. Auguſtinus *lib. 1. de
vera Religione c. 5. Neque in confuſione Paganorum, ne-
que in purgamentis hæreticorum , nec in languore Schiſ-
maticorum quærenda eſt vera religio , ſed apud eos ſo-
los , qui Chriſtiani Catholici , & Orthodoxi nominantur.*

VVicleffus , Joannes Hus , & Calvinus hæretici
8 aſſerebant , Eccleſiam Militantem in terris eſſe Con-
gregationem ſolùm prædeſtinatorum , contra quos eſt
Conc. Conſtant. contra *art. 1. Conc. Senonen. cap.*
17. Lutherani , & Confeſſioniſtæ , juſtorum tantùm ,
Anabaptiſtæ ex ſolis perfectis , ut *cit. Bellarmin.* re-
fert , & impugnat.

Quòd detur in Orbe , Eccleſia Dei , & Chriſti ,
9 eſt articulus de Fide definitus *Conc. Conſtant. contra
Joannem Hus* , & patet ex variis locis Sacræ Scripturę ,
in quibus Eccleſia , ſub variis nominibus deſignatur ,
& eſt viſibilis , non inviſibilis , ſed ſpiritualis *idem
Concil.* contra *artic. 1. Conc. Senonenſ. cap. 2.* Hæc
enim Eccleſia ex Chriſti latere formata eſt ; *Clem.
Un. de Summ. Trinit. & fid. Cathol.* ejuſque Eccleſiæ
Hyerarchia , à Chriſto eſt inſtituta *Conc. Trid. ſeſſ.
23. cap. 4. & cap. 6.* & fuit ex Chriſti mandato ab
Apoſtolis ordinata *lib. 8. Conſt. Apoſtolicarum c. 3.* 10
Unde Apoſtolica Eccleſia dicitur Catholica , ut ait
D. Paul. *Epheſ. 2.* alloquens Chriſtianos : *Jam non
eſtis hoſpites , & advenæ ſed eſtis Cives SS. & Do-
meſtici Dei ſuperædificati ſuper fundamentum Apoſto-
lorum , &c.* Undè habuit principium ab Eccleſia Ro-
mana B. Petri *Nicol. 4. epiſt. 8.* Hinc Eccleſia ha-
bet quatuor has proprietates ſcilicet , eſt una , Sancta ,
Catholica , & Apoſtolica Eccleſia , quas ei tribuit Con-
cilium Nicænum in ejus Symbolo .

Dicitur Una , quia eſt unum corpus , ex omni-
bus fidelibus conſtans *Concil. Epheſ. in epiſt. Cœle-
ſtin. Papæ ad Clerum Conſtantinop. Vigilius epiſt. 11.* 11
& licèt ſit diffuſa per Orbem , eſt ſemper una ibidem ,
& hoc eſt de fide *c. firmiter 1. §. una de ſumm. Trin.
& fid. cath. Extr. co. Unam ſanctam de majoritat , &
obed. Conc. Afric. cap. 53. Conc. Senonen. cap. 1.* quia
ejus Caput unicum viſibile eſt Dominus noſter Jeſus
Chriſtus , *Concil. Pariſ. VI. l. 1. c. 2.* Viſibile tamen
eſt Summus Pontifex *Conc. Conſtantien.* contra *art.
27. Jo. Hus , & 29. Jo. VVicleffi* , ut infra ſuo loco ,
& eſt contra opinionem dicti hæreſiarchæ Jo: Hus
aſſerentis , poſſe Eccleſiam regi per plura Capita ,
dicto *Conc. Conſt.* contra *art. 28. ejuſdem* , quia unum
fuit à Deo Eccleſiæ conſtitutum Caput , ſcilicèt S. Pe-
trus , cui Chriſtus dixit : *Paſce Oves meas , Joann. 21.*
ex quo habuit poteſtatem Eccleſia ligandi , & ſolven-
di *24. q. 1. can. manet ergo , can. quodcumque , & can.
turbatur* , comprobavitque Pius II. *Conſt. 1. Rationi
§. 1.* & eſt in perpetuum duratura *Conc. VVorma-
tien. I.* in profeſſione fidei , & ſic quatenus una , ex-
tra illam non eſt ſalus *can. loquitur Dominus , & c. A-
lienus eſt , ead. cauſ. & qu. Concil. Later. IV. can. 1.
Concil. Conſtant. c. ult. in conſt. Martini V.* & ſola ha-
bet ſacrificium Deo placens *24. q. 1. can. quia ex ſola ,*
& extra eam omnia dona infirma ſunt *1. q. 1. can. Te-
neamus* , nec poteſt Agnus Dei licitè comedi *24. q. 1.
can. quoniam vetus* , nec poſſunt haberi munera beatæ
vitæ *de conſecr. diſtinct. 4. can. Eccleſia* , nec eſt po-
teſtas ligandi , atque ſolvendi *24. q. 1. can. omnibus , &
can. quodcumque* ; Unde verè dicitur arca Noè *Gregor.
I. lib. 9. ex regiſt. ep. 40.*

Tertiò dicitur Sancta ex dictis , quia habet caput
ipſam Sanctitatem ſcilicèt Filium Dei Unigenitum , 12
membra tot Martyres , tot Confeſſores , tot Virgines ;
Rurſus ſancta , quia nullam continet iniquitatem.

Quartò dicitur Catholica , ſcilicèt Univerſalis ,
cum per totum Orbem ſit diffuſa , & erit duratura 13
in fine ſæculi , *Matth. 28. Ecce ego vobiſcum ſum om-
nibus diebus uſque ad conſummationem Sæculi .* Et D.
Auguſt. *libr. de vera Religione cap. 7. Tenenda eſt
nobis ejus Eccleſiæ communicatio , quæ Catholica eſt ,
& Catholica nominatur non ſolum à ſuis , verumetiam
ab omnibus inimicis ejus.*

Eccleſiæ Catholicæ poteſtas eſt infallibilis in Do-
ctrinis fidei , & errare non poteſt *diſtinction. 12.* 14
*Canon. Palam eſt , Conc. Senon. cap. 1. Conſtitutio
40. Exurge Domine* Leonis X. & etiam decernit res
ad mores ſpectantes , in quibus decernendis infalli-
bilitate etiam gaudet *ibidem* ; æquè poteſt ſolvere , &
ligare reos *24. quæſtion. 2. Canon. legatur* , jure tra-
dit aliquos delinquentes Curiæ Sæculari , juxta Ca-
nones , & contrarium aſſerere eſt hæreticum *Conc.
Conſtant. contra art. 14. Jo: Hus* , defendit irrepre-
henſibilia *Marcellinus ep. 2. Can. omne 15. q. 1.*
tolerat tamen multa , quæ non poſſunt corrigi. *Greg.
I. lib. 9. ex regiſtr. ep. 40.* nec ullum in deſperatio-
ne relinquit *Conc. Epaon. cap. 36.*

Habet duos gladios , ſpiritualem ſcilicet , & tem-
poralem *de ſent. excomm. in 6. cap. dilecto , cap. 1.* 15
Unam Sanctam extra de major. & obed. qui mutuò ſe
adju-

adjuvant in neceſſitate, & ſpiritualis ab Eccleſia
exercendus ſemper, hinc poteſt decernere, qui libri
ſint prohibiti, poteſt mutare aliqua accidentalia in
Sacramentis *Concil. Trid. ſeſſ.* 21. *cap.* 1. *&* *cap.* 2.
poteſt inhabilitare perſonas, ne poſſint contrahere
matrimonium *Concil. Senon. c.* 37. *Conc. Trid. ſeſſ.*
24. *can.* 4. & contrarium aſſerens eſt anathema; le-
gitimat filios, & judicat de legitimatione. *Qui filij
ſint legitimi, c. cauſam quæ* 2. *& c. lator* poteſt judi-
care quemlibet etiam Reges, Imperatores, & alios
de *Judic. cap. novit ille, diſt.* 10. *can. certum eſt* 3.
& can. ſuſcipitis d. c. cauſam qu. 2. non tamen oc-
culta crimina, *de conſecr. diſt.* 2. *can. ſicut Judas*,
& juſtè perſequitur malos 23. *q.* 4. *can. ſi Eccleſia,
can. quando vult, can. quis nos, & c. ſicut excellen-
tiam*. Et licèt à pluribus hæretum ſectis impugnata,
tamen amplius ſubtiliùs inſtruitur *Greg. I. lib.* 7. *Ep.*
3. Unde ejus ordinationibus eſt ab omnibus obedien-
dum, *Conc. Senon. c.* 6. *Conc. Colon. II. p.* 9. *c.* 1.
Damaſus Papa ep. 1. tamquam Dei ordinibus, *Conc.
Mogunt. IV. c.* 48. & obſervanda ſunt ejus præcepta
à quolibet homine, etiam perfecto *Clem. de heret. c.
ad noſtrum, Conc. Trid. ſeſſ.* 6. *c.* 20. Hæc, quæ
breviter dicta ſunt de Eccleſia, verificantur de Ec-
cleſia Romana, quæ eſt vera, & Catholica, ac Ma-
giſtra omnium, & hoc comprobat doctè Innocentius
in præſenti ejus Conſtitutione.

Eccleſia namque per antonomaſiam eſt Romana *Pe-
lagius Papa ep.* 13. hæc etenim habet omnia requi-
16 ſita Fidei Catholicæ, nam à Chriſto Domino funda-
ta fuit *Anaclet. ep.* 2. *diſt.* 22. *can. omnes*, Gregor.
VIII. *lib.* 1. *ep.* 55. fuitque dotata Sacerdotio S. Pe-
tri *Euſeb. Papa ep.* 1. & conſecrata ſanguine SS.
Apoſtolorum Petri, & Pauli, unde verè illa eſt A-
poſtolica Eccleſia, quia licèt S. Petrus plures ha-
17 buerit Eccleſias, tamen Romæ mortuus eſt *canon.
Sacroſancta diſt.* 22. & eſt Catholica, Univerſalis
ſcilicet, cùm in toto Mundo ſit publicata, juxta il-
18 lud *Pſalmi* 18. *In omnem terram exivit ſonus eorum,
& in fines orbis Terræ verba eorum*. Adeòque eſt
apex omnis Epiſcopatus Nicol. I. *ep.* 32. *Damaſus
ep.* 4. Unde omnes Epiſcopatus ab Eccleſia Romana
ſunt inſtituti, Nicol. I. *in decretis de Rom. Eccl. can.*
1. *omnes diſt.* 22. & dicitur mater omnium Eccleſia-
rum *diſt.* 12. *c. non decet*, & Magiſtra *diſt.* 21. *c.
demq. Felix I. ep.* 3. *c.* 1. *de ſumm. Trin. & fide
cathol.* Caput etiam eſt Græcæ Eccleſiæ *de Baptiſmo
c. fin.* quia fundavit Eccleſias Patriarchales *diſt.* 22.
d. c. omnes, eique ſunt ſubditæ Eccleſia Conſtantino-
politana, & omnes aliæ *diſt.* 22. *de Conſtantinopo-
litana*, 24. *q.* 1. *c. Rogamus*, Leo IX. *ep.* 1. *c.* 28.
& de priv. in 6. *c. fin. & c. ſi Papa*, hinc eſt ca-
put Religionis, Nicol. I. *in append. ep.* 14. 24. *q.*
1. *c. officii noſtri*, & poteſt corrigere omnes Eccle-
19 ſias, Bonifacius II. *in Ep. decret.* licèt ſervet omni-
bus jura ſua 25. *q.* 2. *c. de Eccleſiaſticis*, eſt una,
idcircò per antonomaſiam vocatur Eccleſia, quia
continet totum, quod Deus Eccleſiæ Univerſali con-
ceſſit, Nicol. I. *ep.* 8. & hinc non habet pacem cum
hæreticis, Liberius *ep.* 2. *ad Conſt. Imper. Leo IX. ep.* 6.

Proindè juxta Chriſti oraculum, numquam in fide
erravit, nec errare poteſt 24. *q.* 1. *can. a recta, can.
memor ſum, & c. in ſede, can. hæc eſt fides, can. ſi
Petrus, can. Rogamus, Leo II. ep.* 5. Gelaſius *ep.* 24.
ejuſque fides numquam deficit, nec deficiet, *de verb.
ſign. in* 6. *c. exiit*, undè eſt regula fidei in toto Mun-
do, & inconcuſſa, *Agapitus ep.* 4. *Leo IX. ep.* 1. *c.* 8.
Conc. Lateran. III. in append. tit. de ſponſ. & c. 2. *c.*
7. *Conc. Trever. c.* 1. & ſola poteſt definire cauſas fi-
dei 24. *q.* 1. *c. quoties*, fidei reſolvere dubia, & quæ-
ſtiones ad fidem ſpectantes, Cajus *ep.* 1. Marcell. I.
ep. 1. Pelagius II. *ep.* 8. *in fine diſt.* 17. *can. nec li-
cuit, & can. multis*, ejuſque fides ab omnibus tenenda
eſt, & non alia; 24. *q.* 1. *can. rogamus*, Jo. VIII. *ep.*
194. *Conc. Trever. c.* 1. & non ſapiens illam fidem,
quàm Eccleſia Romana docet, non eſt in Eccleſia *diſt.*
93. *can. qui Cathedram*, nec habet Spiritum San-
ctum 24. *q.* 1. *can. loquitur, can. alienus eſt, can. ad-
vocavit*.

Ejuſdem Eccleſiæ Romanæ privilegia, à Deo data
ei ſunt, & à Conciliis venerata, juxta illud *Matth.*
26. *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo* 20
Eccleſiam meam; Nicol. I. *ep.* 41. *&* 50. nec ullus po-
teſt ea uſurpare *diſt.* 17. *can. huic*, ejuſque ſtatutis, &
præceptis ab omnibus obediendum, nullo fideli exce-
pto *diſt.* 11. *c. quis neſciat*, Hadrian. I. *ep.* 2. & illa
contemnens, eſt *anathema* 25. *q.* 2. *can. Si quis dog-
mata*, & ab Eccleſia arcendus *diſt.* 11. *can. nolite, &
can. quis neſciat diſt.* 12. *can. non decet diſt.* 19. *can.
enim verò, can. in memoriam, & can. nulli fas eſt*
25. *q.* 1. *can. Generale, & can. omnia.*

Judicat cauſas majores, & difficiliores aliarum Ec-
cleſiarum *diſt.* 17. *c. concilia, & can. multis*, eodem 21
modo quo S. Petrus cauſas, & interrogationes Apo-
ſtolorum judicabat, Melchiades *ep. decret.* Marcell. I.
ep. 1.

Porrò ſucceſſivis temporibus poſt D. Petrum ſe-
derunt in ejus Cathedra Summi Pontifices Romani, 22
qui perpetuò Caput Eccleſiæ Catholicæ Romanæ,
extitere uſque adhuc, & erunt uſque ad finem Mun-
di. Itaque Eccleſia habet Caput ſuum Viſibile quod
eam regit, & cum converſatur *Conc. Conſtant.* con-
tra *art.* 27. *Joannis Hus, &* 27. *art. Vuiclef.* &
contra *art.* 29. ejuſdem cùm non poſſit regi ſine Pon-
tifice, eo quod ipſa habebat Ordinem Monarchicum
ut dixi, habetque ſuperiores, & inferiores, Boniſa-
cius Papa II. *ep. Un.* & nos alibi dicemus acturi de
infallibilitate Summi Pontificis. Ex his deduci po-
teſt ſectas malignas Calviniſtarum & Lutheranorum
non habere notas veræ Eccleſiæ, nam Eccleſia eo-
rum non eſt una, cùm non agnoſcat Caput viſibile,
quod eſt regula, & norma credendorum, ſed quilibet
ſecundùm proprium ſpiritum, ut perperam aſſerunt,
gubernatur, ergo tot regulæ, quot homines; quæ
igitur erit vera? Non eſt eorum Eccleſia Sancta, quia
inducit ad multa facinora patranda etiam crudeliora
contra ipſum Dominum naturalem, ut evenit in Re-
gnis, & Provinciis hæreſi infectis, nempe Anglia Hol-
landia, quæ ſtatim ac admiſerunt falſas doctrinas;
caput quoque erexerunt contra naturales Principes;
Unde egregiè dixiſſe videtur, D. Auguſtinus *lib.* 1.
de Vera Religione c. 8. *non ex aliis hominibus fuiſ-
ſe hæreticos, quàm ex iis qui ſi in Eccleſia permanſiſ-
ſent, propter vitæ turpitudinem, nihilominus periiſ-
ſent*. Tertiò neque Eccleſia eorum eſt Catholica, ſci-
licet Univerſalis, nam ut ait idem *S. Doctor lib. de
Unit. Eccleſiæ cap.* 3. *ſingulæ hæreſes in multis genti-
bus ubi Eccleſia Catholica eſt non inveniuntur, hæc
autem, quæ ubique eſt, etiam ubi illæ ſunt, invenitur.*
Quartò denique neque eſt Apoſtolica, ut Tertul. *lib.
de præſcriptione ait: Edat Origenes Epiſcoporum ſuo-
rum ab initio, & per ætatem decurrentium Cata-
logum.*

Hujus Eccleſiæ Romanæ Primatus, tametſi adeò
perlucidè circumfulgeat, ut nec vel minimam umbram
dubitationis relinquat, attamen quemadmodum in
Solis radiis cæcutiunt noctuæ, ita in hujus veritatis
fulgentiſſimo Sole caligant quoque infernales noctuæ,
nempè hæretici, & Novatores, Romanæ Eccleſiæ
Primatum, vel impugnantes, vel irridentes; Demon-
ſtratur autem ſic evidenter, ut majorem vim longè
patiatur intellectus, ad aſſenſum denegandum, quàm
ſi præbeat, & benè probat eximius hic Pontifex
claris, ac vincentibus rationibus in hac Conſtitutio-
ne, & in ſequenti, *& Conſt.* 5. ut ex earum lectu- 23
ra ſatis quis edoceri poſſit. Sed ad majorem veritatis
gloriam aliquam dicam.

Convincunt igitur primò hanc veritatem, rationes
fundamentales, ideſt angulares Eccleſiæ Petræ; Chri-
ſtus Dominus, & S. Petrus; Chriſtus enim dedit S.
Petro, Eccleſiæ poteſtatem, tàm ſuperiorem reliquis
Apoſtolis, quantum Paſtor eſt ſuperior ovibus, & ideò
ſoli Petro dixit: *Paſce oves meas.*

Et quamquam non careat controverſia, an Apo-
ſtoli

ſtoli receperint immediatè Juriſdictionem à Chriſto,
an à D. Petro; cùm potiùs per organum D. Petri eam
24 recepiſſe videantur, ut patet ex *Canone ita Dominus
19. diſtinction.* ubi Leo Papa: *ſed hujus muneris Sa-
cramentum ita Dominus ad omnium Apoſtolorum offi-
cium pertinere voluit, ut in Beatiſſimo Petro Apoſto-
lorum omnium Summo principaliter collocaret, ut ab
ipſo, quaſi à quodam Capite, dona ſua, velut in Cor-
pus omne diffunderet, &c.* Nihilominus dato etiam,
& non conceſſo, quòd Apoſtoli, poteſtatem Juriſdi-
ctionis, & Apoſtolatus à Chriſto Domino immediatè
receperint, adhùc conſiderati ipſimet Apoſtoli tam-
quam oves, in eorum Superiorem, ac Paſtorem ne-
minem agnoverunt, niſi ipſum Petrum: Ideò non in-
congruè tres differentiæ aſſignari poſſunt inter Autho-
ritatem Petri, & reliquorum Apoſtolorum; Prima
quod Petrus recepit generalem, & ordinariam Juriſ-
dictionem, & factus eſt Generalis Vicarius Jeſu
Chriſti; Alii verò facti ſunt veluti delegati tantùm,
& ex ſpeciali gratia, juxta illud *Pauli 2. ad Corin-
th. Legatione pro Chriſto fungimur.* Secunda quia
Petrus perpetuam, & transfuſibilem ad omnes Succeſ-
ſores, recepit poteſtatem; reliqui verò temporalem,
& cum eorum vita terminandam; Tertia, quia Petri
poteſtas erat, & ſuper alios, & ſupra ipſos Apoſto-
los; Aliorum verò Apoſtolorum poteſtas non erat
ſupra ſe invicem, ſed ſuper populos omnes.

Ex quibus differentiis neceſſariò inſurgit majoritas,
ac primatus Romanæ Eccleſiæ, ſuprà cæteras infe-
riores; Iſta enim à D. Petro, reliquæ verò ab aliis
Apoſtolis, ſolùm impropriè repræſentantur, ut docet
Turrecremat. *in ſumm. 15. diſtinct. numer. 27. &
Cardinal. Bellarm. tomo 1. controverſ. de ſumm.
Pontific.* Hinc eſt quod Eccleſiæ particulares, erga
Romanam Eccleſiam comparantur ſicut radii ad So-
lem, ſicut rami ad truncum, ſicut rivuli ad Fon-
25 tem, & ſicut membra ad Caput *canon. loquitur Do-
minus, 24. quæſt. 1. canon. non decet 12. diſt. can.
Sacroſanctam 22. diſtinct.* & ideò quidquid dictæ in-
feriores Eccleſiæ habent virtutis, & poteſtatis, to-
tum ab Eccleſia Romana, tamquam à Principio vi-
tali recipiunt.

Comprobant ſecundò ipſiſſimam veritatem, uni-
formia omnia Sanctorum Patrum vota, Sanctorum
Conciliorum, & Canonum determinationes; ac
Theologorum, & Canoniſtarum omnium uniformes
26 Sententiæ. Quod attinet ad Concilia, primò ſe of-
fert Concilium Nicænum I. cujus hæc ſunt verba in
*Canon. VI. Eccleſia Romana ſemper habuit Prima-
tum, & Canon. 39. Sedes Romæ, Caput, & Prin-
ceps omnium Patriarcharum, quandoquidem ipſe eſt
primus, ſicut Petrus, cui data eſt poteſtas in omnes
Principes Chriſtianos, & omnes Populos eorum, ut qui
ſit Vicarius Chriſti Domini præſit ſuper omnes Populos,
& Univerſam Eccleſiam Chriſtianam, & quicumque
contradixerit à Synodo excommunicatur.* Sequitur
Chaludonenſe Concilium, in quo lectus, & appro-
batus fuit idem Canon Sextus Nicænæ Synodi, *Ec-
cleſia Romana ſemper habuit Principatum; Antiqui
mores ſerventur in 6. act. Quo Canone lecto univer-
ſa Synodus exclamavit; Videmus omnes ante omnia,
Primatum, & præcipuum honorem ſecundum Cano-
nes, Dei Amantiſſimo Archiepiſcopo veteris Romæ
conſervari.*

Hæc ipſamet Synodus in Epiſtola ad Leonem data,
illum Caput agnoſcit, & confitetur de Epiſcopis con-
gregatis ibi: *quibus omnibus tu quidem ſicut membris
caput præeras*; De ſuis etiam definitionibus approban-
dis, ita Pontificem orat: *Rogamus igitur, & tuis de-
cretis noſtrum honora Judicium, & ſicut nos Capiti in
bonis adjecimus conſonantiam, ſic, & ſummitas tua fi-
liis, quod decet adimpleat.*

Nec minoris ponderis, Summorum Pontificum
ſunt oracula; Sanctus Gregorius *libr. 4. epiſtol. 36. ad
27 Eulolium. Veſtra Sanctitas novit, quod uni per San-
ctam Chalcedonenſem Synodum Pontifici Sedis Apo-
ſtolicæ hoc Univerſitatis nomen oblatum eſt.* Vigilius
etiam Papa in decretis ſuis, ſcribens Epiſcopo Eleuthe-
rio: *Nulli*, inquit, *vel tenuiter ſcienti, vel pleniter
ſapienti dubium eſt, quod Eccleſia Romana funda-
mentum ſit, & forma Eccleſiarum, a qua omnes Ec-
cleſias, principium ſumpſiſſe, nemo credentium igno-
rat*; Conſonant etiam verba Nicolai II. relata in
Can. omnes 22. diſt. & Innocentii I. *Can. quis ne-
ſciat 11. diſtinct.* & Eugenii IV. in Epiſtola decre-
tali, quam ſcripſit ad Archiepiſcopum Cantuarien-
ſem, dum præſideret in Concilio Florentino.

Non ſecus cognita fuit hæc veritas à Principibus
Sæcularibus. Theodoſius enim in *Novella* 24. quæ ex- 28
tat ad calcem *Codicis Theodoſiani*, ita ſcripſit *Cum
Sedis Apoſtolicæ primatum Sancti Petri meritum,
qui Princeps eſt Epiſcopalis Coronæ, & Romanæ Ci-
vitatis dignitas; Sacra etiam Synodi firmavit Au-
thoritas, ne quid præter authoritatem iſtius Sedis
illicitum præſumptio attentare nitatur; Tunc enim
demum Eccleſiarum per ubique ſervabitur, ſi Recto-
rem ſuum agnoſcat Univerſitas.*

Sancti etiam Eccleſiæ Catholicæ Patres idipſum ex-
preſsè profitentur, & docent. S. Irenæus *lib.* 3. c.
3. ita ſcribit *Ad hanc* (ideſt Romanam) *Eccleſiam* 29
*propter potentiorem Principalitatem oportet omnem
convenire Eccleſiam, hoc eſt omnes, qui ſunt undique
fideles* D. quoque Cyprianus, *libr. de unitat. Eccle-
ſiæ*, idem multipliciter comprobat. D. Auguſtinus *ep.
165. ad Generoſam. Optat. Milevitan. l. 2. contr.* con-
tra *Parmenianum.* S. Thom. S. Bonaventura, Turrecr.
& alii apud Fagnan. in *c. pernicioſam à num. 25. ad
fin. de offic. ord.*

Communis denique acceſſit Theologorum, & Ca-
noniſtarum Sententia, Alex. de Ales, Albert. Magn.
& alii relati à Turrecrem. *in ſumma de Eccleſ. lib. 2.
cap. 54.* Victor. *in relection. 2. de poteſt. Eccleſ. qu.
2.* Durand. *diſtinct. 24. quæſt. 5.* Suarez *de fide diſ-
put. 10. ſect. 2.* Turrian. *libr. 1. per Can. Apoſtolo-
rum cap. 16.* Bellarmin. *in controv. de Summ. Pontif.
Innoc. in cap. cum Eccleſiarum ſub num. 4. de Offic.* 30
Ordinarii, Bellamer. *ibid. num. 14. & ſeqq.* Gonzal.
in cap. antiqua de privileg. à nu. 2. Theophil. Ray-
naud. *in Corona aurea Romani Pontific. verb. Pa-
triarcha Univerſalis*, Jacob. Reihing. *in diſſertationi-
bus ad Catholica fundamenta Principis Vuillelmi Ca-
latini, fundamento 6. fol. 136. & ſeq.* Dartis *de Be-
nef. ſect. 1. c. 2.*

Plura tamen huic veritati opponere conantur hære-
tici. Primò evertendo fundamentum Superioritatis
Divi Petri, ſupra cæteros Apoſtolos, quod conten- 31
dunt primò ex *Actibus Apoſtolorum capit.* 8. ubi le-
gitur, quod Apoſtoli miſerunt Petrum, & Joannem
in Samariam; Certum eſt dicunt, quod qui mitti-
tur, non poteſt eſſe major mittente, juxta illud *Jo.
13. Non eſt ſervus major domino ſuo*, nec Apoſtolus
major eo, qui miſit illum. Secundò hoc idem gar-
riunt authoritate Anacleti Papæ *Can. in novo diſt.* 21.
ubi Pontifex ait: *Cæteri Apoſtoli cum eodem* B. Pe-
tro *pari conſortio honorem, & poteſtatem acceperunt.*
Conſonat ſententia D. Cypriani in *can. loquitur Domi-
nus 24. qu. 1.* ibi: *Hoc utique erant cæteri Apoſtoli,
quod Petrus fuit, pari conſortio præditi, & honoris, &
poteſtatis*, quibus addunt alias ſimiles.

Sed facilè reſpondetur; Ad primum enim dicimus,
mittentem non oportere eſſe majorem miſſo, nec miſ-
ſum mittente inferiorem; Sic Spiritus Sanctus dici-
tur miſſus à Patre, & tamen non eſt Patre inferior,
quod latiùs explicatum, & comprobatum videri poteſt
apud Theologos *in primo ſentent. diſtinct.* 15. Ultra
quod in propoſito Petrus, & Joannes dicuntur miſſi,
non authoritate, & præcepto aliorum, ſed amore,
vel conſilio tantùm. Ad ſecundum de authoritate A-
nacleti, & aliorum, facillimè etiam patet reſponſio
ex ſupradictis: Admittimus enim, quod Apoſtoli in
quantum Apoſtoli, parem habuerint cum Petro Ju-
riſdictionem: Sed conſiderati, ut oves reſpectu Pa-
ſtoris, neceſſariam ab eo dependentiam, ac ſubordina-
tionem habebant.

Oppo-

Opponunt ſecundò hæretici duos Canones Conciliorum, ex quibus, hunc Romanæ Eccleſiæ primatum everti putant. Primus eſt Canon Sextus Concilii Nicæni relatus *in Canon. mos antiquus 65. diſtinct.* in illis verbis: *Mos antiquus perduret in Ægipto, Libya, & Pentapoli, ut Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem, quoniam quidem, & Romano Epiſcopo parilis eſt mos; Similiter autem, & apud Antiochiam, & cæteras Provincias honor ſuus unicuique ſervetur Eccleſiæ.*

Secundus Canon eſt trigeſimus ſextus VI. Synodi ubi renovantur Conſtitutiones ſecunda, & quarta Synodi Conſtantinopolitanæ, quæ Epiſcopo Conſtantinopolitano paria conceſſerunt Jura cum Romano Pontifice.

Sed diluuntur obſtacula, ſi detegantur conſuetæ hæreticorum Impoſturæ; Adductus enim Canon Sextus Nicænæ Synodi eſt mutilus, & initio carens, ſic enim orditur: *Eccleſia Romana ſemper habuit principatum; mos antiquus ſervetur in Ægypto &c.* Quod manifeſtò probatur ex Concilio Chalcedonenſi *act.* 16. in quo hic idem Canon Nicænus fuit renovatus, quam nos ſupra adduximus pro noſtra ſententia, tum ex vetuſtiſſimo Codice Canonum, quo Romana Eccleſia utebatur temporibus Julii Papæ, & ex alio etiam antiquiſſimo Canonum, & Conſtitutionum Romanæ Eccleſiæ Codice, quem eruditiſſimus Queſnelius, luci donavit; fuiſſe autem hunc Canonem ex Ruffini malitia perverſum, teſtatur, Cabaſſutius in *notitia Eccleſ. Sæcul. IV. in explicatione ejuſdem Canonis fol.* 112. & Coriolan. *in notis ad eumdem Canon.* Vide etiam Balſamon. & Zonaras *in Scholiis*, Frances *de Eccleſ. Cathedral. c.* 1. *nu.* 64. Marta *de Juriſd. p.* 1. *c.* 5.

Ad *Canonem* 36. Sextæ Synodi, reſpondetur etiam illum eſſe furtivum, & ſuppoſititium, non eſt enim ille Canon Sextæ Synodi, ſed Anatolii Epiſcopi, qui propriæ, & Græcorum ambitioni velificans, dictum Canonem intruſit, & falſa retulit; numquam enim Eccleſia Conſtantinopolitana, æqualibus Privilegiis cum Romana petita fuit. Imò ea fuit Alexandrina inferior, quamvis deinde, primum locum ſibi uſurpaverit poſt Romanam Eccleſiam, ut patet ex Concilio Conſtantinopolitano *I. Can.* 3. ubi ita legitur: *Conſtantinopolitanæ Civitatis Epiſcopum habere oportet Primatus honorem poſt Romanum Epiſcopum, propterea quod ſit nova Roma.*

Opponi denique poſſe videtur ex hac Eccleſiæ Romanæ ſuperioritate ſupra cæteras repugnantia quædam ad ea, quæ ſupra diximus de unitate Eccleſiæ Catholicæ; ponendo enim ſuperioritatem Eccleſiæ Romanæ ſupra cæteras, manifeſtè videtur excludi Eccleſiæ unitas: nemo enim eſt ſeipſo major, cùm majoritas dicat relationem ad alia inferiora, ut ait Ariſtoteles 3. *Methaphyſicor. c.* 7.

Reſpondetur autem facilè declarando terminos; Eccleſia enim Romana dupliciter ſumi poteſt; primò materialiter, ſivè localiter, prout adſtricta in Civita-
33 te Romæ, & hoc ſenſu ſumpta Eccleſia Romana,
non dicitur Eccleſia Univerſalis, ſed peculiaris, & ſuos peculiares Ritus habere poteſt; Secundò ſumi poteſt formaliter, & pro rebus ad fidem ſpectantibus quas Romana Eccleſia docet, & in hoc ſenſu idem eſt dicere, Eccleſia Romana, ac Eccleſia Univerſalis, & Catholica; vox enim *Catholicam* idem græcè ſonat, ac latinè univerſale; Nec eſt in hoc ſenſu incongruum, ut Eccleſia Romana ſit major aliis tamquam magiſtra, & caput, & tamen Eccleſia ſit una; eſt enim unitas myſtica, quæ non excludit ſubordinationem membrorum ad Caput.

Hic autem Primatus Eccleſiæ Romanæ ita eſt, ut
34 omnes quidem Chriſtiani eamdem Matrem, & Ma-
giſtram agnoſcant, non autem, ut excludatur Juriſdictio Epiſcoporum in qualibet Diœceſi; non tamen ea ratione, quam finxerunt aliqui, inter quos *Petrus Soave*, quod ſcilicet omnes Epiſcopi in ſolidum Eccleſia gubernarent Hieroſolymitanæ Synodi exemplo, quòd Epiſcopi ſubſecuti exiſtimabant, cunctas Chriſtianorum Eccleſias unam eſſe, Epiſcopus verò ita pariter in unum coaleſcere, ut ex eo quilibet unam partem obtineret, non veluti propriam, ſed ut omnes totum regerent, ſingulis tamen magis in ea regenda occupatis peculiariter ſuæ curæ demandata, ſicuti S. Cyprianus in aureo Libello *de Unitate Eccleſiæ* demonſtrat.

Sed iſtam formam Reipublicæ Platonicæ optimè im- 35
pugnat Cardinalis Pallavicinus *in hiſt. Concil. Trid. lib. 6. c.* 3. & noviſſimè *Auctor Æcumenicæ Cathedræ poteſt. art.* 3. *diſquiſit. 6. pag.* 499. *à n.* 85. *& ſeq.* Si enim eſſet tota juriſdictio penes omnes in ſolidum, quæ confuſio non oriretur? unuſquiſque poſſet quò vellet pergere, atque alterius ovile paſcere, & ſubinde deſerere moliretur: plures in uno loco paſtores, in pluribus verò locis nullus eſſet paſtor. Hinc providè ab Apoſtolica Sede diſtinctæ fuere Diœceſes, earumque ſingulis aſſignati proprii Paſtores, qui nihilominus adhuc dicuntur habere curam totius Eccleſiæ, quatenus ſcilicet ſinguli in ſua Diœceſi, in unum, eumdemque tendunt finem, pro bono Eccleſiaſtico excubantes, & cooperantes in ſolidum ad bonum totius Reipublicæ, neque exindè poteſt oriri confuſio, ut unus Miniſter in alterius miniſterio ſe præoccupet; Epiſcopi enim omnes ſunt ordinati ad bonum totius Eccleſiæ quatenus habiles dicuntur ad tale munus obeundum ubique locorum.

Occurrit autem hic illa quæſtio, an juriſdictio Epiſcopalis ſit immediatè à Chriſto? Et in hoc dicitur quod juriſdictio abſoluta, & in ſe conſiderata ſit immediatè à Chriſto, juxta verba Evangelii *Matth.* 18. *Amen dico vobis quæcumque ligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in Cœlo, & quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in Cœlo.* Quoad verò juriſdictionem in actu ſecundo, ſeu aſſignationem ſubditorum, eſt à Summo Pontifice; Vel, ut communiùs
dicunt, quoad ordinem eſſe immediatè à Deo poteſta- 36
tem Epiſcopalem, quoad juriſdictionem verò à Papa; Certum eſt enim, ut dixi, Epiſcopos habere poteſtatem à Deo in ipſa eorum ordinatione, ſed in actu primo, quatenus habiles fiunt, mediante ordinatione ad munera Epiſcopalia explenda, nempè conſecrare, prædicare, ordines conferre; quia verò iſta habilitas nequit dici in actu ſecundo, niſi habeat terminum ad quem exerceri valeat, nempè certum populum, & fideles, ideò quia talis aſſignatio procedit ab auctoritate Capitis, nempè Summi Pontificis, ideò dicitur in hoc eorum poteſtatem ſcilicèt juriſdictionem ab hujus auctoritate diſtributiva elici, Ita Sacerdos quilibet à Chriſto Domino auctoritatem abſolvendi à peccatis habet, prout ſonat ipſa forma abſolutionis: *Dominus noſter Jeſus Chriſtus abſolvat, & ego auctoritate ipſius te abſolvo, &c.* & verè ſolus poteſt Deus peccata dimittere, & ille, qui ejus facultatem habet, prout eſt Sacerdos in ejus ordinatione *S. Conc. Trid. ſeſſ.* 23. *de refor. Presbyteri in ſui ordinatione à peccatis abſolvendi poteſtatem accipiunt.* Sed ne daretur confuſio, aſſignatur cuilibet Sacerdoti populus, ideò ob hanc aſſignationem, quæ fit à proprio Epiſcopo, dicitur recipere facultatem adminiſtrandi Sacramentum pœnitentiæ ab Epiſcopo, ita de Parochis erit dicendum, qui aſſignantur certo populo. Quare etenim in aliqua regione, qui oppugnant hanc veritatem, & conſtanter volunt fateri omnem poteſtatem in Epiſcopis eſſe immediatè à Chriſto, non etiam dicunt omnem poteſtatem Parochi à Chriſto procedere, & ſic eos independentes ab Epiſcopis eſſe, aut nolunt litteras inſtitutorias, quibus auctoritatem in talem populum certæ Parochiæ deſignant Epiſcopi expedire.

Chriſtus enim Dominus inſtituit Sacerdotes, & E- 37
piſcopos, cum auctoritate eis congrua pro munere ſubeundo, numquam tamen diviſit Diœceſes, Parochias, ac Provincias, prout evenit tempore poſteriori, Hinc etſi omnes Apoſtoli eſſent Epiſcopi, erant etiam Apoſtoli, ideſt miſſi ad totum Mundum prædica-

dicaturi Evangelium pro nova Fide diſſeminanda, Poſt
prædicatum autem Evangelium, munus Epiſcopi te-
nuerunt in peculiaribus Eccleſiis, & certis Diœceſibus
unde D. Jacobus præfuit Hieroſolymitanæ Eccleſiæ S.
Jo. Epheſinæ, ceſſata enim iſta Miſſione extraordina-
ria Dei diſpoſitione ordinata, ut in omnem Terram
exiret ſonus eorum, & in fines Orbis Terræ verba
eorum, Epiſcopi fuerunt Apoſtolorum quidem Suc-
38 ceſſores in ordinaria auctoritate Epiſcopali, non autem
in illa extraordinaria jam conſumpta, & adhùc non
neceſſaria, qui aucto numero fidelium, unuſquiſque re-
gebat propriam Eccleſiam, ut optimè explicat D. Bo-
ventura, *in Opuſculo, quare Fratres Minores prædi-
cent, & confeſſiones audiant*, ibi: *Dominus Jeſus
Chriſtus omnium Creator, & Gubernator ſanctam Ec-
cleſiam ſuam aſcenſurus in Cœlum, Apoſtolis regen-
dam, & dilatandam commendavit principaliter B. Pe-
tro Apoſtolo, cui de univerſo grege fidelium ſpecialiter
dixit tertio: paſce oves meas. Sed ut ordinatiùs guber-
naretur univerſalis Eccleſia, diſtinxerunt eam ſancti A-
poſtoli per Patriarchatus, Primatus, Archiepiſcopatus,
Parochias, & alias Canonicas diſtinctiones; ut quia per
paucos non poterat ſingulis fidelibus in omnibus ſaluti
neceſſariis congruè ſatisfieri; plures ad hujus ſolicitudi-
nis partes per determinatos ſibi limites pro utilitate ani-
marum vocarentur, & ſecundùm curæ Paſtoralis ampli-
tudinem, etiam quilibet iſtorum accepit certam auctori-
tatis poteſtatem, reſidente plenitudine poteſtatis Eccle-
ſiæ apud Sed. Apoſtolic. Romana Eccleſia, cui Apoſto-
lus Petrus Princeps Apoſtolorum ſpecialiter præſedit,
& ſucceſſoribus ſuis ibidem eamdem poteſtatem reliquit.
Triplex eſt autem hujus poteſtatis plenitudo, ſcilicet
quod ipſe Summus Pontifex ſolus habet totam plenitu-
dinem auctoritatis, quam Chriſtus Eccleſiæ contulit, &
quod ubique in omnibus Eccleſiis habet illam, ſicuti in
ſua ſpeciali Sede Romana, & quod ab ipſo manat in
omnes inferiores, per univerſam Eccleſiam omnis aucto-
ritas, prout ſingulis competit eam participari, ſicuti
in Cœlo ab ipſo fonte totius boni Chriſto Jeſu omnis glo-
ria Sanctorum, licèt eam differenter ſinguli participent
pro captu ſuo, &c.*

Sed quid ultra in hac materia immoror, dum tam
diſertè fuit dilucidata optimis rationibus, ac argu-
mentorum contrariorum confutatione per *Rectorem tra-
ctat. de libertatibus Eccleſ. Gallicanæ lib. 8. c. 8. &
pluribus ſeqq. & Auctorem Æcumenicæ Cathedr. po-
teſt. art. 3. diſp. 3. per tot. fol. mihi 445. cum plu-
ribus ſeqq.* Ultra in hoc Sermonem non protraham, ne
alienos labores tranſcribere potiùs videar, & ex anti-
quis vide Vaſquez *in 1. 2. diſp. 152. ſect. 3. num. 28.*
Suarez *lib. 4. de leg. ca. 4. n. 2.* Layman. *lib. 1. Theol. moral.
tract. 6. c. 9. §. 2.* Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. p. 1. c. 1.* Diana *p.
7. tract. 10. reſol. 36.* Sperell. *dec. 110. à n. 20.*

Poteſt tamen in foro quæri, an teneantur Epiſcopi in
39 eorum intitulationibus inſcribi *Dei, & Apoſtolicæ Sed.
gratia Epiſcopus* exempl. grat. Tiburtinus. Certum
eſt ex præcitata doctrina Catholica procedere ſtylum
præfatum in inſcriptionibus tituli cujuſcumque Epiſ-
copi, ut praxis docet; hinc cùm tempore, quo Ec-
cleſiam Surrentinam regebat Didacus Petra fel. re-
cord. meus Patruus quemdam Librum juxta ſolitum,
typis mandare vellet, anno 1684. in Civitate Nea-
polis Ordinem Divin. Officii dictum pro Diœceſi
Surrentina, in cujus inſcriptione primæ paginæ erat
inſcriptum nomen ejuſdem Prælati hoc modo: *Dida-
cus Petra, miſeratione Divina, Archiepiſcopus Sur-
rentinus*, quidam Epiſcopus Suffraganeus zelone, an
alio fine ductus adiit Eminentiſſimum Caracciolum
tunc Archiepiſcopum Neapolitanum, ut prohiberet
librum typis tradi, quia talis inſcriptio ſine addito
Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia non deberet permitti
eò quod ſaperet hæreſim. Adducebatur enim auctori-
tas Rebuff. *in praxi benef. in forma litterarum con-
ſuræ n. 4. fol. mihi 7.* ibi: *Etenim in his litteris ſo-
let deſcribi, miſeratione Divina, & Sanctæ Sedis A-
poſtolicæ gratia, ut etiam à S. Sede recognoſcat E-
piſcopatum ſe habere c. ego enim de Jurejurando alia-
quin privari poſſet Epiſcopatu, ſi nollet recognoſcere Se-
dem Apoſtolicam, ut ſcripſi in art. 2. tract. ut benefic.
ante vacat. in conſtit. Regni, ubi ſcripſi illos Principes,
qui neminem, niſi ſolum Deum in temporalibus recognoſ-
cunt hac phraſi uti ſolere.* Gratia Dei, ſeù Divina gratia,
ſeu Clementia; *alios verò non, maximè Epiſcopos,* 40
*niſi ſapiant hæreſim, volentes Papam ſua dignitate pri-
vare, & tunc Papa debet eos Epiſcopatu ſtatim pri-
vare, quia ſic indignos ſe reddiderunt, & ego vidi quem-
dam Epiſcopum, qui nolebat hanc adjicere clauſulam* S.
Sedis Apoſtolicæ gratia; *ideò præſumendum erat con-
tra eum, & exitus acta probavit, &c.* Hæc Rebuffus;
Accedit, quod hujuſmodi ſimili titulo *Dei gratia*
utuntur Imperatores, ut in *c. hac edictali de Pace Jura-
ment. firman. cap. 1. in princ. de pace tenenda, & in
cap. Imperialem de prohibita feudi alien. per Fri-
dericum* mutuantes dictam formulam à Divo Paulo 41
Corinth. 1. c. 5. Gratia Dei ſum id quod ſum. Illo
quoque utuntur Reges Alvarez Pegas *ad ordinat. Por-
tugaliæ tom. 1. in proœm. gloſſ. 4.* Rebuff. *de Concord.
in principio litt. C. verb. Gratia*, quæ formula com-
petit tantùm iis, qui non recognoſcunt Superiorem,
niſi Deum Alphar. *de off. fiſc. gloſſ. 2. nu. 1.* Menoch.
conſ. 2. n. 104. lib. 1. Caſſanæus *in proœm. conſuetud.
Burgund. num. 3.* quamvis in Germania Principes utan-
tur dicta intitulatione quando ſcribunt inferiori, vel
pari, ſecus ſi ſcribant Imperatori, & hic uſus invaluit 42
ex privilegio in Gallia verò nullum abſque læſæ Ma-
jeſtatis reatus ſic ſcribere, dixit Add. ad Beſoldum *The-
ſaur. pract. Auct. ad litt. A, fol. 124. ver. grat. fol. 63.*
poſt Beſold. *in polit. l. 1. c. 2. n. 13.* Matth. Steph. *de
juriſdict. p. 7. l. 2. c. 7. n. 41.* Verùm non fuit du-
bitatum, quod ſi talis omiſſio fuerit ex malitia, adeò ut
Epiſcopus nollet dictam clauſulam *Dei, & Apoſtolicæ
Sedis gratia*, addere, quia independentiam à Sede
Apoſtolica jactaret, hoc non ſit permittendum; imò 43
coercendum in caſu recuſationis, & ſecundùm hanc
proterviam loquitur Rebuffus, ſecus autem ſi ex ſtylo
alicujus Eccleſiæ tale additum ſolet omitti, nempè *Se-
dis Apoſtolicæ gratia*; ſed tantùm utuntur Præſules ver-
bis *Dei gratia*, ſeu *miſeratione Divina*, prout ex tem-
pore antiquiſſimo utebantur Archiepiſcopi Surrentini,
in omnibus intitulationibus, & etiam ſolet adhiberi
idem ab aliis Archiepiſcopis, puta Conſentino, Ca-
puano, & etiam in Hiſpania, ab Epiſcopo Gerunden-
ſi, ac aliis; non enim hujuſmodi titulus permitteretur
tot Præſulibus, ſi notam inobedientiæ puniendam im-
portaret; hinc videmus etiam Cardinales Epiſcopos in-
ſcribi *miſeratione Divina Epiſcopus N.* ſine addito il-
lo *Dei, & Apoſtolicæ Sedis Gratia*; & tamen extra
dubium eſt eamdem dependentiam eſſe in Epiſcopis ſim-
plicibus, quæ eſt in Cardinalibus Epiſcopis à Sede Apoſto- 44
lica, & contrarium aſſerere in utriuſque, crimen æquè
maximum eſſet; Unde eſt concludendum hujuſmodi ſty-
lum non eſſe ita abſonum, ut poſſit contra eum inve-
hi, quatenus tamen profiteantur prout par eſt illo u-
tentes veram, & debitam obedientiam, Sedi Apoſtoli-
cæ, præſertim, ſi adſit ſolitum in aliis Anteceſſoribus,
nam ſi noviter talis ſtylus adhiberetur, ſaperet quidem
aliquod judicium temeritatis. Cæterùm dicta formu-
la *Dei, & Sedis Apoſtolicæ gratia* utuntur, nedum E-
piſcopi inferiores, ſed etiam maximi Præſules San-
ctæ Eccleſiæ, ut vidi ſervatum per Archiepiſcopum
Colonienſem, Electorem Sacri Romani Imperii, ac
alios paſſim in Breviariis impreſſis Coloniæ, & aliis
locis Germaniæ, Et in aliquibus Diœceſibus Regni,
puta Surrentina, Capuana, Conſentina forſan inole-
vit dictus ſtylus ex eo, quod fuerant Archiepiſcopi
Cardinales, qui ut dixi utebantur titulo ſine aliquo
addito niſi *miſeratione Divina*. Unde remota quali- 45
bet dubietate in Epiſcopis illo utentibus, quod verè
profiteantur, ut æquum eſt, obedientiam Sedi Apo-
ſtolicæ, & ab iſta dignitatem Epiſcopatus recepiſſe,
necnon poſita Conſuetudine de hujuſmodi intitulatio-
ne in Anteceſſoribus, nequit ita continuans plecti, &
prohiberi, & facit quod dixit Salon. *de pace ad le-
ges Tauri in proœmio nu. 36.* ubi improbat aſſeren-
tes,

Digitized by Google

pes, dictam formulam tantùm Superiorem non recognoſcenti competere, cùm hoc non videatur numeratum inter Regum præeminentias, & quia etiam videntur plures Principes ſubalterni uti dicto titulo, ſi eis aſſiſtat inveteratus uſus, & immemorabilis; Si verò aliquis ex Magnatibus Hiſpaniarum dictis verbis *Dei gratia* uteretur de facto inhiberetur, quia ea ponere, non conſueverunt; Cavendum tamen puto, ut Epiſcopi hujuſmodi titulo utantur in litteris teſtimonialibus, & hujuſmodi quæ mittuntur Summo Pontifici, Dataria, atque Curiæ, quia non benè reciperetur actus non permittendus, & pluries in hujuſmodi contingentiis à Datario fuiſſe laceratas tales teſtimoniales cum dicto titulo tantùm, ſine addito *Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia* audivi à fide dignis.

CONSTITUTIO IV.

INNOCENTII III.

incipiens (*Is Eccleſiam.*)

EPITOME BULLÆ.

INNOCENTIUS ILLUSTRI Regi Armenorum.

Eccleſiæ Romanæ, ac Summi Pontificis primatum, & poteſtatem oſtendit; Coronationem Regis Armenorum factam per Moguntinum Archiepiſcopum approbat, dictumque Regem ad Bellum contra Saracenos hortatur;

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Eccleſia poteſtatem habet ſupra Reges, Principes, Imperia, & Regna.*
2 *Pontifices Romani ſemper ſunt uſi poteſtate donandi Regna, & Reges coronandi.*
3 *Hæc poteſtas comprobatur auctoritate Sacræ Scripturæ.*
4 *Regum origo, & inſtitutio profluit à Jure Gentium.*
5 *Poſteà verò fuit facta de Jure Civili.*
6 *Summus Pontifex non poteſt, nulla exiſtente cauſa Reges alios conſtituere in Regnis.*
7 *Poteſtas hæc Summi Pontificis novos Reges creandi, ungendi, conſecrandi adſtruitur nedum auctoritate Sacræ Scripturæ, verùm etiam SS. Canonum, atque Theologorum, & Canoniſtarum ſententiis, & de hoc exempla adducuntur nu. ſeqq.*
8 *D. Gregorius Magnus poteſtatem fecit Mediolanenſibus, ut extincta Longobardorum ſtirpe, Regem ſibi eligerent. Leo III. creavit Pipinum Italiæ Regem, ibid.*
9 *Concilium Toletanum VIII. ſtatuit, ut defuncto Regi, Epiſcopi Hiſpani, & Magnates ſucceſſorem eligerent.*
10 *Silveſter II. S. Stephano Hungariæ Duci, Regiam Dignitatem contulit.*
11 *Sergius Papa, & Joannes XXII. A. 1320. conſtituerunt Regem Hungariæ.*
12 *Gothifredus etiam obtinuit Regnum Hjeruſalem.*
13 *Gregorius VIII. Demetrium Croatiæ, & Dalmatiæ Ducem coronavit, accepto tributo ſponte oblato.*
14 *Eugenius III. inauguravit Alphonſum Regem Luſitaniæ.*
15 *Innocentius III. Auctor hujus Conſtitutionis coronavit Petrum Regem Aragonum.*
16 *Idem Pontifex in hac Conſtitutione confirmavit titulum Regis Principi Armenorum.*
17 *Hadrianus III. conceſſit Dominium Hyberniæ Henrico II. Regi Angliæ, quam poſteà Paulus IV. dedit cum titulo Regis Philippo II. & Mariæ conjugibus.*
18 *Complures Reges fuerunt vectigales Sedis Apoſtolicæ.*
19 *Rejicitur Caramel, qui impugnat poteſtatem temporalem in Papa.*
20 *Adſtruitur ratione hæc temporalis poteſtas in Papa.*
21 *Summi Pontifices inſtar Sacerdotum antiquæ legis hanc poteſtatem habent creandi, & deponendi Reges.*
22 *Nonnulli Reges licèt non à Pontificibus inaugurati, acceperunt tamen inaugurationem à Præſulibus ab eiſdem Delegatis.*
23 *Pontifices nonnumquam ex cauſa privarunt Reges Regno.*

DE Eccleſiæ Romanæ primatu multa dixi in Com- 1
mentario antecedenti, allegando etiam hanc
Conſtitutionem, quo materia magis unita videatur,
hinc in præſenti Commentario aliqua peculiaria huic
Conſtitutioni addam Eccleſiæ enim Poteſtatis, quam
Chriſtus Dominus Petro, ejuſque Succeſſoribus tribuit, non exigua pars eſt illa, quam ſupra Reges, & Principes, Imperia, Regna, & Ditiones, Summi Pontifices acceperunt, vigore Curæ Paſtoralis, quam habent in Ovile Eccleſiæ, ejuſque ovibus cuſtodiendis: Ad hanc autem Curam nedum ſpectat oves fovere, & regere, verùm etiam morbidas ſegregare, ne alias inficiant, lupos arcere, ne invadant, Cuſtodes ponere, ne rapiantur, & omnia denique media adhibere, ne Chriſti gregi, & Ovili Eccleſiæ injuria, vel damnum aliquod inferatur.

Hanc autem indirectam Pontificis Poteſtatem in
Principes temporales, à nobis *tom. 1. Conſt. Unica
Gregorii VII.* latiùs explicatam, ſolùm hic illuſtrabi-
mus, ſignatè ad poteſtatem, & præeminentiam illam, 2
qua ſemper Romani Pontifices uſi ſunt, Regnis donandi Reges hoſque Regali Corona inſigniendi: Porrò inſignia hujus ſummæ poteſtatis, & luculentiſſima exempla, & probationes abundè nobis ſuppeditarent Sacræ paginæ, ſi eas adamuſſim recenſere vellemus.
Inſigne eſt elogium, quod ponit Spiritus Sanctus
Eliæ Prophetæ *Eccleſiaſtici 48. quis poteſt ſimiliter* 3
ſic gloriari tibi? qui dejeciſti Reges ad perniciem, & confregiſti facilè potentiam ipſorum, & glorioſos de lecto ſuo, qui ungis Reges ad pœnitentiam; & prophetas facis Succeſſores poſt te. Unxerat enim Elias Azael in Regem Syriæ, & Jehu in Regem Iſrael. Non minus poteſtas eſt conſpicua à Spiritu Sancto tributa Jeremiæ his verbis. *Ecce conſtitui te hodie ſuper Reges, & Principes, ſuper Gentes, & Regna, ut evellas, diſſipes, ædifices, & plantes. Et proverbior.* 8. habetur *per me Reges regnant, & legum Conditores juſta decernunt.* Conſonat D. Paul. ad Romanos 13. ubi ait, *non eſt enim poteſtas, niſi à Deo.*

At nihilominus. ut hæc poteſtas, quam Pontifex habet eligendi, coronandi, ungendi, & repellendi Reges magis diſtinctè, & ſine errore, ac æquivocatione agnoſcatur, Sciendum eſt, primam Regum originem, & genericam Inſtitutionem, nec à jure Divino, nec à Jure aliquo poſitivo, initium habuiſſe, ſed à ſolo Jure naturali ſecundario, nempè à Jure Gentium, ut habetur in *l. ex hoc Jure, ff. de Juſt. & Jur.* & teſtatur Ariſtoteles *libr. 3. politicor. c. 4.* Tullius *lib. 3. de republic.* D. Auguſtinus *libr. 4. contra Julian. c. 12.* natura enim Duce, homines agnoverunt, boni communis curam expoſcere, ut ab uno regatur, & quemadmodum primò plures Perſonæ in unam Civi-

Digitized by Google

Civitatem convenerunt, ita deinde plures Civitates in
unam Provinciam, ac poſteà plures Provinciæ in
unum Regnum D. Thomas *de regim. Principum lib.* 1.
cap. 1. Durand. *de origin. Juriſd. part.* 1. Jo. Pari-
4 ſienſ. *in tract. de populi, & regia poteſt. c.* 1. Primum
autem omnium Regum, Belochum Aſſyriæ Regem,
qui regnare cœpit Anno Mundi XX. fuiſſe teſtatur Bel-
larmin. in *ſua Chronologia*.

Hæc autem Regum inſtitutio, à natura ipſa ſic ge-
neraliter hominum mentibus inſita; evaſit deinde ci-
5 vili ex actuali Regum electione, quam ſingulæ Civi-
tates, Provinciæ, vel Regna ſibi aſſumpſerunt; ſic igi-
tur conſtat, Reges generatim ſumptos Jure Gentium
factos eſſe, ſpecialiter verò, Jure Civili inſtitutos.

Cùm ergo Summorum Pontificum authoritas, &
poteſtas non ſe extendat directè, ordinariè, principa-
liter, & primariò ſupra Jus Civile, ut in confeſſo eſt
6 etiam apud ipſos Pontifices, qui quemadmodum
in meſſem alienam, & numquam falcem apponere
tentaverunt, utinam è contrà in ſuo Jure non turba-
rentur! Ideò ſequitur non poſſe Pontificem per ſe lo-
quendo, & nulla exiſtente Cauſa hunc ordinem con-
ſtituendi Reges in ſingulis Regnis, vel per Succeſſio-
nem, vel per electionem evertere, poteſtas enim data
Pontificibus eſt in ædificationem, non in deſtructio-
nem, teſte D. Paulo 2. *ad Corinth.* 10.

7 Vigore tamen indirectæ Poteſtatis, quam Pontifex
in temporalibus habet, ut nos probavimus alias; &
eſt communis ferè omnium Catholicorum Sententia,
nulli dubium eſſe debet, poſſe Pontificem novos Re-
ges creare, creatos ungere, & conſecrare, creandi
poteſtatem dare, alios Regno privare, alios de Re-
gno diſſentientes componere; & alia facere: quæ op-
portunitas, & ratio neceſſitatis expoſtulaverit. Et li-
cèt hæc omnia apertè agnoſcantur ex locis Sacræ Scri-
pturæ ſupra adductis, & per omnimodam, & neceſ-
ſariam conſequentiam inferantur ex præfata poteſtate
indirecta Pontificis: Tamen adhuc tot Sacrorum Ca-
nonum S. S. Patrum, Theologorum, & Canoniſta-
rum authoritatibus ſunt ſuffulta, ut novas adducere
probationes eſſet Soli lucernam addere; Ut verò ap-
pareat, rem non ſolùm de Jure, verùm etiam certum
apud Orbem totum ſemper fuiſſe, nonnulla ex mul-
tis, quæ ſe offerunt proponemus exempla.

8 Primum exemplum S. Gregorii Magni eſt, ac
propterea nec ambitioni, neque Ignorantiæ im-
putabile: Iſte Pontifex Anno 600. conceſſit Mediola-
nenſibus, ut extincta Regum Longobardorum ſtir-
pe cum illius Civitatis Antiſtite, collecto Provincia-
li Concilio, Regem eligerent, quem vellent, ut
teſtatur Sigon. *de Regno Italiæ Anno* 1601. *&* Spon-
dan. *in Annalibus ad Annum* 600. Leo Ter-
tius Pipinum Italiæ Regem creavit, & coro-
navit.

9 Anno 653. in Concilio Toletano VIII. Statutum
fuit, ut defuncto Regi, Epiſcopi Hiſpani, & Ma-
gnates Succeſſorem eligerent, & habetur in *cap.* 10.
ejuſdem Concilii. Vides ergo etiam Concilium Pro-
vinciale normam eligendi Regem dediſse, propter
nonnullas Cauſas, quæ ad Religionis bonum tende-
bant ibi enunciatas, ubi eruditè Eminentiſs. de Aguir-
re *numer.* 152. *& ſequent.* ſubdit, Reges regnandi
poteſtatem accepiſse per Sacroſanctam Unctio-
nem.

Anno Milleſimo Silveſter Secundus Papa Sancto
Stephano Hungariæ Duci, & Jus, & dignitatem
10 Regiam conceſſit, & Hungariæ Ducatum, Regni Ju-
re, & titulo decoravit, ut teſtatur Cartuitius Epiſc. *in
Vit. S. Stephani* apud Surium *die* 20. *Auguſti*. Sergius
Pontifex Hungariæ Regem conſtituit Anno 1001. quam
11 tamen dignitatem Polonorum Duci eamdem enixè pe-
tenti eodem fermè tempore negavit, quam Anno
1320. Jo. XXII. VVeeenslao Polonorum pariter Duci
conceſſit; Anno 1099. Gottifredus Regis Hieruſalem
12 titulum, quam glorioſè ab Infidelium dominatu, &
tyrannide vindicaverat, impetravit, ut teſtatur D.
Antonin. *de excommunic. cap.* 72. Baron. *ad dict.
Ann.* Marta *de Juriſd. libr.* 1. *c.* 36. *nu.* 33. Seraph.
Fieiaſ. *de Imperio juſto Aſiatico c.* 6. *nu.* 33.

Anno 1076. Gregorius VII. Demetrium Croatiæ, 13
& Dalmatiæ Ducem Regem coronavit, & Jura Regni
Dalmatiæ conceſſit, annuo tributo accepto, quod
Rex ipſe ſponte obtulerat, ut habetur apud Baronium
ad ann. 1076. apud Spondan. *ad eumdem ann.* Dian.
p. 10. *tract.* 6. *verſ. Sed alia Auctor regalis Sacer-
dotii lib.* 1. *§.* 4. *n.* 5.

Ita etiam Alphonſus Primus Rex Luſitaniæ Euge- 14
nio III. jubente inauguratus, Marcheſ. *de cap. viſibili
Eccleſiæ tom.* 9. *Bibl. Pontif. fol.* 669. & ſui Succeſ-
ſores à ſolo Pontifice creati, electi, & confirmati
fuerunt, ut teſtatur Caramuel. *in Philipp. diſput.* 1.
lib. 5. *art.* 7. *Concluſ.* 2. Sic quoque evenit tempore
Innocentii hujus Conſtitutionis conditoris cum Petro
Rege Aragonum, quem coronavit in Eccleſia Divi 15
Pancratii in Urbe, ut infrà *Conſtitution.* 8. dicam, &
creavit Regem Colojoannem in Regno Bulgarorum,
& Blachorum, ut in Conſtitutione ſequenti, in qua di-
ſertis verbis iterùm probatur hæc poteſtas creandi
Reges, & eos coronandi. Et idem Pontifex hac 16
Conſtitutione anno 1199. 7. *Kal. Decembris* titulum
Regis confirmavit Leoni Principi Armenorum, eum-
que hortatus fuit idem Innocentius ad recuperatio-
nem Terræ Sanctæ, ut etiam legitur *in Ep.* 206. *l.* 2.
ejuſdem Innoc. & Arnold. *lub. l.* 2. *c. ult.* Baron. *tom.* 2.
fol. 427. prout Adrianus Papa III. conceſſit primò 17
ſub titulo dominii, Regi Henrico II. Angliæ, Hiber-
niam Baron. *tom.* 12. *fol.* 427. quam Reges Angliæ
retinuerunt uſque ad Regnum Henrici VIII. qui in ſe-
paratione, ab Eccleſia, titulum etiam Regis aſſum-
pſit Hiberniæ, quem titulum ut Regina Maria, &
Philippus II. Vir tutò retinerent, obtinuerunt à Paulo
IV. Summo Pontifice, ut ex diplomate quod refert
Cherub. *ad Conſt.* 4. *Joannis XXII.* Alexander VI.
conceſſit Inſulas novi Orbis Ferdinando Regi Catho-
lico, ut in *Conſt. Inter cætera* 3. & vectigales fuerunt
Reges plurimi Sedis Apoſtolicæ, à quo ipſi Re- 18
gnum cognovere, Franciſcus Joannet. *de vita Roman.
Pontif. fol.* 244. Cherub. *ad Bullam* 45. Leonis X. 7.
1. Ciaccon. *in vitâ Innocentis III. fol.* 534. qua occa-
ſione Innocentius plura dona miſit Regi Angliæ pretio-
ſa, quorum ſignificantiam egregiè ipſe Pontifex myſti-
cè declarat in ejus *Epiſt.* relata per extenſum *à citat.*
Cherub. *Conſt.* 45. Leonis X. *ſchol.* 2. ubi §. *ult. Ep.*
Papa dixit: *Habes igitur in Smaragdo, quod credas,
in Saphiro, quod ſperes; in Granato, quod diligas, in
Topatio, quod exerceas, ut de virtute in virtutem aſcen-
das, donec Deum Deorum videas in Sion.*

At licèt Caramuel *loco cit.* aerea quadam, & Chi-
merica diſtinctione dicat hujuſmodi Reges à Papa e- 19
lectos eſſe Reges non temporaliter, ſed ſolùm ſpiritua-
liter, dicens quod Papa non poteſt, nec tamquam
Romanus Epiſcopus, nec tamquam Rex creare ſupre-
mos Principes temporales; nihilominus toto Cœlo
fallitur, ut patet ex ſupradictis, & ejus opinio eſt
ſingularis, & non amplectenda; meritòque rejicitur à
Diana *d. p.* 10. *tract.* 6. *per tot.* cum quo eſt omnium
communis inconcuſſa doctrina, S. Thomas *in opuſcul.
de Regimin. Princip. lib.* 3. *cap.* 10. S. Antonin. *p.* 3.
ſumm. tit. 22. *c.* 5. S. Bernard. *lib.* 1. *de conſider. cap.*
6. Alex. de Ales *p.* 3. *ſumma qu.* 48. *membr.* 1. *art.* 3.
Auguſt. Triumph. *q.* 1. *de poteſt. Eccleſ. par.* 1. *art.* 7.
Vaſquez *in opuſc. de reſtit. c.* 6. *§.* 1. *dub.* 1. *n.* 14. *&* 15. Sa-
las *de leg. diſp.* 7. *p.* 4. *n.* 31. Dicaſtill. *de Juſtit. lib.* 2.
tract. 20. *diſp.* 1. *dub.* 3. *n.* 68. Card. de Lugo *de Juſtit.
c.* 2. *diſp.* 36. *ſect.* 1. *n.* 4. Maſtrill. *de Magiſtrat. libr.*
3. *c.* 6. *n.* 6.

Ratio enim hujus Pontificia Poteſtatis non eſt il- 20
la, quam Caramuel *loco citato* ſomniavit, vel Pſeudo-
Politici, aut hæretici, ſibi fingunt, ut faciliùs eam
impugnent; Sed univerſalis illa, & omnimoda Juriſ-
dictio, quam Pontifex habet in toto Mundo, quan-
do ratio ſupernaturalis finis expoſcit; in hoc enim
caſu, ut ait Bald. *in proœm. decretal. num.* 6. *Papa
eſt Dominus Dominorum, & quæcumque poteſtas eſt*

ſub

ſub Cœlo, in Summo Pontifice eſt, & ut ait; D. Thomas *in citato opuſculo de regimine Princip. libr. 2. cap. 10. Sicut Corpus per animam habet eſſe, virtutem, & operationem, ita & temporalis Juriſdictio per Spiritualem Petri, & Succeſſorem ejus, cujus quidem argumentum aſſumi poteſt per ea, quæ invenimus in actis, & geſtis Summorum Pontificum, & Imperatorum, & cæteras.*

Tot igitur quæ enumerari poſſent exempla à Summis Pontificibus, doctrina, & Sanctitate florentibus geſta, rem extra controverſia ponunt; Et ſanè nemo in-
21 ter Catholicos eſt, qui dicere audeat, Summum Sacerdotem novæ, & Evangelicæ legis, ea non poſſe, quæ Sacerdotibus antiquæ legis permittebantur. Conſtat autem illis poteſtatem faciendi, & dejiciendi Reges fuiſſe tributam. Samuel enim, Saulum Regno donavit, & Regno deſtituit, Idemque Saul, David in Regem unxit, ut habetur *lib. 1. Regum c. 11. & ſeq.* Item Daniel Nabuchodonoſorem Regem Babylonis Religionis, & Dei contemptorem de Regno depoſuit, ut habetur *in Dan. cap. 4.*

Quin certum pariter eſt, quamplures Reges licèt non a Pontificibus Maximis conſtitutos, & electos, inaugurationem tamen, & confirmationem in Regno ad præſcriptum Romanæ Sedis accepiſſe ab iis Epiſcopis, quibus Roman. Pontifex conceſſit; Sic Rex Franciæ
22 ab Archiepiſcopo Rhemenſium ex inſtitutione Hormuſdæ, Rex Angliæ ab Archiepiſcopo Cantuarienſi juſſu Adriani II. Rex Scotiæ ab Archiepiſcopo S. Andreæ ex conceſſione Urbani II. Rex Germaniæ à Moguntino, Bohemiæ à Pragenſi Poloniæ à Gneſnenſi, Hungariæ ab Albæ Realis, Sveviæ ab Uſpalenſi, Daniæ à Lugdenſi Epiſcopis Romanæ Sedis inſtituto, & auctoritate unguntur, quemadmodum *Dubravius*, *Cromerus*, *Bonfinius* cæterique dictarum Nationum Scriptores commemorant.

Hinc etiam eſt, quod Pontifex non ſolùm novos Reges, & nova Regna creavit multoties, ſecundùm quod utilitas Chriſtianæ Reipublicæ videbatur exigere, ſed multos etiam Reges eadem ratione id expoſtulante, ſuis Regnis privavit, ac prædicta Regna in alios tranſtulit; ut dictum fuit in Commentario ad Conſtitutionem Unic. Gregor. VIII. & dicam infra alibi plura referens exempla. Sicque in hoc Commentario ſufficit innuiſſe hanc poteſtatem Papæ creandi, & Coronandi Reges, aliaque tamen dicam infrà in Commentariis ad alias Conſtitutiones ſubſequentes ejuſdem Papæ, ubi de hoc redibit ſermo, materiam ulterius explanando.

CONSTITUTIO V.

INNOCENTII III.

Incipiens (*Rex Regum.*)

EPITOME BULLÆ.

INNOCENTIUS COLO JOANNI III. Bulgarorum, & Blachorum Regi ejuſque poſteris, & Succeſſoris in Regno.

IN hac Conſtitutione Innocentius Primatum Eccleſiæ Romanæ enunciat, & mittit Coronam Regi novo Bulgarorum, & Blachorum, eumque declarat, conceditque facultatem cudendi monetam, necnon ut ejus Succeſſores ab Archiepiſcopo Innovitan. coronari valeant.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *De contentis in hac Bulla aliqua commentantur, & alia remiſſivè dicuntur, & n. 4.*
2 *Jus cudendi monetam regulariter non includitur inter Regalia, quæ conceduntur, ſed ſpecificè eſt concedendum.*
3 *Papa quare in hac conſtitutione faciat ſpecialem mentionem de privilegio conceſſo novo cudendi monetam.*
4 *An Papa, ſicuti habet jus creandi in aliquibus caſibus Reges habeat jus concedendi regalia, & illud cudendi monetam.*
5 *Adducitur opinio negativè, imò neque Imperator.*
Solius Imperatoris ſaltem ſunt regalia.
6 *Sicuti pro matrimonio Carnali, vel ſpirituali aſſignatur dos, ita aſſignatur Principi à Republica, ut ſubſtineat onera illius.*
7 *Iſta dos variè dicta, & etiam Regalia, quæ diverſimodè ſumuntur.*
8 *Id quod prius erat Imperatoris Romanorum dos, utpote Orbis dominantis poſt ſciſſionem Imperii regalia quicumque Rex obtinuit in ſuo Regno.*
9 *Papa eo ipſo, quod creat Reges omnia conſtitutiva Regis tribuit, & n. ſeqq.*
10 *Imo tacitè etiam regalia concedere dicitur.*
11 *Reſpondetur contrariis adductis, nn. ſeqq.*
12 *Non ſolùm apud Reges, ſed etiam Principes non recognoſcentes Superiorem ſunt regalia, & illa cudendi monetam.*
13 *Imo etiam apud Comites, & Epiſcopos ex privilegio, vel conſuetudine.*
14 *Et in quodlibet Regno ſolet eſſe ſpeciale numiſma, & apud Papam, ac alios Supremos Principes.*
15 *Inter regalia præcipuum jus eſt cudendi monetam.*
16 *Summæ poteſtatis eſt approbare, & reprobare monetam.*
17 *Conſenſus populi an ſit neceſſarius in mutatione monetæ, & adducitur opinio affirmativa.*
18 *Contrarium ſtatuitur; & nn. ſeqq.*
19 *Antiquus mos non utendi moneta, & quomodo contrahebatur.*
20 *Origo monetarum.*
21 *Uſus earum neceſſarius, & commodus pro commercio.*
22 *Moneta antiquitùs pendebatur dum dabatur, & ideò ad penſiones ſolvendas dicebantur, prout ſunt hodiè penſiones.*
23 *Deindè incæpit obſignatio, & tunc nomen monetæ recepit, & quare? & nn. ſeqq.*
24 *Pecunia, numiſma quare ſic dicta.*
25 *Alia ratio quare mutatio monetæ ſpectet ad ſolum Principem.*
26 *Limitatur Concluſio, ut non requiratur conſenſus populi in mutatione monetæ.*
27 *Reſpondetur contrariis ſupra adductis ut requiratur indefinitè conſenſus Populi in dicta mutatione.*
28 *In moneta Princeps debet conſulere utilitati populorum, & non ſolum propria, & optimè faceret ſi ſententiam populi exquireret.*
Mutatio monetæ debet plurimùm ponderari.
29 *Aliquando Reipublicæ expedit, ut fiat mutatio.*
30 *Requiſita tria monetæ, ut juxta ea Princeps cudere eam faciat, nempè materia, figura, & pondus.*
Alii addunt etiam quartum requiſitum, & alii uſque ad ſeptimum.
31 *Materia quæ fuit antiquitùs, & quæ hodiè.*
32 *Forma quæ ſit?*
33 *Ea variè uſurpata fuit.*
34 *Pondus in quo conſiſtat.*
Quatenus dicatur mutata pecunia ibid.
35 *An poſſit Princeps dare valorem extrinſecum majorem intrinſeco monetæ, & nn. ſeqq.*
Quomodo detur valor major intrinſeco valore, ibid.

36 *For-*

36 *Forma non datur, ut augeatur valor.*
37 *Quomodo intelligi debet in monetam in valore pendere principis arbitrio?*
38 *Poteſt tamen Princeps pro expenſis augere valorem extrinſecum monetæ.*
Contractus eſt inter populum, & Principem circa monetam ibid.
39 *Quare Principibus fuit licitum facere monetas in corio, & alia vili materia non correſpondente valori extrinſeco, & de pluribus exemplis etjam novis, & nn. ſeqq.*
40 *Tenetur tamen ceſſante neceſſitate Princeps reintegrare populum de damno ibid.*
41 *Sed quando non teneretur.*
42 *Alteratio monetæ non debet fieri ſine magna cauſa.*
43 *Principes debent curare, ut Vaſſalli non depauperentur, contra alios contrarium docentes.*
44 *Aliqua cauſa juſta pro alteratione monetæ,*

Eſſet hic continuandus ſermo de poteſtate Papæ
creandi Reges, & eos coronandi, de quibus ali-
1 qua diximus in ſuperiori Commentario; ſed quia de
his in Commentaria ſubſequentium Conſtitutionum
ejuſdem Papæ redire debet ſermo, hinc reſervata ta-
li diſcuſſione in illis, in quibus etiam de hoc geſto
per Innocentium erga Regem Bulgarorum, ſermonem
limitandum duxi quoad facultatem cudendi monetam
conceſſam per Sanctum Pontificem dicto novo Re-
2 gi, cùm iſtud jus cuſionis monetæ ſit inter regalia
præcipuum, & ſpecialiter concedendum non compre-
henſum in generali conceſſione, Paris de Put. *tract.*
de Synd. tit. de exceſſ. Baron. *numer.* 8. *& ſequen-*
tibus, Anton. de Ballis *tract. var. l.* 4. *tit. de Notar.*
3 *fol.* 234. Ideò hic in creationis Regis ſpecialis fit men-
tio dictæ facultatis.
4 Suppoſita poteſtate in Summo Pontifice creandi de
novo Reges in caſibus, prout explicabo in proximis
Commentariis; intrat dubium an Jure ſubſtineri va-
leat, etiam poteſtas concedendi regalia, & illud cu-
dendi monetam?
5 In quo dici poſſet negativè, tum quia regalia ſunt
propria Imperatoris, hujuſque eſt auctoritas præciſa
ea concedendi, ut apud Bald. & Andr. *in cap.* 1. *de*
nova forma fidel. & cap. 1. *quæ ſint regalia*, Peregr.
de Jure Fiſci l. 1. *tit.* 2. *n.* 38. Secundò cùm rega-
lia ſunt dos Imperii, nequeunt concedi etiam ab
Imperatore, cui tantùm accedunt ratione ſupremi
Dominii, totuſque mundus dicitur ejus Provincia
Surdus *conſ.* 479. *numer.* 10. *vol.* 4. quare ex his
elicitur Summum Pontificem non poſſe concedere re-
galia, cùm dominium eorum ſit penes Imperium, imò
neque Imperatorem, cùm ea ſint dos Imperii.
6 Pro majori igitur intelligentia hujuſmodi quæſtio-
nis, ſciendum eſt ad inſtar matrimonii carnalis, vel
ſpiritualis, in quibus dos fuit conſtituta pro ſubſtenta-
tione onerum matrimonialium viro, vel monaſterio
7 aſſignanda, etiam Imperatori, dos tamquam ſponſo
Reipublicæ populi auctoritate fuit tributa, *leg.* 2. *§.*
noviſſimè, ff. de origine Juris leg. 1. *ff. de Conſtitu-*
tione Princip. & §. ſed & quod Principi Inſtitut.
de Jur. natural. gentium, & Civili, dos ergo aſ-
ſignari debebat, ut onera ſuſtineret ad ipſius Reipu-
blicæ conſervationem; hæc autem dos in regalibus ex-
plicata variè apud Jus Romanorum dicta fuit, & præ-
ſertim ſub nomine Jurium Fiſci, incognito adhuc illo
regalium, & quamvis nomen ignotum fuiſſet rega-
8 lium, conſuetudine, vel populorum conſenſu, varia
regalium natura inolevit; quare ſecundùm varieta-
tem regionum diverſa exurgit regalium acceptio jux-
tà *cap. Unicum quæ ſint regalia* ſtatutum inter Fride-
ricum II. & Civitates Lombardiæ, quo jure nunc vi-
vitur, & conſiderat ad rem Card. de Luca *diſc.* 2. *de*
feud. & diſc. 147. *de regalibus.*
Hinc cùm Imperium Romanum ſciſſum eſſet,
quodque viro Reipublicæ totius Orbis nempè Impera-
tori fuerit pro dote conſtitutum in regalibus; Impe-
rator enim dicitur totius Mundi Dominus quoad tem-
poralia *can. in apibus* 7. *quæſt.* 1. *can. futuram Eccle-*
ſiam 12. *quæſt.* 1. *l. deprecatio; ff. ad l. Rhodiam de*
jactu; hodie ut dixi ex ſciſſura Regnorum cum omni-
moda independentia ab Imperio, omnes Reges in
propriis Regnis idem repræſentant, quod Impera-
tor, cum ratione etiam dicta dos Reipublicæ, ſci-
licet jus regalium apud quemcumque Regem tranſi-
vit ad *l. poſtliminium* 19. *in principio, ff. de capt. &*
poſtlimin. reverſ. c. ſuper quibuſdam, §. præterea de ver.
ſignif. Decian. *conſ.* 41. *vol.* 2. & in terminis quod ha-
beant Reges regalia, Maſtril. *de Magiſtr. lib.* 1. *cap.* 4.
per tot. quod procedit etiam in Rege Imperatori ſub-
ordinato. Peregrin. *de Jur. Fiſc. lib.* 1. *tit.* 2. *nume-*
ro 53.
Hoc poſito, non eſt ambigendum Papam eo ipſo,
quod quem creat Regem, omnia jura, & prærogati- 9
vas Regis ei concedere, unde ſicuti ad onera ſubſti-
nenda pro Reipublicæ conſervatione, communicat ne-
ceſſitatem ex qualitatis Regiæ vi, ita etiam honores:
& præeminentias, atque, dotem à Republica conſtitu-
tam Regi; quare etſi non explicitè hoc jus regalium
concedatur, tamen cenſetur ſemper conceſſum, cum 10
Rex quis de novo creatur, quia ſunt illa conſtitutiva
hujus dignitatis, vel quia ſtatim habet plenitudinem
poteſtatis, vel quia aſſumit gubernium Reipublicæ,
cui annexa ſunt hujuſmodi jura, ut pluribus citatis
firmat, Maſtrill. *citato l.* 1. *capit.* 4. *numer.* 14. *& ſe-*
quentibus & prius *eod. libr. capit.* 2. *numer.* 16. Sicque 11
cùm certum ſit ex dictis in ſuperiori, & dicendis in
ſequentibus Commentariis, Papam poteſtatem habere
creandi Regem, ea propter quando illos creat, com-
municare cenſetur omnia ad Regem pertinentia, pro-
ut, eſt Jus regalium, & firmat Maſtrill. *lib. alleg. &*
cap. 3. *n.* 2.
Non obſtant deducta in contrarium, quia quamvis
jure antiquo hujuſmodi Regalium Jus fuiſſet apud Im-
peratorem *leg.* 8. *&* 9. *ff. ad l. Corneliam de falſis, l.* 12
2. *Codice de falſa moneta*, tamen hodie incontrover-
tibile eſt, ut illo gaudeant etiam Reges, qui in ſuis
Regnis retinent ſupremam poteſtatem, & jura fiſci;
Non diſſimiliter ſunt regalia apud alios Principes
non recognoſcentes Superiorem, ratione ejuſdem
ſupremæ poteſtatis Divus Thomas *de regim. Princip.*
l. 2. *cap.* 13. *& in cap. Un. quæ ſint regalia leg.* 14. *tit.*
21. *leg.* 5. *recopil.* Imò etiam hoc jus reſidet apud
nonnullos Comites, & Epiſcopos, ex privilegio Re-
gum, vel Conſuetudine, quod fieri valet Joan. A- 13
quila *de monetar. poteſtate parte* 1. *cap.* 1. *numer.* 2. ut
de Eccleſia Rhemenſi, & Pictavienſi, ac aliis Gon-
zal. *ad d. caput quanto num.* 9. *de Jurejur. cap.* 4. Alteſ-
ſera *de Ducibus cap.* 5. *ſequentibus*, Jacobus Bornitius
libr. 1. *cap.* 3. & de Epiſcopo Lauſenſi fit mentio ab
Innocentio Tertio *lib.* 1. *regeſt. ep.* 178. & de Eccle- 14
ſiis Turonenſi, & Cenomanenſi refert Thomaſſinus
par. 3. *lib.* 1. *c.* 27. *n.* 4.
Inter regalia certum eſt præcipuum Jus eſſe illud cu- 15
dendi monetam, quod Principi eſt reſervatum *cap.* 1.
quæ ſint regalia, ubi Bald. Iſern. Alvarot. Afflict. *&*
alii, Capycius *in Inveſtit. feud. regal. verſ. moneta*
Maſtrill. *de Magiſtrat. lib.* 10. *cap.* 1. *nn.* 139. *& ſe-*
quentibus Peregrin. *de Jur. fiſci l.* 1. *tit.* 1. *numer.* 15. 16
Franciſcus Curt. *de moneta libr.* 1. Fabian. *de Mon-*
te de empt. quæſt. 5. *in princip.* Franciſcus Marcus *de-*
ciſ. 86. *vol.* 1. *& dec.* 614. *&* 648. *volum.* 4. Paris de
Syndicatu tit. de exceſſ. Baronum *num.* 8. *& ſequenti-*
bus, Antonius de Ballis, *tract. var.* 4. *tit. de notariis*
fol. 224. Bodin. *de Republica lib.* 1. *c.* 10. Jacobus Bor-
nitius, *de nummis lib.* 1. *cap.* 3. Sicuti etiam appro-
bare, & reprobare monetam, ſummæ poteſtatis etiam
eſt, ut conſtat ex *cap. quanto* 18. *de Jurejur.* ubi Bar-
boſa *num.* 2. Larrea *deciſ. Granat.* 2. *à num.* 5. latè
Borrel. *de præſtantia Regis Catholici cap.* 12. *num.* 2.
& ſequentibus Card. de Luca *de regalibus diſc.* 127.
num. 8.

Imò

Imò quodlibet Regnum, & Dominium ſua peculiaria numiſmata ſignata habet, quod opportunum factum eſſe putavit Salzed. *Polit. de regim. Princ. lib.* 2. *cap.* 13. ex quo colligitur jus Regaliæ eſſe ſpeciale in nonnullis Regnis, etſi unico Regi ſubjectis, Arniſ. *l.* 2. *relat. polit. c.* 6. *num.* 153. & in Regno Angliæ jus cudendæ monetæ ita proprium ſibi Rex habuit, ut eam alibi quàm in Turri Londinenſi fabricari vetuerit, *id.* Arniſ. *lib. de Jur. majeſt. cap.* 7. Krullius *de regali monet. Jure cap.* 1. *num.* 15. Dom. Arumæus, *vol.* 4. *diſc.* 43. *numer.* 13. Et Carolus Magnus in ſuo ſolo Palatio monetam cudi conſtituit, ut ex ipſius *Capitularibus tit. de Pace cap.* 18. apud cit. Krullium *ibidem num.* 13. Pariter hoc jus cudendæ monetæ nedum reperitur penes Ditiones, & Civitates jura Supremi habentes, verùm etiam penes illas, quæ Superiorem recognoſcunt, ex privilegio Principis, vel præſcriptione, Tholoſan. *Syntagm. lib.* 36. *cap.* 2. *nu.* 25. Arniſ. *lib.* 2. *de majeſt. cap.* 7.

Sed numquid ſit neceſſarius conſenſus populi in mu-
17 tatione monetæ? Et eſſe neceſſarium autumant aliqui ex textu *cap. quanto de Jure Jur.* ubi Innocentius III. reprobans Petri Regis Aragonum geſtum in Jurando non mutaturum monetam ejus patris juſſu fabricatam, ſine legitimo pondere videtur ex verbis ibi *irrequiſito aſſenſu populi*, talem neceſſitatem concludere, & ita docent Imola *ibid. n.* 11. Butrius *n.* 11. Innocentius *num.* 1. Menoch. *de arbitr. l.* 2. *caſu* 316. *num.* 47. Morla *in Emporio Juris tit. de Juriſdict. quæſt.* 24. Nicolaus Oreimus *de mutatione moneta numer.* 7. Felicianus *de Cenſibus t.* 2. *cap.* 4. *numer.* 18. cui aſſertioni videtur accedere ratio, quia nedum Principis, ſed ſpecialiter Populi detrimentum conſideratur, circa monetæ valorem.

18 Contrarium verò eſt dicendum tum ex auctoritate aliorum Doctorum, tum ex ratione; auctoritatem quidem præſtant Maſtrill. *de Magiſtratu lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 248. Cabedo *tom.* 2. *deciſ.* 47. Clapmarius *de Jure Imperii cap.* 16. Baſilius *in relect. de Poteſt. Princip. erga monetam*, & alii relati à Gonzalez *in cit. c. quanto num.* 3. Barboſa *ad idem cap. n.* 3. Viv. *comm. opin.* 518. citans D. Anton. *in ſum. par.* 2. *cap.* 18. Angel. *in ſumm. falſarius*. Ratio tamen aſſignatur, quia cum olim tale jus, apud Romanos eſſet penes Triumviros
19 monetales, Cæſares ad ſe tranſtulerunt, antea enim nulla aderat pecunia, ſeù moneta, omnia enim contrahebantur, prævia permutatione rerum, hoc eſt data re pro re *l.* 1. *ff. de contrah. empt.* Polydorus Virgil. *de rerum Invent. cap.* 5. Plinius *lib.* 33. *cap.* 1. & 3. Unde etiam apud Priſcos Romanos uſus monetæ primò adfuit, ut refert *cit.* Plin. *l.* 33. *cap.* 3. ibi: *Populus Romanus, ne argento quidem ſignato, ante Pyrrum devictum uſus eſt*; Verùm hoc intelligendum eſt circa obſignationem, cùm longè prius jam moneta
20 in rerum contractibus uterentur populi, & cui verè talis origo ſit tribuenda, certant Doctores apud Marian. *de pondere cap.* 6. Covarruvias *de veter. numiſm. poteſt. cap.* 2. Petrus Gregorius *l.* 36. *Syntagm. cap.* 2. Bobadilla *lib.* 2. *polit. cap.* 1. *num.* 11. Et non deſunt, qui aſſerunt, monetam, ejuſque cuſionem fuiſſe in populo Dei poſt diluvium, *ex c.* 20. *Geneſeos*, apud Jacobum Bornitium *lib.* 1. *cap.* 3. *in fine*, Sunt itidem, qui tribuunt Enoch filio Caini. Krullius *de reali monetarum Jure cap.* 1. *num.* 10. Vvichbildus Magdeburgenſis *artic.* 8. *in gloſſa* ibi: *Juris autem origo, ſeu incrementum, ſecundùm aliquos, tunc primum incæpit, cum Enoch filius Cain Civitatem primam conſtruxit. Sancitum enim ibidem fuit, quidquid unus labore acquiſivit ſuo, idem nullus accipere potuit. Excogitatum tandem ivit ſignum, in quo Principis imago exculpata habebatur, ſignumque hujuſmodi oſtendere cogebatur is, qui aliquid alienare voluerit, ad denotandum, quod cum conſenſu Imperatoris faciat repræſentabatque obedientiam*. Optimus pridem fuit
21 ejus uſus, ut commercium augeretur, & conſervaretur; Quot enim aliquando ſatis indigentes aliqua re ab alio poſſeſſa, defraudarentur deſiderio ob impoſſibilitatem permutandi, vel quia nullam haberet rem pretio æſtimabilem æqualem, vel alteri non neceſſariam, ut benè explicat *J. C. in cit. l.* 1. *ff. de contrah. empt. Sed quia non ſemper, nec facilè concurrebat, ut cùm tu haberes quod ego deſiderare invicem ego haberem, quod tu accipere velles, electa materia eſt cujus publica, & perpetua æſtimatio, difficultatibus permutationum æqualitate quantitatis ſubveniret; ea materia forma publica percuſſa, uſum dominiumque non tam ex ſubſtantia præbet, quàm ex qualitate*. Idque perbellè, ac fusè expreſſit Jacobus Bornitius *loco cit. cap.* 4. Budæus *in d. leg.* 1.

Hinc moneta omnis ad inſtar ponderis menſuraba- 22
tur, ac ponderabatur, illa etenim priùs ſub nomine metalli non erat obſignata; undè ſolutiones appellatæ fuerunt Adpenſiones, Penſitationes; indè etiam originem ducunt vocabula hæc, ſcilicet Diſpenſatores, diſpendium, expenſæ, impenſæ, aſſipondium, dupondium, & ſimilia, Petrus Ciacconius, *de Nummis*, *pag.* 143. Hottomanus *de re nummaria*, *pag.* 41. & hodie dicuntur penſiones, quæ ſolvuntur certis
anni temporibus; deindè Principis juſſu cuſa, ac ſi- 23
gnata, nomen monetæ recepit à verbo *monendo*, quatenùs monet populis Auctoris notitiam, & docent verba Chriſti Domini, Matth. *cap.* 22. *verſ.* 17. *Cujus eſt imago hæc &c.* Vocatur alio nomine pecunia,
ita dicta à pecude, ſed latè de etymologia origine, 24
& uſu monetæ, vide Jacobum Bornitium *de Nummis lib.* 1. *cap.* 1. & 2. *circa finem*, & *c.* 4. Petrum Ciacconium *de Nummis pag.* 123. & latè *in libro de Ponderibus à pag.* 58. Borrell. *de præſtantia Regis Catholici cap.* 12. Menoch. *de arbitr. caſu* 316. *numer.* 12. Gonzal. *ad cit. cap. quanto num.* 7. Lotter. *de re beneſ. q.* 39. *num.* 176. & *ſeq.* & *de nummis* Add. *ad dec.* 67. *n.* 21. *par.* 9. *rec.*

Sed redeundo ad rationem urgentiorem, quare hoc 25
jus mutandi monetam ſit penes Principem irrequiſito populo? Dicò quod cùm publica forma à Principe tantùm illi adjiciatur, itaut etiam ejus imago deſcribatur, ipſeque characterem, & valorem ſtatuat, non convenit, ut ab alio procedat iſta auctoritativa mutatio, cum illius ſit deſtituere, cujus eſt conſtituere, unde cum à populo non recipiat eſſe moneta, nequit ab alio aliam mutationem pati niſi à Principe à quo tota ejus æſtimatio pendet cit. Add. *ad dec.* 67. *n.* 22. *par.* 9. *rec.*

Limitatur tamen prædicta concluſio, ut non requi- 26
ratur conſenſus populi in mutatione monetæ, niſi fuerit injuſta, & illi præjudicium inferatur ſecundùm Hoſt. *in tit. de Cenſib.* §. *ex quibus*, *Innoc.* & *dd. in c. quanto*, *cit.* Albert. Brun. *de augm. moneta concluſ. ultim.* Covarr. *de veter. numiſm. collat. exped.* 7. *num.* 6. Boet. *deciſ.* 327. *numer.* 6. ſed hæc limitatio coincidit in eo, quod requiratur in moneta juſtitiæ pars, ut dicam.

Nec obſtant in contrarium adducta, quia textus in 27
citato *cap. quantò* loquitur de Regno Aragoniæ, ubi ſpeciale adeſt ſtatutum, ut ſine conſenſu populi non fiat cuſio, aut mutatio monetæ, ut referendo verba ſtatuti, ſcilicet quod aliqua moneta ſine conſenſu Generali Curiæ Aragonum in eodem Regno, non poſſit cudi; Explicat textum cit. Gonzal. *verſ. aſſenſu populi in fine*. Ita neque contra contrariatur argumentum proximum, quod hæc mutatio principaliter reſpiciat emolumentum populi, nam cùm omnis auctoritas per ipſum ad principem fuerit tranſlata, quotieſcumque iſte ea non abutatur, nequit Populus ſibi illam vindicare. Prætèrquamquod in omnibus regalibus eſſet hoc emolumentum conſiderandum, puta in Gabellis, datiis &c. & tamen in iis indicendis, non requiritur aſſenſus ipſius populi, ex dicta ratione tranſlatæ juriſdictionis in Principem ad textum *in l.* 2. §. *ff. noviſſimè*, *de orig. Jur.* cum concordantibus. Ve-
rum tamen eſt, quod in iſta mutatione non debet Prin- 28
ceps conſulere propriæ utilitati, ſed omnium ſubditorum commodo cui proſpiciendo à Deo eſt conſtitutus, & Sanct. Thom. *in tract. de Regimine Prin-*

cipum, *lib. 2. cap.* 13. monet, Principes, ne numiſma-
ta pro propria libidine mutent, & optimè facerent ſi
ſententiam populi exquirerent in tali mutatione, ut
alicubi uſus obtinet. Igitur non debet Princeps ab adu-
latoribus conſiliariis trahi, ſed à communi commo-
do, ut optimè advertit Innoc. *in cit. cap. quanto de
Jurejur.* reſcribendo Regi Aragoniæ, ibi: *quidam Con-
ſiliarii tui, imo potius deceptores*, qui fabricationem
monetæ non juſti ponderis Regi conſulerunt Bellug.
in ſpeculo Principum rub. 36. *§. grave damnum num.*
10. ibi in fine: *Cave, ne conſulas Principi monetæ mu-
tationem in damnum populi, quia non eris Conſilia-
rius, ſed deceptor* Petrus Gregorius Tholoſan. *de re-
publ. lib. 9. cap. 1. num.* 41. Hujuſmodi enim mutatio-
nes ſunt maxima cum ponderatione ineundæ, quia
poſſent parere alterationes in Regnis Salzed. *politic. de*
29 *regimin. Princip. lib. 2. cap.* 13. Etſi multoties Reipu-
blicè expediat ultra id quod æquum eſt, monetæ al-
terationem fieri, id quòd Romæ Belli Punici cauſa
non ſemel contigiſſe refert Plinius *lib.* 33. *cap.* 3. Bu-
dæus *lib. 5. de Aſſe*, Antonius Faber *in Opuſculo de
Variis debitorum nummariorum ſolutionibus cap. 1. cir-
ca princip.* Petrus Ciacconius, *de Nummis pag.* 123.
Krullius *de reali Monet. Jure cap. 4. num.* 49. Moneta
30 autem, ut ſit proba, & legitima ita habet requiſita,
juxta quæ Princeps, non pro libito illam cudere te-
neatur, quæ quidem tria enumerantur nempè materia,
forma publica, & legitimum pondus; Ita Div. Iſidor.
lib. 6. orig. cap. 17. ibi — *in numiſmate tria requiruntur
metallum, figura, & pondus, ſi ex ois aliquid defe-
cerit, numiſma non erit*, Novar. *in pragmat. Regni
Neapol. collect.* 136. *num. 3. & 4.* Antonius Gob. *tract.
de moneta quæſt. 2. & quæſt.* 10. Maſcard. *de probat.
concl.* 1066. *num. 7. & 8.* Farinac. *in praxi crim. part.
5. qu.* 115. *num.* 3. Laym. *theol. mor. lib. 3. tr. 1. par. 1.
cap. 5. n. 4.* Borell. *cit. cap. 12. numer.* 21. Beller. *diſq.
Cler. de pæn. Cler.* § 44. *num.* 8. Theſaur. *in tract. de
augmento monet. nu.* 5. Marcuſ. *dec. 83. & 261.* Cabed.
dec. 45. num. 2. & cit. Add. *ad deciſ. 67. n. 4. & 5. pag.
9. rec.* licèt Hottomannus *de re numm. pag.* 5. quartum
requiſitum addat, ſcilicet æſtimationem. Materia, quæ
eſt ex metallo, varia in uſu fuit, ut ferrum apud
Clazomenios 2. *Oecon.* 1. ſtannum apud Syracuſios *lo-
co cit. cap.* 3. Æs apud Svecos, Gallos, Italos; imò
31 etiam Corium aliquando fuit, apud Spartanos, imò
Charta apud Tartaros Chatarinos, qui certos qua-
dratos Chartaceos ſigillo Principis ſignatos habebant
pro nummis, & cùm vetuſtate abſumerentur, in au-
la Regia antiquos cum novis commutabant, de qui-
bus variis materiis, vide Jacobum Bornitium *de Num-
mis, lib. 1. c. 54. circa medium*, Arnis, *cit. lib. 2. de ma-
jeſtat. Jur. cap.* 7. & noviſſimè Pignatel. *conſul. 12. to.
9.* Nunc verò materia communis monetarum eſt aurum
argentum, & æs: Forma eſt, quæ datur à Principe
32 in cuſione monetæ & illa aſſignat verùm valorem in
reputatione apud homines, & in hoc ſenſu dicitur,
quod Princeps dat valorem non mutabilem, unde
maſſa illa metalli, nullam utilitatem præbet homi-
num Commercio, ſed tantùm impreſſa, à Principe,
à quo deſtinatur talis maſſa ad valorem certum *leg.
1. ff. de contrah. empt.* & ita intelligendi ſunt textus *in
leg. 3. ff. de in litem jur. & leg. 1. ff. de condict. tritic.*
in quibus dicitur quod valor monetæ augeatur in com-
muni hominum exiſtimatione, tamen quia homines
non tenentur recipere eam, niſi certo Principis ſigna-
culo cuiam denotante certum valorem, ideò dicitur
moneta verum valorem habere, juxtà quem tenetur
quicumque recipere *l. Paulus* 99. *ff. de ſolut.* non au-
tem tenetur metallum ſine impreſſione *l. mutui datio
ff. de rebus creditorum*, quare in jure forma iſta de-
terminativa ſpectatur, non materia, *leg. ſi ıs cui* 94.
digeſtis ſolutione, leg. plane 34. *§. ſed ſi non corpus
ff. de leg.* 1.

33 Forma verò variè uſurpatur ſecundùm diverſitatem
regionum tàm circa varietatem monetarum majorem,
vel minorem quantitatem deſignantium quàm circa
diverſitatem imaginum, & ſignorum hinc Romani
effigiem bovis, & ovis imprimebant ex Plutarch. *qu.
Roman.* 41. ad denotandum pecunia victum quæri,
& etiam Jani bifrontis figura utebantur *idem loco cit.*
apud Hebræos agni imago ut ex Gen. *cap.* 47. impreſ-
ſa fuit, & in ſyclo eorum Urna, in qua Manna recepta
ab Iſraelitis fuit, & ex alia parte Aaron virga inſcul-
pebatur, additis verbis in prima facie *Syclus Iſrael*,
& in altera *Jeruſalem Sancta*, And. Manſius *in cap.
Joſue* 7. Sed deindè imagines Principis, vel ejus no-
men inſculpi ceperunt, ut apud Romanos liquet ex
Matth. *cap. 2. verſ.* 21. & Conſtantinus Magnus effi-
giem ſuam expanſis manibus verſus Cœlum in num-
mis poſuit, ut teſtatur Euſeb. *lib. 4. de Vita Conſtan-
tini, cap.* 5. & apud Græcos Philippus Rex Mace-
doniæ Primus ſua effigie pecuniam ſignavit, unde
Philippi dicti, & latè Maſtrill. *cit. lib. 3. cap. 10. de
magiſtr.* adducens varia exempla Imperatorum à *n.*
152. *ad plures ſequentes*, Hinc *Juvenalis ſatyr.* 4.

*Cum ſit cauſa mali tanti, & diſcriminis hu-
jus*
*Conciſum argentum in titulos facieſque minu-
tas.*

Nunc verò ſolent imprimi, vel figura, vel inſignia
Principis, vel nomen in aliqua parte, & in altera
aliquod emblema geſtum denotans, vel Principis, vel
alterius rei, imò etiam aliqua Sancti Imago uſurpari
ſolet.

Pondus tandem quod eſt tertium requiſitum conſi-
ſtit in commenſuratione valoris materiæ cum illo de- 34
ſignato per Principem; nam valor monetæ duplex eſt,
alter intrinſecus, extrinſecus alter; primus verſatur
circa qualitatem, & pondus metalli, ex qua pecunia
conflatur, & æſtimationem facit intrinſecam, ſcilicet
intra rem, & ſubſtantiam monetæ, & conſiſtit in ve-
ra qualitate metalli ſine mixtura, & pondere intrin-
ſecè adæquante valorem, *l. ſi tibi, ff. de uſufr. earum
rerum, quæ uſu conſumun. l. aurum 1. Cod. de ponde-
rator. lib.* 10. Extrinſecus verò dicitur qui conſiſtit in
æſtimatione monetæ à Principe deſignata; Prima bo-
nitas, dicitur qualitas, ſecunda quantitas, *leg. 1. ff.
de contrah. empt.* unde cum mutatur prima bonitas,
nempè materia, forma, ſeu pondus dicitur mutata
pecunia in valore intrinſeco, ſecus ſi mutetur tantùm
æſtimatio, quia mutata dicitur extrinſecè Bart. *in l.
Paulus num. 6. ff. de ſolut. DD. in l. cum quod ff. ſi
certum pet.* Gratian. *diſcept.* 560. *num. 13. deciſ.* 597.
num. 2. part. 1. recent. Rubeus *in annot. ad dec. 67.
n. 8. par. 9. rec.*

Verùm dubitari contingit, an Princeps poſſit dare 35
monetæ valorem extrinſecum majorem valore intrin-
ſeco monetæ? Et dicendum non poſſe id legitimè fie-
ri; hinc quamvis expendatur pro majori pretio,
tamen ad regulandum juſtum valorem, non debet
reſpici quantitas extrinſeca à Principe data, ſed in-
trinſeca in valore metalli; valor enim extrinſecus
dari ſolet major, vel augendo valorem ultra intrin-
ſecum, vel componendo monetam cum metallo liga
quadam mixta, ut minuat valorem intrinſecum,
prout advertit Franciſcus Marcus *quæſt.* 648. *numer.*
13. contra quam materiam ligæ maximè inſurgit
Maſtrill. *cit. lib. 3. de magiſtratib. cap. 10. numer.*
161. *& ſeq.* tradens ex Plinio *lib. 33. cap. 3. & 9.*
fuiſſe objurgatos Livium Druſum Tribunum Plebis,
& Antonium Triumvirum ex hac cauſa impuræ ad-
mixtionis ligæ factæ monetis. Utroque igitur mo-
do non eſt licitum augere monetæ valorem extrin-
ſecum, quandoquidem ex juſtitia commutativa, Prin-
ceps debet valorem monetæ ſtatuere, quem exigit
ejus verus, & intrinſecus valor, & aliter faciens,
tenetur ad reſtitutionem, quod comprobatur *ex ca-
pit. quanto; de Jur. Jur.* ubi Innocentius reprobban-
do hujuſmodi monetarum genus, ait: *ut reproba-
ta moneta, quæ à legitimo pondere fuerat defraudata
ad legitimum pondus reducas, &c.* ubi DD. Idem
eruitur ex *l. 2. C. de vet. numiſm. poteſt. lib.* 11. Haud
ſecus præſcripſit Leo Imperator. *novell.* 52. *ut tam ve-
ter. Princip. &c.* ibi: *Ut numiſmatis omnes genus, quod*

quidem

quidem formam, materiamque non adulteratam, & plenum pondus habeat æqualiter, & æſtimetur, & in Republica tractetur. Cohærentur verò ad dictas legales, & Canonicas Conſtitutiones hoc quoque docuerunt communiter Canoniſtæ ad *cit. cap. quanto*, & Theologi, & Juſtitiæ præ cæteris, D. Thomas *de regim. Reipubl. c.* 13. Andreas de Barulo, Jo: de Platea, & alii *in leg.* 1. *Cod. de veter. numiſm. poteſtat. lib.* 11. Maſtrill. *cit. cap.* 10. *nu.* 157. *& ſeqq.* Covarruvias *in tract. de veter. numiſm. collat. cap.* 7. *num.* 1. *verſ.* 5. & Maſcard. *de probat. concl.* 1066. *num.* 7. Lotter. *de re benef. quæſt.* 39. *num.* 190. *& ſeq.* Bellet. *cit.* §. 44. *n.* 8. Petrus Navarr. *de reſtit. lib.* 3. *cap.* 1. *numer.* 316. Borell. *de præſtantia Regis Catholici cap.* 12. *num.* 21. Card. de Luca *de regalib. diſcur.* 126. *num.* 6. *&* 8. *& in conflictu obſerv.* 244. Cabedo *dec.* 45. *num.* 2. Monetam falſificantes contraveniunt nomini, moneta enim ita appellatur, quia monet in tali metallo ſignato nullam eſſe fraudem, Vvillelm. Orem. *in ſuo tr. de moneta*, Jo: Aquilla *eodem tract. cap.* 3. Theſaur. *loco cit. n.* 8. Eſſet enim defraudare contrahentes, ſi pro valore majori rei deberet quis recipere minus pretium monetæ.

Nec obſtat quod ratione formæ, quæ imprimitur
36 in materia debet valor alterari; nam forma non datur ad augendum valorem, ſed pro publica fide commercii, ut ſcilicet talis moneta cum hoc ſigillo pro tanta ſit accipienda, hinc ab initio, monetæ valor pondere æſtimabatur, ut dixi; deinde ne tali moleſtia contrahentes premerentur aſſiduæ ponderationis, imago, & nota fuit impreſſa; Ita Ariſtoteles *lib.* 1. *polit. Primò ſimpliciter argentum, vel aurum magnitudine, & pondere definitum, poſtremò verò nota impreſſum, ut à ponderandi moleſtia liberaret*; Sicque nunquam poſſet ſalvari juſtitia commutativa, ſi quis magis daret, quàm reciperet ſub tali publica fide, imò populus grave damnum pateretur in cambiis, & contractibus, præſertim extra Regnum, ut conſiderant Doctores Lotter. *citat. loco*, Boemus Bocchi, *in trattato della giuſta, ed univerſal miſura, e ſuo Tipo, part.* 2. *punct.* 3. ubi affert malos effectus, qui ex monetæ alteratione ſequuntur Card. de Luca *miſc. Eccl. diſc.* 4. *n.* 15. 17. *&* 19. ubi quòd iſta cuſio monetæ inferioris implicitè importat gabellam, ſeu collectam perſonalem.

Nec contrariatur, quod dicitur à DD. & ſupra à
37 nobis, valorem monetæ totum pendere à Principis arbitrio *leg.* 1. *ff. de contrah. empt.* ex quo nonnulli aſſeruerunt monetam eſſe quid artificiale conſtans ex auctoritate Larrea *dec. Granat.* 12. *n.* 10. nam id debet intelligi quoad taxationem valoris, juxtà quem debeat pecunia recipi, ut jam dixi, non autem quòd iſta taxatio non commenſuretur à Juſtitia, ut optimè reſpondendo contrariis juribus, docet Gonzal. *in cit. cap. quanto, n.* 11. *de Jurejur.*

38 Quia verò plures expenſæ ſunt neceſſariæ pro cuſione monetæ, quæ expenſæ debent ex publico detrahi, quia publica pecunia ſervit commoditati Covarr. *cit. cap.* 7. *num.* 5. ideò poteſt Princeps, ne ſit in damno, juxta communem opinionem detrahendo expenſas valorem extrinſecum augere; hoc enim etiam eſt intra ſphæram Juſtitiæ commutativæ, ut Princeps non remaneat in damno; Ita D. Antoninus *in Summa par.* 2. *cap.* 18. Vivian. *comm. opin.* 518. Maſtrill. *lib.* 3. *cap.* 10. *numer.* 159. Card. de Luca *cit. diſc.* 4. *Miſcell. num.* 13. *cit.* Lotter. *lib.* 1. *quæſt.* 39. *nu.* 189. Jacobus Bornitius *de Nummis lib.* 1. *cap.* 11. Curtius jun. *in leg.* 2. §. *mutui num.* 12. *ff. ſi certum petatur*, Matth. de Afflict. *dec.* 90. Gloſſa *in l.* 1. *verbo prebet ff. de contr. Empt.* Bart. *in l. Paulus, ff. de ſolut. & in l.* 1. §. *ultimo, ff. de auro, & argento*, *l.* Badæus *de aſſe lib.* 1. Jo: Aquila *de moneta poteſtate parte* 1. *cap.* 4. Et hanc concluſionem de conſuetudine eſſe in toto Orbe Chriſtiano receptam docent Innoc. Abbas Imola, & alii apud Covar. *loc. citat.* Cùm enim inter Principem, & populum ſit quidam ſuper moneta contractus, ut teneatur hic recipere, is verò dare valorem, non debet Princeps in hoc pati detrimentum, ad inſtar adminiſtratoris, qui non tenetur de proprio, unde ex hac cauſa permittitur aliqua ligæ mixtio, dummodò ſit ad ratam damni per Principem paſſi D. de Zaulis *ad ſtatuti Faventina tom.* 1. *rubri.* 4. *lib.* 2. *numer.* 13. Kitzel. *de Jure monetar.* Claſſ. 1. *Theorem.* 8. *lit. E.* Hoc ſanè curent Principes ſervare, juxta monitum Caſſiodori *lib.* 7. *ep.* 32. *Omninò monetæ debet integritas quæri; ubi vultus noſter imprimitur, & generalis utilitas invenitur.*

Sed contra prædicta urgere poteſt, quod aliquando Principes monetam etiam in corio, & alia vili materia confecerint, ut referunt hiſtorici, & ita fabrica- 39
ta nequit reſpui, prout generaliter pecuniam non eſſe reſpuendam, decernunt textus *in l.* 1. *& fin. Cod. de vet. numiſm. poteſt. l. ideò, ff. de eo quod certo loco*, Seneca *lib. de benef. cap.* 14. & alibi. Verùm hoc aliquando fuit permiſſum exiſtente neceſſitate, ne commercium patiatur detrimentum, vel ex defectu materiæ metalli, vel ob neceſſitatem præciſam Principis; & in hoc ſenſu talis moneta habet ſuum valorem à Principe deſtinatum, nec poteſt reiici; & ita procedunt citatæ leges; hinc habetur temporibus paulò ſuperioribus anno ſcilicet 1645. in Inſula Melevitana fuiſſe ob neceſſitatem providendi ſecuritati dictæ Inſulæ ab immanitate Turcarum monetam æneam
fabricare cum inſcriptione *non æs, ſed fides* aſſignato 40
ſatis majore valore, quam materia ferebat; tamen ceſſante dictæ neceſſitatis anguſtia debet Princeps reintegrare populi damnum paſſum, cùm potius talis moneta vilis valoris detur pro pignore quodam, ut interim commercium non diminuatur, vel ut Princeps valore utatur in aliqua urgentia, ad inſtar ſchedulæ, quæ traditur Creditori pro fide habenda reſtitutionis pecuniæ, adeò ut ceſſante neceſſitate, teneatur Princeps probum valorem ſupplere ſubditis Card. de Luca *Miſcell. d. diſc.* 4. *num.* 14. Petrus Gregorius *lib.* 4. *de republ. cap.* 6. *num.* 26. Gonzal. *ad cit. cap. quanto de Jurejur. n. finali in fine*, Andreas Iſern. & Afflict. *in* §. *moneta de regaliis*, Jo: Aquila *de moneta poteſtate part.* 1. *cap.* 5.

Putarem tamen quod ſi neceſſitas, cogeret Prin- 41
cipem pro manutentione, & publica utilitate Regni, Gabellam ſeu collectam imponere novam, poſſet quidem loco iſtius, monetam minoris valoris intrinſeci conficere, cùm totum id quod exuperet ultra valorem intrinſecum, rationem collectæ aſſumeret, & non teneretur in hoc caſu ad reintegrationem, quia ſicuti potuiſſet imponere novum onus collectæ ſubditis abſque obligatione illud reficiendi, ita neque damnum à populis paſſum pro moneta minoris ponderis ſubrogata loco collectæ, reficere teneretur, ex notiſſima regula ſubrogatorum.

Idque totum debet regulari à juſtitia commutati- 42
va, intra cujus ſphæram ita debet Princeps indemnitati ſubditorum conſulere, ut ipſe in damno non ſit; Sed ego quidem fateor potius debere gabellam imponi, quàm monetæ alterationem fieri, ex qua, plurima damna in commercio oriuntur, & populi gravantur multipliciter, ut conſiderat *cit.* Card. de Luca
diſc. 4. *num.* 15. & Principes maximè cavere debent 43
ne pro eorum utilitate, Vaſſalli præmantur egeſtate; nam ad paupertatem redacti illi impotentes redduntur ad onera, etſic debent conſulere eorum divitiis Molin. *de Primogen. hiſp. l.* 2. *cap.* 1. *num.* 3. Mierez *de major. par.* 1. *quæſt.* 1. *num.* 9. de Ponte *deciſ.* 342. *num.* 33. quamvis contrarium ſentiat improbus politicus Nicolaus Machiavellus *l.* 3. *de republ. cap.* 7. *&* 25. quem improbant veri politici Chriſtiani, ut refert Boter. *l.* 7. *de Illuſtr. ſtat. cap.* 20. Carpzovius *in ſuo aſylo debitor. propoſit.* 6. *pag.* 102. & de alteratione monetæ, an, quando, & quomodo fieri debeat, vidè Salzedo *politic. de regim. Princ. l.* 2. *cap.* 13. & plura de re nummularia Gibalin. *de univ. negot. l.* 2. *cap.* 4. & prius non erat mutatio iſta frequens, prout noſtris temporibus Antonius Gob. *tr. de monet. q.* 3.

Aliquando enim etiam per optimos Principes mo- 44

neta ſolet alterari, ex eo quod adjacentia Regna moneta intrinſeci valoris minoris utantur, quare moneta proprii Regni majoris ponderis, vel ab extraneis corrumpitur, vel extrahitur, & conſumitur, & ita propium Regnum exhauſtum remanet, ut conſiderat Annæus Robert. *rer. judicat. lib. 1, cap. ultimo pro creditore verſ. & nos*, Lotter. *citat. cap. 39. numer.* 200.

SECTIO I.

An Statutum Principis tribuens monetis valorem obliget forenſes non ſubditos, & Eccleſiaſticos, deque aliis ad hujuſmodi valorem ſpectantibus

SUMMARIUM.

1 *An valor conſtitutus per Principem afficiat etiam non ſubditos, & dicitur negativè.*
2 *Etiam negativè dicitur quoad Eccleſiaſticos.*
3 *Diſtinguitur quoad non ſubditos, & forenſes, & Eccleſiaſticos.*
Eccleſiaſtici quatenus contribuant in fabricatione novæ monetæ, ibid.
Et obtineri debet licentia Papæ, ubi de caſu licentiæ datæ in Regno Siciliæ ultra Pharum, & cum quibus conditionibus.
4 *An ſciens monetam eſſe augendam poſſit eam mutare, vel alio modo diſtrahere.*
Adducuntur ſententiæ diverſæ.
5 *Opinio Auctoris.*
Quid ſi fuerit Conſiliarius Principis, aut alii, qui ex munere ſciunt tempus mutationis.
6 *Creditor quatenus poſſit recuſare monetam ob ſuſpicionem mutationis, & nn. ſeqq.*
7 *Plura conſiderantur in hoc, ne eveniant inconvenientia.*
Quid ſi adſit dolus, ibid.
8 *Sed quid dicendum ſi debitor ſolvit tempore debito monetam, quæ paulò poſt reprobatur, an liberetur?*
9 *Quid dicendum in caſu debitoris moroſi, & nn. ſeqq.*
10 *Diſtinguuntur caſus planè de debitore certæ ſpeciei, & pecuniæ in genere, ibid.*
11 *An mutatio monetæ cedat in damnum Creditoris, vel Debitoris, & num. ſeqq.*
12 *Moneta alia dicitur realis, & effectiva, alia Imaginaria, & quæ ſint?*
13 *Si mutatur valor monetæ realis intrinſecus, cedit damnum Creditori, vel utilitas.*
Secus in mutatione valoris extrinſeci, ibid.
14 *In caſu monetæ imaginariæ, quomodo procedendum, ubi de ſcuto monetæ de libra Janua, & hujuſmodi.*
15 *Non tenentur tamen contractus Eccleſiaſticorum, & non ſubditorum Statuto edito poſt contractum in hac alteratione monetæ imaginariæ.*
16 *Mutatio monetæ imaginariæ; rarò, etiam evenire ſolet.*
17 *Quæ moneta debet ſolvi in legato, vel alia diſpoſitione demandata, ut ſolvatur, & num. ſeqq.*
18 *Plures diſtinguuntur caſus.*
An attendi debeat locus ſolutionis deſtinatus, ibidem.
Quid favore cauſæ piæ, ibidem?
Quid in Voto facto, ibidem?
19 *Circumſtantiæ ſatis conducunt ad id decidendum.*
20 *Quod ſi quis promittat centum ſcuta in Urbe, an intelligenda argentea, vel auri.*
21 *Si ſpecies monetæ promiſſa non reperiatur, vel raro, vel fuerit reprobata ad quid teneatur debitor, & nn. ſeqq.*
22 *Impotentia ſufficit, quod ſit moralis, ibidem.*
23 *Et quod pecunia uſuali poſſit comparari moneta promiſſa, ibid.*
24 *Si tamen poſſit reperiri moneta promiſſa, tenetur creditor etiam cum intereſſe comparare.*
25 *Reſpondetur contrariis.*
An debeat calculari in ducato Cameræ collybus vulgò Agio, *quod ſolvitur nummulariis, ibid.*
Quid in ſolutione penſionis, ibid.
26 *Si non fuerit promiſſa certa ſpecies monetæ, ſed pretium, tunc non tenetur quis dare eandem monetam, ſed ſufficit æquivalens.*
27 *Promiſſa certa ſpecie monetæ, ut ſcuta aurea juſtorum tot pro ſcuto quando debeat dari quantitas valutata, vel non.*
28 *In prædictis ſatis urget obſervantia, ſed in caſu dubio non autem in obligatione clara.*
29 *Quid importet bona fides in ſolutionibus factis, ut non teneatur quis facere juxta majorem valorem, datur tamen reſtitutio integrum ob ignorantiam, vel ætatem recipientis, ibid.*
30 *Concordia facta ſuper ſolutione talis monetæ interpretando contractum, debet ſervari.*
An afficiat ſucceſſores etiam venientes, ex propria perſona, ibid.

APplicabilis quidem ad quæſiti ſolutionem videtur 1
primò regula illa univerſalis, quod Conſtitutio Principis non liget forenſes, & extra territorium degentes, ex quo fit, ut Statutum præſcribens valutationem monetæ afficere poſſit tantùm proprios ſubditos, non autem exteros, Lott. *lib. 1. cit. quæſt.* 39. *numer.* 219. Cardin. de Luca *de regalibus, diſc.* 128. *numer.* 7. & Rota *in Roman. ſeu Januen. dotis* 25. *Junii* 1668. *cor. Card. Taja*, de qua meminit idem Auctor ibidem.

Idem, potius, & majori ratione dicendum quoad 2
Eccleſiaſticos ratione exemptionis, quam hi habent à poteſtate laica cum obſtet ſæculari poteſtati incapacitas omnimoda quid ſtatuendi circa Clericos, *cap. quæ in Eccleſiarum de Conſtitut.* & in præciſis terminis docuerunt Joannes Andreas *in Addit. Speculatorem tit. de oblig. & ſolut.* §. 3. *num.* 9. Oldrad. *conſ.* 250. *n.* 2; & alii adducti à Lotter. *cit. num.* 219. & Card. de Luca *alleg. loc. & in Miſcell. Eccl. diſc.* 4. *n.* 19. & Tuſch. *concl.* 350. *litt. M.*

Verùm in hoc diſtinguendum cenſeo: Aut lex taxans 3
pretium monetæ à Principe lata importat gravamen collectæ tacitæ, ex eo quod dixi ſupra, quia excedit valorem intrinſecum, & tunc certum eſt Clericos non teneri, quia indirectè contribuerent Impoſitionibus, & collectis à laicis indictis, quod eſt contra Jus divinum, & Canonum: Aut agitur de lege taxante valorem extrinſecum, juxta intrinſecum, detractis tamen expenſis, & tunc tenentur, nedum forenſes, ſed Eccleſiaſtici quoque, aliàs eſſet intervertere commercium Reipublicæ, eò fortius, quia nullum damnum derivatur in Clericum, ſi is emat rem eodem pecuniæ valore, quo eam habuit Tuſch. *lit. M. concl.* 350. & cit. Card. de Luca *eodem n.* 19. *verſ. & quamvis.* Et Auctores infra citandi *in ſect. ſeq. num.* 5. procedunt in alio caſu, ut ibi; Forenſes verò in tantum tenentur, quatenus negotium exerceant in Regno, ubi talis valor ſit deſtinatus, ſecus extra, quia tunc non tenentur accipere dictam pecuniam ſic taxatam. Quid verò dicendum, ſi forenſis eſſet Creditor in aliquo Regno, & mutetur monetæ valor, an teneatur recipere in ſatisfactionem crediti ſecundùm novum valorem monetam, dicam infra.

Porrò quando cuditur nova moneta, ſolet fieri contributio ab Eccleſiaſticis pro expenſis, juxta redditus eorum, obtento Indulto per Sedem Apoſtolicam, à qua ſolet commiſſio fieri pro voto Sac. Congregationi Immunitatis Eccleſiaſticæ, ut evenit tempore Alexandri VII. & Clementis X. nuper verò tempo-

tempore Innocentii XII. quo ego inter Ponentes in dicta Congregatione aderam anno 1698. fuit ſimile Indultum conceſſum Regi Catholico pro Regno Siciliæ ultra Pharum, adjectis quibuſdam conditionibus, nimirum, ut concurreret conſenſus Eccleſiaſticorum, ut expenderetur pecunia retrahenda, non aliter quàm in dictam cauſam fabricationis novæ monetæ, ut excluderentur à contributione ii, qui poſſident tantùm patrimonium pro ſubſtentatione, ut repartitio fiat cum præſentia Eccleſiaſticorum, & coactio à Judice Eccleſiaſtico, Regulares quoque fuere incluſi, exceptis Minoribus de Obſervantia, Reformatis Sancti Franciſci, & Cappuccinis, ut conſtat ex voto dato *die 16. Septembris dicti anni* 1698. Cauſa quidem conceſſionis fuit prava qualitas monetæ vigens in dicto Regno; Cumque reſpiciat ejus bonitas tàm Clericorum, quàm laicorum emolumentum, optimè fuit permiſſus concurſus illorum, etſi non probaretur defectus bonorum laicorum, quod ſanè eſſet neceſſariò probandum, ſi ageretur de communi bono Reipublicæ, non verò de bono tangente Clericos uti ſingulos, quia tunc ſolverent proprium debitum, ut in ſimili caſu contributionis ad reparationem fluminis inundantis prædia tàm laicorum, quàm Eccleſiaſticorum, & ſimilium, videtur dicendum.

4 An verò quis ſciens monetam eſſe augendam juxtà valorem extrinſecum, ſi ſolvat, mutuet, vel det illam, an id legitimè facere poſſit? Et affirmativè reſpondent Angelus *v. Uſura numer.* 76. Silveſter *eodem verb.* 1. *quæſit.* 15. *num.* 15. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 10. *dub.* 17. *num.* 146. Bonacina *de Contractibus diſp.* 3. *qu.* 2. *punct.* 5. *n.* 17. latè Diana *part.* 2. *tract.* 8. *reſol.* 25. Ita etiam in ſimilibus, ſi mutuet cum pacto reſtituendi juxtà valorem tempore reſtitutionis, & ſciat valoris augmentum. Negativam tamen ſententiam videtur ſequi Azor. *par.* 3. *lib.* 5. *cap.* 7. *q.* 9. qui tamen diſtinguit, quod ſi mutuans haberet intentionem emendi aliquam rem illa pecunia quæ res poſt mutationem monetæ haberet valorem ſecundùm mutationem factam, tunc poſſe licitè quem mutuare monetam, etiamſi ſciret debere augeri valorem, quia ſi emeret rem, idem lucrum faceret, & idem Azor. *cit. loc. litt. B.* firmat tunc poſſe dari pecuniam brevi diminuturam in valore, ſi dans erat eam expenſurus; ſecus ſi eſſet ſervaturus; quia primo caſu ceſſat lucrum ex mutuo, ſecus in ſecundo.

5 Ego tamen Indiſtinctè dico poſſe prædicta fieri etiam ſi haberet in animo contrahens faciendi lucrum, dummodò tamen habeat ſcientiam communem ab aliis probabiliter habendam ſi voluerint, ſecus ſi talem ſcientiam obtineret ex munere aliquo ex quo incumbit ſcire hanc mutationem, vel procederet cum malis, & doloſis artibus. Probatur hæc aſſertio quoad primam partem, quia dans pecuniam ejus valoris, quo actu à Principe eſt conſtituta, utitur jure ſuo, unde non debet ex hoc actu jure facto ſibi damnum parere, ſicuti ſi qui vendat rem perituram, tutò vendit, ut inquit Bonacina *loco cit.* & Diana *par.* 1. *tract.* 8. *reſol.* 25. *in coordinat.* qui firmat in terminis hujuſmodi concluſionem, eò quod mutuans tempore mutui verè tantum dedit, quantum moneta tunc currebat, eſto dans pecuniam habuerit, quam jam pariter potuit habere contrahens, qui certò volens ſibi præjudicavit non acquirendo ſcientiam, quam potuit; Secus judicandum ſi fuerit allectus contrahens aliquo mendacio, monetam non fuiſſe diminuendam, quia in primo caſu conſideraretur tantùm induſtria in contrahente licita; in ſecundo verò dolus damnabilis. Vel ſi talis ſcientia alteri ex contrahentibus proveniat ex aliquo munere, quod habet, quia tunc non intraret eadem ratio probabilis ſcientiæ in utroque, unde ceſſat æqualitas religioſè ſervanda ab utroque contrahente; Ita ſentiunt Bonacina *cit. in fine*, Diana *eodem tract. reſ.* 45. 46. & 54. *in principio*, & *per tot.* ubi *in fine*,
6 inquit, Conſiliarium Principis teneri ſervare ſecretum talis mutationis, aliàs obligaretur ad reſtitutionem, cùm Cives quibus talis notitia, ex munere non habent, utantur jure proprio in ea procuranda. Prædictaque procedunt etiam in venditione mercium, ſi eſſet minuendum earum pretium ut cit. DD. docent & Menoch. *de arbitrariis caſu* 195. *num.* 21. qui tamen dicit denunciationem pretii mutuandi eſſe perfectioris hominis, de quo latè vide Gob. *cit. tract. q.* 3. Gibalin. *cit. lib.* 2. *cap.* 4. *art.* 13. & 14. & *lib.* 5. *cap.* 3. *art.* 4. Coſta *de fact. & jur. ignorant. diſt.* 63.

Sed an poſſit creditor recuſare monetam, cujus 7
ſuſpicionem proximæ reprobationis habet? Et affirmant Gob. *de monet. q.* 3. *n.* 48. & *ſeq.* Scaccia *de Cambiis*, §. 2. *gloſ.* 3. *num.* 117. Nevizan. *conſ.* 49. *num.* 16. Corrazzarr. *de augmento monetæ art.* 4. *nu.* 112. & faciunt Add. *ad dec.* 67. *n.* 61. *part.* 9. *recent.* Adden. ad Pamphil. *dec.* 129. ubi refert judicatum A. C. canonizatum reſcripto Signaturæ Juſtitiæ. Cujus ratio traditur, quia moneta in qua ſolvitur debitum, debet eſſe realis, quæ non dicitur mox reprobanda in commercio non exiſtente; & licèt actu non ſit reprobata, tamen pro reprobata habetur, nam, quæ de proximo facienda ſunt, pro factis habentur.

Sed in hoc non ita univerſaliter eadem regula progredi debet; quia ſi poſſet quis monetam reprobandam reſpuere, ſatis moleſtum eſſet commercin, ut evenit Romæ annis præteritis, cùm quiſque reſpueret eam pecuniæ ſpeciem dictam *teſtoni*, eo prætextu, quòd eſſent tonſi. Benè quidem eſt verum, quod ſi talis ſuſpicio diminutionis monetæ pareret præjudicium Creditori, puta, quia non poſſet eam expendere, nam ſi vellet aliquid à mercatore emere, mercator ſciens imminere illius diminutionem, vel neget habere merces, vel cariùs vendet, quod conſiderat Scaccia *loc. allegat.* tunc equidem poſſet dici moneta reprobanda pro reprobata, & diminuta, cùm in iſto caſu non ſit in Commercio communi, & nomen pecuniæ non mereatur habere, & ita procedit *cit.* Add. *ad dec.* 67. *part.* 9. *rec.* Vel ſi agatur de debitore doloſo, qui præventivè, antequam dies ſolutionis adveniat ad decipiendum creditorem ſolvit pecuniam mox diminuendam, quia tunc juſtè poteſt ea recuſari à Creditore, & in utriuſque terminis procedit Judicatum Signaturæ relatum per Add. *ad Pamph.* ibi enim agebatur de Creditore doloſo, qui ſciens certò Bannum reprobationis monetæ fuiſſe emanatum in Urbe, ſolvit anticipatè, ex quo arguatur dolus in hac materia ut conſiderat Gob. *cit.* Salgad. *in labyr. Credit. lib.* 1. *part.* 2. *c.* 29. *num.* 40.

Verùm in caſu, quo debitor ſolvit pecuniam tem- 8
pore debito, & deinde reprobetur, vel diminuatur, certum eſt periculum eſſe Creditoris, ita etiamſi iſte recuſaverit ſine juſta cauſa, & recuſationi debitor non acquieverit; ratio eſt quia tunc pecunia eſt in commercio, & quamvis poſtea reprobetur, nequit retrotrahi ad tempus præcedens, aliàs eſſet cauſam præbere maximæ in ordinationi commercii, & in facto ubi imminet hæc mutatio monetarum, ſolet per bannum præcedens injungi, ut moneta non poſſit reſpui, ne ſimplici dubietate ducti populi eam reſpuerent cum maximo damno commercii, quod eſt tam neceſſarium vitæ humanæ, & videtur ſentire *de Marinis deciſ. Cam.* 473. *verſ. In terminis*, qui in caſu, de quo differit in dicta deciſione ſentit contra debitorem, ex motivo moræ, in qua is fuerat conſtitutus, itaque ſecluſa mora, factaque ſolutione tempore opportuno, omne damnum Creditori cedit. In hoc autem etiam conſiderandum, quòd ſi debitor ſit certæ ſpeciei pecuniæ, & ſolvat in alia ſpecie reprobanda, tunc dolus magis arguitur, quàm ſi ſolveret pecuniam permiſſam.

Igitur ſi debitor ſit certæ ſpeciei monetæ, ſtatim 9
eam quam exigit, dare debet & ſi ſit moroſus damnum debet eſſe ipſius; Si verò mora ſit ex parte Creditoris, hujus erit damnum, ut latè de Marinis *d. dec. Cam.* 473. ubi Revert. *in obſerv.* & *dec.* 474. in qua firmat quoque Creditorem non dici in mora, ſi diſtulerit receptionem ob aliquam juſtam cauſam, & iſti

Digitized by Google

debitor acquieverit juxta *l. Creditor. in principio ff. de ſolut.* præcedente textu *in l. qui decem eodem titulo* in quibus agitur de Creditore expreſsè, & injuſtè recuſante, nam per talem recuſationem videtur purgata mora debitoris, ſemperque ultima debet attendi, ut præter *dictum de Marinis* docet Scaccia de Camb. §. 2. *gloſ.* 5. *num.* 153. & 154. Nec obſtat, quod exiſtente debitore in mora neque periculum diminutionis imputetur illi, niſi probetur idem periculum non fuiſſe habiturum Creditorem, unde cùm etiam apud Creditorem moneta paſſa fuiſſet idem periculum, ergo non debet illud pati debitor, ducto exemplo ex *l. ſi plures* 17. §. *fin. ff. depoſit.* quia dicta lex procedit in caſu indubitabili peritionis rei, non applicabili caſui noſtro, in quo potuit Debitor ante reprobationem ſolvere pecuniam eo tempore expendibilem, ut optimè reſolvunt *dec. cit.* 473. & 474. de Marinis, cùm ſemper periculum ſit debitoris moroſi Urſill. ad Affl. *dec.* 150. *num.* 23. ex textu *in l. ſi pecunia ff. de condict. cauſ. dat.*

Prædicta procedunt in debitore certæ ſpeciei monetæ,
10 ut eſt caſus dictarum deciſionum, in quibus agebatur de Exactore Fiſcali, qui tenetur ad eamdem pecuniam ſolvendam in modo, ac ſpecie exacta; quod limitatur ſi priùs expendiſſet illam, & deinde ſimilem vellet dare reprobatam etiam ſine mora, quia tunc expendendo illam, ceſſat ratio ſpeciei exactæ, & debet dare æquivalentem monetam currentem; Si verò agatur de debitore generis pecuniæ, tunc certum eſt nulla conſiderata mora ſemper teneri ad ſolutionem illius generis imaginarij monetæ veræ, & non reprobatæ, quia genus nunquam perire poteſt *l. in ratione* 30. §. *incerta ff. ad leg. falcidiam l. Incendium Cod. ſi certum petatur.*

Sed generaliter, an mutatio monetæ cedat damno
11 creditoris, vel debitoris debet procedi cum pluribus diſtinctionibus in re ſatis involuta, ut conſiderarunt Cynus *in l. cum quid in* 9. *ff. ſi certum petat.* Joan. Ficard. *conſ.* 28. *num.* 10. *lib.* 1. & *conſ.* 47. *l.* 2. Bergard. *de monet. in principio* Erneſt. Orman. *reſp.* 36. *num.* 4. Berchel. 2. *concl.* 35. *numer.* 2. & *add. ad deciſion.* 67. *num.* 10. *parte* 9. *recent.*

Primò enim animadvertendum, duplicem conſiderari poſſe monetam, aliam realem, & effectivam, quæ ſit in commercio hominum, puta dupla Hiſpaniæ, Plaſtra in Urbe, & altera imaginaria, quæ nunquam adfuit realiter, ſed conflatur ex alia pecunia reali, puta Scutus argenteus, qui non adeſt, ſed conflatur ex decem Juliis; Bonenum neque adeſt in Urbe, ſed conflatur ex duobus mediis bonenis, & ſic de cæteris.

Quoad primam monetam realem, ſtatuenda eſt regula, quòd ſi mutetur valor intrinſecus, ſcilicet quod augeatur liga, vel diminuatur Metallum illud diminuendo, vel diminuatur liga, ſeu augeatur Metallum illud augendo, iſtud decrementum, vel augmentum cedat damno, & utilitati Creditoris, itaut debitor teneatur dare in ſolutione eamdem ſpeciem monetæ promiſſæ, vel æquivalentem in alia pecunia, ea non reperta, compenſato valore juxta intrinſecum valorem tempore reſtitutionis. Si verò mutetur valor extrinſecus, puta duplæ Hiſpaniæ, quæ eſt in eodem pondere, & menſura, ac valore auri tempore contractus, tamen tempore iſtius valebat in Commercio Juliis 40. vel poſteà ratione agi, ſeu ratione voluntatis Principis tempore ſolutionis adauctus fuit valor, vel diminutus; tunc tam utilitas, quàm damnum erit debitoris, & ſic, vel debet dare tot duplas conventas, vel his non exiſtentibus aliam pœcuniam, quæ adæquent duplæ valorem; hanc diſtinctionem deductam ex celebri doctrina Bartoli *in l. Paulus* 99. *num.* 3. & *ſequent.* & *l. cum quid numer.* 17. *ff. de ſolut.* communem tradunt Abb. *in cap. quanto de jurejur. col. pen.* Aretin. *conſil.* 11. *num.* 3. Jaſon. *in l.* 2. *n.* 91. *C. de Jur. Emph.* Martin. Laud. *in tract. de monet. col.* 4. & 6. *verſ. redeo* Brun. *eodem tract. concl. ult. in* 6. *dec. col.* 2. Gabriell. *com. opin. l.* 3. *de ſolut. concl.* 2. *num.* 1. Surd. *conſ.* 435. *num.* 8. *l.* 3. Hieron. Bonif. *de augm. & dimin. moneta a num.* 34. & *ſequent.* & *num.* 60. Urſell. *concl.* 69. *verſ. aſtima nu.* 34. *tom.* 1. Tondut. *reſol. civil. cap.* 1. *num.* 7. & *ſequent.* Scaccia *cit.* de Camb. §. 2. *gloſſ.* 6. *num.* 177. Fenzon *ad Stat. Urb. cap. ultim. num.* 179. *lib.* 1. Caſtill. *contr. Jur. cap.* 10. *num.* 33. & 88. *tom.* 4. Cenc. *de Cenſibus parte* 2. *cap.* 2. *quæſt.* 4. *artic.* 4. Sola *de moneta caſ.* 25. Jo: Raynaud. *Aven. in ſuo tract. de moneta in fin. verſ. concludo igitur*, Card. de Luca *de Benef. diſc.* 89. *num.* 16. *de penſion. diſc.* 34. *num.* 4. & *diſc.* 35. *num.* 2. *de alien. diſc.* 10. *num.* 3. *de Emphyt. diſc.* 78. *nu.* 3. & *ſequent. de Regal. diſc.* 114. *num.* 2. & *diſc.* 128. *num.* 4. Gob. *conſult.* 25. *nu.* 7. & *conſult.* 138. *n.* 2. & Antonell. *de temp. legal. lib.* 1. *cap.* 42. Tanchredin. *conſult.* 59. *n.* 1. Boer. *deciſ.* 327. *num.* 4. Panimoll. *deciſ.* 44. *adnot.* 1. *à num.* 13. & *ſequent.* D. Anſald. *in ſuo erudito tractatu de Commerc. & mercatur. diſc.* 88. *num.* 2. & *diſc.* 89. *num.* 3. Adden. *ad deciſ.* 67. *numer.* 29. *par.* 9. *recent.* & ſemper docuit Rota *ut cor. Dunozen. deciſ.* 139. *numer.* 1. *cor. Buratt. deciſ.* 626. *ſub num.* 3. & ibi Add. *litt. A*, & *cor. Ludoviſ. deciſ.* 42. *num.* 6. & ibi Add. *num.* 8. & *cor. Bichio dec.* 250. *num.* 3. & 9. & *cor. Pamphil. dec.* 129. *num.* 2. & ibi Add. *numer.* 7. *deciſ.* 430. *num.* 1. *parte* 4. *com.* 1. & latiſſimè nuper in *Vercellen. annuæ præſtationis* 22. *Januarii* 1701. §. *etenim cor. D. Tremoille*, & *Vercellen. Cenſus* 10. *Januarii ejuſdem anni* §. *ex his verſus finem coram eodem.*

Hujus verò Concluſionis ratio ea eſt, quia contra- 12
hentes contraxiſſe cenſentur juxta valorem monetæ tempore contractus currentem, adeoque ſpecies illa monetæ in contractu conventa venit non ſolùm in obligatione, verùm etiam in ſolutione, ut probatur in *cap. olim de cenſibus*, Bartol. *in l. ſi quis ſtipulatus ff. de ſolut.* Covar. *de collat. veter. numiſmat. cap.* 7. §. *unic. num.* 1. Add. *ad deciſ.* 67. *num.* 14. *par.* 9. *rec.* Prout quoque contingit, ſi promittat quis ſpeciem, tenetur ad iſtam, ac hujus proinde valor intrinſecus cedit damno Creditoris, extrinſecus verò non data ſpecie cedit damno debitoris argumento textus *in l.* 2. *C. de veter. numiſm. pot. l.* 11. ubi Cyriac. *tom.* 2. *oper. prior. fol.* 177. *Idem ad l. quoties* 159. *in fin. ff. de verbor. oblig. tom.* 1. *oper. prior. fol.* 1238. Ciarlin. *contr.* 238. *num.* 14. Andreol. *controv.* 151. *à num.* 1. & *ſequent.* Mareſcott. *var. lib.* 1. *cap.* 94. *num.* 14. Sola *de monet. cap.* 24. *n.* 7. & *ſequ.* Palma *nepos alleg.* 146. *n.* 3. & *alleg.* 14. *n.* 1. Rota *dec.* 164. *num.* 10. *parte* 15. & *dec.* 58. *n.* 24. *par.* 16. *rec.*

Ulterior ratio eſt, quia non tenetur Creditor reci- 13
pere, niſi ſpeciem conventæ monetæ, ut infra dicam, hinc ſi debitor vult liberari, vel tenetur ad eam, vel ſaltem ad correſpondentem valorem tempore ſolutionis, ut iſto comparari poſſet ſpecies conventa, aliàs æquitas, ut alia pro alia ſolvatur moneta, redundaret in odium Creditoris, ut poſt Bartol. *in d. l.* Paulus *n.* 3. docuerunt ſupradicti citati DD. & Barthol. Gatt. *conſ.* 18. *numer.* 11. & *ſequent.* Salgad. *cit. parte* 2. *cap.* 8. *num.* 66. & 67. *benè* Rot. *deciſ.* 139. *num.* 4. *cor. Dunozet. ſen.* & *deciſ.* 329. *num.* 11. & *ſequentibus p.* 19. *recent.* & *in cit. dec. Vercellen. annuæ præſtationis* §. *Altera.*

In altero principali caſu quando ſcilicet agatur 14
de obligatione ſolvendi monetam imaginariam, & tunc in ſolutione debet ſolvi moneta realis eadem ſumma, qua dicta moneta imaginaria conſtabat tempore contractus; hinc ſi fuerit promiſſus hic in Urbe Scutus argenteus, qui non extat, ſed conflatur ex pluribus Juliis, vel ex alia pecunia reali, debet ſolvi decem Julii, vel alia moneta conflans dictam quantitatem, etſi Scutus argenteus, ſeu moneta fuiſſet diminuta in pretio, illa diminutio non poteſt cedere damno Creditoris, qui verè dedit decem Julios pro Scuto, ita etiam ſi augeretur pecunia realis, ex qua conflatur imaginaria, augmentum eſſet in favorem Debitoris ex proportionabili ratione, ne claudicaret juſtitia commutativa ex parte alterius, ultra *cit. DD.* docent Theſaur. de

augm.

augm. monet. par. 1. *num.* 44. Card. de Luca *de regal.*
diſc. 128. *n.* 4. *& de penſion. diſc.* 34. *n.* 8. Affict. *deciſ.*
194. *in princ.* & latè Adden. *ad cit. dec.* 67. *num.* 9. *&*
ſeqq. par. 9. *recent.* Rota *dec.* 214. poſt Cenſ. *de cenſ.*
& in Melevit. Canonicatuum 4. *Aprilis* 1661. *coram*
Albergato, & benè *in Rom. ſeu Januen. dotis dec.* 311.
part. 15. *recent.* ubi loquitur de Libra Januæ in do-
tem promiſſa, cujus valor cùm fuerit auctus poſt con-
tractum, Creditrix prætendebat recipere Libram juxta
valorem auctum, nihilominus Rota cenſuit attenden-
dum eſſe valorem de tempore contractus; Nec ob-
ſtitit, quod in Civitate Januæ adfuiſſent contraria
Statuta, quæ attendenda ſunt in valutatione, ac uſu
monetarum, Principis authoritati reſervata ad *Textum*
in l. 1. *ff. de contrahen. emptione*, Larrea *deciſ.* 12.
numer. 9. Adden. *ad deciſ.* 67. *num.* 21. *cum ſeqq. par.*
9. *recent.* & benè Seraphin. *deciſ.* 84. *num.* 2. *in fine*,
ubi & notavit Lott. *de re beneſ. lib.* 1. *quæſt.* 39. *num.*
118. *in fine*, quia duplicici reſponſione ſatisfecit De-
15 ciſio, primò quod agebatur de contractu jurato inca-
paci ſubjectionis Statuti Laicalis, ut liquet, & apud
Buratt. & Adden. *deciſ.* 44. *&* 422. *& deciſ.* 387. *nu-*
mer. 66. *part.* 9. *recent.* & rursùs quia tale Statutum
potuit habere locum cum ſubditis in propria Ditio-
ne, quod non verificabatur in dicto caſu; non enim
poteſt vires extendere lex in non ſubditos Juriſdictio-
ni Legiſlatoris, ut ad rem obſervat Leotard. *de Uſur.*
quæſt. 39. *numer.* 219. & quoad penſiones *cit.* Lotter.
numer. 119. Card. de Luca *de regal. diſc.* 126. *num.*
9. *& in dictis deciſ. Melevit. Canonicatuum, & Rom.*
ſeu Januen. dotis deciſ. 311. *par.* 15. *rec.* Nec diſſen-
tit Card. de Luca ſcribens in contrarium in cauſa hu-
jus ultimæ Deciſionis, ut in *diſc.* 128. *de regalib.*
quamvis curet in facto ſubjectionem probare. Et-
enim & quoad primum motivum Juramenti, vide-
tur eſſe improbabile, quod arguit idem Auctor *ibid.*
numer. 8. quod ſcilicet contractus juratus tunc non
ſubjaceat Statuto Laicali, quando hoc non percutit
ſubſtantiam actus, ſed modum ſolutionis; cùm ve-
rè ſolvere magis, vel minus, quod ipſe vocat mo-
dum, & accidens, ſit ſubſtantia, at quidem poſſet
procedere ſi ſalva ſubſtantia valoris permitteretur ſo-
lutio in alia moneta, quàm conventa. Nec minùs
conſiderari debet altera ratio adducta per eumdem
num. 10. §. *Præterea*, quod ſcilicet dicta Statuta, ſi
non habeant vim coactivam contra non ſubditos,
valeant habere aliquam vim interpretativam in con-
tractibus eorumdem factis in loco latæ Legis, juxta
notata per Rota *deciſ.* 355. *numer.* 15. *& ſeq. par.* 5.
recent. quia hoc procederet ſi ageretur de contractu
facto poſt Statutum; quia tunc poſſet conſiderari di-
cta uniformatio contrahentium etiam exemptorum.
Præterea iſta moneta imaginaria, licèt dicatur tractu
temporis non recipere diminutionem, neque au-
16 gmentum, ut obſervant Lotter. *de re beneſ. quæſt.* 39.
num. 220. *& ſeqq.* Card. de Luca *de penſ. diſc.* 35.
num. 5. verùm hoc eſt accipiendum, quod raro, non
verò, ut nunquam contingat talis alteratio, & vide-
tur in caſu relato ab eodem Card. *diſc.* 128. *de re-*
galibus ſupra cit. & in deciſ. 311. *part.* 15. *recent.* in
Civitate Januæ ut explicat idem Card. *eodem diſc.* 35.
numer. 8.
17 Sed quid dicendum, ſi quis legaret, ſeu aliàs diſ-
poneret de certa moneta ad favorem alicujus, qua-
nam moneta debeat adimpleri legatum? Et dico ſo-
lutionem fieri debere in moneta, juxta valorem tem-
pore legati, ut poſt Oldrad. Brun. & alios conſulit
18 Signorol. *conſil.* 74. Card. de Luca *de legatis diſc.* 40.
& diſc. 68. quodque intelligi debet de moneta magis
uſuali, ſi adſit plures ejuſdem nominis, niſi agatur
de cauſa pia, favore cujus debet fieri lata interpre-
tatio, vel de legato facto conjunctæ perſonæ, *l. ſi*
ſervus plurium 53. §. *finali*, ibi: *charitas, & neceſſitu-*
do, ff. de leg. 1. Aym. *conſ.* 297. *per tot.* Rol. *conſ.* 16.
num. 38. *lib.* 3. Corn. *conſ.* 244. *num.* 16. *& ſeq. lib.*
2. Vel ſi ita ferat conſuetudo Patris familiæ, vel re-
gionis, ubi fit diſpoſitio, aut ex contextu teſtamen-
ti aliquid appareat, ut plenè Rota *dec.* 17. *num.* 7.
& ſeq. deciſ. 124. *num.* 8. *& ſeqq. part.* 16. *recent.*
& in hac materia utpotè conjecturali, debent conſide-
rari circumſtantiæ, tàm provenientes ex perſona diſ-
ponentis, quàm ex perſona in quam confertur diſ-
poſitio, mos communis Regionis, familiæ ipſius diſ-
ponentis, patrimonii opulentia ſufficiens pro diſpoſi-
tione adimplenda, Text. eſt clarus in *l. nummis* 73.
ff. de legat. 3. & Gloſ. *ibid.* & faciunt Text. *in l. ſem-*
per in ſtipulationibus, ff. de regul. Juris d. l. ſi ſervus
plurium 53. §. *final. ff. de legat. primo*, ubi conſidera-
tur prædilectio uxoris, cui legatur, & ſic limitando
regulam, quod nummis legatis, exiguiores debentur,
ut docent Soccin. *ſen. conſ.* 247. *num.* 4. *& ſeq. lib.* 2.
Gratian. *diſcept.* 565. *n.* 11. quod ſit attendendus lo-
cus deſtinatæ ſolutionis, plenè de Luca *ad d.* Gratian.
& adde Franch. *deciſ.* 422. undè in hac materia etſi
poſſint dari certæ regulæ majores, tamen omnes pa-
tiuntur limitationes; hinc in caſu cauſæ piæ, etſi regu-
la ſit, ut interpretatio ſemper fiat de ſumma majori,
tamen ſi agatur de voto faciendi aliquam imaginem
in aliqua Eccleſia, ſi in hac ſint ſolitæ imagines ar-
genteæ in votum datæ, argentea debetur, *l. Titia*,
§. *finali, ff. de auro, & argento legat.* ubi Imola & in
l. ſi ità ſit ſcriptum, ff. de legat. primo, ubi Jaſon.
num. 37. Gratian. *cit. diſcept. num.* 17. Ita ratione do-
tis ſolet fieri lata interpretatio, Card. de Luca *de do-*
te diſc. 163. *n.* 13. Surd. *dec.* 298. & facit Rota *dec.*
311. *n.* 8. *&* 9. *part.* 15. *rec.*
Concludendum igitur definitionem hujuſmodi cau- 19
ſarum pendere à facti circumſtantiis, itàut in eodem
teſtamento legata facta in eadem moneta, variè etiam
intelligi poſſint, ut optimè advertit, & judicatum re-
fert cit. Card. de Luca *diſc.* 40. *de legatis*.
Idem procedit, ſi quis promittat centum ſcuta, 20
nil exprimendo in Urbe, ſemper intelligi debent illa
minoris valoris, nempe ſcuta monetæ, non autem
auri, & ſi in regione ſub unico nomine diverſa pecu-
nia nominetur, ea in obligatione intelligi debet, quæ
ſit minor ex *cit. l. nummis, ff. de leg.* 3. & Surd. ex-
plicat *conſ.* 220. *num.* 5. Lotter. *lib.* 1. *quæſt.* 39. *num.*
157. ubi de ſolutione penſionis, ex regula *ſemper in*
obſcuris 9. *ff. de regul. jur.* Semper tamen verum eſt,
illam præſumptionem elidi poſſe ex aliis præſumptio-
nibus, & circumſtantiis, quibus elici poſſit volun-
tas contrahentium, præſertim ſolitæ denominationis,
an potiùs una, quàm altera communiter tribuatur mo-
netæ, ut in terminis penſionis Lotter. *loc. citat. &*
numer. 158. ubi tradit, id declarandum ex obſer-
vantia.
Sed quid dicendum, ſi ſpecies monetæ in obliga- 21
tione promiſſa non reperiatur de facili, vel fuerit re-
probata à Principe? Et tunc certum eſt, quod etſi
teneatur contrahens ad dandam certam ſpeciem mo-
netæ in contractu deductam, juxtà firmata per *cit.*
DD. poſt Bart. *in l. Paulus* 99. *num.* 4. *de ſolut.* quia
aliud pro alio non tenetur Creditor recipere ex ver-
bis dicti textus ibi: *Creditorem non eſſe cogendum in*
aliam formam nummos accipere: & latè Surd. *conſ.*
242. *n.* 3. *& per tot.* Caſtill. *controv. Jur. l.* 4. *cap.* 10.
n. 45. Rota *dec.* 742. *num.* 1. *& ſeq. par.* 18. *to.* 2. *rec.*
& dec. 329. *nu.* 1. *& ſeq. par.* 19. etiam ſi rara ſit pe-
cunia promiſſa Card. de Luca *de regal. diſc.* 126. *n.*
4. Verùm officio Judicis, æquitate ſuadente, compel-
li poteſt Creditor ad recipiendam aliam uſualem mo-
netam, ſi promiſſa non adſit, vel rara ſit, ut ha-
beri non poſſit ſine gravi incommodo debitoris ſol-
vendo tamen pretium, juxta valorem monetæ pro-
miſſæ, quem habet tempore ſolutionis, ut omnes
Scribentes in *cit. l. Paulus* apud Brun. *de monet. in*
ſecunda præſumpt. numer. 8. Gob. *eodem tract. quæſt.*
4. *numer.* 37. *& ſeq. & quæſt.* 7. *numer.* 28. *&* 52.
Ciarl. *controv. forenſ. cap.* 238. *num.* 1. 2. *&* 8. *cum*
ſeq. Salgad. *in Labyr. part.* 2. *cap.* 8. *numer.* 76. An-
ſald. *de commerc. diſc.* 89. *num.* 3. Card. de Luca *cit.*
diſc. 126. *n.* 5. *& diſc.* 127. *num.* 10. Berlinch. *part.* 2.
concl. 25. *n.* 10. & tenuit Rota conſtanter, ut in *dec.* 149.

num. 4. *& 5. part.* 2. *dec.* 351. *num.* 1. *&* 2. *par.* 14. & in terminis cenſus adeſt Text. *in cap. olim cauſam*, ubi Barboſ. *& in cap. cum Canonicis de cenſibus*, Cenſ. *de cenſ. q.* 85. *n.* 12. Leotard. *de uſur. q.* 67. *num.* 27. *&* 28. Card. de Luca *de cenſ. diſc.* 38. *n.* 4. Addens ad Buratt. *dec.* 626. *n.* 9. *tom.* 2. Rot. *poſt Cenc. cit. deciſ.* 249. *num.* 2. & noviſſimè in *Vercell. cenſus* 10. *Jan.* 1701. §. *Ex his cor. D. Tremovill.* ubi conventio erat in Ducatonis, qui non reperiebantur in Statu Sabaudiæ, vel ſaltem erant rari; proindè fuit demandata ſolutio in moneta uſuali correſpondente valori dicti Ducatoni; illaque impotentia reperiendi monetam
22 conventam, non debet eſſe phyſica, ſed moralis, itaut debitor non teneatur adire extremos fines, ſed ſufficit eam haberi non poſſe in loco contractus, vel ſaltem in eadem Provincia, vel Principatu, ut docent Scaccia *de camb.* §. 2. *Gloſs.* 3. *num.* 121. Caſtill. *quotid. controv. Jur. lib.* 4. *cap.* 10. *num.* 58. Card. de Luc. *cit. diſc.* 127. *num.* 10. *de Regalib. diſc.* 89. *num.* 15. *de Benef.* & alibi: Rota *dec.* 145. *num.* 6. *coram Puteo lib.* 2. ubi quod intelligi debet, pecuniam promiſſam eſſe in communi curſu, non autem quod fiat cum ipſa mercatura, vel negotiatione Rot. *dec.* 688. *num.* 5. *part.* 4. *diverſ.* & benè in *cit. deciſ. Vercellenſi*, §. *Non autem*, ubi fuit permiſſa ſolutio in alia moneta uſuali pro Ducatonis ſtante raritate eorum, etſi poſſent reperiri in ſtatu Mediolanenſi; ſufficit enim quod
23 per pecuniam uſualem, quæ ſolvitur ex Principis deſtinatione, & uſu commercii poſſit comparari pecunia promiſſo, ut nullum conſiderari poſſit damnum Creditoris, proindèque ceſſat etiam promiſſio refectionis damnorum, & intereſſe in caſu non factæ ſolutionis in effectiva ſpecie monetæ promiſſæ, ut benè proſequitur *cit. dec. Vercellenſis in fine* poſt Peregrin. *conſ.* 13. *num.* 4. Roſa *conſult.* 54. *num.* 4. *&* 6. Gob. *de monet. quæſt.* 7. *num.* 41. & Rot. *dec.* 139. *numer.* 1. *& ſeq. coram Dunoz. Seniore*, & in caſu quod moneta fuerit reprobata, eò magis intrat dicta æquitas, ut poſſit ſolvi moneta uſualis, vel ſubrogata, quæ faciat valorem, quem reprobationis tempore habuit moneta reprobata ſi adeſſet, ut firmant DD. poſt Gloſſ. *in cap. cum Canonicis de cenſib. cap. quanto de Jurejur.* Surd. *conſ.* 368. *num.* 10. *& conſ.* 406. *num.* 11. *lib.* 3. & benè Lott. *de re beneſ. lib.* 1. *quæſt.* 39. *numer.* 213. *& ſeqq.* nam etſi debitor nequeat cogi ad monetam jam extinctam, poteſt quidem ad tantumdem.

24 Pro quo eſt advertendum, quod ſi poſſit moraliter reperiri moneta promiſſa; etſi cum aliquo intereſſe Debitoris, tunc debet illam comparare, cùm debeat fieri ſolutio in eadem ſpecie conventa, nec æquitas ſuadet, ut Creditor privetur ſuo Jure.

25 Nec obſtat *deciſio in Romana penſionis* 12. *Februarii* 1694. *coram Pio*, ubi firmatur, quod in calculando Penſionis valore expreſſæ in ducatis Cameræ aureis, non debet computari quarta pars unius Julii pro collybo, vulgò *Agio*, qui ſolvitur nummulariis in permutatione dicti ducati in aliud genus pecuniæ uſualis, ſed tantùm pretium conſtitutum à Papa, quod eſt in ducato aureo ſcutus communis aureus Stamparum cum additione unius Julii, & deinde datur quarta pars Julii pro dicto *Agio*, quia dicta deciſio eſt in caſu rejectæ nullitatis Penſionis ab non expreſſum verum valorem, nam cùm fuerit impoſita Penſio in Ducatis aureis Cameræ, elicitur voluntas Papæ illius valorem computandi juxtà bonitatem intrinſecam, & ab ipſo aſſignatam, non autem reſpicere ſupponitur valorem extrinſecum in dies mutabilem, vel ob hujuſmodi nummorum penuriam, vel ob mercatorum abuſum, quod differt à caſu noſtro, in quo, ut liberetur debitor ab onere præſtandi, debet præcisè ſolvere, vel eamdem ſpeciem, vel tantumdem dare, ut ea comparari poſſet, & ita docet Lotter. *de re beneſ. dict. quæſt.* 39. *num.* 165. *& ſeqq. &* 207. Rota *cit. dec.* 139. *num.* 3. *cor. Dunoz. ſen.* itaut cum collybo, ſeu *Agio* etiam extrinſeco fieri debeat ſolutio, & in iiſdem terminis, Rota *in cit. Vercellenſi cenſus num. finali*, ubi advertitur ſtandum eſſe in hoc publicis mercatoribus ex Theſaur. *de augm. monet. part.* 2. *num.* 22. Larrea *deciſ.* 12. *num.* 28. *& dec.* 21. *num.* 7. latè Buratt. *deciſ.* 790. *num.* 4. ubi Adden. *num.* 8. & ſe explicando non procedere firmata pro reductione Penſionis in caſu effectivæ ſolutionis faciendæ monetæ, dixit eadem Rota *in cit. deciſ. Romana Penſionis*, §. *fruſtra cor. Pio*, ubi dicit etiam ſolvi debere collybum Penſionario ex eadem ratione, quia tunc promiſſa Penſione in certa ſpecie monetæ, non debet attendi æſtimatio Principis, ſed id quod intereſt, ut ea comparari poſſet.

Si tamen non fuerit promiſſa certa ſpecies, ſed 26
pretium certæ ſpeciei monetæ, tunc quia debitor non tenetur dare eamdem monetam, poteſt dare illud pretium, quod valutatur ex æſtimatione privatorum, ut diſtinguit *cit. deciſ. coram Dunoz. ſen.* quæ tradit, quod ſi ducatus auri de Camera conventus minus valeret in commercio hominum, tunc illius æſtimatio dependet à voluntate Principis, nam intrat Concluſio, quod quando quis tenetur præcisè ad præſtandum monetam conventam, ea abolita, tenetur ad tantumdem valoris à Principe deſtinati, ſecus tamen autem ſi fuerit promiſſum ducati pretium, ſeu æſtimatio, quia tunc ea pendet à facto privatorum ſecundùm publicam æſtimationem Commercii, quam ſufficit præſtare, & ita intelligendus eſt Lotter. *loco citat. cum aliis*; Nec eſt bonum argumentum, ſi quidem ducatus aureus de Camera minus valet, debet dari ſecundùm valorem à Principe conſtitutum tantumdem, ſi non poſſit dari ducatus, ergo ſi plus valeret ſtante Collybo, quod procedit tantùm ex facto privatorum, ut non debeat præſtari Collybus, quia cum fuerit in obligatione certa ſpecies monetæ, hac non data, intrat intereſſe ad damna, quæ haberet Creditor comparando dictam monetam, & ſic non ratione monetæ valoris, ſed ratione damni vitandi in Creditore ex non facto debitoris.

Ulteriùs eſt ſtatuendum, quod etſi fuerit præmiſ- 27
ſa certa ſpecies monetæ, puta ſcutus aureus Juliorum tot pro ſcuto, intelligi debet demonſtrativè, quòd ſcilicet ſcutus ſit in obligatione principali, præſertim ſi adſit alius ſcutus, vel adeſſe poſſit; Si autem ſit taxativè, pro quo clara debent eſſe verba, tunc intrat emptio, & venditio, ac æſtimatio, & deberet ſemper præſtari quantitas expreſſa pro ſpecie promiſſa; in Imaginaria autem ſemper intelligi debet taxativè; quia cum non ſit realis in rerum natura, nequit demonſtrari, ut plenè plures *citat. Doctores*, & Cyriac. *contr.* 388. *num.* 14. benè Add. *ad citat. dec.* 129. Pamphil. *num.* 8. *verſ. ampliatur*, ubi diſtinguit inter taxationem, & demonſtrationem, ac monetam realem, & imaginariam de Luca ad Gratian. *diſceptat.* 417. *num.* 7. *& n. fin.* Card. de Luca *diſc.* 36. *de penſ.* qui diſtinguit quando pecunia ſit in obligatione, vel in ſolutione, itaque ſi fuerit conventum ducatum in tot Zecchinis, tunc debent dari Zecchini, ſed juxta valorem iſtorum ad ratam Ducati Bich. *dec.* 250. *à numer.* 2. in qua ponderatur ex dicta expreſſione ratione demonſtrationis, debitorem relevari ab onere præſtandi eamdem monetam principalem, ſed tantùm illius valorem per monetam demonſtrantem Rot. *dec.* 430. *part.* 4. *tom.* 1. *rec.* ubi de conventa ſolutione in aureo aucto ad rationem Carolenorum duodecim monetæ Neapolitanæ *dec.* 114. *part.* 1. *rec.*

Ad dignoſcendum autem in qua moneta, & ad cu- 28
jus rationem ſolutio fieri debeat, plerumque recurri ſolet ad obſervantiam, quæ detegit mentes contrahentium. Et quamvis in hiſce propriis terminis extet textus in *c. olim*, & ibi Gloſſ. *ver. triginta ſex de Cenſibus*, in quo ſaltem à contrario ſenſu, videtur induci legitima præſcriptio ſolutionis monetæ inferioris; nihilominus diſtinguendum cenſeo; Nam ſi dubia ſit contrahentium mens de cujuſnam monetæ ſpecie ſenſerint, tunc ſolutio ſubſecuta etiam per modicum tempus in una ſpecie, ſufficit ad interpretandam conventionem procedentem. Si ve-

rò ex-

Digitized by Google

rò expreſsè conſtet de contrahentium voluntate ſuper certa moneta, tunc obſervantia ſolutionum ſubſecutarum nihil operatur; Obſervantia enim vires non habet, niſi in caſu dubio, nam in claris locus fieri poſſet dumtaxat obſervantiæ præſcriptivæ prædictæ ſuis notiſſimis requiſitis, de qua agit *cit. tex. in cap. cum olim*. Hanc theoricam plenè docent. Lotter. *cit. cap. 39. verſ. funera in pluribus numer.* Tondut. *de penſion. cap. 40. num. 5.* Gratian. *diſcept. 417. num. 21. & ſequent.* Salgad. *in labyr. Credit. parte 2. cap. 8. num. 80.* Card. de Luca *in cit. diſc. 34. num. 9. de penſion. & de benef. diſc. 89. num. 13.* D. Anſal. *de Comm. diſc. 88. num. 9.* Cenc. *de Cenſib. quæſt. 85. num. 36.* Gobb. *de monet. quæſt. 8. numer. 20. & ſequent.* Dunoz. Sen. *cit. deciſ. 139. in fin.* Adden. ad Pamphil. *deciſ. 129. verſ. Cæterum deciſ. 742. parte 18. & deciſ. 329. num. 9. & ſeqq. par. 19. rec. & in cit. Romana penſionis §. Fruſtra cor. b. m. Pio*, & latè *in cit. Vercellenſi annuæ præſtationis* 22. *Januarii* 1701. *cor. Tremoille*, ubi agitur de Eccleſia Rot. *in Melevitana Canonicatus 4. Aprilis* 1661. *cor. Albergato*, & in terminis obſervantiæ cum Regularibus, ut non præjudicet, quia ſolent ex Conſtitutionibus de triennio in triennium mutari; benè Rota *dec. 483. n nu. 47.* confirmata *dec. 517. cor. Bichio*, Quoad terminos exactos, ſaltem ex æquitate non poſſe repeti firmat idem Anſald. *cit. diſc. 88. num. 15.* Card. de Luca *diſc. 40. de Credito num. 5. & ſequentibus*, Pæma *dec. 5. nu. 1. &* Priol. *dec. 261. n. 10. & in Melevitana Canonicatus 4. Aprilis 1661. cor. Albergato, & in cit. Vercellenſi in fin.* quia bona fides excuſat à perceptis,
29 & conſumptis, imo etiam media, & in terminis collectarum ſolutarum in minori ſumma Card. de Luca *de regal. diſc. 48. & 92.* & in caſu præſcriptionis dari etiam reſtitutionem in integrum ex capite, vel ætatis, vel juſtæ ignorantiæ Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 39. n. 163.* Card. de Luc. *cit. diſc. 34. n. 15. & 16. de penſion.*

Facta tamen concordia ſuper ſolutione dictæ monetæ, debet ſervari, etſi fuerit facta bona fide etiam à Succeſſore veniente ex ſui perſona, ut apud *cit.* Card. de Luca *diſc. 36. nu. 5. de Penſ.* ex ratione generali, quod bona fide geſta etiam ligent Succeſſores, ut habetur in geſtis per hæredem gravatum, & ſimilibus; Si autem concordia non eſſet ſuper lite, ſeu controverſia quoad monetam, ſed ſuper aliis, & tunc expreſſio monetæ in concordia dicitur ſtare demonſtrativè, & attenditur valor tempore obligationis, ut explicat Card. de Luca *ubi ſupra*, & ita intelligenda eſt Rota *dec. 114. part. 1. recen.* reſervata tamen neceſſitate in tranſactionibus inter Eccleſias Beneplaciti Apoſtolici requiſiti in tranſactionibus rerum, & Jurium Eccleſiaſticorum, de quo latè dixi *tom. 1.*

CONSTITUTIO VI,

INNOCENTII III,

Incipiens (*Licet ante.*)

EPITOME BULLÆ

INNOCNTIUS ILLUSTRI Regi Bohemorum.

NOmine Regis hic Pontifex inſignivit Regem Bohemiæ ad preces Imperatoris Othonis, cùm nunquam alii Reges Bohemiæ potuerint talem titulum obtinere à Pontificibus Prædeceſſoribus, eidemque Othoni committit Coronationis actum.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Continuatur in hoc Commentario materia authoritatis Pontificiæ creandi, & deponendi Reges.*
2 *Inſtituitur quæſtio, an Populi poſſint ſine Papæ authoritate Regem ſibi deligere, vel Papa idem valeat, ſine conſenſu Populi? & nn. ſeqq.*
3 *Quod Populi id poſſint, adducuntur nonnullæ rationes.*
4 *Sed oppoſitum ex hac Conſtitutione fundatur, & ex rationibus convincentibus.*
5 *Populi Ethnici, & infideles poſſunt ſibi Reges eligere.*
6 *Populi Chriſtiani non poſſunt novos Reges creare, cum diſſenſu Summi Pontificis.*
7 *Quoad Populos fideles, juriſdictio originem ducit à Moyſe.*
8 *Regum creatio eſt negotium non ſolùm Politicum, ſed pertinens ad Religionem, & Rempublicam Spiritualem.*
9 *Poteſtas Eccleſiaſtica, et Politica conſtituunt unam Rempublicam, unumque Corpus.*
10 *Probatur variis exemplis, plerumque ab Eccleſiaſtica poteſtate plerumque Reges fuiſſe conſtitutos, et depoſitos.*
11 *In ſola Papa dicitur reſidere vertex, et cerebrum Populi.*
12 *Innuitur in quibus caſibus poſſit Papa creare Reges.*
13 *Probatur magis ad Summum Pontificem pertinere excludere Reges Regno fidelium.*
14 *Adducitur exemplum Childerici Regis Francorum depoſiti à Zacharia Papa, evecto ad ſolium Pipino, et alia.*
15 *Aſſignatur ratio cur Romani Pontifices ante tempora Conſtantini Imperatoris non uſi fuerint hac poteſtate.*

IN hac conſtitutione edita Ann. 1204. 13. *Kalendas* 1
Maji clarior Summi Romani Pontificis ſupra cæteros Orbis Chriſtiani Principes excelſæ dignitatis ſplendor elucet. Contulit enim Innocentius Regalem titulum, & denominationem Bohemiæ Regi, qui eſt unus ex Electoribus Romani Imperii, ut alibi dicam. Quam ſanè authoritatem creandi, denominandi, & deponendi Reges, integram eſſe ſoli Romano Pontifici, pluribus comprobavi in Conſtitutione ejuſdem Innocentii. Unde in præſenti Commentario, proſequendo eamdem materiam, inquiro primò. An populi alicujus Regionis, qui Regem non habent, poſſint ſibi deligere, & aſſumere Regem propria authoritate; Secundò, An populi alicui Regi ſubjecti, poſ- 2
ſint ex aliqua rationabili cauſa ſuum Regem Regno privare ſine conſenſu Pontificis, & an Pontifex ſine conſenſu Populi?

Quoad primum, dicendum videtur poſſe populos 3
ab alterius dominatione ſolutos Regem ſibi deligere, cùm Regum poteſtas omnimodè à populis originem habuerit, ab eiſque fuerit tranſlata in Reges, quapropter nil mirum, ſi populus Regem non habens illum ſibi conſtituere valeat: *Si enim*, ut Grotius ait *lib. 1. cap. 3. num. 8. licet homini cuique ſe in privatam ſervitutem, cui velit, addicere, ut ex lege Hebræa Exodi 21. 6. & Romana Inſtit. de Jure perſonarum §. Servitutem etc. apparet, quidni ergo populi ſui juris liceat ſe unicuipiam, aut pluribus ita addicere, ut regendi ſui jus in eum planè tranſcribat, nulla ejus juris parte retenta ſe totos alterius imperio; et poteſtati ſubjicientes*; quod & Cicero notat *Officiorum ſecundo*.

Prædictis verò adverſatur Conſtitutio antecedens, & præſens Innocentii III. In prima namque hic Pontifex conſtituit Colojoannem Regem Bulgarorum; in hac quoque Regium nomen tribuit Regi Bohemiæ; 4
Neque

Digitized by Google

Neque convincens ratio deſideratur ; cùm enim poteſtas Regia dicatur à Deo procedere, ut Sacræ Litteræ teſtantur, undè Reges inſcribuntur tales *Dei gratia*, par eſt, illos fore approbandos ab eo, qui Vices Dei io terris gerit, qualis eſt Summus Romanus Pontifex.

Eſt apud *Baronium ad annum* 879. §. 2. Joannis VIII. Epiſtola ad Angbertum Mediolanenſem Antiſtitem, qua jubet, ut nullum abſque Pontificis conſenſu Regem recipiant. Idem de Imperio, ne tyrannis turbaretur ſcripſiſſe Benedictum VIII. tradunt Claber. *lib.* 1. *in fin. et Baronius ad an.* 1013. Per cuncta verò ſæcula Romanos Pontifices in Reges juriſdictionem exercuiſſe, eos, aut novis titulis concordando, aut coronando per ſe, vel per Legatos, aut deponendo, refert ordine chronologico *Illuſtriſſimus Roccaberti tom.* 3. *de Rom. Pontif. in Temp. author.* 1. *c.* 17. §. 1.

Sed in hac re cum diſtinctione eſt procedendum :
5 Aut ſermo eſt de Populis Ethnicis, & infidelibus, & hi quidem poſſunt ſibi novos Reges eligere; nulla enim videtur ratio in oppoſitum urgens, ſi publicæ gubernationis bonum id exigat, nam ex una parte hæc poteſtas creandi Reges erat penes populos, deindè tranſlata in Imperatorem, quatenus hic rerum omnium potiebatur, ex alia verò parte nulli Principi præjudicium irrogatur, nam ut ſupponimus iſti Infideles Imperatori non ſubjacent, nec Summo Pontifici, uti extra græmium Sanctæ Eccleſiæ exiſtentes, & ex eadem ratione dicendum eſt poſſe iſtos Populos infideles Regno ex juſtis cauſis ſuos Reges excludere : licèt enim populus ſuam poteſtatem in Regem tranſtulerit, haud propterea ſe protsùs omni jure abdicaverunt; conſenſus quippè populi nunquam fuit, ut Reges in Regni perniciem dominatum exerceant.

Neque objicias duo abſurda, quæ ex hoc reſultare videntur, nempè Regem fieri ſubjectum populo, & Regnum evadere democraticum ex arbitrio populi ; Nam reſpondetur in hoc caſu populum procedere per modum neceſſariæ tuitionis vim vi repellendo, & Rempublicam à deterrima conditione liberando, quod planè non eſt Regis poteſtatem deprimere, ſed jura Regni ſervare. Azor. *Inſtit. moral. tom.* 2. *libr.* 11. *cap.* 5. *quæſt.* 9.

Aut loquimur de populis Chriſtianis, & Pontifi-
6 ciæ Juriſdictioni ſubjectis, & hi nullo modo poſſunt Reges ſibi deligere inconſulto eodem Summo Pontifice; ratio duplex eſt, quia licèt admitatur, Juriſdictionum originem quoad Gentes ab ipſis populis dimanaſſe, ut nuper diximus, tamen quoad populos fideles, & verum Deum, ac Dominum agnoſcentes, Juriſdictionis initium originem duxit à Moyſe, cui
7 Deus regimen ſui populi dedit, & io ſucceſſoribus Judicibus deindè permanſit, qui omnes vel Sacerdotes erant, vel à Summo Sacerdote principatum accipiebant, ut habetur *Joſue cap.* 5. *et in tot. lib. Judic.* Imò poſt Judices, ipſimet Summi Sacerdotes Principatum gerebant, prout fuerunt Heli, & Samuel Sacerdotes ſimul, & Principes, ac denique ex Dei mandato, ipſemet Samuel Summus Sacerdos primum Regem Saul fideli populo conſtituit, ut habetur *lib.* 1. *Regum cap.* 2. *et lib.* 2. *cap.* 8. & ſic denique in ſucceſſores Regnum continuavit ; Reges igitur fideles ſuam originem primariam non à populo, ſed à Deo agnoſcunt, & ab ejus Summo Sacerdote, & Pontifice, ſuam Juriſdictionem habent, undè elicitur non poſſe populum inconſulto Summo Pontifice, Regem ſibi conſtituere, & facere.

Altera ratio eſt, quia Regis creatio eſt negotium
8 non ſolùm politicum, ſed potiſſimè ad Religionem, & ſpiritualem rempublicam pertinens; ſunt enim Reges membra principalia Reipublicæ Spiritualis, ut latè Pereyra *de manu regia prælud.* 2. *per tot.* & ex dignitatis regalis munere obſtringuntur pervigilare, ut leges, & præcepta Dei, & Eccleſiaſtici Canones cuſtodiantur, ut docet D. Auguſtin. *Epiſt.* 48. 50. & 156. Bellarmin. de Conciliis *tom.* 1. & conſtat *ex leg. Cunctos Populos Cod. de Summ. Trinit.* qua de re præ cæteris duæ virtutes maximè ſunt Regibus neceſſariæ, ſine quibus Regna, non Regna, ſed latrocinia reputantur; nempè Religio, & Juſtitia, nam quemadmodum Rex juſtus erigit Terram, ut ait *Salomon. prov.* 29. ita Rex ſine Juſtitia, non Rex, non homo, ſed lupus eſt, ut ajebat Themiſtocles apud Plutarch. *in Apophtegm.* hinc *S. Cyrill. lib. de recta fide ad Theodoſium*, ait : *Glorioſa in Deum pietas, Regiis honoribus immobile fundamentum.*

Cujus quoque optima additur, quem Bellarminus 9
tradit, ratio; nam licèt poteſtas Eccleſiaſtica, & politica duæ ſint poteſtates, finibus, & officiis diverſæ, cùm tamen Principes inter Eccleſiæ filios numerentur, ac catholici ſint; ita duæ hæ poteſtates conjunguntur, ut unam Rempublicam, & Regnum, unum, unamque familiam, quin & unum corpus efficiant, ut *Apoſtol. ad Rom.* 12. ait. In hoc autem myſtico Eccleſiæ corpore, poteſtas Eccleſiaſtica veluti animus eſt, politica, veluti corpus, ut Greg. Nazianzen. docet *in Orat. ad Populum timore perculſum, & Imperatorem iraſcentem.* Quæ nec in dubium quidem revocari poſſunt, cùm Eccleſiaſtica poteſtas ſpiritualis ſit ac cœleſtis politica, verò terrena & humana : illius finis eſt æterna beatitudo, hujus verò pax atque tranquillitas temporalis. Igitur, quemadmodum in homine animus præeſt, corpus ſubjicitur, quod jure quidem ſuo animus dominatur, pari ratione in hoc myſtico Eccleſiæ corpore, Eccleſiaſtica poteſtas politicam ſibi ſubditam habet : quod ſi poteſtatem politicam exercens ex ore lupus evadat, cur quæſo non poterit Summus Paſtor lupum illum ab ovili arcere; ovibus imperare, ne illum ultra ſequantur, ac denique imbecillo cani, valentiorem ſubſtituere alium, qui gregem, ut oportet, cuſtodiat, atque defendat ?
Hac profectò poteſtate Jojada Pontifex Athaliam Re- 10
ginam, tyranoidem in Populo exercentem, è regno amovit, & Joas Regem conſtituit *lib.* 4. *Regum cap.* 11. *lib.* 2. *Paralipomen. cap.* 23. Hac poteſtate Greg. II. Leonem Iconoclaſtarum hæreſi faventem excommunicavit, & Italiæ vectigalibus prohibuit, ut Cedrenus, & Zonaras in ejuſdem Leonis vita teſtantur. Hac poteſtate Leo III. Regem Nordamhumbrorum Regno ſuo inique pulſum, atque ad ſe tamquam ad Chriſtianorum Principum Caput confugientem per Legatos ſuos reſtituit in Regnum, ut Aymonius ſcribit *libr.* 9. *de rebus geſtis Francorum capit.* 96. Rhegin. *l.* 2. *Chronic. ann.* 808. Hac denique poteſtate idem Leo Romanum Imperium à Græcis tranſtulit ad Francos, quòd longo jam didiciſſet uſu Græcos, aut non poſſe, aut nolle laboranti Eccleſiæ opem ferre : ac tum maximè id metuendum videretur, cum Imperatore Conſtantino fraude ſuorum excæcato, fœmina quod antea acciderat, nunquam Romano præſideret Imperio : quod anno poſtmodum 801. à Franeis in Germanos, Romani quoque Pontificis, authoritate tranſlatum eſt.

Hocque idem de tali poteſtate apertiſſimè explicat hiſtoria conſcripta per *Eginhardum* Caroli Magni Secretarium in *Vita ejuſdem* ibi : *Gens Metrovingorum, de qua Franci Reges, ſibi creare ſoliti erant uſque ad Childericum Regem, qui juſſu Stephani Pontificis Romani depoſitus, ac detonſus, atque in Monaſterium detruſus eſt &c. Pipinus autem per authoritatem Romani Pontificis, ex Præfecto Palatii, Rex conſtitutus &c.* Et in *Annalib. ad annum* 749. *Burchardus Vuirtziburgenſis Epiſcopus, & Jolradus Presbyter Capellanus miſſi ſunt Romam ad Zachariam Papam, ut conſulerent Papam de cauſa Regum, qui illo tempore fuerunt in Francia, qui nomen tantum Regis, ſed nullam poteſtatem Regiam habuerunt : per quos prædictus Pontifex mandavit, melius eſſe, illum vocari Regem, apud quem ſumma poteſtatis conſiſteret, dataque authoritate ſua juſſit, Pipinum Regem conſtitui.* Et ad annum 750. hæc habet : *Hoc anno ſecundùm Romani Pontificis ſanctionem, Pipinus Rex Francorum appellatus eſt, & ad hujus dignitatem honoris un-*

ctus

Digitized by Google

ctus ſacra unctione , manu ſanctæ memoriæ Bonifacii Archiepiſcopi , & Martyris , & more Francorum elevatus in ſolium Regni , in Civitate Sueſſonias ; Childericus vero , qui falſo Regis nomine fungebatur , tonſo capite in Monaſterium miſſus eſt . Quam ſanè depoſitionem Regis Francorum , & electionem Pipini ad ſolium , ſignificavit Gelaſius Pontifex Anaſtaſio Imperatori , ut refertur in *can. alius item* 3. 15. *quæſt.* 6. ibi: *Alius item Romanus Pontifex , Zacharias ſcilicet , Regem Francorum non tam pro ſuis iniquitatibus , quam pro eo quod tanta poteſtati erat inutilis à Regno depoſuit , & Pipinum Caroli Imperatoris patrem in ejus locum ſubſtituit.* Hæc, & alia exempla vide apud *Authorem de libert. Eccl. Gallicanæ lib.* 4. *capit.* 10. *& de OEcumenica Cathed. authoritate art.* 1. *diſqu.* 4. §. 1.

Quin , & præclariſſimam Venetorum Rempublicam a Tribunicia ad Ducalem evexiſſe poteſtatem Adeodatum Romanum Pontificem tradit Petr. Juſtinianus *lib.* 7. *de Rebus Venitis.* Adrianus II. Alfredum I. Sextum Anglorum Regem Corona Regia inſignivit ann. 568. Genebrard. *in Chronic. lib.* 4. & Polydor. Virgilius *l.* 5. *Hiſt. Anglic.* Berengarius Forojulienſis Dux decreto Adriani III. innixus , Regis Italiæ nomen aſſumpſit ann. 884. *Rhegin. lib.* 2.

Profectò Poteſtas Principum eſt à Deo , mediante Papa , ut fusè Div. Antoninus 3. *part. tit.* 22. *cap.* 3. *de Poteſt. Papæ* §. 8. cùm Principibus temporalibus poteſtas data ſit in miniſterium per ejus Vicarium in terris. Hinc ante Romanam Coronationem , Imperatoris titulo inſigniri minimè poſſe ab Electoribus , licèt electum legitimè , ſtatuit Carolus IV. in Bulla aurea , quod tot ſæculorum quoque uſu confirmatum eſt.

Ex his , aliiſque documentis , quæ abundè ad rem adduci poſſent , Sole lucidior colluceт poteſtas Summi Pontificis eligendi , & conſtituendi Reges , quatenus ejuſmodi electio ad Populorum rectum gubernium , & ſpirituale bonum conducat ; In ſolo enim
11 Papa reſidet vertex , & cerebrum totius Populi , ut ait Bald. *in leg. non ambigitur numer.* 5. *ff. de legib.* & docent Paris de Puteo *tract. de ſyndicat. Official.* §. *non liceat occidere Regem* , Maſtrill. *de Magiſtrat. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 13. Mart. *de juriſd. part.* 1. *cap.* 23. *numer.* 18. Qua quidem poteſtate non paſſim , neque pro libito , ſed juxta varias exigentes contingentias uti conſuevere Summi Pontifices, puta ſi Regnum ali-
12 quod , vel Provincia è manu Infidelium ſubducatur , ſeu ad Chriſtianam fidem convertatur , ut egit idem Innocentius Tertius in Conſtitutione antecedenti in Regno Bulgarorum ad Fidem Catholicam reſtituto. Vel ſi agatur de concedendo Jure Regio alicui , qui jam dominatur cuipiam Nationi , ut conſtat ex pluribus exemplis ſupracitatis , aut denique occaſione privandi Reges Regia poteſtate abutentes , & in Eccleſiam inſanientes , quo caſu nonnumquam mandat Regnum à quocumque occupari , occupantique donat , ut evenit pluries apud *cit. Auth. Cathedræ Apoſtolicæ author. art.* 1. *diſqu.* 4. §. 3. Cæterùm quando per legitimam acquiſitionem , vel ſucceſſionem quiſquis Regno potitur , non ſolet Papa manus injicere , ſed tenentur populi illum recognoſcere , niſi habeant jus eligendi , quia ſicuti ſe ſpoliarunt poteſtate , eam Regi concedendo , ita per abuſum ſuæ poteſtatis , devolvitur ad Summum Pontificem juriſdictio omnis cum habitualiter ſpectet ad illum , ut populus rectè gubernetur . Marta *cit. capit.* 23. *numer.* 20. & 21.

Igitur ex dictis infertur manifeſta veritas ; quod in populis fidelibus ad Summum Pontificem ſolum ſpe-
13 ctat privare Regno aliquem , cùm ad ipſum tantum pertineat uti Chriſti Vicarium Reipublicæ paci , & tranquillitati conſulere , vigore ſummæ poteſtatis , quam habet in Regna , & Reges Azor. *cit. tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 5. *qu.* 9. *verſ. ſi autem* , Victoria *de poteſt. Eccl. lect.* 1. *quæſt.* 5. Henricus Brito *de poteſt. Papæ* , Sotus *lib.* 5. *de Juſt. quæſt.* 1. *art.* 3. *Hiſt. in ſumma tit. de hæreticis* , & latè cit. *Auctor. OEcum. Cathed. auct. diſqu.* 4. *per tot.* Pontifici enim tamquam Vicario Chriſti , poteſtas data fuit in Cælo , & in terra *Matth. ult.* & tamquam Beati Petri Succeſſori , cui tamquam æternæ vitæ Clavigero Terræ ſimul , & Cæleſtis Imperii Jura Chriſtus commiſit , ut legitur *in can. cum ad verum* 96. *diſt. & Can. Convenior.* 23. *quæſt.* 8. Conſtat enim in Summo Pontifice totum , & abſolutum jus reſidere , Regna dandi , vel auferendi , non quidem ſuo arbitrio , ſed juſtis de cauſis ſcilicet ob communem pacem , ſalutem Eccleſiæ , & utilitatem Reipublicæ Chriſtianæ , ut benè Bzovius *de Romano Pontifice cap.* 4. Azor. *tom.* 2. *cap.* 5. *qu.* 8. Salas *de legibus diſp.* 7. *ſect.* 4. *num.* 31. Boſſæus *de authoritate in Reges impios cap.* 8. *num.* 7. Maſtrill. *de Magiſtratu lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 6. Alvarez *in ſpeculo Pontif. & Reg. cap.* 16. *num.* 13. & *cap.* 56. *per tot.* & multis rationibus comprobat Summus Pontifex *Gregorius XII. lib.* 8. *regeſti ep.* 21.

Hinc ultra exempla per nos adducta in Comment. ad *Conſtit. Un. Gregorii VIII. t.* 1. innumera alia ſunt , quibus liquet authoritatis Summi Pontificis in privando aliquem Regno , hocque concedendo alteri, 14
ut exemplum Childerici tempore Zachariæ , qui Regnum Francorum Pipino conceſſit , id demonſtrat , & ſupra notavi ex verbis *Can. alius item* 15. *quæſt.* 6. fuiſſe privatum Regno Regem illum non tam ſuis iniquitatibus , quàm ejus ignavia ad regnandum : Ex hoc enim geſto ſatis elucet poteſtas Pontificia non ſolùm in excludendo Regem malum , & iniquum , ſed etiam in conſulendo politiæ Regni Regem ignavum deponendo *Æmil. in hiſt. Reg. Franciæ in vita Childerici fol.* 46. *Otho Friſingen. libr.* 5. *cap.* 22. *Spondan. ad annum* 751. tradit anno 1019. *Gregor. VII. Boleslaum Poloniæ Regem privaſſe propter mortem B. Stanislao Cracovienſi Epiſc. illatam Baron. cit. anno.* Eodem tempore idem Pontifex ſcripſit Roderico Cabilonenſi Epiſcopo ſic: *ut Regem Philippum Galliæ moneret , quatenus à matrimonio tam turpi abſtineret* (ſcilicet Sacerdotia vendendi) *alioquin Cenſuris feriendus? Regnoque caſurus ut ex ep.* 35. *lib.* 1. *regeſti* Sed relictis prioribus ſæculis , recentius eſt exemplum Innocentii VIII. qui Ferdinandum Apuliæ Regem depoſuit , alioſque refert caſus *cit. author. OEcum. Chathed. cit. diſqu.* 4. *fol.* 97. & *ſequentibus* , ubi etiam adducit rationem , quare ante ortum Childerici non conſtet de uſu tali poteſtatis in Papa , nempe quia ante Conſtantini Imperatoris tempora , urgebant perſecutio- 15
nes in Chriſtianos , & ſic Pontifices deliteſcebant ; poſteà verò cùm acriter Eccleſia premeretur Ethnicorum , & hæreticorum verſutiis , non poterat ita pacificè ſuum fulgorem oſtendere , & authoritatem exercere , prout evenit temporibus futuris , quamvis etiam ante tempus Childerici eveniſſe geſtum S. Gregorii Magni cum Mediolanenſibus recenſuimus in Comment. ad Conſtitut. quartam Innocentii III.

CONSTITUTIO VII.

INNOCENTII III.

Incipiens (*Inter opera pietatis.*)

EPITOME BULLÆ.

INNOCENTIUS GUIDONI Magiſtro Hoſpitalis S. Mariæ in Saxia , & S. Spiritus in Monte Peſſulano , & Fratribus.

NArrat iſte Pontifex ſe erexiſſe Hoſpitale in loco apud S. Mariam in Saxia nuncupato , Ordinem Regularem ibi obſervari decernit , ac Hoſpitale S. Spiritus eidem

Digitized by Google

eidem univit, ac formam præſcripſit eligendi Magiſtrum Generalem; conceditque exemptionem ab Ordinariis, & collectionem Eleemoſynarum, aliaque privilegia impartitur, quæ aliis Regularibus impartiri ſolent.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Proponuntur ea, quæ in hoc Commentaria tractantur.*

2 *Conſtructio Hoſpitalis S. Mariæ, nunc S. Spiritus in Saxia enunciatur.*

Plures Cauſæ ad talem conſtructionem induxerunt Innocentium Papam ibidem.

3 *Poſt conſtructionem Hoſpitalis fuerunt introducti Religioſi pro ejus ſervitio, & qui.*

4 *Religio S. Spiritus ubi initium habuit & quando;*

5 *Quis fuit ejus Inſtitutor?*

6 *Domus, ſeu Eccleſia S. Spiritus, quæ erat in Urbe tempore Innocentii III.*

7 *Idem Innocentius univit Hoſpitale prædictum S. Spiritus in Saxia cum illo in Monte Peſſulano ſuo unico Magiſtro.*

Quomodo eligendus erat dictus Magiſter, ſeu Præceptor Generalis, & alia referuntur, & quod nunc fiat Commendatarius per Summum Pontificem ibid.

8 *Archihoſpitale denominatur dictum Hoſpitale S. Spiritus in Saxia Urbis, & plura privilegia ei conceſſerunt Summi Pontifices, ac plura mandarunt pro ejus guberno.*

9 *S. M. Innocentius XII. ſubſtulit Judicem particularem in cauſis dicti Hoſpitalis aliàs conceſſum, et coram quo hic agitantur.*

10 *Plura opera pia, quæ exercet hoc hoſpitale enumerantur.*

11 *Fratres S. Spiritus an ſint veri Religioſi?*

Regula, quæ ab ipſis obſervatur quæ & qualis ſit? ibidem.

12 *Modus recipiendi fratres per Præceptorem.*

13 *Formula emiſſionis Votorum, et acceptationis Fratrum.*

14 *Quare in dicta formula indicetur priùs nomen B. Virginis Mariæ, quàm illud Spiritus Sancti.*

15 *An dicti Fratres habeant quartum Votum hoſpitalitatis, et de iſta per ipſos obſervanda.*

16 *Habitus dictorum fratrum innuitur.*

17 *Ordo ipſorum videtur eſſe Clericalis, et Canonicorum.*

18 *Eccleſia S. Spiritus in Urbe dicitur Collegialis, et quare dicantur fratres, et de eorum præeminentia in Proceſſionibus, ubi interveniunt.*

19 *Opinio adducitur, quod potiùs participent de Clericis, quàm de Religioſis.*

20 *Adſunt etiam Moniales dicti Ordinis, et de Monaſterio in Urbe, juxta dictum hoſpitale, ac de earum Regula.*

In Urbe habent Clauſuram, et de aliis ad illas concernentibus.

Opera pia, quæ ibi exercentur.

21 *Quæ ex verbis hujus Bullæ commentatur Author in ſequenti ſectione.*

HOſpitalitas quanti omni ævo habita fuerit tàm antiquæ, quàm novæ legis ſatis teſtantur monu-
1 menta, & dixit Innocentius initio hujus Conſtitutionis, & nos alibi aliqua dicemus. Nunc ad duo dirigitur ſermo hujus commentarii: Primum circa fundationem hujus Hoſpitalis S. Mariæ in Saxia in Urbe, & ſecundum circa originem, & Statum hujuſmodi Religionis S. Spiritus.

Hoſpitale enim S. Mariæ in Saxia, nunc S. Spiritus nuncupatum ob unionem factam cum illo hujus 2
nominis, ut dicam, & ob regularem obſervantiam ibi introductam hujuſmodi Religionis, fuit extructum opera ejuſdem Innocentii III. Summi Pontificis ad ſpecialem Dei revelationem, ut referunt nonnulli Hiſtorici; Dicunt enim orantem Innocentium audiviſſe vocem de Cœlo dicentem. *Innocenti vade piſcatum ad Tyberim Flumen*. Hinc ſine mora Innocentius ad Flumen acceſſit, retibuſque laxatis, quadringentos, & viginti Infantes in duabus vicibus extraxiſſe fertur, qui ab impiis matribus partus occultare inhiantibus ſuffocari, in Tyberimque projecti fuerant. Vehementer tanta facinora zelum Pontificis incenderunt, qui conſulere ſtatuit futuro malo, conſtruendo hoſpitale, in quo alerentur infantes, ac etiam Infirmi reciperentur. Quidquid verò ſit de hujus originis cauſa, certum eſt, Innocentium prædictum fuiſſe primum authorem operis tàm pii dicti hoſpitalis nuncupati S. Mariæ in Saxia pro recipiendis, & reficiendis Pauperibus, & Infirmis, aliiſque operibus præclaræ pietatis adhibendis, ut idem Pontifex teſtatur in §. 1. hujus Bullæ, & hanc erectionem fuiſſe factam anno 1198. Barboſa *in collect. dec. Apoſtolic. collect.* 369. *numer.* 2. Dicitur dictus locus in Saxia, vel quia ſupra ſaxum naturalem locum ita conſtructus fuit, vel quia dictus locus à Saxonibus, dum à Carolo Magno Imperatore expugnari, Chriſtiana fide imbuendi plerique Romam miſſi ſunt, nomenq; Saxium fecerunt Vico, in quo habitarunt, ut poſt *Lindan.* dixerunt Baron. *in Martyrol. Rom.* 10. Novembris, & Cherubin. *ad Conſtit* 4. *Nicolai IV. ſchol.* 1.

Poſt erectionem hoſpitalis, fuerunt etiam introducti
Religioſi, qui juxtà regulam Fratrum hoſpitalis S. Spi- 3
ritus ibi viverent, ac eidem Hoſpitali inſervirent, ut proſequitur eadem Bulla Innocentii §. *ſecundo*. Sciendum enim eſt, quod hoſpitale S. Spiritus, de quo loquitur iſte Pontifex, eſt illud, in quo primò floruerat regula hæc fratrum jam diu ante tempora hujus Bullæ. Extabat enim tale hoſpitale in Monte Peſſu-
lano, vulgò *Mompelieri* in Provincia Linguadocæ in 4
Gallia, ubi prima hujus ordinis fundamenta jacta fuere Anno circiter 1170. cùm prima ejus approbatio videatur facta ab Innocentio III. authore hujus Bullæ Anno 1198. die 15. Menſis Novembris, ut conſtat ex ejus Bulla regiſtrata inter ejus Conſtitutiones Venetiis impreſſas anno 1578. *pagin.* 59. & teſtatur *Fratr. Petrus Saunier.* dicti Ordinis in hiſtioria ejuſdem anno 1662. Romæ Typis edita *capit.* 1. rejiciendo authores Gallos, qui errore ducti neſcio à quo nitente adſcribere hujuſmodi approbationem Joanni III. loco Innocentii III. longè ante dicta tempora initium Ordinis trahunt; Id etiam quod diximus, teſtatur Spondan. *ad Baronium* anno 1198. t. 13. ibi: *Ordinem Regularem Hoſpitaliorum S. Spiritus nuper authore Guidone Comite cœptum erigi apud Montem Peſſulanum in Gallia confirmavit, & privilegiis auxit, qui & mirificè propagatus eſt*. *Bract. annal.* 6. *anno*
1198. *fol.* 83. Sic Inſtitutor hujus tam pii Ordinis fuit 5
Guido Nobilis Comes Gallus, & quidem Laicus, de quo, & aliis ad rem latè diſſerit *cit. Saunier.* quem videre quis poterit.

Igitur, ut idem Author teſtatur, in Urbe tempore 6
Innocentii III. duæ adfuere Domus Ordinis S. Spiritus *cit. cap.* 1. *fol.* 3. una ſub titulo S. Agathæ, altera propè S. Mariam Transtyberim, præter reliquas in Gallia, cumque Innocentius aſpiceret Ordinem iſtum ſatis aptum exercendæ hoſpitalitati, illum conſtituit in ſuo hoſpitali S. Mariæ in Saxia, prout ante hanc Bullam fuiſſe conſtat ex tenore ejuſdem, quam direxit
Guidoni Magiſtro Hoſpitalis S. Mariæ in Saxia, & S. 7
Spiritus in Monte Peſſulano, dictaque hoſpitalia invicem univit ſub unico Magiſtro eligendo Romæ cum Suffragiis utriuſque Regularis familiæ, ſi is Romæ objerit; ſi verò apud Montem Peſſulanum, fieret electio

ibi,

ibi, cum ſuffragiis aliquorum hoſpitalis Urbis, ut in eadem Conſtitutione habetur; hinc Magiſter Generalis erat perpetuus, ut conſtat etiam ex regulæ præſcripto, magnamque habebat poteſtatem, ut apud *cit.* Saunier. *capit.* 52. nunc verò mutata methodo, deligitur Commendator dicti Ordinis Prælatus quiſpiam Romæ Curiæ per Summum Pontificem amovibilis, qui & Præceptor Generalis nuncupatur, atque eſt Collator omnium Beneficiorum, & reſidere ſolet in eodem hoſpitali ad elegantiſſimam formam redacto, adeoque omnium locorum S. Spiritus conſtitutum fuit Caput hoc hoſpitale Urbis, retenta denominatione S. Spiritus, ut ex *Conſtit.* 12. *Sixti IV.* incip. *Etſi*, & *Conſtitut.* 14. incip. *Illius tom.* 1. *Bullar.*

8 Deinde verò Archioſpitalis denominatio fuit eidem indita *in Conſtit.* 44. *incip. Si inter Gergorii XIII. tom.* 2. & alibi; cùm priùs Nicolaus IV. anno 1291. *in Conſt.* incip. *Inter opera tom.* 1. *Bullaris* mandaverit obſervari inviolabiliter in dicto hoſpitali præſcriptam regulam, multaque hoſpitalia, Grancias, & bona eidem hoſpitali ſubjecta enumeraverit, & quædam adjunxerit, ac illud ſub protectione Sedis Apoſtolicæ receperit, & illi ſubdiderit hoſpitale S. Spiritus in Monte Peſſulano, præſcripſeritque etiam, ut ad minus quatuor Clerici Regulares ejuſdem hoſpitalis profeſſi, ibidem Sacramenta adminiſtrarent.

Sixtus itidem Quartus ann. 1483. Privilegia confirmavit eidem hoſpitali, illudque aliis novis auxit in *Conſt.* 22. *incip. Religionem tom.* 1. *Bullarii*, omneſque Præceptorias, ac hoſpitalia, & membra ab hoſpitali de Urbe dependentia, omnimodæ diſpoſitioni, & Juriſdictioni Præceptoris, ſeu Commendatariis ejuſdem ſubmiſit, ac à Juriſdictione Ordinariorum exemit, & ſoli Sedi Apoſtolicæ ſubjecta eſſe declaravit, necnon omnes Immunitates, & privilegia Congregationis Monachorum S. Juſtinæ Caſſinenſium communicavit, aliaque indulſit.

Pius IV. anno 1563. *Conſtit.* 84. incipit *Cum magiſtrum to.* 2. *Bullar.* confirmavit dicto Hoſpitali omnia privilegia, gratias, & indulgentias S. C. T. non adverſantia, & formam colligendi eleemoſynas deſignavit, quas quidem poſt unionem omnium Hiſpitalium ſub hoc Urbis tempore Sixti IV. idem mandavit non poſse colligi, ſine licentia ejuſdem Præceptoris.

Confirmavit prorſus eadem Privilegia non contraria S. C. T. Gregorius XIII. *cit. Conſt. Si inter* 44. Præterea Clemens VIII. *Conſt.* 118. *Cum ſicut tom.* 3. *Bull.* conceſſit Judicem particularem pro cauſis, tàm in Curia, quàm extra dicti Hoſpitalis, quem pariter Paulus V. confirmavit *Conſt.* 22. *Decet.* Sed nuper S.

9 M. Innocentius XII. in ſuppreſſione aliorum Judicum Urbis die 31. Augusti 1692. in *Conſt. incip. Ad radicitus*, impreſsa in ejus parvo Bullario, etiam hunc Judicem ſuppreſſit, & ejuſdem cauſas agitari juſſit coram Judice Ordinario, vel coram Cardinali Vicario Urbis, vel coram Auditore Camerali pro illarum qualitate, de quibus omnibus alibi ſuo loco ſermonem repetam.

10 Hoſpitale iſtud plurima opera pia exercet, eximioque decore tot aliis, quæ in Urbe extant, procedit; Ibi enim recipiuntur Infirmi in ingenti numero, & maxima charitate curantur. Nobilibus quoque ægrotantibus deſervitur ſpeciali quodam obſequio in Cubiculis ſejunctis ab aliis, quod & diſponitur à *cap.* 45. ejuſdem Regulæ ibi: *Si vero aliqua magna perſona fuerit, ſpecialius ſibi hoſpitium preparetur, & ſecundum poſſibilitatem domus ei reverenter ſerviatur.* Plurimi Officiales ad famulatum ejuſdem aſſumuntur unà cum Medicis, Chirurgis & aliis operariis peritioribus, qui ſunt in Urbe ſub gubernio Prioris Hoſpitalis, qui eſt unus ex Fratribus Religioſis dependens in omnibus à Prælato Præceptore, & pro recto gubernio ejuſdem Hoſpitalis circa ſingulos Officiales, & miniſtros fuerunt typis impreſſæ regulæ obſervandæ Italo idiomate cura Fratris Alexii Meſſani Prioris ejuſdem anno 1664. apud Michaelem Cortellinum in Urbe, qui liber parvus fuit dicatus Præceptori tunc dicti Hoſpitalis Dondino. Nuper verò fuit edita inſtructio pro dicto Hoſpitali à Jacobo Pignatello Parocho in Urbe, dum illud viſitavit uti Commiſſarius, & Procurator Fiſcalis S. Viſitationis Apoſtolicæ, ut refertur inter ejus opera, ſcilicet *tom.* 9. *Conſult.* 156. *numer.* 209. ubi etiam enunciantur Decreta S. Viſitationis. Ita ſervat etiam opus pium recipiendi Orphanos infantulos projectos *cap.* 41. *Regulæ: Orphani infantes projecti pro poſſe domus nutriantur, & capit.* 59. *Ad opus infantium &c. parva Cunabula fiant, ut ſeorſum jaceant, ne aliquid incommodi infantibus poſſit evenire*, & *cap.* 76. *Omnibus Puellis projectis, quæ ad ſervitium Pauperum remanere deſiderant, & vivere ſub obedientia, & caſtitate, & ſine proprio, ad curam Pauperum principaliter attendendo promittunt, concedatur eis panis, et aqua; aliæ vero maritali conjugio copulentur*, Ex quibus perſpicimus maxima eſſe opera pietatis, quæ exercentur.

Deveniendo modò ad qualitatem religioſam, qua 11 ſunt præditi iſti Fratres Hoſpitalarii, certum eſt illos eſſe veros religioſos, cùm regula per dictum Comitem Guidonem data, fuerit approbata à Sede Apoſtolica, & contineat vota eſſentialia caſtitatis veræ, paupertatis, & obedientiæ, quæ religionis eſſentiam conſtituunt, ut alibi diximus. Aliqui verò dicunt regulam ſub qua militant, eſſe Divi Auguſtini, & quod id evenerit tempore Eugenii IV. qui aſpiciens reformatione indigere regulam S. Spiritus, eam reformavit, ac ſtabilivit ſub regula D. Auguſtini, ibi: *Hoſpitale præfatum in ædificiis reſtauravimus, ipſius reformavimus Religionem*, quæ verba refert *cit.* Saunier. *cap.* 5. *verſ. finem*; Verùm in hoc dicerem, quod illo tempore, cùm omnes ferè regulæ ſub aliqua principali, nempè Baſilii, Benedicti, vel Auguſtini inſtituerentur, videtur quòd iſta S. Spiritus fuerit etiam ſub regula S. Auguſtini erecta, & ita recenſetur in Chronicis Religionis Auguſtinianæ, & idem Leo X. refert in ſua Bulla reformationis; hinc fit quod ſicuti regula D. Auguſtini non obligat ad culpam, niſi in votis ſubſtantialibus, ita regula S. Spiritus.

Hinc quotieſcumque aliquis novitius recipitur in 12 hac Religione, Præceptor cum fratribus habet Conſilium an ipſum recipere voluerint; Quocirca recipiendus, venit coram omnibus fratribus Capitulo, & Præceptor inquirit ab eo ſi fraternitatem Domus voluerit, ſi religionem ſubſtinere potuerit, ſi Caſtitatem ſervaverit, ſi obedientiam tenuerit, ſi ſine proprio vixerit, & in corde ſuo prævideat, antequam profeſſionem faciat, nam ante eam in dominio ſui eſt, quod vult faciat, ſed cum in Religione erit, in poteſtatem alterius erit; Si verò dixerit Religionem cum Dei auxilio ſubſtinebo, & præcepta Domus voluntariè adimplebo, & dum vixero infirmis ſervus ero; iterum Præceptor inquirit ab eo, ſi uxorem habuerit, & ſi promiſſionem cuiquam religioni fecerit, aut debitum habuerit, ſi ipſe omnia iſta negaverit, recipi poterit; ſi verò affirmativè reſponderit, non recipitur niſi litteras ab Epiſcopo, ſeu Monaſterio ſuo habuerit, & debitum ſolverit, ut in *cap.* 70. *Regulæ*. Præterea *in cap.* 71. habetur quod nulli concedatur Introitus in dictum Ordinem, niſi unius anni ſpatio probetur; regula, & Conſtitutiones tunc ei legantur per ordinem, & dicetur ei: *Ecce lex ſub qua militare vis*, & ſi omnia ſervare promiſerit, & habitum cum humilitate petierit, Præceptor Pallium cum Cruce alba duplici ei imponit, dicens; *Per hoc ſignum Crucis fugiat à te omne malignum, & Chriſtus te perducat ad Regnum æternum.*

Formula autem emiſſionis Votorum eſt: *Ego N.* 13 *offero, & trado me ipſum Deo, Beatæ Mariæ, et Sancto Spiritui, & Dominis noſtris Infirmis, ut omnibus Vita mea ſim Servus illorum; Promitto Caſtitatem cum Dei auxilio ſervare, & ſine proprio vivere, et tibi N. et Succeſſoribus tuis obedientiam tenere, et bona ipſorum Pauperum fideliter cuſtodire.*

Acce-

Digitized by Google

dans ei alimenta poteſt repetere à Monaſterio.

12 *An Monaſterium teneatur pro expenſis in ſtudio, & doctoratu, ac medicinalibus.*

13 *Ita tenetur pro quocumque caſu egreſſus neceſſarii, vel ejectionis injuſtæ.*

14 *An Regularis carceratus poſſit petere alimenta, & alia à Monaſterio.*

15 *Quid in caſu appellationis interpoſitæ ab ipſo Regulari.*

16 *Opinio Authoris in hoc cum diſtinctione.*

17 *Quid dicendum in caſu litis ſuper nullitate profeſſionis.*

18 *Ita etiam, an alimenta debeantur pro cauſis, quæ fiunt à Monachis contra Abbatem extra Monaſterium.*

Item, an competant Abbati ibidem.

Diſtinguuntur plures caſus, tam quo ad Monachum, quàm quo ad Abbatem.

EX formula ſupradicta acceptationis hujuſmodi
Fratrum in Profeſſos Religionis, deſumpſi mo-
1 tivum quærendi, quomodo intelligi debeant verba il-
la, quòd Domus teneatur iiſdem ad panem, & a-
quam, nam valdè durum eſſet ſi ad litteram inter-
pretari deberent. Sed dicendum pro pane, & aqua
2 intelligi omnia neceſſaria ad victum, quia nomine
panis, intelligitur omnis Cibus, ut obſervat Lyranus
in cap. 24. 33. Gen. ibi: *appoſitus eſt in conſpectu ejus
panis*, & in terminis hujus Religionis dixit Saunier.
fol. mihi 73. nam certum eſt teneri Religionem erga
3 Religioſum ad alimenta, prout etiam erga Monia-
les Caſtren. *conſ.* 76. *num.* 1. *Innoc. in cap. cum olim iſ
2. de privil.* Colum. 2. Surdus *de alim. tit.* 1. *quæſt.* 75.
numer. 1. *& tit.* 6. *quæſt.* 27. *numer.* 10. Caſtr. *Con-
ſil.* 76. *num.* 1. *lib.* 1. Murga *deſquiſ. moral. tom.* 2. *diſ-
quiſ.* 1. *dub.* 6. §. 2. *numer.* 24. Ventrigl. *in praxi tom.* 2.
annot. 1. §. 4. *numer.* 36. Rota *deciſ.* 26. *numer.* 7. poſt
Tambur. *de Jur. Abbat. deciſ. quæ eſt* 454. *nu.* 3. *part.*
2. *recen.* ubi loquitur de Equite Hieroſolymitano, ſed
dantur alimenta dictis militibus, dum morantur in
Conventu Melevitano, & verò *deciſ.* 27. poſt Tambur.
ſe fundat Rota in aliis; Monachus enim tradendo ſe
4 Religioni, init contractum cum illa, ut is traditione
perſonæ teneatur inſervire in omnibus actibus ad Re-
ligionem facientibus; iſta verò ad eum alendum, à
Monaſterio, enim debet ali, cui acquirit Monachus,
prout dicitur de ſervo erga dominum, ac filiis erga
Parentes, cùm ratione poteſtatis teneatur quis ad ali-
menta illius, cujus opera poteſt ad libitum uti *l. cum
plures §. cum tutor ff. de adminiſtratione Tutor. l. in
rebus §. poſſunt ff. Commod. l. penultima ff. de oper. li-
bert. & aliis concordan.* & de moniali dixit Pignatell.
tom. 1. *conſult.* 432. *num.* 11. ſub nomine autem alimen-
5 torum, nedum venit cibus, & potus, ſed & habitatio
l. legati ff. de aliment. & cib. legat. necnon lectus *l.
quos nos §. vivere ff. de verb. ſignif.* Medicinalia Bar-
tol. *in tract. de alimen. nu.* 6. Veſtis juxta uſum Reli-
gionis Paſſerin. *in cap. ſi Epiſcopus* 6. *num. final. de off.
ordinarii in* 6. & in certis Religionibus aliqua pecunia
præſtatur pro Veſtiariis, de quo uti, alibi.
6 Sed nunquid poſſit Religionis, vel Monialis cogere
Superiorem, ut ei det alimenta ſolita in Refectorio?
Et videtur negativè ex verbis Sacræ Scripturæ; *Noli-
te quærere quid edatis, aut quid bibatis Matth.* 6. &
non pertinet ad actum perfectionis aliter petere. Con-
trarium tamen dixit Bartholom. de Capua *ſing.* 35. ex
l. Sed, & ſi hæreditas v. proindè ff. ad exhibendum;
ubi textus vult Servum paſci debere, ſicuti aliàs paſci
ſolitus erat, & ibi *Gloſſ. v. paſci.*

Verùm in hoc erit primò inſpicienda commoditas
Monaſterii, quia ſecundùm eam, alimenta debent
præſtari; Unde ſi Monaſterium nihil habet, ad ni-
hil tenetur Superior Bald. *in l.* 1. §. *ſed ſcimus in fin.
Cod. de latin. Libert. tollen.* Surdus *cit. loco num.* 5.
ita ſi redditus deficerent; deficere debet etiam alimen-
torum quantitas, ſeu qualitas; ſi verò eadem eſſet
commoditas ſuppeditandi alimenta, & agatur de con-
tinuatione decem, vel viginti annorum ejuſdem mo-
di alendi habiti etiam per alios Superiores, poteſt
tunc cogi Superior, quia talis conſuetudo uti non con-
traria Juri, debet obſervari legiſque obtinet vim *Can.
conſuetudo*, ubi Gloſſ. *diſtin.* 12. Superior enim non eſt
dominus, ſed adminiſtrator bonorum Monaſterii, cu-
jus bona ſunt penes Religioſos omnes in communi,
& in his terminis docuit Peyrin. *ad Conſt. 6. Pauli
V. numer. 6. fol. mihi* 319. qui & *numer.* 7. addit,
non poſſe cogi Monachos ad bibendum vinum novum
niſi à prima die Menſis Novembris, cùm priùs ſit
nocivum ſanitati ex Roman. *ſingul.* 308. & *arg. l. ju-
bemus Cod. de erogat. milit. annon. libr.* 12. Superior 7
namque debet eſſe diſcretus, ut non ſinat familiam
ſibi commiſſam fame, ſitique vexari D. Hylarius *com-
ment. ad D. Matthæum cap.* 26. impiè enim ageret Su-
perior ſi non conſulat Monacho de neceſſariis, ac aliàs
Epiſcopus poſſet reponere eum in alio Monaſterio Surd.
l. c. n. 4. & ſeq.

Ex his plura poſſunt quæri, ſcilicet an teneatur Mo-
naſterium præſtare alimenta Monacho, ſeu Monia- 8
li exeunti a Monaſterio alibi vivendo? Et in hoc di-
ſtinguendi ſunt caſus: Aut Religioſus id facit volun-
tariè ad aliud Monaſterium ſe transferens, & tunc
non tenetur primum Monaſterium ad præſtationem
alimentorum Monacho vaganti extra Monaſterium;
ſi verò tranſiret ad aliud, teneretur iſtud ſecundum;
ratio eſt, quia nequeunt peti alimenta, ſi quis pro-
pria voluntate illa recuſat recipere, ubi, & quan-
do debet; itaque quotieſcumque non ſtat per deben-
tem alere, ut ea præſtentur, nihil poteſt prætendi;
cùm enim reſolvatur ille contractus factus in profeſ-
ſione ex parte Profeſſi inſerviendi Monaſterio, ita
correſpectivè ceſſat ex parte Monaſterii onus alen-
di, & tranſit in illud, ad quod ſe confert Profeſſus
inſerviens, qui ſe ſubtraxit à poteſtate primi, & ſub-
miſit ſub poteſtate ſecundi, ut in his terminis loqui-
tur Cardinalis de Luca *de Regular. diſc.* 39. *num.* 5.
& ſequentibus, ubi etiam in terminis Monialis, &
idem *diſc.* 77. *eodem titulo numer.* 4. *&* 5. *&* Pigna-
tell. *Conſult.* 432. *numer.* 11. *tom.* 1. & in terminis
Monialis, declaravit S. Congregatio deputata à S. M.
Urbano VIII. die 16. Novembris 1638. quod ſcilicet
Moniales egreſſæ à Monaſterio S. Joannis Baptiſtæ,
Neapolis, non poſſent petere alimenta à dicto pri-
mo Monaſterio, quod decretum confirmavit idem
Urbanus die 12. Junii 1640. quod refert Pigna-
tell. *cit. loco numer.* 13. Si verò adeſſet juſta cauſa alio
commigrandi ob infirmam valetudinem, ſeu ob aliud
juſtum motivum, ſolet S. Congregatio indulgere, ut
teneatur primum Monaſterium ad alimenta, ſi ob pau-
pertatem Monialis, ejuſque Conjunctorum aliàs con-
ſuli non poſſit, ut advertit *cit.* Card. de Luca *diſc.*
39. *num.* 7. *& diſc.* 77. *n.* 2. *in fin.*

Si verò transferatur Regularis ad aliud Monaſterium 9
ad agendam pœnitentiam, non tenetur Secundum
Monaſterium illum coactè, vel libenter recipiens alere,
ſed primum *can. de lapſis* 16. *quæſt.* 6. Pignatell. *cit.
tom.* 1. *Conſult.* 342. *num.* 13. Ratio eſt, quia in hoc
caſu non ſolvitur primum Vinculum, quod habet Pro-
feſſus cum Monaſterio, & proinde nequit contrahi
novum cum ſecundo, ex vi cujus oriatur Jus alimen-
ta petendi. An verò Dos data à Moniali primo Mona-
ſterio, & bona acquiſita per illum, vel Monachum
tranſeant ad ſecundum, alibi dicam.

Hinc ob dictam rationem voluntarii egreſſus, ſi
quis Religioſus apoſtataret, non tenetur Monaſte- 10
rium ei præſtare alimenta ex præadductis rationibus
reſolutionis contractus ex parte Profeſſi Baſſæus *verb.
Apoſtaſia numer.* 6. *verſ. imò apoſtata*, Sanctorell.
eodem verb. cap. 3. *dub.* 2. *num.* 22. Sanchez. *in Decal.
tom.* 2. *lib.* 6. *capit.* 9. *numer.* 21. Surd. *de aliment.
tit.* 8. *privil.* 97. *numer.* 6. *& tit.* 9. *quæſt.* 27. *nu-
mer.* 22. *in fin.* quod tamen limitatur, ſi in fuga 11
fuerit Monachus receptus, & retentus, quia tunc eum
alens poteſt repetere alimenta à Monaſterio, cùm
geſ-

Digitized by Google

geſſerit negotium utile pro eo Sanchez *cit. capit.* 9.
num. 22. Murga *cit. dub.* 6. *numer.* 25. iſta enim repe-
titio datur etiam in quocumque caſu, quo Monaſte-
rium teneatur ad alimenta, vel ad alias expenſas; ita
pro alimentis præſtitis in ſtudio Monacho, & pro ex-
penſis Doctoratus datur repetitio Surd. *cit. privil.* 97.
12 *per tot.* dummodò tamen præcedat licentia Superioris
ibi permanendi *ad text. in capit.* 2. *ne Clerici, vel*
Monachi, ubi prohibetur iis id facere ſine licentia Su-
perioris; Sic datur repetitio pro rebus medicinalibus,
quia ad hæc tenetur Monaſterium, Archidiaconus, &
Joannes Andreas *ad cit. capit.* 2. proindè eſt viden-
dum in his, & ſimilibus caſibus, an egreſſus Mona-
chi ſit neceſſarius, ſeu cum licentia ſuperioris, quia
13 tunc ſemper tenetur Monaſterium alere Monachum e-
xiſtentem extra illud, ad favorem quoque repeten-
tium expenſas factas pro eo. Non aliter tenetur ad
alimenta Religioſi injuſtè expulſi, & ejecti, ſecus ſi
fuerit juſtè ejectus, quia primus caſus refertur ad exi-
tum coactum, itaut ex parte Profeſſi non reſolvatur
contractus inſerviendi Monaſterio, & ab iſto recipien-
di alimenta, & ſic non debet ei obeſſe factum inju-
ſtum Superioris; ſed aliter dicendum injuſtè ejecto
Surd. *de alim. tit.* 7. *quæſt.* 35. *num.* 6. Molin. *tom.* 1.
de Juſt. diſp. 140. §. *quando Religioſus*, Menoch. *de*
præſumpt. lib. 1. *q.* 35. *num.* 21. Velaſ. *conſ.* 7. *num.* 3.
tom. 1.

Sed an Religioſus carceratus ob aliquod delictum,
14 poſſit à Monaſterio alimenta petere? Et videtur pri-
mò negativè ſolvendum, cùm ex ſui culpa exierit à
Monaſterio. Contrarium tamen eſt verum; Nam do-
nec fuerit condemnatus, ſemper in ancipiti eſt ejus
culpa, vel innocentia, & ſic interim debet ali ſumpti-
bus Monaſterii; Præſumptio enim ſtat pro excluſione
delicti; Ita docet Pignatell. *conſult.* 62. *num.* 34. *tom.*
8. ubi quod in caſu paupertatis Conventus, debet con-
tribuere Provincia, & demum Religio, quæ ſi vive-
ret ex eleemoſynis, non teneretur ſolvere, ubi in ca-
ſu etiam carceratorum S. Officii.

Quid ſi accuſetur Regularis, ſeu inquiratur ab Ab-
15 bate de delicto, & ſuccumbat in ſententia, an ſi ap-
pellet poſſit petere expenſas, & alimenta à Monaſte-
rio? Et videtur quod non, quia debet acquieſcere ju-
dicio Religionis. Sed in hoc diſtinguendum eſt: Aut
fuit actum via, & forma Juris, & tunc debentur ali-
menta uſque ad finem litis, quia cùm Religioſus ha-
beat Jus poſſeſſionis alimentorum contra Monaſte-
rium, nequit privari tali jure, niſi poſt condemnatio-
nem formalem, quæ nequit dici per ſententiam ſu-
ſpenſam per appellationem, quæ impedit illius effe-
ctum; Vel fuit condemnatus ex ſtatutis Religionis,
& ſine forma Judicii, & non poſſunt peti alimenta,
ſumptus; ſibi enim imputet Superior ſi primam viam
elegerit; Ita docuerunt Abbas *in capit. cum contingat*
numer. 17. *de foro compet. Speculator de inquiſit.* §.
ult. numer. 3. Anan. *in cit. capit. numer.* 5. Butr. *nu-*
mer. 7. Felin. *numer.* 4. Pignatell. *conſ.* 177. *num.* 17.
t. 9. & *conſult.* 29. *per tot. tom.* 10. Boer. *deciſ.* 325.
16 *numer.* 1. Ego verò dicerem, quod etiam in ſecundo
caſu, ſi fuerit recurſum ad ſacram Congregationem,
ut ſolet fieri, debeat dari illa præſtatio, quia etſi pro-
hibita ſit appellatio, non prohibetur recurſus, & hoc
permiſſo, non debet denegari præſtatio alimentorum,
ac ſumptuum, aliàs cogeretur ſuccumbere; illa enim
præſtatio alimentorum eſt fundata in poſſeſſione mo-
nacatus; ſi verò ſententia fuerit executa, & Monachus
petat illam revideri; tunc ſi non eſſet in poſſeſſione
monacatus, non dantur alimenta, ut videtur ſentire
Rot. *deciſ.* 202. *coram Puteo lib.* 1. *in correctis*, ubi
de Monaco jam ejecto per ſententiam juxta conſtitu-
tiones Religionis, & ſic à contrario ſenſu videtur fir-
mare contrarium, ſi fuiſſet in poſſeſſione monacatus,
cum tota vis conſiſtat in tali poſſeſſione, à qua non
debet arceri Monachus, niſi poſt condemnationem for-
malem, quod dici nequit pendente recurſu. Cæterùm
in hac materia totum dependet à judicio, & pru-
dentia Judicantis, ut videat an Religioſus abutatur
recurſu, vel potius ad ſui innocentiam propalandam
faciat.

Idem dicendum in cauſa litis inter profeſſum, ac
Monaſterium ſuper validitate profeſſionis, quia inte- 17
rim debet is ali; ſicuti interim Monaſterium poteſt
petere, ut Monachus erga ipſum præſtet obſequia mo-
nachalia, ita ut etiam debeat habitum deferre monaſti-
cum juxta *cap.* 19. *ſeſſ.* 25. *de regularib. S. C. T.* de
quo alibi, & in terminis propriis quoad alimenta, Barb.
ad tract. de alimentis numer. 45. Surd. *cit. tit.* 1. *quæſt.*
129. *numer.* 2. Joſeph. Ludov. *deciſ.* 46. *numer.* 4.
Sperell. *deciſ.* 38. *numer.* 55. & latè Pignat. *cit. con-*
ſult. 177. *num.* 3. & 4. ubi in terminis etiam Monialis
dicentis de nullitate profeſſionis; & id procedit, ſi
Religioſus, vel Monialis alimenta in Monaſterio pete-
ret, ſecùs è contra, præſertim ſtante citato Decreto
S. C. T. ut non poſſit profeſſus audiri, niſi reaſſumpto
habitu; ſi verò ex aliqua cauſa collocetur de ordine S.
Congr. in alio Monaſterio, donec cauſa terminetur,
tunc debet habere etiam ibi alimenta à proprio Mo-
naſterio, quia per ipſum non ſtat in hoc perma-
nere.

In cauſis autem, quæ fiunt à Monachis, ſeu Reli-
gioſis contra proprium Abbatem, & Superiorem poſ- 18
ſunt peti alimenta, quæ ſunt neceſſaria extra Mona-
ſterium, donec cauſa plenariè terminetur, ut ex textu
in *cap. ex parte de accuſat.* colligunt Doctores Barb.
num. 3. Gonzales *num.* 2. erga finem Sanchez *in præ-*
cept. Decal. lib. 6. *cap.* 12. Buratt. *deciſ.* 615. & *Adden-*
tes ad eumd. deciſ. 48. *numer.* 17. imò etiam expenſæ
neceſſariæ, non autem aliæ. Surd. *de alim. tit.* 4. *qu.*
24. *numer.* 39. & à contrario ſenſu, quod debeantur
etiam Abbati, colligitur ex eodem textu, ut ſe defen-
dat. Gloſſ. *in cit. cap. v. alia rationabilis* Sanchez *cit.*
cap. 12. *num.* 24. Barb. *cit. num.* 11. Gonzales *ibidem in*
fin. Genuenſ. *praticabil. quæſt.* 576., & alii apud eos
citati.

Si verò agatur cauſa, quæ tangat perſonam pro-
priam Monachi, tunc Monaſterium non tenetur ad
expenſas, prout tenetur quotieſcumque ſit cauſa con-
cernens utile, ſeu commodum Monaſterii, & verè in
accuſatione Abbatis videtur fovere cauſam Monaſterii,
niſi agatur de aliquo ſpeciali pertinenti ad Monachum
tantùm, quia tunc diceretur cauſa ſpecialis, ut fir-
mant citati DD. quibus adde Pignatell. *conſult.* 29. *to.*
10. Puteum *deciſ.* 264. *lib.* 1. ubi de proſecutione litis
à Monacho facienda ſuper ejus electione ad prælatu-
ram Monaſterii, ut dicatur cauſa utilis Monaſterio;
ſecus verò ſi agatur de electione in altero Monaſterio,
quia in hoc ſecundo caſu non ineſt utilitas primi Mo-
naſterii *cit. Adden. ad dec.* 48. *n.* 17. *cor. Buratto*.

At in cauſis propriis Monachi, conſiderari debet bo-
num Jus, & paupertas, ut ſubminiſtrentur ſumptus li-
tis, quæ paupertas in Monacho præſumitur, niſi aliis
probationibus hæc præſumptio elidatur.

CONSTITUTIO VIII.

INNOCENTII III.

Incipiens (*Cum quanta.*)

EPITOME BULLÆ

INNOCENTIUS III. REGI ARAGONUM.

ISTE Pontifex coronavit in Eccleſia Divi Pancratii Urbis Petrum Regem Aragoniæ cum inſignibus regalibus, ac privilegio, ut ejus ſucceſſores in futurum per Archiepiſcopum Tarraconenſem coronentur, nec

non

Digitized by Google

non dictus Rex promittit plura Sedi Apoſtolicæ, eidem Regnum tributarium conſtituendo?

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Petrus Aragonia Rex coronatur à Papa Innocentio in Urbe.*
2 *Idem tributarium fecit Regnum Aragonis Sedi Apoſtolica.*
3 *Qua in hoc Commentario proponuntur tractanda.*
4 *Certatim Reges Papa Juriſdictioni ſe ſubmiſerunt.*
5 *Exemplum eorum Regum adducitur; qui ex pietate ſolùm Regna ſubmiſerunt Sedi Apoſtolica, & nn. ſeqqu.*
6 *Anglia Reges Regnum Vectigal fecerunt Eccleſia Romana, prout Hiberniam.*
Varia in hoc teſtimonia adducuntur.
7 *Hoc idem de Hiſpania fuit.*
8 *Idem de Regno Hungaria.*
9 *Alia exempla prædictorum.*
10 *Inſignia conceſſa Regibus à Summis Pontificibus ſpecialia.*
11 *Monachali tonſura, & diaconalibus inſignibus Summi Pontifices aliquos Reges condecorarunt.*
12 *Plura de auctoritate Summi Pontificis in Reges, & Regna remiſſivè.*

1 PEtrus Aragonum Rex Secundus, anno ſeptimo Pontificatus Innocentii, Romam petiit menſe Octobris, ut ab illo regium acciperet diadema; fuit honorificè, & apparatu eximio exceptus, & die tertia in Monaſterio Sancti Pancratii coronatus Boſquetus *in geſtis Innocentii III. fol.* 133. Spondan. *anno* 1204. *num.* 15. Quia verò hìc dicitur, dictum Pe-
2 trum tributarium feciſſe ſuum Regnum Eccleſiæ Romanæ, videtur in hoc Commentario dicendum aliquid de hac prærogativa Sedis Apoſtolicæ; nec non etiam
3 de inſignibus regalibus, vel aliis quæ à Papa conceduntur Principibus.

Omni quippè tempore Reges, & Principes nedum alacri animo faſſi ſunt in Romano Pontifice utì Chriſti vicario ſupremam poteſtatem, verùm etiam Sum-
4 mi Sacerdotis Sacram Anchoram, pro ſua, & ſuorum Regnorum tranquillitate certatim arripuere, & ſub umbra Petri ſuas Coronas, ſua Regna, & omnia ſua ſuppoſuere, tamquam ſub tutiſſima Clientela.

Ex iſtis autem, duplicis generis occurrunt exem-
5 pla; Prima ſunt eorum, qui non mera pietate, ſed vel beneficiis, vel Regnis, vel Terris ab Eccleſia receptis, ſua Regna, tamquam feudataria Romanæ Eccleſiæ ſubmiſerant.

Primum quod occurrit exemplum, ab Anglia pro-
6 mitur; Priſcis, enim temporibus, Angliæ Reges Eccleſiæ ſuberant, & fidei Sacramentum, ac annuum cenſum ſingulis annis Summo Pontifici pendebant, ut habetur apud Baron. *ann.* 1070. & licèt VVillelmus Angliæ Rex, ſolum cenſum, non autem Juramentum Gregorio VII. præſtare voluerit; Nihilominus deindè Henricus Secundus Reges Angliæ feudatarios eſſe Romanæ Eccleſiæ Alexandro Tertio reſcripſit, ejuſque tuitionem expoſtulavit, ut in ejus Epiſtolis habetur apud Baron. *ann.* 1173. his verbis: *Veſtra Juriſdictionis eſt Regnum Anglia, & quantùm ad feudatarii Juris obligationem, vobis duntaxat obnoxius teneor, & adſtringor. Patrimonium B. Petri, Romanus Pontifex ſpirituali gladio tuetur.* Idem etiam multos poſt annos fecit Joannes ejuſdem Angliæ Rex, qui Philippi Regis Galliæ vires, & potentiam veritus, ad Innocentii Tertii patrocinium convolavit, & Angliam, ac Hiberniam Romanæ Eccleſiæ feudatarias, & Vectigales fecit, ac centum Auri Marcas ſingulis annis pro utroque Regno ſe ſoluturum promiſit, & ita multis annis ſervatum fuit, prout teſtatur Blond. *decade* 2. *lib.* 6. Æneas Sylvius *in Epitome Blondi lib.* 6. *dec.* 2. Platina *in Vita Innocentii Tertii* Sabell. Ænead.

Ab Hiſpanis ſecundum petamus exemplum; ex-
tat enim in *libro* 4. *Regeſti cap.* 28. Epiſtola Gre- 7
gorii VII. ad Reges, Comites, cæteroſque Proceres Hiſpaniæ, in qua dicit, Hiſpaniam antiquis temporibus, priuſquam à Mauris fuiſſet direpta, Romanæ Eccleſiæ Vectigalem extitiſſe.

Tertium Regnum, quod homagii Jure Eccleſiæ Ro-
manæ ſuppoſitum recolo, eſt Hungaria; Cùm enim 8
Gregorius Papa, Angeli admonitu, Diadema, nomen, & titulum Regium S. Stephano daret, Stephanus diadema, & Regnum, tamquam à Romano Pontifice acceptum, & à B. Petro donatum, Eccleſiæ Romanæ ſubmiſit, ut teſtatur Cartuſitius apud Surium *tom.* 4. *die* 20. *Auguſti*, & ipſemet Gregor. *in lib.* 7. *Regeſt. Epiſtol.* 13. ubi ſcribit, Hungariæ Regnum ad Jus, & ditionem Romanæ Eccleſiæ pertinere.

Verùm quot, & qualia ſint Regna Romano ſubje-
cta Pontifici, & Eccleſiæ feudataria, quæ 27. nume- 9
rat Martha *de Juriſd. part.* 1. *cap.* 26. *numer.* 1. *per tot.* & Illuſtriſs. Roccabert *tom.* 3. *de Rom. Pontif. l.* 1. *cap.* 18. *numer.* 1372. & de Regno Neapolitano ſub annuo Cenſu Equi, & ſummæ pecuniariæ *latè* Aponte deciſ. 1.

Ut igitur etiam facilè dignoſcatur, per alicujus Sa-
cerdotalis Inſignii conceſſionem, Principibus per Pon- 10
tifices factam, ſummum, & ultimum totius Politicæ Majeſtatis argumentum, egregium exemplum tribuit Alexander Tertius, qui à Republica Veneta, non ſolùm magno pietatis exemplo à Perſecutionibus Friderici ereptus, ſed Solio Pontificio reſtitutus, nil majus gratiſſimi animi monumentum Reipublicæ tribuere poſſe putavit, quàm Duci Veneto, ejuſque Succeſſoribus privilegium tribuere, ut Umbellam, Galero Pontificio perſimile ornamentum ante ſe geſtarent, ut author eſt Baron. *anno* 1177. *num.* 5. *& dixi ſupra alio Commentario.*

Sed quid, ſi alio exemplo dignoſcatur, Romanam
Eccleſiam, non ſolùm ſuis Inſigniis Reges condeco- 11
raſſe; verùm etiam illos Monachali Tonſura, & Diaconorum inſigniis, ſibi, & Deo mancipatos habuiſſe, legatur Baronius *ann.* 1041. *num.* 11. *Longinus in Hiſtor. Polonorum* Thomaſſin. *in part.* 1. *de Benef. lib.* 2. *cap.* 53. *nu.* 9. *Chronich. Cluniacen. pag.* 1616. ubi habetur quod Papa Benedictus IX. cum Caſimirum Polonorum Principem à Diaconatus vinculo relaxaſſet, eum, & ejus ſucceſſores obſtrinxit, ut perpetuò portarent tonſuram ad modum Cluniacenſium, & in ſignum Diaconi, Stolam ad modum Diaconi deferrent.

Hactenus aliqua delibare curavimus circa aucto-
ritatem Romani Pontificis in Reges, & Regna, ac 12
de inſignibus quibus decoravit Reges cum variis privilegiis, quæ latè etiam videri poterunt apud citatos auctores, & præſertim Thomaſſin. & de vectigalibus Regnis erga Sedem Apoſtolicam latè noviſſimè egit Abbas Bartholomæus Piazza *in Efemeride Vaticana* libro Italo ſermone conſcripto, & *cit.* Præſul Roccaberti *in Bibliotheca*; ubi latè, aliaque in proſecutione operis etiam dicemus.

CONSTITUTIO IX.

INNOCENTII III.

Incipiens (*Operante.*)

EPITOME BULLÆ.

INNOCENTIUS MINISTRO, Et Fratribus Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Præſentibus, & Futuris.

IN hac Conſtitutione Innocentius Papa confirmavit Ordinem Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum, cui jam ante Regulam obſervandam tradiderat, ac plura privilegia conceſſit, præſertim ſepulturam in locis fratrum dictæ Religionis eſſe liberam iis, qui ſe illic ſepelire deliberaverint, niſi fortè excommunicati, vel interdicti ſint, ſalva tamen juſtitia illarum Eccleſiarum, à quibus corpora mortuorum aſſumuntur.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Ea, quæ continet iſta Conſtitutio enunciantur.*

2 *De pluribus pertinentibus ad ſepulturam remiſſivè.*

3 *Innitur id, quod agendum erit in hoc Commentario.*

4 *Plura concernentia privilegium ſepulturæ quoad Regulares remiſſivè indicantur.*

1 IN Conſtitutione prima ejuſdem initii *Operante* ſupra commentata, hic idem Pontifex regulam Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum his Religioſis obſervandam propoſuit: In hac verò Ordinem ipſum confirmat, & plura privilegia concedit, præſertim enunciatum in Epitome ſepeliendi corpora eorum, qui elegerint in eorum Eccleſiis ſepulturam, dummodò non fuerint interdicti, vel excommunicati, ſalva tamen juſtitia Eccleſiæ Parochialis, unde cadavera aſſumuntur. Quia verò plura de hujuſmodi privilegio, cæteriſque pertinentibus ad Sepulturas in Eccleſiis Regularium ſupra in Conſtitutione tertia Cœleſtini III. diſcuſſa reperiuntur circa capacitatem ipſorum Regularium, & qualitatem ſepulchrorum, in præſenti Commentario expla-
2 nandum cenſeo, quæ ſcilicet Corpora poſſint ibidem ſepeliri; Cùm autem juxta verba Bullæ, & aliarum Jurium concordantium *in cit. Conſt. 1. Innoc. III.* requiri videatur, quod fiat electio ſepulturæ in ipſis Eccleſiis Regularium, erit diſcutiendum, Primò, an
3 ſine electione poſſit dari caſus, ut ſepeliri valeant Corpora Defunctorum in illis? Secundò expendendum puto de iis, qui uti poſſunt tali electione; ad excluſionem eorum, qui præſertim interdicto, vel excommunicatione ſunt innodati, juxta litteram Bullæ, multaque ſubnectemus concernentia talem electionem. Tertiò, explicando verba ejuſdem Bullæ: *Salva tamen juſtitia Eccleſiarum &c.* differendum erit de quarta funerali, ac aliis juribus Parochialibus, quibus per tale privilegium derogatum non fuit. De primo tantùm ſermonem habebo in hoc commentario; de ſecundo, &
4 tertio in aliis Bullis, quæ materiam exhibebunt, ut juxta ritum propoſitum diſtribuatur cuicumque Conſtitutioni res explicanda.

SECTIO UNICA.

De iis, quorum Corpora poſſunt ſepeliri in Eccleſiis Regularium abſque electione Sepulturæ.

SUMMARIUM.

1 *Privilegium conceſſum Eccleſiis Regularium ſepeliendi mortuos eligentes ibi ſepulturam, eò magis procedit in ipſis Regularibus, etiam ſine electione ſepultura decedentibus.*

2 *Monachi, ſeu Regulares debent ſepeliri in proprio Monaſterio.*

Quid de Equitibus Hieroſolymitanis, & Capuccinis ibid. & num. 25.

3 *Non tamen poſſunt Regularium corpora extra Eccleſias eorum deferri in proceſſione.*

4 *Adducitur exemplum militis Caſtri S. Angeli, qui tumulari debuit in Parochia Militiæ, etſi deceſſiſſet extra illam.*

5 *Sed quid dicendum ſi moriatur Religioſus extra Monaſterium, & dicitur ſepeliri debere in Monaſterio non remoto.*

6 *Regularis decedens extra monaſterium, poterit ſibi eligere ſepulturam, ſi Monaſterium fuerit remotum, & quatenus dicatur remotum, & numer. 31.*

7 *Etiam Parochis inconſultis, ubi etiam de Canonicis Regularibus, & adducitur reſolutio S. Congreg. Concilii, & nn. ſeqq.*

8 *Regulares non habent velle, & nolle, præcisè quoad ſepulturam, niſi in caſu diſtantiæ Conventus.*

9 *Non tamen poſſunt proceſſionaliter cadavera Regularium, à domo privata deferri ad Monaſterium.*

10 *Non licet cadavera deferri in curru, ſine exequiis, ſeù ceris.*

11 *Limitatur dicta concluſio, & quando.*

12 *Si cadaver Regularis defuncti valet deferri proceſſionaliter à domo, nequit fieri ſine licentia Parochi.*

13 *Parochus adminiſtrat Sacramenta Regulari extra Conventum decedenti.*

14 *Differentia inter adminiſtrationem Sacramentorum, & ſepulturam.*

15 *Parochus nihil prætendere valet ob funus Regularis decedentis extra Conventum, ſepeliendi in Monaſterio.*

16 *Quatenus actus factus tempore inhabili, non poſſit producere effectum habilem ex poſt.*

Impuberis, qui nequit eligere ſepulturam, nec valet electio facta, etſi decedat pubes.

Ita, Monachus, qui eligeret ſepulturam tempore quo eſt ſub Superiore, effectus electionis nec valet diſſoluto vinculo obedientiæ per obitum.

17 *An valida ſit electio ſepulturæ facta per Regularem cum licentia Superioris.*

18 *Concluditur affirmativè.*

19 *Nec in dicto caſu dicitur Abbas eligere, ſed Monachus cum licentia Abbatis.*

20 *Differentia in hoc inter Monachum, filium impuberem, & ſervum.*

21 *Nec Superior Generalis poterit eligere pro Regulari.*

Quando fallit regula, quod quis per alium facere poteſt, poſſit facere per ſe ibid.

22 *Adducitur exemplum legitimationis, quæ nequit fieri ad inſtantiam Superioris in Monacho, etſi poſſit in pupillis, & amentibus.*

23 *Quare pro filio impubere poſſit eligere Pater ſepulturam?*

24 *Diverſa ratio conſideratur in Regulari reſpectu Superioris.*

25 *Qua-*

25 *Quare filiifamilias puberes, Uxor, & ſervus poſſint eligere ſepulturam, ſecus Monachus.*

26 *Milites Hieroſolymitani parificantur aliis Regularibus, ſed ſi habent facultatem teſtandi, poterunt eligere ſepulturam.*

27 *An Superior Regularis poſſit per ſe eligere ſepulturam.*

28 *Opinio Auctoris cum diſtinctione, ubi de Abbatibus, Generalibus, & aliis.*

29 *Reſpondetur contrariis.*
Plura ibi adducuntur circa Regularis voluntatem ſubordinatam Superiori: & de varia ſubordinatione graduum Superiorum.

30 *Quid dicendum de Cardinalibus, Regularibus, ſeu Epiſcopis, ac Parochis.*

31 *Quis dicatur locus remotus Monaſterii, ut ſit locus electioni ſepulturæ Monachi.*

32 *Si in loco, ubi decedit Regularis, adſit Monaſterium non proprium, ſed ſui Ordinis, an debeat ibi ſepeliri.*

33 *Opinio Auctoris.*

34 *Explicatur quatenus Monaſterium ſit Ordinis in genere, non autem ipſius in ſpecie.*

35 *Decedens Regularis in loco, ubi nequit ſepeliri in Monaſterio, & non facta electione ſepulturæ debet ſepeliri in Parochia.*

36 *Cujus expenſis tunc fieri debeat funus.*

37 *Religioſus expulſus, ſeu ejectus an ſepeliri debeat in Monaſterio?*

38 *Quid de Novitio, & cujus expenſis.*

39 *Quid ſi Novitius decederet extra Conventum?*

40 *Quid de Monialibus?*

41 *Prout de Converſis, Tertiariis, atque Oblatis.*

42 *Sed quomodò procedendum circa ſervientes Sæculares in Monaſterio.*
Quid agendum in adminiſtratione Sacramentorum dictis laicis inſervientibus.

43 *Et de iiſdem ſervientibus laicis decedentibus extra Monaſterium.*

44 *De decedentibus in Monaſterio ibi receptis cauſa hoſpitii, quid dicendum? & num. ſeqq.*

45 *Adducitur opinio, ut ſepeliri debeant in Monaſterio, ſi non eligant ſepulturam.*
Comprobatur dicta opinio ibid.
Quid quoad adminiſtrationem Sacramentorum dictis Hoſpitibus ibid.
Ubi de privilegiis in prædictis.

46 *Altera opinio contraria refertur.*

47 *Opinio Auctoris cum diſtinctione, quando ſpectet ad Regulares, vel ad Eccleſiam Parochialem, ſi ſint Parochiani alicujus Parochiæ.*

48 *Explicantur Doctores contrarii.*

49 *Quid dicendum de Peregrinis Advenis, & Hoſpitibus non habentibus Parochiam.*
Plura quoad adminiſtrationem Sacramentorum in prædictis ibid.

50 *Peregrini, & Advenæ decedentes in aliqua Civitate, ſeu loco, ubi ſepeliendi?*

51 *Quid dicendum circa prædicta, ſi Religio, aut Monaſterium haberet ſpeciale privilegium ſepeliendi Corpora advenarum ibi decedentium.*
Item quoad adminiſtrationem Sacramentorum ibid.

52 *An hujuſmodi privilegia ſint ad favorem omnium, vel aliquarum Religionum.*
Diſtinguuntur tempora Privilegiorum, & de eorum derogatione, vel validitate ibid.
Plura privilegia conceſſa Regularibus, & in his, & aliis quatenus fuerint revocata, vel non ibid.

53 *Præſertim de iis ante Concilium ibid.*
Quid importat pura Confirmatio privilegiorum ibid.

54 *Explicatur* Clem. 1. de privil. *Quomodo nunc procedat quoad iſtam materiam Jurium Parochialium.*

55 *An Conſuetudine poſſit acquiri per Regulares dictum Jus adminiſtrandi Sacramenta, & ſepeliendi decedentes laicos Hoſpites in dicto Monaſterio.*
Quando aſſiſtentia Juris Parochi pro dictis actibus remaneat offuſcata ibid.
Et quando poſſit dari, vel denegari manutentio.

56 *Confratres an poſſint ſepeliri in Eccleſia Regularium, & an debeant, non facta electione, ſi Confraternitas ſit in illa?*

PRivilegium Regularibus conceſſum ſepeliendi Ca- 1
davera eorum, qui in illorum Eccleſiis ſepulturam elegerint, eò magis ſuadet, ut poſſint ibidem ſepeliri Corpora eorumdem Regularium, imò ut debeant in propriis Eccleſiis tumulari, abſque requiſito electionis; Cùm enim monachi profeſſi non habeant velle, neque nolle, mortui namque ſunt mundo, non habent electionem ſepulturæ; unde cùm eorum Parochia ſit proprium Monaſterium, in hujus Eccleſia non ſolùm poſſunt, ſed debent tumulari; quod quidem extra controverſiam eſt, ex textu *in canon. Placuit.* 1. 16. *quæſt.* 1. & clarius
in cap. finali de ſepulturis in 6. Ibi enim Papa pro- 2
hibet Religioſis ſepulturam eligere, niſi in caſu, quo, à proprio Monaſterio ita reperiantur remoti, ut ſine incommodo illùc cadavera transferri nequeant. Igitur unico caſu permiſſo, cæteri excluduntur, ut notant DD. omnes *ad cit. text.* Laur. de Franch. *de controv. inter Ep. & Regul. quæſt.* 6. Lavor. *var. elucubr. tit.* 2. *c.* 11. *nu.* 96. Paſſerin. *de ſtat. hom. to.* 2. *qu.* 187. *artic.* 4. *n.* 212. Card. de Luca *de Regul. diſc.* 65. *nu.* 8. Pignatell. *conſult.* 199. *nu.* 11. *to.* 4. *& ſeq.* qui loquitur etiam de Equitibus Hieroſolymitanis utpotè Religioſis; etenim hoc privilegium removit obſtaculum, quod laicorum Corpora, qui à Parochis Sacramenta recipiebant non poſſent ſepeliri à Regularibus, quibus tamen nil planè tribuit, cùm Parochis non ſubdantur; ideòque in proprio Monaſterio tumulantur Card. de Luca *diſc.* 1. *de regul. nu.* 49. qui ait, quod etſi Capuccini regulariter non utantur hoc Privilegio ſepeliendi in eorum Eccleſiis corpora laicorum, ſepeliuntur tamen ipſi. Nihilominus minimè poſſunt Regulares extra Ec-
cleſiam deferre cum proceſſione cadaver alicujus Su- 3
perioris, vel perſonæ laurea inſignitæ inconſulto Parocho, ut ex reſolutione *Sacr. Congreg. Concilii in Bononien.* 2. *Julii* 1620. dixerunt Barboſ. *lib.* 2. *de Jur. Eccleſ. cap.* 10. *nu.* 68. *& in Summ. ver. Regulares quoad ſepulturam num.* 3. Paſſerin. *cit. num.* 240. & Pignatell. *cit. conſult.* 199. *nu.* 7. *to.* 4. qui omnes iiſdem *cit. locis* addunt non poſſe à Parochis prætendi jus ſepulturæ pro cadaveribus Regularium decedentium extra clauſtra, & qui contumulantur in eorum Monaſteriis, ea ratione, quia Regularis habitu ſemper dicitur eſſe ſub Mo-
naſterii diſciplina: prout in ſimili de milite præſidia- 4
rio Caſtri S. Angeli, qui caſu obiit in Parochia Domus ejus conſanguineorum, ſpectaſſe jus ſepeliendi ad Eccleſiam S. Mariæ Tranſpontinæ Parochiæ Caſtri Sancti Angeli, non autem ad Eccleſiam Sancti Simeonis, & Judæ Parochiam Domus, & eſſe reſtituenda emolumenta dictæ Parochiæ S. Mariæ reſolvit *S. Congregatio die* 17. *Auguſti* 1607. *in Romana Juris ſepeliendi.*

Sed quid dicendum, ſi Regularis decederet abſens
à Monaſterio? Et videtur caſus reſolutus per *text. in cit.* 5
cap. fin. ibi: *Religioſi niſi à propriis Monaſteriis adeò forſitan ſint remoti, quod ad ea cùm moriuntur commodè portari non poſſint, nequeunt (cùm velle, vel nolle non habeant) ſibi eligere ſepulturam, ſed ſunt apud ſua Monaſteria tumulandi*; hæc textus. Ex quo DD. communiter firmant Concluſionem, ut ſi moriatur Religioſus in loco ubi eſt Monaſterium, vel ita propè, ut ad illud commodè portari poſſit, cadaver in eodem Monaſterio erit ſepeliendum, ut declarat ibidem Gloſ. 2. *ver. nam jura illa*, Sanchez. *in præc. Decalog. to.* 2. *lib.* 6. *cap.* 14. Ricc. *in prax. rerum Eccleſ.*

Digitized by Google

part. 4. reſol. 249. num. 39. Ventrigl. *in prax. annot.*
52. §. Unic. num. 19. Barboſ. *de poteſt. Paroch. part. 3.*
cap. 26. num. 68. Emmanuel. *quæſt. regul. tom. 3. quæſt.*
60. artic. 1. & 2.

Hinc nequit Religioſus ſibi eligere ſepulturam,
6 niſi in caſu expreſſo, ſi decederet ita remotus à Mo-
naſterio, ut illuc corpus commodè portari nequeat;
& ratio eſt, quam idem textus adducit, quia Religio-
ſus privatur exercitio liberæ voluntatis, quæ remanet
in poteſtate Superioris, ut conſiderat Pignatell. *tom.*
4. conſult. 199. num. 11. & ſeq., & quidem ut Reli-
gioſi ſepeliantur in propriis Eccleſiis ſine licentia
Parochi, tradunt Barboſ. *cit. de Jur. Eccleſ. cap. 10.*
num. 68. Peyrin. *in Conſtit. Minim. tom. 2. conſtitut.*
7. S. Pii V. num. 13. Lezan. *in ſumm. quæſt. regul. cap.*
12. nu. 41. Diana *parc. 5. tract. 3. reſol. 110.* Bordon.
contr. 43. num. 40. Murga *cit. diſquiſ. 8. §. 3. num. 5.*
& ſeq. Paſſerin. *cit. tom. 2. quæſt. 187. artic. 4. numer.*
214. ubi refert reſolutionem *S. Congregationis Conci-*
7 *lii 2. Julii 1620.* Decimò: *Che morendo li Frati, com'*
avviene alle volte, & in particolare de' Canonici Re-
golari Lateranenſi fuori del Monaſtero in caſa de' lo-
re parenti, & avendo i Curati amminiſtrato loro i
Sagramenti, ſe poſſano i loro Superiori farli portar di
notte alla lor Chieſa ſenza dirne coſa alcuna al Cura-
to, e ſenza darli le raggioni Parochiali. S. Congre-
gatio ad X. reſpondit: *Regulares extra Clauſtrum de-*
cedentes, poſſe ad eorum Eccleſias deferri, etiam Pa-
rochis inconſultis: quam etiam refert Pignatell. *loc. pro-*
ximè cit. num. 1. Ratio enim eſt, quia cùm ipſi ſubditi
ſint eorum Superioribus, etiam quoad perſonas *c. per*
exemptionem de privil. in 6. retinent talem qualitatem,
8 etſi extra clauſtra maneant; & fortius, quia cùm
Monachi non habeant velle, aut nolle, nequeunt eli-
gere ſepulturam, niſi in caſu, quo reperiantur remo-
ti à loco Monaſterii; aliàs cenſetur facta electio ex
natura ſubjectionis in loco ſui Monaſterii, quod Mo-
nachorum Parochia dicitur; itaque ſtante tantùm in-
commoditate translationis [illegible]veris, permittitur à
textu electio ſepulturæ, [illegible] Gloſſ. *in allegat.*
cap. fin. de ſepult. in 6. [illegible]*modò*; aliàs non per-
mitteretur. Itaque hac non [illegible] incommoditate, vi-
get diſpoſitio Juris, ut ſepeliantur in proprio Mo-
naſterio, & quidem ſine licentia Parochi, qui in ta-
lem Monachum nullam ſuperioritatem habet, quid-
quid contrarium in his terminis dicat Pignatell. *cit.*
conſultat. 199. num. 4. & ſeq. ita tamen, ut actus
9 fiat ſine cruce, & proceſſione, ſed privato modo,
ut ſolet fieri, & fatetur *idem* Pignatell. *numer. 9.*
cum reſolutione ibidem citata, ut non permittantur
levari cadavera ſine licentia Parochi; ea namque
procedit in Laicis defunctis, non verò in Regula-
ribus, prout procedit reſolutio ſupra adducta, vel
procedit, ſi Religiones velint proceſſionaliter cele-
brare funus, ut dicam.

Nec obſtat, quod non liceat deferre cadavera de-
10 functorum in curru, & ſine exequiis, ut ex *Rituali*
Romano in rubr. de exequiis, ubi habetur: *Sacras cere-*
monias, & ritus, quibus ex antiquiſſima traditione,
& Summorum Pontificum inſtitutis, Sancta Mater Ec-
cleſia Catholica in filiorum ſuorum exequiis myſteria,
chriſtianæque pietatis ſigna, & fidelium mortuorum ſa-
luberrima ſuffragia, Parochi ſummo ſtudio ſervare de-
beant, atque uſu retinere. Cum autem antiquiſſimi ri-
tus Eccleſiaſtici ſit, cereos accenſos in exequiis, & fu-
neribus deferre, caveant igitur ne hujuſmodi ritus
omittatur. Et Sacra Congregatio Epiſcoporum, & Re-
gularium in Cajetana 28. Januarii 1650. abuſum ſe-
peliendi defunctos privatim ſine lumine, Cruce, &
Parocho, non debere permitti, multoque minus de-
beri tolerari abuſum, quòd mortui in curru clauſi
deferantur ad Eccleſiam, & in *Mutinen. 15. Februa-*
rii 1658. 13. Junii 1946., & 26. Februarii 1649., &
17. Maii 1656., & in Cremonenſi Epiſcopo reſcripſit
die 30. Junii 1640., ut abuſui ſepeliendi mortuos ſi-
ne Religioſis viris, & luminibus; aliquo opportuno
remedio provideret, ut refert Pignatell. *loc. cit. nu. 10.*

Quia dicta probibitio procedit regulariter, non au-
tem in caſu neceſſitatis, in quo uſus obtinet, etiam 11
in Urbe, certis quibuſdam caſibus, ut corpora pri-
vatim deferantur ad Eccleſiam, in qua fiunt funeralia,
quæ ſanè neceſſitas urget cum primis in ſepultura
Regularis, qui deceſſit extra clauſtra, ad evitandum 12
ſcandalum, quod ex ejus delatione cum pompa pa-
teretur Populus. Verùm ſi quandoque congrua vi-
deatur ſolemnis aſſociatio funerum Regularium, ea
quidem nequit fieri ſine aſſiſtentia Parochi, quia
proceſſionaliter extra Monaſterium, cauſa exequiarum
procedere ſine eo, ratio non patitur, ut apud *cit.* Pi-
gnatell. *num. 6.*

Nec etiam obſtat, quod attineat ad Parochum, 13
Regulari infirmo extra Monaſterium Sanctiſſimum
Viaticum, & extremam unctionem miniſtrare, & con-
ſequenter etiam ſepelire, unde fuit punitus quidam
Regularis Sancti Franciſci de Paula, qui miniſtrave-
rat alteri ejus Religionis dicta Sacramenta extra Con-
ventum, & irrequiſito Parocho Cadaver extulerat, ut
mandavit *Sac. Congr. Concilii in Collen. 21. Aprilis*
1609. Quia clara eſt diſparitas, adminiſtratio enim
Sacramentorum reſpicit Juriſdictionem localem in ta-
li loco, in quo Regularis eam non habet, ſed planè 14
habet Parochus: at ſepultura reſpicit ſuperioritatem
reſpectu perſonæ, quæ exempta eſt à Parocho, & ſu-
bjecta ſuperiori regulari, etiam extra Monaſterium, 15
& quatenus dictus Minimus fuerit punitus, vel fuit
ob adminiſtrationem Sacramentorum, quæ omninò
ſpectat ad Parochum, vel quia Monaſterium erat ita
remotum, ut non permitteretur electio ſepulturæ di-
cto Regulari, quamobrem erat ſepeliendus in Paro-
chia, ut dicam: convenienter tamen eſſet certioran-
dus Parochus, & ſervanda conſuetudo, ſi adeſſet.

Prædictis nequidem adverſatur, quòd electio ſepul-
turæ reſpicit pro ſuo effectu tempus, in quo per mor- 16
tem Religioſus ſolvitur à nexu obedientiæ, ut innuit
Hoſtienſ. *in cap. de Uxore num. 4. de ſepulturis*, nam
id procedit quando aliquid prohibetur, ſpectato ſolo
effectu, ſecus quando initium etiam prohibetur; Sic
videmus non poſſe aliquem minorem contrahere ſine
ſolemnitatibus, etiam ſi contractus effectus collatus
ſit poſt minorem ſtatum, ut in terminis manumiſ-
ſionis minori prohibitæ, eſt textus in *leg. minor ff. de*
ſerv. export. quando enim initium eſt infectum, actus
nequit unquam ſubſtineri, etiamſi effectus confera-
tur in tempus permiſſum, quia deficit cauſa produ-
ctiva, & ex eo, quod impubes ex defectu perfectæ vo-
luntatis non poſſit eligere ſepulturam, nequit ea ele-
ctio vires habere poſt pubertatem, niſi eam ratam
habuerit, eadem ſupradicta ratione, quia nequit con-
valeſcere tractu temporis, quod nulliter actum fuit
ab initio *cap. non firmatur de regul. juris in 6.* opti-
mè in hiſce terminis prohibitionis electionis ſepultu-
ræ in Regularibus, diſtinguit *Abbas* caſum, in quo
fieri poteſt actus habito reſpectu ad tempus habile exe-
cutionis, & caſum, in quo non attenditur talis habi-
litas, utpotè prohibitus actus ab initio *in cap. de uxore*
nu. 4. de ſepult. & Gonzal. *ibid. n. 6.* Sebaſt. *Medices de*
ſepulturis quæſt. 8. n. 3. par. 1. Monachus enim non ha-
bet voluntatem, quæ per profeſſionem tranſit in Abba-
tem, & Monaſterium *can. non dicatis 12. qu. 1.* & ſunt
clara verba textus in *cit. c. fin. de ſepult.* exprimentis
cauſam, ob quam Religioſi nequeunt ſibi eligere ſepul-
turam, ibi: *cum velle, & nolle non habeant*, & ſic
prohibetur actus ab initio ex defectu poteſtatis.
Idem quoque ex juribus allatis, firmat Barboſ. *de Pa-*
roch. cap. 26. num. 30. & lib. 2. de Jure Eccleſ. cap.
10. num. 30. Donat. *part. 4. tract. 15. quæſt. 21.*
Moron. *reſol. 51. num. 16.* & alii mox *cit. DD.*

At dubitari poteſt, an talis electio fieri valeat à Re-
gulari cum licentia proprii Superioris? Et videtur pri- 17
mò negativè, quia *in cit. c. fin.* talis electio permitti-
tur in ſolo caſu mortis extra Monaſterium, & in loco
remoto ab illo: ergo reliqui caſus videntur à Jure
excluſi, obſervando præſertim verba textus: *nequeunt*
(*cum velle, vel nolle non habeant*) *ſibi eligere ſepul-*
turam,

turam, ſed apud ſua Monaſteria tumulandi; Ex quibus verbis videtur declarata de jure incapacitas in Monacho talis electionis, & ſic eruitur nullitas actus in caſu contrario; verbum enim, *non poſſunt*, talem nullitatem in lege arguit. Nald. *in ſumma verb. Clauſulam num.* 8. & in his terminis docuit Lezana *in ſumma quæſt. regul. tom.* 2. *parte* 8. *verſ. Clauſula numer.* 47. qui ex hoc arguit, non poſſe valere actum, etiam prævio conſenſu Superioris, in cujus poſſe minimè eſt reddere validum actum à jure reprobatum.

Verùm dicendum, valere electionem ſepulturæ ex-
18 tra Monaſterium Monachi etiam degentis intrà illud, dummodò accedat conſenſus Superioris; ita docent Caſtropal. *tom.* 3. *tract.* 16. *diſp.* 4. *punct.* 13. §. 8. *nu.* 5. Samuellius *in praxi de ſepult. tract.* 1. *diſp.* 4. *contr.* 18. *concl.* 3. & 6. Paſſerin *cit. quæſt.* 187. *art.* 4. *num.* 216. *in fin.* Murga *diſqu. for. to.* 1. *diſqu.* 8. *de elect. ſepult.* §. 40. *num.* 1. Eman. Rodriquez *to.* 3. *quæſt. regul. quæſt.* 60. *art.* 1. ratio eſt, quia ideò Monacho prohibetur talis electio, quia caret velle, & nolle, ut ex littera *cit. textus* conſtat, quod circa plura transfertur in Superiorem, cui obedire debet, ut *in cap. ſi Religioſus de elect. in* 6. ibi: *Si quis Religioſus, cujus arbitrium non ex ſuo, cum velle, vel nolle non habeat, ſed ex illius, quem Vice Dei ſupra caput ſuum poſuit, & cujus imperio ſe ſubjecit voluntate dependet &c.* Carolus Tapia *in auth. ingreſſi ver. Sua cap.* 18. *num.* 17. *Cod. de Sacroſanct. Eccleſiis*, & ſicuti contractus Religioſi tenet cum licentia Superioris. Virgil *de legitim. perſon. cap.* 23. *nu.* 11. & optimè Rota *in Bononien. legitimation.* 11. *Decembris* 1693. §. *& ſecundo, coram bon. mem. Emerix* inter impreſſas *deciſ.* 1142. *nu.* 6. nihilominus illa voluntas, quæ nequit exerceri à Monacho, reviviſcit prævia licentia Superioris, & ſic verbum *non poſſunt* in decretali prædicta uſurpatum, non eſt indefinitè appoſitum, ſed accedentibus verbis, *quia velle, & nolle non habent*; cum enim in pluribus remaneat, talis facultas dependenter à Superiore, ideò hujus accedente conſenſu, valet actus, ad inſtar Tutoris auctorizantis actum Pupilli, *leg. potuit. Cod. de jur. delib.* Advertendum tamen in hoc caſu, quod ſi Mona-
19 chus elegerit ſibi ſepulturam cum licentia Abbatis, non dicitur Abbas eligere per Monachum, ſed vere eligit Monachus habilitatus a licentia Abbatis ad illum actum, cùm Abbas abſque conſenſu Monachi, non poſſit eam eligere.

Neque dicas, quod in Filio impubere poſſit elige-
20 re Pater ſepulturam, *cap. licet de ſepult. in* 6. Sicut dominus pro Servo impubere. Bellet. *diſquiſ. Clerical.* 1. *part. de Cler. debit.* §. 3. *num.* 18. Ventrigl. *in praxi tom.* 1. *annot.* 52. §. *unic.* ubi latè de iſta materia electionis, & alibi dicam; Nam aliter eſt dicendum in Monacho, qui habet potentiam volitivam naturalem, etſi dependentem à Superiore, ut dixi, idcircò non poteſt ſupplere Superior ea, quæ conſiſtunt in animo, præſertim ſpectato effectu, poſt diſſolutum votum obedientiæ; & quamvis ſit inhabilis ad eligendum ſine licentia Superioris, non exindè poteſt Superior illius voluntatem creare; ſecus dicendum de impubere alioqui pubertati proximo, qui ratione teneilæ ætatis, imperfectam habet voluntatem, & propterea eget alieno adminiculo.

Eadem prorſus ratione nequidem Superior Genera-
21 lis poterit ſepulturam eligere pro Monacho, abſque illius conſenſu, quia id ei permiſſum non eſt; nam aut Monachus decedit in Monaſterio, & nequit denegari ei ſepultura in illo, aut extra, & tunc ipſe poterit ſibi eligere ſepulturam, juxta *cap. final. de ſepult. in* 6. *Medices cit. quæſt.* 8. *nu.* 27. quidquid dicat Murga *cit. diſq.* 9. §. 7. *num.* 1. ex regula, quod qui per alium facit per ſeipſum facere videatur *cap. qui per alium de regul. Juris in* 6. ex qua vult inferre, quod ſi poteſt Superior permittere ſubdito, ſepulturæ electionem, etiam ipſe poterit eligere. Quoniam regula non applicatur; pleriſque enim opus eſt, ut interveniant ad aliquem actum perficiendum, & tamen ex ſe illum conſtituere non poſſunt, hinc

tutor poteſt, & debet auctorizare contractum Pupilli, quem tamen nequit ſe ſolo perficere, ſine illius conſenſu, quod ſanè tantò magis procedit in Monacho, ut in terminis legitimationis dixit Rota *in Bonon. legitimationis* 11. *Decembris* 1663. §. *non obſtat. cor. bon. mem. Emerix inter impreſſas deciſ.* 1142. ibi enim
diſtinguendo Rota, an poſſit concedi legitimatio Mo- 22
nacho ad iſtantiam Superioris, ipſo diſſentiente, optimè firmat negativè, quia naturalis illa potentia volendi, vel nolendi perſiſtens in Monacho ſufficit, ut ſi nolit non poſſit in eum tale beneficium conferri, ex quo conſtat in iis, quæ ſpectant ſpecialiter ad perſonam Monahi, remanere in eo illam radicalem poteſtatem volendi, non exercibilem quidem ſine auctoritate Superioris, & certè Jus illud ſepulturæ, quod eſt cuilibet tam ſpeciale, ut permittatur cuicumque etſi in poteſtate exiſtenti, eſt planè perſonaliſſimum, imò eadem Deciſio optimè reſpondit objecto, quod pro amentibus, furioſis, & pupillis poſſit fieri petitio legitimationis à tutoribus, ſeù Patre, quia iſtud genus perſonarum nullum habet velle, & nolle neque naturale, neque civile; Monachus autem habet naturale, imò etiam civile in aliquibus Navar. *de regul. commen.* 2. *num.* 42.

Sed poterit dici, quare impubes nequeat ipſe eli-
gere ſepulturam, & ſi elegerit, & deinde deceſſerit 23
pubes, non valet, etſi electionem fecerit cum conſenſu patris, & Monachus poterit cum conſenſu Superioris? Reſpondetur tamen impuberem habere omnimodum defectum conſenſus, & pater poteſt pro eo contrahere, atque informare ejus conſenſum; è con-
tra verò Monachus habet naturalem conſenſum, & 24
licèt per profeſſionem tali conſenſu privetur, hoc evenit, quia ob præceptum obedientiæ illud reponit in poſſe, & voluntate Superioris, cujus accedente conſenſu, ut dixi, reviviſcit naturalis illa habitudo conſentiendi, ſic videmus poſſe in Judicio ſtare, teſtamentum facere, & ſimilia agere cum conſenſu Superioris, quæ tam[illegible] adverſentur votis, & ſtatui religioſo, ut a[illegible]itis.

Iterum objiei p[illegible]ate filiifamilias puberes,
& ſervi, & Uxor [illegible] perſonæ ſunt in poteſtate 25
patris domini, & viri poſſint eligere ſepulturam, ut alibi dicam, non autem Monachi ſine licentia Superioris? Nam id procedit; quia hujuſmodi perſonæ, etſi aliorum poteſtatem agnoſcere teneantur, tamen in iis, quæ pertinent ad ſtatum animæ ſunt ſoluti; ideò poſſunt facere vota, & legata pro anima ſua de bonis caſtrenſibus, ſine patris conſenſu *d. cap. licet de ſepult. in* 6. & ſic in ſpiritualibus proprium velle habent, ut in his terminis Jo. Andr. *cap. de Uxore de ſepultur. Hoſt. in cap.* 1. *de conjug. ſer.* Petrus de Ubald. *de Canon. port. cap.* 11. Paſqualigo *deciſ.* 381. *numer.* 7. ergo Religioſi, qui ſunt in omnibus voluntate dependentes à Superiore, non valent id agere, nec quidem ſpectato effectu in tempore habili, quia ut dixi ſupra, remanet prohibita eiſdem electio ab initio ex defectu voluntatis, quam ipſi non habent. Præterquam quod iſta privatio electionis Sepulturæ in Monachis non eſt odium, ſed potiùs favor, cùm ipſis conducat ſepeliri inter Regulares ipſos, quorum ſocietas in vita tam ſtricta fuit, ut ſicuti in actionibus humanis fuerunt ſociati, ita poſt obitum eſſe debent; Et quiſnam Religioſus id non optatet, ut benè conſiderat Paſſerin. *cit. tom.* 2. *quæſt.* 187. *artic.* 4. *num.* 216. Milites verò Hieroſolymitani
ſi habeant facultatem teſtandi, poſſunt ſine alia li- 26
centia ſepulturam eligere Nicol. *in Floſcul. v. Hieroſolymitani num.* 15. *ex reſolutione Sac. Congregat. Epiſcoporum, & Regul.* 4. *Septemb.* 1637. de Luca ad Ventrigl. *cit. to.* 1. *in praxi annot.* 52. §. *un. nu.* 3. & id totum, quod dicitur de aliis Regularibus, erit de iis dicendum in hac materia, juxta Textum *cit. cap. fin.* de quibus latè Pignatell. *to.* 4. *conſult.* 199. *per tot.*

Jam firmato, quod Regularis poſſit cum licentia
ſui Superioris eligere ſepulturam extra Monaſterium; vi- 27
dendum eſt, an poſſit idem facere Superior? Et in hoc

K 3 Mur-

Murga *cit. diſq.* 8. § 2. movet quæſtionem, & reſolvit affirmativè in omnibus Abbatibus Regularibus, ſivè Generalibus, ſivè quibuſcumque aliis Superioribus localibus, quales ſunt Priores, Guardiani, &c. Imò etiam in Regulari, qui extra Monaſterium degit in aliqua Eccleſia Parochiali, ſeu alia dependenti à Monaſterio, *ut ibid. num. fin.* Concluſionem fundat, quia hi Superiores habent aliquo modo velle, & nolle, cùm non dependeant ab alio Superiore locali, ex cujus permiſſione actus convalidari poſſit, & ſic reſpectu ſui habent illud velle, & nolle, quod habent reſpectu inferiorum; Secundò, quia Superior poteſt ſecum in omnibus diſpenſare, ſicuti poteſt cum ſubditis, ne inferioris conditionis putetur ipſo ſubdito; ſic poſſunt diſpenſare Superiores locales in Jejunio, in caſibus reſervatis, & aliis diſpenſabilibus cum ſubditis, ut docent Azor. *Inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 7. *cap.* 18. *qu.* 6. Tambur. *de Jur. Abb. to.* 2. *diſp.* 12. *quæſit.* 8. Diana *par.* 1. *tract.* 9. *reſol.* 15. & latè Sanchez, & in terminis, quod Abbates poſſint eligere ſepulturam, ultra *cit.* Murgam dixerunt Abbas *in citat. Cap. de Uxore num.* 5. *de ſepult.* Pellizar. *in manuali regul. to.* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *num.* 126. Lezana *in ſumm. quæſt. regul. tom.* 1. *par.* 1. *cap.* 9. *num.* 10. Caſtropalaus *par.* 3. *tract.* 16. *diſp.* 4. *punct.* 13. § 8. *nu.* 1. *& alii ibidem citati*, Paſſerinus verò *loco cit. num.* 231. negat indiſtinctè talem facultatem Superioribus Regularium, etiam Generalibus eligendi ſepulturam extra ordinem, imò etiam intra ordinem, ut ibidem *numer.* 232.

Ego tamen diſtinguendum puto, nam ſi ſermo ſit 28 de Abbatibus Regularibus, qui non recognoſcunt Superiorem, niſi Papam, & de his non eſt dubitandum, quia ipſi habent velle, & nolle *cap. ſi Religioſus de elect. in* 6. cujuſmodi ſunt Generales Religionum, necnon Abbates Caſſinenſes, qui repræſentant figuram independentem ab alio in proprio Monaſterio, cùm tantum dependeant à corpore Religionis, ſeù dicta in aliquibus, quæ form[illegible]uidem Abbatibus, nec faciunt Generalem; [illegible]en eſt limitandum in Abbate depoſito, vel q[illegible]ciaverit Abbatiæ, quia tunc remanet cum[illegible]tate dependente à proprio Superiore; Si verò agatur de aliis ſuperioribus localibus, puta Abbatibus ſub Generali exiſtentibus, Prioribus, Guardianis, & ſimilibus, contrarium videtur ſtatuendum, ut non valeant eligere extra Monaſterium ſepulturam ſine licentia Superioris immediati, atque hanc diſtinctionem approbant Silveſter *ver. ſepultura quæſt.* 6. & ibi Armilla *num.* 6. Barboſa *de Jur. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 10. *nu.* 30. Lauret. de Franch. *de controv. inter Ep. & Regul. in variis quæſtionibus quæſt.* 61. Ventrigl. *cit. annot.* 52. § *unico num.* 9. ratio enim eſt, quod Prælatus ille, qui non habet Superiorem, & repræſentat totum ordinem Regularem, putà Generalis, & Abbas in proprio Monaſterio non recognoſcens Generalem, nedum habet velle, & nolle ſuorum ſubditorum, ſed includit etiam ſuum, utpotè ſubordinatum Religioni, quam ipſe repræſentat, & ſic non videtur vera doctrina Paſſerini *citato loco* dicentis, Generalem eſſe ſub Capitulo Generali, quia Capitulum Generale poſt electionem Generalis diſſolvitur, & donec Superior Generalis ſuo munere perfungatur, non reaſſumit facultatem, ut aliàs dicam, & interim Generalis repræſentat totam Religionem. Verùm ex conſuetudine, & ex convenientia, talis electio ſepulturæ extra Ordinem non videtur facienda, quia potiùs debet quis ardenti animo deſiderare ſepulturam in propria Religione, quàm abhorrere; ſed prædicta majori jure procedunt, ſi Superior Generalis independens faciat ſepulturæ electionem in Eccleſiis intra Ordinem, cùm uti Superior Supremus habeat pro Conventu omnes Conventus Ordinis, quibus mediatè præeſtque ſecùs verò alii Superiores locales recognoſcentes Superiorem majorem, penes quem ſtat eorum nolle, & velle; & ſicuti ipſi habent in eorum manu velle, & nolle Subditorum ex permiſſione, & auctoritate eiſdem conceſſa à Superiore Supremo Religionis, ita remanent iidem Subditi quoad iſtum, alias non daretur verus Ordo Monarchicus requiſitus in gubernio Religionis; ſi enim velle, & nolle remaneret penes Superiorem localem, videretur omninò exemptus à Superiore Supremo, quod non eſt dicendum, & ſic eò minùs poterit Regularis, qui moratur extra Conventum in aliqua Eccleſia dependenti, talem electionem facere ex eadem ratione, quia eſt Subditus alicui Prælato Regulari, in cujus ſcrinio adeſt velle, & nolle ipſius; alias dicendum, Regularem viventem extra Clauſtra, quia non degit ſub obedientia Superioris, poſſe talem electionem facere, & tamen non permittitur, niſi Monaſterium fuerit remotum, ut dixi ex *cit. cap. final. de ſepult. in* 6. & in terminis Monachi profeſſi Parochi manualis in aliqua Eccleſia, ut ibi, debeat ſepeliri, vel in Monaſterio, docuerunt Franch. *in cap. final. num.* 2. *de ſepult. in* 6. Rodriqu. *tom.* 3. *quæſt.* 60. *artic.* 1. Sanchez. *in Decal. tom.* 6. *cap.* 14. *num.* 9.

Nec obſtant in contrarium adducta, quod Superiores locales habeant aliquo modo velle, & nolle, quod- 29 que poſſint diſpenſare cum ſe, eo modo, quo diſpenſare valent cum ſubditis. Quia verum eſt ipſos habere velle, & nolle ſubditorum; ſed eſt falſum, quod ipſi habeant velle, & nolle independens ab altero Superiore; alias non daretur Superior eorum. Si igitur datur, dicendum apud eum eſſe eorum velle & nolle, ſicuti apud ipſos eſt illud ſubditorum, quia non minus iſti ſunt tales reſpectu localium Superiorum, quàm ipſi reſpectu Superiorum, ut verè dicatur Ordo Monarchicus; Nec contrarium dicitur in *d. cap. ſi Religioſus de electione in* 6. cum ibi tantùm firmetur, poſſe Superiorem licentiam concedere Religioſo, ut eligatur Superior extra Monaſterium, quia habet hujus velle & nolle; hoc enim verificatur ſervata prærogativa gradus, & ſuperioritatis, ut ſcilicet unuſquiſque recipiat licentiam à Superiore, cui immediatè ſubditur; quod autem Superiores locales poſſint diſpenſare ſecum in iis omnibus, in quibus id valent agere cum ſubditis, dico id procedere in obſervantiis regularibus juſta exiſtente cauſa; quia id percutit aliquos caſus pertinentes ad obedientiam regulæ in illa domo, cui eſt cura commiſſa, & ſic ad Juriſdictionem voluntariam, & non auctoritativam, in quo non requiritur duplex perſona, prout requiritur in Juriſdictione contentioſa, & auctoritativa, nempe Judicis, & partis auctoritatem dantis, & recipientis; ſi enim Prælatus inferior habet ſui voluntatem penes Superiorem, aliàs diceretur ſolutus à regulari obedientia, certè quod ipſe non valet talem auctoritatem concedere ſibi, & auctorizare ſui conſenſus actum, quem facere nequit. Nec valet replicatio; id contingere etiam in Generali, ſupremiſque Superioribus, quia iſti repræſentant totam Religionem, nec cuiquam ſubduntur quoad ordinem Regularem, & ſic habent plenam, & omnimodam poteſtatem non indigentem alterius auctoritate.

Quid autem dicendum de Regularibus Cardinalibus, & Epiſcopis, ac aliis deputatis ad curam 30 animarum in Eccleſiis? Dico eſſe ſepeliendos in propria Eccleſia, ſi non elegerint ſepulturam; ſi verò elegerint, valeret electio ſine conſenſu Superioris Regularis, quia in iſtis verificatur ratio, quod habeant velle, & nolle in pluribus, & ſunt exempti à regulari obſervantia, quamvis remaneant votis adſtricti quoad reliqua compatibilia cum ſtatu Epiſcopali, ut aliàs dicemus, & in terminis latè docuerunt Rodriquez *tom.* 3. *quæſt. regul.* 60. *parte* 2. *verſ. reſpon. in fine* Murga *cit. diſqu.* 8. § 1. Epiſcopi verò non Regulares poſſunt etiam extra Eccleſiam Regularium ſepulturam eligere, quia habent velle, & nolle, convenienter tamen debent ſepeliri in Cathedrali, prout ficti eſt opus, ſi ſepulturam non elegerint; non tenetur tamen Capitulum facere exequias ſuis expenſis ſepultura electa extra Diœceſim Lavor. *var. lucubr. titolo ſecundo capitulo* 11. *num.*

num. 60. Ventrigl. *cit. loco num.* 9. hancque electionem eſſe permiſſam cuicumque Clerico, & Laicis, exceptis iis, quibus ſpecifice à Jure illa denegatur, puta excommunicatis, interdictis, & hæreticis, de quibus alio loco Paſſerin *cit. loco num.* 265.

Sed poſſet quæri, qui locus dicatur remotus à Mo-
31 naſterio, ut detur locus electioni ſepulturæ per Monachum? Textus *in d. cap. fin.* utitur verbis, ibi: *ad ea Monaſteria, cum moriuntur, commode portari non poſſint, de ſepult. in* 6. quod ab arbitrio prudentis erit judicandum, quamvis ſecundùm aliquos, remotus locus dicatur tantum ille, ad quem per unicum diem Cadaver transferri nequeat Pellizar. *in manual. regul. to.* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *num.* 29. Bordon. *tom.* 2. *reſol.* 51. *num.* 16t.

Quid verò, ſi adeſſet in loco, ubi moritur Mona-
32 chus, non proprium Monaſterium, ſed aliud ſui Ordinis non remotum? Et in hoc aliqui docent, non eſſe ibi ſepeliendum, ut Pellizar. Bordon. *locis citatis* Sanchez. *lib.* 6. *in decalog. cap.* 14. *num.* 4. Contrarium tamen docent Gloſs. *ad cit. cap.* ubi Barboſ. Caſtropalaus *cit. diſp.* 4. *punct.* 13. §. 8. *num.* 7. qui docent, quod ſi Religioſus fuerit in Monaſterio, debet ſepeliri in dicto Monaſterio: Si verò ſit tranſiens, & tunc comprehenditur in diſpoſitione *cit. textus*, quod poſſit eligere, ſi proprium Monaſterium fuerit remotum.

Ego autem dico, quod ſi talis Regularis hoſpes
33 permaneat in Monaſterio ſui Ordinis, etiam caret facultate eligendi ſepulturam; ratio eſt, quia Regulares quotieſcumque tranſeunt per aliquod Monaſterium, remanent ſubditi illius Superioris localis, quia unica conſideratur Religio, aliàs dicendum quod talis Religioſus hoſpes non deberet corrigi, & plecti à Superiore locali, quod non eſt dicendum; undè eo ipſo quod quis accedit ad tale Monaſterium, fit ſubditus dicto Superiori locali, ſtante unicitate Religionis, & videntur clara verba *Textus in Can.* 1. 16. *qu.* 1. ibi: *Mortuum non ſepeliat, niſi mortuum in Monaſterio ſecum commorantem, vel ſi fortuito quemquam advenientium fratrum ibi mori contigerit*; ubi loquitur de Monacho advena in Monaſterio ejus Ordinis moriente Paſqualig. *deciſ.* 383. Pignatell. *Conſult.* 199. *num.* 16. *& ſeq. tom.* 4. unde probabilior videtur hæc opinio, quam tuetur ſtrenuè Paſſerin. *de ſtat. hom. cit. artic.* 4. *num.* 234. *& ſeqq.* quod & locum habet, etiamſi non permaneat intra clauſtra, quia non videtur ſolutus à Regulari obſervantia ſui Monaſterii, prout ſupponit *Textus in citat. cap. final.* Unde dicitur alligatus Superiori Monaſterii localis, & etiam ex præſumpta voluntate Superioris dimittentis, qui non præſumitur dimittere ſubditum vagantem, uti nulli ſubjectum, & demum ex ratione allata ab ipſo Textu, quod ſepeliatur, ſi poteſt, cum Regularibus, ut proſequitur *cit.* Paſſerin. *num.* 234. Pignatell. *cit. Conſult.* 199. *num.* 17.

Hæc tamen non applicantur, ſi Monaſterium loci, ubi Religioſus degit per tranſitum, ſit ejuſdem Reli-
34 gionis in genere, non tamen ejuſdem in ſpecie, qualia videntur eſſe plura Monaſteria extra corpus Religionis in Germania, ut dixi ſupra *t.* 1. *Conſt.* 2. *Paſch.* 11. *ſect.* 1. *nu.* 12. ut videmus in Franciſcana Familia, diviſa in plures ſpecies, nempè Conventuales, Reformatos, de Obſervantia, &c. quia tunc cenſetur uti hoſpes, & non ſubditus Superiori dicti Monaſterii, reſervatis ſemper diſpoſitionibus ſpecialibus Regulæ, approbatis quidem à Sede Apoſtolica in forma præciſa, ut derogetur diſpoſitioni citati Textus *cap. final.*

Si verò Regularis moriatur abſque electione ſepul-
35 turæ in loco, ubi non adeſt Monaſterium proximum, tunc debet ſepeliri in Parochia, in qua decedit Gloſs. *cit. cap. fin. verſ. nota primo* Sanchez *cit. num.* 4. Pignatell. *cit. num.* 15. Paſſerin. *cit. num.* 237.

Cujus tamen expenſis fieri debent exequiæ Mona-
36 chi eligentis Sepulturam in caſu præmiſſo? Et certè fieri debere expenſis ejus peculii, vel eo carente, Monaſterii proprii, ita docet Caſtrop. *loco citato num.* 6. & Sanchez *citat. cap.* 14. *numer.* 4. ratio eſt prompta, quia cum Monachus habeatur loco filii reſpectu Monaſterii, quod ei ſuccedit; debet etiam ſuccedere in omnibus neceſſariis, prout eſt traditio ſepulturæ.

Religioſus tamen expulſus, ſeu ejectus, quia relinquitur à Religione ac ſi Religioſus non eſſet, quam- 37
diu a Prælato non revocetur, habet velle, & nolle ab ipſa obligatione relaxatum in aliquibus, idcircò poteſt ubilibet ſibi ſepulturam eligere, cujuſmodi poteſt pecuniam expendere, ſine obligatione ad reſtitutionem, permiſſa eidem libera ſuorum bonorum adminiſtratione. Leſſius *de Juſt. & Jure lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 15. *nu.* 113. Molin *tract.* 2. *diſp.* 276. & in his terminis Murga *cit. diſquiſ.* 8. §. 5. *per tot.*

Sed objici poteſt: Religioſus ejectus ob malos mores, ſeu ex delicto, quoad favorabilia habetur pro vero ejecto, & laico, ſed quoad odioſa remanet Religioſus profeſſus, puta in Votis, & aliis oneribus. Card. *in Clem.* 1. §. *quia verò in prima quæſt. de ſtat. Monach.* Sanchez *ad præcept. Decal. lib.* 6. *c.* 9. *nu.* 45. Add. ad Buratt. *dec.* 756. *nu. fin.* Sed nihil urget objectio; nam, ut dixi, incapacitas eligendi ſepulturam non provenit directè ex voto, ſed ex privatione velle, & nolle, quam Religioſus non habet ex ſe ſine Superioris conſenſu; cùm enim ejectus habeatur pro derelicto à Religione, videtur ei permiſſa adminiſtratio, & remiſſum in pluribus illud velle, & nolle, etiam in electione Sepulturæ, quia cùm Religio eum expulſerit, videtur eo magis nolle ejus Corpus cum illis Religioſorum ſociari, & ſic relaxaſſe facultatem eligendi ſepulturam in alio loco, ne ſepultura careret. Rurſus hæc potiùs eſt pœna, ne ſepeliatur in ſepulchro Religioſorum, quàm favor, ut eligat aliam ſepulturam.

An autem Novitius poſſit eligere ſepulturam, vel
teneatur ſepeliri in Monaſterio? Et in hoc dicendum, 38
poſſe eligere eam ſi velit, extra Monaſterium; ſi autem non elegerit, deberet ſepeliri in ſepultura Regularium. Prima pars [illegible] quia Novitius habet velle, & nolle, cu[illegible]antùm per profeſſionem amittatur. Rurſùs [illegible]s Novitii non veniunt nomine Regularium, [illegible]achorum; & ſic *cit. c. fin.* loquens de Religioſis, non extenditur ad Novitios, ſatis enim durum eſt libertate privari; eò magis quia Jus ſepeliendi conſequitur illud teſtandi, quod permiſſum eſt Novitiis. Ventrigl. *in praxi citat. tom.* 1. *annot.* 52. §. *unic. num.* 8.

Altera pas concluſionis etiam liquet, nam novitii in favorabilibus veniunt nomine Monachorum, unde cum odium ſit privari electione ſepulturæ, & exercitio liberi arbitrii, favor tamen eſt, ut ea non electa, ſepeliantur inter Fratres, quorum ſocietatem tam anxiè anhelabant, & ſic inter ipſos debent ſepeliri, & quidem expenſis etiam Monaſterii, ſi patrimonio careant, ſecùs expenſis propriis, ita ut Monaſterium poſſit repetere. Ventrigl. *cit. nu.* 8. niſi conſuetudo eſſet, ut expenſis ſemper Monaſterii ſepeliretur, hocque docent communiter *cit.* DD., & præſertim Barboſa *cit. cap.* 10. *de Jure Eccleſ. par.* 2. *num.* 30. Sanchez *cit. cap.* 14. *num.* 10. Palaus *cit.* §. 8. *num.* 8. ubi etiam ſi novitius haberet determinatum animum exeundi à Religione, quidquid dicat Paſſerin. *loco cit. num.* 216. aſſerens non poſſe eligere ſepulturam extra Monaſterium, ſi habeat animum exeundi, qui tamen *num.* 217. aſſerit, etiam in caſu potentiæ eligendi, ſi non elegerit, debere ſepeliri, ſaltem de conſuetudine in Monaſterio, & non in ſepulchro majorum.

Difficultas tamen mihi eſſet, ſi novitius morere-
tur extra Conventum in propria domo, in qua Sa- 39
cramenta eidem miniſtraret Parochus, quæ ſanè miniſtrare non poſſet Prælatus ſui Monaſterii. Quo caſu putarem, illum habere facultatem eligendi ſepulturam ubilibet, & ſi non elegerit, ſepeliendum eſſe in Parochia, nam videtur aliquo modo novitiatui renunciaſſe per egreſſum ab illo, ſtante Decreto Sacri Concilii Tridentini, ut novitiatus debeat eſſe continuus, de quo alibi: imò ſi eligeret ſepul-

turam extra Ordinem, poteſt cogi, ut habitum deferat, ne extra Religionem cum illo ſepeliatur, quod fieri nequit, niſi cum licentia Superioris, ut advertit *cit.* Paſſer. *num.* 217. *in fin.* Quod dictum fuit de
40 Regularibus, eſt dicendum de Monialibus, earumque novitiis, itaut in omnibus diſpoſitio *cit. cap. fin.* cum eiſdem procedat, unde ſi Monialis moriatur extra Monaſterium, idem eſt ſtatuendum, quod ibi dicitur de Viris regularibus, Murga *loco citato* §. 9. & 10.

41 De Fratribus Laicis Converſis verè profeſſis quid dicendum? Idem quod firmatum fuit de Regularibus Clericis, ſeu Choralibus *cap. in noſtra de ſepulturis*, ubi ſpecifica mentio fit de Converſis, ut docent omnes DD. ſuperiùs citati, & præſertim Samuellius *in prax. de ſepult. tract.* 1. *diſput.* 4. *controv.* 18. *concluſ.* 3. Lezana *tom.* 2. *cap.* 14. *num.* 33. Bordon. *reſol.* 51. *numer.* 171. Murga *in cit. diſq.* 8. §. 7. *num.* 2. & *per tot.* Ratio eſt evidens, quia ipſi veri ſunt Religioſi, eò quod emittant tria vota ſubſtantialia, & ſic comprehenduntur in diſpoſitione *cit. cap. fin. de ſepult. in* 6. tùm cùm agatur de materia potiùs favorabili, ut ſepeliantur intra Monaſterium, quod elegerunt, prævia profeſſione, ut latè docet quoad Converſos, & Fratres iſtos Murga *cit. diſqu.* 8. §. 7. quos appellat Tertiarios primi generis, juxta diſtinctionem, quam facit ibidem §. 8. *num.* 1. quod & probat Navarr. *lib.* 3. *conſil. de regul. conſ.* 54. intra verò Monaſterium ſepeliri debent, retenta ſemper diſpoſitione *cit. cap. fin.* ut decidit *Sacra Congregatio Rituum in Spoletana Terra de Viſſe* 30. *Junii*, & *Nepeſina* 11. Novembris 1615. Barboſ. *de Parocho c.* 26. *n.* 69. Bordon. *reſol.* 51. *num.* 171.

Si verò non ſint Profeſſi, ſed etiam vivant in Clauſtro, idem erit dicendum, ſed poterunt, ſi ad ſæculum redeant, ſepulturam eligere; nunquam tamen ſepeliendi cum habitu ſine licentia Superioris. Paſſerin. *loco cit. num.* 219. & latè *cit.* Murga §. 8. ubi diſtinguit qualitatem Tertiariorum; [illegible] his, qui vivunt extra Clauſtra, negat iſtud priv[illegible] ut tumulentur in Conventu, & ita expreſſ[illegible] in hoc inter viros, qui vivunt intra Clauſtra, & ſub obedientia Superioris; & emittentes Votum caſtitatis, aſſumpto habitu in propriis Domibus, ut hi poſſint eligere ubicumque voluerint ſepulturam, ſecus primi; Idque ſtatuitur *in Conſtitut.* 32. *Leon. X.* §. 19. & 20. & declaravit Sacra Congregatio Concilii apud Novar. *in Summ. Bullar. part.* 1. *Comm.* 124. *de Tertiariis ſub nu.* 4. in hæc verba: *Præterea ſi contingat, aliquas ex prædictis Tertiariis abſque ſepulturæ electione decedere, eas ſic decedentes, ita demum in Eccleſiis Ordinis, cujus habitum aſſumpſerunt, ſi in ipſis earum ſepultura communis reperiatur; ſin minus, in Eccleſiis Parochialibus ſepeliendas eſſe decrevit.* Nam uti gaudentes privilegiis Regularium, pars dicuntur ipſius Religionis, ut dixit etiam *Sacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium in Nepeſina* 11. *Decembris* 1615. *ad quintum, &* 30. *Decembris* 1617. Verùm Cadavera non poſſunt deferri à Domo, niſi cum præſentia Parochi, vel hoc requiſito, ut Sacra Congregatio *cit. in* Mutinen. 17. *Junii* 1639. apud Dian. *part.* 6. *tract.* 8. *Miſcell. reſol.* 30. & Paſſerin. *loco cit. num.* 246. & *ſeq. qui num.* 248. adducit Epiſtolam Sacræ Congregationis per extenſum. Dicta autem ſepulturæ electio, ita demum Tertiariis mulieribus conceditur, ſi habeant ſepulturam diſtinctam ab illa Fratrum. Si tamen agatur de Tertiariis non habentibus dicta requiſita, haberi debent pro laicis, & ſic nullo privilegio fruuntur, ut proſequuntur citati DD. Sed niſi elegerint ſepulturam, debent ſepeliri in Parochials.

Oblati verò quatenus habeant omnia requiſita veræ oblationis, ſepeliendi ſunt in Eccleſia Regularium, *cit. cap. in noſtra de Sepulturis*, quia non habent velle, & nolle, dummodò vivant in Clauſtro ſub obedientia Superioris; nam iſto ſe privarunt per oblationem, tradendo perſonas, & omnia bona; non enim ad hoc requiritur votum, ſed ſufficit traditio; ita docuerunt Bordon. *cit. reſol.* 51. intelliguntur enim ſe donaſſe vivos, & mortuos, Donat. *part.* 4. *tract.* 13. *quæſt.* 21. *n.* 4. & de facto iſti potiuntur privilegiis Religioſorum, ut alias dicam; Contrarium tamen dicendum de Oblatis, qui non habent requiſita, vitæ ſcilicet in Clauſtro ſub obedientia, & ſe ipſos, ac bona omnia obtulerunt, ut in terminis Pignatell. *Conſult.* 315. *tom.* 1. ubi adducit reſolutionem *Sac. Congregationis Concilii in Gravinenſi die* 15. *Octobris* 1644. declarantis, Oblatos hujuſmodi, & Tertiarios gaudere jure, ut poſſint ſepeliri in Conventu, non vocato Parocho.

Ii autem, qui non ſunt verè Oblati, ſed ſunt ad- 42
dicti ſervitio Monaſterii, ibique continui Commenſales, ſi moriantur intra Clauſtra, quamvis habeant electionem ſepulturæ, quia non carent velle, & nolle; tamen ſi non elegerint, videntur ſepeliendi in Eccleſia Regularium abſque Parochi participatione, ut tuetur Paſſerin. *cit. tom.* 1. *de ſtat. hom. quæſt.* 187. *art.* 4. *à num.* 228. dummodò vivant in Clauſtro, & habeant requiſita Bullæ *Gregorii XIII. Circumſpecta* 67. §. 2. & quoad Fratres Prædicatores, & Minores refert Privilegia Summorum Pontificium *idem Paſſerinus*, qui benè firmat tale jus profluere, tum ex privilegiis, tum ex conſuetudine, quod & tradit Card. de Luca *de regul. diſc.* 1. *num.* 50. quæ privilegia per communicationem videntur poſſe ſuffragari aliis, ea ratione, quia cum iis Sacramenta adminiſtrentur à Superiore Religionis excluſo Parocho, etiam ibi ſepeliendi ſunt, cùm maximam dependentiam habeat ſepultura ab adminiſtratione Sacramentorum, ut ponderavit Rota *in deciſ.* 348. *num.* 9. *part.* 11. *rec.* Verùm hoc non eſt univerſaliter verum, nam etiam Monacho extra Clauſtra degenti adminiſtrantur Sacramenta à Parocho ſæculari, & tamen debet ille ſepeliri in monaſterio, juxta *cit. cap. fin. de ſepult. in* 6. Ita quoque, ſi aliquis ſe transferret ad aliquam Parochiam, & decedat antequam ibi per aliquod tempus permanſerit receptis Sacramentis à Parocho, non exindè privatur Parochus primæ Parochiæ Jure ſepulturæ, cùm animus permanendi requiratur, *cap. is qui de ſepult. in* 6. Emanuel. Rodriquez *quæſt. regul. tom.* 3. *quæſt.* 46. *artic.* 3. Mareſcott. *lib.* 2. *var. cap.* 95. *num.* 3. *cum ſequ.* Barboſa *de Parocho part.* 3. *cap.* 25. *n.* 36. & 38. Sperell. *deciſ.* 87. & alii relati plenè per *cit. deciſ.* 348. *num.* 3. *part.* 11. *rec.* ubi *nu.* 4. refert Statutum Cleri Romani, quo cavetur, jus Parochiæ non mutari, niſi duobus menſibus elapſis, & ſic non requiritur verum domicilium, ſed ſufficit habitatio cum animo permanendi per tempus notabile. Gratian. *diſcept.* 94. *nu.* 74. Barboſ. *de Jur. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 33. Sperell. *deciſ.* 87. *num.* 5. Seraph. *dec.* 1135. *num.* 1.

Sed an idem procedat in inſervientibus familiari- 43
bus, qui decedunt quidem in ſervitio, ſed extra Conventum? Et in hoc caſu etiam intrare privilegium, docent Diana *part.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 12. Capon. *t.* 1. *diſcept.* 2. *n.* 34. Verùm contrarium dico, ut ſi decedant caſu extra Conventum, non intret tale privilegium, ut pluribus citatis videtur innuere *cit.* Capon. *num.* 19. Antonell. *de reg. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 13. Pellizar. *in Manual. regul. part.* 2. *cap.* 3. *ſect.* 2. *ſubſect.* 1. *nu.* 55. præſertim ſtante reſtrictione hujuſmodi privilegiorum ad collegialiter viventes, & intra ſepta, *cap.* 1. *ſeſſ.* 25. *de regul.* Sacr. Concil. Tridentini, Eraſmus à KoKier. *de Juriſd. Ordin. in exempt. part.* 1. *quæſt.* 18. *nu.* 8. Et ratio ulterior eſt, quia tale privilegium Regularium eſt affixum loco, ut nequeat Parochus alienus Conventum ingredi pro familiaribus, non autem eſt perſonalis, imò in terminis fortioribus, ut non liceat Regulari adminiſtrare Sacramenta Monacho obeunti in Domo paterna, reſolvit Sacra Congregatio apud Pignatell. *Conſult.* 119. *num.* 5. *verſus fin. tom.* 4. & docet Card. de Luca *cit. diſc.* 1. *de regul. num.* 50. & *diſc.* 52. *num.* 12. & *deciſ.* 65. *num.* 8. ubi tradit, quod non obtinentes requiſita Gregorii XIII. quod ſcilicet vivant in Conventu, & ſub obedientia Superioris Regularis, ac actu ſerviant, & ſint continui commenſales, non gaudeant hujuſmodi jure, ut poſſint tumulari in Eccleſia regulari,

lari, non electa ſepultura, & inconſulto Parocho, & ſic non valet ſemper illatio à Sacramentorum adminiſtratione ad ſepulturam; igitur potius dicendum, rationem hujus Concluſionis eſſe, quod iſti familiares conviventes cum Religioſis, videntur tranſlati aliquo modo in eorum familiam, & ſic cùm habeant jus recipiendi Sacramenta intra Conventum, intrat eorum præſumpta voluntas electionis ſepulturæ, itaque ſi adeſſent in Domo propria, & decederent non electa ſepultura, intraret præſumptio pro Eccleſia Parochiali, ut ponderant Samuel. *de Sepult. diſp. 4. coner. 15. num. 45.* & clara ſunt verba *Jo: XII. in Mari magno Carmelitarum* §. 5. ibi: *Vos, & prædictum Ordinem, perſonas, & Eccleſias, &c. Cum omnibus Juribus, & pertinentiis ſuis, ac perſonis degentibus in jus, & proprietatem B. Petri, & Apoſtolicæ Sedis aſſumimus, illaque a cujuſque Diœceſani, & cujuslibet alterius poteſtate &c. eximimus*, cùm exemptio etiam percutiat degentes in Clauſtris, & ita docet *cit.* Paſſerin. & docent Portell. *verb. ſepultura num. 2.* Diana *part. 5. tract. 3. reſolut.* 109. Nicol. *part. 1. lib. 4. tit. 15.*

44 In caſu vero hoſpitis, ſeù alterius caſu mortui intra Monaſterium, quid erit dicendum? Aliqui enim dicunt, tunc debere ſepeliri corpora in Eccleſia Monaſte-
45 rii Regularium, ubi decedunt, non facta electione alterius loci, ita docent Lezana *tom. 2. in ver. Sepultura quoad Regulares num.* 47. Peyrin. *ad Conſt. Minimorum Conſt. 8. Julii II. §. 37. numer. 94. tom. 1.* Bonacina *tom. 1. de Sacramentis diſp. 4. qu. 7. punct. 2. num. 10.* Barboſa *de Parochis cap. 20. num. 22.* Donat. *in praxi rer. Regul. tom. 3. tract. 10. qu. 22. n. 6. fol.* 177. Samuel. *de ſepulturis diſq. 4. controv. 15. num. 35. & 55.* Bordon. *oper. moral. tom. 3. par. 2. reſol. 510. nn. 168.* Capon. *tom. 1. diſcept. 2. n. 21. & ſequentibus*, ubi *nu.* 25. tradit, ita fuiſſe judicatum ad favorem PP. Dominicanorum Sancti Severi Neapolis pro ſepultura cujuſdam refugiati, ibi mortui. Diana *par. 9. tract. 7. reſol.* 62. qui Doctoribus hinc inde citatis, reſolvit pro Regularibus. Probari poteſt concluſio ex aliàs relato *Can. placuit* il 1. 16. *qu.* 1. ibi: *vel ſi fortuito quemquam advenientium fratrum ibi mori contigerit*, ubi ita explicant Doctores verbum *fratrum*, ut intelligatur quicunque advena ſæcularis, qui caſu tranſeat illac, & ibi moriatur. Archidiaconus *ad cit. Can. n. 5. & 6.* Idem dixit Bellamer. *n. 3. verſ. etſi nomen fratris*, & ita etiam explicando Textum; docuerunt dictam Concluſionem principalem *cit.* Donat. *n.* 3. Bordon. *cit. n.* 168. Lezana *nu.* 35.

Secundò probatur ex privilegio Nicolai V. conceſſo Fratribus Prædicatoribus tranſcripto *à cit.* Samuelli *d. controv. 15. numer. 39. et 50.* Lezana *citat. numer.* 41. *et* 42. de quo fit mentio per Pellizar. *in manual. tom. 1. tractat. 8. cap. 3. ſect. 3. numer.* 302. A Spiritu Sancto *in director. Regul. part. 1. tract. 2. diſp. 3. ſect. 3. §. 2. numer.* 103. in quo expreſsè cavetur, ut valeant corpora iſtorum advenarum ſepelire, ibi: *Cùm autem, ſicut eadem petitio ſubjungebat, perſæpè in diverſis domibus, ſeu Conventibus dicti Ordinis contingat nonnullos Chriſti fideles ob devotionis cauſam intra ſepta domorum hujuſmodi, et Clauſuram cohabitare, quibus dare debeant hujuſmodi Sacramenta. Nos igitur Magiſtro, Prioribus, et Fratribus præfatis omnibus, et ſingulis perſonis infra ſepta, et Clauſuram prædictam pro tempore commorantibus, quoties opus fuerit Sacramentum Eucharyſtiæ liberè, et licitè ſicuti illis, qui in eorum ſervitiis inſiſtunt miniſtrandi, et eas poſt earum deceſſum in Cœmiteriis eorum ſepeliendi, Diœceſani loci, aut alterius cujuſcumque licentia ſuper hoc minimè requiſita, plenam, et liberam concedimus, tenore præſentium auctoritate Apoſtolica facultatem*; Quod ſanè per Privilegium communicatum videtur aliis Mendicantibus, ut pro Carmelitis docuit Lezana *cit. n. 41. cum duobus ſeqq.*

Tertiò, quia cùm à Jure adminiſtrandi Sacramenta multùm dependeat jus tumulandi, & ſic conceſſo primo, etiam dici valet conceſſum ſecundum, quod eſt minus. Lezana *ubi ſupra n.* 49. Donat. *cit. quæſt. 22. nu. 2. verſ. ex quo privilegio tom.* 3. Samuell. *dict. contr. 15. n. 57. et ſeq.* Capon. *diſcept. 2. n. 21. et ſeqq.* & quod ab uno ad alterum jus benè arguatur, in terminis privilegii, dixit Rota *dec. 348. nu. 9. part. 11. recent.* Undè tale jus ſaltem per privilegium habent Regulares; nam etſi dictum privilegium Nicolai loquatur tantùm de Ordine Prædicatorum, quia tamen deinde acceſſit generalis communicatio privilegiorum, prodeſſe poteſt nedum aliis Mendicantibus, verum etiam cæteris habentibus illam communicationem. Murga *ad Conſtitution. D. Benedicti conſt. 6. ſect. 5. div. 1. n.* 158. Rota *dec. 40. nu. 1. et 2. part. 4. recent.* & in his terminis, quod illud ratione communicationis ſaltem competat omnibus Regularibus, dixerunt A Spiritu Sancto *cit. tract. 2. diſp. 3. ſect. 3. §. 2. n.* 112. Samuell. *cit. coner. 15. n. 16. et 17. et 58. verſ. Quemadmodum*; Præterquam quod in ſpecie conceſſerunt idem Privilegium Pius IV., & S. Pius V. in Bulla *incip. ad Inmarceſcibilem* Patribus Theatinis, Peyrin. *in Compendio Privilegiorum par. 1. tit. Communicare* §. 3. A Spiritu Sancto *cit. §. 3. nu.* 111. Samuell. *cit. contr. 15. n.* 16. & poſtea communicatum aliis regularibus mendicantibus. Peyrin. *in d. Compend. §. 4. in ſchol. tit. Privilegia* §. 3. Ita minoribus de Obſervantia illud conceſſit Clemens IV. ut refert Samuell. *cit. coner. 15. num.* 21. & Pius IV. in Bulla 2. *in Bull.* Rodriquez *fol.* 378. & 379. & etiam Eugenius IV. apud Mirand. *in manual. tom. 1. quæſt. 49. num. 1. §.* & Eugenius, Nec non Julius II. hoc idem fuit elargitus PP. Minimis. Peyrin. *ad Conſt. 8. Julii Secundi §. 37. nu.* 92. Alexander IV. Carmelitis. Samuell. *cit. n.* 31. Et quod omnes Regulares Mendicantes potiantur dictis privilegiis, docuerunt *cit.* Miranda *in manual. part. 1. quæſt. 49. art. 1. in fin.* Diana *oper. moral. tom. 7. reſol. 88. n. 6. verſ. Advertit*, & fuiſſe talia privilegia ſemper in ſuo robore, ac confirmata per plures ſummos Pontifices, ſcilicet S. Pium V. Gregorium XIII. Sixtum V. Clementem VIII. & Paulum V. refertur in dicto *Bullario* Rodriquez *tom. 2. Bulla 1.* S. Pii V. *fol.* 395. *et Bulla* 2. Gregorii XII. *fol.* 429. Samuell. *in apparatu ſepulchrali præl. 3. n. 1. cum ſeqq.* quodque tale jus Sacramenta adminiſtrandi omnibus advenientibus, ſeù degentibus intra monaſte[illegible] & ibidem ſepeliendi, prorſus ſit penes Religioſo[illegible]cuerunt Novar. *in lucerna Regularium verſ. Euchariſt[illegible] n.* 5. Suarez *de Relig. tom. 4. tract. 10. lib. 9. cap. 4. n.* 16. Rodriqu. *quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 67. art. 1. verſ. explicare*, Diana *tom. 7. tract. 1. reſol. 88. in* 6. Miranda *in manual. part. 1. quæſt. 49. art. 1. in fine*, Bonac. *oper. moral. tom. 1. de Sacrament. diſp. 4. quæſt. 7. punct. 2. n. 10. verſ. hoc tamen*, Pelizar. *in manual. regul. tom. 2. tract. 8. cap. 3. ſect. 4. num.* 326. Barboſ. *de pot. Paroch. cap. 20. nu.* 8. Lantuſca *in theatr. regul. verſ. Eccleſia n.* 6. latè Peyrin. *ad Conſt. Minimorum tom. 1. ad Conſt. 2. Julii II. §. 37. num.* 92. A Spiritu Sancto *in director. regul. tract. 2. diſp. 3. ſect. 3. §. 2. num.* 103. Samuel. *cit. contr. 15. n. 3. 17. 40. 41. et ſeqq.* Lezana *in mari magno Carmelitarum* dicens ita fuiſſe obſervatum in Conventu Carmelitarum Urbis, *et tom. 2. verb. ſepultura quoad Regulares n. 33. et ver. Euchariſtia quoad Regulares nu.* 10. Tambur. *de Jur. Abbat. tom. 2. diſp. 7. quæſt.* 3. Joannes de la Crux *de privil. lib. 2. cap. 5. dub.* 4. Bordon. *oper. moral. tom. 1. conſ.* 46. Hieronymus Rodriquez *in compend. quæſt. Regul. reſol. 64. nu.* 1. Capon. *cit. tom. 1. diſcept. 2. n. 21. et ſeqq.* & Lainez. *tom. 4. tract. 10. quæſt. 22. n. 2. in fin.* Graſſ. *dec. lib. 3. cap. 22. n.* 29.

Comprobari etiam poteſt ratione utrumque privilegium adminiſtrandi Sacramenta, & tumulandi hujuſmodi advenas; quia tales perſonæ dicuntur eſſe extra territorium Parochi, & in territorio exempto; unde nullum Jus poteſt conſiderari in illo, & ſicuti Parochus nullum jus poſſet habere circa defunctum, qui obiret in aliena Parochia, ita ſi obiret in Monaſterio, cui accidit exemptio localis. Samuell. *cit. coner. 15. num.* 40. Peyrin. *cit. conſt. 2. Julii II. §. 37. nu.* [illegible] Card. de Luca *de Parochis diſc. 23. nu.* 3. & Rota *deciſ. 348. par. 11. recent.*, quibus privilegiis non fuiſſe derogatum, imò ſaltem poſt Concilium ea confirmata, docent citati DD.

Aliqui verò dicunt, non habere Regulares tale Jus ſe- 46
peliendi iſtos advenas, & Peregrinos, ac alios caſu decedentes in Monaſteriis, ſi non fuerit facta electio ſepulturæ;

turæ; ita docuerunt Lavor. *elucubrat Canonic. tit. 2. cap. 12. n. 145.* Pignatell. *conſ. 306. tom. 1.* Antonell. *de regim. Eccleſ. lib. 1. cap. 12. n. 21.* ubi adducuntur plures reſolutiones S. Congregationis, quas infra examinabimus. Paſſerin. *cit. quæſt. 187. art. 4. nu. 230.* Trullench. *de Jure Parochi cap. 9. dub. 1. n. 5.*

47 Ego verò in hac materia ſatis involuta, plures caſus diſtinguere duxi. Primus caſus eſt in iis, qui caſu decedunt in Monaſterio, ad quod accedunt ſani, ſed ibi infirmantur, & decedunt paulò poſt, quando jam anteà habitaverant in aliqua Parochia, in qua Sacramenta receperant; & in hoc caſu dicerem, nullo modo poſſe competere tale jus Monaſterio ſepeliendi, niſi adſit electio ſepulturæ; ratio eſt, quia ut dixi mutatio habitationis non ſolvit ſubjectionem à propria Parochia circa ſepulturam, niſi vel corpus ad primum non potuerit commodè tranſportari, vel ſi habitatio fuerit talis, ut inducat jus in nova Parochia, cùm, ut dixi, non requiratur domicilium, ſed habitatio conſiderabilis, ut firmatum ſupra fuit, & latè Rota *cit. dec. 348. nu. 3. par. 11. recent.* undè nequit Monaſterium habere majus jus, quàm haberet alia Parochia, cùm illa accidentalis habitatio nullum jus tribuere poſſit Monaſterio, ut ratiocinatur Paſſerin. *de ſtat. hom. tom. 2. qu. 185. art. 4. n. 229.* & 230. & in his terminis videtur vera reſolutio
48 Sacræ Congregationis Concilii *in Ravennaten. 20. Januarii 1674.* ibi: *ſpectare ad Parochos ſepelire, & ad proprias Parochias deferre cadavera eorum, qui in Monaſterio recepti, ſepultura non electa deceſſerant.* Facit textus in *cap. de iis de ſepult.* ut ſi quis in ægritudine ad Religionem tranſeat, dummodò de ægritudine illa decedat, de bonis ſuis, quæ Monaſterio donavit, debeatur quarta Parocho; ſecus verò ſi in ſanitate illuc commigraverit, & in his terminis affert declarationem Sacræ Congregationis Concilii Pignatell. *cit. conſult. 306. tom. 1.* Antonell. *cit. cap. 12. num. 11.* ibi: *infertur 3. eos etiam, qui hoſpitii cauſa recipiuntur in Conventu regularium, ibique infirmantur, & moriuntur, in Parochiali Eccleſia ſepeliendos eſſe.* Contrarii autem Doctores loquuntur de illis, qui elegerunt ſepulturam in Conventibus Regularium, vel de adminiſtratione Sacramentorum facta per Regulares Peregrinis, Hoſpitibus, & Advenis, qui nullam habebant Parochiam in dicto loco; nam quoad illos qui haberent, nullum poteſt cadere dubium ex prædictis, ut debeant adire Eccleſiam Parochialem; & ſicuti ſi Monachus decedat extra Monaſterium poterit repeti, etiam reluctante Parocho, ejus corpus ſepeliendum in Monaſterio, ut diximus; quare non erit id permiſſum Parocho circa corpus ſui ſubditi.

49 Si verò agatur de Peregrinis, Advenis, & Hoſpitibus non habentibus Parochiam, tunc major viget difficultas; Sed dicimus etiam in hoc caſu, præſcindendo tamen à ſpecialibus privilegiis, de Jure communi non habere Regulares hujuſmodi jus ſepeliendi corpora eorum in Monaſterio decedentium, niſi elegerint ſepulturam ibidem. Hoc probatur ex diſpoſitione *cap. in noſtra de ſepult.* ubi expreſsè cavetur, non poſſe Regulares ſepelire, niſi eos qui verè ibi ſepulturam elegerint, & ita ferè ſolent eſſe verba eorum privilegiorum, ut in hac Conſtitutione, & in aliis pro reliquis Religionibus, ibi: *Qui ſe illi ſepelire deliberaverint;* unde non debet eorum privilegium ulterius progredi, & ita videntur recipiendi Doctores ſupradicti pro opinione negativa adducti, quibus addo Paſſerin. *de ſtat. hom. quæſt. 187. art. 4. num. 229. & 230.* cui uti Regulari, non parum in hoc caſu eſt deferendum, Bordon. *reſol. 51. num. 216.* & accedunt reſolutiones Sac. Congregat. Concil. nempè *Ripana die 3. Februarii 1652.* apud Pignatel. *cit. conſ. 306. num. 1.* ibi: *Non licere Regularibus, Commoranti per aliquot dies in eorum Conventu, ibique defuncto, omnia Sacramenta miniſtrare, & in eorum Eccleſia dare ſepulturam ſine licentia Parochi, cui quarta funeralis debetur,* & *die 3. Februarii 1694. eadem Sac. Congregatio* in ſequenti caſu declaravit; Nam expugnato à Gallis præſidio de Roſes, in eodem vulneratus extitit Didacus Fonſeca, & hoſpitii cauſa ſe conferre coactus fuit ad Conventum PP. S. Dominici Gerundæ, ubi Eccleſiaſticis Sacramentis, Parocho irrequiſito, refectus deceſſit, qua de re, propoſito dubio; Ad Primum: *An dicto militi Fonſecæ potuerant Religioſi, irrequiſito Parocho, Sacramenta miniſtrare, & corpus deponere?* Reſpondit: *Detur decretum in Nullius 19. Septembris 1637.* tenoris ſequentis: *Nullius. Quidam miles occaſione infirmitatis divertit in Monaſterium Regularium, ibique ab eiſdem Sacramentum Euchariſtiæ pro Viatico, & extrema Unctione recepit, & exinde obiit, Parocho intra cujus fines Monaſterium exiſtit, reluctante, quæritur: An adminiſtratio hujuſmodi Regularibus eſſet permiſſa? Sac. Congregat. Concilii* reſpondit, *non eſſe permiſſam.*

Hinc tam quoad adminiſtrationem Sacramentorum, quàm quoad ſepulturam, nullum eſt jus Regularibus, quoad tales hoſpites, niſi in caſu neceſſitatis, ut tuetur Paſſerin. *loco adducto;* eſt enim indefinitè eis prohibita talis adminiſtratio laico, *ut in Clem. 1. de privil. §. 1.* ibi: *Religioſi, qui Clericis, aut laicis Sacramentum Unctionis extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrare, non habita ſuper his Parochialis Presbyteri licentia ſpeciali &c. præſumpſerint, excommunicationis incurrant ſententiam ipſo facto &c.* Idemque ſtatuit Sac. Concil. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 3. de reform.* ibi: *à quo ſolo,* ſcilicet Parocho, *licitè Sacramenta ſuſcipiant,* & docent latè Antonell. *cit. cap. 12. n. 21.* Pignatell. *conſ. 306. tom. 1.* Romaguer. Gerunden. *in animadv. ad Synod.* Gerunden. *cap. 41. num. 6. & in Conſtit. lib. 3. tit. 9. cap. 3. fol. 131. n. 36. & 40.* Savel. *in theor. praxi par. 3. nu. 31. ad 33.* Abb. *in cit. Cap. In noſtra de ſepult.* ubi quod conceditur tantùm in neceſſitate, Card. de Luca *de regul. diſc. 1. n. 50.*

Nec obſtat Textus *in cit. Can. 1. 16. qu. 1.* quia illa verba: *fortuito quenquam advenientium fratrum,* intelliguntur de Monachis alterius Monaſterii, prout explicant Turrecremata *ibid. Hoſt. in Cap. de Uxore de ſepulturis,* & Paſſerin. *loc. cit. num. 230.* & optimè quidem; nam ſi textus priùs diſponit de Monacho in Monaſterio commorante, & deinde loquitur de fratre adveniente, clarè ex contextu inſurgit interpretatio, ut intelligatur de Monacho adveniente, de quo non fuit loquutus, cujuſmodi verba fecerat de Monacho commorante.

Sicque nil turbat, quod hujuſmodi peregrinorum, & advenarum nulla ſit Parochia; Quia vel ſubduntur Parochiæ, in qua Monaſterium exiſtit: Monaſterium enim licèt exemptum dicitur eſſe in Diœceſi, & tali pacto advena exiſtens in Monaſterio, dicitur eſſe in illa Parochia, ut ſupponit citata reſolutio *Sac. Congregationis in Nullius,* ibi: *Parocho, intra cujus fines Monaſterium exiſtit, reluctante,* & ſic Parochia eſſet, Eccleſia illa, in cujus finibus exiſtit Monaſterium; Vel habent pro Parochia illam originariam Eccleſiam, à qua diſceſſerunt, ut Pignatell. *tom. 4. Conſult. 199. num. 15.* & facit Rota *cit. dec. 348. par. 11. recen.*

Verùm non deſunt indiſtinctè tenentes, iſtos ex- 50
teros, ſi nullam habitationem fixerint in Parochiali diſtrictu, itaut aliàs verè poſſint dici viatores, & peregrini, debere ſepeliri in Cathedrali. Gloſſ. *in cap. in noſtra verſ. apud eos de ſepult.* Innoc. Jo. Andr. Hoſt. *in cap. 1. de ſepult.* Contrarium docent Abb. Butr. Archidiac. *ad cit. cap. 1.* ut latè apud Seraph. *deciſ. 1135.* & Panimoll. *adnot. 3. ad deciſ. 5. num. 50. & ſeqq.* ubi Doctores hinc indè adducit, & diſtinguit inter exteros habitationem facientes, & Viatores, ac peregrinos pertranſeuntes, ut primi omninò in Parochiali, ubi inhabitant debeant ſepeliri, præſertim ſi receperint à Parocho Sacramenta; Secundi verò in Cathedrali; Imò Sperell. *deciſ. 87. num. 14.* ad hoc comprobandum, adducit reſolutionem *Sacræ Congregationis Epiſcoporum, et Regularium in Fulginaten. 5. Julii 1591.* etiam adducta à Lavor. *lucubr. tit. 2. cap. 11. num. 112.* Qua tamen non obſtante, contrarium acerrimè tuetur Murga *quæſt. for. tom. 1. tract. 8. diſquiſ. 2. ſect. 2. dub. 5. per tot. et num. 5.* dicens dictam reſolutionem

tionem fuiſſe editam in ſubſidium viatorum, in caſu, quo Parochus repuebat illos tumulare, & ideò fuerunt ſepeliendi in Cathedrali, prout dicit etiam Samuell. *de ſepultur. tractat. 1. diſput. 5. contr. 8. concluſ. 9. pag.* 253. Verùm quidquid ſit de rigore Juris, quod Parocho aſſiſtit, certum eſt dictum decretum clarè loqui, Viatores, qui moriuntur, dum tranſeunt per Civitates, ſine ſepulturæ electione, ſepeliri debere in Cathedrali Eccleſia; unde claudicat reſponſio Murgæ, & Samuelli, & innixi dictæ declarationi tenuerunt pro Cathedrali *cit.* Panimoll. *num.* 44. Sperell. *num.* 14. Barboſa *de Parocho cap.* 26. *num.* 35. & alii ibi citati; quod tamen limitandum putarem, ſi Viatores reciperent ſacramenta ab Eccleſia Parochiali; jus enim ſepulturæ, ut aliàs dixi, multùm pendet ab adminiſtratione Sacramentorum, & in hoc ſenſu poteſt conciliari Jus, quod videtur favere Parocho, cum enunciata declaratione Sacræ Congregationis. Et verè cum dicta qualitate, DD. firmant concluſionem favore Parochiæ, ut Abb. *cit. numer.* 4. *et optimè* Rot. *cit. deciſ.* 1135. *numer.* 3. & 4. Conſuetudo verò ſi adeſſet, tàm favore Cathedralis, quàm Parochiæ videtur ſervanda, ut Sperell. *cit. numer.* 14. Panimoll. *numer.* 43. & Seraphin. *cit. deciſ. numer.* 3. Neque facit argumentum, quod Parochus adminiſtret Sacramenta Profeſſo decedenti extra Clauſtra, indeque hoc idem erit dicendum in Religioſis erga laicum decedentem in Monaſterio; quia non eſt par ratio, nam Parochus innatam habet Juriſdictionem; Monachi verò habent tantùm conceſſam, & ſic hæc limitatur in ſola conceſſione, ea verò non limitatur, niſi in caſu privilegii Regularium.

51 Si verò aliqua Religio habuerit ſpeciale privilegium in hoc ſepeliendi corpora advenarum, & peregrinorum, ceſſat diſpoſitio Juris, & ita in terminis docet *cit.* Lavor. *tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 145. ibi: *Niſi fratres aliter in privilegiis haberent.* Ita quoque declaravit pluries Sacra Congregatio Concilii, ut dicit Paſſerin. *loco cit. num.* 230. & optimè Rota *deciſ.* 348. *per tot. part.* 11. *rec.* itaut innixi fundamento privilegiorum, loquantur tot DD. pro prima ſententia ſcribentes, & adductæ reſolutiones Sacræ Congregationis non loquuntur in caſu, de quo agunt, an adeſſet in eo privilegium. Imò, cùm anno 1691. *in una Senarum* fuerit propoſitum ſimile Dubium in *Sac. Congr. Concil.* & anno 1696. in Gerunden. cum PP. Dominicanis, & Carmelitis, non fuit unquam reſolutum quia, fuerunt adducta præcitata privilegia, quæ circa adminiſtrationem Sacramentorum tantùm habent locum pro laicis inſervientibus, & actu exiſtentibus in Monaſterio, ut ait Pignatell. *cit. Conſult.* 199. *nu.* 21. & 22. & niſi in caſu neceſſitatis, ex privilegiis etiam Summorum Pontificum, *tom.* 4.

52 Vis igitur conſiſtit in judicando, an hujuſmodi privilegia adſint ad favorem omnium, vel aliquarum Religionum; Certum enim eſt plures Religiones habere ſimilia privilegia in hoc, tàm reſpectu adminiſtrationis Sacramentorum, quàm Sepulturæ, non facta alia electione quoad advenas, & peregrinos, ut valeant Regulares ea conferre; ſed pro explicatione horum privilegiorum ſtatuenda eſt regula generalis, quòd privilegia conceſſa ante *Clementinam primam de privilegiis* deſumptam ex Concilio Generali Viennenſi, non habent vigorem, quia explicitè in dicta Clementina ea abrogantur. Subſequentibus verò, etiam cum derogatione dictæ Clementinæ, derogatum fuit per Sacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 11. & 13. ibi: *Et à quo ſolo Parocho licitè ſacramenta recipiant, non obſtantibus,* &c. Vel agitur de privilegiis poſt Tridentinum conceſſis, & tunc niſi contineant expreſſam derogationem dicti Concilii Viennen. nullum poſſunt habere vigorem. Card. de Luca *de Parochis diſc.* 25. *n.* 18. Cavall. *dec.* 101. *nu.* 2. *dec.* 83. *n.* 5. poſt Tambur. *de Jur. Abbate tom.* 3. vel ſaltem hujuſmodi derogatio eliciatur ex prægnantia verborum, ut optimè innuit Rota *deciſ.* 348. *num.* 22. & 23. *part.* 11. *rec.* Cùm reſpectu Sacri Concilii Tridentini non requiratur expreſſa, ſed ſufficiat generalis derogatio, ex tenore etiam illius confirmationis factæ à Pio IV. ut idem Card. de Luca *adnot. ad* Sacr. Concil. Trid. *diſc.* 1. *num.* 15. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. gloſ.* 6. *num.* 120. Fagn. *cap. ex parte num.* 26. *de privil.* Caval. *deciſ.* 601. *num.* 3. Add. ad Buratt. *deciſ.* 463. *a nu.* 4. Si verò adſit dicta derogatio, poſſet dubitari, an per Conſtitutionem 9. Gregorii XIII. incip. *In tanta rerum*, & per aliam 18. Gregorii XV. incip. *Inſcrutabili* videatur derogatum dictis privilegiis conceſſis poſt dictum Concilium Tridentinum, & illa limitata ad formam ejuſdem.

Sed quidquid ſit, an dicta Bulla Gregorii XIII. deroget omnibus contentis in Bulla Sanct. mem. Pii V. circa privilegia conceſſa Regularibus, & declarationes ibi factas circa Decreta Sacri Concilii Tridentini quoad ipſos Regulares, vel tantùm limitet privilegia noviter ibi tributa ad formam Sacri Concilii Tridentini, de quo alio loco dicam; certum tamen eſt, dictam Conſtitutionem Gregorii XIII. fuiſſe revocatam, & redactam ad terminos juris communis, & Sacri Concilii Tridentini; tantùm circa ea, quæ dictus Pius in *Conſt.* 41. & duabus ſubſequentibus diſpoſuerat ad favorem Regularium, non tamen quoad privilegia, vel ab aliis Pontificibus conceſſa, vel ab eodem Pio in aliis Conſtitutionibus impartita, & ſuper aliis rebus; ut expreſsè dixit Cherubin. *ad dictam Conſtit. Gregorii ſchol.* 1. & 2. ubi quod dicta Conſtitutio reduxit ad legitimam diſpoſitionem, hoc eſt, quæ continebatur in antiquis Privilegiis uſque ad Bullas prædictas S. Pii V. non revocatas, & advertit Quaranta *in ſumm. Bullarii v. privilegia Regularium fol.* 436. *verſ. nota*, *Sorbus in compendio privil. regul. fol.* 451. quod tamen intelligi debet, ſi adſint aliæ Conſtitutiones Pii, ut præſervatæ cenſeantur, quatenùs diſponant ſuper eiſdem rebus, ut conſtat ex tenore ejuſdem Bullæ §. 6. ibi: *de prædictis, & aliis omnibus litteris, & Conſtitutionibus, quæ ab eodem prædeceſſore eiſdem de rebus pro quorumcumque Regularium, etiam Mendicantium Ordinibus, & Congregationibus emanarunt &c.* nec val[illegible]ere, quod dictus Pius in eadem Conſtitutione confirmavit Privilegia Sixti IV. *Mare magnum* nuncupata, & alia antecedentia, quia ſemper ſubſiſtit, quod intelliguntur redactæ omnes iſtæ confirmationes, ſeu conceſſiones ad formam Sacri Concilii Tridentini perdictam Conſtitutionem Gregorianam.

Conſtitutio verò Gregorii XV. tantùm percutit auctoritatem delegatam Epiſcoporum in Regulares habentes curam animarum, & monialium ſubjectarum iiſdem, & ſic non videtur fuiſſe per eam derogatum Privilegiis, ſi quæ adeſſent, conceſſis poſt Concilium ab aliis Summis Pontificibus, vel ab eodem Pio, cùm non agat de rebus concernentibus in dicta Bulla Piana, & noviter ibidem diſpoſitis. Hinc perſcrutanda ſunt ejuſmodi Privilegia in caſu cujuſcumque Religionis, à quibus fuerunt conceſſa, & qua derogatione.

Si verò agatur de confirmatione antiquorum Privilegiorum, quæ erant ante Concilium Tridentinum, 53
& adhuc inſurgit difficultas, an confirmatio videatur nova conceſſio, ut poſſit habere vim; & in hoc non eſt ſtatuenda certa regula, quia ſi Papa proceſſerit per puram confirmationem Privilegiorum indefinitè, videtur potiùs velle confirmare ea Privilegia, quæ erant in uſu, vel ſaltem non revocata per Concilium, & in hoc ſenſu differit Card. de Luca *diſc. cit.* 25. *de Parochis num.* 18. *in fin.* cùm natura confirmationis ſit, nihil de novo concedere, ſed conceſſa roborare, & præſervare Privilegium, quatenus adſit. Verùm ſi confirmatio concepta fuerit verbis ita prægnantibus, quæ ſuadeant, mentem Pontificis fuiſſe de novo concedere, quod fuerat abrogatum, & in hoc caſu videtur conceſſum novum Privilegium, potiſſimùm tamen perſpecta clauſula, plerumque apponi ſolita in hujuſmodi confirmationibus: *dummodò Sacri Concilii Tridentini Decretis non adverſentur*,

quæ

Digitized by Google

quæ conciliares ſanctiones præſervat. Corrad. *in praxi benef. lib. 2. cap. 15. num. 152.* cum ibi citatis; enim verò non appoſita tali clauſula, & elicita mente Pontificis ex contextu verborum in confirmatione privilegii aliàs abrogati, benè argui poteſt ad novam conceſſionem. A Spiritu Sancto *cit. tract. 2. diſp. 3. ſect. 4. §. 3. num.* 138.

54 Tandem non officit prædictis, quod tàm *d. Clem. 1. de privil.* quàm Sacrum Concilium Tridentinum, duntaxat loquantur de adminiſtratione Sacramentorum erga Licos, ut à ſolo Parocho exerceatur, non verò de ſepultura, quia regulariter, cùm jus funerandi maximè dependeat ab adminiſtratione Sacramentorum, ideò ſub hujus conceſſione comprehenditur, & non eſt mirum, quod de dicta adminiſtratione tantùm fiat mentio in dictis Conſtitutionibus, quia hæc magis urget, & facilius eſt permittenda, vel ratione neceſſitatis, vel alia de cauſa. At non propterea exinde arguitur ad jus ſepeliendi ad favorem Regularium, qui ſpectata primæva conceſſione, illo uti nequeunt, niſi circa eos, qui in eorum Eccleſiis electionem fecerint, unde ſemper denegatum eis videtur ſub illa generali prohibitione, quam habent Regulares, ſe ingerendi in juribus Parochialibus, & Sacramenta laicis adminiſtrandi; Itaque Peregrinus, ſeu Viator decedens in Monaſterio, ubi laicus habetur, æquè ac ſi in illo non adeſſet, ut ad rem *cit.* Paſſerin. *numer. 131. in fin.* & quod ſepultura ſit jus Parochiale, optimè *Abb.* Panorm. *in cap. Nos inſtituta 1. de Sepult. numer. 3. & 4. in fin.* & Murga *in quæſt. Paſtoral. de Jur. Paroch. Eccleſ. unit. par. 3. qu. 3. 5. & 7. & tom. 1. diſquiſ. for. tract. 8. diſquiſ. 2. ſect. 1. dub. 5. numer.* 3. incongruum plane eſſet, ut Parochus poſſit privativè quoad Regulares, adminiſtrare Sacramenta tali peregrino morituro in Monaſterio, qui deinde in eo ſepeliatur; uti in propria Parochia, non facta electione, ut ponderavit Rota *deciſ.* 348. *numer. 9. parte 11. recen.*

55 An verò Conſuetudine poſſit acquiri tale jus funerandi Regularibus, ita[illegible] illud ſint manutenendi? Reſpondeo affirmativè, nam etſi Parochi habeant juris aſſiſtentiam tumulandi in eorum Eccleſia omnia Corpora Parochianorum, alibi non eligentium ſepulturam, *cap. Dilectus de Capell. Monachorum, & cap. fraternitatem de ſepult. aliiſque concordan.* tamen hæc amittit vires, remanetque offuſcata, & debilitate pluralitate actuum poſſeſſionis Regularium, ſi nullus actus concurrat pro Parocho, ut in aliis terminis Juriſdictionalibus docuit Rota apud *Bich. deciſ. 442. num. 6.* & alibi paſſim; ſecus autem concurrentibus actibus etiam pro Parocho prælationem obtinentibus, utpotè munitis juris aſſiſtentia, ut latè dixi *tom. 1. ad Conſtitut. 1. Paſchalis II. ſect. 1. pag. 362. num. 41. in fine*, & in terminis funerum, & ſepulturæ eadem Rota *in Muntuana funerum 5. Julii 1694. §. Quamvis in gradu coram Domino Priolo, & in Aretina Jurium Parochialium ſuper manutentione 1. Julii 1701. coram Domino Olmo;* nam dicta aſſiſtentia Juris pro Parocho, non habet eam vehementem Juris præſumptionem, ut non poſſit infringi, ſaltem per quadragenariam cum titulo colorato, vel per immemorabilem, ut *in cit. Aretina ſuper remiſſoria*, prout in terminis conſuetudinis, ut Eccleſia Cathedralis tumulet omnia cadavera Clericorum ſibi inſervientium, etſi in aliena Parochia exiſtentium, ut ſit ſervanda. Rota *in cit. deciſ. Muntuana, & citat. Aretina ſuper remiſſoria*, ita de Conſuetudine ſepeliendi advenas. Rota *deciſ. 456. par. 18. recen.* etſi aſſiſtat jus Eccleſiæ Parochiali, *deciſ. 1135. coram Seraphino;* quadragenaria verò ſimplex non ſufficit, quia etſi iſta admittatur in bono Jure, etiam contra habentem juris aſſiſtentiam, *ut in deciſ. 731. num. 9. & ſeqq. & deciſ. 764. numer. 8. & ſeqq. coram Emerix Jun.* & dixi *cit. tom. 1. ad Conſt. Unic. Honoris II. ſect. 1. pag. 485. numer.* 138. tamen in hoc caſu, non ſolùm jus aſſiſtit Parocho, ſed aliquo modo reſiſtit Regularibus prohibitis à citatis Juribus adminiſtrare Sacramenta laicis.

Quoad Confratres Confraternitatum exiſtentium in Eccleſiis Regularium, certum eſt, quod non facta electione, nequeunt ſepeliri, ſi non adſit ſepultura Confratrum, quia ipſi Regulares, nec iſtorum privilegiis fruuntur, & in terminis declaravit Sacra Congregatio telata ab Innocentio X. *Conſt. 7. tom. 5. Bullarii §. 6. An liceat Regularibus ſepelire in ſuis Eccleſiis Confratres laicos, qui ſepulturam non eligerunt?* Reſpondit: *Confratres laicos, ſi non præcedat eorum electio ſepulturæ, ſepeliendos eſſe in eorum propria Parochiali Eccleſia;* Quid autem, ſi adſit ſepultura pro Confratribus, alibi dicam. 56

CONSTITUTIO X.

INNOCENTII III.

Incipiens (*Ad noſtram.*)

EPITOME BULLÆ.

INNOCENTIUS CARDICENSIS, & Sidonienſis Epiſcopis, & Archidiacono Davalienſi.

IRritat Pontifex Innocentius Conſtitutionem quandam ab Henrico Imperatore Conſtantinopolitano editam, qua vetabatur, ne ullus poſſet de ſuis poſſeſſionibus, vel in vita, vel teſtamento aliquid Eccleſiis elargiri.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Tempore hujus Conſtitutionis Immunitas, & libertas Eccleſiaſtica in Oriente vulnerata.*

2 *Pro illa vindicanda edita fuit ab Innocentio III. hæc Conſtitutio, in qua abrogavit Edictum Henrici Imperatoris Conſtantinopolitani prohibentis elargitiones tàm in vita, quàm in Teſtamentis erga Eccleſias.*

3 *Mirum viſum fuit Edictum dicti Imperatoris in tali re.*

4 *Talis lex Henrici aberrat à Jure, & à pietate Principum Chriſtianorum liberalium ſemper erga Eccleſias.*

5 *Eccleſia, & Clerici etiam ante tempora Conſtantini Imperatoris prædia poſſidebant.*

6 *Uſus tamen dominii compreſſus fuit tyrannide Imperatorum Gentilium.*

7 *Reintegratus tamen fuit pietate Conſtantini, qui reſtituit uſurpatum tale Jus Eccleſiarum.*

8 *Cum diſpoſitione iſta Conſtantini concordant plures leges poſteriores permittendi Eccleſiis innata libertate acquirendi, & retinendi bona.*

9 *Talis libertas eſt innixa rationi.*

10 *Conſtitutio hæc Innocentii abrogans legem Henrici, Juſtitiæ, & Religioni innititur.*

11 *Iſti Conſtitutioni, alia ſimilia hanc libertatem Eccleſiæ diſponentia, Concilia, & Jura Canonica ſuffragantur, & quæ ſint?*

12 *Hoc idem agnoverunt Legiſlatores laici, ut liquet ex pluribus legibus emanatis pro libertate*

Digitized by Google

tate Eccleſiæ, etiam reſtituta poſt perſecutiones.

23 *Hoc idem egit Juſtinianus Imperator præſcribens liberam acquiſitionem hereditatum, legatorum, fideicommiſſorum, & Donationum Eccleſiis.*

14 *Et licèt fuerint leges id inhibentes, durationem non obtinuerunt, & quæ illa ſint.*

Pœnaſque luerunt Legislatores, vel illas obrogarunt.

15 *Legem Theodoſius Imperator edixit, prohibentem Diaconis, vel Pauperibus quidquam elargiri; quam revocavit Carolus IV. Imperator, caſſans omnes leges contra perſonas Eccleſiaſticas, & Eccleſias latas, præſertim illam quoad non acquiſitionem bonorum.*

17 *Quæ Caroli Conſtitutio, cum alia ſimili Friderici Imperatoris, fuit confirmata à Summis Pontificibus.*

18 *Quomodo exclamarunt Sancti PP. contra hujuſmodi leges Eccleſiarum libertates vulnerantes in acquiſitione bonorum.*

19 *Quotieſcumque fuerant dictæ leges emanatæ, abrogatæ remanſerunt per Summos Pontifices, & abrogationes referuntur uſque ad hæc tempora.*

20 *Plura Jura Imperalia enunciantur, quæ præſupponunt acquiſitionem bonorum in Eccleſiis, necnon Jura Canonica.*

Talem libertatem referunt certæ formulæ teſtamentorum ad Cauſas pias.

Exemptio Donationum ab inſinuatione quoad Eccleſias.

Formula in donationibus adhibenda.

21 *Dictam libertatem comprobant tot monumenta Imperatorum, Regum, & Principum erga Eccleſias.*

22 *Heretici perperam reprehendunt in Eccleſiis poſſeſſionem bonorum exemplo Apoſtolorum.*

23 *Reſpondetur eorum objectioni.*

24 *Adducuntur DD. dictam libertatem Eccleſiarum ſtrenuè tuentes.*

25 *Statuta, ſeu leges inhibentes Eccleſiis acquiſitionem bonorum ſunt nulla, & quatenus debeant revocari, vel declarari.*

26 *Nullitas illorum eſt, ſi verba dirigantur in Eccleſias, & Eccleſiaſticos, & quare.*

27 *Ratio dictæ nullitatis, eſt defectus poteſtatis.*

28 *Quod ſi verba dirigantur in Laicos ſubditos, etiam ſunt nulla, ob indirectam vulnerationem libertatis Eccleſiaſticæ.*

29 *Conditores dictarum legum, ſeu ſtatutorum incurrunt excommunicationem.*

30 *Etiam dictæ leges, & ſtatuta generalia non comprehendunt Eccleſias, & Eccleſiaſticos ex defectu voluntatis.*

31 *Dictæ leges, & Statuta efficerent deterioris conditionis Eccleſias, & Eccleſiaſticos, quàm Laicos, quod non eſt permittendum.*

32 *Dictæ leges, & ſtatuta non arctant Clericos, & Eccleſias, nullo modo, etiam conceſſa in privilegium.*

33 *Adducitur auctoritas Hoſtienſis, & aliorum, & nu. antecedenti.*

34 *Neque tenentur Eccleſiæ, & Eccleſiaſtici ſubire dictas leges, prætextu boni publici.*

35 *Accedit alia ratio quoad teſtamenta, quia læderetur Libertas teſtantium relinquendi Eccleſiis, quod Jure non ſubſiſtit.*

36 *Felicitas Regni Neapolitani, in quo libertas Eccleſiaſtica tam ſedulò conſervatur.*

37 *Improbatur etiam lex dicta* Amortizationis, *& quæ ſit illa?*

Nequeunt Eccleſiæ, & Eccleſiaſtici cogi ad vendenda bona Laicis.

38 *Lex imponens Eccleſiis, & Eccleſiaſticis talem venditionem, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, et ſic nulla.*

39 *Adducitur differentia, quare privatus poſſit talem legem ponere in bonis, quæ dat Eccleſiæ, & non Princeps, ſeu ſtatutum.*

40 *Solus Papa poteſt tale vinculum Eccleſiis, & Eccleſiaſticis imponere.*

41 *Lex, ſeu ſtatutum prohibens, ne poſſit vendi bona Eccleſiis, eſt nullum.*

Quid de prædiis tributariis, remiſſivè.

Quid de ſtatuto, ne poſſit Mater diſponere de dote, remiſſivè.

Quid de ſtatuto, ut conductores prædiorum poſſint ea dimittere in præjudicium Eccleſiarum ibid.

42 *Quomodo procedere poſſint DD. in oppoſitum ſentientes, & quod nullam habeant ſubſiſtentiam ibid.*

43 *An poſſit validè pactum iniri, ut Eccleſia retinere valeat ſtabilia.*

44 *Diſtinguitur inter Eccleſias jam erectas, & erigendas.*

45 *Et quod non poſſit tale pactum fieri, etiam in erigendis, ſine beneplacito Sedis Apoſtolicæ.*

46 *Sedes Apoſtolica aliquando annuit, aliquando abnuit tali pacto.*

47 *Adducitur reſolutio S. Congregationis Concilii in hac re in fundatione Collegii PP. Societatis Jeſu in Civitate Salutiarum, & alia exempla referuntur.*

48 *Ita in pacto ſolvendi tributa laicalia, & quid ſervetur circa contributionem ad illa quoad licentiam Sedis Apoſtolicæ.*

49 *Adducitur differentia inter pacta, quæ ſolent fieri à Regularibus circa funeralia, & hujuſmodi quæ debent ſervari, & nu. ſequ.*

50 *Prout in pactis, [illegible] ponit Patronus in fundatione beneficii.*

51 *Quod declaratur.*

Declarantur Textus in cap. 1. & fin. de pactis in 6. *ibid.*

Labefactabatur in Oriente tempore promulgationis hujus Conſtitutionis libertas Eccleſiaſtica, factis in fauſtum præbendo præludium funebris Religionis Occaſus; propterea Pontifex Innocentius coæquali conſtantia Pontificum Prædeceſſorum, qui innatam Eccleſiæ libertatem vindicarunt, hanc edidit Conſtitutionem An. 1212. 10. Kal. Junii, injungendo Epiſcopis Sardicenſi, & Sydonienſi, ut Henrici Imperatoris Conſtantinopolitani legem abrogarent, vetantem elargitiones, tum in vita, tum in ſupremis tabulis in Eccleſias, prout ipſe Pontifex illam abrogavit, & uti nullam, humanis, Diviniſque legibus contrariam, non ſervari juſſit. 1 2

Porrò mirum viſum fuit tot, tantiſque Patribus proximis illi ævo, denegari Vero Deo à Principibus Chriſtianis, quod à Gentilibus erga falſos deos erat permiſſum. Poſita enim capacitate in Eccleſiis bonorum, etiam immobilium, tum in Veteri, tum in nova lege, comprobata in Commentario ad Conſtitutionem primam ejuſdem Innocentii, ſat liquidò detegitur, quantùm à Jure aberret præmemorata Henrici diſpoſitio, adeò exitialis pietati Chriſtianorum, præſertim Principum, qui omni ævo, opes plurimas in Eccleſias, & Monaſteria effuderunt, tàm donationibus inter vivos, quàm ultimis elogiis, ut continuatione ſæculorum ab initio naſcentis Eccleſiæ accuratè deſcripſit Thomaſſin. *de benef. part.* 3. *lib.* 1. *cap.* 18. *& ſeqq.* 3 4

Siquidem ante tempora piiſſimi Conſtantini Imperatoris, quando Chriſtiani occultè vitam ducere cogebantur, ad vitandas diras Tyrannorum perſecutiones, 5

tiones, Eccleſia, & Clerici prædia habebant, ac verè eorum dominium acquirebant per tranſlationem, quæ fiebat per Chriſti fideles ad pauperum ſuſtentationem, quamvis uſus talis dominii compreſſus fue-
6 rit imperio, & tyrannide aliorum Imperatorum tunc Gentilium; qui poſteà, ipſomet Imperatore jubente,
7 fuit redintegratus, ut benè notat Euſeb. *in Vit. Conſtantini lib. 2. cap. 39.* ibi: *Omnia quæ ad Eccleſias rectè viſa ſunt pertinere, ſive Domus, ac poſſeſſio ſit, ſive agri, ſive horti, ſive quæcumque alia, reſtitui jubemus.* Unde ex his verbis conſtat, Imperatorem illum numquam ſatis laudandum, reſtituere mandaſſe Eccleſiis, quod jam uſurpatum fuerat, non autem de novo tribuiſſe, ut perbellè obſervat citat. Thomaſſin. *ibid. cap. 16. num. 1. in fin.* & dixi in ſupra *cit. Conſtit.*

8 Cum qua Conſtantini diſpoſitione conveniunt pleræque aliæ Principum, etiam ſecularium, de quibus infrà, non denegantes Eccleſiis, & Eccleſiaſticis immobilium acquiſitionem, retentionemque: imò permittentes, uti innatam eorum juri, ea quippè ratione innixæ, quam adnotat Urbanus Papa in *can. vi-*
9 *dentes 12. quæſt. 1.* quod ſcilicet plus utilitatis conferri poterat fidelibus, ſi hæreditates, & agros, quos Summi Sacerdotes, & Levitæ priùs vendebant, traderent ipſis Eccleſiis habendos, ut ex fructibus eorum fidelibus provideretur, quàm ſi ſolum pretium conſignarent.

10 Hinc apparet, quanta juſtitia, & religione nitatur hæc Innocentii Conſtitutio abrogans legem Henrici, utpotè, quæ Eccleſiis, & Eccleſiaſticis detrahit, nedùm quæ aliorum Legiſlatorum vindicata libertate illis competunt, verùm etiam, quæ communi jure eiſdem debentur tamquam cuilibet de Populo; Unde meritò reputatur humanis, Diviniſque legibus contraria.

11 Conſonat huic Conſtitutioni alia ſimilis Alexandri IV. *in cap. 1. in fine de Immun. Eccleſ. lib. 6.* nec non in *c. final, ſub eod. tit. & lib. Cap. futuram Eccleſiam 12. quæſt. 1.* Concilium Generale Lateranen. ſub eodem Innocentio III. Ann. 1215. *Cap.* 44. relatum in *cap. cum laicis de reb. Eccl. non alien.* Concilium Conſtantienſe in confirmatione Conſtitutionum Frederici II. & Caroli IV. quæ habetur in illius fine *pag.* 923. *num.* 3. *Conciliorum Generalium in editione Colonien.* Anno 1567. Concilium Generale Lateranen. ſub Leone X. *incip. Regimini univerſalis Eccleſiæ, Conſtitutio Bonifacii IX. incip. Juſtis la 4. in Bullario* inter impreſſas ejuſdem Pontificis, de quibus, & aliis ſimilibus Diana *part. 9. tract. 3. reſol.* 13. In quibus ſemper mordicùs reprobatæ fuerunt leges, & ſtatuta laicalia, uti Eccleſiæ libertati repugnantia, quæ vetat tranſlationem bonorum temporalium in Poteſtatem Eccleſiaſticam.

12 Hanc quoque juſtitiam Eccleſiis debitam agnoverunt Legiſlatores laici, qui opportunè leges libertati Eccleſiaſticæ conſonas tulerunt, quibus in Eccleſias, locaque pia bona transferri permittitur; unde in Codice Juſtinianeo conſpicimus titulum ſpecialem, qui eſt in ordine quintum libri primi, hiſce verbis expreſſus: *De ſacroſanctis Eccleſiis, & de rebus, & privilegiis earum.* Cujus quidem lex prima eſt Imperatoris Conſtantini, quæ ſic habet: *Habeat unuſquiſque licentiam Sanctiſſimo, Catholico, Venerabilique Concilio decedens bonorum, quod optaverit relinquere, & non ſint caſſa judicia ejus.*

13 Eumdem ſenſum habuit Juſtinianus Imperator expreſſum *in lege ut inter* 23. loco præcitato, ibi: *Sancimus, ſi quis aliquam reliquerit hæreditatem, vel legatum, vel fideicommiſſum, vel donationis titulo aliquid dederit, vel vendiderit, ſivè ſacroſanctis Eccleſiis, ſivè venerabilibus Xenonibus, vel Ptochotrophiis, vel Monaſteriis maſculorum, vel Virginum, vel Orphanotrophiis, vel Brephotrophiis, vel Serontocomiis, nec non juri Civitatum, vel donatorum, vel venditorum, vel relictorum eis ſit longæva exactio, nulla temporum ſolita præſcriptione coarctanda;* aliæque conſimiles leges adſunt *in cit. tit. & aliis.*

Et licèt aliquando fuerint latæ leges inhibentes 14
tranſlationem bonorum in Eccleſias, tamen numquam illæ durationem obtinere potuerunt, veluti fuit illa Valentiniani anno 370. regiſtrata in *Cod. Theodoſ. l. 16. tit. 2. cap.* 20. qua vetabantur Clerici, cæterique continentiam profitentes quicquam accipere ex ſucceſſionibus Viduarum, vel Sanctimonialium, quarumcumque fœminarum, etiam per fideicommiſſa, quæ quidem lex ſubindè fuit revocata à Marciano Imperatore, ut videre licet in *lib. legum Novell. ejuſdem Marciani tit. 5. poſt Cod. Theodoſ.* & in *l. generali de SS. Eccleſ. Cod. Juſtiniani*, de quo pœnam ille luit capite à Vvandalis Civitatis. Prout ſimilem legem Nicephori anni 964., ſubſtulit Baſilius Imperator anno 987. uti Imperio damnoſam, ut refert Theodorus Balſamon. *Ex quo enim* (inquit Baſilius) *vigere cœpit, nihil penitùs boni in illum uſque diem, nempè ſpatio annorum 23. contigiſſe, ſed è contra, nullum omninò calamitatis genus ceſſaſſe. Scort. in ſelect. Conſtit. Apoſt. Epit. 6. Theorem.* 14.

Non abſimiliter Theodoſius Imperator legem edi- 15
tit prohibentem Diaconiſſis quicquam teſtamento Eccleſiis, vel pauperibus legare, quam ipſemet Theodoſius eodem anno revocavit, quod patet *ex Codic. Theodoſ. lib. 16. tit. 2. cap.* 28. ubi ex animadverſione Thomaſſin. *de benefic. par. 2. lib. 1. cap. 18. nu.* 5. legendum eſt *prædia*, non *prædam* ex legis contextu. Immobilia quoque ablata ab Eccleſiis, tempore perſecutionis Diocletiani, & Maximiani, edicta Conſtantini, & Licinii Imperatorum reſtitui mandarunt, ut tradit Euſeb. *in Vit. Conſtantin. lib. 10. cap.* 5.

Prætereà Carolus IV. ſimiliter Imperator anno 16
1377. caſſavit, & annullavit omnes, & quaſcumque ordinationes factas contra perſonas Eccleſiaſticas, & Eccleſiarum libertates, & privilegia, ſignanter illam, quod ſcilicet nulla bona temporalia in poteſtatem Eccleſiaſticam transferantur. Quæ Caroli Conſtitutio,
cum alia ſimili Friderici Imperatoris, fuit confirma- 17
ta à Bonifacio IX. Conſtitutione, quæ incipit *Juſtis 4. anno* 1391., & Fridericus II. Imperator, omnes
leges libertatis S. Eccleſiæ læſivas abrogavit, ut infra 18
habetur Conſtitutione prima Honorii III., & notavit Cherubinus *filius ad iſtam Conſtitutionem Innocentii ſchol.* 1. hinc contra hujuſmodi prohibitiones declamavit D. Hieronymus in *Epiſt. ad Nepotianum cap. 7. de vita Cleric.* his verbis: *Pudet dicere: Sacerdotes Idolorum, mimi, & aurigæ, & ſcorta hæreditates capiunt; ſolis Clericis, & Monachis hoc lege prohibetur, & prohibetur non à perſecutoribus, ſed à Principibus Chriſtianis.* Et D. Ambroſius conquerebatur *in Epiſt. 31. ad Valentinianum* ibi: *ſcribuntur teſtamenta templorum miniſtris, nullus excipitur profanus, nullus ultimæ conditionis, nullus prodigus verecundiæ: ſoli ex omnibus Clerico commune Jus clauditur.*

Et ſi quandoque alicubi jus Eccleſiarum, & Eccle- 19
ſiaſticorum fuerit in hac re vulneratum, ut refert *cit.* Thommaſſ. nihilominus ſemper reviguit conſtantia Summorum Pontificum, qui arma ſpiritualia vibrarunt ad retundenda hujuſmodi attentata, ut liquet ex *cap. final. de Immunit. Eccleſ. in 6.* ubi ſtatutum hujuſmodi nullum declaratur, & Domini temporales excommunicatione feriuntur *cap. quanto de privileg.*, ubi de ſtatuto prohibente Eccleſiis acquiſitionem dominii, & *cap. quæ in Eccleſiarum de Conſt.*, & Gregorius IX. contra Regem Caſtellæ, Clemens IV. contra Regem Portugalliæ, Martinus V. & alii, & Paulus V. contra Venetos, plenèque Concilia ſtatuerunt innatam hanc libertatem Eccleſiaſticam, ut latè apud Dian. *par. 6. tract. 3. reſol.* 5. & Scribentes contra Venetos, & alii infra citandi. Imò etiam Concilia ſpecialia contrarium abuſum impugnarunt, ut Concilium Andegavenſe anno 1269. *Can.* 1. ibi: *quia intelleximus, quod quidam domini temporales inhibent ſubditis ſuis pro ſuo libito voluntatis, in grave præjudicium Eccleſiæ,*

& per-

& periculum animarum, ne iidem ſubditi de rebus, quas tenent ab iiſdem, eleemoſyna, legati, aut donationis, vel alterius licitæ alienationis titulo transferant aliquid in Eccleſias, vel alia pia loca, id præſentis authoritate Concilii de cætero fieri prohibemus, &c.: Hinc ubi teſtamentorum uſus non aderat, ut inter Danos, Innocentius III. præſcripſit formam Canonicam, qua bona in Eccleſias conferri valeant, in *cap. ex litteris de conſuetud.*

20 Famulantur huic veritati eadem Jura Imperialia, demandantia, ut non poſſit Eccleſia conſecrari ſine dote, ut in *Novell. Juſtin. 3. & 6.* comprobata jure Canonico in *c. cum ſicut de conſecr. Eccl.* Præterquam quod ſi aliter diceretur, non video quid operentur formulæ minus ſolemnes à Jure Canonico introductæ, & à Jure Civili approbatæ in teſtamentis conditis ad favorem Cauſæ piæ in *cap. cum eſſes, & cap. relatum de teſtam.* nec non ſolemnitates inſinuationis ſublatæ in donationibus Eccleſiæ factis, & ſucceſſio demandata ad favorem Monaſterii pro Monachis *in Auth. ſi qua mulier, & auth. ingreſſi Cod. de SS. Eccleſ. auth. de Monachis §. illud quoque collatione 1.* & inſuper quod Eccleſia in bonis ſibi relictis gaudeat præſcriptione centum annorum, & quod in eam tranſeat rerum dominium ſine traditione poſſeſſionis, ut ſtatuit Juſtinianus Imperator in *l. ut inter divinum Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* unde elicitur, jus illud, quod habent Eccleſiæ acquirendi, & retinendi immobilia, numquam non viguiſſe ad earum favorem, quod quidem jus eſt iiſdem fundatum uti cuilibet privato; idque comprobant tot, tantaque monumenta libertatis
21 Imperatorum, Regum, & Principum erga Eccleſias, tàm in vita, quàm in ultimis voluntatibus, de quibus videre licet Thomaſſin. *aliàs citatum par. 3. de benef. lib. 1. cap. 18.*

22 Unde patet quàm perperam oblatrent Romanæ Eccleſiæ hoſtes infenſi, repræhendentes in Eccleſiaſticis immobilium uſum, & poſſeſſionem, exemplo Apoſtolorum, qui bona à Laicis oblata illicò vendebant, & eorum pretio alebantur. Nam præter ſu-
23 prà adducta; obiicimus illis traditionem Melchiadis Papæ ſignificatam in *Can. futuram Eccleſiam 12. quæſt. 1.* qui opportunè reddens rationem, cur Apoſtoli in Judæa, prædia non fuerint adepta: quia, inquit, prævidebant Eccleſiam ad gentes tranſituram, quo deindè facto, opera, & pietate Conſtantini, Eccleſiæ fuerunt ædificatæ, & prædia eiſdem tributa.

34 Hanc autem Eccleſiæ libertatem acquirendi à laicis quocumque titulo bona temporalia, & laicalium legum, vel ſtatutorum contra ipſam Conditorum auctoritatem, ſtrenuè tuentur Doctores numero, & auctoritate præſtantes, quos inter eſt Antonin. 3. *p. tit. 24. cap. 18.* Baron. *anno* 309. & 370. ubi plura de his agit, Petr. Gregorius *Sintagm. Jur. lib. 2. cap. 28.* Silveſt. *verb. excommunicatio §. 9. n. 30.* Suar. *contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 16.* Reginald. *in prax. tom. 1. lib. 9. cap. 23. nu. 359.* Filiucc. *tom. 1. tract. 26. cap. 10. n. 272.* Innoc. *in cap. noverit de ſent. excom. n. 2.* Jo. And. *ibidem num. 1.* Abb. *in cap. Eccleſia Sancta Mariæ num. 23. de Conſtit. Felin. ibid. n. 69.* Dec. *n. 6.* Hoſtien. *in cap. final. de reb. Eccleſ. non alien.* Paul. de Caſtr. *conſ. 89. num. 1. lib. 2* Alex. *conſ. 210. num. 1. & conſ. 211. num. 3. volum. 2.* Jaſon. *conſ. 161. num. 15. lib. 2.* Boſſius *in prax. crim. tit. de Principe num. 539. & tit. de pæn. nu. 43.* Duard. *in Bull. Cœnæ lib. 2. can. 15. quæſtion. 19. num. 83.* Annæus Robert. *lib. 2. rer. jud. cap. 21.* Regens à Ponte *in Reſponſ. pro Cenſur. contra Venetos fol. 83. & ſeqq.* Jo. KocKier. *in Vindiciis libertatis Eccl. par. 1. cap. 11.* Petr. PecKius *tract. de Amortizat. cap. 6. num. 1.* & complures alii videndi apud Dian. *tom. 10. tract. 2. reſol. 103.* Quibus addo Menoch. *lib. 9. conſ. 879. nu. 10. in fin.* & Maynard. *de privil. Eccl. contra Venetos par. 2. art. 22. ex num. 67.* teſtantes, in Statu Mediolanenſi ſervari, ut conſimile ſtatum Clericos non comprehendat. Paſſerin. *in cap. fin. num. 4. de Imm. Eccl. in 6.* Barboſ. *in c. Eccl. S. Mariæ n. 29. de Conſtit.* Gonzal. *in cap. 4. verb. Monaſteria de teſtam.* Valenzuola *contra Venet. par. 3.*
per totum, & ſic ſi ſtatutum, ſeù lex expreſsè faciat 25
mentionem, ne dentur Eccleſiaſticis bona, nulla eſt, & debet revocari: ſi verò dicat non poſſe relinqui, aut donari forenſi, & non ſubdito, tunc debet declarari, ne comprehendat Eccleſiaſticos. Fagnan. *cit. cap. Eccleſia S. Mariæ, & cap. Quæ in Eccleſiarum de Conſtit.* & Paſſerin. in his terminis *ad cap. fin. nu. 5. de Imm. Eccl. in 6.* alias ſtatuentes incurrunt excommunicationem in Bulla Cœnæ Domini *Can.* 17. Bonacin. *de Cenſur. in Bulla Cœnæ diſp. 1. quæſt. 17. ſect. 2. punct. 2. n. 17. & 18.*

Idque ſanè procedit, ſivè verba hujuſmodi legis, 26
vel ſtatuti dirigantur in Eccleſias, & Eccleſiaſticos, ſivè in perſonas Laicas; etenim ſi in Eccleſias dirigantur, certè hæ nullimodè iis afficiuntur, utpotè quæ humanis legibus ſunt exemptæ, ut ſunt textus ſatis vulgati *in cap. Eccleſia Sancta Mariæ de Conſtit. cap. cum laicis de rebus Eccleſ. alienand. & Can. inter hæc 33. qu. 2.* & in jure Cæſareo eſt textus *in auth. caſſa C. de SS. Eccleſiis*, aliiſque concordantibus.

Cujus quidem ratio eſt, defectus poteſtatis, & ju- 27
riſdictionis Principis laici in Eccleſias, & Eccleſiaſticos, ut communiter Doctores *in cit. cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ*, præſertim Abb. *n. 4.* Dec. *nu. 24.* Ancharan. *in cap. 1. de Conſtit.* Neminem enim latet, ſtatuendi poteſtatem à juriſdictione pendere. Bart. *in l. omnes Populi in 1. q. princ. de juſt. & jur. l. fin.* ubi Bald. *ff. de Juriſd. omn. jud.* Roman. *conſ. 218. num. 2.* Ancharan. *in cap. Canonum ſtatuta in 9. qu. de Conſtit.* quapropter nullum præjudicium ex hujuſmodi legibus in Eccleſias, & Eccleſiaſticos derivatur, *can. benè quidem 96. diſt. gloſ. 1. in cap. quæ in Eccleſiarum, & Innoc. ibid. in princ. de Conſtit.* Quod autem dicitur de ſtatuto, vindicat ſibi locum etiam in Conſuetudine. Fagnan. *in dict. cap. quæ in Eccleſiarum n. 19. & 52.*

Si verò verba hujuſmodi legum, vel ſtatutorum di- 28
rigantur in perſonas laicas ſubditas: idem quoque eſſet dicendum; quandoquidem licèt tales leges non viderentur infringere libertatem Eccleſiaſticam quoad verba, infringerent tamen quoad mentem; faciendo fraudem de perſona in perſonam. Gloſ. *in cap. final. verſ. libertatis de immun. Eccl. in 6.* ubi Jo. Andr. & Anchar. *ſub num. 1.* Indirectè enim auferrent Eccleſiis, & Eccleſiaſticis jus, quod habent liberum, ut poſſit eiſ-
dem à quocumque legari, donari &c. tum ex Impe- 29
ratorum permiſſu, ut mox vidimus, & conſtat ex *l. 1. & l. generali, & l. ut inter Cod. de SS. Eccl.* tum ex jure Pontificio, *can. futuram Eccleſiam & can. videntes 12. q. 1.* & conſequenter ejuſmodi leges, vel ſtatuta ſunt læſiva Eccleſiaſticæ libertatis, & eorum Conditores incurrunt excommunicationem, ut tradunt Hoſtien. *in cap. fin. de reb. Eccleſ. non alien.* Innocen. *in cap. noverint de ſent. excomm. num. 2.* & ibi Jo. Andr. *num. 2.* Panormit. *in cap. Eccleſia S. Mariæ num. 27. de Conſtit.* & ibi Felin. *numer. 69.* Dec. *num. 6.* Bart. *in l. filiusfamilias §. Divi il 2. num. 12. ff. de legat. 1. & in l. cunctos Populos num. 29. Cod. de ſumm. Trin.* Bald. *in l. privilegia num. 1. Cod. de SS. Eccleſ.* & alii, quæ excommunicatio continetur, ut mox dixi, in Bulla Cœnæ Domini.

Potiſſimùm verò, quia nulla diſpoſitio, quantum- 30
vis generalis apta eſt comprehendere perſonas, vel caſus in ſpecie privilegiatos; ſaltem ex defectu voluntatis Legiſlatoris, ut benè advertit Delbene *de Immunit. tom. 1. cap. 8. dub. 11. ſect. 1. n. 5. & 10.*

Aliàs maximum reſultaret inconveniens, quod ſcilicet Clerici ſemper eſſent ſubjecti legibus; & ſtatutis laicalibus, eò quod laici nati ſint, ut ad propoſitum ſtatutorum laicalium adnotat Rota *dec. 349. nu. 22. part. 11. recent.*

Imò deterioris conditionis eſſent Eccleſiæ, & Ec- 31
cleſiaſtici ipſiſmet laicis, quibus de jure communi non eſt vetitum acquirere per viam donationis, legati, &c. quod utique non eſſe ferendum, deſumitur clarè *ex textu in cap. final. de Immun. Eccl. lib. 6.*

cap. cum

cap. cum terra, & ibi Butr. *de elect.* Paul. de Caſtr. *in auth. caſſa num.* 4. *& ſequent.* & ibi Dec. *num.* 17. *C. de Sacroſ. Eccleſ.* Nota enim eſt hodie Theorica, quam
32 reprobato Bartolo, communiter Doctores amplectuntur, quod ſcilicet leges, & ſtatuta laicalia non arctent Clericos, ſivè diſponant circa ea, quæ conceduntur Clericis in privilegium, ſivè circa ea, quæ illis competunt de jure communi, & tamquam cuilibet de Populo, ita Doctores citati, quos refert, & ſequitur Fagnan. *in cap. Eccleſia S. Mariæ de Conſt.* In ſimili propoſito legis, vel ſtatuti laicalis prohibentis alienationem fieri in non ſubditos Amendol. *ad Franch. dec.* 311, *num.* 8. Idemque adſtruunt Theologi Servitæ ſcribentes pro validitate Cenſurarum S. M. Pauli V. contra Dominium Venetum, *cap.* 8. *fol. mihi* 115. confutantes ſimile argumentum F. Pauli, freti textu in *cap. eos qui de Imm. Eccl. lib.* 6.

33 Qua de re in puncto Hoſtien. *in ſumma lib.* 3. *de Imm. Eccl, num.* 12. ait: *Sed nec illa Immunitas prætereunda eſt, quod quilibet poteſt regulariter rem ſuam, Eccleſiæ relinquere, contra quam multi Tyranni diverſas machinationes ingerunt, & ideò contra tales invehitur Concilium Generale*, intelligit de Lateranenſi ſub eodem Innocentio III. Authore hujus noſtræ Decretalis, & plenè firmat Jo. Beltrano Guevara *in propugnaculo libert. Eccl. aſſert,* 1. §. 6. *num,* 4. Jo. Franciſcus Fagnan. *de Juſt. & valid. Cenſur. Pauli V. in Venet, part.* 3. Fabian. de Monte *de vendit. & empt. parte* 3, *quæſt.* 21. *num.*46. Redoan. *de reb. Eccl. non alien. quæſt,* 52. *numer.* 121, Emmanuel Roder. *quæſt. Regul. tom.* 1, *quæſt.* 66. *artic.*4, Marta *de Juriſd. par.* 4. *cap.* 76. *per tot.* Oliva *de foro Eccl. par.* 1. *quæſt.* 28. *numer.* 44, *cum ſequent.* quidquid dicant aliqui apud Tholoſ. *in Jus Canonic. tit. de reſcript.* §. 1. *cap.* 27. *numer,* 8. *cum ſequentibus*, Bellug. *in ſpecul. Princ. rubr.* 14. §. *veniamus num,* 37. Pereir. *de manu regia l.* 2. *cap.* 64. *ex num.* 9.

34 Accedit, quod Eccleſiæ, & Eccleſiaſtici ne quidem directivè tenentur, legibus laicalibus, etiam latis ob bonum & utilitatem publicam, quando de illis ſpecialem faciunt mentionem, utpotè erat lex illa Henrici; Eſſentia enim legis unice conſiſtit in poteſtate, & juriſdictione Legiſlatoris, D. Thom. *cap.* 12. *quæſt.* 90, *art.* 3. & communiter Canoniſtæ in *d. cap. Eccleſia S. Mariæ, & cap. cum acceſſiſſent de Conſtit.* Neque bonum publicum tribuit juriſdictionem Legiſlatori, cùm non ſit niſi qualitas legis, ut ait Marta *de juriſd. part.* 4. *cap.* 1. *num.* 45. Sperell. *deciſ.* 12. *numer.* 25. Fagnan. *in dict. cap. Eccleſia S. Mariæ numer.* 5. & proinde non poteſt conſiderari publicum bonum ſine poteſtate, quemadmodum non poteſt conſiderari qualitas ſine ſubſtantia, *l.* 2. *ff. de uſufr.* Fagnan. *ubi proximè*. Præterea ſi verum eſſet, quod Eccleſiaſtici ligentur legibus latis ob publicum bonum, ſaltem directivè, ſequeretur, quod ſemper legibus laicalibus tenerentur, eò quia nulla poteſt eſſe lex, quæ pro bono publico non feratur, *cap. erit autem lex diſtinctione* 4. D. Thom. 12. *quæſt.* 96. *art.* 1. Moſen. *de juſt. diſp.* 2. *vol.* 2.

35 Prædictis attexitur alia urgens ratio, quoad prohibitionem relinquendi in teſtamento Eccleſiis, & Eccleſiaſticis, nam læderetur etiam libertas morientium, quæ nequit ſtatuto, aut lege labefactari. Paul. de Caſtr. *in leg. ex facto numer.* 6. ubi Franc. Curt. *in addit. litt. C. ver. Statutum diſponit ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. Crot. in repet. leg. omnes populi num,* 64. *ff. de Juſt, & Jur.* ubi Bald. *num.* 67. Jo: Franciſcus à Ponte *conſ.* 148. *n.* 4. *vol.* 1. *Viv. comm. opin.* 829. *lib.* 2. *opin. num.* 1. Menoch. *conſil.* 496. *num.* 103. &, ut utar verbis textus *in leg.* 2. *in fine ff, ſi à parent. quis manumiſſ. fuerit*, iniquum eſt ingenuis hominibus non eſſe liberam rerum ſuarum alienationem, *& l.* 1. *Cod. de Sacroſ. Eccl.* ibi: *nihil enim eſt, quod magis hominibus debeatur, quàm ut ſupremæ voluntatis, poſtquam jam aliud velle non poſſunt, liber ſit ſtylus, & licitum, quod iterum non redit arbitrium*, quæ præcisè diriguntur ad fovendam libertatem diſponendi Eccleſiarum favore. Præterea *ex* §. *per traditionem Inſt. de rer. diviſ.: nihil tam conveniens eſt naturali æquitati, quam voluntatem Domini volentis rem ſuam alteri transferre, ratam haberi*; Itaque jus iſtud, quod vulnerare curant aliquæ ſæculares poteſtates, eſt naturæ, æquitati, ac juſtitiæ inſitum.

Felix igitur Regnum Neapolitanum, ubi tam reli- 36
gioſè colitur libertas, & immunitas Eccleſiaſtica, ut procul numquam non fuerint leges Eccleſiis, ejuſque Miniſtris præjudicantes: idque fatentur bona, quæ in Civitate, & extra, ab Eccleſiaſticis perſonis poſſidentur, libera à quibuslibet oneribus, & tributis laicalibus.

Ex hactenus dictis, improbata quoque remanet 37
lex illa, nuncupata Amortizationis, quæ de facto ſervatur in nonnullis Principatibus, quæque decernit, teneri Eccleſias, ſivè manus mortuas transferre intra certum tempus in manus laicas bona à laicis habita, & non poſſe illas in perpetuum retinere ſine licentia expreſſa Principis; Quandoquidem reaſſumendo jura, & auctoritates ſuperius recenſitas, manifeſtò reſultat ex eodem ſæpè enunciato defectu poteſtatis, & juriſdictionis, prohiberi Principes laicos hujuſmodi leges ferre, utì libertati Eccleſiaſticæ inimicas; Præterquam quod ad hujuſcemodi legum confutationem, clara eſt deciſio Alexandri IV. regiſtrata *in cap.* 1. *in fin. de Imm. Eccl. lib.* 6. cujus verba ſunt: *Nec etiam liceat illis (ſcilicet Scabinis, Conſulibus, & Dominis temporalibus) ipſas Eccleſias, vel perſonas Eccleſiaſticas ad diſtrahendum, vel alienandum, vel extra manum ſuam ponendum acquiſita jam, vel quæ deinceps acquirent, aliquatenus coarctare*. Huic textui etiam adſtipulatur *cap. eos qui final, eod. tit. & lib,*

Neque deſunt Doctores deteſtantes hanc conditio- 38
nem vendendi intra certum tempus, tamquam gravem, & Eccleſiis oneroſam, atque contra earumdem libertatem, & præ ceteris Geminian. *ad dict. cap.* 1. *num,* 5. *verſ. nota quod laici* Franc. *nu.* 5. *Dec. in cap. Eccl. S. Mariæ n.* 129. *verſ.* 8. *de Conſt.* Bald. *in auth. hoc jus porrectum num.* 18. *Cod. de Sacroſanct. Eccleſiis Archid. in c. Romana de appellat. lib.* 1. *verſ. conſuetudine*, Petr. Pechius *tract. de Amortizat. bonor. inter tract. magn. to.* 11. *fol.* 316. *cap.* 5. *&* 6. Jo: Valer. *de differen. inter utrumque for. verb. Bona diff.* 3. *nu.* 1. & Matthæus de Afflictis *Juriſconſultus Neapolitanus ad Conſt. Regni*, quæ incipit *Sicut accepimus lib.* 3. *rubr.* 26. *nu.* 2. teſtatur, Conſtitutionem ſimilem Friderici II. qua dabatur facultas relinquendi per inſtitutionem, vel legatum bona ſtabilia burgenſatica Eccleſiis, & Religioſis locis, dummodò intra annum venderentur ſubdito Regis, aliàs Fiſco applicarentur, fuiſſe correctam *per Cap.* Regis Caroli II. quod incipit *Item ſtatuimus, quod poſſeſſiones, char.* 21.

Non tamen inficior, poſſe, ut infra dicam, perſo- 39
nam privatam, ſivè inter vivos, ſivè in ultima voluntate înijcere vinculum rei ſuæ, quod ſcilicet illa numquam alienari poſſint in Eccleſiam, & perſonas eccleſiaſticas, ea ratione, quia unuſquiſque rei ſuæ eſt moderator, & arbiter, vulgata *leg. in re mandata Cod. mand.* unde is, ad quem res illa pervenit, debet ſervare pacta, & conditiones à transferente appoſitas, ex *c. verum de condit. appoſ. cap. cum dilecti de donat. & c. præterea* 2. juncta *gloſ. verſ. inſtitutos de Jurepat.*

Secus verò dicendum de Legiſlatore, ſeu Conditore ſtatuti laicalis; ſiquidem cum is non ſit dominus proprietatis rerum, ſed tantùm habeat in illis dominium, quod vocant ſuperioritatis, & protectionis *l. bene à Zen. C. de quadrien. præſcr.* & ibi *gl. recepta* idcircò non poteſt adijcere conditionem rei alienæ, præſertim in præjudicium non ſubditi, qualis eſt Eccleſia, cui competit jus, utì cuilibet privato, acquirendi immobilia quolibet titulo à quocumque ut aliàs plenè probavi, & Princeps utroque jure reperitur expreſsè prohibitus ſimiles leges condere. Ad hoc vide Dian. *part.* 9. *tract.* 2. *reſol.* 27. Del Bene *tom.* 1. *de Immunit. cap.* 8. *dub.* 11. *ſect.* 3. & alios.

Poſſet tamen id locum habere ex privilegio Sum- 40
mi

Digitized by Google

mi Pontificis, uti rerum Eccleſiaſticarum Supremo moderatore, nihilominus, qui fundatur in tali privilegio, debet illud clarum, & in forma authentica exhibere *ad tex. in cap. 1. de fid. inſtrum. & cap. porro de pri' vil.* ubi Abb. Dec. *& alii.*

Concludendum demùm, irritam eſſe legem, aut ſtatutum, ut non poſſint vendi, vel alio modo transferri bona ſtabilia in Eccleſias, vel Eccleſiaſticos, niſi adhibita licentia laicæ poteſtatis, quod quidem indirectè tenderet ad libertatem Eccleſiæ coarctandam, liberè non emendi; *ut in cap. fin. de Immunitat. Eccleſ. in* 6. ubi Joan. Andreas, Abbas, Geminian. *num.* 3. *verſ. Sed pone*, Anchar. *quæſt* 1. *verſ. quaro*, Abbas *conſil.* 26. *lib.* 1. *& conſ.* 63. *numer.* 3. *eod. libr.* 1. quicquid dicat de ſtatuto, ut non poſſit mater diſponere de dote in præjudicium filiorum, de quo infra. Bald. *in l. ut inter divinum num.* 17. *C. de SS. EE. & conſ.* 133. *lib.* 3. qui in *cap. Eccleſia S. Mariæ de Conſtit.* loquitur de prædiis perpetuò tributariis, ad inſtar Emphyteuticorum, de quibus alibi dicam, *& in cap. Quæ in Eccleſiarum eod. tit.* non audet negare dictam Concluſionem à nobis firmatam, Bart. *l. filiusfamilias*, *§. Divi numer.* 11. *&* 12. *ff. de leg.* 1. ubi Ripa *numer.* 81. Jaſon. *numer.* 106. Mirand. *in manuali Prælat.* §. 2. *qu.* 37. *art.* 7. Barboſ. *in d. c. Eccleſia S. Mariæ numer.* 29. Panorm. *ibidem num.* 30. ubi non valere ſtatutum, ut conductores prædiorum Eccleſiæ poſſint ea dimittere in præjudicium earumdem Eccleſiarum. Ferdinand. & Felin. in *cit. c. Eccleſia S. Mariæ n.* 87. Decius *n.* 55. Butr. *in cap. tua, il primo numer.* 4. *de Decimis*, Petr. Jacobus Aurelianenſis *in pract. tit. de acquiſit. ab Eccleſ. numer.* 15. *verſ. nunc autem dico*, Redoan. *de reb. Eccl. non alienan. qu.* 10. *nu.* 16. idem Panormitan. *in cap. à nobis, il* 1. *de ſentent. excommun.* Riminald. *conſil.* 15. *nu.* 85. Fabian. de Monte *de empt. & vendit.* 3. *p. princ. n.* 45. *verſ. Sed non valeret*, Mandel. *conſ.* 8. Contrariis procedentibus, vel contra communem, vel in terminis bonorum feudalium, ſeu Em-
42 phyteuticorum, vel de facto; non verò de jure, prout alicubi ſervatur, aut ex privilegio Summi Pontificis, & quod ſervetur in Gallia, dixit Renat. Choppin. *de domin. Franciæ tit.* 13. *n.* 5. quem uſum retellit Petr. Jacob. *citat. practic. tit de acquiſit. ab Eccleſ. verſ. quidam verò*; Nam talis uſus non procedit in bonis Allodialibus, & liberè tranſibilibus. VVillelm. de Benedictis in *cap. Raynutius verſ. Uxorem nomine Adelaſiam de teſtament. numer.* 4. & in illis ſervari diſpoſitionem *leg.* 1. *Codice de SS.EE.* ut liberè acquirantur ſtabilia ab Eccleſiis; & de Statuto Germaniæ, Gaill. *obſerv.* 32. *lib.* 2. cui obſtat lex Caroli IV. & Friderici II. ſupra enunciata, quibus, omnia con-
43 trà Eccleſiæ libertatem ſtatuta, irrita eſſe ſemper dixerunt; & advertatur dicto ſtatuto Concilium quoque Conſtantienſe, & de ſtatuto hujuſmodi Mediolani, Signoroll. de Homodeis *conſil.* 21. & contra illud, vide quæ ſcripſit Alberic. de Roſat. *in* 2. *part. qu.* 2. *in fine* apud reſponſum Marci Antonii Peregrini.

Sed numquid poſſit per pactum conveniri à Miniſtris Eccleſiarum ſæcularium, & Regularium, ut non poſſit Eccleſia detinere bona ſtabilia, ei obventa per ſucceſſionem, vel alio modo, ſed teneatur ea vendere extra manus mortuas; Et quoad Eccleſias, ſeu Conventus jam fundatos, nulla cadit difficultas quod
44 non ſuſtineatur hujuſmodi pactum ſine ſolemnitatibus *extravagant. Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alienan.* cùm agatur de tàm gravi præjudicio Eccleſiarum, in poſſe, quarum miniſtrorum eſſe non valet jus diſponendi, & renunciandi juri Eccleſiis quæſito; quæ ſanè conventio ne quidem locum ſibi vendicare poſſet in terminis minus odibilibus, ad favorem nempè unius Eccleſiæ, ſed in præjudicium alterius Eccleſiæ pro funeralibus, & aliis juribus hujuſmodi, dixi ſupra in Conſtitutione 3. Cœleſtini III.

Quoad verò Eccleſias, tum ſæcularium, tum Regularium conſtruendas neque dem arbitror valere hujuſmodi pactum in limine fundationis appoſitum, quia ſatis abhorrent jura, libertatis Eccleſiaſticæ reſtrictionem, quam nullatenus labefactari per pacta, & per conſenſus ipſorum Eccleſiaſticorum clara ſunt jura Canonica in *cap. adverſus, cap. non minus de immunitate Eccleſ. & in cap. Clerici* 3. *eodem titul. in* 6. ubi Papa id vetat, & ejuſmodi promiſſa facta, non ſervari jubet ſub pœna excommunicationis, & Interdicti quoad Univerſitates, vocando hujuſmodi promiſſores, tranſito-
riam pacem quærentes, dum mundi hujuſmodi hujus 45
temporalitatem potiùs inhiantes, quàm æternam vitam cupientes, faciendo Principem Provinciarum, hoc eſt Eccleſiam, ſub tributo laicorum, vel ſaltem ſub legibus eorum. DD. *in cit. cap. non minus*, ubi Fagn. *n.* 8. Ut autem hujuſmodi pacta firmitatem obtineant, requiritur ſola poteſtas Sedis Apoſtolicæ, quæ penſata qualitate facti, reique circumſtantiis, modò annuit,
modò abnuit, quia verè hujuſmodi pactum crederem 46
valdè fore ſuſpectum libertati Eccleſiaſticæ; hoc enim medio aperiretur via illam fraudandi, & clanculùm inducendi id quod Principes aliqui laici inducere conati ſunt, & Summi Pontifices tantoperè ſunt deteſtati, prout in terminis dixerunt Cardinal. de Lugo *reſponſ. moral. libr.* 3. *dubit.* 8. *per tot.* Joan. Franciſcus Fagnan. *de Juſtitia, & validitate cenſur.* Pauli V. *in Venetos p.* 3. *pag.* 41. *& ſeqq.* qui *ibid. pag.* 44. dixit aliquando ſuper hoc S. Pontificem diſpenſaſſe; Hinc cùm de anno 1688. conſulta fuerit Sacra Congregatio Concilii de mandato Sanctiſſimi, an fuiſſet concedendum beneplacitum ſuper concordia inita inter Patres Societatis Jeſu, & Communitatem Salutiarum in Provincia Pedemontana, pro reaperitione Collegii ibi-
dem facienda, cui eadem Communitas nonnulla bona 47
aſſignaverat, adjecta conditione, ut Collegium non poſſet retinere bona ſtabilia, quæ acquireret, ſed ea vendere deberet laicis; Et quamvis Nuntius Taurinenſis favorabilem relationem fecerit, ex ea ratione, quia Communitas bona ſua largita fuit, & reperiebatur gravata oneribus laicalibus, & quod aperitio Collegii maximè conduceret educationi juventutis, & Chriſtianæ pietati; adducendo exempla Julii II. qui, de anno 1504. ſimile indultum conceſſit Communitati Clavaſii, & Clementis VII. anno 1532. ſimiliter ad favorem loci Brajarum in fundatione Conventus PP. Sancti Dominici; Nihilominus die 18. Septembris 1699. propoſito dubio: *An petita facultas reaperiendi dictum Collegium cum pactis, & conditionibus ſuprà expreſſis ſit concedenda*; Reſpondit: *Negativè quoad pacta, & conditiones.* Et repropoſita cauſa die 18. Decemb. ejuſdem anni, ſtetit *in deciſis*.

Iiſdem prorſus juribus reprobatur conventio in tran- 48
ſlatione onerum Laicalium in Eccleſias, & Eccleſiaſticos de onere nempè ſolvendi tributa Laicalia, quod aliquando, juſtis contingentibus cauſis, permittitur à Sede Apoſtolica, dummodò concurrant quædam ſpecialia requiſita, præſertim expreſſæ facultatis ejuſdem, de quibus latè Fagnan. *citat. cap. non minus num.* 22. *& ſeq. de immunit. Eccleſ.* de quo tamen alibi dicam. Nec prædictis obſtat, quod ſupra diximus in *Conſtitut. Cœleſtini III.* poſſe regulares in fundatione Eccleſiarum, pacto renunciare privilegio non ſepeliendi in eorum Eccleſiis, & alia promittendi, etſi Juri non conformia, prout licèt Patrono in limine fundationis pacta etiam juri difformia apponere. Lambertin. *de Jure Patron. libr.* 1. *par.* 1. *artic.* 1. *quæſtion.* 9. *num.* 25. Tamburin. *de jure Abbatum tom.* 2. *diſp.* 5. *quæſt.* 10. *num.* 7. Rota *deciſ.* 274. *num.* 4. *&* 5. *coram Roxas*, & in terminis, quod pacta ſint ſervanda à Regularibus, ſunt Textus *in cap.* 1. *& fin. de pactis in* 6. & Rota *dec.* 477. *&* 489. *nu.* 9. *&* 10. *p.* 19. *tom.* 2. *recen.*

Nàm, quæ ſunt firmata in citato Commentario, & 49
ea de quibus loquuntur allegatæ deciſiones, procedunt in caſu pactorum, quæ fiunt per Regulares circa ſepulturam cum Parochis, quæ planè permittuntur à jure, utpotè honeſta, & licita, expreſsè canonizata *in citat. cap.* 1. *& finali de Pactis in* 6. ſecus tamen eſt dicendum de pactis non ſolùm contra jus poſitivum, ſed & contra bonos mores, & illicitam qualitatem impor-

importantibus, ut declaratur *in cit cap. finali*: ibi: *Dum tamen aliàs ſint licita, & honeſta*; prout de re impoſſibili de jure, vel de facto, pactum obligationem non inducere, eſt *Text. in cap. finali de Pactis*. & licèt Patrono fas ſit apponere conditiones in limine fundationis, licèt non ſint juri conformes, non tamen quidem poteſt adjicere eas, quæ ſint contra naturam actus, vel contra bonos mores, quibus jus vehementer reſiſtit, ut ex citatis & ex Gloſſa *in Can. 1. verbo non pertinere circa finem* 10. *quaſt.* 1. Buratt. *dec.* 223. *nu.* 13. dixi latè *tom.* 1. *Conſtitut. unic. Caliſti II. ſect.* 1. *pagin.* 428. *num.* 111. Itaque dicta pacta utpotè expreſsè contra libertatem Eccleſiaſticam, & à Sacris Canonibus vetita, abſque Papæ beneplacito nullo modo poſſunt iniri, nullamque obſervantiam merentur.

S E C T I O I.

An Statutum prohibens mulieribus diſponere de dote, vel in certa ſumma, comprehendat diſpoſitiones factas erga Eccleſias, & Eccleſiaſticos?

S U M M A R I U M.

1 *An ſtatutum, quod mulier non poſſit diſponere de dote, niſi in certa quota, ſit validum? & nn. ſeqq.*
2 *Adducitur opinio affirmativa, & comprobatur ratione, & DD.*
Adducuntur plura exempla hujuſmodi Statutorum, nempè Urbis, & Viterbii, & n. 10.
3 *Refertur differentia inter dicta Statuta.*
4 *Ita etiam adeſt conſimilis Conſuetudo Neapoli,*
Adducitur differentia contractus matrimonii in Regno Neapolis circa dotem, ubi de Conſuetudine generali more Magnatum, & Conſuetudine Capuani, & Nidi.
5 *Simile Statutum Urbis Veteris, ac magis rigoroſum, ut nullo modo poſſit mulier diſponere de dote in præjudicium filiorum.*
6 *Statuta tollentia facultatem teſtandi, non ſubſtinentur,*
7 *Id explicatur, quod procedat in ſublatione totius facultatis, ſecus in limitativa.*
8 *Defenditur validitas, & juſtitia dictorum Statutorum prohibentium, ſeu limitantium facultatem diſponendi mulieribus in favorem filiorum.*
9 *Dicta rationabilitas major eſt in Statuto modificativo libertatis diſponendi de dote, quàm in totali prohibitione, ſed etiam adeſt ratio in hoc caſu.*
10 *An dicta rationabilitas poſſit operari, ut hujuſmodi Statuta quoad dotem, afficiant Eccleſias, itaut ad favorem earum non poſſit diſponi, ubi de Statuto Urbis, & Viterbii, & n. 12.*
11 *Filius Clericus, vel Religioſus, quatenus poſſit uti dicta Conſuetudine ad ſui favorem contra diſpoſitionem matris diſponentis ultra ratam permiſſam de Dote, ubi, de d. Conſuetudine Neapolis.*
12 *Statuta verò diſponentia, ut mulier non poſſit diſponere ad favorem Eccleſiarum, non ſunt valida.*
13 *Ita, ſi Statutum adſit, ut mater non poſſit diſponere extra filios laicos, non procedit, ſi diſponat ad favorem Clerici, vel ſi habeat filios Clericos.*
14 *Si verò mandet Statutum, ut mater nequeat diſponere, ſeu teſtari, niſi in certa quota, idque ad favorem filiorum, an ſubſtineatur, ut nullum ſit relictum ultra dictam quotam ad favorem Eccleſiarum factum?*
Dicitur quod nullum ſit relictum, ibidem.
15 *Contrarium videtur firmaſſe Rota, ubi de Statuto Viterbii.*
16 *Declaratur Concluſio, ac deciſiones Sac. Rota in hoc, & nn. ſeqq.*
17 *Dicta Statuta requirunt ſubiectionem perſonarum, & bonorum.*
18 *Defenditur validitas dicti Statuti, ex eo, quia eſt directum in laicos, ſed non eſt tuta ratio, & n. ſeqq.*
19 *Laici neque directè, neque indirectè. dirigendo verba in laicos ſubditos, poſſunt præjudicare libertati Eccleſiarum.*
20 *Vera ratio adducitur, quod ſit contractus, vel quaſi contractus, qui ſit à muliere cum Viro in Capitulis matrimonialibus, & dum nubit, & nn. ſeqq.*
21 *Prout in lucro dotali, nequit citra illud præjudicari, etſi in favorem Eccleſia.*
22 *Prout quoque in legitima debita, vel in bonis confiſcatis,*
23 *Eò magis id procedit ſi mulier habeat certam quotam, de qua poſſit diſponere, vel bona extra dotalia,*
24 *Sed quatenus remaneat inteſtabilis de tota dote, etiam ſubſtinetur, ſed intrat officium Judicis, ut aliquid pro anima relinquatur.*
25 *Sunt laudabilia iſta Statuta reſtringentia facultatem diſponendi conjugibus ad favorem filiorum & adducuntur verba D. Auguſtini, & D. Ambroſii contra eos, qui exhæredant filios, ut relinquant Eccleſiis,*
26 *Poteſt tamen augeri legitima, non autem deſtrui libertas conjugum, præſertim in præjudicium Eccleſiarum,*

OPportunè hic quærendum puto, an Statutum, quod viget in aliquibus locis, ut non poſſit mulier diſponere de ſuis dotibus in præjudicium filiorum, vel permiſſa tantùm diſpoſitione in certa quota, ſit validum, itaut facta diſpoſitio alio modo ad favorem Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticorum, ſit irrita? Certum quidem videtur, de jure hujuſmodi ſtatuta reſtringentia facultatem mulierum teſtandi favore filiorum, eſſe valida, cùm tendant ad conſervationem bonorum in familia, ſitque conſentanea juri naturali dictanti conſervationem ſui, & ſuorum, ut latè in his terminis raciocinatur Cardinal. de Luca *de teſtament. diſc.* 30. *numero* 6. Corrad. *in prax. beneſ. libr.* 2. *capitul.* 15. *numero* 142. Merlin. *de legit. l.* 3. *tit.* 1. *q.* 24. *n.* 40. *verſ. occurrunt*, Rot. *in Viterbien. Confirmationis ſtatuti dec.* 31. *nu.* 2. & 3. poſt Antonell. *de Jurib. & oner. Cleric.* ex eo, quod attendatur favor liberorum, ut ex *c. fin.* 17. *qu.* 4. Zabarell. *conſ.* 144. *per tot.* Caldetin. *conſ.* 20. *de Conſt. per tot.* & de ſimili Statuto Urbis *cap.* 134. quod mulier nequeat diſponere de dote, niſi in decima parte pro anima, agit Fenzon. *ibid. n.* 1. & *ſeq.* Conſtantinus *to.* 2. *annot.* 32. *art.* 2. *n.* 142. Rota *dec.* 140. *n.* 5. *part.* 3. *recen.* & filii ſuccedunt in vim dicti Statuti, ab inteſtato æqualiter, ex teſtamento verò poſſunt ſuccedere inæqualiter, dummodò præſervetur eiſdem legitima *cit. deciſ.* 140. *n.* 5. *par.* 3. *Recent.* Verumtamen de aliis bonis extra dotem poteſt mater diſponere prout vult, ſed juris ſervata cenſura Fenzon. *tit. nu.* 5. & 6. Conſimile ſtatutum eſt Viterbii, ut mater nequeat diſponere de dote, niſi in decima parte pro anima, ut in *Viterbien. confirmat. ſtatuti* 6. *Aprilis* 1685. *num.* 1. & *ſequ.* quæ eſt *deciſ. cit.* 31. poſt Antonel. *de Jurib. Cler.* ubi alia hujuſmodi ſtatuta recenſentur, Rota *dec.* 1234. *num.* 11. & 12. *per tot. coram Emerix iun.* ubi tradit, hoc Statutum uti æquum, & rationabile, ac uniforme aliis Italiæ ſtatutis, eſſe ſervandum, & ſufficere confirmationem in forma communi, & eſſe in volumine aliorum Statutorum, & *deciſion.* 1327. *coram eodem*, & comprobavit idem ſtatutum Rota *in Viterbienſi Manutentionis* 11. *Maii* 1699. *cor.* D. Scot-

(margin: 1 beside "quod viget in aliquibus locis, ut non poſſit mu-"; 2 beside "liorum, eſſe valida, cùm tendant ad conſervationem"; 3 beside "to æqualiter, ex teſtamento verò poſſunt ſuccedere inæ-")

Digitized by Google

D. Scotto, quæ eſt *deciſio* 9. confirmata *dec.* 10.
poſt Conſtantin. ad Statuta Urbis, & admiſit in
Romana Teſtamenti 23. *Martii*, *&* *Junii* 1703.
3 *coram Dom. Priolo*. Adeſtque tamen differentia in-
ter Statutum iſtud, & illud Urbis, quia in illo Ur-
bis, Mater, ut dixi, poteſt diſponere inter filios in-
æqualiter, ſecus in Statuto Viterbii: imò neque po-
teſt imponere onus, cùm videatur aucta legitima fi-
liorum in virili, juxta citatos.

4 Ita etiam Neapoli adeſt ſimilis conſuetudo redacta
in ſcriptis, & etiam juxta uſum contractus matrimo-
nii Nidi, & Capuani. Cardinal. de Luca *diſc.* 128.
de dote numer. 14. ubi de vario modo contrahendi
ibi, nempè juxta uſum Capuani, & Nidi ſimplici-
ter, & ſic juxta conſuetudines in ſcriptis redactas,
& more Magnatum jus commune continente exem-
pto à dictis conſuetudinibus generalibus, & particu-
laribus: hinc juxta dictas conſuetudines, filii habent
novem partes dotis, relicta matri tantùm decima
parte dotis diſponenda, itaut in illis novem partibus
remaneat inteſtabilis, habeatque labia clauſa. Franch.
deciſ. 667. *numer.* 2. & priùs *deciſ.* 435. *numer.* 36.
& de conſuetudine hujuſmodi Beneventi, Spada *con-
ſil.* 365. *numer.* 5. *&* *ſequenti lib.* 2. Rota *dec.* 877.
888. 889. *par.* 4. *diverſ.* ac de Statuto magis rigo-
5 roſo Urbevetano, ut mater nullam quotam poſſit diſ-
ponere dotis, Cardinal. de Luca *de dote diſc.* 106.
& in *Deciſione* ibi enunciata *coram Albergato*, &
priùs *dec.* 388. *l.* 1. *cor. Puteo*.

Nec obſtat, quod hujuſmodi Statuta tollentia facul-
tatem teſtandi, non ſint approbanda, ut videntur
ſentire textus in *l.* 2. *ff. ſi à paren. quis manumiſſ. fuer.*
l. 1. *Cod. de SS. EE.* cum aliis concordantibus, quibus
cavetur libertas teſtandi, & docent ad rem Paul. de
Caſtro in *l. ex facto numer.* 6. ubi Franc. Curt. in *addit.*
litt. C. ver. ſi Statutum diſponit, *ff. de vulg. & pupill.*
ſubſtitut. Crot. *in repetit. l. omnes populi numer.* 64.
ff. de Juſt. & Jur. ubi Bald. *num.* 68. idem Crot. *conſ.*
52. *numer.* 14. *libr.* 1. Jo. Franciſcus à Ponte *conſil.*
148. *numer.* 4. *per totum volum.* 2. Vivald. *commun.*
opin. leg. 2. *opin.* 829. *numer.* 1. Pariſ. *conſ.* 12. *num.*
6. *&* 7. *par.* 3. Decian. *conſ.* 16. *num.* 100. *volum.*
4. & latè Rota *deciſ.* 9. *numer.* 4. *& ſequenti par.*
9. *recent.*

Nam allegati textus, & DD. iis inhærentes proce-
6 dunt in caſu ſublationis totius facultatis teſtandi, ſine
aliqua rationabili cauſa præponderante, non autem in
caſu dicti Statuti in favorem filiorum, Bald. *in leg.*
ex duobus, *§. ultimo numer.* 3. *verſ. in eadem gloſſa*,
& verſ. cautè tamen, *ff. de vulg. & pupill.* cùm alio-
7 quin eſſe valida hujuſmodi Statuta, modificantia ſolùm
facultatem teſtandi, docuerint Eugenius *conſ.* 85. *num.*
19. *lib.* 1. *& conſ.* 70. *num.* 12. *lib.* 2. Decius *conſ.*
455. *in principio*, *ad num.* 6. *conſ.* 612. *num.* 1. *&*
in fine, Pariſ. *conſ.* 16. *num.* 4. *lib.* 3. Tiraquel. *de*
8 *leg. connub. gloſ.* 5. *numer.* 97. *& ſeq.* Puteus *deciſ.*
388. *lib.* 1. *& in cit. deciſ.* 9. *num.* 2. *& ſeq. par.* 9.
recent. & quidquid ſit circà validitatem Statutorum
quoad ſolemnitates, de quo alibi agam, attamen ſub-
ſiſtentiam Statutorum ſimilium reſtringentium faculta-
tem teſtandi de dote in favorem filiorum, ner-
vosè tuentur plerique Doctores illa eſſe rationa-
bilia, favorem potiùs, quàm odium continentia, &
non habere Juris vehementem reſiſtentiam, cùm fa-
ctio teſtamenti proveniat ex Juris Civilis diſpoſitio-
ne, cui ex rationabili cauſa poteſt derogari, Car-
dinalis de Luca *citatus diſc.* 30. *teſtament. numer.*
6. *& ſequenti*, *& de dote diſc.* 106. *numer.* 7. *&* 8.
Rota *deciſ.* 167. *numer.* 9. *& ſequenti*, *& deciſ.* 188.
numer. 22. *&* 23. poſt Merlin. *de legitima*, *& deciſ.*
66. *numer.* 32. *par.* 9. *recent. cum pluribus ibi cita-
tis*, ubi quod etſi ea, uti contraria juri, ſint odioſa;
tamen continent rationem, quæ excludit odium ir-
rationabile, ut noviſſimè Rota *deciſ.* 1327. *numer.* 7.
*coram Emerix Jun. & in Viterbien. confirmationis Sta-
tuti deciſ.* 31. *nu.* 2. poſt Antonell. *de Jurib. & onerib.
Cleric.*

Hinc, quamvis clariùs colluceat talis rationabilitas,
ſi agatur de ſtatuto modificativo libertatis mulieris te-
ſtandi de quota, quam ſi prorſus libertatem adimat, ut 9
animadvertit *cit.* Card. de Luca *de dote diſc.* 106. *num.*
6. tamen non deſideratur ratio, etiamſi Statutum to-
tam dotem coarctet diſponendam inter filios, ut pro-
ſequitur *citato* Cardinal. de Luca, *& Theſaur. qu. for.*
91. *lib.* 1. *nu.* 4. Rota *dec.* 188. *num.* 22. *&* 23. poſt
Merlin. *de legitima dec.* 157. *coram Roxa*, *aliàs* 66.
par. 9. *recent. et dec.* 7. poſt Fenzon. *ad ſtat. Urb.* ea-
que ratio patens eſt, quia vel ſubſiſtit, & conſidera-
bilis eſt libertas teſtandi inter filios, ſingulos ſingulis
præferendo; ſine præjudicio legitimæ; vel hac deficien-
te, attendendus eſt favor filiorum, qui ſanè præpon-
derat favori matris, cui remanet facultas teſtandi in
reliquo patrimonio; & ratione hujus præponderantiæ,
Statutum dicitur favorabile, cùm alioquin nullum Sta-
tutum, nullaque lex exter, quæ uni faveat, & alteri
non noceat. Præterquamquod favor ipſarum mulierum
ad huc eſt conſiderabilis, ut nimirum evitetur faci-
lis deceptio ipſarum relinquendi aliis, poſthabitis eo-
rum filiis, ut procedit conſiderata tali ratione in con-
ſimili prohibitione. Textus in *l. hac edictali C. de ſe-
cundis Nuptiis*.

Prædicta autem ſic explicata, benè poſſunt inducere 10
in genere validitatem Statutorum, non autem, ut ea
vires extendere valeant in præjudicium Eccleſiarum,
& Eccleſiaſticorum, quibus relinquitur; nam Statuta
laicorum ex firmatis ſupra, neque directè, neque in-
directè poſſunt tollere laicis libertatem diſponendi in
Eccleſias, & Eccleſiaſticos, *cap. quæ in Eccleſiarum
de Conſtit. et cap. de Imm. Eccl. in* 6. *c. benè quidem*
96. *diſt.* Unde ſunt ipſo jure nulla *c. noverit*, *c. gra-
vem de ſent. excomm.* & etiam in jure Civili *auth. caſ-
ſa C. de SS. EE.* Abbas *conſ.* 63. *n.* 1. *et ſeqq. libr.* 1.
Bart. *in l.* 1. *n.* 32. *C. de Summ. Trin. et fid. Cath.* Rota
dec. 521. *cor. Bichio*, *n.* 4. *dec.* 528. *n.* 9. *cor. Celſo*. Adeòque
prædictum Statutum Urbis 134. ideò comprehendit diſ-
poſitiones factas, etiam ad favorem cauſæ piæ, & Ec-
cleſiaſticorum, quia omnia Statuta iſta ſunt confirma-
ta in forma ſpecifica à Summo Pontifice, itaut di-
cantur Papalia, ut dixit Fenzon. *citat. cap. num.* 1.
qua confirmatione attenta, nulla cadere valet difficul-
tas, ex indubitabili Papæ poteſtate; ſolùm cadente du-
bio aliquando circa voluntatem in præciſis caſibus e-
xaminanda remanente concluſione in reliquis ſpecia-
liter non confirmatis, ut non ſint comprehenſiva Ec-
cleſiarum, & Eccleſiaſticorum, Rota *cit. deciſ.* 9. *par.*
9. *recent. et in cit. Viterbien. manutentionis*, *impreſ-
ſa poſt Conſtantinum ad Statut. Urbis dec.* 9. *num.* 14.
et ſequ. et dec. 10. *n.* 4. *et ſeqq. in cit. dec. Romana Te-
ſtamenti* 23. *Martii*, *et* 4. *Junii* 1703. *coram Dom.
Priolo*.

Verùm in dicta quæſtione, ſi agatur, an hujuſmodi 11
conſuetudine, Clericus, vel Religioſus uti valeat con-
tra teſtamentum matris non diſponentis ad ejus favo-
rem, ut eſt caſus in *deciſione* 667. de Franchis in
qua, prima vice deciſum fuit pro Clerico: tamen
contrarium fuit in eadem cauſa per Sacrum Conſi-
lium in gradu reclamationis dictum, firmando doctri-
nam, quod Clericus nequeat jure Conſuetudinis in
ſcriptis redactæ uti, niſi adſit laicus alter frater, qui
poſſet contra diſpoſitionem matris venire, nam tunc
laicus aperit viam, etiam Clerico utendi Statuto, ut
latè de Luca ad Franchis *cit. deciſ. n.* 4. *& ſeqq.* & fun-
damentum reſolutionis eſt, quia Clericus nequit frui ju-
re Conſuetudinis ad ſui favorem; nam ſicuti contra
eum nequit Conſuetudo laicalis habere robur, ita æ-
quum non eſt, quod pro ſe obtineat, ne detur clau-
dicatio; & verè etſi Clericus poſſit uti Statuto laico-
rum per modum privilegii, Surd. *deciſ.* 120. *n.* 10. ta-
men debet ſe declarare, & ad utrumque caſum ſe ex-
ponere. Rota *dec.* 38. *n.* 15. *p.* 19. *rec. dec.* 9. *n.* 7. *&*
8. poſt *cit. Conſtan.*

Si verò agatur de Statuto, qui expreſsè prohibeat 12
mulieri diſponere ad favorem Clericorum, & Eccle-
ſiarum, tunc nullo modo poteſt in iſtorum præ-

Digitized by Google

judicium vires porrigere, ſi in eorum favorem mulier diſponat: imò ejuſmodi Statuto, Eccleſiæ, & Eccleſiaſtici nullimodè uti poſſunt. Abb. in *cap. Eccl. S. Mariæ de conſtit. n. 7. et conſ. 63. n. 7. verſ. non enim ſit, uſque ad verſ. ad ſecundum libr. 1. Graſſ. de eff. Cler. eff. 2. n. 43.* Add. ad Ludoviſ. *deciſ. 279. n. 24. & in cit. dec. 9. n. 7. poſt Conſtant.*

13 Aut Statutum diſponit, ut mater non poſſit de dote teſtari extra filios laicos, &tunc non habet locum, ſi haberet filios Clericos, quia eſt caſus mixtùs, non comprehendens caſum, ſi haberet filios Clericos, ad favorem quorum valida eſt matris diſpoſitio in præjudicium laicorum, tum ex defectu poteſtatis dictis Statuti quoad Clericos, tum voluntatis ſtatuentium reſtrictæ in caſu exiſtentiæ dumtaxat filiorum laicorum, & in his terminis procedit *citat. deciſ. 9. numer. 15. et ſequen. poſt Conſtan. et dec.* 10. ubi, quod debeat attendi ſtatus filiorum, dum aperta eſt ſucceſſio juxta verba Statuti, & in *cit. dec. Romana §. Teſtamenti 4. Junii 1703. §. penult. cor. D. Priolo.*

14 Aut demùm Statutum demandat, ut mulier nequeat teſtari de dote, niſi in decima parte, vel alia quota, ſed mulier diſponat de majori ad favorem Eccleſiæ, relicta ſolùm legitima filiis de jure communi debita,
15 an ſuſtineatur matris diſpoſitio contra Statutum? Et non ſubſtineri tuentur Calderin. *conſ. 20. de conſtitut.* Roland. *de lucro dot. quæſt.* 105. Ancharan. *conſ. 180. numer. 2.* Soccin. *conſ. 93. numer. 1. vol. 1.* Fenzon.
16 *ad cit. c. 134. Stat. Urb. n. 1. et 2.* Zabarell. *conſ. 144.* Abb. *cit. conſ. 63. per tot. lib. 1.* Card. de Luca *de dote diſc.* 103. *n. 13. et alii citati apud dec. 10. poſt Conſtant. n. 20.*

17 Contrarium tamen firmaſſe videtur Rota *in cit. Romana teſtamenti 23. Martii, et 4. Junii 1703. coram D. Priolo*, in quibus fuit approbatum teſtamentum cujuſdam mulieris ad favorem PP. Miniſtrantium Infirmis S. Mariæ Magdalenæ de Urbe, etſi contra Statutum Viterbii, ubi ipſa nupſerat, fuiſſet à filiis op-
18 poſitum diſpoſuiſſe ultra decimam extra illos, ea ratione adducta in dictis Deciſionibus, hujuſmodi diſpoſitiones favore cauſæ piæ, non eſſe ſubjectas formulis, & Statutis laicorum, citando *deciſ. 9. par. 9. recent. et prædictas dec. 5. Viterbien. Manutent. deciſ. 9. et 10. poſt Conſtant.*

Verùm reflectendo ad veritatem, & lecturam iſtarum Deciſionum, in quibus primæ ſe fundant, non videntur applicabiles; nam *deciſ. 9. par. 9. rec.* procedit in caſu teſtamenti facti in cauſam piam, ſine certis ſolemnitatibus inductis à Statuto Viterbii, imò nil decidit, ut reaſſumit Card. de Luca *cit diſc. 106. n. 7.* de quo alibi dicemus; nec ibi actum fuit de iſto caſu propoſito, an diſpoſitio matris valeat in majori quota dotis, quàm permittat ſtatutum, reſtringens diſpoſitionem in reliquo favore filiorum. *In deciſionibus 9. 10. poſt Caſtan.* agebatur de favore filii Clerici, qui factus hæres matris, hujus diſpoſitionem tuebatur contra laicum fratrem petentem eam annullari, eo quod diſpoſuiſſet mater contrà formam ſtatuti inhibentis diſponere, niſi in certa quota, & benè Rota reſpondit, Statutum procedere in matre habente ſolùm filios laicos tempore ſucceſſionis, & ſic caſus erat extra contemplatum à Statuto, ut ſupra innui; Imò ipſæ deciſiones in *Romana Teſtamenti coram Priolo*, quæ continent præciſum caſum propoſitum; ſe fundant præcipuè in eo, quod Teſtatrix non erat ſubdita Statuto Viterbii, cùm in Urbe poſt obitum primi Viri Viterbienſis moram traxerit imò bona erant extrà locum Statuti, & ſic benè arguit Rota, ſtante non ſubjectione mulieris, & bonorum non ſubeſſe ejus diſpoſitionem dicto Statuto Viterbii, ſed Statuto propriæ originis, ad tradita per Bart. *in l fin. §. item reſcripſerunt, n. 6. ff. ad municip.* Rocca *diſp. Jur. cap. 116. numer. 10. et ſequenti*, Rota *deciſio 188. numer.* 14. poſt Merl. *de legit. deciſ. 778. n. 7. coram Emerix Jun. et deciſ. 66. nu. 23. par. 9. recent.* & per tranſitum dictæ mulieris ad ſecundas nuptias in Urbe, continuumque in ea domicilium, viſa fuit liberata à ſtatura primi Viri: Carleval. *de Jud. libr. 1. tit. 1. diſp. 2. quæſt. 6. ſect. 8. num.* 684. Rocca *cit n. 13. et ſeq.* Sperell. *deciſ. 157. num. 22 et ſequ.* in qua ratione pedes figere videtur *cit. deciſ. 1. Romana Teſtamenti, §. Nec talis, et §. quod eo magis, & 2. in eadem §. teſtamentum, et ſeq.* & quod requiratur ſubjectio bonorum, ad hoc ut Statutum valeat robur ſuum porrigere, docuerunt Bart. in *leg. cunctos populos num. 33. Cod. de Summ. Trinit. et fide Catholic.* Menoch. *conſ. 1021. et ſequ. lib.* 3. Rota *deciſ. 335. numer. 2. coram Emerix Jun. dec. 265. n. 5. p. 13. dec. 412. n. 11. p. 16. et dec. 753. n. 9. p. 18. rec. et in cit. dec. 1. Romana Teſtamenti, §. Non prætereundo.*

Unde articulum non videntur firmare dictæ reſolutiones Rotales; & verè, cùm ſtatutum ſit directum mulieres laicas, nulla facta mentione Clericorum, & Eccleſiarum, videtur quod mulier teneatur illud ſervare in favorem filiorum, ſtante rationabilitate Statuti, ſupra firmata, & dixit eadem Rota *in cit. dec. 10. n. 20. poſt Conſtant.* & ſic licèt indirectè videatur tollere acquiſitionem paſſivam Eccleſiarum in dote, ſtante inteſtabilitate mulieris, tamen cùm ratio concurrat præponderans, favor ſcilicet filiorum, nulla læſio videtur inuri libertati Eccleſiæ. Jo. Beltrano Guevara *in propugn. libert. Eccl. aſſert. 1. §. 6. n. 41.* & ſicuti conjuges nequeunt præjudicare legitimæ filiorum, etiam ad favorem cauſæ piæ, ita neque poterunt de tota dote diſponere extra eos vigore Statuti, ut conſiderat Abb. *cit. conſ. 63. lib. 1. n. 4. et 7. et in cit. Viterbienſi confirmationis Statuti dec. 31. n. 3.* poſt Antonell. *de oner. Cler.*

Sed hæc ratio neque videtur tuta, quia ſemper 19
urget, quod nequeant laici diſponere directè, ſivè indirectè contra Eccleſiam, & Eccleſiaſticos, ſubmovendo facultatem laicis ſubditis diſponendi de rebus propriis ad favorem cauſæ piæ, tàm ex defectu poteſtatis ſtatuentium, quàm voluntatis reſtrictæ intrà cancellos ipſius potentiæ; Nec exemplum legitimæ urget; quia iſta debetur in quota à Jure civili taxata, quod quidem Jus Canonicum non improbavit, imò amplexum fuit: numquam autem lex vel Statutum ſimplicis poteſtatis laicæ ſine approbatione Canonica afficit Eccleſias, & Eccleſiaſticos.

At vera, & convincens ratio mihi videtur eſſe pro 20
ſubſtituendo hujuſmodi Statuto, ſeù conſuetudine, quamvis indirectè Eccleſia paſſivè remaneat incapax acquirendi mulieris dotem; quod ſcilicet vigente tali Statuto in loco, mulier quæ nubit, videtur in ipſo contractu matrimonii quaſi contrahere ad favorem filiorum, & viri, ſibimet vinculum injiciens non diſponendi de dote extra filios ad præſcriptum ipſius Statuti, uſu recepti in illa Religione; Quod ſanè eò fortiùs procedit, ſi, utì fieri ſolet, expreſsè conveniatur in pactis nuptialibus relativè ad tale Statutum, ut fit Neapoli, ubi plerumque Capitula matrimonialia ineuntur ad uſum Sedilium Capuani, & Nidi, de quo uſu Cardinal. de Luca *de dote diſ. 102. numer.* 3. Rota *dec. 879. n. 3. par. 3. diverſ.* imò adeſt ibidem Conſuetudo Univerſalis ſcriptis exarata, quæ incipit, *ſi qua moriens*, ut ſupra dixi, & innuit Card. de Luca *de dote diſc. 104. nu. 2. 2.* de Franch. *dec. 486.* In dicto enim caſu, cùm clarus ſit contractus, & voluntas mulieris acceptantis ne legem ad favorem filiorum, nequit amplius ſe retractare, etiam ad favorem cauſæ piæ, quibus conſonat Rota *deciſ. 439. cor. Priolo.*

Hoc idem paſſim uſuvenit in pleriſque, putà in lu- 21
cro dotali, quoad Neapoli dicitur Antefatum, de cujus quota certum eſt, tàm Mulierem, quàm Virum remanere inteſtabiles, etiamſi vellent diſponere ad favorem cauſæ piæ, adeoque alter alteri præjudicare nequit. Ita quoque in legitima aucta ultra taxationem Juris in favorem filiorum, de qua Parentes non poſſunt diſponere, cauſæ piæ favorem in illorum, præjudicium. Non abſimiliter de bonis confiſcatis, reperitur prohibita ejuſmodi diſpoſitio, cum confiſcatio pro certis delictis permittatur ab utroque Jure Civili, & Canonico. Quod quidem totum

deſcen-

deſcendit ratione contractus, vel quaſi, cui ſubjiciuntur conjuges; vel rei, hi delictum committendo, ii verò nuptias contrahendo. Ergo pari modo idem habere debet locum in caſu, quo Mulier pacto privato tacitè, vel expreſsè ſe obſtringit diſponere de tota, vel quota dotis favore filiorum, ad normam Statuti, quod admiſit apertiſſimè Rota *in cit. Romana Teſtamenti 4. Junii* 1703. §. *Stante autem*, & ſic non ratione publicæ poteſtatis laicorum in Eccleſias, ſed ratione voluntarii, & privati contractus, vel quaſi ipſius mulieris, remanet illa inteſtabilis; eò magis, quia non obſtantibus hujuſmodi ſtatutis, ſo-
23 let mulier habere facultatem diſponendi inter vivos, unde non coarctatur tota ejus libertas, ut Neapoli permittitur juſtis cauſis expreſſis, ut caſta, libera, nupta, ſeu ſana vivat, quas enumerat, Napod. *in conſuet. ſi quis, vel ſi qua, verſ. à matre*, Franch. *deciſ.* 435. *num.* 36. *et ſequent.* Ita in citato Statuto Viterbii etiam conceditur alienatio ex juſta cauſa; prout in omnibus ferè relinquitur mulieri certa quota pro anima, ultra quod remanet teſtabilis in reliquo aſſe non dotali.

24 Sed quatenus adſit Statutum, ut nil remaneat mulieri pro anima? tunc locus fieri debet officio Judicis pro determinanda certa quota; nam leges etiam Civiles permittunt teſtamentum Animæ, ſeu legis, dictum Epiſcoporum, pro iis, qui moriuntur ab inteſtato, de quo infrà latè dicam, ex veroſimili mente etiam ipſorum ſtatuentium, ut animæ ſuccuratur, ſi non adſit aliud patrimonium liberum mulieris; aliàs Statutum eſſet omnes contra bonos mores, & numquam ſubſtinibile, ut ſentit idem Abb. *conſ.* 63. *nu.* 7. *verſ. nam poteſt alio modo animæ ſuæ providere.*

25 Qua de re inficiari nequit laudabilia eſſe hujuſmodi Statuta reſtringentia facultatem diſponendi conjugibus ad favorem filiorum quibus jure quodam naturali debetur legitima à jure poſitivo taxata, quæ planè augeri poteſt, & diminui; imò antiquitùs totum patrimonium parentum erat filiorum, *lege in ſuis, ff. de liber. et poſthum. et Inſtit. de hered. quæ ab Inteſt.* §. *ſui*, ut latè dixi *tomo* 2. *Conſt. Uni* Honorii II. *ſect.* 2. *pag.* 489. *n.* 10. *et ſequent.* & benè ad rem faciunt, quæ ſcripſit Poſſidonius de D. Auguſtino *cap.* 24. *Domum, vel agrum, ſeu villam numquam emere voluit; verum ſi forte Eccleſiæ à quoquam ſponte tale aliquid, vel donaretur, vel titulo legati dimitteretur, non reſpuebat, ſed ſuſcipi jubebat, nam, & aliquas eas recuſaſſe novimus, non quia pauperibus inutiles eſſe poſſent, ſed quoniam juſtum, & æquum eſſe videbat, ut à mortuorum, vel filiis, vel parentibus, magis poſſiderentur.* Et infra: *Quid plura, quicumque vult exhæredato filio, hæredem facere Eccleſiam, quærat alterum qui ſuſcipit, non Auguſtinum, imo Deo propitio, neminem inveniet*, relato *in can. ſin.* 17. *q.* 4. Et Divus Ambroſius *in Luc.* 28. *l.* 8. ſcripſit: *Non quærit donum Deus de fame parentum; Multi ut prædicentur ab hominibus, Eccleſiæ conferunt, quæ ſuis auferunt; cum miſericordia à domeſtico progredi debet pietatis Officia.*

26 Quæ tamen ſupra firmata concluſio, eſt limitanda, ſi agatur de bonis extra dotem, ſeu coarctetur libertas totaliter, vel in majori parte, quia reſultaret præjudicium Eccleſiarum, & libertas teſtandi; poteſt enim augeri legitima, non autem deſtrui libertas, ex dictis.

S E C T I O II.

De capacitate Eccleſiarum, quoad bona Emphyteutica, & an poſſint illæ reddi incapaces pacto, vel alio modo, & de aliis ad rem ſpectantibus.

S U M M A R I U M.

1 *Eccleſia an ſit capax bonorum Emphyteuticorum, & quoad bona feudalia remiſſivè.*

2 *In jure eſt prohibita alienatio rei Emphyteuticæ in potentes.*

3 *Qui ſint potentes in hac re, ubi de forenſi, & an in Statu Eccleſiaſtico quis dicatur potens.*

4 *Aliqui dicunt, Eccleſiam excludi à re emphyteutica, ratione potentiæ.*

5 *Altera ratio excluſionis eſt, quia Eccleſia dicitur manus mortua, & quæ ſit manus mortua?*

6 *Inter manus mortuas numerantur Eccleſiæ, loca pia, Collegia, Univerſitates Eccleſiaſticæ, & laicales, Camera Principis, Confraternitates, ac Hoſpitalia.*

7 *Dicta incapacitas Eccleſiarum non procedit ex jure communi, ſed ex incapacitate laicalis legis in Eccleſias.*

8 *Sed ex quo procedat?*

9 *Talis incapacitas procedit tàm in Emphyteuſi Eccleſiaſtica, quàm laicali.*

10 *Eccleſia amplectitur hanc prohibitionem ex vi directiva Æquitatis.*

11 *Ex qua poteſt cogi Eccleſia à Judice tantum Eccleſiaſtico ad vendendum, & ponendam rem emphyteuticam extra manus mortuas.*

12 *Et ad refundendum pretium eidem Eccleſiæ.*

13 *Diſtinguuntur tamen caſus, ad tollendam dubietatem, & nn. ſeqq.*

14 *Quid procedat in emphyteuſi finita ob terminationem lineæ, & an Eccleſia poſſit petere refuſionem pretii, ſeu æſtimationem.*

15 *In hoc nulla eſt differentia inter Emphyteuſim Eccleſiaſticam, & laicalem.*

16 *Quid in caſu, quo durat etiam conceſſio, & res Emphyteutica laicalis relinquatur Eccleſiæ, & tunc debet Eccleſia infra biennium vendere extra manus mortuas.*

Vel recepto pretio à domino directo illi dimittere ibid.

17 *Pretium in hoc quomodo debeat conſiderari.*

18 *Aliquando permittitur Eccleſiæ retentio dictorum bonorum ultra biennium cum prorogatione termini.*

19 *In Emphyteuſi Eccleſiaſtica relicta Eccleſiæ, an debeat huic refundi pretium ab Eccleſia Domina directa.*

Et quid in emphyteuſi Eccleſiaſtica tranſitoria ad extraneos, ibid.

20 *In caſu emphyteuſis, quæ adhuc durat, ſi ſit relicta Eccleſiæ, an poſſit avocari, comprehenſo in Inveſtitura, non refuſo pretio.*

Diſtinguuntur caſus emphyteuſis ex pacto, & providentia, & mixta, ibid.

21 *Quid dicendum de emphyteuſi perpetua tàm laicali, quàm Eccleſiaſtica.*

Quomodo poteſt eſſe perpetua, & tranſitoria ad quoſcumque emphyteuſis Eccleſiaſtica, ubi de conſuetudine, & concordia quoad bona Ravennæ, & Abbatia Nonantulana, & alia.

22 *Debet declarare dominus directus, ut Eccleſiæ vendant infra biennium, & an ſibi præjudicet exigendo Canones.*

23 *Eccleſia reddita eſt capax bonorum emphyteuſis poſt introductionem Quindenniorum.*

24 *Quid in caſu, quo adſit ultra prohibitionem legis, etiam pactum in Inveſtitura emphyteuſis Eccleſiaſticæ, ut non poſſit tranſire in Eccleſias, ſeu manus mortuas.*

25 *An ſit validum hujuſmodi pactum in emphyteuſi laicali, ubi de pluribus pactis privatorum ad rem.*

26 *In caſu pacti hominis, Eccleſia eſt incapax non ſolùm retinendi, ſed etiam acquirendi, & quare.*

Digitized by Google

Pactum tamen inductum pro ſecuritate Canonis tantum, an idem operetur.

27 *Pactum prædictum debet eſſe expreſſum, & non ſufficit præſumptum.*

28 *Nequit alius dicere de nullitate tranſactionis emphyteuſis in Eccleſiam, niſi dominus directus, non autem tertius.*

29 *Declaratur, quod tertius etiam poteſt opponere ad confovendam poſſeſſionem, quam habet, vel ſi pactum ſit in favorem tertii, ubi de Bonifaciana quo ad Ferrarienſes.*

30 *Si agatur de emphyteuſi Eccleſiaſtica, an rector exigendo quindennia ab alia Eccleſia, præjudicet Eccleſiæ Dominæ?*

Et an poſſit remitti caducitas ſine Beneplacito Apoſtolico? ibid.

31 *Aliquando adeſt etiam prohibitio Papæ, ut Eccleſia non poſſit habere bona emphyteutica, & numeris ſequentibus.*

32 *An hoc caſu Eccleſia ſit incapax retinendi, vel etiam acquirendi, & quid in Bonifaciana quoad Ferrarienſes, & numer. ſeqq.*

33 *An debeatur æſtimatio Eccleſiæ, & quid in Statu Urbini, & numeris ſequentibus.*

34 *An diſpoſitio Bonifaciana procedat in quacumque emphyteuſi, etiam tranſitoria in extraneos, & in quibus aliis caſibus.*

35 *Dicta prohibitio Bonifaciana etiam procedit, ut non debeatur æſtimatio ab heredibus legantis emphyteuſim Eccleſiæ.*

36 *Declaratur Concluſio, quando teneatur heres refundere pretium.*

Diſtinguuntur caſus ibid.

37 *Præciſa diſpoſitione dicta Bonifaciana, quando heres legantis teneatur ad refuſionem pretii Eccleſiæ pro re emphyteutica.*

Diſtinguuntur plures caſus, & à quibus avocetur emphyteuſis ab Eccleſia, & an adſit ſcientia teſtatoris. vel non?

38 *Legatum rei alienæ quando importet evictionem ad favorem legatarii, ubi plures adducuntur conjecturæ, & regulæ.*

39 *In legato rei emphyteuticæ Eccleſiaſticæ numquam deberi æſtimationem dicitur.*

40 *Prout eſt in Legato rei in commercio non exiſtentis.*

41 *Res Eccleſiæ poſſunt fieri alienabiles ex utilitate cum ſolemnitate, & ſic heres tenetur curare, ut Eccleſia habeat, vel bona, vel æſtimationem, & num. ſeq.*

Explicatur Textus in capite filius de teſtamentis.

44 *Res, quæ dicantur prorſus inalienabiles, & quæ talia Jure Ordinario tantum? ubi de beneficio legato, rebus minoris, fiſci, &c.*

43 *Si teſtator haberet aliquod jus in re legata tranſmiſſibile hoc, cenſetur relictum ſine alia refuſione pretii.*

44 *Sub prohibitione, tàm legis, quàm hominis alienandi res emphyteuticas in Eccleſias, intelliguntur actus inter vivos, & cauſa mortis, nn. ſeqq.*

45 *Adducuntur plura in hoc, quæ DD. tradunt, præſertim quoad verbum* legare.

46 *Adducitur diſtinctio, quod verba debent latè interpretari favore libertatis, ſecus in prohibitione.*

47 *Conceſſa heredi gravato facultate alienandi, an poſſit id facere per viam inſtitutionis.*

48 *Quid ſi fuerit adjectum verbum* legare.

49 *Si agatur de emphyteuſi Eccleſiaſtica, prohibitio ſtrictiùs ſumenda.*

30 *Declarantur Doctores aſſerentes, ſub nomine alienationis non venire ultimas voluntates.*

51 *Obſervantia in hoc ſatis prodeſt, etiam interpretativa.*

52 *Talis obſervantia inerat contùm in caſu dubio, aliàs Miniſtri nequeunt præjudicare Eccleſiæ.*

53 *Si fuerit relicta hereditas laico cum onere, totum præſtandi Eccleſiæ, an poſſit dictus laicus acquirere emphyteuſim ad Eccleſiam non tranſmiſſibilem, & nn. ſeqq.*

54 *Diſtinguuntur caſus, quatenus laicus ſit purus Executor, ſeu Commiſſarius.*

55 *Et quatenus ſit verus heres cum onere erogandi fructus in favorem Eccleſiæ.*

56 *Quatenus poſſit dici merus executor, vel Commiſſarius, aut verus heres, pro quo plura adducuntur.*

57 *Inſtituta Eccleſia herede univerſali, an emphyteuſis, vel renovatio, quæ nequit peti ab Eccleſia pertineat ad heredem inſtituti in re certa capaci, vel domino directo devolvatur, vel heredi ab inteſtato, & numeris ſequentibus.*

Quid in aliis bonis, in quibus Eccleſia non ſit capax.

58 *Renovatio Inveſtituræ pertinet ad heredem univerſalem, & non ad legatarium, ſeu inſtitutum in re certa.*

Prout in Jurepatronatus etiam evenit ibidem.

59 *Hinc nequeunt bona, quorum Eccleſia heres eſt incapax, tranſire ad inſtitutum in re certa.*

60 *Contrarium dicitur, quia prædicta procedunt in concurſu heredis univerſalis capacis, & nn. ſeqq.*

61 *Inſtitutus in re certa ob deficientiam heredis univerſalis, fit heres in totum, in excluſionem heredis ab inteſtato.*

Quomodo idem procedat, & quid ſi adſit taxativa in inſtitutione rei certæ.

62 *Emphyteuſis, quæ nequit pervenire ad Eccleſiam heredem, debet eſſe heredis Inſtituti in re certa, in excluſione tam domini directi, quàm heredis ab inteſtato.*

63 *Opinio Authoris adducitur, & numer. ſequentibus.*

64 *Diſtinguuntur plures caſus in Concluſione generali, quatenus heres in re certa evadat heres univerſalis.*

Primus caſus quando datur etiam coheres univerſalis, et tunc heres in re certa, etſi in taxativa fiat heres univerſalis hoc non adeunte.

65 *Alius caſus eſt quando non fuit datus heres univerſalis, et non adſit taxativa in herede particulari.*

66 *Alius caſus adducitur, ſi Inſtitutus fuerit in re certa cum taxativa, non exiſtente herede univerſali.*

67 *Ultimus caſus, quando fuit datus heres univerſalis, ſed iſte nequit eſſe talis ob incapacitatem ſubmovibilem à tertio.*

68 *Differentia adducitur inter caſum in quo heres univerſalis non adeat, et in caſu quo nequeat adire ob aliquod impedimentum extrinſecum à tertio ſubmovibile.*

69 *Prædicti caſus adaptantur quoad Emphyteuſim, & alia bona, de quibus Eccleſia heres non eſt capax.*

70 *Non repugnat, ut quis habeat duos heredes unum ab inteſtato, & alterum ex teſtamento, & quatenus id procedat, & n. ſeq.*

71 *Declaratur quomodo non repugnet prædictis diſpo-*

diſpoſitio Legis, ut quis nequeat decedere partim teſtatus, et partim inteſtatus, ubi in prædictis caſibus, quomodo Creditores agere valeant, remiſſivè.

72 *Inſtitutos in re certa ſine limitatione recipit etiam emphyteuſim, & bona, quorum Eccleſia eſt incapax.*

73 *Si verò non adſit inſtitutus in re certa, tunc tutius acquirit emphyteuſim, & renovationem hæres ab inteſtato.*

74 *An talis hæres ſi fuerit extraneus, continuet in emphyteuſi ſine renovatione, & debeat ſolvere Laudemium.*

75 *Excluditur dominus directus, et quatenus iſte poſſit habere emphyteuſim, uti devolutam ob alienationem factam in Eccleſiam, excluſo hærede ab inteſtato, et quid ratione Bonifaciana.*

76 *Si autem adſit in inveſtitura pactum devolutionis, tunc intrat caducitas.*

77 *In caſu quo Eccleſia fuerit relicta legataria emphyteuſis, tunc emphyteuſis pertinet ad hæredem univerſalem ex teſtamento, prout ad cohæredem univerſalem, ſi fuerit relicta cohæres.*

Niſi adſit devolutio emphyteuſis ad favorem domini directi juxta prædicta.

78 *Eccleſiæ relictæ hæredi, an intelligantur relicta bona emphyteutica.*

Diſtinguitur inter empyteuſim Eccleſiaſticam, & laicalem ibidem.

79 *Poſito pacto in inveſtitura non alienandi in Eccleſias emphyteuſim, an comprehendat alienationem, & relictum commoditatis?*

80 *Reſolvitur negativè, & quomodò id procedere poſſit.*

81 *Commoditas eſt quid diſtinctum ab ipſo titulo emphyteuſis.*

Ubi de ſimili prohibitione alienandi bona fideicommiſſi.

82 *Nominatus aliquis capax pro titulo emphytheuſis, nequit renunciare in præjudicium ejus, qui habet commoditatem.*

83 *Nominatarius nequit gravari, ut commoditas ſit Eccleſiæ, ſi agatur de emphyteuſi pactionata, et non ſit hæres legantis commoditatem, ſecus in caſu contrario:*

84 *Si tamen conſtet ex verbis, vel ex aliqua lege, ut commoditas etiam intelligatur prohibita alienari.*

85 *Certius procedit, ut commoditas poſſit relinqui Eccleſiæ, ſi agatur de nominatione facta in vita unius nominatarii, vel adſit conſuetudo, aliàs coſideraretur maximum gravamen domini directi.*

86 *Caducitas ad favorem domini directi in caſu alienationis in Eccleſiam, quando intrat ex prædictis, ubi debet dari præcedente clara pacti ſcientia, & nn. ſequent.*

87 *Scientia clara quatenus inducatur pro dicto effectu.*

88 *Quid ſi fuerit reſervatus conſenſus domini directi, et quid in Eccleſia domina directa.*

89 *Declaratur* Deciſio 14. poſt Cardin. de Luca de ſervit. *in hac materia caducitatis, et ſcientia pactorum.*

90 *Æquius proceditur ad favorem hæredis alienantis, quam Eccleſia retinere volentis emphyteuſim.*

91 *Melioramenta facta à domino utili, an poſſint retineri ab Eccleſia legataria.*

92 *Reliqua quod emphyteuſim, quoad renovationem ex æquitate Bartoli, vel in vim Conſtitutionum remiſſivè.*

1 PRoſequendo materiam in hoc Commentario inceptam de capacitate Eccleſiarum acquirendi, & retinendi bona etiam ſtabilia, occurrit quæſtio, an procedat talis capacitas etiam quoad Emphyteutica, dum quoad bona feudalia, dixi latè *tom. 1. ad Conſtitution. unic. Calliſti 2. ſect. 3. pag.* 439. & quoad bona fideicommiſſaria, & majoratus erit ſermo, dum de ſucceſſione Monachorum agam.

Certum eſt, in Jure prohibitam eſſe alienationem 2
rei Empyteuticæ in perſonas potentes juxta Gloſſ. *in cap. potuit de locat. verb. prohibentur*, Fulgin. *de Jur. Emph. tit. de alien. quæſt. 1. num. 21. et ſeq.* latè Bonden. *collect. legal. 35. nu.* 127. hinc dicunt aliqui Clericum, & Forenſem adnumerari inter potentes, eò quòd difficiliùs conveniri poſſint Natta *conſ.* 491. &
de milite Hieroſolymitano Cephal. *conſ.* 223. *num.* 42. 3
Riminald. Jun. *conſ.*468. *num.* 52. *et ſeq.* Verùm contrarium alii putant dicendum, quod nimirum potentia ſit conſiderabilis in eo Forenſe, qui ſit magnæ qualitatis, & conditionis, vel in longinquis Regionibus degat, cùm alioquin facilè ſit Forenſes etiam convenire. Idem quoque dicendum addunt de Clericis, ac militibus Hieroſolymitanis, qui etſi exempti, habent tamen proprios Judices etiam in partibus, neque in eis poteſt conſiderari potentia, & difficultas conveniendi Cardinal. de Luca *de Emphyt. diſc.* 29. *numer. 5. et ſequenti*, potentia enim neceſſaria ad iſtum effectum eſt, quæ habet modum terrendi Menoch. *conſ.* 38. *nu.* 41. *et ſeq.* & quod in Statu Eccleſiaſtico nullus eſt, qui dicatur potens ad hujuſmodi effectum, Rota *deciſ. 799. num. 9. coram Merlino, et deciſ. 435. num. 4. et 5. par. 9. recent.* Verùm ta-
lis potentia non ſolùm dicitur fundari in ratione timo- 4
ris incutiendi, ſed & in ratione deterioris conditionis, quam pateretur dominus directo in conveniendo Emphyteutam, undè religioſa loca, & communitates dicuntur in hoc caſu potentes, plenè Rota *dec. 529. n. 6. et ſequenti coram Ludoviſio*; & in caſu etiam forenſis dici hoc eſt verius, nam idem Cardinal. de Luca *loco citato* ſe fundavit, creditori facilè poſſe ſatisfieri in bonis forenſis exiſtentis in loco. Unde in hac materia, vera regula eſt, niti circumſtantiis facti arbitrio prudentis Judicis conſiderandis, ne jus deterius domini reddatur, & unus poteſt dici potens reſpectu certæ perſonæ, & non alterius, juxta Gloſſ. *cit. capite potuit in fine*, Fulgin. *citato numer. 2. et ſequenti.*

Ex prædictis quoque deficit opinio eorum dicen- 5
tium, excludi Eccleſiam à conſecutione Emphyteuſis, ob dictam rationem potentiæ, utpotè locus pius, & non facilè convenibilis, niſi tamen agatur de Eccleſia dominante in ipſum dominum directum, ut advertit *cit.* Card. de Luca *de Emphyt. diſc. 29. n. 7.* Add. ad Buratt. *dec. 477. n. 9. verſ. contrarium*; nam potentia ceſſat in Eccleſiis inferioribus facillimæ conventionis, quidquid abſtractivè dixerat Rota *deciſ. 520. numer.* 11. ubi Add. *cor. Ludoviſio*.

Altera ratio, ex qua nonnulli excludere putant Ec- 6
cleſia ab Emphyteuſi eſt, quia dicitur manus mortua, nam ad inſtar mortui, è cujus manibus difficilè eſt quidquam evellere, ita difficile eſt, ut res ſtabiles de manu Eccleſiæ decidant, ratione tot ſolemnitatum requiſitarum in earum alienatione, unde acquiſita Empyteuſis ſemper in illa perduraret, ex quo præjudicium inferretur domino directo ob amiſſam ſpem devolutionis ex perpetua duratione ipſius Eccleſiæ, & laudemiorum; ob inalienabilitatem, ut latè Maſtrill. *dec. 128. num. 1. & ſeq.* Fulgin. *de Emph. tit de ſucceſſ. in bon. Emph. quæſt. 14. numer.* 10. Cald. *de renov. Emph. lib. 1. quæſt. 19. numer. 18. & 19.* Mareſc. *var. reſol. libr. 3. cap. 3. ex numer. 8. ad 16.* Redoan. *de ann. reddit. lib. 2. quæſt. 22. num.* 34. Add. ad Ludov. *cit. dec. 520. n. 14. et deciſ. 649. num. 1. et per tot. cor. Merlino.*

Hinc inter manus mortuas enumerantur, nedum Eccleſiæ, ſed omnia loca pia, imò Collegia, & Univerſitates non ſolùm Eccleſiaſticæ, ſed etiam laicales, Camera Principis, ob eaſdem cauſas in his verificabiles. DD. *in leg. final. Cod. de Jur. Embyt.* & de fa-

brica Eccleſiæ. Rota *deciſ.* 211. *num.* 5. *p.* 6. *recent.* & *dec.* 649. *numer.* 5. *coram Merlino*, ſignanter de Fabrica S. Petri de Urbe. Amat. *deciſ.* 51. *nu.* 35. 65. & *ſeq.* & Pigant. *ad Statut. Ferrar. par.* 3. *rubr.* 127. *numer.* 26. & de Confraternitatibus, & Collegiis, etiam merè laicalibus, *deciſ.* 603. *numer.* 3. *par.* 1. *recent.* Ricc. *in praxi reſol.* 128. *n.* 3. & de Hoſpitali. Rota *dec.* 636. *num.* 1. & 2. *cor. Coccino*, & de Confraternitate etiam ſeculari, *deciſ.* 226. *num.* 32. & 33. *coram Card. Cerro*, & de Monaſteriis monialium, ac aliis, plenè Rota *in Ferrarien. ſeu Imolen. bonorum* 26. *Martii* 1700, *coram D. Anſaldo*.

Ulteriùs ſubdunt, dictam incapacitatem Eccleſiarum, & locorum Eccleſiaſticorum non procedere ex jure communi, quia nulla lex laicalis poteſt Eccleſias obligare, prout eſt *lex fin. Cod. de Jur Emph.* & *cap.* 1. *de alien. feud*, qui textus tantùm procedunt, ut ſolvatur laudemium, & Gloſſ. *in cit. cap. potuit*, procedit præſuppoſitivè, ſupponendo nimirum adeſſe pactum ſolitum apponi, ne alienetur in Emphyteuſis in manus mortuas, & ſic præciſo pacto, non adeſt lex legitimè obligatoria Eccleſiarum. Maſtrill. *cit. deciſ.* 128. *num.* 10, & *ſeq.* Ferentil. ad Buratt. *deciſ.* 447. *numer.* 9. Unde volunt, eam incapacitatem inole-
8 viſſe in Eccleſiis, potiùs ex naturali æquitate impeditiva præjudicij tertii, quod ex ſupra ponderatis reſultaret domino directo; quare ad obviandum tali præjudicio, quo ceſſante, ceſſare etiam poſſet prætenſa
9 incapacitas, cautum fuit apud Doctores, ut poſſit Eccleſia acquirere Emphyteuſim; ſed teneatur eam ponere extra manus mortuas infrà biennium ex doctrina Speculatoris *lib.* 4. *tit. de Emph.* §. *nunc aliqua quæſt.* 217. *num.* 143. & *quæſt.* 154. *nu.* 182. approbata ex generali conſuetudine, & innixa ratione ceſſantis præjudicii tàm Eccleſiæ, quæ recipit pretium, quàm domini directi. Gratian. *diſcept.* 481,
10 *num.* 67. & *ſeq.* ubi de Luca, Ciroce. *diſcept.* 56. *n.* 3. Clar. §. *Emphyt. q.* 33. *in fine*, Caldas *de Jur. emphyt. lib.* 3. *c.* 1. *n.* 15. & *ſequen.* de Luca ad Franch. *dec.* 659, *n.* 2. Molin. *de Contract. t.* 1. *diſput.* 140. *nu.* 17. Velaſc. *conſ.* 101. *num.* 8. Spada *conſ.* 109. *num.* 7. *lib.* 3. Card. de Luca *diſc.* 1. *nu.* 4. & 5. *de leg.* & *de emphyt. diſc.* 27. *n.* 4. Buratt. *dec.* 394. *nu.* 5. & 6. Add. *ad eumdem dec.* 477. *num.* 9. Add. ad Ludovic.
11 *citat. dec.* 520. *num.* 14. & plenè *in cit. dec.* 649. *n.* 1. & 3. *coram Merlino*, *dec.* 603. *nu.* 1. & *ſeqq. p.* 1. *deciſ.* 494. *n.* 8. & 9. *par.* 9. *recent.* & *in Urbinaten. ſeu Senogallien. emphyteuſis* 23. *Martii* 1696. §. *aut intellexit coram D. Molines Decano*, quod procedere dicunt etiam in terminis Emphyteuſis, nedum Eccleſia-
12 ſticæ, ſed etiam laicalis, Rota *deciſ.* 261. *nu.* 7. *p.* 1. *recent*, & etiam inter Eccleſias, *cit.* Add. ad Buratt. *n.* 9. Add. ad Ludov. *nu.* 14. & *dec.* 529. *num.* 5. *coram Ludoviſio*, & plenè *in cit. Ferrarien. ſeu Imolen. bonorum* 26. *Martii* 1700. *coram D. Anſaldo*; Eccleſia namque talem obſervantiam amplectitur ex vi directiva æquitatis, cujus ipſa cultrix, & mater eſſe profitetur, itaut abſit quæcumque ſubjectio poteſtati laicali, Rota *dec.* 363. *num.* 2. *coram Coccino*, & Add. *ad cit.* Ludov. *dec.* 520. *n.* 14. & benè Rota *in citat. Ferrarien. ſeu Imolen. bonorum*, §. *non defuere coram D. Anſaldo*, qua dumtaxat ſpectata obſervantia, poteſt cogi Eccleſia non ab alio, quàm à Judice Eccleſiaſtico ad vendendum. Mareſcott. *cit. c.* 3. *nu.* 17. & 18. Rota *dec.* 6. *cor. Martino And. dec.* 601. *n.* 1. *cor. Buratto*, *dec.* 2357. *n.* 9. & 10. *coram Coccino*, vel quod debeat eidem refundi pretium dixerunt Maſtrill. *dec. cit.* 128. *num.* 18. Add. ad Buratt. *deciſ.* 477. prout dari reſtitutionem in integrum Eccleſiæ ad vendendum, lapſo biennio tradunt Coſta *de remed. ſubſid. remed.* 105. Odd. *de reſtit. integr. qu.* 89. *art.* 7. de Luca ad Franch. *cit. dec.* 659. *n.* 2. *in fin.*

Sed in hac materia, ne confuſas doctrinas recipiamus,
13 ut perſæpe vidi, cum diſtinctione procedendum duxi; Aut agitur de emphyteuſi finita ob terminationem generationum, ad quas fuit conceſſa, & tunc per
14 viam conſolidationis fit reverſio utilis dominii ad directum, & ſic Eccleſia nihil acquirit, nec intrat tun doctrina Speculatoris, nam Eccleſia nequit ullo modo acquirere rem ad alium ſpectantem, eò quod, vel ſit Laicalis, vel Eccleſiaſtica Emphyteuſis ſemper clamat ad dominum; Nec minus poteſt Eccleſia agere pro æſtimatione Emphyteuſis contra dominum directum, cui ille qui diſpoſuit ad favorem Eccleſiæ nequit præjudicare donando quod ſuum non eſt poſt ejus mortem, Theſaur. *quæſt. for.* 83. *in fine libr.* 3. Cardinal. de Luca *de Emph. diſc.* 28. *numer.* 6. & *diſc.* 49. *numer.* 4. & *ſeq.* Buriat. *conſil.* 199. *nu.* 43. & *ſeq.* & *deciſ.* 211. *numer.* 34. *part.* 6. *recent. et deciſ.* 545. *num.* 9. *coram Pamphil.* & in hoc nulla eſt differentia inter Eccleſiaſticam, & Laicalem Emphyteuſim, quidquid ſit quoad æſtimationem præſtandam ab hæredibus diſponentis in favorem Eccleſiæ; in quo caſu, ſi fuerit relicta Eccleſiæ Emphyteuſis Eccleſiaſtica, neque ab hærede deberi æſtimationem, ad *cap. filius de teſtamentis*, utpotè legati rei non exiſtentis in commercio, ſecus ſi ſit Emphyteuſis laicalis, & quoad hæredem intelligi debent Doctores, deberi æſtimationem Eccleſiæ, etiam in Emphyteuſi terminata, apud Maſtrill. *citata deciſ.* 128. *numer.* 18. & ponderat Rota *deciſ.* 649. *numer.* 2. *coram Merlin.* & Add. ad Burat. *dec.* 477. *n.* 9. *verſ. et aliorum dicta procedunt.*

Secundus caſus eſt, quando durat etiam conceſſio 15
in Emphyteuſim, ob generationes non extinctas, ſeu finitas, & res Emphyteutica relinquitur Eccleſiæ quoad titulum ipſum, quidquid ſit de commoditate, de qua inſra, & tunc aut venit ad cauſam dominus directus, & ratione dicti ſui præjudicii petat rem ab Eccleſia tolli, tunc ex adducta æquitate ab ipſa Eccleſia ſervanda, debet ipſa infra biennium Emphyteuſim alienare extra manum mortuam, recepto pretio, juxta doctrinam Speculatoris ſupra traditam, ut dixerunt Cardinal. de Luca *de Emph. diſc.* 28. *numer.* 8. Fulgin. *de Emph. tit. de alien. quæſt.* 1. *numer.*
222. & *de ſucceſſ. quæſt.* 14. *numer.* 9. *citato* Add. 16
ad Buratt. *deciſ.* 477. *num.* 9. Merlin. *deciſ.* 649. *num.* 3. & *ſequent.* & *dec.* 13. *num.* 17. *part.* 11. *recent.* & latè in *cit. Ferrarien. ſeu Imolen. bonorum*, §. *ſolumque*; quod procedit, ut ſi dominus directus velit ipſe rem Emphyteuticam, teneatur refundere Eccleſiæ pretium, quod importaret vita comprehenſi in inveſtitura, detracto laudemio, & tenetur in ſubſidium dominus directus, prout in ſubſidium addiicitur pignus
Creditori *citat.* de Luca ad Franch. *deciſ.* 659. *num.* 17
2. in fine, & pretium debet conſiderari in ordine ad durationem probabilem inveſtiti, & licèt Emphyteuſis alienanda fuerit in Eccleſiam, remanet Inveſtituræ ordo in vocatis, juxta quod regulatur pretium, ut latè Rota *in Farſen. bonorum* 26. *Junii* 1702. §. *admiſſa coram Pio*, ad inſtar officiorum vacabilium, quorum periculum, & terminatio deſumitur in vita unius, dominium verò in perſona alterius, ſcilicet emptoris, & ejus hæredum Rota *deciſ.* 305. *numer.* 1. *parte* 2. *recentiorum deciſ.* 863. *per totam coram Buratto*, & *dec.* 184. *n.* 2. *poſt Torre de pact. futur ſucceſſ.*

Aliquando enim permittitur Eccleſiæ ultra biennium 18
retentio Emphyteuſis prædictæ protogatione termini, hinc *Sixtus* 5. *in Conſt.* 27. §. 8. *tom.* 3. *bull.* Indulſit Archiconfraternitati Confalonis Urbis, retentionem bonorum Emphyteuticorum eidem relictorum pro redemptione captivorum, ut ſi ad certum numerum generationum eadem bona conceſſa fuerint, ipſa Archiconfraternitas non perpetuò, ſed per viginti annos pro qualibet generatione bona hujuſmodi retinere poſſet.

Emphyteuſis verò Eccleſiaſtica, quia ex ſui natura non eſt tranſmiſſibilis ad hæredes extraneos primi In-
veſtiti, ideò ſi relinquatur alteri Eccleſiæ, iſta uti 19
extranea ſit incapax eam acquirendi, undè nequidem pretio refuſo, devolvitur Emphyteuſis ad Eccleſiam dominam, prout nec Monaſterium ſit capax ex perſona Monachi viventis vocati in Inveſtitura, ſecùs

tamen

Digitized by Google

tamen eſſet, ſi ageretur de emphyteuſi Eccleſiaſtica tranſitoria ad quoſcumque, quæ æquiparatur laicali. Cardin. de Luca *de Emphyt. diſc. 27. num. 25. & deciſ. 209. par. 10. recen.* etſi ſit reſtricta ad certas generationes conceſſio Eccleſiaſtica, ſi reſtrictio tantùm ſit ad denotandum tempus durationis, dummodò aſſumat ex pactis naturam alienabilitatis in quoſcumque, & ſic differentia inter Eccleſiam, & laicum dominum circa refuſionem pretii eſt, quatenus Eccleſiaſtica Emphyteuſis non deflectet à ſui natura, nam quoties aſſumit qualitatem tranſibilitatis ad extraneos, debet refundi pretium, durante inveſtitura, ut dixi de laicali Corbul. *de Emph. tit. de cauſ. privat. ob mor. Civil. num.* 4. Card. de Luca *cit. num. 5. verſ. attamen*, cum ibi plenè adductis.

Tertius caſus conſiderari poteſt, ſi ſit in cauſa 20 comprehenſus ulterior in Inveſtitura, & petat ſibi adjudicari Emphyteuſim Eccleſiæ relictam, & tunc ſi venit jure proprio in Emphyteuſi pura, ex pacto, & providentia acquiſita ab eo, qui non poterat ei præjudicare; tunc certum eſt recuperare Emphyteuſim non refuſo pretio, remanente dubio, an ad favorem Eccleſiæ teneatur hæres legantis; Si verò ſit Emphyteuſis mixta, & ſic vocatus debeat venire etiam uti hæres, tenetur refundere pretium ſi velit Emphyteuſim, quatenùs debeat hæres ſimul, & vocatus ſervare factum defuncti Card. de Luca *citat. diſc. 1. de legat. num. 9. ad finem*, Franch. *deciſ.* 1. ubi *de Luca*, & dixi latè quoad feuda in ſimili quæſtione *tom. 1. cit. Comment. ad Conſtit. Un. Calliſt. II. ſection.* 3. *pag.* 442. *nu.* 24. Si tamen agatur de legato facto à primo acquirente, qui poteſt præjudicare vocatis, ut eſt Aſcendens, acquirens ex cauſa oneroſa, & tunc vocatus nequit impugnare factum alienantis.

Quartus caſus eſt in Emphyteuſi perpetua tranſito-21 ria ad quoſcumque, quæ qualitas poteſt cadere etiam in Eccleſiaſticam, vel ratione pactorum, vel ratione qualitatis ſuperinductæ allodialis ex legitima auctoritate, aut Conſuetudine, ut ſunt bona Eccleſiæ Ravennatenſis vigore concordiæ, ut apud Card. de Luca *de Emph. diſc.* 20. *n.* 7. bona Emphyteutica Fulginei, Civitatis Caſtelli, Mantuæ &c. *Idem diſcur.* 1. *num.* 1. *eodem tit.* & Abbatiæ Nonantulanæ *diſc.* 15. *& diſc.* 23. *numer.* 4. *cum ſequentibus & diſc.* 27. *numer.* 2. & Status Urbini *in Urbinaten, ſeu Senogallien.* 23. *Martii* 1696. *coram D Molines Decano*, ex Bulla Urbani VIII. relata poſt Card de Luca *de ſervit. dec.* 8. ubi explicantur verba, Bullæ, ut bona poſſint retineri ab Eccleſia, facta renovatione, cum ſolutione quindenniorum, & alibi, ſuper quibus impetrantur aliquando Indulta Summi Pontificis; undè vel ratione Inveſtituræ, aut Conſuetudinis legitimæ, vel poteſtatis Pontificis bona Eccleſiaſtica ſiunt tranſitoria ad quoſcumque, & tunc Eccleſia poterit acquirere, ſed tenetur ratione dicti præjudicii ſupra conſiderati domini directi, vel ponere Emphyteuſim extra manus mortuas, vel eam dare ipſi domino, recepto pretio, quod procedit etiam inter Eccleſias, quo caſu debet initare dominus directus, ut 22 Eccleſia vendat intra biennium Gratian. *diſcept.* 481. *num.* 69. Ciroc. *diſcept.* 56. *num.* 33. Add. ad Buratt. *deciſ.* 394. *num.* 11. & ſi exegerit Canones, cenſetur approbaſſe contractum, Rota *dec.* 162. *num.* 8. *par.* 13. *rec.* niſi fuerit cum præſervativa pro certis annis Rota *deciſ.* 65. *nu. fin. par.* 17. *rec.*

Sed poſtmodum ex introducto uſu quindenniorum remotum fuit præjudicium domini, amiſſionis ſcilicet laudemiorum, ob non contingibiles aliena-23 tiones, ex quo Eccleſia reddita eſt capax etiam retinendi Emphyteuſim, ſoluto quindennio Ricc. *in praxi par. 1. reſol.* 123. *per tot.* Bonden. *collect. leg.* 25. *num.* 124. Card. de Luca *cit. diſc.* 27. *&* 28. *numer.* 7. *de Emphyt.* Rota *deciſ.* 494. *numer.* 12. *cum ſeqq. par.* 19. *rec.* & plenè. *in cit. Ferrarien. ſeu Imolen. & in Romana devolutionis domus* 28. *Junii.* 1697. *coram Pio*, quæ eſt *deciſ.* 14. poſt Card. de Luca *de ſerv. & in Romana quindenniorum* 6. *Junii* 1687. *nu.* 1. *coram Benincaſa dec.* 18. *poſt cit.* Card. *& deciſ.* 19. *poſt eumdem ibid.* Non abſimiliter in bonis redactis ad inſtar Allodialium eſſe Eccleſiam capacem retinendi, cenſuit Rota *deciſ.* 377. *nu.* 4. *par.* 14. *rec.*

Quintus & ultimus caſus eſt, ſi ultra prohibitionem legis, vel ſuperinductæ qualitatis allodialis, adſit pactum præcìſum, ut bona Emphyteutica ne- 24 queant in Eccleſiam, vel in alias manus mortuas transferri, tunc ſi hujuſmodi pactum fuerit appoſitum in Emphyteuſi Eccleſiaſtica, valet in præjudicium etiam Eccleſiæ, quia cùm conſideretur utilitas Eccleſiarum in genere, valet etſi præjudicetur alteri particulari Eccleſiæ, ut apud Add. ad Buratt. *cit. deciſ.* 477. *nu.* 9.

Si verò agatur de ſimili pacto in Emphyteuſi laicali, dubitatum fuit, an valeret in præjudicium Ec- 25 cleſiæ, ut apud *citat.* Add. *ibidem* aſſerentem fuiſſe à Summo Pontifice deputatam Congregationem Prælatorum, ut videretur, an pactum eſſet contra libertatem Eccleſiæ; Et quidem valere, verior eſt opinio, nam quilibet eſt rei ſuæ moderator, & arbiter & poteſt in ea apponere pacta etſi Juri contraria, eò magis quia pactum eſt conforme juri, quod etſi ratione defectus poteſtatis non poſſit Eccleſias afficere, tamen ratione voluntatis domini reducitur in pactum, ut plenè in his terminis Fagn. *in c. potuit num.* 29. *& finali de locato*, ubi refert declarationem Congregationis deputatæ à Sanctiſſimo in eadem cauſa indecisa, relata ab Add. *cit. dec.* 477. Buratti *in fin.* & talia pacta non eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, dixerunt Marescott. *var. cap.* 13. Maſtrill. *deciſ.* 128. *num.* 5. Rota *dec.* 520. *num.* 14. *&* 529. *cor. Ludoviſio, dec.* 259. *cor. Celſo n.* 14. *&* 15. & in terminis fortioribus, ut pactum relativè ad Statutum, quod bona non alienentur extra deſcendentes, & collaterales, debeat ſervari, etiam contra diſpoſitionem ad favorem Eccleſiæ, non ex vi Statuti laicalis, ſed ex vi pacti relativi ad Statutum Rota *dec.* 439. *n.* 1. 2. *&* 6. *coram Priolo.*

Poſito igitur pacto, cùm duo vincula magis ſtringant, & prohibitio hominis ſit magis arctativa in re propria, quam legis, ideò hoc caſu firmant DD. ut Eccleſia non ſolum ſit capax retinendi, ſed etiam ac- 26 quirendi cum facultate vendendi, quod procedit in Emphyteuſi ſic pactionata, tam laicali, quam Eccleſiaſtica, quia prohibitio hominis impedit initium acquiſitionis, ſine quo Eccleſia nequit habere etiam jus ad pretium rei non ſuæ, ſolùm remanente actione contra hæredem legantis, eo modo, quo infra dicam, & ita docuerunt Aldobrand. *conſ.* 40. *num.* 9. *l.* 1. Marescott. *cit. cap.* 3. Card. de Luca *de legat. diſc.* 1. *n.* 8. *& de Emph. diſc.* 27. *num.* 4. *& diſc.* 28. *num.* 9. qui *num.* 12. advertit, conſiderari debere, ſi pactum fuerit, ut non acquiratur, vel ſolum pro ſecuritate canonis, quod poſſet verificari potiori ſecuritate in Eccleſia Andreol. *contr.* 378. *per. tot.* Rota *deciſ.* 583. *n.* 31. *& ſeq. coram Merlino*, quæ eſt *deciſ.* 211. *par.* 6. *recent. dec.* 529. *coram Ludoviſio nu.* 5. *dec.* 209. *num.* 14. *&* 15. *par.* 10. quod pactum debet eſſe cla- 27 rum, & non præſuppoſitivum, vel ex prætenſo ſtylo deductum, *dec.* 226. *n.* 28. *& ſequent. & dec.* 271. *n.* 14. *coram Card. Cerro*, & plenè in *cit. Ferrarienſi, ſeu Imolen. bonorum* 26. *Martii* 1700. *coram D. Anſaldo*. Limitatur tamen dicta concluſio, ut non poſſit allegari nullitas iſtius tranſlationis in Eccleſia, niſi à domino directo, qui ſit in cauſa, non autem à ter- 28 tio, etſi vocato in Inveſtitura, ſi teſtator habuerit facultatem illi derogandi Fulgin. *de Emphyt. tit. de alienat. quæſt.* 1. *num.* 223. Antonell. *de temp. leg. lib.* 2. *cap.* 25. *num.* 10. *Ceroc. diſcept.* 56. *n.* 33. Add. de Ludoviſ. *dec.* 520. *num.* 14. *in fine, dec.* 65. *num.* 11. *par.* 17. *dec.* 593. *n.* 9. *par.* 18. *recent. & in cit. Ferrarien. ſeu Imolen. bonorum §. præſuppoſuimus*, & benè *in Farfen. bonorum* 26. *Junii* 1702. *§. quin obſtat coram Pio*, quodque ſublimitatur, ſi tertius opponeret 29 ad ſe confovendum in poſſeſſione, vel agatur de aliqua nullitate reſultante etiam ad favorem, nedum domini

Digitized by Google

mini directi, ſed etiam aliorum, ut eſt in Bonifaciana edita ad favorem Civium Ferrarienſium, qui ſe opponere valent retentioni per Eccleſiam prætenſæ, ut apud Pigant. *ad Stat. Ferrar. tom.* 1. *rubric.* 127. *n.* 18. *verſ. nihilominus*, Rota *dec.* 118. *n.* 14. *par.* 4. *recen. tom.* 2.

Eccleſia tamen domina non videtur præjudicata,
30 ſi Rector non curaverit devolutionem, recipiendo quindennia, quia cùm agatur de jure quæſito, ſtante pacto antecedenti devolutionis in caſu non obſervantiæ pactorum, nequit tali juri renunciare ſivè tacitè, ſivè expreſsè, niſi prævio beneplacito Apoſtolico, ut dixit in his terminis Rota *dec.* 340. *n.* 31. *&* 32. *par.* 11. *recent.* Si verò non adſit pactum devolutionis tunc ſubſtineri poteſt remiſſio hujus nullitatis, ſi præjudicium Eccleſiæ dominantis tollatur, numquam tamen poſſet cogi, ſtante pacto, *& deciſ.* 65. *numero* 3. *par.* 17. *recent.* ac aliæ procedunt in bonis, in quibus Eccleſia tenetur renovare Emphyteuſim, nec poteſt bona retinere pro ſe.

Ultra prohibitionem legis, & hominis, concurrit
31 aliquoties etiam prohibitio Papæ, quæ legitima eſt, ut Eccleſia non poſſit habere bona Emphyteutica etiam laicalia. Riminald. Junior *conſ.* 453. *num.* 8. Fulgin. *loc. cit. nu.* 222. Rota *deciſ.* 375. *num.* 2. *coram Priolo*, & advertit in *cit.* Ferrarien. *ſeu Imol.* §. *hujuſmodi*, & tunc ejuſmodi prohibitio intelligi de-
32 bet, ut ſint Eccleſiæ incapaces retinendi, non autem acquirendi, & deinde alienandi, niſi tamen concurrant verba tam prægnantia, ut omnimodam acquiſitionem excludant, prout ſunt in Bonifaciana, quoad bona Civitatis, & deinde extenſa ad bona totius Legationis, & Ditionis Ferrarien. Add. ad Ludoviſ. *cit. dec.* 520. *in fine*, Rota *dec.* 636. *nu.* 1. *& ſeq. & deciſ.* 661. *numer.* 1. *coram Coccino*, *deciſ.* 118. *num.* 8. *cum ſeq. par.* 4. *tom.* 2. *recent. & deciſ.* 545. *num.* 8. *& deciſ.* 680. *num.* 15. *coram Ramphilio*: ubi nec deberi æſtimationem, imò in Bulla Pauli V. declarativa Bonifacianæ, expreſsè declaratur, quod non debeat refundi æſtimatio Eccleſiæ acquirenti, ut advertit *cit.* Pigant. qui commentatur, & per extenſum refert dictas Conſtitutiones *lib.* 3. *rubr.* 127. *nu.* 116. Ulteriùs quod non procedat in his, neque capacitas Eccleſiarum cum onere ſolvendi quindennia, vel vendendi, prout ex Bulla Urbani VIII. in Statu Urbani, diſtinguendo dixit Rota *in cit. Urbinaten. ſeu Senogallien.* §. *quandoquidem*, quæ
33 eſt *deciſ.* 8. *poſt* Card. de Luca *de Servit.* & verè licèt juxta Bonifacianam fuerit dubium, an deberetur æſtimatio, ſaltem in Emphyteuſi non devoluta, adhuc Rota *in deciſ.* 636. *num.* 8. *&* 9. *coram Coccino*, denegavit cauſæ piæ, etiam æſtimationem, eò quod ageretur de caſu Emphyteuſis jam terminatæ; hodie tamen, articulo diſcuſſo, fuit id firmatum, indiſtinctè procedere verba Bonifacianæ, etiam in Em-
34 phyteuſi tranſitoria ad quoſcumque, & hæreditaria, nempè non deberi æſtimationem, non obſtante quod in Bulla præſerventur pacta ad favorem Eccleſiarum in inveſtituris poſita, & ſic in cùm iſtis ſit Emphyteuſis conceſſa pro quibuſcumque ſucceſſoribus, comprehendi Eccleſiam vel retinendo, vel recipiendo pretium quia dicta præſervatio nequit tollere diſpoſitionem Bullæ, & illius declarationis Pauli V. ſed intelligi debet præter diſpoſita in illis, ut magiſtraliter in *Ferrarien. ſeu Imolen. bonorum* 1. *Julii, &* 3. *Decembris* 1699. *coram D. Molines Decano, & eadem* 26. *Martii* 1700. *coram D. Anſaldo*, ubi optimè materia explicatur; hinc procedit Bullarum diſpoſitio in quibuſcumque conceſſionibus factis, & faciendis etiam ad favorem forenſium, ut inteet ſemper incapacitas Eccleſiarum, cùm finis Bullæ ſit, ut bona ſemper ſint apud Cives.

Ita tamen prædicta procedunt, ut nec æſtimatio
35 debeatur ab hæredibus, quia cum Bulla annullet actum acquiſitionis, his verbis: *Sic tamen, ut de hujuſmodi utili dominio, aut donatio, aut legata in loca, vel perſonas de jure prohibitas non debeant, nec poſſint fieri., & facta penitùs viribus non ſubſiſtant*: quibus verbis annullatur actus, & reducitur ad ſtatum, à quo incipere nequit, idcircò impedit acquiſitionem legati, quo non exiſtente, non datur actio contra hæredem, ut firmat *Pigant. citatus numero* 16. *verſicul. ſcio nonnullos*, reiiciens etiam opinionem tenentem, deberi pretium, ſi fuerit expreſsè id relictum.

Verùm ego dubito, quod quando Teſtator aliqua ſpe inductus, ut Eccleſia habeat, vel habere poſſit In- 36
dultum à Summo Pontifice retinendi bona præſcripta, ut plerumque fieri ſolet, & referendo plura Indulta, tradit Pigant. *cit. n.* 24. & Rota *dec.* 6. *n.* 9. *cor. Martin. Andr.* cum onere, ut teneatur ad omnia, ad quæ tenebatur author, rem relinquit Eccleſiæ Emphyteuticam, gravando hæredem in caſu non acquiſitionis ad ſolvendum pretium, non video quare non poſſit ſubſtineri actio pro pretio, dummodò non fiat in fraudem legis, & Conſtitutionis, quod ex circumſtantiis elici valet, ad differentiam caſus jam propoſiti, ſi relinquatur res, nulla facta mentione de pretio, quia tunc legatum non valet ex infecto initio, ſed in caſu præſenti valet ſaltem legatum pecuniæ, ut in ſimilibus Cyr. *cont.* 545. *n.* 17. *& ſeqq.* Surd. *dec.* 30. *n.* 36. & verè in primo caſu legatum, utpotè tantùm de re, nequit verificari, niſi in illa, pro qua actus dicitur nullus; in iſto autem caſu verificari poteſt reſpectu æſtimationis, remanente re Emphyteutica penes hæredem, cùm Bulla non importet devolutionem, ſeu caducitatem, ſed annullationem actus, ut ex verbis prædictis notant Pigant. *citat. num.* 18. Amat. *dec.* 51. *nu.* 18. Leoncil. *dec.* 99. *num.* 9. *in fin.* & ſic hæres, ſi habeat emolumentum rei Emphyteuticæ, congruum videtur, ut refundat pretium Eccleſiæ, adimplendo alteram partem legati alternativi, reſpectu cujus, actus non eſt irritus, & verba Bullæ, ut non debeatur æſtimatio, intelligi debent in præjudicium domini directi Rot. *dec.* 636. *n.* 8. *cum ſeq. & dec.* 661. *n.* 6. *cor. Coccino*, vel in caſu relictæ rei tantùm; nec Paulina declaratio dicit, quod in quocumque caſu, de quo priùs dubitabatur non debeatur æſtimatio; imò præſervat, ut poſſit Fiſcus acquirere Emphyteuſim, ſed cum onere ponendi rem intra annum extra manum mortuam; nec ſtatuit quod hæres ſit exemptus à ſolutione pretii alternativè in legato demandati.

Sed præſcindendo à dictis Bullis in Statu Ferra-
rienſi, an hæres teneatur refundere pretium Eccle- 37
ſiæ incapaci acquirendi rem Emphyteuticam, ſtante pacto in Inveſtitura appoſito non alienandi Emphyteuſim in manus mortuas? Et quatenus teſtator demandet pretii æſtimationem, nulla cadit difficultas, cùm non obſtent conſiderationes elicitæ ex dictis Conſtitutionibus pro Statu Ferrarienſi: Si verò non adſit explicitum præceptum teſtatoris, & ipſe hæres ſit vocatus in Inveſtitura, qui avocet rem Emphyteuticam, & tunc ex qualitate hæredis, quam habet, debet pretium refundere, *ad l. cum a matre C. de rei vindicatione* Card. de Luca *diſc.* 1. *num.* 12. *de legatis, & diſc.* 44. *num.* 3. ubi docet, quid dicendum in feudo. Si tamen res Emphyteutica avocetur ab alio quam ab hærede, major difficultas urget, ut iſte teneatur ad pretium, quia privatur re, & pretio, & primo caſu retineret rem, & deberet refundere pretium ſi adſit ſcientia teſtatoris, quod res ad alium devolveretur, & dependet iſta materia à conjecturis Mantica *de conject. lib.* 9. *tit.* 11. Card. de Luca *citat. diſc.* 1. *nu.* 1. 2. *&* 3. *& ſeqq. de legatis.* Si tandem avocetur res à domino directo, eſt idem dicendum, ut refundi debeat æſtimatio ab hærede eo modo, quo pro legato rei alienæ cum ſcientia legantis, vel ad favorem cauſæ piæ, aut perſonæ conjunctæ, vel in cauſam onéroſam ſemper debetur æſtimatio Gloſs. *v. alieni in c. filiusfamilias de teſtam.* §. *non ſolum Inſtit. de legat:* ubi Gloſs. & DD. Mantica *de conjectur. lib.* 9. *tit.* 9. *num.* 1. *& ſeqq.* Vivius *dec.* 417. *per tot. &* Card. de Luca *de legat. diſc.* 2. *n.* 2.

Iſta enim materia regulatur ab illa legati rei alienæ,

Digitized by Google

næ, quoad evictionem, quæ eſt conjecturalis, & omnes regulæ aliquoties redduntur fallaces, inſpecta mente teſtatoris, prout etiam in legato certæ ſpeciei Rot. *dec.* 265. *part.* 1. *dec.* 192. *num.* 20. *par.* 6. *recent.* & delegata re evicta ratione hypothecæ notæ teſtatori Gratian. *diſcept.* 955. *numer.* 54. de Marinis *reſol. libr.* 1. *cap.* 12. Revert. *dec.* 360. *Cenc. de Cenſib. qu.* 79. *num.* 29. Merl. de Pignor. *lib.* 4. *cit.* 5. *qu.* 154. vel ſi remaneat portio legati Guſman. *de evict. q.* 37. *nu.* 24. & ſcientia legantis debet concludenter probari Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſum.* 116. *n.* 33. Mantic. *cit. lib.* 9. *tit.* 9. *nu.* 2. Ita ſi fideicommiſſum ad nihilum redigeretur, intrat contraria præſumptio voluntatis teſtatoris Cyriac. *contr.* 545. *nu.* 22. *& ſeq.* & quid ſi fuerit legata ſpecies cum omnibus juribus, & actionibus Merlin. *cit. qu.* 154. *num.* 4. Cencius *de Cenſib. qu.* 79. *num.* 15. & plenè Rota *in Romana fideicommiſſi de Avila* 9. *Decembris* 1701. *cor. Eminentiſs. D. Alexandro Caprara*, qui poſt tot tantoſque labores in pleriſque Romanæ Curiæ gradibus laudabiliter expletos, præſertim in Sac. Rota, & priùs Subſellio Locumtenentis A. C. quod Ego in præſenti ſubſtineo, tandem hac die 17. *Maii* 1706. dum hæc prælo traduntur, digniſſimè fuit cum aliis octodecim à Sanctiſs. D. N. inter S. R. E. Card. cooptatus.

Sed quoad legatum rei Emphyteuticæ Eccleſiaſticæ
39 contrarium videtur, ſcilicet indiſtinctè non deberi
æſtimationem ab hærede *ex cap. ſilius de teſtamen.* quo
cavetur, ut ſi res Eccleſiæ alicui relinquatur, legatarius non obtinet æſtimationem, eò quod res ſit inalienabilis, ubi Barb. *n. fin.* Menoch. *de præſumpt.* 119.
earumque rerum, quæ non ſunt in commercio, non
40 deberi æſtimationem, eſt textus *in l. Idem Julianus §. conſtat. ff. de leg.* 1. *§. non ſolum in fin. Inſtit. de leg.* ubi Gloſs. de Luca ad Franch. *dec.* 1. *n.* 17.

Tamen non eſt verum, quod res Eccleſiæ ſint pror-
41 ſus inalienabiles, cùm alienabiles paſſim fiant, concurrente utilitatis cauſa, & adhibitis ſolemnitatibus; unde poſſibile eſt, ut ſit ei utilis contractus Emphyteuſis, etiam alienabilis in extraneos, & valet etiam Eccleſia, quæ recipit, ſeu acquirit talem Emphyteuſim Eccleſiaſticam, reddi capax ex Indulto Papæ, & ſic relictum etiam poteſt habere effectum, unde hæres tenetur, vel curare, ut adimpleatur mens teſtatoris, vel ad tantumdem, ſi ejuſdem veroſimilis mens concurrat Mantica *cit. lib.* 9. *tit.* 11. Gonzal. *in cit. cap. ſilius per tot.* qui explica dictum textum procedere in
42 re prorſus inalienabili, qualis eſt res ſacra, & ad uſum Sacrum deputata, in commercio hominum nullo modo exiſtens, Rota *dec.* 17. *num.* 8. *coram Durano*, vel in beneficio Eccleſiaſtico Card. de Luca *diſc.* 2. *de leg.* & de penſione quando ſit in commercio, ut debeatur æſtimatio legati Rota *cit. dec.* 17. *coram Durano*, non autem in re, quæ alienabilis eſt cum ſolemnitatibus, ut in ſimili rerum minoris, fiſci, & aliis, quæ dicuntur inalienabilia, tantùm jure ordinario, dixerunt, Card. de Luca *de legat. diſc.* 2. *n.* 8. *& cit. deciſ. cor. Durano*.

Si tamen aliquatenus teſtator haberet jus aliquod
43 in re legata tranſmiſſibile, hoc tantùm in dubio reliquiſſe cenſendum eſt ſine alia refuſione æſtimationis. Mantica *cit. lib.* 9. *tit.* 1. *nu.* 8. *&* 15. Rota *deciſ.* 503. *in fine coram Cavaler.* ut in ſimili dicitur de donatione, ut cenſeatur donatum id, quod donans habet, *deciſ.* 337. *nu.* 65. *coram Durano*, niſi ex conjecturata mente teſtatoris eliciatur voluiſſe relinquere totum, quod exprimit, juxta magis latam interpretationem, quæ ad favorem Eccleſiæ fieri debet.

Sed an prohibitio alienationis Emphyteuſis tàm le-
44 galis, quàm in vim pacti, ſeu Conſtitutionis Papæ in Eccleſias, intelligi debeat de quocumque actu tàm inter vivos, quàm cauſa mortis, etiam per modum inſtitutionis hæredis? In hac re plura dicunt DD.
45 Et quod prohibita alienatione cum verbis denotantibus contractus inter vivos, non comprehendantur diſpoſitiones cauſa mortis, prout ſi in prohibitione adſit tantùm verbum *legare*, quod non importet prohibitionem inſtituendi hæredem univerſalem, tradunt Mantica *de tacit. lib.* 22. *tit.* 19. *num.* 36. Surd. *deciſ.* 93. *&* 124. Fuſar. *de ſubſtit. queſtion.* 72. Andreol. *controv.* 378. & alii apud *deciſ.* 211. *numer.*
20. *part.* 6. *& deciſ.* 13. *numer.* 16. *part.* 11. *recent.* 46
Diſtinguit tamen Card. de Luca *diſc.* 28. *de Empyt.* ſcribens in eadem cauſa, in qua ſcripſit *Andreolus*, hunc reiiciens, & docet quod, aut agitur de actu conceſſionis alienationis, & ſub eo venire quemcumque actum, etiam ultimæ voluntatis, idque favore libertatis latiùs interpretandæ, *dec.* 16. *num.* 4. *par.* 3. *recent.* & alii in *cit. diſc.* adducti: aut de actu prohibitivo alienationis, & tunc intelligi debet dumtaxat de actu alienationis explicato, itaut ſi verba conveniant actibus inter vivos, non comprehendat illos cauſa mortis. Capyciuslatro *conſ.* 52. Rota *deciſ.* 18. *num.* 13. *& ſeq. par.* 9. *recent.* & in terminis Emphyteuſis Fulgin. *de Emph. tit. de ſucceſ. queſt.* 14. *num.* 12. Gratian. *diſcept.* 533. *num.* 34. *& ſequ.* ubi concor-
dantes, & in terminis, quod conceſſa hæredi gravato 47
facultate alienandi, poſſit is alienare per viam inſtitutionis, etiam in everſionem fideicommiſſi, ſi verba conceſſionis denotent plenam libertatem, ſecus ſi ſint repoſita arbitrio boni viri, agit Rota *dec.* 421. *par.* 19. *tom.* 2. *recent. per tot.*

Tamen ſi fuerit adjectum verbum *legare*, faciliùs
admittitur alienatio per viam inſtitutionis hæredis, 48
ut fatetur idem Card. de Luca *loc. cit. nu.* 10. *verſ. & quidem*, & firmatur *in deciſ.* 211. *num.* 27. *par.* 6. *recent.* repetita *deciſ.* 583. *coram Merlino*, præſertim
ſi agatur de Emphyteuſi Eccleſiaſtica, quia tunc ver- 49
bum alienandi, ſtrictè debet interpretari, quod conformatur diſpoſitioni Juris prohibentis bona Eccleſiæ in extraneos alienari. Andreol. *cit. loco*, Aldobrand. *conſ.* 40. *num.* 9. *lib.* 1. Rota *deciſ. cit.* 211.
num. 21. *& ſeq. par.* 6. *& deciſ.* 271. *num.* 16. *coram* 50
Card. Cerro, ubi de veriori, & communi opinione, *deciſ.* 79. *nu.* 11. poſt Salgad. *in labyr. cred. & dec.* 26. *num.* 8. *in fine par.* 17. *recent. & in Romana devolutionis domus* 28. *Junii* 1697. *§. qua quidem*, *coram Pio*, quæ eſt *deciſ.* 14. poſt Card. de Luca *de ſervit.* Nec obſtat Cardinalis de Luca *cit. & Gratian.* nitentes aſſerere, ſub nomine alienationis non venire actus ultimæ voluntatis, quia intelligi debent, vel
quando verbum *alienare* eſt ſimilitudinariè poſitum 51
cum verbo *donare*, ut in caſu Gratiani, ibi. *donare*, ſeu *alienare*, vel quando ex aliis reſultet clara mens Inveſtituræ, & concurrat obſervantia, in quibus ſe fundat Card. de Luca. *cit. diſc.* 28. *num.* 12. *in finem*, ubi docet, ſufficere ad hoc obſervantiam interpretati-
vam, non autem requiri præſcriptivam. In quo no- 52
tandum, miniſtros Eccleſiæ non poſſe fortè interpretando ſecundùm eorum ſenſum, eidem præjudicare, cùm dumtaxat quatenus eorum verba dubia intret talis interpretatio, non autem dum ſumus in claris, ut in terminis Bonifacianæ ſupradictæ, ubi apertè excluditur facultas quæcumque alienandi etiam cauſa mortis.

At hìc occurrit dubitatio, ſi fuerit hæreditas reli-
cta laico cum onere totum emolumentum dandi ali- 53
cui Eccleſiæ, an dictus laicus hæres acquirat Emphyteuſim non acquiſibilem ab Eccleſia? Et cum diſtinctione reſpondeo, aut laicus fuit relictus purus
executor, ſeu Commiſſarius, itaut inſtitutio hæ- 54
redis re vera verificetur in ipſa Eccleſia, ſeu loco pio, & tunc talis executor non poterit acquirere Emphyteuſim, quia non eſt hæres, qui ſit talis voluntate teſtatoris, quæ non extitit ad ſui favorem, & ſine qua nequit obtinere Emphyteuſim, ut in terminis Bonifacianæ dixit Rota *deciſ.* 636. *& alii citati coram Coccino*, *& deciſ.* 118. *par.* 4. *tom.* 2. *recent.* quia pro acquirenda Emphyteuſi, vel nova inveſtitura, requiritur qualitas hæreditaria, quæ cùm non detur, neque in dicto executore, neque in Eccleſia incapaci, neuter poteſt eam acquirere, ut in *cit. deciſ.* ubi traditur idem procedere, quamvis fuiſſet laicus inſtitutus hæres ad majorem cautelam, quia ex

huju-

hujuſmodi verbis viſum fuit locum pium fuiſſe verè hæredem, laicum tantum merum executorem.

Si verò eliciatur fuiſſe inſtitutum verè hæredem laicum, etſi gravatum erogandi fructum in opus pium,
55 quia tunc radicatur in laico qualitas hæredis, benè poterit habere Emphyteuſim, ut in proxima *cit. deciſ. & deciſ. 57. numer. 6. & ſeq. par. 14. recent.* ubi quod quotieſcumque titulus reſidet in perſona capaci, poteſt hæc gravari, ſi agatur de Emphyteuſi hæreditaria, ſecus ſi agatur de pactionata, quamvis nominaretur à teſtatore, ſi facultas nominandi ſit reſtricta ad comprehenſos, quia nominatus dicitur recipere Emphyteuſim ab Inveſtiente. Cald. *de Emph. libr. 3. cap. 17. num.* 13. Pereir. *deciſ. Portugall. 6. num.* 5. dummodò non teneatur ſervare factum defuncti, vel refundere ſaltem pretium modo, quo ſupra dixi.

Difficultas eſt in cognoſcendo, quando quis ſit me-
56 rus executor, vel Commiſſarius, aut hæres; Et in hoc plures regulæ aſſignantur à DD. ut ſi onera præcedant, & nominatio perſonæ ſubſequatur, vel ſi onus eſt directum rei, & non perſonæ, aut tandem emolumentum eſt totum alterius, tunc dicatur merus executor, ſecùs verò è contra, ut plenè Rota *dec.* 544. & Add. *num. 42. coram Ludoviſio deciſ.* 284. & 301. *num. 3. coram. Cavalerio deciſ.* 1008. *num. 3. coram Coccino, & deciſ. 35. num. 2. coram Bichio*. Sed verè in tali dubietate, ſunt ſcrutandæ caſus circumſtantiæ, ut intelligatur qualis fuerit mens teſtatoris, bene verum quando adſunt verba clara denotantia hæredis veri inſtitutionem, tunc intrat voluntas clara teſtatoris, etſi gravaverit in toto fructu in alterius favorem, ut dixit Card. de Luca *diſc. 92. numero 6. de teſtamentis*. Rota *citat. deciſ. 35. num. 6. & 7. coram Bichio*.

Sed an inſtituta Eccleſia hærede univerſali, quæ non
57 poſſit recipere Emphyteuſim, an hæc, vel ejus renovatio pertineat ad hæredem inſtitutam in re certa capacem, vel devolvitur ad dominum directum, vel ad hæredem ab Inteſtato, prout ſequitur in aliis bonis, quæ ab Eccleſia nequeunt acquiri?

Videtur primò, quòd ſpectet ad hæredem univerſa-
58 lem, quia renovatio Inveſtituræ, Emphyteuſi finita, ad illum pertinet, & non ad legatarium, ſeu inſtitutum in re certa, nam dicta renovatio fit habenti jus univerſale defuncti, ratione cujus transfunditur etiam jus petendi renovationem, Gloſs. *in l. 1. §. permittitur ver. impetrabile ff. de aqua quotidiana & æſtiva*, Caldas *de renovat. Emph. lib. 1. queſtion. 29. num.* 24. Fragoſius *de regim. Reipublicæ par. 3. lib. 7. diſp. 14. §. 1. num.* 1. Bonden. *collect. legal. 35. num. 97. lib.* 2. & ſic ſi Emphyteuſis non ſit in hæreditate, tamen debetur renovatio ratione qualitatis hæreditariæ Card. de Luca *de Emphyt. diſc. 3. num.* 10. & inſtitutus in re certa nequit habere dictam renovationem, quia eſt loco legatarii Alex. *conſ. 44. num. 2. vol.* 1. Natta *conſ. 395. num. 7. & conſ. 537. num.* 13. Gratian. *diſcept. 372. num.* 12. Ciarlin. *contr. for. 8. num. 73. Clar. §. Emphytheuſis queſt. 37. num.* 1. Sperell. *dec. 73. nu.* 65. Simile eſt in Jurepatronatus, ut non tranſeat niſi in hæredem Univerſalem, non autem in Inſtitutum in re certa Vivian. *de Jure patr. libr. 4. cap. 2. num.* 52. & poſt eum Rota *dec. 24. n.* 2.

Unde cùm dictus hæres rei certæ capax, fuerit
59 inſtitutus quidem hæres, ſed taxativè in certa re, itaut cætera bona, & jura ad locum pium pertineant; Ideò ſtante incapacitate iſtius, bona, non poſſunt tranſire in ipſum, nec minus remanere, penes hæredem, quia ipſe fuit inſtitutus hæres in re certa tantùm, reſiſtente voluntate teſtatoris, qui voluit dicto hæredi rem certam adjudicari.

Hæc autem cum eo temperamento ſunt accipien-
60 da, ut quamvis inſtitutus in re certa, nequeat petere renovationem Emphyteuſis, hoc tamen eſt in concurſu hæredis univerſalis, cui ratione univerſalitatis Juris competit Emphyteuſis, ſive renovationis petitio. Secùs autem, ſi hæres univerſalis non extet, vel repudiet hæreditatem, aut non poſſit eam adire, quia tunc inſtitutus in re certa, vel per jus accreſcendi, ut aliqui volunt, vel meliùs ex operatione legis, ut non decedat quis partim inteſtatus, & partim teſtatus, capit totum, nil reluctante voluntate teſtatoris etiam expreſſa cum di-
ctionibus taxativis, ut hæres capiat tantùm certam 61
rem, quia poſita voluntate in genere moriendi cum teſtamento, ſupplet lex interpretando quod dicta taxativa appoſita fuerit in utilitatem hæredis univerſalis, quo deficiente admittendus eſt potius hæres particularis, quàm hæres ab Inteſtato, quem excluſum habuit, conficiendo teſtamentum ut plenè Gulielmus de Benedictis *cap. Rainutius verſ. eodem teſtamento reliquens nu.* 266. & 270. ubi Covarr. *§. Ibique num.* 9. Menoch. *de adipiſcen. poſſeſſ. remed. 4. n.* 128. Surd. *de alim. tit. 9. queſt. 25. numer. 33. & 35.* Roſa *Conſult. 34. num. 30. & ſequent.* Bellon. *de jur. accreſcen. cap. 10. queſt. 18. & ſequent. num.* 28. Rubeus *de confuſ. jur. cap. 21. §. 1. numer.* 30. Altograd. *conſ. 77. nu. 20. & ſequent. lib.* 1. Caſtill. *quotid. q. 3. lib. 2. cap. 17. num. 3. & ſequent.* Gobb. *Conſult.* 150. *num.* 46. Ludoviſ. *dec.* 224. ubi Adden. *num.* 11. præſertim favore filii inſtituti in legitima, ut capiat totum, ſi cohæres deficiat *deciſ. 162. num. 6. dec. 203.*
per tot. coram S. M. Alex. VIII. Unde cùm Eccleſia 62
hæres univerſalis ſit incapax Emphyteuſis, hæc vel debet remanere penes hæredem particularem, vel penes hæredem ab inteſtato, antequam fiat locus devolutioni, quæ numquam datur exiſtente qualitate hæreditaria penes aliquem; Unde ne teſtator dicatur deceſſiſſe partim teſtatus, & partim inteſtatus, neceſſe eſt concludere, ut bona tranſmiſſibilia perveniant ad Eccleſiam ſubſtitutam, bona autem Emphyteutica remaneant in hærede etiam particulari.

Sed antequam opinionem meam in medium af-
feram, opportunum duxi explicare aliqua circa præ- 63
dicta quatenus inſtitutus in re certa capiat totum. Un-
de dico quod ſi fiat quis hæres particularis in re certa, 64
dato cohærede univerſali, & tunc iſto non adeunte, hæres particularis evadit hæres univerſalis in totum etiamſi teſtator expreſsè, vel tacitè limitaverit diſpoſitionem in re particulari, quatenus tamen limitatio intelligatur facta ad favorem hæredis univerſalis, quo deficiente ſemper miniſterio legis hæres particularis fit univerſalis, & ſibi imputet teſtator, ſi ſe non expreſſerit, cum non poſſit imponere formam contra legis diſpoſitionem, unde contemplatione hæredis univerſalis inſtituti cenſetur facta limitatio, & proinde eo non acquirente, ceſſat ratio limitationis Bart. *in l. quoties §. ſi duo num. 5. ver. quandoque ff. de hæred. Inſtit.* Altograd. *conſ. cit.* 77. Cyriac. *contr. 43. num. 26. & ſequentibus tom.* 1. Bellon. *& alii ſupracitati*, & Rota *deciſ. 599. num. 17. par. 19. tom. 3. recent.*

Aut non fuit datus cohæres Univerſalis, & tunc
ſi non adſint particulæ taxativæ, acquirit totum hæ- 65
res in re certa, ut plenè apud Altograd. Cyriac. *cit.* & Card. de Luca *de teſtam. diſc. 41. nu.* 4. nam implicat in hoc caſu, ut hæreditas adjudicetur hæredis ab inteſtato, ne ſequatur inconveniens, ut teſtator, decedat partim teſtatus, & partim inteſtatus Bellon. *cit. capit. 7. queſtion. 9. num.* 25. aliàs teſtamentum remaneret ſine hærede, & corrueret, ſi non daretur talis interpretatio *l. proxime 3. verſ. non poteſt ff. de his quæ in teſtam. delen.*

Si vero teſtator adjecerit taxativam in Inſtitutione
hæredis certæ rei, itaut certè videatur voluntas te- 66
ſtatoris ex dicta taxativa appoſita, habuiſſe reſpectum ad hæredes ab inteſtato præſertim verò ſi appoſuerit Clauſulam Codicillarem, tunc tenetur inſtitutus in re certa, reſtituere bona venientibus ab inteſtato Bart. *cit. num. 5. Clar. §. teſtamentum queſt. 74. ante finem*, Peregr. *de fideicommiſſ. art. 5. num. 13. & ſequent. & art. 11. n. 66. verſ. reperio*, Fuſar. *de ſubſt. queſt. 277. nu. 29. & 50.* Card. de Luca *cit. diſc. 41. num. 4. & ſequent.* Sperell. *dec. 146. numer. 29. & ſequent.* Rota *deciſ. 102. num. 2. & 3. coram Ludoviſio*,

Digitized by Google

ſio, *& cit. deciſ.* 203. *numer.* 19. *&* 20. *coram S. M. Alexandro VIII. & deciſ.* 599. *num.* 16. *parte* 19. *tom.* 2. *recen.*

Vel demum fuit datus cohæres univerſalis, ſed
67 tamen non poteſt Inſtitutio ſubſiſtere, quia hæres nominatus nequit eſſe hæres ob incapacitatem ſubmovibilem à tertio, & non ab ipſo inſtituto, ſed teſtator illum inſtituit ſub ſpe, quod capacitatem obtineret, & tunc dicendum venire hæredes ab inteſtato in excluſionem hæredis rei certæ, cujus inſtitutio reſolvitur in merum legatum, quod etiam debetur ab hærede ab inteſtato, ſtante Clauſula Codicil-
68 lari, & ratio diverſitatis à caſu inſtituti hæredis univerſalis, qui non adeat, aſſignatur, quia ibi certa eſt mens teſtatoris, & cogitatio, ut ipſe ſit hæres, & ſic teſtator declaravit ſe velle decedere teſtatum in omni caſu quapropter reſtrinxit inſtitutionem in re certa alteri, ut reliquum haberet cohæres univerſalis; unde iſto non adeunte, remanet ſemper plena, & efficax voluntas teſtatoris decedendi cum teſtamento, & ne detur repugnantia in jure damnata, capit totum inſtitutus in re certa. Sed quando corruit inſtitutio hæredis univerſalis, quia deficit qualitas, ſub cujus credulitate teſtator eum inſtituit, tunc hujus voluntas cum ſpecifica nominatione dicti hæredis videtur reſtricta moriendi cum teſtamento, & prohibitio, & taxativa facta in inſtituto in re certa, cenſetur facta ad favorem hæredis univerſalis, ſi inſtitutio poſſet habere effectum, ſecus ad favorem hæredis ab inteſtato, quia utrumque cauſam prævidit teſtator, & ejus voluntas fuit determinata ad utrumque eventum, ut explicant Peregrin. *de fideicom. art.* 11. *numer.* 66. *verſ. intellige tamen*, ubi ponit exemplum de inſtituto Ventre prægnante, qui intelligitur ſi naſceretur, & reſtrictiva in inſtituto in re certa, dicitur facta in gratiam filii hæredis ſi naſcatur, ſecus in gratiam hæredis ab inteſtato Bart. *cit. loco verſ. quandoque*, *& conſ.* 156. *per tot. l.* 1. *Crot. in l. re conjuncti n.* 63. *ver. notato tamen de leg.* 3. Bald. *conſ.* 468. *num.* 3. *verſ. quia hic ſenſus lib.* 1. ubi in terminis perſonæ nominandæ à tertio Bellon. *de Jur. accreſ. capit.* 10. *quæſt.* 19. *nu.* 19. *ad* 24. & in terminis benè Rot. *dec.* 599. *n.* 16. *&* 18. *par.* 19. *tom.* 2. *rec.*

69 His enucleatis in themate principali propoſito, dico primò quod inſtitutus in re certa, cum taxativa, vel certa voluntate teſtatoris, ut ampliùs non habeat, data hærede Eccleſia non capit rem Emphyteuticam, quam capere nequit Eccleſia, ſed capit hæres ab inteſtato; nàm tunc Eccleſia inſtituta, non fuit contemplata hæres à teſtatore abſolutè, & ad omnes effectus, ſed ad ea, quorum capax eſt, vel ſpe inductus futuræ capacitatis obtinendæ, cenſetur habuiſſe in mente ab initio Eccleſiam potuiſſe non acquirere ex defectu talis capacitatis, unde poſita taxativa in Inſtitutione rei certæ fuit pro utroque caſu conſiderato, vel acquiſitionis, vel non per Eccleſiam faciendæ, & non repugnat, ut ſint duo hæredes, ſi
70 adſint diverſa patrimonia, ut videmus in feudis unum ab inteſtato, & in allodialibus alium hæredem ex teſtamento paſſim practicari Franch. *deciſion.* 1. ubi de Luca, & in terminis hæredis Eccleſiæ incapacis Immobilium, ut bona mobilia acquirantur ipſi, Immobilia hæredi ab inteſtato dixerunt Criſtophorus Creſpi de Valdaura *obſerv. Illuſtr. obſerv.* 36. ubi de inſtituta Eccleſia ſub ſpe obtinendi privilegium, quoad Amortizationem, Rubeus *de confuſ. Jur. cap.* 21. *numero* 33. Bellon. *mox cit. in dict. cap.* 10. *quæſt.* 24. Card. de Luca *de feud. diſc.* 22. *num* 4. *verſ. attamen*, Royas *dec.* 157. *num.* 8. Bich. *dec.* 52. *num.* 6. & benè *dec.* 228. *num.* 25. *&* 28. *par.* 8. *recent.* ubi quod ſtantibus diverſis Statutis locorum, poſſe quem habere duplicem hæredem, unum ex teſtamento, alium ab inteſtato.

Nec obſtat quod repugnet juri deceſſus pro parte
71 teſtatus, & pro parte inteſtatus ex textu in *princip. auth. de jur. jur. à mor. præſt.* quia repugnantia ceſſat, ſtante diviſione Jurium hæreditariorum, & duplicis patrimonii, ut eſt etiam in milite, & in Clerico, cujus hæres in patrimonialibus eſt inſtitutus in teſtamento, & Camera, ſeu, Eccleſia reſpectivè in aliis acquiſitis hujus intuitu & probatur argumento *text. in l.* 1. *ff. de acquir. hered.* ibi: *qui totam hæreditatem acquirere poteſt, is pro parte eam ſcindendo adire non poteſt*, ergo à contrario ſenſu, poteſt ſcindi, ſi totum adire non valet, ut notat Rebeus *cit. c.* 5. *in fine* ubi tradit quomodo Creditores urgere poſſint hæredes Franch. *cit. dec.* 1. ubi, *Add.* Itaque teſtator non dicitur tunc decedere partim teſtatus, partim non, quia conſiderato duplici patrimonio, fit duplex homo civiliter, & evitatur dicta contrarietas in eodem ſubjecto, & reſpectu ejuſdem rei vitanda Rota *deciſ. cit.* 228. *per tot. & nu.* 36. *& ſequent. par.* 8. *recent.* ubi plenè concordantes, & inſtitutus in re certa taxativè remanet loco legatarii exiſtente Eccleſia hærede incapacibus.

Si verò inſtitutus in re certa nullam habuerit limita- 72
tionem, tunc cenſetur teſtator voluiſſe ipſum honorare in deficientia hæredis incapacis, & ſic in omnibus, in quibus Eccleſia capax non eſt, niſi inſtitutio Eccleſiæ fuiſſet cum conditione expreſſa capacitatis obtinendæ & adſit Clauſula Codicillaris, qua poſſent ſubſtineri legata, quia ceſſaret cauſa ſubſtinendi teſtamentum, ob quam inſtitutus in re certa fit hæres in totum, ut benè Rota *cit. deciſ.* 599. *num.* 8. *& ſeqq. par.* 19. *tom.* 2. *rec.*

At ſi non adſit inſtitutus in re certa, & tunc Ec-
cleſia incapaci quoad certa bona, eò fortiùs ſuccedit 73
hæres ab inteſtato. Ita Emphyteuſis, quæ nequit tranſire ad illam, iſti acquiritur, prout renovatio, & quoad continuationem inveſtituræ ſine renovatione,
ſi hæres ſit extraneus dependet, an Inveſtitura ſit 74
tranſitoria ad quoſcumque, & tunc à primæva Inveſtitura hæres ab inteſtato dicitur vocatus, in quem etiam dicitur aliquo modo continuatum dominium. Fulgin. *de Jur. Emph. tit. de Laudem. quæſt.* 13. *numer.* 5. *verſ. ideò*, *& num.* 6. Cancer. *variar. reſolut. par.* 1. *cap.* 11. *de Emphyt. num.* 71. & latè in *Romana Laudemii* 15. *Junii* 1700. §. *data coram D. Priolo*, & proinde nec tenetur ſolvere Laudemium, & quamvis ceſſet cauſa inteſtati ob teſtamentum, tamen iſtud non habet vigorem, quoad Emphyteuſim ceſſante tranſlatione iſtius in hæredem teſtamentarium, miniſterio legis fit tranſlatio in hæredem ab inteſtato, qui opus non habet aliquo miniſterio hominis, ſed ſufficit contrarium hominis non adeſſe, ut ceſſante operatione teſtamenti, ceſſet diſpoſitio teſtatoris, ut in proximis terminis Imola *in capit. potuit numer.* 64. *de locato*, *& alii* apud Corbul. *de Jur. Emphyt. titul. de cauſ. privat. ob clien. irrequ. dom. num.* 7. *ampliat.* 2. Mantica *de tacit. lib.* 22. *tit.* 11. *numer.* 30. Gratian. *diſcep.* 377. *num.* 10. ubi de Luca *numer.* 2. *&* 3. Panimol. *dec.* 4. *numer.* 22. *& in citat. Romana*
Laudemii 15. *Junii* 1700. §. *data coram D. Priolo*, & 75
in præciſis terminis, ut excludatur etiam dominus directus ab hærede ab inteſtato, ſi fuerit relicta, ſeu alienata Emphyteuſis in Eccleſiam incapacem, Rota *dec.* 449. *num.* 7. *coram Priolo*, ubi ideò fuit locus devolutioni, quia non comparuit hæres ab inteſtato capax, & in *Romana devolutionis domus* 20. *Junii* 1695. *coram Urſino* fuit intentata caducitas ab Eccleſia domina directa, ſtante pacto non alienandi in manus mortuas, & non exiſtente in hoc contradictrice legitima Eccleſia, cui Emphyteuſis fuit relicta, obtinuit Eccleſia domina Emphyteutica bona in prima inſtantia, ſed admiſſo ad cauſam in Rota hærede ab inteſtato alienantis, fuit iſti adjudicata Emphyteuſis, & in *Romana devolutionis die* 28. *Junii* 1697. *coram Pio* poſt Card. de Luca *de ſervitut. deciſ.* 14. inſtituta hærede Eccleſia, & prætendente Eccleſia domina devolutionem Emphyteuſis, ſtante pacto non tranſmiſſionis in manus mortuas, fuit eidem conceſſa & Rota *ib. nu. fin.* advertit non comparuiſſe hæredem ab inteſtato, & ſic interim benè fuit conceſſa devolutio domino directo. Idem firmare videtur eadem Rota *in Ferrarien.*

rien. ſeu Imolen. bonorum 23. *Aprilis* 1703. *coram D. Anſaldo*; in qua ideò excluſit hæredem ab inteſtato, quia non probabatur Inveſtituram fuiſſe datam hæredibus quibuſcumque ſaltem cum neceſſario beneplacito Apoſtolico, ut in §. *final.* advertitur, recedendo à prima *deciſion.* 1. *Julii* 1701. & ſic ſi verificata fuiſſet qualitas hæreditaria in Inveſtitura non dubitaſſet adjudicare Emphyteuſim hæredi ab inteſtato, cùm hæres ex teſtamento fuiſſet Eccleſia incapax ratione Bonifacianæ ſupra enunciatæ.

Si tamen adſit pactum devolutionis in caſu relicti
76 manui mortuæ, tunc intrat devolutio Rota *deciſ.* 209. *num.* 14. *parte* 10. *recent. citat. deciſ.* 449. *nu.* 5. *&* 6. *coram Priolo*, ubi animadvertit quod & ſi compareret hæres ab inteſtato, non potuiſſet evitari caducitas ob pactum non ſervatum incurſa, & *deciſ.* 261. *numer.* 17. 18. *coram. Card. Cerro*, *& dec.* 13. *num.* 17. *&* 18. *par.* 11. *recent.* ubi quod ſi dubitetur de incapacitate, interim Eccleſia debet manuteneri. Idem firmat eadem Rota *in Romana devolutionis domus* 30. *Martii* 1692. §. *præſuppoſito coram Card. Caccia*, *& cit. dec.* 14. poſt Card. de Luca *num.* 1. *& in cit. Romana devolutionis domus* 20. *Junii* 1695. *coram Urſino*.

Si tandem quis inſtituatur hæres, vel cohæres uni-
77 verſalis, tunc Emphyteuſis, de qua Eccleſia non eſt capax acquiritur illi, niſi fiat locus devolutioni juxta prædicta. Ratio eſt, quia totum id, quod caducatur in teſtamento per viam conſolidationis, acquiritur, vel hæredi, aut cohæredi, nec veniens ab inteſtato poteſt habere aliquod jus, quando adeſt hæres ex teſtamento *l. hac conſultiſſima* 21. §. *ex imperfecto Cod. de teſtamentis*, *& l. Unica* §. *& cum lex C. de Caduc. tollend.* & de communi Gratianus *diſcept.* 605. *n.* 32. *&* 33. ubi plures adducuntur.

Sed an relicta Eccleſia hærede, intelligantur etiam
78 comprehenſa bona Emphyteutica? Et quatenus agatur de Emphyteuſi Eccleſia ſecundùm propriam naturam, non tranſmiſſibili ad extraneos, non cenſetur comprehenſa; ſi verò Emphyteuſis ſit tranſitoria, vel ex pactis, vel alio titulo, tunc dicitur comprehenſa in generali Inſtitutione, cùm regulariter voluntas reguletur à poteſtate; præſertim ſi teſtator reſtrinxerit diſpoſitionem ad ſua bona, ſub quibus intelligi non debent ea, quæ ſubſunt reſtitutioni Cyriac. *controv.* 205. *numer.* 215. *&* 225. Add. de Ludoviſ. *deciſ.* 271. *num.* 27. Rot. *cit. dec.* 449. *numer.* 7. *&* 8. *cor. Priolo & dec.* 463. *numer.* 14. *part.* 14. *rec.* & in præciſis terminis Eccleſiæ *cit. deciſ. cor. Priolo num.* 7. ſemper tamen ſalva limitatione caſus particularis, ſi quæ circumſtantiæ concurrant, arguentes contrariam voluntatem teſtatoris, quæ regulatrix debet eſſe hujuſmodi materiæ.

In hoc tractatu incapacitatis Eccleſiarum rerum
79 Emphyteuticarum, ſtante pacto Inveſtituræ, ut inveſtitus non alienet in illas, quæri poteſt, an poſſit is relinquere, vel alienare commoditatem, & uſum rei Emphyteuticæ in Eccleſiam, vel aliam manum mortuam, itaut manus mortua ſit capax, non obſtante pacto, talis commoditatis? Et affirmativè dicendum, quia prohibita alienatio intelligitur de dominio utili, non autem de commoditate, quæ conſiſtit tantùm in fructuum perceptione Niger. *de lau-*
80 *demio quæſt.* 12. *in fine*, & in terminis optimè Rota *dec.* 173. *nu.* 3. *par.* 13. *& deciſ.* 57. *numer.* 14. *par.* 14. *rec.* ita tamen ut expreſsè radicetur utile dominium in capaci, aliàs ſi hæres fieret Eccleſia, neque obtinebit commoditatem, nec Judex poteſt, & debet in hoc ſupplere in præjudicium domini directi Priol. *dec.* 449. *num. fin. & in Farfen. Bonor.* 17. *Novembris* 1699. §. *fin. &* 26. *Junii* 1702. §. *quatenus cor. Pio*, & in ſimilibus terminis, quod prohibita alienatione Emphyteuſis, non cenſeatur prohibita obligatio commoditatis, plenè Rot. *in Rom. Horti* 4. *Febru.* 1695. *cor. Pio* poſt Card. de Luca. *de Servitutibus deciſ.* 23. *& Romana Salviani* 4. *Februarii* 1695. *&* 4. *Junii* 1696. *coram D. Molines Dec. &* 26. *Junii* 1697. *coram D. Lancetta*, poſt *cit.* Card. de Luca *dec.* 24. 25. *&* 26.
Commoditas enim eſt quid diſtinctum ab ipſo titulo 81
Emphyteuſis, unde non comprehenditur in prohibitione alienationis ipſius Emphyteuſis, ut in ſimili prohibitione alienationis rei fideicommiſſariæ, non comprehendi commoditatem, plenè Rota *in Romana caducitatis* 27. *Januarii* 1702. §. *quamvis enim*, *& ſeqq. cor. D. Olmo*. Non ſecus eſt in Penſionibus, quæ etſi non poſſint obligari, commoditas tamen poteſt, quip-
pè quæ cadit in commercium, ut alibi dicam. Imò ſi 82
pro titulo aliquis capax nominetur in Emphyteuſi, non poteſt renuntiare nominationi jam acceptatæ in præjudicium commoditatem habentis, ut in his terminis Pereyra *dec. Portugal.* 29. *nu.* 5. Rota *deciſ.* 173. *num.* 14. *in fine par.* 13. *recent.* & cùm ab initio fuerit hæres nominantis, debet ſervare factum defuncti.
Nec obſtant Cald. *de Emphyt. lib.* 3. *cap.* 17. *nu.* 13. 83
Pereira *cit.* quod minimè poſſit nominatarius gravari, ut commoditas ſit Eccleſiæ, quia id procedit in Emphyteuſi pactionata, ſi vocatus noluerit eſſe hæres defuncti, quia tunc nominatarius recipit Jus ab inveſtiente, nec nominans poteſt gravari in eo, quod inveſtiens dedit.

Prædicta tamen procedunt, ſi aliter non conſtet ex
verbis prægnantibus ipſius prohibitionis, vel niſi ad- 84
ſit aliqua lex Pontificia, ſeu alius titulus legitimus, ut etiam commoditas intelligatur prohibita, quia quilibet poteſt apponere rei ſuæ legem, cujuſmodi poteſt legitima poteſtas, præſertim ſi prohibeatur capacitas Eccleſiæ in gratiam aliorum, prout eſt Boniſaciana in gratiam Civium Ferrarenſium, de qua ſupra dixi, quia finis prohibitionis eſt, ut habeant emolumentùm alii.

Commoditas igitur, ut poſſit relinqui in favorem
Eccleſiæ certiùs procedit, ſi agatur denominatione 85
facta temporaneè, juxta quæ procedunt *citat. deciſ.* 173. *par.* 13. ubi agebatur de vita unius tantùm nominatarii, *& dec.* 449. *num. fin. coram Priolo*, ubi traditur, hanc commoditatis dationem procedere pro aliquo tempore, vel quatenus adſit conſuetudo generalis, ut permittatur commoditas Eccleſiæ, exiſtente titulo penes perſonam capacem, ut in *cit. Farfen.* §. *fortius*, nam permittere id tempore longinquo, importaret maximum præjudicium domino directo, qui non poſſet habere laudemia ex poſſibilibus alienationibus, quas ageret poſſeſſor Emphyteuſis, ſi eſſet liber, quas alienationes nequiret facere purus nominatarius; atque hujuſmodi, ac aliis præjudiciis domini directi debet providere Judex, ut *in cit. deciſ.* 57. *num. fin. par.* 14. *recent.* ubi, quod Eccleſia, quæ haberet commoditatem, deberet dare cautionem pro ſolutione canonis, unde ſi ageretur de tempore conſiderabili, eò magis creſceret jus domini directi ob dicta laudemia, quæ amitteret, & quæ facilè habere poſſet, ſi poſſeſſor alienare valeret in comprehenſos in Inveſtitura, qui tenerentur illa ſolvere Card. de Luca *diſc.* 22. *de Emphyt. num.* 8. & latè *in Imolen. bonorum* 20. *Januarii* 1700. *cor. D. Molines Decano*, *& in Romana laudemii* 15. *Januarii* 1700. §. *adverſus*, *cor. D. Priolo*, ubi quatenus hæredes debeant ſolvere vel non laudemia.

Hìc denique eſt advertendum, quod caducitas ad
favorem domini directi in caſu alienationis in Ec- 86
cleſiam, ſeu manum mortuam, non obſtante pacto in Inveſtitura, juxta prædicta, debet dari præcedente clara pacti ſcientia, quia cùm devolutio ſit pœna, pro hujus incurſu requiritur certa, & indubitata ſcientia contravenientis Fulgin. *de Iure emphyt. tit. de alienat. qu.* 1. *num.* 189. Card. de Luca *eodem titul. diſc.* 36. *nu.* 5. Cavalet. *dec.* 81. *n.* 1. Ubald. *dec.* 230. *num.* 4. Priol. *deciſ.* 387. *num.* 12. itaut non ſufficiat
ſcientia auctoris, nec minus ſuperinducta, ac gene- 87
rica Inveſtituræ in genere, niſi adſit ſpecifica pactorum; nec reſervatio conſenſus domini directi ſuffragatur pro ſcientia, quia intelligere poterat illum neceſſarium, utpotè in alienatione ad favorem non comprehenſi in Inveſtitura, quo convenitur talis

reſer-

reſervatio, ut magiſtraliter firmavit Rota *in Romana Devolutionis Domus 20. Junii 695. coram Urſino*, ex theorica ſatis nota munita pluribus authoritatibus, quod caducitas ſecundum propriam indolem excuſatur, concurrente bona fide contrahentis, ut fuit in dictæ deciſionis caſu, in quo alienans rem
88 in Eccleſiam, reſervavit conſenſum Eccleſiæ dominæ
directæ cum clauſula: *nec aliàs, nec alio modo*; nam
quidquid ſit, an opituletur hæc cautela, ſi poſſeſſio rei
fuerit capta actualiter, ſolùm approbata ad evitandam
caducitatem, vel ſi evenerit poſſeſſio tantùm civilis,
per Clauſulam conſtituti, ut latè Fulgin. *de Emphyt.
ſub tit. de alienat, nu. 16. verſ. quod tamen*, Add. Ludoviſ.
dec. 388. n. 9. & in cit. dec. Romana devolutionis,
certum eſt induci aliquam excuſationem in contrahente,
ſi voluit ſibi præcavere cum dicta Clauſula,
& ſemper concurrente juſta cauſa, non eſt ratio
cur etiam Majori non debeat dari reſtitutio in integrum,
ad tradita per Rotam *dec. 65. num. 6. & ſeq.
par. 17. & deciſ. 168. nu. finali par. 19.* cùm præſertim
Eccleſia non debeat eſſe proclivis in caducitatibus,
& pœnis *cap. ad aures 7. de rebus Eccleſiæ non alienandis*,
& fuit etiam firmatum à DD. in caſu purgationis
moræ per Emphyteutas, & proſequitur Dec.
*Romana devolutionis Domus & dec. 1266. cor. Emer.
Jur.*

Nec obſtat deciſio in altera *Romana devolutionis*
89 *domus 28. Junii 1697. cor. Pio dec. 14.* poſt Card. de
Luca *de Servit.* quæ benè compatitur cum doctrinis ſupra
firmatis, quia Scientia in caſu iſtius Deciſionis
non erat generica, ſed in recognitione facta per Emphyteutam
alienantem, fuerat dictum, velle obſervare
omnia, & ſingula pacta, Capitula, Conditiones,
obligationes, conventiones, & alia contenta, & expreſſa
in Inſtrumento proximæ Inveſtituræ, & ſic
ſtante dicta individuali relatione, cenſetur contrahentem
fuiſſe inſtructum de omnibus contentis in Inveſtitura.
Rota *dec. 398. numer. 10. par. 18. deciſ. 207.
num. 22. & ſeq. par. 19. rec.* Ultra quod ibi agebatur
contra Eccleſiam ipſam, quæ retinere prætendebat Vineam
alienatam contra pactum Inveſtituræ conventum,
ne poſſet alienare in Eccleſias, quo caſu, ut
ſupra firmavimus, & firmat etiam dicta deciſio, nullum
jus habet Eccleſia detrectandi reſtitutionem Vineæ
domino directo, cùm ea ſit incapax etiam re-
90 tinendi; Sed quando agitur cum hærede alienantis ad
vitandum actum devolutionis, magis æquè debet procedi,
quia ignorantia pacti inducit bonam fidem in
alienante, itaut ceſſet ſpretus pacti conventi, ſed volente
Eccleſia retinere, eſt delictum permanens pacti
non adimpleti, prout benè conſideravit *eadem
Dec. §. finali*, & de facto *in prima dec. coram Urſino*
comparuit hæres alienantis, & Eccleſia ſtatim declaravit
reſciſſum contractum dationis in ſolutum, &
ſic redit res ad hæredem domini utilis, non habente
locum devolutione in pœnam delicti, ex dictis rationibus
non probatæ ſcientiæ, & juſtæ excuſationis;
In altera *dec. coram Pio*, Eccleſia ipſa erat hæres,
quæ in contemptum pacti, quod eadem Eccleſia ſervare
non dedignatur, retinere cupiebat Emphyteuſim.

An autem melioramenta facta à domino utili poſ-
91 ſint remanere penes Eccleſiam? Et dico quod non debet
permittere Eccleſia, ut melioramenta ſeparentur
ab eo, qui retinere debet dominium ſoli, ſed debet
refundi pretium ipſi Eccleſiæ, niſi tamen adſit pactum
clarum devolutionis, etiam ipſorum in caſu
alienationis in manus mortuas, ut in præciſis terminis
dixit Rota *deciſ. 449. nu. 5. coram Priolo*, & facit
Card. de Luca *de Emphyt. dec. 71. n. 3.*

Reliqua verò de Emphyteuſi circa renovationem faciendam
ab Eccleſia, vel ex æquitate Bartoli hodiè fe-
92 rè redacta in legem, proximiori ultimi Inveſtiti,
quatenus ipſa per ſe retinere nolit, vel etiam circa conctivam
renovationem vigore Conſt. Summorum Pontificum,
vel legitimæ conſuetudinis, necnon de laudemio
quindennio, & diverſis Emphyteuſis pactis, & quæſtionibus,
non eſt hic agere, cùm hoc loco reſtrictivè ad Eccleſiarum capacitatem ſermonem contrahere curavi ex litera Conſtitutionis, quam commentandam ſuſcepi.

SECTIO III.

De Teſtamentis, ac aliis diſpoſitionibus favore piæ cauſæ, earumque requiſitis.

SUMMARIUM.

1 *Eccleſia an ſubjiciatur diſpoſitioni Juris Civilis quoad teſtamenta, & ultimas voluntates?*

2 *Adducitur in hoc diſpoſitio textus* in cap. relatum de teſtamentis, *& antiqua ejus obſervantia, quæ eximit dictas diſpoſitiones à formulis legis civilis.*

3 *Diſpoſitio dicti textus non tollit validitatem teſtamentorum ad pias cauſas, geſtorum cum ſolemnitatibus Juris Civilis, & n. 5.*

4 *Teſtamenta minus ſolemnia de Jure Civili, an ſint invalida etiam in foro conſcientiæ?*

5 *Relicta pro cauſa pia ſemper debentur in utroque foro, verificata probatione naturali.*

6 *Quare fuerunt promulgata leges in factione teſtamentorum Jure Civili, quæ non procedunt in cauſis piis?*

7 *Teſtamenta, & diſpoſitiones ad pias cauſas ſunt valida, & exequibiles, ſi probentur tribus, vel ſaltem duobus teſtibus.*

8 *Idque procedit, etiam ſtante Statuto laicali præſcribente formam teſtamenti ad obviandas fraudes, ubi de Statuto Bononienſi octavi teſtis.*

9 *Valor teſtamentorum ad pias cauſas, juxta formam prædictam fuit approbatus a pluribus Conciliis, & Juribus.*

10 *Differentiæ quæ ſunt inter* cit. cap. relatum, & cap. cum eſſes de teſtam. *& nn. ſeq.*

Diſpoſitio dict. cap. relatum *procedit ubicumque, etiam in terris Imperii, ſecus* in cap. cum eſſes, *ſaltem ſecundum aliquos ibid.*

11 *Primum procedit in relicto ad pias cauſas tantùm ſecundum in teſtamento etiam profano.*

12 *Primum habet locum in teſtamento, etſi facto in ſanitate, & non requirit Parochum, ſeu Confeſſarium; ſecus ſecundum.*

13 *Diſpoſitio dicti textus in* cap. relatum, *an procedat in relictis pro exoneratione conſcientiæ?*

Relicta pro exoneratione conſcientiæ, an æquiparentur relictis ad pias cauſas? imò habent plus, quia nequeunt revocari ibid.

14 *Diſpoſitio dicti textus, nedum procedit in legatis, & fideicommiſſis, ſed etiam in hæredis inſtitutione.*

15 *Numerus teſtium in dicto textu requiſitus non importat neceſſitatem, ſed exemplificativè apponitur ad probationem naturalem fundandam, & poteſt per æquipollens adimpleri, dummodo conſtet de voluntate.*

16 *Veritas tamen naturalis, etſi ſufficiat, tamen debet probari modis legitimis ad veram probationem naturalem, & qui ſint modi, & nn. ſeqq.*

17 *Cedula ſcripta, vel ſubſcripta à teſtatore ſufficit ſine ullo teſte præſente, vel ſubſcripto, & n. ſeq.*

18 *Imò videtur tutior iſte modus, quàm ille teſtium.*

19 *Prout etiam id practicatur in teſtamentis militum, & in teſtamentis privilegiatis Cardinalium, ac hujuſmodi.*

20 *Debet iſta ſchedula recognoſci, quòd ſit character teſtatoris, & quomodo recognitio fieri debeat.*

Plures adducuntur modi recognitionis, præſertim

Digitized by Google

tim per teſtes habentes notam manum ibid.

Latè diſtinguuntur caſus recognitionis neceſſaria in Curia, & extra eam, & generaliter in quacumque re ibid.

21 Extra Curiam non ſufficit recognitio per notam manum, & quando ſecus.

Quid coram Aud. Cam. & Rota ibid. & num, antecedenti.

22 Quid in recognitione per comparationem, & quomodo facienda in caſu, quo poſſit admitti.

23 Alius modus teſtamenti ad pias cauſas eſt, ſi in ſchedula fuerint teſtes ſubſcripti.

In iſto caſu ſufficit, quod recognoſcant eorum ſubſcriptionem citatis intereſſe habentibus, nec eſt neceſſe, quod deponant de contentis in ſcriptura.

24 Adducitur diſparitas hujus caſus ab eo, in quo teſtes tantum interfuerunt, in quo caſu debent deponere de contextu diſpoſitionis.

25 Alius caſus, ſi teſtator conſignaret ſchedulam ſigillatam Notario, etſi aliena manu ſcriptam coram duobus teſtibus, vel ſubſcriptis in dorſo, vel non.

26 Unicus teſtis, an ſufficiat?

27 Quid ſi fuerit adminiculatus?

28 Teſtes admittuntur, etiam non rogati, & quid juxta cap. cum eſſes.

29 Ita fœminæ, & alii de Jure Civili non admittendi, dummodo non ſint infames, & crimino ſi, & habeant uſum rationis.

30 Si duo teſtes non eſſent probatæ fidei, admitti debet tertius.

31 An teſtes Religioſi, & de Collegio probent ad favorem eorum Eccleſiæ, remiſſivè.

32 Adminicula in hac materia teſtamentorum plura adducuntur.

Præſertim obſervantia teſtamenti conſideratur ibidem.

33 In caſu, quo agatur pro immiſſione, fortiora requiruntur adminicula, quàm ſi excipiatur.

34 Poſt annos triginta non datur locus impugnationi teſtamenti.

35 Si tamen adſit ſcientia, & quomodo iſta reſultet.

36 An Statutum Urbis cap. 84. circa recognitionem ſcripturæ procedat in teſtamentis ad pias cauſas?

37 Teſtamenta ad pias cauſas, an ſubjiciantur S. C. Liboniano, itaut Rector Eccleſiæ poſſit ad favorem hujus ſcribere legatum.

Quid ad favorem perſonæ ipſius Rectoris? ibidem.

38 Cæcus cum quibus ſolemnitatibus de Jure Civili poſſit teſtari.

39 Cæcus in favorem cauſæ piæ, an ſine dictis ſolemnitatibus poſſit diſponere, & quomodo in hoc procedi debeat?

40 Quid in teſtamentis nutibus factis, tam profanis, quàm piis.

Et quid in teſtamentis ad interrogationem alterius; ibid.

41 Quid in teſtamentis factis ab excommunicatis, vel aliis extra gremium Eccleſiæ exiſtentibus.

42 Teſtameta cum herede incerto, an valeant favore piæ cauſæ;

43 Quid in legatis incertis, tàm ratione perſonæ, quàm rei, ubi de legato pro anima;

44 Legatum pium iniunctum primo heredi, an ſolvendum ſit per ſubſtitutos;

45 Legata pia ſuſtinentur in teſtamento, etiam ſine herede.

46 Ad favorem cauſæ piæ poteſt dari, & adimi hereditas in Codicillis.

47 Explicantur contrarii quando procedat eorum dictum.

48 Plures caſus adducuntur, quando poſſit dici defectus voluntatis, vel ſolemnitatis in teſtamentis, & diſpoſitionibus ad cauſas pias.

Ubi ſi teſtator teſtamentum non ſtipulaverit, vel diſtulerit ſtipulationem, & de aliis verbis teſtatoris, unum vel aliud ex prædictis importantibus.

49 Verba volo facere hæredem Eccleſiam, vel volo Eccleſiam N. eſſe meam hæredem, important perfectam voluntatem.

50 Teſtamenta ad pias cauſas collata in alienum arbitrium, vel captatoria an ſubſiſtant; & nn. ſeq.

51 Quæ verò ſit in Jure diſpoſitio captatoria reprobata.

Plerique æquivocant inter captatoriam, & diſpoſitionem in arbitrium alterius ſed ſunt diverſa ibid.

52 Diſpoſitio verè captatoria non valet, & quare, illaque eſt. Inſtituo Cajum, ſi ille me inſtituerit.

Ita, inſtituo Eccleſia, ſi Titius me inſtituerit ib.

53 Quid in caſu, inſtituo Eccleſiam, ſi ipſa me inſtituat.

54 Diſpoſitio collata in alienum arbitrium non eſt captatoria, & an ſuſtineatur, diſtinguuntur plures caſus ibid.

55 Quid in diſpoſitionibus ad pias cauſas.

56 Declaratur quatenus poſſit ſuſtineri.

57 Differentia diſpoſitionis in voluntatem alterius, & in arbitrium.

58 De tertio declarante, ubi de Religioſo, quid debeat concurrere, ubi de text. in cap. cum tibi de teſtamentis.

59 Diſpoſitio dicti text. in cap. relatum, & prædicta an ſufficiat etiam in ſubſtitutione cauſa pia & nn. ſeq.

Prout an legata pia ſuſtineantur, ſi teſtamentum profanum corruat ex defectu ſolemnitatum ibid. & nn. ſeq.

60 Diſtinguuntur caſus, quoad primum dubium, ſi cauſa pia fuerit ſubſtituta in incertum tempus, & evenit caſus ſubſtitutionis.

61 Alter caſus eſt, ſi cauſa pia fuerit inſtituta in tempus remotum, & caſus non evenerit.

62 Quoad ſecundum dubium dicitur legata pia ſuſtineri etiam in teſtamento profano nullo, ſi conſtet de voluntate.

63 Heredes ab inteſtato tenentur tunc ſolvere dicta legata.

64 Nec requiritur, ut legata pia conſtituant majorem partem hereditatis, quia hoc neceſſe eſt, ut totum teſtamentum ſuſtineatur ſine ſolemnitatibus.

65 Legata ad favorem extraneorum etiam ſuſtinentur in teſtamento pio, & n. ſeq.

66 Quare in Schedula teſtamenti inter filios non ſuſtineantur legata extraneorum, niſi cum duobus teſtibus, & in Schedula pro cauſa pia ſuſtineantur?

67 Quid ſi eliciatur dolus, & fraus;

68 In prædictis minor eſt difficultas, quando eſt inſtituta cauſa pia à caſu, quo legata pia abſorbeant majorem partem hæreditatis.

69 Eccleſia prædicta heres, vel ſubſtituta in certa re, aut quota, an poſſit habere dictam rem in vim teſtamenti non ſolemnis, & n. ſeqq.

70 Diſtinguuntur caſus, & doctrina.

71 Inſtituto certo herede quoad Uſumfructum, & eo mortuo, omnia ſunt Eccleſiæ, & an Eccleſia ſit heres ab initio;

72 Præſertim ſi concurrant adminicula.

73 Ita ſi uſus fuerat præcipue verbis communibus.

74 Nec obſtat, quod dixerit, bona Eccleſiæ eſſe poſt obitum heredis in Uſufructu.

75 Trebellianica, & falcidia an poſſint detrahi contra Eccleſiam, & cauſam piam.

76 Si

76 *Si cauſa piæ ſubſtituatur perſona laica, vel fuerit illamediatò ſubſtituta, an detrahatur Trebellianica à laico?*

77 *Cauſa pia tamen detrahit Trebellianicam, & legitimam contra cauſam profanam, & qua ratione id fiat?*

78 *An ſi agatur inter cauſas pias ſit locus, vel non dictis detractionibus?*

Adducuntur opiniones hinc inde.

79 *Plures recenſentur rationes, quod non ſit locus dictis detractionibus.*

80 *Eccleſia paſſivè eſt privilegiata, ut nequeant ab ea detrahi dicta quarta.*

81 *Trebellianica detrahitur, præter voluntatem teſtatoris.*

82 *Si eliciatur mens teſtatoris, ut detrahatur, detrahi debet Trebellianica, vel falcidia.*

83 *Plura recenſentur ad talem voluntatem teſtatoris indicandam.*

84 *Præſertim ſi in herede loco pio adſit aliquod jus, etſi honorificum, non debet detrahi falcidia in præjudicium alterius diſpoſitionis piæ.*

85 *Ita non detrahitur falcidia à legatis cum certo onere pio, & Miſſarum.*

86 *In caſu, quo legata pia poſſint adimpleri, etſi detraheretur falcidia, detrahi poteſt.*

87 *Teſtamentum ſecundum pium privilegiatum rumpit primum ſolemne.*

Prout ſecundum ſolemne profanum rumpit pium.

88 *Aliquid tamen volunt, quod teſtamentum pium anterius nequeat revocari per ſecundum profanum ſine mentione primi, utpotè contenta in primo Clauſula tacita derogatoria.*

* *Ubi idem in teſtamento inter liberos ibid.*

89 *Adducitur differentia inter teſtamentum inter liberos, & pium.*

Quid dicendum in dicta quæſtione propoſita n. 88. ubi diſtinguitur inter teſtamentum ſecundum profanum, & ſecundum pium.

90 *Portio Canonica, ſeu quarta ex relictis Eccleſiæ, Epiſcopo an debeatur.*

91 *Quarta non debetur de oblationibus, ſeu relictis in certum pium uſum.*

92 *De quibus legatis, & relictis non poſſit detrahi quarta ad favorem Epiſcopi relativè.*

93 *Quæ dicatur diſpoſitio ad piam cauſam, relativè.*

94 *An pro legatis ad piam cauſam detur via executiva, & n. 98.*

Quid in legato profano? ibid.

Adducuntur in hoc opiniones Angeli, & Alexandri.

95 *Opinio Angeli, quod detur in quocumque legato via executiva procedit in Tribunali Aud. C. Signatura, & in quocumque Tribunali extra Urbem.*

96 *Rota tamen amplectitur opinionem Alexandri.*

97 *Limitatur tamen in pluribus caſibus, in quibus etiam Rota procedit executivè.*

98 *Quid dicendum quoad legata pia, quid in legatis certa quantitatis cum Confeſſione debiti, & pro exoneratione Conſcientiæ.*

99 *Semper pro legato pio debet procedi via executiva.*

100 *Ulteriùs competunt hypotecharia, Salvianum, & alia actiones pro legatis.*

PRoſequuturus materiam, quam præbet hæc Conſtitutio, exquirendum puto, an Eccleſia, cujus libertas in acquirendo per teſtamenta, ac alios mo-
1 dos vindicata fuit in hac Conſtitutione Innocentii, & per nos ſupra comprobata, ſubjiciatur ſolemnitatibus, quas Jus Civile præſcripſit pro teſtamentorum, & ultimarum voluntatum validitate in *l. hac Conſultiſſima C. de teſtam.* & concordantibus, vel alio jure uti poſſit?

Famigerata eſt diſpoſitio Decretalis in *cap. rela-* 2
tum il primo *de teſtamentis*, per Alexandrum III. Summum Pontificem emanatæ, ſcribentem Judicibus Vallitrenſibus, ne deberent in hujuſmodi teſtamentis attendere jus Civile, ea optima ratione, quia cùm agatur de Eccleſia, & ejus intereſſe, debet in judicio procedi juxta Sacros Canones, quibus duorum, vel trium teſtimonio veritas firmatur; ideò hæc naturalis probatio debet attendi, non autem rigor legum; Quamvis enim aliqui erroneè putaverint, id non potuiſſe ſtatui à Papa in materia teſtamentorum ad Jus Civile ſpectante, eò quod ſolemnitates per hoc Jus inductæ fuerunt, ut voluntates teſtantium ſine ulla captione recipiantur, ut ait Imperator in *l. 1. Cod. Theodoſ. de teſtam.* certum nihilominus eſt apud omnes ſanioris conſilii, fuiſſe nedum juſtam dictam Decretalem, verùmetiam ubique locorum ſervandam; juſtitia namque elicitur ex eo, quod cùm agatur de Eccleſia, à qua abeſt præſumptio doli, attendi debet ſyncera veritas juxta modum naturalem patefacta ex depoſitione duorum, vel trium teſtium, & cùm illa ſit exempta à quocumque lege laicali, benè quoad ipſam ubilibet diſpoſitio hujus textus ſervari debet, uti latè Canoniſtæ, & præſertim Gonzal. Barboſa, & Fagn. & plerique antiquiores, prout de antiqua ejus obſervantia Thomaſſin. *de beneſ. par. 3. l. 1. c. 24. n. 3. & 4.*

Non tamen diſpoſitio dictæ Decretalis ejuſmodi 3
eſt, ut abroget teſtamenta facta ad pias cauſas cum ſolemnitatibus Juris Civilis, vel Municipalis, quia u-
troque modo ſubſiſtunt, & licèt regulariter teſtamenta 4
minùs ſolemnia ſint invalida, etiam in foro conſcientiæ, ut probant Vaſquez. *in opuſ. de teſtament. cap. 3. dub. 1.* Suarez. *lib. 5. de leg. cap. 24. numer. 4.* Valentia *tom. 2. diſp. 5. quæſt. 6. part. 5. §. 1. quæſtiuncul. 1.*, licèt contrarium dicant Molin. *de Juſt. tract. 2. diſq. 81.* Malder. *tract. 1. de Juſt. cap. 11. dub. 5.* Leſſius *de Juſt. capit. 19. à numer. 12.*, relicta tamen pro cauſa
pia, ſemper debentur in utroque foro, verificata pro- 5
batione naturali, juxta dictum textum, Covar. *in cit. capit. relatum num. 4.* Gonzal. *num. 13. in fine.* Præterea quamvis ejuſdem Decretalis diſpoſitio nitatur Oraculo Divino, ut in ore duorum, vel trium ſit omne verbum, non exindè condemnari debet hominum prudentia in ſolemnitatibus adjungendis, quòd creſcente malitia, teſtimonia firmiora requirantur Sotus 6
de Juſt. libr. 5. quæſt. 7. artic. 3., quod non procedit in relictis ad pias cauſas, ex quo Summi Pontifices non curarunt in hoc ſequi Leges Civiles, prout in aliis aliquando dedignati non ſunt eas approbare, & quod inconcuſſum ſit, ut teſtamenta, & diſpoſitiones ad pias cauſas requirant tantùm pro eorum validi- 7
tate dicta duorum, vel trium teſtium, ultrà citatos, præſertim Fagnan. *numer. 6.* docuerunt Vvagnerech. *notab. 3.* Ciarlin. *contr. for. cap. 21. numer. 6. & 7.* Gratian. *diſcept. 605. numer. 20. & ſeq. & capit. 969. numer. 7.* Amoſtaz. *de cauſis piis lib. 1. capit. 6. num. 9. & ſeq.* Rocca *Select. Jur. capit. 35. numer. 35.* Card. de Luca *de credit. diſc. 33. numer. 8. & 9. & de teſtam. diſc. 14. numer. 5. & diſc. 28. numer. 15.* D. Anſald. *in annot. ad deciſ. 22.* Rub. *de teſtamentis capit. 20. numer. 52. & capit. 21. numer. 106. & 169.* Rota *deciſ. 74. numer. 12. & 13. poſt deciſ. 734. numer. 6. part. 1. diverſ.* Cerr. *deciſ. 511. numer. 1. deciſ. 665. numer. 3. cor. Emerix Jun. & in Barchinonen. hereditatis 11. Martii 1689. §. cumque, & 21. Junii dicti anni §. quamvis cor. D. Molines. & in Baren. teſtamenti 23. Januarii 1692. in principio cor. bon. mem. Benincaſa, & eadem 21. Aprilis 1704. §. Recedit cor. D. Anſalde.*

Idque adeò eſt verum, ut adhuc ſubſiſtant ad favorem 8
cauſæ piæ teſtamenta, & diſpoſitiones, etiam non ſervata forma Statutorum laicalium, preſcripta ad obviandum fraudibus, vel alio modo utili, Maſc. *de Stat. interpr. in concl. 1. n. 44.* Fragoſ. *de regim. Reipub. p. 3. lib. 4. diſp. 7. tit. de teſt. ad pias cauſas §. 4. n. 70.* Rocc. *diſp. Jur. c. 35. n. 48.* Card. de Luca *de teſt. diſc. 28. n. 13.* & in terminis

Digitized by Google

Statuti Bononienſis de octavo teſte Sacerdote adhibendo, Monterent. *ad d. Stat. libr. 4. tit. de teſtam. & ult. volunt. lit. A verſ. dubitandum tamen*, Rota *deciſ. 150. num. 22. & 23. par. 11. deciſ. 449. num. 1. par. 19. tom. 2. recent.*, & *in* Bonien. *Immiſſionis 15. Januarii 1691. §. Altera*, confirmata *die 9. Maji 1692. coram Hervault.*

9 Quin etiam valor iſtorum teſtamentorum à pluribus Conciliis fuit approbatus, & à legum formulis abſolutus, ut probat Thomaſſin. *de benef. p. 3. cap. 21. num. 1. & ſeq. & cap. 24. numer. 3. & ſeq.* ubi recenſet dictam Decretalem; & benè in Concilio Bituricenſi, ibi relato *in can. 9.* fuit dictum: *Licet ritè facta ſint teſtamenta juxta Canonicas ſanctiones, tamquam legitima non admittunt, ſed reprobant, & impugnant, quod Scabini, aut Seculares Judices præſentes non fuerint, aut authoritatem nequaquam præſtiterint, quando Teſtator ſuum condidit teſtamentum, contra quam vim intentatum fuit anathema.*

10 Aliquo modo diſpoſitio citati textus videtur convenire cum alia decretali antecedenti in *cap. Cum eſſes de teſt.* ejuſdem Alexandri, directa Epiſcopo Hoſtienſi, & Canonicis Vellitrenſibus, diſponente, ut valeat teſtamentum coram Parocho, & duobus teſtibus, nam uterque textus Juris Civilis ſolemnitates, uti non neceſſarias excludit; ſed differunt in pluribus, quia diſpoſitio *cap. relatum* procedit ubique locorum ad favorem piæ cauſæ, etiam in Terris Imperii, & Foro Civili, Bartol. *in leg. habeat numer. 70. uſque ad finem C. de SS. Eccl.* & citati Scribentes *ad cap. relatum*, præſertim Fagnan. *num. 11.* Mantica *de conjecturis lib. 6. tit. 3. num. 4.* Menoch. *conſ. 227. nu. 59.* Graſſ. *de ſucceſſ. §. teſtamentum quæſt. 19. num. 4.* Gratian. *diſcept. 605. num. 20.* Rub. *de teſtam. cap. 1. ex numer. 17. & cap. 21. à num. 711. & cap. 24. num. 63.* Capycius Latr. *dec. 140. num. 2. & 24. tom. 2.* Petra Genitor meus *tom. 4.* Rit. *277. num. 15. & 17.* Tiraquell. *de privileg. pia Cauſa ante primum privilegium verſ. alii item* Rota *deciſ. 449. num. 3. & ſeqq. par. 19. tom. 2. rec.* ubi etiam traditur, non debere reſervari leges municipales; diſpoſitio tamen *c. cum eſſes* procedere tantùm in terris Eccleſiæ, docuerunt Card. de Luca *de teſtam. diſc. 33. num. 5.* Rota *dec. 210. num. 2. par. 13. rec.* licèt contrarium dixerit Fagnan. *eodem cap. cum eſſes nu. 40. & ſeqq.* & in Dominiis mediatè Sedi Apoſtolicæ ſubjectis, dubitativè dixit Rota *in Baren. teſtamenti 21. Aprilis 1704. §. non quidem coram D. Anſalde*, de quo alibi dicam.

Item differunt, quia diſpoſitio *cap. relatum* eſt præ-
11 ciſè coarctata ad relicta favore piæ cauſæ, ut ſonant ejus verba, ſed illa *capit. cum eſſes* extenditur ad quodlibet teſtamentum profanum Barboſa *ibid. n. 2.* & Fagnan. *n. 4.* & alii communiter. Ulteriùs primum pro-
12 cedit in teſtamento, tum in articulo mortis, tum etiam in ſanitate facto, ut notat Fagnan. *cit. cap. num. 11.* quid ſit de teſtamento in vim *cap. cum eſſes*, & illud non requirit Parochum, ſeù Confeſſarium, ut requirit teſtamentum juxta *c. cum eſſes.*

Sed an diſpoſitiones, & relicta pro exoneratione conſcientiæ æquiparentur relictis ad piam cauſam,
13 itaut idem probationis naturalis modus *in dict. cap. relatum* ſufficiat? Et affirmativè eſt dicendum, cùm æquipatentur hujuſmodi relicta ad pias cauſas, & pro exoneratione conſcientiæ Angel. *de Confeſſ. lib. 2. qu. 4. num. 36.* Rota *deciſ. 245. num. 24. par. 7. recent. & deciſ. 20. num. 1. & ſeqq.* poſt Salgad. *in labyr. cred.* repetit. *dec. par. 11. rec.* & ſic ſufficit probatio naturalis, ut ibi firmatur, imò diſpoſita pro exoneratione conſcientiæ habent aliquod plus, quia nequeunt revocari Angel. *cit. num. 36. & 37. & in cit. deciſ. 20.* poſt Salgad. *ſeù 63. par. 11. rec.* ſolo caſu excepto, ſi confeſſio fuerit facta cum ſuppoſito erroneo, vel in fraudem legis, ut ibi firmatur.

Dicta Alexandri Decretalis *in cap. relatum* proce-
14 dit nedum in legatis, & fideicommiſſis, ſed etiam in hæredis inſtitutione, ut communiter Doctores apud *cit.* Fagnan. *num. 6.* & non importat neceſſitatem teſtium, ſed exemplificativè fuit dictum de iis, ut naturalis probatio reſultet, unde ſufficit, quòd conſtet 15 de voluntate, cum modus ille per textum inductus teſtium, utporè tantùm probatorius, per æquipollens adimpleri poteſt, ut pro notabili dixerunt Canoniſtæ apud Fagnan. *ibid. n. 10. uſque ad finem*, Tiraquel. *cit. privil. 4.* Abb. *cit. cap. relatum num. 3.* Covar. *ibid. num. 4.* Rubeus *de teſtam. cap. 20. n. 52. & cap. 11. num. 160. & 169.* de Marinis *reſolut. cap. 229. num. 7. tom. 2.* Petra Genitor meus *in Comment. ad cit. ritum 277. n. 15.* Card. de Luca *de teſtam. diſc. 14. num. 5. & 7.* Andreol. *contr. 356. num. 7. & ſeq.* Rota *deciſ. 374. num. 6. part. 1. diverſ. deciſ. 511. num. 16. & 17. coram Card. Cerro, & deciſ. 665. num. 3. cor. Emerix Jun. & in Barchinonen. hæreditatis 11. Martii 1689. §. cumque cor. D. Molines, & in Colonien. teſtamenti 23. Junii 1704. §. quoniam coram D. Lancetta.*

Hæc tamen veritas naturalis neceſſaria ad declarandam mentem teſtantis, etſi poſſit per plures mo- 16 dos ſupradictos probari, debent tamen ii eſſe legitimi, ut inducatur vera probatio voluntatis defuncti, quam favor cauſæ piæ non ſupplet Decius *conſil. 120. & 158.* Torre *de pactis fut. ſucceſſ. lib. 2. c. 8. nu. 15. 17. & 18. & lib. 3. c. 12. nu. 163. & 177.* Card. de Luca *cit. diſc. 13. & 14. & diſc. 26. num. 8. de teſtam & in* Barchinon. *cit. 21. Junii 1689. §. quamvis*, ubi quod probationes debent eſſe liquidæ, & certæ.

Recenſendo igitur modos probatorios iſtius voluntatis, primò occurrit cedula ſcripta, vel ſubſcripta ab 17 ipſo teſtatore, quæ ſufficit, etiam nullo teſte in ea ſubſcripto, vel præſente, quidquid dicant aliqui apud Mantic. *de Conject. lib. 6. tit. 3. num. 4.* Magdalen. *de numer. teſt. par. 2. cap. 1. num. 6.* Tiraquel. *de privil. pia cauſæ privil. 1.* latè Add. ad Buratt. *dec. 475. numer. 19. & ſeqq.* nam communiter ita ſentiunt DD. *citati*, & Velaich. *conſ. 67. numer. 8.* Barboſa *cit. capit. relatum num. 4.* Card. de Luca *cit. diſc. 26. num. 6.* Gratian. *diſcept. 705. num. 20. & ſeqq.* Cabed. *deciſ. Luſitan. 129. num. 12. lib. 2.* Petra Genitor. *cit. rit. 277. n. 15.* Rota *dec. 553. num. 2. & 3. coram Cavalerio, & in cit.* deciſionibus ſupra adductis, præſertim Barchinon. *tàm prima, quàm ſecunda, & deciſ. 449. n. 3. par. 19. tom. 2. rec. & in cit.* Colonien. *teſtamenti §. quoniam.* Nam textus etſi nixus oraculo divino duorum, vel trium teſtium ſufficientem requiſitum exigat, tamen 18 ejus mens, & ratio eſt inſpicienda, quæ percutit probationem voluntatis teſtatoris; Ecquæ major probatio, & efficacior ipſa ſcriptura exarata manu teſtatoris, quæ ſanè exuperat quamlibet extrinſecam probationem teſtium, ſubornationi aliiſque exceptionibus ſubjectam. Præterquamquod hoc idem, uſus, & jura ſinunt in 19 teſtamentis inter liberos, & militum, & Rota *dec. 25. num. 15.* poſt Conſtantin. *ad Statut. Urbis*, & aliis hujuſmodi teſtamentis privilegiatis ex indulto ad favorem Cardinalium, ut ſufficiat ſola ſcriptura, Card. de Luca *de teſtament. diſc. 14. numer. 8. & antecedentibus, & diſc. 15. num. 2.* Abb. *conſ. 32. numer. 2. & ſequent. lib. 2.* Achill. de Graff. *deciſ. 1. de teſtamentis*, & ultra deductos Rota *dec. 166. nu. 4. 22. 25. 27. part. 8. dec. 288. n. 1. 2. & 6. p. 10. & dec. 150. nu. 23. p. 12. rec.* ubi latè.

Debet tamen hujuſmodi ſchedula recognoſci, quod 20 ſit exarata proprio charactere teſtatoris; Sed quomodo ſit facienda hæc recognitio, eſt videndum; Et certè, ſi ipſa pars opponens fateatur characterem teſtatoris, non eſt opus alia recognitione, ſtante confeſſione partis Ripa *reſp. 20. n. 6. de probat. vol. 2.* Mantica *de conject. lib. 6. tit. 3. num. 11. verſ. & hanc opinionem*, Gratian. *diſcep. 605. numer. 22.* Genitor meus *cit. num. 16.* Ita ſi teſtes deponant, ſe vidiſſe ſcribere teſtatorem, ſeù ſubſcribere, nulla quoque cadit difficultas, cùm hic verus ſit modus inductus à jure in *§. ſi quis igitur auth. de Inſtr. caut. & fid.* Alexand. *conſil. 75. numer. 4. libr. 3.* Afflict. *deciſ. 181. numer. 8.* Si verò hi modi probatorii deficiant, tunc eſt recurrendum ad recognitionem per teſtes habentes notam manum teſtatoris, vel per comparationem cum alio

iſtius

Digitized by Google

iſtius charactere, quam ſufficere docent Gratian. *diſcept.* 605. *num.* 22. Petra *ſupracit. num.* 16. Capycius Latr. *deciſ.* 140. *num.* 1. Verum hæc regula non eſt univerſaliter accipienda, nam ſi agatur extra Curiam, & de Jure videtur neceſſaria recognitio per teſtes, qui viderint ſcribere, ut fides detur ſcripturæ, juxta *cit. auth.* Si verò agatur in Curia, de ſtylo admitti recognitionem per teſtes habentes notam manum in qualibet ſcriptura, diſtinxerunt Ridolphinus *in praxi part.* 1. *cap.* 2. *num.* 138. *& ſequent. Conſtantin. ad Statuta Urbis tom.* 1. *annot.* 13. *tit.* 1. *per tot.* ubi latè de forma, & modo hujus recognitionis, & quatenus ſit facienda per feneſtrellas, ſi ſubſit ſuſpicio falſitatis *nu.* 117. *& ſeqq.* Add. ad Buratt. *dec.* 143. *numer.* 39. *&* 40. Rota *dec.* 182. *num.* 8. *par.* 9. *& dec.* 392. *num.* 5. *par.* 19. *recent.* itaut in hoc caſu Rota etiam requirat adminicula, que non requirit A.C. ut plenè apud *citat.* Add. *deciſ.* 143. Buratt. *numer.* 44. *& ſequent.* ubi in fortioribus terminis Statuti. Imò junctis adminiculis recognitio admittitur in quocumque extraneo foro Ridolphin. *cit. num.* 136. Rota *deciſ.* 143. ubi Add. *num.* 42. *coram Buratto* dummodò agatur de cauſa Civili, & non Criminali Gratian. *diſcept.* 710. *à numer.* 20. Si verò recognitio eſſet facienda contra Juramentum, quo fuerit negata ſcriptura, tunc neceſſe eſt, ut teſtes deponant vidiſſe ſubſcribere Scaccia *de Jud. l.* 2. *cap.* 11. *num.* 1133. Afflict. *deciſ.* 181. *num.* 8. *& deciſ.* 619. *per tot. coram Remboldo dec.* 61. *num.* 3. *par.* 5. *recent.* prout etiam ſtante ſtylo Curiæ, teſtes tunc admittuntur habentes notam manum, niſi agatur de actibus, in quibus non requiratur neceſſariò eorum præſentia, ut apud *cit.* Add. *num.* 40. *&* Rota *dec.* 124. *num.* 2. *part.* 2. *diverſ.* Sicque juxta has theoricas procedi debet in recognitione ſchedulæ teſtamenti ad pias cauſas, ut extra Curiam, & de jure non ſufficiat recognitio ſolùm per teſtes habentes notam manum, niſi ſimul concurrant adminicula, vel obſervantia, vel aliter in eo loco cautum fuerit. Rub. *de teſtam. cap.* 28. *num.* 385. *& ſequent.* Card. de Luca *de teſtam. diſc.* 26. *num.* 7. qui tradit, fortius adminiculum eſſe, ſi non dubitetur de teſtamento in genere, quod utique ſufficit Gratian. *diſcept.* 895. *num.* 31. *&* 32. & cum adminiculorum auxilio proceſſit *dec. cit.* 124. *numer.* 3. *par.* 2. *diver.* Cavaler. *dec.* 553. *nu.* 3. Buratt. *dec.* 475. *num.* 7. ubi, quod de jure, præciſo etiam ſtylo, illa ſufficiat, & Add. *lit. E. deciſ.* 166. *par.* 8. *recent.* latè Conſtantin. *cit. art.* 1. ubi declaravit adminicula requiri, ubi teſtes ſunt neceſſarii, & ſic ſtylus Rotæ etiam conformatur juri in eo, quod requirat adminicula, ut ſunt caſus *dd. dec.* & obſervat Add. *cit. litt.* E, & quod Tribunal A. C. negligat adminicula, patet ex dictis, & plenè Rota *dec.* 633. *num.* 4. *&* 1261. *nu.* 2. *&* 3. *coram Emerix Jun.* Verum tamen eſt, quod in teſtamentis hujuſmodi mitiùs proceditur, ſtante inveroſimilitudine doli, quodque admittunt DD. ut ſi teſtes deponant, pluries vidiſſe ſcribere teſtatorem, cum facilitate procedendum dixit Gratian. *diſcept.* 895. *num.* 32. *&* 34. in quo Judex æquus eſt arbiter Menoch. *de arbitr. caſu* 124. *num.* 15. *ad finem* Rota *deciſ.* 124. *num.* 4. *part.* 2. *div.* Et contra rigoroſius proceditur, ſi adſint adminicula contraria, ut advertit *cit.* Card. de Luca *de teſtam. diſc.* 6. *numer.* 8. Ea tamen recognitio, quæ fit per comparationem, non eſt paſſim admittenda, ſed dumtaxat in ſubſidium, ut Curiæ mos obtinet, quæq; probat, junctis quoque adminiculis Veſtr. *in praxi l.* 6. *c.* 1. *numer.* 10. Ridolp. *cit. numer.* 142. latè Conſtantinus *cit. annot.* 13. *art.* 2. & de hujuſmodi recognitione, modo, ac aliis, Rota *dec.* 570. *in fine coram Emerix Jun.* itaut primò ſit facienda per teſtes peritos habentes notam manum, quidquid dicat Card. de Luca *de teſtam. diſc.* 6. *num.* 8. qui Periti debent jurare, ſi eligantur à partibus, ſecus ſi à Judice, qui etiam per ſe ſolet recognoſcere veritatem comparationis, & pluries demandare recognitionem, quia verè iſta fallax plerumque detegitur Rota *dec.* 1261. *num.* 4. *& deciſ.* 1321. *num.* 2. *& ſequ. coram Emerix Jun.* Deſervire tamen poteſt pro adminicula talis recognitio per comparationem cum teſtibus habentibus notam manum, ut in terminis teſtamenti ad pias cauſas *cit. dec.* 124. *nu.* 4. *par.* 2. *div.* Denique iſta recognitio ſchedulæ debet fieri, citatis citandis, ut apud allegatos DD. & plenè in prima *dec.* Barchinonen. *ſupr. cit.* §. *nec obſtat.*

Alius modus hujuſmodi teſtamentorum ad pias cau-
ſas eſt, ſi in ſchedula adſit ſubſcriptio teſtium, & 23
tunc hi debent tantùm deponere, & recognoſcere eo-
rum manum, citatis intereſſe habentibus, nec neceſſe
eſt referre ſubſtantiam diſpoſitionis. Rota *deciſ.* 533.
numer. 9. *&* 10. *cum ſeq. & num.* 16. *part.* 4. *tom.* 3.
recentior. & benè diſtinguendo hunc caſum, ab alio 24
ſequenti, quatenus ſcilicet teſtes tantùm interfuerunt
ſubſcriptioni ſchedulæ, Rota *deciſ.* 110. *numer.* 3. *&*
4. *& deciſ.* 275. *num.* 10. *&* 11. *part.* 13. *recent. & in*
cit. Barchinonen. §. *nec obſtat.* In caſu verò, quo teſtes
non ſubſcribunt, debent contextum diſpoſitionis refer-
re coram Judice, citatis omnibus intereſſe habenti-
bus, atque hoc dicitur relevari teſtamentum. Fagn.
cit. cap. relatum numer. 12. *verſ. nec obſtat*, ubi Imola
ibid. num. penult. & alii. Rubeus *cit. cap.* 20. *num.* 53. *&*
in cit. de Barchinonen., ac aliis adductis, & in Colo-
nien. *teſtamenti* 23. *Junii* 1704. §. *quoniam coram D.*
Lancetta, ubi fuit negata executio teſtamenti, eò quia
teſtes in eorum depoſitionibus certam voluntatem te-
ſtatoris non retuliſſent, cùm ea debeat eſſe perfecta
in ſui eſſe ab ipſis relata, itaut ſi ſcripſiſſet eam,
certa, & concludens appareret.

Ita ſi teſtator conſignaret ſchedulam Notario ſigil- 25
latam, etſi aliena manu ſcriptam coram duobus teſti-
bus, valeret actus ſine alia ſolemnitate, dummodò
teſtes ſubſcripſerint in dorſo, adeò ut concludatur ve-
ra identitas ſchedulæ; imò etiam ſine tali ſubſcriptio-
ne, ex aliis adminiculis probari poteſt identitas ſche-
dulæ conſignatæ. Thomat. *deciſ.* 82. *num.* 19. *& deciſ.*
88. *num.* 16. *&* 33. D. Anſald. *annot. ad deciſ.* 22. *num.*
22. *& ſeq. tom.* 1. Add. ad Buratt. *deciſ.* 475. *num.* 24.
deciſ. 181. *n.* 3. *coram ſan. mem. Alex. VIII. deciſ.* 233. *n.*
8. *p.* 5. *& dec.* 359. *n.* 11. *p.* 11. *recent.*

Unicus tamen teſtis regulariter non ſufficit, ex 26
regula Juris in *capit. in omni* 4. *de teſtibus*, *& l. Ju-*
riſiurandi 8. *Cod. eod.* & liquet ex contextu *cit. cap.*
relatum, Mantica *de conject. lib.* 6. *tit.* 3. *num.* 8. Dian.
de teſtam. privil. tract. 6. *reſol.* 6. Genitor meus *ritu*
M.C.V. 115. *numer.* 6. Rota *deciſ.* 210. *numer.* 8. *co-*
ram Priolo, *& in Barchinonen. cit.* §. *nec obſtat in*
fine, *& Colonien. cit.* §. *de huiuſmodi*, præſertim ſi 27
diſcordet ab aliis, vel inveroſimilia deponat, ut in
conſimilibus, Rota *deciſ.* 89. *numer.* 3. *& ſequentib.*
& deciſ. 121. *numer.* 1. *& ſequentib. coram Emerix*
Jun.

Si tamen fuerit adminiculatus, probat etiam uni-
cus, aut Rota *deciſ.* 41. *num.* 1. *part.* 4. *& deciſ.* 150. *nu-*
mer. 30. *par.* 12. *recent.* Ita quoque ſi fuerit à colligitan-
te productus, Genitor meus *cit. rit.* 115. *n.* 7. *in fin.* Pa-
riter quoque ad haſce pias diſpoſitiones tuendas admit- 28
tuntur teſtes, etiam non rogati, ut ex communi opi-
nione dixerunt Barboſ. *cit. cap. relatum in fine*, Fagn.
ibid. num. 12. diſtinguendo quoad diſpoſitionem *capit.*
cum eſſes, Rub. de *teſtam. c.* 1. *ex numer.* 16. *& cap.* 20.
& 21. *à numer.* 711. ubi tradunt ſufficere teſtes for-
tuitò præſentes, Petra *citat. rit.* 277. *numer.* 17.
Præterea admittuntur fœminæ, & aliæ perſonæ, quæ 29
à Jure Civili non ſolent admitti, dummodò non
ſint infames, mentis inopes, vel aliàs reprobatæ ra-
tione delicti. Fagnan. *ibidem numer. decimoquarto &*
in cit. capit. cum eſſes numer. 34. *& ſequ.*, & ſi
duo teſtes non eſſent integri, naturalem fidem non 30
importantes, tunc non ſufficiunt, ſed requiruntur
tres, etenim non abs re textus voluit duos, aut tres.
Mantica *cit. loco numer.* 8. An verò ſufficiant te- 31
ſtes ipſius Collegii, aut Eccleſiæ, ſeu Religionis lo-
ci pii inſtituti, & honorati, dicam alibi. Admini-
cula tamen, quæ ſolent conſiderari, nedum pro reco-
gnitione ſchedulæ per teſtes notam manum habentes,
ſed etiam ad effectum ſupplendi probationem per

unicum teſtem factam, vel quandoque totalis recognitionis ſcripturæ, infraſcripta ſunt, non data certa regula, prout in his materiis adminiculativis dari nequit, remittendo in facti hypotheſi judicio, & religioni judicantis, an majora, vel minora ſufficiant; Eaque planè ſunt, obſervantia teſtamenti favore piæ cauſæ, quod generale eſt in quacumque ſcriptura, cùm obſervantia ſit omnium diſpoſitionum regulatrix. Gratian. *diſcept.* 869. *numer.* 6. *& ſeq.* Cravett. *conſ.* 65. *numer.* 11. Rota *deciſ.* 433. *numer.* 6. *par.* 18. *recent. & deciſ.* 575. *num.* 11. *coram Cavalerio*, *& in* Narnien. *fideicommiſſi* 25. *Junii* 1688. §. *& quamvis coram D. Hervault.* Ita publicatio teſtamenti poſt obitum diſponentibus, Rub. *cit. capit.* 2. *num.* 126. *&* 127. Thomat. *deciſ.* 50. *numer.* 442. Contumulatio teſtantis in loco expreſſo in ſchedula, necnon miſſarum celebratio in eadem ordinatarum, publica vox, aditio hæreditatis facta mediante Judice, diſcuſſio hæreditatis cum creditoribus. Peregrin. *conſ.* 75. *numer.* 19. *libr.* 1. atteſtatio voluntatis teſtatoris ante teſtamentum. Rocca *diſp. Jur. capit.* 40. *numer.* 30. expectatio mortis teſtium, quod inducit fraudis ſuſpicionem in impugnante teſtamentum. Rota *deciſ.* 136. *numer.* 16. *coram Carillo*, *deciſ.* 100. *numer.* 34. *part.* 19. *recent.* ſigillum teſtatoris impreſſum in ſchedula, & ſuper omnia, ipſa ſcriptura congruè ordinata ad favorem animæ teſtatoris. Rota *dec.* 150. *n.* 37. *p.* 12., & alia adminicula recenſent DD. Alex. *conſ.* 4. *num.* 13. *&* 18. *lib.* 7. Jaſon. *conſ.* 61. *num.* 6. *lib.* 1. Card. de Luca *de teſtam. diſc.* 6. *nu.* 9. *& diſc.* 66. *n.* 8. Rota *dec.* 166. *n.* 21. *p.* 8. *& in cit.* Barchinonen. *hæreditatis*, *nec non in* Baren. *teſtamenti* 21. *Aprilis* 1704. §. *fin. cor. D. Anſaldo.*

Hoc tamen advertendum, quod ſi agatur de im-
33 miſſione in vim hujuſmodi teſtamenti, fortiora debent eſſe adminicula, quàm ſi excipiatur, ut verè erat caſus aliquarum deciſionum ſupra adductarum. In caſu autem, quo concurrat obſervantia, debet inſpici, an adſit ſcientia nullitatis, ſaltem præſumpta, vel agatur de fœmina aut minore, ut dixit Rota *dec.* 210. *numer.* 7. *&* 8. *& deciſ.* 275. *num.* 18. ubi plura circa
34 approbationem *part.* 3. *recent.* Poſt autem annos triginta, non datur amplius locus impugnandi hæredi ab inteſtato *l. licet* ubi Gloſſ. *Cod. de Jur. deliber. l. hæreditatis Cod. de petit. hered.* Rota *deciſ.* 456. *numer.* 2. *par.* 9. *rec.* cùm non liceat tunc dicere de nullitate teſtamenti *l. licet Cod. de præſcript.* 30. *ann.* & in terminis hujuſmodi teſtamenti in *cit. Barchinon.* §. *cæterum*, ubi quod tolli debet tempus impedimenti, & in ea-
35 dem *prima*, *& ſecunda* §. *fin.* ubi quod ſcientia reſultat ex lite intentata, & aliis adminiculis, nec reſtitutio in integrum, tunc competit hæredi. Gratian. *diſcept.* 118. *num.* 8. *ad* 10. Merlin. *de legit. l.* 5. *tit.* 3. *q.* 10. *n.* 27. *&* 28.

Sed an concurrente *Statuto Urbis cap.* 84. ut reco-
36 gnitio ſcripturæ fieri debeat per tres teſtes, ſit etiam prænarrato modo procedendum in hujuſmodi teſtamentis? Et negativè eſt reſolvendum, vel quia Statutum illud reſpicit ordinatoria. Conſtantin. *citat. annot.* 13. *art.* 1. *numer.* 21. de quo Statuto latè, vel quia non excedit Curiam Capitolinam, vel quia vires non habet comprehendendi hujuſmodi teſtamenta ad favorem Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum, in quibus formulam recenſitam Juris Canonici ſat eſt ſervari, ut in terminis Rubeus *de teſtam. cap.* 28. *n.* 437. *& ſeqq.* Conſtant. *loc. cit. art.* 1. *n. fin.* Gratian. *diſcept.* 710. *nu.* 24. *ad fin.* quia Statuta Urbis, etſi dicantur Papalia, utpotè ſpecialiter confirmata à Papa, tamen non comprehendunt Eccleſias, niſi eas comprehendere velle, ex verbis pateat.

An verò hujuſmodi teſtamenta ad pias cauſas ſubjiciantur diſpoſitioni Senatus Conſulti Liboniani in *l.*
37 *ſi teſtator* 2. *l. fin. & tot. tit. Cod. de his, qui ſibi adſcripſerunt*, de quo Rota *deciſ.* 356. *numer.* 11. *& ſeq. part.* 6. *& deciſ.* 271. *coram Card. Celſo*, quod annullat ea, quæ quis in teſtamento ad ſui favorem ſcribit; & an ſi fuerit ſcriptum à Rectore, vel alio Eccleſiæ miniſtro aliquid ad favorem Eccleſiæ, valeat? Et non ſubjacere Liboniano, docuerunt DD. Hoſtienſ. Jo. Andr. & alii in *c. cum inter de ſent. & re Jud.* Tiraquel. *de privil. cauſæ piæ privil.* 93. Card. de Luca *de teſt. diſc.* 8. *n.* 20. & ratio eſt, quia diſpoſitio legis laicalis non influit in hæc teſtamenta, contenta ſolùm naturali probatione. Sed hæc ratio non videtur ſufficiens, nam objici poſſet, quod mens dicti Senatus Conſulti ſit fundata in ratione, ne quis ſibi judicium faciat, hinc fit quod illud percutiat voluntatem teſtantis, non autem ſolemnitatem actus, ut benè advertit *citat.* Card. de Luca *num.* 6. cui quidem non videtur obſiſtere allegata Decretalis, quæ tantùm temperat ſolemnitatem à Jure Civili in teſtamentis introductam quoad numerum teſtium, non autem impugnat rationabilitatem dicti Senatus Conſulti. At vera ratio eſt, quia illius prohibitio, ne quis ſibi aliquid in teſtamento adſcribat, non adaptatur Rectori, ſeu alio Miniſtro Eccleſiæ, qui Eccleſiæ, non ſibi acquirit, unde ceſſat motivum, quo innititur Senatus Conſultum, fraudis poſſibilis in eo, qui ſibi adſcribendo acquireret, ut benè ponderat *cit.* Card. Luca *n.* 10. *& in citata deciſ. coram Merlino.* Si autem legatum eſſet ad favorem ſui etiam uti Rectoris, qui ſibi acquireret ad libitum, utique dubitatur an intret diſpoſitio Liboniani, ne fieret locus fraudibus & in facto in *cit. dec.* Merlini aderant plura adminicula, & agebatur de legato expendendo pro Eccleſia, & ſic in caſu legato pro ipſo ad libitum expendendo, debent adeſſe adminicula, quibus urgentibus etiam in quocumque non obſtare dictam Liboniani diſpoſitionem, dixi Rut. *cit. dec.* 271. *nu.* 7. *& ſequent. coram Card. Celſo*, ubi traditur, excludi ejuſmodi legem ex ſubſcriptione teſtantis, quæ vim ſpecialis approbationis habet, & *dec.* 51. poſt Zuff. *de legitim. proceſſ.* & alii apud *cit.* Card. de Luca *numer.* 12. *& ſequent. ad finem*, ubi de diſpoſitione Cardinalis, quæ ex peculiari Indulto nec ſolemnitatibus Juris ſubdita eſt.

Ita etiam ſunt privilegiata teſtamenta favore cauſæ 38
piæ in eo, quod etſi teſtamenta profana à Cœco facta non ſubſtineantur, niſi cum ſolemnitatibus octavi teſtis, & ſervata forma *l. hac conſultiſſima Cod. qui teſtament. facere poſſunt*, ſecus eſſent nulla, ad latè tradita per Doctores, præſertim Fagnan. *in cap. cum eſſes numer.* 92. *& ſeq. de teſtam.* Scavon. *eod. tract. lib.* 1. *cap.* 6. §. 4. *per tot.* Rot. *dec.* 652. *numer.* 4. *&* 5. *dec.* 595. *nu.* 2. *coram Emerix. Jun.* ubi docetur de qualitate probationis cæcitatis tempore teſtamenti, & quod non ſufficiat minutio tantùm luminis ob infirmitatem, ſed requiratur totalis orbitas, quodque dicta diſpoſitio legalis formam inducat, nec poſſit per æquipollens adimpleri Marta *de ſucceſſ. leg. q.* 1. *art.* 5. *nu.* 51. *&* 52. Peregrin. *conſ.* 26. *numer.* 27. *lib.* 2. & latè *in Romana hereditatis* 20. *Junii* 1701. §. *Potiſſimè*, *& ſeqq. coram D. Muto*, *& in Camerinen. Immiſſionis* 21. *Martii* 1703. §. *Nullitas coram Pio*, quidquid dixerit Michalor *de Cæcis*, *Mutis*, *& Surdis in cap.* 6. *num.* 28. cum aliis adductis per Rotam *citat. dec.* 562. *num.* 6. *coram Emerix Jun.*

Tamen in hujuſmodi teſtamento pio à Cæco con- 39
dito non requiri dictas ſolemnitates, latè, & diſcuſſis omnibus, docuit Fagnanus Cæcus pro Cæco ſcribens *cit. cap. cum eſſes à num.* 77. *ad* 156. Mantica *de conjecturis lib.* 6. *tit.* 3. *n.* 23. Card. de Luca *de teſtam. diſc.* 18. *nu.* 4. Tiraquell. & Add. *de privil. piæ cauſæ cap.* 10. Vaſquez. *Illuſtr. contr. cap.* 103. *numer.* 15. Magdalen. *de num. teſtium par.* 2. *cap.* 4. *num.* 54. *& ſeqq.* Rota *in Comen. legatorum* 11. *Decembris* 1651. *&* 26. *Februarii* 1652. *coram Albergato* in eadem cauſa, in qua ſcripſit *cit.* Card. de Luca, ratio enim eſt ſæpè dicta, quod ſolemnitates juris Civilis non percutiant iſta teſtamenta, & quamvis videantur emanatæ pro cauſa rationabili ad vitandas fraudes, non exinde debent attendi, quia etiam ſolemnitas ſeptem teſtium, vel quinque in teſtamentis, vel Codicillis reſpicit ſubmotionem fraudis, & tamen non obligat diſpoſitiones factas erga Eccleſias, & Eccleſiaſticos, & ſic ſufficit, quòd iſtæ diſpoſitiones habeant formulam natura-

lis

lis probationis per duos , aut tres teſtes . Nec obſtat
dec. cit. Camerinen. Immiſſionis §. *final.* quoniam, ut ibi
advertitur , pia cauſa erat ſubſtituta in remotiſſimum
tempus ; nec ſucceſſionis caſus fuerat apertus ad illius
favorem , & ſic neque privilegium intrare poterat ,
ut teſtamentum Cæci valeret ſine ſolemnitatibus à
legibus præſcriptis ; non exinde tamen inficior , ut
in teſtamento Cæci facto præſertim per Schedulam
ejus manu ſubſcriptam (cum quando etiam Cæci
ſcribere ſoleant) ſubſcriptio non excludat probatio-
nem Cæcitatis Fagnan. *cit. num.* 85. neque ſufficiant
teſtes ſuper recognitione manus , prout ſufficiunt in
teſtamentis aliorum, ſed requiritur aliqua major pro-
batio, ut ultra duos teſtes , concurrant alia admini-
cula, vel tertius teſtis, cùm facile ſit Cæcum falli ,
vel inſcriptione non volitorum in Schedula , vel in
conſignatione illius facta Notario cum ſuppoſitione
poſſibili alterius , & vera *text. in cit. cap. relatum* ,
non fruſtratoriè demandavit duos, vel tres teſtes ad-
hibendos , quia poſita varietate caſuum , etiam tres
requiruntur, ſed numquam pauciores Fagnan. *cit. nu-
mer.* 108. *in objecto* , & non diſſentit *numer.* 149. *in
reſponſione* , & facit *cap. licet univerſis de teſtibus* ,
ita tamen ut formula Juris Civilis non ſit neceſſaria ,
ſed in iis Judici majori circumſpectione eſt uten-
dum .

Inſuper etſi regulariter nutibus, & ſignis teſtamen-
ta profana fieri nequeant , obſtante diſpoſitione Juris
40 Civilis , prout neque ad interrogationem Notarii *l.* 1.
*ff. de teſtam. l. illa inſtitutio ff. de hered. inſtituendis
l. Sancimus Cod. eodem* Bald. *in l. Jubemus num.* 4. *C.
de teſtam. Hodierna controv. for.* 56. *num.* 99. Ciroc.
diſcept. 25. *num.* 6. Ludov. Bellus *conſ.* 53. *numer.* 81.
& ſeqq. niſi concurrant quædam requiſita à DD. indu-
cta , præſertim præordinationis voluntatis favore al-
terius , à qua abſit quæcumque fraus , & teſtator ſit
mentis compos , de quibus latè Rota *deciſ.* 1060. *et*
1101. *et* 1125. *coram Emerix Jun.* & priùs *dec.* 208.
237. *et* 276. *coram eodem* , *et in Beneventana nullita-
tis teſtamenti* 11. *Decembris* 1703. *cor. Kaunitz.* ta-
men hujuſmodi teſtamenta , alizque diſpoſitiones ad
pias cauſas , poſſunt fieri ſine prædictis requiſitis, tàm
nutibus , quàm ad interrogationem alterius Gloſſ. *in
cap. cum. tibi verb. diſpoſitionem de teſtament.* Manti-
ca *cit. lib.* 6. *tit.* 3. *num.* 21. *et ſequent.* ubi procedere
diſpoſitionem hujuſmodi *cap. relatum* , etiamſi teſta-
41 menta fiant ab excommunicato, vel ab exiſtente extra
gremium Eccleſiæ, quidquid alii dicant, cùm verè ſit
privilegium, non perſonæ , ſed cauſæ piæ conceſſum
Barboſa *de Jur. Eccl. l.* 3. *cap.* 27. *numer.* 97. *et ad cit.
cap. cum tibi num.* 3. *de teſtam.* Tiraquel. *de privil. piæ
cauſa privil.* 8. Covar. *cit. cap. numer.* 5. *verſ. ſubdit
prætereà Joſeph Ludov. concl.* 67. Rota *dec.* 805. *nu-
mer. fin. coram Merlino* . Pariter, etſi non valeant te-
ſtamenta cum hærede incerto , tamen favore piæ cau-
42 ſæ ſubſiſtunt , ut Gloſſ. *cit. l. Si quis ad declinandam
Cod. de Ep. & Cler. & l. nulli in princ. Cod. de
Sacroſ. Eccleſ. cap. ſi pater de teſtam. in* 6. ut , in-
ſtituo pauperes hæredes, vel Eccleſiam, Tiraquell. *cit.
privileg.* 55. & 56. Barboſ. *cit. cap. cum tibi numer.* 4.
ubi alii Card. de Luca *de teſtam. diſc.* 22. *numer.* 5. &
quod teſtamentum ambiguum , ſemper pro cauſa pia
ſit interpretandum Tiraquell. *cit. privil.* 166. *per tot.*
ubi Thor. *in addit.* & benè Rota *deciſ.* 310. *numer.* 9.
43 *part.* 10. *recent.* Legata quoque incerta tàm ratione
perſonæ, quàm rei valent pro cauſa pia ; imò ſufficit,
ut diſponens dicat relinquere pro anima , nulla ex-
preſſa ſumma , quæ ſubinde eſt taxanda arbitrio boni
Viri , & eroganda in uſus pios Card. de Luca *de te-
ſtam. diſc.* 44. *num.* 3. *& diſc.* 45. *num.* 2. Rub. *de teſtam.
cap.* 67. *num.* 1. & 49. Mantic. *cit. tit.* 3. *num.* 13. *& ſe-
quent.* itaut pro cauſa pia ſemper lata interpretatio ſit
44 facienda, idem Card. de Luca *de legat. diſc.* 12. *num.*
13. Surd. *dec.* 298. & regulariter legatum injunctum pri-
mo hæredi ſolvendum Eccleſiæ , ſolvi debet etiam per
ſubſtitutum . Tiraquell. *de privileg. piæ cauſ. c.* 36. Man-
tic. *de conjectur. lib.* 8. *tit.* 2. *nu.* 16. & 17. Surd. *de alim.*

tit. 8. *privil.* 15. Card. de Luca *de legat. diſc.* 34. *num.*
6. Rota *dec.* 140. *n.* 3. *p.* 2. *div.* niſi concurrant conje-
cturæ efficaciores , & urgentes , quæ ſuadeant aliam
fuiſſe mentem teſtatoris, omninò ſervandam.

Teſtamentum quoque ſine hæredis inſtitutione , etſi 45
regulariter non ſubſtineatur , ſubſtinentur tamen reli-
cta pia in eodem teſtamento adjecta Card. de Luca
de teſtam. diſc. 16. *numer.* 4. Ciarlin. *controv. foren.
lib.* 1. *capit.* 21. *num.* 9. *verſ. unde* , Hodiern. ad Surd.
dec. 292. *numer.* 14. 16. & 17. Rota *dec.* 484. *numer.* 4.
part. 19. *tom.* 2. *rec.* & alii . Prout etiam in Codicillis 46
non datur, neque adimitur hæreditas , ſed hoc fallit
in his piis diſpoſitionibus. Guglielm. de Benedictis *e.
Raynutius* §. 3. *num.* 58. Card. de Luca *de teſtam. diſc.*
20. *numer.* 7. Bart. *conſ.* 68. *num.* 1. Jaſon. *in l.* 1. *numer.*
2. *Cod. de Codicillis* Fulgr. *conſ.* 94. Balthaſſar. de Tho-
maſ. *tract.* 10. *de diſpoſit. ad pias cauſas cap.* 43. *nu.*
92. quidquid dicant adductis à Vaſques *de ſucceſſ.
l.* 3. §. 25. *numer.* 9. & Caſtill. *libr.* 4. *controv. capit.*
3. *numer.* 9. poſt Bald. *in l.* 1. *Cod. de Sacroſ. Eccleſ.
numer.* 146. *& ſequent.* qui conſiderat in hoc defe-
ctum voluntatis teſtatoris, qui utendo Codicillis, cen- 47
ſetur elegiſſe viam incompetentem diſpoſitioni directæ,
ſed voluntas tunc deficit , quando ex verbis, aut con-
jecturis non reſultantibus à ſubtilitatibus Juris Civi-
lis contrarium elicitur, aliàs quotieſcumque pleræque
ſolemnitates adhibeantur, non valerent hujuſmodi te-
ſtamenta ſi aliqua deeſſet , quod diſpoſitionem tex- 48
tus *capit. relatum* prorſus aboleret , ut ſi quis vellet
vocare Notarium pro ſtipulando teſtamento , non ex-
inde ſi non faciat omnibus ſolemnitatibus , vel non
poſſet adimplere, morte præventus, ſimplex ſchedula,
vel dictum remanet inexequibile, quia ſatis ſtipulatio
non eſt neceſſaria , niſi tamen cognoſcatur teſtatorem
perfectam voluntatem non explicaſſe , vel voce , vel
in ſchedula, ſed animum præparatorium, vel diſtuliſ-
ſe ſtipulationem, ut cogitaret , ac deliberaret , quia
iſto ſecundo caſu voluntas non eſt perfecta, cui non
ſupplet favor piæ cauſæ Card. de Luca *de teſtam. diſc.*
13. 14. & 15. Vaſquez *de ſucceſſ. tom.* 1. *l.* 3. §. 22. *nu-
mer.* 6. Rub. *de teſtam. cap.* 8. *num.* 391. & 392. Torre
de pact. fut. ſucceſſ. lib. 3. *cap.* 12. *numer.* 56. latè Ven-
triglia *in praxi tom.* 2. *annot.* 28. §. 2. *num.* 28. *& ſe-
quent.* ubi de Luca *in obſervat. & appendice* , qui plu-
res caſus adducunt practicabiles , quos hic repetere
ſupervacaneum eſſet , Petra Genitor *tom.* 4. *tit.* 277.
numer. 18. Capycius latro *dec.* 7. Gratian. *diſcept.* 895.
num. 21. *dec.* 108. *parte* 7. *deciſ.* 16. *numer.* 1. *& ſeq.*
ubi de voluntate non redacta ad actum *part.* 13. *re-
cent. & deciſ.* 470. *numer.* 3. *& ſequent. parte* 19.
tom. 2. *recent.* Priol. *deciſ.* 210. & ſecundùm iſtam
theoricam, in facti hypotheſi judicandum ſecundùm
varias facti circumſtantias, cùm vera regula dari ne-
queat . Unde benè ad rem Rubeus *de Teſtamentis
cap.* 5. *num.* 218. inquit : *Animus deliberatus in præ-
dictis terminis tamquam cauſa efficiens, ſi non appa-
reat , nihil ſit, qui tamen non probatur , licet teſtes
dixerint quod teſtator eum habebat, niſi reddant ra-
tionem aliam, quæ reſultat ex verbis teſtatoris id ne-
ceſſariò inferentibus, vel aliis ſignis, vel actibus ex-
trinſecis, ex quibus colligi poſſit teſtatorem prædictum
animum habuiſſe teſtandi , cùm animus, de quo ipſi
deponunt , ſit quid latens , & occultum.*

Hinc ſi teſtator confecerit teſtamentum ſcriptum ,
& ſubſcriptum , ſed non publicatum , neque ſtipula-
tum, & dixerit: *hò aggiuſtate le coſe mie* , imò re-
deunte Notario altera die, prout ipſe juſſerit pro
ſtipulatione , dixerit : *Non ne voglio far altro ſino
che non ne parli con il Signore* , Sacra Rota in caſu ſi-
mili habuit voluntatem teſtantis pro ſtabili , & perfe-
cta , & illa verba retulit ad ſtipulationem Notarii ,
quam diſtulit, ut in *dec.* 108. *part.* 7. *rec. per tot.* prout
contrarium eſſet , ſi ex conjecturis eliceretur voluntas
teſtatoris voluiſſe revocare ſcripturam , vel coarctare
eam ad futuram ſtipulationem . Ita verba : *volo fa-* 49
*cere heredem Eccleſiam, & id faciam , quando redeam
ad talem locum , vel patriam* , eſſe imperfectam volun-

Digitized by Google

eatem connotantem potentiam, ſeu velleitatem dicit Capyc. Latr. *deciſ.* 140. *num.* 23. Rub. *cit. cap.* 6. *num.* 146. Itaque totum conſiſtit in probatione voluntatis, an fuerit perfecta, & dilata executio, ſeu ſtipulatio ad tempus congruum morte prævento teſtatore; verba enim, *volo relinquere*, poſſunt importare actum de futuro. Card. de Luca *de teſtam. diſc.* 13. & tandem *n. fin.* benè advertit totum elici ex facti circumſtantiis, quæ in quocumque caſu plurimæ, & variæ ſolent eſſe.

Sic ſi dixerit: *volo Eccleſiam N. eſſe meum heredem*, importare voluntatem perfectam, docet de Luca ad Ventrigl. *cit. num.* 15. *verſ. ſecus*, ubi caſum ponit, concluditque hoc pendere à voluntate perfecta in eſſe voluntatis, quamvis deinde Teſtator diſtulerit publicationem, vel cogitaverit aliquid facere, vel addere, & non fecit, neque addidit; præſertim ſi ſupervivendo non laceraverit ſcripturam in ſe perfectam probatione naturali, ſed in ſcrinio eam conſervaverit, quia ſupponitur eam conſervaſſe pro effectu ſtipulationis ad majorem cautelam, aliàs laceraſſet; Secus verò dicendum, ſi voluit actum pendere à futuro eventu publicationis, ad quam ſe coarctavit, quia tunc ſemper diceretur voluntas imperfecta; etſi præparata ad actum poſtmodum perficiendum Card. de Luca *de teſtam. diſc.* 14.

Sed an valeat diſpoſitio ad favorem piæ cauſæ collata in alienum arbitrium? Et volunt aliqui non habe-
50 re vim hujuſmodi diſpoſitionem utì captatoriam, & contra bonos mores à jure reprobatam *ad text. in l. illa inſtitutio l. ſi quis Sempronius 66. ff. de hered. inſtit. leg. fideicommiſſa 11. §. quamquam ff. de legat.* 3. cum aliis *concord.* plenè Gonzal. *in cap. cum tibi num.* 3. *de teſtam. & Barboſa, ac alii.*

Verùm in hac materia, confuſæ ſunt doctrinæ, nam alia eſt diſpoſitio captatoria à jure reprobata,
51 ut ſi quis dixerit, inſtituo Sejum, ſi me ille inſtituat, quam diſpoſitionem jura reprobant, utì contra bonos mores, *l. 1. ff. de his quæ pro non ſcriptis, &* Gloſſ. *et DD. in l. Captatorias Cod. de milit. teſtam.* & verbum ipſum captare, quod denotat aucupari, diſpoſitionem indicat, quæ ab aliquibus malè confunditur cum collatione diſpoſitionis in alienum arbitrium, in qua nulla conſideratur captationis ratio, ut diſſerit Gonzal. *cit. cap. cum tibi n.* 12. *verſ. ſed hæc interpretatio*, ubi concordantes, Card. de Luca *de teſtam. diſc.* 45. *num.* 2. *verſic. quamvis erroneè*, Torr. *de pact. futur. ſucceſſ. libr.* 3. *cap.* 6. *num.* 10. *et* 147. *verſ. quando*, Did. Spin. *in ſpecul. teſtam.* Gloſſ. 5. *num.* 69. Covar. *in cap. cum tibi num.* 13. *de teſtam.* & latè Rot. *deciſ.* 359. *num.* 17. *et per tot. coram Seraphino*, & videtur ſentire *ead.* Rota *dec.* 178. *num.* 10. *et dec.* 350. *num.* 12. *part.* 6. *rec.* ubi etſi confundat alios caſus ſequentes, tamen benè agnoſcit ex verbis expreſſis veram qualitatem captatoriæ, quæ nullo modo ſubſiſtit, cùm
52 ſit contra honeſtatem, & bonos mores, in quibus nulla cauſa, etiam pia eſt privilegiata, imò Eccleſia ipſa debet potius excludere talem modum fraudibus involutum *Can. fin.* 17. *qu.* 4. & in terminis docuerunt Didacus Spino *cit. loco*, non valere ſi dictum eſſet: inſtituo Eccleſiam hæredem, ſi Titius me inſtituerit, Torre *cit. cap.* 6. *num.* 148. *et ſeqq.* Covar. *cit. cap. cum tibi num.* 13. Gonzal. *ibid. numer.* 12. Graſſ. §. *Inſtitutio qu.* 18. *num.* 8. Fuſar. *de ſubſtit. qu.* 503. *num.* 69. Duranus *de condit. part.* 3. *lib.* 5. *num.* 41. *et ſeqq.* Rota *dec.* 178. *num.* 9. *ad fin. part.* 6. *rec.* ubi alii recenſentur, *et in* Colonien. *teſtamenti* 23. *Junii* 1704. §. *fin. coram. D. Lancetta.* Alii Doctores, qui videntur prædictis contraire, non ſunt attendendi; Liquidò enim apparet differentia inter utrumque modum diſponendi, ſiquidem in caſu captatoriæ voluntatis, qua nimirum qui inſtituat Titium, ſub conditione, ſi Titius illum inſtituat, non ſolùm remaneret ſine proprio teſtamento, utpotè dependenti ab arbitrio ejus, qui eum inſtitueret, ex quo poſſet caducari hæreditas, ſi is non inſtituatur ab illo tertio, qui planè non poteſt ad id cogi; Verùm etiam hoc modo diceretur aucupari hæreditatem illius tertii, quod conſonum non eſt bonis moribus, cùm implicitè contineat votum captandæ mortis. Alter caſus eſt, ſi quis dicat
Inſtituo Eccleſiam, ſi ipſa me inſtituet, & tunc ceſſat 53
diſpoſitio captatoria, cùm Eccleſia non habeat factionem teſtamenti, & ſic illa conditio habetur pro non appoſita, ut proſequitur *cit.* Torr. *num.* 151. cum ibi adductis.

Tertius caſus eſt, ſi teſtator conferat ejus ultimam 54
diſpoſitionem in alterius voluntatem juxta *cit. l. illa inſtitutio, et concord. de hered. inſtit.* quam non valere regulariter DD. dicunt, tàm in inſtitutione directa, quàm in fideicommiſſis, & legatis, etiam collatam in arbitrium hæredis, latè Torr. *cit. cap.* 6. *et* Barboſ. Gonzal. *et alii in cit. cap. Cum tibi de teſtamentis*, quod videtur difficultatem parere in hoc negotio, cuique varios præbent intellectus DD. Et verè, vel textus id non dicit, vel ad ſummum procedit, quando diſpoſitio ſit certa, ſed nominatio, vel diſtributio ſit collata in arbitrium tertii, vel hæredis, quo caſu, certum eſt dictum textum non eſſe privilegiativum cauſæ piæ, quia generaliter loquitur, ut ex verbis liquet, cùm alioquin, an habeat locum, ſi relictum fuerit collatum in alienum arbitrium, vel cadat in electionem alicujus ex certo genere, regulari debet à jure, *l. unum ex familia §. ſi de falcidia ff. de legatis* 2. Poterit nihilominus procedere, ſi teſtator fecerit hæredem fiduciarium, qui reſtituat relicta perſonæ ab ipſo volitæ; vel fecerit diſpoſitionem ad favorem alicujus nominandi per tertium, cui teſtator totum communicavit, ad *text. in l. Theopompus ff. de dot. prælegat.* Sed quomodo probanda ſit iſta voluntas, vel facienda declaratio cum juramento, aut quatenus non poſſit revocari à declarante, & quomodo ſuſtineatur ex ea ratione, quod non poſſet non declarare, qui termini ſunt communes etiam cauſæ profanæ, latè Torre *cit. c.* 6. Card. de Luca *de teſtam. diſc.* 45. *et ſeq.* Rot. *in Romana annuæ præſtationis* 4. *Julii* 1663. *cor. Bevilaqua*, poſt Torr. *cit. dec.* 207. confirmata *die* 8. *Martii* 1700. *coram D. Scotto, et in cit. Colonien. teſtamenti §. nec juvat.*

Quoad cauſam igitur piam, certum eſt valere om-
nes diſpoſitiones collatas in alienum arbitrium, & vo- 55
luntatem, cùm iſtud non importet inhoneſtum modum relinquendi, etſi impropriè dicatur talis modus captatorius, ut dixi, & ſic repugnans dumtaxat diſpoſitio Juris Civilis, non afficit hæc teſtamenta, ut diſtinguendo à primo caſu voluntatis verè captatoriæ, docuerunt *cit.* Didacus Spino, ubi de Inſtitutione Eccleſiæ, ſi Titius voluerit, Torr. *cit. c.* 6. *n.* 149. *et ſeq. et* 152. *§. et juxta*, ubi tradit, hoc pacto accipiendos eſſe DD., qui dicunt non valere diſpoſitiones pias, juxta nempe dictum primum caſum, non in hoc tertio, Covar. *cit. cap. cum tibi num.* 12. Barboſ. *num.* 1. *et §. utrum*, ubi alii recenſentur, Gonzal. *cit. loco* Card. de Luca *de teſtam. diſc.* 45. *numer.* 3. *et diſc.* 47.
num. 3. Verùm hoc procedit, ſi ſubſtantia diſpoſitio- 56
nis, quod ſcilicet fuerit facta favore cauſæ piæ, verificetur per probationes neceſſarias, ut ſubſtantietur, quod relictum ſit in cauſam piam, etſi alteri commiſſum, ut explicat Torr. *cit. num.* 153. Trentacinque *var. libr.* 1. *de pia cauſa reſol.* 1. *num.* 8. de Marinis *reſol. quotid. lib.* 2. *cap.* 221. & Pignatell. *conſult. cit.* 79. *tom.* 10. *num.* 3. *et ſeq.* & conſiderat Cardinal. de Luca *de teſtam. diſc.* 45. *num.* 3. *verſ. dicta et diſc.* 47. *num.* 7. *verſ. vel quia*, & diſtinxit Rota *cit. deciſ.* 178. *par.* 6. *recent.* & in terminis etiam in *cit. Colonien. §. fin.* ubi, quod ſi non conſtet de ſubſtantia, & voluntate diſpoſitiva teſtatoris, non valeat commiſſio facta in alienam voluntatem; poſito enim, quod probetur, teſtatorem voluiſſe diſponere pro anima, ſubſtinetur commiſſio voluntatis in tertio, ut ſi dixerit, relinquo pro anima id, quod Titius, vel hæres dixerit, aut hæredem facio animam vel pium locum arbitrio, ſeu voluntate Titii, aliàs ſi non haberetur fundamentum dictæ voluntatis teſtatoris, non poſſit dici pia diſpoſitio. Attamen ſi quis ponat in voluntate, & arbitrio alterius diſpoſitionem, ut in primo caſu,

ſi ni-

Digitized by Google

ſt nimirum tertius declaraverit in favorem cauſæ piæ, nulla eſſet diſpoſitio, quia eſſet tota diſpoſitio tertii, nec poſſet elici mens teſtatoris fuiſſe erga cauſam piam, cùm liberæ voluntati tertii committeret: ſecus in ſecundo caſu, quia committendo arbitrio, cenſetur voluiſſe, ut tertius arbitrium daret pro anima ſua, ut poſt Bartol. *in l. 1. numer. 64. Cod. de SS. EE.* dixerunt Corneus *conſ. 156. numer. 6.* Trentacinq. *var. reſol. lib. 1. tit. de pia cauſa reſol. 1. num. 8.* de Marinis *libr. 2. reſol. 221. num. 3. et ſeq.* Sed verè ſi tertius declara-
58 verit opera pia, & adſint adminicula influentia in voluntatem teſtatoris erga opus pium, non debent attendi iſtæ ſubtilitates verborum, & juris, & ita etiam videtur ſentire de Marinis *cit. in fine*, Durant. *cit. de conditionibus num. 40.* & apud Torr. *cit. numer. 145. et 146.* Card. de Luca *de teſtament. diſc. 45. num. 3. et 4. per tot.* ubi de Religioſo tertio à teſtatore nominato, ut erogaret certam quantitatem, & in *cit. deciſ. 178. par. 6.* prout in *Colonien. teſtament.* fuit proceſſum in terminis *cit. cap. cum tibi*, & in *prima* non agebatur de pia diſpoſitione, ac in *ſecunda* nullo modo conſtabat de voluntate teſtatoris, niſi per ſchedulam factam per manum cujuſdam Religioſi atteſtantis de illius voluntate, in qua ſchedula fuit deſcripta hæres Ipſius Religio, unde corruebat ſubſtantia teſtamenti circa voluntatem non probatam, & ſic concluſivè dicendum, in hac materia attendi veroſimilem mentem diſponentis, qua poſita non ſunt attendendi rigores Juris Civilis.

An autem iſta diſpoſitionum naturalis probatio *in c.*
59 *relatum cit.* inducta pro cauſis piis, ſufficiat, ſi cauſa pia fuerit tantùm mediatè ſubſtituta? Et poſſet dici negativè ex deductis apud Burratt. *dec. 475. nu. 17.* quia teſtamenta aſſumunt naturam ab hæredis inſtitutione, prout ſi hæres ſit laicus, legata etiam pia non ſubſtinentur, ſi teſtamentum corruat ex defectu ſolemnitatum Juris Civilis, cùm hæredis qualitas teſtamenta informet, Butr. *in cap. quod Clericis col. 2. verſ. Idem puto de foro compet.* Soccin. *conſ. 115. num. 7. vol. 4.* Salicet *in auth. caſſa C. de SS. Eccl.* & Rota *in Zamoren. teſtamenti 9. Martii 1592. coram Card. Arrigonio*, relata apud *cit.* Add. ad Buratt. proinde cùm principalis inſtitutio profana debeat regulari per Jus Civile, ita etiam acceſſoria legata, ſeu fideicommiſſa *l. cum principalis ff. de reg. Jur. cap. acceſſorium eod. tit. in 6.* & ulterius quando hæreditas adiri nequit ob teſtamentum nullum, ceſſant quoque legata *l. ſi nemo 142. ff. de reg. Jur.* & ſuccedit cauſa Inteſtati ſine onere legatorum *Inſtit. de hered. quæ ab inteſt. deferuntur.*

In hac re, quoad principale dubium, juxta morem
60 diſtinguo caſus: aut agitur de cauſa pia ſubſtituta in incertum tempus, ſed evenit jam caſus ſubſtitutionis per obitum inſtituti, & tunc regulari debet teſtamentum à privilegio cauſæ piæ Card. Zabarella *conſ. 133. numer. 3. verſ. & præcipuè*, Marta *de ſucceſs. leg. part. 4. quæſt. 8. art. 2. numer. 5.* Fragoſius *de reg. Reipubl. p. 3. libr. 4. diſp. 7. tit. de teſtam. ad pias cauſas §. 4. num. 70.* Molin. *de Juſtit. & Jur. diſp. 134. §. teſtamentum*, Diana *par. 7. tract. 6. de teſtam. privil. reſol. 1. in principio verſ. aut quando ſubſtitutionis via*, Card. de Luca *de teſtam. diſc. 28. numer. 14. & 15.* Rota *deciſ. 511. numer. 18. coram Card. Cerro*, repetita *deciſ. 150. par. 12. recent. & in Senogallien. fideicommiſſi 17. Martii, & 3. Julii 1684. coram Card. Matthejo, & 9. Februarii 1685. coram Floret., et in cit.* Barchinon. *hæreditatis §. cumque* in prima, & in ſecunda *§. quamvis*; & ratio eſt, quia textus loquitur de relictis Eccleſiæ, & non diſtinguit modum directum, itaut excludat obliquum, nam ſufficit, quod intereſſe cauſæ piæ fuerit immediatum, ut ultra adductos, plenè Rota *in Bononien. Immiſſionis 11. Januarii 1691. §. in nihilo, & 9. Maji 1692. cor. Hervault.* ubi de vocatione in longiſſimum tempus, ſed purificata.

Secundus caſus eſt, ſi ſit Inſtitutus laicus, & ſub-
61 ſtituta cauſa pia in longiſſimum tempus remotum, nec caſus evenerit, & tunc privilegium non intrat. Bellon. Jun. *conſ. 84. num. 34. & ſeqq.* Card. de Luca *cit. numer. finali*, Add. ad Buratt. *dec. 475. n. 17. Roman. conſ. 206. in fine*, Caſtill. *contr. Jur. tom. 4. cap. 22.* Rota *dec. 76. num. 12.* poſt Torr. *de pact. fut. ſucceſſ. et deciſ. 296. numer. 22. part. 17. recent. & in Camerinen. Immiſſionis 21. Martii 1703. §. finali coram Pio.* Ratio enim eſt hujus ſecundi caſus, quia jus cauſæ piæ remanet incertum, & indeterminatum, ac mediatum, unde nequit ſubſtantiare teſtamentum ad favorem hæredis laici, & efficere diſpoſitionem principaliter piam.

Quoad partem ſuperadditam quæſtionis, quod non valeant legata pia, ſi teſtamentum profanum cor-
ruat, non eſt id verum, cùm contrarium commu- 62
niter DD. firmarint, nempè ſemper legata pia ſubſtineri, etſi teſtamentum fuerit nullum ex defectu ſolemnitatum Juris Civilis, dummodò concurrat voluntas teſtatoris, elicita modo probatorio ſupradicto naturali, procedente tantùm contrario, ſi eſſet nullum ex defectu voluntatis, in qua, ut pluries dixi, cauſa pia non eſt privilegiata, & ita docuerunt Card. de Luca *diſc. 28. de teſtam.* ubi, etſi adeſſet remotum jus laicorum circa præſentationem certæ Commendæ Militaris, quia debet attendi principalis diſpoſitio pia. Covar. *cit. cap. relatum num. 11. de teſtam.* Molin. *de juſtit. tract. 2. diſp. 134. col. 2.* plenè Rub. *de teſtam. numer. 392. & ſeqq. & numer. 397. & ſeqq. et 403. et ſeqq.*, ubi reprobat Barboſam *de Jur. Eccl. Univ. tom. 2. lib. 3. cap. 27. num. 95.* & alios, firmatque valere legatum pium, etſi ſolo verbo, quamvis nullum ſit teſtamentum Rota *deciſ. 168. num. 1. coram Cavaler. deciſ. 36. num. 5. coram Roxas deciſ. 108. num. 23. & 24. par. 6. recent.* & latè *in dec. 484. num. 3. par. 29. tom.*
1. rec. et in Cæſaraguſtana teſtamenti 9. Martii 1671. 63
dec. 65. n. 14. par. 17. rec. & ratio ſemper eſt eadem, quia quoad relicta Eccleſiæ ſufficit probatio naturalis, ex diſpoſitione textus in *cap. relatum* eſt univerſalis ad relicta quocumque modo, & conſiderat Fagnan. *ibid. numer. 5.* omnia enim dicit, qui nihil excipit Gloſs. *in v. Trebellianica in cap. ſi paterfamilias de teſtamentis in 6.* & habent omnia conſtitutiva ad validitatem, nempè probationem, juxta *cit. cap. relatum*, unde corruente dicto teſtamento profano, etiamſi fiat locus cauſæ inteſtati, tamen tenentur hæredes ab inteſtato ſolvere legata Card. de Luca *de teſtam. diſc.*
1. num. 8. Ut enim ſubſtineatur Inſtitutio, etiam ad fa- 64
vorem laici, utpotè de cauſa pia in teſtamento privilegiato, tunc requiritur, vel ut cauſa pia ſit inſtituta, vel ſubſtituta cum purificatione caſus, vel quod legata pia abſorbeant ferè totam hæreditatem; ſed ut ſubſtineantur tantùm legata pia, ſufficit ut aliqua ratione, ſeu privilegio id ſequi poſſit, ut ponderat ad rem Rota *deciſ. 5. de teſtam. coram Cæſare de Graſſ. num. 11. et 12.* & diſtinxit Rota *citat. dec. 484. num. 1. et 2. par. 19. tom. 2. rec.* & quod inſtituto laico, etiam privilegiatur teſtamentum, ſi legata abſorbeant ferè hæreditatem, docuerunt ultra citatos Marta *de ſucceſſ. leg. par. 4. qu. 8. art. 2. num. 6.* Add. ad Buratt. *deciſ. 475. num. 18.* Rota *cit. deciſ. 5. per tot. coram Cæſare de Graſſ. et num. 16.* Card. Cerr. *dec. 573. num. 5. dec. 18. num. 21. & dec. 328. num. 7. part. 15. recent.* ita, legata ad favorem extraneorum ſubſtinentur, ſi
Eccleſia fuerit hæres cum teſtamento privilegiato, 65
etiam in ſchedula.

Non obſtat, quod in teſtamento inter filios, etſi fieri poſſit in ſchedula ſubſcripta, tamen ut ſubſtineantur legata extraneis relicta, neceſſarii ſint duo teſtes: 66
ergo etiam in diſpoſitione pia, ut ſubſtineantur favore extraneorum, non ſufficit id, quod ſufficeret pro ipſa cauſa pia; nam quoad teſtamentum inter filios, diſpoſitio illa eſt ſpecialis ac privilegiativa, ut valeat etiam favore legatarii extranei, ſi adſint duo teſtes, ut in *§. Nos igitur auth. de teſtam. imperf. à parent. in fil. fact. verſ. ſi tamen*, cùm priùs nullo modo valerent hujuſmodi legata *l. fin. Cod. famil. erciſc. l. hac conſultiſſima Cod. de teſtam.* de qua diſpoſitione Peregr. *conſ. 61.* Barry *de ſucceſſ. tit. de teſtam. inter lib. num. 7. Theſaur.*

Digitized by Google

quæſt. for. l. 4. quæſt. 34. *num.* 8. Altograd. Jun. *contr.* 15. & latè Rota *deciſ.* 712. *part.* 1. *div.* & *deciſ.* 18. poſt Torre *de pact. futur. ſucceſſ. nu.* 21. & ſic nequit privilegium habere locum, niſi ſervata lege Imperatoris; In caſu tamen cauſæ piæ ſufficiunt requiſita naturalia pro ſubſtinendo actu, & ſic potior cauſa trahit minorem, ut diſtinguendo dixit Capycius latr. *conſ.* 93. *nu.* 39. & non dubitavit eadem Rot. *cit. dec.* 18. *num.* 21.
67 Si verò cognoſcatur dolus, & fraus in teſtatore, qui relinquat cauſæ piæ, an ſubſtineatur teſtamentum, dubitat Card. de Luc. *de teſt. diſc.* 17. *n.* 5. *& ſeq. & diſc.* 19. *nu.* 12., ſed difficile eſt in foro id probari.

Hinc quando eſt inſtituta cauſa pia, minor *eſt* diffi-
68 cultas, quàm ſi legata pia abſorbeant hæreditatem; in primo enim caſu urget ratio, quod ſubſiſtente Inſtitutione, valida ſint etiam legata, & fideicommiſſa profana, ut, quidquid dicant aliqui, communiter docent ultra citatos Salicet. *in auth. caſſa Cod. de SS. Eccleſ.* Butr. *in cap. quod Clericis de for. compet.* Gratian. *diſceptat.* 606. *num.* 24. Barboſ. *cit. n.* 95. Ciarlin. *contr.* 21. *n.* 8. Card. de Luc. *de teſtam. diſc.* 12. *nu.* 4. Tiraquell. *de privil. cauſ. pia cap.* 17. *&* 80. *n.* 1., ubi Thor. & Ricc. *in addit.* Rub. *cit. cap.* 56. *num.* 211., *& c.* 60. *num.* 350.

Sed quid dicendum, ſi Eccleſia fuerit relicta hæres in certa re, vel quota, aut ſubſtituta, an poſſit ha-
69 bere Immiſſionem in vim teſtamenti non ſolemnis? Negat Rota *deciſ.* 665. *num.* 3. *& per tot. coram Emerix Jun.* ex ratione, quod corruit diſpoſitionis piæ privilegium, ſi non ſit inſtituta in majori parte. Sed verè non placet; quia id procedit ad ſubſtinendum teſtamentum in favorem laici, non privilegiati ex dictis; ſecus autem ad ſubſtinendum relictum Eccleſiæ, quod vel fiat in vim legati, vel certæ rei, quæ æquiparatur legato, non debet eo privari, ex firmatis, & recipere relictum ab hærede ab inteſtato, ſed in terminis loci pii hæredis in tertia parte, dixit Card. de Luc. *de teſtam. diſc.* 12. *num.* 4., & Rota *deciſ.* 449. *num. fin.*, *& deciſ.* 484. *nu.* 1., *& ſequ. part.* 16. *tom.* 2. *recent.*, ubi, deberi legata pia, etſi non contineant majorem partem hæreditatis, & DD. citati in *deciſ.* 665. *cor. Emer. Jun.* loquuntur ad ſubſtinendum teſtamentum pro cauſa pro-
70 fana, tunc enim attendi debent, ſi præponderent relicta, pia, ut trahant minorem partem. Sola *deciſ.* 328. *num.* 8. *part.* 15. *recent.* procedit, quod teſtamentum ad pias cauſas non dicatur, ſi fuerit inſtituta cauſa pia in certa quota minori, ad effectum; ut per ſecundum non cenſeatur illi derogatum, de qua materia infrà, & ſic nihil ad rem in caſu relicti in certa quota, quia tunc ſubſtinetur relictum prout ſubſtinetur legatum, *& dec.* 18. poſt. Tort. *de pact. fut. ſucceſſ.* loquitur in terminis, an inſtitutus in re certa in teſtamento inter filios, obtineat relictum, cum privilegium Imperatoris ſupra adductum loquatur de legatariis, quod nequit parificari, ex firmatis, relicto ad pias cauſas, imò *cit. dec.* 665. *coram Emerix*, ſe fundat in ſchedula non ſubſcripta, nec merente fidem; hinc ſi cauſa pia ſit legataria, teſtamentum nullum aperit viam hæredi ab inteſtato cum onere ſolvendi dicta pia legata, ut aliàs dixi Card. de Luc. *de teſtam. diſc.* 27. *num.* 15., *& ſequ. & diſc.* 18. *n.* 9. Franchis *deciſ.* 565., ubi de Luca Aut cauſa pia eſt inſtituta in re certa in teſtamento, & tunc obtinet relictum, *ex* firmatis, ſed reſiduum pertinet ad hæredem ab inteſtato, niſi concurrat clara voluntas teſtatoris, ut accreſcat cauſæ piæ, ne decedat partim teſtatus, & partim inteſtatus, quod nequit permitti, ut ſupra dixi, ſed contra Eccleſiam id non procedit, quia debet Eccleſia habere, id quod relinquitur, vel ab hærede ex teſtamento, vel ab inteſtato, & ſufficit quod quoad ipſum relictum adſit probatio naturalis.

Hinc, inſtituto Cajo hærede omnium, & ſingulo-
71 rum bonorum quoad Uſumfructum tantùm, ac deinceps quod ipſo mortuo, omnia ſint Eccleſiæ, nullo alio peculiariter ſcripto hærede quoad proprietatem, primò inſtitutus, ſcilicet Cajus cenſetur hæres particularis in Uſufructu, & Eccleſia Inſtituta hæres univerſalis in proprietate Gratian. *diſcept.* 821. *num.* 7. *&* 19. Bellon. *de Jur. accreſc. cap.* 7. *qu.* 16. *num.* 365. Rota *deciſ.* 162. *numer.* 3. *part.* 2. *dec.* 460. *numer.* 32. *& ſequ. part.* 9. *deciſ.* 75. *numer.* 12. *part.* 16., & debet dari Immiſſio Eccleſiæ in plena proprietate Rota *Tiburtina hæreditatis* 30. *Maji* 1670. *§. ipſa enim*, quæ eſt *dec.* 16. *tom.* 1. *coram Emerix Jun.* & *Civitatis Caſtellana hæreditatis* 22. *Aprilis* 1689. *in principio*, quæ eſt *dec.* 889. *to.* 2. *cor. eod.*

Præſertim concurrentibus duabus circumſtantiis 1 72
prima, quod in Inſtitutione uſufructu fuerit adjecta particula *tantum*, ex qua arguitur velle proprietatem dare ſecundo Gratian. *cit. diſc.* 821. *nu.* 8. ſecunda, quod, Eccleſiæ inſtitutæ in proprietate appoſuerit v. gr. teſtator onus inſcriptionis ſepulchralis, & uſus fuerit verbis *Eccleſia hæres ex aſſe*, nam hæres fideicommiſſarius non poteſt dici ex aſſe Peregr. *de fideicommiſſ. art.* 3. *n.* 23. *cit. d. Civitatis Caſtellana §. adſtipulantibus.*

Quod ampliatur, etiamſi teſtator uſus fuerit verbis
communibus; ut totum, & omnia ſint Eccleſiæ mor- 73
tuo Titio, non autem directis, quia ſublata hodie formalitate verborum, ſubſtinetur inſtitutio directa quibuſcumque verbis facta, conſtito de voluntate Mantica *de conjectur. lib.* 4. *tit.* 3. *n.* 1. *deciſ.* 388. *n.* 2. *coram Cavaler. dec.* 291. *n.* 19. *cor. Dunoz. Jun. & cit. dec. Civitatis Caſtellana §. nec obſtat.*

Nec obſtat, quod voluerit teſtator ſuccedere Eccle- 74
ſiam Poſt obitum Titii, & proinde ſubſtituiſſe, non inſtituiſſe, quia tempus mortis Titii non ſuſpendit Inſtitutionem Eccleſiæ in proprietate, ſed ſolùm quoad conſolidationem uſufructus Caſtrens. *in l. filius à patre* 28. *n.* 5. *ff. de lib. & poſthum.* Giovagn. *conſ.* 26. *num.* 13. *lib.* 1. Gaill. *obſer. practic. cap.* 148. *num.* 4. Borgnin. *de uſufructu mulier. rel. n.* 69. Simon de Pretis *de ultim. volunt. l.* 3. *ſolut.* 1. *num.* 48. Sperell. *dec.* 145. *num.* 19. Rota *deciſ.* 179. *num.* 10. *part.* 10. *deciſ.* 99. *nu.* 23. *part.* 12. *deciſ.* 1959. *cor. Coccin. deciſ.* 505. *num.* 8. *coram Merlin. Romana teſtamenti* 17. *Martii* 1684. *§. quod autem*, quæ eſt *deciſ.* 624. *tom.* 2. *coram Emerix Jun. & in cit. deciſ. Civit. Caſtellana §. minus facit cor. eod.*

An verò detrahatur Trebellianica, & Falcidia ab 75
Eccleſia hærede gravata, vel legataria? Et non detrahi *ex gloſſ. verbo Trebellianicæ, in c. ſi pater de teſtam. in* 6. & communiter Doctores, Mantica *de conject. lib.* 8. *tit.* 3. *nu.* 4. Barb. *cit. cap. num.* 14. Tiraquell. *de privileg. pia cauſa privilegio* 21. *verſic. ſunt tamen* Gratian. *diſcept.* 583. *n.* 25. Pereg. *dec.* 35. *nu.* 10. Fuſar. *de ſubſtitution. qu.* 399. *n.* 7. Peregrin. *de fideicommiſſ. art.* 4. *num.* 31. Ciarlin. *contr. forenſ. lib.* 2. *c.* 139. *n.* 3. Rota *deciſ.* 248. *numer.* 11. *coram Merlin.*, *deciſ.* 157. *num.* 4. *coram Cardinal. Celſo*, *deciſ.* 373. *numer.* 6. *in fine part.* 2. *recent. & deciſ.* 27. *num.* 11. *part.* 5. *& in Romana Immiſſionis* 28. *Junii* 1686. *§. tum etiam coram Albergato*, *&* 5. *Julii* 1688. *cor. Hervault*, *&* 16. *Junii* 1690. *cor. Benincaſa*, & quoad falcidiam *cit.* Barboſ. *num.* 13. Tiraquell. *de privil. pia cauſa privileg.* 26. Covarr. *in cap.* Raynaldus §. 3. *num.* 7. *de teſtam.* Surd. *de alim. tit.* 8. *privil.* 18. *num.* 2. Peregr. *de fideicomm. art.* 3. *nu.* 62. *& ſeq.* Card. de Luc. *de legit. diſc.* 34. *num.* 9. *verſic. hinc*, licèt diſcurrendo motivet contrarium *n.* 12.

Hæc regula patitur exceptiones quoad Trebelliani- 76
cam, ſi cauſæ piæ ſubſtitutæ ſubſtituatur perſona privata, quia tunc videtur commodum finaliter non pervenire ad piam cauſam, ſed ad talem perſonam privatam, ut advertit pluribus citatis, Gratian. *diſcept.* 583. *numer.* 26. prout ſi cauſa pia fuerit mediatè ſubſtituta. Sed verè ita debet conſuli Eccleſiæ, quæ non ſubjicitur laicali legi Trebellianicam concedenti, ut non deveniat emolumentum tertio, unde ſi ſit cauſa pia ſubſtituta mediatè, poteſt fieri detractio ab hærede gravato, data cautione de illam reſtituendo, quando veniret caſus reſtitutionis cauſæ piæ, latè Sabell. *ſumm. diverſ. tract. verſ. Trebellianica numer.* 20. ubi plures citantur, quæ cautio non admittitur, prout

nec

nec detractio, ſi fuerit ſubſtituta immediatè, late DD.
ibi adducti, Peregrin. *dec.* 35. *& de fid. art.* 3. *numer.*
64. *& ſeq.* Gabriel. *comm. concluſ. tit. de Trebell. con-
cluſ.* 11. Tiraquell. *cit. cap.* 27. Tuſch. *litt. T. concluſ.*
381. Rota *deciſ.* 373. *num.* 7. *part.* 2. *recent. deciſ.* 27.
num. 13. *par.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 279. *num.* 10. *par.* 14. *&
in cit. Rom. Immiſſionis coram Albergato* §. *Non refra-
gante circa finem..*

Quod procedit in favorem cauſæ piæ, ut non de-
77 trahatur contra ipſam, cùm ipſa detrahat contra cau-
ſam profanam, ut apud citatos DD. de commu-
ni, quidquid dicat Card. de Luca *de legit. cit. diſc.*
34. *num.* 12. & pluries ſupponit Rota, ut ſupra dixi,
ubi de detractione ad favorem Eccleſiæ; quia iſta
exemptio eſt ex defectu legis id demandantis, quæ
uti imperialis non ligat Eccleſiam ex defectu poteſta-
tis, & voluntatis regulatæ, ut ea loca pia non com-
prehendat. Nec obſtat ratiocinium Card. de Luca, *de
ratione æquitatis ſervandæ, ex regula quod quiſque Ju-
ris, &c.* quia ſi hoc eſſet, etiam Eccleſia teneretur ad
onera laicalia, & plura emergerent inconvenientia,
ipſa enim maximum agit, quod eſt Deo preces effun-
dere, Sacramenta miniſtrare &c., & ſic diverſa urget
ratio, non etiam refragante voluntate teſtatoris, quia
ſe conformaſſe Juri præſumitur, ut fiat detractiò, a-
liàs prohibuiſſet, quà prohibita expreſsè ſolùm, vel
tacitè ex conjecturis potentibus, Eccleſia ſe abſtinere
deberet, prout ſi redderetur inanis voluntas, ut apud
Peregrin. *cit. art.* 3. *n.* 68.

Sed ſi agatur inter ipſas pias cauſas, an poſſet fieri
78 iſta detractio Trebellianicæ, ſeu Falcidiæ, in diver-
ſas ſententias abiere DD. aliis dicentibus affirmativè
ex ea ratione, quod Privilegia inter ſe conquaſſantur,
& ſic ſtandum Juri communi. Abb. *in cap. in præſen-
tia num.* 37. *de probat.* Ciarlin. *cit. contr.* 139. *&* 140.
Peregr. *de fideic. artic.* 3. *num.* 69. *& ſeq.* Angel. Ma-
ria Verricel. *in ſuis qu. moralibus quæſt.* 65. *per tot.*
Contrarium tamen tuetur Cardinal. de Luca *de legit.
diſc.* 34. *numer.* 10. *& ſeq. & numer.* 14. *& de legatis
diſc.* 52. *num.* 18. *&* 19. *& de teſtam. diſc.* 20. *numer.*
6. *& ſeq.* & interminis, Magon. *dec. Flor.* 130. *nu.* 9.
& 10. Graſſ. *de ſucceſſ. & Falcidia q.* 3. *num.* 9. *verſ.
ſed contrarium*, Barry *de ſucceſſ. lib.* 15. *tit.* 7. *numer.*
8. & idem de Luca hanc quæſtionem dubiam appel-
lat, eamque diſputabilem dicit Rot. *in deciſ.* 21. *num.*
13. *part.* 10. *recent.* & quoad hoc hinc inde opinio-
nes adduxit eadem Rota quoad Falcidiam *in Hortana,
ſeu Civitatis Caſtellanæ Falcidiæ* 3. *Martii* 1684.
numer. 1. *in fine*, *&* 2. *coram Albergato*, quæ eſt *de-
ciſ.* 64. *inter impreſſ.* poſt Card. de Luca *de legat.* plu-
79 res in hoc adducuntur rationes, præſertim quia unica
eſt Eccleſia, & Deus, neque eſt juſtum quod unum
cooperiatur altare, ac alterum diſcooperiatur, & de-
bet voluntas teſtatoris juxta naturalem intellectum re-
cipi, ac exequi voluntates defunctorum, & quod non
intret compenſatio privilegiorum, quia id non eſt
privilegium Eccleſiæ, ſed exemptio à lege laicali,
unde nequit eſſe exempta ad unum effectum, & non
ad alium, præſertim contra Eccleſiam, contra quam
non per viam privilegii poteſt uti lege laicali, cui ad-
do, quòd ſi velimus procedere cum terminis privile-
80 gii cum Eccleſia, quæ paſſivè eſt privilegiata, &
non activè, ſufficit quod privilegio utatur Eccleſia pa-
tiens, quæ Trebellianicam ſolvere deberet, ut in his
terminis conſiderata iſta ratione docuerunt *cit.* Ma-
gon. *deciſ. Flor.* 130. *numer.* 10. & poſt eum Ridol-
ph. *in praxi part.* 3. *capit.* 4. *numer.* 138. *verſ. proin-
de*, & cum rurſus Trebellianica detur contra volun-
81 tatem teſtatoris, vel ſaltem præter, Mantica *de con-
jectur. libr.* 7. *tit.* 12. *numer.* 8. cum aliis plenè adductis
in *deciſ.* 940. *numer.* 11. *coram Emerix Jun.* hinc ſi co-
82 gnoſcatur, teſtatorem ſe voluiſſe conformare Juri, tunc
debet adimpleri ejus voluntas, cur famulari debet pie-
tas Eccleſiæ, Rota *deciſ.* 1262. *numer.* 11. *coram eo-
dem*, & ſufficiunt conjecturæ præſertim ſtante dubie-
tate ſentit Rota quoad legitimam *cit. deciſ.* 64. poſt
Card. de Luca *numer.* 6. *& ſeq.* ubi ponit pro con-
jecturis, ut non detrahatur Falcidia à legatis piis per
hæredem, qui ſit cauſa pia, ſi teſtator dixerit in inſti- 83
tutione hæredis (ſalvis ſuperius expreſſis) quia Fal-
cidiam regulariter prohibent; cùm nequeant eſſe ſal-
va legata expreſſa, ſi diminuantur Bartol. *in l. Mar-
cellus* §. *quidam numero ff. ad S. C. Trebell.* Manti-
ca *de conject. libr.* 7. *tit.* 7. *numer.* 8. *verſ. illud au-
tem* Surd. *conſ.* 253. *numer.* 6. *&* 7. prout ſi fiat fa-
cultas legatario capiendi propria authoritate, quia vi-
detur voluiſſe teſtatori prohibere quodcumque jus in
re legata. Mantica *cit. libr.* 9. *tit. ult. numer.* 23. *ut in
cit. deciſ. numer.* 6. *& ſeqq.* prout ſi adſint verba tota-
litatem importantia reſpectu legatorum. Graſſ. *de ſuc-
ceſs.* & Falcid. *quæſt.* 10. *num.* 1. *verſ. ego tamen*, Man-
tica *cit. lib.* 9. *tit.* 14. *num.* 18. *&* 19. *de* Marinis *ad Re-
vert. deciſ.* 100. *n.* 8. *deciſ.* 162. *num.* 5. poſt Merlin. *de
legit. nu.* 14. *& in cit. deciſ.* 64. *numer.* 9. poſt Card. de
Luca.

Ita ſi in hærede loco pio remaneat aliquod jus
eſſi honorificum diſtribuendi legata pia, & aliquod
commodum, ut de Societate hærede circa diſtri-
buendas dotes legatas, quod habeat jus diſtributionis
conſiderabile, & reverſionis dotium in caſu obitus ſi-
ne filiis, ut proſequitur *cit. deciſ.* 64. *numer.* 8. & in ter-
minis generalibus, quod emolumentum in hærede re-
manens, ſufficiat pro quarta. Cyriac. *contr.* 550. *n.* 55.
Carvalho *de utraque quarta part.* 3. *n.* 9. *in fin. fol.* 62.
Rota *dec.* 35. *n.* 8. *cor. Bichio*.

Prout inconcuſſum eſt, quod ſi legatum ſit cum o-
nere Miſſarum, non detrahatur Falcidia, quia ſuppo- 84
nitur teſtatorem prævoluiſſe, & prædilexiſſe tale onus
in ſuffragium ejus animæ, Paſqualig. *de ſacrific. nov.
leg. tom.* 2. *tit. de legit. quæſt.* 1006. *numer.* 4. de Luca
ad Franch. *deciſ.* 612. *numer.* 15. & ſic ſemper ſunt 85
privilegiata legata magis præcisè relicta à teſtatore pro
ſuffragio ejus ſpeciali, ut eſſet pro exoneratione con-
ſcientiæ, & alias ſecundùm facti circumſtantias, ut
generaliter, ex præmiſſis dicunt Hodien. *contr.* 19.
num. 29. Rub. *de teſtam. cap.* 67. *numer.* 205. *& ſeq.*
Add. ad Capyc. *latr. dec.* 12. *num.* 6. *tom.* 1. Larrea *de-
ciſ.* Granat. 62. *num.* 44. *&* 45. ubi ita fuiſſe deciſum
teſtatur Altimar. ad Rovit. *dec.* 87. *in principio, et in
cit. dec.* 64. *num.* 2. *et* 3. poſt Card. de Luca, quia ve-
rè in hoc debet conſiderari, & interpretari voluntas
teſtatoris, ut ſuffragio meliori, & velociori ſibi con-
ſulere voluiſſe præſumendum ſit.

Si tamen legata pia poſſint adimpleri etiamſi detra- 86
heretur falcidia, tunc falcidia permitti poteſt, quia u-
trique loco pio conſuleretur Gabr. *tit. ad Trebell. con-
cl.* 11. *num.* 11. Tondut. *q. Civil. cap.* 73. *num.* 2.
tom. 1. Ciarlin. *controverſ.* 139. *numer.* 14. *tom.* 2.
Vaſquez. *de ſucceſſ. lib.* 3. *fol.* 36. *num.* 25. *et in cit.
deciſ.* 64. *n.* 14. poſt Card. de Luca, quod limitatur
ſi in aſſignatione legati ſint certa bona aſſignata, *ut in
dicta deciſ. num. fin.* dicitur,

Tandem in hac materia dicendum, quod ſecundum 87
teſtamentum pium privilegiatum rumpit primum ſo-
lemne, & ſic è contra ita ut rumpatur ſolemne à ſe-
cundo in ſui eſſe perfecto §. *poſteriore Inſtit. quib.
mod. teſtam. infirm.* Cùm ſufficiat quod ſit perfectum
æque in ſuo genere, nec requiratur, ut habeat eaſdem
ſolemnitates, quas primum Card. de Luca *de teſtam.
diſc.* 7. *num.* 2. & de communi quoad revocationem
primi in cauſam piam *diſc.* 16. *nu.* 6. Rub. *de teſtam.
cap.* 11. *numer.* 682. *ad* 687. Gratian. *diſcept.* 605.
num. 12. Covarruvias *in rubr. de teſtam. part.* 2. *nu.*
1. Altograd. *conſ.* 55. *numer.* 46. *lib.* 1. *et conſ.* 65.
num. 71. *lib.* 2. Rota *dec.* 382. *num.* 7. *coram Seraphi-
no*, *& dec.* 328. *nu.* 1. *par.* 15. *rec. & dec.* 458. *n.* 1. *&
per tot. cor. Bichio*, ubi de teſtamentis profanis re-
vocatoriis piorum, & in terminis, quod per Codicilla
poſteriora pro cauſa pia, etiam revocentur Inſtitutio-
nes alterius cauſæ piæ, prout teſtamenta profana,
latè Fuſat. *conſ.* 94. Card. de Luca *de teſtamen. diſc.*
20. *n.* 7. *et per tot. et diſc.* 21. *n.* 3. *et ſeqq.*

Sed tamen aliqui volunt, quod cùm teſtamentum 88
pro cauſa pia contineat Clauſulam tacitam deroga-
toriam,

toriam, hæc operatur, quod non poſſit derogari per ſecundum, etſi munitum in ſui eſſe ſolemnitatibus, niſi facta mentione primi huic derogando Mantic. *de tacitis lib. 6. tit. 3. num. 50. in medio*, Capyc. latr. *conſult. 71. num. 61.* Altograd. *conſ. 65. num. 10. libr. 2.* Diana *par. 7. tract. 6. reſol. 28.* Baitell. *de ult. vol. dec. 89. per tot.* prout etiam in teſtamento inter liberos, intelligitur Clauſula derogatoria, cui teſtamenta pia æquiparantur, & in his terminis Rota *deciſ. 721. n. 4. par. 2. rec.*

89 Nam non benè ſit paritas cum teſtamento inter liberos, ut in terminis Rota *cit. dec. 721. num. 5. part. 2. recen. & dec. 328. num. 7. par. 15.* quia verè in his proceditur juxta privilegia Juris communis, & in illis piis, juxta naturalem æquitatem, & veritatem, ut dixit Card. de Luc. *cit. diſc. 16. numer. 7. & ſeq.* nec debet procedi cum Juris ſubtilitatibus, ſed quatenùs favendo piæ cauſæ intelligatur Clauſula illa tacita, ut ultra citatos, videtur ſentire *Cancer. var. reſol. part. 1. cap. 4. num. 9.* & Rota *deciſ. 458. n. 32. coram Bichio*; ſemper eſt certum, ut dicta clauſula derogatoria ſubintellecta non obſtet, ſi concurrant indicia & conjecturæ revocationis, nec requiratur expreſſa derogatio, ſed ſufficit ſimplex voluntas contraria, ut poſt Bald. *in l. humanum n. 3. verſ. advertas, C. de legib.* Cravett. *conſ. 193. n. 5.* & in ſpecie Marta *de ſucceſſ. part. 4. qu. 4. art. 7. num. 28. & ſeq.* Rota *cit. dec. 721. nu. 8. part. 2. & dec. 328. n. 9. & 10. par. 15.* ubi de verbis *revocato quolibet teſtamento*, *& dec. 358. num. 5. & 6. coram Emerix jun.* prout poſt decennium præſumitur oblivio Clauſulæ cujuſcumque derogatoriæ Bald. *in l. ſancimus num. 10. Cod. de teſtamen.* Pariſ. *conſ. 10.* ubi de communi, Mantica *cit. libr. 6. tit. 3. num. 53. & lib. 12. tit. 8. num. 16.* Spad. *conſ. 336. num. 1. lib. 3.* Giovagn. *conſ. 7. lib. 2. num. 23. cit. deciſ. 458. num. 32. coram Bich.* ubi in terminis cauſæ piæ, prout *in cit. dec. 328. num. 12. part. 15. & deciſ. 358. num. 7. coram Emerix jun.* Si autem agatur de teſtamento ſecundo pro cauſa pia ſufficit derogatio tacita, ut tacitam derogatoriam contentam in primo etiam pio ſubmoveat Altogr. *conſ. 65. numer. 107. & ſeqq. lib. 2.* Sabell. *in Summ. div. tom. 4. verb. teſtamentum, n. 48. cum ibi citatis.*

90 Ex his, quæ Eccleſiæ acquiruntur fidelium devotione portio Canonica, quæ quarta regulariter eſt, ſpectat ad Epiſcopum ratione oneris, quod in adminiſtratione ſui Epiſcopatus ſubſtinet, introducta ſimilitudine legitimæ de Jure debitæ patri in bonis filii, vel patrono in bonis liberti, ad inſtar quorum videtur competere Epiſcopo, qui Pater Spiritualis, & patronus eſt Eccleſiarum, de quibus latè DD. *in c. officii, & c. de his de teſtam.* & Barboſ. *de pot. Epiſc. par. 3. alleg. 86. num. 1. & ſeq.* & ſpectat quarta de omnibus, quæ Eccleſiæ relinquuntur, non tamen de his, quæ in vita donantur Barboſa, *ibid. numer. 26.* Azor. *Inſtitut. Mor. part. 2. lib. 9. cap. 12. qu. 7. caſu 9.* Novar. *in ſumm. Bull. part. 2. Comm. 30. num. 27.* Ludov. Mirand. *in Manual. Prel. tom. 2. q. 48. art. 3. concl. 1. in fin.* qui etiam dicit ibi *verſic. 5.* quod neque de oblationibus debeatur quarta, & videtur ſentire *Sac. Congreg. Concilii in Venafrana oblationum*, in caſu propoſito in folio: *Ad Imaginem Beatiſſimæ Virginis in rurali Eccleſia exiſtentem confluunt fideles, & offerunt partim in uſus deſtinatos, partim indeterminatè, exindeque Eccleſia ampliata, & miſſarum Sacrificia increbuerè, quæritur: An ex hujuſmodi oblationibus debeatur quarta Epiſcopo? S. Congreg. die 18. Septembris 1677.* reſpondit *negativè*, & intendente Epiſcopo probare conſuetudinem affirmativam, propoſito dubio iterum *die 13. Novembris* ejuſdem anni, reſpondit, *negativè, nec amplius proponatur.*

91 Tamen adverte, quod hoc intelligi debet de oblationibus, & relictis, quæ fiunt intuitu certi operis, vel in Eccleſia rurali, in quibus non eſt præſumptio, ut acquirantur Parocho, ſed ut expendantur in ejuſdem loci utilitatem ut dixi ſupra *ad Conſt. 1. Anaſtaſii IV.* & ſic in iis, quæ acquiruntur ipſi Eccleſiæ, nam in oblationibus, quæ acquiruntur Parocho ob adminiſtrationem Sacramentorum, debetur quarta Epiſcopo, ut præcisè cùm hoc ſuppoſito acquiſitionis Eccleſiæ Parochiali, rejecta diſtinctione inter donata in vita, & cauſa mortis docuit Fagnan. *cap. Paſtoralis, num. 33. de his, quæ fiunt à Prælatis*, & diximus *in citat. Conſtitut. Anaſtaſii IV. ſect. 2.* fusè, prout quoque firmavit *cit.* Barboſ. *de pot. Epiſcop. alleg. 86. num. 3. & 33.* De quibus autem legatis, ac relictis Eccle- 92
ſiæ non poſſit detrahi quarta, ſeù alia portio Canonica ſecundùm loci conſuetudinem ad favorem Epiſcopi, latè agunt *cit.* Barboſ. *à n. 1. & ſeq.* Quaranta *in Summ. Bull. v. quarta*, & latè Rota *dec. 726. coram Seraph.* relata etiam per Quarantam; Sed nos alibi, Deo dante, dicemus.

Quæ autem dicatur pia Cauſa, ut poſſint habere 93
locum prædicta firmata, ſufficit quod ſit opus pium, licèt non Eccleſiaſticum, ut alibi dicam.

Sed an pro legatis detur vis executiva? Et certum 94
eſt pro quocumque legato dari viam executivam Angelus *in §. illud auth. de hered. & falcid.* & hanc opinionem communiter ſequuntur Doctores relati à Ridolph. *in part. 2. ſuæ praxis cap. 11. num. 92. cum ſeqq.* & ratio eſt, quia teſtamentum eſt probatio probata, & ſpecies rei judicatæ, Card. de Luca *de legatis diſc. 6. n. 8.*

Nec obſtant Alexand. *in l. ſi cum dotem, §. eo autem tempore num. 6. ff. ſoluto matrim.* & alii ipſum ſequentes, quos refert *cit.* Ridolphinus *num. 93.* etenim ejus opinio vera eſt in caſu, quo ratio ab eo allata locum habet, cum ſcilicet aliqua eſt contentio inter legatarium, & hæredem, de comprehenſione, vel interpretatione legati, aut ſimili; non autem cum legatum eſt certum, nullaque exceptione elidibile, tunc enim omninò vera eſt opinio Angeli, ut optimè diſcurrit Card. de Luc. *loco cit. à n. 8. ad ultimum*, Becius *conſ. 17. n. 7. poſt princ.*

Unde jure merito opinio Angeli recepta eſt in Tri- 95
bunali A. C. & Signaturæ ac in omnibus aliis Tribunalibus Urbis Rota *dec. 416. num. 2. part. 16. recent.* imò, & in Tribunalibus aliorum locorum Andreol. *cap. 140. num. 29. lib. 2. controverſ.* Hodierna *contr. 19. in fine*, Capyc. latro *deciſ. 12. num. 16.* quod etiam procedit in Tribunali A. C. quando legatum requireret aliquam diſceptationem, vel interpretationem, quia etiam in iſto caſu Aud. Cam. procedit dicta via, ut acriter diſcuſſo dubio canonizavit Signatura Juſtitiæ, ut refert Adden. ad Pamphil. *deciſ. 258. num. 12. §. Sed his omnibus*, prout ſi caducaretur teſtamentum, & legata debeantur virtute clauſulæ codicillaris, & codicillorum procedit etiam A. C. via executiva. Mandell. *conſ. 600.* ubi teſtatur de judicato Signaturæ, *cit.* Add. *loco allegato*, Sola tamen Rota, 96
neſcio quo fato impellente, indiſtinctè opinionem Alexandri ſequuta eſt, Rota *dec. 2039. num. 14. cor. Coccin. deciſ. 208. num. 3. coram Buratto, dec. 258. num. 2. cor. Pamphil. cit. dec. 416. n. 5. & 6. par. 16. rec.* & alibi paſſim.

Limitatur tamen, ſi fuerit commiſſa cauſa à Signa- 97
tura Juſtitiæ cum clauſula *ſi quid exequendum*, à mandato relaxato per primum Judicem, qui proceſſit eadem via Add. ad Pamphil. *deciſ. 258. num. 12. §. nihilominùs*, cùm Rota vereretur reſcripta dicti Tribunalis, utpotè de mandato Papæ emanata Marcheſ. *de commiſſ. avocat. cauſ. part. 2. fol. 278. num. 57.* Rota *dec. 1412. num. 2. & deciſ. 357. n. 5. coram Seraphino, dec. 63. num. 12. part. 19. recent. & in Anconitana Pecuniaria 31. Junii 1689. §. Et cum Signatura coram Eminentiſſ. D. Cardinali Caprara.* Id tamen verum eſt, ſi ante commiſſione cauſæ cępta ſit executio, ut ex reſolutione facta in particulari Congregatione Rotali ab omnibus Dominis ad hunc tantùm effectum congregatis *die 13. Julii 1683.* in domo Albergati Decani teſtatur Rota *in Urbevetana Pecuniaria 21. Aprilis 1692. §. etiamſi, coram Urſino, deciſ. 420. n. 1. & 2. par. 19. rec.* ubi erat commiſſa cauſa

cum

cum clauſula, *alteri qui ad legitimam* quod indicat executionem jam cœptam.

Contrariæ tamen deciſiones adductæ, vel adducendæ procedere poſſunt in aliis cauſis, ubi poteſt dubitari de via executiva ob applicationem facti, ut ſi ageretur de apoca exequibili, vel non, cauſa præſcriptionis, aut de conſignatione pecuniarum inter creditores, confeſſione debiti, & hujuſmodi, nunquam tamen in legatis, in quibus Rota non admittit viam executivam, ut in terminis legatorum in codicillis relictorum proceditur *in cit. Urbevetana*. Unde non benè univerſaliter dixit *cit.* Add. ad Pamphil. citata deciſione *in Romana legati 27. Januarii 1679. cor. Rondinino*, quæ eſt *cit. deciſ.* 402. *par.* 19. quæ procedit cum limitatione adducta.

Prout, ſi Signatura committat cauſam cum facultatibus A. C. & agatur ſtrictè quoad legata, & commiſſio ſit cum clauſula, *quatenus de Jure*, Rota etiam ſervat viam ordinariam, Ciroech. *controv. 7. num. 76.* Addeo. ad Buratt. *dec.* 208. *num.* 12. Adden. ad Pamphil. *dec. cit. num.* 11. *dec.* 966. *num.* 3. *coram Emerix jun.* ubi agebatur de executione codicillorum, nec Rota attendit Statutum Urbis, quia eſt ordinariorum pro Tribunali Capitolino.

98 Sed quid dicendum quoad legata pia? Et tunc ceſſare opinionem Alexandri, & competere viam executivam docuerunt Roman. *ſingular.* 435. *verſ. & hec procedunt*, Perez de Lara *de anniverſ. & capell. lib. 1. cap. 8. numer.* 13. 22. *& ſeq.* Tiraquell. *de privil. piæ cauſæ privileg.* 63. *per totum*, Guidopap. *deciſ.* 576. *num.* 1. & ita ſervari in Tribunali Fabricæ S. Petri refert Card. de Luca *in relatione Romanæ Curiæ, diſc. 20. num.* 26. Verùm Rota noluit hoc approbare in *dec.* 557. *n.* 3. *cor. Emerix jun.* ſed ſolùm dixit eſſe exequendum mandatum A. C. eo meliori modo, quo fieri poteſt, & in *Avenionen. legati 1. Febr.* 1702. §. *Validitas cor. b. m. Pio*, ſed hìc aderat reſcriptum Signaturæ cum clauſula *ſi quid exequendum*.

At cùm Rota admittat viam executivam in legatis certæ quantitatis factis à teſtatore cum confeſſione debiti ipſius, ut Rota poſt Zacchiam *de obligat. Cam. deciſ.* 187. *num.* 27. *& in cit. Urbevetana Pecuniaria*, §. *at his minimè obſtantibus*, *& §. ſeq.* ubi quod ſufficit ſola confeſſio contra hæredem ſine alia debiti probatione, ſecus autem contra tertios, in quibus requiritur alia probatio debiti, & talis confeſſio cùm habeat vim rei judicatæ, proindè à Rota eſt exequenda, ita ſi legatum eſſet pro exoneratione conſcientiæ, certum eſt pro eo deberi viam executivam, cùm ſit debitum animæ, quod expediendum eſt celerius quocumque alio.

99 Si autem legatum pium deſtitutum ſi tali confeſſione, adhuc videtur concedenda via executiva, ne executio emendicetur à ſententiis conformibus, in præjudicium ſuffragii animæ teſtatoris, & eò fortius, quia in legatis piis ſemper præſumitur teſtatorem exoneraſſe ſuam conſcientiam pro debitis incertis, & ita etiam intrat confeſſio proprii debiti, atque Rot. *in cit. dec.* 557. videtur inclinare, ut voluntas teſtatoris curetur exequi quantò citius.

100 Tandem certum eſt, numquam denegari Salvianum, hypothecariam, actionem ex teſtamento, reivindicationem, officium Judicis, & etiam actionem perſonalem pro legato certæ ſummæ, de quibus fusè Gratian. *diſcept.* 62. *n.* 15. *& diſcept.* 255. *nu.* 44. *&* 45. Ciroech. *diſcept.* 7. *n.* 77. *& ſeq. & diſcept.* 37. *nu.* 37. Card. de Luc. *de Judiciis diſc.* 44. *nu.* 24. *& ſeq.* Rota *dec.* 792. *n.* 9. *&* 10. *cor. Dunozet. Jun.*

S E C T I O IV.

Ad quid teneatur Eccleſia non conficiens Inventarium?

S U M M A R I U M.

1 *Eccleſia heres non conficiens inventarium rerum hereditatis, an teneatur quoad bona propria Creditoribus, & legatariis?*
Adducuntur opiniones hinc inde, ibid.
2 *Approbatur opinio negativa.*
Quia Eccleſia habet privilegium fiſci, & minoris, qui non tenentur, ibid.
Nequit Eccleſia obligari ex legibus laicalibus, ibidem.
3 *Id procedit etiam quoad habentes cauſam oneroſam cum bonis hereditariis.*
Quid ſi adſit Statutum, ut teneatur ſemper heres in ſolidum.
4 *Poſita etiam contraria opinione, ſemper Eccleſiæ competit reſtitutio in integrum ad conficiendum Inventarium.*
Ubi advertendum, quod contra legatarios magis late proceditur, quam contra Creditores, & quatenus Eccleſia velit retinere bona pro ſuis detractionibus.
5 *Si Eccleſia fuerit facta locupletior cum bonis hereditariis ſemper tenetur de propriis bonis.*
6 *Dicta reſtitutio Eccleſiæ debet ſemper dari, prout minori, & quæ ſint neceſſaria.*
An debeat firmari ſtatus hereditatis, ibid.
7 *Datur reſtitutio etiam ultra quadriennium docto de læſione, & quomodo.*
8 *An reſtitutio prædicta extendatur ad ceſſionarium Eccleſiæ, ubi de emptore hereditatis ab Eccleſia.*
9 *An tale privilegium Eccleſiæ, ut non teneatur quoad bona propria, ob non confectum Inventarium, vel ſaltem reſtitutio in integrum competat Clericis.*
10 *Diſtinguuntur caſus, quatenus agatur nomine Eccleſiæ, vel proprio.*
11 *Aequitas Canonica, an indiſtinctè liberet heredem à ſolutione in propriis bonis.*
12 *Quid dicendum inter Eccleſiam legatariam cum herede laico non conficiente Inventarium.*
13 *Quid ſervet Fabrica S. Petri in hoc.*
14 *An Eccleſia heres ſine Inventario potiatur in prædictis privilegio contra Eccleſiam legatariam?*
15 *Eccleſia, ſeu Monaſterium ſuccedens Monacho an teneatur ad Inventarium?*
16 *Eccleſia reſtituta in integrum ob non confectum inventarium, an teneatur reddere rationem de fructibus hereditatis à die immixtionis in ea? & nn. ſeqq.*
Adducuntur caſus in quibus heres tenetur ad fructuum reſtitutionem, ibid.
17 *Explicatur textus* in l. Un. C. de reput. *quo cavetur, ut reſtitutus in integrum non debeat eſſe, neque in damno, neque in lucro.*
18 *Diſtinguuntur plures caſus in dicto dubio, numer.* 16.
An locupletatio debeat probari cum dictis fructibus in Eccleſia, & quomodo probetur, ibidem.
19 *Strictiùs proceditur quoad probationem locupletationis, ſi agatur de ſolutione facienda per Eccleſiam, & liquidetur quantitas.*
20 *An heres ſuus in judicio reſtitutorio debeat etiam calculare fructus receptos ab hereditate.*

ECcleſia dum eſt hæres, ſi non confecerit inventarium rerum hæreditariarum an teneatur de bonis propriis erga creditores, & legatarios, eſt inquirendum. Et teneri alii autumant apud Fachin. *contr. jur. lib. 6. cap.* 20. Phanucc. *de Inventario quæſt.* 2. *num.* 2. Genuenſ. *in practicab. Eccleſ. quæſt.* 475. *per tot.* Graſſ. *de ſucceſſ.* §. *Inventarium*, *l.* 2. *quæſt.* 4. *num.* 8. & alii per Capycium latro, *dec.* 15. *num.* 8. *& 9. cum ſeq.* quamvis de hoc dubitare videatur Rota *in Romana Cenſus 28. Januar.* 1692. §. *Etenim cor. Card. Cavallerino*, ubi fuit dictum id eſſe con- 1

trover-

Digitized by Google

troverſum. Alii tamen negant teneri Eccleſiam, etiam non confecto Inventario, niſi quatenus adſint bona hæreditaria, itaut neque ſit in lucro, nec in damno. Archid. *in cap.* 1. *de ſolut.* Bart. *in leg.* 1. *Cod. de SS. Eccl. numer.* 46. Graſſ. *de eff. Cler. eff.* 2. *num.* 253. Antonel. *de temp. leg. cap.* 30. *num.* 18. Franch. *deciſ.* 282. *n.* 3. *& dec.* 536. *num.* 30. ubi de ſtylo S. Regii Conſilii Neapolitani, & ibi de Luca *num.* 4. Card. de Luca *de hered. diſc.* 22. *numer.* 12. ubi de communi, *& de legit. diſc.* 34. *num.* 12. Rubeus *de confuſ. jur. cap.* 31. §. 1. *n.* 57. *& ſeq.* ubi latè, Tiraquell. *de privil. cauſ. pia privil.* 88. ubi Add. Cancer. *var. reſol. lib.* 1. *c.* 2. *n.* 7. *& lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 81. Staiban. *reſol.* 23. *num.* 18. 28. *&* 29. *lib.* 1. Capycius latro *cit. deciſ.* 15. *num.* 10. *& num.* 20. Vivius *comm. opin.* 352. *num.* 9. ubi quod procedit in quocumque loco pio, Andreol. *contr.* 398. *num.* 2. *& ſeq.* qui alios recenſet, Bonden. *collect. legal.* 21. *num.* 7. Sperell. *dec.* 135. *n.* 19. Del Bene *de Immun. par.* 1. *cap.* 8. *dub.* 15. *n.* 4. Alii tamen diſtinguunt teneri Eccleſiam quoad creditores, & ſic habentes cauſam oneroſam in hæreditate; ſecus quoad legatarios, & habentes cauſam lucrativam, Covar. *cap.* 1. *num.* 16. *de teſtam.* Chriſtineus *deciſ. Belgic.* 213. *numer.* 58. *vol.* 4. Rota *deciſ.* 69. *lib.* 1. *cor. Puteo.*

2 Tamen ſecunda opinio nedum eſt verior; ſed etiam communis: ratio eſt, quia Eccleſia non debet habere in hoc minus privilegium Fiſco, iſte enim non tenetur ultra vires hæreditarias, *leg.* 1. §. *an bona, & leg. non poſſunt, ff. de jure Fiſci*, Peregr. *de jure Fiſci, lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 3. *verſ. ego autem*, Guido Pap. *deciſ.* 333. *num.* 1. Secundò probatur, quia leges ſæculares non poſſunt obligare Eccleſias *cap. Eccleſia S. Mariæ de conſtit. cum concordantibus*, & in terminis del Bene *cit. par.* 1. *cap.* 8. *dub.* 15. *n.* 1. nam vel obligatio hæredis non conficientis Inventarium eſt pœna, vel præſumptio legis, quod bona fuerint occultata, & neutrum poteſt in Eccleſia procedere: non prima, ratione defectus poteſtatis: non ſecunda, ex defectu rationis, quia miniſtri non ſupponuntur velle defraudare ſine eorum utilitate; Ultra quod, adminiſtratio ſolet fieri legitimis diligentiis, quæ tollunt hanc præſumptionem occultationis, in §. *Sancimus, auth. de hæred. & falcid.* ut in his terminis benè docent ultra citatos pro ſecunda opinione, Olea *de ceſſ. jurium tit.* 6. *quæſt.* 3. *num.* 10. *&* 11. & Rota *in Sabinen. bonor. ſup. articulis* 29. *Januar.* 1703. §. *Præſertim cor. D. Kaunitz.* Præterquamquod cùm Eccleſia utatur jure minoris, ſicuti iſte non tenetur ex facto tutoris, ita neque Eccleſia ex facto adminiſtratoris non conficientis Inventarium, & id præſertim procedit poſt *Extrav. ambitioſæ*, ut non liceat facere actus Eccleſiæ præjudiciales ſine beneplacito Apoſtolico obligando bona propria, ut faceret, Merenda *controv. jur. lib.* 18. *cap.* 40. *num.* 25. *&* 26. Boſſius *oper. moral. tom.* 3. *tit.* 6. *de alien. bonor. Eccl. n.* 241. *&* 272. Quaranta *in ſumma Bullar. ver. alienatio n.* 5. Ventrigl. *in prax. annot.* 1. §. 3. *nu.* 6. Andreol. *cit. n.* 4. *& ſeq.* Rota *dec.* 369. *lib.* 1. *cor.*
3 *Puteo, & dec.* 184. *n.* 19. *&* 20. *par.* 9. *rec.* Prædictaque procedunt non ſolùm quoad legatarios, ſed etiam quoad habentes cauſam oneroſam, quia non debet attendi actoris jus, ſed ne jus Eccleſiæ deterius fiat, Capycius latr. *cit. dec.* 15. *num.* 19. & ſi adſit Statutum laicale, ut quis nequeat adire hæreditatem cum beneficio Inventarii, & teneatur hæres in ſolidum, ut de hoc durum Statutum eſt Florentiæ, non comprehendit Eccleſias, Rota *dec.* 793. *n.* 7. *coram Merlino.*

4 Poſita etiam contraria opinione, ſemper Eccleſiæ competit reſtitutio in integrum ob non confectum Inventarium, ut plenè *citat. Doctores*, Calà *de reſtit. in integrum q.* 14. *per tot.* Capycius latr. *cit. dec.* 15. *n.* 21. *& ſeqq.* & ibi Add. *n.* 3. & Rota *in cit. Sabinen.* §. *Præſertim*; Hinc videtur, quod contra legatarios facilius admittitur opinio; quod nullo modo teneatur Eccleſia; contra autem Creditores S. Rota potius procedit per viam reſtitutionis in integrum concedendo articulos pro firmatione ſtatus, ut quoad primos indiſtinctè tenuit *in cit. deciſ. coram Puteo*, & quoad ſecundos videtur conceſſiſſe reſtitutionem *in cit. Sabinen. & in citata Romana Cenſus*, noluit decidere articulum.

Sed verè diſtinguendi ſunt caſus: Aut Eccleſia vult retinere bona hæreditaria ob ſuas detractiones legales, vel quotitativas in reſtitutione alicujus fideicommiſſi, & tunc æquum videtur, ut firmet ſtatum bonorum hæreditariorum, cum ipſa ſit actrix, ut non confundat actiones, cùm agatur de acquirendo, & hoc ſenſu proceſſerunt *citata Deciſiones Romana, & Sabinen.* ut expurgata qualitate non occultationis bonorum, poſſit retinere id, quod eſt ſuum; Si autem agatur de exequendo mandato contra bona propria ipſius Eccleſiæ pro Credito hæreditario, & tunc nequit fieri, quia obligatio Eccleſiæ ob non confectum inventarium, nequit tribuere actionem Creditoribus, vel legatariis contra bona propria ſine Beneplacito Apoſtolico, quia eſſet obligare jus quæſitum Eccleſiæ, ut benè diſtinguit Rota *dec.* 184. *num.* 21. *par.* 9. *rec. & in citat. Romana Cenſus*, §. *Etenim*. Si tamen probaretur, Eccleſiam fuiſſe factam locuple-
tiorem, ſemper tenebitur de bonis propriis, ex ea 5
ratione, quia cùm expenderit bona hæreditaria in uſus neceſſarios, eò minùs erogavit de ſuo, & ſic non agit de damno vitando, ſed ageret de lucro captando cum damno tertii; aliud enim eſt quod Eccleſia non teneatur quoad propria ob non confectionem Inventarii, aliud verò, quod eo confecto, teneatur reddere rationem, vel ſi fuerit probatum expendiſſe bona hæreditaria, teneatur illa in æquivalenti reddere Creditoribus, & ita nequit impugnare factum defuncti, niſi facto Inventario, vel obtenta reſtitutione in integrum, Gloſſ. *in cap.* 1. *ver. patiaris de teſtament.*

Dicta autem reſtitutio Eccleſiæ ſemper debet dari 6
prout datur minori Odd. *de reſtit. in integrum part.* 2. *qu.* 88. *num.* 45. *& ſeqq.* Redoan. *de reb. Eccleſ. non alien. quæſt. de reſtit. in integrum*, §. *final. numer.* 9. Capycius latr. *cit. dec.* 15. *num.* 24. & ſufficit fumus læſionis, nec debet probari Status hæreditarius, ſed ſola exiſtentia Creditorum, ut apud Grat. *diſceptat.* 767. *numer.* 51. *& ſeqq.* prout conceditur reſtitutio adverſus probationem non factam in gradu reſtitutionis conceſſæ, ne culpa adminiſtratoris, Eccleſia lædatur, ut minor, & procedit, etſi fuerint diſtracta bona hæreditaria, dummodò reddat rationem, Menoch. *conſ.* 100. *num.* 293. *in fin.* Rot. *dec.* 92. *numer.* 1. *part.* 4. *recent. tom.* 2. & benè *in cit. Sabinen.* ubi §. *fin.* dari etiam in Judicio Immiſſionis, & Summario intentato ab actore in vim fideicommiſſi, ut Eccleſia poſſit retinere ſua Credita.

Imò hujuſmodi reſtitutio datur etiam ultra qua- 7
drìennium, docto de fumo læſionis, Manſ. *conſultat.* 269. *numer.* 85. Giurb. *dec.* 106. *numer.* 12. Rot. *dec.* 19. *num.* 12. *coram Ubaldo, & in cit. Sabinen.* §. *Quoniam*, & tempus prædictum incipit à die ſcientiæ læſionis, ut proſequitur *citat. dec.* & dixerunt Alex. *conſ.* 89. *numer.* 10. *lib.* 2. Menoch. *loco cit. numer.* 308. Rot. *deciſ.* 452. *numer.* 2. *coram Manzanedo, & deciſ.* 381. *numer.* 4. *part.* 15. *recent.* & pro admiſſione articulorum ad probandam læſionem, ſufficiunt tales quales probationes, ſed magis præcisè debet eſſe probatio læſionis in caſu prædicto, quod velit Eccleſia bona retinere hæreditaria, *ut in citat. Sabin.* ordinavit proceſſum.

Sed an dicta reſtitutio extendatur ad Ceſſionarium Eccleſiæ? Et quatenus ceſſio fuerit facta tempore quo Ceſſionarius non potuerat facere Inventarium intra tempus Juris, utitur Jure Eccleſiæ cedentis, ſecus in caſu contrario, quia tunc eſſet in culpa Capycius latr. *citat. deciſ.* 15. *numer.* 7. *&* 25. ubi Add. plenè *num.* 1. *& ſeqq.* Rota *dec.* 747. *num.* 2. *part.* 2. *rec.* ubi etiam de emptore hæreditatis, ut non poſſit conveniri, niſi eo modo quo poſſet vendens, etſi

fuerit

fuerit confectum Inventarium à vendente ne tenetur emptor, quoad bona propria, ſed debet agi contra venditorem.

9 An verò prædicta quoad Eccleſiam firmata, procedant in Clericis hæredibus, & Eccleſiaſticis, alii affirmant apud Duard. *in Bulla Cœnæ Domini l. 2. cap. 35. qu. 17. num.* 8. Marta *de Juriſd. part. 4. centur. 1. caſu 75. num. 5.* Diana *part. 1. tract. 2. reſol. 71.* Antonell. *citat. lib. 4. cap. 32. num.* 19. alii negant, ut citati per Sperell. *dec.* 135. *num.* 21. Graſſ. *cit. effect. 2. num.* 252. Bonden. *collect. legal.* 21. Capyciuslatr. *cit. deciſ. 15. num. 11. & ſeq. & n. 15.*

10 In hoc diſtinguendum, aut Clericus adiit hæreditatem nomine Eccleſiæ, & pro iſta, & tunc utitur Jure Eccleſiæ, cujus eſt hæreditas, cùm ille ſit ſolus adminiſtrator; aut adiit hæreditatem propriam, & tenetur, nec ullum habet in hoc privilegium, nam etſi obligatio ſolidalis ob non confectum Inventarium fuerit inducta à Jure Civili, tamen non improbatur à Jure Canonico, quo caſu debet illud attendi *cap. 1. de novi operis nunciatione*, imò etiam in Jure Canonico fit mentio de Inventario Gloſſ. *cit. ver. patiaris cap. 1. de teſtam. & in cap. Raynaldus* 18. in *fin.* ubi Gloſſ. *v. Inventarium eod. tit.* & ſic cùm ceſſent in Clerico rationes verificabiles in Eccleſia, non præſumptæ occultationis, & præjudicii non recipiendi per adminiſtratores, & impotentiæ obligandi bona propria ſine Beneplacito Apoſtolico, ceſſant dictæ ſpeciales diſpoſitiones, vel non obligationes, reſtitutionis in integrum, & ſpecialis Cardin. de Luca *de hæred. diſc. 22. num. 11. & 12.* Rota *dec. 72. num. 49. par. 2. diver. & dec. 58. n. final. part. 10. rec.*

Nec æquitas canonica videtur in hoc ſervanda, 11 quod ſi verè hæreditas non patiatur ſolutionem, hæres non debet vexari, etſi non confecto Inventario, quia id procedit in foro interno, ut docet Guid. Pap. *quæſt. 571. num. 9.* Capyc. latr. *cit. deciſ. 15. numer.* 16. ſecus autem in foro externo, & ſic ſi hæres non adhibuerint media legalia, ſibi imputet, quamvis ſemper poterit uti reſtitutione in integrum ſuccurrente etiam majoribus ex juſta cauſa læſionis, Straiban. *reſol. cit.* 23. Card. de Luca *cit. n.* 13. Rota *dec. 82. per tot. part. 9. rec.*

12 At quid dicendum inter Eccleſiam legatariam, & hæredem laicum non conficientem Inventarium? Et poſſet dici Eccleſiam non habere actionem contra bona propria hæredis, ex æquitate ſervanda eodem Jure, quod pro ſe habet *cap. quod quiſque Juris de reg. Juris in 6.* Verùm puto quod Eccleſia, aut agit de credito, & tunc non debet ſervare talem æquitatem, abſque dubio, quia agit de damno vitando, & amittendi proprium Jus; ſed ſi agatur de legatis major eſt difficultas, quia Eccleſia foveret jus lucrativum, ut in his terminis non poſſe cogi hæredem in bonis propriis dixerunt Franch. *dec. 536. num. 29. ad fin.* de Luca *ibid. num.* 4. ſed verè id procedere poteſt in foro interno Straiban. *reſol. 23. num.* 18. & de Luca *cit. num.* 4. ſed in foro fori non videtur tutum, quia prædicta correlativæ æquitatis non procedit, ubi viget diverſa ratio, nam hæres præſumitur occultaiſſe bona, quod non eſt in Eccleſia, ut dixit *cit.* Straiban. & juxta hunc ſenſum videtur intellexiſſe Card. de Luca *de hæred. diſc. 22. num.* 16. ubi quod ſi verè conſtet, hæredem nihil habuiſſe, non teneri, quod certum eſt, quia tunc competit ei reſtitutio in integrum, & Rota *deciſ. 493. numer. 28. par. 4. recent. tom. 2.* proceſſit in legato ad favorem Puellæ, & non Eccleſiæ, & non fuit actum, an poterat cogi judicialiter hæres.

13 Advertendum tamen eſt, quod in *cit. dec. de Franchis*, non fuit judicatum, & agebatur de Fabrica S. Petri actrice, in qua adeſt præciſa declaratio ſub Clemente VIII. non conſiderata deciſione, quòd in legatis piis hæres non conficiens Inventarium teneatur de bonis propriis, quam refert Quaranta *cit. Summ. Bull. v. Fabrica S. Petri, fol. 249. verſ. tandem, & Compend. Privilegiorum* Fabricæ prædictæ exaratum per bo: mem: *Caroli Veſpignani, fol.* 38. ac meminit Roviç. *in prag. 1. num.* 12. ubi ait ita ſervari in Tribunali ejuſdem Fabricæ Neapolis, & quamvis procedat dicta declaratio reſpectu legatorum piorum in favorem fabricæ, tamen videtur urgere pro quacumque Eccleſia actrice ratio conſiderata ibi; *Quia cum legatariis quaſi contraxerint*, (ſcilicèt hæredes laici) *non debent beneficio legis par frui, quam contemnendam eſſe cenſuerunt, niſi a S. D. N. reſtitutionem in integrum adverſus lapſum temporis ad inventarii confectionem conceſſi forſan obtinuerint*, & ſic Sac. Congregatio voluit decidere pro majori Fabricæ cautela quod de Jure etiam ſubſiſtit.

14 Sed quid dicendum, ſi caſus eveniat inter ipſas Eccleſias? Et quidem applicantur Eccleſiæ hæredi omnia prædicta ſupra firmata, quia conſideratur damnum vitandum Eccleſiæ hæredis, ob non confectum inventarium Grat. *diſcep. 961. n.* 16. Rota *dec. 153. n. 6. par. 1. rec.* Præterquamquod utraque cauſa pia eſt privilegiata paſſivè, ut non poſſit cogi, neutra activè, ut valeat cogere, & ſic in dicto caſu non datur conquaſſatio privilegiorum Tiraquell. *de privileg. cauſa pia privileg. 26. verſic. contrarium*, Trentacinque *var. reſol. lib. 1. rubr. de reſcriptis, & privileg. reſol. 1. nu. 13. verſ. Eccleſiarum*, Ridolph. *in prax. part. 3. cap. 4. num.* 138. & in terminis Andreol. *cit. contr. 398. num.* 17. & ulterior adeſt ratio, quia hoc non eſt privilegium ſed conſideratio diverſa, quæ eſt in Eccleſia hærede, quæ ſemper viget.

15 Prædicta, quoad Eccleſiam hæredem firmata, eò fortiùs procedunt, ſi Eccleſia ſuccedat Monacho, per ingreſſum in Religionem: quia non tenetur ad Inventarium ullo modo, nam ſuccedit jure proprio, non autem hæreditario Olea *de ceſſ. Jur. tit. 3. quæſt. 9. num.* 35. Barry *de ſucceſſ. lib. 12. tit. 9. n.* 4. Fontan. *deciſ. 531. num. 24. & ſeq.* Andreol. *cit. num.* 27. ubi etſi Monaſterium fuerit dictum hæres, quia intelligitur lato modo, & alia ad rem ſcripſit, cùm ipſa ſuccedat Jure acquiſitionis naturalis, ut eſt ſimile in arrogante reſpectu arrogati, ut non teneatur ultra vires bonorum iſtius Porcellin. *de Invent. q. 2. n.* 27.

16 Tandem, ſi Eccleſia reſtituatur in integrum, an teneatur reddere rationem de fructibus hæreditatis perceptis à die Immiſtionis in ea? Et videtur non debere reddere rationem, quia regulariter hæres non tenetur fructus reſtituere, ſed facit ſuos, niſi ſint extantes, vel niſi conſumpſerit cum mala fide Creditorum urgentium Urceol. *conſult. 20. n.* 14. Salgad. *in labyr. Cred. part. 2. cap. 1. n. 57. & 62.* Rota *deciſ. 131. numer. 13. par. 6. dec. 521. nu. 9. & ſeq. part. 14. & dec. 267. num. 26. & ſeq. par. 17. recent.* quidquid dicat Cyriac. *contr. 294. num.* 17. cùm beneficium reſtitutionis in integrum operetur, ut Inventarium non factum, cenſeatur factum ab initio, ut intret retrotractio, ſtante prorogatione Juris, vel hominis Rota *dec. 243. n. 33. part. 12. rec.* & plenè *in Romana Multiplici de Falconeriis 14. Junii 1697. §. Hanc autem coram Urſino*, cùm tempus prorogatum, ſit idem cum primo termino Coſta *de retrotract. cap. 8. caſu 29. n. 1. & ſeq.* Maſtrill. *dec. 33. num. 2. part. 1.* Rota *dec. 343. n. 29. & 30. part. 12. rec. & dec. 369. num. 3. cor. Card. Celſo.*

17 Nec obſtat textus in *leg. unica, Cod. de reputat.* quo cavetur, ut reſtitutus in integrum, ſicuti non debet eſſe in damno, ita nec in lucro, quia non dicitur lucrum, niſi in quo eſt factus locupletior, & non in eo, quod conſumpſit Gloſſ. *in cit. leg. ver. reſtituere, & ver. pervenit*, latè Gratian. *diſcept. 720. nu. 18. & 19.* ubi de Luca *n.* 8. vel ſaltem deberet probari locupletatio ab allegante Gratian. *cit. numer. 21. & ſeq.* ubi de Luca *cit. num.* quia poteſt eſſe quod Eccleſia non fuiſſet ditata.

18 In hac re diſtinguendi ſunt caſus: Aut Eccleſia habet credita contra hæreditatem, & tunc fructus cenſetur recepiſſe in compenſationem ſui crediti, quia in hoc caſu non eſt neceſſaria probatio locupletationis, nam Eccleſia recipiendo, id quod ſuum eſt, habet,

& benè

& benè in *dicta leg. prima*, *verſ. reſtituere*, alias locupletaretur cum aliena jactura, nec eſt neceſſaria alia probatio locupletationis, ut benè firmavit Rota *in Sabinen, Bonorum* 18. *Januarii* 1705. *per tot.* & §. *Nec potuit cor. D. Kaunitz* confirmata 22. *Jun.* 1705. in qua cauſa ego judicavi in prima Inſtantia; quotieſcumque enim probatur, Eccleſiam recepiſſe fructus, cenſetur facta compenſatio cum ſuis creditis, & conſumptio in utilitatem præſumitur, dum fuerint exacti ab adminiſtratore Gloſſ. *in l. Prædiorum*, *v. conſtiterit circa finem*, *C. de prædiis minorum*; Card. de Luca *de benef. diſc.* 83. *nu.* 4. Gratian. benè *in cit. diſcept.* 720. *in fin.* ubi de Luca *num.* 8. *circa finem*, Rot. *dec.* 256. *num.* 6. & *ſeq. cor. Duran.* & *dec.* 146. *num.* 17. *part.* 18. *rec.* & in terminis Eccleſiæ *deciſ.* 184. *nu.* 22. *par.* 9. *rec.* & *in cit. Sabinen.* §. *neque neceſſe.*

Aut agitur in caſu, quo Eccleſia debeat reddere rationem fructuum perceptorum, & tenetur, cùm non poſſit facere Eccleſia fructus ſuos, quoniam ſicuti ipſa utitur jure reſtitutionis in integrum ad ſui favorem, ita debet reponere omnia in primævo ſtatu, itaut neutra pars ſit in damno, vel in lucro, quod importat judicium reſtitutorium, *l. ait prætor*, §. *non ſolum*, *ff. de minor. l. un. Cod. de reputat.* ubi Gloſs. Gratian. *diſceptat.* 720. *per tot.* & 767. *n.* 50. & *ſeq.* ubi quod reſtitutio intelligi debeat ſemper, reſtitutis acceptis, & ita judicaſſe Rotam. Tancredin. *conſ.* 38. *num.* 19. *tom.* 1. Barb. *in l. un. cit. num.* 8. Odd. *de reſtit. in integr. quæſt.* 45. *art.* 2. *num.* 21. & 22. & 70. & *ſeq.* & *qu.* 47. *art.* 8. *per tot.* Idque procedit, etſi minor, ſeu Eccleſia in alendo conſumpſiſſet, quia eò minus de ſuo erogaſſet Cynus *in auth. ſi omnes*, ibi: *puta illud*, *quod comedit*, *Cod. ſi minor ab hæredit. ſe abſtineat*, Abb. *in cap. ad noſtram*, *numer.* 8. *de reb. Eccleſ. non alien.* Rot. *deciſ.* 184. *numer.* 92. *par.* 9. *recent.* & *in cit. Sabinen.* ubi de Eccleſia, & generaliter in *Ravennaten. evictionis* 22. *Junii* 1693. §. & *hoc procedit coram D. Priolo*, nec rigoroſè locupletatio requiritur, quia iſta eſt neceſſaria in contractu nullo Eccleſiæ, vel minoris, ſi conveniatur, ſecus autem quando Eccleſia, vel minor petunt reſtitutionem in integrum, tunc enim tamquam actores ſi velint ejus beneficio uti, debent omnia reducere in priſtinum, ſi exacti fuerint fructus ab iis, vel eorum miniſtris legitimis, ut advertit Grat. *cit. diſcept.* 720. *nu.* 24. & 25. *ad finem*, & Rot. *in cit.* 1. *Sabinen.* §. *neque*, & generaliter Barb. *cit. l. un. Cod. de reputat.* prout hic non intrat bona, vel mala fides, quia hæc habet locum, quando conveniantur à creditoribus, ut non teneantur de fructibus conſumptis ante eorum urgentiam, Rocca *cit. diſp.* 47. *num.* 23. & *ſeq.* & procedunt ſupracitati, ſecus autem in judicio reſtitutorio in integrum in ſtatu, prout erat ab initio.

19 Benè verum eſt, quod ſi agatur de ſolutione facienda per Eccleſiam dictorum fructuum, debet probari concludentiùs, fructus fuiſſe receptos per legitimos adminiſtratores, nam aliud eſt probare locupletationem, aliud quod debet probari receptio fructuum facta per adminiſtratores, & liquidari quantitas; quod ſpectat ad actorem, & prædicta, quod in judicio reſtitutorio in integrum debeat quis reſtituere fructus, non procedunt in hærede ſuo, quia faciunt fructus ſui hæredes, jure continuationis in bonis patris, quo caſu datur quidem locus compenſationi cum ſuis creditis, ne ſit in lucro, ſecus reſtitutioni, ſi conſumpſerat alendo, ut ſentit Cyn. *in cit. auth. ſi omnes num.* 4. *quæſt.* 4. & Gratian. *cit. num.* 27. *ad textum in leg. filius*, *Cod. de jur. deliber.* ubi quod filius in termino ad deliberandum habet alimenta, quod non procedit in Monaſterio, quod etſi dicatur filius, & hæres ſuus, non eſt talis verè, ſed fictè, Gloſſ. *in l. ſi ita quis*, §. *ea lege*, *ff. de verb. oblig.* ubi utitur verbo *quodammodo*, quod denotat ſimilitudinariam qualitatem, de Luca ad Franch. *dec.* 282. *n. fin.*

CONSTITUTIO XI.

INNOCENTII III.

INCIPIENS (*Vineam Domini.*)

EPITOME BULLÆ.

INNOCENTIUS ARCHIEPISCOPIS, Epiſcopis, Abbatibus, &c. Per Teutonicas Provincias Conſtitutis.

DEſiderium recuperationis Terræ Sanctæ, & reformationis univerſalis Eccleſiæ enunciat: cumpropter deſtinatis interim probis viris ad Terræ Sanctæ negotium, & expeditionem promovendam, Concilium indicit aperiendum ad primam diem Novembris anno 1215. hoc eſt poſt annos duos, & dimidium ab editione præſentis Conſtitutionis.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Concilium Lateranenſe IV. Magnum nuncupatum.*
2 *Pro quibus cauſis fuit indictum.*
3 *Hereſes tunc temporis extantes.*
4 *Almerici hereſis quæ fuerit.*
5 *Albigenſes commemorantur*, & *eorum errores.*
6 *Opera Innocentii Tertii*, *in extirpatione hereſum.*
7 *Comparantur Almerici*, & *Albigenſium hereſes cum hereſibus antiquorum.*
8 *Antiquos errores renovarunt moderni heretici proteſtantes.*
9 *Albigenſium præcipui errores indicantur.*
Et alii heretici, *qui eos ſequuti fuere*, *ibid.*
10 *Locus Scripturæ* Act. Apoſt. *perperam ab hereticis explicatus.*
11 *Albigenſes Sacras Scripturas veteris teſtamenti*, *impias dixerunt*, & *adulterarunt.*

QUartum hoc Generale Concilium Lateranenſe inter œcumenica XII. Magnum Concilium, per 1
antonomaſiam nuncupari conſuevit, & ſanè inquam, undique enim, ſivè motiva inſpiciantur, quibus congregatum fuit, ſivè diſcuſſæ in eo materiæ, ſivè ſalutaria remedia, ac multa bona, quibus inſtaurata fuit Eccleſia, ſivè denique ingens numerus Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & Patrum, qui in Concilio intervenerunt, conſideretur, Jure merito ejus magnitudo perſpicitur.

Duo verò in §. 1. præſentis Conſtitutionis enun- 2
ciantur motiva, quæ ad hujus Concilii Congregationem Pontificem impulerunt, recuperatio Terræ Sanctæ, & reformatio Univerſalis Eccleſiæ, ſed relinquendo primum, de quo in ſubſequenti commentario dicemus, videndum eſt, de altero, nempè quinam abuſus, in Eccleſia Dei eo tempore irrepſerunt; Equidem Catholicæ Eccleſiæ perpetua Clades ſeriò collacrymanda, illa fuit, quæ illata à per- 3
fidis illis, de quibus Jeremias conqueritur: *inimici ejus*, *domeſtici ejus*; immaniorem plagam incuſſit; à domeſticis, inquam, illis, qui ejuſdem contubernii, & fidei in Chriſto ſimulatione, Eccleſiam Dei, ejuſque vineam ſubdolæ vulpes, ſub dealbata ſpecie manſuetudinis, animo verò infenſo, ac rebelli, funditùs evertere laborarunt; Tales omni ævo fuerunt Hæreſiarchæ perditiſſimi, qui ſub ſpecie reformationis, vel cognitæ veritatis, innumeros induxerunt abuſus in fide, & in moribus.

Ab

4 Ab effuſa igitur horum nebulonum doctrina, in hoc decimo tertio ſæculo, propè innumeri, ac turpiſſimi impietatis errores, inſurrexere, quibus à recta fide, Gallia, ac major Italiæ pars contorquebatur; Almericus ibi, hìc verò Albigenſes, ineptiſſimarum novitatum inventores ſe ſe fecerunt; Docebat primus, ultra alias ineptias, legem Dei Patris duraſſe uſque ad adventum Chriſti: legem filii uſque ad ipſum Almericum, legem Spiritus Sancti, uſque ad finem mundi: Deum non minus ore Ovidii, quàm D. Auguſtini loquutum fuiſſe; negabat reſurrectionem Corporum, realem Chriſti Præſentiam in pane Euchariſtico, Sanctorum invocationem, & alia non minùs
5 impia, quàm inepta; Secundi verò ſcilicet Albigenſes, non minoris impietatis plenas blaſphemias evomebant, quorum initium Toloſæ datum fuit; Ponebant duo principia, unum bonum, alterum malum, aſſerebant animarum Tranſmigrationem; negabant Chriſtum Dominum, veros dolores in ſua Paſſione ſenſiſſe ſcripturam veterem floccipendebant; Baptiſmum, ac reliqua Sacramenta ſuperflua eſſe dicebant, Authoritatem ferendi Cenſuras, & leges condendi Eccleſiæ denegabant; Peccatum originale, ac Purgatorium, & orationes pro mortuis irridebant; Mundum æternum ponebant, laicis facultatem infundendi Spiritum Sanctum tribuebant, Sacerdotibus verò peccato coinquinatis authoritatem conficiendi Sacramenta denegabant; Alia etiam ridicula, & minùs conſiderata immurmurabant, ut vix in cogitationem deduci poſſint; & tamen (quæ nequitia eorum temporum fuit) non defuerint Principes, qui quaſi pro aris, & focis, in illorum protectionem pugnarunt, eorumque ſectam quaſi verè Evangalicam amplexati ſunt; donec tandem inſigni Clade à Simeone Comite Montisfortis propè ad nihilum redacti ſunt; Sed reliquiæ non tam parvæ remanſerunt, quin ruinam Eccleſiæ non molirentur.

6 Quid non fecit Zelantiſſimus Pontifex, ut ab his vexationibus fidem immunem redderet? plura congregari curavit Concilia in Gallia, plures miſit legationes; at omnium optima fuit illa, quam Beato Patriarchæ Dominico præclariſſimi Ordinis Prædicatorum Inſtitutori dedit; Iſte enim efficacia exempli, & verbi, omnes penè Albigenſes profligavit, & Italiam ad fidei puritatem reduxit, qua occaſione Sanctæ Inquiſitionis Tribunal ortum habuit, ac denique ad falcem radici ponendam, hoc Magnum Concilium congregatum fuit, in quo Archiepiſcopi Septuaginta, Epiſcopi quadringenti, & duodecim; ac octingenti, & amplius inter Abbates, alioſque Regulares Prælatos interfuerunt, ita ut omnes, mille, ac ducenti Patres, & ultra numerarentur, in quo quàm ſalutaria decreta ſancita fuerint, tàm quoad fidem, quàm quoad mores, & quoad Eccleſiaſticam Politiam, Sacramenta, & forum, videri poterunt acta prædicti Concilii.

7 Interim quò turpiſſima Almerici, & Albigenſium effata noſcantur, ſummatim repetere putavi, eadem comparando cum antiquioribus Simeonis Magi, Nicolai, Montani, Manichæorum; Arii, Joviniani, Vigilantii, Pelagii, Neſtorii, Iconomachorum, Berengarii, & cum aliis ſubſequentibus Vviclephi, Joannis Huſi, Lutheri, Carolſtadii, Melanchthonis Calvini, Brentii, & aliorum Apoſtatarum, unde facilè quis intelliget, potiùs Sectarios fuiſſe multiplicatos, quàm Sectas, umbras additas novas, non corpora, numeros, non ſpecies hæreticorum adauctas, perditiſſimam in omnibus demirabitur voluntatem potiùs, quàm perſpicaciam intellectus; novitatem denique in verbis, ſed proſcriptiſſimam vetuſtatem in re apertè dignoſcet, ut non minùs quàm Novatores, Veteratores quoque, vafri, ſubdoli, Impii, ac ſtulti appellari poſſint.

Et quidem, ut pauca delibemus; Negabat Almericus reſurrectionem Corporum; Hanc eamdem hæreſim antea propugnaverat Michael Balbus Imperator anno 822. teſte Cedreno, & Zonara; Eamdem poſt Balbum, Albigenſes tutati ſunt. Negabat Almericus Infernum, negavit etiam poſt tria ferè ſæcula Hermannus Riſvvich Batavus, qui etiam ſtultiſſimè addebat, Chriſtum fuiſſe mentis impotem fidem noſtram fabuloſam, Evangelium falſum. Aſſerebat Almericus, non eſſe in Euchariſtia verum Chriſti corpus, & ſanguinem; Idem antea docuerat Berengarius Archidiaconus Andegavenſis anno 1058. ut teſtatur Blondus *in decade 2. lib. 3.* Idemque deinde poſteriores hæretici docuerunt; Lutherus quidem, Chriſtum impanatum fecit, nempè cum Corpore Chriſti ſubſtantiam panis eſſe dicebat, cui corpus prædictum per ubiquitatem, vel unionem quamdam, Hypoſtaticam conjunctum eſſe ſomniabat, quod quàm abſurdum ſit, nemo vel mediocriter in Theologia verſatus eſt, qui ignoret. Zuinglius verò, & Carloſtadius, veram Chriſti præſentiam in Euchariſtia in totum negarunt, pro qua impietate adſtruenda, novam impoſturam excogitarunt, nempè verba: *hoc eſt Corpus meum*, intelligenda eſſe, *hoc ſignificat Corpus meum*. Vide quàm futiles Infelicium horum Apoſtatarum nugas, vide ad quas ineptias excogitandas contra ipſiſſimam veritatem, livor rabidus, & extrema de propria ſalute impulit deſperatio? Voluit Almericus, ut alia omittam, Sanctorum Invocationem, tamquam Idolatriam eſſe reiiciendam; At hæc etiam fuit antiquiſſima hæreſis, primus enim omnium anno 425. Vigilantius deſipuit non eſſe honorandas reliquias Sanctorum, ac eorum invocationem inanem eſſe, ut latè apud D. Hieronymum *contra Vigilantium* quem, ſub octavo ſæculo imitati ſunt, Iconomachi, ideſt oppugnatores Sacrarum Imaginum, quorum hæreſim ab Hebræis, & Mahumetanis ortam, præcipuum defenſorem deinde habuit Imperatorem Leonem Iſauricum, qui edictum propoſuit, ut ubique Sanctorum Imagines è Templis proiicerentur, ut teſtantur Cedrenus, Zonaras, Paulus Diaconus, & alii Hiſtorici, & paulò ante Almericum, idem quoque hæretici Vvaldenſes protulere, nempè Sanctos non attendere precibus noſtris, ut teſtatur D. Antoninus *in Summa, part. 4. art. 11. cap. 7.* & Claudius Curſordius *contra Vvaldenſes*.

Hanc eamdem hæreſim denique poſt Almericum 8
excitarunt tranſacto ſæculo Proteſtantes, qui ſub ſpecioſa fucatæ pietatis larva dicebant, Chriſti gloriæ apertè detrahere, quicquid Sanctorum exiſtimationi tribuitur. At mentis inopes non vident, quod ſi mortalium preces, & vota apud Deum pro aliis mortalibus facta maximè proſunt, quantò magis Sanctorum Immortalium petitiones, immortali Nummini gratæ cenſebuntur! Audiant Apoſtolum ad Coloſſ. 4. *Orationi inſtantes, orate ſimul pro nobis*, & 1. ad Theſſalon. 5. *Fratres orate pro nobis*, & Jacobi 5. *Orate pro invicem, ut ſalvemini*. Sed ne in liquidæ veritatis explanatione, præter meum inſtitutum ſuperfluus videar, unum dumtaxat potentiſſimum Divini Verbi fulmen, contra hos Veteratores explodam, quo nihil clarius meo Judicio afferri poteſt. Apocalypſ. 5. *Viginti quatuor ſeniores ceciderunt coram Agno habentes ſinguli cytharas, & phialas aureas plenas odoramentorum, quæ ſunt orationes Sanctorum*.

Ex hæreſibus pariter Albigenſium, nec major ſin- 9
gularitas, ſivè in ipſis, ſivè in ſubſequentibus hæreſiarchis inſpicitur. Ponebant primò duo principia coæterna, unum bonum, alterum malum; at hæc hæreſis ab initio II. Sæculi ortum habuit à Gnoſticis, qui authore Carpocrate ſecundùm Irenæum *lib. 1. c. 4.* vel Nicolao, ſecundùm Epiphanium *hæreſi 26.* ſomniarunt unum eſſe Deum bonum, alterum malum. Idem in III. Sæculo protulit primò Marcion ex Irenæo *libr. 1. cap. 29.* deindè Manes à quo Manichæi dicti, qui ponebat in ſpecie eſſe duo principia coæterna, unum bonum, & alterum malum, omnium peccatorum cauſam eſſe naturam mali principii Vetus Teſtamentum eſſe à malo principio, & ideò reiiciendum, animas migrare de corpore in corpus, & ſimilia, prout videri poteſt Epiphan. *hæreſ. 66. &*

An-

Digitized by Google

Auguſtin. *hereſ.* 46. At etiam tranſacto Sæculo, hanc principiorum dualitatem, præter alia ſtultiſſima dicta, finxit Mathias Flavius Illyricus auctor præcipuus hiſtoriæ Centuriatæ Magdeburgenſis, & Lutheranorum Rigidorum Pater, ut teſtatur Bellarmin. *in controverſ.*

Aſſerebant Albigenſes animarum tranſmigrationem, ſed hæc hæreſis cum ipſamet Eccleſia ad unguem exorta eſt. Hanc enim ſubſtruxit Protoprinceps Hæreſiarcharum Simon Magus anno ſalutis 39. & deindè Manichæi, ut proximè dictum eſt ex Irenæo, & Auguſtino, ac ita etiam hodie plurimi homunciones ineptiſſimi ſentiunt, & præcipuè inter Turcas, ut teſtantur Authores hiſtoriæ Turcicæ.

Negabant Albigenſes, Chriſtum in Cruce veros dolores paſſum fuiſſe. Idem quoque antea docuerat Julius Halicarnaſſæus cum ſuis Aſſeclis, qui dicebant Chriſti corpus à conceptione fuiſſe impaſſibile, ut teſtatur Joann. Damaſcen. *in libr. de hereſib.* & Evagrius *lib.* 4. *cap.* 38. *&* 39. Hoc etiam antiquiſſimum, & exploſiſſimum dogma recentiori tamen impietate conſperſum viſus eſt excitaſſe Calvinus, qui aſſeruit Chriſtum in Cruce nihil ſibi meruiſſe, imò denique deſperaſſe, & infernales flammas ſubiiſſe. Eamdemque impietatem aſſeruerunt Brentius, & Schmidalinus. Ad illa enim verba à Chriſto in Cruce prolata; *Deus Deus meus, ut quid dereliquiſti me*, commentum faciens Calvinus ait: *verba ſunt deſperantis*, & Brentius in Luc. *hom.* 65. *accenſus eſt flammis Inferni*, & hoc etiam commento (horret animus) auſi ſunt etiam negare verum Chriſti deſcenſum ad inferos ex Apoſtolorum Symbolo, & innumeris, ac perſpicuis Scripturæ teſtimoniis, ab Eccleſia ſemper lectum, & creditum; Illa enim verba: *deſcendit ad Inferos*, explicans Calvinus ait, deſcenſum Chriſti ad Inferos intelligendum eſſe de pœnis, quas poſt mortem paſſus eſt, cruciaribus damnatorum æqualibus, & Schmidalinus *conc. de paſſ. & Cæn. Domin. Chriſtus deſcendit ad Inferos*, (ait) *id eſt mortuus gehennam guſtavit, nihilominus quàm anima damnatorum, niſi quod ſibi reſtituendus erat.*

10 Has autem blaſphemias ex Actor. 2. *verſ.* 24. ſe didiciſſe gloriantur: *Quam Deus ſuſcitavit, ſolutis doloribus Inferni*: Ah caninam hæreticorum rabiem! Chriſtus qui ſanguine, morte, & cruce redemptioni humanæ finem impoſuit, ut innumeri Sacræ Scripturæ loci teſtantur, qui paulò ante mortem elata voce protulit: *conſummatum eſt*: deinde poſt mortem inferni ſupplicia paſſus eſt? quid ergo genus conſummationis fuiſſet?

11 Albigenſes veteris teſtamenti ſcripturas, tamquam malas, & impias reiiciebant. Idem antea præſtiterant Manichæi, ut ſupra diximus, ex Auguſtino, & Epiphanio: & hanc etiam denique Sacrorum voluminum Sacroſanctam authoritatem, peſſundare profuſiſſima impietate ſtuduerunt veteratorii Novatores, contra quos aliàs peculiaris inſtituetur ſermo, cùm fuerit ſatis prænarrata tradere ad notitiam cauſæ principalioris, qua fuit adductus Pontifex Innocentius ad convocationem hujus Concilii Generalis Lateranenſis, unde facultatem arripimus proſequendi materiam de Conciliis Generalibus.

SECTIO UNICA.

De pluribus quoad Concilia Generalia, & de eorum auctoritate, ac confirmatione facienda per ſolum Summum Pontificem.

SUMMARIUM.

1 *Concilium Generale abſque convocatione S. Pontificis non eſt validum.*
2 *Plura exempla adducuntur Conciliorum reprobatorum à SS. Pontificibus ob non convocationem ab iis factam.*
3 *Quid agendum in caſu quo S. Pontifex in hereſim inciderit.*
4 *Refertur caſus Marcellini Papæ ab aliquibus non admiſſus.*
5 *Quomodo procedendum in caſu convocationis Concilii Generalis tempore Schiſmatis.*
6 *Concilium Generale quanta ſit auctoritatis.*
7 *Tenentur ad ejus obſervantiam omnes Chriſtifideles.*
8 *Concilia tàm minora poſſunt corrigi à Majoribus, quam Generalia antiquiore à Recentioribus?*
9 *Concilia Generalia, ut vim habeant legis, an requirant Pontificis confirmationem?*
10 *Summus Pontifex ſolet mittere Legatos ad præſidendum in Conciliis extra Urbem.*
11 *Concilia celebrata coram dictis Legatis an habeant vim obligandi, abſque alia Confirmatione Papæ? & nn. ſeqq.*
12 *Concilia Generalia nullam habent vim abſque Papæ confirmatione.*
13 *Probatur ex inconcuſſo uſu, & auctoritate.*
14 *Comprobatur ratione.*
15 *Quid ſi Legatis Papa concederet facultatem approbandi, & quomodo id procedere poſſit.*
16 *Concilia Generalia ſine auctoritate Papæ non ſunt infallibilia, & in plures errores inciderunt à Papa non confirmata.*
17 *Aliquando Legati non ſufficienter inſtructi non potuerunt præjudicare conſenſui requiſito Summi Pontificis.*
18 *Concilia in Oriente à Papa confirmata aliàs rejecta.*
19 *Concilia non recipiunt robur à multitudine, ſed ab auctoritate.*
20 *Requiritur confirmatio Summi Pontificis in Concilio congregato ab Anteceſſore.*
21 *Concilium Generale legitimum, an obliget ipſum Summum Pontificem, & nn. ſeqq.*
22 *Communis eſt doctrina, ut Concilium non ſit ſupra Pontificem, ubi de actis in Concilio Tridentino.*
23 *Summus Pontifex tenetur ad obſervantiam Decretorum Concilii in iis, quæ reſpiciunt Jus Divinum, & quomodo.*
24 *Qui debeant convenire in Concilio Generali?*
25 *Quid agendum in caſu Schiſmatis, in quo non appareat de veritate alicujus Pontificis.*
26 *Accedentes ad Concilium Generale fruuntur pluribus privilegiis, & quibus.*
27 *Generales, Abbates, & alii qui intervenire ſolent in Conciliis Generalibus.*
28 *Epiſcopi tantum habent jure Ordinario Votum.*
29 *Laici poſſunt intervenire ſine ſuffragio.*
30 *Ex privilegio competit votum deciſivum aliis, Cardinalibus, Generalibus, & Abbatibus.*
31 *Imò etiam aliquando Presbyteris.*
32 *Imperatores, Reges, ac Oratores quomodo in Conciliis intervenire ſoleant?*
33 *Legati Summi Pontificis præcedunt omnibus in quocumque actu Concilio, etſi fuerint Diaconi.*
Ubi de modo precedendi quoad Legatos in aperitione litterarum.
Quomodo procedatur inter Procuratores Vocalium.
34 *In reliquis debet procedi ſecundùm dignitatem, ut Primas anteccellat Archiepiſcopo, iſte Epiſcopo, & inter hos antiquior in Ordinatione Epiſcopali.*
35 *Nec attendi debet, niſi tempus conſecrationis.*
36 *Ordo ſervandus inter reliquas perſonas, & Oratores; & de præſervativa quo ad præcedentiam.*

37. *Ad*

Digitized by Google

37 *Ad Concilium an accedere poſſint heretici?*
38 *Concilia predicta in qua Civitate, & loco fieri debeant?*
Plura recenſentur præliminaria.
39 *In fine, acta Conciliaria debent ſubſcribi, & à quibus, & quomodo terminanda?*
40 *Convocatio Conciliorum quando fieri ſoleat?*
41 *Tempus intra quod debeat novum Concilium congregari.*

1 EX convocatione facta pet Innocentium hujus Concilii Lateranenſis, & ex plenè firmatis in Commentario ad *Conſtitut.* 9. Alexandri III. apertè deducitur, Concilii Generalis convocatiooem non eſſe per alium faciendam, quàm per Summum Romanum Pontificem, aliàs Concilium invalidum eſſet, diceretur que Conciliabulum. Pelagius II. *Epiſt.* 1. *relat. in can. multis diſt.* 17. & Marcellus Pontifex in *can.* 1. *ead. diſt.* & geſta in illis Conciliabulis à Papa annullantur, ut plenè Gelaſius I. in *Conſtit. unic. tom.* 1. explanata, plura adduxit circa auctoritatem Summi Pontificis in damnandis hujuſmodi Conciliabulis, utendo verbis *de Sede Apoſtolica damnando*, quod indicat auctoritatem ſupremam, ut ponderant Cherub. *ad dictam Conſtitut. ſchol.* 1. *can. regula* 2. *diſt.* 17. Gratian. *in compend. jur. can. diſt.* 6. *n.* 128. *verſ. nec ullum*, Cardinal. Bellarmin. *libr.* 1. *Concil. cap.* 12. & alii relati à Barboſ. *coll. DD. ad diſt.* 17. *Gratiani.*

2 Quin & Summi Pontifices eas Conciliorum adunantias ſine illorum auctoritate coactas numquam non improbarunt, de quibus nonnulla exempla adduci poſſent, ſed cæteris omiſſis, libet ſubtexere illud Eugenii IV. damnantis Synodum II. Epheſinam *Conſtitut.* 23. & Julii II. Conciliabulum Piſanum *Conſtit.* 27. *Bullar. tom.* 1. Imò & Concilium legitimè congregatum, ſi duret poſt ejus diſſolutionem à Pontifice factam, evadit Conciliabulum, ut adnotat Cherub. *ad Conſtitut.* 9. Eugenii IV. *Schol.* 2. *tom.* 1.

3 Ex hoc tamen excipiendi ſunt duo caſus, ſcilicet quando Pontifex Summus (quod abſit) in hæreſim incideret, ut fuit Concilium à Clero Romano con-
4 gregatum contra Marcellinum, qui in perſecutione Diocletiani Idolis ſacrificare non fuit veritus, juxta hiſtoriam recenſitam in Breviario Romano in lectionibus Feſti ejuſdem ſub *die* 26. *Aprilis*, quamvis digniſſimæ notæ Auctores hunc Marcellini lapſum negent. D. Auguſtin. *de Baptiſm. contra* Petillian. *lib.* 10. *cap.* 16 Baron. *Ann.* 302. *num.* 96. & *ſeq.* Briet. *annal. tom.* 2. *Ann.* 302. & 303.

5 Secundò in caſu ſchiſmatis, & quando non datur ſcientia veri Pontificis legitimi, tunc talia Concilia habere tantùm vim pacificandæ Eccleſiæ eligendo verum Pontificem docet, ex Suarez, Merolla *diſp.* 4. *de legib. cap.* 4. *dub.* 6. *num.* 24. ſed tamen Concilium Conſtantienſe etiam indixit *Joann. XXIII. Conſtit.* 1. qui Papatui ad tollendum ſchiſma renunciavit.

6 Quantæ ſit auctoritatis Concilium legitimè congregatum, cuilibet in Sacris Canonibus, & Eccleſiaſticis monumentis, vel mediocriter verſato innoteſcit, cùm in ipſo Spiritus ſanctus loquatur. *Epiſt.* 1. *Hormiſdæ cap.* 1. & eſt eidem præſens Vigil. *ep.* 9. & 11. Jacobat. *de Conciliis lib.* 10. *art.* 1. *num.* 205. Aragon. *in* 2. 2. Div. Thom. *quæſt.* 1. *art.* 1. Marcus Antonius Genuenſis *in practicab. Eccleſ. quæſt.* 782. *num.* 3. & legitur paſſim io Concilio Tridentino, & patet *Act.* 15. ubi Apoſtoli dixerunt. *Viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis.* Et habet auctoritatem ad inſtar Evangelii *diſt.* 15. *canon. Sicut Sancti Evangelii.* Proinde nequit errare, nec falſum continere circa fidem, & bonos mores, & eſt de fide, ut conſtat ex *Matth.* 18. *Ubi ſunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.* Nam Concilium Epiſcoporum cum Summo Pontifice eorum Capite eſt totius Eccleſiæ conſenſus Div. Auguſtinus *lib.* 1. *de baptiſmate cap.* 18. & Leo Magnus de rebus in Conciliis Nicæno, & Chalcedonenſi definitis ait *epiſt.* 78. *Nullum audemus inire tractatum, quaſi dubia, vel infirma ſint, quæ tanta per Spiritum ſanctum fixit auctoritas.*
Laym. *lib.* 3. *tract.* 1. *cap.* 7. *num.* 4. & ſic leges con- 7
dunt Concilia, ad quas tenentur omnes fideles, & hæc eſt veritas Catholica apud omnes, juxta illud *Div. Matth.* 18. *Si quis Eccleſiam non audierit, ſit*
tamquam Ethnicus, & Publicanus. Ubi tamen notan- 8
dum non ſolùm Concilia minora poſſe corrigi à majoribus, puta Nationalia à Generalibus, &c. ſed etiam Concilia ipſa Generalia, & hujuſmodi generis poſteriora poſſe in prioribus Statuta abrogare, ut paſſim videtur in diſpoſitionibus Conciliaribus practicari ſecundùm temporis qualitates: hinc Div. Auguſt. *lib.* 2. *de Baptiſmo cap.* 3. ait: *Ipſa Concilia, quæ per ſingulas Diæceſes, vel Provincias fiunt pleniorum Conciliorum auctoritati, quæ fiunt ex univerſo Orbe Chriſtiano ſine ullis ambiguitatibus cedere, ipſa ut pleniora ſæpè priora poſterioribus emendari, quam aliquo experimento rerum aperitur, quod clauſum erat, & cognoſcitur, quod latebat.*

Sed nunc diſcutiendum eſt, an Concilium Gene- 9
rale, ut vim legis condendi habeat, requirat Pontificis confirmationem? Quoad hoc videtur Summum Pontificem extra Urbem ad Concilium accedere non ſolere, ut teſtatur Leo I. *Epiſt.* 13. & 17. ad Theodoſium Imperatorem, proindè Legatos mittit ad præſidendum Concilio Generali, & quandoque etiam Nationali, ut dixi ſupra per plura exempla, & teſtantur Annales Eccleſiaſtici fuiſſe ſemper miſſos Legatos Apoſtolicos à Pontifice tàm in Conciliis Occidentalibus, quàm etiam Orientalibus Generalibus, quidquid in Conſtantinopolitano I. quia tunc Damaſus Papa aliam Synodum Romæ celebrabat ex Epiſcopis Occidentalibus, ut per inductionem Conciliorum Generalium accuratè refert *cit.* Cabaſſut. *in notit. Concilior. fol.* 103. *num.* 2. & *ſeq.* Sed fuiſſe tunc etiam concordes Orientales cum Occidentalibus, cùm non dicatur univerſale Concilium, ubi non eſt Papa, vel alius ejus nomine, probat Jacobat. *de Concil. libr.* 1. *pag.* 5. *litt. A.* & latè vide Auct. *tract. de libert. Eccleſiæ Gallicanæ lib.* 5. *cap.* 3. 4. 5. & *ſequent.* & Auctor *de Oecumen. Cathedr. Apoſtol. auctor. fol.* 400. &
alibi. Sed nunc videndum, an non interveniente 10
Pontifice, ſed tantùm Legatis miſſis ab eodem, Decreta Concilii habeant vim obligandi abſque alia confirmatione, vel debeant Pontifici tranſmitti, ut con-
firmentur: Ad quod, dico generaliter nullam habere 11
vim obligandi Concilium non confirmatum à Papa etiam vallatum Legatorum ejuſdem interventu. Ita docent innumeri DD. Turrecrem. *lib.* 2. *Summæ cap.* 71. Suar. *lib.* 4. *de legib. cap.* 6. Cajet. *opuſc. de comparatione Papæ, & Concilii cap.* 6. Navarr. *conſ.* 1. *de Conſtitutionibus num.* 4. Cardinal. Bellarmin. *de Conciliis lib.* 2. *cap.* 11. Bannes 2. 2. *quæſt.* 1. *art.* 10. *dub.* 6. *limit.* 4. Barboſa *coll. DD. ad can. Concilia diſt.* 17. contra Victoriam *relect.* 2. *de poteſt. Papæ quæſt.* 1. *num.* 6. Sot. *in* 4. *diſt.* 20. *quæſt.* 1. *art.* 4. *ad* 2.

Patet hæc veritas ex uſu tranſmittendi Decreta Con- 12
cilii ad Pontificem, ut ea confirmet ex Epiſtola Synodica Concilio I. Nicæni ad Silveſtrum Papam ibi: *Quicquid conſtituimus in Concilio Nicæno precamur veſtri oris conſortio confirmetur*, & in Concilio Chalcedonenſi ad Pontificem Leonem Magnum his verbis: *Ut nutu divino gubernati, omnem vobis geſtorum vim inſinuavimus ad noſtræ ſinceritatis comprobationem, atque ad eorum, quæ à nobis geſta ſunt confirmationem, & conſenſum* ex Græco transfert *cit.* Cabaſſut. *fol.* 16. *n.* 10. ac in Concil. Trident. *ſeſſ. ult.* in qua PP. dictam Confirmationem petierunt à Pio IV. qui illud confirmavit, prævia Bulla incipiente *Benedictus ſub die* 7. *Kal. Febr.* 1563. & alias confirmationes vide apud *cit.* Turrecrem. *lib.* 3. *c.* 34. Unde Gelaſius Papa in *Ep.* 13. *ad Dardaniæ Epiſcopos tom.* 2. *Concil.* ait: *Uniuſcujuſque Synodus conſtitutum, quod univerſalis Eccleſia probavit aſſenſus, non aliquam magis exequi ſedem de ceteris oportere, quàm primam, quæ & unamquamque Synodum ſua auctoritate confirmat, & continuata moderatione cuſtodit.* Rurſùs

Digitized by Google

probatur ratione, quia tantùm Summus Pontifex habet à Deo immediatam poteſtatem ſuper Univerſam Eccleſiam, & non Concilium, ut docet Cardinalis Bellarmin. *lib. 2. de Conciliorum auctoritate cap.* 16. & ſic Concilium habet tantam vim obligandi, quantam à Pontifice illi communicatur, ut *cap. nolite* 12. *diſt.* ibi: *multum enim convenit ut totum Corpus Eccleſiæ in hac obſervatione concordet, quæ inde auctoritatem habet, ubi Dominus Eccleſiæ poſuit Principatum.*

15 Si autem Legatis Apoſtolicis fuerit à Pontifice conceſſa facultas decreta Conciliaria promulgandi, & confirmandi, certè ſine alia Papæ confirmatione vim haberent obligandi; Sed talis caſus nequit de facili exequutioni demandari, cùm impoſſibile prorsùs ſit omnium rerum in Concilio tractandarum peculiariter dari Legatis inſtructiones Pontificiæ voluntatis, quod neceſſarium eſſet, aliter non daretur approbatio Papæ circa rem determinatam, in qua tantùm eſt certum non poſſe errare P. Merolla *diſp.* 4. *de legibus cap.* 4. *num.* 23. & juxta hoc intelligitur *can. Placuit diſt.* 16. ubi dicitur, Canones Conciliares exequutioni demandari, nimirum quando Legati talem facultatem haberent ante Concilii convocationem ab ipſo Papa, vel poſt ejuſdem confirmationem; nam Concilia maximam
16 habent autoritatem, ſed non infallibilem, niſi à Papa confirmentur, ut docet Barboſ. *ad cit. can. Concilia diſt.* 17. Unde in plures errores inciderunt ea Concilia, quæ confirmationem Sedis Apoſtolicæ non obtinuerunt tamquam ultimum ſigillum, ut Antiochenum Secundum in quo damnatus fuit Athanaſius, Mediolanenſe tempore Liberii, Ariminenſe tempore Felicis Secundi, Epheſinum Secundum tempore Leonis Magni, in quo approbata fuit Eutychiana impietas, & Conſtantinopolitanum tempore Gregorii Secundi con-
17 tra Sacras Imagines; aliquando enim Legati, vel non erant ſufficienter inſtructi, vel ſecerunt contra Pontificis inſtructionem, ut de Rodoaldo, & Zacharia conſtat ex *Epiſt.* Nicolai Primi in Concilio Conſtantinopolitano: Unde S. Damaſus, ait in *Epiſt. ad Epiſcopos Illyrici: Neque enim præjudicium aliquod fieri potuit per numerum Arimini congregatum, quando conſtat Romanum Epiſcopum, cujus ante omnia deceat eos expectare decretum, talibus non præbuiſſe conſenſum.* Ita Vigilius Papa in *Conſtitut. incip. In Sancta Synodo.* Nicolaus I. *Epiſt.* 7. *&* 8. Gregorius I. *lib.* 7. *ex regeſt. Epiſt.* 70. Gelaſius *opuſc. de anathem. vincul.* Concil. Lateranenſ. V. *ſeſſ.* 11. *Conſtitut. Pater*
18 *Æternus numer.* 18. & Concilia octo facta in Oriente fuerunt à Papa confirmata, *Can. Sancta &c., diſt.* 16. *Leo IX. Epiſt.* 5. Et ea decreta, quæ non fiunt conſenſu Papæ, omnia revocantur ab eodem, Gelaſius *Epiſt.* 13. cùm ab ipſo habeant robur Pius II. *in Bulla retractation.* necnon *in cap. ſignificaſti de electionib.*
19 nam Concilia non habent robur ex multitudine perſonarum, ſed ex auctoritate, Nicolaus I. *Epiſt.* 8. & Leo Papa *Epiſt.* 51. ibi: *Nulla ſibimet de multiplicatione Congregationis Concilia blandiuntur, quaſi refutari nequeat, quod illicitè voluerit multitudo*, & re-
20 quiritur Confirmatio novi Pontificis, etiamſi Concilium ab Anteceſſore fuerit convocatum Cherub. *Schol.* 1. *fol.* 97. *tom.* 1. & plures Conciliorum approbationes deduxit Eugenius IV. *in tit. Conſt.* 23.

21 An verò Concilium Generale legitimum obliget ipſum Pontificem? Certum eſt eſſe communem, & inconcuſſam doctrinam aſſerentem, Concilium non
22 habere auctoritatem in Pontificem, ut per Leonem X. fuit declaratum in Concil. Lateranenſ. *ſeſſ.* 11. *tom.* 3. *Concil. pag.* 696. imò cum in Concilio Tridentino à pluribus Oratoribus Principum hæreticorum ad excitandas controverſias, id declarari à Patribus Concilii fuerit inſtitum; ipſe Imperator agnoſcens veritatem hujus doctrinæ, reſcripſit eliminandam hanc Controverſiam Cardinal. Pallavicin. *in hiſt. Concilii Tridentini lib.* 12. *cap.* 15. nam non poſſet dari Judex inter Papam, & Concilium talis quæſtionis deciſivus; & evidens eſt, Caput ſemper membris præcellere, etiamſi ſint iſta eximiæ virtutis, cum infallibilitas veritatis in Papa ſit, juxta illud Evangelii *Lucæ* 22. *rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua.*

In reliquis tamen, utrum Papa teneatur ad obſer- 23
vantiam Decretorum Concilii, certè quod tenetur ad ea, quæ reſpiciunt declarationem Juris divini, tamquam jus divinum, in reliquis à teneatur ex vi directiva alibi dicam, ubi ſubnectam concluſionem, quando Papa teneatur ex eadem vi ad præcepta Eccleſiæ.

Qui autem de jure debeant convenire in Concilio 24
Generali eſt inquirendum? Et teneri accedere omnes Epiſcopos, qui ſi ſint infirmi, aut legitimè impediti, tenentur mittere alios illorum vice, aliàs excommunicandi ſunt. Concil. Carthaginenſ. I. *cap.* 10. Concil. African. *cap.* 43. Concil. Aurelian. V. *cap.* 28. ſub pœna ſuſpenſionis à miſſa per ſex menſes *ibid.* & *can. Placuit il* 2. *diſt.* 18.

Si tamen ſit Schiſma inter duos Pontifices creatos, 25
& adhuc non appareat de legitimitate alterutrius, etiam iſti debent intervenire, ſed nullus eorum præſidet, neque eis præſtanda eſt obedientia, donec finito ſchiſmate, alter pro legitimo recognoſcatur Concil. Conſtant. *ſeſſ.* 39.

Prælati verò ad Concilia accedentes, quamplurimis 26
frui ſolent privilegiis cujuſmodi potiti fuere Concilium Tridentinum adeuntes, conceſſis per Pium IV. *Conſtitut.* 28. *Circumſpecta*, & præcipuè cauſæ omnes contra ipſos motæ, fuerunt ſuſpenſæ, donec terminatum fuit Concilium; Similiter Beneficiati euntes ad Concilium poſſunt frui fructibus beneficiorum, ac ſi reſiderent, exceptis diſtributionibus quotidianis, ut in Concil. Conſtant. *ſeſſ.* 19. *circa finem.*

Religionum autem Prælati, nimirùm Generales, 27
Abbates etiam exempti, ex generali conſuetudine intervenire ſolent in Conciliis, ut praxis teſtatur.

Sed tantùm Epiſcopi deciſivum habent votum, juxta 28
illud *Jo:* 20. *Attendite vobis, & Univerſo gregi, in quo Spiritus Sanctus poſuit vos Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* Inferiores verò, & laici poſſunt intervenire ſpecialiter invitati, tantùm ſine ſuffragio *Gloſſ. ult.* 29
in cap. ult. de iis quæ fiunt à Prælat. Jacobat. *de Concil. lib.* 1. *art.* 1. Guerrero *in Theſaur. Chriſtian. Relig. cap.* 52. §. 7. Turrecrem. *lib.* 3. *Summ. in cap.* 12. *& ſequent.*

Et quoad Abbates, & alios, intellige Jure Ordina- 30
rio; nam ex privilegio competit etiam votum deciſivum in Concilio aliis ſcilicet Cardinalibus, Generalibus Religionum, & Abbatibus Layman. *de Legibus tract.* 4. *cap.* 6. §. 2. *num.* 10. Bellarmin. *lib.* 1. *de Conc, cap.* 15. Abelly. *medull. theol. part.* 2. *cap.* 3. *ſect.* 5. §. 2. quod Jus Epiſcoporum tantùm latina Concilia ampliarunt ad prædictos, imò etiam inter Græcos in Nicæna ſecunda Synodo *Act.* 4. leguntur ſubſcripti unà cum Epiſcopis, etiam Archimandritæ, Abbates, &c. & tribus Abbatibus Caſſinenſibus unicum ſuffragium fuiſſe conceſſum in Concilio Tridentino, tamquam unam Religionem repræſentantibus, refert *cit.* Cardinalis Pallavicin. *in cit. hiſt.* Concil. Trident. *par.* 1. *lib.* 6. *cap.* 2.

Imò quandoque etiam ſimplices Presbyteri fuerunt 31
admiſſi ad ſuffragia conſultiva, ut fuit Origenes in Concilio Arabico introductus ob eximiam virtutem ad hæreſim profligandam, ut egregiè fecit eoſdem hæreſiarchas ad veritatem ducendo *Euſeb. lib.* 6. *hiſtor. c.* 37. & in Concilio Antiocheno Malchio Presbyter ad confutandum errorem Pauli Samoſetani *ibid. lib.* 7. *cap.* 28. & Athanaſius Diaconus in Nicæno Concilio, aliaque exempla adducit *citat.* Cabaſſut. *in notit. Concil. fol.* 14. *num.* 7. *& ſeqq.* Sicque alii prudentia, & virtute inſignes ſimplices Sacerdotes fuere quandoque admiſſi, Procuratores Epiſcoporum abſentium ad præſtanda ſuffragia etiam deciſiva, ſicuti fuere admiſſi alii ad diſceptandas propoſitiones inchoatis ſeſſionibus, deinde ad Epiſcopos impeditos reverſi pro ſuffragiis capiendis, & deferendis ad Concilium, ut videtur practicatum in ultimo quoque Concilio Tridentino, de quo Cardinal. Pallavicinus *in hiſtoria ejuſdem.*

32 Hinc

Digitized by Google

32 Hinc Imperatores, Reges, eorumque Oratores, aliique laici poſſunt tantùm intereſſe Nicol. 1. *ep.* 9. Concil. Hiſpal. II. *cap.* 4. Concil. Turon. II. *cap.* 4. ſcilicet, non ad ſuffragia præſtanda, & aliquam auctoritatem exercendam, cùm poſſint aſſiſtere Principum peculiares neceſſitates repræſentaturi ſuarum Ditionum, ut docet *cit.* Bellarm. *in Controverſ.* 4. *lib.* 1. *de Conc. cap.* 15. & 16. Joannes EcKi *in locis communibus adverſus* Luterum *concl. de Conc.* ut refert Barboſa *coll.* Concil. Trident. *ſeſſ.* 2. *num.* 3. & egit pius Conſtantinus ſedendo in ſcabello inferiori Epiſcopi, adnotante Dominico Bernino in elaborato Opere noviſſimo Hiſtoriæ omnium hæreſum Italo idiomate conſcripto *tom.* 1. *Secul.* 4. *cap.* 4.

33 Hinc in omnibus actibus Conciliaribus, tàm in ſeſſione, quàm in ſubſcriptione, aliiſque, præcedunt omnibus Legati Summi Pontificis, unde etſi à læva videantur deſcripti, ut præſertim in Concilii Nicæni ſub Div. Silveſtro ſeſſione, tamen tunc ſequendo titum antiquum, illa erat locus dignior Baron. *Anno* 325. & 213. *num.* 6. etiamſi quis eorum fuerit Diaconus, aut Clericus Eugenius IV. *conſtit.* 15. *Non mediocri* §. 13. Caballut. *loc. cit. fol.* 15. *num.* 11. & *numer.* 13. de modo quo ſe gerunt Legati circa litterarum aperitionem, & latè de exemplis quoad præſidentiam Legatorum Summi Pontificis *fol.* 103. *num.* 2. & *ſequent.* referens Procuratores Epiſcoporum conſediſſe juxta Ordinem Epiſcoporum mittentium, & abſentium in Orientalibus Conciliis; Sed in Occidentalibus non inceſſiſſe intra Epiſcopos, & ſubſcripſiſſe ſeorſim.

34 Et in reliquis eſt procedendum ſecundùm dignitatem; nam dignitas antiquitati præfertur? Tiraquell. *in præfat. de primogenit. num.* 151. & ſic Primas, etiam recentiùs conſecratus, præfertur Archiepiſcopis, & iſti Epiſcopis. Seſaphin. *dec.* 1223. Marta *vot.* 101. *num.* 8. & inter æqualiter dignos, purà Epiſcopos, proceditur juxta antiquitatem ordinationis *diſt.* 17. *can. ultim.* Concil. Hiſpalen. II. *cap.* 4. Pius IV. *conſtit.* 24. *Sicuti.*

35 Nec qualitas Provinciæ eſt attendenda, ſed tantùm tempus conſecrationis eſt inſpiciendum, & antiquior conſecratus, etiam recentior in Diœceſi eſt præferendus Franciſcus Leo *in Theſaur. for. Eccleſiaſt. part.* 1. *cap.* 9. *num.* 4. Caſſan. *in Catalog. gloriæ Mundi par.* 3. *conſiderat.* 23. Jacobat. *de Conciliis lib.* 1. *art.* 12. Cardinalis Baronius *tom.* 9. *Anno Chriſti* 451. & 465. Stephanus Quaranta *in ſumm. Bullar. ver. Concilium Provinciale lib.* 9. cum primò Primates inter, & Metropolitanos maxima erat contentio, quam ſedavit dictus Pius, ſcilicet injungendo, ut ſederent juxta tempus conſecrationis.

36 In reliquis perſonis ille ordo eſt ſervandus, qui ſecundùm qualitatem ſtatus, conditionis, & perſonarum, quæ repræſentantur, requiritur, Caſſan. *in cit. Catalog. gloriæ Mundi part.* 4. *conſiderat.* 23. Rocch. *de Jurepatronat. verb. honorificum quæſt.* 42. Barboſ. *coll. DD. Concil. Tridentini ſeſſ.* 2. *num.* 6. Unde in Concilio Tridentino cùm magna contentio orta fuiſſet inter Legatos Regum Hiſpaniarum, & Galliæ, in fine ejuſdem Concilii fuerunt jura ſervata illibata omnibus Principibus videlicet: *Declarat Sancta Synodus ex loco aſſignato Oratoribus tàm Eccleſiaſticis, quàm Sæcularibus in ſedendo, aut quibuſcumque aliis actibus, nullum cuique eorum fuiſſe factum præjudicium, ſed omnia illorum Imperatoris, Regum, Rerum publicarum, & Principum ſuorum Jura, & prærogativas illæſas, & ſalvas eſſe, in eodemque ſtatu permanere*
37 *prout ante præſens Concilium.* Rurſus ad Concilium poſſunt accedere omnes, qui putantur offenſi, *diſt.* 18. *canon. propter*, hinc etiam hæretici admittuntur, ut praxis docet, & fuit ſervatum in Concilio Tridentino, in quo PP. Concilii aſſecurationem hæreticis conceſſerunt, ut narrat Cardinal. Pallavicinus in ſæpè *cit. hiſtor. Concil. Tridentini.*

38 Concilium Generale in Civitate ampla, ſalubris aeris, facilis acceſſus, ubi ædificia ſint accommodata eſt

adunandum *Concil. Lateranenſ. V. ſeſſ.* 11. *conſt.* 5. & regulariter in Eccleſiis; exceptis Romano Primo celebrato in Aula Magni Conſtantini, ſicuti Nicænum Primum, ſic quoque Romanum ſub Silveſtro in Thermis Diocletiani, nunc Eccleſia S. Mariæ Angelorum, & poſt intimationem, & publicationem præviis Bullis legitimè intimatis factus à Summo Pontifice, & adeuntibus Prælatis, debent omnes per triduum ante initium Concilii vacare jejunio, orationibus, & eleemoſynis plus ſolito. *Concilium III. Ravennatenſe cap.* 3. & de modo vivendi vide *Concil. Tridentin. ſeſſ.* 2. & ante
omnia legendæ ſunt litteræ Pontificis *Nicol. I. Epiſt.* 9. 39
& in fine acta Conciliaria ab omnibus debent ſubſcribi *diſt.* 17. *canon. Epiſcopos*, & in Concilio Tridentino ſubſcripſerunt etiam Abbates, ac in fine Oratores, inſtrumentis tamen particularibus, ut refert *cit.* Pallavicinus *part. ultim. libr.* 24. *cap.* 8. & de agendis in congregando Concilio Caballut. *fol.* 15. *num.* 15. *ad* 20. & *numer.* 16. ubi, viguiſſe Conſuetudinem collocandi Codicem Evangelii in medio Concilii ſuper pulvinari, ut in Nicæno Secundo, Calcedonenſi, & Conſtantinopolitano ultimo, quandoque etiam reliquias SS. Nec quilibet poteſt à Concilio diſcedere, niſi eo terminato, aliàs excommunicatur *diſt.* 18. *can. ſi quis autem*, Concil. Aurelian. V. *cap.* 18. *Concil. Vvormatien. I. cap.* 16. vel ſine licentia Concilii Concil. Conſtant. *ſeſſ.* 14.

Convocari ſolet Concilium Generale pro doctrina 40
fidei, quando in ſcriptura expreſsè non reperitur, quod quæritur *diſt.* 20. *can. de quibus cauſis*, & pro moribus, ac reformatione *Concil. Senon. cap.* 3. Conc. Sabin. *cap.* 2. & poteſt celebrari quando adeſt neceſſitas *Jul. II. conſtitur.* 31. *Cum inchoatam*, non obſtante Concilii Conſtantienſis Statuto *ſeſſ.* 39. debere convocari quolibet decennio. Hinc ſi liqueat Cardinales per metum elegiſſe Summum Pontificem, Concilium Generale eſt convocandum, ut in *cit.* Concil. Conſtant. *ſeſſ.* 39. ad quam Generalem Synodum majores quæſtiones, veluti fidei definitiones, & univerſalis Eccleſiæ reformationes deferri debent. Bott. *de Synodo par.* 3. *art.* 1. *num.* 25. Caſtr. *ad verſ. hæreſ. libr.* 1. *cap.* 8. ibique Epiſcopi ſuas exponunt neceſſitates Nicol. I. *ep.* 27. & *tract.* 160. tractari debet, quod præcipit Papa Gelaſ. *opuſc. de anathem. vinculo*; At nunquam eſt determinanda doctrina alteri Concilio oppoſita *Vigil. ep.* 12. ſed mutuò debent ſe Concilia fovere, quia uni-
ca eſt veritas, ſed intellige juxta prædicta; Ubi ta- 41
men notandum, tempus intra quod debet novum Concilium Generale convocari ex ſtatuto eſſe decennium Concil. Conſtanſienſe *ſeſſ.* 35. in locis à Pontifice pro tempore deſignandis cum conſilio Concilii, & poſſe Pontificem reſtringere tempus cum eodem conſilio, non prorogare, ſed tamen non eſt in uſu hæc regula, quia nunquam fuit ſervatum tempus, ſed ſecundum Eccleſiæ urgentias Concilium Generale fuit congregatum. Caballut. *fol.* 507. *num.* 18. Jacobat. *de Conciliis lib.* 4. *art.* 1. *num.* 9.

CONSTITUTIO XII.

INNOCENTII III.

Incipiens (*Ad liberandam.*)

EPITOME BULLÆ.

INNOCENTIUS PAPA III. &c.

INdicit de conſenſu Concilii expeditionem pro Terræ Sanctæ recuperatione, minus à Prælatis, & Clericis, tàm ſuperioribus, quàm ſubditis, qui in exercitu fuerint adimplendum præſcribit, eiſdemque fructuum perceptionem ex ſuis beneficiis per-

mittit per triennium, ac ſi eſſent in Eccleſia reſidentes, aliaque conceſſit, ac mandavit.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Cruciata, de quibus in primo Tomo hujus operis, & in iſto fuit facta mentio, innuuntur.*
2 *Cruciata ſub Gregorio VIII. & Clemente III. promota, & ſine effectu remanſit, & quare.*
3 *Fridericus Barbaroſſa cœpit expeditionem pro recuperatione Terræ Sanctæ, & ejus infelix exitus cum obitu.*
4 *Opera egregia Friderici ejus filii, ejuſque mors in Oriente.*
5 *Poſt dictam expeditionem alia evenerunt pro recuperanda Terra Sancta Regum Galliæ, & Angliæ, & earum exitus.*
6 *Richardus Rex Angliæ, Cor Leonis dictus, plura geſſit in Oriente.*
7 *Captus à Leopoldo Duce Auſtriæ, & poſitus in manibus Henrici VI. Imperatoris, cum quo plura fecit pacta, ut liberaretur.*
8 *Sed liber, recurſum fecit Cœleſtino III. Papæ, ut omnia promiſſa reſcinderet, ratione iniuſtæ Carcerationis contra ſecuritatem debitam Cruceſignatis.*
9 *Cœleſtinus monitis priùs, & deindè Cenſuris mulctavit Leopoldum, & Henricum, illeque tandem omnia retractavit, dum obiret.*
10 *Sed heredes, ut aſſolet, juſſis mortui non paruerunt.*
11 *Diſſentio orta in Oriente inter Infideles, quæ novæ Cruciatæ modum dabat, ſed non evenit, & quare?*
12 *Cruciatam promotam à Cœleſtino III. coadunari curavit Innocentius III.*
13 *Idque egit in Concilio Lateranenſi, & de ejus convocatione.*
14 *In eo præſedit ipſe Innocentius, ac hujus oratio indicatur.*
15 *Cruciata in Concilio ſtatuta, fuit publicata ab Innocentio in hac Conſtitutione.*
16 *Plura in hoc Commentario tractanda.*

1 JAm ſatis elucet fervor apud antiquos Chriſtianos recuperandi hæreditatem Domini Noſtri Jeſu Chriſti, Terram ſcilicet Sanctam, in qua ipſe Mundi Redemptor converſari uti homo dignatus fuit, & pati pro nobis. Cruciatæ ſuperius in propriis locis, enunciatæ expeditiones factæ, multitudo Cruceſignatorum ſub tot, tantiſque Ducibus ad ea loca translata, ſanguis tot Virorum illuſtrium conſperſus, tot egregia prodigia, non dicam geſta, quæ evenerunt, longè hoc deſiderium indicant apud antiquos noſtros Patres fidem ſtabiliendi, ubi fides incunabula agnovit. In Commentario ad *Conſtitut.* 3. Eugen. III. *tom.* 1. egimus de prima, & ſecunda Cruciata; & ſupra in Commentario ad *Conſtitut. Unicam* Gregorii VIII. innuimus ab iſto Pontifice tertiam Cruciatam, ſeù expeditionem contra Sarracenos fuiſſe indictam, & dein-
2 dè à Clemente III. ſucceſſore promotam. Verùm etſi expeditio ardore tanti Pontificis, & pietate Chriſtianorum Principum facta fuerit; tamen exitus non evenit; Clemens enim legationem miſit Regibus Galliæ, & Angliæ pro tali expeditione, ſed ſuccedente inter eos bello, & obitu ſecundi, pia voluntas iſtorum Principum fruſtrata fuit; hinc Fridericus Barba-
3 roſſa Imperator tale inſigne opus aggreſſus fuit Crucem recipiendo, cujus exemplum ſequuti fuere Præſules, ac ferè Principes innumeri Imperii, Thraciamque uſque cum ingenti exercitu pervenit, ubi cum Græcis præliari coactus fuit, & ſolitam illorum perfidiam Latinos paſſos fuiſſe non dubitatur; Aſiam deinde aggreſſus Fridericus, Iconium variis laboribus circumvallatum tandem expugnavit, ſed dùm victoriis clarus Syriam petebat, montem Taurum tranſiens in fluminis Cydni dicti gelidam aquam æſtivo tempore nudus ingreſſus, ſtatim vitam deſerere coactus fuit, quod etiam evenit Alexandro Magno, ut referunt Plutarc. in Alexandr. & Quintus Curt. *libr.* 3. fatale quid flumen, & memorandum duobus his heroibus morte clarum, quamvis aliqui dicant equum in flumen illud præcipitaſſe, de quo vide Othonem à S. Blaſio Cædeſrid. Monach. & alios hiſtoricos. Satis caſus lugubris pro rebus Chriſtianis hic fuit; nam Princips iſte glorioſiſſimus triumphis, & victoriis plenus jam Sarracenos ſolo nomine debellaverat, qui plura caſtra reliquerant, ut victorem fugerent. Fride- 4
ricus ejus filius exercitus Dux creatus, Syriam aggreſſus obſidionem Civitati Ptolomaidis poſuit, & poſt conſumptum longum tempus, ac pluribus aggreſſionibus peractis, tandem propriam vitam ibi etiam tradere non dubitavit; nam tot laboribus fatigatus occubuit, ac de eo memorabile legitur geſtum, quod tantùm de Caſimiro Polonorum Rege etiam ſcribitur nunc inter Sanctos relato; nam cùm à Medicis illi conſuleretur, ut uſum Venereum hadiberet, ne mortem ſubiret, renuit pius Princeps, mortem potiùs ſubire cupiens, quàm vitam illecebris ſęculi conſpurcatam ſervare. His infauſtis eventibus pręuntibus, facilis fuit exercitus diſſipatio, & reditus ad proprios lares.

Poſt talem expeditionem, Reges Galliæ, & An- 5
gliæ Philippus Auguſtus, & Richardus pace inter ipſos compoſita antiquum in Crucis receptione actum adimpleverunt, exercitus cumulando pro recuperatione Terræ Sanctæ; ſed ortis inter ipſos diſſidiis, rediit Philippus, & Richardus Rex Angliæ, Cor Leonis dictus, opus non intermiſit pugnando ſatis fortiter cum Saladino Sarracenorum Principe, & licèt potuerit Jeruſalem obſidere, tamen noluit curis proprii Regni evocatus, dubitans de proprio Fratre Regnum anhelante, licèt alii malo animo Regis tribuant. Id tamen extra controverſiam eſt, quod milites quamplurimi hoc ægreferentes, exercitum deſerendo ad propria redierunt, & inita fuit tregua inter Regem, & Saladinum duratura per annos tres relaxatis apud Chriſtianos pluribus Civitatibus, & quod interim poſſent Chriſtianis Hieruſalem turmatim ingredi pro eorum devotione explenda, pluraque permiſit Saladinus Epiſcopo votum deferenti pro Rege in Eccleſiam Sancti Sepulchri humaniter excepto, illoque ut Sacerdotes Latini, & Diaconi apud loca illa Sancta permanerent.

Rediit tandem Richardus, ſed pravo Conſilio uti 6
privatus quidam inter aſſumpſit, mare trajiciens, una navi contentus tempeſtati ſe ſubjecit, eaque liberatus, voluit per Alemanniam tranſire habitu ſimplicis militis, donec agnitus propè Viennam, captus remanſit opera Ducis Auſtriæ Leopoldi ejus hoſtis, qui eum remiſit in manibus Henrici VI. Impe- 7
ratoris, penes quem tamquam captivus remanſit; atque exigente dicto Henrico rationem eorum, quæ ipſe commiſerat in Sicilia, dum peteret loca Sacra, Opera Cœleſtini III. tunc Summi Pontificis in Spirenſi Dieta, apud quam nimis eloquenter Rex ipſe peroravit, liberatus fuit, relictis obſidibus, & promiſſa certa auri quantitate. Verùm poſt reditum ad ſuum Regnum, Richardus inſtetit coram dicto 8
Pontifice, ut omnia pro ejus liberatione promiſſa reſcinderentur, utpotè vi extorta, & contra ſecuritatem Cruceſignatis, tributam, ut à nullo poſſent in acceſſu, & redditu moleſtari, juxtà articulum præciſum Cruciatæ; Cœleſtinus verò prius monitis, 9
deindè cenſuris, tàm Leopoldum Ducem Auſtriæ, quàm Imperatorem multavit. Dux ægrè id tulit, itaut aut minatus fuerit in obſides ſevire, quod, & evenit in Henrico; at futura mala, & ſeditiones, quæ in eorum Regnis fuerunt, ſatis indicarunt Juſti-

tiam

Digitized by Google

tiam ſententiæ Cœleſtini, & gravitatem eorum Criminis, & Leopoldus ex Equo in terram projectus tibia confracta præ dolore dum ignis eidem applicaretur, mori coactus fuit, tuncque ſuum Crimen faſſus in libertatem poſuit obſides Richardi, abſolutionem recepit, obiitque in Communione *Sanctæ* Eccleſiæ, in ultimis tabulis expreſsè reſcribens, ut totum quod fuerat ſublatum Regi Angliæ illi redderetur. Verùm ſatis experientia compertum eſt, quòd rarò, id quod vivens reſtituere minimè voluit, poſt obitum ab hæredibus fieri ſoleat; Ita fuit in Succeſſoribus Leopoldi, apud quos ſatis ingentem Curam adhibuit Innocentius III. Succeſſor Cœleſtini, ut id votum adimpleretur, prout liquet ex *Epiſtolis ejuſdem Pontificis* 230. 236. *&* 242. *libr.* 1. & de omnibus dictis vide Baron. *Ann.* 1192. *& ſeqq.* uſque ad 1195. Petr. Bleſ. *Epiſt.* 144. *&* 145. Sanut. *lib.* 10. *cap.* 8.

11 In Oriente verò ſecuto obitu Saladini Sarracenorum Principis tantis Victoriis onuſti, diſſentio orta
fuit inter Infideles, itaut ſatis viſum fuerit tempus opportunum pro ineunda nova expeditione ad recuperationem Terræ *Sanctæ*; Sed Bellum inter Regem Angliæ, & Galliæ tunc vigens, id non permiſit, & quamvis Cœleſtinus III. totis viribus curaverit apud Henricum VI. ut talis *Sacra* expeditio fieret, prout evenit, miſſis uſque ad Ptolomaidem exercitibus, ita ut etiam Margarita Soror Philippi Auguſti, & Regina Hungariæ Crucem recipere voluerit, tamen ex diviſione Chriſtianorum poſt plures Victorias orta, & obitum Imperatoris, ex quo varia diſſidia in terris Imperii evenerunt, Sacra illa expeditio diſſoluta remanſit, Obiit deindè Cœleſtinus, & Innocentius ejus Succeſſor auctor hujus Bullæ, ſtatim novam Cruciatam adunare conatus fuit, prout evenit, ut eam
12 amplecterentur Rex Angliæ, & alii Principes, ſed diſſentionibus, & Bello ortis cum Græcis, aliiſque, nequivit tale opus ad finem perduci pro univerſali expeditione, quæ tandem determinata fuit in Conci-
13 lio Lateranenſi anno 1215. Convocato ab eodem Innocentio, de cujus convocatione in ſuperiori egimus Commentario, ibique præſedit ipſe Pontifex, qui in initio Concilii eloquentem ſermonem ad Congregatos habuit, oſtendens deplorabilem Statum Chriſtianorum apud loca Sacra, ubi venerantur myſteria
14 præcipua noſtræ fidei, arte oratoria, inducens Civitatem Hieruſalem loquentem, auxiliumque petentem à Concilio, itaut omnes ardore incenſi, tantum opus ultrò amplexi fuerint. Baron. *Ann.* 1215. *Epiſt. Innoc. ad hanc apud Matthæum Pariſ.*

15 Hinc Sacra expeditio ſtatuta in dicto Concilio, deindè publicata fuit in hac Conſtitutione per eumdem Innocentium, lata eodem anno 19. *Kalendas Januarii*, quo fuit celebratum Concilium, ibique plura privilegia Crucesignatis conceſſit nec non Indulgentias.

16 Quia verò dicta Privilegia ſatis finem agnoverunt cum eadem Expeditione, aliqua dicam tantùm ſuper quibuſdam ſpectantibus ad Cruciatas, & Prælatos, Eccleſiaſticos in ea intervenientes, & de privilegio conceſſo Crucesignatis in hac Bulla percipiendi fructus Beneficiorum.

SECTIO I.

De Eccleſiaſticis intervenientibus in hoc bello Sacro, de eorum diſpenſatione à reſidentia, ac de pluribus circa curam animarum in ipſo exercitu.

SUMMARIUM.

1 *Plura de Clericis intervenientibus in Cruciatis remiſſivè dicta ſunt, & hic agendum de Prælatis ibi adſtantibus, de quibus fit mentio in hac Bulla.*

2 *An tales Prælati habeant Juriſdictionem Eccleſiaſticam in Clericos, & Laicos exercitus.*

3 *Ejuſmodi Juriſdictio Prælatorum, etſi non eliciatur ex hac Bulla, tamen ſolent dari Brevia, per Sedem Apoſtolicam alicui Epiſcopo, vel alteri Eccleſiaſtico.*

Iſteque dicitur Capellanus exercitus ibid.

4 *Adducuntur verba poſita in ſimili Brevi conceſſo Archiepiſcopo Mechlinienſi in Flandria pro exercitu.*

Hujuſmodi verba quando importent conceſſionem cujuſcumque Juriſdictionis Eccleſiaſticæ ibid. & num. ſeqq.

5 *An virtute dicti Brevis poſſint concedi litteræ dimiſſoriales Militibus, & eorum filiis pro recipiendis Ordinibus, & num. ſeq.*

6 *Ex quibus verbis concedi dicatur Juriſdictio ampla in dictos milites, loco Ordinaria, vel non?*

7 *Verba, ut intelligatur ſubrogatus loco Ordinarii, quid importent?*

8 *Dicta verba concludunt conceſſionem Juriſdictionis pro cauſis contentioſis Eccleſiaſticis, etiam Spiritualibus, & in quibus non eſt facilis aditus ad Ordinarios.*

Secus quoad Ordines, & dimiſſorias ibid.

9 *Papa etſi non indigeat facere derogationem ſpecialem Concilio Tridentino, derogando tamen, debet elici ejus voluntas illi derogandi.*

10 *Dictio* perinde *quid importet, & de dictione,* perinde ac Ordinarius.

11 *Adducitur reſolutio Sacr. Congreg. Concilii* in cit. Mechlinienſi, *quoad Ordines.*

12 *Quomodo procedendum ſit cum Regularibus exiſtentibus in exercitu, qui debent ordinari ab Epiſcopis loci Monaſteriorum.*

13 *An talis Capellanus exercitus habeat Juriſdictionem, matrimonia, Viaticum, pœnitentiam, & Oleum Sanctum miniſtrandi militibus.*

Diſtinguuntur caſus quando adſit Breve Summi Pontificis, vel non.

14 *Quæ verba ſufficiant, vel ſint neceſſaria ad concedendam dictam Juriſdictionem, & diſtinguitur inter Sacramenta neceſſaria ad ſalutem animæ, & matrimonia.*

15 *Quid in cauſis matrimonialibus, & aliis, ubi adducitur reſolutio Sacr. Congregationis Concilii.*

16 *Quid juxta verba præfati Brevis Archieſpiſcopi Mechlinienſis; ubi affertur reſolutio Sacræ Congregationis ejuſdem.*

17 *Quomodo ſoleant iſta Brevia, & quibus verbis, ac facultatibus concedi à Sede Apoſtolica, ubi de reſolutione Congregationis deputatæ in hac re.*

18 *Plura decreta enunciantur generalia in hac materia emanata à Sacr. Congregationibus Concilii & S. Officii circa adminiſtrationem Sacramentorum in exercitu.*

Aliqua dicturus in hoc Commentario famulan- 1
do iis. quæ dicuntur in §. 2. præſentis Conſtitutionis, ubi præſcribitur modus vivendi, tàm ſubditis, quàm Prælatis in exercitu exiſtentibus, & cum plura dixerimus *in Conſtit. III. Eugenii* 112. nunc aliqua explicabimus, dum Bulla facit mentionem de Prælatis, quam habeant Juriſdictionem Eccleſiaſticam in
Clericos; & Laicos exercitus, & illuc arma deferen- 2
tes, quod etiam contingere poteſt in hiſce temporibus apud exercitus, & an poſſint Epiſcopi ordinare Milites, aut eorum filios?
Certum eſt, ex verbis hujus Conſtitutionis talem 3
facultatem non elici, ſed aliquando conceduntur Brevia per Sedem Apoſtolicam alicui Epiſcopo, ubi exercitus degit, Juriſdictionem Eccleſiaſticam in

militres exercendi, qui dicitur Capellanus exercitus, ex eo, quia non facilis ad Sedem Apoſtolicam, vel locorum Ordinarios recurſus haberi valet, & in hoc debent inſpici verba Brevium.

4 Unde cùm Archiepiſcopus Mechlinienſis in Flandria pro exercitu obtinuiſſet hujuſmodi Breve cum verbis: *Tibi facultatem tribuimus per te, vel alium, omnem, & quamcunque Juriſdictionem Eccleſiaſticam in eos, qui tibi pro Sacramentis Eccleſiaſticis Militibus miniſtrandis exercendi, perinde ac ſi quoad Clericos Sæculares eorum verus Paſtor, & Præſul, quoad Regulares verò illorum Superior eſſes, omneſque cauſas Eccleſiaſticas profanas, &c. inter, ſeù contra prædictas, aliaſque perſonas de exercitu commorantes terminandi. Volumus autem, ut quamdiù exercitus non prodibit, teneatis viſitare ſtationes militum, ac præſidia eorumdem in Civitatibus fortalitiis, &c.* anno 1681. recurſum habuit Archiepiſcopus prædictus, propoſito du-
5 bio in Sacra Congregatione Concilii ad ejus petitionem: *An ipſe, vel ejus Vicarius Generalis vigore Brevis prædicti poſſit concedere dimiſſoriales Militaribus perſonis, & eorum filiis natis in exercitu, an verò petenda ſint ab Ordinariis ſub quorum Juriſdictione illorum præſidia exeant.*

6 Ex dictis verbis poſſet dici; Juriſdictionem eſſe amplam, cùm fuerit Archiepiſcopus ſubrogatus eorum Ordinariis; dictio enim *perinde* importat ſimilitudinariam qualitatem *l. cum hæres in principio ff. de acq. hæred.* Mandol. *de privileg. ad inſtar quæſt.* 2. *num.* 15. Menoch. *de arbitr. caſu* 314. *num.* 13. latè Barboſ. *de dict. dict.* 252. *num.* 2. & cum Archiepiſcopus fuerit
7 ſubrogatus in locum Ordinariorum aſſumit omnimodam naturam ejus, cui ſubrogatur *l. ſi eum §. qui injuriarum ff. ſi quis caut.* Gratian. *diſcept.* 624. *num.* 2. *& ſeqq.* ubi *num.* 10. id ampliat etiam in ſubrogatione tacita *& diſcep.* 706. *num.* 67. *& diſcep.* 719. *& num.* 9. *&* 10. etiam in materia ſtricta, latè Barboſ. *de axiomatib. Jur. freq.* Axiomat. 213. *num.* 1.

8 Tamen contrarium videtur dicendum, nam permiſſiones iſtæ juriſdictionales fiunt pro cauſis urgentibus ſpiritualibus & contentioſis, ut indicant verba in enunciato Brevi appoſita: *propterea quod non facilè ad Locorum Ordinarios, aut ad ſedem Apoſtolicam recurſum haberi poteſt*, & cum dictionibus ſequentibus, *propterea, & idcirco* importantibus cauſalitatem Indulti, ac conceſſiones factæ cenſeri debent cum minori præjudicio poſſibili Ordinariorum *cap. cum venerabilis verſ. quia igitur de relig. dom.* Anchar. *in cap. poſtulaſti num.* 45. *verſ. quidquid de for. compet.* Rot. *deciſ.* 321. *num.* 5. *coram Buratto*, *& deciſ.* 340. *num.* 9. *coram Priolo*, & in terminis Indulti adminiſtrationis Sacramentorum, intelligi de neceſſariis, ut minus præjudicetur Ordinariis miniſtratoribus. Rot. *dec.* 643. *in fine part.* 1. *div. & dec.* 308. *num.* 8. *coram Dunozſen.* & cum diſpoſitio *Sacr. Concil. Trident. ſeſſ.* 23. *cap.* 16. utatur verbis *Nullus debeat ordinari ſine li-*
9 *centia proprii Epiſcopi*, quæ important generalem regulam prohibitivam, cui neceſſe eſt verbis claris derogari ac non ambiguis; licèt enim non opus ſit derogatione ſpeciali dicto Concilio, ut aliis dixi, tamen voluntas Papæ debet eſſe clara, & perſpicua. Nec obſtant in contrarium adducta, quia dictio *perin-*
10 *de* aliquando importat fictionem, & improprietatem ſecundùm ſubjectam materiam, proportionando illam Barboſ. *cit. dict.* 252. *num.* 1. & ſubrogatio tunc importat ſimilitudinem in omnibus, cùm ſit ſubrogatio Legis, ſecùs hominis Tuſch. & alii *cit. per* Barboſ. *axiom. cit.*
11 *num.* 2. *& Sacr. Congregat. Concil. in cit. Mechligen. Ordinationis die* 8. *Februarii* 1681. *Negativè* reſpondit ad dubium ſupra relatum.

Imò recurrente eodem Archiepiſcopo Mechlinienſi ad Summum Pontificem, ut dignaretur ex gratia indulgere, ut ortis in bello, & exercitu hujuſmodi litteras dimiſſoriales concedere valeret, & remiſſo ſupplici libello eidem *Sacræ Concilii Congreg. die* 2. *Maii* 1682. propoſito dubio; *An petitis annuendum?* Re-
12 ſpondit *negativè*. Quoad Regulares exiſtentes in exercitu idem eſt dicendum, quia ſubjiciuntur Ordinario loci, ubi degunt de familia, ut dixi ſupra *tit.* 1. *ad Conſt. Un. Urbani II.* ſed ſi non haberent aſſignationem ſed permanerent in exercitu continuò; videtur Epiſcopus loci ejus Ordinarius, ubi degit exercitus. Sed quid autem 13
dicendum de adminiſtratione Sacramentorum Matrimonii, & aliorum, quæ à Parochis conferuntur, nempè Viatici, Olei Sancti, Pœnitentiæ an poſſint miniſtrari à Capellano exercitus? Procedendo generaliter in caſibus, in quibus non adeſt Breve Summi Pontificis, approbatio Confeſſariorum pro exercitu, & adminiſtratio aliorum Sacramentorum ſpectat ad Ordinarios, imò quatenus adſit Breve eſt inſpiciendum, an fuerit perſonale conceſſum alicui Regi, vel limitatum pro aliquo Regno, quia nequit extendi, ut propoſito dubio in *Sac. Congregat. Concilii in Mazarien. facultatis approbandi Confeſſarios: An approbatio Confeſſariorum pro Sacramentalibus militum confeſſionibus audiendis pertineat ad Capellanum Regium, vel ad Ordinarium loci? Die* 22. *Martii* 1687. Reſpondit, *pertinere ad Ordinarium loci*; quia verè aderat Breve reſpectu Regis Catholici non extendibile ad Regna extra Hiſpanias, & ex aliis circumſtantiis, quibus talis facultas Apoſtolica non apparebat extendibilis; prout ſi in Brevi fiat mentio de militibus in Præſidio, non extenditur ad milites in Bello, & ſivè contra, cum in hujuſmodi materia ſit ſtricta facienda interpretatio, juxtà ſuperiùs adducta.

Quoad illa verò Sacramenta neceſſaria pro anima- 14
rum ſalute, vel in articulo mortis, vel in vita, & ſecundùm Chriſtianam pietatem recipienda, ſufficit quoad in Brevi Apoſtolico adſit mentio Sacramentorum, ut valeant miniſtrari; Pro celebratione autem Matrimonii non ſufficit illa conceſſio generalis, ſed requiruntur, vel verba univerſalia *omnium Sacramentorum*, vel *omnium Jurium Parochialium*. Gonzalez *cap. Quod ſuper §. num.* 3. *de conſanguinitate*, Perez *de Matrimon. diſp.* 41. *ſect.* 1. *num.* 8. *verſ. unde colligo*, Pontius *eodem tract. lib.* 5. *cap.* 29. §. 1. ubi refert declarationem *Sacr. Congregat. Concilii* requiri, vel commiſſionem generalem adminiſtrandi Sacramenta, vel licentiam ſpecialem, & faciunt dicta per Rotam *cit. deciſ.* 308. *numer.* 8. *coram Dunozet. Senior.* Nec obſtat Villoſa *tract. de fugitivis cap.* 20. §. 2. *num.* 34. quia obiter loquitur de Matrimonio, & citat Gratian. *diſcept.* 111. qui *num.* 56. *& ſequenti*; loquitur in genere de Vicario Apoſtolico, quod habeat majorem authoritatem; Nec obſtat Rota *deciſ.* 433. *num.* 11. *part* 14. *recent.* quia potius favet, nam loquitur de conceſſione Jurium Parochialium per modum generalem, & in eo caſu concurrebat obſervantia interpretativa; quodque; docuerunt etiam Barboſa *de Poteſtate Epiſcopi part.* 2. *allegat.* 32. *numer.* 114. Sanchez *de Matrimon. libr.* 3. *diſp.* 34. *num.* 3. *&* 13. quamvis alii loquantur de Ju- 15
riſdictione contentioſa quoad cauſas matrimoniales, ut apud *cit.* Villoſa, Diana *part.* 10. *tract.* 15. *reſol.* 15. Zipæum *tit.* 14. *de Jure Pontificio novo tit. de Off. Ord. cap.* 4. ubi de Juriſdictione hujuſmodi Capellanorum, & dixi ſupra ad *Conſtitut. ſextam Alexandri III. ſect. ultim.*

Nec ex eo, quod detur facultas delegato cognoſcendi cauſas omnes, vel tribuatur ſuperioritas in foro Eccleſiaſtico, exinde valeat erui hæc autoritas in matrimoniis, quia hæc facultas inducit jus judicandi, vel abſolvendi à cenſuris, caſibus reſervatis, & hujuſmodi, non autem facultatem aſſiſtendi matrimoniis, in quibus requiritur ſpecialis licentia, vel univerſalis in ſuo genere Sacramentorum, æquipollens ſpeciali, unde in *Mediolanen. matrimonii*, propoſito dubio in *Sacra Congregatione Concilii* ſub die 11. *Novembris* 1677. ſuper validitate matrimonii cujuſdam militis *eadem* reſpondit *Matrimonia militum contrahenda coram Capellanis exercituum, quocumque loco exiſtentium fore nulla, niſi doceant de ſufficienti facultate, vel privilegio, & quo ad matrimonia contracta, particulariter videatur, & communicetur Decretum Eminentiſſimo Archiepiſcopo, qui aliis participet.*

In caſu verò præfati Brevis directi Archiepiſco- 16
po

Digitized by Google

po Mechilinienſi, perpenſis verbis: *Sacra Congregatio in una Belgii matrimoniorum die 29. Maii 1683.* ad infraſcripta dubia ſic reſpondit.

Primò, An vigore præfatæ delegationis Apoſtolicæ ipſe Delegatus Apoſtolicus, uti talis, ejuſque Vicarius, & Capellani exercitus facultatem habeant aſſiſtendi matrimoniis militum, dum hi reperiuntur in actuali expeditione? Reſpondit *affirmativè.*

Secundò, An dictam facultatem habeant privativè, quoad contrahentium Parochos? Reſpondit *negative.*

Tertiò, An eamdem facultatem habeant, dum milites matrimonium contracturi in hybernis, vel æſtivis Caſtris, commorantur? Reſpondit *negativè.*

Quartò, An eamdem facultatem habeant, dum milites ſunt in præſidiis? Reſpondit *negativè.*

Sed deindè recurrente novo Archiepiſcopo Mechli-
17 nienſi pro confirmatione Brevis cum aliqua majori facultate, præſertim quoad ordines, & non reſtricta ad eos, qui facilè acceſſum ad Ordinarios habere non poſſunt, commiſſa cognitione Congregationi deputatæ ſub die 10. *Julii,* & 29. *Septembris* 1690. dubiis propoſitis. Primò *An petitum Breve delegationis ſit concedendum?* Et Secundò. *An & in qua parte ſit reformandum?* Die 10. *Julii* 1690. emanavit reſcriptum. *Ad Primum affirmativè. Ad Secundum affirmativè, & reformandum in §. finali volumus autem* appoſito *in Brevi ſan: mem: Innocentii XI. & Capellanis concedendam eſſe facultatem adminiſtrandi militibus, aliiſque omnibus, qui caſtra ſequuntur ea tantùm Sacramenta per Parochos ordinarios adminiſtrari conſueta, & hæc quidem, & dumtaxat tempore quo exercitus reperitur in actuali expeditione, ſecus verò quando milites degunt in præſidiis, & ſtationibus.*

Die verò 29. *Septembris* 1690. propoſita dennò cauſa, maturè perpenſo Brevi ſan: mem: Innocentii XI. ſub die 3. *Januarii* 1681. expedito, & ſignanter, diſcuſſis verbis in §. *finali:* ibi: *Volumus autem, ut quamdiu exercitus præfatus non prodibit in campum, tenearis ſaltem per Vicarium tuum Generalem viſitare ſingulis annis juxta Paſtoralis Curæ exigentiam, ſtationes militum, & præſidia eorumdem in Civitatibus, Oppidis, Pagis, & Fortalitiis commorantium, ſuper quo conſcientiam tuam, tuique Vicarii præfati gravamus,* facta deſuper per Eminentiſſimum Albanum Secretarium Brevium relatione, juxta infraſcriptum tenorem, Ad inſinuationem R. P. Hieronymi de Vecchis olim internuntii Bruxellenſis emanaſſe à ſan: mem: Alexandro VII. ſub die 17. Martii 1666. Breve &c.; Quare attento præjudicio juriſdictionis ordinariæ, quod quantum fieri poteſt reparandum venit, ac abuſus hucuſque irrependi evelli, Eminentiſſimi PP. ad hæc à Sanctiſſimo Domino Noſtro particulariter conſulti Carpineus, Columna, Bonviſius, Albanus cenſuerunt ſtandum eſſe in deciſis die 10. Julii proximè præteriti, & verba Brevis, ut ſupra relata reformanda fore, & eſſe, ac loco, & vice eorumdem infraſcripta impoſterum in ſimilibus apponenda, & reſpectiva ſubroganda: *Volumus autem ut iis quos pro Sacramentis Eccleſiaſticis, militibus, aliiſque perſonis quibuſcumque dicti exercitus miniſtrandis, ut præfertur, deputandos duxerit pro iis tantum Sacramentis; quæ per ſimplices Parochialium Eccleſiarum Rectores adminiſtrari conſueverunt, & his quidem, & dumtaxat tempore, quo exercitus præfatus in actuali expeditione reperiretur, ſecus verò quando milites in ſtationibus, & præſidiis degerent adminiſtrandis deputati intelligantur.*

Prodierunt deinde in hujuſmodi materia Decreta
18 quædam Generalia ejuſdem *S. C. Concilii die 6. Martii 1694.* in dubio juriſdictioni Capellanorum exercitus, occaſione militum è variis Germaniæ partibus in Italiam irrumpentibus, remiſſa cognitione à *Sacra Congregatione Sancti Officii*, ab illa fuerunt propoſita, & reſoluta infraſcripta dubia.

I. *An Capellani cujuſvis exercitus ſivè regulares ſivè ſeculares Catholici poſſint adminiſtrare militibus in præſidiis degentibus Sacramenta Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & extremæ Unctionis ſine ſpeciali facultate Sedis Apoſtolicæ, vel licentia, & approbatione Ordinarii, in cujus Diœceſi extare contigerit.*

II. *An aſſiſtere matrimoniis militum cujuſcumque Nationis degentium in præſidiis cum militaribus fœminis ſine dicta facultate Apoſtolica, & præcedente probatione ſtatus liberi ejuſque recognitione coram Ordinario loci, & licentia Parochi, ſub cujus Parochia maneant?*

III. *An idem cum militibus degentibus in Caſtris, & ſtationibus hybernis, vel æſtivis?*

IV. *An idem cum militibus in actuali expeditione poſitis?*

V. *An idem cum militibus nubere volentibus cum fœminis non militaribus, ſed Italis originariis loci, ſivè Diœceſis in qua reperiuntur?*

IX. *An, & quid pro ſanatione geſtorum in præteritum, & faciendorum in futurum ſuper prædictis omnibus pro certa regula Sanctiſſimo conſulendum, & ſtatuendum ſit?*

Ad I. II. III. IV. & V. reſpondit *negativè. Ad IX. in præteritum non eſſe inquietandas conſcientias quoad Sacramentum Pœnitentiæ. Quo verò ad matrimonia inita, ſine ſpeciali facultate Apoſtolica, vel ſine licentia Ordinarii loci, vel Parochi, non ſervata forma Sacri Concilii Tridentini in cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. Matr. pro ſanatione, ſi Sanctiſſimo Domino Noſtro placuerit, renovato tamen conſenſu etiam coram Confeſſario approbato, qui teneatur tradere teſtimonium renovationis dicti conſenſus Parocho illius loci, in quo fieri contingat hujuſmodi renovatio.*

Proviſio in futurum differatur in prima proxima Congregatione, in qua conſulendum erit, ac deliberandum. Sub die 20. Martii ejuſdem anni ſuper proviſione, Congregatio dixit, Secretario cum Sanctiſſimo pro tali proviſione, & ſanatione.

S E C T I O. II.

De Privilegio conceſſo Crucesignatis percipiendi fructus Beneficii tempore eorum abſentiæ in Cruciata.

S U M M A R I U M.

1 *Privilegium conceſſum Cruceſignatis percipiendi integra eorum beneficia, ac ſi eſſent in Eccleſia reſidentes, an importet diſtributiones quotidianas.*

2 *Privilegium lucrandi fructus, ac ſi eſſent reſidentes non importat diſtributiones quotidianas.*

3 *Diſtributiones quotidianæ non veniunt ſub nomine fructuum, & dantur ratione intereſſentiæ.*

4 *Quid in privilegio eas lucrandi, ac ſi præſens eſſet.*

Ita ſi diceret. integrè percipiat fructus, vel totum.

5 *Lucratur quis diſtributiones, ſi in privilegio dictum fuerit, ac ſi præſens eſſet, ac divinis Officiis intereſſet.*

6 *Differentia inter reſidere, & intereſſe divinis Officiis in hac materia.*

7 *Quid dicendum de privilegio quod datur in hac Bulla, cum verbis: prout in Eccleſia reſidentes, quod videtur importare diſtributiones.*

8 *Secus reprobato* Hoſtienſi, *firmant* Jo. Andr. *ac alii communiter.*

9 *Hæc opinio ultima eſt innixa rationi.*

Verba diſpenſationis debeat intelligi de interventu naturali, & non debeat latè ſumi ibid.

Ubi de Canonicis diſpenſatis à reſidentia ob tres menſes Concilii, vel cauſa ſtudii ibid.

10 *Quid debeat continere privilegium, ut diſtributiones quotidianas importet.?*
11 *In privilegio faciente mentionem nedum de fructibus, ſed etiam emolumentorum quorumcumque, an comprehendantur diſtributiones, & dicitur negativè.*
12 *Contrarium firmat D. Pitonius.*
13 *Opinio Auctoris in hoc eſt tunc comprehendi, quando verba emolumenta &c. nequeunt comprehendere, niſi diſtributiones illius.*
14 *Quid ſi omnes fructus conſiſtant in diſtributionibus.*
15 *Differentia quando in privilegio fit mentio de fructibus, & intereſſentia, ut importet diſtributiones, & quando fit mentio quorumcumque emolumentorum ſine intereſſentia, & nn. ſequ.*
16 *Diſtributiones quotidianæ quatenus poſſint dici fructus.*
17 *Beneficiati habent eas non ratione beneficii, ſed intereſſentia.*
18 *Interpretatio hujuſmodi privilegiorum debet elici à toto contextu.*
19 *Si privilegium contineat verba ampla, ut poſſint in ſuo ſignificatu importare etiam diſtributiones, ſi adjungerentur verba: in Eccleſia reſidentes, an importet eas.*
Non important in caſu privilegii conceſſi in hac bulla, & ſecundùm illius verba.
20 *An poſſint concordari opiniones* Hoſtienſis, *&* Jo. Andreæ, *& num. antecedenti.*
De verbis capacibus, quatenus poſſint importare diſtributionum lucrum, latè diſcutitur ibid.
21 *Concluditur debere attendi veroſimilis mens concedentis, & an adſint aliqua in quibus verificari poſſint alia verba, ultra fructus.*
22 *An privilegium continens diſtributiones quotidianas importet etiam Anniverſaria, & alia emolumenta, quæ dantur intereſſentibus ex diſpoſitione hominis, & nn. ſequen. & dicitur negativè.*
23 *Quid in diſtributionibus panis, & Vini ac hujuſmodi.*
Limitatur ſi omnes diſtributiones conſiſterent in ſimilibus.
24 *Indultum comprehenſivum diſtributionum comprehendit quoque emolumenta Ordinaria, & extraordinaria pro illis aſſignata, non autem funeralia &c.*
Adducuntur reſolutiones Sacræ Congregat. Concilii.
25 *Ratio quare Anniverſaria, & alia num. 23. non veniant regulariter in Indulto etiam conceſſo pro diſtributionibus, aſſignatur.*
26 *Contrarium videtur ab aliis dictum, ſed declaratur.*
27 *Diſtinctio, quæ in hac materia videtur verior inter Anniverſaria, & alia fixa, & non fixa, & quatenus teſtator aliter diſpoſuerit.*
28 *Referuntur declarationes Sacr. Congregat. Concilii in hac materia etiam quoad Victualia, & Candelas, ac laudemia.*

1 PRoſequitur iſta Conſtitutio in §. 3. ut Clerici Beneficiati ad hoc Sacrum bellum procedentes ſuorum beneficiorum integros fructus percipiant per triennium, ac ſi eſſent in Eccleſiis reſidentes; Unde erit quærendum, an lucrentur etiam diſtributiones quotidianas?

2 Videtur enim quod non lucrentur diſtributiones illas, ſi in privilegio tantùm fuerit dictum, lucrentur prout reſidentes, ſed ſolùm fructus beneficiorum, di-
3 ſtributiones autem dantur tantùm ratione intereſſentiæ in divinis DD. ad *c. Unic. de Cleric. non reſid. in 6. & c. 2. de privil. eodem* illatè Paſſerin. *cit. c. unic. nu. 9.* Fagnan. *c. licet nu. 5. & 17. de præb.* quia non veniunt iſtæ
4 diſtributiones nomine fructuum beneficiorum, prout ſi diceret privilegium *lucretur, ac ſi præſens eſſet* eas non lucrari Gloſs. *in cap. unic. verſ. adfuerint de Cler. non reſid. in 6.* Jo: Andreas *in cap. ad liberandum de Judæi* & *c. Super ſpecula ubi gloſs. verb. integrè de Magiſtr. & cap. licèt ubi gloſs. v. diſtributiones de præben. id.* Jo: Andr. *in add. ad Specul. tit. de heret. in fine.* Secus autem eſſet, ſi privilegium diceret, quod lucretur, ac ſi præſens eſſet, ac divinis Officiis intereſſet, ut ſequendo dictum Gloſſæ docuerunt Fagnan. 5
in cap. licèt num. 103. de præb. Sanchez *conſil. moral. tom. 2. cap. 2. dub. 96.* Lotter. *de re benefic. lib. 1. quæſt. 19. nu. 41.* Pignatell. *tom. 3. Conſ. 19. nu. 27. in fine,* Panimol. *deciſ. 20. annot. 3. num. 29.* Rubeus *in annot. ad deciſ. 576. num. 143. part. 4. re. 3. recent.* Paſſerin. *cit. cap. unic. num. 28. & 29.* Caſtrop. *tom. 2. de oratione diſp. 3. punct. 9. §. 10. num. 5. & ſeqq.* Aliud 6
enim eſt quem reſidere, aliud intereſſe Divinis Officiis; Certum equidem eſt quod Epiſcopi, & Beneficiati dicuntur reſidere, ſi ſint in loco ubi adeſt Beneficium; ſed non dicuntur intereſſe Divinis, niſi corporaliter præſentiam, & reſidentiam exhibeant Divinis Officiis; & de hac differentia reſidentiæ, & intereſſentiæ, ultra prædictos, dixerunt Tondut. *quæſt. Benef. cap. 12. num. 2.* Rota *deciſ. 1129. coram Penia num. 7. & deciſ. 330. nu. 1. part. 1. diverſ.* & præciſè, quod privilegium ſuper abſentia non habeat locum, ad effectum lucrandi diſtributiones, Covarr. *variar. lib. 3. cap. 13. num. 2.* Moneta *de diſtribution. part. 2. quæſt. 14. nu. 21.* Caſſador. *deciſ. 1. num. 2. & ſeq. de Cleric. non reſiden.*

Verùm cùm hoc privilegium conceſſum Crucesigna- 7
tis non ſolùm dicat, quod percipiant fructus Beneficii prout reſidentes, ſed etiam prout in Eccleſiis reſidentes, videretur poſſe importare etiam perceptionem diſtributionum quotidianarum, cùm idem ſit reſidere in Eccleſia, quam in ea intereſſe, ut in præciſis terminis hujuſmodi privilegii Crucesignatorum firmavit Hoſtiens *in cap. ad liberandam de Judæis num. 1. verſ. ergo etiam quotidianas diſtributiones,* Joan. de Anania *ibidem num. 13.* Felin. *ibidem num. 6. verſ. extra gloſſam.*

Contrarium tamen, reprobato Hoſtienſi, do- 8
cuit Jo: Andr. *in eodem cap. ad liberandam,* ubi refert per extenſum hoc privilegium Crucesignatorum in hac Bulla contentum *num. 2. verſ. quidquid dicat* Hoſtienſ. Joan. de Anania *cit.* hanc opinionem communem dicens, Zabarel. *ibidem num. 10.* Geminian. *cit. cap. unic. §. Statuimus num. 5. de Clericis non reſiden. in 6.* Paſſerin. *ibidem num. 29. in princ.* Gigas *conſ. 144. num. 24.* Moneta *de diſtribut. part. 2. quæſt. 14. nu. 21.* Bonacin. *de horis Canonicis diſp. 2. qu. 5. punct. 4. nu. 5. Rubeus in adnot. ad d. deciſ. 576. num. 138. cum ſequenti, &* Rota *deciſ. 1. coram* Caſador. *de Cleric. non reſiden. in fine.*

Hæc opinio videtur etiam fundata in ratione, quia 9
reſidere in Eccleſia importat præſentiam in loco, ubi quis reſidere debet correſpectivè ad obligationem reſidendi, quæ adimpletur per præſentiam in loco, ſed pro lucrandis diſtributionibus, requiritur intereſſentia Divinis Officiis, ita ut non ſufficiat adeſſe in Eccleſia materiali, niſi interveniat in ipſis, ut latè Paſſerin. *cit. cap. unic. num. 29. & 31. & num. 44.* Verba enim Brevis debent intelligi juxta modum naturalem, & ſtrictè interpretari, ut minus lædatur tàm ſervitium in Divinis, quàm jus aliorum intereſſentium, ut generaliter eſt in omnibus gratiis Principis præſertim S. Pontificis, qui præ cæteris Juſtitiam amplecti ſolet Rota *deciſ. 31. num. 4.* poſt Albitium *de Inconſt. in judic.* & in terminis proſequitur *cit.* Rubeus *nu. 141. & 142.* Caſador. *cit. deciſ. 1. in fine*; & ex hac ratione plures diſpenſati à reſidentia, ut cauſa ſtudii, vel ratione trium menſium quoad Canonicos ad formam Concilii, ac hujuſmodi non lucrantur diſtributiones, ut alibi dicemus, & plura adduxerunt *cit.* Paſſerin. Rubeus, & alii.

Hinc diſpoſitio hujuſmodi privilegiorum, vel de- 10
debet importare expreſsè diſtributiones quotidianas,
vel

Digitized by Google

vel tacitè ex intereſſentia in Eccleſia, vel in Divinis, ut ultra prædictos dixerunt *cit.* Lotter *de re beneſ. lib.* 1. *quaeſt.* 19. *num.* 41.

11 Sed, quid dicendum ſi privilegium contineat non ſolùm mentionem de fructibus, ſed etiam procedit ulteriùs ad emolumenta quæcumque, an comprehendantur diſtributiones? Et tunc ſi concurrant etiam verba indicantia intereſſentiam, nulla cadit difficultas; ſi verò non adſit mentio intereſſentiæ, non venire diſtributiones dixit Rub. *cit. num.* 144. ubi requiri ſpecialem mentionem iſtarum.

12 Contrarium tamen dici poſſet quod ſi adſint verba prægnantia, ita ut in proprio ſignificatu comprehendere valeant diſtributiones quotidianas, etiam ſi in Brevi nulla ſit mentio de intereſſentia, ſed ſolùm de reſidentia, etiam lucrari diſtributiones prædictas docuit noviſſimè D. Piton. *diſcep. Eccleſ.* 1. *num.* 13. *&* 15. & facit Gonzal. *ad reg.* 8. *cancell.* §. 7. *proœmial. num.* 189. ea ratione adducta, quia ſicuti privilegium faciens mentionem de ſolis fructibus, comprehendit etiam diſtributiones ob mentionem intereſſentiæ factam; ita è converſo facta mentione de diſtributionibus, vel expreſsè, vel tacitè verbis eas importare valentibus, non reſtringuntur à verbis ſubſequentibus *ac ſi reſideret*.

13 .Verùm hæc amplector non indefinitè, nam ſi verba ſint ita, ut neceſſariam intereſs. diſtributiones quotidianas non complectantur, ita ut ultra fructus ordinarios alia non adſint emolumenta verificabilia etiam in fructibus fixis, & ordinariis beneficii, ita ut nec ſufficiant verba *fructus redditus*; *&* *proventus* quia iſta ſunt verba, quæ denotant relationem ſubſtantiæ Beneficii, notant Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancellar.* §. 7. *proœmial. num.* 186. *&* *ſequentibus*, *&* *num.* 190. Caſtrop. *cit. to.* 2. *diſp.* 3. *punct.* 9. §. 10. *num.* 5. *verſ. idem*, ubi etiam ſi fuerint verba: *quæcumque emolumenta*, quia intelligi debent famulatoriè ad reſidentiam; ſed quando dicta verba *quæcumque emolumenta* nullo modo poſſunt verificari in mero reſidente, cum præter fructus nihil aliud pro reſidentia lucretur, tunc poſſet ſubſtineri præfata opinio, ut veniant diſtributiones, ne verba illa remaneant fruſtratoria, & in hoc ſenſu etiam ſe explicat D. Pitonius *cit. diſcep.* 1. *num.* 13. *&* 17. *in fine* prout in ſimili, ſi omnes fructus Beneficii
14 conſiſtant in diſtributionibus ob eamdem rationem, ne remaneat indultum inutile, eas comprehendit, etſi non faciat mentionem de intereſſentia, quia verè potiùs dicuntur fructus exceptis tamen iis, quibus verè intereſſentibus acquiruntur, Ricc. *in praxi reſol.* 390. *nu.* 4. Barboſ. *de Off. Epiſ. p.* 3. *allegatione* 53. *nu.* 124. Gonzal. §. *citato num.* 157. *&* 158.

15 Non enim eſt par ratio, quod ſi in privilegio, ſeu indulto fiat mentio de fructibus, ob rationem etiam mentionis intereſſentiæ, importare diſtributiones quotidianas, ita verba importantia *emolumenta quæcumque* comprehendere debere diſtributiones, etſi non fiat mentio de reſidentia, quia benè in primo caſu verbum intereſſentiæ explicat mentem Summi Pontificis ſub verbo fructuum comprehendi omne id, quod per intereſſentiam acquiri poteſt, quia verè fructus ſunt in-
16 tereſſentiæ, ut notat Paſſerin. *cit. cap. unic. nu.* 12. In ſecundo etiam caſu, cum verba *emolumenta quæcumque* etſi poſita poſt fructus, redditus Beneficii verificari valent in emolumentis Beneficii, non debent trahi ad emolumenta ratione Divini Officii, quia Beneficiatus,
17 ea non habet ratione Beneficii abſolutè, ſed cauſativè, & potentialiter, quatenus uti talis poſſit intereſſe Divinis pro iis lucrandis, ut benè proſequitur Paſſerin. *cit. nu.* 13. de Luca ad Ventrigl. *to.* 1. *Annot.* 19. §. 1. *nu.* 1. *&* §. 2. *nu.* 5. Card. de Luca *ad Conc. Trident. diſc.* 15. *numer.* 2. *&* 3. & ſic cùm poſſint verificari verba *emolumenta* ratione reſidentiæ debitæ, non debent trahi ad ea, quæ ratione alterius ſuperinductæ qualitatis, ſcilicet Intereſſentiæ debentur; In hac enim
18 materia debet primò ex toto contextu verborum Indulti elici mens Summi Pontificis, & etiam ex cauſæ gravitate, vel neceſſitate, quæ magis latam, vel reſtrictam interpretationem meretur, & demum ex obſervantia aliorum ſimilium Indultorum pro eadem cauſa conceſſorum. Pignatell. *conſ.* 13. *tom.* 3. *numer.* 12.

Sed an privilegio continente verba, quæ importare
valeant diſtributiones in ſuo ſignificatu, & adſint 19
etiam verba importantia reſidentiam in Eccleſia, poſſit induci etiam acquiſitio diſtributionum quotidianarum? & affirmat D. Pitonius *cit. diſcept.* 1. *num.* 27. conando concordare opiniones Hoſtienſ. & Joan. Andreæ *in cit. cap. ad liberandum de Judæis*. Sed verè opiniones in genere concordat, non autem caſum privilegii Crucesignatis dati in hac Bulla, de quo loquuntur citati DD. nam etiam ipſe affirmat *num.* 27. *in fine* quod in caſu iſtius privilegii conceſſi verbis: *integrè percipiant beneficia ſua, ac ſi reſidentes in Eccleſia eſſent*, non importare diſtributiones quotidianas, quia integrè percipere beneficia ſua, inducit perceptionem integrorum fructuum beneficii, quod eſt quid diſtinctum quoad diſtributiones *cit. cap. ſuper ſpecula de Magiſtris &c. licet de præbend.* ubi benè *gloſ. v. diſtributiones*, quod intelligi debent verba de integritate corporis præbendæ, qua non frueretur uti abſens.

At etiam in genere non videtur tuta concordantia, quod tunc procedit opinio Hoſtienſis, quatenus verba ſint de integritate beneficii, ut erat caſus iſtius privilegii Cruce ſignatorum ibi: *integra percipiant beneficia ſua*; unde etſi adderentur verba; *ac ſi eſſent reſidentes in Eccleſia*, tamen cùm intelligi debeat iſta reſidentia in Eccleſia correſpectivè ad integritatem beneficii obtinendam, quam habere quis poteſt ſine intereſſentia in divinis, ſed ſolùm reſidendo, ut proſequitur *cit. gloſ. ver. diſtributiones verſ. quam alii de jure communi in cit. cap. licet de præbendis* ſecus autem procedit ſi verba ſint ampliora, & in genere quæcumque emolumenta valentia comprehendere in proprio ſignificatu etiam diſtributiones, quia tunc ly *in Eccleſia reſidentes* declaratur à dictis verbis, ut intelligantur pro intereſſentia. Verùm non eſt tuta hæc regula, quia cum uterque terminus ſit dubius, tam enim verba *quæcumque emolumenta*, quæ poſſunt intelligi reſpectivè ad præſentes, & reſidentes, quàm verba *in Eccleſia reſidentes*, quæ poſſunt importare, & in proprio ſignificatu important reſidentiam de jure communi neceſſariam in Beneficiato ad faciendos fructus ſuos, nequeunt ab aliis verbis æquivocis declarari, eo fortius, quia verba prædicta, *ac ſi eſſent in Eccleſia reſidentes* fuerunt ab ipſo Pontifice ſic declarata in *cit. cap. ſuper ſpecula de Magiſtris, ut in his terminis gloſ. marginalis cit. cap. licet de præbend. verſ. quod hic ſic interpretatus eſt Princeps per verbum volumus* & verè conſiderando illa verba, *acſi in Eccleſia reſidentes*, idem dicunt, ac ſi eſſent præſentes, & reſidentes, quod tamen non ſufficit, niſi interſit in Eccleſia: aliud enim eſt reſidere, & intereſſe in divinis, quia ly *Eccleſia* non ſtat materialiter, cum verbo *reſidere* adjuncto, ſed formaliter, cùm verè Epiſcopus, Parochus &c. dicantur reſidere in Eccleſia & ſi ab Eccleſia materiali abſint Pignatell. *conſult.* 4. *num.* 7. *tom.* 7. & reſidere in Eccleſia, non eſt inſervire Eccleſiæ, & pro diſtributionibus requiritur perſonale ſervitium in Eccleſia Ventriglia *tom.* 1. *annotat.* 19. §. 1. *num.* 2. & in *Concil. Tridentin. ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *de reform.* ordinatur, quod Epiſcopus teneatur ad perſonalem reſidentiam in ſua Eccleſia, non tamen hoc importat intereſſentiam in Eccleſia Cathedrali, quia reſidentia importat actum continuativum, qui nequit verificari in Eccleſia materiali, prout verificabilis eſt intereſſentia, quæ indicat actum phyſicum; & in terminis verborum ampliſſimè conceptorum unà cum dictis verbis *ac ſi in Eccleſia reſiderent*, quod non poſſint importare intereſſentiam in divinis, & ſic neque lucrum diſtributionum, procedit Rota *cit. dec* 1. *coram Caſſadoro*, ubi verba ſunt, *de percipiendis fructibus, qui reſidentibus in Eccleſia dantur, vel totum quod quis*

perci-

perciperet in Eccleſia reſidendò, conſiderando verbum *totum*, capax de ſe comprehendere diſtributiones, ſed cùm reſidentia in Eccleſia illud modificet, Rota reſolvit, non ſub eo comprehendi diſtributiones.

Unde concludendum, debere attendi veroſimilem mentem concedentis, & an augmentativè ad fructus, aſint alia verba, quæ per ſe verificari nequeant, niſi in diſtributionibus, ut ſupra dixi, ne gratia reddatur eluſoria, & non in pura reſidentia in Eccleſia, quæ de per ſe intereſſentiam neceſſariam non importat, neque adjunctis verbis dubiis, cùm in caſu verba debeant eſſe clara cum expreſſa mentione diſtributionum, vel talia, ut nullo modo poſſint verificari, niſi in illis, & tunc dicta verba, *ac ſi eſſent reſidentes in Eccleſia*, ſamulativè recepta, intelligi poſſunt de intereſſentia.

An vero hujuſmodi Indultum comprehendens di-
22 ſtributiones quotidianas, vel ob mentionem intereſſentiæ, vel ob expreſſam illarum enunciationem, comprehendat etiam Anniverſaria, funeralia, & alia hujuſmodi emolumenta, quæ dantur ex diſpoſitione hominis eis, qui certo actui intervenire debent? Et Negativè docent Moneta *de diſtrib. parte* 2. *cap.* 14. *num.* 22. Cened. *qu. Canon. cap.* 1. *num.* 5. Pignatell. *conſ.* 19. *nu.* 11. *to.* 3. Gratian. *cap.* 166. *num.* 28. *& ſeqq.* Caſtropal. *cit. punct.* 9. §. 10. *nu.* 7. Gonzal. *cit. num.* 177. *&* 181. *&* 206. De Luca ad Ventrigl. *in praxi par.* 1. *adnot.* 19. §. 2. *nu.* 4. D. Piton. *cit. diſcept.* 1. *nu.* 10. *&* 35. Bonac. *de horis Canonic. diſp.* 2. *qu.* 7. *punct.* 7. *num.* 3. *&* 4. Panimol. *deciſ.* 20. *adnot.* 3. *num.* 72. 73. *&* 74. Rota *dec.* 685. *nu.* 7. *cor. Merlino* aliàs *dec.* 59. *par.* 7. *recent.* prout neque compre-
23 hendit diſtributiones, quæ in pane, & vino conſiſtunt, & minutis, quæ dantur ipſis intereſſentibus, niſi omnes diſtributiones in ſimilibus conſiſterent, D. Piton. *cit. num.* 10. Panimoll. *cit. adnotat.* 3. *num.* 3.

Nec obſtat, quod Indultum comprehenſivum di-
24 ſtributionum, comprehendat omnia emolumenta, tam Ordinaria, quàm extraordinaria pro diſtributionibus aſſignata, nam non comprehendit Anniverſaria, & hujuſmodi, unde in Sac. *Congregat. Concilii in Burgi S. Domnini Jubilationis die* 19. *Aprilis* 1704. propoſitis infraſcriptis dubiis: *Primo, an Indultum Jubilationis conceſſum Razzino ſub die* 29. *Aprilis* 1702. *ſuffragetur pro participatione omnium fructuum, & diſtributionum, etiam extraordinariarum, & contentarum in decreto bo: me: Epiſcopi Pallavicini? Et quatenus affirmativè. Secundo, An dictæ diſtributiones veniant per Canonicos reſtituendæ à die intimatis Indulti? Eadem Sac. Congregat.*. Reſpondit *affirmativè ad utrumque. Et in Neapolitana Indulti*, quod fuerat conceſſum Canonico Neapolitano cauſa ſtudii, cum verbis: *omnia, & ſingula dicti Canonicatus, & Prebendæ proventus, fructus, redditus, Jura, & emolumenta quæcumque, necnon diſtributiones etiam quotidianas, ordinarias, & extraordinarias, quomodolibet nuncupatas, & in quibuſvis rebus conſiſtentes, ac undequaque provenientes, ac etiam ſolis præſentibus, & Divinis Officiis, ſinguliſque Diurnis, & nocturnis horis intereſſentibus dari, & præſtari ſolitas, & ad te ſi in dicta Eccleſia perſonaliter reſideres, ac Officiis, & horis prædictis aſſiduè intereſſes ſpectantibus, & pertinentibus percipere, & exigere &c.* Diſputatis ſubſcriptis dubiis *in Sac. Congregat. Concilii* 20. *Februarii* 1677. *Primò. An Canonico Ragna debeantur integræ diſtributiones quotidianæ, & omnia, quæ loco diſtributionum quotidianarum ſuccedunt? Secundo, an emolumenta intereſſentium Anniverſariis? Tertiò funeralibus? Quartò Miſſis aſſignata? Sac. Congregatio* reſpondit *affirmativè quoad diſtributiones, in reliquis negativè*. Et idem dixit *Sac. Congregatio Epiſcoporum in Monopolitana die* 9. *Septembris* 1667. referente fel. mem. Card. Imperiali, necnon *in Bituntina* 1. *Julii* 1679.

Ratio èſt in Anniverſariis, & hujuſmodi, quæ
25 dantur intereſſentibus ex diſpoſitione hominis, quia hujuſmodi Anniverſariorum emolumenta ſunt rigoroſiùs addicta ſervitio, & aſſiſtentiæ perſonali, quàm diſtributiones horarum Canonicarum ex voluntate Benefactorum, cui Princeps, niſi clarè explicet, derogaſſe non cenſetur, ut in terminis dixerunt, ultra citatos Paſſerin. *cap. unic. de Cleric. non reſiden. in* 6. *n.* 133. *&* Rota *deciſ.* 59. *nu.* 6. *& ſeqq. part.* 7. *recent.*

Contrarium tamen videtur tueri Pignatel. *conſult.* 19.
nu. 27. *& ſeq.* Sed verè caſus erat in privilegio con- 26
ceſſo ampliſſimis verbis comprehendentibus etiam Anniverſaria, & mortuaria quæcumque, ut ipſe dicit *cit. num.* 27. Aliud eſt enim quando tantùm Privilegium procedit generaliter quoad diſtributiones, etſi cum clauſulis prægnantibus, quæ ſemper famulantur principali diſpoſitioni, ut notat idem Pignatell. *num.* 5. *& ſeq.* præſertim in materia odioſa, & diſpenſationis, quæ ſemper ſtrictè eſt interpretanda.

Sed vera diſtinctio in hac materia eſt, quod aut
agitur de Anniverſariis, Mortuariis, Proceſſionibus, 27
& aliis actibus, in quibus adſunt emolumenta, quæque functiones ſint fixæ, nec contraria adſit diſpoſitio teſtatoris, ut participatio fiat à corporaliter intereſſentibus, & tunc ſtante Indulto percipiendi diſtributiones quotidianas, & quæcumque emolumenta, quæ debentur intereſſentibus, cùm taliter privilegiatus pro intereſſente habeatur, certum eſt quod omnia lucratur, ac ſi intereſſet; & licèt Papa non faciat verè non præſentem talem, quia hoc tantùm Divinæ Potentiæ eſt, tamen ſufficit, quod diſpenſatio faciat talem quoad effectus indè reſultantes, & ſic pro tali, ille cenſeatur, & caſus fictus habeatur pro vero. Lotter. *de re beneſic. lib.* 2. *quæſt.* 52. *numer.* 45. *& lib.* 3. *quæſt.* 15. *numer.* 64. *&* 65. Rota *deciſ.* 1251. *num.* 16. *&* 17. *coram Seraphin.* & in his terminis benè dixit Pignatell. *cit. conſ.* 19. *num.* 33. *& ſeqq.* ubi ex obſervantia Baſilicarum Urbis quoad diſpenſatos per Breve.

Secus autem ſi agatur de Anniverſariis, & ſimilibus non-fixis, vel in quibus cautum reperiatur per Teſtatores, & Fundatores, acquiri tantùm iis, qui corporaliter, & phyſicè in dictis actibus interveniunt, fundendo Deo preces, quia tunc niſi adſit expreſſa voluntas Papæ, cùm de poteſtate nefas ſit dubitare, ſimplex Indultum, quod habeatur quis pro intereſſente, nequit importare dicta emolumenta, quia ceſſaret voluntas eorum, qui præſentium ſingulas preces voluerunt, juxta quæ procedit Rota *cit. deciſ.* 59. *nu.* 7. *par.* 7. *recent.*

Hinc in Sacra Congregatione Concilii diſputato dubio in *Novarien. Jubilationis*, an frui deberent emolumentis Anniverſariorum, quæ fiunt infra annum, quamvis iis non aſſiſterent duo Canonici Eccleſiæ Collegiatæ S. Gaudentii Civitatis Novariæ, qui à ſan: mem: Clemente X. obtinuerant Indultum hiſce verbis conceptum: *Cum ſicut exponi feciſti tu, qui in ſexageſimoquinto ætatis anno conſtitutus, quadraginta, & amplius annorum ſpatio reſidens, Nos &c. tibi, ut quoad vixeris a prædicta Eccleſia abeſſe, ac interim omnia, & ſingula fructus, redditus, proventus, jura, obventiones, & emolumenta quæcumque, necnon diſtributiones etiam quotidianas ordinarias, & extraordinarias quomodolibet nuncupatas, & in quibuſvis rebus conſiſtentes, ac undecumque provenientes ad te ratione dicti Canonicatus, & Prebendæ, ſi in eadem Eccleſia perſonaliter reſideres, ac Divinis officiis, ſinguliſque diurnis, & nocturnis horis aſſiduè intereſſes, ſpectantes, & pertinentes, ac etiam ſolis præſentibus, & Divinis officiis, ac horis prædictis aſſiduè intereſſentibus manualiter quotidiè præſtari ac per eos lucrifieri ſolita, cum ea integritate percipere, cum qua perciperes, ſi perſonaliter reſideres, liberè, & licitè poſſis, & valeas concedimus, & indulgemus: Sac. Congreg. die* 2. *Octobris* 1677. reſpondit: *Affirmativè*. Verùm cùm poſtmodum ſub die 1. Julii 1679. in una *Bituntina Anniverſariorum* quæſitum fuiſſet, *An vigore indulti ſimilis jubilationis, Canonicus jubilatus percipere valeret, perinde ac ſi Choro perſo-*

Digitized by Google

perſonaliter intereſſet, emolumenta Anniverſariorum: Eadem *Sacra Congregatio negativè* reſolvit. Hinc cæteri Capitulares prædictæ Eccleſiæ Sancti Gaudentii freti hac poſtrema reſolutione, iterum obtinuerunt proponi dubium: *An Canonici jubilati vigore præfati Brevis frui debeant emolumentis Anniverſariorum, quæ fiunt intra annum, quamvis non aſſiſtant, ita ut ſtandum, vel recedendum ſit à deciſis?* Et *Sacra Congregatio* ſub die 29. Novembris 1681. reſpondit: *In deciſis quoad Anniverſaria fixa, & in quibus non eſt cautum.*

Idem confirmavit, repetitis reſolutionibus eadem Sacra Congregatio, tam in *Romana Jurium Canonicalium 5. Maii* 1703. in qua ad dubium: *An indultum vacandi Choro, aliiſque Divinis Officiis ex cauſa infirmitatis conceſſum, valeat etiam pro laudemiis, quindenniis. Capitulis, Anniverſariis, Feſtivitatibus, Proceſſionibus, ac pro quibuſcumque functionibus in Eccleſia peragendis, ita ut lucrari debeat omnia emolumenta communia nuncupata, & etiam Victualia, & Candelas?* Reſpondit *affirmativè etiam quoad laudemia, exceptis Anniverrſariis, & aliis obventionibus non fixis, & in quibus diverſimode fuerit à Teſtatore diſpoſitum:* quæ etiam confirmata fuit *die* 20. *Junii* 1705. quàm iterum in alia *Romana Jubilationis* 24. *Martii* 1703. ubi propoſito dubio: *An Jubilato debeantur emolumenta Proceſſionum, etſi illis non interfuerit?* Reſpondit *affirmativè*. Quid autem dicendum ſit de fallentiis, ſeù, ut vulgò ajunt, Punctaturis, & de aliis ad hanc materiam attinentibus, alibi diſquirendum relinquimus.

SECTIO III.

De bonis Eccleſiarum, & Monaſteriorum in locis, quæ occupantur ab Infidelibus.

SUMMARIUM.

1 *Bona Eccleſiarum, & Monaſteriorum ab hæreticis, vel infidelibus deſtructorum recuperata, cui debeant applicari.*

2 *Ad hoc adducitur diſtinctio Eccleſiarum.*
Ubi de Eccleſiis, quæ collegium continent, vel non, & nn. ſeqq.

3 *Bona Eccleſiarum, quæ non habent Collegium ſpectant in dicto caſu ad diſpoſitionem Sedis Apoſtolicæ.*

4 *Nec contrariatur id voluntati diſponentium, quia Papa eſt univerſalis diſpoſitor rerum Eccleſiæ.*

5 *In Eccleſiis, aut Monaſteriis, quæ continent Collegium quid dicendum?*
Diſtinguuntur ſpecies Collegiorum.

6 *Si adſit Collegium, quod ſit de per ſe, bona iſti applicantur, etſi in alio loco.*
Nec Summus Pontifex, etſi poſſit, ſolet in hoc juri illius derogare ibid.

7 *In caſu autem, quod omnes de Collegio perierint, ſpectant ad Sedem Apoſtolicam.*

8 *Ita eadem ratione in Monaſteriis, quæ ſunt de per ſe, etſi Monachi alibi idem repræſentent. bona iſtis adjudicantur, ſecùs ſi in totum deſtruantur.*

9 *Bona Fratrum Minorum transferuntur in aliud Monaſterium, quo ſit translatio Fratrum.*
Quare fuit opus privilegio in hoc?

10 *Si autem Eccleſia, aut Monaſteria ſint pars alterius Collegii, ſeu Religionis, quid dicendum, & cui bona applicentur?*

11 *Dicitur ſpectare ad Sedem Apoſtolicam; & quare.*

12 *Declarantur dicta per* Tambur. *& alia prædictis viſa contraria.*

13 *Si Monaſterium iterum recuperetur, an recuperet bona?*

14 *Papa ſolet indulgere dicta bona eidem Religioni.*

JUvat hic quæſtionem inſtituere, num bona Eccle-
ſiarum, vel Monaſteriorum ab hæreticis, vel infide- 1
libus deſtructorum debeant applicari aliis Eccleſiis,
vel Monaſteriis ejus Ordinis, aut potius ſubjaceant diſ-
poſitioni Summi Pontificis, qui in alios pios uſus,
etiam invitis Ordinibus prædictorum Monaſteriorum
ea applicare valeat, poſtquam loca redierunt in ma-
nus Catholicorum?

Ut materia iſta faciliùs dilucidetùr, & veritatis 2
certa notitia habeatur, neceſſe eſt, ut Eccleſiarum
multiformis diſtinctio tradatur. Aliæ enim ſunt Eccle-
ſiæ, quæ nullum Collegium continent, neque per
idem repræſentantur, ſed per pias diſponentium vo- 3
luntates fuerunt conſtructæ, cum onore ibi miſſas ce-
lebrandi, vel alia pia opera explendi; & bona iſta-
rum, nulli dubium eſt, quod maneant ſub libera diſ-
poſitione Summi Pontificis, qui ex juſta cauſa poteſt
illa applicare in alium pium uſum; quandoquidem bo-
na Eccleſiaſtica quoad dominium ſunt Eccleſiæ ejus
particularis, cui donata ſunt, cùmque ea ſit pars Ec-
cleſiæ Univerſalis, eadem bona quoad dominium ſpe-
ctant etiam ad Eccleſiam univerſalem, & conſecutivè
ad Summum Pontificem Paſtorem Univerſalem, cu-
jus eſt adminiſtrare, regere & illam gubernare *Can.
per principalem Can. cuncta per Mundum 9. quæſt.*
3. Turrecremat. 2. *lib. ſummæ cap.* 113. *propoſ.* 6.
Cajetan. 2. 2. *quæſt.* 43. *art.* 8. Adrian. *de reſt. quæſt.*
quæ incipit *pro clariori intelligentia concluſ.* 4. Lau-
dun. *in Clemen. quia contingit*, & poſt eum Car-
din. *numer.* 4. *de Relig.* Dom. Molin. *tom.* 1. *tract.* 2.
de juſt. diſput. 142. *col.* 2. *litt.* D. Propterea hiſce Ec-
cleſiis particularibus deſtructis, vel ex alia cauſa red-
ditis non aptis divinis uſibus, cura ſolius Summi Pon-
tificis eſt, bona earum in alium pium uſum applicare;
is quippè, qui dominus eſt, & univerſalis admini-
ſtrator, poteſt prædicta pia opera commutare, & in
alium pium uſum melius ſibi bene viſum conver-
tere.

Neque exinde defraudarentur piæ diſponentium vo-
luntates, qui in certum opus illa diſtribuenda reli- 4
querunt: Siquidem diſponentes in eorum diſpoſitio-
ne ſemper cenſentur uniformare eorum voluntatem
juxta mentem Summorum Pontificum, nec ab eo
quoquo modo ſe ſubtrahere, cùm ſit Pater, & Pa-
ſtor univerſalis, à cujus directione omnes fideles de-
pendere intelliguntur, igitur cùm dominium Eccleſiæ
prædictæ particularis per ejus deſtructionem evanue-
rit, & ſolùm remanſerit illud Eccleſiæ Univerſalis,
certè recuperatis bonis è manibus hæreticorum, vel
infidelium, illa remanent ſub diſpoſitione Paſtoris Uni-
verſalis Eccleſiæ, qualiter eſt Summus Pontifex, qui
ex ineffabili auctoritate ſua poterit idem ſuffragium
defunctis ex operibus commutatis præſtare, quod
ſentiebant ex operibus injunctis in eorum ultimis
voluntatibus Bart. *in tract. minor. lib.* 2. *diſt.* 2. *cap.*
3. *num.* 13. Armilla *ver. legib. num.* 55. Tabien. *ver.
legation* 2. *num.* 12. Angel. *eodem ver.* 2. *num.* 12. Co-
var. 2. *lib.* 3. *variar. reſol. cap.* 6. *num.* 7. *& in cit.
Clement. quia contingit cit.* Molin. *col.* 3.

Aliæ verò ſunt Eccleſiæ, quæ fuerunt conſtructæ
cum aliquo Eccleſiaſticorum Collegio, quod eaſ- 5
dem repræſentat; & iſtæ ſunt in duplici genere; ali-
quæ enim continent Collegium, de per ſe faciens
corpus ex ſe ſolo alteri non ſubordinatum, neque ſit
pars alterius Collegii Univerſalis, purà Eccleſiæ Col-
legiatæ, Canonicales, & ſimiles, & iſtæ cùm non
moriantur per deſtructionem materialem earum, ſed
vivant in illo Collegio, quouſque illud exiſtit, cer-
tè dominium immediatum bonorum remanet apud
idem, propterea, cum loca recuperentur ab hæreti- 6
cis, vel infidelibus, bona ſpectant ad Canonicos, vel
Clericos exiſtentes, per quos Eccleſiæ illæ vivunt, &
repræſentantur; non ſolet enim tunc Summus Ponti-
fex

Digitized by Google

ſex ex Dominio illo univerſali mediato penes Eccleſiam Univerſalem reſſidens, abſque urgentiſſima cauſa auferre ab Eccleſiis particularibus dominium bonorum immediatum, quod habent; ſi verò omnes
7 de Collegio mortui inveniantur tempore recuperationis bonorum ab hæreticis, vel infidelibus, & tunc cùm dominium particulare Eccleſiarum, quæ non exiſtunt, nec in ſui materialitate, neque formalitate, jam evanuerit, & ſolùm remanſerit illud penes Eccleſiam univerſalem, & ejus univerſalem Paſtorem, poteſt eo caſu Summus Pontifex liberè, bona applicare alteri pio uſui, ex ſupradictis, quod verificatur etiam
8 in iis Monaſteriis Regularium, quæ faciunt corpus diſtinctum de per ſe, ut ſunt in Germania aliquæ Abbatiæ, & dixi *tom. 1. ad Conſt. 1. Paſchalis II. ſect. 1. nu. 44. fol.* 366. & horum eadem eſt ratio, quia eorum bona acquiruntur Sedi Apoſtolicæ, vel alteri Monaſterio de ejus mandato. Si tamen Monaſterium ſit deſtructum unà cum Monachis, putà ſi iſti tranſeant in alium locum, tunc intrat quod dixi de Collegio Sæculari Clericorum, quod bona perveniant ad Monaſterium, in quod transferuntur Jo. Andr. *relat.* per Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. quæſt. 34. art. 3. concl. 1,* Barboſ. *de Jur. Eccl. lib. 2. cap. 12. nu. 66. & ſeq.* ubi ita diſtinguit Tamb. *de Jur. Abb. tom. 3. diſp. 5. quæſt. 7. num.* 7. Bonacin. *Oper. moral. to. 1. de Clauſur. qu. 2. punct. 9. §. 4. propoſit. 2. nur.* 3. & in his terminis, quod bona Monaſterii deſtructi perveniant in aliud, quod loco primi ſuccedit, cenſuit Rota *in Melevitana Sanctiſſimi Crucifixi 23. Martii 1672. num. 1. coram Bourlemont*, quæ eſt *deciſ. 35. poſt Novar. in Summa Bullarii*, ubi fuit deciſum, Imaginem Sanctiſſimi Crucifixi poſitam in Eccleſia PP. Dominicanorum Inſulæ Cretæ, & in occucupatione facta per Turcas translatam per nautam, ut deberet reddi PP. Dominicanis, nec potuerunt Religioſi dicti Monaſterii Cretæ de ea diſponere in præjudicium Monaſterii.

Hinc quia Religio Minorum incapacium bonorum
9 etiam in communi, eorum bonorum habet uſum tantùm, & proprietas extat penes Sedem Apoſtolicam, ideò ipſa ſpeciali privilegio conceſſit, ut bona in tali caſu transferantur in aliud Monaſterium, quò fit tranſlatio Fratrum, ut referunt *cit.* Barboſ. *num.* 68. Tam-
10 bur. *num. 7. verſ. ſi verò, Miranda cit. quæſt. 34. art. 3. concl.* 3. Difficultas exiſtit in illis Eccleſiis, quæ habent Collegium, quod eſt pars alterius Collegii magis univerſalis, ut puta ſunt Eccleſiæ alicujus Ordinis Religionum, in quibus videtur, quod dominium illud particulare non ſit ſolum apud Collegium particulare, ſed etiam apud illud univerſale, cujus eſt pars, ad differentiam dominii mediati, quod eſt apud Eccleſiam Univerſalem; tamen verius eſt, quòd dominium immediatum, & particulare non ſit, niſi apud Collegium illud particulare, licèt illud ſit pars Collegii univerſalis; ſiquidem diſponens in favorem alicujus Eccleſiæ, ſeù Monaſterii certi Ordinis, non intelligitur diſponere in favorem totius Ordini, ſed ſolùm in favorem illius Eccleſiæ, ſeu Monaſterii, & Monachorum, qui vivunt in tali loco, ita ut bona relicta tali Monaſterio non communicentur toti Ordini, nec in illis Monaſterium tale conſideratur uti pars, ſed utì corpus principale, & independens, aliàs ſequeretur quod Superior Generalis Ordinis, & Religionis poſſet indiſtinctè bona confundere Monaſteriorum particularium, quod nec ſomniatur in Religionibus; Itaque deſtructo Monaſterio, & Collegio Monachorum per eorum mortem, dominium illud particulare, & immediatum bonorum evanuit, & remanſit illud ſolum mediatum penes Eccleſiam univerſalem, ejuſque Paſtorem, qualis eſt Summus Pontifex, qui pro ſua voluntate, juſta aliqua cauſa exiſtente, poteſt illa in alios pios uſus applicare ex adminiſtrandi auctoritate, quam habet ſuper bonis Eccleſiæ.

11 Nec obaſtat argumentum deſuper allatum ex pia diſponentium voluntate, qui cenſentur relinquere bona tali loco; nam illud militat in excluſionem Ordinis, & Religionis, non verò Eccleſiæ univerſalis, quæ eſt mater omnium Eccleſiarum, & ad cujus pro-
pagationem à fidelibus conſtruuntur Eccleſiæ particu- 12
lares, quia ea eſt Sponſa Chriſti, cui omnia bona cenſentur donata; unde omnia bona particularia Eccleſiarum poſſunt à Summo Pontifice applicari in neceſſariam ſubventionem Eccleſiæ Univerſalis, aliàs Eccleſia naufragium pateretur, quod non verificatur in Ordinibus, & Religionibus, cùm unum Monaſterium non teneatur ſubvenire alteri Monaſterio inopi ejuſdem Religionis, nec poſſit Superior Generalis auctoritate ſua applicare bona unius Monaſterii ſiue Religionis in ſubventionem alterius; & ita in terminis docuit Joannes Franciſcus Ripa *in leg. quo minus numer.* 107. *ff. de flum.* ibi: *deſtructo Monaſterio, ut nunc proh dolor evenit in Alemannia propter hereſim Lutheranam, amittuntur jura Monaſteriis, & bona applicantur Superiori tamquam vacantia, & ſic Papæ.* Bald. *in proœm. ff. ff. col.* 2. ibi: *aliquando Monaſterium, Sacrum Collegium, vel Eccleſia deſeritur aut deſtruitur ſine ſpe reſtaurationis, in hoc caſu bona ad eam Eccleſiam, vel Collegium pertinentia verè vacant, & pertinent ad diſpoſitionem Eccleſiaſtici Principis, qui eſt Papa, ut ad pium aliquem uſum tamquam diſpenſator fidelis applicet, cùm ſint bona Dei, Chriſti, & Eccleſiæ univerſalis.* Bar. *in l. ult. nu. 22. ff. de Colleg. illicit. & l. ſicut §. in decurionibus, & §. ult. ff. quod cujuſque univerſ. gloſ. in cit. l. ſicut §. in decurionibus ver. nomen univerſitatis,* Innocen. *in c. cum ſuper nu. 3. de cauſa poſſeſ. & propr.* Abbas *in cap. recolentes nu. 3. de ſtat. Monachor.* Petr. Ancharan. *in c. un. qu. 4. de Religioſ. dom.* Petr. de Ubald. *tract. de mut. ſtat. Eccl. cap. 2. num. 3. qu. 6. tom. 3. Compoſtel. in cap. ne pro defectu nu. 4. de elect.*

Sed hujuſmodi adminiſtrationem ſpectare ad Reli- 13
gionem, & Superiorem Generalem illius, docuit Tambur. *cit. diſp. 5. quæſt. 8. num. 3. in fin.* qui tamen, vel debet intelligi ad formam, quam dixit ſupra *quæſt. 7. num.* 7. ſcilicet translationis Monachorum in aliud Monaſterium legitimo modo factæ, vel ſibi contrariatur, & in cit. *deciſ. 35. poſt Novar.* erat caſus, quo PP. Dominicani ab Inſula Cretæ in induciis cum Turcis obtinuerunt facultatem, prout alii Chriſtiani, ſecum trahendi res Sacras, & profanas, quæ ſemper dominium fratrum ſubſequutæ fuere, prout ſubſequi debent, ita ut ſi Monaſterium recuperetur, omnia jura etiam recuperantur, ſi extant reliquiæ filiorum dicti Monaſterii, ut proſequitur *cit.* Tambur. *numer. 4. in fine*, quidquid ſit in deſtructione facta ab habente legitimam poteſtatem Eccleſiaſticam.

Papa tamen ſine dubio facilè dicta bona Monaſte- 14
rii deſtructi Religioni applicabit, ut advertit id Barb. *cit. num. 67. verſ. & de ejus licentia.* Sed quomodo procedatur in bonis relictis Monaſterio cum lege, ut ſint ibi Monachi, ſub pacto reverſivo, an ſit locus reverſioni in dicto caſu, alibi dicam.

CONSTITUTIO I.

HONORII III.

Incipiens (*Has leges.*)

EPITOME BULLÆ.

HONORIUS &c.

COmprobat, & confirmat Papa Honorius in hac Conſtitutione quaſdam leges editas à Friderico II. Imperatore Romanorum pro libertate, & Immunitate Eccleſiaſtica, ac obſervari mandavit, quæ in Commentario referuntur.

COM-

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Honorius Papa III. cui ſucceſſit, & ejus origo, ac geſta referuntur, & nn. ſequen.*

2 *Creatus Papa plura geſſit egregia, & ejus obitus recenſetur.*

3 *Initium rectum Friderici Imperatoris, ac finis peſſimus in Regno.*

4 *Cauſa iſtius Conſtitutionis fuit confirmatio legum editarum à dicto Imperatore pro libertate Eccleſiæ.*

5 *Illas iterum confirmarunt alii Summi Pontifices.*

6 *Quæ ſint dictæ leges referuntur uſque ad decem.*

Quarum aliquæ hic explanandæ aſſumuntur, aliæ remiſſivè, & à quo Pontifice iterum confirmatæ ibid.

POſt obitum Innocentii III. ſucceſſit Honorius III.
1 renunciatus Summus Pontifex Kal. Auguſti 1216 in baptiſmate Cencius dictus, ex nobiliſſima Sabellorum proſapia Romana, ab Innocentio prædicto Cardinalis creatus & ſubinde Camerarius, ac Cancellarius S. R. E. adlectus, in quibus muneribus ſingularis ejus virtutis indicia præbuit. In ejus promotione, occaſione turbationum, quæ Italiam concutiebant, ſervatus fuit mos Conclavis, ut præſtò eſſet ele-
2 ctio ad occurendam malis languentis Chriſtianitatis, præcipuè in Oriente,, ubi Chriſtianorum vires ad occaſum vergebant, de quo uſu Conclavis alibi dicam. Exitus ſpem electorum non fefellit, dum Honorius expeditionem in Terram Sanctam provexit, zelum Eecleſiaſticum in Fridericum Imperatorem oſtendit, ac Bononienſes, & Viterbienſes ſubmiſit, Ordines D. Dominici, & D. Franciſci promovit, Sanctiſſimi Sacramenti Euchariſtiæ venerationem, datis litteris Epiſcopis, majorem quàm anteà decrevit, & poſt decem annos, & octo Menſes piè obiit. Ciaccon. *in ejus vita, ac alii.*

Aggrediendo igitur præſentis Conſtitutionis mate-
3 riam, explicandam atque Friderici leges ibi confirmatas, occurrit conſideranda, atque ſummis laudibus extollenda hujus Imperatoris Religio, ac Juſtitia, quæ in Imperii primordiis Eccleſiæ Romanæ privilegia, & immunitates fovendo, atque promovendo, refulſit. Licèt poſtmodum adeò à ſe ipſo diverſus fuerit, ut optimo jure eidem contigiſſe idem, ac Neroni fatendum ſit, qui ſicuti in primo Imperii quinquennio, parem in juſtitia, & pietate non habuit, ita in ſubſequenti ſeptennio tam pravè, & impudenter vixit, ut hominis, nedum Imperatoris titulo deſtitui dignus putatus fuerit. Eodem pacto Fridericus primis Regni initiis tam benè ſe geſſit, ut ab omnibus bonus agnoſceretur, idque indicant optimæ leges, quæ in hac Conſtitutione recenſentur, ſed voti perjurus, expeditionis Terræ Sanctæ Dei ſimul, ejus Summi Vicarii prævaricator extitit, unde bonorum, & Jurium Eccleſiæ uſurpator factus, tandem alienatus ab obedientia Summi Pontificis, excommunicare percuſſus à Gregorio IX. & Innocentio IV. ut in horum Conſtitutionibus recurret ſermo.

Iſte igitur Imperator dum pietatis Chriſtianæ com-
4 pos erat, leges has edidit, quas Honorius in hac Conſtitutione, edita Anno 1220. confirmavit, ac ſervari mandavit, prout etiam confirmarunt aliquas hujuſmodi leges Innocentius IV. *Conſt.* 9. Clemens IV. *Conſt.* 13. Bonifacius VIII. *in cap. Ut inquiſitionis de*
5 *hæreticis in* 6. Bonifacius IX. *in Conſt.* 4. Leo X. *Conſt.* 10. quæ Friderici leges ſunt regiſtratæ in *Cod. tit. de ſtat. & Conſuetud.* Similes quoque leges Valentiniani, & Valentis, necnon Juſtiniani Imperatorum, Eccleſiaſticæ immunitati faventes memorantur in *Can. in qualibet* 23. *quæſt.* 8. & aliis in locis Decreti Gratiani, quas latè reaſſumit Scortia *in ſelect. Conſtit. Pontificias Epit. 7. per tot.* Leges autem hic confirmatæ, hæ planè ſunt. Prima continet damnationem 6
omnium ſtatutorum contra libertatem Eccleſiaſticam editorum, & edendorum, cujus ſimilem tulit Carolus IV. Imperator, ut in *cit. Conſtitut.* 4 Bonifacii IX. & eorum generalis abrogatio habetur in *c. noverit c. grave de ſent. excom.* Secunda eſt, ut nulla poteſtas laica impoſitiones, & collectas indicat ſuper bonis, & perſonis Eccleſiaſticis, de quo diſponunt Textus præſertim *in cap. non minus cap. adverſus de Imm. Eccl.* Tertia, ut perſonæ Eccleſiaſticæ nullo modo in foro laicali neque Criminaliter, neque civiliter judicentur. Cui coincidit *Conſtitut.* Urbani VI. 3. Bonifacii 4. Martini V. 10. & fuſiùs *Bulla Cœnæ* §. 15. Quarta damnat hæretico quoſcumque cum pœna conſiſcationis bonorum, de quo videnda *d. Conſtit.* 13. Innocentii IV. incip. *ad extirpanda.* Quinta præcipit, quod Terrarum Rectores, hæreticorum exterminationem curare jurent, alias adminiſtratorum munera amittant, & idem ſtatutum ab Innocentio III. in *Concil. Lateran. cap.* 2. *&* 3. *cap. excommunicamus* 1. §. *moneantur*. Sexta, Domini temporales, vel Communitates ſi eorum terras ab hæreticis non expurgent, poſt annum requiſiti occupentur à Catholicis, ut ſupra. Septima damnat hæreticorum fautores, prout etiam in *Conſtitut.* incip. *excommunicamus* Gregorii IX. & in Bulla Cœna Domini, & Nicolai III. *Conſtitut.* 2. incip. *noverit.* Octava, Plura circa Naufragantium bona, ne occupentur ſtatuit, & innuit *tom.* 1. *Conſtit. Un.* Honorii II. & adſunt Conſtit. Julii II. 20. Pauli III. 42. & 57. & Bulla Cœnæ Domini. Nona Peregrinorum, & advenarum liberam receptationem, & de ſuis bonis diſponendi facultatem relinquit, & ſi quis inteſtatus deceſſerit, ad hoſpitatorem nihil perveniat, ſed bona ipſorum per manus Epiſcopi dentur hæredibus legitimis, in quorum defectum, locis piis. Decima Agricultorum ſecuritatem quoad perſonas, & res ſpectantes ad artem agrariam decernit, de qua plures Conſtitutiones de Agricultura adſunt.

Si cuilibet legi ex ſupra expreſſis declaratio in unico Commentario fieret, ſatis protenderetur, & in reliquis Conſtitutionibus ſermo reincidet, unde juxta ſtylum, aliquas excipimus in hoc Commentario, alias cæteris de re tractantibus remittendo, & ſic de prima, ſexta, & nona erit ſermo.

SECTIO I.

De prima lege contenta in hac Conſtitutione, nempe quod leges, aut ſtatuta laicalia non habeant poteſtatem in Eccleſias, & Eccleſiaſticos.

SUMMARIUM.

1 *Duæ ſunt in Eccleſia Univerſali Summæ dignitates, Pontificia, & Imperialis.*

2 *Prima præfulgentior eſt, cui omnes ſubduntur, ſecus altera.*

3 *Libertas Eccleſiaſtica à Judice Sæculari, procedit à jure divino.*

4 *Id probatur dictis Sacræ Scripturæ, Conciliorum, Sacrorum Canonum, & oraculis Imperatorum.*

5 *Etiam à tempore Pharaonis id probatur.*

6 *Hoc idem aſſerunt Canoniſtæ.*

7 *Alii dicunt ſaltem à Jure divino originem duxiſſe.*

8 *In primitiva Eccleſia Eccleſiaſtici ſubibant Judicia Sæcularia, & tributa, ob præpotentiam Imperantium.*

9 *Immunitas Clericorum, quæ de jure divino eſt, à Prin-*

à Principibus laicis piis ſuis in uſum redacta, compreſſa Tyrannide Imperatorum Gentilium.

10 *Leges contrariæ Civiles irritæ ſunt, & revocatæ ab iiſdem Imperatoribus, & caſſatæ à Summo Pontifice.*

11 *Imperatores in eorum legibus ad favorem dictæ libertatis ſemper uſi ſunt verbis* reſtituere, reintegrare, & non uſurpari, *quæ verba indicant innatam libertatem.*

12 *Leges laicales non comprehendunt Eccleſias, & Eccleſiaſticos tàm ex defectu poteſtatis, quàm voluntatis.*

13 *Dictæ leges, & Statuta ipſo jure ſunt nulla reſpectu Eccleſiarum, etiam indirectè.*

14 *Id probatur jure naturali, & divino. Suntque delenda à libro Statutorum ibid.*

15 *Nec conſuetudo contraria ſuffragatur.*

16 *Proferens dictas leges, & ſtatuta contra perſonas, & bona Eccleſiaſtica eſt excommunicatus.*

17 *Leges Sæculares, etſi favorabiles non cogunt Clericos, & Eccleſias uti leges, niſi ſint approbatæ ab Eccleſia.*

18 *Quomodo id procedat ſi ſint privilegiativæ.*

19 *Leges in jure Civili contentæ circa Clericos, & Eccleſias, imò etiam circa Myſteria fidei, quomodo inſerantur.*

20 *Quare leges Friderici Imperatoris fuerunt à Pontificibus confirmatæ.*

21 *Infliguntur pœnæ contra eas non obſervantes.*

22 *An leges Civiles generaliter diſponentes, nulla facta mentione Clericorum obligent Clericos, itaut jure Eccleſiaſtico debeant eas ſequi.*

Diſtinguitur vis coactiva à directiva ibid.

23 *Quomodo teneantur Clerici quoad vim directivam?*

24 *An teneantur indirectè?*

25 *Opinio Auctoris eſt non teneri, neque directè, neque indirectè, & nn. ſeqq.*

26 *Laici nullam habent Juriſdictionem in Clericos, & Eccleſias.*

27 *Lex nulla eſt, quæ nequit inobedientem cogere.*

28 *Lex non dicitur legitimè lata ab eo, qui non habet legitimam poteſtatem.*

29 *Lex lata à Rege unius Regni, nequit directivè cogere alios alterius Regni.*

30 *Civis unius Regni non tenetur ſe conformare legi alterius.*

31 *Contrarium videtur elici ex ratione, Clericos eſſe Reipublicæ membra, & ſic debere ſe conformare toti.*

32 *Quomodo id debeat procedere.*

33 *Eccleſiaſtici nequeunt cogi ad reparationem murorum, pontium, & ad Salarium Medici, à poteſtate laica.*

34 *Sicuti non tenentur ſervare pretium in venditione poſitum à Communitate.*

35 *Poſſunt vendere Vinum ad minutum pretio cariori, & aſportare frumenta, prout emptores ab iis.*

36 *Eccleſiaſtici quomodo poſſunt dici materialiter teneri ad aliquas leges Civiles.*

37 *Rurſus tenentur ad obſervantiam Juris Civilis confirmati à Papa, vel expreſsè, vel tacitè in iis, quæ non diſponuntur à Jure Canonico.*

38 *Leges Canonicæ, & Civiles ad invicem ſuffragantur.*

39 *Approbatio Papæ quoad leges Civiles intelligitur quoad contentas in Jure Civili, & non contrarias juri Canonico.*

40 *Tunc eſt recurrendum ad jus Civile quando non ſit expreſſa mentio de Clericis, & non agatur de cauſa ſpirituali.*

41 *Cum dictis limitationibus reſpondetur argumentis, teneri Clericos legibus laicalibus vi directiva.*

42 *An Clericus, qui non habet qualitates Sacr. Concil. Tridentini* ſeſſ. 23. cap. 6. de reform. *itaut privetur privilegio fori, ſubjiciatur ſtatutis, & legibus laicalibus?*

43 *Clericus filiusfamilias habet factionem teſtamenti de bonis adventitiis acquiſitis tàm poſt, quàm ante Clericatum.*

44 *Sed de adventitiis quæſitis ante Clericatum debet diſponere cum conſenſu Patris, qui requiritur non ad convalidandum actum, ſed ratione uſusfructus, quem in illis Pater habet.*

45 *Pater non habet uſumfructum in adventitiis filii Clerici.*

Sed id non procedit in adventitiis acquiſitis ante Clericatum, ibidem.

46 *Quod hic dicitur, intelligitur de Clericis, ſivè conſtitutis in majoribus, ſivè in Minoribus Ordinibus, & in initiatis prima Tonſura.*

47 *Refertur ſententia quorumdam aſſerentium, Clericum non habentem requiſita Concil. Trident. eſſe ſubjectum legibus laicorum.*

48 *Adducuntur rationes, quibus moventur Doctores prædictæ ſententiæ.*

49 *Concilium Tridentinum ſubſtulit privilegium fori Clericis non ſervantibus ejus requiſita, ſed reliquit eis integra alia privilegia.*

50 *Clerici non ſervantes dicta requiſita, ſi adhibita trina monitione, adhuc ea non ſervent, non ſolùm privantur privilegio fori, ſed etiam ſubduntur legibus laicalibus, & nn. ſeq.*

Atque in hoc ſenſu procedunt Doctores contrarium ſentientes ibidem.

51 *Si verò non adhibeatur trina monitio, non remanent ſubjecti legibus laicalibus, licèt priventur privilegio fori.*

Adducuntur requiſita Concilii Triden. & quòd ejus diſpoſitio ſit pœnalis, ibidem.

52 *Clericus non ſervans requiſita Concilii adhuc eſt verus Clericus, & ſolùm ex diſpenſatione ipſius Concilii ſortitur forum laicale.*

Neque in hoc caſu eximitur à foro ſpirituali ſui Ordinarii ibidem.

53 *Clericus, qui non ſervatis requiſitis amiſit privilegium fori, poterit eximi à foro laicali, ſi poſtea dicta requiſita obſervet.*

EX juſtiſſima cenſura præmemoratarum Legum Fri-
derici Imperatoris obſequentium immunitati, & 1
libertati Eccleſiæ luculenter eruitur, quàm infimo
gradu diſtet Sæcularis Poteſtas ab Eccleſiaſtica, quòd
aurum non tàm pretioſius ſit plumbo, quàm Regia
poteſtate ſit altior ordo Sacerdotalis, ut verbis utar
Gelaſii Papæ reſcribentis Anaſtaſio Imperatori re- 2
latis in *Can. duo ſunt 96. diſt.* Coincidit *can. certum
3. can. ſuſcipitis diſt. 10. can. ſi Imperator can. Con-
ſtantinus 96. diſt. cap. ſolitæ de major. & obed. &
Extravag. unam Sanctam eod. tit.* & in Legibus Ci-
vilibus *authent. quomodo oporteat Epiſcopos collat. 1.
tit. 6. aliiſque concordan.* Petro enim fuit dictum,
quodcumque ligaveris, &c. univerſaliter enim Chriſtus
loquutus fuit, nulla data exceptione, ſivè limitatione,
& priùs ipſe Deus Jerem. 1. ait: *Ecce conſtitui te ſu-
per gentes, & Regna, ut evellas, & diſſipes, & ædi-
fices, & plantes;* Juriſdictio Regum eſt tantùm quo-
ad certas perſonas, & res temporales: Eccleſiaſtica eſt
circa omnes, & in re nedum ſpirituali, verùm etiam
temporali ad ſpiritualem tendente, & ſic magis di-
gnior, & univerſalis, hinc nil mirum, ſi vidimus plu-
ries Imperatores Sacerdotum pedibus provolutos.
Conſona igitur juri fuit lex iſta prima hic à Fride-
rico prolata, quod poteſtas laica vires non habeat
ferendi leges, & Statuta in Eccleſias, & Eccleſia-
ſticos.

Manifeſtiſſimè libertatem Eccleſiaſticam à Jure
Divi-

Divino ortum trahere plura probant Concilia, &
Summorum Pontificum teſtimonia indubitata deduca-
4 turque præcipuè ex *Pſalm.* 140. *Nolite tangere Chri-
ſtos meos, & Zach.* 2. *Qui vos tangit, pupillam
oculi mei tangit. Matth. cap.* 17. ubi Dominus inter-
rogavit D. Petrum, Reges Gentium à quibus tributa
exigerent, à filiis ſuiné, an ab alienis? Apoſtolus
reſpondit: ab alienis. Chriſtus dixit: ergo liberi ſunt
filii. Quo in loco ita Div. Hieronymus ait: *Ille pro
nobis crucem ſuſtinuit, & tributa reddidit: Nos pro
illius honore tributa non reddimus, & quaſi filii Re-
gis à vectigalibus immunes ſumus.* Et Joannes Papa
his verbis invehitur contra Imperatorem hæc atten-
tata molientem: *Contra diſpoſitionem cæleſtis ordinis
nil uſurpet. Ad Sacerdotes enim Deus voluit, quæ
Eccleſiæ diſponendæ ſunt pertinere, non ad ſæculi po-
teſtates*, quæ reſeruntur in *can. ſi Imperator* 96. *diſt.*
Conſonant *cap. quamquam de cenſibus in* 6. *can. re-
latum* 11. *quæſt.* 1. *cap. nimis de Jurejur.* & Innocen-
tius IV. in *Conſtit.* 10. jam commentata, divinis, &
humanis legibus contrariam dixit legem Henrici li-
bertatem Eccleſiæ vulnerantem, & in Concilio Ro-
mano III. *cap.* 1. *relat. in can. benè quidem* 96. *diſt.*
& in Synodo Romana VI. *relat. in can.* 16. *quæſt.* 1.
in Concilio Lateranenſe I. ſub dicto Innocentio III.
cap. 44. *relat. in cap. cum Laicis de reb. Eccleſ. non
alienand. & in cap. Eccleſia Sancta Maria de Con-
ſtit. & cap. non minus de immunitate Eccleſiaſtica*,
& in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. *Cum
jure tàm divino, quàm humano, laicorum poteſtas
nulla in Eccleſiaſticas perſonas tributa ſit innovamus
omnes, & ſingulas Cathedrales, &c.* & in Concilio
Colonienſi *part.* 9. *cap.* 29. *Immunitas Eccleſiaſtica
vetuſtiſſima res eſt jure pariter divino, ac humano
inerudacta.* Et in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 20.
*de reformat. Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum immunitas
Dei ordinatione, & Canonicis Sanctionibus inſtituta
eſt.* Unde pientiſſimus Conſtantinus ea aurea verba
protulit Epiſcopis quibuſdam coram ſe ab aliquibus
querelatis. *Vos à nemine dijudicari poteſtis, quia ad
Dei ſolius judicium reſervamini*, ſubjungens, ſuum
non eſſe judicare in cauſis eorum, ſed judicari, imò
neque legere voluit libellos ipſi datos, ut notat So-
zom. *lib.* 1. *cap.* 20. & refertur *in can. continua* 11.
quæſt. 1. *& can. futuram* 12. *quæſt.* 1, unde benè tra-
5 ditur *in cit. cap. non minus*, Pharaonem Sacerdotes,
& eorum poſſeſſiones in priſtina libertate dimiſiſſe,
nec dicit immunitatem conceſſiſſe, & ſic quod erat
ante quamcumque humanam conſtitutionem præſer-
vavit, & conſonat etiam lex Imperialis in *leg. San-
cimus* 22. ibi: *competens prærogativa cæleſti favore
6 conſervetur Cod. de SS. Eccleſiis*, & hæc eſt unani-
mis ſententia Canoniſtarum immunitatem Eccleſiaſti-
cam eſſe de Jure Divino. Fagnan. *in cap. Eccleſia S.
Mariæ num.* 15. *de conſtit. & in cap. non minus nu-
mer.* 4. *de immunitate Eccleſiarum*, Bonac. *de cenſu-
ris in Bulla Cœna diſp.* 1. *quæſt.* 16. *ſect.* 2. *punct.* 1.
& ſeq. Idem in 8. *præcept. Decalog. diſp.* 10. *quæſt.* 2.
part. 1. *§.* 1. *num.* 3. Thom. del Bene *tom.* 1. *de immu-
nit. Eccl. par.* 1. *cap.* 1. *dub.* 2. per totum. Et apud cita-
tos, alii ferè innumeri DD. idipſum unanimiter aſ-
ſerentes, ac multis auctoritatibus, & rationibus com-
7 probantes. Aliis dicentibus à Jure Divino ſaltem ori-
ginem ducere. Gonzalez *in cit. cap. non minus num.* 8.
Barboſ. *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. cap.* 39. *§.* 5. *numer.* 3.
Covarr. *lib.* 1. *variarum cap.* 17. Guevara *pro Pontif.
aſſert. lib.* 1. *§.* 7. *num.* 31. Bobadilla *lib.* 2. *polit. cap.* 28.
Suarez *ad Regem Angliæ de immunitat. Eccleſ. lib.* 4.
cap. 8. *num.* 9. latè Rota *deciſ.* 339. *part.* 6. *& coram
Coccino in Barchinonen. exemptionis* 20. *Junii* 1636.
deciſ. 2196.

8 Nec obſtat, quòd in primitiva Eccleſia paſſim Ec-
cleſiaſtici non ſolùm judicibus laicis ſubjiciebantur,
ſed etiam illos adibant, tributa ſolvebant, etenim id
erat de facto, ob præpotentiam Imperantium, non
autem de jure, prout appellavit Div. Paulus Cæſa-
rem, jure naturali ſe tuendo, redimens ſe à vexatio-
ne, ut comprobat Suarez *lib.* 4. *de immunit. cap.* 10.
num. 4. Immunitas enim quæ de Jure Divino eſt ab 9
orthodoxis Principibus ſuum uſum, & exercitium
obtinuit, compreſſa tyrannide Gentilium Imperato-
rum, quoniam dicti Principes non conceſſerunt im-
munitatem, ſed detexerunt, ut aſſerit Imperator Ju-
ſtinianus in *cit. leg. ſancimus*, Paul. Comitol. *reſponſ.
moral. lib.* 1. *cap.* 97. *num.* 11. Barbor *mox cit. cap.* 39.
§. 5. *num.* 7. & Leges Civiles contrarium forſan aſſe- 10
rentes, ut *author. nullus Cod. de Sacroſanct. Eccleſ.*
aliæque, ſunt irritæ, prout ſæpè ſæpius Imperatores
ipſi, & Romani Pontifices hujuſmodi leges præjudi-
ciales immunitati abrogarunt; Optimi enim Impera- 11
tores potiùs uſi ſunt verbis reſtitutoris, & reintegra-
toriis priſtinæ libertatis vi aliquorum compreſſæ,
quàm novæ largitionis. Unde ad inſtantiam Hilarii,
ut refert Baronius anno 130. Conſtantinus Magnus
mandavit, uſurpare, & præſumere contra libertatem
Eccleſiaſticam non licere laicis, quæ verba ſupponunt
non quidem novam conceſſionem, ſed jus quod jam
habebat Eccleſia ne illi detrahatur, ut advertit Sua-
rez *in tract. de fidei defenſ. lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 6.

Ex hac enim libertate Eccleſiæ à Sæculari pote- 12
ſtate elicitur, leges laicales Eccleſias, & Eccleſiaſti-
cos non comprehendere; deficiente enim poteſtate,
& juriſdictione, deficit effectus legis *leg. finali ff. de
juriſdictione omnium Judicum, cap. à nobis il primo
de ſententia excomm.* Fridericus de Senis *quæſt.* 91.
num. 4. *verſ. præterea.* Jo: Viſehis *tract. de immunit.
Eccleſiæ in principio num.* 35. Valenzuola *in defenſio-
ne Monitorii Paul. V. in Venetos art.* 1. *à numer.* 2.
Andreas Barbatia *volum.* 4. *conſ.* 35. *num.* 15. Imò ac-
cedit defectus voluntatis, nunquam enim hæc præſu-
mitur, niſi directè ad ſubjectum propriæ poteſtati
ſubditum, cùm voluntas reguletur à poteſtate, Butrius
in cap. Eccleſia S. Mariæ de conſtit. in fin. Fagnan.
ibid. num. 8. Rota *deciſ.* 38. *num.* 5. *part.* 19. *recent.
& ead. deciſ.* 9. *num.* 15. *& deciſ.* 10. *num.* 19. poſt
Conſtantinum ad ſtatuta Urbis.

Dictæque leges, & ſtatuta à Sæculari poteſtate con- 13
dita ipſo Jure ſunt nulla reſpectu Eccleſiarum, ut *in
cap. Eccleſia S. Mariæ de Conſtit. & cap. Quæ in Ec-
cleſiarum eod. tit. cap. Noverit de Sent. excommunica-
tionis, & cap. ult. de Immunitat. Eccleſ. in* 6. *& in tit.
Cod. de Sacroſ. Eccleſ. per plures leges*, Alagona *in
comp. Jur. Can. part.* 7. Ant. Auguſtinus *collect.* 3. *de-
cret. lib.* 1. *ſub tit. de foro compet. cap.* 5. Joann. Andr.
in ſumma ad decretales ſub hoc titul. numer. 15. *pag.* 7.
Grammat. *deciſ.* 100. *num.* 7. Barboſ. *cit. cap. Eccleſia
S. Mariæ num.* 1. *&* 2. *ac num.* 19. & hoc tam ſi di-
rectè, quàm ſi indirectè Eccleſias, & Eccleſiaſticos tan-
gant cùm in moralibus unum alteri æquivaleat.

Hocque eſt verum, tàm inſpecto jure naturali, 14
quàm divino *Innocent. Hoſtienſ. in cap.* 2. *de major,
& obed. gloſ. verb. divino in cap. quamquam de Cenſib.
in* 6. *can. ſi Imperator.* 96. *diſt.* omnes ferè DD. *ad d.
cap. Eccleſia S. Mariæ de conſtitut.* Bellett. *diſquiſit.
Clerical. part.* 1. *titul. de favore Clericorum perſonali
§.* 1. *num.* 18. Sylv. *verb. immunitas* 1. *quæſt.* 3. *verſ.
ſecundum ad munera.* Angel. *in ſumma ver. Immuni-
tas num.* 33. *verſ.* 11. Cardinal. Bellarmin. *libr.* 2. *de
membris Eccleſ. militant. libr.* 1. *de Clericis cap.* 28.
propoſ. 5. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 12.
quæſit. 1. Vivius *commun. Opin. tom.* 1. *opin.* 37. *in prin-
cipio*, Molina *de Juſt. tract.* 2. *diſp.* 31. *concluſ.* 1. *&*
3. & alii innumeri, quos refert Barboſ. *cit. cap. Ec-
cleſia S. Mariæ num.* 19. Quodque hujuſmodi ſtatuta
Eccleſiis præjudicialia ſint delenda à libro Statutorum,
præſcribitur in eadem lege prima Fridirici, confirma-
ta in hac conſtitutione, & tradiderunt Bartol. *in auth.
caſſa C. de Sacroſ. Eccleſ.* Panorm. *in cap. noverit de
ſent. excomm.* Scortia *cit. epit.* 7. *theorem.* 15. *in fin.*

Adeò ut nullatenus conſuetudo in contrarium poſ- 15
ſit introduci, etiamſi ſit longiſſimi temporis, ut ex
DD. latè idem Barboſ. *cit. loco num.* 20. nedum quia
talis conſuetudo eſt invalida, utpotè contra libertatem
Eccleſiæ *cap.* 2. *de foro compet.* verùm etiam, quia eſſet
contra

Digitized by Google

contra Jus divinum, & propterea nullius eſſet robo-
ris Puteus *deciſ.* 365. *nu.* 2. Surd. *conſ.* 301. *num.* 52.

Imò audentes edere hujuſmodi ſtatuta, res, perſo-
16 naſve Eccleſiaſticas percutientia, pœna excommunica-
tionis plectuntur ipſo facto incurrenda ſoli Summo
Pontifici reſervatæ per Bullam in Cœna Domini *num.*
15. Ubi excommunicantur omnes qui Statuta, Ordi-
nationes, Conſtitutiones, Pragmaticas, ſeu quævis
alia decreta in genere, vel in ſpecie ex quavis cauſa,
& quovis quæſito colore, ac etiam prætextu cujuſvis
conſuetudinis, aut privilegii, vel aliàs quomodolibet
fecerint, ordinaverint, & publicaverint, vel factis,
& ordinatis, uſui fuerint, unde Libertas Eccleſiæ
tollatur, ſeu in aliquo lædatur, vel deprimatur, aut
alio quovis modo reſtringatur, ſeù Apoſtolicæ Se-
dis, ac quarumcumque Eccleſiarum juribus quomo-
dolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expreſsè
præjudicetur.

Hinc ex defectu ejuſdem poteſtatis leges Sæculares
17 etiamſi ſint favorabiles Clericis vim non poſſunt ha-
bere uti leges, ut clarè *in cap. Eccleſia Sanctæ Ma-
ria de conſt.* ibi *Nos attendentes quod Laicis ſuper Ec-
cleſiis, & Perſonis Eccleſiaſticis nulla ſit tributa pote-
ſtas, quos obſequendi manet neceſſitas, non auctoritas
imperandi, à quibus ſi quid motu proprio ſtatutum
fuit, quod Eccleſiarum etiam reſpiciat commodum,
& favorem, nullius firmitatis exiſtit, niſi ab Eccleſia
fuerit approbatum*, ubi Abbas *num.* 10. *&* 26. *& in
cap. quod Clericis nu.* 38. *de foro competenti*, Felin.
num. 40. Decius *nu.* 87. Fagn. *num.* 7. Azor. *to.* 1. *lib.*
5. *cap.* 11. *&* 15. Suarez. *de legibus lib.* 3. *cap.* 14.
num. 15. de Grais. *de effect. Clerical. effectu* 2. *nu.* 199.
Gonzalez. *in cap. qua in Eccleſiarum* 7. *n.* 12. *in fine
de Conſtitutionibus* Tho. del Bene *de immun. to.* 1. *cap.*
18 8. *dub.* 2. *num.* 13. Grammaticus *deciſ.* 100. *num.* 11.
hoc tamen ita intelligendum eſt, ſi talia ſtatuta pro-
cedant jubendo, aut vetando, non idem ſi privile-
giando; etenim conceſſio privilegii, juriſdictionem
non requirit, cùm ſit effectus ſolius liberalitatis, quæ
etiam in non ſubditos exerceri poteſt, Suarez. *ad-
verſus Regem Angliæ lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 9. Abb. *in
cit. cap. Eccleſia num.* 26. Gonz. & del Bene *loc. cit.
nu.* 16. ſed quatenus Eccleſiaſtici per viam privilegii
poſſint uti ſtatutis laicorum, alibi dicam.

Neque ex eo, quod in corpore Juris Civilis repe-
19 riantur plures leges reſpicientes Eccleſias, & Eccleſia-
ſticos, argui valet poteſtas laicorum in eos, quodque
aliàs fuiſſent fruſtratoriæ; ſiquidem argumentum non
currit, quia etiam ibidem adſunt leges reſpicientes
Myſteria Sanctiſſimæ Trinitatis, & fidem Catholi-
cam, ut in titulo *de Summa Trinitate*: & tamen ne-
fas eſt in Myſteriis fidei laicos manus apponere. Veri-
tas igitur eſt, illas leges fuiſſe poſitas famulando Ec-
cleſiæ præceptis *cap. ſuper ſpecula de privil.* ibi: *San-
cta Eccleſia legum Sæcularium non reſpuit famulatum.*
Ita etiam quoad Eccleſias quandoque vim obtinuere
quatenus à Summis Pontificibus fuerunt confirmatæ
Bellarm. *de poteſt. Pontif cap.* 34. Baron. *tom.* 7. *Anno*
539. del Bene *de immun. tom.* 1. *cap.* 1. *dub.* 2. *num.* 18.

Unde nil mirum, ſi leges iſtæ Friderici Imperato-
20 ris pro libertate Eccleſiaſtica editæ, quo robur validi-
tatis haberent, confirmationem Honorii receperunt &
inflictis pœnis contra inobedientes, ut in §. 1. hujus
noſtræ conſtitutionis, prout egerunt alii Pontifices ſu-
21 pra enunciari circa has, & Caroli IV. leges, de qui-
bus dixit Bonif VIII. *in cap. ut Inquiſitionis de Hæ-
retic. in 6.* ibi: *quatenus Dei, & Eccleſiæ Sancta ſua
honorem promovent, & Hæreticorum exterminium pro-
ſequuntur, & ſtatutis Canonicis non obſiſtunt.*

Sed an leges civiles generaliter diſponentes, nulla
22 tamen facta mentione rerum, & perſonarum Eccle-
ſiaſticarum obligent Clericos, ut ſecundùm eas poſſit
à Judicibus Eccleſiaſticis Judicari, ſi Canonibus Sacris
non repugnent? Certum quidem apud omnes eſt, perſo-
nas Eccleſiaſticas non teneri legibus Laicalibus quo-
ad vim coactivam, ſcilicet non poſſe cogi quantum
eſt ex vi dictarum legum, licèt poſſint alioquin pro-
pter delicta, ſivè quaſcumque tranſgreſſiones ab ipſis
patratas puniri arbitrio Prælatorum, contra aliquos
docentes poſſe Clericos cogi ex vi legis Sæcularis, ſed
ab Epiſcopo, non à Poteſtate Sæculari. At aſſertio no-
ſtra eſt communis, ut docet Merolla *cap.* 3. *diſp.* 4. *de
legibus num.* 607. *& ſeq.* plures adducens DD. Laym.
lib. 1. *tract.* 4. *cap.* 13. *num.* 2. Nam quod non poſ-
ſint Clerici puniri à Laicis, eſt indubitatum, cùm ex-
preſsè repugnet Sacrorum Canonum diſpoſitioni, pro-
hibentium perſonis Laicis judicium in Eccleſiaſticos.
Sed an Judices Eccleſiaſtici debeant pœna à lege Ci-
vili impoſita plectere Clericum delinquentem, ſi non
ſit alia pœna à lege Canonica conſtituta, reſolvit *cit.*
Merolla negativè, ſed poſſe Epiſcopum punire ſuo ar-
bitrio *num.* 608.

Quoad vim verò directivam, Clericos Laicalibus le-
gibus teneri affirmant Bartol. *in leg. cunctos populos* 23
C. de Summa Trinitate, Panormit. *in cit. cap. Eccle-
ſia S. Maria num.* 13. Felinus *num.* 81. *&* 85. Gon-
zal. *in cap. qua in Eccleſiarum num.* 12. *eodem tit. de
Conſtit.* Solorzan. *lib.* 3. *de Jure Indiarum cap.* 27. *nu.*
33. Rebuffus *in Proœm. regul. gloſſ.* 1. *num.* 55. Ciar-
lin. *lib.* 1. *contr. forenſ. cap.* 31. *num.* 11. Vaſqu. *diſp.*
167. *cap.* 5. Victoria *relect.* 1. *de poteſt. Eccleſ. quæſt.
ult.* Sotus *lib.* 1. *de juſt. quæſt.* 6. *art.* 7. *concluſ.* 1. *in
fine* & alii, quos refert. *cit.* Merolla *diſp.* 4. *de legib.
cap.* 3. *num.* 590.

Diſtinguunt alii, nimirum teneri indirectè quate- 24
nus talis vis proveniat ex poteſtate Legiſlatoris Laici,
directè verò, quatenus naturalis ratio exigat Clericos
obſtringi legibus Laicalibus, Sacris Canonibus non
repugnantibus *cit.* Merolla *numer.* 592. *& ſequent.*
Layman. *cit. cap.* 3. *num.* 5. *&* 6. citans pro prima Vi-
ctoriam, Sotum, alioſque DD. & pro ſecunda Vaſ-
quez, Suarez. & præciſè Azorium *Inſt. moral. tom.* 1.
lib. 5. *cap.* 12. *quæſt.* 3. *verſ. ſi quæras.*

Sed mihi meliùs dicendum videtur, nullo modo 25
Clericos teneri legibus Civilibus latis à poteſtate, ſcili-
cet Laicali, quantum eſt ex vi legum prædictarum, ni-
mirum ſub ea ratione prout tales leges conſiderentur
latæ à laico Legiſlatore. Elicitur hæc aſſertio ex Late- 26
ranenſi Concilio ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. *in Bulla* quæ
incipit *Superna diſpoſitionis* §. 40. ubi habetur: *Cum
à Jure tàm divino, quàm humano Laicis nulla pote-
ſtas in Eccleſiaſticas perſonas attributa ſit.* Et Innoc.
III. *in cit. cap. Eccleſia S. Mariæ* ait: *Quod Laicis ſu-
per Eccleſiaſticis perſonis, & Eccleſiis nulla ſit attri-
buta facultas imperandi, & ex can. Benè quidem* 96.
diſt. & can. inter hæc 33. *qu.* 2. ubi Nicolaus Papa do-
cet his verbis: *Sancta Dei Eccleſia Mundanis nun-
quam conſtringitur legibus.* Ita D. Thom. 1. 2. *qu.* 96.
art. 5. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiepiſc. Neapolita-
na cap.* 15. Novarr. *conſ.* 4. *de Conſtit. nu.* 5. *in* 1. *edit.*
Graff. *to.* 1. *deciſ. lib.* 2. *cap.* 10. *nu.* 14. Bellarmin. *ad-
verſus Angliæ errores lib.* 8. *cap.* 16. *nu.* 14. Marta *de
Juriſdict. part.* 4. *cap.* 1. *num.* 40.

Probatur primò, quia Clericus non eſt ſubditus lai-
co, ergo nequit obligari ejus legibus, ſiquidem ob- 27
ſervantia legum fundatur in ſubjectione ſubditi erga ſu-
periorem, juribus vulgati. Secundò quia lex nulla eſt,
quando nequit inobedientes cogere *l.* 2. *ff. de Juriſ-
dict. omn. Jud.* cùm non detur Juriſdictio ſine coer-
citione ſaltem modica *l. fin. ff. de offic. ejus.* Tertiò
probatur; nam lex vera eſt illa, quæ fertur à legiti-
ma poteſtate, hinc ſi quiſpiam de populo legem fer- 28
ret, nulla lex eſſet ex defectu poteſtatis in lege con-
denda; ita ſi Rex Poloniæ legem promulgaret in Re-
gno Neapolitano, nulla quoque lex foret, nam is
Rex nullam habet poteſtatem in illo Regno. Igitur
ex eodem legitimæ poteſtatis defectu Legiſlatoris lai- 29
ci in perſonas Eccleſiaſticas evidenter convincitur in-
validitas ſuarum legum in eas.

Fortiùs adſtruitur hæc noſtra Concluſio, nam lon-
gè major eſt diſtantia inter Clericum, & laicam po-
teſtatem quàm inter civem unius Regni, & pote-
ſtatem alterius Regni, cùm in hunc caſum poſſit
cadere prorogatio juriſdictionis, ſecus in primum;
Cum-

Cumque autem vis directiva perneceſſe præſupponat legem ; & verè lex laica non ſit reſpectu Clerici, niſi quoddam ens Chimæricum ; habetur ſicut non eſſet promulgata, ideò nequit ex illa aliqua vis oriri, ut dicemus latè, dum agemus, an Legislator teneatur propria lege.

31 Neque faceſſit negotium, eorum opinio aſſerentium Clericos vera Reipublicæ membra eſſe, & cives, cùm in Communitate vivant, ſed turpe eſt, ut pars aberret à toto, ut conſiderat Divus Auguſtinus 3. *Confeſſ. cap.* 8. ergo Clerici ſaltem directivè tenentur conformare ſe Reipublicæ in obſervantia legum, & hoc eſt argumentum validius, quod ajunt conſiſtere in Jure naturali.

32 Sed hæc opinio probat ultra quàm debet, & poſſet in Authores ipſos retorqueri, quandoquidem Ignorantes Impotentes, Amentes, Pueri, privilegiati ſunt membra Communitatis ; & Reipublicæ, & tamen non ſubdantur legibus, adeòque eximuntur à legum obligatione Jure naturali, & poſitivo. Itaque Clerici circa obſervantiam legum laicalium à quibus Jure Divino eximuntur, non conſiderantur uti pars Reipublicæ, ſicuti è converſo in obſervandis legibus Pontificiis, & Eccleſiaſticis circa merè temporalia non uniformantur laici Clericis. Prohibentur enim multa Clericis ab Eccleſiaſticis Legislatoribus, quæ laicis permittuntur ; ergo, ut laici uniformentur Clericis, etiam fatendum eſſet Clericorum legibus laicos ſubdi, quod non videtur aſſerendum. Rurſus, ſi nobilis non tenetur, ut ſe uniformet toti, legibus pro plebeis latis parere, cùm propter nobilitatem cenſeatur exemptus à dictis legibus, quantò magis Clericus, qui eſt exemptus Jure divino, non tenetur uniformare ſe legibus laicorum.

33 Hinc laici, & Communitas laicorum non poteſt ſtatuto, vel parlamento obligare Clericos ad reparationem murorum, Pontium, Viarum, vel imponere onera Clericis pro ſalario Medici, Homobonus *tract.* 11. *cap.* 7. *quæſt.* 9. Laym. *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 6. *num.* 6. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 3. *num.* 5. Alterius *de Cenſuris tom.* 1. *lib.* 6. *diſp.* 19. *cap.* 6. *dub.* 8. Et probatur ex *cap. non minus*, & *cap. adverſus de Immunitate Eccleſ.* 2. & *Auth. item nulla Communitas Cod. de Epiſc. & Cler. l. placet*, *C. de Sacroſ. Eccl.* Nam hic eſſet actus Juriſdictionis, qui nequit Clericos coercere non ſubditos Diana 1. *part. reſol.* 22. Molina *de Juſt. tom.* 3. *tract.* 2. *diſp.* 2. *num.* 5. & circa Salarium Medici ; an debeat Clericus concurrere negativè pluries reſolvit *S. C. Immunitatis in una Nullius* 14. *Februar.* 1628. & 2. *Auguſt.* 1629. & *in una Caſtellanet.* 18. *Novembr.* 1664. & 28. *Februar.* 1668. ſtatuendo Eccleſiaſticos non teneri ad contribuendum pro Medico Communitatis abſque eorum conſenſu, & beneplacito Sanctæ Sedis, ut refert Pignatell. *to.* 3. *conſult.* 25. *num.* 5. ſubjungens ; quod Clerici tenentur dare per ſe ipſos aliquam contributionem medico cum facultate Epiſcopi, quando ſolvitur merces ex contributione ſingulorum, ut in *Albanen. S. C. Immunitatis* reſolvit *die* 14. *Auguſti* 1634. *in Amalphitana* 9. *Novemb.* 1631. & *in Spoletana* 23. *Auguſti* 1633.

34 Necnon Clericus non tenetur ſervare in venditione bonorum aſſiſam ſeù pretium à Communitate laica ſtatutum, ex vi tamen dictæ aſſiſæ, quamvis aliàs debeat vendere res juſto pretio, communi hominum æſtimatione taxatum, & proinde Clericus tranſgrediens aſſiſam, non tenetur ſubire pœnam ipſius, licèt ſi excederet juſtum pretium, aliunde peccet, & poſſit puniri uti tranſgreſſor juris naturalis, Azorius *par.* 1. *lib.* 5. *qu.* 13. Politian. *de pondor. lib.* 2. *c.* 8. *n.* 122. Peſantius *de Immun. q.* 5.

35 Hinc Clerici poſſunt vendere ad minutum, vinum pretio cariori, & emere viliori, ut reſpondit *Sacra Congr. in Melphitana* 30. *Aprilis* 1683. Sed an laici Emptores fructuum tàm bonorum Eccleſiaſticorum, quàm Patrimonialium ab Eccleſiaſticis poſſeſſorum aſportantes dictos fructus de uno territorio ad aliud nomine Eccleſiæ, & expenſis ipſius venditoris Clerici, mediante pacto expreſſo inito inter eoſdem, teneantur ſolvere Gabellam extractionis, vel paſſus. Sacra Congregatio in caſu poſito pro bonis Eminentiſſimi Cardinalis Roſſetti, cenſuit Emptores ſupradictorum fructuum non teneri ad ſolutionem Gabellæ extractionis, ſeu paſſus, ut in *parvo Regiſtro Sacræ Congr. ſuper Immunit. Eccleſiaſtica*, & *Controverſiis Juriſdictionalibus* in Congregatione habita *ſub die* 11. *Maii* 1673. Et in *Averſana* eodem die ſuper eodem fuit reſponſum à Sacra Congreg. non teneri extractorem Vectigalium ab Eccleſiaſticis Emptorum ad ſolutionem novæ Gabellæ extractionis.

Limitantur prædicta, teneri Clericos ad obſervantiam aliquarum legum Civilium materialiter tantùm, non uti materiæ provenientis ex lege Civili, ſed uti materiæ continentis in ſe obligationem ; vel Juris naturalis, vel Gentium, aut Eccleſiaſtici. Ita ſi feratur lex Civilis, quod nullus vendat frumentum amplius tot aureis pro quolibet modio, quia prævïis diligentiis factis, fuerit repertum, non poſſe juſtum pretium ulteriùs excedere ; certè quod Clericus tenetur ad vendendum frumentum dicto pretio non ex vi legis latæ, ſed ex vi Juris naturalis, & Gentium dictantis compenſationem pretii cum re vendita. Idem eſt in aliis caſibus. 36

Secundò, tenentur Clerici ad obſervantiam Juris Civilis, ſi ſit illud expreſsè confirmatum à jure Pontificio ; nam tunc verè non ſubduntur legibus Civilibus, ſed Pontificiis decernentibus obſervantiam ejuſmodi legum, & quaſi denuò illas leges Civiles ferunt, eas confirmando, & ſic in contractibus, in condendis teſtamentis, & Inventariis, Clerici tenentur ſervare leges Imperiales, quia jus Imperiale videtur expreſſè approbatum à Summis Pontificibus in iis, quæ non reperiuntur diſpoſita à jure Canonico *ex can.* 1. & *can. ſi in adjutorium diſt.* 10. & *Can. cum ad verum diſt.* 96. & præciſè *in cap.* 1. *de novi oper. nunciat.* Sicuti namque leges non dedignantur Sac. Canones imitari, ita etiam Sanctorum ſtatuta Canonum Principum Conſtitutionibus adjuvantur, & ſic quoque juxta dictas leges Imperiales deficientibus Pontificiis, erit judicandum Molin. *de primog. libr.* 2. *cap.* 10. *num.* 81. Panormit. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ*, *num.* 13. *de Conſtit.* Suarez *lib.* 3. *de legib. c.* 34. *n.* 13. Vaſquez 1. 2. *diſp.* 153. *c.* 2. *n.* 25. Marant. *in ſuo ſpeculo diſp.* 8. *n.* 17. & 47. Anguian. *de legib. lib.* 2. *Controv.* 16. Merol. *de legib. & Conſtit. cap.* 3. *numer.* 602. 37 38

Quod intelligendum de legibus Imperialibus in corpore Juris clauſis, & non contrariis Juri Canonico ; nam illas tantùm videtur Pontifex approbare Valaſc. *de Jur. Emphyt. par.* 1. *quæſt.* 20. *num.* 6. §. *item quæro*, Anguian. *cit. lib.* 1. *Controv.* 17. *num.* 114. & 115. ubi ſubdit, fuiſſe ſublatam Conſtitutionem in quodam Concilio Bracharenſi in Luſitania, per quam fuerat mandatum, deficientibus Canonibus in cauſarum deciſione, obſervari jus dictæ Provinciæ, & per Pontificem fuit in approbatione dicti Concilii redactum tale decretum, quòd deficiente jure Canonico, recurratur ad Jus Civile Imperiale. 39

Unde tunc recurrendum ad leges Imperiales, quando non diſponunt expreſsè de rebus, & perſonis Eccleſiaſticis ; nam dum de ipſis diſponunt, videntur poteſtatem Eccleſiaſticam uſurpare, & ſic non merentur obſervantiam à perſonis Eccleſiaſticis. Ita etiam id intelligendum circa cauſas temporales Clericorum, non autem circa ſpiritualia, & ſic ſi agatur de matrimonio, nequit recurri ad Jus Imperiale ; quia non videtur circa hæc Pontifex leges Imperiales approbaſſe, Antonius de Butr. *in cap. litteras de Juramento calumniæ*, & patet *in Can. Quoniam* 10. *diſt.* ibi : *Pontifices pro curſu temporalium tantummodo rerum, Imperialibus legibus uterentur.* 40

Cum prædictis limitationibus reſpondetur optimè omnibus argumentis, quod Clerici teneantur vi directiva legibus laicalibus ; nam re vera tenetur Cle- 41

ticus ſervare materiam à lege laica impoſitam, non uti impoſitam, ſed vel quia à Jure Canonico expreſsè, vel tacitè mandatur, vel quia dependet à Jure naturali, Gentium, vel Divino.

42 Sed quæri poteſt, an Clericus, qui ex defectu requiſitorum Sac. Conc. Trident. *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 6. privatur privilegio fori, remaneat etiam ſubjectus omnibus legibus, ſtatutis, atque conſuetudinibus laicalibus.

Et quidem Clericus ultra vulgata privilegia fori, & immunitatis tàm perſonalis, quàm realis, pluribus aliis privilegiis fruitur, & præſertim illo quòd licet Jure communi inſpecto, filiusfamilias factionem teſtamenti non habeat circa peculium adventitium, etiam plenè quæſitum *l. ult.* §. *filiis C. de bonis, quæ liberis l. penult. Cod. qui teſtamenta facere poſſunt*, tamen fallit in filiofamilias Clerico, in quo
43 peculium adventitium tamquam caſtrenſe, vel quaſi caſtrenſe conſideratur, adeòque ad illius inſtar de eo poteſt diſponere, ex *textu in auth. Presbyteros la prima, Cod. de Epiſc. & Cler.* Guillem. de Benedict. *in cap. Raynutius verbo matrem num.* 18. *cum ſeqq.* Pinel. *ad l.* 1. *par.* 2. *num.* 43. Perez *ad leg.* 1. *verſ. Clericus præterea tit.* 3. *lib.* 1. Bellet. *diſquiſ. Cleric. par.* 1. *de bonis Cleric.* §. 7. *num.* 25. Boſſ. *de patr. poteſt. cap.* 5. *num.* 182. Graſſ. *de effect. Clerical. effect.* 19. *num.* 63. *& ſeq.* latè Andreol. *contr.* 326. Hinc Cæpolla *de Cautelis Cautela* 113. *num.* 2. filiusfamilias cupientibus condere teſtamentum dat Cautelam, ut Clerici initientur; Idque procedit tàm in bonis adventitiis quæſitis poſt Clericatum, quàm ante, de utriuſque enim diſponere poteſt, Thomas Valaſc. *allegat. Juris to.* 1. *allegat.* 29. *num.* 124. Molina *de primogen. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 26. Boer. *dec.* 76. *num.* 2. ita tamen poteſt filiusfamilias Clericus diſponere de adventitiis
44 quæſitis ante Clericatum, ut prius expoſcatur conſenſus patris, non quidem ad convalidandum, ſeu auctorizandum actum diſpoſitionis, ſed ratione ejus intereſſe, ut mox dicemus, retinet uſumfructum in adventitiis quæſitis ante Clericatum Barboſ. *in cit. auth. Presbyteros num.* 7. Surd. *de alimentis tit.* 9. *qu.* 20. *numer.* 34. Cavalcan. *de uſufruct. n.* 180. Gomez. *ad leg.* 6. *Taur. num.* 11. *poſt princip. & ad l.* 48. *num.* 5. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 820. *numer.* 13. Ulteriùs, licet jure communi inſpecto, Pater habeat uſumfructum in bonis adventitiis filii *l. cum oportet,*
45 *Codic. de bonis, quæ liberis*, id tamen fallit in filio Clerico, cui dicta bona pleno jure quæruntur, *ex cit. auth. Presbyteros*; Card. de Luca *de Uſufruct. diſc.* 61. *num.* 2. *& ſeqq.* Gratian. *deciſ. Marchiæ* 49. *num.* 43. *& ſeqq.* Rota *dec.* 257. *num.* 4. *part.* 15. *rec.* quod tamen communiter Doctores intelligunt de bonis adventitiis acquiſitis poſt Clericatum, nam de illis, quæ erant filii ante Clericatum, cùm jam Pater acquiſivit uſumfructum, non eſt cur illi auferatur, Caſtrenſ. *in l. Sacroſancta n.* 3. *C. de Epiſcopis, & Cleric.* Barboſ. *ibid. nu.* 2. ubi Doctores longa ſerie colligit Surd. *conſ.* 259. *num.* 2. Vaſqu. *de ſucceſſ. tit. qui teſtar. non poſſ. n.* 33. Rota *dec.* 533. *num.* 34. *part.* 14. *rec.*

46 Itidem certum eſt, *citatam authenticam Presbyteros*, comprehendere Clericos tàm in majoribus, quàm in minoribus ordinibus conſtitutos, ut patet ex ejus verbis, ibi: *Presbyteros, & Diaconos, & Subdiaconos, Cantores, & Lectores, quos omnes Clericos appellamus*. Excitant nonnulli difficultatem circa Clericos prima ſolùm tonſura initiatos; quibus *dictæ authenticæ* privilegium non ſuffragari prætendunt, inter quos eſt Card. de Luca *cit. diſc.* 61. *numer.* 11. Sed à communi Doctorum ſententia non eſt recedendum cùm prima Tonſura verè ſit Ordo, ut reprobatis Theologis, communiter *Canoniſtæ* docent *in c. cum contingat de ætate, & qualitate*; & ulterius, quia ratio intolerabilis numeri Clericorum, non tam urget initiatos Prima Tonſura, quàm etiam conſtitutos in minoribus Ordinibus Covarr. *in c. Quia nos nu.* 3. *de teſtamentis*, Thomas Valaſc. *cit. allegat.* 29. *numer.* 123. Urſill. ad Afflict. *dec.* 241. *numer.* 2. *& ſeqq.* Marinis *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 62. *numer.* 12. idque magiſtraliter firmavit Rota *in cit. dec.* 533. *num.* 34. *cum ſeqq. par.* 14. *rec.*

His poſitis, hujuſmodi privilegia autumant aliqui 47
Doctores non competere Clericis, qui non ſervant requiſita Sac. Conc. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. quod ſcilicet deferant Habitum, & Tonſuram, ac inſerviant in Divinis, vel habeant beneficium Eccleſiaſticum, ut in terminis uſusfructus, docuerunt *cit.* Gratian. *in addit. num.* 10. Card. de Luca *cit. diſc.* 61. *num.* 18. Spin. *in ſpecul. teſtam. in gloſſ. rubric. part.* 4. *num.* 23. *verſ. At vero hodie*, Rota *dec.* 257. *num.* 6. *par.* 15. prout in terminis etiam teſtamenti, latè Barboſ. *cit. auth. Presbyteros numer.* 3. *C. de SS. Eccl.* Bellett. *cit.* §. 7. *num.* 26. Molin. *de juſtit. & jure diſp.* 138. *verſ. Crede tamen, &* 231. *verſ. item quaſi caſtrenſia*, latè Card. de Luca *cit. diſc.* 61. *num.* 2. *& ſeqq.* Rota *dec.* 290. *num.* 15. *coram Priolo*, quæ licèt fuiſſet revocata per *cit. dec.* 533. præſertim *num.* 38. *& ſeqq.* tamen rediit Rota ad primum ſenſum *in dec.* 304. *num.* 18. *& dec.* 392. *num.* 10. *part.* 17. *& dec.* 10. *numer.* 10. *& ſeq. part.* 18. *tom.* 1. ubi præſertim *numer.* 15. *&* 16. reiicit prætenſam conſuetudinem Urbis, non ſervandi dicta requiſita, de qua meminit Card. de Luca *cit. diſc.* 61. *num.* 18. *verſ. quod tamen in Urbe*, prout in terminis Statutorum, ut afficiant etiam Clericos non habentes dicta requiſita, facit *text. in cap. finali de vita, & honeſt. Cler.* itaut etiam ſubdantur vectigalibus, ut pluribus citatis, refert Pignat. *conſ.* 2. *num.* 29. *tom.* 3. Gonzal. *cit. c. fin. n.* 7. *de Vita, & honeſt. Cler.*

Moventur præcitati Doctores ex ea ratione, quod 48
cùm tam jure communi *in c.* 2. *Ne Cler. vel Monachi, cap. perpendimus* 23. & aliis *de ſent. excom.* apud Gonzal. *cap. fin. num.* 7. *de Vita, & honeſtat. Cler.* quàm etiam ex noviſſimo Jure S. Conc. Trid. *cit. loc.* Clerici prædicta requiſita non habentes, utique amittunt privilegium fori, & ſicuti ſubiiciuntur Judici laico, ita par eſt, ut tamquam laici habeantur, & uti tales, juxta ſanctiones de laicis diſponentes judicentur, prout quoque quoad ſtatuta laicalia, quibus teneri eamdem ſortem cum foro ſortiri debent. Adduntque, quod cùm juxta noſtri temporis abuſivos mores, ſatis ingens numerus Clericorum excretus fuerit, non omnes vitam Eccleſiaſticam pro fine habentes, non debet lædi patria poteſtas, quæ ſatis declinaretur ob libertatem, quæ concederetur tot Clericis, qui initiati, ſtatim ſe conferrent ad negotia Sæcularia.

Contrarium tamen tenent plures apud Barboſam *cit. auth. Presbyteros, num.* 3. Sanch. *in Decalog. cap.* 13. *num.* 3. *lib.* 7. & alii apud Squillant. *de priv. Cler. cap.* 12. *num.* 8. Boſſ. *de patr. poteſt. cap.* 5. *num.* 182. & latè Rota *cit. dec.* 533. *n.* 38. *& ſeqq. part.* 14. ex ratione, quia Concilium ſubſtulit tantum privilegium fori, reliqua autem privilegia intacta, & Immunia 49
relinquendo, ut diactum latè Fagnan. *cap. ſi quis, num.* 72. *& ſeqq. de foro compet.* del Bene *de Immunit. tom.* 1. *cap.* 2. *dubit.* 4. *ſect.* 3. *num.* 31. *& ſeqq.* Panim. *deciſ.* 14. *num.* 57. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. Gloſſ.* 5. *n.* 7. Garzias *de benef. par.* 3. *cap.* 3. *num.* 5. *in fine*, Ricciu. *de Jur. perſon. lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 11. *&* 12. Barboſ. *ad Concil. Trident. ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 6. *n.* 6. *&* 14. & declaravit ſæpè Sac. Congr. Concil. præſertim 3. *Decembris* 1622. apud Panimol. *cit. num.* 57. ibi: *Sacra Congregatio Concilii cenſuit decretum* Sac. Concil. Trid. *cap.* 6. *ſeſſ.* 23. *de reform. non ademiſſe Clericis non habentibus qualitates, quæ ibidem exprimuntur, niſi privilegium fori, cætera verò remanere ſub diſpoſitione juris communis*, & plenè in his terminis, Rota *cit. dec.* 533. *n.* 43. *par.* 14.

Ego in hac re dico, quod, aut agitur de Clerico, 50
qui prævia trina monitione habitum, & alia requiſita non ſervat vel negotiis Sæcularibus ſe immiſcet, & tunc, ſtante declaratione ejus Epiſcopi, remanet ſpoliatus privilegio fori, & ſubditur Judici laico, quod

ſanè

Digitized by Google

ſanè procedit etiam quoad ſtatuta laicalia, & onera, ut in his terminis procedit *Textus in cap. fin. de Vita, & honeſtat. Cler.* quia tunc cenſetur uti laicus, & non ſuſpenditur privilegium fori, ſed prorſus abdicatur, itaut Epiſcopus nullo modo in eum animadvertere valeat, & tenetur ſolvere vectigalia Pignatell. *conſultat.* 2. *num.* 31. *tom.* 3. latè Del Bene *de Immun. tom.* 1. *cap.* 5. *dubit.* 3. *ſect.* 2. *num.* 7. & 8. & præcisè in fine cum ibi citatis, & in hoc ſenſu admitti ſine dubio debent firmata per Rotam pro prima opinione, ut neque poſſint frui hujuſmodi Clerici privilegio Clericali, ſcilicet quoad factionem teſtamenti, & exemptione ab Uſufructu legali competente patri, & aliis.

51 Si verò agatur de Clerico, qui ſine præcedenti monitione, & declaratione privatus non fuit privilegio Clericali, ſed tantùm actu non ſervat requiſita Concilii circa habitum, tonſuram, & ſervitium in divinis copulativè ab eo requiſita, ut fori privilegio fruatur, & tunc, etſi tali privilegio à Concilio privatus videatur, non exinde amittit alia privilegia, ut latè dixerunt citati Doctores pro ſecunda opinione, & præcisè Rota *in cit. dec.* 533. *numer.* 40. *part.* 14. *rec.* & declaravit Sacr. Congregatio; ea fundamentali ratione, quia cùm Sac. Concil. Trident. diſpoſitio ſit pœnalis, & ſic odioſa, non debet de caſu ad caſum protrahi, ſed ſtrictè in caſu expreſſo quoad privilegium fori eſt intelligenda *Can. pœna de pœnit. diſt.* 1. ubi Gloſſ. *v. non excedunt*, Fagnan. *cap. ſi quis numer.* 72. & 74. *de foro compet.* Agnovit Sac. Rota hanc veritatem in dictis deciſionibus, ſed ſe movit, quod præciſo Concilio in Jure Communi eliciatur præceptum, ut Clerici incedant in habitu, & Tonſura, citando Textus *in Can. prohibente* 23. *diſt.* & *cap. Clerici* 15. *de Vita, & honeſt. Cler.* Unde quidquid ſit quoad Concilii diſpoſitionem, etiam aliis Sac. Canonibus inducitur amiſſio omnium privilegiorum, ſed hoc non ſubſiſtit, quia tàm in dictis Juribus, quàm aliis forian concordantibus, nulla pœna amiſſionis inducitur, ſed tantùm mandatur, ut Clerici honeſtè indumenta deferant; Imò in *cap. fin. cit. tit. de Vita, & honeſt. Cler.* quia voluit Conditor, ut Clerici negotiatores ſubdantur ſtatutis, & oneribus laicalibus, expreſsè id dixit, & requiſivit trinam monitionem, imò etiam poſita hac diſpoſitione, communis videtur eſſe opinio, quòd ſubiiciatur talis Clericus negotiator oneribus, & collectis laicorum quoad negotiationem, remanente quocumque privilegio in perſona, & cæteris bonis illibato ante monitiones, ut plenè Del Bene *cit. loco num.* 8. Alter. *de Cenſur. to.* 1. *diſp.* 19. *l.* 5. *cap.* 6. *qu.* 3. Molina *t.* 1. *diſp.* 147. *concl.* 5. Duard. *in Bull. Cœna l.* 2. *can.* 18. *qu.* 8. *numer.* 9. Barboſ. *cit. cap. fin. num.* 4. qui ante monitiones, & durante ſpatio earumdem habetur uti Clericus, ut proſequitur *cit.* del Bene *numer.* 8. *in fine*, Martha *de Juriſdict. par.* 4. *cent.* 1. *caſu* 3. *numer.* 2. & *ſeq.*

Nec eſt verum, quod dixit Rota *cit. loco*, quod Clericis non ſervantibus requiſita Concilii, privilegium tantùm Canonis ſervatum cenſetur, quia tam DD. quàm Sac. Congregatio Concilii de omnibus privilegiis, & in plurali dixerunt, prout non obſtat, quod plura Jura Civilia concedant privilegia Clericis, qui uti tales vivant, ut quoad factionem teſtamenti in filiisfamilias, refert Rota *l. Sacroſancta* 32. *Cod. de Epiſc. & Cler.* ibi: *In eodem Clericatus gradu locoque viventes*, ut in *cit. dec.* 304. *num.* 21. *par.* 17. *recent.* quia ut latè dixi ſupra, non ex privilegio plura competunt Clericis; ſed ex exemptione à Jure Civili.

Accedit, quod ſi verum eſſet, quod ſublato privilegio fori à Clerico non ſervante requiſita Concilii, tollerentur etiam reliqua, certum eſt quod ejus bona etiam ſubderentur oneribus laicalibus, quod tamen nullo modo verum eſt, ut dixerunt Molina *de Juſtit. & jur. tom.* 3. *diſp.* 270. *num.* 2. Garzias *de Benef. part.* 2. *cap.* 2. *n.* 5. *in fine*, Diana *part.* 1. *tract.* 2. *reſ.* 39. Pignat. *conſul.* 2. *n.* 29. *verſ. Etenim contrarium, tom.* 3. & declaravit *Sac. Congreg. Immunit. in Pennenſi* 21. *Maii* 1646. Clericos in minoribus eſſe exemptos à collectis, etiamſi non inſerviant Eccleſiæ, & *Sacra Congregatio Epiſcoporum* 24. *Januar.* 1631. Clericos non inſervientes Eccleſiis non poſſe Ordinarium Immunitate à gabellis, & aliis oneribus laicalibus privare; ſed iidem Clerici, niſi inſerviant, ac habitum, & Tonſuram Clericalem deferant, aut beneficium Eccleſiaſticum obtineant, privilegio fori non gaudent, ut apud *cit.* Pignat. *n.* 29. *in fine.*

Conſideratur etiam aliud motivum, quòd Clericus 52
non ſervans requiſita Concilii, verè Clericus eſt, & diſpenſativè tantùm à Concilio ſubiicitur foro laico, ut Clerici in Officio contineantur, metu ſubeundi Judicium laicale, ut notat Fagnan. *cit. cap. ſi quis n.* 73. *verſ. tum ut Clerici*, undè tantùm ei prohibetur à Concilio, nec valet declinare Judicium laicale, non autem abſolutè à foro ſpirituali eximitur, & proinde conſtans eſt doctrina approbata à Sac. Congregatione Concilii, non impediri Epiſcopum, quin poſſit ipſe punire talem Clericum, quia ob culpam Clerici non amittit jus in eum, ut apud Fagn. *cit. n.* 75. & ſic cùm remaneat Clericus, videtur uti talis in omnibus haberi, præter jus vindictæ laico Judici in eum permiſſum à Concilio, ob requiſita non ſervata; Si enim talis Clericus amitteret reliqua privilegia, naſceretur abſurdum, quia poſſet amittere, & non amittere dicta privilegia, ſcilicet quatenus ob non ſervata requiſita, à Judice laico cognoſceretur, amitteret ea; quatenus ab Epiſcopo avocetur, non amitteret; & rurſus quatenus non ſervaret requiſita, ſpoliaretur privilegiis, quatenus ſervaret, haberet ea,
cùm certum ſit poſſe Clericum ſervando iterum re- 53
quiſita, declinare pœnam Concilii ſubjectionis Judici laico, quæ temporalitas, viciſſitudo impracticabilis videtur in eodem ſubjecto, prout practicari poteſt quoad puram permiſſionem à Concilio datam, ut ſubiiciatur Judici laico, ſi Epiſcopus eum punire nolit; nam reſpicit tantùm punitionem talis delicti, quod committit Clericus tempore, quo non ſervat requiſita.

S E C T I O II.

De VI. lege contenta in hac Conſtitutione contra Dominos temporales non expellentes hæreticos ab eorum Ditionibus.

S U M M A R I U M.

1 *Explicatur lex Sexta contenta in hac Bulla, quod Dominus temporalis teneatur purgare terram ſuam ab hæreticis, & nn. ſeqq.*

2 *Hæc lex eſt inſerta* in tit. Cod. de hæreticis, & *in jure Canonico.*

3 *Hæc lex permittit, ut occupetur terra Domini id negligentis à Catholicis, & quomodo quoad Regna.*

4 *Reſervatur tamen Jus Domini directi.*

5 *Quid autem eſſet in privatione Regis, & in novo conſtituendo.*

6 *Recenſetur in hoc poteſtas Summi Pontificis.*

7 *An dicta lex habeat locum contra eos, qui hebræos non expellunt.*

8 *Eccleſia quomodo tolerat hebræos.*
Plura de hebræis indicantur.

9 *Pœna dicta legis contra Dominos, an poſſint exequi à ſubditis?*

10 *Diſtinctio adducitur inter delicta privata Dominorum, & publica, ut in primo caſu non poſſint, ſecus in ſecundo, & quomodo procedat, & n. ſeq.*

11 *Quatenus ſubditi teneantur obedire Domino, & Principi.*

12 *Quatenus ſubditi non habeant jus exauctorandi Principes.*

Digitized by Google

13 *Quid autem in caſu delicti non ſubvertentis animam, ſed bonum politicum populorum.*

1 IN lege Friderici VI. confirmata in hac Conſtitu-
tione, habentur hæc verba: *Si verò Dominus tem-
poralis, requiſitus, & admonitus ab Eccleſia, ter-
ram ſuam purgare neglexerit ab heretica pravitate,
poſt annum à tempore admonitionis elapſum, terram
illius ipſis exponimus Catholicis occupandam, qui
eam exterminatis Hereticis, abſque ulla contradictio-
ne poſſideant, & in Fidei pietate conſervent, ſal-
vo jure Domini principalis, dummodo ſuper hoc nul-
lum praſtet obſtaculum, nec aliquod aliud impedi-
mentum apponat, eadem nihilominus lege ſervata
contra eos, qui non habent Dominos principales.* Hæc
2 eadem lex eſt inſerta poſt *leg. Manicheos 4. C. de
heretic. Manich. & Samarit. & in cap. excommuni-
camus, §. Moneantur de Hereticis.* Concordat *Con-
ſtitutio 1. Martini III.* dicti V. *Anno* 1418. incipit
Inter cunctas, §. & nihilominus. Itaque iſta lex non
3 ſolùm in caſu negligentiæ Dominorum ſubalterno-
rum purgandi terras ab hæretica pravitate adjudicat
earum terras occupandas à Catholicis, reſervato do-
minio tamen Domino principali infeudanti; ſed idem
diſponit quoad Regnum, ſi Rex commonitus id de-
tractaverit agere, ut indicant verba ultima dictæ le-
gis, & docet Gloſſ. *in cit. Conſtit. inſerta in Codice
verb. Principalis*, Barboſa ibidem *num.* 1. Hoſtienſis
*in ſumma de Hereticis, §. Qualiter devitetur num. 4.
verſ. ſed ſi Dominus, & §. Qua pœna feriantur, num.
11. Repert. Inquiſit. verb. Dominus Caſtri verſ. pri-
mo cum ſeqq.* Scott. *cit. Epit. 7. Theorem.* 19. Simanch.
*de Cathol. Inſtit. tit. 23. rubr. de Domin. temporal. ex
numer. 1. & in Enchiridion. tit. 21. rubr. de Princip.
num. 4. & 5.* Carrer. *in tract. de heret. n. 175. verſ.
item punitur Dominus*, Decian. *tract. Crim. lib. 5. cap.
51. n. 11.* Farinac. *in tract. de hereſi, quaſt.* 182. §. 2.
n. 15. cum multis ſeqq. Petr. Gregorius *Syntagm. jur.
lib. 33. cap. 9. num.* 2. Sanch. *in precept. decal. tom. 1.
lib. 2. cap. 10. verſ. nec ſolum.*

4 Reſervatur tamen in dicta lege ejus Domini directi,
unde tranſit ad Catholicum Dominum cum eodem
onere reſpectu illius Valaſc. *de jur. Emph. quaſt. 13.
numer.* 3. Prout ſuccedit filius Catholicus in domi-
nio, & Regno Alphonſ. Caſtr. *lib. 2. de juſta heret.
punit. cap.* 7. Si verò ipſe filius, & cæteri propin-
quiores adhuc forenſis labe laborent, tunc ad Sum-
mum Pontificem ſpectat eos è Regno deponere, at-
que novum Regem creare, Barboſa *in c. vergentis, n.
9. de Hereticis*, Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 8. c.
12. quaſt.* 17.

5 Si electio tamen Regis ſpectaret ad alios, poſſet
Papa illum deponere, non autem creare, ſed creatio
ſpectat ad Electores; qui tamen ſi audeant eligere alium
hæreticum, vel hæreſis ſuſpectum, unde ſpirituale bo-
num declinaret, poſſet Summus Pontifex impedire,
& in contumaciam eligentium, alium Catholicum
Regem dare, ut ex Turrecremat. poſt Paludan. *de po-
teſt. Eccleſ.* optimè firmant Molin. *de juſt. tom. 1. tract.
2. diſp. 29. litt. R.* Azor. *cit. q.* 17.

6 Hoc enim jus Summorum Eccleſiæ Paſtorum de-
pendet ab iis, quæ latè dixi *tom. 1. Conſt. nn. Gre-
gorii VII. fol. 314. numer.* 26. in qua firmata fuit au-
ctoritas Summi Pontificis in Reges uſque ad illo-
rum depoſitionem, ſi bonum ſpirituale Regni id ex-
poſcat, ut exempla ibi relata teſtantur; ratione enim
peccati vitandi, Papa præcipere poteſt cuicumque po-
teſtati Sæculari, ut in his terminis dixit Innocentius
III. *in cap. Vergentis de Hereticis* ubi Gloſſ. *verſ. præ-
cipimus*, & liquet *ex cap. novit de Judic.* & quod poſ-
ſit quoſcumque dignitate privare optimè expreſſit Lu-
cius III. *in cap. ad abolendam verſ. ſtatuimus eodem tit.
de Hereticis, & conſonat. can. alius 15. quaſt. 6. &
cap. Venerabilem de elect.* ubi ſupremæ Pontificali di-
gnitatati reſervatum fuit, Imperatores, & Reges de-
ponere, & eligere, & meritò debent honore privari,
qui contra Eccleſiæ pacem moliuntur *can. qui contra 24.
q. 1.* eamdemque pœnam indicit Innoc. IV. *conſt. 1.* in-
fra dicenda.

Sed quæri poteſt, an iſta lex habeat locum contra 7
eos, qui Hebræos ab eorum dominio non expellunt,
ſed potius eos recipiunt, & fovent, ut in eorum do-
minio permaneant? Et videtur dicendum, incurrere
prædictam pœnam. Siquidem cùm finis Imperatoris in
promulgatione dicti Edicti, & Honorii in confirmatio-
ne illius fuerit expurgatio locorum à qualibet Secta Ca-
tholicæ noſtræ Fidei inimica, ne grex Domini ex com-
mixtione illius contaminaretur, & quia tale periculum
ſubeſt quoque ex commixtione Hebræorum, igitur idem
finis militat, & proinde eadem legis diſpoſitio. Nihi- 8
lominus exiſtimo, Principes, & Dominos receptantes
Hebræos in ſuis dominiis, non poſſe puniri, eorum-
que dominio privari; ſiquidem illos ex juſtis cauſis Ec-
cleſia tolerat Felin. *in cap. conſuluit nu. 5. de Judeis*,
Rolandus *conſ. 25. n. 2. lib.* 3. Natta *conſ. 60. n. 9.* & re-
ſpectu fori temporalis, propter dictam tolerantiam non
ſunt perſonæ odioſæ Alexand. *conſ. 99. n. 14.* Becc. *conſ.
84. n. 11. cit.* Natta *num.* 21. & in humanis actibus no-
biſcum participant *leg. Spadonem, §. jam autem, ff. de
excuſat. tutorum*, ubi notat. Bald. Riminald. Jun. *conſ.
275. num.* 25. Roland. *conſ. 35. numer.* 32. imò prohi-
bitum eſt expreſsè, fieri Judæis contumelias, & inju-
rias *cap. ſicut de Judeis, leg. Chriſtianis, Cod. de Pa-
ganis*, Ancharan. *conſ. 271. num. 2. verſ. poteſt ergo Ju-
deis*, Natta *conſ. 620. num.* 9. & dicuntur eſſe de po-
pulo, & corpore Civitatis quoad temporalia, *cap. Ju-
deis, ſive Sarraceni de Judeis cit. leg. Chriſtianis leg.
de Paganis auth. de Quaſtoribus in princ.* Becc. *conſ. 84.
num.* 6. Alex. *conſ. 75. numer. 9. in fine*, Natta *conſ.
621. num.* 10. Rimin. jun. *conſ. 275. num.* 23. Pœna
autem dictæ legis Friderici, an poſſit exequi à ſubdi-
tis contra Dominos temporales, ſi in hæreſim, vel al- 9
terum delictum ſubditorum animas inficiens, incide-
rint, aut noluerint expellere eos, qui ſpiritualem Rem-
publicam corrumpere poſſunt; & inſuper, num ſub-
diti ipſi, & Magnates Regni poſſint ſe eximere à Re-
gis obedientia, ſi eum cognoverint in ſimilia crimi-
na incidiſſe; Dubitatio incidit ex eo, quod ſubditi poſ-
ſunt ſe eximere ab obedientia Principis, ſi adeſt pe-
riculum ſubverſionis animæ eorum, & cultus Divini
& quia Princeps Hæreticus, vel aliter infectus, faci-
lè propendet ad inducendos ſubditos ad amplexan-
dam ejus ſectam, propterea ad hoc periculum evi-
tandum, poſſunt ab obedientia ipſius abſcedere, ne-
que ad hoc tempus differre tenentur, ne fortior fa-
ctus, vi cogat eos ad profitendam ejus Sectam cum
periculo vitæ.

Ad clariorem quæſtionis reſolutionem, oportere vi- 10
ſum eſt duplex in Principe diſtinguere delictum; ali-
quod enim eſt tantum ipſius perſonale, & privatum,
nocens ſibi, & minimè tendens ad ſcandalum, ſivè
ſubverſionem politiæ ſpiritualis, vel temporalis Regni,
ſivè boni publici; alterum tendit ad ſubverſionem, &
ſcandalum ſupradictum; Ubi igitur delictum Princi-
pis eſt perſonale, nec ad extra progreditur, & tunc
certum eſt, ſubditos, & Regni Magnates non habe-
re jus ſeſe abducendi ab ipſius obedientia; Siquidem,
cum Principem perfectum, & aptum experiantur ad
eorum gubernium, & Reipublicæ bonum, licèt is in
ſe ſit malus, nil eſt quod conſideretur in ſui perſona
myſtica, quatenus eſt caput totius corporis myſtici,
Reipublicæ ſcilicet, quod detrahat rectæ adminiſtratio-
ni, cùm delictum perſonale Principis ad extra non
tendens, deſtruat tantùm politiam animi ſui, non ve-
rò corporis myſtici Reipublicæ; ſubditi enim debent
proſpicere, non quid agat Princeps, ſed quid jubeat,
juxta illud Matth. 23. *Super Cathedram Moyſi ſede-
runt ſcribæ, & Phariſæi; omnia ergo quæcumque dixe-
rint vobis ſervate, & facite, ſecundum opera eorum
nolite facere*, ubi doctiſſimus Lyranus ait: *Prelatis
etiam malis eſt obediendum, niſi in his quæ ſint mani-
feſtè contra Deum.*

Si verò delictum tendat in ſubverſionem Reipubli-
cæ:

Digitized by Google

cæ : & iſtud poteſt verſari in duplici genere, aliud enim eſt, quod tendit in ſubverſionem animarum ſubditorum, puta ſi jubeat aliqua, quæ ſint contra Dei cultum, vel præcepta, & iſto caſu ſubditi non
11 tenentur obedire eorum Principi, neque fidelitatis juramentum ſervare, cùm illud non liget quando adeſt periculum ſalutis æternæ *cap. ſi vero extra de jurejurando* Magis enim Deo obediendum eſt, quàm Regibus, qui conſtituti ſunt miniſtri juſtitiæ ejus, ut ait D. Paulus *ad Roman. cap.* 13. & juſſit Chriſtus Dominus in Evangelio: *timete potius eum, qui poteſt occidere corpus, & animam mittere in gehennam ignis*; & juxta illud Divi Pauli: *obedire oportet Deo magis, quam hominibus*. Si verò Princeps obſtinatè eos cogere velit ad ſibi obediendum in his, quæ animam lædunt, & non adſit aliud remedium, quàm à Regno illum expellere, & certè hoc caſu poſſunt illum à Regno excludere, nam ſi eis permiſſum eſt non obedire, cenſetur etiam permiſſa expulſio, ſi aliter non poſſent evitare juſſionem, ſeu paritionem.

12 Nec obſtat quod talis poteſtas Regem exautorandi, ipſis competere non videtur, maximè ſi Regnum ad illum ſpectet ex hæreditate, vel ſucceſſione, aut conquiſitione, non verò electione : Siquidem talis expulſio non fieret per viam auctoritativæ exautorationis, ſed per tacitam; vel expreſſam abductionem ab obedientia ipſius, ita ut non dicerentur ſubditi, Regno privare Regem, ſed ab ipſius obedientia ſe eximere, & illa expulſio videtur quædam defenſio vim vi repellendo, omni jure permiſſa.

13 Quando verò delictum non tenderet in animarum perniciem, ſed tantum in boni politici temporalis ſubverſionem, putà ſi tyrannicè gubernaret, vel mandaret intolerabilia, quæ licèt quoad Principem jubentem eſſent peccaminoſa tamen quoad ſubditos obſervantes, nullum peccatum inducerent, & hoc caſu ſubditi non poſſent ſe eximere ab ipſius obedientia, cùm teneantur obedire, non tantùm Principibus juſtis, ſed etiam diſcolis, juxta illud D. Petri I. *cap.* 2. *ſervi ſubditi eſtote in omni timore, Dominis non tantum bonis, & modeſtis, ſed etiam diſcolis*, ideſt, *pravis*, ut advertit Arias Montanus, ſivè injuſtis, & tyrannis, ut expoſuerunt S. Clemens Romanus *lib.* 7. *conſt. Apoſt. c.* 17. Clemens Alexand. *lib.* 3. *pædagog. c.* 11. S. Fulgent. *lib.* 1. *de Myſter. mediatoris Chriſti*, & ſignanter Apoſtolus Paulus hoc innuit *tit. c.* 13. *ad Romanos*, ubi ſubjectionem, etiam propter conſcientiam ſubditis intimavit erga Principes, & ſi per id tempus non alii fuiſſent Romæ Principes, niſi Caligulæ, & Nerones, hoc eſt Crudelitatis, ac tyrannidis monſtra, & portenta, inde ſequitur Apoſtolum præcepiſſe obtemperandum fore Principibus, etiam iniquè, & tyrannicè imperantibus, & ita videntur ſentire S. Auguſt. *Epiſt.* 5. *&* 54. *& in pſal.* 118. *ſer.* 31. *& in propoſit. in epiſt. ad Romanos propoſit.* 54. S. Juſtinus Martyr. *in apolog.* 2. *ad Antoninum*, Tertull. *in apolog. adverſ. gent. cap.* 31. *&* 39. *& ad Scapulam cap.* 2. Clemens Alexand. *lib.* 4. *ſtromat.* Arnob. 4. *adverſ. gent.* S. Ignat. *epiſtol.* 10. *ad Smirnen. & epiſt. ad Antiochum*, S. Irænæus *lib.* 3. *cap.* 24. S. Martialis Lemonic. *epiſt.* 2. *ad Toloſan.* S. Chryſoſtom. *in epiſtol.* 1. *Pauli ad Roman. cap.* 13. S. Ambroſ. *lib.* 4. *in Lucam cap.* 5. S. Hieron. *epiſt.* 4.

SECTIO III.

De IX. lege contenta in hac Conſtitutione circa bona Peregrinorum, & Hoſpitum decedentium.

SUMMARIUM.

1 *Explicatur lex IX. hujus Conſtitutionis, quod omnes Peregrini hoſpitari valeant ubi velint, & teſtari.*

Prout bona decedentium abſque teſtamento non uſurpari ab hoſpitatoribus, ſed Epiſcopo conſignari.

2 *Dicta lex eſt repetita in Codice.*

3 *Libertas ut hoſpitentur ubi voluerint, quomòdo intelligatur ex parte ipſorum.*

4 *Quomodo ex parte hoſpitantium, & nn. ſeqq.*

5 *Differentia inter hoſpitatores, & Albergatores.*

6 *Hoſpitari Milites non tenentur Eccleſiæ, & Eccleſiaſtici, ubi remiſſivè de Cavalcatis.*

7 *Hoſpitia Religioſa, quæ ſint.*

8 *Hoſpitalia dicuntur Hoſpitia, ubi remiſſivè.*

9 *Hoſpitatores, ſeu Albergatores tenentur recipere Advenas.*

Ubi plura de Hoſpitatoribus, & eorum fraudibus in fraudando Viatores.

10 *Hoſpitatores, ſeu Albergatores non poſſunt expellere, & non recipere Advenas.*

11 *Hoſpites, & Advenæ an poſſint cogi ad emendam rem carius?*

12 *Quod limitatur ſi ſupervenerit perſona nobilior.*

Quod declaratur.

13 *De aliis circa venditionem victualium, mercedem, & Cuſtodiam rerum quoad Albergatores remiſſivè.*

14 *Clerici, vel Monachi non poſſunt verſari in hoſpitiis publicis.*

15 *Quod non procedit ratione itineris.*

16 *Etiam laicis ſolet frequentatio Tabernarum prohiberi, ut in pluribus locis, ſed non eſt in uſu.*

17 *An plures ad Hoſpitium, ſeu Tabernam accedentes teneantur inſolidum, & nn. ſeqq.*

Caupo, ſeu Hoſpitator poteſt retinere bona, ſeu Veſtes Hoſpitum pro mercede, ibid.

18 *Opinio negativa, quoad dubium principale, num. 17. DD. adducitur.*

19 *Contraria opinio refertur, præſertim comprobata à* Raynaldo *contra Patrem, & Proavum Auctoris.*

20 *Auctor tuetur opinionem ſuorum parentum ex vera juſtitia, & nn. ſeqq.*

21 *Obligatio ſolidalis non datur, niſi in certis caſibus, etſi adſit obligatio Cameralis.*

22 *Non conſideratur Societas in caſu noſtro.*

23 *Explicatur Textus* leg. cum duo, ff. de duobus reis.

24 *Adducuntur auctoritates, & rationes pro opinione negativa.*

25 *Legato Jure Hoſpitii in aliqua Domo, an poſſit heres diſtrahere Domum, vel perſonaliter exhibere miniſterium leganti?*

26 *Lex dicta Friderici concedit etiam Jus teſtandi peregrinis, & advenis, & nn. ſeqq.*

27 *Antiquitùs Cives Romani tantùm, habebant jus teſtandi, & alii dicebantur peregrini, & quare.*

28 *Deinde omnes Provinciales habuerunt tale jus.*

29 *Quare in lege Friderici fuit dubitatum peregrinos poſſe teſtari?*

30 *Hodie indubitatum eſt poſſe eos teſtari.*

31 *In aliquibus Regnis lege ſpeciali cautum eſt, ut Advenæ, & Peregrini nequeant teſtari, & ſuccedit Camera.*

Ubi de hoc jure, dicto Albinatus *in Gallia.*

32 *Plura adducuntur de dicto Jure, & de privilegio naturalizationis, & an poſſint donare, & contrahere.*

33 *Quid in Flandria.*

34 *Peregrinis, & Advenis morientibus ab inteſtato, juxta legem Friderici ſuccedit Epiſcopus.*

35 *Sed ſolet ſuccedere Fiſcus, vel heredes ab inteſtato legitimi.*

36 *Quid ſervatur in Urbe, quoad morientes in Hoſpitalibus.*

37 *Lex Friderici non prajudicavit Juri fiſcali, & quare fuit indicta, & percuſſit tantum mobilia uſualia.*

38 *Vel nullo modo eſt in uſu.*

39 *Pœna inteſtabilitatis quare fuit indicta in dicta lege Hoſpitatoribus diripientibus bona peregrinorum.*

40 *Conſuetudo, quæ viget in pluribus Diœceſibus conficiendi teſtamenta per Epiſcopos, non ſolum Peregrinorum, ſed etiam omnium, qui decedunt ab inteſtato, & nn. ſeqq.*

Ubi de Conſuetudine Neapolis, & Surrenti.

41 *Conſuetudo illa quando procedat, & debeat attendi.*

43 *Nec obſtat, quod non ſint permiſſa teſtamenta in alterius voluntatem.*

43 *Comprobantur prædicta ex contextu etiam hujus Bullæ, & habet locum in certa quota.*

44 *Adducuntur Conſilia hanc Conſuetudinem comprobantia.*

45 *Declaratur* Card. de Luca, *qui videtur impugnare hanc Conſuetudinem ex prava earum obſervantia.*

46 *Adducitur reſolutio Sacr. Congregationis Concilii, quæ dat formam in praxi pro iſta laudabili Conſuetudine.*

1 IN lege IX. contenta in iſta Conſtitutione Friderici
hic confirmata habetur, quòd omnes Peregrini,
& Advenæ liberè hoſpitentur, ubi velint hoſpitari,
& ſi teſtari voluerint, de rebus ſuis ordinandi habeant
liberam facultatem; Si qui verò inteſtati deceſſerint,
ad hoſpitem nihil perveniat, ſed bona ipſorum
per manus Epiſcopi loci tradantur hæredibus,
ſi fieri poteſt, vel in pias cauſas erogentur; Hoſpes
verò ſi aliquid de bonis talium habuerit, triplum
Epiſcopo reſtituat, cui vitum fuerit aſſignandum,
non obſtante ſtatuto, conſuetudine, ſeù privilegiis,
quæ hactenus contrarium inducebant; ſi qui autem
contra præſumpſerint, eis de rebus ſuis teſtandi facultas
interdicitur, ut in eo puniantur, in quo deliquerint,
aliàs prout culpæ qualitas exegerit, puniendi,
quam legalem diſpoſitionem vide repetitam *in Con-*
2 *ſtitutione ejuſdem Friderici*, regiſtrata poſt *lib. feud. ſub
tit. de ſtat. & conſuet.* de qua eſt deſumpta *auth. omnes
peregrini poſt. l. Nutritoribus* 10. *C. commun. de
ſucceſſ.* de quo vide Gloſſ. & DD. *ad dictam authent.
Equinar.* Baro *ad prædictam Conſtit. Friderici III.* de
ſtat. Gudelin. *in ſuis Comm. de Jur. noviſſ. lib.* 5. *cap.*
10. *verſ. jus iſtud*,
3 Ex hoc autem elicitur, advenas, & peregrinos liberè
Hoſpitari poſſe ubi voluerint; Sed hoc intelligendum,
vel ex parte ſui, vel ex parte recipientis;
primo modo intelligi debet, quod quis poteſt hoſpitari
ubi vult, ad differentiam eorum, qui ſunt deportati,
aut relegati, qui tenentur permanere in Inſula
ſibi aſſignata Gloſſ. *cit. auth. ver. omnes*, quæque vocat
primos peregrinos in bonam, ſecundos in malam
partem; quia peregrinantur illi voluntariè, iſti in
pœnam *l. relegati, ff. de pœnis*. Sed ex parte illius,
qui hoſpitio recipit, non videtur eſſe coactio talis
4 exercitii, ut advertit Gloſſ. *ibid. verſ. liberè*, ſcilicet
apud eos, qui volunt recipere, nemo enim cogitur
recipere hoſpitem *l.* 1. §. 2. *ff. naut. Caupon.*
5 Diſtinguendæ tamen ſunt hoſpitum ſpecies; Etenim
hæc vox hoſpes, ſumi poteſt in ampla ſignificatione,
ſecundùm quam comprehendit etiam eos, qui hoſpitium
præbere debent militibus, quod plerumque eſt
onus, ſeu ſervitus reſpiciens regnum, & patrimonium
Regis, ut in *l. his oneribus* 10. §. *angariarum*,
ff. de vacat. mun. l. 3. *Cod. de muner. patrim. lib.* 10.
Gregor. Tholoſ. *ſyntagm. Jur. lib.* 18. *cap.* 20. *numer.*
3. *in fine*, Gratian. *diſcept.* 898. *n.* 10. & 21. & *ſeqq.*
6 à qua ſervitute exemptæ ſunt Eccleſiæ; & Eccleſiaſtici
l. 1. *Cod. de Epiſcop. & Cler. & cap.* 1. *de Immun.*
cum generaliter, privatus nulli teneatur præbere hoſpitium
Raynald. *Obſerv. crim.* 13. *cap.* 29. §. 4. *numer.*
3. & de his dicam, ubi agam de Cavalcatis, quæ
mittuntur. Alio ſignificatu dicuntur hoſpitia, loca
religioſa Religionum, in quibus non adeſt Conventus 7
formalis, necnon hoſpitalia communia pro excipiendis
pauperibus, vel infirmis, quæ antiquitùs quoque 8
aderant publica recipientia hoſpites, & advenas ſine
pretio Gregorius Tholoſan. *cit. lib.* 39. *cap.* 7. & 15.
cap. 28. *num.* 35. & 36. & *de republ. l.* 4. *cap.* 4. *num.*
20. *cum ſequ.* & *lib.* 11. *cap.* 5. *num.* 7. & 14. & de his
etiam alibi dicam, ubi de hoſpitalibus.
Strictè igitur agam de illis hoſpitibus, qui Alber- 9
gatores dicuntur, & Tabernarii, ſeu Caupones, quique
confunduntur Gratian. *cit. cap.* 898. *num.* 3. & 6.
& *ſequen.* Iſti enim tenentur recipere hoſpites, & advenas
Bart. *in l.* 1. §. *maxima, ff. nautæ, caupones*, Caball.
reſol. crimin. caſu 187. *num.* 1. & 287. *num.* 70. &
ſeq. Carroc. *de locat. & cond. par.* 3. *quæſt.* 8. *per tot.*
Petra Genitor *rit. M. Curiæ* 267. *n.* 33. *tom.* 3. qui latè,
& lepidè agit, ut poſſint puniri, ſi malè tractent
Viatores, & præciſè dando merum mixtum aqua,
eorumque malitias, aut fraudes explicat *num.* 36. &
ſequent. quem citat Raynald. *obſer. Crim. tom.* 3. *cap.*
29. *n.* 14. *verſ. dixi* nec poſſunt eos reiicere ſine cauſa,
dummodò ſint tales, qui ſoleant tenere publica ſi- 10
gna; juſta tamen eſſet cauſa reiiciendi, ſi locus eſſet
præoccupatus, vel advena ſit rixoſus, aut bannitus,
ut docent Proſper. Rendell. *tract. de vinea, vindem. &
vino, fol.* 78. *col.* 1. *verſ. verum cave*, Sabell. *in ſumma
div. tract. verſ. Caupo num.* 2. Raynal. *in obſervat.
crimin. tom.* 3. *cap.* 29. *nu.* 1. *fol.* 89. Scortia *cit. Epit.*
7. *theorem.* 22. ubi tradit, res cariùs vendi ipſis non de- 11
bere quàm Civibus *cap. placuit de Empt. & vend.* Gloſ.
ibid. nec quidem poſſunt illos repellere, ob alios ſuper-
venientes Rebuff. *to.* 2. *tit. de hoſpit.* Raynald. *cit. n.* 9. 12
niſi ſuperveniens ſit perſona nobilior, ut proſequitur
nu. 10. & 14. Avend. *de mand. reg. l.* 2. *cap.* 8. Sed
in hoc eſt advertendum, ut cautè procedatur, quia
non omnis conditionis inæqualitas, ſed maxima debet
intercedere; De aliis verò circa venditionem victua- 13
lium, ac mercedem hoſpitii, ac cuſtodiam rerum in
hoſpitio retentarum, alibi dicam, ubi de Conſtit. Pii
IV. 72. erit Commentarium, Deo dante.
Sed an Clerici, vel Monachi poſſint verſari in his 14
hoſpitiis publicis? Et quidem honeſtati Clericorum,
& Religioſorum congruit, ut arceantur à ſimilibus locis
*can. non oportet can. nulli Clerico, can. Clerici,
diſt.* 44. *Conc. Carthag. IV. cap.* 27. *cap. Clerici Officia
de Vita, & honeſt. can.* 53. *Apoſtol.* ibi; *Si quis Clericus
in Caupona comedens deprehenſus fuerit, ſegregetur*,
Thomaſſin. *de Benefic. tom.* 3. *lib.* 3. *cap.* 45. *num.*
9. Peguer. *dec.* 44. *num.* 13. Sabell. *tom.* 1. *in ſum. div.
tract. verſ. Cleric. n.* 31. & ſolent Epiſcopi in Synodis
id prohibere.
Ita tamen Sacri Canones Clericis in Tabernas, ac 15
Cauponas, potus, cibique cauſa aditum intercludunt,
ut eis ex itineris dumtaxat, vel alia neceſſitatis, cauſa
id permittant, Barbos. *in cit. cap. Clerici Officia,
num.* 3. Campanil. *diverſ. Juris can. Rubric.* 4. *numer.*
12. Bellett. *diſquiſ. Cleric. par.* 1. *de diſciplin. Cleric.*
§. 20. *num.* 2. Ugolinus *de poteſtat. Epiſcopi cap.* 13. §.
29. ſi enim à Principibus laicis ſolet etiam prohibe-
ri laicis frequentare tabernas extra caſum neceſſita- 16
tis, quantò fortiùs eſt id Clericis, & Religioſis vitandum
Menoch. *de arbitr. caſu* 533. *per tot.* Peguer.
cit. deciſ. 44. Petr. Gregor. *Syntagm. Jur. lib.* 39. *cap.*
7. & Florentiæ prohibitum dixit Sabell. *in practica*,
§. *Oſti n.* 14. & Bononiæ Bellet. *loc. cit. num.* 21. & latè
apud Carolum Tapiam *de Jure Regni lib.* 5. *tit.* 47.
Conſtit. mores num. 24. & *ſequ.* in quo adſunt allegationes
pro Statu Mediolani, & referuntur per extenſum
à cit. Raynaldo *num.* 7. & *ſeq.* Sed non eſt in uſu
iſta prohibitio quoad laicos.
Hic tamen practicam quæſtionem addam: Sunt 17
duo, vel tres, qui una ſimul in hoſpitium divertentes,
cibum ſumunt, unus eorum poſt cibum ſumptum,
aufugit, an reliqui teneantur inſolidum ad
ſolutionem, ita ut Caupo poſſit retinere eorum bo-
na,

Digitized by Google

ſta, vel veſtes, donec ſolvant? Et teneri inſolidum,
18 tradiderunt Proſper. Rendell. *tract. de Vinea, vindem, & vin. fol. 78. col. 2. verſ. adverte quoque*, quem ſe-
quitur Sabell. *cit. verb. Caupones num.* 5. Oppoſitum
verò docuerunt Proſper Petra meus Proavus *ad deciſ.
Capyc.* 125. *lit. B.* Paris *de reintegrat. feudi cap.* 90.
numer. 17. & ex his, Carolus Petra meus Pater *in
Comm. ad Rit. M.C.V. tit.* 8. *numer.* 11. *verſ. iiſdem
oppidò ſuppetias tom.* 1. nimirum unumquemque tene-
19 ri pro rata, quos tamen noviſſimè, primæ Opinioni
adhærens, impugnat, ſed non expugnat Dom. Ray-
nald. *obſerv. cap.* 29. §. 4. *numer.* 25. *& ſequentibus*
nempe teneri inſolidum eum, qui remanet. Ego
20 qui jura meorum parentum tueri debeo, nedum ex
naturali erga eos obſequio, ſed ex conſueto juſtitiæ,
& veritatis amore, illorum opinionem amplector; &
ratio eſt, quia obligatio inſolidum numquam datur,
niſi à jure expreſsè inducatur, ex diſpoſitione litera-
21 li textus in *l. reos*, *§. cum tabulis*, *ff. de duobus reis*,
Card. de Luc. *de dote*, *diſc.* 86. *num.* 4. Rota *dec.* 138.
in fin. poſt Pacif. ubi etiamſi adſit obligatio Came-
ralis.

22 Nec minus hujuſmodi obligatio poteſt fundari in
motivo ſocietatis tacitæ, in quo ſe fundat D. Rayn.
Non eſt enim indicium arguens ſocietatem, quòd duo
comederint in eadem lance, ut in terminis fortiori-
bus ratiocinatur, Card. de Luc. *de Credit. diſc.* 87.
numer. 3. Neque applicabilis *l. cum duo*, *ff. de duobus*
23 *reis* ab eodem adducta, namque in ea jam conſtitu-
ti videntur duo rei debendi, & credendi, quod uri-
que eſſet in caſu noſtro probandum. Doctores autem
à Proavo meo citati videntur facere ad caſum, nam
24 Bart. *in l. Sejo Amico*, *ff. de annuis legatis* firmat, fa-
mulum, qui cœpit ſervire duobus, vel tribus, non poſ-
ſe ab uno petere totum ſalarium, niſi tantus labor ſit
in ſerviendo uni, quàm tribus, cùm reſpiciatur ſervi-
tium, quod recepit Dominus, an ſit idem, quod re-
ciperent tres ſimul; ſed eſt certum, quod ſi tres man-
ducent ſimul, non exinde unus recipit idem emolu-
mentum, quod alii. Ita ſi tres conducunt eamdem
domum, uno recedente, non tenentur, omnes inſoli-
dum, Pereira *de Academia*, *ſeu Republica literaria l.
9. de diſcipulis*, *quæſt.* 5. *numer.* 1651. & fatetur idem
D. Raynald. *numer.* 27. ergo idem eſt in caſu hoſpi-
tum, reſervata tamen cognitione, ſi adeſſet fraus, &
dolus, vel ſi unus mandaſſet tamquam caput, & ut
ita dicam, inſtitor aliorum, quia tunc teneretur.

25 Ad rem etiam facit quæſtio, an Teſtatore legante
jus hoſpitii in ejus domo ad favorem alterius, poſſit
hæres diſtrahere talem domum? Agitat quæſtionem
Cardinalis de Luca *diſc.* 65. *de ſervit.* ubi diſtinguit,
quod ſi teſtator habuerit reſpectum, ut legatarius non
ſolum recipiat uſum hoſpitii, verùm etiam quoddam
obſequium, & honorificentiam ab hærede, qualis ab
ipſo vivente præſtabatur, tunc hæres non poteſt do-
mum vendere, ſed ipſe debet recipere legatarium,
ſecùs ſi agatur de puro legato uſusfructus domus, vel
uſus; ſed in caſu relato à dicto Auctore, erat lega-
tum ad favorem cujuſdam Cardinalis, qui ſolitus erat
in vita teſtatoris tale hoſpitium recipere, qui reliquit
hæredem Confraternitatem, unde non video, quod-
nam obſequium hæreditarium poſſit conſiderari in di-
cta Confraternitate, & in facto idem Cardinalis re-
nunciavit ſententiæ obtentæ, & Confraternitas hæ-
res vendidit domum. Aliter conſiderari poteſt in ca-
ſu *deciſ.* 48. poſt Paitell. *& dec.* 42. *part.* 11. *recent.*
ubi fuit canonizatum fideicommiſſum perpetuum in
quodam prædio, in quo teſtator præceperat ibi reci-
pi debere Ducem Urbini per ejus deſcendentes, &
ſucceſſores, & modo quo ipſe teſtator conſueverat
recipere, qui viſus fuit injunxiſſe hæredibus obſe-
quium, & ſervitium perſonale; non putam commo-
ditatem ab aliis dandam Duci.

26 Proſequendo verba dictæ legis Friderici II. permiſ-
ſum videtur ibi peregrinis, ſeu advenis jus teſtandi,
nam prius illud habebant cives Romani dumtaxat:
27 alii autem Provinciales dicebantur Peregrini, ſtatuſ-
que horum dicebatur peregrinitatis, & ſic nec teſta-
ri potuerant iſti, *l.* 1. *ff. ad l. falcidiam*, nec capere
ex teſtamento *l.* 1. *C. de hered. inſtit.* Sed poſtquam
omnes Provinciales jure Romanorum fuerunt donati 28
per reſcriptum Imperatoris Antonini in *l. in Urbe*,
ff. de ſtat. hom. inolevit etiam in peregrinis, ſeu non
Civibus Romanis iſtud jus teſtandi ut in *auth. omnes
peregrini* ubi Gloſſ. *ver. liberam*, *C. commun. de ſuc-
ceſſ.* & ad rem dixit Chriſtinæus *deciſ. Belgic.* 228.
numer. 33. *&* 34. & quatenus ex dicta lege Frideri- 29
ci conjiciatur fuiſſe de tali jure antea dubitatum,
nihilominus advertendum, Imperatorem non loqui
de peregrinis, utpotè non civibus Romanis, ſed de
iis, qui de loco ad locum tranſeunt, ut ſonant ver-
ba totius contextus legis conſuetudine prava introdu-
cta, ut proſequitur cit. Gloſſ. & lectura ipſius *auth.*
ubi Fridericus concedit tale jus teſtandi peregrinis,
non obſtante conſuetudine contraria, & ſic ſine dif-
ficultate habent jus peregrini, & advenæ teſtandi
Gloſſ. *cit. verſ. liberam*, Chriſtinæus *cit. num.* 35. & 30
ſupponit Maſcard. *de probat. tom.* 3. *verſ. teſtamen-
tum*, *& l.* 1. *& ſequenti de bonis vacant. lib.* 10.
procedit ad favorem Fiſci in decedentibus ſine hære-
de legitimo.

Hinc peregrini ſumpti pro quibuſcumque advenis, 31
jus teſtandi habent inconcuſſum ex dictis, quamvis
in nonnullis Regnis lege ſpeciali cautum reperiatur
non poſſe teſtari, ſed ſuccedere Fiſcum in bonis in-
tra Regnum, ubi moriuntur quæſitis, ut in Gallia
dicitur jus *Albinatus*, hoc eſt alibi natus, ſcilicet
alienigena, qui moriens nequit teſtari, ſed ſuccedit
Camera Regia, & non inferiores domini, de quo
latè, Joann. Bacq. *en ſon traicte de droict. d. Aubei-
ne par.* 2. *cap.* 18. *num.* 4. Rebuff. *in præfat. Conſtitut.
Regiar. gl.* 5. *num.* 82. Renatus Choppin. *de dominio
lib.* 1. *cap.* 12. Chriſtin. *cit. dec.* 228. ubi plura quando
dictum Jus habeat locum, & quod licèt non poſ- 32
ſint teſtari, niſi ſint Jure Civitatis donati, ſcilicet
naturalizati, tamen poſſunt donare, & alios contra-
ctus facere, dummodò non faciant in fraudem, &
quod ſuccedant filii nati in Gallia, vel alii, ac de
more Hannoniæ, & Flandriæ, ut certa pars tantùm 33
vectigalis Fiſco deferatur dictum Jus *d' Iſſue* ex bonis
territorii, ubi morantur, agit Gaill. *obſerv.* 35. *n.* 9.
& obſerv. 36. *n.* 10. *l.* 2. Guillelm. de Bened. *in c. Ray-
nutius verſ. Uxorem n.* 104. *&* 1042. *& ſequent.*

Hæc quoad bona, ſi peregrinus, ſeu advena teſta- 34
tus moriatur in hoſpitio; ſed ſi decedat ab Inteſtato,
juxta ſenſum cit. *legis* 9. Friderici, videtur ſuccedere
Epiſcopum, vel ut bona conſervet hæredibus ab In-
teſtato, ſi adſint, vel ut convertat in uſus pios, ſi
non adſint; dum prius ex *l.* 1. *& ſequent. Codic. de
Bonis Vacant. lib.* 10. ſuccedebat Fiſcus, & agit Scot-
tia *cit. Epit.* 7. *theorem.* 22. Azorius *Inſtit. mor. tom.*
3. *lib.* 1. *cap.* 13. *lit.* D. ubi addit, alicubi ſuccedere
opus redemptionis captivorum. Hoc autem non vi- 35
detur ſervatum generaliter, nam moriente aliquo
advena, & peregrino etiam in hoſpitio, vel hoſpi-
tali, aut quocumque loco, ſuccedit Fiſcus, exceptis
veſtibus, quæ cedunt Hoſpitali; unde S. M. Innocen-
tius XII. in Bulla erectionis Hoſpitii Apoſtolici pro
Pauperibus, ſtatuit, ut ſi iſti decedant in Noſocomiis,
veſtes reſtituantur hoſpitio, & non acquirantur illis,
ut ex ejus Bull. incip. *Ad exercitium*, §. 30. *inter im-
preſſas* 28. ſi non adſint proximiores uſque ad deci-
mum gradum, & Uxor; juxta ſucceſſionem, quam
dat Fiſco Jus commune, & dixi *tom.* 1. *Conſtitutio
Unica Honorii II. Sect.* 2. & ita in Urbe ſervatur, quia
Fiſcus occupat bona, ſolvit debita, funeralia, & 36
alia, atque deinde affixo edicto, menſis termino aſ-
ſignato, ſi non comparet alius ſucceſſor legitimus,
adjudicat ſibi bona; quamvis ſoleat bona reſtituere
tali legitimo ſucceſſori poſteà advenienti, & verè
cit. lex Friderici non præjudicavit Juri Fiſcali, ſed 37
tantùm fuit indicta ad compeſcendam temeritatem
hoſpitum, & Tabernariorum, qui ſibi bona, prava
introducta conſuetudine uſurpabant, ut notat Chri-

ſtin. *ex DD. ad cit. Auth. cit. deciſ. num.* 36. *in fine*,
& reſtringitur ad pura illa mobilia, quæ ſolent pere-
grini ſecum transferre Gudelin. *in ſuo comm. de Jure*
noviſſimo lib. 5. *cap.* 10. *verſ. jus iſtud*; vel nullo mo-
38 do eſt in uſu, Nicolaus Burgund. *in tract. contr. ad*
Conſuetud. Flandriæ tract. 14. *numer.* 3. & proſequitur
cit. Chriſtinæus *num.* 21. Sabell. *in ſumma div. cractat.*
verb. Vagabundus num. 5. *in fine*, *& verb. Hoſpites eod.*
num. Bertacchin. *de Epiſc. in div. ver. hoſpites*, & pœ-
na inteſtabilitatis puniri juſſit hoſpitantes, ſi aliquid
occupaverint decedentium, ut per quæ deliquerint,
39 per hæc puniantur, & habetur caſus in *auth. de non*
alien. §. *ſi quis autem per donationem coll.* 2. ſed adſunt
aliæ pœnæ hodie, quæ coincidunt cum iis, quæ ſunt
inflictæ hoſpitibus bona viatorum ſurripientibus, de
quibus in *cit. Conſtit.* 71. *Pii IV.*
40 Non abs re credendum cenſeo, ut forſan ex iſta le-
ge in pluribus Diœceſibus pius ſit introductus mos,
ut Epiſcopi decedentibus non ſolùm peregrinis, &
advenis, ſed quoque Civibus teſtamenta faciant, ſi
illi abſque teſtamento decedant, quæ dicuntur teſta-
menta animæ, ut de conſuetudine in Civitate Nea-
polis, dixit Genuenſis *in praxi Curiæ Archiepiſcop.*
cap. 96. & in Diœceſi Surrenti Ego vidi obſervatum
per plures annos, quibus cum Archiepiſcopo Didaco
Petra felicis memoriæ meo patruo verſatur, & hu-
juſmodi conſuetudinem approbarunt, ultra dictum
Genuenſem, Queſada, & Pilo *contr. for. cap.* 40. *n.*
38. *& ſequent.* Nicol. *in floſcul. ver. teſtamentum nu.*
16. *fol.* 271. *& in lucubrat. Jur. Civilis tom.* 1. *l.* 2.
tit. 10. *num.* 16. *verſ. ubi tamen*, Gonzal. *cap. cum ti-*
bi num. 13. *de teſtamentis*, Thomaſ. *de Benefic. t.* 3.
cap. 21. *&* 24. Card. de Luca *de teſtamentis*, *diſc.* 24.
per tot. & de ſucceſſion. ab inteſt. diſt. 7. *n.* 7. ubi ap-
pellat iſta teſtamenta, legis teſtamenta, & Miſcell.
diſc. 1. *num.* 121. & dixit Rota *in dec.* 65. *part.* 17. *rec.*
in Ceſaraugustana teſtamenti, admittendo articulos da-
tos pro parte Archiepiſcopi, & licèt *in Ceſaraugusta-*
na teſtamenti, *dec.* 449. *&* 484. *par.* 19. *t.* 2. *rec. &* 28.
Jun. 1680. *coram Rondinino*, cenſuerit non ſuſtineri
41 teſtamentum ad pias cauſas conditum ab Archiepiſco-
po, tamen id evenit, quia aderat teſtamentum ipſius,
qui deceſſit, & ſic ceſſabat conſuetudo reſtricta in ca-
ſu tantùm, quod non ſit aliud teſtamentum legitimum,
prout evenit in noſtro caſu, cùm ex vi illius poſſent
ſuſtineri legata pia, & verè quotieſcumque hujuſmo-
di legata ſuſtinerentur, ceſſaret ratio iſtius Conſue-
tudinis fundata in hoc, quod Epiſcopus conſulat men-
ti decedentis ſine teſtamento, qui præſumitur, vel-
le aliquid pro anima aſſignari, ut conſiderant citati
DD. & benè diſtinguunt citatæ deciſiones approban-
tes in genere talem Conſuetudinem, & congruit te-
xtus in *cap. præſenti*, *verſ. niſi de ſpeciali privilegio*,
vel Conſuetudine, *de offic. ordinarii in* 6. nam utpotè
conſuetudo laudabilis, & in fructum animæ, debet
ſervari, etſi per decennium tantùm fuerit obſervata,
uti utilis cuicumque.
42 Nec obſtat, quod talis conſuetudo ſit irrationabilis,
utpotè contra legem vetantem, ut unus pro alio te-
ſtetur, vel ut ultima voluntas committatur alterius ar-
bitrio *l. illa inſtitutio* 32. *l. ex facto*, *l. ſi quis ita l. ſi*
quis Sempronium 66. *ff. de heredibus inſtit.* ea ratione,
quia teſtamentum debet eſſe defuncti, non autem ter-
tii, & latè Gonzal. *d. cap. cum tibi n.* 1. *& ſeqq.* Nam
optimè reſpondet Gloſſ. *citat. cap. cum tibi ver. diſpo-*
ſitionem, & congruit lectura ipſiuſmet Textus, non
procedere iſtas ſubtilitates, reſpectu cauſæ piæ, ut in
43 terminis dixerunt cit. Gonzal. *cap. cum tibi nu.* 13. &
cit. Gen. *cap.* 96. *num.* 2. & benè Cardin. de Luca *cit.*
diſc. 24. *numer.* 6. *de teſtam.* & meliùs *in conſt. obſerv.*
75. & ulteriùs videtur conformis talis conſuetudo men-
ti citatæ legis confirmatæ in hac Conſtitutione quoad
peregrinos decedentes, quorum ſucceſſio defertur à le-
ge Epiſcopo, ut diſtribuat pauperibus, & quamvis hæc
ſi reſtricta in caſu ſi non adſint ſucceſſores ad exclu-
ſionem fiſci, eſt certum, quòd non exindè excludun-
tur conſanguinei, ſi exiſtant, quia hoc caſu Epiſco-
pus non appropriat totam ſubſtantiam pro uſibus piis,
ſed certam quantitatem, juxta perſonas, & bona, ita-
que diſtributio eſt quoad certam quotam, unde in
Conciliis Anglicanis, præſertim Lambethano habetur: 44
Laicis decedentibus inteſtatis Domini feudorum non
permittunt debita defunctorum ſolvi, de bonis mobili-
bus eorumdem, nec in uſus liberorum ſuorum, aut
parentum, vel aliter pro diſpoſitione Ordinariorum
bona prædicta piè diſtribui ſuſtinent pro defunctis. Et
rurſus ſi hujuſmodi bona inteſtatorum non permiſerint
piè diſtribui in uſus miſericordiæ pro diſpoſitione Or-
dinariorum, ſaltem pro ea portione, quæ defunctum
contingit, ſecundum conſuetudinem patriæ, eorum præ-
ſumptio per excommunicationis ſententiam compeſcatur,
ut apud Thomaſſin. *de benef. tom.* 3. *lib.* 1. *cap.* 24. *n.*
6. *verſ. Tractatum eſt.* Unde fuerunt plura à Sac. Con- 45
gregatione decreta ad reprimendum aliquorum Anti-
ſtitum rigorem, ne dicam avaritiam, contra quam ex-
clamat cit. Card. de Luc. ubi ſupra, licèt malè opinans
tolli iſtas Conſuetudines, cùm ſi velimus tollere lau-
dabiles Conſuetudines ex mala earum obſervantia,
actum eſſet de tot Sacratiſſimis etiam legibus, quibus
paſſim obſervantia deeſt. Unde ad rem declaravit Sa-
cra Congreg. de mandato Clementis VIII. ut infrà, re-
ferente cit. Genuenſ. *in fin.*
Sacra Congregatio Illuſtriſſimorum, & Reverendiſ- 46
ſimorum DD. S. R. E. Cardinalium ſuper negotiis,
& Conſultationibus Epiſcoporum, aliorumque Prælato-
rum, & Viſitationibus Apoſtolicis à Sanctiſſimo D.
Noſtro ſpecialiter deputatorum. Ad tollendas dubita-
tiones, & controverſias, quæ pluribus in Diœceſibus
Regni Neapolitani ſæpè accidunt, ſuper conſuetudine
illa, qua ſolent Epiſcopi diſponere de quarta bonorum
mobilium decedentium ab inteſtato, facto prius verbo cum
Sanctitate Sua, ita cenſuit, & declaravit, conſue-
tudinem antedictam uti laudabilem, ubi viget, omninò
retinendam fore: Sic verò ſervandam, ut ab ipſis lo-
corum Ordinariis, non ad rigorem quarta debeat æſti-
mari, ſed vocatis hæredibus, certum quid taxari, per-
ſonarum conditione ac hæreditatis valore perpenſis,
idque totum abſque ulla diminutione pro ſuffragio ani-
mæ defuncti de ipſorum hæredum conſilio erogandum;
quod ſi hæres, vel alii contradixerint, juris remediis
etiam per Cenſuras in ſubſidium ab Ordinariis com-
peſcantur. Et quod erit diſpoſitum ſuper bonis hæredi-
tariis, appellatione remota, exequatur.

CONSTITUTIO II.

HONORII III.

INCIPIENS (*Religioſam vitam.*)

EPITOME BULLÆ.

HONORIUS DILECTIS FILIIS DOMINICO Priori Sancti Romani Toloſanenſis, ejuſque Fratribus.

IN hac Conſtitutione Honorius approbat Ordinem D. Dominici, eique plura conceſſit Privilegia, & præſertim mortuos in eorum Eccleſia ſepeliendi, dummodò ibi tumulari viventes elegerint, itaut libera ſit ſepultura omnibus, exceptis excommunicatis, & Interdictis, ſalva tamen Juſtitia aliarum Eccleſiarum, à quibus corpora ſepelienda ſumuntur.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Divina providentia ſuſcitavit ſemper Sanctos, & Re-*

& Religiones, dum aliqua hæreſis Eccleſiam invaſit.

2 *Inſtitutio Ordinis D. Dominici refertur.*

3 *Confirmatio dicti Ordinis evenit tempore Honorii III. in hac Bulla, & ſub qua regula.*

4 *Plura privilegia dictæ Religioni fuerunt conceſſa.*

5 *De Privilegio tumulandi mortuos dicetur in hoc Commentario conſecutivè ad dicta in Conſtitut. III. Innocentii III.*

INeffabilis Divinæ Altitudinis Providentia numquam deſuit militanti Eccleſiæ plerumque ex Diaboli
1 ſuggeſtione fluctuanti Cœleſte adjuvamen præbere, hinc ſubortis quandoque hæreticorum Sectis, novos Athletas ad veritatem revelatam tuendam adjunxit. Porrò in Albigenſes in Gallia graſſantes ſe erexit D. Dominicus, ejuſque inclyta familia; Is enim primus fuit, qui munus Inquiſitoris ad hæreticam luem fugandam ſubjit, quodque deindè præſtiterunt ad hæc uſque tempora illius Alumni, qui proinde Ordinis Prædicatorum Titulo fuere decorati, tam ſtrenuè in Sectarios pugnantes, ut optimè de Catholica Eccleſia ſint meriti.

Inſtitutio autem talis Ordinis facta fuit anno ſalu-
2 tis 1205. Supremum Eccleſiæ clavum tenente Innocentio III. Summo Pontifice, & imperantibus in Occidente, Philippo, in Oriente verò Balduino Belga. Sanctus Inſtitutor in Hiſpaniis, ubi natales ex Guſmana Gente nobiliſſima agnoverat, prima jecit fundamenta dicti Ordinis, dum Canonicus erat Regularis D. Auguſtini, ſub cujus regula Ordinem repoſuit munitum tot ſanctis, & laudabilibus Conſtitutionibus, ut meruerit habere ferè innumeros aſſeclas, Sanctitate, & doctrina inſigniores. Romam petens fuit ab Innocentio benignè exceptus, & contra Albigenſes miſſus, ſed dirum odium ſubjit opera hoſtis humani generis, qui invidens progreſſui, & felicitati Religionis Dominicanæ Sanctiſſimis legibus ab ejus Inſtitutore communitæ; nam progreſſum concipiebat utum ex tot Sanctiſſimis legibus in regula à Sancto Inſtitutore præſcriptis; Unde Innocentius Domenicanos, quos tanto amore proſequebatur, horrebat; Sed cognita veritate, antiquum amorem, & majorem præbuit, ut teſtatur Ciaccon. *in vita Innocentii in add.* Auguſtini Oldoin. *col. 2. fol. 14. litt. B.*

Poſt obitum Innocentii, fuit Ordo iſte confirmatus
3 ab Honorio III. ut teſtatur hæc Bulla ſub datum 22. *Novembris* 1216. & docent Azor. *inſtitut. moral. tom. 1. cap. 23. lib. 12. quæſt.* 3. Tamburin. *de jure Abb. lit. 2. diſp. 24. quæſt. 4. num.* 56. & alii innumeri, qui de hoc Ordine agunt, collecti à Barboſa *in Summ. Apoſt. deciſ. collect.* 372. *verb. Fratres Prædicatores num.* 1. ubi plures juxta morem Conſtitutiones circa dictum Ordinem enunciat. Habitus iſtorum Religioſorum ſatis notus eſt, nempe tunica cum ſcapulari candido, & pallio nigro, ut in *Conſtitut.* 104. Clemen. VIII. ubi ponit differentiam cum pallio Auguſtinianorum; Unicus Generalis toti Religioni præficitur ad vitam Aldan. *in comp. 1. Canon. reſol. libr. 1. tit. 19. de Religion. n. 66.*

Plura quoad privilegia in hujuſmodi Conſtitutione
4 conceſſa, & majora circa alia ſpectantia ad iſtam Religionem aliis locis erunt dicenda, ac plura explicata in aliis Commentariis; In præſenti tantùm aliqua circa prædictum Privilegium in epitome tranſcriptum, tu-
5 mulandi corporis defunctorum in eorum Eccleſia ſepulturam eligentium dicam; & cùm circa idem Privilegium dixerimus nonnulla in *Commentario ad Conſtitutiones* 53. Cœleſtini III. & 9. Innocentii III. ideò conſequutivè ad eamdem materiam, addam alia circa limitationem ejuſdem Privilegii, ut requiratur electio ejus qui ſepeliri petit in Eccleſiis Regularium, & quòd defunctus non ſit excommunicatus, & interdictus, ut dixi in explicatione hujus Privilegii in Commentario ad *cit. Conſt.* 9. Innocentii III.

SECTIO UNICA.

De iis qui poſſunt eligere Sepulturam in Eccleſiis Regularium, & de pluribus quoad electionem hujuſmodi.

S U M M A R I U M.

1 *Regulares poſſunt ſepelire in eorum Eccleſiis corpora Defunctorum, dummodò elegerint ibi ſepulturam, ultra alia in privilegio contenta.*

2 *Cuicumque eſt permiſſa electio ſepulturæ etiam in Eccleſia Regulari.*

3 *Impubes non poteſt eligere, niſi malitia ſuppleat ætatem.*

4 *Pater nequit de jure eligere ſepulturam filio impuberi, ſecus de conſuetudine.*

5 *Quod etiam procedit in filio emancipato.*

6 *Mater an poſſit eligere pro filio?*

7 *Conſuetudo pro Patre ſufficit decennalis.*

8 *Et facit, ut poſſit fieri electio in Eccleſia Regulari, relicta Parochiali, ſeu majorum ſepultura.*

9 *Hodie eſt generalis talis conſuetudo, etiam ſine licentia Parochi, aut Capituli, ubi adducuntur DD. & Reſolutio, Sac. Cong.*

10 *Pater etiam ſine conſuetudine quando poteſt eligere ſepulturam pro filio impubere.*

11 *Talis electio an fieri poſſit poſt obitum filii?*

12 *Mater an poſſit eligere in caſu abſentiæ Patris?*

13 *Si adſit conſuetudo, poterit eligere, ſed debet eſſe quadragenaria.*

14 *Nomine Parentum qui veniant in hoc, ubi adducitur Reſolutio Sac. Cong.*

15 *Tutor nequit eligere pro pupillo, niſi adſit conſuetudo.*

16 *Uxor poteſt eligere ſepulturam, & non electa, ſepelitur in ea viri.*

17 *Et viro non declarante, in ſepultura majorum.*

18 *Servi poſſunt ſibi eligere ſepulturam.*

19 *Sed quid in impubere, an ſuffragetur Matri conſuetudo pro Patre circa filios impuberes.*

20 *Filiusfamilias etiam emancipatus, ac minor quoque, dummodò pubes poteſt eligere ſepulturam.*

21 *Electio ſepulturæ debet probari, & quomodo, & probatur teſtamento, Codicillo, chirographo, & dicto Confeſſarii.*

22 *An, & quando electio ſemel facta poſſit variari, vel non?*

23 *Regulares nullum jus habent ſepeliendi eos, qui non eligunt ſepulturam.*

24 *Sepulturam non eligens, ſepelitur in ſepulchro majorum, ſi habet, nec poteſt impediri a Regularibus, ſi eam habeat in eorum Eccleſia.*

25 *Quale dicatur ſepulchrum majorum ad hunc effectum, ubi de ſepulchro ex latere Matris gentilitio hereditario.*

An debeat quis ſepeliri in ſepulchro proximorum, vel remotiorum parentum.

26 *Infantes debent ſepeliri in ſepulchro ſeparato, ſed etiam in illo majorum.*

27 *Papa, an poſſit eligere ſepulturam in Eccleſia Regularium, vel alibi, aut ubi ſepeliendus.*

28 *Baſilica D. Petri non admittit ſepulturam cujuslibet niſi Papæ, vel Regum.*

29 *Papa ſi moriatur extra Urbem, ubi ſepeliendus?*

30 *Quid dicendum de Cardinalibus in Urbe decedentibus, an ſint ſepeliendi in Eccleſia Titulari, vel Parochia ſi non elegerint, vel non habeant ſepulchrum majorum, & n. ſeqq.*

31 *De Cardinalibus reſpectu Eccleſiarum Titularium* plura

Digitized by Google

tonell. de jurib. Cleric. in Caſalen. Quartæ funera-
lium ſuper bono jure 16. Januarii 1697. coram Emi-
nentiſſimo Caprara, ubi non requiri licentiam Paro-
chi, aut Capituli. Qui ſanè DD. ſe fundant in re-
ſolutione Sacr. Congreg. Regul. ſub die 20. Januarii
1640. penes Barboſ. in Summ. Apoſtolic. deciſ. verb.
Sepultura numer. 14. & Murgam loc. cit. num. 7. quæ
ſic habet: Sacra Congregatio Cardinalium negotiis
Regularium præpoſita, ſæpius cenſuit licere Parentibus
in quacumque Eccleſia voluerint, etiam Regularium,
eorum filiis minoribus, qui ad annos pubertatis non-
dum pervenerunt, eligere ſepulturam: nec à Parochis
locorum impediri poſſe, aut debere; præſertim verò ſi
in dictis Regularium Eccleſiis ſepeliri conſueverint,
vel in eis habeant ſepulchra majorum.

Verùm contrarium de Jure Canonico eſt receptum,
ut nimirum hæc facultas, tunc demum Patri ſit attri-
buenda, ſi Conſuetudo loci id habeat; aliàs impube-
res ſunt contumulandi, vel in ſepulchro majorum,
vel in Parochiali, ut clarè decernitur in cap. licet 4.
de ſepult. in 6. & non abſimiliter in capit. de Uxore
§. utrum eodem tit. Gratian. diſcept. 94. & num. fin. Bel-
lett. diſquiſ. Cleric. par. 1. tit. de Cleric. debitor. §. 3. nu.
17. Barboſ. ad d. cap. licet de ſepult. num. 5. Paſſerin.
de ſtat. homin. tom. 2. qu. 187. artic. 4. num. 270. Spe-
rell. dec. 89. num. 3. Pignatell. tom. 7. conſult. 21. numer.
1. Genuenſ. in prax. Cur. Epiſcop. Neap. capit. 76. nu-
mer. 4. Impreſſ. Venet. ubi tradit hanc Conſuetudinem
non eſſe Neapoli. Demum verò hanc Concluſionem
firmavit S. C. C. in Placentina 27. Novembris 1649.
in qua reſpondit: Ad Primum, Patrem, ſi legitima
Conſuetudo loci id non habeat, eligere non poſſe.
Hinc cùm regula ſit negativa, ab ea non aliter eſt
recedendum, quàm ſi extet Conſuetudo, quæ cum ſit
facti, eſt probanda ab allegante Sperell. cit. numer. 31.
Rot. dec. 276. num. 1. cor. Ludoviſ. Neque Conſuetudo
unius loci, ſeu Eccleſiæ ad aliam extendi poteſt, pon-
derat idem Sperell. ibid. n. 30. Paſſerin. loc. præallegat.
n. 271. ver. Verùm.

Nec obſtant citati Doctores, qui omnes ſe fundant
in adducta reſolutione Sac. Congreg. Regularium ann.
1640. Nam, ut opportunè perpendit Nicol. in Flo-
ſcul. ver. Sepultura num. 5. §. Hodie circumfertur, di-
cta reſolutio nihil diverſum habet à textu in cit. cap.
licet, cum illa dictio maximè, ſeu præſertim, acci-
piatur pro conditionali ſi; ita ut ſenſus ſit, tunc Patrem
poſſe eligere, ſi Conſuetudo ſit, vel adſit ſepulchrum
majorum. Præterquàm quod eædem dictiones non
perpetuò ſunt implicativè; ſed quandoque impropriè
ponuntur pro taxativa tantum, Gloſſ. in Can. illud 12.
diſt. & in Can. per ſingulas 16. qu. 3. Abb. in capit.
licet 1. num. 12. & ibi Add. de for. compet. Calderin.
conſ. 548. aliàs 3. de verb. ſignif. Tuſch. tom. 2. lit.
D. Concl. 338. num. 1. Niſi tandem dicere velimus il-
las ſuperabundare, ut notat Gloſſ. in l. fin. ver. maxi-
mè C. de fideicom. libert. & in Extravag. ad reprimen-
dum verb. & maximè tit. quomod. in laſ. Majeſt. crim.
proced. Cyriac. tom. 2. controverſ. 303. numer. 39. Et
verè quatenus adſit ſepulchrum majorum in Eccleſia
Regularium, tunc præciſa Conſuetudine, debent ibi
ſepeliri impuberes, ut declaravit Sac. Congregat. Con-
cil. in Firmana Jurium Parochialium, ad Tertium, &
in Nazarien. 15. Martii 1704. ad Primum.

Patrem verò poſſe eligere ſepulturam filio impuberi,
10 cui pupillariter ſubſtituit, aliqui dicunt, ut Amoſtaz.
de cauſ. piis lib. 6. cap. 9. numer. 56. Verùm cùm jus
Canonicum ſit attendendum, non videtur id habere
locum, Sperell. loc. cit. Paſſerin. eod. loc. nu. 270. Sed
numquid facultas Patris in electione ſepulturæ pro fi-
lio permiſſa, poſſit exerceri poſt obitum ejuſdem filii.
Affirmat Paſſerin. l. citat. num. 277. Negat Nicol. loc.
allegat. tit. 15. de Interdict. num. 21. Barboſ. de Jur.
11 Eccleſ. tom. 2. cap. 10. num. 18. Sperell. dec. 89. num.
5. Quibus & ego adhæreo ea ratione, quia diſſoluta
patria poteſtate, remanet jus Patris inefficax, ut ultra
citatos docuerunt Ventrigl. cit. annot. 52. §. unic. n. 18.
Murga cit. tr. 7. ſect. 2. diſquiſ. 9. §. 9. n. 3.

Si verò Pater non adſit, non poteſt mater elige-
re, niſi concurrat conſuetudo quadragenaria, nec ſuf- 12
ficit decennalis, quia non concurrit eadem ratio pa-
triæ poteſtatis, ut eſt in Patre, & debet eſſe ſpecia-
lis conſuetudo curſu quadraginta annorum compro- 13
bata Burtatt. conſ. 226. num. 218. col. 3. Moron. reſol.
51. numer. 43. Medic. de ſepult. qu. 8. num. 23. Litera
enim textus cap. licet loquitur de Patre, & ſicuti in
caſu Teſtamenti inverificabili in matre, ita etiam 14
quoad ſepulturam, & Sac. Congregatio penes Barb.
cit. num. 28. loquens de Parentibus procedit in Diœ-
ceſi Majoricenſi ex ſpeciali Conſuetudine, Murga cit.
diſquiſ. 9. §. 6. num. 2. & rurſus nomine Parentum ve-
niunt Avus, & Proavus, & habentes patriam poteſta-
tem, non alii, idque, optimè tenent Ventrigl. in pra-
xi rer. notab. adnot. 52. de elect. ſepult. §. Un. numer.
16. Bellett. cit. §. 3. numer. 18. ubi alii, & videtur ſen-
tire Murga, poſt adductam contrariam opinionem
loco cit. numer. 6. in fine. Hinc neque tutor poterit
eligere ſepulturam, niſi concurrat conſuetudo ſpecia- 15
lis; Franch. cit. cap. licet numer. 3. nam illa pro Pa-
tre, nequit tutori ſuffragari, cùm etenim iſta autho-
ritas tutelæ dependeat à Jure Civili, nequit Pater e-
ligere pro filio adoptivo, ſeu arrogato, ex eadem ra-
tione ſed poterit pro filio emancipato, cùm emanci-
patio diſſolvat quidem jus poſitivum, non autem natu- 16
rale; Ita Uxor poterit ſibi eligere ſepulturam, etſi in
aliis, ſit ſubordinata Viro, cap. de Uxore 7. de ſepult.
Barboſ. in can. unaquæque 3. 13. quæſt. 2. Lælius Zec-
ch. de Repub. Chriſt. cap. 28. numer. 17. verſ. fallit,
Trentacinque conſ. 66. vol. 2. Lavor. var. lucubr. tit. 2.
capit. 11. numer. 130. nec tenetur ſequi virum, prout
tenetur in vita, quamvis non electa ſepultura, tunc
ſepelitur in illa Viri, ſi declaraverit iſte, aliàs, eo
non declarante, poteſt ſepeliri in ſepultura ſuorum 17
majorum Trentacinque cit. loco, Abb. in cap. de Uxo-
re num. 5. & quæ habuit plures viros, in ſepultura ulti-
mi Lavor. cit. num. 136. Ricc. in praxi rer. Eccl. par.
4. reſol. 295. num. 11. ſecus in caſu facti divortii Spe-
rell. dec. 88. num. 19. Servus pubes poterit eligere ex 18
eadem ratione, quia ſervitus eſt de jure tempora-
li, & nequit extendi ad Spiritualia, cit. Ventrigl. an-
not. 52. Panimoll. deciſ. 5. adnot. 3. & latè Murga cit.
diſquiſ. 9. ubi DD. innumeri recenſentur, Paſſerin.
cit. q. 187. art. 4. ubi plura contra prædicta tenet, præ-
ſertim in tutore, ac aliis, ut ſufficiat decennalis Conſue-
tudo, & æquè debeat procedere, prout in patre;
quod mihi non placet ex dictis. Sed quid in Impube-
re ſervo? DD. ex cit. cap. licet etiam ſupponunt poſſe 19
eligere Dominum, ad inſtar patris, ut tradunt Barboſ.
in cap. 1. de ſepult. n. 6. Ventrigl. cit. n. 17. Bellet. diſq.
Cler. cit. §. 3. n. 17. & probant ratione poteſtatis, quam
habet dominus in ſervum; ſed, ut dixi, talis poteſtas
nequit influere in ſpiritualia, ſed tantùm poteſt eſſe
rationabilis cauſa ad introducendam conſuetudinem,
non tamen videtur ſuffragari eadem conſuetudo, quæ
ſuffragatur patri ex citato capitolo licet, quia di-
ſpar eſt ratio; nam poteſtas patris trahit originem ra-
dicalem à Jure naturæ, & divino, quamvis per Jus Ci-
vile extenſum, ſed jure naturæ omnes ſunt liberi, & ſic
ſtante iſta diſparitate, debet attendi conſuetudo ma-
jor, & quadragenaria, quæ etiam poteſt introduci non
ſolùm favore tutoris, adminiſtratoris, viri, uxoris,
parentum affinium, dominorum, ſed cujuſcumque
etiam amici, Gratian. diſcept. 94. nu. 80. & alii penes
ipſum. Filiiſfamilias tamen puberes poſſunt eligere ſe-
pulturam, can. unaquæque §. exemplo 13. q. 2. c. 1. de ſe- 20
pult. & c. licet eod. tit. in 6. Bellet. cit. §. 3. num. 14. ubi
etiamſi ſit minor, dummodò ultra pubertatem, ita eò
magis emancipatus, Medices cit. q. 18. n. Laym. Theol.
Moral. lib. 3. de Juſt. tr. 5. c. 12. q. 3. n. 5. Hæc electio ſe-
pulturæ probari debet, cùm ſit quid facti, & ſit vel in
teſtamento, & Codicillo, vel Chirographo, & etiam
per Confeſſarii dictum, ut Neapoli Gen. in praxi c. 76.
n. 8. & per duos teſtes n. 16. & ſufficere probationes ex 21
teſtibus ſingularibus, docet Barboſ. in cap. cum inſuper
8. n. 2. de ſepult. ubi alii citantur, Gratian. diſcept. 817.
n. 13.

Digitized by Google

n. 13. Sperell. *dec.* 87. *n.* 7. dummodò non ſint ſingulares
ſingularitate obſtativa, Panimoll. *cit. n.* 55. ubi quod
non ſufficiat propoſitum eligendi. Poteſt variari iſta
electio uſque ad ultimum vitæ Spiritum, quia intelli-
22 gitur ſemper revocabilis, Barboſ. *de poteſt. Parochi c.*
26. *n.* 24. de Graſſis *dec.* 1. *n.* 5. *de ſepult.* Limita, ſi
fuerit voluntas determinata per actum inter vivos, quia
tunc eſſet jus quæſitum loco electo.

Sepultura autem non electa, nullum jus habent re-
23 gulares, ſed competit Parochiali, non quidem inde-
finitè, ſed quatenus non adſit ſepultura majorum,
ita ſunt verba clara *c.* 1. *de ſepult. c. is qui eod. tit.
in* 6. & alibi; & quamvis loquatur alternativè, vel in
ſepulchro majorum, vel in Parochiali, tamen ſtandum
non eſt litteræ, cùm non ſit alternativa, ſed potiùs ſup-
pletiva ſepultura in Parochia, ne quis remaneat inſe-
pultus, ut optimè Paſſerin. *cit. art.* 4. *inſpect.* 4. *cap.*
2. *à num.* 296. prout, etiam non facta electione, de-
24 bet quis ſepeliri in ſepulchro majorum, ſi ſit in Eccle-
ſia Regularium, nec poteſt impediri à Parocho, nec
minus ab ipſis Regularibus, ſi habeat illud in eorum
Eccleſia, ut aliàs dixi in *Conſtitut.* 9. Innocentii III.
& docent, cit. per Paſſerin. *in capit.* 1. *num.* 7. *de pa-
ctis*.

Sed quomodo intelligitur ſepulchrum majorum? Cer-
25 tum eſt intelligi de aſcendentibus paternis, ſi adſit, &
etiam maternis in ſubſidium, prout in materia indif-
ferenti veniunt ex utroque latere; Si verò adſit gentili-
tium, ſeù familiare, & hæreditarium, attendendum eſt
primum, & poſteà ſecundum, cùm etiam hoc dicatur
aliquo modo majorum, latè Paſſerin. *cit. art.* 4. *inſpect.*
4. *cap.* 2. prout materiam hanc explanat Panimol. *cit.
dec.* 5. *adnot.* 3. *num.* 15. Sperell. *dec.* 88. *per totam*,
Ventriglia *in praxi cit. adnot.* 52. *num.* 23. Baroboſa
de poteſt. Paroch. cap. 26. *nu.* 28. ubi docent, filium
debere ſepeliri in ſepulchro proximorum parentum, non
autem antecedentium, dummodò tamen proximi fue-
rint ſepulti in ſepulchro aliquo uti proprio, ſecus ſi in
extraneo, vel caſu, quia tunc dicitur eſſe ſepeliendum
in ſepulchro majorum.

Imò Infantes juxta Rituale Romanum *tit. de exeq.*
26 *puer.* debent ſepeliri in ſepulchro ſeparato, tamen ne-
queunt impediri, quominus ſepeliantur in ſepulchro
majorum, ut ex *Sac. Congreg. Epiſcop.*, *& Rituum* de-
ciſum referunt Sperell. *cit. dec.* 88. *in fine* & Panimoll.
cit. adnot. 3. *dec.* 5. *n.* 18.

Sed, an Papa poſſit eligere ſibi ſepulturam in Ec-
27 cleſia Regularium? Ecquinam dubitet, ex pluribus
monumentis, quæ videntur in diverſis Eccleſiis in Ur-
be, etſi non facta electione ſepeliatur apud S. Petrum,
tamen poteſt alibi eligere, ſed corpus ſolet deferri
ſemper in dicta Eccleſia D. Petri pro functionibus e-
xequiarum explendis, & deinde defertur ad Eccleſiam
electam, prout noviſſimè mos obtinuit in Cadavere S.
M. Clementis IX. tumulato in Baſilica S. Mariæ Ma-
joris, de quo vide Barthol. Piazza *in Ephem. Vaticana*,
ubi quod in Baſilica Vaticana non poſſunt ſepeliri,
28 niſi Pontifices; quam fuerunt amiſiſſe legatum cujus-
dam, qui mandaverat ibi ſepeliri. Nec eſt permiſſum
Cardinalibus in ea ſepeliri. Cohel. *notit. Card. privil.
tit.* 90. Paſſerin. *cit. nu.* 319. ſed benè permittitur per-
ſonis Regalibus, prout vidimus elapſis temporibus
Principiſſæ Mathildæ, tam benemeritæ Eccleſiæ Ro-
manæ, cadaver in ea contumulatum, & noſtris, Regi-
næ Svecorum. Si verò contingat Pontificem mori extra
Urbem dicerem, quodſi non poſſit corpus transferri
29 ad Urbem, ſit tumulandum in Eccleſia Cathedrali
loci ubi decedit *cap. is qui de ſeplut. in* 6. Medices *qu.*
7. *n.* 2. *cap.* 11. Lavor. *tit.* 2. *n.* 45. quidquid dicat Paſ-
ſerin. *cit. loco*, quod debeat ſepeliri juxta voluntatem
Cardinalium; quia id procedit de poteſtate eorumdem;
nam tunc Cardinales repræſentant Papam Sede Vacante,
aliàs jus eſſet Cathedrali, & de facto videmus in aliqui-
bus Civitatibus id eveniſſe, ut Neapoli, & Salerni ad-
ſunt ſepulchra Summorum Pontificum.

30 Quid de Cardinalibus Romæ decedentibus? Eſt cer-
tum quod poſſunt eligere ſepulturam in Eccleſia Re-
gularium prout quilibet, & ſi non habeant ſepulturam
majorum, debent ſepeliri in Eccleſiis proprii tituli,
quia ibi Parochiam agnoſcunt, & jura Epiſcopalia ha-
bent, ſunt enim ibi ad inſtar Ordinariorum, ut alibi di-
cam, & latè Pignatell. *conſult.* 117. *tom.* 10. Card. Al-
bitius *in diſcept.* 1. *poſt* Card. de Luca *de Juriſdictione*
ubi fusè, & quod in titulis reſidere debeant, & eſſe
pluſquam Parochi Pignatell. *cit. n.* 16. Lotter. *de re be- 31
nef. l.* 3. *quæſt.* 27. *numer.* 55. *& Bulla* Sixti V. *in or-
dine* 55. *tom.* 2. *Bullarii* titulos Cardinalium diviſit,
afferens ibi cuique locum, & manſionem aſſignare in
propriis titulis, ut quidquid ſit antiquitùs, ut ſepeliri
deberent in Eccleſia D. Joannis in Laterano non ele-
cta' Sepultura, hodie ex conſuetudine innixa dictæ
rationi aſſignationis titulorum, ſepeliri debent in Ec- 32
cleſia proprii tituli, & non in Parochia, & quatenus
non habuerint adhuc titulum in Eccleſia D. Joannis.
Samuel. *de ſepultur. tract.* 1. *diſp.* 5. *contr.* 11. *concl.* 5.
fol. 261. Murga *eod. tit. tract.* 8. *diſquiſit.* 2. *Sect.* 2. *dub.*
7. *concl.* 1. *numer.* 1. *cum ſeq.* Card. Alban. *de Card.
quæſ.* 50. *verſ. vel dicamus*, Paſſerin. *de ſtat. hom. cit.
loco numer.* 320. Amoſt. *de cauſ. piis l.* 6. *de funer.
capit.* 8. *numer.* 62. & latè diſcuſſo articulo, firma-
vit Rot. *in Romana Juris tumulandi* 20. *Februarii* 1702.
coram D. Priolo, in ſepultura cadaveris Cardinalis Pal-
lavicini Epiſcopi Auximani anno 1700. in Urbe de-
ceſſi ſine ſepultura, contra Eccleſiam S. Andreæ de
Fractis Parochialem, in qua obiit, favore S. Marti-
ni ad montes titularem, quæ deciſio eſt impreſſa
apud D. Pitonium *diſceptat. Eccl. tom.* 2. poſt *diſcept.*
51. idque etiamſi Cardinalis non reſideat in titulo,
quia ut advertit dicta deciſio, talis reſidentia rigoro-
ſa non requiritur, ſed ſufficit, ut ſit in Urbe, dum non
omnes Eccleſiæ Cardinalium Titulares habent conti-
guas habitationes, & verè nititur hæc reſolutio non
ſolùm conſuetudini, ſed rationi, quia ſi Canonici ſe-
peliri debent in Cathedrali, & Laicus in ſepulchro ma-
jorum, ob præſumptam eorum voluntatem, etiam
non facta electione, ut dicemus; eo magis hæc præ-
ſumpta voluntas eſt in Cardinali ratione ſuæ Eccle-
ſiæ titularis; Si tamen Cardinalis habeat ſepulchrum
majorum, in eo eſt ſepeliendus, in quo urget ma-
jor affectio, ſicuti hac ratione ſepelitur quis potius
in ſepulchro majorum, quàm in Parochia.

Nec obſtat quod Cardinalis ſaltem Regularis in di-
cto caſu ſupponitur habere voluntatem ſepeliri in Ec- 33
cleſia Regularium, quia magis ſtringit vinculum pro-
prii tituli Cardinalitii, quàm generale Religionis, &
ulterius dum Regularis aſſumitur ad Cardinalatum exi-
mitur ab obedientia Religionis, & ſic ſicuti rema-
net ſolutus à lege vetante electionem ſepulturæ,
ita præſumptio oritur, ut electio debeat eſſe in eo
loco, in quo uti Cardinalis, & non uti Regularis
ſepeliri debuerat, etiamſi ſacramenta alibi recipiat,
ut proſequitur *cit. deciſ. num.* 31. apud Piton. *loc.
cit.*

Si tamen moriatur extra Urbem, deberet ſepeliri 34
in Eccleſia majori, quia hæc ſupponitur ejus Paro-
chia ratione dignitatis Murga *loco cit. concluſ.* 4. & in
cit. deciſ. nu. 24. quod tamen eſt intelligendum, niſi
ſe ſubjecerit ſpecialiter alicui Parochiæ, ut videtur ſen-
tire *cit. dec. nu.* 31. & licèt contrarium doceat quoad
Eccleſiam titularem, in qua, ut diximus, ſepeliri de-
bet, etſi ſacramenta alibi recipiat, tamen diſpar ra-
tio eſt, quia in Eccleſia titulari eſt quoddam vincu-
lum reſidentiæ, & ſuperioritatis, ſed in Eccleſia
majori loci tranſitus tantùm præſumitur voluntas ra-
tione dignitatis, quæ præſumptio ceſſat ex facto
Cardinalis recognoſcentis in vita aliam Parochiam.

Debetur tamen quarta Canonica Parochiali, ra- 35
tione ſacramentorum adminiſtrationis, prout debe-
tur, ſi quis decedat ſine electione, & ſepeliatur in
ſepulchro majorum, quia ex dicta veroſimili men-
te, tantùm datur dictum jus Eccleſiæ titulari, ita-
ut ſit ſubſidiaria tantùm ſepultura, prout eſt Paro-
chialis, & quoad portionem Canonicam; deberi
Parocho, dixerunt Antonel. *de regim. Eccl. lib.* 1.
cap. 12.

Digitized by Google

cap. 12. *num.* 30. & Piton. *in addit. ad dictam diſcept.*
51. *in fine*.
Epiſcopus etiam poteſt eligere ſepulturam in Eccle-
36 ſia Regularium, vel in alia, licèt ea non electa, de-
bet ſepeliri in Cathedrali, quæ eſt ejus ſponſa; Sed ſi
moriatur extra Diœceſim, ſi poteſt commodè deferri,
debet fieri, quod valde deceret; Si verò non poſſit,
debet tumulari in Cathedrali loci, vel majori Eccleſia,
ob dictam rationem voluntatis ex dictis, Sperell. *dec.*
87. *num.* 42. Panim. *cit. add. num.* 45. quamvis contra-
rium teneatur Paſſerin. *cit. numer.* 322. prout etiam de
Legatis Papæ morientibus, dicit non eſſe ſepeliendos,
niſi in Parochia, quia non datur iſta præeminentia,
loci ſepeliendi, ſed debet procedi, prout in advenis
ſepeliendis in Parochiali, niſi adſit Conſuetudo pro
Cathedrali, ſed hoc debet regulari ratione; Si verò
habet duas Eccleſias unitas, dicendum eſſe ſepelien-
37 dum in ea, in qua deceſſit, ſed ſi non ſint æqualiter
unitæ, ſed una alteri ſubjecta ſepelietur in principali
ut apud *cit.* Piton. *n.* 23.
Ita in Eccleſia Regularium poſſunt eligere ſe-
38 pulchrum Prælati inferiores, Abbates, Præpoſiti, &
Priores habentes reſidentiam, ſed non eligentes ibi,
vel alibi, debent ſepeliri in propriis Eccleſiis, ubi re-
ſidere debent, & ubi adeſt ſepulchrum eorum dignita-
tis, aliàs ſi decederent extra reſidentiam, tunc debent
ſepeliri, vel in Cathedrali, vel Parochiali, ſi non ha-
beant illam majorum, & ſi non elegerint, juxta con-
ſuetudinem ſepeliendi corpora advenarum Medices *cit.*
quæſt. 7. *numer.* 7. Silveſter. *verb. ſepultra nume-*
ro 8.

Canonici verò quamvis eligere poſſint ſepulturam in
39 Eccleſia Regulari, tamen electione non facta debent
ſepeliri in Eccleſia Canonicali, ut docuerunt citati,
& in Parochiali dixit *Lavor. cit. num.* 67. Sed dice-
rem, quod ſi habitent in Canonica, prout ſolet fieri
in aliquibus Cathedralibus, tunc debent ſepeliri in
Cathedrali; ſecus verò ſi habitent extra, præſertim ſi
habeant ſepulturam propriam Canonicorum diſtin-
ctam, quòd in ipſa, & non in illa majorum ſit Ca-
nonicus ſepeliendus, ex declaratione *S. Congregatio-*
nis Epiſcoporum, & Regularium in Senogallien. 13.
Maji 1650. docet Nicol. *tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 15. *num.*
23. *& in Tiburtina* 12. *Maji* 1685. *ad* 2. *in ſepultu-*
ra propria Canonicorum, ſi adſit, aliàs in ſepulchro
majorum. Et in Tudertina 11. *Septembris* 1694. *ad ter-*
tium.

Fuit autem dubitatum in Sacra Congreg. Concilii
40 *in una Fulginaten. die* 10. *Junii* 1694. an liceret Capi-
tulo Cathedralis privativè quoad omnes alias, tumula-
re Cadavera Perſonarum in Sacris, vel in Minori-
bus Ordinibus conſtitutarum, etiam Prima Tonſura
initiatarum decedentium abſque electione ſepulturæ;
& *Sacra Congregat.* noluit decidere, ſed remiſit cau-
ſam ad Judices ſuos; cùm enim ageretur de conſue-
tudine probanda, ideò fortè noluit aſſumere cogni-
tionem, ſed certum eſt bonum jus favere Parochis,
41 quatenus non probaretur conſuetudo; nam ipſi ha-
bent aſſiſtentiam juris in tumulatione iſtorum dece-
dentium ſine electione inter fines propriæ Parochiæ,
ut ſuprà diximus Cardinal. de Luca *de Parochis diſc.*
27. *n.* 2. & latè Panimol. *deciſ.* 5. *num.* 1. *&* 5. *& de-*
ciſ. 348. *num.* 9. *part.* 11. *recent.*, & in his terminis
Paſſerin. *citato loco numer.* 325. *cum ſeqq.* ubi dicit,
eſſe ſepeliendos in Eccleſia Parochiali, ſi non habeant
ſepulturam propriam in Eccleſia Cathedrali ſeparatam
pro Presbyteris, & Clericis, ſi verò adſit Conſuetudo
quadragenaria cum titulo, tunc deberet attendi prout
etiam, quando Eccleſia Cathedralis teneatur ſolvere
quartam funeralem Parocho alterius Eccleſiæ, ſi ibi
ſepulturam quis elegerit, ut declaravit *Sacra Congre-*
gatio Concilii in Mantuana die 31. *Julii* 1694. *&* con-
firmavit *die* 30. *Aprilis* 1695. Ita ſi ſibi reſervave-
rit tale jus in ſignum ſuperioritatis, quando Paro-
chiæ fuerunt diſtinctæ, ſeu creatæ, vel aliud privile-
gium acquiſivit, Barboſa *de jur. Eccl. lib.* 3. *cap.* 24.
n. 16. Panimol. *deciſ. cit. annot.* 4. *n.* 8. *& ſequ.* Cava-
ler. *deciſ.* 649. *num.* 2. *& dec.* 205. *num.* 3. *coram Bichio*,
Imò etiam immemorabilis ſuffragaretur, quoniam illa
quemcumque titulum præſumere facit.

Cætera quoad ſepulturam aliorum qui non eligunt, 42
ubi fieri debeat fusè agunt citati DD. Murga, Barbo-
ſa, Ventrigl. & Panimoll. Paſſerinus *locis citatis* qui le-
gi poſſunt ad ſaturitatem, & præſertim Paſſerinus ubi
de Vicariis Parochis Capellanis, ac aliis perſonis lu-
culenter agit.

Sed quæri poteſt, utrum electio ſepulturæ poſſit
committi in alterius arbitrium? Et videtur dicendum, 42
quod non poſſit committi, cùm ultima voluntas, pro-
ut eſt electio ſepulturæ, non poſſit dependere ab alie-
no arbitrio *textus in leg. illa inſtitutio ff. de hæred. in-*
ſtit. DD. in rubr. ff. de legat. 1. *cap. fin.* ubi Panormi-
tanus, *& reliqui de ſucceſſ. ab inteſt.* Joannes Andr. *in*
cap. 1. *n.* 4. *de ſepult. in* 6. quem proſequitur Monald.
conſ. 91. *n.* 2. *volum.* 2.

Sed quod electio ſepulturæ poſſit committi in al-
terius arbitrium, verius videtur Gem. & Franc. *in c.*
is qui §. *Mulier. num.* 6. *de Sepultur. in* 6. Guttierez.
tract. de juram. confirm. part. 2. *capit.* 4. Addit. ad
Panorm. *in cap. & ſi Chriſtus de jur. jur.* Rub. *conſ.*
5. Merend. *controv.* 60. *num.* 6. Paſqualig. *deciſ.* 399.
num. 1. Riccius *in praxi part.* 1. *reſ.* 574. *num.* 2. An-
char. *conſ.* 214. Ratio iſtius concluſionis deſumitur ex
tex. in leg. utrum §. *cum quidam ff. de reb. dub.* ubi
dicitur, quod ſi teſtator tres hæredes inſtituit, & gra-
vavit alterum, ut mortuo teſtatore reſtituat hæredita-
tem alteri ex iis, cui ſibi videbitur, valet fideicom-
miſſum, quia in voluntate ipſius non eſt, ut reſtituat,
ſed cui reſtituat, ergo ſimiliter electio ſepulturæ com-
miſſa alicujus arbitrio, eſt valida, cùm non ſit com-
miſſa electio ipſa, ſed locus, ſivè Eccleſia, in qua
fieri debet electio; facit etiam regula, qui per alium
facit per ſe ipſum facere videtur, *l. qui per alium*
ff. de reg. jur. unde *in cap. poteſt eod. tit. in* 6. di-
citur, quod poſſit quis per alium, quod poteſt facere
per ſe ipſum, & omnia noſtra facimus, quibus noſtra
impartitur authoritas *c. mulieres de ſenten. excommu-*
nicat. leg. 2. *C. de vet. jur. enucleand.*

Nec obſtat, quod ultima voluntas non poſſit com-
mitti in alienum arbitrium, ſiquidem intelligitur de
ſubſtantia voluntatis, quæ non poteſt committi in
alienum arbitrium, non verò de aliquo accidenti, pu-
ta modo exequendi eamdem, vel ſimilibus, prout eſt
in ſepulturæ electione, in qua non demandatur ele-
ctio ipſa, ſeù voluntas eligendi, cum implicitè jam ſit
facta ſepulturæ electio, ſed tantùm demandatur locus
ipſius ſepulturæ eligendus.

Prædicta electio poteſt fieri per Commiſſarium non
poſt mortem committentis ſecundùm Guttierez. *cit. cap.*
4. cùm mandatum, cujus effectus neceſſariò confer-
tur poſt mortem mandantis, non expiret morte com-
mittentis, ut *in cap. fin.* §. *fin. de teſtam. in* 6. Bellett.
diſq. Cleric. part. 1. *de Clerico debitore* §. 3. *numer.* 26.
Neque obſtat, quod morte committentis abſque Com-
miſſarii electione ſtatim acquiritur jus Eccleſiæ Pa-
rochiali, ubi debebat ſepeliri, non electa ſepultura,
quia hoc non procedit, quando teſtator noluit ibi ſe-
peliri, niſi in quantum Commiſſarius illam elegerit
Guttier. *cit.* & ſequitur Spin. *in ſpec. teſtam.* Gloſ.
2. *princ. tit. de elect. ſepult. numer.* 41. Verùm ego
dicerem electionem Eccleſiæ, in qua defunctus de-
bere fieri in vita committentis, ſecus electionem lo-
ci ſepulturæ in Eccleſia, quæ poteſt fieri etiam poſt
mortem, cùm jam dicatur tunc electa ſepultura in
tali Eccleſia, & ita conciliari poſſunt opiniones in-
ter ſe diſſidentes Lapi, & Ancharani *in capit.* 1.
de ſepult. in 6. & hanc eſſe veriorem opinionem
teſtatur Gen. *in praxi cap.* 62. *numer.* 2. ac ita uſu
ſervari aſſerit.

Non debent tamen Regulares inducere, quemquam 43
ad ſepulturam eligendam in eorum Eccleſiis *Clem. cu-*
pientes de pœnis §. *fin.* Barboſ. *de pot. Epiſc. part.* 3. *al-*
leg. 56. *num.* 100. Tambur. *de Jur. Abb. tom.* 3. *diſp.* 3.
cap. 6. *num.* 48. nec pactum de non mutanda ſepultura,
valet

valet Barboſ. *in eadem Clem. fin. n.* 7. ubi DD. *loco cit.* ibi : *vel jam electam ulterius non immutent.*

Electio enim facta , ſuggerendo talem Eccleſiam ,
45 tamquam ſuggeſtiva nulla eſt Barboſ. *de poteſt Epiſc. part.* 3. *cap.* 26. *num.* 38. & alii DD. apud ipſum. Hoc etiam intelligendum eſt ex probabili multorum ſententia, cum electio firmata eſt voto, juramento, vel alia promiſſione irrevocabili Murga *cit. tract.* 7. *ſect.* 1. *diſquiſ.* 2. *numer.* 4. & alii apud ipſum. Atque hoc firmant ex ipſomet *textu in citat. Clem. cupientes* §. *final. de pœnis*, & *ex cap. animarum* §. 1. *de Sepult. in* 6. ubi ſolùm prohibetur Clericis, & Regularibus ne aliquem inducant ad vovendum , aut fide interpoſita promittendum ad eligendam Sepulturam in eorum Eccleſiis. Imò neque prohibitum eſt aliquem hortari etiam precibus , ut apud propriam Eccleſiam eligat ſepulturam , dummodò non ita obligetur, ut electionem jam factam mutare nequeat . Paſqualigo *deciſ.* 373. *numer.* 4. Rodriquez. 4. *parte ſum. capit.* 30. *numer.* 10. & 3. *parte q. regul. quæſt.* 58. *art.* 7. *in fine* Portel. *in dub. Reg. verbo Sepultura n.* 7. Navar. *c.* 27. Manual. *num.* 103. D. Anton. *p.* 3. *tit.* 24. *c.* 51. Angel. *verb. Sepultura num.* 35. Suarez. *diſp.* 22. *de Cenſur ſect.* 4. *numer.* 25.

46 Alia limitatio , quæ coarctat libertatem conceſſam Regularibus, ut valeant ſepelire mortuos eſt , quando non ſint excommunicati, ſeù interdicti eligentes ſepulturam.

47 Cohæret præfata exceptio cum Juris communis diſpoſitione , cujus vigore quilibet excommunicatus , privatur Eccleſiaſtica ſepultura; juxta *text. in cap. ſacris de ſepultur. Clementin.* 1. *eod. tit. cap. quod in te de pœnit.* & *remiſſ. cap. is qui de ſent. excom. in* 6. *cum concordant.* fusè Barb. *ibid.* & *alii Canoniſtæ* , idem Barb. *de pot. Paroch. p.* 3. *c.* 26. *n.* 40. *verſ. primò* Ugolin *de off. Epiſc. c.* 17. *n.* 4. *verſ.* 7.

Cujus probationis ratio quoad excommunicatos, deducitur, *ex d. cap. ſacris* dicente : *Sacris eſt Canonibus inſtitutum , ut quibus non communicamus vivis , non communicemus defunctis : ut careant Eccleſiaſtica ſepultura , qui prius ab Eccleſiaſtica unitate præciſi , nec in articulo mortis Eccleſiæ reconciliati fuerint*. Quod procedit etiam quoad interdictos ; id enim deducitur ex ipſius interdicti effectibus inter quos communiter privatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ à Doctoribus enumeratur, juxta *text. in d. Clem.* 1. Abb. *ibid. num.* 4. *cum ſeqq.* Azor. *parte* 1. *lib.* 8. *cap.* 13. *q.* 8. *verſ. ſexta*, Suarez *to.* 3. *diſp.* 81. *ſect.* 4. Lezana *in ſumma tom.* 2. *p.* 3. *verſ. Eccleſia : Julius Lavor. variar. lucubr. tom.* 1. *tit.* 2. *c.* 12. *nu.* 2. Barboſa *de offic.* & *poteſt. Epiſc. p.* 2. *allegat.* 28. *n.* 44. & *de poteſt. Parochi c.* 26. *n.* 41. Tamburin. *de jur.* Abbat. *tom.* 1. *diſp.* 23. *q.* 11. *n.* 3. Layman. *lib.* 1. *ſum. tr.* 5. *p.* 4. *c.* 2. *n.* 3. Pax Jordan. *de re ſacra libr.* 5. *tit.* 12. *num.* 118.

48 Advertendum nihilominus eſt , poſt diſpoſitionem Concilii Conſtantienſis in *Extravagant. ad evitanda,* ſub hac Eccleſiaſticæ ſepulturæ prohibitione non comprehendi, niſi excommunicatos nominatim denunciatos , aut publicos Clericorum percuſſores ; Quilibet enim alii excommunicati, præter præfatos nominatim denunciatos, aut publicos Clericorum percuſſores, vigore prædictæ *Extravagantis* , hodie non dicuntur amplius publici , ſed ſunt tolerati , & poſſumus cum aliis in vivis communicare , ut aliàs à nobis probatum fuit, & eſt communis Theologorum aſſertio; ergo poſſumus etiam cùm eiſdem mortuis communicare, ut patet *ex cap. ex parte il* 2. *de ſepultur.* & probatur à contrario ſenſu in *d. c. ſacris eod. tit.* Tum quia in dicta *Clem.* 1. prædicta pœna expreſsè imponitur publicè excommunicatis ; cum autem hodie nemo dicatur publicus excommunicatus , niſi denunciatus , aut publicus Clerici percuſſor fuerit; hinc ſequitur dictam *Clementina* pœnam , quoad iſtos tantum locum ſibi vindicare, non quoad alios, ut concludunt Marchinus *de ordine tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 10. *n.* 10. Barboſ. *de poteſt. Paroch. p.* 3. *c.* 26. *n.* 40. Gutierez *qq. Canonic. lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 30. Barboſ. *cit. alleg.* 28. *numer.* 52. Pax Jordan. *de re ſacra libr.* 5. *tit.* 12. *num.* 126. Murg. *diſquiſit. moral. tom.* 1. *tr.* 2. *diſquiſit.* 4. *dub.* 1. & quid de hæretico alibi dicam.

Ita viventes in notorio, & publico peccato neque- 49
unt eligere; omnes enim, quos notoriè conſtat in peccato deceſſiſſe, ſepultura Eccleſiaſtica privari debent, ut notat *gloſſ. in d. cap. ex parte il* 2. *de ſepultur. verſ. communicabatur*, Covar. *in c. alma mater p.* 1. §. 6. *num.* 4. Molfeſ. *in ſumma* 2. *p. tract.* 13. *cap.* 8. *num.* 67. Silveſter *in verb. ſepultura qu.* 10. Gregor. *ſyntagmat. jur. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 10. Cardinal. Tuſch. *concluſ.* 188. *verb. ſepultura n.* 3. Barboſa *in collectan. ad d. cap. ex parte num.* 5.

Nec obſtat dicta regula *cap. ex parte de ſepulturis*, quod quibus communicamus viventibus , ſit etiam communicandum defunctis, ut notat *d. gloſſ. ibid.* Cujus limitationis rationem ſuppeditat Gregorius III. *in canon. pro obeuntibus* 13. *q.* 2. ubi ait , quod *congruit, ut Sacerdos pro mortuis Catholicis memoriam faciat* , & *intercedat , non tamen pro impiis , quamvis Chriſtiani fuerint tale quid agere licebit*.

Ulterior ratio petenda eſt à *Propheta in Pſalmo* 48. ubi de impœnitentibus, & impiis loquens ait , quod Deus non dabit iſtis in æternum placationem ſuam, & conſequenter ſuperflua eſt iſtis , & inutilis , quæcumque pia Eccleſiaſtica cæremonia , & Fratrum ſupplicatio, ut habetur *in can. in præſenti* 13. *q.* 2.

Ex hoc etiam rationis fundamento conſtituuntur 50
nonnullæ aliæ ſepulturæ Eccleſiaſticæ prohibitiones , quæ in jure inveniuntur. Sic in *canon. placuit* 23. *q.* 5. illi, qui ſeipſos interfecerunt , vel qui per ſua ſcelera capite plectantur , ſi decedant impœnitentes , ab Eccleſiaſtica ſepultura repelluntur, & colligitur etiam ex *can. fures* 13. *q.* 1. ubi ſermo eſt de furibus, & latronibus in flagranti crimine occiſis , quibus concedetur communio, ſi confeſſi fuerint Presbytero , ut notat Laym. *lib.* 4. *tit.* 2. *c.* 12. *n.* 10.

Verum tamen eſt, poſſe aliquando iſta cadavera punitorum, & ſi pœnitentes deceſſerint, inſepulta ex juſta cauſa relinqui ad aliquod tempus , nimirum , ut terror cæteris incutiatur, ut latè explicat Covar. *lib.* 2. *variar. reſ. c.* 1. *n.* 11. & ex eo notat Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſu* 387. *n.* 32. Clar. *lib.* 2. *q.* 100.

Licèt enim ſepultura hominis nullam recipiat dilationem, *l. ne corpora ff. de religioſ.* & *ſumptib. funer.* Cened. *ad decretal. collectan.* 40. *numer.* 2. hoc tamen intelligendum eſt, non quoad juſtam punitionem ipſius; ſed quoad ſequeſtrationem pro credito pecuniario ; & proindè certum eſt , non poſſe creditorem ſepulturam cadaveris impedire ad finem conſequendi ſuum creditum , etiam quod vigore Inſtrumenti guarentigiati , & obligationis Cameralis ageret , ut firmat Abb. *in cap. ex parte il* 1. *de ſepultur.* Covar. *lib.* 2. *variar. cap.* 1. *num.* 10. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *d. cap.* 387. *n.* 20. Boer. *deciſ.* 287. *ex n.* 2. Gulielm. de Benedict. *in cap. Raynutius in verb. mortuo n.* 56. Barb. *in cap. ex p. il* 1. *n.* 4. *de ſepult.*

An autem , ſi quis mortuus reperiatur, in dubio ſit Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradendus, diſtinctione opus eſt: Aut ex circumſtantiis conſtat, ſeipſum occidiſſe, putà quia clauſis januis, laqueo ſuſpenſus reperitur ; & in hoc caſu eſt ſepultura Eccleſiaſtica privandus, nam cùm adſit urgentiſſima , & penè evidens præſumptio lethiferi actus, & contra de aliqua excuſatione non conſtat, utique contra ipſum actum injuſtum pronunciari debet .

Sed ſi publicè in via reperiatur interfectus, vel in puteo mortuus, aut flumine merſus, tunc in loco ſacro ſepeliendus erit; cùm probabile ſit, ab aliis, quàm à ſeipſo interfectum fuiſſe , & proindè non eſt præſumendum tam atrox, & grave delictum naturæ ipſi repugnans, cùm in dubio minus delictum ſit præſumendum, *l. meritò ff. pro ſocio*, prout concludit Marian. Soccin. *to.* 2. *conſil.* 51. Molfeſ. *in ſumma* 2. *p. tract.* 13. *cap.* 8. *n.* 60. & Neapoli habet jus Eccleſia S. Reſtitutæ ſub dominio Capituli Metropolitani ſepeliendi corpora defunctorum decedentium ſine electione ſepulturæ, ut apud *cit.* Molfeſ. *cap.* 8. Ventrigl. *in praxi cit. num.* 23.

Gen.

Gen. in praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ cap. 76. nu. 2.

52 Itaque ex eadem ratione in *Clementina 1. de ſepulturis* prohibita eſt eadem Eccleſiaſtica ſepultura publicis, & manifeſtis uſurariis, propter ſtatum certiſſimum damnationis, in quo mortui ſunt, prout concludunt communiter Canoniſtæ in *d. Clementina*, & Barboſa *ibid. n. 2.* & tradunt etiam Theologi tractantes de uſuris.

At non extra difficultatem vertitur, quinam veniant in dicta *Clementina* ſub nomine manifeſti Uſurarii.

Multi exiſtimant, uſurarium manifeſtum in dicta Clementina dici eum, quem publicè conſtat uſuram in vita exercuiſſe, ut docet Alter. *de cenſur. tom. 2. diſp. 11. cap. 2. ad fin.* Filiuccius *tract. 14. c. 5. qu. 3. num. 71.* & alii, quos refert Bonacina *de excommunic. extra Bull. Cœnæ diſp. 2. q. 2. §. 31. n. 7.*

Ego tamen cohærenter ad ea, quæ ſupra dixi de hæreticis, & excommunicatis, probabilius exiſtimo cum ipſo Bonacina nomine uſurarii manifeſti, quoad dictam pœnam à Clementina latam, non intelligi, niſi illum, qui fuit publicè denunciatus talis, attenta prædicta diſpoſitione *Extravag. ad evitanda* Concilii Conſtanſtienſis; cujus vigore, neminem vitare tenemur, ſub prætextu cujuſcumque pœnæ, prohibitionis, aut Cenſuræ, niſi fuerit publicè, & ſpecialiter denunciatus, ut in puncto Uſurarii concludit Suarez *diſp. 21. ſect. 1. n. 10.*

Redit nihilominus doctrina à nobis tradita ſupra *num. 49.* quod quamquam iſti manifeſti Uſurarii non denunciati non arceantur à ſepultura, vigore prædictæ *Clementinæ primæ*; Arcentur nihilominus ex alio capite, nimirum tamquam in certo ſtatu reprobationis morientes, juxta tradita per *gloſſ. in d. cap. ex parte de ſepultur.*

53 Quod ſi quæratur differentia, an excommunicati, & cæteri Eccleſiaſtica ſepultura priventur tamquam tales expreſſim denunciati, an verò, tamquam publici peccatores, & in ſtatu reprobo certò morientes?

Reſpondetur, quoad excommunicatos, & hæreticos eam eſſe primò, quia ſi ſupponamus iſtos publicè denunciatos, & nihilominus Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradantur; Eccleſia ubi ſepeliuntur remanet polluta, & conſequenter reconciliatione indiget, non verò ita, ſi ſepeliantur non denunciati, etiam quod ſint publici peccatores. Ugolin. *de offic. Epiſc. c. 29. §. 4. verſ. exigitur*. Pellizar. *in manuali regular. tom. 2. p. 1. tract. 8. cap. 5. num. 72.* & de communi opinione teſtatur Diana *p. 5. tract. 9. reſ. 98.*

Hujus autem reſponſionis ratio manifeſta dignoſci-
54 tur ex alia communi Doctorum concluſione; quod locus ſacer per humationem in eo factam profani cadaveris, cenſetur pollutus; Nomine autem profani cadaveris, licèt in hac re veniat cadaver excommunicati, ut patet *ex cap. conſuluiſti de conſecrat. Eccleſ. vel Altar.* ubi Innoc. III. ita ſancivit: *Cœmeteria, in quibus excommunicatorum corpora ſepeliri contigerit, reconcilianda erunt aſperſione Aqua ſolemniter benedicta, ſicut in dedicationibus Eccleſiarum fieri conſuevit.*

Nihilominus communiter Doctores intelligunt dictum textum, & alios in hac materia, accipiendos eſſe de excommunicatis vitandis, qui hodie non ſunt, niſi publicè denunciati, & notorii Clericorum percuſſores; ut in puncto concludunt Navar. *in man. c. 27. n. 25.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitential. libr. 32. num. 17.* Henriquez *in ſumm. lib. 9. de miſſa cap. 27. §. 5.* Leander *part. 5. tractat. 5. diſp. 1. §. 4. quæſt. 34.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. parte ſecunda allegat. 29. num. 52.*

Venit ſecundò ſub nomine profani cadaveris in hac materia pollutionis Eccleſiæ ex illius humatione, cadaver cujuſcumque Infidelis, & Ethnici, ut patet ex *Canon. Eccleſiam 26. de conſecrat. diſtinction. 1.* ubi ex Concilio Aurelianenſi ita legitur: *Eccleſiam in qua* Paganus *ſepultus eſt, non liceat conſecrare, neque Miſſas in ea celebrare, ſed jactare foras, & mundare oportet.*

Ex cujus Canonis verbis, & ex aliis, quæ à Docto- 55
ribus allegantur communiter notatur, cadavera hujuſmodi infidelium, & excommunicatorum, in loco ſacro ſepulta, exhumanda eſſe, necnon parietes ejuſdem Eccleſiæ eradendos, ſi Eccleſia antea conſecrata non fuerit, ut firmant Silveſter *in verb. conſecratio 2. num. 5. caſ. 4.* Abb. *in cap. conſuluiſti de conſecrat. Eccleſ. vel altar.* Thomas del Bene *de Immunit. tom. 1. cap. 2. dub. 2. ſect. 6. num. 6.* Sed ſi Eccleſia conſecrata fuerit, ad evitandam execrationem, ſufficit ſi illa iterum dealbetur, ut notat Pax Jordan. *de re ſacra lib. 5. tit. 12. nu. 124. circa finem.*

Adeſt ſecundò alia differentia; nam qui ſcienter ſe- 56
pelierint in loco ſacro cadaver aliquod infidelis, vel excommunicati denunciati, incurrunt excommunicationem latam in *Clement. 1. de ſepultur.* quam excommunicationem probabile eſt etiam incurri à comitantibus, mandantibus cantantibus, & Crucem in funeribus aſportantibus, ex regula extenſionis legis, ut tenent Navar. Alter. & alii apud Bonacinam *de excommunic. in particulari, diſp. 2. qu. 2. punct. 32. numer. 10.* licèt ego contrarium exiſtimem probabilius attenta diſpoſitione pœnali.

Talis autem excommunicatio non incurritur à ſepelientibus cadavera prædictorum, ſi denunciati non fuerint; licèt enim à ſepultura repellantur uti publici peccatores, aut meretrices, vel ex alia cauſa, nulla tamen in jure adeſt pœna contra ſepelientes ipſos, Suarez *diſp. 31. ſect. 1. num. 10.* licèt mortaliter peccent, utpote facientes contra prohibitionem Eccleſiæ in re graviſſima.

Sicuti etiam licèt *per Tridentinum ſeſſ. 25. de reform. cap. 19.* & ex aliis Pontificiis Conſtitut. prohibeatur ſacra Sepultura Cadaveris hominis occiſi in
duello, quod procedit etiam, quod non ſtatim in ipſo 57
Conflictu moriatur, & ſigna dederit Contritionis, ut tenet Dian. *p. 2. tr. 4. reſ. 162.* & Nos alibi dicemus nihilominus ſi quis eos ſepelierit, nullam præter peccatum incurret excommunicationem, ſicuti nec locum Sacrum polluet, ut notat Murg. *diſquiſit. moral. tom. 1. tract. 2. diſquiſ. 4. dub. 1. n. 3.*

Cæterum de ſupradictis, nonnulla ulterius explica- 58
re operæ pretium erit. Primò circa id, quod diximus de pollutione loci Sacri per Sepulturam Cadaveris Infidelis; notandum eſt enim, ſub nomine infidelium in hac materia non comprehendi Cathecumenos, licèt enim iſti non dicantur propriè, & rigoroſè fideles, nihilominus poſſunt largo modo dici tales, cùm habeant baptiſmum flaminis, & ideò poſſunt in Eccleſia licitè ſepeliri. Sayr. *de Cenſur. lib. 5. c. 16. num. 24.* Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopi par. 2. allegat. 28. numer. 53.* Bonacin. *de matrim. quæſt. 4. puncto ultimo n. 23.* Pax. Jordan. *de re Sacra lib. 5. tit. 22. n. 120.* & latè probat Murga *d. tom. 1. tract. 2. diſquiſition. 4. dub. 7.*

An autem locus Sacer polluatur per ſepulturam pueri filii Parentum fidelium, qui ante Baptiſmum
deceſſit, controverſia eſt inter Doctores; licèt enim 59
conveniant, illum non eſſe ſepeliendum in loco Sacro, prout nec de conſuetudine ſepelitur, multi tamen exiſtimant, ex ipſius ſepultura, locum Sacrum non pollui, nam propriè iſte non poteſt dici Paganus, aut Gentilis, ut tenet Pax Jordan. *dict. lib. 5. tit. 17. n. 121.*

Verior tamen, & communior opinio eſt in contrarium, nempè pollui Eccleſiam per ſepulturam filii fidelium non baptizati, quando extra matris uterum ſepelitur; nam iſte cùm non habeat fidem, quæ recipiatur per baptiſmum, ideò dicitur Infidelis ſaltem negativè Tambur. de Jur. Abbat. *tom. 1. diſp. 23. q. 11. num. 4.* Caſtropal. *par. 2. tom. 11. punct. 1. n.* Bonacina *de matrimonio qu. 4. punct. ult. n. 23.* Diana *p. 11. tract. 8. reſ. 22.* & alii communiter.

Secundò circa id quod dictum fuit, excommunicatum, aut alios peccatores publicos non eſſe ſepeliendos

dos in loco Sacro; notandum pariter eſt, quod ſi ex-
60 communicatus, in articulo mortis ſigna pœnitentiæ dederit, & deinde poſt mortem abſolutus fuit ab Excommunicatione, non privatur ſepultura Eccleſiaſtica, ut notat Bonacina *de Cenſur. diſp. 2. q. 2. punct. 5. num. 7.*

Tertiò circa id quod initio dicebamus, interdictos quoque privari Eccleſiaſtica ſepultura vigore præfatæ
61 *Clem. 1. de ſepultur.* notandum eſt, circa interdictos etiam conſiderandum eſſe diſcrimen inter denunciatos, & non denunciatos, ita ut prohibitio, & excommunicatio lata in dicta *Clem.* non comprehendat ſepelientes interdictos illos, qui denunciati non fuerint Murga *in Conſtit. Pontific. Conſtit. 6. §. 11. num. 423.* Caſtropal. *de cenſur. diſput. 5. punct. 4. §. 3. num.* 10. Sed an prohibitio ſepulturæ procedat in Interdicto perſonali ſpeciali, ſeu etiam generali, alibi dicam.

CONSTITUTIO III.

HONORII III.

Incipiens (*Cum dilecti.*)

EPITOME BULLÆ

HONORIUS ARCHIEPISCOPIS, & Epiſcopis, In Quorum Diœceſibus ſunt Domus Carthuſien. Conſtituta.

NE Fratrum Carthuſianorum ſolitudo turbetur, vetat, nevè ad teſtificandum, aut Jurandum de calumnia inviti cogantur.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Solitudo, de qua ſit mentio in hac Bulla commendatur.*
2 *Illa ad Monachos ſpecialiter pertinet.*
3 *Carthuſienſes ſpecialiter illi incumbunt.*
4 *Carthuſienſes in voto habent, ſub Judice non litigandi, quod perfectionis actum indicat.*
5 *An liceat Regularibus in Judicio bona repetere.*
6 *De Privilegio Carthuſienſium in hac bulla, ut non poſſint compelli ad teſtificandum, & nn. ſeqq.*
7 *An cæteri Regulares poſſint compelli, & nn. ſeqq.*
Dicitur regulariter affirmativè ibid.
8 *Limitatur, ut non poſſint teſtificari coram Judice non ſuo ſine Superioris licentia.*
Quid ſit ipſe Superior teſtimonium ferat ibid.
9 *An dicta licentia requiratur etiam in extrajudiciali actu, ut teſtamentis &c.*
Amplectitur opinio negativa ibid.
10 *Quid in Clericis dicendum quoad examen coram laico?*
11 *Licentia Superioris debet conſtare ex actis.*
12 *An teſtimonium regularis, vel Clerici factum ſine licentia, ſubſtineatur.*
Proceditur cum diſtinctione.
13 *Rota quid ſervet, & in Curia Eccleſiaſtica quid attendatur.*
Attenditur ratiò ſpecialis prohibitionis in Regularibus, quàm in Clericis.
14 *In cauſa Criminali nullo modo licet Regularibus, & Clericis teſtimonium ferre.*
15 *An Clerici, & Regulares poſſint compelli ad teſtificandum tàm à Judice laico, quam Eccleſiaſtico, & quid in cauſa Criminali?*
Diſtinguitur inter Clericos, & Regulares privilegiatos ibid.
16 *In cauſa Criminali, etiàm pœnam ſanguinis non importante, non poſſunt cogi ad teſtificandum coram Judice laico.*
17 *Poſſent tamen, & cogi valent à ſuis Judicibus, ut ferant teſtimonium coram Judice Eccleſiaſtico.*
18 *Prout ad patefaciendam innocentiam alicujus.*
19 *Prout in caſu probandæ injuria facta à laico contra Clericum.*
20 *In dictis caſibus permiſſis poſſunt Clerici, & Regulares cogi à propriis Superioribus, ſed cum majori animadverſione iſti.*
21 *Epiſcopus an poſſit in caſibus permiſſis cogere nedum Clericos, ſed etiam Regulares?*
22 *Regulares, & Clerici ferentes teſtimonium coram Judice laico in caſibus permiſſis, an coram ipſo, vel Eccleſiaſtico debeant juramentum præſtare?*
Ubi diſtinguitur inter validitatem actus, & licitam qualitatem illius.
Ita, an ſit licitum Epiſcopis tale juramentum permittere coram Judice laico?
23 *An Regulares in cauſis proprii Monaſterii ſint teſtes validi, & quid in Clericis pro Eccleſia, & Cives pro Univerſitate, & nn. ſeqq.*
24 *Diſtinguitur inter cauſas Civiles, & Criminales.*
Ubi de cauſis Criminalibus cum pœna, vel ſine pœna ſanguinis.
25 *Quid in cauſa Civili?*
Diſtinguitur in cauſa tangente ſingulos, utì ſingulos, vel utì univerſos.
Ubi plures adducuntur DD. & caſus, & de teſtes Unico, ac in cauſa ſummariſſimi poſſeſſorii.
26 *Diſtinctio prædicta comprobatur, ubi de teſtimonio Civium pro Univerſitate.*
Declaratur quatenus dicantur Cives, vel alii de Collegio habere intereſſe utì ſinguli, vel utì Univerſi, ibidem, & n. 31.
27 *Domeſtici, & familiares non ſunt teſtes idonei,*
28 *Sed hoc importat idem in illis de Collegio, vel Univerſitate, ac Religione.*
29 *Legatarii an poſſint eſſe idonei teſtes in teſtamento?*
30 *Sed hoc non importat, ut illi de Collegio, & Univerſitate poſſint eſſe legitimi teſtes, quando intereſſe eſt ſingulorum uti talium, & differentia à dicto caſu.*
31 *Plures caſus recenſentur, quatenus illi de Collegio, & Univerſitate nitantur habere intereſſe ſinguli uti tales, vel uti Univerſi.*
An mereantur ſemper plenam fidem, vel non?
32 *Quatenus poſſint etiam intereſſati ſinguli, utì ſinguli admitti ad teſtificandum.*
33 *In Religioſis teſtibus præſumitur integritas in teſtificando.*
34 *De ſecundo privilegio conceſſo Carthuſienſibus in hac Bulla, ut non poſſint cogi ad juramentum Calumniæ, & nn. ſeqq.*
35 *Juramentum Calumniæ, etſi ſit à Jure Civili inductum, an procedat à Jure naturali.*
36 *Juramentum Calumniæ expreſsè remitti non poteſt.*
37 *Eſt eò magis neceſſarium ſi opponatur, & ſi omittitur proceſſus eſt nullus.*
38 *Id procedit in quocumque Judicio etiam coram Arbitris.*
39 *Præſtari etiam debet in Cauſis Criminalibus, & an à Procuratore Fiſci?*
Non præſtitum, quid operetur ibidem.
40 *In pluribus caſibus Juramentum Calumniæ non requiritur ad validitatem proceſſus, & nn. ſeqq.*

41 *Hinc*

41 *Hinc poteſt tacitè remitti.*
42 *Prout in caſu, ubi manifeſta eſt probatio veritatis.*
43 *Nec vitiatur proceſſus, ſi fuerit ab initio petitum dictum juramentum, & deinde proceſſum ad ulteriora parte conſentiente.*
44 *Juramentum Calumnia in praxi an ſervetur?*
45 *Regulares, ac Eccleſiaſtici an teneantur de Jure ad praſtandum tale juramentum Calumnia, & nn. ſeqq.*
46 *Ad hoc, ut juramentum praſtetur à Regularibus, & Eccleſiaſticis, debet pracedere licentia Superioris.*
Quid in Epiſcopo? ibid.
47 *Juramentum ſine tali licentia praſtitum, an ſubſiſtat? & dicitur affirmativè.*
48 *Ratio adducitur pradicta Concluſionis.*
49 *Eccleſiaſtici licitè jurant coram Judice laico in contractibus per eos geſtis.*
50 *An tale juramentum praſtari poſſit per Procuratorem, & an id ſit ſpeciale in Eccleſiaſticis perſonis, latè diſſeritur.*
Ubi an poſſit praſtari per Procuratorem, ſi lis agatur non nomine Eccleſia, ſed ipſius Clerici.
51 *Non ſufficit generale mandatum ad jurandum.*
52 *Contrarium in praxi ſervatur, & requiri ſaltem clauſulam ad jurandum.*
53 *Principalis ſi ſit praſens, debet per ſeipſum jurare.*
54 *An Adminiſtrator, Syndicus, OEconomus Eccleſia debeat, & poſſit jurare de Calumnia, ſine alio mandato.*

Mirum fortè cuipiam videbitur, cur ſolitudo tantoperè commendetur, cùm Spiritus ſanctus dicat: *ve ſoli, quia ſi cadit, non habet ſublevantem ſe*; Cur igitur tantis honoribus extollendum id, quod à Spiritu ſancto improbatur?

Sed quis terrenam ſolitudinem improbabit, quæ
1 Cœleſtis Converſationis nos participes facit? Improbatur quidem à Spiritu ſancto ſolitudo, at Cœleſtis, ſed non terrena; illa quidem, quæ Divinorum commercio nos deſtituit, non quæ nos cum ſumma bonitate magis contemplatione conjungit. Hinc D. Paul. 1. *ad Theſſalonicen.* 4. dicit: *operam detis, ut quieti ſitis.*

2 Præcipuè verò Monachis ita congruere ſolitudo videtur, ut Mare Piſcibus, Aer avibus. Monachus enim idem græcè valet, ac Latinè ſolus, mæſtus, ſedens; Unde D. Hieronymus ſcribens *ad Paulinum* ait: *ſi cupis eſſe, quod diceris Monachus, ideſt ſolus, quid facis in Urbibus?*

Nil mirum igitur, ſi in gratiam ſolitudinis, indulget Pontifex in hac Conſtitutione lata ſub *die* 9. *Fe-*
3 *bruarii* 1218. Monachis Carthuſienſibus, ut à teſtimonio, vel juramento præſtando eximantur. Quamquam enim, Monachorum nonnulli à primævo inſtituto deſciſcentes, negotiis forenſibus forſan plus æquo ſe immiſcuerit; Unde D. Bernardus *lib.* 1. *Epiſtol.* 28. ita exclamat. *Contra Monaſtici ordinis inſtituta cauſas Seculares Religioſi tractant, Monachi efficiuntur Cauſidici, contra Apoſtolum Judiciis interſunt, atq; ſub pratextu Juris proprii tuendi, corde in Ægyptum revertuntur.*

At nihilominus Patres Carthuſiani, tam eorum ſtrictiſſimæ ſolitudinis fuerunt ſemper Zelotypi, tenaceſque, ut potiùs, ſua bona amittere, ſuiſque ſpoliari ſemper maluerint, quàm in foro lites agere, ut teſtis locupletiſſimus eſt Venerabilis Petrus Cluniacenſis.

Imò, quod mirabilius eſt, voto etiam ſe obſtrinxe-
4 runt, ne unquam litibus ſe obvolverent, etiamſi evidentiſſimam, ſuorum bonorum paterentur jacturam; Maxima quidem, ut verum fatear, proprii inſtituti perfectio. Sed audio in contrarium verba Hugonis *in Petra Comment. Tom. II. cap.* 6. *Epiſtol.* 1. *ad Corinth. alii dicunt, quod omnibus perfectis licet repetere ſua, ſed non expedit; Quia autem Cartguſienſibus non licet, non eſt quia perfecti ſunt, ſed quia in voto habent, quod nihil ſub Judice petant; ſed tamen benè poſſunt oſtendere Epiſcopo, quod aliquis injurietur eis.* Sed quod hoc inſtitutum non ita rigorosè obſervetur, id evenit ex bonorum acquiſitione, pro quibus conſervandis à laicorum devotione frigeſcentium injuria, Judices adire opus eſt, etiam introductis Conſervatoribus Religionum, de quibus alibi.

At ego ſi licet, non poſſum contra Hugonem non ſentire, dum dicit hoc votum non tribuere Carthuſienſibus perfectionis prærogativam; fateor quidem alios
5 Regulares, ſuo ſub Judice repetentes licitè facere, nec imperfectionis notam incurrere, ſed Carthuſienſes præſectius facere, eo ipſo quod votum habent, nec diſpenſationem exquirunt; meminerunt enim illius documenti: *omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt.* Et rurſus: *omnia mihi licent, ſed non omnia adificant.* Petrus enim, ut notavit Bernardus, ſemel Curiam, ſivè forum intravit, & ter dominum negavit.

6 Quantum igitur attinet ad primum privilegium ne ad teſtificandum inviti compelli poſſint; ſtatim in limine difficultas inſurgit, An cæteri Religioſi qui hoc privilegium non habent, cogi poſſint ad teſtimonium in Judicio præſtandum?

Pro cujus difficultatis reſolutione præmittendum eſt
7 poſſe quemcumque Religioſum teſtimonium ferre tàm in Judicio, quàm extra, ut colligitur, *ex cap. nuper de teſtibus, & in authent. de Monachis §. cogitandum* ubi *& Gloſſ. verbo teſtes collat.* 1. & eſt Communis Doctorum ſententia; Gloſs. *in auth. ſi teſtis productus Cod. de teſtibus*, Abbas *in cap. cum nuncius num.* 4. *de teſtibus*, Molina *de Juſtit. & Jure tom.* 1. *diſp.* 127. Silveſter. *verb. teſtis qu.* 1. *diſtin.* 1. Caſtropal. *tract.* 16. *diſp.* 4. *punct.* 12. §. 3. *nu.* 9. Paſſerinus *de ſtat. homin. qu.* 187. *artic.* 2. *num.* 76. Pax Jordan. *de re Judic. lib.* 14. *tit.* 18. *num.* 593. Sanchez *in precept. Decalogi tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 13. *num.* 100. Burg. *de Pace in l.* 3. *Tauri par.* 1. *nu.* 406. Farinac. *in praxi criminali qu.* 61. *nu.* 126.

Verum tamen eſt, hanc Religioſorum facultatem in teſtimonio ferendo non indiſtinctè intelligendam eſſe; nonnullis enim limitationibus coarctatur, &

Primò ne ullatenus Judicialiter teſtificari poſſint co-
8 ram Judice Laico ſine Superioris licentia, ut latè Petra Genitor *Rit. M. C. V. tom.* 1. *Rit.* 144. *n.* 3. *& infraſcripti*, nec etiam coram Judice non ſuo, ſine ſui Superioris licentia, non enim debet Religioſus alieno Superiori ſe ſubmittere, in præjudicium ſui proprii Superioris, cùm ipſe habeatur pro mortuo, nec habeat aliud velle, vel nolle, niſi id quod à ſuo Superiore tribuitur, ut concludit Felin. *in dicto cap. cum nuncius numer.* 3. *de teſtibus* Coor. *de teſtibus numer.* 178. Grammatic. *conſil.* 3. *num.* 7. Farinac. *de teſtib. quaſt.* 61. *nu.* 130. Sanchez. *lib.* 6. *decalogi cap.* 13. *n.* 103. Layman. *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 11. *num.* 3. Bald. *in leg. quoniam liberi in princ. C. de Teſtibus*, Goffred. *in ſumma de teſtibus in princip.* Guido Papa *decif.* 65. 517. & 615. Silveſt. *in ſumma verbo teſtis num.* 1. Rota *decif.* 1328. *numer.* 2. *coram Pania.* Si tamen teſtimonium dicere deberet ipſe Superior Monaſterii, tunc nulla licentia indiget; quia ipſe ſibimet impartiri videtur. De Angelis ad Foller. *in Fragmen. poſt prax. crim. tit. de Epiſcopis, & Cleric. nu.* 9. Viſcont. *in concluſ. Jur. verbo Clericus ſi de facto*, Petra *Rit. cit.* 144. *num.* 4. ubi niſi adſit alius Superior in loco.

Dubium tamen emergit, an hæc Superioris licen-
9 tia requiratur etiam, ut Religioſus extrajudiciale teſtimonium ferre poſſit, veluti in teſtamento, contractibus, & hujuſmodi; Plurimi enim exiſtimarunt, hanc licentiam etiam in teſtimonio extrajudiciali neceſſariam eſſe, ducti eo fundamento, quia Religioſus eſt mortuus ſæculo, & caret propria voluntate, & conſequenter nullatenus debet Sæcu-

laribus ſe immiſcere negotiis, & propriæ authoritatis actum exercere; prout voluerunt Farinac. *de teſtibus queſt.* 91. *numer.* 140. Layman. *libr.* 4. *ſummar. tractat.* 5. *capit.* 11. *numer.* 3. & ita etiam concludit Paſſerin. *de ſtat. homin. dictaqueſtion.* 187. *art.* 2. *num.* 80. *in fine.*, ductus ex verbis Eugenii II. *in can. fin.* 14. *queſt.* 2. ibi: *quamquam teſtimonium Sacerdotum credibiliter habeatur, tamen ipſi in ſecularibus negotiis pro conficiendis inſtrumentis ad teſtimonium non rogentur, quia eos in talibus rebus intereſſe non convenit.*

Verùm ego contrariam amplector ſententiam, nempè non requiri in teſtimonio extrajudiciali Religioſorum licentiam Superioris, Ducor, quia ex una parte, nulli Judici in hoc caſu ſe ſubmittunt, & proinde nulla proprio Superiori infertur injuria, & ex alia parte, nullibi in Jure reperitur prohibitum Religioſis ferre hoc teſtimonium extrajudicialium, cum nemini teſtimonium dicere prohibeatur, niſi id aliqua ſpeciali lege ſancitum ſit *leg.* 1. §. 1. *ff. de Teſtibus*, *authent. de teſtibus in princip.* §. *licere* Duarenus *ad titulum de Teſtibus c.* 1. Graff. *cit. eff.* 10. *num.* 13. Rodriqu. *qu. Regul. lib.* 3. *qu.* 71. *art.* 2. & de Capuccinis Capyciuslatro *dec.* 10. *num.* 11. & de aliis Petra Genitor. *cit. nu.* 9. & 10. Nec quidem id eſt prohibitum ex dictis verbis Eugenii *in dicto can. fin.* nam ibi non prohibet Religioſis, ſi rogati ſint, teſtimonium ferre, ſed dumtaxat Judicibus interdicit, ne Religioſos ad teſtimonium ferendum cogant, ſi aliunde veritas haberi poſſit; ut expendenti textum patebit: nec minus ex generali Religioſorum obligatione, ne negotiis Sæcularibus ſe immiſceant; nam hæc obligatio non tollit, quin ſaltem in una, vel altera contingentia in inſtrumentis, teſtamentis vel alienis negotiis, poſſit Religioſus in teſtem adhiberi, ut pluribus firmant De Marinis *reſol. juris lib.* 1. *capit.* 331. *num.* 5. Petra *cit. n.* 9. Capyciuslatro *cit. n.* 11. qui innumeros congerit DD. Bellett. *diſq. Cleric. part.* 1. *de diſciplina Cleric.* §. 5. *num.* 112. Clarus §. *Teſtamentum quæſtion.* 55. *verſ. ulterius numer.* 7. Sanchez. *libro* 6. *in decalog. capitul.* 13. *numero* 106. *cum ſequentib.* Gregor Lopez. *leg.* 3. *Tauri parte prima numero* 469. Anton. à Spiritu ſancto. *tract.* 3. *diſput.* 6. *num.* 1. *& ſequent.* Quoad Clericos etiam procedit, ut requiratur licentia Ordinarii, ſeu Epiſcopi in actu examinis coram Laico *Can. teſtimonium*, ubi *Gloſ.* 11. *queſt.* 1. Maſcard. *de probat. concl.* 1358. *n.* 61. Farinac. *in tract. Crim. par.* 2. *queſt.* 61. *num.* 83. Genuenſ. *in praxi Curiæ Neapolitanæ Archiepiſcopalis cap.* 42. *nu.* 4. Carol. de Graſ. *loc. cit. eff.* 10. *nu.* 1. Gratian. *cit. diſcept.* 910. *num.* 12. de qua licentia debet conſtare in actis, aliàs non creditur notario, Petra *loc. cit. num.* 3.

Non tamen extra controverſiam vertitur; An teſti-
12 monium in Judicio præſtitum à Religioſo, ſine ſui Superioris aſſenſu, quemadmodum eſt illicitum, ita etiam ſit invalidum? Thomas enim del Bene *tom.* 1. *de Immunit. Eccleſ. c.* 14. *dub.* 15. *numer.* 6. *& ſeqq.* mordicùs tenet contra Abbatem, Sanchez, *& alios*, dictum teſtimonium non valere, ſub eo fundamento, quod examinatio teſtium ſit actus juriſdictionis, & conſequenter ſit nulla, quotieſcumque fiat ab Epiſcopo, ſivè ab alio Judice non habente juriſdictionem in Regulares, & plures hinc inde adduxit Petra Genitor *cit. loc. n.* 4. *&* 5. & ita dicendum quoad Clericos.

Diſtinctione tamen in hac re opus eſt; Aut pars adverſa de hujuſmodi defectu non opponit, & in hoc caſu probabiliùs exiſtimo teſtimonium valere, nec eſſe ipſo facto nullum; nam rigoroſè nullus actus propriæ juriſdictionis exercetur in Religioſos, & Eccleſiaſticos ſe ſpontè examini ſubiicientes, & ideò talis licentia non requiritur ex natura rei, ſed potiùs ex quadam condecentia, & honore ordinis Clericalis, & ſtatus Eccleſiaſtici, ac tamquam ſolemnitas levis, propterea non vitiat actum ad *leg.* 1. §. *final. ff. de ventr. inſpic.* ut approbando *Abbatis* opinionem *in dicto cap. nuncius num.* 4. *de teſtibus* firmant communiter Doctores Felin. *in citato cap. Nuncius numer.* 3. Angel. *in authentic. de teſtibus* §. *ſi libertas*, Barboſ. *in cap. nuper num.* 2. *de Teſtibus*, Fulvius Pacian. *conſ.* 162. *nu.* 75. *vol.* 1. Speculat. *tit. de teſtib.* §. 1. *nu.* 36. *in fine*. Pignatell. *tom.* 1. *conſ.* 193. *num.* 7. Idem Barboſa *in canon. teſtimonium* 11. *queſt.* 1. *num.* 4. Riccius *in Praxi part.* 2. *reſol.* 459. *num.* 3. Aretinus *conſ.* 159. Capyciuslatro *conſult.* 14. *num.* 118. Crotus *de teſtib. nu.* 178. Soccin. *conſ.* 17. *num.* 16. *vol.* 1. Sanchez. *libr.* 6. *Moral. cap.* 13. *nu.* 100. Guid. Pap. *deciſ.* 157. Molin. *de Juſt. & Jur. to.* 1. *diſp.* 127. *verſic. utrum autem*, Farinac *de teſtibus queſt.* 61. *num.* 134. Paſſerin. *de ſtat. homin. dicta qu.* 187. *nu.* 81. Bellett. *diſquiſition. Clerical. part.* 1. *de diſciplin. Clerical.* §. 5. *num.* 112. *verſic. difficultas*, ubi quod ſit valida depoſitio Clerici facta ſine licentia Epiſcopi coram Judice; quod pluribus etiam firmat Sperell. *dec.* 50. *nu.* 14.

Aut Pars excipit, & opponit de talis licentiæ defectu, & hac oppoſitione non obſtante, teſtimonium Clerici, aut Religioſi adhuc admittitur, & in hoc caſu dicendum eſt, dictum teſtimonium non valere, propter præjudicium, quod in partem opponentem reſultaret, ut ex Bartholom. Soccino *conſil.* 17. *n.* 16. *vol.* 1. concludunt Sanchez. *in decalog. lib.* 6. *c.* 13. *in fin.* Bellett. *loc. cit. de diſciplin. Clerical.* §. 5. *n.* 112. Sperell. *dicta deciſ.* 50. *nu.* 18. Paſſerin. *dicta qu.* 187. *n.* 81. *in fin.*

Rota tamen non admittit has exceptiones, ut requiratur licentia Superioris Regularis, ut in *dec.* 328. 13
n. 2. *cor. Penia*, *& in Tiburtina immiſſionis* 21. *Februarii* 1701. §. *nullius momenti cor. bon. m. Pio*. Sed quando agitur in Tribunali Eccleſiaſtico, non habet id dificultatem, prout habet quoad Curiam Laicalem, & de Magna Curia Vicariæ Neapolis vide *cit.* Petra Genitorem *num.* 5. & in Regularibus magis attenditur nullitas, quàm in Clericis Sæcularibus quia in illis non ſolum concurrit generalis ratio Clericorum ſed urgentior obedientiæ, & defectus propriæ voluntatis Superiori remiſſæ Magon. *deciſ. Lucenſ.* 9. *Anna ſingul.* 128. Farinac. *cit. n.* 84. *&* 130. & quid tempore peſtis Petra Genitor. *loc. cit. n.* 1. *in fine*, Ripa *de peſt. rubr. de privil. Judi. cauſ. peſt. n.* 45. idem Farinac. *in praxi Crim. par.* 2. *qu.* 61. *nu.* 45.

Secundò limitatur hæc Religioſorum, & Clerico-
rum facultas teſtificandi in Judicio contra aliquem, in 14
cauſa Criminali, in qua venit imponenda pœna ſanguinis, propter irregularitatis periculum, ad *text. in can. teſtimonium* 11. *queſt.* 1. ut de communi teſtatur Clar. *in* §. *fin. qu.* 24. *nu.* 8. *Gigas in tract. Crim. læſæ Majeſtatis lib.* 2. *qu.* 14. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concluſ.* 306. *num.* 6. Petra Genitor. *cit. num.* 6. *& ſeqq.* Imò prohibentur etiam in quacumque cauſa Criminali, quoties ad alterius offenſam eorum teſtimonium exquiretur; quo caſu non poſſunt Superiores Regulares, ſuis Religioſis concedere licentiam, ut ex Caſtropalao, advertit Paſſerin. *dicta queſtion.* 187. *num.* 77. eò quod non benè congruere videtur cum pietate Religioſa eſſe inſtrumentum Criminalis punitionis alterius.

Imò quilibet Eccleſiaſticus Judex prohibetur Clericis licentiam concedere, ut contra reum teſtimonium ferant in cauſa criminali coram Judice Sæculari *ad text. in dicto. can. teſtimonium* 11. *queſt.* 1. & notat Diaz. *in practic. Crimin. Canonic. cap.* 101. *num.* 26. Innoc. *in cap. dilectorum de Teſtibus cogendis*, Addit. ad Guid. Pap. *dec.* 66. *nu.* 2.

Et ideò, quamvis ſupra diximus, teſtimonium Clerici, vel Religioſi ſine licentia proprii Superioris præſtitum in cauſa Civili, eſſe validum; ſecus tamen eſt in cauſa Criminali; in qua Clericus ſivè Religioſus, ſine proprii Superioris licentia examinatus, nec indicium quidem facit contra Laicum Baldus *in leg. Servus*, & ibi Saliect. *C. de Teſtam.* Natta *Conſil.* 394. *numer* 3. *&* 4. *lib.* 2. Foller. *in fragm. Crimin. numer.* 9. *in fin.* Carol. de Graſſ. *eff. Clerical.* 10. *num.* 17. Bellett. *diſquiſit. Clerical. tit. de Cleric. teſte* §. 2. *num.* 8. Sperell. *dec.* 50. *nu.* 19.

Ab

Ab hac tamen limitatione, quidam etiam caſus excipiuntur, in quibus adhunc Religioſi, & Clerici in cauſa Criminali deponere poſſunt Petra Genitor *cit. num. 5. & 6.* ubi quid in cauſa repulſæ teſtium, & Foller. *in praxi Crim. rubr. concedatur repulſa num. 1.* & mox infra dicam.

15 His igitur præmiſſis quoad facultatem, quam Regulares habent teſtimonium ferendi in Judicio, ſubſequitur ſtatim reſponſio ad difficultatem in principio poſitam, an ad illud præſtandum compelli poſſint, conſtituendo regulam, quòd Clerici, & Regulares nullatenus ad teſtimonium ferendum compelli poſſint à Judice Laico, ex defectu juriſdictionis prorſus incapacis cogendi eos, ſunt enim ipſi quo ad hoc, Perſonæ privilegiatæ, hinc à quacumque coactione eximuntur *can. fin. 14. qu. 2. leg. nec honorem C. de Epiſcop. & Cleric.* Abb. *in cap. dilectorum a. 3. de teſtib.* Grammatic. *conſil. 3. num. 8.* Genuenſ. *in prax. cap. 43. num. 5. & 6.* Sed quoad Judices Eccleſiaſticos competentes cogi poſſunt Clerici, ſed non Regulares privilegiati; aliàs eſſet fruſtraneum eorum privilegium, quod habent iſti Carthuſienſes, vel alii eorum per communicationem.

Dubium tamen eſt, an præfata regula limitetur in caſu, quo veritas aliter haberi non poſſit, ſcilicet an tali caſu poſſint Regulares, & Clerici ad teſtificandum compelli à proprio Judice Eccleſiaſtico coram ſe, vel Laico? Certum quidem eſt, nec etiam in hoc caſu compelli poſſe, ſi tractetur de cauſa ſanguinis propter irregularitatem evitandam, ut pluribus firmant Natta *conſil. 394. num 1.* Felyn. *in cap. de cætero num. 1. de teſtib.* Clar. *in §. final. quæſtion. 24. verſ. ulterius quæro*, Sperell. *deciſion. 50. nu. 28.* & plurimi apud Farinac. *de teſtib. quæſt. 61. num. 59.* In cauſa verò ubi ſanguinis pœna non irrogatur, plurimi quoque ſunt, qui tenent etiam Clericos cogi poſſe ad teſtificandum in defectum alterius probationis, nam alioquin Reipublicæ utilitas maximam pateretur jacturam, cujus magnoperè intereſt, ne delicta remaneant impunita, ſi hanc facultatem inquirendi veritatem à Clericis non haberet, & ita ſentit Gloſ. *in can. quamquam verb. occultetur 14. quæſt. 2.* & plurimi, quos citat Maſcard. *de prob. lib. 1. concluſ. 306. nu. 5*, Bellett. *de Cler. teſt. §. 3. nu. 8.* Gigas *de crim. læſæ majeſt. lib. 2. titul. quemad. & per quos crim. læſæ majeſt. probet. qu. 14. nu. 3. cum ſeq.* Calor. de Graſſ. *de eff. Cler. eff. 10. num. 28.*

16 Contraria ſententia videtur probabilior, nempè in nulla cauſa criminali etiam pœnam ſanguinis non importante, Clericos teſtimonium ferre poſſe coram Judice ſæculari, etiam in defectum alterius probationis, nec ad id cogi à Judice ſuo; ex talibus enim atteſtationibus, pluribus poſſent Clerici, & Regulares involvi inimicitiis, & conſequenter à cultu Divino retraherentur, ut conſideravit Natta *conſil. 394. num. 1. & ſeqq.* Marta *de Juriſd. p. 4. caſ. 117. num. 2.* Triviſan. *deciſ. 30. num. 5. lib. 2.* Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. eff. 10. num. 26.* Sperell. *deciſ. 50. à num. 28.* Panimoll. *deciſ. 14. adnot. 5. n. 5.* & hanc etiam ſententiam canonizaſſe videtur *S. C. Immunitatis in una Januen. die 22. Januarii 1697.* in qua dum peteretur juberi Epiſcopo Januenſi, ut concederet facultatem cuidam Sacerdoti teſtimonium ferendi in quadam cauſa criminali coram Judice laico, ſub prætextu, quod aliundè non haberetur probatio, S. C. reſcripſit: *Lectum & amplius*.

Quinimò in *una Monopolitana* acriter proceſſit contra quoſdam Regulares, qui quamdam atteſtationem fecerant contra quemdam Judicem in materia Immunitatis, propter quam, dictus Judex nonnullas vexationes a M. C. Vicariæ paſſus eſt, ordinavit enim d. S. C. ut dicti Regulares ad Urbem accederent.

17 Poſſunt tamen, & cogi valent à Judice eorum Clerici, & Regulares teſtimonium ferre coram Judice Eccleſiaſtico, & in Eccleſiaſtico crimine, Felin. *in cap. de cætero nu. 11. de teſtib.* Archidiacon. *in can. teſtimonium n. 3. 11. qu. 1.* Henric. Boich. *in d. c. de cætero nu. 3.* Carol. de Graſs. *de effect. Clerical. eff. 10. n. 34.* Panimoll. *d. deciſ. 14. adnotation. 5. num. 6.*

Quod ampliatur per Bellett. *in tit. de Clerico teſte, §. 2. nu. 10.* etiam coram Judice Eccleſiaſtico non proprio, ex Doctoribus ibi adductis, & ſequitur Panimoll. *loc. cit. num. 6. in fine.*

18 Ita permittitur, ut teſtimonium ferre poſſint, & debeant in Cauſa criminali, ad probandum alterius innocentiam, ſi aliter probari non poſſit, Felin. *in cap. cum nuntius num. 3. de teſtib.* Carol. de Graſs. *d. eff 10. nu. 28.* Panimoll. *d. deciſ. 14. adnot. 5. nu. 8.* Peyrin. *in formular. litt. 1. cap. 1. n. 2.* Paſſerin. *de ſtat. homin. qu. 187. num. 77.*

19 Denique limitatio eſt, quando ageretur de probando coram Judice ſæculari aliquam injuriam factam à laico contra Clericum. Hoc enim in caſu, admittitur teſtimonium eorum, cum licentia Superioris contra laicum, ut ex Abb. *in cap. pervenit il 2. de Clericis cogendis*, firmat Carolus de Graſs. *d. eff. 10. n. 37.*

20 In his autem caſibus, & in aliis, in quibus poſſunt Clerici, & Regulares teſtimonium ferre; poſſunt etiam juſta exiſtente cauſa à propriis ſuperioribus compelli, ſi renuant; ſi veritas aliter haberi non poſſet, prout voluit Gloſs. *in can. quamquam verſ. occultetur 14. qu. 2.* Felin. *in d. cap. cum nuncius n. 4. de teſt.* & alii quos refert Maſcard. *de probat. lib. 1. concluſ. 306. num. 6.* Sed cum majori difficultate cogentur regulares, utpotè magis privilegiati, & præſertim Carthuſienſes ſolitudini incumbentes, & privilegium ſpeciale habentes, ut in hac Bulla.

21 An autem quemadmodum Clerici cogi poſſunt, ac debent à proprio Epiſcopo, ut ex multis tenuit Bellett. *dict. tit. de Cleric. teſte §. 3. numer. 9.* Ita etiam ab Epiſcopo loci cogi valeant Regulares, in dubium verti poteſt; nam Paſſerin. *in dicta quæſtion. 187. art. 2. num. 77. in fine* ait, Regulares exemptos nunquam ab Epiſcopo cogi poſſe, ſed compelli debere à propriis Superioribus Regularibus; Attamen ego exiſtimo, quod ſi agatur de imminenti periculo animæ, aut corporis, poterit Epiſcopus cogere; quia non obſtat privilegium, quod ceſſat in dicto caſu, cùm non cenſeatur Papam Regulares privilegiaſſe, in grave damnum veritatis, & animarum; & ulterius ceſſat exemptio Generalis ab Epiſcopo, quia tunc cùm Regulares teneantur ſub peccato, proximi ſaluti incumbere, poterunt cogi ab Epiſcopo, auctoritate ſaltem extraordinaria, recepta in caſu neceſſitatis à quocumque Jure, & ſic Epiſcopus procedit, ſi non ex vi Juriſdictionis, ſaltem ex tacita permiſſione à lege, & à Pontifice ſibi tributa, ad compeſcendum Regularem, ne ex ſuo delicto, tam grave damnum alteri Innocenti ſequatur, ac etiam Reipublicæ, cujus intereſt maximè, ne Innocentes damnentur, ut in fortioribus terminis, tribuitur etiam Judici laico facultas capiendi Clericum ad impediendum, ne ille ad delinquendum incedat, quando alia via provideri non poteſt; ut præter alios, docent Martha *de Juriſdict. par. 4. centur. 1. caſu 42. num. 11.* Gomez. *variar. tom. 3. cap. 4. num. 3.* Bonacin. *de legib. diſput. 10. quæſt. 2. punct. 1. §. 1. n. 22.* Caſtropal. *t. 2. tr. 12. diſp. unic. punct. 6. num. 4.* & alii. quos longa ſerie refert Thomas del Bene *de Immun. cap. 9. dub. 7. per tot.* Prout poteſt ſine difficultate cogere in omnibus caſibus, in quibus Epiſcopus, vel ex Jure, vel ex Sac. Conc. Trident. ac Bullis habet Juriſdictionem in Regulares, ut in ſimili quoad excommunicat. contra eos, dixi aliàs.

22 An autem in caſibus in quibus Clerici, vel alii Regulares de licentia, vel mandato proprii Superioris examinantur coram Judice laico, debeant coram eodem Judice laico, vel Eccleſiaſtico Juramentum præſtare? Concluſivè reſpondeo, diſtinguendo, aut quæritur de valido uſu hujus Juramenti coram Judice laico præſtiti, & dicendum eſt illud eſſe validum, etiam nulla accedente licentia proprii Superioris, per ea, quæ infrà dicemus. Aut quæritur de licito uſu ejuſdem Juramenti, & dicendum eſt, eſſe illicitum, & punibile, ſi præſtetur ſine licentia

proprii Superioris coram Judice Sæculari; Speculator *in tit. de teſtibus* §. 1. *numer.* 36. Anton. Gomez. *variar. reſol. tom.* 3. *cap.* 12. *rubric. de probat. delict.* Sed ſi coram Judice laico præſtetur cum dicta proprii Superioris licentia, alicujus dubitationis eſſe videtur; nam nonnulli ſcripſerunt, Superiorem Eccleſiaſticum non poſſe dare Clerico, vel alteri Eccleſiaſtico licentiam Jurandi coram Judice Sæculari, ut voluit Bellett. *tit. de Clerico teſte* §. 2. *ſub numer.* 5. Sed debere ipſum Epiſcopum, aliumque Superiorem Eccleſiaſticum, vel in propriis manibus juramentum recipere, & deinde illum ad teſtimonium ferendum coram Judice laico remittere, vel ſi magis expediens judicabit, ipſemet, vel alius Judex Eccleſiaſticus, de ejus licentia teſtem Eccleſiaſticum examinet, & deinde ſic factum examen Judici Sæculari tranſmittat.

Sed nihilominus meliùs dicendum videtur, poſſe quidem Superiorem Eccleſiaſticum, ſi mavult ita facere; ut voluit Archid. *in dicto cap. cum Nuncius de teſtib. num.* 2. Abb. *in cap. de Cætero de teſtib.* Maſcard. *concluſ.* 1358. *nu.* 61. Farinacius *de Teſtib. queſt.* 61. *num.* 66. At poſſe etiam licentiam concedere, ut juramentum præſtent in manibus Judicis laici; ſolùm enim in jure prohibetur Clericis, ne Juramentum ſine ſui Prælati licentia præſtent *ex cap.* 1. *de juram. Calumn.* ergo accedente prædicta licentia, poſſunt; Satis enim honorificè jurare dicuntur, ut voluit *Text. in can. quanquam in fin.* 4. *qu.* 2. quando de licentia Superioris jurant; & ita obſervari teſtatur Franc. Marc. *deciſ.* 77. *in fine par.* 2. & ubique practicari vidiſſe teſtis eſt etiam Sperell. *dec.* 50. *n.* 4. qui tamen concludit ex Curiæ Romanæ declaratione Epiſcopis non debere id permittere coram Laico ſine licentia Apoſtolica.

Videndum quoq; remanet an, & quando Regulares
23 in cauſis Monaſterii teſtimonium contra alios ferre poſſint; in quo diſtinguere oportet inter cauſam civilem, & criminalem; In cauſa criminali, ubi ſanguinis pœ-
24 na imponitur, nullatenus poſſunt, etiam quod proprii Monaſterii religioſus occiſus fuerit, nec aliundè probatio haberi poſſit, propter periculum Irregularitatis; & ideò non poteſt à Superioribus Regularibus concedi licentia hujuſmodi teſtimonium ferendi, ut ait Paſſerin. *d. qu.* 187. *num.* 79. qui dicit in tali caſu eam impetrandam eſſe à Summo Pontifice, à quo tamen ipſe obtinere non potuiſſe dicit in facti contingentia, niſi ut fieret depoſitio Neapoli coram Judice Eccleſiaſtico, coram quo periculum irregularitatis ceſſabat.

Sed ſi non venit imponenda ſanguinis pœna, in hoc caſu non ſolùm Regulares teſtes eſſe poſſunt in cauſis, quæ agitantur coram propriis Superioribus Regularibus; verùm etiam in aliis coram alio Judice vertentibus, cùm ex una parte Religionis interſit hoc teſtimonium ferri, & ex alia, nullum ſubſit irregularitatis periculum.

In caſu verò civili quoad teſtes Monaſterii, ſivè
25 cujuſcumque Collegii, & Univerſitatis tàm ſæcularis, quam regularis, cum hac diſtinctione regulariter procedendum eſt; quod vel intereſſe, cujus cauſa teſtimonium dicunt, afficit ſingulos, uti ſingulos quoad in Regularibus nequit regulariter verificari, ob votum paupertatis, & incapacitatem poſſidendi, & tunc rejiciuntur; vel afficit ſingulos, uti univerſos, & tunc admittuntur ad teſtificandum, quod firmant *textus in c. inſuper*, ubi Felin. *n.* 6. Gonzal. *n.* 7. & Barboſ. *nu.* 2. 3. & 6. *de Teſtibus*, Archid. *in can. ſuper prudentia num.* 2. 14. *q.* 2. Joann. Andreas *in c. cum nuncius, in princip. de teſtibus*, Maſcard. *concl.* 1414. *num.* 1. & *per tot.* Farinac. *in prax. crimin. qu.* 60. *numer.* 470. Rota *dec.* 143. *n.* 2. *coram Cavaler. dec.* 529. *n.* 10. & 11. penes Poſt. *de manuten.* & *dec.* 318. *n.* 7. *cor. Dunoz. Sen.* Afflictus *dec.* 400. *nu.* 2. *de Franchis deciſ.* 197. *nu.* 4. ubi Add. & in terminis Regularium Pignatell. *to.* 1. *conſult.* 194. *nu.* 5. Rota *dec.* 44. *n.* 3. & 4. *coram Cavalerio*, ubi etiam de teſte unico Epiſcopo, & adminiculato, & in *Interamnen. Montis Vallis ſuper bono jure 6. Junii* 1604. §. *fin. cor. Dom. Priolo*, & *in Baren. teſtamenti* 21. *Aprilis* 1704. §. *firmata coram Domino Anſaldo*, ubi de teſtamento cum teſte religioſo, & in *Senogallien. Capellaniæ ſuper manutentione* 1. *Julii* 1699. §. *conſtito coram Domino Muto*, ubi de teſtibus Confratribus ad favorem Confraternitatis, & in terminis probationis ſupervivientiæ Religioſi pro ſucceſſione Monaſterii ex ejus perſona cum depoſitione teſtium ejuſdem Monaſterii Regularium in *Tiburtina Immiſſionis* 21. *Februarii* 1701. §. *nullius momenti coram Pio*, & tempore peſtis, eò magis admittuntur iſti teſtes Regulares, & de Collegio, ut ultra citatos, dixerunt Petra Genitor *ritu* 144. *nu.* 1. ubi Ripa *de peſte*, & Farinac. *cit.* Rota *in Compſana ſucceſſionis* 12. *Januarii* 1693. §. *his firmatis coram Domino Muto*.

Præfata concluſio, & diſtinctio ratione, & exem-
plis comprobatur. Ratio namque utriuſque partis con- 26
cluſionis eadem eſt; nempè quia nemo teſtimonium ferre poteſt in cauſa propria, vel ubi ſuum intereſſe immediatè conſideratur, *can. ult.* §. *nullus* 4. *qu.* 3. *l. omnibus C. de teſtibus*, *l. teſtis idoneus ff. de teſtibus*, & propterea licèt in cauſa tangente ſingulos, uti ſingulos unuſquiſque cenſeatur proprium intereſſe habere; Secus autem eſt, ubi cauſa tangit ſingulos, uti univerſos; nemo enim in aliqua cauſa dicitur habere proprium intereſſe, niſi quando emolumentum, aut damnum ad eum ſuo nomine pertinet, Ulpianus *in l.* 1. §. *in propria cauſa, ff. quando appellandum ſit*, ibi: *Palam eſt eam eſſe cauſam ſuam propriam, cujus emolumentum, aut damnum ad eum ſuo nomine pertinet*. Vel quando pro ea agere, vel excipere poteſt, ad *tex. in l.* 2. §. *ſed ſi alius, ff. quando appellandum ſit*; Sed homines de Univerſitate non poſſunt pro cauſa Univerſitatis, nomine proprio agere. *Clementina Religioſus de Procur.* ergo nullum proprium intereſſe conſiderari poteſt. Accedunt aliæ congruentiæ in ſuadentes, nempè quod qui ſunt de eadem Communitate, rectiùs norunt pertinentia ad eam *can.* 1. 14. *qu.* 2. *cap. veniens* 38. *in fine de teſtibus*, *gloſſa in d. can.* 1. *verſ. tractaverunt*, Gonzal. *cit. cap. inſuper num.* 6. *eod. tit.* Lapus *alleg.* 94. *n.* 4. Sicuti domeſtici, qui alioquin arcentur à teſtificando, præſtantiores ſunt in iis, quæ ſecretò in domo accidunt, *l. conſenſu* §. *ſin autem*, & §. *ſuper plagiis, C. de repudiis*, *l.* 3. *C. de naufragiis lib.* 11. Et ulterius, quod qui dicit teſtimonium in cauſa Eccleſiæ, vel Univerſitatis, pro nullo de Univerſitate hoc facit, adeòque nec pro ſe, Gloſſa *in c. cum nuncius verbo repellendi de teſtibus*, Gonzal. *cit. n.* 6.

Adversùs tamen hanc ſecundam partem concluſio-
nis, graviter obſtare poſſe videtur objectum dedu- 27
ctum à domeſticis, & familiaribus; Videtur enim dicendum, quod quemadmodum familiares, & domeſtici à teſtimonio ferendo pro eorum domino repelluntur, & filii pro patre, ad *text. in capit. in litteris de teſtibus*, ubi Bald. *n.* 1. Maſcard. *de probat. concluſ.* 757. *n.* 1. Gabriel. *concluſ.* 11. *n.* 1. & alii communiter; Ita etiam à fortiori repelli debent Cives à teſtimonio ferendo pro ſua Patria, major enim affectio adeſſe cenſetur erga propriam Patriam, quam erga Patrem, ſivè dominum, quia Patriæ naſcimur, *l.* 1. §. & *generaliter, ff. de ventr. in poſſeſſ. mittend.* Plato *lib.* 7. *de legibus*, & *epiſt.* 9. ubi ait: *Nos primò Patriæ, deindè Parentibus, poſtremò, & nobis naſcimur* & unuſquiſque cenſetur præferre commodum publicum commodo privato, *l. minimè ff. de religioſ. & ſumpt. funer.*

Verùm reſpondetur, hæc non obſtare; nam licet regulas rectæ rationis, & naturalis obligationis ſectando, unuſquiſque teneatur magis patriæ, quàm propriæ domui; attamen ſi quis in vitium deflectat nemo deflectit propter bonum Patriæ, ſed plures, ut experientia quotidiana teſtatur, enormiter cadunt propter intereſſe proprium, ac propriæ domus, & magis ſtimulantur à præjudicio cupiditatis, quàm à diſcrimine Patriæ.

Hinc

Digitized by Google

Hinc propterea eſt, quod ſi familiares non vivant
28 expenſis Domini, nec ab eo ſalarium accipiant, poſſunt etiam in ejus favorem teſtimonium ferre, vel quando alioquin ſunt Perſonæ honeſtæ, ut docent Maſcard. *de prob. concluſ.* 757. *num.* 5. Farinac. *de teſtib. qu.* 55. *num.* 130. Surd. *deciſ.* 231. *num.* 15. & de familiaribus nobilium, quod regulariter præſumantur Perſonæ honeſtæ, & diſcretæ, & poſſint pro domino teſtimonium ferre, Gratian. *diſcept.* 374. *nu.* 3. Rota *deciſ.* 351. *nu.* 36. *coram Ludoviſio.*

Obiici etiam poteſt adverſus alteram concluſionis
29 partem, quod legatarii poſſunt eſſe idonei teſtes in teſtamento, ex quo legatum aliquod conſequuntur, & proindè intereſſe habeant, ad *tex. in §. legatariis inſtit. de teſtament.* ergo videtur dicendum, Cives, Clericos, & Religioſos poſſe adhuc teſtes eſſe pro ſua Civitate, Collegio, & Monaſterio, non obſtante eorum intereſſe.

Sed facilè reſpondetur, diſpoſitionem *d. §. legata-*
30 *riis* eſſe unum ex ſpecialibus, quæ in jure habemus, & proindè ex eo non eſt ducendum argumentum; Ratio verò ſpecialitatis inducta fuit, vel in favorem teſtamenti, vel quia legatum ſubſtinetur non tàm ex teſtificatione legatarii, quàm ex numero reliquorum teſtium, aliiſque ſolemnitatibus vires capit, ex quorum obſervatione, nullus eſt reliquus ſuſpicioni locus; vel demum quia ultra teſtes, adeſt etiam notarius, ex cujus qualitate tollitur quæcumque teſtium ſuſpicio; argumento *l. divus ff. de in integr. reſt.*

Sed præfata regula non omninò indiſtinctè admit-
31 tenda eſt; licèt enim in cauſa afficiente ſingulos uti univerſos, admittantur ad teſtimonium dicendum pro eorum Communitate; adhuc tamen aliquam fidei diminutionem patiuntur, nec ſunt teſtes omninò integri, ac omni exceptione majores, ob intereſſe ſcilicet mediatum, & ſecundarium, vel ob aliquam affectionem, quam, erga ſuam Univerſitatem habere præſumuntur, Natta *conſ.* 672. *num.* 58. Honded. *conſ.* 17. *num.* 38. *lib.* 1. Rota *in Senogallien. juris paſcendi* 27. *Novembris* 1619. *coram Remboldo poſt conſ.* 306. *Spadæ lib.* 2. & in ſpecie de Clericis, vel Religioſis deponentibus favore ipſorum Eccleſiæ, docent Mantic. *de conject. lib.* 6. *tit.* 3. *nu.* 6. Corneus *conſ.* 261. *num.* 5. *in fine lib.* 1. Pariſ. *conſ.* 24. *n.* 36. *volum.* 1. Card. de Luca *de donation. diſc.* 16. *nu.* 3. Hujuſmodi tamen integritatis ſuſpicio, ac defectus omninò removetur, ſi alia adminicula accedant, vel numerus Teſtium augeatur, ſivè Teſtibus Communitatis miſceantur Teſtes extranei, Barboſa *cit. cap. inſuper num.* 5. Soccin. *conſ.* 194. *nu.* 2. *verſ. ſecundo quia lib.* 2. Roland. *conſ.* 72. *n.* 5. *circa fin, lib.* 2. Card. de Luca *de teſtam. diſc.* 8. *n.* 10. *& diſc.* 14. *n.* 4. Rota *dec.* 340. *nu.* 6. *& 7. coram Ludoviſ. & dec.* 314. *num.* 8. *& 9. coram Buratt. & dec.* 171. *num.* 9. *p.* 19. *rec. & in cit. Senogallien. Capellaniæ, §. conſtito.*

Sed licèt hujuſmodi teſtes plenam faciant fidem; ſi tamen ex adverſo aliis teſtibus probaretur contrarium, prævaleret iſtorum teſtimonium, majoremque haberet fidem, utpotè omni ſuſpicione carens, ut ex Odofredo *in l. 1. C. uti poſſidetis*, Abbate, Felino, & aliis concludit Afflict. *cit. dec.* 400. *num.* 8. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſu* 106. *num.* 10. Rota *dec.* 143. *num.* 1. *coram Cavaler.*

Imò multoties licèt cauſa reſpiciat ſingulos uti univerſos, adhuc frequens praxis docet, Teſtes de Communitate eſſe repellendos, veluti eſt in cauſis nimis arduis, & gravibus, nempè cùm agitur de præeminentiis, juriſdictionibus, & aliis rebus honorificis ipſiuſmet Univerſitatis, & ſignanter in cauſis confinium inter unam Univerſitatem, & alteram, in quibus (ut verbis utar Card. de Luca *de judiciis diſc.* 32. *n.* 46.) majorem affectionem, ac rabiem habent, quàm in propriis, & peculiaribus cauſis, Gonzal. *loco cit. n.* 7. *in fine*, Farinac. *de teſtibus q.* 60. *n.* 522. Noguerol. *allegat.* 26. *nu.* 37.

Ulterius tamquam cauſa ſingulorum conſideratur, dum eſt controverſia de paſcuis, aut ſylvis cæduis, in quibus cuilibet de Univerſitate licet proprium pecus appellere, vel ligna ad eorum commoditatem cædere, Barboſ. *loco cit. n.* 6. Menoch. *lib.* 2. *de arbitr. caſ.* 106. *numer.* 13. Cæpoll. *de Servit. ruſt. prædior. c.* 9. *num.* 10. *&* 28. Covar. *practic. quæſt. capit.* 18. *num.* 4. *verſ. quarto Judices*, Paris *conſ.* 27. *num.* 103. *vol.* 1. Roland. *conſ.* 72. *num.* 13. *&* 14. *lib.* 2. Afflict. *dec.* 400. *nu.* 5. Vicent. de Franchis *dec.* 501. *num.* 3. Adden. ad Buratt. *dec.* 314. *num.* 7. Rota *dec.* 340. *num.* 14. *coram Ludoviſio.* Contrarium tamen dicendum eſt, ſi eis hoc permiſſum non eſſet, ex eo quod Univerſitas paſcua venderet, vel propria animalia haberet, quæ ibi paſcerent; in hoc enim caſu nulla ſingulorum utilitas adeſſet; Felin. *in cit. c. inſuper numer.* 2. *verſ. ſi quæſtio de teſtibus*, Farinac. *cit. quæſtion.* 60. *nu.* 502. Cæval. *comm. qu.* 140. *n.* 32. Rot. *dec.* 143. *coram Cavaler.* Similiter in caſu, quo cuilibet propria animalia in his Paſcuis permiſſum eſt paſcere, ſi adſit aliquis, qui alia animalia non habeat, ex quo hujuſmodi commodum ſentire non poſſit, tunc Teſtimonium dicere pro Univerſitate non prohibetur, Farinac. *cit. quæſt.* 60. *num.* 501. *in fin.* Rot. *dec.* 81. *aliàs* 12. *num.* 2. *coram Cæſ. de Graſſis de Teſtib.* Adden. ad Buratt. *deciſ.* 553. *littera A. verſ. limitatur ſextò.*

Non tamen omne intereſſe reſpiciens ſingulos uti
ſingulos abdicat Teſtes a teſtificando pro eorum Uni- 32
verſitate; ſi enim illud ſit permodicum, & Teſtes ſint talis integritatis, ut excludant à ſe ſuſpicionem pejerandi pro exigua utilitate, tunc etiam admittendi ſunt Card. de Luca *cit. diſc.* 32. *num.* 46. Cæſar. de Graſſis *cit. dec.* 81. *num.* 8. *de teſtibus.* Hoc autem intereſſe quale; & quantum eſſe debeat, relinqui debere arbitrio Judicis, dixerunt Barboſ. *loco cit. numer.* 6. Campeg. *de Teſtibus reg.* 56. *in* 2. *&* 3. *fallent.* Rota *cit. dec.* 340. *nu.* 9. *coram Ludoviſ. cit.* Adden. de Buratt. *dec.* 314. *nu.* 6. *& in Baren. teſtamenti* 23. *Januarii* 1692. *coram Benincaſa, & in. cit. Compſana ſucceſſionis* 12. *Ianuarii* 1693. *coram D. Muto per tot.* præſertim §. *His firmatis.*

Ita ſi veritas aliter haberi non poſſit, & adſint ad-
minicula, propter integritatem præſumendam in Re- 33
ligioſis, crederem eſſe arbitrandum Menochius *de arbitr. lib.* 2. *caſ.* 106. *num.* 2. & facit Petra Genitor. *to.* 1. *citat. Rit.* 144. *nu.* 10. ſicuti admitti ſolent etiam familiares, Rota *deciſ.* 155. *num.* 50. *part.* 6. *& dec.* 337. *numero* 16. *parte* 12. ubi quod in ſimilibus, caſibus admittitur etiam teſtimonium Parentum.

Secundum Privilegium, quod Carthuſienſibus in
hac Bulla conceditur, eſt, ne ad Juramentum Calum- 34
niæ præſtandum copelli poſſint.

Pro cujus intelligentia, notandum eſt, hoc Juramen-
tum Calumniæ, tameſi à Jure poſitivo conſtitutum 35
reperiatur, attamen ſuum fundamentum habet in Jure naturali, ac divino; fuit enim inductum, ne veritas occultetur. *Clem. ſæpè de verbor. ſignific.* Quid autem magis Juri naturali, & Divino conſentaneum, quàm veritatis cognitio? Tolle veritatem ab humano conſortio, & omnia injuria cæde, ac latrocinus implebuntur. Imò totus mundus peribit; Hinc benè Plautus *in Hecuba ait: ab mortuus ſum, me enim decepit:* & quidem eſſe hoc Juramentum de Jure naturali, & Divino eſſerunt Bartol. *in extravag. ad reprimendum in verb. & figura verſ.* item Cappic. *in praxi part.* 1. *cap.* 10. *artic.* 7. *num.* 63. Cardin. Tuſch. *verb. Juramentum concluſ.* 533. *num.* 12. Rota *deciſ.* 388. *nu.* 4. *cor. Puteo lib.* 2.

Hinc ſequitur, quod tale Juramentum nullatenus
expreſsè remitti ſolet, nec per Judicem, nec per 36
quamcumque conſuetudinem; omnis enim conſtitutio, ſivè ſcripta, ſivè non ſcripta, ſi Juri naturali, aut Divino adverſetur, potiùs deteſtatio, quàm Conſtitutio dicitur ad *text. in c. fin. de conſuet.* & eſt text. expreſſus *in capit. cæterum de Juramento Calumn. cap. conſtitutus de fideinſſerib.* Mancin. *tract. de Juram. part.* 2. *artic.* 1. *nu.* 9. Surd. *dec.* 18. *nu.* 8. ſicuti nec

etiam remitti valet per ipſas partes ſub pretextu, quod proprio Juri; & proprio ſavori renunciet; nam, ut ait Imperator in *authentica principales* §. *Sed quia veremur C. de Jurejur. propt. Calum.* non pro commodo privatorum, ſed pro communi utilitate, dictum Juramentum inductum fuit, & proinde jubet, ut omninò præſtetur.

A fortiori autem præſtandum erit, ſi ex adverſo expreſsè petitum fuerit. Si enim in hoc caſu omittatur, totus vitiabitur proceſſus, ut ex *d.* §. *ſed quia veremur c. 1.* §. *propter omiſſum de Jur. calum. in 6.* Menoch. *de arbit. l. 1. q. 20. n. 4.* Gabriel. *concl. 49. n. 6.* Fenzon. *ad ſtatut. Urbis c. 66. n. 12.* qui de communi DD. ſententia teſtatur, Rota *par. 2. diverſ. deciſ.* 181. *numer. 4. & coram Put. dec.* 398. *numer.* 2. quod procedit etiam quod Judex privilegium haberet, ne de ejus proceſſu, & ſententia dici poſſit de nullitate, Capuc. *in praxi libr. 1. cap. 10. artic. 7. num. 62.*

Nec ab hujus juramenti præſtatione aliquod judicium
38 immune reperitur, ſivè enim judicium ſit executivum, vel obligatione Camerali vallatum; hoc juramentum requiritur, ſi petitum fuit. Rota *dec. 82. num. 2. par. 2. recentior.* Sivè procedatur manu Regia, ſummariè, & ſine figura Judicii, adhuc ad inſtantiam Partis ſub pœna nullitatis exigitur; etiam quod procedatur coram Arbitris, ubique enim militat ratio præcavendæ Calumniæ, imò magis in iſtis Judiciis privilegiatis, ut tradit Fenzonus *ad citat. Statut. Urb. capit. 66. numer.* 12. Rota *deciſ. 33. numer. 4. coram Mantica, & deciſ. 82. numer. 3. parte 1. recentiorum.* Necnon præſtandum quoque eſſe in Cauſis Beneficialibus, docuit
39 etiam Menochius *de Arbitrar. quæſt. 20. num. 4. lib.* 1. Præſtari quoque debet in Cauſis Criminalibus; In his enim, ubi de vita hominis agitur, calumnia maximè præcaveri debet *d. cap. 1.* §. *1. de juramento. Calumn.* Abb. *ibidem num.* 13. Bartol. *in l. ſi is qui reus ff. de Judic.* & communiter omnes Clar. *in* §. *fin. quæſt.* 18. A qua tamen regula, de Conſuetudine eximitur Procurator Fiſcalis, iſte enim numquam jurat de Calumnia; nam agit nomine Principis *l. 1. ff. de offic. Procurat. Cæſar.* & de ipſo lex benè præſumit, & propterea ſemper à præſumpta Calumnia excuſatur, ut latè Clar. *in dicta quæſt.* 18. Andr. Gail. *lib. 1. obſervat. 90. per tot.* Farinac. *in praxi Criminal. qu. 16. num. 22. & ſeqq.* Surd. *dec. 18. per tot.* Quod ſi, non obſtante Partis Inſtantia, alter Colligantium hoc juramentum præſtare renuerit, ſi erit Actor, non ſolùm ei denegabitur audientia, verùm etiam cadet à jure ſuo; Si verò reus, habetur pro confeſſo, *cap. ultimo* §. *pœna, de Juramento Calumniæ, l. ultima,* §. *quod ſi actor, &* §. *Sin autem C. eodem titulo, authentica principales* §. *ſi quis autem C. eodem titulo.* Saluſt. Tiber. *lib. 1. cap. 59. num.* 1. & alii allegati per Ridolphin. *in praxi par. 1. cap. 7. n. 102.*

Non deſunt tamen aliqui caſus, in quibus ſine hoc
40 juramento, proceſſus ſubſiſtit; Primò ſi à parte non fuerit petitum; licèt enim expreſsè remitti non valeat, tacitè tamen poteſt, *cit. c. 1.* §. *propter omiſſum,* ubi Barboſ. *n. 3. de jur. calum. in 6.* obligatus enim ad aliquod faciendum, regulariter non tenetur facere,
41 niſi petatur, & ita in hac materia concludunt omnes. Menoch. *dict. lib. 1. quæſt. 20. n. 5.* Veſtrius *in praxi lib. 5. cap. 2. num.* 3. Capuc. *dict. lib. 1. cap. 10. artic. 7. num.* 60. Ridolphin. *in praxi par. 1. cap. 8. nu.* 96. Rota *dec. 157. num. 2. coram Gregorio,* & communiter omnes.

Secundò. Omiſſio hujus juramenti etiam petiti,
42 non vitiat proceſſum in Caſu, ubi evidens, & manifeſta eſt probatio, ut omnis ſuſpicio Calumniæ ceſſet, & ſententia eſt juſta, ceſſat nam ratio, & finis hujus juramenti; ut notat Felin. *in cap. 20. num. 2. de probat.* Cotta *in memorab. in verb. Juramentum Calumniæ.* Gratian. *diſcept. 909. num.* 13 Rota *deciſ. 45. numer. 6. par. 1. recentior. & deciſ. 215. num. 6. poſt* Cenc. *de Cenſibus, & deciſ. 154. num. 3. par. 11. recentior. & coram Merlin. deciſ. 874. num. 1.*

Tertiò. Nec vitiatur proceſſus ex ejus ommiſſione; quando licèt ab initio petitum fuerit, tamen deinde proceſſum fuit ad ulteriora, non repetita proteſtatione; nam 43
cenſetur adhuc tacitè remiſſum. Gabriel. *conſil. 4. n. 2. lib. 1. Mohedan. dec. 2. de Judic.* Ridolphin. *in prax. par. 1. cap. 8. n.* 109. Rota *deciſ. 779. n. 5. par. 1. diverſ. & coram Cavaler. dec. 349. num.* 1.

Quartò denique, univerſaliter notandum videtur, hoc juramentum Calumniæ hodie non admodum ſer- 44
vari in praxi; In hoc tamen unuſquiſque ſtylum proprii Tribunalis conſulere debet, prout de moderna praxi Neapolitana, tale juramentum ad libitum Judicis remitti poſſe teſtatur Muſcatell. *in ſua praxi parte 2. gloſ. contendere num.* 18. etiam quod enixè per partes petitum fuerit. Subjungit tamen hodie hoc juramentum ſervari per æquipollens, nempè quia uſui eſt depoſitio Principalis cum juramento, quæ, ut ipſe advertit, omnes qualitates juramenti Calumniæ habet; Mihi tamen videtur dictus Author confundere juramentum Calumniæ, cum juramento veritatis dicendæ, quæ inter ſe valdè differunt, ut notat Speculator *in titul. de Jurament. Calumn* §. *cum autem, Pax Jordan. de re judic. lib. 24. tit. 7. n.* 10. ubi enumerat multas differentias.

His prænotatis propiùs ad rem noſtram accedendo, ſciendum eſt Eccleſiaſticos, ſivè Sæculares, ſivè Regu- 45
lares, non eſſe de jure exemptos, ab hujuſmodi juramenti præſtatione; tenentur enim ipſi ad hoc juramentum tàm in cauſa propria, quàm propriæ Eccleſiæ, prout diſponitur in *cap. 1. & cap. cæterum 5. de Juramento Calumniæ* quidquid dicant alii, qui tantum procedunt, ut non teneantur per ſeipſos jurare, ut mox dicemus.

Duo tamen ſpecialia conſiderantur ad hoc juramentum Calumniæ Regularium, & Eccleſiaſticorum; Primum 46
eſt certum, nempè, ut ad hoc juramentum præſtandum per ſeipſos, præcedere debeat licentia Superioris, ut ſtatuitur *in cit. cap. 1. de Juramen. Calumn.* & quamquam in juramento Calumniæ præſtando ab Epiſcopo, non requiratur licentia Summi Pontificis, hoc tamen procedit, vel ex ſpeciali jure pro eis inducto, à *cap. fin. eod. titulo de Jurament. Calumnia,* vel ut ait Abb. *in dicto cap. 1. num.* 19. ex conſuetudine jam præſcripta, ne Epiſcopi hanc licentiam exigant, propter difficultatem & itineris longitudinem.

In aliis tamen Clericis inferioribus jurantibus coram non ſuo Superiore, dicta licentia omninò requiritur, ut expreſsè ſtatuitur *in dict. cap. inhærentes 1.* & concludunt Abb. *ibid. num.* 20. Soccin. *in cap. cum in cauſa numer. 15. & ſequentibus eod. tit. de Juramen. Calumn.* Speculator *de dilationib.* §. *3. n.* 16. Bellet. *de Cler. teſte* §. *4. n. 1. & ſequenti.* Pax Jordan. *de re judicial. tom. 3. lib. 14. tit. 7. nu.* 44.

In caſu verò, quod tale juramentum ſine prædicta licentia præſtaretur, adhuc tamen ſubſiſteret, & habe- 47
retur pro præſtito, ut notat Gloſ. *in. d. cap. inhærentes verſ. inconſulto;* quemadmodum à pari diximus, quod licèt Eccleſiaſticus teſtimonium ferre prohibeatur, ſine licentia Superioris; ſi tamen de facto ſine dicta licentia præſtet, teſtimonium ſubſiſtit, ut Doctores ſupra allegati, ex rationibus per eos adductis docent, quicquid ſit quoad Religioſos.

Ratio verò, cur in juramentis Judicialibus ab Eccleſiaſticis præſtandis requiratur iſta Superioris licen- 48
tia, duplex eſt. Prima, quia ita conſtitutum eſt ex ſpeciali lege; Secunda, ne Clerici conſentiendo in alterius juriſdictionem, præjudicium inferant proprio Superiori, ex Doctoribus allegatis per Bellet. *d. tit. de Clerico teſte* §. *4. num.* 6. Hinc eſt, quod poſſunt Ec-
cleſiaſtici etiam ſine prædicta licentia jurare in con- 49
tractibus, quamquam coram Judice Laico celebrentur; Tum quia ad contractum libera voluntate ducuntur, & nulla in extrajudicialibus cenſetur facta prorogatio juriſdictionis alterius Judicis; Tum etiam, ne Eccleſiaſticorum, & Eccleſiarum utilitas impediatur, quarum intereſt, ut contrahere poſſint, *argum. l. ratus C. de reſcind. vend. & l. hi qui ſanctum C. de Apoſtat.*

Tum

Digitized by Google

Tum denique, quia juramentum, juſta exiſtente cauſa, eſt de genere permiſſorum, *cap. & ſi Chriſtus de Jurejur.* & conſequenter quoties non reperitur expreſsè prohibitum, prout non reperitur in extrajudicialibus, ſemper cenſetur permiſſum, ad text. in *c. cum inter de translat. Epiſc.*

50 Aliud ſpeciale quod à nonnullis ponitur, eſt, quod poſſit hoc juramentum præſtari a Procuratore Clerici, vel alterius Eccleſiaſtici etiam ſpeciale mandatum non habente, ut ex Innocentio, Butrio, & Abbate, concludit Bellett. *dicto* §. 4. *numero* 3. & ita intelligendi ſunt, qui dicunt non teneri ad jurandum *l. cum Clericis* 25. §. 1. *in fine C. de Epiſcop. & Cler.* Egbertus Archiep. Ebor. *in excerptis capitul.* 10. Gonzal. *capit. cum in cauſa numero* 7. *de Jur. Calum.* cùm in illis non cadat prohibitio, Barboſ. *capit.* 1. *numer.* 1. *eod. titul.* ſed per procuratorem *cit. capit.* 1. *de Juram. Calumniæ*, ſed ſi propriam litem agat, tenetur per ſe calumniæ juramentum præſtare Lancellott. *Inſtit. Can. l.* 3. *tit.* 12. §. *in hac tamen*, Barb. *cit. cap.* 1. *num.* 2.

Hæc ſpecialitas non aliundè deducitur, quàm ex cit. *capit. inhærentes* 1. *de juramento Calumniæ*, ubi diſponitur, ne Clericus per ſe jurare cogatur; & ideò ad ſalvandam dictæ diſpoſitionis ſuperfluitatem, cum alioquin nec etiam laicus teneatur hoc juramentum per ſe præſtare, ſed poſſit etiam per Procuratorem, ut habetur *in capit. final. de Juram. Calumn. in* 6. & *l. Juſiurandum in fin. ff. de Jur. jur.* Concluditur ex *dict. capit. inhærentes*, hanc ſpecialitatem tribui Clericis, ut eorum Procurator etiam ſine mandato ſpeciali, jurare poſſit de Calumnia.

Verùm, magis mihi placet intellectus *Abbatis*, quem malè Bellettus *loco citato* pro ſupradicta opinione allegat *in dicto capitul. inhærentes numer.* 15. ubi poſt relatam aliorum opinionem concludit, dictam diſpoſitionem *in dict. capit. inhærentes* emanaſſe ad tollendam nonnullorum opinionem exiſtimantium, juramentum hoc præſtari non poſſe, nec etiam à Procuratore habente ſpeciale mandatum; & propterea quoad Clericos, nihil aliud novi, aut ſpecialitatis induxiſſe, & ideò concludit, quòd nunquam Procurator ſive ſpecialis, ſivè generalis etiam quocumque modo à Clerico, vel Eccleſia conſtitutus fuerit, jurare poſſit de Calumnia, niſi ſpeciale mandatum habeat. Abſurdum enim videtur, ut Procurator ſi in animam ſuam juret, ſeipſum juramento liget in cauſa, cujus qualitatem fortè ignorat; vel ſi juret in animam principalis, dictum principalem liget ſine ſpeciali illius mandato, & conſenſu, cùm fortè ipſe ad hoc animæ periculum duci nolit, ut conſiderat Abbas *ibidem numer.* 15. *in finem* Covarr. *in capit. quamvis part.* 1. §. 5. *in fin. de pact. in* 6. Gratian. *diſceptat. capitul.* 105. *numero* 21.

51 Ex qua ratione concludunt etiam Doctores non ſufficere generale mandatum jurandi de Calumnia ad quaſcumque Cauſas, niſi etiam exprimatur Cauſa, in qua jurare debeat; Cùm idem periculum immineat, ne fortè juretur in Cauſa, cujus notitiam dominus non adhuc habet, & ſi fortè haberet, jurare nollet, nam cùm agatur de animæ periculo, nimis cautè procedi debet tamquam de re omnium pretioſiſſima, ad text. *in can. ſedulo* 38. *diſtin. l. ſancimus C. de ſacroſ. Eccleſiis.*

52 Equidem hanc ultimam opinionem in praxi non ſervari, & ſufficere generale mandatum jurandi de Calumnia, etiam non expreſſa Cauſa, teſtatur Gratian. *dict. diſcept.* 105. *numer.* 23. Capell. Tholoſan. *deciſion.* 132. *numer.* 1. Paſſerin. *in capit. fin. de Juramento Calumniæ numer.* 3. Gaill. *obſervat.* 83. *numer.* 3. & 4. *libr.* 1. Rota *deciſ.* 417. *numer.* 6. *coram Coccino*, ubi dicit hanc eſſe communem praxim; & ab ea non eſſe recedendum; Imò in *Romana*, *ſeu Bononien. Cenſus* 7. *Maii* 1601. *coram Corduba poſt Zachiam de obligat. Cameral. dec.* 101. cenſuit, ſufficere ad jurandum de Calumnia, quodcumque mandatum generale. Et quamvis poſſit dubitari, cùm omnes Doctores, quos citat, loquantur, quando ſaltem adeſt Clauſula generalis ad jurandum de Calumnia, & deciſio Rotæ *coram Pania in Romana reſciſſionis contractus die* 16. *Martii* 1690. *in ordine deciſ.* 93. quam citat, dicat manifeſtè oppoſitum *numer.* 2. ubi expreſsè ait, requiri mandatum ſpeciale; ubi tamen habetur quod, concurrente mandato ſpeciali, & obſervatione terminorum ſubſtantialium, inter quos adeſt terminus ad jurandum de Calumnia, hoc juramentum habetur pro præſtito, & quod ſi omittatur, ejus nullitas utpotè non proveniens ex tribus illis defectibus ſubſtantialibus; Citationis, Juriſdictionis, & mandati, non eſt tam rigorosè attendenda.

Verùm nihilominus eſt, prædictam Rotæ opinionem eſſe conformem ſententiæ Baldi *in l.* 2. §. *ſin autem Cod. de Juramento Calumn.* qui cenſuit ſufficere mandatum Generale ad lites. Fenzon. *ad Stat. Urbis* 66. *numer.* 3. dummodò adſit clauſula *ad jurandum* Abb. *in capit. in pertractandis num.* 5. *de juramento Calumniæ.*

Denique hæc omnia intelligenda ſunt, quoties Principalis ipſe non ſit præſens in loco Judicii, nam ſi ipſe ſit præſens, & à Parte opponatur, nihil fieri niſi præſtito prius juramento de Calumnia, in hoc caſu debet ipſe perſonaliter jurare, ut de praxi teſtatur Ridolphin. *in praxi parte* 1. *capitul.* 8. *numero* 6. 53

Non abs re tamen exiſtimat Ancharanus *in dicto capitul. final. numero* 3. quod ſi Procurator habens generale mandatum ad jurandum de Calumnia, ſit diſcolus, & rixoſus, poteſt ad arbitrium Judicis, ſi ita in aliqua cauſa expedire videbitur ab hoc juramento repelli, cùm nulla neceſſitas imponatur ad hoc juramentum recipiendum, ſequitur Paſſerin. *in eod. cap. fin. num.* 5.

Si verò ab Eccleſia, vel ab alia quacumque Univerſitate ſit conſtitutus OEconomus, aut Syndicus, ſeu adminiſtrator, aut alius habens generalem, & Juridicam adminiſtrationem ad negotia, iſte indiſtinctè jurare poteſt de Calumnia, ſine alio mandato, ut habetur *in capit. in pertractandis* 5. *de Juramento Calumniæ*, & ita quoque dicendum erit in Tutore, vel Curatore, in cauſa Pupilli, vel minoris, & in Patre reſpectu Adventitiorum filii, & in Rectore, reſpectu Hoſpitalis, & in aliis hujuſmodi generis Perſonis, nam iſti pro negotio, quod ipſi geſſerunt, admittuntur ad jurandum de Calumnia, ſine alio mandato, cùm cenſeantur melius inſtructi, quam proprii domini, & proinde jurant in animam propriam. Gloſſ. *in dict. cap. in pertractandis in fin.* Innocent. *ibid. numer.* 2. Abb. *numer.* 4. & *ſeq.* Gemin. *in cap. præſentium de teſtib. in* 6. Capuc. *in praxi par.* 1. *cap.* 10. *art.* 7. *nu.* 72. 54

CONSTITUTIO IV.

HONORII III.

incipiens (*Sedis Apoſtolica.*)

EPITOME BULLÆ.

HONORIUS PRIORI, & Conventui Lateranen.

PRivilegium conceſſit hic Pontifex Eccleſiæ S. Joannis in Laterano, ut gauderet Centenaria præſcriptione ad inſtar Eccleſiæ Romanæ.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *De Eccleſia Lateranenſi remiſſivè.*

2 *Privilegium centenariæ in præſcriptione contra Eccleſiam Lateranenſem conceſſum in hac Conſtitutione.*

3 *Innuitur id, quod in præſenti Commentario explicabitur.*

4 *Præſcriptio quid ſit, & de ejus nominis, ac originis notitia.*

5 *Quare fuit inventa, & ejus effectus?*

6 *Præſcriptio an differat, & quomodo ab Uſucapione.*

Quid ſervetur in mobilibus ibid. & num. 8.

7 *Quæ requirantur ad præſcriptionem?*

8 *In mobilibus quanto tempore præſcribatur.*

9 *An emens rem à non domino, poſſit tueri ſe præſcriptione contra verum dominum, & nn. ſeqq.*

10 *An dominus poſſit in tali caſu vindicare rem à tertio, non reſtituto pretio.*

11 *Bona fides, quatenus excuſet à pœna, & à non reſtitutione pretii emptorem rei alienæ.*

12 *Ad quid teneatur emptor in dicto caſu, ubi diſtinguuntur plura, & an adſit mala, vel bona fides.*

13 *Quid dicendum in rebus emptis in publicis nundinis, & nn. ſeqq.*

14 *Merces quatenus in venditione tranſeunt, vel non, ſine vinculo hypothecæ.*

15 *Merces emptæ à tertio, etſi alienæ quatenus ſi reſtituantur, poſſit peti pretium, vel non.*

16 *Poſt triennium mobilium poſſeſſor tutus eſt, ſi concurrat bona fides, & alia requiſita ad præſcriptionem.*

17 *Præſcriptionis remedium ob requiſitorum verificationem difficile redditur.*

18 *De præſcriptione quatuor annorum in iis, quæ à Principe donantur.*

19 *Nec non in iis, quæ à fiſco acquiruntur.*

20 *De præſcriptione 10. vel 20. annorum in ſtabilibus, & quando intret, & nn. ſeqq.*

21 *Hypoteca quatenus præſcribatur, & quæ requirantur.*

22 *Longiſſimi temporis præſcriptio Jure Civili eſt ea triginta, vel quadraginta annorum.*

23 *Ea perimitur quæcumque actio, & de Conſtitutione Regni Neapolis circa eadem præſcriptionem.*

24 *Aliæ præſcriptiones, quæ in jure dantur, nempè pro actione Injuriarum, pro actione doli, & deceptionis, ac Criminali quacumque, adulterio, aliiſque.*

25 *DD. ſcribentes quoad præſcriptiones, remiſſivè.*

26 *In rebus Eccleſiæ quadragenaria tantum præſcriptio datur, & nu. 85.*

27 *Nec ſufficit lapſus triginta annorum, & num. ſeqq.*

28 *Declarantur contrariæ opiniones, & conciliantur.*

29 *Dicta præſcriptio quadragenaria procedit, nedum in bonis Eccleſiarum, ſed etiam Monaſteriorum, & Beneficiorum.*

30 *Bona menſæ Epiſcoporum, & aliorum Beneficiatorum præſcribuntur quadragenaria, ſecus autem bona eorum propria patrimonialia.*

31 *Quid dicendum quoad fructus bonorum Eccleſiaſticorum iiſdem ſpectantes.*

32 *Si contra aliquem laicum currat ex jure particulari præſcriptio quadragenaria, an Eccleſia cum tali laico uti poſſit Centenaria.*

33 *Inter Eccleſiam, & Eccleſiam non procedit quadragenaria, ſed ordinaria.*

34 *Contrarium eſt verius, & quare?*

Præſcriptio quadragenaria an ſit privilegium. ibid.

35 *Eccleſia Romana habet privilegium Centenariæ, quoad præſcriptionem, & nn. ſeqq. ac numero 85.*

36 *Aliqui erroneè dicunt, tale privilegium fuiſſe abrogatum in jure Civili.*

37 *Contrarium defenditur pluribus rationibus.*

38 *Præſcriptio Centenaria in favorem Eccleſiæ Romanæ demandata fuit etiam a jure Canonico, & in Conſtitutionibus ſpecialibus Summorum Pontificum.*

39 *Eccleſia D. Joannis in Laterano an in hoc veniat ſub nomine Eccleſiæ Romanæ?*

40 *Quæ vero bona veniunt ſub nomine Eccleſiæ Romanæ in tali materia, & n. ſeq.*

41 *Ea tantum bona dicuntur, quæ Papæ immediatæ diſpoſitioni ſubjiciuntur.*

42 *Diſtinguuntur bona Eccleſiæ D. Joannis in Laterano quoad præſcriptionem conceſſam Eccleſiæ Romanæ.*

43 *Neceſſaria fuit Conſtitutio iſta Honorii, ut bona Eccleſiæ D. Joannis in Laterano propria, & non ſpectantia ad Summum Pontificem fruantur Centenaria, & quare?*

44 *An bona Eccleſiæ exempta, & immediatè Papæ ſubjecta gaudeant privilegio centenariæ.*

45 *Eccleſia D. Joannis gaudet ſine dubio Centenaria præſcriptione.*

46 *Quid in bonis Baſilicæ D. Petri.*

47 *Quid in bonis Fabricæ S. Petri, & negativè motivatur.*

48 *Contrarium reſolvitur.*

49 *Cauſæ Fabricæ S. Petri reputantur cauſæ Sedis Apoſtolicæ, & fiſci privilegio utuntur.*

Plura recenſentur privilegia R. Fabricæ S. Petri, ubi de exemptione à Gabella.

50 *Quid in bonis Sanctæ Inquiſitionis contra hæreticam pravitatem, an requiratur Centenaria?*

Quid in bonis privatis Inquiſitorum ibid.

51 *Privilegium Centenariæ fuit etiam conceſſum aliquibus Religionibus, & nn. ſeqq.*

Sed an communicetur aliis ob communicationem privilegiorum remiſſivè.

52 *Eccleſia Ravennatenſis, Nonantulana, D. Pauli extra Urbem, & Caſſinenſis habet Privilegium Centenariæ.*

53 *Aliquæ habent privilegium præſcriptionis per ſexaginta annos, ubi de Olivetanis, & Canonicis Regularibus.*

54 *Eccleſia Romana, & aliæ privilegiatæ Centenaria paſſivè utuntur, activè autem utuntur quadragenaria contra Eccleſias non privilegiatas.*

55 *Quid dicendum inter æquè privilegiatas.*

56 *Si concurrat Eccleſia Romana cum altera privilegiata quoad Centenariam, an ea præſcribat ſpatio centum, vel quadraginta annorum.*

57 *Adducitur opinio, ut requiratur præſcriptio Centenaria, & nn. ſeqq.*

58 *Præſcriptionis privilegium latè interpretandum, quia præſcriptio eſt præſidium quaſi iniquum.*

59 *Privilegiatus poteſt uti privilegio contra privilegiantem.*

60 *Eccleſia Romana contra inferiorem non privilegiatam uti poteſt, & debet quadragenaria.*

61 *Privilegium juris communis, quatenus prævaleat conceſſo.*

62 *Privilegiatus debet præferri, ſi agatur de damno vitando.*

63 *An Judæi, & cæteri Infideles poſſint præſcribere contra Eccleſiam Romanam, D. Joannis in Laterano, ac alias.*

64 *In mobilibus Eccleſiæ Romanæ, D. Joannis in Late-*

Digitized by Google

Laterano, ac aliorum gaudentium Centenaria, an requiratur idem tempus centum annorum, vel quadraginta, & nn. ſeqq.

65 *Adducitur opinio negativa, ut ſufficiat tempus trium annorum in Eccleſiis non privilegiatis,*

66 *Opinio refertur, quòd in Eccleſia Romana, ac aliis privilegiatis requirantur centum anni.*

67 *Contrarium reſolvitur, quod in mobilibus Eccleſiarum ſufficiat triennium ad præſcribendum, & nn. ſeqq.*

68 *Explicantur contraria objecta.*

69 *Mobilia pretioſa, & magni valoris non veniunt ſub nomine mobilium uſualium, in quibus currit dicta triennalis præſcriptio, & nn. ſeqq.*

70 Auth. quas actiones C. de SS. Eccleſiis, *an fuerit revocata à jure Canonico quoad mobilium præſcriptionem, ſeu Uſucapionem.*

71 *An Uſucapio in mobilibus Civitatis, & Fiſci etiam procedat.*

72 *An dentur caſus, quòd contra Eccleſiam Romanam, ejuſque Fiſcum, & Eccleſiam D. Joannis aliaſque privilegiatas poſſit præſcribi minori tempore quàm centum annorum.*

73 *Explicatur caſus contentus* in cap. 2. de præſcript. in 6. *de herede heretici defuncti occulti, qui reputabatur Catholicus, quoad bona ejus auctoris ſpectantia ad Eccleſiam Romanam, ut præſcribat ſpatio quadraginta annorum.*

74 *Quæ requirantur, ut procedat diſpoſitio citati Textus, nempè bona Fides, & lapſus quadraginta annorum.*

Quid circa bona, quæ competunt ex lege Inquiſitionis Hiſpaniæ Fiſco Regio ibid. & nu. 78.

Mala fides, quatenus oriatur in dicto caſu, & quid inducat ibid.

75 *Poſſunt tamen heredes eò magis præſcribere ſpatio centum annorum.*

76 *Tempus quadraginta annorum requiſitum in dicto textu incipit ab obitu auctoris heretici.*

Crimen hereſis nunquam præſcibitur ibid.

77 *Quare favor dicti textus fuerit inductus, & an Eccleſiæ Romanæ competat in dicto caſu reſtitutio in integrum?*

78 *Idem procedit contra Fiſcum laicum, ubi bona hæreticorum privilegio interpretantur.*

79 *Quid in Fiſco Inquiſitionis Hiſpaniæ?*

80 *Quid dicendum, ſi hereticus occultus alienet bona in tertium, an iſte poſſit tueri ſe privilegio dicti textus.*

81 *Quæ præſcriptio currat contra fiſcum Eccleſiæ Romanæ, & aliorum inferiorum, præſcindendo à caſu* cit. cap. 2. de præſcript. in 6. *& nn. ſeqq.*

82 *Quid dicendum de bonis incorporatis? Ubi de fiſco laico ibid.*

83 *Quid in bonis, quæ poſſidet fiſcus, vel Papa?*

84 *Quid in bonis non incorporatis, ſed delatis ipſo jure, vel per ſententiam.*

Diſtinguitur ſecundùm aliquos inter bona, quæ proveniunt ab Eccleſia, & alia indifferentia ibid.

85 *Explicantur caſus contenti* in cit. cap. 2. de præſcript. in 6.

86 *Dicitur, quod requiratur Centenaria quoad fiſcum Eccleſiæ Romanæ, & quadragenaria quoad inferiores Eccleſias, etiam in delatis ipſo jure, ſeu per ſententiam.*

87 *Quid in ſimplici delicto habente comminationem confiſcationis, vel hanc exigente.*

88 *Declarantur auctoritates.*

89 *Adducitur caſus text.* in cap. Placuit 1. de præſcript. *ubi Catholicus Epiſcopus per triennium præſcribit locum alterius Diœceſis converſum per eum ad fidem.*

Quare id fuit inductum, & n. 95.

90 *An diſpoſitioni dicti textus contrarientur poſteriores Canones præſcribentes tempus quadraginta annorum in præſcriptionibus contra Eccleſias.*

91 *Adducuntur, & diſſolvuntur plures textus, qui videntur contrarii in hac materia, an & quorum requiratur monitio Epiſcopi Diœceſani, contra quem præſcribitur.*

92 *Quare monitio requiratur?*

93 *In anni præſcriptionis tempore requiſito contra Eccleſiam, ſubducitur vita Prælati, qui primo contra Eccleſiam præſcribi patitur.*

94 *In præſcriptione requiritur de Iure Canonico, bona fides.*

95 *Ius Canonicum optima ratione fulcitur dum voluit bonam fidem in præſcriptione.*

96 *Declarantur textus importare viſi, ut cum mala fide poſſit dari præſcriptio, & præſertim cit.* cap. 1. de præſcript.

97 *Quis ut dicatur poſſeſſor bonæ fidei ſufficit, ut abſit mala fides, cùm ſufficiat dubitativa, & media ibid.*

98 *Quatenus etiam in mala fide conſtitutus poſſit præſcribere res alterius in ſpe, & non in re, ubi de legatis, hereditatibus, &c. ubi de jure quærendo, & quæſito ad hanc rem diſtinguitur.*

99 *An requiratur bona fides in præſcriptione centenaria.*

100 *Quatenus bona fides interrumpatur contra Eccleſias, præſertim Bullis in Cœna Domini, & aliis.*

Alia remiſſivè de his, ibid.

101 *An ſtatutum Urbis 158. de præſcriptione ſexdecim annorum poſſit habere locum contra Eccleſias, & contra Eccleſiaſticos.*

102 *Adducitur opinio affirmativa.*

103 *Contrarium reſolvitur.*

Explicatur quòd opinio contraria procedat in caſu, quo Clericus velit eo uti per modum privilegii, ibid.

104 *Statuta laicalia non comprehendunt Eccleſias, & Clericos.*

105 *Statuta Urbis, etſi dicantur Papalia, tamen niſi comprehendant in iis Clericos & Eccleſias, ea non obligant ex defectu voluntatis, & quare.*

106 *Idem dicendum quoad alia hujuſmodi ſtatuta laicalia præſcriptionum.*

SUMMA Lateranenſis Baſilicæ præſtantia, cujus ve-
neratio Orbem totum occupavit, nullus eſt, 1
quem lateat; longam quidem ſermonis ſeriem re-
quireret, ſed ego præſcriptæ materiæ diſtributioni in-
ſiſtens, in diverſas, quæ occurrent Bullas, diverſas
diſſertiones rejcio. *In tom. 1. ad Conſtit. 2.* Paſchal. II.
plura de hac Baſilica innui. In præſenti Commenta- 2
rio aliqua de Centenariæ præſcriptionis privilegio illi
in hac Conſtitutione promulgata *die 23. Aprilis an-
no* 1221. communicato, referam, & ſic occaſio præ-
bebit, ut quoque ad præſcriptiones, quæ Eccleſias tan-
gunt ſermonem dirigam, prout etiam in compendio 3
alia de præſcriptione in genere addam, cùm de hac
materia innumeri ferè Authores egerint, quos vide ci-
tatos penes Barboſa *in Rubrica tit. decretal. de præſcri-
ptionibus.*

Uſucapio eſt acquiſitio dominii per continuatio-
nem poſſeſſionis temporis à lege definiti *leg. 3. ff. de* 4
uſucap. aliaſque præſcriptionis definitiones adducunt
Doctores apud Oinot. *inſtit. de uſucap. & long. tempor.
præſcript. n. 4. & ſeqq.* Balb. *de præſcript. par. 1. princ.
qu. 3. per tot.* ac latè de nomine, origine, definitio-
ne, diviſione, & requiſitis præſcriptionis, adit Gonzal.
in comm. ad c. Sanctorum n. 4. cum ſeqq. de præſcip. Pax.
Jordan. *elucubr. vol. 3. l. 14. tit. 24. in princ.* Mella *tra.
de uſucap. & præſcript.* fuit enim inventum hoc præſi-
dium à jure Civili ad favoré poſſeſſoris, ne dominia rerum
in ſuſpenſo remanerent *leg. 1. ff. de Uſucap. c. vigilan-
ti de præſcript.* ut litibus finis imponeretur *l. properan-
dum 13. C. de Iudic.* Tuſch. *litt. P. concluſ. 320. per tot.*
Et ad vitandam hominum ſegnitiem, ac longi temporis

erro.

errorem, & confuſionem præſcriptionem invexiſſe
aſſerit Alex. III. *In cap. vigilanti, de præſcr.pt.*
hinc *Cicero in oratione pro Cecinna*, uſucapionem
vocat finem ſolicitudinis, litium, & periculi, qua-
re ejus effectus eſt transferre dominium de uno ad a-
lium, unuſque ex modis dicitur à Jure Civili indu-
ctis ad dominii translationem.

Præſcriptionem verò in hoc ab uſucapione differre
5 putant communiter DD. poſt Accurſium *in Inſtit. de*
Uſucap. quod ſcilicet prima ſit circa immobilia, ſe-
cunda quo ad mobilia; Covar. tamen *tom. 1. part. 1.*
de præſcript. §. unico n. 3. & ſeqq. diſtinctionem il-
lam ait commentitiam, quia verè in Jure promiſcuè
mobilia præſcribi, & uſucapi immobilia dicuntur,
ut quo ad prima ſunt Textus *in leg. unica in princip.*
C. de uſucap. transfor. leg. ſi ſolum 39. ff. de Uſucapion.
Idque etiam facili negotio colligere eſt ex Juſtinia-
no *cit. tit. Inſt. in princip., & §. & ideo ibi: res mo-*
biles per triennium, immobiles verò per longi temporis
poſſeſſionem uſucapiantur. Vera tamen, ac ſimul ger-
6 mana differentia Uſucapionis à præſcriptione ea eſt,
quod præſcriptio ſit ſubſidiaria Uſucapioni; ita ut ea,
quæ uſucapi non poſſunt, longo tempore præſcriban-
tur; cùm enim uſucapio ſit modus acquirendi domi-
nium Quiritarium Ulpianus *in fragmentis tit. 19.* &
multæ ſint res, in quibus tale dominium non nanci-
ſcimur, veluti ſunt prædia provincialia, ſtipendiaria,
& tributaria; idcircò in ſubſidium Uſucapionis daba-
tur in his bonis præſcriptio. Itidem ſervitutes, quæ,
utpotè incorporales, non poſſidentur, adeòque non
uſucapiuntur, longa tamen præſcriptione acquiruntur,
Antonius Faber *lib. 20. conjecturarum cap. 11.* Pichar-
dus *Inſtitut. de Interdictis num. 157.* Afin. *in rubrica*
de Uſucapione pro empto num. 114. Oſualdus *lib. 20.*
comment. Donelli cap. 8. lit. N. Sed licèt hæc ſe-
cunda opinio vera ſit; prima tamen in praxi obti-
net, ita ut Uſucapio tribuatur mobilibus, præſcriptio
verò Immobilibus.

Quatuor requiruntur ad præſcriptionem. Primò
7 poſſeſſio continuata civilis. Secundò bona fides. Ter-
tiò, titulus, & quartò tempus poſſeſſionis. Quia ve-
rò in Bulla conſtituitur tempus centenariæ contra Ec-
cleſiam D. Joannis, ideò prius de requiſito temporis
videtur agendum, & deindè de aliis.

Pro mobilibus, triennii tempus lex exigit ad præ-
8 ſcriptionem, ſeù ut dicitur, ad Uſucapionem, ut
conſtat ex regula *Inſtitut. §. Et ideo tit. de Uſucap.*
leg. unica C. de Uſucap. transfor. Theophilus, Gipha-
nius, & alii Inſtitutiſtæ *in cit. §. 1.* Antonell. *de tem-*
pore legali lib. 2. cap. 67. num. 1. quod procedit tàm
inter abſentes, quàm inter præſentes, concurrentibus
tamen requiſitis aliis ad præſcribendum.

Hinc quæri poſſet, an ſi quis emeret bona à non
9 domino, poſſit ſe tueri præſcriptione contra verum
dominum?

Pro quo caſu videtur poſſe verum dominum bo-
10 na vendicare, etiam non reſtituto pretio, quia res
clamat ad dominum *leg. incivilem C. de furt. Fari-*
nac. eodem tract. quæſt. 177. num. 29. Rovit. *in pragm.*
1. de emption. & vendit. Menoch. *de præſumpt. lib. 5.*
cap. 29. n. 9. & 10. Spada *conſ. 149. vol. 1.* Card. de
11 Luca *diſc. 13. num. 2. & ſeqq. de emption.* Rota Lu-
cen. *deciſ. 131.* ad quod non excuſat bona fides, ex
eo, quod emptor crediderit fuiſſe res proprias vendi-
toris; nam ea tantùm prodeſſe valebit ad excuſandum
Emptorem à pœna, vel ut non poſſit moleſtari poſt
12 rem peremptam, ſeu diſtractam, niſi concurrat dolus
ad diſtrahendum, vel eſſet Emptor in lucro quoad pre-
tium *ad textum in leg. Si me & Titium ff. ſi certum*
petat. ut procedunt. *citati Doctores*, & ſequitur Card.
de Luca *de regalib. diſc. 129. num. 6.* latè Sabell. in
motivo pro cauſa *Magona Ferri num. 84.* poſt *tom. 5.*
ſumma diverſ. ubi pluribus citatis, diſtinguit, quan-
do teneatur tantùm in eo, in quo quis ſit locupletior,
ſcilicet quando eſt in bona fide, ſecus ſi fuerit in mala
fide Mangil. *de evict. quæſt. 170. num. 29. & 30.* Affl.
deciſ. 369. num. 5. & ſequ. ubi Add. *Berlich. concl.*
practi. part. 4. concl. 44. nu. 4. & concl. 45. nu. 20. Imò
illi idem affirmant contingere, ſi emptio procederet 13
in publicis Nundinis, ſeu Emporiis, tamen circa hoc
ultimum quidquid ſit in foro interno, in quo rigoro-
sè proceditur cum opinione moralium pro ſecuritate
conſcientiæ, quod res tranſit cum vitio, ut animad-
vertit *cit.* Card. de Luca *de Judic. diſc. 21. n. 25.* ſed
in contrarium ſentio, præſertim ſi agatur de mobilibus
uſualibus, ſatis enim læderetur publicum commer-
cium, ſi quis in nundinis, ſeu Emporio ſub fide Prin-
cipis promulgatis falleretur, dummodò non concur-
rat colluſio, vel mala fides, ut probat Card. de Luca
cit. diſc. 129. num. 6. & ſicuti ratione ejuſdem publici
commercii, ſi venduntur merces, uti ſingulæ, transe- 14
unt in Emptorem, nullo vinculo hypothecæ; contrario
tantùm procedente in venditione illarum per modum
Tabernæ ad *tex. in leg. cum Tabernam ff. de Pignor.*
Gutier. *practic. quæſt. lib. 5. quæſt. 100. num. 10.* Rot.
cor. fa. mem. Alexandr. VIII. *deciſ. 55. num. 9. &* poſt
Pacific. de Salviano *deciſ. 125. 126. & 305.* & alii *in*
voto 2. num. 43. & 44. Poſt Rembold. eò fortiùs viden-
tur immunes merces à quacumque reſtitutione, vel ſal- 15
tem non reſtituto pretio Emptori. Si autem adeſſet
mala fides, & ſi Emptor dicat habere animum reſtitu-
endi vero domino, quia potiùs hoc redoleret ſcientiam
rei alienæ, tunc etiam amittit rem, & pretium, ut
firmant *cit.* Farinac. Rovit. & Menoch. non enim eſſet
redimere merces, ita ut teneatur verus dominus ad
pretium, quia tunc hoc procederet, ſi verè res eſſent
in ſtatu, quo nullo modo poſſent à vero domino recu-
perari; Tota enim ratio hujuſmodi quæſtionum depen-
det à bona, vel mala fide, quæ ex circumſtantiis, ſe-
cundùm meti hypotheſim, Judicis prudentis arbitrio
reſultare valet.

Ceſſant omnia prædicta, ſi poſſeſſor per triennium
talia mobilia poſſederit, cum bona fide, & juſto titu- 16
lo, atque continuaverit poſſeſſionem, quæ ſunt requi-
ſita ad præſcribendum, ut firmant DD. apud cit. An-
tonell. *lib. 2. cap. 67. num. 1.* Pax Jordan. *cit. loco*,
quamvis ob non ſolitam acquieſcentiam dominorum in
hujuſmodi mobilibus, & ob difficultates requiſitorum,
difficile reddatur hujuſmodi præſidium Card. de Luc. 17
cit. diſc. 21. de Judic. num. 25. & 30. Bald. in leg. fi-
nali num. 39. C. de edicto D. Adriani tollendo, Ca-
pon. *diſcept. forenſ. tom. 4. diſc. 249. num. 30.* Cyria-
cus *controverſia 300. num. 14. &* Phil. *conſ. 59. num.*
3. refert, Alciatum virum omni litteratura refertum,
aſſimilare ſolutiſe Piſcatori Anguillarum, eum, qui
præſcriptioni innititur, Rota *deciſ. 666. num. 12. part.*
18. tom. 2. recent.

Adeſt præſcriptio quatuor annorum in iis, quæ à
Principe donantur, & contra dominum rerum dona- 18
tarum currit dicta præſcriptio, & fit tutus poſſeſſor *leg.*
1. & 2. C. de quadrien. præſcript. Petra *de fideicom. quæſt.*
14. n. 139. & ſeqq. Caſtill. *lib. 2. controv. cap. 5.* &
alii ibidem citati. Itidem hæc præſcriptio quatuor an-
norum non ſolum in rebus à Principe donatis, ſed e-
tiam in iis, quæ emptionis, vel quocumque alio titu- 19
lo ab eo, ſeù Fiſco obveniunt, locum habet. *leg. benè*
à Zenone, in princip. C. eodem Aym. *conſ. 263. num.*
7. col. 4. verſ. quinimo, Roman. *conſ. 59. num. 8.* Gra-
tian. *diſcept. 907. num. 8. Sperell. deciſ. 184. num. 1.*

Altera præſcriptio eſt decennalis in bonis ſtabilibus
inter præſentes, & viginti annorum inter abſentes, 20
hæcque dicitur longa, ſeu longi temporis *leg. Em-*
ptor leg. longi l. final. auth. mala fidei C. de præſcript.
longi temporis, Gonzalez *in cap. ſanctorum num. 13.*
eodem titulo Oinot. *citato tit. Inſtit. de præſcription.*
numer. 1. prout præſcribitur hypotheca, concurrenti-
bus tamen duobus requiſitis, nempe ſcientia alienatio- 21
nis bonorum in perſonam rei conventi, & præſen-
tia Creditoris *cap. quia diverſitatem*, ubi Gloſs. *de*
conceſſion. præben. leg. final. §. ſin autem C. de lon-
gi temp. præſcript. ubi Scribentes Card. de Luca *de Ju-*
dic. diſc. 21. num. 12. & de Credito diſc. 131. num. 4.
Merlin. de Pignor. *lib. 5. tit. 1. quæſt. 22. num. 20. Mer-*
lin. deciſ. 811. n. 3. & 8. deciſ. 108. n. 5. & ſeqq. part. 14.
& deciſ.

Digitized by Google

& deciſ. 425. *num.* 3. *&* 4. *& deciſ.* 681. *n.* 15. *&* 16.
part. 18. *rec.* & latè *in Peruſina Salviani* 3. *Aprilis*
1693. §. *irrelevans coram Domino Muto*, *& in Foro-*
ſempronien. Immiſſionis 8. *Junii* 1693. *coram Ma-*
nuel.

Longiſſimi temporis præſcriptio in jure Civili di-
22 citur illa 30. vel 40. annorum, quo tempore dirimi-
tur quæcumque actio *leg. ſicut* 3. *C. de præſcript. tri-*
ginta, *vel quadraginta annorum* Card. de Luca *de*
Judic. diſc. 21. *n.* 29. *Rot. deciſion.* 422. *num.* 11. *part.*
19. *recent. tom.* 2. *deciſ.* 2. *num.* 1. *deciſ.* 40. *num.* 9.
coram Emerix. Juniore; Et in Regno utriuſque Sici-
23 liæ adeſt Conſtitutio Friderici Imperatoris *incip. Con-*
ſuetudinem pravam per lapſum triginta annorum libe-
rans poſſeſſorem à quacumque vexatione.

Adſunt etiam in Jure aliæ præſcriptiones, putà
24 pro actione injuriarum datur annus *leg. ſi non con-*
vits C. de injuriis, quem annum utilem aliqui vo-
lunt, ut apud Gaill. *lib.* 2. *obſerv.* 105. *in fin.* vel
continuum, ſecundùm Vivium *deciſ.* 55. *num.* 5. Pro
actione doli, deceptionis, datur biennium, niſi dolus
etiam perſeveret Oſaſch. *deciſ.* 58. *num.* 27. & quoad
actiones Criminales pro adulterio, aliiſque laſciviæ
Criminibus, quinquennium *leg. Mariti* 29. §. *ſex*
Menſium ff. ad leg. Juliam de adult. Clarus §. *fin. quæſt.*
51. *num.* 4. & pro aliis actionibus Criminalibus dan-
tur 20. anni *leg. querela* 12. *C. ad leg. Corn. de falſis*,
Gomez. *lib.* 3. *Var. cap.* 1. *num.* 16. niſi tale ſpatium
25 à Jure minus determinetur, & de his, ac omnibus præ-
ſcriptionibus plenè enumeratis, agunt *citat.* Antonell.
lib. 2. *cap.* 82. & in aliis *ſeqq.* Pax Jordan. *cit. cap.*
24. Tuſchus *litt. P. concluſ.* 520. *ad* 590. Balbus *cit.*
tract. necnon Mella, aliique ab eiſdem adducti, & à
Barboſ. Gonzalez, aliiſque antiquis repetentibus tàm
Juris Canonici, quàm Civilis ad *titulum de præſcri-*
ption. quibus ob prolixitatem materiæ lectorem re-
mitto.

In rebus tamen Eccleſiæ, tempus quadragenarium
26 fuit conſtitutum primò ab Imperiali lege *auth. quas a-*
ctiones C. de SS. EE. & aliis Juribus concordanti-
bus, & deinde per jus Canonicum in pluribus locis
cap. de quarta, *cap. ad aures*, *cap. illud. de præſcript.*
Tuſch. *litt. P. concl.* 556. *de Marinis allegatione* 68.
num. 2. Afflict. *deciſ.* 67. *num.* 4. Rota *deciſ.* 1264.
num. 9. ubi concordantes *coram Emerix Jun.* & infrà
iterum dicam.

27 Non obſtat textus *in cap. ſanctorum eodem titulo*,
ubi videtur ſufficere lapſus 30. annorum, quia in hoc
advertendum, quod, etſi Jus Civile ſtatuerit tempus
28 quadragenarium quoad Eccleſias, tamen id num-
quam Jus Canonicum amplexum fuit: proinde mi-
rum non eſt, ſi aliqui antiqui Canones illam triginta
annorum tantùm referant, ut *can.* 1. *Can. placuit* 16.
quæſt. 3. *can. facultates* 13. *quæſt.* 2. & alii. & benè ob-
ſervat Barboſa *ad cap. illud. num.* 6. *&* 7. *eodem titu-*
lo. Et quamvis textus ille in *cap. Sanctorum*, & alii
utpotè adſcripti D. Gregorio, & Summis Pontificibus,
qui vixerunt poſtquam jam lege univerſali Canonica
fuerit ſtatutum tempus quadragenarium in *c. illud c.*
de quarta & concordan. tamen dici debet, vel citatum
textum non eſſe D. Gregorii, ut notat idem Barboſ. *in*
cit. cap. Sanctorum n. 2. *&* Gonzal. *n.* 13. poſt Covar.
in regul. poſſeſſor part. 2. *num.* 2. vel ut alii dicunt,
dictum textum procedere in rebus propriis Clericorum,
& Epiſcoporum, non autem Eccleſiæ *ut* Abb., &
Felin. *ad cit. cap.* quos ſequitur Covar. *lib.* 1. *Var. cap.*
4. *num.* 4. vel poteſt intelligi textus præfatus, ut ex
curſu triginta annorum præſumatur bona fides, ut ex-
plicat Paſſerin. *in cap. Epiſcopum num.* 49. *de præſcript.*
in 6. quæ quadragenaria procedit ſine dubio in bo-
29 nis Eccleſiarum, & etiam Monaſteriorum, & bene-
ficiorum, ut ex Gloſs. *ver. quadragenaria in cit. cap.*
de quarta docuerunt Barboſ. ibidem *n.* 6. Antonell. *cit.*
lib. 2. *cap.* 67. *numer.* 34. Nec minus obſtat, quod
in *Bulla* Urbani VIII. *incip. Romanus Pontifex* 270.
præſervativa jurium Eccleſiæ fuerit diſpoſitum, quod
requiratur Centenaria, quia ea procedit quoad alie-
nationes bonorum Eccleſiæ ſine ſolemnitatibus, ut
non præſumatur beneplacitum Apoſtolicum, niſi poſt
centenariam; ſecus autem ubi non adeſt caſus aliena-
tionis, ut præcisè advertit Card. de Luca *de emph.*
diſc. 60. *numer.* 8. & paſſim DD. & Rota admittit
inter Eccleſias quadragenariam ut ſupra, ut in *deciſ.*
402. *n.* 8. *part.* 16. & in terminis annuæ præſtationis
Card. de Luca *de penſ. diſc.* 34. *n.* 9. & in *Vercellen-*
ſi 22. *Januarii* 1701. §. *final. annuæ præſtationis coram*
D. Tremoille.

Bona autem Menſæ Epiſcopalis, & aliorum Bene-
ficiatorum intuitu Eccleſiæ poſſeſſa habent etiam pri- 30
vilegium quadragenariæ, non autem bona Epiſcopo-
rum, & Clericorum propria, quia poſſunt præſcribi
præſcriptione ordinaria prout reliqua, & ita docent
citati DD. qui hujuſmodi ſenſum præbent *cit. c. San-*
ctorum licèt erroneè, ut perpendit Gonzal. ibidem *n.*
13. *in fine* quia verè in bonis patrimonialibus illorum
in jure non videtur cautum, eſſe neceſſariam tricen-
nalem, ſed remanere diſpoſitionem ad formam alio-
rum bonorum privatorum, quibus addo Barboſ. ibidem
numer. 2. Fermoſin. ibid. *quæſt. unica num.* 27. Paſſe-
rin. *cit. cap. Epiſcopum num.* 48. Fagnan. *cap. conſue-*
tudines num. 28. *&* 29. *de conſuetudin.* Covarru. *libr.* 1.
Variarum cap. 4. *n.* 3. *&* 4. Phoeb. *deciſ.* 19. *n.* 9. *cum*
ſeqq. Sperell. *deciſ.* 135. *num.* 28. hoc enim probatur
etiam ex Gloſs. *in can. poſſeſſiones* 16. *quæſt.* 4. ex ea
ratione, quod bona Clericorum non gaudent horum
privilegio, niſi in caſibus à Jure expreſſis, ut eſt quo-
ad exemptionem à tributis, vel ubi adſit eadem ratio
comprehenſionis; hoc tamen intelligendum eſt quoad
bona privata ipſorum, & patrimonialia, non autem
quoad bona, quæ proveniunt ex eorum beneficiis, quæ
dicuntur Eccleſiaſtica, Etſi poſt ſeparationem bono-
rum aliàs indicatam, fuerit aſſignata quota Epiſcopis,
& Clericis pro eorum ſubſtentatione; nam cùm in illis re-
præſentent tantùm munus adminiſtratoris, bona reti-
nent eamdem qualitatem Eccleſiaſticam.

Quoad fructus verò dictorum bonorum Eccleſiaſti
corum, quia in eorum vita ſunt ipſorum, & poſſunt 31
ad libitum ab eis diſponi, ut alibi dicam, & docet
Rota *deciſ.* 386. *num.* 8. *part.* 9. *recent.* proindè con-
trà tales fructus, utpotè proprios Beneficiatorum dari
præſcriptionem ordinariam ex prædictis rationibus con-
ſtat, ſicuti ſi res Eccleſiæ à privato poſſideatur, poteſt
præſcribi contrà iſtum ordinaria præſcriptione, quo-
tieſcumque jus eſt diviſibile, & non fiat deterior con-
ditio Eccleſiæ, ut latè docet Antonell. *cit. cap.* 67. *n.* 21.

Sed quid dicendum, ſi adſit caſus in jure ſpeciali,
quo contrà laicum præſcriptio 40. annorum tantùm 32
currat, an contrà Eccleſiam cum tali laico requiratur
tunc centenaria? Affirmant Balb. *cit. in* 1. *p.* 5. *princi-*
pal. q. 1. *num.* 8. *& ſeqq.* Antonell. *cap.* 67. *num.* 22.
ne ſit deterioris conditionis Eccleſia, quàm privatus.

Iſta autem quadragenaria videtur non procedere in-
ter Eccleſiam, & Eccleſiam, quia Privilegia inter pri-
vilegiatos non habent locum, & ſic ſtandum Juri Com-
muni *l. aſſiduis* §. *duabus C. qui potior. in pignore*,
l. ſed & milites in princ. ff. de excuſ. Tut. Tiraquell.
de pia cauſ. privil. 26. *verſ. ſed quod primo*.

Contrarium tamen ſentio cum Abb. *in cap. ad au-*
res num. 3. *de præſcript.* Covar. *cit. p.* 2. §. *nu.* 4. Surd.
de alimentis tit. 8. Privil. 61. *num.* 13. Maſcard. *diſcept.*
127. *num.* 20. Puteus *deciſ.* 251. *num.* 2. *lib.* 3. *deciſ.* 208.
num. 1. *p.* 1. *rec. dec.* 281. *num.* 22. *& deciſ.* 307. *num.*
7. *& dec.* 1264. *num.* 9. *coram Emerix jun. & dec.*
628. *num.* 27. *p.* 18. *to.* 2. *rec.* quia verè privilegium
eſt in Eccleſia rea paſſivè, & ſic uti eo poteſt rea
conventa contra actricem Eccleſiam, ita ut requi-
rantur omnia, quæ Jus Canonicum imponit ad præ-
ſcribendum contra Eccleſiam; Ratio eſt, quod hoc
non eſt privilegium, ſed forma à jure data ad acqui-
rendum dominium, non enim utitur Eccleſia privi-
legio contrà Eccleſiam privilegiatam, itaut intret com-
penſatio privilegiorum, quia præſcribit Jure com-
muni, non privilegio; ſub illa enim forma tem-
poris 40. annorum jus rem Eccleſiæ in dominium
alterius

Digitized by Google

alterius permittit, & proindè ſi quis tali lege vult
rem alienam acquirere, debet eam ſervare, parum
curando, ſi etiam contra ipſum eadem lex, vel di-
verſa ſervari debeat, cùm illa ſit impoſita ei, qui præ-
ſcriptione tueri ſe vult; & ea ratione, Eccleſia utitur
præſcriptione ordinaria contra privarum, quia ſuffi-
cit obſervare formam à Jure inductam præſcribendi
bona privatorum, vel etiam quia Eccleſia, quæ pa-
titur præſcriptionem in re ſua, deducit ad actum,
ſuum privilegium, quod non facit altera, quæ præ-
ſcribit, ut conſiderant etiam DD. quam concluſionem
habes apud Ridolphin. *in prax. judiciaria par.* 3. *cap.*
4. *n.* 138. *verſic. proinde, & ſeq.*

Eccleſiæ verò Romanæ competit privilegium cente-
35 nariæ, ut in *Can. nemo* 16. *q.* 3. *cap. ad audientiam*,
cap. cum nobis de præſcript. & in Jure Civili in *authen-
tica quas actiones C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Rota *dec.*
322. *n.* 2. *coram Emerix Jun.*

Sed apud aliquos Eccleſiæ Romanæ infenſos dubi-
36 tari contingit, an hujuſmodi privilegium à Jure Ci-
vili inductum fuerit revocatum? Et affirmant nonnul-
li, ea ratione ſuffulti, quòd cùm Imperator Juſtinia-
nus, Civitatibus, & locis Piis conceſſerit privilegium
centenariæ in *l. ut inter Divinum* 23. *C. de SS. Eccl.*
quia verò locutus non fuit de Eccleſia Romana, illud
expreſsè eidem tribuit *Novella* 9. in qua ſummis lau-
dibus ipſam Romanam Eccleſiam, & Pontificatus api-
cem proſequitur, tamen dictum privilegium conceſ-
ſum Eccleſiis indiſtinctè ſubſtulit, limitando tempus
ad 40. annos, ut in *Novella* 111. confirmata per *No-
vellam* 131. § *pro temporalibus*, emanata pro rebus
temporalibus; unde cùm in nullo loco excipiat Eccle-
ſiam Romanam, dicunt etiam quo ad eam abrogatum
privilegium illud, ita dixerunt Corradus Bottershuſius
in expoſit. Novell. Juſt. p. 11. *cap.* 1. *n.* 3. Cujacius
de diverſ. tempor. præſcript. cap. 31. *& lib.* 5. *obſ. cap.*
5. Pinell. *auth. niſi triennalis nu.* 7. *C. de bonis mater-
nis*, Theſaur. *quæſt. for. lib.* 4. *cap.* 47. *n.* 3.

Contrarium tamen eſt verius, cum Facchin. *lib.* 8.
37 *controv. cap.* 3. Trullench. *in Decal. tom.* 2. *li.* 7. *cap.*
4. *dub.* 7. *n.* 5. Gonzal. *cap. cum vobis num.* 4. *de præ-
ſcript.* Diana *p.* 6. *tract.* 7. *reſol.* 8. quod probatur du-
plici ratione, tum quia Conſtitutio *d. Novella* 9. fuit
ſpecialis erga Romanam Eccleſiam, ut in ejus titulo
ibi: *ut Eccleſia Romana centum annorum gaudeat præ-
ſcriptione*, & quidem cum aſſerta ratione decoris, *&*
præeminentiæ ejuſdem Eccleſiæ; unde talis ſpecialis
Conſtitutio non videtur ſublata per generalem diſpoſi-
tionem, & dicta Conſtitutio *Novella* 111. fuit directa
tantùm Eccleſiis Orientalibus, ad favorem quarum erat
lata citata *lex ut inter Divinum* 23. *C. Sacroſanct.
Eccleſ.*

Secundò per *dictam Novellam* 111. non videtur ab-
rogatum privilegium in *cit. lege* conceſſum circa de-
bita pro redemptione Captivorum, quia in illa non
fuit facta mentio de tali revocatione Cujacius *cit. cap.*
5. & Gonzal. *loc. cit. nu.* 5. ergo quia non fecit Impera-
tor mentionem de Eccleſia Romana, non videtur quo-
ad iſtam abrogaſſe dictum Privilegium, quare optima
ratione Irnerius compilavit *authenticam quas actiones
C. de Sacroſanct. Eccleſiis* deſumptam ex *d. Novella*
111. *Et Novella* 131. § *pro temporalibus* addidit: *So-
la Romana Eccleſia gaudente centum annorum ſpatio*;
Sed tollitur omnis difficultas, quia hæc centenaria præ-
38 ſcriptio fuit damnata à Jure Canonico, ut ex citatis
Juribus expreſsè habetur, & ratione; nam cùm Ec-
cleſia Romana ſit Caput omnium Eccleſiarum, & in
ea apex Pontificatus exiſtat, ut eidem Imperator *ci-
tata Novella* 9. fatetur, ideò ſpeciali privilegio di-
gna fuit; & expreſsè Jura Canonica faciunt mentio-
nem de Juribus Civilibus, ut in *cit. cap. cum vobis de
præſcriptionibus*, & Honorius III. in hac Conſtitutio-
ne, ibi: *Sicuti contra Eccleſiam Romanam, nonniſi
centenaria currit præſcriptio ſecundùm Conſtitutiones
Canonicas, & legitimas ſanctiones*: Hæc enim ulti-
ma verba indicant Jura Civilia, ad diſtinctionem Con-
ſtitutionis Canonicæ, & quod verè contra Eccleſiam
Romanam detur tantùm dicta centenaria, affirmant
DD. Felin. *cap. ad audientiam num.* 33. *de præſcr. pr.*
Barboſ. *ibid. num.* 1. Gonzal. *cit. num.* 5. Rota *dec.* 362.
num. 10. ubi gaudere dicta præſcriptione etiam ex Pri-
vilegio Juſtiniani *p.* 17. *recent.*

Aliqui tamen voluerunt, quòd ſub nomine Eccleſiæ
Romanæ veniant etiam bona S. Joannis in Laterano, ut 39
docuerunt Felin. *cit. num.* 22. Abb. *ibid.* ex ea ratione,
quod Papa ſit Epiſcopus Urbis, illamque Eccleſiam
habeat uti Caput, hinc Baſilica Lateranenſis dicitur
propria Eccleſia Romana, Honuphr. *tract. de Epiſc.
titul.*

Sed videtur ſtatuendum ſub nomine Eccleſiæ Roma-
næ, quoad hanc rem non uſurpari bona unius vel 40
alterius Eccleſiæ, ſed omnia bona, quæ ad Summum
Pontificem uti Caput Eccleſiæ perveniunt, & imme-
diatè ad diſpoſitionem Papæ pertinent, ut optimè Gon-
zal. *ad cit. cap. cum vobis num.* 6. *de præſcript. &* Fe- 41
lin. *cit. cap. ad audientiam num.* 33. Gratian. *diſcept.*
52. *num.* 5. Antonell. *cit. cap.* 67. *num.* 38. *& ſequent.*
Peregrin. *de jure Fiſci lib.* 6. *tit.* 8. *numer.* 44. *&* 45.
cum ſequentibus.

Hinc cùm bona D. Joannis poſſint conſiderari velu-
ti bona Canonicorum Regularium, tempore editionis 42
hujus Bullæ in dicta Eccleſia permanentium, in quo-
rum locum ſucceſſerunt Canonici ſæculares, ut aliàs
dixi, ideò diſtinguenda ſunt bona, quæ ſpectant ad
Pontificem ratione menſæ; ut quoad prima, cùm nul-
lum in jure privilegium centenariæ competiiſſet, Ho-
norius in hac Conſtitutione illud conceſſit, directa Ca-
nonicis, & Prioribus dictæ Eccleſiæ.

Unde ita intelligendi ſunt, qui confuſim præſcri-
ptionem centenariam competere bonis dictæ Eccleſiæ 43
aſſerunt, ut apud Cherubin. *Schol.* 2. ad iſtam Bul-
lam, qui ſubdit non fuiſſe ſuperfluam hanc conſtitu-
tionem latam ad dirimendum dubium, quia verè Bul-
la hæc emanavit, non per viam declarationis, ſed
novæ diſpoſitionis, ibi. *ſicuti contra Eccleſiam Roma-
nam, nonniſi centenaria currit præſcriptio, ita quoque
ipſi Eccleſiæ minoris præſcriptio temporis non obſiſtat*;
Papa enim multiplicem perſonam gerit, & fuit conſi-
derata illa Summi Pontificis in tali privilegio quoad
omnia bona, quæ ei deferuntur ei quibuſcumque Ec-
cleſiis; Sicque neceſſaria fuit iſta Conſtitutio Hono-
rii, ut bona Lateranenſis Eccleſiæ tali privilegio tue-
rentur; Unde bona Eccleſiæ exemptæ, quia ſunt Ec- 44
cleſiæ, & non Papæ, niſi per viam exceptionis, u-
tuntur præſcriptione ordinaria, Felin. *cit. cap. ad au-
dientiam num.* 21. tamen ipſa exemptio dicitur verè
jus Summi Pontificis, & ſic requiri centenariam, prout
requiritur in omnibus bonis Eccleſiæ Romanæ tàm
mediatis, quàm immediatis, dummodò agatur de præ-
judicio ejuſdem, ait Abb. *in cap. cum dilecta de con-
fir. util. vel inutil. num.* 11. Paſſerin. *cap. ſi quis num.*
19. *de præſcription. in* 6. & quoad Eccleſiam D. Joan-
nis ſecundùm hunc intellectum, & ob cauſam Conſti- 45
tutionis Honorii gaudere dicto Privilegio Barboſ. *in
ſumm. Apoſt. deciſ. Collect.* 271. *n.* 4. Rota *in Mar-
ſicana Juriſdictionis* 3. *Decembris* 1674. *num.* 10. *co-
ram Rondinino, quæ eſt deciſ.* 25. poſt *Novar. in ſumm.
Bullar.*

Verùm dubitari contingit quoad bona Eccleſiæ Di-
vi Petri? Affirmat Cujacius *cit. cap. cum vobis*; Negat 46
Paſſerin. *cit. n.* 19. Sed ſemper recurrit eadem diſtin-
ctio, quod in bonis propriis Eccleſiæ, nullum detur pri-
vilegium, ſecùs autem in bonis, quæ pertinent ad men-
ſam Summi Pontificis, & ita intelligendi ſunt citati
DD. qui bona Eccleſiæ D. Petri non comprehendi docent.

Sed quid dicendum dè bonis Fabricæ S. Petri? Et
non poſſe uti privilegio centenariæ videtur. Primò, quia
dicta bona ſunt applicata Fabricæ dictæ Eccleſiæ; un- 47
de nullo modo poteſt conſiderari jus Menſæ Summi
Pontificis, ſeù Eccleſiæ univerſalis. Secundò, quia
non eſſet major ratio, cur bona illa gauderent tali
privilegio juris communis, quod Eccleſia non gaudet,
Fabrica enim eſt acceſſoria principali, quod eſt Ec-
cleſia.

Contra-

Contrarium tamen videtur dicendum, quia bona ap-
48 plicata dictæ fabricæ ſunt legata pia, vel non adimple-
ta, vel imparia, ut adimpleantur, vel relicta incapaci-
bus, in quibus omnibus, vel conſideratur ſucceſſio
Eccleſiæ univerſalis loco incapacium, vel poteſtas e-
juſdem Eccleſiæ in applicatione dictorum legatorum
aſſignando eumdem valorem pro ſuffragio animarum
eorum, qui talia legata reliquerunt, & ſic Fabrica vi-
detur ſubrogata in jure ejuſdem Eccleſiæ Romanæ, &
intrat concluſio, quod privilegiatus ceſſionarius uti-
tur privilegio cedentis, Card. de Luca *de credito diſc.*
88. *n.* 3. Capicius Latro *deciſ.* 19. *num.* 3. ubi alii.
Secundò conſtat expreſsè, quod bona, & cauſæ
49 Rev. Fabricæ reputentur Sedis Apoſtolicæ, & habeant
privilegium Fiſci ejuſdem Cameræ ex dicta ratione aſ-
ſignata, quod expreſsè ſtatuit S. M. Paulus III. in ſuo
Brevi dato Romæ 8. *Auguſti* 1545. relato per Joannem
Carolum Veſpignanum *in Compendio privilegiorum Fa-
brica S. Petri*, *fol.* 84. ubi eſſe exemptam à ſolutione
quarumcumque ſcripturarum, prout fit in cauſis Ca-
meralibus, hinc ſunt exempta bona ejus à Gabella Ur-
bis, ad inſtar rerum fiſcalium etſi teneantur cætera bo-
na Eccleſiaſtica, *ut ex decreto Camerali fol.* 80. *ibidem*,
ejuſque officialibus fuerunt conceſſa privilegia Camera-
lium, *ut in litteris patentibus eorumdem*, *fol.* 123. *ibid.*
Quod privilegium centenariæ pertinens ad Eccleſiam
50 Romanam, competere etiam S. Inquiſitioni contra hæ-
reticam pravitatem, & contra ejus Miniſtros, deciſum
fuit à *C. S. Officii* referente Card. de Luca *de penſ. di-
ſc.* 34. *in una Imolen. Penſionis*. Et quamvis ipſe di-
cat non procedere, quia intelligi debet de Inquiſi-
tione Generali repræſentante Eccleſiam Romanam in
rebus fidei, tamen non benè, quia cùm ageretur de
bonis ſpectantibus ad Inquiſitorem uti talem, ſunt bo-
na ejuſdem Sedis Apoſtolicæ, & contrarium procede-
ret, ſi ageretur de bonis privatis Inquiſitoris, & non
eſt opus, ut privilegium cenſeatur tantùm circa res fi-
dei, ſed etiam temporales, quæ præſcribi poſſunt,
cùm illa ſint impræſcriptibilia, nec minus obſtat
quod non ſint bona Inquiſitionis Generalis, quia ſuffi-
cit, quod ſint Inquiſitoris ſpecialis, ut ſi ageretur de
bonis granciæ Monaſterii, præſcriptio eadem, quæ ha-
beret locum in hoc, curreret in illa.
Iſtud enim privilegium centenariæ fuit etiam con-
51 ceſſum quibuſdam Religionibus, ut quoad Religionem
Benedectinam teſtantur Rodriquez *to.* 1. *qq. Regular.
q.* 36. *artic.* 3. Lezana *p.* 2. *cap.* 19. *n.* 63. Tamburin.
de jur. Abbatum to. 1. *diſp.* 16. *qu.* 14. *num.* 6. ubi
ex privilegio *Eugenii IV.* conceſſo Monaſterio S. Pau-
li extra Urbem extenſum fuiſſe, ait, ad totam Reli-
gionem, nec non per communicationem, cæteris Re-
ligionibus, Gabriel à Sancto Vincentio *de juſt. diſput.*
5. *q.* 2. *n.* 18. Joann. de Cruz *lib.* 2. *cap.* 3. *concluſ.* 1.
3. & 4. Capone *diſcept. forenſ.* 126. *nu.* 20. *to.* 2. Sed
quoad communicationem non aſſentior, quia requiri-
52 tur, ut habeat locum communicatio privilegiorum;
& quoad Eccleſiam Ravennatenſem dixit Rocca *to.* 2.
cap. 149. *num.* 44. ex privilegio Imperatoris confir-
mato tamen à Summo Pontifice Sperell. *deciſ.* 121.
num. 51. & 52. ubi de Eccleſia Nonantulana, de qua
Panimoll. *deciſ.* 132. *num.* 26. *tom.* 2. Rota *dec.* 14. *n.*
2. ubi de Eccleſia D. Pauli extra Urbem *p.* 3. *rec.* &
adeſt *Conſtit.* 15. Pauli III. incipit *Benignitas*, de qua
in ſuo loco, & in terminis Eccleſiæ Sanctiſſimæ Tri-
nitatis Cavæ dixit Ubaldus *deciſ.* 117. *num.* 2. & Bi-
ch. *deciſ.* 442. *num.* 19. quoad Ciſtercienſes, & Be-
nedictinos. Itidem de Ciſtercienſibus, idem Bichius *de-
ciſ.* 59. *num.* 17. In hoc tamen erunt inſpicienda pri-
vilegia juxta ſubjectam materiam, imò *cit.* Tamburin.
53 recenſet, privilegia aliquarum Religionum, ut non cur-
rat præſcriptio contra illas, niſi ſit ſexagenaria.
Eccleſia tamen Romana, aliæque privilegiatæ paſ-
54 ſivè tantùm ſe tuentur dicta centenaria, ſed contra
Eccleſias non privilegiatas præſcribunt quadraginta an-
nis, ſicuti contra laicum præſcribunt Jure ordinario,
ut ſupra dixi quoad alias Eccleſias, prout in re diviſi-
bili non communicari privilegium, ſecus indiviſibili,
ait Rocca *cit. n.* 54. Antonell. *cit. cap.* 67. *num.* 37. &
alibi paſſim.
Sed difficultas oritur, an inter æquè Privilegiatas Ec- 55
cleſias currere debeat centenaria, vel ſufficere debeat
quadragenaria? Et idem eſt ſtatuendum, quod dixi ſu-
pra inter Eccleſias non privilegiatas: eadem enim præ-
ſcriptione centenaria uti inter ſe debent Eccleſiæ Pri-
vilegiatæ, quia Imperator, & Summus Pontifex ſta-
tuerunt præſcriptionem inter alios certo tempore va-
lituras, non habere vim, niſi poſt aliquod tempus ma-
jus, & in hujuſmodi materia attendi debet jus Eccle-
ſiæ, quæ ſe tuetur privilegio, ne bonis ſuis ſpolietur,
ut ſupra planè dixi, & in terminis duarum Eccleſia-
rum privilegiatarum, ut ſervent centenariam, Rocca
cit. cap. 149. *num.* 49. & optimè in ſimilibus terminis
Fontanell. *deciſ.* 100. *num.* 9. Maſtrill. *dec.* 280. *n.* 93.
cum ſeqq. ubi, quod Eccleſia non poteſt uti privilegio
contrà aliam, limitatur, ſi concurrat major ratio in ſub-
veniendo ei, qui patitur damnum.
Verùm majus oritur dubium, an ſi concurrat Ec-
cleſia inferior, habeat privilegium centenariæ, cùm 56
Eccleſia Romana poſſit uti tali privilegio contrà iſtam?
Videtur enim negativè; primò quia Privilegium Ec-
cleſiæ Romanæ eſt inſertum in jure Communi, quo
caſu dicitur potentius, Joannes Andreas *in cap. ex par-
te il* 2. *nu.* 3. *de decimis*, Fagnan. *in cap. his quæ num.*
35. *de majorit. & obed.* Secundò privilegium eſt præ-
potentius, ubi concurrit major dignitas, Card. de Lu-
ca *de Juriſdict. diſc.* 69. *num.* 11. quæ major ratio,
ſatis clarum eſt, quòd ſit in Eccleſia Romana, tam-
quam univerſali. Tertiò quia ſatis incongruum eſt,
Privilegium habere locum contrà ipſum concedentem.
His verò non obſtantibus, videtur dicendum poſſe
Eccleſiam inferiorem privilegiatam, uti præſcriptio- 57
ne privilegiata centenaria contra Eccleſiam Roma-
nam, ut in preciſis terminis docuit Abbas *tom.* 1. *conſ.*
101. *num.* 10. & 11. & *conſ.* 102. *num.* 2. quem ſe-
quitur Rocca *cit. cap.* 149. *num.* 50. & *ſeqq.* Quod
probatur, quia privilegia in hac materia præſcriptio-
nis ſatis in Jure odioſæ, latam recipere debere inter- 58
pretationem; eſt enim præſcriptio, quaſi iniquum præ-
ſidium, ut habetur *in authentico*, *ut Eccleſia Romana
collat.* 2. *tit.* 4. §. *cum enim* ibi: *ne improba temporis
allegatione ſe quis tueatur*, *tempus pro veritate præten-
dens*, & ad rem dixit Rota *deciſ.* 457. *num. final. co-
ram Buratt. dec.* 811. *num.* 5. *cor. Merlino*, & *in Pe-
ruſina Salviani* 3. *Aprilis* 1693. §. *final. cor. me D. Mu-
to*, & in terminis privilegii, quo quis poſſit uti con- 59
tra Privilegiantem, Bartol. *in l. beneficium ff. de Conſt.
Princ. Innocentius in cap. cum dilecti de donationibus*,
& *cap. olim de verbor. ſignificat.* & facit Sapientis au-
ctoritas: *Patere legem*, *quam tu ipſe tuleris*, & regu-
la juris: *quod quiſque Juris in alterum ſtatuit*, *ipſe de-
bet uti eo*, *cap. cum omnes de Conſtit.* Secundò proba-
tur, quia Eccleſia Romana contra Eccleſias inferiores 60
nequit præſcribere tempore ordinario, ſed opus ha-
bet quadragenaria, ut ſuprà dixi, & tamen hoc jure
utuntur Eccleſiæ ex privilegio in jure communi, in-
ſerto, prout etiam gaudet centenaria Eccleſia Roma-
na, Joannes Andreas *cap. cum vobis de præſcript.* Er-
go debet Eccleſia Romana ſi velit præſcribere contrà
Eccleſiam privilegiatam centenaria, centum annos per-
currere.
Non obſtant in contrarium adducta; quo ad primum,
etſi verum ſit privilegium juris communis prævalere, 61
tamen limitatur, ſi in jure communi oppoſitum repe-
riatur per modum privilegii, ut dicunt. *Decius in c.*
1. *in ſecunda lectione num.* 12. *in fin. de Conſtitutio*.
Barboſ. *de clauſul.* 83. *num.* 5. Card. Albitius *in diſce-
ptat.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 32. *poſt tract. de Juriſd.* Card.
de Luca Certum eſt enim quod Eccleſia Romana uta-
tur centenaria per viam privilegii, ut ſupra dixi, tam
jure Civili, quàm Canonico, prout gaudent cæteræ
Eccleſiæ quadragenaria; Ad ſecundùm, licèt conſide-
retur major ratio in Eccleſia Romana, quàm in in-
ferioribus, id tamen urgeret, ſi utraque de eadem re
ageret, ſed ſatis eſt diverſa cauſa, quia Eccleſia Ro-
mana,

Digitized by Google

mana, bona Eccleſiæ inferioris, tempore vult acquirere, & iſta ſe tuetur præſcriptione, & ſic agit de damno vitando, quo caſu debet præferri. Card. de Luca *de Dot. diſc.* 129. *num.* 11. *& de regalibus diſc.* 156. *num.* 8. *Greg. deciſ.* 164. *num.* 6. ubi Adden. *num.* 12. *&* Adden. ad Buratt. *deciſ.* 480. *& dec.* 98. *num.* 2. *par.* 11. *& deciſ.* 675. *num.* 9. *par.* 18. & in *Romana pecuniaria, ſeu dilationis* 1. *Julii* 1689. §. *finali coram Rondinino*, & ex DD. docuerunt *Caſtrenſ. conſ.* 37. *in fine lib.* 2. Caſtagn. *de benef. deduct. ne egeat qu.* 16. *ampl.* 2. *num.* 8. & in terminis præſcriptionis, Romanus *conſ.* 166. *num.* 14. & quo ad Eccleſiam Romanam præſcribentem contrà inferiorem privilegiatam centenaria, ex eadem ratione damni vitandi obſtare illi privilegium conceſſum, tradit Rocca *cit. num.* 59. Ad tertium ex prædictis reſultat reſponſio potius urgere rationem in conceſſione privilegii, Principem velle uti eodem jure, eò magis, quia mens fuit conſervare bona in Eccleſiis privilegiatis.

Quæri etiam hic poteſt, an Judæi, & cæteri extra
63 gremium Eccleſiæ viventes poſſint præſcribere contrà Eccleſiam Romanam, & D. Joannis ac alias? Pro quo dicendum, quod etſi prædictis competat jus præſcribendi ex uſu, quem habent Juris Civilis, contra Chriſtianos, nequeunt tamen contra Eccleſiam id agere, tàm Romanam, quàm cæteras inferiores *can. porro* 16. *quæſt.* 3. & quamvis *Gloſs. ibid. in princip.* dicat, hoc procedere, ſi hujuſmodi Infideles furore hoſtili ducti præſcribant, tamen indefinitè procedere docent D. D. ex ratione, quod fruſtrà præſidium legis implorant, qui Legislatorem contemnunt, ita Ricciul. *de jur. perſon. extrà Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 14. Pax Jordan. *cit. lib.* 14. *tit.* 24. *de præſcript. num.* 432. Barboſ. *ad cit. cap. porrò in fine*, & alii apud eos: Dicerem tamen, quod ſi accedat tempus immemorabile, tunc quia reſultat melior titulus de mundo, non intrat uſus privilegii, qui conſideratur in præſcriptione ordinaria, dummodò tamen non agatur de rebus impræſcriptibilibus, vel ratione ipſorum, puta ſpiritualibus, & hujuſmodi, vel ratione Eccleſiæ, contra quam præſcribere volunt, puta in Jure Superioritatis præeminentialis, & ſimilium Eccleſiæ Romanæ.

Dubium etiam oriri poteſt, an in mobilibus Ec-
64 cleſiæ Romanæ, D. Joannis, & aliarum, quæ habent privilegium centenariæ, requirantur etiam 100. anni, vel ſufficiat uſucapio trium annorum?

In hoc certum eſt, in mobilibus procedere trienna-
65 lem uſucapionem, quod indiſtinctè etiam in mobilibus cujuslibet Eccleſiæ, docent DD. Barboſ. *in cap. illud num.* 11. *de Præſcript.* Covar. *in cit. cap. poſſeſſor par.* 2. §. 2. *num.* 5. *poſt Gloſs. in auth. quas actiones verſ. durantibus C. de Sacroſ. Eccleſ.* Felin. *cit. cap. ad audientiam num.* 26. *de præſcript.* Phoeb. *dec.* 19. *num.* 14. ex ea ratione, quod Jus antiquum in *cit. authentic.* correctum non fuerit, Pax Jordan. *cit. num.* 343. Balb. *de præſcript.* 1. *part.* 5. *princip. quæſt.* 1.
66 *num.* 10. Verùm quo ad Eccleſiam Romanam contrarium aſſerunt, & requirunt lapſum 100. annorum Abbas *in cap. cum dilecta num.* 12. *de confirm. util. vel inutil.* Felin. *in eod. cap. num.* 33. Peregrin. *de jur. Fiſc. lib.* 6. *cit.* 8. *num.* 45. Antonell. *de temp. legal. cit. cap.* 67. *num.* 42. Marta *de juriſdictione part.* 4. *centur.* 1. *caſ.* 48. moti ratione, quia jura tale privilegium concedentia, loquuntur per verba indefinita rerum, & poſſeſſionum.

Contrarium tamen docent Covar. *cit.* §. 2. *n.* 5. An-
67 gelus *in auth. ut Eccleſia Romana n.* 2. ex eo, quod nunquam fuit revocata *authentica quas actiones*, ubi expreſsè reſervatur uſucapio etiam Eccleſiis, & ita dixerunt Molin. *de Juſt. diſp.* 98. *concluſ.* 1. Leſſius *eodem tract. lib.* 2. *cap.* 7. *dubit.* 7. *num.* 22. Sanchez *in præcept. decalog. to.* 1. *lib.* 2. *cap.* 23. *n.* 90. Barboſ. *c. cum vobis n.* 40. *de præſcript.* Certè enim quod in *d. authentica* indefinitè præſervatur uſucapio, & licèt in fine addatur, quod Eccleſia Romana habeat privilegium centenariæ, hæc ampliatio reſpicit tempus quadraginta annorum pro præſcriptione ſtatutum in cæteris Eccleſiis.

Non urgent objecta. Et quo ad primum, quod ex
generalitate verborum Jurium concedentium tale pri- 68
vilegium, comprehendi valeant etiam mobilia, quia verba ſunt *res, & poſſeſſiones*, ut in omnibus textibus Canonicis liquet, & apud *Gloſs. verſ. centum annorum cap. cum vobis cit.* & ſub nomine rerum, & poſſeſſio-
num non veniunt mobilia uſualia, ſed tantùm pretio- 69
ſa, & magni valoris, ut in terminis prohibitæ alienationis rerum Eccleſiæ, & minorum, docent DD. & Card. de Luca *de alien. diſc.* 1. *num.* 21. *&* 22. & tàm Jura, quàm Conſtitutiones Summorum Pontificum diſponunt de rebus, & bonis indiſtinctè, ut in *Conſtit.* 1. D. Leonis, *& in Conſtit.* 5. *incip. ambitioſæ* Pauli II. ubi omnium rerum, & bonorum Eccleſiaſticorum fit alienationis prohibitio, & ulterius, cùm Summi Pontificis intentio non videatur fuiſſe, niſi tantùm præſcriptionem ordinariam inter privatos viginti, vel triginta annorum, & inter Eccleſias quadraginta annorum augere ad centenariam, alias certò diſpoſitiones reliquiſſe liquet in ſuo robore; ut arguit *cit.* Barboſ. *dict. cap. cum vobis n.* 4.

Non urget ſecundum objectum, quod *cit. authenti-*
ca, quas actiones, etſi non fuerit revocata, tamen non 70
videtur approbata à Jure Canonico; nam cùm expreſsè hæc de mobilibus non diſpoſuerit, non videtur abrogata, quod ſufficit, ut in defectum Juris Canonici ad Civile recurramus; Prædicta tamen ſunt intelligenda quo ad mobilia inferiora, non autem pretioſa, & magni valoris, in quibus intrare debet præſcriptio ordinaria quadraginta, vel centum annorum, juxta qualitatem Eccleſiarum; nam iſta numerari debent inter immobilia, ut benè advertunt Silveſter *verb. alienatio num.* 9. *& verb. præſcriptio numer.* 7. Antonell. *cit. cap.* 67. *numer.* 26. hinc ſatis durum eſſet, ut quis bona fide, & juſto titulo poſſidens mobilia ſimplicia Eccleſiæ, tueri ſe debeat ſola quadragenaria præſcriptione, vel etiam centenaria, quando illa triennio, vel ſaltem decennio conſumi ſupponuntur, quæ ratio ceſſat in mobilibus pretioſis, in quibus debet eſſe præſcriptio ordinaria Eccleſiæ competens, Barboſ. *in cap. illud num.* 10. *&* 11. *de præſcript.* & optimè Paſſerin. *cap. ſi qui* 2. *num.* 6. *de præſcript. in* 6.

Neque dicas, quod contra Fiſcum nullo modo cur-
rat uſucapio, ad textum in *l. jam pridem C. Commu-* 71
nia de uſucap. & in rebus Civitatis ex *Gloſs. ibid. verſ. Fiſcali*, pro qua ratione idem procedere in Eccleſia Romana, docet Felin. *in cit. loco.* Nam in Fiſco & in Civitate contrarium dixit Abbas *cit. cap. cum dilecta col.* 2. de quo vide latè Peregrin. *de Jure Fiſci lib.* 6. *cap.* 8. an procedat in mobilibus uſualibus, cùm textus ille loquatur de Mancipio, & ulterius diſponit de Fiſco Imperiali; in caſu autem noſtro nullam habemus legem poſitivam, & illæ, quæ adducuntur, non faciunt mentionem de mobilibus, imò videntur ſe conformare Juri, Civili à quo primò tale privilegium proceſſit, & Jure Civili expreſsè præſervatur uſucapio triennalis, ut dixi. In hac materia, & aliis, quæ infra etiam dicemus, quatenus agatur de re præjudicium Eccleſiæ Romanæ, ac Sedi Apoſtolicæ importare valente, profiteor, nullo modo me velle Interpretari, aut declarare ejus jura ac conceſſiones, & privilegia per ipſam conceſſa, quæ illibata teſtor permanere ad formam Conſtitutionis S. M. Urbani VIII. *Conſtitucion.* 270. *incip. Romanus Pontifex tom.* 5. *Bullarii* ſuper præſervatione Jurium Sedis Apoſtolicæ, imò etiam aliarum Eccleſiarum, & perſonarum Eccleſiaſticarum, à quibuſcumque præjudicialibus, ſed tantùm materiam agere intendo ad formam juris Communis Canonici, ut etiam profitetur in ſimili Paſſerin. *cap. Si qui* 2. *de præſcript. in* 6. *num.* 1. prout, an præſcriptiones contra Eccleſiam, præſertim Romanam interrumpantur, per Bullam in Cœna Domini, & etiam per dictam Conſtitutionem Urbanam, ut meminit Gratian. *diſcept.* 152. *num.* 6. *&* 7. & Paſſerin. *citat. num.* 15. alio loco diſcutiemus.

Sed an detur caſus, quod contra Eccleſiam Roma-
nam minori tempore, quàm centenario præſcriba- 72
tur,

Digitized by Google

tur, quod eò magis procedit cootra Eccleſias privile-
giatas, cùm oon poſſit eſſe major ratio in referente,
quam io relato.
Caſus iſte ſingularis eſt *in cap. ſi qui 2. de præſcript.*
73 *in 6.* in quo ſtatuitur hæredes Hæretici defuncti, qui
reputabatur Catholicus, præſcribere bona contra Ec-
cleſiam Romanam, ad quam talia bona hæretici ſpe-
ctarent, per ſpatium quadraginta annorum, etſi po-
ſteà fuerit detectus eorum author hæreticus, Abbas
in cap. cum vobis numer. 9. de præſcript. Covarruvias
cit. cap. poſſeſſor. 2. parte §. 2. *numer.* 10. Trullench.
lib. 7. cap. 4. diſtin. 10. *numer.* 3. Fermoſin. *cap. Can-
ſam quæſt.* 3. *numer.* 21. *de præſcript.* Laiman. *lib. 3.
tract. 1. cap. 8. numer.* 14. Antonell. *cit. cap. 67. nu-
mer.* 43. Alagona *in compendio pag.* 315. del Bene *de
off. Inquiſitionis part. 1. dub. 134. numer. 1. & 5.* Chri-
ſtinæus *dec. Belgic. 220. numer.* 61. Guzzin. *de confiſc.
bonor. concluſ. 19. numer.* 18. Fermoſin. *alleg. 9. ad
cap.* 12. Vergentis *de hæretic. de confiſc. bonorum num.*
12. Maſſin. *de confiſc. quæſt. 4. numer. 42. & ſeq.* Fa-
rinac. *quæſtion. 25. numer. 158. & ſeq.* & fit mentio
in *dec. 822. numer. 3. & ſequent. coram Emerix Jun.*
quæ præſcriptio eſt ſolùm quoad bona, numquam ta-
men quoad delictum, etiam cum hæretico defuncto,
ut poſt alios Fermoſin. *cit. num. fin.* & alibi dicemus.
Requiritur tamen, ut authores ſint tantùm occulti
74 hæretici, itaut verè putentur Catholici, ſucceſſores ta-
men filii, nepotes, &c. & etiam extranei, ad quo-
rum omnium favorem emanavit dictus textus, ſint ve-
rè Catholici, etiam occultò, & quod bona fide poſ-
ſederint per quadraginta annos continuos poſt obitum
authoris hæretici, cujus erant talia bona, hoc eſt,
quod ipſi neſcirent authorem fuiſſe hæreticum; nam
aliàs intraret mala fides, quòd illa bona ad Eccleſiam
Romanam ſpectarent, ut docent Ancharan. Franchus,
Paſſerin. *ibid. num.* 21. & alii poſt Gloſ. *cit. cap. 2.
de præſcript. verſ. bona fide*: Iſti autem quadraginta
anni ſemper debent procedere in bona fide; hinc ſi
ante lapſum eorum detegatur hæreſis authoris defun-
cti, intrat mala fides, & ſic ceſſat præſcriptio, San-
chez *in præcept. decalogi tom. 1. lib. 2. capit. 22. nu-
mer.* 41. & non requiritur ſententia, ſed ſufficit poſ-
ſeſſorem ſcientiam habere de hæreſi authoris, quia
tunc nequit præſcribere contra Eccleſiam Romanam,
ad quam talia bona hæretici ſpectant, Fermoſin. *cit.
q. 1. numer.* 2. Covarruvias *variar. reſolution. lib. 2. c.
9. in fine*; quamvis Barboſ. *cit. cap. ſi qui num.* 5. tuea-
tur, non intrare malam fidem, niſi poſt ſententiam,
itaut non teneantur dicti hæredes reſtituere, ex ea ra-
tione generali, quod quis nequit ſubire pœnam, niſi
poſt ſententiam; ſed non videtur urgere; nam aliud eſt,
quod Papa hac lege voluerit concedere privilegium
contra jus commune hujuſmodi Hæredibus, quatenus
per quadraginta annos ſine aliqua ſcientia delicti rem
poſſideant ad Eccleſiam Romanam pertinentem ex de-
licto authoris, contra quam præſcribere non potuiſ-
ſent, niſi poſt lapſum centum annorum, imò in hæ-
rede forſan intraret mala fides impeditiva, ut dicam;
aliud eſt, quòd teneantur reſtituere, hinc, etſi ſecun-
dum ſit verius quoad reſtitutionem, tamen ſi velint
ſe tueri quadragenaria, debent legem ſervare, ut ſcien-
tiam nullo modo habeant *Gloſ. verb. Hæreticorum in
cit. cap. fin.* ubi ideò tuti, quia in bona fide; Si verò
75 opponerent tantùm centenariam, tunc eſſet dubitan-
dum, an inducatur mala fides, ſi non præceſſerit ſen-
tentia, & quoad hoc idem dicendum, an poſſit
præſcribi mala fide contra bona Fiſco adhuc non
incorporata; de quo infra. Hoc tamen certum eſt, di-
ctis hæredibus poſſe competere præſcriptionem cente-
nariam, ſi non poſſint uti privilegio *cit. cap. 2. de præ-
ſcript.* ex defectu requiſitorum.
Tempus verò dictorum quadraginta annorum inci-
76 pit à die obitus Auctoris Hæretici, quod non obſcu-
rè colligitur ex *cit. cap. 2.* ibi: *ſi poſt mortem Hæreti-
corum, bona ipſorum &c.* & ulterius probatur ex eo,
quia Hæretico vivente ſemper urget mala fides, & ſic
nequit dari præſcriptio, quia eſt delictum ſucceſſivum,
ut dixerunt Sanchez. *ad præcept. decalog. lib. 2. cap.
22. num.* 37. Antonell. *cit. lib. 2. cap. 1. num.* 35. quod
eſt ſpeciale io crimine hæreſis, quia ounquam præſcri-
bitur quoad pœnam corporis, Ancharan. *cap. ſi qui
exigentibus numer. 3. verſ. ſeptimo nota* Joann. Andr.
ibidem *numer.* 3. Molin. *de Juſt. tom. 1. diſp. 72. concl.
3. & 6.* Sanchez. *lib. 2. moral. cap. 22. num.* 37. Vil-
ladieg. *de Hæretic. quæſt. 22. num.* 3. Quemada *quæſt.
16. num. 1. & ſeqq.* & probavit Rota *cit. deciſ. 822. nu-
mer. 3. & 5. coram emerix. Jun.* quidquid dicat del Be-
ne *de off. S. Inquiſitionis cit. dubio 134. numer. 9. &
ſeq.* qui ſe fundat io dicto *cap.* 2. quod io prima par-
te videtur ſupponere præſcriptionem in vita hæretici,
ſed verè id non elicitur; cùm loquatur in primo caſu
contra eum, qui vult occupare bona ſpectantia ad Ec-
cleſiam uti dominam directam, ob commiſſum deli-
ctum rei, & incurſam confiſcationem, & ſic ad exclu-
ſionem fiſci laicalis, ibi: *exigentibus culpis, & exceſſi-
bus*, & ſic non conſideratur caſus hæreſis, ſed caſus
confiſcationis faciendæ per fiſcum quemlibet in bonis
rei culpabilis, ut obſervat Paſſerin. *ibidem num. 14. in
fine.* Nec obſtat, quòd negligentia Eccleſiæ Romanæ
non poſſet conſiderari, niſi ex die latæ ſententiæ: eo
quod non valenti agere non currat præſcriptio; Nam
quidquid ſit de Jure communi, quoad præſcriptionem
centenariam, ut apud Archid. Dom. & Jo: Andr. *cit.
cap.* 2. certum eſt, ſtante diſpoſitione hujus textus,
nullum jus remanere Eccleſiæ, neque reſtitutionis in
integrum, ſi lapſi fuerint quadraginta anni. Unde hoc
privilegium videtur inductum ad favorem hæredum Ca-
tholicorum, ne perturbentur, & ut magis alacri animo 77
io fide permaneant; quare non videtur vera ratio aſſi-
gnata à *Gloſ. fin. ibid.* ut ſcilicet tuti ſint ſtante bona
fide, nam ut dicunt citati D.D. ſemper Eccleſiæ com-
peteret Jure communi reſtitutio in integrum, *cap.* Vi-
gilanti *de præſcript.* quod præſidium non habet, juxta
diſpoſitionem dicti textus; Et hujuſmodi privilegium
cap. 2. ſi procedit, ut certum eſt, contra Eccleſiam
Romanam, ejuſque Fiſcum, procedit quoque contra
Fiſcum Regium, ad quem per privilegium bona hære- 78
ticorum ſpectant, Franciſcus Verde *Epiſcopus vici E-
quen. Inſtit. Civil. lib. 2. numer.* 438. nemo enim dat,
quod non habet, *cap. nemo de reg. Jur. in 6.* Si enim
Eccleſia Romana tali Juri ſubjicitur, hoc idem dicen-
dum in privilegiato, ad inſtar illius, à quo omne jus
metitur, Fermoſin. *cit. alleg. 9. numer. 27. & 28.* ubi 79
de S. Inquiſitione Hiſpaniæ, cum aliis ibi citatis, Co-
var. *cit. cap. 2. de præſcript. in 6.*
Sed quid dicendum, ſi talis hæreticus occultus alie-
net dicta bona in tertium, an iſte ſe poſſit tueri præ- 80
ſcriptione quadragenaria in dicto textu permiſſa? Et
quidem certè; nam textus eſt indefinitè ad favorem cu-
juſcumque poſſeſſoris etiam extranei, dummodò ſit Ca-
tholicus, & habeat bonam fidem, & non relevat,
quòd textus loquatur poſt obitum hæretici occulti; nam
diſponit, quod quadragenaria incipiat tunc currere, &
ſic quamvis ſucceſſor ſingularis habuerit rem à dicto
hæretico occulto in hujus vita, non currit præſcriptio
quadraginta annorum, niſi à die obitus, & cùm tex-
tus indiſtinctè de ſucceſſore loquatur, non video ratio-
nem differentiæ inter Univerſalem, & ſingularem; imò
ſemper urget major ratio in ſingulari, quàm io hære-
de, in quem transfertur mala fides auctoris, ut aliàs
dicam.
Sed præciſo dicto caſu filiorum, ſeù hæredum hære-
tici occulti defuncti, ex *dicto cap. 2. de præſcript. in 6.* 81
videndum eſt, quæ præſcriptio currat contra Fiſcum
Romanæ Eccleſiæ, vel aliarum inferiorum? Et diſtin-
guendi ſunt caſus; nam aut agitur de bonis jam incor- 82
poratis, & in hoc nullum videtur dubium, quòd re-
quiratur præſcriptio centenaria quoad Fiſcum Eccleſiæ
Romanæ, prout quadragenaria contra inferiores Ec-
cleſias non privilegiatas, nulla facta diſtinctione bo-
norum, an ſint de directo dominio ipſarum, vel non,
& quod procedatur ad confiſcationem Jure Canonico,
ut ſit io hæreſi, & delictis Eccleſiaſticis, vel tantùm
Jure Civili; nam per incorporationem, talia bona ſunt
iden-

identificata cum ipſis Eccleſiis, & ſic aſſumunt naturam propriorum bonorum Eccleſiæ, cui incorporantur Abb. *in cap. cum vobis n. 12. de præſcript.* Fermoſin. *cit. cap. cauſam q. 3. n. 18. 23. & 24.* Felin. *cit. c. cum vobis* Gratian. *diſcept. 52. num. 5. in fine*, Paſſerin. *cit. cap. 2. num. 13.* quæ ſanè uti vera ſupponuntur *in dec. 576. num. 4. & ſequentib.* ubi requiri effectivam incorporationem, nec ſufficere verbalem, ut dicantur verè incorporata, ſeu confiſcata, *& dec. 822. n. 6. verſ. nil refragante, & ſeq. coram Emerix Jun.* prout etſi quoad Fiſcum laicum præſcriptio vario modo habere locum autumant DD. ut apud *cit.* Fermoſin. & alibi dicam, tamen quoad incorporata, nulli dubium requiri quadragenariam, vel ubi adeſt privilegium, centenariam Peregrin. *de Jure Fiſci lib. 6. tit. 8. nu. 8.* & in Regno Neapolitano, quoad incorporata intelligunt DD. Conſtitutione *incip. Quadragenalem* Barthol. de Capua Iſernia, & alii apud De Marinis *allegat. 113. num. 23.* Merlin. Pignatell. *cent. 1. c. 13. num. 21.* Prædicta etiam procedunt in iis, quæ
83 poſſidet Fiſcus Eccleſiæ Romanæ pro ſui patrimonio, non autem quæ poſſidet Papa, uti perſona privata, ut ex dictis liquet.

Si verò agatur de bonis confiſcandis, ob crimen commiſſum, & in hoc aliqui dicunt, quod ſi bona ſint de
84 dominio directo Eccleſiæ Romanæ, vel aliarum Eccleſiarum, & tunc requiri centenariam, vel quadragenariam reſpectivè, juxta *cit. cap. 2. de præſcript. in 6.* ſecus autem ſi agatur de aliis bonis, quia tunc Fiſcus Eccleſiæ Romanæ utitur eodem jure, quo Fiſcus laicus, contra quem præſcribitur jus confiſcandi per quinque annos, vel ut alii dicunt, decem, vel viginti, de quo alibi *l. in cognitione ff. ad Sen. Conſult. Syllan.* Bart. *in cit. l. in omnibus verſ. aut non ſunt nunciata ff. de div. & temporal. præſcript.* Bald. *in l. Cajus Sejus num. 2. ff. ad Sen. Conſult. Syllan.* Angel. *de maleficiis verſ. & ejus bona*, Farinac. *q. 25. n. 162. & 163. verſ. ſecus crederem*, Noguerol. *allegat. 12. num. 142.* Galeot. *contr. 33. num. 26. lib. 2.* Guazzin. *de confiſc. concl. 19. num. 1. & ſeqq.* excepto tamen crimine hæreſi, in quo etiam Fiſcus laicus utitur quadragenaria, ut latè apud Del Bene *de Off. Inquiſ. dub. 34. num. 1. & ſeq. & n. 12.* & de praxi Inquiſitionis etiam Hiſpaniæ Fermoſin. *cit. num. 12. & 27.* & ita diſtinguendo inter bona, quæ quis habet ab Eccleſia, ut procedat jus confiſcandi per centenariam in Fiſco Eccleſiæ Romanæ, & quadragenariam in aliis Eccleſiis, & alia indifferentia bona quæcumque, ut Fiſcus etiam Eccleſiæ Romanæ ſubdatur præſcriptioni Juris Civilis, docuerunt Del Bene *cit. num. 18.* Guazzin. *de confiſc. concl. 19. num. 10. & 11.* Chriſtinæus *cit. dec. 220. num. 60. & 61.* Farinac. *qu. 25. num. 158. & ſeqq.* Maſtin. *eod. tract. q. 4. à nu. 43. ad 51.* Thob. Non. *conſil. 105. num. 8. in fine cum ſeqq. &* Rota *cit. dec. 822. num. 4. coram Emerix Jun.* & ratio adducitur, quod in *cit. ca. 2. de præſcript.* non abrogantur indiſtinctè præſcriptiones Juris Civilis, ſed tantum quoad bona, quæ habet ab Eccleſia reus, contra quem fit confiſcatio.

Verùm pro majori dilucidatione rei ſciendum eſt, textum illum *in cit. cap. 2.* habere duas partes; prima eſt, quod ſi quis ob exceſſus, & delicta mereatur con-
85 fiſcationem, non poſſit ullus eum, etſi per ſententiam, & ipſo jure privatum bona confiſcare, & occupare, quæ talis reus ab Eccleſia obtinet, niſi lapſo tempore quadragenariæ contra Eccleſias ordinarias, vel centenariæ contra Eccleſiam Romanam, cui bona devolvuntur, & ſic non eſt verè caſus noſter, ſed ſupponit caſum occupationis faciendæ per Fiſcum laicum bonorum rei, nec ibi loquitur Textus de delicto hæreſis, vel de caſu rei incurſi in pœnam confiſcationis, vel per ſententiam volentis præſcribere dicta bona. Secundus caſus eſt in delicto hæreſis, & dicitur quod filii, nepotes, & alii hæredes, etiam extranei hæretici occulti poſſint præſcribere bona patris ipſo jure confiſcationi obnoxia, poſt quadraginta annos, etiam contra Eccleſiam Romanam, ad hancque pervenienda, ut ſupra dixi. Unde caſus propoſitus non comprehenditur, neque in primo, neque in ſecundo; non in primo, quia procedit in confiſcatione facienda per alium, quàm per fiſcum Eccleſiæ Romanæ, ut ex lectura videtur, & notat Paſſerin. *cit. num. 14. in fine*, neque in ſecundo, quia iſte procedit in dicto caſu ſpeciali præſcriptionis bonorum per filios hæretici occulti.

Sicque non video, quare poſſit denegari, ut Fiſcus
Eccleſiæ Romanæ, uti debeat centenaria, etiam in præ- 86
ſcriptione confiſcationis bonorum, extra caſum *cit. c. 2.* quoad filios, & alios quoad bona mortuorum hæreticorum, ut ſupra diximus, ſi confiſcatio ſit ipſo jure, etſi non facta incorporatione, quia leges Civiles eam percutere nequeunt, prout Eccleſias inferiores in uſu quadragenariæ, ut terminis Paſſerin. *cit. num. 12. in fine*, Gratian. *cit. numer. 5.* Felin. *cit. cap. cum vobis num. 11. verſ. & certè de mente* Abb. *ibid.* Antonell. *cit. cap. 67. num. 39.* & ratio eſt, quia expreſsè irritantur Jura Civilia quoad præſcriptiones Gloſs. *cit. cap. 2. ver. videantur*, & quamvis *cit. cap. 2.* in prima parte loquatur de rebus de dominio directo Eccleſiarum, nempè Emphyteuſi, & feudo, tamen ibi caſus erat, ut dixi, contra Fiſcum laicum volentem occupare bona, quæ devolvuntur ad Eccleſiam, vel ſi velimus recipere alium ſenſum, ut reus privatus bonis per ſententiam, vel ipſo Jure etiam à Fiſco Eccleſiæ Romanæ, poſſit præſcribere tantùm centenaria, vel contra alias Eccleſias, quadragenaria non implicat, quod in aliis bonis idem procedat, quod explicatur magis ex ſecunda parte; ad quid enim concedere per ſpeciale privilegium, ut filii hæretici occulti poſſint præſcribere bona ſimpliciter debita, & non incorporata, de quibus loquitur textus, ibi: *etiam ſi pervenire deberent*, per ſimplicem quadragenariam, ſi id procederet de jure.

Si tamen non eſſent ipſo jure delata, ſeù per ſenten- 87
tiam, ſed commiſſo tantùm delicto confiſcationem comminatam habente, vel exigente, tunc quia agitur de jure prorsùs quærendo, non intrat ratio deterioris conditionis Eccleſiæ Romanæ, in qua radicetur privilegium centenariæ, ſeu quadragenariæ in Eccleſia ſimplici, ut in ſimili, quod non dicantur res Fiſcales, quæ conſiſtunt in actione confiſcandi Fermoſin. *cit. num. 16.* & poſſunt retineri bona tuta conſcientia, Felin. *cap. 1. num. 12. de Conſt.* Hoſtienſ. *cap. dilecti verſ. pars autem de arbitr.* Barb. *cap. ſi quis num. 5. de præſcript. in 6.* & alibi dicemus.

Nec obſtant contraria, quia vel loquuntur in ſimpli- 88
ci actione, vel quatenus Fiſcus Eccleſiæ Romanæ non procedit uti talis, ſed uti Fiſcus laicus; Liquet enim, Papam duplicem repræſentare perſonam, aliam Supremi Eccleſiæ Moderatoris ubique terrarum Juris dictionem exercentis, uti Paſtoris univerſalis Eccleſiæ: aliam Principis in proprio ſtatu temporali; in primo caſu fiſcus ejus dicitur Eccleſiæ Romanæ, & habet locum in toto Orbe Chriſtiano Card. de Luca *de Regalib. diſc. 149. num. 23.* Molin. *de Juſt. to. 1. tract. 2. diſp. 29.* Caſtald. *de Imper. qu. 50.* Marta *de Juriſdict. par. 1. cap. 57. & ſeqq.* Diana *to. 1. reſol. 121.* Add. *ad deciſ. 2. num. 2. p. 3. recent.* & tunc nullo modo legibus laicalibus cogi debet, ut benè in *cit. cap. 2 de præſcript. in 6.* innuitur; ibi: *licet leges humanæ aliter ſtatuere videantur, ubi Gloſs. v. videantur.* Vel conſideratur in ſecundo caſu, & tunc Fiſcus Papæ, uti Principis, non dicitur Fiſcus Romanæ Eccleſiæ, ſed Principatus temporalis, & in hoc caſu proceditur juxta Leges Civiles, cùm quoad Fiſcum ita conſideratum, nulla adſit Lex Canonica, & cenſetur Summum Pontificem voluiſſe, ut ejus Fiſcus jure utatur communi in his materiis, & ita videtur ſentire Rota *cit. deciſ. 822. cor. Emer. num. 5. & 6.* licèt confundat qualitatem Fiſci; ſed ex delicto ſimplicis homicidii elicitur eſſe conſideratum Fiſcum ſecundæ ſpeciei.

Sed ſicuti ex ſupradictis datur caſus contra Eccle-
ſiam Romanam præſcribendi minori tempore centum 89
annorum, an etiam detur caſus præſcribendi contra Eccleſiam inferiorem minori tempore quadraginta annorum?

Talis caſus eſt expreſſus in *cap. 1. de præſcript.* deſum-

ſumpto ex Concilio Africano, ſeù Carthaginenſi potiùs, ut advertit Gonz. *ibid.* & conſonat *tex. in Can. placuit 16. q. 3.* permittitur enim ibi Catholico Epiſcopo, qui convertit locum in aliena Diœceſi ſitum, ad fidem, eum legitimè retinere, ſi per triennium eumdem poſſederit pacificè; Summum quidem privilegium, ut non obſtante mala fide, detur præſcriptio contra Eccleſiam per triennium, fuitque illud maxima ratione conceſſum ad mulctandam negligentiam Prælatorum, qui ſatis deſidioſi erant ad fidem propagandam ſuis ſubditis, vel hos avertendos ab hæreſi, quæ tunc graſſabantur Donatiſtarum, necnon ad alliciendos alienos Epiſcopos, ut operam ultrò darent in aliena Diœceſi, ut conſiderant Doctores, Gomez. *in regul. de triennal. q.* 42. Mandoſ. *ibid. q.* 7. Covar. *cit.* §. 11. *n.* 8. Menchaca *illuſtr. c.* 77. *nu.* 6. & latè Gonz. & Barboſ. *ad cit. text. & de poteſt. Epiſc. alleg.* 131.

90 Contra prædictam diſpoſitionem videntur obſtare textus poſteriores eodem Concilio emanati à Summis Pontificibus in *c. de quarta, c. illud*, ac aliis *de præſcr.* quibus cavetur, ſolam quadragenariam contra Eccleſiam currere, ſed hoc non obſtante, ſubſiſtit textus præfatus; nam etſi ſit poſterior Concilio Africano, à quo illud *cap.* 1. fuit deſumptum, tamen videtur à Gregorio IX. in Decretalibus inſertum, unde alii textus ſubſequentes compatibiliter cum iſto dici debent appoſiti, aliàs fruſtraneum feciſſet inſerere id, quod abrogare voluerat; unde in favorem fidei per textum prædictum limitatur regula *c. de quarta*, & aliorum Jurium concordantium.

91 Difficultas hìc apud repetentes inſurgit, quomodo inter ſe compatiantur *d. textus cap.* 1. *& Can. placuit 16. q.* 3. in illo enim ponitur tantùm tempus trium annorum, ut poſſideatur locus converſus ad fidem ab alieno Epiſcopo, neque ibi requiritur monitio aliqua veri Epiſcopi; In *Can.* verò *placuit* monitio deſideratur proprii Epiſcopi, qui ſi deindè negligens fuerit per ſex menſes, acquirit jus alienus Epiſcopus, nec aliud tempus ibi præfinitur.

Pro cujus explicatione, certum eſt dictos textus promanaſſe ab eodem Concilio, ut ex inſcriptione eorum, & tamen Doctores in eorum concordantia maximè ſe torſerunt, ut latè materiam reaſumunt *cit.* Gonz. & Barb. *ad c. prædictum*; dicunt enim aliqui terminum ſex menſium in *Can. placuit* requiſitum eſſe poſt monitionem, quæ fieri debeat à vicinis Epiſcopis, proprio Epiſcopo, ut iſte contumax redderetur, ex quo deindè jus oriatur Epiſcopo occupanti, ſi convertat talem locum infidelem; Sed videtur hoc opponi non ſolùm ſenſui *cit. c.* 1. in quo per poſſeſſionem triennalem, ſine alia monitione, intrat præſcriptio, imò etiam eidem Canoni, ubi ſtatim poſt ſex menſes pertinere locum dicitur; Ita nec minus valet alter intellectus, quod ſi præceſſerit monitio, acquiratur locus ſtatim poſt ſex menſes, aliàs requirerentur tres anni, quia monitio non dat cauſam præſcriptioni, ſed ſola poſſeſſio, quæ requiritur triennalis ex *d. c.* 1.

92 Optima igitur videtur interpretatio, dictum terminum ſex menſium fuiſſe præfinitum, prævia monitione ad inducendam ſegnitiem proprii Epiſcopi, ut alter valeat ſtatim in aliena Diœceſi Juriſdictionem acquirere per converſionem ſequutam, reſervato tamen Jure repetendi proprio Epiſcopo, quod variis Canonibus fuit temperatum, & ad favorem fidei tandem reſtrictum ad triennium, ita ut monitio, & lapſum ſemeſtris requirantur, ut Epiſcopus locum alterius Diœceſis occupet: lapſus verò triennii, ad complendum, & acquirendum verum dominium, adeòque ut omninò proprius Epiſcopus repelli valeat, & amittat jus repetitionis, ut ex Canonibus tunc temporis, & ſimul junctis cum aliis ejuſdem Concilii Africani, doctè, & eruditè probat Gonz. *cit. c. nu.* 4.

93 His præhabitis, quoad tempus requiſitum in præſcriptione ſecundùm varia privilegia; pro regula tamen firma eſt ſtatuendum in omnibus, quod ut tempus computetur, debeat ſubduci vita Prælati, Rectoris, ſeù Adminiſtratoris, qui primus jus Eccleſiæ præſcribi permiſit, nec non tempus Sedis vacantis, ut apud Card. de Luc. *de jud. diſc.* 21. *n.* 40. plenè Rota *dec.* 598. *n.* 1. *&* 629. *cor. Buratto*, *& dec.* 1139. *n.* 2. *cor. Emer. jun.* quod declaratur, ut ſi Prælatus fuerit privatus beneficio, habetur pro mortuo, ad hunc effectum, ut *in cit. dec.* 1139. *n.* 4.

Bona fides eſt aliud requiſitum præſcriptionis, & 94
quidquid ſit de Jure Civili, quod requirebat eam tantùm in præſcriptionibus temporalibus, non autem in ea longi temporis triginta, vel quadraginta annorum, *Authent. mala fidei, l. nec bona* 10. *l. longi* 2. *C. de præſcr. longi temporis*, ac aliis juribus, & in illis ubi requirebatur bona fides, fuerunt abrogatæ leges, quæ permittebant, eam malam in progreſſu, §. *diutina* 12. *Inſtit. de uſucap. l.* 2. *ff. pro empto*; Certum eſt de Jure Canonico in quacumque præſcriptione, etiam longi temporis, eſſe neceſſariam bonam fidem, juxta *c. final. de præſcrip. & c. poſſeſſor de regul. Juris in* 6. ubi repetentes, Barboſ. Gonzal. ex modernis, & antiquis Abbas, Imola, Felin. Rovit. *conſ.* 89. *n.* 4. correctis in hoc Juribus Civilibus, Afflict. *dec.* 13. *n.* 6. Cardin. de Luca *de cred. diſc.* 131. *n.* 13. Rot. *dec.* 1264. *n.* 10. *cor. Emerix jun. dec.* 43. *n.* 16. *coram Bichio*, quod jus Canonicum ſummæ æquitati, & juſtitiæ nititur; quia non debet jus favere iniquitati, ut eſſet, ſi quis alie- 95
nam rem conſcius uſurparet; quodque Jus Canonicum debeat in omni foro ſervari, etiam laicali, & in Terris Imperii, cùm verſetur circa regulam conſcientiæ, & peccatum vitandum, ait Barb. *cit. cap. finali, n.* 5. latè Gabriel. *commun. concluſ. lib.* 5. *de præſcript. concl.* 3. *num.* 3. & in reliquis, quo ad præſcriptionem ſervatur Jus Civile, ut animadvertit Card. de Luca *de judic. diſc.* 21. *num.* 18. quare nullus datur caſus in 96
jure, ut quis poſſit præſcribere mala fide; Nec obſtat *cit. textus in c.* 1. *de præſcriptionibus*, quia in illo caſu Epiſcopus præſcribens, etſi ſciat locum eſſe alterius Diœceſis, tamen ſcit ex jure propter converſionem talem locum ſibi adjudicari; unde cùm juſta cauſa poſſidendi in eo adſit, non habet malam fidem, ut enim quis malæ fidei poſſeſſor ſit, non ſufficit ſcire detinere alienam rem, ſed quòd injuſtè detineat, *l. quemadmodum, C. de agricol. & cenſitis lib.* 11.

Hinc poſſeſſor bonæ fidei eſt tàm ille, qui bona 97
alterius eſſe ignorat, quàm ille, qui etiam quamvis ſciat eſſe alienam, eam tamen juſtè poſſidet, authoritate legis, vel Judicis, ut optimè pluribus citatis Gonzal. *dicto cap.* 1. *num.* 3. proindè mala fides debet eſſe vera, ut impediat præſcriptionem, & ſufficit abeſſe malam, Covar. *cit. p.* 2. §. 3. *numer.* 2. Card. de Luca *de credito diſc.* 131. *num.* 22. & an fides dubitativa, & errans ſit ſufficiens ab initio, vel tantùm in continuatione, dicerem, quod ab initio non ſufficit media fides, ſeù dubitativa, quia facilè poteſt quis certus reddi, ſecùs in continuatione, nam melior eſt conditio poſſidentis, *c. fin. de præſcrip.* ubi Abb. *numer.* 40. Alexander, & Jaſon *in l.* 3. §. *genera, ff. de acq. poſſeſ.* Sperell. *dec.* 175. *n.* 92. Covar. *cit. loc.* Gabriel à S. Vincentio *de juſt. diſp.* 5. *q.* 2. *num.* 55. unde in dubio non præſumi malam fidem, Rota *dec.* 611. *n.* 5. *&* 6. *p.* 18. *tom.* 2. *recent.* & in *Terracinenſi melioramentorum* 13. *Junii* 1692. §. *ad aliam partem coram Domino Muto*.

Limitatur tamen ſupradicta regula, quod in qua- 98
cumque præſcriptione Jure Canonico requiratur bona fides, ut habeat locum in jure quærendo, & in ſpe tantùm, at non quæſito, & in re, dummodò tamen agatur de præſcriptione longi temporis, ut in hærede teſtamentario, qui præſcribit per lapſum triginta annorum legata contenta in teſtamento, ut unus hæres contra alterum cohæredem, ſeù hæres ab inteſtato contra teſtamentarium; ratio eſt, quia probabiliter potuerant credere, quod alius non eſſet agniturus jus, quod illi competeret, vel potiùs, quia agitur de remotione obſtaculi, quo res propria amplius non ſit, Anchar. *in c. ſine poſſeſſione n.* 7. *in fine de reg. juris in* 6. Balb. *de Præſcriptione par.* 3. *q.* 13. *num.* 9. Pax Jordan. *tom.* 2. *lib.* 10. *tit.* 7. *nu.* 306. *& tom.* 3. *libr.*

14. *tit.* 24. *num.* 26. Soccin. *conſ.* 63. Cirocc. *diſp.* 3. *&*
16. Antonell. *de temp. legal. cap.* 93. *n.* 2. Gratian. *dec.*
Marchiæ 4. *n.* 5. Cardin. de Luc. *de credit. diſc.* 131. *n.*
21. Puteus *dec.* 124. *lib.* 2. *num.* 1. & Rota *dec.* 180. *n.*
7. *parte* 2. *diverſ.* Valdè enim intereſt inter jus quæren-
dum, & quæſitum, ut ſupra diximus, quo ad pœnas,
quas ultrò quis non debet ſubire, & in conſcientia
non debentur, excepta illa damni illati, Gratian. *di-
ſcept.* 52. *n.* 3. Et videmus in alienatione rerum Eccle-
ſiæ eſſe permiſſam, ſi agatur de jure quærendo, ut
alibi dicam.

99 Sed hic quærendum eſt, an bona fides requiratur
in præſcriptione centenaria? & non requiri, quia te-
xtus in *cap. ult. de præſcriptionibus*, loquitur de ordi-
naria præſcriptione, & etiam longiſſimi temporis,
non autem centenaria, quia hæc purgat quamcum-
que maculam Rota *dec.* 1139. *n.* 5. *ubi n.* 6. currere con-
tra quoſcumque, & qualitercumque *coram Emer. jun.*
Nec obſtat, quod ex *textu cit. cap. fin. ver. nulla de
præſcript.* habeatur, quod nulla detur præſcriptio ſine
bona fide, quodque neque verè datur in centenaria;
Nam iſta præſumere facit quemcumque titulum me-
liorem de mundo, & niſi quis reſtringatur ad cer-
tum, tunc allegare poteſt, quemcumque, & ſic ex
illa præſumptione oritur bona fides, aliàs ſi produ-
ceretur titulus infectus, certè quod neque per mille
annos præſcriptio juvaret, ut diſtinguendo tradit Card.
de Luca *de jurep. diſc.* 65. *nu.* 4. *&* 5. Piton. *diſcept.*
33. *n.* 19. Rota *dec.* 120. *n.* 14. *cor. Car. Cerro dec.* 1337.
n. 8. *cor. Emerix jun.* & in *Calaguritana Pontificalium*
16. *Novemb.* 1696. *§. & licèt vera, & in eadem ſuper
remiſſoria* 4. *Martii* 1697. *§. hæc juvat cor. B. M. Ur-
ſino, & in Florentina Canonicatus* 12. *Mart.* 1706. *co-
ram Dom. Lancetta.*

100 Et an talis bona fides debeat eſſe continua de Ju-
re Canonico, & quomodo interrumpatur, agit Rot.
dec. 152. *n.* 8. *& dec.* 189. *n.* 18. *& dec.* 457. 653. 899.
coram Emerix Jun. & dec. 34. ubi an contra minorem
infantem, ignorantem, & hujuſmodi, præſertim contra
Eccleſias, ob publicationem Bullæ in Cœna Domini,
currat, Paſſer. *cit. c. ſi quis n.* 15. *de præſcrip. in* 6. & an
procedat mala fides authoris in hærede, ſeù ſucceſſo-
re, alibi dicam, prout agam quoque de differentia
inter præſcriptionem centenariam, & immemorabi-
lem, & de titulo, an requiratur, ac aliis ad præſcri-
ptiones pertinentibus, cùm de hujuſmodi materia aliæ
adſint Conſtitutiones inferiùs exponendæ.

Sed antequam finem huic Commentario præbeam,
quærendum de practicabili quæſito.

101 An ſtatutum Urbis 158. coarctans tempus præſcri-
ptioni ad decem, vel ſexdecim annos, Eccleſiam Ro-
manam, & alias Eccleſias, atque Eccleſiaſticas Per-
ſonas comprehendat? Pro ſententia affirmativa ut com-
prehendat Eccleſias, faciunt Mareſcott. *variar. reſ. lib.*
102 2. *cap.* 67. *num.* 20. *ad* 24. Fenzon. *ad ſtat. Urbis cap.*
158. *num.* 78. Card. de Luca *de credito diſc.* 130. *num.*
9. *&* 10. ea ratione ducti, quod cùm ſtatuta Urbis
ſint confirmata à Papa, jure merito Eccleſiaſticos,
atque Eccleſias ligare poſſunt, præſertim, quia non
inducitur præſcriptio crediti, ſed pura præſumptio.
In contrarium tamen ſtat veritas & irrefragabiliter
103 favore Clericorum hodie in Curia judicatur Conſtan-
tin. *ad cit. ſtatut. Urbis tom.* 2. *annotat.* 48. *art.* 1. *num.*
66. Bov. *de ſtatut. Urbis præſcrip. gloſs.* 19. *num.* 205.
Pacion. *de locato cap.* 52. *num.* 96. idque expreſsè con-
cludit Rota *dec.* 39. *num.* 15. *part.* 11. *recent.* & clariùs
deciſione 175. *num.* 12. *&* 13. *part.* 17. ubi dicit, quod
opinio contraria intelligenda ſit in caſu, quo Cleri-
cus agit contra laicum; tunc enim per modum pri-
vilegii hac ſtatutaria præſcriptione Clericus uti poſ-
ſet, Conciol. *ad ſtatut. Eugub. lib.* 2. *rubr.* 30. *num.* 3.
Pacion. *loco cit. & cap.* 63. *num.* 62. Sperell. *deciſ.* 135.
num. 131. Cancer. *var. reſol. part.* 1. *c.* 15. *n.* 36. Con-
ſtantin. *loco cit. n.* 69. Rota *dec.* 392. *num.* 20. *parte* 18.
recent.

104 Ratio autem hujus concluſionis eſt, quia ſtatuta iſta
generaliter non comprehendunt Clericos, Bald. *in c.
Eccleſia S. Mariæ n.* 14. *&* 15. *de conſtitut.* Germon.
de Sacrorum immun. lib. 3. *cap.* 15. *numer.* 100. *cum
ſeqq.* Sperell. *loco cit. num.* 99. adeòque cùm hujuſmo-
di ſtatutum Urbis nullam Clericorum mentionem ha-
beat, neque contineat verba apta illos comprehende-
re, ex defectu voluntatis non poteſt obligare Cleri-
cos, Rota *dec.* 490. *num.* 7. *& dec.* 900. *num.* 1. *coram
Cerro.* Neque obſtat, quod hujuſmodi ſtatutum, tam- 105
quam à Papa confirmatum ſit Papale, adeòque etiam
Clericos attingere poſſit. Nam hoc non provenit ex
defectu poteſtatis Papæ confirmantis, ſed potiùs ex
defectu voluntatis; etenim ſi ſtatutum ante confir-
mationem Clericos non attingebat, neque etiam po-
terit poſt confirmationem; confirmatio enim nihil de
novo concedit, ſed remanet reſtricta ad terminos con-
firmati, *gloſ. in cap.* 1. *verbo confirmationem de confir-
matione utili, vel inutili*, Menoch. *conſ.* 71. *numer.*
32. Bero *conſ.* 7. *n.* 37. *lib.* 3. Rip. *reſp.* 40. *ſub tit. de
officio legati n.* 7. Rot. *dec.* 5. *§. nec ſuffragatur, & dec.*
6. *§. nec obſtat poſt* Fenzon. *ad ſtat. Urbis*, latè *dec.* 542.
à num. 2. *ad* 7. *& dec.* 773. *numer.* 3. *coram Cerro deciſ.*
272. *n.* 9. *cor. Bichio, dec.* 641. *n.* 15. *cor. Dunoz. jun.
dec.* 1951. *n.* 29. *cor. Coccino.*

Hinc ex dictis nulla cadit difficultas, quòd in ſta- 106
tutis non confirmatis à Papa non comprehendantur
Clerici, tum ex defectu voluntatis, ſi non fiat mentio,
tum potiùs poteſtatis, cùm nulla poteſtas ſit in laicis
diſponendi de Clericis, eorumque bonis, & Juribus,
Sperell. *dec.* 135. *per totam*, & ſupra diximus.

Unde ſi prædicta verificantur in Eccleſiaſticis non
privilegiatis, eò magis procedunt in Eccleſia Roma-
na, aut in aliis privilegiatis centenaria, in quibus
major expreſſio voluntatis requiri debet, ut compre-
hendantur.

An verò comprehendat dictum ſtatutum contra-
ctus juratos, & de præſcriptione quadraginta anno-
rum contra hos requiſita, alibi dicam.

CONSTITUTIO V.

HONORII III.

INCIPIENS (*Solet.*)

EPITOME BULLÆ.

*HONORIUS FRATRI FRANCISCO, ET ALIIS
Fratribus de Ordine fratrum Minorum.*

REgulam à B. Franciſco ſuis Sodalibus in-
dictam Papa Honorius approbavit hac
Conſtitutione, in qua per extenſum fue-
runt tranſcripta Capitula totius Regulæ,
& in fine Cherubinus adjunxit teſtamen-
tum ejuſdem Sancti Fundatoris.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *DD. Dominicus, & Franciſcus eodem tempore flo-
ruerunt, atque Eccleſiam Dei mirificè juvarunt.*
2 *Ordo Minorum originem habuit à Divo Franci-
ſco.*
3 *D. Franciſcus omnia mundana à ſe abdicans, to-
tum ſe Deo tradidit, & regulam ſcripſit.*
*Ejus regula fuit approbata ab Honorio III. ibi-
dem.*
4 *Dominicani, cur præferantur Franciſcanis, re-
miſſivè.*

5 *In-*

Digitized by Google

5 *Inſtitutio dicti Ordinis quando originem habuerit.*

Prædictus Ordo in plures alios diviſus fuit, ibidem.

6 *D. Franciſcus inſtituit Ordinem ſub ſumma, & Evangelica paupertate.*

Ordinis prima fundamenta ubi jecerit, ibid.

7 *Quare ejus Religioſi appellati fuerint Conventuales.*

8 *Unde ortum habuerint quæſtiones ſuper interpretatione, & obligatione dictæ regulæ.*

9 *Privilegia Conventualibus conceſſa ſuper poſſeſſione bonorum, & relaxatione auſterioris vitæ:*

10 *Nonnulli, qui talibus privilegiis, uti noluerunt, fuerunt dicti Obſervantes, & quare.*

11 *Conventuales aſſignarunt Obſervantibus Eccleſiam S. Mariæ Angelorum, cum pacto, ut ſub ipſorum Generali viverent.*

Quod tamen poſteà innovatum fuit conſtitutionibus Pontificiis, ibid.

12 *Alia reformatio Conventualium fuit Clarenorum, & quare ſic dicti, ubi de aliis reformatis.*

13 *Minores Obſervantes diu durarunt ſub rigore Regulæ, ſed cùm poſteà laxarentur, evenit ipſorum reformatio, dicta Recollectorum, ſeù Reformatorum.*

14 *In Recollectis evenit etiam reformatio S. Petri de Alcantara.*

15 *Alia regula B. Franciſci fuit Monialium, ſeù Sororum.*

Demum inſtituit tertium Ordinem pro Sæcularibus, dictum Tertiariorum ubi de Capuccinis ibidem.

16 *Minores Conventuales dum conceſſerunt Obſervantibus Eccleſiam S. Mariæ Angelorum, retinuerunt præeminentiam celebrandi ibi ſolemnitatem die 2. Auguſti, & recipiendi oblationes.*

17 *Sed poſteà Conventuales conceſſerunt etiam oblationes Obſervantibus, recepta compenſatione in pecunia.*

Conventuales prætenderunt revocare dictam conceſſionem tamquam læſivam, ibidem.

18 *Adducuntur multæ deciſiones Rotæ in hoc, & quod tandem fuit reſolutio favore Obſervantium.*

19 *Dominium quod habebant Conventuales in dictis oblationibus, erat precario conceſſum à Papa.*

Oblationes prædictas poſſidebant nomine Eccleſiæ Romanæ; ob eorum primævam incapacitatem, ibidem.

20 *In conceſſione dictarum oblationum facta Obſervantibus, nulla poterat conſiderari læſio pro Conventualibus, quia oblationes non erant in eorum dominio.*

21 *Papa concedens has oblationes Obſervantibus, non præjudicavit Conventualibus.*

22 *Proponuntur ea, quæ in hoc Commentario tractabuntur.*

1 DUO lumina eodem tempore in myſtico Cœlo Sanctæ Eccleſiæ apparuerunt; quæ eorum fulgore nedum eam decorarunt, verùm etiam plurimos pepererunt filios, qui ab illis mutuato nitore, tamquam Sidera à Sole, patres ipſos æmulari fuerunt; Dominicum Hiſpanum, inquam, & Franciſcum Aſſiſiatem, qui patriarchæ inſignium Religionum Prædicatorum, & Minorum fuere, quique Eccleſiam Lateranenſem, non quidem materialem, ut in ſomnis vidit Innocentius III. ſed myſticam, repræſentantem Summi Pontificis primatum, eorum humeris ſublevarunt, eam labefactatam, tot erroribus hæreticorum preſſam, ac peccatorum criminibus fœdatam. Quoad ordinem Prædicatorum jam ſupra egimus *in Commentario ad Conſtitutionem ſecundam hujuſmet Pontificis*; de ordine Minorum hic erit ſermo.

Ordo Minorum, Regulam recepit à D. Franciſco;
qui verba Evangelii audiens: *Nolite poſſidere aurum, ne-* 2
que argentum, neque pecuniam in Zonis veſtris, non peram in viis, neque duas Tunicas, neque calceamenta, ſibi eam regulam ſervandam propoſuit; unde relictis bonis paternis, ac ſucceſſioni coram Epiſcopo Aſſiſiatenſi, ejus Patri renuncians, totum ſe Deo tradidit, ac 3
regulam fratribus verè Evangelicam præbuit anno 1208. ſubinde verò anno 1209. ad Urbem ſe contulit pro impetranda Regulæ approbatione ab Innocentio III. tunc Summo Pontifice, & quamvis per dictum Innocentium eam fuiſſe approbatam ferant, tamen cum certo diplomate, publica, & ſolemnis approbatio fuit facta ab Honorio III. in hac Conſtitutione *die 28. Novembris anno* 1223. & hac ratione PP. Dominicani 4
præferuntur Franciſcanis, quia eorum Religio fuit anteà approbata per Eccleſiam Romanam, ut dixi ſupra *ad Conſtit. 2. ejuſdem Honorii*, & notat Hoſtienſis, Joannes Andreas, Cardinalis, & alii apud Fagnanum *in princip. ad c. nimis prava de exceſſ. Prælator.* quod in *cit. cap.* Pontifex indicavit, nominando priùs fratres Prædicatores, & poſtea Minores; de hac tamen præcedentia, alibi erit ſermo.

Unde Inſtitutio Ordinis evenit anno 1208. ætatis 5
Sancti vigeſimo ſeptimo, & converſionis ſecundo, ut referunt hiſtorici apud Marull. *in Ocean. Relig. l. 4. pag.* 248. Azor. *Inſtit. moral. lib.* 12. *cap.* 23. *tom.* 1. Tambur. *de Jur. Abbat. tom.* 2. *diſp.* 24. *qu.* 6. & plures recenſet juxta ſtylum Barboſ. *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. fratres Minores Ordinis S. Franciſci*, Novar. *in Lucerna Regul. ver. fratres*: quia verò iſte Seraphicus Ordo tamquam flumen in multos rivulos, qui 6
etiam in flumina excurrunt profluxit, ideò plures Religiones ſub eadem regula militantes apparuerunt, quas omnes recenſere hic eſt animus, ne confuſio in proſecutione aliarum Conſtitutionum circa hunc Ordinem eveniat.

Inſtituit D. Franciſcus Ordinem Minorum ſub illa alta, & vera paupertate, quæ ab Evangelio tot locis commendatur, & ſuæ Religionis fundamenta jecit in loco vocato Rivus tortus, extra Civitatem Aſſiſii ejus Patria, ibi aſſumendo filios, qui unà cum ipſo vitam Eremiticam egerunt in ſpeluncis, ſed deinde ere- 7
xerunt intus Civitatem Conventum ſatis magnificum, qui Sacer fuit appellatus, uti primus totius Religionis, ex qua Conventus habitatione, Conventuales fuerunt illi fratres appellati, ut ſecernerentur tali nomine, ab illis, qui in Capannis extrà mœnia vivebant, vel potius tales deinde dicti fuerunt illi, qui Privilegiis, & diſpenſationibus Sedis Apoſtolicæ utebantur, ut liquet infrà ex *Conſtitut.* 7. Innocentii IV. *incipit Cum tamquam.*

Hinc munera Sacerdotalia dicti Fratres obire cœperunt, ac ſtudiis, & prædicationi incubuerunt, unde 8
ortum habuerunt plures quæſtiones, tàm ſuper interpretatione, & obligatione hujus regulæ, præſertim circa poſſeſſionem bonorum, capacitatem ſuccedendi, quàm ſuper aliis prætenſionibus exortis cum Ordinariis, & inter ipſos fratres, quæ etiam uſque ad ſcandala proruperunt, itaut opus fuerit Sedi Apoſtolicæ per decretalem legem plura declarare ut egit Nicolaus III. *cap. exiit de ver. Signific. in 6.* ubi plura definiuntur circa hanc regulam, & apud Cardinal. Lauræa *in Epit. Canon. ver. fratres Minores folio* 237.

Verùm cùm rigor primævi Inſtituti tepeſcere cœ- 9
piſſet, utpotè non facilè compatibilis cum labore Studiorum, & prædicationis officio: hinc Summus Pontifex plura privilegia eis conceſſit, tàm ſuper poſſeſſione bonorum in communi, & ſucceſſione etiam fratrum, quàm ſuper auſteritate vitæ; quæ privilegia poſtea confirmarunt Clemens IV. *Conſtitut.* 1. *incip. Obtentu*, ubi quod poſſideant in communi Sixtus IV. *Conſtit.* 6. Martinus V. *Conſt.* 13. & Pius IV. *Conſtit.* 103. ac alii, de quibus infra, & refert Cherub. *filius in Compendio ad Bullam citat.* 103. Pii IV. ubi latè hæc recenſet.

Aliqui tamen Minores pro primævi Inſtituti rigore
10 certantes, atque prædicta privilegia abdicantes, litte-
ralem regulam obſervandam retinuerunt, ex quo Ob-
ſervantes fuerunt dicti, quatenus puram regulam ſer-
vantes, idque in Concilio Conſtantienſi fuit enuncia-
tum *Seſſ.* 19. ac vocati Obſervantes, ſeu Reformati,
& ibi aſſignatur, quomodo debeant recipi: hoc etiam
fuit approbatum à Martino V. *in cit. Conſt.* 13. ubi for-
ma receptionis præſcribitur, & declaratur tota Regu-
la; undè nedum aliis in locis, ſed in eodem Conven-
tu Sacro Aſſiſii vigebant fratres Obſervantes, & Con-
ventuales anno circiter 1388. qui illis ad diſſenſiones
tollendas, aſſignarunt Eccleſiam S. Mariæ Angelorum,
11 quæ erat membrum dicti Conventus principalis, ita
tamen, ut ſub unico Superiore omnes degerent tàm
Obſervantes, quàm Conventuales; quod tamen poſteà
immutavit Leo X. ſtatuendo, ut quilibet haberent pro-
prios Conventus, & ſejunctum Generalem, ac Supe-
riores, ut in ejus *Conſtitut.* 23. *inc. Ite, & vos in vi-
neam meam.*

12 Inter Conventuales tamen evenerunt etiam aliæ re-
formationes, prout fuerunt circa annum 1394. Fra-
tres Clareni, ita dicti, ex eo, quia ipſi Reformato-
res Montem Clarum incoluerunt. Aderant etiam Ama-
dei, qui à B. Amadeo Luſitano nomen, & reformatio-
nem habuerunt. Sed tàm iſti, quàm Clareni uniti extant
cum Obſervantibus per *Conſt.* 53. S. Pii V. *incip. Ex-
poni*, & alia reformatio fuit approbata à Sixto V. *Con-
ſtitut.* 68. *incip. Apoſtolici*: imò extiterunt alii Re-
formati diſcalceati, qui poſteà extincti, & uniti fue-
runt cum prioribus reformatis à Sixto V. *in Conſtit.* 99.
incip. Cum ſicut.

Fratres verò de obſervantia diù viguerunt ſub jugo
veræ Regulæ; Sed remiſſo deinde Inſtituti rigore,
13 ut notat Card. de Luc. *de regul. diſc.* 35. *num.* 13. ſub-
jecti fuerunt reformationi, quæ dicta fuit Recollecto-
rum, ſeù Reformatorum Sancti Franciſci, approbata
à Clem. VII. *Conſt.* 35. *incip. In ſuprema*, qui quidem
Reformati ſubduntur Generali Minorum de Obſervan-
14 tia. Tandem alia evenit Reformatio S. Petri de Al-
cantara, cujus Religioſi etiam vivunt ſub gubernio
Generalis Minorum Obſervantium, ut alibi dicam.
Viguerunt, & aliæ reformationes, nempè Cæſarino-
rum, Capitanatorum, Coletanorum, Caperolanorum,
& de Sancto Evangelio, quæ tamen omnes Fratribus
de Obſervantia adhæſerunt.

15 Aliam regulam promulgavit D. Franciſcus, nempè
Monialium, & Sororum *ut in Conſtit.* 12. Innocentii
IV. *incip. Solet*, & demùm tertium Ordinem pro Sæ-
cularibus inſtituit, dictum Tertiariorum *ut in Conſtit.*
2. Nicolai IV. *incip. Supra Montem*, ex quibus, Con-
gregatio Regularium deinde prodiit, ſub proprio Ge-
nerali, dicti ejus Sodales, Fratres Tertii Ordinis S.
Franciſci, ut in *Conſtit.* 42. *incip. Inter cætera* Leonis
X. habetur. Ultra præfatos, adeſt etiam Ordo Ca-
puccinorum, qui ita ſunt dicti à caputio, quem in
conicam, ac oblongam figuram geſtant, contenden-
tes talem fuiſſe habitum eorum Patriarchæ Franciſci.
Vigere cœperunt anno 1525. ex Zelo quorundam Fra-
trum Minorum, qui ſingularem vitæ arctitudinem re-
tinere voluerunt, quam adhuc cum magno ipſorum
decore, omniumque fidelium utilitate conſervant. In-
ſtitutum eorum approbavit Clemens VII. *Conſtitu-
tion.* 21. *incip. Religionis zelus*; multiſque aliis privi-
legiis proſequuti ſunt alii Summi Pontifices, de qui-
bus in propriis Conſtitutionibus commodè erit ſermo.

Conceſſa, ut dixi ſuprà, Eccleſia S. Mariæ Ange-
16 lorum Minoribus Obſervantibus, ut ſejuncti viverent
à Conventualibus exiſtentibus in Sacro Conventu Aſ-
ſiſii, anno 1415. reſervata fuit præeminentia iſtis,
celebrandi ſolemnitatem conſecrationis dictæ Eccle-
ſiæ die 2. Auguſti, cum ampliſſima Indulgentia *vul-
go de Portiuncula* nuncupata, necnon jure percipien-
di oblationes, quæ eadem die fiunt in tali Eccle-
ſia; quare Superior, & PP. dicti Sacri Conventus
proceſſionaliter præfata die accedunt ad eamdem Ec-
cleſiam pro celebranda ſolemnitate, & antiquitùs et-
iam oblationes recipiebant; Verùm ad tollenda diſſi-
dia anno 1642. prævio Brevi S. M. Urbani VIII. ini-
ta fuit tranſactio, qua dictæ oblationes conceſſæ fue- 17
runt ipſis PP. Obſervantibus degentibus in Conven-
tu Sanctæ Mariæ, qui in earum compenſationem aſ-
ſignaverunt Patribus Conventualibus ſumma ſcuto-
rum bis mille in tot locis montium, tunc conſti-
tuentibus annua ſcuta nonaginta; ſed deinde ſucceſ-
ſor Generalis tempore S. M. Innocentii X. prætendens
hujuſmodi innovationem fuiſſe valdè læſivam PP.
Conventualibus, in emolumento, quod majus perci-
piebatur ex dictis oblationibus, inſtituit proindè in
Signatura Sanctiſſimi pro aperitione oris, & redu-
ctione ad formam Juris, non obſtante dicto Brevi ſu-
per præmiſſis conceſſo, ſolitis clauſulis munito per
dictum Urbanum, prout obtinuit; commiſſaque cau-
ſa in S. Rota coram B. M. Albergato, fuit dictum,
conſtare de læſione, ut ex *dec. Aſſiſien. oblationum*
4. Martii 1652. quæ eſt *dec.* 222. *part.* 11. *recent.* 18
& poſt Tambur. *de Jur. Abbat. dec.* 38. *& 13. Ja-
nuarii* 1653. *coram eodem*, quæ eſt *deciſ.* 39. *poſt cit.
Tambur.* Imò *ſub die* 30. *Aprilis* 1660. reſolutum fuit
coram eodem Albergato, Breve Urbani non ſuffra-
gari PP. Obſervantibus, ut ex *dec.* 205. *par.* 13. &
poſt Roderic. *de ann. reddit. dec.* 13. Sed poſteà fuit
receſſum à deciſis, & reſolutum ad favorem Obſer-
vantium, tàm ſuper non exiſtentia læſionis, quàm
ſuper Brevis validitate *ſub die 9. Decembris* 1661. *ut
dec.* 374. *par.* 13. & poſt *cit.* Roderic. *dec.* 41. quod fuit
confirmatum 28. *Jun.* 1662. *deciſ.* 93. poſt *citat.* Ro-
deric. *& 15. Januaris* 1663. *ut in dec.* 6. *par.* 14. *recen.*
& poſt Bonden. *collect. dec.* 93.

In hujuſmodi diſputationibus circa duo verſabatur
difficultas; primum, an hujuſmodi oblationes verè
fuiſſent PP. Conventualium, & ſecundum, an adeſ-
ſet læſio in dicta tranſactione earum, cum ſcutis bis
mille.

Quoad primum dicebant Conventuales, ad eos
ſpectare ex ſui natura tales oblationes, quia Eccleſia
S. Mariæ Angelorum erat filialis Sacri Conventus Aſ-
ſiſii, qui poterat eas reſervare, prout reſervavit in
conceſſione facta PP. Obſervantibus, vel etiam, quia
iiſdem Patribus Conventualibus tales oblationes fue-
runt conceſſæ à Summis Pontificibus, ad effectum ſub-
ſtentandi fratres, & Eccleſiam reparandi; quare non
poterant concedi cum ſubrogatione dictorum ſcuto-
rum bis mille, cùm conſideraretur læſio gravis, non
minùs quoad redditum inferiorem annuis oblationi-
bus etiam per decennium conſideratis, ſed etiam quo-
ad amiſſionem præeminentiæ ſatis conſiderabilis; pro-
indè non poterant PP. præjudicare Eccleſiæ.

Verum poſteriores deciſiones reſpondentes motivis
prædictis in prioribus adductis, firmarunt dominium
PP. quoad præfatas oblationes non eſſe verum, ſed
tantùm precarium, utpotè eis conceſſum à Summis
Pontificibus, in cujus plena poteſtate erant præfatæ
oblationes, quatenùs dicti Patres Conventuales ex 19
primævo Inſtituto incapaces fuerant poſſidendi, di-
ctæque Conceſſiones fuerunt factæ cum particula, ut
donec aliter à Summis Pontificibus ordinatum fuiſ-
ſet, poſſiderentur à Patribus Conventualibus nomi-
ne Eccleſiæ Romanæ; proindè poterat Summus
Pontifex Urbanus diſponere de illis tamquam de bo-
nis ad Eccleſiam Romanam pertinentibus; Unde
nulla poterat intrare quæſtio læſionis in re non
propria Conventus, & quamvis primæ Conceſſio-
nes, ut ſuprà modificatæ fuerint ex Conſtitutioni-
bus *Nicolai IV. Eugenii IV.* & aliorum, antequam
fuiſſent conceſſa privilegia eiſdem Patribus per Leo-
nem X. anno 1517. poſſidendi bona in communi,
tamen obſervantia fuit, ut ſemper continuaverint
iidem Patres, recipere dictas oblationes, non qui-
dem per ſe, ſed per Deputatos nomine Eccleſiæ Ro-
manæ pro reparatione Eccleſiæ, & Patrum ſubſten-
tatione Summis Pontificibus conceſſarum; imò Gre-
gorius XIII. reintegrando eoſdem Patres ad Jura,
quæ habebant, voluit tantùm intelligere de conſecr-
vatione

Digitized by Google

vatione Jurium, eo modo, quo habebant dictas oblationes, hoc eſt, eis applicatas per Summos Pontifices; eò fortius quia eamdem formam recipiendi illas à Deputatis mandavit; unde potuerat Summus Pontifex Urbanus illas concedere Patribus Obſervantibus,
31 ſine aliquo præjudicio Patrum Conventualium, qui ad nutum, & donec aliter à Papa fuiſſet proviſum, precario nomine eas poſſediſſent; eò magis, quia Pontifex paternè ſe gerens, illis dedit ſcuta bis mille, ut ſupra, prout egregiè firmant citatæ deciſiones ad favorem Obſervantium, & præſertim *dec.* 374. *part.* 13. *& dec.* 6. *par.* 14. Nec urget quod dixit Cardin. de Luca ſcribens pro Minoribus Conventualibus in dicta cauſa *diſc.* 11. *de præeminent.* qui conatur firmare, quod tempore conceſſionis factæ Patribus Conventualibus dictarum oblationum, iſti erant incapaces poſſidendi, uti ſervantes primum rigorem Regulæ, itaut dominium bonorum fuerit tunc penes Sedem Apoſtolicam, ut aliàs dixi, ſed accedente diſpenſatione Summorum Pontificum poſſidendi bona per viam, non quidem novæ conceſſionis, ſed remotionis tantùm obſtaculi, bona remanſerint in dominio Religionis, prout etiam oblationes prædictæ; hoc enim verum eſt in Jure ex optimè deductis *in cit. diſc. à num.* 14. *& ſequent.* quia verè Patres præfati per dictas Conſtitut. Leonis X. & aliàs fuerunt habilitati ad dominium, quod nequiverant habere: obſtante præſcripto Regulæ, & ſic cùm tunc daretur aliquod ſubjectum, in quo dominium rerum ab ipſis poſſeſſarum radicaretur, cùm dominia nequeant eſſe incerta, illud erat penes Eccleſiam Romanam, ſed rehabilitatis Patribus prædictis poſſidendi in communi, ceſſavit neceſſitas illa dominii in Eccleſia Romana, & conſolidatum remanſit in ipſis Patribus.

Verùm in hac facti ſpecie obſervatum fuit, etiam poſt capacitatem prædictam continuaſſe Patres recipere oblationes per Deputatos, eas recolligentes uti Eccleſiæ Romanæ, prout etiam meminit citatus Gregorius XIII. longè poſt Leonem: & quod ſaltem potuerat Urbanus Papa, uti abſolutus Dominus rerum Eccleſiaſticarum de illis diſponere, præſertim accedente publica utilitate, prout verè ſic diſpoſuiſſe, teſtatus fuit Cardinalis Barberinus Nepos, accedente quoque recompenſatione ſcutorum bis mille, in quorum redditu neque læſio magna viſa fuit, ut ponderant citatæ deciſiones, & fatetur ipſe Card. de Luc. *loc. ſuprà cit. in fin.*

32 His breviter notatis circa hujus Ordinis originem, & Inſtitutum, ad materiam in præſenti Commentario tractandam devenio, in quo primò dicam de concernentibus regulam Divi Franciſci, quoad præcepta. Secundò de prohibitione facta Fratribus in Regula hìc confirmata, ne ſint compatres. Tertiò de Religioſa paupertate, quæ eſt baſis præcipua hujus Religionis, & quartò de pluribus concernentibus capacitatem hujuſmodi fratrum, & incidenter aliorum Regularium acquirendi, & poſſidendi in communi bona, hæreditates, legata, & alia.

SECTIO I.

De pluribus præceptis contentis in Regula Divi Franciſci, & quatenus ſint obligatoria?

SUMMARIUM.

1 *Non omnia, quæ ſunt in Regula Divi Franciſci obligant ſub eadem culpa.*

2 *Obligant ſub mortali tria vota, nec non ea, quæ expreſsè in regula prohibentur.*

Talis prohibitio tripliciter contigit, ibid.

3 *Præcepta regulæ, quæ obligant ſub mortali ſunt vigintiquinque, ad quæ reducuntur alia.*

4 *Teſtamentum Div. Franciſci eſt extra regulam, nec obligat ſub mortali.*

5 *Conſilia Evangelica libentius amplecti debent tàm à Franciſcanis, quàm à cæteris.*

6 *Regula cujuſvis Religionis obligat ſolùm ſub culpa ad id, quod præcipit, non verò ad id, quod conſulit.*

7 *Obligatio ad præcepta regulæ an ſit ſub mortali, necne, dignoſcitur ex verbis, vel ex gravitate materiæ præcepte.*

8 *Summa vita regularis eſt obſervantia trium votorum.*

9 *Qui profitetur Religionem, non ideò profitetur Regulam.*

10 *Erronea profeſſio Regulæ non inducit in profitente obligationem ultra vim Regulæ; Secus verò in profeſſione Regulæ conſulto facta, ibidem.*

11 *Imperata in regula obligant ſolùm ſub mortali quando important voluntatem enixam fundatoris.*

12 *Tranſgreſſio Regulæ in contemptum eſt mortale.*

13 *Verbum* Præcipimus *appoſitum in Regula importat præceptum morale.*

ETſi in Regula Divi Franciſci plurima ſatis piè ordinentur, non tamen omnia ſub eadem culpa, 1
injuncta fuerunt, nam licèt Sanctus Inſtitutor expreſsè fuerit proteſtatus, tàm in initio, quàm in progreſſu Regulæ ſe velle ſequi Evangelicam perfectionem, ex quo, eruiti videretur, illi fuiſſe animum obligandi, ad omnia quæ in Evangelio continentur; tamen clara eſt diſpoſitio *Textus in cap. exiit de verb. ſignific. in* 6. *& in Clem. exivi hoc eod. tit.* ubi firmatum fuit teneri tantùm fratres ſub mortali ad tria vota præcipua, nec 2
non ad ea, quæ Regula expreſsè prohibet; hoc tamen triplici modo evenit, vel prohibendo per modum imperativum, quæ præcepta formalia dicuntur, ut eſt illud, quod Fratres non recipiant pecuniam, & hujuſmodi. Secundò per modum inhibendi, veluti, quod fratres nihil ſibi approprient. Tertiò per verba præceptum, vel prohibitionem æquipollenter importantia, de quibus, & aliis ad dictam Regulam latè vide Azor. *inſtit. moral. tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 24. *q.* 1. Barboſ. *cit. Clem. exivi n.* 1. *&* 4. Tambur. *de jur. Abb. tom.* 2. *diſput.* 24. *qu.* 6. *cap.* 12. ubi recenſet vigintiquinque obligatoria præcepta ſub mortali, quæ ad tres ſpecies ſupra poſitas reducuntur. Nec obſtat, quod juxta declarationes Nicolai III. & Clementis V. viginti octo præcepta numerentur; ſiquidem tria ſuperaddita, commodè ad alia reducuntur, ut proſequitur *cit.* Tambur. *cap.* 12.

Teſtamentum verò in fine hujus Conſtitutionis re- 4
latum, conditum à Divo Franciſco, non obligat ſub mortali, quia eſt extra regulam, ut apud *cit. Clemen. exivi, & c. exiit*. Sed nihilominus reverenter debent illud ſervare, prout quoque alia conſilia Evangelica, 5
majori ratione, quàm cæteri Chriſtiani, quia iſti Fratres perfectionem Evangelicam proſequi profeſſi ſunt, ut apud *citatum* Tambur. & probavit Martinus V. *d. Conſtit.* 13. ubi comprobaſſe liquet plures declarationes hujus Regulæ D. Franciſci factas à Cardinale S. Petri ad Vincula Legato à Latere, & Reformatore Ordinis in Capitulo Generali Minorum.

Hinc quæri poteſt generaliter, an omnia, quæ in Regula alicujus Religionis continentur debeant ſervari ſub peccato mortali, vel ſaltem veniali?

In hoc ſtatuendum, obligare ſub culpa id, quod con- 6
tinetur in Regula, uti ſtatutum, ſeù præceptum; Si verò præſcribatur ut conſilium, non obligare ſub peccato. Id liquet ex *d. Clem. exivi de verb. ſignific.* in qua de hujuſmodi obligatione particulares circumſtantiæ diſtinguuntur. Et quidem generaliter loquendo, an tranſgreſſio, quam Religioſi faciunt eorum Regulæ importet reatum ſub mortali, vel veniali, deſumitur, vel ex materia, vel ex gravitate pœnæ, vel etiam ex verbis magis, vel minus præceptivis,

D. Thom. 2. 2. *q.* 188. *art.* 9. *ad primum*, *quodlib.* 1. *ar.* 1. Cajet. *ad cit. art. ad* 1. *& tom.* 1. *opuſ. tract.* 15. *de confeſ. q.* 1. ubi de regula S. Auguſtini Turrecremat. *tr.* 5. *&* 6. ubi de illa S. Benedicti D. Anton. 3. *p. tit.* 16. *cap.* 1. §. 5. *&* 6. Suarez *to.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 8. Fagn. *in cap. explicari n.* 6. *&* 7. *de obſerv. jejun.* Hinc in Regula SS. Benedicti, & Franciſci, Carmelitarum, & aliorum, plura continentur conſilia, Murga *diſquiſ. moral. tom.* 2. *diſquiſ.* 15. *dub.* 3. *num.* 15. *&* 16. Regularis enim vita eſſentialiter con-
8 ſiſtit in obſervatione trium votorum, reliqua verò, quæ imponuntur, vim recipiunt ex injuncto præcepto per fundatorem, cui ſe ſubdit ille, qui profitetur talem Regulam, & profitendo in ea, non vovet omnia
9 contenta in illa, ſed vovet vivere ſecundum præſcriptum Regulæ; hinc D. Thom. *cit. loc. ad primum*, dicit cautius eſſe, ut quis profiteatur vivere ſecundum regulam, non autem vovere regulam, ſed illa eſt cautio non neceſſaria; debet enim intentio voventis inſpici, nec poteſt eſſe, ut ſe obliget ad vovendum ſub mortali in eo, quòd regula tantùm indicit per mo-
10 dum conſilii, imò ſi erroneè crederet ſe obligaturum quoad omnia ſub mortali, neque eliceretur talis obligatio, niſi ad formam, juxta quam Regula obligat, ita Sanchez *lib.* 6. *moral. cap.* 4. *num.* 2. Certè enim, quod ſi quis non erroneè, ſed pleno conſilio voveat totum id, quod eſt in Regula, hoc eſt, obſervare omnia ſub voto; tunc cùm promittat obſervantiam ſingulorum, quæ ſunt in regula ſub voto, teneret talis promiſſio, ut firmat *cit.* D. Thom. cùm alioquin promittere obſervare regulam, & vivere ſecundùm regulam, idem importet, præciſa ſpeciali voluntate obſervandi ſub voto omnia contenta in regula; hinc debet adverti ad intentionem Legislatoris, non enim
11 omnia verba imperativa obligant ſub mortali, ſed tantùm ea, quæ enixam voluntatem fundatoris referunt, ut de verbo *teneantur* in regula appoſito, & ſimili, aſſerit Azor. *Inſtitut. moral. tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 24. *quæſit.* 2.

12 Limitantur tamen prædicta, ut poſſit culpa eſſe mortalis, ſi tranſgreſſio fiat ex comtemptu Regulæ, ut docet Paſſerin. *de ſtat. hom. to.* 1. *qu.* 186. *art.* 9. *n.* 49. non tamen, ſi conſiſtat in pura complacentia fruitionis, per quam magis aliquod concupiſcitur, quàm doceat ratio, ut dixit Cajet. *cit. art.* nam ſi complacentia verſetur in fruitione, uti tali contra regulam, tunc intraret ſpretus Regulæ, & conſequenter culpa mortalis, & ita intelligendus eſt D. Antoninus 3. *p. tit.* 16. *cap.* 1. §. 13.

Hinc etſi regula D. Franciſci profeſſio, fiat verbis *Voveo*, *promitto ſervare regulam*, ut apud Tambur. *cit. diſp.* 26. *q.* 6. *fol.* 432. Tamen Summus Pontifex in *præcit. Clement.* declaravit non velle obligare ſub mortali ad omnia in regula contenta: ſed tantùm ad ea, quæ Regula præcepit, vel diſtinctè præcipiendo, vel etiam inhibendo, vel æquipollenter; & in Ordine Prædicatorum nulla inducitur obligatio, ita in Regula
13 Divi Auguſtini, & ſi initio Regulæ dicatur *Præcipimus*, quia intelligitur de præcepto mortali, ac ſi diceret *Monemus*, ut latè diſſerit Paſſer. *cit. de ſtat. hom. tom.* 1. *qu.* 186. *artic.* 9. *num.* 33. *& ſeq.* Inter præcepta formalia, injuncta fratribus Minoribus, adeſt illud *cap.* 11. regulæ, quod non fiant compatres Virorum, ac Mulierum. Ideò ponam ſequentem ſectionem.

S E C T I O II.

Quatenus Fratribus Minoribus, aliiſque Regularibus prohibitum ſit eſſe Compatres.

S U M M A R I U M.

1 *Franciſcani prohibentur ex regula eſſe Compatres, ſivè Virorum, ſivè Mulierum.*

2 *Uſus Compatrum ab origine repetitur, & quod fuerit tempore Apoſtolorum, ibid.*

3 *Hæretici improbarunt uſum Compatrum.*

4 *Sacramenta Baptiſmi, & Confirmationis antiquitùs ſimul conferebantur.*

5 *Varia Compatrum nomina referuntur.*

6 *Baptiſma conferebatur immergendo infantem in fonte, & cur levantes dicti ſunt levatores?*

7 *Compatres adhibentur ex ritu Eccleſiæ, non ex neceſſitate Sacramenti.*

Non adhibentes Compatres in Baptiſmo, vel in Confirmatione peccant mortaliter, ibidem.

8 *Compatres poſt* Concil. Tridentin. *poſſunt adhiberi duo, vir unus, & alter fœmina.*

Hanc pluralitatem non admittunt aliqui in Confirmatione, ibidem.

9 *Compatres poſſunt eſſe ambo maſculi, ſi unus ſit procurator fœmina, & è contrà.*

10 *Epiſcopus non poteſt permittere Compatres, ultra duos.*

11 *Si plures infantem teneant, contrahunt cognationem ſpiritualem ſolùm ii, qui deſtinati ſunt Compatres.*

Si plures quàm duo ſint deſtinati, omnes infantem tangentes, contrahunt cognationem, licet peccent, ibid.

12 *Procurator levans, vel ſuſcipiens non ipſe, ſed mandator contrahit cognationem ſpiritualem.*

13 *Compatres quænam requiſita habere debent, & cum quibus contrahant cognationem ſpiritualem.*

Hæretici, & excommunicati poſſunt eſſe Compatres; ſed non infideles, ibid.

14 *Referuntur motiva, cur in Eccleſia inoleverit uſus Compatrum.*

15 *Prohibitio, ne Monachi poſſint eſſe Compatres comprobatur ex eorum inſtituto.*

16 *Compatribus Commatres deoſculari antiquitùs permiſſum erat, & exindè Monachis prohibitum eſſe Compatres.*

17 *Quandoque Monachi fuerunt Compatres.*

18 *Monachis, & Regularibus ſemper permiſſum fuit eſſe Compatres pauperum, vel Religioſorum.*

19 *Monachi tantùm, non verò reliqui Regulares prohibentur jure communi eſſe Compatres.*

Franciſcanis id prohibetur ex ſpeciali ipſorum regula, ibid.

20 *Regulares quibus non licet eſſe Compatres, ſi tamen adhibeantur, contrahunt cognationem ſpiritualem.*

21 *Si talis Regularis initietur Epiſcopus, poteſt licitè eſſe Compater.*

22 *Regularis, cui ejus regula non obſtat, poteſt eſſe Compater, ſi obtineat licentiam Ordinarii.*

23 *Cognatio ſpiritualis ut contrahatur, an ſit neceſſe, ut Compater levet infantem è manibus baptizantis?*

24 *Concluditur ſufficere, quod Compater tangat, aut teneat infantem.*

25 *Levatio infantis requirebatur, cum Baptiſma fiebat per immerſionem.*

IN *cap. XI.* Regulæ in hac Conſtitutione approbatæ 1
adeſt, quod Fratres D. Franciſci non ſint Compatres, neque virorum, neque mulierum; Sed quæri poteſt, an iſta prohibitio ſit communis omnibus Regularibus, & an procedat ex jure Canonico?

Variis temporibus ab Hiſtoricis Eccleſiaſticis ad- 2
ſcribitur initium ritus Compatrum in ſublevandis ad Sacrum Fontem Baptiſmalem eos, qui jam defuncti quoad gratiam, ob culpam primi parentis, ad vitam reſurgere debuerant, prævia Aqua Baptiſmali; Aliqui enim uſque ad tempora Apoſtolorum, talem

morem

morem referunt, freti auctoritate Carthuſiani *libr.* 1.
de Vita Chriſti, *cap.* 27. qui ſuper verbis Evangelii:
Et adduxit eum ad Jeſum ait: *Ex hoc enim accepit
Eccleſia, quod in Sacramento Baptiſmi, & Confir-
matione utitur adducentibus, qui præſentem ſuſcipien-
tes, Patrini ſolent vocari*; Alii temporibus Higini Pa-
pæ; Alii temporè D. Auguſtini talem uſum attribuunt;
Certum tamen eſt, quod apud antiquos Scriptores,
etiam juxtà, primævum ſæculum, uti Dionyſium A-
reopagitam, Tertullianum, imò apud ipſas Conſtitu-
tiones Apoſtolicas tempore Divi Clementis Papæ hu-
juſmodi comprobatur uſus, & Simeon Methaphraſtes
3 in Baptiſmate D. Epiphanii Epiſcopi Conſtantienſis
notat, fuiſſe ipſius Compatrem quemdam Presbyte-
rum Lucianum, quidquid contra talem uſum Patri-
norum oblatrent hæretici Magdeburgenſes, Anaba-
ptiſtæ, & non abſimilis farinæ, Carolus Molinæus
conſ. 501. Franciſcus Duarenus *lib. primo de Nuptiis
cap.* 3. & Franciſcus Hothomanus *conſ.* 16. Hujuſmo-
di autem Patrinorum ritum latè comprobant DD. *in
cap. ex litteris* 8. *de cognat. ſpirit.* præſertim Gonzal.
confusè ibi adductis; Quia verò primis Eccleſiæ tem-
4 poribus conſueverant ſimul Sacramentum Baptiſma-
tis, & Confirmationis adultis conferri, quod dein-
dè ſaniori conſilio immutatum fuit, ut pueris recens
natis Baptiſmus conferatur, reſervata Confirmationis
collatione, poſt adeptum uſum rationis, qui ſolet
eſſe poſt ſeptennium, & ſic in utroque diverſi Com-
patres adhibentur, *Canon. in Cathechiſmo de conſecr.
diſt.* 4. *Can. ſi quis filiaſtrum*, *Can. dictum*, *Can. de
his* 30. *q.* 1.

5 Hujuſmodi Compatres variis nominibus fuerunt nun-
cupati, ideſt offerentes, geſtantes, fidejuſſores, ſpon-
ſores, patrini, ſuſceptores, & in baptiſmo levatores
dicebantur, ſiquidem juxtà ritum antiquum, quo ba-
6 ptiſma conferebatur per immerſionem in aqua bene-
dicta, & ab iſta levabantur pueri à Compatribus,
vulgò Patrini, & Compatres, hoc eſt ſimul patres
dicti fuere, juxtà *Conc. I. Mogunt. cap.* 47. Non ta-
men talis ritus eſt de neceſſitate Sacramenti, ſed ex
7 laudabili uſu Eccleſiæ adhibendus Compater tàm in
Baptiſmate, quàm in Confirmatione, D. Thom. 3.
p. q. 72. *art.* 10. & alii relati à Barboſ. *de pot. Epi-
ſcopi*, *p.* 2. *alleg.* 30. *num.* 33. itaut peccent mortali-
ter tàm baptizatus, & baptizans, quàm confirmatus,
& confirmans, ſi Patrino in baptiſmo, vel confirma-
tione non adhibeant. Unum autem Patrinum adhi-
bendum eſſe, fuit ſtatutum in *c. ultimo de cogn. ſpirit.
8 in* 6. quod tamen ampliavit S. C. T. *ſeſſ.* 24. *c.* 2. *de re-
form. matrim.* ſtatuens, ut unus, aut duo ſint ſuſcepto-
res, diverſi ſexus, unus ſcilicet vir, alter fœmina,
non autem ejuſdem ſexus; quamvis aliqui velint hu-
juſmodi diſpoſitionem procedere tantùm in baptiſma-
te, ut Barboſ. *cit. loc. n.* 43. Contrarium tamen proba-
bilius videtur dicendum, cùm eadem in utroque Sa-
cramento ratio vigeat, & Concilium abroget *cit. cap.
fin.* ut advertunt Sanch. *de matr. lib.* 7. *diſp.* 57. *nu.* 9.
Paſſerin. *ad cit. cap. fin. n.* 2. qui ſubdit poſſe duos e-
9 juſdem ſexus intervenire, putà duo viri, unus quorum
adſit uti procurator mulieris, Armendar. *in addit. ad
recop. leg.* Navar. *lib.* 4. *tit.* 15. *leg.* 1. *de matr. n.* 80. Si
verò admittantur plures Compatres non excuſari à
mortali cenſerem, cùm ſit agere contra legem, ne-
dum citati textus, ſed ejuſdem Concilii, quod tan-
tùm permittit duos diverſi ſexus, Bonac. *de matrimon.
q.* 3. *p.* 5. §. 2. *n.* 32. Barboſ. *ad Conc. Trident. cit. cap.*
2. *ſeſſ.* 24. *num.* 5. ubi refert ita deciſum à Sacra Con-
gregatione, quamvis contrarium aſſerat Sanchez *cit.
lib.* 7. *diſp.* 57. *num.* 6. cum ibi adductis, hinc neque
10 in hoc Epiſcopus poterit diſpenſare uti contra legem
Conciliarem, ut ex mente Sacræ Congregationis re-
fert, *cit.* Barboſ. *num.* 6. *& de poteſt. Epiſc. allegat.* 30.
11 *n.* 41. Si verò plures ſuſcipiant infantem, priores de-
ſignati tantùm contrahunt cognationem ſpiritualem;
alii verò ſucceſſivè, vel non deſignati non contra-
hunt, ſed ſi plures deſignentur, quàm duo, & omnes
ſimul tangerent eodem tempore puerum, omnes con-
trahunt, quamvis eſſet peccatum, ex dictis, ut plenè,
pluribus adductis, docet Paſſer. *loco cit. à n.* 6. *& ſeqq.*
Procurator tamen non contrahit, ſed ſolus mandans, 12
ut ex declaratione *Sac. Congr. Conc.* refert Barb. *de po-
teſt. Parochi p.* 2. *cap.* 18. *n.* 25.

His prægustatis quoad Compatres, notum eſt eſſe 13
cuicumque permiſſum munus Patrini exercere, dum-
modò ſit baptizatus, & confirmatus, & ſit rationis
compos, licèt minor ætate, & ita contrahit affinita-
tem ſpiritualem cum patre, vel matre, quatenus etiam
pater, & mater ſint fideles, & baptizati, ut plenè,
aliis adductis, docuerunt Sanch. *cit. lib.* 7. *diſp.* 60. *n.*
7. Raynald. *in praxi lib.* 21. *num.* 157. Bonac. *de ma-
trim. q.* 5. *p.* 5. §. 2. *num.* 19. Riccius. *de jur. perſon. ex-
tr. grem. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 4. Barboſa *de poteſt. Paroc.
cit. cap.* 18. *num.* 27. *& de poteſt. Epiſc. p.* 2. *alleg.* 30.
num. 34. Gonzal. *cit. cap. ex litteris* 8. *de cogn. Spirit. n.*
6. & Fagnan. *c. nobis n.* 9. *&* 10. *de jurepatr.* ubi innuit
poſſe hæreticum, & excommunicatum, non autem Ju-
dæum, Paganum, & non baptizatum contrahere co-
gnationem ſpiritualem.

Hujuſmodi autem Compatres, ſeu ſuſceptores à Sa-
cris Canonibus demandati fuerunt de congruentia, 14
tum ut ſuſceptos Eccleſiaſticis ritibus inſtruerent in
regeneratione animæ, pro filiis eos habentes, prout
in generatione corporis patrum proles exiſtunt: tum
ut teſtes adminiſtrationis Sacramentorum reddantur,
ut evitaretur Baptiſmatis, vel Confirmationis reite-
ratio.

Hinc cùm initio Inſtituti monachatus, Monachi 15
addicti eſſent vitæ perfectioni per contemplationem,
& ſolitudinem, ut ſonat ipſa vox *Monachus*, ideſt,
ſolitarius, itaut ne dum à curis temporalibus, verùm
etiam ſpiritualibus alieni eſſent, munera presbytera-
lia recuſantes, ut in *Can. placuit*, §. 16. *q.* 1. fit men-
tio, ubi Eugenius Papa adhærens eorum Inſtituto, iis
prohibuit baptizare, infirmos viſitare, vel mortuos ſe-
pelire, addendo: *Sed ſit Monachus clauſtro ſuo conten-
tus, quia ſicut piſcis ſine aqua, caret vita, ita ſine Mo-
naſterio Monachus; ſedeat itaque ſolitarius, & taceat,
quia mundo mortuus eſt, Deo autem vivit.* Ea propter
mirum non eſt, ſi etiam eis interdictum fuerit munus
patrini, ne à ſolitudine diſtraherentur in inſtructione
puerorum, & in foro verſarentur ad teſtificandum ſu-
ſceptorum baptiſma, quod Compatrum onus importat,
ut ex *Can. vos* 103. *diſt.* 4. *de conſecrat.* ibi: *Vos ante
omnia tam mulieres, quam viros, qui filios in baptiſ-
mate ſuſcepiſtis moneo, ut vos cognoſcatis fidejuſſores
apud dictos extitiſſe pro illis, quos viſi eſtis de Sacro
Fonte ſuſcipere.*

Igitur juſta fuit prohibitio, ne admitterentur hujuſ-
modi monaſticæ vitæ profeſſores ad talia præſtanda mu-
nera diſtractiva ſolicitudinis, idque primò fuit in *Con-
cilio Antiſſiodorenſi* in ſexto Sæculo celebrato *Can.* 25.
relato à Gratian. *in Canone non licet*, *& in Can. Mo-
nachi diſt.* 4. *de conſecratione*, *& in Concilio Londinen-
ſi Can.* 19. & poſteà in *Rhemenſi anno* 1533. imò pro-
ut liquet ex *cit. Can. Monachi*, mos erat apud non-
nullas nationes ut Compatres oſcularentur Commatres 16
ad oſtendendam benevolentiam, quæ ex actu illo ſpi-
rituali affinitatis oriebatur, ut notat Gloſs. *in cit. Can.
Monachi verſ. nec oſculentur fœminas*, unde cùm non
potuiſſet hoc decenter permitti, fuit uſus Compatrum
Monachis interdictus, & licèt alicubi talis conſuetudo
non viguiſſet, adhuc prohibitione opus fuit, ſaltem ad
tollendam familiaritatem, quæ ſpecioſo nomine Com-
patris habebatur cum mulieribus; hinc Divus Grego-
rius *libr.* 3. *epiſtol.* 40. ſcribens Valentino Abbati
ait: *Pervenit ad nos, quod in Monaſterio tuo paſ-
ſim mulieres aſcendant, & quod eſt gravius, Mo-
nachos tuos ſibi Commatres facere, & ex hoc incau-
tam cum eis communionem habere, ne ergo hac occa-
ſione humani generis inimicus ſua eos (quod abſit)
calliditate decipiat; ideo hujus te præcepti ſerie mo-
nemus, ut neque mulieres in Monaſterio tuo permit-
tas aſcendere, neque Monachos tuos, Commatres ſibi
facere.*

Porrò diu hæc prohibitio viguit, ſed in occaſu Im-
17 perii Græci, *Phranſes*, qui tempora captæ Conſtan-
tinopolis vivebat, refert, ſe fuiſſe ſublevatum ad Sa-
crum Fontem à Ptolemaide Moniali eximiæ pietatis,
ſed nihilominus quoad Monachos, etiam Abbates in-
concuſsè fuiſſe ſervatam hanc prohibitionem, ex ci-
tatis Canonibus, docuerunt DD. ita Tamb. *t. de jur.*
Abb. tom. 2. *diſp.* 4. *q.* 2. Sanchez *cit. diſp.* 60. *num.* 19.
Barboſ. *can. non licet* 103. *diſt.* 1. *de conſecrat. & de of-*
fic. & poteſt. Parochi, cit. c. 18. *num.* 31. *& de poteſt.*
Epiſcop. cit. alleg. 30. *num.* 36. Pellic. *Illuſtr. qu.* 4. ubi
etiam de Abbatibus *verſ. Regulares tamen.*

Eſt tamen hodie permiſſum Regularibus, prout o-
lim quoque fuerat Monachis ſublevare ad Sacrum
Fontem, alios Religioſos, vel pauperes parentibus
18 orbatos, Barboſ. *de poteſt. Epiſc. alleg.* 30. *numer.* 36.
Pellic. *cit. loco*, hinc D. Auguſtinus *epiſt.* 23. refert ali-
quando quos crudeliter parentes expoſuerant quibus-
libet nutriendos, nonnumquam à Sacris Virginibus
collectos, ab eis offerri in baptiſmo conſueviſſe; hæc
ſanè prohibitio afficit Monachos tantùm clauſtrales, in
quibus vigebat ratio ſolitudinis, non autem alios Re-
gulares, niſi ſpeciali conſtitutione id cautum reperia-
tur, prout actum fuit in Regula Divi Franciſci, de qua
hìc, & in aliis; ſuperfluum enim eſſet hoc ſpeciali lege
injungere, ſi jure communi vetitum fuiſſet, ſed ex de-
centia, ut mulierum conſortia evitarentur, Sancti In-
19 ſtitutores id conſtituerunt; præciſa enim lege ſpeciali,
non video quare tranſgreſſores peccent, cùm quoad
Monachos, omnes Canones prædicti ſint, vel Synodi
Diœceſanæ, prout eſt Antiſſiodorenſis, vel Provincia-
lis, quæ non obligant extra Provinciam, niſi conſtet
de voluntate Papæ. Quoad verò Canones Gratiani no-
tum eſt nullam habere authoritatem legis, ut aliàs di-
xi. Certum tamen eſt, quatenus contra prohibitionem,
hujuſmodi Religioſi aliquem in Sacro Fonte ſuſcipe-
rent, contraherent ſpiritualem cognationem, cùm in
20 citatis textibus nullum adſit verbum irritans factum,
prout docent *cit.* Sanchez *nu.* 21. & alii adducti DD.
Similiter neque teneretur Regularis ſervare hujuſmo-
di prohibitionem, ſi Epiſcopus eſſet, exemplo Divi
Gregorii, qui ex Religione promotus in Cardinalem,
fuit Compater Mauritii Imperatoris, Sanchez *in præ-*
cepta Decalog. tom. 2. *lib.* 6. *n.* 24.

Hac eadem decentiæ ratione mota plura Concilia
21 hoc idem prohibuerunt etiam Presbyteris Secularibus,
ut illud *Provinciale Aquenſe anno* 1585. imò etiam
ſacris initiatis, & Beneficiatis Clericis *Concilium Pro-*
vinciale XI. Mediolanenſe ſub D. Carolo decret. 17.
ut refert Cabaſſut. *in notit. Concil. fol.* 66. Pellic. *cit.*
loc. quod eò magis procedere in Canonico Regula-
ri dicit; quia primi veniunt ſub nomine Regula-
rium, quando Conſtitutio Pontificia emanat ratione
Religionis, Navar. *conſ.* 5. *de ſtat. Monachorum*; Ita
etiam Abbates, quia agitur de ſtatu Religionis, cu-
jus Abbates membra ſunt; tamen ut dixi, præciſa ſpe-
ciali Conſtitutione, non video præceptum poſitivum
ſub mortali, præſertim circa Regulares non Mona-
chos, nam iſti tantùm, qui profitentur vitam ſoli-
tariam, videntur obſtringi prohibitione in citatis Ju-
ribus; Certum tamen eſt, quòd ſi Regulares bapti-
22 zarent, ut iis permiſſum eſt cum licentia Parochorum,
ut conciliando Textus *in Canon. Placuit* 8. 16. *qu.*
1. quo videtur vetitum, *& Can. doctos ibid.* quo vi-
detur permiſſum, declaratum fuit non licere, niſi
cum licentia Ordinarii *in Clem.* 1. *de privil.* & ſic
baptizando conſequenter habent Commatres, ſed in
hoc fiunt Miniſtri Sacramenti baptiſmi cum licentia
Epiſcopi, ex quo elicitur poſſe etiam eſſe compatres,
cum licentia Superioris, quatenus in regula aliud non
ſtatuatur.

Sed hìc referendum puto dubium reſolutum anno
23 1688. in Sac. Congregatione Concilii, an ut co-
gnatio ſpiritualis hæc contrahatur, neceſſe ſit levari
puerum à manibus baptizantis per Compatrem, &
dubitandi locum dedit doctrinam Caponi *contr.* 28.
qui conſultus pro veritate, negativè reſolvit, tamen
ſingularis fuit vita ejus doctrina, quæ confundit ca-
ſum, quod ad contrahendam cognitionem ſpiritualem
in baptiſmo ſatis non ſit, quod Patrinus poſt Sacra-
mentum miniſtratum ſuſcipiat infantem è manu alte-
rius, quàm baptizantis, ut firmant DD. ab ipſo alle-
gati, tamen iſta ſuſceptio infantis de manu, non eſt
præciſè neceſſaria, ſed ſufficit quod Patrinus infantem
teneat, vel ſaltem etiam tantùm tangat, ut habetur
ex Sacro Concilio Tridentino ſeſſ. 24. *de reformat. cap.*
2. ibi: *Quod ſi alii, ultra deſignatos baptizatum teti-*
gerint, cognationem Spiritualem nullatenus contra-
hunt, & ita docent DD. etiam citati ab ipſo, *Capo-*
ne, Gloſſ. *in cap. quamvis non plures ver. idem de co-*
gn. ſpirit. in 6. Sotus *in* 4. *ſentent. diſt.* 42. *qu.* 1. *artic.*
2. *verſ. contrahitur* Barboſ. *ad cit. locum Concilii n.* 32.
ad 37. Pont. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 39. *num.* 4. Tancred.
eodem tract. lib. 7. *diſp.* 56. Sanchez *eod. lib.* 7. *diſp.* 56.
n. 4. *& ſeqq.* Gobat *Theolog. experiment. tr.* 2. *caſ.* 17. *nu.*
358. Leander *oper. moral. tom.* 1. *tr.* 2. *q.* 23.

Huic doctrinæ famulatur uſus communis, cùm vel
nunquam, vel rarò Patrini infantem recipiant è ma-
nu baptizantis, & Forſan antiquus mos erat tempo-
te, quo baptiſmus non fiebat per effuſionem aquæ, 24
ſed per immerſionem, ut dixi ſupra, in quo caſu pa-
trinus è Sacro ſonte, vel è manu baptizantis infan-
tem levabat, levatorque dicebatur, ut optimè diſtin-
guendo, docuit D. Antoninus *in Sum. par.* 3. *tit.* 1. §.
15. *verſ. Sed diligenter adverte*, & ita reſolvit affir-
mativè ad dubium prædictum, ſcilicet contrahere co-
gnationem ſpiritualem *Sac. Congregatio Concilii die*
18. *Decembris* 1688. in dubio cognationis Spiritua-
lis.

S E C T I O III.

De pluribus quoad Religioſam paupertatem.

S U M M A R I U M.

1 *Paupertas voluntaria quàm ſit commendabilis.*

2 *Refertur hæreſis aſſerentium, non poſſe perſonas Sacras habere aliquid proprii.*

3 *Improbatur hæreſis dicentium, paupertatem Religioſam adverſarii præceptis, & exemplo Chriſti Domini.*

4 *Nonnulli aſſerebant paupertatem habitualem eſſe laudabilem, actualem verò pernicioſam.*

5 *Lotherus, & alii irridebant votum paupertatis, tamquam vanum, & ſtultum.*

6 *Oſtenditur perfectio paupertatis ex verbis Chriſti.*

7 *Paupertas Apoſtolis à Chriſto fuit præcepta.*

8 *Futile eſt argumentum hæreticorum deſumptum ex eo, quòd Chriſtus habebat loculos.*

6 *Non ſubſiſtit, Apoſtolos fuiſſe pauperes, quia locum ſtabilem non habebant.*

10 *Paupertas non eſt impedimento majori perfectioni vitæ ſpiritualis.*

11 *Paupertas in particulari eſt unum ex conſtitutivis ſtatus Religioſi.*

12 *Paupertas in communi non eſt contraria voto paupertatis, nec antiqui Monachi eam ſervarunt.*

13 *Religiones mendicantes ſervant paupertatem in communi.*

Licèt Paupertas apud mundum, tam fœda ſit, imò,
& tyranna, ut hominem penè capite minuat;
in Religione tamen, ubi à voluntate, non à neceſſita- 1
te ortum ducit, tam pulchra, & divina res eſt, ut
carnem ferè in ſpiritum mutet; Pertinet enim Religio-
ſa Paupertas ad virtutem temperantiæ, quæ moderati-
va eſt concupiſcibili; quam ſi tollas ab homine, vix
eſt quòd à Spiritu differat.

At

At nihilominus non defuierunt ex illis, qui, & Cœ-
lum ipſum ſuis obtrectationibus deturpantes, hanc et-
iam Religioſam paupertatem variis linguæ torturis di-
vexaverunt. Et, ut hæreticos illos omittam, quibus
tam undequaque Paupertas ablandiebatur, ut etiam
Epiſcopis, imò & Sacerdotibus omnibus non licere
2 proprium habere, ſed de eleemoſyonis vivere debere
contenderent, ut de Arnaldiſtis narrat Otho Friſingen-
ſis *lib. 2. cap.* 20. Pancirola *lib. 2. variarum cap.* 178.
Baro. *anno* 1155. & de Vvaldenſibus, qui & Paupe-
res de Lugduno, & Fratitelli appellantur, referunt
Æneas Sylvius *de origine Bohemorum cap.* 35. Trithe-
mius *in Chron. anno* 1170.

Fuerunt & alii, qui in aliud inſaniæ extremum in-
cidentes, obtenderunt, Paupertatem, quæ volunta-
riè pro Chriſto ſumitur, non ſolùm perfectionis ali-
3 cujus notam non addere, imò & eſſe ſaluti ſpiritua-
li noxiam, & Chriſti præceptis, & exemplo adver-
ſam; & ſic Religioſorum paupertatem divellere co-
nabantur.

Prima hujus erroris ſemina, quæ Romæ à Jovi-
niano projecta fuerunt, dum ajebat, omnes ſemel in
Chriſtos lotos ejuſdem meriti eſſe, & nullam eſſe me-
riti differentiam inter virginitatem, & matrimonium,
aut inter abſtinentiam, & ingluviem, foras deinde
prodierunt in Vigilantio, qui in reliquis Joviniani ſe-
ctator, addebat etiam ex eiſdem principiis, Pauperta-
tem voluntariè, pro Chirſto ſuſceptam, non eſſe divi-
tiis præferendam, ſed & longè inferiorem, cujus er-
ror per Impiorum ſucceſſionem transfuſus, devenit
deinde in Vvillelmum de S. Amore inſignem Ordi-
num Mendicantium hoſtem, qui ut refert Caſtro *lib.
2. verb. Paupertas heref.* 3. ajebat, paupertatem ha-
bitualem, ideſt in promptitudine animi eſſe licitam,
4 & neceſſariam, ſed actualem voluntariè aſſumptam,
eſſe malam, & animæ pernicioſam, & demum, re-
liquis omiſſis, in Lutherum, Melanctonem, alioſ-
que tranſacti ſeculi hæreticos, qui dicebant, ſuper-
5 ſtitioſum eſſe, vovere Paupertatem, & vanum, ac
ſtultum eſſe, illam voluntariè aſumere propter cu-
ram temporalium abjiciendam, contra quos tamen
feliciter calamum, uſque ad eorum debellationem
ſtrinxerunt, priùs S. Hieronym. *contra Vigilant.* D.
Auguſt. *Epiſt.* 89. *&* 106. *Orioſienſ. libr. de inſtit. mo-
naſtic.* Cyprian. *lib. de lapſ.* D. Thomas *in opuſcul. con-
tra impugnant. Religion. c.* 6. D. Bonaventura *in Apo-
logia Mendicant.* & deinde Bellarmin. *tom.* 1. *contro-
verſ. lib. 2. de monach.* Thomas Vvaldecſ. *de antiq. fi-
dei doctrin. lib. 4. tom.* 2.

Quorum damnato caligo, ut clarè agnoſcatur,
6 ſufficit, ſi cum D. Thom. *in dicto ſuo Opuſcul.* 19.
c. 6. conſideretur ſententia illa Salvatoris noſtri *Mat-
th.* 19. *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia &c.*
Ergo non habitualis, ut dicebat Vvillelmus, ſed actua-
lis paupertas ad Evangelicam perfectionem pertinet;
nec ideò ſtulta, aut vana eſt, ut deſipiebat Luterus;
cùm à Chriſto nedum verbis, ſed etiam re, & exem-
plo comprobetur, unde Gloſs. *ſuper illud Matth.* 17.
vade ad mare, ait: *Dominus tanta Paupertatis fuit,
ut unde tributum ſolveret, non haberet*; quare etiam
arctiſſimam paupertatem, à ſuis Apoſtolis obſervari
7 præcipit *Matth.* 10. *nolite poſſidere aurum, neque ar-
gentum, neque pecuniam in Zonis veſtris, non peram
in via, neque duas Tunicas, neque Calceamenta, neque
virgam.*

Quis igitur, niſi ſtultiſſimus, tamquam noxium im-
pugnare audebit, quod Chriſtus præcipit, quod Chri-
ſto nos jungit, quod Chriſtum glorificat? Audiatur
Gregorius *homil. 8. 2. par. ſuper Ezechiel.* qui ſic ait:
*Cum quis ſuum aliquid Deo vovet, & aliquid non
vovet, Sacrificium eſt, cum verò omne quod habet,
omne quod vivit, omne quod ſapit omnipotenti Deo
vovit, holocauſtum eſt.* Conſtat autem, holocauſtum
digniſſimum fuiſſe Sacrificium, quo Deus maximè pro-
pitius reddebatur, ergo perfectiſſimum opus eſt omnia
ſua propter Deum dimittere.

Hinc omnia, quæ ab hæreticis opponuntur, calum-
nioſas verſutias eſſe, ſine ulla difficultate dignoſcitur;
Quia enim primò dicunt paupertatem repugnare Ju-
ri divino, juxta illud præceptum ex *capit.* 15. *Deu-
teron.* ubi ait Dominus: *Egenus, & mendicus non
erit inter vos.* Confirmantes hoc Chriſti Domini
exemplo, qui loculos habuiſſe aſſerunt Judæ commiſ-
ſos, in quibus recondebantur oblata, ut habetur *Jo.* 12.
6. *& loculos habens, ea, quæ mittebantur, portabat.*

Reſpondetur ex Thoma Vvaldens. *lib. 4. de antiquis.
Fidei tom.* 2. in illis verbis *Deuteronom.* non conti-
neri prohibitionem Paupertatis, ſed pollicitationem
divitiarum factam Judæis, ſi divinam legem ſervaſ-
ſent; Ex eo verò, quod Chriſtum loculos habuiſſe
legatur, nihil aliud docere voluit, niſi quod, ut ait 8
D. Auguſtin. *in Joan. homil.* 50. quod ejus Eccleſia
loculos habitura erat, & quod non eſſe peccatum lo-
culos habere, ut ſtultè aſſerebant Manichæi, condem-
nantes Eccleſiæ Univerſalis ſtatum, propter rerum
temporalium poſſeſſionem, ut notat etiam D. Bona-
vent. *in Apolog. paup.*

Cæterùm ex eis loculis, quos Chriſtus habebat,
non ſublevabat propriam paupertatem, ſed eorum
omnia in uſus pauperum convertebat, ut ait Gloſſ.
ſuper illud Joann. 12. *Cui Angeli miniſtrabant, lo-
culos habet in ſumptus Pauperum condeſcendens infir-
mis*, & ſuper illud *Pſalm.* 103. *Producens fœnum Ju-
mentis*: dicit etiam Gloſſ. *Dominus loculos habuit in
uſus eorum, qui cum ipſo erant, & ſuos perſonam in-
firmorum magis ſuſcipiens*; de qua re vide *fuſius* D.
Bonaventur. *in opuſcul. de Pauper. Chriſt.* & D. Th.
in dicto opuſcul. 19. *c.* 6.

Quod verò ſecundò ſupponunt ad evertendam Pau-
pertatem ſaltem in communi, quod ſi Apoſtoli, uni 9
loco fuiſſent adſtricti, uti nunc ſunt Religioſorum
Monaſteria, proculdubio ſtabiles, & certos redditus
acceptaſſet; Falſiſſima detegitur eorum ſuppoſitio,
tum ex ipſius Capitis Chriſti exemplo, qui uni lo-
co Judææ adſtrictus, nunquam ſtabiles, & certos
redditus acceptavit, ergo nec etiam acceptaſſent A-
poſtoli; tum ſecundò, quia primi Chriſtiani Hiero-
ſolymis in unum coadunati, tamen poſſeſſiones in
communi non habebant, ut docet Div. Thomas *in
opuſcul.* 17. *capit.* 15. & D. Bonaventura *in Apolog.
Pauper.* tum denique tertiò quia Apoſtoli paupertatem
ſuam voto firmarunt, ut docent communiter Theologi,
hoc autem votum fuiſſe nedum paupertatis in particula-
ri, verùm etiam in communi probatur ex verbis Div.
Thom. 2. 2. *q.* 88. *art.* 4. *ad tertium*, ubi ait: *Apoſtoli
intelliguntur voviſſe pertinentia ad perfectionis ſtatum,
quando Chriſtum, relictis omnibus, ſunt ſecuti*: Cùm
igitur ad perfectionis ſtatum pertineat non ſolùm pau-
pertas in particulari, ſed etiam in communi, ergo A-
poſtoli, etiam paupertatem in communi voverunt.

Quod autem tertiò, aſſerunt, quod Religioſa Pau-
pertas in communi, ſit impeditiva majoris boni, tum
quia pro victu quærendo, magnas induceret tempo-
rales ſolicitudines Evangelicæ perfectioni advertantes;
tum quia egentes non auderent aliorum vitia ſuis præ-
dicationibus objurgare, ne animos benefactorum à
ſe alienarent, imò potius in adulatores connive-
rent.

Reſpondetur, longè majoris ſolicitudinis eſſe in bo- 10
nis quærendis, colendis, & conſervandis curam im-
pendere, quàm ſimplicem victum acquirere; enim
ait Div. Auguſt. *libr. 2. ſermon. Domini in monte. Quæ-
rentibus regnum Dei non debet eſſe ſolicitudo, ne ne-
ceſſaria deſint.* Nec qui pro Deo omnia ſua relinquunt,
timor eſt, ut malorum vitiis, pro exiguo victu ablan-
diantur, liberè enim prædicantes, ſi in malorum in-
currant odium, gratiam certè bonorum habebunt, &
ſic præ timore deficientiæ victus, non trepidabunt;
Quis enim, ut ait D. Chriſoſtomus *in cap.* 16. *Epiſtol.
ad Roman. impium tyrannum Herodem increpavit,
niſi pauper ille, & inops. qui neque lectum, neque
menſam, neque victum habebat Joannes? Quis impium
& prævaricatorem Achab, niſi Magnus Elias, qui ni-
hil præter melotam poſſidebat?*

Statu-

11 Statuta igitur hac Religioſæ paupertatis excelſiſſima perfectione; adnotare oportet, dupliciter illam conſiderari poſſe, aut in particulari, aut in communi; Prior nedum ad perfectionem, ſed ad eſſentiam Religionis omninò pertinet; non enim dari poteſt ſtatus Religioſus, niſi ſimul, & copulativè conſtituatur à tribus Religionis votis, obedientia, nimirum, caſtitate, & paupertate, ut habetur *in cap. cum ad Monaſterium 6. de ſtat. Monach. & in Clement. exivi de verb. ſignific. in 6. & Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 1. de regul.* & concludunt communiter Theologi cum Div. Thoma *in 2. 2. q. 186. art. 7.* Scoto *in 4. Sent. diſtinct. 38.* Sanchez *l. 5. moral. cap. 1. n. 18.* Portell. *verb. religioſus, n. 1.* Paſſer. *de ſtat. homin. q. 186. art. 7. n. 3. cum ſeqq.*

12 Poſterior, ideſt Paupertas in communi, cùm non ad eſſentiam, ſed ſolùm ad melius eſſe pertineat, non omnibus Religionibus, eſt communis; ut patet ſignanter in omnibus Ordinibus Monachorum, in quibus, antiqui illi, & Sanctiſſimi Fundatores, Baſilius, Auguſtinus, Benedictus, Bruno, Bernardus, & alii, certos ſuis Religioſis permiſerint redditus.

Religio enim, quantum eſt de ſe, eſt capax dominii, & proprietatis, imò, & ipſum Jus naturale dictitat, ut ad Alumnos alliciendos, & conſervandos, media naturalia adhibeat, unde illos alere & conſervare poſſit; quod etiam nos Chriſtus ſuo exemplo docuit, qui ad informandam ſuam Eccleſiam, loculos habuit, ut dixit Venerabilis Beda *in Luce lib. 4. cap. 54. numer.* 12. non quidem, ut ajebant hæretici, ad improbandum Paupertatis ſtatum, ſed ad inopiam egentium ſublevandam; Et ideò Joannes XXII. *in Extravag. cum inter de verbor. ſignific.* decernit, illos eſſe hæreticos, qui aſſerunt Chriſtum, & ejus diſcipulos nihil habuiſſe, & tamen Chriſtus non obſtante, quod aliquod habuerit in communi, ſuit verus, & exactus Paupertatis obſervator, cùm de ſe dicat: *Ego verò egenus, & pauper ſum*, de quo mox diximus. Igitur Poſſeſſio bonorum in communi, nullatenus præjudicat voto Paupertatis, quod à ſingulis emittitur; non enim ipſum morale Communitatis Corpus, dictum votum emittit, ſed ſingulæ Perſonæ ſingillatim conſideratæ.

Hinc eſt, quod ſi ipſum Monaſterium in communi, aliquid donet, alienet, proiiciat, licèt contra Jus Canonicum, & Conſtitutiones Pontificias faciat, nihilominus votum Paupertatis non violat, ut docet Megall. *conſil.* 33. *n.* 14. *&* 15.

13 Verùm quia præfata communis paupertas, quantò tenaciùs vinculum, & anguſtiam, humanis affectibus & libertati conſtituit, tantò auguſtiorem aditum Cælo pandit; Hinc factum eſt, ut plures aliæ Religiones, Deo inſpirante, & Viris Sanctiſſimis operantibus, Eccleſiam, in eorum, & communi Paupertate, ſummoperè commendaverint; Et omnes ab eorum communi Paupertate nomenclaturam ſumentes, Religiones mendicantes appellantur, ut ſunt, Religio Minorum, & Capuccinorum, Prædicatorum, Carmelitarum, Servorum, & aliæ; Quarum nonnullæ dicuntur mendicantes ex eorum nativo inſtituto, aliæ, ex privilegio, ut latiùs dicam in ſequenti Sectione.

SECTIO IV.

De incapacitate Fratrum Minorum Divi Franciſci, & Capuccinorum acquirendi hæreditates, fideicommiſſa, donationes, & legata, ubi plura diſcutiuntur de privilegiis Reverendæ Fabricæ Sancti Petri de Urbe.

SUMMARIUM.

1 *Paupertas non aqualiter ſervatur ab omnibus Religionibus.*

2 *Mendicantes poſſident bona in communi, ex Indulto Apoſtolico.*

3 *Omnes Religiones, poſt Concilium ſunt capaces ſtabilium, & hereditatum.*

Sed excipiuntur Minores obſervantes, & Capuccini ibidem.

4 *Sub nomine Obſervantium veniunt quicumque Reformati.*

5 *Mobilia, qua detinentur ab obſervantibus, & Capuccinis ſunt in dominio Eccleſia Romana.*

6 *Iſti Fratres ſunt omninò incapaces hereditatum, & nn. ſeqq.*

7 *Idque procedit tàm in hereditate directa, quàm obliqua, vel minima quota hereditatis.*

8 *Qualitàs hereditaria non eſt ſeparabilis ab herede.*

9 *Neque ſunt capaces mobilium, ſi relinquantur titulo hereditario.*

10 *Nec poteſt eis legari in magna ſumma.*

11 *Poſſunt inſtitui in re certa, cum hac ſit loco legati.*

12 *Licet hereditas vendatur, adhuc ſunt ea incapaces.*

Hereditas non conſiſtit in bonis, ſed in Jure activo, & paſſivo ibidem.

13 *Eccleſia horum Fratrum ſunt res inſenſata, adeoque incapaces dominii.*

14 *Relicta ipſis Fratribus caducantur, ſed contrarium defenditur, n. 20.*

Relicta verò Eccleſiis ipſorum ſunt in dominio Romana Eccleſia, in cujus dominio ſunt ipſa Eccleſia ibidem, & nn. ſeqq.

15 *Non poſſunt comparere in judicio, ſine licentia Sedis Apoſtolica.*

16 *Syndici ipſorum agunt nomine Sedis Apoſtolica.*

17 *Relicta ipſorum Eccleſia ſunt in Dominio Eccleſia Romana, & hoc eſt conſonum voluntati diſponentium.*

18 *Et quod applicentur Reverenda Fabrica S. Petri.*

19 *Adducuntur privilegia ejuſdem Rev. Fabrica in hoc.*

20 *Hareditates relicta fratribus, vel eorum Eccleſia, acquiruntur Eccleſia Romana.*

21 *Secus verò ſi inſtitutio ſit facta cum pacto devolutivo, vel adſit ſubſtitutus, vel non verificetur conditio, ſub qua eſt facta vocatio.*

22 *Inſtitutio alicujus Fratris præſumitur facta intuitu illius, & tunc ſit locus cohæredi, vel venienti ab inteſtato.*

23 *Idem eſt ſi teſtator voluit acquiri eorum Eccleſia, & non alteri.*

24 *Nec poſſunt inſtitui cum conditione, ut bona vendantur.*

25 *Sunt etiam incapaces legati annui.*

26 *Poſſunt dicti Fratres componere cum heredibus quoad legata, non quoad hereditates.*

27 *In relictis, quorum ipſi ſunt incapaces, an heredes obligentur in conſcientia, & quod poſſint recipere aliquid loco eleemoſyna pro una vice.*

28 *Nec poſſunt acquirere ſtabilia titulo particulari, etiamſi ſit injunctum onus Miſſarum, & n. ſeqq.*

29 *Stabilia retinere ſub nomine Syndici neque eis permittitur.*

30 *Cenſus annui, loca montium, & alia qua ſunt loco ſtabilium eis prohibentur.*

31 *Sunt tamen capaces relicti ſtabilium, ſi id fiat modo licite.*

32 *Mobilia eis legata, vel donata poſſunt recipere ab heredibus ad inſtar eleemoſyna.*

33 *Quod non procedit ſi relictum dirigatur in ipſos Fratres, vel ſit magna quantitatis.*

34 *Adducuntur in hoc reſolutiones Sacra Congregationis.*

35 *Subſtinentur relicta, etiam magna quantitatis, ſi fiant pro fabrica, vel libraria.*

36 *Non*

36 *Non ſubſtinentur legata annua facta pro urgentiis perſonalibus ipſorum.*
Etiamſi ſint legata fiduciaria, ibid.
37 *Non caducantur legata annua, quæ non ſunt ultra decennium.*
38 *Fratres an poſſint cogere heredes pro legatis factis infirmariæ?*
Aliqui affirmant, & quare, ibid.
39 *Alii dicunt poſſe ſolum fratres implorare in hoc officium Judicis contra heredes, & numer. ſeq.*
40 *Annua legata nullimodè poſſideri poſſunt ab his Fratribus.*
Adducitur dec. Rotæ in Turritana, ibidem.
41 *Inſinuatur modus, quo Fratres poſſunt acquirere annuas præſtationes per modum eleemoſynæ.*
Afferuntur decreta Sac. Congreg. ibid.
42 *Referuntur decreta generalia ſuper capacitate iſtorum Fratrum in legatis ſine onere.*
43 *Adducitur particula Capituli Generalis dictorum Fratrum in hac materia.*
Ubi etiam ponitur forma proteſtationis D. Bonaventuræ à Fratribus facienda, & modus petendi.
44 *Quomodò procedatur in caſu alicujus Voti facti ad favorem dictorum fratrum.*
45 *Explicantur deciſiones* Turritana, *apud Piton.*
46 *Commentatur forma proteſtationis emittendæ ſupra adducta, & explicantur in hoc plura, & n. ſeqq.*
47 *Explicatur Breve S. M. Urbani VIII. conceſſum Fratribus iſtis Provinciæ Turoniæ.*
48 *Officium Judicis quando detur, & quid differat ab actione.*
Non poteſt implorari ab iſtis Fratribus in hac materia.
49 *Quomodo ſint, vel non capaces iſti Fratres Minores legatorum annuorum, cum onere Miſſarum, ſeu Anniverſariorum, latè explicatur.*
50 *Quomodo hujuſmodi legata debeant adimpleri, & poſſint heredes cogi, & n. ſeqq.*
Ubi adducuntur decreta Sac. Congreg.
51 *Quando in hoc intrent facultates Reverendæ Fabricæ S. Petri, & n. antecedenti.*
52 *Dicta legata, an ſint caduca, vel non?*
53 *Quomodo poſſint Fratres recipere dicta legata, & an Fabrica S. Petri poſſit extinguere capitale tranſigendo?*
54 *Declarantur non procedere prædicta circa hereditates, & legata directa in Fratres.*
55 *Quid dicendum quoad legata pro oleo lampadis, & aliis ad cultum divinum?*

PLURA, quæ ſparſim à DD. & in Conſtitutionibus ſequentibus, dicuntur circa acquiſitionem, & poſſeſſionem bonorum Fratrum Minorum D. Franciſci, necnon Capuccinorum, ſimul colligere conſtitui, ut materia ſatis involuta Lectori planior reddatur; cùmque R. Fabrica S. Petri quoad relicta prædictis Minoribus, & Capuccinis quædam habeat privilegia, ideò de his etiam commodè agendum duxi.

1 Paupertatem, etſi omnes Religiones ſervare ſtudeant,
cùm illam contineat votum ſubſtantiale cujuſcumque
Religionis; tamen non omnes eamdem in ſupremo
gradu profitentur, tàm in communi, quàm in particulari:
aliquæ enim Religiones ex earum inſtituto bona
in communi poſſidere non prohibentur: aliquæ
ex Apoſtolicis indultis, vel confirmationibus Conſti-
2 tutionum poſſeſſionem in communi adeptæ ſunt, ut
de Dominicanis, ac quibuſdam aliis, quales dicuntur
Mendicantes, dixerunt Paſſerin. *de ſtatu homin. tom. 3. quæſt.* 188. *artic. 1. numer.* 28. Fagnan. *cap. nimis prava, num. 18. cum ſequent. de Exceſs. Prælat.* itaut ex indulto Apoſtolico etiam capacitatem ſuccedendi hæreditatibus ex perſona Fratrum, & recipiendi quæcumque relicta obtinuerint. Sed poſt Concilium Tridentinum lex certa præfinita fuit, ut omnes
Religiones capaces ſint tàm poſſeſſionis bonorum 3
Stabilium, quàm hæreditatis, & relictorum in communi, præter Fratres Minores S. Franciſci de Obſervantia nuncupatos, & Capuccinos, ut *in Seſs. 25. cap. 4. de Reformation.* reſervata tamen obſervantia paupertatis neceſſariæ, ut dixi, pro conſtitutivo Religionis in particulari cuicumque Religioni, quod etiam procedit in Monialibus; Sed quoad Patres Societatis Jeſu, & Theatinos, aliquis modus ſpecialis in bonorum acquiſitione præſcriptus videtur in eorum Conſtitutionibus, de quibus ſuo loco.

Diſpoſitio prædicta Conciliaris, illud quod priùs
erat ſpeciale indultum ad omnes etiam Mendicantes
tàm veros, quàm privilegiatos prorogavit, exceptis
dictis Minoribus de Obſervantia, & Capuccinis, & 4
ſub primis veniunt etiam Reformati, ſeu Recollecti, de qua Conciliari diſpoſitione egit *loc. cit.* Fagn. Card. de Luca *de reg. diſc. 35. & ad S. C. T. diſc.* 35. ubi de differentia incapacitatis Minorum, & magis rigoroſa Capuccinorum, ſeù Reformatorum, itaut non recipiant legata perpetua, neque cum aliquo, vel ſine onere, etiam pro Eccleſiis, & Sacriſtiis, aut pro Vino, Oleo pro lampadibus, aut pro quacumque re. Et pro Reformatis ſtatuit Urbanus VIII. *Conſtitut.* 274. §. 4. & de incapacitate Societatis Jeſu, & Theatinorum in pluribus Fagn. *cap. in præſentia n. 66. de probat.* Pignatel. *conſult. 16. tom.* 3. Rota *dec. 365. num. 9.* ubi de Fratribus Reformatis *par. 5. tom. 1. rec.* & Add. ad Burat. *dec. 756. n.* 13.

Fundatur enim diſpoſitio illa exceptuativa Concilii in hoc, quod iſti exceptuati obſervent in littera regulam D. Franciſci, in qua uti fundamentalis petra, adeſt alta paupertas; noluit proindè Concilium iſtam tollere, Regulam abrogando; imò inter iſtam D. Franciſci, etiam ante Concilium quoad alios Regulares, etſi paupertatem in communi ſervantes, dabatur aliqua differentia; ut conſiderat Gratian. *diſcept. 202. n. 36. & ſequent.*

Igitur quoad Fratres Minores de Obſervantia, & illis ſubalternatos, ſcilicet Reformatos, necnon Capuccinos, qui vivunt in arctiſſima paupertate, aliquo
permiſſo illis de Obſervantia, minori arctitudine in
Monaſteriis, mobilia, & pretioſa ornamenta Eccle-
ſiaſtica, eis permittuntur tantùm in uſu, retento do- 5
minio Juris, & proprietatis à Romana Eccleſia, ut *in cap. exiit. §. ad hæc de verb. ſignific. in 6.* Fagnan. *cit. cap. Nimis prava, num. 21. 22. & 25. & in Conſtitutione 6.* Leonis X. de qua ſuo loco dicam, reſtricta in hoc Commentario tractatione de incapacitate relictorum.

Agendo igitur primò quoad hæreditates, certam 6
eſſe incapacitatem iſtorum fratrum, ſtatuitur in *citato cap. exiit. §. cupientes de verb. ſignificatione in 6. & Clem. exivi eodem titulo*, Bartol. *in tractat. de Minorit. diſtinct. 3. cap.* 2. Federic. de Senis *conſ.* 12. Sanchez *lib. 7. Moral. cap. 26. num. 11. & in precept. decalog. lib. 7. cap. 28. num.* 58. Amoſtaz. *de cauſ. piis, lib. 4. cap. 3. num. 17. verſ. cæterum*, ubi plura ad hanc materiam, Fagn. *cap. in præſentia, num. 44. de prob. & cit. cap. nimis, prava num.* 23. Gabriel. *tit. de hæred. inſtit. concluſ. 1. à num. 1. lib.* 4. Barboſ. *cit. cap. exiit de verb. ſignif. num. 5. & ſequent.* Rota *dec. 456. num. 10. coram Merlin.* Buratt. *dec. 245. num. 15. & dec. 1219. n. 1. coram Emerix Jun.*

Iſta autem incapacitas eſt cujuſcumque juris univer-
ſalis, tàm per viam directæ inſtitutionis, quàm per 7
viam ſubſtitutionis, & fideicommiſſi; titulus enim ſucceſſionis univerſalis importat dominium rerum, quod omninò abeſſe debet, uti excluſivum paupertatis, ut docent in terminis, Amoſtaz. *cit. lib. 4. cap. 3. num.* 19. Fagnan. *cit. cap. nimis prava num.* 44. quia verba in *cit. cap. exivi* inducunt univerſalem negativam cujuſcumque ſucceſſionis, Sanchez *ad prec. decal. libr. 7. cap. 25. n. 6.* Barb. *cit. Clem. exivi n. 9.* Fagn. *cit. n. 44. & 45.*

Quod procedit etiamſi iſti fratres fuiſſent inſti-

tuti

tuti in certa quota hæreditatis, quia ſemper conſide-
8 ratur titulus univerſalis repugnans eorum incapacita-
ti; hæres enim etiamſi ſit talis in unica uncia, vel
minima quota hæreditatis, ita jus hæreditarium acqui-
rit, cum aliquali rerum dominio, ut numquam ab eo
ſeparari poſſet, *l. & ſi ſine §. & quod ait, ff. de mino-
ribus*; ſivè enim hæres, hæreditatem per fideicommiſ-
ſum reſtituat, ſivè quoquo modo in alterum transfe-
rat, ſemper tamen remanet in eo qualitas, ſeù jus hæ-
reditarium, quod ſemel competit, *l. ei, qui ſolvende
ff. de heredibus inſtituen.* Hinc eruitur, ipſos neque in
certa quota eſſe capaces hæreditatis; idque etiam cla-
rè explicat *cit. Clement.* circa medium, ibi: *Quia enim
in ſucceſſionibus tranſit non ſolùm uſus rei, ſed & do-
minium ſuo tempore in heredes, declarande dicimus,
quod ſucceſſionum hujuſmodi, qua etiam ex ſui natura
indifferenter ad pecuniam, & etiam ad alia mobilia,
& immobilia ſe extendunt (conſiderata ſui puritate vo-
ti) nullatenus ſunt capaces, nec licet eis valorem he-
reditatum talium, vel tantùm earum partem, quod pra-
ſumi poſſet ſub modo, & forma legati ſibi dimitti face-
re.* En quomodo excludit quotam hæreditatis, etiam
ſub titulo legati relictam, unde quotieſcumque transfer-
tur jus univerſale, etſi ſit in totum, vel in quota hæredi-
9 tatis, vel contineat pecuniam, & mobilia tantùm,
ſemper adeſt incapacitas, quia per titulum hæredita-
tium retinetur dominium rei relictæ, Fagnan. *cit. cap.
nimis prava, num.* 33. & 34. & meliùs *num.* 37. benè
Rota *dec.* 456. *num.* 10. *coram Merlino*, ubi admitten-
10 do fieri poſſe legata de certa pecunia pro una vice præ-
ſtanda, addit, ne legati quantitas ſit ingens, & im-
moderata, ut indè videatur fieri in fraudem, hoc eſt re-
linqui hæreditatem, ſub nomine legati.

11 Nec obſtat, quod inſtitutis Fratribus in re certa,
obtinent relictum, quia ipſa inſtitutio habetur loco le-
gati, *l. prima, §. ſi ex fundo, ff. de hæred. inſtit.* Card.
de Luca *de fideicommiſſis diſc.* 108. *n.* 7. & quidquid ſit
circa hoc, ſi legatum fuerit cum modo licito factum,
certum eſt, quod tunc certa res dicitur legata; ſed
quando titulus univerſalis transfertur, vel in tota, vel
in certa quota, ſemper reſiſtit incapacitas dominii,
quod haberent fratres hæredes, etiam in certa portio-
12 ne, quamvis eam alienent; qualitas enim hæreditaria
non conſiſtit in quota, vel tota hæreditate, ſed in ju-
re univerſali activo, & paſſivo, quod tranſit in hære-
dem certæ quotæ, quod facit, ut ſemper dicerentur
Fratres habere qualitatem hæreditariam eorum oſſibus
infixam, itaut poſſent convenire, & conveniri, tene-
renturque ad plura eorum arctiſſimæ paupertati con-
traria, ut ſuperius dixi, & conſiderant Fagn. *cit. cap.
nimis prava n.* 34. & Barb. *cit. Clem. num.* 12. Nec mi-
nus refragantur quæcumque diſpenſationes elargitæ
ante Concilium, quibus per ipſummet Concilium
fuit derogatum neque poſteriores, quippè quæ uti
adverſantes Concilio in *cap.* 1. *ſeſſ.* 25. *de regul. & in
cap.* 3. *ejuſdem ſeſſ.* fuerunt redactæ ad terminos ejuſ-
dem Concilii per Bullas Pii V. & Gregorii XIII. hinc
præſervata remanſit diſpoſitio Conciliaris, Fagn. *cit.
numer.* 42.

Sed quid dicendum circa capacitatem eorum Ec-
clesiarum? Et in hoc non concordant DD. nam ſi
agatur de capacitate Eccleſiarum ipſorum fratrum,
13 non videtur admitti, cùm Eccleſia ſit quid inſenſa-
tum, nec capax dominii; ſi verò agatur de Eccleſia
Romana, nec quidem, cùm per *Extrav. ad Condito-
rem*, Papa ceſſerit omni dominio bonorum, quod for-
tè acquiſitum fuerit per dictos Fratres, Eccleſiæ Ro-
manæ, ut dicit Fagnan. *ad cit. cap. n.* 43. *& ſeq.* Barboſ.
cit. Extrav. n. 6. Sanch. *in decal. l.* 7. *c.* 25. *n.* 14. Ga-
briel. *l.* 5. *comm. opin. concl.* 1. §. 1. *tit. de hered. inſtit.*

14 Alii diſtinguunt, ut ſi inſtituantur ipſi fratres, ca-
ducetur legatum: Si verò Eccleſia, acquiratur Eccle-
ſiæ Romanæ, quia incapacitas fratrum non efficit,
ut acquiratur Eccleſiæ Univerſali ex medio Eccleſiæ
particularis, cui relinquitur hæreditas; Et verè Ec-
cleſiæ ipſæ fratrum, & uti Eccleſiæ, & uti dictorum
fratrum, ſunt ſub dominio Eccleſiæ Univerſalis, quam
repræſentat Romana; Equidem quotieſcumque in Ec-
cleſia adeſt Collegium, vel Rector, qui eam guber-
net, ſi ille non adſit, vel ſit incapax ratione ſui,
non implicat, ut nomine illius Eccleſiæ particularis
deſtitutæ ſubjecto capaci, acquiratur Epiſcopo, vel
Eccleſiæ Univerſali; & ulterius ſpecificè horum fra-
trum Eccleſiæ ſunt ſub proprietate Romanæ Eccle-
ſiæ, quia *cit. Extrav.* non loquitur de Eccleſiis, ſed
tantùm de bonis uſualibus fratrum, ne contraveniant
puritati Regulæ ſub ſpecioſo prætextu proprietatis re-
ſervatæ Sedi Apoſtolicæ, imò benè præſervat hujuſ-
modi jus Joannes Papa in dicta *Extravag.* verſus fi-
nem, ſtatuendo, quod non liceat dictis Fratribus com-
parere in judicio, niſi de Sedis Apoſtolicæ ſpeciali li- 15
centia, & ſic voluit compeſcere tantùm fratrum li-
centiam circa hoc; imò alii Summi Pontifices paſſim
hoc jus proprietatis firmarunt in Eccleſia Romana,
ut ſupra dixi, & ita docuerunt Barboſ. *cit. nu.* 6. San-
chez *cit. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 8. *num.* 15. *in fine*, Pelliz.
manual. regul. tom. 1. *tract.* 4. *de vot. regul. cap.* 2. *ſect.*
2. *num.* 103. & 105. & 110. *in fine*, Suarez *de Reli-
gione, l.* 7. *c.* 17. *num.* 28. Amoſtaz. *de cauſ. piis l.* 4. *c.*
3. *n.* 78. Card. de Luca *de regul. diſc.* 1. *n.* 113. & *diſc.*
35. *n.* 19. licèt non reſpondeat citatæ *Extravaganti ad
Conditorem*, Rota *dec.* 41. & *dec.* 93. poſt Roder. *de
ann. reddit. & deciſ.* 1219. *num.* 3. ubi quod ideò ſiunt 16
Syndici Apoſtolici, ut nomine Sedis Apoſtolicæ agant
coram Emerix jun.

Quod autem fuit traditum, ut relicta Eccleſiæ hu- 17
juſmodi Fratrum ſint ſub dominio Papæ, famulatur
voluntati diſponentis; ſi enim relinquat Eccleſiæ, in-
telligitur relinquere Deo, & pro anima, & ſic eo
modo, quo licitum eſt, debet haberi effectus dictæ
voluntatis, Card. de Luca *de regul. cit. diſc.* 35. *num.*
19. & *de fideicom. diſc.* 108. *in fine*, Maranta *reſp.* 41.
n. 116. Rota *dec.* 1326. *n.* 19. *cor. Emerix jun.* Imò talia
relicta applicari Reverendæ Fabricæ Sancti Petri, di- 18
xit *cit.* Rota ex decreto Urbani VIII. *deciſ. cit.* 1326.
num. 20. *coram Emerix*, & meminit Card. de Luca
diſc. 108. *de fideicommiſſis*, & adſunt privilegia clara
tàm pro hæreditatibus, quàm fideicommiſſis, & le-
gatis, juxta declarationes *S. C. anno* 1598. *in Compen.
Priv. B. M.* Veſpignani *fol.* 33. ibi: *Si autem ipſi Le-* 19
*gatarii, quibus à principio redditus, & bona hujuſmo-
di relicta ſunt ex Inſtituto, & obſervantia Regula,
talium relictorum incapaces erant, aut à principio qui-
dem capaces exiſtebant, ſed propter Regula mutatio-
nem, incapaces effecti ſunt, inhærendo dicta Fabrica
privilegiis, & declarationibus aliàs factis, præſertim
ſub die* 18. *Martii anni* 1589. *Declaramus, hujuſmodi,
que à principio perſonis incapacibus facta ſunt, ſivè ex
poſt facto incapaces ſunt reddita, non ad heredes gra-
vatos, ſeù alios obligatos ſpectare, ſeù uti caduca ab eis
vindicari poſſe, ſed ad Fabricam ipſam, nedum in vim
inſtitutionis, ſed etiam ſubſtitutionis, & fideicommiſſi
tamquam incerta effecta ſpectaviſſe, & ſpectare, &
ſub privilegiis ipſius Fabrica comprehendi, prout etiam,
que fortè ex quacumque cauſa à Legatariis ipſis inca-
pacibus recuſata, & non acceptata fuerunt, ac recu-
ſantur, & non acceptantur.* Et *fol.* 71. in margine;
*Nota, quod hujuſmodi Decretum habet locum in annuis
legatis tantùm, in quibus proprietas remanet penes he-
redes, non autem in legatis, ſivè hereditatibus directè
in favorem Fratrum factis, ſivè relictis, quia hec nec
momento retinere poſſunt, juxta Tabulam, ſeu ordina-
tiones factas in generali Congr. Fratrum de Obſervan-
tia Regula impreſſas anno* 1628. *in Typographia Rev.
Camera, ubi neque ſub nomine Syndici exigere, vel poſ-
ſidere poſſunt.*

Tamen ego cenſeo, quod etiam in caſu, quo fue- 20
rint Fratres relicti hæredes, acquiratur hæreditas Ec-
cleſiæ Romanæ; nam vel utrumque debet negari,
vel utrumque concedi: Etenim Eccleſia ipſa eſt ma-
terialis, & ſic non eſt capax dominii, Fagn. *cit. cap.
in præſentia n.* 62. & ideò intrat jus Sedis Apoſtoli-
cæ, quia cenſetur relictum Deo, quod etiam verifi-
catur in Fratribus, quodque relictum ſi non ſit veri-

ficabile

Digitized by Google

ficabile in ipſis , non exinde ſit verificabile in eo ,
21 quod Papa vult converti in cauſam piam, & ita in-
definitè loquuntur dicta privilegia tàm de relictis Ec-
cleſiæ, quam fratribus, & ratio eſt, quia caducantur
relicta profana , non autem pro Deo, cùm iſta cen-
ſeantur data pro Deo, Guid. Pap. *dec.* 155. Hoc tan-
tum limitato , ſi adſit pactum reſolutivum in caſu ,
quo Fratribus ipſis relicta non acquirantur , vel ſub-
ſtitutus vocatur Marant. *cit. reſp.* 14. *n.* 116. Vel non
fuit factus caſus Vocationis loci pii vocati ſub aliqua con-
ditione, ut in *Romana domus*, in qua ſunt deciſiones
22 apud Card. de Luc. *cit. diſc.* 108. vel ſi inſtituatur hæ-
res Frater dicti Ordinis , quo caſu præſumptio eſt ,
ut relictum ſit ratione ſui, qui uti incapax , dat lo-
cum alteri venienti ab inteſtato ; & latè Fagn. *cit. c.
in præſentia*, *n.* 42. *de probationibus*, ut eſt caſus *dec.
6. par.* 2. *rec.* & ſic quatenus ex voluntate teſtatoris e-
liciatur, ut eis tantùm acquiratur, imò etiamſi elicia-
23 tur voluiſſe acquiri omninò eidem Eccleſiæ , tunc ca-
ducatur relictum ratione voluntatis , in quo Eccleſia
non eſt privilegiata, ut dixi in *Comment. ad Conſtit.*
10. *Innoc. III. ſect.* 3. *n.* 48. Lezan. *oper. mor. to.* 1. *verb.
legata n.* 6. Sanch. *cit. c.* 26. *n.* 18. quæ caducatio eſt ad
favorem venientium ab inteſtato , vel cohæredis ſe-
cundùm qualitatem teſtamenti , juxta quæ procedere
debent , quæ dicuntur acquiri alteri cohæredi , vel
ab inteſtato ſine aliquo onere, Fagn. *cit. n.* 42. Barb. *de
jur. Eccl. l.* 3. *c.* 27. *n.* 76. & diſtinxit Rota *dec.* 1326. *n.*
18. *& 19. coram Emerix jun.* & in caſu ſubſtituti , *S.
C. Concilii in Adiacen. legati* 24. *Maii* 1681. in quo
erat vocatum Capitulum , ubi non potuerat relictum
acquiri Fratribus; Ita in caſu *diſc.* Card. de Luc. 107.
de fideicom. ubi fuit vocata Eccleſia , ſeù Fratres, cum
conditione , ſi ſine filiis hæres deceſſerit, quia intrat
conſilium 21. Oldradi, etſi Card. de Luc. *diſc.* 108. *n.*
8. *& ſeq.* voluerit firmare, quod hujuſmodi caducatio-
nes reſultantes ex apicibus juris, non afficiant cauſam
piam, ſed verè contrarium dixerat in antecedenti ,
quod hujuſmodi caducationes non veniant ex aliqua
ſolemnitate Civili, cui Eccleſia non ſubiicitur, ſed à
voluntate teſtatoris, & ita decidit Rota *in iiſdem cau-
ſis relatis in cit. diſc.* 107. *&* 108.
24 Hujuſmodi incapacitas iſtorum Fratrum per mo-
dum inſtitutionis, procedit etiamſi relinquantur , ut
vendantur bona ; nam quidquid aliqui dixerint apud
Del Bene *de immun. cap.* 8. *dub.* 21. *ſect.* 25. *n.* 6. Con-
trarium tamen eſt veriùs, ut latè Fagn. *cit. c. nimis
prava à n.* 31. ubi materia benè exponitur Card. de
Luca *cit. diſc.* 35. *nu.* 13. *de regular.* aſſignando differen-
tiam iſtarum Religionum incapacium ab aliis, & li-
cèt ibi concludat contrarium, agebatur tamen de do-
natione, ad effectum conſtruendi Conventum , & ſic
de titulo acquiſitionis ſingularis ſub licito modo , de
quo mox infra, Barb. *cit. loco nu.* 12. *& de jur. Eccl.
lib.* 1. *c.* 43. *n.* 82. Sanch. *in decal. to.* 2. *lib.* 7. *cap.* 25.
num. 8. *& ſeq.* Thomas del Bene *cit. ſect.* 25. *num.* 6. A-
25 moſtaz. *cit. lib.* 4. *cap.* 3. *nu.* 28. Et in fortioribus ter-
minis legati annui , non eſſe eis permiſſum, latè fir-
mat Pignat. *to.* 3. *conſ.* 16. *per tot.* & apertè Gloſſa *in
cit. Clement.* §. *item, quod redditus*, ubi diſtinguit inter
hæreditatem, & legatum. Ratio eſt, quia *textus Cle-
mentinæ* eſt indefinitus pro nulla acquiſitione, titulo
univerſali ; nam ſemper hæres eſſet , etſi venderet ,
cùm illud ſit jus intellectuale infixum ſemper, quan-
do ſemel fuit, ut ſuperiùs dixi *num.* 8. Et licèt titulo
particulari permiſerit eis legata acquirere ſub modo
licito, titulo tamen univerſali omnes modos cum ver-
bo univerſali nullatenus excludit ; ut optimè explica-
vit Fagn. *cit. n.* 51. *c. nimis prava n.* 37. cui addere ſu-
perfluum eſt. Nec contrariatur decretum S. C. C. quod
refert Pignatell. *to.* 3. *n.* 3. *conſult.* 16. ibi : *S. C. Con-
cilii cenſuit tam legatum rerum immobilium factum
fratribus Ordinis Minorum de Obſervantia , quàm
inſtitutionem hæredis factam ſub modo licito , bona
nempè, ut vendantur, & pretium convertatur in ne-
ceſſitates Eccleſiæ, validam eſſe. Idemque eſſe ſi mo-
dus non fuiſſet adjectus, cum ſemper ſub modo licito
legatum , & relictum illis factum intelligatur* ; quia
inſtitutio , de qua in dicto decreto debet inteligi de
re certa , quæ parificatur legato , ut diſtinxit idem
Fagnan. *cit. cap. in præſentia n.* 32. *de probation.* & di-
xi *n.* 9. Neque ,alia interpretatio eſt admittenda , aliàs
nimium probaret , quia eſſent capaces quacumque
hæreditate , cùm decretum dicat cenſeri factum ſub
modo licito , quod verificari nequit, niſi in legato ,
cui pariformiter loquendo proceſſit Sacra Congrega-
tio cum inſtitutione, intelligendo in re certa, ut ob-
ſervat Fagnan. *cit. cap. nimis prava n.* 37. *verſ. & con-
firmatur*.

Nec obſtat *Bulla Clem. VII.* 15. *incip. Nuper* , qua
conceditur facultas iſtis Fratribus, ut poſſint compo- 26
nere cum hæredibus pro legatis , & Inſtitutionibus ,
quæ fiunt ipſis; quia Pontifex loquitur non de hære-
ditatibus, ſed de legatis , & quamvis verba faciat de
Inſtitutione, tamen hæc parificatur legatis præſtandis
ab hærede , & ſic de Inſtitutione in re certa , quæ
verè ab hærede præſtatur; imò ibi dicitur, quòd Fra-
tres non ſunt capaces ex regula, & quod hæredes ex
ſcrupulo velint illis dare, & cùm regulariter hæredi-
tates hujuſmodi, in quibus ipſi inſtituuntur , habean-
tur pro non ſcriptis , talis obligatio ſecundùm ali- 27
quos neque datur in foro conſcientiæ , Navarr. *conſ.*
14. *de teſt. lib.* 3. licèt contrarium teneant alii apud
Silveſt. *in Summa v. legatum n.* 4. & ideò Papa per-
miſit, ut unica ſolutione poſſent Fratres recipere ali-
quam eleemoſynam, non tamen approbando jus Fra-
trum in dictis legatis , ſeù Inſtitutionibus , quarum
ex regula non fiunt capaces . Verùm hoc ceſſat , ſi
verè indicatur legatum ſubſiſtere reſpectu Fabricæ S.
Petri, ubi viget , quia eſſet Jus pro Fabrica uti ſub-
ſtituta in caſu incapacitatis eorumdem, ut ſupra di-
xi, ſecus poſſent uti dicta conceſſione *Clementina* , re-
cepta tamen qualitate pecuniæ ſub modo licito , per
eos expendenda ſecundùm eorum paupertatem in ne-
ceſſitatibus , adeò ut non diſcedatur ab eorum Inſtitu-
to abdicativo cujuſcumque dominii.

Quoad verò acquiſitiones particulares ſtabilium , 28
etiam eis eſt prohibitum, ſivè per donationem , ſivè
per Codicillos, aut legata , ceſſiones , & alia , etiam
cum onere Miſſarum, aut aliis ſimilibus, Add. ad Bu-
ratt. *dec.* 756. *nu.* 15. *& ſeqq.* Nec obſtat Card. de Luca
diſc. 35. *per tot. & in fin. de regul.* quia ibi probat in
tali caſu legatum ſpectare ad dominium Eccleſiæ U-
niverſalis, & ſic ad Fabricam S. Petri , quod dicit li-
mitari , ſi agatur de Monaſterio conſtruendo , quod
intelligi debet , ut non caducetur legatum uti pium
factum pro Eccleſiæ conſtructione, vel intelligitur de
legato facto ſub modo licito , nempe ut ab hærede
vendatur , & præſtetur Fratribus pretium pro eorum
neceſſitatibus , Gloſſ. *cit. Clem.* §. *Item quod*, numquam
tamen poteſt permitti relictum ſtabilium penes fra-
tres pro Monaſterio conſtruendo , niſi in prædio re-
licto , quia permiſſum non eſt , neque per momen-
tum temporis acquirendi ſtabilia etiam per legata ,
Fagnan. *cit. cap. nimis prava* , *num.* 55. *&* 56. Adden.
ad Buratt. *deciſ. citat.* 756. *num.* 16. *dec.* 456. *num.* 10.
coram Merlino repetita *dec.* 365. *part.* 5. *recen.* & reſol-
vit Sac. Congreg. Concil. *die* 14. *Auguſti* 1659. Fra-
tres Conventus Aræcœli Urbis non eſſe capaces le-
gati ſtabilium etiam ſub onere miſſarum, & proinde
fuiſſe factum locum ſubſtitutioni PP. Conventualium
SS. duodecim Apoſtolorum, & idem cenſuit 4. *Junii*
1640. *in regeſt. fol.* 112. *& die* 27. *Martii* 1644. *regeſt.
fol.* 37. *& die* 27. *Januarii* 1652. *in regeſt. fol.* 211. *&
in Aeſina legati ſub die* 26. *Novemb.* 1692. *Sac. Congre-
gat. Fabricæ* cenſuit , Franciſcanos Obſervantes , qui
prætendebant retinere ſtabilia nomine Syndici , eſſe 29
incapaces ad ita retinendum confirmando duas ſen-
tentias conformes cum Clauſula , *ſine præjudicio* . Et
in Sac. Congreg. Conc. dum fuiſſet propoſitum dubium,
an facto legato ſcutorum mille pro miſſa perpetua di-
ctis Fratribus , poſſent iſti eam ſummam convertere
in fabricam , & in ſe accolare onus Miſſarum , fuit reſ-
ponſum *die* 15. *Novembr.* 1697. *Negativè* , quia ero-
gatio

Digitized by Google

gatio *dictorum ſcutorum* 1000. deberet fieri in ſtabili-
bus, quæ Fratres habere non poſſunt. *Et Sacr. Congreg.
Epiſcop.* declaravit ipſos non poſſe poſſidere cenſus, &
bona ſtabilia apud Emerix Jun. *dec.* 1219. *in princ.*

Quod etiam procedit circa Cenſus, annuos reddi-
tus, aliaque res, quæ loco ſtabilium habentur,
ut ſunt loca montium Urbis, Fagnan. *loc. cit.* ubi ex de-
30 creto Sac. Congregat. *num.* 56. Paſqualigo *de Sacriſ.
Miſſ. qu.* 1092. *& num.* 2. *& ſeqq. apud dec.* 1326. *n.* 9.
coram Emerix Jun. cit. Add. ad Buratt. *dec.* 756. *num.*
15. *& ſeqq.* Iſtæ enim res important certitudinem red-
ditus, quæ omninò repugnat eorum mendicitati, quia
hi Religioſi vivere debent oſtiatim petendo eleemoſy-
31 nam, & ea tantum valent legata, ſi fiant modo li-
cito, ut vendantur, & pecunia per hæredes detur Fra-
tribus.

Legatum verò mobilium, pecuniarum, frumenti,
Vini, & hujuſmodi ſpecierum valet, & licitè poteſt
32 ab iis recipi pro una vice; ſimiliter, ſi eadem bona
ſub eodem modo eis donentur, quia recipitur pecu-
nia ad inſtar eleemoſynæ manualis ab hæredibus,
aut donantibus, nec hoc repugnat eorum mendicita-
ti, cùm non ſe reddant tutos ſine neceſſitate mendi-
candi, ita tamen id procedit, ut donatio, ſeù lega-
tum fiat modo licito, nempè ut præſtatio fiat ab hæ-
rede; Secùs ſi legatum, vel donatio directa ſit in Fra-
33 tres, ex quo locando, vel vendendo, pecuniam ha-
berent, vel quod legatum ſit in magna quantitate,
itaut fraus fiat prædictæ mendicitati, & theſaurizent,
potiùs in hæreditate revera acquiſita, quàm in legato,
ac eleemoſyna Menoch. *conſ.* 114. *numer.* 41. *& ſeqq.*
Roder. *qu. Regul. tom.* 2. *qu.* 127. *art.* 1. Cordub. *ſuper
regula S. Franciſci, cap.* 6. *qu.* 8. Sanchez *cit. lib.* 7.
qu. 26. *à n.* 10. *ad* 19. *&* 28. & latè Rota *dec. cit.* 456.
coram Merlin. num. 9. *& ſeqq.* & Add. ad Buratt. *dec.*
756. qui tranſcribit adamuſſim benè tradita per Mer-
linum doctiſſimum quidem Virum, & ad rem adſunt
declarationes Sacr. Congreg. tempore Urbani VIII.
34 relatæ à Fagnan. *cit. cap. nimis prava num.* 47. ibi:

*Articulus I. An Fratres Minores tam de familia,
quam Reformati ſint capaces legatorum bonorum mobi-
lium, quæ unica ſolutione, ſeu præſtatione adimplentur;
tam in pecunia numerata, quam in aliis ſpeciebus?*

*Articulus II. An poſſint eadem legata in judicio,
aut extra exigere per ſeipſos, vel Syndicum Apoſto-
licum?*

*Articulus III. An Fabrica Sancti Petri liceat in hu-
juſmodi legatis ſe ingerere infrà annum, ex quo dies
legati ceſſit?*

Articulus IV. Et quid elapſo anno?

*Die 9. Septembris 1628. Sac. Congr. negotiis Fra-
trum Minorum S. Franciſci de Obſervantia à S. D.
N. præfecta reſpondit.*

*Ad I. Articulum. Fratres Minores tàm de fami-
lia, quàm Reformatos eſſe capaces legatorum bonorum
mobilium, quæ unica ſolutione, ſeù præſtatione adim-
plentur tàm in pecunia numerata, quam in aliis ſpecie-
ciebus, dummodo tamen hujuſmodi legata ſint in quan-
titate moderata, & non in fraudem paupertatis.*

*Ad II. Fratres quidem nec per ſeipſos, nec per in-
terpoſitam perſonam poſſe eadem legata in judicio exi-
gere, ſub Syndicum Sedis Apoſtolicæ tantùm judicis of-
ficium implorare, dummodo ſimiliter illa in moderata
ſint quantitate, & ſine ulla fraude paupertatis, & re-
ipſa erogentur in Fratrum neceſſitates. Extra judicium
verò ita demum legata hujuſmodi accipi poſſe à Fratri-
bus per ſeipſos, ſi in aliis ſpeciebus conſiſtant, & acci-
piantur in ea tantùm quantitate, quam vera, & immi-
nens eorum neceſſitas poſtulet; ſed ſuperfluam, aut pe-
cunias à Syndico tantùm poſſe accipi, dum tamen id
omne in Fratrum neceſſitates convertatur.*

*Ad III. Non licere Fabricæ S. Petri in hujuſmodi
legatis bonorum mobilium ſe ingerere infra annum, ex
quo dies legatis ceſſit.*

*Ad IV. Elapſo anno licere, ad præſcriptum ſuarum
facultatum.*

35 Legata verò pro Fabrica, & hujuſmodi valent, et-
ſi in ſumma conſiderabili, ſi tamen ſit adæquata pro
ſervitio rei; uti pro libraria, & hujuſmodi, ut de le-
gato ſcutorum quatuormille pro Fabrica Card. de Luc.
diſc. 25. *n.* 8. *de Parochis*, ad favorem Fratrum S. Fran-
ciſci ad Ripam Urbis, ubi adeſt deciſio Rotæ, ſup-
ponens dictam capacitatem, ſed tantùm diſputando
cum Parocho reſpectu quartæ prætenſæ funeralis, &
dixit idem Card. de Luca *de regul. diſc.* 35. *num.* 15.
& 16. & ad ſunt reſolutiones S. Congregat. apud Fa-
gnan. *cit. n.* 48.

Quoad legata verò annua, aut pecuniæ, aut ſpe-
ciei, putarem, quod etiamſi agatur de relictis Fra- 36
tribus ratione eorum victus, & urgentiis perſonali-
bus, vel de donationibus redituum in commodum
ipſorum Fratrum pro quotidiano victu, & veſtitu, ſu-
per his cadat prohibitio, quia debent in totum pen-
dere à Divina providentia, & recurrere ad amicos
ſpirituales, & ſibi providere ex incerta quæſtuatione,
in qua præcisè ſiſtit fundamentum eorum Regulæ *cit.
cap. exiit* §. *in alio*, *& Clem. exivi* §. *porro cum dictus
Sanctus*; nihil enim magis eorum paupertati repugnat,
quàm redditus annui certi, cùm importent continuum
dominium in poſſeſſoribus, unde ex hoc inter ſtabi-
lia connumerantur iſta annua legata, *Clem. exivi*, §.
cumque annui, ubi Gloſſ. Pignatel. *conſult.* 16. *tom.* 3.
per tot. ubi etiam in legato fiduciario annuo proce-
dere incapacitatem Add. ad Buratt. *cit. num.* 15. poſt
Merlin. *cit. dec.* 456. *n.* 15. ita tamen ut legatum, niſi
ſit ultra decennium non dicatur longum, & perpe- 37
tuum, in quo cadit ſecuritas continuationis victus,
& prohibitio, & plura in hoc declaravit *S. M. Ur-
banus VIII.* apud Fagnan. *cit. cap. nimis prava n.* 50. in
hunc, qui ſequitur modum.

*Articulus I. An Fratres Minores tàm Obſervan-
tes, quàm Reformati ſint capaces legatorum annuo-
rum ſine aliquo onere, aut modo adjecto, ſaltem ad ef-
fectum illa extinguendi, & pretium erogandi in uſus
fabricæ, vel ſacriſtiæ?*

*Articulus II. An ad hunc effectum poſſint eamdem
proprietatem in judicio petere per Syndicum Apoſtoli-
cum?*

*Articulus III. An poſſint illam convertere in uſus
fratrum?*

*Articulus IV. Et quid, ſi cœperint illorum annuas
præſtationes accipere?*

*Articulus V. An poſſint Fratres exigere judiciali-
ter annuas præſtationes eorumdem legatorum in vim
Martinianæ?*

*Articulus VI. Et quid poſt ultimum decretum S.
Congregationis hac de re editum?*

*Articulus VII. An Fratres teneantur proteſtari ſe
eſſe incapaces eorumdem legatorum:*

*Articulus VIII. An poſſint illas à ſpontè dantibus
accipere per ſe ipſos, vel per Syndicos Apoſtolicos?*

*Articulus IX. An heredes teneantur illorum præſta-
tiones Fratribus ſolvere in foro conſcientiæ?*

*Articulus X. An Fabrica S. Petri jus habeat ſibi
vendicandi horum legatorum proprietatem tàm elapſo
anno, quàm antea?*

*Articulus XI. Et quid de annuis præſtationibus de-
curſis, & non ſolutis?*

*Articulus Ultimus. An hæc omnia procedant, etiam
in legatis annuis ad modicum tempus?*

*Die 9. Septembris 1628. Sacra Congregatio negotiis
Fratrum Minorum S. Franciſci de Obſervantia à S. D.
N. præfecta ad ſingulos articulos ſuperius propoſitos ad
hunc modum reſpondit, videlicet.*

*Ad primum articulum: Fratres Minores tàm Obſer-
vantes, quam Reformatos non eſſe capaces legatorum
annuorum, quæ fiunt ſine aliquo onere, aut modo adje-
cto, niſi ad effectum illa extinquendi, ſeù illorum pro-
prietatem, & pretium convertendi in uſus fabricæ, vel
ſacriſtiæ.*

*Ad II. Non fratres ipſos, ſed Syndicum Apoſto-
licum tantùm poſſe eamdem proprietatem in judicio pe-
tere.*

Ad III. Poſſe convertere.

Ad

Ad IV. Si fratres cœperint illorum annuas præſtationes accipere, ne hinc fiat fraus paupertati, expedire, ut de cetere decernatur eo caſu non licere amplius fratribus eamdem proprietatem vendere, ac pretium in uſus fabricæ, vel ſacriſtiæ erogare: Ideòque agendum cum S. D. N.

Ad V. & VI. Fratres nullo modo poſſe in judicio exigere annuas eorumdem legatorum præſtationes.

Ad VII. Teneri.

Ad VIII. Poſſe illa per modum eleemoſynæ, & à ſpontè dantibus accipere, etiam per ſeipſos, ſi in aliis ſpeciebus conſiſtant, quod ſi in pecunia, nonniſi per Syndicum Apoſtolicum.

Ad IX. Non teneri.

Ad X. Fabricam S. Petri nullum jus habere vendicandi horum legatorum proprietatem, niſi elapſo anno, juxta ſuas facultates.

Ad XI. Similiter non habere jus vendicandi hujuſmodi annuas præſtationes, niſi ab anno decurſas.

Ad ult. Hæc omnia locum non habere in legatis infra decennium, ſed in his tantùm, quæ ſiunt ad decem annos, & ultra.

Sed quoad Fabricam, Sacriſtiam, vel Eccleſiam declarata ſunt infraſcripta.

Articulus I. An valeat legatum annui redditus factum fabricæ, ſacriſtiæ, vel Eccleſiæ fratrum Minorum tàm de familia, quàm ex Reformatione?

Articulus II. An liceat fratribus hujuſmodi legata in judicio exigere per eorum Procuratores, vel Syndicos Apoſtolicos.

Articulus III. An liceat eiſdem erogare prædicta legata in uſus fratrum; an verò illa omninò converti debeant in uſus à teſtatoribus præſcriptos?

Articulus IV. An fabricæ Sancti Petri liceat infra annum ſe ingerere in proprietate horum legatorum pro fabrica, vel ſacriſtia, tranſigendo cum hæredibus, aut aliàs de eadem proprietate diſponendo?

Articulus V. Et quid tranſacto anno?

Articulus VI. An liceat eidem fabricæ Sancti Petri ſe immiſcere præſtationibus, ſeu fructibus eorumdem legatorum ab anno decurſis, & non ſolutis.

Articulus VII. Et quid infra annum, ex quo ceſſit dies præſtationis?

Ad I. articulum. Valere legatum annui redditus factum Sacriſtiæ, vel fabricæ Eccleſiæ, vel Conventus fratrum Minorum tàm de familia, quàm de Reformatione, niſi adſit exceſſus in quantitate.

Ad II. Nec per ſeipſos, nec per alios licere fratribus in judicio exigere hujuſmodi legata, ſed Syndico Apoſtolico duntaxat.

Ad III. Non licere eadem annui reditus legata erogare in uſus fratrum, ſed illa omninè converti debere in uſus à teſtatoribus præſcriptos.

Ad IV. Fabricæ Sancti Petri non licere infra annum ſe ingerere in proprietate horum cum hæredibus tranſigendo, aut aliàs diſponendo de eadem proprietate.

Ad V. Itidem non licere.

Ad VI. & VII. Poſſe fabricam Sancti Petri ſe immiſcere in præſtationibus, ſeu fructibus eorumdem legatorum ab anno decurſis, & non ſolutis; non autem infra annum, ex quo dies præſtationis ceſſit.

Quid autem dicendum de legatis, pro infirmaria, an ſint valida, ut poſſint cogi hæredes ad ſolvendum per Fratres? Et aliqui affirmant Jo: Anan. *conſ.* 38
30. *num.* 3. *cum ſequent.* Rodriquez *qu. Regular. tom.* 2. *quæſt.* 126. *art.* 4 §. *ultim.* Diana *reſol. moral. par.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 33. Lantuſch. *in Theatr. regul. ver. legatum num.* 1. ubi ex mente Sacr. Congr. Card. de Luca *de regul. cit. diſc.* 35. *num.* 15. & Rota *dec.* 16. *num.* 5. *part.* 11. *recent.* ex ea ratione, quia tale legatum non eſt circa neceſſarium victum Fratrum, ſed circa infirmos, quibus non ita facilè conſulitur per ordinarias eleemoſynas, & *Sacr. Congreg. Concilii in Romana donationis apud cit. Lantuſc.* approbavit legatum pro pane albo miniſtrando infirmis, & in ſimili apud Nicol. *in Floſcul. ver. legatum*, & alias adducit in hoc reſolutiones Advocatus Piton. *poſt diſceptat.* 2. *tom.* 1.

Alii tamen negant, ut apud Fagnan. *cap. in præſentia n.* 56. *& ſequent. de probat.* Caſtropalaus *tom.* 3. *tract.* 15. *diſp.* 3. *punct.* 9. *num.* 19. Torre *de pact. fut. ſucceſſ. lib.* 2. *cap.* 36. *num.* 81. Caſtill. *de alim. cap.* 5. *num.* 29. *& in Turritana eleemoſynarum, & legatorum dec.* 1219. *num.* 6. *coram Emerix Jun.* ubi de ſindonibus pro infirmis. Benè eſt verum, quod pro his conſequendis non competat actio, licèt poſſit impetrari officium Judicis, ut hæredes præſtent. 39

Verùm videtur verius, quod ſi agatur de annuo legato, non ſubſtineatur reſpectu fratrum, reſervata, ut dixi, facultate Fabricæ, ſtante ipſorum incapacitate; quia verè vertatur in neceſſitatibus perſonalibus fratrum, pro quibus omninò debent ſe exponere divinæ providentiæ, poſſuntque etiam cum eleemoſynis tali neceſſitati conſulere, aliàs ſi neceſſitas moralis ſufficeret pro poſſeſſione annui redditus, diceremus, quod in locis, ubi eleemoſynæ non ſunt faciles, etiam eſſet neceſſitas fratrum, & in iſtam ſententiam ivit Rot. *in eadem Turritana in dec.* 1326. *nu.* 4. *& ſequent.* recedendo à deciſis cum hoc temperamento, ut legatum non caducetur, utì pium, ſed poſſit Epiſcopus ex officio decernere, ut hæredes ſolvant, vel ipſis fratribus, vel aliis, nullo tamen neque judiciali, neque extrajudiciali impulſu fratrum, aut per eos, aut per Sindicum, neque implorato Judicis officio, quia hæredes tenentur, ad textum *in l. hereditas in fine ff. de petit. hered.* ibi: *Quamvis enim ſtricto jure nulla teneantur actione heredes ad monumentum faciendum, tamen principali, aut pontificali auctoritate compelluntur ad obſequium ſupremæ voluntatis*, & Epiſcopus eſt in eo caſu executor *cap. nos quidem de teſtamentis* nec ex eo quod reſpectu fratrum non datur actio, ex defectu eorum incapacitatis, tollitur obligatio reſpectu hæredis, quod intellige juxta dicta, niſi ſit locus Fabricæ S. Petri, vel etiam caducetur legatum, ſi voluntas teſtatoris ſit talis. 40

Ita poſſunt Fratres recipere dictam annuam præſtationem per modum eleemoſynæ facta proteſtatione, modo quo infra dicam, nullum ſibi jus vindicare, ut proſequitur *citat. dec.* 1326. *cor. Emerix* & nuperrimè declaravit *Sac. Congr. Concilii in Salernitana eleemoſynarum, ſeù legatorum ſub die* 14. *Junii* 1704. quæ reſolvit: *Obſerventur decreta Sac. Congregat. Fabricæ ſub die* 14. *Februarii* 1633. & in *Faventina legatorum. Primo, an Monaſterium Monialium teneatur ſubminiſtrare ſingulis annis libras centum Olei, &* 25. *Ceræ albæ pro uſu Eccleſiæ fratrum Capuccinorum? Secundò, an ſimiliter teneatur præſtare ſingulis hebdomadis ſupradictum ferculum bon.* 20. *pro ipſis Capuccinis? Sac. Congr. Concilii die* 2. *Martii* 1697. reſpondit *Ad primum affirmativè. Ad ſecundum, ſerventur decreta Congregationis Reverendæ fabricæ*, ſcilicet per modum eleemoſynæ tantùm. Nec prædictis contrariatur Rota *in citat. dec.* 16. quia ibi ſe fundavit in facultate Papæ, & Card. de Luca loquitur incidenter, & pro unica præſtatione etiam bonorum, ut vendantur, & convertantur in dictos uſus neceſſarios ultra victum, ut pro fabrica, libraria, &c. in quibus diurna mendicitas non ſufficit, ſecus in annuis redditibus; & quoad legata ſine onere, adſunt decreta Sacræ Congregat. tempore Urbani VIII. apud Fagnan. *cit. nu.* 50. ſupra relata. Hæc omnia, prout proteſtatio neceſſaria, quæ debet fieri, juxta monitum D. Bonaventuræ, approbantur à Capitulo Generali Minorum apud Fagnan. *cit. n.* 55. *in hunc modum.* 41 42

„ Cum his declarationibus conſentiunt alia decreta ab eadem Congregatione edita 14. Junii 1628. „ & die ſeq. publicata in Congregatione generali Fra„ trum Minorum de Obſervantia in præſentia D. Car„ dinalis Gypſii, quorum tenor talis eſt, videlicet.

„ SACRA CONGREGATIO à S. D. N. Fratrum „ Minorum de Obſervantia S. Franciſci Diſmontanæ fa„ miliæ conſultationibus præpoſita, volens quantum „ poteſt in Domino ipſorum poſtulato ſatisfacere

circa

Digitized by Google

„ circa Novitios ad habitum, & profeſſionem admittendos; Sanctitate ſua approbante, cenſuit, tunc demum eſſe illis permittendum, ut Novitios, ut ſupra recipiant, cum conſtiterit ex ipſorum Conventibus eos ſubſtuliſſe abuſus omnes, qui Regulæ S. Franciſci Obſervantiæ adverſantur. Quod ubi præſtiterint, deſignanda erunt loca pro iiſdem Novitiis recipiendis, & præſcribendus recipiendorum numerus, & qualitas, & alia ad eorum inſtitutionem pertinentia: & prout unaquæque Provincia id exequetur, eidem receptionem hujuſmodi fore permittendam.

„ Abuſus verò, quibus eos propterea mederi oportebit, ſunt potiſſimum infraſcripti.

„ Ac primùm: abdicent à ſe, & eorum Conventibus non ſolum priſtina, ac bona omnia immobilia, quæ alicubi contra Regulæ puritatem, & declarationes fel. recor. Nicolai III. & Clem. V. extra, vel intra ſepta monaſteriorum detinent: ſed etiam cenſus perpetuos, & legata annua, ſuper quibus Sacra Congregatio præcipit obſervari decretum Congregationis generalis, Romæ habitæ die 17. Maii 1603. Cujus tenor talis eſt.

„ CUM ANNUOS REDDITUS, ſicut cætera bona immobilia nobis habere non liceat, ideò renovantes alia generalia ſtatuta, decernimus, quod Frater inducat perſonam aliquam ad eleemoſynam perpetuam Ordini noſtro exhibendam, nec exhibitam à quopiam vivente ſuſcipiat; & ſi aliqua talis nobis fuerit relicta, nullo modo in judicio exigatur: declarantes, quod ad perpetua legata petenda non poſſunt fratres recurrere, niſi humiliter, & per modum eleemoſynæ abſque allegatione alicujus debiti. Decernitur præterea, ac præcipitur per S. Obedientiam, quod quoties relinqui contingat aliqua legata perpetua aliquibus perſonis, & Hoſpitalibus, vel alicui Reipublicæ, & aliis domibus ea lege, quòd teneantur fratribus præſtare ſingulis annis certam eleemoſynam, ſivè omninò gratis, ſivè ut ipſi fratres dicant certa officia, & miſſas, quod Guardianus faciat proteſtationem ei, qui teſtatoris voluntatem adimplere tenetur, quod cùm ad illas eleemoſynas nullum jus habeant ex vi legati, non poſſunt obligari ad illa officia, & miſſas. Si tamen facta iſta proteſtatione, hæres ex ſua libera voluntate voluerit dare eleemoſynas illas, & committere fratribus dicta officia, & miſſas; tunc fratres tuta conſcientia poſſunt eleemoſynas hujuſmodi recipere. Quod totum, & multò fortius in relictis legatis ſingularibus fratribus ſimili modo faciendum eſſe decernimus. Inhibemus autem, ne Syndicus in ſua perſona hujuſmodi annuos redditus recipiat, diſtribuendos ipſis fratribus. Proteſtatio autem ſic fiat ſub ſigillo Conventus, videlicet: Nos Frater N. Guardianus, & Fratres Diſcreti hujus Conventus N. dicimus ad noſtram notitiam perveniſſe, quondam N. certam eleemoſynæ quantitatem Conventui huic diſtribuendam perpetuò, gratis, vel forſan pro aliquibus officiis, aut miſſis dicendis legaſſe. Cumque legata hujuſmodi, niſi per viam ſimplicis eleemoſynæ acceptare ex inſtituto ſancto noſtro, & jure nobis non liceat; ideò per præſentes liberè proteſtamur in Domino, quod legatum prædictum, tamquam illius incapaces ex vi legati recipere nolumus, nec intendimus. Si tamen hæres commiſſarius, aut legatarius ipſius teſtatoris, dictam quantitatem per viam ſimplicis eleemoſynæ omni obligatione, dominio, & proprietate penitus ceſſantibus, nobis liberè conferre voluerit, illam ſimpliciter accipiemus, & piæ teſtatoris voluntatis, quantum in nobis fuerit plenè, ac fideliter ſatisfaciemus. Hæc autem proteſtatio ſubſcripta per Guardianum, & Diſcretos Conventus dabitur illi, qui tenetur teſtatoris voluntatem implere, & eadem proteſtatio ſcribetur in libro Conventus, ut conſtare poſſit ſuccedentibus Guardianis, hanc Conſtitutionem fuiſſe ad plenum adimpletam.

„ Eſt autem hæc proteſtatio neceſſaria, ut optimè decernit D. Bonaventura hanc diſputans quæſtionem & ex Apoſtolicis declarationibus Regulæ noſtræ colligitur. Et ut omnibus ſit compertum id quod tantoperè eſt nobis neceſſarium; ipſam D. Bonaventuræ quæſtiunculam ex ſuo Apologetico deſumptam, hìc apponere de induſtria non gravabimur, quæ talis eſt, ut ſequitur.

„ CUM ASSERATIS vos ſecundùm Regulam, & profeſſionem veſtram nullos debere recipere proventus redditùum, ſeu poſſeſſiones, exceptis domibus, in quibus habitatis, videmini tranſgreſſores Regulæ veſtræ in eo, quod recipitis domos, vel areas non contiguas veſtris areis, in quibus habitatis; eodem enim modo ſi hoc licet, poteritis etiam vineas recipere, & agros, & manſos, & ſimilia quæque recipere; imò grancias, & villas, & caſtra, & terras, & oppida, & quæcumque fuerint vobis data; & ſic priſtina paupertas, & mendicitas, quam profeſſi eſtis, paulatim evaneſceret, & non eritis diſcipuli S. Franciſci, cùm non ſequamini veſtigia ejus, nec ejus Regulam teneatis: de domibus enim vobis, contiguis poteſt eſſe excuſabile, quod pro dilatanda area veſtra, illas quandoque recipiatis, ſed de aliis non, in quibus, homines alios pro cenſu locatis, quem procurator veſter loco veſtri exigit, & in uſus veſtros convertit de voluntate veſtra. Si qui in talibus incautè agunt, dolemus, & contradicimus, & prohibemus. Qualiter autem in hoc licitè agere poſſimus, advertè; & tunc non judicabis nos, ſi ſanè intelligis, tranſgreſſores. Proteſtamur nos ſecundum Regulam noſtram nil debere, ſeù velle poſſeſſionis, vel certorum redditùum recipere, vel habere; quia verò mendici ſumus, & pauperes, & quibus pro præſenti neceſſitate indigemus, ideò recipimus prout licet, ſivè pro ſolvendis debitis, vel aliis neceſſariis procurandis. Cùm ergo aliquis ex devotione vult nobis legare domum ſuam, vel aream non contiguam noſtræ manſioni, non recipimus eam per nos, nec per interpoſitam perſonam, ut noſtram, ſed ſi ille eam diſponit per alium quemcumque, ut ea vendita de pretio ejus provideatur nobis ex parte ſui in his, quibus tunc indigemus procurandis, vel ſolvendis debitis, acceptamus. Si autem ille timens, ne fortè ejus talis diſpoſitio per hæredes ſuos, vel alios in poſterum impediatur, & propter hoc præoccupat roborare illam ſigillo alicujus judicis, vel civium, vel alterius, &c. & ſic committit eam alicui amico ſuo, vel fratrum, qui conſervat, quod ipſe diſponit de domo tali, vel area, nil ad nos, cum de rebus ſuis poſſit ordinare, quod vult, nec locum talem, vel domum dicimus eſſe noſtram, cum nihil juris nos in ea proteſtemur habere. Similiter ſi aliquis diſponeret per amicum, vel alium quod de pretio, vel de proventibus illis, vel illis darentur fratribus tot panes quotidie, vel tantum eleemoſynæ ſingulis ſeptimanis, aut annis, non eſſemus propter hoc prædii, vel redditùum poſſeſſores; nam ſi me petente eleemoſynam, aliquis dives permittat, quod ſingulis annis velit dare fratribus duas tunicas, vel tantùm unam, vel ſingulis hebdomadis tot panes, & hoc committat officialibus ſuis, ut vice ſui iſta dent, etiam eo abſente, & hoc pro Fratribus recipiam, vel etiam ſi illi negligant dare, admonendo exigam, numquid propterea certos redditus habere dicendi ſumus? Cùm non ex jure, ſed ex gratia ſolùm talem eleemoſynam recipiamus, vel exigamus.

„ Etſi poſt obitum illius, uxor ejus, vel alii amici pro anima illius adhuc velint aliquo tempore talem nobis eleemoſynam per ſe, vel ex diſpoſitione illius largiri, poſſumus ſimiliter accipere ex tali gratia: ita quod quandocumque nollent amplius iſta dare, nihil peteremus ab eis quaſi ex debito, ſed more mendicorum recurremus ad domum clementis domini pro quotidiana eleemoſyna quamdiu illi placeret; ſed quando plus nollet, diſcedimus, ut cui gratias agentes de dato, & non murmurantes de negato. Hæc eſt vera, & pura vita mendicorum, quod datur ex gratia recipere, non ex jure. De cenſibus verò

„ domo-

„ domorum fratribus legatorum, nihil quærimus, ſicut nec de aliis redditibus. Si autem antequam vendantur, aliquem inde cenſum dare volunt hi, in quorum tunc poteſtate ſunt illæ domus, nihil juris habere in eo proteſtamur, ſed eleemoſynam ſpontè oblatam ſimpliciter recipimus, ſicut aliundè donatam. Quia verò Dominus docet nos cavere ab hominibus *Matth.* 10. & Apoſtolus, ab omni ſpecie mala abſtinere 1. *Theſſal.* 5. Ne putemur ab ignorantibus tranſgreſſores regulæ noſtræ, debemus apertè proteſtari, nihil nobis juris in talibus donationibus velle habere, ſicut tenetur ſuſpectus de fornicatione omnia illa cavere, ex quibus poſſet iſta ſuſpicio probabilis judicari. Hæc omnia Div. Bonaventura.

„ Sed quia in his, caſus ſolet aliquando evenire, quod annuus redditus ob temporis antiquitatem non comperiatur habere aliquem patronum, cui fieri habeat talis, ut ſupra, proteſtatio; decernimus quòd in tali caſu ſervetur ſtatutum Ordinis Minorum ſub Paulo II. contentum in Conſtitutionibus ſuper *cap.6. Reg. & §. Inhibemus*. Quod nimirum hujuſmodi redditus aſſignetur Rectoribus ſpiritualibus, aut temporalibus Collegiorum, aut Communitatum, Terrarum, aut Civitatum, qui tales eleemoſynas, ſivè fructus, vel redditus annuos nomine Eccleſiæ Romanæ, vel donantium ſine fratribus exigant, & recipiant, & fratribus ſivè aliis Sacerdotibus, quando fratres noluerint tales Miſſas, vel ſuffragia, juxta piam intentionem benefactorum in toto, vel in parte ſecundùm quantitatem talium obventionum interdicere faciant.

„ Item ſtatuitur, ut deinceps nulla inſtrumenta publica fiant à fratribus capitulariter congregatis, nec quocumque alio modo ſe habentibus, in quibus transferatur dominium, & proprietas alicujus Capellæ, ſivè ſepulturæ, cùm hoc omninò ſit contra Regulam, & noſtro repugnet inſtituto; nam quomodo aliquis dat quod non habet? Si tamen occaſio ſe obtulerit, in qua oporteat ſatisfacere devotæ fidelium voluntati, id fiat per modos noſtræ regulæ, & inſtituto congruentes. Eſt autem proteſtatio prædicta neceſſaria, ne, ut ait D. Bonaventura, ab ignorantibus noſtrum inſtitutum, regulæ noſtræ tranſgreſſores judicemur; Cujus Seraphici Doctoris ſententiam hîc inſerendam judicavimus, quatenus è medio tollatur abuſus ignorantiſſimorum aliquorum, qui exiſtimantes Charybdim fugere, in Scyllam inciderunt in favorem Ordinariorum, vel alicujus tertii, vel hæredis, renunciantes prædicta legata, quaſi non eſſet opus proprietatis, & dominii donare, ſicuti accipere, & ſumma dementia alienum renunciare.

„ De hujuſmodi autem bonis, ſeù illorum pretio, Generalis unà cum conſilio Guardiani, & diſcretorum Conventus in uſum Sacriſtiæ, Fabricæ Eccleſiæ, & Conventuum provideat, prout illorum neceſſitate perſpecta ſalubriter in Domino expedire arbitrabitur. Et de hac proviſione quamprimum ſacram hanc Congregationem fideliter certiorem faciat. Hanc verò bonorum abdicationem, & legatorum renunciationem fuiſſe executioni demandatam, conſtare debeat huic Sacræ Congregationis ex Generalis, vel Commiſſarii Generalis, & Ordinariorum atteſtationibus gratis, & abſque ullo Fratrum diſpendio concedendis.

„ Deinde à fratribus particularibus auferatur cujuſcumque rei proprietas, ſi quæ ſit, & omnia in communi redigantur ad Regulam *Sacr. Can. Apoſtolor. Conſtitut. & Sacr. Concil. Trident.* diſpoſitionem. Potiſſimum verò tollantur pecuniæ, & quamprimum inſumantur in veras, & communes ipſorum Conventuum neceſſitates; idque fiat à Syndicis Apoſtolicis tantùm, itaut nihil pecuniæ mediatè, vel immediatè ſuperſit in manibus, vel poteſtate fratrum, etiam Superiorum.

„ Ad hæc tollatur abuſus Aromatariarum, itaut de cætero illæ non retineantur, niſi ad uſum Monaſteriorum dumtaxat, nec liceat res illarum cuique vendere.

„ Prætereà nullo modo habeant in eorum Eccleſiis, vel Sacriſtiis, aut alibi cippos, & truncos ordinatos ad offerentium, ſeù donantium pecunias, nec capſulas pro eleemoſynis Miſſarum.

„ Ac demum Superiores Regulares invigilent, ut fratres communi menſa utantur, divina officia temporibus debitis recitent, vacent orationi mentali, & divinum cultum diligenter, exerceant, ac cætera impleant, ad quæ pro Regulæ obſervatione tenentur.

„ Hęc autem ſuperiùs expreſſa, fuiſſe ad effectum perducta, conſtare debebit eidem Sacr. Congregationi, ex atteſtationibus medio juramento Generalis, aut Commiſſarii Generalis, aut Viſitatorum, prævia diligenti informatione capta in viſitatione ſingulorum Conventuum cujuſque Provinciæ. Romæ 14. Junii 1628.

Ita in caſu, quo obſtringatur quis voto aliquid elar- 44
giendi his fratribus, licèt in conſcientia poſſit cogi à
Confeſſario Suarez *de Relig. tom.4. lib.4. cap.9. num.13.
verſ. addo* Sanchez *cit. cap.26. num.48. verſ. ſecundo*, &
num.49. verſ. nempè, & alii citati per D. Piton. *diſcept.
2. num.28. tom.1.* non tamen erit licitum Fratribus petere, niſi per eleemoſynam, ut benè expreſſit *Sac. Congr. Rever. Fabrica* apud Marant. *tom. 1. reſp. 41.* ibi: *per eoſdem fratres recipienda per eleemoſynam, non autem exigenda*, & quamvis mandet, ut non poſſint extingui à fabrica, id fuit actum, ne priventur poſſibili eleemoſyna futura, ut infra repetam.

Nec obſtant deducta pro fratribus in Rota in dicta 45
Turritana, quæ recollegit cum inſertione deciſionum
cit. D. Piton. *cit. diſcept.2.* quia vis eſt in eo, quod cùm ex eorum ſæpè dicta incapacitate, nequeant hi Fratres retinere redditus annuos, neque cum onere, ut latè firmant DD. citati, & præſertim *dec.456. n.7. cor. Merlino* ad omninò excludendum ab eis proprietatem, & dominium, tàm graviter à Regula vetitum, quo non exiſtente ceſſat in eis quælibet actio civilis, imò & imploratio
cujuſlibet Officii Judicis, quia imploraretur ad id, cujus 46
ipſi non ſunt capaces; Neque facit redditus illos accipi per viam eleemoſynæ; nam hujus qualitas cùm reſideat in ipſa voluntate dantis, vel non dantis, quæ ſi fuerit coacta, deſtruitur eſſentia eleemoſynæ; Hinc D. Bonaventura præſcribens modum fratribus eleemoſynæ petitionis ait: *pro quotidiana eleemoſyna quamdiù illi placeret, ſed quando plus nollet, abiremus vacui, gratias agentes de dato, & non murmurantes de negato*; quod nullo modo compatitur cum exactione, ut poſſit ad eorum inſtantiam, vel Syndici, cogi quis à Judice ad eleemoſynam præſtandam.

Breve autem tempore Urbani VIII. regiſtratum poſt 47
cit. Piton. *fol.* 34. fuit pro Provincia certa, nempè Turonienſi, ultra quod neque prædictis contrariatur quia permittit retinere annuos redditus percipiendos per modum eleemoſynæ; aliud enim eſt, quod poſſint Fratres recipere, ſi aliqoid detur; aliud, quod ſi non detur, poſſint petere, præterquam quod rogando, ut ait præfatus D. Bonaventura: *Nil petendo ab eis quaſi ex debito, ſed more mendicorum*, à quo more recedit quæcumque coactiva exactio, etiam prævio officio Judicis,
quod æquiparatur quoad effectum actioni, ut poſt Bartol. 48
in leg. 1. num.10. C. de Juriſd. omn. Jud. Abbas, Felin. & Imola *in cap.1. de off. Jud.* Rota *dec.327. num.7. & 8. par. 5. recent. & num.6.* benè dicit, quod officium Judicis datur alicui ad conſequendum, quod ſuum eſt, quodque nequit verificari in his fratribus, quod comprobatur ex *cit. Clement.* ibi: *quærere tamquam ſuum nullo modo debens*, utendo dictione Univerſali negativa *Nullo*; & ita intelligenda ſunt decreta Sacræ Congregationis adducta, nempè ſubſtineri per modum eleemoſynæ, quò fit, ut poſita poſſibilitate eleemoſynæ non detur locus ſubſtitutioni factæ in caſu incapacitatis, ut erat caſus in *Romana legati 2. Decembris 1673. in Sacr. Congreg. Concil. An legatum de quo agitur, dari juſſum per tot præſtationes pro PP. ægrotantibus in Infirmaria dicti Conventus Fratrum minorum, addito miſſarum onere ſubſtineatur,*

& per conſequens an dictæ ſubſtitutioni ſactus fuerit locus? *Sacr. Congregat.* reſpondit, *legatum de quo agitur ſubſtineri, & proinde dictæ ſubſtitutioni non eſſe locum.*

49 Quoad legata annua ipſis fratribus relicta cum onere Anniverſariorum, & Miſſarum an ſubſtineantur? Et ſuſtineri, docuerunt aliqui, quia non ſunt pro indigentiis fratrum, ſed pro onere explendo: tamen contrarium firmatum fuit communiter, ut latè apud *cit.* Adden. *num.* 15. ad Buratt. Merlin. *deciſ. cit. num.* 15. incongruum enim eſt eorum ſtatui pauperi, & mendicitati, ſi prætextu onerum Miſſarum, annui cenſus, & redditus haberent; quibus mendicitas ab eis exularet, ex verbis *Clemen. exivi* §. *Cumque annui redditus de verber. ſignificat.* ubi quocumque modo eos inhabilitat, & licèt valeant recipere eleemoſynas Miſſarum, id procedit manualiter, non autem per modum perpetuæ aſſignationis, quæ tolleret eorum ſtatum mendicitatis, cùm ſolæ Dei providentiæ ſeipſos committere debeant Barboſa *in dict. Clement. num.* 20. *& de Jur. Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 77. Suarez *in præcept. decalog. lib.* 7. *cap.* 26. *num.* 44. Amoſtaz. *de cauſ. piis lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 70. Card. de Luca *de regular. diſc.* 34. *num.* 17. Torre *de pact. futur. ſucceſſ. libr.* 2. *cap.* 36. *num.* 74. Rota *coram Merlin. cit. deciſ.* 456. *num.* 15. & plenè diſtinguendo inter manualem eleemoſynam, & fixam annui redditus Rota *cit. dec.* 1219. *num.* 8. *& deciſ.* 1326. *num.* 8. ac declaravit pluries *Sacr. Congregat. Concilii, & Reverendæ fabricæ* apud Pignatell. *cit. conſult.* 16. *per tot.* ubi latè hanc materiam tractat.

50 Sed quia verè iſta legata adimplenda ſunt pro parte hæredum, cùm contineant certum onus pro anima Redoan. *de ſpol. Eccleſ. quæſt.* 8. *num.* 47. Leoncill. *de privileg. piæ cauſ. part.* 2. *privil.* 52. *num.* 2. Amoſtaz *de cauſ. piis lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 56. *&* 74. & poteſt hæres officio Judicis compelli, Paſqualig. *de Sacrif. Miſſæ quæſt.* 1091. *num.* 2. Amoſtaz. *cit. numer.* 56. Rota *deciſ.* 219. *num.* 10. *&* 11. *coram Emerix Jun.* poſſunt dictam annuam eleemoſynam recipere ab hæredibus volentibus dare, & nullo modo petant judicialiter neque extrajudicialiter, neque per ſe, neque per Syndicum, ſed cura erit Epiſcopi, itaut nullus præcedat impulſus fratrum ad curandam ſolutionem, vel ipſis fratribus, vel quibus hæredes voluerint, ut benè explicat *cit. deciſ.* 1326. *num.* 10. *coram Emerix Jun.* & declaravit *Sac. Congreg. Epiſcop.* Fratres Minores non poſſe poſſidere cenſus, & bona ſtabilia, poſſe tamen recipere per viam eleemoſynæ quidquid eis traditur pro celebratione Miſſarum, & Anniverſariorum, relata in *cit. deciſ.* 1219. *ante numer.* 1. & adſunt decreta generalia Sacræ Congregationis Fabricæ apud Marant. *libr.* 1. *reſp.* 41. *verſ. finem fol.* 23. Fagnan. *cit. cap. nimis prava in fine*, & meminit Panimoll. *deciſ.* 60. *annot.* 3. & ſunt infraſcripta.

Articulus I. An Fratres Minores, tàm de familia, quàm reformati ſint capaces legatorum annuorum, quæ fiunt adjecto onere celebrationis Miſſarum?

Articulus II. An idem poſſint pro his legatis in judicio experiri agenda, aut judicis officium implorando?

Articulus III. An poſſint fratres illa accipere à ſponte offerentibus celebrando Miſſas ad rationem rei acceptæ?

Articulus IV. An poſſint illa ſpontè oblata accipere per ſe ipſos; an verò per Syndicum Apoſtolicum.

Articulus V. An fratres poſſint hujuſmodi legata extinguere, aut illorum proprietatem vendere, & pretium erogare in uſum Fabricæ, vel Sacriſtiæ.

Articulus VI. An liceat Fabricæ S. Petri proprietatem eorumdem legatorum cum onere Miſſarum ſibi vendicare, tàm elapſo anno, quàm antea.

Articulus VII. An eidem fabricæ liceat ſibi vendicare annuas præſtationes decurſas, & non ſolutas, tàm ante annum, quàm poſt.

Ad I. Articulum. Fratres Minores, tàm de familia, quàm ex Reformatione nullatenus eſſe capaces legatorum annuorum, quæ fiunt adjecto onere celebrationis Miſſarum.

Ad II. Non poſſe pro his legatis in judicio experiri, aut judicis officium implorare.

Ad III. Poſſe fratres illa accipere per modum eleemoſynæ à ſponte offerentibus, celebrando Miſſas ad rationem rei acceptæ, citra tamen ullam obligationem ad onus perpetuum, & dummodò priùs proteſtentur ſe illorum capaces non eſſe.

Ad IV. Syndicum Apoſtolicum, & pro fratrum neceſſitatibus, non autem fratres ipſos etiam per alios poſſe hujuſmodi legata utcumque ſpontè oblata accipere, ſi in pecunia conſiſtant.

Ad V. Non poſſe fratres hujuſmodi legata extinguere, aut illorum proprietatem vendere, & pretium erogare in uſus fabricæ, vel Sacriſtiæ.

Ad VI. Licere Fabricæ S. Petri ad ſuarum facultatum præſcriptum ſibi vendicare eorumdem legatorum proprietatem cum onere Miſſarum celebrandarum, tàm elapſo anno, quam antea.

Ad VII. Similiter licere.

Prout adſunt alia in compendio Reverend. Fabricæ S. Petri tenoris ſequentis.

DECRETUM

Sac. Congregat. Rev. Fabricæ Principis Apoſtolorum de Urbe ſuper Legatis relictis PP. Minoribus de Obſervantia Sancti Franciſci.

Cum Sæpiùs fuerit habitus recurſus ad Sacram Congregationem Venerabilis Fabricæ S. Petri ſuper annuis legatis factis, ſeu faciendis ad favorem Fratrum S. Franciſci Minorum de Obſervantia, cum onere Miſſarum, ſeu Officiorum, ſivè gratis, ſivè alio modo.

Prætendente Venerabili Fabrica Sancti Petri ad illam ſpectare, propter dictorum Fratrum incapacitatem hujuſmodi Legatorum.

Dictis autem Fratribus allegantibus, poſſe annua legata hujuſmodi recipere tuta conſcientia, quatenùs hæres ex ſua libera voluntate voluerit illa dare in eleemoſynam, & committere Fratribus dictas Miſſas, & Officia juxta ſententiam S. Bonaventuræ, & Decreta Sacræ Congregationis à Sanctiſſimo Domino Noſtro Fratrum Minorum de Obſervantia S. Franciſci Ciſmontanæ familiæ Conſultationibus præpoſita ſub die 4. Junii 1628. publicata.

Eadem Sacra Congregatio pro opportuna præmiſſorum proviſione, facta priùs relatione Sanctiſſimo D. N. Urbano Papæ Octavo, ac de illius expreſſo ordine, & mandato, decrevit in futurum ſuper hujuſmodi Legatis obſervari, ut infra.

Quod hujuſmodi Legata per Debitores, vel hæredes non extinguantur, vel reducantur per compoſitionem cum Miniſtris Fabricæ faciendam, vel alio quovis modo, ſed illorum Capitale, ſivè ſors principalis, vel Proprietas abſque aliqua diminutione conſervetur ſemper, & perpetuò ad effectum, ut in uſus Romano Pontifici pro tempore exiſtenti benè viſos poſſint applicari; Ita tamen, ut quamdiu applicationem ſpecialem auctoritate Apoſtolica fieri non contingerit, hæredes, vel Debitores poſſint liberè, ſi velint, dictis Fratribus dare dicta annua legata per eoſdem Fratres recipienda in eleemoſynam, non autem per eos exigenda. Et quod quævis extinctio, reductio, ſeu diminutio capitalis, ſeu proprietatis, aliter abſque ſpeciali Romani Pontificis permiſſione facta, eo ipſo nulla ſit, nec Debitoribus, aut aliis quibuſcumque ſuffragetur.

Quodque Commiſſarii, aliique Miniſtri Venerabilis Fabricæ ſuper hujuſmodi capitale, ſeu proprietate ſupradicta, ſe de cætero non intromittant, nec dictos hæredes, ſeu Debitores aliquo modo moleſtent, niſi ad effectum reinveſtiendi in caſu reinveſtimenti, ſeu providendi, ut conſervetur, ut ſupra, aut aliàs in executionem

tionem applicationis auctoritate Apoſtolica facta, vel facienda.

Et quod nolentibus dictis heredibus, vel Debitoribus dare ſupradictis fratribus dictas eleemoſynas, ſeu annuas præſtationes, ſivè Legata, ut ſupra, ſolvere, vel illas, ſeu illa non ſolventibus, tunc, & eo caſu, lapſis duobus annis à die obitus Teſtatorum, ſi fuerit maturatum Legatum, vel à die maturata illius ſolutionis, eadem Fabrica, & illius Commiſſarii, & Miniſtri id totum, quod ſolutum non fuerit pro præterito, pro rata tamen, in qua fuerit, ut ſupra elapſum biennium, vel ultrà, poſſit & valeat annuas præſtationes hujuſmodi exigere, exigique facere ad ſui beneficium juxta ſuas facultates, & Privilegia; ſalvo ſemper capitali, ſeù proprietate, ut ſupra ad effectum, quod heredes, vel debitores (dummodo de eis per Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem aliter non fuerit diſpoſitum, nec prædicta Legata in alios uſus ejus auctoritate applicata fuerint, vel applicare contigerit) poſſint, ſi velint, etiam quandocumque futuris temporibus, & ſic deinceps in perpetuum dare dictis Fratribus dicta annua Legata in eleemoſynam, ut ſupra, nec fabrica eoſdem heredes, vel Debitores moleſtare poſſit, & valeat toties, & quoties caſus contigerit, niſi pro præterito, & tunc in illis terminis tantum, poſt quorum maturationem fuerit elapſum biennium, vel ultrà, ut ſupra; ſalva ſemper erectione Beneficiorum, & applicatione Legatorum, ſeù quorumcumque bonorum, & redditnum, ac Jurium eiſdem Beneficiis, ſeù aliis uſibus piis auctoritate Apoſtolica facta, vel in poſterum quandocumque, & quomodocumque facienda, & executione literarum Apoſtolicarum deſuper expedicarum, ſeù expediendarum; Itaut præfata decreta ad illas nequaquam ſe extendant, ſed illa ſemper firma, & illæſa remaneant, ac ſuos plenarios, & integros effectus ſortiri debeant, ita quod neque Fabrica, neque heredes, vel Debitores præfati, ullo modo illas impedire, retractare, vel convertere valeant, & ſalvis ſemper Sedis Apoſtolicæ auctoritate, ac facultatibus competentibus dictæ Sacræ Congregationi Venerabilis Fabricæ.

Prohibuit tamen eadem Sacra Congregatio Fratribus ſupradictis ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, ne audeant, ſeù præſumant, nec quilibet eorum audeat, ſeù præſumat per ſe, nec per alios Syndicos, Miniſtros, ſeù Procuratores tàm ſeculares, quàm Regulares dictas annuas præſtationes, ſeu Legata, nec judicialiter tàm coram quocumque Judice Eccleſiaſtico, quàm ſæculari Ordinario, vel Delegato, nec aliàs, niſi juxta formam dicti Decreti Congregationis Fratrum Minorum de Obſervantia S. Franciſci Ciſmontanæ familiæ à Sanctiſſimo Domino Noſtro deputatæ ab heredibus, ſeù quibuſvis aliis eorum Debitoribus petere, minuſvè dd. heredibus, ſeù Debitoribus facere aliquas receputas pro dictis annuis præſtationibus, niſi pro rata, & pecunia, ſeù eleemoſynis ſupradictis cum effectu, ac vere, & realiter eiſdem Fratribus data, vel ſoluta, ſeù datis, vel ſolutis, nec ſub alia Data, niſi ſub ea, quæ fuerit iiſdem Patribus, aut aliis pro eis facta realis ſatisfactio, & inſuper, ne Proviſos Apoſtolicos pro tempore de Beneficiis, quibus Legata ſupradicta fuerint applicata, vel eorum Procuratores, & Miniſtros ſuper exactione dictorum Legatorum directè, vel indirectè impedire, vel moleſtare quovis quæſito colore, vel prætextu audeant, vel præſumant. In quorum fidem, &c. Dat. Romæ ex Collegio Sacræ Congregationis, die 14. Februarii 1633.

51 Hinc intrant facultates Fabricæ, ubi adſunt: ſin minus Epiſcopus, uel executor piarum voluntatum *cap. Nos quidem de teſtam.* exequi curare, debet vel apud eoſdem fratres ex hæredis ſpontanea voluntate ſine eorum impulſu, ut æquitas, & voluntas teſtatoris id ſuadere videtur, vel apud alios Marant. *reſponſ.* 41. *num.* 78. Amoſtaz. *de cauſ. piis l.* 4. *cap.* 3. *num.* 76. plenè Didacus de Cea *in alleg. pro fundatione conventus de Victoria impreſſ. inter Bonif. Conſtit. recoll.* per P. Joannem à Neapoli *per totum* Sanchez, ubi quod apud ipſos fratres, & in Altaribus contemplatis monet *c.* 26. *n.* 5. ut poſſit & debeat eſſe Epiſcopus exacutor *cit. deciſ.* 1219. *n.* 12. *& dec.* 1326. *n.* 14. *&* 15. *cor. Emerix Jun.* & ſic remanet conſultum mendicitati fratrum, quia ſemper ſunt in incerto, & voluntariæ eleemoſynæ hæredum, qui poſſunt dare, vel non, aut officio Judicis ſecundùm varietatem caſuum in *cis. dec.*

Non obſtat, quod fiunt caduca, quia non caducantur, quando adeſt onus adimplendum per alios etiam, niſi verè voluntas ſit, ut niſi adimpleantur per fratres non valeant, ut ſupra dixi, & in *cit. dec* 1326. *nu.* 17. *&* 18. aliàs remanent nulla quoad ipſos, non verò reſpectu operis pii, quod adimpleri debet *cit. deciſ. nu.* 19. hinc intrant facultates Fabricæ Maran. *reſp.* 41. *nu.* 106. Cavaler. *dec.* 212. *n.* 6. 52

Ex his igitur elicitur poſſe fratres recipere ab hæredibus per viam eleemoſynæ, ſecus autem inſtare, & agere; Sed quia ex privilegiis Reverendæ Fabricæ Commiſſarii tranſigebant cum hæredibus, ideò ne PP. priventur illa poſſibilitate recipiendi ab hæredibus dicta annua legata per viam eleemoſynæ, fuit ſtatutum ſub *die* 15. *Decembris* 1646. ut infra, ut in Compendio prædicto privilegiorum Fabricæ. 53

DECRETUM

Sac. Congregat. Rev. Fabricæ Principis Apoſtolorum de Urbe ſuper annuis Legatis relictis PP. Minoribus de Obſervantia Sancti Franciſci non componendis.

SACRA Congregatio Generalis Rev. Fabricæ Sancti Petri de Urbe ad conſulendum non minùs indemnitati Fratrum Ordinis Minorum de Obſervantia S. Franciſci, quàm providendum malitia heredum, & aliorum quomodolibet obligatorum, qui differunt ultrà biennium illis ſolvere annua legata pia cum oneribus Miſſarum, ſeù Officiorum, vel etiam gratis dictis Fratribus, ſeu eorum Eccleſiis relicta, ac etiam in futurum relinquenda ſub ſpe poſteà ſuper illis pro minori ſumma ſe componendi cum Commiſſariis, & aliis Reverendæ Fabricæ Miniſtris, & Officialibus. Prohibuit, & expreſsè mandavit Commiſſariis, Oeconomis, Secretariis, & aliis quibuſcumque Officialibus, & Miniſtris Reverendæ Fabricæ præſentibus, & futuris, & tàm Urbis, & Status Eccleſiaſtici, quàm Regni Neapolis, & aliorum quorumcumque locorum ſub pœnis arbitrio ejuſdem Sacræ Congregationis, ne de cætero cum heredibus, vel aliis quomodolibet obligatis ad ſolutionem dictorum legatorum ad aliquam compoſitionem, remiſſionem, vel tranſactionem deveniant, ſed ab illis omnes annatas ſupra biennium decurſas, & non ſolutas integraliter exigant, & exigere faciant in beneficium dictæ Reverendæ Fabricæ, ſine relaxatione alicujus minimæ portionis, ſeù quantitatis, ſervato in reliquis tenore Decreti in hac materia ab eadem Sacra Congregatione editi ſub die 14. Februarii 1633. Et compoſitiones, ſeù remiſſiones quaſcumque in contrarium quomodolibet faciendas eo ipſo nullas, & irritas eſſe decrevit, & declaravit, mandans ita componentes ad reſidui ſic ſibi remiſſi, ſeù condonati ſolutionem adſtringi, & cogi poſſe, perinde ac ſi compoſitio, ſeu relaxatio per eos obtenta non eſſet. Et ne ab aliquo hujus Decreti ignorantia prætendi, & allegari poſſit, decrevit illud in lucem edi, publicari, & pro negotiis Status Eccleſiaſtici affixum in Urbe in Januis Sacroſanctæ Baſilicæ Vaticanæ, & in acie Campi Floræ, aliiſque locis conſuetis, & pro negotiis Regni Neapolis in Januis Eccleſiæ Archiepiſcopalis Neapolis, nec non ſolita reſidentia Tribunalis ipſius Reverendæ fabricæ, perinde afficere, ac ſi omnibus intereſſe habentibus perſonaliter intimatum eſſet. Datum Romæ in Collegio ejuſdem Sac. Congregationis die 15. Decembris 1646.

Prout prædicta circa annua legata dictis fratribus procedunt ſi dirigantur ad hæredes, non autem ſi in ipſos qui exigant & certa rè, ut notatur ibidem 54

in *citato Compendio privilegiorum*, & dixi ſupra.

Quoad legata verò pro Lampade Eccleſiæ, Ho-
55 ſtiis, Vino pro Miſſis, & aliis ad cultum Divinum, ſunt valida, & poſſunt exigi, ac debent, quia ſunt directa non in fratres, ſed in Eccleſias pro cultu Divino, nec tollunt mendicitatem fratrum quoad victum & alimoniam eorum Ventrigl. *in praxi par.* 2. *adnot.* 28. §. 2. *num.* 17. Marang. *contr. l.* 1. *reſp.* 41. *num.* 30. Barboſ. *de Jur. Eccleſ. l.* 3. *cap.* 28. *num.* 76. Anchar. *in Clem. exivi verſ. cumque num.* 13. Abb. *conſ.* 63. *numer.* 4. *l.* 2. Pellizz. *in manual. Regul. de Paupert. fratr. Minor. tract.* 4. *cap.* 3. *ſect.* 2. *num.* 103. Sanchez. *cit. l.* 7. *cap.* 26. *num.* 42. Menoch. *conſ.* 214. *num.* 15. Camarel. *de legat. l.* 2. *de deport. nu.* 40. Add. *cit. ad* Buratt. *num.* 22. *& cit. dec. coram Merlin. num,* 27. *& ſequent. & cit. dec.* 1219. *num.* 1. *& ſequent. & deciſ.* 1326. *num.* 1. *coram Emerix Jun.* & hujuſmodi legata poſſunt peti à Syndico Apoſtolico Barboſ. *in cit. Clement. exivi num.* 29. *Amoſtaz. de cauſ. piis l.* 4. *cap.* 3. *num.* 78. *& in cit. deciſ.* 1219. *numer.* 3. *coram Emerix Jun.*

CONSTITUTIO VI.

HONORII III.

Incipiens (*Cum Abbates.*)

EPITOME BULLÆ.

HONORIUS ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, &c.

ISTE Pontifex exemit Monachos Ciſtercienſes à ſolutione Decimarum de poſſeſſionibus habitis ante Concilium Generale Lateranenſe, etiam aliis excolendis conceſſis, & deinde ad eos reverſis, ac de novalibus, tàm ante, quàm poſt Concilium, dummodò propriis ſumptibus, vel expenſis illa colerent; necnon de hortis, virgultis, piſcationibus ſuis, ac eorum animalium nutrimentis.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Exemptio à Decimis conceſſa eſt Regularibus ob eorum labores erga Eccleſiam, & ut incitarentur ad meliora.*

2 *Decima in genere comprehendit tàm ſpirituales, quàm temporales, & quanam iſta ſint.*

3 *Hic agitur de decimis ſpiritualibus, & quinam Doctores de eis tractent.*

4 *Decima ſpiritualis definitur.*

5 *Adducitur differentia inter decimas, primitias, & oblationes.*

6 *Decima alia ſunt prædiales, alia perſonales, & alia miſta.*

7 *Perſonales dicuntur etiam Sacramentales, & quare.*

8 *Uſus decimarum adfuit in lege hebræa.*

9 *Primi Chriſtiani omnia tradebant Apoſtolis.*
Sed poſtmodum ſolverunt tantum decimas, ibidem.

10 *Decimas tàm prædiales, quàm perſonales tenentur ſolvere omnes fideles, etiam Reges, & Papa, ſi ſe non eximat ab eis.*
Decima exigi debent à Parochis, qui tenentur dare quartam partem Epiſcopo, ibidem.

11 *Infideles ſolvere tantum debent decimas prædiales, non autem perſonales.*

12 *Monachi antiquitùs tenebantur ſolvere decimas ſive reales, ſive perſonales.*

13 *Exemptio Monachorum à decimis perſonalibus quando originem habuerit.*

14 *Hæc exemptio fuit extenſa quoad aliquos regulares in decimis prædialibus, ſub conditione, ut propriis manibus, vel ſumptibus prædia colerent.*

15 *Non tamen fuerunt exempti à decimis prædiorum conductorum.*

16 *Quæ exemptio fuit conceſſa, dummodò non præjudicaret maximè Parochis, & non eſſet contra conventiones aliter factas.*

17 *Bona acquiſita à PP. Ciſtercienſibus poſt Concilium Generale Lateranenſe non ſunt exempta à decimis, etiam ſi propriis manibus, & ſumptibus excolerentur.*

18 *Prædia empta à Ciſtercienſibus poſt dictum Concilium debuerunt aliis tradi ad colendum, ut ex eis decimæ exigerentur.*

19 *Id tamen non fuit ſtatutum quoad Novalia, etiam de novo acquiſita, dummodo propriis manibus, vel ſumptibus excolerentur.*
Similiter non fuerunt comprehenſi horti, virgulti, piſcationes, & nutrimenta animalium, ibid.

20 *Itidem prædia à dd. Patribus conceſſa colonis ante Concilium, quæ poſteà ad eos devoluta fuerunt, remanſerunt exempta à decimis.*

21 *Hæc exemptio fuit ampliata à Martino V. ad prædia ante Concilium acquiſita, etiam ſi ab aliis, vel quomodocumque excolerentur.*

22 *Similia, vel minora privilegia obtinuerunt alii Regulares.*

23 *Præceptum ſolvendi decimas eſſe Juris Divini, aliqui putarunt.*

24 *Diſtinguitur inter rationem materialem, & formalem hujus præcepti.*

25 *Præceptum ſolvendi decimas in ratione ejus formali eſt morale, & adhuc obligat.*

26 *Ratio naturalis dictat præſtanda eſſe alimenta Miniſtris Altaris.*

27 *Iſtud præceptum in ratione materiali fuit judiciale, & quo pacto obliget.*

28 *Textus, & Concilia aſſerentia hoc præceptum eſſe Juris Divini, ſunt intelligenda quoad rationem formalem ejus.*

29 *Vel in quantum erat Juris antiqui.*

30 *Decimæ ſi eſſent Juris Divini quoad quotam, non poſſent præſcribi.*

31 *Jure Moſaico ſolvebatur decima pars fructuum, & quare.*

32 *Decimæ quoad quotam ſunt de Jure Canonico, & ab eo poteſt immutari.*

33 *Cultus Divinus per miniſtros publicos videtur non eſſe de Jure naturæ.*

34 *Decimæ quoad rationem formalem ſunt de Jure naturæ.*

35 *Decimæ an debeantur ex juſtitia commutativa.*

36 *Decimæ quamvis deberentur ex virtute Religionis, adhuc in eis conſideratur ratio naturalis.*

37 *Præceptum ſolvendi Decimas in jure veteri, fuit tantum quoad prædiales.*

38 *Decimæ perſonales debentur à fidelibus de Jure Canonico, & ex generali conſuetudine non ſolvuntur, & num.* 52.

39 *Summus Pontifex poteſt eximere à præcepto decimarum.*

40 *Non tamen poteſt in totum decimas abrogare, & num. ſeqq.*

41 *Moderandum eſt privilegium exemptionis à decimis, ſi per eum nimis graventur Eccleſiæ, cui debebantur Decimæ.*

42 *Regulares poſſunt præſcribere decimas tàm activè, quàm paſſivè.*

43 *Exem-*

43 *Exemptio à decimis poteſt dari, ſi aliter conſultum ſit ſubſtentationi Miniſtrorum Altaris.*

44 *In exemptione Regularium à decimis adeſt cauſa, & qua illa ſit.*

45 *Epiſcopus non poteſt eximere à decimis, etiaſi debeantur ſuæ menſæ, vel id faciat favore alterius Eccleſiæ.*

46 *Nec bona unius Eccleſiæ poteſt alteri applicare ſine aſſenſu Apoſtolico.*

47 *Legati à Latere non poſſunt eximere à decimis. niſi habeant facultatem diſpenſandi Concilio Generali.*

48 *Princeps laicus, etiam Imperator non poteſt eximere à decimis.*

49 *Regulares omnes, & Canonici Regulares eximuntur à decimis perſonalibus.*

50 *Decimæ perſonales debentur ex lucro induſtriali licitè quæſito.*

51 *Regulares antiquitùs incumbebant operibus manualibus.*

52 *Decimæ perſonales debentur ob adminiſtrationem Sacramentorum, & ideò Regulares eas non ſolvunt.*

53 *Ciſtercienſes eximuntur à decimis novalium, & quænam illa ſint.*

Recenſentur requiſita ad hoc, ut prædium ſit novale ibidem.

54 *Prædium Novale ſi prius ſolvebat decimas, non erit exemptum ab eis.*

55 *Exemptio à Decimis Novalium eſt communis omnibus Regularibus, dummodo ea propriis manibus, vel ſumptibus excolant.*

56 *Neque hæc exemptio eſt revocata per* cap. nuper de Decimis.

57 *Summus Pontifex aliquando concedit, quod aliàs jure competebat.*

58 *Privilegiato poteſt iterum concedi idem privilegium, & qua ratione.*

59 *Regulares jure communi eximuntur à decimis Novalium, dummodò propriis manibus, vel ſumptibus excolant.*

60 *Aliter tamen eſt ex ſpecialibus privilegiis remiſſivè.*

61 *Novale, quoad ab aliis fuit redactum ad culturam, ſi perveniat ad regulares, non eximitur à decimis.*

62 *Regulares jure communi eximuntur à decimis Novalium aquiſitorum tàm ante, quàm poſt Concilium Generale.*

63 *Prædium factum magis frugiferum, an in fructibus auctis ſit exemptum à Decimis.*

64 *Mutatio fructuum prædii non facit illud Novale,* & num. 66.

65 *Prædium, quod in majori parte redigitur ad culturam, cenſetur totum Novale; ſi verè in parte minori, à toto debentur decimæ.*

66 *Fructus prædii, quod totum erat cultum, ſi augeantur in eadem, vel alia ſpecie, adhuc decimantur.*

67 *Expenſæ non deducuntur in ſolutione decimæ prædialis.*

68 *Parochus habet intentionem fundatam in jure decimandi.*

Regulares debent probare, prædium eſſe novale, ibid.

69 *Regulares non ſolvunt decimas ex hortis, virgultis, & piſcationibus.*

Horti quomodo ſint intelligendi in hoc caſu ibid.

70 *Solvendæ ſunt decimæ ex foliis mororum ſiſtentium in hortis, ſi aliis vendantur.*

71 *Novale non eſſe exemptum, niſi deſerviret pro uſu Monaſterii, aliqui dixerunt.*

72 *Contrarium tamen eſt verius.*

73 *Privilegium conceſſum ex cauſa onéroſa debet latè interpretari in caſu Decimarum.*

Petra Comment. Tom. II.

74 *Authores ſententiæ, de qua in* num. 71. *quomodo intelligendi.*

75 *Nomine horti non venit vinea, vel olivetum.*

Vites, & olivæ ſi ſint acceſſoria in hortis, eximuntur à decimis, ibidem.

76 *Virgulta eximuntur à decimis, & quænam illa ſint.*

77 *Piſcationes etiam eximuntur à decimis.*

78 *Nutrimenta animalium eximuntur à decimis; & quænam illa ſint.*

79 *Animalia etiam ipſorum exempta ſunt à decimis, ſi pro eorum uſu deſerviant.*

80 *Licèt dicta animalia non redeant de ſero ad Monaſterium, adhuc ſunt exempta à decimis, dummodo alantur ſumptibus ipſius.*

81 *An paſcua, & glans empta pro animalibus Monaſterii gaudeant exemptione à decimis, remiſſivè.*

82 *Ciſtercienſes ſunt exempti à decimis prædiorum ante Concilium Generale acquiſitorum, ſi propriis manibus, vel ſumptibus ea colerent.*

83 *Idem procedit quoad Templarios, & Hoſpitalarios, & quid de aliis Regularibus.*

84 *Prædia Ciſtercienſium poſſeſſa poſt Concilium eximuntur à Decimis, quocumque modo colantur.*

85 *Exemptio dd. PP. quoad Novalia, hortos, & nutrimenta animalium non fuit revocata per* cap. nuper de decimis.

86 *Omnes Regulares habent idem privilegium.*

87 *Nec derogavit* cap. nuper *privilegiis Ciſtercienſium, Templariorum, & Hieroſolymitanorum quoad exemptionem prædiorum, quæ prius non erant decimata.*

88 *Regulares eximuntur à decimis perſonalibus, & quare.*

89 *Decimæ perſonales ſolvuntur ex prædiis, ſed non ratione prædiorum.*

90 *Judæi tenentur ad decimas prædiales, ſed non ad perſonales*

91 *Regulares privilegiati non tenentur ad decimas perſonales, non obſtante diſpoſitione* c. nuper cit. *Sed quid in prædialibus.*

92 *Ad decimas prædiales bonorum quæſitorum poſt Concilium, omnes tenentur, niſi habeant privilegium cum derogatione* cap. nuper.

93 *Adducuntur in hoc reſolutiones Sacr. Cong. Concilii.*

94 *An aliqui regulares habeant ſpecialia privilegia in hoc, remiſſivè.*

95 *Circa idem adducitur alia reſolutio Sacr. Congreg.*

96 *Aliqui Regulares obtinuerunt exemptionem à prædiis quæſitis poſt Concilium, & cum quibus clauſulis.*

97 *An poſſit tranſigi, vel renunciari exemptioni decimarum, & an requiratur aſſenſus Apoſtolicus? & videtur poſſe.*

98 *Non poteſt renunciari, vel tranſigi in hoc cum laico, etiam ſi fiat ſuper lite non deducta.*

99 *Poteſt tamen tranſigi, vel concordari de decimis præteritis.*

100 *Compoſitio cum laicis ſuper diminutione quotæ, tempore, loco, aut qualitate rerum decimandarum an valeat?*

101 *Dicitur non valere ſine aſſenſu Papæ.*

102 *Nec ſufficit confirmatio Papæ, niſi ſit in forma ſpecifica.*

103 *Quota decimæ poteſt præſcribi, licèt non poſſit alienari.*

Nec ſufficit conſenſus Epiſcopi, etiam ſi adſit utilitas Eccleſiæ, ibid.

104 *Concordia ſuper decimis inter Eccleſiaſticos ejuſdem Eccleſiæ valet cum conſenſu Epiſcopi.*

105 *Eccleſiæ diſjunctæ poſſunt concordare ſuper decimis*

mis præteritis, & nonnulli affirmant etiam de futuris.

106 *Dicitur non valere concordiam de futuris ſine aſſenſu Papæ, etiamſi adſit lis.*

Valet tamen ad vitam contrahentium, ibidem.

107 *Textus in* cap. 2. de tranſaction. & cap. fin. de pactis, *non obſtant præfatæ concluſioni, & quomodo ſint intelligendi?*

108 *Tranſactio ſuper decimis factis in fundatione Monaſterii valet, cum tractetur de jure quærendo.*

109 *Tranſactio de loco, tempore, vel incremento decimarum valet cum auctoritate Epiſcopi.*

110 *Si Papa concederet exemptionem à decimis non faciendo mentionem concordiæ antea legitimè factæ, non valeret exemptio.*

INgentes perpetuò extiterunt labores, vigiliæ, ſtudia, quibus Regulares Romanam Eccleſiam fuerunt
1 proſequuti, unde Summi Pontifices grati animi ergo, & ad illos inflammandos ad majora promovenda, plurimis privilegiis eoſdem cumularunt, inter quæ, non vulgare eſt illud, quo exempti fuerunt à ſolutione Decimarum ſpiritualium, quam tot Sacri Canones paſſim omnibus indixerunt, nullo excepto, cùm apud Deum non ſit perſonarum acceptio; Hinc in hujus Conſtitutionis Commentario, uti primo de hac materia tractante, opportunum videtur originem hujus exemptionis perveſtigare; Cumque primum erga Ciſtercienſes Monachos Sedes Apoſtolica extiterit liberalis; ideò enunciando ſeriem talis exemptionis, hiſtoriam etiam præcisè de hujuſmodi Monachis, quonam modo illam habuerint, texere curabo.

2 Aliqua tamen prænotare viſum fuit in hac materia; & primò quod nomen Decimæ ſub univerſali nomine uſurpatum, dicitur tàm illa portio rerum, quæ præſtatur Miniſtris Eccleſiæ, ratione curæ ſpiritualis, vel in ſignum recognitionis Dominii Univerſalis, quod habet Deus, vel etiam Papa ratione Superioritatis, quàm habet, vel temporalem in ejus Statu temporali, vel ſpiritualem in tota Eccleſia. Decimæ enim temporales dicuntur iſtæ, illæ ſpirituales; Et inter temporales connumerantur illæ, quæ imponuntur vel per viam collectæ, vel Cenſus, ſeù Canonis ſuper bonis Vaſallorum, ſeù ex aliquo Jure Dominicali, quod habeat dominus in prædiis Vaſallorum, de quibus fit mentio per Card. de Luca *diſc.* 50. *de regalibus, & in* famigeratis *deciſionibus Alben. Gabella cor. Merlino*, quæ eſt *dec.* 339. *p. r.* 6. *recent. & in Hydruntina exemptionis, ſeu onerum coram Card. Celſo*, quæ eſt *dec.* 259. & 332. inter ejus impreſſas, & latè plures decimas temporales enumerat ex Jure etiam Imperiali doctè, & eruditè Gonzal. *in cap. cum homines numer.* 4. *de Decimis*; Ita Decimæ, quæ imponuntur à Summo Pontifice pro cauſis extraordinariis, diſtinguuntur à prædictis primis ſpiritualibus.

3 De exemptione ab iſtis tantùm hìc erit ſermo, cùm quoad alias non ſpirituales, tàm SS. Pontifices, quàm Imperatores, ac Principes munificentiſſimè erga Regulares ſe geſſerint, pluribus privilegiis eos decorando, in peculiaribus Conſtititutionibus, de quibus nos alibi. Decima igitur ſpiritualis, de qua hìc variè à DD. definitur; ſed ne temporis jactura omnes definitiones perſcrutando immoremur, videndi ſunt DD. qui latè materiam agunt, præſertim repetentes ad totum *tit. de Decimis*, tàm antiquiores, quàm moderni, inter quos Barboſ. Gonzal. & Paſſerin. *in 6. decretal.* Moneta, Rebuffus, Barboſ. *de off. Parochi cap.* 28 *de Jure Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 26. Ventrigl. *in praxi tom.* 2. *annot.* 26. & 27. Pax. Jordan. *de re Sacra, & alii*, prout in hoc, & ſimilibus illis lectorem remitto, cùm illi, ac alii per ipſos citati tractatus quaſi ediderint integros.

Placet tamen hic indicare alteram definitionem de-
4 cimæ. Eſt enim quota fructuum, quæ ex omnibus fructibus licitè quæſitis, ſolvitur Miniſtris Eccleſiæ, ratione adminiſtrationis Sacramentorum; hæc enim definitio diſtinguit Decimas à primitiis, & oblationibus; iſtæ enim offeruntur immediatè Deo, licèt de-
inde in utilitatem miniſtrorum convertantur, decimæ 5
verò dantur immediatè Miniſtris, ſed propter Deum, ut poſt D. Thom. 2. 2. *qu.* 85. *art.* 4. dixerunt Gonzal. *cap.* 1. *de decimis num.* 4. Barboſa *de jur. Eccl. p.* 3. *c.* 26. *num.* 14. & optimè Rota *dec.* 230. *num.* 6. & 7. *p.* 17. *recent.*

Decima enim duplici modo uſurpatur; nempè alia
dicitur prædialis; & eſt, quæ datur ex prædiis, quæ 6
etiam realis dicitur, utpotè, quæ ex fructibus rei præſtatur; & altera eſt perſonalis, quatenus datur ob perſonam, ut eſt textus *in cap. paſtoralis de decimis*; Alii tamen addunt tertium genus decimarum, quæ dicuntur mixtæ, quatenus dantur ex re ſimul, & hominis induſtria, ut ex animalibus, &c. ſed alii ad unam ex duabus enunciatis, mixtam reducunt, Barb. *cit. cap.* 26. *num.* 9. & 10.

Iſtæ decimæ aliæ dicuntur perſonales, quatenus ſol-
vantur Parocho, à quo Sacramenta quis ſuſcipit, & 7
ſic ratione Sacramentorum, dicuntur etiam Sacramentales: aliæ prædiales ſi ſolvantur Parocho, in cujus Parochia prædia ſunt ſita, etſi Dominus Sacramenta recipiat in aliena Parochia, & ſic ſolvuntur ratione rei, quapropter reales dicuntur, ut in *cap. ad Apoſtolica de decimis*, & infra latiùs explicabimus.

Uſus etenim decimarum videtur antiquiſſimus, & 8
in lege Hebræa uſurpatus, ut patet ex tot locis Sacræ Scripturæ ex *Levit. capite* 27. & *Gen. capite* 8. Deus enim Levitis decimam à Populo dari voluit, & rurſus ab iſtis decimam dari Sacerdotibus, ut teſtatur *D. Hieronymus ſuper Ezec. cap.* 46. relatus in *cap.* 1. *de decimis*; Hinc etiam naſcentis Eccleſiæ initio,
Fideles omnia ad pedes Apoſtolorum ponebant, ut 9
cujuſcumque indigentiis conſuleretur *cap.* 4. *Actuum Apoſtolorum, can. dilectiſſimis* 12. *qu.* 1. Et deinde ceſſante iſto fervore, invaluit uſus ſolvendi decimam; unde D. Cypr. ſcripſit *lib.* 1. *ep.* 9. *Ad victum, atq; veſtitum ab undecim Tribubus de fructibus, qui naſcebantur decimas perciperent (ideſt Levitæ) quæ nunc ratio, & forma tenetur, ut qui in Eccleſia Domini ad ordinationem clericalem promoventur, nullo modo ab adminiſtratione Divina avocentur, ne moleſtiis, & negotiis ſecularibus implicentur; ſed in honore ſportulantium fratrum tanquam decimas ex fructibus accipientes ab altaribus, & ſacrificiis non recedant.* Hæc Cyprianus, & benè *Concilium Turonen. II.* ſcripſit Synodicam Epiſtolam his verbis: *Illud verò inſtantiſſimè commonemus, ut Abrahæ documenta ſequentes, decimas ex omni facultate non pigeat Deo pro reliquis, quæ poſſidetis conſervandis offerre.*

Ad decimas igitur tenentur omnes fideles indiſtin-
ctè, quoad Sacramentales, & prædiales, quia omnes 10
à Miniſtris Eccleſiarum pabulum recipiunt Sacramentorum, & quamvis antiquitùs Epiſcopo cedebant uti Parocho Parochorum, & ipſe diſtribuebat aliis inferioribus, tamen facta ſeparatione bonorum Eccleſiaſticorum, fuit aſſignata tantùm Epiſcopo quarta exigenda à Parochis, qui decimas à populo exigunt,
remanente tantùm in habitu hoc jure in Epiſcopo,
quatenus Parochia amplius non exiſtat, vel non fue- 11
rit in Diœceſi ſeparatio Parochiarum: ut alicubi eſt in uſu, & alibi dicam; itaut de jure communi nullus antea videretur exemptus à præſtatione decimarum, nec Reges, aut Principes, imò neque Papa, niſi ſeipſum eximat, Ventrigl. *in praxi to.* 2. *adnot.* 27. *num.* 32. Moneta *de decimis cap.* 5. *num.* 26. quidquid ſit quoad infideles, ut teneri dicantur quoad prædialia tantùm; nam non percipiunt Sacramenta, et ſic non eſſe obnoxios Parocho, quoad Sacramentales, de quo alibi, & indiſtinctè teneri omnes Parochianos, quia omnes ratione Sacramentorum Parocho ſubiiciuntur, niſi adſit privilegium eximens, *cap. ex tranſmiſſa, cap. à nobis de decimis.*

Hinc nedum ex Univerſalitate legis; ſed etiam ex 12
ratio-

Digitized by Google

ratione, Monachi antiquitùs, quia erant à miniſterio Sacerdotali excluſi, Parochis præſtare decimas tenebantur, cùm illis quoad ſpiritualia ſubjicerentur *can. Ecclesiæ*, *can. alia cauſa* 16. *quæſt.* 1. *can. duo ſunt*, *in fine* 12. *quæſtion.* 1. adeòut tenerentur ad decimas, itaut, nedum prædiales, ſed etiam perſonales, quæ Parocho ratione adminiſtrationis Sacramentorum debentur, contribuere cogerentur Gloſs. *verſ. decimas canon. quæſti* 16. *quæſt.* 1. hinc *Antioch. hom.* 120. dixit decimas deberi à Monachis, ex duobus; Primò ex his, quæ aliorum beneficio Monaſteriis donantur. Secundò ex iis, quæ opera manuum ſuarum, ſibi ipſis Monachi comparant & Gregorius VII. *in Concilio Romano can.* 9. ait: *Nullus Abbas decimas*, *& primitias*, *& reliqua*, *quæ ſecundum Conſtituta Canonum ad Epiſcopos pertinent ſine authoritate Romani Pontificis*, *ſive Epiſcopi conſenſu*, *in cujus Diœceſi habitant*, *detineat*. Gonzal. *in cap. Commiſſum num.* 8. *de decimis*; Unde videtur Gregorium Septi-
13 mum conceſſiſſe hanc diſpenſationem Monachis, ne ſolverent decimas, ut docet *cit.* Gonzal. Sed potius per legem conſtat fuiſſe tempore Paſchalis IV. poſt dictum Gregorium *in can. decimas* 16. *quæſt.* 1. ibi enim conſiderans ille Pontifex, quòd Monachi, imò etiam Clerici Regulares in communi viventes, qualis fuit ipſe ante Pontificatum, ut ſupra dixi in ejus vita, in quibus eadem vigebat ratio non poſſidendi, & non recipiendi Sacramenta à Parochis cum jam munera Sacerdotalia ſubire cœpiſſent, ut conſiderat Gloſs. *ibid. v. decimas*, exemptiones à decimis conceſſit, quo ad eorum labores; & quamvis, Gloſs. *cap. ex parte* 10. *verſ. laborum ſuorum*, notet alium Canonem Paſchalis, in Concilio Moguntino, id tamen non videtur eſſe verum, cùm in illo de hoc actum non fuerit, nec Canon id dicit, ut notat Paſſerin. *lib.* 3. *decret. in* 6. *tit. de decimis art.* 15. *num.* 521.

Hæc autem exemptio fuit à decima perſonali tan-
14 tùm, ut conſtat. Adrianus verò Papa eam ampliavit etiam ad prædia, non tamen indefinitè, ſed ad ea, quæ Monachi manibus propriis, vel eorum ſumptibus excolerent, quod quidem privilegium habuere tantum Ciſtercienſes, Hoſpitalarii, & Hieroſolymitani fratres, ut illud Adriani recenſendo, confirmavit Alexander III.° *in capit. ex parte de decimis*, ubi exemit ab omnibus decimis, tàm novalium, quàm nutrimenti animalium, ac prædiorum, ſi tamen ea propriis manibus Monachi excolerent, & tali pacto exemptio fuit generalis, quoad omnes decimas, tàm perſonales, quàm prædiales, & mixtas, ut declaratur *in cap. licet*, *& cap. ad Audientiam eodem titulo* per eumdem Alexandrum, qui declaravit intelligi exemptionem illis conceſſam quoad omnia prædia, & non ſolùm novalia, aliàs expreſſiſſet, ſi aliter voluiſſet; & quoad novalia, exemptionem percutere omnes alios Monachos, prout quoad hortos ſuos, ac nutrimenta animalium privilegia eorum vigere voluit, & in hoc tantùm fuerint privilegiati Ciſtercienſes, Templarii, & Hoſpitalarii ſupra alios, ut etiam de terris propriis laboribus, vel expenſis cultis decimas non ſolverent.

Quia verò hujuſmodi privilegiati contendebant, ut extenderetur etiam ad terras, quæ aliis excolendis tradebantur, fuit deciſum *in cit. cap. licet*, non prodeſſe exemptionem, cùm ad hanc aſſequendam requireretur proprius labor excolendi; prout non ſuffragari
15 quoad prædia conducta decimis obnoxia, ſancitum fuit per dictum Alexandrum *in cap. dilecti* 8. *de decimis*, quod etiam fuit limitatum *in cap. ex multiplici eodem titulo*, ut non præjudicaret privilegium Conventioni aliter factæ, niſi expreſſa mentio de iſta fie-
16 ret, vel niſi privilegium redundaret in maximum præjudicium Parochi, ſeù Eccleſiæ *cap. dilecti*, & meliùs *cap. ſuggeſtum dicto titulo*, *& de verb. ſignif. cap. quid per novale*, vel etiam ſi ſolverint decimas, quia poſſent ſe præjudicare. *cap. accedentibus*, *& cap. ſi de terra de privilegiis*, Gloſs. *citat. cap. ex parte* 10. *de decimis verb. laborum*.

Concilium verò Generale Lateranenſe Quartum

ſub Innocentio III. anno 1215. aliter ſtatuit, ut in *cap. nuper eod. titulo*. Cùm enim Regulares divitiis affluerent, ob plura bona acquiſita ex populorum devotione, itaut ſatis durum evaderet privilegium exemptivum Parochis, & Eccleſiis, imò privilegiis freti, bona etiam emebant, ut decimas eorum non perſolverent in grave præjudicium Eccleſiarum, quæ à dictis prædiis decimas, exigebant; Conqueſti fuere plures Epiſcopi cum Innocentio Papa de tali abuſu Monachorum Ciſtercienſium; unde ille ſcripſit iiſdem Epiſtolam in Capitulo eorum Generali anno 1213. ut PP. hujuſmodi juſtis clamoribus conſulerent, aliter comminando privilegii revocationem, in proximo Concilio Lateranenſi convocando, quæ *Epiſtola Innocentii* eſt in *lib.* 16. *epiſt.* 85. ejuſdem; Hinc moti PP. Capitulares ſtatuerunt, ne poſſent emi prædia, & ea quæ ratione novi Conventus emerentur, darentur aliis ad colendum, à quibus Eccleſiæ decimas exigerent, & de omnibus prædiis poſteà acquirendis, ſolverent decimas, quæ prius ſolvebantur à dominis prædiorum, vel potiùs ea reſpuerent, ſi ſolvere nollent: ita Manriquez *annal. Ciſtercienſ. tom.* 4. *anno* 1213. *cap.* 12.

Innocentius verò, ut firmiter talis lex obſervaretur; eam ſtatuit in Concilio prædicto Lateranenſi anno 1215. ratum habendo dictum Statutum Ciſtercienſium, ut refertur in famigerato *cap. nuper de decimis*, ubi injungitur nedum dictis Ciſtercienſibus, ſed om- 17
nibus privilegiatis, ut de omnibus prædiis poſt Concilium prædictum acquiriendis, etiamſi ea propriis manibus, & ſumptibus colerent, decimas ſolvere debeant Eccleſiis, quibus ratione prædiorum antea ſolvebantur, niſi aliqua compoſitio adfuerit; aſſignans rationem hujus decretalis, ut Epiſcopi, ac Eccleſiarum Prælati promptiores exiſterent ad compeſcendos malefactores contra dictos Regulares, ac eorum privilegia cuſtodiendo; Hæc dicit textus in ſecunda parte, ſed in prima confirmat Statutum dictorum PP. Ciſtercienſium factum in dicto Capitulo Genera- 18
li, ne in poſterum emerent poſſeſſiones, niſi pro Monaſteriis fundatis de novo, & ſi emerent prædictas interim aliis committerentur excolendæ à quibus Eccleſiæ decimæ perſolvantur.

Concilium enim non ſolùm videtur approbaſſe talem providentiam per PP. adhibitam in dicto Capitulo Generali; ſed ulterius voluit providere Eccleſiis, ne occaſione privilegiorum iis conceſſorum, ut quoad terras manibus, vel expenſis propriis excultas, decimas non ſolverent, non ſuffragaretur quoad prædia poſt Concilium quocumque modo acquiſita, ut habetur *in cit. cap. nuper*, & etiam in præſenti *Conſtitutione* Honorii III. qui declarat inſuper diſpoſitionem 19
Conciliarem tantùm verſari quoad prædia denuò acquiſita, non autem quoad novalia, quæ exempta declarat, tàm ante, quàm poſt Concilium acquiſita, ſi fuiſſent propriis manibus, vel ſumptibus exculta, hortos virgultos, & piſcationes ſuas, ac nutrimenta animalium quæ indiſcriminatim exemptione frui explicavit ac denuò juſſit ſic obſervari, cùm aliqui jactarent tantùm exemptionem competere pro iis acquiſitis ante Concilium, imò in alia Conſtitutione huic immediata, & ſubalterna etiam explicavit idem Papa, quod ſi bona fuiſſent acquiſita ante Concilium, 20
& reperirentur conceſſa Colonis, ſi tamen redierint ad Patres, & eorum manibus, vel ſumptibus colerentur, fruantur dicta exemptione, nec Concilium in hoc obſtaret.

Poſt hanc Conſtitutionem, acceſſit alia Martini V. quæ eſt in *Bullario tom.* 1. *la* 8. *incip. Militantis Eccleſiæ*, inter Bullas illius, in qua ampliatur hæc exemptio ad omnes poſſeſſiones tam ante, quàm poſt Concilium habitas, non ſolùm ratione laborum ſuorum, ſcilicet ſi propriis expenſis, ac laboribus colerentur, ſed quomodocumque, & à quibuſcumque id fieret, ac etiamſi hactenus ab aliis decimæ fuerint ſolutæ, confirmando, & innovando antiquiora privilegia, quoad novalia, hortos piſcationes, & nutrimenta

animalium, derogando quibuſque Conſtitutionibus,
ut ſuo loco referam, prout hæc, & alia privilegia
confirmavit Sixtus V. *Conſtit.* 34. *incip. Pontifex Romanus*, ubi Cherubin. notat aliàs Bullas.

22 Ad inſtar hujuſmodi privilegiorum fuerunt, vel ſimilia, vel minora conceſſa aliis Religionibus, de quibus ſingillatim ſuo loco, & referuntur Tamburin. *de jure Abb. tom.* 1. *diſp.* 15. *quæſt.* 18. *à num.* 8. *cum ſequentibus*, Paſſerin. *ad* 6. *decretal. tom.* 3. *tit. de Decimis quæſt. Unic. art.* 15. *num.* 344. Barboſ. *de Paroch. part.* 3. *cap.* 28. § 3. *num.* 21. *cum ſeqq.* Gonzal. *in cap. Commiſſum num.* 8. *in fin. eod. tit.*

His itaque prænotatis quoad hiſtoriam hujuſmodi exemptionum, in hoc Commentario tria diſcutienda proponimus. Primò, an decimarum præſtatio ſit de jure divino. Secundò, an poſſit hujuſmodi privilegium exemptivum decimarum concedi à Papa, vel alio inferiori. Tertio loco, aliqua de iis, à quibus hæc Conſtitutio eximit Ciſtercienſes addam, & an aliæ Religiones gaudeant eadem exemptione.

23 Celebris fuit quæſtio nedum inter Canoniſtas, ſed etiam inter Theologos, an hujuſmodi præceptum ſolvendi decimas, fuerit injunctum jure Divino in nova lege, aut tantùm jure Canonico, itaut aliqui putaverint eſſe de jure divino, ut docent Innocentius *in cap. ſignificavit num.* 2. *de Paroch.* probans omnes decimas, tàm perſonales, quàm reales eſſe jure divino perſolvendas, invehens contrarium aſſerentes uti hæreticos, & alii antiquiores Canoniſtæ apud Gutierez *lib.* 1. *Can. cap.* 22. Darris *de Beneficiis ſect.* 1. *cap.* 1. Solorzan. *de jure Ind. tom.* 2. *libr.* 1. *cap.* 21. *num.* 6. & alii, qui legi poterunt apud Gonzal. *in cap. in aliquibus* § *illa quippe de decimis*, Barboſa *de Jure Eccleſ. part.* 3. *cap.* 26. *num.* 5.

Pro qua quæſtione reſolvenda, certum eſt, de Jure Divino obligationem ſolvendi decimas proceſſiſſe, ut meminit *Concilium Matiſconenſe Secundum canon. quinto* ibi: *leges divinæ conſulentes Sacerdotibus, ac miniſtris Eccleſiarum pro hæreditaria portione omni populo præceperunt, decimas fructuum ſuorum Sacris locis præſtare, ut nullo labore impediti, alius legitimus ſpecialibus poſſit vacare Miniſteriis, quas leges Chriſtianorum congeries longis temporibus cuſtodivit intemeratas.*

24 Hujuſmodi verò præceptum ſolvendi decimas in veteri Teſtamento à Deo injunctum, dupliciter conſiderari poteſt, vel ſcilicet in ejus ratione formali, quatenus decimæ ſolvantur ad recognoſcendum ſupremum Dei Dominum, & quatenus ſunt congrua ſubſtentatio Miniſtrorum ejus; vel conſideratur ſecundùm rationem (ut ajunt) materialem, quatenus determinat quotam, partem ſcilicet decimam omnium collectorum, aut fructuum. Quoad enim illam rationem formalem, nempè ob recognitionem Dei in Dominum Univerſalem, itaut ipſi Deo per miniſterium ejus Sacerdotum, & miniſtrorum tamquam ejus Procuratorum ſint exhibendæ, juxta *can. revertimini* 16. *quæſt.* 1. *can. admonemus* 16. *quæſt.* 2. *cap. Cum non ſit*, *cap. Tua nobis de decimis*, Abb. *ibid. num.* 4. *& cap. in aliquibus num.* 9. *eodem titulo*, vel conſi-
25 derentur pro congrua miniſtris debita, ſemper videtur quoad utramque rationem deberi hujuſmodi præſtationem in genere de jure naturali; tum quia congruum, & juſtum eſt, ut Creatori, Creatura tributum ferat, juxta Div. Auguſtin. *tom.* 10. *ſermon.* 219. tum quia miniſtri Altaris de Altari vivere debent, & dignus eſt mercenarius mercede ſua, & ſecundùm hunc ſenſum formalem, præceptum in lege Moſaica promulgatum videtur morale, quatenus importat naturalem rationem, utpotè tale adhuc viget, ut docet Div. Thom. 2. 2. *quæſt.* 87. *art.* 1. *in corpore*; Eſt enim præceptum morale, ut Creatoris dominium agnoſcatur, prout aliud, ut Miniſtri Altàris alantur; utrumque enim fundatur in ratione naturali, decet
26 enim naturam, ut Miniſtris Divini cultus, qui ad ſalutem totius populi incumbunt, ab eodem populo alimenta præſtentur; hinc *Apoſtolus primo ad Corinth.* 9. ait: *quis militat ſuis ſtipendiis unquam? aut quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit?* Videtur enim hujuſmodi præceptum fundatum in Juſtitia commutativa, cùm ſtipendium præbere Miniſtris Dei, juris naturalis ſit *cap. cum ſecundum de præbendis*.

Si verò conſideretur præceptum illud prout impo- 27
nitur adimplendum, per quotam decimarum, ex fructibus, fuit quidem iſtud præceptum divinum in lege antiqua, ſed purum Judiciale, quod expiravit poſt Chriſti adventum, ut *cit.* Div. Thom. & communiter Theologi docent. In lege nova nullum datur præceptum quoad quotam; nam loca in contrarium adducibilia *Matth. cap.* 13. *& Lucæ cap.* 11. non important hanc quotam ex vi novæ legis, ſed tantùm Chriſtus Dominus arguit Judæos non obſervantes legem veterem, in qua adhuc vivebant; quod etiam apparet ex eo, quia uſus fuit verbis: *hoc oportuit facere*, quæ præteritum præceptum indicant, non futurum.

Textus verò qui adducuntur in *cap. Parochianos*, 28
cap. in aliquibus § *Illa quippe de decimis*, ac alii Canones Juris communis, & Conciliorum, & dicta SS. PP. quæ videntur affirmare, præſtationem decimarum eſſe de jure Divino, intelligenda ſunt, quatenus procedat à jure Divino, vel in ratione formali, vel etiam
in materiali quotæ, in quantum lege Moſaica fuerit 29
injuncta, itaut hoc præceptum fuerit juſtum motivum, ut Eccleſia hunc eumdem modum ſtatueret, recognoſcendi ſupremum Dominum, & alendi ejus miniſtros; quis enim dubitet potuiſſe ſtatui alium modum, & tamen remanere illa ratio formalis debita erga Deum, & alimonia Miniſtrorum illæſa; unde videmus
in Italia rarò uſurpari iſtas decimas, & paſſim præſcri- 30
bi à populis, ut dicam, ſuo loco; Si tamen tali non ſolutione, læderetur cauſa illa formalis ſubminiſtrandi alimoniam Dei Miniſtris; tunc quia læderetur jus naturale, ceſſaret quæcumque præſcriptio imò privilegium, ut in *cap. ſuggeſtum de decimis*, & ſuo loco dicam; hinc ita intelligenda etiam eſt *Sacra Rota cor. Merlino deciſ.* 795. *num.* 9. *& ſeq.* ac alibi paſſim ubi dicitur procedere à Jure Divino hoc præceptum ſolvendi decimas, ſed ſtatim aſſignat cauſam, in ſubſidium alimentorum Sacerdotum, & Dei Miniſtrorum, ut populo ſpiritualia miniſtrantes, temporalibus non egeant, & ſic inſtitutionem divinam percutere liquet connotationem illam formalem ſubſtentandi Miniſtros: qua firma remanente, etſi tollatur modus, ſcilicet præſtatio decimarum, non læditur Jus Divinum.

Ita quoad quotam, fuit in lege Moſaica, deci- 31
ma indicta, ad denotandum numerum perfectum denarium, quo completur numeratio, & alia incipit, ut advertit Div. Thom. *cit. quæſt.* 87. *art.* 1.

Unde ad exemplum antiquæ legis, lex Canonica 32
eamdem impoſuit quotam in tot Juribus, & Conciliorum Canonibus, qui fruſtratorii fuiſſent, ſi lege Divina fuiſſet id cautum, nec tot Summi Pontifices privilegia conceſſiſſent: imò *Sacri Concilii Tridentini ſeſſ.* 25. *cap.* 12. dicit, decimas eſſe debitas Deo; quod verum eſt, non tamen, quod Divina lege debeantur in ratione materiali, ſed in ratione formali; illa enim quota Divino præcepto debita non eſt, ſed eſt ab Eccleſiæ pro congrua aſſignata in re cognitionem Divini dominii, & alimoniam Miniſtrorum. Hæcque opinio eſt communis, ut firmant DD. tàm Canoniſtæ, quàm Theologi, ut Covarr. *l.* 1. *var. cap.* 17. *n.* 2. *&* 3. Navarr. *in manuali cap.* 21. *num.* 28. *&* 31. Cevall. *comm. quæſt.* 437. Fontanell. *de pact. nupt. tit.* 1. *Clauſ.* 4. *Gloſſ.* 19. *par.* 1. *num.* 3. Gonzal. *cit. cap. in aliquibus* § *illa quippè*, Fagnan. *cod. cap. num.* 8. Barboſa *in cit. cap. Parochianos num.* 2. *& ſeq. & cit. l.* 3. *de jur. Eccleſ. cap.* 26. *num.* 5. & ex Theologis, poſt *cit.* Div. Thom. *ibid. & quolib.* 2. *art.* 8. Cajetan. *ad cit. quæſt.* 87. D. Antoninus *part.* 2. *ſummæ tit.* 4. *cap.* 3. § 5. Sotus *lib.* 9. *de Juſtit. quæſt.* 3. *art.* 1. Azor. *part.* 1. *l.* 7. *cap.* 23. *quæſt.* 4. Caſtropal. *tom.* 2. *tract.* 10. *diſp. unic. punct.* 1. *num.* 4. Trullench. *lib.* 3. *dub.* 1. *num.* 4. Rota *deciſ.* 230. *part.* 17. *recent.*

Non

33 Non obſtat, quod objici poteſt contra alterum membrum dictæ diſtinctionis, quod ſcilicet ſit contra Jus naturale non ſolvere decimas, prout connotat rationem formalem, ex eo quia cautum non reperitur Jure naturali, ut publici ſint miniſtri Divini Cultus; Iſte enim cultus externus per Sacrificium exhibitus Deo non videtur procedere de Jure naturæ, ſed tantùm poſitivo à Deo injunctus, vel de jure gentium, ob rationem conſentaneam ſatis conſiderabilem; Cultus namque de jure naturæ Deo exhibendus non eſt determinatus, ut fiat uno, vel altero modo, & ſic poteſt fieri per orationes, non requiſito Sacrificio, ad quod miniſtri ſunt neceſſarii, ut docet Suar. *de Relig. tom. 1. lib. 1. de Divino cultu cap. 3. num. 3.*

34 Nam reſpondetur, quia quicquid ſit, an talis cultus de jure naturæ, præſtandus ſit per publicos Miniſtros, ut poſt D. Thom. *cit. art. 1.* docent Cajetan. *ibid.* Paſſerin. *in cap. Religioſi art. 1. num. 6. de decimis*, ac alii, tamen cùm Chriſtus Dominus voluerit fieri ſacrificia per Sacerdotes, & Miniſtros publicos, jam ſolutio decimarum eſt de jure naturæ dictante, neminem proprio ſtipendio ſuam operam impendere debere.

35 Neque valet alterum objectum, debitum decimarum eſſe tantùm ex vi Religionis, proindeque nullo modo poſſe in eo conſiderari Juſtitiam Commutativam, ut probat *cit.* Paſſerin. *art. 2. num. 30. & ſeqq.* ſicque ceſſante hac qualitate Juſtitiæ commutativæ, ceſſat ratio ſtipendii erga Miniſtros, in qua fundatur ratio naturalis.

36 Nam reſponderi poteſt, plures DD. in contrariam proceſſiſſe ſententiam, ſcilicet non deberi decimas ex ea vi religionis, ut apud Monetam *de decimis cap. 12. num. 4.* Palaus *cit. diſp. unic. punct. 2. num. 10.* Leſſius *cap. 39. diſc. 3. num. 8.* Sed quatenus prima opinio fuiſſet vera, ſufficit quod in alimoniam Miniſtrorum fuerint decimæ aſſignatæ, ut conſideretur ratio naturalis præfata, & præciſa tali aſſignatione per Eccleſiam facta, ſemper urget ratio naturalis fundata in Religione, ut Deus recognoſci debeat in Univerſalem Dominum. Modus autem non imponitur à jure naturali, ſed tantùm lege Moſaica fuit inductus, quæ ceſſavit, & lege Canonica tantùm extitit renovatus per præſtationem decimæ partis fructuum.

Sed quid dicendum quoad decimas perſonales? Aliqui enim affirmant, ut etiam in iſtis eadem conſideretur qualitas præcepti divini in lege Moſaica, Innocent. *cit. cap. ſignificavit de Paroch.* acriter hoc tuetur ex Sacræ Scripturæ locis. Idem præſtat Abb. *in rubr. de decimis numer. 2.* Roccus de Curtis *de Conſuetud. num. 94.*

37 Ego tamen, cum communi opinione dico hujuſmodi decimas perſonales non fuiſſe in veteri lege ſed dumtaxat in nova conſtitutas; in veteri enim lege ſolùm prædiales enunciantur. Levit. *capit. 27.* ibi: *Omnes decimæ Terræ ſivè de fructibus, ſivè de pomis arborum, Domini ſunt.* Hinc in Evangelio Phariſæus dixit: *Decimas de omnium, quæ poſſideo*, non autem dixit, *omnium, quæ lucror* Covarr. *lib. 1. cit. cap. 17. num. 8.* Fagnan. *cit. cap. in aliquibus num. fin.* citans Cardin. *in cap. 1. de decimis*, dicentem eſſe communem opinionem, & ſic dicendum non procedere à jure Divino decimas perſonales, quatenus jure Moſaico non videntur injunctæ. Jure autem Canonico fuerunt adinventæ, & ut ſolvantur, plures Canones ſtatuunt *can. decimas 16. quæſt. 1. cap. ex tranſmiſſa, cap. non eſt, & cap. Paſtoralis de decimis*, ubi de
38 his ſcilicet quæ ſolvuntur ex lucro; Fuerunt enim ab Eccleſia injunctæ pro ſubſtentatione Miniſtrorum, qui Sacramenta adminiſtrant, & ſic fideles tantùm ad illa tenentur *cit. cap. ex tranſmiſſa*; Imò paſſim non ſolvuntur, ex generali Conſuetudine, ut teſtatur Paſſarin. *cit. loco art. 4. num. 74.* ex hoc enim procedit, ut facilior ſit exemptio ab his, quam à decimis prædialibus, ut citati DD. aſſerunt.

39 Deveniendo ad ſecundum dubium, an Summus Pontifex, vel alii valeant diſpenſare in ſolutione decimarum, per privilegium? Et quidquid ſit quoad laicos, de quibus alio loco, certum eſt Papam poſſe hujuſmodi exemptionem concedere locis Religioſis, & Eccleſiaſticis, ac Regularibus, prout paſſim liquet, ex tot privilegiis etiam in corpore juris clauſis, ut in *cap. Ex parte tua, cap. Commiſſum, cap. Licet*, & aliis *cit. tit. de decimis, cap. 2. eod. tit. in 6. & cap. 2. de Eccleſ. ædificandis*, & patet ex tot Conſtitutionibus in Bullario redactis, ad favorem Religionum, quæ exemptiones etiam fuerunt admiſſæ in Conciliis Generalibus, ut *cit. cap. Nuper de decimis*: eſtque hæc doctrina apud Catholicos communis. Barboſa *citat. cap. 28. §. 3. num. 12. de Paroch. & de Jure Eccleſiaſt. cap. 26. §. 3. num. 12.* Menoch. *conſil. 176. n. 1. lib. 3.* Rebuff. *de decimis quæſt. 13. num. 105.* Ita tamen, ut non poſſit abrogare in totum præſtationem decimarum, in Eccleſia, ſed tollere obligationem in aliquo tantùm, ut docent citati DD. Quod ſine difficultate 40
tranſit circa Regulares; Cùm etenim jure divino tantùm ſit cautum, quod decimæ debeantur, prout connotant rationem formalem, vel Dominium univerſale Dei; utrumque non tollit Papa in hujuſmodi conceſſione privilegiorum. Nam ſi removeat obligationem dandi Decimas alicui Eccleſiæ, eas retinere permittit ab altera Eccleſia Regularium, quia conſideratur Eccleſia Univerſalis, non particularis, & ulterius aluntur tot pauperes Religioſi, qui etiam eximio ardore Miniſteria Sacerdotalia, in adjutorium Epiſcoporum, & Parochorum ſubeunt, iſtaque cauſa fuit motiva, ut Summi Pontifices in hujuſmodi Regulares ſe profuſos redderent ad iſta concedenda privilegia, & ſic videtur potius diſpenſatio per modum applicationis, fructuum decimarum eidem Conventui ac Religioſis.

Idque confirmatur nedum ex facto tot Concilio- 41
rum, & Summorum Pontificum, qui nunc etiam inter Sanctos venerantur, ut ſupra recenſui, ſed etiam ratione, quia non videtur derogatum rationi formali, ſub qua decimæ conſideratæ, debentur jure naturali, imò expreſsè cautum reperitur, ut quoties Eccleſiæ, quibus illæ debentur, gravarentur per conceſſionem Privilegii, hoc modificari debeat, juxtà diſpoſitionem *Textus in cap. ſuggeſtum de decimis*, ut fuit moderatum in Polonia, juxtà reſolutionem S. C. C. relatam à Pignatell. *tom. 8. conſ. 8. num. 20.* & in Hiſpania à Leone XI. quoad PP. Societatis Jeſu, ut meminit Rota *deciſ. 77. num. 2. coram Dunoz. Sen.* & alibi paſſim, de quo alio loco dicam, ergo ſemper in privilegio ſalva eſt ratio illa formalis ſuſtentationis miniſtrorum, & quo ad alterum dominii univerſalis, parum refert, ut uni, vel alteri Eccleſiæ præſtentur, quare rectè Gregorius VII. ait: *Statuimus, ut monaſteria ex ſuis prædiis nullo modo decimas ſolvere cogantur, quia ſi legitimè danda ſunt, Orphanis, & Peregrinis danda ſunt; indignum eſt enim, ut à Clericis exigantur, qui propter eum, cujus ſunt decimæ Pauperes efficiuntur; nam Pauperes Domini ſunt, Pauperum hæreditas pauperibus ejus eroganda eſt, illis videlicet, qui propter amorem illius, quæ poterant poſſidere, dimittunt*, ut patet poſt Concil. Lateranenſ. *pag. 13. & idem in Can. decimas 16. quæſt. 1.* & optimè ratiocinatur Cardin. de Luca *diſc. 4. num. fin. de decimis.*

Demum probatur ex eo, quia poſſunt Religioſi præ- 42
ſcribere decimas tàm activè, quàm paſſivè, ut alio loco dicam, ergo eo magis poteſt Summus Pontifex iis concedere privilegium exemptionis, non enim debet minus operari iſtud, quàm præſcriptio, & conſuetudo, *cap. 1. de Conſtit. in 6. cap. ſuper quibuſdam verſic præterea de verborum ſignificatione*, & optimè *cit.* Cardin. de Luca *de decimis diſc. 9. num. 6. & ſeq.* ac Rota *deciſ. 299. num. 37. part. 12. recent.* ubi quod privilegium poteſt dari, ſi graviter non præjudicetur Eccleſiæ Parochiali, revocando aliam *deciſionem* antecedentem 183. *eadem parte*, ubi firmaverat de Jure Divino eſſe præceptum decimarum, & ſic non eſſe diſpenſandum, declarando procedere quatenus lædatur Eccleſia,

Digitized by Google

cleſia, cui debentur; ut deficiat ratio formalis ſubſtentationis Miniſtrorum, hac enim ſalva, validum, & juſtum eſt privilegium, non ſolùm exemptionis à decimis, ſed etiam activum exigendis, ſcilicet eas, ut plures conceſſit Summus Pontifex, *cap. Cum in tua*, *cap. Duàm de decimis*, nihilominus Suarez *de Relig. lib. 1. cap. 14. num. 13.* dicit, non requiri cauſam in hujuſmodi privilegiis, utpotè non læſivis Juris Divini, quod videtur conſonum, quia præſervata ratione formali ſubſtentationis Miniſtrorum, remanet aliud in
44 diſpoſitione Canonica, ut dixi; Sed quatenus requiratur cauſa, ſatis ea colligitur ex dictis rationibus favore Regularium conſideratis, nempè ſubſtentatio illorum, qui etiam miniſtrant in Divino Cultu; unde etſi immutetur jus commune in præjudicium illorum, ad quos ſpectant decimæ, tamen id fit aliqua ratione ex ſuperfluitate, nempè redditumm, quibus gaudent Miniſtri Ordinarii; & ex neceſſitate Miniſtrorum extraordinariorum, prout ſunt Regulares, aliique Eccleſiaſtici, ut conſiderat Paſſerin. *cit. quæſt. unic. art. 5. num. 320.* & ad favorem alterius Eccleſiæ, optimè *in Canon. cit. Decimas §. fin. 16. quæſt. 1.* hoc idem permittitur.

45 Hæc diſpenſatio, ſeù exemptio eſt reſervata ſoli Summo Pontifici, ut liquet ex tot Canonibus citatis Alexandri III. & Innocentii III. *cap. Ex parte tua*, *cap. Licet*, *cap. Nuper de Decimis*, & alibi latè Gonzal. *in cap. Commiſſum 4. num. 4. de Decimis*, & *cap. Non eſt 22. eodem tit. num. 2.* hinc nequit Epiſcopus id concedere, non enim poteſt diſpenſare in Jure communi, & eò minùs in diſpoſitione Conciliari, non tamen videtur verum, quod aſſerit idem Gonzal. *cit. cap. 4. num. 9. circa princip.* & Pax Jordan. *lib. 9. tit. 1. num. 412.* quod poſſit, ſi agatur de decimis propriæ menſæ, vel ad favorem alterius Eccleſiæ, utrumque enim non ſubſiſtit, quia nequit Epiſcopus alienare rem propriæ Eccleſiæ ſine conſenſu Summi Pontificis, ita neque bona unius Eccleſiæ alteri aplicare, ſine Be-
46 neplacito Apoſtolico; Unde quidquid ſit quoad Jura antiqua, poſt *Extravag. Paulinam* non licet, niſi in caſibus diſmembrationis, erectionis novæ Parochialis, juxta facultatem conceſſam *à Sacro Concilio Tridentino ſeſſ. 24. cap. 13.* immò etiam *can. Decimas §. fin. 16. quæſt. 1.* loquitur de diſmembratione Decimarum ad tempus tantum favore alterius Eccleſiæ permiſſa Epiſcopo, & in terminis, quod Epiſcopus non poſſit concedere, exemptionem à Decimis, etiam quod eæ ſolvantur in minori quantitate, declaravit *Sacr. Congregat. Epiſcoporum, & Regular. 16. Julii 1601.* ut refert Nicolaus *tit. de Decimis num. 4.*

47 Sed an ſaltem id poſſit Legatus à Latere Summi Pontificis; Et Negativè videtur reſolvendum, niſi habeat ſpecialem facultatem diſpenſandi Concilio Generali *in cap. nuper de Decimis*; requiritur enim ſpecialis facultas ad diſpenſandum in Concilio *Gloſ. verb. cum ſe facultas in cap. Dilectus il 1. de præbendis* Gambar. *de auctorit. legati lib. 4. de offic. & poteſt. Legat. à Later. tit. de poteſt. legat. reſerv. benefic. num. 143. & lib. 7. num. 377.* Coccin. *deciſ. 593. num. 2. & 3.* & in terminis exemptionis Decimarum, docuit Tamburin. *cit. tom. 1. diſp. 15. quæſt. 18. de Jure Abbat.* & Rota *poſt eumdem deciſ. 93. num. 6.*

48 Quoad Principes laicos, nulla cadit dubitatio, nullam eos habere in hoc auctoritatem, omninò ab illis alienam in rebus ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis, quacumque præfulgeant dignitate, etiam Imperiali, ut eſt Textus expreſſus *in cap. Tua il 1. de Decimis.*

49 Quoad tertium dubium initio Commentarii propoſitum quoad Decimas, à quibus Pontifex in hac Conſtitutione exemit Caſtercienſes, adnoto illos non teneri ad decimas perſonales, à quarum ſolutione jam longè ante fuerant exempti nedum dicti Monachi, ſed quicumque Regulares, imò etiam Canonici Regulares, ut conſtat ex *cit. Canon. Decimas 16. quæſt. 1.* & notant Suarez *cit. lib. cap. 18. num. 3.* Silveſter *ver.*
50 *Decimæ*; Cùm enim hujuſmodi Decimæ perſonales debeantur ex lucro, quod opere, labore, & humana induſtria acquiritur *Canon. Decima 68. 16. quæſt. 1.* ibi: *de militia, de negotio, de artificio redde decimas*, & *cap. Non eſt 22. de Decimis*, ibi: *de negotiatione, de Militia, venatione*, & *cap. ex tranſmiſſa 23. eodem tit.* ibi: *de omnibus, quæ licite poteſt acquirere*, ut omnes Canoniſtæ, & Theologi docent, Rota *deciſ. 205. numer. 8. coram Carillo.* & *deciſ. 64. num. 9. part. 9. recent.* Regulares autem alieni ſunt ab hujuſmodi lucris, 51
& licèt artificio, & operibus manualibus antiquitùs fuerint intenti, tamen parvum illud lucrum convertebatur in ipſorum alimonium, utpotè veræ paupertati addicti, mirum non eſt, ſi Summi Pontifices ſub hac conſideratione eos exemerint à Decimarum contributione, ut optimè declarat Gregorius VII. poſt *cit. Concil. Lateranenſ. pag. 23.* ibi: *Magna ratione nititur dictum privilegium, nam Monachi quidquid lucrantur, non ſibi, ſed communitati acquirunt pro Fratrum ſuſtentatione, & reſiduum in pauperes expendunt; unde injuſte ab eis Decimæ exiguntur.* Accedit alia ratio, 52
quod hodie Monachi non recipiuntur Sacramenta à Parochis, ſuper quorum adminiſtratione ſolutio Decimarum fundatur, ut jam dixi. Hoc autem privilegium eſt commune omnibus Regularibus de jure, nec unquam fuit revocatum, cum omnes textus loquantur, vel de Decimis prædialibus, vel mixtis ratione laborum, imò hujuſmodi Decimæ perſonales vix alicubi ſolvuntur, Panormitanus *cap. Cum homines num. 5. eodem tit.* Paſſerin. *cit. quæſt. unic. num. 74.* & ſupra diximus, quare tale privilegium parum refert.

In Hac Conſtitutione Honorius confirmavit Privi- 53
legium non ſolvendi Decimas ex Novalibus; Sunt autem Novalia, agri de novo ad culturam redacti, de quo non exiſtat memoria, quod aliquando culti fuerint *cap. Quod per Novale 21. de verb. Significat.* & hoc eſt primum requiſitum Novalium, ſed quoque requiritur, ut non ſolùm ſit immutatus ſtatus prædii de non culturam ad culturam, ſed quod in primævo ſtatu nullum redderet fructum, vel parvum, *ut in cit. cap. gloſ. in cap. Commiſſum verb. paſcuis eodem tit. de Decimis*, & ita explicatur *cap. dudum 31. de privilegiis*, ubi requiritur, quòd ſit ager ſylveſtris, & fructum non ferens, nam aliàs in pura littera eſſet neceſſaria qualitas arenæ maris; Debet enim conſiderari intentio Legiſlatoris, quæ fuit eximere Novalia ab iſta præſtatione, quia ad culturam ea redigere plures labores, & expenſæ requiruntur, unde poteſt conſiderari aliquis ager ſylveſter, qui reddat maximum fructum, puta ad pratorum, vel paſcuorum uſum deſerviens, in hoc etenim caſu decimator præjudicaretur, quod præjudicium non conſideratur ſi fuerit in totum, vel nimis infrugifer, & frugiter redactus, ut optimè Innocent. III. *in cit. cap. quod per novale*, Gutierrez. *pract. quæſt. lib. 1. quæſt. 18. num. 11.* Rebuff. *citat. qu. 14. num. 43. & 45.* Moneta *cap. 4. num. 50.* & optimè ratiocinatur Cardinal. de Luca *diſc. 4. de Decimis num. 11. & ſeqq.* & Rota *deciſ. 894. num. 2. cum ſeqq. cor. Card. Cerro*, in eadem Cauſa in qua ſcripſit *cit.* Card. hinc ſufficit probare; fuiſſe agrum ad Culturam de novo redatum, nec extet memoria in contrarium, juxta requiſita Innocentii, quæ recenſet Rota *deciſ. 223. num. 1. par. 1. rec.* quod tamen limitatur, ut non ſit neceſſaria talis rigoroſa probatio, quando terrenum ex propria natura videatur non fuiſſe aptum ad Culturam, & fructum, ut docet Rota *deciſ. 894. num. 4. coram Cerro.*

Rurſus requiritur, ut non ſolvatur priùs Decima, 54
vel ex defectu fructuum in totum, vel ex tenuitate; Si enim tales fructus redderet ager, ut Decimator decimam haberet, deficeret ratio motiva privilegii, quia læderetur Jus Eccleſiæ in Jure quæſito, & non ſolùm in Jure quærendo, quod faciliùs abrogatur, optimè Rota *dec. 201. n. fin. par. 19. rec.* & admittit *cit. dec. 894. n. 6.* quæ in illo caſu excludit probationem exactionis, ex eo quia aderant teſtes contrarii, quorum dicta prævalebant, utpotè adminiculata ſitus infœcunditate.

Sed primò quæritur, an hoc privilegium ſit commune aliis Regularibus, & an fuerit revocatum per *cap. nuper de decimis*?

55 Quo ad primum, hujuſmodi privilegium, certum
eſt fuiſſe conceſſum indiſtinctè omnibus Religioſis *in
cap. ex parte il primo de decimis*, ea conditione ta-
men, ut propriis manibus, & ſumptibus colerent,
Moneta *cit. cap.* 4. *num.* 56. & 57. Giovagnon. *conſ.* 28.
num. 11. *lib.* 2. Fagn. *cap. nuper nu.* 22. Barb. *de Paroch.
cit. cap.* 28. §. 3. *num.* 17. Murga *in Conſtit.* 6. Alexandri
IV. §. 4. *num.* 27. Tambur. *tom.* 1. *diſp.* 15. *qu.* 18. *nu.* 3.
Lezana *ad Mare magnum Prædicatorum n.* 79. Barb. *cit.
cap. ex parte* 27. *num.* 4. Rota *deciſ.* 94. poſt Tamburin.
nu. 1. & *cit. deciſ.* 894. *n.* 1. *coram Card. Cerro*, Dunoz.
Sen. *deciſ.* 77. *n.* 1. & 4.

56 Hæc autem exemptio non fuit unquam revocata,
neque per *cit. cap. nuper*, ut conſiderant citati DD. &
ratio evidentiſſima eſt; nam cùm *cit.* Textus loquatur
de prædiis, quorum ratione decimæ ſolvebantur Eccle-
ſiis ante Concilium, ceſſat hæc ratio in Novalibus, quia
ex dictis, eorum natura eſt, ut decimæ priùs non fue-
rint ſolutæ, ut advertit Fagn. poſt *Abbatem cit. cap. nu-
per n.* 23. quos ſequitur Rota *cit. dec.* 894 *n.* 15. & 16.
coram Card. Cerro, non enim videtur vera ratio de-
ducta à Card. de Luca *cit. diſc.* 4. *n.* 8. quod ſcilicet pri-
vilegium exemptionis novalium fuerit conceſſum in
cap. fin. de privil. per Greg. IX. & ſic poſt dictum Con-
cilium Lateranen. quod etiam admiſit Rota *cit. deci-
ſione coram Cerro n.* 13. & 14. quia verè Gregorius IX.
tantùm innovavit privilegium conceſſum in *cap. ex
parte*; adeoque fuit diſpoſitio declarativa, non au-
tem nova conceſſio, & ſic non videtur induxiſſe no-
vum jus *cap. quia intentionis* 29. *de privil.* eò fortiùs,
quia per illum textum non derogatur *cit. c. nuper*, ut
requireretur, ſicuti alibi dicam, ergo erit vera tan-
tùm prima ratio, non ſecunda, ſcilicet, ut per *c. nu-
per* non fuerit derogatum privilegiis conceſſis, & opti-
mè Rota *cit. dec.* 77. *coram Dunoz. Sen.* ſe fundat in jure
communi, *cit. cap. ex parte*.

57 Nec obſtat, quod ſi hoc eſſet verum, fruſtratoria
eſſet mentio novalium in hac *Conſtitutione Honorii
III.* prout fit in aliis hujuſmodi privilegiis, quia con-
ſtat ſæpè Summos Pontifices concedere illud idem,
quod competebat jure communi, & liquet ex *cap. cum
olim* 14. *de privilegiis*, & *cap. quia in cauſis* 7. *de Pro-
curatoribus*, ubi Innocentius III. reſcripſit Univerſita-
ti Scholarium Pariſienſium: *Licet igitur de jure com-
muni hoc facere valeatis, inſtituendi tamen Procura-
torem ſuper his auctoritate præſentium vobis concedi-*
58 *mus facultatem*; Conceditur autem de novo privile-
gium privilegiato pluribus ex cauſis, etiam præciſa
neceſſitate. Primò ad compeſcendos privilegii con-
tradictores, & ut liberiùs privilegiati jure ſuo utan-
tur. Secundò, ad juris ſui comprobationem. Tertiò
ad ſcrupulos removendos, & quartò ad diſſentionem
ſedandam, ut benè colligitur ex hac *Bulla Honorii*,
ubi §. 1. ait: *Nam cùm ſit ipſis indultum, ut de novali-
bus, quæ propriis manibus, aut ſumptibus colunt, &c.
nullas ab eis decimas exigere præſumat, quidam perver-
ſo intellectu confiſto dicentes, quod non poſſunt intelli-
gi, niſi de his, quæ ſunt antè dictum Concilium acqui-
ſita. Nos igitur eorum quieti paterna ſolicitudine pro-
videre volentes*: Et proſequitur, concedendo exem-
ptionem à novalibus, etiam acquiſitis poſt Concilium;
unde colligitur poſſe dari privilegium confirmatorium
juris communis; nec eſſet fruſtratorium, ut docent Azo-
rius *p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 23. *qu.* 3. Salgad. *in labyrint. cred. p.*
2. *cap.* 17. *n.* 29. Emmanuel Rodriquez *tom.* 1. *qu. regul.
q.* 7. *art.* 1. Caſſainch. *de privil. regul. p.* 2. *tract.* 7. *cap.* 3.
prop. 1. *verſ. obiicies*; poteſt enim quis obtinere privi-
legiom ad juris confirmationem, *l. forma* §. *fin. ff. de
cenſibus*, & benè in ſummario *cit. c. cum olim de privil.*
ibi: *Eccleſia utens duplici privilegio exemptionis, licet
ſuccumbat ex uno, poteſt nihilominus ex alio ſe juvare,
& obtinere*, *Murga in diſquiſ. moral. & Canonic. tom.* 1.
tract. 1. *diſq.* 3. *dub.* 1. *n.* 29. & *ſeq.* & *ad cit. Conſt. ſex-
tam Alexandri IV.* §. 4. *n.* 28. & *ſeqq.*

Quæritur ſecundò, an ut intret dictum privilegium
quoad novalia, requiratur, ut propriis laboribus, vel
ſumptibus colantur?

Certum eſt de jure communi omnibus Regularibus
in vim citati *textus in c. ex parte* 10. & concordan- 59
tium fuiſſe conceſſa privilegia exemptiva ratione la-
borum ſuorum, ut ſonant verba *textus* & Gloſſ. *ibid.
ver. laborum ſuorum*, Tambur. *cit. qu.* 18. *num.* 5. hinc
eſt, quod prædia debent eſſe propria; nam ſi fuerint
conducta, aut in Emphyteuſim accepta, de Jure com-
muni non ſunt à Decimis exempta, *cap. Dilecti* 8. *de
Decimis* ibi: *nec fuit intentionis noſtræ, aut anteceſ-
ſorum noſtrorum, ut de poſſeſſionibus, quas conduxi-
ſtis, Decimas non ſolvatis*, Campanil. *in diverſ. Jur.
Can. Rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 153. Idem eſt, ſi eorum
prædia aliis excolenda tradantur *cap. licet de Deci-
mis*, prout latè tradit Barboſ. *in cit. cap. dilecti num.* 1.
& 2. & *cap. ex parte n.* 4. ubi alii citantur, ſed in hoc
fuerunt conceſſa etiam majora privilegia, & præſer- 60
tim Ciſtercienſibus *in cit. Bulla* Martini V. ut ſuo lo-
co iterum erit ſermo; præciſo enim privilegio parti-
culari, ut ſuprà, intelligendum eſt illud Juris com-
munis, & ſonant ita verba, tàm citati textus *cap. ex
parte*, ibi: *de Novalibus ſuis, quæ propriis manibus,
vel ſumptibus excolunt*, quàm verba hujus Conſtitu-
tionis, & ſic non intrat diſputatio *l. ille, aut ille* §.
cum in verbis ff. de legatis 3. quidquid dicat Murga *cit.*
§. 3. *num.* 19. & Peyrin. *tom.* 1. *ad ſecundam Conſtitutio-
nem* Julii II. *numer.* 133. Azor. *tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 26.
quæſt. 7. quia intelligi debent non in vim dd. Tex-
tuum, & privilegiorum reſtrictorum verbis, *Suis*, &
propriis expenſis, *ſeu laboribus*. Sed de privilegiis
ſpecialibus conceſſis indefinitè, quia tunc debet in-
quiri, an ſint perſonalia, vel realia, de quibus alibi di-
cam, diſcutiendo privilegia ſpecialia Religioſorum, &
an ea extendantur ad Colonos, cùm illud de quo
hìc vertetur circa privilegia Juris communis, & hu-
jus Conſtitutionis, ac aliarum, quæ dictis verbis utun-
tur, ut explicat idem Azor. ubi ſupra; Et quamvis
hæc Conſtitutio pro Ciſtercienſibus non contineat
pronomen *ſuum*, niſi in animalibus, tamen ſe refert
ad diſpoſitionem Juris communis, cùm tantum ſit
declarativa, quod comprehendat novalia, etiam poſt
Concilium Lateranen. acquiſita, & an verè fuerit
exemptio indefinitè conceſſa *in cit. Conſtitut.* Martini
V. vel aliis tàm Ciſtercienſibus, quàm quibuſdam Re-
gularibus, ſuo loco dicam.

Hinc ſi aliquis ager fuerit ab aliquo non privilegia- 61
to ad culturam redactus, & deindè pervenerit ad Reli-
gioſos, tenentur hi ex vi Juris communis, quia redu-
ctio ad ſtatum Culturæ non fuit facta tempore, quo ager
erat proprius, Rebuff. *cit. qu.* 14. *nu.* 46. Tambur. *cit. qu.
nu.* 5. ſed tempore, quo erat jam natum Jus Parochi,
quod habet in quocumque Novali, Paulus Chriſtin.
Belgic. *dec.* 106. *vol.* 1. Merlin. *dec.* 434. *n.* 3. & *dec.* 98. *n.*
8. & *dec.* 99. *n.* 1. poſt Tambur.

Hæc autem exemptio Novalium Jure communi 62
procedit, nedum in Novalibus acquiſitis ante Con-
cilium, ſed etiam poſt, ſufficit enim quod veram ha-
beant naturam Novalium, ut ex defectu fructuum,
Decimæ non ſolvantur ante reductionem ad Cultu-
ram, ut expreſsè declaravit Pontifex in hac Conſti-
tutione, ut ſupra dixi, nec eſt ſpecialis quoad Ci-
ſtercienſes, quia quoad Novalia, idem erat jus quo
ad omnes, ut dixi, & docuit Fagnan. *cit. cap. Nuper
n.* 23. & admittunt omnes citati DD. & optimè *cit.
dec.* 77. *n.* 1. & 4. *coram Dunoz. ſen.* ubi de PP. Socie-
tatis Jeſu, quod iis non obſtet Breve Leonis XI. mo-
deratorium eorum privilegiorum in aliquibus Regnis
Hiſpaniæ, ut ſolverent certam quotam, de quibus ali-
bi dicam, quia non comprehendit Novalia, quorum
exemptio eſt de Jure communi.

Demum quæri poteſt, an Regulares qui propriis 63
ſumptibus, vel laboribus agrum fructiferum redigerunt
in magis fructiferum, poſſint uti privilegio ſaltem in
ea parte, in quo pretioſior fuit facta res? Et videtur
poſſe dici affirmativè *ex cap. fin. de privileg.* ibi enim
Papa vult, quod non patiantur diſpendium, quod uti-
que haberent, ſi Decimas perſolverent ex propriis la-
boribus, & expenſis.

Cen-

Digitized by Google

64 Cenſeo tamen, quod ſi mutatio ſit de uno fructu ad
alium, ceſſet natura Novalis, in qua fundatur privi-
legium; nam talis mutatio, ut ſupra dixi, non impor-
tat qualitatem Novalis, cùm intret ſubrogatio, itaut
de novis fructibus debeatur Decima *cap. Commiſſum de
Decimis*, Parochus enim habet Juris aſſiſtentiam in
dictis fructibus ſubrogatis Card. de Luca *diſc.* 4. *numer.*
14. *de Decimis*, Rovit. *deciſ.* 97. Carill. *deciſ.* 44. *&
deciſ.* 98. *numer.* 12. *& deciſ.* 99. *numer.* 5. poſt Tambu-
rin. quod tamen explicatur, ſi Decimator habeat jus
univerſale, non particulare, *ut in cit. deciſ.* Carill. re-
petita *dec.* 591. *par.* 5. *rec.* & Card. de Luca *diſc.* 15. *nu.*
4. *de Decimis*, & in terminis Novalium *ibid. numer.* 8.
& ſeqq.

Si verò agatur de fructibus Novalium, qui præpon-
derarent fructibus antiquis, dubitat Card. de Luca *ibid.
numer.* 9. *& ſeqq.* quia eſſet grave præjudicium ejus,
qui tot expenſas patitur pro reductione ad majorem
quantitatem fructuum, ſed non reſolvit articulum. Ego
tamen diſtinguerem; quod aut agitur de agro, qui in
65 aliqua parte erat infructifer, tunc, ſi illa pars redacta
ad fructum fuerit major, cenſetur totum prædium No-
vale, ita ſi quid valdè conſiderabile contineret, tunc
privilegiati de toto agro Decimas non tenentur ſol-
vere: aut major pars erat fructifera, & pro toto de-
bent ſolvere Decimas, ut optimè Tambur. *cit. qu.* 18.
numer. 7. Paſſerin. *cit. art.* 15. *numer.* 329. in caſu ve-
66 rò quod prædium in totum reddebat fructum, & ſi
iſti fructus augeantur, vel in eadem qualitate, vel in
pretioſiori, tenentur ad Decimas, ut proſequitur *cit.*
Tambur. *numer.* 6. ibi: *Si antea colligebatur fænum,
ſi redigatur ad Culturam, non dicitur amplius Nova-
le, ſed ſolvi debet decima*, Rota *in Conchen. Decima-
rum coram Ottemberg.* ibi *citat.* & innuit idem *citat.*
Card. de Luca *diſc.* 4. *numer.* 13. *& ſeq. de Decim.* ra-
tio eſt, quia Decimæ prædiales ſunt de fructibus natu-
ralibus, & ſic expenſæ cedunt ſolo, nec debent deduci
67 *cap. non eſt cap. cum non ſit, cap. tua nobis, cap. Pa-
ſtoralis de Decimis*, fructus enim à quibus Decimæ de-
bentur, recipi debent ſecundùm ſe, non quatenus reſ-
piciunt lucrum domini, etiamſi vix colligatur, quod
fuit expenſum, ut poſt D. Thomam 2. 2. *quæſt.* 87.
art. 2. docent Theologi, & Canoniſtæ, quos lato
Calamo referunt Palaus *tract.* 10. *de Decimis parte*
8. *numer.* 1. Menoch. *de Arbitrariis Caſ.* 215. *numer.*
2. Barboſ. *de Paroch. cit. cap.* 28. *num.* 34. *cum ſeqq.* un-
de de omnibus tàm melioribus, quàm deterioribus
fructibus ſolvendæ ſunt, *ut cit. DD.* docent, & nos
alibi.

68 Quia Parochus habet intentionem fundatam in jure
decimandi, prout Epiſcopus, ſi non adſit diviſio Pa-
rochiarum, ideò Regularibus incumbit onus probandi
naturam novalium, Ruinus *conſ.* 163. *nu.* 16. *&* 18. Pa-
norm. *in cit. cap. quid per novale in fin.* ubi alii DD. Card.
de Luca *cit. diſc.* 4. *n.* 17. *de Decimis*, & admiſit Rot.
cit. deciſ. 894. *nu.* 3. *coram Cerro*, ita tamen quod pro-
bata qualitate novalium, ſpectet ad Parochum probare
fuiſſe bona decimata, quia hoc eſt fundamentum re-
plicationis, ut benè advertit *cit.* Card. de Luca *num.* 17.
& admiſit *cit.* Rota *num.* 5. An verò poſſit per pactum,
vel conſuetudinem induci, ut Regulares teneantur ad
ſolutionem, non obſtante privilegio, aliàs dicam, ſi-
cuti quatenus accedente præjudicio Parochi, tollantur
privilegia, etiam quoad novalia.

69 Alia exemptio datur in hac Bulla, ſeù potiùs reno-
vatur illa juris communis quoad hortos, virgultos, &
piſcationes ſuas; quod eſt commune omnibus aliis Re-
gularibus, & quo ad illam hortorum, dicuntur loci,
in quibus, vel arbores, vel olera ad veſcendum, vel
etiam ad voluptatem oriuntur, quod tamen intelligi
debet, non ſolùm pro iis, quæ ſunt propè Monaſte-
rium, ſed etiam extra, dummodò colantur ad pro-
prium Monaſteriorum, vel Religioſorum uſum, itaut
duo requirantur; primum quòd ſint propria, & pro-
priis ſumptibus colantur, ut ſupra dixi de novalibus,
& ſecundum, quòd deſerviant pro uſu Monaſterii,
ita Panorm. *cit. cap. ex parte num.* 3. Tambur. *cit. quæſt.*
18. *num.* 3. Rota *deciſ.* 94. poſt *eundem num.* 2. *&* 3. &
in terminis ementium folia mororum in hortis, non 70
intrare exemptionem, ob dictam rationem, dixit Ro-
ta *deciſ.* 827. *numer.* 6. *&* 7. ubi de PP. Sancti Hie-
ronymi, *coram Seraphin. & deciſ.* 1272. *nu.* 3. *coram
Pænia.*

Sed hìc poſſet quæri, an idem procedat in novali- 71
bus? Videtur enim, quod eadem debeat eſſe diſpoſitio,
eò fortius, quia privilegia conceduntur ſub eadem con-
ditione, ſi manibus, & expenſis propriis colantur,
quod importat tantùm uſum proprium, *cit. dec.* 1272.
num. 3. *coram Pænia.* Unde ſicuti hæc conditio qua-
lificat, ut fructus hortorum ſint exempti, quatenus
convertantur in uſum Monaſterii, ita etiam dicendum
eſt de novalibus, ut plures DD. firmant Barb. *de jur.
Eccleſ. cit. lib.* 3. *cap.* 26. *§.* 3. *n.* 17. citans Abbatem *in di-
cto capite ex parte nu.* 3. Rebuff. *de decimis qu.* 14. *in fi-
ne*, & Rota *in Cordubenſi decimarum* 22. *Maii* 1617.
coram Manzanede, quæ eſt *deciſio* 94. poſt Tambur.
de jur. Abbat.

Tamen contrarium puto eſſe verius, quia tàm in 72
Canonibus juris communis circa omnes Regulares,
quàm in Bulla hac Honorii III. circa Ciſtercienſes, non
ponitur hæc limitatio, & quamvis neque in hortis il-
la ponatur, verùm diverſa eſt ratio, quia horti, ut plu-
rimum ex uſu communi ad proprium uſum domino-
rum plantantur; & cuſtodiuntur: aliàs poſſent Regu-
lares in fraudem convertere vineas in hortos cum mu-
tatione fructuum, ut defraudentur Decimatores; In no-
valibus verò eſt diverſa ratio, quia eſt terminus com-
petens omnibus prædiis incultis, quæ ad culturam re-
ducuntur, & ſic nulla fraus poteſt intercedere: imò
in novali conſideratur expenſa, ob quam facilè fuit pri-
vilegium, ne plus diſpendii, quàm utilitatis à novali-
bus deducatur, ut optimè in *cap. fin. de privilegiis;*
unde videtur aliquo modo eſſe privilegium oneroſum,
ut in his terminis dixit Card. de Luca *cit. diſc.* 4. *n.* 5.
de decimis, & magiſtraliter Rota *cit. deciſ.* 894. *nu.* 9.
& ſeqq. coram Card. Cerro, & generaliter, quod privi- 73
legium, ſi fuerit conceſſum ex cauſa oneroſa expen-
ſarum, quoad non ſolutionem decimarum, debet latè
interpretari *deciſ.* 279. *num.* 23. *verſ. ſupradictis parte*
12. *rec.* Non tamen mihi placet altera ratio dicti Car-
dinalis de Luca, quod tale privilegium quoad nova-
lia ſic intelligatur ex *text. in cap. final. de privilegiis*,
quod ampliavit jus commune, quia ut aliàs dixi, di-
ctus textus non ampliat diſpoſitionem, ſed tantùm
declarat, quod novale ſemper retineat qualitatem no-
valis, ut privilegiatus in futurum uti valeat privilegio
non ſolvendi; & quamvis in fine adducat rationem,
quod aliàs plus diſpendii, quàm utilitatis in privile-
gio eſſet reducere novale ad culturam, & deinde tra-
ctu temporis ſolvere, ut explicat Gloſ. *in cap. finali,
§. indulgentiam*, & ſic non eſt ampliatio privilegii; ſed
declaratio ejus, quod in illo ineſt, quæ ratio cùm ſit ada-
ptabilis, ut novalia etiam pro non uſu privilegiatorum
ſint exempta; ideò ex identitate rationis, ita explican-
da ſunt privilegia anteriora, & verè omnes DD. exem-
ptionem deducunt à novalibus tantùm, ex *textu in
cap. ex parte* 10. ut ſupra notavi; unde privilegium de-
bet interpretari ſecundùm rationem diverſam, quæ ineſt,
& verè Rota hoc agnovit, quia non dixit privilegium
in novalibus, etiam quoad non uſum elici ex *dicto ca-
pite finali*, ſed ex ratione ibi conſiderata interpretari
privilegia *cap. ex parte*, ut in *n.* 9. juncto *n.* 1. *cit. dec.
coram Cerro.*

Auctores verò in contrarium adducti, ut Abb. Re- 74
buff. & alii, aut loquuntur de hortis, nulla facta men-
tione. an fuerint fructiferi, vel ne, & Barb. *cit. loco*
non diſputat articulum, ſed ad inſtar collectoris alios
citat, vel loquuntur de Grege animalium, quæ dantur
aliis nutrienda, ut in *cit. dec.* 94. poſt Tambur. & quam-
vis *n.* 2. nominet etiam novalia, id dixit perfunctoriè,
cùm caſus deciſionis eſſet de grege, ut videre eſt initio
deciſionis.

Pro exemptione tamen hortorum ad uſum proprium, 75
non intelliguntur vineæ, & oliveta, prout contrà Le-
zanam

zanam docet Paſſerin. *cit. art.* 15. *n.* 336. quamvis enim
in horto poſſint eſſe vites, & olivæ, tamen debent
retinere qualitatem horti, quia tunc illa non conſi-
derantur principaliter, ſed acceſſoriè, quod recipit na-
turam principalis, juxta notum axioma *cap. acceſſo-
rium de regulis juris in 6.* prout ſi olera ſint in vinea,
non dicitur hortus, ſed vinea, ut optimè Gonzal. *cap.
ex parte* 10. *n.* 3. *in fine de decim.*
76 Dicitur etiam in hoc Privilegio Honorii, quod
ſint exempta virgulta; iſta enim, multitudinem virga-
rum pullulantium denotant, vulgò *Ceſpuglio*, & poſ-
ſent reduci ad genus infructiferum, quia vel ad ignem,
vel ad ſeptem ſerviunt, & hoc ſenſu fruſtratorium eſſet
privilegium, ſed verè indicat parvas arbores fructiferas
ad uſum Religionis, quas à decimis eximit, ut ad-
77 vertit *cit.* Paſſerin. *n.* 337. prout etiam privilegium di-
cit de piſcationibus ſuis, quæ decima potius reduce-
retur ad induſtrialem, & perſonalem, à qua Regula-
res ſunt exempti, ut ſupra dixi.
78 Datur etiam exemptio à nutrimentis animalium;
quod etiam eſt de jure communi, quoad omnes Regu-
lares, *cit. cap. ex parte*, ut docent DD. *citati*, & Rota
deciſ. 94. *n.* 1. poſt Tambur. ubi *nu.* 4. non fuiſſe revoca-
tum per *cap. nuper*, quia hic *textus* loquitur tantùm
de decimis prædialibus, prout etiam dixi ſupra quoad
novalia; Aliqui tamen putant pro nutrimentis anima-
lium eſſe totum id, quo animalia veſcuntur, puta
herba, fæno, glande, & aliis fructibus arborum, de
quibus latè Murga *in cit. Conſtitutione* 6. Alexandri IV.
§. 4. *nn.* 24. *&* 27. fuiſſe commune omnibus Regulari-
bus, ut in *cit. cap. ex parte*, Lezana *in mare magno
Auguſt. n.* 29. Alii verò etiam, quoad animalia exten-
79 dunt, quod verum eſt Gloſſ. *in Clem.* 1. *verb. animali-
bus de decimis*, Rebuff. *cit. qu.* 14. *nu.* 57. & Rota *deciſ.
cit.* 94. *n.* 3. Hac tamen limitatione, ut ſint pro pro-
prio uſu, & quatenus dentur aliis cuſtodienda, prout
opus eſt, ut redeant de ſero ad Monaſterium, itaut
ſuis ſumptibus nutriantur, ita docent Butr. *in* 3. *notabili
de decimis*, Abbas *cit. c. ex parte in fine*, Henric. Boich.
ibid. nu. 2. Tamburin. *cit. qu.* 18. *nu.* 3. *& cit. dec.* 94. poſt
eum *n.* 3. & admiſit Rot. *cit. dec.* 894. *n.* 12. Neque ob-
ſtat *cap.* 2. *de Eccleſ. ædif.* quia ibi loquitur præciſè de
leproſis, qui collegialiter vivunt, quibus indefinitè
conceditur privilegium, quoad animalia, & hortos,
ut propriis expenſis nutriantur, & colantur, ut reſ-
pondet *deciſ. cit.* 94. *numer.* 5. poſt Tambur. ubi pri-
vilegium illud non verificari in Hoſpitalibus B. Joan-
nis Dei, ac de aliis hujuſmodi communibus leproſis,
ac aliis infirmis, etſi adfuerint leproſi in loco ſepa-
rato pro majori commoditate, quia debet attendi
Hoſpitale univerſim, an ſit commune aliis infir-
mis.
80 Verùm in hoc mihi placet ſententia Paſſerini *cit,
art.* 15. *n.* 331. ibi enim tuetur, quod etiamſi animalia
permaneant extra Monaſterium de nocte, tamen po-
tiuntur privilegio, ſi remaneant ſub dominio Mona-
ſterii immediato, & alantur ſumptibus ejuſdem, tunc
enim verificantur duo requiſita, *cap. ex parte* quod
ſint ſua, & alantur ſumptibus eorundem, & DD. *ci-
tati* confundunt requiſitum, quod veſperi deducantur
ad Monaſterium, ut poſſint inducere probationem il-
lorum à lege requiſitorum, & quod præciſè etiam
iſtud ſit neceſſarium; ſi enim hoc præciſo veritas ſit,
quod animalia deſerviant pro uſu Monaſterii, ſum-
ptibus propriis nutriantur, hoc ſufficit, & verè Bu-
trius *citatus* dat illud tantùm pro cautela, ne videan-
tur animalia conceſſa aliis nutrienda, & tenenda,
quo caſu excluditur privilegium, & etiam Rota *cit.
dec.* 94. in hoc fundatur, ut initio deciſionis, & *nu.
fin.* ubi firmat Fratres B. Joannis Dei gaudere exem-
ptione, quoad animalia nutrita à fratribus pro uſu Hoſ-
pitali, quoad alia negativè reſpondet, licèt perfuncto-
riè ex Butrio enunciet reditum ad Monaſterium, me-
liùs *cit. dec.* 894. *cor. Cerro*, ubi *nu.* 12. declarat dictam
deciſionem in parte negativa loqui de Grege ad nu-
triendum dato aliis.
81 In hoc etiam videndum eſſet, an poſſent privilegia-
ti, ſi non habent paſcua emere, vel glandem pro ani-
malibus propriis nutriendis, & non ſolvere decimas,
de quo articulo loquitur Murga *cit.* §. 4. *nu.* 26. Sed ego
alibi dicam, ubi de exemptione à decimis in prædiis
emptis.
Demum datur exemptio ab Honorio in hac Bulla 82
Ciſtercienſibus, etiam à ſolutione decimarum quoad
prædia antè Concilium poſſeſſa, ſi ſuis laboribus, vel
ſumptibus colantur, hoc enim fuit etiam conceſſum
longè ante, ut ſuprà dixi, *cap. ex parte* 10. *cap. ad au-
dientiam de decimis.* Sed Honorius voluit magis de-
clarare, quod de jure ineſt; Et de privilegio hoc Ci-
ſtercienſium meminit, quoque Gloſ. *in Clem.* 1. *verb.
excolendas de decimis*, & in hoc fuerunt privilegiati unà
cum Templariis, & Hoſpitalariis ſupra cæteros Reli-
gioſos, imò etſi fuerit conceſſum hujuſmodi privilegium
aliis Regularibus, putà Congregationi Vallis Umbro- 83
ſæ, & Cluniacenſibus ab Innocentio II. ut refert Tamb.
cit. qu. 18. *nu.* 11. tamen omnia fuerunt revocata in *cit.
capite ex parte*, reſervato tamen privilegio pro dictis
tribus Religionibus, quæ illud habent jure communi,
quoad illa, quæ colunt propriis ſumptibus, & acquiſi-
ta quoad Concilia; nam quoad acquiſita poſt eumdem,
fuerunt dicta jura revocata per *c. nuper de decimis* ut
ſupra dixi, & docent DD. apud Barb. *cit. c.* 26. *lib.* 3. *de
jur. Eccl.* §. 3. *n.* 18. *&* 19.
Hinc ad exemplum hujuſmodi privilegii, plures Re-
gulares obtinuerunt ſimile tam ante *d. cap. nuper*, quàm
poſteà, ut referunt plura Gonz. *cap. commiſſum n.* 8. *in
fine*, Paſſerin. *cit. art.* 15. *n.* 344. Tambur. *cit. qu.* 18. *nu.*
11. *&* 14. imò aliis Regularibus, prout etiam Ciſter-
cienſibus fuerunt ampliata ad prædia, etiam habita poſt
Concilium, & quocumque modo culta, ut ſupra no- 84
tavi, & infrà ſuo loco ponam in commentariis propria-
rum Conſtitutionum, ſicque *cit. cap. nuper*, derogavit
tantùm juri communi, quoad decimas reales prædio-
rum, in quibus ſolitum erat ſolvere decimas, ut ex li-
tera ejuſdem textus.
Quare primò non derogavit, neque exemptioni à 85
novalibus, neque illi ab hortis, ac nutrimentis anima-
lium, tum quia in primis, & tertiis ſupponi debet, ut
cadant ſub privilegio, ut nunquam ſolverint decimas,
ut conſiderat Fagnan. *eodem cap. n.* 22. & dixi ſupra, &
in animalibus non conſideratur decima, niſi perſonalis,
ſcilicet induſtrialis, & ſic non cadit ſub dicta cenſu-
ra textus Conciliaris, ut *cit. dec.* 94. poſt Tamb. Hor-
ti verò, etſi fructus reddant, & ſic fuerint decima-
biles; tamen non veniunt ſub nomine prædiorum in
materia odioſa, & facit *textus in cap. nimis prava de
exceſſibus Prælatorum*, ubi Papa damnat exceſſus Epiſ-
coporum, qui à Religioſis petebant decimas ab hor- 86
tis propriis; quamvis omnes ferè Religiones ultra jus
commune habent ſpecialia privilegia, etiam quoad
prædicta, & Paſſerin. *cit. art.* 15. *num.* 345. ad decimas
ſtrictè reſtringi prædiales aſſerit. Secundò *cit. c. nuper*
non derogavit juri communi quoad Ciſtercienſes, Tem- 87
plarios, qui nunc ſunt extincti, & Hieroſolymitanos,
ſicuti aliis privilegiatis Conſtitutionibus ſpecialibus,
quoad prædia, quæ prius non erant decimata, ut li-
quet ex ipſo textu, ibi: *Decimas perſolvant Eccleſiæ,
quibus ratione prædiorum anteà ſolvebantur*, & ita do-
cuerunt Fagn. *cit. cap. nuper* 18. & Paſſerin. *cit. art.* 15.
num. 341. etſi conſuetudine decimæ non ſolverentur,
de quo alibi redibit ſermo. Tertiò quod cùm verba
dicti textus ſint ratione prædiorum, decimæ injun- 88
ctæ, intelligi debent pro realibus, non autem perſo-
nalibus, quæ etiam Sacramentales dicuntur, ut ſupra
innui; iſtæ enim dantur ratione adminiſtrationis Sa-
cramentorum, ita ut ceſſante tali cauſa, ceſſet onus,
ut in *cap. novum genus de decimis*, ibi; *illi profectò
Clerici, qui à Clericis ſpiritualium miniſteriorum labo-
res accipiunt, decimas eis debent, & cap. fin. de Paro-
chis: nec ab eis temporalia exigant, quibus Sacramen-
ta non adminiſtrant.* Abb. *in capite ad Apoſtolica n.* 2.
ubi quod Rector Sacramenta non adminiſtrans, nequit
iſtas decimas exigere. Hojed. *de incompatibil. benef. p.* 1.
c. 13. *num.* 2. & in terminis, quòd Regulares non te-
nean-

Digitized by Google

neantur ad iſtas decimas, quia ceſſavit cauſa debendi, Paſſerin. *citato art.* 15. *nu.* 324. Gonzal. *citat. cap. commiſſum num. finali*, Fagnan. *ibid. num.* 23. §. *quod autem*, Rota *deciſ.* 97. *num.* 3. ubi in fortioribus terminis bonorum, quæ acquiſivit Monaſterium poſt obitum Parochiani; quia per obitum ceſſavit jus Eccleſiæ, poſt Tamb. *cit.* etſi enim iſtæ decimæ ex prædiis ſolvantur,
89 non tamen ſolvuntur ratione prædiorum, ſed ratione perſonæ, ut dicitur de oneribus mixtis, quæ ſcilicet imponuntur rebus propter perſonas, ſed reales decimæ, ſeù prædiales ſunt, quæ debentur ratione prædiorum, *cap. de terris de decimis*, unde ſemper dicta urget ra-
90 tio, & ſic debentur; prout etiam de Judæis, qui non recipiunt Sacramenta, docuerunt DD. ad *cap. cit.* ut teneantur tantùm ad reales, Ricciul. *de jure perſon. l.* 2. *cap.* 9. *per tot.* & nos alio loco idem repetemus.

91 Hoc tamen intellige, ſi adſit privilegium non ſolvendi decimas, ut habent Ciſtercienſes, & omnes ferè alii, præſertim Mendicantes; quia in hoc caſu non obſtat Conciliaris diſpoſitio, *citato cap. nuper*, reſtricta tantùm ad decimas prædiales, & ita declaravit *S. C. C. in Ripana* 16. *Martii* 1647. ut refert Pignatell. *tom.* 8. *conſult.* 8. *num.* 20. Fagnan. verò *cit. c. nuper num.* 23. *verſ. quod autem*, refert aliam declarationem ejuſdem in *Ferrarien.* ibi: *Canonici Cathedralis Eccleſiæ Ferrariæ conqueſti ſunt apud Sacram Congregationem, quod Regulares Ordinis Mendicantium recuſabant ſolvere decimas eorum prædiorum, quæ antequam ad eos pervenirent, ſolita erant ſolvere, imò dicta decimæ dividebantur inter ipſos Canonicos, loco diſtributionum quotidianarum, unde cùm Regulares vigore ſuorum privilegiorum non ſolverent, reddita erant ita tenues dictæ diſtributiones, ut probabiliter poſt hæc metuerunt, ne negligerentur, & ſervitium Eccleſiæ minueretur. S. C. reſpondit ex ſententia Sanctiſſimi, quod ſi dictæ quartæ, ſeu decimæ ſunt impoſitæ rei, quia à principio conceſſæ Clericis, vel ſolutæ cum hac conditione, & ante, quod ſolvantur ipſis Clericis tales Decimæ; tunc ad quoſcumque vadant, etiam Mendicantes, tenebuntur omnes eas ſolvere; Si verò iſtæ decimæ debentur pro adminiſtranda cura animarum, tunc quia Clerici non adminiſtrant iſtis mendicantibus aliqua Sacramenta, non vult eos mendicantes ad eas teneri, quia ceſſat cauſa ob quam fuerunt impoſitæ, nempè cura animarum, nec obſtat, quod pro diſtributionibus quotidianis ſolvatur decima, quia iſtud evenire potuit, quia Parochiales erant unitæ Cathedrali, quibus aliàs iſta decima pro cura ſolvebatur, ſed iſta cura ceſſat in mendicantibus.*

92 Circà tamen decimas prædiales, Jure communi tenentur omnes, imò etiam privilegiati in bonis quæſitis poſt Concilium Lateranenſe ſolitis decimari, niſi obtinuerint privilegia Apoſtolica cum derogatione *cap. nuper de decimis*, non obſtantibus prætenſis privilegiis, Card. de Luca *de Regul. diſc.* 1. *num.* 44. Pignatell. *cit. conſult.* 8. *num.* 20. *& ſequ. tom.* 8. & plenè Rota *deciſ.* 96. *numer.* 2. poſt Tambur. *de Jur. Abb. dec.* 185. *numer.* 14. *&* 15. *coram S. M. Alexand. VIII. deciſ.* 103. *num.* 2. *par.* 7. *deciſ.* 22. *num.* 4. *par.* 10. *deciſ.* 201. *num.* 3. *parte* 19. *recent.* ubi de Dominicanis *deciſ.* 181. *numer.* 8. *&* 9. *coram Card. Cerro, & Sac. Congr. Concilii in Albinganen. ad ſeſſ.* 25. *cap.* 12. *de reform.* de-
93 claravit videlicet. *Sacra Congreg. cenſuit prædia hujuſmodi decimarum, ſolutioni obnoxia, ad Monaſteria Ordinis S. Auguſtini tranſire cum ſuo onere, & proinde Fratres teneri illas ſolvere Parochiali Eccleſiæ, quemadmodum tenebantur laici, priuſquam bona ipſa in Monaſteriis proprietatem tranſtuliſſent*, ut patet *lib.* 15. *decret. S. Congr. fol.* 201., *& ſub die* 3. *Maii* 1646. cenſuit, injungendum Epiſcopo, ut ad præſcriptum Sac. Concilii cogat fratres S. Auguſtini decimas prædiales ſolvere, non obſtante A. C. inhibitione. Alias vide apud Nicol. *in floſc. verb. decimæ*, & in una *Polonien. ſeu Cracovien. decimarum* eadem *S. Congr. Concilii die* 17. *Junii* 1645. reſcripſit: *Iterum, atque iterum auditis Regularibus, & præcipuè PP. Societatis Jeſu, eorumque juribus, & privilegiis maturè diſcuſſis, cenſuit ſolvendas eſſe decimas, quæ ſolvebantur à laicis, priuſquam bona in ipſorum PP. Societatis Jeſu, & aliorum Regularium proprietatem fuiſſent tranſlata*, ut refert *citat.* Pignatell. Rota *deciſ.* 9. *parte* 11. *recent. per tot.* & habetur in *Conſtit.* 16. Innoc. X. *incip.* Nuper. *tom.* 6. Bullar. Sed quoad PP. Societatis Jeſu, an habeant etiam in hoc ſpeciale privilegium, alibi dicam, 94
tantùmque regulam generalem hîc indicare curavi, & *in cit.* Cracovienſi fuit certa declaratio contra Patres dicti Regni, dictamque regulam contra Regulares Servitas, declaravit *Sacra Congregatio in Civitatis plebis decimarum.*

Orta namque controverſia inter fratres Servitas Ci- 95
vitatis Plebis, & Parochos circa ſolutionem decimarum, ratione bonorum per ipſos fratres acquiſitorum, & inſtituto judicio coram Auditore Cameræ nomine Parochorum, exhibita fuit quædam declaratio hujus Sacr. Congregationis, in qua juxta vetuſtam, & pluries confirmatam ſententiam ejuſdem, dicitur prædia decimarum ſolutioni obnoxia ad Regulares tranſire cum ſuo onere, ac proinde teneri illas ſolvere, quemadmodum tenebantur laici, priuſquam bona illa in Monaſteriorum proprietatem tranſirent; Sed quoniam ſub hac generali declaratione prædicti PP. Servitæ prætendunt ob ſpeciales cauſas per informantes deducendas, & præcipuè, quoad quantitatem alimenti fratrum in eo Monaſterio commorantium neceſſariam, non comprehendi, ideò ſupplicant per EE. PP. reſponderi, an in antedicta generali declaratione ipſi PP. Servitæ Civitatis Plebis comprehendantur? Sac. Congr. 21. *Martii* 1659. cenſuit comprehendi, & refert Pignat. *cit. conſ.* 8. *tom.* 8. *n.* 20. ubi alias ſimiles adducit, & noviſſimè eadem *Sacra Congregatio Concilii in Senogallien. decimarum* 30. *Auguſti* 1704. propoſitis dubiis. *Primò an Venerabile Collegium Germanicum, & Hungaricum Urbis, ac Patres Regulares Ordinis S. Auguſtini teneantur ſolvere decimas Archipresbytero, & Capitulo Collegiatæ Corinalti, quæ à laicis ſolvebantur priuſquam bona in ipſius Collegii, & dictorum Patrum Regularium proprietatem titulo emptionis fuiſſent tranſlata. Secundò, An teneantur etiam pro præteritis, & ad quam rationem?* Reſpondit. *Ad primum affirmativè. Ad ſecundum affirmativè juxta conſuetudinem loci.* Quidquid enim ſit de ſpecialibus privilegiis Societatis Jeſu, & ejus Collegiis, viſum fuit non applicari Collegio Germanico pro alumnis dictæ Nationis inſtituto, & non pro Patribus dictæ Societatis, licèt ſub eorum cura gubernetur.

Alii autem obtinuerunt hujuſmodi privilegia cum 96
clauſula, quatenus propriis ſumptis, & expenſis colant prædia, prout Ciſtercienſes in hac Bulla; Alii, cum clauſulis amplioribus, prout etiam iidem in aliis Conſtitutionibus Martini V. & Sixti IV. de quibus omnibus ſingillatim ſuo loco diſſeremus, ubi etiam erit inſpiciendum quatenus ex dictis clauſulis reddatur privilegium perſonale, vel reale ad plures effectus.

Sed an poſſit ſuper hujuſmodi privilegiis tranſigi, 97
vel renunciari, & an requiratur beneplacitum Apoſtolicum? Pro qua quæſtione videtur primò indiſtinctè poſſe *ex cap.* 1. *& fin. de pactis in* 6. *cap. dilecti in fine, cap. ſuggeſtum & cap. nuper de decimis*, ubi videtur firmari, poſſe tranſigi, & remitti decimas etiam ſine beneplacito Apoſtolico, juſta exiſtente cauſa, cùm agatur de rebus pertinentibus ad jura Parochiæ Fagnan. *cap. cum contingat numer.* 19. *de decimis*, & alii ad citatos textus, præſertim *cap.* 1. *& fin. de pactis in* 6. Pyringh. *ſuper* 3. *decret. tit.* 3. *ſect.* 3. *numer.* 76. Suarez *l.* 1. *de decimis cap.* 20. *numer.* 5. Card. de Luca *de alien. prohiben. diſc.* 1. *num.* 42. *in fine &* 142. Rota *dec.* 95. *in fine coram Cavaler. & deciſ.* 218. *par.* 7. *rec.* ubi plenè docet etiam afficere tranſactionem, ſeù concordiam ſucceſſores, etſi non munitam beneplacito Apoſtolico, ſectans Ancharan. & Franch. *cit. cap. fin. in* 6. *&* junui *tom.* 1. *Conſt.* 2. Paſchalis II. *ſect.* 2. *pag.* 368. *n.* 15.

In hac tamen materia opus eſt diſtinguere caſum 98

à caſu,

Digitized by Google

à caſu; nam Regula generali procedere periculoſum eſt, ac cavendum à quibuſdam doctrinis, ſeù deciſionibus indiſtinctè rem tangentibus, quæ prima facie oppoſitæ videntur.

Primus caſus eſt, quando fit tranſactio, & concordia ſuper decimis, ac aliis actibus præjudicialibus inter Eccleſiaſticos, & laicos, & tunc firma eſt veritas, non poſſe fieri ſine requiſitis juris, & beneplacito Apoſtolico, ut firmant Anchar. *cap. fin. num.* 1. *de pactis in* 6. Franch. *ibid. num.* 2. Urceol. *de tranſact. quæſt.* 26. *num.* 8. Rota *deciſ.* 218. *num.* 7. *part.* 7. *recent.* idque procedit, tàm ſi fiat ſuper lite deducta, quàm non deducta, ut prima dicatur tranſactio ſeù concordia, ſecunda relaxatio decimarum, & in *deciſ.* 2287. *num.* 2. *coram Coccino*, *& cit. deciſ.* 218. *num.* 5. quidquid dicant Paſſerin. *in cit. cap. fin. num.* 5. & alii *citat. in dict. deciſ. Coccini*, quia textus id permittentes, procedunt inter perſonas Eccleſiaſticas; Limitatur tamen ſi agatur de decimis præteritis, quia tunc poteſt Parochus, aut alius decimator componere cum Laicis,
99 nam eſt jus perſonale, ac ſi remitteret aliquam pecuniarum ſummam Debitori pecuniario, idque non afficit ſucceſſores, etſic non agitur de tollendo, aut remittendo aliquo jure Eccleſiæ, ſed de commodo certæ perſonæ, ad quam decimæ ſpectant, Rebuff. *de decimis quæſt.* 13. *num.* 25. *&* 33. Fagundez *in Eccleſ. precept.* 5. *libr.* 5. *cap.* 2. *numer.* 7. *&* 17. ubi præſertim de tranſactione, ſi adſit lis Monet. *de decimis cap.* 5. *num.* 128. Barboſ. *de Parochis cap.* 28. §. 4. *num. fin.* Urceol. *cit. quæſt.* 26. *num.* 7.

100 Sed an valeat compoſitio cum laicis ſuper diminutione quotæ, vel ſuper tempore, loco, aut qualitate rerum decimandarum? Et videtur affirmativè dicendum, quia cùm Conſuetudine poſſit introduci, ut decima ſolvatur in tali quota, vel in tali genere fructuum Card. de Luca *de decimis diſc.* 11. *num.* 9. *& diſc.* 15. *num.* 1. & alibi dicam, idem erit dicendum de compoſitione, ſeù tranſactione.

101 Sed contrarium eſt verum, quia cùm id importet præjudicium Eccleſiæ, nequit fieri ſine conſenſu Summi Pontificis, nec ſufficit conſenſus Epiſcopi, juxta *Extrav. Ambitioſæ de rebus Eccleſiæ non alien.* Nec poſſunt ſuffragari Canones infracitandi, qui loquuntur de tranſactione inter Eccleſias, non autem cum laicis, & ita docent ex *cap. venerabilis de conſ. util. vel inutil.* Gloſſ. & DD. *in cap.* 2. *de tranſact.* Purpurat. *conſ.* 475. *num.* 1. *& ſeq.* Jaſon. *conſ.* 19. *num.* 14. *&* 15. *vol.* 3. Rebuff. *de decimis quæſt.* 13. *num.* 29. & expreſsè in *cap. Veniens de tranſact.* & explicat Gonzal. *in capit.* 2. *num.* 9. *de tranſact.* Bich. *deciſ.* 563. *num.* 4. & benè Rota *deciſ.* 582. *num.* 1. *&* 2. *part.* 18. *tom.* 2. *recent.* tradit ſuſtineri tranſactionem factam cum utilitate Eccleſiæ, & Beneplacito Apoſtolico, vel magno temporis intervallo obſervatam; hinc ſolus Papa poteſt eximere à totali ſolutione decimarum. Imò concordia facta ſuper totali exemptione etſi confirmata, per Papam, non valet, Urceol. *cit. quæſt.* 26. *num.* 25. quod
102 intelligendum, niſi ſit in forma ſpecifica confirmata; quia tunc idem eſſet, ac privilegium concedere ſuper exemptione, quod facere utique poteſt Papa *cap. à nobis cap. ex part.* 10. *cap. ad audientiam* 12. *de decimis* & aliis apud *cit.* Gonzal. *num. fin.* & Barboſa *cit. cap.* 28. §. 3. *num.* 12.

103 Nec obſtat, quòd conſuetudine poſſit introduci diminutio quotæ, vel fructuum decimabilium, unde intrat unus ex modis legalibus acquiſitionis; Nam plura ſunt præſcriptibilia, & tamen non ſunt alienabilia, ſine certis ſolemnitatibus etiam in jure Civili. Et quidquid dicat Gloſſ. *cit. cap.* 2. *de tranſact. verſ. perſonam tenens*, quod concurrente utilitate Eccleſiæ, ſufficiat ad convalidandam hujuſmodi tranſactionem, auctoritas Epiſcopi; hodie illa rejicitur, ſtante diſpoſitione *Extravag. Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alienand.* & Bulla *Urbani VIII.* de præjudicialibus Eccleſiæ, quibus prohibetur cuicumque, etiam aliis ſolemnitatibus adhibitis, jura Eccleſiæ alienare, & ſuper his tranſigere, & concordare ſine beneplacito Sedis Apoſtolicæ, ut dixi *tom.* 1. *Conſtitut.* 1. Div. Leonis Magni, & alibi.

Secundus caſus eſt, quando agitur inter ipſoſmet 104
Eccleſiaſticos, & tunc, aut agitur inter Eccleſiaſticos ejuſdem Eccleſiæ, & certum eſt poſſe fieri tranſactionem, ſeù concordiam cum approbatione Epiſcopi, & in hoc ſenſu procedunt textus in *cap.* 1. *& ult. de pact. in* 6. *& cap.* 2. *de tranſact.* qui minimè fuerunt revocati ab *Extravag. Ambitioſæ*; nam in his caſibus nihil amittit ipſamet Eccleſia, ſi potiùs uni, quàm alteri miniſtro detur, & ita docent Card. de Luca *de Canon. diſc.* 30. *num.* 19. *& de Paroch. diſc.* 26. *num.* 5. Rota *deciſ.* 218. *num.* 3. *part.* 7. *& deciſ.* 402. *num.* 1. *part.* 5. *recent.* & in his terminis etiam procedit Rota *dec.* 397. *num.* 1. *part.* 19. *& deciſ.* 270. *part.* 4. *recent.* ubi *n.* 3. tradit requiri conſenſum Epiſcopi, ut concordia afficiat ſucceſſores.

Aut agitur de duabus Eccleſiis ſeparatis, aut colle- 105
giis diſtinctis, & tunc quoad præteritas decimas, nulla cadit difficultas ut poſſint recipere tranſactionem, prout dixi; quoad futuras verò videtur ſufficere conſenſum Epiſcopi, ex *cit. jurib.* & dixit Barboſa *citat. alleg.* 121. *num.* 13. ubi vult ſimul requiri cognitionem cauſæ, & ſufficere, ſi ſit conſenſus Abbatis in locis Nullius, ita, & Vicarii Generalis, aut Capituli, Sede Vacante, Urceol. *de Tranſact. cit. quæſt.* 26. *num.* 9. *& ſeq.* Gonzal. *cit. cap.* 2. *in fine de tranſact.* Paſſerinus *in cap. fin. de pact. in* 6. Rota *deciſ. cit.* 270. *n.* 3. *part.* 4. *recent. tom.* 1. & alii apud *cit.* Urceol. qui *numer.* 14. *&* 15. firmat tunc requiri conſenſum Epiſcopi, ſi affici prætendantur ſucceſſores, & fiat realis tranſactio, ſecus non, quia hoc ſecundo caſu tranſactio remanet perſonalis, Barboſa *de Parochis cit.* §. 4. *n.* 24. & facit Rota *deciſ.* 402. *num.* 1. *part.* 5. *recent.* quæ videtur admittere doctrinam, conſenſus Epiſcopi, ſi adſit lis, aliàs ſecus, ſed quando non adeſt lis, tunc verè nequit dici tranſactio.

Verùm oppoſitum crederem, ut tàm ſi adſit lis, 106
quàm ſi non adſit, ſemper requiratur beneplacitum Apoſtolicum ſi agatur inter duas Eccleſias, ſeù duo corpora diſtincta, licèt agatur de quota decimarum, ut poſſint ſucceſſores teneri ex textu in *cap. Veniens de tranſact.* ubi benè Gloſſ. *verſ. confirmatam* tradit, quod confirmatio Papæ facit, ut tranſactio perſonalis, reddatur realis Cardin. de Luca *cit. locis* Rota *deciſ.* 152. ubi Add. *coram Ludoviſio*, *& deciſ.* 270. *num.* 3. *cum ſeq. par.* 4. *tom.* 1. *recent.* ubi firmat valere tranſactionem, ſeù concordiam, vita durante tranſigentium, ſed ut ſit perpetuò duratura, ſemper requiritur beneplacitum Papæ, etiamſi Eccleſia nil dimiſerit, niſi jus percipiendi; *& deciſ.* 102. *num.* 6. poſt Tamburin. *de jur. Abbat.* Idemque ſupponit Rota *in deciſ.* 675. & aliis *coram Cardin. Cerro* & in terminis Concordiæ ſuper decimis *deciſ.* 582. *n.* 1. *part.* 18. *tom.* 2. *recent.*

Nec obſtat textus in *cap.* 2. *de tranſact. & cap. fin.* 107
de pact. in 6. quia primus textus etſi loquatur de Compoſitione, quæ videtur fraternizare cum tranſactione, quatenus adſit lis, certum eſt ibi non exprimi, an agatur de Miniſtris ejuſdem Eccleſiæ, cùm non conſtet cui ſit directa illa decretalis, ut obſervat Gonzal. *ibid. num.* 1. & ſic, ut concilietur, cum alio textu claro *in cap. Veniens*, dicendum, primum procedere inter perſonas ejuſdem Eccleſiæ. Nec valet expoſitio. Barboſ. *de Paroch. cit.* §. 4. *num.* 25. quod *d. cap.* 2. procedat in re minimi præjudicii, quia tali caſu poſſet interponi auctoritas Epiſcopi etſi poſt *Extravag.* videtur id non poſſe admitti. Ad aliam interpretationem, quæ tribuitur Suarez citato à Gonzal. quod *in cap. Veniens* agatur inter Eccleſiaſticum, & laicum, benè reſpondet idem Gonzal. contrarium eſſe ex lectura textus. Circa aliam expoſitionem, quod procedat textus *in cap.* 2. quoad Concordiam voluntariam, ſecus in *cap. Veniens*, quia ſupponit litem, & veram tranſactionem, ut ex aliis diſtinguit Barboſa *cit. loco*, & videtur inclinare Gonzal. ibid. *in fine*, nam ſi vult textus, ut adſit auctoritas Epiſcopi, numquam poſſet dici actus voluntarius, cùm requiratur cogni-

cognitio cauſæ ejuſdem Epiſcopi, & docent omnes citati DD. ſi ergo debet eſſe cauſa juſta, eſt idem ac tranſactio facta ob cauſam juſtam. Rurſus majorem habet reſiſtentiam Concordia voluntaria, quæ idem eſt, ac ceſſio voluntaria, quàm tranſactio, unde ſi in iſta requiritur beneplacitum Papæ, eo magis in prima, ea quippè ratione, quia major læſio in prima concurrere valet, & ſaltem iſta dubietas facit, ut poſt *Extravag. Ambitioſa*, *&* *Bullam Urbani* remaneat clarum requiri beneplacitum Apoſtolicum, cùm dicta Jura ſint anteriora dictis poſtremis. Etſi in *Extravaganti* ſint reſervati caſus, quibus jure poterant alienari res, dummodò adeſſet conſenſus Epiſcopi juxta *can. terrulas* tamen id procederet ſi clara eſſet diſpoſiti poteſtatis in compenſationem decimarum, & differentia ſola eſt quando agitur inter Eccleſias, ut præſumptio beneplaciti intret per obſervantiam triginta annorum, & non intret *Urbana Conſtitutio* cùm in reliquis requiratur etiam beneplacitum, ut benè advertit *cit.* Card. de Luca *de Paroch. diſc.* 26. *num.* 6. & alibi.

Quoad verò textum *in cap. fin. de pactis in* 6. in quo diſponitur poſſe Religioſos inire pacta ſuper Juribus Parochialibus procedit ante *Extravag. Ambitioſa*, & agitur de re, quæ non inducit privationem Juris exemptivi, quod poſteà acquiſiverunt cum amplis privilegiis, ut obſervat Paſſerin. *ibid. numer.* 11. *&* 12. & quod etiam in terminis funerum, in quibus conſideratur minor læſio, quàm in Decimis, pro quibus adſunt jura magis privilegiativa non poſſe ſtatui concordiam perpetuam ſine Beneplacito Apoſtolico, cum alia Eccleſia, *cit.* Paſſerin. *ibid. & de ſtat. hom. tom.* 1. *quæſt.* 185. *art.* 4. *num.* 247. *&* 259. quia Regulares non poſſunt renunciare ſuis privilegiis, ſine Beneplacito Apoſtolico, idem *tom.* 2. *quæſt.* 187. *art.* 4. *à num.* 690. & nos alibi iterum, Rot. *deciſ.* 61. *num.* 5. poſt Urceol. *de Tranſact.* ubi quod non poterat ſolus Provincialis renunciare juri Conventus, & *in deciſ.* 4. *num.* 12. poſt Murg. *ad Conſtit. Pontificias*, ubi in terminis tranſactionis cum Monaſterio non eſſe perpetuam, ſtante defectu Beneplaciti, & in terminis Decimarum, quando adeſt applicatio Papæ certæ Eccleſiæ cum decreto irritanti, admittit idem Urceol. *cit. num.* 17. *deciſ.* 30. *num.* 8. *part.* 6. *& deciſ.* 85. *numer.* 5. *part.* 8. *recent.* ubi dicitur requiri Beneplacitum Papæ, etſi agatur inter miniſtros ejuſdem Eccleſiæ, quia aderat applicatio Papæ cum decreto irritanti, nec aderat juſta cauſa.

308 Nec minus obſtant firmata ſupra *in Conſtit.* 3. Cœleſtini III. quod poſſit fieri tranſactio in fundatione Monaſterii, ſeù pactum, quoad funeralia *ex dec.* 477. *part.* 19. *tom.* 2. *recent.* quia id fuit permiſſum in fundatione Monaſterii pro quo agitur de jure quærendo, ut dixi ibi, & advertit benè *cit. deciſ. num.* 6. Hinc in materia Decimarum, quando agitur de fundatione Monaſterii cum pacto ſolvendi Decimas, non obſtantibus privilegiis paſſim admittitur à Sacr. Congregat. Concil. quam adire ſolent partes pro firmitate pacti, ut approbavit *die* 25. *Junii* 1689. *in Aboren. fundationis Collegii PP. Scholarum Piarum.*

Valeret tamen auctoritas Epiſcopi tantùm ſi agatur de loco, tempore, vel incremento decimarum, etſi detur compenſatio, quia tunc nullo modo poteſt conſiderari læſio Eccleſiæ, quæ acquirit Barboſa *de poteſt. Epiſcop. alleg.* 121. *num.* 16. *&* 18.

Poſita Concordia legitimè facta, ſi Papa dederit Privilegium exemptionis, non facta mentione dictæ Concordiæ legitimæ, non ſuſtineretur exemptio, ex textu claro *in cap. ex multiplici de Decimis*, ubi DD. præſertim Barboſa *num.* 1. ubi concordantes ea ratione, quia Papa non intendit derogare conventioni partium legitimè factæ, ſine earum conſenſu.

CONSTITUTIO VII.

HONORII III.

Incipiens (*Ineffabilis.*)

EPITOME BULLÆ.

HONORIUS UNIVERSIS CHRISTI Fidelibus in Rothomagen. Provincia Conſtitutis.

IN Sanctorum albo refert Sanctum Laurentium Archiepiſcopum Dublinenſem.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Laurentius natus in Hybernia ex Regali progenie.*
2 *Ultrò voluit adſcribi militiæ Clericali.*
3 *Communibus votis, & precibus fuit electus Archiepiſcopus Dublinenſis.*
4 *Opera pietatis, & perfectionis, quæ in Epiſcopatu exercebat, enarrantur.*
5 *Aſſumpſit habitum Canonicorum Regularium in Augenſi Monaſterio, ubi convivebat cum Canonicis in Refectorio, & in obſervatione Regularis Inſtituti.*
6 *Romæ rediens, conſtituitur Legatus totius Hyberniæ.*
7 *Clarus miraculis, piè obiit.*
8 *Enarratur prodigium, quod in ejus obitu apparuit.*
9 *Ejus Canonizatio, & diei feſti Inſtitutio.*
10 *Indicantur aliqua de Canonizatione remiſſivè.*

OMnipotens Deus, qui Eccleſiam Sponſam ſuam 1
gratioſa fœcunditate per cuncta temporum curricula
locupletare eſt dignatus, voluit è terra inculta,
qualis jamdiù erat Hybernia lilium educere Laurentium
Archiepiſcopum Dublinenſem, quem glorificare
voluit in gloria Sanctorum, & in conſpectu Regum.
Hic Sanctus teſte Sur. *tom.* 2. *Ann.* 1150. *die*
14. *Novembris* Regali ſtirpe progenitus, poſtquam
diſcretionis ætatem attigit, ultrò ſe Clericali Militiæ 2
adſcripſit, abdicando à ſe juveniles vanitates, præter
illius ætatis conſuetudinem; Epiſcopo Glindalacenſi
erudiendus datur, ſubindè verò in Abbatem illius Eccleſiæ
communi Cleri, & Populi poſtulatione deligitur.
Recuſavit Epiſcopatum Glindalenſem, at paulò
poſt neutiquam ei licuit recuſare Archiepiſcopatum
Dublinenſem, univerſalibus Electorum votis,
ſuppliciter cum eo agentium ad eam dignitatem provectus. 3
In qua ſanè extitit ſubditis vera forma Sanctitatis,
probèque intellexit Epiſcopatum perfectionis
eſſe gradum; & didicit ab Apoſtolo. Domui ſuę
præeſſe, ut Eccleſiæ Dei diligentiam haberet; nam
protinus in Augenſi Monaſterio, Canonicorum Regularium
habitum aſſumpſit, cum eiſdem in Refectorio 4
convivendo, & Regularis Inſtituti ſtudioſus
obſervator, rigoroſiùs, quàm antea Vigiliis, Orationibus,
& Ciliciis inſiſtebat, dum per Epiſcopales curas
ei liceret. Pauperes adeò diligebat, ut profuſiſſimas 5
in eos eleemoſynas conferret. Pro Eccleſiæ ſuæ
libertate ſtrenuè pugnans, Romam venit, unde voti
compos effectus, ad propria rediit conſtitutus à Pontifice 6
Legatus totius Hyberniæ. Magis, & amplius
ſeipſum, & ſubditos ſuos virtutum cumulo ditans,
tamdem piè obiit miraculis clarus, inter quæ, aliis 7
omiſſis, numerantur ſeptem mortui, quos Deus hujus
Sancti meritis, ad vitam revocavit. Nec eſt

præ-

prætereundum prodigium illud, quod ea nocte, qua
Sanctus Antiſtes Cœlum petiit, accidiſſe fertur, ni-
8 mirum ſplendor ita perſpicuus circumdans Augenſe
Monaſterium ut crederetur illud igne comburi. Qui-
bus permotus Honorius Papa, dum Reate degeret,
illum Sanctorum Collegio Confeſſorum Catalogo ad-
ſcripſit in hac Bulla edita tertio Idus Decembris An-
9 no 1225. Inſtituto ejus feſtivitatis die 14. Novembris,
conceſſaque viginti dierum Indulgentia viſitantibus Ec-
cleſiam S. Mariæ de Augo Rothomagenſis Diœceſis,
ubi ejus Corpus quieſcit.

Aliqua de Canonizatione Sanctorum in hoc Com-
10 mentario præbere poſſent materiam agendi, ſed ut plu-
ries diximus, cùm plurimæ reperiantur Bullæ conſimi-
les in proſecutione operis, ut ad alias Conſtitutiones
properemus, conſultò aliquando, in Commentario nil
addere putavimus, ad ſequentia commentaria, reli-
qua ad materiam præfatam Canonizationis SS. reji-
ciendo, ſufficitque, quod materiam hanc, ut fieri
debet, ultra dicta in ſuperioribus Conſtitutionibus
tàm hujus, quàm primi Tomi, in omnibus expletam
in opere reddamus.

CONSTITUTIO VIII.

HONORII III.

incipiens. (*Ut vivendi.*)

EPITOME BULLÆ

HONORIUS PRIORI, ET FRATRIBUS Eremitis de Monte Carmelo.

Regulam Ordinis Fratrum Eremitarum Beatæ Mariæ de Monte Carmelo, ab Alberto Patriarcha Jeroſolymitano editam, Pontifex hìc approbat, ſexdecim capita ipſius regulæ ad verbum referendo, quorum unum eſt, ut in medio cellularum Oratorium conſtruatur, in quo ad Miſſarum ſolemnia audienda Fratres conveniant.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Divina providentia plurimas excitavit Religiones, & ſpecialiter illam Carmelitarum ad Eccleſiam illuſtrandam.*

2 *Carmelitæ agnoſcunt Eliam pro eorum Inſtitutore.*

3 *Sed alii diverſo modo eorum originem repetunt.*

4 *Honorius III. confirmavit eorum Regulam, acceptam ab Alberto Parmenſi.*

5 *Innocentius XII. ſtatuit, ne amplius de origine dicti Ordinis diſceptaretur.*

6 *Regula eorum mitigata fuit quoad plura. Sed eam in ſuo rigore obſervant Carmelitæ diſcalceati, ibidem.*

7 *Habitus ipſorum qualis ſit.*

8 *Proponuntur ea, quæ in Commentario tractantur.*

Providus, atque Cœleſtis Paterfamilias dono ſuæ
1 miſerationis nos non deſerens, vineam ſua dex-
tera plantatam, Eccleſiam nempè, nedum continua
protectione confovet: verùm etiam aſſiduis plantatio-
nibus fœcundarum palmitum munit; hinc paſſim in
eam operarios mittit ad evellendos tribulos, & ſpi-
nas, quas inimicus homo interſerere non deeſt. Ad
hoc pleraſque excitavit Religiones, à quorum Alumnis
uberes Charitatis fructus fuerunt educti. Inter cæte-
ras, maxima veneratione eſt digna hæc, quàm appro-
bavit Honorius in hac Conſtitutione edita anno 1226.
Ordinis Fratrum Eremitarum Sanctæ Mariæ de Monte
Carmelo.

Hujus tamen Ordinis Origo non parum controver-
ſa eſt; ipſi enim Carmelitæ, Eliam Prophetam pro eo- 2
rum primo Inſtitutore agnoſcunt, atque ejus inſtitu-
tum per Eliſæum, ejuſque Diſcipulos continuaſſe uſque
ad Chriſti Præcurſorem Joannem Baptiſtam, quem ve-
luti unum ex Carmeliti Ordinis Alumnis recenſent, a-
dorantque; Diſcipulos verò Joannis ab Apoſtolis ad
Chriſti fidem vocatos, Carmelum Montem incoluiſſe,
quos ex ſacello ibi propè Eliæ fontem extructo, Bea-
tæque Virgini dicato, Eremitarum Beatæ Mariæ Vir-
ginis in Monte Carmelo nomen eorum Ordini dediſ-
ſe ferunt.

Alii verò hæc de Elia eorum fundatore, commenti-
tia eſſe, & nonniſi per quamdam ſimilitudinem dici 3
poſſe aſſerunt; Originemque dicti Ordinis ex recupe-
ratione Terræ Sanctæ à Gothifredo Bullione facta re-
petunt, poſtquam nonnulli ſolitudinis terrenæ, cœle-
ſtiſque converſationis amatores, Eliam imitantes, in
Carmelo Monte vitam ſolitariam ducere cœperunt;
quibus poſtmodum vivendi præcepta, ex Magni Baſilii
Regulâ deprompta, anno 1181. Almericus Lemovi-
cenſis Patriarcha Antiochenus præſcripſit. Hanc eam-
dem primam eorum regulam ad breviorem, meliorum-
que normam redegit Albertus Parmenſis Archiepiſco-
pus Jeroſolymitanus, deinde confirmatam ab Honorio 4
III. ut mox dixi, atque latè de eorum origine diſſe-
runt Azor. *inſtitut. moral. lib.* 12. *capit.* 23. *quæſtion.*
5. Tamburin. *de jure Abbat. tom.* 2. *diſputat.* 24. *quæſt.*
7. *numer.* 4. Barboſ. *in ſumma Apoſt. deciſ. ver. Fra-
tres Carmelitæ numer.* 2. Thomaſſin. *de benefic. par.* 1.
lib. 1. *capit.* 26. *numer.* 3. *verſ. Antiochenam.* Capon.
diſcept. 155. *numer.* 6. *tom.* 3. atque hæc etiam colli-
guntur ex his, quæ narrat Author, qui continuavit
hiſtoriam Belli Sacri *libr.* 5. *capit.* 3. ibi: *Carmelus eſt
Mons in Syria, habitatione, tam aliorum Propheta-
rum, quàm Eliæ, & Eliſæi, nobilis. Hunc locum ſub
Almerico Antiocheno Patriarcha inſederant Anacho-
retæ: at cum ſparſim circa Montem habitarent, tan-
dem coivere ad fontem, qui Eliæ dicitur, in cacumine
Montis ſanum, & Monaſterium conſtruxerunt, uni,
qui honeſta præcipiebat humiliter parendo, ſine tamen
certo inſtituto, ſine peculiari cultu, ſine cæremoniis Al-
bertus poſteà Jeroſolymitanus ſub Innocentio III. Pa-
triarcha, & Legatus, certas obſervationis Regulas il-
lis præſcripſit, addidit, & veſtitui normam pallium ſci-
licet varii coloris ex albo, & canuſino circumlatum.
Eliam hujuſmodi cultu ornatum inceſſiſſe, Baſilium ea
vivendi formula uſum fuiſse aſſerens. Erat tam gratus
prophetici pallii habitus, non ſolum Chriſtianis, ſed
etiam Barbaris, ut magni Sultani eleemoſynis familia
tota ſubſtentaretur, & locupletaretur.*

Cùm autem noviſſimis temporibus circa originem
dicti Ordinis controverſiæ acerrimæ exortæ eſſent, ut
ex iis, quæ P. Brochius, & alii ei replicantes ſcripſe-
runt, dignoſcitur, ideò S. M. Innocentius XII. ad evi- 5
tanda jurgia, nulliuſque utilitatis contentiones inter
Regulares, alioſque Eccleſiaſticos viros, per ſuam
Conſtitut. incipientem *Redemptoris*, relatam à Paicuc-
cio *in compendio ad* Pignatell. *tom.* 2. *tit. de Regular.*
fol. 348. ſub pœna excommunicationis ipſo facto incur-
renda demandavit, prævio voto S. C. C. ut de præ-
fata quæſtione primævi inſtituti, & ſucceſſione dicti
Ordinis, neque voce, neque ſcriptis amplius tractaretur.

Regula horum Fratrum, quoad clauſuram, eſum
carnium, jejunia, & alia, mitigata fuit ab Innocen- 6
tio IV. *conſtit.* 6. *incip. Quæ honorem*, & ab Eugenio
IV. *conſtit.* 3. incipiente *Romani*, eam tamen in ſuo ri-
gore obſervant Carmelitæ Diſcalceati, de quibus ſuo loco.

Ipſorum habitus eſt tunica, & ſcapulare coloris
canuſini, atque pallium album, juxtà *Conſtitut.* 3.

incipiente *Joſtis* Bonifacii VIII. prohibitum tamen eis eſt uti habitu Diſcalceatorum, ut ex *Conſtit.* 125. Urbani VIII.

Iſta regula plura continet, ſed dignum commenta-
8 rio cenſeo caput octavum illius; in quo Carmelitis Oratorium permittitur intrà ipſorum cellulas, ut ibi Miſſarum ſolemnia audire valeant; Ideò unicam pono ſectionem, in qua, arrepta occaſione, de Oratoriis privatis tàm Regularium, quàm Sæcularium tractatum inſtituam.

SECTIO UNICA.

De Capellis, ſeu Oratoriis Privatis Regularium, aliarumque Perſonarum.

SUMMARIUM.

1 *Regulares antiquitùs non habebant Eccleſias, vel Oratoria, nec differebant à laicis.*
2 *Quando cœperunt initiari Ordinibus Eccleſiaſticis, fuerunt eis permiſſa Capellæ.*
3 *Agitur hic de Oratoriis privatis Sæcularium, vel Regularium.*
4 *Oratoria privata ad orandum nemini vetantur.*
5 *Oratoria privata pro celebranda Miſſa prohibita ſunt.*
6 *Epiſcopus jure communi habet facultatem ea permittendi.*
7 *Hæc facultas Epiſcopi fuit revocata per Concilium Tridentinum.*
8 *Nec poteſt permittere Oratorium privatum in Palatio Principis.*
9 *Limitatur ſi habeat in hoc facultatem delegatam à Summo Pontifice.*
10 *Hæc Epiſcoporum facultas non fuit omninò ſublata per Concilium.*
11 *Epiſcopus poteſt concedere dictam licentiam in caſu infirmitatis perſonæ qualificatæ, ſed contrarium dicitur n. 15.*
12 *Sunt aliqui caſus, in quibus poteſt celebrari in Oratorio privato, etiam ſine licentia Epiſcopi.*
13 *Limitatur ſi facilè ſit adire Epiſcopum.*
14 *Primi Chriſtiani in clancularis locis miſſam celebrabant.*
15 *Cauſa, ex qua Epiſcopus poteſt permittere celebrationem in Oratorio privato, debet eſſe præciſa, communis:*
16 *Summus Pontifex media Secretaria Brevium concedit Oratoria privata.*
17 *Perſonæ, quibus conceduntur, ut plurimum ſunt Titulati, & Barones, Magiſtratus, aut Nobiles, vel uxores viduæ iſtorum.*
18 *Prælati Capellæ Pontificiæ, Auditores Rotæ, & Votantes Signaturæ poſſunt retinere Oratoria privata.*
19 *Epiſcopi etiam non conſecrati poſſunt uti Oratorio privato, quod differt ab altare portatili.*
20 *Oratorium privatum debet habere altare fixum.*
21 *Privilegium Epiſcoporum quoad altare privatum non fuit revocatum per Concilium Tridentinum.*
22 *Cardinales poſſunt habere Oratorium privatum, nec id privilegium eſt revocatum per Concilium Tridentinum.*
23 *Oratorium quale eſſe debeat, & quod ſit viſitandum ab Ordinario, antequam in eo incipiat celebrari.*
24 *Ex vi verborum conceſſionis Indulti, aliquando requiritur in privilegiato nobilitas.*
25 *Nobilitas ex dicto Indulto requiſita ſufficit ſi ſit ex parte Patris, & an ſufficiat ex parte Matris.*
Nobilitas abſoluta derivatur à patre ibidem.
26 *Nobilitas fieri derivatur ex utroque parente.*
Filius eſt nobilis, ſi Mater eſt talis; licèt Pater ſit ignobilis, ibidem.
27 *Nobilitas ex dicto Indulto requiſita ſufficit ſi ſit ex parte Matris.*
28 *Indultum pro Oratorio regulariter eſt perſonale, idque colligitur ex verbis ipſius indultus*
29 *Privilegium eſt perſonale, ſi concedatur ob qualitatem perſonalem.*
30 *Indultum pro Oratorio privato non tranſit ad heredes.*
31 *Nec tranſit ad heredes, ſi in eo dicatur eſſe duraturum arbitrio Ordinarii.*
32 *Indultum durat, ſi privilegiatus aliò ad habitandum tranſeat, vel ſit in villa, vel in alia Diœceſi.*
33 *Locus habitationis in dicto Indulto appoſitus ſtat demonſtrativè, non taxativè.*
34 *Prædictum Indultum non expirat morte Papæ concedentis.*
35 *Similiter ſi concedatur cum verbis:* uſque ad beneplacitum noſtrum.
36 *Fratres Prædicatores, & Minores habent uſum altaris portatilis.*
37 *Regulares poſſunt habere Oratoria privata ex privilegiis eis conceſſis.*
38 *Privilegia hæc eſſe revocata per Concilium, aliqui cenſent.*
Oratorium extra Eccleſiam, ſed intra clauſtra requirit conſenſum Epiſcopi, ibidem.
39 *Solus Papa poteſt permittere Oratorio in domibus privatis.*
40 *Oratoria intra clauſtra Regularium ſunt publica, & ideo in eis ſufficit conſenſus Epiſcopi, & num. 49.*
41 *Nonnulli tuentur, privilegia Regularium quoad Oratoria privata adhuc valere.*
42 *Clauſtrum non eſt omnino extra Eccleſiam.*
43 *Privilegia Regularium circa Oratoria privata revera fuerant revocata per Concilium.*
44 *Diſpoſitio Conciliaris derogat privilegiis, etiam clauſis in corpore juris.*
45 *Regulares poſſunt habere Oratoria privata in Sacriſtiis, & Choro.*
46 *Poſſunt uti Oratoriis privatis Regulares, qui privilegia de eis impetrarunt poſt Concilium.*
47 *An cæteri Regulares habeant idem privilegium per communicationem privilegiorum?*
48 *In Oratoriis privatis Regularium non ſatisfit à ſæcularibus præcepto miſſæ, niſi ex ſpeciali privilegio.*
49 *Sacerdotes ſæculares an poſſint celebrare in Oratoriis Regularium?*
50 *In quocumque Oratorio publico ſatisfit præcepto miſſæ.*
51 *In Granciis Regularium non poſſunt eſſe Oratoria; & privilegia circa ea, ſunt revocata per Concilium.*
52 *Grancia ruralis, vel domus recreationis Regularium nequit habere Oratorium privatum.*
53 *Granciæ ſunt duplicis generis, & numero 59.*
54 *Commiſſarius Bullæ Cruciatæ non habet facultatem permittendi Oratoria privata.*
55 *Oratorium privatum non eſt locus ſacer, neque religioſus.*
Oratorium erectum auctoritate Epiſcopi eſt publicum, ibidem.
56 *Oratorium privatum poteſt arbitrio domini converti in Cameram.*
57 *Nec gaudet immunitate Eccleſiaſtica.*
58 *Epiſcopus illud viſitare non poteſt, vel procurationem exige-*

exigere & ideò eſt de Oratoriis in granciis, ſeu domibus ruralibus regularium.

59 *Grancia, ſeu Conventus parvi quando poſſint viſitari ab Epiſcopo?*

60 *Epiſcopus poteſt accedere ad Oratoria privata, & videre, ſi ibi decenter celebretur.*

61 *In privatis Oratoriis Epiſcoporum quiſque ſatisfacit precepto Miſsa.*

62 *In Oratoriis privatis aliorum ſatisfaciant illi, qui exprimuntur in Indulto, & horum formula diverſa explicatur.*

Auctor quando fuit electus Secretarius S. C. Concilii, ibidem.

63 *Commendatur Sanctiſs. D. N. Clemens XI. ob promotionem S. R. E. Cardinalium factam die 17. Maii, & 7. Junii 1706.*

64 *Una Miſſa celebrari poteſt in privatis Oratoriis.*

65 *Quibus diebus in eis celebrari non poſſit?*

66 *Adducitur novum Decretum S. Cong. Concilii, quoad celebrationem in Oratoriis privatis.*

REgulares antiquitùs Eccleſias, atque Oratoria non
1 habuiſſe pro comperto eſt; Si enim eorum Statum in primis Eccleſiæ Sæculis inſpexerimus, ipſos à puris laicis non differre dignoſcemus *Can. hinc eſt in fine 16. quæſt. 1. l. generaliter Cod. de Epiſc. & Cleric.* & latè dixi ſupra *Conſtit. 1. Anaſtaſii II. ſect. 1.* Cùm tamen quarto, & quinto ſæculo Eccleſiaſticis
2 Ordinibus Monachi initiari cœperint, *cit. Can. hinc eſt in fine, Can. Monachos eadem cauſa, & quæſt.* ea de re primò permiſſum eis fuit habere Capellas, ſeù Oratoria, in quibus privatim Sacra explerent, ut apparet ex præſenti *Conſtitutione* §. 8. & tradunt Hoſtienſ. *cap. in his numer. 11. de privilegiis*, Joann. Andreas *ibid. numer 8.* poſtmodum verò conceſſum etiam his fuit publicas Eccleſias aperire.

De Oratoriis ſivè privatis, ſivè publicis multa ſcri-
3 pſi *in dicto tomo 1. Conſtitut. II.* Paſchalis II. *ſect. 1. per totam* nonnulla tamen conſultò ibi omiſſa, aut perfunctoriè tradita hìc repetemus, & ſignanter ea, quæ ad privata Oratoria, tàm Sæcularium, quàm Regularium attinent, diſquiremus.

Videndum primò occurit, an, & quibus privata Oratoria permiſſa ſint? Et quidem de iis ad orandum
4 ſolùm deſtinatis, nulla cadit difficultas, cùm cuique intra proprios lares locum, in quo debita Deo perſolvat deſtinare liceat, *Can. unicuique de conſecr. diſt. 1.* Fagnan. *in cap. ad hæc num. 52. de Religioſ. domibus*, Gonzal. *in cap. 1. numer. 7. de conſecrat Eccleſ.* Dubium ſolummodò eſt de privatis Oratoriis, in quibus Auguſtiſſimum Miſsæ Sacrificium celebrari poſſit. Atque hæc prohibita videntur, cùm Sacroſanctum Sa-
5 crificium, nonniſi in ſacro loco fieri deceat *cit. Canon. unicuique Can. nullus, Can. Clericos, Can. ſicut de conſecratione diſtinct. 1. Can. finali diſtint. 42. Concilium Leodicen. Can. 58. l. conventicula C. de Epiſcopis, & Cler. authentico, ut in privatis domibus collat. 5. auth. de Eccleſiaſt. titulis §. ſi quis in ſua domo collat. 9.* Anton. Auguſt. *Epitom. Jur. Pontif. lib. 13. tit. 3.*

Id tamen intelligendum eſt, ſi Epiſcopi conſenſus
6 non acceſſiſſet: Etenim *ex Canon. Miſſarum, Canon. hic ergo, Canon. Clericos de conſecratione diſtinctione prima*; apertè colligitur potuiſse Epiſcopum in ſua Diœceſi concedere, Miſsam celebrari extra locum Sacrum in Oratoriis privatis, idque ante *Concil. Trid.* communiter Doctores ſenſiſse, docent Navarr. *in manuali cap. 25. num. 81.* Henriq. *in ſumma lib. 9. cap. 25. §. 8.* Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 30 numer. 25.* Fagund. *in Eccleſ. precep. 1. lib. 3. cap. 13. num. 6.* itaut in locis exemptis requireretur licentia Papæ, in non exemptis ſufficeret Epiſcopi *cap. auctoritate de privil. in 6.* Card. Lauræa *in Epit. Canon. ver. Oratorium*, & dixi latè *cit. tom. 1.* unde benè in hac Bulla permittitur à Papa Oratorii uſus iſtis fratribus in eorum Conventibus.

Controverſia modò eſt, an illa poteſtas fuerit Epiſcopis adempta *per Concil. Triden. ſeſs. 22. cap. un. §. neve patiantur, de obſervan. & vitan. in celebrar. Miſs.* ibi: *Neve patiantur* (*ſcilicet Epiſcopi*) *privatis in domibus, atque omninò extra Eccleſiam, & ad divinum tantum cultum dedicata Oratoria ab iiſdem Ordinariis deſignanda, & viſitanda, Sanctum hoc Sacrificium à Sæcularibus, aut Regularibus quibuſcumque peragi.* Hæc quoad Oratoria privata in domibus, circa quæ tantùm cadit difficultas, cùm in aliis remaneat intacta poteſtas, ex dictis *cit. tom. 1.* ubi ſupra, & plenè Fagnan. *capit. in his numer. 2. & ſeqq. & numer. 21. de privileg.*

Quicquid verò aliqui contrà ſenſerint, à ſententia
affirmante non eſse recedendum puto. Etenim Conci- 7
lium *loc. cit.* jubet, ne Epiſcopi patiantur, ac permittant in privatis domibus, ac omninò extra Eccleſiam Sanctum hoc Sacrificium peragi Fagnan. *cit. cap. in his num. 16. & ſeqq. de Privilegiis*, ubi neque in Pa-
latio Principis, & hujuſmodi, quia dummodò non ſit 8
Eccleſia, vel Oratorium publicum, in iis nequit celebrari, & quod dicatur Oratorium privatum ad talem effectum Gonzal. *cit. cap. 1. numer. 8. de conſecr. Eccleſ.* Azor. *inſtitur. moral. part. 1. lib. 10. cap. 26. q. 3.* Navar. *cit. num. 81.* Pignatell. *tom. 6. conſ. 98. num. 33.* & alii; quos refert, & ſequitur, Barboſ. *in cit. c. Miſſarum num. 3. de conſecrat. diſt. 1. & ad cit. c. unicum Concil. Trident. n. 17. & de poteſt. Epiſc. p. 2. alleg. 23. num. 7.* Bellarmin. *ad Concil. Trident. ſeſſ. 22. cap. 6.* Paſqualig. *de Sacrif. Miſsa qu. 616.* Atque ne amplius eſset locus, Conc. Trid. ſenſum *in cit. cap. unic.* ſubvertendi, *Sac. Congr. Concilii* declaravit, hanc poteſtatem Epiſcopis poſt Concilium ſublatam eſse; ita ut ſolus Papa poſſit Oratoria privata concedere, atque hæ reſolutiones habentur penes Novar. *in ſumma Bullar. to. 2. Commen.* 80. *n.* 2. Dian. *par. 9. tr. 1. reſ.* 42. Portel. *in reſpon. regul. to. 1. par. 3. caſu* 20. Paſserin. *de ſtat. homin. to. 3. quæſt. 189. art. 10. n. 979.* qui aſserit, declarationem Sac. Congreg. ab ipſo relatam, ſuiſse Ordinariis per literas circulares intimatam, adeòque vim legis Pontificiæ ſortitam eſſe, Murga *ad Conſt. 6.* Alexandri IV. §. *9. n. 404. verſ. benè verum, & oper. Can. tit. 6. n. 226.* Pignatell. *conſ. 98. to. 6. n. 33.* ex declaratione prædicta *Sac. Congr.* tempore Pauli V. 10. *Martii 1615.* & poſt eum Paſcuccius *in compend. de O-
ratoriis privatis pag. 163. verſ. Concedere*, ubi limi- 9
tat, & benè in Epiſcopis, qui haberent facultatem id concedendi auctoritate delegata Summi Pontificis.

Hæc tamen Epiſcoporum poteſtas, diminuta qui-
dem fuit per Concilium, ſed non omninò ſublata; 10
Etenim ejus intentio fuit repellere abuſus, qui tunc temporis inoleverant, concedendi ſcilicet indiſtinctè Oratoria privata, cum maximo detrimento reverentiæ tanto Sacramento debitæ; adeòque in caſibus aliàs à Jure permiſſis poterunt Epiſcopi hanc licentiam impartiri. Et in hoc ſenſu forſan loquuti ſunt Doctores aſserentes poſse Epiſcopum etiam poſt Concilium Oratoria privata permittere, atque ita eos conciliant Barboſ. *locis citat. &* Alzed. *part. 1. capit. 13.
numer. 9.* hinc ex cauſa infirmitatis alicujus Perſonæ 11
qualificatæ poſſe Epiſcopum concedere licentiam celebrandi in privato Oratorio, reſolutum *à Sac. Congregat. Concil.* referunt Valer. *verbo Miſſa verſ. uno autem caſu*, Novar. *loco citato numero* 3. Idque etiam procedit alia juſta, & rationabili cauſa accedente, Navar. *de privil. conſ. 5. num.* 2. Lotter. *de re benef. libro 1. quæſtio 30. numer. 15. in fine*, Barboſa *citato allegat.* 23. *numero* 10. Imò multotiès, gravi, atque communi cauſa urgente, etiam non expectato con-
ſenſu Epiſcopi, licitum eſt Sacrificium Miſsæ cele- 12
brare, non ſolùm in Oratoriis privatis, ſed etiam in Tentoriis, atque ſub dio frigido, veluti ſi Eccleſia, vetuſtate, aut igne corruerit, ſivè ex hoſtium invaſione, Eccleſiæ, ac loci Sacri commoditas fidelibus non ſuppetat *Can. concedimus de conſecrat. diſtinctione prima* Barboſa *citato numero* 10. Navar. *in manual. cit. cap. 25. numero* 2. Paſqualig. *deciſ. 166. & ſeqq.* Id tamen eſt advertendum, quod ſtantibus prædi-

ctis cauſis, ſi facilè peti poſſit Ordinarii licentia, ex
eo, quod ipſe ſit præſens, vel non multùm diſtans,
tunc ejus licentia eſt expectanda; cùm enim celebra-
tio Miſſæ ſit res nimis gravis, fieri non debet, niſi
cum licentia, & matura conſideratione ipſius Epiſco-
pi, Bonac. *de Euchariſt. diſput. 4. qu. ult. punct. 9. n.
9.* Layman. *lib. 5. tit. 5. cap. 5. num. 3. in fine*, imò
in hoc caſu ſufficere licentiam Vicarii, docet Amo-
ſtaz. *de cauſ. piis lib. 5. cap. 10. numer. 9.* poſt Na-
var. *in manual. cap. 25. numer. 82.* Dian. *par. 9. tract.
1. reſol. 46.* Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. citat. allegat.
23. num. 9.* Unde poterunt hodie fideles degentes in
locis, ubi templorum uſus à Barbarorum, aut hæreti-
corum impietate eis denegatur, in privatis Oratoriis,
aut ædibus Miſſam celebrare, Gonzalez. *in cit. cap. 1.
num. 8. de conſecrat. Eccleſ.* ſicuti, & antiquitùs Gen-
14 tilium perſecutione in Chriſtianos graſſante, in late-
bris, carceribus, aliiſque clancularis locis celebraba-
tur D. Auguſtinus *contra Donatiſtas poſt collat. capit.
14.* Gregorius Turonen. *lib. 2. hiſt. cap. ult.* Bellarmin.
de Romano Pontif. tom. 1. lib. 3. cap. 13. & plura colli-
git Pignatell. *tom. 6. conſult. 98.* Tamen magis rigoro-
sè procedit Fagn. *cit. cap. in his num. 13.* ubi refert de-
clarationes Sac. Congr. non licere Epiſcopo concede-
re licentiam domi celebrandi, cùm Infirmus deberet
pro Viatico communicari, & ſic neceſſitas deberet eſ-
15 ſe præciſa, & communis, ut ex cauſa terræmotus vi-
ſum fuit in pluribus locis, noviſſimis temporibus, non
tamen urgere poteſt neceſſitas, ut in domo privata ce-
lebretur, ſed tantùm, ut extra Eccleſiam, Oratorium
publicum.

Summus igitur Pontifex per organum Secretariæ
16 Brevium ſolet impartiri iſtam facultatem habendi Ora-
toria privata ad Miſſæ Sacrificium audiendum tàm lai-
cis, quàm Eccleſiaſticis, licèt priùs id faciebat Sacra
Congregatio Concilii, ut teſtatur Fagn. *cit. cap. in his
n. 18. in fine*, quod etiam hodie ſervatur aliquando per
petitionem Voti, quod exquirit à dicta Sacra Con-
gregatione Papa in aliquo caſu peculiari, ut fuit in
cauſa Panormitana, de qua infra, & juxta ſtylum quo-
ad primos ſolet requiri, ut ſint Domini Vaſallorum,
17 Titulati, nempè aut Barones, vel ſi tali prærogativa ca-
reant, quod ſaltem fruantur nobilitate egregia, vel in-
ſignioris magiſtratus honore præfulgeant; Uxores quo-
que viduæ hujuſmodi perſonarum hoc privilegium ob-
tinere ſolent, varia exiſtente praxi ſecundùm Ponti-
ficis genium magis, vel minùs rigorosè procedentis,
de quibus agit Pignatell. *cit. conſult. 98.* Quoad ve-
rò Eccleſiaſticos ſolet concedi Prælatis, imò perpetuò
18 fuit conceſſum Epiſcopis Aſſiſtentibus, prout Archie-
piſcopis, & Patriarchis Capellæ Pontificiæ pro cele-
bratione unius Miſſæ *in Conſtit. 32. Gregorii XV.* Il-
lud quoque habent Auditores Sac. Rotæ per *Conſtit.
13. Clemens VII.* & Votantes Signaturæ Juſtitiæ juxta
Indultum conceſſum à S. M. Innocentii XII. tempore
quo ego unus ex illis aderam, & Breve refert D. Fat-
tinellus de Fattinellis, tunc meus Collega in eodem
Tribunali, & in præſenti R. C. A. Clericus virtute
ac moribus præcipuus præditus in *ejus Opuſculo de Si-
gnatura Juſtitiæ*.

Hoc eodem privilegio jure proprio ſine aliquo ſpe-
19 ciali Indulto, fruuntur Epiſcopi etiam non conſecra-
ti, & in aliena Diœceſi *cap. fin. de privil. in 6.* ubi
Paſſerin. & Barboſa ibi *& in cit. cap. Sac. C. Trident.
n. 21.* ubi quod Palatium Epiſcopi non dicatur priva-
ta domus, de qua loquitur Concilium. Non loquor de
privilegio utendi altari portatili, de quo alibi diſſe-
ram, ſed de hoc habendi Oratorium privatum ad Miſ-
ſæ Sacrificium, quia hoc differt ab altero, & illud
Altaris portatilis includit ſecundum, non è contra;
nam habentes uſum Oratorii, debent habere Altare fi-
20 xum, & ſtabile, & muro extructum, ut diſtinguit No-
var. *in ſumm. Bullar. par. 1. Comm. 7. num. 3.* Pigna-
tell. *cit. conſult. 98. n. 36.* & Paſcuccius *cit. pag. 164.
verſ. requiritur*.

Porrò idem privilegium non fuit Epiſcopis ſublatum
21 à *Sac. Concil. Trident. cit. cap. Un.* quia ibi tantùm
præſcribitur, ne Epiſcopi aliis privata Oratoria permit-
tant, & ſic non loquitur de ipſis, cùm alioquin privi-
legiis in corpore Juris clauſis non derogetur, niſi eo-
rum ſpecialis fiat mentio Gonzal. *in cap. fin. num. 1.
de pœnit.* præterquamquod ſpecialis ratio in his conſi-
derata fuit, ne Miſſam unquam omittant, ut cenſet Fa-
gnan. *cit. cap. in his num. 10.* & in terminis docuerunt
Novar. *cit. comm. num. 4.* ubi refert declarationem Sac.
Congregat. Azor. *Inſtit. moral. par. 1. lib. 10. cap. 26.
qu. 4.* Fagundez *in præcept. Eccl. par. 2. lib. 3. cap. 13.
num. 29.* Competit itidem hoc privilegium Cardinali-
bus, nec eſſe revocatum, dixit Ventrigl. *in praxi tom.* 22
2. annot. 19. §. un. num. 7. quia quod conceſſum fuit
Epiſcopis, eorumque Superioribus, etiam illis conceſ-
ſum cenſendum eſt, Fagnan. *cap. quod nonnullis num.
10. & ſeqq. de privil.* Paſſerin. *cit. numer. 5.* & fir-
mavi *tom. 1. ad Conſtit. Un.* Joannis XV. *ſect. Un. nu-
mer. 48.*

Debet tamen tale Oratorium cum Altari eſſe in loco
decenti, & viſitari ab Ordinario loci, antequam eriga- 23
tur, & celebretur, quod tamen non intelligitur de O-
ratoriis Epiſcoporum, & in Jure privilegiatorum. Alia
ad rem plenè agit *cit.* Paſcuccius, Tambur. *de Sacri-
fic. Miſſæ capit. 3. §. 4.* ubi de forma Indulti, quibus
lectorem remitto.

In his autem Indultis, quæ pro facultate habendi
Oratoria privata conceduntur, cùm apponi ſoleat par- 24
ticula: *qui ut aſſeris, de nobili genere procreatus, &c.*
Dubitatur, qualis debeat eſſe nobilitas importata per
indultum? Et certum eſt ſufficere nobilitatem ex parte
Patris. Negant verò aliqui ſufficere nobilitatem ex par-
te Matris, ex eo, quod nobilitas abſoluta, ſolummo- 25
dò à Patre derivatur, Tamburin. *in Meth. celebran.
lib. 1. cap. 4. §. 4. num. 3.* Contrarium tamen eſt ve-
rius; etenim filius ab omnibus aſcendentibus nobilita-
tem aſſumit, *l. fin. ff. de Senat.* cùm ſit tàm ex gene- 26
re Patris, quàm Matris, Menochius *conſ. 825. nu. 65.*
Pignatell. *to. 6. conſult. 98. num. 44.* Rota *deciſ. 294.
n. 8. coram Durano*; idcircò licèt Pater ſit ignobilis,
ſufficit filio nobilitas Matris, ut inter nobiles adnume-
retur *cit. l. fin. ff. de Senator, l. naſi Cod. de Decurion.
lib. 10. l. fin. Cod. de agricol. & cenſit. lib. 11.* Tira-
quell. *de nobilit. cap. 19. num. 26.* Hinc apparet, quod
ad ſalvandam narrativam prædicti Indulti, ſufficiat illa 27
nobilitas, quæ ex parte Matris filio contingit, ut benè
firmat Amoſtaz, *de cauſis piis lib. 5. cap. 10. numer.
37. cum ſeqq.* Pignatell. *loc. cit. num. 44.* ubi, quod
tunc expoſcatur nobilitas abſoluta, quando ipſa venit
in ſtricta, & propria ſignificatione, non autem dum eſt
in cauſa favorabili, quemadmodum in præſenti.

Quæri etiam ſolet, an præfata Indulta ſint perſona-
lia, vel mixta? Et in hoc regulam non eſſe ſtatuendam
cenſeo, cùm ſit res dependens ex verbis indulti, adeò-
que ex ipſis id colligendum eſt, ita ut ſi ad perſonam,
vel locum principaliter dirigantur, ex eo cognoſcatur
privilegium eſſe perſonale, vel locale: Ut plurimum
tamen eſt perſonale, cùm concipi ſoleat his verbis:
Te ſpecialibus favoribus proſequi volentes, & ulterius: 28
*Ut in privato domus tuæ Oratorio celebrari facere libe-
rè poſſis, & valeas indulgemus*, ex quibus apparet prin-
cipaliter perſonam conſideratam fuiſſe, Diana *3. p.
tract. 5. reſol. 120.* Suarez *de legibus lib. 8. cap. 3.
numer. 10.* Boerius *deciſ. 117. numer. 25.* quod etiam
ex eo probatur, quia privilegium conceſſum alicui
ob aliquam ejus qualitatem perſonalem, nempè ob 29
nobilitatem, perſonale eſt, Olea *de ceſſione jurium tit.
6. quæſt. 2. num. 10.* Donell. *in Commentar. lib. 21.
capit. finali.* Cùm autem ut plurimum, hujuſmodi in-
dulta pro Oratoriis privatis concedantur, inſpecta
nobilitate, vel dignitate perſonæ, jam dubium non erit
ipſa eſſe perſonalia, Capone *cit. diſcept. 183. nu. 30.*
Diana *p. 9. tract. 1. reſol. 17. & p. 4. tract. 4. reſol.
208.* Paſqualig. *quæſt. 624. num. 6.* Pignatell. *cit. con-
ſul. 98. num. 50.*

Hinc ex vulgaris juribus eruitur, tale Indultum non
tranſire ad hæredes, ſed expirare ſimul cum illo, cui 30
conceſſum fuerat; cùm enim ſit perſonale, non egre-
ditur

Digitized by Google

ditur perſonam privilegiati, ex textu in *l. privilegia*,
& l. Neratius, *ff. de regulis juris*, *& cap. privilegium*
eodem tit. in 6. atque idem ex eadem ratione firmant
cit. Capone, & Diana *cit. reſol.* 17. Larrea *deciſ.* 31.
num. 20.

Idem etiam eſt dicendum, ſi in indulto adſint ver-
31 ba: *Atque de ipſius Ordinarii licentia, ejus arbitrio*
duratura, ex qua particula cenſet Pellizar. *tom.* 2. *tract.*
8. *cap.* 8. *ſect.* 2. *n.* 153. Indultum eſſe perpetuum,
adeòque ad hæredes tranſire debere. Sed verè præfata
verba id non operantur, quia ſupponunt jam indultum
eſſe perſonale, & ſolummodò concedi Epiſcopo pote-
ſtatem, ut in caſu, quo non expediat Oratorium per-
mitti, ex eo quia non ſit decenter ornatum, vel requi-
ſita in indulto expreſſa non ſerventur, illud, non ob-
ſtante indulto prohibeat, Paſqualig. *quæſt.* 626. *num.* 2.
atque ita in praxi tenendum docet Amoſtaz. *loc. cit.*
num. 83. Pignatell. *loc. cit. num.* 52. ubi id ex obſer-
vantia interpretativa privilegiorum ſervari aſſerit.

Ex eo autem, quod hoc indultum ſit perſonale, in-
32 fertur ulterius, quod poſſit privilegiato ſuffragari, e-
tiamſi ad habitandum aliò ſe transferat. Nec obſtant
verba Indulti; *ut in privato domus tuæ Oratorio*, *&c.*
nam primò apertè conſtat hanc enunciativam verifica-
ri, etiamſi ad aliam domum ſe transferat, cùm illa
adhuc benè poſſit dici domus ſua; Et inſuper, quia
motivum conceſſionis hujus privilegii non eſt locus,
ſed ſola perſona, adeòque locus ſi apponitur in indul-
33 to, non taxativè, ſed demonſtrativè ſolùm appoſitus
videtur, Pignatell. *loco cit. num.* 51. Novar. *in ſumma*
Bullar. p. 1. *comment.* 93. *num.* 6. Tamburin. *in me-*
thod. celebran. lib. 1. *cap.* 4. § 4. *num.* 2. Amoſtaz. *ci-*
tat. cap. 10. *num.* 80. & idem procedere, etiamſi pri-
vilegiatus ad habitandum, vel commorandum in Vil-
la tranſierit, docent Novar. *cit. num.* 6. Diana *par.* 9.
tract. 1. *reſol.* 22. Paſqualig. *quæſt.* 630. *per tot.* qui
in fortioribus terminis *quæſt.* 629. aſſerit, quod privi-
legiatus, qui obtinuit Indultum cum mentione certæ
Diœceſis, poſſit eo uti, licèt ad habitandum in alia
Diœceſi migraverit. Neque ex hoc inferri valet, quod
non eſſent magis privilegiati Epiſcopi, quàm aliæ per-
ſonæ privatæ, ut aſſerit Capon. *cit. diſcept.* 183. *num.*
33. etenim majus privilegium Epiſcoporum conſiſtit,
non in Oratorio privato, ſed in facultate utendi Al-
tare Viatico, dum ex aliqua neceſſitate morantur ex-
tra Diœceſim, ut habetur in *cap. finali de privileg. in*
6. de quo tamen privilegio, alibi tractare reſervamus.

Præfatum verò indultum, poſt mortem Pontificis
34 concedentis durare certum eſt; privilegia enim, quæ
à Pontifice conceduntur, cenſentur conceſſa ab eo,
quatenus conſtituto in tali dignitate, quæ poſt ejus
mortem in ſuos ſucceſſores continuatur, adeòque pri-
vilegia conceſſa, expirare non debent, *cap. ſi gratio-*
sè, ubi Paſſerin. *num.* 3. *&* Barboſ. *num.* 1. *de reſcri-*
ptis in 6. idemque eſt ſi in Indulto dicatur: *uſque ad*
35 *beneplacitum noſtrum*, quia hæc verba etiam referun-
tur ad dignitatem, *cit. cap. ſi gratioſè*, Paſſerin. *ibi-*
dem num. 2. Navarr. *in cap. placuit de pœnitent. diſt.*
6. *numer.* 163. Paſqualig. *qu.* 625. *num.* 3. *cum ſeq.* A-
moſtaz. *cit. cap.* 10. *num.* 81.

Deveniendo nunc ad Regulares, non fuit fruſtra-
torium id quod conceſſit Papa in hac Bulla habendi
Oratorium pro Miſſa celebranda, ſeù audienda, ne co-
gerentur adire Eccleſias Parochiales, in quibus tan-
tùm præcepto audiendi Miſſam ſatisfiebat, *c. in Do-*
minicis, *c. nullus presbyter* 9. *qu.* 2. ut fuit etiam cau-
ſa conceſſionis factæ à Bonifacio VIII. Epiſcopis *in ci-*
tat. cap. fin. de privil. in 6. & etiam majori privilegio
Regulares fuerant decorati, ut de Ordine Prædicato-
36 rum, & Minorum, quoad uſum Altaris portatilis tàm
in Monaſterio, quàm extra, adeſt *textus in cap. in his*,
de privileg. & aliæ adſunt Conſtitutiones pro aliis, de
quibus alibi erat ſermo, ſed reſtrictivè ad uſum altaris
37 fixi in clauſtris, prout loquitur hæc *Bulla cap.* 8. cum
aliis hujuſmodi privilegiis, latè Paſſerin. *de ſtat. hom.*
to. 3. *qu.* 189. *art.* 10. *inſp.* 10. *num.* 976. *& ſeqq.* &
infraſcripti citandi.

In hac materia fuiſſe ſublata hujuſmodi privilegia
omnibus Regularibus per diſpenſationem Conciliarem 38
citatam, ſtrenuè tuetur Fagn. *dicto cap. in his de privi-*
leg. qui ſi in altari fixo celebrare voluerint extra Eccle-
ſiam, & in clauſtris, debeat id fieri conſenſu, & ap-
probatione Epiſcopi, præſertim *num. fin.* ea ratione du-
ctus, quod Concilium plura in *cit. c.* injunxerit. Pri-
mum, ut nullo modo permittatur in domibus privatis 39
celebrare, & in hoc omnes conſentiunt non poſſe, ne-
que per Regulares id fieri; nec per Epiſcopum permit-
ti, ſed tantùm per Sedem Apoſtolicam, ut ſuprà di-
xi, & latè apud Paſſerin. *cit. qu.* 189. *art.* 10. *inſpect.*
10. *n.* 981. Ulterius mandavit, ut nonniſi in Eccleſia,
aut Oratorio ad divinum cultum dedicato per Ordina-
rium deſignando, & viſitando peragatur ſacrificium à
Sæcularibus, & Regularibus, & ſic ſicuti prohibetur
Regularibus, ne celebrent, niſi in Eccleſiis, & Ora-
toriis publicis, ita iis non permittitur celebratio in O-
ratorio intra clauſtra; Sed quia videtur in Concilio
impartita facultas Epiſcopis celebrationem permittere
in Oratoriis publicis, ſeù ad Divinum tantùm cul-
tum dedicatis, hinc tradit Fagn. *cit.* poſſe Regulares
cum Epiſcopi auctoritate hujuſmodi Oratoria erigere
in clauſtris, quia verè dicuntur publica, & deſtinata 40
ad cultum divinum, cùm nequeant dici eſſe in domo
privata, ſed ſunt in Religioſo loco, nempè in Mona-
ſterio.

Quod aut. poſſint Regulares uti eorum privilegiis,
etiam non obſtante Concilio, vel ſaltem poſtea ſubſe- 41
cutis aliorum Summorum Pontificum erigendi Orato-
ria in clauſtris, dixerunt Rodr. *p.* 2. *q.* 75. *art.* 1. Le-
zana *p.* 1. *c.* 21. *n.* 4. latè Paſſerin. *cit. n.* 982. Paſqua-
lig. *dec.* 174. Murga *oper. Canon. tit.* 6. *de celebr. Miſ-*
ſæ qu. unic. nu. 226. *& ſeq.* Gavant. *in rubr. de celeb.*
Miſſ. pag. 78. Peyrin. *de privil. to.* 1. *ad Conſtit. Pyr-*
rhi n. 29. ubi etiam extenditur ad Grangias, & Domos
recreationis Regularium, ea ratione, quia Concilium
tantùm prohibet, ne miſſa celebretur, niſi in Eccle-
ſia, vel Oratorio publico deſtinato, quod comprehen-
dit etiam Monaſteria, & neque dici poſſunt Oratoria 42
intra Clauſtra, omninò extra Eccleſiam, cùm Monaſte-
rium conſiciat unitatem corporis cum Eccleſia, ideòq;
Concilium uſum fuit verbis, *aut omninò extra Eccleſiam*.

Io hac redico, quod per Concilium fuerunt ſublata
talia privilegia, tum ex contextu, tum etiam ex ratio- 43
ne ceſſante; ex contextu quidem illius diſpoſitionis,
quia Concilium indiſtinctè inhibuit celebrari Miſſam
omninò extra Eccleſiam, vel Oratoria ad Divinum cul-
tum dedicata per Ordinarium deſignanda, & viſitan-
da à Sæcularibus, & Regularibus quibuſcumque, ut
notato verbo, *quibuſcumque*, comprehendi omnes, &
per diſpoſitionem Conciliarem derogari privilegiis,
etiam in corpore juris clauſis, docuit benè Fagnan.
cit. numer. 8. *& ſeqq.* præcipuè, quia fruſtratoria fuiſ-
ſent tot privilegia conceſſa poſt Concilium Regulari-
bus in hoc, ſi illud habuiſſent vel per ſe, vel per com-
municationem. Ceſſat rurſus ratio privilegii conceſſi in
hac Bulla, quia conſtrui permittitur Oratorium in me-
dio cellularum ad audienda Miſſarum ſolemnia, quia
tunc non habebant Eccleſias publicas Regulares, un-
de dum hodie habent Eccleſias conſecratas, & publi-
cas, ceſſat ratio privilegii, & ſic magis elicitur, Con-
cilium voluiſſe indefinitè prohibere Regularibus uſum
Oratoriorum privatorum, ut conſiderat Fagn. *cit. nu-*
mer. 5. Unde ſupplicante Congregatione Peregrino-
rum Ordinis Prædicatorum, S. C. C. cenſuit, conce-
dendam eſſe privilegii Apoſtolici confirmationem cele-
brandi in Oratoriis in illis locis, in quibus nulla ſup-
petit commoditas Eccleſiarum conſecratarum, qua
confirmatione non indiguiſſent, ſi privilegium habe-
rent. Et ita declaravit *S. C. C. in dubio Oratorii* 1.
Martii 1687. & in *Panormitana die* 5. *Junii* 1706.
Petentibus Religioſis Mulieribus Conſervatorii San-
ctæ Mariæ Magdalenæ ſub regula Sanctæ Thereſiæ,
ſine Clauſura Indultum Miſſæ in privato Oratorio,
quando ob earum infirmam corporis valetudinem
ad chori crates deſcendere non poſſent: S. C.

Digitized by Google

reſpondit *negative*, quia non aderat cauſa ſufficiens,
prout conceſſit *in Veneta* Tertiariis Carmelitis, & e-
ducandis etiam non infirmis *ſub die* 29. *Junii*. 1706.
Solúmque poſſet dici, quod in Sacriſtiis, & Cho-
45 ro, quæ partes ſunt Eccleſiæ poſſint celebrare, cùm
Concilium utatur verbis *omnino extra Eccleſiam*, qua-
lia dici nequeunt illa loca; Excluduntur autem reli-
quæ partes Conventus, de quibus loquitur Peſſerinus
cit. numer. 982. *verſ. quod ex vi dicti decreti*; nam
Concilium non habuit reſpectum ad Monaſteria, ſed
tantùm ad Eccleſias conſecratas, vel publica Oratoria,
cujus qualitates non habet Monaſterium.
Quoad Regulares, qui habent poſteriora privilegia,
46 de quibus idem Fagn. *num.* 6. poſt Barboſam, *& cit.*
Paſſerin. ac Murgan, & alios ibi adductos, nullum
cadit dubium, quod an habeat locum in iis, qui pri-
vilegia non habent ſpecifica, ſed per communicatio-
nem, in quo caſu ego etiam affirmarem cum Rota *de-
ciſ.* 70. *num.* 11. *coram Card. Celſo deciſ.* 45. *num.* 26.
coram Zarate; nam cùm privilegium non ſit ex inte-
47 gro conceptum, ſed conforme juri per Concilium de-
rogatum, communicatio intrare faciliùs poteſt, uti in
iis, quæ non indigent ſpeciali mentione, & procedit
veroſimilis voluntas Papæ concedentis, præſertim,
quia ex uſu inconcuſſo paſſim videntur iſta oratoria in
Clauſtris, Infirmaria, & alibi.
Illud autem, an ſæculares, ibi miſſam audientes ſa-
48 tisfaciant præcepto, certum eſt regulariter non ſatis-
facere niſi ſpeciale ſit privilegium, quod debet in fon-
re revideri, prout an illis Oratoriis poſſint celebrare
49 Sacerdotes ſæculares, ut animadvertit, Paſſerin. *cit. nu-
mer.* 982.
Me tamen movet ratio adducta per Fagnan. *citat.
cap. in his*, quod poſſit Epiſcopus concedere licentiam,
ut intra Clauſtra Regularium Miſſæ celebrentur in O-
ratoriis; quia hujuſmodi Oratoria nunquam, poſ-
ſunt dici in ædibus privatis, ſed potiùs ad publicum
cultum dedicata, præſertim ſi habeant publicitatis ſi-
gna, nempe Campanam, oſtium in via, ut ipſe Fa-
gnan. advertit. *citat. numer.* 18. Benè verùm, quod ſi
Oratorium in Monaſterio Regularium cum publicita-
tis notis ad cultum Divinum erexerit Epiſcopus, tunc
poterit quicumque ibidem Miſſam celebrare, & audi-
re, uti in Oratorio publico; nam quidquid fuerit an-
tiquitùs, hodie inconcuſſus ritus eſt in qualibet Eccle-
50 ſia ſatisfieri præcepto Eccleſiæ Miſſam audiendi, e-
tiam in Eccleſia Regularium, Diana *part.* 9. *tract.* 8.
reſol. ultim. Tambur. *de Sacrif. Miſſæ lib.* 1. *capit.* 3. §.
6. *&* 9. Paſqualig. *deciſ.* 175. *numer.* 4. ut infra mox
dicam, & in *Conſtitut.* 25. *Leonis X.* fuit indultum,
ut etiam in Eccleſiis Regularium ſatisfacit quicumque
dicto præcepto, de quo ſuo loco.
Sed quid dicendum de Grangiis Regularium, & ha-
51 bitationibus pro animi recreatione, an extendatur ad
illas privilegium habendi Oratoria ad Miſsæ Sacrifi-
cium, latè de hoc agunt *citat.* Murga Peyrin. & Paſ-
ſerin. num. 984. ubi plura adducit in hoc privilegia,
& fuerunt adducta in *Sacr. Congregat. ſuper ſtatu Re-
gular. die* 4. *Aprilis* 1686. in cauſa Eremitarum Ca-
maldulenſium; ſed quoad ea, quæ ſunt anteriora Con-
cilio, cenſentur revocata quia tales Grangiæ propriùs
dicuntur domus privatæ, vel ſaltem loca non conſecra-
ta, extra quæ nequit celebrari, ſed ſi agatur de domo
52 recreationis, vel ſimplici domo deſtinata pro cultura
agrorum, certum eſt nullo modo eſſe permiſsum, &
ſi haberent Regulares facultatem conſtruendi Oratoria
in eorum Monaſteriis, & Grangiis, quia non ſunt de
his. Grangia enim dicitur parvum Monaſterium, &
ibi Oratorium ſolet eſse fixum, ut proſequitur *citat.*
Paſſerinus, & diſtinguit etiam Fagnanus *in opuſcul. de
Grangiis numer.* 2. *& ſequentibus*, ubi explicat quod
Grangia alia dicatur parvus Conventus dependens ab
53 aliquo Monaſterio, & veluti iſti acceſsoria, ac ſubje-
cta, & unita: alia dicatur domus ruralis alicubi, ut
Neapoli dicuntur maſsariæ, in Agro Romano Caſalia,
& hujuſmodi, & ibi Oratoria publica non adſunt; ſed
tantùm privata cum licentia Epiſcopi ibi celebrandi,
juxta *cap. fin. de cenſibus* quod intellige, juxta jus an-
tiquum ante Concilium, *& Sac. Congreg. Concilii* in
dubio Oratorii, *die* 1. *Martii* 1687. propoſito dubio:
*An Sacerdos Regularis abſque peculiari Sedis Apoſto-
lica indulto poſſit in domo rurali Monaſterii celebra-
re?* reſpondit *negativè*, & ſic in hac materia reſpicien-
da ſunt privilegia, & quibus verbis fuerint concepta
ut valeant comprehendere nedum Monaſteria, ſed e-
tiam Grangias, quæ ſunt parva Monaſteria, & ſe exten-
dere ad parvas domos recreationis.
Sed an Commiſsarius Bullæ Cruciatæ poſſit in vim
ipſius Bullæ concedere facultatem celebrandi in Orato- 54
rio privato? Et quidquid dixerit Ludov. Lopez *in ſuo
Inſtruct. cap.* 6. negativè reſpondendum eſt; etenim
licèt Bulla det facultatem celebrandi in Oratoriis pri-
vatis, etiam tempore interdicti, id tamen vel eſt intel-
ligendum, quod ſupponatur Oratorium privatum jam
conceſsum per indultum Papæ, ut voluerunt Trullench.
in Bulla Cruciat. lib. 1. §. 1. *dubio* 4. *numer.* 7. Mend.
ibidem diſputat. 16. *cap.* 1. *numer.* 8. Barboſ. *de jure
Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 15. vel melius eſt intelligen-
dum de Oratoriis publicis, quæ ibi privata appellan-
tur, ad differentiam Eccleſiarum, ut eruitur ex conte-
xtu ipſiuſmet Bullæ, quæ loquitur de Oratoriis Divino
tantùm cultui dedicatis, & ab Epiſcopo viſitandis,
quæ verificari non poſſe de Oratoriis privatis, dixi
tom. 1. *in citat. conſtitut.* 2. Paſchal. II. *Sect.* 1. *numer.*
78. *cum* ſequent. & mox infra dicam; & ita *Sacr. Con-
gregat. Concilii* declaraſse fatetur Fagnan. *in cap. au-
ctoritate de Cenſibus numer.* 30. *verſ. dicendum ergo*,
qui latè idem tuetur *à numer.* 27. Pignatell. *conſ.* 98.
numer. 117. *tom.* 6. Amoſtaz. *lib.* 5. *capit.* 10. *à nu-
mer.* 44.
Oratorium privatum ſola privata authoritate conſti-
tuitur, adeòque neque locus ſacer eſt, neque Religio- 55
ſus, qualitas enim Sacra, & Religioſa jure Canonico
non habetur, niſi in erectione, publica Epiſcopi au-
ctoritas intervenerit, *cap. ad hæc*, ubi repetentes
communiter *de Religioſis domibus Gloſs. in canone in
Eccleſiaſtico, verbo ſi terram* 13. *quæſtione* 1. Decius
conſilio 148. *numer.* 11. *vol.* 1. Paul. Fuſc. *de Viſitatio-
ne lib.* 2. *capit.* 12. Rota *deciſ.* 30. *numer.* 8. *part.* 2. *re-
cent.* Etenim ſi Epiſcopi adhibita fuerit auctoritas in
fundatione Oratorii, illud non privatum, ſed publi-
cum erit, neque amplius ad humanos uſus converti
poterit. *Capitulo auctoritate de Cenſibus*, adeòque tan-
tùm abeſt, ut privatum Oratorium ſit Sacrum, & Re-
ligioſum, quod poteſt arbitratu Domini, ad quem-
libet uſum deputari; atque ex Oratorio Cameram fie- 56
ri, ad inſtar cujuſcumque loci exiſtentis in humano
commercio Abb. *in capit. ultim. numer.* 4. *de Cenſi-
bus*, Fagnan. *in cap. Eccleſia numer.* 25. *de Immu-
nit. Eccleſ.* Silveſt. *verb. loca Religioſa quæſt.* 2. San-
chez. *de matrimon. lib.* 9. *diſputat.* 15. *quæſtion.* 3. *nu-
mer.* 39. Suarez *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 3. *cap.*
9. *numer.* 10. Barboſ. *de jur. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 8. *nu-
mer.* 16. Pignatell. *tom.* 6. *conſ.* 98. *numer.* 37.
Hinc eruitur Oratorium privatum non gaudere Ju-
re Aſyli, atque immunitate Eccleſiaſtica, quæ funda- 57
tur in reverentia loco Sacro, & Religioſo debita;
eamque eſſe unam ex differentiis Oratorii privati à pu-
blico, dixi *tom.* 1. *in citat. Conſtitut.* 2. Paſchal. II.
Sect. 1. *num.* 78. idque præter Abbatem, Fagnanum,
& alios, in locis citatis, firmant Hoſtienſ. *in dicto ca-
pit. Eccleſia numer.* 3. *de Immun. Eccleſ. Archid.* in
can. Uxor. Felicis num. 2. *&* 3. 17. *quæſt.* 4. Covarr. *li-
br.* 2. *variar. cap.* 20. *num.* 3. *Novar. in ſumm. Bul-
lar. part.* 2. *comment.* 80. *num.* 56. *Italia de Immuni-
tat. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 4. §. 4. Bellet. *diſq. Cleric. par.*
1. *de favore Cleric.* §. 4. *num.* 26. Vincent. de Franc.
dec. 402. *num.* 7. atque ita pluries à *Sac. Congreg. E-
piſcopor.* declaratum referunt Barboſ. *in Sum. Apoſtol.
dec. verb. Oratorium num. finali* Pignatell. *tom.* 1. *conſ.*
93. *numer.* 2.
Ex eadem ratione manat, prædicta Oratoria, quæ
in privatorum domibus, vel etiam in Grangiis Re- 58
gularium ſunt, non poſse ab Epiſcopo viſitari, neque

ab eis

ab eis procurationem exigi, cùm enim non ſint loca Sacra, aut Religioſa, imò nec pia, ut cenſuit Abbas *in cap. ultim. de cenſib. num.* 1. *&* Fagn. *in Opuſculo de Grangiis num.* 2. *&* 9. jam non videtur ex quo capite, Epiſcoporum viſitationi ſubjaceant *cit. cap. ult.* ubi Fagnan. *num.* 1. *& in cit. Opuſc. de Grangiis a numer.* 6. Ventrigl. *in praxi tom.* 2. *annot.* 19. §. *unic. numer.* 19.

Quod verò de Grangiis diximus, procedit in illis ſtrictè ſumptis, nempè de domibus ruralibus Monaſterii; non verò de illis quæ in lata ſignificatione appellantur Grangiæ, ex eo quod ſint acceſſoriæ, & perpetuò annexæ alicui Monaſterio, ſed re vera ſunt Monaſteria, atque loca Religioſa, ut ſupra dixi, quæ nec
59 viſitantur ab Epiſcopo, niſi fuerint ſuppreſſa, vel non habeant requiſita Conſtitutionis Innocentii X. *incip. Inſtaurandæ*, ut latè diſcurrit Fagn. *in cit. opuſc. à num.* 2. in qua conſtitutione de hac materia fuſiùs redibit ſermo.

Advertendum tamen, quod licèt non poſſit Epiſco-
60 pus tamquam Viſitator ad prædicta prima Oratoria accedere; permiſſum ei nihilominus eſt videre ſaltem per viam denunciationis, aut inquiſitionis, an decenter, & cum debita reverentia Sacrificium Miſsæ celebretur, Fagn. *loco cit. numer.* 25. & Ventrigl. *loc. cit.* Barboſ. *de jur. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 15. Pignatell. *tom.* 6. *conſ.* 98. *num.* 39.

Videndum nunc eſt, quænam perſonæ intereſſentes in hujuſmodi privatis Oratoriis, præcepto audiendi Miſſam ſatisfaciant? Et quidem ſi de Oratoriis privatis Epiſcoporum loquamur; poteſt ibi quilibet miſſam audiendi præcepto ſatisfacere. Diana *reſol. moral. par.*
61 6. *tract.* 8. *numer.* 4. Capone *tom.* 3. *diſceptat.* 183. *num.* 22. Barboſ. *in ſumma Apoſtol. dec. verbo Oratorium num.* 5. ubi ita *Sacram Congregationem Concilii* declaraſſe refert.

Quoad verò Oratoria in privatorum domibus ſiſten-
62 tia, dicendum eſt ſatisfacere præcepto Miſsæ illos, qui in indulto comprehenduntur: Et quidem ſi indultum concedatur domino, & ejus familiæ, dubio procul eſt comprehendi non ſolùm filios, uxorem, generum, nurumvè, qui cum ipſo domino eamdem domum incolunt, ejuſque ſunt commenſales; ſed etiam omnes illi, qui ſibi, familiæque ſuæ ſervitium præſtant, etiam ruri Tamburin. *cit. cap.* 4. §. 4. *numer.* 28. Novar. *in ſumma* Bullar. *par.* 1. *comment.* 93. *num.* 7. Amoſtaz. *citat. capit.* 10. *num.* 59. Ventrigl. *in prax. citat. annot.* 19. §. *un. num.* 13. Diana *par.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 208. *in fine*. Perſonæ verò inſervientes duo requirunt, ad hoc,
63 ut de domini familia eſſe dicantur, tum ſcilicet, quod actuale ſervitium præſtent, tum etiam, quod vivant ejus expenſis, ut colligitur ex textu in *cap. ſicut nobis, in fine de verbor. ſignif. in* 6. latè Maſcard. *de probation. concluſ.* 755 *per totam* Auguſt. Bero. *quæſtio.* 35. *per tot.* Tuſchus *litt. F, concluſ.* 72. *num.* 11.

Si tamen indultum contineat clauſulam: *Volumus autem quod familiares, ſervitiis tuis non neceſſarii ibidem Miſſæ intereſſentes, ab obligatione audiendi Miſſam in Eccleſia diebus Feſtis de præcepto, minimè liberi cenſeantur*, cùm hæc excludat familiares ſervitiis non neceſſarios, dicendum eſt quod ii, qui non exhibent actuale ſervitium domino, licèt ejus expenſis vivant, & commenſales ſint, vel amici, aut conſanguinei, non ſatisfaciant ibi præcepto. Neceſſitas autem ſervitii in dictis familiaribus requiſita, non debet eſſe ſimplex, ſeu abſoluta neceſſitas, ita enim ferè nullus familiaris eſſet neceſſarius. Sed debet commenſurari à ſtatu ipſius domini, adeut neceſſarius reputetur ille familiaris, quem habere honorem, & conditionem domini deceat, ut conſiderat Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 98. *n.* 107. & quidem ſumpta neceſſitate non ſolùm reſpectu domini, quia certè, vel nullus, vel unus tantùm requireretur, ſed reſpectu totius domus, uti proſequitur *cit.* Pignat. *num.* 108. Ita etiam dicerem, ſi adſit Clauſula, quæ nunc ſolet uſurpari in his Brevibus: *Volumus autem, ut familiares ſervitiis tuis tempore miſſæ actu non neceſſarii, ibidem Miſsa hujuſmodi intereſſentes, ab obligatione audiendi Miſſam, in Eccleſia diebus feſtis de præcepto minimè liberari*; quia non debet intelligi de neceſſitate phyſica, & quoad Miſſam, quia certè privilegiatus tempore Miſsæ nullo indiget, niſi ſit infirmus graviter, ſed reſpectu domini, & quidem ſpectata neceſſitate morali, & ſic excluduntur certò famuli ruri degentes, quidquid dicat Paſcuccius *in compend.* Pignatell. *verſ. de Oratoriis privatis fol.* 167. *verſ.* 9. Amoſtaz. *de cauſis piis l.* 5. *cap.* 10. *num.* 59. quia procedunt, quando conceſſum eſt privilegium familiæ, ut ſupra dixi. Ita etiam excluduntur ii famuli, qui non ſunt neceſſarii actu ſervitio domini tempore Miſsæ, ut ſunt Aurigæ, & hujuſmodi, ſecus autem eſt de ephebis ſervis domeſticis, ac Ancillis reſpectu dominarum, quæ actu ſunt neceſſariæ, ne ſoli, vel ſolæ remaneant domi, & debito comitatu priventur, juxta qualitatem privilegiorum, conſiderando non ſolùm reſpectum perſonæ, ſed domus, ne remaneat derelicta à domeſticis.

Dum hæc typis mandabantur evenit diſputatio hujuſmodi dubii quoad interpretationem talis indulti in *Sacram Congr. Conc. in Auximana Oratorii privati*, quæ cauſa fuit demandata, ut poneretur *in folio ſub die* 10. *Julii* 1706. quæque in prima, aut ſecunda forſan Congregatione reſolvetur, ideò lectorem admoneo, ut reſolutionem curet habere, quatenus ſequatur. Ejuſdem enim Sacræ Congregationis Ego *ſub die* 21. *præteriti Menſis Maii* 1706. fui electus Secretarius, dum Auditoris Cameræ Locumtenentis munere fungeret, ſumma Sanctiſſimi D. N. Clementis XI. P. O. M. munificentia, cùm 17. ejuſdem Menſis, & 17. Junii in ampliſſimum Senatum, & Sacrum Cardinalium Collegium viginti cooptaſſet inſignes generis, ac Regia inter eos nobilitate, tum morum gravitate, atque doctrina; ea eſt Sanctiſſimi Pontificis Divina propè mens, acerrimumque in dijudicandis, librandiſque meritis judicium, totumque in præclariſſimis cogitationibus, & factis conſtitutum. Verùm licèt tot ampliſſimorum Patrum lectio ipſa per ſe ſumma ſit, nedum Romæ, ſed Eccleſiæ univerſæ excepta plauſu, quam omnes meritò ad Cœlum efferunt: illud præ cæteris in ea ſingulare fuit, quod univerſo Sacro Eminentiſſimorum Cardinalium Ordine enixè rogante, ut inter ipſos adlegeret Illuſtriſſimum, & Reverendiſſimum D. Annibalem Albanum ex Fratre Nepotem; ipſe conſtantiſſimè reſtiterit. Speramus tamen omnium votis brevi fore ceſſurum, illudque glorioſè imitaturum, quod de S. Pio V. ſcriptum legimus, cooptaſſe nempè in Sacrum Cardinalium Collegium, Cardinalem Alexandrinum Nepotem ſuum, quo ejuſdem S. Senatus Votis annueret. Hocque ſcimus uſum exemplo Eminentiſſimum D. Cardinalem de Ferrariis S. Clementis nuncupatum, ſi quis eſt alius, doctrina, & pietate inſignem, qui Beatiſſimum Patrem ad id cohortaretur, & perſuaderet. Clariſſimè namque ſeſe oſtendit lumen animi, ingeniique ſui, ut nullus ſit honor tantus, qui in ipſo collatus non ſit ei, qui in ipſum conſerat magnam judicii, & egregiæ famæ laudem allaturus, ita tanta lætitia futurus erit, quantam in animis hominum rectè ſentientium ſumma Dignitas virtuti tributa poterit excitare.

Ulteriùs in præfatis indultis nonniſi pro unica Miſſa
pro quolibet die licentia fieri ſolet, Tambur. *de Sacrif.* 64
Miſſæ lib. 1. *cap.* 4. §. 4. *num.* 19. Marchin. *de Sacram. Ordin. tract.* 3. *par.* 3. *cap.* 9. *num.* 8. *cum ſeqq.* Pignatell. *ibid. n.* 67.

Item prohibetur celebrari in diebus Paſchatis Reſur-
rectionis, Pentecoſtes, Nativitatis Domini, necnon 65
aliis diebus Feſtivis ſolemnioribus. Dies autem Feſti ſolemniores ſunt Epiphaniæ, Annunciationis, & Aſſumptionis B. M. V. Apoſtolorum Petri, & Pauli, & omnium Sanctorum, ut declaravit *Sac. Congregat. Rituum* apud Gavant. *in Rubrica Miſſal. par.* 1. *tit.* 20. *cap.* 5. *verſ. ſciendum quoque*, Pignatell. *loc. cit. numer.* 75. Lezan. *in Summa quæſt. regul. tom.* 1. *cap.* 21. In Feſtis autem Paſchæ Reſurrectionis, & Pentecoſtes primum ſolùm diem exceptum eſſe, aſſerunt Lezan. *citat. in Summ. verbor. Oratorium*

num. 3. Garz. *in Summa tract.* 3. *diffic.* 8. *dub.* 2. *punct.* 2. *num* 17.

Quoniam verò hujuſmodi privilegia, ut aſſolet, ex abuſu utentium, hiſce noſtris temporibus peperere, non modicam diſciplinæ Eccleſiaſticæ relaxationem, occaſione celebrationis in Oratoriis privatis, præcipuè erga tremendum Miſſæ Sacrificium, Sanctiſſimus D. N. Clemens XI. moleſtiæ plurimum hauriens ex improba Sacrorum Rituum obſervatione die 15. Decembris an-
66 no 1703. de Voto Sac. Congregat. Concilii, Decretum edidit, quod ejuſmodi eſt.

DECRETUM

De celebratione in Oratoriis privatis.

QUoniam Sancta ſanctè tractanda ſunt, ac præſertim tremendum incruenti Sacrificii Myſterium, quod omni Religionis cultu, & veneratione peragendum eſt; Propterea ſuper obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſarum in Sacroſanctis Oecumenicis Conciliis, ac præſertim Tridentino ſub cap. unico ſeſſ. 22. inter cætera ſtatutum eſt, ut tantum Sacrificium ſolummodò in Eccleſiis, aut Oratoriis Divino tantùm Cultui dicatis celebraretur, præcipiendo Epiſcopis, & locorum Ordinariis, ne privatis in Domibus, atque omnino extra Eccleſias peragi paterentur; Ac ſubinde Sacra Congregatio Eminentiſſimorum & Reverendiſſimorum S. R. E. Cardinalium ipſius Concilii Tridentini executioni, & interpretationi præpoſitorum, ſæpè ſæpius per opportuna Decreta, obrepentes abuſus eliminavit. Modernis tamen temporibus innotuit Sanctiſſimo Domino Noſtro, quod nonnulli Epiſcopi, ſub prætextu Privilegiorum, Capellis Epiſcopalibus competentium, & complures Regulares, ſub prætextu Privilegiorum, quæ ipſis à Sancta Sede indulta noſcuntur per hujuſmodi Privilegiorum dilatationem, ſeu potiùs exceſſum, & abuſum in nonnullis Diœceſibus, præſertim Regni Neapolitani, ac in ipſa Neapolis Civitate, ea ſibi licere putant, quæ permiſſa non ſunt, quinimmò prohibita. Siquidem nonnulli Epiſcopi etiam in aliena Diœceſi, & extra Domum propriæ habitationis in privatis Laicorum Domibus erigi faciunt Altare, ibique per unum, aut plures ex ſuis Capellanis vivificam Chriſti Hoſtiam immolare; Regulares verò in quibuſdam Magnatum, ſeu aliarum Nobilium Perſonarum privatis Oratoriis, quæ certis quandoque ex cauſis à S. Sede Apoſtolica concedi ſolent, celebrare audent, vel plures Miſſas, quàm in ipſis celebrare ſit indultum, vel abſque præſentia Perſonarum, quarum contemplatione gratioſa conceſſio emanavit, vel extra debitas horas, & poſt meridiem, vel illis etiam diebus, quibus per Conſtitutiones, Diœceſanas, aut etiam per Decreta Sacræ Congregationis Concilii celebrari prohibetur, aut quæ in ipſiſmet Indultis Apoſtolicis excipiuntur, quominus in iis celebrari poſſit, aut etiam Altari portatili, uti non verentur, in Sanctarum ſanctionum contemptum, & Sancti Sacrificii irreverentiam.

Quamobrem ad abuſus hujuſmodi eliminandos, & ad inſtaurandam venerationem tremendæ Miniſterio debitam, idem SS. Dominus Noſter ex unanimi voto S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, inhærendo declarationibus aliàs hac de re editis, expreſsè declarat, Epiſcopis, & his Majoribus Prælatis, etiamſi Cardinalatus dignitate fulgentibus, neque ſub prætextu Privilegii clauſi in corpore Juris, neque alio quocumque titulo, ullo modo licere extra Domum propriæ habitationis in domibus Laicis, etiam in propria Diœceſi, quod fortiùs intelligitur in aliena, etiamſi Diœceſani conſenſus adhiberetur; erigere Altare, ibique Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium celebrare, ſeu celebrari facere, ac pari modo in Oratoriis privatis, quæ per S. Sedem conceſſa fuerint, non licere Regularibus cujuſvis Ordinis, aut Inſtituti, ſeu Congregationis etiam Societatis Jeſu, aut etiam cujuſcumque Ordinis Militaris, etiam Sancti Joannis Hieroſolymitani, aut aliis quibuſcumque Sacerdotibus, etiamſi eſſent Epiſcopi, in iis celebrare in diebus Paſchatis Sanctiſſimæ Reſurrectionis, Pentecoſtes, Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, aliiſque anni feſtis ſolemnioribus, ac diebus in Indulto exceptis. In reliquis verò diebus, prædictis Regularibus, ſeu Sacerdotibus quibus quibuſcumque, etiam Epiſcopis, in præfatis Oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Miſſa, quæ in Indulto conceditur, celebrata fuerit, ſuper quo celebraturus teneatur diligenter inquirere, & de eo ſe optimè informare; Atque illa etiam in caſibus permiſſis celebrari nequeat poſt meridiem, demandando propterea ulteriùs, ac declarando in omnibus hujuſmodi caſibus, Perſonas quaſcumque dictas Miſſas audientes nullatenùs Eccleſiæ præcepto ſatisfacere; Quo verò ad Altare portatile, iterum inhærendo declarationibus ſupradictis, cenſuit licentias, ſeu Privilegia conceſſa nonnullis Regularibus in cap. in his de Privil. & per aliquos Summos Pontifices aliis Regularibus communicata, utendi dicto Altari portatili, in eoque celebrandi abſque Ordinariorum licentia in locis, in quibus degunt, omninò revocata eſſe per idem Sacrum Concilium, & propterea eoſdem Regulares prohibendos, ne illis utantur, ac mandandum, prout præſentis Decreti tenore mandat Epiſcopis. aliiſque Ordinariis locorum, ut contra quoſcumque contravenientes, quamvis Regulares, procedant etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, ad pœnas præſcriptas per idem Sacrum Concilium in dicto Decreto ſeſſ. 22. uſque ad cenſuras latæ ſententiæ, tributa etiam eiſdem facultate per hoc Decretum, ita procedendi, perindè ac ſi per S. Sedem ſpecialiter conceſſa fuiſſet. Et ita Sanctitas Sua declarat, & ſervari mandat. Romæ hac die 15. Decembris 1703. B. Card. Panciaticus Præfectus. Jo: Dominicus Thomatus Epiſcopus Cyrnen. S. C. C. Secret.

CONSTITUTIO I.

GREGORII IX.

Incipiens (*Fervor.*)

EPITOME BULLÆ.

GREGORIUS PRIORI, Camaldulenſium.

OB fervorem, & integritatem Religionis Camaldulenſium, Papa concedit iiſdem facultatem recipiendi quoſcumque alterius Ordinis.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Gregorii IX. ortus, nomen, Familia, & ad Pontificatum aſſumptio.*

2 *Fridericus Imperator infenſi, & ingrati animi erga Eccleſiam de ipſo benemericam, eam peſſumdare molitur, ſed excommunicatione mulctatur.*

3 *Pacem iniit cum Papa, redintegrata Eccleſia de uſurpationibus, ſed mox ad pejora ruens, uſurpationes, & perſecutiones Eccleſiaſticorum renovat.*

4 *Scindit Italiam in duas factiones, Guelphorum ſcilicet, & Gibellinorum.*

5 *Piſtorii primùm hæ factiones initium habuere, concertantibus clariſſimis familiis, Panciatica, & Cancellaria.*

6 *Me-*

6 *Memorandum exemplum amoris, & fidelitatis erga Patriam narratur Joannis Panciatici.*
7 *Commendatur Eminentiſſimus, & Reverendiſſimus D. Cardinalis Bandinus Panciaticus imitator virtutum Prædeceſſorum.*
9 *Gregorius implorat divinam opem, inſtituta recitatione Salutationis Angelicæ tribus diei horis.*
9 *Denuò Fridericum excommunicavit, & Regno depoſuit.*
10 *Fridericus phreneticus ſpernit cenſuras, detinet Prælatos adeuntes Concilium Romanum, exagitat Romam rapinis, & crudelitatibus.*
11. *Gregorii obitus.*
12 *Fuit Author libri Decretalium.*
13 *Permiſit Camaldulenſibus recipere quoſcumque Religioſos ad eorum Eremum.*
15 *Innuitur quid ſit pertractandum in hoc Commentario.*

INter Maximos Pontifices, qui in Cathedra Petri
ſapientia, & virtute floruerunt, non injuria reor
Gregorium IX. adſcribendum, ſivè perpendantur æ-
rumnæ, quas numquam animo fractus, intrepidè
ſuperavit, ſivè leges, & Statuta, quibus Chriſtia-
nam Rempublicam munivit. Natus eſt Gregorius
1 Anagniæ in Provincia Campaniæ, filius Triſterii de
Comitibus Signiæ ex ſtirpe præclariſſima; In Baptiſ-
mate, Ugolinus fuit nuncupatus, Nepos Innocentii
III. Creatus Epiſcopus Hoſtienſis, & Veliternus Car-
dinalitia Dignitate inſignitus, poſt obitum Honorii
III. 13. Kal. Aprilis Anno 1227. fuit Summus Eccleſiæ
Paſtor creatus, accepto nomine Gregorii, Coronatuſ-
que 5. Kal. ejuſdem. Ejus Electioni, ſpeciali prote-
ctione Deus adſtitiſſe viſus fuit, ut eidem tribueret Cor
ſuave, & conſtans, aſperrimis temporibus aptum, ad
retundendam inſolentiam Friderici Imperatoris in
dies invaleſcentem. Hic ſanè Imperator plurium Ro-
manæ Eccleſiæ erga eum meritorum memoria abje-
2 cta, ſed ſuperbia, & ambitione tumens, Matrem be-
nemerentem armis peſſumdare moliebatur. Grego-
rius qua præditus erat morum ſuavitate, ſemel, &
iterum eum mulcere curavit paternis admonitioni-
bus, ſed inani ſucceſſu; nam refugiente Friderico
ad bonam frugem redire, Pontifex coacto Romæ
Concilio, Imperatorem excommunicatione mulcta-
vit, ut ex Decreto ipſius Synodi, quod refertur à
Labbè *tom. 11. Concilior. pag.* 411.

Mirificè enituit conſtantia Pontificis in tuendis Ec-
cleſiæ juribus adverſus Principem adeò præpotentem,
at Imperator nequior factus uſque ad vitæ jacturam
Sanctiſſimum Dei Paſtorem inſectatus fuit, donec
pace compoſita, de pluribus anteà factis uſurpatio-
3 nibus Eccleſiam redintegravit. Sed haud diu pax re-
viguit, cum Fridericus ad eadem & pejora, quàm
antea fœdè dilabens, nedum Eccleſiam, renovatis
uſurpationibus exagitavit, verumetiam Eccleſiaſticos,
& Religioſos ipſos ex animi impetu inſectabatur,
quò cunctos à Pontificis obedientia alienaret. Ut
verò noſſet quinam ab ipſo, quinamvè à Pontifice
ſtarent, cunctas Italiæ Civitates in factiones ſcidit;
nam qui Imperatoris partes ſequerentur, Gibellini,
qui verò Pontificis, Guelphi denominabantur, ut
4 narrat Platin. *in Vit.* Greg. IX. Primò quippè hæc
nomina Piſtorii audita fuere, acerrimis diſſidiis inter
ſe confligentibus æquè nobilitate, & potentia cla-
5 riſſimis Familiis Panciatica, & Cancellaria, ob diras
ſimultates inter Imperatorem, & Papam exardeſcen-
tes. In quo notandum illud eſt, quod narratur à Mat-
thæo Villani *lib. 1. cap.* 7. quod detecta conjuratione
duorum Civium Pratenſium tradendi Pratum Can-
6 cellariis Anno 1351. Joannes Panciaticus, magnitu-
dine, & auctoritate in primis Piſtorii præſtans, qui-
que Civitatis regimen habebat, jura Patriæ vindicatu-
rus, inde Ricciardum Cancellarium exegit, relinquens
amoris, & fidelitatis exemplum ſuis poſteris, quod
& hi longo Sæculorum ordine laudabiliter ad hæc uſ-
que tempora ſervavere; Et experimento probavit Roma
in Eminentiſs. & Reverendiis. D. Bandino Panciatico
S. R. E. Cardinali, qua ſapientia, qua fidelitate, qua
animi fortitudine cæterarum ejus virtutum Coronide, 7
munia ſibi concredita obiverit.

Gregorius tot malis tollendis animum intendens,
opem Divinam implorat; hinc inſtituit Salutationem 8
Angelicam recitandam in tribus diei horis, nempè ma-
tutina, meridiana, & veſpertina in honorem Beatiſ-
ſimæ Virginis, qui ritus uſque hodie maxima devo-
tione, & communi fidelium cultu ſervatur. Subinde
verò perfidiam Friderici proſternens illum denuò à con-
ſortio fidelium ſegregavit, anathemateque perculſit,
ſpoliavitque Regno prævia legitima depoſitione, ac
Concilium iterum Romæ habendum indixit. Intereà
Imperator phreneticus Cenſuris neglectis, commu-
nionem cum fidelibus, tum in Divinis, tum in 10
humanis uſque ad Sacrilegam Sacramentorum perce-
ptionem, habebat, & quo ſe verteret, neſciens,
appellationem interpoſuit ad Concilium Generale,
atque Prælatos Romanum Concilium petentes car-
ceribus mancipavit, non levi Eccleſiæ Univerſalis
ſcandalo, Urbemque ipſam non erubuit vexare rapi- 11
nis, & crudelitatibus. Unde pius Gregorius commi-
ſerans Eccleſiæ calamitates, qua vixit conſtantia
plenus meritis, vita ceſſit Romæ 11. Kal. Septem-
bris Anno 1241. auctorque fuit eximii, & tam uti-
lis operis compilationis Decretalium, de qua dixi 12
tomo 1. in §. 4. *proœmiali pag.* 28. *num.* 44. De cujus
optimis geſtis, ac Friderici peſſimis, vide Ciaccon. *in
vita* Gregorii IX. Matth. Pariſ. *in Henricum III. Reg.
Angel.* Oderic. Raynald. *anno* 1228. *num.* 1. *& ſeqq.*
Abb. Urſperg. *in Chronic. Spondan. anno* 1228. *num.*
5. *& ſeqq. & anno* 1229. *& ſeqq.* Sygon. *de Regn. I-
tal. lib.* 17. *anno* 1230. Oderic. 1231. *& ſeq.*

Iſte igitur Gregorius Papa, fervorem, ac vitæ au-
ſteritatem Camaldulenſium Eremitarum à D. Romual-
do inſtitutorum aſpiciens, hanc edicit Bullam anno
1227. directam Priori Camaldulenſi, in qua permit-
tit, ut quicumque Religioſi ad eorum eremum tranſ-
ſire valerent, quæ facultas etiam videtur ampliata à
Gregorio XIII. *Conſtit.* 99. non obſtante Bulla S. Pii V.
89. ut notat Cherub. *in hac Bulla*, ſed verè in Bulla
Gregorii dicitur, quod Eremitæ Eremi Camaldulenſis
nequeant tranſire ad aliam Religionem etiam, quæ
Montis Coronæ vocatur ejuſdem Inſtituti, niſi cum
licentia obtenta à Priore Eremi; hic autem dicitur,
quod poſſint alii ad hoc tranſire. De Inſtitutione
hujus Religionis Camaldulenſium dixi *tomo 1. Con-
ſtit. Unic.* Alexandri II. ubi latè verba feci etiam de
Vita Eremitica; hìc tantùm quoad transitum eſſet di-
cendum, an præciſo Privilegio conceſſo in hac Bul-
la, & illa Gregorii XIII. etiam de Jure communi,
liceat cuipiam Religioſo ab una Religione ad aliam
tranſitum facere, dummodò tamen iſta ſit arctior,
& petita licèt non obtenta licentia proprii Superioris
ad text. capitul. licet de regular. conditum ab Inno-
centio III. ejus patruo, itaut hoc privilegium Gre-
gorii IX. quod poſſint tranſire alii Regulares ad Ere- 14
mum Camaldulenſium, fuerit proficuum, & ſaltem
declarativum, an iſte ordo uti arctior eſſet capax
talis tranſitus, ut indicant verba, *Fervor, & integri-
tas Religionis, quæ in domo tua, & præſertim in Ere-
mo per Beneplacitum Conditoris vigere cognoſcitur, in-
ducit nos*, & ſic videtur, quod primum requiſitum
tranſlationis Regularis ad aliam Religionem de jure
communi, ſit arctitudo Religionis pro qua diſcernen-
da, duximus infraſcriptam ponere lectionem, alia ve-
rò quoad tranſitum etiam quoad iſtos Camaldulenſes
alibi reſervamus.

Digitized by Google

SECTIO UNICA.

De varietate Religionum, & earum arctitudine.

S U M M A R I U M.

1 *Exquiritur, an Religio ſit una, vel plures.*
2 *Religiones univocè, & in eſſentialibus ſunt eædem, differunt ſolùm in accidentalibus.*
3 *Sed contra Religiones plures, & diverſæ dicuntur facto, & jure in ſubſtantialibus.*
4 *Varietas Religionum eſt utilis Chriſtianæ Reipublicæ.*
5 *Finis principalis, & ultimatus Religionum eſt unicus, immediatus verò eſt diverſus.*
6 *Reſpondetur contrariis, probando ex variis finibus, & actionibus diverſificari Religiones.*
7 *Divinitùs fuit conſultum adhibere plures fines ſubalternos, ad conſequendum ultimum perfectæ charitatis.*
8 *Coarguuntur Hæretici dicentes, ex diverſitate Religionum confuſionem oriri.*
9 *An hæc Religionum diverſitas diſtinguatur ſpecie, vel numero?*
Innuuntur variæ opiniones.
10 *Probatur non adeſſe inter eas differentiam verè ſpecificam, ſed tantùm ſimilitudinariam, ſeu numericam.*
11 *Quænam convenientia requiratur ad conſtituendam Unitatem numericam Religionum.*
12 *Neque diverſitas capitis, neque habitus facit diverſitatem inter Religiones.*
13 *Diſtinctio numerica inducitur in Religionibus ex mutatione medii facta à Papa, ſecus à Superiore, vel ex abuſu.*
14 *Reformationes cum ſeparatione ſolent difficulter permitti.*
15 *Diſquiritur quænam Religio dicatur arctior, de quo Regula à DD. aſſignatur.*
16 *Precellentiores dicuntur eæ Religiones, quæ habent pro fine effuſionem ſanguinis pro Chriſto.*
17 *Quid de Religione ordinata ad vitam contemplativam.*
18 *Quid ad activam?*
19 *Differunt Theologi à Canoniſtis in aſſignando differentiam arctitudinis inter Religiones.*
20 *Carthuſianorum Religio putatur arctiſſima, ob Clauſuram, quam rigorosè ſervant.*
21 *Nonnulli volunt Religionem Minimorum eſſe ſtrictiorem.*
22 *Adducuntur rationes.*
23 *Mendicantes prohibentur tranſire ad Ordinem Monaſticum, præterquam ad Carthuſienſem.*
24 *An permittantur tranſitus Carthuſienſium ad Camaldulenſes.*

EX facultate, quam facit Pontifex reliquis Religioſis tranſeundi ad hanc Eremitarum Camaldulenſium, uti arctiorem, non incongruum erit ſcrutari, an Religio ſit una, vel plures; ſi enim eſt una, non eſt verificabilis tranſitus unitati repugnans, cùm is non fiat, niſi de uno ad aliud; neque arctitudo major, quoniam nil poteſt dici ſeipſo majus, vel minus. Aggrediendo modò quæſtionem, videtur Religiones univocè eſſe eaſdem, quatenus omnes, eſſentiam habent eamdem conſiſtentem in tribus votis ſubſtantialibus, quibus ſi Religio careat, nunquam vera re-
2 ligio dici poteſt, D. Th. 2. 2. *q.* 186. *art.* 7. *ad* 2. & nos alibi diximus; Vel eadem vota ſervant, & tunc conveniunt in eſſentialibus, unde quamvis in accidentalibus diſconveniant, puta habitu, exercitio, ac ſimili, tamen in una, & eadem eſſentia veræ religionis convenire dicendum eſt; ulterius ſi daretur hæc multiplicitas Religionum in eſſentialibus inter ſe oppoſitarum, maxima confuſio orirerur, *cap. 9. de Religioſis domibus*; & ſic ad hoc evitandum, unitas Religionis eſt aſſerenda.

Firmum autem eſt, non obſtantibus prædictis, plu-
res eſſe Religiones, nedum facto, quod oculis corpo- 3
reis videmus, ſed jure, ac quidem inter ſe diverſas, quatenus ad obſervanda vota, diverſimodè quis ſe diſponere poteſt, per varios fines immediatos, quod connotat differentiam ſubſtantialem; hoc docent omnes Theologi poſt D. Thom. 2. 2. *qu.* 188. *art.* 1. Cajet. *ibidem*, Caſtropalaus *oper. moral. tract.* 16. *p.* 2. *num.* 1. Layman. *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 3. *num.* 1. Suarez *de Religione tom.* 4. *tract.* 9. *lib.* 1. *cap.* 1. Coton. *lib.* 4. *contr.* 2. *cap.* 1. Paſſerin *de ſtatu hom. qu.* 188. *artic.* 1. *nu.* 5. hoc idem uno ore docent Canoniſtæ, Jo: Andreas *c. ſanè n.* 4. *de regul.* & alii fusè adducti per Fagnan. *ibid. n.* 12. *& ſeq. & n.* 23.

Varietas enim Religionum licita, honeſta, & val-
dè utilis eſt in Chriſtiana Republica, quod nedum con- 4
vincitur ex approbatione Sedis Apoſtolicæ tot diverſarum Religionum, verùm etiam ex antiquiſſima obſervantia; hinc D. Hieronymus *epiſt. ad Euſtachium de virginit.* Caſſian. *coll.* 8. *c.* 4. plurium Monachorum, Eremitarum, & Anachoretarum teſtimonium referunt, & idem Caſſian. *collect.* 14. quæ eſt prima Abbatis Neſtorii *c.* 4. tradit ex Religioſis ſui temporis alios incubuiſſe inſtruendis imperitis, alios aliis exercitiis addictos, pro exigentiâ rerum, & temporum neceſſitate, quod & luculenter expreſſit Gregorius XIII. *in Conſtitutione* incipiente *Aſcendente tom.* 2. *Bullari la* 89. in qua approbavit Religionem Societatis Jeſu, §. 18. ibi: *Idcircò cùm Divina providentia pro temporum neceſſitate, varia, & ſalutaria Ordinum Inſtituta in Eccleſia ſua produxerit, novìſque ſubindè in ea naſcentibus morbis nova remedia, novìſque emergentibus nova Regularium Ordinum auxilia excitarit, & cuique illorum, juxta cujuslibet peculiaris gratiæ vocationem, peculiares quaſdam notas, propria inſignia, & opportuna ad finem, quem intendit media ſuggeſſerit*; hoc idem reſultat ex *Pſalm.* 44. ibi: *Aſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato circumdata varietate.* Et jampridem hoc idem ſenſerat D. Bernardus *in apol. ad Guliel. Abb. Nec mirum ſi in hoc exilio peregrinante Eccleſia ſit hæc pluralis unitas, & una pluralitas, cùm in illa quoque patria, in qua & ipſa regnabit, futura ſit aliqua diſpar æqualitas, cùm ſcriptum ſit: in domo Patris mei manſiones multæ ſunt.*

Hæc autem diverſificatio quamvis nequeat elici ex fine principaliter intento, qui unicus, & idem eſt in quacumque Religione, nempè acquiſitio ſummi boni. tamen benè diverſus datur finis immediatus, qui conducit ad eumdem ultimatum finem; hinc videmus,
quod tàm inſtructio imperitorum, quàm infirmorum 5
cura, & ſimilia opera intenta à Religionibus ad idem tendunt, quod eſt ſummi boni acquiſitio, ſed variis actibus, qui actus ſunt quidem fines Religionis non tamen ultimati, ſed quatenus tendunt ad ultimum finem intentum ad unionem cum Deo, quæ fit per actum charitatis, ad quam intendit ſtatus Religioſus; Imò poteſt dari alia differentia, etiamſi unicus ſit finis proximus, & non ultimatus in pluribus Religionibus; & hoc caſu diſtinctio oriri poteſt ex diverſis mediis, quibus utuntur ad talem finem proximum conſequendum; facit *Clem.* 1. *de elect. & cap. un. de relig. domibus in* 6. ubi vetantur novarum Religionum erectiones, ſi enim non differrent inter ſe, niſi in accidentalibus, fruſtranea eſſet talis prohibitio. Ita permittitur tranſitus de una Religione ad aliam ſtrictiorem, *cap. ſanè, cap. licet, cap. compelli de Regular.* & nos infrà alio loco; ergo eſt petendum ex natura tranſitus dari diverſitatem veram.

Non obſtant adducta in contrarium; quia etſi om-
nes religiones conveniant in tribus votis eſſentiali- 6
bus, quibus quis exercetur ad perfectionem charitatis acqui-

acquirendam, & in hoc idem, ac unicus eſt finis; di-
verſificantur tamen ex variis finibus, & actionibus,
quas intendunt immediatè ad magis perfectiùs ac-
quirendum ultimatum illum finem, & aliquando e-
tiamſi finis proximus, & actio intenta ſit eadem,
tamen, quia acquiſitio fit per diverſa media, etiam
exinde oritur variatio; Sicque etſi voca ſint eadem;
tamen homo poteſt diſponi ad eumdem actum virtu-
tis per diverſa media, puta ad aſſequendam caſtita-
tem, quis poſſet diſponi per macerationem carnis,
aliquis per orationem, & aliquis per afflictionem.
Videmus enim omnes Miniſtros unius Reipublicæ eum-
dem finem intueri ſerviendi eidem, tamen diverſa mu-
nera, quæ habent, eoſdem diverſificant; optimè Cajet.
ad cit. qu. 188. *art.* 1. perfectio charitatis, quæ eſt
religionis finis, quamvis principaliter conſiſtat in actu
interiori charitatis, quia tamen per exteriores actus
diffunditur, finis Religionis diverſificatur, non ſolùm
penes diſtinctionem dilectionis Dei, & proximi, ſed
etiam penes diverſitatem actuum exteriorum, qui-
7 bus diligitur proximus, ut ſunt diverſa opera miſeri-
cordiæ, quæ Religioſus exercet, optima quidem divi-
na diſpoſitione ad obtinendum unum, ac ultimum fi-
nem perfectæ charitatis, ita fines ſubalterni inventi
fuere, cùm non omnium idem ſit judicium, ac ea-
dem diſpoſitio; quare D. Gregorius *lib. 6. moral. cap.*
26. *alias* 17. ait: *Nonnulli namque hominum ita otio-
ſa mentis ſunt, ut ſi eos labor occupationis accipiat, in
ipſa operis occupatione ſuccumbant, & nonnulli, ita in-
quieti ſunt, ut ſi vacationem laboris habuerint, gravius
laborent, quia tantò deteriores tumultus tolerant, quan-
to eis licentius ad cogitationem vocat: Unde neceſſe eſt,
ut nec quieta mens ad exercitationem ſe immoderati labo-
ris dilatet, nec inquieta ad ſtudium contemplationis
anguſtet.*

Hinc nulla poteſt oriri confuſio, quam hæretici
8 impingunt ex eo, quod naſcantur ſchiſmata, ut poſ-
ſit dici: ego ſum Pauli, ego autem Apollo, quod re-
prehendit Apoſtolus 1. *Corinth.* 1. & 3. ut refert Sua-
rez *cit. cap.* 1. *nu.* 1. Nam, ut reſpondent omnes Ca-
tholici, omnes Religiones conveniunt in ultimo fine,
quod unitatem inter ipſos facit pro aſſecutione ejuſdem
finis, & quamvis variæ ſint actiones, quibus diſponi-
tur quis ad dictum finem conſequendum, hoc potius
inducit exercitia varia virtutum deſideranda quidem in
Eccleſia Dei, & ne in iſto exercitio oriatur confuſio op-
timè S. Sedes prohibuit ſine ejus licentia erectiones no-
varum Religionum, *cap. fin. de relig. domib. & cap.
unic. eodem in* 6. & nos alibi.

Ex his tamen poteſt quæri, an iſta diverſitas ſit ſpe-
9 cie, vel numero diſtincta? Aliqui volunt diſtingui om-
nes ſpecie, Coron. *l.* 4. *contr.* 2. *c.* 1. *n.* 14. alii indi-
ſtinctè docent differentiam tantùm eſſe numericam Ca-
ſtropal. *tract.* 16. *diſp.* 1. *par.* 2. *n.* 1. Laym. *l.* 4. *tr.*
5. *c.* 3 *n.* 1. Aliqui diſtinguendo procedunt, aut agi-
tur de Religionibus quæ habent diverſum finem ſecun-
darium; & verè dari diſtinctionem ſpecificam autumant
aut in variis Religionibus, quæ eumdem finem agnoſ-
cunt, & non conſiderari iſtam differentiam ſpecificam.

Ego verò dico differentiam verè ſpecificam non
10 dari, quia omnes Religiones unum, & eumdem fi-
nem habent principalem, nempè charitatem Dei, ad
quam aſſequendam omnes etiam utuntur tribus illis me-
diis eſſentialibus conſtituentibus veram Religionem,
nempè votis caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ;
quia verò iſta, & opera Charitatis variæ acquiri
poſſunt, ideò intendunt diverſos fines ſubalternos,
cùm, ut dixi aliqua Religio verſetur circa hoſpitali-
tatem; alia circa prædicationem, &c. iſta diverſitas
finis ſubalterni certum eſt quod cauſat aliquam diverſi-
tatem ſpecificam non quidem phyſicè, cùm nil ſub-
ſtantiale varium adſit, ſed ſimilitudinariè, & mora-
liter, quatenus verſentur circa varium finem proxi-
mum, in iis autem in quibus idem finis eſt proximus,
ſed variis tantùm mediis acquiritur, magis conſidera-
tur unitas ſpecifica, & ſic ſolùm numericè diſtinctæ
dicuntur; Unde D. Thom. *cit. quæſt.* 188. *art.* 1. di-
xit, quod major eſt diverſitas, quæ attenditur ſecun-
dùm diveros fines in Religionibus, quàm quæ atten-
ditur ſecundùm diverſa media; hoc idem docet Sua-
rez *de relig. tom. 4. tract. 9. lib.* 1. *cap.* 1. *nu.* 17. Paſ-
ſerin. *de ſtatu homin. to.* 3. *qu.* 188. *art.* 1. *nu.* 12. Si
verò non tantùm diſtinguantur fine, ſed, & regula, &
fundatione, ſeu diverſis mediis, aliquam etiam ſimi-
litudinariam, analogicam, ac metaphoricam obtinent
diverſitatem *cit.* Suarez *dicto cap.* 1. *num.* 6. & ratio eſt
quia in moralibus, ea major connexio eſt, quæ magis
accedit ad unitatem finis, & mediorum,

Igitur ad unitatem numericam Religionis neceſſa-
rium eſt, quod conveniant in fine immediato ſeù, pro- 11
ximo, & mediato, de mediis tamen intelligo præci-
puos; nam alia non important diverſitatem; Ita ſub
eadem Regula plures poſſunt conſiderari Religiones,
ob varias Conſtitutiones ſpecificè diſtinctas, cujuſ-
modi ſunt Monachi variarum Congregationum viven-
tes ſub unica regula Divi Benedicti, & Capuccini,
Conventuales, Obſervantes, &c. viventes ſub Regu-
la S. Franciſci. Similiter ſub eodem Inſtitutore, va-
riæ poſſunt aſſignari Religiones variis regulis inſtitu-
tæ: ita ſub Divo Auguſtino militant Canonici Re-
gulares Eremitæ, & diverſitas capitis non influit in
diverſitatem Religionum, ut videmus in pluribus Re-
ligionibus, quæ habent varios Generales intra, & ul-
tra montes. Nec minus varietas habitus, non tamen 12
ſubſtantialis, & contra regulam, hinc videmus PP.
Societatis *Jeſu*, convenire in habitu Clericorum mo-
deſto, ita PP. Trinitarii cappam nigram in Hiſpa-
niis habent, albam in Italia, unde ſi in aliqua Reli-
gione ex diſpenſatione Papæ mutetur aliquod medium
ex præcipuis, tunc conſideratur vera qualitas mutata, 13
& ſic intrat diſtinctio verè numerica, ſecus ſi fiat ex
abuſu, quia ſemper poteſt redire ad primævum ſta-
tum rigoris, ita ſi fiat à Capitulo Generali, vel Supe-
rioribus Religionis, quia in iſtis non datur facultas mu-
tandi in ſubſtantialibus Regulam. Ita Religio reforma-
ta differt ab alia, ſi reformatio evenerit auctoritate A-
poſtolica, & mitigata, hac eadem auctoritate, differt
a non mitigata; Si verò in aliqua Religione adſint
Conventus aliqui viventes ſub reformatione aliquis le-
gibus ſpecialibus non contra primævam regulam, &
ſub eodem Generali, eadem eſt Religio, ut videmus
ſub eodem Generali Ordinis S. Franciſci de obſervan-
tia adeſſe plures Reformatos.

Imò in hoc Sedes Apoſtolica antequam concedat
iſtam ſeparationem cum aſſignatione alterius Gene-
ralis, ſemper procedit cum maxima difficultate, ut
viſum fuit cum reformatis Carmelitis, & Capucci-
nis ſeparatis, ac aliis, & certè ſic fieri debet. Nam
ſeparatio ſolet producere pravos exitus in prima Reli- 14
gione, in qua magis relaxatur rigor, etſi adeſſent ſub
eodem Generali, ſemper, in fervore Reformatorum il-
luceret obſervantia etiam in alios, & præcipua pro ju-
ſtitia ſeparationis debet attendi, an ſint diverſitates ta-
les eam exigentes. Poſita varietate Religionum, rema-
net inquirendum quænam ſit arctior? DD. arctitudi- 15
nem Religionum deſumunt ex majoritate, & præemi-
nentia finis. Sicuti enim diverſificantur in fine pro-
ximo, ut dixi, ita ex ejuſdem majori, vel minori
nobilitate præſtantiam autumant, quia verò concur-
rente eodem fine, datur diverſitas, ex varietate me-
diorum, ſeù exercitiorum, ita etiam ex præſtantia eo-
rumdem oritur excellentia Religionis, hinc primum
gradum obtinere videntur Religiones quæ ſequuntur
finem effuſionis ſanguinis pro Fide Chriſti, ut con-
ſiderari poteſt in illis militiis, quæ uſque ad ſangui- 16
nis effuſionem certant D. Thom. 2. 2. *quæſtion.* 188.
articul. 6. *ad* 2. Jo: Andreas *cap. ſanè num.* 8. *verſ. di-
ci de regular.* ubi quod ſi Ordines militares ordinentur
ad effuſionem Sanguinis activam, non conſideratur
tam præcellens conditio, ſi verò eſſet ad paſſivam di-
ci poteſt Martyrium ſubire poſſe, & hoc tantùm caſu
videtur eſſe Religio major, & ſtrictior. Secundò con-
ſideratur Religio contemplativa, & quia contemplatio 17
poteſt eſſe, vel in Oratione, vel in Lectione ſi poſt
con-

Digitized by Google

contemplationem alii inſtruantur, maxima præſtantia pollet Religio *capitul. licet de regularib.* ſicut enim majus eſt illuminare quàm lucere tantùm, ita majus eſt, contemplata aliis tradere, quàm ſolùm contemplari. Tertiò conſideratur pura vita activa verſans
18 in operationibus exterioribus, puta hoſpitalitatis, militiæ, & ſimilium, & ſecundùm qualitatem operum habet præemioentiam Religionis, & nos aliàs diximus in *Commentario ad Conſtitutionem unicam* Alexandr. II. ſuper approbatione Congregationis Monachorum Eremitarum, Camaldulenſium. ubi de vita Eremitica, & Cœnobitica egimus.

Secundùm hunc præſtantiæ gradum concludunt Theologi fieri poſſe tranſitum ab una Religione in
19 aliam, ut alibi dicam: ſed contrariantur Canoniſtæ tradentes ad tranſitum attendi debere, ubi ſit arctior, durior, & ſtrictior modus vivendi, non conſideratis illis ſubſtantialibus præſtantiæ finis virtutibus antecedentes, & proſequentibus, ut plenè Fagn. *cit. cap. ſanè num.* 55. *de regular.*

Sic quoad auſteritatem, & arctiorem qualitatem,
20 dicendum Charthuſianorum eſſe omnium arctiſſimam, & ita eam putant communiter DD. & talem declararunt multi Summi Pontifices, licèt enim non ſit aliis perfectior reſpecto finis, cùm non ſit inſtituta ad officium docendi, ſeù prædicandi, ſed ad ſolam contemplationem, verùm conſiderato arctiſſimo, ac perpetuo carcere, quia adſtringuntur cum abſtinentia à carnibus, præponderat hic omnibus aliis aſperitatibus, quæ ſunt in aliis Religionibus, ita docent Murga *ad Conſtit. Apoſtolicas Conſtitution.* 6. Alexand. IV. *num.* 113. Fagnan. *in ca. non eſt vobis numero* 25. *&* 32. *de regular. & capitul. ad Apoſtolicam num.* 38. *& ſequ. eodem titulo*, ubi quod quamvis in aliqua Religione, ſit aliqua aſperitas ſpeciali, puta apud Cappuccinos, & plura ſub peccato mortali præcipiuntur apud Patres Redemptionis Captivorum manendi in pignore pro captivis liberandis; tamen ob Clauſuram, quo alligaotur Carthuſiani, videntur aliis auſteriores.

Aliqui autem contendunt Religionem Minimorum
21 S. Franciſci de Paula eſſe ſtrictiorem, quòd in ea prohibeatur cibus nedum eſus carnium, ſed ovorum, ita adnotant Ricciul. *de Jur. perſonarum l.* 8. *cap.* 7. Peyrin. *tom.* 1. *de ſubdito quæſt.* 1. *cap.* 24. poſt *concluſ.* 7. moti etiam ex declaratione Julii II. *in ſua Conſtitut. Sacer ordo* 5. apud Peyrin. *de privilegiis to.* 1. in qua §. 4. ait: *& cum vita ordinis Minimorum hujuſmodi ſit cæteris aliorum Religionum arctior, & ſtrictior &c.* & idem etiam eiſdem verbis dixit Leo X. *in ſua Conſtitutione* 6. incipit, *quamvis aliàs*. Nihilominus contraria opinio multis argumentis firmatur per Navar. *de*
22 *regular. conſ.* 10. aliàs 62. Fagnan. *in cit. ad Apoſtolicam num.* 37. *& ſequentibus, & cap. ſanè numer.* 61. *eodem titul. de regular.* Azor. *Inſtit. moral. part.* 1. *l.* 12. *cap.* 14. *qu.* 14. Rodriqu. *tom.* 3. *qu. regul. qu.* 52. *art.* 1. Portell. *in dub. regul. ver. Religioſus tranſitus nu.* 32. latè Murga *ad Conſt. Apoſt. Conſt.* 6. Alex. IV. *n.* 135. *& ſeq. fol.* 81. Tambur. *de jure Abbat. tom.* 3. *diſp.* 7. *qu.* 2. *n.* 13. *&* 14. Verum enim eſt, quod licèt Minimi ob vitam continuam Quadrageſimalem poſſint dici ſecundùm hoc ſtrictiores Carthuſianis; tamen ſi ſumantur omnia unitim, cùm iſti etiam tempore infirmitatis nequeant veſci carnibus, obſervent ſic exactè ſileotium, & clauſuram; nequit dubitari quod ſimul junctæ iſtæ qualitates excedunt ſingulas reliquarum, etſi ſeveriores, quod, & agnovit *Sacr. Concil. Trident. Seſſ.* 25. *capitul.* 13. *de regular.* ubi ratione Clauſuræ exemit eos PP. à proceſſionibus, quod ultimo comprobat *extravaganti* Martini IV. *incip. Viam ambitioſa t. de regular.* ubi prohibetur Mendicantibus tranſitus ad quemcumque Ordinem Monaſticum, Ordine Carthuſienſium dumtaxat excepto, & ita obſervatur hodie, ut apud Fagn. *cit. cap. ad Apoſtolicam nu.* 40. *de regul.* ſed de hoc alibi erit ſermo, ubi denuò de dictis Carthuſianis, & Minimis dicam.

An autem hoc procedat etiam quoad Camaldulenſes
23 Eremitas, & videntur eſſe ſtrictiores iſtos, quia eſt permiſſus tranſitus à Carthuſianis ad illos, tum ex Bul- 24
la præſenti Gregorii IX. quæ loquitur indefinitè de omnibus Regularibus volentibus tranſire ad Eremum Camaldulenſium; tum ex Bulla Eugenii IV. *in Conſtitut. incip. illa quæ tom. primo Bullarii*, & meminit Fagnan. *cit. cap. ſanè n.* 62. *de regul.* Sed id intelligendum de viventibus in Clauſura, quia *ibi* advertit Fagn. eſſe dubitandum, an hoc procedat præſenti tempore; quo tales Eremitæ deflexerunt ab eorum antiquo inſtituto de quo nos alibi. Ultra quod Bulla Eugenii continet purum Indultum, ut poſſent recipere Carthuſianos, & ſic non videtur determinaſſe arctius Inſtitutum, & in hoc relinquo locum veritati, cùm utraque Religio, in cjus exordio ſit ſatis auſtera, & rigoroſa, quidquid ſit de earum præſenti ſtatu inter ipſos comparando, & quoad tranſitum alibi dicam.

CONSTITUTIO II.

GREGORII IX.

Incipiens (*Mira.*)

EPITOME BULLÆ.

GREGORIUS SERVUS Servorum Dei &c.

Sanctorum Confeſſorum cultum à cunctis Chriſtifidelibus exhibendum Franciſco Aſſiſiati decernit. Infelicium temporum depravatos mores, quibus tum laicorum, tum Eccleſiaſticorum ordo fœdè coinquinabatur miſeratus Deus, & Eccleſiam ſuam penè collabentem erigere volens, creavit hominem verè Apoſtolicum, Franciſcum ſcilicet Aſſiſiatem, à quo, exuta Corruptionis vetuſtate, Mundus renovaretur.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Ortus, Parentes, & Patria B. Franciſci recenſentur.*

2 *A pueritia bonis artibus, & moribus, & ſubinde mercatura exercitio adſcribitur.*

3 *Inter ſæculi commoda Virginitatem illibatam ſervavit.*

Reprobatur Thomas VValſingamus, & alii perperam ſentientes de juvenili ætate hujus Sancti ibid.

4 *Ægritudine tactus cœpit reſipiſcere, & ſe Deo dicare.*

5 *Audita voce de Cœlo, ſeriò contemnit terrena, & vili habitu indutus amplectitur paupertatem Evangelicam.*

6 *Primo tres Viros adjungit ſibi Comites, ſubindè alios, quibus Regulam tradidit.*

7 *Regula Fratrum Minorum inſtituta à D. Franciſco fuit confirmata ab Innocentio III.*

8 *Hic Sanctus fuit canonizatus in hac Bulla à Gregorio IX. cum inſtitutione diei Feſti.*

IN lucem editus fuit hic Sanctus, ut communem Hiſtoricorum ſenſum ſequar cum B. Antonino *hiſt.* 1
part. 3. *tit.* 24. *cap.* 7. *An. Sal.* 1182. Lucio III. Romano Pontifice, Friderico AEnobarbo, *vulgò Barbaroſſa* in Occidente, & Alexio Comneno in Oriente imperantibus. Illud autem ſingulare in Franciſci ortu narratur à Luc. VVaddingo in *Annal. Minor. to.*

1. *in*

1\. *in apparat.* §. 3. *numero* 1. quod laboranti matri in
partu, quidam acceſſit in ſpecie Peregrini, dixitque
non io pretioſo thalamo, ſed in ſtabulo parituram,
hinc delata in locum deſtinatum, ſine adjutorio,
& labore jacens in fœno, partum emiſit. Parentes
habuit Petrum Bernardoni, ita à Patre cognominatum,
& Dominam Picam fœminam honeſtiſſimam.
Patriam habuit Aſſiſium in Umbria ad finem Vallis
Spoletanæ arduo in Colle ſitum. Parentes pietate
præſtantes curarunt puerum tum bonis artibus,
tum optimis moribus imbuendum, quem poſt nonnihil
literarum notitiæ, mercaturæ, quam Pater pro-
2 fitebatur, deputant. In eo Exercitio, ut ait D. Bonav.
in reg. Min. in princip. à cupiditate adeò abhorruit,
ut ſplendidè nobilium more inter Sodales,
magnam vim pecuniæ erogaret, quod ſanè Pater ægreferebat.
Inter divitias tamen, & ſæculi commo-
3 da illud mirum eſt, quod Virginitatem perpetuò illibatam
ſervaverit, hinc non eſt deferendum Thomæ
VValſingamo, aliiſque perperam aſſerentibus, Franciſcum
adoleſcentem fuiſſe carnis vitiis manciparum.
Porrò infirmitate percuſſus, cœpit reſipiſcere, & ter-
4 rena faſtidire, ſed adhuc animi pendens, dum in
agro deambularet, juxta Eccleſiam D. Damiani,
vocem è Cœlo delapſam audivit: *Franciſce vade,
& repara Domum meam, quæ, ut cernis, tota deſtruitur*;
hinc ad meliorem mentem tevocatus, ſeriò
5 terrenarum rerum contemptor factus, paupertatem
amplectitur Evangelicam, habituque vili, & deſpicabili
indutus, maximo cordis fervore, & audientium
fructu, prædicat Pœnitentiam. Cœperat jam
ejus Sanctitatis fama pervulgari, unde comites aſcivit
tres Viros probitate pollentes cum quibus pergit
Æmiliam, & Marchiam Anconitanam, inde Aſſi-
6 ſium regreſſus admittit plures alios in ſodalitium,
quibus Regulam tradidit, monitis adeò ſalutaribus
refertam, ut diceres de Cœlo dictatam, ex qua inſtitutus
fuit Ordo Fratrum Minorum, qui infinitis
7 propemodum martyribus, & Confeſſoribus Orbem replevit,
quam Regulam confirmavit Innocentius III.
ut dixi ſupra ad ejus Bullam. Tandem meritis, &
miraculis clarus; præſcius diei ſuæ mortis, quam
Fratribus prædixit, deferri voluit ad Eccleſiam S. Mariæ
Angelorum, ubi animam Deo reddidit die 4.
Octobris, quem poſteà Canonizationis coronide ornavit
Gregorius IX. in hac Bulla edita die 19. Julii
8 Anno 1228. ejuſque ſolemniá celebrari juſſit ab Eccleſia
Univerſali prædicta die 4. Octobris.

CONSTITUTIO III.

GREGORII IX.

incipiens (*Quoties.*)

EPITOME BULLÆ.

GREGORIUS PRIORI ET CAPITULO Carthuſienſi.

INdulſit iſte Papa in hac Bulla, ut Oblati Carthuſienſis Ordinis omnibus ejuſdem Ordinis prærogativis, & Indultis gauderent.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Oblatis Cartuſienſium conceduntur hic libertates, & Immunitates, quibus Carthuſienſes fruuntur.*

2 *In quacumque Religione ſunt tria genera perſonarum.*

3 *Converſi ſunt veri Religioſi.*

4 *Oblati quinam ſint, & quòd non ſint verè Religioſi.*

5 *Oblatorum diverſitas adducitur.*

6 *Oblatorum requiſita enumerantur, ex quibus cenſentur perſonæ Eccleſiaſticæ.*

7 *Oblati irrevocabiliter perſonam, & omnia bona offerre debent.*

8 *Offerens bona tantùm non eſt plenè oblatus, licet dicta bona evadant Eccleſiaſtica.*

9 *Nec eſt plenè oblatus, ſi partem, vel uſumfructum bonorum retineat, aut offerat tantùm præſentia, vel partem bonorum oblatorum in Emphyteuſim recipiat à Superiore.*

10 *Adducitur in hoc reſolutio Sac. Congreg. Concil.*

11 *Oblati poſſunt retinere ſimplicem uſum bonorum cum conceſſu Superioris.*

12 *Oblationem eſſe perfectam aliqui cenſent, ſi offeratur, non facta mentione bonorum.*

13 *Oblatus profeſſus, ſivè Converſus offerens perſonam, cenſetur obtuliſſe bona.*

14 *Secus eſt de ſimplici Oblato non profeſſo.*

15 *Oblatis neceſſaria eſt mutatio habitus.*

16 *Oblatus habitum non mutans puniri poteſt à Judice laico, ſi deliquerit.*

17 *Habitus Oblatorum qualis eſſe debeat.*

18 *Oblatos debere relinquere ſæculum; aliqui aſſerunt.*

19 *Defenditur opinio contraria.*

20 *Oblati degentes extra clauſtra, nec actu ſervientes ſunt ſub Juriſdictione Ordinarii, & numer. 25.*

21 *Conjugati poſſunt ſe offerre, & Oblati poſſunt cum licentia Superioris uxorem ducere, & cum ea degere extra Monaſterium.*

22 *Clerici Conjugati non gaudent immunitate à Vectigalibus; Secus Oblati conjugati.*

23 *Oblati poſſunt eſſe plene oblati, & manere extra Monaſteriorum.*

24 *Idem comprobatur ex reſolutione Sacr. Congregation.*

25 *Oblati degentes extra clauſtra tenentur ad jura Epiſcopalia.*

26 *Conciliantur Doctores contrarium ſentientes.*

27 *Bona donata oblatis, queruntur Monaſterio, nec poſſunt condere teſtamentum ob defectum bonorum.*

28 *Oblati quoad delicta commiſſa ante oblationem non puniuntur à Judice laico, niſi fecerint in fraudem.*

29 *Idem procedit quoad Clericos, vel Regulares.*

30 *Oblati non gaudent privilegiis competentibus Regularibus quatenus tales, ſed quatenus ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ.*

31 *Secus dicendum ſi actu inſerviant Monaſterio, & in eo degant.*

32 *Oblati degentes extra Monaſterium ſunt ſub Juriſdictione Epiſcopi in Criminalibus cumulativè cum Superiore Regulari, in Civilibus verò ſunt ſolum ſub eodem Superiore.*

33 *Oblati non habentes dicta requiſita fruuntur privilegiis Eccleſiaſticis, ſi adſit ſtatutum, vel conſuetudo.*

34 *Oblati Regularium non habent electionem Sepulturæ.*

Oblati largo modo ſunt Religioſi, ibid

35 *Oblati non plenè tales habent privilegium Sepulturæ Eccleſiaſticæ tempore Interdicti.*

36 *Oblati clauſtraliter viventes, ſepeliri poſſunt in ſepulchro Regularium, inconſulto Parocho.*

37 *Oblati an gaudeant privilegio Canonis? Et videtur non gaudere ibidem.*

38 *Oblati profeſſi, ſeù Converſi gaudent privilegio Canonis.*

39 *Oblati non plenè tales non gaudent dicto privilegio.*

40 *Oblati, qui habitu mutato degunt in Monaſterio,*

rio, gaudent privilegio Canonis.
41 *Novitii gaudent eodem privilegio.*
42 *Oblati poſſunt tranſire ad Religionem arctiorem.*
43 *Poſſunt etiam tranſire ad non ſtrictiorem, ſi velint ibi ſolemniter profiteri.*

AEQUO, gratoque animo Summi Pontifices Re-
ligioſorum juſta exorantium votis annuere non
dedignantur. Sanè precantibus Priore, & Capitu-
lo Carthuſienſi, Gregorius IX. in hac Conſtitutione
edita anno 1232. ſuſcepit ſub B. Petri, & Pontifi-
cia protectione ſeptem oblatos exiſtentes in qualibet
1 Domo dicti Ordinis, qui Redditi vulgariter nuncu-
pantur, agriculturæ addictos, & relicto ſæculo, con-
tinentiæ, obedientiæ, & paupertatis voto adſtrictos,
promiſſa loci ſtabilitate, iiſdemque indulſit frui iiſ-
dem privilegiis, quibus gaudent Fratres Ordinis an-
tedicti. Unde ad rem aliqua de Oblatis in genere di-
cere hìc opportunum videtur.
Ad omnem ambiguitatem repellendam, & plenè
2 dignoſcendum, quinam veniant ſub nomine Oblato-
rum, præmittere oportet, in quocumque Religioſo
congreſſu triplex perſonarum genus adeſſe, alii enim
ſunt Monachi, ſeù Religioſi, alii Converſi, alii deni-
que Oblati, quia etiam Donati, Commiſſi, vel Semi-
fratres, quivè Redditi nuncupantur in hac Bulla, di-
ci ſolent, Covarr. *in cap. alma mater p.* 2. §. 2. *num.*
8. Flores de Mena *var. lib.* 2. *qu.* 21. *num.* 194. Pel-
lizar. *in manuali Regular. tract.* 1. *cap.* 3. *nu.* 41. De
Monachis, & Converſis alibi diximus, & non pau-
3 ca, juxta materiæ opportunitatem infra dicemus. So-
lùm hìc pro præſentis Commentarii exigentia animad-
vertimus, Converſos eſſe verò Religioſos, veramque
profeſſionem, ſicut, & cæteri, emittere, Cardinal.
in clement. 1. *in fine de decimis*, Renatus Choppinus
de Jure Cœnobitarum lib. 1. *tit.* 3. *num.* 22. Gibalin.
de clauſura regular. diſquiſ. 3. *cap.* 2. §. 6. *nu.* 42. Ob-
4 lati verò ſunt ii, qui ſe, ſuaque alicui Eccleſiæ, ſivè
Regulari degentes, caſtitatem, aut paupertatem non
vovent, ſed ſolùm Superiori obedientiam promit-
tunt, in virtute cujus monentur, ac ab eorum Su-
periore eis *injungitur*, perpetuam continentiam,
atque proprii carentiam ſervare, unde verè Reli-
gioſi non ſunt, *cap. per exemptionem de privil. in* 6.
Gonzalez *cap. in præſentia num.* 4. *de probationibus*,
Navarrus *de Regular. lib.* 3. *conſ.* 94. *num.* 1. Barboſ.
de Jure Eccleſ. libr. 1. *cap.* 43. *num.* 4. *&* 5. Tuſch.
tom. 5. *lit. O. concluſ.* 16. *num.* 7. Cherubin. *filius ad
hanc Bullam ſcol.* 2. Totum hoc colligitur ex eo, quod
de iis aſſerunt Patres Burſeldenſes *diſt.* 4. *cap.* 5. ibi:
*Cùm Dominus Deus velit omnes ſalvos fieri, nos etiam
laicales perſonas, quæ ſe, ſuaque Monaſterio offerentes
veniunt ad converſionem, ſuſcipere non abnuimus,
quamquam, nec habitum, nec omnem Converſorum ri-
gorem acceptare conſentiant, dum aliàs utiles, & ad
laborem idonei, itaut quiſque eorum unius ex mercena-
riis valeat opus compenſare, & ſint liberi ab humana
ſervitute.*
Cùm autem Oblatorum uniformis non ſit ſtatus, ut
de iis generalem definitionem tradere poſſimus, cum
diſtinctione procedendum eſt. Aliqui enim ſunt, qui
ſe, & ſua offerunt, aliqui verò, qui alterutrum tan-
5 tùm; ſunt etiam & aliqui, qui bona omnia, nonnulli
tandem, qui bonorum partem tradunt, quæ diſtinctio
indicatur in *textus cap. ut privilegia verſ. ſuos de pri-
vil.* Cardin. *conſ.* 21. *nu.* 2. Barboſa *lib.* 1. *de jure Ec-
cleſ. cap.* 39 §. 2. *nu.* 44 *Caſtrenſ. conſ.* 69. *volum.* 1.
Cherubin. *filius ad hanc Bullam ſchol.* 1. Joannes An-
tonius Novarius *in lucerna Regularium verbo oblati*.
Itidem alii ſunt oblati Eccleſiæ ſæcularis, alii verò Ec-
cleſiæ Regularis, Gloſſa *in cap. non dubium de ſenten-
tia excommunicationis*, Hoſtienſ. *in cit. cap. ut privi-
legia num.* 6. Tapia *in authentica ingreſſi verbo ſui c.*
10. *C. de Sacroſanctis Eccleſiis*, Paſſerin. *de ſtat. hom.
tom.* 2. *qu.* 127. *n.* 220. De his igitur ſecundùm diver-
ſas ipſorum conditiones, privilegia, & obligationes
diſquiremus, aliaque magis ambigua dilucidabimus.
Primò autem quærendum venit, quinam requiratur
ad hoc, ut oblati dicantur perſonæ Eccleſiaſticæ, at- 6
que Eccleſiaſticorum privilegiis, ſivè realibus, ſivè per-
ſonalibus fruantur?
Et quidem omnes Doctores conveniunt, quod ad hoc
ut quis dicatur perfectè, ac plenè oblatus, requiratur 7
totalis, plena, atque irrevocabilis oblatio ſuæ perſonæ
ac bonorum, *c. per exemptionem de privil. in* 6. *Clem.*
1. *ubi gloſſa verbo ſe, & ſua decimis*, Fagnan. *in cit.
cap. ut privilegia nu.* 9. Hinc infertur, quod qui ob-
tulit bona tantùm, & non perſona, non ſit plenè obla-
tus, adeòque nec inter Eccleſiaſticas perſonas recenſen- 8
dus; licèt enim bona Eccleſiæ oblata, evadant Eccle-
ſiaſtica, atque eorum exemptionibus fruantur; tamen
ille, qui offert, non poteſt dici Eccleſiaſticus. Ratio
eſt, quia illa eſt pura donatio, non autem Confrater-
nitatis acquiſitio, quæ ſanè non acquiritur, niſi cum
bonis, offeratur etiam perſona, ut optimè dixit Abbas
cit. cap. ut privilegia nu. 3. *& conſ.* 53. *n.* 2. *p.* 1. quod 9
verùm eſt, ſivè partem, ſivè omnia bona obtulerit ſine
perſona, vel ſi offerat præſentia, non autem futura,
vel ſi retineat uſumfructum bonorum oblatorum, aut
quamcumque minimam partem ipſorum à Superiore
Religionis in emphyteuſim recipiat, Fagnan. *citato c.
ut privilegia nu.* 18. Lezan. *in ſumma queſtion. regul.
tom.* 2. *cap.* 8. *nu.* 8. Paſſerin. *de ſtat. hom. cit. queſt.*
187. *art.* 4. *nu.* 220. Barboſ. *in ſumma Apoſtol. deciſ.
verbo oblati n.* 4. ubi ſubdit, quod ſi oblati retineant
uſumfructum bonorum, ipſa bona neque quoad pro-
prietatem erunt immunia.
Atque hæc omnia expreſsè declaravit *S. C. C.* relata
à Lezana, & Paſſerino *citatis*, à Barboſa *cit. cap.* 39. 10
§. 2. *num.* 43. à Pignatell. *tom.* 1. *conſ.* 99. *n.* 30. *verſ.
ad tertium*, à Nicol. *to.* 2. *lucubrat. lib.* 5. *ad titul.* 39.
num. 110. & à Thom. del Bene *de immunit. tom.* 1. *c.*
1. *dub.* 10. in qua, propoſito dubio: *An oblati ali-
cujus religionis, judicandi ſint perſonæ Eccleſiaſticæ,
ita ut fori privilegio, & immunitate à vectigalibus gau-
deant?* Reſpondit: *Affirmativè, ſi in forma juris va-
lidè, perpetuò, & irrevocabiliter, plenè, & cum effe-
ctu ſeipſos, & bona ſua omnia præſentia, & futura,
nulla prorſus quamvis minima eorum portione, neque in
proprietatem, neque in uſumfructum ſibi reſervata, Re-
ligioni obtulerint, & habitum aliqualiter mutaverint:
quod ſi omnia prædicta ſimul non concurrant, neque fo-
ri privilegio, neque immunitate à Secularibus exactio-
nibus gaudeant, ut in ſequentibus caſibus.*

*Primò cùm quis obtulit perſonam cum reſervatione
bonorum.*

*Secundò, cùm obtulit perſonam nulla bonorum facta
mentione, quæ quippè non includuntur in ſimplici obla-
tione perſonæ.*

*Tertiò, cùm obtulit perſonam, & aliquam tantùm
partem bonorum, quamvis majorem.*

*Quartò, cùm obtulit bona omnia præſentia, & per-
ſonam, reſervato uſufructu.*

*Quintò cùm obtulit perſonam, & bona omnia præſen-
tia tantum.*

*Sextò cùm obtulit perſonam, & bona omnia præſen-
tia, & futura, ſed poſteà à Superiore Religionis ali-
quam eorum partem, licèt minimam in emphyteuſim re-
cepit.*

*Septimò, cùm obtulit bona, vel omnia, vel partem
eorum abſque perſona, quo caſu perſona offerens fori
privilegio non gaudet, ſed bona in Religionem cum ef-
fectu tranſlata, à vectigalibus immunia ſunt, dummo-
dò perſona offerens, uſumfructum eorum ſibi non reti-
neat: nam tali caſu immunia non ſunt, neque etiam
quoad proprietatem.*

*In his tamen omnibus, quibus oblati à fori privile-
gio, & gabellarum exemptione à jure communi excludun-
tur, ſervanda eſt cujuſque Religionis conſuetudo, cujus
vigore ipſi tale jus privilegii, vel exemptionis acquiſi-
viſſent;* hactenus Sacra Congregatio.
Cùm ſupra tamen traditis benè ſtat ut poſſit obla-
tus reſervare ſibi ſimplicem detentionem, & nudum 11
uſum

Digitized by Google

uſum bonorum oblatorum, amòvibilem ad nutum ſui
ſuperioris: etenim cùm hoc regularibus verè profeſſis
licitum ſit, Bald. *in auth. ingreſſi num. 6. C. de Sacro-
ſanctis Eccleſiis*, libentiùs ipſis oblatis permitti debet,
Fagnan. *loco cit. nu.* 22.

An autem oblatio ſit perfecta, ſi quis offerat per-
ſonam, nulla facta mentione bonorum? Et videtur eſſe
perfectam, quia facta oblatione perſonæ, intelliguntur
12 etiam oblata bona, utpotè acceſſoria ad perſonam;
prout in terminis oblati Eccleſiæ ſæcularis, docuit Odo-
fred. relatus à Bart. *in cit. authentica ingreſſi num.* 12.
& de oblato Eccleſiæ Regularis, Bald. *ibid. numer.* 4.
Bellamera *in capit. Religioſo de ſententia excommunic.
in 6.*

Sed citati Doctores laborant in æquivoco, confun-
dentes ſimplicem oblatum cum Converſo, ſeu oblato
profeſſo, qui tamen longo intervallo differunt, ut ſu-
perius diximus. Equidem ſi agamus de Converſo, ſi-
vè oblato profeſſo, qui à Converſo non differt; tunc
quia nullum dominium rerum poteſt retinere; certum
13 eſt, quòd offerendo Religioni perſonam, etiam bona
obtuliſſe cenſetur, quæ nequeunt ſine ſubjecto perma-
nere; unde cùm ratione profeſſionis, & voti pauper-
tatis nequeant eſſe ſub dominio offerentis, dicendum
eſt eſſe tranſlata in Monaſterium. Aut loquimur de
ſimplici oblato, qui votum paupertatis non emittit,
14 neque eſt verè profeſſus, & tunc bona non cenſentur
comprehenſa, cùm ex ſimplici oblatione perſonæ non
reddatur incapax poſſeſſionis bonorum, Butrius *cap. in
præſentia in fine de probation.* Fagnan. *ibidem num* 8.
& cit. capit. ut privilegia num. 14. & ita declaràvit
eadem *Sacra Congregatio* in allata reſolutione, *verſ.
Secundo cum obtulit*. Limitari tamen poteſt prædicta
concluſio, quatenus aliquod ſtatutum, aut conſuetu-
do ſit in Eccleſia, ut oblata perſona, cenſeantur e-
tiam oblata bona, Fagnan. *citat. capit. ut privilegia
numer.* 15. & innuit eadem *reſolutio S. C. verſic. In
his tamen.*

Poſitis his requiſitis, occurrit quæſtio, an ſint ne-
ceſſaria alia duo, quæ à DD. nonnullis aſſignari ſo-
lent, primum ſcilicet mutationis habitus; & ſecundum
tranſlationis ſui ipſius ad Eccleſiam, ſive Monaſte-
rium relinquendo ſæculum.

Quoad primum requiſitum, certum eſt eſſe neceſſa-
15 rium, eſtque communis Doctorum ſenſus, Hoſtienſ.
in cit. cap. ut privilegia num. 6. Fagnan. *ibidem n.* 23.
Archidiac. in can. duo ſunt 12. *qu.* 1. Paſſerin. *loc. cit.
num.* 221. D. Antonin. 3. *parte titul.* 23. *capit.* 5. §. 1.
Capell. Tholoſ. *deciſ.* 8. De Marinis *reſolution. lib.* 1.
cap. 117. *num.* 7. ita ut non ſit remittendus ad Eccle-
16 ſiaſticum Judicem oblatus delinquens, qui habitum non
mutavit, licèt ſe, & ſua obtulerit Eccleſiæ. Et licèt
nonnulli Doctores, inter quos Abbas *citat. conſ.* 53.
memorent tantùm duo requiſita, nempè oblationis
ſui ipſius, & bonorum; tamen vel hoc tertium non
excludunt, vel eorum ſententia eſt contra communem
ſenſum Doctorum approbatum à *S. C. C.* in allatis de-
clarationibus, ibi: *Si habitum aliqualiter muta-
verit.*

Iſte tamen habitus non debet eſſe ad formam illius
17 Clericorum, vel Regularium, ſed ſufficit aliqua mu-
tatio, ut innuit eadem Sacra Congregatio: debet
enim diſtingui à puro laico, & non confundi cum pro-
feſſis, ut advertit Gloſſa *verbo mutatio in cit. capitul.
ut privilegia*, & ut benè dixit *citatus Hoſtienſis*, ſuffi-
cit aſſumere aliquod ſignum, quo à puris laicis digno-
ſcantur; & hodiè ut plurimum oblati regularium di-
ſcernuntur à Profeſſis per habitum breviorem, licèt ejuſ-
dem coloris, Graſſus *de effect. Cleric. effect.* 1. *numer.
96. in fine.*

Major tamen eſt difficultas circa ſecundum requiſi-
18 tum, relinquendi ſæculum. quod eſſe neceſſarium pro-
bari videtur ex *cap. penultimo, & ibi gloſſ. verbo mo-
ram privileg.* ubi habetur, quod Confratres, ſeù obla-
ti in domibus ſuis moram facientes compelli poſſunt
ad ſolvenda jura Epiſcopalia. Idque videtur ſentire Ab-
bas *in cit. cap. ut privilegia numer.* 3. non eſſe ſcilicet
plenè oblatos ſtantes in ſæculo, Hoſtienſ. *in capitul.
non dubium de ſentent. excomm.* ibi: *Si eſt Converſus
remanens in domo propria, & tamquam laicus vivens,
non gaudet immunitate*, & hanc ſententiam tuetur Fa-
gnan. *loc. cit. nu.* 25. *verſ. quoad alterum*. Barboſ. *cit.
cap.* 39. §. 2. *nu.* 44. & ita ſentire videtur Del Bene *de
immun. tom.* 1. *cap.* 4. *dub.* 13. *nu.* 7.

Contrarium tamen dicendum puto: & ut ipſe Fa-
gnan. fatetur, pauciſſimi ſunt Doctores, qui hoc re- 19
quiſitum exprimunt neceſſarium. Eſſet enim require-
re; quòd oblatus ſe transferat intra ſepta Monaſterii,
etiam propriam uxorem derelinquendo, ut vult *cit.
del* Bene, quod tamen nimis abſonum videtur. Et
ſanè, ſi hoc admitteretur, redderetur fruſtranea re-
ſtrictio *Concil. Tridentin. ſeſſ.* 24. *de Reform. capitul.*
11. ut oblati, qui extra ſepta Monaſterii degerent 20
ſubeſſent Ordinariis locorum, Dicendum igitur eſt,
quod etiamſi in Monaſterio non degant, ſint veræ
perſonæ Eccleſiaſticæ, aliàs Judici Laico, & non E-
piſcopo Subditi remanerent; habitatio verò intra Se-
pta Monaſterii, ſicut & actuale ſervitium, requiſi-
tum à *Concilio Tridentino loco citat.* neceſſaria ſunt
ad vitandum forum Ordinarii, non autem Judicis lai-
ci, ut ipſe Fagnan. agnovit *num.* 27. & Pignatell. *to.
4. conſ.* 119. *num.* 21.

Probatur ulterius evidenter hæc opinio ex eo, quia
Conjugati poſſunt ſe offerre, & oblati ipſi poſſunt Ma- 21
trimonium contrahere, atque extra Septa Monaſterii
cum ſuis uxoribus habitare: etenim, ut diximus, pro-
feſſionem non emittunt, nec caſtitatem vovent, ſed
ſolùm ſuo Superiori obedientiam promittunt, cui jus
ſuum tribuunt, ſi ejus conſenſum, & licentiam po-
ſtulent, ut Matrimonium contrahant. Gloſſ. *in can.
ut lex verbo atque converſi* 27. *quæſtion.* 1. Archidiac.
in can. duo ſunt numer. 6. *in quæſtion.* 1. Covarr. *in
capit. Alma mater part.* 2. §. 2. *num.* 8. Imola *in Cle-
ment.* 1. *num.* 10. *de decimis*, Donat. *parte* 4. *tract.*
13. *qu.* 6. Pignatell. *tom.* 4. *conſ.* 119. *num.* 89. Fran-
ciſcus Marcianus *deciſ.* 24. *num.* 14. *& idem* Fagnan.
loco citat. num. 18. & ita reſolvit *in cit. declarat. Sac.
Congregatio Concilii*, ubi ad dubium *An oblati, qui
omnia ſupradicta impleverint, fori privilegio, & ga-
bellarum exemptione gaudeant, quamvis Matrimonio
copulati ſint, ſivè ante, ſivè poſt oblationem illud
contraxerint*; Reſpondit: *Gaudere, ſivè ante, ſi-
vè poſt, de licentia Superioris Religionis Matrimo-
nio contraxerint.*

Nec obſtat, quod Clericus conjugatus habens re-
quiſita *capit. unic. de Clericis conjugatis in* 6. gaudeat 22
tantùm privilegio fori, & Canonis, non autem ſit
immunis à Vectigalibus. Etenim, ut animadvertit
citatus Fagnan. *numer.* 32. cùm diſpoſitio dicti tex-
tus ſit odioſa, non eſt, extendenda à Clericis ad
alias perſonas Eccleſiaſticas. Verior tamen ratio eſt,
quod bona Clericorum Conjugatorum ſunt ipſorum
propria: bona verò oblatorum ſunt Eccleſiæ, cui fue-
runt oblata.

Si ergo permittitur oblatis uxorem ducere, quomo-
do eis poteſt injungi onus, ut intra ſepta Monaſte-
rii degant. Poterunt igitur eſſe plenè oblati, & ex- 23
tra ſepta Monaſterii manere, non quidem in domi-
bus propriis, quas non habent, nec habere poſſunt,
ſed vel in domibus ipſius Monaſterii, vel in illis,
quas ante oblationem poſſidebant, & Monaſterio obtu-
lerunt, retento ſimplici uſu cum dependentia à volun-
tate Superioris: Quod eis permiſſum eſſe diximus.

Et ita ſenſit *Sac. Congregat. Concilii*, in ſæpe alle-
gata declaratione, ubi enumerans requiſita, ut ad hoc
oblati gaudeant privilegio fori, & exemptionis à ve- 24
ctigalibus, nullo pacto requirit habitationem illorum
intra Septa Monaſterii, ut benè advertit Paſſerin. *loco
citato numero* 226. qui à *num.* 221. fusè noſtram ſen-
tentiam tuetur, prout etiam nobiſcum ſentit Abbas
conſil. 53. *numer.* 1. *parte* 1. ubi alia requiſita expri-
mit, præter hanc manendi intra ſepta Conventus
Tapia *in authentica ingreſſi verbo ſua capit.* 9. *nu.
20. C. de Sacroſanct. Eccleſiis* omnem autem ſcrupu-
lum

Digitized by Google

ſum tollere videtur *Sacra Congregat. Immunitatis in Nicoteren.* 10. *Aprilis* 1628. in qua propoſito dubio: *An oblati alicui Religioni gaudeant privilegio fori, veniantque ſub nomine Perſonarum Eccleſiaſticarum*: cenſuit, *Oblatos gaudere privilegio fori, & exemptionis à Vectigalibus, dummodo concurrant requiſita in dicta declaratione Sacra Congregat. Concil.* in qua cùm requiſitum habitationis intra ſepta Monaſterii non legatur, jam hoc punctum videtur determinari per dictam *Sacra Congregationem Immunitatis* ut defendit Pignatell. *tom. 4. conſult.* 119. *nu.* 18.

Hinc contrariæ authoritates intelligendæ ſunt, vel
25 quod oblati habitantes extra Monaſterium remaneant ſubditi Epiſcopo, ut eſt ſenſus textus, & Gloſſa *citat. capitul. penult. de privileg.* ubi non dicit textus, oblatus non frui privilegiis Eccleſiaſticis: ſed ſolummodò teneri ad jura Epiſcopalia, ſi in domibus propriis fecerint motam, ut optimè explicat Abbas *in citat. capit.* & del Bene *tom. 2. capit. 14. dub. 12. num.* 6. quod ſcilicet tales nôn deſinunt eſſe ſubditi Epiſcopo, & juribus Parochialibus. Abbas verò *in citat. capit. ut privilegia num.* 3. loquitur de incurſione in *Canone ſi*
26 *quis ſuadente*, vel ſe confundit cum oblatis profeſſis, cùm afferat eſſe eis prohibitum Matrimonium, & verè idem Abbas nobiſcum ſentit *in cit. conſ.* 53. *numer.* 3. Alii verò ſupponunt domum propriam, in qua habitent; & ſic non fruuntur privilegiis ex defectu alterius requiſiti, ſcilicet ex non totali abdicatione bonorum, non verò, quia eis neceſſaria ſit habitatio intra Septa Monaſterii; Et ita intelligendus eſt Hoſtienſ. *in loco citato*, ibi: *Remanens in domo propria, & tamquam laicus vivens*, ſicuti etiam del Bene *citato capit. 4. & de Marinis cit. cap. 127. num.* 7. ibi: *in eorum domibus non commorentur.*

Ex hactenus dictis reſolvi poſſunt aliæ dubitationes,
27 an ſcilicet oblati poſſint condere teſtamentum, & an bona donata poſt oblationem eis acquirantur, ac de illis diſponere poſſint. Reſolvuntur inquam; nam cùm oblati ad hoc, ut cenſeantur perſonæ Eccleſiaſticæ debeant offerre bona, tàm præſentia, quàm futura; Jam bona donata non ipſis acquirentur, ſed Monaſterio, & ex bonorum defectu teſtamentum condere non poterunt, non verò quia ipſi fiant ſervi Monaſterii, vel ſint mortui mundo, Gloſs. *in can. ut lex continentiæ verſic. profeſſi 27. quæſtion* 1. Imola *in clement. 1. numer. 10. de decimis*, Cardinal. *conſig.* 21. Calderin. *conſ. ultim. de Regul.* Baldus *conſ. 240. volum,* 5. Fagnan. *capit. in præſentia num. de probation.* Suarez *de Religione tom. 4. lib. 3. num. 1. litt. C.*

Quid autem, ſi talis Oblatus ante oblationem, delictum commiſerat, in quo puniendus erat à Judice ſæculari, an gaudeat privilegio fori? Et dicendum eſt
28 gaudere, dummodò non ſit in fraudem, hoc eſt niſi ideò ſe obtuliſſet, ut forum Judicis laici quoad commiſſum delictum declinare valeret. Ita declaravit eadem *Sacr. Congregat. Concil.* ibi: *Secundò, an tales oblati fori privilegio gaudeant, etiam quoad delictum ante talem oblationem commiſſum, cujus ratione à Judice laico erant puniendi?* Reſpondit *gaudere privilegio fori, & eſſe à juriſdictione Judicis laici exemptos, punirique debere à Judico Eccleſiaſtico, ſi tamen abſque fraude, idest non animo effugendi Sæcularis Judicis punitionem, ſe, & ſua obtulerint: quod ſi talis fraus ſubſit, poſſe à Judice laico puniri pœna confiſcationis bonorum, & alia pecuniaria, non tamen corporali, eique remanere ſubiectos quoad cauſam, & bona; non verò quoad perſonam; debere tamen Judicem Eccleſiaſticum, ſi delicti qualitas ſic expoſtulet tradere tales oblatos ſæculari Judici puniendos corporaliter*, & idem docuit Fagnan. *cit. cap. ut privilegia num.* 33. Pignatell. *tom. 4. conſ. 119. num.* 20. Sicuti etiam dicendum eſt de eo, qui ſit Clericus, vel Religioſus poſt delictum
29 patratum. Fagnan. *loco citato &* Covarr. *pract. quæſt. cap.* 32.

Advertendum tamen eſt, quod oblati Regularium
30 ſolummodò gaudent illis privilegiis, quibus fruuntur Religioſi tamquam perſonæ Eccleſiaſticæ, non autem illis, quæ competunt Religioſis quatenùs Religioſi ſunt, niſi ex ſpeciali indulgentia eis communicentur. Pellizar. *in manual. regular. tract. 8. capitul. 1. numero* 69. Caſarub. *in compen. verbo oblati num.* 3. Etenim plenè oblati, ſunt quidem perſonæ Eccleſiaſticæ non autem veri Religioſi, ut ſuperiùs diximus. Si verò plenè oblati habentes prædicta requiſita, inſer- 31
viant actu Monaſterio ſub obedientia Superioris, atque in Conventu degant, tunc non ſolùm gaudent dictis privilegiis, ſed etiam remanent exempti à Juriſdictione Epiſcoporum, ad inſtar aliorum Religioſorum, ſecus autem ſubſunt Epiſcopo, ut ſtatuit *Concil. Trident. citat. ſeſſ. 24. de refor. capit.* 11. quod
Sacr. Congregat. Concil. declaravit, ut intelligatur 32
quoad criminalia tantùm, non autem civilia, ex ea ratione, quod adiunt verba motiva Concilii, nempè ad coercendam laxiorem vitam exemptorum, quæ quidem Juriſdictio in criminalibus competit Epiſcopo cumulativè cum Superiore Regulari, ea ratione, quia procedit Epiſcopus uti delegatus, & poteſt in uno eſſe duplex juriſdictio, una delegata, & alia ordinaria, ut aliàs dicam, Pignatell. *tomo 4. conſ. 119. numer.* 21. & referendo dictas declarationes, ſequuntur Fagnan. *in cit. capit. ut privilegia num. 34. & 38.* & Paſſerin. *cit. num.* 225. ibi; *Ad tertium*, reſpondit, *in Oblatos carentes qualitatibus expreſſis, tributam eſſe Ordinario juriſdictionem cumulativè, non privativè ad Superiores Regulares. Ad quartum hujuſmodi juriſdictionem tributam eſſe Ordinario in criminalibus, non autem in civilibus.*

Illi autem, qui ſe offerunt alicui Eccleſiæ, & prædicta requiſita non ſervant, non ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, nec illorum privilegiis fruuntur, cùm non ſint propriè Oblati, Fagnan. *in cit. cap. ut privilegia nu.* 36. *& Sac. Congregat. Concil. & Immunitatis*, in declarationibus allegatis; Verùm tamen eſt; quod ſi adſit ſtatutum, vel conſuetudo, ut fruantur privilegiis Eccleſiaſticorum, licèt omnia præfata requiſita non concurrant, hæc eſt ſervanda, utpotè Eccleſiæ favorabilis, 33
quòd expreſſit *Sac. Congregat. Concil.* in declarationibus ſupra relatis ibi; *his omnibus &c.* Et in hoc caſu dicerem, quod ſi haberent requiſita addita à Concilio, ſcilicet ut actu inſerviant, & degant intra ſepta Monaſterii ſub obedientia Superioris, tunc remaneant etiam exempti à Juriſdictione Ordinarii.

An autem Oblati Regularium habeant electionem Sepulturæ, & an poſſint ſepeliri in Sepulchro Regularium inconſulto Parocho? Et habere electionem Sepulturæ dici poſſet, ex eo, quod ipſi profeſſionem non emittunt, per quam voluntas Superiori mancipatur, adeòque velle, & nolle retinent. Non poſſe autem ſepeliri, inconſulto Parocho deduci poſſet ex eo, quod ipſi non ſunt Religioſi, & ideò nec Regularium privilegiis frui debent.

His tamen minimè refragantibus, dicendum ad primum, non habere electionem ſepulturæ: Etenim ad 34
illam non habendam, non requiritur abdicatio voluntatis per votum, ſed ſufficit quis ſub obedientia Superioris ſe, & ſua tradiderit per contractum. Requiritur tamen, ut maneat intra ſepta Monaſterii, & actuale ſervitium præſtet; Quoniam etſi tunc non ſit verus profeſſus, claro tamen modo poteſt dici clauſtralis, & regularis, ita Bordon. *reſol.* 51. Rodrid. *3. part. q.* 60. Donat. *p. 4. tract. 13. qu. 21. num.* 4. Paſſerin. *loc. cit. n.* 227. & alia dixi Conſtit. 9. Innocentii III. Imò & non plenè oblati, ex defectu ſcilicet alicujus requi- 35
ſiti, habent privilegium Eccleſiaſticæ ſepulturæ conceſſum regularibus, tempore interdicti, ut ex textu in *cap. ut privilegia de privilegiis*, Fagnan. *ibidem n. 25. verſ. prætereà*, Cardin. *conſ. 21. n.* 5. Barboſ. *lib. 1. de jure Eccl. c. 29. §. 2. n.* 45.

Ad ſecundum reſpondendum affirmativè, quia ex prædictis conſtat tales oblatos eſſe etiam aliquo modo 36
regulares, præcipuè inſpecta eorum degentia intra clauſtra, & actuali ſervitio, cum obedientia ſuperioris in Monaſterio, unde Concilium eos eximit à juriſdictione Ordinarii; & ideò fruuntur iiſdem privile-

vilegiis regularium, quæ non procedunt à qualitate Religioſa ſtrictè ſumpta, unde ipſi ſepeliti poſſunt in Eccleſia Regulari, cui ſe obtulerunt, nec Parocho debetur quarta Canonica, *cap. de his*, ubi Abbas, Hoſtienſ. Barboſa, & communiter *Repetentes de Sepultur.* Gonzalez *cap. in præſentia num.* 4. *in fine de probat.* & ita declaravit S. C. C. in una *Gravienon. die* 15. *Octobris* 1644. ibi: *An oblati regularium, qui clauſtraliter vivunt, quique ſeipſos, & omnia bona ſua præſentia, & futura, in forma juris valida obtulerant, ſi obierint, & ſepeliantur in ſepulchro religionis, poſſit Epiſcopus prætendere ibidem ſepeliri non poſſe, non vocato Parocho, & in illius præjudicium?* Reſpondit: *Oblatos, ſive Tertiarios gaudere*, ut apud Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 315. Reliqui verò, vel ſimpliciter oblati, vel non habentes requiſita Concilii, licèt dicantur perſonæ Eccleſiaſticæ, quoad forum, & exemptionem à vectigalibus, nullatenus dicuntur regulares, ſed ſubſunt Ordinario, & Parocho, & in dicta Conſtitut. 9. Innocentii III. dixi.

37 Remanet nunc videndum, an oblati gaudeant privilegio, *Canon. ſi quis ſuadente* 17. *quæſt.* 4. Et videtur, quod non gaudeant, cùm dictum privilegium fuerit conceſſum favore ordinis Clericalis, *cap. Contingit il primo de ſentent. excommunicat. cap. Unico in fine de Cleric. conjug. in* 6. Et licèt hujuſmodi privilegium extenſum fuerit ad Religioſos *cap. non dubium de ſenten. excommunic.* cum concordantibus, tamen id fuit ratione ſolemnis profeſſionis, per quam homo religioſus conſecratur, ut ibi notant DD.

38 Tamen dicendum eſt, quod aut loquimur de oblatis profeſſis, ſivè converſis, & quoad iſtos nulla cadit difficultas, ex diſpoſitione textus in *cit. cap. non dubium, & cap. Parochianos eodem titulo*, Joannes Lupus *de libertate Eccleſ. part.* 2. *quæſt.* 4. Flores de Mena *quæſt.* 21. *num.* 194. Garzias *de beneſic. part.* 1. *cap.* 4. *num.* 10. Carolus de Graſſis *de effect. Clerical. effect.* 9. *num.* 70. Jacob. de Graff. *in aureis deciſ. part.* 2. *lib.* 3.
39 *cap.* 5. *num.* 21. Nec itidem dubitatur de non plenè oblatis, qui ſcilicet enunciata requiſita non habent, etenim cùm iſti habeantur uti laici, nec canonis, nec quocumque alio Eccleſiaſticorum privilegio frui poterunt, ut ſupra firmavimus. Difficultas ſolùm eſt
40 de plenè oblatis. Et iſtos frui privilegio *Canonis* docet Gloſſ. *in cit. cap. non dubium*, ubi Hoſtienſ. *numer.* 2. & Panormit. *num.* 4. Cardinal. *in Clement.* 2. *de præben.* Carol. Tapia *in authentica ingreſſi verb. ſua cap.* 10. *num.* 16. Nicol. *tom.* 2. *lucubrat. lib.* 5. *ad tit.* 39. *numer.* 152. Lezan. *oper. moral. tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 8. *num.* 6. & *tom.* 2. *verb. oblati num.* 7. Barboſ. *de jure Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 39. §. 1. *num.* 20. Suarez *de cenſur. diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 20. Sperell. *deciſ.* 2. *num.* 98. & *deciſ.* 21. *num.* 17. hoc tamen verum eſt, ſi hujuſmodi plenè oblati, ultra legitima requiſita, habitum mutent, & in Conventibus morentur, iſti enim dici poſſunt largo modo Religioſi; & ita declaravit Sac. Congregat. Concil. *in Anglonen.* 8. *Julii* 1690. *ad cap.* 16. *ſeſſ.* 25. *de regular.* in qua, propoſito dubio. *An percutientes, vulnerantes, vel occidentes eoſdem oblatos in aliqua religione, in qua ſe ſe, & omnia bona ſua cum effectu obtulerunt, incurrant excommunicationem contenta in Canon. ſi quis ſuadente diabolo, vel in Bulla Cœnæ Domini, & contra eos per cenſuras procedi poſſit?* Sacr. Congregat. reſpondit: *Affirmativè, dummodò ultra alia requiſita, habitum geſtent, & in Conventu vivant ſub obedientia ſuperioris.* Nec motivum dubitandi urget etenim licet non ſint ſtrictè Religioſi, tamen ſunt quaſi Religioſi, & ad inſtar illorum vivunt ſub communi regula Monaſterii, nec neceſſarium eſt ut ſint profeſſi, quia hoc privilegium datur etiam Novitiis, & Laicis converſis, qui nondum profeſſionem
41 emiſerint, *cap. Religioſo*, §. *ultim. de ſentent. excomm. in* 6. Felin. *in cap. a nobis il ſecondo num.* 4. *eodem tit.* Abbas *cap.* 2. *num.* 8. *de foro competent.* Gonzal. *in cit. cap. non dubium num.* 2. Tapia *loc. cit. verbo ſua cap.* 2. *num.* 12. Pignatell. *tom.* 4. *conſ.* 119. *num.* 5. & *ſeqq.* Gabriel. *de præſumpt. concluſ.* 12. *num.* 12. & *ſeq.*

Riccius *in prax. part.* 2. *reſol.* 419. *num.* 3. Azor. *inſtitut. moral. tom.* 1. *libr.* 12. *cap.* 3. *quæſt.* 2. & alii, quos refert, & ſequitur Barboſa *loc. cit. num.* 71.

Supereſt agere, an Oblati, & Converſi, qui ſolemnem profeſſionem non emittunt, poſſint ad arctiorem Religionem tranſire, ut ibi ſtrictioris vitæ genus 42
ducant? Negat *Gloſs. in Can. ut lex verb. profeſſi* 27. *quæſt.* 1. ex eo ſcilicet, quia per oblationem, facti ſunt ſervi Monaſterii, Abb. *in cap. non eſt num.* 3. *de regular.* & aliis quos refert Murga *in comment. Ad Conſt. Apoſtol. conſtit.* 6. *ſect.* 3. *ſub ſect.* 2. *num.* 101. Affirmativam tamen ſententiam amplector, utpotè magis rationi conſonam, majoribuſque Doctorum ſuffragiis innixam: Etenim non video, quo pacto denegari queat ſimplicibus oblatis id, quod ſolemniter profeſſis, ac tenaciùs Religioni addictis permittitur. Admiſſo enim Regulares per ingreſſum Religionis fieri ſervos, atque capitis diminutionem pati (quod tamen fusè exploſit Jacobus Cujacius *in novella de Monachis*,) id ſanè, vel non attingit oblatos non profeſſos, vel ſi attingit, non debet magis ligare ipſos, quam veros Religioſos ſolemniter profeſſos, quos poſſe ad ſtrictiorem Religionem tranſire non dubitatur ex *cap. licet*, *ubi* Barboſa, & Gonzalez *de regul.* Si igitur ſolemnis profeſſio non eſt impedimento, quin Religioſus ad ſtrictiorem Religionem migret; multò minus ſimplici oblato id prohiberi poterit, qui ex nuda obedientiæ promiſſione Religioni obligatur, Felin. *cap. in præſentia num.* 4. *in fin. de probationibus*, Archidiac. *in can. ut lex num.* 3. *in fine, verbo vitam*, Fagnan. *in cap. non eſt vobis num.* 16. *de regular.* Barboſa *in cit. cap. Licet num.* 4. Tapia *in authentica ingreſſi verſ. ingreſſi. cap.* 9. *num.* 39. & *verbo ſua cap.* 6. *num.* 57. *Cod. de Sacroſanctis Eccleſiis*, Anton. Ricciul. *lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 31. *verſ. cæterum*, Murga *loc. cit. num.* 103. *cum ſeq.* Gregorius Lopez *in leg.* 9. *tit.* 7. *par.* 1. Suarez verò *tom.* 4. *de Religione cap.* 10. *num.* 1. *litt. C.* quem ſequitur Tamburin. *tom.* 3. *de jure Abbat. diſp.* 7. *qu.* 1. *numer.* 22. cenſet hujuſmodi oblatos ad quamcumque 43
Religionem etiam non ſtrictiorem tranſire poſſe, dummodò habeant animum emittendi ſolemnem profeſſionem; cùm in tali caſu ipſi ex non Religioſis fierent Religioſi, & ſimpliciter ad perfectiorem ſtatum tranſirent.

CONSTITUTIO IV.

GREGORII IX.

Incipiens (*Cum dicat.*)

EPITOME BULLÆ.

GREGORIUS PATRIARCHIS, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, & aliis Eccleſiarum Prælatis, &c.

DIvo Antonio Patavino ſolemnem cultum ab Eccleſiæ militantis fidelibus habendum, Apoſtolica auctoritate decernit.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Nativitas, nomen, & Patria D. Antonii Patavini.*

2 *Induit habitum Canonicorum Regularium S. Auguſtini.*

3 *Subinde Martyrii deſiderio ſuſcepit Ordinem Minorum Sancti Franciſci immutato nomine.*

4 *Concionator eximius, præcipuè in confutandis hæreticis.*

5 *Primus viſus fuit introducere litteras in Religionem Franciſcanam.*

6 *Sub vitæ finem adiit Patavium, ibique ſcripſit ſuas Conciones de tempore.*

7 *Ejus obitus, miracula, Canonizatio, dieſque feſtus innuuntur.*

8 *Examinatur controverſia jam olim inter PP. Conventuales, & Capuccinos exorta, quonam habitu deberet retineri ſimulacrum Div. Antonii.*

9 *Improbata fuerunt à Sacra Congregatione Indicis Inſcriptiones, & libri, aſſerentes hunc, vel illum eſſe verum habitum, quo viventes uſi fuerunt SS. Franciſcus, & Antonius.*

Affertur Epiſtola Sacr. Congreg. Rit. qua præſervantur jura partium ſuper habitu Div. Antonii, ibid.

10 *In cauſa Neapolitana vetitum fuit exponi ſimulacrum Div. Antonii cum habitu Capuccinorum in Eccleſia S. Reſtitutæ.*

11 *Hoc autem Decretum, declaratum fuit non protendere vires ad alia loca, præterquam in ſola Metropolitana Neapolis.*

Affertur Decretum Sacr. Congreg. Rit. per extenſum, ibid.

12 *Quodlibet Inſtitutum Franciſcanum poteſt retinere ſimulacrum Div. Antonii cum habitu ejus proprio, niſi aliter in caſibus, & locis particularibus fuerit ſtatutum.*

QUi magnalia facit Dominus, maxima quidem, & mira in Antonio Patavino jugiter operari dignatur. Ejus virtutes commendari, ſed neutiquam comprehendi valent, cùm tanto fulgore Catholicam Eccleſiam illuſtrarit, ut mentes hominum
1 penè obrui videantur. Ortum habuit Antonius Ulyſſipone Urbe præcipua Regni Luſitaniæ, Fernandus in Baptiſmate vocatus. A pueritia bonis diſciplinis adeò fuit addictus, ut ad maximam hominum exiſtimationem viam ſibi ſtruxerit. Studioſus Virginitatis Cuſtos minimè ceſſit improbæ Ancillæ pravis inſultibus.
2 Ut totum ſe Deo addiceret, induit habitum Canonicorum Regularium Sancti Auguſtini in Monaſterio extra Patrios muros. Sed occaſionem habuit flagrandi martyrii deſiderio, cùm Petrus Infans Luſitaniæ Regis Filius adduxiſſet à Marrochio Reliquias quinque Sanctorum Martyrum Franciſcanæ Familiæ, qui inibi pro Chriſti confeſſione paſſi fuerant, & faſſus eſſet ſe illorum meritis à magnis periculis ereptum, hinc ab ejus Abbate difficulter licentia obtenta, ingreſſus fuit Ordinem Minorum Sancti Franciſci, immutato Fer-
3 nandi nomine in Antonium. Aliquamdiù litteras, quibus pollebat occultas habere ſtuduit, quarum perventa fama ad Miniſtrum Generalem, compulſus eſt Concionatoris onus ſubire. Mirum eſt dicere quanto zelo, quantave dicendi copia illud munus expleverit, præcipuè verò in hæreſibus confutandi, ut me-
4 ritò hæreticorum malleus fuerit nuncupatus; Cùmque ea tempeſtate Franciſcanæ Religionis Alumni minimè litteris vacarent, proptereàque deſpectui apud pleroſque eſſent, Antonius ſentiens cum Propheta intelligentiam valde conducere ad benè agendum, inſigniora ſui Ordinis Monaſteria prælectionibus, diſpu-
5 tationibus, & Concionibus illuſtravit, unde poſtmodum ex eadem Religione nemini inferiores præclariſſimi in Sacra Theologia, aliiſque facultatibus Magiſtri eruperunt. Sub vitæ finem, Patavium venit, ubi
6 conſcripſit Conciones ſuas, quas vocant de tempore; Denique meritis, & mirabilibus clarus, quievit in Domino Idibus Junii Anno 1231. Hinc Gre-
7 gorius IX. inſtantibus Epiſcopo, Poteſtate, & Communitate Patavina, ad conteſtandas virtutes, & miracula Sancti, demandavit probationum receptiones binis Prioribus Ordinis Prædicatorum, omnibuſque ritè probatis, dum Pontifex Spoleti degeret ipſo Sacratiſſimo Pentecoſtes die, Beatum Virum in Sanctorum album retulit, indicto feſtivitatis die 13. menſis Junii in hac Bulla edita die primo Junii 1233.

Haud autem incongruum erit hìc ſubnectere quid 8
tandem firmatum fuerit poſt graves controverſias, ad quas deſcendere viſi ſunt Fratres Conventuales, & Capuccini in Sacris Congregationibus tum Indicis, tum Rituum ſuper forma habitus, quo depingi, & exponi deberet ſimulacrum Divi Antonii Patavini, utriſque cum habitu proprii Inſtituti retinendum uti vero contendentibus. Equidem editis ab utriſque Religioſis, quibuſdam Inſcriptionibus Imaginum Sanctorum, Franciſci, & Antonii, imò libris deſuper impreſſis, in quibus dicebatur, formam habitus, qua depicti eſſent, eſſe eamdem, qua ipſimet Sancti in humanis agentes uſi fuerunt: *Sacra Congregatio Indicis die 20. Novembris* 1663. eaſdem Inſcriptiones damnavit, pluresque libros ſuſpendit, uti conſtat ex quodam ſumpto, quod vidi, deprompto è Regeſto ejuſdem Sacr. Congregationis, per illius tum D. Secretarium, quod ejuſmodi eſt: *In Regeſto Sacræ Congregationis Indicis habetur Decretum datum die 20. Novembris 1663. quo damnantur, prohibentur, ac reſpectivè ſuſpenduntur plures libri, qui ibidem recenſentur, inter quos ponitur ut infra: Inſcriptiones omnes Imaginum Sanctorum Franciſci, & Antonii de Padua, in quibus dicitur, formam habitus, qua depicti ſunt, eſſe eamdem, qua ipſi uſi fuerunt, vel quibus aſſeritur, hujus, vel illius Religionis legitima, & non interrupta ſucceſſio filiorum Sancti Franciſci, inhærentis Decretis aliàs editis die 10. Junii 1656. F. Jacobus Riccius Ord. Prædicator. Sacr. Congregat. Secr.*

Subindè, edito à *Sacr. Congregat. Rit.* decreto *ſub* 9
die 15. Januarii 1667. pro executione Brevis Sanctæ Memoriæ Innocentii X. ad favorem Conventualium ſuper expoſitione ſimulacri Sancti Antonii in Capella Theſauri Sancti Januarii Civitatis Neapolis, ex quo renovatæ fuerant diſcordiæ inter Patres Capuccinos, & Conventuales: eadem Sacra Congregatio ad illas dirimendas, reſcripſit Nuntio Apoſtolico Neapolitano in hunc, qui ſequitur modum. Foris. *Perilluſtri, & Reverendiſſimo Domino Nuntio Apoſtolico Neapolitano.* Intus. *Perilluſtris, & Reverendiſſime Domine uti frater. Cum ex Decreto Sacrarum Rituum Congregationis ſub die decimaquinta hujus in controverſiarum cauſa inter Capuccinos, & Conventuales iſtius Civitatis juſſum ſit omninò executioni mandari Breve Sanctæ Memoriæ Innocentii X. ad favorem Conventualium editum ſuper expoſitione ſimulacri Sancti Antonii de Padua in Sacello Theſauri Sancti Januarii Inſigni Amplitudini Tuæ ab eadem Sacra Congregatione prædicta commiſſa fuerit executio, prout ex aliis ejuſdem litteris Tibi datis, conſtat. Nunc denuò Eminentiſſimi Domini ad penitus, & radicitùs tollenda diſſidia omnia, & lites multis ab hinc annis propter prædictam cauſam agitatas, & ad conciliandos ambarum partium animos, confirmandoſque, prout decet Religioſos militantes ſub eodem Vexillo Sancti Franciſci, cenſuerunt tibi addere præſentes has litteras, ne gravetur ad ſe advocare omnes Conventualium Superiores iſtic commorantes, quibus nomine, & præſcripto Sacræ Congregationis jubeas, ut decreto ſuper hac re ad ipſorum favorem emanato, omni debita moderatione utantur, & ſpeciatim, ne jactent hac de lite Victoriam, & triumphum, ne per ſtrepitum talis acclamationis, Capuccinorum animi conturbentur. Præſertim quia Sacr. Rit. Congregat. ſuper veriori, & proprio habitu dicti Sancti Antonii nihil innovari intendit, ſed decreta deſuper emanata in ſuo robore reliquit, ſine præjudicio ambarum partium. Erit igitur Amplitudinis Tuæ hoc onus, ut in executione talis Decreti omnia pacificè ſuccedant, ne ſcandala ſuboriantur, quod uti ſpero à prudentia tua proſperè ſucceſſurum, ita precor Amplitudini Tuæ omnem incolumitatem. Romæ hac die 15. Januarii 1667. Amplitudinis Tuæ uti frater amantiſſimus M. Cardinalis Ginettus. Bernardinus Caſalius Sacr. Rit. Congreg. Secr. Locus Sigilli. Dupl. Illuſtriſſimo Domino Roccio Nuntio Apoſtolico Neapolitano.*

10 Sut-

Digitized by Google

10 Succeſſivè itidem in Cauſa Neapolitana, ſuborta eadem controverſia inter eoſdem Conventuales, & Deputatos Theſauri, & Capellæ S. Januarii Neapolis ex una, & Canonicos dictæ Metropolitanæ ex altera partibus, occaſione, qua D. Princeps Cellamarium donaverat Statuam D. Antonii in habitu Capuccinorum, ea lege, ut exponi deberet die Dominico infra Octavam feſti ejuſdem in Capella S. Reſtitutæ poſita è conſpectu illius Sacrarii, & Theſauri prædicti, atque Proceſſionaliter deferri, cum interventu PP. Capuccinorum cum Muſicis, & concionibus ab eiſdem Capuccinis faciendis: *Sac. Rituum Congregatio*, partibus hinc inde auditis, *die* 19. *Novembris* 1667. reſpondit: *Serventur omninò Decreta Sacr. Congregationis, & ſimulacrum Sancti Antonii in habitu Capuccinorum nullo modo exponatur. M. Epiſcop. Portuen. Card. Ginettus. Bernardinus Caſalius Sacr. Rituum Congreg. Secr.*

11 Cùm autem Conventuales jactaſſent hoc Decretum quocumque locorum protendi, eadem Sacr. Congreg. die 21. Julii 1611. declaravit illud intelligi pro ſola Metropolitana Neapolis, ut infra.

ROMANA. Cum Sacr. Rituum Congregatio die 19. *Novembris* 1667. *declaravit ſtatuam, & ſimulacrum Sancti Antonii de Padua eſſe exponendum in ſacrario, & Eccleſia Metropolitana Neapolis in habitu Conventualium, & nullo modo in habitu Capuccinorum in eadem Eccleſia, prout in dicto Decreto, &c. Et quod poſteà Fratres Conventuales illud Typis mandaverint Romæ, Venetiarum, Brixiæ, Mediolani, & Novariæ cum hujuſmodi intitulatione: Decretum Sacr. Congregat. ſuper ſimulacro Divi Antonii Patavini ne ipſum ullo modo in habitu Capuccinorum exponatur, ſed tantummodò in habitu Minorum Sancti Franciſci Conventualium. Et proinde exponentibus Capuccinis varia exinde oriri diſcrimina, cùm à nonnullis interpretetur non in ſola Metropolitana, Neapolitana, ſed ubique locorum. Eadem Sacr. Congregat. ad illa removenda, & majorem cautelam, & ſatisfactionem, declaravit emanaſſe, & intelligi pro, & in ſola Metropolitana Civitatis Neapolis. Hac die* 21. *Julii* 1668. *M. Epiſcop. Portuenſis Cardinal. Ginettus. Bernardinus Caſalius Sacr. Rituum Congreg. Secr.*

12 Ex quibus eruitur quodlibet Inſtitutum ex Familia Franciſcana repræſentare Simulacra SS. Franciſci, & Antonii cum habitu uniuſcujuſque proprio, ut etiam tradit Cardinalis de Luca *de regul. diſc.* 20. *numer.* 8. quod idem dicit de Congregationibus Benedictinis.

CONSTITUTIO V.

GREGORII IX.

Incipiens (*Behemot.*)

EPITOME BULLÆ.

GREGORIUS ABBATI, ET Conventui Cluniacenſi.

PLura decernit circa Ordinem Cluniacenſem reformandum, præſertim circa Capitulum, cauſas, & alia, & ætatem decimi-quinti anni præſcribit in admiſſione ad Monachatum, exceptis illis, quibus ex antiqua Conſuetudine in Cluniacenſi Monaſterio certum Officium eſt deputatum.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Cluniacenſis Ordinis origo, & progreſſus recenſentur.*
2 *Cluniacenſes quare ſic dicti.*
3 *Monaſterium Cluniaci quanta fuerit magnitudinis.*
4 *Berno primus Abbas dictum Ordinem promovere cœpit.*
5 *Secundus Abbas fuit B. Odo, cujus ſancta geſta innuuntur.*
6 *Ordo Cluniacenſis quàm amplus fuerit.*
7 *Cluniacenſis Ordinis declinatio, & reformatio.*
8 *Tractat hic Auctor de ætate requiſita ad emittendam profeſſionem.*
9 *Ætas profeſſionis antiquitùs fuit varia.*
10 *Aliquando fuit decimum-octavum quandoque decem, & ut plurimum decimum-quartum, vel duodecimum annorum.*
11 *Profeſſio in ætate nimis immatura fuit perniciosa regulæ Monaſticæ.*
12 *Improbantur Lutherus, & Calvinus aſſerentes, profeſſionem eſſe emittendam in ſenectute.*
13 *Profeſſio non emittitur, niſi poſt annum novitiatus.*
14 *Ætas profeſſionis fuit determitata per Concilium Tridentinum ad annum decimum-ſextum.*
15 *Hæc ætas ſexdecim annorum non ſuppletur per malitiam.*
Malitia quare ſupplcat ætatem in matrimonio, & non in profeſſione, ibid.
16 *Ætas ſexdecim annorum in profeſſione quomodo ſit computanda.*
17 *Dies incœptus habetur pro completo in favorabilibus, non autem in odioſis.*
18 *Ætas profeſſionis currit de momento in momentum, cùm ſit materia odioſa.*
19 *Idem procedit de anno novitiatus.*
20 *Si incerta ſit hora, dies, vel menſis, qua complentur ſexdecim anni, expectandus eſt integer exitus eorum.*
21 *In anno Biſſextili complendus eſt ultimus dies menſis Februarii.*
22 *Profeſſio emiſſa poſt ſexdecim annos, ſed ante ætatem majorem requiſitam in aliqua Religione, an ſit valida?*
23 *Dicitur eſſe nullam, ſi ſtatuta Religionis ſint approbata cum clauſula annullativa profeſſionis.*
24 *Secus ſi non adſit dicta clauſula, licèt ſuperior admittens ad profeſſionem poſſit puniri.*
25 *Religio Minimorum requirit ætatem* 18. *annorum in profeſſione, nec habet clauſulam annullativam.*

INter quamplurimos Monachorum Ordines, quæ ſub Div. Benedicti regula militant; perantiquus, atque præcipuus fuit ille Cluniacenſium; Cùm enim Monaſticum inſtitutum à Div. Benedicto præſcriptum laxari, ac penè collabi cœpiſſet: Berno Abbas Gigniacenſis, anno circiter 912. ampliſſimo Aviæ ſuæ Comitiſſæ patrimonio, atque ope Guillelmi Comitis Alverniæ, percelebre Monaſterium in Diœceſi Matiſconenſi Burgundiæ extruxit, Joann. Trithemius *libr.* 1. *de Viris Illuſtr. Ordin. S. Benedict. cap.* 9. *Bibliothec. Cluniacenſ. pag.* 4. Ipſumque Monaſterium Cluniaci nomen ſortitum eſt à loco, ſeù Valle declivi, in qua poſitum eſt, juxta etymon à Rodulpho Glaber. traditum *libr.* 3. *hiſtor.* Franc. *cap.* 5. his verbis; *Monaſte-* 1 2

rium cognomento Cluniabum, quod ex ſitu ejuſdem loci adclivo, atque humili tale ſortitum eſt nomen; vel etiam, quod aptius illi congruit, à cluendo dictum, quoniam cluere, creſcere dicimus. In quantam autem magnitu-
3 dinem Monaſterium iſtud excreverit, vel ex eo dignoſcere eſt, quod abſque ullo Monachorum inibi degentium incommodo, commodum inſimul præbuerit hoſpitium Innocentio IV. atque duodecim Cardinalibus ipſum comitantibus, Patriarchis Coſtantinopolitano, atque Antiocheno, tribus Archiepiſcopis, Epiſcopis quindecim, Imperatori Coſtantinopolitano, Regi Franciæ, multiſque aliis Principibus, ac penè innumeris militibus ipſis famulantibus, Arnold. Vvion. *libr. 5. hiſtor. cap. 4.*

4 Præfatus igitur Berno hujus novæ Congregationis primus Abbas, coadunatis duodecim fratribus in tali ſic conſtructo Monaſterio, Monaſticæ diſciplinæ rigorem ſui opere, & exemplo ad obſervantiam revocare cœpit, quo defuncto, ſucceſſit B. Odo ſecundus
5 Abbas, qui obſervantiæ reſtaurationem à Bernone tentatam, ad perfectionis culmen redaxit, S. Antonin. *part. 1. tit. 15. cap. 16. §. 1.* Baron. *tom. 10. annal. anno 912. litt. A.* Hic ſanè vir vixit ſine querela, fuitque Cœnobiticæ regulæ aſſertor, ac vindex acerrimus, ita ut poſt Magnum Benedictum, & ejus diſcipulum Maurum, tertius Monaſticæ vitæ reparator meritò laudari potuit à Petro Veneralibi *lib. 6. Epiſt. 15.* Ad tantam enim ſanctitatem Cluniacenſem Congregationem evexit, ut Religionis norma pluribus provinciis fuerit, Joann. Sariſberienſ. *libr. 2. Polycratic. cap. 7.* Tali igitur ſanctitate præpollens, tàm mirificè am-
6 pliata eſt, ut duo millia, & amplius Abbatias, Prioratus, & præpoſituras ſub ſe habuerit, & etiam ultra mare in Terra Sancta, ſua jecerit fundamenta, ut hìc enunciat Gregorius IX. *in principio*, & refert *cit.* Arnold. Vvion. *libr. 5. cap. 3.* Thomaſſin. *de Beneſic. part. 1. lib. 3. cap. 68. num. 4.*

7 Sed, quæ rerum humanarum conditio eſt, pietatis ille, ac Religionis æſtus quo Cluniacenſium cœtus diù efferbuerat, tali pacto temporum progreſſu à proprio inſtituto aberrare inventus eſt, ut inter Cluniacenſes, Cluniacenſes ipſos dignoſcere non eſſet. Cui malo occurrere cupiens Gregorius IX. præſentem Conſtitutionem edidit, idemque etiam aliquibus mutatis proſequutus fuit Nicolaus IV. *Conſtit. 3. incip. Regis pacifici* in quibus conſtitutionibus multa ſtatuuntur, quæ ad dictæ Congregationis morum reformationem,
8 atque gubernium attinent. Nos autem remiſſis in aptiori loco aliis, quæ hujus Bullæ occaſione, dici poſſent; Solùm ex §. 23. in quo ſtatuitur neminem in Cluniacenſium ordinem admitti debere ad profitendum, ante annum decimum quintum completum, occaſionem ſumimus tractandi hìc de ætate ad emittendam profeſſionem requiſita.

9 Pro majori materiæ dilucidatione, ſciendum eſt, ante Concil. Trident. nullam fuiſſe determinatam ætatem emittendi ſolemnem profeſſionem; ſed juxta varia tempora, ac loca, varia etiam fuiſſe ſtatuta, aliquando enim deſiderabatur plena pubertas, ideſt ætas
10 18. annorum *cap. quia in inſulis*, ubi Gonzalez *de regul.* aliquando etiam ætas 10. annorum ſufficiens exiſtimata fuit, ut in *Synodo Trullana can. 46.* ut plurimùm autem expoſcebatur illa ætas, quæ ad matrimonium, & alios contractus ineundos requiritur, ætas nempè legitima, ſeù pubertas, quæ in mare decimo quarto anno, in fœmina verò decimo-ſecundo expletur *can. 1. 20. queſt. 1. cap. 20. cap. Cum ſimus de regul. clementina ultima eodem tit.*

11 Negari tamen non poteſt, admiſſionem Novitiorum ad profeſſionem in nimis præcoci, atque immatura ætate, occaſionem dediſſe relaxationi, imò & excidio Regulæ Monaſticæ, quod ſignanter de Cluniacenſibus notat Thomaſſin. *loc. cit. cap. 55. numer. 2.* Sed non ideò parcendum eſt impiis Novatoribus, Luthero, & Calvino, quorum primus in *lib. de votis Monaſticis* voluit, neminem vovere Religionem debere ante ſeptuageſimum, vel octogeſimum annum, & ſecundus *libr. 5. Inſtit. cap. 15. §. 19.* aſſeruit, nefas eſſe, fœminas continentiam vovere, antequam duodecimum luſtrum ſuperaverint. Etenim perſpectum eſt, 12
hujuſmodi oblatratus ad maximam ipſorum incontinentiam obtegendam collimaſſe; atque aliorum fortitudinem ex ipſis, quorum caro corrupcerat viam ſuam, mentitos eſſe; nam vel hoc unum eos confundere ſatis erat, ſi ſcilicet obtutum fixiſſent in tot Sanctos, atque Religioſiſſimos viros, qui à teneris annis intra Monaſteria incluſi, nunc Catholicum Cœlum illuſtrant. Si enim in humanis rebus obſervamus, neminem ferè alicujus artis perfecta notitia potiri, quin priùs illius acquiſitioni à pueritia ſe dederit; quantò magis id verùm erit de vita Monaſtica, quæ ſanè ſcientia Divina eſt. Unde D. Thom. *Opuſc. 3.* ajebat, à pueritia in Clericatu erudiendos eſſe eos, qui Clerici futuri ſunt: & magno quidem judicio, nam, ut habetur Proverbior. *cap. 22. Adoleſcens juxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet ab ea.* Idque etiam indicare voluit Chriſtus Dominus, Matth. *cap. 19.* ibi: *Sinite parvulos, & nolite prohibere eos ad me venire.*
Ulterius accedit, quod non ſtatim, ac quis ingredi- 13
tur Religionem, admittitur ad profeſſionem. Sed poſt emenſum tempus Novitiatus, & Probationis, ut Religio ipſum probet, & ipſe poſſit penſatè ſecum deliberare, an ejus vires ſint pares ad exequendum, quod in profeſſione promittit, *can. 1. 17. quæſt. 2. cap. ad Apoſtolicam de Regularibus.*

Quicquid autem fuerit de Jure antiquo, hodie uti- 14
mur *Concilio Tridentino ſeſſ. 25. de Regular. cap. 15.* ubi expreſsè ſtatuitur, quod in quacumque Religione, tam virorum, quam mulierum, profeſſio non fiat ante decimum-ſextum annum expletum, itaut ſi profeſſio antea fiat, ſit nulla, nullamque Regulæ, vel Religionis obſervantiam inducat, ita communiter DD. longa ſerie collecti à Barboſa *in citat. cap. 15. numer. 1. & 6.*

Et Ejuſmodi enim ætas ſexdecim annorum tali pacto 15
requiritur, ut nec poſſit per malitiam ſuppleri: Etenim, licèt hæc ſuppleat ætatem in matrimonio, ratio tamen, cur ſuppleat, non eſt præſenti caſui applicabilis, nam ætas duodecim, aut quatuordecim annorum in eo exigitur, quia ut plurimùm tunc mas pubeſcit, & fœmina fit viripotens, quod ſi priùs eveniat, benè dici poterit, malitiam ſupplere defectum ætatis, *cap. puberes de deſponſatione impuberum*, Gonzalez *in cap. 2. num. 7. eodem tit.* Sanchez *de Matrimon. lib. 7. diſp. 104. num. 20.* Prædicta tamen ratio locum ſibi non vindicat in ætate requiſita ad profeſſionem, cùm Concilium ſublata differentia ætatis in mare, & fœmina, tempus, quod priùs varium erat, voluerit determinare ad annum decimum-ſextum *Gloſs.* communiter recepta in Clement. *eos qui ver. ætatem de Regularibus*, Fagnan. *cap. nullus num. 6. cap. ſignificatum in princip. eodem titulo.* Sanchez *in præcep. Decalog. tom. 2. lib. 5. cap. 4. num. 2.* Hieronym. Roder. *in compend. quæſt. regular. reſol. 101. num. 37.* Barboſa *loc. cit. num. 9.* Paſſerin. *de ſtat. homin. tom. 3. quæſt. 189. art. 10. inſpect. 4. num. 133.*

Dubium modò eſt, quomodo ejuſmodi ſexdecim an- 16
ni ſint computandi, an ſcilicet completi dici valeant, ſi novitius ultimum illorum diem attigerit, vel nonnullæ horæ deficiant? Communior, ac magis veritati congruentior opinio eſt, tale tempus debere eſſe omninò completum, ita ut ſi aliquæ horæ deficiant, pro-
feſſio nulla cenſenda ſit: Etenim licèt dies inceptus re- 17
gulariter habeatur pro completo; id tamen procedit in cauſis favorabilibus, putà in teſtamentis, libertatibus, & honoribus conſequendis *leg. qua ætate ff. de Teſtament. leg. ad Rempublicam ff. de munerib. & honor.* ſecus autem dicendum eſt in cauſis odioſis, & præjudicialibus, in quibus currit tempus de momento in momentum, nec ſatis eſt ultimum diem eſſe cœptum *leg. 3. §. Minorem*, ubi Gloſſ. & Cujacius *ff. de minoribus, leg. in omnibus 5. ff. de action. & obligation.* Gloſſa *in cap. Cum in cunctis verſ. exegerit de Electione*, Abbas *ibidem numer. 6.* Alciat. *in leg. an-*

niculus

niculus ff. de Verb. ſignificat. Tiraquell. *de Retract. li-*
gnag. §. 1. *Gloſs.* 11. *num.* 44 Hinc apparet, prædictum
18 tempus ſexdecim annorum debere eſſe omninò com-
pletum, atque currere de momento in momentum;
ſumus enim in materia odioſa, cùm maximus favor
Novitii ſit, ut uſque ad extremum præfiniti tempo-
ris quadrantem, habeat liberam voluntatem, vel vo-
vendi Religionem, vel redeundi ad ſæculum Gloſſ. *in*
cap. ad noſtram verb. ante de regul. & ibi Hoſtienſ.
num. 4. Abb. *num.* 5. Ancharan. *num.* 2. Joann. Andr.
num. 6. Butr. *num.* 8. Fagnan. *num.* 9. *cum ſeq.* Barboſa
loc. cit. num. 11. qui ita Sacram Congregationem re-
ſolviſſe refert, Paſſerin. *loc. cit. num.* 133. Bonac. *tom.* 1.
de clauſura queſt. 2. *punct.* 10. *diffic.* 2. §. 3. *num.* 2. Od-
do *de reſtit. in integr. part.* 1. *queſt.* 2. *art.* 9. *num.* 54.
Rota *deciſ.* 175. *num. fin. par.* 1. *recent.* Idemque etiam
19 firmare videntur DD. communiter aſſerentes, annum
novitiatus finiri eodem momento, quo Novitius ha-
bitum ſuſcepit, cùm eadem procedat ratio in utro-
que caſu, ut latè proſequitur Fagnan. *loc. cit.* & Bar-
boſa *num.* 20. Diana *tom.* 7. *tract.* 1. *reſol.* 157. Tam-
burin. *de jur. Abb. tom.* 3. *diſp.* 6. *queſt.* 7. *num.* 8. &
queſt. 11. *num.* 12. Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 5. *cap.* 15.
num. 1. Sanchez *in precept. decal. tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4.
num. 31. atque declaravit Sacra Congregat. Concil.
apud cit. Barboſa *in ſumma ver. profeſſio regularis nu-*
mer. 7.
20 Hinc infertur, quod ſi incertum ſit, qua hora an-
nus decimus-ſextus compleatur, expectari debeat tran-
ſitus totius diei; ſi verò etiam dies incertus ſit, ex
tranſitu integri menſis, ejus certitudo expectanda eſt;
& ſimiliter ſi menſis certus non ſit; expectandus erit
exitus totius anni. Oddo *cit. num.* 54. Bocacin. *citat.*
§. 3. *num.* 2. Scortia *in Select. Epit.* 150. *Theorem.* 383.
21 *verſ. incip.* Imò ſi contingat, decimum-ſextum annum
eſſe biſſextilem, tunc non ſufficit compleviſſe vigeſimum-
octavum diem Menſis Februarii, ſed expectandum
eſſe tranſitum alterius diei Sanchez *libr.* 4. *Decalog.*
cap. 35. *num.* 3. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 41. *num.* 59. Scor-
tia, & Oddus *loc. cit.* Paſſerin. *cit. num.* 133.
Jam ergo eſt poſt Concilium Tridentinum in nul-
la Religione validè emittitur profeſſio, ante annum
22 decimum-ſextum. Sed quid dicendum in illis Reli-
gionibus, in quibus requiritur major ætas ea, quam
præſcripſit *cit. Concil.* an ſcilicet valida ſit profeſſio
emiſſa quidem poſt annum decimum-ſextum, ſed an-
te ætatem à peculiaribus ipſorum ſtatutis requiſitam.
Et diſtinguendum eſt; nam, vel ejuſmodi Statuta ha-
23 bent clauſulam annullativam profeſſionis factæ ante
tempus à ſtatuto determinatum, cum confirmatione
Apoſtolica, & tunc certum eſt profeſſionem antea
factam non eſſe validam, vel non adeſt prædictum
decretum irritans etſi confirmata Conſtitutione à Pa-
24 pa, & tunc validè quidem emittitur profeſſio, ſed
non licitè, ita ut poſſit puniri Superior admittens
ad profeſſionem ante tempus determinatum, utpotè
faciens contra Statuta ſuæ Religionis, ut dicit Car-
dinalis de Luca *de regular. diſc.* 45. *num.* 6. Hanc di-
ſtinctionem plenè firmavi in *Conſtitut.* 2. Anaſtaſ. IV.
ſect. 2. *num.* 9. cum DD. ibi adductis, quibus addo
Fagnan. *in cap. qui presbyterum num.* 85. *de pœnitent.*
& remiſſ. Armend. *ad ll.* Navar. *lib.* 7. *de Relig. n.* 14.
Paulum *tract.* 16. *diſp.* 2. *par.* 2. §. 1. *num.* 2.
25 Hinc multæ ſunt Religiones, quæ licèt requirant
majorem ætatem; tamen quia non ſunt confirmatæ
cum decreto irritante, non exinde invalidatur pro-
feſſio; ita eſt in Religione Minimorum, in qua ex
cap. 2. eorum regulæ requiritur ad profeſſionem an-
nus 18. inchoatus, & tamen ſi profeſſio fiat poſt an-
num 16. valida eſt, ex eo ſcilicet, quia ipſorum re-
gula non habet præfatum decretum irritans, ut tra-
dit Paſſarell. *in Caremon. Minim. not.* 8. Bordon. *de*
Profeſſione cap. 1. *queſt.* 49. Sanch. *lib.* 5. *moral. cap.* 4.
num. 6. Peyrin. *queſt.* 3. *cap.* 1. §. 6. *num.* 160. Rodriq.
tom. 3. *queſt.* 17. *num.* 20.

CONSTITUTIO VI.

GREGORII IX.

Incipiens (*Rex excelſus.*)

EPITOME BULLÆ.

GREGORIUS UNIVERSIS SCRIPTA Præſentia Inſpecturis.

POſt relatam in præſenti Bulla prohibitionem emanatam à Symmacho Papa, ne liceat Papæ alienare bona Eccleſiæ, eam Gregorius innovat, ac formam præſcribit in alienatione rerum patrimonialium Eccleſiæ Romanæ; ut fiat prævio conſilio, & conſenſu S. R. E. Cardinalium, aliàs alienatio non valeat, & per Succeſſorem revocetur, uniuſque poſſit rationabiliter diſſentiri; pluraque loca Sedis Apoſtolicæ, enumerat, ut non alienentur.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Romani Pontificis poteſtas, quàm ſit ampla, quàmque aliis præcellat.*

2 *Papa, tam moderatè de ſumma dignitate ſentit, ut ſponte ſuis legibus ſubjici ſoleat.*

3 *Alienatio bonorum patrimonialium Sedis Apoſtolicæ quomodo ſit facienda?*

4 *Adducuntur multæ Conſtitutiones prohibentes dictam alienationem, & num. ſeq. Pius IV. irritavit alienationes, & infeudationes factas abſque neceſſitate, vel evidenti utilitate, ibid.*

5 *S. Pius V. hanc alienationis prohibitionem reſtrinxit ad certa bona.*

6 *Papa, & Cardinales debent jurare hanc Conſtitutionem S. Pii V.*

7 *Idem ſtatuit Gregorius XIII. etiam in conceſſione Guberniorum ultra triennium.*

8 *Bulla Piana comprehendit feuda, etiam non devoluta.*

9 *An comprehendat feuda confiſcata, ratione rebellionis, vel alterius delicti privati.*

Non comprehenduntur bona vendita, mediante Congregatione Baronum, ibid.

10 *Symmachus Papa quando regnaverit, & quomodo dictam alienationem prohibuerit.*

11 *Alienatio bonorum Eccleſiarum inferiorum quomodo facienda, remiſſivè.*

12 *Alienatio bonorum Eccleſiæ Romanæ eſt facienda cum conſilio, & conſenſu Cardinalium, & quid ſi unus contradicat, & num. 20.*

13 *Nec eſt facienda ſine legitima cauſa.*

14 *Prohibitio alienationis procedit ſolùm in bonis patrimonialibus Papæ.*

15 *Papa an poſſit obligare ſuos ſucceſſores ad obſervantiam ſuarum legum?*

16 *Papa indicat tantùm ſuis ſucceſſoribus obſervantiam ſuæ legis; non verò obligat.*

17 *Papa per tacitam contraventionem tollit priorem legem.*

18 *Leges anteceſſorum ſunt ſolùm conſilium, quoad Papam.*

19 *Prohibitio, ne Papa poſſit alienare bona ſua patrimonialia deſuevit per contrarium uſum.*

20 *Conſilium, & conſenſus Cardinalium in dicta alienatione non eſt de neceſſitate, ſed de honeſtate.*

T 3 21 *De-*

Digitized by Google

21 *Defectus conſilii Cardinalium in iis, quæ cum eo ſolent fieri inducit ſuſpicionem falſitatis.*

22 *Papa ſupplet conſenſum Cardinalium requiſitum in dicta alienatione.*

23 *Papa non tenetur vi coactiva ad renovationem juxta æquitatem Bartoli, & num. 52.*

24 *Papa præſumitur velle ſe conformare legibus, ſi contrarium non conſtet.*

25 *Privatus tenetur ſervare dictam æquitatem Bartoli; ſecus verò Princeps.*

26 *Papa non præſumitur reſpuere dictam æquitatem, niſi adhibeat clauſulas derogatoria, etiam generales, vel adſit juſta cauſa.*

27 *Papa poteſt ſupplere ſolemnitates in alienatione bonorum Eccleſiæ.*

Idem procedit, ſi Papa Contrahat tamquam perſona privata, ibidem.

28 *Voluntas Epiſcopi, vel Rectoris poteſt ſuppleri per Papam in alienationibus.*

29 *Debet tamen conſtare, Papam voluiſſe in hoc ſupplere.*

30 *An Papa teneatur vi directiva legum prohibentium dictam alienationem.*

31 *Alienatio facta à Papa ſine ſolemnitatibus valet in foro externo.*

32 *Licèt poſſet dici de ſubreptione ex defectu voluntatis, non poteſtatis.*

33 *Cupiens ejus ordinationes ſervari, debet tueri illas Prædeceſſorum.*

34 *Papa tenetur in conſcientia ad cuſtodiam legum ex mente, & ratione earum.*

35 *An Princeps teneatur vi derectiva ad ſuam legem.*

36 *Princeps, qui ſe ſubmiſit Communitati tenetur obſervare ejus leges.*

37 *Neque vi directiva obligatur Princeps ſuis legibus.*

38 *Nemo poteſt ſibi ipſi imperare.*

39 *Leges obligant ſolos ſubditos.*

40 *Nulla datur cauſa, quæ Principem obliget directivè ad ſuas leges.*

41 *Repugnat Principem teneri directivè ad aliquas leges.*

42 *Lex humana licèt pendeat à lege æterna, neque obligat Principem.*

43 *Congruum eſt Principem ſervare ſuas leges.*

44 *Princeps tenetur ſua lege ex ratione ſolùm, non ex vi ipſius legis.*

45 *Et hoc modo Papa tenetur legi confeſſionis annua.*

46 *Subditus tenetur legi quatenus lex eſt, non quatenus continet rationem.*

47 *Princeps in condenda lege debet conſiderare, an illam ipſe obſervare poſſit.*

48 *Lex ſæcularis obligat Clericos ex ratione, quæ in ea ineſt.*

49 *Princeps tenetur ad obſervantiam contractus initi cum privato.*

50 *Secus ſi lex irritans ſit favorabilis contrahentibus.*

51 *Contrahens ſimoniacè cum Papa, nullam pœnam incurrit.*

52 *Bartoli æquitatem non tenetur ſequi Papa in renovationibus inveſtiturarum.*

53 *Æquitas Bartoli eſt contra legem, ſecundum, quam finita emphyteuſi, res redit ad dominum.*

54 *Papa an peccet alienando bona Eccleſiæ ſine juſta cauſa?*

1 ROmani Pontificis in Terrarum Orbe poteſtas, & excellentia, quanta ſublimitate inter alias poteſtates longè præcellat, non eſt, quod verbis exprimi
2 poſſit; Ea quippè latè comprobata in ſuperioribus Commentariis; auferre, & dare Regna viſa fuit, eique Principes ultrò ſubduntur, eamque cunctæ Nationes venerantur, ab eaque tandem juſtitiæ fulgor in Univerſi Orbis populos derivatur; At in tantæ dignitatis faſtigio Summi Paſtores conſtituti ipſius Dei Vices tenentes, honoribus non inflantur, dignitate non extolluntur, imperio non ſuperbiunt; de ſe ipſis altè non ſentiunt, omnia moderatè gerunt, & cùm jura aliis evulgent, juribus ultrò ſe ſubjicere non dedignatur, quò veros Chriſti Vicarios ſe præbeant, qui ſimul cœpit facere, & docere.

Id ſanè experimento agnoſcimus ex hac *Conſtitu-* 3
tione Gregorii lata *die 16. Januarii* 1234. qua *Conſtitutionem Symmachi* relatam in *Can. non liceat Papæ 12. quæſt.* 2. renovavit forma præſcripta, ut alienationes rerum patrimonialium Sedis Apoſtolicæ minimè valeant, niſi prævio conſilio, & aſſenſu Fratrum, ſcilicet S. R. E. Cardinalium cum decreto irritanti, itaut alienatio aliter facta, nulla ſit, & à ſucceſſore Pontifice revocetur, & ad majorem cautelam quædam loca ſpecialioris inhibitionis vinculo digna exprimit, in Sabina ſcilicet, Campania, ac aliis Provinciis Sedi Apoſtolicæ ſubjectis.

Acceſſerunt tamen hujuſmodi prohibitioni aliæ Sum- 4
morum Pontificum Conſtitutiones; unde cùm deindè contra earum præſcriptum quædam ſubſequutæ fuerint infeudationes, conceſſiones, ac alienationes, eas omnes factas ſine neceſſitate, aut evidenti utilitate caſſavit, ac irritavit *Pius IV. Conſt.* 104. *incip. Apoſtolica tom.* 2. *Bull.* ibi: *Multas alienationes rerum Eccleſiæ Romanæ per Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, & forſan (quod dolenter referimus) per nos, nulla rationabili cauſa ſuadente in graviſſimam ipſius Eccleſiæ læſionem, Dei offenſam, populi ſcandalum, & evidens animarum periculum, hactenus factas, & approbatas extitiſſe, &c.* quas omnes irritat, ac caſſat, non obſtante quacumque Conſuetudine, etiam immemorabili, adſuto Decreto irritanti, & clauſula *ſublata*, aliiſque clauſulis derogatoriis.

Deindè S. M. D. Pius V. *Conſt.* 35. *incip. Admonet* 5
eod. tom. 2. quæ vulgò dicitur *Bulla de non infeudandis*, prohibuit ſolùm alienationem, & infeudationem, lato etiam modo caſtrorum, feudorum, & locorum juriſdictionalium, ejuſque obſervationem Cardinales jurare debent in eorum promotione, ſeù aſſumptione
pilei, & in Conclavi Sede Vacante, ac ſimiliter Sum- 6
mus Pontifex noviter aſſumptus, hoc ipſum promittere, ac jurare, & deindè poſt coronationem ſuam promiſſionem, & juramentum hujuſmodi per litteras ſuas ſpeciales ejuſdem Conſtitutionis confirmatorias reiterare debeat, ut habetur in eadem Bulla, & meminit Fagnan. *cap. ex parte num.* 33. *de feud.* & Cardinalis de Luca *de feud. diſcurſ.* 128. *num.* 21. *& in fine*, & Cherubinus aliquas ponit illius confirmatorias, vel quia adſunt aliquæ declarationes, vel extenſiones, alias prætermittendo, uti conſimilis ſpeciei, ut ipſe innuit in *adnot. ad cit. Bullam Pii*; Gregorius XIII. *Conſtit.* 3. *incip. Inter. eod. tom.* 2. ubi Cherubinus po-
nit declarationem ejuſdem Pontificis, factam in Con- 7
ciſtorio die 3. Aprilis 1581. ut prohibitio procedat, etiam in Guberniis, quæ ultra triennium conceduntur, de quo alibi dicemus. Sixtus V. *conſtit.* 26. *incip. Quanta eod. tom.* 2. ubi Cherubinus addit aliam ſimilem explicationem factam à Gregorio XIII. in Conciſtorio ſecreto.

Quia verò Gregorius XIV. etſi confirmaverit dictam 8
Bullam *in Conſtit.* 1. *incip. Romanus Pontifex tom.* 2. *Bullar.* tamen in Conciſtorio Secreto declaravit in dicta Bulla Piana non comprehendi feuda adhuc non devoluta, itaut poſſint hæc concedi, dummodò accedat neceſſitas, vel utilitas. Verùm talem declarationem abrogavit Innocentius IX. *Conſt.* 1. *incip. Quæ*, confirmans etiam dictam Pianam, quod procedat etiam in feudis devolvendis in locis, tàm immediatè, quàm mediatè ſubjectis Sedi Apoſtolicæ. In cujus quidem Conſtitutionis ſequelam, Clemens VIII. declaravit per dictam Conſtitutionem Innocentii IX. prohiberi non ſolùm ne fiat quæcumque infeudatio, ſeù alienatio Civitatum, Oppidorum, &c. Sedi Apoſtolicæ ſubjectorum mediatè, vel immediatè, verùm

etiam

etiam ne illa attententur, tàm ante, quàm poſt devo-
lutionem, prout quoque vetuit quemcumque in per-
petuum, vel ad tempus prorogationem, ac extenſio-
nem infeudationum, inveſtiturarum non finitarum,
confirmando in hoc Bullam præfatam S. Pii V. ut patet
ex ejus *Conſtit. 1. incip. Ad Romani tom. 3. Bullar.*
idque exemplo firmavit, dum Ducatum Ferrariæ de-
volutum, ſub Eccleſiæ ditione repoſuit, & ſub diſpo-
ſitione Bullæ Pianæ comprehendi voluit, ut in *Conſt.
2. incip. Sanctiſſimus*, & confirmavit Urbanus VIII.
Conſtitut. 4. incip. Sacroſancti §. 3. & Innocentius X.
Conſtit. 3. In ſupremo §. 1. & alii.

9 An verò comprehendantur in Bulla Piana bona feuda-
lia confiſcata, non ſolùm ratione rebellionis; ob quam
feuda ex ſui natura devolvuntur ad Principem, in qui-
bus eſt certa comprehenſio Bullæ Pii, ſed in confiſca-
tit pro delictis privatis, & verè in Bulla Gregorii XIII.
Conſtitut. 65. incip. Tanta §. 13. *tom. 2.* & Sixti V.
Conſtitut. 6. incip. Hoc noſtri §. 8. confiſcationem pro
certis delictis declaratur non comprehendi in dicta
Bulla Piana, Fagnan. *cit. cap. Ex parte num. 38. ad
finem de feudis*, ſed generaliter ex Bulla Alexandri
VII. comprehenduntur omnia feuda confiſcata, ut di-
xit Cardinalis de Luca *de feud. diſc. 128. numer. 21.
verſ. Tum etiam in fine*, & *diſc. 132. num. 4.* prout
quoad bona vendita, mediante Congregatione Baro-
num non comprehendi dicitur in eadem Bulla Baro-
num Clementis VIII. *Conſtitut. 41. incip. Juſtitia* §. 14.
tom. 3. Bullarii, & Fagnan. *cit. num. in fine*, licèt
contrarium in praxi dicat Cardinalis de Luca *citat.
diſc. 228. num. 21.* §. *verùm* & *in caſu diſc. 132. eodem
cit.* & ſupra *diſc. 61. num. 1.* & *ſeqq.* ſed de his latè di-
cemus in propriis Bullis. Cùm autem in hac Conſti-
tutione Gregorii IX. diſponatur cohærenter ad formam
cit. Can. non liceat Papæ 12. quæſt. 2. de omnibus bonis
Eccleſiæ Romanæ patrimonialibus, ideò ſermo quoad
alienationem feudalium remittendus eſt citat. aliis Bullis,
præſertim S. Pii V. hìc tantum dicturi aliqua circa reli-
qua bona non feudalia, & Juriſdictionalia, de quibus
procedit etiam prohibitio præſentis Bullæ.

10 Uſque à tempore Symmachi Papæ, qui & Cœlius
Symmachus fuit nuncupatus, Supremum Eccleſiæ Ro-
manæ clavum tenens anno 499. emanavit *Canon.* re-
latus *non liceat 12. quæſt. 2.* ubi prohibetur Papa præ-
dia Eccleſiæ alienare, exceptis domibus infrugiferis;
Verùm cùm in alienationibus rerum Eccleſiarum infe-
riorum, præſcripta fuerit forma quædam, nimirum,
11 tractatus prævius, totius Cleri conſenſus, atque ne-
ceſſitatis, ſeù utilitatis cauſa, idque ad occurrendum
diſſipationibus, *ut in Can. ſine exceptione 12. quæſt. 2.*
& *in Conſtitut. 1.* Div. Leonis Magni, de qua *tom. 1.*
latè diſſeruimus, eamdem formam Gregorius dedit in
hac Conſtitutione in alienatione bonorum Eccleſiæ Ro-
manæ, ut non ſubſiſtat, niſi prævio Conſilio, & con-
12 ſenſu fratrum Summi Pontificis, ideſt S. R. E. Cardi-
nalium cum decreto irritante alienationes aliter fa-
ciendas, & cum facultate ſucceſſoribus tributa eas re-
vocandi, itaut unus tantùm ex legitima cauſa obſtacu-
lum liberæ contradictionis opponere poſſit, quibus ul-
timis verbis indicare voluit Papa requiri etiam legiti-
mam cauſam, neceſſitatis ſcilicet, vel utilitatis evi-
dentis in alienatione rerum Eccleſiæ generaliter à tot
13 Canonibus requiſitam, quamvis in hac Conſtitutione
ſpecificè non expreſſam, dum enim unus fratrum
contradicere poteſt ex legitima cauſa, id indicat cau-
ſam requiri, aliàs neque numerus conſentientium
ſuffragaretur, ut indicant ſubſequentia verba: *Conſen-
tientium numero, & ſolemnitate ſcriptura nullum ad-
miniculum tali ſuſcipiente contractu*; Ita quod unus
de Collegio, ſi rationabiliter contradicat ſufficiat,
ut actus etſi geſtus à majori parte, dicatur irritus,
ut dixi latè *tom. 1. ad cit. Conſtitut. primam* D. Leo-
nis Magni.

14 Verùm hæc diſpoſitio Gregorii in hac Bulla, &
illa Symmachi ab eo innovata, ac moderata, diffe-
runt, cùm illa Symmachi indefinitè prohibeat alie-
nationem prædiorum Eccleſiæ; iſta autem Gregorii,

quæ ut dixi tantùm annullat factas alienationes, ſine
dictis ſolemnitatibus, & cauſa, procedit nedum in
feudalibus, & juriſdictionalibus; ſed etiam in quibuſ-
cumque bonis patrimonialibus Sedis Apoſtolicæ, ut
ſonant verba *de patrimonialibus*; reſtricta tamen ad ea, 14
quæ in patrimonio ſunt Papæ, non autem ad ea, quæ
aliundè acquiruntur, & licèt addat certa loca, & ter-
ras, ſuper quas cadere intelligit prohibitionem; tamen
dixit, id egiſſe ad cautelam, quædam loca ſpecialio-
ris inhibitionis vinculo adſtringi explicando, dictaque
diſpoſitio hujus Bullæ fuit approbata à Concilio Co-
ſtantienſi ſub fine Carolinæ §. *cæterum*, ut advertit Car-
dinalis de Luca *de feud. diſc. 4. num. 2.*

Contra tamen præfatas Symmachi, & Gregorii diſ- 15
poſitiones inſurgit viva, & convincens ratio, quod
nullo modò potuerint ſucceſſores Pontifices cogere, &
comprehendere, cùm Papa ſit ſolutus legibus, nec par
in parem habeat imperium, ut præcisè fuit dictum ab
Innocentio III. *in cap. innotuit de elect.* ibi: *Quia ſuc-
ceſſoribus ſuis nullum potuit in hac parte præjudicium
generare, pari poſt eum, imo eadem poteſtate functu-
ris, cum non habeat imperium par in parem, cap. Si
Papa 40. diſt.* Unde Bonifacius VIII. *in cap. fin. de re- 16
ſcript. 6.* dum ſibi certam legem imponit, & dixit in
fine: *Quodque nobis licere non patimur, noſtris ſuc-
ceſſoribus indicamus*, ubi *gloſ. verb. indicamus* ſubjun-
git: *Indicare potuit, ſed non legem imponere, quia par
in parem non habet imperium*; & iiſdem verbis uſus
fuit S. M. D. Pius V. *cit. conſt. 35. de non infeudandis*,
§. 2. ibi: *Et quod nobis licere non patimur, noſtris ſuc-
ceſſoribus indicamus*, & in terminis docuerunt paſſim
Canoniſtæ, Fagnan. *cap. ex parte num. 23.* & *ſeq. de
feud.* & latiùs in *cap. omnis num. 25. de pœnit.* & *re-
miſſ.* & *cap. 1. num. 56. verſ. verùm* Hoſt. & *num. 60.
de conſt.* ubi etiam ex decreto Generalis Concilii Cor-
rad. *in praxi diſp. lib. 9. cap. 2. num. 15.* cùm Papa ſit
ſupra jus, contra jus, extra jus, Bald. *in cap. cum ſu-
per de cauſ. poſſeſſ.* & *propriet.* Barbat. *conſ. 1. lib. 1.
per tot.* & per tacitam contraventionem, Papa anteceſ-
ſoris legem videtur tollere, ſi adſit ſcientia, ut indu- 17
catur voluntas, Fagnan. *cit. cap. ex parte num. 23. in
fine*, ubi quod id procedit de plenitudine poteſtatis, &
quod propriè hujuſmodi leges, quoad Summos Ponti-
fices ſucceſſores importent conſilium, benè in terminis 18
Conſtitutionum Symmachi, & Gregorii IX. Cardin. de
Luca *adnot. ad diſc. 4. de feud. nu. 1.* & *2.* & genera-
liter in *relat. Rom. Curia diſc. 2. num. 30.* ubi de capi-
tulis, quæ aliquando ſolent fieri in Conclavi, ut non
afficiant Papam electum, vel ſaltem quod poſſit ipſe
diſpenſare, niſi agatur de univerſali bono totius Eccle-
ſiæ, quod idem eſt dicere, ſi contrarietur Juri Divi-
no; nam quocumque jure poſitivo Papa eſt ſuperior,
nec ei ſubjicitur, *cap. propoſuit de conceſſ. præbend.*
Rota *deciſ. 357. num. 62. part. 11. recent.* & ratio eſt,
quia poteſtas Papæ, non eſt niſi à Deo, & in termi-
nis, quòd Papa ſucceſſor non ligetur lege anteceſſo-
ris, Rota *deciſ. 1204. num. 12. coram Emerix Jun.* &
in deciſ. 664. num. 9. part. 2. recent.

Addendum tamen, quod ultra prædicta in ratione 19
diſcurſiva, in praxi etiam abiit in deſuetudinem diſpo-
ſitio *cit. can. non liceat*, & forma inducta ab hac *Con-
ſtitutione* Gregorii IX. itaut, & ſi pluries à Fiſco Ca-
meræ fuerit adducta, numquam tamen feliciter, ut ad-
vertit Cardinalis de Luca *cit. diſc. 4. num. 2. in fine*,
& *3.* & *diſc. 5. num. 13.* ubi eſſe eam abolitam con-
trario uſu, vel clauſulis derogatoriis, quæ ſolent po-
ni in conceſſionibus.

Accedit, quod conſilium, & conſenſus requiſitus in 20
hac Bulla S. R. E. Cardinalium, vel non eſt neceſſarius
de jure, cùm Papa poſſit omnia etiam ardua explicare
ſine conſilio Cardinalium, ut eſt communis opinio Ca-
noniſtarum Gemin. *in cap. ſuper eo num. 4. verſ. commu-
nis concluſio de hæreticis in 6.* Fagnan. *cit. cap. ex parte
n. 17.* & *ſeq. de feudis*, Hieronym. Zannettinus *de diff. jur.
Civil.* & *Can. diff. 24. n. 33.* Jacobat. *de Concil. l. 7. art. 5.
de Cap. concl. verſ. octavò facis n. 118. cum ſeq.* itaut ſi in-
troduceretur conſuetudo contraria, non valeret, quia eſſet

præſcribere contra ſupremam poteſtatem Papæ impræſcriptibilem, Abb. *cap. 2. num. 4. de Cler. non reſid.* & cùm poteſtas Papæ, ſit immediatè à Deo, & illa Cardinalium ſit à Papa, nequit illa ab hac pendere, ut proſequitur *cit.* Fagnan. licèt ex honeſtate ſoleat Papa in pluribus arduis conſilium Cardinalium petere, ut idem dixit *num.* 21. & 25. & verba ſolita apponi in aliquibus Bullis: *de venerabilium fratrum noſtrorum Conſilio*, non inducunt, neceſſitatem, ſed ſolùm honeſtatem, Lotter. *de re benef. l. 1. quæſt.* 11. *num.* 57. Corrad. *in praxi diſp. l. 9. cap. 2. num.9.*

21 Itaut praxis contraria induceret ſuſpicionem litterarum inſiis, quæ ſolent fieri in Conciſtorio de fratrum conſilio, licèt enim Papa ta'em Cardinalium conſilium ex neceſſitate non requirat, ex congruitate tamen in arduis non omittit. Hinc ad rem D. *Chriſoſt. hom. 3. in act. Apoſtol.* obſervat prudentiam, & ſummam in Petri animo moderationem, qui cùm eſſet Summus Pontifex, Chriſtique Vicarius totius Orbis Præſul, & Spiritu-ſancto plenus, conſultatione fratrum, & Conciliorum utebatur, *Intuere*, ait: *Petrum nihil niſi de communi conſilio agentem* apud Caballut. *in not. Concil. fol.* 18. *num.* 17. Sed id agunt Summi Pontifices ex congruentia, non autem ex neceſſitate, cùm ſola poteſtas, & individua in Eccleſiam in ipſo Dei Vicario exiſtat, juxta verba Evangelii Petro directa: *Paſce oves meas*. Unde in is, quæ Papa agit uti talis, non indiget conſenſu Cardinalium, licèt conſilium in arduis quærere ſoleat Card. de Luca *in relat. Rom. Cur. diſc. 3. num.* 31.

22 Imò cùm iſte tractatus, ſeù conſenſus requiſitus in hac Bulla ſit tantùm pro ſolemnitate, juris eam ſupplet Papa ſola voluntate, qua ſtante, ille præſumitur, ut in terminis hujus Bullæ, dixit *cit.* Card. de Luca *diſc. 4. num. 3. de feud.*

23 Ex his igitur etiam elicitur non teneri Papam vi coactiva ad renovationem Feudi, vel emphyteuſis, juxta æquitatem Bartoli, & legem inductam ad favorem proximioris *in l. 1. §. permittitur ff. de aqu. quotid. & æſt.* Bellon. *conſ.* 45. *numer.* 109. *& ſequent.* Caſtrenſ. *conſ.* 32. *l.* 1. Riminald. Jun. *conſ.* 551. *num.* 20. *& ſequent.* ubi Add. Fulgin. *de Emph. tit. de renov. qu.* 1. *num.* 79. Pacion. *de locato & cond. cap.* 62. *num.* 101. *& ſeq.* Clar. *recept. ſent. l. 4. §. feudum quæſt.* 87. *in fin.* Goill. *pract. obſerv. l. 2. obſerv.* 148. *num.* 2. *& 3. verſ. ſed verior opinio* loquentes etiam de aliis Principibus abſolutis, Rota *deciſ.* 664. *num.* 9. *par.* 2. *& deciſ.* 357. *num.* 62. *par.* 11. *recent.* & in *Ferrarien. Feudi 17. Junii* 1697. *& 9. Maii* 1698. *§. fruſtra cor. Eminentiſſ. Cardin. Caprara* quæ altera *eſt deciſ.* 45. *num.* 1. poſt Antonell. *de jur. & oner. Cler.* Ea ratione, quia cùm pro dicta æquitate ſervanda poſſit quis cogi à Judice, id inverificabile eſt in Papa nullum recognoſcente Superiorem, ut conſiderat Rota *cit. deciſ.* 664. *part.* 2. *recent.*

24 Sed prædicta procedunt quoad poteſtatem; nam alioquin debet conſtare de voluntate, quæ non præſumitur, imò potiùs creditur voluiſſe ſe conformare legibus, juxta ea quæ Imperator docuit *Inſtit. §. ultim. Quibus modis teſtam. infirm. in fine: licet legibus ſoluti ſimus, legibus tamen vivimus*, & generaliter Papam velle ſe in gratiis uniformare legibus, imò ſtylo, tradit Corrad. *in praxi diſp. Apoſtol. lib. 9. cap. 2. numer.* 11. *&* 13. *& ſeq.* licèt ex ſui poteſtate poſſit variare, ut *ibid. & num.* 84. & in terminis hujuſmodi renovationis, dixit Pacion. *de locat. cap.* 62. *num.* 102. Rota *citat. deciſ.* 357. *num.* 60. *& ſeq. par.* 11. *recent.* & non præſumitur voluntas, præſertim ſi reticeatur exiſtentia Superſtitis, cui debeatur renovatio, Rota *deciſ.* 46. *num.* 33. *& ſeq. part.* 10. *recent. & in cit. dec.* 45. *num.* 4. poſt Antonell. ubi aſſignat differentiam inter
25 privatum, & Principem, ut primus teneatur ſervare dictam æquitatem, & poſſit cogi: Princeps præſumatur velle ſervare, ſed ſi noluit, non tenetur, nec poteſt cogi, ubi iridem agitur latè quatenus induci poſſet ejus ſcientia, & de obſervatione ad hunc effectum ſtyli ſoliti Papæ, & quod expreſſione non facta alicujus conſuetæ qualitatis, vitiaretur reſcriptum, etiamſi eſſet de illis à jure non requiſitis, ſi tales qualitates influerent, ut minus Princeps conceſſiſſet Add. ad Ludoviſ. *dec.* 150. *per tot. deciſ.* 68. *num.* 3. *& ſeq. par.* 4. *tom.* 2. *& deciſ.* 395. *nu.* 7. *& ſeq. part.* 12. *recent.* Et verè cùm Papa ſit pater æquitatis, ut ipſe profitetur, quomodò æquitatem illam communiter amplexam reſpuere præſumendum ſit, ſi clarè non liqueat, ſufficiunt tamen clauſulæ generales, Pacion. *cit. num.* 102. & Rota *deciſ.* 501. *num.* 28. *part.* 5. *tom.* 2. *recent.* & præſertim ſi 26
adſit cauſa juſta *cit. deciſ.* 664. *num.* 9. *in fine part.* 2. *recent.* & eò magis ſi adſit derogatio juri quæſito, & regulæ de jure quæſito non tollendo *cit. deciſ.* 45. *num. fin.* poſt Antonell.

Eadem ratione alienationi rerum cujuſcumque Ec- 27
cleſiæ à Papa factæ, vel de ejus mandato, nulla lex aut Canon obſtat, quia ipſe non tenetur eas ſervare, nec ſubditur pœnis, aut actus nullitati Redoan. *de alien. rer. Eccleſ. quæſt.* 44. *&* 45. *ex leg. Princeps ff. de legib.* nam quaſcumque ſolemnitates ipſe ſupplet, & dicitur valida, etſi eſſet injuſta alienatio, Layman *leg. 3. tit. 3. Theol. moral. tract. 4. cap.* 10. *num.* 11. Navarr. *de ſpol. Cleric. §.* 3. *num.* 8. Gonzal. *cap. Nulli num.* 2. *in fine de reb. Eccleſ. non alienan.* Rebuff. *de alien. num.* 15. *& num.* 93. Capycius *deciſ.* 16. *num.* 1. Ricc. *reſol.* 34. *part.* 1. Rota *deciſ.* 65. *num.* 1. *& deciſ.* 178. *n.* 2. *par.* 2. *diverſor.* & latè *dec.* 1027. *cor. Seraphino*.

Quod ampliatur, & ſi Papa contrahat, uti privata 28
perſona, Ricc. *cit. reſol. num.* 3. *&* 4. *cit. dec.* 1027. *num.* 4. *coram Seraphin.* ubi etiamſi ex ſtatuto requiratur in actu alienationis auctoritas Epiſcopi, an ſuppleatur per Papam, quamvis deinde *deciſ.* 1042. *n.* 1. id relinquat in ſuſpenſo, ſed verè videtur dicendum non ſolùm Papam ſupplere ſolemnitatem juris, ſed etiam ſtatutum, & voluntatem Rectoris regulariter, quia ipſe eſt ſupremus Monarcha omnium bonorum Eccleſiæ, plenè Rota *deciſ.* 775. *num.* 21. *& ſeq. coram Merlin.* Et quod non poſſint inferiorum ſtatuta, ac pacta ejus 29
juriſdictionem limitare, ſed ſemper intelligatur præſervata auctoritas ejus, ut latè *deciſ.* 357. *num.* 104. *ad* 107. *part.* 11. *rec.* in his terminis, imò ſi eſſet ſolùm diſpoſitor Univerſalis, juxta opinionem aliquorum, etiam eſſet valida alienatio, licèt peccaret. Dixi regulariter, quia debet conſtare de Papæ voluntate, cùm id ſoleat agere, ut præcisè dixit Corrad. *in prax. diſp. cit. num.* 6. *§. ad rem*.

In §. 1. hujus *Conſtitut.* Gregor. IX. dicit ex Sym- 30
maco Papa, *quod licere non expedit licitum Papa non putetur*. Unde quæritur, an Papa in alienatione rerum Eccleſiæ, vel Romanæ, vel aliarum teneatur ſaltem directè ad obſervantiam prædictarum legum, & an valeat alienatio etiam facta ſine cauſa legitima?

In foro externo certum eſt valere, quia vel non te- 31
netur ſervare, cùm ſit ſupra omnes leges, vel præſumitur cauſa juſta, ut ultra *cit.* Gonzal. *cap. nulli num.* 2. *de reb. Eccleſ. non alienandis* præcipuè, ſi aſſeratur à Papa, Rota *cit. deciſ.* 357. *num.* 80. *& ſequent. part.* 11. *& deciſ.* 775. *numer.* 24. *& ſequent. coram Merlino*; ſed ſolùm poteſt dici de ſubreptione ex defectu voluntatis, ut in *cit. dec.* 45. poſt Antonell. ubi firmatur obligatio directiva, ſed ut poſſit tantùm dici in foro de ſubreptione Brevis, ad favorem ulterioris, & non proximioris, ex defectu voluntatis, non autem poteſtatis, imò de- 32
bent hujuſmodi Jura prohibentia alienationem rerum Eccleſiæ cuſtodiri, ut ſint parcè deſuper beneplacita concedenda, ut de tempore Sixti V. & Clementis VIII refert Corrad. *in praxi diſp. lib. 9. cap. 2. num. 6. verſ. ad rem*, cùm Summi Pontifices profiteantur monitum *can. Juſtitia* 25. *quæſt.* 1. ibi. *Juſtitia, & rationis ordo* 33
ſuadet, ut qui à ſucceſſoribus ſua mandata ſervari deſiderant, prædeceſſoris ſui proculdubio voluntatem, & ſtatuta cuſtodiant.

In foro autem interno, & conſcientiæ, tenetur Pa- 34
pa ad cuſtodiam Canonum, & Summorum Pontificum Conſtitutionum & ſi tantùm concernant jus poſitivum, nempè ex mente, & ratione legis, & æquitate naturali determinante aliquid ad peccatum, juxta verba *can.*

Juſtum

Juſtum eſt, *diſt. 9.* ibi: *Juſtum eſt Principem legibus obtemperare ſuis; tunc enim jura ſua ab omnibus cuſtodienda exiſtimet, quando, & ipſis ille reverentiam prebet. Principes legibus teneri ſuis nec in ſe poſſe damnare jura, quæ ſubjectis conſtituerat, juſtum eſt.* Unde benè S. M. D. Pius V. *cit. Conſt. 35. de non infeudandis* §. 2. poſt verba: *Noſtris ſucceſſoribus indicamus*, addidit: *quos non immemores fore ſperamus ante Domini Noſtri Jeſu Chriſti in examine diei magni adventus tribunal, villicationis noſtræ rationem reddituros nos eſſe*, & quod teneantur Summi Pontifices vi directiva ad leges Canonicas, docuerunt Canoniſtæ paſſim, Geminian. *cit. cap. Juſtum*, ubi Papam peccare, & *cap. Omnis n. 25. in fine de pænit. & remiſſ.* Fagnan. *cit. cap. Canonum ſtatuta num. 60. & ſequent. de Conſtit.* & quodammodò lege honeſtatis ad id adſtringuntur *can. pervenit* 11. *qu.* 1. Jo. Andr. *cap. ſignificaſti num. 3. de foro compet.* & Paril. *de reſign. benef. l.* 3. *quæſtion. 1. num. 17.* Corrad. *cit. cap. 2. numer.* 20. *verſ. nihilominus*, plenè Rota *deciſ.* 45. *numer.* 2. poſt Antonell. *de jur. & oner. Cleric.* & generaliter quod Legiſlator teneatur, vi directiva ad
35 propriæ legis obſervantiam, docuerant Layman. *lib.* 1. *tractat. 4. capit. 9.* Div. Thom. *in* 1. 2. *quæſtion. 96. art. 5. ad* 3. idem aſſerunt Sot. *de juſt. lib. 1. artic. 7. Concluſ.* 3. Covarr. *in capit. Alma mater par.* 1. §. 2. *num.* 3. & 4. Joann. della Crux *in direct. Conſcientia in proœm. dub. 3. Concl.* 2. & alii plerique DD. quos colligit Barboſ. *de Conſtitution. cap. 1. num.* 6. Fagn. *ibidem n.* 57. *& ſeq.* ubi alii.

Sed in hoc prænoto primò Legiſlatorem hìc intelligi illum, qui abſolutus, & ſolus poteſt alicui Communitati leges indicere, uti ſunt Pontifex, Imperator, Rex.

36 Secundò teneri quemlibet Legiſlatorem, ad legis obſervationem editam à Communitate, cui ipſe ſe ſummiſit; ſi enim exempli gratia Metropolitanus unà cum ſuis Coepiſcopis Synodum promulget, ille fit ſubditus ordinationibus ipſius Synodi, ſinguli igitur in Communitate exiſtentes, legibus ab ipſa Communitate latis ſubjiciuntur, *cap. cum omnes de Conſtitut.*

Ad dubium igitur, an Legiſlator in conſcientia teneatur parere legi à ſe populo latæ; non minus,
37 quàm ipſe populus, etſi nulla juſta cauſa exiſtente, tranſgrediatur eam? Negativè reſpondeo regulariter loquendo, & ex vi ejuſdem legis, quatenus ab eo emanatæ, ita Salas *diſp. 14. Sect. 2. numer.* 18. Abb. *in cap. Magna n. 17. de voto.* Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 11. quæſt.* 1. in quam opinionem conveniunt Sot. *lib. 10. de Juſt. quæſt. unica art. ult.* Sanchez *lib. 6. moral. cap. 6. num.* 19.

Adſtruitur aſſertio pluribus auctoritatibus, Primò ex *l. penult. ff. de recept. arbitr.* ubi habetur: *Nemo*
38 *imperare ſibi, neque ſe prohibere quiſquam poteſt*, & ad hoc docet Gloſſ. *verb. imperare* inde procedere, modum imperativi in verbis non habere primam perſonam, ergo legiſlator propriæ legi non ſubjicitur. Item probatur ex *l. Princeps de legib.* ubi notatur, Principem eſſe ſolutum legibus, & ex *cap. Canones de*
39 *Conſt.* habetur, Canones ligare omnes, ubi Gloſſ. explicat, omnes ſubditos. D. Thom. 1. 2. *quæſt. 93. in corpore art.* 5. ait, legem hominum non extendi, niſi ad Creaturas rationales, quæ homini ſubiiciuntur; Cujus ratio evidens eſt, quia lex eſt directiva actuum, qui conveniunt ſubjectis gubernationi alicujus; unde nullus ſuis actibus propriè loquendo legem imponit; adeòque Legiſlator nequit legem ſibi ipſi ſtatuere. Ulteriùs his accedit auctoritas Imperialis in *l. Princeps ff. de leg.* ex qua conſtat Imperatores legibus eſſe ſolutos.

Idem aſſertum rationibus etiam evincitur: etenim cùm Legiſlator non ſubiiciatur propriæ legi quoad vim coactivam, neque quoad directivam ſubiici debet, quia vis directiva, & coactiva in tali lege habent eamdem cauſam, nempè Principem; quod patet, nam ex Principe habent eſſe leges, alioquin non eſſent leges, ſi à Principe non ferrentur, jam ergo, ſicuti vis coactiva legis Principem non attingit, quia ab ipſo emanavit, idem ex eadem ratione de vi directiva dicendum erit. Quod etiam eruitur ex Ariſt. 10. *Ethic. cap.* 5. dicente, poteſtatem Legiſlativam neceſſariò debere conjunctam habere poteſtatem coactivam, aliàs eſſet inutilis, & inefficax.

Accedit, & alia ratio, quia ſcilicet nulla datur cau- 40
ſa obligativa Principis, non enim eſt Deus, cùm non ſit lex Divina, neque Populus, qui per legem regiam ſpoliatus remanſit omni auctoritate, quam in Principem tranſtulit; Non demum ipſe Princeps, tum ex dictis, quia nemo, poteſt ſibi imperare, tum etiam, quia nullo modo adeſt obligata voluntas Principis aliquo contractu, vel juramento, aut voto.

Taliter autem verum eſt, Principem vi directiva 41
ſuis legibus non teneri, quod plurimæ ſunt leges, quarum obſervantia omninò ipſi repugnat, veluti quod nemo de nocte per Civitatem incedat, vel arma deferat, & ſimilia, & tamen hujuſmodi leges juſtiſſimæ ſunt.

Neque prædictis obſtat ratio, in qua præcipuè fundantur DD. in oppoſitum ſentientes; quod ſcilicet vis directiva legis humanæ procedat à lege æterna, atque exindè ſubditos in conſcientiæ foro obligare, ut aſſerit Cardinal. Cajetan. *in* 2. 2. *quæſtion. 96. artic.* 5. ex hoc igitur, quod quoad vim directivam ab æterna lege dependeat, Principem ipſum etiam obligare dicendum erit.

Sed hæc objectio diluitur, nam ideò lex humana obligat in foro conſcientiæ, quatenùs pendet à lege æterna, & ideò pendet, quia verè eſt lex humana, ſed hæc lex reſpectu legiſlatoris non eſt lex, ſed nihil, vel ſolùm lex oſtenſivè, & æquivocè; ergo falſum eſt quod 42
deducitur; lex namque dicitur à ligando, nec quis ſeipſum ligare intelligit, niſi id explicet, odia enim ſunt reſtringenda, *cap. odia de reg. jur. in 6.* cum concordantibus, & lex dirigitur ad ſubditos, ut diximus. Et inſuper ſemper urget ratio ſuperiùs adducta, quod nempè non adſit cauſa obligativa Principis, quoad vim directivam; hæc enim non eſt Deus, non Communitas, non ipſe Legiſlator ex juramento, vel aliquo contractu. Non autem ſubſiſtit, quod tradit Cajet. *loc. cit.* hujuſce nempè obligationis duplicem eſſe cauſam, legem æternam, & propriam voluntatem, nam ut lex æterna ſit cauſa talis obligationis, ſupponi debet adeſſe veram legem humanam, quæ non adeſt reſpectu Legiſlatoris, neque enim eſt ejus propria voluntas, cùm ab hac profluat lex obligativa ſubditorum, non ſui ipſius, cùm ejus verba ad ſolos ſubditos dirigantur; Adeòque quia voluntas Legiſlatoris videtur nolle obligare ſeipſum, ideò lex ipſa non dirigitur ad ipſum. Hinc eruitur, quod ſi Princeps peculiarem mentionem faciat de ipſo, ac ſuis ſucceſſoribus in legibus ferendis, in hoc caſu ſe obligat in dubio, nam quis poteſt ſuo renunciare privilegio.

Nec obſtant plurima Sacræ Scripturæ loca, quibus probare dicunt contrariam ſententiam, quæ brevitatis gratia hìc omitto. Solùm dico, illa loca loqui de congruentia, ob quam Legiſlatores proprias leges ſervare debent, ne Populus eorum exemplo illas aſpernetur.

Hinc valde congruum eſt, & bono Principis ne- 43
ceſſarium, illum quoque leges ſervare, ut recta hoc modo Reipublicæ gubernatio valeat ſortiri; Hoc ſervavit Dominus Noſter JESUS CHRISTUS, qui primus mortem, & paſſionem ſubiens, nobis reliquit exemplum libenter cum Cruce illum ſequi. Hoc etiam tot veteris, ac novæ legis Sancti præ viribus curavere. Id Philoſophi inculcarunt. Id Imperatores ſtatuerunt, ut in *l. 4. C. de leg.* habentur ſequentia verba: *Digna vox eſt Majeſtate Regnantis legibus alligatum ſe Principem profiteri; Adeò de auctoritate juris noſtra pendet auctoritas, re vera majus Imperio eſt ſummittere legibus Principatus, & oraculo præſentis Edicti, quod nobis licere non patimur, alios indicamus;* Princeps namque non tantùm, ut præſit, ſed ut proſit, creatur, & non debet proinde imponere Populo onera

gravia,

gravia, quæ ipſe digito movere nequit, juxta D.
Matthæum *capite* 23. & ſecundùm hanc ſententiam
ſunt verba Iſid. *in can. juſtum diſt.* 9. quæ nuper retuli-
mus, in quibus planè eſt conſideranda cauſalitas ju-
ſtitiæ, ſcilicet major legum obſervantia à Populo; ha-
benda ex Principis exemplo.

43 Dixi tegulariter, & ex vi ejuſdem legis humanæ Prin-
cipem non teneri vi directiva in ſuis legibus contenta;
nam ſi lex contineat aliquod, quod in tranſgreſſione in-
fluit in rationem inducentem peccatum, vel contrarie-
tur legi æternæ, tunc certum eſt peccare, non ex vi
legis latæ, ſed ex vi rationis vulneratæ in lege conten-
ta, & ita procedit opinio contraria, ut teneantur Le-
giſlatores directivè, quatenus ſcilicet ultra debitam pa-
ritionem legi accomodam, teneantur ſubdiri, & non ipſi
Legiſlatores qui ratione ſubjectæ materiæ vulnerando le-
gem ipſam, vulnerant aliquid, quod refertur ad legem
æternam, & ſic non ratione legis, præciſè, ſed ea
ratione imbibita in ipſa lege, quæ etiam verificatur
in Legiſlatores. Patet hoc in Pontifice quoad præceptum
confeſſionis annuæ ab Eccleſia injunctum cuicumque
homini in *c. omnis de pœnit. & remiſſ.* qui etſi non te-
45 neatur ex vi dictæ legis; tenetur tamen Papa uti homo,
& peccator, & uti privata perſona confiteri peccata,
prout ex Silveſt. advertit Fagnan. *ibid. nu.* 25. *in fine*, &
ſic diſtinguendo, quod teneatur confiteri peccata ex de-
bito præcepto Juris Divini, quod Papa tenetur uſque
ad ſanguinem ſervare, *c. ſunt quidam* 25. *qu.* 1. Sed quo-
ad tempus ſemel in anno, etſi non teneatur ex lege
jubente præceptum annale, tamen tenetur ex ratione
inſita dictæ legi non minus in aliis, quàm in Papa
verificabili, ne diu quis, ſine tali Sacramento exi-
ſtat, Fagnan. *cit. n.* 25. & idem dixit *cit. cap.* 1. *nu.* 61.
de conſtit. ubi ſubdit, Papam teneri ex mente legis,
& naturali æquitate dictante, facere, vel declinare
aliquid propter peccatum, & optimè Sanchez *de ma-
trim. lib.* 8. *cap.* 18. *nu.* 7. Hinc ſubditus tranſgrediendo
46 legcm, peccat, etſi nulla ratio ſpecialis in ea adſit,
propter inobedientiam, non ita Princeps, qui dumta-
xat delinquit, quatenus vulnerat rationem in lege con-
tentam, quæ jubet aliquid agere, vel non ex ſe, &
præciſo præcepto; unde congruè Gregorius *in hac
Bulla*, §. 1. *in fine* dixit: *ut quod licere non expedit*,
licitum non putetur. Ita ratione ſcandali, vel damni ter-
tii notabilis poteſt eſſe mortalis tranſgreſſio Legiſlatoris,
Sanchez *cit. n.* 7.

47 Sanè nimis prudenter ſe gerit Legiſlator, ſi in fe-
renda lege conſideret, an ipſe facilè illam ſit obſer-
vaturus, & lata lege excogitet eam uti proprium
opus, & tamquam tale ab ipſo optabile ſequendum;
nam ut docet Ulpian. *in leg.* 1. *ff. quod quiſque juris*;
*Quis enim aſpernabitur idem jus ſibi dici, quod ipſe
aliis dixit, vel dici effecit*, & in principio dictæ le-
gis habetur, *æquitatem eſſe Legiſlatorem uti eodem ju-
re, & ſine indignatione cujuſque*, ſunt enim verba
hortatoria, non imperatoria, eò quod aliquando lex
conſulat, non jubeat.

Hinc Legiſlator poteſt peccare, etiam mortaliter,
non obſervando propriam legem, non quidem ex vi
legis, ſed accidentaliter, & occaſionaliter, ex eo,
quia tranſgrediendo ipſam legem, facit contra Jus Di-
vinum, vel naturale, aut bonos mores, vel ratione
gravis ſcandali, & ſic verè poteſt aſſeri, Legiſlatores
obligari indirectè; nam quælibet lex humana includit
naturalem, aut Divinam, ſicuti lex ſæcularis obligat
48 Clericos indirectè, ratione materiæ, non autem ra-
tione legis, ut dixi fusè ſupra in *Conſtit.* 1. Honorii
III. *ſect.* 1. *n.* 25.

Quid dicendum de Principe, an teneatur ſtare con-
tractibus à ſe celebratis cum privato?

49 Mea opinio conformatur cum Bonac. *diſp.* 1. *de leg.
quæſt.* 1. *punct.* 6. *n.* 13. & aliis ſentientibus pro affirma-
tiva, tum quia non eſt æquum, ut contractus obli-
get ex una parte, & non obliget ex alia; tum quia
contractus obſervantia dependet ab obligatione natura-
50 li, quæ dictat pacta eſſe ſervanda, à quorum obſer-
vatione, nemo unquam Principem excluſit; Adeòque
talis contractus non ſubjacet ſolemnitatibus à jure po-
ſitivo inductis, quæ ſanè videntur ſuppleri ab ipſo
Principe.

Hinc nota notabilem opinionem ex dictis ſubſiſten-
tem, relatam à Leſſio *lib.* 2. *de juſt. cap.* 35. *dub.* 5. con-
trà Adrianum *quodlibet* 9. docente, quod ſi quis cum
Pontifice contrahat, etiam Simoniacè jure poſitivo, 51
neque contrahens incurreret pœnas contrà Simoniacos
inflictas, ut eſt inter alias irritatio contractus, quia
cenſetur illum Papa eximere à lege, & minimè ſup-
ponitur velle punire aliquem de opere, in quo aſſen-
titur, nam ferendo judicium in illum, in ſeipſum fer-
ret, adeòque infert, Simoniacum minimè teneri renun-
ciare beneficio Simoniacè obtento à Pontifice, quod
eſt valde notabile.

Dubitarem autem in eo, quod Doctores freti æqui-
tate Bartoli *leg.* 1. §. *permittitur ff. de aq. quotid. & æſtiv.*
in hoc propoſito volunt Papam teneri vi directiva ad
faciendam renovationem inveſtituræ feudi, vel em-
phyteuſis, Caſtrenſ. *lib.* 1. *conſ.* 32. *in fine*, ubi Princi-
pem iniquè facere, ſi non daret renovationem Ruin.
conſ. 45. *n.* 8. *lib.* 1. Jaſon. *conſil.* 227. *nu.* 25. *tom.* 2. Affl.
ad Conſt. Regni lib. 3. *de ſucceſſ. nobil. in feud. rubr.* 24. *n.*
49. Giovagn. *conſ.* 25. *num.* 24. *lib.* 2. Pacion. *de locat. &
cond. cap.* 62. *n.* 102. & videtur ſentire Rota *cit. dec.* 45.
n. 2. & 3. poſt Antonell.

Nam in Papa id verificabile minimè eſt, cùm iſta 52
æquitas Bartoli ſit introducta non ex vi legis, ſed ex
vi cujuſdam æquitativæ interpretationis factæ à Bar-
tolo, & à Doctoribus amplexæ, imò ex vi legis con-
trarium reſultat, quia finita emphiteuſi, res reverti-
tur ad dominum, *l. legem*, *C. locat.* & ſic iſtas reno-
vationes contra leges fieri, ſentit Cald. *de emph. lib.* 1. 53
quæſt. 7. *n.* 28. & *quæſt.* 9. *n.* 1. unde poteſt Princeps ta-
lem epiKejam legis aliter interpretari in certis caſi-
bus, ſine vulneratione juſtitiæ, *Salas de legibus tract.*
14. *quæſt.* 94. *diſp.* 5. *ſect.* 10. *n.* 68. præſertim in Papa reſ-
pectu bonorum Eccleſiæ, de quibus eſt univerſalis diſ-
poſitor, & ſic nullum jus excogitabile eſt, ex quo na-
ſcatur obligatio directiva actus renovationis, ut latè,
& magiſtraliter Rota *in dec.* 357. *n.* 71. & *ſeq. p.* 11. *rec.*
& prius *dec.* 501. *n.* 19. *p.* 5. *tom.* 2. *rec.* DD. autem cita-
ti, vel procedunt in terminis aliorum Principum, vel
quatenus innitantur voluntati Papæ ad actus validita-
tem, ut apud *cit.* Pacion. *n.* 102. & *cit. dec.* 45. poſt An-
tonel. Aliud eſt enim, quod non præſumitur Papam
voluiſſe derogare æquitati inductæ ex Bartoli inter-
pretatione: aliud, quod ſi derogaret, peccaret, quia
nulla lex naturalis, aut Divina id vult, imò regula-
riter in rebus Eccleſiæ Canones abhorrent jura ſuc-
ceſſionis, & perpetuitatis in iiſdem, ac ſucceſſoribus;
Idque præſertim procedit juſta concurrente cauſa, ut
proſequitur *cit. dec.* 664. *p.* 2. *dec.* 357. *p.* 11. & *dec.* 501.
p. 5. *rec.* ultra quod in feudalibus ceſſat hæc diſpoſitio,
ſtante prohibitione renovationis in Bulla *cit.* S. Pii V.
35. & Innocentii IX. *conſt.* 1. ut advertit Fagn. *cit. cap.
ex parte n.* 36. *de feud.*

Hinc ad alienationem rei Eccleſiæ procedendo, ſi 54
Papa illam faciat ſine juſta cauſa an peccet? Alii alia
dicunt, cùmque ſecundùm Canoniſtas, ipſe ſit abſo-
lutus dominus dictorum bonorum Eccleſiaſticorum,
Lott. *de re benef. lib.* 2. *quæſt.* 22. *n.* 35. Mantica *de tacit.
lib.* 4. *tit.* 7. *n.* 52. *tom.* 1. & jure Monarchico in omnibus
Eccleſiis, ut latè apud Merlin. *cit. dec.* 775. *n.* 21. & *ſeq.*
Et non peccare autumo, quia ratione dominii, uti-
tur jure proprio alienandi res cujuſcumque Eccleſiæ;
Si autem juxta Theologos dicatur eſſe merum Ad-
miniſtratorem, & diſpoſitorem generalem, præſertim
quoad bona inferiorum Eccleſiarum, non poſſe ſine
juſta cauſa eas alienare, Corrad. *cit. n.* 6. *verſ. ad rem*,
latè Gonzal. *cap. nulli n.* 2. *de rebus Eccleſiæ alienandis*,
vel non.

CONSTITUTIO VII.

GREGORII IX.

Incipiens (*Quis.*)

EPITOME BULLÆ.

GREGORIUS ABBATI CISTERCII, & Coabbatibus Ciſtercienſibus.

COnquerentibus Abbatibus, & Monachis Ciſtercienſibus plura gravamina, quæ recipiebant à Principibus, nobilibus, & Eccleſiaſticis Prælatis, occaſione Juriſpatronatus, Advocatiæ, Cuſtodiæ, vel alio titulo, extorquentibus pro eorum libito bladum, frumentum, evectiones, animalia &c. Papa hæc omnia diſtrictè prohibet, necnon in eorumdem domibus, nequis veſci carnibus præſumat, vel mulieres eas intrare, pariter vetat.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Ciſtercienſium Ordinem multis privilegiis Summi Pontifices ſunt proſequuti.*
2 *Privilegium in hac Bulla conceſſum, enunciatur.*
3 *De eorum exemptione à decimis, & ſubſidio charitativo remiſſivè.*
4 *Advocatia multis nominibus uſurpata reperiuntur.*
5 *Advocati Eccleſiarum tutelam earum habebant.*
6 *Advocatia Eccleſiarum fuerunt penes Reges, vel perſonas privatas, & quomodo illas obtinebant.*
7 *Eccleſias habere Advocatos fuit à pluribus Conciliis injunctum, & n. ſeq.*
8 *Advocati Eccleſiæ ſua bona tàm in foro, quàm etiam armis tuebantur, & n. 10.*
9 *Ad Imperatorem Romanum pertinet Advocatia Romana Eccleſia.*
10 *Ob retundendam hæreticorum pervicaciam Advocatorum uſus invaluit.*
11 *Regularibus oportuit habere Advocatos, ne ab eorum ſolitudine avocarentur.*
12 *Advocatia Eccleſiarum ab initio exercebatur gratuitò, ſed poſteà aſſignatum fuit ſtipendium.*
14 *Advocatia in depredationem degenerarunt.*
15 *Ciſtercienſes à nimiis Advocatorum extorſionibus fuerunt per hanc Bullam exempti.*
16 *Advocatia deſueverunt, atque earum ſpecies eſt Juſpatronatus.*
17 *Patronorum jura in ſuis Eccleſiis tria ſunt.*
18 *Jus præſentandi in Eccleſias Conventuales non acquiritur ſine Beneplacito Apoſtolico.*
In aliis Eccleſiis ſufficit conſenſus Epiſcopi ad illud acquirendum ibid.
19 *Patrono pauperi debentur alimenta.*
20 *Idque jus naturale dictitat.*
21 *Alimenta debentur Patrono, ejuſque deſcendentibus, & n. ſeqq.*
22 *Juſpatronatus poteſt tranſire in extraneum.*
23 *Patrono extraneo non debentur alimenta.*
24 *Donatarius tenetur alere donantem,*
25 *Obligatio Donatarii quoad alimenta non excedit donantem, ejuſque filios.*
26 *Alimenta jure fundationis, non verò Juriſpatronatus debentur.*
27 *Deſcendentibus fundatoris debentur alimenta, etiam ſi Juſpatronatus non habeant.*
28 *Similiter poſſunt curare ne bona Eccleſiæ dilapidentur.*
29 *Alimenta non debentur deſcendentibus Patroni, ſi ex proprio facto ceciderint à Jurepatronatus.*
30 *Creditores nullum habent jus ſuper his alimentis.*
31 *Jus alimentorum non poteſt à Patrono cedi.*
Hoc jus alimentorum eſt perſonaliſſimum ibid.
32 *Patronus poteſt cedere jura in fundatione reſervata.*
33 *Paupertas qualis debeat eſſe in Patrono pro obtinendis alimentis.*
34 *Non debentur ei alimenta ſi adeſſent alii, qui ad id tenerentur.*
35 *Patronus Regularis non poteſt petere alimenta.*
36 *Paupertas Patroni non debet eſſe abſoluta, ſed reſpectu ad ejus ſtatum.*
37 *Alimenta non ſunt præſtanda, ſecundùm ejus primum ſtatum.*
38 *Alimenta debentur Patrono, ſi redditus ſuperabundent.*
39 *Alimenta an debeantur, ſi beneficium ſit penſione gravatum?*
40 *Patrono petenti alimenta incumbit probare ſuperabundantiam fructuum.*
41 *Si patronatus ſit Univerſitatis, vel Collegii, alimenta debentur ſolis Rectoribus.*
42 *Eccleſia non tenetur alienare Capitale pro miniſtrandis alimentis Patrono.*
43 *Patroni non debent conveniri, niſi in quantum facere poſſunt.*
44 *Idem privilegium competit parentibus, ac filiis Patroni.*
45 *Patroni paupertas eſt probanda per diſcuſſionem bonorum coram Judice.*
46 *Patrono competit Jus proceſſionis, & quodnam illud ſit.*
47 *Claves reliquiarum, & Capella concedi non ſolent Patrono.*
48 *Patronus poteſt apponere inſignia gentilitia, & ſtatuas in Eccleſia patronata.*
49 *Patrono competit honor ſeſſionis.*
50 *Patronus quatenus poſſit prohibere aſſignationem loci alteri non Patrono.*
51 *Rector non poteſt aſſignare Altari locum majorem, vel æqualem illo Patroni.*
52 *Patronus non præcedit in Eccleſia Superiorem Eccleſiaſticum.*
53 *Idem procedit, quoad dominum laicum.*
54 *Sepulturæ jus quomodo competat Patrono?*
55 *Patroni non ſunt admittendi intra Presbyterium.*
56 *Debetur tamen locus dignior extra Chorum.*
57 *Nomen defuncti fundatoris ſolet exprimi in collectis.*
58 *Patronus prohibetur ſe ingerere in adminiſtratione bonorum Eccleſiæ, etiam ab eo aſſignatorum.*
59 *Adducuntur diſpoſitiones Sac. Concil. Trid. in hoc.*
60 *Patroni tàm laici, quàm Eccleſiaſtici non poſſunt ex prætextu conſuetudinis percipere fructus Beneficii, etiam ſi reſervetur congrua Rectori.*
61 *Principibus abſolutè aliquando eſt licitum ex privilegio.*
62 *Patronus tàm uſurpando bona, quàm ſe immiſcendo in adminiſtratione, incurrit excommunicationem, & amiſſionem Patronatus.*
Idem procedit ſi id egerit per alium ibidem.
63 *Pater in bonis Beneficii filii ſe ingerere prohibetur.*
64 *Non tamen prædictas pœnas incurrit.*

65 *Be-*

Digitized by Google

65 *Beneficii bona conducere Patrono non licet.*
66 *Patronus tueri debet bona Beneficii coram Judice.*
67 *Vacante Beneficio, ſemper eſt deſignandus ab Epiſcopo Oeconomus.*
68 *Patrono debentur jura in limine fundationis appoſita.*

1 QUanta benignitate, & privilegiorum munificentia Summi Pontifices emeritum Ordinem Ciſtercienſem proſecuti ſemper fuerint, clarè indicant tot Conſtitutiones in Decretalibus, ac Bullario relatæ, quarum aliquas ſupra retulimus, ſed præcipuè emicat iſta Gregorii IX. Extravagans anno 1234. promulgata, prædictæ Religionis alumnorum quieti
2 ſimul, & indemnitati conſulens, dum exactiones irrationabiles prohibuit, & mulierum conſortium inhibuit, & cum de aliis alibi occurret ſermo, hìc de prima parte Conſtitutionis diſſeram.

Porrò in hac Bulla duplex perſonarum genus inhibetur exactiones, ſeù extorſiones exercere in Monaſteria Ciſtercienſium, Alterum Prælatorum, obtentu Decimarum, ſubſidii charitativi, & ſimilium, de quibus plenè ſupra, & iterum dicemus, ubi de Regularium exemptione à juriſdictione Ordinarii, & à ſo-
3 lutione quarumcumque impoſitionum etiam ſubſidii charitativi, infrà in *Conſt. Ad Romani* 9. Innocentii VIII. Alterum laicorum præpotentium ſub prætextu Advocatiæ, Cuſtodiæ, ſeù Juriſpatronatus, de quibus ſermonem hìc inſtituemus.

4 Advocatiæ autem, ſeù Advocati pluribus vocabulis uſurpati reperiuntur; nempè ſub nomine Cuſtodum, Caſtaldorum, Patronorum, Protectorum, Vicedominorum, Præpoſitorum, ac barbaro quoque vocabulo, Mundeburdorum, & longè ante tempus præſentis Conſtitutionis originem ducunt, ut ex Gregorii VII. *lib.* 2. *Epiſt.* liquet.

5 Denotant tales Eccleſiarum Advocati illos, quibus earum tutela commendabatur, ne res Eccleſiaſticæ aliorum injuriis obnoxiæ fierent; diverſæ etenim erant hujuſmodi Clientelæ, ſeu Advocatiæ, aliæ fuerunt
6 Regales penes ipſos Reges, ac ſupremos Principes quoad Eccleſias, præſertim Cathedrales, & Regulares, aliæ commendatæ perſonis particularibus, etſi nobilibus; hocque jus reſultabat, vel ex eo, quod iidem Eccleſias ipſas fundaverint, vel quia privati fundatores minoris potentiæ, Regum protectioni pro majori ſecuritate, erectas jam Eccleſias commendabant, & aliquando id agebant ipſarum Miniſtri, ut potentes Viri, ſeù Principes munimina Eccleſiarum, earumque Jurium, & bonorum eſſent. Unde ex utilitate, quam ab hujuſmodi defenſoribus Eccleſiæ hauriebant, fuit præſcripta illorum qualitas in Concilio
7 Moguntino celebrato anno Domini 813. *cap.* 15. *Omnibus igitur Epiſcopis, Abbatibus, cunctoque Clero omnino præcipimus, Vicedominos, Præpoſitos, Advocatos, ſive defenſores bonos habere, non malos, non crudeles, non cupidos, non perjuros, non falſitatem amantes, ſed Deum timentes, & in omnibus juſtitiam diligentes*, & in *Concil. Gallic. tom.* 2. *pag.* 248. habetur, Carolum Magnum addidiſſe quoad hos Advocatos: *Ut Epiſcopi, & Abbates, Advocatos habeant, & ipſi habeant in illo Comitatu propriam hereditatem, & ut ipſi recti, & boni ſint, & habeant voluntatem juſtè, & rectè cauſas perficere.*

8 Iſti quippè Advocati tàm pro cauſis in foro, quàm inter arma pro bonis tuendis adhibiti fuere, proinde D. Bernard. *Ep.* 139. ſcribens Lothario Imperatori ait: *Non eſt meum hortari ad pugnam, eſt tamen Advocati Eccleſiæ arcere ab Eccleſiæ infeſtatione Schiſmaticorum rabiem*, eaſque Advocatias, ſæpè ſæpiùs Imperator, & Reges exercere dedignati non ſunt; hinc
9 D. Bernardus *Epiſ.* 243. ad Conradum Regem Romanorum ſcripſit: *Utrumque intereſſe Cæſaris conſtat, & propriam tueri coronam, & Eccleſiam defenſari, alterum Rege, alterum convenit Eccleſiæ Advocato, & Eccleſiæ Romanæ Imperator Romanorum Cuſtos, ac Advocatus exiſtit.* Unde Urbanus II. ait: *Advocatum autem Imperatorem Romanorum, qui noſter Advocatus eſt præficimus*, ſcribens Abbati Trithemio; Et de hujuſmodi Clientelis quoad Eccleſias majores, apud Reges, vide Thomaſſin. *de benefic. part.* 3. *lib.* 2. *capit.* 55.

In privatis tamen Eccleſiis, major neceſſitas fuit, 10
Advocatorum tutamen requirere, dum Eccleſiæ præſertim hæreticorum, & Donatiſtarum perſecutione premebantur, quare cuilibet Eccleſiæ, *Concilium Carthaginenſe V.* defenſorem eligi voluit, ut in *can. ab Imperatoribus* 23. *quæſt.* 3. Balſamon. & Zonaras *in can.* 78. 81. *&* 100. dictæ Synodi, & meminit Poſſidon. *in vita D. Auguſtini capit.* 12. Caſſiodor. *l.* 2. *var. cap.* 30. *& l.* 3. *cap.* 45. *& lib.* 9. *Ep.* 15. & in Eccleſiis Cimarinis talis uſus comprobatur *in can. Salvator.* 1. *quæſt.* 3. & in Gallia frequentem uſum commemorat Thomaſ. *cit. par.* 3. *l.* 2. *cap.* 55.

Iſtorum Advocatorum munus erat, Eccleſiæ res cu- 11
rare, tueri, & uſurpatas vindicare; cùm enim Eccleſiaſtici præſertim Regulares à foro arcerentur, & contemplationi, ac ſolitudini incumberent; dictorum Advocatorum auctoritate, & præſidio utebantur pro bonorum defenſione, eorumque figuram nunc agunt Conſervatores Religionum, de quibus alibi dicemus.

Initio, hujuſmodi munus Advocatiæ fuit gratui- 12
tum onus libenter à laicis receptum ob devoti animi monumentum erga Eccleſias Molan. *lib.* 2. *de teſtam. Canon. cap.* 46. Gonzal. *in cap. præterea* 23. *numer.* 7. *de Jurepatr.* ſed frigeſcente fidelium charitate fuit certum ſtipendium aſſignatum, vel quædam prædia ad-
dicta pro hujuſmodi defenſoribus, ſeù Advocatis & ſic 13
munus illud quæſtuoſum, & grave cœpit Eccleſiis eſſe, itaut etiam Reges, qui gratuitò tale opus exercebant, emolumenta deinde receperint, ut latè apud *cit.* Gonzal. *num.* 7. & de his Advocatis, ac eorum facultate, dixerunt Gonzal. ac DD. *in cit. cap. præterea*, Thomaſſin. *cit. cap.* 55. Gibalin. *tom.* 2. *de negot. l.* 6. *cap.* 6. *art.* 9. M. Muger. *de advoc. armat. cap.* 1. *num.* 199. Jo: Datus *ad decret. in* 76. *diſt.* Theophil. Raynaud. *tom.* 12. *lucubrat. de bon. Eccleſiaſt. l.* 2. *Sect.* 1. *fol.* 131. KoKiet *in Vindic. libert. Eccl. parte* 2. *cap.* 6. *& cap.* 8.

Percrebeſcente itaque avaritia hujuſmodi Advocatorum, itaut plura ab Eccleſiis extorquerent, res eò pervenit, ut ab Eccleſiis ruſticis, & Colonis, earumque,
uti propriis ſubditis ſervitia, & cenſus exigerent, un- 14
de Advocatio degeneravit in prædationem, ut longè ante Conſtitutionem hanc, meminit Eugenius II. *in Synodo Rhemenſi anno* 824. *cap.* 5. ibi: *Auctoritate Apoſtolica prohibemus, ut nullus Advocatus, præter jus, & beneficium antiquitùs aliquid ſibi uſurpare, vel ſurripere præſumat, quod ſi quis circa hoc attentaverit, Chriſtianorum careat ſepultura, & Lucius III.* qui regnavit anno 1171. eorum avaritiam compeſcuit per decretalem non quidem alicujus conſultationi reſpondens, aut litem decidens, ſed ſpecialem legem promulgans, ut non liceret his Advocatis exigere ab Eccleſiis, niſi antiquos, & moderatos redditus, ut in *cap. Præterea* 23. *de Jurepatr.* rurſus inhibendo, ne quoque extorqueant ſub prætextu hujuſmodi Advocatiarum, fodrum, ideſt pabulum, ſivè alimentum: Albergarias, ſcilicet hoſpitium; Regium, ideſt tributum, quæ advocati ab Eccleſiis, & harum miniſtris extorquere ſolebant.

Non mirum igitur, ſi Monachi Ciſtercienſes va- 15
riis exactionibus preſſi ab eorum Advocatis, recurſum habuerunt Juſtitiæ, & pietati Gregorii IX. Pontificis Maximi, eique gravamina hæc retulerunt, iiſque Regularibus conſulere volens providus ille Papa exactiones injuſtas abolevit, etiam titulo Juriſpatronatus, vel Advocatiæ, inhibendo ne amplius exigerentur, niſi ſolitæ ſubventiones, iſtudque jus, ſeù munus Advocatiæ in eadem Bulla, confunditur cum Jurepatronatus, & verè, ut dixi etiam antiquitùs tale Advocatiæ munus, Patroni ſubibant, cujus ſanè nomen

hodie

Digitized by Google

16 hodie jam deſiit, ſola ſpecie Patronorum remanſa.
Videndum autem hic aptè eſt, quæ jura habeant pa-
troni in Eccleſiis patronatis, vel quæ fuerint ipſis
prohibita, tàm jure Canonico, quàm ſpeciali præſen-
tis Bullæ.

17 Patronorum jus in tribus verſari, ſatis apud omnes
Juris aſſeclas notum eſt, ratione Juriſpatronatus in Ec-
cleſia inducti, nempè in Jure præſentandi Rectorem,
ſeù Beneficiatum, in Jure alimentorum, & in jure Pro-
ceſſionis *cap. nobis de Jurepatr.* ubi Canoniſtæ, juxta
verius communiter relatos.

Patrono debetur honor, onus, emolumentum.
Præſentet, præſit, defendat, alatur ege-
nus.

18 Quoad præſentationem, conſideratur differentia in-
ter Eccleſias Conventuales, ſeù Collegiatas etiam Sæ-
culares, & alias non tales: quia in primis pro tali ju-
re præſentandi acquirendo, non ſufficit conſenſus Epiſ-
copi, ſed requiritur beneplacitum Apoſtolicum, ut
poſſit jus præſentandi Prælatum acquiri, ex textu,
in cap. nobis eodem tit. Pax Jord. *vol. 2. lib. 10. tit. 7.*
num. 316. *& ſequent.* Cavaler. *deciſ.* 321. *& deciſ.* 445.
per tot. Rot. *deciſ.* 474. *num.* 1. *par.* 19. *tom.* 2. *recent.* &
dixi etiam *tom.* 1. *Conſt. Un.* Callixti II. *ſect.* 1. *num.* 83.
cum ſeq.

19 Quoad jus alimentorum, eſt certum hæc deberi pa-
trono pauperi, *cit. cap. nobis*, ubi DD. Fagnan. *ibid.*
nu. 17. Barboſ. *num.* 8. quod limitat in Patrono ingra-
to, & latè de antiqua Eccleſiæ praxi Thomaſ. *de be-*
nef. parte 2. *l.* 1. *capit.* 30. Roccus de Curte *de Jurepatr.*
ver. Utile numer. 1. *ad ſequent.* latè Lambert. *eodem*
tract. l. 3. *in* 3. *quæſt. princip. art.* 1. *cum ſequent. uſque*
ad 16. Vivian. *eod. tract. par.* 1. *l.* 1. *cap.* 2. *numer.* 20.
Coſta *de remed. ſubſid. remed.* 106. *illat.* 2. Solorz. *de*
Jur. Ind. tom. 2. *l.* 2. *cap.* 24. *numer.* 105. Carleval *de Jud.*
l. 1. *tit.* 2. *diſput.* 20. Olea *de Ceſſ. Jur. tit.* 3. *quæſt.* 8.
numer. 28. Lott. *de re benef. l.* 2. *quæſt.* 5. *per totum*
Ciarlin. *contr.* 209. Tambur. *de Jur. Abbas tom.* 1. *diſp.*
8. *quæſt.* 5. *num.* 19. *& ſeqq.* Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæſt.*
54. *num.* 15. *& ſequent.* ubi alii adducuntur, Card. de
Luca *de benef. diſc.* 37. *num.* 15. Rota *deciſ.* 668. *num.* 5.
coram Seraphin. dec. 321. *n.* 3. *coram Cavalerio*, ubi de
Eccleſia Conventuali, *& dec.* 26. *& dec.* 27. poſt Tam-
burin. *de Jure Abbat.*

Hoc autem jus alimentorum, nedum reſultat ex diſ-
poſitione Juris Canonici in *cit. textu cap. nobis de jure-*
patr. Can. quicumque 16. *qu.* 7. verùm etiam ex motivo
20 naturali, juxtà quod, benefacere debemus benefacien-
ti, *cap. cum in officiis de teſtam. l. ſed et ſi lege §. conſu-*
luit ff. de petit. hered. quæ ratio naturæ cùm vigeat in
omnibus, eò magis vigere debet in Eccleſia, quæ eſt
mater pauperum, ſi enim tenetur iſtis ſubvenire, eò
fortiùs patrono, à quo habuit bona temporalia, & er-
ga quem magis urget obligatio antidotalis, *gloſ. in*
cap. penult. de jurepatr.

21 Quæ quidem alimenta debentur, nedum ipſis pa-
tronis, ſed etiam filiis, & deſcendentibus eorum,
Gratian. *diſcept.* 552. *n.* 12. ubi de Luca *nu.* 2. *&* 8. Lam-
bert. *de jurep. lib.* 3. *qu.* 3. *princip. art.* 6. *n.* 1. *&* 2. Surd.
cit. qu. 54. *n.* 12. Rota *dec.* 454. *n.* 2. *p.* 2. *rec. dec.* 541. *n.*
8. *coram Pama.*

Sed quid dicendum quoad extraneum patronum?
Et in hoc videtur eſſe affirmandum, quia cùm in il-
22 lum poſſit tranſire juſpatronatus hæreditarium, vel cum
univerſitate bonorum, vel cum beneplacito Epiſcopi,
etiam cum tali jure aliud alimentorum transferri dici
poſſet, ut videtur ſentire Lambert. *cit. lib.* 3. *art.* 13. *n.*
4. ubi dicit, quod ſi transferatur juſpatronatus in ex-
traneum, iſte, & non patronus debeat ali, ne gravetur
Eccleſia duplici onere.

23 Tamen contrarium eſt dicendum, quod ſcilicet tale
jus alimentorum non tranſeat in extraneum hæredem,
ſed ſolùm in filios, & deſcendentes fundatoris, ut ex-
pendendo in hac materia jura videmus, quod *Can.*
contra 26. 16. *qu.* 7. loquitur de fundatore Eccleſiæ,
itaut nec procedat ad filios; ſed *Can. quicumque* 27. *ibid.*
procedit etiam quoad filios, quorum nomine etſi ve-
niant deſcendentes, non tamen unquam extranei, &
cap. nobis de jurepatr. loquitur de fundatore, ibi: *Ho-*
nor proceſſionis fundatori ſervetur, etſi ad inopiam ver-
gat, ab Eccleſia illi modeſte ſuccurratur, & ſe remittit
ad Canones antiquos, ibi: *Sicuti in ſacris eſt conſti-*
tutum Canonibus, & ſic videmus tale jus, vel fuiſſe re-
ſervatum pro ipſis fundatoribus, vel juxta æquam in-
terpretationem deſcendentibus, nunquam tamen extra-
neis, & diſcurrendo rem per principia, eſt certum,
quod tale jus in fundatore patrono indicitur ob grati
animi monumentum, ob quod etiam jura civilia, & fo- 24
rus volunt donantem ali à donatario, ut apud Card.
de Luca *de cred. diſc.* 31. *n.* 18. & latè de Franch. *dec.* 697.
& 698. ubi alter de Luca; & proindè donanti compe-
tere beneficium, deducto ne egeat, imò tenetur dona-
tarius alere donantem ſub vinculo peccati, ut benè
Card. de Luca in terminis Eccleſiæ donatariæ *diſc.* 56. *n.*
16. *de regul.* quæque ratio urgentiùs procedit in Eccle-
ſia, cui patronus bona ſua contulit; ſed obligatio do-
natarii non excedit perſonam donantis, quia cùm iſte 25
ſit cauſa conceſſionis beneficii, ne ſua liberalitate inops
periclitetur, eo defuncto, ceſſat ipſum beneficium,
prorogatum ſolùm ad filios ex jure ſpeciali in *l. etiam*
filios ff. ſolut. matrim. itaut, nec ad nepotem, & eò
minus ad hæredem extraneum tranſeat, *l. etſi fidejuſ-*
ſor, l. ſciendum ff. de re jud. l. verum ff. pro ſocio, ubi
gloſ. verb. verum, Merl. Pignatell. *controv.* 19. *cent.* 2.
num. 6. Marcian. *diſp. jur.* 56. *nu.* 24. latè de Franchis
deciſ. 698. & de Luca *ibid. num.* 1. *& ſeq.* ſolùmque jure
petendi alimenta in judicium à donatore deducta, tran-
ſeunte.

Unde eadem ratione idem dicendum in terminis
patroni; & verè tàm in *cit. cap. nobis*, quàm aliis, ſpe-
cificè de fundatoribus fit mentio, eorumque filiis, per
verba perſonalia, ut ibi: *illis*, juncto verbo antecedenti-
te: *fundatori*: & in *Can. quicumque* 16. *quæſt.* 7. ibi:
Ipſi, aut filiis eorum, & ſic nullo modo ad extraneos
protrahi; hoc comprobatur ex *Can. filiis* 28. *ibidem*,
ubi filiis, nepotibus, ac honeſtioribus propinquis datur
jus habendi ſolicitudinem in rebus Eccleſiæ, imò etiam
poſt translatum juſpatronatus, *Can. conſiderandum* 32.
ibid. ubi *gloſ.*

Unde hoc jus alimentorum non fuit conceſſum ra- 26
tione juriſpatronatus, ſed ratione fundationis nec ta-
le jus eſt, reſpectu juris præſentandi, ſed reſpectu fun-
dationis; hinc ſi quis fundaret juſpatronatus, ſine re-
ſervatione juris præſentandi, debentur ei alimenta, ſi
ad inopiam vergat, *arg. cap. ſignificavit* 41. *de teſtib.*
Ita ſi juſpatronatus fuiſſet ex privilegio, neque tale jus
competeret, nec ex eo, quod fuerit hæreditarium,
vel tranſmiſſibile, etiam ad extraneos, à mente ipſius
fundatoris, poteſt communicari extraneis, niſi jus
tranſmiſſibile præſentationis, & aliorum, non autem
jus alimentorum conceſſum à jure ſolis diſcendenti-
bus à fundatore, in quibus ſicuti verſatur qualitas cha-
ritatis ejuſdem, ita tranſmittitur in bona donata, ad
inſtar ſimilis diſpoſitionis, ut in *auth. res quæ C. com-*
munia de legatis, quæ procedit tantùm in deſcenden-
tibus.

Hinc in eo caſu, quo deſcendentes fundatoris non 27
haberent actu jus præſentandi forſan translatum in
aliquem jure legitimo, retinent tamen jus percipien-
di alimenta, cùm remaneant patroni aliquo modo,
ut in *cit. gloſſa can. conſiderandum* 32. 16. *qu.* 7. prout
remanent iidem facultates curandi, ut bona Eccleſiæ
non dilapidentur, *Can. conſtitutum verſ. propinquis* 16.
quæſt. 1. & demum ſi interpretativè tale onus alendi
extenderetur ad omnes patronos extraneos, propaga-
retur in plures, & ſic patrimonium Eccleſiæ depau-
peraretur; quod autem hoc jus alimentorum non tran-
ſeat in extraneos, docuerunt latè Gratian. *diſceptat.* 28
552. *n.* 31. de Luca *ibid. num.* 8. *& ſeq.* & in Spicileg. *de*
ceſſ. jur. quæſt. 90. *n.* 8. Lotter. *de re benef. lib.* 2. *qu.* 5. *n.* 4.
Ventrigl. *in praxi tom.* 2. *annot.* 1. §. 4. *nu.* 19. Pacion. *de*
locato cap. 14. §. 9. *n.* 35. *cum ſeq.* Rota *dec.* 454. *n.* 2. *p.* 2.
recent. dec. 26. *n.* 1. poſt Tambur. *de jur. Abb. dec.* 691. *n.*
6. *coram Pœnia.*

Nec

Digitized by Google

Nec obſtat doctrina Lambertini *citata*, ea namque procedit in aliis terminis; quando nimirum patronus jus illud petendi alimenta cederet alteri extraneo, durante vita illius, quo caſu ceſſionarius uteretur jure cedentis, ut benè explicat de Luca *ad cit.* Gratian. *n.* 6. de quo articulo infra dicam.

29 Sed quod prædicta, ut deſcendentes alii debeant,
etiamſi jus præſentandi actu non poſſideant, contra-
rium dicerem ſi ex facto eorum id egerunt, quia dum
ipſi à ſe abdicarunt juſpatronatus, videtur potiùs Ec-
cleſia reddita libera, quoad tale gravamen, *cap. ſigni-
ficavit* 41. *de teſtibus*, ubi in quocumque jure refutato
à patrono, intelligi refutatum iſtud alimentorum,
gloſ. cit. Can. conſiderandum 16. *quæſt.* 7. ſed quatenus
non ceciderint facto proprio, videtur iis ſuccurren-
dum, Gratian. *diſcept.* 177. *n.* 9. *& ſeqq.* de Luca ad Ven-
trigl. *citat. loco num.* 3. & idem Ventrigl. *nu.* 28. *&* 35.
qui etiam ponunt cautelam, ut certa bona ſeparen-
tur pro iſtis alimentis, & diſſerunt, an debeant dari
30 in ſpecie, vel in æſtimatione, ſuper illis autem nullum
jus competit creditoribus, de Luca *ad citat.* Ventrigl.
num. 4. & generaliter idem de Luca ad Franch. *deciſ.*
698. Sed quidquid ſit in aliis materiis, in iſta urget
major ratio, ne in illis habeant jus creditores, quia
conſideratur jus Eccleſiæ, cui incumbit, ut Patronus
decenter vivat, præſertim ſi ageretur de alimentis ne-
ceſſariis, quæ etiam creditor debet reſervare debitori,
Card. de Luca *de credit. diſc.* 31. *n.* 18.

31 Tandem quoad articulum ſupra indicatum, an hoc jus cedi poſſit, quod intelligendum vita durante patroni alimentarii? Et negat de Luca ad Gratian. *in cit. diſcept.* 552. *nu.* 8. *Palma alleg.* 164. Surd. *de aliment. tit.* 8. *qu.* 55. *nu.* 7. *cum ſeqq. & tit.* 9. *qu.* 22. *nu.* 14. quia verè dicta jura ſunt perſonaliſſima concedentia hæc alimenta patronis deſcendentibus, ut in ſimili Rota *dec.* 393. *n.* 4. *&* 8. *coram Merlin.* imò vel patronus cedens habet aliundè vivere; & nihil poteſt ceſſionarius petere ex non jure cedentis, cùm pauperi tantùm alimenta debeantur, vel non habet, & ceſſio eſt nulla, cùm nequeant futura alimenta cedi, & renunciari, ut latè dixi *tom.* 1. *ad conſt. unic.* Honorii II. *ſect.* 2. *pag.* 497. vel cedit cum onere ſe ipſum alendi, & tunc ceſſionarius potiùs dicitur conſtitutus procurator ad agendum, quàm ceſſionarius, & ſic adiectus in ſolutione dici debet, unde hoc caſu poſſet ſuſtineri judicium ad inſtantiam ceſſionarii, ad effectum, ut alimenta cedenti data, recuperet.

32 Si tamen ceſſio fiat alicujus juris in fundatione expreſsè patrono reſervati, ea utique valebit, quia tunc datur actio, Lott. *cit. nu.* 10. Card. de Luca *de jurepatr. diſc.* 15. *n.* 6. *& diſc.* 20. *num.* 16. & benè de Luca *cit.* ad Gratian. *n.* 8. *verſ. in ſpecie.*

33 Requiſitum tamen juris petendi alimenta per pa-
tronum, eſt paupertas, & an ſufficiat, ut quis vergat
ad inopiam, etſi aliquid habeat, vel requiratur ſumma
inopia, ut requirit *gloſ. cit. Can. quicumque verb. ad ino-
piam*; itaut non ſolum nequeat ea petere, ſi habet, ſed
etiam ſi poſſit ab alio habere, unde alatur tàm jure actio-
nis, quàm officio Judicis, ut ſi haberet parentes, fra-
34 tres, & alios, à quibus alimenta debentur, vide Vivian.
de jurepatron. cit. lib. 1. *cap.* 2. *nu.* 20. Surd. *de aliment.
tit.* 1. *qu.* 54. *num.* 16. plenè Gratian. *cit. diſcept.* 552. *nu.*
17. *& ſequ.* Rota *in Neapolitana alimentorum* inter
PP. Olivetanos Neapolis, ſeu Monaſterium Montis
Oliveti, & Equitem Hieroſolymitanum Januarium
Oriliam patronum dicti Monaſterii, in qua fuit ille
excluſus ab alimentis, cùm haberet fratrem divitem,
quæ eſt *dec.* 32. *cor.* Manzanedo, repetita *dec.* 454. *p.* 2.
recent. & dec. 26. *&* 27. poſt Tamb. *de jur. Abb. & dec.*
594. ubi de habente aliundè etiam ex beneficiis Eccle-
ſiaſticis *p.* 4. *diver. & dec.* 660. *cor. Pania.* Et in habente
divitem patruum idem procedit, nam uſque ad hunc
procedit obligatio præſtandi alimenta, & non ultra di-
ctum gradum, Rota *dec.* 319. *nu.* 1. *& ſeq. cor. Manza-
nedo & deciſ.* 449. *cor. Dunoz. jun.* Ita excluditur Regula-
35 ris, qui debet ali à ſua Religione, ut in terminis Equi-
tis Hieroſolymitani, *cit. deciſ.* 32. *cor. Manzanede, &
dec.* 454. *p.* 2. *rec. & dec.* 26. *n.* 6. poſt Tamb. *de jur. Abb.*
Sperell. *dec.* 21. *n.* 72. *com.* 1.

Non tamen debet eſſe inopia tam gravis in patrono 36
petente alimenta, ut eſſet in ſimplici paupere, qui eleemoſynam ab Eccleſia petit, ſed ſufficit, quòd ſit in ſtatu, ut non valeat modeſtè ſecundùm ſui conditionem vitam ducere in ſtatu pauperis, & ſic ad inopiam vergat *cit. cap. nobis*, ibi: *ad inopiam vergat*, non quod inops ſit, & *can. contra* 26. 16. *qu.* 7. ibi: *ad inopiam vergere cœperit*, Vivian. *cit. n.* 22. Gratian. *cit. num.* 26. Barb. *in cit. cap. quicumque filium* 16. *quæſt.* 7. *nu.* 2. *verſ. ego vero, & de jur. Eccl. lib.* 3. *cap.* 12. *verſ. patronum ad inopiam*, Surd. *cit. n.* 16. *verſ. ſed Paulus*, qui etiam tradit illa non deberi, ſi vivere poſſit patronus ex induſtria, Rota *dec.* 594. *n.* 2. *p.* 4. *diver. dec.* 27. *num.* 3. poſt Tamb. *de jur. Abb. deciſ.* 541. ubi in terminis fortioribus fundatoris, qui reliquerit alimenta parentibus laborantibus inopia, *& dec.* 660. *cor. Pania*, ubi latè.

Sed ita debet ab Eccleſia patronis pauperibus con- 37
ſuli, non ut vivant eo modo, quo in ſtatu ſpecioſo connaturali vivebant, ſed ſecundùm eorum conditionem habito reſpectu ad ſtatum depreſſum pauperis, in quem devenerunt, ut videmus in alimentis ſubſidiariis, quæ præſtantur ad ratam alimentorum, etiam nobili, ſed accomodata judicis arbitrio, juxta illius qualitatem, & ſtatum, ut conſiderando verba *text. cit. c. nobis*, id elicitur, nam ibi dicitur: *modeſte ſuccurritur*, Rota *cit. dec.* 29. *&* 27. poſt Tamb. Ita ſi eſſet patronus perſona vilis, poſſet ſubſtineri, quod vivere deberet ex induſtria, ſecùs in perſona nobili, Rota *dec.* 594. *n.* 2. *verſ. propterea p.* 4. *div.* niſi agatur de induſtria, nobili etiam accommodata, de qua Rota *deciſ.* 691. *numer.* 4. *coram Pania.*

Hæc autem obligatio tunc ſolùm urget Eccleſiam, 38
ſeu illius Rectores erga patronum, quatenus adſint
bona ſufficientia primò pro alimentis miniſtrorum &
Eccleſiæ manutentionis, quibus detractis, deinde quod
ſupereſt eſt obnoxium dicto oneri *gloſſ. in cit. Can. qui-
cumque ver. ad inopiam*, Abb. *cit. cap. nobis n.* 6. Lam-
bert. *de Jurepatr. l.* 3. *art.* 2. 3. *qu. principal. nu.* 2. Surd.
de alim. tit. 7. *qu.* 32. *n.* 1. *&* 2. Vivian. *cit. n.* 20. Gratian.
cit. n. 14. *& ſeqq.* Tambur. *cit. n.* 22. Rota *cit. deciſ.* 32.
nu. 2. *coram Manzanede*, *& cit. deciſ.* 26. *&* 27. poſt
Tambur. Sed ſi beneficium ſit gravatum penſione, &
redditus ſint ſufficientes pro utroque onere, non ca- 39
dit difficultas, ut utrumque onus debeatur, Rota *dec.*
691. *n.* 8. *cor. Pania*; ſi tamen non ſit tale, dubitatur
ibidem; ſed dico, quod ſi fuerit conſenſu patroni re-
ſervata penſio, ut fieri ſolet, tenetur patronus agere
contra penſionarium ſubrogatum beneficiato, Gamb.
de auct. Leg. à Latere lib. 16. *cit.* à Rota *ibid.* tenetur
tamen ipſe patronus petens alimenta probare ſupere-
xiſtentiam fructuum beneficii ultra neceſſaria, & qui- 40
dem concludenter quoad corpora aſſignata in funda-
tione, nam ſtatus præſens non ſufficit, prout nec pu-
blica vox, ſeù fama ſuper exiſtentiæ redditmum Rot.
cit. dec. 27. *n. fin.* poſt Tambur. & quod bona aſſigna-
ta in ſundatione non ſint parvi momenti *dec.* 660. *n.
fin. coram Pania*, dictaque probatio in antiquis debet
mitiùs admitti.

Si tamen fuerint patroni Univerſitas, ſeù Colle- 41
gium, non teneri Eccleſiam, niſi ad ſolos Auctores alendos, dixerunt Paul. *de Cittadinis*, & eo citato Surd. *cit. tit.* 1. *qu.* 54. *n. fin.* quia ſatis Eccleſia gravaretur ad totum Collegium ſubſtentandum, ſed ſi hoc eſſet numeri competentis, & Eccleſia ſufficientes haberet redditus, non video, quare non debeant omnes alii.

Hinc in tali materia, ita eſt ſuccurrendum Patro- 42
nis, ut minùs, quo fieri poteſt, lædatur Eccleſia, quæ non tenetur, niſi ad fructus ſubminiſtrandos, non autem ad Capitale alienandum, Rota *cit. dec.* 691. *n.* 3. *coram Pania.* Unde in caſu petitæ Unionis certæ Eccleſiæ Parochialis de Jurepatronatus Monaſterii Monialium, quod vergebat ad inopiam, eidem Monaſterio petenti, ut ipſius Eccleſiæ redditibus ſublevaretur, & poneretur Vicarius Curatus in dicta Parochiali,

Sac.

Sac. Congregat. Concil. in Pratcn. Unionis 9. Februarii
1697. reſpondit *Negativè*.
43 Ex præfati Juris cenſura concedente alimenta pa-
trono pauperi, inſurgit etiam aliud privilegium pa-
tronorum, quod non poſſint conveniri ab Eccleſia,
& Rectoribus, niſi in quantum facere poſſunt, & de-
ducto ne egeant; nam in contrarium, fuiſſet circulus
inutilis, ſi Eccleſia illos proprio credito ſpoliaret, &
deinde alere deberet, & facit ad hoc textus *in l. Pa-
tronus ff. de re jud. l. alia §. eleganter ff. ſolut. matrim.* &
in terminis, Scanarola *de Viſitatione Carceratorum lib.*
3. §. 7. cap. 7. à num. 11. ad 15. Surd. *de alim. qu. 78. num.*
7. ubi de patrono cum liberto; Idque procedit etiam
44 cum liberis patronorum, ſeù parentibus, & admiſit
Rota *in Lunen. Sarzanen. Beneficiorum 5. Junii 1693.*
coram Manuel. ubi ideò patronus Eccleſiæ fuit exclu-
ſus à dicto beneficio, quia agebatur de litis expen-
ſis poſt rem judicatam, ac temerariam litem, diu ſu-
ſtentatam, quo caſu generaliter eſt ſtatutum, ut re-
pellatur quis à tali beneficio, & illo ceſſionis bono-
rum, Scanarola *cit. lib. 3. cap. 4. n. 26.* Card. de Luca *de
Cred. diſc. 120. num. 7.* & rurſùs fortiùs, quia non fuit
probata paupertas requiſita, ut detur dictum benefi-
cium, Caſtagn. *de inop. debit. qu. 1. fallentia 16. nu. 33.*
Rot. *dec. 2216. n. 33. cor. Coccino*, & latè *in cit.* Lunen.
Sarzanen., ad quem effectum, prout ad illum alimen-
45 torum, facienda eſt diſcuſſio bonorum coram Judice
Rota *dec. 27. n. 6.* poſt Tambur. *de Jure Abb.*
46 Aliud jus patronorum eſt illud proceſſionis *ex cit.
textu in cap. nobis de Jurepatronatus*, ſuper quo ver-
bo, Canoniſtæ varia ſcribunt, ut ibi Abb. Barboſ. &
Fagnan. *n. 3. & 25. & ſeqq.* ubi alii; Sed communiter
concluditur importare honorem præeminentiæ debitæ
patrono in Eccleſia patronali, itaut demonſtrativè
tantùm fuerit dictum proceſſionis, cum talis honor
debeatur in omni loco Eccleſiæ, ut primus incedat,
& præ cæteris laicis, ut notant *cit. Canoniſta*, & alii
in cit. cap. nobis, nempè Hoſtienſ. *nu. 3.* Jo. Andr. *nu. 15.*
Butr. *n. 21.* Fagnan. *n. 20.* & poſt Lambert. & Vivian.
de jurepatronatus, Card. de Luca *de praeminen. diſc.*
12. n. 5. Gratian. *diſcept. 110. nu. 11. diſcept. 210. nu. 40.*
Rota *dec. 5. cor. Martino Andrea, dec. 321. n. 2. coram
Cavalerio dec. 548. n. 2. par. 2. recent. dec. 653. in fine,
& dec. 686. per tot. cor. Card. Cerro*, ubi de patronatu
Capellaniæ.
Iſti tamen actus præeminentiales debiti patrono in
Eccleſia vario modo uſurpari ſolent, ſecundùm actus
poſſeſſorios exercitos; ita tamen ut ſint conformes
ſtatui ſæculari patronorum, & ſint tales, quod non
contineant abſurditatem, Pignatell. *conſult. 82. nu. 42.
tom. 9.* Card. de Luca *de praemin. diſc. 12. num. 5.* &
ſic vel in proceſſionibus certo loco aſſignato, ut in
deciſ. 85. de Franch. vel in retentione clavium Reliquia-
rum, ut in *cit. diſc. 12. n. 4.* Card. de Luca *de praemin.*
47 ſed hoc non admittitur regulariter à Sac. Congregat.
prout nec pro clavi Capellæ *Sac. Congregat. Concil.
in Januenſi 18. Martii* 1578. apud Paſcuceium *in
compend.* Pignatell. *tit. de Jurepatr. verſus finem pag.*
593. vel in appoſitione inſignium, & inſcriptionis in
48 Capella, vel Eccleſia patronali, quæ competunt et-
iam hæredi Patroni, Lambert. *de Jurepatronatus lib. 3.
art. 4. qu. 5. num. 1. cum ſeq.* Hæc autem gentilitia ſtem-
mata, & marmoreæ ſtatuæ ad poſteritati notitiam con-
ſervandam in ſignum nobilitatis, ita demum ſunt ap-
ponenda, dummodò ſint intra ſphæram honeſtatis
Eccleſiæ accommodatæ; Ita quoque talis honor pa-
49 tronorum conſiſtit in ſeſſione, & receptione pacis,
Barboſa *cap. præterea n. 4. de Jurepatron.* Mantica *deciſ.
244. num. 1.* Rota *dec. 163. num. 19. par. 17. & deciſ.
474. num. 4. & ſeqq. par. 19. tom. 2. recent.* ubi tamen
firmat, patronum non poſſe prohibere loci aſſignatio-
50 nem alteri non patrono, niſi in limine fundationis
tale jus prohibendi ſibi reſervaverit, & citat Rocc.
de Curte *de Jurepatr. v. conſtruxit num. 11.* Lambertin.
eodem tract. par. 1. lib. 1. qu. 3. art. 7. Rota *dec. 308. n. 3.
par. 4. tom. 1. rec.* Add. ad Ludoviſ. *dec. 145. n. 8.* Si nam-
que ipſi patrono non fiat injuria in loco ſibi debito,
non videtur prohibitum Rectori aſſignare alium locum
alteri Civi benemerito Eccleſiæ, quod benè declaravit
cit. deciſio 474. procedere quatenus locus alteri aſſi- 51
gnandus non importet ſecundùm communem homi-
num reputationem, majorem præeminentiam ſupra lo-
cum patroni, vel quod aſſignatio illa ſpecialis facta
non patrono, non indicet hunc eſſe patronum, & ſic
in caſu *dictæ deciſionis*, conſtabat de uſu aſſignandi lo-
ca aliis Civibus honorabiliora, alias in dictis caſibus
præjudicaretur patrono habere coæqualem in ſuo Jure
Rota *dec. 163. n. 19. & 20. par. 17. rec. & dec. 220. n. fin.
eadem parte.*
Sed an patronus debeat præcedere in Eccleſia Do-
minum loci temporalem, & Superiorem Eccleſiaſti-
cum? Quoad Superiorem Eccleſiaſticum nulla videtur
cadere difficultas, ut præcedat Patronum, ratione ju- 52
riſdictionis, quam is habet in Eccleſia patronata Pi-
gnatel. *conſ. 82. num. 42. tom. 9.* Sed in Domino laico
in varias opiniones ſcinduntur DD. ut videre eſt apud
Fagnan. *num.* 20. & 21. qui tandem pro Domino lai-
co concludit contra patronum *cit. cap. nobis de Jure-* 53
patronatus, ubi alii adducuntur, & latè Pignatel. *cit.
conſult. 82. num. 38. & ſeq.* ex ea ratione, tum quia
Jura concedentia dictam prælationem Patrono, non
loquuntur indefinitè verbis univerſalibus, & ſic intel-
liguntur juxta moralem modum in concurſu earum
perſonarum, in quibus abſurditas non appareret, aliàs
ſequeretur, quòd Patronus deberet præcedere etiam
Regi, & Imperatori, cùm autem Dominus tempora-
lis habeat Juriſdictionem, etſi non in Eccleſia, tamen
eam obtinet in laicos, & in ipſummet Patronum, hinc
ratione talis præeminentiæ videmus aſſignari ipſi in Ec-
cleſia locum digniorem.
Patroni inter eorum Jura non habent illud ſepultu- 54
ræ, niſi in fundatione reſervaverint, vel aliter illud ob-
tineant Lotter. *de re benef. lib. 2. qu. 4. num. 9. & 21.*
Barboſ. *de Jur. Eccl. lib. 2. cap. 10. num. 9.* Rota *deciſ.
162. num. 17. & ſeqq. coram Bichio, deciſ. 352. nu. 11.
coram Ubaldo, deciſ. 445. num. 5. coram Cavalerio*, ubi
tamen advertit præferendum eſſe Patronum in concur-
ſu aliorum non habentium ſpeciale Jus *deciſ. 163. num.
11. cum ſeqq. parte 17. & deciſ. 653. num. 5. coram Card.
Cerro.*
Demum non debent Patroni admitti intra Presby- 55
terium, ut advertit Pignatell. *conſ. 3. numer. 6. verſic.
unde etiam Patroni tom.* 3. ubi citat Rotam *in Va-
lentina Capellæ 5. Martii* 1599. *coram Juſto, & in
Burgenſi Sepulturæ de Villadiego 5. Maii* 1703. *cor.
Lancellotto*, & idem Pignatell. *conſ. 16. num. 4. tom. 4.*
ubi refert declarationem *Sac. Congregat. Concil. die 21.
Auguſti* 1587. nempè Sedes Patronorum non intra,
ſed extra Chorum, in digniori tamen loco eſſe col- 56
locandas, quod eò magis procedit in Fœminis, quæ
arcentur à Choro, & Presbyterio, ratione honeſtatis
in Eccleſia ſervandæ, ut latè proſequitur Pignatell.
cit. conſult. 3. num. 7. Lotter. *de re benef. lib. 1. qu. 13.
num. 23.* & facit Rota *deciſ.* 310. ubi Adden. *coram
Ludoviſ.* ſolentque etiam in memoriam Patronorum
ſundatorum, exprimi in Collectis nomina Patrono- 57
rum Defunctorum, non autem vivorum, ut reſolvit
Sac. Congregat. 14. Januarii 1606. & 3. Aprilis 1620.
apud Paſcuc. *in compend.* Pignatell. *tit. de Jurepatron. in
fine;* Iſtaque jura honorifica Patronis competentia, an
omnibus ſimul Patronis, vel tantùm majori ex illis de-
beantur, agit Franc. *dec. 85.* ubi de Luca.
His explicatis, quæ à jure ſpecialiter Patronis con-
ceduntur in Eccleſiis, videndum quæ prohibentur tàm
jure Canonico, quàm noviſſimo Sac. Concil. Triden-
tini? Et quidem cautum eſt *in cap. præterea de Jurepatr.*
non poſſe Patronum ſe ingerere in adminiſtratione, & 58
diſpoſitione bonorum Eccleſiæ, nec ſibi applicare fru-
ctus, quod procedit etiam in bonis ab ipſo Patrono aſ-
ſignatis in fundatione, ubi *Canoniſtæ*, præſertim Bar-
boſ. *num. 2. & ſeqq.* & alii infracitandi; Diſpoſitio ta- 59
men *Sac. Concil. Trid.* tribus in locis conſiderant er-
ga Patronos, nempè *Seſſ. 22. de reform. cap. 11.* ubi
poſtquam generaliter prohibuerit nequis bona Eccle-
ſiæ in

Digitized by Google

ſiæ in proprios uſus convertat, illaque uſurpare præſumat ſub pœna excommunicationis, cui tamdiù illi ſubjacere debeat, quamdiù Juriſdictiones, bona, res, jura, fructus, & redditus, quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocumque pervenerint, Eccleſiæ, ejuſque Beneficiato integra reſtituerit, ac deinde à Romano Pontifice abſolutionem obtinuerit; ſubjungit: *quod ſi ejuſdem Eccleſia Patronus fuerit, etiam Jurepatronatus, ultra prædictas pœnas eo ipſo privatus exiſtat*; Item *ſeſſion. 24. de reform. cap. 3.* ſic diſponit: *Patroni vero in iis, quæ ad adminiſtrationem Sacramentorum ſpectant, nullatenus ſe præſumant ingerere, neque viſitationi ornamentorum Eccleſiæ, aut bonorum ſtabilium, ſeu fabricarum proventibus immiſceant, niſi quatenus id eis ex inſtitutione, & fundatione competat*. Et demum *in ſeſſ. 25. cap. 9. de reform.* ibi: *Patroni autem beneficiorum cujuſcumque Ordinis, & dignitatis, etiamſi Communitates, Univerſitates, Collegia quæcumque Clericorum, vel Laicorum exiſtant in perceptione fructuum, proventuum, obventionum quorumcumque beneficiorum etiamſi verè de Jurepatronatus ipſorum ex fundatione, & dotatione eſſent, nullatenus, nullave cauſa, vel occaſione ſe ingerant, ſed illos liberè Rectori, ſeu Beneficiato, non obſtante etiam quacumque Conſuetudine, diſtribuendos dimittant; nec dictum Juſpatronatus venditionis, aut alio quocumque titulo, in alios contra Canonicas Sanctiones transferre præſumant; ſi ſecus fecerint, excommunicationis, & interdicti pœnis ſubjiciantur, & dicto Jurepatronatus ipſo jure privati exiſtant*.

60 Attentis autem hiſce Conciliaribus diſpoſitionibus, inutilis remanet diſtinctio, quam juxta Jus commune adductam *ex cap. extirpandæ de præbendis*, faciebant Doctores, ut nimirùm Patroni laici ſibi appropriare non poſſent fructus Beneficii, prætextu Conſuetudinis, juxta *cit. cap. præterea*; Patroni verò Eccleſiaſtici ita poſſent, ut relinquant ſalvam congruam Rectori, ut ex *citat. cap. extirpanda*, & hic conſiderat Fagnan. *num. 6. & 7.* nam hodie ex diſpoſitione Conciliari, eſt omnibus id prohibitum etiam Communitatibus, Collegiis, & Univerſitatibus, quamvis reſervetur congrua Rectori, ut proſequitur idem Fagnan. *num. 9.* & hoc indiſtinctè admittunt Canoniſtæ *ad cit. cap. præterea*, Vivian. *de Jurepatr. parte 3. lib. 15, cap. 2. nu. 13.* Card. de Luca *eodem tract. diſc. 20. num. 13. diſc. 12. num. 7. & annot. ad Concil. Trid. diſc. 11. nu. 32. & diſc. 23. num. 1. & de legit. diſc. 38. num. 7.* ubi etiam de fructibus Beneficii Rot. *deciſ. 220. num. 36. in fin. par. 17. rec.* Contrarium tamen in Principibus
61 abſolutis practicatur aliquando, ex privilegiis quæ habent, juxta facti materiam recognoſcendis, ut advertit idem Card. de Luca *cit. diſc. 11. n. 32*.

An autem pœna excommunicationis, & privationis juriſpatronatus ſit impoſita à Concilio Patronis in fructuum perceptione ſe ingerentibus? Et verè talis pœna appoſita in *cap. 11. ſeſſ. 22. ſupra cit.* reſpicit caſum uſurpationis, & occupationis, & licèt in *cap. 9. ſeſſ. 25.* exprimatur caſus ſe ingerendi, ſecundùm aliquos non videbatur tali caſu appoſita pœna excommunicationis, & privationis, cùm hæc tantùm ſit adjecta ſecundæ parti Capituli quoad venditionem, & tranſlationem juriſpatronatus; ſed verè dicta pœna informat
62 totam diſpoſitionem Capituli, amboſque caſus ibi expreſſos, ut ex declaratione *S. Cong. Concil. ſub die 4. Auguſti* 1588. docet Barboſa *in cit. cap. præterea n. 7. de Jurepatr.* & Fagnan. *cit. cap. extirpandæ num. 9.* proùt juxta *cit. cap. 11. ſeſſ. 22.* incurrunt pœnas Patroni excommunicationis, & privationis, tàm ſi per ſe, quàm ſi per alios id egerint, Galerat. *in Margarita caſ. conſcientiæ ver. juriſpatronatus*, Barb. *cit. nu.* 3. Sed an talis prohibitio complectatur Patrem ſe ingerentem in bonis
63 Beneficii à filio poſſeſſi? Et videtur affirmare Fagn. *cit. n. 11.* adducendo *reſolutionem S. Congregationis Concilii* excuſantem Patrem à pœnis, vel quia Pater non erat patronus, vel quia cenſus, quem exegit, erat communis inter Patrum, & Beneficiatum; ſed videtur contrarium ſentire Card. de Luca *diſc. 38. de legit. n. 7.*

Certum eſt tamen, ſaltem quoad pœnam poſſe Pa- 64
trem excuſari, tum ex verbis Concilii, quæ non ſunt univerſalia, tum etiam quia quoad filios Clericos, remanet in Patre patria poteſtas, ſaltem ſi non coactiva exercenda in illos, permiſſiva quoad fructus ſpectantes ad filios ſine Eccleſiæ læſione, & in hac materia debet eſſe dolus, ſine quo non eſt culpa, Fagnan. *cit. cap. extirpandæ n. 10. in fine*.

An autem poſſit Patronus conducere bona benefi- 65
cii, non obſtante diſpoſitione Conciliari: Affirmat Barboſa *cit. cap. præterea nu. 6. in fine, & ad ſeſſ. 25. de reform. cap. 9. num. 76. in fine*; licèt appellet quæſtionem dubiam; Sed contrarium tenent Cavalcan. *deciſ. 27. num. 60. p. 2. & deciſ. 76. nu. 31.* Fagnan. *cit. cap. extirpandæ num. 9.* ubi ex mente *S. Congregationis Concilii*, cui auctori (potiùs, quàm Barboſæ) uti ſummè verſato in rebus Conciliaribus debet credi, & verè verba Concilii ſunt univerſaliſſima in *d. cap. 9. ſeſſ. 25.* ibi: *Nullatenus, nullave cauſa, ſeu occaſione*, facilè enim per locationes poſſent bona occupari, vel potiùs jus aliquod acquiri Patronis, quod omninò abhorruit Concilium.

Non exinde tamen prohibentur Patroni, imò te- 66
nentur tueri bona Beneficii, & ratione juris eorum ſe opponere actibus præjudicialibus, ne bona dilapidentur, Barboſa *cit. loc. num. 76. & ad cap. præterea num. 5.* Card. de Luca *eodem tract. diſcurſ. 12. n. 8.* & liquet ex *Can. filiis 28. 16. qu. 7.* ubi quod hæres ejus, qui Eccleſiam ædificavit debet habere ſolertiam, ne quidquam detrahatur ex collatis per Patronum, ubi latè Barboſa *n. 2. & ſeqq.* Lotter. *cit. lib. 1. qu. 11. nu. 63. & ſeq.* quod tamen intelligendum, quod poſſit inſtare coram Judice Eccleſiaſtico, non tamen ipſe rationem petere, ut notant DD. in *cit. Can. ver. Regis*, & Barboſ. *nu. 6.* & quod nequeat Patronis præjudicari in alienatione bonorum Eccleſiæ, Rota *deciſ. 162. nu. 24. coram Bichio, & dec. 220. n. 36. & ſeq. p. 17. rec.* & dixi *tom. 1. ad Conſtitut. 1. D. Leonis ſect. ultima*; hinc ſublata eſt differen-
tia antiqua, ut tempore vacationis Beneficii patrona- 67
tus non ponatur œconomus, ſed adminiſtrentur bona à patrono Eccleſiaſtico, non autem laico, *cap. cum vos de off. ordin.* quia ſublata fuit à Concilio, inhibendo quibuſcumque patronis ne ſe ingerant, ita ut ponatur œconomus ab Epiſcopo, ut advertit Fagnan. *cit. cap. cum vos n. 6. & 7.* ubi *concordantes*.

In prædictis tamen reſervantur quæcumque jura, 68
legitima auctoritate in limine fundationis appoſita, dummodò ſint honeſta, ut advertunt DD. & præſertim Barboſ. *cit. cap. præterea nu. 4.* & facit in terminis hujus Bullæ quoad Ciſtercienſes, ut licitè poſſint Advocati, ſeu Patroni recipere jura ſolita, & honeſta, & ſibi debita, & Cherub. ad illam, ubi poſſe à ſpontè dantibus recipi; Quoad verò prohibitionem vendendi, & transferendi Juſpatronatus, per Concilium, etiam indictam Patronis, alibi dicam.

CONSTITUTIO VIII.

GREGORII IX.

Incipiens (*Fons ſapientiæ.*)

EPITOME BULLÆ.

GREGORIUS ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, Abbatibus, aliiſque Eccleſiarum Prælatis.

SAnctorum cultu condecoravit B. Dominicum Ordinis Prædicatorum Patriarcham, & Inſtitutorem.

COM-

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Divi Dominici nativitas, nobilitas, Patria, & Parentes.*

2 *Duo prodigia enarrantur, dum partus erat in utero Matris, & infans, in cunis jacebat.*

3 *Caſtitatis cuſtos decennium vino abſtinuit.*

4 *Deligitur Canonicus Regularis in Eccleſia Oxonienſi.*

5 *Albigenſes hæreticos concionibus inſectatur.*

6 *Memoranda exhortatio de modo, quo debeat quis ſe parare ad confutandos hæreticos.*

7 *Tres Epiſcopatus refutat.*

8 *Obtinet confirmationem Regulæ ab Honorio III.*

9 *Ipſo ſuadente, Honorius Papa inſtituit Officium Magiſtri Sacri Palatii.*

10 *Fratres ſuos ad diverſa loca ad prædicandum mittit.*

11 *Ejus obitus, & Canonizatio.*

1 COeli Hiſpani fulgidiſſimus Sol Patriarcha Dominicus eximiæ virtutis, & Sanctitatis ſuæ radiis, tot Stellas coruſcantes Terrarum Orbi exhibuit, quot Alumnis ferè ſibi fulgore paribus, utramque Hieruſalem locupletavit. Natales agnovit in Hiſpaniæ Oppido Callaroga Diœceſis Oxonienſis An. 1170. ex Felice Patre, & Joanna Matre, ſedente in Cathedra Petri Alexandro III. & regnante Friderico I. Mater antequam pareret, ſibi videre viſa fuit catulum ardentem facem
2 in ore geſtantem, ab utero egreſſum, totum Orbem flammis illuminantem. Infans cùm aliquando in cunis jaceret, examen apum circum os ejus volitans, portendit eloquii ſuavitatem, qua lingua ejus eſſet affluitura. In puerili ætate, deſpectis frivolis, & ineptis rebus, ſenilem penè gravitatem præſeferebat.

Valentiam ſtudiorum cauſa miſſus, adeò in literis
3 profecit, ut coetaneos ſuos facilè ſuperarit. Caſtitatis cuſtos, ad eam tuendam, decem annis ultrò ſibi vino abſtinuit, intelligens cum Apoſtolo, à vino ad luxuriam proximum eſſe gradum. Poſt expletum Theologiæ curriculum, maximoperè increbuit fama ejus Sanctitatis, & doctrinæ, hinc à Didaco Epiſcopo Oxonienſi deligitur Canonicus Regularis ſuæ Eccleſiæ, cu-
4 jus Canonicos Sanctiſſimus Epiſcopus nuper redegerat vivere ad præſcriptum Regulæ D. Auguſtini. Inter quos non mediocriter enituit Domini ardens zelus, unde invitus, Superior Canonicorum deligitur. Defuncto Epiſcopo, totum ſe Concionibus addixit, præ-
5 cipuè contra Albigenſes, tunc in Gallia graſſantes, à quibus inviſus multa fuit perpeſſus.

Non prætereunda eſt adhortatio, quam teſte *Surd.*
6 *in vit. hujus Sancti die 5. Auguſt.* fecit cuidam Epiſcopo ſeſe magna pompa paranti ad diſputandum cum hæreticis, cui quidem S. Patriarcha dixit: Non ſic Domine Pater, non ſic adverſus filios ſuperbiæ eſt progrediendum, ſed humilitatis, patientiæ, religionis, aliarumque virtutum exemplis revincendi ſunt hoſtes veritatis, non faſtu Religionis, & oſtentatione gloriæ ſecularis. A terrenis dignitatibus adeò abhorruit, ut cùm fuerit à tribus Cathedralibus Eccleſiis electus Epiſcopus, Beatus Vir Chriſti paupertatem Regni ſedi-
7 bus anteferens, Cathedras illas recuſavit. Subinde Ann. Chriſti 1215. Sancto Viro Fulconi Toloſano Epiſcopo Romam contendenti ad Concilium Generale adjunctus eſt, quo tempore egit de confirmatione Regulæ cum Innoc. III. cujus confirmationem An. 1216. poſteà ob-
8 tinuit ab Honorio III. ut nuper dixi in *Comm. ad Bull. 2. Religioſam ejuſdem Pontificis.*
9 Quo tempore D. Dominico ſuadente Honorius Papa erexit Officium Magiſtri Sacri Palatii Apoſtolici. Ægreferens Vir Dei, occupatis cum Pontifice Cardinalibus, horum Aulicos, & Miniſtros in Aula Palatina nugis, & vanitatibus tempus terrere, adhortatus eſt Pontificem utile fore, ſi dum Cardinales cum eo in Eccleſiæ negotiis occupentur, quiſpiam publicè aliquid interpretaretur. Honorius ratum habens conſilium, ipſimet, qui illud dederat negotium commiſit; is verò quotidiè Pauli Apoſtoli aliquam ex Epiſtolis, magna Auditorum frequentia explanare cœpit; reſque adeò proficua agnita fuit, ut deinceps ſtatutum fuerit, aliquem ex Ordine Prædicatorum ad hoc munus aſſumendum, qui Magiſter Sacri Palatii nuncuparetur; quod ſanè inſequenti tempore non mediocribus præeminentiis fuit à Summis Pontificibus cohoneſtatum, ut meritò inter munera non aſpernenda Romanæ Curiæ adnumeretur.

Toloſam reverſus ad Fratres, ubi jam primum Ordinis Monaſterium conſtructum fuerat in Eccleſia Sancti Romani, pleroſque ipſorum ad diverſa loca ad 10
prædicandum miſit. Ipſe verò aliis ædificatis Monaſteriis prædicationis munus ſedulò numquam intermiſit, idipſumque ſuis Alumnis graviter ſuaſit, ita ut hæc Religio Prædicatorum fuerit nuncupata, ex qua, Eccleſia Catholica uberrimos ædificationis fructus colligere non deſinit. Tandem poſt plurimos exantlatos labores, præcipuè inſectandis hæreticis, qua vixit innocentia; piiſſimè obiit Bononiæ nonis Auguſti Anno 1223. quem poſteà Gregorius IX. Anno 1233. in Sanctos retulit in hac Bulla.

CONSTITUTIO IX.

GREGORII IX.

Incipiens (*Devotionis.*)

EPITOME BULLÆ.

GREGORIUS MAGISTRO, ET FRATRIBUS Domus S. Eulaliæ Barchinonen. Diœceſis.

REligionem Fratrum S. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum Papa hìc approbat, atque ſub D. Auguſtini Ordinem militare poſſe concedi.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Plerique ineptè confundunt Ordinem B. Virginis de Mercede, cum alio Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum.*

2 *Religionis B. Virginis de Mercede initium, & occaſio.*

3 *Jacobus Aragoniæ Rex, præcipuus promotor hujus Ordinis.*

4 *Primus ejuſdem Ordinis Profeſſor fuit S. Petrus Nolaſco.*

5 *Hi Religioſi ultra ſua vota communia cæteris regularibus, emittunt quartum, remanendi, nempè in pignus apud infideles pro redemptione fidelium.*

6 *Eorum habitus deſcribitur, & undè illum ſuſceperint.*

7 *Quot Provincias habeant, & de eorum Generali.*

8 *Num ad eſſentiam Religionis, requiratur judicium, & approbatio Eccleſiæ, & concluditur affirmativè per rationes convincentes.*

9 *Approbatio Religionis eſt quædam Canonizatio ad inſtar illius, quæ fit de perſona aliqua, quæ refertur in Sanctos.*

10 *Periculum ſubeſſet in Religionis approbatione procedente à peculiari hominum, judicio.*

11 *Confirmatur concluſio, etiam ex eo, quod requiratur poteſtas, quæ Vice Dei acceptet vota, & traditionem voluntatis Religioſorum.*

12 *A quonam approbatio illa fieri valeat, diſtinguitur,*

13 *Ante tempora Innoc. III. & Gregorii X. approbatio fiebat, particulariter ab Epiſcopis in eorum Diœceſibus tantùm.*

14 *Quando Religio proponitur amplectenda toti Eccleſiæ univerſali, requiritur approbatio Summi Pontificis,*

15 *Hodie ex diſpoſitione ſupradictorum Pontificum Innocentii, & Gregorii indiſtinctè non poteſt fundari Religio, ſine approbatione Apoſtolica.*

16 *Opponuntur nonnulli Canones, qui videntur ſuadere contrarium.*

17 *Satisfit objectis, ac aliis juribus, & magis concluſio confirmatur.*

18 *Adducuntur cauſæ, propter quas concluſio ita firmata fuerit,*

19 *Humiliatorum, & Vualdenſium Inſtitutum uti hæreſim ſapiens, fuit rejectum à Sede Apoſtolica,*

20 *Gregorius X. confirmavit diſpoſitionem Innocentii III. abolendo omnes Religiones poſt eam introductas ſine approbatione Apoſtolica.*

1 CErtè quidem plerique exiguioris notitiæ Viri ſatis leviter prolabuntur, confundentes hunc Ordinem Beatiſſimæ Virginis de Mercede cum altero SS. Trinitatis Redemptionis Captivorum, quod eos videant cognatione quadam inter ſe contineri ſub eodem pio Inſtituto merentes, redimendi captivos Chriſtianos à dira infidelium ſervitute, ſed & ſi in utroque, hoc opus extet præſcriptum, non tamen eadem eſt Regula, neque Inſtitutor, ac approbationis tempus. De ordine SS. Trinitatis diximus ſupra ad *Conſtit.* 1. *Innoc. III.* ubi etiam differentiam ab iſta Religione hìc approbata connotavimus.

2 Religio itaque Fratrum S. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, circa annum Domini 1218. initium habuit, ejuſque inſtitutionis occaſio ea fuit; Cùm enim magnus fidelium numerus ſervitutem, fœdamque captivitatem apud Mauros, qui tunc Hiſpaniam premebant, pateretur, atque ob aſperrimum vitæ genus, ad quod à Barbaris cogebantur, multi à Chriſti fide deficerent, ideò ut eorum periculo occurreretur, nova piorum hominum ſodalitas, Barcinone in Aragoniæ Regno, Cœlorum Regina ſuis revelationibus indicante, inſtituta fuit, quæ coadunatis eleemoſynis de Captivorum Chriſtianorum Redemptione ſolicita eſſet, Baron. *ann, to.* 13. *an.* 1223. *n.* 10.

3 Præcipuus autem hujus Ordinis promotor fuit Jacobus Rex Aragoniæ, qui cùm in ſe ipſo captivitatis ſævitiam expertus eſſet, extitit enim, & ipſe Montione captivus, B. Virgini, ſi captivitatem evaderet, ſuam opem exhibiturum, ad eos, qui apud Mauros captivi extabant liberandos promiſit. Primus verò hujus Ordinis profeſſor fuit Beatus Petrus Nolaſcus na-
4 tione Gallus, qui volentibus tale pium opus proſequi, Ducem ſe exhibuit, atque certum ſtatutum, ac Regulam fratribus eum ſectantibus ſervandam præſcripſit; quia tamen ſub nulla certa Religione militabant, ideo Gregorius IX. in hac Conſtitutione edita anno 1235. eorum Regulam confirmavit, atque ut Divi Auguſtini Religionem profiterentur, conceſſit,

5 Ultra tamen tria omnibus Regularibus communia vota, quartum iſti Fratres emittunt, quod eſt hujuſmodi: *Et in Sarracenorum poteſtate in pignus (ſi neceſſe fuerit) ob redemptionem Chriſtifidelium detentus manebo;* De cujus quarti voti obſervantia, quamplurima referunt exempla Silveſter Marul. *in Ocean. Relig. pagin.* 336. Bzovius *annal. Eccleſ. tomo* 13. *anno* 1223. *numer.* 10. Perfectio autem hujus Inſtituti ſupra alias Religiones ex eo apparet, quod non ſolùm æternam animarum ſalutem curant; ſed etiam captivis libertatem, qua nihil jucundius homini contigere poteſt, totis viribus, propriæque vitæ diſcrimine reſtituere conantur.

Habitus horum Fratrum eſt tunica Alba cum capucio, ac ſcapulari ejuſdem coloris, geſtantque ſupra pectus inſignia Regia Aragoniæ, nimirum virgas rubras in clypeo, quibus ſuperaddunt crucem albam; atque hunc habitum coram Rege Aragoniæ eiſque proceribus à B. Raymundo de Pennaforte, qui tunc Regis à Confeſſionibus erat, B. Petro Nolaſcum ſolemniter ſuſcepiſſe fertur. Multa etiam privilegia huic Religioni, ad eam promovendam Summi Pontifices conceſſerunt, de quibus in ſpecialibus ipſius Conſtitutionibus reſervatur tractatio. 6

Præfatus Ordo plures Provincias habet, nempè in Hiſpania, in Gallia, alias verò in novo Orbe. Ejus Miniſter Generalis perpetuam antiquitùs habebat adminiſtrationem, poſteà verò ad ſexennium redacta fuit. Azor. *inſtitut. Moral. lib.* 13. *cap.* 11. *quæſt.* 8. *verſ. ipſo anno*, Tamburin. *de Jure Abbat. tom.* 2. *diſput.* 24. *quæſt.* 4. *num.* 58. Barboſ. *in ſumma Apoſt. dec. collect.* 375. ubi Auctores de hoc ordine tractantes colligit. 7

His prælibatis quoad notitiam hujus Ordinis, cùm Pontifex in hac Conſtitutione expreſsè approbaverit dictam Religionem, ne approbationis Religionum materia in aliis ſimilibus commentariis ob diverſitatem rerum agendarum omittatur, proprius duxi, hìc aliqua de ea differere, & Primò occurrit, num ad eſſentiam Religionis requiratur Judicium, & approbatio Eccleſiæ. Secundò ad quem ſpectet talis approbatio. 8

Quoad primum dicimus, de eſſentia Religionis eſſe, ut judicium, & approbatio Eccleſiæ interponatur, quoties ea introducitur in Eccleſia, & proponitur ſequenda tamquam perfectionis ſtatus. Quod ex eo evincitur, quia non poteſt Religio practica, ut ſic dicam, per voluntatem prudenter approbari, & Eccleſiæ univerſali, ut verus acquirendæ, perfectionis ſtatus proponi, niſi judicium de illius approbatione, & utilitate præcedat, cujuſmodi non poteſt ſententia ferri, ſine cauſæ cognitione prævia, ita nec confirmatio Religionis, ſine approbatione, quod judiciariam ſeù declarantem veritatem appellare poſſumus, fieri poteſt; quæ quidem ſententia, non ab alio, quàm ab ipſamet Eccleſia ferri valet, cùm judicium hoc ſit publicum, & authenticum proponendi ſcilicet Religionem univerſæ Eccleſiæ imitandam, amplectendam, & ſequendam, ut de hac quippè approbatione maximè loquuntur DD. cùm dicunt, non poſſe errare Pontificem Religionem aliquam approbando, ideſt authenticè declarando, illum eſſe honeſtum, & ſanctum vivendi modum, & viam convenientem ad perfectionem acquirendam; Nam aliàs hic error pernicioſus eſſet Eccleſiæ in materia morum.

Ulterius hæc approbatio eſt veluti quædam canonizatio, per quam tale inſtitutum publicè, & authenticè ſanctum perhibetur, ſicut canonizatio perſonæ alicujus nihil aliud eſt, quàm de illius vera Sanctitate, & gloria publicum, & authenticum Eccleſiæ teſtimonium præbere, ſicuti igitur ad colendos Sanctos publicè ſine periculo erroris, & ſuperſtitionis, neceſſaria eſt approbatio Sanctitatis per publicam Eccleſiæ ſententiam declarativam illius, non minori ratione neceſſaria eſt approbatio illius inſtituti, & vivendi modi, qui Eccleſiæ tamquam Sanctus, ad perfectionem obtinendam proponitur; Ex quo colligitur neceſſitatem iſtam non profluere à ſolo jure Canonico, ſed in ipſo jure naturali magnum habere fundamentum, & ratio eſt, quia non poteſt inſtitui Religio ſecundùm aliquem vivendi modum communem cum ſolis ſubſtantialibus votis Religioſi ſtatus, ſine additione aliquarum obſervantiarum, quibus ille ſtatus ad peculiarem Religionem, ſeu vivendi modum determinetur, tum quia ſicut ſubſtantia non poteſt eſſe, vel operari ſine accidentibus, ita nec Religionis ſtatus ſine regula, 9

Digitized by Google

gula, & vivendi modo, ac ordine, qui quidem nullatenus poteſt præfiniri à peculiari hominum judicio,
10 quod in diſcrimen aliquod incidere poſſet; hinc ad illud vitandum, Eccleſiæ approbatio neceſſaria eſt, quia ſi libera eſſet Religionum inſtitutio, ampliatio, & propagatio, facilè accidere poſſet, ut multi admitterentur errores, & ſic fideles deciperentur, modumque vivendi, vel ſaluti contrarium, vel perfectionem impedientem, vel ſaltem ad illam nihil juvantem pro vero, & utili perfectionis ſtatu aſſumerent quod eſt magnum Eccleſiæ detrimentum.

11 Denique ſemper fuit neceſſaria poteſtas in Communitate religioſa acceptandi nomine Dei vota, & voluntatis traditionem, quam faciunt Religioſi, quæ poteſtas à Paſtoribus Eccleſiæ derivari ſemper debuit, quod ſine approbatione non fit, cùm Deus in ſtatu Religioſo eſt aliquo modo una ex partibus principalibus contrahentibus, & acceptantibus, & ideò neceſſaria eſt facultas promanans à Chriſti Vicario ſivè mediato, ſivè immediato.

Ex quibus concluditur quoad iſtam partem, nullam adeſſe difficultatem, quod requiratur judicium, & approbatio Eccleſiæ ad eſſentiam Religionis, quæ proponitur Eccleſiæ, ut ſtatus perfectionis amplectendus, & publicè ſequendus, ut ex multis ſatis doctè ratiocinatur Suar. *de Religione tom.* 3. *lib.* 2. *cap.* 15. *& ſequent.*

12 Quoad ſecundam verò partem, à quonam talis approbatio fieri debeat? Et in hoc præſupponendum eſt duobus modis poſſe aliquam Religionem in Eccleſia introduci; Primo quando pro Univerſa Eccleſia inſtituitur, ut per totam diffundi valeat, ſpecialem unitatem corporis myſtici in ſe retinendo cum mutuo vinculo, ſub uno proprio capite, vel gubernatore: Secundo modo, quando non toti Eccleſiæ, ſed in aliquo loco introducitur propaganda.

13 Hoc ultimo modo, ante tempora Innocent. III. & Gregor. X. complures Religiones fuerunt introductæ, quæ incipiebant in aliquo particulari Monaſterio, & poſteà multiplicabantur Monaſteria, vel per imitationem, & exemplum, vel per diligentiam priorum Monachorum, qui interdum ab aliis populis, vel Principibus accerſebantur, & ita videtur fuiſſe dilatatas Religiones SS. Baſilii, Auguſtini, & Benedicti; In iſtis ergo Religionum introductionibus, cùm non eſſent univerſales, à Summo Pontifice approbationes immediatè non fiebant ſed initium earum ad illum Epiſcopum ſpectabat, in cujus Diœceſi primum Monaſterium conſtruebatur; quod ſi aliud ſimile in aliena Diœceſi erigendum erat, ad ejus Epiſcopum approbatio ſpectabat, qui non tenebatur alterius judicium ſequi, cùm non eſſet in hoc Superior, nec ejus approbatio erat, ut ita dicam Canonica, ideſt univerſalis; & ita procedebatur donec approbatio generaliter fieret tacito conſenſu univerſalis Eccleſiæ, quod intelligebatur maximè conſummatum, quando Romani Pontifices facto ipſo, vel tacito conſenſu approbare videbantur, Vaſquez 1. 2. *diſp.* 165. *cap.* 4. *numer.* 39. Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 41. *n.* 12. Miran. *de regul. tom.* 1. *q.* 3. *art.* 6. Mendoz. *lib.* 2. *de conſ. & liber. cap.* 30. Et meritò receptio Monachorum ad Epiſcopum ſpectabat, quia cùm Epiſcopus ſit proximus paſtor, & ſuo modo Chriſti Miniſter, quaſi proprius, ex vi ſui muneris poterat nomine Dei acceptare vota, & traditionem ut ſumitur ex Dionyſ. *de Eccleſ. Hierarc. cap. ult. & Concil. Nicen. lib.* 3. *cap.* 14. juxta verſionem Piſani, *Conc. Chalced. c.* 4. *&* 8. & habetur in *can. definimus* 18. *qu.* 2. *& Conc. Agathen. can. de Monachis* 18. *q.* 2. ac etiam quia Religionis approbatio eſt neceſſaria ad bonos, & perfectos mores Eccleſiæ, ergo per ſe loquendo, & non præveniente, nec impediente Pontifice, pertinet ad unumquemque Epiſcopum in ſua Diœceſi, tum quia in his rebus, quæ ad ordinariam juriſdictionem pertinent, unuſquiſque Epiſcopus poteſt in ſuo Epiſcopatu, quod poteſt Pontifex in univerſa Eccleſia, niſi à Pontifice reſerventur, aut excipiantur, tum etiam quia Epiſcopus ex proprio munere eſt perfectio alio-

rum, teſte Dionyſ. *cit. cap.* 5. ergo ad illum ſpectat perfectionis viam ſubditis ſuis oſtendere, & approbare Suarez *loc. cit.*

Primo autem modo, quando Religio introducitur,
& proponitur Eccleſiæ univerſali, ut in ea propagetur 14
ſub uno corpore, & capite myſtico, ac gubernatore, qui modus non fuit frequens in antiquioribus religionibus, & ſine dubio talis Religio, ejuſque inſtitutio per ſe, & quaſi natura ſua univerſalem Eccleſiæ approbationem poſtulat, quia illius probitas totius Eccleſiæ intereſt, unde concluditur, ad Summum Pontificem pertinere, cujus planè cura univerſalis Eccleſiæ propria eſt, & ideò ſuppoſita dignitate, ac obligatione ipſius, ratio ipſa poſtulat, ut ſine ipſius ſcientia, & approbatione, nullus vivendi modus pro univerſa Eccleſia introducatur, aut inſtituatur, Suar. *cit. cap.* 15. *num.* 17.

Supradicta tamen intelligenda ſunt de jure antiquo, 15
nam hodie, ex diſpoſitione Innocent. III. *in cap. ne nimia de Religioſis domibus*, & Greg. X. *in cap. unic. eod. titul. in* 6. expreſsè prohibitum eſt, novas Religiones erigi, niſi de particulari licentia Summi Pontificis.

Sed poteſt opponi, quod ex dictis Canonibus non 16
videatur adempta facultas Epiſcopis approbandi Religionem, cùm ibi nulla fiat mentio Epiſcoporum, ſed tantummodò ſermo eſt de inventoribus Religionum, & prohibetur ne quis de cætero novam Religionem inveniat, ſed quicumque voluerit Religioſus eſſe, unam de approbatis ingrediatur, quod non inducit prohibitionem Epiſcopis approbandi Religionem, ut ratiocinatur Peyr. *to.* 1. *de priv. regul. in Conſt. unica* Pirrhi Archiepiſcopi Conſentini *n.* 3. allegans Vaſq. 1. 2. *diſp.* 156. *cap.* 4. *n.* 28.

Et poteſt confirmari objectum, quia de facto Religio Minimorum fuit approbata à prædicto Pyrrho Archiepiſcopo Conſentino anno 1471. & ſic poſt annos fermè trecentos à Conſtitutione prædicta Innoc. III. & poſt annos ducentos ab alia Gregorii X. nec poteſt dici, prædictam approbationem factam à præfato Pyrrho Archiepiſcopo, fuiſſe nullam, nam Sixtus IV. deinde confirmavit, & approbavit dictam approbationem Pyrrhi, quod utique non feciſset ſi Pyrrhus juriſdictionem Romano Pontifici debitam uſurpaſſet, Confirmari etiam poteſt ſecundò *ex can. Quidam* 18. *q.* 2. *& ex Can. Cellulas ibidem* quibus in locis habetur, quod pro nova Congregatione Regularium, & Monachorum erigenda, ſufficit, ſi Epiſcopi Diœceſani licentia obtineatur.

Verùm objecta non ſubſiſtunt; nam quoad primum,
gratis, & ſine ullo fundamento aſſeritur, non fuiſſe 17
in præfatis Canonibus Innocentii, & Gregorii de facto ademptam Epiſcopis facultatem, novas Religiones approbandi, in dicto enim *cap. unic. de Religioſis dom. in* 6. ita diſponitur: *Cunctas affatim Religiones, & Ordines Mendicantes poſt dictum Concilium inventos, qui nullam confirmationem Sedis Apoſtolicæ meruerunt perpetuæ prohibitioni ſubjicimus, & revocamus*, & quatenus proceſſerant, revocamus. En quomodo à Gregorio improbantur omnes Religiones, quæ à Romano Pontifice non ſunt approbatæ, & conſequenter etiam illæ, quæ à ſolis Epiſcopis approbationem obtinuerunt.

Patet hoc ulterius ex *cap. unico de voto in* 6. ubi Bonifacius VIII. poſt Gregorium X. declaravit, nullum aliud dari votum ſolemne ſufficiens ad dirimendum matrimonium contractum, niſi quod ſolemnizatum fuerit per ſuſceptionem Sacri Ordinis, aut per profeſſionem expreſſam, vel tacitam factam alicui ex Religionibus per Sedem Apoſtolicam approbatis; ergo ex præfato textu habetur, quod votum ſolemnizatum per profeſſionem factam in Religione approbata ab Epiſcopo ſolo, & non à Sede Apoſtolica, non ſit votum ſolemne, & non dirimat matrimonium; ergo ex præfato textu etiam habetur quod non poteſt dari Religio à ſolo Epiſcopo approbata; ad eſſentiam enim veræ Religionis requiritur votum

ſolemne perfectæ caſtitatis, tàm de jure Divino, quàm ſcripto, ut ex D. Thoma fatetur Azor. *inſtitut. moral. par. 1. lib. 11. cap. 24. q. 2.*

Ad ſecundum reſpondetur, Archiepiſcopum Pyrrhum approbaſſe quidem priùs inſtitutum S. Franciſci de Paula, ſed non tamquam formalem Religionem, ſed tantummodò tamquam Eremiticam quandam Congregationem, ut patet ex dicta Conſtitutione, ubi nunquam fit mentio Religionis, ſed ſolummodò Eremiticæ Congregationis, eorumque tantùm Eremitorium approbatur, & Clerici, & Laici ſub habitu Eremitico ibidem vitam ducentes ad protectionem Sedis Apoſtolicæ remittuntur; Non benè igitur Peyrin. *loco ſupracitat.* dicit, Religionem Minimorum fuiſſe approbatam à prædicto Pyrrho Archiepiſcopo, qui ſolùm conceſſit, ut Clerici, & Laici ſub habitu Eremitico in dicto Eremitorio vitam ducere poſſent; hoc autem fieri poſſe ab Epiſcopo, omnes Doctores admittunt, ſed negant communiter, poſſe etiam nova Monaſteria Religionum, ex ſola Epiſcopi Diœceſani authoritate erigi ex *cap. unic. de exceſ. Prælat. lib. 6. cap. 4. de privileg. eodem lib. Clement. cupientes, de pœnis*; in qua tamen Monaſteriorum erectione, hodie eſt attendenda diſpoſitio Conc. Tridentin. *ſeſſ. 25. de reg. cap.* 3. Hinc eſt, quod Hiſtorici, & Canoniſtæ omnes primam Minimorum approbationem non ad præfatum Archiepiſcopum Pyrrhum, ſed ad Sixtum IV. referunt, ut Paul. Morig. *de orig. Relig. lib. 1. cap. 49.* Azor. *part. 1. libr. 13. cap. 11. quæſt.* 13. Tamburrin. *de Jur. Abbat. tomo 2. diſputat. 24. quæſt. 7. numer.* 10. Cardinal. Lauræa *in Epitom. canon. ver. fratres Sanct. Franciſci de Paula.*

Ad tertium objectum, reſpondetur, Epiſcopos ante ſupradictas diſpoſitiones Innocentii, & Gregorii vigore ſupradictorum, aliorumque canonum, habuiſſe poteſtatem approbandi Religiones modo ſupradicto, quæ per Innocentium, & Gregorium poſteà in dictis Canonibus fuit eis ablata; præterquam quod *canon. quidam, & canon. cellulas* loquuntur propriè in erectione Monaſteriorum: Sic ergo Romanus Pontifex Apoſtolica authoritate decernere potuit, ut nulla cenſeatur Religio, niſi quæ ab ipſomet Romano Pontifice approbetur, vel confirmetur præſertim uti dicebam, urgentiſſima, & rationabili cauſa id exigente.

Cauſa verò fuit tum intrinſeca, tum extrinſeca, Intrinſeca, quia cùm Religionis erectio ſit una ex gravioribus Reipublicæ Chriſtianæ Cauſis, nam per
18 eam perfectionis ſtatus erigitur, & Evangelica vivendi forma inſtituitur. Ideò omninò expediebat, ut ab Apoſtolica Sede, hujus futuræ vitæ forma examinaretur, ne ſub prætextu ſanctioris vitæ, hæreſes, crimina, vel Apoſtaſiæ foverentur.

Et hæc fuit de facto cauſa extrinſeca, & impulſiva, qua Pontifices moti fuerunt, ut habetur ex Abbate Vvſpergenſi *in Chronico anni* 1212. ex Trithemio, Paulo Æmilio, & aliis. Paulò enim ante tempora Innocentii III. exorti ſunt in Gallia hæretici Vvaldenſes, qui vulgò Pauperes de Lugduno, & ſuperſtitioſum vivendi modum, tamquam religioſum, & Monaſticum inſtitutum invenerant, Eccleſiæ Dei, & Sacerdotio detrahebant: Proinde Lucius III. prædictos Humiliatos
19 tamquam hæreticos prius damnavit; deinde verò Vvaldenſes, quaſi ipſi melioris farinæ eſſent coram *Innocentio III.* inſteterunt unà cum eorum Authore, & Magiſtro Bernardo quodam Lugdunenſi Cive, ut eorum inſtitututum Pontificia authoritate confirmaretur; At Innocentius III. tamquam pernicioſos, & peſſimos homines expulit; inter alia enim indigna, unà cum fœminis habitabant, & in eiſdem lectulis quieſcebant interdum, quod ab Apoſtolis ſe accepiſſe aſſerebant, ut ait Abb. Vvſpergenſis *ibid.* Hinc Vvaldenſes propter paſſam repulſam irati, in Schiſma priùs, & deinde in hæreſim lapſi ſunt: propterea Innocent. III. occaſionem ſumpſit ſtatuendi in Concilio Lateranenſi, ne quis novæ Religionis inſtitutum fundaret. Vide etiam Penna Eymeric. 2. *part. director. quæſt.* 14. Eadem pariter fuit cauſa alterius Conſtitutionis Gregor. X. in Concilio Lugdunenſi. Non obſtante enim prædicta Innocentii Con- 20
ſtitutione plurimæ aliæ Pſeudo Religiones exortæ fuerant, ideò ad illas eliminandas, decrevit, ut omnes Religiones poſt Innocentianam Conſtitutionem exortæ, quæ Pontificiam approbationem non obtinuerant, nullius extent momenti.

Nec incongruè alia etiam impulſiva cauſa harum prohibitionum aſſignari poteſt, exorbitans nimirum Religionum frequentia, adeò enim undique ſcatebant, ut populus anguſtia opprimeretur, pro eis ſubſtentandis, & nec etiam ſatis erat Audi Matth. Paris *ad an.* 1258. *Tot autem Ordines exorti ſunt, quod hi, & hos, & è converſo ſupplantant; Nec ſufficit, ut conſuevit, Populus eos plebeis eleemoſynis ſubſtentare.*

CONSTITUTIO X.

GREGORII IX.

INCIPIENS (*Cum tota.*)

EPITOME BULLÆ.

GREGORIUS UNIVERSIS FIDELIBUS PER Sabinam Conſtitutis.

NE in tota Terra Sabinæ abſque Sedis Apoſtolicæ ſpeciali licentia, Caſtra ædificentur, vel reædificentur, ſub ſpiritualibus, pecuniariiſque pœnis Pontifex hic prohibet.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Romani ſeditiones excitarunt in Gregorium IX.*
2 *Velletrenſes vexarunt Romani, ob fidem ſervatam erga Pontificem.*
3 *Caſtra ædificare, vel reædificare in Sabina prohibitum.*
4 *Caſtrum in duplici ſignificatione venit.*
5 *Barones poſſunt ædificare caſtra in ſuis feudis.*
6 *Nec indigent licentia Principis, vel Domini directi.*
7 *Caſtrum ædificare poteſt quilibet in proprio ſolo.*
8 *Expoſcenda tamen eſt licentia illius, qui in tali ſolo juriſdictionem habet.*
9 *Caſtra ædificari prohibentur in Regni confinibus.*
10 *Similiter in locis, in quibus ſubditi poſſent contra Principem conjurare.*
11 *Itidem, ſi fierent ad æmulationem, vel eſſent periculoſa alteri Civitati.*
12 *Principes ſolent ſtatuere, ne Caſtra ædificentur ſine eorum licentia.*
13 *Fridericus id ſtatuit in Regno Neapolis.*
14 *Idem ſervatur in Francia, & apud Turcas.*
15 *Iſtæ prohibitiones non intelliguntur de Caſtris in lata ſignificatione.*
16 *Conceſſa ædificatione Caſtri, non cenſetur conceſſum Fortalitium.*
17 *Limitatur ſi conceſſio fiat ad reddendum locum magis tutum.*
18 *Fortelitia, & arma numerantur inter regalia.*
19 *Juriſdictio in aliquem locum, ex duplici ratione pertinere poteſt.*

20 *Con-*

Digitized by Google

20 *Conceſſo Caſtro, cenſetur etiam conceſſa Juriſdictio, ſi illi cohærebat.*
21 *An etiam conceſſum cenſeatur merum, & mixtum imperium.*
22 *In Regno non cenſetur conceſſum, niſi exprimatur.*
23 *Nec cenſeretur conceſſa Juriſdictio, ſi adeſſet aliquid ſuadens contrarium.*
24 *In conceſſione ædificationis Caſtri, non præſumitur conceſſa Juriſdictio.*
25 *In conceſſione reædificationis in quo caſu cenſeatur conceſſa Juriſdictio?*
26 *Juriſdictio, quæ Caſtro non cohærebat, non intelligitur conceſſa in conceſſione illius.*
27 *Caſtrum poteſt eſſe unius, licèt Juriſdictio ſit alterius.*
28 *In conceſſione Caſtri cum omnimoda Juriſdictione, venit etiam merum, & mixtum Imperium.*
29 *Conceſſo Caſtro cum juriſdictione, an cenſeatur conceſſum Imperium.*
30 *Dicitur non venire merum, & mixtum Imperium, ſi Juriſdictio competebat alteri ex cauſa onoroſa.*
31 *Secus ſi competebat ex cauſa lucrativa.*
32 *Similiter diſtinguendum, ſi concedatur Juriſdictio in Caſtro ſine territorio.*
33 *Conceſſio Caſtri facta laico, an cenſeatur facta in allodium, vel in feudum?*
34 *Si concedatur Eccleſiæ, ſemper præſumitur facta in allodium.*
Quod etiam procedit in locis, ubi conceſſio cenſetur facta in feudum ibid.
35 *Idem dicendum, ſi verba conceſſionis eſſent in feudum.*

1 INeunte æræ Chriſtianæ anno 1235. Romani ingen-
tes excitarunt ſeditionum motus contra Summum
Eccleſiæ Paſtorem noſtrum Gregorium; atque fidiſſi-
mos Eccleſiæ Clientes, ut ſe ab obedientia, & Do-
minio Magni Præſulis averterent crudeliter vexarunt,
inter quos fuerunt Velitrenſes, qui ob egregiam in
Pontificem ſervatam fidem, ſævos impetus excepe-
runt, ut Gregorii ad ipſos datæ oſtendunt literæ,
2 ibi: *Amariſſimè clamare compellimur, quod cùm quie-
ſcere crederemus, gravis, & ſæva perturbatio ſuper-
venit, quam cùm facilè prævisam potuerimus evitare,
conatus contrarios reprimendo, forſan arguimur, quod
adeò ſolitam Apoſtolicæ Sedis patientiam obſervare
voluimus, ut videamur aliis intolerabilis inſolentiæ
materiam præſtitiſſe; Romani enim, creſcentibus eo-
rum iniquitatibus, quibus multiplicatis, ſanguis ſan-
guinem tetigiſſe videtur ad eam Tyrannidem devene-
runt, ut ingrati beneficiorum innumerabilium, quibus
eſt eos mater Eccleſia proſequuta, facti ei hoſtes, in
capite dignoſcantur ad cujus deſiderabilia manum mit-
tentes moliuntur eamdem libertate, & patrimonio ſpo-
liare, filios ſuos perdere, ac fideles, illoſque cum ipſa
ſubiicere ſervituti, ſuper quo tantò dolemus amplius,
& triſtamur, quantò magis ex hoc attendimus peri-
culum imminere; cùm non ſolùm Romana, ſed etiam
generalis Eccleſia concutiatur, propter exempli perni-
ciem in hac parte, pro eo quod hæc eſt in exemplar
aliarum, & ſpeculum conſtituta.* Quapropter prædi-
ctos prout Viterbienſes, Tuſcanenſes, plureſque alios
populos, Sacramenti Religione, ſi quo ſe ſe Ro-
manis contra jus Pontificium adſtrinxiſſent, libera-
vit, & ad coercendum rebelles, hanc Conſtitutio-
nem edidit 16. *Kal. April. An.* 1235. qua cautum
eſt, ne in Sabina Romanæ Eccleſiæ ſubjecta, Ca-
3 ſtrum aliquod ædificari, vel reædificari poſſet, abſque
conſenſu, & facultate conceſſa à Pontifice Raynald.
in annal. tom. 13. *an.* 1235.

Cùm igitur Pontifex in hac Conſtitutione prohi-
buerit ædificationem Caſtri, diſquirendum hic oppor-
tunum videtur, quibuſnam licitum ſit Caſtra habere,
vel ædificare, & ulteriùs quæ veniant ſub conceſſio-
ne Caſtri, vel licentia illud ædificandi. Præmitten-
dum tamen eſt, quod nomen Caſtri ſub duplici po-
teſt accipi ſignificatione, altera propria alteraque im- 4
propria; Propria enim Caſtri ſignificatio, eſt locus
muris cinctus, & munitus, qui dicitur fortellitium;
impropria verò deſumitur à vocabulo Caſa, & tunc
importat vicum muris circumdatum, quem plures in-
colunt, & in quo domos ſuas habent, & dicitur
Oppidum, ſeù Caſtellum, ad differentiam Pagi, vel
Villæ, quæ habent murorum circumvallationem, ſed
ſunt plures domus habitantium in aliquo loco cam
peſtri Roſenthal. *de controverſ. feudal. cap.* 12. *gloſs.*
15. *numer.* 39. Cardinalis de Luca *de feud. diſc.* 56
numer. 9.

Dubium autem eſt, an cuilibet permiſſum ſit ha-
bere, vel ædificare Caſtra fortellitia, & an in hoc
Principis licentia requiratur? In qua tamen re diſtin-
guendum eſt inter Jus commune, & Jus municipale cu-
juslibet Regni.

Et quidem diſcurrendo ſecundùm jus commune,
permiſſum eſt Baronibus in propriis feudis pro ſui,
ac Vaſſallorum tuitione caſtra, & fortellitia habere, 5
vel ædificare, ex textu in *l. provincias Codic. de ædi-
fic. privat. l. ex hoc jure, ff. de Juſtit. & jure cap. in
cauſis, §. civitates muratæ*, ibi: *munitiones eis face-
re licet, de Pace Conſtant.* Bald. *in l. item* Lapilli *nu.*
5. *ff. de rerum diviſ.* Maſtrill. *de Magiſtrat. lib.* 4. *ca-
pit.* 16. *numer.* 169. Capiblanc. *de Baron. pragmat.* 8.
part. 2. *numer.* 8. imò etiam ſi Principis, vel Domi-
ni directi conſenſus non accedat, id eis licitum eſt, 6
Bald. *conſ.* 435. Fab. de Anna *conſ.* 72. Boer. *dec.* 320.
numer. 4. quod etiam rationi conſentaneum eſt, ut
ſcilicet Barones eorum Terras tutas habeant ab invaſio-
ne hoſtium, Tapia *in Conſtit. Regni in locis demanii
verſ. hanc tamen concluſ.* ex Div. Thoma *de Regim.
Princip. lib.* 2. *cap.* 11. & Toloſan. *de Republica libr.*
2. *cap.* 3. De Marinis *reſolut. juris libr.* 1. *cap.* 214.
numer. 7.

Imò etiam permiſſum eſt cuilibet privatæ perſonæ
fortellitia ædificare in proprio ſolo pro ſui deſenſione, 7
ut apertè colligitur ex *cit. leg. per provincias*, ubi Bald.
& Salic. Rebuff. *in l.* 2. *Cod. de fundis limitrophis lib.*
11. Guidopap *ſingul.* 423. quod intelligendum, eſt ſi
Caſtrum fiat in loco, in quo nemo habet juriſdictionem,
aliàs requireretur licentia illius, ut docent Afflict. *in* 8
cap. 1. *v. palatia nu.* 4. *tit. quæ ſint regalia*, Fontan. *de
pact. nupt. clauſ.* 4. *gloſs.* 11. *n.* 9. Boer. *cit. dec.* 320. Ma-
ſtrill. *cit. cap.* 16. *n.* 175.

Hujuſmodi tamen facultas procedit cum ſuis limi-
tationibus, quæ tales ſunt ut illam denè abſorbeant,
ac ferè numquam ei locum relinquant, limitatur ſi-
quidem primò in fundis limitaneis, ſeù confinibus, &
fronteriis Regni, in his enim locis nemini licet ca- 9
ſtra, vel fortellitia habere, ex textu in *l.* 2. ubi DD.
Cod. de fundis limitrophis lib. 11. Maſtrill. *cit. cap.* 16.
num. 170. Calder. *conſ.* 8. *num.* 25. Boet. *cit. dec.* 320.
numer. 16. Montan. *de regal. fol.* 219. *col.* 1. *ver. in li-
mitibus*. Secundò prohibetur, ſi caſtrum eſſet in tali
loco, in quo ſubditis aniam præberet conjurandi con- 10
tra proprium Principem, in hoc enim caſu non ſolùm
non poſſunt de novo ædificari, ſed etiam ea, quæ ex-
tructa ſunt, demoliri poſſunt ab eodem Principe Boer.
cit. dec. n. 8. Capiblan. *cit. prag.* 8. *par.* 2. *num.* 8. Ul-
terius ædificari nequeunt, ſi fiant ad æmulationem, 11
vel injuriam alterius Civitatis, vel alteri Civitati eſſent
ſuſpecta, vel periculoſa Rocc. *de Offic. Rubric.* 9. *nu.*
42. poſt Afflict. *in conſtitut. caſtra munitione de ædifi-
ciis privat.*

Ex conſtitutionibus tamen particularibus prohiberi
ſolent ædificari Caſtra, vel fortellitia abſque conſen- 12
ſu Principis, ita ut hodie inter regalia numerentur,
nimium enim conducit bono Regnorum gubernio, ut
hujuſmodi loca munita non habeantur, niſi ubi pro
Regis, & Regni ſecuritate neceſſaria videbuntur,
aliàs enim daretur ſubditis occaſio rebellandi, vel inter 13
ſeipſos rixandi; hine in Regno per Conſtitutionem

Friderici Regis *incip. Caſtra munitiones , de ædific.*
privat. & ſequenti conſtitu. incip. In locis demanii eo-
dem tit. hujuſmodi ſortelitia prohibentur, ut in termi-
nis ejuſdem Conſtitutionis, latè tuetur *cit.* Rocc. *Rubr.*
14 *9. num. 17. cum ſequent.* & de regno Franciæ idem aſ-
ſerit Barthol. *de Capua in cit. Conſtit. caſtra munitio-*
nes , & rigoroſiùs ea eſſe prohibita in Imperio Turca-
rum refert Paul. Jovius *lib. 14. hiſtor. fol.* 290. hoc ta-
men procedit de Caſtro in ſtricta ſignificatione : nam
15 in lata ſignificatione , ut ſupra dixi, ſcilicet pro vico
muris, & foſſato circumvallato , ob tutelam domorum,
certum eſt non eſſe prohibitum Bald. *in l. finali , verſ.*
ſed pone quidam nobilis Cod. de pactis inter emptor. &
vendit. Rocco *loc. cit. num.* 19. Boer. *cit. dec.* 320. *num.*
6. verſ. benè tamen .
16 Ex qua duplici acceptione Caſtri, eruitur, quidnam
conceſſum intelligatur per licentiam ædificandi caſtrum,
nam ſi conceditur caſtri ædificatio, non videtur con-
ceſſa fortellitii ædificatio ; Nam cùm fortellitii ædifica-
tio magis ſit præjudicialis Regali juriſdictioni , &
dominio , cùm ex ea poſſit inquietari in ſecuritate,
utique non exiſtimatur Princeps voluiſſe concedere il-
lius ædificationem ad ſui dominii ſubverſionem , &
ad præjudicandam totali ſecuritati , quam in perti-
17 nentiis ſui dominii obtinebat : niſi locus requirat æ-
dificationem talis fortellitii , & ad hoſtes reprimen-
dos, vel ad evitandum periculum eorum , cùm tunc
alius finis inveſtigari non poſſit in Principe conceden-
te facultatem, caſtrum ædificandi , niſi reddendi lo-
cum magis ſecurum, propterea tota vis conjecturandi
modum iſtius facultatis conceſſæ , pendet ex veroſimi-
li mente Principis concedentis regulata à veroſimilitu-
dinibus , & conjecturis loci , temporis , & neceſſita-
tis , Tiraquell. *lib. 1. retract.* §. 1. *Gloſs. 7. numer.* 98.
cum ſeqq. Ant. Capyc. *in inveſt. feud. in princip. col.* 1.
Roſent. *cap. 7. Concl.* 37. *numer.* 15. Ceſſantibus ergo
iſtis conjecturis in facultate ædificandi caſtrum , venit
tantùm ædificatio oppidi, ſeu caſtelli, quæ minus eſt
præjudicialis ſecuritati Domini, cùm per illam Vaſal-
lus non reddatur fortis , & proinde nec audax con-
18 tra proprium Dominum, dum fortellitia, & alia tor-
menta bellica propriè pertinent ad ſupremum, Regale-
que Dominium , & Majeſtatem tuendam *cit.* Roſent.
atque inter Regalias numerantur , Pereg. *de Jure Fiſci*
lib. 1. tit. 1. n. 14.
19 Sed nunquid conceſſa ædificatione Caſtri , cenſen-
tur etiam conceſſa juriſdictio ? Et in hoc oportet ſci-
re, quod dupliciter juriſdictio poteſt pertinere in ali-
quem locum; uno modo ipſi cohærens, ita ut in ipſo
caſtro, vel Oppido ſolita ſit exerceri ; altero modo ,
quando juriſdictio in ipſo Caſtro non eſt ſolita exer-
ceri , ſed ipſum Caſtrum ſubeſt alteri Civitati , vel
Oppido.
20 Quando juriſdictio cohæret ipſi Caſtro , vel oppi-
do , itaut in eo ſolita ſit exerceri , & tunc conceſſo
Caſtro , vel oppido , cenſetur etiam conceſſa juriſdi-
ctio tamquam acceſſoria, & pertinens, cum univer-
ſitate ipſius caſtri , Bald. *in cap. 1. numer. 5. de Capit.*
qu. cur. vendidit , & Prapoſ. ibid. num. 5. Bart. *in l. in-*
ter eos ff. de acquir. rer. dom. Bald. *in l. ſi plures C. de*
condit. in ſer. Affict. *in cit. cap. 1. n.* 9. Curt. jun. *in l.*
3. ff. de juriſd. omn. jud. Roland. à Valle *conſ. 42. n.* 30.
vol. 2. Jacob. Menoch. *præſumpt. 97. num. 13. lib.* 3. Ga-
ſpar. Valaſc. *in l. Imperium de juriſd. omnium jud.* Burſ.
conſ. 46. n. 26. vol. 1.
Quod tamen intelligerem quoad juriſdictionem tan-
21 tùm ſimplicem; nam quoad merum , & miſtum im-
perium , crederem tunc comprehendi , quando in
omnibus conceſſionibus , Princeps paſſus fuerit etiam
Vaſſallum illud exercere , nam ſi in aliis conceſſioni-
bus Princeps ſolitus fuerit illud exprimere, tunc etiam
ſi illud fuerit ſolitum in Caſtro exerceri, non proin-
dè in illius conceſſione veniret dicta ſuprema juriſdi-
ctio , cùm illud ſolitum proveniſſet ex forma conceſ-
ſionis, prout accidit in Regno Neapolitano in quo Ba-
rones merum imperium non conſequuntur in Baroniā ,
niſi id expreſſum fuerit Affict. *in cit. cap. 1. num.* 9. imò
in conceſſione caſtri, neque ſimplex juriſdictio veni- 22
ret etiamſi ſolita fuiſſet in illo exerceri , & cohære-
ret , ſi adſit aliquid, quod contrarium ſuadeat, puta 23
modicitas pretii , vel ſimile . Menoch. *cit. præſ. 97. nu.*
46. & ſeqq. Roſent. *cap. 5. concl.* 6.
Ex quibus ſatisfit quæſito de ædificatione Caſtri ;
Nam ſi conceditur facultas illud ædificandi de novo , 24
non cenſetur conceſſa juriſdictio in eo, cùm numquam
illi cohærentiam habuerit , dum de novo fuerit fun-
datum ; aut verò fuerit conceſſa reædificatio illius, &
tunc ſi totaliter Caſtrum erat deſtructum , & non cen 25
ſetur conceſſa juriſdictio , nam per deſtructionem to-
talem Caſtri , evanuit ea in loco ; ideò reædificatio
habetur ac nova ædificatio ; ſi verò caſtrum non erat
penitùs deſtructum , ſed in eo aderant aliqui habita-
tores , in quos exercebatur juriſdictio per aliquem Of-
ficialem , ibi exiſtentem, & tunc cenſetur etiam con-
ceſſa juriſdictio per conceſſionem illud reædificandi
cùm illa reædificatio invenerit juriſdictionem, ibi jam
exiſtentem, propterea conceſſa reædificatione , cenſe-
ſetur conceſſum territorium, & cum eo juriſdictio co-
hærens, ex ſupradictis , niſi adſit quod contrarium ſua-
deat .
Si verò juriſdictio non cohærebat Caſtro, puta quia 26
ibi , exerceri ſolita non fuit, ſed dictum caſtrum ſub-
eſt alteri Civitati , vel loco, & tunc conceſſo caſtro,
non cenſetur conceſſa juriſdictio ; ſiquidem Caſtrum
per ſe , hoc caſu eſt quiddam ſeparatum , nec juriſ-
dictio dicitur cohærere illi , licèt paſſivè illi inſit Bald.
in cap. 1. num. 7. de allod. in uſibus feud. Innocent. *in*
cap. ex literis de jurepatron. Valaſc. *in cit. l. Imperium*
num. 54. Alciat. *num.* 103. & Longeval. *num.* 204. *de ju-*
riſd. omn. jud. Menoch. *præſumpt. 97. num. 1. lib.* 3. Ro-
land. à Valle *conſ.* 421. *numer.* 30. ubi communem eſſe
tradit , *vol.* 2. Borcholt. *de feud. cap. 6. num.* 35. Sonſb.
de feud. part. 8. numer. 23. nihil enim impedit , quin
juriſdictio poſſit eſſe unius , & caſtrum alterius Bald. 27
in cap. 1. §. è contrario n. 4. de inveſt. de re alien. fact.
Oldrad. *conſ. 125. num.* 5. Alvarot. *in cit. cap. 1. numer.*
4. & ita eſſe in Germania, in qua regalia unius Baro-
niæ ſunt uni infeudata, cùm territorium , & reliqua
ad alium, jure proprietatis pertineant, ut teſtatur Ro-
ſent. *cit. cap. 5. concl. 6. n.* 7.
Conceditur etiam aliquando dictum Caſtrum cum
juriſdictione, & tunc intrat *inſpectio*, quænam juriſ-
dictio cenſeatur, & in hoc inſpiciendus eſt tenor in-
veſtituræ , ſeu conceſſionis; nam ſi illa fuerit conceſ-
ſa cum verbis ampliſſimis , puta ſi fuerit conceſſa
omnimoda , & pleniſſima juriſdictio, & tunc non eſt
dubium, quod veniat etiam merum, & mixtum im- 28
perium. Gloſſ. *in Clem. 1. v. omnimodam de foro comp.*
quam Panormitanus, & alii ſequuntur, Jaſon. *in cit.*
l. imperium num. 12. de juriſdict. omn. jud. Felin. *in cap.*
quod ſedem num. 3. de offic. ordinarii , Schneid. *in uſibus*
feudor. par. 2. num. 91. Molinæus *in conſuetud.* Pariſ. §. 1.
gloſ. 5. numer. 48. Roland. à Val. *conſ. 42. n. 38. vol.* 2.
Menoch. *cit. præſumpt. 97. num. 34. lib.* 3. Purpurat. *in*
cit. l. Imperium .
Tota igitur difficultas conſiſtit, quando juriſdictio con-
ceſſa eſt ſimpliciter , puta ſi fuerit dictum , *concedi-* 29
mus Caſtrum cum juriſdictione, & in hoc caſu Docto-
res videntur in ſe diviſi ; aliqui enim putarunt non
venire mixtum , & merum imperium , prout tenet
Molinæus *in conſuetud.* Pariſ. §. 1. *gloſ. cit. num.* 48. Bor-
cholt. *in tract. feud. cap. 6. num.* 35. Menoch, *cit. præſ.*
97. *numer. 33. lib.* 3. Bald. *in cap. quanto num. 5. in fine*
de Judic. Jaſon. *in cit. l. imperium num. 11. & ſeqq.* Ni-
col. Mozzius *tit. de natural. feud. nu.* 26. Alii enim ſen-
ſerunt, in conceſſione prædicta venire etiam merum,
& mixtum imperium, prout tenet Covar. *cit. cap.* 1.
num. 10. ver. primum etenim in fine, ubi pro hac ſua o-
pinione allegat Pract. Ferrar. *in forma act. confeſſ. v.*
plenam Felin. *in cit. cap. quod ſedem* , & Dec. *in cap. li-*
cet cauſam de probat. moventur iſti, quia juriſdictio
eſt genus continens in ſe merum , & mixtum impe-
rium Jaſon. & alii *in cit. l. Imperium* .
Verùm ego ita diſſidentes opiniones conciliarem , 30
aut

Digitized by Google

aut enim juriſdictio iſtius Caſtri conceſſi pertinebat
ad aliam Civitatem privilegio : aut conceſſione ex
cauſa oneroſa acquiſita , & tunc , cùm majus verſe-
tur præjudicium, dicerem in conceſſione caſtri cum
juriſdictione , non venire merum , & mixtum impe-
rium, ut minus quàm fieri poterit, lædatur jus dictæ
Civitatis : Aut juriſdictio pertinebat ad illam ex con-
31 ſuetudine præſcripta , aut privilegio merè lucrativo à
Principe impartito ; & tunc dicerem , conceſſo ca-
ſtro cum juriſdictione , venire etiam merum, & mix-
tum imperium , dum non verſaremur tunc in tam
arcto præjudicio tertii, cùm princeps poſſit revocare
ſuum privilegium conceſſum , & delere illam conſue-
tudinem, propterea optimè comprehenderetur ſub no-
mine juriſdictionis illa ſpecies meri , & mixti impe-
rii , cùm non adeſſet aliquid , ex quo conjecturari
poſſit mens Principis in contrarium. Idem dicendum,
ſi adeſſet alia facti circumſtantia, ex qua præſumi poſ-
ſet Principem voluiſſe concedere omnem juriſdictio-
nem, ut teſtantur *cit.* Covar. *in dicto cap.* 1. & Me-
noch. *cit. præſumpt.* 97. *num.* 33. Roſenth. *citat. cap.* 5.
concluſ. 7.

Ex quibus reſolvitur ultima quæſtio, quæ poſſet ori-
ri, num conceſſa juriſdictione in Caſtro abſque territo-
rio, præſumatur etiam conceſſum merum, & mixtum
imperium? Nam ſi juriſdictio pertinebat ad aliam Ci-
vitatem, vel Univerſitatem ex titulo aliquo oneroſo ,
32 & tunc cenſetur conceſſum merum , & mixtum im-
perium, ut minus præjudicetur juri illius tertii ; ſi ve-
rò, pertinebat, ex privilegio lucrativo, & tunc cum
Princeps poſſet ſuum privilegium revocare , nec jus
tertii aliquid formale conſiderari poſſet , cenſeretur
etiam conceſſum merum, & mixtum imperium. Idem
dicendum , ſi verba conceſſionis hoc demonſtrarent ,
aut facti qualitas, vel circumſtantiæ id indicarent Ro-
ſenth. & alii deſuper citati , ac faciunt quæ tradit Car.
de Luca *de feud. diſc.* 60. *n.* 7.

Num autem conceſſio caſtri cenſeatur facta in allo-
33 dium, vel in feudum ? Et quidquid ſit in conceſſioni-
nibus factis laicis, in quibus ex veriori ſententia, præ-
ciſa conſuetudine, vel ſtylo in aliquo loco, vel Re-
gno , conceſſio etiam cenſentur facta in allodium ,
cùm conceſſio in feudum inducat ſervitutem; quæ in
dubio non præſumitur Caſtrenſ. *conſ.* 179. *num.* 1. *lib.*
1. Alex. *conſ.* 129. *numer.* 1. *lib.* 1. Capyc. *inveſt. feud.*
v. feuda allodia fol. 42. Intrigliol. *de feud. cent.* 1. *qu.*
43. *num.* 23. *& ſeqq.* de Pont. *dec.* 2. Giurb. *de ſucceſſ.*
feud. §. 1. *gloſſ.* 3. *num.* 10. In conceſſione facta Eccle-
34 ſiæ videtur quaſi indubitatum, potiùs præſumi debere
in allodium factam , quàm in feudum , quod etiam
locum obtinet in illis Regnis, in quibus conceſſiones
cenſerentur potiùs feudales , ut eſt in utriuſque Sici-
liæ Regnis, Freccia *de feud. lib.* 2. *auctor.* 29. *numer.* 5.
verſ. ſecundò intellige, Franch. *dec.* 131. *in princ.* Ann.
ſen. *alleg.* 52. & Anna jun. *ſing.* 71. de Pont. *cit. dec.* 2.
& in lect. feud. 1. *prælud. num.* 72. Ex duplici enim ra-
tione hoc inducitur pro Eccleſia , tum quia conceſſio
in feudum importat ſervitutem , quæ in dubio non eſt
præſumenda ; tum etiam quia conceſſio in feudum con-
tinet perſonale , vel reale ſervitium , quod Eccleſiæ
non convenit , & propterea etiam ſi conceſſionis verba
35 cantarent in feudum , adhuc eſſet tale in ſolo voca-
bulo , ſeù nuncupatione , non autem in re, itaut di-
ci valeat feudum rectum , & proprium , ut optimè
tradit Card. de Luca *de feud. diſc.* 60. *numer.* 4. 5. &
diximus alia circa capacitatem feudorum in Eccleſiis ,
in Commentario ad Conſtitutionem Unic. Callixti III.
tom. 1.

CONSTITUTIO XI.

GREGORII IX.

Incipiens (*Glorioſus.*)

EPITOME BULLÆ.

GREGORIUS ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS,
Et aliis Prælatis.

SAnctorum faſtis adſcribit Eliſabeth Vi-
duam Andreæ Regis Hungarorum filiam ,
cum inſtitutione diei feſtivitatis .

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Eliſabeth Natales Regii recenſentur, & mirabi-*
lia, quæ operata fuit in infantia.
2 *Deſpondetur Ludovico Lantgravio Haſſiæ .*
3 *Tres liberos ſuſcepit .*
4 *Defuncto Viro, deiicitur è ſuis bonis, hinc enitet*
ejus fortitudo in adverſis .
5 *Revertitur in Turingiam , ubi in ferventioribus*
Charitatis operibus ſe exercet .
6 *Prædicit mortis ſuæ diem.*
7 *Ejus obitus cum miraculis ſubſequutis .*
8 *Ejus Canonizatio, & feſtus dies .*

BYSSUS , & purpura , quibus in Terris condeco-
rata fuit Eliſabeth , fuere itidem glorioſa ejus
veſtimenta, quibus aſcendit ad Cœlos; Regales quip-
pè divitias tanquam non habens , habuit , & vo-
luptatibus carnis renuncians , cuncta ſua terrena de-
ſideria per diſciplinæ Cœleſtis cuſtodiam calcavit .
Nata eſt Eliſabeth ex Andrea Hungariæ Rege . Mi- 1
rabilia operatus fuit Dominus in ipſa adhùc infantu-
la ; Etenim futuræ Sanctitatis indicia præbens , fre-
quenter ante Altare provoluta , pavimento ore ad-
hærebat , genuflexiones multiplicans , dies feſtos ſin-
gulari devotione colebat , ut eam Clauſtralem dice-
res Religioſam , cunctis ſpiritualibus muneribus in-
ſtructam . Nuptiis ſociatam cum Ludovico Lantgra-
vio Haſſiæ , & Turingiæ , magna dilectione Virum 2
fuit proſequuta , at nihilominus licèt in Domo re-
gali nata, omnem ornatum ſæculi reſpuit propter a-
morem Sponſi ſui Chriſti , quem aliquando in Cru-
ce conſpicere dignata fuit. Tres liberos habuit, pri- 3
mum nomine Hermannum , qui ſucceſſor Patris ,
Lantgravius Turingiæ fuit . Filiam quoque , quam
duxit Conjugem Dux Brabantiæ ; Itemque aliam fi-
liam permanens in Virginitate in Cœnobio Alden-
burch . Defuncto Viro, quidam Vaſſalli ipſam de Ca-
ſtris , & cunctis poſſeſſionibus ejecerunt ; Ipſa ta-
men hilari animo , & jucunda ſpiritu , omnia ad- 4
verſa ad Deum referebat , perſequentium contume-
lias , & irriſiones imperturbato animo tolerabat ,
Angelicum Hymnum ſæpius decantando . Tandem
opera Epiſcopi Bambergenſis poſſeſſiones , & bo-
na amiſſa recuperavit , hinc revertitur in Turin-
giam , ubi reverenti obſequio à Vaſſallis fuit exce-
pta , ibique majori fervore Regia Mulier opera pie- 5
tatis repetiit . Extruxit inſigne Xenodochium , in
quo ſæpè ſæpiùs curandis infirmis ad viliora mini-
ſteria ſe abiiciens , operam dabat . Tandem meritis
plena , finem mortalis vitæ , quem advenire ſenſit , 6
familiaribus ſuis prædixit , in morbum lapſa , Sacra-
mentis , cæteriſque ad tranſitum neceſſariis refecta ,
quievit in Domino ; Statimque ad ejus ſepulchrum,
plurima patrata ſunt miracula , quibus ritè , & rectè 7

probatis de mandato Apoſtolico per Archiepiſcopum
Moguntinum, Pontifex degens Peruſii in Conventu
Fratrum Prædicatorum die 1. Junii Anno 1225. B.
8 Eliſabeth inter Sanctos recenſuit, indicta ejus feſtivi-
tate die 19. Novembris, qua mortis vinculis abſolu-
ta, ad æternam migravit vitam.

CONSTITUTIO XII.

GREGORII IX.

INCIPIENS (*Confeſſor.*)

EPITOME BULLÆ.

GREGORIUS EPISCOPUS.

VEritatem Sacrorum Stigmatum Sancti Franciſci de Aſſiſio à fidelibus firmiter credendam eſſe Pontifex hic ſtatuit.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *De S. Franciſci vita, & geſtis, remiſſivè.*
2 *In Stigmatibus S. Franciſci oſtendere voluit Chriſtus, quam ei ſit chara imitatio dolorum ſuæ paſſionis.*
3 *Stigmatibus in Alvernia inſignitus fuit B. Franciſcus.*
Narratur quomodo id evenerit ibid.
4 *Stigmata tàm in vita, quàm poſt ejus mortem fratres viderunt.*
5 *Baſilides impiè aſſeruit, Judæos, non Chriſtum, ſed Simonem Cyrenæum crucifixiſſe.*
6 *Stigmatum veritas in hac, & aliis Conſtitutionibus comprobata fuit.*
7 *Pœnæ fuerunt impoſita contrarium aſſerentibus.*
8 *Stigmatum officium quo die celebretur.*
9 *Dictum officium in Alvernia qualibet ſexta feria celebrari conceſſum.*
10 *Minores Obſervantes recitant dictum Officium prima die cujuslibet menſis.*
Miſſa, & Officium Stigmatum quando fuerit approbatum, & quomodo recitandum à Clero ibid.

1 ANgelicam vitam, auguſtaque B. Franciſci geſta in ejus Canonizationis, ac regulæ approbationis Commentariis, ſatis indicavimus. Supereſt nunc pro hujus Conſtitutionis dilucidatione, ut de inſigni Stigmatum miraculo nonnulla ſummo digito demonſtremus.

Memorabile ſemper, atque clarum Religionis no-
ſtræ monumentum B. Franciſci Sacra Stigmata cun-
ctis Nationibus erunt; iis enim, non ſolùm eximium
2 in ſervum ſuum amorem, ſed etiam quàm ei chara
ſit imitatio dolorum ſuæ Paſſionis oſtendere voluit Chri-
ſtus. Hoc autem celebre beneficium in Alverniæ Mon-
3 te Sancto contigit: Cum enim quodam mane in ejuſ-
dem Montis appendice prolixiùs oraret, totumque ſe
contemplationi dediſſet, Angelus ſex alis velatus, at-
que veluti Crucifixus ei apparuit: ex quo tanto Paſ-
ſionis Domini amore incenſus eſt, ut ſtatim in ejus
manibus, & pedibus clavi infixi viſi fuerint, ac latus
ejus dexterum quaſi lancea perforatum remanſerit.
Pedum, ac Manuum cicatrices quilibet inſpicere po-
4 tuit, lateris verò vulnus, quod in ejus vita, nonniſi
paucis Fratribus obſervare permiſſum fuit, ſequuta
ejus morte, quiſque manibus tangere, & oculis fide-
libus intueri valuit, & qui vidit, certum de eo te-
ſtimonium perhibuit D. Bonaven. *to. 7. ſuorum operum in legenda S. Franciſ. cap. 13. de Stigmatibus Sacris*,
Baron. *in Martyr. die 17. Septemb.*

Quemadmodum autem non deſunt, qui veram 5
Chriſti Paſſionem negare non fuerint veriti, impiè
aſſerentes, Judæos, non Chriſtum, ſed Simonem Cy-
renæum crucifixiſſe, ut de Baſilide refert Natal. Ale-
xander *ſæcul. 1. hiſtor. Eccleſiaſt. cap. 9. art. 4. num. 4.*
ita etiam vera S. Franciſci Stigmata ſuos habuerunt
contradictores; ideò ut nullus hæſitationi locus re-
linqueretur, nevè Divini favoris memoria unquam de- 6
perire poſſet, Gregorius hanc Conſtitutionem edidit
die 22. Maii 1237. in qua, veritatem Sacrorum
Stigmatum firmiter credendam fidelibus proponit.

Imò cùm adhuc aliquorum incredulitas perduraret,
Alexander IV. *Conſtit. 4. incip. Benignus*, hanc eam-
dem veritatem comprobavit, atque contrarium aſſe-
rentes à ſuis Superioribus puniendos eſſe decrevit. De 7
alia ejuſdem Pontificis Conſtitutione, à Cherubino
Bullario non inſerta, edita *Agnagniæ die 28. Julii*
1259. *Cherubinus filius in cit. Conſtit. 4. Schol.* 1. te-
ſtatur in qua aliquibus in Caſtellæ, & Legionis par-
tibus commorantibus, ob eamdem veritatem temera-
rio auſu negatam, excommunicationis, & privatio-
nis officiorum pœna infligitur.

Sacrorum B. Franciſci Stigmatum feſtivitas, ut die
17. Septembris celebraretur decrevit Benedictus XI. &
Sixtus V. Baron. *loco citat.* atque ut in loco Alver-
niæ ſingulis ſextis feriis non impeditis à Fratribus ſui 9
Ordinis ejus Officium celebraretur conceſſit *Sac. Con-
gregatio Rituum* in cauſa *Etruriæ* 28. *Maii* 1616. &
eadem Sacr. Congregat. die 12. *Martii* 1618. Mino-
ribus de Obſervantia indulſit, recitare dictum Offi-
cium prima die non impedita cujuslibet Menſis, Miſ-
ſa autem, & Officium Sacrorum Stigmatum die 28.
Auguſti 1615. fuit approbatum; quodque pro Clero
Officium eſſet ſemiduplex, reſolvit etiam *Sacr. Con-
gatio 2. Octobris* 1627. apud Gavant. *in rubr. Brev.
ſect. 7. cap. 11. num.* 17. Sell. *in ſelect. Canon. cap. 2.
n. 73. & 74.*

CONSTITUTIO XIII.

GREGORII IX.

Incipiens (*Rationalis.*)

EPITOME BULLÆ.

GREGORIUS MAGISTRIS ALBERTO Archidiacono, & Philippo de Aſſiſio Nuncio in Alemania.

FRidericum Eccleſiaſticam libertatem peſſundare conantem, ac anathema contra ipſum latum ſpernentem, aliis pœnis Pontifex hic cumulat, ejus fautores excommunicat, necnon à fidelitatis juramento Vaſallos abſolvit, Civitateſque, ac loca, ubi ipſe moratur, Eccleſiaſtico interdicto ſupponit.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Fridericus ob ejus flagitia juſtis pœnis à Gregorio percutitur.*
2 *Ejus ingratitudo contra Sedem Apoſtolicam.*
3 *Innocentius III. ejus tutelam aſſumpſit.*
4 *Eumque in Imperio remiſit.*

5 *Cauſa*

5 *Cauſa quibus Papæ indignationem meruit indicantur.*

Anathematis pœna feritur ibid.

6 *Anathema contemnit, ſibi Sacramenta miniſtrari jubendo.*

Ejus crudelitas in Religioſos viros ibidem.

7 *Gregorius ob Eccleſiæ periculum, plura pia opera inſtituit.*

8 *Sonus Campanulæ in elevatione hoſtiæ quando inſtitutus.*

9 *Conſtitutio præſens cur fuerit emanata?*

1 FRidericum II. quem in *Conſtitut.* 1. *Honorii III.*
Principem ſatis juſtum, ac Religionis fautorem
in ſui Imperii exordio vidimus; in progreſſu tamen
totum à ſe ipſo diverſum, & contra Eccleſiam, ejuſque
libertatem excandeſcentem in *Conſtit.* 1. *Gregorii
IX.* mirati fuimus: par igitur eſt, ut cum debitis pœnis
Gregorius hìc proſequatur. Et ſanè nemini in
mentem cadere poteſt, quo pacto ille, qui tot beneficia,
imò Imperium ipſum à Sede Apoſtolica re-
2 cognoſcebat, in eam calcitrare potuerit: Etenim cùm
ipſe poſt Henrici ejus Patris mortem pupillus remanſiſſet,
ab Imperio excluſus fuit, atque illud Otho
IV. obtinuit Joan. Villan. *lib.* 5. *hiſt. c.* 18.

Optimus tamen Pontifex Innocentius III. Friderici
infortunium commiſerans, ejus tutelam aſſumpſit, ut
3 eruitur *ex can. cùm inter de Electione*, ubi Gonzal. *numer.*
5. & tam benè Friderici res geſſit, ut poſt Othonis
mortem, quem etiam priùs exauthoraverat,
4 facilitate non ſperata, ipſum in Solio remiſit, atque
anno 1220. imperialibus inſigniis Honorius ſolemniter
coronavit.

Præter autem meum inſtitutum, ac nimis oneroſum
eſſet, ſi omnia Friderici flagitia, quibus Apoſtolicam
indignationem meruit, recenſere vellem præcipua
tamen in anathemate contra ipſum lato digno-
5 ſcere fas erit, cujus formulam, ex *Pontificio regeſto*,
atque Sigon. *de Regno Italiæ*, *lib.* 18. hìc tranſcribo.

Excommunicamus, &c. Fridericum dictum Imperatorem, pro eo quod contra Romanam Eccleſiam ſeditionem movit in Urbe, per quod intendit Pontificem, & fratres à ſua Sede repellere contra privilegia dignitatis, & honoris Apoſtolicæ Sedis, contra libertatem Eccleſiaſticam, contra juramentum, quo ſuper hoc tenetur Eccleſiæ, temerè veniendo; Item pro eo, quod Venerabilem fratrem noſtrum Prœneſtinum Epiſcopum Apoſtolicæ Sedis Legatum, ne in ſua legatione procederet, quam in Albigenſium partibus pro corroboratione Catholicæ Fidei ſibi commiſimus, per quoſdam Fideles ſuos impediri mandavit: Item pro eo, quod non permittit quaſdam Cathedrales Eccleſias, & alias vacantes in Regno reparari, & hac occaſione periclitatur libertas Eccleſiæ, perit Fides, quia non eſt, qui proponat verbum Dei, nec qui regat animas, deficiente Paſtore: Item quod in Regno Clerici capiuntur, incarcerantur, proſcribuntur, & occiduntur, nec his contentus moleſtiis, proventus Eccleſiarum vacantium, & earum, quas ſubtili procurat ingenio Paſtorum carere præſentia, quoſdam in proprios convertit abuſus, alios in ædificiis Caſtrorum expendit, Chriſti miniſtros in lutea cementa commutans, Regnum quærens, & Sacerdotium vendicare, vacantibuſque ipſius Regni Eccleſiis, paſtorum non patitur præſidio ſubveniri, tot animarum occiſor, quæ per Paſtorum abſentiam tranſeunt in corruptionem. Item quod in Regno, Eccleſiæ Domino conſecratæ deſtruuntur, & profanantur: Item quod non permittit Soranas Eccleſias reparari: Item, quod Nepotem Regis Tuniſi venientem ad Romanam Eccleſiam pro ſuſcipiendo Baptiſmatis Sacramento, detinet, nec venire permittit: Item pro eo quod Petrum Sarracenum civem Romanum ex parte Regis Angliæ ad Sedem Apoſtolicam venientem cœpit, & detinet carceri mancipatum: Item pro eo, quod impedivit negotium Terræ Sanctæ, &c.

Hæc autem cenſura, quæ ejus animi medicina eſſe
debuerat, pejorem eum reddidit, ſtultè aſſerens, Romanum
Pontificem ea non pollere authoritate, ut ipſum
à myſtico Eccleſiæ corpore abſcindere poſſet; atque
anathema non metuens, Sacramenta ſibi miniſtrari
juſſit, eamque in immanitatem deſcendit, ut Reli- 6
gioſorum virorum capita in quatuor partes ſcindi, vel
factum ex eorum capite ſignum excoriari faceret Odoric.
& Spondan. *anno* 239.

Hinc Gregorius, Eccleſiæ cardines penè concuſſos 7
reſpiciens, ad Deum ſupremum rerum moderatorem
recurſum habuit, multaſque orationes à Populo Fideli
præſtandas inſtituit, ut fuit ſalutare B. Virginem tribus
diei horis, de qua dixi in ejus *Conſtit.* 1. *numer.*
8. & ulteriùs, quod in elevatione Sacratæ Hoſtiæ, 8
campanula pulſaretur, ut adſtantium preces unitim
Deo exhiberentur. Battaglin. *in hiſtor. Conc. pag.* 641.
num. 5. *in fine*.

Tandem nullo emendationis ſigno Imperatore o- 9
ſtendente, imò ſemper in pejus ruente, hanc Conſtitutionem
anno 1239. protulit, qua ipſum pœnis in
Epitome narratis percuſſit.

Materia in hoc Commentario tractanda jam parata erat de Schiſmate ac Schiſmaticorum pœnis. Sed Tomus ſecundus in juſtam magnitudinem excretus eam hìc apponere non ſinit, & aliæ Bullæ advenient, ubi de tali materia Schiſmatis erit opportunus ſermo.

CONSTITUTIO XIV.

GREGORII IX.

Incipiens (*Fraternitatis.*)

EPITOME BULLÆ.

GREGORIUS ARCHIEPISCOPO GRÆCORUM.

RElìgioſos viros Pontifex hìc deſtinat ad Germanum Patriarcham Conſtantinopolitanum, ut ibi inter Græcos Primatum Eccleſiæ Romanæ publicarent, quod pluribus rationibus ipſemet Papa in eadem Bulla comprobat, præſertim ſuperemmentiam D. Petri Apoſtolum Paulum hortando tandem eoſdem Græcos, ut ad Eccleſiæ gremium, & veritatem redirent, ſignaque Græcorum Schiſmatis, aliarumque hæreſum anteà prænunciata in Epiſtola à Cherubino addita in calce Bullæ idem Pontifex exprimit.

COMMENTARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Græca Gens primùm Deo dilecta, poſteà ab Eccleſiæ unione aberravit.*

2 *In multas incidit hæreſes.*

3 *Ex ejus ſeparatione ab Eccleſia Romana, plurima mala evenerunt.*

4 *Multa tentarunt Romani Pontifices, ut eam ad rectam ſemitam revocarent.*

5 *Sed vani fuerunt conatus.*

6 *Gregorius eam, Romanæ Eccleſiæ unire ſummoperè curavit.*

7 *Quæ in hac Conſtitutione contineantur.*

8 *Agitur hic de præeminentia D. Petri, ſuprà D. Paulum.*

9 *DD. Petrus, & Paulus ſunt majora Eccleſiæ lumina.*

10 *D. Pau-*

10 *D. Paulus non uſquemodò eſt laudandus, ut D. Petro præjudicet, & è converſo.*
11 *Impius Ebio D. Petrum extollebat, ut de D. Paulo minus digna aſſerere non dubitavit.*
12 *Claves Regni Cœlorum D. Petro Chriſtus commiſit.*
D. Paulo Eccleſiam erudire injunxit, ibid.
13 *Soli D. Petro commiſſa fuit Juriſdictio in Eccleſiam.*
Quod probatur ex verbis Chriſti ibid.
14 *D. Paulus in rebus fidei recurrebat ad D. Petrum.*
15 *Poteſtatis plenitudo fuit ſolùm in D. Petro.*
16 *Subordinatio D. Petri ad D. Paulum erroneè eruitur ex eo, quod iſte illi reſtiterit.*
17 *Div. Petrus, ut Judæos lucrifaceret, cum eis tamqua Judæus factus eſt.*
18 *Nonnulli Theologi tribuerunt D. Paulo Primatum omninò indiſtinctum ab eo D. Petri.*
19 *Quæ opinio nullo pacto ſubſiſtit.*
20 *Fuitque proſcripta tamquam hæretica per Decretum S. Congregationis Inquiſitionis.*
21 *Adducitur præfatum Decretum.*

1 GRæca gens, & ſi primitùs à Deo dilecta poſt po-
pulum Hebræorum, fidem novi teſtamenti ciſ-
dem promulgata receperit, tamen ab unitate Eccleſiæ
aberravit, primùm ſe dividendo ab Eccleſiæ Romanæ
Primatu, & deinde in plures, & abominabiles hære-
2 ſes incidendo. Natio enim illa dum initio Eccleſiæ
fuit de iſta ſic benemerita, ut Sacrorum Codicum mo-
numenta teſtantur, Sanctiſſimique Patres primævo il-
lo ævo viventes, nunc inter SS. adſcripti comprobant,
deinde caput ultra quod liceret erigens, Eccleſiam
Romanam, nedum æquare; ſed etiam præcellere ten-
taverat. Unde primùm ab Eccleſiæ unitate ſejuncta,
& deinde multitudinem abominationum Samariæ in-
currit, diverſas ſcilicet hæreſes amplexa, dum à ve-
neratione veri Templi Domini, Romanæ ſcilicet Ec-
cleſiæ reverentia, ſubductam ſe reddidit; Quot at-
3 tamen ex hujuſmodi ſciſſura evenere mala, hiſtoriæ te-
ſtantur, Ordinis Eccleſiaſtici confuſio, Eccleſiaſticæ
libertatis depreſſio, & Sacerdotalis dignitatis concul-
catio, & tandem fidei Chriſtianæ ſub jugo Infidelium
compreſſio.

4 Quales labores tot Eccleſiæ Romanæ Paſtores non
pertulerunt, quibus expenſis pepercerunt, quales do-
ctiſſimorum PP. conſenſus non coadunarunt, ut gen-
tem iſtam ad bonam frugem evocarent, nevè ab Orci
faucibus voraretur; Sed omnia in caſſum ceſſerunt, ob
5 eorum duritiem, & ultra metam faſtum, & licèt plu-
ries ejus Unio cum Eccleſia Romana fuerit tentata,
imò etiam quandoque peracta, ut in *Conſtit. 17. Eugenii IV.* tamen ſpem omnem ac ingentes Catholicorum
ſumptus, exitus fruſtravit.

Inter alios, qui hanc gentem ad ovile Eccleſiæ La-
tinæ, quæ non recipit maculam, neque rugam revo-
care curavit, fuit Gregorius IX. qui hanc Epiſtolam
6 Extravagantem directam Archiepiſcopo Græcorum.
Anno 1232. promulgavit, addita alia ſubſequenti anno
1233. quam Cherubinus in calce primæ appoſuit.

In iſtis enim plura de Primatu Eccleſiæ Romanæ
7 Papa diſſerit, pluribuſque argumentis comprobat, ac
ritus eorum, & Eccleſiæ Romanæ refert, præſertim
circa Sacramentum Euchariſtiæ quoad azimum, vel
fermentatum, & præeminentiam Apoſtoli Petri ſupra
Paulum; ad hoc, ut veritate inducti Græci, unitatem
Eccleſiis amplecterentur, Schiſmaque contractum a-
bolerent, quod diviſionem importare Papa dixit. De
Primatu Eccleſiæ Romanæ, ejuſque Summi Paſtoris,
plura ſupra diximus *in Conſtit. 3. Innocentii III.* prout
8 de aliis circa ritus Græcorum alibi erit ſermo. Nunc
igitur pleraque de præeminentia D. Petri ſuper Apoſto-
lum Paulum diſſeram.

9 Duo Eccleſiæ Romanæ majora lumina Petrus, &
Paulus fuerunt; Primò etenim per ipſos Evangelium
Chriſti Romæ reſplenduit, & per eos Eccleſia Reli-
gionis ſumpſit exordium, qui Chriſtiani populi per
Evangelium genitores, facti gregis Dominici Paſto-
res, fidei lucernæ, Eccleſiæ columnæ præ cæteris A-
poſtolis, peculiari quadam prærogativa ab ipſo Sal-
vatore dotati præcellunt; Licèt autem D. Pauli lau-
dibus mundus reſonet omnis, non adeò tamen ex-
tolli debet, ut Div. Petri prerogativam lædat, & 10
ita Div. Petri majeſtas publicanda eſt, ut Div. Pau-
li ſpeciali ſanctitati non derogetur, ut è converſo e-
git impius Ebio, qui ſui erroribus doctrinæ Pauli in- 11
fenſus ſub ſpecioſo motivo Petrum extollendi, Pau-
li Acta compoſuit, quibus in tantum Apoſtolum plu-
ra minus digna conſcripſit Div. Epiphan. *de hæreſi, libr. 1.*

Quandoquidem Divo Petro, uti Apoſtolorum Prin-
cipi Paſtori, & bono diſpenſatori Chriſtus Dominus, 12
claves regni Cœlorum commiſit, Divo Paulo verò
tamquam idoneo Doctori Magiſterium Eccleſiaſticæ
eruditionis injunxit. *Extravagan. Unigenitus de pænit. & remiſſ.* Divo enim Petro ſoli commiſſa fuit
gregis fidelis cura, & Juriſdictio, per verba Chri-
ſti. Primò per illa: *Paſce oves meas*. Secundò per
alia: *Tibi dabo claves*, & tertiò per ea: *aliquando converſus, confirma fratres tuos.* Unde Divus Chry-
ſoſtomus *Homil. 3. in Act. Apoſtolic.* ait *de Petro*:
Meritò primus omnium auctoritatem uſurpat in nego- 13
tio, ut qui omnes habeat in manu; ad hunc enim Chriſtus ait, & ut aliquando converſus confirma fratres ſuos, & Hom. 4. addit: *Quid eſt cum alii undecim communem vocem edebant, at Petrus omnium erat os, ſed adſtabant illi undecim, teſtimonio ſuo comprobantes ea, quæ ab illo dicebantur.*

En vidimus omnes Apoſtolos recurrentes ad Pe-
trum recepturi ab eo oracula infallibilia in rebus fidei,
imò de ipſo Paulo dixerat Theodoretus *in Ep. ad Leo-* 14
nem Papam: Si Paulus præco veritatis, tuba Sanctiſſimi Spiritus ad magnum Petrum cucurrit, ut iis, qui Antiochiæ de inſtitutis legalibus contendebant, afferret ſolutionem, multo magis nos, qui abjecti ſumus, & puſilli, ad Apoſtolicam veſtram Sedem currimus, ut Eccleſiarum uberibus medicinam à verbis accipiamus. Non enim par auctoritas in Petro fuit, ac Pau- 15
lo, cùm in Petro dumtaxat plenitudo poteſtatis reſi-
deret; hinc D. Leo ſcribens ad Epiſcopos Viennen-
ſes Epiſt. 78. ait: *Hujus muneris Sacramentum ita Dominus ad omnium Apoſtolorum officium pertinere voluit, ut in Beatiſſimo Petro principaliter collocaret, ut ab ipſo quaſi quodam capite dona ſua velut in corpus omne diffunderet, ut exortem ſe myſterii intelligeret eſſe divini, qui auſus fuiſſet ſe Petri ſoliditate dividere.*

Unde perperam heterodoxi, ex reſiſtentia facta à
Paulo in faciem Petri, obtendere præſumunt in hoc 16
ſubordinationem, in illo verò præeminentiam; ex fa-
cto reſcripto per eumdem D. Paulum ad Gal. 2. ibi:
In faciem ei reſtitit, ſcilicet Petro, addens, *quia reprehenſibilis erat*: Unde aliqui, vel temeritatis, no-
tam in Paulum impinxerunt, ut Porphyrius apud D.
Hieronym. *Ep. 89.* aut defectuoſum Petrum a Paulo
correptum, ut apud Tertullian. *de præſcript. cap. 23.*
& contra Marcion. *lib. 4. cap. 3.* & noviſſimè Megde-
burg. *lib. 2. cent. 2. cap. 10.* Sed D. Cyrill. *contra Julianum lib. 9.* ait: *Cavillatur* (idest Julianus Impera-
tor) *& eximium, inter Sanctos Apoſtolos Petrum, quem, & Hypochritam eſſe dicit & per Paulum reprehenſum, eo quod interdum Græcorum moribus vivere ſtuduerit, interdum etiam Judæorum, ignorans omninò artificioſiſſimam in illo diſpenſationem.* Unde po-
litiæ Chriſtianæ, tunc neceſſariæ, eſt id adſcribendum,
non Petri errori; præterquam quod non fuit ſaltem
error prædicationis, ſed converſationis; Et licèt ali-
qui etiam factum negent in perſona Petri, ut Theo-
phil. *in Epiſt. ad Galat.* & Clemens Alexandr. apud
Euſeb. *lib. 1. cap. 23.* Sed ajunt fuiſſe alium Cephas,
nihilominus reprobatur hæc interpretatio à D. Hiero-
nymo *in Epiſt. ad Galatas cap. 2.* ibi: *Alterius neſcio cujus Cephæ neſcire nos nomen, niſi ejus qui, & in*

Evan-

Evangelio, *& in aliis Pauli Epiſtolis*, *& in hac
quoque ipſa modo Cephas*, *modo Petrus inſcribitur*. Sed
non eſt, cur laboremus in denegando facto, cum cri-
minoſum illud non ſit; non enim ex parte Petri, qui
factus fuit cum Judæis tamquam Judæus, ut Judæos
17 lucri faceret, ut ipſe D. Paulus ait *cap. 1. ad Corint.*
quo tempore lex vetus adhuc mortifera non extiterat,
ut apud D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 103. *artic.* 3. *ad* 3. &
meliùs *art.* 4. *ad* 1. hinc ſatè errorem excludunt Ba-
ron. *anno* 51. *num.* 46. *Bellarm. de Rom. Pontifice lib.*
1. *cap.* 28. Nec ex parte Pauli, qui Chriſtiana liber-
tate, factum dubietati obnoxium animadverſione di-
gnum exiſtimavit, & ut ait D. Auguſtinus *in Epiſt.
ad S. Hieronymum*, quæ incipit *Jampridem*: *Eſt
laus juſtæ libertatis in Paulo*, *ſervata humilitatis in
Petro*.

18 Elapſo nuper Sæculo tempore Innocentii X. nova quorumdam Theologorum Ultramontanorum inſurrexit opinio circa D. Petri primatum; tribuebant enim D. Paulo Eccleſiæ Primatum, ſeu Principatum, ſed non diſtinctum ab eo D. Petri, itaut ambo unum caput, unumque Eccleſiæ Pontificem efficerent, ut patet ex Epiſtola Auctoris anonymi apud Auguſtinum *de Bellis in opuſc. de abſoluta Petri Monarchia*.

19 Quæ tamen opinio facilè evanuit, utpotè nulla Sacræ Scripturæ, vel Sanctorum Patrum authoritate ad rem faciente fulfulta, ut fusè oſtendunt, *cit. de Bellis*, Diana, & alii, qui eo tempore hac occaſione arrepta ſcripſerunt. Et ulterius clarè evincitur ex allatis Chriſti Domini verbis: *Tibi dabo claves*: *Paſce oves meas*: *Confirma fratres tuos*, in quibus ſolum D. Petrum in numero ſingulari alloquitur. Advertendum tamen, quod hæc poſtrema ſententia non eſt
eadem cum ea, quam ſupra impugnavimus, ut con-
fundere videtur Card. de Luca *in relat. Romanæ Curiæ
diſc.* 2. *num.* 33. licèt enim dicta ſententia D. Paulo
Primatum tribuat, vult tamen eſſe omninò indiſtin-
ctum ab eo D. Petri, ut apparet ex decreto S. Con-
gregationis Generalis Inquiſitionis, in quo hæc ſen-
tentia tamquam hæretica proſcripta fuit; cujus decre- 20
ti verba cùm ſatis hanc rem explicent, liberas tran-
ſcribo.

S. D. N. Innocentius X. relata unanimi Theologorum 21
*ad hoc ſpecialiter deputatorum cenſura, & auditis vo-
tis Eminentiſſimorum Cardinalium Generalium Inquiſi-
torum, propoſitionem hanc*: *S. Petrus*, *& S. Paulus
ſunt duo Eccleſiæ Principes*, *qui unicum efficiunt*. *Vel*:
duo Eccleſiæ Catholicæ Coriphæi, *ac ſupremi Duces ſumma inter ſe unitate conjuncti*, *Vel*: *ſunt geminus univerſalis Eccleſiæ vertex*, *qui in unum diviniſſime coaluerunt*. *Vel*: *ſunt duo Eccleſiæ ſummi Paſtores*, *ac Præſides*, *qui unicum caput conſtituunt*, *ita explicatam*, *ut ponat omnimodam æqualitatem inter S. Petrum*, *& S. Paulum ſine ſubordinatione*, *& ſine ſubjectione S. Pauli ad S. Petrum*, *in poteſtate ſuprema*, *& regimine univerſalis Eccleſiæ*, *hæreticam cenſuit*, *& declaravit*.

Ita hujus Secundi Tomi Commentariis finem impoſitum velim, ut ſemper Omnipotenti Deo, Beatiſſimæque Virgini grates rependere non deſim, cujus patrocinium apud Æternam Sapientiam, ad ſequentes Tomos proſequendos humiliter imploro.

F I N I S.

IN

INDEX GENERALIS
COPIOSISSIMUS,
OMNIUM RERUM, ET MATERIARUM,
quæ in hoc ſecundo Tomo continentur.

Primus Numerus, Paginam; Secundus verò, Numerum marginalem indicat.

A

ABBAS ſi non elegerit ſepulturam, ubi ſepeliendus? *pag.*221. *num.*38.
Abbas Congregationis Montis Virginis habet territorium ſeparatum, eſtque nullius Diœceſis. *pag.*105. *num.*6.
Exercet juriſdictionem in Populum, & Clerum. *ibid.*
Abbates Religionum adire ſolent Concilium Generale, *pag.*194. *num.*27.
Et an in eo habeant votum deciſivum? *ibid. num.*30.
Abbatia S. Joannis ad Pirum unita Capellæ Sanctiſſimi Præſæpis ſolet dare prandium Civibus. *pag.*21. *num.*30.
Abſtinentia à carnibus poteſt eſſe obſervantia voti. *pag.*86. *num.*20.
Abſtinentia à carnibus, & ovis eſt Indicta PP. Minimis S. Franciſci de Paula. *ibid. num.*18.
Abſtinentia à carnibus an ſit probanda, vel reprobanda, diſſeritur, *pag.*85. *num.*8. & *ſeqq.*
Actio quælibet ruit per præſcriptionem triginta annorum. *pag.*235. *num.*22.
Actio injuriarum præſcribitur per annum. *ibid. num.*24.
Actio doli præſcribitur biennio. *ibid.*
Actio criminalis, adulterii, alteriuſvè criminis laſciviæ, præſcribitur quinquennio. *ibid.*
Actio injuriarum datur contra delentem inſignia ſepulchrorum. *pag.*108. *num.*12.
Actio perſonalis, & ex teſtamento competit pro legato. *pag.*187. *num.*100.
Actor renuens jurare de calumnia, cadit à jure ſuo. *pag.*230. *num.*39.
Actus facultativi præſcribuntur ſpatio decem annorum reſpectu cauſæ piæ, & faciunt præſumere titulum. *pag.*18. *num.*59.
Actus multiplicati in dubio non præſumuntur facultativi. *pag.*18. *num.*59.
Actus facultativi præſumuntur potiùs in privato, quàm in Communitate. *pag.*18. *num.*59. & *pag.*20. *num.*18.
Actuum multiplicatio diuturna, & uniformis facit præſumere animum ſe obligandi, & meretur ſtatum manutenibilem. *pag.*21. *num.*17.
Adeodatus Papa tranſtulit Venetorum Rempublicam à Tribunicia ad Ducalem dignitatem. *pag.*138. *num.*10.
Adminicula, qualia eſſe debent, ut ſuppleant probationes inſufficientes in teſtamentis piis? *pag.*179. *num.*32.
Adminicula fortiora requiruntur ſi petatur immiſſio in vim dicti Teſtamenti; ſecùs ſi tantùm excipiatur. *pag.*180.*n.*33.
Adminicula poſſunt deſervire ad privilegiorum exemptivorum interpretationem. *pag.*79. *num.*56.
Adminiſtratio Eccleſiæ eſt triplex, auctorizabilis, miniſterialis, & providentialis, ſeu ſolicitudinis. *pag.*17. *nu.*48.
Adoptare an valeant Presbyteri? *pag.*30. *nu.*17. *ad* 20.
Adoptare non poteſt Spado: Secus ſenes. *pag.*30. *num.*17.
Adoptio minores parit effectus, quam arrogatio. *pag.*30. *n.*17.
Adoptio non parit cognationem legalem: Secus arrogatio, *pag.*30. *num.*17. & 19.
Adducitur Decretum Sac. Congr. Concilii. *ibid.*
Adoptio, & arrogatio an fieri poſſit à militibus Hieroſolymitanis, & concluditur negativè ſine Papæ diſpenſatione. *pag.*30. *num.*17. *ad* 19.
Adoptio eſt nomen generale comprehendens etiam arrogationem, & cur, & quomodò introducta. *pag.*29. *nu.*14.
Adrianus II. Alfredum I. Sextum Anglorum Regem Corona Regia inſignivit. *pag.*139. *num.*10.
Adrianus III. Berengarium Forojulienſem Ducem titulo Regis Italiæ inſignivit. *pag.*139. *num.*10.
Advenæ decedentes in Monaſteriis Regularium, an valeant ibi contumulari, plenè diſſeritur. *pag.*153. *nu.*44. & *ſeqq.*
Afferuntur privilegia conceſſa pleriſque Religionibus, quæ examinantur. *ibid.*
Auctor diſtinguit plures caſus. *ibid.*
Advena. Vide Peregrinus. Hoſpes. Exterus.
Adventitium peculium filii Clerici habetur loco Caſtrenſis, vel quaſi. *pag.*151. *num.*43.
Et ad inſtar Caſtrenſis, vel quaſi, poteſt de eo Clericus teſtari. *ibid.* Vide Filius-familias, Pater.
Advocatias Eccleſiarum geſſerunt Reges, & Supremi Principes, & quo pacto eas obtinebant. *pag.*300. *num.*6.
Advocatia Eccleſiæ Romanæ eſt penes Imperatorem. *ibid. num.*9.
Advocatia Eccleſiarum ab initio fuit munus gratuitum: in progreſſu obtinuit ſtipendium; Demum turpiter denegaverit in deprædationem. *ibid. num.*12. *cum ſeqq.*
Advocatiæ ſpecies hodie eſt Juſpatronatus. *pag.*300. *num.*16.
Advocatorum Eccleſiæ Munus, quodnam fuerit antiquitùs, & quibus nominibus uſurparetur. *pag.*301. *nu.*4. 5. & 11.
Advocatus nequit ſcribere nomine alteri s. *pag.*102. *nu.*19.
Ætas impuberis ſuppletur per malitiam quoad electionem Sepulturæ. *pag.*218. *num.*3.
Ætas ad profeſſionem requiſita, antiquitùs erat varia. *pag.*392. *num.*9.
Ætas ad profeſſionem requiſita, determinata eſt per Triden. ad annum ſextum decimum completum. *ibid. num.*15.
Ætas ſuppletur per malitiam in Matrimonio. *ibid. num.*15.
Secus eſt in Profeſſione. *ibid.*
Ætas requiſita ad profeſſionem debet eſſe omninò completa. *ibid. num.*16. *cum ſeqq.*
Ætas requiſita ad profeſſionem, ſi incertum ſit quando compleatur, quo pacto habenda erit ejus certitudo? *pag.*293. *num.*20.
Ætas requiſita ad profitendum in Religione Hieroſolymitana, quænam ſit? *pag.*28. *num.*9. & *ſeqq.*
Albigenſium hæreſes quales fuerint. *pag.*191. *num.*5.
Albinatus jus in Gallia quid ſit? *pag.*217. *num.*31.
Alexandri III. vita, geſta, & aſſumptio ad Pontificatum, necnon ſchiſma in ejus electione ortum ex pervicacia Victoris Antipapæ, & Friderici Imperatoris. *pag.*40. *nu.*1. & *ſeqq.*
Alexander III. in Concilio Turonenſi Victorem Antipapam condemnavit, & Fridericum Imperatorem cenſuris ſubjecit. *pag.*40. *num.*4.
Alexandri III. perſecutiones etiam poſt mortem Victoris Antipapæ, creatis Antipapis Paſchali, & Caliſto, opera Imperatoris Friderici. *pag.*40. *nu.*6. & 7.
Alexander III. opera Venetorum pacem init cum Friderico Imperatore demiſsè ſe gerente erga Pontificem. *pag.*41. *num.*8. & 9.
Alexander III. indixit Concilium Generale Lateranenſe III. *pag.*41. *num.*10.
Alexandri III. obitus, & contumulatio. *pag.*41. *nu.*11.
Alexander III. ad preces Henrici Regis, & Prælatorum Angliæ refert in Sanctos Eduardum Regem Angliæ. *pag.*41. *num.*12.
Alexander III. renunciat inter Sanctos Bernardum Abbatem Clarevallenſem. *pag.*43. *nu.*1. & *ſeqq.*
Alexander III. promovit pacem inter Ludovicum VII. Galliarum, & Henricum II. Angliæ Reges, non ſolùm legationibus, ſed etiam Gallias ipſemet petens. *pag.*44. *nu.*1.
Adnotatur monitum Alexandri factum Legatis, quomodo ſe gerere debuiſſent erga Reges. *pag.*45. *nu.*3.
Alexander III. init pacem Venetiis cum Imperatore Friderico, & pacis motiva indicantur. *pag.*86. *nu.*1. & *ſeqq.*
Rejiciuntur, quæ aliqui effinxerunt de hoc Pontifice, quod Coqui, & Olitoris habitum aſſumpſerit, nec non quod Friderici cervicem calcaverit ad ejus pedes provoluti. *pag.*87. *num.*3. & 4.
Alexander III. impartitur Venetis privilegium deſponſandi mare, quam cæremoniam quotannis Dux explet in die Aſcenſionis, & quomodo. *pag.*87. *nu.*6.
Enunciantur aliæ prærogativæ, & dona, quæ Alexander tribuit Venetis. *ibid.*
Alexander III, poſt ſuperatas Friderici perſecutiones opera Venetorum, tribuit Duci Veneto ejuſque Succeſſoribus privilegium deferendi Umbellam ante ſe, & Galerum perſimilem Pontificio. *pag.*145. *nu.*10.
Em. & Rev. D. Alexander Card. Caprara commeodatur. *pag.*171. *num.*38.
Alienatio inter vivos non comprehenditur à ſtatuto prohibente mulieri diſponere de dote, *pag.*265. *nu.*23.

Alie-

Alienatione prohibita in actibus inter vivos, non cenſetur prohibita in actibus cauſa mortis. *pag.* 171. *num.* 45.

Alienandi jus alicui permiſſum, intelligitur tàm per actum inter vivos, quam ultimæ voluntatis. *pag.* 171. *nu.* 46.

Secus in prohibitione alienationis, in qua facienda eſt ſtrictior interpretatio. *ibid.*

Alienationis nomine quando veniat ultima voluntas. *ib. n.* 50.

Alienatio bonorum Patrimonialium Sedis Apoſtolicæ facienda eſt cum Conſilio, & aſſenſu Cardinalium, ex Conſtitutione Symmachi, & Gregorii IX. *pag.* 294. *num.* 3. & *pag.* 295. *num.* 12.

Requiritur etiam cauſa legitima, ad hoc ut Papa poſſit alienare. *ibid. nu.* 13.

Alienationes factas contra dictas Conſtitutiones abrogavit Pius IV. *pag.* 294. *nu.* 4.

Sed hæ Conſtitutiones non ſunt in uſo. *pag.* 295. *nu.* 19.

Et Papa poteſt in alienatione omittere conſenſum Cardinalium. *ibid. nu.* 20. *cum ſeqq.*

Alienatio in Eccleſiam, an jure poſſit prohiberi? Vide Eccleſia.

Alienatio Caſtrorum, feudorum, & locorum Juriſdictionalium Sedis Apoſtolicæ prohibetur ex Bulla Piana. *pag.* 294. *nu.* 5. Vide Bulla Piana, Feudum.

Alienatio bonorum cujuſcumque Eccleſiæ facta à Papa, vel ab alio de ejus mandato, non ſobjacet Conſtitutionibus ipſam prohibentibus. *pag.* 296. *num.* 26. & 27.

Quod procedit, etſi Papa contrahat uti perſona privata. *ibid. num.* 28.

Ampliatur, ut Papa, neque vi directiva teneatur ad dictas Conſtitutiones obſervandas. *ibid. p.* 296. *nu.* 30. *cum ſeqq.*

Alimenta quo caſu non debeantur Patrono, ſi vivere poſſit ex induſtria? *pag.* 302. *num.* 36. & 37.

Alimenta debentur Patrono, dummodò redditus ſuperabundent *ibid. num.* 38.

Alimenta debentur Patrono, ſi beneficium ſit obnoxiom penſioni, & fructus ſint ſufficientes pro penſione, & alimonia Patroni. *ibid. num.* 39.

Si fructus ad utrumque non ſufficerent, an Patronus poſſit alimenta petere à Penſionario? *ibid.*

Alimenta petens Patronos, debet probare concludenter ſuper exiſtentiam fructuum ex bonis aſſignatis in fondatione. *ibid. num.* 40.

Quæ probatio mitiùs admittitur in antiquis. *ibid.*

Alimenta ſunt præſtanda a Religione Religioſo. *p.* 143. *n.* 3.

Alimenta ſunt præſtanda Monacho a Monaſterio, cui is acquirit. *pag.* 143. *num.* 4.

Alimentorum nomine quid veniat? *ibid. num.* 5.

Alimenta ſolita, an peti poſſint per Monachum a Superiore diſſeritur. *p.* 143. *nu.* 8. Vide Monachus. Monaſterium.

Alimenta an debeantur toti Collegio, vel ſoli Rectori, ſi Collegium ſit Patronus? *pag.* 302. *num.* 41.

Alimenta, ut præſtentur Patrono, non eſt vendendum Capitale. *ibid. num* 42.

Alimenta, ut præſtentur Patrono, facienda eſt diſcuſſio bonorum ejos coram Judice *pag.* 303. *num.* 45.

Alimenta debentur donanti a Donatario. *pag.* 301. *num.* 24.

Alimenta non debentur Patrono, niſi ſit pauper, & quæ Paupertas requiratur. *pag.* 302. *num.* 33. & 36.

Alimenta non debentor Patrono, ſi adſint Conjuncti divites uſque ad Patruum, qui ad ea teneantur. *ibid. num.* 34.

Alimenta non debentur Patrono Regulari, qui a Monaſterio ali debet. *ibid. num.* 35.

Alimenta non ſunt præſtanda Patrono ſecundùm primævum ejus ſtatum. *ibid. num.* 37.

Alimenta debentur Patrono fundatori paoperi non ingrato, ejuſque deſcendentibus. *pag.* 301. *num.* 19. & 21.

Alimenta non debeotur Patrono extraneo ſondatori. *pag.* 301. *num.* 23. & 28.

Alimenta debentur Patrono ratione fundationis, non autem Juriſpatronatus *ibid. num.* 26.

Alimenta debentur deſcendentibus Patroni, etſi Jus præſentandi ſit penes extraneum. *pag.* 301. *num.* 27.

Limitatur, ſi ex facto proprio ceciderint à Jure præſentandi. *ibid. num.* 29.

Alimenta Patrono debita, non ſobjacent Juribus Creditorum *ibid. num.* 30.

Alimentorum jus nequit à Patrono cedi. *ibid. num.* 31.

Limitatur, ſi tale jus reſervaverit in fundatione *ib. nu.* 32.

Alimentorum jus eſt perſonaliſſimum. *ibid. num.* 31.

Allodialia, & libera bona non poſſunt à Principe laico obligari, ut non alienentur in Eccleſiam ſine ejus licentia: ſecus in feudalibus. *pag.* 161. *num.* 41. & 42.

Almerici hæreſes quales fuerint. *pag.* 191. *num.* 4.

Amortizationis lex, quæ jubet Eccleſiam alienare bona ei obventa, eſt læſiva immunitatis Eccleſiaſticæ. *pag.* 160. *nu.* 37. Vide Eccleſia.

Altaria antiquitus erigebantur ſupra corpora Martyrum. *pag.* 108. *num.* 12.

Altaria non poſſunt erigi ſupra Sepulturas. *ibid.*

Anaſtaſii IV. electio, priùs Conradus, Canonicus Regularis, & Cardinalis Vicarius in Urbe. *pag.* 1. *num.* 1.

Notatur nimia facilitate. *ibid. num.* 3.

Ejus vita ſuit brevis in Pontificatu *ibid.*

Angliæ Reges annuum cenſum Summo Pontifice pendebant. *pag.* 145. *num.* 6.

Animarum tranſmigrationem quinam hæretici aſſeruerint. *pag.* 191. *num.* 9.

Anniverſaria, & alia emolumenta debentur Indultario, ſi ſint fixa, & Teſtator non diſpoſuerit contrarium. *pag.* 202. *num.* 27.

Annuæ præſtationes factæ Epiſcopo vel Eccleſiæ quomodo, & quando dicantur vetitæ, vel permiſſæ? *pag.* 21. *num.* 22.

Annuæ præſtationes præſcribuntur ſpatio quadraginta annorum cum ſolutionibus continuatis, ſingulis annis. *p.* 21. *n.* 23.

Annuæ præſtationes ſunt concludenter probandæ, non præſumptivè, quando non habent præviam cauſam obligatoriam. *pag.* 21. *num.* 24.

Annuæ præſtationes per tempos conſiderabile ſunt continuandæ per manutentionem. *pag.* 20. *nu.* 6. *pag.* 21. *nu.* 16.

Et ſuper his debetur Epiſcopo, & Parocho manutentio. *pag.* 20. *num.* 12.

Anteſatum Neapoli ſignificat lucrum dotale. *pag.* 160. *num.* 21.

D. Antonii Patavini ortus, nomen, Patria, & geſta innuuntur. *pag.* 290. *num.* 1. *cum ſeqq.* Fuit Canonizatus à Gregorio IX. *ibid. num.* 7.

Ejus ſimulacrum quanam habitus figura retineri debeat? *ibid. num.* 8. *cum. ſeqq.*

Innuitur controverſia exorta inter Conventuales, & Capuccinos quoad formam habitus D. Antonii. *ibid.*

Vetitæ ſunt Inſcriptiones, & libri aſſerentes hunc vel illum eſſe verum habitum S. Antonii *ibid. num.* 9.

D. Antonii ſimulacrum in habito Conventualium exponendus in Eccleſia Cathedrali, & S. Reſtitutæ Neapolis. *pag.* 290. *num.* 10.

Innuuntur lites in hoc exortæ Neapoli inter Conventuales, & Capuccinos *ibid.*

D. Antonii ſimulacrum, quodlibet Franciſcanum Inſtitutum cum forma ſui habitus retinere poteſt. *pag.* 291. *num.* 12.

Apoſtoli poſt Chriſti paſſionem ſe diviſerunt ad prædicandum Evangelium in toto Orbe. *pag.* 75. *num.* 23.

Apoſtoli cur vendebant prædia eis oblata. *pag.* 204. *num.* 15. *pag.* 159. *num.* 23.

Apoſtoli an à Chriſto, an vè à D. Petro poteſtatem acceperint? *pag.* 121. *num.* 23. & 24.

Apoſtolorum poteſtas ſuit temporalis, & quomodo differat ab ea D. Petri? *ibid.*

Apoſtolis quo pacto ſucceſſerunt Epiſcopi? *pag.* 124. *num.* 38.

Archiconfraternitas Confalonis Urbis poteſt retinere Emphyteuſim ultra biennium? *pag.* 168. *num.* 18.

Archiepiſcopus in actu Viſitationis Provinciæ, dicitur Parochus totius Provinciæ. *pag.* 15. *num.* 27.

Archimandrita Presbyter Sæcularis habet in Commendam Cœnobium S. Salvatoris Meſſanenſe. *p.* 68. *num.* 7. 8. & 14.

Originem habuit ex miraculo, quod enarratur *p.* 68. *num.* 10.

Archimandrita S. Salvatoris Meſſanen. habet Diœceſim ſeparatam, juriſdictionem, omniaque jura, præeminentias, & ornamenta Epiſcopalia. *pag.* 69. *num.* 15.

Eſt de jurepatronatus Regis Catholici. In Capella Pontificia habet uſum Rocchetti, & Cappæ, ſedetque primus poſt Epiſcopos *ibid. num.* 16.

Archimandrita Meſſanen. poteſt cenſuris plectere Magiſtratum turbantem ſuam juriſdictionem. *pag.* 69. *num.* 17.

Affertur declaratio Sact. Congration. Immun. *ibid.*

Archimandrita Meſſanen. an concedere poſſit dimiſſorias circa Ordines? *pag.* 69. *num.* 17.

Archimandrita Meſſanenſis non tenetur ad perſonalem reſidentiam. *pag.* 69. *num.* 18.

Affertur decretum Sac. Congregat. Concilii *ibid.*

Archimandritales Eccleſiæ, & Monaſteria pleraque extant in Calabria, quæ dantur in Commendam S. R. E. Cardinalibus. *pag.* 69. *num.* 19.

Alia redacta ſunt in ſimplicia beneficia. *ibid.*

Suntque alia in Græcia, Aſia, Thracia &c. *ibid.*

Archimandritæ Meſſanen. Palatium etiam conductitium non fixum, habens Eccleſiam conjunctam in Civitate Meſſanæ, de conſuetudine gaudet Immunitate Eccleſiaſtica. *pag.* 69. *num.* 17.

Affertur Decretum Sac. Congregat. Immunitatis *ibid.*

Archimandritæ Meſſanenſis familiares etiam de conſuetudine gaudent privilegio fori. *pag.* 69. *num.* 17.

Archimandritæ habent votum deciſivum in Concilio Generali. *pag.* 194. *num.* 30.

Archimandritæ nomen, inſtitutio, origo, & etymologia refertur. *pag.* 68. *num.* 9.

Archimandritæ Meſſanenſis juriſdictio, dum erat penes Monachos, paſſa fuit varias viciſſitudines. *p.* 69. *num.* 12. & 13.

Archimandritæ Meſſanenſi fuit conceſſum à Papa jus cognoſcendi Cauſas Regularium, ac laicorum. *pag.* 82. *num.* 1.

Arma aliena uſurpans reputatur falſarius, & punitur pœna fuſtigationis, vel relegationis, quæ ampliatur, ſi arma fuerint Dignitatis Supremæ, vel Magiſtratus. *pag.* 101. *num.* 13. & 14.

Ar-

Arma apponere in ſepulchris, accomodata honeſtati Eccleſiæ pernuittitur. *pag.* 108. *num.* 12.
Armorum mutatio non poteſt fieri in præjudicium alterius, ſine licentia Superioris. *pag.* 101. *num.* 10. & 11.
Armorum, & cognominis mutatio injuncta hæredi à Teſtatore an importet onus fideicommiſſi, diſſeritur. *pag.* 103. *num.* 26. & *ſeqq.*
Arnaldiſtæ aſſerebant, Epiſcopos, & Sacerdotes non poſſe habere aliquid proprii. *pag.* 249. *num.* 2.
Arrogatio eſt vinculum ſtrictius adoptione, ſit quæ auctoritate Principis. *pag.* 29. *num.* 15.
In Urbe recurritur ad Signaturam Gratiæ, vel ad Papam *ib.*
Arrogatio, & adoptio quomodo inrer ſe differant. *pag.* 30. *num.* 16.
Aſſiſam in vendendis bonis à Statuto laico præſcripram, non renentur ſervare Clerici. *pag.* 209. *num.* 34.
Anctor quando fuit electus Secretarius S. Congregationis Concilii? *pag.* 279. *num.* 63. *in fine.*
Auditor Cameræ an poſſit cognoſcere Cauſas matrimoniales, & criminales diſſeritur cum diſtinctione. *pag.* 83. *num.* 9. & *ſeqq.*
De Cauſis criminalibua nulli eſt dubium, licèt dubitetur de matrimonialibua. *ibid.*
Incidenter cognoſcere poteſt de matrimonio *ibid. num.* 12. & *pag.* 84. *num.* 12. & 16.
Auditor Cameræ non habet facultatem cognoſcendi Cauſas beneficiales. *pag.* 83. *num.* 11.
Intellige ſi agatur de tirulo beneficil principaliter, non autem ſi incidenter de controverſia inter Patronos, unione &c. *pag.* 83. *num.* 12.
Auditur Cameræ de conſenſu partium eſt competens in cauſis matrimonialibus. *pag.* 83. *num.* 13.
Secus de ſtylo Signaturæ *p.* 84. *num* 15.
Auditur Cameræ paſſim procedit in cauſa Sponſalium. *pag.* 84. *num.* 16.

B

BAldaſſina familia Eugubina, ex qua fuit S. Ubaldus, gaudet exemptionem ab oneribus Cameralibus. *pag.* 99. *num.* 19.
Eminent. & Rev. D. Bandius Panciaticus laudatur. *pag.* 281. *num.* 7.
Baptiſma antiquitùs conſerebatur ſimul cum confirmatione. *pag.* 247. *num.* 4.
Baptiſma antiquitùs fiebat per immerſionem in fonte. *pag.* 247. *num.* 6. & *pag.* 248. *num.* 25.
Barones poſſunt jure communi ædificare fortellitia in ſuia feudis, etiam ſine licentia Principis. *pag.* 309. *num.* 5. & 6.
Barones ſolent prohiberi ex ſtatutis municipalibus ædificare fortellitia *ibid. num.* 12. Vide Caſtrum. Fortellitium. Juriſdictio.
Baſilica S. Petri non exhibet ſepulturam, niſi Pontificibus, & Perſonis Regalibus. *pag.* 220. *num.* 28.
Baſilides impiè aſſeruit, Judæos, non Chriſtum, ſed Simonem Cyrenæum erucifixiſſe. *pag.* 312. *num.* 5.
Baſilius Imperator abrogavit legem Nicephori vetantem Clericis ſucceſſionem in relictis. *pag.* 158. *num.* 14.
S. Baſilii Magni Ordo vetuſtiſſimus. *pag.* 67. *num.* 1.
S. Baſilii regula fuit primò approbara à Leone I. tum à Gelaſio II. poſtea ab Innocentio II. denique confirmata à Gregorio XIII. *pag.* 68. *num.* 5.
S. Baſilii Inſtitutum antiquitùs regebatur ab Archimandritis plures habentibus Abbatias, quæ deinde in unam Congregationem fuerunt unitæ a Gregorio XIII. *pag.* 68. *num.* 6.
Fuerunt exempti à juriſdictione Ordinariorum, & pleriſque aliis decorati à Summis Pontificibus *ibid.*
S. Baſilii Cœnobium Meſſanenſe S. Salvatoris regitur ab Archimandrita Presbytero Sæculari, & originem habuit ex miraculo. *pag.* 68. *num.* 7. 8. & 10.
Fuit ditatum privilegiis, feudis, & juriſdictione ex munificentia Regum Siculorum, Sede Apoſtolica approbante. *pag.* 69. *num.* 11.
Ejus juriſdictio paſſa fuit varias viciſſitudines *ibid. num.* 12. & 13.
Vide Archimandrita.
S. Baſilius habuit fratrem D. Gregorium Niſſænum. *pag.* 67. *num.* 2.
An. 369. ſcripſit regulam acceptam ab antiquis Anachoretis *pag.* 68. *num.* 3.
Ennmerantur dicti Ordinis complura Monaſteria in diverſis mundi partibus. *ibid. num.* 4.
Beati Canonizatio requirit novum proceſſum ſuper probatione miraculorum. *pag.* 118. *num.* 6.
Belli juſtitia non conſideratur eadem reſpectu laicorum, & Eccleſiaſticorum. *pag.* 97. *num.* 13.
Quod explicatur *ibid.*
Bellum fit juſtum Clericis etiam pugnando, auctoritate Papæ. *pag.* 97. *num.* 14.
Bellum eſt Clericis prohibitum. *pag.* 95. *num.* 2.
Bellum aliud juſtum, aliud injuſtum, Sacrum defenſivum, offenſivum, aggreſſivum, & explicantur. *pag.* 95. *num.* 4.
Benedictus IX. poſtquam relaxavit Caſimirum Polonorum Principem à vinculo Diaconatus, obſtrinxit ipſum, & ejus ſucceſſores deferre tonſuram ad modum Cluniacenſium, & ſtolam ad modum Diaconi. *pag.* 145. *num.* 11.
Beneficiati pergentes ad Bellum Sacrum, lucrantur per triennium fructus Beneficii. *pag.* 200. *num.* 1.
Et an lucrentur etiam diſtributiones quotidianas? *ibid.* & *num. ſeqq.*
Beneficiatorum bona propria præſcribunt Ordinaria præſcriptione *pag.* 235. *num.* 30.
Similiter fructus Beneficii *ibid.*
Beneficiatus abſens, qui per Indultum poteſt percipere diſtributiones quotidianas, an poſſit etiam percipere Anniverſaria, & alia? *pag.* 202. *num.* 27.
Beneficium collatum etiam à Papa Canonico Regulari ſine diſpenſatione, poteſt utì vacans ab alio impetrari. *pag.* 8. *num.* 41.
Adſtruitur in decreto Sacr. Congr. ſub Clem. X.
Beneficium habet annexum officium. *pag.* 3. *num.* 12.
Beneficium ſeculare ſimplex mutaret naturam, ſi daretur Regularibus, ſecus Curatum. *pag.* 3. *num.* 13.
Beneficii ſæcularis collatio facta Regulari eſt ipſo jure nulla, ſine Papæ diſpenſatione. *pag.* 4. *num.* 15. Vide Regulares.
Beneficii bona per ſe, vel per alium uſurpans Patronus, vel fructus percipiens, privatur Jure patronatus, & incurrit excommunicationem. *pag.* 304. *num.* 62.
Beneficii bonis à filio poſſeſſi, ſe immiſcens Pater, vel fructus percipiens, non incurrit Excommunicationem, aliaſque pœnas. *pag.* 304. *num.* 62.
Beneficii bona conducere prohibitum eſt Patrono *ibid. nu.* 65.
Beneficii bona ab actibus præjudicialibus vindicare poteſt Patronus, inſtando coram Judice; non autem perendo rationes. *ibid. nu.* 66.
Beneficio vacanti debet deſtinari Œconomus ab Epiſcopo pro adminiſtratione, nec in ea poteſt ſe ingerere Patronus laicus, vel Eccleſiaſticus *ibid. nu.* 67.
Beneficiorum bona præſcribuntur quadragenaria. *pag.* 235. *nu.* 29. & 30.
Beneficiorum, an ſint capaces Regulares? *pag.* 3. *nu.* 12. & *ſeqq.* Vide Regulares.
Beneficia ſimplicia, vel Curata, an poſſint à Regularibus obtineri? Vide Regulares.
Beneficia concedi ſolita Canonicis Regularibus, nequeunt obtineri à Clerico Sæculari. *pag.* 6. *nu.* 33.
Beneficia Sæcularia, Sæcularibus, & Regularia Regularibus fuerunt addicta, explicatur quando, & quo modo. *pag.* 3. num. 12.
Beneplacitum Apoſtolicum requiritur, ut Patronus obtineat Jus præſentandi Prælatum in Eccleſia Collegiata, ſeù Conventuali. *pag.* 301. *nu.* 18.
Beneplacitum Apoſtolicum requiritur, ut Regulares poſſint renunciare juri ſepeliendi in Monaſterio constructo. *pag.* 110. *nu.* 22.
Idem dicendum ſi dicto juri renuncietur per viam tranſactionis factæ cum Parocho. *pag.* 110. *nu.* 24.
Beneplacitum Apoſtolicum requiritur pro validitate pacti, quod Eccleſia ſive erecta, ſive erigenda retinere nequeat bona ſtabilia. *pag.* 161. *nu.* 43. *ad* 46.
Beneplacitum Apoſtolicum in alienatione bonorum Eccleſiæ præſumitur per centenariam. *pag.* 235. *nu.* 29.
Beneplacitum Apoſtolicum requiritur in pacto tranſlationis onerum laicalium in Clericos, vel Eccleſias *pag.* 161. *n.* 48.
Beneplacitum Apoſtolicum requiritur, ut Eccleſia Domina poſſit renunciare devolutioni Emphyteuſis. *pag.* 170. *nu.* 30.
Beneventana conſuetudo. Vide Conſuetudo.
Berengarius negavit verum Chriſti Corpus in Euchariſtia. *pag.* 191. *nu.* 7.
S. Bernardus Claræ vallenſis canonizatus ab Alexandro III. *pag.* 43. *nu.* 1. & *ſeqq.*
Fuit promotor belli Sacri. *ibid. nu.* 4.
Bigamus regulariter denudatur omni privilegio. *pag.* 67. *nu.* 24.
Bona Eccleſiaſtica non ſunt prorsùs inalienabilia. *pag.* 171. *num.* 41.
Bona Eccleſiæ, vel Monaſterii deſtructi, vel inepti ad Divina, ad quem pertineat. Vide Eccleſia.
Bona Emphyteutica. Vide Emphyteuſis.
Bona fides excuſat, ac etiam media excuſat à fructibus perceptis, & conſumptis. *pag.* 137. *nu.* 29.
Bona fide geſta ligant etiam ſucceſſores. *pag.* 137. *nu.* 30.
Bonorum capacitas quoad Eccleſias ex apertis veteris, & novæ legis exemplis comprobatur. *pag.* 114. *nu.* 11. & 12. & *pag.* 157. *nu.* 3. Vide Eccleſia.
Bonorum, & perſonæ ſubjectio requiritur, ut mulier comprebendatur à Statuto prohibente diſponere de dote. *pag.* 164. *nu.* 17.
Bonorum confiſcatorum alienatio neque favore piæ cauſæ valet. *pag.* 165. *nu.* 22.
Bonifaciana quoad Ferrarienſes. Vide Emphyteuſis.
D, Bruno Fundator Ordinis Ciſtercienſium. *pag.* 84. *nu.* 1.

Bulla

Digitized by Google

Bulla Cruciatæ. Vide Cruciata.

Bulla Piana de non infeudandis prohibuit ſolùm alienationem, & infeudationem Caſtrorum feudorum, & locorum Juriſdictionalium Sedis Apoſtolicæ *pag.* 294. *nu.* 5.

Ejuſque obſervantiam jurare debet Papa, & Cardinales. *ibid. nu.* 6.

Eam procedere etiam in conceſſione Gurherniorum ultra triennium declaravit idem Pontifex. *ibid. nu.* 7.

Procedere tam in feudis devolutis, quàm devolvendis etiam mediatè Sedi Apoſtolicæ ſubjectis, declaravit Innocentius IX. *ibid. nu.* 8.

Comprehendit feuda confiſcata ob rebellionem, non verò ob delicta privata. *pag.* 295. *nu.* 9.

Bulla Piana an comprehendat bona vendita mediante Congregatione Baronum. *ibid.*

C

CAdaver debitoris non poteſt Creditor impedire, ne tradatur Sepulturæ ob Creditum non ſolutum. *pag.* 222. *num.* 50.

Cadaver illius, qui elegit ſepulturam apud Regulares, eſt reſtituendum eis, ſimul cum oblationibus, ſi fuerit ſepulrum in Cathedrali *pag.* 109. *nu.* 29.

Cadavera punitorum impœnitentium privantur Eccleſiaſtica Sepultura. *pag.* 222. *nu.* 50.

Cadavera punitorum pœnitentium poſſunt per aliquod tempus remanere inſepulta ad terrorem aliorum. *ibid.*

Cadavera defunctorum cum ululatibus ad Eccleſiam aſſociare non eſt permittendum. *pag.* 108. *nu.* 15. *cum ſeqq.*

Cadavera defunctorum regulariter non ſunt conrumulanda ſine cruce, proceſſione & exequiis *pag.* 148. *nu.* 10.

Affertur Rubr. Ritualis Romani *ibid.*

Niſi in caſu neceſſitatis, vel quod Cadaver ſit Regularis decedentis extra Monaſterium. *ibid. nu.* 11. *&* 12.

Caducitas Emphyteuſis. Vide Emphyteuſis.

Calvinus impiè aſſeruit Chriſtum in Cruce deſperaſſe, & Inferni pœnas ſubiiſſe. *pag.* 191. *nu.* 9.

Camaldulenſium Religionem quilibet Regularis ingredi poteſt. *pag.* 281. *nu.* 13.

Camaldulenſes ad nullam Religionem tranſire poſſunt. *ibid.*

Camera Principis eſt manus mortua. *pag.* 167. *nu.* 6.

Campanulæ ſonus in Elevatione Sacræ hoſtiæ quando, & à quo inſtitutus. *pag.* 313. *nu.* 8.

Candelarum benedictarum oblatio, quas de conſuetudine ſolet laici recipere ab Eccleſiaſticis, permittitur. *pag.* 18. *num.* 54.

Dummodò recipiantur in Eccleſia, non autem tranſmittantur domum, ut malè alicubi ſervaturi. *ibid. nu.* 55.

Candelarum præſtatio, quæ fit Parochis, eſt continuanda. *pag.* 20. *num.* 7.

Canonica portio. Vide Portio Canonica.

Canonicus poteſt ſibi eligere ſepulturam in Eccleſia Regulari. *pag.* 221. *num.* 39.

Canonicus non eligens Sepulturam, eſt ſepeliendus in Eccleſia Canonicali. *ibid.*

Canonicus habitans in Canonica, eſt ſepeliendus in Cathedrali. *ibid.*

Canonicus ſepeliendus eſt in ſepultura Canonicali ſi ea adſit, etiamſi habeat ſepulchrum majorum. *ibid.*

Canonicus Regularis nequit eſſe Archidiaconus, neque Canonicus in Cathedrali ſæculari. *pag.* 6. *nu.* 35.

Explicatur. *Gloſ. in cap. pr tereà de Prebend. ibid.*

Canonici Regulares Lateranenſes, an de jure ſint capaces Parochialium, cæterorumque Beneficiorum ſæcularium, diſſeritur per DD. opiniones. *pag.* 6. *nu.* 30.

Explicatur *cap. quod Dei timorem, De Stat. Monach. ibid. &* *num.* 32.

Concluditur pro incapacitate, ſine diſpenſatione Apoſtolica. *pag.* 6. *nu.* 31. *& ſeqq.*

Canonici Regulares Lateranenſes hodie ſunt redacti ad ſtatum Regularem, & in pluribus aſſimilantur Monachis. *pag.* 6. *num.* 32.

Canonici Regulares ſunt incapaces beneficiorum ſimplicium. *pag.* 6. *nu.* 30. *& pag.* 10. *nu.* 32. 34.

Refertur decretum Sac. Congregat. Concil. *ibid.*

Canonici Regulares an ſint capaces beneficiorum curatorum, & diſtinguitur jus antiquum a noviſſimo. *p.* 6. *nu.* 36.

Canonici Regulares tranſlati, ex decreto Tridentini non aſſumuntur ad Curam Animarum ſæcularium. *pag.* 6. *nu.* 36.

Canonici Regulares in propriis Monaſteriis videntur exercere poſſe curam animarum. *pag.* 6. *nu.* 36. *& pag.* 8. *nu.* 42.

Canonici Regulares faciliùs permittuntur exire è Clauſtro pro exercenda animarum cura, propter vitam activam. *pag.* 6. *nu.* 36.

Canonici Regulares de jure novo Tridentini *ſeſs.* 24. *cap.* 11. *de ref.* non aſſumuntur ad beneficia ſæcularia etiam Curata. *pag.* 7. *nu.* 37.

Adducitur reſolutio S. Congregation. approbata à Greg. XIII. *ibid.*

Plerique DD. contrarium ſentiunt. *ibid. nu.* 38.

Adducuntur nonnulla judicata, præſertim A. C. canonizata à Signatura Juſtitiæ, & Gratiæ. *ibid.*

Sed veriùs Auctor ampleſtirur, & probat primam opinionem, reſpondendo contrariis. *pag.* 7. *num.* 39. *& ſeqq.*

Canonici Regulares permittuntur exercere curam animarum in Eccleſiis ſibi omnimodò ſubjectis. *pag.* 7. *nu.* 40. *& pag.* 11. *nu.* 49.

Canonici Regulares ſaltem ex ſtylo petunt diſpenſationem Apoſtolicam pro exercenda cura animarum. *pag.* 7. *nu.* 40.

Canonici Regulares ex decreto Sac. Congregat. Epiſcoporum, & Regularium declarati ſunt incapaces ad beneficia. *pag.* 7. *nu.* 40.

Quod decretum nedum Lateranenſes, ſed omnes Canonicorum Regularium Congregationes attingit. *ibid.* Etiam ex decreto Sac. Congregat. Concil. *ibid.*

Canonici S. Georgii in Alga præcedunt Lateranenſes. *pag.* 7. *num.* 40.

Canonici Regulares facilius quàm Monachi obtinere ſolent a Dataria Indulta pro Eccleſiis Parochialibus, ſed cum clauſula: *dummodò concurrant diſpoſita in cap. quod Dei timorem. pag.* 8. *nu.* 42.

Canonici Regulares poſſunt exercere curam animarum in propria Eccleſia. *pag.* 8. *nu.* 43.

Extant de hoc Bullæ Julii II. & Sixti IV. *ibid.*

Canonici Regulares Lateranenſes receperunt ab Anaſtaſio IV. jus exigendi medietatem oblationum, retinendi quaſcumque poſſeſſiones, & bona, nec non dona quædam conſiderabilia. *pag.* 12. *nu.* 1. *&* 2.

Canonis privilegio gaudet Clericus Conjugatus habens debita requiſita. *pag.* 287. *nu.* 22.

Canonis privilegio gaudent Converſi. *pag.* 289. *nu.* 38.

Canonis privilegio gaudent Oblati, qui mutato habitu degunt in Monaſterio. *ibid. nu.* 40.

Canonis privilegio gaudent Novitii, etiam laici. *ibid. nu.* 41.

Canonizatio S. Antonii Patavini facta a Gregorio IX. *pag.* 290. *nu.* 7.

Canonizatio S. Franciſci de Aſſiſio facta à Gregorio IX. *pag.* 285. *nu.* 8.

Canonizatio S. Eliſabeth facta à Gregorio IX. *pag.* 312. *nu.* 8.

Canonizatio S. Homoboni facta ab Innocen. III. *pag.* 117. *n.* 1.

Canonizatio S. Laurentii Epiſcopi Dublinenſis facta ab Honorio III. *pag.* 273. *nu.* 9.

Canonizatio S. Dominici facta à Gregorio IX. *pag.* 305. *nu.* 10.

Canonizatio S. Eduardi Regis Angliæ. *pag.* 41. *nu.* 13.

Canonizatio SS. non fit conſenſu Populi, ſed auctoritate Sedis Apoſtolicæ. *pag.* 41. *nu.* 17.

Papam in ea non poſſe errare, comprobatur luculentis rationibus contra hæreticos. *ibid. & nu. ſeqq.*

Canonizatio Sanctorum facta à Papa quod non ſubjaceat errori, probatur luculentis rationibus. *pag.* 41. *nu.* 17. *& ſeqq.*

Canonizatio Sanctorum, an ſit certa certitudine fidei, anvè inferiore fide, cæteroqui ſumma diſſeritur. *pag.* 42. *nu.* 29.

Canonizatio Sanctorum juxta ritum modernum, plura requirit ad formam Ritualis Leonis X. & Decretorum Urbani VIII. *pag.* 43. *nu.* 8.

Canonizatio Sanctorum, ut rectè fiat, duodecim requiſita exigit, quæ enumerantur. *pag.* 43. *nu.* 8.

Canonizatio Sanctorum plerumque fieri ſolet ad reiteratas preces Populorum, Epiſcoporum, ſeu Magnorum Principum. *pag.* 44. *nu.* 9.

Comprobatur exemplis, & Decreto Sac. Congregat. Rituum. *ibid.*

Canonizatio duo ſimul requirit, opera nempè charitatis in vita, & miracula poſt mortem. *pag.* 118. *nu.* 4. 8. *&* 10.

Canonizatio Beati requirit novum proceſſum ſuper probatione miraculorum novorum. *ibid. nu.* 6.

Canonizatio Martyris requirit miracula. *ibid.*

Canonizatio S. Ubaldi Epiſcopi Engubini facta à Cœleſtino III. *pag.* 99. *nu.* 10.

Capella privata quoad Miſſam. Vide Oratorium. Indultum.

Capellanus exercitus non habet Eccleſiaſticam juriſdictionem in Milites, & Clericos in exercitu manentes; ſed ſolet eis concedi per Breve. *pag.* 197. *nu.* 3.

Adducitur Breve concedi ſolitum. *pag.* 198. *nu.* 4.

Capellanus exercitus, ut poſſit miniſtrare militibus Sacramenta neceſſaria, ſufficit ſi in Brevi fiat mentio Sacramentorum. *pag.* 198. *nu.* 14.

Ut poſſit miniſtrare Sacramentum matrimonii, quæ verba adeſſe debent in Brevi? *ibid. nu. ſeqq.*

Capellanus exercitus nequit aſſiſtere Matrimoniis Militum, licèt ei conceſſa ſit facultas cognoſcendi cauſas matrimoniales. *ibid. nu.* 15.

Adducuntur in hac materia plures reſolutiones, & decreta generalia Sac. Congregat. Concilii. *ibid. & nu. ſeqq.*

Capellanus exercitus, præciſo Brevi, non habet facultatem adminiſtrandi Sacramenta, vel approbandi Confeſſarios pro Militibus. *ibid. nu.* 13.

Poſito Brevi, ſi illud conceſſum ſit Regi, vel alicui Regno, non eſt aliò extendendum. *ibid.*

Digitized by Google

Et ſi Breve loquatur de militibus in Præſidio, oon eſt extendendum ad milites in exereitu, & è contra. *ibid.*
Capellanus exercitus nequit concedere dimiſſoriales militibus, vel eorum filiis ortis in exercitu. *Ibid. num.* 5. & 11.
Idem dicendum quoad Regulares manentes in exercitu. *ibid. num.* 12
Capellano exercitus cenſetur conceſſa Juriſdictio cum minori poſſibili præjudicio Ordinariorum. *pag.* 198. *nu.* 8.
Conceſſa ei poteſtate adminiſtrandi Sacramenta debet intelligi de Sacramentis neceſſariis *ibid.*
Capitulum habet fundatam intentionem ſuper adminiſtratione omnium bonorum Eccleſiæ Cathedralis. *pag.* 16. *num.* 37.
Capituli denominatio poteſt prohiberi à Cathedrali aliis Eccleſiis. *pag.* 102. *nu.* 18.
Captatoria voluntas. Vide Diſpoſitio.
Capuani, & Nidi conſuetudo, ſecundùm quam Neapoli matrimonia contrahuntur, qualis ſit? *pag.* 163. *nu.* 4. & 164. *nu.* 20.
Capuccini cur ita dicti, & quando inſtituti. *pag.* 244. *nu.* 15.
Capuccini an poſſint ſepelire eligentes ſepulturam in eorum Eccleſiis? *pag.* 109. *nu.* 19.
Capuccini ſunt incapaces legati perpetui, etſi ſine onere, & etiamſi relinquatur pro Eccleſiis, Sacriſtiis, ſivè pro Vino, & Oleo, lampadibus. *pag.* 251. *nu.* 4.
Capuccinorum incapacitas quoad poſſeſſionem bonorum eſt rigoroſior illa Obſervantium. *pag.* 251. *nu.* 4.
Cardinalis Regularis eſt exemptus ab obedientia Religionis. *pag.* 220. *nu.* 33.
Et in jure ſepulturæ non conſideratur uti Regularis *ibid.*
Cardinalis eſt ſepeliendus in Eccleſia titulari, etſi alibi Sacramenta receperit. *ibid. nu.* 34.
Cardinalis decedens extra Urbem, ſepeliendus eſt in Eccleſia majori, ſi alicui Parochiæ non ſit obligatus ex receptione Sacramentorum *ibid.*
Cardinalis atteſtationi etiam juratæ non creditur, ſi ſit tertio præjudicalis. *pag.* 50. *nu.* 17.
Niſi adminiculis fulciatur. *ibid. nu.* 18.
Seu fuerit de re veroſimili. *ibid.*
Secus ſi intereſſe etiam præſumptum fuerit proprium. *ibid. num.* 19.
Cardinalis Regularis poteſt ſibi eligere ſepulturam ubilibet ſine licentia Superioris Regularis, aliàs ſepelitur in propria Eccleſia tituli. *pag.* 150. *nu.* 30.
Cardinalis legatus nullo modo tenetur exhibere litteras legationis. *pag.* 50. *nu.* 10.
Affertur textus *in Can. nobiliſſimus* 97. *diſt. ibid.*
Enunciatur moderatio, quæ in hoc ab aliquibus affertur. *ibid.*
Cardinali legato eſt credendum ſine litterarum oſtenſione de re conſueta concedi, & tertio non præjudiciali. *pag.* 50. *num.* 12.
Interpretantur Auctores Contrarii. *pag. eodem num.* 12. Vide Legatus.
Cardinali atteſtanti de ſpeciali Commiſſione, an ſit credendum? diſſeritur. *pag.* 50. *nu.* 15.
Concluditur affirmativè, tribus tamen concurrentibus. *ibid. num.* 16.
Vel ſi agatur de Cardinali Nepote, vel de præterita legatione, ſeù re veroſimili. *ibid.*
Cardinali eſt præſtanda fides in judicialibus, & juriſdictionalibus, ſecus in re privata. *pag.* 50. *nu.* 17.
Cardinales habent uſum Oratorii in eorum domibus. *pag.* 276. *nu.* 22.
Cardinales non eligentes Sepulturam, ſepeliendi ſunt in Eccleſia ſui tituli, ſi ſepulchrum majorum non habeant. *pag.* 150. *nu.* 30.
Adducitur in hoc deciſio Rotæ. *pag.* 152. *nu.* 32.
Cardinales habent votum deciſivum in Concilio Generali. *pag.* 194. *nu.* 30.
Cardinales debent jurare obſervantiam Bullæ pianæ de non infeudandis. *pag.* 294. *nu.* 6.
Cardinalium conſilium, & conſenſus requiritur in alienatione bonorum Patrimonialium Sedis Apoſtolicæ. *pag.* 294. *nu.* 3. & *pag.* 295. *nu.* 12.
Sed Papa poteſt illum omittere *ibid. nu.* 20.
Cardinalium conſenſus, ſi omittatur in iis, ubi adhiberi ſolet, inducit ſuſpicionem literarum *pag.* 296. *nu.* 21.
Cardinalium conſenſus ſolet Papa in arduis adhibere. *ibid.*
Cardinalibus non eſt permiſſum ſepeliri in Baſilica Vaticana: *pag.* 220. *nu.* 28.
Carloſtadius negavit præſentiam Chriſti in Euchariſtia. *pag.* 191. *nu.* 7.
Carmelitarum Origo ſecundùm varias opiniones. *pag.* 273. *num.* 2. & 3.
Carmelitarum originis diſceptatio vetita fuit à Sanct. Memor. Innocentio XII. *ibid. nu.* 5.
Carmelitarum Regula approbata ab Honorio III. *pag.* 273. *num.* 4.
Carmelitarum Regula circa plura fuit mitigata. *ibid. nu.* 6.
Carmelitarum Regula ſine mitigatione obſervatur à Carmelitis diſcalceatis. *ibid.*
Carmelitarum habitus qui ſit? *ibid. nu.* 7.
Carmelitarum habitus diſtinctus à Carmelitis diſcalceatis. *ibid.*
Carmelitæ circa Privilegium Oratorii privati. *pag.* 274. *nu.* 8.
Carnium abſtinentia uti bonum poteſt eſſe objectum Voti. *pag.* 86. *nu.* 20.
Carnium & ovorum abſtinentia eſt indicta PP. Minimis Sancti Franciſci de Paula. *pag.* 86. *nu.* 18.
Etiam Monachis Benedictinis. *ibid.*
Carnium abſtinentia an ſit probanda. vel improbanda? *pag.* 85. *nu.* 8. & *ſeqq.*
Carnium eſus permittitur ægrotis à Canonibus. *pag.* 85. *num.* 9.
Carnium eſus ab Hæreticis canonizabatur uti mortiferus. *pag.* 85. *nu.* 8. & 11.
Carthuſienſium Ordo fundatus à D. Brunone. *pag.* 84. *nu.* 1.
Carthuſienſes rarò celebrabant. *pag.* 3. *nu.* 6.
Regula fuit eiſdem aſſignata ab Alexandro III. quæ continetur in eorum Conſtitutionibus. *ibid. nu.* 12.
Fuerunt decorati quampluri mis privilegiis à variis Summis Pontificibus. *ibid. nu.* 8.
Regulæ obſervantia per ſexcentos annos nunquam collapſa, & aſſignatur ratio. *ibid. nu.* 6. & 7.
Inter alias corporis mortificationes, ſervant arctiſſimam clauſuram, & perpetuam abſtinentiam à carnibus. *ibid. num.* 7.
Carthuſianos quidam habitum dimiſit, quod rarò apud ipſos ſacrificaretur. *pag.* 3. *nu.* 6.
Carthuſienſis an poſſit cum probabili vitæ periculo contravenire regulæ, carnes comedendo, vel ad id cogi? diſcurritur hinc inde. *pag.* 85. *nu.* 12.
Carthuſienſis, an teneatur in conſcientia comedere carnes in probabili vitæ periculo? diſtinguitur. *pag.* 86. *nu.* 15.
Græci animam agentes, abſtinebant à carnibus in Quadrageſima. *ibid. nu.* 16.
Carthuſienſis Ordinis Oblati fruuntur privilegiis ipſorum Fratrum Carthuſienſium. *pag.* 286. *nu.* 1.
Carthuſienſes ſtrictam ſolitudinem ſervant *pag.* 225. *nu.* 3.
Carthuſienſes favore ſolitudinis exempti fuere à teſtimonio dicendo, vel juramento calumniæ præſtando. *ibid.*
Carthuſienſes voto ſe obligarunt, non involvendi ſe litibus. *ibid. nu.* 4.
Hoc votum non rigoroſè ab eis ſervatur, & quare? *ibid.*
Carthuſiani aſſervant quoddam vetus Kalendarium in quo annotabantur Miſſæ, quæ celebrabant. *pag.* 3. *nu.* 6.
Carthuſienſium abſtinentia à carnibus, an ſit probanda, vel improbanda? *pag.* 85. *nu.* 8. & *ſeqq.*
Afferuntur rationes pro abſtinentia. *ibid. nu.* 12.
Carthuſienſium Religio arctior eſt quacunque alia. *pag.* 284. *num.* 20.
Ad eam poſſunt tranſire etiam Mendicantes *ibid. nu.* 23.
Caſimirus Polonorum Rex ſolutus vinculo Diaconatus à Benedicto IX. fuit obſtrictus deferre tonſuram ad modum Cluniacenſium, & ſtolam in ſignum Diaconi: *pag.* 145. *nu.* 11.
Caſtrum aliud dicitur Fortellitium, aliud Oppidum. *pag.* 309. *nu.* 4.
Caſtrum, ſeu Fortellitium ædificare poſſunt Barones in ſuis feudis etiam ſine licentia domini directi. *ibid. nu.* 5. & 6.
Caſtrum ædificare in proprio ſolo poteſt quiſque privatus, cum licentia illius, qui ibi habet juriſdictionem. *ibid. nu.* 7. & 8.
Caſtrum habere in fronteriis Regni, nemini licet *ibid. nu.* 9.
Vel in loco, in quo poſſet contra Principem conjuri. *ibid. num.* 9.
Aut fieſſet injurioſum, vel ſuſpectum alteri Civitati. *ibid. num.* 11.
Caſtrum ſi ædificari, vel reædificari concedatur, an cenſeatur conceſſa juriſdictio. *pag.* 310. *nu.* 24. & 25.
Caſtri ædificatione conceſſa, non cenſetur conceſſum Fortellitium. *pag.* 556. *nu.* 16.
Limitatur ſi conceſſio fiat ob reddendum locum magis tutum. *pag.* 310. *nu.* 17.
Caſtrum conceſſum Eccleſiæ, præſumitur conceſſum in allodium. *pag.* 311. *nu.* 34.
Etiamſi verba conceſſionis eſſent in feudum. *ibid. nu.* 35.
Vide Fortellitium. Juriſdictio.
Caſtro, ſeu Oppido conceſſo, cenſetur conceſſa Juriſdictio, ſi illi cohærebat. *pag.* 310. *nu.* 20.
An cenſeatur conceſſum merum, & mixtum Imperium? *ibid. num.* 21.
Caſtro cum Juriſdictione conceſſo, quando cenſetur conceſſum merum, & mixtum imperium? *pag.* 310. *nu.* 28. *cum ſeqq.*
Caſtra ædificari, vel reædificari in Terra Sabinæ prohibuit Gregorius IX. *pag.* 309. *nu.* 1.
Caſtra conceſſa quando cenſeantur in allodium & quando in feudum. *pag.* 311. *nu.* 33.
Cauſæ criminales, & Matrimoniales cognoſci poſſunt à Capellanis exercitus inter milites. *pag.* 82. *nu.* 1.

Cathe-

Cathedralis Eccleſia jus habet contumulandi omnia Cadavera Clericorum eidem inſervientium, & ſi in aliena Parochia decedentium. *pag.* 156. *nu.* 55.

Cauſæ criminales, & matrimoniales, an valeant cognoſci ab Auditore Cameræ, diſtinguitur? *pag.* 83. *num.* 9. *& ſeqq.*

Cauſæ matrimoniales, & criminales an poſſint cognoſci à Prælatis inferioribus diſſeritur? *pagina* 83. *nu.* 8.

Cauſæ matrimoniales, & criminales peragi poſſunt à Vicario Epiſcopi ex generali Commiſſione, prout etiam à Vicario Capitulari, Sede Vacante. *pag.* 83. *nu.* 8.

Cauſæ piæ favore, lata interpretatio eſt facienda. *pag.* 135. *num.* 18.

Cæcus requirit majores ſolemnitates in ſuo teſtamento. *pag.* 180. *nu.* 38.

Cæcus ſi condat teſtamentum ad pias cauſas, non indiget ſolemnitatibus civilibus. *ibib. nu.* 39.

Cœmeterii Etymologia, & varia ſignificata. *pagina* 106. *num.* 1.

Cœmeterii defiortio adducitur. *pag.* 106. *nu.* 2.

Cœmeterium debet deputari auctoritate Epiſcopi, ejuſque benedictio requiritur. *ibidem.*

Ceſſionarius Eccleſiæ an & quando habeat reſtitutionem in integrum, ob non confectum Inventarium? *pagina* 188. *num.* 8.

Cingulus militaris non eſt de eſſentia profeſſionis. *pag.* 66. *num.* 10.

Chriſtum in Cruce deſperaſſe, & inferni pœnas ſubiiſſe blaterat Calvinus. *pag.* 191. *nu.* 9.

Ciſtercienſes quam limitationem receperint quoad exemptionem à ſolutione decimarum, præſertim in *cap. nuper de decimis?* *pag.* 263. *nu.* 15. 17. *&* 18. *cum ſeqq.*

Ciſtercienſes obtinuerunt deinde alia privilegia. *pag.* 263. *num.* 21.

Ciſtercienſes non tenentur ad decimas perſonales *pag.* 266. *num.* 49. *& ſeq.*

Ciſtercienſes quoad exemptionem. *pag.* 263. *& ſeqq. num.* 14. *& ſeqq.* Vide Regulares. Decima.

Ciſtercienſes à laicorum Advocatiis liberavit Gregorius IX. *pag.* 300. *num.* 3.

Claves reliquiarum, & Capellæ an liceat retinere Patrono? *pag.* 303. *nu.* 47.

Clauſula derogatoria. Vide Teſtamentum.

Clauſulæ derogatoriæ oblivio poſt decennium permittitur. *pag.* 186. *nu.* 89.

SS. D. N. Clementis XI. commendator præcipua ſolicitudo in procuranda pace poſt obitum Caroli II. Hiſpaniarum Regis, Legationibus ad Reges miſſis, necnon precibus ad Deum indictis. *pag.* 45. *num.* 6. *pag.* 47. *num.* 9.

Idem miſit Card. Carolum Barberinum Legatum ad Philippum V. Neapolim advenientem. *pag.* 46. *nu.* 4.

Idem edidit Bullam *Vineam Domini*, proſcribentem abuſum introductum in jurando quinque famoſas propoſitiones Janſenianas, juxta formularium Alexandri VII. *pag.* 42. *nu.* 27. *&* 28.

Idem creavit viginti Cardinales, diebus 17. Maii, & 7. Junii 1706. *pag.* 279. *num.* 63.

Ejus laudes in tali actu recenſentur. *ibid.*

Clericus indiget licentia Epiſcopi, ut teſtificetur coram Judice laico. *pag.* 226. *num.* 11.

Hæc licentia debet conſtare in ſcriptis. *ibid.*

Clericus validè teſtificatur ſine Epiſcopi licentia, coram Judice laico, ſi non excipiatur de licentia non adhibita. *ib. num.* 12. *&* 13.

Limitatur in cauſa criminali, in qua non dicit validè teſtimonium, etiamſi acceſſerit licentia Epiſcopi. *pag.* 226. *num.* 14.

Et in hoc caſu ejus teſtificatio ſine licentia nequidem indicium facit. *ibidem.*

Clericus in caſu, quo teſtificari poteſt, non valet ad id cogi à Judice laico. *pag.* 227. *num.* 15.

Poteſt tamen cogi à Judice Eccleſiaſtico competenti. *ibidem.*

Clericus neque ab Epiſcopo poteſt cogi ad teſtificandum in cauſa criminali, in qua ſit imponenda pœna ſanguinis coram Judice laico & ſi veritas aliundè haberi non poſſit. *pag.* 227. *num.* 16.

Cogi tamen valet, ſi teſtificari deberet coram Judice Eccleſiaſtico, etiam non proprio. *ibid. nu.* 17.

Itidem cogitur, ſi agatur de probanda alicujus innocentia. *ibidem. num.* 18.

Et ſimiliter, ſi eſſet probanda injuria facta Clerico à laico. *ibid. num.* 19.

Clericus teſtificans coram Judice Eccleſiaſtico, quo pacto juramentum præſtare debeat. *ibid. nu.* 22.

Clericus in cauſa Civili ſuæ Eccleſiæ poteſt eſſe teſtis, ſi intereſſe cauſæ non percutiat ſingulos uti ſingulos. *pag.* 228. *nu.* 25. Vide Teſtis.

Clericus an, & quomodo teneatur jurare de calumnia. Vide Juramentum Calumniæ.

Clericus non comprehenditur à Statuto Urbis, in quo præſcribitur, ſeu præſumitur ſolutio Crediti ob lapſum quindecim, aut ſexdecim annorum. *pag.* 242. *n.* 103.

Clericus conjugatus habens debita requiſita gaudet privilegio fori, & Canonis, non autem eſt immunis à Vectigalibus. *pag.* 287. *nu.* 22.

Clericus quoad delicta commiſſa ante Clericatum gaudet privilegio fori, niſi fecerit in fraudem *pagina* 288. *num.* 29.

Clericus non eſt omninò liber à patria poteſtate. *pag.* 304. *num.* 64.

Clericus, vel Eccleſia uti nequit Statuto prohibente expreſsè mulieri diſponere de dote ad eorum favorem; nec tale Statutum eis præjudicare poteſt. *pag.* 163. *num.* 12.

Clericus filius non comprehenditur à Statuto prohibente matri diſponere de dote extra filios laicos. *pagina* 164. *num.* 13.

Clericus, vel Eccleſia neque indirectè præjudicatur à Statuto, licèt ejus verba dirigantur ſolùm in laicos. *ibid. num.* 19.

Clericus adiens hæreditatem nomine Eccleſiæ, utitur privilegio illius, ob non confectum inventarium. *pag.* 189. *num.* 10.

Quod non procedit ſi adeat hæreditatem propriam. *ibid.*

Licèt ei competat reſtitutio in integrum ex cauſa læſionis. *ibid. nu.* 11.

Clericus quomodo cenſeatur perſona potens reſpectu ad capacitatem Emphyteuſis. *pag.* 167. *nu.* 3. *cum ſeqq.*

Clericus uti poteſt per modum privilegii Statuto laicali, ſed declarare ſe debet, & ſe ad utrumque exponere. *pag.* 163. *num.* 11.

Clericus non poteſt contra teſtamentum Matris, uti conſuetudine ei prohibente diſponere de dote, ſecus ſi adſit frater laicus, qui aperiat viam Clerico. *pag.* 163. *num.* 11.

Clericus uti poteſt lege laica, ſi ea non procedat jubendo, aut vetando, ſed ſolùm privilegiando. *pag.* 208. *nu.* 18.

Clericus non obligatur lege laica ad contribuendum pro reparatione Pontium, murorum Viarum, vel pro ſalario medici. *pag.* 209. *nu.* 33.

Clericus non tenetur ſervare pretium præſcriptum à Statuto in vendendis bonis, licèt alioqui teneatur vendere juſto pretio. *ibid. nu.* 34.

Clericus poteſt vendere vinum ad minutum majori, vel minori pretio a Statuto præſcripto. *ibid. num.* 35.

Clericus quo caſu ſervare debeat Jus ſimile. Vide Lex.

Clericus filiusfamilias quoad peculium Adventitium. Vide Filiusfamilias.

Clericus non incedens in habitu, & tonſura, nec divinis inſerviens privatur privilegio fori. *pag.* 210. *nu.* 42.

An verò amittat in hoc caſu alia privilegia. *ibidem. & num.* 47.

Clericus, qui præciſa trina monitione adhuc prædicta requiſita non ſervat, amittit omnia privilegia clericalia. *ibid. num.* 50.

Si verò non adhibita ſit trina monitio amittit ſolùm privilegium fori *pag.* 211. *nu.* 51.

Non tamen eſt abſolutè exemptus à foro Epiſcopi *ibidem. num.* 52.

Clericus negotiator an amittat privilegia Clericalia? *ibid. nu.* 51.

Clerici prohibentur adire Tabernas, præterquam in caſu neceſſitatis. *pag.* 214. *nu.* 14.

Clerici decedentes ſine electione ſepulturæ, ſepeliendi ſunt in Parochia, niſi adſit contraria conſuetudo. *pag.* 221. *num.* 40.

Clerici an poſſint adoptare, vel arrogare? *pag.* 30. *num.* 17. *ad* 20.

Clerici an ligentur lege Principis ſtatuente valorem monetis plenè diſcutitur. *pag.* 132. *nu.* 1. *& ſeqq.*

Clerici non tenentur ferre contributionem pro moneta importante tantùm gabellam. *pag.* 132. *nu.* 3.

Clerici tenentur contribuere expenſis, quæ erogantur in cuſione novæ monetæ. *ibidem. nu.* 3.

Pro tali contributione ſolet obtineri Indultum à Papa, de quo adducuntur exempla. *ibid.*

Clerici nequeunt acceptare onera laicalia ſine conſenſu Papæ *pag.* 161. *nu.* 48.

Clerici poſſunt a ſuis Superioribus cogi ad teſtificandum, ſi veritas aliundè haberi nequeat. *pag.* 227. *nu.* 20.

Clerici neque directivè verè tenentur ad leges laicas. *pag.* 160. *nu.* 34.

Clerici quoad leges laicales. Vide Lex. Statutum. Immunitas. Libertas.

Clerici Sæculares deſeruerunt vitam communem, quam olim ſervaverant. *pag.* 3. *nu.* 13.

Clerici vetantur militare. *pag.* 95. *nu.* 2.

Etiam in bello juſto *ibid.*

Clerici bello intereſſentes, ſi occidant, aut mutilent Irregulares fiunt. *pag.* 95. *nu.* 3.

Clerici intereſſentes bello defenſivo, vel aggreſſivo, juſto,

vel injuſto, ſivè pro neceſſaria ſui, & ſuorum tuitione, an incurrant Irregularitatem? Vide Irregularitas.
Clerici jubentur ab Ionnecentio III. adeſſe bello aſſiſtendo Cruceſignatis, oratione, & prædicatione. *pagin.* 97. *num.* 14.
Clerici Concubina ucì de illius ſamilia poteſt ab Epiſcopo puniri. *pag.* 66. *nu.* 14.
Clericorum conjngatorom filii Patribus viventibus gaudent privilegio ſori. *ibid. nu.* 16.
Clericis ſit juſtum bellum etiam pugnando, auctoritate Summi Pontificis. *pag.* 97. *nu.* 14.
Clericis tantùm antiquitùs competebat prærogativa docendi. *pag.* 3. *nu.* 3.
Cluniacenſes unde dicti. *pag.* 291. *nu.* 2.
Cluniacenſes reformavit Gregorius IX. & Nicolaus IV. *pag.* 292. *nu.* 7.
Cluniacenſes non poſſunt admittete Novitios ad profeſſionem aote annum quintum decimum *ibid. nu.* 8.
Cluniacenſis Ordinis inſtitutio, progreſſus, & amplitudo, *pag.* 291. *nu.* 1. *cum ſeqq.*
Cluniacenſis Ordinis relaxatio præcipuè cauſa fuit emiſſio Profeſſionis in ſatis immatura ætate. *pag.* 292. *nu.* 11.
Codicillis poteſt dari, vel adimi hæreditas, favore piæ cauſæ. *pag.* 181. *nu.* 46.
Cœleſtini III. ortus, nobilitas, Cardinalatus, & Pontificatus recenſentur. *pag.* 98. *nu.* 1.
Mittit legationes ad Principes Chriſtianos pro recuperatione Terræ Sanctæ. *ibid. num.* 2.
Idelphonſum Regem Gallæciæ interdixit. *ibid.*
Leopoldum Auſtriæ Ducem, Imperatorem, & Regem Francorum non parentes ejus mandatis excommunicavit. *pag.* 99. *num.* 4.
Recenſentur durities, & clades Ducis Auſtriæ. *ibidem. num.* 5. *ad* 9.
Canonizat Ubaldum Epiſcopum Eugubinum. *ibid. nu.* 10.
Cognatio ſpiritualis contrahitur à Compatribus deſignatis ultra duos. *pag.* 247. *nu.* 11.
Cognatio ſpiritualis non contrahitor à Procuratore, ſed à Compatre mandante. *ibid. num.* 12.
Cognomen alienum aſſumens reputatur ſalſarius, & punitur pœna fuſtigationis vel relegationis, & in caſu Dignitatis Supremæ, pœna augetur. *pag.* 101. *nu.* 13, 14. & 17.
Cognominis mutatio noo poteſt ab aliis fieri in præjudicium alterius, & ſine licentia Superioris. *pag.* 101. *num.* 10. & 11.
Cognominis, & armorum mutatio iojuncta hæredi à Teſtatore, an importet onus fideicommiſſi, diſſeritur. *pag.* 103. *nu.* 26. & *ſeqq.*
Collegium tam laicale, quàm Eccleſiaſticum numeratur inter manus mortuas: *pag.* 167. *nu.* 6.
Collegium Germanicum quoad Decimas. *pag.* 270. *num.* 95. *in fine.*
Collybus, vulgò *Agio* quando, & quomodò debeat ſolvi à debitore? *pag.* 136. *nu.* 25. & *ſeqq.*
Commoditas, vel uſus Emphyteuſis poteſt relinqui Eccleſiæ ea incapaci, niſi id etiam ſit prohibitum. *pag.* 174. *nu.* 79. *ad* 85.
Compater alius eſt in Baptiſmo, alius in confirmatione. *pag.* 247. *num.* 4.
Compater varia ſortitur nomina. *ibid. nu.* 5.
Compater mandans, non verò ejus Procurator contrahit cognationem ſpiritualem. *pag.* 247. *num.* 12.
Compater debet eſſe baptizatus, & confirmatus. *ibid. nu.* 13.
Compater poteſt eſſe minoris ætatis. *ibid.*
Compater contrahit cognationem ſpiritualem cum Patre, & Matre Pueri, dummodò iſti ſint fideles, nec obſtat eos eſſe hæreticos. *ibid.*
Compater ad quid teneatur erga infantes? *ibid. num.* 14.
Compater, ut contrahat cognationem ſpiritualem ſufficit ſi tangat puerum, nec opus eſt levare illum à ſonte, vel à manu baptizantis. *pag.* 248. *num.* 24.
Compater cur dicatur levator? *ibid. num.* 25.
Compater. Vide Monachus. Regularis.
Compatres non adhibentor ex neceſſitate Sacramenti, ſed ex laudabili uſu Eccleſiæ. *pag.* 247. *num.* 7.
Ideò peccat mortaliter eos non adhibens. *ibid.*
Compatres oon ultra duos diverſi ſexus eſſe poſſunt. *pag.* 247. *num.* 8.
Compatres duo etiam in confirmatione adhiberi poſſunt. *ibidem.*
Compatres poſſunt eſſe ambo maſculi, ſi unus ſit Procurator fœminæ, & è contra. *ibid. num.* 9.
Compatres, ſi admittatur pluſquam duo, peccatur mortaliter. *ibid. num.* 11.
Compatres ultra duos neqoit permittere Epiſcopus. *ibidem. num.* 10.
Compatres deſtinati ultra duos, omnes contrahunt cognationem ſpiritualem. *ibid. num.* 11.
Si verò, qui non ſunt deſtinati, tangant puerum, non contrahent cognationem. *ibid.*
Compatrum uſus quo tempore inoleverit? *pag.* 441. *num.* 2.
Concilium Generale Lateranenſe quando, & ad quid convocatum? *pag.* 247. *nu.* 5. *cum ſeqq.*
Concilium Generale non convocatum à Papa eſt invalidum, diciturque Conciliabulum. *pag.* 193. *nu.* 1.
Concilium Ephesinum, & Piſanum fuit damnatum, utpotè non convocatum à Papa. *ibid. num.* 2.
Concilium Generale valet ſine convocatione Papæ, ſi ipſe incidat in hæreſim. *ibid. num.* 3.
Vel in caſu Schiſmatis. *ibid. num.* 5.
Concilium Generale legitimè congregatum quantæ ſit auctoritatis. *ibid. num.* 6.
In eo loquitur Spiritus ſanctus. *ibid.*
De fide eſt illud non poſſe errare circa fidem, vel bonos mores. *ibidem.*
Omnes fideles ad ejus obſervantiam tenentur. *ibid. num.* 7.
Concilium Generale non ſolùm minora, ſed etiam majora, & Generalia Concilia corrigere poteſt. *ibid. num.* 8.
Concilium Generale extra Urbem Papa adire non ſolet. *ibidem. num.* 9.
Mittit tamen Legatos, ut ei præſideant. *ibid.*
Concilium non dicitur Generale, niſi adſit Papa, vel ejus Legatus. *ibidem.*
Concilium Generale celebratum cum interventu Legati, non obligat, niſi confirmetur à Papa. *pag.* 193. *num.* 10. *cum ſeqq.*
Idque comprobatur ratione, & pluribus exemplis. *pag.* 194. *num.* 13. & 14.
Contrarium dicitur, ſi Legatos habeat etiam poteſtatem à Papa confirmandi Concilium; quod tamen permitti non ſolet. *ibid. num.* 15.
Concilium Generale, ſeù Univerſale quid ſit. *pag.* 89. *nu.* 6.
Concilium Primum fuit illud Apoſtolorum celebratum ab Apoſtolis poſt Aſcenſionem Chriſti Domini: Vel communius illud Hieroſolymis ſub D. Petro. *pag.* 89. *num.* 3.
Concilium Generale I. fuit Nicænum ſub D. Silveſtro ad confutandam hæreſim Arianam. *pag.* 90. *nu.* 8.
Concilium Generale II. fuit Conſtantinopolitanum I. ad confutandam hæreſim Macedonii. *ibid. num.* 9.
Concilium Generale III. fuit Epheſinum I. ad confutandam hæreſim Neſtorianam *ibid. num.* 10.
Concilium Generale IV. fuit Chalcedonenſe ad confutandam hæreſim Eutychetia. *ibid. nu.* 11.
Hæc ſunt quatuor Concilia, quæ uti Evangelia venerantur. *ibidem. num.* 12.
Concilium Generale V. fuit Conſtantinopolitanum II. ad confutandos hæreticos Origeniſtas. *pag.* 90. *nu.* 13.
Concilium Generale VI. fuit Conſtantinopolitanum III. ad confutandos Monothelitas. *ibid. nu.* 14.
Concilium Generale VII. fuit Nicænum II. contra Iconomachos. *ibid. nu.* 15.
Concilium Generale VIII. fuit Conſtantinopolitanum IV. in quo fuerunt depoſiti Ignatius, & alii Schiſmatici. *ibid. num.* 16.
Concilium Generale IX. primum ex Occidentalibus fuit Lateranenſe I. pro reformanda Eccleſiaſtica Diſciplina. *ibid. num.* 16.
Concilium Generale X. fuit Lateranenſe II. An. 1139. *ibid. num.* 18.
Concilium Generale XI. Lateranenſe III. ſub Alexandro III. *ibid. num.* 19.
Concilium Generale XII. fuit Lateranenſe IV. ſub Innocen. III. *ibidem.*
Concilium Generale XIII. fuit Lugduoenſe I. ſub Innocentio IV. *ibid. nu.* 19.
Concilium Generale XIV. fuit Lugdunenſe II. ſub Gregorio X. *ibid. nu.* 20.
Concilium Generale XV. fuit Viennenſe in Gallia An. 1311. ad damnandos errores Beguardorum, & Beguinarum, fuitque in eo ſtatuta celebratio Feſti Corporis Chriſti. *ibid. nu.* 21.
Concilium Generale XVI. fuit Conſtantienſe diremptivum Schiſmatis, in quo creatus Martinus V. fuitque damnatus VViclephus cum ſuis articulis. *ibid. nu.* 22.
Concilium Generale XVII. fuit Florentinum ſub Eugenio IV. plura ſtatuens de Proceſſione Spiritus ſancti, de igne Purgatorii, de Sacramentis, de Papæ Primato, &c. *ibid. num.* 23.
Concilium Generale XVIII. fuit Lateranenſe V. ſub Julio II. & Leone X. pro Reformatione, Eccleſiæ. *ibidem. num.* 24.
Concilium Generale XIX. fuit Tridentinum, ad extirpandas hæreſes Martini Luteri. *pag.* 91. *nu.* 25.
Concilium dividitur in Generale, Nationale, Provinciale, & Diœceſanum, & unaquæque ſpecies explicatur. *pag.* 89. *num.* 4.
Affertur diſcrimen inter Generalia, & Minora Concilia in quo conſiſtat. *ibid.*
Concilium Generale ubi ſit convocandum, & qui ritus in eo ſit ſervandus. *pag.* 195. *nu.* 38.
Concilium Generale ex quibus cauſis convocari ſoleat. *ibid. num.* 40.

Con-

Concilium Generale, ſeù Œcumenicum non poteſt congregari, niſi à ſolo Summo Pontifice. *pag.91.num.28. & pag.94. num.33.*
Probatur luculentiſſimis auctoritatibus, & rationibus, & damnantur Conciliabula ſine tali auctoritate coacta. *ibidem.*
Concilium Generale eſt legitimum, ſi Papa, vel Legati ab eo miſſi præſideant. *pag.91. nu.29.*
Afferuntur multa exempla. *ibid.*
Concilium Generale nequit convocare, nec in eo præſidere Imperator, contra hæreticorum aſſerta. *pag.91. nu.30.*
Concilium impediens convocari punitur pœna excommunicationis. *pag.92. nu.30.*
Concilium Nicænum fuit congregatum à D. Silveſtro, opem ferente ſuam Conſtantino Imperatore. *ibid. num.31.*
Ibi Imperator declaravit eſſe ſe Epiſcopis inferiorem, non Judicem. *ibid.*
Sedit in Sede minus alta inter Patres. *ibid.*
Concilium Generale Lateranenſe III. coactum ab Alexandro III. & ejus cauſa. *pag.88. num.1. ad 3.*
Continet Decreta plura *ibid.nu.3.*
Dedit formam electioni Summorum Pontificum faciendæ ex duabus partibus omnium votorum *pag.88. nu.3.*
Concilii etymologia variè enucleatur. *pag.89. nu.1.*
Concilio plerumque favent Imperatores non auctoritate, ſed ad ſeditiones vitandas, expenſas ſuppetendas, &c. *pag.92. num.32.*
Confutantur hæretici contrarium aſſerentes *ibid.*
Concilio Tridentino non opus eſt, ut derogetur in ſpecie, cùm ſufficiat derogatio Generalis omnibus Conciliis Generalibus. *pag.38. nu.10.*
Concilio Tridentino non opus eſt expreſſa derogatione, cùm ſufficiat tacita ex Bulla confirmatoria Pii IV. *pagin.155. num.52.*
Concilia Generalia decem, & novem numerantur hucuſque celebrata in Eccleſia Dei, quicquid ſit de Arelatenſe. *pag.89. nu.7.*
Concilia plura referuntur, quæ inciderunt in errores, ob confirmationem Papæ non obtentam. *pag.194. nu.16.*
Coocilia non habent robur à multitudine præſidentium, ſed ab auctoritate Papæ confirmantis. *ibid. nu.18.*
Conciliis in Generalibus, qui Ordo ſervandus ſit in ſeſſione, & ſubſcriptione. *pag.195. nu.33.*
Conciliorum Generalium celebratio ſemper profuit Eccleſiæ Dei. *pag.91. num.26.*
Conclavis mos fuit ſervatus in Electione Honorii III. *pag.205. nu.2.*
Concordia facta ſuper Moneta debet ſervari etiam à ſucceſſoribus. *pag.137. nu.29.*
Concubina Clerici uti de ejus familia poteſt ab Epiſcopo puniri. *pag.66. nu.14.*
Conductor non habet, niſi uſum rei locatæ. *pag.56. nu.3.*
Conductor an ob ſupervenientem neceſſitatem recedere poſſe à contractu locationis, diſſeritur hinc indè. *pag.56. num.3. & ſeqq.*
Conductor poteſt reſilire à contractu locationis ob cauſam ſupervenientem, ex parte rei conductæ, puta peſtis, malorum ſpirituum, &c. *ibid. nu.7.*
Secus ratione perſonæ. *ibid.*
Opinio Auctoris eſt, ut poſſit in utroque caſu ex *l. ade C. locat. ibid. num.8. & ſeqq.*
Reſpondetur contrariis. *pag.57. num.18.*
Explicatur *Dec. 295. coram Buratt. ibid. nu.12.*
Conductor tunc poteſt reſilire à contractu locationis quando non habet facultatem ſublocandi domum. *pag.57. num.14. & ſeqq.*
Conductor idcircò poteſt reſilire à contractu locationis, ob cauſam ſupervenientem, quia ex eadem cauſa poteſt ab illo recedere locator: *ibid. nu.18.*
Explicantur DD. contrarii. *ibid.*
Conductor an poſſit recedere, contractu locationis, ſi in inſtrumento adſit pactum, ne locator poſſit illum expellere? *ibid. nu.19.*
Conductor de jure habet facultatem ſublocandi domum conductam. *ibid. nu.20.*
Sed hæc facultas pluribus eſt ſubjecta reſtrictionibus. *ibidem.*
Conductor ſi neque, per ſe, nec per alium poſſit domum conductam inhabitare poteſt ob ſupervenientem cauſam recedere à contractu locationis. *pag.57. nu.16. ad 21.*
Conductor an poſſit recedere à contractu locationis ob cauſam ſupervenientem ſi in Inſtrumento adſit Pactum, ut nequeat eam ſublocare, niſi de licentia locatoris. *ibid. num.21.*
Si talis licentia denegatur, poteſt à Judice ſuppleri. *ibid.*
Conductor tunc ob ſupervenientem cauſam poteſt recedere à contractu locationis, ſi cauſa ſit vera, non affectata, imò inopinata, & neceſſaria. *pag.58. num.22. & 25.*
Conductor poteſt recedere à contractu locationis, ſi coactus à Principe non autem voluntariè ſuſcipiat aliquod munus, propter quod cogatur abeſſe. *pag.57. nu.23.*
Conductor ſi moriatur, non idcircò terminatur locatio, ſed perdurat in hæredibus. *pag.58. nu.24.*
Conductor tunc poteſt ob ſupervenientem cauſam reſilire à contractu locationis, quando Conſuetudo Regionis aliter non ſe habeat, *ibid. nu.27.*
Et quo pacto ſit probanda talis Conſuetudo *ibid. nu.28.*
Conductor in Urbe de conſuetudine ſecundum aliquos nequit reſilire à contractu locationis, ob ſupervenientem dignitatem, & officium. *pag.58. nu.30.*
Afferuntur duo judicata A.C. pro conductore. *ibid. nu.32.*
Conductor ob ſupervenientem cauſam recedens à contractu locationis, ceſſante impedimento poteſt compelli ad iterum habitandum. *ibid. nu.33.*
Conductor poteſt redire ad domum, unde receſſit ex defectu ipſius rei, velit, nolit Locator. *ibid. nu.34.*
Conductor, durante judicio reſolutionis contractus, tenetur ſolvere penſiones. *ibid. num.35.*
Quod explicatur. *ibid.*
Condnctio bonorum Beneficii prohibetur Patrono. *pag.304. num.65.*
Conductor prædii Eccleſiæ non poteſt illud dimittere in præjudicium ejuſdem Eccleſiæ, licèt contrarium habeatur per Statutum. *pag.161. nu.41.*
Conductores plures unius domus non obligantur in ſolidum pro penſione. *pag.215. num.24.*
Confirmationis Sacramentum antiquitùs conferebatur ſimul cum Baptiſmate. *pag.247. nu.4.*
Confraternitas una non poteſt aſſumere denominationem, & Inſignia alterius. *pag.102. nu.23.*
Innnitur Bulla Clem. VIII. *ibid.*
Confraternitates laicorum an ſint capaces adminiſtrandi oblationes? *pag.16. nu.43. & ſeqq.* Vide Oblationes.
Confratres Confraternitatum exiſtentium in Eccleſiis Regularium, nequeunt inibi ſepeliri, niſi ſepulturam elegerint. *pag.25.6 num.56.*
Affertur declaratio S.C. relata in Conſtit.7. Innocent. X. *ibidem.*
Congregatio Montis Virginis. Vide Montis Virginis Congregatio.
S. Congregationis Immunitatis Cardinales, & Prælati quotannis celebrant feſtivitatem S. Thomæ Cantuarienſis apud Collegium Anglorum. *pag.60. nu.6.*
Conſtantinus non primo conceſſit, ſed reſtituit Eccleſiæ bonorum dominium. *pag.158. nu.7. & pag.115. nu.16.*
Conſtantini munificentia in Eccleſiis exornandis, & ædificandis. *ibid. nu.17.*
Conſuetudo immemorabilis non cenſetur ſublata, niſi de ea fiat mentio ſpecialis. *pag.37. num.5.*
Conſuetudo immemorabilis in materia juriſdictionali tunc ſuffragatur, quando probatur per tres conformes. *pag.37. num.5.*
Conſuetudo non dicitur juri contraria, in articulo dubio, & in diſcrepantia Doctorum. *pag.58. nu.29.*
Dicitur potiùs obſervantia juris dubii declarativa non indigens rigoroſa probatione. *ibid.*
Conſuetudo viget in Urbe ſecundùm aliquos, ut nequeat Conductor reſilire a contractu locationis, ob ſupervenientem dignitatem, & officium. *pag.58. nu.30.*
Afferuntur in contrarium duo judicata A. C. pro conductore. *ibid.*
Conſuetudo an valeat, quod laici ſint adminiſtratores piarum oblationum. *pag.16. nu.43. & ſeqq.*
Conſuetudo laicalis ſicuti non habet locum contra Clericum, an procedat in ejus favorem. *pag.163. nu.11.*
Conſuetudo Neapolis prohibet matri diſponere ultra decimam partem dotis, & quomodo ſubſtineatur diſpoſitio in majori quota facta favore Eccleſiæ. *pag.163. num.4. & pag.164. nu.20.*
Conſuetudo Beneventi prohibet matri diſponere ultra decimam partem dotis. *pag.163. nu.4.*
Conſuetudo ut Epiſcopus condat teſtamentum animæ pro decedentibus ab inteſtato, laudabilis eſt, & ſervanda. *pag.216. nu.41.*
Et ſufficit eam eſſe ſervatam per decennium. *ibid.*
Conſuetudo decennalis requiritur, ut Pater eligat ſepulturam filio impuberi. *pag.218. nu.7.*
Conſuetudo ſi adſit, poſſunt etiam conſanguinei, & amici eligere ſepulturam impuberi. *ibid. nu.8.*
Conſuetudo quadragenaria requiritur, ut mater eligat ſepulturam filio impuberi. *pag.219. num.12.*
Contractus juratus non ſubjacet Statuto laicali. *pag.135.n.15.*
Contractus nominatus ad unguem debet obſervari, neque ob cauſam ſupervenientem reſolvitur. *pag.56. nu.2.*
Conventus, vel Eccleſia nequit erigi cum pacto, ut retinere nequeat bona ſtabilia, niſi accedat conſenſus Papæ. *pag.161. num.45.*
Converſi ſunt veri Religioſi. *pag.286. num.3.*
Converſi gaudent privilegio Canonis. *pag.289. nu.38.*
Correlativorum debet idem eſſe judicium, & quod diſponitur in uno, cenſetur diſpoſitum in altero. *pag.56. nu.11. & pag.57. nu.18.*

Niſi diverſa ratio ſit in uno, quàm in alio. *pag.57. num.15.*
Creditor an poſſit reprobare monetam, cujus ſuſpicionem habet proximæ reprobationis? *pag.133. num.7.*
Diſtinguuntur varii caſus. *ibid.*
Creditor ſubit periculum, ſi debitor ſolvat ei pecuniam tempore debito, quæ poſtea reprobetur, vel diminuatur. *pag.133. num.8.*
Ita ſi recuſaverit, ſine cauſa. *ibid.*
Secus verò ſi debitor fuerit in mora ſolvendi *ibid.*
Creditor non dicitur in mora, differens recipere monetam ex aliqua juſta cauſa. *pag.133. num.9.*
Creditor, ſi fuerit ei promiſſa certa ſpecies monetæ, quæ tempore ſolutionis, vel non reperiatur, vel fuerit a Principe reprobata, tenetur recipere uſualem, cum pretio adæquante valorem promiſſæ. *pag.135. nu.21.*
Sed quomodo intelligatur monetam non poſſe reperiri? *ibid.*
Creditor non tenetur recipere à debitore aliud pro alio. *pag. 135. nu.21.*
Creditor non poteſt impedire ſepulturam ſui Debitoris ob conſequendum creditum. *pag.222. nu.50.*
Creditores nullum habent jus in alimentis Patrono debitis. *pag.302. num.30.*
Crediti ſolutio præſumitur per ſtatutum Urbis, ob lapſum quindecim, vel ſexdecim annorum. *pag.242. nu.102.*
Quod non procedit contra Eccleſiam, vel Eccleſiaſticos. *ibid. nu.103.*
Cruceſignati pergentes ad Bellum Sacrum lucrantur per triennium integros fructus ſuorum Beneficiorum. *pag. 200. num.1.*
An etiam lucrentur diſtributiones quotidianas? *ibid. & num. ſeqq.*
Cruciata à D. Bernardo promota tempore Eugenii III. infelicem babuit exitum, & Sanctus ſubjacet Populorum maledictis, à quibus ſe vindicat. *pag.94. nu.3.*
Cruciata indicta à Gregorio VIII. pro recuperation Terræ Sanctæ An. 1187. cum omnibus gratiis, & Indulgentiis, quas indixerunt ejus Prædeceſſores *ibid. nu.5.*
Fuit indictum jejunium quinquennale qualibet ſexta feria, necnon abſtinentia à carnibus diebus Mercurii, & Sabbati pro Pontifice, & Cardinalibus. *ibid.*
Magnum ædificationis exemplum præbuerunt hac occaſione Cardinales, & Curia Romana. *ibid. nu.6.*
Cruciata ab Innocentio III. indicta, quem exitum habuerit? *pag.197. nu.12.*
Cruciatæ hiſtoria continuatur ab Eugenio III. uſque ad Gregorium VIII. *pag.94. nu.2.*
Cruciatam Summi Pontifices ſummoperè promovere curarunt. *pag.196. num.1. cum ſeqq.*
Atque ad eam Chriſtianos Principes incitarunt, *ibid. nu.2. cum ſeqq.*
Cruciferorum Religio quoſnam Authores habuerit. *pag.94. num.4.*
Fuit ſuppreſſa ab Alexandro VII. *ibid.*
Cruciferorum Congregatio viget in Belgio ſub nomine Congregationis Canonicorum Regularium *pag.93. num.8.*
Cura animarum an exerceri poſſit a Canonicis Regularibus. Vide Canonici Regulares.
Curia Romana magnum ædificationis exemplum præbuit poſt indictam Cruciatam à Gregorio VIII. pro recuperatione Terræ Sanctæ. *pag.94. num.6. & 7.*
Cultus Divinus an ſit neceſſariò per miniſtros publicos exhibendus? *pag.265. nu. 33. & 34.*
Et an certo modo ſit præſcriptus? *ibid.*

D

Debitor ſi ſolvat pecuniam Creditori tempore debito, quæ poſtea reprobetur, vel diminuatur, eximitur ab omni periculo. *pag.133. num.8.*
Secus ſi fuerit in mora. *ibid.*
Debitor, qui Creditori promiſit certam monetæ ſpeciem, quæ tempore ſolutionis, vel non reperiatur, vel fuerit reprobata, tenetur ſolvere uſualem cum pretio adæquante valorem promiſſæ. *pag.135. num.21.*
Debitor non poteſt ſolvere aliud pro alio Creditori. *pag. 135. num.21.*
Debitor, qui promiſit pretium certæ ſpeciei monetæ, poteſt dare illud pretium, quod valutatur Rex æſtimatione privatorum. *pag.136. nu.26.*
Debitor ut liberetur ab onere præſtandi, debet præciſè ſolvere, vel eamdem ſpeciem, vel tantumdem dare. *pag. 136. num.26.*
Et ſolutio eſt facienda cum Collybo, ſeu *Agio*. *ibid.*
Debitoris Cadaveri non poteſt impediri ſepultura, ob creditum non ſolutum. *pag.222. nu.50.*
Decem annorum ſpatio præſcribuntur actus facultativi reſpectu cauſæ piæ, & præſumitur titulus. *pagina 18. num.59.*
Decima quoad quotam fuit tantùm à lege Moſaica indicta. *pag.264. nu.31.*
Decima quoad quotam fuit impoſita à lege Canonica *ibid. num.32.*
Decima quoad quotam poteſt immutari. *ibid.*
Decima an debeatur ex juſtitia commutativa? *pag.265. nu. 35.*
Decima quamvis debeatur ex virtute Religionis adhùc conſideratur naturalis. *pag.265. nu.36.*
Decima perſonalis an ſit de Jure Divino? *ibid. num. 36. & ſeqq.*
Decima alia ſpiritualis, temporalis alia, & quæ ſint. *pag. 262. num.2. & 3.*
Decimæ perſonales non ſolvuntur à Regularibus. *pag.266. nu.49. & ſeq.*
Decimæ perſonales vix alicubi ſolvuntur? *ibid. nu.52.*
Decimæ ſpirituales quid ſint, *pag.262. num.4.*
Decimæ in quo differant à primitiis, & oblationibus. *ibid. num.5.*
Decimæ aliæ ſunt prædiales aliæ mixtæ, & quæ ſint: *ibid. num.6. & 7.*
Decimæ Sacramentales quæ ſint? *ibid.*
Decimæ perſonales fuerunt inſtitutæ in nova lege. *pag.265. num.37. & 38.*
Decimæ perſonalis exemptio faciliùs datur quàm prædialis. *pag.265. num.38.*
Decimæ debentur, non deductis expenſis. *pag.268. num.67.*
Decimæ quoad exemptionem Regularium Generaliter, & particulariter. Vide Regulares. Ciſtercienſes.
Decimæ Sacramentales debentur Rectori Sacramenta adminiſtranti, & ratione perſonarum. *pag.270. num.88. & 89.*
Decimæ quoad concordiam, ſeu tranſactionem. Vide Tranſactio.
Decimæ in Italia rarò uſurpantur, & præſcribuntur. *pag. 264. num.30.*
Decimarum exemptio quomodo fuit reſtricta *in cap. nuper de Decimis*, & aliis. *pag.263. num.15. & 16. & pag.263. nu. 17. & ſeqq.*
Decimarum ſolutio an fuerit demandata à jure divino? *pag. 264. num.23.*
Diſtinguitur inter præſtationem in genere, & quoad quotam. *ibid. num 24. & ſeqq.*
Decimarum præſtatio quatenus poſſit conſiderari etiam jure naturali. *pag.264. num.25. 26. & ſeqq.*
Explicantur textus Canonici in hac re. *ibidem. num.28. & ſeqq.*
Decimarum exemptio quare fuit conceſſa Regularibus. *pag. 262. num.1.*
Decimarum exemptio poteſt ſolùm concedi a Papa. *pag.265. num. 39. & ſeqq.*
Decimarum exemptio an poſſit in totum à Papa concedi vel auferri? *pag. 265. num.39. & ſeqq.*
Decimarum exemptio quatenus modificari debeat ob magnum gravamen Eccleſiæ Parochialis. *ibid. num.42. & 43.*
Decimarum exemptio an requirat cauſam? *pag.266. num.44.*
Decimarum exemptio nequit dari ab Epiſcopo. *ibid. num. 45. & ſeqq.*
Decimarum exemptio an poſſit dari a Legato a latere? *ibid. num.47.*
Decimarum exemptio nequit concedi à laicis. *ibidem. num.48.*
Decimarum uſus antiquiſſimus. *pag.262. num.8. & 9.*
Decimarum exemptio quoad Novalia quid importet? *pag. 266. num.53.*
Decimarum exemptio quoad Novalia an ſit quoad Regulares? *pag.267. num.55.*
Decimarum exemptio quoad novalia an fuerit revocata *in cap. Nuper de Decimis*. *ibid. num.57. & ſeqq.*
Decimarum exemptio quoad Novalia an ſit quoad ea, quæ coluntur propriis laboribus, vel ſumptibus? *pag.266. nu. 50. & ſeqq.*
Non comprehendit agrum redactum ad culturam à non privilegiato. *pag.267. num.61.*
Decimas ſolvere Sacramentales, & prædiales omnes fideles tenentur. *pag.262. num.10.*
Quid autem quoad infideles? *ibid. num.11.*
Decimas ſolvere an teneantur Monachi, vel Regulares? *pag.263. num.12.*
Decreta S. Congregationis ipſa S. Rota veneratur, multò magis hoc debent Judices inferiores. *pag.7. num.40.*
Decretalium compilationis Auctor fuit Gregorius IX. *pag. 281. num.12.*
Defunctorum Cadavera more antiquo cum ululatibus, & Tibicinibus aſſociare non eſt permittendum. *pag.193. num. 15. cum ſeqq.*
Defunctorum cadavera regulariter non ſunt contumulanda ſine Cruce proceſſione, & exequiis. *pag.148. num. 10.*
Affertur Rubr. Ritualis Romani. *ibid.*
Niſi in caſu neceſſitatis, vel quod Cadaver ſit Regularis decedentis extra Monaſterium. *ibid. num.11. & 12.*
Degradatio indicatur etiam per ſubtractionem eorum, quæ non ſunt de ſubſtantia profeſſionis. *pag.66. num.20.*
Derogatio generalis ſufficit pro Concilio Tridentino. *pag. 38. num.10. & pag.155. num.52.*

Devo-

Digitized by Google

Devolutio Emphyteuſis. Vide Emphyteuſis.
Dictio *perinde* quandoque importat ſimilitudinem, & quandoque improprietatem, ſeu fictionem. *pag.*198. *num.*6. & 10.
Dictio *perindè* appoſita iu ſubrogatione facta à lege importat ſimilitudinem in omnibus, ſecus ſi fiat ab bumine *ibid. num.*10.
Dies incœptus habetur pro completo in favorabilibus, ſecus in odioſis. *pag.*292. *num.*17.
Diœceſani nomine venit territorium ſeparatum babens. *pag.*74. *num.*15.
Diœceſis nomen varias habet acceptiones. *pag.*74. *num.*18.
Diœceſis ſumirur pro certo territorio finibus deſignato ſub unius Epiſcopi juriſdictione. *ibid.num.*18.
Diœceſum ſituatio. Vide Epiſcopus. Exemptio Prælatus inferior.
Diœceſis diſmembratio eſt probanda 'ab allegante. *pag.*76. *num.*38.
Diœceſum limitatio, & diviſio quo tempore evenerit, ſecundùm varias opiniones. *pag.*76. *nn.*19. & 20.
Non provenit a D. Dionyſio. *ibid. num.*21.
Diœceſum limitatio, & diviſio fuit facta ordinatim ſecundùm Evangelii prupagatiooem. *pag.*75. *num.*23.
Hinc non fuit ab initio Eccleſiæ. *ibid.* & *pag.*75. *num.*26.
Explicatur *Can.* 1. & 2. *diſt.* 80. *ibid. nn.*27.
Et deciſio Rotæ iu Nullius, ſeù Fulden. *ibid. nu.*28.
Dimiſſoriæ circa ordines non poſſunt dari à Prælatis inferioribus. *pag.*69. *nu.*17.
An ab Atchimandrita Meſſanen. *ibid.*
Dimiſſoriales militibus eorumque filiis nequit concedere Capellanus exercitus. *pag.*198. *nu.*5. & 11.
Diſmenibratio minus ſupponitur, ſi territorium Abbatiæ ſit intrà fines Diœceſis circumdantis. *pag.*76. *nu.*36.
Secus ſi ſit in iimitibus, *ibid.*
Diſmembratio Diœceſis ab illa alterius Epiſcopi eſt probanda ab allegaute. *ibid. nu.*38.
Eſtque probanda verbis elaris, & expreſſis. *ibid. num.*40.
Diſpenſandi facultatem habet Epiſcopus in irregularitate oculta non proveniente ab homicidio voluntario. *pag.*97. *num.*17.
Diſpenſandi facultas ab irregularitate nunquam conceditur generalis Epiſcopis à Sede Apoſtolica. *pag.*97. *nu.*17.
Affertur declaratio S. C. C. *ibid.*
Diſpenſatio quandoque impartitur a Papa in Votis militum D. Jacobi de Spata Hieroſolymitanorum, Calatravæ &c. ſed quomodo, & qua de cauſa. *pag.*64. *num.*9.
Diſpenſationes notantur ſubreptione, vel obreptione, niſi omnia in ſupplicatione explicentur *pag.*10. *nu.*53.
Diſpoſitio ad pias cauſas. Vide Teſtamentum.
Diſpoſitio captatoria, quæ ſit, & quomodo differat à diſpoſitione collata in alienum arbitrium. *pag.*182. *nu.*51.
Diſpoſitio captatoria non valet favore piæ cauſæ. *ibid. nu.*52.
Diſpoſitio collata in alienum arbitrium an, & quomodo ſubſtineatur, & quid ſi diſpoſitio ſit favore cauſæ piæ. *ibid. nu.*54. *cum ſeqq.*
Diſpoſitio collata in voluntatem alicujus differt à diſpoſitione collata in arbitrium, & quomodo valeant favore piæ cauſæ. *ibidem. nu.*57. *cum ſeqq.*
Diſtributiones an lucrentur Beneficiati ad euntes Bellum ſacrum? *pag.*200. *nu.*1.
Diſtributiones non luctatur Beneficiatus diſpenſatus à Reſidentia. *pag.*200. *nu.*2.
Diſtributiones debentur intereſſentibus, uec veniunt nomine fructuum Beneficii *ibid. nu.*3.
Diſtributiones non debentur abſenti, etſi in Indulto adſint verba: *Iu.retur, ac ſi præſens eſſet*, debenrur verò ſi hæc verba accedant: *ac Divinis officiis intereſſet*. *ibid. nu.*4.
Reſidentia, & Intereſſentia quomodo differant. *ibid. nu.*6.
Reſidere in Eccleſia uon importat Intereſſentiam. *ibid. nu.* 7. & *ſeq.*
Diſtributiones nnn debeutur abſenti, niſi indultum eas exprimat, vel diſpenſet ab Intereſſentia. *ibid. nu.*10.
Diſtributiones an debeantur abſenti, ſi in Indulto concedantur ei quæcumque emolumenta. *pag.*201. *nu.*11. *cum ſeqq.*
Diſtributionibus conceſſis per Indultum, an comprehendantur Anniverſaria, & funeralia, & alia. *pag.*202. *nu.*22. *cum ſeq.*
Debentur Anniverſaria, & alia, ſi ſint fixa, & Teſtator non diſpoſuerit contrarium *ibid. nu.*27.
Adducuntur in hoc plures Reſolutiones S. C. *ibid.*
Docendi prærogativa Clericis tantùm, non autem Monachis antiquitùs competebat. *pag.*3. *nu.*2.
Doctoribus eſt deferendum in iis, quæ reſpiciunt obſervantiam juris dubii. *pag.*58. *nu.*31.
Domeſtici poſſunt teſtificari de iis, quæ ſecretò domi accidunt. *pag.*228. *nu.*26.
Domeſtici repelluntur à teſtificando pro eorum domino. *ibid. num.*27.
Admittuntur tamen, ſi ejus expenſis non vivant. *pag.*229. *num.*28.
Domeſtici Nobilium præſumuntur perſonæ honeſtæ, & admittuntur ad teſtificandum pro domino. *ibidem.*
Dominicani cur præferantur Franciſcanis. *pag.*243. *nu.*4.
Dominicani Ordinis inſtitutio, & Confirmatio. *pag.*217. *num.*2.
Dominicani Generalem perpetuum eligunt, & quo habitu utantur? *ibid. nu.*3.
D. Dominici ortus, & geſta. *pag.*305. *nn.*1. *cum ſeq.*
Fuit canonizatus a Gregorio IX. *pag.*305. *nu.*11.
Dominus temporalis negligens purgare ſuam Terram ab hæreticis, punitur amiſſione ipſius Terræ. *pag.*212. *nu.*1.
Et conceditur Catbolicis eam ab hæreticis purgantibus. *ib.*
Reſervatur tamen jus Domini directi. *ibid. nu.*4.
An idem procedat ſi Dominus temporalis non expellat Judæos a ſua Terra. *ibid. nu.*7. Vide Judæi.
Dominus temporalis præcedit patronum in Eccleſia patronata. *pag.*303. *nu.*53.
Dominus directus nnn tenetur refundere pretium, vel æſtimationem Eccleſiæ de Emphyteuſi finita ob terminationem lineæ, etiamſi ſit Emphyteuſis laicalis. *pag.*168. *nu.*14. Vide Eccleſia.
Domus Epiſcopi an gaudeat Immunitate. Vide Immunitas Eccleſiaſtica.
Donans aliquid, iu quo ſolùm aliquod jus habebat, illud tantùm præſumitur legaſſe. *pag.*171. *nn.*43.
Donanti debentur alimenta a Donatario. *pag.*301. *num.*24.
Donanti competit Beneficium, deducto ne egeat, contra Donatarium. *ibid.*
Donati in Religione Hieroſolymitana quinam ſint, & in quo ab aliis differant? *pag.*31. *num.*24. & 25.
Non tenentur probare nobilitatem, niſi honeſtatem, & puritatem Natalium. *ibid. nu.*26.
Donatio facta ſocio occaſione ſocietatis, ſocio acquiritur. *pag.*54. *num.*11.
Donatio in honorem alterius, donatario acquiritur. *pag.*54. *nu.*11.
Donatio differt à munete, quod ea fiat ex meta liberalitate Munus verò in ſignum obſequii, & ex cauſa. *pag.*20. *nu.*9.
Donatio facta Principi per aliquod tempus eſt continuanda in futurum. *pag.*21. *num.*19.
Donatio prohibetur fieri a Tutoribus, & adminiſtratoribus Pupillorum *ibid. num.*20.
Præterquam ſi ſint munera ex more, & conſuetudine. *ibidem.*
Donationes, quæ fiuut iu ſignum obſequii, & lætitiæ non ſunt vetitæ *pag.*21. *nu.*21.
Donationes, quæ fiunt Eccleſiæ vel Epiſcopo quomodo, & quando ſint vetitæ, vel permiſſæ. *ibid. num.*22.
Donationes, quæ annuatim fiunt, præſcribuntur ſpatio quadraginta annorum. *ibid. num.*23.
Suntque probandæ concludenter, nou præſumptivè. *ibid. num.*24.
Donationes, quæ fuerunt factæ per longum tempus ab Univerſitatibus Baroni uniformiter, ſuut continuandę per manutentionem. *pag.*20. *num.*7.
Donationes factæ à Principibus cenſentur factæ contemplatione ejus, cui fiunt. *pag.*54. *num.*10.
Dos non obſtante ſtatuto poteſt inter vivos alienari, & quænam ſint cauſæ requiſitæ Neapoli pro hac alienatione. *pag.*165. *num.*23.
Donationes, quæ fiunt, ab Agentibus negotiorum Curialibus ſunt bonificandæ iis à principalibus. *pag.*20. *num.*10.
Affertur *deciſ. Rotæ. ibid.*

E

Eccleſia habet duos gladios, & quomodo eis utatur *pag.*120. *num.*15.
Eccleſia Romana eſt omnium Eccleſiarum Mater & Magiſtra. *pag.*121. *num.*18.
Eccleſia per antonomaſiam intelligitur Romana. *ibid. nu.*16.
Eccleſia Romana eſt Catholica Univerſalis. *ibid. nu.*17.
Eſt apex omnium Epiſcopatuum. *ibid. num.*18.
Eſt Caput Eccleſiæ Græcæ. *ibid.*
Eccleſia Romana nunquam erravit, uec poteſt errare in fide. *ibid. num.*19.
Eccleſia Romana fuit privilegiata à Deo. *ibid. num.*20.
Judicat cauſas majores, & difficiliores aliarum Eccleſiarum. *ibid. num.*21.
Eccleſia Romana obtinet Primatum ſupra cæteras Orbis Eccleſias. *pag.*121. *num.*23.
Evincitur pluribus rationibus. *ibid.* & *num.ſeqq.*
Eccleſia Romana eſt fons poteſtatis aliarum Eccleſiarum. *ibid. num.*25.
Eccleſia Romana eſt ſub Advocatia Imperatoris. *p.*300. *nn.*9.
Eccleſia eſt Una Sancta, Catholica, & Apoſtolica. *pag.*120. *num.*10. & 11. *cum ſeqq.*
Eccleſia quatenus eſt Congregatio fidelium quando incæperit iu ſtatu veteris teſtamenti. *pag.*120. *nu.*3.
Eccleſia juxta ſtatum uovi teſtamenti varia ſortitur nomina. *ibid. num.*4.

Eccleſiæ Romanæ Primatus non adimit Juriſdictionem Epiſcopis in ſuis Diœceſibus. *pag.*123.*nu.*34.
Eccleſiæ Romanæ Cathedram poſt D. Petrum perpetuò tenuerunt Romani Pontifices. *p.*121. *num.*22.
Eccleſiæ poteſtas in doctrinis fidei eſt infallibilis, nec poteſt errare. *pag.*120. *num.*14.
Eccleſiæ Primatiales, Archiepiſcopales, & Parochiales inter ſe differunt. *pag.*74. *nu.*18.
Eccleſiæ utiliùs fuit bona retinere, quàm eis venditis pretium recipere. *pag.*158. *num.*9.
Eccleſiæ capacitatem quoad bona ſovent leges civiles prohibentes ejus conſecrationem, dote non conſtituta. *pag.* 159. *num.*20.
Eccleſiæ antiquitùs erant ſub Advocatia Regum, Principum, aliorumque. *pag.*300. *num.*5. *cum ſeqq.*
Eccleſiæ fuerunt exemptæ ab extorſionibus Advocatorum. *ibid. num.*14. Vide Advocatia.
Eccleſiæ adminiſtratio eſt triplex auctorizabilis, miniſterialis, & providentialis. *pag.*17. *num.*48.
Eccleſiæ nonnullæ ſolent alicubi dare prandium Civibus. *pag.*21. *nu.*29.
Memoratur Abbatia S. Jo: ad Primum unita Capellæ Præſepis S. Mariæ Majoris, cujus Auctor eſt Præpoſitus. *ibid. num.*30.
Eccleſiæ, ut obligentur dare aliquid, debet concurrere titulus immemorabilis imò beneplacitum Apoſtolicum. *ibid. num.*30.
Pro manutentione ſufficiunt 30. vel 20. anni, dummodò probationes non indicent faculeatem *pag.*31. *num.*31.
Innuitur judicatum Auctoris dum eſſet Locumtenens A. C. *ibidem.*
Eccleſiæ bona in locis occupatis ab infidelibus, vel hæreticis cui debeantur. *pag.*203. *num.*1.
Eccleſiæ bona, quæ nullum habet Collegium ſunt ſub libera diſpoſitione Summi Pontificis. *ibid. num.*3.
Hæc Eccleſia ſi deſtruatur, vel alia cauſa reddatur inepta divinis uſibus, Summus Pontifex de ejus bonis diſponit. *ibidem.*
Eccleſiæ bona, quæ facit Collegium alteri non ſubordinatum, remanent ſub poteſtate Collegii, ſi Eccleſia deſtruatur, vel ab hoſtibus occupetur. *pag.*203. *nu.*5.
Quid, ſi omnes de Collegio mortui fuerint. *pag.*204. *num.*7.
Idem dicendum de Monaſteriis Regularium, quæ faciunt corpus diſtinctum de per ſe. *ib. num.*8.
Eccleſiæ, ſeu Monaſterii bona, quod facit Collegium ſubordinatum alteri, ad quem ſpectent, ſi ipſum deſtruatur. *ibid. num.* 10.
Hæc bona manent ſub diſpoſitione Papæ, non autem Generalis Religionis. *ibid.*
Sed Papa ſolet ea applicare eidem Religioni. *pag.*204. *nu.*14.
Eccleſiæ, ſi concedatur Caſtrum præſumitur ei conceſſum in allodium potiùs quam in feudum. *pag.*311. *num.*34.
Quo procedit etiamſi verba conceſſionis eſſet in feudum. *ibid. num.*35.
Eccleſiæ favore nequeunt parentes diſponere de lucro dotali, vel de legitima aucta a Statuto favore Filiorum. *pag.*164. *num.*21. & 22.
Eccleſiæ favor quoad teſtamenta, & quoad immiſſionem ex eis. Vide Teſtamentum, Diſpoſitio, Legatum, Teſtis, Pia cauſa, Immiſſio.
Eccleſiam eſſe capacem bonorum, comprobatur ex jure canonico, & civili. *pag.*158. *num.* 11. & 12.
Eccleſiam militantem eſſe Congregationem prædeſtinatorum tantùm, vel juſtorum, & perfectorum, effutierunt nonnulli hæretici. *pag.*120. *num.*8.
Eccleſiam Dei, & Chriſti eſſe, eſt de fide. *ibid. num.*9.
Eccleſiaſtica libertas non læditur ex eo, quod privatus jubeat, ſua bona non transferri in Eccleſiam *pag.*160. *num.* 39. & *pag.*164. *num.*20.
Eccleſiaſtica libertas exactè Neapoli ſervatur. *pag.*160. *nu.*35.
S. Eduardi Angliæ Regis Canonizatio, geſta, & virtutes. *pag.*41. *num.*12. & 13.
Electio Summi Pontificis eſt facienda ex duabus partibus omnium votorum, quibus tenetur adhærere reliqua tertia pars. *pag.*88. *num.*3.
B. Eliſabeth ortus, & geſta recenſentur. *pag.*311. *num.*1. *cum ſeqq.*
Fuit canonizata à Gregorio IX. *pag.*312. *num.*8.
Emphyteutica, & Feudalia bona poſſunt pactionari, ut non alienentur in Eccleſiam ſine licentia: ſecus in allodialibus. *pag.*161. *num.*41. & 42.
Emphyteuſi finita ob extinctionem lineæ quomodo teneatur dominus directus vel hæres refundere Eccleſiæ pretium, vel æſtimationem. *pag.*168. *nu.*14. & 15.
Emphyteuſi laicali non finita, quomodo Eccleſia teneatur eam vendere, vel cedere domino directo. *ibid. num.*16. & 17.
Emphyteuſis retentio ultra biennium aliquando permittitur Eccleſiæ. *pag.*168. *nu.*18.
Emhpyteuſis Eccleſiaſtica dimittenda eſt Eccleſiæ Dominæ, quæ non tenetur refundere pretium. *ibid. num.*19.
Refundendum tamen eſt pretium, ſi Emphyteuſis ſit tranſitoria ad extraneos. *pag.*169. & *num.*21.
Emphyteuſis pura relicta Eccleſiæ poteſt ab ea avocari, non refuſo pretio à comprehenſo in inveſtitura. *ibid. num.*20.
Sed ſi Emphyteuſis ſit mixta, tenetur refundere pretium Eccleſiæ. *ibid.*
Nec comprehenſus in inveſtitura poteſt avocare Emphyteuſim relictam Eccleſiæ à primo acquirente. *ibid.*
Emphyteuſis Eccleſiaſtica poteſt eſſe tranſitoria ad quoſcumque. *pag.*169. *nu.*21.
Emphyteuſim poteſt retinere Eccleſia ex introducto uſu quindenniorum. *ibid. nu.*23.
Emphyteutica bona Eccleſiaſtica poſſunt pacto obſtringi, ut nequeant in manum mortuam transferri. *pag.*169. *nu.*24.
Hoc pactum quale eſſet debeat. *ibid. nu.*27.
Idem procedit in Emphyteuſi laicali; quo caſu Eccleſia non ſolùm eſt incapax retinendi, ſed etiam acquirendi cum facultate vendendi. *pag.*169. *nu.*25. & 26.
Secus ſi pactum apponatur pro majori ſecuritate canonis. *ibidem.*
Stante pacto de non transferendo Emphyteuſim in Eccleſiam, ſolus dominus directus poteſt dicere de nullitate translationis in Eccleſiam *ibid. nu.*28.
Poteſt tamen tertius dicere de nullitate, ſi ſit in poſſeſſione Emphyteuſis, vel pactum conceptum ſit etiam favore tertii. *ibid. num.*29.
Emphyteuſis incapacitas, quæ Eccleſiæ à Papa inducitur quando intelligatur, quoad acquiſitionem, & quando quoad retentionem tantùm. *pagin.* 170. *num.* 31. *cum ſeqq.*
Ex vi Bonifacianæ pro ſtatu Ferrarienſi procedit incapacitas Eccleſiæ etiam quoad acquiſitionem, itaut neque Dominus directus, neque hæres teneatur ad æſtimationem. *pag.* 170. *nu.*34. & 35.
Diſpoſitio Bonifacianæ procedit in quacunque Emphyteuſi etiam tranſitoria ad extraneos *nu.*34.
Tenetur hæres ad æſtimationem, ſi ita Teſtator mandaverit in caſu, quo Eccleſia non obtinuiſſet indultum retinendi Emphyteuſim. *ibid. nu.*36.
Quod limitatur, ſi Teſtator id fecerit in fraudem Bonifacianæ. *ibid.*
Emphyteuſis translatione in Eccleſiam prohibita tam à lege, quàm ab homine an intelligatur de quocumque actu inter vivos, & cauſa mortis? *pag.*171. *nu.*44. *cum ſeqq.*
Emphyteuſis cenſetur relicta Eccleſiæ hæredi, ſi ſit tranſmiſſibilis ad extraneos. *pag.*174. *nu.*78.
Emphyteuſis inalienabilis poteſt alienari quoad uſum, & commoditatem, etiam in manum mortuam, niſi etiam quoad hoc prohibita ſit alienari. *ibid. nu.*79. *cum ſeqq.* & *nu.*84.
Similiter ſi Emphyteuſis prohibita ſit obligari poteſt quoad commoditatem obligari. *ibid. nu.*81.
Emphyteuſis nominationi nequit renunciare nominatus in præjudicium habentis commoditatem vel uſum Emphyteuſis. *pag.*174. *nu.*82.
Quod non procedit in Emphyteuſi pactionata. *ibid. nu.*83.
Emphyteuſis caducitas non incurritur ob ejus alienationem in Eccleſiam, niſi alienans habuerit claram ſcientiam pacti prohibentis alienare in Eccleſiam, nec ſufficit ſcientia auctoris, aut ſuperinducta, vel generica. *pag.*274. *nu.* 86. *cum ſeqq.*
Quid in caſu reſervationis conſenſus domini directi? *ibid. nu.*88.
Caducitas tamen vitatur favore hæredis, non Eccleſiæ, quæ teneretur reſtituere Emphyteuſim. *ibid. nu.*89. & 90.
Emphyteuſis melioramenta facta a domino utili, quomodò poſſit retinere Eccleſia. *pag.*175. *nu.*91.
Emphyteuſis renovationem juxta æquitatem Bartoli non tenetur ſervare Papa, vel alter Princeps, neque ex vi coactiva, neque directiva. *pag.*296. *nu.*23. & *pag.*298. *nu.*52.
Præſumitur Papam voluiſſe ſe conformare dictæ æquitati, ſi non conſtet de ejus contraria voluntate. *pag.*296. *nu.*24. Vide Eccleſia.
Emephyteuſis devolutioni non præjudicatur quoad Eccleſiam dominam, per exactionem quindenniorum à Rectore factam. *pag.*170. *nu.*30.
Emphyteuſis devolutioni non poteſt Eccleſia Domina renunciare ſine aſſenſu Apoſtolico *ibid.*
Emphyteuſis vel ejus renovatio ad quem pertineat, ſi Eccleſia inſtituta hæres univerſalis, ſit incapax Emphyteuſis. *pag.*172. *nu.*57. *cum ſeqq.*
Diſtinguuntur caſus quando pertineat ad inſtitutum in re certa, & quando ad hæredem ab inteſtato. *pag.*173. *nu.* 69. *cum ſeqq.*
Sed ſi adſit pactum devolutivum, tunc caducatur. *pag.*174. *num.*76.
Excluditur hæres in re certa, vel ab inteſtato ſi adſit cohæres univerſalis. *ibid. nu.*77.
Emphyteuſim poteſt retinere hæres laicus gravatus reſtituere totam hæreditatem Eccleſiæ incapaci Emphyteuſis:

Epiſcopo non eſt vetitum, ut eis donetur à ſubditis. *pag.*20. *num.*12.

Epiſcopo in novo Epiſcopatu conſtituto cenſetur conceſſa omnis facultas Epiſcopalis in tota Diœceſi; ſecus verò Prælatis inferioribus ſine Indulto ſpeciali. *pag.*76. *num.*31.

Epiſcopo alleganti incumbit onus probandi ejus Diœceſim eſſe diſmembratam ab illa alterius Epiſcopi. *ibid. num.*38.

Epiſcopo an permittantur fieri donationes à ſubditis? *pag.*21. *num.*22.

Epiſcoporum Juriſdictio non excluditur per Primatum Eccleſiæ Romanæ. *pag.*123. *num.*34.

Epiſcoporum Juriſdictio abſoluta, ſeù quoad Ordinem eſt immediatè a Deo. *pag.*123. *num.*35.

Quoad tales verò ſubditos eſt à Papa. *ibid. num.*36.

Epiſcopis aſſignatæ fuerunt diſtinctæ Diœceſes. *pag.*123. *num.*34.

Epiſcopis debetur portio Canonica ex oblationibus, quæ varia eſt, juxta varietatem locorum. *pag.*13. *num.*13. *& ſeqq.*

Epiſcopos habere juriſdictionem in ſolidum in Eccleſia, aliqui aſſeruerunt *pag.*123. *num.*34.

Epiſcopatus, & quando, & quomodo fuerunt diviſi. *pag.*74. *num.*20.

Malè adſcribitur talis diviſio D. Dionyſio. *ibid. num.*21.

Epiſcopatus non poteſt erigi in Diœceſi alterius, ſine conſenſu Epiſcopi loci. *pag.*75. *nu.*25.

Epiſcopatuum aſſignatio fuit facta ordinatim ſecundùm Evangelii propagationem. *pag.*75. *nu.*23.

Equites Hieroſolymitani. Vide Hieroſolymitani Milites.

Equites S. Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ. Vide Milites S. Jacobi &c.

Eremitica Congregatio poteſt approbari ab Epiſcopo. *pag.*307. *num.*17.

Euchariſtiam non continere verum Chriſti Corpus quidam hæretici negarunt? *pag.*191. *num.*7.

Euchariſtiam continere Chriſtum impanatum aſſeruit Lutherus. *ibid.*

Excommunicationes ad finem revelandi nequeunt decerni à Prælatis inferioribus. *pag.*83. *num.*8.

Excommunicationis pœnam incurrit Patronus per ſe, vel per alium bona Beneficii uſurpans, vel ejus fructus percipiens. *pag.*304. *num.*62.

Excommunicationem incurrit ſepeliens excommunicatum, vel Interdictum denunciatum. *pag.*223. *num.*56. *cum ſeqq.*

Excommunicationem in Bulla Cœnæ incurrunt Principes vetantes Eccleſiis capacitatem bonorum. *pag.*159. *num.*25.

Excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrit promulgans legem attingentem res, perſonaſque Eccleſiaſticas. *pag.*208. *num.*16.

Excommunicatus, vel alter manens extra gremium Eccleſiæ poteſt condere teſtamentum ad pias cauſas ſine Civilibus ſolemnitatibus. *pag.*181. *nu.*41.

Excommunicatus non privatur Eccleſiaſtica ſepultura, niſi ſit publicè denunciatus. *pag.*222. *nu.*48.

Excommunicatus publicus quiſnam dicatur. *ibid.*

Excommunicatus ſepultus in loco Sacro quando eum polluat. *p.*223. *num.*54. *&* 55.

Excommunicatus, qui in vita dedit ſigna pœnitentiæ, & poſt mortem fuit abſolutus non privatur ſepultura Eccleſiaſtica. *pag.*224. *n.*60.

Exemptio nativa ad hoc ut admittatur, quid eſſet probandum. *pag.*75. *num.*29.

Explicatur opinio *Fagnani*, & aliorum admitentium exemptionem nativam. *ibid. num.*30.

Exemptio nativa numquam admitti poteſt, ut ſine privilegio Apoſtolico, Prælatus inferior illam obtinere poteſt. *pag.*76. *num.*31.

Exemptio activa cum juriſdictione inducitur per verba ita prægnantia, ut ſolvatur territorium Epiſcopi, & omnimoda juriſdictio concedatur Prælato inferiori, itaut locus amplius non ſit neque in, neque de Diœceſi. *pag.*77. *nu.*46.

Exemptio paſſiva tantùm inducitur per exemptionem, quam quis habet a decimis, ab acceſſu ad Synodum Provincialem facultatem recipiendi Ordines a quocumque Antiſtite. *pag.*78. *nu.*49. *& ſeqq.* Vide Nullius qualitas Territorii ſeparatio.

Exemptio pura paſſiva conceſſa videtur per immunitatem à quacumque Diœceſana, & Ordinaria poteſtate. *ibid. num.*49.

Exemptio activa cum ſeparatione territorii, & qualitate Nullius, an cenſeatur conceſſa in privilegium per verba: *quod Capellanias habeant, ſine Dominio Epiſcopi*, per exemptionem à Decimis, & ſimilia. Vide Nullius qualitas Vel Territorii ſeparatio.

Exemptio activa cum juriſdictione quandoque datur cumulativè, vel ſubjectivè cum innato Ordinario. *pag.*79. *nu.*55.

Adducuntur binæ deciſiones Rotales. *ibid.*

Exemptio dativa cum ſeparatione territorii, & qualitate nullius, quandoque probatur adminiculis dantibus robur privilegio, & quænam illa ſint *pag.*79. *num.*56. *&* 58.

Ea obſervantia quoque interpretativa. *ibid. num.*57.

Exemptio activa non poteſt dari ab Epiſcopo. *pag.*79. *num.*58.

Exemptio activa cum Nullius juriſdictione, & territorio ſeparato. Vide Prælati inferiores.

Exemptio nativa an detur in loco ſcilicet qui numquam fuerit ſub alicuius Diœceſi diſcutitur per varias opiniones? *pag.*74. *num.*17. *& ſeqq.*

Exemptio dativa cum qualitate Nullius, & territoris ſeparati non poteſt dari, niſi a Papa. *pag.*77. *num.*39.

Exemptio conſtitutiva territorii ſeparati dependet ex verbis claris privilegii. *ibid. nu.*39. *&* 40.

Quodcumque abſurdum illam excludit. *ibid.*

Exemptio pura paſſiva importatur per verba privilegiorum: *Suſcipimus ſub protectione &c. Eximimus à juriſdictione, &c. pag.*77. *num.*42.

Exemptio activa cum juriſdictione ampla non inducitur per verba directa in Eccleſias, una cum ſuis pertinentiis. *pag.*77. *num.*43.

Sed tantùm important exemptionem paſſivam ab Ordinario cum omnibus dependentibus. *ibid. num.*43.

Exemptio paſſiva ſi fuerit conceſſa Eccleſiæ, ſeu Monaſterio principali, intelligitur conceſſa, eorum pertinentiis. *ibid.*

Exemptionis privilegium a juriſdictione Epiſcopi arguit locum fuiſſe olim ſub Epiſcopatu, à quo exemptionem obtinuit. *pag.*75. *num.*28. *& pag.*76. *num.*36.

Exemptionis nativæ probatio ſemper refunditur in allegantem. *pag.*76. *num.*33.

Expenſæ quæ requiruntur in monetæ cuſione debent contribui a Populis Principi. *pag.*131. *nu.*38.

Exteri decedentes in Monaſteriis Regularium an valeant ibidem ſepeliri. *pag.*153. *num.*44. *& ſeqq.*

Afferuntur privilegia conceſſa pleriſque Religionibus, quæ examinantur. *ibid.*

Auctor verò diſtinguit plures caſus. *ibid.*

F

FAbrica S. Petri gaudet privilegio centenariæ. *pag.*237. *num.*48.

Ejus bona gaudent privilegio Fiſci Cameræ Apoſtolicæ. *ibid. num.*49.

Et ſunt exempta à ſolutione ſcripturarum, atque Gabellis Urbis. *ibid.*

Officiales ejus gaudent privilegiis Camerallum. *ibid.*

Fabrica S. Petri quando intret in relictis, quorum Minores Obſervantes ſunt incapaces. *pag.*252. *num.*16. *cum ſeqq.*

Adducuntur privilegia ejuſdem Fabricæ in hoc. *ibid.*

Fabrica S. Petri eſt manus mortua. *pag.*167. *num.*6.

Et quatenus ſit capax Emphyteuſis. *ibidem*. Vide Eccleſia.

Fabrica S. Petri pro legatis piis agit contra bona propria hæredis, qui non confecit inventarium. *pag.*189. *nu.*13.

Adducitur in hoc, Decretum S. Congreg. Fabricæ. *ibid.*

Facultativa præſumptio non inſurgit ex pluralitate actuum per longum tempus geſtorum. *pag.*21. *nu.*17.

Facultativi actus reſpectu cauſæ piæ ſiunt neceſſarii poſt decem annos. *pag.*18. *nu.*59. *pag.*21. *nu.*16.

Facultativi præſumuntur in dubio actus multiplicati. *pag.*32. *num.*59.

Falcidia non detrahitur contra Eccleſiam legatariam. *pag.*18. *num.*75.

Falcidia non detrahitur à legato cum onere Miſſarum, vel pro exoneratione conſcientiæ. *pag.*185. *nu.*85.

Detrahitur tamen ab Eccleſia hærede, ſi bona legata ſufficiant pro adimpiendo legato, & pro falcidia. *ibid. nu.*86.

Quod limitatur, ſi pro legato aſſignentur certa bona. *ibid. num.*86.

Falcidiam detrahit Eccleſia contra cauſam profanam. *pag.*185. *num.*77.

Falſarius reputatur uſurpans nomen, cognomen arma, & inſignia aliena ſi faciat id cum dolo, & præjudicio tertii. *pag.*101. *num.*12.

Poteſtque puniri pœna fuſtigationis, vel relegationis, quæ ampliatur, ſi fuerint uſurpata Inſignia Dignitatis Supremæ. *ibid. nu.*13. *&* 14.

Familiaris. Vide Domeſticus. Teſtis.

Famulus inſerviens pluribus dominis non poteſt petere totum ſalarium ab uno. *pag.*215. *nu.*24.

Limitatur ſi idem labor ſit inſervire uni, ac omnibus ejus dominis. *ibid.*

Feſtivitas eadem poteſt impediri ab una Eccleſia alteri. *pag.*102. *num.*23.

Feudum tam devolutum, quàm devolvendum alienari prohibetur ex Bulla Piana. *pag.*294. *num.*8.

Feudum confiſcatum ob rebellionem comprehenditur in Bulla Piana. *ibid. nu.*9.

Feudum confiſcatum ob delictum privatum non comprehenditur in Bulla Piana, licèt comprehendatur ex Bulla Alex. VII. *ibid.* Vide Bulla Piana.

Feudi renovationem juxta æquitatem Bartoli non tenetur facere Papa, vel alter Princeps, neque ex vi enactiva,

neque

Digitized by Google

neque directiva. *pag.*296. *num.*2ʒ. & *pag.*297. *num.*52.
Præſumitur Papam ſe velle conformare dictæ æquitati, ſi non conſtet de ejus contraria voluntate. *pag.*296. *nu.*24.
Feudalia bona, poſſunt a Principe obligari, ut non alienentur in Eccleſias ſine ejus licentia: ſecus eſt in Allodialibus. *pag.*161. *nu.*42.
Fidei proteſtationes externæ ſunt omnia virtutum opera relatæ ad Deum. *pag.*60. *nu.*10.
Fideicommiſſum non importatur per onus impoſitum primo hæredi tantùm, vel per purum conſilium. *pag.*103. *nu.*27.
Secus quando datur præceptum, & vocantur alii ſucceſſivè. *ibid. nn.*28.
Fideicommiſſum an importet præceptum factum hæredi à Teſtatore mutandi ſibi nomen, cognomen, vel arma? diſſeritur. *ibid. nu.*26. & *ſeqq.*
Fidem quis proteſtatur non ſolùm credulitate cordis, & ore, ſed etiam per opera, & facta. *pag.*60. *nu.*10.
Filius Clericus non poteſt contra teſtamentum matris uti conſuetudine prohibente diſponere de Dote: ſecus ſi adſit filius laicus, qui Clerico viam aperiret. *pag.*163. *nu.*11.
Filius Clericus non comprehenditur à ſtatuto prohibente matri diſponere de dote extra filios laicos. *pag.*164. *nn.*13.
Filius-familias non habet factionem teſtamenti de bonis adventitiis. *pag.*210. *nu.*42.
Hoc non procedit in filio-familias Clerico. *ibid. num.*43.
Filius-familias Clericus etiam ſola prima Tonſura initiatus poteſt diſponere de peculio adventitio ad inſtar Caſtrenſis, vel quaſi. *ibid.* & *nn.*46.
Filius-familias Clericus poteſt diſponere de adventitiis quæſitis tàm ante, quàm poſt Clericatum. *ibid. nn.*43.
De adventitiis quæſitis ante Clericatum debet diſponere cum conſenſu Patris. *ibid. num.*44.
Et ea ſunt Patris quoad uſumfructum. *ibid. nn.*45.
Filius-familias laicus non habet uſumfructum in bonis adventitiis. *ibid.*
Filius-familias Clericus non ſervans requiſita Concilii Tridentini, an amittat privilegia ſignanter teſtandi de Adventitiis? *pag.*210. *nu.*47. *cum ſeqq.*
Filii in vim Statuti Urbis ſuccedunt in dotem Matris æqualiter ab inteſtato, ex teſtamento poſſunt ſuccedere inæqualiter, dummodò eis ſervetur legitima. *pag.*162. *nu.*2.
Filii totum parentum patrimonium antiquitus acquirebant. *pag.*165. *nn.*25.
Filii Militum S. Jacobi de Spata, Clericorum conjugatorum, Presbyterorum Græcorum, patribus viventibus, gaudent privilegio fori. *pag.*66. *nu.*16.
Filiorum favor validum facit ſtatutum reſtringens, vel adimens Matri facultatem teſtandi de dote. *pag.*163. *num.*7. 8. & 9.
Fiſcus hæres non conficiens inventarium non tenetur ultra vires hæreditatis. *pag.*188. *nu.*2.
Fiſcus Romanæ Eccleſiæ, aliarumque Eccleſiarum gaudet privilegio centenariæ, vel quadragenariæ pro bonis incorporatis. *pag.*239. *nu.*82.
Et quid de bonis non incorporatis. *pag.*240. *nn.*84.
Florentiæ Statutum. Vide Statutum.
Florenſis quomodo cenſeatur perſona potens reſpectu ad capacitatem Emphyteuſis. *pag.*167. *nn.*3. *cum ſeqq.*
Forenſes an ligentur lege Principis ſtatuente valorem monetis, plenè diſcutitur. *pag.*132. *num.*1. & *ſeqq.*
Fori privilegium amittit Clericus non incedens in habitu, & tonſura, & non inſerviens in Divinis. *pag.*209. *nu.*41.
Fori privilegio gaudet Clericus conjugatus habens debita requiſita. *pag.*287. *nu.*22.
Fori privilegio gaudent Oblati quoad delicta commiſſa ante oblationem, niſi fecerint in fraudem. *pag.*288. *num.*28.
Similiter Clericus, vel Regularis quoad delicta patrata ante Clericatum, vel ingreſſum Religionis. *ibid. num.*29.
Fortellitium, in quoad differat ab oppido. *pag.*309. *num.*4.
Fortellitium ædificare abſque licentia Principis poſſunt jure communi Barones in ſuis Feudis. *pag.*309. *nu.*2. 5. & 6.
Id etiam poteſt privatus in ſolo proprio. *ibid. num.*7.
Fortellitium habere nemini licet in fronteriis Regni, vel loco ſuſpecto Principi. *ibid. num.*9. & 10.
Similiter ſi eſſent injurioſum, vel ſuſpectum alteri Civitati. *ibid. num.*11.
Fortellitia ſolent prohiberi à Legibus Municipalibus. *ibid. num.*12.
Fortellitia numerantur inter regalia. *pag.*310. *num.*18. Vide Caſtrum, Juriſdictio.
D. Franciſcus Aſſiſia Eccleſiam Dei mirificè juvit. *pag.*243. *num.*1.
Ejus Regulam approbavit Honorius III. *ibid. nn.*3.
D. Franciſci ortus Parentes Patria, geſta, & canonizatio facta a Gregorio IX. *pag.*285. *num.*1. 2. & 8.
D. Franciſci Simulacrum quodlibet Franciſcanum Inſtitutum cum forma proprii habitus retinere poteſt. *pag.*29. *num.*12.
D. Franciſci ſtigmatum veritas comprobata fuit in pluribus conſtitutionibus Pontificiis. *pag.*312. *num.*6. & 7.
D. Franciſci ſtigmatum feſtivitas quo die celebretur, *ib. nu.*8.
Fridericus II. in ſui Imperii principio optimus; in progreſſu verò peſſimus, & exinde Neroni ſimilis. *pag.*205. *num.*3.
Fridericus Imperator perſecutor acerrimus Alexandri III. *pag.*40. *num.*1. & *ſeqq.*
Tandem opera Venetorum pacem inivit cum Pontifice, & demiſsè ſe geſſit erga illum. *pag.*41. *nu.*9. & *pag.*87. *nu.*3. & *ſeqq.*
Fridericus II. Imperator omnes leges Eccleſiaſticæ libertatis læſivas abrogavit. *pag.*158. *num.*18. & *pag.*205. *num.*6.
Ejus leges immunitatem Eccleſiaſticam tuentes confirmavit Honorius. *pag.*205. *num.*4.
Friderici II. ingratitudo erga Sedem Apoſtolicam. *pag.*313. *num.*1. & 2.
Friderici II. tutelam geſſit Innocentius III. eumque in amiſſo ſolio repoſuit. *ibid. num.*3. & 4.
Friderici II. flagitia contra Sedem Apoſtolicam. *ibid. nu.* 5. & 6.
Fridericus II. debitis pœnis fuit percuſſus à Gregorio IX. *ibid. num.*9.
Friderici Barbaroſſæ, ejuſque filii conatus pro recuperanda Terra Sancta. *pag.*196. *nn.*3. & 4.
Fructus beneficiis percipere prohibetur non obſtante conſuetudine, Patronus, tàm laicus, quàm Eccleſiaſticus. *pag.* 304. *num.*60.
Limitatur ſi Patronus ſit Princeps abſolutus, qui id habeat ex privilegio. *ibid. num.*61.
Fructus beneficii filii percipiens Pater, an incurrat pœnas in hoc comminatas. *ibid. nn.*63. *cum ſeqq.*
Fructus beneficii vacantis prohibetur adminiſtrare Patronus laicus, vel Eccleſiaſticus, ſed conſtituendus Œconomus ab Epiſcopo. *ibid. num.*67.
Fructus percepti, & conſumpti non reſtituuntur, attenta bona fide etiam media. *pag.*137. *num.*29.
Funus ad Eccleſiam more antiquo aſſociare cum ululatibus, & Tibicinis non eſt permittendum. *pag.*109. *num.*16. *ad ſeqq.*
Funus ubi eſt mos aſſociandi cum ululatibus, debet Epiſcopus ſuaviter curare, ut extirpetur, non verò adhibitis pœnis pecuniariis. *pag.*109. *num.*17.
Fundatio Conventus nequit fieri, cum pacto ut retinere nequeat bona ſtabilia, niſi accedat conſenſus Papæ. *pag.* 161. *num.*45.

G

GAbellam extractionis fructuum emptorum à Clericis non tenentur ſolvere laici Emptores. *pag.*209. *nu.*35.
Generales Religionum adire ſolent Concilium Generale. *pag.*194. *num.*27.
Et an in eo habeant votum deciſivum? *ibdi. num.*30.
Gentiles ipſorum Diis bona elargiebantur. *pag.*157. *nu.*3.
Gibellinorum, & Guelphorum factiones commemorantur tempore Gregorii IX. *pag.*281. *num.*4.
Gnoſticorum author qui fuerit, & quænam eorum hæreſes? *pag.*191. *nn.*9.
Græci aberrarunt ab unione Eccleſiæ, & in plures inciderunt hæreſes. *pag.*314. *nn.*1. & 2.
Græcorum unio cum Eccleſia Romana pluries tentata, & quandoque perfecta, numquam effectum habuit. *ibid. nn.*5.
Grangia, quæ dicatur, & quæ ſit? *pag.*278. *num.*52. & 53. & *pag.*278. *nu.*48.
Grangiæ Regularium quatenus non poſſint viſitari ab Epiſcopo. *pag.*279. *num.*59.
Gregorius II. Leonem Iconoclaſtarum hæreſi faventem excommunicavit, & Italiæ vectigalibus prohibuit. *pag.* 138. *num.*10.
Gregorius Papa dedit Diadema, titulum, & nomen Regium S. Stephano Hungariæ Regi, ejuſque Regnum Sedes Apoſtolica ſub ditione habuit. *pag.*145. *num.*8.
S. Gregorius Niſſænus Frater D. Baſilii. *pag.*67. *nu.*2.
Gregorius VII. Dux exercitus vovit petere Terram Sanctam. *pag.*25. *num.*19.
Gregorii VIII. ortus, Patria, & ad Pontificatum electio. *pag.*93. *num.*1.
Gregorii IX. ortus, nomen, familia, aſſumptio ad Pontificatum, geſta, obitus. *pag.*281. *num.*12. *cum ſeqq.*
Ejus conſtantia in tuendis Eccleſiæ Juribus contra Fridericum Imperatorem. *ibid. nn.*3.
Inſtituit recitationem ſalutationis Angelicæ tribus diei horis, & ſonum campanulæ in elevatione hoſtiæ. *ibid. nn.*8. & 9.
Fuit auctor compilationis Decretalium. *ibid. nn.*12.
S. Gualberti natales, & geſta recenſentur. *pag.*104. *num.*1. *cum ſeqq.*
Fuit canonizatus à Cœleſtino III. *pag.*104. *num.*8.
Guberniorum conceſſio ultra triennium prohibetur ex Bulla Piana. *pag.*294. *num.*7.
Guelphorum factio quæ fuerit tempore Gregorii IX. *pag.* 281. *num.*4.

H

HÆres tenetur præſtare æſtimationem Eccleſiæ ob Emphyteuſim laicalem finitam eatincta linea: ſecus in Emphytruſi Eccleſiaſtica. *pag.*168. *nu.*15. & *pag.*171. *nu.* 39.
Hæres non renetur refundere æſtimationem Emphyteuſis Eccleſiæ, ſi illa non ſolùm ſit incapaa retinendi, ſed etiam acquirendi Emphyteuſim. *pag.*170. *num.*36.
Quod limitatur ſi Teſtator mandaverit refundi pretium in caſu, quo Eccleſia non obtinuiſſet indultum retinendi Emphyteuſim. *ibid. nu.*36.
Hæres in quibus caſibus teneatur reſundere æſtimationem Eccleſiæ, ſi illa ſit capax acquirendi, ſed non retinendi. *ibid. num.*37. & 38.
Hæres oon renetur reſundere pretium Eccleſiæ, ſi Emphyteuſis ſit Eccleſiaſtiea. *pag.*171. *num.*39.
Secus ſi Emphyteuſis Eccleſiaſtica ſit alienabilis, & Eccleſia cui relinquitur poſſit teddi capax ex indulto Papæ. *ibid. num.*41.
Hæres fiduciarius, cui teſtator permiſit alienare, poteſt id facere per viam inſtitutionis, etiam in everſionem fideicommiſſi. *ibid. nu.*47.
Hæres laicus gravatus reſtituere totum hæreditatis emolumentum Eccleſiæ, poteſt retinere Emphyteuſim, ſi Eccleſia ſit illa incapaa. *ibid. nu.*53. *cum ſeqq.*
Secus ſi non fuerit hæres, ſed purus executor. *ibid. nu.*54.
Hæres in re certa capit totum, ſi non adſit hæres univerſalis, vel iſte repudiaverit. *pag.*172. *nu.*61. *cum ſeqq.*
Quod non procedit, ſi inſtitutio in re certa facta ſit taxativè, vel adſit clauſula codicillaris. *ibid. nu.*66. *cum ſeqq.*
Hæres ab inteſtato tenerur ſolvere legatum pium relictum in teſtamento profano nullu. *pag.*183. *nu.*63.
Hæres detrahit trebellianicam cuntra Eccleſiam mediatè ſubſtitutam, data cautione reſtituendi eam, ſi ſubſtitutio purificabitur pro Eccleſia. *pag.*184. *num.*76.
Hæres an poſſit diſtrahere domum, io qua quis habet jus hoſpitii legatum à teſtatore. *pag.*215. *nu.*25.
Hæres ex teſtameoto per lapſum 30. annorum præſcribit contra legatarios, vel cohæredem. *pag.*241. *nu.*98.
Idem procedit in hærede legitimo coutra teſtamentarium. *ibid.*
Hæredem eſſe inſtitotum, vel potius executorem, ex quo dignoſcatur. *pag.*172. *nu.*56.
Hæreditas poteſt dari, vel adimi in Codicillis favore piæ cauſæ. *pag.*181. *nu.*46.
Hæreditas noo conſiſtit in re, ſed in iure. *pag.*252. *nu.*12.
Hæreditaria qualitas nullu caſu ab hærede ſeparatur. *ibid. num.*8.
Hæreditatis an ſint capaces Minores Obſervanres. Vide Minores Obſervantes.
Hæreſis crimen numquam præſcrihitur. *pag.*239. *nu.*76.
Hæreſes præcipuæ antiquæ, & recentiores recenſentur. *pag.*191. *nu.*7.
Hæreticum Regem an poſſint ſubditi privare Regno, vel denegare obedientiam. *pag.*212. *nu.*9.
Hæretici occulti hæres præſcribit ejua hona contra Eccleſiam Romanam, per ſpatium 40. annorum. *pag.*239. *nu.*73.
Requiritur tamen quod hæres ſit Catholicus, ignoret hæreſim autoris, & habeat ſemper bonam fidem. *ibid. nu.*72.
Comperit hæredi centenaria, ſi non valeat, uti privilegiu quadragenariæ. *ibid. nu.*75.
Quadragenaria in hoc caſu incipit à die obitus anthoris hæretici. *ibid. num.*76.
Nec Eccleſiæ Romanæ competit reſtitutio in integrum ex lapſu dicti temporis. *ibid. nu.*77.
Hoc privilegium quadragenariæ procedit etiam favore poſſeſſorum non hæredum. *ibid. nu.*80.
Henricus VIII. egit publicam pœnitentiam ob necem S. Thomæ Caotuarienſis nonnulla promittens favore Eccleſiæ. *pag.*60. *nu.*4.
Henrici leges prohibentes translationem bonorum in Eccleſias, Innocentius III. abrogavit. *pag.*157. *nu.*2.
Hermannus Riſvvich. in quas hæreſes inciderit. *pag.*191. *num.*7.
Hidalghi in Hiſpania quinam ſint? *pag.*33. *nu.*36.
Hierarchiæ diverſæ Viri non ſunt aſſumendi ad eadem munera. *pag.*3. *nu.*5.
Hieroſolyma erepta à Chriſtianis è manu Barbarorum Aon. 1099. *pag.*22. *num.*1.
Hieroſolymæ Regnum jampridem à Goffrido Bulliono recuperatum, occupavit Saladinus Anno 1187. cooperante Raymundo Comite Tripolis. *pag.*93. *nu.*1. & *pag.*74. *nu.*2.
Hieroſolymitana Religio pluribus privilegiis fuit a Summis Pontificibus decorata. *pag.*22. *num.*1. & 2.
Hieroſolymitani milites dicti etiam fuere Rhodienſes, & Melitenſes, & quando, & quare. *pag.*24. *nu.*12.
Fuerunt ejecti à Civitare Hieruſalem, ſubindè verò è Cypro, Rhodio, & diu fuerunt ſine Sede. *ibid. nu.*13.
Hieroſolymitani milites obtinuerunt a munificentia Caroli V. Inſulas Melitæ, Gaudiſii, & Tripolis, cum ſola annua recognitione avis vulgo, *Falcone*. *pag.*24. *nu.*13.
Hieroſolymitani milites dicti fuere Melitenſes, & quare. *ibid. nu.*14.
Commendantur eorum progreſſus, potentia, & victoriæ. *ibid.*
Hieroſolymitani milites fuerunt privilegiis decorati ab Anaſtaſio IV. *ibid. nu.*15.
Hieroſolymitani milites obſervant regulam D. Auguſtini approbatam à Sede Apoſtolica, emittuntque tria vota ſubſtantialia Religionis. *pag.*24. *nu.*16. & *pag.*27. *nu.*5.
Hieroſolymitani milites non tenentur ad recitandum Divinum Officium. *pag.*27. *nu.*4.
Hieroſolymitani milites non vivuot Melitæ in Clauſtro, ſed tota Civitas dicitur Conventus. *ibid. nu.*5.
Hieroſolymitani milites tum in ſavorabilibus, tum in odioſis dicuntur veri Religioſi. *pag.*26. *nu.*2. & *ſeqq.*
Sed quomodo id poteſt intelligi. *pag.*27. *nu.*6.
Hieroſolymitani milites teoentur ad annum Novitiarua. Sed a quonam jure deſcendat hæc obligatio? *ibid. num.*7.
Concluditur deſcendere a jure Tridentini citat. *ibid.*
Diſputatur an comprehendantur decreto *Trid. ſeſſ.*25. *cap.*15. *de regular. ibid.*
Hieroſulymitani milites peragunt annum Novitiatua in Conventu Melevitano non more Clauſtralium. *ibid. nu.*7.
Hieroſolymitani milites in qua ætate emittant profeſſionem, plenè diſſeritur. *ibid. nu.*8. & *ſeqq.*
Explanantur nonnulla capita Statutorum hujus Religionis quoad ætatem. *ibid.*
Impugnatur Card. de Luca. *ibid. nu.*10.
Facultatem habet M. Magiſter aſſumendi certos pueros ad ejus ſervitium ætatis annorum duodecim. *ibid. nu.*9.
Hieroſolymitani milites puniuntur ab Ordinarii, ſicuti cæteri Regulares. *pag.*29. *num.*12.
Secus milites S. Jacobi de Sparta. *ibid.*
Hieroſolymitani milites dicuntur Clerici, perſonæ Eccleſiaſticæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ. *ibid. nu.*13.
Hieroſulymitani milires an poſſiot adoptare, vel arrogare? Concluditur negativè ſine Papæ diſpenſatiooe. *pag.* 30. *nu.*17. *ad* 19.
Hieroſolymitani milites ultra tria vota, noo emittunt quartum defendendi ſcilicet proprio enſe Chriſtianus ab Infidelibus. *pag.*31. *nu.*22.
Hieroſolymitani milites an debeant præcingi Cingulo militari, itant illius omiſſio annollet profeſſionem. *ibid. nu.*23.
Hieroſolymitani milites unde, & quomodo initium habuerint. *pag.*23. *nu.*3. & *pluribus ſeqq.*
Hieroſolymitani milites quam nobilitatem probare tenentur. *pag.*32. *nu.*27. & *ſeqq.*
Hieroſolymitani milites ultra nobilitatem debent probare puritatem ſanguinis, non deſcendere ſcilicet a Judæis, Mauris, & Sarracenis. *pag.*33. *nu.*35.
Et quomodo illa probetur, vel eacludatur. *ibid.*
Hieroſolymitani milites an, & quomodo teneaotur ſervare interdictum locale? *pag.*36. *nu.*1. & *ſeqq.*
Concluditur teneri, niſi certis diebus eacluſis ad text. *in cap. Alma mater* ex Dec. S. C. Concilii. *ibid. nu.*3.
Neque iiſdem ſuffragatur immemorabilis ſignanter eacluſa à Concilio. *ibid. nu.*4.
Hieroſolymitani milites num veniant ſub nomine aliorum militum in odioſis? *pag.*66. *nu.*21.
Hieroſolymitani milites in bello defenſivo juſto non incurrunt irregularitatem, niſi ipſi per ſe occidant, ſeù mutilent. *pag.*96. *nu.*6. *pag.*98. *nu.*21. *ad* 23.
Hieroſolymitani milites aluotur a Religione, dum ſunt in Conventu Melevitano. *pag.*143. *nu.*3.
Hieroſolymitani milites ſi habeant facultatem reſtandi, habent quoque facultatem ſibi eligendi ſepulturam ſine alia licentia. *pag.*149. *nu.*26.
Hieroſolymitani milites quoad exemptionem decimarum. *pag.*263. *num.*14. Vide Regulares, Decimæ.
Hieroſulymitanorum militum inſignia eſt crua octangularis alba ſuper habitu nigro. *pag.*23. *nu.*10.
Hieroſolymitanos milites eſſe verè Religioſos luculenter probatur. *pag.*26. *nu.*1. & *ſeqq.*
Hiſpania priuſquam a Mauris fuiſſet direpta extitit vectigalis Romanæ Eccleſiæ. *pag.*145. *nu.*7.
S. Homoboni Cremonenſis oatales, geſta, & canonizatio recenſentur. *pag.*117. *nu.*1. *cum ſeqq.*
Honorii III. Origo, geſta, aſſumptio ad Pontificatum, & obitus. *pag.*205. *nu.*1.
In ejus electione fuit ſervatus mos Conclavis. *ibid. nu.*2.
Confirmavit leges Friderici II. emanatas pro immunitate Eccleſiaſtica. *ibid. nu.*3. & 4.
Hoſpes, & Hoſpitium multipliciter accipi poteſt. *pag.*214. *num.*5.
Hoſpes prohibens teſtari Peregrino decedenti in ejus Hoſpitio, quibus pœnis ſubjaceat. *pag.* 214. *num.*2. *pag.* 215. *num.*36.
Hoſpes. Vide Taberna.
Hoſpitale S. Spiritus Urbis habet ſuam Regulam præſcriptam,

Digitized by Google

ptam, multaque Hoſpitalia, Grangias, & bona ſubjecta. *pag.* 141. *num.* 8.
Fuit decoratum multis privilegiis à Summis Pontificibus, præcipuè exemptione à Juriſdictione Ordinariorum. *ibid.*
Fuit eidem aſſignatus Judex particularis, quem noviſſimè ſuppreſſit Innoc. XII. *ibid. num.* 9.
Hoſpitale S. Mariæ in Saxia fuit unitum cum Hoſpitale S. Spiritus in Monte Peſſulano. *pag.* 140. *num.* 7.
Archiepiſcopalis titulum fuit deindè adeptum. *pag.* 141. *num.* 8.
Hoſpitale S. Spiritus Urbis multa, & inſignia opera pietatis exercet in curandis infirmis, infantulis projectis, & aliis. *ibid. nu.* 10.
Afferuntur verba cap. 41. & 45. Regulæ. *ibid.*
Hoſpitale S. Spiritus Urbis alit etiam ſorores de quarum munere agitur, Projectos quoque utriuſque ſexus. *pag.* 142. *num.* 20.
Hoſpitalis S. Mariæ in Saxia nunc S. Spiritus Urbis mirabile initium. *pag.* 140. *num.* 2.
Refertur viſio Innocentii III. *ibid.*
Quinam erant Fratres priùs inibi exiſtentes. *ibid. num.* 3. *&* 4.
Certatur à quonam fuerit approbatus hic Ordo. *ibid.*
Duæ olim fuerunt in Urbe Domus Ordinis Sancti Spiritus. *ibid. num.* 6.
Hoſpitalis, & Ordinis S. Mariæ in Saxia, ſeù S. Spiritus Commendator eſt quiſpiam Romanæ Curiæ Prælatus amovibilis per Papam, qui dicitur Præceptor Generalis. *pag.* 140. *nu.* 7.
Confert hic omnia beneficia Ordinis. *ibid.*
Hoſpitale S. Lazari fuit extructum à S. Baſilio Cæſareæ. *pag.* 23. *num.* 1.
Hoſpitalarii recipientes Peregrinos inoleverunt ex devotione mercatorum Civitatis Amalphiæ. *ibid. num.* 3.
Referunt eorum munera, & progreſſus. *ibid. nu.* 4. *&* 5.
Hoſpitalarii addicti ſecuritati Peregrinorum curandæ diviſi fuerunt in Equites, Fratres ſervientes, & Capellanos. *ibid. num.* 6.
Hoſpitalarii Ann. 1118. fuerunt erecti in Ordinem militarem auctoritate Paſchalis II. *ibid. num.* 7.
Hoſpitalarii novi Hoſpitalis S. Joannis Baptiſtæ ſe diviſerunt ab aliis, electo eorum Magiſtro Raymundo de Podio, à quo receperunt Conſtitutiones ad inſtar militum Templariorum cum voto caſtitatis. *ibid. num.* 9.
Hoſpitalarii, relicta antiqua denominatione, nomen ſibi Indiderunt S. Joannis Hieroſolymitani cum inſigniis peculiaribus. *ibid. nu.* 10.
Hoſpitalariorum Ordo fuit auctus magna nobilium frequentia, ſub Magiſterio B. Gerardi Ann. 1112. fuit extructum aliud Hoſpitale dicatum D. Joanni Baptiſtæ propè Templum Chriſti Domini. *pag.* 23. *nu.* 8.
Hoſpitalarii S. Lazari erant Hieroſolymis ante ann. 1099. & eorum pia munera recenſentur præcipuè curæ infirmorum. *pag.* 23. *num.* 1.
Hoſpitalarii S. Lazari fuerunt uniti Religioni Hieroſolymitanæ, ſed unio deinde fuit revocata. *ibid. nu.* 10.
Hoſpitalarii Ordinis S. Spiritus ſunt veri Religioſi, profitentur veram Regulam approbatam à Sede Apoſtolica cum ſuis votis eſſentialibus. *pag.* 141. *nu.* 11.
Regula eſt Divi Auguſtini, quæ non obligat ad culpam. *ibidem.*
Hoſpitalarii Ordinis S. Spiritus præter tria vota ſubſtantialia, & communia, obſtringuntur quarto voto, nempè Hoſpitalitatis, & ſervitio infirmorum. *pag.* 142. *nu.* 15.
Hoſpitalarii S. Spiritus quando acceptantur à Religione, Domus obligatur ad præbendum, eis panem, & aquam. *pag.* 141. *num.* 13.
Sed quomodo hoc intelligatur. *pag.* 143. *nu.* 1. *ad* 3.
Hoſpitalarii Ordinis S. Spiritus dicuntur etiam Canonici, ſeu Clerici Regulares: Eorum Eccleſia Urbis refert ſpeciem Collegialis cum ſervitio Chori, & de eorum præcedentia. *pag.* 142. *nu.* 18.
Hoſpitalarii Ordinis S. Spiritus ſunt intra ſphæram Religioſorum incumbentium vitæ activæ. *ibid. nu.* 19.
Hoſpitalarii quo ad exemptionem Decimarum. *pag.* 263. *nu.* 14. *& ſeqq.*
Hoſpitaliarorum S. Spiritus habitus deſcribitur. *pag.* 142. *num.* 16.
Hoſpitari Milites eſt onus pertinens ad patrimonium Regis. *pag.* 214. *nu.* 1.
Hoſpitari Milites non tenentur Eccleſiaſtici. *ibid. nu.* 6.
Hoſpites decedentes in Monaſteriis Regularium, an valeant ibi ſepeliri. *pag.* 153. *nu.* 44. *& ſeqq.*
Afferuntur privilegia conceſſa pleriſque Religionibus, quæ examinantur. *ibid.*
Auctor diſtinguit plures caſus. *ibid.*
Hoſpitia antiquitùs aderant, in quibus recipiebantur pauperes, & advenæ abſque mercede. *pag.* 214. *nu.* 8.
Hoſpitii jure legato à teſtatore in ejus domo, an poſſit hæres eam diſtrahere. *pag.* 215. *nu.* 25.
Humiliatorum inſtitutum ſuppreſſit Lucius III. *p.* 308. *nu.* 19.
Hungariæ Regnum poſtquam S. Stephanus recepit Diadema, nomen, & titulum Regium a Gregorio Papa, fuit ſuppoſitum ſub Ditione, & Jure Romanæ Eccleſiæ. *pag.* 145. *num.* 8.
Hypothecaria actio competit pro legato. *pag.* 187. *num.* 100.
Hypotheca præſcribitur per longum tempus, accedente ſcientia alienationis bonorum in perſonam rei conventi, & præſentia Creditoris. *pag.* 234. *nu.* 21.

I

SAncti Jacobi de Spata Ordo Militaris, quando, & quomodò fuit inſtitutus. *pag.* 63. *num.* 2.
Confirmatus ab Alexandro III. *ibid.*
Continet triplicem Alumnorum ſpeciem, qui recenſentur. *ibid. num.* 4.
Habetque ſua inſignia particularia, quæ ſimiliter deſcribuntur. *ibid. nu.* 5.
S. Jacobi de Spata Ordo militaris an ſit vera Religio, & Milites veri Religioſi, diſſeritur per tres diverſas opiniones, & concluditur negativè. *pag.* 63. *num.* 1. *& ſeqq.*
S. Jacobi de Spata Ordo militaris dicitur Religio largo modo, & impropriè. *ibid. num.* 2.
S. Jacobi de Spata milites, ob conjugium, quo poſſunt alligari, non dicuntur veri Religioſi. *ibid. nu.* 3. *&* 4.
S. Jacobi de Spata militibus permittitur conjugium in ipſa Regulæ approbatione. *pag.* 63. *nu.* 4.
Cum diſpenſatione tamen Magni Magiſtri. *ibid.*
S. Jacobi de Spata milites permittuntur teſtari, contractus inire, in Judicio comparere, &c. neque profitentur ſtrictam obedientiam. *ibid. num.* 5.
S. Jacobi de Spata milites quod ſecundùm aliquos ſint Religioſi militares, in quo ſenſu intelligatur. *pag.* 63. *num.* 6.
S. Jacobi de Spata Ordo fuit approbatus a Sede Apoſtolica uti purum Inſtitutum, citra qualitates eſſentiales Religionis. *ibid. num.* 7.
S. Jacobi de Spata milites non ſubduntur Decretis S. C. T. diſponentibus de Novitiatu, ætate ad profeſſionem, ac aliis quoad Regulares. *ibid. num.* 8.
S. Jacobi de Spata milites non admittuntur ad profeſſionem, niſi in ſexdecim anno ætatis ex vi ſtatuti, quo neglecto, nequeunt obtinere Commendas. *pag.* 63. *num.* 8.
S. Jacobi de Spata milites non ſubjacent uti cæteri Regulares prohibitionibus, non interveniendi ludo Taurorum, vel non accedendi ad monaſteria Monialium. *pag.* 63. *num.* 8.
S. Jacobi de Spata milites an ſint capaces beneficiorum Saecularium? *pag.* 64. *nu.* 10.
Reſolvitur aſſirmativè ex voto trium Auditorum S. Rotæ relato in *deciſ.* 228. *par.* 3. *recent.* & ex Decreto Sac. Congregation. Concilii. *ibid.*
Nihilominus Dataria ſervat ſolutionem Componendæ, quod arguit tacitam diſpenſationem. *ibid.*
S. Jacobi de Spata milites dicuntur perſonæ Eccleſiaſticæ, gaudent privilegio Canonis, eximuntur à foro laicali, & non ſubduntur ſtatutis laicorum. *pag.* 65. *nu.* 11.
Sed unde deſcendat qualitas Eccleſiaſtica, diſſeritur. *ibid.*
S. Jacobi de Spata Ordinis Novitii, an gaudeant exemptione fori, diſſeritur. *pag.* 65. *num.* 13.
Intra Novitiatus annum gaudent, ſecus ſi Novitiatus ſit longior. *ibidem.*
S. Jacobi de Spata Militum Uxores gaudent fori privilegio, non autem Canonis, ſi Viri vivant ſi obierint, dubitatur. *pag.* 66. *num.* 14. *&* 15.
S. Jacobi de Spata militum filii, patre vivente, gaudent privilegio fori. *ibid. num.* 16.
S. Jacobi de Spata milites Presbyterum occidentes privantur cingulo militari, & amittunt fori privilegium. *ib. n.* 17.
Explicatur textus *in cap. qui Presbyterum* 2. *de pœnis. & remiſſ. ibid.*
Requiritur ſententia declaratoria Judicis Eccleſiaſtici. *ibid. num.* 18.
Non incurrunt, ſi occidant Monachum, vel alium Eccleſiaſticum, præter Presbyterum. *ibid. num.* 22.
Neque poſſunt ſic occidentes contrahere matrimonium. *ibid. num.* 23.
S. Jacobi de Spata milites an fori privilegium amittant, ſi ſint bigami? *pag.* 67. *num.* 24.
S. Jacobi de Spata milites gaudent immunitate à Vectigalibus, & oneribus laicalibus, uti cæteræ perſonæ Eccleſiaſticæ. *ibid. num.* 25.
Neapoli fuerunt eiſdem conceſſæ franchitiæ uti militibus Hieroſolymitanis. *ibid.*
Janſenii Iprenſis propoſitiones ab Eccleſia proſcriptæ commemorantur, & Bulla Sanctiſſimi Domini noſtri Clementis XI. in illis juramento abolendis. *pag.* 42. *num.* 27.
Iconomacorum hæreſis qualis fuerit. *pag.* 191. *num.* 7.
Illegitimi non admittuntur in Religione Hieroſolymitana, præterquam ſi ſint filii Regum. *pag.* 33. *nu.* 35.
Imago ejuſdem Sancti poteſt prohiberi in eadem Eccleſia. *pag.* 102. *num.* 19.

Ima-

Imaginis translatio non poteſt ab Epiſcopo demandari ab una in aliam Eccleſiam, invito Parocho. *pag.16. nu.39.*
Immemorabili æquivalet quadragenaria cum titulo putativo. *pag.80. num.65.*
Immiſſio ex teſtamento minus ſolemni competit Eccleſiæ, licèt non ſit inſtituta in majori parte. *pag.184. nu.69.*
Immiſſio in plenam proprietatem competit Eccleſiæ vocatæ in omnibus poſt mortem hæredis uſufructuarii. *num.71. cum ſeqq.*
Immobilium capaces eſſe Eccleſias apertis novæ, & veteris legis exemplis comprobatur. *pag.124. nu.11. & 12. & pag. 157. nu.3.* Vide Eccleſia.
Immunitate Eccleſiaſtica non gaudet Palatium Prælati inferioris, vel ſit fixum, vel conductitium. *pag.69. num.17.*
Niſi concurrat conſuetudo, ut eſt illud Archimandritæ Meſſanen. *ibid.*
Immunitate Eccleſiaſtica gaudet Palatium Epiſcopale, vel fixum, vel conductitium. *pag.69. nu.17.*
Immunitas Eccleſiaſtica à jure Divino ortum habet. *pag. 209. num.3.*
Eam Principes non conceſſerunt, ſed à tyrannide oppreſſam detexerunt. *pag.207. nu.5. & 11.*
Imperator licèt legitimè electus non poteſt inſigniri titulo Imperatoris, ante Romanam Coronationem, ex ſtatuto Caroli IV. in Bulla aurea. *pag.138. num.10.*
Imperator dicitur Dominus totius Orbis in temporalibus. *pag.128. nu.8.*
Imperatores in ſuis inſcriptionibus utuntur titulo: *Dei gratia. pag.124. nu.41.*
Imperatores, eorumque Oratores poſſunt adeſſe in Conciliis, ſed non habent ſuffragium in eo. *pag.195. nu.32.*
Imperii dos ſunt Regalia. *pag.128. nu.5. 6. & 7.*
Impubes nequit eligere ſepulturam etiamſi effectus prætendatur poſt pubertatem, niſi eam ratam habuerit. *pag.148. num.16.*
Impubes quoad electionem ſepulturæ. Vide Sepultura.
Indulgentias lucratur deferens ligna pro comburendo hæretico. *pag.96. nu.7.*
Quamvis incurrat irregularitatem. *ibid.*
Indultum Oratorii privati, quoad Miſſam quomodo concedi ſoleat a Papa, & quibus. *pag.276. nu.16. & ſeqq.*
Illud habent Epiſcopi aſſiſtentes in Urbe, Auditores S. Rotæ, Votantes Signaturæ Juſtitiæ. *ibid. nu.18.*
Indultum Oratorii privati ſolet concedi etiam nobili abſque dominio Vaſſallorum, etſi regulariter iſtis faciliter concedatur. *pag.276. nu.17.24. & ſeqq.*
Nobilitas, quæ requiratur ad dictum effectum, & an ſufficiat illa matris. *pag.276. nu.25. & ſeqq.*
Indultum Oratorii privati an ſit perſonale, vel mixtum. *ibid. num.28. & 29.*
Indultum Oratorii privati non tranſit ad hæredes. *pag. 277. num.30. & 31.*
Indultum Oratorii privati poteſt ſuſpendi ab Epiſcopo. *ibid. num.37.*
Indultum Oratorii privati perſonale quatenus habeat locum, ſi mutetur locus Diœceſis, vel Domus. *ib.n.32.& 33.*
Indultum Oratorii privati durat etiam poſt obitum Pontificis concedentis. *pag.277. nu.34. & 35.*
Indultum Oratorii privati ſolet habere diverſas Clauſulas. *pag.279. nu.62. & ſeqq.*
Indultum Oratorii privati ultra perſonam, cui conceditur, quibuſnam aliis ſuffragetur pro adimplendo præcepto miſſæ pro diebus feſtivis. *pag.279. nu.62. & ſeqq.*
Ubi qui veniant nomine familiæ, & de Clauſula, quod tantùm familiares ſervitiis neceſſarii, aut tempore Miſſæ actu neceſſarii ſatisfaciant quomodo intelligatur? *ibid.*
Indultum Oratorii privati pro unica Miſſa ſolet dari. *ib.n.64.*
Indultum Oratorii privati in quibus diebus ſolemnioribus non procedit quoad ſatisfactionem præcepti Miſſæ. *ibid. num.65.*
Indulta Oratorii privati pluribus declarationibus explicantur in Decreto Sac. Congregat. ſub Sanctiſſimo Domino Clemente XI. emanata. *pag.280. nu.66.*
Indultum Oratorii privati an poſſit concedi per Commiſſarium Bullæ Cruciatæ? *pag.278. nu.54.*
Infans non baptizatus, ſi in utero Matris exiſtens ſepeliatur, non polluit locum Sacrum. *pag.223. nu.59.*
Secus ſi ſolus ſepeliatur. *ibid.*
Infernum quinam Hæretici negarunt? *pag.191. nu.7.*
Inferni pœnas Chriſtum ſubiiſſe effutiit Calvinus. *ibid. nu.9.*
Innocentius III. contulit titulum, & denominationem Regalem Regi Bohemiæ. *pag.137. nu.1.*
Idem conſtituit Colojoannem Regem Bulgarorum. *ib. nu.4.*
Innocentius III. geſſit tutelam Friderici II. Imperatoris, eumque in ſolio remiſit. *pag.313. nu.3. & 4.*
Innocentius III. abrogavit leges Henrici vetantes translationem bonorum in Eccleſias. *pag.157. nu.2.*
Innocentius VIII. depoſuit Ferdinandum Regem Apuliæ. *pag.139. nu.14.*
Innocentii III. natales, aſſumptio ad Pontificatum, & geſta. *pag.113. nu.1. cum ſeqq.*
Innocentii III. viſio refertur pro fundatione Hoſpitalis S. Mariæ in Saxia, nunc S. Spiritus Urbis. *pag.140. nu.2.*
Inquilinus. Vide Conductor, Locator, Locatio.
Inſignia aliena non poteſt quis aſſumere, vel mutare propria in alterius præjudicium. *pag.101. num.10.*
Procedit etiam inter Mercatores, Communitates, Collegia, Confraternitates. *pag.102. nu.20. ad 23.*
Inſignia gentilitia, inſcriptiones, & Statuas poteſt Patronus apponere in Eccleſia patronata, dummodò ſint intra ſphæram honeſtatis Eccleſiæ accomodata. *pag.303. num.48. & pag.108. nu.12.*
Interdictum locale, an, & quomodò ſit ſervandum à Regularibus. *pag.36. nu.1. & ſeqq.*
Interdictum appoſitum ab Epiſcopo, non eſt ſervandum à Monaſterio Nullius Diœceſis. *pag.37. nu.5.*
Interdicto etiam particulari ſubjici poſſunt Eccleſiæ Regularium, in omnibus caſibus, in quibus Epiſcopus poteſtatem habet in Regulares. *pag.39. nu.13.*
Præcipuè, ubi juramentum facultatem dat Epiſcopis in Regulares. *ibid.*
Idque etiam in milites Hieroſolymitanos, ex famigerata declaratione S. Congr. Immun. in Meſſanen. *ibid.*
Interdicto quandoque ſubjiciuntur Eccleſiæ Regularium ſine ipſorum culpa, ſed ratione ſcandali in pœnam Populi. *pag.39. num.14.*
Interdicto nequit ſubjicere Superior Regularis, Eccleſiam ſibi ſubjectam. *pag.39. nu.14.*
Adducitur decretum S. C. Epiſcoporum. *ibid.*
Interdicto ſubjiciuntur Regulares interdictum non ſervantes. *pag.39. nu.14.*
Interdicto nequeunt ſubjici Regulares ab Epiſcopo, ſi privilegium habeant, non poſſe eos cenſuris affici, niſi à Papa. *pag.39. num.14.*
Interdicto nequeunt ſupponi Regularium Eccleſiæ ob ipſorum Regularium delictum in caſibus, in quibus Epiſcopus non habet in eos poteſtatem. *ibid. nu.14.*
Interdicto irretiti, privantur Eccleſiaſtica ſepultura. *pag. aaa. nu.47. & pag.224. num.61.*
Inventarium non confectum cur, & quando præjudicet Eccleſiæ hæredi. Vide Eccleſia.
Inventarium non confectum præjudicat hæredi ſi Eccleſia ſit legataria, & quid ſi in legato intret Fabrica S. Petri? *pag. 189. nu.12. & 13.*
Irregularis an fiat, ſi quis mutilet, vel occidat ad ſui defenſionem. *pag.96. nu.10.*
Explicatur textus in *Clemen. ſi furioſus de homicid.* & textus *Trid. ſeſſ.14. cap.7. de Ref. ibid.*
Irregularis an fiat quis occidens, ſeù mutilans in bello defenſivo, quando mors aliter vitari nequit? *pag.96. nu.11.*
Quid in ſimili caſu tuitionis bonorum, & Patris, Parentum, filiorum, Uxoris. *ibid. num.12.*
Enunciatur facultas conceſſa à Papa Nuncio Portugalliæ diſpenſandi cum Eccleſiaſticis pugnantibus in caſu inevitabilis neceſſitatis. *ibid.*
Irregularis non fit gerens quis bellum aggreſſivum probabiliter juſtum, dummodò propria manu aliquem non occidat, vel mutilet, neque conſilium dederit pro occiſione alicujus particularis, etſi concurrat cum cauſa univerſali ad aliorum occiſionem. *pag.97. nu.13.*
Secus ſi bellum fuerit injuſtum, omnes enim indiſtinctè incurrunt, utcumque mors ſequatur. *ibid.*
Irregularis fit Judex, ſi mortis ſententiam proferat in reum. *pag.96. num.8.*
Irregularitas ſemper incurritur pro actu ſanguinolento, etiamſi pro eo patrando, urgeat Superioris imperium, & legitima cauſa. *pag.96. num.8.*
Irregularis fit, ſi quis mutilet, vel occidat per ſe in bello initum pro Patriæ defenſione. *ibid. num.9.*
Irregularis fit occidens Paganum. *num.9.*
Irregulares non fiunt Clerici aſſiſtentes bello pro Sacramentorum adminiſtratione, pro pace conciliando, ſine reſpectu ad pugnam, etiamſi eorum præſentia det aliis robur, & mors inde aliorum ſequatur. *pag.97. num.19.*
Modò abſit dolus. *ibid.*
Irregulares non fiunt Clerici ſi aſſiſtentes bello, ſed non pugnantes, fuerint ab hoſte appetiti, quem necaverint, ad evitandam mortem: vel ſaltem faciliùs cum eis diſpenſandum. *ibid.*
Irregulares fiunt milites Hieroſolymitani, ſi in bello juſto contra infideles quem occiderint, vel mutilaverint. *pag. 98. num.22. & 23.*
Reſpondetur contrariis. *ibid.*
Irregularitas quid, & quotuplex ſit? Ejus differentia à ſuſpenſione. *pag.95. num.1.*
Irregulares fiunt Clerici, vel laici bello intereſſentes, ſi mutilent, aut occidant. *ibid. num.3.*
Irregularis non fit Clericus, qui bello defenſivo juſto interſit arma deferens, animum præbens, quamvis exinde aliorum mors ſequatur, modo ipſe non mutilet, neque occidat. *ibid. num.5.*
Affertur *deciſ. Rota 355. par.19. recen. ibid.*

Etiam

Etiam ob conſervationem bonorum. *ibid.*

Modò ſit in ſubſidium, deficiente nimirum numero ſufficienti laicorum. *ibid.*

Secus verò ſi mutilet, vel occidat. *ibid.*

Irregularitatis impedimentum inolevit, ut arceantur à Sacris miniſteriis ſanguinem profundentes. *pag.*96. *nn.*7.

Irregularitas incurritur etiam ex facto alioquin meritorio. *ibid. num.*7.

Irregularitas non incurritur, ſi Papa conceſſerit facultatem propria manu pugnandi. *pag.*97. *nn.*15.

Irregularitas ſemper incurritur ab occidente, vel mutilante in bello etſi juſto. *ibid. nn.*16.

Pius II. diſpenſavit cum Religioſis, & Presbyteris bellum gerentibus in Africa contra Mauros. *ibid. nn.*17.

Adducuntur decreta S. C. C. in caſibus ſimilibus. *ibid.*

Irregularitas ſemper incurritur, ſi quis vacet bello injuſto, etſi propria manu occiſionem, vel mutilationem non patraverit, dummodò hæc per alios patrentur. *pag.*97. *nn.*18.

Judæi tolerantur ab Eccleſia, & nobiſcum communicant in humanis. *pag.*212. *num.*8.

Judæi poſſunt præſcribere contra Chriſtianos. *pag.*238. *nn.*63.

Quod non procedit contra Eccleſiam Romanam, aliaſque, niſi præſcriptio ſit immemorabilis. *ibid.*

Judæos non tenetur expellere Rex, vel Dominus temporalis à ſuis Regnis, vel Terris. *pag.*212. *num.*8.

Judæos injuriis afficere prohibitum eſt.

Judex ſit irregularis, ſi mortis ſententiam proferat in reum. *pag.*96. *nn.*8.

Judex laicus an poſſit juramentum exigere à Clerico. *pag.* 227. *num.*22.

Judex non poteſt permittere juramentum de calumnia. *pag.* 229. *num.*36.

Etiamſi privilegium habeat, ut ejus proceſſus non poſſit dici de nullitate. *ibid.*

Julius Halicarnaſſæus Chriſtum impaſſibilem aſſeruit. *pag.* 192. *num.*9.

Juramentum ob periculum mortis, non ligat. *pag.*86. *nn.*14.

Juramentum quomodo præſtandum ſit à Clerico, vel Regulari coram Judice laico. *pag.*227. *num.*22.

Juramentum de calumnia fundatur in jure naturali, & Divino. *pag.*229. *num.*35.

Juramentum de calumnia non poteſt remitti per conſuetudinem, nec à Judice. *ibid. num.*36.

Juramentum de calumnia eſt inductum pro communi utilitate, nec ei per partes renunciari poteſt. *ibid.*

Juramentum de calumnia, ſi omittatur dum expreſsè petitum fuit, totus vitiatur Proceſſus. *pag.*230. *num.*37.

Juramentum de calumnia in omni Judicio Civili, & Criminali præſtandum, etiamſi agatur coram Arbitris. *ibidem. num.*38.

Juramentum de calumnia numquam præſtandum à Procuratore Fiſcali. *ibid. num.*39.

Juramentum calumniæ præſtare renuens Actor, cadit à jure ſuo. *ibid.*

Si id præſtare nolit reus, habetur pro confeſſo. *ibid.*

Juramentum calumniæ à parte non petitum, ſi omittatur, non vitiatur Proceſſus. *ibid. num.*40.

Juramentum calumniæ poteſt tacitè remitti. *ibid.*

Juramentum calumniæ omiſſum, dum probatio eſt manifeſta, non vitiat Proceſſum, etiamſi fuerit petitum. *ibid. nn.*42.

Juramentum calumniæ omiſſum, non vitiat Proceſſum, ſi, licèt petitum fuerit ab initio, poſtea procedatur ad ulteriora, non repetita inſtantia. *ibid. num.*43.

Juramentum calumniæ non admodum eſt in praxi. *ibid. nn.*44.

Juramentum calumniæ differt à juramento veritatis dicendæ. *ibid.*

Juramentum calumniæ præſtare tenentur Clerici, & Regulares in cauſa propria, vel propriæ Eccleſiæ cum licentia ſui Superioris. *pag.*230. *num.*45. & 46.

Juramentum calumniæ præſtari poteſt ab Epiſcopo, ſine licentia Papæ. *ibid.*

Juramentum calumniæ præſtitum à Clerico, vel Regulari coram Judice non ſuo, valet etſi omittatur licentia Superioris. *ibid. nn.*47.

Juramentum calumniæ extrajudiciale Clerici, vel Regularis, non indiget licentia Superioris. *ibid. num.*49.

Juramentum calumniæ poteſt præſtari à Clerico, vel Regulari per Procuratorem habentem ſpeciale mandatum. *ibid. num.*50. & *ſeqq.*

In aliquibus caſibus non poteſt ab ipſis præſtari per procuratorem. *ibid.*

Juramentum calumniæ, ut præſtari poſſit per Procuratorem, an requiratur ſpeciale mandatum. *ibid.*

Jurans debet interiùs ſibi perſuadere quod exteriùs profert. *pag.*42. *num.*27.

Refertur Bulla SS. D. N. Clementis XI. *Vineam Domini*. *ibidem*.

Juriſdictio quoad Gentes dimanavit à Populis, quoad fideles verò, à Moyſe. *pag.*138. *num.*7.

Juriſdictio cenſetur translata, eo modo, quo recipi poteſt. *pag.*73. *num.*10.

Juriſdictio numquam cenſetur conceſſa, niſi per verba clara concedentis. *pag.*73. *num.*11. & 13.

Juriſdictio ſi fuerit tributa in certis actibus, non eſt ad alios extendibilis, etiamſi fuerint annexi. *pag.*77. *num.*43.

Juriſdictio activa territorii ſeparati non cenſetur data Prælato inferiori, etiamſi in privilegio fuerit dictum, quod valeat Curiam regere, excommunicare, interdicere, & juriſdictionalia exercere. *pag.*77. *num.*45.

Sed dicta verba concedunt tantùm aſſiſtentiam pro juriſdictione. *ibid.*

Neque ſi in privilegio fuerit additum *ſine contradictione Ordinarii*. *ibid.*

Juriſdictio activa danda eſt per verba ita prægnantia, ut ſolvatur territorium Epiſcopi, & omnimoda collata ſit in Abbatem, ſeù Prælatum inferiorem, ut locus non ſit amplius in, neque de Diœceſi Epiſcopi. *ibid. num.*46.

Juriſdictio omnimoda in territorio ſeparato cum qualitate Nullius quomodò, & ex quibus inducatur. *pag.*77. *nn.*46. & *pag.*78. *num.*47.

Juriſdictio non videtur conceſſa per immunitatem à quacumque Diœceſana, & Ordinaria poteſtate. *pag.*78. *nn.*49.

Sed pura exemptio paſſiva. *ibid.*

Neque per verba exemptionis, pleno jure. *pag.*78. *nn.*49.

Neque per illa, quod nullum jus ſit reſervatum Diœceſano. *ibid.*

Juriſdictio cum qualitate impropria Nullius cenſetur conceſſa per verba: *quodque jura Epiſcopalia obtineantur ab Abbate*. Sed intellige ut ibi. *ibid. num.*50.

Juriſdictio cum qualitate Nullius, & ſeparatione territorii, an cenſeatur conceſſa in privilegio per verba, quod Capellanias ſine vinculo habeant, vel per exemptionem accedendi ad Synodum, & ſimilia. Vide. Nullius qualitas, Territorii ſeparatio.

Juriſdictio quandoque conceditur cumulativè, vel ſubjectivè cum Ordinario. *ibid. num.*55.

Juriſdictio activa cum qualitate Nullius, & Territorii ſeparatione quandoque inducitur ex adminiculis dantibus robur privilegio, & quomodo. *ibid. num.*56. & 58.

Ex obſervantia quoque interpretativa. *ibid. num.*57.

Juriſdictio ſicuti acquiri poteſt ex privilegio, ita etiam præſcriptione immemorabili. *pag.*80. *num.*63.

Juriſdictio Epiſcopalis non poteſt præſcribi, niſi per centenariam, aut immemorabilem, vel quadragenariam cum titulo colorato. *ibid. num.*64. & 65.

Juriſdictio cum qualitate Nullius, & ſeparatione Territorii non inducitur per cognitionem cauſarum, collationem beneficiorum, licentias illa erigendi, &c. *pag.*81. *nn.*72.

Juriſdictio illam ſi Epiſcopus, exerceat circa actus unius ſpeciei, extenditur ad alios actus ſimiles ratione cauſæ univerſalis. Secus Prælatus inferior. *pag.*81. *nn.*71.

Juriſdictio omnimoda cum Territorii ſeparatione ex quibuſnam actibus præſumatur ineſſe Prælato inferiori, *ibidem. num.*73.

Juriſdictio non datur ſine aliqua coercitione. *pag.*208. *nn.*27.

Juriſdictio non competit Epiſcopis in ſolidum, & indiſtinctè in Eccleſia. *pag.*123. *num.*34.

Juriſdictio Epiſcoporum quoad Ordinem eſt immediatè à Chriſto. *ibid. num.*35.

Juriſdictio Epiſcoporum quoad tales ſubditos eſt à Papa. *ibid. num.*36.

Juriſdictio indicatur per Sacramentorum adminiſtrationem. *pag.*148. *num.*14.

Juriſdictio ſi cohæreat Caſtro, ſeu Oppido cenſetur conceſſa cum illo. *pag.*310. *num.*20.

Quod non procedit ſi adſit modicitas pretii, vel quid ſimile contrarium ſuadeat. *ibid. num.*23.

Non tamen conceſſum cenſetur merum, & mixtum imperium, etiamſi Caſtro cohærebat. *ibid. num.*21.

Juriſdictio non cenſetur conceſſa ex eo, quod permittatur ædificari Caſtrum de novo. *ibid. num.*24.

Juriſdictio non cenſetur conceſſa ex eo quod permittatur reędificari Caſtrum totaliter deſtructum. *ibid. num.*25.

Quid ſi permittatur reędificari Caſtrum non totaliter deſtructum. *ibid.*

Juriſdictio Caſtri poteſt eſſe unius, licèt Caſtrum ipſum ſit alterius. *ibid. num.*27.

Juriſdictio conceſſa cum verbis ampliſſimis, importat etiam merum, & mixtum Imperium. *ibid. num.*28.

Juriſdictio ſimpliciter conceſſa, quę ad alterum pertinebat ex cauſa oneroſa, non importat merum, & mixtum Imperium. *ibid. num.*30.

Secus ſi juriſdictio pertinebat ad alterum ex cauſa lucrativa. *ibid. num.*31.

Juriſdictio conceſſa in Caſtro ſine Territorio, an importet merum ex mixtum imperium. *ibid. num.*32.

Juriſdictionis privativę natura eſt, ne ſubditi valeant alienam juriſdictionem prorogare, vel coram aliis judicia aſſumere. *pag.*77. *num.*45.

Juriſdictionales actus Epiſcopales poſſunt pręſcribi quadragenaria etiam ſine titulo colorato, ſecus poteſtas Ordinis. *pag.*79. *num.*59.

Juſti-

Digitized by Google

Juſtitia belli non conſideratur eadem reſpectu Eccleſiaſticorum, & laicorum, quod explicatur. *pag.97. num.13.*

Jus accreſcendi competit hæredi inſtituto incertare, ſi hæres univerſalis non adſit, vel repudiet hæreditatem. *pag.172. num.61.*

Jus Canonicum ſervandum in utroque foro, cum tractatur de rebus conſcientiæ, & peccato vitando. *pag.241. num.95.*

Juſpatronatus tranſit in hæredem univerſalem, non autem in inſtitutum in re certa. *pag.172. nu.58.*

Jurisſpatronatus fundatori tria competunt, nempe jus præſentandi, alimentorum, & proceſſionis. *pag.301. num.17.* Vide Patronus, Alimenta.

Juſpatronatus amittit Patronus per ſe, vel alium uſurpans bona, vel percipiens fructus beneficii. *pag.304. nu.62.*

Jus præſentandi in Eccleſia Conventuali, ſivè Collegiata nequit acquiri ſine Beneplacito Apoſtolico. *pag.301. num.18.*

K

KAlendarium antiquum Carthuſianorum enunciatur. *pag.3. nu.6.*

L

LAicus, an fiat irregularis, ſi interſit bello juſto, vel injuſto, aggreſſivo, vel defenſivo. Vide Irregularitas.

Laici an ſint capaces adminiſtrandi oblationes? Vide Oblationes.

Laicale Statutum. Vide Clericus. Statutum. Conſuetudo. Lex.

Lateranenſis Baſilicæ Parochia fuit confirmata Canonicis ab Anaſtaſio IV. *pag.1. num.4.*

Lateranenſis Baſilicæ Prior eligitur cum quadam præſcripta forma. *ibid.*

Lateranenſis Baſilicæ exemptio, & privilegia. *ibid.*

Lateranenſis Eccleſia habet privilegium præſcriptionis Centenariæ. *pag.232. nu.2. & pag.230. num.39.*

D. Laurentii Archiepiſcopi Dublinenſis ortus, Origo, & geſta recenſentur. *pag.272. nu.1. & ſeqq.*

D. Laurentius Archiepiſcopi Dublinenſia fuit Canonicus Regularis, & regulariter vivebat in Epiſcopatu. *ibid. nu.5.*

D. Laurentius Archiepiſcopus Dublinenſis Legatus à latere totius Hiberniæ. *ibid. num.6.*

D. Laurentius Archiepiſcopus Dublinenſis plura laudabilia exercuit, miraculis claruit, & quibus. *ibid. nu.3. & ſeqq.*

D. Laurentius Canonizatus extitit ab Honorio III. aſſignata feſtivitate. *ibid. num.9.*

Legatus proprie dicitur, vel Cardinalia à Papa miſſus, vel Epiſcopus, qui id munus habet fixum in ejus Eccleſia. *pag. 77. num.10. & 11.*

Legatus eo ipſo quod eſt talis præſumitur habere omnia, quæ conſequuntur illud munus. *pag.49. num.9.*

Legatus, accepto ſalario pro uno menſe, ſi ante tempus finitum redierit, tenetur pro rata temporis illud reſtituere. *pag.55. num.18.*

Si tamen ſalarium conſtituatur pro expenſis faciendis, non reſtituet. *ibid.*

Legatus an poſſit recedere à locationis contractu ob legationem ſupervetam? *pag.56. nu.2.*

Legatus a Latere an poſſit concedere exemptionem à decimis. *pag.266. nu.47.*

Legatus an poſſit deſerere domum locatam in loco legationis, ſi inde fuerit revocatus a Principe? *pag.57. nu.25. & 26.*

Legatus Papæ quoad Concilium Generale. Vide Concilium.

Legatum annuum mobilium, vel ſtabilium quo legatum obtinet. *pag.229. num.29.*

Legatarius poteſt eſſe teſtis in teſtamento ex quo pacto recipi poſſit à Minoribus Obſervantibus. Vide Minores Obſervantes.

Legati hæredibus debetur ſalarium integrum, cum Legatus mortuus fuerit in legatione. *pag.55. num.17.*

Legato non Cardinali miſſo à Papa in Regiones longinquas eſt credendum ſine literarum oſtenſione, ſi fuerit perſona honeſta. *pag.51. nu.20. & 21.*

Legato debetur ſalarium conſtitutum, ſi infirmitate detentus legationem non potuit perficere. *pag.55. num.17.*

Legato non debetur ſalarium integrum pro eo tempore, quo fuerit tardior, vel negotiis ſuis impenderit. *ibid. num.19.*

Quonam modo ſit menſurandum tempus itineris inſumptum à Legato ad perficiendam legationem. *ibid.*

Legato debetur ſalarium pro eo dumtaxat tempore, quo commodè legationem expedire potuiſſet. *ibid. num.20.*

Legato non debetur ſalarium, nec damna reficientur pro eo tempore, quo culpa, vel negligentia ſua capitur ab hoſtibus. *pag.55. nu.20.*

Legati miſſi ab Alexandro III. ad pacem ineundam inter Ludovicum Francorum, & Henricum II. Angliæ Reges. *pag. 44. num.1.*

Adnotatur monitum ſervandi æqualitatem inter ipſos Leges. *pag.45. nu.3.*

Legati præcipuè Eccleſiaſtici quomodo incæperint, & ad quem effectum fuerint inſtituti. *pag.45. num.1.*

Legati quò facilius commiſſa præſtarent, fuerunt decorati juriſdictione. *pag.45. nu.1.*

Legati Apoſtolici quandoque expetiti fuerunt ab ipſis Principibus, ut expurgarent Regna vitiis. *pag.46. nu.2.*

Confutantur *Covarruvias*, & *Thomaſſinus* ſupponentes conſuetudinem in aliquibus Regionibus quod Legati nequeant mitti à Papa, niſi petiti. *ibid. nu.3.*

Legati quandoque notati fuerunt avaritia, ſed pariter commendati liberalitate. *pag.46. nu.3.*

Commendatur munificentia cl. mem. Cardinalium Franciſci Barberini Legati ad Regem Galliam pro pace ineunda, & Caroli Nepotis ad Philippum V. Hiſpaniarum Regem Neapolim advenientem, demandante SS. D. N. Clementi XI. *ibid. num.4.*

Legati nati dicuntur qui perpetuò inſunt alicui Eccleſiæ, quorum nonnulli enumerantur. *ibid. nu.5.*

Legati conſtituti quandoque fuere ipſimet Reges à Sede Apoſtolica, ſed nonniſi rarò, & urgentiſſima S. Eccleſiæ utilitate. *pag.47. nu.6.*

Legati à latere non mittuntur, niſi Cardinales plerumque ad gubernium Provinciarum Status Eccleſiaſtici, qui enumerantur cum eorum juriſdictione. *ibid. nu.7.*

Legati miſſi qui dicuntur Nuntii, ſunt Prælati qui mittuntur à Papa ad aſſiſtendum Regibus, aliiſque Principibus cum aliquibus facultatibus Legatorum a Latere. *ibid. nu.8.*

Hi præficiuntur etiam guberniis Provinciarum, & enumerantur. *ibid.*

Legati extraordinarii ſunt, qui, mittuntur occaſione alicujus emergentis Eccleſiæ neceſſitatis, ſivè ad Concilia convocanda, ſivè pro pace ineunda, ſivè in adventu alicujus Regis. *ibid. nu.9.*

Hi autem ex uſu non ſunt, niſi Cardinales. *ibid.*

Commendatur legatio D. Cardinalis Archinti Archiepiſcopi Mediolani pro Nuptiis inter Principiſſam de Sabaudia, & Philippum V. Hiſpaniarum Regem. *ibid.*

Necnon D. Cardinalis Boncompagni Mutinæ pro nuptiis Reginæ Hungariæ. *ibid.*

Legati a latere majorem habent auctoritatem, & prærogativam cæteris aliis. *pag.47. nu.9.*

Legati nomen magis latè patet, quàm illud Nuntii, Oratoris, Ambaſciatoris. *ibid. num.10.*

Legati a latere nomen ſolis Cardinalibus congruit, habentque à Papa nonnullas ſpeciales facultates. *ibid. nu.11.*

Legati à latere extraordinarii magis repræſentant decus, & auctoritatem Sedis Apoſtolicæ, & enumerantur eorum facultates, necnon prærogativæ exteriores. *pag.48. num. 12. & 14.*

Præcedunt omnes: Obtinent à Camera ſcuta mille pro qualibet dieta. *ibid.*

Commendatur pietas Cardinalis Caroli Barberini, qui diſtribuit quotam receptam a Camera puellis nubilibus, & redemptioni captivorum Neapoli. *ibid.*

Legati, qui mittuntur ad Provincias gubernandas, non potiuntur iis prærogativis, quibus Extraordinarii.

Legati honoribus cumulati a Regibus, & referuntur nonnulla exempla. *ibid. nu.14.*

Legati etiam non Cardinales non tenentur exhibere literas legationis Principibus laicis, niſi ad inſtructionem eorum adventus, neque laicis ſubditis. *pag.49. nu.1. & 2.*

Tenentur tamen Epiſcopis, quorum juriſdictio vulneratur. *ibidem.*

Etiamſi ſint Legati deſtinati à Papa in certa Provincia. *ibid. num.4.*

Niſi agatur de re excedente fines legationis. *ibid. nu.5.*

Fortiùs ſi id ſpecificetur in bis. *ibid. nu.6. & 7.*

Legati undecumque advenientes Romam non excipiuntur, niſi oſtenſis legationis litteris. *pag.51. nu.23.*

Legati, an poſſint conveniri tempore legationis, plenè diſſeritur. *pag.51. nu.24. & ſeqq.*

Legati non poſſunt conveniri durante legatione in loco legationis in cauſis nedum inchoatis, ſed & inchoandis dummodo actio fuerit orta ante legationem. *ibid. nu.25.*

Secus de delicto, vel contractu in loco legationis. *ibid.*

Niſi ſint Cardinales, & Nuntii miſſi a Sede Apoſtolica. *ibid. num.27.*

Legati Romæ exiſtentes poſſunt ibi conveniri. *pag.51. nu.26.*

Legati, ſeù Oratores Regum non poſſunt conveniri in loco legationis etiam pro cauſis inibi contractis. *ibid. nu.28.*

Legati tempore legationis nequeunt conveniri in loco Patriæ, unde diſcedunt. *ibid. nu.30.*

Recenſetur Cauſa D. Bevilaqua agitata in Tribunali Aud. Cam. & in Signatura Gratiæ. *ibid.*

Legati poteſtatem habent diſpenſandi, beneficia conferendi, & leges condendi. *pag.53. nu.1.*

Legati ſolent a Regibus cohoneſtari muneribus. *ibid. nu.3.*

Legati olim Romam venientes, adibant Ædem Saturni, & humaniter excipiebantur à Præfecto Ærarii. *ibid.*

Referuntur ſecundùm hiſtorias nonnulli exteri Romam adeuntes. *ibid.*

Legati poſſunt accipere munera ſibi per honeſtam cauſam oblata à Principibus. *ibid. num.4.*
Refertur hiſtoria cujuſdam Legati Athenienſis. *ibid.*
Secus ſi offerantur ex cauſa turpi. *ibid.*
Narratur geſtum Demoſthenis recuſantis munera Philippi, & Fabricii illa Pyrrhi. *ibid.*
Legati an ſibi acquirant munera data à Principibus? *ibid. num.5. & ſeqq.*
Legati ex juris præſumptione quærunt ſibi munere data à Prioeipibus. *pag.54. num.8.*
Modo ſint Principibus. *ibid.*
Vel ex veroſimili mente, vel ex qualitate munerum credantur facta Domiois, ut ſi donetur Corona, ſceptrum, &c. *ibid.*
Legati quidam detulerunt munera ad publicum Ærarium. *ibid. num.12.*
Innuitur factum Xenocratis Philoſophi. *ibid. num.13.*
Et lex Corinthi, ne Legati munera acciperent. *ibid.*
Legati ſi cauſa lucri ſe obtulerunt ad legationem obeundam, ſibi imputantur damna paſſa, ſecus ſi ab aliis ſolicitati mittantur. *ibid. nu.14.*
Legati ſi obierunt legationem ad commodum mittentis, miſſi, omnes contribuere debent ad damoi refectionem. *ibid.*
Legati patientes damna ex eorum culpa, ſibi illa imputantur etiamſi coacti iverint. *pag.54. nu.14.*
Legati affectantes legationem pro ſolo fine ſerviendi Reipublicæ habentur pro coactis in ordine ad damnorum refectionem. *ibid. num.15.*
Explicatur *deciſ. de Franchis*, ubi *de Luca*.
Legatorum variæ ſpecies receoſentur. *pag.46. nu.5.*
Legatorum facultates interpretantur ſolùm a Papa. *p.49.n.9.*
Legatorum facultates quandoque opus eſt oſtendi in Judicio contradictorio cum parte collitigante, & excipiente de illarum veritate, ſi agatur de facultate non importata a natura legationis. *pag.50. num.12.*
Legatorum privilegium ne poſſint conveniri in loco Patriæ quo Jure ortum habuerit? *pag.51. nu.31.*
Legatorum privilegium ne poſſint conveniri tempore legationis, non comprebendit cauſas motas. *pag.52. num.33.*
Legatorum privilegia ne poſſint conveniri in loco legationis, ceſſat, cùm legatio duratura erit tempore longinquo. *ibid. num.34.*
Vel ſi cauſa ſit facilioris expeditionis, & tractanda per alios. *ibid.*
Legatorum privilegium ne poſſint conveniri non debet eſſe abuſivum, ceſſatque in legationibus affectatis. *ibid. nu.35.*
Non ſuffragatur aliis Correis in cauſa dividua. *ibid.*
Idcircò pro executione, eſt recurrendum ad Signaturam Gratiæ. *ibid.*
Legatis eſt credendum ſine litterarum oſtenſione de re conſueta conce i, & tertio non præjudiciali. *pag.50. nu.12.*
Interpretantur Auctores contrarii. *pag.50. eodem num.12.* Vide Cardinalis.
Legatis an ſint reficienda damna in legatione paſſis. *p.54.n.13.*
Legationes quædam dicuntur gratuitæ, quædam ob lucrum ſuſceptæ. *pag.55. nu.16.*
Explicatur utraque ſpecies. *ibid.*
Legare prohibitus, poteſt inſtituere hæredem univerſalem. *pag.171. nu.45.*
Legatum factum pro exoneratione conſcientiæ valet ſine ſolemnitatibus Civilibus. *pag.178. nu.13.*
Legatum pro exoneratione conſcientiæ nequit revocari. *ibid.*
Nec ab eo detrahitur Trebellianica. *pag.185. num.85.*
Habet viam executivam, etiam in Rota. *pag.187. nu.98.*
Legatum certæ monetæ debet ſolvi juxta valorem tempore legati, niſi agatur de cauſa pia, vel de perſona conjuncta. *pag.135. num.17.*
Legatum incertum ratione rei, vel perſonæ valet favore piæ cauſæ. *pag.181. num.43.*
Legatum pium debetur ab hærede, ex bonis propriis, ſi non confecit inventarium. *pag.189. num.12.*
Sed ſi hæres nihil ex hæreditate habuerit, reſtituitur in integrum. *ibid.*
Similiter ex non confecto Inventario tenetur de proprio quoad legata pia, ſi in eis intraverit Facultas Fabricæ. *ibid. num.13.*
Adducitur in hoc decretum S. Congr. Fabricæ. *ibid.*
Legatum pium injunctum primo hæredi, ſolvi etiam debet à ſubſtituto. *pag.181. nu.44.*
Dummodò conjecturæ noo ſuadeant contrariam mentem teſtatoris. *ibid.*
Legatum pium debetur ex teſtamento condito ſine hæredis inſtitutione. *ibid. num.45.*
Legatum pium relictum in teſtamento profano, an debeatur ſi teſtamentum corruat. *pag.183. nu.62.*
Legatum pium, ſi abſorbeat majorem partem hæreditatis, facit ſubſtineri inſtitutionem laici, quæ alioqui caducaretur. *ibid. num.64.*
Legatum profanum ſubſtinetur in teſtamento minus ſolemni, in quo eſt hæres cauſa pia. *ibid. num.65.*
Legatum relictum extraneis in teſtamento facto per ſchedulam inter filios, non ſubſtinetur ſine duobus teſtibus. *ibid. num.66.*
Legatum cum onere miſſarum, an ſubjaceat detractioni Falcidiæ. Vide Falcidia.
Legatum an, & quando habeat viam executivam. Vide Via executiva.
Legatum quibus actionibus peti poſſit. *pag.187. num.100.*
Legatum rei, in qua ſolùm aliquod jus teſtator habebat, illud ſolùm præſumitur legaſſe. *pag.171. num.43.*
Legatis nummis, exiguiores debentur. *pag.135. num.18.*
Legitima aucta à Statuto favore filiorum nequit per Parentes diſponi in favorem piæ cauſæ. *pag.164. num.22.*
Legitima augeri, & minui poteſt. *pag.165. num.25.*
Leo Iſauricus Imperator Sanctorum imagines è templis projici edixit. *pag.191. num.7.*
Leo III. reſtituit in Regnum Regem Nordamhumtrorum Regno ſuo iniquè pulſum. *pag.138. num.10.*
Leo III. Romanum Imperium a Græcis tranſtulit ad Francos. *pag.138. num.10.*
Quod poſtmodum translatum fuit ad Germanos ex auctoritate Pontificis. *ibid.*
Leo IX. promovit bellum contra Normannos in Apulia. *pag.25. num.19.*
Lex non reſpicit jura ſingularia, ſed univerſalia. *pag.94.n.15.*
Lex requirens licentiam poteſtatis laicæ in alienatione ſtabilium in Eccleſias, nulla eſt quoad bona allodialia, & libera: ſecus quoad Feudalia. *pag.161. num.41. & 42.*
Lex amortizationis prohibens Eccleſiis retinere bona, eſt nulla. *pag.160. nu.37.*
Lex civilis inſerta in corpore Juris, nec contraria Juri Canonico, ſervanda eſt à Clericis in his, quæ non ſunt diſpoſita à Jure Canonico. *pag.209. nu.38. & 39.*
Quod tamen non procedit, ſi lex civilis diſponat expreſsè de perſonis, aut rebus Eccleſiaſticis. *ibid. num.40.*
Et ſimiliter id habet locum in cauſis temporalibus, non autem ſpiritualibus Clericorum. *ibid.*
Lex laica etiamſi ſit favorabilis Clericis, non poſſunt ea iidem uti. *pag.208. num.17.*
Quod limitatur, ſi iſtæ leges non procedant jubendo, aut vetando, ſed tantùm privilegiando. *ibid. num.18.*
Lex laica pertinens ad Clericos, vel Eccleſias, & inſerta in corpore Juris Civilis, quam vim in eos obtineat. *ibid. nu.19.*
Lex laica nullo modo obligat Clericos, quatenus eſt lex laica. *pag.208. nu.22. & 25.*
Neque hæc obligatio induci poteſt ex conſuetudine. *pag.207. num.15.*
Lex Principis non ligat forenſes, & extra Territorium degentes, neque Eccleſiaſticos. *pag.132. num.1. & 2.*
Legem promulgans, quæ perſonas, bonaque Eccleſiaſtica pertingat, excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrit. *pag.208. num.16.*
Legem laicam ſervare debent quandoque Clerici, non quatenus eſt lex laica, ſed quatenus præcipiens aliquid, quod alioqui jure Divino, naturali, vel canonico ſervandum eſt. *pag.209. nu.36.*
Vel ſi lex laica ſit expreſsè confirmata à Jure Pontificio. *ibid. num.37.*
Leges Henrici vetantes translationem bonorum in Eccleſias, Innocentius III. abrogavit. *pag.157. num.2.*
Leges vetantes translationem bonorum in Eccleſias, numquam diù durarunt. *pag.158. nu.14. & ſeqq.*
Leges Valentiniani vetantes ſucceſſionem Clericis in bonis eis relictis, Marcianus abrogavit. *pag.158. nu.14.*
Leges vetantes relinqui, aut donari Eccleſiis bona, ſunt nullæ. *pag.159. num.25. cum ſeqq.*
Leges vetantes relinqui, aut donari non ſubditis, debent declarari ne comprehendant Eccleſias. *pag.159. nu.25.*
Leges prohibentes Eccleſiis donari, aut relinqui ſunt nullæ, etiamſi in laicos dirigantur. *ibid. num.28.*
Leges generaliter diſponentes non comprehendunt perſonas, & caſus privilegiatos. *ibid. nu.30.*
Leges diſponentes circa ea, quæ competunt Clericis ex privilegio cum jure communi, nulla ſunt. *pag.160. nu.32.*
Leges laicales neque obligant Clericos directivè. *pag.160. nu.34. & pag.163. nu.10.*
Leges laicæ faventes libertati Eccleſiæ non valent, niſi confirmentur a Papa. *pag.208. nu.20.*
Leges, & Statuta laica nequeunt obligare Clericos ad reparationem murorum, Pontium, viarum, vel ad contribuendum pro ſalario Medici. *pag.209. nu.33.*
Similiter Clerici nec tenentur ſervare Statutum laicum præſcribens pretium in rebus vendendis. *ibid. nu.34.*
Et poſſunt vendere vinum ad minutum majori, vel minori pretio eo præſcripto a Statuto. *ibid. nu.35.*
Legibus laicorum non tenentur Epiſcopi uti in puniendis Clericis, & ſi alia pœna jure Canonico non ſuppetat. *pag.208. num.22.*
Legibus laicis neque directivè, neque indirectè obligantur Clerici. *ibid. nu.23. cum ſeqq.*
Legibus unius Regni non tenentur cives alterius Regni. *ibid. num.30.*

Legi-

Legibus, & Statutis laicalibus an obligetur Clericus non incedens in habitu, & tonſura, nec inſerviens actu in Divinis. Vide Clericus.

Libertatem Eccleſiaſticam Neapolitani venerantur. *pag. 160. num. 35.*

Licentia poteſtatis laicæ à Statuto requiſita in translatione bonorum in Eccleſias, libertatem Eccleſiaſticam lædit. *pag. 161. nu. 41.*

Libonianum Senat. Conſult. quid ſtatuat. *pag. 180. num. 39.*

Libonianum Senat. Conſult. an comprehendat teſtamenta ad pias cauſas. *ibid.*

Locatio ſi diſſolvatur, ex pacto inito ad favorem locatoris, poteſt diſſolvi etiam ad favorem conductoris. *pag. 56. num. 10. & 11. & ſeqq.*

Locationis contractus poteſt interverti à Conductore, ob cauſam ſupervenientem ex parte rei conductæ, puta peſtis, malorum ſpirituum, &c. *pag. 56. nu. 11.*

Locator an habeat jus pinguius, quam Conductor? *pag. 57. num. 12.*

Secus ex parte perſonæ: Sed attende in hoc ſententiam Auctoris. Vide Conductor.

Locator poteſt ob cauſam ſupervenientem ejicere inquilinum. *pag. 56. nu. 3.*

Sivè cauſa ſit ex parte perſonæ, ſivè ex parte rei conductæ. *ibid. nu. 7.*

Dummodò cauſa ſit vera. *pag. 57. num. 22.*

Locator, & Conductor ſunt correlativi. *pag. 56. num. 11.*

Locator, & Conductor ad imparia non judicantur. *pagina 57. nu. 13.*

Locator ſi moriatur, durat nihilominus locatio in ejus hæredibus. *pag. 58. nu. 24.*

Locator non poteſt ejicere Inquilinum poſitum in domo à Conductore, qui exindè receſſit ob aliquam cauſam. *pag. 58. nu. 34.*

Locatori licèt ejicere conductorem ex dignitate eidem ſuperventa, qua indigeat domo. *pag. 56. nu. 8.*

Locus ſedendi, qui alicui in Eccleſia competebat debetur etiamſi Eccleſia ob reædificationem, mutet ſitum. *pag. 57. nu. 21.*

Lucrum dotale neque in favorem cauſæ piæ poteſt vir, vel uxor diſponere. *pag. 164. num. 21.*

Lutherus Chriſtum ſimul cum pane eſſe in Euchariſtia aſſeruit. *pag. 191. num. 7.*

M

Magiſtri S. Palatii inſtitutio, & ejus munus. *pag. 305. numero 9.*

Magiſtratus poſſunt conveniri in loco originis, ſeu domicilii. *pag. 52. num. 33.*

Mala fides non eſt in eo, qui poſſidet, jure non improbante. *pag. 79. num. 60.*

Mala fides non habetur per hoc quod quis ſciat ſe poſſidere rem alienam, ſed ex eo, quod injuſtè poſſideat. *pag. 241. num. 96.*

Mala fides non habetur ſi quis poſſideat aliena authoritate legis, vel Judicis. *ibidem nu. 97.*

Mala fides in dubio non præſumitur. *ibid.*

Mandatum non expirat morte mandantis, ſi nequeat exequi eo vivente. *pag. 221. num. 43.*

Mandatum eligendi Sepulturam an poterit exequi poſt mortem mandantis. *ibid.*

Manichæorum Auctor qui fuerit, & quænam eorum hæreſes. *pagina 191. & 192. nu. 9. & 11.*

Manus recognitio quomodo facienda, & teſtes recognoſcentes manum quid debeant deponere. *pag. 178. nu. 20.*

Manutentio non datur in facultativis. *pag. 20. nu. 4.*

Præcipuè ſi fuerint actus privati, & interpolati. *ibid.*

Manutentio datur in annuis præſtationibus, quæ fuerunt datæ per tempus conſiderabile. *ibid. num. 6.*

Manutentio datur pro præſtatione eleemoſynæ ſolitæ dari pauperibus. *ibid. nu. 7.*

Manutentio eſt danda Baroni in muneribus conſuetis ſemper uniformiter per longum tempus eidem dari per Univerſitatem in Nativitate D. N. J. C. *pag. 20. num. 7.*

Et affertur ratio. *ibid. num. 8.*

Manutentio datur in donationibus quæ per longum tempus fuerunt factæ à Communitatibus Baroni. *pag. 20. num. 7.*

Manutentio per unicum actum conceditur Epiſcopo in annuis præſtationibus datis in titulum alimoniæ. *pag. 20. n. 13.*

Manutentio datur in actibus multiplicatis, diuturnis, & uniformibus, qui præſeferunt animum ſe obliganda. *ibid. num. 27.*

Manutentio datur contra reſiſtentiam juris, dummodò non ſit vehemens. *pag. 22. nu. 31.*

Manutentionis judicium, quod requirat probationes ſemiplenas, quomodò intelligatur. *pag. 22. nu. 31.*

Marcellinum Papam ſacrificaſſe Idolis, aliqui negant. *pag. 193. nu. 4.*

Marcianus abrogavit legem Valentiniani, prohibentem Clericis ſucceſſionem in bonis eis relictis. *pag. 158. n. 14.*

B. M. de Mercede Redemptionis Captivorum Ordo, quando, & qua occaſione fuerit inſtitutus. *pag. 306. nu. 2.*

Militat ſub Religione D. Auguſtini, & ejus Regulam confirmavit Gragorius IX. *ibid. nu. 4.*

In eo emittitur quartum votum. *ibid. nu. 5.*

Quo habitu ejus Fratres utantur. *ibid. nu. 6.*

Ejus Generali durat per ſexennium. *ibid. num. 7.*

Martyris Canonizatio requirit miracula. *pag. 118. num. 6.*

Martyres dicuntur non dum qui pro fide Chriſti, verùm etiam qui propter aliud virtutis opus mortem ſubeunt. *pag. 60. numero 9.*

Afferuntur exempla SS. Joannis Baptiſtæ, & Thomæ Cantarienſis. *ibidem.*

Martyrium, ut ſit tale tria copulativè requirit, quæ recenſentur. *ibid. nu. 11.*

Martyrium requirit voluntatem in ſuſcipiente adulto, ſecus infante, quæ ſuppletur ab Eccleſia. *ibid. nu. 12. & 13.*

Voluntas hæc ſufficit moralis. *ibidem.*

Martyrium eſt actus fidei, Charitatis, ſpei, & Fortitudinis ejuſque motivum eſt amor Dei. *pag. 61. num. 14.*

Martyrium ſine miraculis non exiſtimatur ſufficiens ab Eccleſia ad aliquem canonizandum & affertur ratio. *ibid. nu. 15. ad 16.*

Martyrium receptum ob vanam gloriam, eſt culpa. *ibidem num. 19.*

Martyrii cauſa ſunt omnia opera externa relata ad Deum. *pagina 60. nu. 10.*

Maſculinum concipit fœmininum in favorabilibus. *p. 111. n. 27.*

Mater quoad electionem ſepulturæ pro filio impubere. Vide Sepultura.

Matrimonia Militum coram quo ſint contrahenda. Vide Capellanus exercitus.

Medici Salario contribuere non coguntur Clerici à ſtatuto laico. *pag. 209. num. 33.*

Melioramenta Emphyteuſis facta à Domino utili quomodo poſſit retinere Eccleſia legataria. *pag. 175. num. 91.*

Mendicantes fratres ſervant paupertatem in communi, & particulari. *pag. 250. num. 13. & pag. 251. num. 1.*

Mendicantes poſt Concilium ſunt capaces honorum in communi, exceptis Capuccinis Minoribus Obſervantibus, aliiſque Reformatis. *ibid. num. 3. & 4.* Vide Minores Obſervantes.

Mendicantes prohibentur tranſire ad quamcumque Religionem excepta Carthuſienſium. *pag. 284. nu. 23.*

Mendicantes. Vide Minores obſervantes.

Menſæ Epiſcopalis bona præſcribuntur quadragenaria. *pag. . . . num. 30.*

Mercatura non præjudicat nobilitati inter Florentinos, Januenſes, Lucenſes, Senenſes, & Venetos, dummodò non ſit ſordida, & non exerceatur propriis manibus. *pag. 34. num. 40.*

Mercatura, quæ præjudicat nobilitati non excedit gradum Avi. *ibid.*

Mercatura in Statu Eccleſiaſtico non præjudicat nobilitati etiam ad effectum ſuſcipiendi habitum Hieroſolymitanum ex Bulla Clementis X. *ibid.*

Mercaturam exercentes ſivè per ſe, ſivè per alios arcentur ab habitu Hieroſolymitano. *ibid.*

Mercaturam exercens per ſeipſum reputatur ignobilis, ſecus per alios, ſed eſt ſtandum Regionum uſui. *ibid.*

Michael Balbus Imperator negavit reſurrectionem carnis. *pag. 191. num. 7.*

Miles Hieroſolymitanus quatenus dicatur perſona potens reſpectu ad capacitatem Emphyteuſis. *pag. 167. nu. 3.*

Miles præſidiarius debet ſepeliri in Parochia Præſidii, non autem in illa propriæ Domus, ſi contingat inibi mori. *pag. 147. num. 4.*

Affertur reſolutio S. Congr. *ibid.*

Milites antiqui Romani Uxores habere, fuerunt prohibiti. *pag. 25. num. 20.*

Milites, & alii manentes in exercitu cui ſubſint, quoad juriſdictionem ſpiritualem, & adminiſtrationem Sacramentorum. Vide Capellanus exercitus.

Milites degradantur per ſubtractionem inſignium militarium. *pag. 66. num. 17.*

Milites Hieroſolymitani faciliùs, quàm alii Regulares obtinent diſpenſationem aſſequendi beneficia ſimplicia. *pag. 10. num. 54.*

Milites Hieroſolymitani. Vide Hieroſolymitani Milites.

Milites S. Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ, &c. poſſunt adoptare. *pag. 31. num. 21.*

Milites S. Jacobi de Spata. Vide S. Jacobi de Spata milites.

Milites Religioſi, ut Equites D. Jo: Hieroſolymitani nequeunt obtinere beneficia curata ſæculari. *pag. 5. nu. 28.*

Milites Religioſi nequeunt obtinere Penſiones in d. beneficiis ſine diſpenſatione Apoſtolica. *ibid.*

Sufficit autem ut in ſupplicatione exprimatur Miles, tacita qualitate Clericali; ſecùs e contra. *ibid.*

Milites Religioſi largo modo neque poſſunt obtinere beneficia prædicta ſine Apoſtolica diſpenſatione. *ibid.*

Milites Religioſi debent uti armis pro tuitione fidei. *pag. 66. num. 19.*

Militia poteſt in Religiònem approbari. *pag.* 24. *num.* 18. *& ſeqq.*
Militia Eccleſiaſticis non eſt ſimpliciter vetita. *pag.* 24. *num.* 18. *& ſeqq.*
Militia Eccleſiaſticis vetita quænam ſit? *pag.* 25. *num.* 21.
PP. Minimi S. Franciſci de Paula ea regulæ præſcripto nequeunt comedere carnes, ova, & lacticinia. *pag.* 86. *num.* 18.
Minimorum Religio fuit approbata à Sixto IV. *pag.* 307. *num.* 17.
Minimorum Religio tanquam Congregatio Eremitica, non verò tanquam Religio fuit approbata ab Archiepiſcopo Conſentiuo. *ibid.*
Minor non poteſt contrahere ſine ſolemnitatibus, etiamſi contractus effectus, fuerit collatus poſt ſtatum minorem, *pag.* 148. *nu.* 16.
Minor non tenetur ex facto Tutoris. *pag.* 188. *num.* 2.
FF. Minores poſſunt retinere ſimulacrum SS. Franciſci, & Antonii cum varia forma habitus eorum inſtituti. *pag.* 291. *nu.* 12. Vide D. Antonius.
Minorum Ordo ſub vera paupertate inſtitutus fuit. *pag.* 243. *nu.* 6.
Minores Conventuales, unde ita dicti. *ibidem. nu.* 7.
Minores Conventuales obtinuerunt privilegia minuentia auſteritatem ipſorum regulæ. *ibid. num.* 9.
Minores Conventuales habuerunt reformationes Clarenorum, & Amadeorum. *pag.* 244. *num.* 12.
Minores Obſervantes habuerunt reformationes Recollectorum, ſeu Reformatorum, S. Petri de Alcantara, & aliorum. *ibid. num.* 13. *&* 14.
Minores Reformati, & S. Petri de Alcantara ſubduntur Generali Obſervantium. *ibid.*
Minores Conventuales, dum conceſſerunt Eccleſiam B. Mariæ Angelorum Obſervantibus retinuerunt jus percipiendi Oblationes, & celebrandi feſtivitatem in dicta Eccleſia. *pag.* 244. *num.* 16.
Sed poſtea conceſſerunt etiam Oblationes, recepta compenſatione in pecunia. *ibidem num.* 17.
Plurimas lites moverunt PP. Conventuales pro revocanda hac conceſſione Oblationum. *ibid. nu.* 18.
Tandem reſolutum fuit pro Obſervantibus. *ibid.*
Adducuntur motiva, ex quibus Conventuales dicebant conceſſionem oblationum fuiſſe nullam. *ibidem numero* 19. *cum ſeqq.*
Minores S. Franciſci ad quæ præcepta regulæ teneantur ſub mortali. *pag.* 245. *nu.* 2. *&* 12.
Minores S. Franciſci non obligantur ſub mortali ea contentis in teſtamento D. Franciſci. *ibid. num.* 4.
Minores S. Franciſci magis, quam cæteri tenentur ſervare præcepta Evangelica. *ibid. num.* 5.
FF. Minores S. Franciſci prohibentur, ex eorum regula eſſe Compatres. *pag.* 247. *nu.* 1. *& pag.* 248. *nu.* 19.
Minores Obſervantes cur ita dicti? *pag.* 244. *num.* 10.
Obtinuerunt a Conventualibus Eccleſiam S. Mariæ Angelorum. *ibid. nu.* 11.
Habent proprium Generalem. *ibid.*
Minores Obſervantes ſunt incapaces hæreditatis tàm directæ, quam obliquæ, etiam in minima quota. *pag.* 251. *num.* 6. 7. *&* 8.
Sunt incapaces immobilium, ſi relinquantur titulo hæreditario. *pag.* 252. *nu.* 9.
Similiter legati pecuniæ in ingenti ſumma. *ibidem. nu.* 10.
Poſſunt inſtitui in re certa. *ibid. num.* 11.
Sunt incapaces hæreditatis etiamſi eam vendere debeant. *ibid. num.* 12. *& pag.* 253. *nu.* 24. *&* 25.
Minores Obſervantes nequeunt obtinere relicta, quorum ſunt incapaces, etiamſi relinquantur eorum Eccleſiæ. *pag.* 252. *nu.* 13. *cum ſeqq.*
Relicta eorum Eccleſiæ non caducantur, ſed intrat Fabrica S. Petri. *ibid. nu.* 17.
Similiter intrat eadem Fabrica, ſi relinquatur ipſis Fratribus. *ibid. nu.* 20.
Quod limitatur ſi Fratribus detur ſubſtitutos, vel adſit pactum revolutivum, vel eliciatur teſtatorem voluiſſe ſolùm acquiri ipſis Fratribus. *pag.* 253. *num.* 21. 22. *&* 23.
Minores Obſervantes ſunt incapaces ſtabilium etiam titulo particulari. *pag.* 253. *nu.* 28.
Etiamſi relinquantur ſtabilia cum onere Miſſarum. *ibid.*
Nec poſſunt ea retinere nomine Syndici *ibid. nu.* 29.
Minores Obſervantes ſunt incapaces annui redditus, cenſus, & omnium, eorum, quæ ſunt loco ſtabilium. *pag.* 254. *num.* 30.
Poſſunt tamen ea obtinere, ſi relinquantur modo licito. *ibid. num.* 31.
Minores Obſervantes ſunt capaces legati mobilium, ſi id fiat modo licito, & quali ſit iſte modus licitus. *ibidem. num.* 32. *&* 33.
Adducuntur in hoc reſolutiones Sacr. Congr. *ibid. nu.* 34.
Minores Obſervantes ſunt capaces legati etiam in magna quantitate facti pro fabrica, vel libraria. *ibid. nu.* 37.
Sunt incapaces legati annui, vel donationis redditnum pro eorum, victu & veſtitu. *pag.* 254. *nu.* 36.
Quod procedit etiam in legatu annuo fiduciario. *ibid.*
Poſſunt obtinere legatum annuum factum per decennium. *ibid. num.* 37.
Adducuntur reſolutiones Urbani VIII. in quibus declaratur, quando ſint capaces legati annui. *ibid.*
Similiter adducuntur aliæ declarationes, nempè quando ſint capaces legati annui pro fabrica, Sacriſtia, vel Eccleſia. *ibid.*
Aliqui aſſerunt valere legatum factum pro eorum Infirmaria, ita ut ad ſolvendum poſſint ipſi cogere hæredes. *pag.* 255. *nu.* 38.
Alii dicunt competere ſolùm officium Judicis. *ibid. nu.* 39.
Dicitur nullo pacto licere eis petere dictum legatum, ſed poſſe Epiſcopum decernere, ut hæredes ſolvant. *ibid. nu.* 40. *& pag.* 257. *nu.* 46. *& ſeqq.*
Annuas præſtationes poſſunt per modum eleemoſynæ recipere, facta proteſtatione. *pag.* 255. *nu.* 41.
Adducuntur reſolutiones Sac. Congregationis, & formula proteſtationis dictorum Fratrum in acceptandis legatis, & præſtationibus annuis. *ibdem. num.* 42.
Non poſſunt, niſi per modum eleemoſynæ petere elargitiones, quæ ea voto eis ab aliquo promittantur. *pagina* 257. *num.* 44.
Non ſit locus ſubſtitutioni in legatis annuis, quę ab ipſis recipi poſſunt per modum eleemoſynæ. *ibid. nu.* 48.
Legata annua cum onere Anniverſariorum, vel Miſſarum petere nequeunt. *pag.* 258. *num.* 49.
Poſſunt ea recipere per modum manualis eleemoſynæ. *ibid. num.* 50. *& pag.* 259. *num.* 53.
Adducuntur in hoc decreta Sac. Congr. Rev. Fabricæ. *ibidem.*
Minorum Obſervantium nomine veniunt Reformati. *pag.* 251. *num.* 4.
Minorum Obſervantium mobilia ſunt in dominio Eccleſiæ Romanæ. *ibid. num.* 5.
Minorum Obſervantium legata non ſubjacent tranſactioni hæredum cum Rev. Fabrica, ſed debent exigi pro integra ſumma. *pag.* 259. *num.* 53.
Affertur Decretum ejuſdem Reverendę Fabricæ. *ibid.*
Miracula quoque requiruntur ad canonizandum Martyrem. *pag.* 61. *nu.* 15. *ad* 18. *& pag.* 118. *nu.* 6.
Miracula nova requiruntur in canonizatione Beati. *pag.* 118. *numero* 6.
Miracula poſt mortem ſimul cum operibus charitatis in vita requiruntur in canonizatione. *pag.* 117. *nu.* 4. *cum ſeqq.*
Miracula poſſunt fieri ab Ethnicis, & malis hominibus, vel etiam a Dæmone. *pag.* 118. *num.* 12.
Afferuntur huius rei plura exempla. *ibid. num.* 10.
Miracula quandoque ſunt tantùm apparentia, vel videntur talia ob perturbatam Imaginationem. *ibid. num.* 11.
Miracula ſola non ſufficiunt ad comprobandam veritatem doctrinæ, vel vitæ Sanctitatem. *ibid. num.* 10.
Miracula vera debent eſſe præter Ordinem totius naturæ creatæ. *ibid. num.* 12.
Miſſæ Sacrificium debet fieri in loco Sacro. *pag.* 275. *num.* 5. 7. *& ſeqq.*
Quid in privatis domibus? *ibid.* Vide Oratoria.
Quid in Teotoriis? *pag.* 276. *num.* 13.
Quid tempore Terremotus, infirmitatis, & ex alia cauſa urgenti. *pag.* 275. *num.* 10. *& ſeq. & pag.* 276. *num.* 14. *&* 16.
Miſſæ audiendi præcepto an poſſit ſatisfieri in Eccleſia Regularium? *pag.* 278. *num.* 50.
An in Oratoriis privatis Epiſcoporum? *pag.* 279. *num.* 61. Vide Oratoria.
Monachi antiquitùs erant addicti tantùm ſtatui contemplativo ſejuncti a mundo. *pag.* 3. *num.* 1. *&* 2.
Monachi arcebantur ab officio docendi, à muneribus Clericalibus, & à Sacerdotio; recipiebantque ſacramenta à Presbyteris, neque poterant tranſire ad Eccleſiam ſæcularem. *ibid. num.* 3.
Monachi deinde cœperunt promoveri ad Sacerdotium, & quare, ſedebantque poſt Abbatem laicum. *ibid. num.* 5.
Monachi poſt adeptum Sacerdotium, adhuc rarò celebrabant. *ibid. num.* 6.
Monachis poſt Sacerdotium adeptum fuerunt collata multa bona a laicis. *ibid. num.* 9.
Monachi quando cœperint habere Parochias, & deinde ab iis excludi. *ibid. num.* 10. *&* 11.
Monachi ſub Calliſto II. vetiti fuerunt imponere publicas pœnitentias, viſitare, & ungere infirmos, atque Miſſas publicas celebrare. *ibid. num.* 11.
Monachi ſub Alexandro III. vetiti fuerunt præfici Eccleſiis Sæcularibus. *ibid.*
Monachus eſt alendus à Monaſterio, cui acquirit. *p.* 143. *nu.* 4.
Monachus an poſſit cogere Monaſterium ad præſtanda alimenta ſolita, diſſeritur. *ibid. num.* 6. *&* 7.
Monachus ſe transferens voluntariè ad aliud Monaſterium, non primum, ſed ſecundum Monaſterium tenetur illum alere; ſecùs ſi coactè ex aliqua juſta cauſa. *ibid. num.* 8.
Affertur declaratio Sac. Congr. deputatæ à S. M. Urbano VIII. *ibid.*

Neque

Digitized by Google

Neque tenetur, ſi ſe transferat ad agendam pœnitentiam in alio Monaſterio. *ibid. num.9.*
Monachus accuſatus, ſeù inquiſitus de delicto ſuccumbens in ſententia, an pedente appellatione poſſit petere alimenta, & expenſas à Monaſterio. *pag.144. nu.15. & 16.*
Monachus carceratus, an poſſit alimenta petere à Monaſterio? *pag.144. num.14.*
Monachus in cauſa litis ſuper validitate profeſſionis cum Monaſterio an poſſit ab eadem petere alimenta? *ibidem. num.17.*
Monachus in cauſa, quam habet contra proprium Superiorem poteſt petere à Monaſterio alimenta neceſſaria tantùm. *ibid. nu.18.*
Secus ſi cauſa tangat perſonam propriam Monachi. *ibid.*
Monacho Apoſtatæ non tenetur Monaſterium præſtare alimenta. *pag.143. nu.10.*
Niſi ab aliquo fuerit in fuga detentus, hic alens uti negotium utile gerens habet repetitionem à Monaſterio. *ibid. num.11.*
Monacho debentur alimenta à Monaſterio, ſi extiterit extra illud cum licentia Superioris, vel fuerit injuſtè ejectus. *pag.144. num.13.*
Monachi antiquitùs non habebant Eccleſias, ſeu Oratoria. *pag.275. nu.1.*
Monachi quando inceperint initiari Ordinibus. *ibid. nu.2.*
Monachi an ſint capaces beneficiorum? Vide Regulares.
Monachi quoad decimas. Vide Regulares.
Monachi quoad Sepulturam. Vide Regularis Sepultura.
Monachis prohibitum fuit eſſe Compatres. *pag.247. & 248. num.15. & 17.*
Idque eos non decebat. *ibid. num.16.*
Monachi potuerunt olim, ſicut & hodie eſſe Compatres aliorum Monachorum, vel Pauperum parentibus orbatorum, vel expoſitorum. *ibid. num.18.*
Monachi poſſunt eſſe Compatres cum licentia Epiſcopi, ſi in eorum Regula non ſit expreſſè id prohibitum. *pag.248. num.22.*
Monaſterium quamvis ſit in Diœceſi, tamen ob exemptionem non dicitur de Diœceſi. *pag.16. num.42.*
Monaſteria exempta dicuntur eſſe in Diœceſi, ſed non de Diœceſi, ſed Epiſcoporum. *pag.71. nu.2.*
In iis Epiſcopi habent jus territoriale, non autem Diœceſanum, niſi in certis caſibus. *ibid.*
Monaſterium novum conſtrui poteſt Parochus impedire, ob præjudicium ſuorum jurium. *pag.110. num.23.*
Poſſunt in ejus fundatione apponi pacta juri non conformia, dummodò ſint honeſta. *ibid.*
Poteſt favore Parochi renunciari juri ſepellendi. *ibid.*
Monaſterium novum cum cujus licentia ſit erigendum. *pag. 307. num.17.*
Monaſterium an teneatur præſtare alimenta Monacho ab eo exeunti, & alibi viventi, diſcutitur. *pag.143. num. 8. & ſeqq.*
Diſtinguitur inter egreſſum neceſſarium, & voluntarium, ut in primo teneatur, ſecus in ſecundo. *ibid.*
Adducitur Decretum Sac. Congregation. deputatæ à S. M. Urbano VIII. *ibid.* V. Monachus.
Monaſterium tenetur ei qui tribuit alimenta neceſſaria Monacho, puta medicinas expenſas ſtudii, doctoratus, &c. *pag.144. num.12.*
Monaſterium non tenetur præſtare alimenta Monacho Apoſtatæ, tenetur tamen ei, qui Monachum in fuga detinuit, vel aliàs eidem tribuit neceſſaria alimenta. *pagina 143. num.10. ad 13.*
Monaſterium ſemper tenetur ad alimenta Monacho exiſtenti extra illud cum licentia Superioris, ſivè aliis alimenta Monacho præſtantibus. *pag.144. num.13.*
Similiter tenetur ad alimenta Monacho injuſtè ejecto, ſecus autem ſi juſtè. *ibid.*
Monaſterium an teneatur ad præſtanda alimenta Monacho carcerato. *ibid. nu.14.*
Monaſterium an teneatur ad alimenta Monacho accuſato, ſeu inquiſito de delicto ſuccumbenti in ſententia, & deinde appellanti? *ibid. num.15. & 16.*
Monaſterium in cauſa litis, ſuper validitate profeſſionis cum profeſſo, an cogatur eidem præſtare alimenta? *ibidem. num. 16.*
Monaſterium, in cauſa, quam habet Monachus contra Superiorem tenetur Monacho ad alimenta neceſſaria tantùm. *ibid. nu.18.*
Secus ſi cauſa tangat perſonam propriam Monachi. *ibid.*
Monaſterium nequit ſine conſenſu Papæ erigi cum pacto, ut retinere nequeat bona ſtabilia. *pag.161. nu.43. ad 46.*
Monaſterium ſuccedens Monacho ob ingreſſum Religionis, non tenetur conficere inventarium *pag.189. nu.15.*
Monaſterium ſuccedit Monacho jure proprio, non hæreditario. *ibid.*
Monaſterii unius bona nequit Superior regularis applicare alteri Monaſterio. *pag.204. num.10.*
Monaſterii destructi bona, cui debeantur. Vide Eccleſia.
Monaſteria antiquitùs erant Seminaria Clericorum. *pag.3. numero 7.*
Monetam approbbare, vel reprobare eſt ſummæ Poteſtatis. *pag.129. num.16.*
Moneta nulla antiquitùs aderat, ſed explebantur commercia permutatione. *ibid. num.19.*
Exaggeratur tamen utilitas uſus monetæ. *pag.131. nu.21.*
Moneta an poſſit à Principe mutari, ſine conſenſu Populi, plenè diſſeritur. *pag.129. num.17. & ſeqq.*
Affertur pro affirmativa *cap. quanto de jur. jur.* ſed explicatur. *ibid. num.27.*
Moneta olim ponderabatur, nec enim erat obſignata. *pag. 129. num.22.*
Moneta peperit hæc vocabula Adpenſiones, Penſitationes, Diſpenſatores. *ibid.*
Moneta alio nomine dicitur pecunia. *ibid. num.24.*
Moneta non eſt mutanda ad commodum Principis, ſed ad commodum Populorum. *ibid. num.28.*
Moneta proba tria habet requiſita, materia, forma publica & pondus legitimum. *pag.130. nu.30.*
Addunt nonnulli quartum, nempè æſtimationem. *ibid.*
Moneta dicitur mutata intrinſece, ſi mutetur materia, forma, ſeù pondus. Si verò mutetur æſtimatio, dicitur mutata extrinſecè. *ibid. num.34.*
Moneta non eſt alteranda in valore intrinſeco ratione formæ. *pag.131. num.35. & 36.*
Moneta aliquando confecta fuit ex corio, aut alia viliori materia, ex aliqua neceſſitate. *ibid. nu.39.*
Refertur moneta noviſſimè Melitæ cuſa cum inſcriptione *Non æs, ſed fides.* *ibid.*
Moneta minoris valoris intrinſeci poteſt à Principe confici, & ſubrogari in locum Gabellæ ſeu Collectæ ex neceſſitate imponendæ. *ibid. nu.40.*
Senſus Auctoris in hoc. *ibid. nu.42.*
Moneta ſolet quandoque alterari ex eo, quod Regna adjacentia utantur moneta intrinſeci valoris minoris. *ibid. num.44.*
Moneta an poſſit recuſari à creditore, cujus ſuſpicionem proximæ reprobationis habet? *pag.133. num.7.*
Diſtinguuntur varii caſus. *ibid.*
Moneta ſi tempore debito ſolvatur à debitore Creditori, quæ poſtea reprobetur, vel diminuatur, periculum eſt creditoris, qui nequit eam reſpuere. *ibid. num.8.*
Secus ſi debitor fuerit in mora. *ibid.*
Moneta duplex eſt, alia realis, & effectiva, putà dupla Hiſpaniæ, altera imaginaria, quæ conflatur ex pecunia reali, puta ſcutus argenteus. *pag.134. num.11.*
Moneta realis, ſi mutetur in valore intrinſeco augmentum, vel decrementum cedit Creditori: ſi verò mutetur in valore extrinſeco, damnum, & utilitas erit debitoris. *pag. 300. nu.12.*
Moneta imaginaria debet ſolvi in moneta reali, ad proportionem, qua illa valebat tempore contractus. *pag.134. num.14.*
Ejuſque diminutio, & augmentum cedit damno Debitoris. *ibid.*
Explicatur deciſio *Rota in Januen. Dotis.* *ibid. & nu.15.*
Moneta imaginaria aliquando etiam recipit alterationem. *pag.135. nu.16.*
Moneta legata debet ſolvi juxtà valorem tempore legati. *ibid. nu.17.*
Niſi agatur de cauſa pia, vel de legato facto conjunctæ perſonæ, vel aliter appareat ex qualitate perſonæ, & contextu teſtamenti. *ibid. num.18.*
Moneta magis uſualis eſt ſolvenda ſi adſint duæ monetæ ejuſdem nominis. *ibid. num. 18.*
Moneta minoris valoris in dubio ſemper cenſetur promiſſa. *ibid. num.20.*
Moneta diverſa ſi in Regione ſub unico nomine nominetur, intelligitur promiſſa ea, quæ ſit minoris valoris *ibid.*
Niſi ex voluntate contrahentium aliter appareat. *ibid.*
Moneta promiſſa, niſi tempore ſolutionis reperiatur, vel fuerit à Principe reprobata, tenetur debitor ſolvere uſualem, addito pretio adæquante valorem promiſſæ. *ibid. num. 21. & 23.*
Sed quomodò intelligatur monetam non poſſe reperiri. *ibidem.*
Moneta uſualis dicitur, quæ ſolvitur ex Principis deſtinatione, & uſu commercii. *pag.136. num.23.*
Moneta promiſſa ſi poſſit moraliter reperiri cum intereſſe debitoris, tunc hic debet illam comparare. *ibid. num.24.*
Moneta ſi fuerit promiſſa in certa ſpecie, puta in ſcuto aureo, intelligitur demonſtrativè. *ibid. num.27.*
Moneta imaginaria promiſſa intelligi ſemper debet taxativè. *ibidem.*
Monetæ cudendæ jus eſt inter Regalia non comprehenſum in generali conceſſione. *pag.128. num. 2.*
Monetæ cudendæ jus eſt ſpecialiſſimum in quibuſdam Regnis, ut in Anglia. *ibid. num.16.*
Monetæ cudendæ jus habent etiam Ditiones, & Civitates Superiorem recognoſcentes ex privilegio Principis Supremi, vel præſcriptione. *ibid. num.17.*
Monetæ origo ignota ferè eſt apud Doctores. *pagina 129. num.20.*

Digitized by Google

Monetæ mutandæ jus erat olim apud Triumviros Monetales, quod Cæſares ad ſe tranſtulerunt. *ibid. nu.29.*

Monetæ Etymologia. *ibid. nu.23.*

Monetæ materia varia ſuit apud varias Nationes. *pag.130. num.31.*

Nunc verò communis eſt aurum argentum, & æs. *ibid.*

Monetæ forma conſiſtit in certo Principis ſignaculo, quod dat illi valorem. *ibid. nu.32. & 33.*

Monetæ forma diverſa eſt apud diverſas Nationes. *ibidem. num.33.*

Monetæ pondus conſiſtit in commenſuratione valoris materiæ cum illo deſignato per Principem. *ibid. nu.34.*

Monetæ valor eſt duplex, alter intrinſecus, alter extrinſecus, & explicatur. *ibidem.*

Monetæ bonitas intrinſeca, dicitur qualitas, extrinſeca, verò quantitas. *ibid.*

Monetæ valor extrinſecus, an poſſit à Principe mutari pluſquam ſit valor intrinſecus? diſſeritur, *ibidem. num. 35. & ſeqq.*

Monetæ valor intrinſecus, quomodo augeri poteſt. *pag. 130. num.35.*

Monetæ alteratio parit malos effectus, & importat Gabellam perſonalem. *pagina 131. nu.36.*

Monetæ valor non eſt ita Principi arbitrarius, ut non commenſuretur à Juſtitia. *ibid. nu.38.*

Monetæ expenſæ debent contribui à Populis Principi. *ibid.*

Idcircò permittitur commixtio ligæ in monetis. *ibid.*

Monetæ valor conſtitutus à Principe, an afficiat Clericos, & forenſes, plenè diſcutitur per varios caſus. *pag.132. nu.1. & ſeqq.*

Monetæ mutatio an cedere debeat damno Creditoris, vel debitoris diſcutitur per plures diſtinctiones. *pag.134. nu. 11. & ſeqq.*

Monetæ valor tempore contractus venit in obligationem, & ſolutionem. *pag.134. nu.12.*

Monetæ certæ ſpeciei pretium ſi fuerit promiſſum, poteſt debitor dare illud pretium, quod valutatur ex æſtimatione privatorum. *pag.136. nu.26.*

Monetæ ſpecies ſolvendæ ſi dubia ſit ex mente contrahentium; tunc ſolutio ſubſecuta etiam per modicum tempus, ſufficit ad interpretandam conventionem præcedentem. *ibid. nu.28.*

Secus ſi conſtet de contrahentium voluntate. *ibidem.*

Monetam poteſt Princeps mutare, irrequiſito Populi conſenſu. *pag.129. nu.25.*

Niſi mutatio ſit injuſta, & illi præjudicium inſerat. *ibid. num.26.*

Monetam ſciens quis eſſe augendam, juxta valorem extrinſecum, an legitimè poſſit eam mutuam dare, vel aliàs ſolvere? *pag.133. nu.4.*

Concluditur poſſe, dummodò ſcientiam habeat communem cum aliis; Secus ſi illam habeat ex officio vel interveniat dolus. *ibid. num.5. & 6.*

Monetam certæ ſpeciei ſtatim, ac exigit debitor, debèt ſolvere Creditori, alias ſibi imputatur damnum ex mora. *ibid. num.9.*

Monetam conventam tenetur Creditor recipere, vel aliam eidem correſpondentem. *pag.134. nu.13.*

Monetam conventam tenetur debitor ſolvere, qua abolita, tenetur ad tantumdem. *pag.136. num.26.*

Moniales an fruantur privilegiis conceſſis Regularibus eorum Ordinis. *pag.111. num.25.*

Probabile eſt frui privilegiis favorabilibus, nec adverſantibus ſtatui muliebri. *ibidem. nu.27.*

Moniales an habeant jus ſepeliendi eos, qui elegerint ſepulturam in earum Eccleſiis. *ibid. num.28. cum ſeqq.*

Moniales poſſunt eligere ſepulturam æquè ac Regulares. *pag.152. num.40.*

Montis Virginis Congregatio quando, & à quo fundata fuerit. *pag.105. num.2.*

Ejus Regula à quo fuerit approbata. *ibid. num.4.*

Ejus primum Monaſterium cur dictum Montis Virginis. *ibid. num.5.*

Continetur intra limites Regni Neapolis. *ibid. num.7.*

Quo habitu ejus Monachi utantur. *ibid. nu.9.*

Montis Virginis Monaſterium eſt Nullius Diœceſis. *pag. 105. num.6.*

Ejus Abbas habet exercitium juriſdictionis in Clerum, & Populum. *ibid.*

Montis Virginis Congregatio habet privilegium ſepeliendi in ſuis Eccleſiis eligentes ibi ſepulturam. *ibid. nu.9.*

Mercator non poteſt uti ſigno, nomine, & marco alterius. *ibid. num.19.*

Refertur Judicatum A. C. inter duos alearum Artifices, quorum unus alterius ſignum uſurpaverat. *pag.98. num. 20. 21. & 22.*

Mulier non obſtante Statuto Urbis poteſt diſponere de bonis extra dotalibus. *pag.162. num.2.*

Mulier prohibetur per conſuetudinem Neapolis diſponere de dote ultra decimam partem. *ibidem. num.4.*

Mulier ſi prohibetur à Statuto diſponere de dote ultra certam quotam, poteſt in majori quota favore Eccleſiæ diſponere. *pagina 164. numero 14.*

Quod procedit abſolutè ex vi Statuti; nam aliàs Mulier obligatur favore filiorum ex vi quaſi contractus, vel expreſſæ conventionis. *ibid. num.20.*

Mulier non comprehenditur à ſtatuto prohibēte diſponere de dote, niſi ſit ſubjecta quoad perſonam, & bona. *pag. 164. num.17.*

Mulier liberatur à ſtatuto patrii Viri, ſi ſecundas nuptias in alio loco contrahat, & ibi domicilium habeat. *ibid.*

Mulier neque in favorem cauſæ piæ poteſt diſponere de lucro dotali, vel de legitima à ſtatuto aucta favore filiorum. *ibid. nu.21. & 22.*

Mulier non obſtāte Statuto poteſt diſponere de dote inter vivos, & quales ſint cauſæ in hoc Neapoli requiſitæ. *pag. 165. nu.23.*

Mulier cui Statutum non permittit diſponere de quota dotis pro anima, poteſt implorare Officium Judicis, ſi alia bona libera non habeat. *ibid. nu.24.*

Munus differt a Donatione, quod donatio detur ex mera liberalitate: Munus verò, vel in ſignum obſequii, vel ex cauſa. *pag.20. num.9.*

Munera quandoque dari ſolent à nonnullis Eccleſiis Populo. *pag.21. num.29.*

Memoratur Abbatia S. Jo: ad Pirum unita Capellæ Sanctiſs. Præſepia, cujus Auctor eſt Præpoſitus, quæ ſolet dare prandium Civibus. *ibid. num.30.*

Munera, ut Eccleſia dare teneatur requiritur titulus, vel immemorabilis, imò Apoſtolicum beneplacitum. *ibid.*

Pro manutentione verò ſufficit ſpatium 20. vel 30. annorum, imò minus; dummodò probationes non importent actum facultativum. *ibid. nu.31.*

Innuitur judicatum Auctoris, dum eſſet Locumtenens A. C. *ibid.*

Munera ſolita dari Baroni per Univerſitatem uniformiter, & per longum tempus in Nativitate Domini Noſtri Jeſu Chriſti ſunt continuanda per manutentionem. *pag. 20. num.7. & 8.*

Adducuntur nonnulla judicata S. Conſ. Neap. *ibidem.*

Munera, quæ in feſtis Natalitiis Domini, ſolent Agentes, & negotiorum Procuratores offerre Curialibus, & Judicibus in Curia, ſunt eiſdem bonificanda ab eorum Principalibus. *ibid. num.10.*

Munera, ex antiquiſſimo more ſunt conſueta tranſmitti inter amicos in ſolemnitatibus Natalitiis Domini. *ibidem num.11.*

Munera non ſunt prohibita inter ſubditos, & Epiſcopos, & Parochos, cujuſmodi prohibentur inter Vaſſallos, & Baronem. *ibid.nu. 12.*

Mutatio Status in Eccleſiaſticis non eſt permittenda ſine licentia Papæ. *pag.3. nu.13.*

Mutatio Nominis, Cognominis, Armorum, Inſignium, Vide Nomen, Cognomen, Arma, & Inſignia.

Mutatio monetæ. Vide Moneta.

Mutuans pecuniam, quam quis ſcit eſſe augendam juxta valorem extrinſecum, an poſſit legitimè facere. *pag. 133. numero 4.*

Concluditur poſſe, dummodò ſcientiam habeat cum aliis communem. Secus ſi illam habeat ex officio, vel interveniat dolus. *ibid. nu.5. & 6.*

N

NEapolitanum Regnum eſt ſub cenſu Sedis Apoſtolicæ. *pag.145. num.9.*

Neapolitani Regni felicitas ex eo quod exactè libertatem Eccleſiaſticam veneretur. *pag.160. nu.35.*

Neapolitana conſuetudo. Vide Conſuetudo.

Negotiator Clericus an amittat exemptionem ab oneribus laicalibus. *pag.211. num.51.*

Nobilis ubique locorum, non loci particularis admittitur ad habitum Hieroſolymitanum. *pag.32. nu.31.*

Nobilis an dicatur natus in loco Baronali, & ſic Vaſſallus Vaſſalli. *pag.33. nu.38.*

Nobilis an dicatur adlectus, ſivè arrogatus in familiam nobilum. *pag.35. num.43.*

Nobilis æquivocè dicitur excellens in arte. *pag.32. nu.30.*

Nobilis prohibere poteſt ignobili aſſumptionem ejus nominis. *pag.101. nu.10.*

Nobilis nobilitate generoſa admittitur ad habitum Hieroſolymitanum. *pag.32. num.31.*

Nobiles in loco Baronali arcentur ab habitu Hieroſolymitano, & quomodò id procedat. *pag.33. num.39.*

Nobiles Hiſpaniæ, & Galliæ permittuntur exercere agriculturam. *pag.34. num.42.*

Nobilitas requiſita in ingreſſu Religionis Hieroſolymitanæ. *pag.32. num.27. & ſeqq.*

Nobilitas alia nativa, alia acquiſita, & legalis, alia ſuprema, alia magnatitia, & explicatur uniuſcujuſque ſpecies. *ibid. num.27. 28. & 29.*

Nobilitas ſeparata eſt in nonnullis Civitatibus, ut Neapoli. *ibidem. nu.30.*

Nobi-

Digitized by Google

Nobilitas Patris, Matris, Avi, & Aviæ eſt probanda in Religione Hieroſolymitana. *ibidem. num.* 31.
Nobilitas loci particularis ſufficit pro Fratre Capellano in Religione Hieroſolymitana. *ibid.*
Nobilitas in Lingua Italiæ Religionis Hieroſolymitanæ eſt probanda ea quatuor lateribus. *ibid. num.* 32.
In lingua Alemanniæ per ſexdecim latera. *ibid. num.* 33.
Affertur deciſ. S. Rotæ. *ibid. nu.* 34.
Nobilitas in Religione Hieroſolymitana quomodo probetur, latè diſſeritur. *pag.* 33. *num.* 36.
Nobilitas ſanguinis numquam amittitur. *ibid. num.* 38.
Nobilitas requiſita in Religione Hieroſolymitana debet eſſe deducta ex Aſcendentibus, non autem à Collateralibus. *pagin.* 34. *num.* 41.
Nobilitas alia dicitur extrinſeca ratione dignitatis, alia quoad generis claritatem. *pag.* 35. *nu.* 43.
Nobilitas an dicatur probata in Religione Hieroſolymitana, ſi quis fuerit priùs admiſſus ad militiam D. Jacobi, & ſimilium. *ibid. num.* 44.
Nobilitas, an lædatur per mercaturam. Vide Mercatura.
Nobilitas dicitur probata in Religione Hieroſolymitana, cujus Pater, vel Frater fuit eam admiſſus. *ibid. nu.* 45.
Nobilitas an eliciatur ex matre tantùm nobili. *pagina* 276. *num.* 26.
Nobilitati filii non obſtat ſi Pater exercuerit artem mechanicam, ſed poſteà per 30. annos ab ea abſtinuerit. *pag.* 34. *num.* 41.
Nobilitati an repugnet Agricultura? Et quid ſi exerceatur manibus propriis! Diſtinguitur. *ibid. nu.* 42.
Quid quoad milites Hieroſolymitanos. *ibid. nu.* 42.
Nobilitatem non ammittit exercens agriculturam in propriis prædiis, voluptatis cauſa, & non frequenter. *ibidem.*
Nomen ſolent ſibi mutare Pontifices in Pontificatu. *pag.* 100. *nu.* 1.
Quiſnam fuerit primus Autor diſputatur *ibid.*
Non tamen tenetur, cùm Adrianus VI. & Marcellus II. nomen proprium retinuerint, *ibid. num.* 3.
Qua de cauſa mos ille fuerit inductus? *ibid. num.* 4.
Nomen bonum eſt maximum emolumentum. *pag.* 101. *nu.* 8.
Nomen ſibi mutare cuicumque permittitur, dummodò excludatur fraus, & damnum tertii. *ibid. nu.* 9.
Idem de pronomine, & cognomine. *ibid.*
Aliàs poteſt prohiberi. *ibid. num.* 10.
Nomen alienum uſurpans, falſarius reputatur, & punitur pœna fuſtigationis, vel relegationis, quæ ampliatur in caſu Dignitatis ſupremæ, vel Magiſtratus. *ibid. numero* 13. & 14.
Nomen, & inſignia aliena poteſt quis aſſumere de conſenſu alterius. *pag.* 103. *nu.* 25.
Nominis mutatio facta a Chriſto Domino D. Petro. *pag.* 100. *nu.* 3.
Nominis mutatio an ſit cuicumque permiſſa? *pag.* 102. *nu.* 8.
Nominis ejuſdem prohibitio viget etiam inter Communitates, Collegia, Confraternitates, &c. *pag.* 102. *num.* 23.
Niſi adfuerit aliquod diſtinctivum unius corporis ab alio. *ibid. num.* 23.
Nominis, cognominis, & armorum mutatio poteſt, & ſolet hæredi injungi à Teſtatore, & an importet fideicommiſſum, diſſeritur? *pag.* 103. *num.* 26. & *ſeqq.*
Nomine Pontificio adepto in Pontificatu utitur Papa in omnibus literis in forma Brevis. *pag.* 101. *nu.* 5.
Secus verò in ſupplicationibus. *ibid. num.* 6.
Nominatus in emphyteuſi non poteſt nominationi renunciare in præjudicium habentis commoditatem, vel uſum ejus. *pag.* 174. *num.* 82.
Nuvale quid ſit? *pag.* 267. *nu.* 57. V. Decima & *pag.* 268. *nu.* 64. & *ſeqq.*
Notariatus ex uſu aliquarum Religionum non derogat nobilitati, licèt ex peculiari ſtatuto deroget nobilitati requiſitæ in Religione Hieroſolymitana, ſi exerceatur per ſeipſum. *pag.* 34. *num.* 41.
Etiamſi fuerit exercitus à Patre, vel Avo. *ibid.*
Novitius alicujus Religionis an valeat ſibi ſepulturam eligere, diſſeritur. *pag.* 151. *nu.* 39.
Novitius, etiam laicus gaudet privilegio Canonis. *pag.* 289. *num.* 41.
Novitii in Religione Hieroſolymitana in qua ætate ſunt admittendi ad profeſſionem, plenè diſſeritur. *pag.* 28. *nu.* 9. & *ſeqq.*
Novitii Hieroſolymitani ex conniventia Summi Pontificis, & Superiorum ſolent morari cum habitu Novitiorum in propria Domibus. *pag.* 29. *nu.* 12.
Novitii Ordinis D. Jacobi de Spata gaudent exemptioni fori intra Novitiatus annum ſecùs ſi novitiatus ſit longior. *pag.* 65. *num.* 13.
Novitii Ordinis S. Spiritus quomodo recipiantur, & præſcribitur forma in emiſſionem votorum. *pag.* 141. *num.* 12. & 13.
Novitiatus in Religione Melevitana debet eſſe continuus per annum in Conventu Melevitano. *pag.* 28. *num.* 12.
Novitiatus in Religione Melevitana poteſt protrahi etiam poſt annum, quo perfecto, non obſtat, quod interrumpatur ſine animo tamen divertendi à Religione. *ibid.*
Novitiatus finitur eodem inſtanti, quo incipitur. *pag.* 293. *num.* 19.
Nullius Diœceſis Monaſteria non tenentur ſervare cenſuras alterius Epiſcopi. *pag.* 37. *nu.* 5.
Nullius qualitas an verificabilis ſit in Eccleſia exiſtente in Diœceſi Epiſcopi, ſed carente Populo, & Clero. *pag.* 72. *num.* 8.
Affertur exemplum Almæ Domus Lauretanæ, & Capellæ Sanctiſs. Præſepis. *ibid.*
Nullius qualitas cum ſeparatione territorii non importatur, niſi per verba clara Privilegii. *ibidem.*
Nullius ſtatum an acquirat Eccleſia exiſtens in territorio Epiſcopi non habens curam, nec Populum, ſi ſubdatur Prælato habenti territorium ſeparatum? *ibidem. numero* 5. & *ſeqq.*
Nullius qualitas cum ſeparatione territorii non inducitur, niſi omnimodè ſolvatur territorium Epiſcopi: & tota juriſdictio addicatur Prælato inferiori, ut locus ampliùs non ſit in, neque de Diœceſi. *pag.* 77. *nu.* 46. & 47.
Nullius qualitas impropria inducitur per verba; *Quodque jura Epiſcopalia obtineantur ab Abbate.* Sed intellige ut ibi. *pag.* 78. *num.* 50.
Nullius qualitas propria cum vera ſeparatione territorii non importatur per verba: *Nulli hominum tàm jure Parochiali, quàm jure dominii, niſi vobis, & Monaſterio veſtro reſpondeant.* *ibid. num.* 52.
Nullius qualitas neque importatur per verba: *Quod Capellani ſine vinculo, & dominio Epiſcopi habeant.* *ibid.*
Nullius qualitas ne minus refertur per exemptionem à decimis, per privilegium recipiendi ordinationes à quocumque Antiſtite, per exemptionem accedendi ad Synodum, &c. *ibid. num.* 52.
Nullius qualitas non eruitur ex Indulto, ne Abbas Monachi, vel Clerici poſſit excommunicari, niſi de mandato Papæ, nec aliquis inferat eiſdem moleſtiam. *ibid. num.* 53.
Nullius qualitas non arguitur ex eo quod quis intervenire ſoleat Concilio Provinciali, vel habeat uſum Pontificalium. *pag.* 79. *num.* 54.
Nullius qualitas inducitur quoque ex adminiculis dantibus robur privilegio, & quænam illa ſint. *ibidem. numero* 56. & 58.
Ex obſervantia quoque interpretativa. *ibid. nu.* 57.
Nullius qualitas cum ſeparatione territorii non cenſetur inducta per cognitionem cauſarum, collationem beneficiorum, licentias illa erigendi, &c. *pag.* 81. *nu.* 71.
Nullius Prælati, qui ſint, & quam habeant juriſdictionem. Vide Prælati inferiores.
Nuntio miſſo a Papa in longinquas Regiones eſt credendum, ſine oſtenſione literarum. *pag.* 50. *num.* 20. & 21.
Si ſit perſona honeſta. *ibid.*
Nuntii dicuntur Prælati, qui à Papa mittuntur ad aſſiſtendum Regibus, aliiſque Principibus cum facultatibus Legatorum a Latere, & præficiuntur guberniis Provinciarum Status Eccleſiaſtici, quæ enumerantur. *pag.* 73. *nu.* 8. & 10.
Hi ſunt qui Apocriſiarii antiquitùs dicebantur. *ibid.*
Nuntii etiam non de latere miſſi à Papa, non tenentur exhibere Principibus literas ſuæ Legationis, niſi Epiſcopis, & niſi agatur de re excedente fines legationis. *pag.* 49. *nu.* 1. & *ſeqq.*
Fortiùs ſi id ſpecificetur in literis. *ibid. num.* 6. & *ſeqq.*

O

OBlati plora ſortiuntur nomina. *pag.* 286. *num.* 2.
Oblati non emittunt vota Religionis, ſed ſolùm promittunt obedientiam Superiori. *ibid. num.* 4.
Neque ſunt veri Religioſi. *ibid.*
Oblati, ut ſint plenè tales debent offerre irrevocabiliter ſe, & ſua præſentia, & futura. *ibid. num.* 7.
Oblati offerentes ſola bona, non ſunt plenè oblati, licèt eorum bona, fiant Eccleſiaſtica. *ibid. nu.* 8.
Oblati non ſunt plenè tales, ſi recipiant à Superiore in Emphyteuſim aliquam partem ſuorum bonorum, vel illorum uſumfructum retineant *ibidem. num.* 9.
Oblati bona neque ſunt immunia quoad proprietatem, ſi retineant eorum uſumfructum, *ibidem.*
Adducitur in his reſolutio Sac. Congregat. *ibid. num.* 10.
Oblati poſſunt obtinere à Superiore nudum uſum bonorum oblatorum ad nutum amovibilem. *ibid. num.* 11.
Oblati non cenſentur obtuliſſe bona, ſi offerant perſonam, nulla facta mentione bonorum. *pag.* 284. *num.* 12. *cum ſeqq.*
Oblati degentes extra clauſtra nec actu monaſterio ſervientes, remanent ſubditi Ordinario. *ibid. num.* 20.
Oblati etiam poſt oblationem poſſunt uxorem ducere, & cum ea extra monaſterium degere. *ibid. num.* 21. & *pag.* 288. *num.* 31.
Oblati poſſunt manere extra clauſtra in domo monaſterii, vel in ea quam obtulerunt, retento uſu. *pag.* 287. *nu.* 23.

Oblationes, quæ fiunt Imagini tranſlatæ ad Cathedralem, ubi non ſit cura animarum, ſpectant ad Epiſcopum, ſi Parochus, à quo facta fuit tranſlatio, acquieſcat, vel tranſlatio fuerit facta ſine jurium Parochialium præſervativa, ita ut convertantur in pios uſus. *pag.*28. *nu.*39.
Affertur decretum S. Congregation. Concilii. *ibid.*
Necnon aliud ſimile contra Regulares. *ibid.*
Oblationes, quæ fiunt in Eccleſiis Regularium ad quem ſpectent, acris eſt quæſtio. *ibid. nu.*40.
Oblationes olim obtinebantur à Regularibus permiſſu Epiſcoporum. *ibid. num.*41.
Oblationes, quæ fiunt Monaſterio acquiruntur Monachis ibidem deſervientibus. *ibid. nu.*42.
Oblationes, quæ fiunt Monaſterio ad certum uſum, adminiſtrantur per illius Superiorem Regularem. *ibid. nu.*42.
Oblationes, quæ fiunt in Capella Confraternitatum laicorum, ad ipſaſmet Confraternitates ſpectant quoad adminiſtrationem, excluſo Parocho, & Epiſcopo, idque ex Conſuetudine generali Italiæ. *ibid. num.*43.
Affertur Decretum Sac. Congregat. Rituum, & Concilii. *ibidem.*
Dummodò illas non ſumant de pede altaris. *ibid.*
Et eas convertant in utilitatem Eccleſiæ, & opera pia, juxta voluntatem offerentium. *ibidem.*
Et dummodò fiot factæ intuitu eorum Capellæ. *ibid.*
Quod procedit etiam in Capella Eccleſiæ Regularium. *ibid.*
Neque ex his Epiſcopus poteſt erigere beneficium. *ibid.*
Secus ex conſuetudine particulari, pacto, vel Statuto, ſi adeſſent. *ibid.*
Oblationes de jure nequeunt percipi à laicis etiam in adminiſtrationem. *pag.*17. *num.*45.
Niſi deputentur ab habente auctoritatem, ab Epiſcopo nempè, vel Papa. *ibid. nu.*46.
Oblationes ita demum adminiſtrantur à Confraternitatibus laicorum de Conſuetudine, ſi earum erectio fuit facta auctoritate Papæ, vel Epiſcopi. *ibid. nu.*47. & 49.
Oblationes adminiſtrare, & convertere in hunc, vel illum uſum, omni jure laicis eſt vetitum. *ibid. num.*49.
Explicatur *Abbas in cap. decernimus de Iudic.* allatus à *Card. de Luca. ibid.*
Oblationes, quæ fiunt Capellæ, ac Imagini extra Parochiam non habenti adminiſtratores ſpectant ad Epiſcopum. *ibidem. num.*50.
Oblationes poſſunt exigi, & colligi à laicis deputatis à Superiore Eccleſiaſtico. *ibid. num.*56. 57.
Oblationes nequeunt per laicum accipi ab Altare, ſed à Clerico, & laicis tradi. *pagina* 18. *num.*58.
Oblationes ſolitas præſtare nequeunt laici cogi. *ibid. num.*59.
Niſi tamen debeantur per viam cenſus, conventionis, teſtamenti, donationis, voti, vel congruæ ſubſtentationis Parochi. *ibid.*
Oblationes ſi fuerint præſtitæ, per decennium poſſunt cogi præſtantes in futurum. *ibid.*
Oblationes, quæ fiunt Sacerdoti miſſam novam celebranti, ipſimet debentur ex interpretata mente offerentium, modò non diſcedat ab Altari. *ibid. nu.*60.
Oblationes poteſt recipere Parochus diebus feſtis vertens ſe ad Populum tradendo manipulum offerendis oſculandum. *pag.*14. *num.*61.
Poteſtque ad illas accipiendas diſcendere ab Altari ad infimum locum Eccleſiæ, ubi mulieres manent ſejunctæ a viris, ſi conſuetudo ſubſit. *ibid.*
Adducitur declaratio S. Congreg. Concilii. *ibid.*
Oblationes, quæ de communi uſu ponuntur ante pedem Altaris, poſſunt de conſuetudine vendi, vel locari laicis, ſed debet Clericus conſtitui, qui de Altari accipiat, & tribuat eis. *pag.*18. *nu.*57. *pag.*19. *num.*62.
Oblationes non ſunt res conſecratæ, & poſſunt in uſum laicorum converti ex diſpenſatione Sacerdotum. *p.*19. *n.*62.
Oblationes adminiſtrandi fit capax Eccleſiaſticus ex Conſuetudine quadragenaria cum ſuis requiſitis. *pag.*18. *num.*52.
Oblationes ſi fiant Imagini depictæ in pariete, Epiſcopus non poteſt concedere laico adminiſtrandas. *pag.*18. *num.*51.
Oblationes uti incertæ non veniunt in valore, neque poſſunt Epiſcopo, vel Parocho aſſignari pro congrua. *pag.* 37. *num.*25.
Secus ſi poſſunt cogi præſtare ſolentes. *ibid.*
Oblationes porcorum fiunt Neapoli Eccleſiæ S. Antonii. *pag.* 21. *num.*26.
Commendatur pietas dictæ Civitatis. *ibid. nu.*27.
Oblationes certæ quandoque computantur in erectione Epiſcopatus, ſeù Parochiæ. *ibid. num.*28.
Oblationes an ſubjaceat detractioni portionis Canonicæ? *pag.*186. *nu.*91. & 92.
Oblationum Etymologia, & ſignificatio refertur. *pag.*12. *numero* 3.
Oblationum ritus videtur inculcari in lege etiam nova, ita ut neque paupertas excuſet. *ibidem. num.*7.
Oblationum ritus unde deducatur. *pag.*12. *num.*6.
Oblationum adminiſtratio ſemper ſpectat ad Parochum, etiamſi ſint convertendæ ad alium uſum quam proprium. *pag.*14. *num.*19.
Oblationum diſtributio regulatur à voluntate offerentium. *pag.*15. *num.*31.
Oblationum materia eſt regulanda ab obſervantia. *ibid. num.*34.
Oblationum tunc ſit capax laicus adminiſtrandi, ſi concurrat conſuetudo immemorabilis cum fama privilegii. *pag.* 18. *num.*51.
Obligatio non inducitur ſine facto hominis. *pag.*21. *nu.*24.
Obligatio inſolidum non inducitur ex eo, quod duo tabernam ſimul adeant, & comedant. *pag.*214. *num.*17.
Limitatur ſi adeſſet dolus, vel unus mandaſſet cibos apponi tamquam caput aliorum. *pagina* 215. *nu.*24.
Nec ex eo præſumitur contracta Societas. *ibid. num.*22.
Obligatio inſolidum non datur, niſi expreſsè à lege inducatur. *ibid. num.*21.
Exponitur ad rem *l. eum duo ff. de duobus reis. ibid. num.*23.
Obligatio in ſolidum pro ſalario quando oriatur quoad dominos plures, quibus unus famulum ſimul ſervit. *ibidem num.*24.
Obligatio in ſolidum non habetur ex eo, quod duo eamdem domum conducant. *ibidem.*
Obſervantia eſt legum, & privilegiorum interpres *pag.*79. *num.*57. & *pag.*81. *nu.*70.
Obſervantia interpretativa faciliùs inducitur, quàm præſcriptiva. *pag.* 79. *nu.*57. & *pag.*81. *nu.*70.
Obſervantia etiam per modicum tempus ſufficit ad interpretandam contrahentium mentem ſuper ſpecie monetæ conventæ. *pag.*136. *num.*28.
Obſervantia vires non habet, niſi in caſu dubio; in claris verò fit dumtaxat locus obſervantiæ præſcriptivæ. *ibid.*
Occiſor ſui ipſius privatur ſepultura Eccleſiaſtica. *pag.*223. *num.*50.
Occiſus inventus privatur ſepultura, ſi appareat ipſum ſe occidiſſe. *ibid. nu.*51.
Secus ſi hoc non appareat. *ibid.*
Officium Judicis intrat pro muliere cui ſtatutum non permittit diſponere de quota dotis pro anima, ſi mulier alia bona libera non habeat. *pag.*165. *num.*24.
Officium Judicis debetur pro conſequendo legato. *pag.*187. *num.*100.
Officium Judicis quoad effectum æquiparatur actioni. *pag.* 257. *num.*48.
Officium Judicis implorare nequeunt Minores Obſervantes pro relictis eis factis. *ibid.*
Onera laicalia nequeunt ſine conſenſu Papę transferri per conventionem in Clericos, vel Eccleſias. *pag.*161. *nu.*48.
Onera laicalia an ſolvere teneatur Clericus non ſervans requiſita Concil. Triden. *pag.*209. *num.*41.
Et an eadem ſolvere teneatur Clericus Negotiator? *pag.* 211. *num.*51.
Ordinarii an valeant intitulari Prælati Nullius habentes juriſdictionem in territorio ſeparato; ſive alii habentes eamdem in certis dumtaxat caſibus. *pag.*74. *nu.*14.
Affertur reſolutio Sac. Congregat. Concil. *ibid.*
Ordinarii ſecundùm quid dicuntur etiam illi Prælati inferiores, qui habent juriſdictionem in certis tantùm caſibus. *ibid. nu.*15.
Ordinarii nomine veniunt dumtaxat illi qui, qui habent territorium avulſum a territorio Epiſcopi. *ibid.*
Ordinariorum nomine veniunt Prælati inferiores in re eiſdem adaptabili. *ibid. nu.*16.
Ordinis poteſtas Epiſcopalis nullatenus eſt præſcriptibilis. *pag.*79. *nu.*59.
Ordo Hierarchicus non eſt confundendus *pag.*3. *num.*13.
Ordo Hieroſolymitanus: Vide Hieruſolymitani milites. Hoſpitalarii.
Ordo S. Jacobi de Spata. Vide S. Jacobi de Spata.
Oratores Regnū nequeunt conveniri in loco legationis etiam pro cauſis inibi contractis. *pag.*51. *nu.*28.
Oratores Civitatum ſubditarum poſſunt conveniri in Urbe. *ibid. nu.*29.
Oratores Principum poſſunt intereſſe in Conciliis ſine ſuffragio. *pag.*195. *nu.*36.
Quo ordine in eo ſedere debeant. *ibid. num.*36.
Origenes fuit admiſſus ad votum deciſivum in Concilio Generali Arabico. *pag.*194. *nu.*31.
Oratorium privatum debet habere Altare fixum, & ſtabile, & eſſe in loco decenti. *pag.*276. *nu.*20. & 23.
Debet in erectione viſitari ab Epiſcopo loci, & quid de Oratoriis Epiſcoporum *ibid.*
Oratorium privatum non eſt locus Sacer, neque Religioſus. *pag.*278. *nu.*55.
Oratorium privatum non gaudet Immunitate, & poteſt deſtrui, ac ad alium uſum deputari. *ibid. nu.*56. & 57.
Oratoria privata nequeunt viſitari ab Epiſcopo, neque ex eis procuratio exigi. *ibid. nu.*58.
Limitatur. *pag.*275. *nu.*60.
Oratoria privata, & publica remiſſivè. *pag.*279. *nu.*3.
Oratoria deſtinata ad orandum quiliber habere poteſt abſque Miſſæ celebratione. *ibidem. nu.*4.
Oratoria privata prohibentur, ut in iis Miſſa celebretur. *ibid. num.*5.

An ſufficiat licentia Epiſcopi. *ibidem*.
Oratoria in Domibus privatis diſtinguuntur ab aliis. *ibid. numero* 6.
Oratoria privata, ut poſſit in iis celebrari Miſſa requiritur licentia Summi Pontificis *ibid. nu.* 7. *& ſeqq.*
Vel Epiſcopi habentis ſpecialem facultatem. *ibid. & nu.* 9.
Oratoria privata, ut poſſit in iis celebrari, quatenus poſſint tantùm habere licentiam Epiſcopi. *ibidem numero* 10. *& ſeqq.*
Oratoria circa Indultum celebrandi miſſam. Vide Idultum.
Oratoria pro celebranda Miſſa habere poſſunt Epiſcopi in propria Domo, tam in Diœceſi, quam extra, abſq; Indulto ſpeciali. *pag.* 276. *num.* 19. *& ſeqq.*
Habent etiam Cardinales. *ibid. num.* 22.
Oratoria privata pluribus declarationibus ſubiici mandavit Decretum Sac. Congregat. Concilii. *pag.* 280. *nu.* 66.
Oraroria publica, quæ dicantur? *pag.* 278. *nu.* 54.

P

PActum, quòd Eccleſia non valeat retinere ſtabilia ſine conſenſu Papæ, non valet, ſive adhibeatur in Eccleſiis erigendis, ſivè in erectis. *pag.* 161. *num.* 45. *ad* 46.
Pactum, quòd bona Emphyteutica Eccleſiaſtica nequeant transferri in manum mortua, valet. *pag.* 169. *num.* 24.
Idem procedit in Emphyteuſi laicali, & quale eſſe debeat hujuſmodi pactum. *ibid. num.* 26. *&* 27.
Pactum de re impoſſibili de jure, vel de facto non parit obligationem. *pag.* 161. *nu.* 51.
Palatium Prælati inferioris non gaudet Eccleſiaſtica immunitate. *pag.* 69. *num.* 17.
Niſi concurrente conſuetudine, ut eſt in Palatio Archimandrita Meſſanenſis. *ibidem*.
Palatium Epiſcopale, an gaudeat Immunitate Eccleſiaſtica. Vide Immunitas Eccleſiaſtica.
Papa habet omnia jura in pectore. *pag.* 3. *nu.* 13.
Papa dicitur vertex, & cerebrum totius Populi. *pag.* 139. *num.* 11.
Papa nonniſi juxta exigente cauſa utitur ſua poteſtate in Reges, & Regna. *ibid. nu.* 12.
Papa utitur ſua poteſtate in Reges Regia poteſtate abutentes, & in Eccleſiam inſanientes, unde mandat Regnum ab alio occupari. *ibid.*
Papa non ſolet uti ſua poteſtate in Regem qui Regnum acquiſivit per legitimam ſucceſſionem, vel aliter legitimè. *ib.*
Papa ſolet ſibi nomen mutare. *pag.* 100. *nu.* 1.
Quiſnam fuerit primus Auctor hujus moris, controvertitur. *ibid.*
Non tamen tenetur, & nonnulli id neglexerunt. *ibid. nu.* 3.
De cauſa hujuſmodi introductionis. *ibid. nu.* 4.
Papa in literis in forma Brevis utitur nomine Pontificatus, ſecus verò in ſupplicationibus. *pag.* 101. *nu.* 5. *&* 6.
Et aſſignatur ratio. *ibid. nu.* 7.
Papa in Canonizatione SS. habet abſolutam auctoritatem, ſine Populi conſenſu. *pag.* 41. *nu.* 17.
Eſtque in ea infallibilis; contra hæreticos. *ibid. nu.* 18. *&* 19.
Et experientia docet in tot Sanctis per tot ſæcula canonizatis. *ibid.*
Explicatur *Gloſs. in cap. unic. de reliq. & vener. Sanctorum in* 6. *& cap. à nobis* 2. *de ſent. excomm.*
Papa non poteſt errare circa ea, quæ concernunt Statum univerſalem Eccleſiæ ſecus circa actiones particulares. *pag.* 41. *num.* 20.
Papa in Canonizatione, & quomodo illa ſit intelligenda. *pag.* 42. *num.* 22.
Papa an ſit fallibilis in rebus facti, & dividuntur facta perſonalia à doctrinalibus, ut in primis ſit fallibilis, ſecus in ſecundis. *ibid. nu.* 26.
Commemoratur liber Janſenii continens quinque famoſas propoſitiones. *ibid.*
Bulla Alexandri VII. præſcribens Formulam in iis propoſitionibus eliminandis. *ibid. nu.* 27.
Bulla Innocentii XII. in idem. *ibid.*
Bulla Sanctiſs. D. N. Clem. XI. *Vineam Domini* proſcribens abuſum introductum in jurando. *ibid.*
Papa ſolus poteſt concedere exemptionem à Decimis. *pag.* 209. *nu.* 39. 41. *& ſeqq.*
Papa poteſt ex privilegio concedere, quod Eccleſia ſit capax bonorum. *pag.* 161. *nu.* 40.
Papa cùm Regem creat, cenſetur eidem impertiri jura Regalia. *pag.* 128. *nu.* 10.
Papa licèt non teneatur ea vi directiva legum, tenetur tamen quatenus leges contineant rationem. *pagina* 128. *num.* 45.
Similiter tenetur ad præceptum confeſſionis annuæ. *ibid.*
Papa non præſumitur voluiſſe tollere jus tertio, niſi exprimat. *pag.* 102. *nu.* 19.
Papa decedens extra Urbem, eſt ſepeliendus in Cathedrali. *pag.* 220. *nu.* 29.
Papa ſolet ſponte ſubjici ſuis legibus. *pagina* 294. *numero* 2.
Papa debet jurare Bullam Pianam de non infeudandis. *ibid. num.* 6.
Papa nequit obligare ejus Succeſſores; ſed eis legum ſuarum obſervantiam indicat. *pag.* 295. *num.* 15. *&* 16.
Papa per tacitam contraventionem abrogat leges ſui Anteceſſoris, ſi earum ſcientiam habeat. *pag.* 295. *num.* 17.
Papa eſt Superior quocumque jure poſitivo. *ibidem. num.* 18.
Papa an teneatur ex vi directiva, vel in foro interno ad obſervantiam legum prohibentium alienationem rerum Eccleſiæ. *pag.* 296. *num.* 30. *cum ſeqq.*
Papa ſolus ſepeliri poteſt in tumbis elevatis è terra. *pagina* 108. *num.* 13.
Papa habet poteſtatem indirectam in Principes temporales. *pag.* 125. *num.* 2.
Papa poteſt juſta exigente cauſa novos Reges creare, vel creatos deponere. *ibid. nu.* 3. 6. *&* 7.
Afferuntur plura exempla hujus Papæ poteſtatis. *ibid. num.* 8. *cum ſeqq.* Vide Reges.
Papa non habet directam poteſtatem in jus Civile. *pag.* 125. *num.* 6.
Papa quoad Concilium Generale. Vide Concilium.
Papa poteſt deponere Regem, & ſi non habeat filios, novum creare, ſi Rex negligens fuerit purgare Regnum ab hæreticis. *pag.* 212. *num.* 3. *&* 4.
Sed ſi Regis electio ſpectet ad Electores, poteſt ſolùm deponere, non autem creare Regem. *ibidem. num.* 5.
Papa poteſt Imperatores, & Reges deponere, ſi ſpirituale bonum id expoſcat. *ibid. nu.* 6.
Papa poteſt ſibi eligere ſepulturam in Eccleſia Regularium. *pag.* 220. *num.* 27.
Papa ſi non elegerit ſepulturam, eſt ſepeliendus in Baſilica Vaticana. *ibid.*
Papa de poteſtate abſoluta poteſt conferre beneficium ſeculare Regulari, & è contra. *pag.* 10. *num.* 50.
Papæ conſenſus requiritur pro validitate pacti, ut Eccleſia ſivè erecta, ſivè erigenda retinere nequeat bona ſtabilia. *pag.* 161. *num.* 43. *ad* 46.
Papæ conſenſus requiritur in pacto translationis onerum laicalium in Clericos, vel Eccleſias. *ibid. num.* 48.
Parochus non poteſt prætendere jus ſepulturæ a cadavere Regularis decedentis extra Monaſterium, quique ſepelitur in Eccleſia regulari. *pag.* 14. *num.* 3.
Parochus primæ Parochiæ non privatur jure ſepulturæ, ſi quis ad aliquam Parochiam ſe transferret, & ibi poſt parvum ſpatium temporis decedat *pag.* 152. *num.* 42.
Parochus habet juris aſſiſtentiam pro omnibus oblationibus, quæ fiunt in ejus Parochia etiam in concurſu Epiſcopi. *pag.* 13. *num.* 16.
Niſi conſuetudo quadragenaria Epiſcopo faveat. *ibid.*
Parochus dicitur Paſtor immediatus, & mediator apud Deum in propria Parochia. *ibid.*
Parochus habet Juris aſſiſtentiam quoad decimas. *pag.* 268. *num.* 64. *&* 68.
Parochi authoritas abſolvendi à peccatis eſt à Deo; aſſignatio verò Populi ab Epiſcopo. *pag.* 123. *nu.* 36.
Parochi munus præcipuum, eſt prædicatio. *pag.* 4. *nu.* 16.
Parochi habent juris aſſiſtentiam contumulandi corpora eorum, qui deceſſerunt, ſine electione ſepulturæ. *pag.* 156. *num.* 55.
Poteſt tamen hæc juris aſſiſtentia infringi, vel per quadragenariam cum titulo colorato, vel per immemorabilem. *ib.*
Parochia an poſſit addici Regularibus? Vide Regulares.
Parochiæ ſæculares unitæ unione perfecta Monaſterium Regularium, poſſunt ab his obtineri. *pag.* 9. *nu.* 44.
Secus ſi ſint unitæ unione ſimplici. *ibid. num.* 46.
Parochiarum diviſio facta fuit à D. Dionyſio. *pag.* 74. *nu.* 21.
Parocho non eſt vetitum fieri donationem a Parochianis. *pag.* 20. *num.* 12.
Parocho debentur oblationes, quæ fiunt Capellæ extra Eccleſiam Parochialem, intra tamen Parochiam. *p.* 14. *n.* 17.
Niſi tamen offerens aliter præſcripſerit. *ibid. num.* 19.
Parocho quando debeatur quarta ex funeribus. Vide Portio Canonica.
Pater habet uſumfructum in bonis adventitiis filii-familias. *pag.* 210. *num.* 44.
Pater non habet uſumfructum in bonis adventitiis quæſitis à filio-familias poſt ejus clericatum. *ibid. num.* 45.
Pater retinet Patriam poteſtatem in filium Clericum. *Ibid.*
Pater quoad electionem ſepulturæ pro filio impubere. Vide Sepultura.
Pater percipiens fructus Beneficii ſui filii, non incurrit pœnas contra ſe ingerentes in fructibus Beneficii. *p.* 304. *n.* 64.
Pater retinet patriam poteſtatem in filium Clericum. *ibid.*
Patris conſenſus requiritur ad hoc, ut filius Clericus poſſit teſtari de Adventitiis quæſitis ante clericatum. *pag.* 210. *num.* 44.
Patriam negligens defendere peccat. *pag.* 96. *num.* 9.
Patrinus. Vide Compater.
Patronus licèt in fundatione poſſit apponere conditiones juri non conformes; non tamen eæ debent eſſe contra naturam actus, vel bonos mores. *pag.* 161. *nu.* 51.
Patronus, ejuſque hæres poteſt apponere inſignia, & inſcri-

ptiones

ptiones in Eccleſia patronali, dummodò ſint intra ſphæram honeſtatis Eccleſiæ. *pag.* 303. *nu.* 48.
Patronus extraneus fundatori non habet jus alimentorum. *pag.* 301. *num.* 22. *cum ſeqq.*
Patronus habet jus alimentorum ratione fundationis, non ratione juriſpatronatus. *ibid. num.* 26.
Patronus fundator, ejuſque deſcendentes habent jus alimentorum, etſi jus præſentandi tranſlatum ſit in alios. *ibid. num.* 27.
Quod procedit, niſi ex facto proprio ceciderint à jure præſentandi *pag.* 302. *num.* 29.
Patroous quoad alimenta ei debita, non ſubjacet juribus creditorum. *ibid. num.* 30.
Patronus nequit cedere jus alimentorum, niſi illud reſervaverit in fundatione. *ibid. num.* 31. & 32.
Patronus cedere poteſt omnia jura in fundatione reſervata. *ibid. num.* 32.
Patronus poteſt judicialiter tueri bona Beneficii ab actibus præjudicialibus, non tamen poteſt petere ſibi reddi rationes. *pag.* 304. *num.* 66.
Patronus tàm laicus, quàm Eccleſiaſticus prohibetur adminiſtrare bona tempore beneficii vacantis, ſed apponendus eſt Œconomus ab Epiſcopo. *ibid. num.* 67.
Patronus non eſt admittendus intra Presbyterium *pagin.* 303. *num.* 55.
Patronus uſurpans per ſe, vel per alium bona Beneficii, vel ejus fructus percipiens, incurrit excommunicationem, & privationem Juriſpatronatus. *pag.* 304. *num.* 62.
Patronus nequit conducere bona Beneficii. *ibid. nu.* 65.
Patronus nequit acquirere jus præſentandi Prælatum in Eccleſia Conventuali ſeù Collegiata ſine aſſenſu. Papæ. *pag.* 301. *num.* 18.
Patronus fundator ejuſque liberi, & Parentes non debent conveniri, niſi in quantum facere poſſunt, & deducto ne egeant. *pag.* 303. *nu.* 43. & 44.
Limitatur, ſi agatur de expenſis litis temerè intentatæ à Patrono. *ibid.*
Patronus ad hoc ut obtinere poſſit alimenta, & gaudere beneficio deducto ne egeat, debet fieri diſcuſſio bonorum coram Judice. *ibid. nu.* 45.
Patronus an poſſit petere alimenta à Penſionario, ſi fructus non ſufficiant pro penſione, & alimentis. *pag.* 302. *nu.* 39.
Patronus quatenus poſſit prohibere aſſignari locum alteri in Eccleſia. *pag.* 303. *nu.* 50. & 51.
Patronus non præcedit in Eccleſia Superiorem Eccleſiaſticum, vel Dominum temporalem. *ibid. num.* 52. & 53.
Patronus petens alimenta debet probare concludenter ſuperexiſtentiam fructuum ex bonis aſſignatis in fundatione. *pag.* 302. *num.* 40.
Hæc probatio mitiùs admittitur in antiquis. *ibid.*
Patroous ſi ſit Univerſitas, vel Collegium, an toti Collegio, vel tantùm ejus Rectori danda ſint alimenta? *ib. n.* 41.
Patroni jus in ſuam Eccleſiam conſiſtit in juribus præſentandi, alimentorum, & proceſſionis. *pag.* 301. *nu.* 17.
Patroni fundatoris diſtincti nomen exprimi ſolet in collectis. *pag.* 144. *nu.* 57.
Patrono, quæ prohibentur in Eccleſia patronata? *pag.* 303. *nu.* 58. *cum ſeqq.*
Patrono prohibetur percipere fructus, vel ſe ingerere in adminiſtratione bonorum, etiamſi ipſe ea aſſignaverit. *ibid.*
Quid in hoc diſpoſuerit Concil. Tridentinum. *pag.* 304. *num.* 59.
Patrono tàm Seculari, quàm Eccleſiaſtico prohibitum eſt percipere fructus Beneficii prætextu conſuetudinis, etſi Rectori congrua reſervetur, *ibid. nu.* 60.
Id permittitur Principibus abſolutis, ſi habeant privilegium. *ibid. num.* 61.
Patrooo debetur locus dignior extra Chorum. *pag.* 303. *n.* 56.
Patrono pauperi, & non ingrato, ejuſque dependentibus debentur alimenta. *pag.* 301. *num.* 19. & 21.
Patrono competit jus proceſſionis, & quodnam illud ſit, *pag.* 303. *num.* 46.
Patrono an liceat retinere claves reliquiarum & Capellæ. *ibid.* & *num.* 47.
Patrono licet cedere jura ſibi in fundatione reſervata. *pag.* 302. *nu.* 32.
Patrono, ut præſtentur alimenta, non tenetur. Eccleſia vendere capitale, ſi fructus non ſufficiant. *ibid. num.* 42.
Patrono reſervata remanent jura legitimè retenta in fundatione. *pag.* 304. *num.* 68.
Patrono debentur alimenta, dummodò ſit pauper & quæ paupertas requiratur. *pag.* 302. *num.* 33. & 36.
Patrono pauperi non debentur alimenta, ſi adſint Conjuncti divites uſque ad Patruum, qui ea præſtare tenentur. *ibid. num.* 34.
Patrono Regulari non debentur alimenta *ibid. nu.* 35.
Patrono non ſunt præſtanda alimenta ſecundùm primævum ejus ſtatum, *ibid. nu.* 37.
Patrono quo caſu non debeantur alimenta ſi poſſit ex induſtria vivere. *ibid. num.* 36. & 37.
Patrono debentur alimenta, dummodò redditus ſuperabundent. *ibidem. numero* 38.

Patrono debentur alimenta ſi beneficium ſit obnoxium penſioni, & fructus ſint ſufficientes ad utrumque *ibid. nu.* 39.
Patrono quatenus competat jus Sepulturæ. *pag.* 303. *num.* 54.
Patrono debetur honor ſeſſionis, & receptionis pacis. *ibid. num.* 49. & 56.
D. Paulus appellavit Cæſarem, ut ſe ab impoſturis eximeret. *pag.* 207. *num.* 8.
D. Paulus fuit ſubordinatus D. Petro. *pag.* 314. *num.* 12.
D. Paulum habere indiſtinctè Primatum Eccleſiæ ſimul cum D. Petro eſt hæreſis dicere. *pag.* 207. *num.* 20.
Paupertas voluntaria nimis eſt commendabilis *pag.* 248. *num.* 1. Vide Religioſa Paupertas.
Paupertas Religioſa in particulari eſt conſtitutivum Status Religioſi. *pag.* 250. *num.* 11.
Paupertas Religioſa in communi non eſt de eſſentia Status Religioſi. *ibidem. nu.* 12.
Paupertas Religioſa in communi, & particulari ſervatur à Religionibus Mendicantibus. *pag.* 250. *num.* 13. & *pag.* 251. *num.* 2. & 3.
Quid in hoc diſpoſuerit Concilium Tridentinum. *ibid.* & *num.* 4. Vide Minores Obſevantes.
Paupertatem Religioſam ſervarunt Apoſtoli. *p.* 249. *n.* 7. & 9.
Paupertatis Religioſæ perfectio comprobatur ex verbis, & exemplo Chriſti. *pag.* 249. *num.* 6. & 8.
Paupertatem Religioſam hæretici improbarunt. *pag.* 248. *num.* 3. *cum ſeqq.*
Peccator decedens in publico peccato, privatur Sepultura Eccleſiaſtica. *pag.* 222. *num.* 49.
Peculium Adventitium. Vide Adventitium.
Penſio ſi fuerit Promiſſa in certa ſpecie monetæ, non debet attendi æſtimatio Principis, ſed id quod intereſt. *pag.* 136. *num.* 25.
Penſio ſi fuerit expreſſa in ducatis Cameræ aureis non debet computari quarta pars unius Julii pro Collybo, vulgo *Agio*. *ibidem.*
Sed quomodo id procedat. *ibid.*
Peregrini inteſtati in Hoſpitio decedentis, Epiſcopo incumbit bona tradi hæredibus legitimis. *pag.* 215. *num.* 1. & *pag.* 216. *num.* 34.
Vel bis non extantibus, piæ cauſæ applicari. *ibid.*
Peregrini an ſint neceſſariò hoſpitandi? Vide Tabernarius.
Peregrini dicebantur illi, qui non erant cives Romani. *pag.* 215. *num.* 27.
Et iſti non habebant factionem teſtamenti. *ibid.*
Sed poſtea donati fuerunt jure Romano. *ibid. nu.* 27.
Peregrini, ſeu Advenæ decedentes in Hoſpitiis condere poſſunt teſtamentum. *pag.* 213. *nu.* 1. & *pag.* 215. *num.* 31.
In aliquibus Regnis eis ſuccedit Fiſcus. *ibid. num.* 31.
Peregrino decedenti ab inteſtato jure antiquo ſuccedebat fiſcus. *pag.* 215. *num.* 34.
Et alicubi ſuccedit opus Redemptionis Captivorum. *ibid.*
Quid Statutum ſit in Urbe quoad hoc. *ibidem.*
Permutationis uſus vigebat ante monetæ introductionem. *pag.* 129. *num.* 19.
Perſona privilegiata non comprehenditur in diſpoſitione generali. *pag.* 159. *nu.* 30.
Perſonæ, & bonorum ſubjectio requiritur, ut mulier ſubiiciatur ſtatuto prohibenti diſponere de dote. *pag.* 164. *nu.* 17.
D. Petrus obtinuit poteſtatem ſupra Apoſtolos. *p.* 122. *n.* 24.
D. Petrus repræſentat Primatum Eccleſiæ Romanæ. *ibid. num.* 24.
D. Petri poteſtas fuit Ordinaria, & tranſmiſſibilis ad Succeſſores: ſecus illa aliorum Apoſtolorum. *ibid. nu.* 24.
D. Petri præeminentia ſupra D. Paulum comprobatur auctoritate S. Scripturæ, & SS. Patrum. *p.* 314. *nu.* 12. *cum ſeqq.*
D. Petri ſubordinatio D. Paulo non elicitur ex hoc, quod hic reſtiterit ei in faciem. *ibid. num.* 16.
D. Petro fuit mutatum nomen à Chriſto Domino *pag.* 100. *n.* 3.
DD. Petrum, & Paulum habere indiſtinctè Eccleſiæ Primatum, eſt hæreſis. *pag.* 315. *num.* 20.
Petrus II. Rex Aragonum recepit Romæ ab Innocentio III: Regium Diadema in Eccleſia D. Pancratii, fecitque tributarium ſuum Regnum. *pag.* 145. *nu.* 1. 2. & 3.
Pia cauſa conſequitur immiſſionem ex teſtamento minus ſolemni etiamſi non ſit inſtituta in majori parte. *pag.* 84. *nu.* 69.
Similiter obtinet immiſſionem in proprietate ſi ſit vocata in omnibus poſt mortem hæredis uſufructuarii. *ibidem. numero* 71.
Pia cauſa, an & quando ſubjaceat detractioni Falcidiæ, vel Trebellianicæ. *ibidem. num.* 75. Vide Falcidia, Trebellianica.
Piæ cauſæ favor, quoad teſtamenta. Vide Teſtamentum, Lagatum, Teſtes, Diſpoſitio.
Pontificalium uſus, cæteræque ſpeciales prærogativæ poſſunt haberi à Prælato inferiori abſque ſeparatione territorii, &, qualitate nullius, *pag.* 79. *nu.* 54.
Pontifices Romani ſemper vindicarunt libertatem Eccleſiaſticam a legibus vetantibus Eccleſiæ capacitatem bonorum. *pag.* 158. *nu.* 19.
Pontifices Romani perpetuò hanc curam habuerunt componendi diſſidia inter Reges, & Principes etiam perſonaliter. *pag.* 45. *nu.* 4.

Digitized by Google

Reſponſum Alexandri III. Legatis Manuelis Imperatoris. *ibid. num.* 5.
Præcipua hæc cura fuit Sanctiſſimi D. N. Clem. XI. poſt obitum Caroli II. Legationibus ad Reges miſſis, & precibus Deo indictis. *ibid. num.* 6.
Pontificia poteſtas tam præfulgentior eſt Regia, quàm aurum plumbo, *pag.* 206. *nu.* 1.
Non ſolùm ad ſpiritualia extenditur, ſed etiam ad temporalia ad ſpiritualia pertinentia, *ibid. nu.* 2.
Pontificia poteſtas quam ſit ampla. *pag.* 294. *nu.* 1.
Populus auctoritatem, quam in Principem tranſtulit nequit ampliùs ſibi vindicare, niſi ea is abutatur. *pag.* 129. *nu.* 27.
Populus poteſt vim vi repellendo liberare Rempublicam à deterrima conditione. *pag.* 138. *nu.* 5.
Populus debet contribuere expenſas, quæ requiruntur in diviſione monetæ. *pag.* 131. *nu.* 38.
Populi an poſſint ſibi deligere Regem? *pag.* 138. *nu.* 3. *& ſeqq.*
Populi tranſtulerunt omnem poteſtatem in Regem. *pag.* 137. *num.* 3.
Populi Ethnici, & infideles poſſunt ſine aliorum auctoritate novos Reges deligere, eoſque ex juſtis cauſis, Regno excludere. *pag.* 138. *nu.* 5.
Populi ità eorum poteſtatem in Regem traſtulerunt, ut hic auctoritate tradita non abutatur. *ibid. nu.* 5.
Populi conſenſus an ſit neceſſarius in mutatione monetæ plenè diſſeritur. *pag.* 129. *num.* 17. *& ſeqq.*
Populi conſenſus non requiritur in Gabellis, & Datiis indicendis. *ibid. num.* 27.
Populi Chriſtiani nullo modo poſſunt ſibi novos Reges deligere, inconſulto Romano Pontifice *pag.* 138. *num.* 6.
Portio Canonica non debetur Parocho ex funere Oblati decedentis intra Clauſtra. *pag.* 288. *num.* 36.
Portio Canonica debetur Parocho à Regularibus ex omnibus proventibus perceptis ex funere illorum qui apud eos elegerint Sepulturam *pag.* 109. *num.* 19.
Portio Canonica debetur Epiſcopo ex iis, quæ Eccleſiæ relinquuntur, *pag.* 186. *nu.* 90.
Portio Canonica an debeatur Epiſcopo ex oblationibus, vel donatis in vita. *ibid.*
Portio Canonica non debetur ex relictis intuitu certi operis, ex oblationibus Eccleſiæ rurali factis. *ibid. nu.* 91.
Portio Canonica ex quibus relictis non debeatur Epiſcopo. *ibid. nu.* 92.
Portio Canonica debetur Parocho ex funere illius, qui ſepelitur in Sepulchro majorum. *pag.* 220. *num.* 35.
Portio Canonica debetur Parocho ex funere Cardinalis, qui ſepelitur extra Parochiam. *ibid.*
Portio Canonica debetur Epiſcopis ex oblationibus, quæ varia eſt, juxta varietatem locorum. *pag.* 13. *nu.* 13. *& ſeqq.*
Poſſeſſor per lapſum triginta annorum Neapoli liberatur à qualibet moleſtia. *pag.* 235. *nu.* 23.
Poſſeſſor malæ fidei non habetur per hoc, quod quis ſciat ſe poſſidere aliena, ſed ex eo, quod injuſtè poſſideat. *pag.* 241. *nu.* 96.
Poſſeſſor non eſt in mala fide, ſi poſſideat rem alienam authoritate legis, vel Judicis *ibid. num.* 97.
Poſſidens jure non improbante, non dicitur eſſe in mala fide, *pag.* 79. *num.* 60.
Potens perſona quæ dicatur ad hoc, ut ſit incapax emphyteuſis. *pag.* 167. *num.* 2. Vide Emphyteuſis, & Eccleſia.
Poteſtas Eccleſia, & politica ſunt duæ poteſtates finibus, & officiis diverſæ, *pag.* 138. *nu.* 9.
Poteſtas Eccleſiaſtica, & Politica conjunguntur in unam Rempublicam, unumque corpus, eo quod Principes ſint filii Eccleſiæ *ibid. nu.* 9.
Poteſtas Eccleſiaſtica eſt veluti corpus in corpore myſtico Eccleſiæ. *ibid. nu.* 9.
Poteſtas Eccleſiaſtica habet ſubditam Poteſtatem politicam. *ibid. nu.* 9.
Enumerantur exempla, quibus Papa in Reges poteſtatem exercuit. *ibid. nu.* 10.
Poteſtas Principum eſt à Deo, mediante Papa. *ibid. nu.* 10.
Pretium taxatum à ſtatuto in vendendis bonis non tenentur ſervare Clerici. *pag.* 209. *num.* 34.
Prædicatio eſt præcipuum munus habentium animarum curam. *pag.* 4. *nu.* 16.
Prælatus manens in exercitu, quam Juriſdictionem habet in milites, & Clericos in eo exiſtentes. Vide Capellanus exercitus.
Prælatus inferior ſine ſpeciali Indulto, non cenſetur habere jura Epiſcopalia. *pag.* 76. *nu.* 31.
Prælatus inferior fert onus probandi exemptionem loci contra Epiſcopum *ibid. num.* 33.
Sed explicatur quomodo id procedat, *ibid. & nu. ſeqq.*
Prælatus inferior quomodo, & ex quibus dicatur obtinuiſſe territorium ſeparatum cum qualitate Nullius. *pag.* 77. *nu.* 46. *&* 47.
Prælatus inferior, an dicatur habere territorium ſeparatum per verba privilegii, *quod nulli hominum, tam jure parochiali, quàm jure Dominii ſibi, & Monaſterio ſuo reſpondeant*, vel alia ſimilia. Vide Nullius qualitas, & Territorii ſeparatio.
Prælatus inferior poteſt ex privilegio ſpeciali habere uſum Pontificalium, aliaſque ſpeciales prærogativas, abſque eo quod habeat territorium ſeparatum cum qualitate Nullius. *pag.* 79. *num.* 54.
Prælatus inferior, vel per titulum habitum ex privilegio, vel per immemorabilem acquirit actus juriſdictionales in Diœceſis Epiſcopi. *pag.* 80. *num.* 67.
Prælatus inferior ſi exhibeat titulum clarum, non indiget præſcriptione ad acquirendos actus Epiſcopales, ſecus ſi exhibeat turbidum. *pag.* 81. *num.* 68. *& ſeqq.*
Prælatus inferior tantum præſcribit, quantum poſſidet. *ibidem. num.* 71.
Prælatus inferior ſi habuerit Tribunal erectum, cum Vicario, & Cancellario, contulerit Parochiales, fecerit Viſitationes privativè ad Epiſcopos, præſumitur habere omnimodam juriſdictionem. *ibid. num.* 72.
Prælatus inferior ſi doceat de titulo, & poſſeſſione, & Epiſcopus omni poſſeſſione deſtitutus, nitatur ſola aſſiſtentia juris, tunc ille erit manutenendus. *ibid. num.* 75.
Secus ſi doceat de præſcriptione canonizabili per tres conformes. *ibidem. num.* 76.
Prælatus inferior an poſſit cognoſcere cauſas criminales, & matrimoniales, diſtinguitur. *pag.* 82. *num.* 1. *& ſeqq.*
Explicatur decretum *Sac. Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 20. §. *ad hæc de refor. ibid. num.* 2.
Prælatus inferior an per conſuetudinem quadragenariam, vel immemorabilem præſcribere valeat cognitionem Cauſarum matrimonialium, & criminalium. *ibid. nu.* 3. *&* 4.
Prælatus inferior etiam habens territorii ſeparationem nequit decernere excommunicationem ad finem revelationis. *pag.* 83. *num.* 8.
Idque ad Apoſtolicam Sedem ſpectat, non autem ad Epiſcopum. *ibidem.*
Spectat ad Epiſcopum, ſi Prælati non habeant perfectam qualitatem Nullius. *ibid.*
Prælatus inferior, Nullius, habens territorii ſeparationem poteſt præſcribere cognitionem cauſarum criminalium, & matrimonialium, *pag.* 82. *num.* 5. *& ſeqq.*
Prælatus inferior poteſt etiam ſine titulo præſcribere contra Epiſcopum illos actus, qui non ſunt ei expreſsè à jure prohibiti, *pag.* 80. *num.* 61.
Secus ſi jus expreſsè reſiſtat, *ibid.*
Prælati inferiores nonnulli ſunt exempti ab Epiſcopo, habentque certas perſonas ſubjectas ſine territorio, cujuſmodi ſunt Prælati Regulares in Monaſteriis, vel Seculares in quibuſdam Collegiatis. *pag.* 71. *num.* 1.
Eorum Monaſteria dicuntur eſſe in Diœceſi, ſed non de Diœceſi Epiſcoporum. *ibid.*
Neque dicuntur eſſe in territorio ſeparato. *ibid. num.* 5.
In iis Epiſcopus jus habet territoriale, non autem Diœceſanum, niſi in certis caſibus. *ibid.*
Prælati quidam inferiores habent juriſdictionem activam in Clerum, & Populum in certis actibus, dicunturque impropriè Nullius, prout vocantur à Tridentino, à quo fuit illis in aliquibus derogatum, *ibid. num.* 3.
Idque habent ex privilegiis Apoſtolicis. *ibid. nu.* 5.
Territorium ſemper remanet materialiter in Diœceſi. *ibid.*
Epiſcopus conſideratur talis in eo, exercetque quæ per Concilium, & Apoſtolicas Conſtitutiones illi demandantur. *ibidem.*
Prælati inferiores ſunt alii, qui habent territorium ſeparatum à quacumque Diœceſi, omnino excluſo Ordinario, habentque omnem juriſdictionem Epiſcopalem præter illam Ordinis, & dicuntur nullius Diœceſis. *pagina* 72. *num.* 4. *&* 5.
Dicuntur habere proprium territorium, in quo tamen Metropolitano, vel Epiſcopo tribuitur certa facultas in certis caſibus. *ibidem.*
Prælati inferiores Nullius, an dari poſſit in Eccleſia, quæ exiſtat in Diœceſi alicujus Epiſcopi ſine populo, & ſine Clero, diſſeritur. *ibid. num.* 6. *& ſeqq.*
Adducitur exemplum Domus Almæ Lauretanæ, & Capellæ Sanctiſſimi Præſepii in Baſilica Liberiana. *ibid. num.* 6.
Prælati inferioris Palatium non gaudet Eccleſiaſtica immunitate, niſi de conſuetudine, ut eſt, illud Archimandritæ Meſſanenſis *pag.* 69. *num.* 17.
Prælati inferiores poſſunt eligere ſepulturam etiam in Eccleſia Regularium. *pag.* 221. *num.* 38.
Et ſi eam non elegerint, ubi ſepeliendi ſint. *ibid.*
Prælati Nullius cum territorio ſeparato intitulari valent Ordinarii, ſecus alii Prælati inferiores habentes juriſdictionem dumtaxat in certis caſibus. *pag.* 74. *num.* 24.
Affertur reſolutio S. C. C. *ibidem.*
Hi ultimi quandoque dicuntur Ordinarii ſecundùm quid. *ibidem.*
Prælati adeuntes Concilium Generale quibus privilegiis fruantur. *pag.* 194. *num.* 26.
Prælati Religionum adire ſolent Concilium Generale. *ibid. num.* 7.
Et an in eo habeant votum deciſivum. *ibid. nu.* 30.
Prælati acceſſus ad Concilium Provinciale an importet qualitatem Nullius. *pag.* 77. *nu.* 47.

Præ-

Digitized by Google

Prælatis inferioribus habentibus territorii ſeparationem committuntur ex ſtylo moderno executiones diſpenſationum matrimonialium, & literarum in forma *ſignificavit*. *pag.* 83. *num.* 6.
Prælatorum inferiorum exemptorum triplex ſpecies enucleatur. *pag.* 72. *nu.* 1. *& ſeqq.*
Presbyteri ſimplices quandoque habuerunt votum conſultivum in Concilio Generali. *pag.* 194. *nu.* 31.
Præſcriptio acquiritur ad terminos poſſeſſionis. *pag.* 81. *nu.* 72.
Præſcriptio centenaria currit inter Eccleſias æquè privilegiatas. *pag.* 237. *nu.* 55.
Limitatur, ſi adſit major ratio ſubveniendi uni, quàm alteri Eccleſiæ. *ibid.*
Præſcriptio contra Chriſtianos competit Judæis, aliiſque viventibus extra Eccleſiæ gremium. *pag.* 238. *nu.* 63.
Quod non procedit contra Eccleſiam Romanam, aliaſque inferiores, niſi præſcriptio ſit immemorabilis. *ibid.*
Præſcriptio qualis competat contra Fiſcum laicum pro bonis confiſcandis. *pag.* 240. *nu.* 84.
Præſcriptio quadragenaria competit Fiſco laico pro bonis confiſcandis, ob crimen hæreſis. *ibid.*
Præſcriptio centenaria requiritur contra Fiſcum Papæ, uti talis conſiderati. *ibid. nu.* 88.
Quid contra Fiſcum Papæ conſiderati uti Principis. *ibid.*
Præſcriptio ſtabilium completur per decennium inter præſentes, vicennium inter abſentes, hæcque dicitur longi temporis. *pag.* 234. *num.* 20.
Præſcriptio annuarum præſtationum quanto tempore currat. *pag.* 21. *nu.* 23.
Præſcriptio requirit tempus continuatum, niſi aliter ſit lege cautum. *ibid.*
Præſcriptio actuum facultativorum reſpectu cauſæ piæ perficitur ſpatio decem annorum. *pag.* 18. *nu.* 59.
Præſcriptio triennalis ſufficit Epiſcopo, ut poſſit retinere locum alterius Diœceſis, ab eo ad finem converſū. *p.* 240. *n.* 89.
Præſcriptio contra Eccleſiam incipit poſt vitam Prælati, Rectoris, aut Sedis vacantis. *pag.* 241. *nu.* 93.
Præſcriptio etiamſi ſit longi temporis requirit bonam fidem. *ibid. num.* 94.
Præſcriptio dari poteſt cum fide media, ſeu dubitativa ſuperveniente, non verò ſi adſit ab initio. *ibid. nu.* 97.
Præſcriptio longi temporis procedit etiam ſine bona fide, ſi agatur de jure quæſito. *ibid. nu.* 98.
Præſcriptio Mobilium eſt triennalis tàm inter præſentes, quàm inter abſentes. *pag.* 234. *num.* 8.
Præſcriptio rei mobilis perficitur per poſſeſſionem continuatam triennalem cum bona fide et juſto titulo. *ibid. nu.* 16.
Præſcriptio non procedit ſine titulo in iis, in quibus jus expreſsè reſiſtit. *pag.* 80. *num.* 61.
Præſcriptio nullimodè procedit in iis, in quibus jus expreſsè improbat quamcumque conſuetudinem, etiam immemorabilem. *ibid.*
Præſcriptio in certa parte Diœceſis an acquiri poſſit per Prælatum inferiorem contra Epiſcopum. *ibid. nu.* 63.
Præſcriptio quadriennalis currit contra bona donata à Principe, vel quocumque alio titulo ab ejus Fiſco obventa. *pag.* 234. *num.* 18.
Præſcriptio triennalis ſufficit in mobilibus Eccleſiæ Romanæ, aliarumque Eccleſiarum. *pag.* 238. *nu.* 65. *cum ſeqq.*
Quod non procedit in mobilibus pretioſis. *pag.* 239. *num.* 69. *&* 76.
Præſcriptio minor centenaria aliquando datur contra Eccleſiam Romanam. Vide Hæreticos.
Præſcriptio centenaria, vel quadragenaria currit contra Fiſcum Romanæ Eccleſiæ, vel aliarum pro bonis incorporatis. *pag.* 240. *num.* 82.
Præſcriptio centenaria requiritur contra Fiſcum Eccleſiæ Romanæ quoad bona ob delictum confiſcanda, quæ ſunt ſub dominio directo dictæ Eccleſiæ. *ibid. num.* 84.
Non autem competit centenaria, ſi bona confiſcanda non ſint de dominio directo. *ibid.*
Præſcriptio centenaria competens Eccleſiæ Romanæ procedit ſolùm quoad bona immediatè pertinentia ad Summum Pontificem uti talem. *pag.* 230. *num.* 40.
Præſcriptio centenaria non competit Eccleſiæ D. Petri quoad ejus bona propria: ſecùs quoad bona Menſæ Pontificiæ. *ibid. num.* 46.
Præſcriptio centenaria competit pro bonis Fabricæ S. Petri. *pag.* 231. *num.* 48.
Præſcriptio centenaria competit S. Inquiſitioni contra hæreticam pravitatem. *ibid. num.* 50.
Præſcriptio centenaria fuit conceſſa quibuſdam Eccleſiis, & Religionibus. *ibid. num.* 51.
Præſcriptio centenaria non competit omnibus Religionibus per communicationem. *ibid.*
Præſcriptio ſexagenaria competit quibuſdam Religionibus. *ibid. num.* 53.
Præſcriptio centenaria præſumere facit aſſenſum Apoſtolicum in alienatione bonorum Eccleſiæ. *pag.* 229. *nu.* 29.
Præſcriptio centenaria competit Eccleſiæ contra Laicum habentem privilegium quadragenariæ. *ibid. nu.* 32.
Præſcriptio centenaria non requirit bonam fidem. *p.* 242. *n.* 99.
Præſcriptio centenaria facit, ut quis poſſit allegare quemcumque titulum. *ibid.*
Præſcriptio contra Eccleſiam an interrumpatur per publicationem Bullæ Cœnæ. *ibid. nu.* 100.
Præſcriptio reſtricta à Statuto Urbis ad quindecim, vel ſexdecim annos, non procedit contra Clericos, & Eccleſiam. *ibid. num.* 103.
Præſcriptio quadragenaria requiritur in bonis Eccleſiæ. *pag.* 235. *num.* 26.
Exponitur in hoc textus *in cap. Sanctorum de Præſcriptionib. ibid. num.* 27.
Præſcriptio quadragenaria procedit etiam in bonis Menſæ Epiſcopalis, Monaſteriorum, & Beneficiorum. *ibidem num.* 29. *&* 30.
Sed in bonis propriis Epiſcoporum, & Clericorum ſufficit præſcriptio ordinaria. *ibid. nu.* 30.
Similiter in fructibus Beneficiorum. *ibid. nu.* 31.
Et in bonis Eccleſiæ poſſeſſis à privato. *ibid.*
Præſcriptio quadragenaria procedit inter duas Eccleſias. *ibid. num.* 33.
Præſcriptio quadragenaria ſufficit ad præſcribendum ea, quibus jus vehementer non reſiſtit. *pag.* 79. *num.* 60.
Præſcriptioni innitens aſſimilatur Piſcatori anguillarum. *pag.* 234. *num.* 17.
Præſcriptione centenaria paſſivè tantùm utuntur Eccleſiæ, quibus ea competit. *pag.* 237. *num.* 54. *&* 60.
Præſcriptione longi temporis tollitur hypotheca. *p.* 234. *n.* 21.
Præſcriptione longiſſimi tēporis ruit quælibet actio. *ib. n.* 22.
Præſcriptione 30. annorum Neapoli liberatur Poſſeſſor à qualibet vexatione. *ibid. num.* 23.
Præſcriptione annali ruit actio injuriarum. *ibid. nu.* 24.
Præſcriptione biennali tollitur actio doli. *ibid.*
Præſcriptione quinquennali dirimitur actio criminalis, adulterii, aliorumque criminum laſciviæ. *ibid.*
Præſcriptione vicennali ruit quælibet actio criminalis. *ibid.*
Præſcriptione ordinaria utitur Eccleſia contra Privatum. *pag.* 235. *num.* 34.
Præſcriptione acquiruntur, quæ privilegio conceduntur. *pag.* 79. *num.* 60.
Præſcriptione quadragenaria acquiri poſſunt actus juriſdictionales Epiſcopi, non autem poteſtas ordinis. *pag.* 79. *n.* 59.
Præſcriptionis centenariæ privilegio fruitur Eccleſia Romana. *pag.* 236. *nu.* 35.
Nec id privilegium à Jure Civili conceſſum, fuit ab eo revocatum. *ibid. nu.* 36.
Præſcriptionis centenariæ privilegium fuit communicatum Eccleſiæ Lateranenſi quoad ejus bona propria. *ibid. nu.* 42.
Præſcriptionis exceptio nimis fragilis eſt. *pag.* 234. *nu.* 27.
Præſcriptionis centenariæ privilegio utitur Eccleſia inferior contra Eccleſiam Romanam. *pag.* 237. *num.* 57.
Præſcriptionis privilegium latè eſt interpretandum. *ib. n.* 58.
Præſcriptibilis non eſt facultas approbandi Confeſſarios Epiſcopo reſervata à Tridentino, ſub excluſione immemorabili. *pag.* 80. *num.* 61.
Præſcriptio. Vide Uſucapio.
Præſtationes annuæ ſi fuerint datæ per tempus conſiderabile, ſunt continuandæ per manutentionem. *pag.* 20. *nu.* 7. Vide Annuæ præſtationes.
Primatus ſuper omnes Orbis Eccleſias eſt penes Eccleſiam Romanam. *pag.* 121. *num.* 23.
Primatus Eccleſiæ Romanæ comprobatur authoritatibus Concilior. SS. Patrum, & Theologorum. *ib. nu.* 26. *cum ſeqq.*
Primatus Eccleſiæ Romanæ vindicatur ab Hæreticorum oppoſitionibus. *pag.* 122. *num.* 31. *cum ſeqq.*
Primatus Eccleſiæ ſoli Divo Petro fuit à Chriſto conceſſus. *pag.* 314. *num.* 12.
Primatus Eccleſiæ non eſt ſimul, & indiſtinctè in Divis Petro, & Paulo. *pag.* 315. *nu.* 18. *cum ſeqq.*
Princeps an teneatur requirere Populi conſenſum in mutatione monetæ. *pag.* 129. *num.* 17. *& ſeqq.*
Princeps non ad propriam utilitatem, ſed ad omnium Subditorum commodum debet monetam mutare. *ibid. nu.* 28.
Princeps non debet trahi à Conſiliariis adulatoribus. *ibid.*
Princeps an poſſit præbere monetis valorem extrinſecum majorem, quàm ſit intrinſecus? *pag.* 130. *nu.* 35. *& ſeqq.*
Princeps non poteſt pro libito præbere valorem monetæ, abſque reſpectu ad juſtitiam. *pag.* 131. *nu.* 37.
Princeps laicus non poteſt ſtatuere ne bona alienentur in Eccleſiam. *pag.* 160. *num.* 39.
Princeps non habet dominium proprietatis, ſed ſolùm ſuperioritatis, & protectionis quoad bona Subditorum. *ibid.*
Princeps non tenetur ex vi directiva ſuarum Legum quatenus ab ipſo ſunt latæ, ſed quatenus aliàs ſunt rationabiles. *pag.* 279. *nu.* 36. *ad ſeqq. & pag.* 298. *nu.* 44.
Princeps tenetur ſtare contractibus celebratis cum privato. *pag.* 298. *num.* 49.
Princeps abſolutus poteſt ex privilegio percipere fructus Beneficii, cujus ipſe eſt Patronus. *pag.* 304. *nu.* 61.
Princeps non recognoſcens Superiorem utitur in ſuis inſcriptionibus titulo, *Dei gratia*. *pag.* 124. *nu.* 41.
Principes Germaniæ utuntur in ſuis inſcriptionibus titulo, *Dei gratia*, excepto caſu, quo ſcribunt Imperatori. *ibid.*

Prin-

Principes Chriſtiaoi ſuerunt bonorum liberales erga Eccleſias tam io vita, quam in morte. *pag.157. un.4. & pag.159. num.21.*
Principia dun unum bonum, nalum alterum, qui hæretici aſſumpſerint. *pag.191. num.9.*
Privata perſona poteſt ſuis bonis vinculum imponere, ne tranſferantur in Eccleſism. *pag.160. num.39.*
Privilegium quatenos poſſit concedi iterum privilegiato. *pag.267. num.58.*
Privilegium à Papa conceſſum, quod Eccleſia non ſit capax bonorum, debet exhiberi in ſorma aothentica ab eo, qui iu illo ſe fundat. *pag.160. nu.40.*
Privilegiũ inſertum in corpore juris eſt potentius. *p.237.n.56.*
Quod non procedit, ſi oon ſit inſertum per modum privilegii. *ibid. num.61.*
Privilegium an habeat locum contra concedentem? *ibid. num.56. & 62.*
Privilegium conceſſum Regularibus, ao ceoſeatur conceſſum Monialibus ejuſdem Ordinis. *pag.111. nu.25.*
Probabile eſt cenſeri conceſſa ea privilegia, quæ ſuot Monialibus favorabilia, nec adverſantur ſtatui muliebri. *ib. n.27.*
Privilegia Regularibus conceſſa in jure communi ante Tridentin. quoad ſervationem interdicti, ipſis non ſuffragantur. *pag.37. nu.9.*
Adducuntur declarationes Sac. Congr. Concil. *ibid.*
Neque militibus Hieroſolymitanis. *pag.38. nu.12.*
Privilegia, quæ ſunt ſpeciali nota digna Regularibus conceſſa non communicantur aliis Religionibus, niſi exprimantur. *ibid.*
Etiamſi fuerint conceſſa cum clauſulis ampliſſimis. *ibid.*
Privilegia aliàs ſublata, non comprehenduntur ſub communicatione, niſi exprimantur. *pag.38. num.11.*
Facilius communicantur Religionibus ejuſdem Ordinis, ſed ſub diverſis Conſtitutionibus viventibus. *ibid. num.12.*
Privilegia Regularium non ſubſiſtunt in iis, quæ repugnant decretis Concilii Trid. *pag.37. num.4.*
Neque vigore immemorabilis. *ibid.*
Explicatur *cap.12. & cap.ult.ſeſſ.25. de Regul. ibid. nu.4. & 5.*
Privilegia Regularibus quæſita ante Tridentinum circa adminiſtrationem Sacramentorum ipſis non ſuffragaotur uti revocata in Concilio Viennenſi per *Clemen. I. de privileg. pag.155. num.52.*
Explicatur d. Clemen. *pag.156. nu.54.*
Quid de privilegiis quæſitis poſt Tridentinum. Et io hoc variè Bullæ enuntiantur. *ibid.*
Privilegia confirmatoria Regularibus, conceſſa quomodò accipienda. *pag.156. num.53.*
Privilegia exemptiva alicujus loci arguoot locum illum fuiſſe olim ſub Epiſcopatu, à quo exemptionem obtinuit. *pag.75. nu.28.*
Privilegia exemptiva poſſunt adminiculis fulciri. *pag.79. n.55.*
Privilegii exemptivi verba ſunt accipienda quominus præjudicent Epiſcopo. *pag.77. num.47.*
Privilegio quæ poſſunt acquiri, acquiruntur etiam præſcriptione. *pag.79. nu.60.*
Privilegiorum exemptivorum verba & ſi ampla numquam important territorii ſeparationem, niſi eam exprimant. *pag.72. num.8.*
Privilegiorum verba non ſejuoctim, ſed onitim ſunt accipienda. *pag.77. nu.47.*
Probatio relictorum favore piæ cauſæ quot teſtes requirat. *pag.177. num.2.*
Non eſt neceſſariò facienda per teſtes, ſed ſufficit ſi conſtet de voluntate teſtatoris. *pag.178. nu.14.*
Quot modis hæc voluntas probari poſſit. *ibid. n.17. cum ſeqq.*
Probatio diſpoſitionis piæ factæ per unicum teſtem, vel ex alia cauſa ioſufficienti, quibus adminiculis ſuppleatur. *pag.180. num.32.*
Prabationes in petitorio debent eſſe conciodentes, ſecus in in poſſeſſorio, ubi jus non reſiſtit. *pag.22. nu.31.*
Probationes ſemiplenas requiri pro manutentione, quomodo intelligatur. *ibid.*
Probationes debent accipi unitim, non ſejunctim. *ibid.*
Proceſſio poteſt impediri ab noa Eccleſia alteri. *pag.102. n.23.*
Proceſſionis honor debetur Patrono, & quodnam illud ſit. *pag.303. nu.46.* Vide Patronus.
Proceſſus vitiatur ex omiſſione juramenti calumniæ, quod fuit expreſsè petitum. *pag.230. nu.37.*
Etiamſi Judex haberet privilegium, ot nno poſſet dici de nullitate ejus Proceſſus. *ibid.*
Proceſſus non vitiatur ex omiſſione Juramenti calumniæ, ſi à parte petitum non ſuerit. *ibid.*
Similiter, ſi omittatur dum probatio eſt manifeſta. *ibid. num.42.*
Vel ſi, licèt petitum ſoerit, procedatur ad ulteriora, non repetita ioſtantia. *ibid. nu.43.*
Procorator conſtitutus ad levandum puerum in Baptiſmo, vel Confirmatione, non ipſe, ſed mandans coutrahit cognationem ſpiritualem. *pag.247. nu.12.*
Procurator an poſſit jurare de calumnia, ſi uon habeat mandatum ſpeciale. *pag.231. nu.50. cum ſeqq.*
Procurator Fiſcalis nunquam jurat de calumnia. *p.230. n.39.*
Procurator Fiſcalis agit nomine Principis. *ibid.*
Profeſſi Ordinis S. Spiritus habent formulam ſpecialem in emiſſione Votorum. *pag.141. num.13.*
Profeſſi Ordinis S. Spiritus, præter tria vota ſubſtantialia, & communia, obſtringuntur quartu Voto, nempè hoſpitalitatis, & ſervitii infirmorum. *pag.142. nu.16.*
Deſcribitur eorum habitus. *ibid. num.16.*
Eorum Ordo dicitur Clericalis, ſolentqun ipſi appellari Canonici Regulares S. Spiritus. *ibid. nu.17.*
Eorum Eccleſia Urbis refert ſpeciem Collegialis, & de eorum præcedentia. *ibid. nu.18.*
Profeſſio emiſſa poſt Annum decimumſextum, ſed antè ætatem requiſitam ab aliqua Religione, eſt nulla, ſi Statuta ejus Religionis ſint confirmata cum clauſula irritante. *pag.293. num.23. cum ſeqq.*
Profeſſio in qua ætate eſt facienda lo Religione Hieroſolymitana, plenè diſſeritur. *pag.28. num.9. & ſeqq.*
Profeſſio militum Hieroſolymitanorum, an vitietur per Cinguli militaris omiſſionem? *pag.31. nu.23.*
Profeſſio non emittenda, oiſi completo Noviciatu. *p.292. n.13.*
Profeſſionis ætas varia fuit antiquitùs. *pag.292. num.9.*
Profeſſionis ætas fuit determinata per Concilium ad annum decimumſextum completum. *ibid. nu.14.*
Profeſſionis ætas debet eſſe omninò completa. *ibid. num.16. cum ſeqq.*
Profeſſionis ætas, ſi incertum ſit quando compleatur, qoo pacto habenda erit ejus certitudo. *pag.293. num.20.*
Profeſſionis ætas non ſuppletur per malitiam profitentis. *pag.292. num.15.*
Profeſſionis emiſſio in ætate nimis immatura fuit crebra perniciosa inſtituto regulari. *pag.292. nu.11.*
Profeſſionis nullitas militum Hieroſolymitanorum cognoſcitur coram Judicibus ad formam Concilii, ſicuti cæterorum Regularium. *pag.29. nu.13.*
Aſſeritur Decretum Sac. Congr. Concilii. *ibid.*
Profeſſionem eſſe emittendam iu ſenectute blaterarunt Luterus, & Calvinus. *pag.292. num.12.*
Promiſſio pecuniæ in dubio intelligitur de illa, quæ ſit minoris valoris. *pag.135. nu.20.*
Proteſtantes Hæretici Sanctorum invocationem negarunt. *pag.191. n.8.*

Q

QUadrageſima adeò ſervabatur à Græcis, ut animam agentes abſtinerent à carnibus. *pag.86. nu.16.*
Quæſtio de primævo origine Ordinis Carmelitarum, ne amplius voce, vel ſcriptis agitaretur, ſtatuit Innocentius XII. *pag.273. num.5.*
Qualitas Nulliua cum ſeparatione Territorii quando competat, vel ceoſeatur conceſſa Prælato inferiori. Vide Nullius qualitas.
Qualitas nollius competit Abbatiæ, & Monaſterio Montis Virginis. *pag.105. nu.6.*
Qualitas perſonalis conſiderata in conceſſione privilegii facit, ut illud ſit perſonale. *pag.276. nu.29.*
Qualitas hæreditaria, quæ ſemel competiit, oollo caſu eſt ſeparabilis a perſona hæredis. *pag.252. nu.8.*
Qualitas hæreditaria noo conſiſtit in bonis, ſed in jure uoiverſali activo, vel paſſivo. *ibid. nu.12.*
Quarta Canonica an, & quando debeatur Epiſcopo, vel Parocho ex oblationibus, vel Emolumentis funerum. Vide Portio Canonica.
Quindennia recipiens Rector non præjudicat Eccleſiæ Dominæ quoad devolutionem Emphyteuſis. *pag.170. nu.30.*
Quindenniorom uſus reddidit Eccleſias capaces Emphyteuſis. *p.169. n.23.*

R

REctor exigendo qoindennia oon præjodicat Eccleſiæ Dominæ, quoad cadocitatem Emphytheuſis. *pag.170. n.30.*
Nec poteſt renunciare devolutioni Emphyteuſis, ſine aſſenſu Apoſtolico. *ibid.*
Rectores Eccleſiarum nequeuot ſine conſenſu Papæ inire pactum, ut eorum Eccleſiæ, ſive erectæ, ſive erigendæ, noo poſſint retinere bona ſtabilia. *pag.161. nu.43. ad 46.*
Redemptionis captivorum SS. Trinitatis Ordo quando inſtitutus. *pag.113. num.6.*
Redemptionis captivorum Ordo approbatus ab Innocentio III. *pag.146. num.1.*
Redemptionis captivorum S. Mariæ de Mercede Ordo quando, & qua occaſione fuerit inſtitutus. *pag.306. num.2.*
Primus ejus profeſſor fuit B. Petrus Nolaſcus, qui, & regulam compoſuit. *ibid. num.4.*
Ejus Regulam confirmavit Gregorius IX. qui conceſſit, ut militaret ſub Regula D. Auguſtini. *ibid.*
In ea emittitur quartum votum. *ibid. num.5.*
Quo habitu ejus Fratres utantur. *ibid. nu.6.*
Ejus Generalis durat per ſexennium. *ibid. num.7.*
Regalis dicuutur propria Imperatoris ipſoque ea concedit. *pag.128. num.5.*

Regalia ſunt dos Imperii, *ibid. num.* 5.

Regalia ſunt hodie apud omnes Reges. *ibid. nu.* 8. & 11.

Regalia cenſentur conceſſa eo ipſo, quo quis creatur Rex. *ibid. num.* 10.

Regalia ſunt conſtitutiva Dignitatis Regiæ. *ibid.*

Regalia ſunt apud omnes Principes, non recognoſcentes Superiorem. *ibid. num.* 12.

Reſident quoque apud Epiſcopos, Comites ex privilegio, vel conſuetudine. *ibid. num.* 13.

Regalia comprehendunt jus cudendi monetam. *ibid. nu.* 15.

Regalium nomen olim ignotum, conſuetudine tamen, & Populorum conſenſu inolevit. *ibid. num.* 7.

Regalium acceptio eſt varia ſecundùm varietatem Regionum. *ibid. num.* 7.

Regula cujuſvis Religionis obligat ſub culpa ad id quod præcipit, non autem ad id, quod conſulit. *pag.* 245. *nu.* 6.

Regulæ præcepta obligare ſub mortali, unde dignoſcatur. *ibid. num.* 7.

Regulæ conſilia non obligant ſub mortali, ſi quis erroneè eum ea intentione profiteatur. *pag.* 646. *num.* 10.

Secus ſi id faciat pleno conſilio. *ibid.*

Regulæ Conſilia tranſgrediens ex contemptu, peccat mortaliter. *ibid. num.* 12.

Secus ſi id fiat ex pura complacentia fruitionis. *ibid.*

Regulam profitentes non vovent omnia contenta in ea, ſed vovent ſolùm vivere ſecundùm Regulam. *ibid. nu.* 9.

Cautiùs eſt profiteri vivere ſecundùm Regulam, quam eam vovere. *ibid.*

Regularis Superior non poteſt ſubjicere interdicto Eccleſiam ſibi ſubjectam, & de ratione. *pag.* 39. *num.* 14.

Affertur decretum Sac. Congregat. Epiſcoporum. *ibid.*

Regularis debet ſepeliri in ſua Eccleſia, neque poteſt alibi ſepulturam eligere. *pag.* 147. *nu.* 2.

Uno caſu excepto, quo reperiatur remotus a Monaſterio. *ibidem.*

Sed quinam locus dicatur remotus? *pag.* 151. *nu.* 31.

Regularis cadaver non poteſt proceſſionaliter deferri extra Eccleſiam Regularem inconſulto Parocho. *pag.* 147. *nu.* 3.

Regularis decedens extra clauſtra, quique contumulatur in ſua Eccleſia regulari non tenetur Parocho ad jus ſepulturæ. *ibid. num.* 3.

Regularis decedens abſens à Monaſterio, ubinam ſit contumulandus, & an poſſit ſibi eligere ſepulturam? *ibid. nu.* 5. & *ſeqq.*

Afferuntur reſolutiones Sac. Congregat. Concil. *ibid.*

Regularis cadaver, qui deceſſit extra Monaſterium, quando ſepeliatur in Eccleſia Regulari debet deferri privatim ſine cruce, & proceſſione. *pag.* 148. *nu.* 9.

Et quare id procedat. *ibid. num.* 11. & 12.

Regularis infirmus extra Monaſterium, non poteſt recipere Sacramenta, niſi a Parocho loci, ſecus vero ſepulturam. *ibid. num.* 13.

Affertur declaratio Sac. Congreg. Concil. *ibid.*

Regularis an poſſit ſibi eligere ſepulturam cum licentia Superioris? plenè diſſeritur. *ibid. nu.* 17. & *ſeqq.*

Concluditur poſſe, & dicitur Monachus, non Abbas eligere, & aſſignatur ratio. *pag.* 149. & *ſeqq.*

Affertur diſcrimen inter Monachum, & filiumfamilias alioſque, qui ſunt in poteſtate. *ibid.*

Regularis Superior etiam Generalis ſine conſenſu Monachi non poteſt eidem eligere ſepulturam. *ib. nu.* 21. & *ſeqq.*

Regularis Superior an poſſit ſibi eligere ſepulturam extra Monaſterium, examinatur. *ibid. nu.* 27. & *ſeqq.*

Diſtinguitur inter Superiorem ſubordinatum Generali, & Superiorem Generalem, alium non recognoſcentem, ut primus nequeat, poſſit verò ſecundus. *pag.* 150. *nu.* 28.

Regularis aſſumptus ad Epiſcopatum, vel Cardinalatum, ſepeliendus eſt in propria Eccleſia, ſi non elegerit ſepulturam, ſi verò elegerit, valet electio ſine conſenſu Superioris Regularis. *ibid. num.* 30.

Regularis ſi decedat in loco, ubi non ſit proprium Monaſterium, ſed aliud alterius Ordinis non remotum, an ſit ibi ſepeliendus, & poſſit ibi ſepulturam eligere? diſputatur. *pag.* 152. *nu.* 33. & *ſeqq.*

Regularis decedens in loco, ubi non adeſt Monaſterium proximum, eſt ſepeliendus in Parochia. *ibid. nu.* 35.

Quo caſu expenſæ, ſunt faciendæ a Monaſterio. *ibid. nu.* 36.

Regularis ejectus poteſt ubilibet ſibi ſepulturam eligere. *ibid. num.* 37.

Occurritur objectioni contrarium. *ibid. nu.* 37.

Regularis Superior nequit bona unius Monaſterii applicare alteri. *pag.* 204. *nu.* 10.

Regularis vita conſiſtit in obſervantia trium votorum. *pag.* 246. *num.* 8.

Regularis Epiſcopus non prohibetur eſſe Cōpater. *p.* 248. *n.* 20.

Regularis gaudet privilegio fori quoad delicta commiſſa ante ingreſſum Religionis, niſi id fecerit in fraudem. *p.* 288. *n.* 29.

Regularis quoad ætatem Profeſſionis. Vide Ætas. Profeſſio.

Regularis, quoad alimenta recipienda à Monaſterio. Vide Monaſterium. Monachus.

Regulares an ſint capaces beneficiorum ſimplicium, vel Parochialium? *pag.* 1. *ſect.* 1.

Regulares antiquitùs arcebantur à Sacerdotio, & à muneribus Clericalibus, ſed deindè more fuerunt admiſſi. *pag.* 3. *nu.* 5. & *ſeqq.* V. Monachi.

Regulares quando cœperint habere Parochias, & deindè ab iis excludi. *ibid. num.* 10. & 11.

Regulares ſub Calliſto II. vetiti fuerunt imponere publicas pœnitentias, viſitare, & ungere infirmos, atque miſſas publicas celebrare. *ibid. num.* 11.

Regulares ſub Alexandro III. vetiti fuerunt præfici Eccleſiis ſæcularibus. *ibid.*

Regulares permittuntur habere beneficia Curata, peculiari ratione prædicationis. *pag.* 4. *nu.* 13. & 16.

Regulares aſſumpti ad Parochiales remanent tales, ſed ſubduntur Epiſcopo. *ibid. nu.* 13.

Regulares inter, & Clericos ſæculares fuerunt controverſiæ in Concilio Claramontano pro Eccleſiis Parochialibus, & quomodò fuerint compoſitæ traditur. *pag.* 4. *nu.* 17.

Regulares olim extra Monaſterium poterant exercere curam animarum, & quomodò. *ibid. nu.* 18.

Regulares, an ſint capaces beneficiorum Parochialium de jure, vel ex diſpenſatione acriter Canoniſtæ contendunt. *ibid. num.* 19.

Regulares ex ſenſu Authoris diſpenſativè obtinuerunt ab Epiſcopis olim curam animarum, urgente neceſſitate. *pag.* 6. *num.* 29. & 31.

Explicatur *Canon priſcis.* 55. *diſt. ibid.*

Urgente tamen neceſſitate, diſpenſatio eſt petenda à Sede Apoſtolica. *pag.* 4. *nu.* 21.

Referuntur Concordata inter Leonem X. & Regem Galliæ. *ibid. nu.* 23. & 26.

Regulares cur in Monaſterio etiam cum diſpenſatione Epiſcopi nequeant habere curam animarum, aſſignatur ratio. *pag.* 5. *num.* 24.

De conſuetudine alicubi id non ſervatur, vel etiam ea mente Concilii Tridentini. *ibid. nu.* 25.

Regulares ex ſtylo nequeunt aſſequi beneficia curata, ſine diſpenſatione Apoſtolica. *ibid. num.* 26.

Afferuntur in hoc decreta S. Congr. Concil. *ibid. n.* 27. & 28.

Etiam concurrente neceſſitate, vel utilitate *pag.* 6. *nu.* 29.

Regulares nequidem beneficia curata commendata obtinere poſſunt. *pag.* 5. *num.* 26.

Regulares mendicantes in propriis Eccleſiis faciliùs diſpenſantur exercere curam animarum, rariùs Monachi. *p.* 6. *n.* 36.

Regulares tranſlati vigore Tridentini nullatenus admittuntur ad exercendam curam animarum. *pag.* 7. *num.* 38.

Regulares curam animarum exercentes ſubjiciuntur Ordinario loci. *pag.* 8. *num.* 43.

Regulares in propriis Eccleſiis cum ſola approbatione Ordinarii poſſunt exercere curam animarum. *ibid. num.* 43.

Regulares poſſunt deputari ad curam animarum in Parochialibus perfectè unitis Monaſterio. *pag.* 9. *nu.* 44.

Regulares non coguntur deputare Sacerdotem ſæcularem in Parochia ſubjectivè unita eorum Monaſterio. *ibid. nu.* 45.

Affertur Decretum Sac. Congr. Concil. *ibid.*

Regulares prohibentur exercere curam animarum in Eccleſiis ſæcularibus ſimpliciter unitis eorum Monaſterio. *ibid. num.* 46.

Etiamſi habeant jus præſentandi ad eam. *ibid.*

Regulares nequeunt exercere curam animarum in Grangiis alterius Monaſterii. *ibid. num.* 47.

Habent tamen jus nominandi coram Epiſcopo. *ibid.*

Regulares cujuſcumque Ordinis poſſunt in partibus Indiarum exercere munus Parochi ex Indulto S. Pii V. de licentia Capitulorum Provincialium, non autem Ordinariorum. *pag.* 10. *num.* 48.

Regulares potiùs retentionem beneficii, vel penſionis obtinent, quam aſſequutionem ea diſpenſatione Apoſtolica. *ibid. num.* 52.

Regulares olim obtinebant oblationes, & decimas permiſſu tantùm Epiſcoporum. *pag.* 16. *num.* 41.

Regulares an teneantur ſervare Interdictum locale. *pag.* 36. *num.* 1. & *ſeqq.*

Regulares etiam exempti non ſervantes interdictum appoſitum per Sedem Apoſtolicam, vel per Ordinarium, ſunt ipſo facto excommunicati. *ibid. nu.* 2. & *ſeqq.*

Relaxatur tamen interdictum certis diebus ad textum in *c. Alma mater. ibid.*

Neque eis ſuffragatur immemorabilis adhuc excuſſa à Trid. *ibid. num.* 3.

Affertur decretum Sac. Congreg. Concil. *ibid. nu.* 3.

Regulares non amplius fruuntur privilegio, ut in jucundo Fratris adventu liceat relaxari Interdictum, niſi ad tex. *cap. Alma mater. pag.* 37. *nu.* 6.

Regulares tempore interdicti gaudent dumtaxat privilegio celebrandi Divina januis clauſis pro ſolis Religioſis Conventualibus, aliis excluſis. *ibid. num.* 7.

Regulares an gaudeant privilegio tempore Interdicti admittendi laicos ad Divina, januis apertis, & certis ſolemnioribus diebus? *ibid. num.* 8.

Regulares quoad ſervationem Interdicti non potiuntur privilegiis ante Conc. Trid. *pag.* 38. *num.* 9.

Explicatur *cap. ultim. Seſſ.* 15. *de Regul. ibid.*

Addu-

Adducuntur declarationes Sacr. Congr. Concil. *ibid.*

Regulares quoad ſervationem Interdicti nequidem fruuntur privilegiis obtentis ante Concil. Trident. cum moderatione. *ibid. nu.9.*

Regulares uti intereſſati, non debent attendi in materia ſuorum privilegiorum. *ibid. num.9.*

Regulares quoad interdicti ſervationem fruuntur privilegiis ſibi conceſſis poſt Tridentinum. *pag.38. num.10.*

Adducitur in hoc Breve Clem. VIII. pro Religioſi S. Franciſci. *ibid.*

Regulares per viam communicationis nequeunt uti illis privilegiis quæ ſunt ſpeciali nota digna. *ibid. num.11.*

Etiamſi fuerint conceſſa cum clauſulis ampliſſimis. *ibid.*

Regulares interdictum generale non ſervantes, ſubjiciuntur Interdicto. *pag.39. num.14.*

Regulares quantumvis exempti ſubduntur Epiſcopo in caſibus violatæ Immunitatis Eccleſiæ vigore Bullæ Gregor. XV. *ibid. nu.14.*

Regulares ab initio non habuerunt jus ſepeliendi in eorum Eccleſis. *pag.109. nu.18.*

Regulares primò obtinuerunt jus ſepeliendi proprios Religioſos in ſuis Eccleſiis. *ibid.*

Poſteà fuerunt eis conceſſa privilegia ſepeliendi eligentes ſepulturam apud ipſos, cum onere ſolvendi quartam Parocho. *ibid. num.19.*

Regulares nequeunt renunciare juri ſepeliendi poſt Monaſterium jam conſtructum. *pag.110. nu.22.*

Regulares poſſunt in fundatione Monaſterii renunciare juri ſepeliendi. *pag.110. nu.23. & pag.161. nu.49.*

Regulares neque per tranſactionem poſſunt ſine beneplacito Apoſtolico renunciare juri ſepeliendi poſt Eccleſiam conſtructam. *pag.110. nu.24.*

Regulares laici Converſi verè profeſſi an poſſint ſibi eligere ſepulturam. *pag.152. num.41.*

Quid de non profeſſis? *ibid.*

Regulares an habeant jus ſepeliendi hoſpites, advenas, vel alios caſu decedentes in eorum Monaſteriis, plenè diſſeritur. *pag.153. nu.44. & ſeqq.*

Adducuntur privilegia conceſſa pleriſque Religionibus, quæ examinantur. *ibid.*

Auctor diſtinguit plures caſus. *pag.154. num.47.*

Regulares adminiſtrantes Clericis, aut laicis Sacramenta Extremæ-Unctionis, vel Euchariſtiæ ſine licentia Parochi, ipſo facto excommunicantur. *ibid. nu.49.*

Regulares nullum jus habent quoad adminiſtrationem Sacramentorum, & quoad ſepulturam laicorum. *ibid. nu.49.*

Explicatur textus *in Can.1. 16. qu.1. ibid.*

Regulares nequeunt uti privilegiis circa Sacramentorum adminiſtrationem ante *Clemen.1. de privileg. in Concil. Viennen.* eiſdem conceſſis, & expreſsè per eamdem derogatum. *pag.155. num.52.*

Explicatur *d. Clementina. pag.156. nu.54.*

Regulares non poſſunt uti privilegiis quæſitis poſt Tridentinum, niſi in illis adjecta ſit expreſſa derogatio Concilii Viennenſis. *pag.155. nu.52.*

Quæ derogatio quomodò ſit intelligenda? *ibid.*

Et quid de Bulla Gregorii XIII. derogatoria Bullæ Pii V. *ibidem.*

Et quid de Bulla Gregorii XV. *ibid.*

Regulares an conſuetudine poſſint ſibi jus quærere contumulandi hoſpites, & advenas decedentes in eorum Eccleſiis? *pag.156. num.55.*

Regulares nequeunt ſepelire in eorum Eccleſiis Confratres Confraternitatum inibi exiſtentium, niſi elegerint ſepulturam. *ibid. num.56.*

Affertur declaratio Sac. Congreg. relata in *Conſtit.7.* Innoc. X. *ibid.*

Regulares manentes in exercitu non poſſunt ordinari cum dimiſſorialibus Capellani exercitus. *pag.198. nu.12.*

Regulares quoad bona Monaſterii deſtructi. Vide Eccleſis.

Regulares ſepelire poſſunt eos, qui habent ſepulchrum majorum in eorum Eccleſia, nec ſepulturam elegerint. *pag.220. num.24.*

Regulares non poſſunt prohibere aliquem ſepeliri in eorum Eccleſia, ſi ibi habeat ſepulchrum majorum. *ibid.*

Regulares poſſunt ferre teſtimonium tam in Judicio, quàm extra. *pag.225. nu.7.*

Regulares non poſſunt ferre teſtimonium coram Judice laico, vel alio Judice non ſuo, ſine ſui Superioris licentia. *ibid. n.8.*

De hac licentia debet conſtare in actis. *pag.226. num.11.*

Regulares Superiores non indigent licentia ad teſtificandum coram Judice non ſuo. *ibid.*

Regulares non indigent licentia Superioris ad teſtificandum extrajudicialiter. *pag.225. nu.9.*

Regulares validè teſtificantur ſine Superioris licentia coram Judice non ſuo, ſi non opponatur de licentia non adhibita. *pag.226. nu.12. & 13.*

Limitatur in cauſa criminali, in qua non teſtificantur validè, etiamſi acceſſerit licentia Superioris. *ibid. nu.14.*

Et in tali caſu nequidem indicium facit ejus teſtificatio. *ib.*

Regulares in caſu quo poſſunt teſtificari, non poſſunt ad id cogi à Judice laico. *pag.227. nu.15.*

Nec poſſunt cogi à Judice Eccleſiaſtico, ſi ſint privilegiati in hoc. *ibid.*

Regulares neque à Judice ſuo poſſunt cogi ad teſtificandum in cauſa criminali, in qua ſit imponenda pœna ſanguinis coram Judice laico, ſi veritas aliter haberi non poſſit. *ib. n.16.*

Cogi tamen valent, ſi teſtimonium eſſet ferendum coram Judice Eccleſiaſtico, etiam non proprio. *ibid. nu.17.*

Itidem coguntur ſi agatur de probanda innocentia alicujus. *ibid. num.18.*

Et ſimiliter ſi eſſet probanda injuria facta Clerico per laicum. *ibid. nu.19.*

Regulares in caſu quo poſſunt teſtificari, cogi poſſunt à ſuis Superioribus, ſi veritas aliundè haberi nequeat. *ibid. nu.20.*

Et in aliquibus caſibus poſſunt etiam cogi ab Epiſcopo. *ibid. num.21.*

Regulares teſtimonium ferentes coram Judice Eccleſiaſtico, vel laico, quo pacto juramentum præſtare debeant. *ib. n.22.*

Regulares in cauſis criminalibus proprii Monaſterii, in quibus eſt imponenda pœna ſanguinis nullo modo poſſunt eſſe teſtes. *pag.228. num.24.*

Sed ſi non ſit imponenda pęna ſanguinis poſſunt eſſe teſtes non ſolùm coram eorum Superiore, ſed etiam coram alio Judice. *ibid.*

Regulares in cauſis civilibus proprii Monaſterii poſſunt eſſe teſtes, ſi intereſſe non percutiat ſingulos uti ſingulos. *ibid. num.25.* Vide Teſtis.

Regulares an, & quomodo teneantur jurare de calumnia. Vide Juramentum Calumniæ.

Regulares prohibentur adire Tabernas, præterquam in caſu neceſſitatis. *pag.214. num.14.*

Regulares ad quæ præcepta Regulæ teneantur ſub mortali. *pag.245. num.6. & ſeqq.*

Regulares, poterant olim, ſicuti nunc poſſunt eſſe compatres aliorum Religioſorum, puerorum parentibus orbatorum, vel expoſitorum. *pag.248. num.18.*

Regulares, quibus non eſt expreſsè prohibitum à Regula, poſſunt cum licentia Epiſcopi eſſe compatres. *ibid. num.22.*

Regulares Franciſcani prohibentur a Regula eſſe compatres. *pag.246. num.1. & pag.248. nu.19.*

Regulares quare obtinuerunt privilegia à Summis Pontificibus non ſolvendi decimas. *pag.262. num.1.*

Regulares an, & quas decimas ſolvere teneantur. *pag.263. nu.12. & ſeq.*

Regulares quatenus obtinuerunt privilegium non ſolvendi decimas, & quas. *ibid. nu.13. & ſeqq.*

Regulares habent exemptionem a decimis perſonalibus. *ibid. num.13. & 14.*

Regulares aliqui habuerunt etiam privilegia exemptionis à decimis prædialibus quatenus manibus propriis, vel eorum ſumptibus prædia excolerent, & qui fuerunt. *ibid. nu.14.*

Regulares obtinuerunt exemptionem à decimis quoad novalia, & nutrimenta animalium, & qui fuerint. *ibid. nu.14.*

Regulares privilegiati, quoad decimas obtinuerunt limitationem in *cap. licet, & cap. nuper de decimis,* ac aliis. *ibid. num.15. & ſeqq.*

Regulares obtinuerunt maiora, vel minora privilegia quoad decimas, & de varietate Indultorum. *pag.264. nu.22.*

Regulares quatenus poſſint privilegiari a ſolutione decimarum. *pag.235. num.39. 42. & ſeq.*

Regulares indiſtinctè non tenentur ad decimas perſonales. *pag.266. nu.49. & ſeqq.*

Regulares quoad privilegium non ſolvendi decimas à novalibus. *pag.266. nu.53. & pag.267. nu.55. & ſeqq.*

Et an tale privilegium fuerit revocatum in *cap. nuper de decimis. ibid.*

Regulares habentes privilegium exemptionis decimarum à novalibus an id habeant in prædiis propriis tantum, vel in aliis. *pag.267. nu.59. & ſeqq.*

An autem procedat exemptio prædicta in bonis acquiſitis ante Concilium Lateranenſe. *ibid. num.62.*

Regulares indiſtinctè habent privilegium non ſolvendi decimas è prædiis propriis manibus cultis, & quid requiratur. *ibid. num.59.*

Regulares redigentes propriis ſumptibus, vel labore agrum fructiferum in magis fructiferum poſſint uti privilegio exemptionis, quoad novalia. *pag.268. num.64. & ſeqq.*

Regulares debent probare qualitatem novalium ut ſit locus exemptioni. *ibid. num.68.*

Regulares circa exemptionem decimarum quoad hortos, virgultos, & piſcationes ſuas. *ibid. nu.69. & 70.*

Regulares debent ſolvere decimas, ex foliis mororum exiſtentium in hortis alias venditis. *ibid.*

Regulares an ſint exempti a decimis quoad novalia, quorum fructus vendunt. *ibid. nu.71. & ſeqq.*

Regulares an ſint exempti à decimis quoad gregem animalium, quæ dant aliis nutrienda. *pag.268. num.74. & pag.269. nu.79. & ſeq.*

Regulares exempti quoad hortos, an ſint tales, quoad Vineas, & Olivera. *pag.269. num.75.*

Regulares exempti quoad decimas virgultorum quid importet. *ibid. num.76.*

Regulares exēpti quoad piſcationes quid importet. *p.269. n.77*

Regu-

Digitized by Google

Regulares poſſunt præſcribere decimas tàm paſſivè, quàm activè. *pag.265. num.42.*

Regulares exempti quoad nutrimenta animalium quid ſignificet. *pag.269. nu.78. & ſeqq.*

An importet etiam exemptionem quo ad animalia ipſa. *ibid. num.79. & 80.*

Ubi quid requiratur pro tali exemptione animalium. *ibid. num.8u. & 81.*

Regulares, qui habent privilegium exemptionis à decimis tam antè, quàm poſt Concilium Lateranenſe. *pag.269. nu. 82. 83. & ſeqq.*

Et quomodo id procedat. *ibid.*

Regulares quo ad privilegia non ſolvendi decimas à novalibus, hortis, & nutrimentis animalium non fuerunt præjudicati per *cap. nuper de decimis. ibid. nu.85. & ſeqq.*

Item quoad prædia non decimata ante Concilium. *ib. nu.87.*

Prout neque quoad decimas perſonales, vel Sacramentales. *ibid. num.88. & ſeqq. & pag.270. num.91.*

Regulares tenentur ad decimas prædiales, ſi ab initio prædia erant decimata. *ibid. num.91. & ſeqq.*

Adducuntur reſolutiones S. C. circa plures regulares. *ibid. num.92. & ſeqq.*

Quid quo ad PP. Societatis Jeſu. *ibid. nu.94. & 95. in fin.*

Ubi de Collegio Germanico Urbis. *ibid.*

Regulares vario modo obtinuerunt exemptionem à decimis prædialibus. *pag.269. num.83. & ſeqq. & pag.270. nu.96.*

Regulares quatenus poſſint tranſigere ſuper privilegio exemptionis a decimis ſine beneplacito Apoſtolico. *pag.270. nu. 97. & ſeqq. & pag.271. num.107. & 108.*

Regulares antiquitùs adibant Eccleſias ſæculares pro ſatisfaciendo Miſſæ præcepto. *pag.277. num.36.*

Regulares obtinuerunt deinde privilegia habendi Oratorium. *ibid. num.37.*

An fuerint revocata à Concilio Tridentio. *ibid. num.38. 43. & ſeqq.*

An ſufficiat licentia Epiſcopi. *ibid. num.40.*

Regulares obtinuerunt poſt Concilium tale privilegium. *pag. 277. num.41. & ſeq.*

Regulares uti poſſunt privilegio, non obſtante Concilio habendi Oratorium in Sacriſtia, & Choro, ſecùs alibi. *ibid. num.42. & 45.*

Regulares habentes privilegia poſt Concilium, etiam per communicationem Oratorii, poſſunt illud facere in Conventu. *ibid. nu.44.*

Sed an ibi ſatisfaciant præceptu Miſſæ, Laici. *pag.278. nu. 48. & 49.*

Regulares an poſſint habere Oratorium publicum in Monaſterio, etiam auctoritate Epiſcopi. *ibid. nu.49.*

Regulares habentes privilegia in Oratoriis privatis poſſunt iis uti in Granciis, & Domibus pro recreatione. *ibid. num. 51. & ſeq. & pag.279. num.58.*

An viſitari poſſunt ab Epiſcopo. *ibidem.*

Regulares poſſunt retinere nudum uſum bonorum amovibilem ad nutum Superioris. *pag.286. num.11.*

Regulares. Vide Monachi.

Regularium privilegia non ſubſiſtunt in iis, quæ repugnant Decretis S. Concilii Tridentini. *pag.37. nu.4.*

Neque vigore immemorabilis. *ibid.*

Regularium Eccleſiæ poſſunt ſubjici ab Epiſcopo Interdicto particulari in omnibus caſibus, in quibus is poteſtatem habet in eos. *pag.39. nu.13.*

Etiamſi ſint Milites Hieroſolymitani ex famigerata reſolutione Sac. Congr. Immun. in Meſſanen. *ibid.*

Regularium Eccleſiæ ſubjiciuntur quandoque interdicto ſine culpa ipſorum, ſed ratione publici ſcandali, in pœnam Populi. *ibid. num.14.*

Regularium Eccleſiæ nequeunt interdicto ſubjici ab Epiſcopo propter ipſorum Regularium delictum, in caſibus, in quibus Epiſcopus vigore Tridentini, vel aliarum Conſtitutionum Apoſtolicarum facultatem in eos non habet. *ib d.*

Regularium Oblati an poſſint ſibi eligere ſepulturam. *pag. 152. num.42.*

Quid de non verè Oblatis, ſed addictis ſervitio Monaſterii. *ibidem.*

Regularium Servientes, qui decedunt extra Conventum ubinam ſint contumulandi. *ibid. num.43.*

Regularium Hoſpes, ſive alter caſus mortuus in Monaſterio ubinam ſit ſepeliendus. *ibid. nu.44. & ſeqq.*

Regularium Privilegia. Vide Privilegia Regularium.

Regularibus Beneficia regularia, Sæcularibus verò ſæcularia ſunt danda. *pag.3. nu.12. 13. & 14.*

Regularibus quòd non ſint addicenda Beneficia ſæcularia, comprobatur ratione. *ibid.*

Regularibus rariùs indulgetur obtinere Beneficia in titulum, ſed dumtaxat in adminiſtrationem, vita durante. *pag. 10. num.51.*

Refertur praxis ſimilis Indulti cum Decreto Sac. Congr. Concilii. *ibid. nu.52.*

Regularibus per privilegiorum communicationem non videntur communicata ea privilegia, quæ aliàs eiſdem ſublata fuerunt, niſi exprimantur. *pag.38. nu.11.*

Faciliùs communicantur Religionibus ejuſdem Ordinis, ſed ſub diverſis Conſtitutionibus viventibus. *ibidem numero 12.*

Regularibus conceſſa privilegia, an cenſeantur conceſſa Monialibus ejuſdem Ordinis. *pag.111. nu.25. cum ſeqq.*

Regularibus quo pacto permiſſum ſit ſepelire in eorum Eccleſiis. *pag.218. num.5.*

Regularibus ſolet concedi, & quando à Sede Apoſtolica Indultum habendi Oratoria in Granciis, & aliis locis. *pag. 277. num.42. & 44.*

Regularibus quoad Oratoria privata plura præſcribuntur in Decreto S. Cong. Concilii. *pag.280. num.66.*

Religio Hieroſolymitana eſt vera Religio. *pag.25. num.21. & pag.26. nu.1. & ſeqq.*

Religio militaris an poſſit inſtitui, diſcurritur hinc inde, & communiter affirmatur. *pag.24. nu.18. & ſeqq.*

Religio militaris habet pro fine tuitionem Fidei. *pag.25. n.21.*

Religio Hieroſolymitana eſt diviſa in tres ordines, nempe in Equites, Fratres Conventuales, & Servientes, nec non & Donatos. *pag.31. nu.24. & 25.*

Et in quo hi Donati differant ab aliis. *ibid.*

Religio tenetur præſtare alimenta Religioſo. *pag.143. nu.3.*

Religio non eſt varia, licèt in ea adſint aliqui Conventus reformati. *pag.283. num.13.*

Religio arctior primo loco conſideratur illa, quæ habet pro fine effuſionem ſanguinis pro Fide. *ibid. num.16.*

In ſecundo gradu eſt illa, quæ habet pro fine vitam contemplativam, & in hoc gradu ea pollet, quæ contemplata aliis tradit. *ibid. num.17.*

In tertio gradu eſt illa, quæ habet pro fine puram vitam activam. *pag.284. num.18.*

Religio Carthuſianorum eſt arctior quacumque alia. *pag.289. num.20.*

Religio quælibet triplex perſonarum genus continet. *pag. 286. num.2.*

Religio ad ſui eſſentiam requirit, ut approbetur ab Eccleſia. *pag.306. nu.8. cum ſeqq.*

Religio, quæ toti Eccleſiæ amplectenda proponitur, approbanda eſt à Papa. *pag.307. nu.14.*

Religio nova hodie erigi non poteſt ſine licentia Papæ. *ibid.*

Religio tamquam Congregatio Eremitica approbari poteſt ab Epiſcopo. *ibid.*

Religionis diviſio in plures non facilè permittitur. *ibid.*

Religionis arctitudo ſecundùm hos gradus metienda eſt, dum fit tranſitus ab una Religione ad aliam. *ibid. num.16.*

Religionis approbatio eſt veluti canonizatio, per quam ejus inſtitutum tamquam Sanctum perhibetur. *pag.306. nu.9.*

Religionis approbatio antiquitùs fiebat ab Epiſcopo, in cujus Diœceſi primum Monaſterium erigebatur. *ibid. num.13.*

Religiones ſi habeant varios fines proximos ſunt variè ſpecificè, non verè, ſed ſimilitudinariè. *pag.307. num.10.*

Religiones habentes eumdem finem proximum, ſunt diverſæ ſolùm numericè. *ibid. nu.11.*

Religiones non ſunt diverſæ ex ſola diverſitate habitus, vel capitis. *ibid. nu.12.*

Religionem unam eſſe alia arctiorem, unde dignoſcatur. *pag.283. nu.15. cum ſeqq.*

Religiones ſuntne diverſæ, vel conveniant eſſentialiter in idem? *pag.282. num.1. & 2.*

Religiones ſunt diverſæ eſſentialiter ob diverſos fines immediatos, quibus vota obſervari poſſunt. *ibid. nu.3.*

Religiones quoad finem principalem non ſunt diverſæ; ſunt tamen tales ex vario fine immediato. *ibid. num.5.*

Licèt finis immediatus ſit idem, poteſt adhuc haberi diverſitas ex vario modo quo talem finem immediatum conſequi curant. *ibid.*

Religiones plures quare fuerunt excitatæ in Eccleſia. *pag. 273. num.1.*

Religionum varietas eſt utilis Chriſtianæ Reipublicæ. *pag. 282. num.4.*

Religionum unicitas non habetur ex eo, quòd omnes conveniant quoad tria vota. *ibid. num.6.*

Religionibus poteſt induci diverſitas numerica ex mutatione medii præcipui facta a Papa. *pag.283. nu.13.*

Secus ſi hæc medii mutatio fiat à Capitulo Generali, à Superiore, vel ex abuſu. *ibid.*

Religioſus filius non poteſt contra teſtamentum Matris uti conſuetudine prohibente diſponere de dote. *pag.163. n.11.*

Secus ſi adſit filius laicus, qui aperiret viam Religioſo. *ibid.*

Reparationi Pontium, Viarum, Murorum, aut Salario medici contribuere non tenentur Clerici ob Statutum laicale. *pag.209. nu.33.*

Reſtitutio in integrum datur etiam in caſu præſcriptionis ex capite, vel ætatis, vel juſtè ignorantiæ. *pag.137. num.29.*

Reſtitutio in integrum competit Eccleſiæ, quæ non vendidit Emphyteuſim infra biennium. *pag.168. nu.12.*

Reſtitutio in integrum competit Clerico adeunti hæreditatem propriam ſine beneficio inventarii, dummodò adſit juſta cauſa læſionis. *pag.189. nu.11.*

Reſtitutus in integrum non debet eſſe nec in damno, neque in lucro. *pag.189. num.17.*

Reſtitutio in integrum an, & quando competat Eccleſiæ non conficienti inventarium. Vide Eccleſia.

Reſut-

Reſurrectionem carnis qui hæretici negarunt. *pag.* 191. *n.* 7.
Reus renuens iurare de calumnia, habetur pro confeſſo. *pag.* 230. *num.* 39.
Rex Bohemiæ recepit titulum, & denominationem Regis ab Innocentio III. *pag.* 137. *num.* 1.
Rex an poſſit deligi a Populis, plenè diſcuritur. *ibid. num.* 3. *& ſeqq.*
Rex negligens purgare ſuum Regnum ab hæreticis, punitur amiſſione Regni. *pag.* 212. *nu.* 3.
Etſi Rex Filios non habeat, ad Papam pertinet eum deponere, & creare novum Regem. *ibid. nu.* 4. Vide Papa.
An idem procedat ſi Rex non expellat Judæos à Regno. Vide Judæi.
Regis creatio eſt negotium ſpectans æquè ad Politicam, ac ad Religionem, & Rempublicam ſpiritualem. *pag.* 138. *nu.* 8.
Regem quando a Regno deponere, vel obedientiam denegare poſſint ſubditi, ob ejus delicta *pag.* 212. *nu.* 9. *cum ſeqq.*
Reges hodie poſt Regnorum ſciſſuram independentium ab Imperio, repræſentant idem quod Imperator. *pag.* 72. *nu.* 8.
Reges inſcribuntur, *Dei gratia pag.* 138. *nu.* 4. *& pag.* 124. *n.* 41.
Reges per cuncta ſæcula traditur ſubiiſſe poteſtatem Romanorum Pontificum. *pag.* 138. *num.* 4.
Reges poſſunt creari à Populis Ethnicis, & excludi Regno ex juſtis cauſis, ſine aliorum auctoritate. *ibid.*
Reges non poſſunt creari à Populis Chriſtianis, inconſulto Romano Pontifice. *pag.* 138. *nu.* 6.
Reges Fideles agnoſcunt ſuam originem non à Populo, ſed a Deo. *ibid.*
Reges originem habent ex jure Gentium. *pag.* 125. *num.* 4.
Regum primus fuit Beloch Rex Aſſyriæ. *ibid.*
Reges ſpecialiter inſtituti fuerunt jure Civili. *pag.* 126. *nu.* 5.
Reges novos creare, vel creatos deponere poteſt Papa ex juſta cauſa. *ibid. num.* 7.
Afferuntur multa exempla bujus Papæ poteſtatis. *ibid. nu.* 8. *cum ſeqq.*
Reges plurimi fuerunt vectigales Sedis Apoſtolicæ ob Regnum ab ea acceptum. *ibid. nu.* 18.
Reges electi à Papa non ſolùm ſpiritualiter, ſed etiam temporaliter ſunt tales. *ibid. num.* 19.
Reges eligere, & deponere poterant Sacerdotes veteris legis. *pag.* 127. *nu.* 21.
Reges nonnulli fuerunt inaugurati Reges à Præſulibus de mandato Papæ. *ibid. nu.* 22.
Reges dicuntur membra principalia Reipublicæ ſpiritualis, debentque pervigilare, ut præcepta Dei, & Canones cuſtodiantur. *pag.* 138. *num.* 8.
Reges duobus virtutibus opus habent, juſtitia nempè, & Religione. *ibid.*
Reges nonnulli non tantùm pietate, ſed ex beneficiis, vel ipſis Regnis, ſeù terris receptis a Sede Apoſtolica, eadem Regna eidem ſuppoſuerunt. *pag.* 145. *num.* 5.
Enumerantur nonnulla exempla. *ibid. & num. ſeqq.*
Reges, eorumque Oratores poſſunt adeſſe in Conciliis ſine voto. *pag.* 195. *nu.* 32.
Regia poteſtas originem habuit à Populis. *pag.* 137. *num.* 3.
Regia poteſtas eſt a Deo, juxta Sacras literas. *pag.* 138. *nu.* 4.
Regna ſine Religione, & juſtitia, non Regna, ſed latrocinia nuncupantur. *ibid. nu.* 8.
Romani tempore Alexandri III. delectis, opera Imperatoris, Victore Paſchale, & Calliſto ſucceſſivè Antipapis, modo uni, modò alteri accedebant. *pag.* 40. *num.* 7.
Romani excitarunt ſeditiones in Gregorium IX. *pag.* 308. *n.* 1.

S

SAcramenta Militibus à quonam ſint adminiſtranda. Vide Capellanus exercitus.
Sacramentorum adminiſtratio reſpicit juriſdictionem. *pag.* 148. *num.* 14.
Salaria Medici contribuere non coguntur Clerici, ob ſtatutum laicum. *pag.* 209. *nu.* 33.
S. Salvatoris Cœnobium Meſſanenſe eſt in commendam Archimandritæ Presbyteri ſæcularis cjuſque primordia, & Fundatores enunciantur. *pag.* 68. *num.* 7. *&* 8.
Originem habuit ex miraculo. *ibid. nu.* 10. *& ſeqq.*
Fuit ditatum privilegiis, feudis, & Juriſdictione ex munificentia Regum Siculorum, Apoſtolica Sede approbante. *pag.* 69. *num.* 11.
Ejus juriſdictio, antequam perveniret ad Presbyterum Sæcularem paſſa fuit varias viciſſitudines. *ibid. nu.* 12. *&* 13.
Vide reliqua in verbo, Archimandrita.
Salvianum datur pro legato conſequendo. *pag.* 187. *nu.* 100.
Sanctorum Canonizatio. Vide Canonizatio.
Sanctorum invocationem quinam hæretici negarunt. *pag.* 191. *num.* 7.
Sanguinis puritas eſt probanda à Profeſſo Religionis Hieroſolymitanæ, & quomodo illa probetur, vel excludatur. *pag.* 33. *num.* 35.
Et poteſt exceptio iſta opponi etiam ultra quinquennium. *ibidem.*
Sanguinis puritas eſt probanda in admittendo ad Capitula Cathedralium, & Collegiatarum Hiſpaniæ. *ibid. nu.* 35.
Saturnini hæreſis fuit, qui cibos animantium prohibitos exiſtimavit. *pag.* 85. *nu.* 8.
Schedula ſcripta, & ſubſcripta à Teſtatore probat diſpoſitionem ad pias cauſas. *pag.* 178. *nu.* 17.
Quibus modis recognoſcatur eſſe ſcriptum à Teſtatore. *ibid. num.* 19.
Schedula ſubſcripta à Teſtibus quomodo probet diſpoſitionem ad pias cauſas. *pag.* 179. *nu.* 23.
Schedula ſigillata conſignata à Teſtatore Notario coram duobus teſtibus, quomodo eamdem diſpoſitionem probet. *ibid. num.* 25.
Schiſma innuitur tempore Alexandri III. Autore Friderico Imperatore. *pag.* 86. *nu.* 1. *& ſeqq.*
Receoſentur forma abjurationis hujus ſchiſmatis. *pag.* 87. *num.* 8.
Sepulchrum panno lugubri, ſeu vexillis, & trophæis ornatum prohibitum eſt. *pag.* 108. *num.* 12.
Sepulchrum cum inſigniis, & armis, boneſtati Eccleſiæ accomodatis, permittitur. *ibid.*
Sepulchrorum inſignia delentes puniuntur actione injuriarum. *ibid.*
Sepulchrum è terra elevatum, in quo cadavera ſepeliri poſſint, ſoli Papæ habere licet. *ibid. nu.* 13.
Sepulchro apponi comeſtibilia vetitum. *ibid. num.* 14.
Sepulchrum conſtrui in Eccleſia Monialium ſolet concedi à Sac. Congregat. Epiſcoporum. *pag.* 112. *nu.* 30.
Sepulchri majorum nomine quodnam veniat. *pag.* 220. *nu.* 25.
Sepultura quomodo definitur. *pag.* 106. *num.* 2.
Sepulturas privatas extra Urbem habebant Romani. *pag.* 107. *num.* 3.
Sepultura intus Eccleſiam ſolis martyribus, & poſteà etiam Epiſcopis, & Imperatoribus fuit permiſſa. *ibid. nu.* 7.
Sepultura aliorum Chriſtianorum erat in Porticis Eccleſiæ, & Cœmeteriis. *ibid.*
Poſtea fuit conſuetudine inductum, ut quiſque in Eccleſia ſepeliri poſſet. *ibid. num.* 8. *cum ſeqq.*
Sepultura intra Eccleſiam nimium prodeſt defuncti. *ibidem num.* 9.
Sepultura, quam quis babebat in porticu Eccleſiæ, debet ei relinqui, ſi in reædificatione Eccleſiæ, ejus ſitus mutetur, & ſepultura tranſeat intus Eccleſiam. *pag.* 108. *nu.* 11.
Sepultura non eſt permittenda ſub Altare, vel ejus Scabello, a quo diſtare debet per tres cubitos. *ibid. num.* 12.
Sepultura in tumbis elevatis ſoli Papæ permittitur. *ibidem num.* 12. *&* 13.
Sepultura nemini eſt permittenda in Eccleſiis Monialium, etiam exiſtentibus extra clauſtra. *pag.* 112. *nu.* 29.
Sepultura in Eccleſia Monialium ſolet concedi à Sac. Congregatione. *ibid. nu.* 30.
Sepultura electa ab aliquo in Eccleſia Monialium, vel in alia, in qua non ſit jus ſepeliendi, ubinam ſepeliri debet. *ibid. num.* 31. *cum ſeqq.*
Sepoltura eligi poteſt à ſervo. *pag.* 219. *num.* 18.
Sepultura an eligi poſſit a Domino pro ſervo impuberi. *ibid. num.* 19.
Sepultura non poteſt eligi à Patre pro filio adoptivo. *pag.* 219. *num.* 15.
Poteſt tamen pro filio Emancipato. *ibid.*
Sepultura impuberi, an poſſit eligi à Patre in Eccleſia Regularium, omiſſa Parochiali, & ſepulchro majorum. *pag.* 219. *num.* 8.
Sepultura non eſt differenda pro credito pecuniario. *pag.* 221. *num.* 50.
Sepultura profani cadaveris quando polluat locum Sacrum. *pag.* 223. *nu.* 53. *cum ſeqq.*
Sepultura Canonicorum. Vide Canonicus.
Sepultura Clericorum. Vide Clericus.
Sepoltura Cardinalium. Vide Cardinalis.
Sepultura quoad Infantes non baptizatos. Vide Infans.
Sepultura Epiſcoporum. Vide Epiſcopus.
Sepultura Papæ. Vide Papa.
Sepultura Cadaverum Punitorum. Vide Cadaver.
Sepultura Occidentium ſeipſos. Vide Occiſor.
Sepultura Uſurarii. Vide Uſurarius.
Sepulturæ uſus fuit antiquiſſimus apud Judæos. *pag.* 107. *n.* 3.
Sepulturæ non tradebant cadavera Gentiles, ſed cremare ea ſolebant. *ibid.*
Sepulturæ operimentum debet eſſe æquale ſolo Eccleſiæ. *pag.* 108. *num.* 12.
Sepulturæ aſſociare funus cum ululatibus non eſt permittendum. *ibid. nu.* 15. *cum ſeqq.*
Sepulturæ jus ſoli Parochiali antiquitùs competebat. *pag.* 109. *num.* 18.
Poſtea fuit ex privilegio conceſſum regularibus, quoad eligentes ſepulturam in eorum Eccleſiis. *ibid. nu.* 19.
Sepulturæ jus poteſt renunciari per Regulares in fundatione Monaſterii favore Parochi, ſecus ſi Monaſterium ſit jam conſtructum. *pag.* 110. *nu.* 20. *cum ſeqq.*
Sepulturæ jus competens Regularibus, quoad eligentes in eorum Eccleſiis, an competat etiam Monialibus. *pag.* 111. *num.* 28.

Sepul-

Digitized by Google

Sepulturæ electio nequit fieri ab impubere, etiam collato effectu poſt pubertatem, niſi eam ratam habuerit. *pag.* 548. *num.* 16.
Sepulturæ electio quot modis probari poſſit. *pag.* 219. *nu.* 20.
Sepulturæ electio probari poteſt teſtibus ſingularibus. *ibid. num.* 21.
Sepulturæ electio ſemper variari poteſt. *ibid. nu.* 22.
Limitatur, ſi fiat per actum inter vivos. *ibid.*
Sepulturæ electio poteſt committi in alterius arbitrium. *pag.* 221. *num.* 42.
Sepulturæ electio alteri demandata, poteſt fieri poſt mortem mandantis. *ibid. nu.* 43.
Quod eſt verum de clectione loci ſepulturæ, non de electione Eccleſiæ. *ibid.*
Sepulturæ electio facta per actum irrevocabilem, ad ſuggeſtionem Clericorum, vel Regularium, eſt nulla. *pag.* 222. *num.* 45.
Valida tamen eſt, ſi fiat per actom revocabilem. *ibid.*
Sepulturæ tradentes cadaver infidelis, excommunicati, vel interdicti denuociati, incurrunt excommunicationem. *pag.* 223. *nu.* 56. *& ſeqq.*
Sepulturæ Eccleſiaſticæ privilegium tempore interdicti habent Oblati, etiam non plenè tales. *pag.* 288. *nu.* 35.
Sepulturæ jus quatenùs competat Patrono in Eccleſia patronata. *pag.* 303. *nu.* 54.
Sepulturam eligere valent filiifamilias puberes, ſervi, & Uxor. *pag.* 149. *nu.* 25.
Sepulturam eligere, quis poteſt in qualibet Eccleſia etiam Regulari. *pag.* 210. *nu.* 29.
An eligi poſſit in Eccleſia Capuccinorum. *ibid.*
Sepulturam poſſunt ſibi ubilibet eligere Epiſcopi, & Cardinales Regulares, ſine licentia Superioris Regularis. *pag.* 150. *num.* 30.
Sepulturam poteſt ſibi eligere Epiſcopus extra Diœceſim, quo caſu Capitulum non tenetur facere expenſas exequiarum. *ibid.*
Sepulturam an poſſit eligere Novitius alicujus Religionis, diſſeritur. *pag.* 151. *nu.* 38. *ad* 40.
Sepulturam eligere cuicumque eſt permiſſum, dummodò mentis ſit compos. *pag.* 218. *num.* 2.
Sepulturam eligere non poteſt impubes, niſi malitia ſuppleat ætatem. *ibid. num.* 3.
Sepulturam filio impuberi, etiam emancipato eligere poteſt Pater, ſtante conſuetudine. *ibid. nu.* 4. *& pag.* 219. *nu.* 15.
Idem dicendum de Matre. *ibid. nu.* 6.
Hæc conſuetudo qualis eſſe debeat. Vide Conſuetudo.
Sepulturam, etiam nulla ſtante conſuetudine poteſt eligere filio Pater, in pupillaribus tabulis. *ibid. nu.* 10.
Sepulturam filio impuberi non poteſt eligere Pater poſt illius mortem. *ibid. nu.* 22.
Sepulturam pupillo non poteſt eligere Tutor, niſi adſit ſpecialis conſuetudo. *ibid. num.* 15. *&* 19.
Sepulturam poteſt eligere Uxor, & quando eſt ſepelienda in ea viri. *ibid. num.* 16.
Si habuerit plures viros, ſequitur ſepulturam ultimi. *ib. n.* 17.
Sepulturam non eligentes Prælati Inferiores, Abbates, Præpoſiti, Priores, ubi ſepeliendi ſint. *pag.* 222. *nu.* 38.
Sepulturam in propria Eccleſia eligere Regulares, vel Clerici aliquem hortari, non autem omninò obligare poſſunt. *pag.* 222. *num.* 45.
Sepultura electa, in Eccleſia Regularium, debetur Parocho quarta omnium proventuum. *pag.* 209. *nu.* 19.
Sepultura non electa, ſepeliendus eſt quis in ſepulchro majorum, vel eo deficiente, in Parochia. *pag.* 220. *nu.* 23.
Etiamſi ſepulchrum majorum ſit in Eccleſia Regulari. *ibid. num.* 24.
Sepultura privantur publicè excommunicati, & Interdicti. *pag.* 222. *num.* 47. *&* 48.
Sepultura privantur publici peccatores. *ibid. num.* 49.
Sepultura non electa Neapoli decedens, ſepelitur in Eccleſia S. Reſtitutæ. *ibid. nu.* 52.
Sepultura Regularium gaudent Oblati degentes intra clauſtra. *pag.* 288. *nu.* 36.
Sepulturæ duæ publicæ erant Romæ, una pro vilibus, altera pro illuſtribus perſonis. *pag.* 107. *nu.* 3.
Sepulturæ in Cryptis, ſeu Catacumbis Martyrum corpora antiquitùs tradebant Chriſtiani. *ibid. num.* 7.
Sepeliri ubinam debeat hoſpes, ſive alter caſu mortuus in Monaſterio? plenè diſſeritur. *pag.* 253. *nu.* 44. *& ſeqq.*
Referuntur privilegia conceſſa pleriſque Religionibus, quæ examinantur. *ibid. nu.* 45.
Auctor diſtinguit plures caſus. *ibid.*
Sepeliendi jus multum dependet ab adminiſtratione Sacramentorum. *ibid.*
Sepeliendi juri in eorum Eccleſiis poſſunt Regulares in fundatione Eccleſiarum renunciare. *pag.* 161. *nu.* 49.
Signo, ſeu marcha alterius unus Mercator uti nequit. *pag.* 102. *num.* 29.
Niſi adſit variatio aliqua. *ibid. nu.* 21.
Vel adſit diſtantia inter apothecas. *ibid. nu.* 22.
Simon Magus animarum tranſmigrationem admiſit. *pag.* 191. *num.* 9.
Societas tacita non præſumitur niſi à Jure expreſsè inducator. *pag.* 225. *nu.* 21.
Societas tacita non habetur ex hoc, quòd duo ſimul Tabernam adeant, & ibi comedant. *ibid. nu.* 22.
Societas tacita non inducitur ex hoc, quòd Famulus unus duobus inſerviat. *ibid. nu.* 24. Vide obligatio in ſolidum.
Socio acquiruntur donationes factæ ſine occaſione ſocietatis. *pag.* 54. *num.* 51.
Solitudo terrena ſummè commendabilis eſt. *pag.* 225. *num.* 1.
Solitudo Monachis ſummoperè congruit. *ibid. nu.* 2.
Solitudo ſtrictiſſima ſervatur a Carthuſienſibus. *ibid. num.* 3. 4. *&* 5.
Solutio debet fieri in eadem ſpecie monetæ conventæ. *pag.* 136. *num.* 24.
Solutio. Vide Moneta.
Solutionibus extremis probatis, num præſumantur mediæ. *pag.* 22. *num.* 24.
Solvens monetam, quam quis ſcit eſſe augendam juxta valorem extrinſecum, an legitimè facere poſſit? *pag.* 233. *nu.* 4.
Concluditur poſſe, dummodò ſcientiam habeat cum aliis communem. Secùs ſi illam habeat ex officio, vel interveniat dolus. *ibid. num.* 5. *&* 6.
S. Spiritus Hoſpitale, & Hoſpitalarii. Vide Hoſpitale, ſeu Hoſpitalarii Ordinis S. Spiritus.
Statutum quòd non poſſint alienari bona in Eccleſiam ſine licentia Poteſtatis laicæ, irritum eſt quoad bona allodialia, & libera: ſecùs quoad feudalia. *pag.* 162. *nu.* 41. *&* 42.
Statutum, ut Conductores prædiorum Eccleſiæ poſſint in ejus præjudicium illa diminuere, non valet. *ibid. num.* 42.
Statutum Urbis prohibet mulieribus diſponere de dote ultra decimam partem pro anima: extradotalia verò in eorum arbitrio remanent. *ibid.*
Statutum Urbis permittit mulieribus diſponere inæqualiter de dote inter filios, dummodò eis ſervet legitimam. *pag.* 162. *num.* 3.
Statutum Viterbii prohibet mulieribus diſponere de dote ultra decimam partem pro anima. *pag.* 162. *num.* 2.
Statutum Viterbii non permittit matri diſponere inæqualiter de dote inter filios. *pag.* 163. *nu.* 3.
Statutum Urbis Veteris non permittit matri diſponere de dote quoad ullam quotam. *ibid. nu.* 5.
Statutum reſtringens, vel adimens matri facultatem teſtandi de dote, validum eſt ob favorem filiorum. *pag.* 162. *nu.* 1. 7. 8. *&* 9.
Statutum modificans, nec in totum adimens facultatem teſtandi, validum, eſt ſi fiat ex cauſa rationabili. *pag.* 163. *n.* 7.
Statutum poteſt reſtringere, vel adimere matri illam facultatem diſponendi de dote, non tamen de aliis bonis. *pag.* 163. *num.* 9.
Statutum reſtringens, vel adimens matri facultatem teſtandi de dote eſt favorabile, non ſolùm filiis, ſed etiam matri. *ibid.*
Statutum prohibens diſponere de dote non comprehendit relicta facta Clericis, vel Eccleſiis. *ibid. num.* 10.
Secùs eſt in Statuto Urbis, quod eſt confirmatum à Papa in forma ſpecifica. *ibid.*
Statutum expreſsè prohibens mulieri diſponere de dote ad favorem Clericorum, vel Eccleſiarum non valet, nec Clerici, & Eccleſia eo uti poſſunt. *ibid. nu.* 12.
Statutum prohibens mulieri diſponere de dote extra filios laicos, non comprehendit caſum exiſtentiæ filii Clerici. *pag.* 164. *num.* 13.
Statutum prohibens mulieri diſponere de dote ultra certam quotam, non comprehendit diſpoſitionem factam in majori quota favore Eccleſiæ, dummodò filiis relinquatur legitima. *ibid. num.* 14.
Contrarium videtur firmaſſe Rota. *ibid. nu.* 15.
Exponitur ſenſus Rotæ. *ibid. num.* 16.
Suſtineri non poteſt dictum Statutum ex eo, quòd ejus verba dirigantur in mulierem laicam, & non in Eccleſiam. *ibid. num.* 18. *&* 19.
Defenditur non poſſe in hoc caſu mulierem diſponere de majori quota favore Eccleſiæ, non abſolutè ex vi Statuti, ſed ex quaſi contractu, quo mulier obligatur favore filiorum. *ibid. num.* 20.
Et à fortiori non valet dicta diſpoſitio, ſi expreſsè conveniatur in pactis nuptialibus ad formam talis Statuti, ut obſervatur Neapoli. *ibid.*
Statutum prohibens mulieri diſponere de dote non obligat, niſi mulier ſit ſubjecta rationi bonorum, & perſonæ. *pag.* 164. *num.* 17.
Statutum prohibens diſponere de dote, non vetat diſpoſitionem inter vivos. *pag.* 165. *num.* 23.
Statutum Urbis mandans fieri recognitionem ſcripturæ per tres teſtes, an comprehendat teſtamenta ad pias cauſas. *pag.* 180. *num.* 36.
Statutum Florentiæ prohibens adiri hæreditatem cum beneficio inventarii, ita ut hæres teneatur in ſolidum, non comprehendit Eccleſiam. *pag.* 288. *num.* 3.
Statutum Urbis inducit præſcriptionem, vel potiùs præſumptionem crediti ſoluti, ob lapſum quindecim, aut ſexdecim annorum. *pag.* 242. *num.* 102.

Hoc

Digitized by Google

Hoc Statutum non comprehendit Clericos, & Eccleſiam. *ibid. num.* 103.

Statuto laicali poteſt uti Clericus per modum privilegii, dummodo ſe declaret, & ad utrumque ſe exponat. *pag.* 358. *num* 11.

Statuta Religionis Hieroſolymitanæ quoad ætatem Profeſſorum explicantur. *pag.* 28. *num.* 9. *& ſeqq.*

Statuta Religionis Hieroſolymitanæ habent decretum irritans, & fuerunt confirmata a Sede Apoſtolica. *ib. n.* 10. *&* 11.

Stephanus Papa depoſuit Childericum Francorum Regem, eumque tonſum in Monaſterium detruſit. *ibid. nu.* 10.

Stigmatum S. Franciſci veritas comprobata fuit à Gregorio IX. *pag.* 312. *nu.* 6.

Strenæ etymologia, & definitio traditur. *pag.* 19. *nu.* 1.

Erant olim prohibitæ. *pag.* 20. *nu.* 2.

Strenæ coactivæ in Regno Neapolitano ſunt prohibitæ exigi ab Officialibus laicis. *ibid. num.* 3.

Neque in his datur manutentio. *ibid. nu.* 4.

Explicatur quomodo hoc procedat. *pag.* 21. *num.* 18.

Strenæ non continuò ſolutæ, non inducunt obligationem in futurum. *ibid. num.* 14.

Strenæ, ut præſcribantur requiritur ſpatium 40. annorum. *ibid. num.* 23.

Subditi ob quæ delicta poſſint Regem Regno privare, vel ei denegare obedientiam. *pag.* 212. *nu.* 10.

Subrogatus aſſumit omnimodam naturam ejus, cui ſubrogatur. *pag.* 198. *nu.* 7.

Idemque procedit in ſubrogatione tacita, & in materia ſtricta. *ibid.*

Subſtituta cauſa pia, an teſtamentum ſubſtineatur ſine ſolemnitatibus Civilibus. *pag.* 183. *nu.* 59. *cum ſeqq.*

Succeſſores ligantur geſtis Prædeceſſorum bona fide. *pag.* 337. *num.* 30.

Superior Religionis, ſeu Monaſterii, an poſſit cogi à Monacho præſtare ſolita alimenta in Refectorio, diſſeritur. *pag.* 143. *num.* 6.

Superior Religioſus debet eſſe diſcretus, ut non ſinat familiam fame, ſitique vexari. *ibid. num.* 6. *&* 7.

Non poteſt cogere Monachos ad bibendum vinum novum à prima die Novembris. *ibid.*

Niſi conſulat Monachum de neceſſariis, Epiſcopus poteſt illum alibi collocare. *ibid. num.* 7.

Superior Regularis non poteſt ſine conſenſu Monachi, eidem Sepulturam eligere. *pag.* 149. *nu.* 21. *& ſeqq.*

Superior Regularis an valeat ſibi ſepulturam eligere extra Monaſterium? examinatur, & diſtinguitur. *pag.* 150. *num.* 27. 28. *&* 29.

Superior localis Regularium habet velle, vel nolle reſpectu Subditorum, non autem reſpectu Superioris Generalis. *ib.*

T

TAbernas adire Clericis, & Monachis prohibetur, præterquam in caſu itineris, vel neceſſitatis. *pag.* 284. *nu.* 14. *&* 15.

Tabernas adire, ſolet laicis prohiberi. *ibid. nu.* 16.

Tabernarius non poteſt petere integram ſolutionem cibi ab eo, qui ſimul cum alio comedit, ſi ipſe iſte poſt cibum ſumptum auſugiat. *ibid. nu.* 17. *cum ſeqq.*

Tabernarius an & quando cogatur recipere hoſpites? *pag.* 214. *num.* 9.

Tabernarius non poteſt vendere cariùs hoſpitibus, quàm Civibus. *ibid. num.* 11.

Tempus prorogatum eſt idem cum primo termino. *p.* 189. *n.* 16.

Territorium ſeparatum habens, dicitur Diœceſanus. *pag.* 74. *num.* 15.

Territorii ſeparatio quomodo, & quibus inducatur in excluſionem Ordinarii. *pag.* 72. *nu.* 5. *& pag.* 76. *nu.* 47.

Numquam adeſt, ubi non eſt diſtinctum territorium materiale. *pag.* 72. *num.* 8.

Non præſumitur ex dubia voluntate Papæ. *ibid.*

Territorii ſeparatio cum qualitate Nullius non poteſt dari, niſi à Papa. *pag.* 76. *nu.* 39.

Eſtque probanda verbis claris privilegii, hinc quodcumque abſurdum illam excludit. *ibid. nu.* 40.

Territorii ſeparatio non inducitur, niſi omnimodè ſolvatur territorium Epiſcopi, & addicatur Prælato, itaut locus ampliùs non ſit in, neque de Diœceſi. *pag.* 77. *nu.* 46.

Neque ſi in privilegio non adjiciatur locus Populatus. *pag.* 78. *num. eod.*

Territorii ſeparatio impropria inducitur per verba, *quodque jura Epiſcopalia obtineantur ab Abbate*: Sed intellige ut ibi. *pag.* 78. *num.* 50.

Territorii ſeparatio cum qualitate Nullius non importatur per verba: *Nulli hominum non tàm jure Parochiali, quàm jure dominii, niſi vobis, & Monaſterio veſtro reſpondeant.* *ibid. num.* 51.

Territorii ſeparatio non importatur per verba: *Quod Capellanias, ſine vincula, & dominio Epiſcopi habeant.* *ibid.*

Territorii ſeparatio cum qualitate Nullius nec minus refertur per exemptionem a Decimis, per privilegium recipiendi Ordines à quocumque Antiſtite, per exemptionem accedendi ad Synodum, &c. *pag.* 75. *num.* 52.

Territorii ſeparatio cum qualitate Nullius non eruitur ex Indulto, ne Abbas Monachi, vel Clerici poſſint excommunicari, niſi de mandato Papæ, nec aliquis inferat eiſdem moleſtiam. *pag.* 78. *num.* 53.

Territorii ſeparatio cum qualitate Nullius non arguitur ex eo, quod quis intervenire ſoleat in Concilio Provinciali, vel habeat uſum Pontificalium. *pag.* 79. *nu.* 54.

Territorii ſeparatio probatur quandoque ex adminiculis dantibus robur privilegio, & quænam illa ſint. *ibid. num.* 56. *&* 58.

Ex obſervantia quoque interpretativa. *ibid. num.* 57.

Territorii ſeparatio non inducitur, niſi per actus, quibus intelligatur conceſſa omnimoda juriſdictio. *pag.* 81. *nu.* 71.

Territorii ſeparatio non cenſetur inducta per cognitionem cauſarum, collationem beneficiorum, licentias illa erigendi, &c. *ibid.*

Territorii ſeparatio ex quibuſdam actibus præſumatur ineſſe Prælato inferiori. *ibid.* Vide Prælatus inferior. Nullius.

Tertiarii Regularium an valeant ſibi eligere ſepulturam? *pag.* 152. *num.* 41.

Tertiariorum Ordo quando inſtitutus? *pag.* 244. *nu.* 15.

Teſtamentum vetus rejiciebant Manichæi, & Albigenſes. *pag.* 192. *num.* 11.

Teſtamentum favore piæ cauſæ eſt privilegiatum in legatis, & fideicommiſſis, ſed etiam in hæredis inſtitutione. *pag.* 178. *num.* 14.

Teſtamentum ad pias cauſas non requirit omninò probationem per teſtes, ſed ſufficit conſtare de voluntate teſtatoris. *ibid. num.* 15.

Teſtamenti defectum ratione voluntatis non ſupplet favor piæ cauſæ. *ibid. num.* 16. *& pag.* 181. *num.* 48.

Teſtamentum factum ad pias cauſas quot modis probetur. *pag.* 178. *nu.* 17.

Teſtamentum factum per ſchedulam ſcriptam, & ſubſcriptam à Teſtatore probat favore piæ cauſæ. *ibid.*

Schedulam hanc eſſe ſcriptam a Teſtatore, quibus modis recognoſcatur. *ibid. num.* 20.

Teſtamentum ad pias cauſas fieri poteſt per ſchedulam ſubſcriptam à teſtibus. *pag.* 179. *nu.* 23.

Quid in hoc caſu teſtes deponere debeant. *ibid.*

Teſtamentum ad pias cauſas factum in ſchedula ſigillata, & conſignata Notario coram duobus teſtibus, an valeat? *ibid. num.* 25.

Teſtamentum ad pias cauſas an, & quando valeat cum unico teſte? *ibid. nu.* 26.

Teſtamentum ad pias cauſas quibus adminiculis ſuppleatur quoad probationes inſufficientes. *ibid. nu.* 32.

Adminicula fortiora requiruntur, ſi agatur de immiſſione in vim hujus teſtamenti, quam ſi ſolùm excipiatur. *pag.* 180. *num.* 33.

Teſtamentum ad pias cauſas ſubſtinetur per quoſcumque teſtes, dummodò non ſint infames, vel mentis inopes. *ibid.*

Teſtamentum poſt triginta annos nequit impugnari tanquam nullum. *ibid. num.* 34.

Teſtamentum ad pias cauſas, an quoad ejus ſcripturam ſit recognoſcendum per tres teſtes, ſtante Statuto Urbis. *ibid. num.* 36.

Teſtamentum ad pias cauſas an ſubjiciatur Sen. Conſult. Liboniano, ſi Eccleſiæ Miniſter aliquod ſcripſerit in eo favore Eccleſiæ. *ibid. nu.* 37.

Teſtamentum cæci quænam ſolemnitates requirat. *ib. n.* 38.

Teſtamentum pium cæci non indiget ſolemnitatibus civilibus. *ibid. num.* 39.

Teſtamentum profanum factum nutibus, ſignis, & ad interrogationem Notarii, an, & quando valeat? *pag.* 181. *nu.* 40.

Teſtamentum pium fieri poteſt nutibus, & ad interrogationem Notarii. *ibid.*

Teſtamentum pium eſt privilegiatum, etiamſi fiat ab excommunicato, vel alio manente extra gremium Eccleſiæ. *ibid. num.* 41.

Teſtamentum pium cum hærede incerto, valet. *ibid. nu.* 42.

Teſtamentum ambiguum eſt interpretandum pro cauſa pia. *ibid.*

Teſtamentum ſine hæredis inſtitutione, valet quoad legata pia. *ibid. num.* 45.

Teſtamentum pium, ex quibus cognoſcatur eſſe imperfectum ratione voluntatis; & plures caſus adducuntur. *ibid. nu.* 48. *cum ſeqq.*

Teſtamentum, in quo eſt ſubſtituta cauſa pia, quando ſubſtineatur ſine ſolemnitatibus Civilibus. *p.* 183. *n.* 59. *cum ſeqq.*

Teſtamentum profanum ſi corruat, an debeantur legata pia. *ibid. num.* 62.

Teſtamentum in quo eſt inſtituta, vel ſubſtituta cauſa pia, ſubſtinetur, quoad inſtitutionem laici, quæ alioqui caducaretur. *ibid. num.* 64.

Teſtamentum in quo eſt inſtituta hæres Eccleſia ſubſtinetur etiam quoad legata profana, licèt non adſint ſolemnitates Civiles. *pag.* 184. *num.* 65.

Et quid ſi teſtator hoc fecerit in fraudem juris Civilis. *ibid. num.* 67.

Teſta-

Teſtamentum ſactum per ſchedulam inter filios non ſubſiſte-tur quoad relicta extraneis, niſi adſint duo teſtes. *ibid. n.66.*

Teſtamentum minus ſolemne quando tribuat Eccleſiæ immiſſionem. Vide Immiſſio. Pia cauſa.

Teſtamentum ſecundum pium privilegiatum rumpit primum ſolemne profanum, & è contra. *pag.185. nu.87.*

Teſtamentum inter liberos continet tacitè clauſulam derogatoriam, eique non derogatur per ſecundum etſi ſolemne ſine ejus expreſſa mentione. *ibid. nu.88.*

Teſtamentum pium licèt contineat tacitè clauſulam derogatoriam, non tamen opus eſt ei expreſsè derogari per ſecundum. *pag.186. num.89.*

Teſtamentum eſt probatio probata, & ſpecies rei judicatæ. *ibid. num.94.*

Teſtamentum pro exoneratione conſcientiæ. Vide legatum.

Teſtamentum condere non prohibentur Peregrini decedentes in hoſpitiis. *pag.214. nu.1. & pag.215. nu.26. cum ſeqq.*

In Gallia eis ſuccedit Fiſcus ex jure *Albinatus*. *ibid. nu.31.*

Teſtamentum animæ unde originem habuerit? *pag.216. n.40.*

Teſtamentum animæ tàm Civibus, quam advenis ab inteſtato decedentibus, condere poteſt Epiſcopus. *ibid.*

De qua parte bonorum defuncti diſponere poteſt Epiſcopus in teſtamento animæ? *ibid. num.43.*

Adducitur reſolutio Sac. Congregat. Epiſc. In hoc. *ib. n.46.*

Teſtamentum D. Franciſci non obligat ejus Fratres ſub mortali. *pag.243. num.4.*

Teſtamenti factionem non habebant, qui erant in ſtatu peregrinitatis. *pag.215. nu.27.*

Teſtamenta, aliæque diſpoſitiones ad pias cauſas civilibus ſolemnitatibus non ſubjacent. *pag.177. nu.2.*

Solaque veritate naturaliter probata, ſubſiſtunt. *ibid.*

Teſtamenta minus ſolemnia neque in foro conſcientiæ valent. *ibid. num.4.*

Valent tamen in utroque foro, favore cauſæ piæ. *ibid. nu.5.*

Teſtamenta ad pias cauſas facta ſolemnitatibus civilibus, valent. *ibid. nu.3.*

Licèt ſufficiant duo, vel tres teſtes. *ibid. num.7.*

Teſtamenta ad pias cauſas ſubſiſtunt etiam non ſervata forma ſtatuti laicalis inducta ad obviandas fraudes. *ibid. nu.8.*

Teſtamenta ad pias cauſas minus ſolemnia plura Concilia comprobarunt. *pag.178. num.9.*

Exponuntur textus in *cap. relatum*, & *cap. cum eſſet de Teſtam.* eorumque differentiæ adducuntur. *ibid. nu.10.*

Diſpoſitio *cap. relatum* ubique locorum, & in ſolis piis diſpoſitionibus locum habet, nec Parochi præſentiam requirit. *ibid. num.11.*

Diſpoſitio *cap. cum eſſet* procedit ſolùm in Terris Eccleſiæ, & in cauſis profanis ſe extendit. *ibid. num.12.*

Teſtandi facultas de dote poteſt reſtringi, vel adimi Matri, ob favorem filiorum. *pag.163. num.7. 8. & 9.*

Teſtandi facultas reſtringi poteſt per ſtatutum ex cauſa rationabili. *pag.163. num.7.*

Teſtandi facultas de dote, Matri adimi, vel reſtringi poteſt, dummodò non prohibeatur diſponere de aliis bonis extradotalibus. *ibid. num.9.*

Teſtator injungens hæredi mutationem nominis, cognominis, & armorum, an cenſeatur velle eum ligare fideicommiſſo, diſſeritur. *pag.103. nu.26. & ſeqq.*

Teſtis eſſe quiſque poteſt, niſi ſpeciali lege prohibeatur. *pag.225. num.9.*

Teſtis quando poſſit eſſe Clericus, vel Regularis, & quomodò poſſit cogi ad teſtimonium dicendum. Vide Clericus, Regularis.

Teſtis nemo eſſe poteſt in propria cauſa, vel ubi adeſt ejus intereſſe immediatum. *pag.228. nu.26.*

Vel in cauſa, pro qua agere, & excipere poteſt. *ibid.*

Teſtis deponens in cauſa Eccleſiæ, vel Univerſitatis pro nemine de Univerſitate deponere videtur. *ibid.*

Teſtis in teſtamento poteſt eſſe legatarius. *pag.229. nu.29.*

Teſtis unicus non ſufficit in teſtamento ad pias cauſas. *pag.179. num.26.*

Secus ſi fuerit adminiculatus, vel productus à collitigante, *ibid. num.27.*

Quænam adminicula in hoc, vel alio probationis inſufficientis caſu ſufficiant. *ibid. nu.32.*

Teſtes deponentes contra reum morti exinde damnatum, fiunt irregulares. *pag.96. nu.8.*

Teſtes poſſunt cogi per cenſuras ad veritatem deponendam. *ibidem.*

Teſtes recognoſcentes manum alienjus quid deponere debeant. *pag.178. nu.20.*

Teſtes licèt non rogati probant in teſtamento pio. *p.179. n.28.*

Teſtes poſſunt eſſe in teſtamento pio illi, qui alioquin à jure prohibentur, dummodò non ſint infames, vel mentis inopes. *ibid. num.29.*

Teſtes duo non integræ fidei non ſufficiunt in teſtamento pio. *ibid. num.30.*

Teſtes ſingulares probant electionem ſepulturæ; dummodò non ſint tales ſingularitate obſtativa. *pag.219. nu.21.*

Teſtes ſubſcribentes ſchedulam a Teſtatore ſcriptam favore piæ cauſæ quid deponere debeant. *pag.220. num.23.*

Teſtes domeſtici, vel familiares repelluntur à teſtificando pro eorum Domino. *pagina 229. numero 27.*

Admittuntur tamen favore Domini, ſi ejus expenſis non vivant. *ibid. num.28.*

Vel ſi ſint familiares Nobilium, regulariter admittuntur. *ib.*

Teſtes domeſtici admittuntur ad teſtificandum in iis, quæ ſecretò domi accidunt. *ibid. nu.26.*

Teſtes Univerſitatis rectiùs noſcunt pertinentia ad eam. *ibid.*

Teſtes Univerſitatis, vel Collegii tam ſæcularis, quam Regularis, non admittuntur, ſi intereſſe tangat ſingulos uti ſingulos. *pag.228. nu.25.*

Teſtes Univerſitatis licèt admittantur, ſi intereſſe non tangat eos uti ſingulos, non tamen ſunt teſtes omninò integri. *pag.229. num.31.*

Hæc eorum minor integritas quomodo ſuppleatur. *ibid.*

Teſtes Univerſitatis vincuntur ab aliis teſtibus contrarium deponentibus. *ibid.*

Teſtes Univerſitatis repelluntur in cauſis minùs gravibus, veluti de Præeminentiis, Juriſdictionibus, & Confinibus. *ibid.*

Similiter ſi agatur de Paſcuis, aut ſylvis cæduis. *ibid.*

Quod procedit, ſi eis permiſſum ſit uti Paſcuis, vel Sylvis. *ibidem.*

Teſtes, ſi intereſſe pertinens ad eos uti ſingulos, ſit modicum, & alioqui ſint integri, admittuntur ad teſtificandum pro Univerſitate. *ibid. nu.32.*

Judicis partes erunt arbitrariæ, quando hoc intereſſe dicatur modicum. *ibid.*

Similiter licèt intereſſe pertineat ad teſtes uti ſingulos, admittuntur, ſi veritas aliter haberi non poſſit, & alia adminicula accedant. *ibid. nu.33.*

Teſtium numerus in Teſtamentis ad pias cauſas qualis requiratur. *pag.177. nu.2.*

Theodoſius Imperator abrogavit ſuas leges prohibentes Diaconiſſis poſſe aliquid ex teſtamento capere. *pag.158. nu.15.*

S. Thomæ Cantuarienſis natales, dignitas Epiſcopalis, & zelus in tuenda Eccleſiaſtica juriſdictione. *pag.59. num.1. & ſeqq.*

Reſtitit Henrico VIII. uſurpanti bona Eccleſia. *ibid.*

Exindè multa infortunia perpeſſus fuit, mortem uſque. *ibid.*

Ejus oſſa tempore Henrici VIII. combuſta, & in ventum conſperſa. *pag.60. nu.5.*

Hunc Sanctum quotannis ſpeciali honore proſequuntur Cardinales, & Præſules S. Congr. Immunitatis in die ejus feſti apud Anglorum Collegium. *ibid. nu.6.*

Refertur miraculum hujus Sancti. *ibid. nu.8.*

Titulus requiritur in præſcriptione, ad excludendam malam fidem. *pag.79. num.60.*

Titulus alienus non poteſt aſſumi cum alterius præjudicio, alias punitur aſſumens. *pag.102. num.17.*

Titulus *Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus*, an poſſit omitti ab Epiſcopis in eorum inſcriptionibus. *pag.124. nu.39.*

Non poteſt omitti, ſi ex hoc jactetur ab Epiſcopis independentia à Sede Apoſtolica. *ibid. num.43. & ſeqq.*

Hunc titulum omittere ſolent Cardinales Epiſcopi, & nonnulli Archiepiſcopi. *ibid.*

Nequit Epiſcopus eum omittere, ſi ſui Anteceſſores eo uſi fuerunt. *ibid. num.44.*

Adhibendus omninò eſt in literis, quas Epiſcopi mittunt ad Sedem Apoſtolicam. *pag.125. nu.46.*

Titulus, *Dei gratia*, ab Imperatoribus, Regibus, aliiſque Principibus non recognoſcentibus Superiorem adhiberi ſolet in ſuis inſcriptionibus. *pag.124. num.41.*

Eo, ex privilegio utuntur Principes Germaniæ, excepto caſu, quo ſcribunt Imperatori. *ibid.*

In Gallia ſolus Rex eo titulo utitur. *ibid.*

Tranſactio ſuper decimis an poſſit fieri ſine Beneplacito Apoſtolico. *pag.270. num.97. & ſeqq.*

Ubi plures diſtinguuntur caſus. *ibid. nu.98.*

Tranſactio ſuper decimis, & aliis inter Eccleſiaſticos, & laicos nequit fieri ſine Beneplacito Apoſtolico. *ibid.*

Quid ſi adſit lis? *ibid.*

Quid quoad decimas præteritas? *pag.271. nu.99.*

Tranſactio quoad decimas cum laicis etiam in quota requirit Beneplacitum Apoſtolicum. *ibid. nu.101. & ſeqq.*

Tranſactio ſeu Concordia ſuper totali exemptione a decimis quatenus ſubſtineatur, vel non cum Beneplacito Apoſtolico. *ibid. nu.102.*

Tranſactio ſuper decimis inter Eccleſiaſticos ejuſdem Eccleſiæ, an ſit valida cum approbatione Epiſcopi? *ibid. nu.104.*

Tranſactio ſuper decimis inter Eccleſias diverſas tam ſuper præteritis, quam ſuper futuris, an ſit valida cum conſenſu Epiſcopi. *ibid. num.105.*

Contrarium firmatur requiri, nempe Beneplacitum Apoſtolicum, ut afficiat Succeſſores. *ibid. num.106. & ſeqq.*

Sed in quo caſu poſſet ſufficere conſenſus Epiſcopi? *pag.272. num.108.*

Tranſactio ſuper decimis legitimè facta quatenus non dicatur derogata ab exemptione conceſſa poſt eam? *ibid.*

Tranſitus ad arctiorem Religionem permiſſum eſt Oblatis. *pag.289. num.42.*

Tranſitus ad Religionem non ſtrictiorem permittitur Oblatis, ſi in ea ſolemniter profiteri velint. *ibid. nu.43.*

Tranſitus permittitur Regularibus ad Religionem ſtrictiorem,

Digitized by Google

rem, & quænam Religio dicatur arctior. *pag.* 283. *nu.* 15. Vide Religio.
Trebellianica non detrahitur contra Eccleſiam. *pag.* 184. *num.* 75.
Limitatur, ſi Eccleſia ſit ſubſtituta mediatè, vel ei ſubſtituatur perſona privata. *ibid. num.* 76.
Trebellianica detrahitur contra Eccleſiam mediatè ſubſtitutam, ſed hæres debet dare cautionem reſtituendi eam in caſu, quo ſubſtitutio purificabitur pro Eccleſia. *ibid.*
Trebellianica detrahitur ab Eccleſia contra cauſam profanam. *pag.* 185. *num.* 77.
Trebellianica an, & quando detrahatur ab Eccleſia hærede contra aliam Ecleſiam. *ibid. num.* 78. *cum ſeqq.*
Tridentino non opus eſt expreſſa derogatione, cùm ſufficiat tacita ex Bulla confirmatoria Pii IV. *pag.* 155. *num.* 52.
SS. Trinitatis Redemptionis Captivorum Ordo quando, & à quo fuerit inſtitutus. *pag.* 113. *num.* 6.
Quo habitu utatur, & quænam ſit ejus regula. *ibid. num.* 7. & 8.
Fuit approbatus ab Innocentio III. *pag.* 101. *num.* 5. & *pag.* 114. *num.* 9.
Tutor poteſt, & debet auctorizare contractum Pupilli, quem tamen non poteſt ſe ſolo perficere. *pag.* 149. *nu.* 21.
Tutor an poſſit eligere ſepulturam pro Pupillo? *pag.* 219. *nu.* 15. & 19.
Tutores non poſſunt facere donationes, niſi illas, quæ ex conſuetudine debentur. *pag.* 21. *nu.* 20.

V

VAlentinianus juſtas pœnas luit ob ſucceſſionem Clericis vetitam in bonis eis relictis. *pag.* 158. *nu.* 14.
S. Ubaldus Epiſcopus Eugubinus canonizatus à Cæleſtino III. ad petitionem populi, & Cleri. *pag.* 99. *num.* 10.
Ejus natales ex familia Baldaſſina, Patria, virtutes, & miracula recenſentur. *ibid. nu.* 13. *ad* 19.
Ejus Familia uſquemodò gaudet exemptione ab oneribus Cameralibus. *ibid. num.* 19.
Venditor hæreditatis tenetur de proprio, non autem Emptor, ſi hic confecerit inventarium. *pag.* 188. *nu.* 8.
Veneti fuerunt decorati ab Alexandro III. pluribus privilegiis, quæ recenſentur. *pag.* 87. *num.* 6.
Venetorum Dux, & Succeſſores receperunt privilegium ab Alexandro III. deferendi Umbellam ante ſe, & galerum Pontificio perſimilem. *pag.* 145. *num.* 10.
Verba privilegiorum ſunt accipienda unitim, non ſejunctim. *pag.* 77. *num.* 47.
Verba privilegii exemptivi debent accipi quo minus præjudicent Epiſcopo. *pag.* 78. *nu.* 48.
Via exequutiva datur pro quocumque legato. *pag.* 186. *nu.* 94.
Via exequutiva non datur pro legato, ſi dubium ſit de ejus comprehenſione; vel interpretatione; ſecus ſi legatum ſit certum. *ibid.*
Via exequutiva pro legatis datur in omnibus Tribunalibus, excepta Rota. *ibid. num.* 95. *cum ſeqq.*
Via executiva datur ab A. C. etiam in vim clauſulæ codicillaris, vel Codicilli. *ibid.*
Via exequutiva pro legatis in quibus caſibus datur à Rota, ſi ei comittatur cauſa per Signaturam. *ibid. num.* 97.
Via exequutiva datur pro legatis piis, & quo pacto procedat Rota in iis. *pag.* 187. *num.* 98.
Vicarius Capitularis non poteſt exequi diſpenſationes Apoſtolicas cauſarum matrimonialium præcedenter commiſſas Vicario Generali Epiſcopi. *pag.* 83. *num.* 8.
Vicarius Epiſcopi ex Generali Commiſſione poteſt cognoſcere cauſas matrimoniales, & criminales. *ibid.*
Idque etiam Vicarius Capitularis. *ibid.*
Vidua militis S. Jacobi de Spata an gaudeat privilegio fori? *pag.* 66. *num.* 14.
Vigilantius Sanctorum invocationem negavit. *pag.* 191. *nu.* 7.
Viterbii Statutum. Vide Statutum.
Ultima voluntas licèt non poſſit conferri in alterius arbitrium quoad ejus ſubſtantiam, poteſt tamen quoad accidens, ſive modum. *pag.* 221. *nu.* 42. Vide Diſpoſitio.
Univerſitas tàm laicalis, quàm Eccleſiaſtica numerantur inter manus mortuas. *pag.* 167. *nu.* 6.
Et quatenus ſit capax Emphyteuſis. *ibid.* Vide Eccleſia.
Voluntas captatoria, vel collata in alterius arbitrium. Vide Diſpoſitio.
Voluntatis defectum in teſtamento non ſupplet favor piæ cauſæ. *pag.* 178. *num.* 16. & *pag.* 181. *num.* 48.
Votum ſi quis fecerit faciendi imaginem in aliqua Eccleſia, ſi in ea conſuetæ ſint Imagines argenteæ, argentea imago debetur. *pag.* 135. *nu.* 18.
Votum ob mortis periculum, non ligat. *pag.* 86. *nu.* 14.
Vota emiſſa a militibus Hieroſolymitanis, D. Jacobi de Spata, Calatravæ, &c. an ſint diſpenſabilia à Papa, vel ab Epiſcopo, & qua de cauſa? *pag.* 64. *nu.* 9.
Vovens Religionem ſatisfacit ingrediendo Religionem Hieroſolymitanam. *pag.* 29. *nu.* 13.
Non autem Religionem D. Jacobi de Spata. *pag.* 63. *nu.* 8.
Vovens Religionem clauſtralem non ſatisfacit ingrediendo Religionem Hieroſolymitanam. *ibid.*
Secus ſi voveat Religionem in genere. *ibid.*
Urbani III. ortus, Patria, & ad Pontificatum aſſumptio. *pag.* 93. *num.* 1.
Ejus tempore Saladinus, percuſſo fœdere cum Raymundo Tripolis Comite, occupavit Regnum Hieruſalem jampridem à Goffrido Bulliono recuperatum. *ibid.*
Reſiſtit Friderico Imperatori plurima molienti contra immunitatem Eccleſiaſticam. *ibid.*
Uſucapio eſt unus ex modis inventis à Jure Civili, ob transferendum dominium, ejuſque traditur definitio. *pag.* 233. *num.* 4.
Uſucapio quare inventa? *ibid.*
Uſucapio quomodo differat à Præſcriptione. *pag.* 234. *nu.* 5.
Uſucapionis requiſita, quæ ſint. *ibid. num.* 7. Vide Præſcriptio.
Urbis Veteris Statutum. Vide Statutum.
Urbis Statutum. Vide Statutum.
Uſurarius publicus privatur Eccleſiaſtica Sepultura. *pag.* 223. *num.* 52.
Uſurarius quando dicatur publicus ad hoc, ut privetur Eccleſiaſtica Sepultura. *ibid.*
Uſurpans nomen, cognomen, arma, & inſignia aliena, poteſt prohiberi. *pag.* 101. *nu.* 10. & 11.
Uſurpans nomen, cognomen, arma, & inſignia aliena, eſt Falſarius, & punitur pœna fuſtigationis, vel relegationis. *ibid. num.* 13. & 27.
Ampliatur pœna ſi fuerit uſurpata inſignia Dignitatis ſupremæ, vel Magiſtratus. *ibid. num.* 14.
Uſus Emphyteuſis poteſt relinqui Eccleſiæ ea incapaci, niſi id etiam prohibitum ſit. *pag.* 174. *nu.* 79. *ad* 85.
Uſusfructus quoad bona adventitia filiifamilias quando competat Patri. Vide Filiusfamilias, Pater.
VValdenſes aſſerebant, Epiſcopos, & Sacerdotes non poſſe habere aliquid proprii, ſed vivere debere ex eleemoſynis. *pag.* 249. *num.* 2. & *pag.* 116. *num.* 22.
VValdenſium inſtitutum tamquam impium, reprobavit Innocentius III. *pag.* 308. *num.* 18. & 19.
VValdenſes aſſeruerunt inutiles eſſe preces apud Sanctos. *pag.* 191. *num.* 7.
Uxor poteſt ſibi eligere Sepulturam. *pag.* 219. *nu.* 16.
Uxor, non electa Sepultura, eſt ſepelienda in ea Viri. *ibid.*
Sed ſi vir non declaraverit, eſt ſepelienda in ea Majorum. *ibid. num.* 17.
Uxor, quæ habuit plures Viros, eſt ſepelienda in ſepultura ultimi. *ibid.*
Uxor militis S. Jacobi de Spata gaudet privilegio fori, non autem Canonis, vivente viro, eoque mortuo, dubitatur. *pag.* 66. *num.* 14.
Uxor privilegiati gaudet eodem foro Viri. *ibid.*
Uxor Clerici Conjugati gaudet privilegio Viri. *ibid.*
Uxor admittitur ad omnem honorem, & ſortem Viri. *ibid.*

Z

ZAcharias Papa poſt depoſitionem Childerici factam à Stephano Pontifice, conſtituit Pipinum Caroli Magni Patrem Francorum Regem. *pag.* 139. *nu.* 10. & 14.
Zuinglius negavit præſentiam Chriſti in Euchariſtia. *pag.* 191. *num.* 7.

FINIS.

ANT 1.316.230

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by [illegible]